

ITH
Fury
1977
THE
ENGLISH-URDU
TRANSLATOR'S COMPANION.

A

Abandon, v. t. 1.—Bi-l-kul tark k.; kulliyatan chhor d.; tamām-tar dast-bardār h.; hāz-ānā; kisi se lagāw (ta'alluq yā wasta) bi-l-kul chhor d.; tark k.; chhor d.

To *abandon* a hopeless enterprise—Kisi nise kār-i-aham ko bi-l-kul chhor d. jis meñ kām-yābi kī ummed na ho. [chhor d.]

To *abandon* a friend or party—Kisi dost yā fariq se apnā ta'alluq bi-l-kul

2.—Kisi shai meñ be-ikhtiyār par-jūnā; kisi bāt meñ is tarah par-jūnā ki dil ko apne qubū meñ rakhne kī fikr na raho.

“*Reflexively*, and generally in a bad sense.” Webster.

To *abandon* one's self to vice—Apnī taylā be-ikhtiyār badī meñ dāl-d.; badī kī taraf apne ko is tarah māl k. ki dil apne qubū meñ na rahe.

Abandoned, p. a. 1.—Jise logoñ ne bi-l-kul chhor diyā ho; be-chirāg; ujār.

An *abandoned* village—Be-chirāg gāw; aisā mauza' jiske bāshindoh ne use bi-l-kul chhor diyā ho.

2.—'Ādī, masalan badī kī; nihāyat (bahut hī) bad; jo günāh karne meñ na ruke; aisā burā ki jiske sudharne kī ummed na ho; mardūd; chaupāt. [jiske sudharne kī ummed na ho.]

An *abandoned* youth—Aisā nau-juwān jo burfī kī 'ādī ho; aisā bad-ā'ī juwān

Abandonment, n. 1.—Bi-l-kul chhor d.; tark-i-mutlaq; yak-qalam dast-bardārī; chhor d. yā chhor diyā jānā.

2.—Kisi da'we yā haqq-i-rī'āyatī se dast-bardārī; kisi nise shakhs ko apnī khwāhish se chhor d. jisse koyī rishta-i-khās ho, masalan jorū khasam yā larke ko.

Abate, v. t. 1.—Ghaṭānū; kam k.; takhfif k.; waz' yā minhā k.; bar-tar hālat yā baro shumār khwāh darje wagaira se ghaṭā-kar adnā hālat wagaira meñ kar-d.

To *abate* a demand—Kisi mutālabe ko ghaṭānū (kam yā takhfif k.)

2.—(Law) Zail k.; nest-o-nā-būd k.; sāqit k. [kar-d.]

To *abate* a public nuisance—Kisi amr-i-bā'is-i-taklif-i-'awām ko nest-o-nā-būd

3.—(Law) Kisi shai meñ kamī k.; kisi ohiz ko ghaṭā d.

Legacies are liable to be *abated*, entirely or in proportion, upon the deficiency of assets—Jāc-dād-i-mutawassit kī kamī par hiba-i-wasiyatī meñ bi-l-kul yā ba-miqdār-i-raendī kamī ho-saktī hai.

To *abate* a tax—Kisi mahsūl ko bi-l-kul yā kisi-qadar chhor d. yā mu'af k.

Abate, v. i. 1.—Ghaṭ jānā; kam ho-jānā; tāqat yā sakhtī meñ kam ho-jānā; inhitāt par h.

The pain in his leg has *abated*—Uske pair kā dard kam ho-gayā (inhitāt par hai).

2.—(*Law*) Ka-l-'adam ho-jānā; sāqit ho-jānā; nafi ho-jānā; kuchh bhī na rah-jānā; bātil yā zāl ho-jānā; be-kār (nā-kār-gar) h.; chal na saknā.

The plaintiff's death does not cause his suit to *abate*—Mudda'i kī nālīsh uske marne ke sabab se sāqit (nafi) nahīn ho-jātī.

A legacy to a charity does not *abate* by the deficiency of assets—Matrūka-i-mutawaffā kī kamī ke sabab se woh hiba-i-wasiyatī bātil (zāl) nahīn ho-jātā jo khairūt se muta'alliq ho.

Abatement, n. 1.—Kisī izā-rasāñ yā taklif-dih shai kā kam kar-diyā-jānā (nikāl-wā yā girwā diyā-jānā).

2.—Kamī (taḥfīf yā inhitāt) jaise ranj yā dard meñ.

3.—Minhāyī; waz'; zar-i-minhāyī; woh rupaye jo kisī hisāb se mujrā kar-diye-jāweñ (ghaṭā diye-jāweñ); jis qadar koyī chīz dūsri chīz se kam kar-dī-jāwe; kamī; ghaṭtī. [jānā.

4.—(*Law*) Suqūt; zawāl; nā-kām-yābī; ma'dūmiyat; ka-l-'adam ho-

Abbreviate, v. t. Mukhtasar k.; thoṛā k.; ikhtisār yā firo-guzāsht ke zari'e se ghaṭānā.

Abbreviation, n. 1.—Mukhtasar k. yā ghaṭānā; ikhtisār.

2.—Kisī lafz yā 'ibārat kī woh sūrat jo ikhtisār aur firo-guzāsht ke ba'd rah-jāwe; woh harf yā hurūf jo kisī pūre lafz kī jagah isti'māl kiye jāweñ; *e. g.*,

Oxf. for *Oxford*; U. S. A. for *United States of America*.

Abdicate, v. t. 1.—Kisī shai kī nisbat istihqāq yā da'we se dast-bardār h.; az-khud chhoṛ d.; kisī 'uhde yā zimma-dārī se qat'an dast-bardār h.; bā-zābita (hasb-i-qā'ida) chhoṛ d. yā kisī dūsre ko de-d., masalun saltanat kā; chhoṛnā; tark k.

2.—Mi'ād-i-mu'aiyana ke pahle wa bilā idkḥāl-i-isti'afā khwāh bilā razā-mandī 'atā-kunindgān ke kisī 'uhde yā zimma-dārī ke kām ko bi-l-kul chhoṛ d.; tāj-i-shāhī ke bā-qā'ida muntaqil karne ke pahle takht se kulliyatan kanāra-kash h.

3.—Lā-da'wā kar-ke ghar se khārij kar-d. (nikāl d.), jaise bāp kā apne beṭe ko; mahjūbu-l-irs (wirāsat se mahrūm) k. [jānā.

Abduct, v. t. Chori yā zabar-dastī se bhagā-le-jānā; nā-jāiz tariq par le-

Abduction, n. (*Law*) Kisī larke khwāh nā-bālig yā zauja wagaira kā fareb yā barmalā tashaddud ke zari'e se bhagā-le-jānā (nikāl-le-jānā).

Abductor, n. Woh shakhs jo kisī larke yā nā-bālig wagaira ko fareban khwāh ba-zārī'a-i-targīb-dihī yā tashaddud bhagā-le-jāwe; bhagā-le-jāne-w.; nikāl-le-jāne-w.

Abet, v. t. 1.—Imdād yā taqwīyat se sahārā d.

☞ "Formerly used in a good, but now chiefly in a bad, sense."

Webster.

2.—(*Law*) Jurm ke irtikāb meñ taqwīyat salāh yā targīb d. khwāh bahkānā; igwā k.; kisī fi'l-i-mujrim-āna meñ i'ānat k.; āmāda (bar-angekḥta yā kharā), k.; sikhānā-parhānā.

Abetment, n. (Law) I'ānat; irtikāb-i-jurm khwāh fi'l-i-mujrim-āna meñ i'ānat targīb yā salāh wagaira.

*Abetment of an offence—*I'ānat-i-jurm.

*Abetment of an abetment—*I'ānat meñ i'ānat; kiśi jurm ki targīb-dihī ki targīb.

*Abetment by conspiracy—*I'ānat-ba-mashwara; āpas meñ bandish kar-ke kiśi jurm ke irtikāb ki targīb d.

Abetted, p. p. (Law) Jiskī nisbat targīb yā taqwīyat wagaira dī-gayī ho; mu'ān-fih; jis meñ madad dī-gayī ho. [gayī ho.

The offence *abetted*—Jurm-i-mu'ān-fih; woh jurm jiske karne ki targīb dī-

Abettor, n. (Law) Mu'in yā mu'āwin-i-jurm; mugwī; bahkāne w.; woh shakhs jo dūstre ko jurm ke murtakib hone ke liye (uske karne ke liye) bahkāwe khwāh targīb madad yā taqwīyat de.

☞ *Abettors* propose, incite, instigate, or promote; *accessories* assist, aid, help forward; *accomplices* carry into effect, help, or complete." *Webster*.

Abeyance, n. (Law) Qānūn ke rū se kiśi shai kī ummed yā uskā intizār; ta'attul; iltiwā; ma'dūmiyat-i-'arizī; kiśi amr kā multavī yā chand roz tak ma'dūm rahnā ya'nī wuqū' meñ na ānā.

☞ "Literally, *gaping or looking a long time with the mouth open*.

Expectation or contemplation of law, e. g., when there is no person in whom an inheritance can vest, it is said to be in *abeyance*, i. e., in expectation; the law always considering it potentially existing, and ready to vest whenever a proper owner appears." Also, "suspension or temporary extinction." *Blackstone—Webster*.

To be, or remain, in *abeyance*—Multavī h. yā rahnā; ma'rīz-i-iltiwā meñ rahnā.

Abide, v. i. 1.—Thaharnā; kiśi jagah par rahnā; maskan-guzīn h.; rahnā; sukūnat ikhtiyār k.

2.—Kiśi kaifiyat yā hālat meñ sābit-qadam yā mazbūt rahnā; mustaqil aur lā-tajum rahnā; barābar qāim rahnā.

To *abide* by a contract—Kiśi mu'āhade (qaul-o-qarār) par sābit-qadam rahnā.

To *abide* by the evidence of a witness, or by the decision of a court—Kiśi gawāh kī shahādāt yā 'adālat ke faisale par hasr k. (us par barōbar qāim rahnā khwāh uski pā-bandī k.)

Abide, v. i. 1.—Kiśi kā muntazir rahnā; kiśi bāt ke liye musta'id yā āmāda rahnā; intizār meñ rahnā.

2.—Sahnā; bar-dāsh-t. k.; kiśi hālat meñ sābit-qadam rahnā; sabr ke sāth tahammul k. yā mutahammil h.

☞ "In general, *abide by* signifies to adhere to, maintain, defend, or stand to; as to *abide by* a promise or a friend; or, to suffer the consequences; as, to *abide by* the event, that is, to be fixed or permanent in a particular condition." *Webster*.

Ability, n. 1.—Qābiliyat; liyāqat; salāhiyat; quwwat yā tāqat—'ām isse ki woh zihnī ho yā jismānī; haisiyat yā gunjāish; tāqat hunar yā zar wagaira kā ba-qadar-i-kāfi rahnā.

2.—(Law) Ikhtiyār yā iqtidār-i-qānūnī; bā'z umūr ke karne kā iqtidār yā istihqāq; salāhiyat-i-qānūnī.

The testator's *ability* to give away his property cannot be doubted—Is bitt men shubha nahin ho-saktā ki mūsī ko apnī jāe-dād ke muntaqil kar-dene kī iḳhtiyār-i-qānūnī hāsīl thā.

Opposed to *disability*.

3.—*pl.* Zihnī tāqat; qābiliyat; liyāqat.

AB INITIO, (Lat.) Shurū' se; ibtidā se; pahle se; sīro se. [hain

These proceedings are void *ab initio*—Yah kūr-rawāiyān shurū' hī se ka-l-'adam

Abintestate, *a.* (Law) Jo shakhs bilā wasiyat marā ho uskā tarka wirā-satan pāne w.; bilā wasiyat marne w.

Abintestate, *n.* (Law) Woh shakhs jisko kisī aise mutawaffā kī tarka wirāsatān mile jo koyī wasiyat na kar-gayā ho.

Able, *a.* 1.—Kāfī jismānī tāqat r. w.; jise khūb zihnī yā jismānī quwwat hō; laiq yā layiq; faiq; qābil.

2.—Ma'ishat yā ma'ash-i-kasir r. w.; zī-istitā'at; sāhib-i-ma'ash; ahl-i-jāe-dād; zī-maqdūr; sāhib-i-maqdūr; mustatī'.

3.—(Law) Jise iqtidār yā qābiliyat-i-qānūnī ho; qānūnī salāhiyat r. w.; qānūnān majāz.

4.—Jise kisī qism kī qābiliyat yā salāhiyat ho.

Ablution, *n.* Dhonā—khusūsan farāiz-i-mazhabī ke anjām ke tahaiye men jism kī dhonā; gusl; nahān.

Abnormal, *a.* Qa'ide ke mutābiq nahīn; kisī qānūn yā silsile ke khilāf; be-qā'ida; be-sarishta; be-zābita.

Abode, *n.* Jāe-qiyaam; maskan; jāe-sukūnat; rahne kī jagah.

Abolish, *v. t.* Wujūd mitā d.; band k.; mauqūf k.; mansūkh mustaradd yā nest-o-nā-būd k.; ka-l-'adam k.; istisāl k.; phir qāim na rahne d.

“Applied chiefly and appropriately to established laws, contracts, rites, customs, and institutions.” *Webster*.

Abolition, *n.* Istirdād; tardid; mansūkhī; mauqūfī; istisāl; uṭhā d.; mitā d.; dūr-daf' k.

AB-ORIGINE, (Lat.) Jar se; bunyād se; shurū' se.

Abortion, *n.* Isqāt-i-hamal; hamal kī zāl k.; peṭ girā d.

Abortive, *a.*—1. Jo khām paidā ho yā khāmī kī hālat men zuhūr men āwe; jiskī banāwaṭ nūqis ho; jismeṅ kām-yābī na ho; jisse kuchh sūd (natija yā nafa) na ho; rāegān; be-fāida; be-kār; jisse kuchh hāsīl na ho; lā-hāsīl.

2.—Muzil-i-hamal; jisse isqāt-i-hamal ho; jisse peṭ gir-jāe.

Abortive medicines—Aisi dāvāen jinse isqāt-i-hamal ho.

Abound, *v. i.* Bahut yā baṛī kasrat se h.; bahut hī jāri h.; bahut hī [phailā h.

Where sin *abounds*—Jahān gunāh bahut ho.

2.—Miqdār-i-kasir r.; kasrat se rakhnā yā honā; umāndnā; bharā [rahnā.

Followed by *with* or *in*.

Fishes *abound in* the pond—Us tālāb men machhliyān bharī (kasrat se) hain.

The pond *abounds with* fishes—Woh tālāb machhliyon se bharā hai.

About, *prep.* 1.—Kisī shai kī bāharī taraf sath par yā uske upar; chā-roṅ-taraf; gird-ba-gird; har-chahār-taraf; gird.

2.—Kisī ke mukhtalif hisson men; atrāf-i-mukhtalifa men; jā-ba-jā; kisī jagah men; sāri jagah men.

3.—Kisī ke nazdik yā qarīb; dūr par nahīn; nazdik; jagah waqt yā miqdār wagairā kē lihāz se nazdik; qarīb; qarīb-qarīb; takhminan; kam-o-besh; thorā-bahut; kamī-barhtī.

“Much used in inexact or approximative statements.” *Webster.*

4.—Kisī kām meṁ masrūf yā lagā huā; kisī fi'l ke karne par musta'id yā āmadā.

What are you about?—Tum kis kām meṁ masrūf (lage) ho? Tum kyā karte ho? He is about to start—Woh rawānagī par musta'id (āmādā) hai; woh rawāna huā chūhtā hai; qarīb hai ki woh rawāna ho.

5.—Nisbat; bāb meṁ; dar-bāb; muta'alliq; bābat.

He knows nothing about that matter—Us bāt kī nisbat (uske muta'alliq yā uski bābat) use kuchh ma'lūm nahīn hai.

About, *adv.* 1.—Sab taraf; har-chaḥār-ṭaraf; chāron-ṭaraf.

2.—Girde meṁ; halqē meṁ; ghere meṁ; daur meṁ. [dāwān-ḥol.

3.—Idhar-udhar; har-jagah; jā-bā-jā; mutaharrik; ohaltā-phirtā;

4.—Sifat yā darjē meṁ qarīb; qarīb-qarīb; takhminan.

This wall is not about as high as that—Yah dīwār qarīb-qarīb utnī ūchī nahīn hai jitnī ki woh.

5.—Dūsre ṭaraf; jidhar rukh ho uske bar-'aks.

To come about—Wāqī' h.; wuqū' meṁ ānā; zuhūr meṁ ānā.

To bring about—Karnā; zuhūr yā wuqū' meṁ āne kī bā'is h.; anjām ko pahūnchānā; kisī maqsad ko pūr k. [koshish k.

To go about—Koyī kām ūṭhānā; apnī tayīn musta'id k.; sāmūn k.; talāsh k.;

Above, *prep.* 1.—Ūpar; balandī ke lihāz se ūpar.

Above the head—Sar ke ūpar.

[baland ho.

2.—Bāhar; khārīj; bahar-kar; kisī bāb meṁ afzal; jiskī tabī'at bahut

This is above comprehension—Yah bāt samajh ke bāhar hai (samajh meṁ nahīn atī).

[par-ṣaktā.

He is above temptation—Uskī tabī'at is-qadar baland hai ki woh tam' meṁ nahīn

3.—Kisī dūsre kī nisbat ta'dād miqdār yā darjē meṁ ziyāda.

Above, *adv.* 1.—Ālam-i-bālā meṁ; ākāsh meṁ; āsmān meṁ yā āsmān se.

2.—Silsile meṁ muqaddam; pahle; ūpar.

The facts mentioned above—Jin wāqī'āt kī ūpar (pahle) zikr kiyā gayā; wāqī'āt-i-masbūq-z-zikr; wāqī'āt-i-mutazakkira-i-bālā. [se baṛā.

3.—Bālā-ṭar; bālā-dast; ā'lā; akbar; rutbe yā ikhtiyār meṁ dūsre

He appealed to the court above—Usne 'adālat-i-akbar meṁ murūf'a kiyā.

Above all—Sab ke ūpar; sab bātoṅ par muqaddam; jumlā khayālāt par muqaddam; 'ala-l-khusūs; khāssatan; aur bātoṅ se bahar-kar (yā unpar murajjah).

“Above is often used elliptically as an adjective by omitting the word mentioned, quoted, or the like; as, the above items.” *Webster.*

Above-cited, *a.* Muhawwala-i-bālā; jiskā zikr pahle huā; jiskā hawālā ūpar diyā gayā. [likhā gayā.

Above-mentioned, *a.* Mazkūra-s-sadr; masbūq-z-zikr; jiskā hāl pahle

ABOVE, (Lat.) Ande hī se; shurū' hī se; ibtidā hī se.

Abreast, *ad.* Ek dūsre ke bagal meṁ; pahlū-ba-pahlū; ham-pahlū; barā-bar sīnā kiyo huyē; barābar.

Abridge, v. t. 1.—Chhoṭā k.; aur chhoṭā k.

2.—Mukhtasar k.; alfāz kī qillat (unke isti'māl meñ kamī) k. par khulāse meñ mazmūn ko qāim r.; khulāsa k.

3.—Kam k.; ghaṭānā; kisi shai meñ kamī (taqlīl) k.

4.—Mahrūm k.; mahjūb k.; le-leuā; qat' k.

 Followed by *of*.

To *abridge* one of his rights—Kisī ko uske huqūq se mahrūm k.

Abridgment, n. 1.—Kamī; takhfif; ghaṭānā.

2.—Kisī kitāb kā khulāsa (ikhtisār).

Abroad, ad. 1.—Khulā; wus'at meñ dūr tak; lambāyī-chaurāyī meñ dūr tak; tang hudūd ke andar band nahīn.

2.—Makān khaimē yā kisi ghiri hui jagah ke bāhar; maidān meñ.

3.—Kisi mulk ke hudūd ke bāhar; gair gair mulkon meñ; desper-des; parāye mulkon meñ. [ke jā-nashīn ke hukm se mustaradd k.

Abrogate, v. t. Fī'l-i-hākim-āna se mansūkh k.; banāue wāle (wāzi') yā us-

 "Applied to the repeal of laws, decrees, the abolition of established customs, &c." *Webster*.

Abrogation, n. Tausikh; hākim-i-majāz ke hukm se mansūkhī (istirdād).

Abrupt, a. 1.—Tūṭā-phūṭā; bahut nīchā-ūnchā; kasrat se ubhṛā niklā yā nā-ham-wār.

2.—Yakāyak; da'atan; be-ittilā'.

3.—Be-jor; be-mel; jis meñ ek mazmūn chhor-kar dūsrā mazmūn yakāyak shurū' kar-diyā-jāe. [ta'mīl ke be-gair; da'atan.

Abruptly, ad. Phat se; yakāyak; bilā-ittilā'-dihī; ma'mulī rusūm kī

Abseond, v. i. (Law) Rū-posh h.; chhip-baiṭhnā; firār h.

 "Used especially of persons who withdraw to avoid a legal process." *Webster*.

An *absconding* debtor—Madyūn-i-rū-posh; woh madyūn jo chhip-baiṭhā ho.

Dead or absconded—Fauti yā firārī.

Absence, n. 1.—Kisī jagah par yā kisi ke sāth na rahnā; maqām yā suhbat ke lihāz se dūr par rahnā; gaibat; maujūd na rahnā.

Speak well of one in his *absence*—Kisī kī gaibat meñ uskā zikr-i-khair karo.

2.—(Law) Gair-hāziri; 'adam-maujūdgi; jawāb-dihī ke liye 'adālat meñ na rahnā.

In the *absence* of—Ba-hālat-i-'adam-maujūdgi; gāib-āna.

By reason of *absence*—Ba-wajh-i-gair-hāziri; maujūd (hāzir) na rahne kī wajh se.

3.—Kisī shai kā na honā yā na rahnā.

The *absence* of evidence—Subūt (shahādat) kā na h. [be-khudī.

4.—Jo chizen maujūd hon unkī taraf tawajjuh na karnā; be-khabarī; **Absent, a.** 1.—Gair-hāzir; maujūd nahīn; nahīn; kisi jagah se kanāre yā wahān par nahīn; sāth yā suhbat meñ nahīn; gair mulk meñ.

2.—Be-khabar; un logon kī taraf jo maujūd hon yā ham-suhbaton kī guft-gū par gair-mutawajjih.

Absent, v. t. Gair-hāzir ho-jānā; kisi ke sāmne na ānā; isqadar dūr chale jānā ki bāham āmad-o-raft na ho-sake.

The defendant has *absented* himself—Mudda'ā-'alaih gair-hāzir ho-gayā.

 Used with the reciprocal pronoun.

Absentee, n. Woh shakhs jo apne mulk mansab 'uhde yā lāzima-i-mansabī wagaira se gair-hāzīr ho. [(uske manjūd na rahne kī wajh se).]

ABSENTE REO, [Lat.] (Law) Chūūki mudda'a-'alaih gair-hāzīr thā Absolute, *a.* Kāmil; mutlaq; mashrūt nahīn; gair-mashrūt; bilā-shart yā qaid; qat'i; nātiq. [par.]

Absolutely, ad. Ba-tarz-i-kāmil; bilā-qaid-i-sharāit; bi-l-kul; yaqīnī taur Absolute'y impossible—Bi-l-kul (mahz) gair-mumkin; muhāl-i-mutlaq; jo kisī tarah na ho-sake.

Absolve, v. t. Kisī farz dāin yā zimma-dārī se barī k.; chhoṛānā; barīyū-zimma k.; kisī aisi bāt se najāt d. jiske bā'is koyī bār yā tāwān 'aid ho; kisī mujrim ko ta'nār se chhoṛānā.

ABSQUE HOC, [Lat.] (Law) Be-gair iske; be uske.

☞ "In law, the technical words of denial used in traversing what has been alleged and is repeated." *Webster.*

Abstain, v. i. Bāz rahnā; kanāra k.; dar-guzar k.; parhez k.; ijtināb k.

☞ "Used chiefly to denote a restraint upon the passions or appetites." *Webster.*

Abstinence, n. Hazz-i-nafsānī se parhez; nafs-i-ammāra kī pairawī se ihtirāz.

Total abstinence—Munashshī 'arqōn se bi-l-kul parhez.

Abstract, n. 1.—Khulāsa; muntakhab; gosh-wāra; intikhab.

2.—Dūsri chizon se 'alāhida rahne kī hālat.

To consider a subject in the *abstract*—Kisī mazmūn par bilā-lilhāz uske muta'alliqūt ke gaur k.

Abstract of title (Law)—Milkiyat ke muta'alliq subūt ke wasiqōn kā khulāsa; un kagazāt kā intikhab jo milkiyat ke subūt se ta'alluq rakkhe.

Abstract, v. t. 1.—Kisī tahrīr wagaira kā khulāsa k.; intikhab k.; muntakhab banānā; ikhtisār k. [ke liye chup-chāp le-lenā.]

2.—Nikāl-lenā; choṛā-lenā; dūse ke māl meñ se apne sarf-i-khāsh

Abstract, a. 1.—Kisī aur shai se 'alāhida; judā.

2.—Mushkil; muglaq; chhān-kar nikālā huā.

Absurd, a. Nafsu-l-amr ke khilāf; jo bāt bādiyu-n-nazar meñ sahīh ho uske khilāf; 'aql ke khilāf; un bāton ke khilāf jo 'ām 'aql ke muta'alliq hoñ; dalāil-i-'aqlī ke bar-'aks; behūda; lāyā'nī; nā-ma'qūl; rāe sāib ke bar-'aks.

Absurdity, n. 1.—Haqīqat yā 'aql ke khilāf h.; rāe sāib ke bar-'aks h.; behūdagī; nā-ma'qūliyat; 'adam-i-munāsabat.

The *absurdity* of this argument cannot be denied—Is dalīl kī behūdagī (nā-ma'qūliyat) se inkār nahīn ho-saktā.

2. Behūda bāt; amr-i-khilāf-i-'aql.

☞ In this sense, it has a plural.

Abundance, n. Bahut h.; ifrāt se kāfī h.; baṛī ziyādatī; kasrat.

☞ Strictly applicable to quantity only, but sometimes used of number.

Abundant, a. Bahut; wāfir; mālāmāl; kasīr; bahut hī kāfī; kasrat se.

There is *abundant* proof in this case—Is muqaddame meñ subūt bahut (mālāmāl) hai. [se; nihāyat hī.]

Abundantly, ad. Pūrā-pūrā; ba-tarz-i-kāfī; bahut kuchh; ifrāt se; kasrat

Abuse, v. t. Kisī shai ko burī (nā-munāsib) tarah par isti'māl k. (uskā isti'māl-i-bad k.); isti'māl-i-bad k.; burī tarah par kām meñ lānā; burī niyat se (maqsad-i-nā-jāiz ke liye khwāh ba-tarz-i-be-jā) kām meñ lānā.
To abuse power or authority—Maqdarat yā iḥtiyār kā ba-tarz-i-be-jā kām meñ lānā.

2.—Burā-bhalā kahnā; bad kahnā; gālī d.; dushnām-dihī k.; bad-sulūkī k.; burī tarah se bartāw k.; be-hurmat k.; be-'izzat k.
Abuse, n. 1.—Isti'māl-i-bad; 'amal-i-be-jā; nā-munāsib bartāw yā isti'māl; maqsad-i-be-jā meñ isti'māl.

Abuse of law—Qānūn kā 'amal-i-be-jā.

Abuse of lawful authority—Iḥtiyār-i-jāiz kā isti'māl-i-bad.

2.—Burā (kharāb) dastūr; rawāj-i-bad.

3.—Bad-zabānī; dushnām; gālī; saḥt-kalāmī.

Abusive, a. 1.—Gāliyān d. w.; saḥt-kalāmī k. w.; burī tarah pesh āne w.

 Applied to persons.

2.—Dushnām-āmez; jismeñ gāliyān hoñ yā jisse we paidā hoñ.

Abusive words—Gāliyān; kalimāt-i-dushnām-āmez.

Abut, v. i. Kisī kā ham-sarhadd h.; ek hī dānde par rahnā; kisī se milā rahnā yā uske muttasil h.

 "Used chiefly in describing the bounds or situation of land."

Webster.

Academy, n. 1.—'Ilmī ta'līm kī woh jagah jo rutbe ke lihāz se *university* yā *college* aur 'ām madrase ke wast (bīch) meñ ho.

2.—'Umda qism kī tālīm kī jagah; *college* yā *university*.

3.—Woh sab log jo 'umūman 'ulūm wa funūn khwāh kisī khās 'ilm yā 'fan kī tarraqqī ke liye bāham muttafiq hoñ. [tarraqqī ho.]

4.—Woh jagah jahān funūn khwāh kisī shu'bā-i-'ilm kī tarbiyat wa
Accede, v. i. Manzūr k.; qabūl k.; mānnā; rāzī h.; jo kuchh dūsrā kahe use mānnā. [woh jald wuqū' meñ āwe.]

Accelerate, v. t. 1.—Bā'is-i-ta'jīl h.; kisī shai kī nisbat aisī fikr k. ki
To accelerate the death of a person—Kisī shakhs kī halākat meñ ta'jīl kā bā'is h.

2.—Kisī shai kī aslī yā ma'mūlī tarraqqī meñ madad d. (usko barhānā). [khātir se lenā; qabūl k.]

Accept, v. t. 1.—Jo kuchh diyā yā pesh-kash kiya jāe use khushī-i-
 2.—Manzūr k.; taslīm k.; mānnā; qabūl k.; pazīrā k.; ijāb k.

To accept a plea—Kisī 'uzr ko taslīm k.; kisī 'uzr ko mānnā yā qabūl k.

I accept your proposal—Main tumhārī tajwīz (tumhārā kahnā) manzūr kartā hūn.

 Often followed by *of*.

3.—Sakārnā yā'nī manzūr kar-ke rupaye ke dene kā wa'da k.

To accept a bill of exchange—Kisī hundavī ko sakārnā yā'nī use manzūr kar-ke zar-i-hundavī ke dene kā wa'da k.

To accept service (Law)—Jab koyī hukm-nūma vagaira bā-zūbita ta'mīl na huā ho us hālat meñ uskā zūbita ke mutābiq ta'mīl honā manzūr kar-lenā.

Acceptable, a. Manzūr kiye jāne yā khushī ke sāth liye jāne ke qābil; jisse pāne wāle ko khushī ho; khush-kun; pasandīda; khush-āyinda.

Acceptance, n. 1.—Qabūl k.; khush ho-kar lenā; khandā-peshānī se lenā; manzūrī.

2.—Sakrayī yā sakārnā; jis shakhs par hundāvi likhī jāwe uskā is amr kā manzūr-o-qabūl k. ki jab hundāvi kī mīti pūjegi (muddat khatm hogi) ham iskā dām de-deūge.

To negotiate a bill of exchange after acceptance—Kisī hundāvi ko sakārno ke bād farokht k.; kisī hundāvi par sakāre pichhe bechī likhnā.

3.—Sakārī-huyī hundī.

[kī sakārī hundī lenā.]

To receive another's acceptance in payment—Kisī rupaye kī chukhtī meñ dūse

4.—Ījāb; qabūl; taslīm; bāt-chīt yā sharāit kā manzūr k. jisse mu'āhada pakkā ho-jāe aur muta'āqidain par uskī pā-bandī lāzim ho; kisī kharīd kihuyī yā aisī chīz kā lenā khwāh pānā jo farīq-i-sānī wa'de ke ba-mūjib bheje yā dewe.

5.—(Law) Kisī dūse ke fī'l khwāh mu'āhade ko ba-zarī'a kisī apne fī'l ke taslīm k. jisse asl fā'il ke fī'l kī pā-bandī lāzim āwe.

A principal's taking the rent reserved on a lease, made by his agent, is an acceptance of the terms of the lease, and binds the party—Kisī āqā kī apne kārīnde ke likhe huye patte ke rupaye kā lenā taslīm-i-sharāit-i-patṭa mutasawwar hai aur uskī pā-bandī āqā par lāzim āti hai.

Acceptation, n. Ma'nī; mafhūm; kisī lafz ke murawwaj ma'nī.

To take a word in its legal acceptation—Kisī lafz ke wohī ma'nī samajhnā jo qānūn meñ musta'mal hoñ.

Access, n. 1.—Rasāyī; pahuñch; guzar; pañh; daḡhl. [jāne pānā.]

To have access to a court—Kisī 'adālat tak rasāyī rakhnā; kisī kachaharī meñ

To gain access to a person—Kisī shakhs tak pahuñchnā (us tak rasāyī pānā yā bār-yāb h.).

[kī rāh yā sabīl.]

2.—Kisī shai tak pahuñchne kā zarī'a yā uskī rāh; kahīñ pahuñchne

3.—Ham-bistari; ham-khwābī.

Accessory, a. See Accessory, (a.)

Accession, n. 1.—Manzūrī wa shirkat.

2.—Izāfa; afzāish; barhtī; beshī; jo shai barhūyī jāwe; jo milākar ziyāda kiyā-jāwe.

3.—(Law) Husūl-i-māl kā woh tarīq jiske zarī'e se kisī aisī mujas-sam shai kā mālīk jismeñ bālidgī yā mihnāt ke zarī'e se afzāish ho juzw-i-izāfa-shuda yā taraqqī-yāfta kā haqq rakkhe par shart yah hai kī us shai kī haisiyat tābdīl na ho-jāe—masalan gāe kā mālīk uske bachche kā mālīk hotā hai par angūr ke mālīk ko us sharāb kī milkiyat hāsil nahīñ hotī jo dūsrā shakhs usī angūr se taiyār kare.

4.—Julūs; masnad-uashīnī; bādshāhī takht par baiṭhnā; kisī rutbe yā manṣab par pahuñchnā.

Accessory, a. Mu'in-i-jurm ke muta'alliq.

Accessory, a. Mu'in; madad-gār; sharīk; kisī natije ke paidā karne meñ madad d. w. yā kisī asl fā'il kī taht meñ 'amal k. w.

☞ Usually in a bad sense.

Accessory to a crime—Sharīk-i-jurm; jo shakhs kisī jurm meñ sharīk ho yā sahūrā de.

Accessory, n. (Law) Woh shakhs jo kisī jurm-i-sangīn meñ sharik ho yā'nī go woh irtikāb-i-jurm ke waqt maujūd na rahā ho par mashware hukm-rānī yā ikhfā-i-wāqī'āt wagaira meñ shirkat rakhtā ho.

Accessory before the fact—Woh shakhs jo jurm hone ke waqt maujūd na rahā ho par usne kisī ko jurm karne par amāda kiya khwāh uski nisbat salāh yā hukm diyā ho; woh shakhs jiski salāh wagaira kī wajh se koyī dūsrā shakhs murtakib-i-jurm ho; mu'm yā sharik qabl az wuqū'-i-jurm.

Accessory after the fact—Woh shakhs jo kisī mujrim ko jān-būjh-kar apne yāhū chhipā rakkhe yā use madad khwāh tasalli de.

Accident, n. 1.—Ittifāq; wāqī'a; hādīsa; mājarā; woh bāt jiske hone kī khayāl yā uski ummed pahle se na ho.

An unavoidable accident—Ittifāq-i-nā-guzir; woh bāt jo chār-nā-chār ho-jāe.

By accident—Ittifāqan; hasb-i-ittifāq; ittifāqiya; ittifāq se; nūgāh.

Accidental, a. 1.—Ittifāqī; jiskā wuqū' nūgahān ho; jo ma'mūlī taur par zuhūr meñ na āwe.

An accidental death—Marg-i-ittifāqī; ittifāqī (nūgahān) maut; marg-i-mufājāt.

2.—Lūzimī nahīn; nihāyat zarūrī nahīn.

Accidentally, ad. Ittifāqan; ittifāqī yā ittifāqiya; hasb-i-ittifāq; nūgahān; yakāyak.

Accommodate, v. t. 1.—Kisī ke hasb-i-hāl yā mutābiq k.

We ought to accommodate ourselves to circumstances—Ham logon ko chāhiye kī jaise hālūt hon unhiñ ke mutābiq karen.

2.—Jis shai kī khwāhish yā zarūrat ho yā jo shai āram ke liye matlūb ho uskā baham pahunchānā.

To accommodate a friend with lodgings—Kisī dost ke thaharne (firo-kash hone) kī thekānā (band-o-bast) kar-d.

3.—Tai k.; tasfiya k.; raf' k.; ittifāq karānā.

To accommodate differences—Tasfiya-i-nizā' k.; jhagra niptā d.

4.—Rupaye qarz de-kar madad k.; qarz d.

Accommodation, n. 1.—Woh shai jisse koyī ihtiyāj raf' ho yā āram farhat khwāh suhūlat hāsīl ho; jo shai āram ke liye baham pahunchāyī jāe.

Used chiefly in the plural.

2.—Tasfiya-i-ikhtilāfāt (nizā'); sulh; muwāfaqat; mel; safāyī; raf'dād.

3.—(a) Dast-gardān; udhār; qarz-i-nāqdī jisse aksar bahut āram hotā hai.

(b) Farzī hundī jo baham-rasāni-i-zar ke liye likhī aur sakārī jāe aur wāqī'ī uske rupaye kisī dain ke adā meñ na diye jāweñ. bal-kī farzī girinda-i-qarz kī suhūlat ke liye qarz mutasawwar hon.

"An accommodation bill or note, one to which a party has put his name without consideration, for the purpose of benefiting or accommodating some other person who is to provide for the bill or note when due." Byles—Webster.

Accompany, v. t. Kisī ke sāth yā ham-rāh jānā; sāthī yā rafiq kī tarah kisī ke pās rahnā; kisī se suhbat r. yā uske sāth rahnā.

Accomplice, n. (Law) Sharik-i-jurm; woh shakhs jo jurm ke karne mein kisi ka saath de.

“Followed by *with* before a person; as, A. was an accomplice with B. in the murder of C.” Webster.

Accomplicity, n. (Law) Jurm mein sharik rahnā; shirkat-i-jurm.

Accomplish, v. t. Pūrā k.; anjām d.; hūsīl k.; takmīl k.

To accomplish an end—Koyī maqsad pūrā (hūsīl) k.; kisi maqsad ko anjām ko pahuñchānā. [khalīq.]

Accomplished, p. a. Kisi sifat mein pūrā; kāmīl; ‘ālim; fāzil; muhazzab;

Accomplishment, n. 1.—Anjām; ta’mīl; husūl-i-maqsad; ta’mīl yā ifā-i-kāmīl; kisi bāt kā pūrā k. yā anjām ko pahuñchānā.

2.—Ta’līm ke zarī‘e se zihnī fazilat yā atwār kī khūbī; tahsīl.

Accord, n. 1.—Razā-mandī; ittifaq; rūe khwāhish yā kār-rawāyī mein bāhamī ittifaq. [āp (az-khud) ho.]

2.—Marzī; ragbat; khwāhish; bi-r-ragbat tahrīk; harakat jo āp-hi-

“Used of the will of persons, or the natural motion of other bodies, and preceded by *own*.” Webster.

To do an act of one’s own accord—Kisi kī koyī fi’l apnī hī marzī se k.; koyī kām apnī hī ragbat se (bi-r-ragbat) k.; kisi kām ko āp-hi-āp (be-dūsre ke kahe) k.

3.—Ittifaq; mel; mutābaqat; chīzōñ kā bāham munāsib taur par mel r.

4.—(Law) Jin do farīq mein takrār ho unkā āpas mein rāzī ho-jānā aur nuqsān kī talāfī kā wa’da k. jisse bād ifā-i-wa’da phir nālīsh nahīñ ho-saktī; tasfiya-i-bāhamī.

Accord, v. t. 1.—Mel yā sulh karānā-jaise do shakhsōñ mein; tasfiya yā raf’dād karā-d. jaise nālīshāt yā takrārōñ mein.

2.—Denā; ‘atā k.; wājib yā muuāsib samajh-kar d.

To accord permission or sanction—Ijāzat d. yā manzūr k.

3.—Mutābiq k.; muwāfiq k.; ek chīz ko dūsri chīz kī tarah kar-d.

“Followed by *to*.”

Accordance, n. Mutābaqat; muwāfaqat.

In accordance with—Ba-mutābaqat; muwāfiq; mutābiq; hasb; ba-mūjib.

In accordance with orders—Hasb-i-hukm; ba-ittibā’-i-hukm; hukm (irshād) ke mutābiq; ba-ta’mīl-i-hukm.

According, p. a. mutābiq; muwāfiq.

[ba-mūjib; rū se.]

According to (a prepositional phrase)—Kisi ke mutābiq yā muwāfiq; hasb;

According as (an adverbial phrase)—Jaisā kī; jis tarah par; jo kuchh.

Accordingly, ad. Kisi ke mutābiq yā muwāfiq; aisi tarah kī kisi amr-i-ma’lūm ke khilāf na ho; chunāñchī; chunāñkī; kisi dūsri bāt ke lihāz se; jaisā kī chāhiye.

The plaintiff was absent, and the court accordingly threw out the claim—

Mudda’i hāzīr na thā chunāñchī ‘adālat ne uskā da’wā khūrij kar-diyā.

Account, n. 1.—Hāl; kaifiyat; wāqi’āt yā mu’āmalāt kā bayān.

A detailed account—Hāl-i-mufasssal; mutawwal kaifiyat; tafsīlī bayān; mu-sharrah kaifiyat; beorā.

A brief or succinct account—Hāl-i-mukhtasar; kaifiyat-i-mukhtasar; thoṛēz hāl.

2.—To wujūh yā sabab kisi mājare kī nisbat bayān kiye jāweh; muhāsaba; jāwāb.

He has given no satisfactory account of his conduct—Usne apne tarīq ke koyī wujūh qābil-i-itminān bayān nahī kiye.

3.—Wajh; sabab; khayāl; libāz; wāste; khātir.

On account of—Ba-wajh; ba-sabab; bā'is yā bā'is se; sabab se.

On one's account—Kisi kī wajh se; kisi kī jānib se; kisi ke liye; kisi kī khātir.

4.—Hisāb; lekḥā; mu'āmalāt-i-naqdī meṁ jam'-kharch kā hisāb.

A credit account—Hisāb-i-jam'; jam' kā hisāb (lekḥā).

A debit account—Hisāb-i-kharch; kharch kā hisāb yā lekḥā.

A cash credit account—Naqdī jam' kā hisāb.

Account current, or a current or running account—Chaltā hisāb yā lekḥā; roz-marre kī hisāb; jo hisāb band na huā ho.

A private account—Hisāb-i-khāngī; nij kā hisāb.

A rough account—Kharṛā; kacchā hisāb.

A partnership account—Hisāb-i-sharīkat.

An account of current demands—Tanzī'-i-hāl.

An account of balances—Tanzī'-i-baqa'yā.

An account of receipts and balances—Hisāb-i-wāsil-bāqī; fard-i-wāsil-bāqī.

An account of receipts and charges—Jam'-kharch; hisāb-i-jam' wa kharch; āmadnī aur kharch kā hisāb.

To open an account—Hisāb qāim k.; lekḥā dūnā.

To adjust or settle an account—Hisāb raf'-daf' k.; hisāb tai k. yā nipṭhānā.

To balance an account—Jam'-kharch milānā yā barābar k.; hisāb dephā k.; hisāb lī bidh milānā.

To draw up an account—Jam'-kharch likhnā; hisāb likh-kar durust k.

To keep an account—Hisāb rakhnā yā murattab k.

To examine an account—Hisāb jānchnā.

[charḥānā.]

To place to the account of a person—Kisi ke hisāb meṁ likhnā (qāim k. yā

To write off an account—Hisāb se khārīj k.; hisāb meṁ qāim na rakhnā; lekhe se nikāl d.

[lekhe meṁ dūnā.]

To debit, or credit, in an account—Jam'-kharch meṁ likhnā; jam' yā nām ke

5.—Tashkḥis; rāe; khayāl; nazar.

They are nothing in his account—Uskī tashkḥis (uski nazar) meṁ we nūchiz (kuchh nahī) hai.

6.—(Pl.) Hisāb-kitāb; lekḥā.

Adjustment or settlement of accounts—Tasfiya-i-hisāb; hisāb kā raf'dād.

Annual adjustment of accounts—Bujhārat; hisāb-i-sūlāna.

Abstract of accounts—Gosh-wārn-i-hisāb.

Village accounts—Hisāb-i-dehī; gānw kā hisāb.

Rendition of accounts—Tasfiya-i-hisāb; hisāb samjhānā; hisāb d. [k.; tai k.

To make up accounts—Hisāb murattab yā durust k.; tasfiye ke liye hisāb taiyār

7.—Waq'at; qadr; fāida; naf'a; aisā natīja jis ko 'umda samajh sakeṁ (jiski qadr kar sakeṁ).

A man of account—Zī-qadr shakhs.

To turn to account—Fāida uṭhānā; mustafid h.; muntafa'-bih h.; nichohhā natiḡa nikālān yā hāsil k.

A writ of account (Law)—Hisāb-fahmī ki nālish; woh nālish jismeñ mudda'ī kī yah da'wā ho ki mudda'ā-'alaih usko yā to hisāb-i-wājib samjhā de yā usko na samjhāne ki wajh batlāwe.

Called also an action of account.

Account, v. i. 1.—Hisāb samjhānā (bujhānā yā batlānā); lekḡā k.; hisāb-kitāb ki mufassal kaifiyat batlānā.

An officer must account with or to the treasurer for money received—Lāzim hai ki afsar zar-i-wusūl-shuda kā hisāb khazānehī ko samjhā-de.

2.—Wujūh bayān k.; sabab zāhir k. yā batlānā.

With for.

Carelessness accounts for failure—Nā-kām-yābi ki wajh gālat hai.

3.—Jawāb-dihī k.; jis shakhs ke zimme koyī bāt ho uski nisbat uskī jawāb-dih h. (khwāh uski kaifiyat yā usko wujūh bayān k.).

How do you account for the loss of so much money?—Itne rupaye ki nuqsānī ki nisbat tumbhārā kyā jawāb hai (uski kaifiyat tum kyā bayān karte ho)?

Accountable, a. 1.—Jawāb-dih; muḡasaba-dār; muākhaza-dār; zimma-dār; jisko kisī baḡe ke rū-ba-rū jawāb-dihī karnī paḡe.

Every man is accountable to God for his conduct—Apne tariq ke liye har shakhs Khuda kī jawāb-dih hai.

2.—Jisko hisāb samjhānā aur apne fī'l-i-bo-jā yā zarar-rasūnī ki 'iwaz saḡā bhugatnā yā tāwān denā paḡe.

Accountant, n. Muḡasib; hisāb-nawīs; jamī'-khārāh-nawīs; jis shakhs ke zimme hisāb-kitāb ho.

Accountant general—Woh afsar-i-'ā'lā jiske ta'alluq un sab afsarān-i-māḡtāt ke hisāb-kitāb ki nigḡānī ho jinke zimme hisāb kā kām ho.

Village accountant—Muḡasib-i-dehī; paṭwārī.

Account-book, n. Hisāb ki kitāb; bahī; khātā.

Accredit, v. i. 1. I'tibār k.; i'timād k.; bharosā k.; mu'tamad-'alaih samajhnā.

An accredited agent—Muḡtār-i-zi-i'tibār.

Accretion, (Law) (a) Daryā-barār ki wajh se samīn kā milnā.

(b) Woh fāida jo kisī wāris ko is wajh se ho ki uskī sharīk wāris wirāsāt ke liye baqī na rahe; woh fāida jo kisī mauḡūb-lahū ko is sabab se ho ki uskī sharīk mauḡūb-lahū apne hisse ke lene ko liyo rah na jāe.

“When a legacy is left to two persons and one of them dies before the testator, the legacy devolves to the survivor by right of accretion.” Webster.

Accrue, v. i. 1.—Paidā h.; qāim h.; zuḡūr meñ ānā; wuqū' meñ ānā.

When did the cause of action accrue in that case?—Us muqaddamo meñ wajh; i-nālish kab paidā huyī?

2.—Honā—jaise afsāish nafa yā khisāre kā; upajnā; paidā h.

Much profit has accrued to that banker—Us mahājān ko baḡā nafa hūā.

Accumulate, v. t. 1.—Jam' k.; ekaṭṭhā k.; baṭornā; farāham k.
2.—Dher lagānā; dher ke dher jam' k.; ambār k.; tūda k.; pāṭnā.

To accumulate wealth—Daulat jam' yā ekaṭṭhā k.

To accumulate earth or stones—Miṭṭi yā patthar ke dher lagānā.

Accumulate, v. i. Bahut barh-jānā; bahut hī ziyāda ho-jānā; kasrat se ho-jānā; qad shumār yā miqdār meṇ barh-jānā.

Evils accumulate—Burāiyān bahut barh jāti (kasrat se jam' ho-jāti) haiṇ.

Accumulation, n. Ijtimā'; jam' k. yā jam' ho-jānā; jo kuchh jam' yā ekaṭṭhā ho-jāe.

Accumulation of arrears—Ijtimā'-i-baqāyā; baqiyāt kā-kasrat se jam' ho-jānā.

Accuracy, n. Sihhat; durust; galatī se barī h.; sachāyī khwāh kisī qā'ide yā namūne ke mutābiq ṭhik ṭhik h.; woh sihhat jo natīja-i-ihtiyāt ho.

Legal accuracy—Sihhat-i-qānūnī; qānūn ke mutābiq durust h. [i'tirāz k.]

To contest the legal accuracy of a decision—Kisī faisale kī sihhat-i-qānūnī par

The value of testimony depends upon its accuracy—Shahādat jis qadar sadūqat se mutābaqat rakkhe utnī hī usko waq'at hogī.

Copies of legal documents should be taken with accuracy—Munāsib hai kī wasāiq-i-muta'alliqa-i-qānūn kī naqlēn is tarah murattab hon kī unmeṇ galatī wāqī' na ho.

Accurate, a. Sahih; durust; ṭhik; khatā galatī yā naqs se barī; jo kuchh asl meṇ ho ṭhik usī ke mutābiq; kisī qā'ide namūne yā shai-i-mu'ayyana ke mutābiq.

“We speak of a thing as *accurate* with reference to the care bestowed upon its execution, and the increased correctness to be expected therefrom.” *Webster*.

Accusation, n. 1.—Kisī jurm kā ilzām yā uskī tuhmat lagānā; kisī fi'l-i-be-jā yā be-insāfi kā muttāham k.

2. Woh bāt jiskā ilzām kisī par lagāyā-jāe; kisī jurm kā da'wā; woh bayān jis meṇ kisī jurm kā da'wā yā ilzām shāmil ho.

Accuse, v. t. (Law) 1.—Ittihām ilzām yā tuhmat lagānā; muttāham k.; mulzam qarār d.; kisī shakhs kī nisbat yah kahnā ki usne fulān jurm kiyā hai; 'adālat ke mansab khwāh hukm-nūma-i-sar-kārī ke zarī'e se kisī jurm kā ilzām lagānā; qānūn kī khilāf-warzī kā muttāham k.; darkhwaṣt yā istigāsa-i-zabānī khwāh muḥhibirī ke rū se kisī kī nisbat yah zāhir k. ki usse fulān jurm huā hai.

“Followed by *of* before the subject of accusation.” *Webster*.

To accuse a person of a bailable or non-bailable offence—Kisī shakhs par jurm-i-qābil-i-zamānat yā nā-qābil-i-zamānat kā ilzām lagānā.

To accuse falsely—Jhūṭh yā nā-haq tuhmat lagānā; nā-haq phaṇsūnā; tufān lagānā; sesar k.

An accused person—Mulzam yā shakhs-i-mulzam; mudda'ā'-alaih; mustagūs alaih; woh shakhs jispar istigāsa kiyā-jāe.

2.—Qusūr-wār ṭaharānā; ilzām d.; dosh lagānā; malāmat k.

Accustom, v. t.—Kasrat-i-isti'māl se mānūs k.; 'ādī k.; 'adat ḍālnā; khū-gar k.; bān lagānā; muhāwara k.; karte karte kisī kām meṇ mānj-uṭhnā.

Accustomed, *a.* Jisse kasrat-i-isti'māl ke ba'is uns ho-jāe; jiskī tabī'at 'ādī yā khū-gar ho-jāe; mā'mulī; rasmi.

Ache, *v. i. 1.*—Dukhnā; dārd k.; pīrānā; dard meñ mubtalā rahnā; barābar dard k. [dukhtā hai].

His head *aches*—Uskū sar dard kartā hai (uske sar meñ dard hai yā uskū sar

2.—Ranjida rahnā; ranj uṭhānā; bahut hī ranj uṭhānā; musibat taklif yā gam meñ rahnā; magmūm h.; dukhī h.

His heart *aches*—Uskū dil nihāyat ranjida hai (magmūm yā taklif meñ hai).

Ache, *n.* Dard; pīrā; dard jo barābar rahe (qāim rahe).

“In opposition to sudden twinges, or spasmodic pain.” *Webster.*

Achieve, *v. t. 1.*—Anjām ko pahunchānā; takmil k.; pūrā k.; aḥīr tak le-chalnā; khātime ko pahunchānā; kar-denā yā karuā.

Deeds *achieved* by valour—Woh kām jo dilerī ke zor se anjām kiye jāweñ.

“Appropriately used for the effect of efforts made by the hand or bodily exertion.” *Webster.*

2.—Koshish (sa'ī yā mihnāt) ke natīje meñ pānā yā hāsīl k.; koshish se hāsīl k.

Achievement, *n. 1.*—Anjām; husul; pūrā k.; pānā.

The *achievement* of his object—Uske maqsad kā anjām yā husul (pūrā h. yā bar-ūnā). [se kiya jāe.

2.—Koyī barā kām; juwān-mardī kā kām; jo kām juraat yā dilerī

Acid, *a.* Khaṭṭā; tursh; talkh; jismeñ sirke kā sā mazā ho; chuk; jo chakhne meñ karuā ma'lūm ho; tez.

Acid fruits or liquors—Khaṭṭe phal yā karuye 'araq (tez 'araq). [talkh chiz.

Acid, *n. 1.*—Koyī khaṭṭī chiz; koyī chiz jo tursh ho; khaṭāyī; turshī;

2.—Tezāb.

Acidity, *n.* Talkhī; turshī; khaṭāyī; karuā-pan; karuāhaṭ; tezi.

Acknowledge, *v. t. 1.*—Iqrār k.; qabul k.; mānnā; haqiqī yā aslī samajhnā.

2.—(*Lav*) Kisi fi'l ko ba-tarz-i-mu'ayyana-i-qānūn qabul k. tāki uskā jawāz sābit ho-jāe; manzūr k.; taslim k.

To *acknowledge* a deed before competent authority—Kisi wasiqe ko hākim-i-majāz ke rū-ba-rū taslim k. [taslim k.

3.—Shukr-guzārī ke sāth qabul k.; kisi shai ko ba-taur-i-amr-i-nāfi'

To *acknowledge* a favour—Kisi mihr-bāni ko shukr-guzārī ke sāth qabul k.; apnī nisbat kisi kī 'ināyat kī shukriya adā k.

To *acknowledge* the receipt of a gift—Jo kuchh ba-taur baḥshish ke mile uskā pānā shukriye ke sāth taslim k. yā uske pāne-kā mashkūr wa muqir h.

4.—Qabul k.; iqrār k. yā muqir h.; mu'tarif h. yā i'tirāf k. jisse kināyatan yah ma'lūm ho ki muqir ko apnī gunah-gārī kī khabar hai.

5.—Kisi ko apnā karke mānnā; kisi ko khusūsiyat ke sāth yā kisi khās hāsiyat meñ qabul k.

To *acknowledge* a son—Kisi larke kī nisbat yah-kahnā ki yah to hamārū betā hai (usko hāsiyat-i-farzandī meñ taslim k.).

Acknowledgment, *n. 1.*—Qabul k.; iqbal; iqrār; i'tirāf. [mānnā.

2.—Khusūsiyat ke sāth yā kisi khās hāsiyat se taslim k. yā

3.—Jo kuchh naf'a pahuñchā ho use qabūl karke uskā shukriya adā k.; izhār-i-ihsān; adā-i-shukr. [yā kiya jāe.

4.—Kisi 'ināyat shafaqat yā mihrbānī ke badle meñ jo kuchh diyā

5.—(Law) Apne fi'l-i-khās kā is garaz se manzūr yā qabūl k. ki woh qānūnan jāiz mutasawwar ho.

6.—Rasīd; wūsūl-yābī; pahuñch.

To endorse *acknowledgment* of a notice—Kisi ittilā'-nāme kī pusht par (pīth par yā uske pīchhe) ittilā'-yābī likhnā; ittilā'-shud (muttala'-shud khwāh muttala' huā) likhnā.

To sign an *acknowledgment*—Rasīd par dast-khat k. [se kuchh.

A COMPTE, (Fr.) 'Ala-l-hisāb; ba-ifā-i-juzwī; jis qadar denā ho usmeñ Acquaint, v. t. 1.—Ba-khūbī wāqif k.; khūb āgāh k.; mānūs k.

2.—Kisi ko ittilā' d.; muttala' k.; wāqif k.; āgāh k.; jatānā.

☞ "With is used before the object." Webster.

Acquaintance, n. 1.—Wāqifiyat-i-kullī yā tāmma; ba-khūbī yā achchhi tarah jānnā; khūb shināsāyī; āshnāyī; ba-khūbī jān-pahchān.

2. Woh shakhs yā ashkhās jin se koyī khūb wāqif ho; āshnā; woh shakhs yā ashkhās jinse ba-khūbī jān-pahchān ho.

☞ "In this sense, the word admits a plural: *acquaintance* and *acquaintances* are both in use." Webster.

Acquest, (Law) Jāe-dād jo ba-zarī'a-i-kharīdārī khwāh hiba yā aur tarah par hāsīl ho lekin wirāsatan na milē.

Acquiesce, v. i. Taslīm k.; rāzī h.; qabūl yā manzūr k.; ittifaq k.

Acquiesced in—Manzūr kiya-gayā; bilā-ta'arruz qabūl kiya-gayā.

The measure has been *acquiesced in*—Woh tajwīz bilā mukhālafat manzūr kī-gayī.

Acquiescence, n. Taslīm; iqbal; manzūrī; kisi shai kā khāmoshī yā sukūt ke sāth (chup-chāp) manzūr k.; razā-mandī; chup-chāp mān-lenā.

Acquire, v. t. Paidā k.; hāsīl k.; apnī koshish yā mihnāt se hāsīl k.; kasab kar-ke hāsīl k.; kamānā.

☞ "To gain, by any means, something which is in a degree permanent, or which becomes vested or inherent in the possessor. A mere temporary possession is not expressed by *acquire*." Webster.

Acquired, p. p. or a. Paidā kiya huā; hāsīl kiya huā; maksūba; mihnāt yā aur zarī'e se milā huā.

Self-acquired—Maksūba-i-khās yā zātī; apnā paidā kiya huā; apnī kamāyī kā.

Acquired by one's ancestor—Maksūba-i-mūris; mūris kā paidā kiya huā.

Acquirement, n. Hāsīl k. yā jo kuchh hāsīl kiya jāe; tahsīl; jo bāten kisi ko zātī hāsīl hon ya'nī Khudā-dād na hon.

☞ "Skill in music and painting is an *acquirement*, while genius is a gift of nature, and so on." Webster.

Acquisition, n. 1.—Hāsīl k. yā husūl; pānā; paidā k.

2. Shai-i-maksūba yā mahsūla; hāsīl kī-huyī chīz; kamāyī; tahsīl.

Acquisitive, a. Hāsīl karne par māl; māl-ba-husūl.

An *acquisitive* person or disposition—Woh shakhs yā tabī'at jo ashyā ke hāsīl karne par māl rahe.

Acquit, v. t. 1.—Kisī farz jurm ittihām yā shubhe se barī k.; be-gunāh thahrānā; khalās yā rihā k.; chhor d.; rihāyī d. [barī kiya.]

The assessors *acquitted* the prisoner—Asesarōn ne mudda'ā-'alaih ko jurm se

☞ “Followed by *of* before the object.” Webster.

To *acquit* a person of a charge—Kisī shakhs ko kisi ilzām se barī k.

2.—Kār-rawāyī k.; nibāh-lejānā.

☞ Used reflexively.

The prisoner's pleader *acquitted* himself well in that case—Us muqaddame meñ vakīl-i-mudda'ā-'alaih ne khūb kār-rawāyī ki (apnī tayīn khūb nibāhā).

ACQUIT, (Fr.) Fārig-khatī; wusūl-yābi kī rasīd.

Acquittal, (Law) Barāat; rihāyī; makhlāsī; safāyī; kisī jurm ke ilzām se jūrī kī tajwiz yā 'adālat ke hukm se barī kiya-jānā. [k. (najāt d.).]

Acquittance, n. 1.—Qarz (dain) yā kisī dūstre mu'āhade yā farz se barī 2.—Qabzu-l-wusūl; fārig-khatī yā fār-khatī; sāfi-nāma; be-bāqī kī rasīd jisse phir mutālaba na ho-sake; woh nawishta jisse dain yā kisī kī yāftanī kā adā ho-jānā sābit ho.

Acre, n. Ekar; 4840 gaz murabba' zamīn. [ho.]

Acreage, n. Ekar kī majmū'ī ta'dād; jisqadar kul zamīn ekar ke hisāb se **Across, prep. 1.**—Is pār se us pār; is taraf se us taraf tak; bi-l-kul is jānīb se us jānīb tak; bi-l-kul 'arz meñ.

A bridge is laid *across* a river—Daryā meñ is pār se us pār tak (tamām uskī 'arz meñ) pul banāyā jātā hai. [beṛā.]

2.—Bich se kaṭa huā; kisī tarah kā zāwiya paidā kartā huā; āṛā; A line passing *across* another—Ek khat jo dūstre khat ko bich se kūtā huā bikal-jāe.

Act, v. i. 1.—'Amal k.; kām k.; karnā; barātā; kār-rawāyī k.

To *act* in a person's behalf—Kisī shakhs kī taraf se kām k.

To *act* judicially—Ba-taur-i-hākim-i-'adālat kām k.; 'amal-i-hākim-āna k.; hākim kī tarah kām k. (kār-rawā h. yā kār-rawāyī k.). [bandī k.]

To *act up to*—Kār-band h.; anjām d.; pūrā k.; kisī ke mutābiq k.; kisī kī pā-

He has *acted up to* his engagement—Usne apne qaul ko pūrā kiya (jaisā qaul kiya thā waisā hi kiya).

2.—Quwwat ko kām meñ lānā; 'amal k.

[lātā hai.]

The stomach *acts* upon food—Mi'da apnī quwwat ko gizā kī nisbat kām meñ

Act, v. t. 1.—Karnā; anjām d.

[anjām d.]

To *act* one's part—Jo kuchh apne ko karnā ho use k.; apnā farz (apnā kām)

2.—Kisī kā kām k.; kisī kā mansab yā uskī haisiyat iḡhtiyār k.

To *act* the hero—Juwān-mard kā kām k.; jo kuchh juwān-mard ko karnā chāhiye wahī k.

Act, n. 1.—Fi'l; 'amal; kām; jo ho-chukā ho yā hotā ho.

A criminal *act*—Fi'l-i-mujrim-āna; aisā kām jiskā karnā jurm ho.

An intentional or a voluntary *act*—Fi'l-i-irādi; fi'l-i-bi-l-irāda; woh fi'l jo koyī apnī khwāhish se kare.

An accidental *act*—Fi'l-i-ittifaqī.

The omission of an *act*—Tark-i-fi'l; kisī kām kā na k. (uskā chor d.)

☞ “In general, *act* denotes *action completed*; but preceded by *in*, it denotes *incomplete action*.” Webster.

The thief was taken in the very act of stealing—Woh chor chori kar-hi rabū tīā ki pakṛā-gayā (ya'nī chori kī kām khatm na huā thā ki woh pakṛā-gayā).

Act of God (Law)—Woh nūgahānī yā hādīsa jīmān in-ān ko daḡhl na ho yā jiske wuqū' kī koyī wajh-i-klās bayān na ho-sake; ifat-i-āsmānī; ifat-i-samāwī; nūgahānī. [tahrīr 'adālat meñ na ho-

Act in pais (Law)—Woh bāt jo 'adālat ko bāhar kī-jāe aur uski nisbat koyī

2.—Qānūn; āyīn; ekat; jamā'at-i-wāzī'ān-i-qawānīn kī faisala.

3.—Wāqī'ī h.; asl meñ h. yā wujūd r.

“Opposed to a possibility, or possible existence.” Webster.

Action, n. 1.—Harakat; tāsīr; quwwat; zor.

“Action, when produced by one body on another, is mechanical; when produced by the will of a living being, spontaneous or voluntary”

“Action is opposed to rest.” Webster.

2.—Kām; 'amal; kār; fi'l; tarīq; tarz-o-tarīq; harakāt wa saka-nāt; chāl; chāl-o-chalan yā chāl-chalan.

3.—(Law) Nālīsh; da'wā; istihqāq kī pesh k.; woh mutālaba jo kisi 'adālat meñ pesh kiyā jāwe; muqaddama.

A real action—Jāe-dād-i-gair-manqūla ke istihqāq kī da'wā; woh nālīsh jāe-meñ mudda'ī jāe-dād-i-gair-manqūla kī haqīqat kī da'wā kare.

A personal action—Woh nālīsh jismeñ kisi dāin yā anjām-i-farz-i-zātī khwāh uski 'iwaaz meñ khisāre yā kisi zātī yā mālī nuqsān ke mu'āwaze kī da'wā kiyā jāe.

A mixed action—Woh nālīsh jismeñ jāe-dād-i-gair-manqūla aur kisi nuqsān ke khisāre kī da'wā kiyā jāe.

A civil action—Woh nālīsh jo kisi khūś shakhs yā ashkhās kī jānīb se zar-i-qarza yā khisāre ke dillā-pāne ke liye dāir kī-jāwe; māl ke dillā-pāne kī nālīsh.

A criminal action—Kisi jurm kī nālīsh.

A penal action—Tāwūn ke dillā-pāne kī nālīsh; woh nālīsh jismeñ aise tāwūn ke dillā-pāne kī da'wā ho jo ta'zirān qāim kiyā-gayā ho.

The basis of an action—Manāt-i-da'wā; madār-i-nālīsh; nālīsh yā da'wa kī bunyād. [kī sabab.

A cause of action—Binā-i-da'wā; wajh-i-nālīsh; binā-i-mukhāsamat; nālīsh

A joinder of causes of action—Kāyī binā-i-da'wa kī ek meñ shāmīl kiyā jānū (unkī shāmīl); shumūl-i-bināhā-i-mukhāsamat.

A misjoinder of causes of action—Kāyī binā-i-da'wa kī be-jā tarīq par ek meñ milāyā-jānū (unkī shumūl-i-be-jā). [kī haq.

4.—(Law) Istihqāq-i-nālīsh; nālīsh karne (rujū' yā dāir karne)

The law gives an action for every claim—Qānūn ke rū se har ek da'wa kī nisbat istihqāq-i-nālīsh hāsīl hotā hai.

5.—Jang meñ sipāhiyon kī muqābala 'ām isse kī khushkī meñ ho yā rarī meñ: laṛāyī; jang.

Actionable, a. Nālīsh ke qābil; jismeñ (jiskī nisbat) qānūnan nālīsh ho-sake; jismeñ nālīsh kī gunjāish ho.

To call a man a thief is actionable—Agar koyī kisi ko yah kahe kī tū chor hai to uske is kahne par nālīsh ho-saktī hai.

An actionable wrong—Woh mazarrat jiskī nisbat nālīsh ho-sake.

Active, a. 1.—Jismen 'amal kī quwwat yā sifat ho; jisse tabādala ho; jisse dūsrōn meṁ 'amal yā harakat ho.

“Opposed to *passive*, that receives action.” *Webster*.

2.—Jo hamesha kuchh kiyā kare; musta'id; chust-o-chālāk; mihnati; masrūf; jo hamesha kām meṁ lagā rahe.

An *active* officer—Musta'id afsar; woh afsar jo hamesha kām kiyā kare.

3.—Jismen 'amal yā koshish dar-kār ho; 'amali; khayālī nabīn; jisse wāqī'i natīje paidā hoī.

“Opposed to *speculative*.”

Active capital or wealth—Rupaye paise; zar-i-naqd wagaira; woh māl jisse bilā-takalluf rupaye khare kar-ke unheṁ tijārat yā aur kām meṁ lagā sakeṁ.

Active commerce—Tijārat jo koyī qaum apne hī jahūzōn par kare.

Actual, a. 1.—Haqīqī; wāqī'i; aslī; nafsū-l-amrī; jiskā wujūd asl meṁ ho; jo sachmuch huā ho yā hotā ho; jo 'amal meṁ āyā ho.

“Opposed to *potential, possible, virtual, or theoretical*.” *Webster*.

An *actual* crime—Aslī jurm; jo jurm wāqī'i wuqū' meṁ āyā ho.

2.—Maujūda-i-hāl; maujūda; jo is waqt ho (maujūd ho.)

The *actual* situation of the country—Mulk kī hālat jo is waqt hai; mulk kī hālat-i-maujūda.

Actually, ad. Dar-asl; haqīqat meṁ; wāqī'i.

A *DATO*, (Lat.) Āj kī tārikh se; is waqt se.

[āwe; bilā-qaid.

A *DISCRETION*, (Fr.) Hasb-i-iqtizā-i-rāe; jaisā (jo kuchh) dil meṁ
AD DAMNUM [Lat.] (Law) Nālīsh-i-khisāra kā juzw-i-ākhir jismeṁ
mudda'i zar-i-khisāra-i-mutada'wiya kī ta'dād bayān kartā hai; khi-
sāra-i-mutada'wiya kī ta'dād. [tatimma.

ADDENDUM, (Lat.) Woh shai jise barhānā (izād yā izāfa k.) ho;
Addict, v. t. Kisi kām meṁ apnī tayīn 'ādatan masrūf k. kisi buro kām
meṁ hamesha lage rahnā.

“Now employed only in a bad sense.” *Webster*.

He is *addicted* to vice—Woh badikū'ādī hai (burāyī meṁ hamesha lagā rahā hai).

Addition, n. 1.—Izāfa; barhtī; beshī; jo kuchh barhāyā jāwe.

2.—(Law) Laqab yā khitāb jo kisi shakhs ko nām par uske mansab
pesha yā sukūnat ke zāhir karne ke liye izāfa kiyā jāwe; e. g.,

John Doe, *Esq.*; Richard Roe, *Gent.*; Robert Dale, *Mason*;
Thomas Way, of *New York*.

Additional, a. Zāid; mazīd; jitnā maujūd ho uske siwā aur; izāfa
kiyā huā; barhāyā huā. [shahūdat.

Additional evidence—Shahādat-i-mazīd; shahādat-i-maujūda ko 'alāwa aur

Address, v. t. 1.—Nām-o-nishān likh d.; patā-ṭhekānā likh-kar bhejnā
yā rawāna k.—jaise khat kā.

2.—Kisi kī taraf mukhātāb ho-kar kuchh kahnā; zabānī khwāh
dar-khwāst wagaira ke zarī'e se kisi se sāll h.

3.—Kisi arhātiye wagaira ke pate se rawāna k.

The ship was *addressed* to a merchant in Baltimore—Woh jahūz Baltimore
meṁ ek saudā-gar ke pate se rawāna kiyā gayā.

To *address one's self to*—Kisi kī taraf mukhātāb ho-kar kuchh kahnā yā guftgū k.

Address, n. 1.—Zabānī guftgū; muaddabāna payām; tahnīyat shukriya yā 'arz wagaira.

2.—Bol-chāl; dūstre se bāt-chīt kā tarz.

3.—Khat kā sar-nāma; maktūb-ilāih kā nām wa laqab ba-qaid-i-sukūnat; patā; thekānā; patā-thekānā.

4.—Hunar-mandī; chustī; chustī wa chālākī; tezi. [tahrirī.

5.—Bā-zābitā guftgū yā dar-khwāst—'ām isse ki zabānī ho yā **Adduce, v. t. 1.**—Pesh k.; dākhil k.; guzrānnā; hāzir lānā; sāmne kar-d.; yah kahnā ki fulān shakhs yā shai yahān maujūd hai maqbūl ho.

To adduce evidence or proof—Shahādat yā subūt pesh k. (dākhil k.)

To adduce witnesses—Gawāh guzrānnā; gawāhoṅ ko lā-kar yah kahnā ki hamāre gawāh hāzir hai.

2.—Hawāla d.; batlānā; pesh k.

To adduce an authority—Koyī sanad batlānā; kisī sanad kā hawāla d.

To adduce an argument—Dalil yā bahs pesh k. (lānā).

Adducible, a. Peshī (pesh hone) ke lāiq; jo pesh ho-sake; qābil-i-idkhal; jise dākhil kar-sakeṅ. [karne ke lāiq nahīn hai.

This document is not adducible in evidence—Yah wasīqa subūt meṅ pesh

Adduction, n. Peshī; pesh k.; idkhal; guzrānnā.

Ademption, n. (Law) 'Ansikh-i-'atiya; kisī 'atiya bakhshish yā hiba-i-wasīyatī wagaira kā rad (mansukh) k.

Adept, n. Woh shakhs jo kisī fan yā hunar meṅ khūb māhir ho; jo shakhs kisī fan se bahut hī wāqif ho. [o-kamāl jāntā huā.

Adept, a. Khūb māhir; kisī bāt ko nihāyat 'umda tarah par yā tamām-
Applied to persons.

Adequacy, n. Barābar ham-andāz yā kāfi h.; kisī khās maqsad ke liye kāfi h. (kifāyat k.). [ham-andāz h.

The adequacy of income to the expenditure—Āmad-o-kharch kā barābar yā

Adequate, a. Masāwī; ham-andāz; mutābiq yā muwāfiq; bas; bakhūbi kāfi.

The punishment should be adequate to the offence—Chāhiye ki sazā ham-andāz-i-jurm (uske barābar yā uske liye khūb kāfi) ho.

AD FINEM, (Lat.) Akhīr tak; khātime tak; anjām tak.

Adhere, v. i. 1.—Lāse ki tarah chipaknā; khūb simat-jānā yā chaspān ho-jānā; lag-jānā; saṭ-jānā; wasl ho-jānā.

Wax adheres to the finger—Mūm ungli meṅ lag-jātā hai.

2.—Qāim rahnā; sābit rahnā; sābit qadam rahnā; lage rahnā; zāti ittifaq khwāh 'aqide usūl yā rāe ki mutābaqat ki wajh se lā-tajum (joṅ kā toṅ) rahnā.

To adhere to a statement or an opinion—Kisī bayān yā rāe par sābit-qadam rahnā (usko na chhoṅnā yā usī ki pairawī k.).

Adherence, n. 1.—Lag-jānā; chaspān h.; simat-jānā.

2.—Lagāwat meṅ mazbūtī; wafā-dārī; ta'alluq meṅ sābit-qadamī.

An adherence to a party or an opinion—Kisī fariq ki jūnib-dārī meṅ yā kisī rāe par sābit-qadam rahnā; jis fariq ki taraf ho-jānā yā jo rāe qāim k. usko na chhoṅnā. [lu'ūb-dār shai.

Adhesive, a. Chipakne-w.; simat-jāne-w.; chaspān hone-w.—jaise koyī

An *adhesive* stamp—Tikaṭ-i-chaspānidāni ya'ni woh muhr-dār tikaṭ jo kisi kūgaz par ūpar se chaspān (wasl) kar-diyā jāe.

AD HOC, (Lat.) Is garaz se; is maqsad ke liye.

AD HOMINEM, (Law.) Aisi baḥs jo muḥātab ke usūl par lihāz kar-ke qāim kī-jāe. [nek-ḵhwāhī ke kalām.

Adieu, *ad.* Ḳhudā-hāfiz; ḵhair-bād; doston kī judāyī ke waqt bāham *AD INFINITUM*, (Lat.) Be-pāyān; lā-intihā; jiskā ḵhātima na ho.

AD INQUIRENDUM, [Lat.] (Law) Tahqīqāt ke wāste; woh hukm-nāma-i-'adālat jiske zarī'e se tahqīqāt kā hukm diyā jāe.

AD INTERIM, (Lat.) Is asnā meṅ; is darmiyān meṅ; is 'arse yā bīch meṅ; itne meṅ. [par wāqī'i milā huā nahīn; ham-sar-had.

Adjacent, *a.* Nāzḍik; qarīb; muttasil; ham-ḍāṇḍa; ḍāṇḍā-meṇḍā; nazḍik

☞ "Things are *adjacent* when they lie near to each other without actually touching." *Webster*.

Adjacent lands—Arāzi-i-ham-ḍāṇḍa (ham-sar-had).

Adjoin, *v. t.* Milā h.; muttasil h.; lagā h.; kisi ke ba'd hī yā usse mulhiq h. [hī yā usse lagā huā.

Adjoining, *p. a.* Muttasil; mulhiq; milā huā; lagā huā; kisi ke ba'd

Adjourn, *v. t.* Multavī k.; dūsre dīn par yā bilā-ta'āyun-i-aiyām mauqūf r. [multavī k.

To *adjourn* an enquiry—Kisi tahqīqāt ko dūsre dīn par yā bilā-qaid-i-tārīḵh

Adjourn, *v. t.* Kuchh der tak kām kā multavī rakkhā jānā—masalan ek dīn se dūsre dīn tak yā ziyāda dīnon tak ḵhwāh bilā-ta'āyun-i-tārīḵh; wāzī'an-i-qawānīn ke ijlās yā 'adālat kā arām ḵhwāh tafriḥ ke liye multavī rakkhā jānā yā bar-ḵhāst h.; 'adālat kā bar-ḵhāst h.

The court *adjourned* at 4 o'clock—'Adālat chār baje bar-ḵhāst huyī.

The court *adjourned sine die*, or without day—'Adālat bilā-ta'āyun-i-aiyām bar-ḵhāst huyī; 'adālat bar-ḵhāst huyī par uske ijlās-i-āyinda ke liye koyī dīn muqarrar na huā.

Adjourned, *p. a.* 1.—Multavī rakkhā gayā; jo dūsre waqt tak multavī rakkhā gayā ho; multavī-shuda.

2.—Jo ba-zarī'a-i-iltiwā ho

An *adjourned* session of a court—Ijlās-i-'adālat jo iltiwā ke zarī'e se ho ya'ni ek martaba ho-kar kisi dūsre dīn tak multavī rakkhā gayā ho; 'adālat kā ma'mūlī ijlās nahīn.

☞ "Opposed to the *stated* or *regular* session." *Webster*.

Adjournment, *n.* 1.—Iltiwā; bar-ḵhāstagī; kisi dūsre roz yā waqt-i-āyinda par ḵhwāh bilā-qaid-i-aiyām multavī kiya jānā.

2.—Woh aiyām jinmeṅ kisi 'adālat wagairā kā kām band rahe; kāmoṅ ke band rahne ke dīn. [ḥālat meṅ 'adālat kī tajwīz se dilānā.

Adjudge, *v. t.* 1.—Dilānā; 'adālat kī tajwīz se dilānā; nizā' yā takrār kī

To *adjudge* possession—Qabza dilānā.

2.—Faisal k.; tajwīz k.; tai k.

The case was *adjudged* yesterday—Woh muqaddama kal faisal ho-gayā.

3.—Hukm-i-sazā d. (sādir k.) [hukm'd.

To *adjudge* an offender to death—Kisi mujrim ko sazā-i-maut (phāṅsi) kā

Adjudicate, v. t. Faisal k.; 'adālat ke mansab se tahqīq wa tajwīz k.

Adjudicate, v. i. Kisī shai kī nisbat 'adālat-āna tahqīqāt wa tajwīz k.

The court *adjudicated* upon the case—Us muqaddame meñ 'adālat ne tahqīqāt wa tajwīz ki.

Adjudication, n. 1.—'Adālat ke mansab se tahqīqāt wa faisala k.; infisāl; tahqīqāt wa tajwīz.

2.—Faisala-i-'adālat; 'adālat kī tajwīz yā uskā hukm.

Adjust, v. t. 1.—Thīk k.; mauzūn k.; kisī ke mutābiq yā uske hasb-i-hāl k. [kar-d.

2. Tartīb d.; qā'ide ke mutābiq banā 'd.; kisī silsile par qāim

3.—Tasfiya k.; tai k.; raf' k.; kisī bāt ko is tarah par k. ki akhīr meñ donoñ farīq rāzī ho-jāweñ; niptānā.

To *adjust* accounts or differences—Tasfiya-i-hisāb yā nizā' k.

To *adjust* amicably—Bā-khuddā (baham yā āpas meñ) tasfiya k.; kisī bāt ko āpas meñ sulh kar-ke (samajh-būjh ke) tai k.

4.—Kisī āle (dūr-bīn wagaire) ke azjā ko apnī apnī jagah par kar d.; sudhārnā; thīkthāk k.

Adjustment, n. 1.—Tasfiya; raf'dād; niptāw.

Adjustment of accounts—Tasfiya-i-hisāb.

Amicable adjustment—Āpas meñ tasfiya; raf'dād-i-bāhami.

2.—Kisī dūr-bīn wagaira se āle ke sab ajzā kā apne apne thekāne kar d. tāki woh āla i'stimāl meñ āsake; tartīb; durust rahne kī hālat.

To be in or out of *adjustment*—Kisī dūrbīn wagaira kā murattab yā gair-murattab rahnā.

AD LIBITUM (Lat.) Hasb-khwāh; jaisī khushī ho; jaisā jī chāhe.

AD LITEM, [Lat.] (*Law*) Muqaddame ke liye; nizā' ke liye.

A guardian *ad litem*—Walī-i-daurān-i-muqaddama; woh shakhs jo kisī muqaddame meñ mudda'ā-'alaih-i-nā-bālig kī taraf se jawāb-dihī-i-nālish ke liye ba-hukm-i-'adālat walī muqarrar kiya-jāe.

Administer, v. t. 1.—Denā.

To *administer* an oath—Half d.; qānūn ke mutābiq qasam khilānā.

2.—Denā; baham-pahunchānā; taqsim k.; pahunchānā.

To *administer* justice—Insāf k.; 'adl-gustarī k.; munsifi k.; dād d. yā dād-garī k.

To *administer* medicine—Dawā d.; dawā bāhtnā yā taqsim k.

To *administer* relief—Chāra-sāzi k.; subuk-doshī k.; haq-rasī k.

3.—Ihtimām k. yā chalāna—jaise sar-kārī kāmōñ kā; kisī shai ko apne ihtimām yā apnī nigrānī meñ nafāz dilānā yā uskā bartāw karānā.

To *administer* the law—Qānūn kī ta'mīl k. yā karānā; manshā-i-qānūn nāfiz k. yā karānā; qānūn ko nafāz dilānā (jārī karānā).

To *administer* the government—Umūrāt-i-sar-kārī kā ihtimām k.; sar-kārī kāmōñ ko chalānā; apne ihtimām yā apnī nigrānī meñ ijrā-i-kūr-i-riyāsāt k.

4.—(*Law*) Kisī aise shakhs ke tarke kā band-o-bast k. jo wasiyat-nāma na likh gayā ho yā jisne wasiyat-nāma likhā ho par koyī wasī muqarrar na kiya ho.

To *administer* the estate of a deceased person—Kisī mutawaffū ke tarke kā band-o-bast yā ihtimām k.

Administer, v. i. 1.—Madad d.; kisi shai meñ mu'in h.; kisi shai ki taraqqi ka ba'is h.

2.—Muhtamim ka kam k.

A *administers* upon the estate of B.—Bakar ke tarke ka ihtimam Zaid karti hai.

Administration, n. 1.—(Law) (a) Kisi mutawaffa ko tarke ka ihtimam uske wasi ki janib se.

“The management of the estate of a deceased person by an executor, the strictly corresponding term *execution* not being in use.” *Webster*.

(b.)—Ikhtiyar-i-qanuni ko ru se kisi aise shakhs-i-mutawaffa ke tarke ka ihtimam wa insiram jo koi wasiyat-nama chhor-kar na mara ho ya jiska koi wasi-i-majaz na ho.

Administration with the will annexed—Is ibarat se ikhtiyar-i-ihitimam-i-jud-dud-i-matraka-i-mutawaffa samajha chahiye par us haliat meñ ki musai ne koi wasi muqarrar na kiya ho ya wasi mar gayi ho khwah nu-qabil ho ya ta'mil-i-wasiyat se usko inkar ho khwah is qism ki aur kisi wajh se wasi ka taqarrur be-kar ho-jai.

[i-ihitimam-i-tarka.

An *administration bond*—Iqrar-nama-i-ihitimam-i-tarka-i-mutawaffa; dast-awez.

(c.)—Ikhtiyar ya mansab-i-ihitimam; tarka-i-mutawaffa ke ihtimam ka ikhtiyar aur uski ijazat.

[ya sanad-i-muhtamimi 'ata k. (dena).

To grant *administration*, or *letters* or *certificate of administration*—Ikhtiyar

“It is more usual to say *letters of administration*.” *Blackstone*—*Webster*.

Administration paper—Wajibu-l-'arz.

Settlement administration paper—Wajibu-l-'arz-i-band-o-bast.

2.—Intizam; ihtimam; nasm-o-nasq; hukumat; hukm-rani; kisi 'uhde ya khidmat ka insiram; umur-i-riyasat ka intizam.

3.—Woh kul ashkhas jisko qawani ka nafaz aur umur-i-sar-kari ka ihtimam sipur ho; gavarminat ka ijrai hissa ya'ni woh ahl-kar jinke zimme ijrā-i-ahkam sipur ho.

4.—Denā; pahanuchana ya baham-pahanuchana; bandna; taqsim k.

Administration of justice—Dad d.; 'adl-gustari; logon ke haq meñ insaf k.; munsifi; dad-gari.

Administrator, n. 1.—(Law) Sarbarah-kar; sarbarah; muhtamim; munsarim; woh shakhs jisse ihtimam-i-tarka-i-mutawaffa hakim-i-majaz ne muta'alliq kiya ho; woh shakhs jo kisi aise mutawaffa ke mal-i-matraka ka ihtimam kare jisme wasiyat-nama na likha ho khwah jiska wasi laiq na ho.

2.—Muntazim; woh shakhs jiske zimme har qism ke qawani ka nafaz-dilana ho 'am isse ki woh muta'alliq-i-huquq-i-ashkhas hon ya 'adalat khwah umur-i-riyasat ya mazhab se.

Administratrix, n. Muhtamima; woh 'aurat jo kisi aise shakhs ke tarke ka ihtimam kare jisme apne marne ke pahle wasiyat-nama na likha ho; woh musammāt jisko sanad-i-muhtamimi 'ata hui ho.

Admirable, a. Hairat ke qabil; is qadar 'umda ki uske dekhne ya sunne se isti'jab to ho par usi ke saath us shai ki nisbat pasandidagi qadr ya ta'zim ke khayalat bhi paida ho-jati.

Used of persons or things.

Admiration, n. 1.—Isti'jāb; tabī'yat kā woh josh jo kisī nayī nādir barī yā nihāyat 'umda chīz ke dekhne se paidā ho; kisī shai kī nisbat hairat jiske sāth hī us shai kī nisbat pasand qadr chāh yā ta'zīm ke khayālāt bhī paidā hoñ.

Admire, v. t. 1.—Ta'ajjub yā achambhe se lihāz k.—khususān qadr-dānī 'izzat muhabbat yā pasand ke sāth.

2.—Barī qadr k.; bahut barī samajhnā.

To admire one's talents—Kisī kī liyāqat kī barī qadr k.

Admissibility, n. Manzūr yā dākhil hone ke laiq h.; taslīm ke qābil h.; jo manzūr yā taslīm ho-sake; jise qabūl kar-sakeñ; pazīrāyī kī salāhiyat r. (pazīrā yā maqbūl ho-saknā). [rāyī ke qābil h.).

The admissibility of evidence—Shahādat kā taslīm yā manzūri ke laiq h. (pazī-

Admissible, a. Manzūri ke qābil; taslīm yā pazīrāyī ke laiq; jo qabūl ho-sake; wājib; jāiz.

Admission, n. 1.—Dākhil k. yā dākhil h.

2.—Iqbāl; iqrār; woh bāt jo qabūl kījāwe.

An oral admission—Iqbāl-i-zabānī.

A documentary admission—Iqbāl-i-tahrīrī yā kagazī.

Admission of a claim—Iqbāl-i-da'wā; da'we kī qabūl yā taslīm k.

An admission of guilt—Jurm kī qabūl k.; iqrār-i-jurm.

3.—Kisī aisī bahs wagaira kā manzūr yā taslīm k. jo baḥhūbī sābit na ho; manzūri; taslīm.

4.—Bār-yābī; dākhil; guzar; andar jāne kī ijāzat; rasāyī; pahuñch; nazdik jāne kā ikhtiyār.

Admit, v. t. 1.—Dākhil k.; andar jāne d.; bhitar āne d.; kisī jagah ke andar jāne kī ijāzat d.; kisī sarishthe meñ guzar-pāne yā bār-yāb-hone d.; nazar yā khayāl meñ jagah pāne (paiṭhne yā dākhil hone) d.

2.—Sabih ke taur par qabūl k.; taslīm k.; jāiz r.; sach samajhuā; sach kar-ke mānnā; mānnā; manzūr k.

To admit a claim—Kisī da'we ko taslīm k.; iqbal-i-da'wā k.

To admit one's guilt—Iqrār-i-mujrimī k.; apnī mujrimī kī muqir h.; apnā jurm qabūl k. [yā jāiz r.

To admit in evidence—Subūt meñ manzūr k. yā lenā; shahādat meñ taslīm k.

3.—Kisī maqām meñ jāne kā haq sābit k.; jisse kahīñ guzar kā istihqāq hāsil ho.

A ticket admits one into a play-house—Tikaṭ ke zarī'e se kisī kī haq nāch-ghar meñ jāne kī nisbat sābit hotā hai (uske zarī'e se woh wahāñ jā saktā hai.)

4.—Kisī bāt ke laiq h.; kisī amr kī salāhiyat r.; kisī bāt kī rawā r.

In this sense, of may be used after the verb, or omitted." Webster.

The words do not admit of such a construction—In alfūz kī yah ta'bīr nahīñ ho-saktī.

Admonish, v. t. 1.—Kisī qusūr kī nisbat jatā d.; (uskā hāl batā d.); āhistagī yā mulāimat se la'nat-malāmat (sar-zanish yā chashm-numāyī) kar-d. dāntnā.

2.—Ā'māl-i-bad par nūsih h.; tambih k.; nasihat k.

3.—Sikhlānā batlānā yā hidāyat k.; khabar d.; muttala' k.

Admonition, n. Narmī ke 'sāth fahmāish; dost-āna nasihat yā sarzanish; kisī qusūr yā galatī par nasihat; jin būtoñ kā k. farz ho unki ta'lim; un būtoñ kā sikhlanā jinkā k. wājib ho; tambih; hi-dāyat; rah-numāyī.

“*Admonition* is prospective, and relates to moral delinquencies; its object is to prevent further transgression.” *Webster*.

Ado, n. Shor-o-gul; dhūm-dhām; taklif; mihnāt; qabāhat; zahmat; jhānjhat; sar-dard; sarmagzan.

To make a great *ado* about trifles—Kḥafif, kḥafif būtoñ ki nisbat bahut shor-o-gul machānā (baṛī zahmat uṭhānā.)

Adopt, v. t. 1.—God lenā; mutabannā k.; farzandī meñ lenā; rās-nashīn k.; rās baiṭhālū; beṭe aur wāris kī tarah apne kḥāndān meñ lenā.

To adopt a child—Kisī laṛke ko mutabannā k. (god lenā).

2.—Pasand k.; ikhtiyār k.; mānnā; chun-kar lenā.

To adopt a measure or plan—Kisī tadbīr yā mansūbe kā ikhtiyār k. yā karnā.

Adopted, p. a. Mutabannā banāyā huā; god liyā huā.

An adopted son—Mutabannā (pisar-i-mutabannā); rās-nashīn.

Adopter, n. Mutabannā banāne-w.; god lene-w.; tabniyat-kuninda.

Adoption, n. 1.—Tabniyat; rās-nashīnī; farzandī meñ liyā-jānā; pisar-kḥwāndagī; mutabannā banānā; god lenā.

2.—Kisī nayī yā gair-jibillī bāt kā ikhtiyār yā qabūl k.

Adoptive, a. 1.—Mutabannā k. w.; god l. w.

2.—Jo mutabannā kiyā jāe (god liyā jāe).

AD REFERENDUM, (Lat.) Tajwīz-i-mazīd ko liye; aur bhī gaur ko liye; phir se samajhne-būjhne yā sochne ke wāste.

AD REM, (Lat.) Bar-jasta; jiskī nisbat maqsūd ho usī ke muta'alliq.

Adult, n. Bālig yā bāliga; woh mard yā 'aurat jo pūre qad aur pūrī tāqat ko pahunchā yā pahunchī ho; woh shai jiskī bālidgī aur quwwat pūre had ko pahunch-gayī ho.

Adult, a. Sinn-i-bulūg ko pahunchā huā; pūre qad aur pūrī tāqat ko pahunchā huā. [jāe.]

An adult person—Woh shakhs (mard ho yā 'aurat) jo sinn-i-bulūg ko pahunch

An adult plant—Woh paudhā jo pūrā pūrā baḥ-kar mazbūt ho-jāe.

Adult by majority—Bāliga-i-bi-sin.

Adult by puberty—Bāliga-i-bi-l-'alāmāt.

Adulterate, v. t. Kisī shai meñ nāqis chizeñ milā-kar use kḥarāb kar-d.; āmezish k.; khotā k.; kḥarāb k. [meñ āmezish k.]

To adulterate a drug or medical preparation—Kisī dawā-i-mufrad yā murakkab

To adulterate articles of food and drink—Kḥāne pīne kī chizeñ meñ āmezish k.

Adulteration, n. Āmezish; milāwat; kḥarijī chizeñ ko milā-kar khotā yā kḥarāb k.

Adulterer, n. Woh shakhs jo zinā kā mūjrim ho; woh shakhs jo kisī aisi zan-i-mankūha (byāhī 'aurat) se āshuāyī kare jo uskī zauja na ho; zānī; zinā-kār; chhīnālā. [(uskā dāg apne ūpar lagāyā ho).]

Adulterous, a. Zinā ke muta'alliq; zinā kā mūjrim; jisne zinā kiyā ho

Adulterous intercourse—Āshuāyī; nā-jāiz rabt-zabt.

Adultery, n. Zinā; harām-kārī; ebhinālā; āshnāyī; āshnāyī-i-nā-jāiz; rabt-i-mujrim-āna jo kisī mard aur 'aurat ke mā-bain ho jinmen se ek ki shādī huyī ho yā donoñ kī.

AD VALOREM, [Lat.] Māliyat ke mutābiq.

An *ad valorem* duty—Woh mahsūl yā rusūm jo kisī shai kī māliyat yā qīmat par fi-sadī (saikare) ke hisāb se adū kiyā jāe.

“In opposition to a specific sum upon a given quantity or number.” *Webster.*

Advance, v. t. 1.—Pesh k.; zāhirk.; batlānā; dekhlanā; ijāb ke liye pesh k.

To *advance* an argument or a plea—Koyī bahs yā 'uzr pesh k.

To *advance* a claim—Koyī da'wā k. yā pesh k.

2.—Āge barhānā; sāmne ko āge chalānā; āge k. yā lānā; taraqqī d.; aur bare rutbe par k.

3.—Kisī ke jald barhne yā taraqqī pāne kā bā'is h.; madad d.; imdād karke āge barhānā; taraqqī d.

4.—Pahle se d.; udhār yā i'tibār par d.; māl ke milne yā kām ke ho-jāne ke pahle d.; peshgī d.; āge yā agtā d.; kisī sarimāye meñ kuchh d. [taraf se d.]

5.—Dūsroñ kī taraf se d.; wāpas pāne kī ummed par dūsre kī

Advance, v. i. 1.—Āge barhūnā; āge chalnā; āge jānā. [sin meñ.]

2.—Kisī bāb meñ afzāish yā taraqqī k.—jaise 'ilm qad dānāyī yā

3.—Rutbe 'uhde yā qadr-o-manzilat meñ barhānā.

Advance, n. 1.—Āge barhānā; sāmne kī taraf jumbish k.; pahuñch.

2.—Taraqqī-i-zihni yā jismānī; ākhlāq wa ādāb yā ham-jinsoñ meñ tarraqqī.

3.—Qīmat-i-zāid yā manāfi'. [(barhtī dām) yā manāfi']

An *advance* on the prime cost of goods—Māl kī aslī lāgat par qīmat-i-zāid

4.—Peshgī; jo kuchh pahle (agtā) diyā jāe; mu'āwaze ke (khwāh rupaye yā māl ke) milne ke pahle pūñjī (sar-māye) ke liye yā qarz kī taur par kuchh d.; woh māl yā rupaye jo unke mu'āwaze ke milne ke pahle imdād-i-kharch ke liye diye jāen.

Advances for purchase of produce—Dādnī.

Advances for work—Peshgī; agtā.

Advances to tenants—Taqāvi.

In *advance*—Āge; mā-qabl; sāmne; peshgī; mu'āwaze ke pāne ke pahle; jab kisī sharik-i-tijārat ne apne parte se ziyāda diyā ho.

Advance, n. Jagah yā waqt ke lihāz se muqaddam.

Advance payment—Woh rupaye jo wājibu-l-adā hone ke pahle diye jāen.

Advancement, n. 1.—Taraqqī d. yā pānā; taraqqī; barhtī; tarjīh pānā yā murajjah kiya jānā.

2.—Rupaye-paise kā peshgī d.; rupaye jo peshgī diye jāen.

Advantage, n. 1.—Koyī hālat bāt māuqa' yā zari'a jo nafa yā nek-nāmī khwāh kisī amr-i-maqsūd ke husūl ke liye khās taur par munāsib ho; māuqa'; dāoñ; wasīla; zari'a; fāida hāsil karne kī suhūlat.

2.—Galaba; fauq yā fauqiyat; jīt.

☞ With of or over.

To get the *advantage of or over* another—Kisī dūse par galib ānā yā usko maglūb k.; kisī dūse se jit jānā (usko dabā lenā).

3.—Hālat ki buzurgī yā woh bāt jisse yah kaifiyat paidā ho; faida; naf'a; yāft; manfa'at; intifa'.

4.—Woh amr-i-zāid (koyī aur bāt) jisse dūse par galaba ho. Advantageous, *a.* Nāfi'; faide kā; faide ke hāsil karne kī suhūlat yā uskā mauqa' d. w.; naf'a-bakhsh; mufid; kār-āmad; sūd-mand.

Adversary, *n.* Woh shakhs jo mumāna'at yā muzāhamat ki niyat se dūse se rū-gardān ho; fariq-i-mukhālif se ek; dushman; 'udū; khashm; mudda'ī yā mudda'a-'alaih; fariq-i-sanī.

The adversary—Shaitān; iblis.

Adversary, *a.* 1.—Mukhālif; kisī dūse ke khilāf; mutazād.

2.—(Law) Jismen fariq-i-sanī yā fariq-i-mukhālif ho.

An adversary suit—Muqābale ki nālish; fariq-i-sanī ke muqābale men nālish.

☞ “In distinction from an application, in law or equity, to which no opposition is made.” Webster.

Adverse, *a.* 1.—Khilāf; mukhālif yā mukhālif-āna; nā-muwāfiq; ultā; jiskā 'amal ba-jānib-i-mukhālif ho.

An adverse decision—Mukhālif yā nā-muwāfiq faisala.

An adverse party—Fariq-i-mukhālif; fariq-i-sanī; mudda'ī yā mudda'a-'alaih.

Adverse winds—Bād-i-mukhālif; ultī hawā; nā-muwāfiq hawā.

2.—Khwāhish ke khilāf; muzir; ranj-dih; taklif-dih; āfat-nāk; bad-bakht; kam-bakht; nā-mas'ūd; musibat-nāk.

An adverse fortune—Bad-bakhtī; musibat.

Adverse circumstances—Taklif ki hālat; musibat ki kaifiyat.

Adverse possession (Law)—Qabza-i-mukhālif-āna; jāe-dād-i-gair-mauqūla kā musalsal qabza-o-tasaruf jisse yah pūyā jāe ki qābiz us jāe-dād ki nisbat haqiyat kā da'wā rakhtā hai. [ke khilāf ho.

Adversely, *ad.* Ba-tarz-i-mukhālif; mukhālif-āna; jo khwāhish yā marzī Adversity, *n.* Jo kām-yābi men māni' ho; jiskī wajh se khwāhish pūrī na ho-sake; woh mājarā yā we mājare jiske sāth hī barī barī taklifen yā musibaten ho; musibat; āfat; taklif.

Advert, *v. i.* Mukhātib yā mutawajjih h.; lihāz k.; dil yā tawajjuh ko phernā; khayāl k.; zikr k.; mazkūr k.

☞ With to.

To advert to a circumstance—Kisī amr ki taraf mutawajjih h. yā uskā zikr k.

Advertence, *n.* Tawajjuh; lihāz; khayāl; ri'āyat; pās.

With advertence to—Ba-lihāz; ba-khayāl; ba-nazar; ba-ri'āyat. [ināchār bhejnā.

Advertise, *v. t.* 1.—Kisī ko ittilā' yā khabar d.; muttala' k.; āgāh k.; sa-

☞ “Followed by of before the object of information.” Webster.

To advertise a man of his loss—Kisī shakhs ko uskī nugsāni ki khabar d.

2.—Mushtahar k.; i'lān k.; kisī bāt ki ittilā' 'awām ko d.; kisī shai ke farokht yā kisī chiz ki bar-āmad wagaira hone ki garaz se uskī kaifiyat mushtahar k. 'am-issee ki kaifiyat-i-mushtahara likhī ho yā chhapi.

To advertise a property for sale by auction—Kisī jāe-dād ko nilām ke liye mushtahar k. (mushtahar-ba-nilām k.) [k.

To advertise a runaway—Kisī firārī ki giriftārī ke liye uskī kaifiyat mushtahar

Advertisement, n. Ishtihār; ittilā'; khabar; ittilā' ke liye i'lān; woh mukhtasar kaifiyat jo ittilā' ke liye kisī akhbār meñ chhāp-dijāe yā likhkar khwāh chhāpkar kisī jagah par lagū-dijāe. [ko liye di-jāe.

Advice, n. 1.—Salāh; mashwara yā mashwarat; imā; rāe jo pairavi

To take *advice*—Dūaroñ se mashwara k. yā rāe lenū.

To apply for *advice*—Rāe yā mashwara chāhnū yā uski darkhwāst k.

To apply to a lawyer for legal *advice*—Kisī qānūn-dāñ se qānūn ke muta'alliq rāe yā mashwara chāhnū. [talab k.

To ask one for professional *advice*—Kisī shakhs se uske peshe ke muta'alliq rāe

To give *advice*—Salāh d.; mashwara d.; is garaz se rāe d. yā batlānū ki usi ke mutāliq 'amal kiyū jūe. [kaifiyat ki ittilā'.

2.—Ittilā'; khabar; samūchār; kisī mu'āmale yā mu'āmalāt ki Commonly in the plural.

Advisable, a. Salāh ki bāt; qarīn-i-maslahat; munāsib; salāh-i-waqt; 'aql ki bāt; jiskā k. munāsib ho.

Advise, v. t. 1.—Kisī ko salāh d.; mashwara d.; aisi rāe batlānū jo pairavi ke laiq ho (jispar 'amal k. qarīn-i-maslahat ho.)

I *advise* you to be cautious—Main tumheñ salāh detā hūñ ki khabar-dūr raho; merī yah rāe hai ki tum hosh-yār raho.

2.—Kisī ko ittilā' d.; muttala' k.; wāqif k.; āgāh k.; batlānū.

“Followed by *of* before the thing communicated.” *Webster*.

The merchants were *advised* of the risk—Un saudāgaroñ ko khatre (jokhim) ki ittilā' digayī thī.

Advise, v. i. Khūb gaur k. yā sochnū; fikr ke sāth sochnū.

To *advise* with—Rāe leno ki garaz se kisī se mashwara k.; shūra k.; salāh lenū.

Advisedly, ad. Jānubūjh-kar; samajhūbh-kar; qasdañ; 'amadan; bi-l-irāda; sochbichār-kar; ihtiyāt ke sāth; dil-jam'ī ke sāth.

Adviser, n. 1.—Salāh d. w.; mushīr; nāsih.

[būristar.

A legal *adviser*—Qānūn ke muta'alliq salāh d. w.; vakīl; mukhtār; kauñsali;

A medical *adviser*—'Ilāj ke muta'alliq salāh d. w.; daktar; tabīb; hakim; baīd.

2.—Bahkāne-w.; targīb d. w.; mugwī; igwā k. w.; ubhārne w.

In a bad sense.

Advocate, n. 1.—Woh shakhs jo kisī ki taraf se hākim yā 'adālat ke rū-ba-rū kisī mu'āmale meñ suwāl-o-jawāb kare; kauñsali; būristar.

2.—Hāmī; shafi'; jo bahs yā dalīl karke kisī ki himāyat yā pās-dārī kare.

[rawāyī kare.

Judge advocate—Fanjī kachahriyoñ meñ woh shakhs jo mudda'ī ki taraf se kār-

Advocate, v. t. Kisī ko haq meñ suwāl-o-jawāb k. yā 'uzrāt pesh k.; kisī hākim ke rū-ba-rū khwāh 'awām ke muqābale meñ dalīleñ pesh kar-ke bachānā; himāyat k.

Afar, ad. Dūr par; dūr se; dūr tak.

“Used with *from* preceding, or *off* following.” *Webster*.

He was seen *from afar*—Woh dūr (fāsilē) se dekhā gayā thā.

I saw him *afar off*—Main ne use dūr par dekhā.

Affable, a. Jo bātehīt meñ takalluf na kare; jo dūsroñ se jī khol-kar guftgū kare; khalīq; be-takalluf yā jismeñ takalluf na ho; bā-murūwat yā murūwat-dār; jo dūsroñ kā kahnā māne.

☞ “Usually applied to superiors.” *Webster.*

Affair, n. Kisī qism kā kām; jo kiyā jāe yā kiyā jāne wālā ho.

☞ “A word of very *indefinite* and *undefinable* signification.” *Webster.*

(*Pl.*)—(a.) ‘Umūman mu‘āmalāt; har tarah ke kām.

Human *affairs*—Ādmī (insān) ke mu‘āmalāt.

Political *affairs*—Mu‘āmalāt-i-mulki.

(b.) Kisī shakhs-i-wāhid kā kār-o-bār yā uske ta‘alluqāt.

His *affairs* are embarrassed—Uskā kār-o-bār muntashar (abtar) hai.

(c.) Bāteñ; hālat; kār-o-bār yā ta‘alluqāt kī kaifiyat. [mint.]

(d.) Sarkārī ta‘alluqāt aur unkā ihtimām; mu‘āmalāt-i-gavar-

Ho is at the head of *affairs*—Sarkārī ta‘alluqāt aur unke ihtimām meñ woh sab par bālā-dast hai (unkā afsar hai).

An *affair of honour*—Woh laṛāyī jo do shakhsōñ meñ pahle se tahaiya kar-ke kisī nizā-i-khūnagi yā ūb-rū kī bāt ke tai karne ke liye ho.

Affect, v. t. 1.—Muassir h.; asar k.; kisī par asar k. yā asar pahuñchānā; kisī shai meñ asar pahuñchā ke tagaiyur-o-tabaddul k.

To *affect* injuriously—Muzir h.; nuqsān k.; khalal yā futūr ḍālnā; aisā asar paidā k. jisse nuqsān ho.

2.—Zāhir-numāyī k.; hila k.; sūrat banānā; aisī shakl zāhir meñ banānā jo jibillī yā aslī na ho; banāwat k.

To *affect* ignorance—Banāwat se lā-‘ilmī zāhir k.; an-jān bannā; tajāhul-i-‘arīf-āna k.; jān ke an-jān h. [lagnā.

3.—Dil par asar paidā k.; dil uksānā; dil ko hila d.; dil par lagnā; **Affectation, n.** Jo bāt aslī yā paidāishī na ho uske ikhtiyār karne yā dekhlanē kī koshish; jhūṭhā da‘wā; iddī‘a-i-fāsīd; zāhirī banāwat; zāhir-dārī; jhūṭhī numāish. [k. w. jo jibillī (aslī) na ho.

Affected, p. a. 1.—Numāish-i-darog kā ‘ādī; us shai ke rakhne kā da‘wā

2.—Aslī nahīñ; khilqī nahīñ; gair aslī yā gair-khilqī; jo banāwat kī taur par ho; iddī‘ayī.

Affecting, p. a. Jis meñ dilī josh paidā karne kī quwwat ho; jisse dil hil-uthe; jiskā asar tabī‘at par ho; pur-dārd; muassir. [woh rahe.

Affection, n. 1.—Sifat yā khāsiyat jo us shai se judā na ho-sake jismeñ

2.—Kisī khās shai kī taraf dil kā mailān; khwāhish; mail; ragbat.

3.—Mustahkam nek-khwāhī; muhabbat; sar-garmī yā pyār ke sāth lagāwat.

☞ “Now generally followed by *for*.” *Webster.*

Affectionate, a. 1.—Jismeñ barī muhabbat ho; jo kisī ko bahut chāhe; jo kisī ko dil se pyār kare.

☞ Applied to persons.

2.—Jo muhabbat kī rāh se ho; jisse muhabbat yā chāh zāhir ho; jisse nek-khwāhī zāhir ho.

☞ Applied to things.

Affeer, v. t. (Law) Kisi qism kā khud-ikhtiyārī tāwān yā jurm-āna qāim k. yā usko ghaṭā-kar ek ta'dād-i-khās mu'aiyan k.; kisi mu'amale ke hālāt ke mutābiq takhfif kar-ke koyī ta'dād-i-mu'aiyan qāim k.

Affiant, n. (Law) Jo shakhs half-nāma dākhil kare.

Affidavit, n. (Law) Half-nāma; likhā huā bayān jo half se tasdiq kiyā jāwe; woh tahriri bayān jo kisi hākim-i-majāz ke rū-ba-rū half se tasdiq hokar uspar muzhir ke dastkhatsabt hoī; iqrār-i-halfi; bayān-i-halfi.

☞ "It is always made *ex-parte* and without cross-examination, and in this differs from a *deposition*. The term is also applied to statements made on affirmation." *Webster*.

Affinity, n. 1.—Qarābat (rishta) jo shādī ke zarī'e se paidā ho; qarābat-i-nisbatī.

☞ "In contradistinction from *consanguinity*, or relationship by blood." *Webster*.

2.—Gāyat darje kā ittifaq; barā mel; mutābaqat; mushābahat; lagāw; ta'alluq; rabt. [kām d. yā mustahkam k.

Affirm, v. t. 1.—Qāim r.; bahāl r.; manzūr k.; joī kā toī rahne d.; istih-To affirm a judgment—Faisala bahāl r.

2.—Kahnā; bayān k.; muqir h.; amr-i-wāqī'i ke taur par kahnā; yaqīn ke sāth kahnā; yah kahnā ki fulān amr sahīh hai.

☞ Opposed to *deny*.

Affirm, v. i. 1.—Yaqīn ke sāth kahnā yā bayān k.

2.—(Law) Kisi hākim yā 'adālat-i-majāz ke rū-ba-rū yah samajhkar imān se sach kahne kā wa'da k. ki agar sach na kahenge to darog-halfi ki sazā pāenge; iqrār-i-sālih ke rū se adā-i-shahādat k.

Affirmable, a. Jo yaqīn ke sāth kahā yā zāhir kiyā-jā-sake; jise yaqīnī taur par bayān kar sake.

☞ Followed by *of*.

Affirmance, n. 1.—Bahālī; manzūrī; istihkām.

The *affirmance* of a judgment—Kisi faisale ki bahālī.

In *affirmance* of—Kisi shai ki bahālī (uske qāim yā barqarār rakhne) ke liye yā use bahāl (qāim yā barqarār) rakh-kar.

2.—(Law) Jo fi'l tansikh ke qābil ho uski manzūrī.

Affirmant, n. 1.—Yaqīnī taur par bayān k. w.

2.—(Law) Jo half ke 'iwaz meī iqrār-i-sālih ke rū se bayān kare.

Affirmation, n. 1.—Bataur rāst ke kahnā; sachchā qarār d.

☞ Opposed to *negation* or *denial*.

2.—Woh bāt jo kahī jāe; bayān; izhār; qaul.

3.—Manzūrī; bar-qarārī; bahālī; jo kuchh kiyā-gayā yā hukm diyā-gayā ho uskā qāim r.

4.—(Law) Jis shakhs ko imānan half lene se inkār ho uskā iqrār-i-sālih ke rū se bayān k. aur is bāt kā yād rakhnā ki darog-bayānī ki hālāt meī ham ba-jurm-i-darog-halfi mustajib-i-sazā hoṅge.

☞ In law, an *affirmation* is equivalent to an oath.

A solemn affirmation—*Iqrār-i-halfi*; *iqrār-i-sālih*.

A simple affirmation—*Iqrār-i-mahz*.

Affirmation by witness—*Talab-i-ishhūd*.

Applied to pre-emption claims. M. L.

Affix, *v. t.* Nail men lagānū yā sabt k.; akhīr men milānū yā baḥhānū.

To affix one's seal or signature to an instrument—*Kisī dast-āwez ke akhīr men apnī muhr yā apne dastkhāt sabt k.*

2.—*Kisī tarāh par lagānū*; *chaspān k.*; *āwezān k. yā laṭkā d.*

To affix a notice to one's door—*Ittilā'-nūme kī kisī ke darwāze par chaspān k. (lagā d. khwāh āwezān k.).*

Affluence, *n.* *Kisī shai kī kasrat*; *kisī chīz kī bahut (ifrāt se) h.*; *māl-o-matā' kī ifrāt se h.*; *daulat kī ziyādātī*.

Affluent, *a.* *Māl-o-matā' se bharā-pūrā*; *daulat se bharā*; *kasīru-l-māl*.

Afford, *v. t. 1.*—*Paidā k. yā upjānā jaise phal manāfi' yā natīja*.

The earth affords grain—*Zamīn galla paidā kartī hai (use galla paidā hotā hai).*

2.—*Denā*; *'atā k.*; *baḥhshnā*.

A good life affords consolation in old age—*Nek zindagī burhāpe men jam'iyat-i-khātīr detī hai; neki ke sāth rahne se pīrī men dil-jam'ī hāsīl hotī hai.*

3.—*Manāfi' samet (bilā nuqsān) de yā bech saknā*; *fāide ke sāth (bilā-khisāra) faṭokht kī istitā'at r.*

A can afford that cloth at a less price than B—*Us kapre ko Zaid ba-nisbat Bakar ke kam qīmat par bech saktā hai.*

4.—*Kisī kharch kī istarah mutahammil ho-saknā kī apnī jāc-dād ko kuchh mazarrat na pahunchē*; *kharch kar-saknā yā uṭhā-saknā*; *kisī kharch kī bojh uṭhā-saknā*.

He can afford twenty rupees a month in charity—*Woh khairāt men bis rupaye mās-āna kharch kar-saktā hai.*

5.—*Jo chiz kharīd kijāwe uskī qīmat ke adā karne kī salāhiyat r. (use de-saknā.)*

He can afford to purchase this book—*Woh is kitāb ko uskī qīmat de-kar kharīd kar-saktā hai (usko ba-qīmat kharīd kar-saktā hai.)*

Affray, *n. (Law)* *Hangāma*; *laṭāyī*; *dangā*; *do yā zāid shakhsōn kī aīsī jagah laṭnā-jahān 'awām āte-jāte hon aur us laṭāyī se logōn ke dilōn men khauf paidā ho-jāe*.

"A fighting in private is not, in a legal sense, an affray."

Blackstone—Webster.

Afloat, *ad. or a. 1.*—*Bahtā huā*; *tairtā huā*; *pānī par chaltā huā*.

The ship is afloat—*Jahāz pānī par chal rahā hai (bahtā chalā jātā hai).*

2.—*Mutaharrik*; *ek jagah se dūsri jagah guzar k. w.*; *jā-ba-jā phailā huā*.

A rumour is afloat—*Khābar phailī hai*; *afwāh hai*; *jā-ba-jā shuhrā hai*; *gaugū machā hai*.

3.—*Ḡair-mustahkam*; *be-sabāt*; *be-thekāne*; *jiskā berā pār k. w. koyī na ho*; *jo be chālāne wāle yā khene wāle ke chālē*; *jo begair kisī afsar yā rāh-dekhlāne wāle ke chālē*.

Our affairs are all *afloat*—Hamāre kār-o-bār bi-l-kul gair-mustahkam haiñ (bi-l-kul be-thekāne yā be-ḍaul chal rahe haiñ); unke bere kā pār karne wālā koyī nahīñ hai.

☞ “As an adjective, this word always follows the noun.” *Webster*.

Afoot, *ad.* 1.—Piyāda-pā; pā-piyāda; paidal.

☞ Opposed to *riding*.

2.—Daurān-i-kār meñ; jiskī nisbat takmile (anjām) ke munsūbe ho rahe hoñ.

A design is *afoot*, or *on foot*—Fulāñ bāt kā mansūba ho rahā hai; fulāñ amr kī bandish ho rahī hai (uskī takmil kā mansūba yā tahaiyya ho rahā hai).

Aforementioned, *a.* Jiskā zikr kisī tahrīr yā takrīr-i-wāhid meñ ho-chukā ho; masbūqu-z-zikr; awwalu-z-zikr; muzkūra-i-bālā.

Aforenamed, *a.* Jiskā nām pahle liyā gayā ho; nām-burda; mausūm.

Aforesaid, *a.* Jiskī nisbat kuchh pahle kahā gayā ho; māqablu-z-zikr; mutazakkira-i-sadr; muhawwala-i-bālā; jiskā bayān kisī juzw-i-muqaddam meñ ho-chukā ho. [wujūh se.]

A FORTIORI, [Lat.] Ziyāda-tar qawī wujūh ke sāth; ziyāda-tar mā'qūl

Afraid, *a.* Kḥauf-zada; daḥā-huā; mukḥawwaf.

☞ “This word expresses a less degree of fear than *terrified* or *frightened*. It is followed by *of* before the object of fear; as, to be *afraid of* death.” *Webster*.

Afresh, *ad.* Az-sar-i-nau; phir se; mujaddadan; naye sar se; waqfe ke ba'd; ek martaba band ho-kar phir [wālā; kisī ke ba'd āne-wālā.]

After, *a.* Waqt ke lihāz se kisī ke pīchhe; ma'-ba'd; āyiuda; āge āne-

☞ “In this sense, the word is often combined with the following noun; as, in *after-ages*.” *Webster*.

After, *prep.* 1.—Jagah ke lihāz se pīchhe; ba'd.

They sat one *after* another—We ek dūse ke pīchhe baithe the.

2.—Waqt ke i'tibār se pīchhe; ba'd.

After dinner.—Khānā khāne ke ba'd.

☞ “This word often precedes a sentence as a governing preposition.” *Webster*.

After you have done that, do this—Jab tum woh kar-chuko tab yah karo (uske karne ke ba'd yah karo.)

3.—Kisī ke ta'āqub meñ yā uske pīchhe pīchhe; kisī kī talāsh meñ.

To go *after* a person or thing—Kisī shakhs yā chīz kī talāsh meñ jānā (usko dhūndhte phirnā).

4.—Kisī kī taqlīd par; kisī ke partaw par; kisī ko dekh-kar; kisī dūsrī shai ke mutābiq.

To make a thing *after* a model—Kisī namūne kī taqlīd par (uske mutābiq) koyī chīz banānā.

5.—Nisbat yā ba-nisbat; bābat; bāb meñ; mādde meñ. [pūchhnā].

To enquire *after* a friend—Kisī dost kī nisbat istifsār k. (uskā hāl daryāft k. yā

After, *ad.* Pīchhe; ba'd;

Long *after*—Bahut der ba'd; bahut dinon ke ba'd; bahut hī pīchhe.

After-all, *ad.* Sab bāton par lihāz (kḥayāl yā gaur) ke ba'd; bi-l-jumla; fi-l-jumla; ba-har-hāl. [aur.]

Again, *ad.* 1.—Dūsri martaba; do-bāra; phir; ek martaba (da'fa yā bār)

“All the uses of this word carry in them the ideas of return or repetition.” *Webster.*

Give it back *again*—Ise phir wāpas do (ya'nī ek martaba wāpas de-chuko ho phir wāpas karo).

Give him as much *again*—Use utnā hī aur yā phir do (ya'nī jisqadar use ek bār diyā gayā hai usiqadar ek bār aur do).

2.—Kisī ke badle yā jawāb meṁ; phir se.

Bring me word *again*—Mere pās phir khabar lāo (ya'nī jo khabar main tumbārī ma'rifat bhejtā hūn uske jawāb meṁ mere pās phir khabar lāo).

Again and again—Mutawātir; bār-bār; bārhā; phir-phir; takrār ke sāth; mu. karrar; sikarrar; kayi martaba; pahūn; ba-tawātur.

Against, *prep.* 1.—Ba-nām; ba-muqābala; par; kisī ke kḥilāf.

To bring an action *against* a person—Kisī par yā uske muqābale meṁ nālīsh k.

2.—Kḥilāf; bar-kḥilāf; bar-'aks; mutazād; mutābiq nahīn.

A decree *against* law—Qānūn ke kḥilāf dīgī.

3.—Ba-muqābala; muqābale meṁ; isse taqābul kḥwāh muḥhālīf jawānib yā ashkḥās kā izhār hotā hai.

Twenty votes *against* ten—Das rāon ke muqābale meṁ bīe rāon.

4.—Kḥilāf; isse izhār-i-nuqsān yā musibat kḥwāh kisī bāt kā kḥwāhish ke kḥilāf honā ma'lūm hotā hai.

This change is *against* us—Yah tabā'lala ham logon ke kḥilāf hai (hamāre liye muzir yā hamāre kḥwāhish ke kḥilāf hai).

5.—Kisī bāt ke tahaiye meṁ; kisī bāt ki ummed par.

Great preparations are making *against* his son's wedding—Uske beṭe ki shādī ki ba'ī taiyārī ho rahī hai (uske tahaiye meṁ yā uski ummed par ba'ī ba'ī samān ho rāhe hain).

Age, *n.* 1.—'Umr; sin.

2.—Siun-i-shu'ūr; woh 'umr jismeṁ tamīz hāsīl ho; bulūg. [nā.]
To be of *age*—Sinn-i-shu'ūr (tamīz) ko pahuñchnā; bālig h. yā bulūg ko pahuñch.

3.—(Law) Bulūg; woh zamāna jiswagt qānūn ke rū se koyī shakḥs ba'z fi'l kḥud kar-sake yā apne bāp mān kḥwāh walī kī hukūmat se barī ho-jāe.

4.—Ziudagī kā pichhlā hissa; buḥhāpā; pīrī; sin meṁ buzurgī.

5.—Tawārīkh meṁ koyī kḥās zamāna jiskā muqābala dūsre zamānon se kiya jāe.

6.—Sau baras; ek sau baras kā zamāna; sadī.

Age, *a.* 1.—Purānā; būrhā; bahut dinon kā; jo goyā apne ma'mulī waqt tak rah-chukā ho; sin-rasīda; sāl-kḥurda yā sāl-kḥurd; sāl-dīda.

Applied to animals or plants.

2.—Jo kuchh 'arse tak zinda rah-chukā ho; kisī 'umr kā.

Aged three years—Tīn baras kā; jiskī 'umr tīn sāl kī ho; jo tīn baras tak jī-chukā ho (zinda rahā ho).

Agency, n. 1.—'Amal; kām; kār-pardāzī; iqtidār kā kām meñ lānā; wasīla; zarī'a. [o-bār sipurd ho.

2.—Arhat; arhatiye kā kām; us shakhs kā kām jise dūsre kā kār-Local agency—Mahkama-i-auqāf.

Agent, n. 1.—Jise 'amal kā iqtidār ho; 'āmil; fā'il.

2.—Kārinda; 'āmil; nāib; mukhtār; gumāshta; arhatiyā; woh shakhs jiske ta'alluq dūsre kā kār-o-bār ho.

An authorized, or a duly constituted, agent—Mukhtār-i-zī-ikhtiyār yā majūz.

A recognized agent—Mukhtār-i-maqbūla.

3.—Jismeñ asar yā natīja paidā karne kī quwwat ho.

Aggravate, v. t. 1.—Ziyāda burā yā sangīn kar-d.; aisā k. kī mu'āfi yā tahammul ke qābil bahut kam rahjāe; barhā-d.

The alleged motive aggravates the offence—Jo wajh bayān kī gayī hai usse jurm kī sangīnī barh-jātī hai.

2.—Barhākar kahnā; mubālage ke sāth bayān k.

Aggravated, p. p. or a. Sakht; sangīn; jiskī burāyī yā sakhtī barh-gayī ho.

An aggravated offence—Jurm-i-sangīn.

A case of an aggravated nature—Muqaddama-i-sangīn.

Aggravating, p. a. Burāyī sakhtī yā sangīnī ziyāda k. w.

Aggravation, n. 1.—Sakhtī yā sangīnī kā barhānā; aur burā k.; bad-tar yā abtar k.; kisi fi'l-i-bad yā be-jā par izdiyād (uskī taraqqī); ishti'āl yā jurm-i-mazīd; woh bāt jisse kisi jurm yā balā kī taraqqī ho.

2.—Kisi be-jā nā-munāsib yā gair-jibillī amr ke bayān yā izhār meñ mubālaga.

Aggregate, a. Majmū'i; kul; jumla.

The aggregate testimony of his witnesses proves the plaintiff's claim—Mudda'i kā dā'wā uske gawāhoñ kī shahādat-i-majmū'i se sūbit hotā hai.

Aggregate punishment—Sazā-i-majmū'i; kul sazā.

The aggregate value of a suit—Kisi nālīsh kī kul māliyat.

Aggregate, n. Majmū'a; jumla.

In the aggregate—Bi-l-kul; mujmalan; ijmālan; sab kā sab.

Aggress, v. i. Pahle hamla k.; khusūmat shurū' k.; chhernā yā chher-ehhār k.; jhagrā yā takrār shurū' k. (uskī bunyād dālnā); pahle mār-pīṭ k. yā hamla-āwar h.

Aggression, n. Khusūmat kā ibtidāyī fi'l; chher yā chher-ehhār; pahlī yūrish; zarrar-rasānī kā pahlā fi'l yā woh fi'l-i-ibtidāyī jisse kisi larāyī yā takrār kī bunyād qāim ho.

Aggressive, a. Dushmanī kī bunyād dālne-w.; takrār shurū' k. w.; jo pahle takrār shurū' kare; jiskī taraf se chher shurū' ho; bāni-i-takrār yā khusūmat.

Aggressor, n. Bāni-i-fasād; woh shakhs jo pahle takrār shurū' kare; woh shakhs jiskī taraf se khusūmat takrār yā mār-pīṭ shurū' ho; jo pahle yūrish kare.

☞ "An aggressor is censurable for beginning or giving rise to quarrels; an assailant for actually making an assault, and for the mischief which he does. An aggressor may only threaten violence; but an assailant actually commits it." Worcester.

Aggrieve, v. t. Ranj d.; satānā; zarar pahuñchānā; zulm k.; tang k.; jzā d.

An aggrieved party—Fariq-i-mazlūm; sitam-rasida (zarar-rasida) shakhs.

Agitate, v. t. 1.—Dāwāñdol kar-d.; uthal-pathal kar-d.; khūb hilā-dolā d.; aisā hilā d. ki niche-ūpar ho-jāe. [muntashir k.]

2.—Pareshān k.; muztarib k.; gar̄baṛā d.; intishār meñ ḍalnā yā

3.—Sar-garmī se bahs k.; munāzara k.

4.—Har ek pahlū ko dekhñā; har tarah par sochnā; dil meñ pher-phārkar samajhnā; kisi amr kī nisbat kayī qism kā khayāl k.; gaur-o-taammul se bandish bāñdhnā.

Agnate, a. (Law) Jihat-i-pidarī se mansūb; jihat-i-pidarī kā qarābat-dār; jiskā silsila-i-qarābat zukūr se ho.

Agnate, n. (Law) Jo kisi se uske bāp ke zarī'e se rishta rakkhe; bāp kī taraf rishta r. w. [se ho.]

Agnation, n. Rishta jo sirf jihat-i-pidar yā silsila-i-zukūr ke zarī'e

“As distinguished from *cognition*, which includes descent in both the male and female lines.” *Webster*.

Ago, ad. Guzrā; bitā; huā; gayā; munqazī huā.

Agree, v. i. 1.—Ittifāq k.; muttāfiq-r-rāe h.; ek tarah kā bayān k.; mel yā ittifāq r.; muttāfiq h.; bāham mil-jānā yā ikhtilāf ehhor d.; ek ho-jānā. [haiñ.]

The witnesses agree on this point—Is amr kī nisbat gawāh muttāfiq-i-bayān

The assessors do not agree as to the guilt of the accused—Mulzam kī mujrimī par asesar log muttāfiq-r-rāe nahīñ haiñ.

The court agrees with the jury—'Adālat aur ahāliyān-i-jūrī kī rāe ek hī hai.

2.—Qabūl k.; manzūr k.; rāzī h.; pasand k.

Followed by *to*.

To agree to a condition or term—Kisi shart ko manzūr k.

3.—Qaul-o-qarār k.; āpas meñ tai k.; shart k.; iqrār k.; rāzī-rujū' h.

The parties were agreed as to the terms—Fariqain ne woh sharteñ āpas meñ tai karli thiñ. [kar-lenū (unko āpas meñ tai kar-lenū).]

To agree on articles of partnership—Sharākat kī sharteñ kī nisbat qaul-o-qarār

He had agreed with him for a rupee a day—Usne usse fi yaum ek rupaye kī shart kar-li thi.

4.—Mutābiq h.; mushābih h.; ek dūsre kī mānind h.; ek tarah kā (yak-sāñ) h. [nahīñ hai.]

The picture does not agree with the original—Woh shabih asl se mushābih

5.—Tāsir ke lihāz se muwāfiq h. yā muwāfaqat k.; kisi kī tanderustī ke liye mufid h. [ko muwāfaqat nahīñ kartī.]

The same food does not agree with every constitution—Ek hī gizā har shakhs

Agreeable, a. 1.—Munāsib; hasb-i-hāl; muwāfiq; kisi ke liye mauzūñ; gair-mutazād; khilāf nahīñ.

2.—Jo dil yā hawās-i-khamsa ko pasandida ho; khush-āyand; achchhā yā bhalā; khush-numā. [achchhā ho.]

Fruit agreeable to the taste—Khush-zāiqā phal; phal jiskā mazā khāne meñ

Agreeable manners—Khush-khulqī; husn-i-aḥlāq; achche tariq. [rū se.]

Agreeably, ad. 1.—Muwāfiq; mutābiq; hasb; bamūjib; ba-ittibā'; se yā

Agreeably to orders—Hasbu-l-hukm; hukm ke mutābiq; ba-ittibā'-i-hukmī (hukm se yā hukm ke rū se).

Agreed, p. p. 1.—Ek dil; ek rāe; muttāfiq.

2.—Manzūr; maqbūl.

The proposition was *agreed to*—Woh tajwiz manzūr kī gayī (maqbūl huyī.)

3.—Āpas kī razā-mandī se tai—masalan koyī mu'āhada yā saudā.

The terms were *agreed to or agreed upon*—Woh sharteñ (ya'nī kisi mu'āhade wagaira kī sharteñ) āpas kī razā-mandī se tai huyīñ.

Agreement, n. 1.—Ittifaq-i-rāe; yak-dilī; ittifaq; rāe bayān yā kār-rawāyī wagaira meñ ittifaq (mel yā muwāfaqat).

2.—(*Law*) (a) Iqrār; qaul-o-qarār; qarār-madār; mu'āhada; 'ahd; shart; do yā zāid shakhsōñ ke darmiyān āpas meñ qaul-o-qarār (mu'āhada-i-bāhamī.)

(b)—Woh navishta jisse amr-i-tai-shuda zāhir ho (yah sābit ho ki kaun sī bāt muta'āqidain ke mābain qarār pāyī); iqrār-nāma.

A *settlement agreement*—Iqrār-nāma-i-band-o-bast.

An *agreement to abide by an arbitration or arbitration award*—Iqrār-nāma-i-sālisī; panchāyat kī iqrār-nāma; sālisī yā faisala-i-sālisī kī pā-bandī kī iqrār nāma.

An *agreement to abide by one's act*—Hasr-nāma.

To enter into, or make, an *agreement*—Mu'āhada yā qaul-o-qarār k.

Agricultural, a. Zirā'at ke muta'alliq; kāsht-kārī (khetī) se 'alāqa. r. w.; zamīn ke jotne-bone se nisbat r. w.

The *agricultural class*—Mazārī; kāsht-kār log; jo log khetī karen.

Agriculture, n. Zirā'at; kāsht-kārī; khetī; kisānī yā kisnayī; woh hunar yā 'ilm jismeñ bare bare qat'āt-i-arāzī kī jotnā-bonā zamīn kī taiyār k. fasl kī upjānā aur kātnā aur māweshī wa ghore wagaira se jān-warōñ kī rakhnā dākhil hai.

Agriculturist, n. Kāsht-kār; kisān; khetī k. w.; mazārī; khetihar.

Aid, v. t. I'ānat k.; madad d.; sahārā d.; mu'in h.; mu'āwanat k. yā mu'āwin h.; madad-gār h.; kisi maqsad ke anjām khwāh kisi burāyī kī insidād yā uske daf'a karne meñ himāyat k. [doshī.

Aid, n. 1.—Madad; i'ānat; pushtī; sahārā; himāyat; chāra-kār yā subuk-

2.—Woh shakhs yā shai jisse madad mile (jo mu'in ho yā madad de); madad-gār; mu'āwin.

To *pray in aid* (*Law*)—Jis haqīyat meñ kisi fariq ko haq pahunchtā ho uski hifāzat meñ i'ānat ke liye us fariq-i-zī-haq ko sharīk k.

☞ "The petition for this purpose is called *aid-prayer*." *Blackstone*—*Webster*.

Aider, n. (Law) Woh shakhs jo irtikāb-i-jurm meñ madad yā sahārā de; mu'in-i-jurm; jurm ke wuqū' meñ targīb d.-w.; mujrim-i-darja-i-duwum. [kar) bandūq yā tīr wagaira chalānā.

Aim, v. i. 1.—Nishāna lagānā; kisi kī taraf khūb dekh-bhāl-kar (sādh-

To *aim at an enemy*—Dushman par nishāna lagānā yā chalānā.

2.—Kisi maqsad ke husūl kī koshish k.; kisi bāt kī manshā r.; koyī amr markūz r.; kisi bāt ko chāhnā yā uski koshish k.

☞ "Followed by *at* before the object." *Webster*.

Aim, v. t. Chalānā jaise koyi hatbiyār ghūsā yā wār; kisī khās shai - kī taraf rujū' k. jaise koyi tanz kī bāt wagaira.

Aim, n. 1.—Nishāna lagānā jaise tīr wagaira kā; kisī chīz kā kisi khās shai kī taraf is garaz se jhukānā kī us chīz kā zarb yā asar us shai par parē-masalan neze zarb yā bāt kā. [pahuñchānā manzūr ho.

2.—Nishāna; āmaj-gāh; woh shai jiskā mazrūb k. yā jispar asar

3.—Maqsad; irāda; mansūba.

Air, n. 1.—Hawā; kura-i-bādī. [hālat.

2.—Garmī sardī yā tarī wagaira ke lihūz se kura-i-bādī kī koyī khās

A damp air—Hawā-i-martūb.

The morning air—Subh kī hawā.

3.—Chalti hawā; bād-i-mutaharrik; hawā jo dhīme dhīme chalo; khaṣif hawā. [ho-jānā; khul-jānā.

4.—Ifshā yā parda-darī; zabān-zad h.; i'lān; logoñ ko ma'lūm.

The story has taken air—Woh bāt ifshā ho-gayī (phail-gayī khul-gayī yā logoñ ko ma'lūm ho-gayī khwāh phūt gayī).

☞ Wind is used in like manner.

5.—Kisī shakhs kī qism-i-khās kī chitwan yā sūrat khwāh uskā tarīq yā uskī chāl-dhāl. [ghamañd.

6.—pl. Masnū'ī tarīq; banāwat; gurūr kī numāish; takabbur;

To put on airs—Banāwat k.; izhūr-i-takabbur k.

To take air—Khul-jānū; fāsh ho-jānū; 'ām ho-jānū; 'awām ko ma'lūm ho-jānū; chhipā na rahnā; hawā h.; phūt jānū.

To take the air—Bāhar (maidān kī taraf) nikal-jānū; pā-piyāda yā ghore par sawār hokar maidān kī taraf nikal-jānū; hawā khāne ke liye maidān kī taraf chalo jānū. [khol d.

Air, v. t. 1.—Thandhā karne tāzagī bakhshe yā hawā kī safāyī ke liye

To air a room—Kamre ko hawā d. [garm k. yā dhūp d.

2.—Rutūbat ke dūr karne khwāh garmī pahuñchāne kī garaz se

Airy, a. 1.—Hawā se nisbat r. w.; bādī; bulandī par hawā meñ.

2.—Jiski tarkīb hawā se ho.

3.—Hawā kī mānīnd; hawā sū yā sī; gair-mujassim.

4.—Be-asl; be-bunyād; behūda; 'abas; nā-chīz.

5.—Zinda-dīl; khush-dīl. [meñ hawā ke jāne kī gunjāish ho.

6.—Jahān hawā khūb ā-sake; khulā yā khulā huā; hawā-dār; jis-

Akin, a. 1.—Sulbī rishta r. w.; nasab ke zari'e se qarābat r. w.; gotī.

☞ Used of persons.

The two families are near akin—Yah donoñ gharāne nazdiki gotī haiñ (we bāham qarābat-i-qarība-i-sulbī rakhte haiñ).

2.—Ham-khāsiyat; jismeñ khilqī rabt ho; jismeñ ta'alluq-i-aslī ho.

☞ "This adjective is used only after the noun." Webster.

Alarm, n. 1.—Khāuf; woh achambhā aur dar jo khatre kī dahshat se paidā ho.

To cause alarm to a person—Kisī shakhs ko khauf meñ dālnā. [(āwāz d.).

To raise an alarm, or give the alarm—Khātre kī ittīlā' ke liye shor machānā

2.—Larāyī kī talabī; larāyī yā jang ke liye bulāhat.

3.—Kisi qism **kā** chor yā kisi tarah ki 'awāz yā ittilā' jisse kisi aise khatre kā i'lān **maqsūd** ho jo nazdik ho.

Alarm, *v. t. 1.*—Khatre ki khabar yā ittilā' d.; hoshyār kar-d. tāki hifāzat ki koshish **kijāe**.

2.—Khatre **kā** khauf se hairān k. yā achambhe meñ dālnā; khauf se pareshān kar-d.; āfat ki ummed se fikr-mand kar-d.

Alarmed, *p. p.* Khauf se mutahaiyar; jo khatre ke nazdik pahunchne ke ihtimāl se hoshyār yā musta'id ho-jāe; āfat ke nāzil hone ki ummed par fikr-mand.

Alarming, *p. a.* Jisse dār paidā ho; khauf paidā k. w.; jisse khatre kā khatkā ho-jāe; khauf-angez.

Alert, *a.* Hoshyār; nigrān; khabar-dār; nihāyat bedār.

On or upon the **Alert**—Chaukas; hoshyār; chaukaunā; is bāt ki hifāzat r. w. ki dushman yakīyak tūt na parē yā koyī khatre ki bāt pesh na ā-jāe.

ALIAS, *adv.* [Lat.] (*Law*) 'Urf; mā'rūf yā mausūm ba-ism-i-digar; jiskā dūsrā nām fulān hai.

“A term used in legal proceedings to connect the different names of a party who has gone by two or several, and whose true name is, for any cause, doubtful; as, Smith, *alias* Simson.” *Webster*.

ALIAS, *n.* [Lat.] (*Law*) 1.—Giriftārī kā hukm-nāma-i-sānī; woh hukm-nāma-i-sānī jo hukm-nāma-i-awwal ki mī'ād ke guzar-jāne ke ba'd pahlē hukm nāme ki ta'mil na hone ki wajh se jāri kiya jāe.

2.—Dūsrā nām; iddī'ayī yā banāwat kā nām; farzī nām.

ALIBI, [Lat.] (*Law*) Aur kahīn; kisi dūsrī jagah; mauqa'-i-wāridāt par jurm ke wāqī' hone ke waqt na rahne kā bayān yā 'uzr.

A plea of **alibi**—'Uzr-i-'adam-maujūdagi; mulzam kā yah 'uzr ki jis waqt jurm kā honā bayān kiya jātā hai us waqt ham mauqa'-i-wāridāt par na the.

To plead, or set up, an **alibi**—Mulzam kā yah 'uzr k. ki wuqū'-i-jurm ke waqt ham aur kahīn the; jurm ke wāqī' hone ke waqt apnā mauqa'-i-wāridāt (jāe-i-mājare) par na rahnā bayān k.

To prove an **alibi**—Kisi mulzam kā yah sābit k. ki waqt-i-wuqū'-i-jurm woh mauqa'-i-wāridāt par na thā lihāzā woh jurm-i-'aid-shuda kā mur-takib nahīn ho-saktā thā; kisi mulzam kā irtikāb-i-jurm ke waqt jāe-i-mājare se apnī 'adam-maujūdagi sābit k.

Alien, *a.* 1.—Gair mulk sar-zamīn yā riyāsāt kā; ajnabī; be-gāna; gair sar-zamīn yā mulk ke bāshindon yā ri'āyā se ta'alluq r. w.

2.—Jiskī nau'iyat bil-l-kul mukhtalif ho; mugāir; mukhālif; gair-muta'alliq; munāsabat na r. w.

Alien, *n.* Ajnabī; par-desī; jo dūsrē mulk meñ paidā huā ho yā wahāñ se ta'alluq rakhtā ho; kisi mulk kā rahne w. jiskī paidāish dūsrē mulk meñ huyī ho lihāzā usko us mulk ke shahriyon ke huqūq hāsil na hon jāhāñ woh sukūnat rakhtā ho. [gunjāish r.]

Alienability, *n.* (*Law*) Intiqāl ke qābil h.; intiqāl ki salāhiyat yī

Alienable, *a.* (*Law*) Qābil-i-intiqāl; mumkinu-l-intiqāl; jo dūsrē ko bai' wagaira ke zari'e se mil sake; jisko dūsrē ke hāth bech sakeñ (muntaqil kar-sakeñ).

Alienate, v. t. (Law) 1.—Muntaqil k.; intiqāl k.; kisi haqiyat yā jāe-dād ko dūse ki taraf muntaqil k.; kisi haq yā milkiyat ko intiqāl ke zari'e se dūse ko d.

To *alienate* by gift, mortgage, or sale—Hiba rihā yā bāi' ke zari'e se muntaqil k.

2.—Tabi'at khīnch lenā; muhabbat chhor d.; jisse pahle muhabbat yā dosti rahi ho usse be-i'tināyi k. yā nā-rāz h.; mugāirat ikhtiyār k.
Alienation, n. 1.—(Law) Intiqāl; intiqāl-i-haqiyat; apni jāe-dād khusūsan jāe-dād-i-gair-manqūla kā jāiz tarīq par (qānūn ke mutābiq) dūse ko de-d.

A permanent *alienation*, or an *alienation* made in perpetuity—Intiqāl-i-dāimi (dawāmi); woh intiqāl jo hameshe ke liye kiya jāe.

A temporary *alienation*—Intiqāl-i-chand-roza yā 'arizi; intiqāl-i-mi'adi.

A private *alienation*—Intiqāl-i-khāngi.

A collusive or fraudulent *alienation*—Intiqāl-i-sūzishī yā farebi.

2.—Muntaqil hone ki hālat; intiqāl. [ikhtiyār k.]

3.—Dil yā muhabbat kā khīnch lenā; gair ban-jānā yā mugāirat
Alienee, n. (Law) Intiqāl-dār; muntaqil-ilāih; woh shakhs jiski taraf (jiske pās yā hāth) koi haqiyat muntaqil kigayi ho—masalan mushtari wagaira. [muntaqil kare.]

Alienor, n. (Law) Intiqāl-kuninda; woh shakhs jo jāe-dād dūse ko

Alimony, n. (Law) Woh nān-o-nafqa jo kisi zūja ko uske shauhar ki jāe-dād yā āmadani se ba hālat-i-talāq yā 'alāhidagi khwāh talāq yā 'alāhidagi ki uālsh ke daurān meñ dilāyā jāwe.

ALIUNDE, [Lat.] Kisi dūse shakhs yā dūsi jagah se.

Alive, a. 1.—Zinda; murda nahīn; jīta; zī-bayāt; ba-qaid-i-hayāt.

2.—Zinda; ka-l-'adam nahīn; jāri yā nāfiz; jiskā 'amal-dar-āmad hotā rahe; jiski nisbat kār-rawāyi hoti rahe; jiski mi'ad guzri na ho; jo nest-o-nābud na ho-gayā ho; jiskā wujūd sāqit na huā ho.

To keep a decree *alive*—Kisi digri ko zinda yā nāfiz r.

The process has been kept *alive*—Woh hukm-nāma jāri rakkhā-gayā hai (woh ka-l-'adam hone nahīn pāyā).

3.—Khush; zīnda-dil; bashshāsh.

4.—Jisse logon kā kasrat se naql-o-harakat k. zāhir ho; chahal-pahal. [asar ho.]

5.—Jiske dil par kisi bāt kā khayāl ho-sake; jiski tabi'at par jald [Followed by to.]

6.—Sāre 'ālam (jahān) meñ; tamām duniyā meñ; jumla ashkhas-i-haiy-i-qāim meñ.

“By way of emphasis and always following the noun it qualifies.”
Webster.

All, a. Kisi ta'dād-i-majmū'i se har ek yā bi-l-kul; kisi shai kā kul miqdār jumla daurān yā 'darja yā uski kul wus'at yā sifat; sab; tamām; bi-l-kul; sārā.

All the land—Kul (sāri) zamīn; jumla arzī.

All the year—Tamām sāl; sāl bhar yā sāl kā sārē kā sārā khwāh sārā sāl.

“It always precedes the article *the*, and the definitive adjectives *my, thy, his, our, your, their*.” *Webster.*

“All is collective. All men means a body of men taken together.”
Worcester.

All, ad. Bi-l-kul ; kulliyatan ; tamām-tar ; sārā ; sab kā sab ; nihāyat hī ;
bahut hī. [bhi farq na ho.]

All one—Ek hī yā wabī ; bi-l-kul ek hī bāt ; jis meñ natije ke lihāz se kuchh

All the better—Bi-l-kul bihtar ; az bas bihtar ; kisi dūse amr ki nisbat woh
amr jiskā zikr pesh ho ikhtilāf ke i'tibār se nihāyat hī bihtar ; kisi dūse se
bi-l-kul achchhā (achchhā hī achchhā) ; itnā yā utnā hī aur achchhā.

At all—Bahut hī kam ; kuchh bhi ; zarā bhi ; kisi sūrat se.

“A phrase much used by way of enforcement or emphasis,
usually in negative or interrogative sentences.” *Webster.*

He has no ambition *at all*—Use kuchh bhi (zarā bhi) hausala nahīn hai ; woh
kisi sūrat se sāhib-i-hausala nahīn hai.

Has he any property *at all* ?—Kyā ske pās kuchh bhi jāe-dād hai ?

All, n. Kul ta'dād miqdār yā jumla ; samūchī chīz yā shai ; har ek
shai jo kisi dūsrī shai meñ dākhil ho yā usse ta'alluq rakkhe ; sab kā
sab ; sārā ; jumla.

Allay, v. t. 1.—Sākin k. ; ṭhañḥā k. ; dhīmā k. ; dabā d. ; firo k.

To *allay* civil commotions—Mulki danga-o-fasād ko dabā d. (firo k.).

2.—Ghaṭānā ; takhfif yā kam k. ; zāil k. ; raf' yā dūr kar-d. [kar-d.]

To *allay* grief or pain—Ranj yā dard ko kam kar-d. (usmeñ takhfif k. yā use dūr

Allegation, n. 1.—Bayān ; iqrār ; izhār-i-yaqīnī.

Erroneous *allegations* of fact—Amr-i-wāqī'i ke galat bayānāt.

2.—Woh bāt jo yaqīnī taur par bayān ki yā kahī jāe ; woh bāt jo
kisi amr ke wujūb yā ma'zarat meñ pesh kī-jāwe ; 'uzr ; ma'zarat.

3.—(Law) Kisi farīq-i-muqaddama kā bayān yā 'uzr.

Allege, v. t. 1.—Bayān k. ; zāhir k. ; mazbūtī se kahnā ; tayaqqun ke
sāth kahnā ; pakkā kar-ke kahnā.

To *allege* a fact—Koyī wāqī'a istihkām ke sāth bayān k.

2.—Pesh k. jaise dalīl 'uzr yā ma'zarat ; hawāla d.

To *allege* the authority of a judge—Kisi jaj ki sanad pesh k. (ya'nī uski tajwiz
wagaira par istidlāl k. yā uskī hawāla d.).

Allegeable, a. Zāhir karne ke qābil (qābil-i-izhār) ; pukhtagi se bayān
kiye jāne ke lāiq ; jise yaqīn ke sāth kah sakeñ.

Allegiance, n. Woh farz jo ra'āyat par apne badshāh yā riyāsat ki jānib
ho ; bādshāh yā riyāsat se wafā-dārī kā farz ; wafā-dārī ; namak-halālī.

Alleviate, v. t. Halkā k. ; kisi qadar haṭā d. raf' yā dūr k. ; ghaṭānā ;
kam k. ; takhfif k. ; aisā k. ki ziyāda-tar āsānī se bardāshht ho-sake
jaise ranj dard fikr yā sazā wagaira. [ek tarah kā h.]

All-fours, n. pl. Barābarī ; yaksāniyat ; ham-palla h. ; mauzūniyat ;

To be, or to go, *on all-fours*—Jumla umūr meñ (har tarah par) mushābih yā
muwāfiq h. ; hū-ba-hū (ṭhik ṭhik) dūse ki mānind h. ; tashbih-i-tāmma r. ;
khafif si khafif bātoñ meñ bi-l-kul-mushābahat. r. ; barābar h. ; ham-palla
h. ; har tarah par mauzūn h.

The ruling cited by the plaintiff is *on all-fours* with that relied upon by the
defendant—Jis nazir kā hawāla mudda'i ne diyā hai woh hū-ba-hū (ṭhik
ṭhik) usi nazir ki mānind hai jispar mudda'ā 'alaih ko istidlāl hai. [saktī.]

No simile can go *on all-fours*—Kisi tashbih meñ tashbih-i-tāmma nahīn ho

Alliance, n. Do khāndānon meñ shādī ke zarī'e se bāham nisbat kā h.; qarābat yā rishta-i-nisbatī. Woh ittihād rābita yā rifāqat jo do riyāsaton ke mā-bain 'ahd-o-paimān wagaira ke zarī'e se ho. Rābt yā rābita; woh ittifaq yā ta'alluq jo khāndānon riyāsaton yā shakhsōn meñ bāham ho.

ALLOCATUR, n. [Lat.] (*Law*) Woh sanad jo ahlkār-i-majāz is mazmūn se do ki fulāñ muqaddame meñ isqadar kharcha 'adālat se dilāyā gayā (jāiz rakkhā gayā).

Allonge, n. Woh kāgaz jo *bill of exchange* wagaira ke zail meñ is garaz se lagā diyā jāwe ki jab aslī kāgaz kī pusht par 'ibarat-i-intiqāl wagaira likhne kī jagah na rahe to usī kāgaz-i-wasl-shuda par 'ibarat-i-intiqāl wagaira darj kī jāwe.

Allot, v. t. 1.—Qur'a-andāzī ke zarī'e se taqsim k. yā bāntnā.

2.—Jude jude hisson meñ bāntnā; alag alag bāntnā; 'alāhida 'alāhida taqsim k.; har shakhs ko uskā hissa taqsim kar-d.; taqsim k.; bāntnā; ba-taur hisse ke d.; 'umūman d.; muqarrar k. yā thabrānā.

Allotment, n. 1.—Taqsim ba-zarī'a-i-qur'a; jude jude hisson par taqsim.

2.—Jo kuchh bānt diyā jāe; woh hissa jo taqsim ke rū se diyā jāe; batwāra; bhāg; bakhrā; jo kuchh muqaddarat se thābre yā Khudā kī jānib se chār-nā-chūr mile. [muqarrar ho.

3.—Woh juẓw hissa yā jagah jo kisī khās kām ke liye 'alāhida **Allow, v. t. 1.**—Manzūr k.; taslim k.; qabūl k.; mān lenā; iqrār k. yā muqir h.; iqbal k.; tardid na k.; qat'-i-kalām na k.; kāṭ na d.; i'tirāz na k.; mukhālafat na k.

To allow a claim—Kisī dā'we ko qabūl k. (uski tardid yā uspar i'tirāz na k.).

To allow the truth of a proposition—Kisī bāt kī sachāyī ko mān lenā yā taslim k. [k.; manzūr k.; denā.

2.—Rawā r.; jāiz r.; wājib qarār d.; kisī amr ke wujūb ko taslim The law allows it—Yah bāt qānun meñ jāiz rakkhi gayi hai (qānunān rawā hai).

To allow an appeal—Apil manzūr k.

3.—Bardāsh t k.; tahammul k. yā mutahmmil h.; sahnā.

4.—Mu'awaze kī tarah khwāh ri'āyatan 'atā k. (denā); kisī ke liye muqarrar kar-d.

5.—Mujrā d.; minhā kar-d.; waz' ya kam kar-d.; ghaṭā d.; kisī shai kī kamī ke 'iwaz yā uske badle meñ kuchh chhor d.

To allow a sum for tare—Jis bartan meñ koyi chiz ho uske wazn ke badle meñ us chiz kī qimat se kuchh chhor d. (ghaṭā d. yā mujrā kar-d.).

Allow, v. i. Taslim kar-lenā; ri'āyatan chhor d. ghaṭānā yā kam kar-d.

Allowable, a. Qābil-i-manzūri yā jāwāz; gair-mamnū' yā mamnū' nahīn; nā-jāiz yā nā-munāsib nahīn; rawā; mubāh; jo ba-taur sahīh aur munāsib ke mānā jā-sake.

Allowance, n. 1.—Manzūri; 'atā; taslim; ijāb.

2.—Tankhwāh; mawājib; mushāhara; kafāf; wajh-i-ma'āsh; nān-o-nafqa; jo kuchh muqarrarī taur par khāne kapre ke liye diyā jāe; jo kuchh muqarrar ho; sharh-i-mu'āyan; ujrat; ajūrā.

☞ "An allowance is gratuitous, and may be paid in any form." Worcester.

A daily allowance—Rozina.

A personal allowance—Tanḡhwāh-i-zāti; jo kuchh mushāhara wagaira kisi ko uski zāt ke liye diyā jāe. [diyā jāe.

A deputation allowance—Bhattā; jo kuchh kahin ta'nāt hone ki wajh se kisi ko An allowance to the ex-proprietor of a landed estate—Mālik-ūna; nūn-kūr.

3.—Rukāwat se āzādī; rok yā zabt kā na rahnā; ri'āyat.

4.—Ijāzat; manzūrī.

“Usually slight approbation.” Webster.

5.—Takḡhfif; ri'āyat; minḡhāyī; nazar-andāzī. [shumār na k.)

To make allowance for a shortcoming—Kisi naqs ko nazar-andāz kar-d. (uskā

6.—Battā; kardū; mulk ko rawāj ke mutābiq māl ke pūro wazn se jisqadar māl bartan ko wazn aur ḡharāb yā saḡo-gale māl ki 'iwaz kam (minḡhā) kar-diyā jāe; kamī; ḡhattī; minḡhāyī.

Alloy, v. t. 1.—Kisi shai ki asliyat ko usmeñ koyī kam-qīmat chiz milā-kur ḡhattā d.

2.—Kam kar-d.; ḡharāb kar-d.; bigār d.

Allude, v. t. Kināya k.; kisi nisi shai kā hawāla d. jiskā zikr sarīhī na huā ho; ishāratān zikr k.; nisbat r.; dūr dūr ki bāteñ sochā-kar ishāratān batlānā; kisi shai ki taraf kināya k. (uskā hawāla ishāratān d.)

This story alludes to a recent transaction—Yah bayān ek hāl ke mu'āmale se nisbat rakhtā hai; is meñ ek hāl ke mu'āmale kā zikr hai.

Allure, v. t. Apnī taraf khaiūchne (kashish karno) ki koshish k.; kisi bḡhalāyī ke wa'do par (chāhe woh bḡhalāyī asli ho yā zāhiri) apnī taraf rāḡib k.; kisi ḡhush-kun yā qābil-i-pasand shai se apnī jānib māl k.; phuslānā; lobḡhānā.

Allusion, n. Kināya; ishāra; zikr; hawāla; kisi nisi bāt kā hawāla jiskā ma'lūm honā farz kar-liyā jāwe par uskā zikr sarīhī na ho.

Alluvial, a. Daryā se niklā yā banā huā; us bālū yā miṡṡī wagaira se mutn'alliq jo daryā ki wajh se par jāe.

Alluvial land—Arāzi-i-daryā-barār yā daryā-bar-āmad; arāzi-i-nau-barār yā nau-bar-āmad; diyāra yā diwār; kacḡhār; woh zamīn jo daryā wagaira ke bahāw se miṡṡī par-kar ban-jāe.

Alluvial increment—Vide supra.

Alluvion, n. (Law) Arāzi-i-daryā-barār; zamīn jo daryā se bar-āmad ho; zamīn jo pānī ke zor se daryā ke kanāre āhista āhista miṡṡī par-kar barḡh jāwe.

“The civil law gives the owner of land a right to that increase which arises from alluvion, which is defined an insensible increment brought by the water.” Cowell—Worcester.

To accrue by alluvion—Daryā-barār h.; daryā se nikalnā.

Ally, v. t. 1.—Shādi ko zarī'e se do ḡhāndānon (ḡharānon) yā 'ahd-o-paimān wagaira ke tawassut se do bādshāhon ḡhwāh riyāsaton ko ek kar-d. yā unmeñ bāham ta'alluq kar-d.

2.—Mushābahat wagaira ko zarī'e se do ohizon meñ rabt paidā kar-d.

Ally, n. Woh bādshāh yā riyāsāt jo dūsre bādshāh yā dūsri riyāsāt se ahd-o-paimān ke zarī'e se rābita-i-ittihād rakkhe; rafiq.

Almanac, *n.* Jantri; pattrā; taqwīm.

Alone, *a.* 1.—Akelā; tanhā; jarīda; mujarrad; be kisi ham-suhbat ke; begair kisi mūnis (ham-dam yā rafīq) ke; be dūsre ke yā be dūsre ke rahē.

☞ "Spoken of one." *Worcester.*

"Applied to a person or thing, and following its noun." *Webster.*

2.—Dūsroñ se alag; dūsroñ ke shumūl meñ nahīñ; auroñ kī 'adam-maujūdgi meñ.

☞ "Applied to two or more persons or things, when separate from others, in a place or condition by themselves." *Webster.*

3.—Hi; nirā; sirf; mahz; akelā.

[hai.

To God *alone* praise is due—K̄hudā hī (sirf K̄hudā) ke liye hamd (ta'rif) wājib

To let *alone*—Jahāñ kī tabā'ū yā joñ k̄ā toñ rahne d.; chhēṛ-chhār na k.; hālat-

i-maujūda meñ rahne d.; jaise kī taisā rahne d.; apne hī taur par chhōṛ d.;

be hāth lagāye chhōṛ d.

Alone, *ad.* Judāgāna; 'alāhida; āp-hī-āp; mujarrad.

[barābar.

Along, *ad.* 1.—Tūl meñ; lāmbāyī meñ; lāmbāyī ke lihāz se kisi ke

The troops marched *along* the bank of the river—Sipāhī barābar daryā ke kanāre kanāre chale jāte the.

2.—Āge ko; āge ko barhtā huā; barābar āge kī taraf.

Let us walk *along*—Āo ham t̄ahalte chale chalen.

All along—Sūri rāh; jisqadar fāsile tak jāe us meñ tamām yā bi-l-kul.

He went home, weeping *all along*—Woh sūri rāh (rāh bhar tamām rāh yā tamām rāsto meñ) rotā ghar ko gayā.

Along with—Kisi ke ham-rāh yā sāth; sāth-sāth; kisi ke shāmīl yā sāth hī.

Go *along with* us—Ham logon ke sāth chalo.

☞ "Sometimes *with* is omitted." *Webster.*

Come *along* my friend—Ai dost mere sāth hī chalo āo.

[alag; judā.

Aloof, *ad.* 1.—Fāsile par lekin itnī dūr ki nazar parē; thoṛī dūr par;

To stand *aloof*—Thoṛī dūr par khare rahnā (yāni isqadar fāsile par khare rahnā kī wahāñ nazar pahuñch sake).

2.—Kisi mansūbe meñ sharīk nahīñ; ihtiyāt kī nazar se kisi fī'l meñ shirkat se munkir; jis amr kī nisbat hujjat pesh ho usse dūr.

Already, *ad.* Kisi khās zamāna-i-hāl istiqbāl yā māzī ke pahle; 'is waqt yā us waqt; kisi khās yā mu'aiyan waqt par.

He has gone *already*—Woh jā-chukā.

☞ "It has reference to past time, but may be used for a future past." *Webster.*

When you shall arrive, the business will be *already* completed, or will have been completed *already*—Jab tum pahuñchoge kām tamām huā (ho-chukā) rahēgā.

Also, *ad.* Isī yā usī tarah; bhī; iske siwā; kisi ke 'alāwa; nīz; ham; jo shai muqaddam ho bi-l-kul usī kī tarah.

Alter, *v. t.* 1.—Kisi shai meñ kuchh badal d.; kisi bāb meñ mukhtalif kar d.; kuchh kuchh badal d. par bi-l-kul nahīñ; tarmīm k.; qadre-qalil tabdīl k.

2.—Bi-l-kul yā bahut kuchh tabdīl k.

To *alter* an opinion—Kisī rūe ko bi-l-kul yā kasrat se tabdīl kar-d.

“In general, to *alter* is to change partially; to *change* is more generally to substitute one thing for another, or to make a material difference in a thing.” *Webster*.

Alter, *v. i.* Bā'z bā'z bāton meñ muḥṭalif ho-jānā; tabdīl ho-jānā; badal jānā.

Alterable, *a.* Tabdīl ke qābil; tagaiyur yā tarmīm ke lūiq.

Alteration, *n.* 1.—Tabādala; tagaiyur; kisi ḳhās amr meñ badal d.

2.—Tabdīl; tagaiyur; tabaddul; radd-o-badal; tabādala; un sifaton kā zail yā hūsīl h. jo kisi shai kī sūrat yā asliyat ko liye zarūrī na hoñ. *Altercation*, *n.* Taktār; bujjat; zabānī jhagrā; barī jharpā-jharpī; qīl-o-qāl; jis taktār meñ garmī yā gussa dekhlayā jāo.

Alternate, *a.* Ek ke bā'd dūsra āne wālā yā hone wālā; bāri bāri se hone wālā; bāhamī.

Alternately, *ad.* Bāri bāri se; ek ke bā'd dūsra.

Alternative, *a.* Do chizon meñ se ek ke pasand kā iḳhtiyār d. w.; jismeñ yah iḳhtiyār ho ki pasand k. w. do chizon meñ se ek ko pasand kar-le; do-gāna.

An *alternative* charge—Fard-i-jurm-i-do-gāna; aisā fard-i-jurm jismeñ do jurm qāim kiye jāwē aur uumeñ se jis ek jurm ko chāheñ qāim rakkheñ.

Alternative, *n.* Do chizon ke mā-bain ek ke pasand karne kā iḳhtiyār tāki agar ek pasand pare to dūsra kā tark kar-d. lāzīm āwe; woh shai jo pasand kī-jāwe yā chhoṛ dī-jāwe; chāra; tadbīr; chāra-kūr.

To pass judgment in the *alternative*—Ha sabil-i-badaliyat faisala rādīr k.; faisale meñ yah hukm d. ki agar fulān amr kī ta'mīl na ho to usko badāl (īwaz) meñ fulān lūt kī-jāwe.

“When *two* things offer a choice of *one* only, the two things are called *alternatives*.” “In strictness, the word can not be applied to more than two things, and when one thing only is offered for choice, it is said there is no *alternative*.” *Webster*.

Although, *conj.* Yah sab farz kar-lo; yah sab mān-lo; agar aisā-hī ho; sab kuchh taslīm kar-lo; tasawwur karo ki; woh sab qabūl kar-lo; bū-rujūdo ki; go; agar-chi.

“Although. Though. These words differ only in one respect; *although* is the stronger and more emphatic of the two, and is, therefore, usually chosen to begin a sentence; as, *although* I have many competitors, I still hope to succeed.” *Webster*.

Altogether, *ad.* 1.—Ek sāth ho-kar; bi-l-ijmāl; bi-l-iehtirāk; miljulkar.

2.—Bi-l-kul; kulliyatan; sāro kā sārā; tamām-tar; sab kā sab; bilā istisnā.

Always, *ad.* 1.—Hamesha; zamāne ke lihāz se barābar shurū' se āḳbir tak; paiwasta; hamwārā.

2.—Kisī zamāna-i-ḳhās meñ hamesha; auqāt-i-mu'ayyana par barābar.

Amalgamation, *n.* Iḳhtilāt; do yā zāid muḥṭalif chizon ko bāham milā-

2. Pāre ko kisī dūsri dhāt meñ milānā.

Amass, *v. t.* Dher kī dher jam' k.; tūda k.; ambār k.; koyī chiz bahut sī ekaṭṭhī k.; baṭornā; miqdār yā ta'dād ke lihāz se ifrāt se jam' k.

Ambassador, *n.* Safir; elchī; nihāyat bare rutbe kā wazīr jo ek riyāsāt kī taraf se ba-taur-i-qāim-maqām kār-rawāyī ke liye kisī dūsri riyāsāt meñ tā'nāt kiya jāe. [shubhe kā h.

Ambiguity, *n.* Ishtibāh; ibhām; kisī lafz yā 'ibārat ke ma'nī meñ

Ambiguous, *a.* Mushtabah; mubham; muzabzab; mashkūk—'ala-l-khusus woh lafz yā 'ibārat jiske mafhūm (ma'nī) meñ shubha ho.

Ambulatory, *a. l.*—Mutaharrik; ek-hī jagah par mustaqil nahīn.

An ambulatory court—'Adūlat-i-mutaharrik yā'nī woh 'adūlat jiske iḥtiyārāt kā nafāz maqāmāt-i-muḥtalifa meñ ho.

2.—(Law) Jo qānūn mustahkam na ho balki mumkinu-t-tabdīl ho; jiskī haisiyat qānūn ke rū se badal sake.

A will is ambulatory until the testator's death—Jab tak mūsī na mare qānūn ke rū se wasiyat-nāma mustahkam nahīn hotā balki woh tabdīl kiya-jā-saktā hai.

☞ "So of the return of a sheriff until it is filed." Webster.

Ameliorate, *v. t. & v. i.* Bihtar k. yā h.; taraqqī d. yā pānū.

Amelioration, *n.* Bihtari; taraqqī; bhalāyī; aur achchhā k. yā h.

Amenability, } *n.* Zimma-dārī; muākhaza-dārī; jawāb-dih h.; jawāb-Amenableness, } dihi; mustaujib-i-hūz-purs h.

Amenable, *a.* Muhāsaba-dār; jawāb-dih; zimma-dār; qābil-i-sazā; jiskī ta'zīr ho-sake; jisse bāz-purs ho-sake; muākhaza-dār.

Amenable to law—Qānūn kā jawāb-dih; qānūn zimma-dār.

Amenable to jurisdiction—Iḥtiyār-i-hukūmat yā 'alāqe ke tābī'.

Amend, *v. t.* Tarmīm k.; galatī yā aūr naqs raf' kar-ke sudhārnā; marammat k.; kuchh badal-kar aur achchhā k.; kamī pūrī karke durust kar-d.; jo kuchh nikālā jāe uskī jagah par dūsri shai qāim karke aur achchhā banā d.

Amendment, *n. l.*—Tarmīm; sihhat; durustī; aisā tabādala jisse bihtari ho; kisī naqs kā daf'iya; burāiyon ke tark karne se chāl-o-chalan kī durustī.

2.—Woh tarmīm jo kisī masawwada-i-qānūn meñ kuchh baṭhā-kar badal-kar yā chhor-kar kī-jāwe.

3.—(Law) Kisī kār-rawāyī-i-'adālat khwāh mudda'ī yā mudda'ā 'alaih ke 'uzrāt yā 'adālat ke jāri kiye huye hukm-nāme meñ galatī kī sihhat.

Amendment of plaint—Tarmīm-i-'arzi-da'wā.

[talāfi; mukāfāt.

Amends, *n. pl.* Kisī nuqsān yā naqs kā badlā yā uskā pūrā k.; mu'āwaza;

To make amends for a loss—Kisī nuqsānī kā badlā yā mu'āwaza d.

A MENS ET THORO, [Lat.] (Law) Woh talāq jis meñ zauj aur zauja (mard aur 'aurat) hanī-bistari aur ham ta'āmī (ek sāth sone aur khāne) ke i'tibār se 'alāhida ho-jāen par shauhar apnī zauja ko kbānā-kapṛā diyā kare.

☞ "A separation or divorce which does not absolutely dissolve the marriage." Burrill—Worcester.

Amerce, v. t. 1.—(*Law*) Jurmāna k.; tāwān-i-naqdī 'aid karke sazā k. par us tāwān kī ta'dād qānūn meñ mu'aiyan na ho balki 'adālat kī iqtizā-i-rāe par mauqūf ho.

The court *amerced* the criminal in the sum of two hundred rupees—'Adālat ne us mujrim par do sau rupaye jurmāna kiye.

2.—'Umūman sazā k.

Amercement, n. (*Law*) Woh tāwān-i-naqdī yā jurmāna jo mujrim par 'adālat kī iqtizā-i-rāe ke mutābiq 'aid ho.

☞ "It differs from a *fine*, in that the latter is, or was originally, a fixed and certain sum prescribed by statute for an offence; but an *amercement* is arbitrary." *Webster*.

Amiable, a. Pyār ke qābil; 'azīz rakhne ke laiq; pyārā; jiskī chāh kar-sakeñ; margūb; dil-fareb; khush-numā; jo bhalā mā'lūm ho; jisse dil ko khushī ho.

Amicable, a. Sulh-jo; dost-āna; jo takrār kī khwāhish na rakhtā ho; jo sulh aur dostī par māl ho.

An *amicable* adjustment or settlement of differences—Ikhtilāfāt (nizā') kī sulh-i-bāhamī ke sāth raf' yā tai k.; sulh-i-bāhamī se kisī takrār kī raf' ho-jānā; kisī nizā' kī tasfiya ba-zarī'a-i-sulh-i-bāhamī.

The parties have come to an *amicable* adjustment of their differences—Fariqain ne apnī nizā' kī tasfiya sulh-i-bāhamī se kar-liyā.

To be on *amicable* terms or to have *amicable* relations—Dostāna r.; irtibat yā muhabbat r.; bāham sulh aur muhabbat r.

Amicable action (*Law*)—Woh nālīsh jo ba-razā-mandī-i-fariqain is garaz se kī-jāwe ki kisī amr-i-qānūn-i-mutanāza'a-fih kī tasfiya 'adālat se ho-jāe.

Amicably, ad. Sulh se yā sulh-joyī se; dost-āna; āpas meñ rāzī-rujū' ho-kar; bā-khudhā kī razā-mandī se. [nīptā-lenā.

To settle *amicably*—Sulh se tai yā raf'-daf' k.; āpas meñ samajhbūjh-kar

AMICUS CURIAE, [Lat.] (*Law*) 'Adālat kī dost bihtarī-khwāh yā hawā-khwāh; khair-khwāh-i-'adālat.

To appear in a court as an *amicus curiae*—Kisī 'adālat meñ khair-khwāh-i-'adālat ke taur par jāna yā hāzīr rahnā.

☞ "A stander-by or member of the bar who informs the judge, when doubtful or mistaken in matter of law." *Tomlins—Worcester*.

Amiss, a. Be-jā; 'aib kī bāt yā ma'yūb; silsile ke khilāf; khilāf-i-qā'ida; nā-munāsib; be-uslūbī kī bāt; gair-mustahsan.

☞ "This adjective always follows its noun." *Webster*.

Amiss, ad. Aise tarīq par jo munāsabat rāstī qānūn yā nasāih ke khilāf ho; ba-tarz-i-nā-munāsib; sachāyī ke bar-'aks; qānūn ke mutābiq nahīn; mujrim-āna tarīq par.

Amity, n. Shakhson jamā'aton yā qaumon meñ 'umūman dostī; rabt-zabt; mel yā meljōl; kaj-fahmī nahīn; ittifaq; nek-khwāhī.

Amnesty, n. Woh fi'l jiske rū se koyī bāt bhulā dijāwe; riyāsat ke mu-qābale meñ ri'āyā ke jurmon kī 'ām mu'āfi yā is qism ke 'afu-i-jarāim kī i'lān yā ishtihār.

Amount, v. i. 1.—Ba-ta'dād-i-ijmālī h.; jumla yā bi-l-kul h.; sab milke h.; judī judī raqmon, yā miqdaron ke ekjā kiye jāne se kisī tā'dād-i-majmū'i ko pahuñchuā.

The mesne profits do not *amount* even to a hundred rupees—Zar-i-wāsilāt sab milke ba-ta'dād ek sau rupaye ke bhī nahiñ hai (uski majmū'i tā'dād ba-qadar ek sau rupaye ke bhī nahiñ hai).

2.—Natīja yā tāsīr r.; barābar yā ham-waq'at h.; māhasal tāsīr yā natīje ke lihāz se kisī had ko pahuñchuā; sab bāton ke lihāz se koyī natīja paidā k.

The testimony of the plaintiff's witnesses *amounts* to nothing—Mudda'i ke gawāhon kī shahādāt kā kuchh natīja nahiñ hai. [nahin hotā.]

Mere words do not *amount* to an assault—Sirf bāt kā kahūā hāmle ke barābar **Amount, n. 1.**—Jumla; majmū'a; kul tā'dād; pūrī miqdār; do yā ziyāda raqmon yā miqdaron kā majmū'a; jam'.

To the *amount* of—Ba-qadar; ba-ta'dād; tā'dād yā miqdār meñ.

2.—Khulāsa; mazmūn; manshū; natīja yā hūsīl; kul mā-hasal; lubb-i-lubāb.

The *amount* of the testimony adduced on behalf of the complainant is this—Jo shahādāt mustagīs kī jāuib se pesh huyī hai uskā khulāsa (hūsīl natīja yā kul mā-hasal) yah hai.

The *amount* of what he said was this—Jo kuchh usne kahā uskā khulāsa (manshā yā lubb-i-lubāb) yah thā.

Ample, a. 1.—Ba-khūbī kāfī; bahut kāfī; bahut; ifrāt se; mālāmāl.

There is *ample* evidence in this case—Is muqaddame meñ subūt mālāmāl (bahut kāfī) hai.

2.—Mukhtasar nahiñ; mutawwal; mufassal; musharrah.

An *ample* narrative—Bayān yā kaifiyat-i-mufassal yā musharrah ya'nī khulāsa nahiñ. [wasī'; barā.]

3.—Lambā-chaurā; miqdār wus'at yā gunjāish wagaira meñ barā; "Ample implies largeness, producing a sufficiency or fulness of supply for every want." *Webster*.

Analogous, a. Nisbat r. w.; kisī dūstre ke mushābih; dūstre kī māuind; ham-shakl; ham-qālib; kuchh kuchh mushābahat yā nisbat r. w.

 Followed by *to*.

Analogy, n. Nisbat; mushābahat; munāsabat; jab bāton meñ aur tarh par bi-l-kul ikhtilāf ho to unke mā-bain kisī kisī bāt yā natīje meñ ittifaq yā mushābahat; qarīna; bāton kā milānā.

By *analogy*—Qarīne se; bāton ke milāne se.

 "When both the things which have an *analogy* follow a preposition, that preposition must be *between* or *betwixt*; as, there is an *analogy between* plants and animals, or *between* customs. When one of the things precedes a verb, and the other follows, the preposition used must be *to* or *with*; as, a plant has some *analogy to* or *with* an animal." *Webster*.

Analysis, n. Kisī murakkab shai ke mukhtalif ajzā kā judā judā k.; kisī bāt ke jude jude hisson par lihāz; kisī mazmūn ke mukhtalif ajzā kī judāgāna taftīsh.

On an *analysis* of the evidence adduced—Shahādat-i-pesh-shuda ke ajzā-i-mukhtalifa par lihāz ke ba'd.

Analyze, v. t. Kisi murakkab shai ke mukhtalif ajzā ko alag alag k.; kisi bāt ke jude jude hisson par lihāz k.; kisi mazmūn ke ajzā-i-mukhtalifa ki taftish judāgāna k.

To *analyze* an evidence—Kisi shahādat ke kul hisson ko is garaz se alag alag k. ki har ek hisse par judāgāna lihāz kiyā jāwe.

Ancestor, n. 1.—Woh shakhs jiskī nasl se koyī paidā ho 'ām isse ki jihat-i-pidar se ho yā mādar se aur das pusht kā fasl ho yā sau kā; jad; bāp-dādā; purkhā; dādā-pardādā; ājā-parpājā; nānā-parnānā.

2.—(Law) Woh shakhs jo jāe-dād-i-gair manqūla par kisi ke pahle qābiz rahā ho; woh shakhs jisse koyī mirās hāsil ho (mile); mūris.

 The correlative of *heir*.

Common ancestor—Mūris-i-ā'lū; do yā zāid ashkhās kū mūris-i-wāhid yā mushtarak.

Ancestral a. Jaddī; bāp-dādā kī; maurūsī; ābāyī; mūrison se ta'alluq r. w. yā mūrison se pahuñchā huā (milā huā yā hāsil-shuda).

An *ancestral* estate—Jāe-dād-i-maurūsī; bāp-dādā kī jāe-dād; milk-i-maurūsī; mūrison kī haqiyat; woh haqiyat jo mūrison se wurasā ko pahuñche; mirās.

Ancestress, n. Mūrisa; woh 'aurat jisse haqq-i-wirāsat yā mirās hāsil ho.

Ancestry, n. 1.—Mūrison kā silsilā; silsila-i-ābā-o-ajdād; woh log jinse paidāish kā aslī silsila qāim ho.

2.—Khāndān-i-mu'azzas se honā; 'ālī-nizhādī; sharāfat-i-hasab-o-nasab. [maujūd thā.

Ancient, a. 1.—Qadīm; purānā; jo agle zamānon meñ wāqī' huā yā

2.—Jo bahut roz se ho (qāim ho); qadīm; derīna; kuhān-sāl.

3.—Jo bahut dinon yā zamāna-i-sābiq se ma'lūm ho; jadīd nahīn.

From *ancient* times—Zamāna-i-qadīm se; qadīm se; āge se; salaf se; pahle se.

Ancient lights, (Law)—Khirkīyān (dariche jharokhe yā raushandān wagaira) jo bilā muzūhamat qāim hokar tasarruf meñ rahī hon aur jinko imtidād-i-qānūnī ke zarī'e se sabūt hāsil ho-gayā ho.

 "In general, *ancient* is opposed to *modern* and *old* to *new*, *fresh*, or *recent*. When we speak of a thing that existed formerly, which has ceased to exist, we commonly use *ancient*. But when the thing which began or existed in former times is still in existence, we use either *ancient* or *old*." Webster.

Ancillary, a. Kisi ke mātāht; kisi ke zer-i-hukūmat; tābī'.

Ancillary administration (Law)—Woh sanad-i-muhtamimī jo asl sanad-i-muhtamimī ke zamīme ke taur par us mulk meñ hāsil kijāwe jahān jāe-dād-i-mutawaffā wāqī' ho.

Anger, n. Gussā; gazab; khishm.

ANGLICE, [Lat.] Āngrezī zabān meñ yā Āngrezī tarīq par; ba-tarz-i-Āngrezī—masalan Livorno, *anglice* Leghorn, ya'nī Livorno jisko Āngrezī meñ Leghorn kahte hain.

The murder took place in 1286 *Fasli*, *Anglice* 1879 *A. D.*—Woh qatl-i-'amad san 1286 Fasli meñ jiskī mutābaqat Āngrezī meñ san 1879 'Iswī se hotī hai wāqī' huā.

Angry, a. 1.—Gusse meñ; gazab-nāk; khishm-nāk; ishti'āl kī hālat meñ; chīn-ba-jabūn; lāl-pilā; chirhā huā; khijhlāyā huā; jhūnjhlāyā huā.

☞ “Followed generally by *with* before a person, and *at* before a thing.” *Webster*.

2.—Jisse gussa zāhir ho; jisse gusse kī 'alāmātēñ pāyī jāēñ.

Animadversion, n. Jo kuchh chashm-numāyī yā nukta-chīnī kī nazar se kahā jāe; malāmat; sar-zanish. [yā kuchh kahā.

Animadvert, v. i. Nukta-chīnī yā chashm-numāyī kī nazar se libāz k.

☞ Followed by *upon*.

Animosity, n. Khusūmat-i-shadid; saḡht 'adāwat; aisi dushmanī jiskā izhār wāqī'ī ho-jāe.

ANIMUS, [Lat.] Irāda; niyat; tabī'at; dil; maqsad; manshā.

ANIMUS FURANDI, [Lat.] (Law) Chorī kī niyat yā uskā irāda.

ANIMUS TESTANDI, [Lat.] (Law) Wasiyat karne kā irāda.

Annex, v. t. 1.—Milānā; shāmil k.; kisi shai ke ākhir meñ kuchh shāmil kar-d.; munsalik k.; natthī k.; lagā d.

The annexed papers—Kāgazāt-i-munsalika; woh kāgazāt jo kisi dūse kāgaz ke sāth bañdhe lage yā natthī hoñ.

2.—Kisi chhoṭī chīz ko kisi baṛī chīz meñ shāmil kar-d. (milā-d.).

To annex a province to a kingdom—Kisi sūbe ko kisi saltanat meñ shāmil kar-d.

3.—Natije ke taur par kisi se muta'alliq kar-d.; sāth lagā-d. jaise koyī natija.

To annex a penalty to a prohibition—Kisi imtinā' ke sāth hī uski ta'zīr bhi lagā d. ya'nī yah dekhā d. ki agar fulūū amr jo man' kiyā jātā hai wuqū' meñ āyegā to uski yah ta'zīr (sazā) hogī.

Annexation, n. Shumūl; ilhāq; milāyā khwāh shāmil kiyā jānā.

Annihilate v. t. 1.—Nast kar-d.; kisi shai kā wujūd mitā d.; bāqī rahne na d.; kuchh bhi rahne na d.; nafī kar-d.

2.—Kisi shai kī sūrat yā un khās khās bāton ko zāl kar-d. jisse us shai kā wujūd phir qāim na rahe; bar-bād k.; jaṛ se nikāl d.; istisāl k.

☞ “To annihilate a forest by cutting and carrying away the trees, though the timber may still exist; to annihilate a house by demolishing the structure.” *Webster*.

Announce, v. t. 1.—Ittilā'-i-ām d.; mushtahar yā i'lān k.; kisi chīz kī ittilā' bār-i-awwal d.; jatānā. [thī?

Was the auction-sale announced?—Kyā us nilām kī ittilā' 'awām ko di-gayī

2.—Kisi mazmūn kā hukm sādīr k.; hukm-i-'adālat ke zarī'e se qarār d.

The court has announced the auction-sale to be valid—'Adālat ne us nilām ko jāiz qarār diyā hai (yā apne hukm se jāiz ṭhahriyā hai).

Announcement, n. 1.—Izhār-i-ām; ittilā'-i-ām; ishtihār; i'lān.

2.—'Adālat ke hukm ke zarī'e se kisi bāt kā qarār d.

Annoy, v. t. Īzā pahunchānā; taklif yā ranj d.; satānā; chhernā; diq k.; koyī fī'l bār-bār karke nuqsāñ pahunchānā yā muntashar k.; dukh d. [pahunchē; taklif kī bāt.

Annoyance, n. Īzā-razānī; taklif-dihi; ranjīda h.; woh bāt jisse ranj

To do an act to the annoyance of others—Aisā hī' k. jisse aurōn ko ranj . pahuñche.

To cause or give annoyance—Isā taklif yā ranj pahuñchānā khwāh d.

Annual, a. 1.—Sālāna; sāl meñ; sāl kū yā sāl kī; sāl ke hisāb se.

What is your annual income?—Tumhārī sālāna āmadani kyā hai (sāl meñ tum ko kisqadar āmadani hotī hai)?

Annual interest—Sālāna (sāl bhar kā) sūd; sāl ke hisāb se sūd.

2.—Jo har sāl wāqī' ho (zubūr meñ āwe); sāl sāl h. w.; sālāna.

An annual festival—Woh towār jo har sāl ho yā wāqī' ho.

3.—Jo sirf ek sāl yā ek fasl tak qāim rahē; jisko har sāl badalnā pāre; jiskī tajdīd sāl-ba-sāl karnī pāre.

An annual plant—Woh darakhāt jo ek sāl yā fasl tak rahē (jise har sāl badalnā pāre).

An annual lease—Paṭṭa-i-yak-sāla; jis paṭṭe kī mī'ād sirf ek baras ho yā jisko har sāl badalnā (tabdīl yā tajdīd k.) pāre.

Annually, ad. Har sāl; sāl-ba-sāl; sāl-dar-sāl; sālāna; jo har sāl 'aud karo (paṭṭe).

Annuitant, n. Sālāna-dār; woh shakhṣ jisko koyī raqam-i-mu'āyan har sāl milē yā uske milne kā haq ho.

Annuity, n. Sālāna yā sāliyāna; woh wazīfa jo sāl sāl milē; woh raqam jo har sāl wājibu-l-adā ho aur mī'ādī ho yā hīn-hayātī khwāh dawāmi; wazīfa-i-sālāna.

“Governments often borrow money upon annuities, i. e., for a certain sum advanced on loan, the government contracts to pay the lender a specific sum for life, or for a term of years.” *Webster.*

Annul, v. t. Ka-l-'adam k. yā gair-nāfiz qarār d.; bātīl rad yā-mustarad k.; mauqūf k.; uṭhā d.; faskh k.; mansūkh k.

“Used appropriately of laws, decrees, edicts, decisions of courts, or other established rules, permanent usages, and the like, which are made void by competent authority.” *Webster.*

To annul a decree—Dīgrī mansūkh k.

To annul a conviction and sentence passed against an accused person—Jo tajwīz-i-subūt-i-jurm wa hukm-i-sazā kī mulzam kī nisbat sūdīr huā ho usko mansūkh (mustarad) k.

To annul a lease or settlement—Kisī ṭhike yā band-o-bast ko faskh k. (ka-l-'adam k. yā gair-nāfiz qarār d.).

Annulment, n. Mansūkh kiya jānā; mansūkhī; tansīkh; infisākh; tar-dīd; ibtāl; shikastagī; tor-diyā-jānā.

Anomalous, a. 'Ām qā'ide yā tariq ko khilāf; khilāf-i-zābita; be-qā'ida.

Anomaly, n. Be-zābitagī; be-qā'ida bāt; be-sarishtagī; 'ām qā'ide ke khilāf h.; qā'ida-i-'amma se inhirāf.

Anon, ad. 1.—Jald; thoro 'arise meñ; turant; sauran; jhatpat.

2.—Dūsre waqt; phir; bā'z atqāt; waqt-be-waqt; kabhī yā kabhī kabhī; gāhe.

Err and anon—Ab-tab; jab-tab; kabhī kabhī; aksar; tawātar ke sūth; bārūn.

Anonymous, a. Be-nām kā; gum-nām; woh kāgaz jismeñ likhne-wāle kā nām likhā na ho.

An *anonymous* petition—Gum-nām 'arzī; dārkhwāst-i-be-nām; woh dārkhwāst jismēn sāl kā nām na ho.

Answer, v. l. 1.—Kisī suwāl taqrīr bayān yā dalīl wagaira kā tahrīrī yā zabānī jawāb d.; jawāb d.

The witness was unable to *answer* the question put to him—Jo suwāl us gawāh se pūchhā gayā uskā jawāb woh na de sakā.

2.—Jawāb-i-ma'qūl yā shāfī d.; tardīd k.; jawāb-dihī k.; mujīb h.

The respondent has failed to *answer* the appellant or his arguments—

Raspūdānṭ ne apilāṭṭ kī tardīd na kī (uske dalīl kā ma'qūl jawāb na diyā.).

To *answer* a claim—Tardīd-i-da'wā k.; da'we k. jawāb d.

3.—Pūrā k.; anjām k.; jo amr maqsūd ho uskā k.; maqsad kā bar-lānā; ta'mīl k.; wafā k.; adā k.; denā.

This will not *answer* my purpose.—Isse merā maqsad pūrā na hogā (merī matlab-barāri na hogī.).

He *answered* my claim upon him—Merā da'wā jo uspar thā use usne wafā kiyā.

4.—Ham-andāz h.; barābar yā ba-tarz-i-kāfī h.; hasb-i-hāl h.; kisī ke mutābiq h.

The success does not *answer* our expectation—Jisqadar ham-logōn ko ummed thī uske mutābiq (ham-andāz) kām-yābī na huyī.

5.—Muqābale kā badlā d.; palṭā d.; jaisā bartāw apnī nisbat kiya jāe waisāhī uske badle meñ karnā.

Blows will *answer* blows—Ghūse ke badle ghūse lageṅge.

Answer, v. i. 1.—Jawāb; d.; jawāb meñ likhnā yā kahnā; mujīb h.

There is none to *answer*—Jawāb d. w. koyī nahīn hai.

2.—Hisāb samjhānā; muhāsaba d.; zimma-dār h.; jawāb-dih yā muākhaza-dār h.; muhāsaba-dār h.

☞ “Followed by *to* before the person, and *for* before the thing for which one is liable.” *Webster*.

The agent must *answer* to his principal *for* the collections of rent made by him—Zarūr hai kī kārinda jo zar-i-lagān wusūl kare uskā muhāsaba apne āqū ko de.

3.—Kār-gar h.; kām-d.; jo maqsad ho uskā bar-lānā; asar-i-nek paidā k.

4.—Barābar h.; kāfī h.; dūsre kī tarah kām d.; munāsib h.; hasb-i-hāl h.; munāsabat r.; ham-andāz h.; dūsre ke mutābiq h.

Answer, n. 1.—Kisī suwāl dalīl yā bayān wagaira ke jawāb meñ jo kuchh kahā yā likhā jāe; jawāb.

2.—Woh bāt jo kisī dūsre bāt ke 'iwaz meñ yā uski wajh se kī-jāwe.

3.—(*Law*) Tardīd; fariq-i-mukhālīf ke bayān kī tardīd; jawāb-i-tardīd; wāqī'at-i-muzhara-i-fariq-i-sānī kī tardīd meñ jo wāqī'at bayān kiye jāweñ; mudda'ā'alaih kā tahrīrī jawāb; gawāh kā jawāb; woh bāt jo kisī suwāl ke jawāb meñ gawāh bayān kare.

Answerable, a. 1.—Mumkinu-t-tardīd; jawāb dene ke qābil; jiskā jawāb diyā jā sake; qābil-i-tardīd; tardīd 'pazīr; jisko rad kar-sakeñ; jisko mitā-sakeñ.

☞ “It usually implies that the answer may be satisfactory.” *Webster*.

2.—Jawāb-dih; zimma-dār; qābil-i-bāz-purs; muākhaza-dār; jisko muhāsaba denā pare; jisko dain yā nuqsān wagaira ke qism se kuchh denā pare.

An agent is *answerable* to his principal—Kārinda apne āqā kā muākhaza-dār hotā hai (use apne āqā ko muhāsaba denā partā hai).

To be *answerable* for a debt or for damages—Qarz yā k̄hisāre ke dene kā zimma-dār h. (uske adā karne par majbūr kiyā-jānā).

3.—Masāwī; barābar; ham-andāz; mutābiq.

The success is *answerable* to my desires—Kām-yābi merī k̄hwāhish ke barābar hai (jis qadar main ne chāhā thā utnī hī kām-yābi hui).

4.—Shāyān; lāiq; munāsib; mutābiq; ham-miqdār; hasb-i-hāl.

An achievement *answerable* to the preparation for it—Kisī kām kā uske sūmān ke mutābiq yā hasb-i-hāl anjām pānā.

Antagonist, *n.* Mukhālif; farīq-i-sānī; farīq-i-mukhālif.

Antecedent, *a.* Aglā; sābiq kā; muqaddam; jo zamāne (waqt) ke lihāz se pahle ho.

☞ Opposed to *subsequent*.

Antecedents, *n.* Hālāt tarīq yā afāl-i-sābiq; kisi shakhs kā sābiq tarīq yā uske gzashta hālāt; kisi kī kaifiyat-i-māziya.

Antecessor, *n.* (Law) Woh shakhs jo kisi arāzī par uske qābiz-i-hāl ke pahle qābiz rahā ho; arāzī kā qābiz-i-sābiq.

Antedate, *v. t.* Tārīkh-i-muqaddam likhnā; jo sahīh sahīh tārīkh ho uske pahle kī tārīkh likhnā; āge kī miti likhnā—jaise kisi hundi par.

To *antedate* a deed or a bond—Kisi wasiqe yā dast-āwez par aisi tārīkh likhnā jo uski takmil-i-wāqī'ī ke waqt se muqaddam (pahle) ho.

Anticipate, *v. t.* Pesh-bandī yā pesh-bīnī k.; dūr-andeshī k.; kisi bāt ko pahle se samajh-jānā; pahle hī kār-rawāyī kār-ke māni' h, yā bāz r.; kisi dūsre ke pahle kār-rawāyī kār-ke usko kār-rawāyī se bāz r.

Anticipation, *n.* 1.—Pesh-bandī; pesh-bīnī; jo bāt āyinda hone wālī ho usko pahle se khayāl kar-lenā yā samajh-jānā.

2.—Hifz-i-mā-taqaddam; insidād; imtinā'; kisi bāt kī girift pahle hī kar-lenā; kisi bāt kī taraf pahle hī se khayāl daurā d.

To do something in *anticipation* of a certain event.—Kisi amr kā āyinda par wuqū' meñ ānā samajh-kār kisi bāt kā k.

3.—Woh khayāl jo asl haqīqat ke ma'lūm hone ke pahle dil meñ paidā ho-jāe; kisi bāt kā pahle se khayāl; kisi amr kā kuchh. kuchh khayāl pahle hī se dil meñ ānā (guzarnā).

Antinomy *n.* Do qawānīn meñ bāham ikhtilāf yā ek hī qānūn ke do hisson yā daf'āt kā do tarah ke mazmūn r. jisse ek dūsre kī bāham tardīd ho.

Antipathy *n.* Dil kā ikhtilāf; kisi k̄hās aslī yā khayālī shai kī maujūdgi se nafrat; karāhiyat; bad-hazzi.

☞ Opposed to *sympathy*.

Antiquated, *p. a.* Purānā; kuhna; matrūku-l-isti'māl; gair-murawwaj; gair-nāfiz; jo na māne jāne ke sabab se wājibu-t-ta'mil na ho.

Antiquity, n. 1.—Zamān-i-salaf; agle zamāne; agle din; woh waqt jise bīte (guzre) bahut din huye.

2.—Qadīm zamāne ke log; qndamā; agle log; sābiqīn.

3.—Qadāmat; purānā h.; bahut dinon kā h.

A family of great *antiquity*—Barā purānū gharūnū; khāndān jo bahut dinon se chālū ātū ho.

4.—(pl.) Qadīm zamāne kī chīzeñ jo bāqī rahjāeñ; purāne qā'ide aur dastūr.

Anvil, n. 1.—Nihāyī; sindāñ.

2.—Koyī shai jispar zarb pare.

To be on the anvil—Mubūhase meñ (zer-i-bahs) h.; banne yā taiyār hone kī hālat meñ h.—masalan koyī tajwīz jo ho rahī ho (pesh ho) par pukhta (pakki) na huyī ho.

Anxiety, n. Kisī āyinda hone wālī yā gair-mutahaqqaq bāt kī nisbat ta'alluq yā fikr jisse dil meñ nihāyat be-qarārī rahe; fikr; ta'alluq; andesha.

Anxious, a. 1.—Fikr-mand; be-chain; be-qarār; kisī āyinda yā lā-ma'lūm bāt kī nisbat nihāyat hī fikr r. w.; aise hais-bais meñ kī dil ko sadma rahe.

☞ Applied to persons.

2.—Fikr se bhārā huā; jiske sāth fikr lagī rahe; jis meñ dil ko qarār na rahe.

☞ Applied to things.

"It is followed by *for* or *about* before the object." Webster.

Apart, ad. 1.—Jagah ke lihāz se judā; alag; dūr par; kanāre aur logon se farq yā pare.

2.—Maqsad isti'māl yā khāsiyat ke lihāz se judā.

3.—Judā judā; alag alag; ba-tafāriq; 'alāhida 'alāhida.

4.—Qat'-i-nazar yā kisī bāt ko nazar-andāz kar-ke; kisī dūsrī bāt ko chhor-kar; kisī aur bāt par lihāz na kar-ke; kisī aur bāt se alag judā yā 'alāhida.

Apartment, n. Makān kā koyī kamra; makān kā qat' (khand) jo aur qat'āt (khandon) se diwār-i-fāsil wagaira ke zar'ie se judā ho.

Apiece, ad. 1.—Har ek ko; har ek ke liye.

2.—Fī; ek ek; ek ek kā; fardan fardan.

Apologize, v. i. Ma'zarat k.; kisī bāt kī nisbat 'uzr-khwāhī k.; kisī amr kī nisbat kah-kar yā likh-kar ma'zarat k.

☞ Followed by *for*.

Apology, n. Ma'zarat; 'uzr-khwāhī; jo bāt be-jā yā nā-wājib khwāh nā-qūbil-i-pasand ma'lūm ho uskī nisbat ma'zarat-i-zabānī yā tahrīrī.

To make an *apology*—Vide *Apologize*.

A POSTERIORI, [Lat.] Dalīl-i-innī; bahs kā woh tariq jis meñ dalīl natije se sābit ho.

[kapre latte.

Apparel, n. Pahinne ke kapre; poshāk; libās; pārchā-i-poshidanī;

Apparent, a. 1.—Numāyāñ; zāhir; sāf; gair-mushtabah; gair-mash-kūk; jis meñ shak shubha-yā hujjat na ho.

2.—Dekhne yā āsānī se dekhe jāne ke qābil; jo ānkh se dekh pare; jo nazar ke sāmne ho.

3.—Jo ānkh se dekh pare par asli yā sachchā na ho; zāhirī.

“In distinction from *true or real*.” Webster.

Heir apparent, (Law)—Wālī-ahd; wāris-i-tāj-o-takht; aiś wāris jiskā haqq-i-wirāsāt us hālat meñ ki woh apne mūris kī wafāt ke ba'd zinda rahe zāil aur bātil na ho sake; wāris jo haiyū-l-qāim rahne kī hālat meñ apne mūris ke marne ke ba'd lauran aur lū-kalām uskī haqīyat kī wāris ho-jāe.

“In distinction from *presumptive heir*.” Webster.

Apparently, ad. l.—Sarīhī; sāf sāf; yaqīn ke sāth; fāsh fāsh.

2.—Zāhir meñ; ba-zāhir; dekhne meñ; bādiyu-n-nazar meñ.

A man may be *apparently* friendly, yet malicious in heart—Mumkin hai ki koyī shakhs zāhir meñ dost-āna bartāw rakkho par dil meñ kina rakhtā ho.

Appeal, v. i. & r. l. l.—(Law) Apil k; murāfa'a-i-sānī yā sālīs k.; kisi 'adālat-i-asgar (adnā darje kī kachahri) ke faisale se nārāz hokar kisi muqaddame ko 'adālat-i-akbar (ā'lā darje kī kachahri) meñ faisale yā tahqīqāt-i-mukarrar (phir se tahqīqāt karāne) ke liye uṭhwā le-jānā; kisi dūsre ko apnī munsif yā sālīs qarār d. khwāh uskī munsifi yā sālisi par hawāla k.

Do you wish to *appeal* to the High Court?—Kyā 'Adēlatu-l-'āliya Hāyī Kort meñ apil karne kī tumhāri khwābish hai?

Has the prisoner *appealed* from the sentence passed against him?—Kyā us qaidi ne us hukm-i-sazā se jo uskī nisbat ādir huā hai nārāz hokar apil kiyā hai? The munsif's decree has not been *appealed* against—Munsif kī digri kī nārāzi se apil nahīn huā hai.

To *appeal* on a matter of fact or a point of law—Kisi amr-i-muta'alliq-i-wāqī'āt yā qānūn kī nisbat apil k.

2.—Kisi shakhs par kisi bahs kī faisala hawāla k.; kisi shahādat khwāh wāqī'āt kī tardīd ke liye kisi dūsre ko apnū munhasar 'alaih banānā (uskī taraf rujū' lānā); kisi dūsre par bataur par gawāh ke hasr k.

Appeal, n. l.—(Law) (a.) Apil; murāfa'a-i-sānī yā sālīs; kisi chhote hākim (adnā darje kī 'adālat) ke faisale se nārāz ho-kar bare hākim (ā'lā darje kī 'adālat) ke ijlās meñ phir se tahqīqāt yā tajwīz ke liye muqaddame kī uṭhwā le-jānā.

A civil *appeal*—Apil-i-siga-i-diwanī.

A criminal *appeal*—Apil-i-fauj-dāri; sarkat.

A revenue *appeal*—Apil-i-siga-i-māl.

A cross *appeal*—Apil-i-mukhālīf; woh i'tirāzūt jo faisala-i-mā-taht kī nisbat ek farīq ke apil ke rujū' hone ke ba'd dūsra farīq bhī pesh kare.

A regular *appeal*—Apil-i-'āim.

A special *appeal*—Apil-i-khās.

A summary *appeal*—Apil-i-sarsari (sarāsari).

A miscellaneous *appeal*—Apil-i-mutafarriqa; woh apil jo siga-i-mutafarriqāt meñ dāir kiyā jāe. [murāfa'a-i-sānī.

A first *appeal*—Apil-i-awwal; woh apil jo ibtidāyī faisale kī nārāzi se ho;

A second appeal—Apil-i-duwum (sānī); jo apil a'ḍālat-i-apil-i-mūtaht ke faisale kī nūrāzī se rujū' kiyā jāe; murāfa'a-i-sālis.

An appeal from, or against, a decree—Kisī ḡirī kī nūrāzī se apil; apil ba nūrāzī-i-ḡirī. [i-sānī yā sālis kiyā gayā.

On appeal—Bar tibq-i-apil; 'inda-l apil; jab apil huā; apil hone par; jab murāfa'a-

In appeal—Siga-i-apil meñ; apil meñ; murāfa'a sānī yā sālis meñ.

To file, institute, lodge, make, or prefer, an appeal—Apil k.; murāfa'a-i-sānī yā sālis k.; apil dākhil yā rujū' k.; apil dāir k.

To be open to appeal—Qābil-i-apil h.; murāfa'a-i-sānī yā sālis ke laiq h.; aisā honā kī apil ho-sake; apil (murāfa'a-i-sānī yā sālis) kī gunjāish r.

An appeal lies from a decree or an order—Kisī ḡirī yā hukm kī nūrāzī se apil ho-saktā hai.

(b.)—Apil kī kār-rawāyī; woh kār-rawāyī jiske zarī'e se apil ke sige meñ 'adālat-i-asgar se 'adālat-i-akbar meñ muqaddama uṭh-jāe.

(c.)—Murāfa'a-i-sānī yā sālis kā istihqāq; apil karne kā haq.

There is no appeal in this case—Is muqaddame meñ apil nahīn ho-saktā; is muqaddame meñ istihqāq-i-apil nahīn hai.

2.—Kisī se kisī bāt kī dar-khwāst; kisī se subūt yā faisale kī istid'ā; kisī se uskī mihrbānī 'ināyat yā ri'āyat kī dar-khawāst; kisī par ba-taur gawāh ke hasr yā istidlāl (usko apnā gawāh banānā mānnā yā qāim k. khwāh qarār d.).

3.—Isti'ānat; madad; chāra-joyī.

To make an appeal to arms—Hathiyār se madad chāhna; amāda-ba-jaug h.; larne par musta'id h.; bathiyār ke wasile se chāra-joyī k.

Appealable, a. Apil ke qābil yā laiq; jiskā apil ho-sake; jo faisale ke liye 'adālat-i-akbar meñ uṭhā-liyā-jā-sake; qābil-i-murāfa'a-i-sānī yā sālis; jis meñ apil kī gunjāish ho.

Appear, v. i. 1.—Sāmne h.; nazar-ānā; madd-i-nazar h.; nigāh ke rū-ba-rū (āge yā sāmne) h.; dekh parnā.

2.—Ma'lūm h.; samajh parnā; samajh meñ ānā; sābit h.; ṭha-harnā; zāhir yā numāyān h.; shahādat se zāhir h. yā zāhir kiyā jānā; wāzih yā āshkārā h.

From the evidence on the record, it appears that the case is false—Shahādat-i-maujūda-i-misl se sābit hai kī yah muqaddama jhūṭhā hai.

3.—Zāhir meñ (ba shakl-i-zāhir) h.; nsl meñ (haqīqatan) na h.

4.—Hāzīr ānā; kisī bare ke muwājahe meñ (uske-rū-ba-rū) kharā h. jaise 'adālat meñ mutakhāsimaīn yā vukalā wagaira khwāh un ashkhās kā jinkī nisbat tahqīqāt wa tajwiz pesh ho; muhāsaba dene khwāh faisala sunne ke liye kisī dūsre ke āge (rū-ba-rū) ānā yā hāzīr h.; apne se kisī bare ke āge kharā h.

The defendant being called did not appear—Mudda'ā 'alaih pukārā gayā par woh hāzīr na āyā.

For whom do you appear in this court?—Āp is 'adālat meñ kiskī taraf se āye haiñ?

To appear in person or by a pleader—Asālatan yā vukālatan hāzīr h.; āp ānū yā apnī taraf se kisī vakīl ko pesh k. [hūn.

I appear as an amicus curiæ—Main ba-taur khair-khwāh-i-'adālat ke āyā

Appearance, n. 1.—Nazar ānā; sāmne ānā; āñkhoñ se dekh paṛnā.

2.—Sūrat; jo kñohh nazar āwe yā dekh paṛe.

3.—Shabāhat yā mushābahat-i-zāhirī; zāhirī sūrat; numāish; shakl-i-zāhirī; shakl-i-iddi'āyī ya'nī aslī nahīn; qarīna; ihtimāl.

So far as *appearances* go. To all *appearance*—Zāhir meñ; ba i'tibār-i-sūrat-i-zāhirī; jahūñ tak qarīn-i-qiyaṣ hai; jahūñ tak qarīna hai; jis qadar qiyās ko wus'at hai; jahūñ tak qiyās muqtazī hai.

4.—(Law) Farīqain se (minjumla unke) kisī farīq kā 'adālat meñ ānā (hāzīr h.); hāzīrī-i-'adālat; jo farīq-i-muqaddama ba zarī'a-i-saman talab huā ho uskā asālatan yā mukhtār wagaira ke zarī'e se 'adālat meñ hāzīr ānā; woh fi'l yā kār-rawāyī jiske zarī'e se mudda'ā 'alaih (farīq-i-sānī) apnī tayīn 'adālat meñ hāzīr kare masalan jawāb-i-da'wā wagaira.

Personal *appearance*—Hāzīrī-i-asālatan; āp hāzīr ānā.

To enter, make, or put in, an *appearance*—'Adālat meñ hāzīr h. yā hāzīr ānā; nālīsh kā jawāb dākhil k.; jawāb-i-da'wā guzānā.

Appellant, n. (Law) Apīlānt; apīl-kunīnda; wah shakhs jo apīl kare; murāfa'a-i-sānī yā sālīs k. w.

“Opposed to *respondent* or *appellee*.” *Burrill—Worcester.*

Appellate, a. (Law) Apīlōñ ke muta'alliq; apīlōñ kī samā'at kā ikhtiyār r. w.; apīlōñ ke sunne (unkī samā'at) kā majāz.

This case is *appealable*—Yah muqaddama qābil-i-apīl hai (ismēñ murāfa'a-i-sānī yā sālīs ho-saktā hai).

Appellate jurisdiction—Ikhtiyār-i-samā'at-i-apīl; apīlōñ ke sunne kā ikhtiyār.

Appellate court—Apīl kī kachaharī; 'adālat-i-apīl; woh 'adālat jisko apīlōñ kī samā'at kā ikhtiyār ho; 'adālat-i-murāfa'a-i-sānī yā sālīs.

Appellee, n. Sigā-i-apīl kā mudda'ā 'alaih; raspāñdant.

“Opposed to the *appellant*, and more usually termed the *respondent*.” *Burrill—Worcester.*

Append, v. t. 1.—Lagānā; laṭkānā; aisī tarāh par lagānā ki jo shai lagāyī jāe woh laṭaktī rahe; munsalik k.; āwezāñ k.; joṛnā; mulhiq k.

There is a seal *appended* to that deed—Us wasiqe meñ muhr lagī huyī hai (ya'nī usmeñ lagī laṭak rahī hai).

2.—Shāmil k.; kisī aslī shai meñ kuchh tāñdan lagā d. (barhā d. yā us par izāfa kar-d.); tatimme ke taur par lagā d.

Appendage, n. Koyī shai jo kisī aslī yā barī shai meñ lagā dijāe (us par barhā dijāe yā izāfa kar-dijāe) go uskā shumūl zarūrī na ho jaise bar-āmada kisī makān meñ.

Appendix, n. Taṭimma; zamīma; jo kuchh kisī kitāb wagaira meñ shāmil kar-diyā jāe par uskā shumūl kitāb ke takmīle ke liye zarūrī na ho.

“Distinguished from *supplement*, which is intended to supply deficiencies, and correct inaccuracies.” *Webster.*

Appertain, v. i. Muta'alliq h.; 'alāqa r.; ta'alluq r.; nisbat r.; asl taur par yā haq ke zarī'e se ta'alluq r.; rawāj ke rū se muta'alliq h.

Appurtenance, n. (Law) Jo kuchh kisī dūsarī shai ke muta'alliq ho; zamīma; woh shai jo apne se barh-kar kisī dūsarī shai se milī ho; woh chhoṭī chhoṭī 'imārateñ jo kisī barī 'imārat se ta'alluq rakkheñ;

haqq-i-murūr yā arāzī ko muta'alliq aur koyī haqq-i-āsāish jo usī ko sāth muntaqil ho-jāo; har qism kī 'imārat bāg wāgaira aur āsāish ke huqūq jo kisī arāzī se muta'alliq hon.

Appetite, n. 1.—Jism yā dil kī kisī khushī ko pūro hone kī khwāhish.

2.—Khāne pine kī khwāhish; ishtihā; bhūkh-pyās; ākl-o-shurb kī talab.

3.—Kisī bāt kā barā shauq; koyī qawī khwāhish.

4.—Shauq kī chīz; jis chīz kī khwāhish kī-jāo; shai-i-matlūb; woh shai jiskī nihāyat tamannā (ārzū) ho.

Apple, n. Seb kā darakht yā phal; seo.

Apple of the eye—Ākh kī putlī; mardum-i-chashm.

Apple of discord—Takrār aur hasad kā bā'is; woh shai jiskī bābat jhagrā aur dāh ho; nizā-i-'ām kā sabab.

Apples of Sodom—Ek qī'm kā phal jo ba-gaul-i-musannifin-i-sābiq dekhne meñ khush-numā (bhalā) ma'lūm ho par torne par dhuñ aur khūk ho-jāo.

Appliance, n. 1.—Lagānā; kām meñ lānā; isti'māl. [āla.

2. Woh shai jo lagāyī yā kām meñ lāyī jāo; tadbīr; upāo; zarī'a; To use various appliances—Bahut si tadbireñ k.; tarah tarah ke upāo k.; mukhtalif ālāt kā kām meñ lānā. [lāyī jāen.

A machine with its appliances—Kal aur woh chīzō jo uske sāth kām meñ

Applicability, n. Ta'alluq; itlāq; munāsabat; muta'alliq ho-saknā yā muta'alliq hone kī salāhiyat.

Applicable, a. Muta'alliq; qābil-i-itlāq; jiskā itlāq ho-sake; chaspān; munāsib; jo kisī amr se nisbat rakkhe; mauzūn; hasb-i-hāl; jo dūse par lag sake. [milnā.

To be applicable—Muta'alliq h.; ta'alluq r.; itlāq r.; chaspān h.; lagnā; Is the ruling cited by the pleader applicable to this case?—Kyū woh nazīr jiskā hawāla vakīl ne diyā hai is muqaddame se muta'alliq hai?

Applicableness, n. Mauzūniyāt; itlāq kī salāhiyat; dūse par lag saknā; itlāq; munāsabat.

Applicant, n. Sāil; darḫwāst-kuninda; darḫwāst d. w.; jo shakhs darḫwāst guzrāne (mustad'i ho).

Application, n. 1.—Lagānā; rakhnā; isti'māl yā isti'māl meñ r.

The application of emollients to a diseased limb—Hiddat jalan yā āmās wāgaira kam karno wālī dawāōñ kī us 'uzw par lagānā yā rakhnā jis meñ 'arīza lāhiq ho.

2.—Jo chīz lagāyī yā rakkhe jāo.

The pain was removed by this application—Is chīz ke lagāne yā rakhne se dard jūtā rahā.

3.—Darḫwāst; suwāl; 'arzī; istid'ā; iltimās; 'arz-mā'rūz.

An application for execution of a decree, or to enforce, or execute, a decree—Darḫwāst-i-ijrā-i-digri; digri jāri karāne kī darḫwāst.

An application for permission to sue as a pauper, or in formā pauperis—Siga-i-muflisi meñ nālīsh kī. ijāzat kī darḫwāst; muflis-āna nālīsh karno kī ijāzat kī darḫwāst.

This order was passed upon his application—Yah hukm uskī darḫwāst yā uske suwāl par huā; uskī iltimās ('arz-mā'rūz) par yah hukm diyā gayā.

To file, make, present, or put in, an *application*—Darḵhwāst d. (guzrānnū yā dāḵhil k.); suwāl d.; 'arzi d.

4.—Kisī tadbīr kū kām meṅ lānā; tadbīron kū k.

5.—Ḳhūb dil lagānā; dil-o-jān se (ḳhūb) tawajjuh; mihnāt; tandihī; bahut hī ḳhauz-o-fikr.

6.—Itlāq; ta'alluq; mutābaqat yā 'adam mutābaqat ḳhwāh munāsabat yā gair-munāsabat ke daryāft karne yā tamsīl kī garaz se kisī amr kū ek amr-i-ḳhās kī taraf jhukānā yā uskā hawāla d.

The pleader cited a ruling and left the court to make the *application*—Us vakīl ne ek nazir kū hawāla dekar uske muta'alliq yā gair-muta'alliq hone kī tashḳhis 'adūlat par chhoṛ dī.

Apply, v. t. 1.—Rakhnā; kisī chīz par r.; lagānā.

To *apply* the hand to the breast.—Hāth sine par r.

To *apply* medicaments to a diseased part of the body—Badan meṅ jahān 'ariza ho wahān dawāon kū lagānā. [meṅ lānā.]

2.—Kisī ḳhās kām meṅ lagānā (isti'māl k. yā lānā); lagānā; sarf To *apply* a sum of money to the payment of a debt—Qarz chukāne meṅ kisī rupaye kū lagānā (sarf yā isti'māl k.).

The profits were *applied* towards the improvement of the village—Zar-i-ma-nāfī mauza' kī taraqqī meṅ sarf kiyā (lagāyā) gayā.

3.—Kisī shai ko munāsib chaspān yā muta'alliq samajh-kar kām meṅ lānā; hasb-i-hāl (munāsib ḳhwāh muta'alliq) qarār d.

The court was wrong in *applying* the principle of *carcat emptor* to this case—Is muqaddame se mushṭari hushyār bāsh ke usūl ko muta'alliq qarār deno meṅ 'adūlat ne galatī kī.

To *apply* the testimony to the case—Shahādat ko muqaddame se muta'alliq qarār d. (uskā itlāq muqaddame par k.).

4.—Ḳhūb mutawajjih k.; mihnāt yā tawajjuh ko sāth masrūf aur mashgūl k.; jhukānā; lagānā; dil lagānā.

Apply yourself to the study of law—Qānūn kī tahsīl meṅ apnī tayīn ḳhūb mutawajjih karo.

Apply, v. i. 1.—Munāsib hasb-i-hāl yā chaspān h.; mutābaqat r.; kuchh ta'alluq yā mushābahat r.; milnā; thīk h.; durust ānā; rāst ānā; sādīq ānā.

This argument *applies* well to the case—Yah bahs us muqaddame par ḳhūb sādīq ātī hai.

The features of this case equally *apply* to that—Is muqaddame kī shakl us muqaddame kī shakl se barābar miltī hai.

2.—Istid'ā k.; darḵhwāst k.; multajī h.; kuchh pāne ko liye sāl h.; multamīs yā sāl h.

To *apply* to a person for aid—Kisī shakhs se madad kī darḵhwāst k. (madad māṅgnā).

Appoint, v. i. Hukm d.; mustahkam tajwīz k.

Appoint, v. t. 1.—Muqarrar k.; hukm ke zari'e se yā hasb-i-razā-mandi-i-bāhamī muqarrar k.; mu'aiyan k.

The court has *appointed* a day for the hearing of criminal appeals—'Adālat ne apīl-i-fauj-dāri kī samā'tat ke liye ek dīn muqarrar kiya hai.

The parties to the case have *appointed* an arbitrator—Fariqain-i-muqaddama ne hasb-i-razā-mandi-i-bāhami ek sālis muqarrar kiya hai.

2.—(Law) Qāim k.; mahdūd k.; kisi jāe-dād-i-muntaqila kā intiqāl-nāme ke ikhtiyār ke rū se nayā intizām k.; jis sarf meñ koyī shai pahle āti rahī ho uske 'iwaz meñ uskā koyī nayā masraf qāim k.; kisi nāye kām ke liye maḥsūs k.

3.—Hukm d.; irshād k.; hidāyat k.; farmānā.

4.—Muqarrar k.; maḥsūs k.; ḵhusūsiyat ke sāth qāim yā mu'ayyan k.; alag kar-d.

5.—Kisi mansab ('uhde) ke liye nām-zad k., (uspar muqarrar yā māmūr k.); nasab k.; qāim k.

6.—Har tarah kā sās-o-sāmān kar-d.; jo kuchh zarūr ho us sab kā muhaiyā kar-d.; sās-o-sāmān kar-d. yā durust kar-d.

☞ "Used in this sense chiefly as a participle." Worcester.

The army was well *appointed*—Fauj sās-o-sāmān se ḵhūb durust thi (uske sās-o-sāmān ḵhūb durust yā sab muhaiyā the).

Appointee, n. 1.—Jo shakhs muqarrar kiya jāe.

2.—(Law) Woh shakhs jiske haq meñ kisi jāe-dād-i-muntaqil-shuda kā az-sar-i-nau intizām karne ke liye ijāzat-nāma likhā jāe.

Appointment, n. 1.—Taḡarrur; ta'niyun; muqarrar yā nām-zad k.; kisi 'uhde par muqarrar yā nasab k.

The *appointment* of dates rests with him—Tāriḵhoñ kā taḡarrur (muqarrar k.) uske zimme hai.

He erred by the *appointment* of unsuitable men—Nā-munāsib shakhsōñ ke taḡarrur meñ usne galatī ki.

2.—Kisi naukari yā 'uhde wagaira par muqarrar (māmūr) rahnā; 'uhda; mansab; asāmī; jagah.

What is your *appointment*? Tum kis 'uhde par muqarrar (māmūr) ho?

3.—Wa'da; qaul-o-qarār; āpas kā intizām; āpas meñ muttāfiq ho-kar kisi bāt kā ṭhaharā lenā.

The arbitrators have made an *appointment* to meet to-day—Sālisōñ ne āpas meñ muttāfiq ho-kar apne jalse kū dīn āj muqarrar kiya hai.

4.—(Law) Jo kuchh ḵhairāt ke liye hiba yā wasiyat kiya jawe yā de-diya jāe. Woh wasiqa jo kisi ijāzat-nāma-i-muqaddam ke zari'e se jāe-dād-i-intiqāl-shuda ke kisi sarf-i-ḵhās yā jadīd meñ laye-jāne ki nisbat likhā jāe. [ke liye muqarrar ho.]

5.—Jahāz yā fauj kā sās-o-sāmān; jo kuchh kām meñ laye jāne

6.—Mushābarā; talab; tanḵhwāh; mawājib; wazīfa.

☞ "Properly used only in the plural."

"*Appointments* differ from wages in being a special grant, or gratification, not fixed, whereas wages are fixed and ordinary." Webster.

Apportion, v. t. Wājib andāz par taqsim karke d.; do yā zāid shakhsōñ yā chizōñ ke darmiyan bāntnā; jis qadar hisse wājib taur par ṭhaharēn unpar munqasim k. (bānt d.).

They are anxious to have their undivided rights *apportioned*—We chāhte haiñ ki unke huqūq-i-gair-munqasima andāz-i-munāsib par taqsīm kar-diye jāēñ.

They wish to have their duties *apportioned*—We chāhte haiñ ki unke farāiz ki tafriq unke mābain kar-dī-jāwe.

Apportionment, n. Munāsib miqdārōñ yā hissoñ par taqsīm; taqsīm ba hisas-i-wājib; kisī jāe-dād yā haqq-i-gair-munqasima ko taqsīm kar-ke har ek mālik ko uskā hissa-i-wājib d.; jāe-dād ko is tarah par taqsīm k. (bāntnā) ki har ek zī-haq ko hissa-i-wājib mile.

Apposite, a. Nihāyat muta'alliq; bahut hī munāsib; jiskā itlāq bakhūbī hosake; thik chaspāñ; hasb-i-hāl; laiq; mauzūñ; jo thik thik lage; jo bahut hī rāst āwe.

 Followed by *to*.

This argument is very *apposite to* the case—Yah dalil is muqaddame se nihāyat (bahut) hī muta'alliq hai (is par nihāyat rāst āti hai).

Appositeness, n. Munāsabat; mauzūniyat; muta'alliq h. yā rāst ānā.

Appraise, v. t. Qīmat lagānā; kisī shai kī māliyat tashkhīs k. (uskā takhmina k.); āñknā; kūtnā; kūt k.; un shakhsoñ kī ma'rifat jo khās us kām ke liye muqarrar hoñ kisī shai kī māliyat kī tashkhīs k.

Appraisement, n. Tashkhīs-i-māliyat; takhmina-i-qīmat; kūt; qīmat lagānā; ta'aiyun-i-māliyat.

Appraisement of the money equivalent of crops—Kankūt; sharh-i-naqdī ke hisāb se galle kī qīmat lagānā.

Appreciable, a. Jiskī wāqī'ī qadr kī-jā-sake; 'umda; ma'qūl.

Appreciate, v. t. Qadr k.; mol k.; wājib yā sahīh taur par tashkhīs-i-waq'at k.; qadr-dāñī k.; 'umda samājhnā; kisī shai kī waq'at ma'lūm k.

Appreciation, n. Liyāqat waq'at yā aḥlāq wa ādāb ke muta'alliq kisī aur 'umda sifat kī tashkhīs-i-wājib; qadr yā qadr-dāñī.

Appreciative, } a. Jis meñ qadr-dāñī yā qadr-shināsī ho; jo wājib taur
Appreciatory, } se kisī amr kī 'umdagī kī tashkhīs kare; jisse qadr-shināsī zāhir ho; jisse qadr-dāñī pāyijāe.

An appreciative audience—Sāmi'in-i-qadr-shinās.

Appreciatory commendation—Ta'rīf jisse qadr-dāñī zāhir ho.

Apprehend, v. t. 1.—Giriftār k.; pakarnā; hukm-nāma-i-mahkūma-i-qānūn ke zarī'e se giriftār k.; tahqīqāt wa tajwīz ke liye pakarnā; hirāsāt meñ kar-lenā.

The criminal has been *apprehended* by the police—Us mujrim ko ahl-kārān-i-pulis ne giriftār kiya hai.

2.—Samājhnā; dil meñ khayāl k.; tasawwur k.; sochnā; khayāl k.; bāwar k. lekin yaqīn-i-kāmil na r.; tajwīz k.

3.—Khauf khānā; kisī bāt kā shubha yā khauf r.; dārnā; ihtimāl r.; andesha r.; kisī bāt kā khutkā r.; kisī musibat-i-āyinda kā ish-tibāh yā khauf r.

To apprehend a loss or damage—Kisī nuqsān yā khatre kā khauf r.

Apprehend, v. i. Sochnā; bāwar k.; khayāl k.; samājhnā; tasawwur k.; apñī rāe meñ samājhnā.

Apprehension, n. 1.—Giriftārī; pakarnā; qānūn ke mutābiq hukm-nāmo ko zari'e se giriftār k.

The thief escaped after his apprehension—Pakro jāne ko ba'd chor bhūg gayā.

2.—Rāie; khayāl; tajwīz; kisi bāt kā aise subūt kī bunyād par bāwar k. jo dil par galaba paidā kare par yaqīn dilāne ko liye kāfī na ho. [mudrika.

3.—Samajh; bāton ko khayāl meñ lāne kī quwwat; quwwat-i-

4.—Khauf; andesha; ihtimāl; woh khauf wa intishār jo kisi āne-wālī musibat ko khayāl se paidā ho; āyinda kī burāyi ke khayāl se dil meñ bharosā na rakhnā aur be-chain rahnā.

Apprehensive, a. 1.—Darne-wālā; badī (āfat yā musibat) kī ummed r. w.

Followed by of.

2.—Andesha r. w. yā andesha-mand; ihtimāl r. w.; bāwar karne par māl.

Apprentice, n. Shāgird; woh shakhs jo tahrīrī 'ahd-o-paimān ke zari'e se kisi kāri-gar wagaira ko yahān uskā hunar yā peshā sikhnā kuchh 'arse ke liye ikhtiyār kare aur jiskī ta'līm us kār-khāna-dār par farz ho.

Apprentice, v. t. Kisi ahl-i-hirfa yā kār-khāna-dār wagaira ko yahān ta'līm ke liye 'ahd-o-paimān ke bād sipurd kar-d. (baithāl d.).

Apprise, v. t. Ittilā' d.; āgāh k.; wāqif k.; zabānī khwāb tahrīr ke zari'e se muttala' k.

Followed by of.

Approach, v. t. 1.—Jagah yā waqt ke lihāz se nazdik ānā yā jānā; nazdik yā qarib pahunchnā; aur nazdik ānā.

2.—'Ilm wagaira ke i'tibār se kisi hadd-i-maqsūd ke qarib pahunchnā; qarib qarib ā-jānā.

Approach, n. 1.—Pahunch; qurb; nazdik ānā; āmad. [kā dhang.

2.—Rasāyī; bār-yābī; nazdik pahunchne kā mauqa'; muqarrabī

3.—Woh rāh jisse kisi 'imārat tak rasāyī ho; woh rāh jo shāri'-i-'ām yā sarak wagaira se kisi makān ko jāti ho.

Approaching, p. a. Nazdik āne-wālā; jiskī āmad qarib ho; jiskā qurb hotā jātā ho; jo āge baḥtā ātā ho.

Approbation, n. Manzūri; pasand; khash-nūdī; tāyīd; kisi shai kī munāsabat kisīqandar khushī yā razāmandī se taslīm k.

“*Approbation* is a state; *approval* is an act. The former denotes the feeling awakened in the mind; as, the *approbation* of the wise. The latter denotes the sentence or decision by which the mind approves; as, the plan received the *approval* of the committee; his conduct merits the *approval* of the world at large.” Webster.

Approbatory, a. Jisse khush-nūdī zāhir ho; jismeñ pasandidagī yā manzūri ke kalimāt likhe hoñ.

Appropriate, v. t. 1.—Apnā kar-lenā; kisi shai se dūron ko mahrum kar-ke use apnā banā lonā; kisi shai kī nisbat apnā istihqāq-i-khās tasawwur kar-ke use apne kām meñ lānā yā uskā da'wā k.; khud mutasarrif h.; apne nij ke kām meñ lānā; khud tasarruf k.

He appropriated the money to his own use—Woh us रुपये ko apne khās kām meñ layā (uspar khud mutasarrif huā yā usko usno apnā banā liyā).

2.—Auroñ se mustasnā kar-ke kisi khās shakhs yā kām ke liye 'alāhida yā muqarrar kar-d.; kisi shakhs yā kār-i-khās ke liye makhsūs k.

Appropriate, *a.* Makhsūs; kisi khās kām yā shakhs ke liye makhsūs; hasb-i-hāl; munāsib; laiq; qism-i-khās se; khusūsiyat ke sāth ta'al-luq *r. w.* [par ki kisi ke hasb-i-hāl ho.

Appropriately, *ad.* Munāsib taur par; munāsabat ke sāth; aise taur

Appropriation, *n.* 1.—Aur sab ko mustasnā kar-ke kisi khās shakhs yā kām ke liye 'alāhida yā muqarrar k.; kisi khās kām yā maqsad meñ lagānā; sarf-i-khās; tasarruf.

Forceible appropriation—Zabar-dastī se apnā kar-lenā (apne tasarruf yā sarf-i-khās meñ lānā); gasab k.; dāb baithnā.

Wrongful appropriation—Tasarruf-i-nā-jāiz yā be-jā.

2.—Woh रुपये jo kisi khās kām ke liye 'alāhida kar-diye jāen.

3.—Jo रुपये madyūn apne dāin ko de unkā un muta'addid ruqūm-i-dāin se jo yāstān-i-dāin zimma-i-madyūn hoñ ek raqam-i-qarz meñ jam' yā mahsūb h.

Approval, *n.* Manzūrī; pasand.

Approve, *v. t.* 1.—Kisi bāt se khush h.; kisi amr ko achchhā samajh-nā; kisi bāt kī munāsabat yā 'undagi ko taslim k.; pasand k.

I approve the measures taken by you—Jo tadbireñ tum ne kiñ unki munāsabat yā 'undagi ko ham taslim karte haiñ (unse maiñ khush hūñ yā we mujhe pasand haiñ).

2.—Pasand yā ijāb ke qābil k. yā sūbit k.

3.—(*Law*) Kisi shai kī haisiyat ko uski māliyat yā uske manāfi' meñ taraqqī dekar barhānā; taraqqī d.; aur achchhā banānā.

4.—Sarishte ke rū se manzūr k.

To approve the decision of a court-martial—Fauji 'adūlat ke faisale ko sarishte ke rū se (lā-zābita) manzūr k.

“ This word, when it signifies *to be pleased*, is often followed by *of*, in which use it is intransitive; as, I *approve of* the measure. But the tendency of modern usage is to omit *of*; as, I *approve* the measure.” *Webster.*

Approved, *p. a.* Pasandīda; maqbūl; jo pasand yā manzūrī ke qābil thahrā (sūbit huā) ho; bar-guzīda; jo kasautī par kas-gayā ho; jo imtihān meñ thahar-gayā ho.

Approvement, *n.* (*Law*) (*a.*)—Mulzamoñ kā apne jurm se iqrār aur apnī khās mu'āfi ke liye apne sharikoñ kā muttāham k. aur unpar (unke khilāf) gawāhī d.

“ The term, in this sense, is no longer in use; it corresponds to what is now known as *turning king's evidence*.” *Webster.*

(*b.*)—Arāzī kī haisiyat kī taraqqī; zamin ko gher-kar (uspar chār-diwārī wagaira banā-kar) mazrū'a banānā.

Approver, *n.* (*Law*) Gawāh-i-sarkārī; woh shakhs jo khud apne jurm se iqrār kare aur apnī mu'āfi (barāat) ke liye dūsre shakhs ko mulzam qarār de-kar uspar gawāhī de.

Appurtenance, n. Same as APPERTENANCE.

Appurtenant, a. (Law) Muta'alliq; nisbat r. w.; mansûb; 'ariz.

A right of way *appurtenant* to land or buildings—Haqq-i-murûr (âmad-o-raft kâ istihqâq) jo zamin yâ 'imfâratûn se muta'alliq ho.

Common appurtenant (Law)—Woh haqq-i-murûr wagaira jo kisî arizî se muta'alliq ho aur jiskâ da'wâ sirf qadûmat yâ shudûmad kî buwyâd par kisî 'atiya-i-khûs ke qiyâs-i-qâuûnî par ho-sake.

A PRIORI, [Lat.] Dalil-i-limmî; woh tarz-i-bahs jismeñ natîja dalil se sâbit ho yâ koyî wâqi'a-i-mâ-ba'd kî wâqi'a-i-mâ-qabl se mustambat ho; tajrîbe ke pahle; qiyâsan.

APPROPOS, ad. [Fr.] 1.—Mauqa' se; waqt se.

2.—Zimnan; kisî mazmûn se muta'alliq; bar-jasta; bar-mahal.

☞ "A word used to introduce an incidental observation, suited to the occasion, though not strictly belonging to the narration." *Webster*.

Apt, a. 1.—Munâsib; hasb-i-hâl; jaisâ kî châhiye; mauzûn.

2.—Mâil; râgib; lâiq; jiskî nisbat koyî bât ho sake.

☞ Used of things.

3.—Mâil; 'âdatan mâil; aksar râgib; âmâda.

☞ Used of persons.

4.—Taiyâr; musta'id; châlâk; tez.

Aptitude, n. 1.—Kisî khâs amr kî taraf aslî yâ nisî ragbat jo ba-tadrîj dil meñ paidâ ho-jâe; kisî khâs 'amal yâ natîje kî taraf mailân.

2.—'Âm bâton ke liye munâsabat; har amr kî salâhiyat.

3.—Tarbiyat-pazirî; kisî shai ke jald sikh-lene kî quwwat.

Aptness, n. 1.—Munâsabat; muwâfaqat; kisî amr ke liye mauzûn yâ munâsib h.

2.—Ragbat; khwâhish; mailân.

☞ Used of persons.

3.—Tez-fahmî; bâton ke jald samajhne kî quwwat; tarbiyat-pazirî; kisî bât ke jhatpat sikhjâne kî quwwat.

4.—Mailân; kisî taraf rujû' h.

☞ Used of things.

Arable, a. Qâbilu-z-zirâ'at; mumkinnu-z-zirâ'at; jise jot sakeñ; jismeñ hal chalâ sakeñ; qulba-rânî ke lâiq.

Arable land—Arâzi-i-qâbilu-z-zirâ'at; woh zamîn jise jot sakeñ (jismeñ hal chal-sake).

Arbitrary, a. 1.—Khwâhish yâ iqtizâ-i-râe par mauqûf; bo-qâ'idâ; jiskâ madâr kisî qâ'idâ par na ho; kisî qâ'idâ-i-mu'aiyan ke mutâbiq nahiñ.

An arbitrary decision—Faisala jo mujawwiz apnî iqtizâ-i-râe ke mutâbiq karde (jiske sâdir karne meñ kisî qâ'idâ kî pâ-bandî na kî-jâe).

2.—Khud-mukhtâr; mutlaqu-l-'inân; khud-sar; jo kisî qâuûn kâ pâ-band na ho; jispar koyî hukûmat-i-khârijî na ho.

An arbitrary prince, or government—Mutlaqu-l-'inân bâdshâh yâ riyâsat.

3.—Ashyâ kî nau'iyat par qâim nahiñ bal-kî malh marzî yâ pasand par mauqûf; khud-ikhtiyârî.

Arbitrato, v. t. 1.—Sālisī k.; panchāyat k.; sālis h. yā sālis kī tarah 'amal k.; sālis kī hāsiyat se sun-kar faisal k.

The parties ought to select some men to *arbitrate* their case—Fariqain ko chāhiye ki apne muqaddame mein sālisi ke liye chand shakhsōn ko muntakhab karen.

2.—'Umūman faisala yā tajwiz k.

Arbitrate, v. i. 1.—Faisala k.; tajwiz k.; wārā-nyārā k.; do-tūk kar-d.

2.—Panch (sālis) kī tarah kār-rawāyī yā tajwiz ('amal yā faisala) k. **Arbitration, n. (Law)** Sālisī; panchāyat; do fariq kī takrār kā tasfiya min-jānib un shakhsōn ke jinko fariqain khud nān-zād karen.

“This may be done by one person; but it is usual to choose two or three; or for each party to choose one, and these to name a third, who is called the *umpire*. Their determination is called an *award*.” *Webster*.

Arbitration-Bond, n. Panchāyat-nāma; iqrār-nāma-i-sālisī; hasr-nāma; woh wasiqā jiske rū se mutanāzi'in (nizā' yā takrār karne wālōn) par sālison ke faisalo kī pā-bandi farz ho.

Arbitrator, n. (Law) Sālis; pauch; munhasar-'alaih; woh shakhs jise fariqain-i-mu'amala apnī nizā' ke tasfiye ke wāste muntakhab karen; woh shakhs jisko uski be-ta'alluqī kī wajh se kisī nizā' kā tasfiya fariqain kī razā-mandī se sipurd kiya jāe.

To act as an *arbitrator*—Sālisī k.; panchāyat k.; sālis-āna 'amal k.

Archives, n. pl. 1.—Woh jagah jahān kāgazāt-i-sarkāri rakkhe jāwēn; daftar-khāna-i-sarkāri; purāne nawishte yā kāgazāt kī hifāzat kī jagah.

2.—Woh kāgazāt-i-sarkāri jo wāqī'āt ke subūt ke liye ihtiyāt se rakkhe jāwēn; purāne (qadīm) nawishte yā kāgazāt.

Arduous, a. Jis mein sakht mihnat dar-kār ho; barī mashaqqat kā; dushwār; mushkil; diqqat-talab.

Area, n. Raqba; tūl wa 'arz; lambāyī-chaurāyī; 'imārat kī jis qadar zamīn bilā-ta'mir chhor dijāe; sahn; maidān.

An irrigated *area*—Raqba-i-āb-pāshī.

Local *area*—Raqba-i-arāzī.

An assessed *area*—Raqba-i-band-o-bastī; woh raqba jispar māl-guzārī lagāyī gayī ho.

A culturable *area*—Raqba-i-qābilu-z-zirā'at.

A cultivated *area*, or the *area* under cultivation—Raqba-i-mazrū'a; jis qadar zamīn joti-boyi jāe.

An uncultivated *area*—Raqba-i-gair-mazrū'a.

An assessable *area*—Raqba-i-qābil-i-tashkhis-i-jam'; raqba jispar māl-guzārī lagāke.

A revenue, or rent, paying *area*—Raqba-i-māl-guzārī yā lagānī.

A statement of the *area* of an estate—Raqba-bandi.

Argue, v. i. 1.—Bahs k.; dalil k.; kisī tajwiz tadbir yā rāe kī tāyid khwāh tardīd ke liye 'aqlī wujūh qāim kar-ke pesh k.; wujūh-i-'aqlī par mubāhasa k.; dahilēn lānā yā pesh k.; kisī usūl yā wāqī'a kī tāyid mein wujūh pesh k.

A argues in favour of a measure; B argues against it—Zaid kisi tajwiz kī t̃ayid meñ wujūh-i-'aqli pesh kartā hai aur Bakar uski tardid ko wujūh nikālta hai.

2.—Mubāhasa k.; kisi se munāzara k.; jhagarnā; jo kuchh koyī dūsrā kahe usko khilāf dalīl pesh k.; taqrir k.; kahnā-sunnā; bahs meñ jhagarnā.

 Followed by *with*.

The pleader *argued with* the assessors without convincing them—Us vakil ne asesaron se mubāhasa kiya par unki dil-jam'i na hui.

Argue, v. t. 1.—Bahs k.; dalīl k.; mubāhasa k.; taqrir k.; hujjat k.; dalāil se sābit karne kī koshish k.; kisi amr kī nisbat 'aqli dalīlōñ lānā (pesh k.).

The case was well *argued* before a full court—Us muqaddame meñ 'adālat-i-kāmil ('adālat ke kul hukkam) ke rā-ba-rā khūb bahs hui.

2.—Sābit yā zāhir k.; kisi bāt kī wajh dekhlanā; natije se sābit yā zāhir k.; kisi amr par dalālat k.

All this *argues* a guilty knowledge in the accused—Is sab se mulzam kā 'ilm-i-mujrim-ānā sābit hotā hai; yah sab is bāt par dalālat kartā hai (dāl hai) kī mulzam ko 'ilm-i-mujrim-ānā thā.

3.—Wujūh-i-'aqli se targib d.; wujūh se qāil k.

To *argue* a man into a different opinion—Kisi shakhs ko wujūh-i-'aqli se qāil kar-ke uski rāe badal d.

Argument, n. 1.—Bahs; dalīl; hujjat; woh 'aqli dalīl jo kisi amr ko subūt meñ pesh kī-jāe; sābit karne kā zarf'a; jo dalīl kisi bāt ko sābit yā bāwar kārāne khwāh uski nisbat dīl par yaqin dilāne ko liye pesh kī jāwe.

 Followed by *for or against*.

2.—Kisi kitāb kā khulāsa yā jo mazāmin us meñ hoñ unke 'unwān; kisi taqrir yā tahrir kā maushā.

3.—Mubāhasa; munāzara; taqrir; silsila-i-bahs.

Argumentative, a. 1.—Hujjat se bharā huā; dalāil (dalīlōñ) se bharā huā; muddallal; jismeñ dalīlōñ kā silsila ho.

An *argumentative* discourse—Mudallal taqrir.

2.—Sābit k. w.; musbit; dāl; dalālat k. w.; jo kisi amr par dāl ho yā dalālat kare; jisse koyī bāt sābit ho; jisse kisi amr kā subūt hāsil ho.

The adaptation of things to their uses is *argumentative* of infinite wisdom in the Creator—Chizoñ kā unke masraf ke hasb-i-hāl honā Khālīq kī be-had dāniyī par dalālat kartā hai.

3.—Bahs kā 'ādī; dalīl kā shāiq; hujjat; mubāhasa par māil.

 Applied to persons.

Arise, v. i. 1.—Paidā h.; zuhūr meñ ānā; wujūd-pazīr h.; shurū' h.; qāim h.; bunyād parnā; jar bañdhnā.

When did the cause of action *arise* in this case?—Is muqaddame meñ bunā-i-mukhāsamat kab paidā hui (zuhūr meñ āyi yā qāim hui)?

Mischief often *arise* from foolish jests—Be-wuqūfi ko thātthoñ se aksar mazarrat paidā hoti hai.

2.—Bar-āmad h.; tulū' h.; nikalnā; ufuq ke ūpar ānā jaise āftāb yā māhtāb (sūraj yā chānd) kā.

3.—Bistar yā ārām-gāh se uṭhnā; letne baiṭhne yā kisī aur ārām kī hālat se uṭh-kharē h.

4.—Uṭhnā; balandī par jānā; ūpar ko chaṛhnā; su'ud k.

5.—Paidā h.; kharā h.; ubharnā; uṭhnā.

Dissensions arise—Jhagṛe kharē hote haiṅ.

Arm, n. 1.—Bāzū; bāṁh; insān ke jism kā woh hissa jo kandhe se hāth tak hotā hai.

2.—Daraḡht kī shāḡh (dāl).

To keep or hold at arm's length, or at arm's end—Hamle se bāz r.; isqadar nazdik āne na denā ki usse khatre kā ihtimāl ho; dūr r.; bahut mānūs na hone d.; bahut rabt-zabt karne na d.

To work at arm's length—Kisī kām kā is tarah k. ki usse kuchh naf'a na ho yā aisi hālat meṅ kār-rawāyī k. jo fāida-baḡhsh na ho.

Arm, v. t. 1.—Hathiyār-band k.; musallah k.; ālāt-i-harb (laṛāyī ko hathiyār) d.

2.—Mazbūt k.; hifāzat yā bachāw ke zarī'e baham pahuñchānā.

3.—'Taiyār k.; durust k.; banā-kar sijil k. yā kām ke laiḡ kar-d.

Arm, v. i. Hathiyār bāndhnā; musallah h.; hathiyār lagānā yā lagā-lenā; hamla yā uske daf'iye kī tadbīr kar-lenā.

Armed, p. a. 1.—Hathiyār lagāye; musallah; silāh-band; hathiyār-band; harba-band; hifāzat (bachāw) kī tadbīren kiye huye.

2.—Woh shai rakhtā huā jisse quwwat tāqat yā kār-guzārī baṛh-jāwe; har tarah se mazbūt.

Arms, n. 1.—Hathiyār; silāh; harba; ālāt-i-jang; ālāt-i-harb; ālāt-i-zarb wa daf'.

2.—(*Law*) Hathiyār yā koyī chīz jo gusse kī hālat meṅ koyī shakhs apne hāth meṅ is garaz se le-le ki usse dūsre ko māre yā uspar choṭ kare; hathiyār yā aur koyī chīz jisse koyī shakhs kisī ko māre-yā uspar choṭ pahuñchāye.

3.—Jang; laṛāyī; woh juwānmardī yā mardānagī ke kām jo laṛāyī meṅ kiye jāen.

To be in arms—Laṛāyī meṅ masrūf rahnā yā uske sāmān meṅ rahnā.

To be under arms—Hathiyār lagā-kar laṛāyī ke liye taiyār rahnā; jang ko liye musallah wa musta'id rahnā.

To arms!—Chalo laṛo! Chal kar jang karo! Hathiyār uṭhāo! Is 'ibārat se yah zāhir hotā hai ki muḡhātab se kahā jātā hai ki hathiyār uṭhākar chalo laṛo.

To take arms—Hamle yā bachāw ke wāste hathiyār uṭhānā (musallah yā hathiyār-band h.).

Army, n. 1.—Fauj; lashkar; sipāh.

2.—Kasrat; amboh; hujūm yā baṛā hujūm; kisī shai kī ta'dād-i-kasir; bahut yā bahut sā.

Arouse, v. t. Hālat-i-sukūn se uṭhānā; mutaharrik k.; jumbish d.; uṭhā d.; jagā d.; nīnd se jagā d.; kḡhwāb se be-dār k.; ubhārnā; uksānā.

Arraign, v. t. 1.—(Law) Kisi mulzam ko 'adālat ke rū-ba-rū kisi ilzām yā jurm-i-'aid-shuda ki jawāb-dihī ke liye pesh yā kharā k.; āge kar-d.; pesh k.; silsile ke mutābiq pesh k.; kisi ilzām kī nisbat 'adālat ke rū-ba-rū jawāb-dihī karānā.

2.—'Aib lagānā; muttāham k.; ilzām d.; 'aql yā mazāq wagaira meñ nāqis thahrānā.

Arraignment, n. (Law) 1.—Pesh k.; mudda'ā 'alaih ko us ilzām kī jawāb-dihī ke liye 'adālat meñ pesh k. jo uspar lagāyā gayā ho.

2.—Ittihām; ilzām; 'aib-joyī; harf-gīrī; naqs nikālūnā.

Arrange, v. t. 1.—Murattab k.; tartīb d.; sudhārnā; qā'ide ke mutābiq r.; intizām ke sūth yā silsila-wār r.; kisi shai ke ajzā ko istarāh par silsile se rakhnā ki matlab nikāl-āwe; ārasta k.; jins-wār yā qism-wār tartīb d. yā r.; tahzīb k.

2.—Band-o-bast k.; tahaiya k.; sāmān k.; taiyārī k.; thik-thāk k.; thekāne se kar-d.; intizām kar-d.; tai k.; pukhta k.; thahrā d.; muuqqah k.; paktā kar-d.; tasfiya k.; niptānā; chukānā; sulh kar-lenā.

☞ "A popular use of the word, of very general application."

Webster.

Arrangement, n. 1.—Tartīb; ārastagī; durustī; tahzīb; ohizōī kī qā'ide ke mutābiq khwāh silsile ke lihāz se rakhnā yā rakkhā jūnā.

Arrangement of records—Tartīb-i-daftar; kūgazāt kī durustī yā unkā silsile se rakhnā yā rakkhā jūnā; daftar kī tahzīb.

2.—*pl.* Sāmān; taiyārī; intizām; band-o-bast; tahaiya; sūz-o-sāmān.

To make arrangements for something—Kisi bāt kī sāmān (intizām band-o-bast yā uski taiyārī) k.

3.—Tasfiya; bāhamī raf'dād; tasfiya-i-bāhamī; āpas kī niptāw; rāzi-rujū' ho-jānā; sulh; tasfiya-i-akhīr.

☞ "A popular use of the word." Webster.

To make an arrangement, or to come to an arrangement, in reference to a matter of controversy—Kisi takrār kī nisbat āpas meñ tasfiya (sulh raf'dād yā niptāw) kar-lenā; kisi jhagṛe ko āpas meñ chukā lenā (tai kar-lenā).

Arranger, n. Tartīb d. w.; tahzīb k. w.; ārasta k. w.

Array, n. (Law) 1.—(a.) Kisi muqaddame meñ ahl-i-jūrī kī nām-zad ho-kar minjānib-i-ahlkār-i-mujāz unkā tartīb-wār baiṭhālā jānā; fihrist meñ ahl-i-jūrī ke nāmon kī tartīb.

(b.)—Woh kul ahl-i-jūrī jo 'adālat meñ talab hoñ.

(c.)—Arbāb-i-jūrī ke nāmon kī fihrist.

[k.

To challenge the array—(Law) Jisqadar arbāb-i-jūrī hoñ un sab kī nisbat i'tirāz

2.—Tartīb; saf-ārāyī yā saf-bandī; hamle yā bachāw ke liye hathi-yār-band sipāhiyon kī saf-bandī; parā-bandī.

3.—Woh sab log jo saf-bāndh-kar kharṛe kar-diye jāen; saf; parā.

4.—Numāish ke liye kisi shai kī tartīb.

[kī sajāwat.

5.—Libās; poshāk; aisi poshāk jo zarq-barq ho; badan par kapṛon

Array, v. t. (Law) 1.—Kisi muqaddame kī tajwiz ke liye ahl-i-jūrī ko nām-ba-nām pukār-kar silsile se kar-d.

To array a panel—Jin ashkḥās ke nām ahl-i-jūrī kī fihrist par darj hoñ unko ek dūstre ke ba'd ya'nī siisilo se kar-d. yā pesh k.

2.—Tartīb d.; silsila-wār r.; qatār se kharā k. jaise sipāhiyōñ kā laṛāyī ke liye; parā bāndh-kar (jamā-kar) kharā k.

3.—Ārāsta k.; 'umda (zarq-barq) poshāk pahnānā; kapṛe (libās) pahnānā.

Arrear, n. Bāqī; baqāyā; zar-i-bāqī; jis rupaye meñ se kuchh diyā gayā ho aur kuchh na diyā gayā ho; jo bā-wujūd wājibu-l-adā hone ke adā na ho; bāqī jo chukāyī na jāe; woh kām jo kuchh to kiyā gayā aur kuchh joñ kā toñ chhor diyā gayā ho.

“It is generally used in the plural; as, the *arrears* of rent, wages, and taxes, and supposes a part of the money already paid.”

“A person may be *in arrear* for the whole amount of a debt; but *arrears* implies that a part has been paid.” Webster.

Arrears of revenue—Baqāyā-i-māl-guzārī.

Arrears of rent—Baqāyā-i-lagān; lagān kī bāqī.

Past arrears—Baqāyā-i-sābiqa; agli bāqī.

In arrear—Bāqī yā bāqī-dār.

To fall into arrear—Bāqī paṛnā.

To allow a thing to fall, or to let it fall, into arrear—Kisī shai meñ bāqī paṛne d. (usmeñ bāqī dāl-d.).

Arrest, v. t. 1.—Roknā; band k.; masdūd k.; kisī kī harakat yā 'amal ko rokṇā; māni' h.

2.—Muḥātab karānā; mashgūl karānā; lagānā.

3.—(Law) Giriftār k.; pakarṇā; qānūnī ikhtiyār se giriftār k.; hukm-nāma-i-mahkūma-i-qānūn ke rū se giriftārī 'amal meñ lānā; hākim-i-mujāz ke hukm-nāme ke i'tibār se giriftār k.

Followed by for.

Of the two persons in custody, one was arrested for debt, and the other for a crime—Min-jumla do shakhsōñ ke jo hirāsat meñ haiñ ek shakhs qarṛ kī 'illat meñ giriftār huā aur dusrā ek jurm meñ (yā uskī 'illat meñ).

Arrest, n. (Law) Giriftārī; qānūn ke hukm-nāme ke mutābiq kisī shakhs kī giriftārī; dhar-pakar; hākim-i-mujāz ke hukm-nāme ke rū se giriftārī.

Under arrest—Giriftār; pakarā huā; zer-i-giriftārī; zer-i-hirāsat yā hirāsat meñ; nazar-band.

To make an arrest—Giriftār k.; giriftārī 'amal meñ lānā; pakarṇā.

Arrest of judgment (Law)—Kisī muqaddame meñ ahl-i-jūrī kī rāe ke qāim ho-jāne ke ba'd 'adālat ke faisale kā sudūr kisī aisi wajh se multavī kar-denā jiske bā'is sādīr hone kī hālat meñ woh faisala galat yā mansūqḥī ke qābil ho-jāe; ahl-i-jūrī kī rāe ke zāhir ho-jāne ke ba'd 'adālat ke faisale kā ba-wujūh multavī kar-d.

“The motion for this purpose (*arrest of judgment*) is called a *motion in arrest of judgment*.” Blackstone—Webster.

Arrival, n. 1.—Pahuñch; āmad; kisī jagah par dūr se khushkī yā tarī kī rāh se pahuñchnā yā ānā.

2.—Koshish mu'āhade mashq yā tahsīl ke zarī'e se kisī maqsad kā hāsīl k.

The court's arrival at this conclusion was wholly unexpected—Is bāt ki mutlaq unmed na thī ki 'adālat yah tajwīz karegi ('adālat kī rāe yūh qāim hogi).

3.—Jo shakhs yā chiz ki pahuñche.

Arrive, v. i. 1.—K̄hushkī yā tarī se kisī jagah pahuñchnā; pahuñchnā; ānā; wārid h.

2.—Tahqīqāt koshish mashq tahsīl bahs yā imtihan ke zarī'e se kisī maqsad ko pahuñchnā; koyī bāt ba-tadrīj hāsīl k.; kisī manzil-i-maqsūd par rafta rafta pahuñchnā.

To arrive at a conclusion—Tahqīqāt wagaira kar-ke koyī natija nikālā yā kisī amr kī nisbat tajwīz k. (rāe qāim k.).

☞ Followed by *at*.

Arrogance, n. Apne ko bahut kuchh samajhnā; rutbe tauqir qadr-o-manzilat yā ikhtiyār kā da'wā had se ziyāda k.; apnī tayīd nā-jāiz tarīq par 'umda yā barā samajhnā; gurūr kī wajh se dūroñ kī tahqīr; k̄hud-bīnī; k̄hud-pasandī; shok̄hī; ghamand; fak̄hr; taallī.

Arrogant, a. 1.—Rutbe yā tauqir kā had se ziyāda da'wā k. w. (uske karne par māil); apne ko nā-jāiz tarīq par barā yā kām-kā k̄hayūl k. w.; mutakabbir; magrūr; k̄hud-pasand; k̄hud-bīn; ghamandī.

☞ Applied to persons.

2.—Jis meñ kisī bāt kā nā-jāiz da'wā ho; jisse gurūr yā k̄hud-numāyī pāyī-jāe; jo iddī'ā-i-nā-jāiz ke zarī'e se kiyā jāe.

☞ Applied to things.

Arrogate, v. t. Gurūr ke sāth aur nā-ma'qūl tarīq par kisī bāt kā da'wā k.; fak̄hr kī rāh se k̄hwāh haq yā liyāqat kā jūth da'wā rakh-kar kisī bāt kā da'wā nā-munāsib tarīq par k.; takabbur (ghamand) ke sāth da'widār h.; kisī bāt kā nā-wājib da'wā k.

Arrogation, n. Fuzūl yā be-andāz da'wā k.; jis qadar kā haq wājib tarīq par ho usse ziyāda lenā yā ikhtiyār k.; gurūr ke ba'is apnī tayīd un chīzoñ par qādir samajhnā jinkā da'wā jūiz na ho.

Arson, n. (Law) Ātash-zanī; ātash-zadagī; dūse ke makān-i-maskūna k̄hwāh us makān meñ jo makān-i-maskūna se thorī dūr par 'alāhida ho 'adāwat se ūg lagā-d.; kisī kā ghar āphī-āp 'adāwat kī rāh se jalā d.

Article, n. 1.—Kisī qānūn yā wasīqa wagaira kā mad yā daf'a; kisī hīsāb kī koyī k̄hās raqam; kisī mu'āhade kī shart; koyī mukhtasar bayān; kisī ak̄hbār wagaira meñ kisī bāt kā judāgāna bayān; jis tahrīr wagaira meñ mukhtalif mazāmīn hoñ unmeñ se har ek mazmūn kī judāgāna kaifiyāt.

2.—Koyī k̄hās chiz yā jins; bahut sī chīzoñ meñ se ek k̄hās chiz.

An article of merchandise—Saudāgarī kī chiz.

Salt is a necessary article—Namak ek zarūrī chiz hai.

Articles of war—Fauj-i-barri ke qawānīn yā zawābit kā majmū'a.

Articles of the navy—Fauj-i-bahrī ke qawānīn aur qā'ide kā majmū'a.

Article, v. t. 1.—Jude jude maddāt meñ murattab k. ; judā judā tafsīl kar-d. ; bewrewār batlānā.

2.—Qaul-o-qarār yā mu'āhade se pā-band k. ; iqrār-nāme kī shartōñ se pā-band k.

Artificial, a. 1.—Jo hunar ke zarī'e se banā ho yā jise insān ne apne hunar aur apnī mihnat se banāyā ho ; qudratī nahīñ ; masnū'ī ya'nī san'at se banāyā gayā ; banāyā huā.

Artificial heat—Aslī garamī nahīñ balki woh garamī jo san'at ke zarī'e se paidā ki-jāe.

Artificial gems—Masnū'ī jawāhirāt ; jawāhirāt jinheñ insān apne hunar aur apnī mihnat se banāye.

2.—Iddi'āyī ; jhūṭh ; banāwat kā ; aslī nahīñ ; sachchā nahīñ.

Artificial tears—Banāwat kā ronā ; ānsū jo dil se na nikleñ.

3.—K̄hud-rau nahīñ ; ap se j̄mā huā nahīñ ; mazrū'a ; aslī nahīñ ; jo jot-bokar paidā ki-yā jāe.

Artificial grasses—Ghās jo khud-rau na hoñ.

[masnū'ī.

Artificial arguments—Mutakallīm (bolne-wāle) kī ijād kī huyī dalīlōñ ; dalā'il-i-

“ In distinction from laws, authorities, citations, and the like, which are called *inartificial* arguments or proofs.” *Johnson—Webster.*

As, ad. & conj. 1.—Jaisā ; usī tarah par jaise ; kisī dūstre kī mānīnd ; dūstre kī tarah ; kisī ke ham-shakl yā mutābiq.

You will reap *as* you sow—Jaisā booge waisā kātoge. Jaise ā'māl karoge waisehi phal pāoge. [ba-mūjib karo.

Do *as* you are bidden—Hukm ke mutābiq 'amāl (kār-rawāyī) karo ; hukm ke

2.—Jis hālat meñ koyī dūsrī bīt hotī ho usī hālat meñ ; jab ; jis-wagt ; kisī fī'l ke darmiyān (uske asnā yā daurān meñ).

He trembled *as* he spoke—Bolne kī hālat meñ (jab woh bol rahā thā) woh kañp rahā thā.

3.—Kisī haisiyat k̄hayāl yā hālat ke lihāz se.

Virtue considered *as* virtue—Neki par jab neki hī kī haisiyat se lihāz ki-yā jāe.

4.—Masalan ; nazīran ; masalato masalan ; jaise ; aise ; istarah par ; is nahj par.

“ Used to introduce illustrative phrases, sentences, or citations.” *Webster.*

5.—Chūñki ; ba-wajh iske kī ; ba-sabab iske kī ; fulāñ amr ke bā'is.

“ *As* sometimes takes the place of a relative pronoun, and is equivalent to *who* or *which*,” *as*, “ Help such *as* need help.” “ Provide such things *as* are needed.” *Worcester.*

“ *As*, in a subsequent part of a sentence, answers to *such*, to *so*, or to *as* ; give us *such* things *as* you please, and *so* long *as* you please, or *as* long *as* you please ; and, in a preceding part of a sentence, has *such* or *so* to answer it ; *as* with the people, *so* with the priest.” *Webster.*

As if, or *as though*—Usī tarah kā ; usī tarah par ; jaisā us hālat meñ hotā (ya'nī agar fulāñ amr hotā) ; goyā ; goyā kī.

As for, or *as to*—Nisbat ; ba nisbat ; bāb meñ ; dar bāb ; kisī ke mādde meñ.

As it were—Goyā yā goyā ki.

☞ “A qualifying phrase used to apologize for or to relieve some expression which might be regarded as inappropriate or incongruous.” *Webster*.

As well—Bhī; nīz; siwā; ’alāwa; kisi chīz ke siwā aur koyī chīz.

As well as—Kisi ke barābar hī; kisi ke sāth hī.

As yet—Ab tak; is waqt tak; zamāna-i-hāl tak; abhī; hanoz. [su’ūd k.

Ascend, v. i. 1.—Chāḥnā; ūpar jānā; uṭhnā; ūpar ki taraf chalnā;

2.—Darja-i-adnā ya’nī furū’ se darja-i-ālā ya’nī usūl ki taraf chalnā yā su’ūd k.; mūrison ki taraf su’ūd k.

Ascending line.—Silsila-i-usūlī; mūrison kā silsila.

An heir in the *ascending line*—Silsila-i-usūlī kā wāris; mūris.

3.—Darja-i-adnā se darja-i-ālā ki taraf chhoṭī chhoṭī bāton se barī barī bāton ki taraf yā khās khās bāton se ’ām bāton ki taraf rujā’ h.

Ascend, v. t. 1.—Chāḥnā; ūpar jānā.

To *ascend* a ladder. Siḥī par chāḥnā.

2.—Jabān se koyī shai naklī ho usitaraf jānā.

Ascendant n. 1.—Galaba; tabakkumāna iḥtiyār.

One man has the *ascendant* over another—Ek shakhs dūse par galaba rakhtā (gālib rahtā) hai.

2.—Silsila-i-usūlī ke wārison se ok.; mūris.

☞ *Opposed to descendant.*

Ascendant, a. Bartar; gūlib; afzal.

To be in the *ascendant*—Iḥtiyār-i-hukūmat r.; sab par gālib (hukm-rān) rahnā; sab par qādir rahnā; sab par bālā-dast (zabar-dast) rahnā.

Ascertain, v. t. 1.—Daryāft k.; tahqīq k.; tazabzub shubhe yā tabādāle se barī yā pāk k.; yaqīn ke sāth ṭhahrānā; pakkā k.; ṭhahrānā; mutahaqqaq k.

2.—Imtihan taftīsh yā tajrībe se bakḥūbī daryāft yā ma’lūm k.

Ascertainable, a. Tahqīq ke qābil; qābil-i-daryāft; jo yaqīnī taur par daryāft ho-sake; jise mutahaqqaq (pakkā) kar sakeñ.

Ascertainment, n. Tahqīq; tanqīh; yaqīn ke sāth daryāft; ṭhīk ṭhīk daryāft k.; tashkḥīs; kisi qā’ida-i-mu’ayyan ke rū se tanqīh yā tashkḥīs (kisi bāt kā qāim k. yā ṭhahrānā).

Ascribable, a. Jise nisbat de-sakeñ yā mansūb kar-sakeñ; nisbat diye jāne ke laiq.

Ascribe, v. t. 1.—Mansūb k.; kisi se bataur sabab yā ba’is ke nisbat d.; kisi natije kā hawāla us shai par d. jisse woh paidā huā ho.

2.—Ba-taur sifat yā amr-i-muta’alliq ke mansūb k.; kisi se muta’alliq tasawwur k.; yah kahnā yā samajhuā ki fulān shai fulān shai se ta’alluq rakhtī hai yā usmeñ hai.

Ashamed, a. Sharminda; sharmāyā huā; lajyā huā; nādīm; khajil; zard-rū; apnī taqsīr khwāh apne kisi fī’l-i-be-jā yā nā-munāsib par ghabrāyā huā yā munfa’il.

☞ “*Ashamed* never precedes the noun or pronoun it qualifies. Followed by *of*.” *Webster*.

Aside, ad. Ek taraf yā ek taraf ko; 'alāhida; alag; judā; dūr; rāh ke bāhar; sīdhī rāh par nahīn; kharij-az-rāh; kanāre.

To lay aside—Jism dil yā khayāl se alag kar-d. (dūr kar-d. yā haṭā d.); kanāre kar d.; ṭāl d.; daḥ kar-d.; bar-taraf kar-d.; chhoṛ-d.; tark kar-d.

To set aside (a.) (Law) Mansūkh k.; mustarad (rad) k.; gair-nāfīz yā ba-tāsīr qarār d.; 'adūlat-i-akbar' ke faisala-i-mā-ba'd se mustarad k. khwāh apno awwal faisale ko apne hī faisala-i-mā-ba'd se rad k.

To set aside a judgment—Kisī faisale ko mansūkh k.

(b.)—Kisī khās kām ke liye alag kar-d. yā rakh d.; kisī sarf-i-khās ko liye 'alāhida kar-r.

Ask, v. t. 1.—Istid'ā k.; darḥwāst k.; māngnā.

☞ "With of, in the sense of *from*, before the person addressed, or *for* before the thing desired." Webster.

2.—Kisī shai kā haqq-u-s-s'ī yā mu'āwaze kī tarah khwāh zarūrat kī rāh se chāhnā talab k. yā uskā da'wīdār khwāh ummedwār h.; māngnā; talab k.; chāhnā.

3.—Kisī se yā kisī kī nisbat suwāl k. yā kuchh pūchhnā; istifsār k.; pūchhnā; mustafsīr h.; pūchhkar daryāft k. (patā yā thekānā lagānā).

4.—Istid'ā k.; mad'ū k.; bulānā; da'wat k.

To ask guests to an entertainment—Jaise meñ shirkat kī istid'ā mihmānān se k. (logon ko mihmānān jal-e meñ bulānā).

Ask that gentleman to step into the house—Un sāhib se kaho kī makān ke andar ta-shrif lāyen.

Ask, v. i. 1.—Sāil h.; māngnā; darḥwāst k.; multamis h.; chāhnā; istid'ā k.

☞ Usually followed by *for*.

2.—Pūchhnā; mustafsīr h.; daryāft k.; joyāyī k.; pūchhkar daryāft k.

☞ Sometimes followed by *after*.

Aspect, n. 1.—Sūrat; kaifiyat; shakl; woh sūrat-i-zāhirī jo ānkhoñ se nazar āye yā dil ko ma'lūm ho.

The whole *aspect* of the case is changed—Is muqaddamo kī bi-l-kul sūrat (shakl yā kaifiyat) tabdil ho-gayī.

2.—Chihra; bashra; chihre kī khās sūrat; chitwan; nazar.

3.—Woh mauqa' (jigah) jahāñ se koyī kisī khās jānib ko dekh sake; woh mauqa' jo qutb-numā ke jawānib ke lihāz se ho; samt; jānib; rū; muñh.

That house has an eastern *aspect*—Woh makān sharq-roya hai (pūrab rukh kī hai); woh ghar pūrab muñh kī hai.

Asperse, v. t. Kisī kī nisbat burī yā jhūṭhī aur muzir khabaren phailānā; kisī kī āb-rū yā nek-nāmī meñ dhabbā (dāg) lagānā; bad-goyī k.; kisī par uskī bad-nāmī ke liye jhūṭh tuhmat lagānā.

Aspersions, n. Kisī kī bad-nāmī ke liye (usko nām meñ dāg yā dhabbā lagāne kī garaz se) jhūṭhī jhūṭhī khabaren phailānā yā use jhūṭhe ilzām lagānā; tuhmat; buhtān; kalānk.

Aspersive, a. Jisse tuhmat lag sake ; jisse ittihāmi wārīd ho-sake ; jisse nek-nāmi zāl ho-sake ; ilzām-āmez ; jisse hatk-i-ābrū mutasawwar ho.

Aspire, v. i. Kamāl shauq r. ; baṛī tamannā r. ; dil se chāhnā ; bahut hī arzū r. ; nihāyat mutamannā h. ; hausala k. ; hausala baland k. yā baland-hausala h. ; kisī baṛī shai ke hāsil karne kī koshish k.

☞ Followed by *to* or *after*.

Assail, v. t. 1.—Mār-piṭ ke sāth hamla k. ; dushmanī kī rāh se hamla-āwar h. ; mār-piṭ k. ; dafātan hamla k. ; mār-piṭ ke liye kisī par tūt parnā.

2.—Mazarrat pahuñchāne khwāh bad-nām yā maglūb karne kī niyat se kisī par dalāil sar-zanish dush-nām-dihī yā nukta-chīnī ke zarī'e se yūrish k. yā hamla-āwar h. ; ilzām dālnā ; nukta-chīnī k. ; rad k. ; kisī par hīqārat kī nazar se hañsnā.

Assailable, a. Hamla kiye jāne ke lāiq ; jispar hamla ho-sake ; yūrish ke qābil.

Assailant, n. Hamla-āwar ; mār-piṭ k. w. ; wār yā choṭ k. w. ; yūrish k. w. ; nukta-chīnī wagaira k. w.

Assassin, n. Woh shakhs jo kisī ko yakāyak mār-dāle yā khufyatan uspar hamla-āwar ho-kar use halāk kare ; qātil.

Assassinate, v. t. Dafātan yā khufyatan hamla-āwar ho-kar qatl k. ; yakāyak mār-piṭ kar-ke halāk k. ; halākat kī niyat se hamla k. ; ghāt lagā-kar (kamīn-gāh meñ baith-kar) mār-dālnā.

Assassination, n. Dafātan yā chhip-kar qatl kā irtikāb ; mār-piṭ ke zarī'e se halākat.

Assault, n. 1.—Ghūse yā bathiyār wagaira ke zarī'e se hamla-i-īshadīd 'ām isse ki uskā wuqū' ek shakhs kī jānib se ho yā fauj khwāh juzw-i-fauj se ; hamla ; chaṛhāyī ; chhāpā ; dhāwā.

☞ "An assault by private persons may be made with or without weapons. An assault by an army is a violent hostile attack, and when made upon a fort or fortified place, is called a *storm*, as opposed to *sap* or *siege*." *Webster*.

2.—Mukhālīf-āna kalimāt (pātoñ) yā tadbīron se yūrish.

3.—(*Law*) Kisī kī zāt (uske jism) par nā-jāiz hamla ; kisī qadar zor-o-zulm ke sāth dūsre par zad-o-kob (mār-piṭ) kā iqdām par is najh se ki uskā jism chhū na jāe—masalan aise tarīq par ghūsā yā bed uṭhā-nā khwāh chalānā ki ma'lūm ho ki farīq-i-sānī mazrūb huā chāhtā hai (usko choṭ pahuñchā chāhtī hai) par wāqī'i usko zarb (choṭ) na pahunchē ; mārpiṭ kī koshish ; kisī par zad-o-kob kī āmādagi (uskā iqdām) ; mārpiṭ ke zarī'e se kisī par zarar-i-jismānī pahuñchāne kī koshish.

☞ "If the blow aimed takes effect, it is a *battery*." *Blackstone—Webster*.

Assault, v. t. Kisī par hamla k. ; baṛe zor se hamla-āwar h. ; kisī par mukhālīf-āna niyat se tūt parnā ; mār-piṭ ke irāde se kisī kī taraf jhuknā ; zad-o-kob kā iqdām k. ; kisī par is tarah zarb (wār) chalānā ki woh mazrūb na ho.

Assāy, *n.* 1.—(*Law*) Tahqīqāt wa tajwīz.

2.—Hākim-i-waqt ki jānib se ashyā ke nāpne khwāh tolne ke liye jo paimāne (masalan gaz paimāne yā baṭkhare khwāh bānt wagaira) muqarrar hon unke mutābiq 'awām ke paimāne wagaira ki jānch; sar-kārī ālāt-i-wazn-o-paimāish ke rū se 'awām ke wazn-o-paimāish ko ālāt ki jānch.

Assemblage, *n.* Shaḥḥson yā ḥās ḥās chizon kā majmū'a; jamā'at; baṭor; dher.

“*Assemblage. Assembly.* An *assembly* consists only of persons; an *assemblage* may be composed of things as well as persons. Nor is every *assemblage* of persons an *assembly*; since the latter term denotes a body who have met, and are acting, in concert, for some common end.”

Webster.

Assemble, *v. t.* Jam' k.; ekṭhā k.; yak-jā k.; baṭornā yā baṭor k.; ek jagah par yā ekaṭṭhā jam' k.

Assemble, *v. i.* Jam' h.; ekaṭṭhā h.; yak-jā h.; baṭurnā.

Assembly, *n.* Majma'; woh log jo ek maqām par kisī maqsad-i-'ām ke liye jam' hon.

A lawful *assembly*—Majma'-i-jāiz.

An unlawful *assembly*—Majma'-i-nā-jāiz (ḥilāf-i-qānūn).

Assent, *n.* Manzūri; taslīm; ittifāq; kisī amr ki asliyat yā uske jawūz khwāh sihhat ki nisbat dūstroṅ ki rāe se ittifāq.

“*Assent* is an act of the understanding, *consent* of the will or feelings. We *assent* to the views of others when our minds come to the same conclusion with theirs as to what is true, right, or admissible. We *consent* when there is such a concurrence of our will with their desires and wishes that we decide to comply with their requests.”

Webster.

Assent, *v. i.* Kisī amr ki sadāqat ko taslīm k.; rāzī yā muttafiq h.; razā-mandī khwāh ittifāq-i-rāe zāhir k.

Assert, *v. t.* 1.—Mazbūti se bayān k.; yaqīn ke sāth kahnā; tayaqqun se zāhir k.

2.—Aisī bayān k. jisse inkār na ho sake; mukhālifāna da'wā pesh k.; da'wā k.; bātoṅ se qāim k. yā mahfūz r.; zabūnī yā tadbiron se qāim k. yā bachānā; kisī shai ki nisbat da'wā yā haq zāhir khwāh qāim k.

To *assert* one's rights—Dūstro ke muqābale meṅ apne huqūq k. da'wā k. (unki nisbat mazbūti se da'wī-dūr h.); apne huqūq zāhir yā qāim k.; yah kahnā ki fulāṅ shai ki nisbat ham ko haq-i-jāiz hāsil hai.

“To *assert* is to fasten to one's self, and hence to *claim*. It is, therefore, adversative in its nature. We *assert* our rights and privileges, or the cause of free institutions, as against opposition or denial. So also, in respect to our declarations; if we regard them as mere statements of what is true, we use the word *affirm*; if we claim them to be undeniable, we use the words *assert* or *assertion*.” *Webster.*

Assertion, n. 1.—Bayān; izhār; yaqīnī bayān.

2.—Izhār wa isbāt; kisi mukhālif-āna da'we kā isrār ke sāth pesh k.; kisi haq wagaira kī nisbat bilā-khauf-i-tardid yā inkār da'wā k.

The assertion of one's rights—Apne huquq kā izhār wa isbāt yā unkī hifāzat aur tāyid.

Assess, v. t. 1.—Tashkhis k.; lagānā; mahsūl kī tarah ek raqam-i-mu'ayan qāim k.; koyī raqam-i-khās bataur hissa-i-wājib 'aid k. (kisi ke zimme lagānā yā qāim k.)

To assess revenue or rent—Mālguzārī yā lagān tashkhis k. yā lagānū; jam' muqarrar k. yā bāudhnā.

Each citizen should be assessed in due proportion—Lāzim hai ki shahr ke har ek rahne-wāle par ba-qadar-i-munāsib mahsūl lagāyā jāe.

2.—Mahsūl kī tashkhis ke liye kisi shai kī māliyat yā uskā manūfī' qāim k.; tashkhis-i-māliyat k.

The merchant's goods were not properly assessed by the octroi muharrir—Muharrir-i-chungī ne us saudāgar ke māl kī qīmat kī tashkhis manūsib taur par na kī.

3.—Thahrānā; munaqqah k.; tashkhis k.; takhmīna yā takdama k.; hisāb karke qāim k.

The damages will be assessed by the court—Zar-i-khisūra kī tanqih 'adālat karegī; is amr kī tashkhis min-jūnib-i-'adālat hogī ki kis-qadar khisūra da'wi-dār ko milnā chāhiye.

Assessable, a. Jispar mahsūl lagāyā-jā-sake; mahsūl ke qābil; mahsūlī.

Assessable property—Woh māl jispar mahsūl lagāyā-jā-sake (lag-sake); mahsūlī māl.

Assessment, n. 1.—Tashkhis; tashkhis-i-jam'; taqarrur yā ta'ayun-i-ta'dād; mahsūl lagāne kī garaz se kisi māl kī qīmat yā kisi kār-o-bār ke manūfī' kī tashkhis.

Assessment of revenue or rent—Tashkhis-i-mālguzārī yā lagān; jam'-bandī; nishast-i-jam'.

Gross assessment—Jam'-i-khām; khām jam'-bandī; woh jam' jismen koyī raqam kharch wagaira kī minhā na buyī ho.

2.—Zar-i-mushakhkhas; jis qadar rupaye tashkhis kar-ke qāim yā yusūl kiye jāwēn; jam' yā jam'-bandī; mahsūl; shārḥ.

A moderate or reasonable assessment—Narm yā munāsib jam'.

An over-assessment—Sangin jam' yā sangini-i-jam'; andāz se ziyāda jam' yā andāz se ziyāda jam' lagānā.

Revision of an assessment—Tarmīm-i-jam'; tarmīm-i-tashkhis.

Reduction in an assessment—Mujrāyī; mu'āfi; chhūt; minhāyī.

Assessor, n. Asesar; woh shakhs jo kisi muqaddame men hākīm ko madad aur salāh dene ke liye intikhāb karke baiṭhālā jāe; woh shakhs jo mahsūl lagāne kī garaz se logon kī haisiyat yā chizon kī māliyat kī tashkhis ke liye muqarrar ho.

Assets, n. pl. 1.—(Law) Kisi mutawaffā kā māl-o-matā' (māl-o-asbāb yā uski jāe-dād) jismen se uskā qarḥ yā jo kuchh woh logon ko wasiyat karjāe diyā jāwe; matawaffā kā tarka; māl-i-matrūka-i-mutawaffā.

Real assets—Māl-i-gair-manqūla ya'nī woh arāzī jo mutawaffū ke wāris ko is shart par wirāsatan milē ki woh mūrīs kū dain adā kar-de.

Personal assets—Māl-i-manqūla ya'nī woh asbāb duyūn yā rupaye jo kisī mutawaffū ke wasī yā muhtamim ko milēn yā jiskā ekthū kar-ke naqdī banū lenū wasī yā muhtamim par farz ho.

2.—(*Law*) Aise shakhs kā māl-o-asbāb jiskā diwālā nikal-jāe yā jisko apne qarz ke adā karne kī istitā'at na ho; diwāliye (madyūn-i-nā-dār) kā māl-o-asbāb jisse uskā lahna (qarz) chukāyā jāe.

“Property as compared with liabilities.” *Burrill—Worcester.*

3.—Kisī tājir yā saudāgarōn kī jamā'at kā har tarah kā sab māl-o-asbāb.

Assets from land—Mahūsīl-i-arāzī; nikāsī; paidāwūr.

Deficiency of assets—Jāe-dād yā mahūsīl kī kamī h. (kāfi na h.).

Assiduity, n. Kisī kār-o-bār yā bhārī kām meñ barābar mashgūl rahnū yā dil se mutawajjih h.; riyāzat-i-shāqqa; mihnāt.

Assiduous, a. 1.—Hamesha mashgūl yā mutawajjih; jān-nisār; mihnāt meñ kamī na k. w.

2.—Mutawajjih; muhtāt; barābar hūzir-bāsh.

3.—Jo hamesha mihnāt yā tawajjuh se kiya-jāe.

Assign v. t. 1.—Muqarrar k.; kisī ke hisse ke taur par muqarrar k.; hissoñ kī munāsib taqsim ke rū se kisī ke baḡhre meñ dālnā; nishān dekar batlā d.; mu'ayan yā muntaḡhab k.; tafsīl khwāh sarāhat ke sāth qāim k. yā batlānā; ṭahranā; nām-zad k.; khusūsiyat ke sāth batlānā dekhlanā yā bayān k.

The assessors should be made to sit in the order assigned to them—*Assesaroñ* ko usī silsile se baithālnā chāhiye jo unke liye muqarrar kiya-gayā hai.

The heirs must take the shares assigned to them—Zirūr hai ki wurasā wohī hisse leñ jo unke liye muqarrar kiye gaye haiñ (taqsim ke rū se unke baḡhre meñ pare haiñ).

To assign limits—Hudūd qāim k. yā unki sarāhat (tafsīl) kar-d.

No reasons have been assigned for convicting the accused—Us mulzam par jurm sabit qarūr dene ke koyī khās wajūh bayān nahīñ kiye gaye (qāim nahīñ huye yā dekhlaye khwāh pesh nahīñ kiye gaye).

2.—(*Law*) (a.) Dūsre ke pās muntaqil k.; dūsre ko de-d.; koyī haqiyat dūsro ko hawālu kar-d.; kisī jāedād wagaira meñ apnā haq dūsre ke pās muntaqil kar-d. yā use de-d.; jamognā jamog k. yā jamog d.

To assign a property—Kisī jāe-dād meñ apne haq ko dūsre kī taraf muntaqil k.; apnī haqiyat dūsre ko de-d. (uske qabze yā ikhtiyār meñ kar-d.).

(b.)—Kisī madyūn-i-nādār kī jāe-dād ko uske dāinoñ ke faide ke liye mufawwaz ilāhim ke nām muntaqil karke unkā dakhil-i-kāmil uspar karā d. yā uspar sauran khwāh āyinda mutasarrif hone kā mustaqil ikhtiyār unko de-d.

Assign, n. (Law) Muntaqil-ilāih; woh shakhs jis ke nām yā jis kī taraf koyī jāe-dād yā haq muntaqil ho.

“Now used only in the plural, but formerly used in the singular as synonymous with assignee.” *Burrill—Worcester.*

Assignable, a. 1.—Jo muqarrar ho-sake; jo batayr hisse ke kisi ko mil-sake.

2.—Jiskā intiqāl tahrir ke zari'e se ho-sake—masalan hundavi wagaira. [kar-saken.]

3.—Jise sarāhat ke sāth yā thik thik qaim kar-saken; jise nāmzad **Assignee, n. 1.**—(Law) Muntaqil-ilaih; woh shakhs jiske nām koyi jāe-dād yā haq muntaqil ho; jo shakhs dūstre kī taraf se kisi fi'l ke karne yā kisi kām ke anjām dene khwāh kisi haq yā jāe-dād wagaira par mutasarrif hone ke liye muqarrar yā ta'nāt kiyā-jāwe; jamog-dār.

2.—(pl.) Woh log jo kamishan ke rū se kisi diwāliye kī jāe-dād ke ihtimām ke liye uske dāinon ke faide kī garaz se muqarrar kiyē jāen; diwāliye kī jāe-dād ke muhtamim.

Assignment, n. (Law) 1.—(a) Tahrir ke zari'e se kisi istihqāq yā haqiyat kā intiqāl; ek shakhs kī jinib se dūstre shakhs kī taraf kisi jāe-dād-i-manqūla yā gair-manqūla khwāh kisi qism kī haqiyat yā istihqāq kā intiqāl; jamog.

(b)—Woh nawishta jiske rū se kisi haq kā intiqāl 'amal meñ āwe (woh muntaqil ho yā muntaqil kiyā jāe); wasiqa-i-intiqāl.

(c)—Tajwiz ke liye 'adālat meñ muqaddamāt kā khās khās tārikhon meñ qaim kiyā jānā; muqaddamāt kī tajwiz kī tārikhon kā taqarrur.

(d)—Kisi madyūn-i-nā-dār kī jāe-dād kā uske dāinon ke faide ke liye un shakhsan kī taraf muntaqil kar-diyā-jānā jo muntaqil-ilaihim kī haisiyat se muqarrar hon.

2.—Kisi shai kā kisi khās shakhs yā masraf ke liye muqarrar khwāh 'alāhida kar-d.

Assignor, n. (Law) Intiqāl-kuninda-i-haqiyat; woh shakhs jo kisi haqiyat ko muntaqil kare; jamog k. w.

Correlative of *assignee*.

Assist, v. t. Madad d. yā k.; i'ānat k.; kisi kām yā koshish meñ dūstre ko sahārā yā pushti d.; musibat meñ dast-giri k. sāth d. khwāh sharik h.; kumak k.

Assist, v. i. Madad d.; i'ānat k.; madad-gār h.; mu'āwin yā mu'in h.

Assistance, n. Madad; i'ānat; pushti; sahārā; taqwiyat; kumak; chāra-kār.

To give, lend, or render, *assistance*—Madad d. yā k.; i'ānat k. yā mu'in h.

Assistant, n. Madadgār; mu'in; madad d. w.; nāib; tāyid.

Associate, v. t. 1.—Kisi ko ba-taur dost sāthi yā sājhī wagaira ke sharik k.; apnā pairan hamrah sharik yā rafiq banānā.

2.—Ek hī majmu'e meñ milā d.; milānā; shāmil k.

Associate, v. i. Suhbat meñ sharik h.; suhbat r.; ikhtilāt yā rabt r.; rabt-zabt r.; mel r.; kisi se bahut mānūs h.

Associate, a. Kisi dūstre se naf'a-o-nuqsān maqsad kām yā mansab meñ bahut hī ta'alluq yā shirkat r. w.; kisi dūstre ke sāth kār-rawāyi meñ shirkat r. w.; 'uhde yā mansab meñ sharik; kisi dūstre ke sāth 'amal k. w.

An *associate judge*—Woh hākim jo dūstre hākim kī shirkat meñ kār-rawāyi kare (uske sāth kām kare yā kām meñ sharik rahe).

Associate, n. 1.—Sāthī; jo shakhs kisī dūsrē kī suhbat meñ aksar rahū kare jisse irtibāt yā musāwāt zāhir ho; ham-suhbat; rafīq; sharīk.

2.—Sājhi; kisī kām (rozgār yā kār-o-bār) ke naf'a-o-nuqsān meñ sharīk; kisī bandish yā 'ahd-o-pāiūnān meñ sharīk.

3.—Sharīk-i-jurm; jo dūsrē ke ham-rāh rah-kar kisī jurm kā mur-takib ho (koyī jurm kare).

4.—Woh shai jo kisī dūsrī shai se bahut hī ta'alluq rakhtī ho yā mā'mūlan usse nisbat rakkhe.

Association, n. 1.—Sharīk k. yā sharīk h.; mel; ittifāq; shirkat yā shirākat; shakhsōñ yā chīzōñ meñ bāham ta'alluq (ittifāq yā rabt).

2.—Kisī kḥās maqsad ke liye logōñ kā ek jamā'at yā jalse meñ sharīk h.; āpas ke fāide ke liye kisī kār-o-bār ke karne kī garaz se logōñ kā bāham sharīk ho-kar ek jamā'at qāim k.; sājhā; shirākat.

3.—Riyāsaton kā bāham ikhtilāt; kayī riyāsaton kā ittifāq-i-bāhamī.

Assume, v. t. 1.—Farz kar-lenā; bilā-subūt mān-lenā yā taslīm k.; ṭhik samajhnā; haqīqat tasawwur k.; sach mān-lenā.

Assuming the guilt of the prisoner—Agar mudda'ū 'alaih kī mujrimī farz kar-leñ (farz kar-lo ki woh mujrim hai).

2.—Zāhir meñ lenā yā ikhtiyār k.; kisī bāt kā jhūṭh ikhtiyār k.; iddī'ā-i-qabza k.; us bāt ke rakhne kā da'wa k. jo haqīqat meñ hāsīl na ho; aisī bāt ikhtiyār k. jo wājib na ho; nā-wājib tarīq par ikhtiyār k.; jisqadar ho usse ziyāda apnī tayīn samajhnā; nā-jāiz dā'we ke sāth ikhtiyār k.

To assume unwarrantable powers—Iqtidār-i-nā jāiz ikhtiyār k.; apnī tayīn aise ikhtiyārāt kā qādir samajhnā jo dar-asl hāsīl na hoñ.

3.—Pakarṇā; ikhtiyār k.; banā lenā.

The case has assumed an unfavourable aspect—Us muqaddame ne burī shakl pakṛī (uskī sūrat bigar gayī).

To assume a form—Kisī sūrat kā pakarṇā (ikhtiyār k. yā banā lenā).

☞ “It differs from *receive*, in not implying an offer to give.”

Webster.

4.—Apne zimme kar-lenā; apnā kḥās banā lenā (kar-lenā); jamog-lenā; uṭhā lenā.

To assume the debts of another—Dūsrē kā qarz (uske duyūn) apne zimme kar lenā (jamog-lenā yā uṭhā-lenā).

Assume, v. i. 1.—Jis qadar wājib ho ussē ziyāda kā da'wā k.; jis qadar ho usse ziyāda apnī tayīn samajhnā.

2. (*Lav*) Kisī qarz kā apne zimme kar-lenā; zimma uṭhānā yā wa'da k.; jamog-lenā yā jamog kar-lenā.

A. *assumed* upon himself, and promised to pay—Zaid ne qarz ko apne zimme kar-liyā (jamog liyā) aur uske dene kē wa'da kiyā.

ASSUMPSIT, n. [Lat.] (*Lav*) Kisī mu'āwaze kī bunyād par wa'da yā zimma; wa'da-i-bi-l-'iwaz 'am isse kī zabānī ho yā tahrīrī; kisī kī nisbat koyī fīl karne yā use kuchh dene kā wa'da-i-zabānī jo bi-r-ragbat kiyā jāe. [yā tahrīrī.]

An express assumpsit—Wa'da-i-sarihī ya'nī aisā wa'da-i-bi-l-'iwaz jo zabānī ho

An *implied assumpsit*—Wa'da-i-zimnī ya'nī mu'awaza dene k̄a wa'da jo qānū-nan us hūlat meñ qiyās kar liyā j̄ae jab ek shaḡhs ke fi'l se dūse ko koyī nafa pahuñche yā kuchh hāsīl ho.

Assumpsit, or an action of assumpsit—Woh nālīsh jo kisi sarihi khwāh zimnī zabānī yā tahrīrī wa'de ke wafā na kiye jāne kī wajh se ḡhisāra dilā-pāne ke liye kī-jāwe.

Assumption, n. 1.—Ḳhud iḡhtiyār kar-lenā; apne zimme kar-lenā; apnā banā lenā.

2.—Kisī bāt k̄a farz kar lenā; kisi bāt k̄a be uske s̄abit huye qiyās kar-lenā yā mān lenā; qiyās; woh bāt jo farz yā qiyās kar-li-jāwe; jo bāt bilā subūt mān li-jāwe.

An unwarrantable *assumption*—Tasawwur-i-nā-jāiz; qiyās-i-nā-rawā.

Assurance, n. 1.—Yaqīn dilānā; aisi bāt kahūā jisse dūse ke-dil meñ i'tibār paidā ho-sake; aisā qaul-o-qarār jispar pūrā pūrā bharosā ho-sake; aisā qaul jiske rū se koyī amr sabīh yā mutahaqqaq ma'lūm ho; kisi amr par bāwar karne ke 'aqlī wujūh.

2.—Yaqīn yā yaqīn-i-kāmil; i'tiqād-i-kāmil; pūrā bharosā yā i'tibār; shubhe se barī h. (barāat); 'ilm-i-tahqīqī.

3.—Dil kī mazbūtī; istiqlāl-i-kāmil; be-ḡhaufī; be-bālī; jurat; apne ūpar takya yā bharosā.

4.—Shokhī; be-hayāyī; gustākhī; be-hijābī; be-sharmī; had se ziyāda be-lihāzī yā shokh-chashmī.

5.—Bīmā; woh mu'āhada jiske rū se kisi wāqī'a-i-khās (masalan nuḡsān yā maut) ke wuqū' par ek raqam-i-mu'aiyan dī-jāwe.

☞ “Recently used in relation to life contingencies, and *insurance*, in relation to other contingencies.” *Webster*.

6.—(*Law*) Intiqāl-i-jāe-dād k̄a subūt-i-tahrīrī yā aur koyī subūt-i-jāiz; dast-āwez-i-intiqāl; intiqāl-nāma yā wasīqa-i-intiqāl.

Assure, v. t. 1.—Yaqīn dilānā; mutahaqqaq k.; wā'da bayān yā dūse subūt se kisi bāt k̄a i'tiqād (i'tibār yā bharosā) karā d.

2.—Mazbūt k.; mustahkam k.; puḡhta (pakkā) yā mahfūz k.

Astray, ad. Gumrah; bhulā; bhaṭkā; bahkā huā; sīdhī rāh par nahīn; be-rāh.

☞ “Both in a literal and a figurative sense.” *Webster*.

The going *astray* of cattle—Maweshī k̄a apne mālik yā apnī jagah ko chhoṛ-kar dūsrī jagah chalā jānā (unkā bahak-kar kahīn chalā-jānā).

Asunder, ad. Alag; judā; judā judā; 'alāhida; kayī hisson meñ.

Asylum, n. Woh makān jahāñ musibat-zada logoñ kī ḡhabar-girī ho.

A lunatic *asylum*—Pāgal-ḡhāna.

A blind *asylum*—Andhā-ḡhāna.

An *asylum* for orphans—Yatīm-ḡhāna.

An *asylum* for the deaf and dumb—Woh makān jismeñ ḡūnge bahre ḡhairāt kī nazar se rakkhe jāen.

At, prep. 1.—Is lafz se 'umūman nazdik yā maujūd r. zāhir hotā hai.

At the house—Is jumle ke ma'nī donoñ ho-sakte haiñ yā'nī ghar meñ yā uske nazdik.

2.—Kisī kī jānīb (uskī taraf) yā uske muḡābale meñ.

To aim an arrow *at* a mark—Kisī shai kī taraf tīr kā nishāna lagānā.

3.—Zail kī (niche likhī 'huyī) 'ibāratoṅ se is lafz kā isti'māl kisī qadar baḥbūbī ma'lūm hogā :— [hone par.

At the sight—Kisī shai ke dekhne par; uske sāmnō āne (nazar āne) yā maujūd

At this news—Is khabar ke āne yā pahunchne par.

At peace or at war—Sulh yā jang kī hālat meṅ; jis waqt sulh yā laṛāyī thī.

☞ *At ease, at play, at a loss, &c.*, convey the like idea.

At arms—Mussallah; hathiyār-band; silāh yā hathiyār lagāye huye.

At hand—Jahān tak dast-ras ho (hātḥ pahunch sake); nazdik; qarīb.

At one's cost or expense—Kisī ke kharach yā sarf se.

At his command—Uske hukm ke sūdir hone par; uske hukm ke bā'is yā saḥab se yā uske mutābiq; jab usne irshād kiye. Uske hukm meṅ; uske tābi' yā uske iḥtiyār meṅ.

He is good at engraving—Woh qalam-kārī yā kanda karne ke fan meṅ hoshyār hai (us kām ko achchhī tarah yā 'umdaḡ se kar saktā hai).

At our hands—Hamlogō se yā hamārī jānib se; ham logō kī taraf se; minjānib hamāre.

At all—See under All.

At first—Pahle; awwal yā awwalan; sab se muqaddam.

At last—Ākhir meṅ; ākhirash; ba martaba-i ākhir.

At once—Yak-jā; yak-musht; joḡ batōḡ kar ekatthā; sab ek hī sāth; ek hī waqt meṅ; sauran; turant; jhatpat; bilā tawaqquf; be-dirang.

To be at a person—Kisī shakhs par hamla k. tūt parnā yūrish k. yā hamla-āwar h. [qabīb.

Atrocious, a. Nihāyat shadīd; nihāyat burā; baṛā-sangīn; nihāyat

An *atrocious* crime, guilt, or offence—Nihāyat shadīd yā saḡht jurm; jurm-i kabīra yā sangīn.

Atrocity, n. Baṛī hī badī yā burāyī; baṛī sangīnī; baṛī bernhmī.

Attach, v. t. 1.—Lagānā; joḡnā; munsalik k.; natthī k.; bāūdhnā; wasl k.; chaspān k.; milā d.; shāmil kar d.; ek meṅ milā d.

2.—(Law) Qurq k.; hukm-nāma-i-qurqī ke zarī'e se apne iḥtiyār meṅ kar-lenā kḥwāb giriftār k. (pakarnā.).

☞ "Applied both to persons and property." *Burrill—Worcester.*

"Applied to a taking of the person by a *civil* process, being rarely or never used for the arrest of a criminal. It is applied also to the taking of goods and real estate by an officer, by virtue of a writ to hold the same to satisfy a judgment to be rendered in the suit." *Webster.*

3.—Muta'alliq k.; kisī se ta'alluq d.; joḡnā.

☞ "In a figurative sense." *Webster.*

To attach importance or weight to a circumstance—Kisī bāt ko baṛī (aham yā bā-waq'at) samajhnā.

To attach credit to an evidence—Kisī shahādāt ko mu'tabar samajhnā.

4.—Dil-bandī k.; dil-rubāyī k.; kisī kā dil apne qābū meṅ kar-lenā; dil-bastagī k.; muhabbat wagaira meṅ phaisā d.; kisī qism kā asar dil-par pahunchā-kar usī se usko pā-band kar d.

Attachable, a. (Law) Qurqī ke qābil; jo qurq ho-sake; jiskī qurqī 'amal meñ ā-sake (ho-sake); jisko hukm-nāma-i-'adālat ke zarī'e se qurq kar-sakeñ; mustajib-i-qurqī.

Attached, p. a. (Law) 1.—Qurq kiyā huā; maqrūqa; jiskī qurqī 'amal meñ āyī ho; jo qurq huā ho; qurq-shuda.

An *attached* property—Jāe-dād-i-maqrūqa; jis jāe-dād ki qurqī huyī ho.

An *attached* estate—Mahāl-i-maqrūqa; jo mahāl qurq ho.

The property required or sought to be *attached*—Jāe-dād-i-qurqī-talab; woh jāe-dād jiskī qurqī matlūb (dar-kār) ho.

An officer appointed to collect the revenues of an *attached* estate—Sazāwul.

2.—Muhabbat se khinchā aur bandhā huā; ulfat ko phande meñ khūb phaṁsā huā; dūsre se ta'alluq-i-khātir yā uns r. w. yā uskā mubtalā; kisī se muta'alliq (ta'alluq r. w.).

Attaching, ppr. (Law) Qurq karne yā karāne wālā; qāriq.

An *attaching* creditor—Woh dāin jiskī dar-khwāst par qurqī ho; dāin-i-qāriq.

An *attaching* officer—Woh ahl-kār jo qurqī kare; ahl-kār-i-qāriq.

An *attaching* court—'Adālat-i-qurq-kuninda; woh 'adālat jisko hukm se qurqī ho; 'adālat-i-āmīr-i-qurqī.

Attachment, n. 1.—(Law) (a) Qurqī; giriftārī; hukm-nāma-i-mahkūma-i-qānūn ke zarī'e se giriftārī yā qurqī.

(b)—Qurqī yā giriftārī kī hukm-nāma.

A temporary *attachment*—Qurqī-i-'ārizi yā chand-roza; qurq-tahsil.

An *attachment* before judgment—Qurqī-i-qabl-az-faisala; qurqī jo faisala-i-akhīr ke sūdir hone ke pahle ho.

An *attachment* in execution of a decree—Qurqī ba-sīgā-i-ijrā-i-digri; jo qurqī kisī digri ke jāri hone kī hālat (ijrā) meñ ho.

A general *attachment*—Qurqī-i-'ān; aisi qurqī jis meñ koyī-chiz qurq hone se bhāqī na rah-jāe; sab chīzōñ ki qurqī; jo kuchh ho us sab kī qurqī.

Liable to *attachment*—Same as *Attachable*, q. v.

Under *attachment*—Zer-i-qurqī; qurq-shuda; maqrūqa; jo qurq ho.

The property under *attachment*—Jāe-dād-i-maqrūqa yā qurq-shuda; jo māl qurq ho; jis māl kī qurqī huyī ho; jāedād-i-zer-i-qurqī.

Withdrawal of *attachment*—Barkhūstagi-i-qurqī; qurqī kā uṭhā lenā; wā-guzāst-i-qurqī.

Priority of *attachment*—Taḡaddum-i-qurqī; ek qurqī kā dūsrī qurqī ko mu-qābale meñ pahle h.

To make an *attachment*—See meaning No. 2 under *Attach*.

To release from *attachment*, or to withdraw or remove an *attachment*—Qurqī se chhōṛ d.; qurqī se wā-guzāst k.; qurqī uṭhā lenā; qurqī barkhūst k.

To take out an *attachment*—Dar-khwāst dekar qurqī kā hukm-nāma jāri karānā; qurqī jāri karānā yā nikāl wānā.

“The term is applied to a seizure or taking both of persons and property.” *Blackstone—Webster.*

2.—Baṛī lagāwat yā muhabbat; wafā-dārī; pās; lihāz; khayāl; mazbūt aur der-pā ulfat; josh-i-muhabbat kī pā-bandī; band-i-ulfat; woh bāt jisse lagāwat yā ulfat ho.

3.—Woh shai jiske bā'is ek chīz dūsrī chīz se lagī (juṭī) rahe.

Attack, v. t. 1.—Hamla k.; kisī par ṭūṭ paṛnā; kisī par zor se ā-paṛ-nā; hamla-āwar h.; charhāyī k.; āgāz-i-jaug k.; laṛāyī meṁ pahle qadam r.; laṛāyī shurū' k.

2.—Kisī se muḥālīf-āna tahrīr yā taqrīr k.; kisī se nizā'i-lafzī k.; haṛo buhtān yā nukta-chīnī se kisī kī tardīd yā be-tauqīrī kī koshish k.

Attack, n. Hamla; yūrish; pahli wār; āgāz-i-jaug; mārte-pīṭte kisī par ā-paṛnā; nukta chīnī yā buhtān wagaira ke zarī'e se yūrish.

“*Attack, assault, and aggression all denote the first act of injury or hostility, and are opposed to defence; and they may be made by an individual or by an army upon an unoffending party.*” Worcester.

Attain, v. i. 1.—Harakat jismānī tahrīk yā koshish se kisī maqūm yā shai tak ānā yā pahuñchnā; pahuñchnā.

2.—Zihnī koshish se ānā yā pahuñchnā.

Followed by *to*.

Attain, v. t. 1.—Anjām ko pahuñchnā; pūrā k.; hāsil k.; takmila k.

2.—'Umdagī yā darje meṁ kisī tak pahuñchnā; barābarī k.; hamsarī k.

Attainable, a. Jis tak zihnī yā jismānī koshishon se pahuñch sakeṁ; (jise is qism kī koshish se hāsil kar-sakeṁ); koshish se hāsil yā anjām hone ke qābil.

Attainment, n. 1.—Koshish ke zarī'e se husūl; kisī maqsad kā hāsil h. (anjām ko pahuñchnā yā pūrā h.).

2.—Jo kuchh koshish (sa'ī yā jidd-o-jahd) se hāsil ho—masalan zihnī khūbī wagaira; tahsil.

A man of great attainment:—Woh shakhs jiskī tahsil baṛī ho; woh shakhs jisne zihnī khūbī wagaira bahut kuchh hāsil kī ho.

Attempt, v. t. 1.—Kisī bāt kā imtihān yā uski āzmāish k.; iqdām k.; koshish k.; sa'ī k.; jidd-o-jahd k.; kisī maqsad ke husūl yā usko anjām kī koshish k.

The accused attempted an escape from the lock-up—Mulzam ne hawālāt se nikal-jāne kī koshish kī.

2.—Hamla k.; kisī kī nisbat koshish k. yā uspar hamla-āwar h.; kisī shai par yūrish k.

The complainant's life was attempted by the accused—Mulzam ne mustagīs kī jān lene kī koshish kī (yā'nī mulzam ne mustagīs par is garaz se hamla kiya kī uski jān le-le).

Attempt, n. Koshish; sa'ī; iqdām; yūrish; hamla; kisī maqsad ko husūl kī nisbat koshish (daṛ-dhūp).

An attempt to commit an offence—Kisī jurm ke irtikāb kā iqdām (uski koshish).

An attempt at murder or suicide—Iqdām-i-qatl-i-'amd yā khud-kushī.

Attemptable, a. Koshish āzmāish yā hamle ke qābil; jispar iqdām yā hamla ho-sake.

Attend, v. t. 1.—Kisī shakhs ke sāth ba-taur ham-rāhī madad-gār yā mulāzim ke jānā yā rahnā; kisī ke pās yā uski k̄hidmat meñ hāzīr rahnā; kisī kī ma'iyat meñ rahnā; kahiūpar kisī ta'alluq yā kām se hāzīr rahnā.

The prisoner, on bail, has to *attend* the court daily—Us mudda'ā 'alaih ko jo zamānat par rihā hai 'adālat meñ har roz hāzīr rahnā partā hai.

2.—Kisī shai ke sāth rahnā; sāth sāth rahnā; milā rahnā; sbā-mil rahnā; ba-taur natije ke h.

The exertions of the police have been *attended* with success—Abhkārūn-i-pulis kī koshishon kām-yāb huyī (unkī koshishon kā yah natija huā kī we kām-yāb huye).

A burglary, *attended* with theft, was committed a fortnight ago—Do hafte huye kī naqab-zanī ma' sariqe ke wuqū' meñ āyī (naqab-zanī ke sāth hī chori huyī).

Attend, v. i. 1.—Kisī bāt ke sunne dekhne yā samajhne kī koshish meñ dil lagānā yā mutawajjih h.; tawajjuh k.; lihāz k.; mukhātīb h. yā sunnū; kisī shai meñ masrūf yā mashgūl h.; kisī shai par lihāz aur 'amal k.; kisī shai par lihāz kar-ke usī ke mutābiq k. (uski ta'mil k.).

Usually followed by *to*.

2.—Kisī farz ke anjām ke liye kisī ke sāth (uske pās yā nazdik) rahnā; hāzīr rahnā; huzūrī meñ rahnā; is qadar nazdik maujūd rahnā kī bulāne par sun pare.

With *on* or *upon*.

Attendance, n. 1.—Hāzīrī; maujūdgī; hāzīr-bāshī; kisī qism ke kām se hāzīr rahnā.

Personal *attendance*—Hāzīrī-i-asūlatan; kisī kī hāzīrī; ba-zāt-i-khās (ap hī) hāzīr h. yā rahnā; khud maujūd rahnā.

To enforce the *attendance* of a party—Kisī fariq ko jabriya hāzīr karānā (hāzīr hone ke liye yā hāzīrī par usko majbūr k.).

To be, or remain, in *attendance*—Hāzīr h. yā rahnā; maujūd h. yā rahnā; hāzīr-bāshī rahnā yā hāzīr-bāshī rākhnā.

2.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisī ke pās hāzīr raheñ (uski k̄hidmat-guzārī yā ma'iyat meñ raheñ).

3.—Tawajjuh; lihāz; dil-dihī; dil kā tawajjuh se lagānā.

Attendant, a. 1.—Jo hāzīr rahe; jo ham-rikāb rahe; jo ma'iyat meñ rahe; jo ham-rāh rahe; zail yā tufail meñ r. w.

2.—Jo ba-taur natije ke kisī shai ke sāth yā usse muta'alliq ho; natije kī tarah kisī shai ke sāth-hī-sāth r. w.; 'āriz.

3.—(Law) Kisī dūsre kā dast-nigar; jispar kisī dūsre kī k̄hidmat yā koyī aur farz wājib ho.

Attendant, n. 1.—Jo kisī haisiyat se dūsre ke hamrāh rahe—masalan dost sāthī naukār yā kār-pardāz wagaira kī tarah.

2.—Jo shakhs hāzīr yā maujūd rahe.

3.—Jo kisī shai ke sāth-sāth rahe yā ba-taur uske natije ke ho.

4.—(Law)—*Vide* meaning No. 3 under Attendant, a.

Attention, n. 1.—Tawajjuh; lihāz; iltifāt; khusūsiyat ke sāth khayāl; kisī shai kī taraf dilī tawajjuh (dil kā lagā rahnā); dil se lihāz khayāl yā pās; farmān-bardārī yā muhabbat kī nazar se tawajjuh.

To call, or draw, one's *attention* to a thing—Kisī shai kī taraf kisī ko mutawajjih yā muḥtāb karānā.

2.—Tawāzu'; aḥlāq; mudārāt; khush-qulqī; husn-i-aḥlāq.

Attentive, a. Mutawajjih; nigarān; ihtiyāt se lihāz r. w.; gosh-i-shinawā yā dīda-i-binā r. w.; kān se har bāt kā sunne-wālā yā ānkh se har shai kā dekhne-wālā; har bāt par dhyān rakhne aur ānkh-o-kān lagāye rahne w.

Attentively, ad. Tawajjuh ke sāth; khūb mutawajjih ho-kar; ānkh-o-kān khol-kar; ihtiyāt se; khabar-dārī se.

Attest, v. t. 1.—Gawāhī d. yā k.; shahādat d. yā shāhid h.; tasdiq k.; saḥīh yā aslī qarār d.; kisī amr kī tāyid zabānī yā tahrīr ke zarī'e se (likh-kar) k.; apnī haisiyat-i-mansabī se tasdiq k.; kisī nawishte ko apne dastkhat yā n'abd se tasdiq k.

The bond is *attested* by two persons—Us tamassuk par do shakhsōn kī gawāhī hai.

Copies of judicial records should be properly *attested*—Lāzim hai kī kagazāt-i-'adūlat ke naqlōn kī tasdiq munāsib taur par kī-jāwe.

To *attest* a copy of record—Kisī kagaz (nawishte) kī naql par tasdiq ke waqt yah 'ibarat likh-kar kī yah naql mutābiq asl ke hai yā naql mutābiq asl khwāh annaqlo ka-l-asl yā annaqlo mutābiq-n-bi-l-asl apne dastkhat sabt kar-d.

2.—Kisī bāt kī subūt d. yā use sābit k.; zāhir k.; kisī amr par dalūlat k.; kisī bāt kī sachāyī ko kalām se nahīn balki aur tarah par sābit k.

3.—Gawāh banūnā (qarār d. yā mānnā); shāhid k.; kisī kī taraf khitāb karke yā uskā nām lekar yah kahnā kī woh to is yā us bāt (fulān amr) ko jāntā hai.

Attestation, n. 1.—Shahādat; gawāhī; tasdiq; 'ibarat-i-tasdiq; kisī wāqī'a kī tāyid meḥ kisī afsar kī mansabī tasdiq; kisī dast-āwez wagaira par gawāh-shud likh-kar apnā nām likhnā; gawāhī likhnā yā k.; kisī amr-i-wāqī' kī tāyid meḥ zabānī yā tahrīrī iqrār-i-halfī-yā mansabī.

2.—(Law) Kisī dast-āwez par uskī tahrīr wa takmīl khwāh muqir ke dastkhat kī nisbat gawāhōn kī gawāhī.

“The subscription of a name to a writing as a witness is an *attestation*.” Webster.

A public *attestation*—Mahzar.

Attested, pp. or a. Musaddaqa; halfī yā mansabī tasdiq ke zarī'e se sābit kiyā gayā; jispar gawāhī huyī ho; jiskī tāyid meḥ shahādat ho.

Attesting, ppr. Kisī kī nisbat gawāhī k. w.; kisī amr kī tāyid meḥ bayān k. w.

Attester, } n. Tasdiq-kuninda; gawāh; shāhid.
Attestor, }

Attorney, n. (Law) Mukhtār; woh shakhs jo dūsre kī taraf se uske kisī kām ke anjām ke liye jāiz tarīq par (qānūn ke mutābiq) muqarrar kiyā jāe.

A general *attorney*—Mukhtār-i-'ām; woh shakhs jo kisī kī jānīb se uske kul ṣa'ni har qism ke kāmōn ke anjām ke liye mukhtār muqarrar ho.

A special attorney—Muḳhtār-i-ḳhās; jo shakhs kisī kī taraf se uske kisī ḳhās kām ke anjām ke wāste muḳhtār muqarrar ho.

A private attorney, or an attorney in fact—Woh shakhs jo kisī dūsre kī taraf se muḳhtār-nāma ke zarī'e se aise kāmōn ke karne ko liye muqarrar kiyā jāe jinko 'adālat se ta'alluq na ho.

☞ "In a more extended sense, this class includes any agent employed in any business, or to do any act *in pais* (out of court) for another." *Webster*.

A public attorney, or an attorney-at-law—'Adālat kā muqarrar kiyā huā shakhs jo muwakkilōn kī taraf se nūlisbūt ke rujū' karne yā unmeñ jawāb dihi kā qānūnīan mujāz ho.

A duly constituted attorney—Muḳhtār-i-mujāz; jis muḳhtār kā taqarrar batāz-i-jūz 'amal mōñ āyā ho.

A power, letter, or warrant, of attorney—Muḳhtār-nāma; woh nawishta jo ek shakhs kī jūnib se dūsre ke haq meñ tahrīr pākar uske zarī'e se kār-o-bār ke anjām kī iḳhtiyār diyā jāe.

A general power of attorney—Muḳhtār-nāma-i-'ām.

A special power of attorney—Muḳhtār-nāma-i-ḳhās.

Attorney-general, n. (*Law*) Woh sar-kārī ahl-kār jo un kul muqaddamāt meñ kār-rawāyī kā mujāz ho jinmeñ sar-kār ek farīq ho; woh ahl-kār jo sauj-dārī ke muqaddamāt meñ sar-kār kī taraf se pairawī ke liye muqarrar ho.

Attributable, a. Nisbat diye jāne ke qābil; jise mansūb kar sakeñ; jise kisī se muta'alliq kar-sakeñ.

Attribute, v. t. Nisbat d.; mansūb k.; muta'alliq samajhnā; lagānā.

Attribute, n. Jo kuchh mansūb kiya jāe; jise kisī dūsre se muta'alliq samjhoñ; koyī ḳhās yā zarūrī sifat ḳhwāh ḳhāsiyat.

Auction, n. 1.—Nilām; chizōn kā bār-i-'ām un ḳharidāroñ ke hāth farokht kiya jānā jo sab se ziyāda qīmat deñ.

Sales at auction—Nilām; nilām ke zarī'e se bikri (farokht).

Goods sold by auction—Asbāb jo nilām hoñ (nilām ke zarī'e se beche jāeñ).

☞ The "latter form is more correct." *Webster*.

• An auction purchaser—Ḳharidār-i-nilām; woh shakhs jo koyī shai nilām meñ ḳharid kare; woh mushtari jo auroñ ke muqābalo meñ ziyāda qīmat dekar nilām ke waqt kuchh ḳharid kare.

2.—Jo chizeñ nilām kī-jāwen; ashyā-i-nilāmī.

Auctioneer, n. Nilām k. w.; woh shakhs jo māl-o-asbāb yā arāzī nilām ke zarī'e se us shakhs ke hāth farokht karo jo sab se ziyāda qīmat de.

Auction-room, n. Nilām-ghar; nilām-ḳhāna.

Audacious, a. 1.—Nihāyat diler; barī jurat r. w.; gustāḳh; be-hayā; qānūn mazhab yā tahrīb kī pā-bandī na k. w.

☞ "Used for bold in wickedness; applied to persons." *Webster*.

2.—Jo barī shokhī kā natija ho; jo qānūn kī tahqīr se kiya jāe.

An audacious crime—Woh jurm jiske irtikāb se qānūn kī tahqīr sūbit ho; jurm jo qānūn ko nā-chiz samajh-kar kiya jāe.

Audacity, n. 1.—Barī jurat; dilerī ke sūth dil kī mazbūtī yā apne upar bharosā.

2.—Shokhī; gustākhi; be-hayāyī; jisse qānūn yā nasāih kī tahqir zāhir ho. [masmū'.

Audible, a. Sunc jāne ke lāiq; isqadar baland āwāz se ki sun paṛe; **Audibly, ad.** Is tarah ki sun paṛe (sunāyī de); baland āwāz se; is nahj par ki masmū' ho.

Audience, n. 1.—Sunnā; samā'at; āwāz kī taraf tawajjuh r.

2.—Shanwāyī ke liye bār-yābī; kisi ko uski bāt sunne ke liye apne pās āne ki ijāzat d.; guft-gū yā kār-rawāyī kī garaz se chār-ohashmī (mulāqāt)—khusūsan kisi bādshāh yā afsar-i-riyāsāt se.

3.—Sāmi'in kā majma'; woh sab log jo kisi bāt ke sunne ke liye jam' hon (yak-jā hon).

Audit, n. 1.—Hisāb kī jāneh; ashkhas-i-muta'alliqin ke rū-ba-rū ahl-kārān-i-mujāz yā un shakhsan kā hisāb kā dekhna-bhālū jo us kām ke liye muqarrar kiye gaye hon aur jo kharch kī rasidoon ko milā-kar aur gawāhon se daryāft kar-ke baqī nikālēn.

2.—Hisāb kī jāneh-o-partāl kā natija; woh hisāb jise muhāsibin-i-mujāz ne niptāyā (tai kiya) ho; hisāb-i-ākhir; hisāb kī ākhir jāneh.

Audit, v. t. Hisāb jānehuā aur sāf k.; hisāb dekh-bhāl kar niptānā.

The court has ordered the accounts of the parties to be *audited*—'Adālat ne hukm diyā hai ki fariqain ke hisāb jānehe aur sāf kiye jāēn.

Auditor, n. Hisāb kī jānehue w.; woh shakhs jis ko hisāb kī jāneh-o-partāl kā ikhtiyār diyā jāe; woh shakhs jiskā taqarrur is ikhtiyār ke sāth ho ki woh kisi hisāb ko jānehe kharch kī raqmon ko rasidoon se milāwe fariqain aur unke gawāhon ke bayānāt sunc kharch kī raqmon ko manzūr yā nā-manzūr kare aur baqī qāim kar-de; amīn.

AU FAILT, (ū-fā) [ʔr.] Jo kisi bāt ko ba-khūbī kar-sake; kisi bāt kī ustād; jise kisi amr ke anjām kī liyāqat-i-kāmila ho; mālhir; fāiq; pakkā; humar-maud. [amr meñ nihāyat hī fāiq hai].

He is entirely *au failt* of that matter—Woh us bāt meñ baṛā hī pakkā hai (us

Auspice, } n. Himāyat; sāya; mihrbānī; dast-giri; fazl; karam; fazl.
Auspices, } o-karam; 'ināyat; zill-i-'ātifāt yā 'ināyat.

☞ "In this sense, the word is generally plural." Webster.

Under one's *auspices*—Kisi ke sāye meñ; kisi kī dast-giri yā uske fazl se; kisi kī ba-daulat yā uske iqbāl se.

Under your *auspices*, success is certain—Ap ke iqbāl (ap kī 'ināyat dast-giri yā ap ke fazl-o-karam) se kām-yābī yaqīnī hogī.

Auspicious, a. 1.—Jis meñ kām-yābī (kār-barāri yā kām-nikālne) kī alā-mateñ pāyī jāēn; jiski zāhirī sūrat achchhī ho; achchhā; 'umda.

An *auspicious* beginning—Achchhā āgāz; isī ibtidā jis meñ shurū' hī se kām-yābī kī sūrat namūd ho.

2.—Iqbāl-mand; bā-iqbāl; khush-nasib; sāhib-i-iqbāl; honhār.

☞ Applied to persons.

3.—Mubārak; sa'id; achchhā; hasb-i-hāl; muwāfiq; kisi bāt ke liye munāsib (mauzūn).

Authentic, a. 1.—Asli; kāzib yā masnū'i nahīn; jhūṭhā yā banāyā huā nahīn; asl meñ bhī wohī jo zāhir meñ ho.

☞ Applied to things.

2.—*Sanadī*; *mustanad*; jiskī sanad log māneñ; *sachchā*; *i'tibār* ke laiq; *istidlāl* ke qābil; *mu'tamad*.

☞ *Applied to persons.*

3.—(*Law*) Jo har tarah par zābite se mukammal aur qānūnan musaddaq ho; jiskī nisbat wāqī'i-zābite kī sab kār-rawāyī ho-kar qānūn ke mutābiq uskī tasdiq bhī huyī ho.

An authentic document—*Dastāwez-i-asli*; *dastāwez-i-gair-masnū'i*; *aisā wasīqa* jo bā-zābita murattab hokar qānūn ke mutābiq tasdiq bhī kiya gayā ho.

Authenticate, v. t. *Tasdiq* k.; kisi shai ko us subūt tasdiq yā takmil-i-zābita ke zarī'e se mustanad kar-d. jo qānūnan darkār yā us shai ko i'tibār ke laiq karne ke liye kāfī ho; takmila-i-qānūnī karke sanadī banānā; qānūn ke mutābiq tasdiq kar ke sanad (*i'tibār* yā māne jāne) ke qābil kar-d.

An authenticated deed—*Dast-āwez-i-musaddaqa*; *dast-āwez* jiskī tasdiq qānūn ke mutābiq huyī ho.

Authentication, n. *Tasdiq* k.; *tasdiq-i-qānūnī* yā munāsib; zarūrī ma'mūlī bātoñ ke anjām se kisi shai ko sanad ke qābil (*mustanad*) kar d. *Authenticity, n.* *Asliyat*; *sadāqat*; jiskī asliyat aur sihhat musallam ho; jiskā *sachchā* aur sahih honā sābit ho-chukā ho.

Author, n. 1.—Woh jisse kisi shai kī ibtidā ho; kisi shai kī banāne-wālā; kisi shai kī bāni-mabūnī; paidā k. w.; mūjid; kisi shai kī musabbib-i-haqiqī.

2.—Kisi kitāb kī tasnif k. w. yā likhne-wālā; *musannif*.

☞ *In distinction from a translator or compiler.*

Authoritative, a. *Iqtidār-i-jāiz* r. w.; *sanadī*; *mustanad*; jo istarah par qāim yā zāhir kiya gayā ho kī log uspar i'tibār karēñ yā use qabūl karēñ; *tahakkumāna*; *yaqīnī*; jisse ba-zāhir hukūmat pāyī-jāe; jisse izhār-i-hukūmat ho.

Authoritatively, ad. *Tahakkumāna*; hukūmat kī rāh se; hukūmat kī numāish ke sāth; hukūmat dekhilā ke; iḥtiyār-i-jāiz se; ba-tarz-i-mustanad.

Authority, n. 1.—Qānūnī yā aslī iḥtiyār hukūmat yā 'amal kī istih-qāq; iḥtiyār; hukūmat; iqtidār.

2.—Woh iḥtiyār jo rāe 'izzat yā qadr se hāsil ho; ru'b; dāb; dabāw; mānsab yā tarz-o-tariq kī asar (uskī waq'at); woh shai jiskā da'wā rāeñ aur tajwizōñ khwāh tadbirōñ ke wujūb yā tāyīd meñ kiya jāe; i'tibār; sanad.

3.—*Shahādat*; *gawāhī*; *gawāh*; *shāhid*; woh shakhs yā nawishta jisse kisi bāt kī tasdiq ho.

4.—*Shahādat* kī waq'at; *buzurgī* yā *barāyi*; *mu'tabari*; *sanad*.

5.—*Ijāzat* yā *ijāzat-nāma*; iḥtiyār yā wasīqa-i-iḥtiyār; *hukm* yā *hukm-nāma*.

6.—*Nazār* (*nazireñ*); sab se ā'lā darje kī 'adālat ke faisale jinkī pā-bandī uskī mātaht 'adālatōñ par wājib ho; *aisī* rāe khwāh *aisā* qaul yā bayān jisko ba-taur nazir ke mūn sakeñ (uspar 'amal yā uskī pai-rawī kar-sakeñ); woh kitāb jismeñ *aisī* rāe wagaira darj ho yā uske *mussannif* kī nām.

7.—Gavarmiñ; hukkām; 'āmiliu-i-riyāsāt; woh log jo 'hukūmat (hukm-rānī) karen; hākīm.

Authorize, v. t. 1.—Ikhtiyār d.; mukhtār yā mujāz k.; 'amal yā kām karne k. istihqāq d.; qādir k.; iqtidār 'atā k.

2.—Jāiz yā rawā r.; jāiz k.; qānūn ke rū so mubāh (rawā yā wājib) qarār d.; kisi sanad masalan rawāj yā 'awām kī rāe par qāim k.; mustanad k.

3.—Kisi shai par i'tibār k. (uski tāyid k. use sanad d. khwāh mustanad samajhnā).

Autograph, n. Kisi shakhs kī khās tahrir; kisi ke khās hāth kā likhā huā; koyī asli nawishta yā dast-khat.

“In opposition to an *apograph*, or copy.” *Worcester*.

Autograph, a. Kisi ke khās hāth kā likhā huā.

The bond bears an *autograph* signature of the debtor—Us tamassuk par mad-yūn ke khās hāth kī likhā huā dast-khat hai.

An *autograph* letter—Woh khat jise kātib ne khud (apne hāth se) likhā ho.

AUTRE DROIT, [o'ter drwā Fr.] (*Law*) Dūsre kā haq.

A person may sue or be sued *autre droit* (in *another's right*), as executor, &c. *Webster*.

AUTREFOIS, [o'ter fwā Fr.] (*Law*) Sābiq meñ; dūsre waqt.

AUTREFOIS ACQUIT, [Fr.] (*Law*) 'Uzr-i-barāat-i-sābiqa; kisi jurm ke ilzām se agli (sābiq kī) barāat kā 'uzr.

AUTREFOIS CONVICT [Fr.] (*Law*) 'Uzr-i-mākḥūzi-i-sābiqa; kisi jurm meñ pahle mulzam sūbit qarār pāne kā 'uzr.

Avail, v. t. 1.—Fāida uṭhānā; mustafid h.; naf'a uṭhānā.

“Used reflexively with *of* before the thing used.” *Webster*.

You should have *availed* yourself *of* this provision of the law—Munāsib thā ki is hukm-i-qānūn se tum fāida uṭhāte.

2.—Nāfi' h.; kisi maqsad ke anjām hāsil yā pūrā karne meñ madad d.; mu'in h.; sūd-mand h.

Your silence will not *avail* you in this matter—Is mu'āmale meñ apne sukūt se tumko madad na milegi (tumhārā sukūt ya'ni tumhārā chup yā khāmosh rahnā tum ko nāfi' na hogā).

To *avail one's self of*—Kisi shai se naf'a uṭhānā; kisi amr se fāida uṭhānā yā mustafid h.

Avail, v. i. Kām-kā h.; naf'a-bakhsh h.; kār-āmad h.; isqadar quwwat waq'at yā tāsir r. ki maqsad barāwe; fāida-bakhsh yā fāide kā (mufid) h.

Will the plea of misjoinder *avail*?—Kyā 'uzr-i-shumūl-i-bejā kār-āmad (mufid yā naf'a-bakhsh) hogā?

This line of action will not *avail*—Is tarz kī kār-rawāyī se kām na niklegā (kām na chalegā yā woh kār-āmad na hogā).

Avail, n. 1.—Fāida; naf'a; hāsil; sūd; jisse kām-yābi meñ madad mile.

The plea of *alibi* set up by the accused, is of no *avail*—Jo 'uzr-i-'adam-mau-jūdgi mulzam ne pesh kiyā hai usse kuchh fāida nahin hai.

2.—*pl.* Manāfi' yā āmadanī; mihnāt ashya ke farokht yā nīlām kḥwāh kiśi aiśi shai kī āmadanī jismen rupaye lagāye jāen.
Available, a. 1.—Jisse faida uṭhā-sakeñ; jise naf'a ke sāth kām meñ lū-sakeñ; faida-bakhsh; naf'a-bakhsh; mufid; bā-tāsir.

There are no funds available at present—Bi-l-fi'l is qadar sar-māya nahin hai jisse naf'a uṭhā-sakeñ (jise kām meñ lū-sakeñ).

2.—Qawī; jismen kār-barārī ke liye kāfī tāqat waq'at yā tāsir ho; mazbūt; bā-waq'at; bā-tāsir; jiskā asar ho-sake; jāiz.

This plea is available—Yah 'uzr qawī (kār-umad) hai.

Availableness, n. 1.—Amr-i-maqsūd meñ madad deno kī quwwat yā tāsir; faida-bakhshī; sūd-maudī.

2.—Jawāz-i-qānūnī; jawāz; mazbūtī; waq'at.

Avenge, v. t. Badlā lenā; kiśi burāyī karne-wāle kī munāsib sazā kar-ke ussō 'iwaz lenā; 'iwaz lenā; bair lenā; intiqām lenā; badī kī sazā d.; jo shakhś zarar pahuñchāwe uskī sazā-dihī so 'iwaz-mu'āwaza k.

He is anxious to avenge his wrongs—Jo burāyī usko sāth kī gayī haiñ (jo nuqsān usko pahuñchāwe gaye haiñ) unke 'iwaz (badlā) leno kā woh kḥwāh hai.

Aver, v. t. 1.—Yaqīn ke sāth kahñā; puḥtagī se zāhir k.; sach bāwar kar-ke bayān k.; mazbūtī se kahñā.

2.—(Law) Tasdīq k.; tasdīq par āmāda h. See Averment.

Average, n. Woh mutawassit raqam yā miqdār jo gair-musāwī raqmon yā miqdāron se nikālī jāe; ausat; partā.

Upon or on an average—Ba-hisāb-i-ausat; ausat ke i'tibār se (rū se); parte ke mutābiq; sardar; gair musāwī 'adadon yā raqmon kī ausat nikālkar.

To strike an average—Ausat nikālñā; partā lagāñā baiḥāññā yā bichhāññā.

Average, a. Mutawassit; ausat darje kā.

An average rate—Sharh-i-mutawassit; ausat sharh; woh sharh jo ausat ke lihāz se ho; dar jo parte se ḥashro.

Average, v. t. 1.—Ausat nikālñā; partā lagāñā (phailāññā yā bichhāññā).

2.—Kayī shakhson par unke hisse ke mutābiq taqsim k. (bāntñā yā phailāññā); ek andāz-i-mu'aiyan par kayī shakhson par mungasim k.

To average a loss—Koyī andāz qāim karke kiśi nuqsān kā kayī shakhson par phailāññā (bichhāññā yā bāntñā kḥwāh unke zipme k.).

Average, v. i. Ausat ke hisāb (rū yā lihāz kḥwāh i'tibār) se h.; parto ke mutābiq h. yā partā parñā.

The losses of the owners will average 25 rupees each—Parte ke hisāb se mālikon ko fi kas pachis rupaye kā kḥisāra paregā.

Averment, n. 1.—Puḥta bayān; bayān jo yaqīn ke sāth kiya jāe; bayān jo mazbūtī se kiya jāe; izhār; iqrār; bayān yā zāhir k.

2.—Tasdīq; shahādat se subūt.

3.—(Law) Mudda'a 'alaih kā yah kahñā ki ham apne 'uzr ke wujūb ke subūt par āmāda haiñ; muqaddame meñ min-jumla farīqain ke kiśi farīq kā yah kahñā ki ham apne bayān ke sābit karne par mus-ta'id haiñ; wāq'at kā yaqīnī taur par yā puḥtagī ke sāth bayān; 'umūman subūt.

“In any stage of pleadings, when either party advances new matter, he *avers* it to be true by using this form of words 'and this he is ready to verify.' This was formerly called an *avermēt*. In modern pleading, it is termed *verification*.” Blackstone—Webster.

Averse, a. Mukhālīf; kisi bāt kā 'ādatan nū-pasand k. w.; kisi bāt par 'ādatan rāzī nahīn.

Followed by *to*.

Aversion, n. 1.—Dil kā rāgib na h.; dil kā phirā rahnā; nafrat; kisi shai kī taraf se tabī'at kī kashish; kisi shai kī taraf dil kā māil na h.

"It ought generally to be followed by *to* before the object.

Sometimes it admits of *for*." *Webster*.

2.—Khāsiyat yā mizāj kā ikhtilāf.

3.—Woh shai jisse tabī'at mutanaffir ho; jis shai kī taraf dil rāgib (māil) na ho. [dūr k.

Avert, v. t. 1.—Phernā yā phirā d.; palaṭnā yā palṭā d.; kanāro kar-d.;

To avert the eyes from an object—Kisi shai kī taraf se nazar pher lenā.

To avert one's ire—Kisi kā gussa pher d. yā dūr k.

2.—Bāz r.; āne na d.; palṭā d.; insidād k.; nāzil na hono d.; rok d.; ṭāl d.

To avert an approaching calamity—Kisi musibat ko jo pahuñchne ke qarīb ho ṭāl d. (āne na d. yā baz r. khwāh rok d.).

Avocation, n. 1.—Kisi kām kī taraf se tabī'at kā pher lenā.

2.—Woh chhoṭe chhoṭe ta'alluqāt (woh khatīf khafīf bāteñ) jinkī taraf mukhātab hone ke liye koyī shakhs apne ma'mūlī yā khās kām ko chhor de; woh shuḡl yā kām jiskī wajh se aslī kām se hāth khīñch lenā paṛe.

Avoid, v. t. 1.—Gurez k.; kisi se dūr yā kanāre rahnā; kisi se parhez (ijtināb) k.; kisi se alag nyāre yā pare rahnā.

To avoid the company of gamblers—Juāriyōñ kī suhbat se kanāre rahnā (unkā mīth na r. yā unse ham-suhbat na h.).

2.—Bachā jānā; ṭāl d.; yah koshish k. ki jo bāt manzūr na ho woh hone na pāye.

To avoid expense—Sarf bachā jānā ya'nī agar kharch k. manzūr na ho to nīsī fikr k. ki woh hone na pāye (ṭāl jāe).

3.—Bachānā yā bachā jānā; apne ūpar āne yā paṛne na d.

To avoid a blow—Apne ūpar zarb āne na d.; kisi kī wār ko bachā jānā.

4.—(Law) Bātil k.; ka-l-'adam k.; faskh k.; rad k.; be-tāsīr yā gair-nāfiz kar-d.

How can that gift be avoided?—Woh hiba kyūñkar bātil ho-saktā hai? The deed cannot be avoided—Woh wasīqa bātil (ka-l-'adam yā gair-nāfiz) nahīn kiya jī-saktā.

5.—(Law) Kisi farīq kā koyī aisī nayī bāt pesh k. jisse dūsre farīq kā bayān bātil ho-jāe.

Avoidable, a. 1.—Jisse bach sakeñ dūr rah sakeñ yā gurez kar-sakeñ; gurez ko qābil; jisse ijtināb ho-sake; jisse dūr bhāg sakeñ.

2.—Bātil mansūkh yā rad hone ke lāiq; qābil-i-ibtāl yā istirdād.

Avoidance, n. 1.—Gurez; bachāw; ijtināb; parhez.

2.—(Law) Tansīkh; ibtāl; istirdād; rad bātil yā nā-kārgar kar-d.

3.—(Law) Kisi 'uzr ke jawāb mein koyī nayī bāt pesh karko uske asar-i-qānūnī se bach-jānā.

Avow, v. t. 1.—Barmalā kahū; khulkar (fāsh-fāsh) iqrār k.; sāf-sāf iqrār qabūl yā taslim k.; dil kholkar iqrār yā 'tirāf k.; sāf yā sachehe dil se qabūl k.

2.—(Law) Jo fī' ho-chukā ho use qabūl karke jāiz thahrānā.

Avowal, n. Izhar-i-fāsh; jo bāt barmalā kahī jāe; woh bāt jo bi-ragbat aur jī kholkar taslim ki-jāe.

Avowant, n. (Law) Qurqī-i-bejā kī nālīsh kā mudda'ā 'alaih jo us qurqī ke jāiz hone kī nisbat 'uzrāt pesh kare.

Avowed, p. a. Jiskā izhār ba-tarz-i-fāsh huā ho; jo qabūl kiya gayā ho; jiskī nisbat iqrār huā ho; musallam; jo khandā-peshāni se taslim kiya gayā ho. [qabūl karke.

Avowedly, ad. Barmalā; sāf sāf; fāsh fāsh; khulā khulā; sāf dilī se
Avowry, n. (Law) Baqāyā-i-lagūn yā khisāra wāgaira ke wusūl karne ke liye jisne jāe-dād qurq karāyī ho uskā be-jā qurqī kī nālīsh ke dāir hone par us qurqī ke jāwūz kī nisbat 'uzrāt pesh k.

Avulsion, n. (Law) Daryā kī tūgāni yā uske zor se bahne kḥwāh uske bahāw ke yakāyak tabdīl hone kī wajh se jisse ek shakhs kī haqīyat kā hissa kaṭ-kar dūstre shakhs kī haqīyat meṅ mil-jātā hai arāzī kā ek shakhs kī haqīyat (zamīndārī yā mahāl) se dūstre shakhs kī haqīyat meṅ daf'atan shāmīl hojānā. Jo mahāl istarah par 'alāhida hotā yā kaṭ-jītā hai uskā mālik wohī shakhs rahtā hai jiskī milkiyat woh ibtidāan rahā ho.

Await, v. t. 1.—Kisi kā muntazir rahnā; kisi kī intizār meṅ rahnā; kisi kī rāh dekhte yā takte rahnā; mutarassid (ummedwār) h. yā rahnā; kisi ke liye taiyār (musta'id) rahnā.

2.—Kisi ke liye jam' yā taiyār rahnā; maujūd yā hāzīr rahnā; kisi ke liye kḥazāne meṅ rakkhā rahnā; kisi kī nisbat āyinda par zuhūr meṅ āne (hone yā wāqī' hone) ke liye maujūd rahnā.

Award, v. t. Tajwīz hukm yā faisala-i-'adālat ke rū se dilānā; hukm se (sudūr-i-hukm ke zarī'e se) dilānā; tajwīz karke dilānā; hukm sādīr k.

☞ "This word is appropriately used to express the act of arbitrators in pronouncing upon the rights of parties; as, the arbitrators *awarded* damages to A. B." *Webster*.

Award, v. i. Faisal k.; tajwīz k.; faisala sādīr k. [tajwīz.

Award, n. (Law) 1.—Panchoṅ kā faisala; faisala-i-sālīsī; sālisoṅ kī

2.—Woh kāgaz jispar sālisoṅ kā faisala likhā ho; faisala-i-sālīsī; panchoṅ kā faisal-nāma.

Aware, a. Muttalā'; āgāh; wāqīf; khabar yā qarīne se kisi wāqī'a (kisi amr ke hone yā zuhūr meṅ āne) kā mutarassid (uskā muntazir yā uskī ummed r. w.).

☞ Followed by *of*.

Away, ad. 1.—Maujūd nahīn; gair-hāzīr; dūr.

The master is *away* from home—Sāhib-i-khāna ghar par nahīn hai.

☞ "It is much used in phrases signifying moving or going from; as, go *away*, send *away*, run *away*, &c.; all signifying departure, or separation to a distance." *Webster*.

2.—Chalā jā; dūr ho; āo chalen; āo chalo; ajī chalo.

☞ "In this sense, *away* is used as an exclamation and denotes command or invitation to depart." *Webster*.

☞ With verbs, it serves to modify their sense, and form peculiar phrases; as,

To throw away—Pheñk d.; de-d.; be-hūda zāī k.; be-wuqūfi se barbād kar-d.; kho d.; gāiwā d.

To trifle away—Khafif khafif harakāt (bātoñ) meñ khonū yā sarf kar-d.; sustī (kūhili yā ūskat) meñ nuqsāu ya kharch k.

To drink away—Sharūb-khwāri meñ kho-d.; sharūb pine meñ urā d.

To squander away—Fuzūl-kharchī meñ tabūh kar d. (urā d.).

To make away with—Halāk k.; mār-dālnā; nest-o-nābūd kar-d.; tabūh yā gārat kar-d.; bar-bād kar-d.; talf kar-dālnā.

Away with one—Iske ma'nī yah haiñ kī us shakhs ko yahāñ se dūr yā kanāre le-jāo (dūr kar-do yā haṭā do.)

B

Back, *n.* 1.—Piṭh; pusht; zahr; jānwaroñ ke jism kā woh hissa jismeñ rīṭh hotī hai; insān ke jism kā picḥhlā aur dūsre jānwaroñ ke jism meñ ūpar kā hissa.

2.—Ek chaurā ūñchā ṭilā; qulla-i-koh.

3.—Picḥhe kā hissa.

☞ Opposed to the *van*.

4.—Kisī shai kā picḥhlā hissa; picḥhwārā; pusht; 'aqab; puṭṭhā; pushta.

☞ Opposed to the *front*.

5.—Kisī āle (hathiyār) kā dabiz (moṭā) hissa; pusht.

☞ Opposed to the *edge*.

6.—Kisī shai kā woh hissa jo nazar ke bāhar ho yā uske dūsre hisse kī nisbat kam nazar pare.

7.—Jism kā berūnī hissa yā kul jism.

He has not clothes to his back—Uskī piṭh (uske jism) par kapre nahīñ haiñ.

To turn the back on one—Kisī se hiqūrat se pesh ānū (usko haqīr yā nū-chīz samajhnā); kisī ko chhoṛ d. yā uskī khabar-girī na k. (khabar na lenā).

To turn the back to one—Kisī ko apne se baṛā munnā.

To turn the back—Jūnā yā chale jūnā; gāib ho-jūnā yā maujūd na rahnā; nikal yā ṭal jānā.

Behind the back—Khufyatan; chhip-kar; kisī ke picḥhe yā uskī gaibat meñ.

Back, *ad.* 1.—Jahāñ se koyī āyā ho wahīñ.

To go back—Wāpas jūnā; palat yā laut jānā; jahāñ se ānū huñ ho wahīñ phir jānā.

2.—Kisī hālat-i-sābiqa par 'aud k.; jo hālat yā kaifiyat pahle rahī ho usī meñ phir ho-jānā (par-jānā).

To go back to poverty—Mufliśī kī hālat meñ phir ho-jānā (phir mufliś ho-jānā); joñ kā toñ mufliś (garib yā tihī-dast) ho-jānā.

3.—Pichhe; āge na rakhnā; āge nā ānā; pesh na k.; rok r.; bāz r.

To keep *back* a part—Kuchh dabā r. (bi-l-kul pesh na kar-d.).

4.—Guzre huye zamāne yā bitī huyī bāton kī taraf.

To look *back* on former āges—Pichhle (agle yā guzashta) zamānon par (unki taraf) phir lihāz k.

5.—Phir; wāpas.

To give *back* the money—Rupaye pher d. (unheñ wāpas k. yā phir de-d.).

6.—Mukarrar; do-bāra; ek martaba aur.

Back, *v. t. 1.*—Charhnā; sawār h.; pīth par charhnā yā sawār h.

To *back* a horse—Ghore par sawār h.

2.—Tāyid k.; madad yā taqwīyat d.; sahārā d.; himāyat k.; sañbhālnā; pushtī d.

The assessors were *backed* by the court—'Adālat ne asesaron kī tāyid kī.

3.—Pichhe ko hañkā yā haṭā d.; bhagā d.; kanāre kar-d.

To *back* oxen—Bailon ko pichhe kī taraf hañkz yā lauṭā d.

4.—Pushta lagānā; pushta-bandī k.; puṭṭhā lagānā.

To *back* a book—Kisī kitāb meñ pushta yā puṭṭhā lagānā.

To *back out*, or *back down*—Kisī takrār se kanāra-kash h. (usse haṭ-jānā yā bāz ānā); kisī qaul se phir-jānā (munharif h.). [dār h.

To *back up*—Himāyat k. yā hāmi h.; sahārā d.; taqwīyat d.; kisī kī zimma-
To *back up* one's friends—Apne doston kī himāyat k.

Back, *v. i.* Pichhe ko haṭnā yā chalnā.

The horse refusēs to *back*—Woh ghorā pichhe ko nahīn haṭtā.

Back, *a.* Pichhlā; zamāne ke lihāz se dūr; samt ke lihāz se pichhe.

Back-door, *n.* Darwāza jo makān ke pichhwāre (pichhe kī taraf) ho; chor-khirkī; parde kī rāh; sīdhe āne jāne kī rāh nahīn. [nahīn.

Back-ground, *n. 1.*—Pichhwārā; pichhe kī zamīn yā'nī agwārā yā sahn

2.—Gosha-nashīnī ('uzlat-guzīnī) kī jagah; jagah jo sab se kanāre ho; jagah jo tārīkī meñ ho; aisī jagah jis-par logoñ kī nazar bahut kam pare; tārīk yā sāya-dār maqām. [jāe-zarūr.

Backhouse, *n.* Woh makān jo sadr makān ke pichhe ho; pāikhāna;

Backward, } *ad. 1.*—Pīth āge kiye huye ya'nī jis taraf jānā ho usī

Backwards, } taraf ko pīth (pusht) phere huye; ultā; ultē pānw.

To move *backward*—Ultē pānw chalnā.

2.—Pichhe ko.

To throw the arms *backward*—Bāzū pichhe ko patakānā.

3.—Pīth ke bal; jismeñ pīth niche ho-jāe.

To fall *backward*—Pīth ke bal (chit) girnā; is tarah girnā kī pīth niche ho-jāe.

4.—Guzre zamānon yā mājaron kī taraf; zamāna-i-guzashta meñ.

To look *backward* on the history of man—Insān ke hālāt-i-guzashta par nazar k.

5.—Ba-tarz-i-ma'kūs; ultā.

6.—Bihtarī kī hālāt se abtarī kī hālāt meñ.

Public affairs go *backward*—Umūrat-i-sarkārī abtar hote jūte haiñ.

7.—Jāuib (samt)-i-mukhālīf ko; ultā.

"We beat them *backward* home." *Shak.*

Ham logon ne unheñ mārkar (unpar zad-o-kob karke) unko ultā ghar kī taraf phirā diyā.

8.—Aslī silsilo ke k̄hilāf; ultā; maqlūb; āk̄hir se shurū' kī taraf.

"What is *a b* spelt *backward*?" *Shak.*

Agar *a b* kī tahajjī ba-tarz-i-maqlūb (ultī) kī-jāe to kyā hāsīl hotā hai?

Backward, a. 1.—Rāzī nahīn; nā-rāz; khwāhān nahīn; mutaassif; mutaammil; pas-o-pesh meñ; āgā-pichhā kartā huā; sust; der k. w.

"Backward to be slaves." *Pope.*

Gulām banne par rāzī nahīn.

2.—Kund-zihñ; tez-fahm nahīn; kaudān; jo jald taraqqī na kare.

A backward learner—Aisī muta'allim jo kund-zihñ ho (sikhne meñ jald taraqqī na kare).

3.—Jiskā wuqū' ma'mūlī waqt ke ba'd ho; jo waqt par na ho; jiskā wuqū' ba-der (tawaqquf ke sāth) ho.

The season is backward—Mausim talū jūtā hai (uske āne meñ der ho rahī hai).

Bad, a. Achchhī sifaton kā muhtāj 'ām isse kī woh jism se ta'alluq rakhtī hoñ yā dil se; muzir; zarar-rasūn; ranj-dih; pur-dard; nā-muwāfiq; nāqis yā nā-mukammal; burā; bad; k̄harāb; achchhā nahīn.

"Bad expresses whatever is injurious, hurtful, inconvenient; unlawful, or immoral; whatever is offensive, painful, or unfavourable; or what is defective." *Webster.*

Bad in law, or legally bad—Qānūnī nāqis; qānūn ke rū se pūrā kāmīl yā mukammal nahīn.

A bad character—Bad chalan shakhs; bad-waz'; bad-ma'ūsh; woh shakhs jiskī chāl achchhī na ho (jiske tariq bure hoñ).

Badge, n. 1.—Woh nishān 'alāmat yā aur koyī shai jiske pahanne se kisi k̄hās jagah yā naukari meñ kisi shakhs kī nisbat tamīz kī-jāwe; tagma; chaprās; partalā.

The badge of a policeman—Mulāzim-i-pulis kī chaprās.

2.—Kisi amr kī 'alāmat; kisi bāt kī nishānī.

Badly, ad. Burī tarah se; achchhī tarah se nahīn; sakht yā barī; shiddat se; bad-bakhtī se; ba-tarz-i-nā-mukammal; nā-tamām.

Badness, n. Burāyī; badī; k̄harābī; qubb; achchhī sifaton kā na h.

Baffle, v. t. Makr se bachā jānā; hila-bawāla karke t̄al d.; bātīl yā shikast kar-d.; muntashar kar-d.; mahrūm k.; ghabrā-kar rad kar-d.; rāegān kar-d.

Bag, n. 1.—Thailā; borā; kapre yā chamṛe wagaira kā thailā jismeñ galla rupaye aur dūsri chīzeñ hifāzat kī nazar se yā kabīn le-jane ke liye rakkhī jāeñ; kīsa; thailī; torā; baṭuā; gaṭhiyā; gāñṭh.

2.—Kisiqadar koyī chīz jisko thaile yā gāñṭhiye wagaira meñ bhar-kar bāzār meñ le-jāeñ. [aur dūsre zarūrī asbāb.

Baggage, n. 1.—Fauj ke dere-k̄heme kapre-latte khāne-pīne ke bartan

2.—Pahanne ke kapron aur dūsri zarūrī yā āram kī chīzon ke sundūq thaile wagaira jo musāfir apne sāth safar meñ le-jāte haiñ.

"The English usually call this *luggage*." *Webster.*

Bail, v. t. (Law) 1.—Zamānat par rihā k. yā-*chhornā*; kisi mulzam yā qaidī ko uskī hāziri kī zamānat le-kar giriftāri yā hirāsāt se *chhor* d. (rihā yā *khalās* k.).

The accused have been *bailed* by the magistrate.—Hākim-i-faujdarī ne un mulzamoṃ ko zamānat par *chhor* diyā hai.

2.—Hāzir-zāminī k.; zamānat-nāma-i-hāziri likh-kar kisi ko giriftāri se *chhorānā*.

There is no one who would *bail* the accused.—Is mulzam kī hāzir-zāminī k. w. koyī nahīn hai.

“The word is applied to the magistrate or the surety. The magistrate *bails* a man, when he liberates him from arrest or imprisonment, upon bond given with sureties. The surety *bails* a person when he procures his release from arrest by giving bond for his appearance.”
Blackstone—Webster.

3.—Kisi khās maqsad ke liye koyī chīz kisi shakhs ko is mu’āhada-i-sarīhī yā zimīnī par ba-taur amānat ke hawāla kar-d. kī woh ya’nī amānat-dār apnā mu’āhada imān-dārī se purā karegā; saunpnā; hawāla k.

To *bail* cloth to a tailor to be made into a garment—Poshāk bauāne ke liye kaprā darzi ko amānatnā d.

Bail, n. (Law) 1.—Zamānat; hāzir-zāminī; zar-i-zamānat; rupaye jo zamānat meṃ dākhil kiye jāen.

The man is out upon *bail*—Woh shakhs zamānat par rihā (*chhūtā*) hai.

To ask for *bail*, or to require to give *bail*—Zamānat talab k. yā *chālmā*.

Excessive *bail* ought not to be required—Andāz se ziyāda zamānat kī talab k. munāsib nahīn hai.

To tender *bail*—Zamānat dākhil k. yā manzūri ke liye pesh k.

To admit or hold to *bail*—Zamānat par rihā k.; zamānat le-kar *chhor* d.

To discharge or release on *bail*. *Vide supra.*

To require *bail* in proportion to the means and station in life of the accused—Mulzam kī istitā’at aur haisiyat ke mutābiq zamānat talab k.

To be on *bail*, or out upon *bail*—Zamānat par rihā (*chhūtā*) rahnā.

To reduce a *bail*—Kisi zamānat kī ta’dād kī kam k.

In default of *bail*—Zamānat dākhil na karne kī hālāt meṃ; dar-sūrat-i-’adam-i-idkhal-i-zamānat.

To forfeit a *bail*—Zar-i-zamānat kī wāpasi kī haq kho d.

[ligayī ho.

The person *bailed*—Woh shakhs jo zamānat par *chhūtā* ho yā jisse zamānat

To stand *bail*—Zāmin h. yā zamānat k.

2.—Zāmin yā hāzir-zāmin; woh shakhs yā ashkhās jo zamānat karen; woh shakhs yā ashkhās jo kisi qaidī yā giriftār-shuda shakhs ke ’adālat meṃ hāzir hone yā rahne kī zamānat karke use hirāsāt se rihā karāwen.

The *bail* must be real, substantial bondsmeṃ—Zarūr hai kī zāmin aslī aur zi-istitā’at ashkhās hon.

“In this sense, *bail* is not used with a plural termination.”
Webster.

Bailable, a. 1.—Zamānat par rihā hone ke qābil; jo zamānat par chhūṭ sake.

❧ Used of persons.

A person accused of murder is not *bailable*—Jis shakhs par qatl-i-'amd kā ilzām lagāyā gayā ho woh zamānat par rihā nahīn ho-saktā.

2.—Zamānat ke qābil; jiskī nisbat zamānat ho-sake.

The offence of causing hurt is *bailable*—Jurm-i-zarar-rasūnī zamānat ke qābil hai (uski nisbat zamānat ho-saktī hai).

A *bailable* offence—Jurm-i-qābil-i-zamānat; aisā jurm jiskā mujrim yā mulzam qānūnī zamānat par rihā ho-sake.

Bail-bond, n. (Law) Zamānat-nāma; dast-āwez yā wasīqa-i-zamānat; woh dast-āwez jo mudda'ā 'alaih aur uske zāmin kī taraf se uske (mudda'ā 'alaih ke) 'adālat meñ yaqīnī hāzīr hone kī nisbat likhī jāe.

A forfeited *bail-bond*—Woh zamānat-nāma jisko shara'it kī ta'mil na hone kī wajh se zāmin ko zar-i-mundarija-i-dast-āwez bataur tāwān ke denā parē.

Bailee, n. (Law) Amīn; amānat-dār; woh shakhs jise māl ba-taur amānat ke sipurd kiya jāwe aur jisko us amānat-dārī ke maqāsīd ke liye uski nisbat ek muhdūd haqq-i-milkīyat hāsīl ho aur uskā qabza-i-'ārīzī uspar rahe.

❧ Opposed to *bailor*.

Bailer, } n. (Law) Amānat-dihanda; jo shakhs kisī maqsad-i-klās ke
Bailor, } liye koyī māl amānat ke taur par kisī dūsrē ko sipurd kare.

Bailment, n. (Law) Kisī maqsad-i-klās ke liye is mu'ahada-i-sarīhī yā zimīn par māl kā amānatī sipurd kiya jānā kī amānat meñ khiyānat na kī-jāwegī.

Bake, v. t. 1.—Tanūr yā bhaṭṭhī meñ khwāh āg ke aṅgarōn par yā āftāb kī shu'ā' (kiron) se garm khusht aur saḥt k.; pakānā; khāne ke liye taiyār k.

To *bake* bricks—Inṭeñ pakānā. The sun *bakes* the ground—Dhūp zamīn ko pakā detī hai (use khusht aur saḥt kar-detī hai). To *bake* bread—Roṭī pakāna (taiyār k. jaise tanūr meñ).

2.—Sardī se karā (saḥt) k.

"The earth is *baked* with frost." *Shak.*

Zamīn pāl se saḥt ho-jātī hai.

Bake, v. i. 1.—Khānā pakāne kā kām k.; ta'am-pazī k.; bāwarchī kā kām k.; tabbākhī k.

2.—Pak jānā yā paknā; garmī se khusht aur saḥt ho-jānā (sūkh kar karā ho-jānā).

The bread *bakes*—Roṭī pak-jātī yā pak-uthtī hai. The ground *bakes* in the hot sun—Dhūp kī garmī se zamīn khusht aur saḥt ho-jātī hai.

Balance, n. 1.—Tarāzū; tolne kā kāntā; dānī; tak.

2.—Bāqī; zar-i-bāqī; baqāyā; jisqadar hisāb ke donoñ pahlū (jam' wa kharch) ke barābar karne ke liye kam ho.

Balance of an account—Bāqī-i-hisāb yā hisāb kī bāqī.

An old *balance*—Pichhlī bāqī; sābiq bāqī; aglī bāqī. [ke qābil na ho.

An irrecoverable *balance*—Bāqī-i-gair mumkin-i-wusūl; jo bāqī wusūl hone

A nominal balance—Bāqī-i-farzi yā barāe-nām.

To realize or recover a balance—Bāqī wusūl k.

To strike a balance—Bāqī nikālā.

pl.—Bāqiyāt.

Current balances—Bāqiyāt-i-hāl yā bāqiyāt-i-hisāb-i-rawān.

Balances of accounts current—Vide supra.

Balances in train of liquidation—Bāqiyāt-i-dāiru-l-wusūl; jo bāqiyāt daurān-i-wusūl meñ hoñ (wusūl ho rahī hoñ).

Outstanding balances, or balances of past years—Pichhli bāqiyāt; bāqiyāt-i-sanīn-i-māziya; bāqiyāt-i-sanawāt.

Doubtful balances—Bāqiyāt-i-mushtabahu-l-wusūl.

3.—Bāham muqābala yā wazn (āpas meñ milānā yā tolnā); tashkhis.

Upon a balance of the evidence adduced on both sides—Shahādāt-i-pesh-shuda-i-jānibain kā jab bāham muqābala karen.

4.—Waq'at ikhtiyār yā nafa wagaira meñ barābarī; ham-wazn yā ham-palla h.; muqābala meñ barābar tulūā (ṭhaharnā).

Balance, v. t. 1.—Wazn meñ barābar k. jaise batkharon kā tarāzū ke pallon meñ; tarāzū meñ tolnā; tolnā yā wazn k.

2.—Ta'dād waq'at wazn yā andāz wagaira meñ barābar k.; ham-wazn yā ham-palla k.

3.—Wāsil-bāqī k.; lekhe kī bidh milānā; jam'-kharch kā milān karke jo kuchh kamī-beshī nikle use adā k. tākī hisāb meñ farq na rahe (woh barābar ho-jāe); tasfiya-i-hisāb k.; hisāb sāf k.; niptānā; chuktī k.; jam'-kharch k.; jor'kar nafa-nuqsān kā hāl daryāft k. yā yah dekhnā kī jam' ziyāda hai yā kharch.

4.—Bāham muqābala k.; tashkhis k.; waq'at wagaira ke lihāz se ek dūstre se muqābala k. (milānā).

Balance, v. i. 1.—Wazn meñ barābar h.; ham-wazn h.; donoñ taraf barābar wazn r.; tol meñ barābar h. (barābar tulūā). [bar hai.

The scales balance—Donoñ pallon kā wazn barābar hai; is tarāzū kī tol barā-

2.—Pas-o-pesh k.; āgā-pichhā k.; taammul k.; waswasa k.; jo rāeñ ba-zāhir yaksān mazbūt hoñ unkī nisbat hais-bais meñ par-jānā; mukhtalif rāeñ ke mā-bain pas-o-pesh k.

Balance-sheet, n. Fard-i-bāqī; tauzī; woh kāgāz jismeñ jam'-kharch yak-jā karke bāqī dekhlayi jāe.

Bald, a. 1.—Jo qudrati yā ma'mulī tariq par bāl patte par yā daraḡht wagaira se dhakā na ho.

A bald man—Chandlā shakhs; woh ādmī jiske sar meñ bāl na hoñ; ganjā.

A bald mountain—Pahār jispar daraḡht wagaira kā sāya na ho.

A bald eagle—'Uqāb jise par na hoñ; be par kā 'uqāb.

2.—Jismeñ woh shai na ho jo zebāish ke liye munāsib ho; us shai se khālī jo khush-numāyī ke liye mauzūn ho; jismeñ khūbsurtī yā 'umdagī ke liye kuchh milāyā na gayā ho; jismeñ fasāhat wa balāgat na ho; jismeñ kisī tarah kī san'at na ho; jismeñ mahz lafzon kī pā-bandī ho; nirā lafzī; sāda; be-lutf; phikā; be-nāmāk.

A bald translation—Nirā lafzī tarjama; tarjama jismeñ kisī qism kī 'ibarat-ārāyī na ho (jismeñ mutarjīm ne kuchh namāk-mirch na milāyā ho).

Bale, n. Kabiñ le-jāne yā bhejne ke liye kapre meñ rassī se bāndhā huā māl kā buqcha; gathrī; gāñth; gathiyā. [gathrī banānā.

Bale, v. t. Gathrī banānā; māl ko kapre meñ rassī se bāndh kar uskī

Band, n. Guroh; gol; tāifa; jamā'at; woh log jo kisi maqsad-i-ām ko anjām meñ mussallah hokar sharik hoñ.

A band of dacoits—Dākuon kī jamā'at yā gol.

Bandit, n. pl. Bandits or Banditti, Jo qānūn ko na māne; jo apnī jān ko na dare; dākū; rahzan; quttā'u-t-tariq; luṭerā; qazzāq.

“The plural *banditti* is sometimes used as a collective noun.”

Webster.

Bandy, v. t. 1.—Mār-kar idhar udhar yā āge piche kar-d.; geñd kī tarah kabhi āge ko phatak d. (mār-kar kar-d.) kabhi piche ko.

2.—Āpas meñ tabādala k.; āpas meñ adlā-badlā k.

To *bandy* words—Kahñ sunnā. To *bandy* looks—Nazreñ (zūkhēñ) chār k.; ek dūstre kī taraf taknā yā dekhnā.

3.—Uchhālū jaise ek shakhs se dūstre shakhs kī taraf; dāñwāñ-dol k.; phenkū; hilānā-dolānā; sargamī se bahs k.

Bandy, v. i. Muqābale meñ kisi shai ko apnī apnī taraf khīñchnā.

Bane, n. 1.—Zahr-i-halāhal (aisa zahr jo muhlik ho ya'nī jiske khāne se khāne wālā mar jāe); aisi koyi bāt jisse nā-guzīr (khwāhī na khwāhī) nuqsān mazarrat yā barbādī ho; tabāhī yā tabāhī kā bā'is sabab yā zarī'a; shai-i-muzīr (woh bāt jiskī wajh se nuqsān ho).

Vice is the *bane* of society—Bādī se logon par tabāhī aī hai.

To do a thing to one's *bane*—Aisi bāt yā aise fi'l k. jise kisi ko mazarrat pahūñche.

2.—Ek qism kī bīmāri jo bheriyon ko hoti hai.

“More commonly termed the *rot*.” *Webster.*

Baneful, a. Zahrilā ya'nī zahr kī khāsiyat r. w.; muzīr; halākat barbādī yā tabāhī kā bā'is; zarar-rasāñ.

Banish, v. t. 1.—Jalā-watan k.; kisi ko ba-hukm-i-hākim apne mulk se chalo jāne par majbūr k.; kisi ko apne mulk se nikal-jāne kā hukm d.; shahr-badar k.

2.—Nikāl d.; dūr kar-d.; daf' kar-d.; hñā d.

To *banish* sorrow—Ranj ko dūr kar-d.

Banishment, n. 1.—Jalā-watani; apne mulk se nikāl diyā jānā; shahr-badari; hākim-i-'usr kā kisi shahrī se jabrīya uskā watan chhoṛā d.

2.—Daf'iya; dūr kar-d.; nikāl d.; ikhrāj.

Bank, n. 1.—Pushta; bāndh; miṭṭī kā ṭilā dhūhā dīhā yā uskī dher.

To cast or throw up a *bank*—Pushta yā bāndh banānā; gil-andāzi k.

2.—Kanāra yā karārā; tīr yā taṭ; sāhil.

3.—Woh mahājani koṭhī jahāñ rupaye amānatan rakke yā logon ko qarz diye-jāweñ yā unkā her-pher (bāham tabādala) ho yā jahāñ se rupaye kabhiñ bheje jāweñ khwāh hundi wagaira lekar kabhiñ rawāna kī jāwe; bank yā bank-ghar.

4.—Bank kā sarishta; woh jagah jahāñ mulāzimīn-i-bank uskā kār-o-bār anjām karen.

Bank, v. t. Pushta banānā; bāndh bāndhnā; pushte se ghernā mahfūz yā mazībūt k.

Bank, v. t. Bank meñ rupaye jam' k.; bank kā kār-ḡhānā k.; mahājani koṭhī chalānā; len-den k.

Banking house—Mahājani koṭhī; woh jagah jahān mahājani kār-o-bār ho.

Bankable, a. Jo bank meñ liyā-jā-sake (qabul ho-sake); jiske rupaye baṭṭe ki minḡhayī ke ba'd bank se mil sakeñ.

These bills are not bankable—Yah hundiyān is qābil nahīn haiñ ki bank meñ qabūl hoñ (li-jāweñ).

This note is bankable—Is lot ke rupaye baṭṭiz de-kar bank se mil sakte haiñ.

Bank-book, n. Woh kitāb jismeñ bank-ghar ke ahl-i-kūr us shakhs kā jam'-kharch likh-dete haiñ jo bank se len-den (dād-sitad) rakhtā ho.

Bank-credit, n. Woh i'tibār jiske rū se koyī shakhs kafālat-i-munāsib de-kar us qadar rupaye jinkī ta'dād bā-ḡhudhā tai ho-chukī ho bank se le saktā hai.

Banker, n. Mahājan; sarrāf; sāhukār; koṭhī-wāl; seṭh; sāh; woh shakhs jo rupaye kā len-den kare rupaye le-kar kahīn bheje yā hundī wāgaira kharīd kare aur beche yā isī qism kā aur kār-o-bār kare.

Banking, n. Mahājani; sarrāfa; koṭhī-wāl kā kām; mahājani kā kār-o-bār.

Banking, a. Mahājani yā sarrāfe ke muta'alliq; bank se nisbat r. w. yā jo bank ki taraf se kiya jāe.

A banking firm—Mahājani koṭhī; len-den ki koṭhī.

Banking business—Mahājani; sarrāfe kā kār-o-bār yā sarrāfa; len-den.

The proprietor of a banking firm—Koṭhī-wāl; sāhukār; seṭh; mahājan.

Bank-note, n. Hundī ki qism ki woh tahrīr jo bank se jāri hotī aur uske rupaye hāmīl ko uske māngne (talab karne) par milte haiñ. Is qism ki tahrīr naqd rupaye ki tarah kām meñ lāyī jāti hai.

Bankrupt, n. 1.—Woh tājir jo chhip-baithe yā koyī aur aisā fi'l kare jisse uske dāinoñ ki haq-talfī ho.

2.—Woh tājir (saudāgar yā tijārat karne-wālā) jiskā kār-o-bār abtar hojāe (bigar ukhar yā tūt jāe) yā jo apne ma'mūlī kār-o-bār ke daurān meñ is qābil na rah-jāe ki apnā qarz adā kare; tājir-i-nā-dār; woh mahājan jiskā basnā ulat jāe.

3.—Koyī shakhs jise apne duyūn ke adā ki salāhiyat na rahe; woh shakhs jo apnā dāin (lahnā yā woh rupaye jo logon ke uske zimme hoñ) adā na kar-sake; shakhs-i-gair-mustatī; diwāliya; jiskā diwālā nikal-gayā ho.

“In strictness, no person but a trader can be a bankrupt—Bankruptcy is applied to merchants and traders, insolvency to other persons.”

Webster.

Bankrupt, a. Jisne diwāliye kā kām kiya ho; jo apne duyūn (qarz) ke adā ki salāhiyat na rakhtā ho; jo apnā qarz (lahnā yā dāin) chukā na sake; diwāliya; nā-dār; gair-mustatī; jiskā tāt yā basnā ulat gayā ho khwāh kār-o-bār abtar hogayā (bigar gayā) ho.

Bankrupt, v. t. Kār-o-bār bigar d. (abtar kar-d. yā ukhar d.); nā-dār (gair-mustatī) yā diwāliya) banā d.; rupaye paise se tang kar-d.; tāt yā basnā ulat d.

Bankruptcy, n. 1.—Diwālā; nā-dārī; us shakhs kī hālat jiskā kār-o-bār is sabab se band aur abtar ho-jāe kī woh apnī nā-dārī ke bā'is use jāri na rakh sake (chalā na sake); apne dūyūn (qarz) ke adā karne kī be-maqdūrī ('adam-i-istitā'at yā qābiliyat).

2.—Diwālā nikāl d. yā kar d.; rūposh hokar k̄hwāh aur tarah par apnī tayīn diwāliyā banā d.; kār-o-bār kā abtar kar-d.

Bank-stock, n. Jo rupaye bank (mahājani ke kumdhām yā rozgār) meñ lage hoñ unmeñ hissa yā hisse; mahājani kī koṭhī kī patti yā pattiyañ (hissa yā hisse); rupaye jo mahājani koṭhī ke ijmāli sarmāye (sājhe kī pūñji) meñ lage hoñ.

Bar, n. 1.—Lakṛī yā lohe wagaira kī sīkh jo rukāwaṭ yā aur kisī kām ke liye banāyī jāe; tili; salākh.

The bar of a door—Darwāze kā janglā.

The bars of a gate—Woh lohe yā lakṛī ke jangle (nhanī yā chobi sīkh) jo kisī phūṭak meñ lagāye jāeñ.

2.—Rukāwaṭ; sadd-i-rāh; jo shai kisī amr meñ mānī' ho; amr-i-mānī'; āṛ; rok; insidād; woh bāt yā shai jo kisī dūsri bāt yā shai ke darmiyān hāil ho; amr-i-'āriz; 'āriza.

His ignorance of the law is a bar to his promotion—Uskī qānūn kā na jānna uskī tarāqqī meñ mānī' hai. A bar to a suit—Amr-i-mānī'-i-nālish.

A legal bar—Amr-i-mānī'-i-muta'alliq-i-qānūn; qānūnī muzaḥamat yā 'āriza.

3.—(Law) (a) 'Adālat meñ vukalā wagaira ke baiṭhne k̄hwāh khare ho-kar suwāl-o-jawāb karne kī jagah.

In this court, the bar is just opposite to the bench—Is 'adālat meñ hākīm kī nichast (ijlās-i-'adālat) ke muqābil hī vukalā wagaira ke baiṭhne kī jagah hai.

(b)—'Adālat meñ woh jagah jahāñ talhīqāt-o-tajwīz k̄hwāh hukm-i-sazā ke sunāye jāne ke liye mudda'ā 'alaih khare kiye jāte haiñ.

The prisoner at the bar pleads not guilty—Mudda'ā 'alaih-i-hazīr-i-'adālat ko jurm se inkār hai.

(c)—Woh jamī' (sab yā bi-l-kul) vukalā wagaira jinko 'adālat meñ suwāl-o-jawāb kā iḥtiyār ho; vukalā wagaira kā pesha; qānūn ke muta'alliq pesha.

He is studying for the bar—Woh qānūn ke muta'alliq peshe ke liye (bāristar vakīl wagaira banne kī garaz se) qānūn kī tahsil meñ masrūf hai.

(d)—Woh 'uzr-i-khās jisse mudda'ī ke da'wa kī tardīd ba tarz-i-kāfī ho; 'uzr-i-mānī'-i-samā'at-i-nālish; woh khās 'uzr jisse mudda'ī kā dā'wā baḥhūbī rad ho-jāe.

The plea of bar put forward by the defendant is valid—'Uzr-i-mānī'-i-samā'at-i-nālish pesh-kardā-i-mudda'ā 'alaih qawī hai (nālish ko mamnū'u-s-samā'at hone kā 'uzr jo min-jānib-i-mudda'ā 'alaih pesh huā hai qawī hai).

At the bar of the court—Sar-i-ijlās-i-'adālat; barmalā 'adālat meñ; khulī kachahri meñ; 'ain 'adālat ke rū-ba-rū.

A case at bar—Woh muqaddama jo 'adālat ke rū-ba-rū pesh ho; muqaddama jismeñ 'adālat ke sāmne baḥs ho rahī ho.

The case at bar is an intricate one—Woh muqaddama jismeñ is waqt 'adālat ke rū-ba-rū baḥs ho rahī hai (jo is waqt 'adālat meñ pesh hai) pechida hai.

4.—Koyī 'adālat; koyī kachahri.

The bar of God—Kḥudā kī 'adālat.

The bar of public opinion—'Awām kī rāe kī 'adālat.

5.—Sone yā chāṇḍī wagaira kī kāmī (gullī yā meḥh).

Bar, v. t. 1.—Sikh lagū-kar band k.

To bar a door or gate—Kisī darwāze yā phāṭak meṇ lohe ke sikh yā lakṛī kī tiliyān lagū-kar āmad-o-raft band kar-d.

2.—Rok nā; band k.; man' k. yā māni' h.; sadd-i-rāh h.; muzā-him h.; 'ariz yā hāil h.; bāz r.; hone na d.

To bar the entrance of evil—Badī ko āne na d. (use daḥhl pāne na d. yā uski āmad ko rok d.).

The distance between us bars our intercourse—Jo dūrī (fāsila yā bu'd) ham logoṇ ke mūbain hai woh hamārī āmad-o-raft yā rāh-o-rasm ke rakhne meṇ māni' hai. Dūr dūr par hone kī wajh se ham log bāham rāh-o-rasm nahin rakh sakte.

Limitation bars the suit—Is nālīsh meṇ tamādī 'ariz (hāil yā māni') hai.

To be barred—Mamnu' yā mamnu' u-s-samā'at h.; nū-qābil-i-samā'at h.

The hearing of this case is barred—Yah muqaddama mamnu' u-s-samā'at (nū qābil-i-samā'at) hai. [se ḥharīj kar-d.

To dismiss a claim as barred—Kisī dā'we ko mamnu' u-s-samā'at hone kī wajh

To be barred by limitation, by the law or statute of limitation, by statutory limits, or by efflux or lapse of time—Tamādī (hadd-i-samā'at yā inqizā-i-mī'ād-i-samā'at) kī wajh se mamnu' u-s-samā'at h. (samā'at ke qābil na h. yā rahnā).

3.—Mustasnā k.; ḥharīj k.; chhoṛ d. [se chhipāyā huā nahin.

Bare, a. 1.—Be-satr; dhakā yā chhipā nahin; nangā; barahna; kapṛoṇ

The arm is bare—Bāzū kapṛe se chhipā nahin hai (uangā hai).

The trees are bare—Daraḥht nange haiṇ (pattoṇ se dhake nahin haiṇ).

2.—Tā'zīm kī wajh se sar barahna (nange sar yā sar khole huye).

3.—Tihī-dast; mufliṣ; ḥhālī; garīb; muhtāj; be-sar-o-sāmān.

A bare treasury—Kḥazāna jo ḥhālī ho (jismeṇ rupaye paise na hoṇ). [kar-d.

To make a person bare—Kisī shakhs ko muhtāj yā be-sar-o-sāmān banā yā

4.—Bosīda; jo bahut yā kasrat se pahuā gayā ho—jaise koyī pahan-ne kā kapṛā. [jo nirā ūp hī ho.

5.—Mahz; nirā; akelā; tanhā; ḥhālī; jiske sāth aur kuchh na ho;

Bare words—Niri bātēṇ; bāt hī bāt; bātoṇ ke siwā aur kuchh nahin.

Have you got an annotated copy of the new Evidence Act? No; I have only the bare Act—Kyā shahādāt ke qānūn-i-jadīd kī koyī jild ma' sharh ke tum-

hāre pās hai? Nahin; mere pās mahz (nirā yā be sharh kā) ekaṭ hai.

Barebone, n. Nihāyat dublā-patlā (haqīr yā lāgar) shakhs; aisā shakhs jiskī haḍḍiyāṇ chamṛe se dekh paṛēṇ.

Barefaced, a. 1.—Be munh chhipāye huye; munh khole; be burqa' yā ghūnghaṭ ke.

2.—Jismeṇ kisī tarah par ikhfā na ho; jo chhipāyā na jāe; jismeṇ koyī banāwaṭ na ho; fāsh; khulā khulā. Jismeṇ sharm na kī-jāe; jo be-hijābāna kiya jāe; jismeṇ hayā yā gairat kā lihāz na ho.

A barefaced falsehood — Darog-i-fāsh; aisi jhūṭhī bāt jiske kahne meñ sharm na āwe (jo be-gairatī yā be-hayāyī se kahī jāwe).

Barefoot, *a.* Barahna-pā; nange pair; be-jore yā moze ke.

Bareheaded, *a.* Barahna-sar; sar-nangā; adab yā aur kisi wajh se sar khole huye.

Barely, *adv.* Be aur kisi chiz ke; sirf; mahz; nirā.

Bargain, *n.* 1.—Māl ke farokht kī nisbat do farīq ke mābāin qaul-o-qarār; woh mu'āhada jiske rū se ek shakhs yah qaul kartā hai ki zar-i-saman ke 'iwaz meñ fulān māl kī nisbat woh apne haq ko muntaqil kardegā aur farīq-i-sānī qīmat dekar uskā lenā qabūl kartā hai; kisi shai ke kharīd-farokht kī bāt-chīt; intiqāl-i-haqīyat kā mu'āhada; kisi chiz ke bechne aur kharīd karne kā qaul-o-qarār; saudā; saṭṭā.

2.—Kisi qism kā qaul-o-qarār; kisi tarah kā mu'āhada; kisi qism kī shart.

3.—Aisā mu'āmala jismeñ naf'a ho; fāide kā saudā; aisā mu'āmala jo apnī khwāhish ke mutābiq ho.

4.—Kharīdārī yā woh shai jo kharīd kī-jāwe.

5.—Natīja-i-ākhir; maāl-i-kār; anjām-i-kār; kisi bāt kā anjām.

To make the best of a bad bargain — Jo kuchh sar par āpāre uskā khūb nibāh k.; gale parī bajāye siddh; sar parē kā nibāhnā. [aur kuchh bhī.

Into the bargain — Kisi ke siwā yā 'alāwa; mazīde barūn; kisi shai ko chhorkar

To strike a bargain — Kisi 'abd-o-paimān (qaul-o-qarār mu'āhade yā bāt-chīt) ko pukhta k.; kisi mu'āmale ko mazbūt kar-lenā (use pakkā kar-lenā chukā lenā yā ṭhik kar-lenā); kisi shai kī nisbat bāth mārñā ya'nī uski bāt-chīt pakki kar-lenā.

Bargain, *v. i.* Intiqāl-i-māl kī nisbat mu'āhada yā qat'ī qaul-o-qarār k.; kisi shai ke kharīd-farokht kī nisbat shart kar-lenā yā ṭhahra-lenā; āpās meñ rāzī h. yā tai kar-lenā.

☞ "Often with *for* before the thing purchased." Webster.

To bargain for a house — Kisi makān ke kharīd-farokht (bechne yā mol leno) kī bāt-chīt tai kar-lenā (uskā qaul-o-qarār kar-lenā). [de-d.

Bargain, *v. t.* Bechnā; farokht k.; zar-i-saman lekar (uske 'iwaz meñ)

A bargained away his farm — Zaid ne apnā khet qīmat le-kar bech-dālā.

☞ "A popular use of the word." Webster.

Bargainee, *n.* (Law) Woh farīq-i-mu'āhada jo māl-i-farokht-shuda ko le yā uskā lenā manzūr kare; mushtarī; kharīdār; mu'āhid-lahū.

☞ Opposed to *bargainer*.

Bargainer, *n.* (Law) Mu'āhid; jo dūsre se mu'āhada kare; woh farīq jo māl ke farokht aur intiqāl kā qaul-o-qarār kare.

Barrator, *n.* (Law) Woh shakhs jo aksar logoñ ko targīb dekar nālischeñ karāyā kare; jo muqaddame laṭāyā kare; jiskā shewa nizā'-i-'adālat meñ taqwīyat dene kā ho.

Barratrous, *a.* (Law) Jismeñ nizā'-i-'adālat ke paidā karāne kī khāsiyat ho; farebī; munāza'at-angez.

Barratry, *n.* (Law) 'Adālat ke mutā'alliq jhagrā kharā karne kā fi'l; nizā'-i-'adālat ke qāim karāne aur usmeñ madad dene kā shewa.

Barren, a. 1.—Shor; jismeñ kuchh paidā na ho.

Barren land—Arāzi-i-shor; woh arāzi jismeñ kuchh paidā na ho; ūsar.

2.—Bāñjh; 'aqīma; jise larke-bāle paidā na hoñ.

That woman is barren of children—Woh 'aurat 'aqīma hai; us 'aurat ko larke-bāle nahiñ hote.

3.—Jisse koyī natija na nikle; khālī; mahz; nirā.

Base, a. 1.—Zalil; kamīna; paidāish aur haisiyat donoñ meñ zalil; jo 'ālī khāndān aur zi-haisiyat na ho; nā-chīz; be-qadr; darje rutbe yā qadr meñ barā nahiñ.

2.—Waladu-z-zinā; harām-zūda; nikāh-i-jāiz se nahiñ; zauja-i-sahiha se paidā nahiñ.

A base child—Waladu-z-zinā; larke yā larke jo zauja-i-sahiha se paidā na ho.

3.—Kam-qīmat; ghaṭiyā.

☞ “Applied particularly to the metals as compared with gold or silver.” *Worcester.*

4.—Dūn yā danī; past; zalil; nīchū; kamīna; chhote dil yā chhoṭī tabī'at kā; faiyāz nahiñ; jiskī fikr past ho; jiskā khayāl baland na ho.

5.—Gahrī; gambhīr; nīchī; dhīmī; ūnchī (baland) nahiñ.

☞ Applied to sounds.

Base, n. Woh niche kā hissa jispar koyī shai qāim rahe; kisī shai kā woh juzw jispar woh kharī yā ṭhaharī rahe; pāya; talā; penḍī; kursī; bunyād; jar; new. [par mabnī k.]

Base, v. t. Bunyād ḡalnā; qāim k.; kisī bunyād par qāim k.; kisī shai

What is that suit based on?—Woh nālīsh kis par mabnī (qāim) hai?

Baseless, a. Be-bunyād; be-asl; jiskī jar na ho; be-jar kā; jiskā madār kisī shai par na ho.

Bashful, a. 1.—Jo begānoñ ke sāmne apne āp meñ na rahe (hālat-i-be-khudī meñ ho-jāe); jiskī nazar barābar na ho; nihāyat mahjūb yā sharmgīn; barā lajāū; had se ziyāda hijāb r. w.

Basis, n. 1.—Asl; bunyād; jar; madār; jispar koyī shai qāim rahe.

The basis of a suit—Madār yā manāt-i-nālīsh.

2.—Aslī usūl; madār-ilaihi; jisse koyī shai sañbhli rahe; jispar kisī shai kā madār ho.

Basket, n. 1.—Ek qism.kā zarf (bartan) jo lachilī chīzoñ se bunā jātā hai; ṭokrī; ṭokrā; daurī; daurā; khānchā; khānchiyā; jhāpā; piṭārā; ḡālī; ḡaliyā.

☞ “The forms and sizes of baskets are very various, as well as the uses to which they are applied; as corn baskets, clothes baskets, fruit baskets, and work baskets.” *Webster.*

2.—Jo kuchh ṭokrī yā ḡālī wagaira meñ rahe; jitnā ṭokrī wagaira meñ ā-sake (rah-sake).

Basket, v. t. Ṭokrī wagaira meñ r.

Bastard, n. Waladu-l-harām; waladu-z-zinā; woh larke jo izdiwāj-i-jāiz (zauja-i-sahiha yā mankūha) se paidā na ho; jo larke byāhī 'aurat se paidā na huā ho; jiskī paidāish āshnāyi-i-nā-jāiz se ho; chhinālā se paidā huā larke.

Bastard, a. 1.—Harām-zāda; waladu-z-zinā; izdiwāj-i-jāiz se paidā nahīn; zauja-i-sahīha yā mankuha (byāhī jorū) ke batn (peṭ) se paidā nahīn; harām-kārī se paidā; chhināle se janmā huā.

A *bastard* child is *filius nullius*—Waladu-z-zinā kisī kā laṛkā nahīn hotā.

2.—Aslī nahīn; jhūṭhā; kāzib; qiyāsī; farzī; fāsīd; kāsid.

☞ “Applied to things which resemble those which are genuine but are not really so.” *Webster*.

Bastard, v. t. Waladu-z-zinā banānā yā qarār d.

Bastardize, v. t. 1.—Waladu-z-zinā banānā yā sābit k.; yah sābit qarār d. ki fulān shakhs kī paidāish izdiwāj-i-jāiz se nahīn hai; kisī kī nisbat qānūn ke mutābiq yah qarār d. yā tajwīz k. ki woh zauja-i-sahīha ke batn se paidā nahīn hai.

2.—Waladu-z-zinā paidā k.; chhināle kā laṛkā janmānā.

Bastardy, n. Waladu-z-zinā h.; zauja-i-sahīha ke batn se paida na h.; byāhī 'aurat ke peṭ se janmā na h.

Bath, n. 1.—Hauz wagaira jismeñ pānī badan ke dhonē khwāh kisī maraz ke daf' karne kī garaz se jism ko pānī meñ ḍubāne ke liye bharā rahtā hai.

2.—Woh makān jismeñ nahāne ke liye ek yā kayī ghar taiyār hoñ; woh 'imārat jismeñ ek yā zāid hammām hoñ; hammām yā hammām-khāna; gusl-khāna; nahāne kā makān.

3.—Safāyī yā sihhat ke liye badan ko pānī se dhonā yā use bukhār (bāph yā baphārā) d.; gusl; nahān.

☞ “Baths are warm or tepid, hot or cold, more generally called warm and cold.” *Webster*.

To take a *bath*—Nahānā; gusl k.

Bathe, v. t. 1.—Pānī meñ ḍub-kar yā gota-lagākar nahānā; gusl k. jaise hammām yā hauz wagaira meñ; hammām k.

☞ “It often differs from ordinary washing in a longer application of water to the body.” *Webster*.

2.—Kisī saiyāl shai ya'nī pānī wagaira se nam yā tar k. yā usse khūb bhigā yā nahlā d.

To *bathe* in tears or blood—Ānsū yā lahū se tar kar-d. yā bhigā d.

Bathe, v. i. 1.—Hammām meñ h. yā pare rahnā; pānī yā kisī dūsri saiyāl shai meñ ḍubā rahnā; nahānā; gusl k.

Bathe, n. Pānī meñ-badan kā dhonā yā gota lagānā; gusl; nahān.

To take one's usual *bathe*—Ma'mūlī gusl k.; ma'mūlī taur par nahānā.

Bath-room, n. Gusl-khāna; nahāne kā makān.

Battery, n. (Law) Kisī par nā-jāiz zad-o-kob (mār-pīṭ). See Assault.

There may be assault without *battery*; but *battery* always implies an assault—

Mumkin hai ki hamla ho par zad-o-kob na ho lekin zad-o-kob se hamesha hamle kā khayāl paidā hotā hai.

☞ “The least violence or the touching of another in anger, is a *battery*.” *Blackstone*—*Webster*.

Battle, n. Dushmanon yā afwāj-i-mukhālīf meñ bāham jang yā muqā-bala; laṛāyī; jang; kār-zār; mujādala; muqātala.

A drawn battle—Larāyī jismēn koyī fariq fath na pāye.

A pitched battle—Larāyī jismēn faujōn kā parā pahle se qā'ide ke mutābiq jamā diyā jāe.

Battle royal (a)—Mūke (ghūse) yā lāṭhiyōn kī larāyī jismēn do shakhsōn se ziyāda sharik hoñ; hangūma; larāyī jo bāthōn-bāth larī jāe.

(b)—Murgōn kī larāyī jismēn do murg se ziyāda sharik hote haiñ.

To give battle—Dushman par hamla k.; ganīm par chaṛh-jānā (hamla-āwar h.).

To join battle—Hamle meñ muqābala k.

☞ The distinction between these two phrases is, perhaps, "not always observed."

Battle, v. i. Larāyī meñ sharik h.; larāyī meñ larñā.

Battle, v. t. 1.—Musallah fauj se bhar d.

2.—Fasilon se mazbūt kar-d.

[yā saf-bandī].

Battle-array, n. Saf-i-jang; larāyī ke qabl fauj kī saf-ārāyī (parā-bandī)

Bay, n. Dushman se nīsī hālat meñ chār-nā-chār muqābala k. kī bhāgne kī mutlaq gunjāish na rahe; dūr yā bāz rakḥke jāne kī hālat; rukāwaṭ aur intizār kī hālat.

To hold, or keep, at bay—Hamle ko daf' k.; kīsī shakhs yā sbai ko jo mukhālif ho apne npar jhapṭ kar āne yā hamla-āwar hone na d. (use dūr r. dāñṭ r. yā hamle se bāz r.); dushman ko lipaṭne na d.

To stand at bay—Muqābale ke liye khaṛā ho-jānā yā ḍaṭ-jānā; muqābala (sāmū) kar-baiṭhū.

To bring to bay—Mukhālif ko zagte (tangī yā shiddat) meñ ḍāl-kar use muqābale par majbūr k.; dushman ko itnā majbūr k. ki woh sāmū kar-baiṭhe.

Bay, v. i. Bhūñknā—jaise kutte kā shikār par.

Bay, v. t. Kīsī par bhūñknā yā bhauñknā; bhūñkte bhūñkte kīsī ke piṅhe chalnā (lagnā).

Be, v. i. 1.—Qāim rahnā; wujūd r.; thore yā bahūt 'arse tak wāqī'ī rahnā yā wujūd r.; sachmuch maujūd rahnā yā 'ālam-i-wāqī'ī khwah nafsu-l-āmr meñ wujūd (hastī) r.

2.—Honā yā ho-jānā; ban-jānā.

3.—Rahnā yā kīsī hālat meñ rahnā.

4.—Kīsī jagah rahnā yā maujūd rahnā.

5.—Kīsī tarz-i-khās par honā yā wāqī' h.

☞ "This verb is used as an auxiliary in forming the tenses of other verbs, and particularly in giving to them the passive form; as, he has *been* disturbed." "It forms, with the infinitive, a particular future tense, which often expresses duty, necessity, or purpose; as, government *is to be* supported; we *are to pay* our just debts." *Webster*.

To let be—Joñ kā toñ rahne d.; chher-chhūr na k.; jis hālat meñ koyī shai ho usī hālat meñ use rahne d.; hālat-i-maujūda par chhor d.; chhor d.; jaise kā taisā rahne d.; apni hī hālat par rahne d.

To be off—Chale jānā; dūr yā fāsile par h.

Bead, n. Shishe mūnge sone chāndī motī hire yā billūr wagsira kā smrakḥ kiya huā gol dāna jo dhāge meñ guñdh-kar zebāish ke liye gale meñ pahnā jātā yā parastish (pūjā) meñ kām ātā hai.

To say over one's beads, to tell one's beads, or to be at one's beads—Du'ā paṛh-nā; wazīfa paṛh-nā; tasbīh phernā hilānā yā paṛh-nā; jap k.; mālā phernā japnā yā sumarnā.

Beam, n. 1.—Lakṛī yā lohe kā barā ṭukṛā jo moṭāyī meñ kam par lambāyī meñ ziyāda ho aur is tarah banāyā jāe ki kām meñ āsake; laṭṭhā.

2.—'Imārat wagaira meñ lagāye jāne ke liye shahtīr; dharan; jotā.

3.—Tarāzū kī ḍandī; tarāzū-chob yā shāhīn; tarāzū kā ḍandā jiske donoñ konoñ meñ palle laṭke rahte haiñ.

4.—Bam; woh ḍandā jo gārī meñ ghoron ke bīch meñ rahtā hai; gārī kā phar; haras jo hal meñ lagtā hai.

5.—Shu'ā; kiran—jaise sūraj kī.

To kick the beam—Tarāzū ke halke palle kī tarah ubhar-kar ḍandī meñ lagnā.

Beam, v. t. 1. Paidā k.; nikāl-nā.

 Followed ordinarily by *forth*.

To beam forth light—Raushanī paidā k.

Beam, v. i. Chamaknā; raushan h.; munawwar h.; tābān h.

Bear, v. t. 1.—Sañbhāl-nā; uṭhānā; bardāsht k.

To bear a burden—Bojh uṭhāna.

2.—Le-jānā; le-chal-nā; ek jagah se dūsri jagah sañbhāle liye jānā.

3.—Pahannā yā lagānā; hukūmat yā 'izzat ke nishān kī tarah pahne lagāye yā liye phir-nā khwāh rakhnā.

To bear a sword—Talwār lagānā (bāndhnā). *To bear a badge*—Chaprās yā tagma lagānā.

4.—Sahnā; bardāsht k.; uṭhānā; bhugatnā; tahammul k. yā mutahammil h.—jaise dard ranj yā kisī aisi shai kā jo pasandīda na ho.

5.—Rakhnā yā dil meñ r.—jaise muhabbat yā 'adawat wagaira.

6.—Kisī shai ko qabūl k. yā uskī salāhiyat r.; is tarah tahammul k. ki nuqsān shiddat yā tabādāl na ho.

To give words the most favourable interpretation they will bear—Lafzon kī ta'bīr jahūn tak 'umda ho-sake karnā.

7.—Jannā yā paidā k.—jaisse bachche yā phal kā.

8.—Rakhnā aur kām meñ lānā—jaise ikhtiyār kā; 'amal meñ lānā; nāfiz k.; chalānā.

To bear sway—Hukūmat r. yā k.; sāhib-i-hukūmat h.; hukmrānī k. yā hukm chalānā; hākimī k.; iqtidār 'amal meñ lānā.

9.—Rakhnā; chalāye chalnā yā qāim r.

To bear a part in conversation—Guftgū meñ sharik rahnā yā shirkat r.; bāt-chīt k. yā bāt chalāye chalnā.

10.—Adā k. yā denā; bayān k.; dekhlanā yā zāhir k.

To bear testimony or witness—Adā-i-shahādat k. yā shahādat d.; gawāhī d. yā k.

11.—Kisī sbai kā natija bardāsht k. (sahnā yā uṭhānā) yā uskā muākhazadār (jawāb-dih yā zimma-dār) h.—jaise kisī ilzām kī bāt kā.

12.—Uṭhānā; mutahammil h.; adā kī sabīl k.; bār uṭhānā; zimma-dār h.—jaise kisī kharch kā.

13.—Chāl chalnā yā ikhtiyār k.; bārtāw k.; tariq yā rawish ikh- [tiyār k.

14.—Denā; honā; rakhnā yā rahnā.

To bear one company—Kisī kā sāth d. (uskā sāth r. yā uske sāth rahnā); kisī ke hamrāh (uskī ma'iyat meñ) rahnā.

To bear down—Maglūb k.; dabū d.; zer-dast 'kar-d.; shikast d.; tang k.

To bear hard—Dabūnā yā tang k.; saḡhtī k.; zor chālūnā; qāfiya yā 'āfiyat tang k.; jabr k.

To bear off—Bāz r.; rokūnā; ūṛ d.; nazdik āne na d.

To bear out—Āḡhīr tak sañbhālūnā aur qāim r.; dam-i-āḡhīr tak muhāsifz rahnā (hifāzat k. yā bachānā); ḡhūb sābit k. yā tamām-o-kamāl pūya-i-sabūt ko paluñchānā.

To bear through—Chālūnā; kār-rawāyī k.; ihtimām yā band-o-bast se nitāhnā.

To bear up—Sañbhālūnā; qāim r.; babūl yā bajā r. (apnī jagah par yā ṡhokāne se r.); girne yā dhañsne na d.; pazhmurda na hone d.; baiṡhne yā ḡūbne na d.

To bear date—Muwarraḡha h.; likhe-jāne yā takmila pāne kī tārīḡh muundarj r.; likhe jāne kī miti likhī r.; muharrara yā marḡūma h.

Bear, v. i. 1.—Phalūnā; bār-āwar musmir yā upjāū h.

2.—Tang k.; dabānā; bhārī paṛnā yā garān-bār h.; bojh d. yā h.

 With on or upon.

To bear heavily on one's spirits—Kisī ke dil yā uskī tabī'at par garān-bār h. (garān guzarānā bhārī paṛnā yā bojh h.) [yā jabr k.]

To bear hard upon an antagonist—Muḡhālīf ko tang k. yā dabūnā (uspar saḡhtī

3.—Chal nikalūnā; kām-yāb h.

To bring matters to bear—Kām nikāl-d.; kār-rawāyī kar-d.; kām chālā d.

4.—Muta'alliq h. yā ta'alluq r.; 'alāqa r.; nisbat yā munāsabat r.

 With on or upon.

How does this bear on the question.?—Us bahs se isko kyā 'alāqa (nisbat yā ta'alluq) hai?

To bear against—Hamla karne yā pakarne ke liye nazdik jānā.

To bear back—Bhāḡnā; pas-pā h.; piche ko haṡ-jānā.

To bear up—Sañbhle rahnā; dil mazbūt r., istiqlāl r. yā mustaqil-mizāj rahnā; dhañs yā dab na jānā.

To bear up under afflictions—Musibat meñ dil mazbūt r. yā mustaqil rahnā; dukh ke bojh ke niche dab yā dhañs na jānā.

To bear upon or against—Kisī par takya k. uṡhañgnā yā sañbhle rahnā; kisī par are rahnā; kisī par dabūw ḡālūnā—jaise bojh yā zor kā.

To bear up to—Kisī kī taraf rujū' h. yā chālūnā.

To bear up to one another—Ek dūse kī taraf rujū' h. yā chālūnā.

To bear with—Jo kuchh nā-guṡār ho use guṡārā k.; sahnā; bardāshṡ k.; ri'āyat yā 'ināyat k.; burā na mānūnā; muḡhālāfat na k.; saṡā-dihī se dar-guzarūnā yā dar-guzar-k.; saṡā na d.

Bearable, a. Bardāshṡ tahammul yā sahne ke lāiq; jise sah-sakeñ; qābil-i-tahammul yā jiskā tahammul ho-sake; jiskā koyī mutahammil ho-sake (jise woh bardāshṡ kar-sake uṡhā yā sah sake).

Beard, n. Rish; dāṡhī.

 "A gray beard, long beard, and reverend beard, are terms for old age." Webster.

Beard, v. t. 1.—Dārhi pakarnā; hiqārat yā gusse se dārhi pakarnā ukhārnā nochnā yā khūchnā.

2.—Dū-ba-dū muqābala k.; sāmna k.; muqābala k.; muñh par unā; sar par charh-baithnā; sāmne se lalkārnā.

Bearded, a. Jise dārhi ho—jaise murd.

Beardless, a. Be-dārhi k.; jise dārhi na nikli ho; jo bulūg ko na pahunchā (mard na ho-chukā) ho.

Bearer, n. Hāmīl; barinda; kisi shai kī lejāne-wālā; woh shakhs jiske pās hundavī wagaira rupaye kī kisi raqam ko wusūl ke liye ho.

Bearing, n. 1.—Tariq; waz'; ohāl; rahan; dhang.

2.—'Alāqa; ta'alluq; nisbat; woh munāsabat jo ek shai dūsri shai se rakkhe; samt; jānib; taraf.

Beast, n. 1.—Koyī chārpāya jānwar jisse mihnāt li-jāwe yā jiskā gosht khāyā yā uskā shikār kiyā jāe; haiwān.

“Distinguished from birds, insects, fishes, and man.” *Webster.*
Beast of burden—Bārbardāri ke jānwar; woh jānwar jo bojh uṭhāweh; laduye jānwar.

Beasts of the forest—Jangli jānwar; sahrāyī jānwar.

2.—Koyī haiwān-i-mutlaq.

“Opposed to man.” *Webster.*

Man and beast—Insān wa haiwān.

3.—Woh insān jo khāsiyat-i-haiwānī rakhtā ho; wahshī bhaddā aur ganda shakhs; woh shakhs jo 'aql ke khilāf 'amal kare; haiwān.

Beastly, a. 1.—Haiwān kī sī sūrat aur khāsiyat r. w.; haiwān se nisbat r. w.

2.—Haiwān sā yā haiwān lī mānind; wahshiyāna; jāhilāna yā belūda; ganda yā najis; jo insān kī tabī'at aur buzurgī ke khilāf ho.

Beat, v. t. 1.—Pitnā; bajānā.

To beat the breast—Chhātī pitnā. *To beat the drum*—Dhol bajānā.

2.—Torā kuchalnā chūr-chūr k. yā kūt chānt khwāh dal-kar sufūf yā chūr kar-d.; pīt pīt ke tukre tukre kar-d.

To beat home—Paṭaye ko pīt kar tukre tukre kar-d.

To beat spices—Kūt chhānt dal yā pi- kar garam masāle ko sufūf kar-d. (uski bulbul banā d.).

3.—Pīt-kar phailānā yā barhānā—jaise sone yā kisi dūsri chiz ko jo pītne se barh-sake; hathaure se pīt-kar kisi shakl par banā d.; ṭhoñk ṭhoñk yā garh-kar banānā.

4.—Shikār kī talāsh meñ daṛte yā ghūmte phirnā; shikār jagāne ke liye jhārī ko kharkharāte shor-machāte yā kuchh bajāte phirnā; hañkwā k.

5.—Chalnā—jaise kisi rāh par. [chhorānā.

6.—Dāwnā yā kāñnā; pīt chhānt yā kūt-kar anāj (galle) kī bhūsi

7.—Takarānā—jaise hawā yā pānī se.

8.—Laṛāyī jhagṛe yā takrār meñ maglūb k.; shikast d.; harā d.; fath-yāb h. yā fath pānā; jītā yā jīt-jānā; gālib ānā.

9.—Hairān k.; pareshān k.; sakht mihnāt (riyāzat) k.; had se ziyādah mashaqqat k.; riyāzat-i-shū'qa uṭhānā; nihāyat kāwish k.

To *beat* one's brains or head about a thing—Kisi shai ki nisbat apnā damag yā sar pareshān k. yā phirānā (uske muta'alliq yā uske liye had se ziyada yā baṛī hī mihnāt k.).

To *beat* the brains about logic—Mantiq meṁ sar phirānā yā sar-gardānī k. (usko piche hairān h. yā baṛī kāwish k.).

To *beat back*—Bhagā yā lautā d.; bhāgne yā palat jāne par majbūr k.; ulte pānw pher d.; pas-pā k.; haṭā d.; wapas jāne par majbūr k.

To *be beat out*—Bahut hī thak jānā; mihnāt yā daup-dhup se shal ho-jānā.

To *beat an alarm*—Tambūr bajāke khatṛe ki ittilā' d. (uskā i'lāu k.).

To *beat to arms*—Sipāhiyon ko apni tayān musallah karne ki ittilā' d. (is bat ki khabar d. ki bathiyār lagā lo).

To *beat down*—(a) Toṛ dālā mīmār k. yā girā d.—jaise diwār ko; pāe-māl k.; dhā d. (b) Pair se kuchal-kar khwāh pāni ke toṛ yā hawā ke jhoke wagaira se zamin-doz yā hamwār khwāh past kar-d. (c) Dabā d.; maglūb k.; dūr yā raf kar-d. To *beat down* opposition—Muḥālafat dūr k. (muḥālif ko dabā d. yā maglūb kar-d.). (d) Ghaṭā d. (ham kar-d.) jaise kisi shai ki qimat yā māliyat ko.

To *beat into*—Bār-bār sikhā-kar ta'lim d.; kisi shai kī 'ilm kisi meṁ kūt-kūt kar bharnā; mukarrar sikartar batā-kar sikhānā.

To *beat off*—Piche haṭā d.; mār-kar piche kar-d.

To *beat out of a thing*—Kisi shai kī chhoṛā-l. yā hāth se nikāl lenā.

To *beat one out of a thing*—Kisi se koyī shai chhoṛā lenā (usko us shai ke chhoṛne tark karne yā usse dast-bardār hone par majbūr k.). [chalnā.

To *beat the hoof*—Pādal chalnā; piyāda-pā yā pā-piyāda chalnā; pairoṁ se

To *beat the wing*—Pharpharānā; pharpharāṭ ke sāth harakat k.

To *beat time*—Gāne-bājāne meṁ hāth yā pair se tāl d.

To *beat up*—Yakāyak hamla k.; ekbārgi fūt parnā; daf'atan yūrish k.; achānak yā yakā-yak charh-jānā; hawā-būḥṭa yā pareshān kar-d.

To *beat up an enemy's quarters*—Dushman ke qayām-gūh par daf'atan hamla-kār h. (wahān ekbārgi yā achānak charh-jānā).

☞ "To *beat* is to give many blows; to *strike*, to give a single blow; to *hit*, to touch the object aimed at; to *knock*, to strike with an instrument or something heavy." Worcester.

Beat, v. i. 1.—Khaṭkhaṭānā—jaise darwāze kī kārā

2.—Dharaknā yā dharke se chalnā—jaise nabz yā dil kī ikhtilāj k.

3.—Zor yā shiddat se parnā 'amal yā asar k.; dharke se lagnā yā ṭakkar khānā.

The tempest *beats* against the house—Tūfān kī jhokā ghar meṁ lagā hai (uskā ṭakkar ghar ko lagā hai yā woh ghar se ṭakkar khāṭā hai).

4.—Ghabrāḥaṭ yā shubhe meṁ rahnā; waswase meṁ rahnā; fikr ke sāth dil meṁ pher-phār kartē rahnā; hais-bais meṁ rahnā.

To *beat about*—Just-jā k.; pāne kī koshish k.; bahut tarah talāsh k.; baṛī fikr se dhūndhnā; baṛī joytyī k.; baṛī dhūndh machānā yā k.

To *beat up for*—Fauj meṁ sipāhi bharti kartē phirnā; naye sipāhiyon ke rakhne kī koshish k.

Beat, n. 1.—Zarb; mār; mārne kī tariq; tarz-i-zarb.

2.—Zarb jiskā wuqū' paiham ho; dharkā yā dharak; ṭapak; nabz (nārī) kī chāl yā uskī ṭapak; nabz kī zarb.

3.—Tāl dene meñ hāth yā pair kī harakat.

4.—Halqa yā gasht kā halqa; 'alāqa; had.

A watchman's beat—Chaukidār kā halqa; woh maqām jiske gird ghūm-ghūm-kar pahra diyā jāe; pahre-dār kī gasht kā halqa (uskā 'alāqa).

5.—Woh jagah jahān koyī 'ādatan yā aksar āyā-jāyā kare; ma'-mūlī 'amad-o-raft kā maqām.

Beaten, *p. a.* 1.—Jo pīṭte-pīṭte yā chalte-chalte barābar ho jāe; jispar qadam ke nishān par gaye hoñ; jo kām meñ āte-āte ghis yā mañj uṭhe; jispar log bahut āte jāte hoñ; jo pīṭ yā ṭhok kar chiptā kiya jāe.

2.—Ām; mā mūlī; bāzārī; jiskī waq'at kasrat-i-isti'māl se jāti rahe.

A beaten topic or question—Mā'mūlī mazmūn yā suwāl; mazmūn yā suwāl jiskī nisbat bahut kuchh yā aksar bahs ho chuki-ho.

Beating, *n.* Zarb; mār; zad-o-kob; mārpiṭ; zad-o-kob ke zar'e se sazā yā ṭambīh.

Beautiful, *a.* Hasīn; husn paidā karne wālī sifaton kā r. w.; jo dil ko bhalā ma'lūm ho; jo dekhne meñ khushnumā ho yā jisse dūsre hawās-i-khamsa ko haz uṭhe (khushī ho); khūb-sūrat yā khūb-rū; khush-numā; khush-āyand; jiskī sūrat naṣron ko margūb ho; jiskī shakl nafis ho; dekhnaṣk; shakīl; pākīza yā qabūl-sūrat; bhalā; mauzūn; nafis; 'umda; muzaiyab.

Beauty, *n.* 1.—Un sifaton yā khūbiyon kā yakjā h. (unkā ijtīmā') jisse dil ko khushī ho yā hawās-i-khamsa khusūsan ānkhoñ aur kānoñ ko haz uṭhe; husn; jamāl; khūb-sūrtī; malāhat; latāfat; raunaq; saja-wat; khat-o-khāl kī zīnat (chihre-muhre kī khūb-sūrtī) yā sūrat kā jamāl.

2.—Kisī khās qism kā husn; koyī qism-i-khās kī khūbī; woh shai jisse koyī khūbī raunaq yā 'umdagī khusūsiyat ke sūth paida ho.

The beauties of nature—Qudrat kī khūbiyān.

The beauties of an author—Musannif ke kalām kī khūbiyān.

3.—Hasīn shakhs—khusūsan hasīn 'aurat; jamīla; hasīna; khūb-sūrat yā nāznīn 'aurat.

Because, *conj.* Is sabab se kī; ba-wajh iske kī; is bā'is se kī; kyonki; chūnki; is liye kī; is nazar se kī.

Because of, *prep.* Ba-wajh; ba-sabab; ba-bā'is; wajh sabab yā bā'is se; libāz se.

Beckon, *v. i.* Sar hāth yā unglī wagaira hilākar kisī se kuchh ishāratān kahnā; hāth wagaira se ishāra k. [bulānā.

Beckon, *v. t.* Kisī kī taraf kisī maqsad se ishāra k.; bulānā yā ishāre se

Become, *v. i.* Ek hālat se dūsri hālat meñ h.; haisiyat yā khāsīyat-i-jadīd ikhtiyār k.; badal-kar aur kuchh ho-jānā; honā yā ho-jānā.

To become of—Anjām-i-kār h.; maāl-i-kār h.; hālat h.; naubat h.; naubat yā hālat-i-ākhir yā wāpasīn (pichhī) h.; bannā.

☞ Usually with *what* preceding.

What will become of him? Uskī kyā naubat hogī? Uskā anjām-kār kyā hogā? Uskī kaisī banegī?

Become, *v. t.* Sazāwār yā hasb-i-hāl h.; kisī se munāsabat r.; shāyān yā lāiq h.; kisī ke liye munāsib yā mauzūn h.; muzaiyab yā shān ke mutābiq h.; haisiyat yā hālāt ke i'tibār se kisī dūsre se mel khānā (uske mutābiq yā muwāfiq h.); phabnā; achchhā lagnā yā ma'lūm d.; sajnā; zeb d.; rāst ānā.

☞ "Usually said of things, but sometimes of persons." *Webster.*

Becoming, *a.* Munāsib; lāiq; hasb-i-hāl; mauzūn; zebā; sazāwār; muzaiyab; apnī munāsabat kī wajh se bhalā ma'lūm d. w.; jo phabe yā achchhā lage.

Bed, *n.* 1.—Sone yā āram ke liye par ūn yā aur kisī mulāim chīz se bhari hūyī gaddī toshak yā koyī aur bichhāne kī chīz; bistar; bichhaunā.

☞ "In distinction from the bedstead or framework on which it (a bed or sack filled with some soft material) is placed" "The word *bed* includes often the bedstead." *Webster.*

2.—Izdiwāj; nikāh; shādī; byāh; mubāsharat-i-jāiz.

3.—Phūlon kī kiyārī yā unkā takhta.

4.—Daryā wagaira kī tah (unkā thal yā peṭ).

5.—Tah; koyī chīz jo dher kī dher zamīn kī sath par yā uske andar phailī ho; tarhā.

A bed of coal, iron, &c. —Koele lohe wagaira kī tah.

To be brought to bed—Larkū jannā.

☞ Often followed by *of*.

To be brought to bed of a son—Larkū (betā) jannā.

She has been brought to bed of a son—Use betā paidā huā hai; use farzand tawallud huā hai; woh larkū janī hai.

To make the bed—Palang murattab yā ārasta kar-d.; sej sañwārnā; bichhāwan bichhānā lagānā yā durust kar-d.; so uṭhne ke ba'd bichhaune ko phir thik-thāk kar-d.

To put to bed—Larkū janānā.

From bed and board (Law) *Vide A Mensa Et Thoro.*

[kī jar ko.

Bed, *v. t.* 1.—Nasab karke (lagākar) gher yā chhipā d.—jaise kisī darakht

2.—Baithālāna jānā yā nasab k.; kisī khālī yā hifāzat kī jagah mein jo chāron taraf se ghiri yā band ho rakhnā yā baithālānā.

To bed a stone.—Patthar baithālānā yā jānā.

Bed, *v. i.* Ham-bistar h.; ek hī sath sonā; ek hī palang par āram k.; ham-khwāb yā ham-āgosh h.

Bed-chamber, *n.* Sone kā kamra; āram kā makān; āram-gāh; khwāb-gāh; jo makān sone yā āram karne ke kām mein āwe yā uske liye makhsūs ho ('alāhida chhūṭā rahe).

[raheñ.

Bed-clothes, *n.* Kammal chādar palang-posh wagaira jo palang par lage

Bedding, *n.* Palang aur uskā sāj-o-sāmān; sone yā āram karne kā sāmān 'ām isse ki woh insān ke liye ho yā haiwān ke liye.

Bed-room, *n.* Sone kā kamra; khwāb-gāh; āram-gāh; woh kamra jismen koyī firo-kash (utrā yā muqīm) ho.

Bed-side, *n.* Palang yā bistar kī bagal; palang ke idhar yā udhar (is yā us taraf) kā hissa.

Bedstead, n. Palang; chārpāyī; khāt; sej; woh dhāñchā jispar bi-chihāwan (gaddi yā toshiak wagaira) bichhāte haiñ. [mūlī waqt.

Bed-time, n. Ārām-gāh meñ jāne (ārām karne) kā waqt; sone kā ma'.

Befall, v. t. Kisi par wāqī' h. paṛnā yā hitnā; guzarnā ānā yā honā.

“It usually denotes ill.” *Webster.*

Befall, v. i. Zubhūr meñ ānā; wuqū' meñ ānā; honā; wāqī' h.

Befit, v. t. Hāsbi-i-hāl h.; mauzūn h.; zeb d. yā muzaiyab h.; phabnā; munāsabat r.

Befool, v. t. Be-wuqūf banānā; dhokhā d. yā gumrah k.; 'aql kho d.; pāgal kar-d. yā banā d.

Before, prep. 1.—Āge; sāmne; muqābale meñ; muhāzī; jagah ke lihāz se āge yā muqaddam.

2.—Waqt ke p'itibār se pahle; kisi ke pahle; kisi ke qabl; āge yā waqt ke silsile ke lihāz se muqaddam.

3.—Rutbe silsile darje haq yā waqt ke lihāz se pahle yā kisi par muqaddam; kisi par muraṭṭāb; kisi kī nisbat ziyāda yā baḥr-kar; haqq-i-taqaddum r. w.

4.—Kisi ke muwājāhe yā muqābale meñ; kisi ke rū-ba-rū yā dū-ba-dū, kisi ke sāmne āge yā muhāzī ke āge.

5.—Kisi ke ihtiyār talit yā qābū meñ; kisi ke liye khulā huā; jispar kisi ko rok (uske liye imtinā') na ho; jiski nisbat kisi ko is amr kā haq yā is bāt kī salāhiyat ho kī use pasand kare yā nahīñ khwāh uspar apnā qabza rakkhe yā nahīñ.

6.—Huzūr meñ yā sāmne—jaise kisi hākim ke; taluqāt tajwiz yā kisi maqṣad-i-qānūnī ke liye kisi hākim yā 'adālat ke rū-ba-rū yā uske ihtiyār-i-samā'at meñ.

Before, ad. 1.—Āge; sāmne; muqābil kī taraf.

2.—Pahle; āge; peshtar; ab yā is waqt ke pahle; isse pahle yā iske qabl; abtak; is waqt tak; zamāna-i-hāl tak; pahle se.

Before-cited, a. Jiskā hawāla hissa-i-māqabl meñ diyā-gayā; māqablu-z-zikr; muhawwala-i-bālā yā sadr; mazkūr mazkūra-i-bālā yā mazkūru-s-sadr.

Beforehand, ad. 1.—Kisi par sabqat le-jānā yā usse pesh-dastī k.; kisi kī bāt pahle hī se samajh jānā (tāz jānā); kisi par apnā dast-ras pahle hī se kar-jenā (use peshtar hī se apne hāth meñ kar-jenā); pahle hī hāth mārñā; kisi amr kī nisbat pesh-bandī k. (uski fikr yā uskā intizām peshtar se k.).

“Often followed by *with*.”

2.—Pahle se; peshtar se; ibtidā yā awwal se; tamhūdan; kisi shai ke tahaiye meñ waqt ke pahle; qabl-az-waqt.

Beforehand, a. Murāṭṭā'a-l-hāl; mūl-o-ma'ishat ke lihāz se fārigu-l-bāl; kasīru-l-mūl; ahl-i-ma'ishat yā sāhib-i-jāedād.

Before-mentioned, a. Jiskā zikr pahle huā yā kiyā gayā; masbūqu-z-zikr; māqablu-z-zikr.

Befriend, v. t. Kisi ke sāth dostī kā haq adā k.; kisi se dostī khareh k.; pās yā 'ināyat k.; madad yā taqwiyat d.; naf'a baḥshnā; dastgiri k. (bāñh gahñā); kisi ke sāth dostāna bartāw k.

Beg, v. t. 1.—Dil se māngnā; ārzū ke sāth talab k.; minnat k.; lajājat -o-samājat k.; 'ājizī ke sāth iltijā k.; hāth joṛkar yā pair paṛkar iltijā k.; multamis h.; iltimās guzārish yā 'arz k.; ādab aur ta'zīm ke sāth (muaddabāna) kisi shai kī istid'ā k. uskā khwāstgār h. yā use māngnā; 'ijz-o-niyāz k.; bataur khairāt yā zakāt ke māngnā; bhikh māngnā; lillāh talab k.; Khudā kī rāh par (sawāban) māngnā. [kar-lenā.

2.—Farz kar-lenā; tasawwur kar-lenā; mān lenā; bilā subūt qabūl To beg the question in debate—Jis bāt kī bahs ho usko farz kar-lenā (bilā sabūt taslīm kar-lenā yā mān-lenā).

Beg, v. i. Bhikh māngnā; khairāt māngnā; gadāgarī k.; gadā-pesha ho-jānā; bhikh māng ke jīnā; ṭukron par auqāt-basārī k.

Beget, v. t. 1.—Apne nutfe se paidā k.; apne bij se janmānā; aulād-i-sulbi paidā k.; laṛke kā bāp h.; laṛkā paidā k. yā janmānā.

2.—Natīje ke taur par paidā k.; kisi shai kā bā'is h. (uskā sabab mūjib yā mūjid h.); paidā k.; qāim k.; wujūd meñ lānā.

Beggar, n. Bhikhārī; bhikh-mangā; jo bhikh māng-kar jīwe; gadā; gadāyī-pesha; faqīr.

Beggar, v. t. 1.—Muhtāj kar-d.; faqīr banā-d.; bhikh-mangā kar-d.; muftis garīb yā tihī-dast kar-d.

2.—Khālī kar-d.; kuchh bāqī rahne na d.; barh-jānā tajāwuz k. yā had se guzar jānā.

To beggar description—Bayān ke bāhar h. yā bayān na ho-saknā; hadd-i-bayān se guzar jānā yā mutajāwiz ho-jānā.

Begin, v. i. 1.—Wujūd meñ ānā; hone lagnā; ibtidāan qāim h.; bār-i-awwal paidā h.; namūd h.; zuhūr meñ ānā; wuqū'-pazīr h. yā wuqū' meñ ānā; nikalnā; paidā yā kharā h.; shurū' h.

2.—Ibtidāyī fi'l k.; koyī nayī bāt karne lagnā (uskā karnā shurū' k.); kisi shai par pahle qadam r.; shurū' k.; āgāz k.

Begin, v. t. 1.—Shurū' k.; āgāz k.; ibtidā k.; kisi bāt kī rāh kholnā; kisi amr meñ fi'l-i-ibtidāyī k.

2.—Kisi shai kī binā ḍālnā (uskī bunyād qāim k.); kisi shai se kisi shai kā patā lagānā (uskī ibtidā yā āgāz kā-hāl ma'lūm k.).

To begin with—Shurū' k.; pahle kām meñ lānā yā isti'māl k.

To begin business with a small capital—Thorī pūnjī se kār-o-bār shurū' k.

Beginner, n. 1.—Shurū k. w.; bānī; sabab; aslī fā'il; koyī fi'l pahle k. w. yā uskā mūjid.

2.—Woh shakhs (khusūsan kam-sin shakhs) jo kisi 'ilm yā fan kī mashq bār-i-awwal shurū kare yā koyī kār-o-bār ibtidāan kare; mubtadī; nau-āmoz; nā-āzmūda-kār; nā-tajriba-kār.

Beginning, n. 1.—Ibtidā; āgāz; asl; bunyād; masdar; musabbib-i-awwal; asl fā'il.

2.—Hālat-i-awwalīn; shurū'; ibtidā; awāil; jo pahle ho.

3.—Umūr-i-ibtidāyī; mawād; sāz-o-sāmān; asbāb; jaṛ.

Beguile, v. t. 1.—Dhokhā d.; fareb k.; chhalnā; apne dām-i-tazwīr (makr ke phande) meñ lānā.

2.—Makr se ṭāl d.; 'aiyārī se bāz r.

[d. ki ma'lūm na ho.

3.—Bahlā d.; khushī se kāṭ yā bitā d.; aisī tarah bitā (guzrān)

Behalf, n. Naf'a; faida; haq; khātir; madad; tāyid; bachāw; taraf; jānib; or; 'iwaz; qāim-maqāmī.

In *behalf* of—Kisi ke naf'a ke liye; kisi kī tāyid meñ yā uskī madad khwāh himāyat ke liye; kisi kī taraf yā jānib se; kisi ke haq meñ; min-jānib kisi ke; kisi kī 'iwaz yā bataur qāim maqām uske khwāh uskī qāim-maqāmī meñ.

Nothing has been urged in *behalf* of the prisoner—Mudda'ā 'alaih ke naf'a ke ke liye (uske bachāne ke liye uske 'uzr kī tāyid meñ uskī taraf se yā uske haq meñ) koyī bāt kalī na gayī.

To act in *behalf* of a person—Kisi kī taraf se (uskī 'iwaz khwāh bataur qāim maqām uske yā uskī qāim-maqāmī meñ) 'amal kām yā kār-rawāyī k.

Behave, v. t. Chāl-o-chalan ikhtiyār k.; chāl-chalnā yā tarīq ikhtiyār k.; bartāw k.; barātnā.

“Used with the reciprocal pronoun.” *Webster*.

To *behave* one's self manfully—Mardāna chāl chalnā (tarīq ikhtiyār k. yā bartāw k.).

Behave, v. i. Kām k.; 'amal k.; chāl chalnā yā ikhtiyār k.; bartāw r.; tarīq yā chāl r.; kār-rawāyī k.; pesh ānā.

To *behave* well or ill—Bhalā yā burā kām k.; fi'l-i-nek yā bad k.; achchhī yā buri chāl chalnā yā kār-rawāyī k.

Behaviour, n. Achchhī yā buri chāl; chāl-o-chalan; tarīq; rawish; bartāw; dhang; tarz-o-tarīq; chāk-ḍhāl; rawaiya; rahan; zāhirī bartāw yā kār-rawāyī.

Good *behaviour*—Nek-chalni; nek-rawishī; atwār kī khūbī; husn-i-atwār.

Bad *behaviour*—Bad-atwārī; bad-chalni; bad-waz'ī; buri chāl; burā rahan.

To *be*, or to *be put*, upon one's good *behaviour*—Hālat-i-imtibān meñ h. jismeñ tarīq kī munāsabat par kisi amr-i-aham kā madūr hotā hai.

During good *behaviour*—Mansab par mā'mūr rah-kar diyānat aur rast-bāzī rakhne kī hālat meñ (mutadaiyan aur rāst-bāz rahne kī sūrat meñ).

Behead, v. t. Sar kāṭ-lenā yā qalam-kar-lenā; kisi āla-i-burrān se sar ko tan se judā kar-d.

Behind, prep. 1.—Us taraf jo sāmne (muhāzī yā muqābil) na ho; us taraf jo sab se nazdik hisse ke piche ho; jo shai kisi ke rū-ba-rū yā ruḥ par ho uske muqābil; kisi kī pusht par yā kisi ke piche ('āqab meñ yā picchhwāre); kisi kī dūsrī jānib yā taraf.

2.—Bāqī; jo kuchh kisi ke kahīn dūr chale-jāne khwāh mar-jāne ke ba'd rah-jāe. [lat meñ kisi se ghaṭ-kar.

3.—Ruthe yā 'umdagī meñ kisi se kam; qadr-o-manzilat aur fazī-

Behind, adv. 1. Piche; pusht par.

2.—Piche ko; piche kī taraf; pusht kī jānib.

3.—Pesh-i-nazar nahīn; nazar ke bāhar; jo abtak pesh na huā ho yā sāmne rakkhā khwāh dekhlayā gayā na ho; bāqī; gair-pesh-shuda.

We know not what evidence is *behind*—Ham logon ko yah ma'lūm nahīn hai ki kis qadar subūt aisā hai jo abtak pesh nahīn kiyā gayā (jiskā pesh honā hanoz bāqī hai).

4.—Wāqt yā jagah ke lihāz se dūr par; piche; guzashṭa yā ba'ida.

5.—Gair-muaddā (be diyā huā); jo kuchh dene ke ba'd bāqī rah-jāe.

There is a large sum *behind*—Bahut se rupaye bāqī haiñ (raqam-i-kasir gair-muaddā hai).

Behind-hand, a. 1.—Pichhe; khālī; aisī hālat meñ ki kuchh rah yā bāqī rah na jāe; muslisī yā hālat-i-iffās meñ; tangī meñ yā tang-hāl; aisī hālat meñ ki kharch āmadānī se ziyāda parā ho yā zarūriyāt ke rah' karne ke liye āmadānī kifāyat na kare.

To be *behindhand* in one's circumstances—Tang-hāl yā hālat-i-'usrat meñ h. āmad wa kharch ke lihāz se khālī-hāth yā tili-dast h.

2.—Apne waqt-i-munāsib se kisī kām ke tal-jāne kī hālat; jis waqt kisī kām kā honā wājib ho us waqt usmeñ tawaqquf kā h.; kisī dūstre shakhs yā dūstre chīz se barhā huā nahīñ; pichhe.

Behindhand in studies or in work—Likhne-parhne yā kām meñ kisī dūstre ki nisbat pichhe ya'ni uski barābar barhā huā nahīñ.

☞ "This word, like *ashamed* and several other words, never properly precedes the noun." *Webster*.

Behold, v. t. Kisī chīz par nazar garānā; kisī shai kī taraf nazar k. yā dekhnā; tawajjuh se dekhnā; gaur yā ihtiyāt se mulāhaza k.

Behold, v. i. Kisī shai kī taraf nazar yā āñkh phernā; dekhnā.

Beholden, p. a. Mashkūr; mamnūn; ihsān-mand; bār-i-ihsān yā minnat apni gardan par uḥāye huye.

Behoove, v. t. Kisī ke liye zarūr h.; kisī ke laiq h.; zarūrat farz yā suhūlat ke lihāz se kisī ke liye munāsib yā sazāwār h.; chāhnā; phahnā; zeb d.; sohānā.

☞ "Now used only impersonally with *it*." *Worcester*.

Behove, See supra.

Being, n. 1.—Hastī; wujūd; wāqī'i yā farzī wujūd.

☞ As opposed to *non-existence*.

2.—Jo shai kisī tarah par qāim ho 'ām isse kī woh māddi ho yā rūhānī khwāh aslī ho yā khayālī; har qism kī shai jo wujūd rakhtī ho;

3.—Insān haiwān yā aur koyī haiyū-l-qāim shai.

Be it so, 1.—Farz kar-lo kī fulāñ bāt aisī hī hai; mām-lo kī fulāñ amr isi tarah yā nahj par hai; ho yā shāyad ho; bāshad.

☞ A phrase of supposition.

2.—Aisā hī hone do; aisā hī karo; bihtar; kyā muzāiqa; kuchh muzāiqa yā harj kī bāt nahīñ; jāo aisā hī karo.

☞ A phrase of permission.

Belabour, v. t. 1.—Kisī shai meñ khūb mihnāt k.; kisī shai kī nisbat ihtiyāt se kār-rawāyī k.

2.—Khūb mār-nā; bahut mār-pit k.; shiddat se zad-o-kob k.; achchhī tarah pītnā yā dhunnā.

Beleaguer, v. t. Muhāsara k.; gher lenā; rāh band kar-d.; fauj se is tarah gher lenā kī bhāgne kī rāh na rahe.

Belie, v. t. 1.—Jhūṭhā banānā; jhūṭlānā; jhūṭh yā darog ṭhahrānā; jhūṭhāyī kī tuhmat lagānā yā uskā qusūr-wār ṭhahrānā; takzīb k.

2.—Kisī kī nisbat bayān-i-darog k.; kisī kā hāl jhūṭh jhūṭh kahnā; jhūṭh yā darog bayān k.

3.—Gila k.; jhūṭhī jhūṭhī bāteñ kahkar tuhmat (dosh) lagānā; kisi ke bāb meñ kalimāt-i-darog kahnā.

4.—Taqlid k.; naql k.; banāwat k.; kisi dūstre kī mānind jhūṭhī sūrat banānā.

Belief, n. 1.—Kisi qaul yā wāqī'a ko bilā wāqifiyat-i-zātī mān lenā yā taslīm k.; kisi ke qaul yā uskī shahādat par takya istidlāl yā i'tibār; i'timād; yaqīn; bharosā; 'aqīda; imān. [yā yaqīn lāweñ.

2.—Woh shai jispar i'tiqād lāyā jāe; woh bāt jispar i'tibār karen

3.—Rāe; masala; un legon kī rāe (unke masāil) jo kisi qism ke khayāl kī pairawī karte hon; mat.

4.—Qarāin par i'tibār i'tiqād yā yaqīn.

Believe, v. t. Bāwar k.; i'tibār k.; dūstre kī shahādat yā sanad par kisi shai kī nisbat i'tibār k.; kisi amr ko dūstre ke bayān yā wujūh-i-zihnī wa dalāil-i-'aqlī par khwāh kisi aur bāt ke lihāz se bagair apnī khās wāqifiyat ke sach samajh lenā; sahīh samajhnā; sach mānnā; kisi par bharosā yā i'tibār k.

To have reason to believe—Bāwar karne yā sahīh samajhne kī wajh r.

Believe, v. i. 1.—I'tiqād lānā; yaqīn lānā; imān yā 'aqīda lānā; bāwar k.; sach samajhnā yā mānnā; takya yā bharosā k.

Often followed by *in* or *on*.

I do not believe in what that man says—Us shakhs ke qaul par main i'tibār nahīn kartā (uskā kahnā main sach nahīn samajhtā).

2.—Samajhnā; khayāl k.; tasawwur k.

The accused is, I believe, guilty—Meri samajh meñ (main samajhtā hūn ki) yah mulzam mujrim hai.

Bell, n. 1.—Ghanṭā; ghanṭī.

[uskā pyāla.

2.—Koyī shai jiskī sūrat ghanṭe sī ho—jaise kisi phūl kī kaṭorī yā To bear away the bell—Kisi bāt meñ bahkar h.; kisi shai meñ afzal mura-jah yā bartar h.

To bear the bell—Sargana h.; peshwā h.; sab ke pahle chalnā; agwā h.

To lose the bell—Shikast pānā; hār-jānā; maglūb h.

[machānā.

To shake the bells—Harakat k. ittilā' d. yā khatre kī khabar dene ke liye shor

To bell the cat—Ghanṭī pahnā d.; jo apne se quwwat meñ bahut barā ho usse muqābala karke uske hāth-pair tor d. (use be-kār yā zer-dast kar-d.).

Belligerent, a. 1.—Laṛāyī k. w.; jang k. w.

2.—Jiskā mailān jang par ho; laṛāyī kī taraf jhūkā huā yā uspar māil; jang yā laṛāyī se muta'alliq.

Belligerent, n. Woh qaum yā riyāsat wagaira jo jang meñ masrūf ho.

Belong, v. i. 1.—Kisi kī milk haqīyat milkīyat yā jāe-dād h.; kisi kā azān-i-khās h.; kisi kā h.

The house in suit belongs to the defendant—Makān-i-muta'nāzi'a mudda'a 'alaih kī milk (uskī milkīyat haqīyat yā jāe-dād) hai yā woh azān-i-khās mudda'a 'alaih hai yā mudda'a 'alaih kā hai.

2.—Kisi kā kār-i-khās h.; kisi se ta'alluq r. yā muta'alliq h.

It belongs to the plaintiff to prove his title—Apne istihqāq kā sābit k. mudda'i ke ta'alluq hai (uskā sābit k. mudda'i kā khās kām hai).

3.—Kisī kā ek juzw yā hissa h.; kisī se muta'alliq yā usmeñ shāmil h.; 'alāqa r.; ta'alluq r.

The North-Western Provinces *belong* to the Bengal Presidency—Maṇālik-i-Magrabi wa Shamālī juzw-i-Iḥāta-i-Bangāl haiñ (ihātā-i-mazbūr se muta'alliq yā usmeñ shāmil haiñ).

4.—Kisī jagah kā mutawattin (asli bāshinda) h.; sukūnat-i-asli r.; mustaqil sukūnat r.; dawāmī bāshinda h. yā hamesha rahnā.
Beloved, *pp.* or *a.* Barā pyārā; jise dil chāhe yā 'aziz rakkhe yā jo dil se pyār kiya yā 'aziz rakkhā jāo.

Below, *prep.* 1.—Niche; jagah ke lihāz se niche; zer.

2.—Kisī kī nisbat rutbe 'umdagī yā qadr-o-manzilat meñ kam; darje wagaira meñ kisī ke niche.

3.—Nā-zebā; lāiq nahīñ; gair-munāsib; kisī ke liye gair-mauzūñ.
Below, *adv.* 1.—Kisī shai ke lihāz se niche; niche.

2.—Zamīn par; dunyā meñ.

☞ As opposed to the heavens.

3.—Dozakh meñ; jahannam meñ.

4.—'Adālat-i-mātaht meñ; mahkama-i-asgar meñ; niche kī kachahrī meñ; us 'adālat meñ jiskā iḥtiyār kisī dūsrī 'adālat ke muqābale meñ kam ho. [kī jagah].

Bench, *n.* 1.—Ijlās; 'adālat meñ hukkām kī nishast (unke baithne

2.—Hukkām; jo log jaj kī haisiyat se 'adālat meñ baithen; 'adālat.

A full *bench*—Ijlās-i-kāmil; ek 'adālat meñ jitne hukkām hoñ un sab kā yak-jāyī ijlās.

A division *bench*—Kisī 'adālat ke sab hākimōñ meñ se chād hākimōñ kā ijlās.

A single *bench*—Ek hākim kā ijlās; ijlās-i-hākim-i-wāhid yā ijlās-i-wāhid.

To go before, or take the opinion of, the full *bench*—Ijlās-i-kāmil meñ pesh h. yā ijlās-i-kāmil kī rāe lenā.

Bend, *v. t.* 1.—Ṭerhā k.; kham yā bal d.; jhukānā; khūch-kar ṭerhā k.; aiñṭhā; lachānā; morṇā.

To *bend* a bow—Kamūn ko kham d. yā tirehhi k.

2.—Kisī taraf ko jhukānā yā muḥlātab k.; sidhī rāh chhor-kar kisī aur taraf ko phir jānā yā rujū' h.

To *bend* one's steps or course to a particular place—Kisī kḥās maqām kī taraf qadam phernā yā chalnā kḥwāh rujū' h.

3.—Kḥūb mutawajjih k. yā lagānā; shauq se rujū' k.; mihnāt se lagānā; zor d.; nihāyat masrūf yā mashgūl k.; dil denā.

To *bend* the mind to study—Parhne likhne (tabṣil-i-'ilm) meñ kḥūb dil lagānā.

4.—Dabā-kār rujū' k.; mutī' k.; maglūb k.; apne qābū meñ lānā; apne bas meñ lānā yā k.; zer-dast k.

To *bend* a man to our will—Kisī shakhs ko apnā mutī' banā-d. (use aisā kar. d. kī hamārī marzi ke mutābiq kār-rawāyi kare).

5.—Ṭaiyār k.; murattab (durust) k.; khūch-kar kām ke lāiq kar-d. jaise kāmān ko.

To *bend* the brow—Bhaññen chāḥhānā—jaise baṛe gaur yā gusse meñ; tewrī meñ bal ḍālṇā; chin-ba-jabiñ h.; tewrī chāḥhānā.

Bend, v. i. 1.—Terhā h.; tircihā h.; phirnā; bal yā kham khānā; jhuk-nā; kaj h.; lachnā; murnā; aiñṭhūā.

2.—Shauq yā dil se rujū' h.; mukhātib h.; irāda yā musammam (mazbūt) irāda k.; kamar-bāndhūā yā kamar-basta h.; āmāda h.

Bent on mischief—Nuqsān-rasānī par āmāda; nuqsān pahuñchāne par kamar bāndhe yā mazbūt irāda kiye huye.

3.—Sijda k.; sar jhukānā; jhuknā; 'ibādat yā itā'at kī nazar se sar-nagūn h.

Beneath, prep. 1.—Niche; zer; tale; kisī shai se dabā huā.

To sink beneath a burden—Kisī bojā ke niche dabjānā (uske dabāw se dhañs yā baith jānā).

 In a literal sense.

2.—Niche; bare bare mahsulon (garān-bār kharājōn) yā hūkim ke zulm se dabā huā.

 In a figurative sense.

3.—Kisī dūsre kī nisbat rutbe waqr yā 'umdagī meñ kam.

Man is beneath angels—Insān kī rutba firishton se kam hai.

4.—Lāiq munāsib yā hasb-i-hāl nahīn; nā-zebā yā gair-muzaiyab; barābar nahīn.

He will do nothing beneath his station—Woh koyī aīsū fī'l na karegā jo uskī haisiyat ke hasb-i-hāl na ho (usko na phabe yā uske liye nā-zebū ho).

Beneath, ad. 1.—Niche; tale; kisī jagah kī nisbat aur niche.

The earth from beneath—Niche kī zamin yā miṭṭī.

2.—Niche yā tale; zer.

 "As opposed to heaven or to any superior region." *Webster.*

Beneficial, a. 1.—Mufid; nāfi'; faida-bakhsh; sūd-mand; jisse koyī 'umda natīja paidā ho.

 Followed by to.

2.—(*Law*) (a) Jisko kisī shai se faida yā naf'a hotā ho yā usse faida uṭhāne khwāh uspar mutasarrif hone kā istihqāq ho; mutamatti' yā mutasarrif.

The beneficial owner of an estate—Kisī jāc-dād kī mālīk jisko uspar mutasarrif hone yā usse faida uṭhāne kā haq ho; kisī haqiyat kī mālīk-i-mutasarrif.

(b)—Naf'a yā faida paidā k. w.

A beneficial interest—Naf'a uṭhāne yā tasarruf karne kā haq; muttamatti' yā mutasarrif hone kā haq; haqq-i-mutasarrifāna.

Beneficence, n. Hamesha nekī yā bhalāyi k.; wāqī'i nekī yā mihrbānī. k.; logon ko sachmuch khairāt d.; achchhe achchhe kāmōn kā kiya k.; wāqī'i 'ināyat karam yā dād-dihish.

Beneficent, a. Niko-kār; gairon kā kām mihr-bānī se k. w.; dād-dihish r. w.; karīm; faiyāz; sakhī; mihrbān.

Benefit, n. 1.—Mihrbānī kā fī'l; mihrbānī; 'ināyat; shafaqat; lutf; ihsān; karam.

2.—Naf'a; faida; hasil yā husul; sūd; woh bāt jisse kisī kī taraqqī hotī aur uskī zātī khushī barābar barhtī jāwe; woh amr jisse kisī māl kī haisiyat (māliyat) barh-jāwe.

“A word of extensive use, and expressing whatever contributes to promote prosperity and personal happiness, or adds value to property.”
Webster.

Benefit, v. t. Kisī ke sāth yā kisī ke haq meñ bhalāyī k.; faida bakhsh-nā; naf'a d. yā k.; nafī' h.; kisī ko mufid h.; aur taraqqī d.; sihat (tandurustī) ko aur barhānā; kisī ke liye kār-āmad h.

“Applied either to persons or things.” *Webster.*

Benefit, v. i. Faida uṭhānā yā hasil k.; naf'a uṭhānā yā muntafa'-bih h.; taraqqī k.

Benevolence, n. Nek-khwāhī; nek-andeshī; bhalāyī karne kī tabī'at (ragbat yā khwāhish yā uskī taraf mailān); mihrbānī; shafaqat; dād-dihish kī ragbat; insān kī muhabbat aur uskī khushī meñ taraqqī dene kī khwāhish; insāniyat.

Benevolent, a. Nek-khwāh; nek-andesh; bhalāyī (achhehhe kām ke karne) par mālī; insān se muhabbat r. w. aur uskī bihbūdī aur khushī meñ taraqqī kī khwāhān (chāhne-wālā); nek-nihād; khair-sigāl; karīm; mihrbān. [aṇdherā kar-d.]

Benight, v. t. 1.—Tārik (aṇdherā) k.; tārikī chhā-lenā; rāt kī tarah The clouds benight the sky—Būdal āsmān ko tārik kar-dete haiñ (unkī tārikī āsmān par chhā-jātī hai yā unse āsmān aṇdherā ho jātā hai).

2.—Chalte chalte rāt kar-d.; rāt kā pahuñch jānā; rāt kā ho-jānā; rāt kā ā-paṇā.

A benighted traveller—Shab-rasīda musāfir; woh musāfir jise chalte chalte rāt ho-jāe aur woh apne thekāne par na pahuñche.

3.—Tira-dil kar-d.; jihālat meñ mubtalā k.; raushan-zamīr na hone d.; 'aql kī raushanī se mahrūm r.; siyāh-qalb k.

Benign, a. 1.—Mihrbān; halīm; jiske mizāj meñ shafaqat yā hilm ho; sāhib-i-jalāl yā zu-l-jalāl; jo auroñ par 'ināyat kī nazar rakkhe; sakhi; faiyūz; karīm.

2.—Muwāfiq; 'umda; jiskā asar nek ho; jisse mihrbānī hilm yā shafaqat wagaira zāhir ho.

3.—Sihat-āwar; muzir nahīn; shafā-bakhsh; jismeñ tan-durustī paidā karne kī sifāt ho.

A benign medicine—Sihat-āwar dawā; jis dawā ke isti'māl se mariz ko sihat (ārām) ho.

4.—Sakht nahīn; muhlik nahīn yā gair-muhlik; jismeñ mariz kī jān jāne (uske marne) kā khauf na ho.

A benign disease—Maraz-i-gair-muhlik; aisī bīmārī jismeñ bīmār ke marne kā dar na ho.

Benignant, a. Mihrbān; zu-l-jalāl; karam-farmā; 'ināyat-gustar.

Benignity, n. 1.—Tabī'at yā dil kī achhāyī; nek-siratī nek-nihādī yā nek-mizājī; rahm-dilī; tabī'at kā jalāl; nekī; karīmī; sakhawāt; mihrbānī; shafaqat.

2.—Sihhat paidā karne kī sifat; jisse tandurustī barhe; shafā-bakhshī. [bal; mor; kajī-

Bent, n. 1.—Kham; terhāyī yā terhā-pan; lachak; jhukāw yā jhok;

The bent of a bow—Kamān kī kham (uskā jhok yā uskī lachak).

2.—Mailān; ragbat; khwāhish; tabī'at; dīl kī kisi taraf mūl h. (laguā jhuknā rujū' h. yā phirnā); tabī'at kī pher.

3.—Kisi khās jānib yā pahlū ko mailān; loch; marak; pher.

The bents and turns of a subject—Kisi bāt kī marak aur uskā pher (uskā jor-tor yā nok-jhok); kisi mazmūn ke pahlū wa jawānib. [kar-d.; akṛānū.

Benumb, v. t. 1.—De-hiss-o-harakat kar d; thithurā d.; sun yā lakṛī

2.—Bad-hawās kar-d.; be-kār kar-d.; be-qābū k.

Bequeath, v. t. 1.—Wasīyat ke zarī'e se d.; wasīyat kar-donā yā kar-jānā; wasī'at ke rū se hiba k. yā ohhor jānā.

☞ Said of personal property.

2.—Larke-bālon ko ehhor-jānā; maurūsī kar-jānā. [marnā.

To bequeath a family quarrel—Koyī khāndānī jhagṛā larke-bālon ke liye ehhor

☞ "To Bequeath, Devise. These words both denote the giving or disposing of property by will. *Devise*, in legal usage, is properly used to denote a gift by will of real property, and he to whom it is given is called the *devisee*. *Bequeath* is properly applied to a gift by will or legacy, i. e. of personal property; the gift is called a *legacy*, and he who receives it is called a *legatee*. In popular usage, the word *bequeath* is sometimes enlarged so as to embrace *devise*." Webster.

Bequest, n. (Law) Jāc-dād-i-mūsābih—khusūsan woh māl-i-manqūla jo koyī mutawassū kisi ko wasīyat kar-jāwe; wasīyat ke zarī'e se jāc-dād-i-manqūla kī hiba; hiba-i-wasīyatī.

To make a bequest. Same as Bequeath.

The subject-matter of a bequest—Woh māl-i-manqūla jo manshū-i-hiba-i-wasīyatī ho; jo kuchh wasīyat ke rū se hiba kiyā (diyā) jāe; shai-i-mauhūba.

Bereave, v. t. 1.—Kisi se kuchh le-jenā; kisi se koyī shai lekar use uskā muhtāj banā d.; kisi shai se mahrūm k.; koyī chīz kisi se chhīn lenā (har lenā); lūt lenā.

☞ "With of before the thing taken away." Webster.

To be bereaved of one's friends—Kī-i ke dostoñ kī uske hāth se nikal-jānā (hāth se jātā rahnā ya'nī mar-jānā).

Bereavement, n. Mahrūm k. yā mahrūm hone kī hālat; mahrūmī; nuqsān; hāth se nikal-jāna yā jātā rahnā—jaise ahhāb (dostoñ) kī maut ke zarī'e se (mar-jāne ke bā'is).

Berth, n. Mansab; 'uhda; naukari; asāmī; jagah; kām. [par hai.

He has a good berth—Woh ek ma'qūl 'uhda rakhtā hai yā ek achchhe 'uhde

To give a wide berth to—Kisi se dūr (haṭe kanāre yā pare) rahnā.

Beseech, v. t. 1.—Kisi se bahut minnat samājat k.; kisi se isrār ke sāth iltijā k. yā multajī h.; iltimās k.; pair par girnā hāth joṛnā yā balāyon lenā; girgirānā; dast-basta 'arz-ma'rūz k.; pāwā paṛnā; bahut ārzū se (nihūyat girwidā ho-kar) kalnā.

☞ Used before a person.

2.—Kisī bāt kī darkhwāst k.; māngnā; mustad'ī ho. yā istid'ā k.; kisī shai kī nisbat 'arz k.

☞ Used before a thing.

Beset, v. t. 1.—Kisī par kisī meñ yā kisī ke chāron taraf lagānā baiṭhāl-nā nasab k. yā jaṛnā.

"A robe of azure beset with drops of gold." *Spectator*.

Nileyāsmānirang kī poshāk jismeñ sunahre bundelage (jaṛe nasab yā ṭaṅke) the.

2.—Band kar-d. jaise rāh kā; gher lenā; ghere meñ ḍāl d. yā mahsūr k.; muhāsara kar-lenā; chāron taraf se gher-lenā.

3.—Kisī par ṭūṭ paṛnā (uspar hamla k. yā hamla-āwar h.); kisī par ā-paṛnā; kisī se rāh meñ ghāt k.; rah-zanī k.; kisī par chaṛḥ-jānā (chaṛḥāyī k.).

4.—Chāron taraf se gher yā dabā kar bhāgnā dushwār kar-d.; ghabrā d.; shashdar kar-d.; hairān k.; tang k.; uljhāna yā uljhāw meñ ḍālū; qabāhat meñ ḍālū; mushkilāt meñ phānsā d.; nāk meñ dam kar-d.; 'āfiyat tang k.

Beside, prep. 1.—Kisī kī bagal meñ; kisī ke ek taraf; kisī shakhs yā shai ke nazdik (pās).

To sit beside a person—Kisī shakhs kī bagal meñ (uske ek taraf yā nazdik)

2.—Khārij; bāhar; alag; nyārā; kisī 'shai ke ma'mūlī silsile ke bāhar (uske mutābiq nahiñ); mutābiq nahiñ par khilāf bhī nahiñ.

It is beside my present purpose to include scientific terms in this work—Bil-fī' yah merā manshā nahiñ hai ki 'ilmī alfāz is kitāb meñ dākhil karūn.

To put one beside his patience—Kisī ko be-sabr kar-d.

3.—'Alāwa; siwā; kisī se judā alag yā nyārā.

☞ "In this use, besides is now more common." *Webster*.

To be besides one's self—Hawās se bāhar yā bad-hawās h.; 'aql kho baiṭhnā yā salb kar-d.; be-'aql ho-jānā; kisī kī 'aql kā jāta rahnā yā marā jānā.

☞ "In present usage, there is a tendency to make the following distinction between *beside* and *besides*: 1.—That *beside* be used only and always as a preposition, with the original meaning 'by the side of'; as, to sit beside a fountain; or with the closely allied meaning 'aside from' or 'out of'; as, this is beside our present purpose; 'Paul, thou art beside thyself.' 2.—That *besides*, as a preposition, take the remaining sense 'in addition to'; as, besides all this. And that it also take the adverbial sense of 'moreover'; 'beyond,' &c. which had been divided between the words; as, besides, there are other considerations which belong to this case." *Webster*.

Beside, } adv. Usse ziyāda; mazīde-barān; ziyāda-azān; 'alāwa; siwā;
Besides, } mā-warā; usko chhoṛkar aur; shumār meñ dākhil nahiñ;
jo kuchh mazkūr huā ho us meñ shāmil nahiñ; kisī se alag yā judā.

Besides, prep. See Meaning No. 3. under Beside prep.

☞ "This word, though radically the same as *beside*, and a corruption of it, ought not to be confounded with it, for it is rarely used in the senses explained under *beside*, except in the third sense." *Webster*.

Besiege, *v. t.* Ganīm (dushman) ko apne tābi' hone par majbūr karne ke liye use musallah fauj se gher lenā; muhāsara k.; ghere meñ dālnā; narga k. yā narge meñ dālnā; gher lenā.

Besieged, *pp.* or *a.* Mahsūr; gherā huā yā ghere meñ parā huā; jise dushman ki sipāh chāron taraf se ghere (muhāsare yā narge) meñ dāle ho.

Besieger, *n.* Muhāsir; muhāsara k. w. yā muhāsare meñ masrūf.

Besmear, *v. t.* Koyī chiknī lasilī yā mailī chīz ūpar se lagānā; ālūda k.; bhar d.; ganda k.; dhabbā lagānā; mailā k.

Bespangle, *v. t.* Afshān jamānā yā k.; sitāron se jar d. yā sitāre jamānā khwāh lagānā; koyī chamkilī chīz jagah jagah lagā-d.

Bespatter, *v. t. 1.*—Chhīte dālkar dāg-dār k. yā dhabbā lagānā; pānī yā kīchar ke chhīte dālnā; koyī mailī yā nā-guwār chīz chhīrak-kar dāg dālnā; kisī par chhīraknā. [kalañk lagānā.

2.—Buhtān lagānā; badnāmī kā dāg lagānā; badnām yā ruswā k.; **Bespeak**, *v. t. 1.*—Kisī chīz ke liye pahle se kah-d. yā kah-rakhnā; kisī shai ki nisbat āyinda ke liye hukm d.; kisī chīz ko pahle se lagā r. kar-r. yā uski nisbat mu'āhada (qaul-o-qarār yā bāt-chīt) kar-lenā; farmāish k. [peshīn-goyī k.

2.—Kisī bāt ki 'alāmat pahle se zāhir k.; pahle se dekhlanā;
3.—Kisī bāt ke āsār dekhlanā; khārijī 'alāmāt yā sūrat-i-zāhirī se kisī amr par dalālat k.; sābit k.; zāhir k.; numāyān k.; 'alāmātōn se batlanā dekhlanā yā zāhir k.

His manners *bespeak* him a gentleman—Uske atwār se zāhir hai ki woh mard-i-sharīf hai; uske tarz-o-tariq se uske mard-i-sharīf hone ki 'alāmātēn pāyī jāti haiñ.

Best, *a. 1.*—Darja-i-ā'lā ki 'umda sifateñ r. w.; nihāyat hī achchhā; sab se achchhā; bahut hī bihtar; 'umdatarīn; bihtarīn.

“Applied indifferently to physical or moral subjects.” *Webster.*
The *best* man—Woh insān jismeñ darja-i-ā'lā ki 'umda sifateñ hoñ; nihāyat hī achchhā ādmī.

The *best* cloth—Sab se 'umda kaprā; bahut hī khūb kaprā.

2.—Jisne baṛī taraqqī ki ho.

The *best* scholar—Baṛā 'ālim wa fāzil shakhs.

3.—Bahut hī sahīh ṭhīk yā durust; kāmīl; pūrā pūrā; ahsan; aulā.

The *best* view of a subject—Kisī amr ki nisbat rāe-kāmīl nihāyat sahīh tajwīz yā uspar pūrā pūrā libāz.

4.—Nihāyat 'aql-mandī yā maslahat ki bāt; jo amr az-bas 'uqilāna aur munāsib ho; afzal ahsan yā mustahsan.

What is *best* to be done?—Woh kaunsi bāt hai jiskā karnā nihāyat 'uqilāna aur maslahat-i-waqt (munāsib) hai?

To do *one's best*—Jahāñ tak apne se ban parē koshish kar-d.; apne hatta-l-was' yā hatta-l-maḡdūr (maḡdūr bhar) fikr yā jidd-o-jahd kar-d.; jis qadr daur-dhūp ho-sake kar-d.; jo kuchh apne qūbū meñ ho (apne se ho-sake) kar-d.; jahāñ tak zor mūrte bāne zor mūrñā.

To the *best* of—Qūbū bhar; gunjāish ke mutābiq; jahāñ tak wus'at yā gunjāish (phailāw yā samāyī) ho; jītnā ho-sake (ban-parē); hatta-l-was' yā maḡdūr.

At best—Ba-darja-i-gāyat; intihā darje ko; jab nazar-i-gaur se dekheñ.

Life is *at best* very short—Agar achchhī tarah se dekheñ to zindagī bahut mukhtasar hai (bahut thore dinon kī hai).

To make the best of—(a) Kisī chiz se jahāñ tak fāida uṭhāte bane fāida uṭhāñ; hatta-l-was' khūb mustafid h.; achchhī tarah kām-nikālñ; khūb hī taraqqī d.; kisi shai kī haisiyat jahāñ tak barhāte bane barhāñ.

To make the best of a sum of money—Kisī mablag (rupaye kī raqam) se jis-qadar fāida uṭhāte bane fāida uṭhāñ (usse khūb mustafid h. yā kām nikālñ).

To make the best of a piece of land—Kisī qat'-i-arāzī ko khūb taraqqī d. (uski haisiyat hatta-l-maḡdūr barhā d.).

(b)—Jahāñ tak ho-sake kisī balā (musibat yā taklif kī bāt) ko guwārā kar-lenā; kisi aisi bāt ko jo margūb na ho hatta-l-maḡdūr apne ūpar uṭhā-lenā.

To make the best of ill-fortune or a bad bargain—Kisī musibat yā nuqsān kī bāt ko jahāñ tak ho sake guwārā kar-lenā (use nibāh leññ yā usse apnū kām nikāl-lenā).

Best, n. Baṛī hī koshish; intihā yā darja-i-gāyat kī jidd-o-jahd; jis qadar fikr-o-pairawī ho-sake.

To do one's best—See No. 4, above.

To the best of one's ability—Jahāñ tak ho-sake yā ban paṛe; qābū yā maḡdūr bhar; hatta-l-was' yā hatta-l-maḡdūr; jis qadar gunjāish yā samāyī ho; jitnā karte bane.

Best, ad. 1.—Nihāyat hī; bahut hī; ba-darja-i-gāyat; sab se barh-kar; sab se (auroñ se) ziyāda.

To love one best—Kisi ko bahut hī yā sab se ziyāda pyār k. (chāhnā).

2.—Nihāyat hī naf' ke sāth; nihāyat hī suhūlat ke sāth; baṛī kām-yābī āsāñ yā munāsabat ke sāth; is tarah par kī bahut hī naf' yā fāida ho.

Which instrument can you *best* use?—Kaun sā āla tum baṛī suhūlat se isti'māl kar-sakte ho? This medicine will answer *best*—Is dawā se barā hī naf' hoga (yā nihāyat hī kār-gar hogī).

3.—Bahut hī; khusūsiyat ke sāth; tamām-o-kamāl; tāmma yā ba-tarz-i-kāmil; khūb; ṭhik-ṭhik; rag-o-reshe se; mū-ba-mū.

He knows it *best*—Woh use khūb jāntā hai (usse wāqifiyat-i-tāmma yā kāmila rakhtā hai; uske rag-o-reshe se wāqif hai).

“*Best* is sometimes used in composition; as, *best arranged, best concealed, &c.*” but these and similar compounds explain themselves.” Webster.

Bestir, v. t. Baṛī musta'idī se kār-rawāyī k.; chaṭpaṭ kām k.; jidd-o-jahd-i-balig (baṛī koshish yā khūb daur-dhūp) k.; khūb hāth-pair mārñ yā zor-mārñ.

Usually with the reciprocal pronoun.

Bestow, v. t. 1.—Khazāne meñ jam' k.; hifāzat kī nazar se rakh-d.; is garaz se rakh-d. kī mahfūz rahe; rakhnā.

2.—Kām meñ lāñ; isti'māl k.; lagāñ.

3.—Denā; 'ata k.; bakhsish k. yā bakhsnā.

Followed by *on* or *upon*.

4.—Kisī se shādī yā nikāh kar-d.; kisī ko byāh d.

He has *bestowed* his daughter upon a gentleman—Usne apnī betī kī shādī ek bhale ādmī se kar-dī (usko ek bhale ādmī se byāh diyā).

Bet, n. Bāzī; jo hār-jīt ke liye badā jāe; hor; jo kuchh do farīq ke mā-bain kisi bāt ke muqābale ke natīje khwāh. kisī amr-i-muhtamalu-l-wuqū' ke maāl-i-kār ke zuhūr par mau'ūd yā mashrūt ho.

Bet, v. t. Bāzī lagānā; badnā; hor lagānā yā badnā; shart lagānā badnā yā karnā; kisī amr-i-mutanāzī'a-fih ke natīje ke zuhūr par kisi bāt kī shart k. (uskā qaul-o-qarār yā mu'āhada k.); hār-jīt k.

Betake, v. t. Kisī shai kī taraf rujū' h. yā rujū' lānā; kisī shai kī taraf mukhātīb h. (us meñ lagnā yā dīl lagānā); kisī shai kī taraf harakat yā jumbish k. (uskī taraf chaluā).

 With the reciprocal pronoun.

Betime, } ad. 1.—Achehhe waqt; waqt se; mauqe' se; waqt-i-munāsib
Betimes, } par; jis waqt munāsib ho usī waqt; aise waqt kī der na ho.
2.—Thoṛe 'arse meñ; thoṛī der meñ; jald. [se dekhlanā.

Betoken, v. t. 1.—Kisī aisi shai se zāhir k. jo namūdār ho; 'alāmatoñ
2.—Jo 'alāmatoñ manjūd hoñ unse pesh-binī k. (kisī amr ke wuqū' kā pahle se izhār k.); jo kuchh nazar ke āge yā ma'lūm ho usse kisī aisi bāt kā nishān d. jo āyinda hone wālī ho; kisī amr-i-ma'rūf yā badīhi ke lihāz se kisī fi'l-i-mustaqbil par dalālat k.

A dark cloud often *betokens* a storm.—Kāle bādaloñ se aksar yah zāhir hotā hai kī tūfān āwegā (we beshtar tūfān kī āmad par dalālat karte haiñ).

Betray, v. t. 1.—Be-imānī karke dagā-bāzī yā fareb kī rah se dushman ke hāth (ikhtiyār yā qabze) meñ de-d.; dagā yā be-wafāyī se de-d. yā 'ahd-shikanī k.

An officer *betrayed* the city—Ek afsar ne be-imānī se dagā karke shahr par dushman kā qabza karā-diyā. To *betray* a trust—Dagā-bāzī yā be-wafāyī se amānat meñ khiyānat k.

2.—Koyī bhed yā aisi bāt jo rāz-dārī kī nazar se batlāyī gayī ho khol-kar (ifshā karke) be-i'tibārī kar-d.; kisī kā hāl khol-d.; kisī kā rāz fāsh kar-d. (parda khol-d.); dhokhā d.; dagā k.; dagā-dekar nuq-sān puhunchānā.

To *betray* a person or a secret—Kisī shakhs kī parda-darī k. (uskā hāl khol d. yā use dhokhā d. khwāh usse dagā k.) yā koyī bhed khol-d. (rāz fāsh kar-d.)

3.—Kisī aisi bāt kā jiskā makhfī rahnā maqsūd ho yā jiskā poshida rakhnā muqtazā-i-'aql ho zāhir kar-d.; kisī parde yā kām kī bāt ko khol d. [zāhir k.

To *betray* one's ignorance by improper acts—Nā-munāsib fi'lōñ se apnī jihālat

4.—Gum-rāh k.; dhokhā d.; aisi taklīf meñ ḍāl-d. jiskī ummed pahle se na rahī ho.

Great confidence *betrays* a man into errors—Bahut bharosā karne se ādmī se galtiyoñ hoti haiñ.

5.—Zāhir k.; batlānā; us bāt kā zāhir k. jo bādiyu-n-nazar meñ zāhir na ho yā jo be zāhir kiye chhipī rah-jāe.

All the names in the country *betray* great antiquity—Us mūlk ke kul nāmōñ se baṛī qadāmat zāhir hoti hai.

6.—Jis bāb meñ kisī par takya kiyā jāe. (bharosā rakkhā jāe) uski nisbat dhokhā d. (dagā d. yā khatā k.); jawāb d.

When he is writing, he finds his hand *betraying* him—Likhne ke waqt use ma'lūm hotā hai ki uskā hāth dagā detā khatā kartā yā jawāb detā hai (nahīn chaltā yā woh usse likh nahīn saktā).

Betrayal, n. Dhokhā yā dagā d.; dagā yā dagā-bāzī.

Betrayer, n. Jo dhokhā yā dagā de; dagā-bāz; jo be-wafāyī kare yā be-wafā; jo kisī bhed ko khol-de; jo amānat-dārī kī shart ke k̄hilāf koyī fīl kare.

Betroth, v. t. 1.—Mansūb k.; nisbat k.; mangnī k.; kisī laṛke yā laṛkī kī kisī dūsre se shādī kī nisbat pahle se qaul-o-qarār k.; kisī se āyinda shādī kā mu'āhada k.; kisī ko yah zabān d. (usse yah wa'da k. yā iskā mau'ūd honā) ki woh laṛkā fulān laṛkī kā zauj hogā yā woh laṛkī fulān laṛke kī zauja hogī; shādī kar-dene k̄ā wa'da k.; shādī kī nisbat zabān yā qaul hār-d. yā wa'da k.

 Used of either sex.

2.—Kisī se āyinda shādī kar-lene kā qaul-o-qarār yā mu'āhada k.; kisī se shādī karnā qabūl kar-lenā; shādī k.

Betrothal, n. Nisbat; mangnī; jin shakhson kī nisbat (shādī kī bāt-Betrothment, } chīt) thahar gayī ho unke āyinda shādī hone ke bāb meñ fariqain ke mā-bain bāhamī wa'da qaul-o-qarār yā mu'āhada.

Better, a. 1.—Dūsre kī nisbat ziyāda achchhī sifateñ r. w.; bihtar; afzal; umdatar; achhāyī meñ kisī dūsre se barh-kar yā aur achchhā.

 "Applied to physical, acquired, or moral qualities." Webster.

2.—Rutbe waq'at-sūd-mandī yā munāsabat meñ kisī se barh-kar (uspar murajjah yā usse afzal); dūsre kī nisbat ziyāda pasandīda yā mahfūz khwāh kisī dūsre amr meñ tārjīh diye jāne ke qābil.

3.—Pahle kī nisbat kam mariz (bimār); sihhat-i-jismānī ke lihāz se banisbat pahle ke achchhā; sihhat (tan-durustī) meñ taraqqī pāye huye.

The patient is *better*—Woh bimār (mariz) ba-nisbat sābiq ke achchhā hai; us bimār kī hālat pahle se achchhī yā bihtar hai.

He has been ill, but is *better* now—Woh 'alīl (bimār) thā par ab achchhā hai.

To be *better off*—Ziyāda-tar achchhī hālat meñ rahnā; kisī hālat-i-sābiqa kī nisbat khwāh kisī dūsre ke muqābale meñ khush-hāl fārigu-l-bāl yā muraf-fahu-l-hāl h.

To have the *better of*—Kisī dūsre se barh-kar h. (usse afzal yā bartar h.); kisī par galaba yā fauq rakhnā (uspar gālib yā fāiq rahnā).

To get, or gain, the *better of*—Kisī par gālib ānā; kisī se barh-jānā yā sabqat le-jānā; kisī se jīt-jānā yā use harā-d.

For the *better*—Jisse fāida yā bihtari (kisī amr kī nisbat taraqqī) ho.

Better, n. 1.—Galaba bartarī yā fath.

 Usually with *of*.

To get the *better of* an enemy—Dushman par gālib ānā (us par fath-yāb h.).

2.—Taraqqī; ziyāda-tar 'umdagī yā naf'.

The change is for the *better*—Is tabādāle se ziyāda-tar naf' hogā (yah aur taraqqī k̄ā bā'is hogā.)

3.—Dūsre se barā yā buzurg; darje 'umr yā mansab meñ dūsre se barh-kar yā taqaddum kā da'wā r. w.

☞ Usually in the plural.

Better, *ad.* 1.—Dūsre kī nisbat ziyāda 'umdagī se; ziyādatar humar-man-dī 'aql-mandī nekī fāide yā kām-yābī ke sāth.

To perform work *better*—Kisī dūsre kī nisbat kām kā achchhā yā ziyāda 'umdagī wagaira ke sāth k.

2.—Ziyāda-tar sihhat yā takmile ke sāth.

To understand a subject *better* than another—Kisī mazmūn ko dūsre kī nisbat ziyāda sihhat yā takmile kā sāth samajhoñ.

3.—Dūsre kī nisbat ziyāda; dūsre se barh-kar.

To love one *better* than another—Kisī ko dūsre se barh-kar pyār k. (chāhnū.)

☞ "In general, it (*better*) implies what is more excellent, advantageous, useful, or virtuous, than something else." *Webster.*

Better, *v. t.* Taraqqī d.; bihtar k.; kisī kī 'umdagī ko barhānū; aur achchhā kar-d.; islāh k.; sudhārnā.

Manure *better* land—Khūd se zamīn kī haisiyat barh-jātī hai. (woh aur achchhī ho-jātī hai.)

Betterment, *n.* 1.—Bihtar k. yā bihtarī; taraqqī.

2.—(*Law*) Woh taraqqiyāt jo kisī arāzī yā 'alāqe (gūnw yā mauza' wagaira) kī nisbat zamīn ke taraddud (jotne-bone) kī afzāish khwāh nayī 'imāratoñ kī ta'mir yā gil-andāzī wagaira ke zarī'e se kijāweñ; niri marammat ke siwā aur bāteñ jinke karno se kisī jāc-dād kī haisiyat barh jāwe.

☞ "Generally in the plural." *Webster.*

Between, *prep.* 1.—Fasl (bu'd masāfat yā dūri) ko qat'-i-nazar karke do jaghoñ ke bich meñ; darmiyān; bich meñ.

2.—Ek se dūsre kī taraf; ek se dūsre kī taraf muntaqil hone (guzarne) wālū jisse do shaḡhsoñ ke darmiyān fi'loñ kā sudūr yā bāhamī rāh-o-rasm pāyā jāc. [achchhā hai.

Things go well *between* the parties—Un donoñ shaḡhsoñ meñ āpas kā bartāw

3.—Do ke darmiyān mushtarak; jismeñ do yā do farīq se donoñ ke donoñ sharīk hoñ (hissa rakkheñ); donoñ farīq se nisbat r. w.

Two friends have but one soul *between* them—Do dost ek jān hote haiñ (ya'nī goyā ek hī rūh donoñ ke darmiyān mushtarak rahtī hai); do dost ek jān do qālib hote haiñ.

4.—Do se muta'alliq yā bāham nisbat r. w.

Discords exist *between* the families—Un donon gharānoñ meñ āpas meñ jhagṛe haiñ (nizā'-i-bāhamī hai).

5.—Ek shai se dūsrī shai ke ikhtilāf par dalālat k. w. (do ashyā kā bāhamī ikhtilāf batlāne yā zāhir k. w.).

To distinguish *between* right and wrong—Jā wa be-jā meñ farq nikālnā (unkū ikhtilāf-i-bāhamī daryāft k.).

6.—Waqt miqdār yā darje ke lihāz se mutawassit nisbat r. w.

☞ "*Between* applies properly to only two parties." *Webster.*

Bewail, v. t.—Kisī ke liye baṛā ranj zāhir k.; kisī ke wāste zor se ronā; nauha-garī k.; mātām k.; ranj k.; ronā-pīṇā; wāwailā machānā yā k.; gamī k.

To bewail the loss of a child—Laṛke ke marne par bahut kuchh ranj zāhir k. (bahut ronā-pīṇā).

Bewail, v. i. Ranj zāhir k.; izhār-i-gam k.

Beware, v. i. Khabar-dār rahnā; hosh-yār rahnā; ihtiyāt r. yā k.; muhtāt h.; khabar r.; be-dār h. yā rahnā; jo kuchh nā-munāsib nuuzir yā khatar-nāk ho us sab se parhez r.; bachānā; ijtināb k.; bachā-ye (kanāre yā dūr) rahnā; chaukas rahnā; chauhannā rahnā.

“Followed by of before the thing that is to be avoided.” Webster.

Bewilder, v. t. Uljhā d. yā uljhāw meṁ dāluṁ; pareshān k. yā pareshānī meṁ dāluṁ; aisi jagah meṁ kho d. (bhulā yā gum kar-d.) jabūn rāh kī patā na lage; sīdhī sarak na hone kī wajh se ghabrā d.; pech-dār (pur-pech) rāhoṁ meṁ dāl-kar pareshān kar-d.; hairān k.; sur-gardān k.; shash-panj meṁ dāl-d.

Bewitch, v. t. 1.—Taskhīr k. yā musakhkhar kar-lenā; jādū k. yā jādū se apne bas meṁ kar-lenā; farefta k.; maftūn k.; apnā shaidāyī banā-lenā yā shaidā kar-d.; isqadar khusk k. kī zabt hāth se jātā rahe (dīl qābū meṁ na rahe); moh lenā; har lenā; rijhānā; dīl-rubāyī k.; dīl (man) le-lenā.

Beyond, prep. 1.—Kisī jagah ke us taraf udhar yā uspār; kisī maqām ke us jānīb jo sab se dūr ho aur us jānīb se aise fāsile par jiskā intihā na ho.

Beyond a river, or the sea—Daryā yā samundar pār; daryā yā samundar uspār yā udhar. Either a mile beyond, or a hundred miles beyond the river—Ādh kos udhar yā daryā ke uspār pachās kos par.

2.—Aise maqām yā waqt par jahān abtak pahuṁchnā na huā ho (pahuṁchne kī naubat na āyī ho); āge.

3.—Bāhar; khārij; berūn; pahuṁch yā rasāyī ke bāhar; kisī hadd-i-muʿaiyan ke bāhar; jahān tak koyī dūsarī shai phailī ho usko bāhar (uske wusʿat ke bāhar yā usse khārij).

Beyond comprehension—Samajh ke bāhar; jismeṁ fahm ko rasāyī yā uskū guzar na ho. Beyond one's power—Kisī ke ikhtiyār ke bāhar (uske iqtidār yā haiyiz-i-iqtidār ke bāhar yā usse khārij); jismeṁ bas na ho yā bas khwāh qābū na chale.

4.—Ūpar yā baṛh-kar; waqr 'umdagī yā kisī aur sifat meṁ dūsre se baṛā khwāh afzal; fauqiyat 'r. w. yā sabqat lejāne-wālā; tarjih r. w. yā murajjah.

One man is great or good beyond another—Ek shakhs dūsre se baṛh-kar baṛā yā achchhā hotā hai (baṛāyī yā 'umdagī meṁ uspar fauqiyat rakhtā yā murajjah hotā hai).

Beyond one's self—Apne se bāhar; apne jāme meṁ yā apne meṁ nabīn; kisī wajh se hālat-i-beḥudī meṁ; az-khud-rafta; kisī bāt se nihāyat hī mag-mūm (ranj yā gam meṁ).

To go beyond—Dhokhā d.; apne phande meṁ phānsnā; dām-i-fareb meṁ lūnā.

Beyond, ad. Dūr par; pare; udhar; pār.

Bias, n. Taraf-dārī; ek taraf ko mailān; mail-i-tabī'at (dil kā rujū' h.);
kisi bāt par tabī'at kā ājānā yā uspar dhul-jānā; jānib-dārī; ta'assub;
kisi shai kī taraf mailān jisse dil kī bo-ta'alluqī jāti rahe; lagāw;
rujhān.

Bias, v. t. Taraf-dār k.; ek jānib ko mukhātab yā māl k. (jhukāwā);
dil ko kisi khās jānib ko pher d.; jānib-dārī paidā k.; ek taraf ko
lagāw paidā k.; ek taraf ko dhulā yā dhulkā d.

Bias, ad. Arā; aureb; kharā yā sīdha nahīn.

Bi-colour,
Bi-coloured, } *a.* Do-rangā; jismeñ do rang hon.

Bid, v. t. 1.—Denā; dene kī khwāhish zāhir k. khusūsān kisi chīz ke
nilām ke waqt yah kahnā kī ham is shai kī qīmat is qadar (itnī)
denge; nilām ke waqt bolnā yā nilām kī boli boluā; nilām ke waqt
shai-i-nilāmī kī nisbat kisi qīmat ke dene par apnī āmādagī zāhir k.

2.—Kahnā; kisi amr kā izhār k. jaise khwāhish salām dhamkī yā
tahqīr wagaira kā.

To *bid* farewell—Khaīr-bād kahnā; Khudā hafiz kahnā.

To *bid* defiance—Izhār-i-mukhālafat k.

3.—Hukm d.; hidāyat k.; irshād k.; farmānā; tūkīd ke sāth kahnā.

To *bid* fair—Kisi bāt ke achchhe āsūr r.; kisi bāt kī achchī ummed dekhlanā;
kisi bāt kī achchhī rāh kholnā; bhalā yā achchhā ma'lūm h.; honhār dekh
parnā; kisi amr kā qarīna nek (achchhā) nazar ānā.

Bid, n. Bolī; nilām ke waqt qīmat kā izhār; nilām kī boli.

The decree-holder's *bid* was Rs. 20—Digri-dār kī boli bīs rupaye kī thī; digri-
dār bīs rupaye qīmat detā thā yā bīs rupaye bolā thā.

A high or low *bid*—Ūchī yā nichī boli; ziyāda yā kam kī boli; ziyāda yā
kam qīmat d.

Bidder, n. Nilām kī boli bolne-wālā; jo shakhs nilām ke waqt boli bole.

The property directed to be sold by auction should be given to the highest
bidder. Lāzim hai kī jis jāe-dād kī nilām kā hukm huā hai woh us shakhs
ko dī jāwe jiski bolī sab se ziyāda ho (jo sab se ziyāda yā barh-kar qīmat de).

Biennial, a. Do-sāla; do-sāl tak rahne-wālā; jiskā wuqū' do sāl meñ ek
martaba ho; jo do baras meñ ek bār ho).

Biennially, ad. Do baras meñ ek martaba; do baras par yā do sāl ke
ba'd; dūsre baras yā sāl.

Big, a. 1.—Qad yā andāz meñ barā; tūl wa 'arz (lambāyī aur chaurāyī)
meñ barā; bahut lambā-chaurā; barā; 'azīm.

☞ "Applied to any body or object." *Webster*.

2.—Hāmila; pair bhāri yā pair-se bhāri; ummed ke dīn pūre
kiye huye; jisko jald laṛkā hone wālā ho; jiskā peṭ nikal āyā ho;
peṭ se; ummed se.

☞ "Applied to females and followed by *with*." *Webster*.

She is *big with* child—Woh 'aurat hāmila hai; us 'aurat ko laṛkā hone-wālā hai.

3.—Bharā huā yā pur—jaise kisi badī yā āfat se; jisse kisi amr kā
wuqū' jald h. w. ho; jisse koyī natīja (khusūsān burā natīja) jald
paidā h. w. ho.

4.—Phailā yā barhā huā; phulā huā; jo phatā chāhtā ho; kalejā muñh ko ātā huā; ranj yā gusse se bharā huā.

“Thy heart is *big*; get thee apart and weep.” *Shak.*

Terā dil phatā chāhtā hai (terā kalejā muñh ko ātā hai) kanāre jū-kar ro.

5.—Phulā-phulā; jiskī adā yā sūrat se gurūr pāyā jāe; jisse ghamand (takabbur) zāhir ho.

Big looks—Aisi chitwan jī-se ghamand pāyā jāe.

Big words—Gurūr kī bātēn; aise kalām jinse izhār-i-takabbur ho; baṛī baṛī bātēn; diṅg; shekhi kī bātēn.

6.—Himmat meñ barā; barā yā baland; diler.

A *big heart*—Dil jis meñ baṛī himmat ho.

Bigness, n. Barāyī; qud-o-qāmat kī darūzī; chauṛūyī aur unchāyī meñ barāyī; bahut wasī' aur baland h.

Bigot, n. Woh shaḡhs jo kisi mazhabī 'aqide rāe dastūr yā rasm kī pā-bandī had se ziyāda isrār ke sāth kare; mazhabī bātoñ meñ haṭh-dharmī k. w.; muta'assib.

Bigoted, a. Muta'assib; kisi mazhabī 'aqida rāe dastūr yā rasm ko haṭh ke sāth aur ānkh band karke mānne wālā (uspar be-'aqlī ke sāth sābit-qadam); kisi tarīq yā furīq kī jānib-dāri nā-ma'qūl tarz par k. w. aur dūson kī rāe kā kam lihāz r. w.

Bigotry, n. 1.—Kisi khās 'aqide yā masāil-i-dīnī kī had se zūid pā-bandī (ānkh band-karke aur isrār ke sāth uskī pairawī k.); kisi furīq tabqa-i-mazhabī yā rāe ke haq meñ be-andāz garm-joshī; ta'assub-i-nā-jāiz yā barā hī ta'assub; baṛī haṭh-dharmī.

2.—Muta'assib kā 'amal yā masala.

Bile, n. 1.—Safṛā; zahra; pittā.

2.—Bad-mizājī; dil kī barhamī; tursh-mizājī.

To stir one's *bile*—Kisi ko bad-mizāj kar-d. (uskā dil barham kar-d.); kisi ko afroḡhta-khātīr kar-d. (usko ranj dilāwā).

Bilious, a. i.—Futūr-i-safṛā r. w.; maraz-i-safṛāwī meñ mubtalā; jisko pit kī bīmārī ho.

A *bilious patient*—Mariz jisko safṛāwī fasād ho (jo kisi maraz-i-safṛāwī meñ mubtalā ho). [paidā ho.

2.—Jismeñ safre kī kasrat ho; jo haijān-i-safṛā kī wajh se ho yā

A *bilious temperament*—Safṛāwī mizāj. *Bilious symptoms*—Safṛāwiyat kī 'alāmātēn; 'alāmātēn jo haijān-i-safṛā se paidā hoñ.

Bill, n. (Law) 1.—'Arzī-i-nālish; istigāse kā suwāl; woh nawishta jis meñ mudda'ī apnī mazlūmī ke hālāt likhe; 'arzī-da'wā.

“Used both in civil and criminal cases.” *Webster.*

2.—Musawwada-i-qānūn yā qānūn kā musawwada; qānūn-i-gair-manzūr-shuda kā khāka; qānūn jiskā nafāz maqsūd ho.

3.—Kisi shai kī qīmat yā kisi khidmat wagaira ke i'waz yāftanī kā hisāb; jo māl bechā yā hawāla kiyā jāe uskī tafsīl ma' qīmat; kisi khidmat yā kām kī tafsīl aur uskī ūjrat kī ta'dād.

A grocer's *bill*—Pansāri kā hisāb ya'nī jo jo chīzēn usne dī hoñ un sab kī tafsīl aur har ek kī qīmat.

A tailor's *bill*—Darzī kā hisāb yā'nī un kapron kī tafsīl aur qīmat jo darzī ne taiyār karke diye hoñ yā un kapron kī tafsīl jo usne siye hoñ aur har ek kī silāyī kī ujrāt.

4.—Fard; tafsīl; bewrā; woh nawishta jismen kīsī bāt kī sarāhat ho.
Bill of charges or expenditures—Yāftanī yā masārīf kī tafsīl yā uskā bewrā; fard-i-yāftanī yā masārīf.

5.—Māl-o-asbāb yā khās khās chīzōñ kī bikrī kā ishtihār jo likh-kar khwāh chhāp-kar aise maqām par lagā diyā jāe jahāñ 'awām kī āmad-o-raft ho; ishtihār jo kīsī manzar-i-'ām par āwezūñ yā chaspāñ ho.

Bill of costs—Fard-i-hisāb-i-ikhrajāt-i-muqaddama; muqaddame ke masārīf kī tafsīl yā uskā fard; muqaddame men kīsī fariq ke kul masārīf ke ruqūm kī kaifiyat.

Bill of sale—Woh wasīqa jo māl-i-manqūla ke farokht ke waqt bāī' mushtarī ke nām likh de; intiqāl-nāma-i-jāe-dād-i-manqūla.

☞ "Answering to a deed of real estate." *Webster.*

Bill of exchange—Hundī yā hundavī; woh nawishta jiske zarī'e se ek shakhs kīsī dūsre shakhs se zar-i-mundarja-i-nawishta uske hāmīl ko yā jise woh dilāwe dene kī istid'ā kare.

The drawer of a bill of exchange—Hundī k. w. yā likhne wālā; likhī wālā; woh shakhs jo hundavī ke zarī'e se kīsī ko rupaye dilāwe yā khud qarz le.

The drawee of a bill of exchange—Woh shakhs jiske nām yā jiske ūpar hundī kiṛāwe yā likhī jāwe; ūpar wālā.

The acceptor of a bill of exchange—Hundī sakārne wālā; woh shakhs jo hundavī ke rupaye ke dene kā wā'da kare; ūpar wālā.

☞ "The person on whom it (a bill of exchange) is drawn, is, before acceptance, called the drawee, after acceptance, the acceptor." *Webster.*

The payee of a bill of exchange—Yābinda-i-zar-i-hundavī; rakkhe wālā yā jiske rakkhe hundī likhī jāe; woh shakhs jisko hundavī ke rupaye dilāwe jāweñ yā woh shakhs jise asl yābinda apne zar-i-yāftanī ke wusūl karne kī ijāzat de.

☞ "The person making the order may himself be the payee." *Webster.*

To accept a bill of exchange—Hundavī sakārne yā'nī uske rupaye (dām) ke dene kā zimma-dār h.

To honour a bill of exchange—Sakārne ke ba'd wājibu-l-adā hone par zar-i-hundavī kā adā k.; sakāre piche mitī pūjne par hundī kā dām paṭānā (denā.) [inkār k.]

To dishonour a bill of exchange—Hundī ke sakārne yā uske dām ke dene se

To obtain a bill of exchange at a discount, at par, or at a premium—Baṭṭe se barābar men yā baṭṭī se hundī lenā.

A bill of exchange payable to bearer or holder—Dhanī-jog hundī; hundī jiske rupaye uske hāmīl yā qābiz ko milēñ.

A bill of exchange payable to the party named in it—Nām-jog hundī.

A bill of exchange payable to a banker or other trustworthy person—Sāh-jog hundī.

A bill of exchange payable after date or due date—Mī'ādī hundī; jis hundī kā dām ek mī'ād-i-mu'aiyan ke bā'd (mitī pūjne par yā mitī pūje) pāṭe.

A *bill of exchange* payable at sight or on demand—Darshanī hundi; hundi jiskā dām uske dekhāte mile; pahuñche turt pahuñche dām yā pahuñche parimān hundi.

A *bill of exchange* of which payment is suspended—Kharī hundi; hundi jiske sakārne se ūpar-wālā (*drawee*) inkār kare.

A good *bill of exchange*—Chokhi hundi; hundi jiske lene meñ jokhim (khauf-i-nuqsān) na ho; i'tibārī hundi.

A duplicate *bill of exchange*—Hundi ki pañh (uskā musannā). [i-sālis].

A triplicate *bill of exchange*—Hundi ki par-pañh (uski tisri part yā uskā fard-

A *bill of exchange* paid up and retained as a voucher, or an original *bill of exchange* with a certificate of payment inscribed thereon—Khokhā; hundi kā khokhā; hundi jo dām dene ke ba'd ba-taur subūt ko rakh li-jāe.

The arrival of a *bill of exchange* at maturity, or the becoming or falling due of a *bill of exchange*—Kisi hundi ki mī'ād (miti) kā munqazi h. (pūjā).

The term of a *bill of exchange*, or the period which a *bill of exchange* has to run—Mī'ād-i-hundavi yā hundi ki muddat.

Price paid for a *bill of exchange*, rate of *exchange*, premium or discount on a remittance by a *bill of exchange*—Hundāwan yā hundiāwan; baññ yā bañti.

The acceptance fee paid by the acceptor of a *bill of exchange*—Sakrayī.

Acceptance of a *bill of exchange*, or endorsement in proof of acceptance—Sakārā.

Bill-broker, *n.* Hundi kā dallāl; jo shakhs hundavi kī dallālī kare (uski bikri kā bhāw thahrāwe yā uski bāt-chit tai kare).

Bill-sticker, *n.* Manzar-i-'ām par ishtihār lagāne chaspān yā āwezān k. w.

Bi-monthly, *a.* Do-māha; do mahine meñ ek martaba hone wālā; jo do do mahine par ho.

Bind, *v. t. 1.*—Bāndhnā; kisī chīz se bāndhnā—masalan rassi dorī paññi dhajji tasme yā zanjir wagaira se; lapet d.

 Sometimes with *up*.

To bind up a wound—Zakhm ko paññi se bāndh d. yā uske gird paññi lapet d.

2.—Kisī tarah par rok thāñbh yā bāndh r. khwāl qaid kar-r.

3.—Ma'mulī yā tabi'i 'amal se rok r. yā usmeñ māni' h.; ma'mul ke mutābiq yā aslī tarah par 'amal karne na d.; qabz k. yā qābiz h.

Certain drugs or articles of food bind the bowels—Ba'z dawā'ēn yā gizā'ēn anṭriyōn ko bāndh rakhtī (unke 'amal-i-ma'mulī ko rok deti) haiñ; ba'z dawā'ōn yā kbāne kī chizoñ se qabz ho-jātā hai (ijābat khūb nahīn hoti yā pāe-khāna khul-kar nahīn ātā).

4.—Kanāra goṭ yā hāshiya lagānā; kisī chīz ke hāshiyo kor yā kānare par kuchh lagā-kar use mazbūt kar-d. jaise kisī pahanne ke kapre yā farsh wagaira meñ; pahiye par lohe kā band (hāl) charhānā.

5.—Ekthā sī yā bāndh-kar chamrā wagaira ūpar charhā d.; mujal-lad k.; jild-bandī k. yā jild bāndhnā—jaise kisī kitāb kī.

6.—Wa'de mannat shart qaul-o-qarār hukm qānūn farz yā isī qism kī dūsrī bāt se pā-band yā majbūr k.

The law binds him to do so—Is amr ke anjām par woh qānūnan majbūr kiyā gayā hai; is bāt kā k. uspar qānūn ko rū se farz hai. [basta-i-ulfat.

Bound by affection—Muhabbat kā pā-band (usmeñ phaṁsā yā bāndhā huā);

7.—Mu'ahade ke rū se khidmat par majbūr k.; kisi khidmat ke anjām par ba-tarz-i-jāiz majbūr k.

To bind an apprentice—Kisi hirfe wagaira ke sikhne ke liye mu'ahade ke rū se majbūr k.; shāgird karānā yā kisi peshe wagaire ke sikhne kī garaz se kisi kārkhāna-dār ke yahān qaul-o-qarār ke ba'd sipurd kar-d. (baithāl d.).

 Sometimes with out.

Bound out to service—Mu'ahade ke mutābiq khidmat par majbūr kiya gayā.

To bind over—'Adālat meñ hāziri kā muchalka likhwānā.

The witness was bound over to give evidence—Gawāhi dene ke liye 'adālat meñ hāzir hone kā muchalka us gawāh se likhwāyā gayā.

To bind to—Kisi se shādī kā qaul-o-qarār k.

To bind one's self to a wife—Kisi 'aurat se yah qaul-o-qarār (mu'ahada) k. ki ham tujhe apni zauja banāenge.

To bind up in—Kisi chiz meñ jazb kar-d.; itnā milā d. ki kuchh farq na rah-jāe; ek kar-d.; duyī ko chhoṛā d. yā harf-i-duyī ko miṭā d.; ek meñ mil-jānā.

Bind, v. i. 1.—Sakht ho-jānā; karā ho-jānā.

2.—Qabz ho-jānā; ruk-jānā; ijābat sāf na honā.

3.—Lāzimī h.; farz h.; lā-budī h.; chār-nā-chār kiya jānā.

Binder, n. 1.—Bāndhne-wālā; jild-band; shirāza-band.

2.—Bāndhne kī chiz—jaise dori rassi paṭṭī dhajji band wagaira.

Binding, a. Wājib; lāzim; farz; wājibu-l-ittibā; wājibu-t-tā'mil; lāzimī; farzī; jiskī wajh se koyī fi'l chār-nā-chār (majbūran khwāhī-na-khwāhī yā zarūr) karnā pare.

Binding, n. 1.—Bandish; bandhan.

2.—Band; paṭṭī; jisse koyī chiz bāndhī jāe; kitāb kī jild ya'nī daṭṭī aur silāyī wagaira. [sawānih-i-'umrī] likhe.

Biographer, n. Woh shakhs jo kisi khās shakhs kī zindagī ke hālāt (uske

Biography, n. 1.—Kisi khās shakhs ke sawānih-i-'umrī (is bāt kā tazkira ki us shakhs ne kis tarz par apni zindagī basar kī aur kaise kaise kām apne jīte jī kiye).

2.—'Umūman tazkirāt.

Bipartite, a. Do hisson meñ; jis meñ do muqābil hisse hon—jaise kisi qānūnī mu'ahada yā tahrir ke do hisse jo minjumla farīqain ke ek ek farīq kī jānib se hon.

Birth, n. 1.—Wilādat; paidāish; janm.

2.—Hasab-nasab; asālat; nasl; 'ālī-nizhādī; 'ālī-khāndānī; sharīf yā mu'azzas wālidain se paidā h.

3.—Jis hālāt meñ koyī shakhs paidā ho; aslī hālāt; paidāishī hālāt.

4.—Paidā k.; janmā.

[do larke huye).

She had two children at a birth—Woh ek hī martaba do larke janī (use ek sūth

5.—Ibtidā; bunyād.

The birth of an empire—Kisi saltanat kī ibtidā yā bunyād.

Birthday, n. 1.—Kisi shakhs ke paidā hone (uskī paidāish) kā din; kisi shai kī bunyād parne yā uske shurū' hone kā din.

2.—Sāl-girah; baras-gānṭh; kisi shakhs kī paidāish ke hisāb se sāl-i-paidāish ke ba'd har sāl mahīne kā wohī din jab woh paidā huā ho.

Birthplace, n. Woh bulda shahr yā mulk jahān kisi shakhs kī paidāish ho; maulid; watan-i-aslī; woh jagah-jahān se kisi shai kī ibtidā ho.

Birth-right, n. Kisi qism kā istihqāq jo kisi shakhs ko paidāish ke rū se hāsīl ho; haqq-i-wilādat; irs.

“ It may be used in the sense of primogeniture, or the privilege of the first-born, but is applicable to any right which results from descent.”

Webster.

Bit, n. Kisi chiz kā usqadar hissa jise kāṭ yā muṅh meṅ rakh sakeṅ; luqma; nawāla; kaur; kisi chiz kā ek chhoṭā ṭukrā; zarre ke barā-bar yā zarā sū; thoṛā sū; tanak.

“ This word is used, like *jet* and *whit*, to express the smallest degree.” *Webster.*

He is not a *bit* wiser or better than before—Pahle kī nisbat dānūyī yā aḥbāyī meṅ woh zarā bhī (zarā sū bhī kuchh bhī yā mutlaq) bilatar nahīn hai yā'nī joṅ kā toṅ yā jaise kā taise hai.

Bit by bit—Tukrā tukrā; zarā zarā; thoṛā thoṛā; rafta-rafta; ba-tadrij.

Bite, v. t. 1.—Dānt se kāṭ-khānā chabā-jānā yā pakaṛ-lenā; ḍasnā; habaknā; phāṛ-khānā; ḍank mārṇā.

2.—Jalā yā paṛpaṛā d.

Pepper *bites* the mouth—Mīrch se muṅh jal jānā yā paṛpaṛā uṭhā hai (jalne yā bhabhakne lagtā hai yā usmeṅ baṛī jalan paidā hotī hai).

3.—Sardī yā pālē se nuqsān zarar yā sadma pahuṅchānā (mār yā jalā d.).

4.—Pakaṛ lenā yā r.; dhar lenā yā r.; kisi chiz meṅ chipak jānā.

To bite in—Tānbe yā lohe wagaira ke bartan meṅ tezāb se kūt k.

To bite the dust, or the ground—Jān-kandani meṅ paṛ-jānā; hālat-i-naz' yā naz' meṅ ho-jānā.

He made his enemy *bite the dust*—Usne apne dushman ko hālat-i-naz' meṅ kar-diyā.

Bitter, a. 1.—Kaṛwā; talkh; titā; tez; jiske khāno se ma'lūm ho ki zabān kaṭī yā julī jātī hai.

2.—Saḥt; shadīd; 'azīm.

Bitter enmity—Saḥt 'adāwat; khusūmat-i-shadīd; baṛī dushmanī.

3.—Kaṛwī—jaise bāteṅ; saqat yā saḥt—jaise kalīmāt; tauz se bhare huye—jaise kalām; nasihat fazihat malāmat yā sar-zanish se bhari huyī yā saḥt-sust—masalan bāteṅ.

4.—Jo bahut lage yā chubhe; taklif-dih; jo nā-guwār ma'lūm ho.

A *bitter* cold day—Jis din sardī kī shiddat nā-guwār ho; jāḛ kā din jab sardī badan meṅ chubhe (bahut lage).

A *bitter* blast—Hawā kā jhokā jo nā-guwār ho yā badan meṅ chubhe.

5.—Jisse dil ko taklif ho; āfat-nāk; musibat-nāk; saḥt; shadīd.

6.—Ranj se bhara huā; pur-dard; gam-nāk; jisse taklif zāhir ho; jisse afsos paidā ho; pur-malāl yā ranj-dih.

A *bitter* complaint—Aisi faryād jise faryādi kī taklif zāhir ho; baṛī shikāyat; woh dād-bedād jise sunne se afsos ho.

Bitterly, ad. 1.—Sakht; khūb; shiddat se; bare afsos yā ranj ke sūth; aisi tarah par ki bahut ranj zāhir ho; chhāti yā sar piṭ piṭ kar; dhār-mār-ke; phūṭ-kar.

Te weep bitterly—Khūb ronā; dhār mār-kar ronā; aisa ronā jisse sunne-wālā samjhe ki rone wālā bare ranj meṁ hai.

2.—Shiddat se yā ba-tarz-i-shadid; bare zajr-o-taubikh ke sūth; tezi se; karwāyī se; nāk bhaun charhakar; gazab-nāk ho-kar.

To censure bitterly—Malāmat-i-shadid k.; karwā ho-kar yā nāk bhaun charhkar jhiraknā; barī jhirkī d.

Bitterness, n. 1.—Talkhī; karwāhat; chizon meṁ woh khāsiyat jisse zabān kā maza bigar-jāe.

2.—Barī dushmanī; 'adāwat; khusūmat; kīna; bugz; malāmat yā tanz ki sakhti; barā qalbī sadma; dil ke bare ranjida rahne ki hālat.

Bi-weekly, a. Jiskā wuqū' do do hafte par ho; jo do hafte meṁ ek bār ho.

Blab, v. t. Fuzūl yā be-parwāyī se baknā; bhed yā khafif khafif bāton kā ji-kholkar yā be-tamīzī se kahnā.

Blab, v. i. Behūda baknā; bak-bak k.; qissa-khwānī k.; idhar udhar ki bāteṁ kahā k.

Blab, n. Jo bhed khol-de yā parde ki bāteṁ kah-de; bakkī; chhichhorā; jiske peṭ meṁ bāt na pache; ochhā; peṭ kā halkā yā kam-zarf; jo bilā istifsār (be-pūchhe) kisi ke nij kā hāl dūsre se kah-de.

Blabber, n. *Vide supra.*

Black, a. 1.—Kājal yā koele ke rang kā; kālā; siyāh; aswad; shab-rang yā shab-gūn.

2.—Bahut siyāh yā kālā; andherā; tārīk; jispar abr (bādal) se tārīkī chhā-gayī ho.

A black cloud—Kālū bādāl.

The heavens black with clouds—Āsmān jispar bādāl ki tārīkī chhāyī ho.

3.—Magrūm; ranjida; chihre par gam barastā huā yā udāsi chhāyī huyī; mutafakkir; chīn-ba-jabīn.

4.—Nihāyat burā; az-bas qabīh; khauf-nāk; bad; gam-nāk; ranj-āwar.

A black deed or crime—Koyī nihāyat qabīh fi'l yā jurm (barā hī burā kām yā jurm).

Black and blue—Woh kālā pilā rang jo badan par choṭ pahuñchne ke ba'd choṭ ki jagah gosht meṁ paidā ho jūtā hai.

To beat one black and blue—Kisī ko marte marte nilā pilā kar-d. (use khūb hī mārṇā).

A black sheep—Kisī gharāne yā suhbat meṁ aisa shakhs jo auroṁ ki mānind na ho aur logon ko taklīf diyā kare.

Black, n. 1.—Jismeṁ sapedī na ho; barā kālā rang.

2.—Habashī; kāle rang kā admī; zangī; kāliyā.

3.—Kāle kapre; mātami poshāk.

To be clothed in black—Kāle kapre (mātami libās) pahne rahnā.

Black and white—Likhā yā chhapā huā; qalamī yā matbū'a.

I must have that statement in black and white—Woh bayān mujhe likhā yā chhapā huā chūhiye.

Blacken, *v. t.* 1.—Siyāh yā kālā kar-d.

2.—Tārik kar-d.; āndherā kar-d.; chhā-jānā—jaise tārīkī kā bādāl se.

3.—Dāg yā dhabbā lagānā—jaise nek-nāmī meñ; bad-nām k.; rū-siyāh k.; muñh meñ kālak (siyāhī) lagānā; ruswā k.; kalank kā tīkā lagānā.

Blacken, *v. i.* Kālā yā siyāh ho-jānā.

Blackguard, *n.* Zalīl shakhs jo 'ādatan gāliyān bakā kare yā logoñ ko burī burī gāliyān diyā kare; kamīna yā nīch ādmī; luchchā; pāji; bad-ma'āsh.

Black-hearted, *a.* Siyāh-qalb; tīra-dil; bad-bātīn; khabīs; jiske dil meñ khabāsat ho; kīna-war; jiskī nīyat burī ho; jiskā manshū achchhā na ho.

Blackish, *a.* Siyah-fām; siyāhī par māil; māil ba tīragī; kuchh kuchh kālā.

Black-mail, *n.* Naqd jins yā maweshī jo qadīm zamāne meñ Iglīstān ke shamālī aur Skātland ke janūbī hisse meñ dākuoñ ke sharīkoñ ko lūṭ-pāṭ se bachne ke liye log diyā karte the; rupaye wagaira jo dham-kā kar yā bad-ma'āshī kī rāh se kisī se jabriya liye jāweñ.

To levy black-mail—Bad-ma'āshī kī rāh se kḥwāh āñkheñ dekhākar kisī se rupaye wagaira kā lenā.

Blamable, *a.* Mulzam banāye jāne ke qābil; qābil-i-ilzām; mustaujib-i-ilzām; chashm-numāyī yā sarzanish ke lāiq; qusūr-wār yā taqsīr-wār; gunah-gār; jispar ilzām lag-sake yā wārid ho-sake.

Blame, *v. t.* Ilzām d.; mulzam samajhnā; qusūr-wār tasawwur k. yā ṭhahranā; sarzanish k.; kisī kī nisbat apnī nā-rāzī yā nā-pasandidagī zāhir k.; kisī par harf r.; kisī meñ naqs nikālū.

Blame, *n.* 1.—Ilzām; qusūr kā ittihām; sarzanish; la'nat-malāmat; kisī aur ko be-jā samajh-kar uskī nisbat apnī nā-rāzī kā izhār; harf-gīrī.

2.—Jo sar-zanish yā nā-pasandidagī ke qābil ho; jurm; gunāh; taqsīr.

To blame or to be blamed—Qābil-i ilzām; mastaujib-i-ilzām yā sar-zanish; jiskī nisbat nā-rāzī yā nā-pasandidagī zāhir ho sake.

Blameful, *a.* Qusūr-wār; ilzām, ke qābil; jo maurid-i-ilzām ho-sake; sazāwār-i-sarzanish; gunah-gār; taqsīr-wār.

Blameless, *a.* Be qusūr; be-gunāh; jiskī nisbat nā-kḥushī zāhir karne kī koyī wajh na ho; ma'sūm; ilzām se barī yā pāk; be-'aib.

Blameworthy, *a.* Same as Blamable.

Blank, *a.* 1.—Safed rang kā; bad-rang; jiskā rang faq ho.

2.—Kḥauf se zard yā rang urā huā (faq); pareshān; muztar;

ghabrāyā huā; mutahaiyar; shikasta-dil; malūl; pazhmurda-kḥātīr.

3.—Jispar kuchh likhā yā chhapā na ho; kḥālī; sāda; korā; safed.

Blank paper—Sāda kāgaz; kāgaz jispar kuchh likhā yā chhapā na ho.

4.—Jismeñ woh shai na ho jo uske purā karne ke liye ma'mūlī yā zarūrī ho; kḥālī; nirā; mahz.

A blank wall—Kḥālī dīwār ya'nī dīwār jismeñ darwāze wagaira na hoñ.

Blank deed or document of any kind (Law)—Kisī qism kī dast-āwez yā wasīqe kē ma'mūlī chhapā huā yā qalamī namūna jispar nām tārīkh hudūd yā aur kḥās kḥās zarūrī būtoñ ke likhne kī jagah chhūṭī rahtī hai.

Blank indorsement, or an indorsement blank (Law)—Kisi hundī yā parmesari loṭ par sirf bechī karne wāle kā nām likhkar chhor d. yā'ni us shakhs kā nām na likhnā jiske hāth yā nām bechī kī-jāe.

Blank door or window—Darwāze yā khirki kā dar jo diwār meñ banā kar chhor diyā jāe; darwāze yā khirki kī shabih; chobbi.

Blank, n. 1.—Koyī khālī jagah; kāgaz yā kisi nawishte par khālī jagah.

2.—Qur'a jisse kuchh hāsil na ho; qur'a-andāzī meñ woh ṭikaṭ jispar kisi in'ām kī ta'dād na likhī ho.

3.—Be-likhā kāgaz; sūda yā korā kāgaz; kāgaz jispar koyī nishān yā hurūf na hoñ. Woh kāgaz jispar kisi qism ke qānūnī wasīqe kā mazmūn likhā ho par nām tarikh aur tafsīl wagaira ke likh-dene ke liye jā-bajā khālī jagah chhūṭī ho.

Blast, n. 1.—Bahnā yā chalnā; hawā kā jhokā yā jhakorā; aisī hawā jisse kisi shai ko nuqsān pahunchē; bād-i-muzir yā muhlik.

2.—Hawā kā jhokā jo dhauknī wagaira ke muñh se nikle; bhatṭhī meñ lohe wagaira ke galāne ke liye jis qadar dhauknī kā dhauknā zarūr ho.

To melt so many tons of iron at a blast—Ek martaba dhaukne se lohe ke itne ton galā d.

3.—Woh āwāz jo kisi bāje ke phūnkne se paidā ho; āwāz jo ek sāns meñ paidā ho.

4.—Pahār wagaira kā bārūt se urānā yā jisqadar bārūt us kām meñ lāyī jāe.

5.—Jānwaron aur paudhon par yakbārgī āfat kā ājānā (unmeñ ek tarah kī bimāri).

Blast, v. t. 1.—Nuqsān pahunchānā—jaise kharāb hawā se; khushk kar-d.; mār d.; pazhmurda k.; kisi qism kā burā asar pahunchā ke barhne aur phalne na d.; jalā yā jhulas d.

2.—Kisi qism kī balā-i-nāgahānī nāzil karke (koyī āfat yā musibat yakbārgī dāl-ke) tabāh barbād gārat yā nest-o-nābūd kar-d. (miṭā d. yā bāqī rahne na d.).

3.—Bārūt se urā d.

Blast, v. i. Mar-jānā; murjhā jānā; pazhmurda ho-jānā.

Blaze, n. 1.—Woh raushanī aur garmī jo kisi chiz ke jalne kī hālat meñ paidā ho; lapaṭ; shu'la; lau.

Every house in the street was in a blaze on the night of the illumination—Jis rāt ko raushanī huyī thī rūste par ke sab makānāt par nūr kā ek 'ālam thā.

2.—Shu'le kī sī raushanī; phailī huyī raushanī.

3.—Kisi achchhī bāt kā phūṭ yā phail jānā yā uskā khūb zāhir ho-jānā; kisi khabar kā dūr-o-darāz tak phailnā; i'lān; kisi bāt kī baṭī shuhrat aur numāish.

Blaze, v. i. 1.—Bhabhāknā; dhadhāknā; mushta'il h.; shu'la-zan h.; lapaṭ mār-nā.

2.—Dūr tak khūb raushan rahnā yā chamāknā.

3.—Numāyān h.; mashhūr h. yā namūd r.

Blaze, v. t. 1.—Dūr dūr tak mā'lūm karānā yā janānā; dūr-o-darāz tak mashhūr k.; shuhra-i-āfāq k.; mushtabar-i-'ām k.; angusht-numā k.; numāyān k.; tasht-az-bām k.; naqqāra bajānā yā dhandhorā piṭnā.

Bleed, v. i. 1.—Lahū bahnā; kisi wajh se khūn nikalnā.

The arm *bleeds*—Bāzū se labū bahtā hai.

2.—Mārne yā zabh kiye jāne se marnā.

3.—Katne yā fasd khulno kī wajh se khūn kā nikalnā bahnū yā tapaknā; ras 'araq yā goṇd kā bahnū—jaise darakht se.

The heart *bleeds*—Dil khūn huā jātā hai ya'nī ham-dardi yā tars kī wajh se dil ko barā hī ranj hai (gāyat darje kā sadma-i-qalbi hai)

Bleed, *v. t.* 1.—Fasd kholnā; kisi rag ko chūr-kar (uski fasd lekar) jism se khūn lenā yā nikalnā.

2.—Ras goṇd yā 'araq babānā.

Bleeding, *n.* Nāk se khūn kā bahnū; fasd kholnā yā lenā; kisi darakht se uskī 'araq nikalnā.

Blemish, *v. t.* 1.—Bad-sūrat k.; shakl bigār d.; kisi sudaul yā 'umda chīz ko kharāb k. yā usmeṁ nuqsān pahuṁchānā; jism yā dil ko bigār d. yā usmeṁ kisi tarah kā naqs paidā k.

2.—Kisi kī nek-nāmī yā chāl-o-chalan meṁ dāg yā dhabbā lagānā; badnām k.; ruswā k.; izāla-i-haisiyat-i-'urfī k.

Blemish, *n.* Kisi tarah kā naqs yā 'aib 'ām isse ki woh jismānī ho yā dilī; koyī shai jisse husn meṁ futūr ā-jāe (khūb-sūrtī ghaṭ jāe); qubh; woh shai jisse koyī sudaul chīz kuḍaul (bad-sūrat) yā nikammī ho-jāe; woh bāt jisse neknāmī meṁ dāg yā dhabbā lage; kalank yā kalank kā ṭikā.

Blend, *v. t.* Ek meṁ milānā yā shāmil kar-d.; khalat-malt kar-d.; maḥ-lūt k.; judī judī chizon ko is tarah par ek kar-d. ki unmeṁ phir tamez na ho-sake.

Blend, *v. i.* Mil-jānā; ek ho-jānā; ekthā ho-jānā; maḥlūt ho-jānā.

Bless, *v. t.* 1.—Khush yā shād r.; kām-yāb sar-sabz yā baikhurdār k.; kisi ko phalā-phulā yā khush r.; dunyāwī bātoṁ meṁ taraqqī d.; barakat d.; mubārak k.

"Bless to both nations this auspicious hour." *Dryden*—Yah nek s'at (shubh gharī) donoṁ qaumoṁ ko mubārak ho.

2.—Kisi ke haq meṁ bihtari chāhnā; kisi se yah kahnā ki tum khush rabo yā Khudā tumheṁ khush rakkhe yā tumhārā bhalā ho; du'ā d.

3.—Taqdīs k.; du'ā parh-kar mutabarrak (pāk) qarār d.

4.—Jo kuchh fāida pahuṁche uske 'iwaz meṁ ta'rīf yā barāyī k.; khūbiyōṁ ke 'iwaz meṁ sanā-khwānī k.; hamd yā madh k.; sarāhnā; kisi kī barāyī gānā.

5.—Apnī tayīn khush tasawwur k. yā samajhnā.

To bless from—Kisi se mahfūz r. yā bachānā; kisi se panāh yā amn meṁ r.; kisi se bachāye rahnā.

"We met that villain (God from him we bless!)"—*Spenser*. Us bad-zāt se ham logōṁ se maulāqāt huyī (Khudā mujhe ussē mahfūz rakkhe yā bachāye rabe).

Blessed, *a.* 1.—Khush; mābzūz; khush-o-khurram; shād; khushī meṁ basar k. w.; nī'matoṁ kā r. w.; jispar kisi kī barī mihrbānī ho.

2.—Khushī d. w. yā jisse khushī hāsīl ho; khushī se bhārā huā; bāg-bāg.

3.—Ruhānī khushī r. w. yā uske muta'alliq; jannat kī ni'mat kā mutassarif yā uske muta'alliq; mujibu-d-da'wāt.

4.—Pāk; mutabarrak; jannatī; bihishtī.

Blessedly, *ad.* Khush-waqtī se; khūbi-i-waqt se; khush-nasībī se; khushī se yā khushī ke sāth.

Blessedness, *n.* Khushī; ni'mat; bihisht kī khushiyān; Khudā kī mihrbānī yā uskī 'ināyat; Khudā kā karam-o-fazl; rahmat-i-Ilāhī; Janāb-i-Bārī kī barakat yā shafaqat.

Single blessedness—Tajarrud kī hālat; kuārā-pan; nū-kad-khudāyī; khushī jo fi-nafsi-hi hāsil ho.

Blessing, *n.* 1.—Khushī kā zarī'a; koyī 'atiya faida yā naf'; jisse taraqqī aur bihbūdī ziyāda ho; ni'mat; barakat; ganīmat.

A just and pious judge is a great blessing to the public—Munsif aur Khudā-tars hākim 'awām ke liye ek barī ni'mat hai ('awām meñ aise hākim kī barī barakat hotī hai yā uskā dam bahut ganīmat samjhā jātā hai).

"How blessings brighten as they take their flight!" *Young.*

Nīmatoñ ko jab par lagte hain (jab unmeñ zawāl ātā hai) to we kitnī khush-numā ma'lūm hotī hain. Qadr-i-ni'mat ba'd-i-zawāl.

To look upon a person or a thing as a blessing—Kisī shakhs yā chīz ko ganīmat samajhnā (usko apnī khushī yā faide kā bā'is tasawwur k.).

2.—Khudā kī rahmat barakat yā uskā fazl.

3.—Du'ā; du'ā-i-khair; dūsre kī khushī kī khwāhish kā izhār; dūsre kī khushī kī iltijā.

Blet, *n.* Phal meñ sarāhat kā dāg; woh dāg jo phal meñ uske sarne kī hālat meñ par-jūtā hai.

Blight, *n.* 1.—Tarah tarah ke sadme yā 'ārize jo nabātāt ko hote hain aur jinkī wajh se we bi-l-kul yā kuchh kuchh zāī' ho jāte hain 'am isse kī yah kaifiyat kīre wagaire ke sabab se paidā ho yā hawā kī tāsīr se; garmī; hardā; pālā; jholā; koyī shai jisse paidhe khushk hoñ yā murjhā jāeñ.

2.—Woh bāt jisse kisī ke mansūbe pūre na hone pāweñ; woh bāt jisse kisī kī ummedoñ meñ zu'f ā-jāe (uskā nihāl-i-ummed khushk yā pazhmurda ho-jāe yā uskī ummedoñ par pālā par-jāe).

"A blight seemed to have fallen over our fortunes." *Disraeli.*

Zāhir meñ hamāre nasībōñ par pālā parā thā.

3.—Ek tarah kā kīrā jisse mewoñ ke darakht zāī' ho-jāte hain.

Blight, *v. t.* Pāle wagaira se mār-d.; khushk kar-d.; jhulsā d.; bañhne aur phalne-phūlne na d.; mār-d.; ummed zāī' yā munqat' kar-d. (mār d.)

Blind, *a.* 1.—Jise quwwat-i-bāsira na ho 'am isse kī yah naqs paidāishī ho yā paidāish ke ba'd kisī wājh se lāhiq huā ho; basīr; nā-bīnā; andhā; kor yā kor-chashm; jisko nazar na ho yā jiskī nazar kho-gayī ho; jo dekh na sake.

2.—Jismeñ quwwat-i-mumaiyaza na ho (jo bātoñ meñ tamīz na kar-sake); jiskā dīda-i-dil band ho yā jiskī 'aql kī ānkh par parda parā ho; jisko samajh na ho; jismeñ bātoñ ke samajhne yā tamīz kī salāhiyat na ho; kor-bātin; dil kā andhā; jāhil; jiskī ānkh meñ dhūl parī ho.

Authors are *blind* to their own defects—Musannif apne kḥās 'uyūb dekh nahīn sakte (unki ānkhēn apne naqāis kī taraf se band hotī haiṁ yā unko apnī bhūl-chūk ma'lūm nahīn hotī).

“*Blind* should be followed by *to*, but it is followed by *of* in the phrase *blind of an eye*.” *Webster*.

3.—Jo nazar na āwe; jo madd-i-nazar na ho yā jise sab log dekh na sakeṁ; jo chhipā yā parde meṁ ho; jo tārīkī meṁ ho.

A *blind* corner—Gosha (konā) jise sab log dekh na sakeṁ.

4.—Muhmal; tārīk; jiskā hāl jald ma'lūm na ho-sake; jiskā patā āsānī se lag na sake; jo jald samajh meṁ na āwe; aisi hālat meṁ jaise koyī chīz andhe ke nazdik ho; jo 'awām ke madd-i-nazar na ho; nij kī; maḥfī; poshī-lā yā chhipī huyī; jo logon ko nazar na paṛe.

A *blind* manuscript—Hāth kā likhā huā jo parhā na jāe; andhī yā muhmal tahrīr.

A *blind* path—Aisi rāh jo jald na milē.

5.—Jishmeṁ raushanī yā dekhne ke liye rauzan wagaira (sūrākh yā khīrkī wagaira) na hoṁ; band; be mūnke wagaira kā; jismeṁ raḥne na hoṁ. [na hoṁ.

A *blind* wall—Dīwār jo band ho ya'nī raushanī wagaira ke liye jismeṁ raḥne

6.—Jismeṁ tamīz yā wuqūf ko daḥl na diyā jāe; jo be samjhe-būjhe kiyā jāe; jis meṁ ihtiyāt kām meṁ na lāyī jāe.

The *blind* approbation of a plan—Be-tamīzī ke sāth (sūkh mūd-kar) kisi tajwīz kī manzūrī.

Blind, v. t. 1.—Andhā kar-d. yā banā d.; basārat se mahrūm k.

2.—Tārīk k.; aisā kar-d. kī ānkh se dekh na paṛe yā samajh meṁ na āwe; chhipā d.; dhokhā d.; ānkhon meṁ dhūl ḍālṁ.

Blind, n. 1.—Koyī chīz jisse raushanī kī āmad rok di-jāwe (raushanī bhitar āne na pāwe); koyī shai jiskī wajh se dūsrī shai dekh na paṛe; parda; chilman; jhilmil; oṭ; āndhyārī yā āndherī.

A *blind* for a window or for a horse—Khīrkī ke liye jhilmil parda yā chilman khwāh ghore ke liye āndherī.

2.—Koyī bāt jisse ānkh yā 'aql ko dhokhā ho.

Blindfold, v. t. Kisi kī ānkhēn band kar-d. chhipā yā mūd d. yā unpar parda ḍāl-d.; ānkhon meṁ paṭṭī lagā-d. yā āndherī de-d.; dekhne meṁ mānī' h.

Blindly, ad. 1.—Be dekhe yā samjhe.

2.—Be-tamīzī se; be sabab ke mā'lūm kiye; andhe kī tarah; chup-chāp; be-soche-bichāre; bilā taftish wa tahqīqāt; ānkhēn band kar-ke yā ānkh mūd ke; bheṛī kī tarah.

To be *blindly* led by another—Be samjhe-būjhe dūsrē kā kahnā karnā; andhe kī tarah dūsrē ke chālne se chalnā; jo kuchh dūsrā kahe woh chup-chāp yā ānkh kān band kar-ke mān lenā.

Blindman, n. Andhā; nā-binā; sūr.

Blindness, n. Andhā-pan; nā-bināyī; kor-chashmī; be-'aqlī; jihālat.

Blind-side, n. Woh pahlū jo qawī na ho; jis bāt meṁ nazar khatā kare; kamzorī; zu'f; naqs; 'aib; lagzish.

Blink, v. i. 1.—Ānkh kī palkoñ ko jald jald kholnā aur band k.; ānkh milmilānā; palak mārñā yā michkānā; ānkh jhapkānā; jis shakhs kī ānkhēñ kamzor hoñ uskī tarah ānkhēñ dabā dabā ke yā palkoñ ko rah rah kar khol aur band karke dekhñā.

2.—Ṭimṭimānā; jagmagānā yā jhilmilānā—jaise chirāg yā sham' kā.

Blink, v. t. Nazar-andāz kar-d.; ṭāl d. yā chhor d.; jān-būjhkar bachā-jānā yā 'amadan dar-guzar k.

Blink, n. Jhalak; ek nazar dekh lenā; zarā se dekh pānā.

Blinkard, n. 1.—Jo ānkhēñ dabā dabā ke dekhe; choñdhilā yā chuñdhilā; jiskī ānkhēñ kamzor hoñ.

"Among the blind, the one-eyed *blinkard* reigns." *Marvell*.

Andhoñ meñ kñā rājā hotā hai; andharoñ meñ kñā rājā.

2.—Jo dhuñdhle sitāre kī tarah ṭimṭimāyā kare ya'nī kabhī dekh parē aur kabhī nahiñ (chhip jāe).

Bliss, n. Darja-i-gāyat yā intihā martabe kī khushī; 'alā qism kī khushī khusūsan jannat kī khushī; bihisht kā haz. [masrūr.

Blissful, a. Nihāyat māhzūz aur khush; bāg-bāg khush; darja-i-intihā ko

Blister, n. Ābila; phapholā; chhālā; jhalkā.

Blister, v. i. Ābile yā phaphole parñā; chbāle parñā.

Blister, v. t. Ābile paidā k. yā phapholā dālnā.

Block, n. 1.—Lakṛī yā patthar wagaira kī silli jo aksar ek taraf chauras hotī hai; lakṛī kā kundā; patthar kā dhokā yā chaṭṭān; koyī thos aur bhāri chiz; lakṛī kā ṭhīhā yā lobe kī nihāyī jise kāriḡar kām meñ lāte haiñ.

2.—Ṭopī wagaire ke liye lakṛī kā dhāñchā yā sāñchā; golā; qālib; kālbud. Ṭopī kā namūna yā uskī waz' khwāh shakl. Ṭopī.

3.—Makānāt kī musalsal qatār; 'imārateñ jo kuchhī dūr tak ek dūse se lagī chali jāeñ.

4.—Koyī rukāwaṭ yā rukāwaṭ kā sabab; sadd-i-rāh; thokar; amr-i-mānī'; woh bāt jo kisi dūsrī bāt meñ hārij yā hāil ho; khār.

Block, v. t. Āmad-o-raft (āne jāne) kī rāh band kar-d.; rokuā yā band k.; bīch meñ koyī rukāwaṭ kī chiz rakh-kar rāh band kar-d.

☞ Often followed by *up*.

To *block up* a road—Sarak yā rāsta band kar-d.; koyī rukāwaṭ kī chiz rakh-kar sarak par āne jāne kī rāh rok d.

To *block out*—Shakl kā qūim k. shurū' k.; daul dāle lagnā yā dauliyānū; intizām ke sāth qūim k.; tarah dālnā yā tarah-andāzi k.

To *block out* a plan—Kisi tajwiz kī shakl qūim k. yā uskī tarah dālnā.

Blockade, n. Kisi jagah ko sipāhiyoñ yā jahāzoñ se band kar-d. tāki jo log ghere meñ par-jāeñ unkā bāhar kā ānā yā un tak dūstroñ kā pahunchnā khwāh khāne pāne yā laṛāyī ke sāz-o-sāmān kā unko milnā band ho-jāe aur bagair iske kī unpār qā'ide ke mutābiq hamle kiye jāweñ we bhūkh aur ihtiyāj se tang ākar apnī tayiñ dushman ke ikhtiyār meñ kar-deñ.

Blockade, v. t. Kisi shahr yā qal'a meñ āmad-o-raft kī rāh ko lashkar yā jahāz se band kar-d. tāki jo log bhītar par-jāweñ we bhūkhoñ marne aur kisi shai ke na milne kī wajh se majbūr ho-kar dushman kī itā'at qabūl kar-leñ.

Blockhead, *n.* Ahmaq; kunda-i-nā-tarāsh: bad dāmāg; kūrḥ-magz; jisko samajh na ho; be'āql; gāwdā; mūrakh (mūrkh); kam-fahm; ullū yā ullū kā paṭṭhā; kaudan.

Blood, *n.* 1.—Lahū; khūn; surkhī; lālī. [jaddī rishta.

2.—Qarābat jo ek mūrīs-i-ā'la se paidā hone ke zari'e se ho; yak-

3.—Nasl; khāndān; aulād; larke-bāle.

4.—Wālidain-i-mu'azzas se paidāish; 'ālī-nizhādī; sharāfat wa najābat-i-khāndān; nutfa-i-sharīf se paidāish; 'ālī-khāndānī; hasab wa nasab kī buzurgī.

A gentleman of *blood*—Mard-i-sharīf jo wālidain-i-mu'azzas se paidā ho; 'ālī-nizhād mard-i-sharīf; woh bhalū ādmī jiskī paidāish nutfa-i-sharīf se ho; najībū-t-tarfain.

5.—Shāhī nasl; bādshāhī khāndān.

A prince of *blood*—Shāh-zāla; bādsbāh yā shahanehāh kā beṭā.

6.—Khūn kā bahānā; jān-sitānī (jān kā lenā); qatl; halākat.

7.—Mizāj; josh-i-tabī'at kī hālat.

☞ “Often, in this sense, accompanied with *cold* or *warm*, or other qualifying word.” *Webster*.

To commit an act in *cold blood*—Koyī fī'l dida-o-dānista aur bilā ishti'āl-i-nāgalahū k.; koyī kām jānbūjh-kar aur aisi hālat meṁ k. jab tabī'at meṁ yakūyak gussa paidā na huā ho.

Warm blood—Ishti'āl-i-tab'; mizāj kā jalā-bhunā yā gusse kī hālat meṁ rahnā.

To *warm* or *heat the blood*—Khūn ko josh meṁ lānā; dil meṁ josh paidā k.; tabī'at ko mushta'il k.; dil ko ubhāpnā.

☞ “Qualified by *up*, excited feeling or passion is signified.” *Webster*.

My *blood* was *up*—Merā khūn josh meṁ ā-gayā; merī tabī'at meṁ josh yā gussa paidā ho-gayā (mujhe josh yā gussa ā-gayā).

8.—Ātash-mizāj shakhs; jiskī tabī'at jald garm ho-jāe yā gusse meṁ ā-jāe; āg-bagūlā.

9.—Kisī chiz kā 'araq jiskā rang surkh ho.

Whole blood (*Law*)—Woh qarābat yā rishta jo bāp aur mān donoṁ ke zari'e se ho; rishta-i-hasabī wa nasabī; haqiqī qarābat; rishta jo wālidain-i-wāhid ke tawassul se ho.; rishta-i-ā'yānī yā 'ainī.

Half blood—Rishta jo sirf bāp yā mān ke zari'e se ho; rishta-i-gair haqiqī; rishta-i-'allātī yā akhyāfi; qarābat jo minjumla wālidain ke sirf ek se hūsil ho.

Brothers of the *whole blood*—Ek hī mān-bap ke beṭe; do yā zāid bhāyī jo wālidain-i-wāhid se paidā hoṁ; barādarān-i-haqiqī yā haqiqī bhāyī; barādarān-i-ā'yānī yā 'ainī.

Brothers of the *half blood*—Bhāyī jinke wālidain mushtarak na hoṁ; sautele bhāyī; akhyāfi yā 'allātī bhāyī yā'nī agar do bhāyī ek hī mān aur jude jude bāp se hoṁ to woh akhyāfi kahlāyenge aur agar we pidar-i-wāhid wa mādar-i-judāgūga se hoṁ to 'allātī bole jāenge.

Blood, *v. t.* 1.—Khūn nikālṁā yā lenā; fasd kholnā yā lenā.

2.—Khūn-ālud k. yā khūn se āluda k. (bhar d.); khūn khūn kar-d.

Blood-bought, *a.* Jo jān de ke milā yā hūsil huā ho; jiske hūsil karne meṁ khūn bahāyā gayā ho.

Blood-guilty, a. K̄hūn kiye huye; qatl k̄a mujrim.

Bloodless, a. 1.—Jismēn k̄hūn na ho; murda.

2.—Be k̄hūn-rezī yā qatl ke; bilā kusht-o-k̄hūn.

A *bloodless* victory—Fath jiske hāsīl karne meñ k̄hūn-rezī na ho,

3.—Be-jān; jismēn 'ulu-l-'azmī yā musta'idī na ho.

Blood-relation, n. Haqīqī rishta-dār; qarābat-i-sulbī r. w.; gotī; yak-jaddī.

Bloodshed, n. K̄hūn-rezī yā lahū k̄a bahānā; kusht-o-k̄hūn; qatl; mārkat; jān k̄a lenā; k̄hūn-rezī k̄a jurm.

Blood-stained, a. K̄hūn-ālūd yā k̄hūn lagā huā; jismēn k̄hūn k̄a dāg lagā yā uskā dhabbā parā ho; k̄hūn k̄a mujrim.

Blood-sucker, n. 1.—Lahū chūsne-wālā jānuwar; joñk.

2.—Be-dard vā be-rahm shakhs; k̄hūnī; qātil. [k̄hūn-k̄hār; k̄hūnī.

Blood-thirsty, n. K̄hūn k̄a pyāsā yā tishnā-i-k̄hūn; k̄hūn-rezī k̄a k̄hwābān;

Bloody, a. 1.—Jismēn lahū lagā ho; k̄hūn-ālūd.

2.—K̄hūn-rezī k̄a 'ādī; sang-dīl aur wahshī-mizāj; k̄hūn-k̄hār; k̄hūnī.

3.—Jiske sāth yā jismēn k̄hūn-rezī ho; k̄hūn-k̄hār; jismēn be-rahmī ke fīl kiye jāen.

A *bloody* battle—Larāyī jismēn k̄hūn-rezī ho (jismēn bahut se log māro jāen yā bahut se logon kī jān jāe).

Bloody-minded, a. Be-rahm aur sakht mizāj; wahshī; k̄hūn-k̄hār.

Bloom, n. 1.—Phūl; khilī huyī kalī yā guncha-i-shigufta.

2.—'Umūman phūlon k̄a phūlnā yā kaliyon k̄a khilnā; phūle huye phūl yā woh phūl jo phūl rahe hon.

3.—Woh shabāb k̄a 'ālam jiskī tashbīh phūlon se dī-jāe; k̄hūb-sūrtī tar-o-tāzagī aur quwwat meñ taraqqī; phūlon kī kaliyon kī tarah khilnā ya'nī bālidagī aur tandurustī meñ taraqqī pāte jānā; 'unfuwān; chārhtī uthtī yā ubhartī juwānī.

The *bloom* of youth—'Unfuwān-i-shabāb; raiḥān-i-shabāb; bahār-i-juwānī; juwānī k̄a ubhār yā āgāz-i-shabāb.

Bloom, v. i. 1.—Phūlnā; phūl d. yā paidā k.

2.—Ubbār par h.; ubhartī juwānī kī hālat meñ h.; phūlon kī sī k̄hūbsūrtī aur tāzagī dekhlanā; 'unfuwān-i-shabāb meñ h.

Blossom, n. Phūl; gul.

“A general term, more commonly used than *flower* or *bloom* when we have reference to the fruit which is to succeed. Thus, we use *flowers* when we speak of shrubs cultivated for ornament, and *bloom* in a more general sense, as flowers in general, or in reference to the beauty of flowers.” *Webster*.

Blossom, v. i. 1.—Phūlnā phūl lenā phūl lagnā yā phūl ānā; baurnā yā baur lenā; shigufta h.; khilnā.

2.—Phalnā-phūlnā; sar-sabz h. aur taraqqī pānā; 'urūj pānā aur sāhib-i-iqbāl h.; gul khilā rahnā yā phūl kī tarah shādāb aur shigufta rahnā.

Blot, v. i. 1.—Raushanāyī (siyāhī) k̄a dāg lagānā; siyāhī k̄a dhabbā lagānā yā usse dāg-dār k.; siyāhī k̄a chhīṭā ḍālnā yā siyāhī chhīraknā.

2.—Badnāmī k̄a dāg lagānā; badnām k.; kulauk k̄a ṭikā lagānā; ruswā k.; be-ābrū k.; sūrat yā hayat bigār d.

3.—Tahrir (likhāwat) yā harfōn ko siyāhi se is tarah miṭā d. ki we phir dekh na pareñ yā pahēhāne na jā-sakeñ.

☞ Generally with *out*.

To blot out a word or a sentence—Kisi lafz yā jumle ko is tarah siyāhi se miṭā d. ki woh phir nazar na āwe.

4.—Aisā kar-d. ki phir dekh na pare; miṭā d.; bhulā d.; mahw kar-d.; mahw aur mausi k.; dho d.; sāf kar-d.; nest-o-nābūd k.; phir rahne (yā bāqī k̄hwaḥ qāim rahne).na d.

☞ With *out*.

"One act like this *blots out* a thousand crimes." *Dryden*.

Is qism ke ek fi'l se hazārḥū jarām miṭ-jāte (logoñ ko bhūl jāte) haiñ.

Blot, n. 1.—Dāg yā dhabbā—jaise siyāhi kā kāgaz par.

2.—Kisi likhī yā chhapī chiz kā miṭā d.

3.—Nek-nāmī meñ dāg; dhabbā; be-ābrāyī; kalank kā ṭikā yā kalank; naqs; 'uḥ; bad-nāmī yā bad-nāmī kī bāt.

Blotter, n. Woh kachehī bahī yā chitṭhī bahī jismeñ kul hisāb yā mu'amale silsile ke mutābiq likhe jāte haiñ.

Blotting-paper, n. Sokhta; siyāhi uṭhāne kā kāgaz; ek qism kā kāgāz jisse tar siyāhi is garaz se jazb karāyī (sokhāyī yā k̄hushk karāyī) jāti hai ki uske dāg kāgaz par na pareñ; kāgaz-i-jāzib. [zor se mārñā.

Blow, n. 1.—Zarb; mār; wār; choṭ; thappaṛ ghūse yā kisī hathiyār se A severe or violent *blow*—Zarb-i-shadid; saḳht mār; aisi mār jisse choṭ lage.

A fatal *blow*—Zarb-i-muhlik; aisi mār jisse mazrūb ki jān nikal-jāe.

To give, or strike, a *blow*—Mārñā; zarb lagāñ; mazrūb k.

[jāwe.

To strike a fatal *blow*—Zarb-i-muhlik lagāñ; aisi wār k. ki usse mazrūb mar-

2.—Musibat dālnā; woh āfat jo yakāyak ā-pare; balā-i-nāgahānī yā shadid.

To come to blows—Jang yā larāyī meñ masrūf h.; larne lagnā.

From words they came to blows—Bātoñ hi bātoñ meñ (bāt karte karte) we larne lage (un meñ mār-piṭ hone lagi).

At a blow—Dafatan; yakāyak; ek hi martaba ki koshish meñ; ek hi hāth yā wār meñ; ek hi larāyī meñ.

☞ "At a stroke is used in like manner." *Webster*.

Blow, v. i. 1.—Chalñā k̄hwaḥ jumbish yā harakat k.; bahnā.

The wind blows—Hawā chaltī (bahti) hai.

☞ Often used with *it*.

It blows a gale—Hawā tez chaltī hai.

2.—Hāñphnā; dam phūlnā; bahut yā jald jald sāñs (dam) lenā.

3.—Phūñke jāne par bajnā—jaise singhe yā turhī kā.

4.—Phūlnā; gul khilnā; shigufta h.

"How *blows* the citron grove!" *Milton*.

Woh chakotare kā bāg kaitā phūlā hai (usmeñ kyāhi gul khilā hai yā kaise phūl phūle haiñ)!

To blow over—Yūñhiñ nikal-jāñ; nikal yā chalā jāñ; band h. yā tham jāñ; mauqūf ho-jāñ; sro h. yā dhīmā (pat) par-jāñ.

The storm has blown over—Tūfān jāti rahā (āñdhi nikal-gayi).

The clouds have *blown over*—Bādāl nikal-gaye (chale gaye yā muntashar ho-gaye; uṛ gaye).

To *blow up*—Bārūt ke zor se hawā meṁ uṛ jānā; bārūt ke urne se tūt-phūt kar idhar-udhar (muntashar) ho-jānā.

Blow, *v. t.* 1.—Phūṅknā; muṁh se yā dūstre zarī'e se kisī chīz ko hawā pahunchānā yā denā.

To *blow the fire*—Āg ko phūṅknā.

2.—Hawā ke jhoke se chalā yā āge ko haṭā d.

[gayā.

The tempest *blew* the ship ashore—Tūfān ke zor se jahūz haṭ-kar kanāre lag

3.—Bajānā yā phūṅk-kar bajānā.

To *blow* a trumpet—Turhī bajānā.

4.—Masbhūr k.; phailānā; mushtabar k.; zāhir k.; khol d.; fāsh k.

5.—Ande d.—jaise makkhiyon kā.

[bhar d.

6.—Phūṅk-kar banānā; hawā bhar-kar phulānā yā barhānā; hawā

To *blow hot and cold*—Kisī chei ki nisbat ek waqt meṁ rī'āyat k. aur dūstre waqt be-ī'tidāyī se pesh ānā; zāhir meṁ muwāfaqat aur mukhālafat donoṁ k. yā muwāfiq aur mukhālif donoṁ mā'lūm h.; kisī amr ki nisbat kabhī rā-barāh rahnā amr kabhī rā-gardān; hālat-i-shamsī wa qamārī meṁ rahnā.

To *blow off* (a)—Hawā ke zor se girā d.

To *blow off* fruit from trees—Hawā ke zor se phal ko daraḥhton se girā d.

(b).—Zamīn (khushtī) se haṭā d.—To *blow off* a ship—Hawā ke jhoke se jahūz ko khushtī se haṭā d.

To *blow out*—Hawā ke jhoke se bujhā d. yā gul k.—jaise sham' ko.

To *blow up* (a).—Hawā se bhar d.; phūṅk-kar barhānā.

To *blow up* bubble—Hubāb yā bulbule ko phūṅk-kar barhānā.

(b) Phulā d.; barhā d.

To *blow up* one with flattery—Kisī ko khushtāmād se phulā d. (uski khushtāmād is qadar k. ki woh phul uṭhe).

(c) Ubhārṇā; ishtī'āl d. yā muḥta'āl k.; bharḥānā.

To *blow up* a contention—Kisī jhagre yā takrūr ko ubhārṇā (usko bharḥānā yā usmeṁ ishtī'āl d.)

(d) Bārūt se uṛā d. tor d. yā muntashar kar-d.

To *blow up* a fort—Kisī qal'a ko bārūt se uṛā d.

(e) Darham-barham k. yā yakāyak nafi kar-d.; hawā kar-d.; uṛā d.; kal'adam k. yā dāfatan sāqit kar-d.

To *blow up* a scheme—Kisī mansūbe yā tajwiz ko dāfatan sāqit kar-d. (use nafi kar-d. yā uṛā d.).

To *blow upon*—Ruswā k.; dāg lagāna; maurid-i-'itāb k. yā be-ī'tibār kar-d.; be-qadr bad-maza yā uā-kāra kar-d.

Blunder, *v. t.* Kḥayāl ke baūḥ (muntashar) rahne yā dīl meṁ kisī bāt ke istiqlāl ke sāth qāim na hone ki wajh se baṛī bhūl yā chūk k. (khatā-i-'azīm k.); be-ihitiyāti yā gaur-o-fikr na karne ki wajh se galatī k.; koyī bāt be-soche-bichāre yā samjhe-būjhe k.; koyī kām aṭkal-pachchū k.

Blunder, *n.* Woh galatī jo nādānī aur be-ihitiyāti ki wajh se ho; galatī jo kisī amr ko kḥūb samajh-būjhkar na karne ke sabab se ho; baṛī

hi bhūl yā galatī-i-'azīm; galatī jo be-parwāyī jinālat yā be-wuqūfī ke bā'is ho.

☞ "A *blunder* is a mistake or error of the grossest kind. It supposes a person to *flounder* on in his course, either from carelessness, ignorance, or stupidity." *Webster*.

Blunt, *a.* 1.—Jiskī bārḥ yā nok moṭī ho; kund; tez nahīn—jaise koyī āln.

2.—Kund-zihu; jiskī samajh moṭī ho; jismeñ bātoñ ke jald samajhne ki tāqat na ho; batiu-i-fahm.

3.—Bol-chāl meñ tamiz na r. w.; sādalah; sīdbā-sādā; akblāq wā ādāb kā lihāz na r. w.; kaj kḥulq; bol-chāl kā bhaddā yā kudḥangā.

Blurt, *v. t.* Yakāyak yā be-samjhe-būjhe kah-d.; be-taammul zāhir kar-d. (khol d.); kah-baiṭhūā; bol-uṭhūā; bak-d.; phaṭ se kah-d.

☞ "Commonly with *out* and applied to words." *Webster*.

To blurt at—Kisi ki nisbat hīqārat se guṭ-gū k.; mazammāt k. (burā bhalā-kahūā); haṭsnā yā ta'na-zanī k.

Blush, *v. t.* 1.—Surkh ho-jānā; surkh yā gulābī rang r. [jānā.

2.—Sharm parashānī yā hijāb se rukhsāron yā chihre kā surkh ho.

☞ "Followed by *at* or *for* before the cause of blushing." *Webster*.

Blush at your vices—Apnī burāiyōñ par sharminda ho. *Blush for your degraded country*. Apne mulk ki kḥasta-lālī par pashemān ho.

Blush, *n.* 1.—Surkh yā surkhī-māil rang; gulābī rang.

2.—Surkhī jo gāloñ (rukhsāron) yā chihre par sharm gunah-gārī hijāb yā haīrat wagaira ki hālat meñ ghabrābat ke bā'is chhā jāti hai.

3.—Daf'atan nazar ānā; yakāyak dekh parnā.

Blushing, *p. a.* Gāloñ yā chihre par surkhī chhāyī huyī; lāl-bhabukā; shigufta; khilā huā; durakhshān.

Blushing, *n.* Surkh ho-jānā; rukhsāron par surkhī kā namūd.

Board, *n.* 1.—Lakṭī kā takhta; woh lakṭī kā tukrā jo patlā chirā ho aur moṭāyī meñ kam par lambāyī aur chauṛāyī meñ ziyāda ho aur 'imārat ke kḥwāh kisi aur kām meñ āwe.

☞ "When very thick, as over one and a half or two inches, it is usually called a *plank*." *Webster*.

2.—Mez jis par khāne ki chīzeñ rakkhi jāeñ.

☞ "The term *board* answers to the modern *table*, but it was often movable and placed on trestles." *Webster*.

3.—Khāne ki chīzeñ jo mez par chunī jāeñ; khānā jo auqāt-i-mu'ayan par khāyā jāe; khāne-pīne ki chīzeñ; gizā khānā yā kḥurāk jo qīmat lekar dī-jāwe.

4.—Woh jalsa jo insirām-i-kār ke liye mun'aqid ho; koyī majma' yā jalsa jo ba-taur-i-jāiz mun'aqid ho; kisi kampanī (jamā'at) ko muntazimīn kḥwāh sipurd-dāron yā kamishnaron wagaire kā majma' jo jāiz tarīq par qāim kiya jāwe; koyī mahkama yā kawnāsal.

5.—Jahāz kā takhta yā uskā andarūnī hissa.

On board, aboard, or on board a ship—Jahāz par.

6.—Woh mez jispar koyī khel khelā jāe.

A chess-board—Takhta-i-shatranj.

7.—Kāgaz kī daftī jo kitābon par lagāyī jāti yā aur kāmon meñ āti hai.

8.—*pl.* Tamāsha-gāh meñ woh jagah jahān tamāshe kiye jāen.

To go upon the boards, or to leave the boards—Tamāsha-garī k. yā us peshe ko chhoṛ d. [chhipū d.]

Board, v. t. 1.—Takhte lagānū bichhānū yā takhta-bandī k.; takhtoñ se *To board a house*—Makān meñ takhte lagānū yā takhta-bandī k.

2.—Kisī jahūz par dostāna yā mukhālifāna charh-jānā.

3.—Mu'awaze ke 'iwaz meñ khānū khilānū yā khānū khilānū aur rahne ke liye makān d.

A man boards ten students—Ek shakhs kī qism kī mu'awaza lekar das talabā ko khānū khilātā hai.

Board, v. i. Kisī mu'awāze ko 'iwaz meñ auqūt-i-mu'aiyan par khānū yā khānū aur rahne kī jagah donoñ pānā.

Boarder, n. Woh shakhs jo qimat yā kisī qimat ke mu'awāze ke 'iwaz meñ dūse ke jahān ma'mālī waqtoñ par khānū pāye yā khānū khāye aur rahne kī jagah bhī pāye.

Boarding-school, n. Woh madrasa jismeñ talabā muqīm rah-kar ta'lim pāen aur khānū bhī khāen.

Board-wages, n. pl. Naukaron ko khāne kī ujrat; khurākī.

Boast, v. i. Shekhi k. baghārnā yā hānkuā; dūng mārñā; taallī yā dūn kī lenā; apnī baṛāyī āp k. yā apne muñh se miyān-miṭṭhū banuā; apnī liyāqat ma'ishat yā apne kāmon kī numāish khud apnī zabān se k.; mubālago ke sāth khud-sanāyī (apnī ta'rīf āp) k.; fakhr k.

Usually followed with *of*.

Boast, v. t. 1.—Fakhriya bayān k.; apnī ta'rīf ke liye kisī shai kī tazkira gurūr fakhr yā baṛī khushi ke sāth k.

2.—Apnī baṛāyī k.; apne ko buzurg samajhuā; kisī unmed par pūrā bharosā karko khush h.

Reflexively.

Boast, n. 1.—Numāish gurūr yā fakhr kī izhār; dūng; shekhi; taallī; lantarānī; hānk.

2.—Fakhr kī bā'is; woh bāt jispar garrā kiya jāe; woh amr jispar koyī nāzān ho; woh bāt jiski wajh se kisī ke dil meñ baṛī khushi ho.

Boastful, a. Shekhi-bāz; apne har shai kī baṛāyī k. w.

Boasting, n. Apnī numāish; khud-sanāyī; shekhi; dūng; taallī.

Boat, n. Kishtī yā kashtī; nāw; dengī.

“Different kinds of boats have different names; as, *long-boat, jolly-boat, ferry-boat, large pinnace, cutter, &c.*” Webster.

Boat, v. t. Kishtī par ek jagah se dūsrī jagah le-jānā.

[par le-jānā.]

To boat goods across a lake—Māl ko kishtī par rakh-kar jhil meñ isṭār se us

Boatman, } n. Nāw kī chālāne yā khene wālā; mājhi; dāūri; khe-
Boatsman, } waiyā; mallāh; kowaṭ; kashtī-bān.

Bode, v. t. Jo kuchh āyinda hone wālā ho uski 'alāmāteñ zāhir k.; kisī bāt kī shughūn yā fāl h.; pahlo se dekhluā; peshū-goyī k.; kisī bāt ke āsar dekhānā.

Bode, v. i. Pahlē se dekhānā yā zāhir k. ; āsār dekhānā.

Bodily, a. 1.—Mujassam ; jismon jism yā mādḍi sūrat ho.

2.—Jism ko mutn'alliq ; jismānī ; badanī ; jismī.

☞ In distinction from the mind.

Bodily defects—Naqāṭ-i-jismānī ; woh 'aib ki bāteṅ jo jism meṅ hoṅ.

Bodily, ad. 1.—Mujassam ; jism yā mādḍe so milā huā.

2.—Sab kā sab ; bi-l-kul ; tamāmtar ; mujassam.

Body, n. 1.—Kisi jān-dār kā qālib yā dhāūchā ; jism ; tan ; badan ; deh.

☞ "Distinguished from the spirit, or vital principle." *Webster.*

A dead body—Lāḥ yā lāshā ; murda.

2.—Kisi jānwar darakht fauj yā mulk wagnira kā juz-i-'āzam kḥwāb kḥās yā mutawassit hiasa.

The body of an animal—Dhaṛ ya'ni sar wagaira ko chhoṛ-kar kḥās jism ko bich kā hiasa. *The body of an army*—Fauj ke bich kā hiasa ; qalb. *The body of a country*—Mulḥ ke bich kā hiasa ; wast-i-mulḥ. *The body of a document or writing*—Kisi wasiqe yā nawishte kā matn ya'ni uske shurū' yā aḥḥir kā hiasa nahīḥ balki asl mazmūn. *The body of a deed*—Matn-i-dastāwez ya'ni dastāwez kā 'unwān aur uske kḥātime ki 'ibārat aur hāḥiyya par jo kuchh gawāhī wagaira ho us sab ko chhoṛ-kar nirā dast-āwez kā mazmūn.

☞ "In distinction from parts subordinate or less important, as the extremities, branches, wings, &c." *Webster.*

3.—Shakhs ; insān ; bashar ; mutawaffis.

☞ "Sometimes alone, most generally with *some* or *no* ; as, *somebody*, *nobody*." *Webster.*

4.—Woh bahut se log jinmeṅ koyī 'ām qism kā ta'alluq ho aur kisi maqsad ke aujīm ke liye wo bataur ek jamā'at ke qāim hoṅ ; jumā'at ; guroh ; mandālī ; jhund ; tāifa ; gol ; zirga ; jama'at.

A legislative body—Woh log jo qāwān banāne ke liye muqarrar hoṅ ; majma'at-wāṭi'ān-i-qawānīn. In a *body*—Yak-jā ; ek sūth ; ekṭhā ; ek hokar ; jhund ki jhund yā gol ki gol ; mandālī ki mandālī.

5.—Majma'at ; bahut si chīzōṅ yā bāteṅ jo okatṭhī kar-dī jāeṅ ; bahut si chīzōṅ kā ijtima'at-i-'ām ; nazm ; zaḥhira ; kḥazīna.

A body of laws—Majma'at-i-qawānīn.

Boil, v. i. 1.—Khaulnā ; garmī se ubāl yā josh khānā ; ubalnā ; auṭṭnā ; phūṭnā.

☞ Used of liquids.

2.—Garmī ke siwā aur kisi wajh se khaul uṭhnā yā ubāl khānā.

3.—Garm h. yā garmājīnā ; garm joshī meṅ ānā ; harakat yā josh meṅ ānā.

His blood boils with anger—Uskā kḥūn gusse se josh meṅ āṭā hai.

4.—Phūṭte pānī meṅ h. ; pānī wagairā meṅ josh yā ubāl khānā.

To boil away—Uṭāl khāte khāte bukhār (bāph) hokar ujḥānā.

To boil over—Uṭāl chalnā ; garmī ki ziyālatī se bahut josh khākar bartan ke upar se bah-jānā.

Boil, v. t. 1.—Khaulānā yā josh d.; auniṭnā; ubālnā; is qadar garmī pahunchānā ki josh khāne (phūṭne) lage.

To *boil* water—Pānī ko josh d. yā ubālnā.

2.—Josh dekar banānā yā judā k.

To *boil* sugar—Josh-dekar chīnī banānā.

3.—Khaulte pānī wagaira meñ ḍāl-kar pakānā sāf k. yā isī qism kā aur koyī natija paida k.

To *boil* meat—Gosht ko pānī meñ josh d. yā ubālnā. To *boil* clothes—Kapre bhatṭhī charhūnā ya'nī khaulte pānī kī garmī se unko sāf k.

Boil, n. Phorā; phuriyā.

A *blind boil*—Phorā jo na pake yā adh-pakā (khām) rah-jāe.

Boisterous, a. 1.—Pur-shor; jismeñ baṛī āwāz paidā ho; dhūm-dhāmī yā dhūm-dhām kā; tund; tez; shadid; pur-āshob; tūfan kī mānind baland-āwāz yā pur-āshob.

A *boisterous* wind—Tund yā pur-āshob hawā. A *boisterous* storm—Tūfān-i-shadid; dhūm-dhāmī āndhī.

2.—Pur-shor; gaugīyī; dhūm-dhāmī; shorī; hangāma-khez; dange-bāz; kalla-darāz; jo shor-sharāba dhūm-dhām yā dangā-fasād machāwe.

A *boisterous* man—Gaugīyī yā dauge-bāz shaḥṣ.

Bold, a. 1.—Jo khatre se na dare yā usse muñh na phere yā more; jo jokhim (khatre) meñ paṛne meñ āgā-pichhā (pas-o-pesh) na kare; be-bāk; diler; juwān-mard; bahādur; shujā'; mardāna yā jismeñ mardānagī ho; jarī; ui-daṛ yā be-khauf; himmatwar; tihe kā yā tihe wālā; buzḍil ḍarpoknā yā kādar nahīn.

“Applied to men or other animals.” *Webster.*

2.—Jiske anjām meñ jurat darkār ho; jo himmat yā dilerī se kiyā jāwe; jisse 'ālī-himmatī aur khatre kī tahqīr sābit ho yā jismeñ yah donon bāteñ matlūb hon; jiskā mansūba mardānagī se kiyā jāwe.

A *bold* design—Irāda yā mansūba jo mardānagī se kiyā jāe.

A *bold* enterprise—Koyī baṛā kām jismeñ 'ālī-himmatī ('ulu-l-'azmī) aur be-khaufī darkār ho yā jisse in donon baton kā izhār ho; koyī dilerī kā baṛā kām.

3.—Had se ziyāda shokh yā gustākḥ; baṛā be-adab; apnī har bāt par had se ziyāda istidlāl yā takya k. w.; baṛā hī mutakabbir behayā yā be-sharm; be-lagām yā muñh-phat; jo bilā-taammul kuchh kar yā kah baiṭhe; gair-muhazzab; bad-libāz yā be-libāz; shokḥ-chashm; sir-charḥā.

In a bad sense.

4.—Jismeñ hadd-i-ma'mulī (jāda-i-i'tidāl) se kisī qadar tajāwuz kiyā jāe—jaise 'ilm yā fan wagaira kī kisī bāt meñ; jismeñ kisī amir se dar-guzar na ho; jiskī tasūif yā 'ibarat meñ āzādī pāyī jāe.

A *bold* tale—Aisā dāstān jo āzādānā yā be-bāk-āna kahā yā bayān kiyā jāe.

5.—Bahut numāyān; jispar furaū nazar paṛe; nihāyat hī namū-dār; khūb ubhṛā yā niklā huā.

To *make bold*—Āzādāna bartāw k.; rusūm-i-ādāb ke khilāf 'amal k.; munāsa-bat yā husn-i-akhlāq ke bar-'aks 'amal yā kār-rāwayī k.

Boldly, ad. 1.—Mardāna tariq par; jurat ke sāth; dilerī se; be-khaufī se; dar ke nahīn; be-bakī se yā be-bāk-āna; tayaqqun ke sāth; apno ūpar inhīsār yā bhārōsā karko.

2.—Be-hayāyī se; shokhī se; gustākhnā.

Bolster, n. 1.—Lambā takya jispar bistar par lotē rahne ki hālat meñ log sar rakhto haiñ (jo sirhāno rakkhā jātā hai).

2.—Gaddī yā toshak jispar sone se jism par kahīñ se dabāw na pahunchē; gaddī jo zakhm ke ūpar is liye rakh di-jāte hai ki uspar paṭṭī bāndhne meñ taklif na ho.

Bolster, v. t. 1.—Takye wagaira kā sahārā d.

2.—Saūbhālū; tāyid k.; taqwiyat yā madad d.; qāim r.

Bolster, v. i. Ektālā yak-jā yā ek hī toshak yā gaddī par letnā.

Bolt, n. 1.—Tīr; bān; khadung.

The bolt of Cupid—'Ishq kā tīr yā bān.

2.—Lohe wagaira ki billi agri ohhiṭkanī wagaira jo darwāze ke band karne meñ kām āti hai.

3.—Bijli; bajr.

4.—Berī; zanjīr.

Bolt upright—Tīr sū sidhū yā kharā; nihāyat hī sidha yā rūst-qad; sibi-qad.

Bolt, v. t. 1.—Darwāze meñ bilī wagaira lagānā (usko agri billi yā ohhiṭkanī wagaira se band kar-d.).

2.—Jankar-band kar-d.; roknā āpnā yā bāz r. [bak d.

3.—Yakbārgī muñh yā zabān se nikāl-d.; bol uṭhnū; kah uṭhhuā;

4.—Be-chaṭāye nigal-jānū; yakbārgī halq ke niche utār-jānū.

Bolt, v. t. 1.—Kisi chiz ko chāl yā chhūn kar nске dabiz njañ ko būrik ajzā se judā k. jaise chokar ko āṭe se; kisi sabīl se judā judā k. qism-wār alag k. yā sūf k.

2.—Chhān k.; taftīsh k.; mū-abigāfī k.; nafsū-l-amr ke rag-o-reshe ko dekhnā; asl haqiqat ke daryāft ke liye kisi mazmūn ke har ek hisse ko judā judā k. yā kholnā.

☞ Generally followed by *out*.

3.—(Law) Muqaddamāt ki bahs meñ mashshāqī ko liye tanhāyī meñ (ya'nī 'awām ke rū-barū nahīñ) mubāhasa yā taqrīr k.

To bolt to the bran—Is takmīle ke sāth jāñch k. ki jitnī kām ki bāt ho sab alag alag yā ma'lūm ho-jāe; kisi bāt meñ baṭī ohhān taftīsh yā just-o-jā k.; aisi chhān k. ki dūdh lā dūdh aur pānī kī pānī ho-jāe; kisi amr ki tahqīq wa taftīsh is nahj par k. ki koyī daqīqa maḥfī na rah-jāe; haq aur lūṭīl ki tafriq k.

Bolt, v. i. 1.—Dafātan (yakāyak) nikāl-ānā; jhatpāṭ aur achāñchak bāhar ā-jānā; bijli ki mānind rawāñ h.

☞ Commonly followed by *out*.

To bolt out of the house or the room—Ghar yā koṭhri ke bāhar yakāyak nikāl-ānā.

2.—Bijli ki tarah yakāyak girnā yā mūr-d.

3.—Jhijhak-kar kanāre yā ma'mūlī rāh se alag ho-jānā.

Bolter, n. 1.—Woh shakhs jo apne sāthiyōñ se alag ho-jāe; woh ghoṛā jo jhijhak kar apnī rāh ko chhoṛ de yā kanāre chālā jāe.

2.—Chalni; woh āla jisse āte se chokar ko yā moṭe āte ko bārīk āte se alag karen.
[iddi'āyī nahīn.]

BONA FIDE, (Lat.) (a) Nek-nīyat; aslī; sachchā; haqīqī; farebī yā

A *bona fide* purchaser—Kharīdār-i-nek-nīyat yā kḥush-nīyat; woh shakhs jiskī kharīdārī meṁ fareb na ho; mushtari-i-haqīqī yā aslī; woh shakhs jo koyī ohlā imāndārī se mol le.

(b)—Nek-nīyatī yā kḥush-nīyatī se; bilā-fareb; imān-dārī se; be dhokhā diye; asl meṁ; haqīqat meṁ; sachmuch yā sachāyī se.

He acted *bona fide* in the matter—Us mu'āmale meṁ usne nek-nīyatī se 'amal kiyā.

☞ “Used both as an adverb and an adjective.” *Worcester*.

The *bona fides* of a transaction—Kisī mu'āmale kī nek-nīyatī yā asliyat (uski bilā fareb mun'aqid h. yā kiya jānā).

BONA PERITURA, [Lat.] (*Law*) Woh māl-o-asbāb jo sariu-z-zawāl ho (jald bigar jāo yā zā'i ho-jāo); māl-o-asbāb jiske jald zūl hone kā ihtimāl ho.

Bond, n. 1.—Bāndhne-wālī chīz; woh shai jisse koyī dūsre shai bāndhī yā qaid meṁ kī jāwe—jaise dorī rassi yā zaujir.

2.—Bandish; band yā bandhan; jisse chīzon bāndhī yā basta raheṁ ya'nī alog alag na hone pūch; jor.

3.—*pl.* Qaid; habs; hirāsāt; bandī.

4.—Ittibād ittifaq yā mel kā sabab; woh amr jisse bāham rabt paidā ho; woh girah yā 'aqd jisse rabt-i-bāhamī qāim rahe; rishta yā sar-rishta.
[kisi aur sabīl se qāim ho.]

5.—Woh farz jo kisī wa'da-i-mazhabī (mannat) yā qānūnī kḥwāh

6.—(*Law*) (a) Dast āwez; tamassuk; ṭip.

An instalment *bond*—Dasta-āwez-i-qist-bandī yā qist-bandī.

A simple *bond*—Dast-āwez-i-kḥushk; jis dast-āwez ko rū se adā-i-dāin ko liye koyī shai maktūl na ho.

(b)—Muchalka; woh dastāwez jiske rū se shart-i-mu'āyana kī tā'mīl na hone kī sūrat meṁ dast-āwez bātil hokar kul zar-i-mu'hūda muqir nur uske wurasā wag'ira se tāwān ko taur par wusūl kiya jātā hai.

A *bond* to keep the peace—Muchalka-i-hifz-i-amn.

A *bond* for good behaviour—Muchalka-i-nek-chalni.

(c)—Woh wasiqa jiske rū se koyī shakhs yah wa'da kartā hai ki agar isqadar rupaye fulān tarīkh-i-āyinda tak adā na kiye jāweṁ to usse uske wārison wasiyon yā muhtamimon se wusūl kiye jāweṁ.

☞ “This is a *single bond*.” *Blackstone—Webster*.

Bond-creditor, n. (*Law*) Dāin jisne apne qarz kī nisbat dastāwez likhā lī ho.

Bond-debt, n. (*Law*) Qarza-i-tamassukī yā dastāwezi; jo qarz tamassuk likh-kar liyā jāwe yā jiskī nisbat dastāwez likkhī gayī ho. [mahsūl.]

Bonded, p. a. Jiskī nisbat dastāwez likhā lī jāwe—jaise parmit kī

Bonded goods—Woh māl-o-asbāb jiskī nisbat parmit-ghar meṁ iqrār-nāma likhā liyā jāwe.
[uski zāmin bane.]

Bondsman, n. (*Law*) Zāmin; woh shakhs jo dūsre kī zamānat karo yā

Bone, n.—Haddī; ustkhwān.

A bone of contention—Nizā'i yā takrūrī shai; shai-i-mutanāzī'a; woh chīz yā bāt jiski nisbat jhagrū ho; jhagre kī jar; binā-i-fasūd.

A bone to pick, or gnaw—Mashgale yā dil-bastagī kī koyī chīz; aisi chīz jismeñ tabī'at lage yā bahli rahe.

To be upon the bones—Hamla yā yūrish k.; charhāyī k.

Bone-setter, n. Woh shakhs jo tūṭī yā khiskī huyī haḍḍiyon ke jor̄ne aur baithālne kā peshā kare.

Book, n. 1.—Kāgaz yā usī ke mushābil aur kisī chīz ke bahut se sāde likhe yā chhappe huye takhte jinkī jild bāndhī ho; sādi likhī yā chhapī huyī kitāb.

☞ “When blank, it is commonly called a *blank-book*, of whatever size. When printed, the term signifies a volume of some size, in contradistinction to a pamphlet.” *Webster*.

2.—Koyī 'ilmī tasnif 'ām isse ki qalamī (likhī) ho yā chhapī; risāla; nuskhā; kitāb. [addhyāy; nāma.

3.—Kisī kitāb yā risāle kā hissa; maqāla; daftar; bāb; kānd; The fifth book of Euclid—Uqlaidis kā pāñchwān maqāla. All the seven books of the Rāmāyana—Rāmāyana ke sātoñ kānd.

4.—Hisāb kī kitāb yā bahī; jam'-kharch kī kitāb; lekhā; khātā; bahī jismeñ nām aur jam' kī raqmeñ likhī jāen. [manzūr-i-nazar.

In the books of—Kisī ko mihrbāni se yād yā uskā maurid-i-ashfaq khwāh

“I was so much *in his books*, that at his decease he left me his lamp.” *Addison*.

Woh mujhe is qadar mihrbāni se yād rakhtā thā (woh mujh par itnā mihrbān thā yā mujhe itnā māntā yā manzūr-i-nazar rakhtā thā khwāh uski nazar-i-'ināyat mujhpar isqadar thī) kī apne marte dam woh apnā sham'dān mere liye wasīyat kar-gayā.

Without book—(a) Zabāni; be-paṛhe; ba-gair kisī khulāsa yā yāddāshṭ ke—(b) Bo kisi sanad ke.

To assert something *without book*—Koyī bayān ba-gair kisī sanad ke k.

Book, v. t. Kisī kitāb meñ darj k. likhnā charhānā yā siyāha k.

Book-account, n. Bahī meñ jam'-kharch kā hisāb; hisāb jiskā siyāha kisī bahī meñ ho.

Book-binder, n. Woh shakhs jo kitābon kī jild-bandī (unki jild bāndhne) kā peshā kare; jild-band; shirāza-band; sahhāf.

Book-bindery, n. Woh jagah jahān kitābon kī jildeñ bāndhī jāen (unki jild-bandī ho). [wagaira charhānā yā maṛh d.

Book-binding, n. Jild-bandī; kitābon ko si-kar unpar chamṛā yā kapṛā

Book-debt, n. Bahī khāte kā qarza; jo qarz bahī-khāte ke rū se liyā jāwe.

Book-keeper, n. Jam'-kharch-nawīs; bahī-khāta likhne-w.; hisāb-nawīs; kisi sarishte meñ woh ahl-kār jiske zimme hisāb-kitāb kā murattab rakhnā ho. [ne kā hunar; fann-i-tartīb-i-hisāb.

Book-keeping, n. Mahājani dastūr ke mutābiq hisāb-kitāb durust rakh-

Book-mark, n. Koyī chīz jo kitāb meñ is garāz se rakh-dī-jāe kī kisi khās safha yā maqām ke nikālne meñ usse madad mile.

Bookworm, n. 1.—Kitāb kī kīrā; woh kirm jo kitābon ko khākar un meñ surākh kar-de.

2.—Jo shakhs hardam kitāben parhā karē; aisā parhne wālā jisko parhne kī qadr na ho; kitāb kī kīrā.

Boon, n. 1.—Bakhshish; 'atīya; in'ām; ri'āyat; nawāzish; dān; 'bar; jo kuchh bataur ri'āyat yā naf' ke chāhā yā diyā jāe.

2.—Darkhwāst; istid'ā; suwāl; iltimās.

Boot, v. t. Fāida bakhsnā yā fāida k.; nāfi' h.; mufid h.

☞ Generally followed by *it*.

What boots it?—Ismen kyā naf' hai? Isse kyā fāida hai?

Boot, n. 1.—Ashyā ke tabādalo kī hūlat meñ jo kuchh donoñ pallon ke barābar karnē ke liye diyā jāe; chizon ke adlā-badlī meñ jo kuchh is liye diyā jāe ki do chizon meñ se jis chiz kī qimat meñ kamī ho woh pñī ho-jāe; badlāyī; naf'; fāida; hāsil; sūd.

To boot—Siwā; kisi ko chhor kar aur; 'ālāwa; mazide-barāh; jin chizon kī tabādalo ho nuki kamī-i-qimat ke mu'āwaze ke taur par.

Border, n. Kisi shai kī berūnī kanāra; dāman; hāshiya; kor; dāūdā; siwāna; had yā sar-had; lab.

Border, v. t. 1.—Kanāre se lagā h. yā kūnare par h.; ham-sarhad yā ham-dāūdā h.; dāūdā meñdā h.; mulhiq yā muttasil h.; saṭī lagā yā nazdik h.; hāshiye yā dāman par h.; kisi ke lab par wāqī' h.

☞ With *on* or *upon*.

2.—Nazdik h. yā pahuñchnā; qurb r.; kisi ke nazdik ānā yā yak-gūna uske had yā martaba ko pahuñchnā.

Border, v. t. 1.—Dāman lagānā; hāshiya lagānā; zebāish ke liye kisi ke kanāre kuchh lagānā.

2.—Ham-dāūdā yā ham-sarhad h.; mulhiq yā muttasil h.

Bore, v. t. Surākh k.; chhednā; kisi thos chiz meñ barmā wagaira kisi auzār se surākh k.

2.—Diq k.; taklif d.; khijlānā; tang k.; sar khūnā; kisi bāt ko kayī martaba kalīkar yā apnī himāqat se kisi ko thakā d. ('ārī 'ājiz yā hai-rān kar-dālnā).

Bore, v. t. 1.—Surākh karke dhañsnā; ghusnā; chhednā.

2.—Kisi ghūmnē wāle auzār se surākh honā yā chhednā.

This timber does not bore well, or is hard to bore—Yah lakṛī achchhī tarah nahīn chhidī (is lakṛī meñ achchhī tarah surākh nahīn hotā) yā woh itnī saḡht hai ki chhid nahīn saktī (usmeñ surākh nahīn ho-saktā).

Borrow, v. t. 1.—Koyī chiz kisi se is garaz se lenī ki kuchh 'arso tak kām meñ liye jāne ko ba'd woh wāpas kar-dī jāegī yā agar woh kharch khwāh dūsro ke pās muntaqil ho-jāegī to uskā badal usī kī qism kī chiz se kar diyā jāegā; 'ariyat khwāh 'ariyatan yā musta'ār l.; manguī l.; qarz l.; udhūr hath-pher hath-udhūr yā dast-gardān l.; bataur wām ke l. yā qarz-wām l.

☞ Opposed to *lend*.

2.—Apne kām ke liye dūsro se l.; dūsro musaunnif kī tasnīfāt se naql yā intikhāb k.; dūsron ke usūl yā masāil wagaira ko apnī kār-

rawāyī yā unpar khud 'amal karne ke liye qabūl yā ikhtiyār k.; jo bāt dūse meñ ho usko khud ikhtiyār k.; taqlīd k. yā dūse kī naql utārñā; jaisā dūsarā kare waisāhī k.; koyī bāt kisi gair se ikhtiyār yā akhṛ k.

Borrowed, pp. Musta'ār; 'ariyati; maṅgnī kā; naqlī; taqlidī; iddī'ayī.

Borrower, n. Qarz l. w.; udhār l. w.; dast-gardāñ yā hath-phēr l. w.

☞ **Opposed to lender.**

Bosom, n. 1.—Insān kī chhātī; sīna.

2.—Ihāta; gherā; daur.

3.—Dil; tabī'at; qalb; jigar; man; hiyā.

4.—Koyī gherī huyī jagah; andarūnī hissa.

5.—Chhātī par kā kapṛā; kapṛe kī woh tah yā uskā woh hissa jisse sīna chhipā rahe.

6.—God; bagal; āgosh; kanār.

7.—Jab is lafz ko dūse lafz se tarkīb deñ (milāyeñ) to uske ma'nī *dil, jigar, jān, qalb, pyār, 'tibār*, wagaira hote haiñ.

Bosom-friend—Dil jigar yā jān dost; yār-i-gār yā gam-gusār; ham-rās ham-dam yā ham-sāz; baṛā hī dost yā rafīq; aisā dost jisse bhed kī bāteñ itmināñ ke sāth kehī jātē.

Bosom-secret—Dil kī bāt; dil kā bhed; parde kī bāt jo dil meñ ho; rāz-i-dil; isrār-i-nihāñ.

Bosom, v. t. 1.—Dil yā sīne meñ r.; ihtiyāt ke sāth r.; khayāl meñ r.; khūb yād r.; dil meñ jagah d. yā rakh ohhoṛnā.

"*Bosom up my counsel.*" *Shak.*

Merī salāh yā nasīhat ko khūb yād rakkho (dil meñ rakh lo yā iskā khayāl tumheñ rahe).

2.—Chhipāñā; oṭ meñ r.; nasar ke bāhar r.; aisī jagah r. jahāñ dekh na paṛe.

Both, a. & pr. 1.—Donoñ; har do; minjumla do ke kisi ek ko mustasñā karke (ohhoṛ-kar) nahīñ.

Both morning and evening—Subh aur shām donoñ waqt.

☞ "It is generally used adjectively with nouns; but, with pronouns and often with nouns, it is 'treated substantively, and followed by *of*." *Webster.*

"*She alone is heir to both of us.*" *Shak.*

Ham donoñ kī wārīsā wabī hai.

Both of them made a covenant—Un donoñ ne 'ahd-o-paimān kiya.

☞ "It frequently stands as a pronoun, and always precedes any other attributive words." *Webster.*

Both, conj. Jaise ek waisā hī dūsarā; donoñ barābar; yahī nahīñ balkī woh bhī; yah aur woh donoñ; donoñ yaksāñ.

☞ It precedes the first of two co-ordinate words or phrases, and is followed by *and* before the other. *Millon.*

Power to judge *both* quick *and* dead.

Zinda aur murda donoñ kī nisbat yakelāñ tajwiz kī ikhtiyār—ya'nī jaise ek kī nisbat waisehī dūse kī yā donoñ kī nisbat barābar.

Botheration, n. Diq k. yā kiyā jānā; wajh-i-taklif yā taklif kā bā'is; ul-jhāw; pareshānī; sargardānī; bakwād; bakherā; maḥmasa; jhamelā.

[A low word.]

Bottle, n. 1.—Botal; shīsha; mīnā; shīshe lakṛī chamṛe yā aur kisi chiz kā chhoṭe muñh kā bartan jismeñ sharāb yā dūsre 'araq rakkhe jāte haiñ.

2.—Jo kuchh botal meñ rahe; shīshe kā mazrūf; jitnā yā jisqadar botal meñ ho yā rahe; sharāb yā aur koyī nasha paidā k. w. 'araq jo botal meñ ho.

Bottle, v. t. Botalon meñ band k. yā r.

Bottle-companion, } n. Ham-piyāla; ham-mashrab; sharāb pine (mai-Bottle-friend, } khwārī) meñ sharik.

Bottom, n. 1.—Kisi chiz kā sab se niche kā hissa; peñdā yā peñdī; talā; tali; tah; thāh; pāñi ke niche kī zamin.

The bottom of a well or ship—Kubeñ yā jahūz kā talā yā peñdā. The bottom of a sea or lake—Samundar yā jhil kī thāh ya'nī woh zamin jo samundar yā jhil meñ pāñi ke niche ho.

2.—Kisi shai kā madār yā uskī bunyād; jar; asl; kisi 'imārat yā kisi aur shai kī bunyād; jispar koyī shai qāim ho; kisi bāt kī jar yā tal; 'nql kī wus'at chāhe woh ziyāda ho yā kam; kisi amr kā bāñī mūjīd yā masdar; jisse koyī bāt paidā ho yā uskī jar bañdhe.

Let us examine this subject to the bottom—Is bāt kī jar (asl haqiqat) dekhni chāhiye. Yah dekhni chāhiye kī yah bāt kabhū se paidā huī yā iski asliyat kyā hai.

“He was at the bottom honest and sincere.” *Atterbury.*

Asl meñ (dar asl) woh imān-dār aur sachchā thā.

Who is at the bottom of that fraud?—Us fareb kā bāñi kaun hai yā us fareb kī bunyād kisne qālī yā woh fareb kis se paidā huā?

3.—Jahūz.

4.—Talchhat; mail; kudūrat.

5.—Dam; kham-dam; tahammul (bardāsht) kī tūqat; asl; zāt.

A horse of good bottom—Ghorā jismeñ barī dam ho; achchhī zāt yā aūlat kā ghorā.

6.—Dhūge tāge yā sūt kī goli yā uskā lachchhā.

Bottom, v. t. 1.—Kisi chiz par qāim k. yā banānā; kisi bunyād par qāim k.; kisi ko sahāre par r.; kisi shai ko kisi amr kā madār-ilāh banānā.

Followed by *on* or *upon*.

“Action is supposed to be bottomed upon principle.” *Atterbury.*

Fī'l kā madār usūl par ta'awwuz kiyā jātā hai; yah khayāl kiyā jātā hai kī har fī'l kī bunyād kī usūl par qāim rahti hai yā woh kisi u-āl par mabni hotā hai.

2.—Peñdā lagānā yā charhānā.

To bottom a chair—Kurā meñ peñdā lagānā.

3.—Kisi chiz ke chāron taraf (uske gird) lapeṭnā—jaise sūt kī goli banāne kī hālat meñ.

Bottom, v. i. Qāim yā mabni h.; thuhṛā rahnā yā sahārā pānā; kisi bunyād par qāim h.; kisi shai par apnā madār r.

Bottomless, *a.* Be-tah yā peñde kā; athāh; itnā gahrā ('amīq) ki thāh lene se uski tah kā patā na lage; be-pāyān yā nihāyat hi 'amīq.
Bottomry, *n.* Jahāz ki kafālat par rupaye qarz lenā. Yah mu'āhada ribh ki qism se hotā hai ya'ni jahāz kā mālik kisi safar-i-bahrī ke tai karne ke liye jahāz ki kafālat par rupaye qarz letā hai; agar jahāz par tabāhī āyī to dāin ke rupaye bhī māre gaye lekin agar jahāz apne manzil-i-maqsūd ko khairiyat se pahunch gayā to dāin ko zar-i-qarz ma' sūd ke miltā hai go sūd sharh-i-jāiz se bhī barh-jāe. Is qarz kā bār jahāz ke rason aur auzaron aur madyūn ki zāt par bhī rahtā hai.
Bough, *n.* Darakht ki barī shākh; dāl.

☞ "Applied to a branch of size, not to a small shoot." *Webster.*

Bound, *n.* 1.—Had; woh khat jiske andar koyī shai yā jagah sab ki sab dākbil ho.

☞ "Bound is applied to kingdoms, states, cities, towns, tracts of land, and to territorial jurisdiction." *Webster.*

2.—Dil ke kisi walwale ki had; kisi khwāhish kā pāyān.

The love of money knows no bounds—Zar ki khwāhish ko pāyān nahīn hai.

3.—Kūd; jast; uchhāl; chaukarī; phalāng; kulāñch.

Bound, *v. t.* 1.—Mahdūd k.; hadd-i-intihāyī qāim k.; roknā; zabt k.; apne ikhtiyār mein k. yā andāz se ziyāda barhne na d.

☞ "Said of natural or moral objects, as of land or empire, or of passion, desire, indulgence." *Webster.*

2.—Kisi mulk ke hudūd-i-arba' bayān k. (uski chau-haddi batlānā).

Bound, *v. t.* Kūdā; jast k.; uchhālā; phalāng mārā; chaukarī bharnā; kūdte kūdte āge chalnā.

Bound, *imp. and p. p. of bind.* 1.—Band se bāndhā huā; zanjiron mein jakrā huā; kisi qism ke furz se majbūr; mahdūd; muqaiyad; band; rokū huā; bāndhā huā.

2.—Muqarrar yā maqsūd; kisi maqām ki taraf rujū' (jātā huā yā jāne wālā); rawān yā rawāna h. w.

☞ With to or for.

That ship is bound to Mecca, or for Mecca—Woh jahāz Makke ko jātā yā jāne wālā hai.

☞ "Used also in composition; as, *ice-bound*, *wind-bound*, confined or prevented from sailing by ice or contrary winds; *hide-bound*, &c." *Webster.*

Boundary, *n.* Had; sar-had; woh namūdār nishān jisse kisi jagah ki had sābit ho.

☞ "Boundary is often used as synonymous with bound. But the real sense is, a visible mark designating a limit. Bound is the limit itself, or furthest point of extension, and may be an imaginary line; but boundary is the object indicating the limit. The two words are in ordinary use confounded." *Webster.*

A boundary mark—Had yā had-bandī kā pishān; tūda; meñd; dhūhī.

The boundary of a field—Khet kā dāñdī; khet ki meñd.

The boundary of a village—Mauza' ki had; gānw kā siwāna.

• A boundary case—Siwāne yā dānde-meñde kā muqaddama; chau-haddi kā muqaddama. [kā jhagrū.

• A boundary dispute—Hudūd kī takrūr; nizā'-i-sarhad; dānde-meñde yā siwāne The boundary formed by a stream—Dhār-dhūrā.

(Pl.) Boundaries—Hudūd yā hudūd-i-arba'; chau-haddi.

To mark off boundaries—Hudūd-i-arba' (chau-haddi) ke nishānāt qāim k.; had-bast yā had-bandī k.; hudūd mu'ayan k.

To specify boundaries—Hudūd-i-arba' kī sarāhat k. yā unki tafsīl likhnā; chau-haddi kī tafsīl batānā.

Bounden, a. Lāzimī; zarūrī; wājib; farz; jiskā koyī pā-band kiyā gayā ho; jo kḥwāhī-na-kḥwāhī yā chār-nā-chār karnā paṛe.

A bounden duty—Farz-i-lāzimi; woh a'ī jo chār-nā-chār karnā paṛe yā jiskā anjām zarūrī kḥwāh wājibāt se ho; jis kām ke karne kā koyī pā-band kiyā gayā ho.

Boundless, a. Be-had; gair-mahdūd; lā-intihā; be-pāyān; be-andūz; itnā harā ki uski had yā uskā thekānā ma'lūm na ho-sake.

Bounteous, a. Sakḥī; faiyāz; jiskā hāth khairāt ke dene meñ khulā ho; jo dād-dihish meñ kotāhī na kare; sakḥāwat par mūl; karīm; nikokār; dāniyā yā dātā; jo kḥanda-peshānī se yā dil-kholkar bakhshish kare.

Bountiful, a. Dene lene (dād-dihish) meñ Hātim; mukḥaiyar; faiyāz aur karīm; jo logon ko khub de le aur upar har tarah se mihrbānī kare; jiskā faiz 'ām ho.

Bounty, n. 1.—Sakḥāwat; karīmī; faiyāzī yā faiz; dād-dihish yā karam-gustarī meñ faiyāzī; bāzī-i-ni'mat yā karam.

2.—Ni'mat; bakhshish; dān; 'atiya; bāzī.

3.—Jo kuchh logon ko is garaz se diyā yā dene ke liye kahā jāe ki unko mulāzamat-i-sarkārī ke qabūl karne kī targīb ho; jo kuchh kisānon dast-kāron yā saudāgaron ko madad ke taur par taqwīyat kī nazar se diyā jāwe.

Box, n. 1.—Sundūq yā sandūq 'ām isse ki woh harā ho yā chhoṭā kḥwāh lakrī kā banā ho yā aur kisī chiz kā; dībā yā dībyā; baks; peṭī.

2.—Sundūq bhar; miqdār-i-mahmūla-i-sandūq; jitnā ek sundūq meñ ho.

3.—'Tamāsha-gūh meñ woh ghiri huyī jagah jismeñ baithne ke liye kursiyan wāgaira rakḥī hoñ.

4.—Rupaye paise wāgaira rakḥne kā sundūq.

5.—Koyī chhoṭā (mukhtasar sā) makān.

A shooting box—Shikār-gūh.

6.—Gārī par hānkne wāle ke baithne kī jagah; koch-baks.

7.—In'ām; badiya; tuhfa; nazr; pesh-kash.

A Christmas box—Woh in'ām yā tuhfa jo Hazrat-i-Masih kī paidāish ke din diyā jāe; Bāre-din kā pe-shkash.

8.—Ghūsā jo sar yā kūn par mārā jāe; tamāncha; thappaṛ; mukā; dhāul; dhap; duk.

Box-drain—Sandūqī parnāla nal yā nābdān; woh parnāla jo zamīn ke bhitar inṭ aur patthar kḥwāh nire patthar se banāyā jāe aur sandūq kī shakī par ho ya'ni chāron taraf se dhokā aur ūpar se miṭṭī se paṭā ho.

In a box—Zagte meñ; uljhāw yā qabāhat meñ; hairān; pareshān; parā-ganda yā parāganda-dīl; mushkil yā jhāñjhat meñ.

Box, v. i. Ghūse yā mūke se laṛnā; hāth yā mūke se laṛāyī k.; dhau-dhappā k.

Box, v. t. 1.—Sandūq meñ r. yā band k.

2.—Kān par yā sar ke bagal meñ ghūsā yā thappar mārñā.

To box a tree—Kisī daraḳht meñ is garaz se kāt yē sūrākh kar d. ki usmeñ se 'araq (dūdh) nikal āwe.

To box off—Chhoṭe chhoṭe khāne kar-d.

To box the compass—Qutb-numā ke jawānib ke nām silsila-wār bayān k.

Boy, n. 1.—Laṛkā; tifi; chhokrā; lauñdā.

“From birth to the age of puberty.” *Webster.*

2.—Ba'z waqt jab kisī mard kā zikr tabqir yā irtibāt kī nazar se kiya jāta hai tab bhī usko *laṛkā chhokrā lauñdā* yā *tifi* kahte haiñ.

Boyhood, n. Laṛak-pan; laṛkāyī; tifi; chhuṭpan.

Boyish, a. Tarz-o-tarīq yā khayālāt meñ laṛke kī tarah yā usko mushābih; tifiāna; laṛke kī mānind yā laṛke kā sā; khafīf; nā-chiz; halkā; chhoṭā.

Brace, n. 1.—Qaiñchī jo 'imārat meñ mazbūtī ke liye lagāyī jāti hai.

2.—Band yā banāhan; woh shai jisse koyī chiz kasī khinchi yā mazbūt raho.

3.—Joṛā; juft—jaise bat kā.

[lagāyā jāta hai.

4.—Chamṛe kā tawā jo paliye chaṛhāne ke waqt gāriyon meñ

5.—*pl.* Tasme jinpar patlūn saūbhle rahte haiñ.

6.—Dhol kasne kī dorī.

Brace, v. t. 1.—Qaiñchī lagānā; sahārā d.; thūnī yā chāñṛ lagānā.

2.—Khinchnā; kasnā; chust k.; tānnā; mazbūt k.; quwwat d.

3.—Mazbūtī se pakṛe rahnā; aisi jagah rakhnā ki girne na pāwe; jamā d. yā jamāye r.

Bracelet, n. Woh gahnā (zewar) jo aksar sharifoñ kī 'aurateñ kalāyī meñ pahinti haiñ—jaise kaṛā chhand pachheli kangan chūṛī wagaira.

Brag, v. i. Apnī yā apne muta'alliqāt kī baṛāyī numāish ke liye k.; dūng mārñā; shekhī k.; taallī kī lenā; garrā k.

Brag, n. 1.—Dūng; shekhī; taallī; apne kāmōñ yā un bātoñ kī numāishī ta'rīf jinmeñ mutakallim ko dūsroñ par fauq ho.

2.—Woh bāt jispar faḳhr kiya jāe; woh shai jispar nāz kiya jāe yā koyī nāzāñ ho.

Brain, n. 1.—Magz; bhejā; sar kā gūdā; dimāg yā damāg.

2.—Samajh; 'aql; fahm; idrāk; hosh.

“In this sense, often used in the plural” *Webster.*

Brain, v. t. Kisī kā sar tor kar uskā bhejā nikāl lenā; kisī kā damāg tor yā phoṛ kar use halāk k.; zāil k.; faut k.; sāqit kar-d.; khatm kar-d.; qāim rahne na d.

Brainless, a. Be-damāg; be-samajh; ahmaq yā hamāqat-shi'ār; kisī bāt kā khayāl na r. w.; zī-hosh nahīñ; be-khabar.

Branch, n. 1.—Kisī daraḳht yā pandhe kī shākh dāl yā dālī; woh shākh yā dāl jo dūsri shākh yā dāl se nikle.

2.—Kisī chīz kī shākh—jaise daryā sham'-dān yā bārah-singhe kī sūng wagaira kī.

3.—Kisī shai-i-majmū'i yā silsile kā juz yā hissa; koyī judāgāna shai; hissa yā shākh dar shākh; far'; shu'ba;

Branches of knowledge—'Ilm kī shākhēn; shu'ab-i-'ilm.

4.—Ek khāndān kī kayī shākhon se ek shākh; far'-i-nasl yā jo usse paidā ho; aulād; nasl; ek mūris-i-mushtarak (ā'lā) kī aulād.

Branch, v. t. 1.—Phūṭ phūṭ kar shākhēn nikalnā yā phailnā.

2.—Jude jude hisson par baṭṭ jānā yā hissa dar hissa ho-jānā.

To branch off—Shākh yā hissa-i-judāgāna ban-jānā; kayī hisse ho-jānā.

To branch out—Tawūlat ke sāth guft-gū k.; ek hī taqrīr meṅ bahut sī shākhēn paidā k.

Branch, v. t. 1.—Kisī chīz meṅ hissa dar hissa yā shākh dar shākh k.; kayī hisson par bāṭnā.

2.—Sūyī ke kām (sozan-kārī) meṅ bel-būṭe phūl-pattiyān shākhēn yā tahuiyān banānā (nikalnā yā kāṛhnā).

Brand, n. 1.—Jaltī huyī lakṛī kā ṭukṛā yā lakṛī kā ṭukṛā jo thoṛā sū jalā ho aur jal rahā ho yā uskī āg bujh gayī ho; lukṭhī yā loṭh; lūkaṭ.

2.—Woh nishān jo lohe ko khūb garm karke kisī chīz masalan pipe wagaira par kar-diyā jāe tāki usse ma'lūm ho ki jo chīz us pipe meṅ hai woh kaisī aur kiskī banāyī hai aur isī qism ke dūsre hālūt ma'lūm hoṅ; qism; nau'iyat; sifāt yā khūbī.

3.—Garm lohe kā dāg jo mūjrimon ko diyā jātā hai; ruswāyī yā badnāmī kā koyī nishān yā dāg; kalank kā ṭikā; badnāmī kā dhabbū.

Brand, v. t. 1.—Garm lohe se dāgnā yā nishān k.

2.—Kisī par ruswāyī yā bad-nāmī kā dāg lagānā; badnām k.; ruswā k.; kalank yā kalank kā ṭikā lagānā; dāg lagānā; harf lānā; nām-nihādī k.; dhabbā lagānā.

Brandish, v. t. Hilānā ghumānā phirānā yā ohamkānā; upar uṭhakar idhar udhar phernā yā ghumānā; laplapānā bhāṅjūnā yā phenkānā.

Applied to weapons.

Brass, n. 1.—Pital; biranj yā birinj.

2.—Be-hayāyī; be-gairatī; be-sharmī; shokhī; gustākhi.

3.—Pital ke bartan zebāish kī chīzēn yā aur koyī chīz.

Brave, a. 1.—Jismēn baṛī yā ta'rīf ke qābil jurat ho; jismēn dilerī faiyāzī aur 'ālī-mizājī yah tīnoṅ sifateṅ hoṅ; diler; bahādur; shujā'; juwān-mard; jarī; be-khauf; niḍar; mardāna.

"In modern usage, it has nearly lost its application to things."

Webster.

Brave, v. t. Jurat aur mazbūti se muqābala k.; sābit-qadamī se (istiqlāl se yā ḍaṭ-kar) sāmnā k.; muqābala k.; haqīr yā nā-chīz samajhnā; lalkārnā; muṅh par ānā yā paṛnā; sāmnā k.

Bravery, n. Juwān-mardī; bahāduri; dilerī; baṛī himmat yā jurat; be-khaufī; shujā'at; mardānagī; sāhas; khatre se khauf na khānā (na ḍarnā); jurat aur saḥāwat.

Brawl, v. t. 1.—Shor machāte aur gāliyān bakte jhagrā takrār yā larāyī k.; gul-gapārā karte aur behūda bāteṅ bakte larānā yā jhagarnā.

2.—Baland āwāz se faryād k.; dhūm maṣwāke doḥāyī d.; zor se jhirkī d. [machānā.

3.—Pānī kī tarah barharānā yā dhārdhārānā; dhūm yā shor Brawl, *n.* Takrār jismēn shor-sharāba ho; woh jhagrā jismēn zor zor se aur gusse ke sāth kahā-sunī ho; gul-gapārā; gāli-galauj; thukkam-thukkā; kallah. [jornā yā jhalnā.

Braze, *v. t. 1.*—Pital aur jasta donoñ ko milākar usī se kisī chīz ko 2.—Pital mañdhnā yā pital se mañdhnā; khūbsūrtī ke liye kisī chīz par pital chaṛhānā.

3.—Behayāyī meñ pakkā k.; baṛā be-gairat kar-d. yā banā d. Brazen-face, *n.* Be-hayā shakhs; baṛā be-gairat shakhs; jisko kuchh bhī lāj (sharm) na ho.

Breach, *n. 1.*—Tornā yā tūṭnā; shigāf; darz yā darj; darrā; woh shigāf yā sūrākh jo kisī chīz ke tūṭne se paidā ho; woh jagah jo kisī sakht chīz ke darmiyān kisī sadme se khālī par jāe.

2.—Kisī qānūn mu'āhade yā farz se inhirāf (uskā na mānnā uskī ta'mil na k. uske mutābiq na k. yā uske khilāf k. khwāh uskī khilāf-warzi); naqz; khilāf-warzi; 'adam-i-ifā yā 'adam-i-ta'mil.

v. A breach of contract—Mu'ābade kī khilāf-warzi yā mu'āhade (qaul-o-qarār) ke mutābiq 'amal na k.; bad-'ahdī yā 'ahd-shikanī.

A breach of promise—Wa'de ke khilāf k. yā khilāf-wa'dagī; qaul kā pūrā na k.; 'adam-i-ifā-i-wa'da; bāt kā na rakhnā yā pūrā na k.

A breach of trust—Khiyānat; amūnat meñ khiyānat; be-imāni.

3.—Dushmanī kī wajh se doston meñ tafriqa judāyī yā 'alūhidagī; nā-chāqī; jhagrā; nā-ittifāqī yā ikhtilāf; phūṭ; bigār; nifāq; barhamī; rishta-i-muhabbat kā tūṭ-jānā; bāham rabt kā na rahnā.

Breach of the peace (Law)—Naqz-i-amn; danga fasād balwa hangāma yā isī qism kī kisī dūsrī nā-jūiz bāt ke zari'e se 'awāmu-n-nūs kī 'āfiyat meñ futūr yā khalal dālnā yā usko qāim rahne na d.

Bread, *n. 1.*—Roṭī; nān; chapātī.

2.—'Umūman gīzā; khānā-pīnā; dānā-pānī; dāl-roṭī; an-jal; rizq yā 'umūman zīst kī sūrat; rozī; rāziqa.

Breadth, *n.* Chaurāyī; 'arz; chāklāyī; pāt; pahn; panhā; pasār yā bistār.

Break, *v. t. 1.*—Tornā; torkar alag yā judā kar-d.; khīnchkar toṛ-dālnā; zor pahuñchākar do tūk kar-d.

To break a rope or chain—Kisī rassi yā zanjir ko khīnchkar yā aur tarah par uspar sadma pahuñchāke toṛ d. *To break a seal*—Kisī muhr ko dabā kar toṛ-dālnā ya'nī us muhr ko jo kisī chīz par kī ho (sabt ho) zor yā sadma pahuñchākar toṛ-dālnā.

2.—Torkar khol d.

To break a package of goods—Māl ke buqche ko torkar khol d.

3.—Fāsh k.; kholnā; zāhir k.; kahnā; batlānā—jaise koyī maqsad yā dīl kā hāl.

4.—Kisī qaul farz yā qānūn ke khilāf k. yā uske mutābiq 'amal na k.

5.—Kisī shai meñ khalal dālnā; kisī chīz ke silsile ko toṛ d.; shikast k. yā qāim rahne na d.; mauqūf k.; band k.; rok d.

To *break* sleep—Nind meñ khalal jāhū (jagū d.). To *break* conversation—Gust-gū band k. (bāt ko rok d.); bāt-chit ke silsile ko tor d.

6.—Adhūrā kar-d.; kisi shai meñ se jo pūrī ho uskā koyī hissa nikāl lenā; musallam rahne na d.

To *break* a set—Kisi pūrī chiz meñ se kuchh nikālkar use adhūrī kar d. (musallam yā pūrī rahne na d.).

7.—Tukre tukre kar-d.; pāra pāra yā pūsh pūsh kar-d.; reza reza yā chūr chūr kar-d.

8.—Phor d.; tor d.; choṭ pahūchānā; kisi shai kī mazbūtī yā uske joṛ khwāh mol ko qāim rahne na d.

9.—Kisi shai meñ zu'f yā mazarrat pahūchānā—jaise sibhat yā quwōn meñ; shikasta-bāl yā 'ajiz kar-d.

10.—Kisi chiz ko zor ko kam kar-d. yā ghaṭā d.; kisi chiz ko sadme ko kam kar-d.—jaise kisi ke girne yā zarb ke sadme ko.

11.—Ihtiyāt ke sāth kahnā yā batlānā tāki khauf hairat yā karūhiyat khwāh mukhālafat paidā na ho.

12.—Parchānā; apnā mutī' (apno tābi') k.; apnā mahkūm k.; sikhlanā; apno bas yā iḥtiyār meñ k.; nikālā; shāista k.

To *break* a horse—Ghorā ko nikālā.

13.—Dewāliyā banā d.; kisi ko aisā kar-d. ki rupayo paise ke bāb meñ koyī uskā i'tibār na kare.

14.—Kisi 'uhda-dār kī haisiyat-i-mansabī aur uskī mulāzamat kī qadāmat ko zail kar-d.; use khārij bartarāf yā ma'zūl kar-d.

With prepositions or adverbs.

To *break* down—Maglūb k.; dabā d.; kisi sadme se gārat kar-d.

To *break* in (a)—Zor karke bhitar ghusānā (andar dākhil k.).

To *break* in a door—Kewār ko zor ke sāth darwāze meñ chāḥhānā.

(b) Sikhlanā; nikālā; mānjnā; tā'lim d.; shāista banānā.

A horse well *broken in*—Ghorā jo khub sikhlayā nikālā yā pherā gayā ho.

To *break* of—Koyī chiz kisi se chhorwā d.; sudhārnā.

To *break* one of a habit—Kisi se uskī kisi 'ādat kī chhorwā d. (us 'ādat kī usse tark karū d.). [kar-d.; rok d.; mauqūf k.]

To *break* off—(a) Tor-kar judā kar-d.; alag kar-d. (b) Kisi bāt ko yakūyak band

To *break* open—Tor-kar khol d.

"Open the door, or I will *break* it open." Shak.

Darwāza khol do warna mai nī ise tor-kar khol dūngā.

To *break* out—Tor-kar nikāl lenā yā torne ke ba'd zor karke bāhar kar lenā.

To *break* out a pane of glass—Shishe kī ṭaṭṭī ko tor-kar nikāl lenā.

To *break* over—Khilāf 'amal k.; mutajāwiz h.; na mānnā lihāz yā khaṣṣā na k.

To *break* over a rule—Kisi qū'ide ko khilāf 'amal k. yā uspar lihāz na k.

To *break* up—Kisi shai ke hisson ko judā judā k.; tornā; khatm mauqūf yā band k.

To *break* up a capon—Ākhta murg ko kūt-kar tukre tukre k. To *break* up a fallow ground—Us zamīn ko jo kabhi yā 'arse se joti nagaī ho jot-kar durust k.

The court will soon *break* up—Kachahri yā 'adālat kī kām jald band hogā ('adālat kī ijla; jald barqāst hogā yā kachahri jald uṭhegi).

With an object.

To break the back, neck, &c.—Piṭh yā gardan wagāira ko tor d.; be-kār kar-d.

To break bulk—Jisqadar bojh ho usmeñ se kuchh utār d.; bojh utārne lagnā; kishtiyon se gūriyon par chārhānā yā lādnā.

To break fast—Nāshṭa k. khusūsan subh ko; kalewā k.; muñh juthālnā.

To break ground—Zamīn khodnā—jaise dārakht lagāne ke liye. Zamīn meñ khandaq (garhā) khodnā—jaise 'imārat ki ta'mīr yā muhāsare wagāira ke sāmān ke liye. Kisi mansūbe tajwīz yā kām ko shurū' kar-d. (uske anjām meñ masrūf h. yā uske takmīle meñ lag-jānā).

To break the heart—Dil tor-d. yā shikasta-khātīr kar-d.; baṛā sadma yā ranj pabunṭhānā; baṛā shāq guzarnā yā baṛā hī qalaq paidā k.; ranj yā māyūsi se tabī'at ko dhaṁsā d.; bār-i-gam se dabā d.

To break a house (Law)—Makān meñ seḍh lagānā yā mārṇā (naqb-zanī k.); chorī wagāira ke irāde se makān ke kisi hisse ko khod-d. yā jis kisi chūz se woh hifāzat ke liye band ho use haṭā yā khol d.

To break the ice—Ibtidāyi qabūlaton ko raf' k.; kisi kām meñ jo jo mushkilāt hāil hoñ un sab ko hal karke ijrā-i-kār (kām ko shurū') k.

To break jail—Mahbas se nikal bhāguā (aksar mārpit karke).

To break a jest—Haṁsī thātṭhā yā mazhaka k.

To break a path, road, &c. Jo kuchh sadd-i-rūh (rūh meñ thokar) ho use mihnāt ke zor se dūr karke rāh yā sarāk wagāira nikālnā.

To break wind—Hawā chhorṇā; goz k.; iḡhrāj-i-bād yā riyāh k.

Break, v. i. 1.—Do yā do ṭukre ho-jānā; alag alag yā judā judā ho-jānā; ṭuṭ yā phaṭ jānā; phuṭ jānā; ṭukre ṭukre ho-jānā.

2.—Āp hī āp (az-khud) khul khil yā phuṭ jānā. [ṭarṭā h.

3.—Namūd h.; nikālnā; nazar ānā; dekh paṛnā; pau phaṭnā;

The day begins to break—Din nikālne yā namūd hone lagā; subh hone lagī; pau phaṭne lagī.

4.—Yakāyak āpaṛnā; musībateñ paidā k.—jaise tūfān kā.

5.—Badan yā quwe se za'if (kamzor) ho-jānā; marīz yā nā-tuwāñ ho-jānā; aslī tāqat khone lagnā.

6.—Kār-o-bār kū abtar ho-jānā; diwāliyā ho-jānā.

7.—Chāl badal d.

To break into a gallop—Aslī chāl badal-kar sarpaṭ daurṇe lagnā.

8.—Bigar jānā bigar khare h. yā bigar k.; qat'-i-muhabbat k.; jhagarṇe lagnā.

 With prepositions or adverbs.

To break away (a)—Insidā (rukāwat) ke bā-wasf chale ānā yā chale jānā; bhāg jānā yā yakāyak nikal-jānā; rafūchakkar ho-jānā; nau do gyarah ho-jānā—jaise kisi shakhs kā. (b) Phaṭ jānā yā muntashar ho-jānā—jaise bādalon kā.

To break down (a)—Ṭuṭ-kar gir paṛnā yā niche ā-jānā. (b) Kisi kām meñ chūk-jānā yā usmeñ kāmyāb khwāh 'uhda-barā na h.; jis kām kā birā uṭhāyā gayā ho usmeñ chal na saknā yā ukhar-jānā.

To break forth—Nikālnā yā nikal paṛnā—jaise āwāz yā raushanī wagāira kā.

To break in, or in upon—Zor se yā yakāyak ghus ānā yā andar chale jānā.

To break loose—Qaid se bhāg yā nikal jānā; apnī najāt jabriyā hāsīl k.; hāth pair jhārkar qaid se nikal bhāgnā.

To break off—Tūt-kar yā yakāyak aur zor se judā ho-jānā; ruk-jānā; kanāra khaiñch lenā; dast-kash ho-jānā yā hāth khaiñch baiñhnā.

To break out (a)—Phūt parnā; qaid se khul parnā; yakāyak namūd h.

☞ Said of a fire or disease.

(b) Phūt-jānā—jaise amrāz-i-jildī meñ badan kū. Amrāz-i-jildī meñ marīz ke jism par dāne dāne sū nikal-ānā.

To break up (a)—Tukre tukre ho-jānā. (b) Barkhūst h. yā uñh-jānā—jaise kisi jaise wagaira kū.

To break with (a)—Bigar khare h.; nū-chāqī yā jhagrā k.; muhabbat tark kar-d. yā qat'-i-muhabbat k. (b) Bāt-chit k.; kahnū sunnū; guftgū k.

Break, n. 1.—Woh sūrākh yā shigūf jo kisi shai ke tūtne yā phatne kī wajh se paidā ho.

2.—Rukāwat; kisi shai ke silsile kū kuchh 'arse ke liye tūt jānā yā band ho-jānā; waqf; taammul; dam lene yā dam mārne kī muhlat.

3.—'Tahrir yā tab' (likhāwat yā chhāpe) meñ ek chhote se khat kū khaiñch d. jisse yah ma'lūm ho ki jahān par woh khat khiñchā huā hai parhne wāle ko zarā ruk jānā chāhiye yā ānki usī maqām se daf'atan mazmūn badal gayā.

4.—Subh ko pahle pahal (bār-i-awwal) raushanī kū namūdār h.; pau phatnā; nūr kū tarkā; fujr; bhor.

The break of day—Din kū namūd h. yā nikalnā; pau phatnā; nūr kū tarkā.

5.—Kisi shai ke silsile meñ khalal yā uskā barābar qāim na rahnā; tabādala-i-samt yā rukh kū badal yā phir jānā.

Breakage, n. 1.—Tūtnā; phūtnā.

2.—Ek jagah se dūsri jagah jāne meñ jis qadar koyī chīz tūt yā phūt jāe uskī bābat minhāyī yā mujrā.

Breakfast, n. 1.—Din kū sab se pahlā khānā; nāshtā; nahārī; jo kuchh nahār muñh khāyā jāe.

2.—Fāqe ke ba'd jo kuchh khāne ko mile; 'umūman gizā.

Breakfast, v. i. Nāshtā k.; nahār muñh kuchh khā lenā; sawere kuchh jalpān kar-lenā. [kuchh d.

Breakfast, v. t. Nāshtā karānā; kalewā d.; subh ko jalpān karne ke liye

Breast, n. 1.—Sina; chhātī.

2.—Dil; zamīr; khātīr; qalb; man; jī.

To make a clean breast—Rāz kī bātoñ (bhedoñ) ko jo dil par garāñ-bār hoñ kah d.; jo kuch parde kī bāt dil meñ ho use zāhir kar-d.; apne dil kū bhed khol-d.; pūrā pūrā iqrār (iqrār-i-kāmil) k.; dil meñ rakh na chhoṛnā yā sab kuchh khwāh sūf sūf kah-d.

To make a clean breast of a matter—Kisi amr kī nisbat jo kuchh dil meñ ho use sūf sūf kab-d. (uskī nisbat iqrār-i-kāmil k.).

Breast, v. t. Kisi kū muqābala sinā-ba-sinā k.; dū-ba-dū muqābala k. yā milnā; sāmnā k.; mardānagī ke sāth muqābil h.

Breast-deep, a. Chhātī-bhar yā chhātī ke itnā; sine tak yā sine ke barābar; unchāyī meñ chhātī yā sine ke barābar; itnā gahrā ('amīq) jitnā nāpne meñ chhātī se pair tak ho.

Breath, n. 1.—Nafs; dam; sāñs; woh hawā jo dam lene meñ khiñchkar phephre meñ jāti aur usse nikal kar bāhar āti hai.

2.—Khulkar yā achchhī tarah se dam lenē ki quwwat yā salāhiyat ; asli taur par yā bilā rukāwat dam (sāns) lenā.

I am out of *breath*—Merū dam phūltā hai yā main mushkil se dam le saktā hūn ; dam (sāns) lene meñ mujhe taklif hotī hai.

3.—Zindagī.

“ No man has more contempt than I of *breath*.” *Dryden*.

Mujh se baḥkar koyī bashar zindagī ko haqir nahīn samajhtā. [ārām.

4.—Dam lene ki fursat yā muhlat ; tawaqquf yā waqfa ; taammul ;

Let me take *breath*—Mujhe dam lene yā dam mūrne do ; mujhe zarā āram karne do zarā muhlat do khwāh zarā taammul karo.

5.—Jitnā waqt ek martaba dam lene meñ guzre ; fi'l-i-wāhid ; lahza ; lamha.

“ He smiles and he frowns in a *breath*.” *Dryden*.

Ek dam (dam bhar ek hī lahza khwāh bāt ki bāt) meñ woh khush aur nāwāz donoñ hotā hai (woh hañs detā aur nāk bhañ bhi charhā letā hai).

6.—Bahut khafif (zarā sī) hawā ; hawā jo maundī yā dhīmī chale.

There is not a *breath* of wind—Zarā bhī hawā nahīn hai ; mutlaq hawā nahīn chaltī.

7.—Koyī khafif bāt ; nirī bāt ; nirā zabān kā hilā d. ; ek zarā kah d. *Breathe, v. i. 1.*—Dam l. ; sāns l. ; jinā ; zinda yā ba-qaid-i-hayāt rahnā ; hasti yā wujūd r. [band kar-d. ; sustānā.

2.—Taammul k. ; āram k. ; dam yā sāns l. ; kisī kām kā karnā

3.—Jānā yā guzarnā ; bāhar nikalnā yā ānā—jaise hawā kā.

Breathe, v. t. 1.—Dam yā sāns l. ; dam ko bhitar khīñch-kar bāhar nikālnā ; sāns lenā aur chhoṛnā.

2.—Dam dālnā ; kisī chīz meñ dālnā.

 Followed by *into*.

To *breathe* life into a stone—Patthar meñ jān yā dam dālnā.

3.—Sāns lekar nikālnā ; āhista chup chāp yā chupke se kahnā.

To *breathe* a vow—Āhista yā chupke se mannat māunā.

 Generally followed by *out*.

4.—Phuk-kar bajānā—jaise koyī bājā.

5.—Dam lene d. ; āram d.

6.—Sāns phulā d. ; be-dam kar d. ; thakā d.

7.—Zāhir k. yā dekhlanā. [zāhir k.

To *breathe* revenge—Izhar-i-intiqām k. ; kisī burāyī ke badlā lene ki khwāhish

Breathless, a. 1.—Mihnat yā riyāzat-i-shāqqa se bi-l-kul thakā huā ; be-dam ; hānphtā ; dam phūltā.

2.—Murda ; marā huā ; jismeñ dam bāqī na rahe.

Breed, v. t. 1.—Paidā k. ; jannā yā janm d.

2.—Parwarish k. ; pālnā posnā ; bachpan se bulūg tak khabar-girī karte jānā ; khilānā pilānā ; sikhlanā parhānā aur rahan ke dhaṅg batānā ; kam-sinī meñ ta'līm aur tahzīb k.

3.—Ta'līm d. ; sikhlanā ; tarbiyat k.

4.—Paidā k. ; karānā ; kisī amr kā sabab yā bā'is h. ; kisī bāt ki bunyād dālnā yā ibtidā k.

Familiarity breeds contempt—Bahut ikhtilāt se nafrat paidā hoti hai.

5.—Kisi kā maulid (uski paidāish ki jagah) h.; paidā k. yā janm d.

A pond breeds fish—Tālāb meñ machhliyāñ paidā hoti haiñ.

A northern country breeds a race of stout men—Shamālī mulk (uttar ke des) meñ mazbūt mazbūt admi paidā hote haiñ.

Breed, *v. i.* 1.—Hāmila h.; peṭ se h.; bachche kā bojh uṭhānā aur uski parwarish k.—jaise hamal meñ.

2.—Paidā h.; janm pānā.

Breed, *n.* 1.—Ek hi nasl ki aulād yā ek hi nasl ke bachche.

2.—Zāt; qism; jins; insān yā dūstre jānwārōñ ki nasl jumeñ koyi khās khās mushtarak sifateñ hoñ.

Breeding, *n.* 1.—Parwarish; tarbiyat; ta'lim; tahzīb.

2.—Ilm-i-majlis; rāh-o-rasm se wāqifiyat; akhlāq wa ādāb; nishast wa barakhāst; adab qā'ida; āpas kā zāhirī bartīw.

Good breeding—Huṣn-i-akhlāq; tāwāzu'-mudārāt; khush-khulqī; tahzīb; shāistagi; shurafā (bhale ādmīyōñ) ki chāl.

Brevity *n.* 1.—Ikhtisār-i-aiyām yā muddat; thore 'arse yā dinōñ tak qāim rahnā; kisi shai kā 'arsa-i-qalil (thore dinōñ) tak qāim rahnā.

2.—Ikhtisār-i-kalām; bahut bāt ko thore meñ kahñā; mukhtasar-kalāmī; tahrīr yā taqrīr meñ ikhtisār.

Bribe, *n.* Rishwat; ghūs; kisi mujawwiz gawāh yā aur kisi shakhs ki zāe yā uske tarīq meñ futūr dālne (uske bigār dene) ke liye jo kuchh bataur sila baḥshish yā in'ām ke diyā yā mau'ūd kiyā jāwe yā ri'āyat wagaira jo isī garaz se ki-jāwe.

Bribe, *v. t.* Rishwat d.; ghūs d.; rishwat de-kar kisi ko apni taraf kar-lenā.

Bribery, *n.* Rishwat denā yā lenā.

Brick, *n.* 1.—Īnt; khisht.

To make use of bricks—Īnteñ kām meñ lenā yā lagānā.

2.—Īnteñ.

“Bricks collectively, as denoting that kind of material.” *Webster*.

A load of brick—Īnteñ ki dher.

Of brick—Īnteñ kā yā Īnteñ se banā huā; khishti.

Brick, *v. t.* Īnt bichhānā yā jamānā; Īnteñ kā farsh banānā.

To brick up—Īnt se chun yā bhar d.

Brick-clay, *n.* Mitti jiski Īnt ban sake yā banāyī jāe; Īnt banāne ki mitti.

Brick-dust, *n.* Īnt ki surkhi; surkhi jo Īnt ko kūt yā pis kar banāyī jāe.

Brick-kiln, *n.* Īnt kā pazāwa yā bhatthā.

Bridal, *a.* Dulhan kā; 'arūsi; byāh kā; shādī kā.

Bridal ornaments—Zewarāt-i-'arūsi yā byāh ke gabne.

Bride, *n.* Dulhan; 'arūs; 'aurat jiski shādī hāl meñ huyi ho yā woh 'aurat jiski shādī hone wālī ho.

Bridegroom, *n.* Dūlah yā dūlhā; nausha; bar; banā; mard jiski shādī hāl meñ huyi ho yā hone wālī ho.

Brief, *a.* 1.—Mukhtasar; thorā sā; mutawwal nahīñ; chand alfāz meñ; thorī yā mukhtasar 'ibarat meñ. [der-pā nahīñ.

2.—Jo thore dinōñ tak rahe; jiskā qiyām 'arizi yā chand-roza ho;

Brief, n. 1.—Mukhtasar hālāt; tabir-i-mukhtasar; bayān-i-mujmal.

2.—(*Law*) Muqaddame kā khulāsa yā uske mukhtasar hālāt jo kauṁsali (counsel) ki hidāyat ke liye murattab kiye jāen. Qāunūf bahs ke maddāt yā uski khās khās bāten.

Brief, v. t. Khulāsa banānū yā taiyār k.; mukhtasar kaifiyat murattab k.

Have the pleadings, in this case, been *briefed*?—Kyū is muqaddame meṁ 'uzrūt yā bayānāt-i-fariqāin kā khulāsa murattab kar liyā gayā (banāyā gayā yā ban-gayā)?

Briefless, a. Jiske muwakkil na hoṁ.

Is that barrister *briefless*?—Kyū us bāristar ke koyī muwakkil nahīn haiṁ?

Briefly, ad. Mukhtasaran yā mukhtasar tarīq par; ikhtisār ke sāth; mujmalan; thoṛe meṁ yā thoṛī bāt meṁ; chand alfaz meṁ.

The facts of the case are *briefly* these—Wāqīāt-i-muqaddama mukhtasaran (thoṛe meṁ yā ikhtisār ke sāth) yah haiṁ.

Bright, a. 1. Raushan; munawwar; durakhshān; chamaktā huā yā chamkilā; tābān; unjela; ābdār; tābdār; shokh; chaṭkilā.

Opposed to *dark*.

2.—Sāf; shaffāf; musaffā—jaise sharāb.

3.—Aisi sifateṁ r. w. jisse dūron ke dil par asar paidā ho yā unki tabī'at ko kashish ho yā jinkī wajh se mausūf ko shuhrat ho; azhar-mina-sh-shams; nūrānī; jispar nūr khwāh husn kā 'ālam ho.

Bright beauty—Nūrānī husn; jamāl-i-jahān-tāb; aisi khūb-sūrti jisko dekhkar dil phāns jāe yā firefta ho-jāe.

Bright fame—Nāmwarī jo shuhra-i-āfāq ho.

4.—Zūd-fahm; tez-fahm; barq; fahm-i-rasā r. w.; zarif yā latif wa zarif; bashshāsh aur masrūr; zinda-dil.

5.—Sāf; sarīh; wāzih; dil par raushan.

6.—Jismeṁ bihtari yā kām-yābi kī ummed pāyī jāe.

Bright prospects—Āyinda ke achchhe āsar; jo kuch āyinda l. w. ho us meṁ bihtari yā kāmyābi kī ummed.

7.—Chamkilā; raushan; zinda-dil; chanchal; shokh.

Bright eyes—Shokh yā chanchal ānkheṁ; ānkheṁ jinmeṁ barī chamak ho.

Brighten, v. t. 1.—Raushan k. yā raushanī meṁ taraqqī d.; chamkūnā yā durakhshān banānā; kisi shai kī tāb chamak yā uski raunaq ko barhā d. [yā d.

2.—Mu'azzaz yā aur mumtāz k.; kisi kā jalāl barhānā; jilā k.

3.—Kisi shai kī tāriki ko dūr karke uski sūrat ko bihtar yā khush-numā kar-d.; khushnumā yā raushan k.

To brighten sorrow—Gam kī tāriki ko dūr karke dil ko halkā yā khush k.

To brighten prospects—Āyinda kī ummedoṁ ko barhānā; kisi bāt ke āsar aur achchhe kar d.

Brighten, v. i. Raushan yā aur unjela h.; tāriki kā ghaṭ jānā; sāf ho-jānā; pharchā ho-jānā.

Brightness, n. 1.—Chamak; damak; āb; tāb; raunaq; āb-dāri; jalāl; nūr; raushanī; ziyā. [tez; barrāqī-jaise fahm kī.

2.—Tezī—jaise 'aql kī; zakāwat; tez-fahmī; zīrakī; samajh-būjh kī

Brilliant, a. 1.—Chamak-dār yā chamkilā; raushan; durakhshān; chamchamātā; tābān; munawwar; āb-dār; jismeñ chamak-damak yā motī kā sā āb ho; zarq-barq.

A brilliant dress—Zarq-barq poshāk.

2.—Jalilu-l-qadr; un sifaton se mumtāz jinki ta'rīf dūsre karen; 'azīmu-sh-shān; nāmī-garāmī; barā; raushan.

Brilliant exploits—Barī barī muhimmeñ; muhimmāt-i-azīmu-sh-shān.

Brilliant talents—Barī qābiliyat; aisī liyāqat jiski ta'rīf dūsre log karen.

Brim, n. 1.—Bartan yā kisī aur chīz kā hāshiya kanāra kor yā lab; auñḥ; bārī; muñh.

2.—Chashme ya'nī chashma-i-āb kā kanāra lab yā hāshiya.

Brim, v. t. Mulabbab yā labālab kar-d.; muñh tak bhar d.; ūpar tak bhar d.; muñhe muñh bhar d. [muñh bharā rahnā.

Brim, v. i. Labālab yā mulabbab h.; muñh tak bharā h. yā muñhe. **Brimful, a.** Labālab; mulabbab; sīre tak bharā huā; bi-l-kul yā khūb bharā huā; labrez; muñhā-muñh yā nakenak; sar-tā-pā bharā huā yā pur.

Bring, v. t. 1.—Le-ānā; lānā; kisī shakhs yā chīz tak pahuñchānā; fāsile par qarīb-tar maqām yā shakhs tak pahuñchānā; jā-kar lānā.

Bring me a book from the shelf—Us tūñd par se mere liye ek kitāb lāo yā uṭhā lāo ya'nī tūñd par kitāb rakkhi hai jākar use uṭhā lāo.

☞ “In this sense, it is opposed to *carry*.” *Webster*.

2.—Paidā karānā; hāsil karānā; milne yā pāne kā bā'is h.; kisī ki taraf koshish k. yā khuñch-kar lānā.

The pleader's success in his cases will *bring* him a great name—Muqaddamāt meñ kām-yāb hone se us wakīl kā barā nām hogā yā muqaddamon kā jitnā (unkī sarsabzi) uski barī nek-nāmī yā shuhrat kā bā'is hogā.

3.—Targib d.; rāgib k.; māil k.; dil ko kisī shai ki taraf khaiñchnā rujū' k. yā phernā; rūzī k.; āmāda k.

What could *bring* that man to commit such an offence—Aise jurm ke irtikāb ki targib us shakhs ko kyūnkar ho-saktī thī?

4.—Apne sāth lete yā khaiñche ānā.

To bring about—Paidā karānā; anjām ko pahuñchānā; karānā; bar lānā yā natija-i-maqsūd ko pahuñchānā.

How was such a result *brought about*?—Aisā natija kis tarah paidā karāyā gayā (paidā huā yā huā)?

To bring back—Pher bulānā khwāh pher yā wapas lānā; paltānā yā lautānā.

To bring down—Niche utārnā yā nichū k.; nichā dekhānā; girānā; zalil past yā zer k.; dhānā.

To bring down high looks—Ūnchī nazaron ko nichī kar-d.; gurūr dhānā yā nichā dekhānā; ghamand tor d.

To bring forth—Paidā k.—jaise bachche yā phal; jaunū; phalnū; khol d.; zāhir k.; fāsh k.; munkashif k.; dekhānā.

To bring forward—Pesh k.; sāmne lānā rakhnā yā hāzir k.; āge dharnā.

No witnesses have been *brought forward* in the case—Is muqaddame meñ koyī gawāh pesh nahīn kiye gaye. The objections and pleas you *bring forward* are valid—Jo i'tirāzāt aur 'uzrāt ki tum pesh karte ho qawī haiñ.

To bring in—Andar lānā; dakhil k.; kisi dūr ke marām se kisi khās jagah ko had ke andar lānā; kisi khās hālat meṁ r.; jo chizeṁ muntashar (idhar udhar phaili) hoṁ unko ekthā yā yakjā k.; qānūn kī qaid meṁ k. yā qānūn kē pū-band aur mahkūm k.; paidā k.—jaise āmadani lagān yā māl-guzārī k.; shirkat kī targīb d.

To bring off—Le nikalnā yā lekar chal d.; barī karānā yā chhoṛnā; mulzam banne na d. yā ilzām se safāyi karānā; baclā d. yā makhlāsī karānā; najāt dilānā.

To bring on—Shurū' karānā yā dāir k.—jaise nālish. Paidā k.—jaise bimāri

To bring out—Kholnā; fāsh k. yā parda-fāsh k.; zāhir k.; bhaṇḍā phoṛnā; jo bāt ohīpi ho use zāhir-k.

To bring over—(a) Is pār se us pār le-jānā.

To bring over passengers in a boat—Kashīf par sawār karāke musāfirōṁ ko is pār se us pār le-jānā. (b) Apnī taraf kar-lenā; milā-lenā; ek taraf se dusrī taraf kar-lenā; rāe tabdil karā d.; targīb dekar yā kisi aur sabīl se badal d.; naye fariq kī taraf kar-l.; phoṛ l.

The plaintiff's witnesses have been brought over by the defendant—Mudda'ā 'alaih ne mudda'i ke gawāhoṁ ko apnī taraf kar liyā (milā yā phoṛ liyā).

To bring to—Phir se sinda k.; hosh meṁ lānā; bad-hawāsi kī hālat se hawāsi meṁ k. [meṁ lānā.]

To bring to a fainting person—Jo shakhs gashī kī hālat meṁ ho use hosh

To bring under—Maglūb yā zer-daast k.; dabānā; rokṇā; apne qābū yā bas meṁ lānā yā mutī' k.; kisi shai kī taht meṁ lānā.

To bring up—Pālnā; posnā; ta'lim d.; tarbiyat k.; sikhānā yā likhānā paṛhānā; khilānā pahnānā; tādiḥ aur tazhib k. Rawāj d. yā jāri k.—jaise koyī rasm yā waṣ'.

Brisk, a. l.—Zinda-dil; tabī'at-dār; tez; sabuk; chālāk.; phurtilā; chust-o-ohālāk; chāq-chauband; jo jald jald chālē yā kār-rawāyi karē.

☞ "Applied to any kind of action, as to the sprightliness of animals or men." Webster.

Brisk fire—Āg jo jald jald aur khul-kar yā khūb jalē.

Brisk, v. t. Zinda-dil k.; jān dāl-d.; charb k.

To brisk up—Khush k.; sinda-dil k.; jān dāl d.; khush yā sinda-dil h.; chust-o-ohālāk khwāh chāq-chauband ho-jānā.

Bristle, n. Sūr ke karē bāl jiskī kūñchī bantī hai.

Bristle, v. t. Khaṛā k.—jaise sūr kā bāl; phuraḥrī l.; roṁṁ khaṛā k.

☞ Sometimes with *up*.

Bristle, v. i. 1.—Khaṛā ho-jānā —jaise sūr ke bāloṁ kā; roṁṁ kharē h.

2.—Sūr ke bāloṁ kī mānind ghaṇā aur sidhā khaṛā rahnā; sūr ke bāl kī tarāḥ khaṛā dekh paṛnā.

To bristle up—Gussa yā mukhālafat zāhir k. (dekhānā).

Bristle, a. Jo jhat se (āsānī se) tūt jāe; nāzuk; chimṛā nahīn.

Broad, a. l.—Chauṛā; wasī'; 'ariz; chaurāyi yā 'arz meṁ phailā huā.

☞ As distinguished from *long*.

2.—Farāk; kushāda; tang nahīn.

3.—Dūr tak phailā huā; baṛā wasī'.

4.—Barā.

A broad mixture of falsehood—Jhūṭhī kī barī milawat; jismen bahut sī jhūṭhī batēn mili yā shāmīl hoñ.

5.—Khulā huā; sūf; pharchā; chhipū yā dhakā nahīn; raushan.

In broad sunshine—Aise waqt jab dhūp khūb nikli rahe ya'nī sūraj būdal 'wagaira se chhipū na ho.

In broad daylight—Roz-i-raushan meñ; dīn-dopahar; dīn hī ko.

6.—Jis meñ koyī shai yā sifat kasrat se (bahut sī) ho; hāwī; hāziq.

“Applied to any subject, and retaining the literal idea more or less clearly, the precise meaning depending largely on the substantive.”
Webster.

Broad as long—Fī-l-jumla yā har hāl meñ barābār; donoñ taraf yakīn; har pahlū se ek tarah par yā yakīn; jaisā ek dhang se waisāhī dūare se.

Broad nonsense—Aisi bāt jo sūf sūf yā mahz bohūda (lū-ya'nī) ho.

Broad-cast, *n.* Bone ke liye bij kū hāth se chhīṭna yā hāth phailā-kar phenknū.

Broad-cast, *ad.* Hāth se chhīṭ yā phenk kar; pairā.

To sow broadcast—Hāth se chhīṭ-kar bij bonā.

Brocade, *n.* Reshmī kaprā jismeñ sono rūpe ke (tilāyī aur nuqrayī) tār lage aur phūl patte bel būṭe wagaira bane hoñ; kam-khwāb; zar-baft; tamāmī; tāsh-bādla.

“Also applied to other stuffs wrought and enriched in like manner.” *Webster.*

Broil, *n.* Takrār jismeñ shor sharāba ho; jhagrā; ṭanṭā; dangā-fasād; nizā'; shakhsoñ ko mābain yā riyāsat meñ takrār.

Broil, *v. t.* Koele kī āg par yā koele par angeṭhī rakh-kar pakānā.

Broil, *v. i.* Garmānā yā garm kiyā jānā; bahut garm ho-jānā yā garmī se 'araq 'araq (pasīnā pasīnā) ho-jānā; garmī se pasīno lagū yā pasīj uṭhnū.

Broken, *p. a. 1.*—Ṭūṭā; phūṭā; shikasta; ṭukre ṭukre kiyā huā; jo kisi sadme se judā judā ho-jāe.

2.—Jo kam-zor ho-jāe; shikasta-bāl; za'if.

Broken-hearted, *a.* Shikasta-dil; jiskā dil ranj yā nā-ummedī se ṭūṭ jāe; afsurdā-khūtir; jiskī tabī'at gam yā māyūsī ke sadme se baiṭh jāe.

Broker, *n. (Law.)* Woh shakhs jo dūstroñ kī taraf se bataur darimiyānī ke kharīd-farokht kī bāt-chīṭ tai kare yā mu'āhadāt kī sharteñ ṭhah-rāye aur uske 'iwaz meñ dallālī pāye; dallāl.

Exchange-broker—Woh shakhs jo gair-rūij sikke kharīde aur beche aur dūstroñ ke naqdī mu'āmalāt ṭhah-rāwe.

Insurance-broker—Jo jahāz kī bimā ṭhah-rāwe (uski dallālī kare).

Pawn-broker—Jo māl-o-asbāb giro rakh-kar sūd par rupaye qarz de; jo girwī-gaṭṭhe kī roz-gūr kare.

Brokerage, *n. 1.*—Dallālī yā dallāl kī pesha.

2.—Dallālī yā dallāl kī mihnātāna (haqq-i-mihnat yā haqq-i-sa'ī).

Brood, *v. i. 1.*—Murgī kī tarah andoñ ko chhipū kar unpar is garaz se baiṭhnā kī we garmī pākar ṭūṭeñ aur unmeñ se bachche nikleñ; ande

senā ; murgī kā apne bachchoñ ko garm aur mahfūz rakhne ke liye unpar sāya karko baithnā.

2.—Dil ko kisi bāt kī taraf barābar ek 'arse tak mutawajjih r.; gaur yā khauz meñ der tak rahnā ; der tak mutafakkir yā andesha-mand rahnā ; kisi bāt kī soch meñ der tak dūbe rahnā ; kisi bāt ko der tak fikr ke sāth sochā k.

☞ Followed by *over* or *on*.

To brood over misfortunes—Musibatōñ kī soch meñ der tak dūbe yā paṛe rahnā.

The miser broods over his gold—Baḡhīl apne zar (apnī daulat) kī fikr meñ dūbā (galtāñ wa pechāñ) rahtā hai.

3.—Kisi bāt ko khūb samajhbūjh-kar pakki (puḡhṭa) k.

Brood, *v. t.* Ūpar se sāya karke (chhipā kar) baithnā aur pālnā posnā.

Brood, *n.* 1.—Bacheche ; aulād ; nasl.

2.—Chiryoñ ke bacheche jo ek martaba paidā hoñ ; jhol.

3.—Jo kuchh paidā ho.

Brook, *v. t.* Bardāsh k. ; tahammul k. yā mutahammil h. ; sahnā ; kisi shai par qanū'at k. yā uspar qānī' rahoñ.

Brother, *n.* 1.—Bhāyī ; barādar ; haqīqī yā sagā bhāyī ; jis bāp aur mā se ek shakhs paidā ho unhī wāliduñ kī nasl se dūsrā shakhs.

☞ "A male by one of the parents only is called a *half-brother*, or brother of the *half blood*." *Webster*.

A brother of the whole or full blood, or a whole brother, } See Blood, *n.*
A brother of the half blood, or a half-brother, }

2.—Woh shakhs jo kisi dūsrē shakhs kā ham-rutba ham-pesha ham-majlis yā dard-sharik wagaira ho.

☞ "Persons of the same profession call each other *brothers*, as judges, clergymen, professors of religion, members of societies united in a common cause, monks, and the like." *Webster*.

Brother-german, *n.* (*Law*) Barādar-i-haqīqī ; haqīqī yā sagā bhāyī ya'nī ek hī bāp aur mā se paidā.

☞ "In contradistinction to a *uterine brother* or by the mother only." *Webster*.

Brother-hood, *n.* 1.—Bhāyī hone kī hālat ; barādārī.

2.—Kisi maqsad ke liye logoñ kī ek jamā'at—jaise faqīroñ kā akhārā (unkī jathā yā unkā samāj) ; barādārī ; bhāyī-chāra ; bhāyī-bandī. [karte hoñ.]

3.—Woh log jo ek qism ke hoñ yā ek hī pesha khwāh kār-o-bār
Brother-in-law, *n.* 1.—Shauhar kā bhāyī 'ām isse ki woh shauhar se barā ho yā chhoṭā ya'nī *jeth* (a husband's elder brother) khwāh *dewar* (a husband's younger brother).

2.—Jorū kā bhāyī ; sālā ; nisbatī bhāyī.

3.—Bahan kā shauhar ; jījā ; bañhdoyī yā bahnoyī.

Brother-less, *a.* Be bhāyī kā ; jise bhāyī na ho.

Brother-like, *a.* Barādarāna ; jo bhāyī ke zeb de yā uske liye mauzūñ (munāsib) ho.

Brotherly, a. Bhāyion se muta'alliq yā barādar-munsūb ; barādarāna ; jaisā ki bhāyion meñ khilqī (paidāishī) ho : bhāyion ke laiq yā unke liye manzūn khwāh munāsib ; mihrbānāna yā mushfiqāna.

Brow, n. 1.—Abrū ; bhaun.

An arched brow—Abru-i-ḥam-dār ; kamān si bhaun.

2.—Bāl jo bhaun par mihrāb yā kamān kī shakl se nikle rahte haiñ ; bhaun.

3.—Peshānī ; jabīn ; nāsiya.

4.—Bashre kī 'ām sūrat ; rukh ; tewart.

5.—Daryā kī karārā yā pahār kī choṭī (qulla-i-koh).

To knit the brows—Tewrī chaḥḥūnī ; chīū-ba-jabīū h. ; nū-ḥhush h. ; bhaunēñ chaḥḥūnū.

Browbeat, v. t. Ānkheñ dekhī-kar yā ghurkī dekar kisi ko dabānū ; ghuraknū ; ḍarānā ; ḥhāif kar-d. ; dhamkā yā ḍūṭṭ kar dabānū.

To browbeat witnesses—Ānkheñ dekhī-kar yā ghurak-kar gawāhoñ ko dabā lenā.

Bruise, v. t. Kisi jāndār ke juzw-i-badan par aise āle se jiskī bārḥ yā dhār moṭī ho yā jo nok-dār na ho is tarah choṭ pahunchānū ki kahīñ tūṭ yā phūṭ na jāe (zakhm na ho-jāe) ; tornū kuchalnū yā ṭukre ṭukre k.—jaise kīn kī chīzeñ dawāoñ wagaira ko.

Bruise, n. Woh choṭ jo kisi bhāri yā aise āle se pahunchāyī jūe jiskī bārḥ dhār yā nok tez na ho.

Brunt, n. 1.—Hamle kī garm-joshī yā uskā haṛā hī zor ; kisi jhagre kā zor yā uskā jhoṅk (uski shiddat yā saḥkti) ; josh-o-ḥharosh.

The brunt of a battle—Larāyī kā jhoṅk zor josh yā uski garmī.

2.—Zarb kā sadma ; zor ; dhamak ; dhakkā ; choṭ.

Brush, n. 1.—Woh āla jo sūar ke bāloñ yā usī kī mānuṇd kisi dūsrī chīz ko lakṛī meñ jamākar yā ekaṭṭhā bāndh-kar mukhtalif kāmōñ ke liye banāyā jātā hai—jaise kaproñ par se ḥhāk (dhūl) jhārne yā rang lagāne ke liye khwāh isī qism ke aur kisi kām ke wāste ; kūñchī ; bāl kī qalam.

Clothes-brush—Kaproñ ke sūf karne kī bursh yā barash. Paint-brush—Bāloñ kī qalam jisse musawwir yā rang-sāz rang lagāte (rang-limezi karte) haiñ.

2.—Bahut se ohhoṭe ohhoṭe daraḥt jo nazdik nazdik lage hoñ.

3.—Ḥhafif larāyī ; hamla ; mār-piṭ ; muṭḥ-bher ; muqābala.

Brush, v. t. 1.—Kūñchī wagaira se malnū sūf k. rangnū yā isī qism kī aur koyī kām k.

2.—Āhista se phernū yā mārñū—jaise kūñchī se ; ohhūte nikāl jānū.

3.—Kūñchī mār-kar (bursh se malkar) nikāl d. yā jam' kar-lenā ; hawā kī tarah āhista se lag-kar khaiñch le-jānū.

Commonly with off.

To brush off dust—Kūñchī wagaira se mal-kar gard ko nikāl d.

To brush up—Kūñchī se rangnū sūf k. yā chamkā d. ; sūf yā jilū k. ; taraqqī d. yā aur achchhā-kar-d. ; nayā banā d. yā kar-d. ; tūza kar-d. ; chauhālū kar-d.

Brush, v. i. Jhaṭ se chal d. ; be-ma'lūm chalo jānū ; aisi āhistagī se chalnū ki kisi ko ma'lūm na ho (ūhaṭ na mile) ; hawā ho-jānū ; kāfūr ho-jānū ; champat ho-jānū.

Brutal, *a.* 1.—Haiwāni; haiwān se nisbat r. w. yā haiwān kā.

Brutal nature—Khabīyat-i-haiwāni; haiwān ki tabī'at.

2.—Haiwān sā yā haiwān ki māniind; wahshiyāna; berahmāna yā sangdilāna; bedardāna.

Brutal manners—Wahshiyāna tariq.

Brutality, *n.* Wahshī-sifat h.; be-dardi; be-rahmī; sang-dilī; wahshat-mizājī; dard (tars afsos yā rahm) khwāh sharm kā na ma'lūm h.

Brute, *n.* 1.—Haiwān; haiwān-i-mutlaq.

“The word comprehends all animals except *man*, but is applied mostly to the larger beasts.” *Webster*.

2.—Wahshī mizāj shakhs; jisko dil yā tariq meñ wahshat ho; zulfi aur be-rahm shakhs; nirdarī; kathor; sang-dil; jiskā dil patthar sā ho.

Bubble, *n.* 1.—Hubāb yā habāb; bulbulā yā bullā.

2.—Koyī be-sabūt yā nā-pāc lār shai; khayāl-i-bātil; aisā mansūba jo be-bunyād ho; koyī shai jo aslī na ho balki mahz numāishī ho; namūd-i-be-būd; jhūṭhī numāish; dagī; fireb; dhokhe yā fireb ki hāt; khayāl-i-khām yā 'abas; dhokhe ki ṭaṭṭī; naqsh-bar-āb.

Bubble, *v. i.* 1.—Bulbule uṭhnā; hubāb paidā h.

2.—Bhalbhalā-kar bahnā.

Bubble, *v. t.* Dhokhā d.; dagā k.; fireb d.; ṭhagnā.

Budget, *n.* Sālāna mālī hisāb jisimeñ qaumi dāin āmad-o-kharch wāgaira ki kaifiyat darj rahī hai.

To open the budget—Wazī'ān-i-qawānin ko ijlās meñ gavarmint ke un afsarōn ke mālī taqdime aur tafwizōn kā peah k. jinke zimme qānun ki ta'mil ho.

Build, *v. t.* 1.—Kisī qism ki 'imārat banānā ta'mir k. yā uṭhānā; ta'mir-i-'imārat k.; banānā; ta'mir k.

Applied to “an edifice or fabric of almost any kind, as a house, barn, shop, ship, or vessel, a wall, or other structure of art.” *Webster*.

2.—Kisī sahāre yā bunyād par qāim k.; munāsib tadbireñ kām meñ lākar banānā qāim yā paidā k.

To build a reputation—Nek-nāmī qāim k.

To build one's hopes on air—Apni ummedēñ-hawā par qāim k. ('abas ummed k.)

Build, *v. i.* 1.—'Imāratōñ ki ta'mir meñ masrūf rahnā yā 'imāratēñ banāyā k.; ta'mir ke fan yā kār-o-bār meñ mashgūl rahnā (use kiyā k.).

2.—Kisī par takya i'tibār yā istidlāl k.; bharosā k.; kisī par kisī amr kā madār r.

To build on the opinions of others—Dāiroñ ki rāe par takya yā istidlāl k.

Builder, *n.* Banāne w.; ta'mir k. w.; jiskā posha kisī shai ke banāne kā ho—jaise barhayī mi'mār wāgaira.

Building, *n.* 1.—Banānā; ta'mir yā qāim k.

2.—'Imāratōñ ke banāne (unki ta'mir) kā fan yā hunar.

3.—'Imārat; makān; ghar; jo shai banāyī yā ta'mir ki-gayī ho—jaise makān girjā wāgaira.

A building used as a human dwelling—Woh makān jisimeñ insān rahne hoñ.

A building used for the custody of property—Woh makān yā ghar jisimeñ māl-o-asbāb rakkhā jātā ho.

Bulk, n. 1.—Qad-o-qāmat; lambāyī chaurāyī unchāyī moṭāyī yā ghērā; barāyī.

A ship of great *bulk*—Barā lambā chaurā jahāz.

An ox of great *bulk*—Barā bhārī (barā qaddāwar) bail.

2.—Juzw-i-ā'zam; bahut barā yā khās hissa; hissa-i-kasir yā kasrat se.

The *bulk* of a debt—Kisī qarṣ yā dāin kā hissa-i-kasir yā juzw-i-ā'zam.

The *bulk* of mankind—Bani-i-ādām kā hissa-i-kasir yā kasrat se insān; bahut log yā aksar ashkātās.

In *bulk*—Dher ki dher yā musallam.

[taiyār na ho.

Pork in *bulk*, or *bulk* pork—Sūar kā gosht jo band kiye jāne ke liye kaṭā yā

Laden or stowed in *bulk*—Jahāz jispar māl khulā rakkhā ho ya'nī sandūqon gatṭhoṅ yā pipon meṅ band na ho.

A sale by *bulk*—Māl-o-asbāb kā billā wazn yā nūp ke bechā jānā ya'nī uskā haisiyat-i-maujūda meṅ bech diyā jānā.

Bulky, a. Barā; barē qad-o-qāmat kā; darāz-qad; kalān.

Bulky volumes—Barī barī jildon; jildon jinkī zaḥmāmat barī ho.

Bulletin, n. 1.—Wāqī'āt ki woh muḥtasar kaifiyat jo 'awām ki ittīlā' ke liye hākim ke hukm se kisī larāyī ki kūr-rawāyī yā kisī nāmī-garāmī (barē mashhūr) shakhs ki sihat ke muta'alliq mushtahar kī-jāwe.

2.—Jo khabar kabīn se hāl meṅ āyī ho uski 'ām ittīlā'.

3.—Kisī jālse ki kūr-rawāyion kā auqāt-i-mu'aiyan par mushtahar kiya jānā.

Bullock, n. Bail yā badhiyā bail.

“The *ox*, or *steer*, is the castrated male of neat cattle. He is called an *ox-calf*, or *bull-calf*, until he is a twelve-month old, a *steer* until he is four years old, and after that an *ox*, or *bullock*.” Webster.

Bull's-eye, n. 1.—Dabiz shīshe kā tukrā jo chhat wagaira meṅ raushanī ki āmad ke liye biṭhāl diyā jātā hai.

2.—Hawā yā raushanī ke liye koī gol sūrākh yā rauzan.

3.—Mulāzim-i-pulis ki lālṭen jismeṅ raushanī ke 'aks ke parne ke liye ek taraf dabiz shīsha lagā rahtā hai.

Bully, n. Woh mardak jismeṅ jurat to kam ho par shokhī aur kalla-darāzī ziyāda ho; woh shakhs jo gangāyī aur ghamandī ho aur logon ko yūnhī dhamkāyā aur larāyī ke liye chherā kare par khud kuchh himmat na rakhtā ho; jhagrālū shakhs.

Bully, v. t. Shor machākar aur zor zor se dhamkā-kar kisī ki ihānat k; kisī ko dhamkiyān d. aur usse chher-chhār k.

Bunch, n. 1.—Ek qism ki bahut sī chizen jo ek sāth paidā huyī yā bāndhī hoṅ; guchchhā; ghoṅpā; khosha.

A bunch of grapes—Khosha-i-tāk yā angūr kā guchchhā. A bunch of keys—

Kunjiyon kā guchchhā yā jhabbā.

Bundle, n. Basta; gaṭhrī; muṭṭhā; pulindā; buqcha; gatṭhā; woh chizen jo rassī wagaira se is tarah par bāndh lī-jāen ki unko āram ke sāth hāth se uṭhā leṅ yā kabīn le-jāen.

A bundle of clothes—Kaproṅ ki gaṭhrī. A bundle of papers—Kāgazāt kā basta muṭṭhā yā pulindā.

Bundle, v. t. Gaṭhri banānā ; bāndh kar buqcha yā pulindā banānā.

To bundle off—Kisī ko jakdī meṁ yā jhunjhlā-kar yah kah d. ki chale jāo.

To bundle up—Ek meṁ yā ekatṭhā bāndhnā ; lapet d.

Burden, n. 1.—Bār ; bojh.

Beast of burden—Bār-bardāri kā jānwar ; bār-gir ; laduā jānwar.

2.—Woh shai jiskā tahammul mihnat yā diqqat ke sāth kiya jāe ; jiskā bardāshṭ k. mushkil ho yā jiske tahammul meṁ dil par garānī āwe ; amr-i-garān-bār yā woh bāt jo bojh ke taur par ma'lūm ho (pahār yā patthar kī mānind samajh parē) ; jo dil par garānī guzre yā bojh ma'lūm ho.

3.—Jo kuchh jahāz par ladā ho ; jisqadar bojh ṭan (ton) ke hisāb se ek jahāz par chal sake.

Burden, n. Kisī gīt kā woh hissa jo bār bār gāyā jāe ; antrā ; ṭek ; as-thāyī. Woh bāt jiskā i'āda aksar kiya jāe ; asl maushā-i-kalām.

Burden, n. Bār ; bojh ; farz.

Burden of proof [Lat. *onus probandi*] (*Law*)—Subūt kā bojh ; bār-i-subūt ; kisi muqaddame meṁ jis amr kī nizā' fariqai meṁ ho uske muta'alliq kisi wāq'ā yā wāq'i'at ke sābit karne kī zarūrat yā uskā farz.

The accused pleads not guilty, and the burden of proof is, falls, or lies, upon him, or rests with him—Mulzam ko jurm se inkār hai aur iskā bār-i-subūt usī par hai ; mulzam apne jurm se munkir hai aur apne is 'uzr kā sābit k. usī par farz hai.

Burglar, n. (*Law*) Naqb-zan ; woh shakhs jo rāt ko makān meṁ naqb-zanī kare (señdh de-kar usmeṁ ghus jāwe) ; woh shakhs jo chori waghaira ke irāde se rāt ke waqt kisi makān-i-maskūna meṁ naqb dekar ghus jāe.

Burglarious, a. Jisse naqb-zanī kā jurm qāim ho ; naqb-zanī ke muta'alliq.

The accused effected a burglarious entry into that house—Mulzam us makān meṁ naqb dekar ghus gayā.

Burglariously, ad. Naqb-zanī kī niyat se ; señdh mārne ke irāde se ; naqb-zan ke taur par.

Burglary, n. (*Law*) Naqb-zanī ; señdh-mārnā yā lagānā ; rāt ke waqt kisi ke makān-i-maskūna meṁ naqb lagā-kar (señdh-mārkar) chori kī niyat se ghus jānā.

Burial, n. Dafn k. yā tādfin ; murde kī lāsh kā qabr meṁ gārnā (dafn k.) yā pānī meṁ dubā d. ; miṭṭī d. ; tajhiṣ-o-takfin ; dafn-kafn ; gor-garhā.

Burial case—Ek tarah kā tūbūt jo aksar lohe kā is tarz par bantā hai kī us-meṁ hawā kā guzar na ho aur lāsh hifāzat se rahe.

Burial service—Du'ā waghaira jo lāsh ke dafn karne ke waqt parhī jāti hai ; janāze kī namāz. [kar-d.]

Burn, v. t. 1.—Jalānā ; āg se sokht kar-d. ; garmī yā āg kī tāsīr se khāk

 Frequently with *up*.

To burn up wood—Lakrī ko jalākar khāk kar-d. *To burn a dead body*—Lāsh ko jalānā yā phūṭknā.

2.—Āg yā garmī se nuqsān pahunchānā ; kisi shai kī khāsiyat ko be-andāz āg kī tezi yā garmī kī hiddat khwāh gaffat kī wajh se tabdīl kar-d. ; jalā d. ; jhulas d.

To burn food in cooking—Pakāne ki hālat meñ khāne ki chīz ko jalā d. The sun burns the grass. Dhūp ghās ko jalā detī (khuushk kar-detī yā sukhā detī) hai.

3.—Jalākar koelā kar-d.; pakānī; āg meñ phūnkā.

To burn charcoal—Lakṛī ko jalā kar koelā kar-d. To burn bricks—Īnt pakānā.

To burn limestone—Patthar ko āg meñ phūnk-kar chūnū banānā.

4.—Āg ki sī kaifiyat paidā k.; garmī paidā k.; garmī ko ubhāṛnā yā garmī phūnk d.; sozish yā jalān paidā k.; jalā d.

To burn the mouth with pepper—Mirch se muñh jalā d. yā usmeñ sozish (jalān) paidā k. Ardent spirits burn the stomach—Tez sharāboñ se mi'de meñ garmī (sozish yā harārat) paidā hotī hai. The fever burns the patient—Woh mariz bukhār se phūnkā yā jalā jātā hai (usko tap ki garmī hai).

To burn daylight—Tārīki ke namūd ke pahle sham' raushan k. yā jalānū; tazi'a-i-auqāt k. (waqt khonā); fuzūl kām k.

To burn one's fingers—Dūsoñ ke umūrāt meñ dast-andāz ho-kar yā naf' ki ummed par kisī rozgūr wagaira meñ rupaye phānsūkar yakūyak taklif meñ par-jānū.

To burn out—Jalākar bar-bād k. yā mitā d.

To be burnt out of house and home—Makān-i-maskūna yā māl ke gūdām wagaira meñ se uske jal-jāne ki wajb se majbūr ho-kar nikal-jānū.

To burn up—Sāre kū āwā (bi-l-kul) āg se jalā d.

Burn, v. i. 1.—Jalnā; bahnā; āg lagī rahnā.

2.—Garmī ki ziyādatī se nuqsān yā sadma pahuñchnā; jalnā.

3.—Shu'la yā āg sā ma'lūm d.; chamaknā; durakhsāñ yā tābāñ h.; damaknā.

4.—Kisī josh i-tabi'at yā shauq se jalā yā phūnkā jānā; bare josh meñ h. yā kisī bāt ki tamannā meñ dil kā jalā jānā.

5.—Bare josh-o-kharosh meñ h.; is shiddat se h. ki tabāhī ā-jāe.

6.—Garmī ma'lūm d. yā harārat se phūnkā jānā; andāz se ziyāda yā bahut hī mahrūr h.; barī garmī mahsūs h. (lagnā.)

7.—Natīje yā tāsīr meñ āg ki mānind h.

To burn out—Jal bujhā (butnā); yahūñ tak jalnā ki koelā yā lakṛī wagaira sab jal-kar āg bujh jāe.

Burn, n. Woh sadma jo jism ke kisī hisse ko āg ki tāsīr se pahuñche; badan ke kisī hisse kū āg se jal jānū.

 "Burns are produced by heated solids, and scalds by heated fluids." Worcester.

Burning, a. 1.—Bahut garm; jismeñ barī harārat yā tamāzat ho; jhulasne wālā; jismeñ koyī jal yā bhun uṭhe.

2.—Tez; qawī; shadid.

Burnish, v. t. 1.—Chiknā aur chamkīlā kar d.; jilā d. yā k.; saiqal k.; kisī chiknī aur karī chīz se istarah mal-kar jilā d. ki jis chīz ko jilā deñ uske ūpar se kuchh ragar khākar nikal na jāe.

To burnish silver—Chāñdī ko jilā d. To burnish steel—Faulād pīr saiqal k.

2.—Raushan k.; munawwar k.

Burnish, v. i. Bharā-pūrā h.; āb-o-tāb hāsil k.; namūd pānā yā mashhūr h.; bāldagi (bārḥ) ki hālat meñ phailnā.

Burnish, *n.* Jilā; saiqal; āb; chamak; damak; jhalak; op.

Burnt-offering, *n.* Hom; gunāh ke kaffāre ke liye jo kuchh qurbān-gāh meñ yā bedī par charhā-kar āg meñ jalāyā jāe.

Burst, *v. i.* 1.—Zor yā jhatke se ur yā tūt jānā; bhitar ke dabāw se zor se phat tūt yā phūt jānā; kisi josh-i-tabi'at yā ranj khwāh kisi shai kī tamannā wagaira ke galabe se dil kā phat-jānā yā pāsh-pāsh ho-jānā.

2.—Jhatkā dekar nikal-jānā; kūd-kar nikal-jānā yā nikal-bhāgnā.

To burst from the arms—God se nikal-bhāgnā.

3.—Yakāyak yā zor se ā-parṇā yā tūt-parṇā; jhat se ā-jānā.

The sound burst upon his ears—Uske kān meñ āwāz jhat se yā yakāyak ā-gayī.

4.—Phūt-kar nikalṇā yā kisi poshida yā tanhūyī ke maqām se aur sāmne ā-jānā (madd-i-nazar ho-jānā).

A spring bursts from the earth—Chashma (sotā) zamīn se phūt kar nikaltā hai.

5.—Kisi amr kā dafatan honā shurū' ho-jānā.

To burst into tears—Dafatan (yakāyak) rone lagṇā ro-parṇā yā āsā bahā d.

6.—Ghus jānā; dhaḍdhaṛāte yā jhat se bhitar chale jānā.

To burst into a house or a room—Kisi makān yā kamre meñ ghus jānā.

7.—Āp hī āp phūt-jānā—jaise kisi phore kā.

“It is often followed by an intensive particle; as, out, forth, away, from, asunder, into, upon, through, &c.” Webster.

Burst, *v. i.* Zor se yā sadma pahunchā-kar tor phor yā phār d.; yakī-yak khol d.; phat se khol d.

To burst a chain—Jhatkā dekar zanjir ko tor d. To burst a door—Darwāza yā kewūr yakāyak yā phat se khol d.

Burst, *n.* Yakāyak phūt-parṇā yā nikal-ānā.

A burst of thunder—Garaj jo yakāyak hone lage. A burst of applause—Shā-bāsh yā wāh wāh kī sadā kā yakāyak ānā.

Bury, *v. i.* 1.—Murde ko qabr d. (uskī lāsh ko qabr meñ r.); dafn k.; gāṛnā; miṭṭī d.; lāsh ko pānī meñ dubā d.; tajhiz-o-takfiu ke jo rusūm muqarrar hon unki pābandī ke sāth dafn k.; gor-garhā d.

2.—Ūpar se kuchh rakh-kār khwāh kisi shai ke audar masalan zamīn wagaira meñ rakh-kar is tarah chhipā d. kī nazar na āwe; kisi chiz kī oṭ meñ kar-d.; chhipā-kar nazar ke bāhar kar-d.; gār d.

To bury the face in the hands—Muñh ko hāthoñ se is tarah chhipā d. kī dekh na parē.

3.—Bhul jānā aur mu'af kar-d.; mahw aur mansī kar-d.; qat'an tark kar-d. yā phir bāqī (qāim rahue na d.); khāk dāl d.; bi-l-kul chhor d.; dast-bardār h.; bāz-ānā; band yā mauqūf kar-d.

To bury an injury—Jo kuchh nuqsān huā ho usko bhul jānā aur mu'af kar-d. (uspar khāk dāl d.). To bury strife—Jhagrā band-kar d. yā use bi-l-kul chhor d.

To bury the hatchet—Sulh k.; harba rakh-d.; jo kuchh nuqsān huā ho use bhulā d. aur sulh kar-l.

Burying-ground, } *n.* Qabristān; maqbara; goristān; madfan yā woh
Burying-place, } jagah jahāñ murde dafn kiye jāen; qabr-gāh.

Busily, ad. 1.—Musta'idī se; dil se; barābar yā hamesha.

To be *busily* employed—Kisī kām meñ musta'idī yā dil se masrūf rahnā; barābar yā hamesha kām meñ lage rahnā.

2.—Aisi tarah par ki 'ujlat yā buzurgī zāhir ho; had se ziyāda isti'jāb ke sāth; taqūze ke sāth.

Business, n. 1.—Shagl; kām; mashgala; woh bāt jismeñ naf' yā taraqqī ke liye waqt tawajjuh aur mihnāt sarf ho (lage); koyī khās kām yā kār-o-bār masalān kāsht-kārī tijārat yā koyī khās hira yā pesha. Koyī kām jo 'arizī (thorē 'arse ke liye) ho.

“A word of extensive use and indefinite signification.” *Webster*.

2.—Umūrāt; ta'alluqāt; kār-khāna; kār-o-bār; mu'āmalāt; kām-dhām yā kām-kāj.

To leave one's *business* in an unsettled state—Apne kār-o-bār (kār-khāne yā ta'alluqāt) ko tazalzul ki hālat meñ (dāwān-dol yā halchal) chhor d.

3.—Kār-i-khās yā aham; khās yā barā kām.

In distinction from trivial affairs.

4.—Sarokār; wāsta; ta'alluq yā 'alāqa; mudākhalat khwāh kār-rawāyī kā haq yā uski zarūrat.

What *business* has a man with the disputes of others?—Dūsroñ ke jhagroñ se kisī ko kyā sarokār yā gairon ki uizā'ou meñ kisī ko mudākhalat kā kyā haq hai? [matlūb ho.]

5.—Bāt; amr; jo bāt tajwiz-tulab ho; jiskī tahqīqāt yā tajwiz

6.—Kām; woh mufid shagl jisse kisī kā naf' maqsūd ho.

Opposed to *amusement*.

7.—Farz; woh bāt jiskā karnā wājib yā farz ho.

A lawyer's *business* is to do justice to his clients—Qānun-pesha shakhś kā yah farz hai ki apne muwakkilōñ ki dāl de ya'ni unkā kām achchhi tarah kare.

8.—Saudāgarī; tijārat; kharid-farokht yā kisī aur qism kā rozgār.

To do the *business* for a man—Kisī ko mār-dālnā bar-bād yā tabāh k.

Business-like, a. Thik thik jaisā ki kār-o-bār meñ honā chāhiye; khāsa; jo achchhi tarah kiyā jāe; kām ke dastūr ke mutābiq.

Busy, a. 1.—Kām meñ masrūf yā lagā huā; mashgūl; be-kār nahīñ; be-shagl nahīñ; jisko fursat na ho; koyī kām kī yā aisi bāt kartā huā jo chhūṭ na sake.

He is *busy*, and can not come—Woh kām meñ masrūf hai (kām kar rahā hai) ā nahīñ saktā. Kām meñ mashgūl hone ki wajh se usko āne kī fursat nahīñ hai.

2.—Jo barābar (ok tār yā silsile se) lagā rahe; jo hamesha kuchh na kuchh kiyā kare yā harakat meñ rahe; jisko qarār na ho.

Busy feet—Pair jo kisī waqt qarār se na raheñ (har waqt chalte raheñ).

Busy rogue—Woh bad-zāt shakhś jo har waqt bad-zāti meñ masrūf rahe (bad-zāti kiyā kare.)

3.—Us kām meñ lagā huā jisse zāti ta'alluq na ho; be kahe suno dūsroñ ke kām meñ dastandāzī k. w.; fuzūl khidmat yā kām k. w.; taklif-dih.

1.—Jab bahut kām ho.

A busy day—Kām kā din; jis din bahut kām ho; jis roz bahut se mashgale ho.

Busy, v. t. Musrūf k. yā r.; lagānā; mashgūl k. yā r.; kām meñ lagāye rahnā yā harābar mutawajjih rakhnā.

☞ "Used chiefly with the reflective pronoun." Worcester.

To busy one's self with books—Kutub-bini (kitābōñ ke dekhne yā parhne) meñ masrūf rahnā; hamesha kitābōñ kī shagl r.

But, prep. & conj. 1.—'Alāwa; siwā; bu-juz; ohhoṛā-kar ohhoṛ-kar yā ohhoṛ.

2.—Agar fulāñ bāt na hotī to; agar fulāñ amr hāil na hotā to; siwā iske kī; is bāt ko ohhoṛ-kar kī; agar aisā na hotā to.

3.—Sirf; mahz; uirā; hī.

4.—Lekin; par; walekin; magar; illā.

☞ "Experience only can teach the learner the true use and application of this and similar particles." Forbes.

Butcher, n. 1.—Jo jānwārōñ ko halāk kartā yā bechne ke liye unkā gosht banātā hai; jo khāne ke liye jānwar mārā (zabh kiya) karē; qasāyī; qasāb; būchar.

2.—Jo logōñ ko halāk kartā yā unkī halākat kī hukm sipāhiyōñ ko detā hai; jo insān kī khūñ-rezi kasrat se kartā yā karūtā hai; qūtil; khūnī.

Butcher, v. t. 1.—Khāne yā bechne ke liye jānwārōñ ko halāk k.; mārñā zabh yā halāl k. [mār-dālñā.

2.—Qatl k.; mār dālñā; halāk k.; zabh k.; be-rahmī yā be-dardī se

☞ In the latter sense, "emphatically applied to murder committed with unusual cruelty." Webster.

Button, n. Būtām yā baṭān 'ām isse kī pahanne ke kapre meñ kām ke liye lagāyā jāe yā mahz khūb-sūrtī kī garaz se.

To hold by the button—Bātoñ meñ yabāñ tak phasā r. kī sunne wālā thak yā ghabrājāe; tang k.; kisi se bahut māñā h. yā rabt-zabt khwāl dostāna r.

Button, v. t. Būtām yā baṭān lagānā.

☞ Often followed by *up*.

Buy, v. t. 1.—Zar-i-saman (qīmat) dekar kisi shai kī haqīyat yā milkīyat hāsil k.; kharīd k.; mol l.; bechne wāle (bāi') ke hasb-khwāh qīmat dekar lenā; kūnnā; besahnā.

☞ Opposed to *sell*.

2.—Kisi chiz ke badle meñ kuchh hāsil k.; kuchh dekar lenā.

To buy favour with flattery—Khushāmād ke sarfō se kisi ko mīhrbān-i-hāil k.

To buy off (a)—Dabāw pahunchākar koyī kām karā lenā; kisi mu'āwaze ke 'iwāz meñ jhukā d. yā manā lenā (apnī taraf māl kar-lenā yā apnā kahñē karā lenā). (b) Kuchh dekar phoṛ lenā yā alag kar-d.

To buy off one from a party—Kisi ko kuchh dekar jis fariq kī taraf woh ho use use alag kar-lenā yā apnī taraf phoṛ lenā.

To buy out (a)—Kisi fariq se kisi ko judā kar-d. yā uskī taraf se phoṛ l.

(b) Kisi sar-māye yā shirkat meñ kisi kī hīssa kharīd k. jisse bāi' kī shirkat chhūt jāe aur mushtari uskē qāim-maqām ho-jāe.

To buy in—Kisī sarmāye yā shirkat meñ hissa kharid k.

To buy on credit—Āyinda qimat dene ke wa'de par koyī chiz kharid k.; udhar mol lenā.

To buy the refusal—Kisī shai kī nisbat āyinda kī kharidārī ke haq ke qāim rakhne ke liye uski qimat tai karke (thahrū-kar yā munagqah karke) kuch rupaye de-d.

Buy, v. i. Kisī shai kī kharidārī kī bāt-chit k.

Buyer, n. Kharidār yā kharid k. w.; mushtari yā mol l. w.

By, prep. 1.—Kisī ke nazdik pās yā qarib; kisī ke qurb meñ yā uske ba'd hī; kisī se dūr yā pare nahīn; kisī ke barābar yā uske shumūl meñ.

Sit by me—Mere pās yā qarib baitho.

2.—Raftār kī hālat meñ kisī shai ke nazdik lekin is tarah par kī woh shai na to ohhū jāe aur na raftār meñ rukāwat ho; kisī ke is taraf se us taraf; kisī ke us pār.

To go by a church—Girje ke nazdik se nikal-jānū. *The hour is gone by*—Ghantā guzar (bit) gayā.

3.—Se ya'nī kisī āla tadbīr zarī'e sabab wagaira se; zarī'e se; madad yā wasile se; rāh yā sabīl se.

A city is destroyed by fire—Shahr āg se (ya'nī āg ke bā'is yā āg lagne kī wajh se) garāt ho-jātā hai. *To take by force*—Jabr se lenā ya'nī uske wasile yā zarī'e se (use kām meñ lākar) kuchh lenā. *To go by land*—Khushkī se ya'nī khushkī kī rāh se jānā.

 To the meaning of by, as denoting means or instrument, belong, more or less closely, most of the following uses of the word :—

(a) *Waverley, a novel by Sir W. Scott*—Waverley ya'nī woh afsāna yā qisse kī kitāb jiske musannif Sir W. Scott haiñ yā jo unki tasnīf hai. *A statue by Canova*—Woh sūrat yā mūrat jo Canova kī kanda kī huyī (khod-kar banāyī huyī) hai.

(b) *To swear by Heaven*—Khudā kī qasam khānā ya'nī Bārī-ta'ālā yā uski zāt ko apne qaul kī sachāyī ke liye gawāh qarār d. (mānū) *I affirm to you by all that is sacred*—Jo kuchh mutabarrak hai us sab kī saugand khākar (us sab ko apnā shāhid qarār dekar) main tum se bayān kartā yā kahtā hūn.

(c) *It appears by his account*—Uske bayān se ma'lūm hotā hai ya'nī uske bayān ke mutābiq yah bāt pāyī jātī hai. *Ten o'clock by my watch*—Merī ghaṛī ke mutābiq (usmeñ yā uske rū se) das baje. *To live by rule*—Qā'id se chalnā ya'nī uski hīdāyat yā sanad par 'amal k. *A model to build by*—Ta'mir ke liye ek namūna yā naqsha ya'nī ek namūna yā naqsha jisko dekh kar waisihī ta'mir ho.

In all the above illustrations, *by* denotes "*according to; by direction, authority, or example of; after.*" *Webster.*

(d) *To sell cloth by the yard*—Gaz ke hisāb se kaprā bechnā ya'nī ek gaz kī qimat lagākar usi ke mutābiq farokht k.

To sell meat by the pound—Pāund ke wazn ke hisāb se gosht bechnā ya'nī ek pāund kī jo qimat ho usi sharh se gosht kī qimat lenā.

(e) *Larger by a half*—Deorhā barā ya'ni jitnī barī ek chiz ho uske muqābil dūsri chiz kā usse deorhā barā h. *Older by five years*—Dūse kī nisbat pānch baras aur 'umr yā qadāmat meñ ziyāda. *To lessen by a third*—Tisrā hissa (tiḥāyī) ghaṭā d. yā kam kar-d.

(f) *By day, by night*—Din ko, rāt ko, ya'ni jab tak din yā rāt rahe.

(g) *He will be here by two o'clock*—Woh yabūn do baje tak pahunchegā ya'ni do bajte bajte yā ba darja-i-gūyat us waqt tak yā jis waqt uske āne kā char-chā hotā ho us waqt se lekar do baje ke andar.

By and by—Thorī der meñ; abhī; jald; turant; bahut der no hone pāyegī.

By one's self—Akelā; tanhā; āp hi āp; apnī zāt ke siwā aur koyī nazdik nahīn.

One by one—Ek ek yā ek ek karke; fardān fardān; alag alag; judā judā.

Day by day—Roz roz; har roz; yauman fa yauman. [ānā.

To come by—Kisī shai kā qabza pānū; koyī chiz pānū yā hāsil k.; milnā; hāth

To do by—Sulūk k.; bartāw k.; pesh ānā.

To set by—Qadr k.; tauqir k.; bū-waq'at samajhnā.

To stand by—Madad d.; sahāra d.; pushti d.; i'āwat k.; nazdik kharā h.

Twenty feet by forty, &c.—Nāpne meñ ek taraf bis aur dūsri taraf chūlīs fīṭ.

By, ad. 1.—Nazdik : pās; maujūd; sūmnē; āge; dū-ba-dū.

2.—Nazdik se nikal-gayā; jūtā rahā; guzar gayā; ho-chukā.

The procession has gone by—Sawārī nikal gayī.

3.—Kanāre; ek taraf.

To put by—Kanāre rakh d. yā kar d.

By, { n. Amr-i-zimnī; woh bāt jo sarīhī maqsūd na ho; woh bāt jispar
Bye, } ba-darja-i-aulā lihāz na kiyā jāe.

By the bye—Is muhāware kā isti'māl aise mauqa' par hotā hai jabhūn mutakal-lim us bāt ko jo pesh ho chhoṛkar koyī dūsri bāt zimnān kahne lage; bhalā; suno to yā suno to sahī; zarā dekho to; kyon; isko (ya'ni jo bāt ho rahī hai usko) jāne do aur yah (ya'ni ek aur bī bāt) suno.

By-bidder, n. Woh shakhs jo nilām meñ nilām karne-wāle yā mālik kī taraf se chīzōn kī qimat ke barhāne ke liye boli bole.

By-lane, n. Koyī khās galī yā kūcha-i-khās jo shāh-rāh se alag ho.

By-law, n. Woh qānūn jo qānūn-i-'ām se 'alāhida ho; koyī muḥtassu-l-maqām qānūn yā qānūn-i-darja-i-adnā; woh qā'ida yā qānūn jo kisī khās jamā'at kī taraf se uske umūrāt ke insirān ke liye banāyā jāwe; woh qānūn jo kisī shahr wagaira yā kisī khās jamā'at ke liye mauzū' (banā) ho.

By-passage, n. Ma'mūlī rāh ko chhoṛ-kār aur rāh; koyī poshida yā aisi rāh jo sab ko ma'lūm na ho.

By-place, n. Koyī tanhāyī yā goshe kī jagah.

By-road, n. Koyī poshida yā aisi rāh jo 'awām ko ma'lūm na ho.

By-stander, n. Nazdik kharā r. w.; tamāshāyī; woh shakhs jisko kār-i-marjū'a se kuchh sarokār na ho; jo bilā wāsta mahz kuchh dekhne ke liye kisī ke pās ā kharā ho-jāe.

By-street, n. Aisā rāsta jo sab se alag thalag khwāh makhfī ho yā 'awām ko ma'lūm na ho.

By-way, n. Aisi rāh jo nirāle meñ yā poshida ho yā jisse bahut log wāqif na hoñ.

By-word, *n.* Koyī 'ām maqūla; kahāwat; masāl; woh qaul jo 'amūman rāij (zabān-zad-i-khās-o-'ām) ho.

C.

Cadastral, *a.* Arāzī yā jāedūd-i-gair-manqūla ke muta'alliq.

CADIT QUESTIO, (Lat.) Bahs khatm yā sāqit ho-gayī; aur kuchh bahs yā hujjat bāqī na rahī.

CÆTERIS PARIBUS, (Lat.) Chūnki aur bāteñ barābar haiñ yā dūsre umūr meñ musāwāt hai; dūsre umūr ke barābar yā musāwī hone ke lihāz se.

Cajole, *v. t.* Khushāmad se dhokhā d.; khushāmadeñ karke apne phande meñ lānā; khushāmad chāplūsī yā lallo-patto k.; dam yā buttā d.

Calamitous, *a.* 1.—Musibat meñ musibat nūhātā yā musibat jheltā huā; barā bad-nasīb; khasta-hāl; kam-bakht; musibat-zada.

2.—Musibat-nāk yā taklif se bharā huā; mukhālif; taklif-dih.

Calamity *n.* Koyī barī musibat yā koyī bāt jiskā natīja taklif-dih ho; āfat; gazab; qahr; balā; bad-bakhtī yā kam-bakhtī.

☞ “Generally applied to events or disasters which produce extensive evil.” “It supposes a somewhat continuous state, produced not usually by the direct agency of man, but by natural causes, such as fire, flood, tempest, disease, &c.” *Webster*.

Calculable, *a.* Hisāb kiye yā gine jāne ke lāiq; jiskī tahqīq hisāb yā shumār se ho-sake; gintī ke lāiq; qābil-i-shumār.

Calculate, *v. t.* 1.—Hisāb k.; shumār k.; ginnā; 'amal-i-hisābī yā hisāb ke 'ām qā'idon se daryāft mutahaqqaq yā tashkhis k.; takhmina k.; andāz se qāim k. [phailānā].

To calculate expenses—Hisāb-i-masārif k.; kharch kā hisāb lagānā (jornā yā

2.—Un khās khās bāton yā hālāt kā hisāb ke rū se daryāft k. jo kisī shai ke muta'alliq hon; nujūm yā 'ilm-i-haiyat ke qā'ide se hisāb k. ginnā yā bichārnā.

To calculate an eclipse—Hisāb ke rū se gahan ke hālāt daryāft k. To calculate a nativity—Janm-kundālī banānā; kisī kī paidāish ke waqt uskā zāichā yā janm-patra banānā ya'nī nujūm ke qā'ide se hisāb karke yah likh denā ki jis waqt wilādat kā wuqū' huā sitāre fulān fulān maqām par the.

3.—Samajhbūjh-kar murattab k.; aisi tarah par durust k. ki kār-barārī ho-jāwe; mauzūn lāiq yā hasb-i-hāl k.

The present Evidence Act is well calculated to meet the requirements of India—

Qānūn-i-shahādāt jo Ki-l-fīl jāri hai aisi tarah par murattab kiya gayā hai ki usse Hindustān kī zarūrateñ baḥhūbī raf' hojātī haiñ.

Calculation, *n.* Hisāb; shumār; gintī.

A rough calculation—Takhmina; andāza; atkal; kūt; taqdama.

Calendar, *n.* 1.—Patrā; taqwīm; jantrī.

2.—Ashkhās yā ashyā kī musalsal fihrist yā unkā shumār; un

muqaddamat ki fihrist jinki tahqiqat wa tajwiz 'adalat mein hone wali ho.

Calendar month—Mah-i-shamsi ya taqwimi jaisa ki 'am jantriyon ya pattron mein qaim kiya jata hai.

Call, v. t. 1.—Ane ya hazir hone ka hukm d.; bulana; talab k.; apne samue bulana; aane ke liye kahnā istid'ā k. ya farmanā; hukumat ki rah se (tahakkumana) aane ki khabar d.

2.—Kisi khas nam se pukarna; kisi ism se mausum k.; koyi khas nam r.; mausum ya mulaqqab k. [namur ya muqarrar k.].

3.—Kisi 'uhde mansab ya khidmat ke liye nam-zad k. (uspar

4.—Da'wat (newte ya ziyafat) mein bulana; mad'u k.; da'wat d.

5.—Jam' (ekattaha) hone ke liye talab k.; ektha ya mujtama' k.; yakja k.; yakja hone ki hidayat k.; hukm ya ittila'-i-'am ke zari'e se jam' k.

Often with *together*.

6.—Baland awaz se (ba-awaz-i-baland) kahnā; pukar-kar kahnā; zor se malfuz k. ya parhna.

7.—Kisi par hawala d. ya usko apna gawah banana.

To call a party—Kisi fariq ka nam-lekar usko zor se 'adalat mein bar-i-'am is garaz se pukarna ki woh hazir a-kar jo kuchh uska farz ho use anjam de warna uski tamil un karne ka samra uthawe.

To call back—Mansukh k.; rad k.; wapas kar-lenā; pher mangana; lautā lenā.

The court has called back the certificate granted by it—Apni di-huyi sanad 'adalat ne mansukh kar-di.

To call for (a)—Talab k.; mangna ya mangwana.

The record of the case cannot be called for—Is muqaddame ki miel talab nahin ki-jasakti.

(b) Chahna; muqtazi h.; talib h. ya talab k.

The offence of murder calls for the extreme penalty of the law—Jurm-i-qatl-i-'amd ke liye woh gayat darje ki saza chahiye jo mahkuma-i-qanun ho.

To call for an explanation—Kaifiyat talab k.; kisi bat ke mufassal halat ka daryافت k.

To call for an information—Istisrar k.; hal daryافت k.; koyi bat puchhna.

To call forth—Kam mein lana.

To call forth all the faculties of the mind—Dil ki kul quwwaton ko kam mein

To call in (a)—Pher lena; samet lena; wapas kar-lenā—jaise qarz diye huye रुपये. Wusul k.—jaise zar-i-yaftani ya'ni woh रुपये jo kisi ke zimme baqi hon.

(b) Bulā-kar ekattaha k.; jam' k. ya batorna; jam' (yakja) hone ke liye kahnā.

To call in friends—Doston ko yak-ja ya jam' k.

(c) Kisi se madad chahna (inat ki darxwast k.).

To call off (a)—Bulā lena. *To call off* workmen from their employment—Mazduron ko kam par se bulā lena. [dusri taraf mukhatab kar-d.

(b) Pher d.; dusri taraf mukhatab kar-d. *To call off* the attention—Tawajjuh ko

To call out—Larne ke liye bulana; lahkarna; talab-i-jang k.; kam karne ke liye bulana.

To call over—Ek ek karke tartīb se pukārnā; kisi fibrīst ko nām ba nām parhnā; jo nām fibrīst par charhe hoñ unko ism-wār (nām ba nām) pukārnā.

To call up (a)—K̄hayāl yā yād k. *To call up the image of a deceased friend*—Kisi aise dost kī sūrat ko yād k. jo margayā ho.

(b) Kām yā 'aṇāl meñ lānā k̄hawāl mubāhase ke liye pesh k.

To call up a bill before a legislative body—Kisi qānūn ke musawwade ko bahs ke liye wāzi'īn-i-qawānūn ke majma' meñ pesh k.

To call to mind—Yād k.; k̄hayāl meñ lānā; chetnā.

Call, v. i. 1.—Zor se yā ba-āwāz-i-baland bolnā; chillā uṭhnā; kisi se uskā nām lekar kuchh kahnā; nām lena.

☞ Sometimes with *to*.

2.—Ṭhaharnā par qiyām ke irāde se nahīn; thoṛī der tak yā zarā sā ṭhahar-jānā; thoṛī der ke liye milne ko jānā; rawā-rawī kī mulāqāt k.

To call on a person at his house—Kisi se milne (mulāqāt karne) ke liye uske ghar jānā. [rupaye māṅgnā.

To call on, or upon—Dain kā mutālaba k.; adā-i-zar kī darḳhwāst k.; qarḳ ke

Call, n. 1.—Zabānī talab yā bulāhaṭ; āwāz dekar talab k. yā bulānā.

He will not come at a *call*—Ek martaba ke bulāne se woh na āyegā.

2.—Mutālaba; taqāzā; chāh; māṅg; talab; koyī 'ām da'wā yā mutālaba.

Listen to the *calls* of justice or humanity—Taqāzā-i-ma'dīlat yā bashariyat par tawajjuh kar.

3.—Pesha; shagl.

☞ "In this sense, *calling* is generally used." *Webster*.

4.—Thoṛī der kī mulāqāt; rawārawī kī mulāqāt.

To make a call—Kisi se thoṛī der ke liye milne ko jānā.

To give one a call—Dam bhar ṭhahar kar kuchh bāt chīt kar-lenā; kisi se k̄hafīf si guftgū kar-lenā.

Call of the house—Majma'-i-wāzi'ān-i-qawānūn meñ meinbaron kā nām ba nām pukārnā tāki ma'lūm ho-jāe ki kaun maujūd nahīn hai yā kisi aur maqsad se āisā k.; jo shaḳhs nām-zad kiye gaye hoñ unse jawāb lene ke liye unkā nām lekar pukārnā.

Calligraphy, n. K̄hush-navīsī; k̄hush-k̄hatī; qalam (tahrīr yā likhāwaṭ) kī safāyī yā 'umdagī.

Calling, n. 1.—Nām lenā yā bulānā; majma'-i-wāzi'īn-i-qawānūn meñ jawāb ke lene kī garaz se nāmon ko silsila-wār parhte yā pukārte jānā.

2.—Ma'mūlī pesha yā shagl; roz-gār; kām kār-o-bār yā kām-dhām.

3.—Woh log jo ek hī pesha ya kām karte hoñ; ashk̄hās-i-ham-pesha.

Calm, a. 1.—Sākin; mutaharrik nahīn—jaise hawā; jab tūfān na ho yā tez hawā na chaltī ho.

A *calm* day—Jis dīn tūfān yā tez hawā na ho (hawā meñ bastagī ho).

2.—Josh meñ nahīn; jab talātum na ho; jab lahreñ uṭhtī na hoñ; gair-mawwāj.

A *calm* sea—Bahr-i-gair-mawwāj; samundar kī woh hālat jab usmeñ lahreñ uṭhtī na hoñ (jab woh mauj-zan na ho).

3.—Kisi josh-i-tabī'at kī wajh se pareshān nahīn; gair-muztar; jis-

meñ kisi tarah kâ tarang yâ wâl-wala na ho; mutmayin; jam'iyat-i-khâtir r. w.; pareshân nahîn; sâkin; mujtama'; dhimâ.

Calm, n. Sukûn; qarâr; sannâtâ; harakat josh-o-kharosh yâ pareshânî kâ na h.; ârâm; sulh; amn; chain.

☞ "Applied to the elements or to the mind and passions." *Webster.*

Calm, v. t. Sukûn yâ qarâr kî hâlat meñ kar-d.—jaise arba'-anûsir ko; thaudhâ dhimâ sâkin khâmosh yâ bâ-sulh kar-d.—jaise dil yâ uske josh-o-kharosh ko; be-qarârî pareshânî iztirâb yâ walwale ko dūr kar-d.

Calmly, ad. Chup-châp; âhistagî se; bilâ shiddat yâ shor-sharâbe ke; bilâ iztirâb yâ pareshânî ke; be tûfân ke; bē josh-o-kharosh; sukûn yâ khâmoshî ke sâth.

Calmness, n. 1.—Sukûn; qarâr; sannâtâ; zor yâ shiddat kâ na honâ.

☞ Applied to the elements.

2.—Dil mizāj yâ tabi'at kâ qarâr ke sâth rahnâ; jam'iyat-i-khâtir yâ dil-jam'i; dhiraj yâ dhimâ-pan; dil meñ josh kâ na rahnâ; mizāj meñ barhamî kâ na ânâ (uskâ barham na h.).

Calumniate, v. t. Jhūth tuhmat lagānā yâ jānbūjh-kar bad-nām k.; kalank lagānā; buhtān lagānā; kisi ko kisi qusūr jurm yâ kisi ilzām kî bāt kâ jhūth anr dīda-o-dānista muttahañ k.

Calumniate, v. i. Bad-nām karne ke liye kisi kî nisbat burî burî khabaren phailānā; qusūr yâ jurm ke jhūthe jhūthe ilzām 'amadan 'aid k.

Calumniation, n. Kisi shakhs kî nisbat is gūraz se kisi qusūr yâ jurm kî jhūthî tuhmat yâ uske qaul-o-fi'l kâ jhūthā izhār kî uskî nek-nāmî meñ futūr parē; ittihām-i-darog; buhtān; iftirā; jhūthā ilzām.

Calumniator, n. Jhūthî tuhmat lagāne w.; woh shakhs jo jānbūjh-kar kisi ko kisi qusūr yâ jurm kâ jhūth muttahañ karē yâ bad-niyatî se uskî nisbat galat khabaren phailāye; muftarî; namuām.

Calumnious, a. Tuhmat-āmez; jisse jhūthî tuhmat pāyî jāe; nek-nāmî ke liye muzir; mutahattik; buhtān se bhārā huā.

Calumny, n. Ittihām-i-darog; woh jhūthā ittihām jo kisi kî bad-nāmî ke liye jānbūjh-kar yâ 'adāwatan lagāyā yâ zāhir kiya jāwe; buhtān; iftirā; jānbūjh-kar aise wāq'iat kâ jhūth bayān k. jinse kisi kî hatk ho; nuqsān pahunchāne kî gūraz se dūstre kî nisbat kisi qusūr yâ jurm kî jhūthî tuhmat jānbūjh-kar yâ 'adāwat kî rāh se lagānā.

Camp, n. 1.—Woh zamīn yâ maqām jahāñ kisi lashkar ke khīme nasb kiye (gāre) jāen; mukhaiyam; khaima-gāh; chhāwnî; parāw; kāmpū; lashkar-gāh.

2.—Dere khāime wagaira jo fauj ke ārām ke liye qā'ide se nasb To pitch a camp—Dere khāime nasb k.; khīma-zau h.

3.—Woh sab log jo ek maqām par deron khaimon meñ parē (muqim yâ khāima-zau) hon masalan fauj massāh wagaira.

Campaign, n. 1.—Khulā maidān; ek barā qat'-i-arāzî jismeñ pahār wagaira na hon; dasht.

2.—Woh zamāna yâ har baras meñ woh muddat jismeñ koyî fauj maidān meñ rahe 'ām isse ki laṭāyî kî hālat meñ ho khwāh kūch yâ khīme meñ rahne kî hālat meñ; maidān-i-jang meñ 'amal-i-jangî kâ barābar silsila.

Campaign, v. i. Kisi larāyī ke qāim rahne ke zamāne meñ k̄hidmat bajā lānā (mulāzamat yā naukarī k.).

Campaigner, n. Jisne muta'addid larāyion meñ fauj meñ naukarī kī ho; purānā sipāhī; woh sipāhī jo bahut sī larāyian larā ho.

Can, v. i. 1.—Sakuñ; salāhiyat r.; kāfi quwwat yā jisimānī tāqat r.

One man *can* lift a weight which another *can* not—Ek shakhs ek waznī yā bhārī chiz ko uṭhā saktā hai hālānki dūstre shakhs se woh uṭh nahiñ saktī.

2.—Zarī'a yā woh bāteñ rakhnā jisse kisi amr ke anjām kī salāhiyat hāsil ho (koyī bāt ho-sake).

I will lend you a thousand rupees if I *can*—Agar mujh se ho-sake (mujhe wasīla ho) to tumheñ ek hazār rupaye qarz dūngā.

3.—Mumkin h.; ho-sakuñ; haiyiz-i-imkān meñ h.

Ho *can* it be? Yah kaise ho-saktā hai? Yah bāt kyūñkar mumkin hai?

4.—Kāfi dili quwwat rakhnā.

A man *can* restrain his appetites, if he will—Agar insān chāhe to woh apne nafs-i-amnāra ko rok saktā hai.

5.—Wājib yā jāiz ikhtiyār yā haq r.; kisi imtinā'-i-wāqī'i se barī rahnā; kisi qism kī rukāwat na r.

6.—Aslī quwwat yā salāhiyat r.; kisi hālat ko qabūl kar-saknā; qudratī qawānīn aur tartīb ke zarī'a khwāh hukm-i-Ilāhī kī wajh se ek hālat se tabdīl hokar dūsrī hālat meñ ho-jānā.

7.—Kāfi tāqat salāhiyat dil kī mazbūti yā sabr wagaira r.

He *can* not bear reproof—Woh jhīrkī bardāshht nahiñ kar-saktā (use jhīrkī kā tahammul nahiñ hai).

8.—Zarūri wāqifiyat tajriba yā hunar r.

9.—Irāde yā khwābīsh meñ isqadar mazbūti r. kī qabāhat rukāwat taklif' yā koyī aur i'tirāz raf' ho-sake.

10.—Kāfi gunjāish r.

That vessel *can* not hold the whole quantity—Us bartan meñ kul miqdār kī gunjāish nahiñ hai.

Canal, n. Nahr; mujrā-i-āb.

It is chiefly applied to artificial cuts or passages for water, used for transportation; whereas *channel* is applicable to a natural water-course." *Webster*.

Canal irrigation—Āb-pāshī-i-nahr yā nahr kī āb-pāshī.

Cancel, v. i. 1.—Qalam-zad k.; kisi nawishte kī satroñ par is taraf se ustaraf (āfī) lakīreñ khīñch-kar unko bigār-denā; miṭā d.; kāṭ d.

2.—Bātil rad yā faskh k.; mustarad yā mansūkh k.; nā-jāiz yā nā-qābil-i-nafāz qarār d.; ka-l'-adam kar-d.; bāqī yā qāim rahne na d.

To *cancel* a deed—Kisi dast-āwez ko bātil yā rad k. (use nā-jāiz yā nā-qābil-i-nafāz qarār d.).

Cancellation, n. (Law.) Tansikh; mansūkhī; istirdād; kisi dastāwez kī 'ibarat ko salibi khat khīñch-kar kāṭ d.

Candid, a. 1.—Wājib; munsifāna; bilā jānib-dārī.

A *candid* view, or construction—Wājib yā munsifāna rāe khwāh ta'bir.

2.—Jismen nā-wājib mailān na ho; sachāyī aur insāf ke mutābiq rāe qāim karke tajwiz karne par māil; jo bilk jānib-dārī aur ta'assub ke bāton par libāz aur unkī nisbat tajwiz karne par rāgib ho; jismen jānib-dārī ta'assub yā kīna na ho; sachchā; imān-dār; munsif-mizāj; gair-jānib-dār; kharā.

Candidate, *n.* Ummedwār; woh shakhs jo kisī 'uhde wagaira kā khwā-hān yā sāl ho; kisī ri'ayat kā tālib yā khwāst-gār; woh shakhs jo kisī 'uhde yā mausab ke liye apnī tayīn ummedwārāna pesh kare yā jo kisī mausab wagaira ke liye tajwiz yā muntakhab kiya jāe.

Candidly, *ad.* Bilā makr wa riyā ke; be banāwat ke; sāf-dilī yā safāyī-i-qalb se; sāf-sāf; sachche dil se.

Candidness, *n.* Dil kī safāyī; kharā-pan yā kharāyī; wujūb yā wājibiyat.

Candied, *p. a.* Qand-āmez; jismen qand lapetā ho; jo misrī milākar rakkhā jāe yā jismen misrī ke tukre lapete ho; chini men pāgā huā yā jismen chini lagāyī gayī ho. [āti hai; sham'.

Candle, *n.* Charbī yā mūm wagaira kī battī jo raushanī ke kām men

Candle-holder, *n.* Woh shakhs jo sham' pakre; woh shakhs jo dūse ko madad denē ke siwā kisī aur kām kā na ho. [jale; diyā bale.

Candle-light, *n.* 1.—Sham' kī raushanī; sham' ke jalne kā waqt; chirāg

Come at candle-light—Chirāg jale āo.

2.—Jis qadar mom wagaira kī battiyān raushanī ke liye darkār yā ek waqt-i-khās par usī gharaz se matlūb ho.

Candle-stick, *n.* Sham'-dān.

“Made in different forms and of different materials.” Webster.

Candle-waster, *n.* Battiyān jalāne yā zāi' k. w.; jo rāton ko der tak sham' jalī-kar likhā-parhā kare yā aubāshī men masrūf rahe; fuzūl-kharach.

Candour, *n.* Sāf-dilī; insāf-pasandī; be-riyāyī yā gair-muta'assibī; sachāyī; kharā-pan yā kharāyī.

Candy, *v. t.* 1.—Chini men pāgnā yā murabba banānā.

2.—Chini ko galā-kar billūr se dāne banānā yā jamānā.

Candy, *v. i.* 1.—Tabdil ho-kar misrī kī sūrat kā ho-jānā.

2.—Misrī ban-jānā yā uskī tarah ho-jānā.

Candy, *n.* 1.—Qand; misrī.

2.—Qand misrī chini yā shakar kā pāg khwāh murabba.

Cane, *n.* 1.—Bāns; bed beht yā bet; ūkh nai-shakar gannā yā pauḍhā.

2.—Bāns lakṛī yā kisī aur chiz kī chharī jo ṭahalne men kām āti hai.

Cane, *v. t.* 1.—Bed yā chharī se mārṇā; mārṇā.

2.—Beht se banānā yā beht lagānā; bet se bunnā.

Cane-mill, *n.* Ūkh (ganne) perne kā kolhū.

Cantonment, *n.* Chhāwnī; kamp yā kampū; shahr kā woh hissa jo fauj ke qiyām ke liye maḥsūs ho.

Canvas, *n.* 1.—San yā paṭue kā motā kapṛā jo khaimon yā jahāz ke pālon ke banāne yā aur kāmōn men ātā hai; kirmich; vilāyati ṭāṭ.

2.—Pāl; bād-bān.

Canvas, *v. t.* 1.—Chhān k.; khūb jāchnā; baṛī joyāyī yā taftish k.

2.—Bahs yā mubāhasa k.

3.—Darkhwāst karte phirṇā; kisī amr kī darkhwāst men ohāron taraf ghūmnā yā khāk chhānnā.

Cap, n. 1.—Ṭopī; tāj; kulāh.

2.—Afsar sar-khail yā sab ke ūpar; sabse barā nihāyat barā yā barā hī.

“Thou art the cap of fools.” *Shak.*

Tū be-wuqūfōn kū sar-khail yā barā hī be-wuqūf hai.

3.—Koyī shai jo sūrat haiat yā faide men ṭopī sī ho.

Cap, v. t. 1.—Sirā yā kanārā chhipā d.; kisī ke ūpar kuehh phailā d.

2.—Ṭopī utār lenā.

3.—Pūrā k.; takmila k. yā takmīl ko pahuñchānā; had yā intihā ko pahuñchānā; khātima kar-d. yā khātīme ko pahuñchānā.

To cap verses—Būri bāri se aisi baiteñ (aise ash'ar) pahñā jinke shurū' men koyī khūs barf ho; baitā-bahs yā bait-bāzi k.

Capability, n. Liyāqat; haisiyat; qābīliyat; salāhiyat; isti'dād.

Capable, a. 1.—Kisī shai kī salāhiyat liyāqat yā qābīliyat r. w.; jo koyī bāt kar-sake yā uske karne ke lāiq yā qābil ho; kisī amr ke liye munāsib yā uskī munāsabat r. w.; kisī amr kī gunjāish r. w.; jismeñ kisī amr kā tahammul ho; jismeñ kāfī wus'at ho.

Often followed by of.

2.—Zihnī quwwat r. w.; zahīn; fahīm; jiskī tabī'at wasī' ho; jismeñ bātoñ ke samajhne kī quwwat ho; zī-liyāqat; qābil; lāiq; fāiq; kisī amr ke liye zihnī qābīliyat r. w.; qānūn ke rū se mujāz.

Capacious, a. 1.—Wus'at yā gunjāish r. w.; wasī'; chaurā; 'ariz; barā; jismeñ bahut kuehh ā yā samā sake; farākh; kushāda; jismeñ barā phailāw ho; lambā-chaurā.

2.—Wasī'; jismeñ khayālāt ko barī gunjāish ho; jismeñ is bāt kī qābīliyat yā salāhiyat ho ki bātoñ kā khayāl dūr tak kar-sake; tang nahīn; khulā huā.

A capacious mind—Wasī' tabī'at.

Capacitate, v. t. Lāiq k.; qābil k.; kisī amr kī salāhiyat paidā k.

Capacity, n. 1.—Gunjāish; wus'at; samāyī; zarfiyat; phailāw; kushādagī; lambāyī-chaurāyī.

2.—Haisiyat; zāhiri hālat; pesha; shagl; rozgār.

In the capacity of—Kisī haisiyat se.

[ikhtiyār ke rū se.

In an official capacity—Haisiyat-i-mansabī se; 'uhdādār kī tarah yā 'uhde ke

3.—(Law) Woh liyāqat yā salāhiyat jo qānūnan 'umr sukūnat yā fahm wagaira ke lihāz se kisī kām ke karne ke liye darkār ho masalan kisī mansab par qāim rahne yā mu'āhadāt khwāh wasiyat wagaira ke karne ke liye.

An idiot has not the capacity to incur a legal obligation—Paidāishī ahmaq (muḡhabbāt-i-fitrī) koyī mu'āhadā i-qānūnī nahīn kar-saktā.

A minor's capacity to contract debts is open to great doubt—Yah bāt nihāyat mushtabah hai ki nū-bālig qarz le-saktā hai yā nahīn.

4.—Zihnī quwwat yā qābīliyat; liyāqat; samajh-būjh; fahm; idrāk; 'aql yā fahm kī rasāyī yā pahuñch.

CAPIAS, n. [Lat.] (Law) Woh hukm-nāma-i-'adālat jiske rū se ahl-i-kār-i-mujāz ko us shakhs kī giriftārī kā hukm diyā jāwe jiskā nām usmeñ mundarj ho.

Capital, a. 1.—Jiske pādāsh yā 'iwaz meñ sar yā jān jāwe; jo qābil-i-sazā-i-maut ho; jiske badle phānsī yā qatl ho.

✓ **A capital offence**—Jurm-i-qābil-i-sazā-i-maut; woh jurm jiske badle meñ mujrim ki jān jāwe (woh phānsī pāwe yā aur tarah par halāk kiyā jāe).

✓ **A capital offender**—Mujrim-i-qābil-i-sazā-i-maut; woh shakhs jo aise jurm kā murtakib ho jiskī sazā phānsī wagaira ho.

✓ **A capital punishment**—Sazā-i-maut; phānsī ki sazā.

2.—Bahut yā nihāyat hi 'umda; afzal; khās; waq'at meñ awwal; barā; 'azim yā aham.

Capital stock—Kisi tijarat ki kampanī yā jamā'at kā sarmāya; woh rupaye jo kār-khāna-i-shirakati ke sarmāya-i-mushtaraka ke qāim hone ke liye har ek sharik de; rupaye jo koyī mahājan saudāgar yā kār-khāna-dār apne kār-o-bār meñ lagāye.

Capital, n. 1.—Dāru-s-saltanat; dāru-l-khilāfat; rāj-dhāni; kisi saltanat yā riyāsat kā khās shahr.

2.—Rupaye jo tijarat wagaira meñ naf' ke liye lagāye jāen; jam'; sarmāya; asl; pūnjī.

Capitalist, n. Sarmāya-dār; woh shakhs jiske pās bahut sā māl ho aur use woh kār-o-bār meñ lagāye ho yā lagā sake; pūnjī-wālā; woh shakhs yā māl-dār shakhs jiske rupaye kisi tijarat wagaira meñ lage hon.

Capitalize, v. t. Rupaye wagaira tijarat wagaira meñ lagānā.

Capitally, ad. 1.—Aisi tarah par ki jān kho jāwe.

The murderer has been punished *capitally*—Us khūni (qātil) ne sazā-i-maut (phānsī) pāyī hai.

2.—Nihāyat 'umda tarz par; barī 'umdaḡi se; khusūsiyat ke sāth.

Capitation, n. 1.—Sar ke hisāb se gintī; mardum-shumārī.

2.—Woh mahsūl jo fi sar yā fi kas lagāyā jāe.

Capitulate, v. i. Kisi fauj yā qal'a ke sipāhiyon kā jo muhāsare meñ hon dushman se 'ahd-o-paimān ho-jāne ke ba'd uski itā'at kā qabūl kar-lenā.

Capitulation, n. 1.—Sharāit yā qaul-o-qarār ke tai pāne par dushman ki itā'at kā qabūl k. [mundarj hoñ.]

2.—Woh wasiqa jismeñ dushman ki itā'at ke qabūl karne ki sharteñ **Caprice, n.** Kisi wahm yā khayāl ki wajh se tabi'at rāe yā kār-rawāyi ke tariq kā daf'atan badal jānā; dil meñ yakāyak kisi bāt kā ā-jānā; rāe yā mizāj kā yakāyak badal jānā; koyī khās qism kā wahm yā khayāl; talawwun-mizāji.

Capricious, a. Talawwun-tab'; waswāsi; jo daf'atan badal jāe; jisko sabāt na ho; mutalawwin; khayāl-parast; jismeñ tabādala huā kare; jo apni rāe ko yakāyak tabdīl kar-de yā jismeñ rāe yā irāde kā tazalzul ho; tabādala-pazīr yā badaltā huā.

Caption, n. (Law) Woh 'ibarat jo kisi band-i-kamishan yā izhār wagaira par is mazmūn se likhī jāti hai ki fulān waqt aur fulān maqām par aur fulān hākim yā 'adālat ne us kamishan ko ta'mīl yā izhār ko qalam-band kiya aur isi qism ki dūsrī 'ibarat jisse us fīl ko jawāz-i-qānūni hāsīl ho.

Captious, *a.* 1.—'Aib-jo; harf-gīr; jo 'aib nikālā yā i'tirāzāt pesh kiyā, kare; khuchrī yā hujjatī; naqs nikālne par māl.

. A *captious* person—Woh shakhs jo 'ādatan naqs nikālū kare; khuchrī yā hujjatī shakhs.

2.—Jo phaṁsāne (uljhāw meṁ ḍālne) kī nazar se banā ho.

A *captious* question—Aisā suwāl jisse suwāl karne wāle kā yah mānshā ho kī masūl-ilāih usmeṁ ulajh jāe.

3.—Jo nukta-chīnī yā 'aib-joyī kī nazar se ho.

A *captious* objection—Aisā i'tirāz jo mahz nukta-chīnī kī nazar se pesh kiyā jāe.

Captiousness, *n.* 'Aib-joyī; harf-gīrī; naqs nikālne kī ragbat; i'tirāz yā hujjat karne par dīl kā māl h.

Captivate, *v. t.* Burī 'umdagī yā husn se fareftā yā bas meṁ kar-lenā; fareftā yā maftūn kar-lenā; man ko har yā moh lenā; dil-rubāyī k. yā dil le-lenā; muhabbat yā 'ishq ke phande meṁ phaṁsā d.; 'āshiq banū l.

Captivating, *a.* Dil-fireb; dil-rubā; jismeṁ dil ko fareftā yā apne bas meṁ kar lene kī quwwat ho; jo man ko har yā moh le.

Captive, *n.* 1.—Asīr; qaidī; asīr-i-jang; jise jabr yā hikmat-i-'amālī se dushman larāyī meṁ qaid kar-le.

2.—Jo kisi ke husn yā uskī khūbī se uskā maftūn shaidāyī yā 'āshiq-ho-jāe; asīr; shaidā mubtalā yā giriftār; jiskā man moh yā har liyā jāe; jo muhabbat yā 'ishq ke phande meṁ khūb phaṁs jāe.

Captive, *a.* 1.—Larāyī meṁ qaid kiyā gayā; muquiyad; mabbūs; pā-band; giriftār; phaṁsā huā. [muta'alliq.

2.—Qaid meṁ r. w.; pā-band yā mabbūs r. w.; qaid yā pā-bandī se

Captivity, *n.* 1.—Asīrī; qaid kī hālat; giriftārī; jabriyā yā jang meṁ shikast pakar dushman ke qābū meṁ par jānā; nazar-bandī.

2.—Gulāmī; itā'at; farmān-bardārī.

Capture, *n.* 1.—Giriftārī; jabr ke sāth pakarṇā; dhar-pakar; yakāyak yā dhokhā dekar pakarṇā.

2.—Jo kuchh jabriyā yakāyak yā larāyī meṁ mār-pech se hāth lag-jāe; jo kuchh hāth ā-jāe; gānimat; gārat; lūṭ; yagmā.

Capture, *v. t.* Pakarṇā; giriftār k.; zor-o-zulm se khwāh yakāyak tūt par-kar yā larāyī meṁ dhokhā dekar pakarṇā giriftār k. yā apne qabze khwāh ikhtiyār meṁ kar-lenā.

Carcass, *n.* 1.—Jānwar kī lāsh. [kī nazar se hotā hai.

2.—Jism; badau. Is ma'nī kā isti'māl sirf biqārat yā tamaskhur

3.—Kisī bhārī chīz masalan kashtī yā jahāz kā tūtā-phūṭā hissa.

4.—Kisī chīz kā dhānchā yā uske khās khās hisse jo nā-tamām yā be-saje rah jāen.

Card, *n.* 1.—Waslī yā dabīz kāgaz ke ṭukre jiske tāsh (*cards for gaming*) yā mulāqāt ke ṭikat (*visiting cards*) khwāh nawed yā da'wat ke ṭikat shuqqe yā parche (*invitation cards*) banāye jāte haiṁ.

2.—Woh kāgaz jispar qutub-numā ke jawānib bane rahte haiṁ.

Cardinal, *a.* Khās; aslī; afzal; nihāyat aham; kalān; barā; ā'zam; akbar.

Care, *n.* 1.—Fikr; ta'alluq-i-khātir; andesha; burāyī ke khauf se kisī qadar dīl sadma; kisī bāt kā dīl par bojh; taklif.

2.—Ihtiyāt; nigṛānī; khabar-gīrī; kisi bāt ko dekhte rahnā; tawajjuh; lihāz; hifāzat kī nazar se kisi bāt kā khayāl; khabar-dāri.

Take care of yourself—Apnī ihtiyāt rakkho; apnī hifāzat kā khayāl rakkho yā apne ko bachāye raho.

3.—Ihtimām; nigah-bānī; sipardagī; hifāzat aur bihtari ke liye kisi kī zīmna-dāri.

He was under the care of a physician—Woh ek tabīb ke ser-i-hifāzat thā.

4.—Woh shai jiskī nisbat dil ko ta'alluq ho yā jiskā khūb lihāz aur khayāl rakkhā jāe.

Care, *v. i.* Fikr yā parwā r.; ta'alluq yā ta'alluq-i-khātir r.; khayāl yā lihāz r.; kisi bāt par yā kisi shai kī jānib dil kā māl k.; chāhnā; dil meñ lānā.

☞ "With *for* before a noun, and *to* before a verb." Webster.

Career, *n.* 1.—Woh maidān jismeñ bāzī lagākar yā muqābale ke taur par daṛ ho; woh zamīn jispar log daṛeñ.

2.—Daṛ; tez daṛ; harakat meñ 'ujlat.

3.—Kār-rawāyī kā 'ām silsila; kār-rawāyī kā tarīq; tarz-i-kār-rawāyī; daur; woh zamāna jismeñ koyī kār-rawāyī kī jāwe yā koyī kār-rawā rahe.

Careful, *a.* 1.—'Āqibat-andesh; āyinda kī fikr yā ihtiyāt r. w.; kisi shai ke qiyām aur uskī muhāfazat kā khayāl r. w.; bedār; chaukas; muhtāt; khabar-dār; hoshyār; baṛī ihtiyāt r. w.

☞ Generally followed by *of*.

2.—Mutaraddid; fikr-mand fikr se bharā huā yā mutafakkir; kisi soch andeshe yā khauz meñ parā huā.

Carefully, *ad.* 1.—Fikr yā soch ke sāth; aisi tarah par ki usse izbār-i-fikr ho; taraddud se yā taraddud ke sāth.

2.—Ihtiyāt khabar-dāri yā tawajjuh se; hoshyārī se; 'āqibat-andeshī se; dhyān dekar; gaur ke sāth; jī lagākar; dil-dihī se.

Carefulness, *n.* Ihtiyāt; khabar-dāri; chaukasi; hoshyārī; fikr; 'āqibat-andeshī; burāyī se bachāw yā hifāzat kī fikr.

Careless, *a.* 1.—Be-fikr; be-parwā; be-khabar; gāfil; 'adam-mutawajjih; lā-parwā; ihtiyāt ta'alluq yā khayāl na r. w.

☞ Followed by *of* or *about*.

2.—Fikr yā andeshe se barī; gair-mutaraddid; khush; mahzūz.

3.—Jo kuchh be-ihtiyātī se kiya yā kahā jāe; jismeñ soch-bichār (gaur-o-taammul) na ho.

4.—Jismeñ san'at ko daḥl na diyā jāe.

Carelessly, *ad.* Be-ihtiyātī se; be-parwāyī se; gāflat ke sāth yā gāfilāna; be-fikrī se yā bilā-ta'alluq-i-khātir.

Carelessness, *n.* Be-ihtiyātī; be-fikrī; nā-tawajjuhī; be-parwāyī; gāflat.

Caress, *v. t.* Muhabbat pyār yā mihrbānī se pesh ānā; pyār se gale lagānā; muhabbat kī nazar se chhātī se lagānā; chumkārā; pyār k.; dulārā yā dulār k.

Caress, *n.* Pyār; dulār; muhabbat kā qaul yā fīl; muhabbat se ham-āgosbī yā gale lagānā; chumkār; puchkār.

Cargo, n. Jahāz kā bojh yā bār-i-jahāz; māl-o-asbāb saudāgarī kī chīzeñ yā jo kuchh jahāz par jāe; bojh; bār.

☞ Applicable "to goods only, and not to live animals or persons."

Burrill-Webster.

Carnage, n. 1.—Halāk kiye huye jānwaron kā gosht, [yā qatl-i-'ām.

2.—Kusht-o-khūn; kasrat se ādmiyon kī halākat; khūn-rezī; qatl

Carnal, a. 1.—Nafs-i-ammāra se haz uṭhāne ke muta'alliq; shahwat ke muta'alliq; nafsānī; rūhānī nahīn; jismānī; badanī. [tanāsh-bīn,

2.—Shahwat-parast; nafs-i-ammāra kī pairawī meñ dūbā huā;

Carnal intercourse—Mubāsharat; jimā'; watī.

To have carnal intercourse—Mubāsharat yā jimā' k. To have carnal intercourse against the order of nature—Waz'-i-fitri ke khilāf watī (jimā') k.

Carnal knowledge (Law)—Mubāsharat; jimā'; mujāma'at; suhbat.

Carp, v. i. Bilā-wajh yā tunuk-mizājī ke sabab se kisī kī malāmat yā 'aib-jayī khwāh harf-gīrī k.; dosh lagānā; naqs nikālūā.

☞ Followed by *at*.

Carpenter, n. Lakṛī kā kām banāne w. yā uskā kāriḡar; makānāt aur jahāz wagaira banāne w.; darodgar; najjār; barhayī.

Carpet, n. 1.—Farsh-i-zamīn; bichhāwan; farsh; darī yā shatranjī; qālin yā gālīcha 'ām isse ki unī ho yā sūṭī wagaira; tāṭ; chāndnī yā jājim.

2.—Musattab yā chauras zamīn jispar ghās jamī ho aur qālin sī hamwār aur mulāim ma'lūm de.

A grassy carpet—Ghās kā takhta yā farsh-i-giyāhī.

To be on the carpet—Zer-i-tajwīz h.; rūbakar h.; pesh h. yā peshī meñ h.; manahā-i-gaur-o-tajwīz h.; pesh-i-nazar h.

Carpet, v. i. Farsh bichhānā; bichhāwan bichhānā yā lagānā.

Carpeting, n. Farsh kā kapṛā sāmān khwāh asbāb; 'umūman farsh-furūsh.

Carriage, n. 1.—Lejānā yā ek jagah se dūsri jagah lejānā yā pahuñchānā.

2.—Koyī sawārī jismeñ pahiye lage hon; gāṛī yā chār pahiye kī gāṛī.

☞ "Appropriately the word is applied to a coach; and carts and waggons are rarely, or never, called *carriages*." *Webster.*

3.—Kisī shai ke lejāne kā kharch; bār-bardārī kā kharch yā bār-bardārī; dholāyī; jo kuchh kisī chīz ke ek jagah se dūsri jagah lejāne meñ sarf (kharch) pare. [chāl-o-chalan.

4.—Chāl; chāl-dhāl; waz'; tarīq; rawish; dhang; atwār; audāz;

5.—Ihtimām; intizām; kisī kām ke anjām yā insirām kā tarīq.

Carrier, n. 1.—Kisī chīz kā lejāne w.; woh shai jo kisī dūsri shai ko lejāe. Qāsīd; paigām-bar; paik; dūt.

2.—Jo shakhs dūsron kā māl-o-asbāb kīrāye par le-jāe yā pahuñchāwe; hammāl; muzdūr; qulī; moṭiyā.

Carrier-pigeon, n. Khat lejāne wālā kabūtar; kabūtar-i-nāma-bar.

Carry, v. i. 1.—Kisī chīz ko ek jagah se dūsri jagah khud uṭhākar yā kisī bār-bardārī ke jāuwar par lād-kar khwāh kisī chhakṛe yā kashtī wagaira par rakḥ-kar lejānā; pahuñchānā.

☞ "Opposed to *bring* and *fetch*, and often followed by *from*, *away*, *off*, *out*." *Webster.*

2.—Hāsil k. ; jīt jānā ; shai-i-maqsūd (matl.b yā mudda'a) ko pā-jānā yā us tak pahuñch-jānā ; pūrā k. ; anjām ko pahuñchānā ; gālib ānā.

To carry a point—Kisī bāt ko jīt jānā ya'nī jis amr kī nizz' ho usmeñ auroñ ke muqābale meñ gālib ānā.

3.—Rakhnā ; dekhlanā ; zāhir yā numāyān k. ; ba-asbāb-i-zāhir h. ; dalālat k. yā kisi amr par dāl h. ; batlānā ; rakhnā yā shāmil r.

4.—Zamān yā makān (waqt yā jagah) ke i'tibār se wus'at d. (phailānā) yā qāim r.

☞ "Generally with a particle, as *up, on, back, forward, &c.*" Worcester.

5.—Kisī chiz par sañbhāle rahnā yā thām r.

6.—Anjām k. ; insirām k. ; chalānā.

☞ Usually with *on*.

To carry on business—Kām-chalānā yā k. ; insirām-i-kūr k. ; roz-gūr yā kūr-o-bār k. khwāh chalānā.

7.—Tariq iḡhtiyār k. ; chāl chalnā ; rahan yā dhang pakarñā.

☞ With the reflexive pronouns.

8.—Muntaqil k. ; ek khāne safhe yā kitāb se dūsre khāne safhe yā kitāb meñ muntaqil k. (ek se uṭhākar dūsre meñ darj k. likhnā yā charhānā) ; ek mulk se dūsre mulk meñ lejānā.

To carry an account from a day-book to a ledger—Kisī hisāb ko roz-nāme se uṭhā yā muntaqil kar ke pakki bahi par charhānā.

To carry a war from one country into another—Laṛyī ko ek mulk se muntaqil karke dūsre mulk meñ shurū' k.

9.—Kisī shai kā qabza laṛkar hāsil k. (usko sar yā fath k.) ; laṛ-ke jīt lenā. [tahrīk karke āge barhānā.

10.—Āge ko harakat d. yā barhānā ; āge ko chalānā yā rujū' k. ; To carry coals—Taubin kī bāteñ chup-chāp bardāshat kar-lenā ; sadmoñ ko sah yā uṭhā lenā.

To carry coals to Newcastle—Jo chiz jabān ifrāt se ho wahīn usī qism kī aur chizeñ lejānā ; milnat rāegāñ k. (khonā) ; be-fāida yā 'abas sar dukhānā.

To carry off (a)—Dūr lejānā yā uṭhā-kar fāsile par lejānā ; lekar chal-d. yā le-bhāgnā. (b) Halāk k. ; mār-dālnā ; jān lenā. [uṭh-jānā.

To be carried off by sickness—Bimāri meñ mar-jānā guzar-jānā yā jabān se To carry on (a)—Taraqqī d. ; sahārā yā madad dekar āge barhānā ; qāim r.

(b) Karnā chalānā yā jāri r. ; ihtimām yā pairawī k. ; kisi kām meñ lag-kar (masrūf ho-kar) use chalānā.

To carry on trade—Tijārat k. yā jāri r. (usmeñ lagā yā masrūf r.).

To carry through—Āḡhir tak sañbhāle rahnā ; sahārā dekar qāim r. ; chūkne yā dab-jāne na d. ; nibāh d. ; pūr utār d. ; thekūne lagā d. ; beṛā pūr kar-d.

To carry out—Ta'mil k. ; bajā lānā ; takmil ko pahuñchānā ; anjām kar-d. yā anjām ko pahuñchā d. ; kām-yābi ke sāth kar-d. ; pūrā kar-d. ; nibāh d. ; āḡhir tak qāim yā jāri r. ; beṛā pūr kar-d.

Cart, n. Do pahiye kī gāri jise ek ghorā yā do bail khīñcheñ aur jispar galla wagaira yā saudāgarī ke wazūi māl charhā-kar (lād kar) ek jagah se dūsri jagah pahuñchāye jāeñ ; chhakrā ; laṛhiyā ; bār-bardāri ke liye do pahiye kī gāri.

Cart, v. t. Gārī larhiye yā chhakre par (uspar lād yā charhā kar) lejānā.
Cartage, n. 1.—Chhakre par lād yā charhākar lejānā.

2.—Chhakre par lejāne kā kirāya yā bhārā; bār-bardārī.

CARTE-BLANCHE, (kart-blansh), (Fr.) 1.—Sāda kīgaz jiske zail meñ kisi kā dast-khat yā dast-khat aur muhr donoñ sabt karke dūse ko is ijāzat ke sith de-dē ki jo jo sharteñ chāhe woh uspar likh le.

2.—Aisi bāteñ jinki nisbat kisi shart ki pā-bandī na ho; ikhtiyār-i-gair-mahdūd; kul ikhtiyār. [gārī-wān.

Carter, n. Do pahīye ki gārī larhiyā yā chhakrā hānkne w.; gārī-bān yā

Cart-load, n. Chhakre kā boj; jituā ek martaba ek chhakre par jā-sake.

Cart-way, n. Rāh jispar chhakre yā aur qism ki gārīyāñ āti jāti yā ā jū sakti hoñ.

Carve, v. t. 1.—Patthar lakṛī yā dūsrī chīz par kūt (tarāsh) kar bel-buṭe phūl-patte wagaira banānā; kanda k.; khodnā; naqsh-o-nigār banānā; kārī chīzōñ par sūrateñ yā shabiheñ tarāsh kar banānā.

2.—Kūt-kar banānā yā dūaliyānā.

3.—Khāne ke waqt gosht ke chhoṭe chhoṭe ṭukre tarāshnū (usko pāre banānā). [hisse ke mutābiq d.

4.—Chun-kar khud lenā yā dūse ko denā; bāṭnā; taqsim k.;

To carve out—Mansūba karke nikālā; soṭh-bichār-kar qāṭh k. yā kisi shai ki tarāh (bunyād) dālnā.

Carve, v. i. 1.—Sang-tarāshi k.; khod yā tarāsh-kar sūrateñ banānā.

2.—Gosht tarāshnū yā kātñā.

23 Followed sometimes by *for*.

To carve for all the guests—Kul mihmānoñ ke liye gosht ke pāre banā d. yā gosht tarāsh d.

Carver, n. 1.—Jo koyī lakṛī yā patthar wagaira ko tarāsh-kar usmeñ kūrī-garī yā zebāish ke kām banāye; sang-tarāsh; hut-tarāsh; kanda k. w.

2.—Khāne ke waqt gosht tarāshne w.

3.—Jo apnī khwāhish ke mutābiq chun-kar le yā auroñ ko de.

4.—Khāne ke waqt gosht kātne ki ek baṛī chhurī.

Carving, n. 1.—Lakṛī yā patthar wagaira ke tarāshne kā si'l yā san.

2.—Sūrat mūrat yā naqsh-o-nigār jo kanda karke banāye jāeñ.

3.—Khāne ke waqt gosht kā tarāshnū yā uskā san.

Case, n. 1.—Woh shai jismeñ koyī chīz dhañṛī ruhe; poshish; khol; gilāf; dhapnā, sandūq peṭī dībiyā wagaira; miyān; khāna; ghar; choṅgā. [meñ ho.

2.—Sandūq aur jo chīzeñ usmeñ hoñ; jisqadar chīz kisi sandūq

Case, v. t. 1.—Gilāf charhānā; khol charhānā; poshish k.; band karne yā mahfūz rakhne ko liye kisi chīz se lapet yā gher d.

2.—Sandūq wagaira meñ rakh-kar band k.

Case, n. 1.—Hāl; hālat; jo kuchh kisi ko sar par pare yā bīte; jo kuchh kisi par guzro yā wāqī' ho; kisi ki khās hālat yā uskā-sarguzasht; kaifiyat; dhang; mājarā; wāqī'a; sūrat.

2.—Bimārī kā kisi ek yā khās shakhs ko h.

[huyī.

There have been no cases of cholera of late—Hāl meñ kisi ko faslī bimārī nahīñ

His case is lamentable—Uskā hāl qābil i-afsoṣ hai; uski hālat par afsos ātā hai.

3.—(Law) Amr-i-nizā'i yā nizā'; amr-i-tasfiya-talab; woh wāqī'at jiumēn kisi amr ki nisbat bahs yā tajwiz ki zarūrat ho.

The case, as stated by the plaintiff's pleader, stands thus—Hasb-i-bayān-i-wakil-i-mudda'i nizā' yā amr-i-nizā'i yā hai.

The case, as stated by the pleader for the opposite party, does not involve a question of limitation—Jo wāqī'at wakil-i-fariq-i-mukhhlif (sādi) ne bayān kiye un se bahs-i-tamādī qāim nahīn hotī.

4.—(Law) Muqaddama yā muqaddama-i-marjū'n-i-'adālat; nālīsh yā nālīsh-i-mutadāira-i-'adālat; da'wā; istigāsa; mu'āmalā.

A session case—Muqaddama-i-seshan; muqaddama jo 'adālat-i-seshan ki tajwiz ke qābil ho. [dama-i-qābil-i-tajwiz-i-majistret.

A magistrate's case—Muqaddama jo majistret ki samā'at ke lāiq ho; muqad-

A cognizable case—Muqaddama-i-qābil-i-dast-andāzī yā samā'at; jis mu'āmalā meñ dast-andāzī yā samā'at ho-sake.

A non-cognizable case—Muqaddama-i-nā-qābil-i-dast-andāzī yā samā'at; jis muqaddame meñ dast-andāzī na ho-sake yā jo samā'at ke lāiq na ho.

A summons case—Muqaddama-i-qābil-i-ijrā-i-saman; muqaddama jismeñ saman jāri ho-sake.

A warrant case—Muqaddama-i-qābil-i-ijrā-i-wāranṭ; muqaddama jismeñ giriftārī kī hukm-nūma jāri ho-sake.

A bailable case—Muqaddama-i-qābil-i-zamānat; jis muqaddame meñ mulzam kī zamānat qānūn ho-sake.

A non-bailable case—Muqaddama-i-nā-qābil-i-zamānat; aisā muqaddama jismeñ mulzam zamānat par chhūṭ na sake.

To open a case—Ibtidā'i peshī meñ muqaddame ke hālāt bayān kar-d.

To close a case—Muqaddame ko khatm kar-d.

To state a case—Muqaddame ke hālāt mufassal bayān k. [meñ likh di-jā.

Action on the case (Law)—Woh nālīsh jismeñ kul wajah-i-nālīsh 'arzī-da'we Case stated or agreed on (Law)—Wāqī'at ki tahriri kaifiyat jise fariqain taslim karke 'adālat meñ is garaz se pesh karen ki jo qānūnī bahs un wāqī'at se paidā ho uskā faisala ho-jāe.

In case—Dar-sūratē ki; dar-hāle ki; agar aisā ho yā wāqī' ho; mabādā; ahyānan; kūsh; shāyad; ba-sharte ki; us sūrat meñ ki.

To be in good case or in case—Moḥ-tāza h.; taiyār h.; hāth pair se sijil h.; badan kī bharā h.; farbh h.

☞ “Applied to beasts but not to men, except in a sense rather ludicrous.” Webster.

Put the case—Farz kar-lq ki fulān amr kī wuqū' ho; mān lo kī aisā ho.

Cash, n. Naqd yā naqdī; zar-i-naqd; rokaṛ; rok; sikka; paisā rupayā yā ashrafī.

☞ “Sometimes also applied to bank-notes, drafts, bonds, or any paper easily convertible into money.” Webster.

To pay in cash—Zar-i-naqd adā k.; naqd d.

☞ “Opposed to payment in goods, commodities, or labour, as in barter.” Webster.

Cash, v. t. Rupaye se tabdīl k. yā badal kar zar-i-naqd kar-lenā; kḥurda k. bhunānā yā torānā; loṭ wagaira ke badle meñ rupaye d.

Cash-account, n. Naqdī hisāb; woh hisāb jismeñ naqd ke siwā aur kisī chiz kā jam'-kharch na kiyā jāe; rupaye paise ke len-den yā uski maujudāt kā hisāb; rokar kā hisāb.

Cash-book, n. Rokar-bahī; woh hisāb kī kitāb jismeñ rupaye paise (zar-i-naqd) kā jam'-kharch ho.

Cash-credit, n. Apnī zamānat khwah kisī kafālat par bank se rupaye ke lene kā istihqāq.

Cashier, n. Tahwīl-dār; khazānchī; rokariyā; fota-dār; sarkār; woh ahl-i-kār jiske zimme zar-i-naqd rahe yā jo kisī bank yā mahājani koṭhī ke bahī-khāte aur jam'-kharch kī nigrānī kare.

Cashier, v. t. 1.—Mulāzamat yā suhbat se kharij bar-taraf yā kanāre kar-d.; mauqūf kar-d.; nikāl d.

2.—Nā-manzūr kar-d.; rad k.; bātil qarār d.

3.—Kisī fauji afsar ko uskā kamishan mansūkh karke 'uhde se ma'zul (mauqūf) kar-d.

Cash-keeper, n. Jiski tahwīl meñ rupaye paise hon; tahwīl-dār; rokariyā.

Cast, v. t. 1.—Pheñknā; dālnā; uchhlānā; hāth yā kisī kal ke zor se pheknā; dhakel d.; zor se āge ko haṭā kar girā d.; jhoṅk d.

2.—Dālnā phernā yā mukhātab k.—jaise nazar yā chitwan.

3.—Zamīn par girā d. yā patak d.—jaise kushti-bāzī meñ.

4.—(Law) Kisī muqaddama-i-diwānī meñ maglūb k. yā harā d.; kisī muizām ko mujrim qarār dekar uskī nisbat sazā kā hukm d.; sazā k.

5.—Girā d.; chhoṛnā; jhāṛnā

Trees cast their fruit—Darakht apne phal girā dete haiñ. A serpent casts his skin—Sēp kehlī chhoṛtā yā girātā hai.

6.—Dālnā yā girānā.

To cast anchor—Langar dālnā; langar girā-kar jahāz ko ṭhahṛā r.

7.—Pheñknā yā dālnā—jaise pāsa yā qur'ā. [rad kar-d.

8.—Be-kār samajh-kar pheñk d.; nikammā karke kanāre kar-d.;

9.—Dālnā.

To cast into prison—Zindān meñ dālnā; qaid yā mahbūs k.

10.—Galaba d. yā gālib kar-d.; barhā d.; afzal bartar yā murrajjah kar-d.; rāe dekar kisī ke haq meñ kasrat-i-rāe kar-d. yā uski taraf ziyāda logon ko jhukā d.

To cast the balance in one's favour—Kisī kā palla bhāri kar-d. (usko auron par bartari galaba yā tarjih d.).

11.—Sānche meñ dhāl-kar banānā; dhālnā; kisī shakl kā banānā; kisī namūne ko mutābiq banānā.

12.—Phailānā; pahuñchānā; paidā k.; denā; dālnā.

To cast light upon a subject—Kisī mazmūn ko wazāhat d. yā uske hālāt ko munkashif k. (kholnā). To cast a luster upon posterity—Nasl ko buzurgi d. (uspar raushanī phailānā yā asar-i-nek pahuñchānā).

13.—Hisāb k.; shumār k.; hisāb ke qā'ide se daryāft k.

To cast one's nativity, or a horoscope. Cf. To calculate one's nativity, below Calculate.

14.—Ta'dād-i-majmū'i ke daryāft ke liye mukhtalif raqmon ko ekaṭṭhā k.; joṛnā; ṭhik d.; mizān d.

To cast accounts—Hisāb jorñā (lagānā phailānā yā karnā).

To cast aside—Be-kār yā bū'is-i-taklif samajh-kar k̄hārij bar-taraf rad yā kanāre kar-d.; alag yā dūr kar-d.; nikāl d.

To cast away (a)—Phēnk d.; uṛā d.; phūnk d.; ifrāt se k̄harch karko barbud yā talaf kar-d.; gañwā d.; kisi kām meñ na lānā; muft kho d.

To cast away life—Jān kho yā gañwā d.

(b) Tabāh yā gārat kar-d.—jaise jahāz ko.

[kanāre kar-d.

To cast by—Rad kar-d.; gaffat yā nafrat se k̄hwāh be-kār samajh kar dūr yā

To cast down—Girā d.; shikasta-k̄hātir kar-d.; dil toṛ d.; tabī'at ko pazhumarda kar-d. (udās yā dil-gīr kar-d.).

To cast forth—Kisi band jagah se bāhar nikālñā yā paidā k.; k̄bārij k.

To cast off—Bartaraf k̄hārij yā rūñda kar-d.; haṭā kar dūr yā kanāre kar-d.; nikāl d.; ṭāl d.; garāñ-bār yā bojh samajh-kar dūr kar-d.

To cast out—Bāhar nikāl d.; k̄bārij kar-d.; ghar se bāhar kar-d.; zabān se nikālñā; kahñā yā zabān par lāñā; zābir k.

To cast up (a)—Hisāb k.; shumār k.; lagāñā; jorñā.

To cast up accounts, or the cost—Hisāb lagāñā yā k̄harcha jorñā.

(b) Mī'de se k̄hārij kar-d.; qai kar-d. yā qai karke nikāl yā girā d.

To cast on, or upon—Kisi bāt par hawāla k. yā chhoṛ d.

To cast one's self on—Apni tayiñ kisi par bi-l-kul chhoṛ d.; bi-l-kul munhasir-bi-l-gair (dūse ke tūbi') ho-jāñā.

To cast off copy—Kisi tahrir kā ek hissa is bāt ki tahqiq ko liye chhūpuñā ki agar woh kul tahrir chhūpi jāwe to kisqadar safhe hoñge.

Cast, v. i. 1.—Man meñ phernā; dil meñ sochnā; tajwiz k.; kisi bāt ko ghumā-phirā-kar dil hī dil meñ dekhñā tāki koyi amr munaqqah ho-jāe.

2.—Dhalñā; dhal kar kisi shakl kā ho-jāñā.

3.—Āinṭh uṭhñā; maror khā-jāñā yā maror uṭhñā.

Cast, n. 1.—Phēnkñā; jo chīz phēñki jāe; jis shakl yā hālat se koyi chīz phēñki jāe; phēñkne kā tarīq yā dhang; andākhṭ.

2.—Jis fāsile par koyi phēñki huyi shai jā-pare; tappā; pallā.

3.—Pāse kā phēñkñā yā dālñā; dāw; ittifaq; jokhim.

4.—Sāñche meñ dhālñā.

5.—Kisi chīz ki sūrat yā shakl jo dhalne yā taiyār hone par ho-jāe.

6.—Jo shai sāñche meñ dhālī jāe.

7.—Sūrat; shakl; rang; dhang; saj-dhaj; waz'; tarīq.

8.—Koyi mauqa' yā naf' ki bāt jiskī ummed pahle se na rahī ho.

9.—Āñkh ki harakat yā gardish; chitwan; nazar; kankhiyon dekhñā.

The last cast—Āk̄hīr dāw jismeñ sab kuchh bizi par lagā diyā jāe; kisi bāt ki āk̄hīr koshish jismeñ koyi daqīqa uṭhā na rakkbā jāe.

Caste, n. Zāt; qaum; baran (varn).

A high caste—Sharif barī ū'lā yā ūñchī zāt.

A low caste—Razil chhoṭī yā niñhī zāt.

To lose one's caste—Zāt se k̄hārij ho-jāñā; zāt kho d.

Casting-voice, } n. Kisi jalse yā majma' meñ jab min-jumla arbāb-i-

Casting-vote, } majlis ke nisf logon ki rāe amr-i-tajwiz-talab ke haq meñ ho aur nisf ki khilāf uske aur yah qarār pāyā ho ki jis nisf ki rāe ke sāth mīr-majlis ki rāe ko ittifaq hogā usī par faisala hogā to

us hūlat meñ mīr-majlis yā sadr-nishīn kī rāe ko "casting vote" ya'nī rāe-i-qāti' kaheñge.

The umpire shall have the *casting-voice* in this case—Is muqaddame meñ ear-panch kī rāe par faisala-i-sūlis hogā dar-sūrate kī sūlis bi-l-munāsifa mukhtalifu-r-rāe hoñ ya'nī jin nisf sūlison se ear-panch kī rāe muttāq hogī usī ke mutābiq faisala hogā.

Castle, n. 1.—Qal'a; koṭ; garhī; woh makān jismeñ dushman se bachne kī nazar se qal'n-bandī huyī ho.

2.—Kisī amīr yā shah-zāde kā makān; woh 'alī-shān 'imārat jis-meñ koyī amīr-zāda yā nasl-i-shāhī se sukūnat-pazīr ho.

Castle in the air—Kḥayāl-i-kḥām; kḥayālī mansūba; mansūba yā tajwīz jiskī koyī bunyād na ho; mahz be-asl kḥayāl tajwīz yā mausūba.

To build castles in the air—Aise aise mansūbe k. jo mahz be-bunyād hoñ; kḥayālāt-i-kḥām kiyā k.; kḥayālī pulṭw pakūnā yā mau ko laddū khānā; kḥayāl-parastī k.

Castrate, v. l. 1.—Kḥassī k.; ākhta k.; badhiyā k.; and yā baiza kāṭ l.

2.—Kisī tahrīr ke un ajzā ko nikāl l. yā dūr kar-d. jinmeñ kalimāt-i-fuḥsh hoñ. [kar-d.

3.—Kisī kitāb kā koyī warāq nikāl-kar use nā-mukammal (uāqis)

Casual, a. 1.—Ittifāqī; jiske wā'qī' hone kī ummed pahle se na ho; jiskā wuqū' ittifāqan ho jāe; jo ittifāqiya ho-jāe; jo nāgahān ho-pare.

2.—Gair-ma'mūlī; jo hamesha na hotā ho; muqarrarī yā hamesha kā nahīn; jo kabhī kabhī ho; 'arizī.

Casual expense—Akḥrājāt-i-gair-ma'mūlī yā gair-muqarrarī; jo marārif hamesha na hote hoñ.

Casually, ad. Ittifāqan yā ittifāqan; nāgahān; kabhī kabhī; sanjog se; jān-būjhkar nahīn; dida-o-dānista nahīn.

Casualty, n. 1.—Ittifāq yā amr-i-ittifāqiya; wāqī'a-i-nā-guzīr; hādīsa; aisi bāt jiskī ummed pahle se na rahī ho (jo ittifāqan ho-jāe).

2.—Sadma jo jism ko ittifāqan pahūnch jāwe 'ām isse kī uskā natīja maūt ho yā nahīn; maūt yā dūsri balā jo ittifāqan nāzil ho.

Catalogue, n. Ashkḥās yā ash'yā kī fihrist jo tartīb se yā radīf-wārḥanī ho.

Catalogue raisonné—Kitāboñ kī fihrist jo unke mazmūn ke i'tibār se murattab ho.

Catalogue, v. l. Kitāboñ yā chīzōñ kī fihrist banānā; fihrist meñ likhnā yā uspar chāḥḥānā.

Catastrophe, n. Aisā mājarā jisse kisī shai kā silsila ultā-pulṭā (zer-o-zabar) ho-jāe; aisā wāqī'a jisse kisī shai kā iṭtizām tah-o-bālā ho-jāe; kisī shai kā burā anjām; kisī bāt kā maāl-i-kār jo musibat yā āfat se bharā ho; āfat; balā; musibat.

Catch, v. l. —1. Pakarṇā; hāth se dharnā yā pakarṇā.

2.—Phande yā jāl meñ phaṁsā-kar pakarṇā; phaṁsānā; pakarṇā.

3.—Piehḥā karke pakarṇā.

4.—Pakar lenā; lag jānā—jaise āg kā.

5.—Khush k.; farefta k.; dil-bandī k.; dil lagā l. yā le-lenā; muhabbat ke jāl meñ dāl d.; moh l.; 'āshiq banā l.

6.—Bīmārī-kḥusūsan chhūt wagaira kī bīmārī (amrāz-i-sārī wagaira) meñ maṭtalā ho-jānā (uskā ho-jānā).

To catch the measles or smallpox—Garmī dānoñ yā chechak meñ muḡṭalā ho-jānā (uskā nikal-jānā),

To catch cold—Sardī (zukām) ho-jānā.

7.—Yakāyak ā-parṇā; jhaṭ se ā-jānā; pā-jānā yā pakar-pānā.

The police caught the thief in the act of stealing—Polis ne us chor ko chori karne kī hālat hī meñ pakar-pāyā (woh usī hālat meñ unke hāth lag-gayā yā unko yakāyak mil-gayā).

To catch at—Shauq yā 'ujlat se pakarne kī koshish k.; yakāyak apne qabze meñ kar-lene kī fikr k. [pakar l,

To catch up—Jhapaṭ l.; uchak ke khainch l.; lapak-kar pakar l.; daf'atan

Catch, v. i. 1. Phais-kar yā ruk-kar rah-jānā.

A kite catches in a tree—Patang daraḡṭt meñ phais yā ulajh-kar rah-jātā hai.

A door catches so as not to open—Kewāṛ isqadar ruk yā jam-jāte haiñ kī nahin khulte.

2.—Chhūt se phailnā yā honā—jaise bīmārī kā.

Catch, n. 1.—Pakar; girift; pakarnā.

2.—Woh chiz jo kisī dūsri chiz ko rok yā pakar rakkhe; billī; qulūba; āḡal yā agrī,

3.—Pakarne ke dhab se baiṭhū; pakarne kā sāmān yā tahaiya; pakar-pāne kā mauqa' dekhte rahnā; kisī bāt kī tāk yā nigrāñ.

To lie on or upon the catch—Kisī bāt kī tāk meñ rahnā; kisī bāt kā (kisī amr ke anjām kī) mauqa' dekhte rahnā.

4.—Shauq kī chiz jo hāth ā-jāe; naf; fāida.

5.—Kām yā koshish karne kī thoṛī muhlat; mauqa' jo kabhī kabhī hāth lag-jāe; kām karne kā muḡṭtasar waqt.

6.—Jis qadar machhliyāñ ek martaba paktī jāweñ.

Catchise, v. i. 1.—Suwāl-o-jawāb aur tashrīḡāt wa siḡḡat ke zari'e se ta'līm d.—khusūsān mazhabī bātoñ meñ.

2.—Suwālāt pūchhnā; suwālāt pūchh-kar imtihān yā āzmāish k. aur ba'z waqt ḡhashm-numāyī kī garaz se kisī se suwālāt ko jawāb lenā jisse uske tariq meñ paqs nikaltā hai.

3.—Mazhabī usūl kī nisbat shāḡirdoñ se suwālāt pūchh-kar unko ta'līm d. [mazhab ko usūl meñ.

Catchism, n. 1.—Suwāl-o-jawāb ke zari'e se ek tarah kī ta'līm khusūsān

2.—Muḡṭadiyoñ kī kitāb jismeñ mazhabī masale suwāl-o-jawāb kī shakl par likhe hote haiñ.

Categorical, a. 1. Silsila-i-khayālāt ke muta'alliq.

2.—Qiyāsī nahin; bilā sbart yā istisnā; mutlaq; yaqīnī; sāf; sarīḡ; qat'i; jismeñ agar-magar yā chūn-o-chirā na ho; do-ṭūk.

A categorical answer—Jawāb-i-shūfi yā qat'i; sāf yā do-ṭūk jawāb.

Categorically, ad. Yaqīn ke sāth; sāf-sāf; sidhā-sidhā; khulā-khulā; ba-tarz-i-mutlaq.

To affirm categorically—Sāf-sāf yā yaqīn ke sāth kahnā; bayān yā qaul meñ agar-magar na lagānā.

Category, n. 1. Jins; qism; nau'; mad; silsila-i-khayālāt.

2.—Hālat; kaifiyat.

Cattle, n. Mawāshī yā maweshī; 'umūman woh sah jānwar jinko log ghar meñ pālte haiñ masalan sānd bail gāe bachhwe bachhiye ghore gadhe khachhar bherī bakri aur sūar.

Cause, n. 1.—Sabab; bā'is; 'illat; mūjib; wajh; binā; woh shai jisse koyī natīja paidā ho (nikle); woh shai jisse kisi shai kī ibtidā ho aur be-gair usko woh qāim na rah-sake; kisi fi'l ke wuqū' kā bā'i's; jiske sabab yā bā'is se koyī bāt kī jāwe; wāste; liye; taqrib; maushā; maq-sad; niyat.

Cause of action. See Action below No. 3.

To join or unite several causes of action in the same suit—Ek hi talish meñ kayī binā-i-mukhāsatmat (muta'addid bināh-i-da'wi) kā shāmil k.

The accruing or arising of a cause of action—Binā-i-mukhāsatmat kā paidā h. yā zuhūr meñ ānā.

A misjoinder of causes of action—See Action below No. 3.

To show cause—Wajh pesh k. yā batlānā; sabab zabīr k.; wajh dekhānā.

To trace a cause—Kisi sabab yā wajh kā patā lagānā; kisi bāt kā sabab dar-yāft k.; jo kuchh pahle wuqū' meñ āyā ho use kisi bāt kā patā lagānā.

Without cause—Be-wajh; be-sabab; bilā wajh-i-ma'qūl; be-gair kisi aise sabab ke jisse fi'l kā wujūb sabit ho; nā-haq; 'abas; yūhūn; haq-nā-haq; khabh-makhāh.

2.—(Law.) Nālish; da'wā; mutālaba; muqaddama; mu'āmala.

A court of small causes—'Adūlat-i-mutālaba-i-khāfīa.

A cause list, or list of causes—Fihrist-i-muqaddamat.

3.—Pahlū; taraf; kisi baḥs yā munāzare kā woh jānib yā pahlū jiskī himāyat meñ koyī shakhs yā farīq masrūf ho; woh shai jiske haq meñ koyī koshish kar rahā ho.

To advocate, plead, or uphold, one's cause—Kisi ke pahlū par tāyid k.; kisi kī taraf se uski hujjat kī tāyid meñ dalāil pesh k.; kisi pahlū ko taqwiyat d.; kisi kī himāyat k. yā kisi kā hāmi h.

To espouse one's cause—Tāyid yā himāyat kī niyat se kisi pahlū kā iktiyār k. yā kisi pahlū par ho-jānā; kisi kī himāyat apne zimme k.; sāth d.; pahlū (paksh) k.; himāyat k. yā hāmi banānā; pushti d.; hāth-pakarnā; bāh gahū.

In the cause of justice—Insāf ke pahlū par; is bāt kī koshish meñ kī insāf ho.

Cause, v. t. Kisi shai kā bā'is sabab yā bānī h.; kḥud k. yā dūre se kar-wānā; wujūd meñ lānā yā mūjid h.; mūjib h.; barpā k.; uṭhānā; machānā; kisi shai kā zuhūr meñ lānā; karānā; paidā k.; nāzil k.; pahunchānā.

Causeless, a. 1.—Jiskā fi'l na ho; jo kḥud hi asl ho.

2.—Jiskī wajh-i-ma'qūl na ho; jiskā koyī 'umda sabab na ho; be-sabab; bilā-wāsta; nā-haq.

Causelessly, ad. Be-sabab; bilā-wajh; yūhūn; nā-haq.

Caution, n. 1.—Hoshyārī; ihtiyāt; chaukasi; khabardārī; dūr-andeshī; dūr-bīnī; kisi amr ke natīje ko qiyās karke uski nisbat 'āqilāna kār-rawāyī k. tāki nā-kāmī na ho yā koyī balā nāzil hone na pāye; khatre kī nisbat 'āqibat-andeshī.

2.—Kisi tarah kī burāyī kī nisbat nasihat yā tambīh; hoshyār yā khabardār rahne ke liye jatā d.; nasihat; salāh; hukm; tākid.

Caution, n. f. Kisi ko khatre ki khabar ya ittilā' d.; āgāh k.; jānāmī yā chetānā; mutanabbih yā khabar-dār k.; hoshyār rahno ke liye fahmūish k.; kān khol d. [jāne ki fahmūish ho.

Cautionary, a. 1.—Tambh-āmez; nasihat-āmez; jismen khatre se bach
Cautionary advice—Nasihat-āmez salāh.

2.—Jo bataur kafilat ko diyā jāe.

Caution, a. Hoshyār; khabar-dār; āge pichho ki khabar r. w.; dūr-andesh; chaukas; bedār; āqibat-andesh; muhtāt.

Cautionally, ad. Khabar-dārī se; hoshyārī se; chaukasī se; ihtiyāt se.

CAVEAT, [Lat.] (Law) Woh zābite ki ittilā' jo kisi fariq-i-mukhālif ki taraf se 'adālat ko is garaz se di-jāwe ki jab tak usko 'uzrāt ki samā'at na ho le subūt-i-wasiyat-nāma yā sanad-i-ihimām tarka ki nisbat mu'amala-i-marjū'a-i-'adālat meñ koyī kār-rawāyī na ki-jāe.

To enter, or lodge, a *caveat*—Is mazmūn ki ittilā'-i-tahrīrī d. ki jab tak ham fariq-i-mukhālif ke 'uzrāt ko 'adālat sun na le kār-rawāyī nisbat 'atā hone sanad-i-subūt-i-wasiyat-nāma yā ihtimām-i-tarka moltarī rahe.

To enter a *caveat* against the grant of a probate—Fariq-i-mukhālif kī ittilā'-i-tahrīrī is mazmūn se d. ki tā samā'at-i-'uzrāt hamāre fulāh sāl ko 'adālat se probate ya'ni sanad-i-subūt-i-wasiyat-nāma khawāh sanad-i-ihimām-i-tarka 'atā na ho. [rahe.

CAVEAT EMPTOR, [Lat.] (Law) Mushtari hoshyār bāsh; ai kharidār tū khabar-dār rah; kharidār ko liye ihtiyāt darkār hai; kharidār ko chūhiye ki jo shai kharid kare uske hūlāt samajh-būjh le aur apni tajwiz par 'amal kare.

This case is governed by the doctrine or principle of *caveat emptor*—Is muqaddame se "mushtari hoshyār bāsh" kī marala yā usul muta'alliq hai.

Caveator, n. Subūt-i-wasiyat-nāma yā ihtimām-i-tarka ki sanad ke mu'amale meñ hākim-i-'adālat ko is mazmūn ki ittilā' d. w. ki tā samā'at 'uzrāt hamāre kār-rawāyī na ho.

Cavil, v. i. Harf-ghī ki nazar se khafif khafif i'tirāzāt pesh k.; bilā wajh-i-ma'qūl naqs nikālū; pūj pūj i'tirāz k.; hujjat-i-lā-hāsil k.; nū-haq nukta-chīnī k.

Followed by *at*.

Cavil, n. Khafif yā jhūṭhā i'tirāz; 'uzr-i-lā-tāil; jhūṭhī dalīl jo zāhir meñ kisiqadar sach ma'lūm ho.

Cease, v. i. 1.—Baud h.; mauqūf h.; khatm h.; jāta rahnā.

2.—Chhor d.; bāz-ānā; ruk-jānā.

Followed by *from* before a noun.

3.—Nest ho-jānā; ma'dūm ho-jānā; bāqī na rahnā yā kuohh na rah-jānā.
Ceaseless, a. Jiskā silsila na tūṭe; lagātūr; jo barābar qāim rahe; berukāwat; lā-intihā; dawāmī.

Cede, v. i. De-denā; sauūpnā yā sipurd k.; tafwiz k.; dūaro ke ikhtiyār meñ kar-d. yā uske hāth meñ de-denā; chhor d.; dast-bardār h.

Appropriately used to denote the relinquishment of a conquered city, fortress, or territory, to the former sovereign or proprietor." *Webster.*
Ceded provinces—Mamālik-i-mufawwaza.

Ceiling, n. 1.—Kisī makān meñ pāṭan ke tale kī ehhat; andarūnī ehhat.

 Opposed to floor.

Celebrate, v. t. 1.—Ta'rīf k.; hamd k.; baṛāyī k.; ta'zīm aur tausīf ke sāth mazkūr yā mashhūr k.

2.—Mazhabī rusūm yā khushī ke sāth manānā mānpā yā k.

To celebrate one's birth-day—Kisī kī sāl-girah ke dīn khushī k. *To celebrate a marriage*—Khushī yā dhūm-dhām ke sāth shādī k.

Celebrated, a. Mashhūr; mumtāz; ma'rūf; nāmī; nām-war; nāmī-garāmī; jiskī ta'rīf yā ta'zīm kī-jāwe.

Celebration, n. 1.—Mazhabī rusūm aur dhūm-dhām ke sāth k.

The celebration of a marriage, or of a religious festival—Shādī yā kisī mazhabī tewbār kā dhūm-dhām aur mazhabī rusūm ke sāth k.

2.—Rusūm kā adā k, yā izhār-i-khushī k.

The celebration of a birth-day—Kisī kī sāl-girah ke dīn rusūm adā k. yā tarah tarah kī khushī k.

Celebrity, n. 1.—Shuhrat; nāmwarī; 'izzat yā tauqīr jo kisī ko bākhshī jāe.

2.—Mashhūr yā nāmī shakhs; mu'azzaz shakhs.

 Usually in the plural.

He is one of the celebrities of the place—Woh is yā us jagah ke mu'azzazīn (nāmī shakhs) se hai.

Celerity, n. Tez-raftārī; chāl kī tezī; sur'at; tezī; subuk-rawī; tez-raftārī.

Celestial, a. 1.—Bihishtī; bihisht se nisbat r. w. yā bihisht meñ rahne w.

2.—Āsmānī; falakī.

3.—Jo āsmān se utre yā nāzil ho.

Celibacy, n. Tajarrud; nā-kadkhudāyī; kuārā-pan.

Cellar, n. Woh ghar jo makān meñ zamīn ke niche khāne pīne kī chīzōñ ke rakhne ke liye banā hotā hai; tah-khāna; woh godām jo zamīn-doz banāyā jāwe.

Censurable, a. Ilzām ke laīq yā qābil; jispar ilzām lag sake yā wārīd ho-sake; jo maurīd-i-ilzām ho-sake; malāmat-pazīr; qābil-i-sarzanish; chashm-numāyī ke laīq; jispar harf lagāyā jā-sake; jis meñ 'aib lag-sake.

Censure, n. Ilzām; sar-zanish; chashm-numāyī; naqs nikāl-kar bejā qarār d.

Censure, v. t. 'Aib nikāl-kar galat yā be-jā thahrānā; ilzām d.; dosh d. yā lagānā; chashm-numāyī k.; nā-rāzī yā nā-manzūrī zāhir k.

Census, n. Mardum-shumārī; kisī mulk ke bāshīndoñ kī ta'dād kā hākīm kī taraf se daryāft kiya jānā.

Census return—Naqsha-i-mardum-shumārī.

Cent, n. Sau; saikarā; sad.

Per cent—Fī sad; saikarā yā saikare pichhe; sau meñ yā sau par.

Centinarian, n. Woh shakhs jiskī 'umr sau baras kī ho; sau baras kā ādmī.

Century, n. Sau mufrad chīzōñ kā majmū'a; sau baras; sadī.

Centennial, a. 1.—Sau baras kā yā sau baras purā kiye huye.

2.—Sau baras meñ ek martaba hone (wāqī' hone) w.

Center, } n. 1.—Markaz; kisī shai kā wast; kisī shai kā darmiyānī yā
Centre, } bīch kā hīssa; nāf; woh shai jiske gird aur chīzēñ jam' hoñ; madār; maāb; maāl.

The centre of a circle—Dāiro kā markaz yā markaz-i-dāira.

The centre of an army—Fauj kā bichlā hiesā; qalb.

Center, } v. i. 1.—Bich meñ wāqī' h.; wast meñ yā mutawassit h.
Centre, }

2.—Yakjā h.; ek jagah par ekaṭṭhā h.

Center, } v. t. 1.—Markaz par yā bich meñ r.
Centre, }

2.—Yak-jā yā ekaṭṭhā k.; ek markaz kī taraf rujū' k.

Central, a. Darinīyānī; wastī yā mutawassit; markaz ke muta'alliq;
bich kī yā bichlā; un ajzā ke muta'alliq jo markaz ke nazdik hoñ.

Centralize, v. t. Markaz kī taraf khlīchnā; ek markaz kī taraf rujū' k.;
yakjā k.

Centrally, ad. Ba-tarz-i-mutawassit; wast yā markaz ke lihūz se; bich meñ.

CENTUM, [Lat.] San; sad.

Century, n. Sau baras kā zamāna; sadī.

Ceremonial, a. 1.—Rusūm-i-mazhabī ke muta'alliq; zāhiri parastish se
nisbat r. w.; rusūm-i-dīnī ke zawābit yā tarīq-i-mu'ayyana ke mutābiq.

2.—Rusūm-i-ādāb kā lihūz r. w.; ādāb wa aḥlāq kā bartāw ṭhik
ṭhik k. w.; pur-takalluf takalluf se bharā huā yā barī hī takallufī;
zāhir-parast; zāhiri bartāw kā nihāyat pā-band; purānī lik par chalne w.

“In this latter sense, *ceremonious* is now used.” Webster.

Ceremonial, n. Woh kul qā'ide wa rusūm jo qānūn yā dastūr ke mutā-
biq 'ibādat-i-mazhabī khwāh āpas ke bartāw yā bādshāhoñ ke darbār
ke liye muqarrar hoñ; rusūm yā ādāb-i-khārijī (zāhiri). [tāw kiyā jāe.

Ceremonious, a. 1.—Jismeñ zāhiri zawābit wa rusūm-i-mazhabī kā bar-

See also No. 1 under Ceremonial, a.

2.—Rasmī; jo qawā'id wa rusūm mu'ayyan yā murawwaj hoñ unke
mutābiq; jisse aḥlāq zāhir ho; muaddab.

3.—Dastūr ke mutābiq; husn-i-aḥlāq ke qawā'id ke mutābiq.

To take a *ceremonious* leave—Dastūr ke mutābiq ruḥḥat h.; jo kuchh ruḥḥat
hone kā qā'ida tahrīb ke rū se ho uske mutābiq ruḥḥat h.

4.—See No. 2 below Ceremonial, a.

Ceremony, n. 1.—Zāhiri mazhabī rasm; woh bāt jiskā bartāw zāhir meñ
mazhab ke rū se kiyā jāe.

2.—Woh bāteñ jo khās-o-'ām meñ āpas ke bartāw ke liye muqarrar
hoñ; ādāb ke rusūm; woh zāhir-dāri kī bāteñ jinkā bartāw munāsib
hotā hai; woh ādāb jinkā salūtīn ke huzūr meñ bajā lauā zarūr ho.

Religious ceremonies—Rusūm-i-mazhabī.

Marriage ceremonies—Rusūm-i-shādī yā nikāh.

Death ceremonies—Rusūm-i-muta'alliq-i-wafāt; marne ke ba'd jo rusūm hoñ;
marnī-karnī; kriyā-karm.

Burial, exequial, or funeral, ceremonies—Rusūm-i-tajhiz wa takfin yā tajhiz-o-
takfin; kafn-dafn; gor-garhā.

To perform a ceremony—Kisī rasīm kā adā k. yā karnā.

Certain, a. 1.—Jisko dīl par yaqīn yā tayaqqun ho; jisko dīl meñ kuchh
shak yā shubha na ho.

Followed by of before a noun.

2.—Jiskī nisbat shubha yā inkār na ho-sake; sābit yā mutahaggaq; gair-mushtabah; lā-kalām; yaqīnī; jismēn chūk na ho; jo khatā na kare; jispar ishtibāh wārid na ho; pakkā yā pukhta.

3.—Mu'niyan; muqarrar; jiskā ta'ayun pahle se ho-chukā ho; ma'mulī; mushakhkhas; jo pahle se tai-pā-chukā ho; baīdhā huā.

4.—Gair-mutahaggaq; jiske nām kī sarūhat na huyī ho; koyī; kisī; fulān; ek.

“ Sometimes used independently as a noun, and meaning certain persons.” *Webster.*

Certainly, ad. Bilā-shak; be-shubha; wāqī'i; dar-asl; sachmūch aur haqīqat meḥ; be chūke yā khatā kiye huyo; lā-raib; yaqīnī; zarūr.

Certainty, n. Shubho inkār yā khatā ko bāhar h.; yaqīn yā tayaqqun; shakk yā khatā (chūk) se barī h. khwāh usso barāat; asliyat; haqīqat; wāqī'iyat.

Certificate, n. 1.—Sanad; kisī wāqī'a kī asliyat kī tahrīrī shahādāt; kisī amr kī tahrīrī tasdiq jispar tasdiq kuninda ke dastkhat us amr kī sadāqat ke sābit karne ke liye sabb hon; sārṭifikaṭ.

Certificate of character or good conduct—Nek-chalni kī sārṭifikaṭ; is bāt kī tahrīrī tasdiq kī fulān shakhs ausāf-i-hamida rakhtā yā nek-chalan hai.

Certificate of death—Fauti-nūma; kisī shakhs ke wafāt kī tasdiq jismēn usko marnē kī tārīkh wagaira bhi likhī ho.

Life-certificate—Hayāt-nūma; is bāt kī tahrīrī tasdiq kī fulān tārīkh ko fulān shakhs zinda thā.

Certificate of sale, or sale-certificate—Sanad-i-nilām yā qibāla-i-nilāmī.

Certificate of guardianship—Sanad-i-walāyat; is bāt kī tasdiq kī sanad kī 'adālat ne fulān shakhs ko fulān shakhs kā walī muqarrar kiya.

2.—(Law) Kisī wāqī'a kī tahrīrī shahādāt jiskī tasdiq qānūn ke mutābiq huyī ho; sārṭifikaṭ.

Trial by certificate—Kisī mu'amale kī tajwiz jismēn amr-i-nizā'i kā faisala us shakhs kī shahādāt par munbasir ho jisme uski nisbat sārṭifikaṭ tahrir kī ho.

Certificate, v. t. 1.—Kisī ko sanad (sārṭifikaṭ) d. yā 'atā k.

2.—Kisī bāt kī tasdiq ke liye sārṭifikaṭ d.

Certifier, n. Tasdiq k. w.; kisī amr kī sadāqat kī sārṭifikaṭ d. w.

Certifly, v. t. 1.—Kisī bāt kī shahādāt likh-kar k.; kisī amr kī tasdiq tahrir khwāh dast-khat yā dast-khat aur muhr se k.; kisī amr kī i'lān ba-taur amr-i-wāqī' ke k.

2.—Kisī amr kī sahīh khabar d.; mutahaggaq k.; tasdiq k.; shahādāt d.; tayaqqun karānā; kisī bāt kī kisī shakhs ko tahqīq khabar d.; yaqīn dilānā.

CERTIORARI, n. [Lat.] (Law) Jab koyī farīq-i-muqaddama 'adālat-i-akbar meḥ is mazmūn se suwāl de kī mahkama-i-asgar se hamūre haq meḥ insāf nahīn huā yā hamko tajwiz-i-muqaddama meḥ jānib-dārī kā ihtimāl hai aur us suwāl par mahkama-i-'āla se misl-i-muqaddama galatī yā be-zābitagī kī sihat ko wāste mahkama-i-adnā se talab ho-jāwo yā sāl kī haq-rasī ke liye muqaddama muntaqil kar-diyā-jāo to jis hukm ke zarf'e se misl talab ho yā intiqāl-i-muqaddama 'amal meḥ āwe usko *certiorari* (sarshiorārī) kaheṅgo.

Cess, n. Mahsūl; dar-bandī; woh mahsūl jo is mṣlk meṁ zamīn par māl-guzārī ke siwā lagāyā jītā hai aur jo *abwāb* ke nām se mashhūr hai.

Illegal or unauthorized cesses—Abwāb-i-nā-jāiz yā gair-mahkūma-i-qānūn.

To levy a cess or cesses—Abwāb wusūl k.

Cessation, n. Harakat yā kisī qism kī kāṛ-rawāyī kā ṭhore 'arso ko liye yā yak-qalam band kar-d.; sukūn; rukāwat; ta'attul.

CESTUY QUE TRUST, (Law) ("A barbarous Norman Law French phrase." *Story-Worcester*). Us arāzī kā aslī mālīk jo kisī sipurd-dār ko sipurd ho; woh shakhs jisko nisī milkiyat meṁ haqq-i-munsifāna aur mutasarrifāna hāsīl ho jiskā haqq-i-qānūnī kisī sipurd-dār ko sipurd ho.

☞ In contradistinction to *trustee*. Written also *cestui*.

CESTUY QUE USE, (Law) Woh shakhs jiske masraf ke liye arāzī wagaira dūsre ko dī-jāe (sipurd kī-jāe).

Chain, n. 1.—Sone yā chāndī kī zanjir jo zebāish ke liye pahni jūtī hai; jebīgharī wagaira kī zanjir jo sone chāndī yā kisī dūsre chīz kī bani ho.

2.—Zanjir; beṛī; paikarī.

3.—Silsila; bahut sī bāṭen jo silsila-wār wuqū' meṁ āweṁ yā jinkā silsila bāham lagā ho.

4.—Silsila; qatār; saf.

A chain of mountains—Pahārōṁ kī qatār.

5.—Jarib; zanjir; zamīn kī paimāish kā ek āla jo 66 fiṭ lambā hotā hai; jisqadar zamīn ek jarib kī paimāish meṁ āye. Das murabba' jarib kā ek ekar hotā hai.

☞ Sometimes called *Gunter's chain*.

Chain, v. t. 1.—Zanjir se bāndhnā; zanjir kī mānind kisī chīz se bāndh d.

2.—Gulām banānā; gulāmī meṁ r.; halqa-ba-gosh k.

3.—Mazbūtī se joṛnā; ek kar d. yā ek meṁ milā d.

Chair, n. 1.—Kursī; chāukī.

2.—Kisī hākīm ke ijlās kī jagah yā uskā 'uhda.

['uhda.

3.—Kisī 'ilm ko 'ālim kī nishast-gāh (uske baithne kī jagah) yā uskā

4.—Kisī majma' kā mir-majlis sadr-nishin yā sadr-anjuman khwāh woh kursī wagaira jo uske baithne ke liye makhsūs ho.

He is going to address the *chair*—Woh sadr-nishin-i-majlis se 'arz karne-wālā hai yā uskī taraf muḥtātib ho-kar kuchh kabā chāhtā hai.

Chairman, n. Mir-majlis; wāzī'in-i-qawānīn ke jalso yā kisī aur majma' kā mir-majlis; kisī jalso yā kametī kā sadr-anjuman khwāh sadr-nishin.

Chalk, n. Kharī miṭṭī; chhūyī miṭṭī; dūdhī miṭṭī.

[ko] samajhnā.

To know *chalk* from *cheese*—Jo kuchh ho rahā ho usko (apne naf'-nuqsān kī bāt

Chalk, v. t. 1.—Kharī miṭṭī se malnā yā usse nishān k.

2.—Khād ke taur par zamīn meṁ chhūyī miṭṭī dālnā.

To *chalk* out—Qūim k.; tarah dālnā; naqsha khāinēh-kar banānā; tajwīz k.; mansūba k. yā bandish bāndhnā.

Challenge, n. 1.—Kisī se tanhā lārne ko liye kahnā; kisī takrār ke raf' karne ke liye muta'nāzī'in meṁ bāham muqābale kī istid'ā-i-zabānī yā tahrīrī; da'wat yā talab-i-jang; lalkār; jis khat meṁ is qism kī dar-khwāst ho uske liye bhī yabī lafz (*challenge*) mauzū' hai.

2.—Kisī qism ke muqābale kī istid'ā (darḡhwāst).

3.—Kisī haqq-i-wāqī'ī yā farzī kā da'wā yā mutālabā.

4.—(Law) Jūrī ke logon par i'tirāz; farīq-i-muqaddama kā yah da'wā kī hamāre muqaddame meñ fulāñ fulāñ ashḡhās jūrī meñ sharīk na kiye jāeñ. [i'tirāz.

Challenge to the array—Jisqadar log jūrī meñ sharīk hoñ un sab kī nisbat *Challenge, v. t. 1.*—Jis shakhs ko koyī gussa dilāwe uskā gussa dilāne wāle se yah kahñā kī ño ham tum bī-ḡhudhā laḡ-kar raf'-i-nizā' kar-leñ; da'wat-i-jañg k.; laḡyāī ke liye lalkāññā; apne muḡhālīf se dū-ba-dū laḡne ke liye tālī thonk-kar khare ho-jāñā.

2.—Kisī amr kī nisbat muqābala chāññā; kisī se kisī bāt kī jawāb-dihī karāñā; kisī se yah kahñā kī agar tumko fulāñ amr kī nisbat kuchh da'wā ho to ham se us bāb meñ muqābala kar dekho.

3.—Apne haqq-i-wājib kī tarah par chāññā talab k. yā māñññā; haqqan da'wā k.

4.—(Law) I'tirāz k. yā mu'tariz h.; jarh k. masālan un shakhsan kī nisbat jo kisī muqaddame meñ ba-taur jūrī ke kār-rawāyī karne ke liye talab huye hoñ.

Chamber, n. 1.—Makān meñ ḡhususān ūpar ke darjo kā woh kamra jo qiyām takhlīye yā likhne-parhne ke liye maḡhsūs ho; ḡhalwat-gāh.

2.—ḡhāñā; jāuf.

3.—'Adālat ke hākimon yā wāzi'ān-i-qawāññ kī nishast kā kamra yā diwāñ-ḡhāñā; wāzi'ān-i-qawāññ yā 'adālat-i-insāf ke hākimon kā majma'.

4.—*pl. (Law)* Woh takhlīye kī jagah jahāñ koyī jaj baith-kar mu'āmalāt sune aur fuisal kare aur aise kār-i-'adālat kare jo 'adālat ke bāhar ho sakte hoñ.

To sit at chambers—Jaj kī haisiyat se takhlīye kī nishast-gāh meñ mu'āmalāt kī sunñā yā un kāmōñ kā k. jo 'adālat ke bāhar ho-sakte hoñ.

Chamber of commerce—Saudāḡaron aur tājiron kī jamā'at.

Chamber-council, n. Takhlīye kī kauñsal.

Chamber-counsel, } n. Woh kauñsāl jo ḡhāñagī taur par muqaddamāt
Chamber-counsellor, } kī nisbat rāe de par 'adālat meñ suwāl-o-jawāb na kare.

Chamber-practice, n. (Law) Un kauñsaliyon kā kār-o-bār jo nij kī tarah par mu'āmalāt meñ rāe deñ par sar-i-'adālat suwāl-o-jawāb na karen.

Champtor, n. (Law) Woh shakhs jo manāfi' meñ sharīk kiye jāne kī garaz se apne ḡhareḡ se muqaddamāt laḡaye; jo shakhs naf' meñ hissa pāne ke liye muqaddama mol lekar apne sarf-i-ḡhās se use chalāye; jo shāmpartī kā murtakib ho.

Chāmperty, n. (Law) Jab koyī shakhs jise kisī muqaddame ke mudda'ī yā mudda'ā 'alaih se kuchh sarokār na ho min-jumla unke ek farīq se yah mu'āhada kar-le kī ham tumhāre muqaddame kī sarsabzi meñ har tarah kī madad deñge aur ba-shart-i-kām-yābī imdād kī 'iwaz meñ juzw-i-shai-i-mutanāzi'a leñge to us mu'āhade ko shāmpartī kahenge; nālīsh yā istihḡāq-i-nālīsh kā ḡharīd k.; jis chīz kī nisbat takrār ho us ko kām-yābī kī sūrat meñ bā-ham taḡsīm kar-lene ke iqrār par kisī shakhs-i-ḡair-az-farīq-i-muqaddama kā ek farīq ko madad d.

Champion, n. 1.—Jo shakhs दूसरे की तरफ से usko mukhālif. so tan-i-tanhiā laṛe. [akelā laṛe.

2.—Jo shakhs apne mu'āmale ke tasfiye ke liye apne dushman se

3.—Juwān-mard; pahalwān; laṛāyī yā muqābale meñ diler.

Chance, n. 1.—Ittifāq; kisi wajh-i-mu'āiyana yā musallama kī na h.; nā-gahānī; hādīsa; kisi aise amr kā wuqū' jiski nisbat koyī tadbir na kī gayī ho yā jiskā honā pahle se maqsūd na rahā ho yā jiske hone kī unmed pahle se na rahī ho.

Time and chance happen to all—Waq̃ aur ittifāq sab par partā hai.

By chance—Ittifāq nā yā ittifāqiya; nāgahānī; yakāyak.

2.—Nasib; jo kuchh nasib se ā-jāe.

To take one's chance—Jo kuchh nasib se ho-jāe yā nasib se ā-jāe use qabūl kar-lenā; qismatī saudā k.; koyī jokhim uṭhānā; taqdir par khelunā.

3.—K̃hushī yā musibat; kām-yābī yā nā-kāmī.

4.—Kisi amr ke wuqū' kā imkān (kisi hāt kā ho saknā); maṅga'.

Chance, v. t. Ho-parṇā; ā-parṇā; pahunch-jānū; ittifāqan zuhūr meñ ānā nāzil yā wārid h.

Chance, a. Ittifāqī; ittifāqiya h. w.

Chance companions—Woh log jinkā sāth ittifāqiya ho-jāe.

Chance-comer, n. Jo ittifāqiya yā yakāyak ā-jāe. [sadr-nishīn.

Chancellor, n. Inglisṭān meñ 'adālat-i-chānsarī kā awwal hākīm yā

Chance-medley, n. (Law) Aisi laṛāyī meñ jo yakāyak aur be pesh-bandī kiye huye ho-jāe apne bachāw kī koshish meñ दूसरे ko halāk kar-d. (mār-dālunā).

Chancery, n. Inglisṭān meñ pārliment ke ba'd sab se ā'lā darje kī 'adālat jiske hākīm khās kar insāf ke rū se mu'āmalāt fāisal karte haiñ.

Chandelier, n. Jhār.

Chandler, n. 1.—Mūm yā charbī wāgaira kī battiyāñ banāne yā bechne w.

2.—Kisi chiz kā roz-gārī; kisi chiz kī tijrat yā uskā kār-o-bār k. w.

“A general term for a dealer, the particular meaning being determined by a prefix; as, a tallow-chandler, ship-chandler, &c.” Webster.

Change, v. t. 1.—Badal d.; tabdil kar-d.; aur hī banā d.; ek hālat se दूसरी hālat meñ kar-d.; zāhirī sūrat yā māhiyat ko badal d.

To change the colour or shape of a thing—Kisi chiz ke rang yā uski shakl ko tabdil kar-d. (aur hī kar-d. yā banā d.).

2.—Ek chiz ko tabdil karke दूसरी chiz qāim k.; ek chiz ke badle meñ दूसरी chiz r.; adlā-badlā k.

To change the clothes—Kapṛe badalunā ya'nī jo kapṛe badan par hon unko utār kar unke i'waz meñ दूसरे pahinnū.

3.—Ek chiz yā hālat ko ehhor-kar दूसरी ikhtiyār k.

Followed by for.

Persons educated in a particular religion do not readily change it for another—

Kisi khās mazhab ke ta'līm-yāfta shakhs use jald tark karke दूसरी mazhab ikhtiyār nahiñ karte.

4.—Bāham tabādala k.; āpas meñ badal l.

Will you change conditions with me—Tum mujh se tabādala-i-sharāit karege?

5.—Ek qism kā māl d. aur uske badle meñ dūsra l.

6.—Tabdīl-i-makān k.; ek jagah ko chhor-kar dūsrī jagah qiyām k.
To change lodgings—Jis makān meñ koyī firo-kash ho usko chhor-kar dūsrē makān meñ jū-rahnā.

7.—Tabādala-i-zar k.; ek qism kā zar d. aur uske badle meñ dūsrī qism kā l. masalan loṭ dekar rupaye l. yā rupaye dekar loṭ khwāh rupaye ke 'iwaz paise l. yā paison ke badle rupaye; bhunānā; torānā; khurda k. [(qāim na rahnā).

8.—Khatṭā yā ganda ho-jānā; aslī shīrīnī aur safāyī kā badal jānā
The milk has been changed by the weather—Mausim ki wajh se dūdh badal gayā (usmeñ turshī aur gandagī āgayī).

Change, v. i. 1.—Badal-jānā; tabdīl ho-jānā; aur hī ho-jānā; mutagaiyar h.

2.—Ek haiat se badal kar dūsrī haiat meñ h.; nayā daura shurū' k.; talwīl meñ h. jaise chānd kā.

Change, n. 1.—Kisī qism kā tabādala; ek hālat yā sūrat se dūsrī hālat yā sūrat meñ ho-jānā; tabādala-i-sūrat sīrat hālat yā māhiyat. {purānā h.

2.—Ek shai ke ba'd dūsrī shai kā qāim h.; tajdīd; tabādala; nayā—A change of seasons—Ek fasl ke ba'd dūsrī fasl kā ānā; tadākhul-i-faslāin.

He has gone to the hills for a change—Woh tabdīl-i-āb-o-hawā ke liye pahār par gayā hai.

3.—Talwīl; chānd kā az-sar-i-nau apnā māhāna daura shurū' k.

4.—Inqilāb masalan riyāsāt kā.

5.—Khurda; rezgī—masalan rupaye ke 'iwaz meñ aṭṭhaunī chauannī doannī yā paise yā ashrafi ke badle rupaye wagaira.

6.—Woh rupaye paise jo kisī kharīd kiye huye māl ki qīmat ke adā karne ke ba'd bāqī bach jāen.

I gave the clerk a bank-note for his cloth, and he gave me the change—Main ne dūkān-dār ke gumāshṭe se kaprā lekar use ek bank kā loṭ diyā aur usne mujhe zar-i-fūzil (jo kuchh qīmat minhā karke bāqī bachā) pher diyā.

7.—Woh maqām jabān tijārat ke kār-o-bār ke liye saudāgaron kā majma' ho; woh makān jabān tijārat kā kār-o-bār ho.

☞ Contracted from *Exchange*.

Changeable, a. 1.—Jo badal sake; jismeñ tabādala ho-sake; mutagaiyir; mutalawwin; tabādala-pazir; jisko qiyām na ho; jo badlā kare; be-sabāt; mustaqil nahīn.

A person of a changeable mind—Mutalawwin-mizāj shakhs; aisā shakhs jiskī tabī'at badlā kare.

2.—Jiskī zāhirī sūrat tabdīl ho-jāe.

Changeable silk—Aisā reshmī kaprā jiskā rang raushanī se tabdīl huā kare; dhūp-chhāñh.

Changeless, a. Jo badal na sake; mazbūt; mustaqil.

A changeless purpose—Mazbūt irāda; 'azm-i-bi-l-jazm.

Changer, n. Khurdiyā; sarrāf.

Channel, n. 1.—Pānī ke bahne ki rāh; majrā-i-āb; bahrawān; nālā; woh gahri jagah jismeñ nadī wagaira ki khās dhārā bah-kar gire; daryā kā peṭā aur pāṭ.

2.—Tawassut; wasila; zari'a; sabīl; woh shai jisse koyī dūsrī shai guzre; kisi shai ko dūstre tak le jāne yā pahuñchāne kā zari'a.

Information of the murder was conveyed to the police by different *channels*—
Us khūn kī ittilā' pulis ko muḡhtalif sabīlōn yā zari'ōn se pahuñchī.

Chaos, *n.* 1.—Hayūla; maādde kī abtari kī kaifiyat jo dunyā ke paidā hone ke pahle thī.

2.—Chīzōn kā khalt-malt muntashar yā abtar rahnā; intishār; darhamī-barhamī; woh hālat jismōn kisi shai ke ajzā meñ bāham tamiz na ho-sake.

Chaotic, *a.* Hayūlānī; muntashar; abtar.

Chapter, *n.* 1.—Kisi kitāb yā risāle kā hissa; bāb; fasl; addhiyāya; sūra.

To the end of the chapter—Bi-l-kul; sarāpā; shurū' se ākhīr tak; khātīmē tak.

2.—Ba'z jamā'atōn ke shurakā kā majma' yā jalsa.

Character, *n.* 1.—Tamiz kī nishānī; harf shakl yā nishān.

2.—Sawād-i-khat; likhūwat; kisi khās shakhs ko hurūf kī kashish yā shān; hurūf kī woh khās shakl jo kisi qaum meñ musta'amal ho.

3.—Woh majmū'ī sifateñ jinke zari'e se do shakhsōn yā chīzōn meñ tamiz ho-sake.

4.—Achchhī achchhī sifateñ; sifāt-i-sutūda yā hamīda; woh khūbi-yāñ jinkī log ta'zim aur qadr karen; woh khūbiyāñ jo 'awām kī naz-rōn meñ kisi shakhs meñ hoñ.

A man of character—Sutūda-sifāt shakhs; aisā shakhs jiskī khūbiyōn kī log qadr karen; nek-khāsiyat shakhs.

5.—Haisiyat yā haisiyat-i-mansabī.

6.—Kisi shakhs yā shai kī qadr; nek-nāmī; shuhra yā shuhrat.

He has a character for honesty—Woh diyānat ke liye nek-nām hai yā log uskī qadr diyānat ke liye karte haiñ.

7.—Shakhs.

“Usually with an attributive word or phrase.” *Webster.*

A distinguished character—Mashhūr yā mumtāz shakhs.

8.—Hāl; kaifiyat; bayān.

Characteristic, *a.* Woh amr jo kisi shakhs yā shai kī khās sifaton

Characteristical, *a.* par ḡalālāt karen; woh bāt jisse kisi shakhs yā shai kī nisbat tamiz kī-jāwe; khās yā maḡhsūs.

Followed by *of*.

Characteristic, *n.* Woh bāt jiske zari'e se do shakhsōn yā chīzōn meñ bāham tamiz ho-sake; woh sifāt-i-khās jo kisi shakhs yā chīz meñ ho; khusūsiyat; koyī khās 'alāmat nishān yā pahchān.

“Invention is the characteristic of Homer.” *Pope.*

Homer kī tabī'at meñ ijād kā h. uskī khās sifāt hai.

Characterize, *v. t.* 1.—Kisi shakhs kī zāti sifaton kā hāl bayān k.; khās khās sifaton ke zari'e se bayān k.

2.—Mumtāz k.; mashhūr k.; kisi kī sifāt zāhir k.; kisi shakhs yā chīz kī khās khās khūbiyāñ numāyāñ k. yā dekhlanā.

Character-book, *n.* Ā'māl-nāma; woh kitāb jismōn sarkārī mulāzimīn ke achche aur bure hālat likhe jāte haiñ.

Charcoal, *n.* Lakṛī k̄a koelā.

Charge, *v. t.* 1.—Tūt paṛnā; hamla *k.* yā hamla-āwar *h.* k̄husūsan sangineñ charhā-kar; charhāyī *k.*

2.—Bharnā-jaise top yā bandūq; bārūt yā bārūt aur chharre k̄bwāh gole yā goliyāñ bharnā.

3.—Bojh yā bār ke taur par ḍālnā; lādnā; garāñ-bār *k.*; kisī shai par kisī chīz k̄a bojh ḍālnā yā usse usko is tarah bhar *d.* ki kisī tarah. k̄a sadma na pahuñche.

To charge the stomach with indigestible food—Mi'de ko aisi gizā se bhar *d.* jo hazm na ho-sake.

To charge the mind with facts—Dil meñ bahut se hālāt jam' kar *l.*

4.—Lagūnā; qāim *k.*; muqarrar *k.*; bāndhnā—jaise kar (mahsul).

To charge rent on a land, or to charge a land with rent—Kisī arāzī par lagāñ lagāū yā muqarrar *k.*

5.—Kisī par koyī farz ḍālnā; koyī kām kisī ke zimme *k.*; koyī chīz kisī ke sipurd *k.*

Followed by *with*.

6.—Kisī ke nām yā uske hisāb meñ likhnā—jaise koyī qarṛz kī raqam; qarṛz khāte likhnā yā kharch ke hisāb meñ ḍālnā; hisāb meñ kisī ke nām likhnā yā kharch ke mad meñ ḍālnā; kisī shai k̄a zimma-dār banānā.

To charge a man with the price of the goods sold to him—Kisī ke nām us māl ki qimat likhnā jo uske hāth farokht huā ho.

7.—(Law) Ilzām lagānā yā mulzam banānā; ittihām 'aid *k.* yā muttāham *k.*; mujrim banānā yā gardānnā; kisī par kisī jurm k̄a da'wā *k.*

To charge a crime upon or against a man, or to charge a man with a crime—Kisī shakhs par kisī jurm k̄a da'wā *k.*; kisī par kisī jurm k̄a ilzām lagānā yā usko us jurm k̄a mujrim bayān *k.* [ke liye.

8.—Hukm *d.*; dil se istid'ā *k.*; khūb samjhānā—jaise kisī nek kām

9.—(Law) Hidāyat *k.*; kisī ki taraf muḥhātib ho-kar kuchh kahnā—jaise jaj k̄a jūri ki taraf kisī muqaddame ke mukhtasar hālāt bayān karne meñ.

Charge, *v. i.* Hamla yā charhāyī *k.*; tūt paṛnā.

Charge, *n.* (Law) 1.—Ittihām; ilzām; nālīsh; da'wā—jaise kisī jurm k̄a.

To bring, institute, lay, or prefer, a criminal charge against a person—Kisī shakhs par kisī jurm k̄a ilzām lagānā yā da'wā *k.*

To entertain a charge—Kisī nālīsh yā da'we ko manzūr *k.*

To answer a charge—Kisī da'we ki jawāb-dihī yā tardīd *k.*

To withdraw a charge—Kisī da'we se dast-bardār *h.* yā bāz-ānā (usmeñ bāz-da'wā dāḥhil *k.*)

A criminal charge—Nālīsh-i-fauj-dārī; kisī jurm kī nālīsh yā uskā da'wā.

A joinder of charges—Kayī ilzāmoñ k̄a ek meñ shāmil *k.*; shumūl-i-ilzāmūt-i-muta'addida.

2.—(Law) Fard-i-jurm yā fard-i-qarār-dād-i-jurm; woh nawishta jismeñ us jurm kī sarāhat ho jo kisī mulzam par qāim kiya jāe aur jo hākim-i-faujdārī ke dast-khat aur muhr se murattab ho.

An amended *charge*—Fard-i-jurm-i-tarmim-shuda y. murammama.

The head of a *charge*—Madd-i-fard-i-jurm.

A previous conviction should be made a separate head of a *charge*—Chāhiye ki mākhūzi-i-sābiqa fard-i-jurm meñ ba madd-i-judā-gūna qāim ho.

A formal *charge*—Fard-i-jurm-i-bā-zābita.

To draw up, frame, make, or prepare, a *charge*—Fard-i-jurm murattab k. yā banānā.

To alter or amend a *charge*—Fard-i-jurm kā badalnā yā tarmim k.

To add to a *charge*, or to frame an additional *charge*—Fard-i-jurm meñ aur jurm yā jarām kā barhānā yā fard-i-jurm-i-mazīd banānā; ek jurm par dūsrā jurm barhānā yā jurm-i-mazīd qāim k.

3.—Woh shakhs yā ohī jo ihtiyāt hifāzat yā ihtimām ki garaz se dūsrē ko sipurd yā uske zimme ki-jāwe; amānat yā shai-i-amānatī; 'uhda; kām yā farz; woh kām jispar koyī muta'aiyan ho.

To abandon a *charge*—Kisi shai-i-amānatī se dast-bardār h.; us shakhs yā chiz se kanāra-kash h. jo ihtimām yā hifāzat ke liye sipurd ho.

4.—Hifāzat; ihtimām; insirām; simma-dārī.

To have *charge* of an office, or to have an office in one's *charge*—Kisi 'uhde kā ihtimām apne zimme yā taht meñ r.

To assume, or take, *charge* of an office—Kisi 'uhde ke ihtimām-o-insirām kā zimma uṭhānā.

To deliver, or make over, *charge* of an office—Kisi 'uhde kā ihtimām-o-insirām dūsrē ko sipurd kar-d.

5.—Kisi jāe-dād yā arāzi wagaira par lagān yā mahsūl wagaira kā qāim k.; jo bār yā muākhaza jāe-dād par qāim kiya jāe.

The acreage cess is a new *charge* on landed property—Jāe-dād-i-arāzi par jo kuchh ba-hisāb fi ekaṣ qāim kiya (lagāya) gayā hai woh ek nayā mahsūl hai.

6.—Masārif; kharch; sarfa; akhrājāt.

Commonly in the plural.

The unlawful *charges* incurred by you will not be allowed—Jo masārif-i-nā-jāiz tumne kiye haiñ woh na dilāye jāēnge.

Receipts and *charges*—Āmad wa kharch; āmadani wa kharch.

7.—Jo raqam kharch yā yāftani ke hisāb meñ likhī jāwe; nām ki raqam; chizon ki qīmat jo kharidār ke nām parē.

8.—(Law) Woh hidāyat jo jaj ahl-i-jūrī ko kare.

9.—Bārūt goliyāñ gole ohharre wagaira jo top aur bandūq wagaira meñ bhare jāēñ.

10.—Hamla; yūrish; charhāyī; hamle kā nishān; hamle yā laṛāyī ke liye hathiyār kā mauqe' se r.

Chargeable, 'a. 1.—Lagāye yā 'aid kiye jāne ke qābil; muqarrar yā qāim kiye jāne ke lāiq.

No rent is *chargeable* on the land in suit, or the land in suit is not *chargeable* with rent—Arāzi-i-mutanāzi'a par lagān nahīñ lagāya yā qāim kiya jā saktā (uspar lagān nahīñ lag-saktā).

2.—Jispar kisi jurm kā ilzām lagāya jā sake yā lag-sake; mustajib i-ilzām-i-jurm; muttāham yā maurid-i-ilzām hone ke lāiq.

This man is *chargeable* with murder—Is shaḡhs par qatl-i-'amd kī ilzām lagāyā jū sakta hai.

3.—Jise nisbat de-sakeñ yā jo mansūb kiyā-jū-sake; jo kisi par ba-taur jurm qusūr yā dain ke 'āid ho-sake.

A fault *chargeable* on a man—Qusūr jo kisi shaḡhs par 'āid ho-sake (lag-sake).

4.—Jiski wajh se kharch parē; sarf-angez; garāū-bār; jo bojh sū ma'lūm ho.

Chargeless, a. Sarf-angez nahīn; jismēn kharch na parē; sastā; arzūn.

Charitable, a. 1.—Muhabbat aur nek-khwāhī se bharā huā; nek; nek-andesh; khair-andesh yā khair-sigāl; mihrbān.

A *charitable* di-position—Nek tabī'at; aisi tabī'at jo dūsoñ se muhabbat rakhe aur unki bihtari chāhe.

2.—Garibōñ ke sāth dil khol-kar bhalāyī aur unki taklif dūr k. w.; mukhaiyir; faiyāz; karīm; saḡhī; dātā; dāniyā; garib-parwar; niko-kār; khairāt denē meñ ilātim.

A *charitable* man—Mukhaiyir yā faiyāz shaḡhs; aise shaḡhs jo gurabā ki musibat ko dūr aur unke sāth har tarah ki neki kare; garib-parwar.

3.—Khairāt ke muta'alliq; khairātī; jiski bunyād khairāt par ho yā jo khairāt ke liye muqsūd ho.

A *charitable* institution—Khairātī kār-ḡhāna masālīn khairātī madrasa chhotra wagaira. A *charitable* society—Aisi jamā'at jiskā manshū nek kāmōñ kī karnā ho. A *charitable* purpose—Garibōñ ke dukh chhorāne (unki musibat ke raf karnē) kī irāda yā manshā.

4.—Jo mihrbānī ke khayāl se kiyā jāe; jo neki ke usūl par mabnī ho; kisi ke hasb-i-hāl yā muwāfiq.

A *charitable* construction of words or actions—Qaulōñ yā fi'lōñ kī ta'bir jo kisi ke hasb-i-hāl yā uspar mihrbānī yā uski nek-khwāhī kī nazar se ki-jāwe.

Charitableness, n. Mukhaiyir h. yā khairāt k.; nek-andeshī; khair-sigālī; faiyāzī; dād-dihish; garibōñ ke haq meñ faiyāzī yā unko ḡhūb khairāt d.

Charitably, ad. Mihrbānī se; faiyāzī se; nek-khwāhī se; dūsoñ ke sāth bhalāyī karne kī niyat se; muhtājōñ kī i'ānat kī khwāhish se.

Charity, n. 1.—Woh ragbat jo insān ke dil meñ is bāt kī hotī hai ki apne ham-jinsoñ ko achchhā samjhe aur unke sāth bhalāyī kare; muhabbat; khair-khwāhī; nek-andeshī.

2.—Gurabā ke haq meñ faiyāzī ya'nī unko ḡhūb khairāt kī denā aur unse har tarah kī neki k.; unki musibat ke dūr karne ke liye garibōñ ke sāth neki k. aur unse koyī mu'āwaza na chāhnā.

3.—Khairāt; zakāt; sadaqa; dān; bhikh; jo kuchh garibōñ ko unki hājat-rawāyī ke liye bilā mu'āwaze ke diyā jāe.

4.—Insān aur unke fi'lōñ kī nisbat rāe qāim karne meñ faiyāzī; insān meñ is bāt kī ragbat ki apne ham-jinsoñ ke qaulōñ aur fi'lōñ kī ta'bir jahūn tak 'umda ho-sake kare.

5.—Mihrbānī yā nek-andeshī kī koyī fi'l.

The *charities* of life—Woh nekiyāñ jo zinda rahne kī hālat (zindagi) meñ ki-jāen.

6.—Koyī khairātī kār-ḡhāna yā jo kuchh uske qāim karne aur chalāne ke liye de-diyā jāe.

Charity-school, *n.* Woh madrasa jo garib larikon k' ta'lim ke liye log apni ap kuchh kuchh dekar qaim rakkhen; khairati madrasa ya maktab.

Charm, *n.* 1.—Jadu; sihr; tilism; afsun; mantar (mantra); tonā; totkā; latkā.

2.—Ta'wiz ya jantra jiske pahinne se yah maqsud hota hai ki balā tal jae ya pahinne wala phule-phale.

3.—Woh shai jiske asar se dil be-qabū ho-kar kisi dūsrī shai ki taraf khinch jae; woh shai jo dil ko apne bas mein kar-le; jis shai mein dil phans baandh ya lubhā jae; jo man ko moh ya har le.

☞ In this sense, generally in the plural.

Charm, *v. t.* 1.—Sihr jadu ya tilism karke apne bas ya qabū mein k.; mantar (mantr) parh ya phunk-kar bulānā; jadu tonā ya totkā k.

2.—Kisi aisi quwwat se jo zahir na ho ya jisse khushi hasil ho dabā d. ya taskin d.; kami ya khiffat paidā k.; halkā k.

3.—Dil ya hawas-i-khamsa ko nihayat hi khush k.; bahut hi mah-zuz ya masrūr k.; dil ko lubhā l. farefta ya apne bas mein kar-l.; dil-rubāyi k.

Charm, *v. i.* Jadu kā sā asar paidā k.; tone ki tarah lagnā.

Charmer, *n.* 1.—Jadu-gar; sābir; tilism-gar.

2.—Dil-rubā; dil-har; man-mohan; man har l. w.

Charming, *p. a.* Nibayat khush-kun; jisse gayat darje ki khushi massarrat ya haz ho; azbas pasandida.

Charmingly, *ad.* Aise tarz par ki dil ko bari khushi ho.

Charmless, *a.* Jismein kisi qism ki kashish na ho.

Charter, *n.* 1.—Sanad-i-shahi; woh wasqa-i-ba-zabita jiske ru se bad-shah ki janib se ikhtiyarat aur huquq kisi ko 'ata hon aur tarah tarah ki ri'ayatein mar'i rakkhi jaein; tahrir mush'ir-i-'ata-i-huquq wa ikhtiyarat; tauqi'-i-shahi; manshur.

2.—Kisi mu'abada-i-khas ke ru se jahaz ko kiraye par d.

Charter, *v. t.* 1.—Sanad-i-shahi ke ru se qaim k.

2.—Mu'abada-i-khas ke ru se kiraye par d.—jaise koyi jahaz.

Charter-party, *n.* Woh mu'abada-i-tahriri ya igrar-nama jo kisi jahaz ke kul ya juzwi hisse ke kiraye ki nisbat uske malik ya afsar aur us shakhs ke darmiyan ho jo uspar mal lad-kar kisi khas maqam ko le-jue.

Chary, *a.* Hoshiyar; khabar-dar; muhtat; chaukas; kifayat-shi'ar.

☞ Used with *of*.

Chase, *v. t.* 1.—Pakarne ki niyat se pichha k.—jaise dushman ya shikar ka; ta'aqub k.; pichhera k.

The thief was chased by the watchman—Chauki-dar ne us chor ka pichha is garaz se kiya ki use pakre.

To chase away—Chale jane par majbur k.; nikal d.; zabardasti se (jabriya) dur kar-d.; age ko hatā d.; muntashar kar-d.; khader d.

The rioters were chased away by the police—Ahl-i-karan-i-pulis ne balwaiyon ko muntashar kar-diya ya nikal diya.

Chase, *n.* 1.—Ta'aqub-i-shadid; kisi ke pichhe daur ya usko daura l. masalan shikar mein janwar ya larayi mein bhagte huye ganim ka khwah samundar mein jahaz ka khwah aur kisi shai ka jiska hath

ānū maqsūd ho; kisī aisi shai kī dīl se pairawī yā uskī talāsh jiske milne yā hāth-lagno kī barī tamannā ho; dīl se joyūyī; barī pichheṛā.

To give *chase*—Pichhā k. ; ta'āqub k. ; dushman yā shikār wagaira ko pichhe usko pakarne kī garaz se daṛnā.

2.—Woh jānwar jiskā shikār kiya jāe; woh shai jiskī pairawī kī-jāe.

3.—Jiskā shikār ho-sake; shikār ke lūiq.

Beasts of *chase*—Shikār ke jānwar ya'ni woh jānwar jinkā shikār ho-sake.

4.—Kisī konij kā ramuā yā shikār-gāh jiskī rāh kisī taraf se band na ho.

It (a *chase*) differs "from a *forest*, which is not private property, and from a *park* which is enclosed." *Webster*.

Chasm *n.* 1.—Woh 'amīq shigāf jo zamīn yā pahār meṁ uske phat jāne kī wajh se ho-jāe; darz; darār; darrā. [ho-jāe.

2.—Khālī jagah; khulū; woh jagah jo khālī par-jāe yā jahān saktā

Chaste, *a.* 1.—Bā-'ismat yā 'ismat-tirāz; pāk-dāman; nek; zinā-kūr yā fujir nahīn; woh mard yā 'aurat jo kisī dūsri 'aurat yā dūse mard se nā-jāiz rabt na rakkhe; parhez-gār; muttaqī; pākīza.

"Applied to persons before marriage, it signifies pure from all sexual commerce; undefiled; applied to married persons, true to the marriage bed." *Webster*.

2.—Jismeṁ kalimāt-i-fuhsh na hoṁ; jisse ranj na pahunchē.

3.—Sāf; suthrā; jismeṁ aise alfāz wagaira na hoṁ jo wahshiyōṁ meṁ musta'mal rahe hoṁ yā jinmeṁ banāwat yā mubālaga wagaira ho; shusta; pākīza.

Chaste language or style—Zibān yā 'ibārat-i-shusta.

Chastely, *ad.* Pākīzagi yā safāyi se; pāk-dāmani yā 'iffat se.

Chaston, *v. t.* Sazā-dekar sudhārnā; sudhārne kī garaz se kisī kī ta'zīr k. ; tambih k. ; sazā k.

Chastise, *v. t.* 1.—Islāh yā tambih kī garaz se sazā-i-tāziyāna d. ; sazā dekar sudhārnā sīdhā yā rū-ba-rāh k. ; tambih k. ; sazā d.

2.—Jāda-i-'itidāl se tajāwuz na karne d. ; ziyādatī na karno d. ; khatā kā murtakib na hone d. ; qā'ide se kar-d. ; mut' k. ; dabā r. ; āge barhne na d. [jāe; islāh; tambih.

Chastisement, *n.* Sazā-dihī aur islāh ke liye jo kuchh taklīf pahunchāyī Chastity, *n.* 1.—Pākīzagi; 'iffat; pāk-dāmani; 'ismat-tirāzī; zinā yā fisq-o-fujūr se barāut. [shustagi; safāyi.

2.—Fuhsh zabān yā mubālaga ke kalimōṁ se barāat; pākīzagi;

Chat, *v. t.* 1.—Be-takallufī se bāt-chīt k. ; jī khol-kar yā ārām se guftgū k. ; mānūs tariq par bā ham kalām k. ; gap yā gap-shap k.

2.—Bakbak k. ; barbarānā; behūda guftgū k.

Chat, *n.* Bāt-chīt yā ma'mūlī bāt-chīt; guftgū jo be-takallufāna kī-jāe.

Chat:el, *n.* (Law) Jāe-dīd-i-arāzī yā uske muta'alliqāt ke siwā har qism kī jāe-dād.

"It is a more extensive term than *goods* or *effects*."

"*Chattels* are *personal* or *real*: *personal* are such as belong immediately to the person of a man; *real* are such as appertain not immediately to the person, but to something by way of dependency, as a box with the title-deeds of land." *Webster*.

Chatter, v. i. 1.—Behūda baknā; bakbak k.; bahut jald jald yā be-parwāyī se bāt-chit k.

2.—Kit-kitānā—jaise dānt.

Cheap, a. Jiski qīmat bāzār meñ kam lage; arzūn; sastā; jismeñ kharch yā lāgat kam pare; jo thorī qīmat par mile.

Cheat, v. t. Dagā k. yā dagā d.; dhokhā d.; diyānat yā diyānat-dārī ke khilāf naf-ūthāne ke liye dhokhā d.

To cheat by personation—Dūerā shakhs bankar dagā k.; khud dūerā shakhs bankar yā ba-jse ek shakhs ke kisī aur ko qūim karke dagā k.

To cheat one out of something—Dagā yā dhokhā dekar kisī se kuchh le-lenā.

The accused cheated the complainant out of Rs. 20—Mulzam ne mustagis se dagā karke bīs rupaye le-liye.

Cheat, n. 1.—Dagā-bāzī aur bad-diyānatī kā fi'l jisse kisī kī haq-talfī ho; fareb; dagā yā dagā-bāzī; makr; dhokhā.

2.—Dagā-bāz; farebī; dhokhā-dekar fareb k. w.

Cheek, v. t. 1.—Roknā; insidād k.; kisī bāt ko dafatan yā yak-qalam band kar-d.; apne qābū meñ k.; dabānā; zabt meñ lānā.

2.—Chashm-numāyī yā sar-zanish k.; jhirkī d.; la'nat-malāmat k.

3.—Kisī hisāb yā kāgāz ko uskī asliyat yā sihat kī tanqīh ke liye uske musannā yā aslī kāgāz se muqābala k.; muqābala k. yā milānā; jānchnā.

To check an account—Kisī hisāb ko milānā jānchnā yā partālā.

4.—Nām wagaira kī fihrist par parhne ke waqt nām-ba-nām yā raqam-wār sād karte yā aur koyī nishān banāte jānā; jāize d.

Cheek, n. 1.—Insidād; rukāwat yā rok; zabt. [hukm.

2.—Chek; muhtamim-i-bank ke nām hāmīl ko rupaye ke dene kā

3.—Woh nishān jo kisī fihrist ke jāize ke waqt uskī raqmon par kar diyā jāe; sād.

Cheek-book, n. Chek kī kitāb; woh kitāb jismeñ kisī bank ke nām rupaye dilāne ke liye hukm ke kāgāz chhap-kar lage hon par unmeñ pāne-wāle kā nām dilāne-wāle kā dast-khat tārīkh aur ta'dād-i-zar mundarj na hon.

Cheek, n. Rukhsār; 'āriz; gāl; kapol.

Cheek by jowl—Sate sate; lage lage; rū-ba-rū; thik ek dūere ke sāmne.

Cheer, n. 1.—Chihra aur uskī sūrat. [na rahe.

2.—Khushī kī hālat; woh hālat jab tabi'at meñ ranj aur afsurdagi

To be of good cheer—Khush h.; ranjida aur afsurda-khātir na rahnā.

3.—Chahal-pahal; chuhāl; khushī; masarrat.

4.—Da'wat ke liye khāne pine kī chizeñ.

5.—Khushī se dhūm machānā pair dhabdhabānā yā tālī wagaira [bajānā.

Cheer, v. t. 1.—Khush k.; mahzūz k.; ranj wagaira ko dūr kar-d.

2.—Himmat dālnā; taqwīyat yā sabārā d.; jān dālnā yā zinda-dil k.; kisī ko kisī bāt kī ummed wagaira d.; taskīn yā tasallī d.

3.—Dhūm-dhām machāte yā lalkārtā āge barhānā—jaise shikār meñ shikārī kuttoñ ko.

Cheer, v. i. Khush h.; shād h.

Cheerful, a. 1.—Khush; bashshāsh; zinda-dil; khanda-rū; darja-i-'itidāl [par mahzūz.

2.—Jisse khushi zahir ho; jisse bashāshat pāyī jāe.

Cheerfully, ad. Khushi se; masarrat ke sūth; khwābish yā musta'idi se; bilā-pas-o-pesh; zaug-shauq se.

Cheerfulness, n. Bashāshat; darja-i-i'tidāl ki khushi; masarrat; musta'idi; phurti; zaug-shauq.

Chemical, a 'Ilm-i-kimiyā ke muta'alliq; kimiyāyī; jo ashyā ki kimiyāyī tāsir se paidā ho; 'ilm-i-kimiyā ke usūl ke muta'alliq. [zarī'e se.

Chemically, ad. 'Ilm-i-kimiyā ke usūl ke mutābiq; 'amal-i-kimiyāyī ke

Chemistry, n. 'Ilm-i-kimiyā; woh 'ilm jisse ashyā ki tarkīb aur unmeñ tabādalāt ki kufiyat ma'lūm hotī hai.

Cherish, v. t. 1.—Muhabbat se pesh ānā; ihtiyāt ke sūth parwarish k.; pālū; posnā. [taqwiyat d.

2.—Pyār k.; 'azīz r.; shauq yā dil se ikhtiyār yā qabūl k.;

To *cherish* the principles of virtue—Neki ke usūl ko 'azīz r.

3.—Dil meñ r.; dil meñ jagah d. (jā-guzīn k.) aur taraqqī meñ madad diye chalnā.

To *cherish* ill-will, or any evil passion—Dil meñ 'adāwat yā aur kisī qism ki khabūsāt r.

Chess, n. Shatranj.

Chest, n. 1.—Lakri yā dūsri chīz kī sandūq jismeñ chīzēñ rakkhi jāēñ; peṭi; barā ohobī sandūq; kapre yā auzār wagāina rakhne kī peṭi yā uskī sandūq.

“ It differs from a *trunk* in not being covered with skin or leather.” *Webster*.

2.—Jis qadar koyī chīz ek sandūq meñ rahe.

A *chest* of indigo—Nil kī sandūq; jī, qadar nil ek sandūq meñ ho.

3.—Chhātī.

Chew, v. t. 1.—Kāt-kar dānt se kuchalnā; chabānā.

2.—Kisī bāt kī khayāl dil meñ r.

To *chew* revenge—Badlā lene kī khayāl dil meñ r.

3.—Chūsā; zabān se zūiqā l. par nigal na jānā.

Chicane, n. (Law) Kisī muqaddame kī kār-rawāyī meñ dhokhā-dekar yā nū-jūiz kār-rawāyion khwāh fuzūl 'uzrāt ke zarī'e se uljhāw meñ dāl d. hākim ko pareshān kar-d. yā fariq ko dhokhā d. tākī insāf meñ tawaqquf ho yā futūr paṛe; jul; buttā.

Chicane, v. i. Hila-hawāla k.; jul yā buttā d.; batole-bāzī k.

Chicanery, n. Jul; dhokhā; buttā; muqaddamāt-i-'adālat meñ is garaz se hākim ko pech-pāch meñ dālnā yā fariq ko dhokhā d. kī insāf meñ tawaqquf ho yā futūr paṛe.

Chide, v. t. Gusse yā nā-rāzī kī wājih se kisī ko kuchh kahnā; dāntnā; gharaknā yā gharakī d.; lu'nat-malāmat yā sarzanish k.; dosh lagānā; ilzām d.; jhirkī d. yā jhiraknā.

To *chide* from, or *chide* away—Ghoṇṭ-ghāṇṭ-kar kanāro kar-d.; jhirkiyān dekar kahl-d. kī chāl jā yā dūr ho.

Chief, a. 1.—'Uhdē yā rutbē meñ sab se barā; sab par bālā-dast; khūs.

2.—Jiskī qadr sab se ziyāda kī-jāe; nihāyat aham; baro hi kām kā; sab par muqaddam yā sab se barā; khās; awwal.

“A word of extensive use.” *Webster*.

Chief, n. Kisi guroh jamā'at qaum yā gharāne (khāndān) wagaira kā sar-dār; afsar; sar-khail; rayīs; wālī.

In chief (a)—Sab ke ūpar; bālā-dast.

A commander-in-chief—Fauj meñ sab afsarōñ kī afsar; fauji lāt.

(b) Bādshāh se milā huā; jo bādshāh se hāsīl huā ho.

Tenure in chief—Inglistān ke qānūn meñ isse woh haqīyat samjhi jāti hai jo 'umda 'umda zāti khidmāt ke sile meñ bi-r-rāsīlī bādshāh se hāsīl ho.

Chief-justice, n. Kisi 'adālat kī hākim-i-akbar; woh hākim jo kisi 'adālat ke aur hākimōñ ke ūpar ho.

Chiefly, ad. 1.—Awwal yā awwalan; pahlo; khūsūsan khāssatan yā khās-kar; sab par muqaddam; sab ke ūpar.

2.—Deshtar; kasrat se; bahut kuchh yā juzw-i-kasir.

Child, n. 1.—Larkā yā larkī; betā yā betī; nasl-i-darja-i-awwal 'am isse ki az qism-i-zukūr ho yā unās.

2.—'Ilm tajrībe yā tahsil wagaira meñ za'if; jismeñ larke sī kai-fiyat pāyī jāe; tifi-i-maktab yā dabistān.

3.—Aulād; nasl; larke-bāle.

Used especially in the plural.

The children of Israel—Banī Izrāyīl (Izrāyīl kī aulād).

4.—Kisi mulk ke rahne wāle (bāshinde).

5.—Jiske sifāt yā 'umāl se yah pāyā jāe ki woh kisi dūse se nisbat rakhtā hai.

A child of the devil—Ibn-i-shaitān.

To be with child—Hāmila h.; hawal se h.; pot se h.; unmed se h.

Child-bearing, n. Larke jannā.

She is now past child-bearing—Ab uskā sin larke janne kī na rahā.

Child-bed, n. Zachagī; saur; kisi 'aurat ko dard-i-zih meñ mubtalā rahne kī hālat.

Child-bed fever—Woh tap jo kisi 'aurat ko larke janne kī hālat (zachagī) meñ āwe.

Child-birth, n. Larke jannā; dard-i-zih; zachagī.

Childhood, n. Larakan; bachpan; tufūliyat; nā-bāligī.

Childish, a. Tiflāna; larkeñ sā; khafif; bohūda; jāhilāna; bewuqūfāna.

“Childish, as applied to persons who are grown up, is commonly in a bad sense.” *Webster*.

Childish temper—Tiflāna mizāj yā ochhi tabī'at; chibāwalūpan.

Childishly, ad. Larke kī tarah; larke sā; ochhepan se; bewuqūfāna; khiffat ke sāth.

Childless, a. Lā-walad; jise larke-bāle na hoñ; be larke larkī kī; bilā kisi nasl ke; nir-bans (nir-ransh).

Child-like, a. Larke sā yā larkeñ ke mutn'alliq; jo larke ko soho (zob) [de]; tiflāna.

Child, a. 1.—Ausat darje par sard; thandhā; khunuk; andāz se ziyāda sard nahīn; jisse badān kañp uthe.

2.—Sardi se kañptā hūā.

3.—Jismeñ sard-mihri pāyī jāe; dūr dūr kī; rasmī; jisse garm-joshi yā muhabbat zāhir na ho; phikā.

A *chill* reception—Kisi se dūr hī dūr se mil-lenā; rasmī milnā; sard-mihri ke sāth kisi se milnā.

4.—Shikasta-dil; pazhmurda-khātir; māyūs; himmat hāre huye.

Chill, *n.* 1.—I'tidāl kī sardi; itnī thandhak jo nā-guwār ho aur jisse badan kañpe.

2.—Woh bāt jisse jazba yā garm-joshi ruk-jāe; shikasta-dili; afsurda-khātiri; sard-mihri; dil kī khushi par pālā par-jānā.

A *chill* came over the assembly—Us majlis (hāzirin-i-majlis) par pālā par-gayā.

Chill, *v. t.* 1.—Sardi se kañpā yā thartharā d.; thithurā d.; gardish yā harakat ko rok d.

2.—Thandhā kar-d.; khunkī paidā k. [kar-d.

3.—Dabā d.; kisi bāt ke josh yā walwale ko rok d.; pazhmurda

Chilly, *a.* Thandhā; sard; itnā sard kī sardi se badan kañpne lage.

A *chilly* day—Jis din itnī sardi ho ki usse badan tharrāue lage.

Chimerical, *a.* Mahz khayālī; qiyāsī; wahmī; jiskī bunyād sirf khayal par ho; jo be samjhe-būjhe zihn meñ rakh liyā jāe.

Chimney, *n.* 1.—Woh rāh jisse dhuāñ nikal-kar upar ko maidān meñ jāe; dūd-kash; dhuñārā.

2.—Lamp meñ lagāne ke liye shishe kī chimnī yā choñgī.

Choice, *n.* 1.—Pasand; intikhāb; do yā ziyāda chizon meñ se apne hasb-khwāh kisi ko auron se bihtar samajh-kar muntakhab yā 'alā-hida kar-d. [lene kī iqtidār.

2.—Pasand karne kī ikhtiyār; do yā zāid chizon meñ se ek ke chun

3.—Intikhāb meñ ihtiyāt; ek shai ko dūsrī shai par tarjih dene meñ tamiz; imtiyāz yā tamiz.

4.—Woh chiz jo chun li jāe; jisko auron par tarjih-dekar pasand aur muntakhab karen; intikhāb. [lāiq ho.

5.—Kisi shai kī sab se 'umda hissa; jo murajjah kiye jāne ke

To make choice of—Pasand k.; intikhāb k.; dūsrē se achchhā samajh-kar judā kar-l.

Choice, *a.* 1.—Pasand kiye jāne ke lāiq; tarjih diye jāne ke qābil; muntakhab; afzal; bartar; garānbahā; besh-qimātī; nihāyat 'umda.

2.—'Umda samajh-kar bachā r. yā ihtiyāt se kām meñ lānā; kifā-yat se isti'māl k.

To be choice of time, or of money—Waqt yā zar ko ihtiyāt se kām meñ lānā.

3.—Jo khūb samajh-būjh-kar chunā yā pasand kiyā gayā ho; jo ihtiyāt se chunā gayā ho.

Choicely, *ad.* 1.—Intikhāb meñ ihtiyāt yā lihāz rakh-kar; barī hoshyārī se; khabar-dārī se; tamiz ke sāth. [tarz par.

2.—Nihāyat 'umda tariq par; barī khūbī ke sāth; 'ajīb-o-garīb

Choke, *v. t.* 1.—Aisā kar-d. ki dam na āwe; sāns rok d.; dam-ghuṭā d.; sāns ke āne jāne kī rāh band kar-d.

2.—Kisi rāh ko usmeñ kuchh bhar-kar rok d.; band kar-d. [d.

3.—Kisi shai kī bālidagī wagaira meñ hārij h. yā usmeñ rukāwat dāl

4.—Nārāz k.; jarah karne kī ragbat paidā k.

Choke, *v. i.* 1.—Sāns lene kī rāh kī band ho-jānā.

2.—Ruk-jānā—jaise dam ghuṭne se.

3.—Nārāz h.; jarah k.; mu'tariz h.

Choose, *v. t.* Kisi shai ko pasand k.; minjumla do yā zāid chīzon ke kisi ko auroñ se bihtar samajh-kar l.; muntakhab k.; chunnā yā ohun l.

Choose, *v. t. 1.*—Intikhab k.; chunnā; ek ko dūstre se achchhā samajh-nā; tarjih d.

2.—Do yā zāid chīzon meñ se kisi ek ke pasand kā iḥtiyār r.

I choose to go—Main jānā bihtar samajhta hūñ.

He can not choose but stay—Usko thaharāñ hī paregā.

Chop, *v. t. 1.*—Ṭukre ṭukre k.; boṭi boṭi k.; qīma k.—jaise gosht ko.

Often with *up*.

2.—Kisi tez āle se ek yā zāid zarb lagākar 'alāhida yā judā kar-d.; kāṭ ḍālnā; qalam kar-l.; tarāsh l.

Usually with *off*.

"Chop off your hand, and send it to the king." *Shak.*

Apnā hāth qalam karke bādshāh ke pās bhej do.

3.—Dānt se chabānū; shauq se yak-bārgī khā-jānā; nigal-jānā.

With *up*.

Chose, (shoz), *n.* (Law) Shai; chiz.

"Generally used in combination with other words." *Worcester.*

Chose in action—Woh shai jiskā qabza yā tasarruf-i-wāqī'ī kisi ko na ho par sirf uskā haq use hāsīl ho yā nālīsh-i-qānūnī ke zarf'e se uske mutṭilabe kī use istihqāq ho; kisi aisi shai kī nisbat istihqāq-i-zāti jo qabze meñ dar na āyī ho lekin nālīsh ke zarf'e se mil-sake; woh shai jo nālīsh ke zarf'e se mil-sake masalan us rupaye ke wusūl kī haq jo mu'āhade ke rū se wājibu-l-adā ho yā kisi khisre kī tāwān jisko fariq-i-sūñ be-gair nālīsh ke na de.

Chose in possession—Shai-i-maqbūz; woh shai jo qabze yā ḍakhl meñ ho.

Chose local—Woh shai jo kisi maqām par nasab ho—masalan chakkī.

Chose transitory—Woh shai jise ek jagah se dūsrī jagah muntaqīl kar-sakēñ.

Chronic, } *a.* Der-jā; bahut dinon tak rahne w. yā qāim rahne
Chronical, } w.—jaise koyī maraz; muzmin.

Chronic disease—Maraz-i-muzmin; woh bimārī jo jald na chhūṭe yā bahut dinon tak rahe.

"In distinction to an acute disease, which speedily terminates."

Webster.

Chronicle, *n.* Wāqī'āt aur sawānih kī kaifiyat jo waqt ke silsile ke lihāz se murattab ho; mājaron kā bayān; tawārīkh; nawishta.

Chronicle, *v. t.* Tawārīkh meñ likhnā; mundarj k.; daftar par chaḥḥānū; qalam-band k.

Chronogram, } *n.* Woh kitābn jismeñ kisi tārikh yā zamāne kā izhār
Chronograph, } abjad ke se hurūf yn'nī 'adad-numā harfon se hotā hai—masalan Malika-i-Elizabeth kī wafāt kā san zail meñ likhe huye jumle ke bare bare hurūf ke 'adadon ke yakjā karne se ma'lūm hotā hai.

My Day is Closed in Immortality.

M=1000

D= 500

C= 100

I= 1

I= 1

I= 1

1603 ya'ni malika-i-mamduha ne san 1603 'I'awī meñ wafāt pāyī.

Chronologer, } n. Guzre huye mājaron aur mu'āmalon kī tārīkhoñ kā
Chronologist, } tashkīl k. w.; guzashtha mājaron yā sawānīh kī
tārīkhoñ kā muhaqqiq.

Chronologic, } a. Guzre huye mājaron kī tārīkhoñ ko ta'niyun ke 'ilm
Chronological, } se muta'alliq; jismeñ mājaron kā bayān unke wuqū'
ke zamāne kī tartīb se ho; waqt ke silsile ke mutābiq yā uske lihūz se.

Chronologically, ad. Waqt ke silsile ke lihūz se; ba-tartīb-i-waqt.

Chronology, n. Woh 'ilm jismeñ waqt ke mukhtalif hisson aur mājaron
kī tartīb aur silsile kā bayān ho; tārīkhoñ ke shumār aur unki tartīb
kā 'ilm; 'ilm-i-tārīkh.

Chronometer, n. Jis āle se waqt kā andāza kiyā jāe—jaiso gharī.

Cipher, n. 1.—Sifr; sunnā.

2.—Maliz nā-chiz shakhs; woh shakhs jisko kuchh waq'at na ho;
nisā shakhs jiskā koyī shumār na ho.

3.—Khat-i-tugrā.

4.—Woh hurūf jo bhed (rāz) kī hāteñ dūsrī jagah pahunchāne ke
liye ijād kiye jāen; tahrīr-i-ramzī; kam-salā; woh hurūf jo do yā zāid
shakhs bāham ittifaq karke ma'mūī harfon yā hafzon ke 'iwaz meñ
qāim kar-leñ aur jinko unke siwā aur koyī samajh na sake.

تقریباً "This (writing in cipher) is a mode of communicating inform-
ation by letters, in time of war, with a view to conceal facts from an
enemy, in case the letters should be intercepted." Webster.

Cipher, v. i. Raqmon yā ankon kā likhnā; hisāb k. [kam-salā likhnā.

Cipher, v. t. 1.—Aise hurūf meñ likhnā jo gairon kī samajh meñ na āwen;
2.—Kisi nishān se butlānā yā zāhir k.

Circle, n. 1.—Dāira; halqa; gherā; girda; koyī gol yā mudawwar chiz.

2.—Jamā'at; majma'; mandali.

A circle of friends—Doston kī jamā'at.

A circle of beauties—Hafīnon kī majma'.

3.—Kisi khās qism ke log 'ām isse ki unmeñ shirkat ho yā nahīn.

Circle, v. t. 1.—Kisi ko gird ghūmnā yā daura k.

2.—Ghernā; muhit k.; chāron taraf se gher-nā.

To circle in—Yakjā r.; band r.; gher-kar bhīt r.

Circle, v. i. Chāron taraf ghūmnā phir-nā yā daura k.

Circle, n. 1.—Daura; apne lawāzim-i-mansabī ke anjām ke liye kisi naj
wagaira kā ek maqām se dūsrē maqām par waqt-i-mu'ayan par jānā.

2.—Halqa yā qismat; mulk kā woh hissa jo qānunān ek yā zāid
naj ke liye muqarrar ho tāki woh wahāñ jākar 'awām kī dād-rasī kare.

3.—Halqa; hudūd-i-mu'aiyan ke andar jis-qadar jagah ho.
 Circuit-house, *n.* Woh makān jahān hākim daure par jēkar muqīm ho
 aur ijlās kare; daure kā makān.

Circuitous, *a.* Jismēn ghūm-kar jānā paṛe; ghūmā huā; sidhā nahiin; ba-
 khatt-i-mustaqīm nahiin; pechīda yā pech-dār; nā-rāst yā ṭerhā.

A circuitous road—Aisi rāh jo sidhi na ho; ghūmī hui rāh.

A circuitous manner of accomplishing an end—Kisi maqsad ke anjām kā
 pech-dār tariq.

Circular, *a.* Gashtī; un shakhsōn ke nām kā jinko ta'alluq-i-'ām ho.

A circular letter or order—Gashtī chitṭhi yā hukm; woh chitṭhi yā hukm
 jo un ashkhā ke nām bhejā jāwe jinko uske mazmūn se yaksān ta'alluq ho.

2.—Gol; mudawwar; dāire kī shakl kā; halqa-dār.

Circular, *n.* Gashtī chitṭhi hukm yā kāgaz wagaira.

To issue a circular—Gashtī chitṭhi wagaira jāri k.

Circulate, *v. i.* 1.—Dast-ba-dast jī-ba-jū yā ek shakhs ke pās se dūsre
 shakhs ke pās muntaqil h. yā jānā; phailnā.

Money circulates—Zar dast-ba-dast muntaqil hotā hai.

A story circulates—Kisi kī kahī hui bāt chāroñ taraf phail jātī hai.

2.—Chāroñ taraf phirnā; gird-ā-gird ghūmnā; daura k.; gardish k.

The blood circulates in the body—Khūn jism meñ daura kartā yā phirtā hai.

Circulate, *v. t.* Jā-ba-jū phailnā; ek shakhs se dūsre shakhs ke pās
 pahunchānā; ghumānā; chāroñ taraf phailānā.

To circulate a false report—Koyī jhūṭhi khabar phailānā. Circulate this
 notice—Yah ishtihār ghumā do.

Circulation, *n.* 1.—Daura; gardish; chāroñ taraf phirnā.

2.—Jā-ba-jū phailnā; ek shakhs se dūsre shakhs ke pās pahunchnā;
 khūb phailnā; jāri h. yā rawāj pānā.

3.—Sikka jiskī chalan bāzār meñ ho; rāijū-l-waqt sikka; lot wagaira
 jo sikke kī jagah par jāri ho. [kā andāz.

4.—Kisi chiz ke phailne kī had; kisī shai ke jāri yā rāij hone
 Circumcise, *v. t.* Khatna k.; sunnat k.; musalmānī k.

“The circumcision of males is practised as a religious rite by
 the Jews, Mohammedans, &c.” Webster.

Circumference, *n.* Gherā; girda; muhit; maṇḍal; daur.

Circumspect, *a.* Kisi mu'āmale ke kul hālāt par lihāz yā khayāl r. w.;
 hoshyār; 'āqil; bedār; khabar-dār; muhtāt.

Circumspection, *n.* Ihtiyāt; dūr-andeshī; kisī mu'āmale ke kul wāqī'āt
 aur hālāt par tawajjuh.

Circumspective, *a.* Har chahār taraf dekhtā huā; chaukannā; chaukas;
 khatre se hoshyār; kisī bāt ke natije kī fikr r. w.; be-dār.

Circumstance, *n.* 1.—Woh bāt jo kisī wāqī'a yā muqaddame se muta'alliq
 ho; amr-i-muta'alliq-i-muqaddama; koyī amr-i-khās jo kisī muqad-
 dame kā lāzima-i-zarūrī na ho par uskā asar kisī taur se uspar ho.

The circumstances of a case—Hālāt yā rū-dād-i-muqaddama; sūrat-hāl-i-
 muqaddama; kisī muqaddame kī haqiqat.

2.—*pl.* Hālat ba-libhāz-i-māl-o-matū'; hāsiyat ba-i'tibār-i-jāc-dād; ma'ishat; ma'āsh.

In easy circumstances—Khush-hāl; āsūda yā murāffahu-l-hāl; khātā-pitā yā khāne-pino se khush; s'hib-i-ma'ishat yā zi-jāded; khush-ma'āsh.

Circumstance, *v. t.* Kisi khās hālat meñ r.

[hoñ.

Circumstantial, *a.* Mufassal; tafsīl-wār; jismen juz-o-kul hālat dākhil

Circumstantial evidence (*Law*)—Subūt-i-qarīn; woh subūt jo kisi waq'ā ko hālat-i-muta'alliq se hāsil ho aur jise qiyās paidā ho; subūt-i-waqi'atī; jo subūt sarīh aur baiyīn na ho.

Circumstantially, *ad.* 1.—Hālat ko mutābiq; zarūrī nahīn; ittifaqan.

2.—Mufassal; bewro-wār; thik-thik; har ek amr yā hāt meñ.

Circumvent, *v. t.* Har tarah kī saun-o-fareb waqaira karke kisi par gālib ānā; dhokhā d.; kisi ko apne dām-i-tazwīr meñ lānā; chhālūā; bhagūā.

Cite, *v. t.* 1.—(*Law*) Talab k.; hukm ke zar'e se bulānā; ittīlā'-i-qānūnī d.; jawāb-dihī kī garaz se hāzir hono kī ittīlā' zābīte ko mutābiq d.

2.—Iqtibās k.; kisi kitāb kī 'ibārat yā kisi ke zabānī qaul kā hū-ba-hū i'āda k.

[hawāla d. yā nāmzad k.

3.—Kisi bāt kī tārīf khwāh usko subūt yā istihkām ko liye Citation, *n.* 1.—(*Law*) 'Adālat meñ yā hākim ke rū-ba-rū hāziri kī talab; woh zābīte kī ittīlā' jo kisi ko is mizām se dī jē kī 'adālat meñ hāzir ho-kar sulāh shakhs ke da'we kī tardīd karo. Hāziri kā ittīlā'-nāmā.

2.—(*Law*) Muqaddamāt-i-mufassala yā sanadī kitābon par kisi amr-i-qānūnī ke subūt ke liye hawāla yā istidlāl.

3.—Kisi kitāb kī 'ibārat yā kisi ke qaul kā bi-jinsihī i'āda; woh 'ibārat yā alfāz jinkī naql tamsil ke liye hū-ba-hū kī-jāo.

4.—Mazkūr; mufassal bayān; sarāhat.

Citizen, *n.* 1.—Kisi shahr kā mutawattin; woh lāshinda jise us shahr kī āzādi aur huqūq hāsil hoñ jismen woh rahtā ho.

“As distinguished from a *foreigner*.” Webster.

2.—Kisi shahr bulde yā jagah kā bāshinda (rahne wālā).

[wālā.

3.—'Umūman kisi shahr yā mulk kā mutawattin yā mudāmī rahne City, *n.* 1.—Shahr; koyī barī bulda; bahut se mukānāt aur rahne wāle jo ek jagah par ābād hoñ; nagar yā nagari; pur yā purī; koyī barī ābādī

“In composition, it is equivalent to *nagar*, *pur*, *purī*, or *ābād*.”

2.—Kisi shahr ke kul rahne wāle; jumla sukanā-i-shahr; sah shahrī.

In the city's eye—Shahrīyon kī nazar meñ (unke dekhne meñ yā unke nazdik).

Civil, *a.* Shahrī yā shahr ke muta'alliq; mudanī; shahr kā.

Civil, *a.* 1.—Kisi shahr yā riyāsāt se muta'alliq; jo nisbat kisi shahrī ko uske ham-shahrīyon yā riyāsāt se ho uske muta'alliq; kisi riyāsāt ke shahrīyon aur ri'āyā kī hukūmat waqaira se nisbat r. w.; mudanī; mulkī; dīwānī kā; ahl-i-qalam se nisbat r. w.; us shahr yā insān kī jum'āt se nisbat r. w. jo qānūn kā mahkūm ho.

“Opposed to *criminal*; as, a *civil* suit, a suit between citizens alone; whereas a *criminal* process is between the state and a citizen. Distinguished from *ecclesiastical*, which respects the church; and from *military*, which respects the army and navy.” Webster.

2.—Intizām qā'ide aur hukūmat kō tābī'; jo hukūmat qā'ide se ho uske tābī'; wahshī nahīn.

3.—Shāista; khalīq; bā-akhilāq; sharif aur bā-murawwat; mihr-bān; mard-i-ādab; bhalā-mānus; shahr ke rahne wāle se atwār r. w. ya'nī wahshī yā dihqānī nahīn; muhazzab.

Civil death (Law)—Woh shai jiske bā'is kisi shakhs kē ta'alluq un logon se chhūṭ jāe jo qānūn ke pā-band hon yā jiskī wajh se woh un logon ke muta'alliq huqūq aur fawā'id se mahrum kar-diye jāe—jaise jalā-watani wagaira; wafāt-i-qānūnī.

☞ Distinguished from *natural death*.

Civil engineering—Nahr makānāt sarak pul wagaira banāne kē 'ilm yā fan.

☞ "Distinguished from *military engineering*, which is confined to war." *Webster*.

Civil law—'Umūman kisi riyāsat shahr yā mulk kē qānūn; mulki qānūn; mulk-i-Rūm kē qānūn.

Civil remedy (Law)—Woh chāra-kār jo kisi shakhs-i-zarar-rasida ko nālīsh-i-diwānī ke zarī'e se dilāye jāe.

Civil suit (Law)—Aise mutālabe kī nālīsh jo ek shakhs ko kisi dūstre shakhs se ho yā us nuqṣā kē da'wā jo ek shakhs kisi dūstre shakhs ko pahuṣchāwe; nālīsh-i-diwānī.

☞ Opposed to a *criminal prosecution*.

Civil war—Woh larāyī jo kisi riyāsat yā shahr ke logon meṁ bāham ho; khūna-jangī.

Civilian, n. Mulki; jangī nahīn.

Civility, n. 1.—Husn-i-akhilāq; khulq; insāniyat; tahzīb; shāistagi; dūstroṁ se sulūk k. aur unse mihr-bānī se pesh ānā; tawāzu'; mudārāt; bhal-mansi yā āwabhagat.

2.—(pl.) Akhlāq kī bāteṁ; achechhe sulūk; tawāzu' aur mudārāt.

Civilization, n. Shāistagi; tahzīb; ta'lim; tarbiyat; atwār kē sudharnū aur 'ilm-o-hunar meṁ taraqqī.

Civilize, v. t. Wahshī se ādmi banānā; wahshat chhorānā; insān banānā; ta'lim d.; shāistagi aur 'ilm-o-hunar sikhānā; jilā d.; sudharnā.

Civilized, pp. or a. Wahshī se ādmi banā huā; 'ilm-o-hunar aur akhlāq-o-ādāb meṁ ta'lim pāye huye; muhazzab; sudhrā huā; ārāsta; shāista.

Civilly, ad. 1.—Sign-i-diwānī meṁ; nij ke huqūq ke muta'alliq.

☞ Opposed to *criminally*.

2.—Qānūn ke rū se (qānūnan) par qudratī tarīq par nahīn.

☞ *Civilly dead* signifies *dead in law but not naturally*.

3.—Husn-sulūki ke sāth; insāniyat se; khush-khulqī se; sharāfat (bhal-mansi) se; ādāb wa akhlāq ke sāth.

Claim, v. t. 1.—Talab k.; da'wā k.; haq ke rū se māṅgnā yā pāne kī koshish k.; bataur apnī yāftanī ke māṅgnā yā talab k.; da'wī-dār h.

To *claim a debt*—Qarz-i-yāftanī kē da'wa k.; jo qarza wajibu-l-adā ho uskā mutālaba k.

2.—Istihqāq zāhir k.; haq ke i'tibār se da'wī-dār h.; ba-izhār-i-istihqāq mudda'ī banā.

The plaintiff *claims* to be the owner of the property in suit—Jāe-dād-i-muta-nāzi'a kā da'wā mudda'i apne haqq-i-milkiyat ke i'tibār se kartā hai.

3.—Kisī shai kā istihqāq r. yā mustahaq h.

The heir *claims* the estate by descent—Us wāris ko wirāsāt ke rū se istihqāq-i-tarka hai.

Claim, v. i. Kisī shai kā mustahaq h.; istihqāq h̄sil k.; da'wā r.

Claim, n. 1.—Da'wā; mutālaba; mutālaba-i-haq yā istihqāq; mutālaba-i-yāftanī; kisī shai kī milkiyat kā da'wā.

To make, or lay, *claim* to a thing—Kisī shai kī nisbat da'wā k. yā pesh k.

2.—Da'we yā mutālabe kā haq; istihqāq-i-da'wī yā mutālaba; us shai kā haq jo dūsre ke qabze meñ ho; haq yā istihqāq.

To have a *claim* to something—Kisī shai kī nisbat istihqāq-i-da'wā yā mutālaba r.

Government has a *claim* to the revenue of lands—Arāzi kī māl-guzārī kī nisbat sar-kār ko mutālabe kā istihqāq hai.

3.—Shai-i-mutada'wiya; shai-i-mudda'ā-bihā; jis chīz kī nisbat da'wā kiya jāe yā jis chīz kā da'wā ho.

The plaintiff *claimed* a house, and the *claim* has been decreed—Mudda'i ko ek makān kā da'wā thā chunānchi shai-i-mutada'wiya kī dīgrī huyī. [kar da'wā.

A preferential or superior *claim*—Da'wi-i-murajjah; dūsre ke da'we se barh. *Immediate claim*—Talab-i-muwāsabat ya'ni woh da'wā jo shafi' kī jānib se jāe-dād-i-faroqht-shuda ke bikne kī kaiḡyat ke ma'lūm hote hī pesh kiya jāe.

Claim by litigation—Talab-i-ḡhusūmat ya'ni woh nālīsh jo shuf'a ke mu'āmale meñ talab-i-muwāsabat aur talab-i-ishḡād ke ba'd qūnūn ke mutābiq bā-zābita rujū' kī-jāe.

Claim of possession and litigation—Talab-i-qabz wa ḡhusūmat-Yah bhī shuf'a se muta'alliq hotā hai.

To advance, institute, lay, make, or prefer, a *claim*—Da'wā k. yā rujū' k.; da'wā pesh k. yā da'wī-dār h.

Claimable, a. Jiskā da'wā ho-sake; qābil-i-mutālaba.

Claimant, n. Da'wī-dār; mudda'i; shakhs-i-mustahaqq-i-irjā'-i-da'wī.

A *claimant* by pre-emption—Da'widār-i-haqq-i-shuf'a; shafi'.

Claimed, pp. Jo bataur haqq-i-wājib ke māḡgā yā chāhā jāe; jiskā mutālaba haqqan kiya jāe; mutada'wiya; jiskī nisbat haqq-i-milkiyat zāhir kiya jāe.

Clamber, v. i. Mushkil se charhnā; hāthoñ aur pairon ke bal charhnā.

Clammy, a. Las-dār; chipchipā; lāse kī tarah chipakne wālā; laslasā.

Clamour, n. Barā shor yā barī chillāḡat; hāñk-pukār shor-o-shagab; haurā-dhūm jo der tak rahe.

Clamour, v. i. 1.—Kisī ke nazdik shor machāte jānā.

2.—Itnā shor k. ki kāñ bhar jāe.

To *clamour bells*—Ghañḡe ko bajāte jānā tāki ḡhūb ṡanṡanāḡat paidā ho.

Clamour, v. i. Zor se āwāz d. yā chillānā; baland āwāz se bolnā; gul k.; shor k.; bār bār dhūm machānā; nāla-o-faryād k.; saḡht taqūza k.

Clamorous, a. ḡaugāyī; shorī; dhūm-dhāmī; baland-āwāz.

Clan, n. 1.—Qaum; ḡhāñdāñ; guroh.

2.—Woh sab log jo kisi naf'-nuqsān kī bāt meñ ek dil hoñ yā kisi amr kī pairawī āpas meñ khūb muttāfiq ho-kar kar-rahe hoñ : zirga ; mandālī ; gol ; tāifa.

Clandestine, *a.* Jo dida-o-dānista (jānbūjh-kar) chhipāyā jāe ; jiski ittilā' 'awām ko na dī-jāe yā jo unkī nazroñ se chhipāyā jāe ; makhfī ; پوشیدا ; chhipā-chhipā.

☞ "It often bears an ill sense, as implying craft or deception, or evil design.

A clandestine marriage or proceeding—Shūdi yā kūr-rawāyī jo kisi nā-jāiz maqad se 'awām se chhipā-kar kī-jāe.

Clandestinely, *ad.* Chhipākār ; khufyatan ; chorī se yā chori-chorī ; gup-chup.

Clang, } *v. t.* Jhanjhanānā ; jhanjhanāhaṭ paidā k. ; khaṭ-khaṭ bajnā. [ādmī.
Clank, }

Glansman, *n.* Kisi khās guroh wagaira se ta'alluq r. w. ; kisi mandālī kā Clap, *v. t.* 1.—Pkarpharānā—jaise kisi parind kā apne dāine ko.

2.—Dhakel d ; khainch yā dhakkā dekar band-kar-d. ; jhaṭ se bhirā d. ; jhaṭ yā phaṭ se band kar-d—jaise darwāza yā phaṭak ; yakāyak ghūsā d.

☞ Followed by *to*.

3.—Shābāsh k. ; tālī bajā-kar kisi bāt kī ta'īf k. ; thapoṛī bajā-kar kisi amr kī nisbat apnī khush-nūdi zāhir k.

To clap up—Jhaṭpaṭ kar-d. yā yakāyak pūrā kar-d. ; jaldī se tai kar-d.

Clap, *v. t.* 1.—Yakāyak aur shor ke sāth (dhaṭ se) bhiṛ yā lag-jānā—jaise darwāze ke kewār kā.

2.—Thapoṛī yā tālī bajānā.

[masrūf h.]

3.—Kisi kām ko jhaṭpaṭ karne lagnā (usmeñ chustī aur tezi se ☞ With *to* or *into*.

Clap, *n.* 1.—Woh shor jo do chauṛī chīzoñ ke āpas meñ bhiṛ jāne se paidā ho ; woh āwāz jo dhaṭ se ho ; dhaṛake kī āwāz.

2.—Woh fīl jo ek hī martaba aur yakāyak ho ; jo bāt ek hī bār meñ tai ho-jāe.

At a clap—Ek hī martaba ; jhaṭpaṭ.

3.—Karak yā karakarāhaṭ ; garaj ; dhardharāhaṭ.

Clarify, *v. t.* Sāf k. ; mail yā talchhaṭ wagaira nikāl-kar sāf kar-d. ; mail kāt chhānṭ yā nikāl d.

☞ "Applied particularly to liquors." Webster.

Clarify, *v. t.* Sāf ho-jānā ; nirmal-ho-jānā ; mail wagaira nikāl-kar khālis rah-jānā. [khā-kar khaṭkhaṭānā.

Clash, *v. t.* 1.—Kisi chīz meñ lag-kar āwāz paidā k. ; kisi chīz se ṭakkar

2.—Mutazād h. ; mukhālafat r. ; kisi dūse ke khilāf h. ; ba-jānib i-mukhālif 'amal k. ; mukbil h.

Clash, *n.* 1.—Ṭakkar khānā ; jhanuk ; jhankār ; khaṭkhaṭāhaṭ.

2.—Ikhtilāf ; tazād ; ek tarah kā na h. yā ek dūse ke khilāf h.—jaise rāe yā manshā wagaira kā.

Class, *n.* 1.—Qism ; bahut sī chīzeñ jinmeñ koyī khāsiyat mushtarak ho.

Different classes of offences—Jurmoñ kī mukhtalif qismeñ ; jarāim ke aqām-i-mukhtalifa.

2.—Kisī madrase wagaire meñ ek qism ke talabā; ham-qism tālib-
'ilmoñ kī sāf jamā'at yā unkā darja.

3.—Nau'; qism; zāt; jins; 'ilmī taqīm yā tartīb.

Class, *v. t.* Qism-wār tartīb d.; darja-bandī k.; ham-qism chizoñ ko judā
judā k.; mukhtaliḥ qismoñ par munqasim k.

☞ "In scientific arrangement, to *classify* is used instead of to
class." Webster.

Classical, *a. 1.*—Awwal darje yā rutbe kā; kisī chīz khūsūsān 'ilm yā
hunar meñ auroñ se baḥkar. Is lafz kā itlāq khāskar 'umda 'umda
qadīm Greek aur Roman musannifoñ par hotā hai lekin hāl ke 'umda-
tarīn musannifoñ yā unkī tasnīfāt kī nisbat bhī yah musta'mal hai.

2.—Zabān-i-Greek aur Latin ke musannifoñ se nisbat r. w.; un
maqāmoñ se muta'alliq jahān Yūnān aur Rūm ke log sukūnat-pazīr
rahe hoñ yā jinko unke ā'māl ke bā'is shuhrat hāsīl ho.

3.—Mutaakhhirīn meñ 'umda-tarīn musannifīn ke muta'alliq;
darja-i-ā'lā kā; jo nihāyat mustanad musannif samjhā jāe; nafis;
sahīb; shusta; sāf; pākīza—jaise 'ibarat.

Classic, *n.* Woh kitāb jiskī 'umdagī aur waq'at musallama ho. Iskā
itlāq 'umūman Greek aur Latin musannifoñ par huā kartā hai lekin
in dīnoñ ke bhī nihāyat 'umda musannifoñ aur tasnīfāt kī nisbat yah
lafz kām meñ lāyā jātā hai.

Classically, *ad. 1.*—'Umda 'umda musannifoñ kī tarz par.

2.—Qism-war; jins-wār.

Classification, *n.* Qism-wār tartīb; jude jude aqsām par inqisām; qismoñ
yā darjoñ par bāntnā.

Classify, *v. t.* Darja-bandī k.; qism-wār banānā; mushtarak khāsiyatoñ
ke lihāz se tartīb d.; tartīb d. yā silsile se r.

Clause, *n.* Zimu; āyīn meñ kisī daf' kā juz; kisī wasīyat-nāma iqrār-
nāma yā dūsre wasīqa-i-qānūnī kā daf'a mad yā uskī shart.

Clean, *a. 1.*—Jismeñ mail yā gilāzat na ho; sāf; suthrā; be-dāg; jismeñ
dhabbā na ho.

Clean clothes—Kaprē jo maile na hoñ; sāf kaprē. Clean paper—Sāf kāgaz;
kāgaz jo mailā na ho (jismeñ dhabbe wagaira na hoñ).

2.—Jismeñ koyī be-kār yā muzir chīz na ho; be-'aib yā be-naqs; jis-
meñ kharāb ghās yā patthar na hoñ; girah-dār nahīn; be-ḍāliyoñ kā.

Clean land—Sāf zamīn ya'nī zamīn jismeñ kharāb ghās wagaira na ho. Clean
timber—Sāf lakṛī ya'nī jis lakṛī meñ girah wagaira na ho.

3.—Jismeñ bhaddā-pan na ho; jismeñ hāth kī safāyī ho.

A clean trick—Hath-pher yā dāw-pech jo hāth kī safāyī se kiyā jāe.

4.—Jismeñ rukāwat yā qaid na ho; pūrā pūrā; bi-l-kul; musallam.

5.—Be-gunāh; sāf; mukaddar nahīn; badī yā khabāsat se barī.

Clean, *ad.* Be-chūk yā khatā ke; hunar-mandī yā hāth kī safāyī se;
kām-yābī ke sāth.

To come off clean with a performance—Koyī kām is tarah par k. ki usmeñ
chūk na ho (kāmyābī ho).

Clean, *v. t.* Sāf k.; kudūrat yā gandagī ko dūr kar-d.; jo koyī shai
kharāb gandī yā muzir wagaira ho usko dūr kar-d.—jaise hāth badan

yā kapron se mail kā yā kisī dūsri shai se aisī chīz yā chīzon kā jo uske liye muzir hoñ.

Cleanliness, *n.* 1.—Mail gilāzat yā kisī dūsri qism kī gandagī kā na h.; safāyī; suthrāpan.

2.—Jism yā poshāk kī safāyī.

Cleanly, *a.* 1.—Safāyī kā 'ādī yā safāyī-pasand; jismen kisī tarah kī gandagī yā mailā-pan na ho; jo maile-pan se apne ko bahut bachāye rahe.

2.—Pakiza; khālis; gair-ma'yūb; jiskā asar muzir yā kharāb na ho.

3.—Jisse safāyī āye; sāf k. w.

Cleanly powder—Woh sufūf jiske isti'māl se safāyī paidā h.

Cleanly, *ad.* Safāyī se; mailā-kuchilā nahīn.

Cleanness, *n.* 1.—Safāyī yā sāf h.; kudūrat aur khārijī mādde kā na h.

2.—Chhūt yā kisī khabīs maraz kā na h.

3.—Pakīzagī; be-gunāhī; ma'sūmiyat.

Cleanness of hands—Be-gunāhī; be-jurmi; ma'sūmiyat.

Cleanse, *v. t.* Sāf k.; kudūrat ālāish chhūt yā gunāh wagaira se barī k.; mail yā kisī qism kī kudūrat ko dho mal chhīl yā koyī aur 'amal karke dūr k.; pāk k.; tahārat k.; nā-pakī ko dūr karke pāk k.

Clear, *a.* 1.—Zāhīr; wāzih; 'ayān; shubhe yā ibhām se barī; sarī'u-l-fahm; jo jald samajh men āwe; sāf; khulā; muzabzab nahīn; fāsh; sarīh; numāyān.

The reason is clear—Wajh zāhīr yā 'ayān hai; wajh jald samajh men ājūtī hai.

2.—Nā-qābil-i-tardīd yā bahs; jisse inkār na ho sake; zāhīr; muhtāj-i-subūt nahīn.

The guilt of the accused is clear—Us mulzam kī mujrimī se inkār nahīn ho-saktā (uskā jurm muhtāj-i-subūt nahīn hai).

3.—Jānib-dārī yā tarāf-dārī se barī; jismen jānib-dārī na ho.

The judgment is clear—Is faisala se jānib-dārī pāyī nahīn jāti yā yah faisala jānib dārī se barī hai.

4.—Dāin yā zimma-dārī se pāk; gair-mustalzīm-i-muākhaza.

He is clear of all debts—Woh bi-l-kul duyūn se pāk hai.

5.—Khālis; jismen se kuchh waz' yā minhā na kiya jāe; pūrā pūrā; be-kam-o-kāst (jismen kamī-beshī yā ghaṭ-barḥ na ho.)

He has a clear gain or profit of Rs. 200 a year—Use sāl men do sau rupaye sāf ba-taur naf' ke mil-jāte haiñ; uskā khālis sūlāna mapāñ' ba-ta'dād do sau rupaye ke hai.

6.—Ilzāmāt se barī; rihā; āzād.

The accused was tried and got clear—Tajwīz ke ba'd mulzam rihā ho-gayā (ilzāmāt se barī ho-gayā).

7.—Khulā huā; band nahīn; jismen rukāwaṭ na ho; sāf.

The way is clear—Rāsta khulā yā sāf hai; rāsta band nahīn hai (usmen koyī rukāwaṭ nahīn hai).

8.—Be-bādāl yā kuhre kā; sāf; pharohā—jaise āsmān.

9.—Jismen kisī qism kī āmezish na ho; gandagiyoñ se pāk; be milāwaṭ kā; bi-l-kul khālis; nirmal; jismen kuchh ūpar se mil yā lag na jāe.

Clear water—Sāf pānī; nirmal jal.

10.—Be-'aib; be-dāg; jismeñ kiśi tarah kā dhabbā nā lagā ho; nā-qābil-i-ilzām; ilzām yā jurm se barī.

11.—Sāf; karī yā karakht nahīn; khulī huyī—jaise āwāz yā bol.

12.—Jo jald yā sāf sun paṛe; jo sunāyī de-sake.

13.—Ğair-mutafakkir; jisse intishār na pāyā jāe; khush; bashshāsh.

A clear aspect—Khush yā bashshāsh sūrat.

Clear, *ad.* Sāf-sāf; be shak-o-shubha

Clear, *v. t. 1.*—Kisī zer-bārī kā raf' k.

[diye].

He has cleared off his debts—Usne apnā qarz chukā diyā (apne dūyūn adā kar-

2.—Sāf k.; kisī khārijī yā bālāyī shai ko dūr kar-d.; jo kuchh milāwaṭ yā gandagī wagaira ho usko nikāl d.

To clear liquors—'Araqūn ko sāf k. (unmeñ jo kuchh milāwaṭ wagaira ho usko dūr kar-d)

3.—Sāf kar-d.; ibhām tazabzub yā pechidagī se barī kar-d.; sul-jhānā; hal k.; samajhne ke qābil kar-d.; khol d.; wāzih k.

To clear a question—Kisī amr-i-nizā'i yā shubhe kī bāt ko sāf yā hal k. To

clear up a case or point—Kisī muqaddame yā bāt ko suljhānā ya'nī jo kuchh pechidagī wagaira usmeñ ho usko raf' kar-d.

4.—Kisī jurm ke ilzām se barī k.; safāyī k.

How can the thief clear himself?—Woh sāriq apne ko ilzām se kyūnkar barī kar saktā hai?

The plea of *alibi* will not clear him of the offence charged—Jurm-i-'ā'id-shuda se uskī safāyī is 'uzr par na hogī kī woh wuqū'-i-jurm ke waqt mauqa'-i-wāridāt par nahīn balki aur kahīn thā.

5.—Tajwīz ke ba'd barī yā rihā k.

[kiyā gayā.

The accused was tried and cleared—Woh mulzam tajwīz ke ba'd barī (rihā)

6.—Kul kharch dekar manāfi' pānā; jo kuchh sarf paṛe usko minhā dene ke ba'd khālis naf' pānā.

7.—Lakṛī ko zamīn par se haṭā d.; darakhtoñ ko kāt-kar unheñ uṭhā le-jānā yā jalā d. aur zamīn ko jotne bone ke qābil banānā; zamin ko sāf yā khālī k.

To clear land for wheat—Geñhūñ bone ke liye zamīn ko khālī yā sāf k.

8.—Tap jānā yā is tarah pār kar-jānā kī chhū na jāe yā nā-kāmī na ho—jaise kisī taṭṭī yā khandaq wagaira ko.

Clear, *v. i. 1.*—Bādal yā kuhre kā nikal jānā; sāf yā pharchā ho-jā.

☞ Often followed by *up*, *off*, or *away*.

The sky clears—Āsmān pharchā ho-rahā hai. The weather clears up—Bādal khulā jātā hai (āsmān sāf huā jātā hai.)

2.—Dain zer-bārī musibat yā phaṁsāw se chhūṭ-jīnā yā najāt pānā.

Clearness, *n.* Gandagī yā khārijī mādde se barāat yā uskā na h.; safāyī; kisī aisi shai kā na honā jo tāriki rukāwaṭ zarar yā nā-pāki wagaira paidā kare; safāyī; pharchāyī; wazāhat; sachāyī; imān-dārī; sāf-mu'āmalagī.

Clear-sighted, *a.* Mubassir; bīnā; jisko koyī bāt khūb sāf sāf ma'lūm ho-jāe; 'anqā-nazar; fahīm; samajh-dār.

Clearly, *n.* Sāf sāf; bakhūbī; sarībī; tamām-o-kamāl; achchhī tarah se; be-uljhāw yā pareshānī ke.

Cleave, *v. i.* 1.—Simat jānā; chipak jānā; mazbūti se pakar lenā.

2.—Lau lagāye rahnā; khūb rabt r.; liptā rahnā; barī muhabbat se lagā rahnā.

3.—Chaspān h.; mauzūn h.; khūb rāst ānā; thik thik h.; kisī par achchhī tarah baiṭhū.

Cleave, *v. t.* 1.—Phāṛnā; chīrnā; do ṭūk k.; kāṭ-kar yā aur tarah par judā judā kar-d.

2.—Khud-ba-khud khol d. yā alag alag kar-d.

Cleave, *v. t.* Khul-jānā; phaṭ-jānā; chitakh-jānā; shaq ho-jānā; alag alag ho-jānā.

Clemency, *n.* 1.—Narm-dili; dil kī mulāimat; shafaqat; mihrbānī.

2.—Rahm tarahhum yā rahm-dili; rahmat; āmurzish; mujrimōn ke qusūrāt ke mu'āf karne yā uke haq meṁ dar-guzar karne khwāh unse narmī ke sith pesh āne kā mailān; mu'āfi yā dar-guzar par āmādagī; sazā kī kamī yā mu'āfi kī ragbat.

☞ "Opposed to severity, harshness, or rigour." *Webster.*

3.—Dhīmā-pan; hawā wagaira meṁ tundi kā na h.

Clement, *a.* Halīm; rahīm; narm-dil; dil kā saṅht (kaṛā) nahīn; mihrbān.

Cleric, } *a.* Kātib kā yā kī; naql-nawīs kā yā kī; likhne wāle yā mu-
Clerical, } harrir kī; nawīsinda yā tahrir-kuninda kā yā kī; mutasaddiyāna.

A clerical error or mistake—Kātib yā naql-nawīs kī galatī; likhne wāle kī bhūl.

Clerical work—Kitābat yā likhne kā kām; tahrir kā kām; muharrir kā kām.

Clerk, *n.* 1.—Muharrir; mutasaddī; muhāsib yā hisāb-nawīs; woh shakhs jo kāgazāt aur hisāb ke murattab rakhne ke liye kisī sarishte meṁ muqarrar ho.

2.—Woh shakhs jo kisī kī taraf se uskī dūkān yā māl ke gūdām meṁ māl ke bechne aur hisāb-kitāb wagaira ke durust rakhne ke liye muqarrar ho; gumāshṭa.

☞ "This word is generally pronounced as if it was spelt *clark*." *Webster.*

Clerkship, *n.* Muharrir kā kām yā 'uhda; muharrirī.

Clever, *a.* 1.—Tez-dast; jo kisī qism ke auzār yā āle tezi aur safāyī se kām meṁ lāwe yā kisī kām ke anjām ke liye koyī bāt hoshyārī aur hunar-mandī se kare.

A clever artisan—Tez-dast ahl-i-hirfa yā kāri-gar.

2.—Sab bātoṁ meṁ mahārat r. w.; māhir; zakī yā hunar-mand; un sab bātoṁ kā jismeṁ samajh aur liyāqat darkār ho hunar-mandī tez-dastī aur kām-yābī ke sāth k. w.

☞ "It does not denote the highest order of talent, much less creative genius." *Webster.*

3.—Jisse karne wāle kī hoshyārī yā chustī wa chālākī pāyī jāe.

A clever speech—Aisi taqrir jisse muqarrir kī hoshyārī sābit ho. A clever trick

—Aisā hath-pher jisse uske karne wāle kā chust wa chālāk honū zāhir ho.

4.—Wājib; munāsib; mauzūn; hasb-i-hāl.

Cleverly, *ad.* Hoshyārī tez-dastī yā chustī wa chālākī se; hunar ke sāth; munāsib taur par; khūbsūrtī ke sāth.

Cleverness, *n.* Hoshyārī; tez-dastī; chustī wa chālākī; hunar-mandī.

Client, *n.* Muwakkil; woh shakhs jo kisi kauūsali yā wakīl se kisi amr-i-qānūnī kī nisbat mashwara chāhe yā apne muqaddame kī pairawī khwāh aisi nālīsh kī jawāb-dihī jo uspar dāir huyī ho uske zimme kare.

Climate, *n.* 1.—Iqlīm; kishwar. [āb-o-hawā.

2.—Hawā kī garmī sardī wagaira ke lihāz se kisi jagah kī hālat; A warm or cold *climate*—Garm yā sard āb-o-hawā; aisi jagah jahān garmī yā sardī ziyāda ho.

Climb, *v. i.* Chaṛhnā; hāth aur pair ke bal chaṛhnā; kisi chīz ko donoṁ hāthoṁ se pakar kar uspar chaṛh-jānā; āhista āhista ūpar ko uṭhnā; diqqat aur mashaqqat se chaṛhnā.

Climo, *n.* Iqlīm; khitta; mulk; sar-zamīn. [pakaṛnā.

Clinch, *v. t.* Hāth se mazbūtī ke sāth parkaṛnā; kisi chīz ko zor se "To *clinch* a nail—Kisi chīz meṁ kāñṭe ko dhaṁsā yā ghustī-kar usko moṛ d. yā uskī muṁh mār d. To *clinch* the hand or fist—Muṭṭhī bāndhnā yā ghūsā, tāmū. To *clinch* an instrument—Kisi āle ko muṭṭhī meṁ mazbūtī se pakaṛnā.

2.—Mazbūt k.; istihkām d. yā mustahkam k.; puṭhta k.; sābit k.

Clinch, *n.* Pakar; girift.

To get a good *clinch* of a weapon—Kisi hathiyār ko mazbūtī se pakar r. To secure anything by means of a *clinch*—Kisi chīz ko aisi pakar r. ki woh hāth se jāne na pāye.

Cling, *v. i.* 1.—Khūb lipaṭ jānā; kisi ke gird lipaṭ-kar use aisi thānbh r. ki ohhūṭne na pāye.

2.—Naf-nuqsān kī shirkat yā muhabbat ke khayāl se kisi kī pīohhā na ohhoṛnā; sābit-qadamī ke sāth kisi kī pairān rahnā yā usse lagā rahnā.

Clip, *v. t.* Qaiñchī se tarāshnā; katarnī se kātṇā; kisi chīz ko ohhoṭī yā tang karne kī garaz se uske sire par yāngal-bagal se kāt d.; muqarrarz k.

“In distinction from *shaving* and *paring*, which are performed by rubbing the instrument close to the thing shaved.” *Webster*.

To *clip* the hair—Bāl kātṇā tarāshnā yā katarnā ya'ni jis qadar baṛe bāl hoṁ uske lihāz se unheṁ qaiñchī se kāt-kar ohhoṭa kar-d. To *clip* coin—Sikke ko kāt d.

Clipping, *n.* 1.—Kāt-kar ohhoṭā yā kam-qimat kar-d.

2.—Chhānt; kataran; tarāsh.

The *clippings* of one's beard—Kisi kī dāṛhī kī kataran ya'ni dāṛhī ke bāl jo miqrāz se katar diye jāeṁ.

Clique, (kleek) *n.* (Fr.) Ek qism ke chand shakhsōṁ kī ohhoṭī jamā'at; zirga; gol; guroh; tāifa; mandālī.

“Used commonly in a bad sense.” *Webster*.

Clock, *n.* Dharam-ghaṛī; woh ghaṛī jo baj-kar ghaṛṭe batāwe; ghaṛī; sū'at-numā.

What o'clock is it?—Kai baje? Gharī meñ kai baje yā kyā waqt hai?

Clod, n. 1.—Dhelā—jaise mittī kā; kulūkh.

2.—Koyī duniyāwī yā zalī shai.

3.—Mittī kā dhoñdhā; ahmaq; kaudan; gāwdā.

Clog, v. t. 1.—Lādnā—jaise kisī bhārī chīz se; kisī aisi chīz kā bhār yā bojī dālnā jo simat jāe.

2.—Kisī chīz meñ dūsrī chīz ke jāne kī rāh band kar-d.; roknā yā muñh band kar-d.

3.—Māni' h.; pareshān k. yā uljhāw meñ dālnā; ghabrā d.

Clog, v. z. 1.—Bhar jānā; kisī khārījī shai ke bhar yā ziyāda par jāne se ruk jānā yā band ho-jānā.

2.—Simat sat yā chipak jānā.

[amr-i-māni'.

Clog, n. 1.—Woh shai jisse harakat ruk jāe; rukāwat; sadd-i-rūh; rok;

2.—Koyī waznī chīz jo kisī jānwar meñ is garaz se bāñdh di-jāe ki woh idhar-udhar chal yā kūd-phāñd na sake.

3.—Kharāññ; kaṭhnayī; paulā yā panā; na'lain-i-chobī.

Close, v. t. 1.—Band k.; masdūd k.; mūñdnā; bheṛnā; lagā d.

To close the eyes—Āñkheñ band kar-lenā. The doors of the courts should be closed against champertors—Chāhiye kī 'adālat kā darwāza un logoñ ke liye band kar diyā jāwe jo apne naf' kī garaz se muqaddame laṛāte haiñ.

2.—Khatm k.; takmil k.; niptānā; chukānā; paṭānā; pakkā kar-d. khātime ko pahuñchnā; band kar-d.; āge chalne na d.

To close a bargain—Saudā pakkā k. niptānā yā chukānā. *To close an account*—Hisāb band kar-d. (use āge chalne na d.)

3.—Yak-jā yā ekaṭṭhā k.; joṛ-baṭor kar ek jagah k.; kisī shai ke jude jude ajzā ko ek jagah k.

Close, v. i. 1.—Juṭnā; simaṭnā; bā-ham miljānā; ek ho-jānā.

These wounds will not close—Yah zaḥm na juṭeñge.

2.—Khatm h. yā khātime ko pahuñchnā; ākhir h.; band h.; ruk-jānā.

The discussions in that case did not close until long after—Us muqaddame meñ der ke ba'd bahs khatm huyī.

To close on or upon—Āpas meñ rāzi-rujū' ho-jānā; bāham ittifaq kar-lenā; kisī amr par ittifaq k. yā usmeñ sharik h.

To close with (a)—Manzūr-k.; rāzi h. yā qabūl k. The terms of compromise proposed by the plaintiff were closed with by the defendant—Mudda'ū 'alaih ne sulh kī un shartoñ ko manzūr kiyū jo mudda'ī ne pesh kiñ. (b)—Kisī se mel-kar-lenā yā muttāfiq ho-jānā; kisī se milāp yā ittifaq kar-lenā. *To close with an enemy*—Dushman se sulh kar-lenā yā muttāfiq ho-jānā. (c)—Kisī se lipaṭ jānā—jaise kushti meñ.

Close, n. 1.—Khātima; ikhtitām; ākhir ko pahuñchnā; tamām h. ruk jānā; band ho-jānā.

To draw to a close—Qarīb-i-ikhtitām h.; ākhir yā khatm hone par h.

2.—Pakar yā girift—jaise kushti kī.

Close, a. 1.—Band; masdūd; khulā nahīñ.

A close box—Band sandūq.

2.—Band; qaid meñ; kanāre; goshe yā tauhāyī meñ.

3.—Mahbūs; band; khamastā huā; itnā garm ki taklif ma'lūm ho; gair-mutaharrik; jisse tabī'at majhūl ma'lūm ho; garm aur āskat paidā k. w.; ganda.

☞ “Applied to the weather when there is little wind and heated air is confined by clouds or fog to the surface of the earth.” *Webster*.

4.—Bhed kī bāt yā dil kā hāl kisī ko na batlāne w.; chaukas; hoshyār; ohhuppā; jiske lab jald na khuleñ; rāz-dār; i'tibārī.

5.—Bakhīl; tang-dil; shūm; sakhi nahīñ; makkhi-chūs; lālchī.

6.—Nazdik; muttasil; qarīb; kisī shai se qurbat r. w.; jagah yā waqt ke lihāz se bahut nazdik.

☞ Often followed by *to*.

7.—Mukhtasar; chust—jaise alfāz wagaira.

8.—Tang; kushāda nahīñ.

A close alley—Tang galī.

[tabah.

9.—Nazdik; thoṛī fasil par; qarīb qarīb barābar; ham-palla; mush-

A close fight—Nazdik kī laṛāyī; aisi laṛāyī jismeñ laṛne wāle dūsre se thoṛī hī dūr par hoñ yā jismeñ yah na ma'lūm ho ki kaun fariq gūlib hai aur kaun maglūb.

10.—Khūb; jī lagā ke; dil se; tawajjuh ke sāth.

To give close attention to a thing—Kisī shai kī taraf khūb yā dil se mutwajjih h.

11.—Chaspāñ; barjasta; tir-ba-hadaf; nihāyat hī mauq'e kā; mauzūñ.

A close argument—Dalil-i-barjasta chaspāñ yā mauzūñ; mauq'e kī hujjat.

12.—Garm yā garm-joshī se; josh-i-dil se.

A close debate—Bāhs yā munāzara jo garm joshī se ho.

13.—Sakht hirāsāt meñ; aisi tarah par ki koyī āne jāne yā bāt-chit karne na pāye; jakar-band; bare chaukī pahre meñ.

To keep a person in close confinement, or as a close prisoner—Kisī shaḡhs ko hirāsāt-i-sakht meñ ya'nī aisi tarah par muqaiyad yā mahbūs r. ki koyī uske pās āne yā bāt-chit karne na pāye; kisī ko jakar-band r.

14.—Thik thik asl ke mutābiq; jaisā asl ho waisāhī; asl ke khilāf nahīñ.

A close translation—Tarjama jo thik thik asl ke mutābiq ho; taht-lafz.

Close, *ad.* Nazdik-nazdik; bhīre-bhīre; saṭe-saṭe; chupke se; dabāye huye.

Close-bodied, *a.* Jo badan par thik thik ho; qad par rāst āne wālā—jaise paināhan yā jāma.

Close-fisted, *a.* Lālchī; kanjūs; jiskī mūtṭhī dene lene meñ band ho.

Close-handed, *a.* Cf. the above.

Closely, *ad.* 1.—Nazdik-nazdik; istarah par ki kuchh fasil na rahe.

The chaukidār followed closely at the heels of the thief—Us chor ke piche nazdik hī nazdik chaukidār daurā gayā. [kā wāqī' h.

One event following closely upon another—Ek mājare ke ba'd hī dūsre mājare

2.—Tawajjuh se; ba-gaur; dhyān se; dhyān lagā-kar yā dhyān-dekar; dil-lagā-kar; āñkh garī-kar.

Examine the accounts closely—Is hisāb ko jī yā dil lagā-kar (khūb) jāñcho.

3.—Tangī yā sakhti se; aisi tarah par ki bāhar ke logoñ se kuchh ta'alluq na rahne pāye ya'nī āmad-o-raft yā bol-chāl na ho.

To confine *closely*—Sakht hirāsāt meñ r.; aisi tarah par qaid meñ r. ki qaidi bahar ke logon se kuchh ta'alluq na rakh sake.

4.—Khub ba-ittibā'-i-asl; aisi tarah par ki asl se kuchh bhī farq na pare; lafzī. [tarjama k.

To translate *closely*—Thik thik asl ke mutābiq tarjama k; taht-lafz yā lafzī

5.—Qarib-qarib; nazdik-nazdik; bahut hī qurbat se.

To be *closely* related—Rishte meñ bahut hī qurbat r.; rishta-i-qaribi yā naz-diki rishta r.

Closeness, n. 1.—Tangī—jaise kisi jagah kī.

2.—Hawā ke āuc-jāne kī gunjāish na r.; hawā kā na h.

☞ “Applied to a close room, or to the air confined in it.” Webster.

3.—Kisi shakhs kī gosha-nishīnī yā 'uzlat-guzīnī (uska dunyā ke ta'alluqāt ko chhoṛkar kisi tanhāyī kī jagah meñ rahnā)

4.—Dil kholkar kisi se na milnā yā bāt-chīt na k.; ikhṛā; rāz-dārī; ihtiyāt; chaukasi.

5.—Bukhl; kanjūsī; lālch.

6.—Rabt-zabt; khalā-malā; mel-jol.

7.—Asl kī mutābaqat.

Closet, n. 1.—Khalwat-khāna; takhlīye kā kamra.

2.—Ek kamre kī bagal meñ woh chhoṛī kamra yā goshe kī jagah jahāñ bartan aur makān kī āraish ke asbāb rakkhe jāen.

Cloth, n. 1.—Kapṛā; pārchā.

☞ “The plural is regular, *cloths*; but when it signifies garments, it is written *clothes*.” Webster.

2.—Khāne kī mez par bichhāne kī ohādar; dastar-khawn.

☞ “Usually called a *table-cloth*.” Webster.

Clothe, v. t. 1.—Kapṛe pahnānā; kapṛe se badan ko ohhipānā; pōshūk pahnānā.

2.—Kapṛe d.; pahinne ke liye kapṛe d.

To feed and clothe a person—Kisī ko khānā kapṛā d. (usko khurīsh aur pōshīsh donoñ d.).

3.—Denā yā 'atā k.; tafwīz k.

To clothe one with power or authority—Kisī ko ikhtiyār yā hukūmat d.

Clothes, n. 1.—Insān ke pahinne ke kapṛe; pōshūk; libās; pārchā-i-pōshīdanī; jo kuchh satr-i-badan ke liye pahnā jāe.

☞ “A general term for whatever covering is worn, or made to be worn, for decency or comfort.” Webster.

2.—Kammal wagaira jo sone ke palang par lagāye jāte haiñ.

Clothing, n. 'Umūman pahinne ke kapṛe.

Cloud, n. 1.—Bādāl; abr; badlī; ghatā.

2.—Bahut sā dhuāñ jo hawā meñ uthe yā gard-o-gubār jo kasrat se hawā meñ ure; koyī shai jo bādāl si ma'lūm de.

A cloud of smoke or dust—Dhuāñ yā gard jo bādāl kī misāl hawā meñ uthe.

3.—Woh kālī lakīr yā kālā dāg jo sang-i-marmar wagaira meñ hotā hai.

4.—Jhund; majma'-i-kasir; bhī; kasrat.

A cloud of witnesses—Gawāhoñ ki jhund.

5.—Tārīkī yā khatre kī hālat; woh shai jiskī sūrat tārīk dīl-shikan yā mukhawwaf ma'lūm de; kudūrat; khatra.

A cloud of sorrow—Ranj kā gūbār; ranj jo bādāl kī tarah dīl par chhā jāe.

A cloud upon the intellect—'Aql par tārīkī kē 'chhā jānā; 'aql kī andhā ho-jānā.

Cloud, *v. t.* 1.—Bādāl kā chhā jānā.

The sky is clouded—Āsmān par bādāl chhā gayā (badli ghīr-ūyī).

2.—Andherā yā tārīk kar-d.; raushanī bāqī rahne na d.; dhabbā lagā d.; ranjīda k.

3.—Rang-ba-rang kā banā d.

Cloud, *v. i.* Bādāl se chhip jānā.

 Sometimes followed by over.

The sky clouds over—Āsmān bādāl se chhip jātā hai.

Cloudless, *a.* Bādāl se ghīrā yā chhipā nahīn; sāf; shaftāf; pharehā.

Cloudy, *a.* 1.—Bādāl se chhāyā huā; badli ke sabab se andherā.

2.—Bādāl kā.

[zāhir ho.

3.—Jispar tārīkī chhāyī ho; jisse ranj fikr bad-mizājī wagaira

4.—Jispar kāle yā aur rangon ke dāg yā dhāriyāñ hoñ.

Clown, *n.* 1.—Kisān; dihqāñ.

2.—Jiske tarīq dihqāñ ke se hoñ; gañwār; gair-muhazzab shakhs.

Cloy, *v. t.* Āsūda yā ser k.; itnā khilānā ki khāne se jī phir jāe; aghānā.

Club, *n.* 1.—Lāṭhī yā soñṭā.

2.—Kisī maqsad-i-'ām masalan 'ilm wagaira kī taraqqī ke liye logon kā jalsa jo unhīn ke qāim kiye huye qawā'id ke mutābiq mun'aqid huā kare.

Club-law, *n.* Lāṭhī kī hukūmat; jo hukūmat lāṭhī ke zor se (jabriyā yā zulm-o-tashaddud se) kī jāe; qānūn kī jagah par harbe yā jabr kā kām meñ lānā; labed; zor-o-zulm yā jabr kī hukūmat.

There is no law but club-law—Jiskī lāṭhī uskī bhāins; bed nahīn labed hai.

Clubman, *n.* Lāṭhī yā soñṭā bāndhne w.

Clue, *n.* 1.—Sūt kī golī; sūt jisko lapet kar golī banāweñ.

2.—Koyī bāt jisse hidāyat yā rah-numāyī ho; woh shai jisse kisī bāt kā patā yā surāg lage.

Clump, *n.* 1.—Lakṛī kā kundā.

2.—Bahut se darakht wagaira jo ek jagah lage hoñ.

Clump of bamboos—Bāñs kī kothī.

Clumsily, *ad.* Bhaddēpan se; bad-uslūbī se; hāth kī safāyī se nahīn; khūbsūrtī ke sāth nahīn.

Clumsiness, *n.* Bhaddā-pan; bad-shaklī yā bad-haiatī; bad-saliqagī; phurtī musta'idī yā tez-dastī kā na h.; anāṛīpan; bad-uslūbī; be-dhangāpan.

Clumsy, *a.* 1.—Bad-shakl; be-daul; bad-waz'; jismeñ hāth kī safāyī yā musta'idī wagaira na ho; bhaddā; phūhar; anāṛī; sidhā-sādā.

A clumsy man—Bhaddā shakhs; anāṛī bad-shakl yā sidhā-sādā.

2.—Jiski chāl bhaddī sust yā bad-numā ho.

Clumsy fingers—Unglhyā jo jald jald yā khush-uslūbī se na chaleñ (jo bhāri parēñ).

3.—Jiski sākt yā banāwaṭ aohchhī na ho; bhaddā; be-danl; jo safāyī se na banā ho; jiski banāwaṭ se banāne wāle kī hosh-yāri hunar-mandī yā 'aql-maudī wagaira pāyī na jāe; bhāri; bad-haiat; bad-numā; jiske isti'māl meñ taklif ho.

A clumsy machine—Bhāri kal; kal jo ṛṣṇat se chal na sake. A clumsy garment—Peshāk jiaki sākt aohchhī na ho. A clumsy forgery—Ja'l jismeñ hāth kī safāyī yā 'aql kī tezi pāyī na jāe.

Cluster, n. 1.—Khosha; guchchhā; ghaud; ek qism kī bahut sī chīzeñ jo ek hī jagah jam' yā ekaṭṭhī hoñ.

2.—Jhund; jamā'at; majma'; bhīr.

3.—Ek qism kī bahut sī chīzeñ jo ek dūse ke nazdīk hoñ yā wāqī' hoñ. [dher ho-jānā.]

Cluster, v. i. Khoshe kū khosha paidā h.; guchchhā ban-jānā; dher kī

Cluster, v. i. Ekaṭṭhā k.; yakjī k.; jam' k.

Clutch, v. i. 1.—Hāth se pakaruā; mutṭhī meñ pakaruā.

2.—Apne qabze meñ kar-leuā.

Clutch, n. i.—Mutṭhī meñ pakar yā dabā l.; pakar; girift.

2.—(pl.) Hāth; qabza; ikhtiyār; panja; chaugul. [ho.

Coach, n. Chār pahīe kī gāri jismeñ chār shakhsōñ ke baithne kī jagah

Hackney-coach—Kirāye par chalne wālī chau-pahiyā gāri.

Mail-coach—Sarkārī dāk leṭāne wālī chār pahīe kī gāri.

Stage-coach—Chaupahiyā gāri jispar musāfir ek shahr se dūse shahr meñ jāeñ.

Co-adjutor, n. Jo dūse ko madad de; mu'awin; madad-gār; tāyid; kisi 'amal meñ sharik.

Congulate, v. i. Dahi kī tarah jamā d. yā munjamid kar-d.; thakkā kar-d.

Said of liquids.

Coagulate, v. i. Dahi kī tarah jam jānā; munjamid h.; basta h.; gārhā yā galiz ho-jānā.

Coal, n. Koelā—chāhe jalī huyī lakṛī kā ho yā kān kā.

A live coal, or burning coal, or coal of fire—Jaltā huā koelā; koelā jo jalkar bujh na gayā ho; angāra.

"When the fire is extinct, it is called a charcoal." Webster.

Coarse, a. 1.—Motā; dabiz; bārik yā patlā nahīñ.

2.—Be sāf kiya huā; woh shai jiske dabiz ajzā usse judā na kiye gaye hoñ yā jo kuchh usmeñ gaudagī ho woh joñ kī toñ rah-gayī ho; kachchā.

3.—Bhaddā; na-shāista yā gair-muhazzab; sudhrā huā nahīñ; jāhilāna yā wahshiyāna; kaj; tahzīb ke khilāf; ganda; zalil; kharāb; sāf wa suhrā nahīñ; pakiza nahīñ.

Applied to language or manners.

4.—Kisi bāt meñ khūb māhit nahīñ; 'ilm-o-hunar meñ kamāl rakhtā huā nahīñ; kachchā; khām.

5.—'Umda nahīñ; nafis nahīñ; motā.

A coarse diet—Giza jo 'umda yā nafis na ho; motā khānā.

Coast, n. Samundar kā kanāra; zamīn yā kisi mūlk kā hissa jo samundar ke kanāre ho aur usse nazar parē; sāhil.

The coast is clear—Khatkā jātā rahā; khatra bāqī na rahā; dushman nikal gaye; maidān khālī hai.

Coax, v. t. Phuslānā; dam-dilāsā d; khushāmad-barāmad se kisi bāt par rāgib k.; dam-dhāgā dekar apne qābū meñ k.

Code, n. Majmū'a-i-qawānīn; āyīneñ jo tartīb se yakjā kī jāēñ.

Civil code—Majmū'a-i-qawānīn-i-diwānī.

Criminal code—Fauj-dāri kī āyīnō kā majmū'a; majmū'a-i-qawānīn-i-fauj-dāri.

Codicil, n. Tatimma-i-wasīyat-nāma; woh nawishta jo wasīyat-nāme ke zamīme ke taur par ho.

Codicillary, a. Wasīyat-nāme ke tatimme kī tarah; wasīyat-nāme ke tatimme meñ mundarj.

Codify, v. t. Qā'ide se yakjā k.; majmū'a banānā—jaise qawānīn lā; silsila-wār yakjā k.

Co-equal, a. Dūsre shakhs yā dūsri chīz ke barābar; yaksān rutba darja yā ikhtiyār r. w.; ham-rutba wagaira.

Co-equal, n. Ham-sar; dūsre ke barābar; muqābil k.

Coerce, v. t. Majbūr k.; tang k.; kisi fi'l ke karne ke liye qānūnān yā tahakkumāna majbūr k.; kisi fi'l kā anjām ba-zarī'a-i-tahdīd wa takhwīf (dhamkī aur dar se) karānā; jabriya ba-zor yā zabar-dastī karānā; khwāhish ke khilāf karānā.

Coercible, a. Majbūr hone yā majbūr kiye jāne ke qābil.

Coercion, n. Jabr; zor; ikrāh; qānūn yā hukūmat ke zarī'e se insidād; kisi se koyī fi'l uskī khwāhish ke khilāf karānā.

Coercive, a. Jabriya; qānūn yā hukūmat ke dabāw se rokne yā zabt meñ lāne w.; jabr ke zarī'e se koyī kām karāne w.

Coercive process—Kār-rawāyī-i-jabriya; hukm-nāma-i-jabriya; woh kār-rawāyī yā hukm-nāma jiske zarī'e se kisi ko ba-zor yā majbūr hokar koyī kām karānā parē.

Coercive measures—Tadbireñ jinmeñ jabr kām meñ lāyā jāe; tadaruk-i-shadīd yā sangīn; woh tadbireñ jinke zarī'e se koyī kām jabriya karāyā jāe.

Coercively, ad. Zabardastī se; ba-zor; ba-jabr jabran yā jabriya.

Co-eval, a. Ham-'asr; jiske wujūd kā āgīz kisi dūsri shai ke sāth hī ho; ham-zād; ham-'umr.

☞ Usually followed by *with*, sometimes by *to*.

Co-eval, n. The same as the preceding.

[wasī muqarrar ho.

Co-executor, n. Wasī-i-sharīk; woh shakhs jo kisi dūsre kī shirākat meñ

Co-exist, v. i. Ek hī waqt meñ honā rahnā yā wujūd r.

☞ Followed by *with*.

Co-existence, n. Ham-wujūdī; ek hī waqt meñ do yā zāid ashyā kā wujūd (unkā rahnā).

☞ Followed regularly by *with*.

Co-existent, a. Ham-wujūd (kisi dūsre ke sāth ek hī waqt meñ rahne yā wujūd r. w.).

Co-existing, a. Ek hī waqt meñ dūsre ke sāth wujūd r. w.

☞ Regularly followed by *with*.

Co-extend, v. i. Dūre ke sāth ek lī j'gah meñ phailnā yā jītne 'arse tak woh qāim rube utne hī 'arse tak qāim rahnā; barābar phailnā.

Co-extension, n. Jitnā dūsrā phailā ho 'utnāhī phailnā yā uske barābar phailā rahnā. [barābar.]

Co-extensive, a. Dūre ke barābar phailā huā; ham-wus'at; phailāw meñ

Coffer, n. 1.—Sundūq-'umūman rupaye-paise rakhne kā sundūq.

2.—Khazāna. [band kī-jāti hai.]

Coffin, n. Tābūt; woh sundūq jismeñ murde kī lāsh dafn karne ke liye

Cogency, n. Mazbūti; matāuat; puḡhtagī; zor; quwwat; dil par asar pahūnchāne kī tāqat.

“Used chiefly of moral subjects.” Webster.

The cogency of your arguments can not be denied—Tumhāre dalāil kī mazbūti yā matāuat se inkār nahīn ho-saktā; is bāt se inkār nahīn ho-saktā kī tumhāri dalāilēn qawī haiñ.

Cogent, n. Qawī; mazbūt; puḡhta; matin; ustuwār; jiskā dil par barā asar ho; jiskī tardid meñ dushwāri ho—jaise koī wajh dalīl yā subūt.

Cognate, a. 1.—Yak-jaddī rishte ke zarī'e se mansūb; haqīqī; sulbī.

Cognate relations—Rishta-dārān-i-yak-jaddī yā haqīqī.

2.—Ham-asl; ham-qism yā ham-naw'iyat; ham-masdar.

Cognate, n. (Law) 1.—Rishtadār-i-mādari; mā kī taraf se qarābat r. w.; rishtadār-i-haqīqī; rishtadār. [qarābat r. w.]

COGNATE, n. [Lat.] (Law) Rishtadārān-i-mādari; mā ke zarī'e se

Cognizable, a. 1.—(Law) Samā'at ke qūbil; 'adālat kī tahqīqāt ke lāiq yā jiskī nisbat 'adālat se tahqīqāt ho-sake; qāuūnan yā ba-'itibār-i-nhda samā'at wa tajwiz ke qūbil; 'adālat ke lihāz yā dast-andāzī ke qūbil; masmū'; sunne ke lāiq.

This suit is cognizable both in the civil and revenue courts—Yah nālisah 'adālat-i-diwāni aur māli donoh meñ samā'at ke qūbil hai. This offence is cognizable by the police—Yah jurm pulis ke lihāz (samā'at yā dast-andāzī) ke qūbil hai.

2.—Qūbil-i-idrāk; jisko jān yā ma'lūm kar-sakeñ.

Cognizance, n. 1.—(Law) Samā'at; shiūwāyī; lihāz samā'at yā dast-andāzī ba-haisiyat-i-'adālat; 'adālat ke ikhtiyār se kisi muqaddame kī samā'at wa tajwiz. Muqaddame kī samā'at aur faisale kā ikhtiyār yā istihqāq.

To take cognizance of a cause—Kisi muqaddame kī samā'at k. (usko 'adālat ke ikhtiyār se sunnā).

A magistrate has cognizance of all criminal causes, or all criminal causes are within the cognizance of a magistrate—Kul muqaddamāt-i-faujdarī kī samā'at ke ikhtiyār majistret ke hāsīl hai.

2.—'Ilm yā wāqifiyat.

This did not take place within my cognizance—Yah bāt mere 'ilm meñ nahīn huī.

Cognizant, a. Wāqif; āgāh; jāntā; muttali'.

COGNOVIT, n. [Lat.] (Law) Iqbāl-da'wā; mudda'a 'alaih kī taraf se mudda' ke da'we kā juzzan yā kullān-taslim kiya jānā aur usi ke mutābiq digri sādīr hone denā.

To file a *cognovit*—Iqbāl-da'wā k. yā dākhil k.

A judgment by *cognovit*—Digri-i-iqbālī yā iqbālī digri.

Co-habit, v. i. Zauj aur zauja (mard aur 'aurat yā jorū aur khasam) kī tarah yakjā raheñ; ham-khwāb h.; ham-bistar h.; ham-suhbat h.; mubāsharat k.

Co-habitation, n. Ham-khwābī; ham-bistari; mubāsharat; jorū aur khasam kī tarah yakjā ruhñā. [kā haq hāsil ho.

Co-heir, n. Wāris-i-sharīk; un chand shakhsoñ meñ se ek jūko wirāsat

Coin, n. 1.—Sikka; zar-i-maskūk.

Queen's *coin*—Sikka i-Malika-i-mu'azzama.

A false or counterfeit *coin*—Sikka-i-kāsid yā talbīsī; woh sikka jo hākim-i-waqt kī ijāzat se na banī ho; khoṭā sikka.

A genuine *coin*—Sikka-i-aslī; khasīk sikka.

A current *coin*—Sikka-i-rājiu-l-waqt; sikka-i-chalan-bāzār; sikka jo jāiz taur par ban-kar jāri ho.

2.—Jisse kisi shai kā mu'āwaza ho-sako. [sūñ] h.; ek hī h.

Coincide, v. i. Ittifāq k. yā muttāfiq h.; mutābiq h.; ek tarah kā (yak-
The judges did not *coincide* in opinion—Sāhibān-i-jaj (hukkām) muttāfiq-r-
nā na the. [nahīñ hañ.

These rulings do not *coincide* with each other—Yah nazāreñ bā-ham mutābiq

Coincidence, n. 1.—Ek hī jagah par (yak-jā) wāqi' h.

2.—Ittifāq; mutābaqat; munāsabat; ek tarah kā h. [kā h.)

The *coincidence* of two or more opinions—Do yā zāid rācou kā ittifāq (ek tarah

The *coincidence* of evidences—Subūtoñ kī mutābaqat yā munāsabat.

3.—Wuqū' ba-zamān-i-wāhid; ek hī waqt meñ kayī mājaroñ kā wuqū' (unkā h. yā wāqi' h.).

Coincident, a. Muttāfiq; mutābiq; munāsib yā hasb-i-hāl.

Co-inheritor, n. Wāris-i-sharīk; yake az wurasā.

Cold, a. 1.—Thandhā; garm nahīñ; sard.

2.—Jab sardi ma'lūm de; sardi se kaṁptā huā; tharrātā huā.

3.—Jiski khāsiyat sardi ho.

4.—Sard-mihr; jismeñ josh yā sar-garmī na ho; be-fikr be-i'tinā yā lā-parwā; kashīda-khātīr; zinda-dil nahīñ; jisse dostī yā muhabbat kā izhār na ho; jisse be-i'tināyī pāyī jāe.

5.—Gair-muassir; jiskā asar dil-par na ho; be-dam yā be-jān kā.

In cold blood—Bilā ishti'āl-i-tab'at; 'amadan; jān-bājh-kar; bilā afsos; be-rahmī se.

To give one the cold shoulder—Kīñ se 'amadan be-i'tināyī (uskī tahqīr) k.

Cold, n. 1.—Garmi kā na h.; sardi.

2.—Kaṁpkāñpī yā tharrāhat jo sardi kī wajh se paidā ho.

3.—Sardi; zukām; nazla; 'alūlat jo sardi se paidā ho.

Coldly, ad. Sard-mihrī se; be-i'tināyī se; bilā josh-i-tab'at; be-parwāyī se; tagāfulī se; bilā garm-joshī ke; mau mār-kar; aisi tarah par kī dil kā josh zāhir na ho.

Coldness, n. 1.—Sardi; thandhak; rutūbat; khunkī.

2.—Garm-joshī wagaira kā na h.; be-i'tināyī; sard-mihrī; zauq-shauq yā tapāk kā na h.; afsurda-khātīrī; pazhmurda-dilī.

Collapse, v. i. Pachaknā yā pachak-jānā; sikur-kar band ho-jānā; ek hokar band ho-jānā; mil-jānā.

Collapse, n. 1.—Pachkāv; yakāyak ek dūstre se lag yā mil-jānā.

2.—Jism kī quwwaton kā bahut hī zāl ho-jānā—jaise bīmārī ke shurū' yā ākhir mein.

Collar, n. 1.—Gulū-band tauq yā hañsli wagaira jisko zebaish ke liye gale mein pahinte haiñ.

2.—Girebān yā galā—jaise chapkan wagaira kā. [jātā hai.

3.—Paṭṭā yā halqa wagaira jo jānwaron kī gardan mein pahnāyā

To slip the collar—Āzād ho-jānā; najāt-pānā; kisi qabūbat se chhūṭ-jānā.

Collar, v. t. 1.—Girebān yā gardan pakāṛnā.

2.—Girebān lagānā yā halqa wagaira pahnānā.

Collate, v. t. 1.—Ek qism kī chizon-khusūsan tahriron aur kitābon ko āpas mein milā-kar yah dekhūā kī unmein mutābaqat hai yā nahīn; muqābala k.; jāiza k.

2.—Jild-bandi ke liye kisi kitāb ke aurāq ko ekaṭṭhā karke tartīb se r.

Collateral, a. 1.—Ham-pahlū; pahlū-ba-pahlū; far'i; zimū; gair-asli darmiyānī yā mā-taht; gair-sarīhī; asli yā ūlā nahīn; zāid.

Collateral circumstances—Hālāt-i-muta'alliq-i-wāq'ā-i-asli; woh hālāt jo kisi aslmājare ke muta'alliq hon; furtū'āt; kisi bāt kī shākhēn; aise wāq'āt jinkā wujūd fi-aslihi na ho; woh bāteñ jo kisi bāt se ta'alluq rakkheñ; tafri'āt.

Collateral security—Zamānat (kafālat)-i-zimnī; woh kafālat jo 'alāwa kafālat-i-asli ke kisi mu'ābade kī ta'mil yā adā-i-zar ke liye di jāe; zamānat-dar-zamānat.

2.—Ek hī shākh yā mūris se paidā par ek dūstre se nahīn; ek hī asl kī nasl se lekin bā-yak-digar paidā nahīn; far'i.

 Opposed to lineal.

Collateral relations—Rishtadārān-i-far'i ya'nī woh log jo ek hī mūris-i-ālā kī mukhtalif shākhon se paidā hon.

 “*Lineal descendants proceed one from another in a direct line; collateral relations spring from a common ancestor but from different branches of that common stirps or stock. Thus the children of brothers are collateral relations, having different fathers, but a common grandfather.*” *Blackstone-Webster.*

3.—Ham-qālib yā ham-shakl.

Collateral cases—Muqaddamāt yā nazār-i-ham-shakl yā ham-qālib.

4.—Gair-sarīhī; badihī nahīn; tāyīdī; zāid.

Collateral proof—Subūt-i-gair-sarīhī; jo subūt badihī na ho; subūt-i-mazīd.

Collateral, n. Of Collateral relations.

Collaterally, ad. 1.—Pahlū-ba-pahlū; ham-pahlū; ek dūstre kī bagal mein.

2.—Sarīhī taur par nahīn; fi-aslihi nahīn.

3.—Ba-zarī'a-i-qarābat-i-far'i; furū'āt ke taur par; ba-khatt-i-musta-qīm nahīn; asli nahīn.

Colleague, n. Ham-uhda; ham-mansab; woh shakhs jo kisi mansab kī khidmāt ke anjām mein dūstre shakhs kā sharik ho.

 “It is never used of partners in trade or manufactures.” *Webster.*

Collect, v. t. 1.—Jam' k.; yak-jā k.; ekaṭṭhā k.

2.—Mustambat k.; natija nikālā.

3.—Tahsil yā wusūl k.; 'mutālaba karke l.; kisī se zar-i-yāftanī kā (jo rupaye uske zimme hon unkā) wusūl k.

To collect one's self—Ghabrūhaṭ yā isti'jāb kā jāta rahnā; dil ke intishār kā dūr ho-jānā; dil kā apne qābū meñ phir ā-jānā.

Collect, v. i. Jam' h.; yakjā h.; ekaṭṭhā h.

Collection, n. 1.—Tahsil; tahsil-pazīr; isāl; wusūl k.

Collection of revenue or rent—Tahsil-i-māl-guzārī yā lagūn.

Collections—Zar-i-muhassala; tahsil yā wusūl kiye huye rupaye.

2.—Majma'; jamā'at; amboh; bhīr.

3.—Jam' yā ekaṭṭhā h.; yakjā h.; baṭurnā. [banāyī jāe.

4.—Tālif; woh kitāb jo dūsri kitābon ke ajzā ko yak-jā karke

Collective, a. Majmū'ī; yakjāyī; ekaṭṭhī.

Collectively, ad. Bi-l-ijmāl; ba-haiat-i majmū'ī; juz-o-kul; ekaṭṭhā; sab kā sab; bi-l-kul; ek ek nahūn; yak-lakht. [yā sāhib-i-kalakṭar.

Collector n. Woh afsar jiske zimme zar-i-sar-kārī kī tahsil ho; kalakṭar

Collectorship, } n. 1.—Sāhib-i-kalakṭar kā 'uhda.

Collectorate, } 2.—Sāhib-i-kalakṭar kā 'alāqa yā 'alāqa-i-hukūmat.

College, n. 1.—Un logoñ kī jamā'at jinko koyī khās huqūq 'atā huye hon yā jo kisī amr kī pairawī meñ bi-l-ishtirāk masrūf hon.

2.—'Alimōñ kī jamā'at jo tahsil-i-'ulūm yā ta'līm ke liye qānūn ke mutābiq qāim huyī ho.

3.—Woh 'imārat jismeñ talabā 'ulūm aur zabānoñ kī tahsil karen.

Collision, n. 1.—Takkar; do sakht chizon kā āpas meñ lar yā bhīr-jānā.

2.—Takhāluf ikhtilāf yā mukhālāfat; tazād; ek dūsre ke bar-'aks (zidd-i-yak-digar) h.

Colloquial, a. Rozmarre kī guft-gū se nisbat r. w. yā usmeñ musta'mal; ma'mūlī bāt chīt ke muta'alliq. [mal ho.

Colloquialism, n. Lafz yā muhāwara jo rozmarre kī guft-gū meñ musta'-

Colloquially, a. Bāt-chīt meñ; āpas kī bol-chāl meñ.

Collude, v. i. Sāzish k.; jang-i-zar-garī k.; kisī fareb meñ dūsroñ kī shirkat k.; bāham muttāfiq ho-kar kār-rawāyī k.; āpas meñ bandish kar-lenā.

Collusion, n. Sāzish; jang-i-zar-garī; bandish; kisī fareb ke maqsad se āpas meñ chup-chāp mil-kar kār-rawāyī k.; saṭṭā-baṭṭā; dagā; fareb.

Collusive, a. Sāzishī; bandishī; jiskī bandish fareb dene ke liye do yā zāid shakhs āpas meñ karen.

A collusive proceeding—Kār-rawāyī-i-sāzishī; woh kār-rawāyī jo do shakhs bā-ham is niyat se karen ki kisī tīsre shakhs kā nuqsān ho.

Collusively, ad. Sāzishī tarīq par; bandish kī rāh se; ba-sabīl-i-jang-i-zar-garī; kisī shakhs ko dhokhā dene ke liye āpas meñ chup-chāp ittifaq karke.

Colony, n. 1.—Woh log jo apne watan (zād-būm) kō chhoṛkar kisī dūsre dūr ke mulk meñ jā-basen. [basne se ābād ho-jāe.

2.—Ābādī yā nau-ābādī; jo mulk kisī dūsre mulk ke logoñ ke ā-kar

Colour, n. 1.—Rang—jaise surkh zard wagnira.

2.—Kisi shai ki surat jo raushani ki shu'a se paida ho; rangat.

The colour of gold—Sone ki rangat.

3.—Surkhi; chibre ki tazagi ya asli rangat.

4.—Surat jo dil par paida ho; khayali surat.

5.—Woh bat jiski wajh se koyi amr zahir mein wajib ma'lum ho; ma'zarat; woh amr jisse kisi jurm ya gunah ki sangini mein khiffat (kami) ho.

6.—Hila; bahana; tamhila; libas-i-zahiri; numaisi-i-darog; woh bat jisse kisi shai ki asli haisiyat chhip jae ya uspar parda par-jae.

Under the colour of—Hila ya numaisi ke zari'e se; kisi bahane se.

7.—Rang jisse rang-amezi ki-jae.

8.—(pl.) Barri ya bahri fauj ka nishan jbanda ya 'alam.

Water colours—Rang jismein rangon na milaya jae; gair-rangon-dar rang; sada-rang.

Colour, v. t. 1.—Rangna ya rang charhana; supad ka rangin bana d.; rang k.

2.—Jo asli kaifiyat ho uske khilaf zahir k.; libas-i-zahiri pahana; zahir mein wajib bana d.; parda dala; khush-numa bani d.

Colour, v. t. 2. Surkh ho-jana; pareshani gusse ya sharm wagnira se chibre par surkhi ka ajana (uska surkh ho-jana.)

Colourable, a. Jisse asli bat ka chhipana maqsud ho; zahir-numa; numaisi; dekhne mein wajib ya qar-in-i-insaf; ba-zahir wajib par dar-haqlat nahin. [pata jae.

Column, a. 1.—Sutun; pilaya; gol khambha jispar ohhat wagnira

2.—Koyi rast-qad (khari) gol chiz jo sutun ki shakl ya haiat par ho.

3.—Paidal sipahiyan ki saf jo zara zara fasl ohhorakar ek dusre ke ba'd khari ho.

4.—Jahazon ki qatar jo ek dusre ke piche lagi ho.

5.—Khana.

How many columns are there in this return?—Is naqshe mein kitne khane hain.

His name does not exist in the proprietary column—Uska nam khana-i-milkiyat mein darj (likha ya charha) nahin hai.

To fill up a column—Khana bharna ya pur k.; khana-puri k.

To leave a column blank or unfilled up—Khana khali chhor d.; kisi khane ko "na-darna" likh-kar rakhne d.; khana-puri na k.

Combination, n. 1.—Mel; rabt; ittifaq; do ya sad shakhson ka kisi kam ke anjam ke liye baham muttafiq ho-jana.

“In a good sense, when the object is laudable; in an ill sense, when it is illegal or iniquitous.” Webster.

2.—Ijtimai ya jam' h.; ekattha h.; bahut si baton ka yak-jai h.

3.—Do ya sad ushya ka is tarah par baham makhlut kiya-jana ki ek murakkab shai ban-jae; tarkib.

Combine, v. t. Ba-ham milana; joina; ek silsile mein kar-d.; baham rabt d. ya mazbut k.

Combine, v. t. 1.—Apas mein mil-jana; baham muttafiq h.; ittifaq kar-l.; ek dusre se lag-jana.

2.—Sizish k.; bandish k.; ek ho-jānā—jaise mukhtalif qaumon kā.
 Combustible, *a* Ātash-gīr; jo jal jāe; jismen āg lag sake yā jo āg
 pākār sake; jo āg ke lague se jal sake.

A combustible body or matter—Ātash-gīr shai yā mādda; aisi chīz jo āg se
 jal-jāe.

Combustible, *n*. Woh chīz jo āg ke lagne se jal sake; ātash-gīr shai.
 Come, *v. i.* 1.—Ānā; idhar ko jumbish k.; nazdik ānā; qarīb pahuñch-
 nā; pahuñch jānā.

☞ Opposed to *go*.

2.—Kisī hālat ko pahuñchnā; wāqī' h.; paṛnā; bītnā.

☞ "Come, in the imperative, is used to excite attention, or to
 invite to motion or joint action; *come*, let us go." "When repeated, it
 sometimes expresses haste and sometimes rebuke." "Sometimes, it
 introduces a threat." *Webster*.

To come—Āne wālā; āyanda yā āyinda; mustaqbil.

To come about (*a*)—Wāqī' h. yā honā; zuhūr yā wuqū' meñ ānā. How did
 these things come about? Yah bāteñ kyūñkar huyīñ? (*b*) Badalnā; tabdīl
 h.; ghūmkar ānā. The wind will come about from west to east. Hawā
 badal-kar pachchhim se pūrab ko bahne lagegi. The ship comes about—
 Jahāz ghūm-kar ūtā hai.

To come again—Lauṭnā; palaṭnā; wāpas ānā; phirnā.

To come after (*a*)—Pichhe chalnā. Come after me—Mere pichhe chale ūo. (*b*)
 Milnā; pānā. To come after a book—Koyī kitāb pānā.

To come at (*a*)—Pahuñchnā; hāsil k. To come at a true knowledge of some-
 thing—Kisī shai kī asli haqīqat ko pahuñchnā. (*b*) Kisī kī taraf jhapṭnā
 —jaise hamle meñ.

To come away—Chale ānā yā chale jānā.

To come by—Hāsil k.; pānā; milnā; hāth lagnā. How did you come by such
 a large estate? Aisi baṛī jūe-dād yā milkiyat-i-kasīr tumko kyūñkar mili?

To come home—Lagnā; chaspān h.; ta'alluq r.; muassir h.

To come in (*a*)—Andar ānā; dākhil h.—jaise kisī makān wagaira meñ. (*b*)
 Rawāj pānā; jūrī h.; kām meñ lāyā jānā.

To come in for—Kisī shai meñ hissa pāne (shirkat) kā da'wā pesh k.

To come near or nigh—Kisī jagah ke qarīb pahuñchnā yā kisī aur meñ kisī
 shai kī barābarī k.

To come of (*a*)—Kisī kī nasl se h.; kisī kī aulād h. He comes of a respect-
 able family—Uskī paidāish ek mu'azzaz khāndān se hai. (*b*) Bataur natije
 ke nikalnā.

To come off (*a*)—Bach nikalnā yā bach jānā; chhutkārā pānā; nibāh lejānā
 yā nibh-jānā; anjām ko pahuñchnā. (*b*) Honā yā wuqū' meñ ānā. The
 meeting comes off to-morrow—Jalsā kal hogā (mun'auqil hogā).

To come on—Tarraqqī pānā; rū-ba-tarraqqī h.; āge ko barhtā jānā; roz-afzūn
 h. (dīn dīn barhtā jānā); phūlnā-phalnā; kāmyābī hasil karte jānā (barābar
 kām-yāb h.). Hamla k.; ṭūṭ-paṛnā; charh-ānā.

To come over—Idhar se udhar yā ek taraf se dūsri taraf jānā. Ek farīq kī
 shirkat ohhor-kar dūsre kī taraf ho-jānā; ek pahlū se dūsre pahlū par ho
 jānā.

To come out (a)—Fāsh ho-jānā ; khul-jānā ; sab' ko ma'lūm ho-jānā ; chhipā yā ma'hfi na rahnā ; zāhir ho-jānā. The truth has come out at last—Ākhir aśl hāl sab ko ma'lūm ho-gayā. (b) Shāf'-h. ; ohhap-kar phailnā—jaise kitāb wagaira. (c) Anjām ko pahunchnā ; khatm h. He has come out well at last—Bi-l-ākhir uskī anjām ba-khair huā.

To come to (a)—Rāzi h. ; manzūr k. ; qabūl k. *To come to terms*—Shārit qabūl k. yā uppar razi h. (b) Ta'dād meñ h. The taxes come to a large sum—Mabsūloh ki ta'dād ka-ir hai (we ta'dād meñ bahut kuchh haiñ) (c) Hosh meñ ājānā—jai-e gashī yā be-hoshi se.

To come together—Yakjā h. ; jam' h. ; ekatthā h.

To come to pass—Honā ; wāqī' h. ; zuhūr meñ ānā.

“Seldom found in modern English writings.” Webster.

To come up (a) Uthnā ; ūpar ko su'ūd k. (chāpnā). (b) Nikalnā ; samān ko ūpar ubharā—jaise paudhe kā

To come up to (a)—Nazdik ā yā pahunch jānā—(b) Ta'dād meñ h. ; kisi ta'dād ko pahunchnā. (c) Barhte barhte kisi dūse tak pahunchnā ; balandī meñ kisi ke barābar h.

To come up with—Kisi tak pahunch jānā yā usko pakarā—jaise daur yā ta'āqub (pichhe) meñ.

To come upon—Kisi par ūṭṭ parnā ; hamla k. yā hamla-āwar h. ; chābhāyi k. yā chāp-jānā.

Comely, a. 1.—Sudāul ; sajlā ; khubsūrat ; jiske ā'zā ek dūse ke ham-andāz hon.

2.—Munāsib ; hasb-i-hāl ; saziwār ; waqt jagah hālat yā ashkhās
Comer, n. Jo ātā ho yā ā-chukā ho ; jo pahunch-gayā aur manjūd ho ; āne w. ; āyanda.

Comfort, v. t. 1. Kisi ke dil ko quwwat saharā yā tasalli d. ; kisi ki arwāh ko tāqat pahunchānā ; taklif yā ranj dūr kar-d. ; khush k. ; tashaffī d. ; dil ki afsurdagi yā taklif ko raf' k. ; dilāsā d. ; dhīraj d.

Comfort, n. 1.—Sahārā ; tashaffī ; tasalli ; woh taski jo musibat taklif yā khatre ki hālat meñ hāsil ho ; dhīraj.

2.—Woh shai jisse musibat taklif khatre yā zu'f ki hālat meñ taqwiyat yā madad mile ; shai-i-bā'is-i-taqwiyat ; taqwiyat ; dhārhas.

3.—Woh shai jisse ihtiyāj raf' rahe aur darja-i-'itidāl ki khushi hāsil ho ; sukh ; chain.

Comfortable, a. 1.—Taski-bakhsh ; farah-bakhsh ; jisse taski tasalli yā farhat hāsil ho. Āsūda-hāl ; khush-hāl ; chup-chāp āram se basar kartā huā ; un batōñ se āzād jinse dil ko ranj yā taklif pahunchē.

2.—Jisse ihtiyāj raf' rahe aur darja-i-āusat ki khushi hāsil ho.

Command, v. t. 1.—Hukm d. ; farmānā ; hidāyat k. ; irshād k.

2.—Hukumat k. ; tahakkum k. ; afsarī k. ; hukm-rānī k.

3.—Kisi par ru'b r. ; kisi par hukumat kā dāb r. ; hukumat yā istihqāq ko rū se kisi se kuchh karānā yā uspar da'wā r.

4.—Kisi shai kā apne madd-i-nazar r. ya'nī ba nisbat us shai ke jo nishō meñ ho baland h. tāki niche wālī chiz balandī se nazar pare ; aise manqē par h. ki niche yā gird-pesh ki chiz be-takalluf dekh pare yā woh kisi tarah par qabū yā ikhtiyār meñ rah-sake.

Command, v. i. Hukūmat r. yā k.; afsarī k.; sab ke ūpar hukm-rān rahnā (hukm chalāwā). [kāmīl.

Command, n. 1.—Hukūmat; sar-dārī; hukm-rānī; ikhtiyār; iqtidār-i-2.—Hukm; hukm-i-sādir-shuda; irshād.

Commander, n. Afsar; sardār; hukm-rān; sipah-sālār.

Commence, v. t. Shurū' yā āgāz k.; rujū' yā dāir k.; fi'l-i-ibtidāyī k.

This suit was commenced two years ago—Do baras huye ki yah nālīsh dāir ki gayi; is nālīsh ko rujū' kiye huye do baras huye.

Commence, v. i. Paidā h.; zuhūr meñ ānā; wujūd meñ ānā; qāim h. yā ibtidāan qāim h.; kisi shai kī bunyād parnā; shurū' h.; āgāz h.

Commencement, n. Āgāz; ibtidā; zuhūr-i-ibtidāyī; shurū'.

Commend, v. t. 1.—Kisi ko lihāz khayāl yā mihirbānī ke qābil bayān k.; kisi ke haq meñ kuchh kahūā (uskā zikr-i-khair k.); sifārish yā tahrīk k.

2.—Sipurd k.; hawāla k.; kisi par i'tibār rakh-kar koyī shai uske zimme kar-d.; ihtiyāt yā hifāzat ke liye kisi ko kuchh sipurd kar-d.

3.—Ta'rif k.; sanā-khwānī k.; sarāhnā; madh k.

Commendable, a. Ta'rif ke qābil; laiq-i-tausif; qābil-i-tahsīn; mustahsan; jiski ta'rif rawā ho; pasaudida.

Commendation, n. 1.—Ta'rif k.; ta'rif; tausif; sanā-khwānī; kisi kā zikr-i-khair; izhūr-i-tauqīr.

2.—Izhār-i-muhabbat kā paigām; salām; ādāb; taslīm.

Commendatory, a. Jismeñ ta'rif wa tausif ho; sifārish kā.

A commendatory letter—Sifārish kā khat.

Commensality, n. Shirākat yā shirkat.

Commensality of interests—Naf'-nuqsān kī shirākat; shirākat-i-agrāz.

To live in commensality—Shirākat meñ rahnā; ek meñ rahnā; shirākat r.

 The word originally meant "the act or practice of eating at the same table" but is now condemned as *obsolete*. The sense, however, here attached to it is recommended by analogy and sanctioned by long and frequent usage in legal decisions.

Commensurate, a. Barābar; musāwī; ham-andāz; andāz yā miqdār meñ barābar.

 Followed by *to*.

Comment, v. i. 1.—Kisi musannif kī tasnīf kī sharh k. yā khās khās maqāmāt par uske mafhūm ko sharh-wār bayān k.; bayān k.; tauzīh k.; sharh likhnā sharh d. yā tashrīh k.; fikā likhnā yā k.; khol-kar samjhānā.

 Followed by *on*.

2.—Kisi kitāb tahrīr khwāh kisi fi'l mājare yā rāe kī nisbat apnī rāe zāhir k. yā kuchh likhnā yā kahnā.

Comment, n. Kisi kitāb yā tahrīr wagaira kī sharh; tauzīh; tafsīr; sharh; ta'bīr; hūshiya; fikā; kisi bāt kī tauzīh yā tafsīr.

Commentary, n. 1.—Woh kitāb jismeñ kisi dūsarī kitāb kī sharh likhī ho; sharh; majmū'a-i-tashrīhāt; fikā.

2.—Hālāt-i-khās jo ba-taur yādgār ke likhe jāśū.

Commentator, n. Shāriḥ; mufasssīr; sharḥ liḵhne yā tafsīr k. w.; ṭikā liḵhne w.

Commerce, n. 1.—Saudā-garī; tijārat.

2.—Riḥ-o-rasm; mudārāt-i-bā-hamī; āpas.kā bartāw; ek dūsre kā kām k. bāham mu'āmalāt (roz-gār len-den wagaira) r. āpas meṇ ḵhush-aḵhlāqī se baratnā yā bīham har tarah kī tafriḥ k. yah sab is lafz ke maḥlūm meṇ dāḵhil haiṇ.

3.—Subbat; mubāsharat. [sūb; mahājauī.

Commercial, a. 1.—Tijārat yā sandā-garī ke muta'alliq; tijārat se man-

Commercial usage—Dastūr yā rawāj-i-mahājani.

Commercial relations or concerns—Tijārat ke ta'alluqāt.

2.—Jo tijārat karen; tijāratī; jahān tijārat ho.

A commercial nation—Qaum-i-tājir (tijārat karne-wālī qaum).

A commercial establishment or house—Tijārat kī koṭhī; woh jagah jahān saudā-garī kā kār-o-bār ho.

3.—Jo tijārat se ḥāsil yā paidā ho.

Commercial benefits or profits—Woh faide jo tijārat se ḥoṇ (ḥāsil ḥoṇ).

Commingle, v. t. Ek meṇ milāuā; bāham maḵhlūt k.; ek kar-d.

Commingle, v. i. Ek meṇ mil-jīnā; maḵhlūt ho-jīnā.

Commisserate, v. t. Kisī shakhs yā shai par afsos k.; kisī bāt par ranjida yā mutaassif h.; rahm k. yā tars khānā.

Commission, n. 1.—Irtikāb; karnā; murtakib h.

☞ "Usually in a bad sense." Webster.

Commission of an offence—Irtikāb-i-jurm; jurm kā k.

2.—(Law) Baud-i-kamishan; ahl-i kamishan ke taqarrur kā hukm; woh nawishta yā hukm-i-tahrīrī jo kisī ḥakim-i-mujāz kī jānib se kisī ḵhās kām ke anjām ke liye ek yā zāid shakhsōn ke nām jāri ho 'ām isse kī woh kām mulkī ho yā māli yā faujī wagaira; kamishan yā kamishan kā wāraut.

To issue a commission—Kamishan jāri k.

To execute a commission—Kamishan kī tā'mil k.

To take evidence by or under a commission—Kamishan ke bamūjib (rū yā iḵhtiyār se) shahādāt l. yā izḥār qalam-band k.

The court issuing a commission, or the court out of which a commission issues—'Adālat-i-ijrā-kunāda-i-kamishan; woh 'adālat jahān se kamishan jāri ho.

The return to a commission—Kaifiyat-i-tā'mil-i-kamishan; kamishan kī tā'mil kī kaifiyat. [bandī-i-izḥār-i-gawāh.

Commission for the examination of a witness—Kamishan ba-garaz-i-qalam-

Commission for a local investigation—Kamishan ba-garaz-i-tahqīqāt-i-mauqa'.

Commission to examine accounts—Kamishan ba-garaz-i-tafhīm-i-hisāb; hisāb jānehne ke liye kamishan. [kamishan.

Commission to make a partition—Kamishan ba-garaz-i-taqsim; baṭwāre kā

3.—Iḵhtiyār; iqtidār; woh iḵhtiyār jo kamishan ke rū se diyā jāe; woh bāt jiskā iḵhtiyār diyā jāe.

He has a full commission to do this act—Is fīl ke anjām kā iḵhtiyār-i-kāmil use ḥāsil hai (is kām ke karne kā use pūrā iḵhtiyār hai).

4.—Woh ashkhlās jo kisi kār-i-mansabī ke anjām ke liye nām-zad kiye jāen; ahl-i-kamishan.

A commission has been appointed to enquire into the conduct of that officer—
Us ahl-i-kār ke ā'māl kī nisbat tahqīqāt ke liye ahl-i-kamishan muqarrar huye haiñ.

The commission will hold their sessions early in the next month—Ahl-i-kamishan kī jalsā māl-i-āyinda ke awāil hī meñ hogā.

5.—Woh kām jo dūsre kī taraf se bataur uske kār-pardāz ke kiyā jāe; farmāish. [kharid-farokht].

6.—Dūsre kī ijāzat se uske liye māl kā mol l. aur bechnā (uski To do business on commission—Kisi kī ijāzat se uske liye kharid-farokht k.; ārhat kā kām k.

7.—Ilāqqu-s-sa'ī; ārhat; dastūrī; kamishan; dallālī.

Commission, v. t. 1.—Ikhtiyār d.; kamishan ke zar'ie se ikhtiyār d. yā kisi fī'l ke karne kā mujāz k.

2.—Ikhtiyār dekar kahīñ bhejnā.

Commissioner, n. 1.—Ahl-i-kamishan; woh shakhs jiske nām kisi kām ke anjām ke liye hākim-i-mujāz kī taraf se kamishan jāri ho; ahl-i-kamishan; kamishnar.

2.—Sāhib-i-kamishnar; woh afsar jiske ta'alluq koyī sigā-i-sarkārī ho.

Commit, v. t. 1.—Sipurd k. yā amānatān sipurd k.; tafwiz k.; ba-taur amānat ke hawāla k.; dūsre ke qabze yā ikhtiyār meñ kar-d.

Commit this property to his care—Yah māl usko hifāzat ke liye sipurd kar-do.

2.—Kisi jagah par hifāzat ke liye r.

To commit to memory—Hifz k.; zabānī yād kar-lenā; az-bar k.

To commit to the grave—Dafn k.; qabr meñ r.; gārnā.

3.—Qaid meñ bhejnā; hirāsāt meñ bhejnā; qaid k.

The offender has been committed to prison—Woh mujrim qaid meñ bhejā gayā (qaid kiyā gayā).

“For the sake of brevity, commit is used for imprison.” Webster.

4.—Karnā; irtikāb k. yā murtakib h.; sar-zad k.

To commit an offence—Jurm k.; irtikāb-i-jurm k. yā jurm kā murtakib h.

5.—Khatre meñ dālūz; shurū' hī meñ koyī nisl bāt kar-d. jo palat na sake balki uski wajah se khatre kā ihtimāl ho-jāe; pā-band k.; apne qābū ke bāhar kar-d.

To commit one's self—Koyī nisl fī'l kar-guzarnā jiske bā'is ābrū yā imān wāgaira ke hifāz se chār-nā-chār kisi khās tariq kī pūrāwī karnī parē; kisi is qisṣ kī bāt kā zabān par lūnā (kahnā yā bayān k.) jisse us qaul kī pā-bandī isliye karnī parē kī khilāf-bayānī na hone pāye.

6.—Gaur-o-tajwiz karke rāe likhne ke liye kisi jalse meñ yā chand muuntaḥab shakhsōñ ko sipurd k.

The bill has been committed—Woh musawwada-i-qānūn gaur-o-tajwiz ke ba'd rāe likhne ke liye fulāñ kamēṭī yā fulāñ fulāñ ashkhlās-i-muntaḥab ko sipurd huā hai.

Commitment, } n. 1.—Sipurdagi; tafwiz; hawālagī.
Committal, }

2.—Qaid; qaid meñ dālnā; mahbas meñ bhejnā; qaid k.

3.—Kisi jurm wagaira kā irtikāb (uskā k.).

4.—Khatre meñ dālnā yā pā-band k.

5.—Gaur wa tahrir-i-rāe ke liye sipurd k.

Committee, n. 1.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisī kām ke anjām ke liye majma'-i-wāzi'āu-i-qawānīn khwāh 'adūlat yā kisī jamā'at kī taraf se muqarrar kiye jāēh.

2.—(Law). Woh shakhs jisko kisī majnūn yā paidāishī nāqisu-l-'aql kī zāt yā jāe-dād hifāzat ke liye hākim-i-mujāz kī taraf se sipurd ho.

Commodious, a. Jis kām yā maqsad ke liye ho uske hasb-i-hāl; raf'-i-zarū-rat ke liye munāsib; āram kā yā āram-dih; subhite kā; mauzūn; lāiq.

A commodious house or room—Āram kā makān yā kamra.

Commodity, n. Saudāgarī kā māl-o-asbāb; jins; paidāwār; woh kul manqūla ashyā jo kharid-farokht kī-jāēh.

Common, a. 1.—Mushtarak; ijmālī; jiskā ta'alluq-i-musāwī ek se zāid shakhsōn ko ho.

A common ancestor—See Ancestor.

A common property—Jāe-dād-i-mushtaraka (shirūkatī yā ijmālī); woh jāe-dād jiski mālīkiyat kayī shakhsōn ko ba-darja-i-musāwī hāsīl ho.

2.—'Ām; 'awām ke muta'alliq; jiskā mālīk 'alāhida na ho.

The right to a highway is common—Shārī'-i-'ām kā haq 'ām hotā hai (woh kisī khās shakhs kī mālīkiyat nahīn hai).

3.—Mashhūr; 'ām; jo aksar sun parē.

The common report is this—'Ām yā mashhūr khabar yah hai; yah khabar aksariya sun partī hai.

4.—Ma'mūlī; jo aksar isti'māl meñ rahe; rāij; murawaj; 'ām; qism-i-khās kā nahīn.

5.—Sharif yā 'ālī-khāndān nahīn; 'ālī-mansab yā bayā mu'azzaz khwāh lāiq nahīn; ma'mūlī; 'ām.

☞ Applied to persons.

6.—Bahut 'umda yā afzal nahīn; dūsron se barh-kar nahīn; 'ām qism kā; ma'mūlī.

☞ Applied to things.

7.—Khāngī-pesha; fāhisha; āwāra.

A common woman—Kasbī; harjāyī; khāngī.

In common—Mushtarak; bi-l-ijmāl; ijmālī; bi-s-sawīya; shāmilāt meñ; dūsre yā dūsron ke bārabar hī; jis meñ do yā zāid ashkhās barābar shirkat rakkehēh.

To hold in common—Qabza-i-mushtarak r.; bi-l-ijmāl yā shāmilāt meñ qūbiz rahuā; bi-s-sawīya qūbiz rahuā.

Lands held in common—Arāzi-i-shāmilāt; shirūkatī qabze kī zamīn.

Common, n. 1.—Zamīn kā ṭukrā (qat') jismeñ chār-diwārī wagaira na ho aur jiske isti'māl kā haq kisī khās shakhs ko nahīn balkī 'awām ko ho; maidān.

2.—(Law) Dūsre kī arāzi se naf' nṭhāne kā haq 'ām isse ki uske mālīk kī shirkat meñ ho yā auron ke jo isī qism kā haq rakhte hon.

Commonly, ad. 'Umūman; aksar; beshtar; kasrat se; aksar-auqāt.

Common-place, *a.* Ma'mūlī; 'ām; nayā yā 'ajīb-o-garīb nahīn.

Common-place-book, *n.* Yād-dāsht kī kitāb; bayāz.

Commotion, *n.* 1.—Shiddat kī tahrīk; barī khalbalī yā khalbalāhat jaise samundar wagaira meñ.

2.—Logon meñ halchali yā khalbalāhat; dauga-o-fasād; hangāma; balwa; afrā-tafī.

3.—Paresihānī; dil kā intishār; garmī; josh yā josh-o-kharosh.

COMMUNIBUS ANVIS, [Lat.] Ba-hisāb-i-ansat-i-sālāna; sālāna ansat ke hisāb se khwāh usko mutābiq; dūsre sālōn ke muqābale meñ.

COMMUNI CONSENSU, [Lat.] 'Ām razā-mandī se; sab kī manzūrī yā istirzā se.

Communicate, *v. t.* Batlānā; zāhir k.; i'lān k.; donā; khol d.

The information was *communicated* to the police by the village watchman—
Gāw ke chaukidār ne yah khabar pulis ko di.

To *communicate* a message—Paigām yā khabar d. yā pahunchānā.

Communicate, *v. i.* 1.—Ek se dūsre meñ āue jāne kī rāh kā h.; ek se dūsre meñ guzar kā zarī'a h.

The houses of both parties *communicate* with each other—Fariqain ke makānāt meñ bā-ham āmad-o-raft kī rāh hai.

2.—Āpas meñ khat-kitā'at (murāsulat) r.; āpas meñ rāb-o-rasm r.

Communication, *n.* 1.—I'lān; izhār; ittilā'; jo kuchh kahā batlāya yā zāhir kiyā jāo; rāb; khatūt yā paigām ko zarī'e se bāham murāsulat; khat-kitābat; khabar.

2.—Rāh; rāsta; ek jagah se dūsri jagah jāne kī rāh; do maqāmon meñ bāham āmad-o-raft kā zarī'a.

Communicative, *a.* Batlāne yā zāhir karne par māl—jaise 'ilm rāe yā kisī wūqī'a ke; jise kisī amr ke zāhir karne (kī-i bāt ke batlāne) meñ bukhī na ho; kī-i bāt ke batlāne yā zāhir karne meñ taammul na k. w.

Community, *n.* 1.—Mushtarak qabza yā tasarruf.

Community of interests—Ta'alluq yā naf'-nuqsān meñ shirkat; do yā zūid shakhshon ke ta'alluqāt yā naf'-nuqsān kā ek h (uski wohūniyat).

2.—Khās-o-'ām; jumhūr; 'awāmu-n-nās; sab log.

3.—Logon kī jamū'at jinke haqūq mushtarak hon yā jo qī'ida wa qāun-i-wāhid ke pā-band hon.

Community of share-holders—Shurakā kī jamū'at.

The village *community*—Gāw ke log; ahāliyān-i-manza'.

Commutable, *a.* Jiskā tabādala dūsre se ho-sako; jo dūsre ke badle meñ diyā-jā-sake.

Commutation, *n.* 1.—Ek hālat se dūsri hālat meñ h.; tabādala. [bāhamī.

2.—Ek chiz ke 'iwaz meñ dūsri chiz d.; adlā-badlā; tabādala-i-

3.—(Law.) Tabādala-i-sazā ya'nī barī sazā ke badle meñ chhotī sazā kā qāim k. jaise phānsī ke badle 'ubūr-i-daryā-i-shor kā hukm d. khwāh qaid ke 'iwaz meñ jurmāna k.

4.—Kisī mī'ād-i-mu'ayyana ke andar kisī maqām-i-khās tak āmad-o-raft kā haq usse kam rupaye dekar hāsīl kar lenā jitne ki āue jāne ke liye judāgana diye jāte.

Commute, v. t. Sazā-i-shadīd ke 'iwāz meñ sazā-i-narm qāim k.; sazā-i-sangīn ko sazā-i-khufī se badal-d.

The sentence of death has been *commuted* to one of transportation for life—
Phān-i kī sazā kī hukm tabdīl ho-kar sazā-i-habs-i-dawām-ha-'ubūr-i-daryā-i-shor lā hukm qāim kiya-gaya.

Commute, v. i. 1.—Bariat kī bit-chīt (uskā 'ahd-o-paimān) k.

2.—Kī-i khās maqām ke safar ke liye ek hī martaba āne-jāne k. kirāya wagarā dene k. band-o-bast k.

Compact, n. 1.—Ek hī man khūb lage aur mazbūti se mile huye—jaise kisi munjamid shai ke zarre; mizbūt; gafs; ghauā; thos.

2.—Mukhtasar; mujmil; pur-mazmūn; ohust; tūl-o-tawīl nahīn; jismeñ latīfī na ho (bahut se alfāz na hoñ).

Compact, n. Mu'āhada; iqrār; qaul-o-qarār; 'ahd-o-paimān 'ām isse kī shakhs-oñ ke darmiyān ho yā qaum-oñ meñ.

Companion, n. Sāthī; hamrāhī; woh shakhs jo dūsre ke sāth thoṛī yā bahut der tak rahe; woh shakhs jisse koyī ham-suhbat wa ham-kalām rahe; sharik; rafiq.

Company, n. 1.—Suhbat; hamrahī; ek sāth yā ham-suhbat r.; mujālasat.

2.—Majma'; guruh; jamā'at.

3.—Woh log jo tūfīh yā khāne-pāne ke liye ek jagah jam' hoñ; log jo da'wat ke zarf'e se yā aur tarah par ekatṭhā hoñ; mihmān ya'ni khās ghar ke logoñ ko ohhorkar jo bāhar ke log da'wat wagnāra meñ bulākar āyeh.

4.—Woh log jo kisi maqsud-i wāhid ke liye khwāh kisi kīr-khāna-i-shirāk-utī meñ bāham muttadīq hoñ; koṭhī; kār-khāna; kampauī.

An insurance company—Bīmē kī kampāni yā koṭhī.

5.—Kisi koṭhī ke shurakā (sājhi) jinke nām us koṭhī ko nām ke sāth mazkūr na hoñ (likhe yā bole na jāeh)—jaise Baring Brothers and Co. i. e. Company.

To bear company—Ham-rāh ham-rikāb yā sāth rahnā; kisi ke sāth sāth rahnā yā jānā; kisi kē sāth d. yā u-ki ham-rahi k.

To keep company with (a)—Ham-āh rahnā; sāth d. (b) Kisi kī suhbat meñ hamesha yā 'ādātān rahnā.

Comparable, a. Muqābale ke lāiq; jisko dūsre se tashbīh de sakeñ; jispar dūsre ke barābar lihāz ho-sake.

Comparative, a. Jiski tashkīhīs muqābale se kī-jāe.

A comparative statement—Naq-ha-i kamī wa beshī; woh naqsha jismeñ kisi shai kī kam-o-besh ta'dād likh-kar dekhēñ kī jis shai kī tabqīqāt manzūr hai nameñ kamī huyī yā beshī (woh ghaṭī yā barhī).

The comparative weight of a body—Dūsrī shai ke muqābale meñ ek shai kī wazn.

Comparatively, ad. Muqābale ke rū se; dūsrī shai ke muqābale meñ; kisi dūsre kī nisbat.

Compare, v. t. 1.—Muqābala k.; do yā zāid ohīzōñ ko unki mutābaqat yā ikhtilāf ke daryāft karne kī garaz se jāñohnā; milānā; tolnā.

2.—Tashbīh d.; mushābahat d.; kisi shai kī nisbat yah kahnā kī yah to fulāñ shai kī mānīnd hai; tamsīl d.

Compare, v. i. Dūsre ke muqābil h. yā uske sāth muqābale meñ thahar-nā; misl yā barābar h.; dūsre ke sāth tulnā; taqābul kī salāhiyat r.; takkar yā joṛ khā-saknā.

Comparison, n. Muqābala; tashkīhīs-i-bāhamī; shakhsōñ yā chīzōñ ko ek dūsre ke muqābale meñ is garaz se jāñghnū kī dekheñ woh bā-ham muttāfiq haiñ yā mukhtalif.

Comparison of hands (Law.)—Kisī shakhs ke nizhī dast-khat ko usī ke dūsre dastkhat se jiskī asliyat sābit ho-chukī ho milākar (muqābala kar-ke) yah dekhnā kī donoñ dastkhat ek hī shakhs ke banāye (likhe) huye haiñ yā nahīñ.

Compartment, n. Khāna; qat'; khaud; jitne judāgāna hissoñ par koyī shai munqasim ho unmeñ se ek.

Compass, n. 1.—Gird jānā; gardish; daura.

2.—Girda yā gherā; had. [gunjāish; samāyī; miqdār.

3.—Koyī ghīrī huyī jagah; phailāw; pahunch; wus'at; haiyiz;

4.—Qibla-numā; qutub-numā.

To fetch compass—Daura k; kī kī ko gird ghūmnā.

Compass, v. t. 1.—Kisī ke ird-gird yā chāroñ taraf ghūmnā.

2.—Chāroñ taraf se gher yā band kar-l.; ghernā; halqe meñ ḍāl d.

3.—Muhāsara k.; nargo meñ ḍālnā; ghero meñ ḍālnā.

4.—Apne qābū yā dast-ras meñ k.; pānū; hūsīl k.; karnā; anjām k. yā anjām ko pahunchānā; pūrā k.

5.—Irāda k.; 'uzm k.; khayāl k.; bandish k.; mansūba k. [kā āla.

Compasses, n. Pargār; daire banāne aur khatoñ kī paimāish aur taqsim

Compassion, n. Ham dardī; dūsroñ kī taklīf ma'lūm k. yā samajīnā; woh afsos jo dūsre kī musibat yā taklīf se paidā ho; rahim; tars; riqqat; dard.

Compassionate, a. Rahim; jiskī dil narm ho aur dūsroñ kī taklīf wagaira dekhi-kar hil-jāe; narm-dil; mūm kā sā dil r. w.

Compassionate, v. t. Kisī kī ham-dardī k.; kisī kī taklīf wagairā par rahim k. yā tars khānā. [nahīñ.

Compatible, a. Muwāfiq; munāsib; mauzūn; dūsre ko hasb-i-hāl; khilāf

Usually followed by *with*.

Compel, v. t. Mujbūr k.; jabr zor yā zabar-dastī se kisī kām kī karānā.

Compendious, a. Jismeñ kisī mazmūn yā kitāb kā khulāsa thore meñ ho; mukhtasar; mutawwal nahīñ; matīn.

Compensate, v. t. 1.—Kisī ko mu'awaza-i-mus'awī d.; kisī khidmat wagaira ko 'iwaz meñ kisī ko usīke barābar kuchh d.; ajr d.; badlā d.

To compensate a labourer for his work, or a merchant for his losses—Kisī mazdūr ko uskī mihnat yā kisī saudāgar ko uskī nuqsānī kā badlā d.

2.—Waq'at yā tāsīr meñ kisī ke barābar h.; kisī ke barābar h. yā tulnā; talāfi k. [kī ham-qīmat dūsre chīz d.

Compensate, v. i. 'Iwaz d.; badlā d.; talāfi k.; ek chīz ke 'iwaz meñ usī

Followed by *for*.

To compensate for a loss—Nuqsānī kā badlā yā mu'awaza d.; talāfi i-ziyān k.

Compensation, n. 1.—Khidmat dāin nuqsān yā taklīf uthāne ke badle meñ jo kuchh diyā jāe; mu'awaza; haqq-u-sa'ī; mihnatāna; ujrāt yā ajr; khisāra; harjā; tūwān.

2.—(Law) Muja'rayi yā muja'ra; tasfiya-i-qāza ba-zā'ī'a-i-muja'rayi-i-bā-hamī; jab do shakhs bā-hum dāin wa madyan hon to unkā āpas meñ ek dūsrē kī yāstani kā jam' kar-l.

Compete, v. i. Usī shai ko dhūndhuā jiskā dūsrā mutalāshī ho; usī chiz ko hāsil karne kī fikr k. jiskī fikr dūsrē ko bhī ho; taqābul k.; raqābat k.

Competence, } n. 1.—Munāsbat; maqdarat; salāhiyat.
Competency, }

2.—Wajh-i-kafūf; āsūda-hālī; isqadar māl-o-matā' kī ussē zindagi bā-ārām basar ho; raf-i-zarūrat aur ārām se zindagi basar karne ko liye māl yā ma'ish kā kāfi taur par h.; farāgit yā fārigu-i-bālī. [qānūnī.

3.—(Law) (a) Liyāqat yā qābiliyat-i-qānūnī; munāsbat; salāhiyat-i-I question the competence of this witness to give evidence, seeing that he is under-age, insane, and biased—Yah gawāh kam-ān fūtur-i-'aql aur jānib-dār hai lihāzā adā-i-shahādāt kī nisbat uski salāhiyat-i-qānūnī par mujhe iḥtibāh hai.

(b)—Istihqāq yā iḥtiyār; muqaddame kī samā'at kā iḥtiyār yā uski salāhiyat i-qānūnī.

It is not in the competence of this court to decide such cases—Is 'adālat ko aise muqaddamāt ke infisāl kī iḥtiyār qānūnan hāsil nahīn hai.

(c)—Qānūnan kāfi yā bas h.; munāsbat.

The competency of this evidence is indisputable—Is shahādāt ke qānūnan kāfi hone par hujjāt nahīn ho-saktī.

Competent, a. 1.—Kāfi; bas; jise sab kām nikal sake.

He has a competent knowledge of the facts of the case—Wāq'āt-i-muqaddame kī ilm use kāfi hai.

2.—Qābil; lāiq; fāiq.

3.—(Law) Qānūnī salāhiyat yā iḥtiyār r. w.

A competent court or judge—Woh 'adālat yā jāz jisko muqaddamāt kī samā'at wa infisāl kī istihqāq yā iḥtiyār ho; 'adālat yā hākim-i-mujāz.

A competent witness—Woh gawāh jismeñ adā-i-shahādāt kī salāhiyat qānūn ke rū se ho; woh gawāh jo qānūn ke rū se gawāhī dene ke lāiq (uskā mujāz) ho.

“In a judge or court, competent implies right or authority to hear and determine (causes); in a witness, it implies a legal right or capacity to testify.” Webster.

4.—Iḥtiyār yā istihqāq-i-kāfi r. w.; mujāz; jāiz taur par kisī se mutā'alliq; kisī ko liye jāiz yā uske iḥtiyār meñ.

Followed by to.

It is not competent to the defendant to allege fraud in the plaintiff—Mudda'ā 'alāih is bāt kī mujāz nahīn hai kī mudda'ī kī nisbat fareb kī bayān kare.

Competently, ad. Kāfi taur par; ba-tarz-i-kāfi; munāsbat taur par; ma'qūl taur par (ba-tarz-i-ma'qūl).

Competition, n. Jis shai ke hāsil karne kī koshish koyī dūsrā kar-rahā ho usī shai kī talāsh yā uske pāne kī fikr-o-koshish; ek hī shai ke liye do yā zāid shakhsōn kī pairawī; dūsrē se baḥ-jāne kī jidd-o-jahd; taqābul yā muqābala; hamsarī; raqābat.

Competitor, n. Usī shai kā sā'i wa mutalāshī jiskī talāsh dūsre ko ho; usī shai kā tālib jo dūsre ko bhī matlūb ho; raqīb; ham-sar.

Compilation, n. 1.—Mukhtalif sabiloñ se ekatthā k. [kiyā jāo; tālif.

2.—Woh kitāb wagaira jiskā mawād dūsri kitāb wagaira se akhiz

Compile, v. t. Kitāboñ yā nawishtoñ ke ajzā ko ekatthā karke ek aur hī kitāb yā risāla banānā; ek yā kayī musannifoñ kī tasnifāt ke ajzā ko intikhāb karke yak-jā k.; jude jude kāgazāt yā qawānīn wagaira ko yakjā aur murattab karke unkā ek majmū'a taiyār k.; tālif k.

Compiler, n. Muallif; jo dūsri kitāboñ se intikhāb karke koyi kitāb taiyār kare; mutafarriq kāgazoñ yā hisāboñ kā yakjā k. w.

Complain, v. i. 1.—Shikāyat k.; shākī h.; ranj wagaira kā izhār k.; afsos k.; naqs nikālñā; ulahnā d.

2.—(Law) Nālīsh k.; istigāsa k.; faryād k.; jurm kā ilzām lagānā; ahl-i-kār-i-mujāz ke rū-ba-rū mustagīs h.; da'wā k.; kisī jurm kā ittihām 'aid k.

Complainant, n. 1.—(Law) Mudda'i; nālīshī; mustagīs; woh shakhs jo kisī mujrim par da'wī-dār ho; jo shakhs kisī mujrim kī nisbat nālīsh kare (istigāsa pesh kare).

2.—Faryādī; shākī; gila-guzār.

Complaint, n. 1.—(Law) Istigāsa; nālīsh; faryād; da'wā; kisī shakhs par is bayān se da'wā k. ki usne qānūn kī khilāf-warzī kī; kisī kī nisbat ahl-i-kār-i-mujāz se yah zāhir k. ki woh fulān jurm kā murta-kib huā; jurm kā da'wā.

To institute, lodge, make, or prefer, a *complaint*—Nālīsh yā da'wā k.; istigāsa k.

To answer a *complaint*—Nālīsh kī jawāb-dihī yā tardīd k.

2.—Ranj afsos yā dard wagaira kā izhār; shikāyat; faryād; naqs nikālñā; harf-gīrī; 'aib-joyī; ulahnā.

3.—Wajh-i-shikāyat; manshā-i-izhār-i-tasuf; woh shai jiskī nisbat yā jiskī shikāyat kī-jāe; woh bāt jispar ranj yā afsos zāhir kiyā jāe.

4.—Kisī jismānī dard aur be-chainī kī shikāyat kī wajh; maraz; bīmārī; shikāyat; 'alālat; dukh.

☞ "Usually applied to disorders not violent." *Webster.*

Complete, a. 1.—Kāmil; nāqis nahīn; pūrā; tām yā tamām.

2.—Khātima yā anjām ko pahuñchā huā; jismeñ kuchh takmila bāqī na rahjāe.

Complete, v. t. Mukammal k.; takmile ko pahuñchānā; pūrā k.; khatm k.; anjām ko pahuñchānā; kuchh bāqī rahne na d.

Completely, ad. Ba-tarz-i-kāmil; pūrā-pūrā; sab kā sab; kul yā bi-l-kul.

Completion, n. Ikhtitām; khātima; takmīl; pūrā ho-jānā.

Complex, a. 1.—Murakkab; do yā zāid ajzā se tarkīb pāye huye; mufrad nahīn. [mushkil.

2.—Pechīda; pur-pech; uljhāw kā; jismeñ bahut uljhāw ho;

Complexion, n. 1.—Jism kā rang-khusūsan chibre kī rangat.

2.—'Umūman sūrat-i-zāhirī; haiat; shakl.

The *complexion* of circumstances—Hālāt kī 'ām zāhirī sūrat; hālāt kī haiat yā shakl; kisī bāt kī kaifiyat jo ba-asbāb-i-zāhir (zāhir meñ) ho.

Complexity, n. Uljhāw; pechīdagī; pechīda yā uljhā h.

Compliance, n. 1.—Ifā; ta'mil; bajā-āwari; ittibā'; itā'at; manzūrī; razāmandī; kisi ki istid'ā khwāhish hukm talab yā kahne ke mutābiq kisi amr kā anjām (uskā karnā).

Followed by *with*.

A *compliance with* the conditions of a contract.—Ifā yā ta'mil-i-sharāit-i-mu'āhada; mu'āhade ke mutābiq kisi bāt kā k. [muwāfiq.

In *compliance with*—Ba-mūjib; bash; ba-ifā; ba-ta'mil; ba-ittibā'; mutābiq;

2.—Dusroñ ke khush karne ki khwāhish; aḳhlāq; tawāzu'.

Complicated, p. a. Pechida; uljhā huā; pur-pech yā pech kā; pech-dār.

A *complicated case*—Par-pech muqaddama; pechida-mu'amala.

Complication, n. Uljhāw; pechidagī; ek hi ek meñ nathā yā ḳhūb milā h.

Complicity, n. Shirkat-i-jurm; jurm meñ sharik h.; jurm ki shirakat.

Compliment, n. Aḳhlāq yā ta'zim-o-takrim wagaira kā izhūr; salām; salām-o-niyāz; ādāb wa taslimāt; bandagī; kornish.

To send one's *compliments* to a friend—Apnā salām kisi dost ko kahā yā likh bhejā.

In this sense, always used in the plural.

Compliment, v. t. 1.—Ta'rif k.; tausif k.; ba'āyī k.; sarāhnā; ta'zim k.; takrīm k.; tahniyat d.; muḥarak-bād kahnā yā d.

2.—Kuchh ba-taur nazr yā tuhfe ke d.; kuchh nazr wagaira dekar yā koyī nur mihr-lānī kā fīl karke apnī mihrbānī yā shafaqat zāhir k.

Complimentary, a. Jisse pās lihāz yā ta'rif zāhir ho; ta'rifī; tausifī; ta'zimī; aḳhlāqiya; salāmī.

A *complimentary address*—Sipās-nāma; kisi ki ta'rif-i-zabānī yā tahrifī.

Comply, v. i. Purā k.; anjām ko pahunchānā; ta'mil k.; Ifā k.; bajā-lānā; manzūr k.; karnā yā mānuā.

Usually followed by *with*.

To *comply with* one's request—Kisi ki darḳhwāst yā istid'ā kā purā k.; kisi ki darḳhwāst ke mutābiq 'amal k.; kisi kā kahnā mānuā yā karnā.

To *comply with* an order—Ta'mil-i-hukm k.; hukm bajā-lānā.

Component, a. Jisse koyī shai bane; jisse koyī shai tarkīb pāye; tarkībī.

The *component parts* of a body—Kisi shai ke ajzā-i-tarkībī; woh ajzā (hisse) jise koyī shai tarkīb pāye.

Component, n. Juzw-i-tarkībī; woh hissa jiske jorñe yā milāne se koyī shai-i-murakkab ban-jāe. [ki garaz se.

COMPONERE LITES, [Lat.] Tasfiya-i-nizā' ke liye; jhagrā tai karne

Compose, v. t. 1.—Do yā zāid ashyā ajzā yā mufradāt ko yak-jā karke banānā; bāham tarkīb d. yā murakkab banānā; banānā.

That work is *composed* of four parts—Us kitāb meñ chār hisse haiñ yā woh chār hissoñ par mushtamil hai.

2.—Kisi kul ke ajzā h.; shāmil k.; banānā; qāim k.

The statements of four witnesses *compose* the whole evidence for the prosecution—Subūt yā mudda'ī ki jānib kul shahādāt chār gawāhoñ ke bayānāt par shāmil hai (chār gawāhoñ ke bayānāt ke siwā aur koyī subūt mudda'ī ki taraf nahīñ hai.)

3.—Dil so banānū; az-sar-i-nau banānū; tasnīf k.; kisi nazm yā nasr ki kitāb wāgaira kā musannif banū. [jaise dil ko.

4.—Thandhā k.; taskīn d.; thekāne se k.; intishār -se barī k.

5.—Tāi k.; tasfiya k.; raf' k. jaise jhagṛe ko. [guzar na ho.

6.—Munāsib tariq par rakhnā; aisi hālāt meñ r. ki intishār kā Composed, *n. a.* Mutaharrik yā dāñwāñdol nahīñ; qarār ki hālāt meñ; sākin; dhīrā. [kitāb tahrīr risāla yā nuskha.

Composition, *n. 1.*—Tasnīf; inshā-par-lāzī; koyī chhapī yā qalamī

2.—'Larkīb pāne yā murakkab banāye jāne ki hālāt.

3.—Tasfiya-i-nizā' ko liyo sharāit ki bāham mauzūfī; jhagṛe kā tasfiya; jis bāt kā jhagṛā ho uskā nipṭāw; musālahā; 'ahd-o-paimān; rāzī-rujū' ho-jānā.

4.—(*Law*) Kisi dāin ke lā' ko liyo jo sharteñ yā sahileñ pahle qāim ho-chukīñ yā mahkūma-i-qānūn hoñ unke khilāf us dāin ke adā ko liyo koyī bāhamī mu'āhada; kisi aise mu'āwaze ke rū se jispar dāin aur madyūn donoñ rāzī hoñ kisi qarz ki chukī yā uskā tasfiya; kisi madyūn-i-nādar (diwāliye) ke dāineñ ko parte ke mutābiq rupaye dekar qarz sāl kar-d.; dāmī sāhī; rasadī hisse ke mutābiq diwāliyo ke dāin kā pāñnā; kisi nuqsān kā mu'āwaza. Woh mu'āwaza yā woh rupaye jo kisi qarz ke chukāne ko liyo aslī shart ke khilāf farīqāin lī rāzī-mandī se diyo jāñ. [aql nahīñ.

COMPOS MENTIS, [Lat.] Sahību-l-'aql; maslūbu-l-hawās yā fatīru-l-

Composure, *n.* Taskīn; dil-jamī; itmīnān; jam'iyat-i-khātīr.

Compound, *v. t. 1.*—Ek meñ milānā; ckaṭṭhā k.; murakkab banānā.

2.—(*Law*) Kisi takrār yā nizā' ko āpas meñ tai kar-lenā; sulh k.; rāzī-nāma k.; āpas meñ rāzī ho-jānā; kisi dāin ke adā ki jo sharteñ pahle tai pā-chuki hoñ unke khilāf dūsī sharāit ke mutābiq jo āpas meñ tai pāyī hoñ us dāin kā adā kar-d.

Compound, *a.* Murakkab; mutafarriq ajzā se banā huā; mufrad nahīñ.

Compound interest—See Interest.

Compound, *n. 1.* Murakkab shai. [ghirī ho.

2.—Ihāta; woh zamīn jo kisi 'imārat ke gird nichī diwāron se

Compoundable, *a.* (*Law*) Qābil-i-tasfiya-i-bā-hamī; jisimeñ rāzī-nāma ho sake; jo āpas meñ tai pā-sake.

The offence of murder is not compoundable—Jurm-i-qatl-i-'amd meñ rāzī-nāma nahīñ ho-saktā.

Comprehend, *v. t. 1.*—Shāmīl r.; tāwilan yā zimman dākhil k.

2.—Samajhnā; bñjhnā; kisi bāt kā matlab dil meñ samajh lenā.

Comprehensible, *a. 1.*—Jo kisi shai meñ shāmīl yā dākhil ho-sake; mumkinu-l-ishtimāl.

2.—Samjhe jāne ke qūbil; jo samajh meñ ā-sake; qābil-i-idrāk; jo dil meñ samā sake.

Comprehension, *n. 1.*—Shumūl yā ishtimāl.

2.—Samajh; zihū; 'aql; idrāk.

Comprehensive, *a. 1.*—Jisimeñ bahut kuchh shāmīl ho; jisimeñ bahut si bāteñ dākhil hoñ; hāwī; wasī'; jāmi'; qā'ilu-l-lafz wa kasīru l-ma'nī.

2.—Jisimeñ bahut si bāteñ ko ek hī martaba samajhne ki quwwat ho.

Comprise, v. t. Shāmil r.; dākhil k.; mutazammīn yā muhtawī h.

Compromise, n. Musālahā; bāham raf'-i-shar; sulh; tasfiya-i-bāhamī; woh mu'āhada jiske rū se do farīq-i-mukhālīf ek dūro ki nisbat kuchh kuchh rī'āyat karke āpas meñ jhagrā tai kar-leñ (āpas meñ kuchh chhoṛ-chhoṛake jhagrā niptā leñ).

To effect a *compromise*—Sulh k.; tasfiya-i-bāhamī k.

Deed of *compromise*—Sulh-nāma; rāzi-nāma.

Compromise, v. t. 1.—Tasfiya-i-bāhamī k.; āpas meñ kuchh chhoṛchhoṛ-kar jhagrā tai kar-d.; sulh k.

The case has been *compromised*—Is muqaddame meñ āpas meñ tasfiya ho gayī (sulh hogayī).

2.—Khatre meñ dālnā; kisi qaul yā fi'l se apnī tayīn pā-band k.

Compulsion, n. Jabr; zabar-dastī; zor; ta'addī. [paṛo.

Compulsory, a. Jabriyā; majbūr k. w.; jisse koyī fi'l chār-nā-chār karnā

Compulsory measures—Jabriyā tadbīrēñ; woh tadbīrēñ jinke bā'is koyī kām kḥwāhī-na-kḥwāhī karnā paṛo.

Computation, n. Shumār; gintī; hisāb; ta'dād; tashkḥīs.

Compute, v. t. Shumār k.; giṇnā; hisāb k.; gintī k.; 'amal-i-hisābī se talqī; k.; jorñā; jor yā ekaṭṭhā karke daryāft k.

Comrade, n. Sithī; saugī; ham-kāhī; rafīq. [ua kahñā; ikḥfā k.

Conceal, v. t. 1.—Maḥfi yā poshida r.; zāhir na k.; zabān par na lānā;

To *conceal* a fact—Kisi wā'q'a kā zāhir na k.; kisi hāl kā zabān par na lānā yā na kahñā.

2.—Nazar bakhānā; nigāh se dūr r.; na dekhñā; chhipāñā yā chhipā r.

To *conceal* stolen property—Māl-i-masrūqa ko chhipā r.; chori kā māl kisi ko dekhne na d.

Concealment, n. 1.—Ikḥfā; poshidagī; 'adam-i-izhār.

Concealment of facts—Ikḥfā-i-wāq'i'āt; 'adam-i-izhār-i-wāq'i'āt (hālāt kī kisi ko na batlāñā).

2.—Nigāh se dūr r.; chhipāñā; aisi tarah par rakñā ki dekh na paṛe; rū-poshī. [kī nazar na paṛe.

3.—Chhipne kī jagah; tanhāyī kā maqām; woh jagah jahñ kisi In *concealment*—Kḥufyatan; chhipā ke; maḥfi tarah par.

4.—(Law). Sachchī bāt (asl-i-haqīqat yā nafs-i-amr) kī chhipā yā dabā r.; aise hālāt kī zāhir na k. jo insāfan qābil-i-izhār hon.

Concede, v. t. Qabūl k.; taslim k.; mān lenā; manzūr kar-l.; bilā i'tirāz ke chhoṛ d.; bataur sabih wājib yā munāsib ke mān lenā.

Conceit, n. 1.—Khayāl; qiyās; tasawwur; rāe; tarang.

2.—Tashkḥīs; samajh; apnī sūrat shakl ya liyāqat wagnairā kā baṛā khayāl; kḥud-bīnī; kḥud-parastī.

Out of *conceit* with—Kisi nīsi shai se jo pahle margūb rahī ho tabī'at phere buye; kisi shai kī phir mushtāq nahīñ; mutanaffir; rāzi yā kḥush nahīñ.

Conceited, a. Apnā baṛā khayāl r. w.; apne ko har tarah se bahut baṛā s samajhne wālā; kḥud-bīnī; kḥud-pasand; mutukabbir.

Conceivable, a. Jo khayāl qiyās yā samajh meñ ā-sake.

Conceive, v. t. 1.—Hamal r. yā hāmila h.

2.—Tajwiz k.; mansūba yā bandish bāndhnā; dil se soch-kar ni-
kālā yā qāim k. [samajhnā.

3.—Samajhuā; khayāl k.; tasawwur k.; khayāl meñ lānā; mumkin
Conceive, v. i. 1.—Hāmila h.; peṭ se h. yā peṭ rahuā.

2.—Khayāl k.; tasawwur k.

With of.

Concentrate, v. t. Ek markaz yā marja' kī taraf rujū' k.; yak-jā yā
ekatṭhā k.; aur bhī ek dūse ke nazdik k.

Conception, n. 1.—Hamal; peṭ se h.

2.—Tasawwur; khayāl; samajh.

[h.; muta'alliq h.

Concern, v. t. 1.—Kām kā h.; kisi ke naf' kī bāt h.; kisi ke liye mufid

It much concerns a pleader to be honest to his clients—Wakil ke liye yah
bāt nibāyat kām kī hai ki apne muwakkilōn se diyānat-dāri kare.

2.—Ta'alluq sarokār fikr yā lagāw r.; jī lagānā.

A good landlord concerns himself in the happiness of his tenants—Achchhā
zamīn-dār apnī ri'āyā kī khushhālī kī fikr rakhtā hai.

The accused was actually concerned in the offence charged—Jis jurm kā ilzām
us mulzam par lagāyā gayā usse woh waqī'ī ta'alluq rakhtā thā.

3.—Fikr meñ dālnā yā fikr-mand k.; be-chain k.; pareshān k.

To be much concerned for the safety of a friend—Kisi dost kī sihat-o-'āfiyat
kī nisbat bahut fikr-mand (mutafakkir) h.

4.—Bejā dast-andāzī k.; nā-munāsib taur par daḡhl d.; hāth dālnā.

To concern one's self with the affairs of another person—Dūse shakhs ke kār-
o-bār meñ hāth dālnā (nā-munāsib taur par daḡhl d.).

Concern, n. 1.—Ta'alluqāt; kār-o-bār; mu'amala. [muassir ho.

2.—Barāyī; sūd-mandī; woh bāt jo bihbūdī yā khush-hālī par

3.—Fikr; andesha; khayāl; ta'alluq.

4.—Koṭhī; kār-khāna; woh log jo kār-o-bār meñ sharīk hoū; koṭhī
aur uskā kār-o-bār.

The loss affects the whole concern—Kul koṭhī kā nuqsān huā; is nuqsānī kā
asar bi-l-kul kār-khāne par hai.

Concert, v. t. Āpas meñ band-o-bast k.; bāham mashwara yā ittifāq karke
tai k.; do yā zāid shakhsōn kā ekatṭhā ho-kar kisi bāt kā band-o-bast k.

To concert measures—Āpas meñ bāt-chit yā ittifāq karke kisi bāt ke anjām kī
tadbīr k.

Concert, n. Kisi tadbīr yā mansūbe meñ do yā zāid shakhsōn kā ittifāq;
ittifāq-i-bāhamī; āpas meñ apnī apnī rāe wa apne apne khayālāt ko
zāhir karke ittifāq paidā k.; muwāfaqat; mutābaqat; mel.

To act in concert with another—Dūse shakhs ke ittifāq se kām k.; dūse
shakhs se milkar kām k.

Concession, n. 1.—Kisi kī istid'ā ke ba-mūjib use kuchh de-d.; māngne
par kisi ko kuchh d.; ri'āyat.

2.—'Atiya; woh shai jo dī-jāwe.

3.—Farīq-i-mukhālīf kī kisi hujjat ko is garaz se taslīm kar-lenā
ki ek aisi bāt hāsil ho-jāwe jisse inkār nahīn ho-saktā yā yah amr
sābit ho-jāwe ki bā-wasf-i-taslīm-i-'uzr farīq-i-sānī ko galaba nahīn ho-

saktā balki farīq-i-awwal hī aur wujūh par gālib ā-saktā hai; taslīm; ijāb; iqbal.

Conciliate, v. t. 1.—Sulh karānā; mel karānā; phir bāham dost banā-nā; raf-i-shar k.; jhagrā niptānā.

An attempt has been made to *conciliate* the contending parties—Farīq-i-mutanāsīrīn meṁ sulh karāne kī koshish huyī hai.

Conciliation, n. Sulh; mol; do farīq-i-mukhālīf ko phir bāham dost banā d. [jhagrā jātā rahe.

Conciliatory, a. Sulh-kun; sulh-sāz; muslih; jinse sulh ho-jāe; jisae

To adopt *conciliatory* measures—Aisi tadbireṁ karṁ jinse sulh ho-jāe.

Concise, a. Mukhtasar; mutawwal nahīn; jismeṁ alfāz to thōṛe hoṁ par unkā muzmūn bahut kuchh ho; ba 'ibarat-i-mukhtasar wa pur mazmūn; jismeṁ sirf khās khās batēṁ hoṁ; hāwī; qalīl-i-lafz wa kasīr-i-ma'nī.

“Used of style in reading or speaking.” *Webster.*

Concisely, ad. Ikhtisār ke sūth; mukhtasaran; aise tariq par kī alfāz thōṛe hoṁ par mazmūn wasī' ho; chand lafzōṁ meṁ (ba-alfāz-i-chand).

Conciseness, n. Ikhtisār; ijmāl; likhne yā bolne (tahrīr yā taqrīr) meṁ ikhtisār; kotah-kalāmī.

Conclude, v. t. 1.—Natīja nikālṁ; dalāil se mustambat k.; ma'nī nikālṁ.

2.—Kisī amr ko qat'ī tai kar-d.; kisī amr kā tasfiya bi-l-maqta' kar-d.; tai k.; niptānā; thahrānā.

To conclude a peace—Ākhir meṁ sulh k.

[khatm k.

To conclude a sale—Ba' ke mu'āmale ko khātima ko pahuñchānā; nīlām

3.—Khātum k.; khātima ko pahuñchānā; anjām ko pahuñchānā.

4.—(Law) Mānī' h.; rokṁ; muzāhim h.; bahs yā kār-rawāyī-i-mazīd se rokṁ; kisī ko usī kī bahs yā taslīm se pā-band yā majbūr kar-d. (āge baṛhne yā chalne na d.).

The defendant is *concluded* by his own plea—Mudda'a 'alaih apne hī 'uzr se pā-band yā majbūr ho gayā hai.

Conclusion, n. 1.—Khātima; juzw-i-ākhir; ākhir kā hissa; juzw-i-intihāyī.

2.—Natīja-i-dalīl yā bahs; maāl-i-kār; natīja-i-ākhir.

To draw a *conclusion*—Natīja-i-ākhir nikālṁ.

3.—Tajwīz-i-ākhir; fuisala-i-ākhir; woh rāe jo ākhir meṁ qāim ho.

To arrive at, or come to, a *conclusion*—Rāe-i-ākhir qāim k.; ākhir meṁ tajwīz k.

4.—(Law) (a) Khātima-i-'uzr. (b) Woh amr jiskī wajh se koyī farīq apne kisī gaul yā fi'l kā pā-band ho-jāe.

Conclusive, a. Ākhir; qat'ī; qūṭī; shāfi; bi-l-maqta'; jisse āyinda ko bahs kī gunjūish na rahe; jo kār-rawāyī-i-āyinda kā mānī' ho; mukh-tatim; nā-qābil-i-tardīd; jisse kisī bahs meṁ farīq-i-mukhālīf qāil ho-jāe.

A *conclusive* answer—Jawāb-i-ākhir; jawāb-i-qat'ī yā shāfi.

A *conclusive* argument—Bahs-i-qūṭī; aise dalīl jisse āyinda ko bahs kī gun-jūish na rahe yā jiskī tardīd na ho-sake.

Conclusive evidence (Law)—Subūt-i-qat'ī; aise subūt jiskī tardīd yā tauzīh qānūn ke rū se jūiz na ho; subūt-i-shāfi yā qūṭī.

Conclusive presumption (Law)—Qiyās-i-qāti'; ai-ā qiyās-i-qānūnī jiski tardīd hargiz na ho-sake; qiyās-i-qānūnī jo kisi tarah qābil-i-tardīd na ho.

Conclusively, ad. Bi-l-maqtā'; qat'an; ba tajwiz-i-ākhir; aisi tarah ki qābil-i-tardīd na ho.

This point of law has been already *conclusively* settled—Yah amr-i-qānūnī bi-l-maqtā' tai ho chukā hai (uski tajwiz is tarah par ho chuki hai ki ab usmōn bahis ki gunjāish na rahī).

Conclusiveness, n. Jismēn nizā' ke tai karnē yā rāo qāim karāne kī quwwat ho; qāti' hone kī sifat r. w.

The *conclusiveness* of this evidence can not be denied—Is bāt se inkār nahīn ho-raktā ki yah sūbut qāti' hai.

The *conclusiveness* of his argument is questionable—Yah mushtabāh hai ki uski dalil meñ is qudar quwwat hai yā nahīn ki uspar rāo qāim ho-sake (uske qāti' hone meñ i-htibāh hai).

Concoct, n. Mansūba karke qāim k.; bandish k.; tadbīr karke kharā k.

To *concoct* a scheme—Koyi mansūba qāim yā kharā k.

The accused says the case has been *concocted* against him by the police—Mulzam kā bayān hai ki yah muqaddama uspar ahl-kārām-i-polis ne kharā kiya hai (bandish karke qāim kiya hai).

Concord, n. 1.—Shakhsōn meñ ittifaq; rāo khayāl yā maqsad wagnira kā yaksūn h.; mel; sulh.

2.—Ashyā (chizon) meñ mutābaqat muwāfaqat yā munāsabat.

Concordant, a. Mutābiq; muwāfiq; mushābih. [hujūm.

Concourse, n. Majma'; logōn kī jamā'at; ashyā kā ijtimā' (ekatṭhā h.);

Concubinage, n. Bilā iz-diwāj-i-jāiz mard aur 'aurat kā yak-jā rahnā; madkhūliyat; haram meñ rahne kī hālāt.

Concubine, n. Zan-i-madkhūla; 'suraiya; haram; chor-mahal; woh 'aurat jo kisi mard ko sāth bilā iz-diwāj-i-jāiz raho.

Concur, v. i. Muttasfiq h.; ek dil h.; muttasfiq-i-rāo (ek rāo) h.

The court *concurs* with the assessors in acquitting the accused—Mulzam kī bārdat meñ 'adālat ko assessarōn kī rāo se ittifaq hai.

Concurrence, n. 1.—Ittifaq-i-rāo; diloñ kā ek h.; bāham kisi bāt ko manzūr k.

In *concurrence* with the assessors, the court convicts the prisoner—Ba-ittifaq-i-rāo-i-assesarān 'adālat mudda'ā 'alaih par jurm sūbit qarār deti hai.

2.—Inm-iqtidārī; ham-iḳhtiyārī; ek sāth iḳhtiyār kā r.; barābar huqūq-i-mushtarak r.

A *concurrence* of jurisdiction in two different courts—Do mukhtalif 'adālatōn kā ham-iḳhtiyār h. (kisi bāt meñ yaksūn iḳhtiyār r.).

Concurrent, a. 1.—Muttaḥid; ek sāth 'amal k. w.; ek natija paidā k. w.; muttasfiq.

Concurrent judgment—Tajwiz yā rāo-i-muttasfiqa; aisi tajwiz jismēn do yā zaid mujawwizōn kī rāo ek hi ho. [kā bayān.

Concurrent testimony—Shahādāt-i-muttasfiqa; do yā zaid shakhsōn kā ek qism

2.—Mushtarak wa musāwi; yak-jāyī wa muta'alliq-i-shai-i-wāḥid.

The magistrate and the sessions judge have *concurrent* jurisdiction in some cases—Ba'z muqaddamāt meñ majistret aur seshan jā īkhtiyār-i-muehtarak wa musāwī rakhte haiñ.

Concurrently, ad. Ek sāth; mil-kar; bi-l-ittifāq; yak-jāyī.

Condemn, v. t. 1.—Be-jā yā nihāyat be-jā qarār d.; kisī kī nisbat nā-pasandīdagī yā nā-rāzī zāhir k.; rad k.; nā-manzūr k.

To condemn one's conduct—Kisī ke tariq ko be-jā thahrānā (uski nisbat apni nā-rāzī zāhir k.). To condemn something as faulty—Kisī shai ko nā jis thahrākar rad yā nā-manzūr k.

2.—Mujrim yā gunah-gār thahrānā; sazā kū hukm d. yā sādīr k.; kisī par ba-īkhtiyār-i-'adālat hukm-i-sazā sādīr k.

The accused has been *condemned* to death—Mulzam kī nisbat sazā-i-maut (phāñsī) kū hukm sādīr huā hai.

Condemnation, n. Mujrim tajwīz karke sazā kū hukm d.

A judicial *condemnation*—'Adālat se tajwīz i-mujrimī wa hukm-i-sazā kū sudūr.

Condign, a. Munāsib; jiskā koyī sazāwār (lāiq) ho.

“ This word is now most frequently used in connection with the word *punishment*.”

Condign punishment—Sazā i-munāsib; ta'zīr-i-wājib. [malzūm.

CONDITIO SINE QUA NON, [Lat] Shart-i-lazīmī; zarūrī shart; lāzim-

Condition, n. 1.—Hāl; hālat; kaifiyat.

2.—(Law) Shart; qarār yā igrār; 'ahd-o-paimān; kisī dast-āwez yā mu'āhade kā woh juzw jismen yah shart ho ki sharāit-i-dast-āwez yā mu'āhade kī ta'mīl na hone kī sūrat meñ woh mu'āhada bātil ho-jāegā yā tāwān-i-ma'hūda 'aid hogā.

3.—Lāzim-malzūm; woh bāt jiske hone yā na hone par kisī dūstre fi'l kā madār ho.

Conditions of sale—Sharāit-i-nīlām; woh sharteñ jo kisī jāedād ke nīlām ke liye qāim ki-jāen. Band-i-sharāit-i-nīlām; woh nawishta jismen nīlām kī sharteñ likhi hoñ.

Condition, v. t. Qaul-o-qarār k.; mu'āhada k.; shart k.

Conditional, a. Mashrūt; shartī; jo quyūd ke sāth kiya jāe; jismen sharteñ lagāyī jāen; jo pā-band-i-sharāit kiya jāe; gair-mutlaq; bilā shart yā bilā-qaid nahīn; bi-l-wafā.

A *conditional* promise—Wa'da-i-shartī yā mashrūt; woh wa'da jiskā pūrā kiya jānā kisī dūstre shart kī ta'mīl par mauqūf ho.

A *conditional* sale—Bai'-i-bi-l-wafā yā bai'-i-mashrūt; woh bai' jiskā mukam-mal honā kisī shart kī ta'mīl par munhasir kiya jāe.

A *conditional* pardon—Mu'āfi-i-shartī; mu'āfi mashrūt ba quyūd.

Conditionally, ad. Quyūd ke sāth; koyī khās shart yā qaid lagākar; kisī bāt kī shart par (ba-shart hone uske); bi-l-kul yā kulliyatan nahīn; ba-sharte kī kisī amr-i-khās kī ta'mīl kī-jāe.

Condole, v. t. Dūstre kī taklif yā musibat par ranj zāhir k.; izhār-i-ham-dardī k.; mātām-pursī k.; ranj k.; ta'ziyat k.

Followed by *with*.

Condolence, n. Ta'ziyat; mātām-pursī; dūsre ke ranj par afsos yā ham-dardī kā izhār.

Conduce, v. i. Kisi bāt meñ madad d. yā mu'āwin h.; kisi taraf ko le-chalnā yā māl karānā; koyī kām nikālñā yā kisi kām meñ ānā.

 Followed by *to*.

Conduciye, a. Le-chalne yā māl k. w.; mumidd; mu'āwin; mu'in.

Conduct, n. 1.—Atwār; rawish; tariq; waz'; ā'māl. [yā afsarī.

2.—Ihtimām; insirām; khabar-girī; pairawī; chalñā; hukūmat

The conduct of one's affairs—Kisi ke kāmōñ kī ihtimām; kisi ke umūrāt kī insirām.

The conduct of a case—Muqaddamo kī pairawī (uski khabar-girī).

Conduct, v. t. 1.—Ham-rāh jākar rāh.dekhlāñā; le-jāñā; rah-numāyī k.

The accused conducted the police to the scene of occurrence—Ahl-kūrāñ-i-pulis ko mulzam mauqa'-i-wāridāt par le-gayā.

2.—Chalāñā; anjām d.; insirām k.; pairawī yā khabar-girī k.

The case was not properly conducted in the lower court—Yah muqaddamo mahkama-i-mūtaht meñ ba-tarz-i-munāsib chalāyā na gayā; is muqaddamo kī nisbat mahkama-i-mūtaht meñ pairawī-i-munāsib na huyī. He conducts his affairs well—Woh apnā kār-o-bār ba khabī anjām detā (chalātā) hai.

To conduct one's self well or ill—Bhalī yā buri chāl chalnā; tariq-i-nek yā bad iḥtiyār k.

Confederacy, n. 1.—'Ahd-o-paimān; qaul-o-qarār; bandish; mel; jo mu'āhada do yā zāid ashkhās wagaira ke mabain kisi kām meñ i'ānat-i-bāhamī kī nisbat ho; 'ahd-o-paimān-i-bāhamī.

2.—Sāzish; bandish; kisi fi'l-i-nājūz ke irtikāb ke liye do yā zāid shakhsoñ ke mabain ittifaq.

3.—Woh log yā woh riyāsateñ yā qaumeñ jo 'ahd-o-paimān ke zari'e se āpas meñ muttāfiq hoñ.

Confederate, a. 'Ahd-o-paimān meñ muttāfiq; 'ahd-o-paimān ke rū se bāham sharik; kisi qaul-o-qarār meñ sharik; sharik; muttāhid; rāfiq.

Confederate, n. Rāfiq; sharik; woh shakhs jo kisi qaul-o-qarār meñ dūsroñ kī sharik ho. [meñ shirkat k.

Confederate, v. i. 'Ahd-o-paimān meñ sharik h.; mu'āhada-i-bāhamī

Confederate, v. t. Kisi qaul-o-qarār meñ sharik k.; apnā sharik banāñā.

Confer, v. i. Bāham mashwara k.; kisi amr-i-aham (kām kī bāt) kī nisbat bāham guftgū k.

 Followed by *with*.

Confer, v. t. Baḥshnā; 'atā k.; faida baḥshnā yā 'ināyat k.; dawām ke liye koyī haq 'atā k.

 Followed by *on*.

To confer benefits on a person—Kisi ko naf' baḥshnā. To confer a title or honour on a person—Kisi ko khitāb yā 'izzat baḥshnā yā 'atā k.

Conference, n. 1.—Kisi amr-i-aham kī nisbat bāham mukālama; do yā zāid shakhsoñ kī āpas meñ mashwara gaur yā kahue-sunne ke liye ham-kalām h.; mashwarat-i-bāhamī. [mulāqāt.

2.—Mashwara bahs yā fahmāish kī garaz se yakjā h. yā jalsā k.;

Confess, v. t. 1.—Iqbāl iqrār yā taslīm k.; qabūl k.; i'tirāf k.; kisi qusūr jurm yā dain kā muqir h. (uso apne ūpar gardān l.).

To confess a crime—Iqrār-i-jurm k.; jurm taslīm k.; i'tirāf-i-jurm k.

To confess a fault—Qusūr taslīm k.; yah kahūā ki ham se qusūr huā. [na k.

To confess a debt—Iqbāl-i-dain k.; qarza qabūl yā taslīm k.; qarz-dāri se inkār

2.—Kisi bayān yā wāqī'a ko taslīm k. (uso bataur sahih ke mān l.); yah kahūā ki fulān bāt sach hai. [sarihi.

Confessedly, ad. 1.—Lā-kalām; yaqīnan; qat'an; bilā-shubha; muqarrar;

2.—Iqrār ke i'tibār se (rū se); khulā-khulī; ba-tarz-i-fāsh; hūkūā-hānki; pukār ke.

Confession, n. 1.—Iqrār; iqbal; i'tirāf; ijāb-i-jurm yā qusūr; jurm ilzām yā qusūr wagaira kā barmalā iqrār.

The accused has been convicted on his own confession—Woh mulzam apne hi iqrār par mujrim qarār diyā gayā hai; us mulzam par khud usi ko iqbal ke ba-mujib jurm sābit thahrāyā gayā hai.

To make a confession—Iqrār k.; muqir h.; iqbal (qabūl) k.

To extort a confession—Jabriya iqrār karānā.

2.—(Law) Kisi madyūn kā apne dain yā muākhaze ko hākim ke ru-ba-rū taslīm k. jiski buuyād par dīgrī hokar jāri kī-jāc; iqbal-da'wā.

Confidant, n. Rāz-dār; yār-gār; dili dost; ham-rāz; mu'tamad-Confidante, } 'alaih. [samajhūā.

Confide, v. i. I'tibār k.; bharosā k.; takiya k.; yaqīn lānū; sachchā

Followed by *in*.

Confide, v. t. Sipurd k.; i'tibār par hawāla k.; mufawwaz-ilaih ko imān-dār samajh kar tafwiz k.; koyi shai kisi shakhs ko yah yaqīn karke sipurd k. ki woh usko hifāzat yā husn-i-intizām se rakkhegā.

Followed by *to*.

Confidence, n. 1.—I'tibār; i'timād; takiya; bharosā; itminān.

To place confidence in a statement or report—Kisi bayān yā khabar par i'timād k.

To have or put confidence in one—Kisi shakhs par i'tibār takiya yā bharosā k.

2.—Apni liyāqat yā daulat par takiya; apni istitū'at par bharosā; inhisār-i-zātī.

3.—Dilerī; juraat; woh yaqīn jo kibr yā apni liyāqat wagaira ke khayāl-i-khām se paidā ho; tayaqqun; khud-bīni.

Confident, a. 1.—Mu'taqid; yaqīn-i-kāmil r. w. yā rakhtā huā; mutmayin; khātir-jam'; bharosā karke; takiya karke.

2.—Apne hi ūpar takiya k. w.; diler; bo-bāk; niḍar; be-khauf.

3.—Shokh; gustākḥ; be-hayā.

Confidential, a. 1.—Mu'tamad; ham-rāz; i'tibārī; jispar tamāniyat ho yā ho-sake; sazāwār-i-i'timād; i'tibār ke laiq.

A confidential friend—Dost-i-mu'tamad; i'tibārī dost.

2.—Rāz kā; maḥfī; poshīda; jo is tamāniyat par batlāyā jāc ki woh zāhir na kiyā jāegā.

A confidential message—Paigām-i-maḥfī; aīsā paigām yā aīsī khabar jiski nisbat yah maqsūd ho ki woh auroḥ ko ma'lūm na ho.

A confidential matter—Rāz kī bāt; bhed kī bāt; aisi bāt jiskā i'lāq dūsroṁ par mauzūr na ho ya'ni jis shakhs ko woh bāt batlāyī jāe uske siwā aur koyī na jāne.

Confidential communication—(Law) Woh bāt jo muwakkil apne wakil yā kauṁsalī wagnira ko uske peshe ke i'tibār se batlāwe aur jiskā zāhir k. us wakil yā kauṁsalī par jāiz na ho; muwakkil kī batlāyī poshida bāt jiskā izhār wakil wagāfra ke liye mamūn' ho; ittillā-i-makhlfi.

Called also *privileged communication*.

Confidentially, *ad.* Ba-tarz-i-makhlfi; poshida tarīq par; i'tibār par; rāz yā bhed kī tarah; is itminān par kī rāz fāsh na kiya jāegā (bhed na kholā jāegā).

Confidently, *ad.* Tayaqqun ko sāth; nihāyat yaqīn se; khūb yaqīn karke; bilā shubha; bilā waswasa; bilā tazalzul-i-rāo; yaqīnan; mazbūti se; bilā pas-o-pesh; be āgā-pichhā kiye.

Confine, *n.* Kanāra; hāshiya; bāharī hissa; had; sarhad; kisi mulk kā hissa jo uske hadd-i-intihūyī par khwāh usko nazdik ho; siwāna yā sowān.

“Used commonly in the plural, and applied chiefly to countries, territories, cities, rivers, &c.” *Webster*.

Confine, *v. t. 1.*—Qaid k.; habs meṁ r.; mahbūs k.; band r.; nikalno na d.; bāndh yā rok r.

To confine a criminal in prison—Mujrim ko qaid meṁ (qaid) r.; mujrim ko mahbas meṁ r. (na d.)

To confine water—Pāni ko rok yā bāndh r. (bāndh bāndhkar usko bah-jāne

2.—Pā-band k.; zabt meṁ k.; ikhtiyār meṁ k.; mahdūd k.

3.—Kisi fi'l yā 'ādat kā pā-band k. [rahā k.]

4.—Kasrat se makān par rahnā; beshitar tauhāyī yā goshe meṁ

To be confined—Zachā kī hālat meṁ h.; saur meṁ h.

Confine, *v. i.* Ham sarhad h.; kisi ko kanāro par wāqī' h.; kisi dūsro ko siwāno se lagā h. (uske mulhiq yā muttasil h.)

Usually followed by *on*.

Confinement, *n.* 1.—Qaid; habs; āzādī kā ja'riya rokā jānā; rok; zabt; gosha-i-ishīnī; 'uzlat-guzīnī; tauhāyī meṁ rahnā.

To keep or place a person in confinement—Kisi ko qaid (qaid meṁ) r.; mahbūs (habs meṁ) r.; band r.; muqniyad r.

2.—Bimāri kī wajh se ghar se nikalno meṁ rukāwat; laṛkā jāne ko sabab se ghar hī meṁ rahnā; zachagī.

Confirm, *v. t. 1.*—Ziyāda-tar istiqlāl ke sāth qāim k.; mustaqil k.; man-zūr k.; mauzūri-i-bā-zābita ke zā'ī'e se jāiz qarār d.

To confirm a person in an appointment—Kisi shakhs ko kisi 'uhde par bi-l-istiqlāl muqarrar k. (mustaqil k.) [arrur manzūr k.]

To confirm the appointment of a public officer—Kisi mulāzim-i-sar-kārī kā taq-

2.—Yaqīnī ṭlahrānā; mutahaggaq k.; az-sar-i-nau pāya-i-tahqiq yā sihat ko pahuṁchānā; shubho se bari k.; sābit k.; tāyid k.; munayid h.

The parol evidence in this case is *confirmed* by the documentary evidence adduced—Is muqaddame meñ shahādat-i-lisānī ko shahādat-i-kāgazī pesh-shuda se tāyid hotī hai.

3.—Mustahkam k.; wāsiq k.; wusūq d.; mazbūt k.; bahāl r.; bar-qarār r.; ba-dastūr r.

To confirm a promise—Wa'de ko wusūq d. (mazbūt k.)

Confirmable, a. Bahāl bar-qarār yā qāim rakkhe jāne ke qābil; jiskī tah-qīq aur bhī ho-sake; jisko aur bhī sābit kar-saken; istihkām-pazīr.

Confirmation, n. 1.—Tahqīq; isbāt; wusūq yā tausīq; tāyid yā tāyid-i-mazid; subūt yā subūt-i-mazid; hujjat yā dalil; subūt-i-shāfi; woh bāt jisse kisī dūse amr kī tāyid ho. [jānā.]

2.—Zābite kī manzūrī; qā'ide se jāiz yā mustahkam qarār diyā
Confirmatory, a. Jisse tāyid ho; jisse ziyādatar taqwiyat tayaqqun yā ustuwārī hāsil ho; muaiyid.

Confiscable, a. Zabtī ke qābil.

Confiscate, v. t. Zabt k.; ta'zīr kī rāh se sar-kār meñ lagā-l.; kisī mujrim kā māl uske jurm kī pādāsh meñ khazāna-i-sar-kārī ke muta'alliq kar-d.; baitu l-māl meñ dākhil yā uske shāmil kar-d.

The rebel has been convicted and sentenced, and his estate *confiscated*—Us bāgi par jurm sābit qarār pākar uskī nisbat hukm-i-sazā s'īdir huā aur uskī jāe-dād zabt kar-lī-gayī.

Confiscated, pp. or a. Zabt-shuda; muzbata; jo zabtī meñ dar-āyā ho; jo sar-kār meñ ba taur tāwān-ke (ta'zīran) lagā liyā gayā ho.

Confiscation, n. Zabtī; ta'zīran sar-kār meñ lagā-liyā jānā (sar-kār kā azān-i-khās kar-liyā jīnā).

Conflagration, n. Barī ātash-zadagī; makān shahr yā jangal kā jalnā.

Conflict, n. 1.—Do taraf se muqābale meñ āne wālī chīzōñ kā āpas meñ ṭakrā jānā; do chīzōñ kā āpas meñ zor se lar-jānā.

2.—Larāyī; jang.

3.—Hālat-i-naz'; jūn-kandanī kī hālat.

4.—Ikhtilāf; tanāquz; mukhālafat.

A conflict of opinions—Ikhtilāf-i-rāe; do yā zāid rāeōñ kī bāham ek dūse ke khilāf h.

Conflict, v. i. 1.—Ṭakrānā yā ṭakkar khā-jānā; lar-jānā.

2.—Larṇā; zor-shor se larāyī k.; jang-i-shadīd k.

3.—Mukhālif yā mutanāqiz h.; ek dūse ke khilāf h.

The two decisions *conflict* with each other—Yah donoñ fāisale bāham mukhālif haiñ.

Conflicting, pp. Bi-l'aks; zidd-i-yakdigar; ek dūse ke khilāf; mutanāqiz; mukhālif.

The statements are *conflicting*—Yah bayānāt ek dūse ke khilāf haiñ. The evidence is *conflicting*—Shahādat mutanāqiz hai (usmeñ ikhtilāf hai).

Confluence, n. 1.—Ek sāth bahnā; bāham-rawānī; do yā zāid dhāroñ kā ek meñ mil-jānā; woh jagah jahāñ do yā ziyāda nadiyāñ ekatṭhī hoñ; sangam. [hujūm.]

2.—Ek jagah par bahut se logōñ kā majma'; bhīr; melā;

Conform, v. t. Kisi ke mutābiq banānā yā k.; kisi ke mushābih k.; haisiyat shakl yā tariq wagaira meñ dūsre sā kar-d.; dūsre ke muwāfiq k.

 With to.

Conform, v. i. Mutāba'at k.; itā'at k.; mānuā; ta'mīl k.; pā-bandī k.; kisi ke mutābiq chalnā.

 With to.

To conform to a rule—Kisi qā'idē kī pā-bandī yā mutāba'at k.; kisi qā'idē ko mānuā yā'nī usko mutābiq 'amal yā kār-rawāyī k.

Conformable, a. 1.—Sūrat shakl haisiyat yā rāc wagaira meñ yaksūn; mushābih; ham-shakl; mānind.

2.—Murattab; mauzūn; ba shakl-i-munāsib.

3.—Muti'; hukm kī ta'mīl par āmadā; kahūā mānne par rūzī.

Conformably, ad. Mutābiq; muwāfiq; ba-ittibā'; ba-pā-bandī; hasb; bar-hukm.

Conformably to your orders—Āp ke hasb-i-hukm (uske muwāfiq); ba ittibā'-i-hukm-i-huzūr.

Conformity, n. Mutābaqat; muwāfaqat; kisi dūsre shai kī mānind h.

 Followed by to or with.

Confound, v. t. 1.—Mukhtalif chizon ko is tarah par āpas meñ milā d. ki unmeñ tamiz na ho-sake balki ek dūsre kī shinākht meñ galatī ho-jāo; bil-kul khalat-malt kar-d.; nihāyat garbarā d.; ek chiz ke 'iwaz dūsre chiz ko galatī se samajh l.

2.—Muntashar abtar yā darham barham kar-d.; pareshān k.; hairān yā shash-dar k.; hakkā-bakkā kar-d.; pareshān-khātir banā d.; gardan-nichī kar d.; nādim (pashemān yā sharminda) k.; darā d.; khauf se ghabrā d.; achambhe se pūgal banā d.

Confounded, p. a. Pareshān; hairān; ghabrāyā huā; shash-dar; nādmat se dam-ba-khud; hakkā-bakkā; mutahaiyar. [muqūbala k.

Confront, v. t. 1.—Muqābale meñ (dū-ba-dū yā sāmne sāmne) khārō h.;

2.—Kisi ke bi-l-kul khilāf h.; mukhālafat k.

3.—Muqābala karūnā; dū-ba-dū rū-ba-rū yā muwājaha meñ lūnā; sāmne karūnā; istifsār aur daryāft-i haqiqat ke liye 'adālat ke huzūr meñ hāzīr k.; kisi ke sāmne khārā k.; milānā yā milān k.

The witnesses were confronted with the accused—Gawāhoñ kā muqābala (sāmne) mulzam se karāyā gayā; gawāh aur mulzam 'adālat meñ is garaz se pesh kiye gaye ki unse dū-ba-dū asl haqiqat daryāft ki-jāe.

Confrontation, n. Istifsār aur sahīh salūh hāl ke daryāft ke liye do shakhson ko ek dūsre ko rū-ba-rū (sāmne) lūnā; muqūbala; muwājaha.

Confutation, n. Tardid; butlān; galat yā nā-jāiz thahrānā. *See Infra.*

Confute, v. t. Qāil k.; lā jawāb k.; bahs se maglūb k.; chup kar-denā; zabān band kar-d.; galat nāqis yā nā-jāiz thahrānā; rad k.; tardid k.; dalil yā subūt se kisi ko galat thahrānā (uski galatī sābit k.).

To confute arguments—Dalil ko galat thahrānā; tardid-i-dalil k.

To confute a writer—Kisi musannif ke qaul kī galatī ko dalil se sābit kar-d. (uski tardid k.)

 Applied to arguments. It is never applied like refute to charges.

Confuse, v. t. 1.—Chizon ko is tarah āpas meñ milā d. ki unmeñ tamiz na ho-sake; khalt-malt (makhlūt) kar-d.; aisā kār-d. ki sāf ma'lūm na ho.; pareshān kar-d.

2.—Muntashar kar-d.; abtar k.; abtari meñ dāl d.; garbarā d.; darham barham kar-d.

The accounts are *confused*—Hisāb abtar haiñ (unkā thekānā mahiñ lagā yā we qā'ide ke mutābiq nahiñ haiñ).

3.—Ghabrā d.; hairān yā pareshān kar-d.; nādim yā mutahaiyar kar-d.; dil ko be-qābū kar-d.

Confusion, l.—Ikhtilāl yā intishār.

[meñ na rahnā.

2.—Hairānī; pareshānī; hairat; be-qarāri; nadāmat; dil kā qābū **Congee, v. t.** Sardī se munjamid k.; jamū d.; thakkā kar-d.; kaṛā kar-d.; basta kur-d.

Congee, v. t. Jam jānā; munjamid h.; sardī kī tāsir se kaṛā sakht yā galiz (gāṛhā) ho-jānā; basta h. yā bastagi kā ā-jānā. [raht ho.

Congenial, a. 1.—Ek qism kā; ham-jins; ham-qism; jisimeñ aslī

2.—Tab'ī yā talīfāt ko margūb; aslī; jibillī.

3.—Kisī ke hasb-i-hāl; muwāfiq; si-aslihi; mauzūn yā munāsib.

Congratulate, v. t. Mubārak-bād d.; kisī se yah kahnā ki sulāh khushi tum ko mubārak ho; tahnīyat k.; kisī kī khushi apnī khushi samajh kar uskā izhār k.

Congratulation, n. Mubārak-bādī; tahnīyat; badhāyī.

Congratulatory, a. Jisse izhār-i-tahnīyat ho; mubārak-bādī kā.

A *congratulatory letter*—Tahnīyat-nāma; mubārak-bādī kā khat.

Congruity, n. Munāsabat; mutābaqat; ittifaq; mel; joṛ.

Congruous, a. Mutābiq; muwāfiq; mauzūn; munāsib; hasb-i-hal.

Conjectural, a. Qiyāsī; qiyās par mabnī; jo andāze se kiyā yā kahā jāe.

Conjecture, n. Qiyās; khayāl; gumān; wahm; nāqis yā qiyāsī subūt par kisī rāe kā qāim k.; uttīja jo qarīn-i-qiyās ho.

Conjecture, v. t. Qiyās k.; khayāl k.; gumān k.; atkal-pachobū rāe qāim k.; kisī bāt kī nisbat mumkināt yā ihtimālāt khwāh khafīf subūt kī bunyād par tajwīz k. [khayāl k.

Conjecture, v. t. Qiyāsī rāe qāim k.; qiyās yā andāza k.; qarīne se

Conjointly, ad. Bi-l-ittifaq; bi-l-ishtirāk; bāham mil-kar; sharīk ho-kar; ekaṭṭhā; ek ho-kar.

Conjugal, a. Shādī yā nikāh ke muta'alliq; nikāhī; jo zauj ko uskī zauja ke liye yā zauja ko apne zauj ke wāste munāsib ho; zaujī.

Conjugal relation—Woh nisbat jo shādī yā nikāh se paidā ho; rishta-i-nikāhī yā zaujī. **Conjugal ties**—'Aqd-i-zaujīyat; rishta-i-izdiwāj; shādī yā nikāh kā rishta. **Conjugal rights**—Huqūq-i-zaujīyat; jo huqūq ba zarī'a-i-shādī paidā hoñ. **Conjugal affection**—Muhabbat-i-bāhamī jo mā-bain zauj wa zauja (joṛ wa khasam) ke ho; ulfat jo zauj ko zauja ke sāth yā zauja ko zauj se ho.

Conjugal, ad. Shādī yā nikāh ke zarī'e se.

Connect, v. t. Wasl k.; joṛnā; bāham milānā; rishta qāim k.; qarābat-i-bāhamī paidā k.; rabt d.; rābita paidā k. yā marbūt k.; silsile se milānā; musalsal k.

Connect, v. i. Bāham mil-jānā; ek ho-jānā; lag-jānā; nazdikī ta'alluq r.; bahut munāsabat r.

This argument *connects* with another—Yah bahi dūri bahi se mili huyi hai.

This road *connects* with another at that point—Us jagah par yah saṛak ek dūri saṛak se miljati hai; us maqām par yah doon saṛak ek ho-jati hai.

Connection, } n. 1.—Ittisāl; irtibāt; rabt; ta'alluq-i-bāhamī; rishta;
Connexion, } tasalsul; mel; 'ulūqa; nisbat.

2.—Rishta-dār; qarābat-mand yā qarābatī; woh shakhs jisse aslī yā nisbatī rishta ho.

Connivance, n. Igmūz; chashm-poshī; kisi ko 'aib se bi-l-irāda dar-guzar; 'aib-poshī; kisi kī khatā par jān-būjh-kar khayāl na k.

Connive, v. i. Igmūz k.; chashm-poshī k.; kisi 'aib kī bāt ko dekh-kar usse 'amadan ānkh band kar-l.; koyī 'aib kisi shakhs meñ dekh-kar uspar dida o-dānista libāz na k.; koyī 'aib kī shakhs meñ dekh kar usse dar-guzar k. ya'nī us shakhs kī chashm-numāyī yā sazū na k.

To *connive* at the violation of a rule—Kisi qā'idē kī khilāf-warzī par igmūz ya chashm poshi k.

Conquer, v. t. 1.—Fath k.; jītā; laṛ-bhiṛ kar apne ikhtiyār yā qabzo meñ k.; lisi par gālib ānā (usko harā yā dabā d.); maglūb k.; fath-yāb h. yā kisi par fath-pānā; shikast d.; musallat h.

2.—Hal k.—jaise mushkilāt ko; daf k. masalan qabāhatoñ ko; firo k.; dabā l.

Conqueror, n. Fath-mand; fath pāne wālā; nāsir; jītne w.; kisi ko dabā yā apne ikhtiyār meñ kar l. w.

Conquest, n. 1.—Fath; nusrat; zafar; jīt; kisi shai ko laṛ-bhiṛ-kar apne qabze meñ kar-l.; galaba; kām-yābī.

2.—Shai-i-mustāha; woh chiz jo jīt meñ mile.

Consanguineous, a. Ek lahū kā; ek nasl kā; nasl ko zarī'e se rishta r. w.; ek hī mūris se paidā; haqiqī.

Consanguinity, n. Qarābat-i-nasabī; yak-jaldī rishta; woh rishta jo mūris-i-wāhid ko wārisoñ ko darmiyān ho; yagānagi.

☞ In distinction from *affinity* or relation by marriage.

Lineal consanguinity—Qarābat-i-nasabī mustaqīma; woh qarābat jo aise ham-nasab do shakhs-oñ ko darmiyān ho jinmeñ se ek hī khatt-i-mustaqīm dūre se paidā huā ho—masalan ek shakhs aur u-ko dādā wagaira usul yā uske pote wagaira furū'.

Collateral consanguinity—Qarābat-i-nasabī yak-jihātī; woh qarābat jo do a-l-khū-i-ham-nasab ko darmiyān ho par unmeñ se ek hī khatt-i-mustaqīm dūre kī nasl se na ho.

Conscience, n. 1.—Woh zihni quwwat jisse insān apne afāl wa khayālāt kī burāyī-bhalāyī meñ tamiz karko unpar 'amal kartā hai yā unse muhtariz hotā hai; nek-o-bad kī tamiz kī quwwat.

2.—Insāf; diyānat-dāri; sachāyī; imān.

In *conscience*—Insāfan; diyānat se; dar-asl; haqiqat meñ; imānan.

Conscientious, a. 1.—Imān-dār; diyānat-dār; 'ādil; haq-shinās; jo imān kī pairawī kare; jo jā wa be-jā par libāz karko 'amal kare.

A *conscientious judge*—Imān-dār mujawwiz; mujawwiz-i-'adil yā haq-shinās; ai-n mujawwiz jo insāf karno meñ jā wa be-jā kā khūb khayāl rakkho.

2.—Jisso imāndāri zāhir ho; jo imān ke rū so kiya jāo.

A *conscientious course*—Aleā tariq jisso imān-dāri zāhir ho yā jo imān ko rū so ihtiyār kiya jāe.

Conscientiously, ad. Imān se yā imāndāri so; imānan; insāf se; wājib wa gair-wājib par khūb khayāl rakh-kar; jā wa be-jā kā khūb khayāl karko.

Conscientiousness, n. Imān-dāri; diyānat-dāri; haq-shināsi; insāf par khūb khayāl r. aur jo kuchh wājib ho wahī k.

Conscionable, a. Wājib; ma'qūl; jaisā chāhiye waisāhi; thik.

Conscious, a. 1.—Āqāh-dil; jismeñ apne khayālāt yā dil ki kaifiyat ke jānne ki quwwat ho; be-dār-dil.

2.—Wāqif; muttala'; āgāh; zihni ma'lūmāt yā dekhne ko zarf'o so kisi shai kā 'ilm rakhne yā uskā jānne wālā.

I am not *conscious* of the fact—Main is wāqif'a so wāqif nahīn hūn ya'ni mujhe iskā 'ilm-i-zihni yā nazari nahīn hai.

He is *conscious* of his guilt—Usko apni majrīmī kā 'ilm hai; woh apne dil se jāntā hai ki hamse jurm hūā.

3.—Jiskā hāl dil ko ma'lūm ho.

Conscious guilt—Jurm yā khata jiskā hāl dil ko ma'lūm ho.

Consciousness, n. 1.—Jo kuchh apne dil par guzartā ho uski wāqifiyat yā khabar; apne qalb ki kaifiyat kā 'ilm; hosh; hosh-o-hawās.

The wounded person possesses no *consciousness* for hours—Majrūh ko ghanṭon tak is bāt kā 'ilm na thā ki uske dil par kyā guzar rahā hai; majrūh kayi ghante tak apne hāl se be-khabar ya'ni be-hosh yā bad-hawās thā.

2.—Gunah-gāri yā be-gunāhi kā khayāl jo dil meñ ho yā unmeñ so kisi kā 'ilm-i-zihni. [hāsīl ho.

3.—Kisi shai ki nisbat woh wāqifiyat jo tajribe yā mulāhaze se *Consecrate, v. t.* Pāk yā mutabarrak banānā yā qarār d.; parastish wagnira ke liye maḥsūs k.; Khudā ki 'ibādat ke liye maḥsūs k.; niyāz k.; chāḥnānā.

Consecutive, a. 1.—Musalsal; silsila-wār; mutawātir; 'ala-t-tawātir; 'alā sabili-t-tartib; pailam; bilā shikast-i-silsila; silsilo so-ok dūso ko ba'd; ektār yā lagātār.

For twenty *consecutive years*—Mutawātir yā pailam bis sāl tak; bis baras tak bilā shikast-i-silsila; lagātār bis baras tak.

2.—Natiije ki tarah nikalne yā paidā h. w.; muntaj.

Consecutively, ad. Ek dūso ko ba'd; pai-dar-pai; 'ala-l-ittisāl; barābar; tartib se; pailam. [ijāzat.

Consent, n. 1.—Iiāzā-mandi; marzi; manzūri; iḥāb; razā wa rugbat;

Free consent—Razā-mandi-i-bilā-ikrāh; manzūri-i-bilā-jabr; khushi-i-khatir se manzūri; aisi razā-mandi jismeñ dāṭar na pahunchāyā jāe.

Tacit consent—Sukūt ke zarf'o se manzūri; manzūri jo sukūt-warzi se hāsīl ho; manzūri-i-ma'nawī yā zinni; manzūri jiskā izhār na kiya jāe; chup-chup yā khāmosh rahkar manzūr k.; kisi bāt kā bilā-'uẓr mān lenā.

To give one's *consent* to a thing—Kisī bāt ko manzūr k.

With one's *consent*—Kisī kī razā-mandī (marzī manzūri yā ijāzat) se.

2.—Diloñ kā ittifāq; wahdat-i-rāe yā ittifāq-i-rāe; yak-dili yā yak-rāyī; ittifāq.

The assailants fell upon the complainant as by *consent*—Hamla karne-wāle goyā ek dil ho-kar mustagīs par tūt parē.

With one *consent*—Bi-l-ittifāq; ek dil ho-kar; ek rāe ho-kar; ekañ karke.

Consent, *v. i.* Rāzī h.; manzūr k.; qabūl k.; mānā.

To *consent* to a thing—Kisī bat par rāzī h. (usko manzūr k. yā mānā).

Consequence, *n.* 1.—Natija; samra; mā-hasal; maāl; jazā; anjām.

He must suffer the *consequences* of his own *laches*—Lāzim hai kī woh apnī gāfat kī samra (natija) uṭhāye. [zūhir hai.]

The *consequence* of this argument is obvious—Is dalil kā natija (mā-hasal)

2.—Asar; tāsir paidā karne kā mailān.

“The sense of *consequence* in this use, is modified by the words connected with it.” *Webster*.

It is of *little consequence*—Yah ek chhoṭī bāt hai ya'nī is bāt kā natija kḥafif hogā. [natija paidā na hogā.]

It is of *no consequence*—Yah koyī baṛī bāt nahīn hai ya'nī is bāt se koyī baṛī

It is of *great consequence*—Yah ek baṛī bāt (amr-i-aham) hai; is bāt ke baṛe baṛe natije hoṅge.

3.—Qadr; martaba; rutba; baṛī zī-ikhtiyārī; 'izzat; nāmwarī.

A man of *great consequence*—Shakhs-i-zī-qadr zī-rutba yā zī-'izzat; baṛā 'ālī-qadr shakhs; baṛe rutbe kī ādmī; nihāyat mu'azzaz shakhs.

In *consequence*—Is sabab se; is wajh se; isliye.

In *consequence of*—Ba-sabab; ba-wajh; ba-bā'is; sabab bā'is yā wajh se.

Consequent, *a.* Jo ba-taur natija-i-asli ke nikle; muntaj; kisī sabab se h. w. With *to* or *on*.

Consequential, *a.* 1.—Jo ba taur natije ke hāsil ho.

Consequential relief—Chāra-kār-i-ākhir.

2.—'Tum-tarāq wālā; baṛā ṭhāt-bāt r. w.; apne ko baṛā yā jalīlu-l-qadr samajhne wālā.

Consequently, *ad.* Lihāzā; binābar-ān; is liye; is sabab se; ba-sabab iske.

Consider, *v. t.* 1.—Gaur k.; fikr k.; jī-lagākar sochnā; kisī bāt ko ihtiyāt se kḥayāl k.

The circumstances of the case have been *considered*—Is muqaddame ke hālāt par gaur kiya gayā.

2.—Kisī bāt par lihāz k.; kisī amr par tawajjuh k. yā kḥayāl r.; kisī bāt kī taraf qarār-wāqī'ī mukhātib h.

In deciding this case, the following points should be *considered*—Is muqaddame ke infisāl meṁ umūr-i-musarraha-i-zail par lihāz k. munāsib hai.

3.—Samajhnā; tasawwur k.; kḥayāl k.

The court *considers* the prisoner guilty—'Adālat mulzam ko qusūrwar samajhti hai (uski dānist meṁ mulzam mujrim hai). [bhūjā.]

Consider, *v. i.* Kḥub sochnā; ba-kḥubī gaur k.; ihtiyāt se samajhnā.

Considerable, *a.* Zi-waq'at; baṛā; buzurg; mu'azzaz; lihāz ke qābil; kisiqadar nāmī.

Applied to persons.

3.—'Umda; baṛā; bahut; kasīr.

A considerable sum of money—Zar-i-kasīr; bahut se rupaye; mablag-i-khatīr.

Considerably, *ad.* Bahut; ziyāda; itnā yā isqadar ki kam yā nā-chīz tasawwur na ho; itnā yā isqadar ki lihāz ke qābil ho.

Considerate, *a.* Fahmīda; zī-hosh; mudabbir; 'āqil; dūr-andesh; san-jīda; baṛī fikr-o-soch kī; mutahammil; ta'jīl-kār yā jald-bāz nahīn; ma'āl-kār par khayāl r. w.; gāfil nahīn; auroṅ ke huqūq wagīra par lihāz r. w.

Consideration, *n.* 1.—Gaur; fikr; taammul; der tak khayāl k.; tajwīz.

To take into consideration—Gaur k.; sochuṛ; fikr k.; tajwīz yā lihās k.

2.—I'zīz; imtiyāz; waq'at; tauqīr; 'izzat; ta'zīm-o-takrīm.

To treat a person with consideration—Kisī ke sāth i'zāz yā imtiyāz se peśh unā (uski tauqīr k.).

A person of consideration—Mu'azzaz yā zī-'izzat shakhṣ.

3.—Woh bāt jispar kisī rāe ke qīm karne yā kisī fi'l ke karne meṅ lihāz kiyā jāe; wajh; bā'is; murād; manshā; kisī kār-rawāyī kī bunyād.

In consideration of—Ba-lihās; ba-khayāl; ba-'itibār; kisī bāt par lihās karke; kisī sabab se; kisī bunyād par.

The court acquits the accused in consideration of his innocence—Ba lihās uski be-jurmī ke (usko be-jurm samajh-kar) 'adālat mulzam ko baṛī kartī hai.

4.—(Law) Wajh-i-ta'ahhud; woh amr jiske bā'is mu'āhid ko mu'-āhada karne kī tahrīk ho; biuā-i-mu'āhada; woh shai jiski wajh se koyī qaul-o-qarār kiyā jāe; kisī qaul-o-qarār ke 'iwaz meṅ jo kuchh diyā jāe; saman-i-mu'āhada; mu'āwaza; badal; woh shai jo kisī dūsrī shai ke 'iwaz meṅ uski ham-qīmat samajh-kar di-jāe.

Scale consideration—Ba'i yā nīlām kī saman yā zar-i-saman; woh qīmat jispar koyī shai farokht ho.

A consideration for a promise—Badal-i-'ahd; woh shai jiske 'iwaz meṅ kisī qīm kī wa'da kiyā jāe.

A valuable consideration—Mu'āwaza jo shai-i-mab'ū'a kī ham-qīmat ho masalan woh rupaye jo kisī kharīd kī-huyī chīz ke 'iwaz bataur uski qīmat ke diye jāen; mu'āwaza-i-naqdī.

Considering, *ppr.* Yah soch-kar; yah khayāl karke; ba khayāl iske; ba lihās iske; is amr par lihās yā gaur karke; fulān amr ko khayāl karke.

Consign, *v.* 1.—Kisī shai ko dūsrē ke qabze meṅ is garz se muntaqīl kar-d. yā de-d. kī uske pās hamesha rahe; sauṅpnā; sipurd k.; tafwīz k.; ek hālat se dūsrī hālat meṅ muntaqīl kar-d.

2.—Nigrānī yā farokht wagīra ke liyo kisī saudāgar yā aṛhatiye wagīra ko sipurd k.; ihtiyāt yā hifāzat kī nazar se kisī ko sauṅpnā.

3.—Lagā-d.; 'alāhida kar-d.; de-d.; maḥsūs kar-d.

Consignee, *n.* Woh shakhṣ jise farokht yā nigah-bānī ke liye māl yā aur chīz ba-taur amānat ke sipurd kī-jāe; aṛhatiya.

Consigner, } *n.* Woh shakhs jo farokht yā nigah-bānī ke liye māl yā
Consignor, } aur koyī chīz amānatan kisī ko pās bheje khwāh usko
hawāla yā sipurd kare.

Consignment, *n.* 1.—Hifāzat aur band-o-bast ke liye kisī ko amānatan
sipurd k. yā uske pās bhej-d.; bikrī ke liye māl kisī ke pās amānatan
rakh-d.

2.—Shai-i-mufawwaza; jo māl bikrī (farokht) ke liye arhatiye ko
sipurd kiya yā uske pās bhejā jāe.

3.—Sipurd-nāma; woh nawishta jiske zarī'e se koyī chīz dūse ko
amānatan sipurd kī-jāe. [mil yā mushtamil h.

Consist, *v. i.* 1.—Rahnā; honā; qūim rahnā; wujūd r.; mabnī h.; shū-

Followed by *in*.

The prisoner's defence consists in a denial of his guilt—Mudda'a 'alaih kā 'uzr
inkār-i-jurm par mabnī hai (usne apne jawāb meñ jurm se inkār kiya hai).

2.—Murakkab h.; mutazammin h.; shāmil h.; banā h.; tarkīb pānā.

Followed by *of*.

That book consists of four parts—Woh kitāb chār hissoñ par mushtamil hai
(uske chār hisse haiñ).

3.—Muwāfiq h. yā muwāfaqat r.; munāsib h. yā munāsabat r.; milnā
yā mel khūnā.

Usually followed by *with*.

Consistence, } *n.* 1.—Wujūd; mazbūtī; ek dūse se mazbūtī so. lagā
Consistency, } rahnā.

2.—Bastagī; qiwām; gārhapān.

3.—Qiyām; sabāt; istihkām; matānat.

4.—Munāsabat; muwāfaqat; tawāfuq; ek tarah kā (yak-sān) h.;
kisi shai-i-murakkab ke ajzā-i-mukhtalifa kā bā-ham muwāfaqat r.

Consistency of laws or judicial decisions—Qawānīn yā 'adūlat ke faisaloñ kā
bā-ham mutābiq h. Consistency of opinions—Mutābaqat-i-rāe; kayī rāeñ
kā ek tarah kā h.

Consistency of behaviour—Chāl-o-chalan kā yak-sān h. (ek tarah par rahnā).

Consistent, *a.* 1.—Muwāfiq; mutābiq; munāsib; yak-sān; zidd-i-yak-
digar nahīn; ek dūse ke khilāf nahīn; bāham muttāfiq; ek mel kā
yā āpas meñ mel r. w.

Sometimes followed by *with*.

2.—Basta; munjamid; raqīq nahīn.

Consistently, *ad.* Ek tarīq par; yak-sān; munāsabat ko sāth; ek
tarah par. [jam'i.

Consolation, *n.* 1.—Taskīn; tashaffī; tasallī; dilāsā; dhārhas; dil-

2.—Woh amr jisse dil ko tashaffī yā dilāsā ho; bā'is-i-taskīn.

Consolatory, *a.* Taskīn-bakhsh; jisse dilāsā dil-jam'i yā dhārhas ho.

Console, *v. t.* Taskīn d.; tasallī d.; tashaffī d. yā k.; dilāsā d.; dhārhas d.

Consolidate, *v. t.* 1.—Thos k.; munjamid banūnā; jamānā; saḡht k.;
ghanā (dabiz) aur mazbūt k.

2.—Dawāñ lagākar ṭūṭī haḍḍī ke ṭukroñ yā zaḡhm ke muñh ko
joṛ d.; milānā; joṛnā.

3.—Kisi shai ko mukhtalif ajzā ko okatthā k.; ek qism kī judī judī chizon ko yak-jā k.

To consolidate various items—Kai raqmōn ko ek meñ shāmil kar-d. (jor d.).

To consolidate bills—Do yā zaid musawwadāt-i-qānūn ko ek meñ shāmil kar-d.

Consolidate, *v. i.* Mazbūt aur sakht ho-jānā; thos ban-jānā; jam-jānā; munjamid ho-jānā.

Consolidation, *n. 1.*—Sakht k. yā h.; thos banānā yā ho-jānā; injimād; ek meñ mazbūti se mil-jānā. [kiyā jānā.

2.—Ijtimā'-i-ajzā-i-mukhtalifa; judī judī ohizon kā ek meñ shāmil
The consolidation of funds—Mukhtalif sarmāyon kā ijtimā'. The consolidation of two or more bills—Do yā zaid musawwadāt-i-qānūn kā bāham ihumūl (ek meñ milē diyā jānā.)

Consonance, *n.* Muwāfaqat; munāsabat; ittifaq; mel; ek tarah kī (yaksūn h.). [hasb-i-hāl.

Consonant, *a.* Mutābiq; muwāfiq; hasb; kisi dūsro ko ba-mūjib yā

Followed generally by *to*; sometimes by *with*.

Consort, *n.* Dūsro ko ranj-o-rāhat kā sharik; sāthī; rafiq; dard-sharik-khusūsan jorū yā khasam (zauj yā zauja).

Queen consort—Dāshhūh kī begam.

Distinguished from a *queen* regnant, who rules alone, and a *queen dowager*, the widow of a king.

Conspicuous, *a. 1.*—'Alāniya; jo nazar āye; numāyān; jo suhūlat se dekh pa'e.

A conspicuous place—Manzar-i-'ām; aisi mauqa' yā aisi jagah jo sab ko nazar āye; aisi jagah jo dekh pa'e.

A conspicuous place in a village—Chaupāl.

2.—Jisko bahut se log jānto hoñ; ma'rūf; mashhūr; mumtāz; ma'rūf-i-'ām.

A man of conspicuous talents—Woh shakhs jiski liyāqat 'awam meñ ma'rūf yā mashhūr ho.

Conspicuously, *ad.* 'Alāniya taur par; aise tariq par ki sāf sāf dekh pa'e; sāf sāf; khulā khulā; nihāyat numāyān tariq par; ba tarz-i-ma'rūf.

Conspiracy, *n.* Kisi bure maqsad ke anjām ke liye logoñ kā bāham ittifaq; kisi jurm ke irtikāb kī garaz se do yā zaid shakhsōn kā ok-dil h.; sāzish; bandish; ittifaq; ekā yā eknā.

To engage in a conspiracy—Kisi bandish yā sāzish meñ sharik h. *Of. Conspire.*

Conspirator, *n.* Sāzish yā bandish kuninda; musaid; jo shakhs jurm karne kī niyat se kisi sāzish meñ sharik ho; bāgi.

Conspire, *v. i. 1.*—Sāzish k.; bandish k.; jurm karne ke irāde se āpas meñ qāsam' yā mu'ābada karke khwāh aur kisi zari'e se ittifaq k.

To conspire against a person—Kisi shakhs kī nisbat sāzish yā bandish k.

2.—Muttafiq h.; kisi maqsad-i-wāhid ke anjām meñ ittifaq k.

Constancy, *n. 1.*—Ustuwāri; mazbūti; lā-tagaiyur rahnā; gair-mu-baddal rahnā; hamesha joñ kā toñ (yak-sūn) rahnā; istihkām.

2.—Istiqlāl; dil ki mazbūtī; sābit-qadamī; nisā irāda jo lā-tajum ho; taklif ki hālat meñ dil kũ mazbūt r.; muhabbat yā ulfat meñ sābit-qadamī; wafā-dārī.

Constant, *a.* Jo badaltā na ho yā badal na sake; lā-tagaiyur; mustahkam; pāo-dār; lā-tajum; mazbūt; sābit-qadam; qāim-mizāj.

Constantly, *ad.* Mazbūtī se; ustuwārī se; sābit-qadamī se; hamesha; sadā; dhun se.

Constituent, *a.* 1.—Jisse kisi shai ki tarkīb ho; jo kisi shai ke banāno (tarkīb deno) meñ mu'īn ho; zarūrī; lābudī; aslī.

2.—Intikhab yā taqarrur kā mujāz.

Constituent, *n.* 1.—Woh shakhs yā shai jisse koyī shai qāim ho yā bano; banāno yā tarkīb d. w.

2.—Kisi shai kũ juzw-i-zarūrī.

3.—(*Law*) Muwakkil; woh shakhs jo kisi dūsro ko apnī taraf se kūr-o-bār ko anjām ke liye ba-taur nij ke mukhtār ko (mukhtār-i-khānagi) muqarrar kare. (banānā.)

Constitute, *v. t.* 1.—Qāim k.; muqarrar k.; waz' k.; ba-taur qānūn ke A law constituted by lawful authority—Qānūn jo min-janib-i-hākim-i-mujāz banāyā yā waz' kiyā gayā ho.

2.—Banānā; tarkīb d.; wujūd d.; paidā k.; qāim k.

The particular act alleged does not constitute an offence—Jis fi'l-i-khās kũ wuqu' meñ ānā bayān kiyā gayā hai use koyī jurm paidā nahīn hotā.

3.—Māmūr k.; muqarrar k.; muqarrar wa mujāz k.; muqarrar kar-ko kisi bāt ke karne kā ikhtiyār d.

A. has constituted B. his agent—Zaid ne Bakar ko apnā kārinda muqarrar kiyā hai ya'ni use apnā kārinda muqarrar karko ikhtiyārāt-i-kārindagi use diye haiñ.

Constitution, *n.* 1.—Muqarrar k.; qāim yā waz' k.; taqarrur; tarkīb-dihī; banāwat.

2.—Ilāhne ki hālat; kisi shai ki aslī hālat; sirisht; hālat-i-jibillī; paidāishi kaisiyat; tarkīb; banāwat; mizāj; tabi'at; sirat.

3.—Woh usūl yā qawānīn-i-aslī jinkā bartaw kisi riyāsat yā jumhūr ki jānib se ho 'ām isse ki woh tahrīrī khwāh us mulk yā jumhūr ke dastūrāt aur rawāj par mabnī hoñ.

4.—Woh qānūn yā āyīn wagaira jo kisi riyāsat yā mulk ke band-o-bast intizām yā nazm-o-nasq ke liye muqarrar ho; hukm-rānī kā dastūru-l-'amal yā tariq. [zātī.]

Constitutional, *a.* 1.—Khilqī; jibillī; zihnī yā jismānī; aslī; paidāishi;

2.—Usūl ke mutābiq; kisi riyāsat ke qānūn-i-aslī ke rū se jāiz; qānūn ke mutābiq yā qānūnī; shar'ī; jāiz.

3.—Jiskā madār kisi mulk ke qānūn par ho yā uskā mahkūm.

Constitutionally, *ad.* 1.—Fi-aslihī; sirishtī yā paidāishi; khilqī.

2.—Riyāsat ke qā'ide ke mutābiq.

Constrain, *v. t.* 1.—Majbūr k.; tang k.; kisi bāt kũ jabriyā karānā; zabar-dastī se karānā.

2.—Jakaṛnā yā jakaṛ-band k.; bāndhnā; kas-kar bāndhnā

Constraint, *n.* Majbūrī; zabardastī; jabr; zor; dabāw; dāb; ikrāh.

By *constraint*—Majbūran yā majbūrī se; tang-ākar; dabāw meñ paṛ-kar yā dab-kar; ziq meñ paṛ-kar; jabr wa ikrāh se.

Construct, v. t. 1.—Banānā; ta'mir k.—jaise 'imārat. [sākht k.

2.—Apñī tajwiz se banānā; naqsha banānā; dāul dālnā; banānā;
Construction, n. 1.—Banāwat; ta'mir; sākht; banāne kā dhang yā tariq; tarkīb.

2.—Tāwil; ta'bīr; tauzih; tafsīr; mafhūm; ma'nī; kisī wāqī'a ke samajhne kā tariq; woh ma'nī yā manshā jo kisī bāt se mansūb kiyā jāe.

To put a *construction* upon a point of law—Kisī amr-i-qānūn kī ta'bīr. tauzih yā tafsīr k.; kisī qānūnī bāt kā manshā yā uske ma'nī ko bayān k.; kisī amr-i-qānūn kī nisbat wāzi'an-i-qānūn kā maushā yā mafhūm batlānā.

Constructive, a. Jo tāwil tafsīr yā tauzih se akhṛ kiyā jāe; jiskī sarāhat na ho balki woh zimman samjhā jāe; tāwili; jo mazmūn se samjhā jāe.

Constructive possession—Qabza-i-tāwili; qabza jo wāqī'i hāsil na ho par uske bilā-taammul pāne kā haq fariq ko hāsil ho.

Constructively, ad. Tāwilan; zimuan; tāwil yā tafsīr ke rū se; munāsib natija nikāl-kar.

Construe, v. t. Tāwil k.; tauzih k.; bayān k.; ta'bīr k. ma'nī samajhnā; ma'nī yā manshā bayān k.; tafsīr k.; samajhnā.

To *construe* a law—Kisī qānūn kī tāwil k.; kisī qānūn ke ma'nī batlānā yā samajhnā; kisī qānūn kī nisbat uske wāzi'in (banāne wāloñ) kā manshā bayān k.

Consult, v. t. 1.—Apñī rāe qāim karne kī garaz se dūse se rāe l.; mashwara k.; salāh k.; rāe pūchhnā; istiswāb k.

To *consult* a friend—Kisī dost se mashwara k. (rāe l. yā istiswāb k.).

2.—Kitāb yā kāgazāt wagaira ko dekh-kar kisī amr kī kaifiyat daryāft k.

All the official documents have been *consulted*—Daryāft-i-hāl ke liye kul kāgazāt-i-sarishṭa mu'āyana kiye gaye (dekhe-gaye). Several legal works have been *consulted* on the subject—Is bāb meñ inkishāf-i-hālāt kī garaz se knyī qānūn kī kitābeñ dekhī gayīñ.

3.—Lihāz k. yā lihāz r.; khayāl k. yā r.; pās r.; kisī ke haq meñ 'amal yā tajwiz k.

The prisoner *consulted* his own safety in effecting an escape—Bhūgne meñ us qaidī ne apñī hifāzat kā khayāl kiyā. To *consult* public or private interest—'Awām ke yā apne naf' par khayāl r.

Consult, v. i. 1.—Dūse se rāe l.; istiswāb k.

2.—Bāham mashwara k.; āpas meñ gaur-o-tajwiz k.

Followed by *with*.

Consultation, n. 1.—Maslahat; mashwarat; salāh; kisī amr ke tasfiye ke liye do yā zaid shakhsoñ kā bāham mashwara k.; tadbīr.

2.—Bāham mashwara karne ke liye ashkhās kā yakjā h.; kisī muqaddame meñ jisqadar kauñsālī wagaira hoñ unkā us muqaddame kī nisbat āpas meñ shūra k.; kisī sākht bīmārī meñ chand tabībōñ kā yak-jā ho-kar bāham mashwara k.

Consume, v. t. Jalā d.; khā jānā; aubāshī meñ kho d.; fuzūl-kharchī meñ tabāh kar-dālānā; urā d.; talaf k.; zāi' k.; barbād k.; bitā d.; guzrān d.; nikāl jāne d.; ghulā d.; istisāl k.; nest-o-uā-būd kar-d.

Consummate, v. t. Pūrā k.; takmile ko pahuñchānā; had ko pahuñchānā; darja-i-gāyat tak le-jānā; pakkā yā pukhta k.; anjām yā khātime ko pahuñchānā.

Consummate, ā. Pūrā; kāmīl; had yā darja-i-gāyat ko pahuñchā huā.

Consumption, n. 1.—Itlāf; israf; tabāhī; barbādī; tazī'a; kho d.; zāi' kar-d.

2.—Kamī; ghattī; nuqsān; kam h. yā ghat-jānā.

3.—Sil; chhayī kī bīmārī: diq.

Contact, n. Ittisāl; lagāw; mass; do ajsām kā bāham mil-jānā.

To come in contact with—Kisī so milnā.

Contain, v. t. Rakhnā; gunjāish r.; shāmil r.; mushtamil h.; kisī shai par muhtawī h.

Contaminate, v. t. Nā-pāk k.; dāg lagānā; dhabbā lagānā; najis yā ganda k.; ālūda k.; chhūt lagānā.

Contamination, n. Nā-pākī; gandagī; najāsāt; chhūt.

Contemplate, v. t. 1.—Kisī shai ke sab jawānib par lihāz k.; kisī bāt ke muta'alliq jīnī bāteñ hoñ un sab par khayāl k.; khūb dhyān lagākar sochnā; fikr. k.

2.—Khayāl meñ r.; madd-i-nazar r.; pahlo se khayāl kar-lenā; kisī bāt ke wuqū'-i-'ayinda par khayāl k.; manshā yā irāda r.; zihn meñ r.; tajwīz k.; markūz r.

Contemplate, v. i. Khūb gaur k.; khauz k.; dil lagā-kar sochnā.

Contemplation, n. 1.—Gaur; fikr; khayāl; taammul; kisī amr-i-khās par dil kā barābar mutawajjih r.; khauz; tasawwur.

To have in contemplation—Irāda k. yā r.; manshā h.; zer-i-tajwīz r.; madd-i-nazar r.; fikr meñ h.; markūz r.; khayāl r. yā khayāl meñ r.

2.—Murāqaba; dhyān.

Contemplative, a. 1.—Sāhib-i-gaur-o-taammul; jisko kisī bāt kā dhyān har-dam rahe; jo kisī bāt ke soch-bichār meñ lagā-raho.

2.—Gaur yā khauz kī quwwat r. w.

Contemporaneous, a. Ham-'asr; ek hī waqt meñ rahne 'amal karne yā wāqī' hone wālā, [rahne yā hone w.

Contemporary, a. Ham-'asr; ham-'ahd; ham-zamān; ek hī waqt meñ

Contemporary, n. Ham-waqt; ham-'asr; ham-'ahd.

Contempt, n. 1.—Tauhīn; tahqīr; zalīl aur nā-chīz samajhnā; zillat; jo shai zalīl samjhi jāe usse nafrat.

2.—(Law) 'Adālat ke ahkām qawā'id yā hukm-nāmajāt kā 'udūl; 'adālat ke sāmno kalimāt-i-hiqārat-āmez yā gustākḥ-āna kahnā yā gustakhī yā tahqīr ke sāth bartāw k. jisse kār-rawāyī-i-'adālat meñ khalāl paye khwāh ta'zīm meñ futūr āwe; tauhīn-i-'adālat; 'adālat kī 'udūl-hukmī.

Contempt of lawful authority—Tauhīn-i-iḥtiyār-i-jūiz.

Contemptible, a. Qābil-i-tahqīr; nafrat yā hiqārat ke lāiq; zalīl; khwār; subuk; khafīf; nā-chīz. [tahqīrī.

Contemptuous, a. 1.—Jisse tahqīr yā tauhīn pāyī jāe; hiqārat-āmez;

2.—Auroñ ko haqīr samajhne w.; mutanaffir; mutakabbir; magrūr.

Contemptuously, *ad.* Hiqārat yā nafrat ke sāth; nā-ehiz samajh-kar.

Contend, *v. i.* Muqābala k.; kisi ehiz ke hāsil karne yā bachāne ke liye dil se koshish k.; khūb bahs k.; barā munāqasha k.; takrār k.; jhagrā k. yā jhagarā; dalil k.; bahs pesh k.; dalilan (ba-dalail) 'uzr k.

To contend for—Kisi shai ke hāsil karno kī koshish k.

Contending, *ppr.* Mukhālif; mutazād; ek dūstre ke khilāf; muqābil yā muqābale kā.

Contending claims—Da'āwi-i-mutazād; muqābil ke da'we; da'we jo ek dūstro kī jānib se kisi shai-i-wāhid kī nisbat pesh ho.

Content, *a.* Qāui'; sābir; mutmayin; khātir-jam'; pareshān-khātir nahīn; muraḥḥahu-l-hāl; rāzi; khush; shāki nahīn; gair-mu'bariz.

Content, *v. t.* Mutmayin k.; dil ko āsūda yā khush k.; qāui' kar-d.; muraḥḥahu-l-hāl kar-d.; dil ko isqadar taskīn d. kī shikāyat yā mukhālafat usse paidā na ho.

 Used chiefly with the reciprocal pronoun.

Content, *n.* Hālat-i-maujūda par dil kā rāzi rahu; qanā'at; itmīnān; seri; tawakkul; darja-i-i'tidāl kī khushī.

Contented, *a.* Rāzi; khush; ser; mutmayin.

Contention, *n.* 1.—Jhagrā; takrār; kisi ehiz ke hāsil karne ke liye barī koshish; kisi shakhs da'we yā mazarrat ke rokne ke liye jahd-i-bālig (dil se koshish).

2.—Nizā'-i-lafzi; bahs; munāqasha; hujjat.

The pleaders had a good deal of *contention* on points of law—Umūr-i-qānūnī kī nisbat wukālā meṁ bahut nizā'-i-lafzi (bahs) hui.

Contentions, *a.* 1.—Jhagrālū; jaug-jū; gusse ke sāth jhagrā k. w.; takrārī; larānkā; ragari. [takrār paidā ho.

2.—Nizā' barpā k. w.; munāza'at-angez; jhagrā paidā k. w.; jisse

Contentment, *n.* Qanā'at; dil-jam'i; khushī; seri; tawakkul.

Contents, *n. pl.* 1.—Mazmūn; jo kuchh kisi nawishte meṁ likhā ho.

The contents of a deed—Mazmūn-i-dastāwez; jo kuchh kisi wasiqe meṁ likhā ho.

2.—Shai-i-mahmūla; jo shai kisi dusrī shai meṁ yā uske andar ho; mazrūf.

The contents of a box—Ashyā-i-mahmūla-i-sundūq; woh chizen jo kisi sandūq meṁ ho. [hoṁ; hundī kī dām.

The contents of a hundī—Zar-i-hundawī; jisqadar rupaye hundawī meṁ likhe

Table of contents, or the contents—Jin jin bāton kā bayān kisi kitāb meṁ ho unkā khulāsa yā unki fihrist; fihrist-i-mazmūn-i-muindarja-i-kitāb.

Conterminous, *a.* Ham-dānda yā ham-sarhad; ek hī dānda yā siwāne par; mulhaq; lagā huā.

Contest, *v. t.* 1.—I'tirāz k.; kisi bāt ke khilāf bahs k.; hujjat k.; takrār yā nizā' k.; muzāhim h.; roknā; māni' h.

The pleader *contested* every point—Us wakīl ne har amr kī nisbat i'tirāz kiya.

2.—Kisi shai ke qāim rakhne yā bachāne kī dil se koshish k.; hifazat ke liye jidd-o-jahd k.

3.—(Law) Kisi nālīsh yā kār-rawāyi-i-'adālat meṁ; jawāb-dihī k.; kisi da'we kī nisbat qāun ke mutābiq muzāhim h. (hujjat yā 'uzr pesh

k.); i'tirāz-i-qānūnī k. yā qānūn ke ba-mūjib mu'tariz h.; tardīd-i-da'wī k.

The claim was not *contested* by the defendant—Mudda'n'alaih ne us da'we kā jawāb na diyā (uskī tardīd na kī yā uspar i'tirāz na kiyā).

A *contested* suit or proceeding—Woh nūlish yā kār-rawūyī jismeñ mudda'n'alaih yā fariq-i-sānī jawāb-dihī kare (i'tirāz kare yā jawāb-dih ho).

Contest, *v. i.* Barābarī k.; muqābala k.; ham-sarī k.; jhagarānā.

Contest, *n. 1.*—Bahs; hujjat; takrār; munāqasha; nizā'-i-lafzī; qīl-o-qāl; jharpā-jharpī.

2.—Laṛāyī; jaug.

Contestable, *a.* Bahs yā i'tirāz ke qābil; hujjat-pazīr; jiskī nisbat i'tirāz ho-sake; qābil-i-tardīd.

Context, *n.* Matn; 'ibārat; 'ibārat kā qarīna yā silsila; jab kisī kalām ke ek juzw kā i'āda kiya jāta hai to uske āge pichhe kī 'ibārat par is lafz (*context*) kā itlāq hotā hai. [qurbat.

Contiguity, *n.* Bāham yā nazdik nazdik milā rahnā; ilhāq; ittisāl;

Contiguous, *a.* Lagā huā; mulhaq; paiwasta; mulsaq; kisī dūsri shai kī sath yā hāshiya se milā huā; saṭā yā chhūye; muttasil; nazdik; qarīb.

Contiguously, *ad.* Lage lage; saṭe saṭe; ek dūsre ko chhūye huye; milā huā; saṭā huā.

Contingence, { *n.* Wāqī' hone kā imkān; amr-i-mumkinu-ī-wuqū'; woh

Contingency, } bāt jo nāgahān ho-jāe; wāqī'a yā amr-i-ittifāqī.

Contingent, *a. 1.*—'Ārizī; ittifāqī; gair-mu'aiyan; jo bilā irāda yā ummed kiye huye ho-jāe; jiskā honā mumkin to ho par yaqīnī na ho.

Contingent charges or expenses—Masārif-i-'ārizī yā gair-mu'aiyan; aise akhrajāt jinkā honā mumkin to ho lekin yaqīnī na ho.

2.—(*Law*) Mashrūtu-n-nafāz; jiskā nafāz aisi bāt par munhasir ho jiskā honā yā na honā donoñ mumkin ho; muhtamalu-l-wuqū'; kisī aisi bāt par mauqūf jiskā honā yā na honā mutahaqqaq (pakkā) na ho.

A *contingent* right—Haqq-i-mashrūtu-n-nafāz; aisā haq jiskā nafāz kisī aise dūsre amr ke wuqū' par munhasir ho jo zuhūr meñ āye yā na āye.

Contingent, *n. 1.*—Amr-i-ittifāqī; woh bāt jiskā honā mumkin to ho par mutahaqqaq na ho; amar-i-'ārizī; ittifāq.

2.—Hissa-i-munāsib yā rasadī; jitnā parte se pare; jo kuchh bahut se logon par bānte jāne ke ba'd kisī ke hisse yā bakhre meñ pare.

Continual, *a. 1.*—Lagātār; jiskā silsila na tūṭe; musalsal; jo barābar qāim rahe. [hamesha kā yā dawāmī.

2.—Bārḥā; beshtar; jiskā i'āda aksar huā kare; jo phir phir ho;

Continuance, *n. 1.*—Kisī khās hālat meñ barābar rahnā yā qāim rahnā; hālat 'ādat yā sukūnat wagaira kā qiyām; pāe-dārī; ustuwārī.

2.—Kisī shai kā silsila-wār qāim rahnā; barābar nayā-purānā hotā jānā; hamesha qāim rahnā; phailnā.

Continuation, *n. 1.*—Woh shai jisse kisī dūsri shai ko wus'at ho yā uskā silsila bayh jāe khwāh purā ho-jāe; silsila yā tasalsul.

In *continuation*—Ba-tasalsul; kisī ke silsile meñ.

2.—Qiyām; barābar phailtā yā silsila-wār hotā jānā; darāzī; paidāish yā phailāw.

Continue, v. i. Qāim rahnā; kisi khās jagah par yā kisi khās hālat meñ rahnā; ṭhahrā rahnā; hamesha yā barābar qāim rahnā; istiḥkām r.; pāedār rahnā; kisi bāt par sābit-qadam rahnā.

Continue, v. t. Kisi chiz kā silsila jāri r.; kisi shai ke silsile ko na ṭornā; kisi shai ko barhāte jānā yā usko isrār ke sāth qāim r.; kisi shai ko chhor na d.; -kisi bāt kā k. yā kisi shai kā isti'māl band na k. (usko barābar kiye jānā); lambāyi meñ khaiñche chalnā; ek jagah se dūsrī jagah tak khaiñch le-jānā.

Continued, pp. or a. Musalsal; silsila-wār; jo barābar chālā ūtā ho; jiskā silsila ṭuṭā na ho; jo barābar qāim rahe; jo barābar phailtā jāe.

Continuous, a. Bilā takhallul; musalsal; barābar; bilā silsile ke ṭuṭe huye; jo barābar phailtā jāe; tawil; wasī'.

Continuous possession—Qabza-i-musalsal yā bilā takhallul; aisā qabza jo shurū' se barābar chālā ūtā ho (jismeñ kabhi futūr na parā ho).

Contraband, a. Mamnū'; qānūn yā 'ahd-nāme ke rū se man' kiyā gayā yā nā-jāiz samjhā gayā; nā-jāiz.

Contraband goods—Nā-jāiz māl; māl jiskā ek mulk se dūsrē mulk meñ qānūn yā 'ahd-nāme ke rū se ūnā-jānā mamnū' ho.

Contract, v. t. 1.—Sameṭnā; sikornā; tang k.; mukhtasar k.; ghaṭānā; kam k. [maugni kar-d.]

2.—Mansūb k.; shādi kī bāt-chit pukhta kar-denā; nisbat kar-d.; A has contracted his daughter to B.—Zaid ne apnī beṭī Bakar se mansūb kar-dī hai.

To contract a marriage—Shādi k.; in'iqād-i-izdiwāj k.; nikāh k.; byāh k.

3.—Paidā k.; qāim k.; kisi shai meñ par jānā; apne ūpar qāim k.; hāsil k.

To contract a debt—Qarz k. yā l.; dain-dār bannā; apne ūpar dain qāim k.; apne ko qarz-dār banānā; maqrūz h.

To contract a vicious habit—Kisi burī 'ādat kā iḥtiyār k. yā usmeñ par-jānā.

Contract, v. i. 1.—Sikurnā; simaṭnā; chhoṭā yā tang ho-jānā.

2.—Mu'āhada k.; qaul-o-qarār k.; do yā zāid shakhson kā kisi bāt ke anjām ke liye āpas meñ 'ahd-o-paimān kar-lenā; ṭhikā k.; shart k.

To contract for supplying an army with cattle—Kisi fauj meñ mawāshī kī baham-rasāni kā ṭhikā k.

Contract, n. 1.—(Law) Woh qaul-o-qarār jo kisi kām ke karne yā na karne ke liye do yā zāid shakhson ke mū-bain kisi jāiz yā kāfī mu'āwaze ke 'iwaz meñ ho; mu'āhada; ṭhika yā ṭhikā.

To break a contract—Mu'āhada ṭornā; kisi mu'āhade ko ṭhilāf k.; 'ahd-shikani yā naqz-i-mu'āhada k.; mu'āhade kī ṭhilāf-warzī k.

To enter into, or make, a contract—Mu'āhada k.; qaul-o-qarār k.; ṭhikā l.

To perform a contract—Ta'mil-i-mu'āhada k.; mu'āhade ke ba-mūjib k.

To get a work done by contract—Koyī kām ṭhike par karānā.

To give, or take, a contract—Ṭhika denā yā lenā.

2.—Wasīqa-i-mu'āhada; woh nawishta jo min-jānib-i-muta'āqidain-i-mu'āhada uske subūt ke liye likhā jāe.

3.—Qaul-o-qarār; 'ahd-o-paimān; shart; mu'āhada. [ijāra-dār.

Contractor, v. Farīq-i-mu'āhada; mu'āhada k. w. yā mu'āhid; ṭhike-dār;

Contradict, v. t. 1.—Ek bayān ko khilāf dūsra bayān k.; khilāf-bayānī k.; takhāluf-i-lafzī k.; bayānāt-i-mutanāqiz yā mukhālīf k.; inkār k.; kah-kar mukar jānā; tardīd k.; ulāṭ d.; kāṭ d.

2.—Kisi ke bi-l-kul-khilāf h.; kisi kā zid h.; mukhālāfat k.

Contradiction, n. 1.—Khilāf-bayānī; tanāquz; inkār; jo kuchh kisi bayān-i-awwal ko khilāf kahā jāe; bayān yā qaul-i-mukhālīf; tardīd.

2.—Ikhtilāf-i-sarīhī; tanāquz-i-lāzimī; 'adam munāsabat; ek dūsre ke khilāf h.

Contradictory, a. Mukhālīf; mutazād; mutanāqiz; bar-'aks; ultā; munāfi; jisse kisi bayān-i-sūbiq kā inkār pāyā jāe; jisso pahlo kī kahī hui bāt rad ho-jāe; tardīdī.

Contradictory assertions—Bayānāt-i-mukhālīf; aqwāl-i-mutanāqiz; aisi bāteñ jo kisi bayān-i-sūbiq kī munāfi hoñ (usko rad karen.)

Contradictory plans—Aise mausūbe jumeñ bāham munāsabat na ho (jo ek dūsre ke khilāf hoñ).

Contradistinction, n. Do mukhtalīf chizon ko bāham muqābala karno ke zarī'e se tamīz.

In contradistinction to—Ba-muqābala; muqābale meñ.

Contradistinguish, v. t. Do chizon meñ bāham muqābala karno unki mukhtalīf sifaton ko daryāft k.

Contrary, a. Khilāf yā mukhālīf; bar-'aks; ultā; mutazād; mukhtalīf; jānib-i-mukhālīf ko mutaharrik yā chalne wālā; dūsre ko rad karno yā kāṭne wālā; munāfi

Contrary, n. 1.—Woh shai jismeñ kisi dūsre ke khilāf sifateñ hoñ.

2.—Jo bāt kahī jāe usko khilāf qaul yā bāt; woh wāqī'a jisse kisi dūsre wāqī'a kī tardīd ho.

On the contrary—Balki; kisi ke khilāf; kisi ke bar-'aks yā bi-l-'aks.

To the contrary—Kisi mansūbā yā wāqī'a ke khilāf.

Contrast, v. t. Do yā zāid mukhtalīf chizon ko ek dūsre ke muqābale meñ r. tāki ma'lūm ho-jāo ki unmeñ se kaun dūsron se baḥ-kar hai; muqābala k.; milānā.

Contrast, v. i. Farq zāhir k.; muqābalo meñ ṭhaharnā; muqābil h.; joṛ khānā; takkar khānā.

Contrast, n. Chizon yā sifaton meñ ikhtilāf; muqābala; milān; joṛ.

Contravene, v. t. Khilāf k.; khilāf-warzī k.; kisi shai ke 'amal ko roknā (uskā 'amal hone na d.); sāqit kar-d.; rad kar d.; kāṭ d.

To contravene orders—Hukm kī khilāf-warzī k.; 'udūl-hukmī k.; hukm ko khilāf 'amal k.; hukm kī ta'mil meñ hārij h. (use ta'mil na hone d.).

Contravention, n. Muzāhamat; mukhālāfat; 'amal yā tāsīr ko rok d. (usko na hone d.)

In contravention of—Khilāf; bar-khilāf; jisse koyī dūsra bāt rad ho-jāe.

Contribute, v. t. Dūsron kī shirkat meñ kuchh d.; kisi 'am sarmāye meñ yā kisi 'am maqsad ko liye kuchh d.; hissa d.; kuchh d.; chanda yā behrī d.

Contribute, v. i. Madad d.; i'ānat k.; kisi fi'l yā natijo meñ sharīk h.; kuchh d.; kuchh quwwat d. yā asar pahunchānā.

Contribution, n. 1.—I'ānat yā imdād; madad k.

2.—Hissa-i-rasadi; chanda; behri; bāchh; kisi 'ām sarf meñ har-ek sharik ke hisse kā adā kiya jānā; jo kuchh koyī kisi 'ām sarmāye ke liye de; woh kul sarmāya jo muḥtalif shakhshon ke diye huye rupaye so qāim ho.

Contributor, *n.* Kisi 'ām maqsad meñ dūsron ke sāth madad d. w.; kisi sarmāya-i-'ām meñ rupaye-paise kī shirkat k. w.; madad-gār.

Contrivance, *n.* Tadbir; mausūba; hikmat; joṛ-toṛ; upāi; bandish; fitrat; ijād; woh bāt jo soch-kar nikālī jāe. [qāim k.

Contrive, *v. t.* 'Aql se nikālū; ijād k.; tajwiz karke nikālū paidā yā

Contrive, *v. z.* Tadbir k.; mansūba k.; fikr se ijād k.; apnī 'aql se koyī bandish k.; joṛ-toṛ lagānū; fitrat laṛānū.

Control, *n. 1.*—Rok; qaid; āṛ; zabt.

To speak without control—Jo kuchh zabān par hwe use kah d.; zabān meñ la-gām na r. To act without control—Koyī kām kar-guzarnā; bilā-qaid 'amal k.

2.—Ikhtiyār; qābū; dāb; dabāw; hukūmat; insidād kā ihtiyār; nigrānī.

To be under one's control—Kisi ke qābū meñ h.; kisi ke zer-i-ikhtiyār h. To be above, or beyond, one's control—Kisi ke ihtiyār se bāhar h. yā uske dabāw (qābū) meñ na h.

Control, *v. t.* Zabt meñ k.; mahkūm k.; zer-i-hukm k.; tābi' k.; apne qābū meñ k. [hukm ke tābi' ho-sake.

Controllable, *a.* Zabt meñ laye yā roke jāne ke qābil; jo mahkūm yā

Controller, *n.* Woh ahl-kār jiske zimme kul hisābon kā jāiza rahtā hai; woh afsar jo hisāb ke muta'alliq bi-l-kul umūr kī nigrānī dūsre afsaron par rakhtā hai aur unke hisābat kī tasdiq aur uskī nisbat hidāyat kartā hai.

☞ "More commonly written *comptroller*." Webster.

Controversy, *n.* Bahs; nizā'; hujjat; radd-o-badal; takrār; rāe yā khayālāt-i-muḥālif kā izhār; mubāhasa; munāzara; jhagṛā.

Controvert, *v. t.* Bahs k.; tardid k.; radd-o-badal k.; hujjat k.; munā-qasha k.; tahrir yā taqrir ke zari'e se mubāhasa k.; kisi kī rāe se munkir hokar uske rad karne kī koshish k.; dalil-i-muḥālif pesh k.

Controvertible, *a.* Hujjat-pazir; mashkūk; qābil-i-bahs; itnā sāf nahīn kī uskī nisbat ikhtilāf-i-rāe na ho sake; qābil-i-i'tirāz.

This is a controvertible point of law—Yah amr-i-qānūn hujjat-pazir hai (uspar i'tirāz ho-saktā hai).

Contumacious, *a. 1.*—Haṭṭhī; jo dūsre kā kalinā na māne; nā-farmān-bardār; jo apnī hī pakay pakre rahe.

2.—(Law) Shora-pusht; mutamarrid; 'adālat ke hukm ko dida-o-dānista na mānne-wālā; hukm-i-'adālat ko 'amadan 'udul k. w.

Contumaciously, *ad.* Shora-pushtī yā tamarrud se; hukm ke khilāf; hukm ko 'udul karke. [mānnā.

Contumacy, *n. 1.*—Tamarrud; haṭṭh; kisi ke hukm ko haṭṭh ke sāth na

2.—(Law) Shora-pushtī; tamarrud; 'adālat ke hukm kā 'udul; 'adālat ke hukm yā qawā'id kī ihānat.

Contuse, *v. t.* Bhitari-mār mārṇā; is tarah mārṇā kī kahīn badan par zaḥm khul na jāe; kūchnā kuchalnā yā dalmasnā.

Contusion, n. Choṭ yā sadma jo jism ko kisī be nok-dār āle kī zarb yā kahīn gir paṛne kī wajh se pahuñche par koyī zaḥīm namūdār na ho; dhus; bhītari ghāw yā bhītari-mār.

Convalescence, } n. Sihhat-i-badanī kā phīr se qāim h.; bīmāri ke ba'd
Convalescency, } sihbat kā honā aur tāqat kā ānā; 'alālat yā zu'f ke ba'd jism meñ
az-sar-i-nau quwwat kā ānā; ifāqa. [yā quwwat kā ānā.

Convalesce, v. t. Bīmāri ke ba'd changā aur qawī h.; zu'f ke ba'd tāqat
Convene v. t. Jam' k.; yak-jā k.; ekaṭṭhā k.; baṭornā yā baṭor k.

To *convene* a meeting—Jalsa k.; majma' k.; baṭor k.

Convene, v. t. Ekaṭṭhā h.; ek hī jagah jam' h.; yak-jā h.; baṭornā.

Convenience, } n. 1.—Munāsabat; tawāfuq; āram; dushwārī se ba-
Convenience, } rāat; suhūlat; subītā.

2.—Woh bāt jisse āram yā naf' ho; amr-i-bā'is-i-raḥ; āram kī
bāt; jo zarūrat yā hājat ke raf' karne ke liye munāsib ho.

At one's *convenience*—Ba-āram; ba-farāgat; aise waqt jab kisī tarah kī diqqat
na ho; subite se; āram se.

Convenient, a. 1.—Munāsib; saẓāwār; ma'qūl; lāiq; mauẓūn; hasb-i-
hāl; kisī kām ke nikālne ke lāiq.

2.—Āram-dih; naf'-bakhsh yā nāfi'; faide kā; āram kā.

Conveniently, ad. 1.—Munāsib taur par; mauqe' se; aisi tarah par ki
kār-āmad ho.

2.—Āram yā suhūlat se; bilā-taklīf yā diqqat ke; subite ke sāth.

Conversation, n. 1.—Bāt-chīt; guft-gū; bol-chāl; mukālama; bat-kahī.

Converse, v. i. Āpas meñ jī khol-kar bāt-chīt k.; guft-gū k.; ham-kalām
h.; bol-chāl k.

Conversant, a. Bakhūbī wāqif yā āgāh; nihāyat mūnūs yā āshnā; isti'māl
yā tahsil ke zarī'e se wāqif; māhir.

Conversion, n. 1.—Ek hālat se badal kar dūsri hālat meñ ho-jānā.

2.—Ek farīq yā mazhab ko chhoṛkar dūsre farīq yā mazhab kī
shirkat ikhtiyār k.

3.—(Law) Tasarruf-i-māl; dūsre ke māl ko apnā banā l. See *Trover*.

Convert, v. t. 1.—Ek hālat se badal kar dūsri hālat meñ kar-d.; sūrat
yā asliyat ko badal d.

2.—Mazhab badal d.; ek mazhab ko chhoṛkar dūsri mazhab ikh-
tiyār k.; ek farīq yā guroh kī shirkat tark karke dūsre farīq yā guroh
kā sharik h.

3.—Ek masraf (kām) se dūsre masraf meñ lānā.

4.—Apne kām meñ lānā yā lagānā; naf'-i-zāti ke liye isti'māl k.;
tassaruf k.

Convert, v. t. Badal jānā; tabdīl ho-jānā; kisī se mubaddal ho-jānā.

Convertible, a. Jo badal sake; jiskī haiat wagaira meñ tabādala ho-
sake; tabādala-pazīr. [zarī'e se le-jānā.

Convey, v. t. 1.—Ek jagah se dūsri jagah le-jānā; pahuñchānā; kisī

2.—Ek shakhs se dūsre shakhs ko pahuñchānā.

To *convey* a right from father to son—Kisī haq kā bāp se bete ko pahuñchānā.

3.—(*Law*) Muntaqil k.; kisi shai ki nisbat ek-shakhs ke haq ko dusre shakhs ki taraf dast-awez likh-kar ya kisi aur sabil se muntaqil k.

These lands were conveyed to him by sale—Yah arzi bai' ke zari'e se uske pa's muntaqil hui.

Conveyance, n. 1.—Le-jānā; pahuñohānā.

2.—Le-jāne ya pahuñohāne kā zari'a; sawāri ya bār-bardāri—jaise sawāri ki gāri wagairā ya bār-bardāri ki laṛhiyā.

3.—(*Law*) Intiqāl; ek shakhs se dusre shakhs ki taraf kisi istihqāq dā'we ya jāe-dād kā muntaqil k.

4.—(*Law*) Dastāwez-i-intiqāl; wasiqa-i-intiqāl; intiqāl-nāma; woh nawishta jiske zari'e se kisi jāe-dād ya istihqāq-i-muta'alliqa-i-jāe-dād kā intiqāl ek shakhs se dusre shakhs ki jānib 'amal meñ āwe.

Deed of conveyance Cf. *Supra*.

Conveyancer, n. (*Law*) Woh shakhs jo dastāwezāt-i-intiqāl-i-haqqiyat karātā hai.

Conveyancing, (*Law*) Jāe-dād ya haqqiyat ke intiqāl ke wusūiq kā bā-zābita murat k. ya uskā peshā.

Convict, v. t. Mujrim ṭhahranā; jurm sābit qarār denā; mulzam karānā; faisala-i-qanūni ke rū se kisi mulzam ki nisbat mujrimi ki tajwiz sādīr k.

The accused has been convicted of theft—Us mulzam par chori kā jurm sābit qarār diyā gayā hai.

2.—Sābit k.; pāya-i-subūt ko pahuñohānā.

Convict, n. Woh shakhs jispar koyi jurm qānūnan sābit ho-jāe; mujrim.

A life convict—Woh mujrim jo apni tamām 'umr ke liye qaid kiyā jāe; jo shakhs mādāmu-i-hayāt qaid kiyā jāe. [i-mi'ādī.

A term convict—Woh mujrim jo ek mi'ād-i-mu'alyana ke liye qaid ho; qaidi.

Conviction, n. 1.—Tajwiz-i-subūt-i-jurm; woh tajwiz jiske rū se koyi mujrim 'adālat-i-mujāz ke rū-ba-rū mulzam qarār pāye.

2.—Tayaqqun-i-wāsiq; tayaqqun; itminān-i-kullī; yaqīn-i-kāmil; qāiliyat; qāil-ma'qūl ho-jānā.

Convince, v. t. Subūt ke zari'e se dil ko mutmayin k.; dalāil se qūil ya ma'qūl k.; kisi bāt ki sachāyi kā yaqīn dilāna.

Convincing, *ppr*. Subūt se dil ko mutmayin k. w.; ma'qūl; nisā ki uso dil bilā-takalluf qabūl kar-le; qāil k. w.

A convincing proof—Subūt-i-ma'qūl ya qawī; aisi subūt jise dil bilā-pas-o-pesh qabūl karo (jise dil ko itminān ho-jāe).

Convincingly, *ad*. Ba-tarz-i-ma'qūl; aisi tarah par ki shubho ki gunjāish na rahe; aise tariq par ki dil amr-i-nizā'i ko chār-nā-chār qabūl kar-le.

Cool, a. 1.—Darja-i-i'tidāl par sard; kisiqadar ṭhandhā; kuchh kuchh sard; khunuk; tar.

2.—Jismeñ josh na ho; sar-garm nahīn; dhīmā; gazab-nāk nahīn; jismeñ gussa na ho; jismeñ ishtiyāq na ho; sard-mihr; kisi qism ki josh na r. w.

3.—Jismeñ 'ujlat na ki-jāe; jo samajh-bujh-kar kiyā jāe.

- 4.—Nā-dānista yā 'amadan un khafif khafif bāton par lihāz na r. w. jinpar libāz munāsib ho ; gustākḥ. [na itnī garmī.
Cool, *n.* Kisiqadar sardī; i'tidāl kī thandhak yā khunkī; na itnī sardī
Cool, *v. t.* 1.—Thandhā k.; sard k.; khunkī paidā k. [dhīmā kar-d.
2.—Kisī shai kī garmī yā josh ko kam kar-d.; i'tidāl par kar-d.;
Cool, *v. i.* 1.—Thandhā ho-jānā; garmī kā nikal-jānā; khunkī kā ā-jānā.
Coolly, *ad.* 1.—Garmī yā ziyāda sardī ke sāth nahīn.
2.—Be-parwāyī yā be-i'tināyī se; sard-mihri se; garmā-garmī se
nahīn; zauq-o-shauq ke sāth nahīn. [kar; soch-bichār ke.
3.—Ahistagī se; 'ujlat se nahīn; dil-jam'ī ke sāth; samajh-būjh-
Co-operate, *v. i.* 1.—Kisī dūse ke sāth ek kām ko anjām meṁ sharik
h.; dūse ke sāth milkar kām k.; kām karno meṁ sāth d.; bāham
kām k.
☞ It has *with* before the agent, and *to* before the end.
2.—Bāham 'amal k.; natīja-i-wāhid bi-l-ittifāq paidā k.
Co-operation, *n.* Kisī maqsad-i-wāhid ke anjām ke liye auroṁ ke muttā-
fiq ho-kar kār-rawāyī yā 'amal; 'amal-i-bāhamī; 'ārām kī
kār; ek sāth koshish yā mihnāt kā k.
Co-ordinate, *a.* Rutbe yā darje meṁ barābar; ham-marḥi diqqat
Coparcenary, *n.* (Law) Shirakat-i-irs; wirāsat-i-mushtaraka; kisī
nisbat wirāsat kā haqq-i-mushtarak.
A coparcenary tenure—Paṭṭī-dāri.
Coparcener, *n.* (Law) Wāris-i-sharik; woh shakhs jisko kisī irs meṁ
dūson ke barābar hissa pahunchtā ho; ham-wāris; paṭṭī-dār; sharik-
i-shikmī; sharik jiskā hissa barābar ho.
Coparceny, *n.* (Law) Kisī irs kā hissa-i-musawī.
Copartner, *n.* Hissa-dār; sharik; woh shakhs jo kisī kām meṁ auroṁ
kā sharik ho; woh shakhs jo kisī tijarat yā aur qism ke kār-o-bār
meṁ dūse kā sharik ho; sājhā.
Copartnership, *n.* Kisī kām meṁ shirakat; tijarat khwāh kisī our kār-o-
bār meṁ dūson kā sharik h.; sājhā.
Cope, *v. i.* Larne lagnā yā larṭe jānā; larāyī k.; barābarī ke sāth larāyī
k.; muqābala k.; barābarī k.; hamsarī k.
☞ Usually followed by *with*.
Copious, *a.* Kasīru-l-miqdār yā kasīru-t-ta'dād; miqdār yā ta'dād meṁ
ziyāda; bahut; wāfir; kasīr.
Copiously, *ad.* 1.—Kasrat se; ifrāt se; bahut kuchh; ba-miqdār-i-kasīr.
2.—Tawālat ke sāth; khūb khol-kar; barī wazāhat ke sāth;
mufassal.
Copiousness, *n.* 1.—Ifrāt; kasrat; ziyādatī; bahutāyat.
2.—'Ibārat kī tawālat.
Copy, *n.* 1.—Naql.
Attested copy—Naql-i-musaddaqa; woh naql jiskī tasdiq bā-zābita kijāwe.
2.—Musannā; part; jild; fard; nuskha; kisī asl nawishte kī jab
muta'addid naqlen taiyār hotī hain to unmeṁ se har ek judā-gāna part
par is lafz kā itlāq hotā hai.
3.—Asl nawishta wagairā jiskā chhapnā matlūb ho.

Copy, v. t. Naql k.; musannā banānā.

“Often followed by *out*, but the use is not elegant.” *Webster.*

Copy, v. i. Taqlid k.; kisi dūse ko dekh-kar usi ke mutābiq kuohh k’.

Copyist, n. Naql-navis.

Copyright, n. Haqq-i-tasūf; haqq-i-musannifi; woh haq jo musannif ko apni tasūf ke chhāpne wa mushtahar aur furokht karne ki nisbat qānūnan hāsil hotā hai.

Cordial, a. 1.—Dilī; jo dil se ho; sachohā; be-makr-o-riyā; jisse muhabbat ki garm-joshi pāyī jāe; jisse izhār-i-muhabbat ho.

2.—Jisse arwāh ko tāzagī ho; rūh-afzā; maqawwī; quwwat d. w.; jisse dil ko farhat yā khushi ho.

Cordial, n. 1.—Koyī shai jisse dil ko khushi taskīn aur farhat ho.

2.—Woh dawā jisse zu’f aur afsurda-dilt ki hālat meñ dil ko quwwat farhat aur tāzagī ho. [riāyī; sidq-dill.]

Cordiality, n. Sachchi muhabbat aur mihrbānī; khulūs-i-bātin; be-Cordially, *ad.* Sachchi muhabbat se; dil se; sachāyī se; sidq-dill se; be-riāyī se; bilā makr-o-fireb.

Corner, n. 1.—Gosha; konā; kon.

2.—Koyī haud jagah; tanhāyī yā goshe kā maqām; parde ki jagah.

3.—Hissa; har ek yā koyī hissa. [meñ talāsh huyī.]

Every corner of the forest was searched.—Jangal ke har ek hisse (sāre jangal)

Corporal, a. 1.—Jismānī; badanī.

Corporal punishment—Sazā-i-jismānī yā badanī.

2.—Mujassam; rūhānī nahīn; maddī.

Corporate, a. 1.—Qānūn ke rū se ba-taur ek jamā’at ke banā huā; ek jamā’at ke taur par qāim ho-kar qānūn ke mutābiq shakhs-i-wāhid ke buqūq aur zimmadāriyāñ r. w.

2.—Kisi jamā’at-i-qānūnī se muta’alliq.

Corporation, n. Logoñ ki woh jamā’at jo qānūn ke rū se banī aur ba-taur shakhs-i-wāhid ke kām ke aujām kā ikhtiyār rakhti ho aur uske shurukī hamesha ek dūse ke ba’d qāim huā karen.

Corpse, n. Lāsh yā na’sh; murda; miṭṭī.

CORPUS, [Lat.] Juzw-i-kasīr; hissa-i-kasīr.

CORPUS DELICTI, [Lat.] (Law) Woh subūt jo kisi jurm ke sābit karne ke liye lābudī ho; maushā-i-jurm; woh shai jiski nisbat jurm wuqū’ meñ āyā ho masalan maqtūl ki lāsh yā chori kā māl wagaira.

Correct, a. Sahīh; durust; nāqis nahīn; jismeñ galatī (bhūl-chūk) na ho; ṭhīk; sachohā; rāst; munāsib; wājib.

Correct, v. t. 1.—Sahīh yā durust k.; galatī raf k.; ṭhīk k.

2.—Tambīh k.; chashm-numāyī k.; saza d.; talīm k.; tādīb k.; kisi ki chāl ko sudhārnā. [tabdil kar-d.; islah k.]

3.—Raf k.; dūr k.; jo kuohh be-jā yā muzir ho use nikāl d. yā

Correction, n. 1.—Sibhat; durustī; naqs yā galatī kā raf kiya jānā; bihtari ke liye tabādala; tarmīm. [tashihat.]

2.—Galatī ko raf karke jo kuchh uske ’iwaz qāim kiya jāe;

3.—Woh bāt jisse kisi naqs kā raf karnā maqsūd ho; tambīh; saza; ta’zīr; tādīb.

4.—Jo shai muzir yā taklīf-dih ho uskā dāfīya; islah. [mutābaqat
Correctness, *n.* 1.—Sihhat; durusti; sachīyī insīf yā munāsabat kī

2.—Jo dastūr yā qā'ide qāim ho-chuke hoñ unki mutābaqat.

3.—Asl kī mutābaqat; jaisā asl ho usike mutābiq h.

Correlative, *a.* Nisbat-i-bāhamī rakhne yā zāhir k w.; lāzim-malzūm.

Correlative terms—Woh alfāz jo bāham lāzim-malzūm hoñ—jaisē bāp aur betā badshāh aur ra'iyat waghira.

Correlative, *n.* Woh shakhs yā shai jo dūsre shakhs yā dūsri shai se kuchh nisbat rakkhe; lāzim-malzūm; mutazāif masalan betā aur bāp; mutazāif—jaisē tārikī aur raushanī.

Correspond, *v. i.* 1.—Mutābiq h.; muwāfiq h.; jawāb h.; yak-sāñ h.; barābar h.; kisi ke hasb-i-hāl h.; mutābaqat r.; milnā; mauzūñ h.; ham-andāz yā musāwi h.

2.—Khat-kitābat r.; bā-ham khat-khutūt bhejuā; bā-ham murāsalat r.; āpas meñ chitṭhī-patṭrī bhejuā yā likhū-parḥī k.

Correspondence, *n.* 1.—Mutābaqat; munāsabat; tawāfuq; mel; bāham mauzūñ yā ek dūsre ke hasb-i-hāl h.

2.—Rūh-o-rasm; sābiqa; bāham tawāzu' wa mudārāt; khat-kitābat; nawisht-khwāñd; likhū-parḥī; mukātabat wa murāsalat.

To carry on, have, hold, or keep, *correspondence* with a person—Kisi shakhs se khat-kitābat r. yā jāri r.; kisi se bāham murāsalat r.

3.—Khat-khutūt; murāsalāt; chitṭhī-patṭrī; woh chitṭhiyāñ jo do shakhs-āpas meñ likheñ-parheñ.

Correspondent, *a.* Mutābiq; muwāfiq; hasb-i-hāl; mauzūñ.

Correspondent, *n.* Khat-kitābat r. w.; mukātaba-par-dāz; woh shakhs jisse khat-kitābat yā nāma-o-payām ho. [dūsre kī tarah.

Corresponding, *p. a.*—1. Mutābaqat r. w.; mutābiq; muwāfiq; mauzūñ;

2.—Khat-kitābat r. w. [sihhat (durusti) matlūb ho.

CORRIGENDA, (Lat.) *pl.* Sihhat-nāma; woh bāteñ yā alfāz jinki Corroborate, *v. t.* Ziyāda-tar yaqīn dilāna; aur mutabaqqāq k.; mustahkam k.; tasdiq k.; tāyid k.; pukhta k.

There is no evidence to corroborate the plaintiff's assertion—Mutlaq subūt nahīñ hai jisse mudda'ī ke bayān kī tasdiq (tāyid) ho.

Corroboration, *n.* Tāyid; tasdiq; istihkām; woh shai jisse kisi dūsre amr kī tahqīq ho.

Corroborative, *a.* Tāyidi; jisse tāyid ho; muwaiyid; muwakkid; jisse kisi dūsri bāt kī pukhtagī ho.

Corroborative evidence or testimony—Subūt ya shahādāt-i-tāyidi; nīz subūt jisse kisi amr kī tahqīq ho.

Corrupt, *v. t.* 1.—Saṛā d.; ubsā d.; galā d.; ganda kar-d.

2.—Achehhe ko burā kar-d.; kharāb kar-d. yā banā d.; zalil banā d.; wargalāunā; wargalān-kar burāyī kī taraf māil k.; diyānaṭ meñ futūr ḍālnā; rishwat d.; rāshī yā murtashī banā d.; bigaṛ d.

Corrupt, *v. i.* 1.—Saṛnā; ubasnā; bigaṛ-jānā. [mukaddar ho-jānā.

2.—Kharāb ho-jānā; zalil ho-jānā; hālat-i-asli par qāim na rahnā;

Corrupt, *a.* 1.—Saṛā; bigaṛā; kharāb; ubsā; ganda; muzir.

2.—Bad; kharāb; fāsiq; fājir; rāshī; rishwat-khor; murtashī; gair-mutadaiyan; hālat-i-aslī par nahīn; jiskī asliyat meū futūr ā-gayā ho; bigarī huā; aslī nahīn; jis meū galtiyoū ki wajh se futūr ā-gayā ho.

Corruption, n. 1.—Sarā galā yā ubsā d.; sarāhat; galawat.

2.—Nekī wagaira meū futūr kā par-jānā; safāyī yā diyānat kā qāim na rahnā; zillat; kharābī; badī; qubh; bigarī; rishwat l. yā d.; rishwat-dihī yā rishwat-khorī; irtishā.

Corruptly, ad. Bure tariq par; burāyī se; bilā diyānat; be-īmānī se; safāyī se nahīn; ba-tarz-i-mazmūm; badī se; rishwat dekar.

Cost, n. 1.—Qīmat; bahā; saman; jo koyī shai kharid ki-jāe uskā badal; qīmat jo naqd yā jins ke zarī'e se dī jāe.

2.—Kharach; sarf; lāgat; jo kuchh rupaye wagaira sarf hon yā hone wāle hon; jo kuchh dūsrī chiz ko badle meū diyā jāe.

3.—Kisī qism kā nuqsān; mazarat; taklif; ranj; dukh.

4.—(Law) pl. Jo kuchh 'adūlat ki larāyī meū kharach parē; masārīf-i-munnāzāt; 'adūlat ki nizā' (larāyī) kā kharach yā kharoha.

To adjudge or award costs—Kharacha dilānā.

To charge or saddle with costs—Kharacha dālnā yā 'id k.; zer-bār-i-kharacha k.

Inclusive of costs—Ma' kharache ke; kharache samet.

Exclusive of costs—Bilā kharache ke; kharacha chhor-kar.

Proportionate or rateable costs—Kharoha i-rasadi.

Judicial costs—Kharacha-i-'adūlat; jo kuchh 'adūlat meū kharach parē.

One set of costs—Ek kharoha; kharacha-i-wāhid. Two or more sets of costs—

Do yā zāid kharacha.

To make costs payable by, or recoverable from, a party—Kisī fariq se kharacha dilānā; kisī fariq ke zimme kharacha 'id k. yā uspar dālnā.

Each party to bear, defray, or pay, its own costs—Kharacha-i-fariqain zimma-i-fariqain ho; mudda'i aur mudda'a 'alaih apnā apnā kharacha adā karēn.

Cost, v. t. 1.—Lagnā; lāgat lagnā yā parnā; kharach parnā; denā parnā; baithnā; sarf h. yā parnā.

2.—Uṭhānā yā bardāshit k. parnā; uṭhnā; honā.

To cost dear—Sarf-i-kasir (bahut kharach) chāhnā.

Costly, a. Barī lāgat kā; besh-qīmat; garān-bahā; jis meū bahut sarf parē; jo bare sarf se kharid kiya jāe.

Couch, v. t. 1.—Leṭnā; bistar yā dūsrī āram ki jagah par r.; phailānā; rakhnā; barābar bichhū d.

2.—Dar-parda dākhil yā shāmil k.; chhipā-kar zāhir k.; kisī mudda'a kā ba-alfāz-i-mujmal zāhir k. tāki unhī se samajhne wālā asl matlab samajh jāe; zāhir k.; bayān k.

To couch under—Ba-'ibarat-i-mujmal zāhir k.; kisī lafz yā 'ibarat se kisī amr ki taraf ishāra k. yā usko sochānā.

Couch, v. i. 1.—Leṭnā; āram k.; uṭhāgnā.

2.—Dabak baithnā; chhip rahnā; chhipne ki garaz se leṭ jānā.

3.—Ta'zīman yā dard wagaira ke sabab se badan ko jhukā d.

Council, n. 1.—Woh jalsa jo kisī amr-i-aham ki nisbat gaur wa mashwara karne ke liye mun'aqid kiya jāe.

2.—Mashwarat; kisī qism ke jalse ke shurakā kā bāham mashwara k.

Legislative council—Majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn; woh majma' jismeñ qānūn banāye jāēñ. [hote haiñ.]

Privy council—Inglistān meñ woh majlis jiske arākīn bādshāh ke mushīr Councilor, n. Kisī mashware kī majlis kā ek rukn.

☞ "The distinction between *councilor*, a member of a council, and *counselor*, one who gives counsel, was not formerly made, but is now very generally recognized and observed." Webster.

Counsel, n. 1.—Mashwarat-i-bāhamī; āpas meñ salāh k. yā ek dūsre kīrāe l.

2.—Woh shakhs jo qānūn ke muta'alliq mu'āmalāt meñ rāe de; woh shakhs yā ashkhās jo kisī muqaddame meñ suwāl-o-jawāb wa pairawī ke liye muqarrar hoñ; kauñsalī.

☞ "In this sense, the word has no plural; but in the singular number, is applicable to one or more persons." Webster.

3.—Rāz kī bāteñ; bhed kī bāteñ jo mashware kī hālat meñ kahī jāēñ; poshida rāeñ yā maqāsīd.

To keep counsel—Kisī bhed kī bāt wagaira ko dūsroñ se na kahnā; rāz-dārī k.

4.—Rāe; salāh; nasihat; kahnā.

Counsel, v. t. 1.—Salāh yā rāe d.; mashwara d.; nasihat k.; sikhlānā; munāsib samajh-kar kuchh batlānā.

2.—Sifārish k.; sā'ī h.; tahrīk k.; salāh d.

Counselor, n. 1. Salāh yā mashwara d. w.; mushīr.

2.—Mushīr-i-qānūnī; woh shakhs jo 'adālat ke mu'āmale larne wāloñ ko qānūnī tadbīr batātā aur unke mu'āmalāt kī pairawī kartā hai.

Count, v. t. 1.—Ginnā; shumār k.; gintī k.

2.—Kisī hisāb meñ mahsūb k.; nisbat d. yā mansūb k.; kisī se muta'alliq samajhū; samajhū; tasawwur k.; khayāl k.

Count, v. i. 1.—Shumār kiyā jānā; mahsūb h.; ta'dād ko barhā d.; kisī shai kī quwwat yā zor ko barhā d. [mansūba qāim k.]

2.—Takiya k.; istidlāl k.; bharosā k.; kisī shai kī bunyād par koyī

☞ Followed by *on* or *upon*.

Count, n. 1.—Shumār; woh ta'dād jo gintī karke qāim kī-jāe.

2.—(Law) Da'wā; 'adālat meñ mudda'ī ke da'we kā bā-zābita bayān; kisī istigāsa-i-jurm meñ ek khās bayān yā ilzām; madd-i-jurm; 'illat; ilzām; da'wā jismeñ wajh-i-istigāsa bā-zābita mufassal bayān kī-jāe.

Countenance, n.—Chihre kī sūrat; bashra; rukh; nazar; chitwan; shakl.

2.—Chihra; rū; khat-o-khāl.

3.—Mihrbānī; 'ināyat; shafaqat; madad; sahārā; taqwiyat; dast-girī; himāyat; kisī shakhs yā amr kī himāyat (uske qāim rahne aur taraqqī dene meñ mihrbānī).

4.—(Law) I'tibār; qadr; tauqīr.

To keep the countenance—Gusse kī wajh se bashre kī sanjīdagī meñ futūr na parne d.; chihre kī shakl badāl kar hañs na parnā yā gussa wagaira zūhir na k.

In countenance—Dūsroñ se mihrbānī yā qadr kiye jāne kī hālat meñ; tayaq-qun kī hālat meñ; mutmayīn; sharm yā khauf se barī.

To keep in countenance—Kisī ko taqwiyat yā dhārhas d.; sahārā d.; sharminda yā khauf-nāk na hone d.

Out of countenance—Pareshān; sharminda; muñh laṭkāye buye; diler yā mutmayīn nahīn. [pareshān kar-d.]

To put out of countenance—Muñh laṭkā d.; nādim k.; ḍarā d.; be-ḡarār yā

Countenance; v. t. Taḡwiyat d.; ruḡh d.; saḡarā d.; manzūr k.; jāiz r.; madad d.; i'ānat k.

Counter, a. Muḡhālīf; mutazād; ultā.

Counter, ad. 1.—Ḳhilāf; bar-'aks; jānib-i-muḡhālīf ko; ultā.

“Used chiefly with *run* or *go*.” *Webster*.

To run counter to a rule, etc.—Kisī qā'ide wagaira ke ḡhilāf h.

2.—Jānib-i-ḡhatā; ultā; sidhe yā wājib tariḡ ke ḡhilāf.

“This word is prefixed to many others, chiefly verbs and nouns, expressing *opposition*.” *Webster*.

Counter-act, v. t. Kisī ke ḡhilāf 'amal k.; 'amal yā asar-i-muḡhālīf se rok d.; talaf yā māyūs k.

Counter-action, n. 1.—'Amal-i-bi-l-'aks yā muḡhālīf; rukāwat; muzāhamat.

2.—Nālīsh-i-mutaḡhālīf; ek nālīsh ke ḡhilāf dūsri nālīsh; muda'a-'alaih kā da'wā.

Counter-balance, v. t. Kisī ke muḡābil meñ tuluā; kisi kā ham-wazn h.; dūsre ke muḡābil yaksān quwwat yā tāsir r.; barābar h. yā barābarī k.

Counter-charge, n. Kisī mustagis ke istigāse ke ḡhilāf istigāsa; woh nālīsh jo mulzam kī taraf se mustagis par hotī hai; da'wi-i-muḡhālīf yā tardīdī.

Counter-deed, n. (*Law*) Woh maḡhfi tahrīr jisse koyī bā-zābita likhā huā wasīqa rad bātīl yā mutagaiyar ho-jāe.

Counter-evidence, n. Subūt-i-tardīdī; woh shahādat jo kisī dūsri shahādat ko rad yā bātīl kare.

Counterfeit, v. t. 1.—Ja'li masnū'i yā libāsī banānā; kisi asli wasīqa yā sikke wagaira ke mushābih dūsra wasīqa yā sikka wagaira bilā istihqāq yā ikhtiyār-i-jāiz is garaz se banānā ki log dhokhe meñ ākar shai-i-talbisi ko ba-taur asli ke kām meñ lāyeñ.

2.—Taqlīd k.; naql k.; dūsre kī shabāhat ikhtiyār k.

Counterfeit, v. i. Dhokhā d.; bahānā k.; iddī'ayī sūrat pakarṇā.

Counterfeit, a. 1.—Ja'li; masnū'i; multabis; qalbī; jhūṭhā yā khoṭā; kāsīd; asli nahīn yā gair-asli.

A *counterfeit coin*—Sikka-i-multabis yā qalbī.

2.—Makkār; 'aiyār; jhūṭhā; gandum-numā-jau-farosh.

Countermand, v. t. Kisī hukm-i-sābiq ko mansūkh k.; jo hukm pahle sādīr huā ho uske ḡhilāf dūsra hukm denā jisse pahla hukm mansūkh ho jūwe yā ta'mīl na ho; tardīd yā rad k.

Counterpart, n. Juzw-i-muḡābil; jo kuchh kisī dūsri shai kā jawāb yā uske mushābih ho; woh do kāgazāt jo kisī mu'āhade ke muta'alliq farīqain likkheñ; kisi nawishte ke do muḡābil parton meñ se ek; naql; musaunā.

The *counterpart* of a lease—Qabūliyat.

Counter-petition, n.—Darkhwāst-i-'uzr-dārī; woh suwāl jo kisī sāil ke suwāl kī tardīd ke liye diyā jāe; suwāl-i-farīq-i-sānī yā muḡhālīf.

Counter-plea, n. (Law) 'Uzr-i-tardīdī; woh 'uzr jo mudda'ā 'alaih ke 'uzr kī tardīd yā jawāb meñ pesh kiya jāe.

Counter-sign, v. t. Dast-khat-i-tasdiqī k.; kisi ahl-kār ke mātāht kā aise nawishte par tasdiqī dastkhat k. jispar uske afsar ke dast-khat ho chuke hon.

Counter-signature, n. Tasdiqī dast-khat; jis nawishte par afsar ke dast-khat hon usipar uske mātāht kā tasdiqī dast-khat. [kī tardīd ho.

Counter-statement, n. Bayān-i-tardīdī; aisā bayān jis-e kisi dūsro bayān **Counter-step, n.** Kār-rawāyi-i-mukhālīf; 'amal yā tadbīr-i-khilāf.

Countless, a. Jiski gintī na ho-sake; nā-qābil-i-shumār; jiskī tahqiq yā tashkīh na ho-sake; be-shumār; be-hisāb.

Country, n. 1.—Qat'-i-arāzī; mulk; woh mulk jismeñ kisi kī paidāish hui ho; watan; woh sarzamīn jahāñ kisi kī sukūnat-i-mustaqil ho.

2.—Dohāt; mufussal; diyār.

☞ As opposed to a city or town.

3.—Kisi mulk yā sarzamīn ke log (uske bāshinde yā rahne wāle).

Courage, n. Jurat; himmat; dilerī; dil kī mazbutī; jasārat; mardumī; dhīṭhāyī.

Courageous, a. Jari (jurat r. w.); diler; juwānmard; bahādur; ni-dar; be-khauf. [mat ke sāth.

Courageously, ad. Dilerāna; bahādurī yā jurat se; mardānagī se; him-
Course, n. 1.—Daur; chāl; raftār—jaise jūwaron kī.

2.—Dabāw; rawānī—jaise kisi saiyāl shai kī.

3.—Harakat; chāl; daura.

4.—Ghur-daur wāgaira kī zamīn.

5.—Daurān—jaise bahs wāgaira kā.

6.—Māris se wāris ko pahunchne kā silsila.

7.—Kārrawāyī kā mu'ayan aur musalsal tarīq; ma'mūlī tarīq; baūdha huā silsila; zābita; sar-rishta.

8.—Tarz-i-kār-rawāyī; tarīq-i-'amal; chāl; tarīq; dhang; tadbīr.

9.—Silsila; kisi shī' yā 'amal kā musalsal tarīq; intizām yā nazm.

10.—Khāne kī chīz jo ek martaba taqsim ki-jāe; khāne kā daur.

In course—Musalsal; silsila-wār; paiban; qā'ide ec.

Of course—Ma'mūlī tarīq par; be-gur khā hidāyat yā intizām ke; zarūr; az-khud; āp-hi-āp; muqarrar.

Court, n. 1.—Sahn; maidān; āūgan; chawk.

☞ "In popular language, a courtyard." Webster.

2.—Mahal; bādshāh ke rahne kī jagah; qasr; dāira-i-daulat.

3.—Woh log jo kisi bādshāh yā jalīlu-l-qadr shakhs ke huzūr meñ hāzir rahā karte hain; darbārī; mujrayī.

4.—Bādshāhi jalison kā majma'; darbār.

To hold a court—Darbār k.; diwān-i-'ām yā khās meñ baithnā.

5.—Tawāzu'-mudārāt; khushāmad; chāplūsī; kisi ke khush karne kī fikr.

To make court—Khu-hāmad wāgaira kī bitēn kah-kar khush k.

6.—(Law) (a) 'Adālat; kuchahri; woh mukān jahāñ insāf hotā hai; 'adl-gustarī kī jagah.

(b.)—Hukkām-i-'adālat; woh ashkhās' jo ikhtiyār-i-qānūn ke rū se 'adl-gustarī ke liye waqt wa maqām-i-munāsib par jam' hoñ; mansab-dāron kā woh majma' jo kār-rawāyi-i-'adālat ke liye qānūn ke mutābiq ho; ek yā kayī hākim (hukkām) jo muqaddamāt kī samā'at yā tajwiz ke liye ijlās karen.

☞ "In the last sense used in contradistinction to the counselor or jury or both." *Webster*.

An original court, a court of original jurisdiction, or a court of first instance—'Adālat-i-ibtidāyi; 'adālat-i-murāfa'-i-ūlā; woh 'adālat jise ibtidāyi muqaddamāt kī samā'at kī ikhtiyār ho.

An appellate court, a court of appeal, a court of appellate jurisdiction, or a court of second instance—'Adālat-i-apil; 'adālat-i-murāfa'-i-sāni; woh 'adālat jise muqaddamāt-i-apil ke faisale kī ikhtiyār hāsīl ho.

A court of revision, or a revisional court—'Adālat-i-siga-i-nigāni; woh 'adālat jise muqaddamāt meñ nazar-i-sāni kī ikhtiyār ho.

A court of reference—Woh 'adālat jo apni 'adālat-i-mā-taht ke istiswāb par faisala sādīr kare.

A court of small causes—'Adālat-i-mutālabāt-i-khafifa; chhoṭī 'adālat.

A civil court, or a court of civil jurisdiction—'Adālat-i-diwāni.

A criminal court, or a court of criminal jurisdiction—'Adālat-i-faujdhari.

A revenue court—'Adālat-i-māl.

A court of session—'Adālat-i-seshan; seshan jāy kī kachahri.

A competent court, or a court of competent jurisdiction—'Adālat-i-mujāz; 'adālat-i-zī-ikhtiyār; nī-i 'adālat jise kisi bāt kī pūrā ikhtiyār ho.

The court passing a decree—'Adālat-i-mujawwiz-i-digri; 'adālat-i-sādir-kunanda-i-digri; jis kachahri se digri ho.

The court executing a decree, or a court of execution—'Adālat-i-ijrā-kunanda-i-digri; jis 'adālat meñ koyī digri jāri ho.

The court ordering an attachment or a sale—'Adālat-i-āmir-i-qurqī yā nilām; jo 'adālat qurqī yā nilām kī hukm de.

The court issuing a commission, or the court out of which a commission issues—'Adālat-i-ijrā-kunanda-i-kamishan; jis 'adālat se kamishan jāri ho.

A court of wards—Woh meh-kama jisse nū logon ke jān-o-māl kī hifāzāt ho jo nā-bālig yā fātiru-l-'aql wagairā hon.

To come into court—'Adālat meñ ānā; nālīshi h.; da'wā rujā' k. yā k.

To be out of court—Khārij az 'adālat h.; 'adālat meñ nālīsh kī mansab na rakhuā. [sāmne (bār-i-'ān).

In open court—Sar-i-ijlās; barmalā kachahri meñ; kachahri meñ sab ke

Court-day, n. 'Adālat ke ijlās kī din; jis din 'adālat kī nishast ho; kachahri kī din; darbār kī din.

Courteous, a. 1.—Khālīq; khush-akhhlāq; shāista; muhazzab; sāhib-i-muruwwat; chashm-i-muruwwat r. w.; dūsron kī shuwwāyī k. w.

☞ Applied to persons.

2.—Jisse akhlāq pāyā jāe; 'umda; khush; jisse khulq aur muruwat kī izhār ho.

☞ Applied to manners.

Courtesy, n. 1.—Husn-i-aḥlāq; aḥlāq aur mihrbānī; muruwwat; ḡhush-ḡhulqī; husn-uslūbī.

2.—Aḥlāq yā ta'zīm kā fī'l; mihrbānī kā fī'l jo aḥlāq ke sāth kiya jāe; tawāzu' yā takrīm; shafaqat aur ḡhush-aḥlāqī.

3.—Mihrbānī; ri'āyat; 'ināyat.

☞ As distinguished from right (haq).

Court-hand, n. 'Adālat kā ḡhat; jo ḡhat 'adālat ke kāgazāt ko likhne meḥ musta'mal hotā hai; kaḡaharī kī likhāwat yā tahrīr.

Court-house, n. 'Adālat kā makān; kaḡaharī kā ḡhar.

Court-martial, n. Lashkarī 'adālat; faujī yā jangī kaḡaharī; woh 'adālat jismeḥ barrī yā baharī fauj ke qawānīn kī ḡhilāf-warzī ke muta'alliq jurmōn kī tajwīz hotī hai.

Cousin, n. (Father's brother's child) Chacherā bhāyī yā chacherī bahin; 'am-zād yā chachā-zād bhāyī yā bahin; chachā kā beḡā yā chachā kī beḡī.

(Father's sister's child)—Phupherā bhāyī yā phupherī bahin. (Mother's brothers' child)—Mamerā yā māmūn-zād bhāyī yā mamerī bahin. (Mother's sister's child)—Mauserā bhāyī yā mauserī bahin; ḡhālū-zād bhāyī yā bahin.

☞ "The children of brothers and sisters are usually denominated *cousins*, or *cousins-german*." *Webster*.

Covenant, n. 1.—(Law) 'Ahd; 'ahd-o-paimān; qaul-o-qarār; mu'āhada; kisi fī'l yā amr ke karne yā na karne kī nisbat do yā zāid shakḡhsōn ke mābīn mu'āhada-i-tahrīrī jispar muhr bhī sabt ho.

2.—'Ahd-nāma; iqrār-nāma; woh nawishta jismeḥ mu'āhade kī sharāit mundarj hoḥ; iqrār-nāme kī koyī shart.

Covenant, v. i. Qaul-o-qarār k.; 'ahd-o-paimān k.; shart k.; mu'āhada k.

Covenanted, pp. or a. Muta'ahhid; jisne 'ahd kiya ho.

A covenanted servant—Mulāzim-i-muta'ahhid.

An uncovenanted servant—Mulāzim-i-ḡair-muta'ahhid.

Covenantes, n. (Law) Mu'āhid-lahū; jisse 'ahd-o-paimān kiya jāwe. [k. w.

Covenanter, n. (Law) Mu'āhid; jo shakḡhs mu'āhada kare; mu'āhada

Cover, v. i. 1.—Kisi shai ke ūpar koyī chīz bi-l-kul phailā d. yā usse use chhipā d.; kisi shai ko ūpar kuchh ḡāl yā rakḡ d.; lapet d.; chhipā d.; sarposh k.; ḡhāḡknā yā ḡhāḡpnā; topnā.

2.—Senā—jaise aḡde.

3.—Kisi āisī shai se chhipā d. jo darmiyān meḥ hāil ho.

4.—Bachānā; hifāzat k.; mahfūz r.

5.—Hāwī h.; shāmil r.; kāfī h.; barābar (musāwī) h.; miqdār meḥ yak-sān h. yā ham-miqdār h.

The Indian Penal Code covers all possible cases of a crime—Majmū'a-i-ta'zi-rāt-i-Hind meḥ kul jarāim-i-mumkina shāmil hāin (woh kul jarāim-i-mumkina par hāwī hai). His receipts do not cover the expenses—Uskī āmadanī ḡharḡh ke liye kāfī nahīn hai (ḡharḡh ke barābar nahīn hai yā ḡharḡh se kam hai).

Covert, a. (Law) Zer-i-himāyat hukūmat yā hifāzat.

A *feme-covert* or *femme covert*—Zan-i-mankūha; woh 'aurat jiskī shādī huyī ho; sohāgan; shauhar-dār 'aurat

Coverture, n. (Law) Hālat-i-izdiwāj; hālat-i-zanjiyat; 'aurat ki shādī ke ba'd woh aiyām jab tak ki uskā shauhar zinda rah-kar uskā mubāfiz wa khabar-girān rahe.

During coverture—Hālat-i-izdiwāj yā zanjiyat meñ; shauhar ke jitejī.

Covet, v. t. 1.—Kisī shai ki kḥwāhish dil se k.; kisī shai kā dil-o-jān se kḥwāst-gār h.; kisī chiz ke pāne ki tamannā r.

☞ Used in a good sense.

2.—Lālach k.; tam' k.; hirs k.; kisī shai ki kḥwāhish nā-jāiz taur par k.

☞ In a bad sense.

Covetous, a. 1.—Nihāyat hī kḥwāhān; barā mutamannī yā barī tamannā r. w.; ḥasil karne yā pāne kā azbas shāiq.

☞ Used in a good sense.

2.—Lālachi; tam'i yā tāmi'; hirsī yā harīs; kisī chiz ke pāne aur use apne qabze meñ rakhne kā had se ziyāda shāiq.

Covin, n. (Law) Do yā zāid shakhsōn ke mūbain sāzish yā bandish jisse kisī tīse shakhs ko nuqsān pahūnche.

Coward, n. Buz-dil (ḍarpoknā) shakhs; woh shakhs jismeñ khatre ki hālat meñ sābit-qadam rahne ki jurat na ho; nā-mard; kādar; jo ḍar se dum dabāke bhāg jāo.

Coward, a. 1.—Buz-dil; ḍarpoknā; kādar; zalīl; be-himmat; diler nahīn.

2.—Jisse buzdilī pāyī jāo; jo khauf ke bā'is se ho; jisse khauf yā nā-mardī zāhir ho.

Cowardice, n. Buz-dilī; ḍarpoknāpan; nā-mardī; khatre meñ parne ki jurat kā na rakhnā; be-jigarī.

Cowardly, a. 1.—Kḥāif; ḍarpoknā; buz-dil; nā-mard; kādar.

2.—Buz-dilāna; zalīl; jo ḍarpokne ko phabe; jiskā wuqū' khatre ke khauf se ho.

[se; kḥwārī se.

Cowardly, ad. Buzdil ki tarah (buzdilāna); zillat ko sāth; kamīnagī
Crave, v. t. 1.—Kisī shai ki iltijā dil se k.; iltimās k.; ḍarkḥwāst k.; itā'at yā firo-tanī ke sāth mānguā; minnat k.; dast-basta sūil h.

2.—Kisī shai ki barī kḥwāhish r.; chāhnā yā talab k.

☞ "Sometimes *intransitively*, with *for* before the thing sought; as I *crave for* mercy." *Webster*.

Crazy, a. 1.—Tūtā huā; ukhṛā huā; za'if; kam-zor; shikasta-hāl.

☞ "Applied to the body or constitution, or any structure." *Webster*.

2.—Fātiru-l-'aql; za'ifu-l-'aql; bāwlā yā bāwrā; hawās-bākhṭa; pareshān-kḥātir; majnūn; diwāna.

[wuḥūd d.

Create, v. t. 1.—Paidā k.; nestī se hastī meñ lānī; maujūd k. yā

2.—Nayī haisiyat yā nayā mansab wagaira d.; banānā; qāim k.

Creation, n. 1.—Paidā k.; wujūd d. yā qāim k.; paidāish—jaise dunyā ki.

2.—Nayī haisiyat d.; taqarrur; banārā jānā; qāim kiya jānā.

3.—Khilqit; kḥalq; kāināt; sirisht; āfirinish; dunyā; makhlū-qāt; kḥalqu-l-lāh.

[kiyā jāo.

4.—Koyī shai jo paidā ki-jāo; koyī shai jiskā wujūd ibtidāu qāim

Creative, a. Jismeñ kisī shai ke paidā karne ki quwwat ho; mūjid.

Creator, n. 1.—Paidā qāim yā muqarrar k. w.—'ala-l-khusus Kḥālīq;

Bārī-ta'ālā; Āfrīd-gār; Kartār; Sirjanhār.

2.—Woh shai jisse koyī dūsi shai paidā ho yā wujūd pāye.

Creature, n. 1.—Makhlūq; koyī shai jo paidā huyī ho; Khālīq ke siwā aur har shai jiskā wujūd ho; woh kul chizeñ jo qāim-bi-z-zāt na hoñ.

2.—Kisi qism kā jūdār-ām isse ki haiwān ho yā insān-khusūsan insān.

3.—Insān. Jab kisi shakhs ko haqīr samajh-kar yā pyār kī ruh se us-kā zikr karte haiñ to un donoñ hālatoñ meñ is ma'nī kā itlāq hotā hai.

4.—Woh shakhs jisko kisi dūsro ke hā'is se nashw-numū yā daulat hāsil huyī ho; kisi kā parwarda yā dast-girifta; jo dūsro ko ikhtiyār meñ yā uske tābi' ho; tufaili.

Credence, n. 1.—I'tibār; i'timād; bharosā; woh i'tibār jo kisi shai kī nisbat apnī khās wāqifiyat se nahīñ balki gairon kī shahādāt se paidā ho.

2.—I'tibār yā i'timād karāne kā zarf.

A letter of credence—Sifārisht chitthi; woh khat jiske zarf se maktūb-ilāh hāmīl-i-khat par i'tibār kare.

Credentials, n. Woh asnād jinse yah sābit ho ki nukū r. w. qābil-i-i'tibār zī-ikhtiyār khwāh zī-mansab hai masalan woh khatūt wa ikhtiyār-nāmajūt jo kisi riyāsat ke safir ko is garz se diye jāte haiñ ki riyāsat-i-gair meñ usko qaul-o-fi'l par i'tibār kiya jae. [qābil h.

Credibility, n. Mu'tabarī; mu'tamadī; i'timād; zī-i'tibārī; i'tibār ke **Credible, a.** Qābil-i-i'tibār; shāyān-i-i'timād; jispar i'tibār yā bharosā ho-sake; mu'tabar; qiyās se ba'id nahīñ.

Credibly, ad. Aise tarīq par ki i'tibār ho-sake; ba-tarz-i-mustanad. [mād.

Credit, n. 1.—I'tibār; yaqīn; kisi qaul yā fi'l par takiya yā istidlāl; i'ti-

The police gave no credit to the report of the informer—Ahl-karān-i-pulis ne mukhbīr kī khabar par kuchh i'tibār na kiya.

2.—Nek-nāmī; tanqīr; izzat; āb-rū; woh nām jo dūsroñ ke i'tibār karne se paidā ho.

He is a man of credit.—Woh shakhs nek-nām yā zī-izzat hai.

3.—Mu'tabarī; shahādāt; i'tibār yā waq'at jo kisi ko uski nek-chalnī wagaira se hāsil ho.

The court's judgment proceeds on the credit of this single witness—'Adlāt kī tajwiz i-i ek gawāh kī mu'tabarī yā shahādāt par mabni hai.

4.—Ikhtiyār; iqtidār; woh ikhtiyār jo sachāyī yā imān-dārī wagaira ke zarf se hāsil ho. [yār r.

To have credit with a person—Kisi kā mu'tamad-alaih h.; kisi ke dil par ikhti-

5.—Bharam; sākh; i'tibār; dād-sitad meñ i'tibār-i-bāhainī; āpas ko len-den meñ mu'tabarī; woh i'tibār jiske zarf se koyī saudā-gar yā mahājan kisi dūsro saudā-gar yā mahājan se māl yā rupaye is wa'de par letā hai ki ham is māl kī qīmat pichhe se denge yā yah rupaye pichhe se adā karenge; istitā'at aur diyānat ke zarf se i'tibār.

That firm has lost its credit—Us koṭhī kī sākh jūti rahi; us koṭhī kā bharam bāqī na rahā (lho gayā).

The merchant has good credit with his customers—Jo log us saudā-gar se kharid-farokht karte haiñ we uspar bahut i'tibār rakhte haiñ.

6.—Us māl kī qīmat ke adā karne kī muhlat yā mī'ad jo bilā adā-i-qīmat (udhār) farokht huā (bikā) ho.

A long *credit*, or a short *credit*—Ziyāda yā kazz muhlāt muddat yā mī'ād.

On *credit*—Udhār; āyinda qīmat wagaira dene ke wa'de par. [par kharīd k.

To buy or purchase on *credit*—Udhār kharīd k.; āyinda qīmat dene ke wa'de

To sell on *credit*—Udhār bechnā ya'nī kharīdār ko imāndār aur zī-istitā'at samajh-kar qīmat ke āyinda adā kiye jāne ke wa'de par koyī chiz bechnā.

To take on *credit*—Udhār l.; āyinda dene (ya'nī qīmat khwāh zar-i-qarz wagaira ke āyinda dene) ke wa'de par l.

To lend money on *credit*—Rupaye udhār yā dastgardāū d. ya'nī yah samajh-kar d. ki madyūn mu'tabar aur zī-istitā'at hai uukī wāpasī meñ khalish na hogī.

7.—Jam'; hisāb kā woh mad jismeñ raqam-i-wusūlī darj hotī hai; madd-i-jam'; jam' kī ek raqam yā raqūm-i-jam' kī majmū't ta'dād.

☞ Opposed to *debit*.

The *credit* side of an account—Madd-i-jam', jam'-khātā; madd-i-wusūl.

To carry or place to one's *credit*—Kisi kā jam' k.; kisi ke haq meñ (uske nām) jam' k. yā wusūl d.; wusūl ko mad meñ likhuā; jam' khāto chahānā; mujrā d.

To give *credit* to a person for an item—Koyī raqam kisi ko mujrā yā wusūl d. yā usko us shakhs ko nām se jam' k.

8.—*pl.* Woh rupaye jo kisi kī yāftanī hoñ. [hai.

The *credits* are more than balanced by the *debits*—Pāne kī nisbat denā ziyāda

Credit, *v. t.* 1.—I'tibār k.; bāwar k.; kisi kī sachāyī par yaqīn lānā.

To *credit* a person or his statement—Kisi shakhs yā uske bayān par i'tibār k.

2.—Jam' k.; jam' meñ likhuā; jam' khāto chahānā; wusūl d.; mujrā d.

Have you *credited* the amount paid?—Kya raqam-i-adā-shuda ko tumne jam' kiya? *Credit* this sum to me—Yah raqam mere hisāb meñ jam' karo yā mujhe mujrā do.

Creditor, *n.* Dāin; qarz-dihanda; qarz-khwāh; woh shakhs jiske rupaye kisi ke zimme hoñ; mahājan; dhani.

☞ Opposed to *debtor*.

A judgment *creditor*—Digrī-dār. An attaching *creditor*—Dāin-i-qāriq.

Creditress, } *n.* Woh 'aurat jiske rupaye kisi ke zimme bāqī hoñ; dāina.

Creditrix, }

Credulity, *n.* Sarī'u-l-i'tiqādī; zūd-i'tiqādī; subūt-i-khafif par khwāh bilā

subūt ke bāton par i'tibār karne kī ragbat; kisi bayān par bilā kāfī su-

būt ke yaqīn lāne yā uske mān lene kī khwāhish; bholā-pan; sāda-dīlī.

Credulous, *a.* Khafif yā nā-kāfī subūt par i'timād karne par mālī; jo jald

bāton par i'tibār kar-le yā dhokhā khā-jāe; jiske dil meñ kisi bāt kī

shakk-o-shubha na rahe; zūd-i'tiqād; sāda-lah; bholā.

Credulousness, *n.* *vide* *Credulity*.

Creep, *v. i.* 1.—Zamīn par peṭ ke bal chalnā; reñgnā misl kīron ke; bachchoñ kī tarah hāthoñ aur ghuthnoñ ke bal chalnā

2.—Zamīn khwāh kisi aur chiz par bel (latar) kī tarah lipaṭṭā-jānā yā phailnā; barābar jamnā; banādnā.

3.—Budḍhe yā kam-zor shakhs kī māniud āhista āhista chalnā yā sañbhāl sañbhāl ke qadam r.

4.—Āhista āhista aur lā-ma'lūm guzartā jānā—jaise waqt kā.

5.—Chup-chāp yā chhip-kar chalnā; aisi tarah par chalnā kī koyī dekh na le yā shubha na kare.

6.—Be-ma'lūm andar jā-rahnā; is tarah āge ko qadam r. ki na koyī dekh sakeaur nasun; yakāyak yā nazar bachūke ājānā yā dākhil ho-jānā.

7.—Khushāmadāna bartāw k.; gulām kī tarah dast-basta rahinā.
Creep, *n.* 1.—Bel; latā; woh darakht jo angūr ke darakht kī mānind zamīn khwāh kisī dūsri shai par baundtā hai; bauhr.

2.—Kīrā.

Creep-hole, *n.* 1.—Woh sūrākh jismeñ koyī jānwar isliye ghus jāe ki use na koyī dekhe yā na koyī āfat uspar āye.

2.—'Uzr; hīla; bahāna.

Cremation, *n.* Jalānā—khususān murde kī lāsh kā; dāh-karm.

Crier, *n.* Munādi-nawāz; i'lān k. w.; woh ahl-kār jo 'adālat ke ahkām ko 'ilān de yā mushtahar kare.

Crime, *n.* 1.—Jurm; qānūn kī khilāf-warzī; fi'l-i-mahkūma-i-qānūn kā na karnā yā fi'l-i-mamnū'a-i-qānūn kā karnā.

2.—Gunāh; pāp; 'isiyān.

Criminal, *a.* 1.—Kisī jurm kā mujrim; jispar kisī jurm kā dāg lage.

The neglect of this duty renders you *criminal* in the eye of the law—Is farz ke anjām meñ gaffat kī wajh se tum qānūnan mujrim ho.

2.—Mujrim-āna; jo dākhil-i-jurm ho; jismeñ jurm kā shumūl ho; jisse qānūn kī khilāf-warzī ho.

Theft is a *criminal* act—Chori ek fi'l-i-mujrim-āna hai; chori jurm meñ dākhil hai (usse qānūn kī khilāf-warzī hotī hai).

3.—Fauj-dārī ke muta'alliq.

A *criminal* law—Qānūn-i-fauj-dārī.

A *criminal* action or process—Nālīsh-i-faujdārī.

 Opposed to *civil*.

Criminal conversation (usually abbreviated *crim. con.*)—Zinā yā zinā-kārī; jis 'aurat kī shādī huyī ho uske sūth nā-jāiz rabt.

Criminal, *n.* Mujrim khusūsan woh shakhs jo 'adālat se ahl-i-jūrī kī tajwiz yā apne iqrār khwāh subūt-i-jurm ke bā'is mujrim qarār pāye.

Criminality, *n.* Mujrimī; jisse jurm qāim ho; mujrim hone kī hālat; gunah-gārī; jurm kī qusūr-wārī.

Criminate, *v. t.* 'Illat yā tuhmat lagānā; kisī jurm kā ilzām lagānā; mujrim thahrānā; jurm meñ mākhūz k.; jurm sābit qarār d.; qusūr-wār sābit k.

To *criminate* one's self—Apne ko mujrim banānā; apnī tayīn jurm meñ mākhūz karānā yā mujrim bayān k.

Crimination, *n.* Ittihām; ilzām; kisī fi'l-i-mujrim-āna ke irtikāb kī tuhmat; isbāt-i-jurm; jurm meñ mākhūzī.

Criminative, *a.* Tuhmat-angez; jisse ilzām lage.

Crisis, *n.* 1.—Woh waqt jab koyī bāt is naubat ko pahunchē kī uskā khātima ho-jāe yā woh koyī nayā-tarīq yā dhang pakar le khwāh apnī hālat-i-aslī par 'aud kar-jāe (paltā khā jāe); woh waqt jab kisī bāt kā wārā-nyāra (tasfiya-i-qat'i) ho-jāe; paltā khāne kī jugah yā uskā mauqa'; 'ain waqt; munā.

2.—Buhrān; maraz kī kaifiyat kā badal jānā jisse uskā natfja zāhir ho; maraz meñ woh tagaiyur jisse silhat yā maut kī 'alāmat zāhir hō.

Criterion, n. Zari'a-i-tajwiz; woh qā'ida-i-mu'āyana yā mustamira jispār kisi amr kī nisbat sahih sahih rāe qāim karne kī hālat meñ 'amal kiya jāe; jāneh kī kasautī (mihak-i-imtihān).

Critic, n. 1.—'Ulūm-i-adabiya ke muta'alliq tasnifāt ke husn-o-qubh kī tashkhis meñ māhir; naqqād-i-sukhan; sukhān-sanj; daqīqa-shinās; ahl-i-funūn kī san'aton kā naqqād (parakhne w.)

2.—'Aib-gir; harf-gir; ilzām deno yā naqs nikālne w.; kisi amr kī tajwiz meñ sakht-giri k. w.

Critical, a. 1.—Musannifon kī tasnifāt kī nisbat bahs wa tashkhis ke muta'alliq; jismeñ daqāiq (bārik būton) par khūb khayāl rakkhā jāe.

2.—'Ulūm yā funūn ke muta'alliq umūr ke husn-o-qubh (unki bhalāyi aur burāyi) meñ tamiz kī baṛi mahārat yā quwwat r. w.; jāuhar-shinās; ma'nī-shinās.

3.—Bārik-bīn; nihāyat ihtiyāt se tamiz aur intikhāb k. w.; jiskā mutmayin k. mushkil ho; nihāyat hī tamiz ke sāth 'amal k. w.

4.—'Aib-joyī par māil; kisi amr kī nisbat rāe qāim karne meñ sakht-gir (karāyi r. w.)

5.—Buhrānī; kisi maraz kī woh hālat yā naubat zāhir k. w. jisse mariz kī maut yā sihbat kī 'alūmateñ zāhir hoñ; jiskā natija mashkūk ho; khatar-nūk yā pur-khatar.

Critically, ad. 1.—Baṛi tahqiq se; baṛi bārik-bīnī se; nihāyat ihtiyāt aur sihbat ke sāth; thik thik.

2.—'Ain waqt par; thik waqt par; bar-mahal; aise waqt jab kisi bāt kā wārā-nyārā (tasfiya-i-ākhir yā qat'i) hone wālā ho; mune par.

3.—Aise mauqa' yā jagah par khwāh aisi hālat meñ jisse kisi amr kā natija-i-ākhir paidā h. w. ho; aisi hālat meñ jab kisi bāt ke hasb-khwāh hone yā na hone kā shubha bāqī rahe.

Criticise, v. t. Kisi shai ke husn-o-qubh (uski achhāyi aur burāyi) yā uske 'aib-o-hunar par libāz k.; kisi aisi shai kī nisbat jo 'ulūm-i-adabiya yā funūn se muta'alliq ho apnī rāe zabānī yā likh-kar zāhir k.; harf-giri k.; nukta-sanji k.; achchhā yā burā kahnā; ta'rif yā mazammat k.

Criticise, v. i. 1.—Kisi shai ko bāriki se jāchnā aur uski nisbat apnī rāe qāim k.; achhāyi aur burāyi par khayāl rakhkar tajwiz k.

2.—Naqs nikālne; ilzām d.; harf-giri k. yā burā kahuā; nāqis yā nā-pasandīda qarār d.

Criticism, n. 1.—'Ulūm-i-adabiya yā funūn ke muta'alliq san'aton ke husn-o-qubh kī tashkhis yā tajwiz; naqqādi; sukhān-sanji; bārikbīnī.

2.—'Aib-o-hunar yā achhāyi aur burāyi kī nisbat rāe kā izhār; kisi shai ko khūb dekh-bhāl yā samajh-būjh kar uski nisbat zabānī yā tahriri ta'rif yā mazammat; kisi shai ke har rag-o-reshe kī tahqiq wa tashkhis aur uski nisbat izhār-i-rāe.

Crooked, pp. or a. 1.—Terhā; kham; sīdhā nahīn; bal khāyā huā; kaj.

2.—Terhī chāl r. w.; jāda-i-rāstī se munharif; kaj-raw; ziddī; haṭhī; sīdhī rāh par nahīn. [khetī]

Crop, n. 1.—Fasl jaise galle yā phal kī; paidā-wār; jiūs; galla; anāj;

2.—Nāj wagaira ke darakht jo kaṭe na hoñ.

3.—Koyī chīz jo kaṭī yā jam' kī gayī ho.

Cross, n. 1.—Salib.

2.—Hazrat-i-'Isā ke dīn kā nishān; mazhab-i-'Isawī; 'Isāyī log.

3.—Āfat; musibat; balā; taklīf; sabr kā imtihān; taklīf jo kisī par Khudā ki jānib se is garaz se dāli jāti hai ki dekhā jāe ki woh sābir aur nek-kirdār rahatā hai yā nahīn.

4.—Salībī nishān (×) jo dast-khat ke 'iwaz meñ kisī dastāwez wagairā par woh shakhs kar-detā hai jise likhnā nahīn ātā.

Cross, a. 1.—Ārā; berā; terhā; tirchhā.

2.—Mukhālīf; jaisī khwāhish yā ummed ho' uske mutābiq nahīn; muzir; ultā yā bar-'aks; bad yā nā-mas'ūd.

3.—Chirchirā; tunuk-mizāj; jisse bad-mizājī zāhir ho.

4.—Jo fariq-i-mukhālīf ki taraf se kiya jāe.

Cross interrogatories—Suwālāt jo fariq-i-mukhālīf ki taraf se kiye jāen.

Cross, v. t. 1.—Qalam-zad k.; kāṭ d.; qalam khainch yā mār d.

2.—Kisī ke is jānib se us jānib ko jānā; 'ubūr k.; pār k.; utarnā.

To cross a road—Sarāk is pār se us pār jānā. *To cross a river*—Daryā utarnā (usko pār yā 'ubūr k.).

3.—Mukhālīf h. yā mukhālafat k.; roknā.

Cross-action, n. (*Law*) Nālīsh-i-mutakhālīf yā mukhālīf; woh nālīsh jo mudda'ā 'alaih ki taraf se mudda'ī par shai-i-wāhid ki nisbat ki-jāe.

Cross-examination, n. (*Law*) Suwāl-i-fariq-i-sūnī; woh suwālāt jo fariq-i-sūnī fariq-i-awwal ke gawāh se pūchhe; suwālāt-i-jarah; suwāl-i-tardīd; jis fariq ne kisī gawāh ko talab karāyā ho uske fariq-i-mukhālīf ki jānib se jo suwālāt us gawāh se kiye jāen.

The examination-in-chief being over, the cross-examination was commenced—

Jis fariq ne gawāh ko talab karāyā thā uske suwālāt ke ba'd fariq-i-mukhālīf ki jānib se suwālāt kā pūchhnā shurū' huā; fariq-i-awwal ke suwālāt jab khatm ho-chuke to fariq-i-sūnī ki taraf se suwālāt-i-jarah shurū' huye.

Cross-examine, v. t. (*Law*) Suwālāt-i-jarah pūchhnā; tardīdī suwālāt pūchhnā; us gawāh se suwālāt pūchhnā jiskī talab aur zabān-bandī fariq-i-mukhālīf ki taraf se huyī ho.

The prisoner was not allowed the opportunity to cross-examine the witnesses for the prosecution—Subūt ke gawāhoñ se jarah ke suwālāt ke pūchhne kā mauqa' mudda'ā 'alaih ko diyā na gayā.

Cross-purpose, n. Maqсад yā manshā-i-mukhālīf; woh bāt jo kisī dūsri bāt ke khilāf ho. [rawāyī k.]

To be at cross-purposes—Do shakhsōñ kā nā-dānista ek dūsre ke khilāf kār-

Crown, n. 1.—Imtiyāz yā 'izzat kā nishān.

2.—Woh shai jiskī just-o-jū bataur ajr yā sila wagairā ke kijāe; woh shai jisse kisī dūsri shai ko zīnat buzurgī yā kamāl hāsil ho.

3.—Woh shakhs jo kulīh-i-shāhī ke pahanne kā mujāz ho; bādshāh.

☞ With the definite article.

4.—Ikhtiyār-i-shāhī; bādshāhat.

[yat kā hotā hai.

5.—Ek tarah kā sikkā jo mukhtalīf mulkoñ meñ mukhtalīf mālī-

6.—Kisī shai kā khās yā sab se ūpar kā hissa—jaise sar ki chāndī pahār ki choṭī yā ṭopī kā chandā wagairā.

Crude, *a.* 1.—Apni asli hālat meñ; āg yā garmī se pakāyā yā taiyār kiya huā nahīn; be-pakāyā; be-banāyā; be-sāf kiya huā; kachchā.

2.—Kachchā; khām; pukhta yā pakā huā nahīn. [ho; be-pachā.

3.—Gair-munhāzima; jo mī'de meñ khūb hazm yā tablīl na huā

4.—Adhūrā; adh-kachā; pukhta yā pakkā nahīn; muntashar yā gair-murattab; jismeñ 'ujlat huyī ho aur khūb soch yā fikr na ki-gayi ho; khām; nāqis; nā-tamām.

5.—Khām; wāqifiyat-i-tamma yā pūra pūra 'ilm na r. w.; jisko khayālāt meñ pukhtagī na āyī ho.

Crudely, *ad.* Bilā tahaiya-i-munāsib; be-tartibī se; khāmī se; kachhāyī se; adhūrā yā nā-mukammal.

Cruel, *a.* 1.—Dūroñ ko jismānī yā qalbī taklif pahunchāne par māl; sang-dil; be-rahm; jiskā dil patthar-sā ho; wahshī-mizāj; jismeñ ham-dardī mihrbānī aur rahm na ho; be-dard; be-milr; q. isāyī.

Applied to persons or their dispositions.

2.—Taklif-dih; ranj yā musibat paidā k. w.; khūn-khwār.

Cruelly, *ad.* Be-rahmī yā sang-dilī se; be-dardī se; barī taklif yā 'uqūbat se; sakhtī se; wahshiyāna taiq par.

Cruelty, *n.* 1.—Be-rahmī; sang-dilī; qaswat; dūroñ ko bilā zarūrat taklif yā ranj dene ki khwāhish; be-dardī; wahshat-mizājī.

2.—Be-rahmī kā fī'l; woh fī'l jisse dūre ko 'abas taklif ho; fī'l-i-be-jā; nā-insāfī; zulm; ta'addī.

Cry, *v. i.* 1.—Zor se āwāz d.; chillānā; hānk mārṇā; shor k.; baland āwāz se bolnā pukārṇā yā kuchh kah ūṭhnā.

2.—Wāwailā machānā yā k.; nālā mārṇā; ranj taklif yā musibat meñ zor se chillānā; ro ro aur āh mārkar ranj zāhir k.; zor se ronā-pīṭnā; larke ki tarah chilch-mārṇā (chillānā).

3.—Bolnā; jānwaroñ kā zor se bolnā.

To cry out—Chillānā; shor machānā.

To cry out against—Mazammāt karne ki niyat se kisi ki shikāyat zor zor se k.

To cry to—Dn'ā māṅgnā; iltijā k.

Cry, *v. t.* 1.—I'lān k.; mushtahar k.; ittilā'-dihī ki garaz se kisi shai kā nām lekar bār-i-'ām zor se pukārṇā; koyī chiz jo kho-gayī yā hāth-āyī ho khwāh kisi bikrī wāgaira ki chiz ki ittilā' logoñ ko āwāz se pukār kar (chillākar) d.

To cry up—Ta'rif k.; tawṣif k.; sarāhnā yā bakhānā; kisi shai ki ta'rif zor zor se 'awām meñ karke uski qīmat yā qadr-o-manzilat ko bāṭh d.

To cry down—Kisi shai ki be-waqarī zabānī yā likh-kar k.; mazammāt k.; nāqis ṭhābrānā.

Cry, *n.* 1.—Chillāhat; woh shor jo koyī insān yā haiwān machāye; bāṅg; kharosh; nā'ra. [yā āwāz; gul.

2.—Shor; shor-o-gul; pukār; gaugā; hānk yā hānk-pukār; sadā

3.—Khushī hairat ranj yā musibat kā izhār jo ba-āwāz-i-baland kiya jāe—jaise jāijaikār hai-hai hāi-hāi wāgaira; girgirāhat; minnat-o-samājat; nālā-o-faryād; rolāyī; giriya-o-zārī.

4.—Baland āwāz se kisi bāt kā i'lān—jaise dast-faroshoñ kā bikrī ki chiz lekar āwāz d.

Crying, a. Lihāz ke qābil; jispar chār-nā-chār tawajjuh aur lihāz karnā pare; ma'rūf; 'ām; barā.

Culpable, a. Qābil-i-ilzām; mustajib-i-ilzām; ilzām dene ke lāiq; chashm-nūmāyī yā sarzanish ke qābil; jo maurid-i-ilzām ho-sake; jispar ilzām lag-sake; mujrimāna; nāqis; qabih yā kharāb.

Your omission of this important duty is *culpable*—Is farz-i-aham kā tumhārā tark k. (uskā na k.) qābil-i-ilzām hai. The man is *culpable*—Woh shakhs mulzam hai (uspar ilzām diyā jā-saktā hai).

☞ “Generally *culpable* is applied to acts less atrocious than crimes.”

Webster.

Culpableness, n. Mustajib-i-ilzām h.; taqsir-wārī; mujrīmī; gunahgārī.

Culpably, ad. Aisī tarah par ki ilzām wārid ho-sake (lag-sake); mulzam-āna. [sābit huā ho.

Culprit, n. Mulzam yā mujrim; woh shakhs jispar koyī jurm 'āid yā

Cultivable, a. Zirā'at ke qābil; kāsht-kārī ke lāiq; jote boye jāne ke lāiq; jisko jot aur bo sakeñ; jismeñ khetī ho-sake.

Cultivate, v. t. 1.—Jotkar bone ke liye taiyār k.; kāsht-kārī k.; zirā'at k.; khetī k.; khet banānā; galla paidā karne ke liye taiyār k.; khād dālā hal chālānā durust karnā bonā aur jab galla taiyār ho use kāt lenā; taraddud k.; uṭhānā; mihnāt yā band-o-bast karke zirā'at meñ taraqqī d.; ābād k.

2.—Mihnāt yā tahsīl ke zarī'e se taraqqī d.; kisī shai meñ taraqqī k.; shāista yā muhazzab banānā; sudhārnā. [mihnāt k.

3.—Kisī shai kī taraf tawjjuh-i-khās k.; kisī shai kī taraqqī meñ
Cultivation, l. —n. Kāsht-kārī; zirā'at; khetī; kāsht; taraddud; kishayī; girhastī; zamīn ke jotne-bone kā ihtimām; fasl paidā karne ke liye zamīn ko jot-kar durust k.; ābādī.

To be under *cultivation*—Mazrū'a h.; jotā-boyā jānā; ābād rahnā.

To be out of *cultivation*—Gair-mazrū'a h.; be-taraddud (uftāda gair-ābād yā partī) h.; jotā-boyā na jānā.

2.—Kisī shai kī taraqqī durustī yā afzāish ke liye tahsīl fikr aur mashq; taraqqī kī tadbīrōñ kā k.; apnī yā guirōñ kī bihbūdī kī fikr-o-koshish; tahzīb; jism 'aql yā dil kī hālat meñ taraqqī; ārastagī.

Cultivator, n. 1.—Kāsht-kār; muzārī; kisān; khetihar.

A resident *cultivator*—Chhaparband asāmī; khud-kāsht; woh kāsht-kār jo usī gāñw meñ rahtā ho jahāñ uskī kāsht-kārī ho.

A non-resident *cultivator*—Pāhī yā pāhī-kāsht; woh kāsht-kār jo ek mauza' meñ rahe aur dūse mauza' meñ kāsht-kārī kare. [kare.

2.—Woh shakhs jo 'umda 'umda bātoñ meñ taraqqī kī fikr-o-koshish
Culture, n. 1.—Zarā'at; khetī; kāsht-kārī; fasl paidā karne ke liye zamīn kī qulba-rānī aur durustī.

2.—Kisī 'umda bāt kī taraqqī yā afzāish kī koshish (usmeñ mihnāt yā tadbīrōñ kā k.)

Curator, n. Muhāfiz; amīn; dāroga; woh shakhs jo kisī aisī amlāk kī muhāfazat ke liye muqarrar kiya jāe jiskā mālik uske ihtimām kī salāhiyat-i-qānūnī na rakhtā ho khwāh kahīñ chālā gayā ho; sipurd-dār; muhtamim; munsarim.

Cure, n. 1.—Bīmārī kā 'ilāj; mu'ālaja; 'ilāj kā tarīq.

2.—Kāmyābī ke sāth maraz kā 'ilāj; sihlut; shifā; āram; bīmārī ke ba'd phir tan-durust ho-jānā.

3.—Kisī maraz yā burāyī ke dūr karne kī tadbīr; 'ilāj; dārū; darmān; kisī maraz wagaira ke daf'iya kī tadbīr; chāra. [achchhā k.

Cure, v. t. 1.—Sihhat bakhshnā; āram k.; changā k.; shifā d.; bīmārī se

2.—Daf' k.; dūr k.; raf' k.; bāqī rahne na d.; rafāh kī sūrat paidā k.

3.—Khushk karke khwāh namak wagaira mal-kar mahfūz r.; is qābil banā d. kī kuebh 'arse tak mahfūz yā qāim rahe.

Curiosity, n. 1.—Taftish yā tahqīqāt ke zarf'e se kisī nayī shai ke dekhne yā gair-ma'lūm bāt ke daryāft karne kā baqā shauq; naye hālāt yā un bātoñ ke jānne yā daryāft karne kā shauq jo dil-chasp hoñ; kisī nayī yā gair-ma'mūlī chiz ke dekhne kī tamannā; tafahhus; tajassus; dhūndh; joyāyī.

2.—Koyī 'ajib-o-garib shai; koyī nayī aur nādir chiz jiske dekhne ko jī chāhe yā jo dekhne ke lāiq (qābil-i-did) ho.

Curious, a. 1.—Kisī amr ke daryāft yā ma'lūm karne kā shāiq; kisī shai ke 'ilm kā tālib; jo bātoñ kī talāsh aur tahqīqāt kā 'ādī ho; mutalāshi; mutafahhis (kisī bāt kī dhūndh meñ lagā rahne wālā).

With after or of.

2.—Tawajjuh aur daryāft ke lāiq; jisse hairat paidā ho; 'ajib-o-garib; nādir; anūbhā.

3.—Jo ihtiyāt aur kārigari se banā ho; 'umda; nafs; kāmīl.

Currency, n. 1.—Jārī rahu (rawāj); zabān-zad-i-'awām yā murawwaj rahmī; waqtan-fa waqtan qāim rahnā khwāh taslīm yā bāwar kiya jānā.

2.—Sikke yā loṭ wagaira kī chalan (unkā rawāj yā logon meñ dast-ba-dast muntaqil huā k.).

3.—Sikka yā loṭ wagaira jo jāri (rāiju-l-waqt yā chalan-bāzār) ho; woh shai jisko māliyatī yā māl kā badal samajh-kar log liyā-diyā haren.

Current, a. 1.—Rawāñ; hāl; maujūd; jo is waqt guzartā yā macjūd ho.

A current month or year—Māh yā san-i rawāñ; mahina yā san jo guzar rahā ho.

2.—Rāij yā rāiju-l-waqt; jiskā rawāj ho; jāri; jiskī chalan ho; 'ām; jise log 'umūman qabūl karte hon.

A current coin—Sikka-i-rāiju-l-waqt; sikka-i-chalan bāzār. A current report—Khabar-i-'ām; mashhūr khabar. Current price—Nirkh; sharh; bāzār kā bhāw. Current business—Rozmarre kī kām; chaltā kām; kāri-ijrāyī.

3.—Jise log 'umūman qabūl kar-sakeñ; aslī; jo chal-sake; qābil-i-jawāz yā taslīm.

Current, n. 1.—Bahāw; jhokā; āge ko chalnā yā bahnā—jaise pānī yā hawā wagaira si saiyāl chizon kā.

2.—Hawā ke jhoko yā samundar khwāh daryā wagaira meñ pānī kā toṭ ke sāth (nihāyat tezi se) kisī khās taraf ko bahnā; dhārā.

3.—'Ām daur yā raftār; ma'mūlī tarīq; silsila; barābar chalā chalnā.

The current of time, of events, of opinion, &c.—Waqt mājaron yā rāe wagaira kā silsila.

Currently, ad. 'Umūman; 'ām taur par; bi-l-'umūm yā 'ala-l-'umūm; sab logon meñ; 'awāmu-n-nās meñ.

Cursorily, *ad.* Sarāsari yā rawā-rawī meñ; 'ujlat ke sāth; jald yā jaldī se; kuchh kuchh; khaṭif sā; tawajjuh ke sāth (dhyān dekar) nahīn.

Cursory, *a.* Sarāsari; rawā-rawī; jo khūb jī lagā-kar na kiyā jāe; jo 'ujlat ke sāth kiyā jāo; jismeñ ihtiyāt kām meñ na lāyi jāo.

In a *cursory* manner, *Cf. Cursorily.* A *cursory* reading—Mutālā'a-i-sarāsari (kisi kīgaz wagaira kī 'ujlat ke sāth parhnā (gaur-o-taammul ke sāth na parhnā).

Curt, *a.* Mukhtasar; jismeñ tūl-kalāmī na ho.

A *curt* reply—Jawāb-i-mukhtasar (do-ṭappī jawāb).

Curtail, *v. t.* Mukhtasar k.; chhoṭā k.; thoṛā k.; ghaṭā d.; kam kar d.; koṭāh k.; taqlīl k.; kāṭ lenā.

Curtain, *n.* Kapṛo kī parda jisko apne hasb-khwāh khānīch yā uṭhā leñ yā phir girā deñ; palāṅg kī masahri yā khipkī wagnira kī parda; parda jo tamāsha-gūh meñ lagāyā jātā hai.

Behind the curtain—Chhip-kar; ikhṭā ko sāth.

To draw the curtain—Kisi shai ko chhipā yā khol d.; kisi kām yā tamāshe wagnira ko khurī yā khatm k. [ko pahuñchānā].

To drop the curtain—Kisi dastān yā tamāshe wagnira ko khatm k. (khatīmo

Custodian, *n.* Kisi 'imūrat-i-'ām kī muhāsiz; muhāsiz; mutawallī.

Custody, *n.* 1.—Hifāzat; hirāsat; nigah-bānī; ihtiyāt; khabar-giri; hifāzat-i-mahkūma-i-'adālat; kisi aise shakhs kī hifāzat jiskī nisbat koyī hukm-i-ta'zīrī sādīr huā ho.

The record of this case is in the *custody* of the record-keeper—Is muqaddama kī misl muhāsiz-dastar kī muhāfazat meñ hai. The prisoner was made over to the *custody* of the jailor—Woh qaḍī dāroga-i-mahbās kī hirāsat meñ sipurd kardiyaṅayā.

2.—Qaid; nazar-bandī; hawālāt.

To keep in custody—Qaid yā hawālāt meñ rakhnā; nazar-band r.

To commit to custody—Hirāsat meñ sipurd k. yā kar d.

Custom, *n.* 1.—Dastūr; rawāj; sarrišta; zābita; tariq-i-mu'niyana; hamisha kī 'amal-dar-'āmad.

2.—Chizoñ kī kharidārī; kisi dūkān wagnira par aksar jākar chizoñ kharidnā yā furmāishen d.; rozgār meñ madad yā dastgiri.

The shopkeeper has an extensive *custom*, or a good run of *custom*—Us dūkāndār ke bahut se kharidār (gāhuk) haiñ.

3.—(Law) Woh rasm-o-rawāj jo 'arsa-i-darūz se qāim ho aur log usō barābar mānte āye hoñ; dastūr-i-mustamira.

Local *custom*—Rawāj-i-mukhtasar-i-maqām; woh dastūr jo kisi khaṣ jagah par jāri ho. *Custom of the country*—Rasm-i-mulk; des kī chāl. *Custom of a family*—Rasm-i-khāndān; kulchār; kul-rīt. *Village custom*—Rawāj-i-dehī; gāwñ kī dastūr. [kī dastūr.

Custom of merchants—Dastūrāt-i-muta'alliqā-i-tijārat; saudāgarī yā mahājari

General customs—Dastūrāt jo kisi riyāsat yā saltanat meñ jāri hoñ.

Particular customs—Kisi shahr yā zil' ke dastūrāt.

4.—*pl.* Mahsūl-i-parmit; woh mahsūl jo kisi tijārat kī chīz par ek mulk se dūso mulk meñ āne yā wahāñ se dūso mulk meñ jāne ke waqt liyā jātā hai.

Customable, *n.* Jispar parmit̃ kā mahsūl lag sake.

Customarily, *ad.* Aksar; 'umūman; bataur dastūr yā rawāj ke; 'ādatan.

Customary, *a.* Ma'mūlī; rasmi; bañdhā huā; jo rawāj-i-mustamira ke mutābiq ho.

Customer, *n.* Kharīdār; gāhak; jo kisī dūkān wagaira par aksar jākar chīzeh̃ kharīde yā unki farmāish kiyā kare.

Ugly customer—Jiske sāth leuden yā kisī qism kā bartāw mushkīl se ho-sake.

Custom-house, *n.* Parmit̃-ghar; woh makān jabāū parmit̃ kā mahsūl liyā jātā hai.

[rāshnā; do tūk k.; 'alāhidā k.]

Cut, *v. t. 1.*—Kisī shai ke ajzā ko ek tez āle se judā judā k.; kāt̃nā; ta-

2.—Kāt̃-kar dhā yā girā d.—jaise darāht; kāt̃-kar jam' kar-jenā (baṭor l.)—juise galla. [khuu wagaira.]

3.—Kāt̃-kar dūr k. yā nikāl d.; kāt̃ dāl̃nā; tarāsh l.—jaise bāl nā.

4.—Kāt̃ yā tarāsh-kar kisī sūrat yā shakl kā banānā; kanda k.

5.—Kisī ke dil ko choṭ pahuñchānā yā zaḥmī k.; ghus jānā; chubh jānā; barā asar pahuñchānā yā bahut hī lagnā. [jānā.]

6.—'Taḡātu' k.; ek shai kā dūsri shai ko kāt̃te (usse hokar) nikāl-

Cut and dried—Banā-banāyā; pahle se taiyār; lais.

To cut a figure—Numāish k.; namūd k.

To cut down (a)—Kāt̃-kar girā d.; nādīm k.; pashemān k.; sharminda k.; dabā d.; past kar-d. (b) Ghaṭānā; kam k.; taḥfīf k. *To cut down expenses*—Masārif (kharach) meñ kamī yā taḥfīf k.; kharach kam kar-d.

To cut off—Kāt̃-kar judā kar-d.; alag k.; judā k.; khatm kar-d.; nest kar-d.; zāl k.; kal-'adam k.; rok d.; munqat' k.

To cut out—Bich yā darmiyan se nikāl d.; kāt̃ kar koyī sūrat yā shakl qāim kar-d.; kisī ḡaul yā shakl kā banānā; soch-kar nikāl̃nā; mauzūū k.

To cut short—(a) Yakāynk rok d. yā band kar d.; dafāt̃in khatime ko pahuñchā d.; yakāyak rok-kar āge chalne (barhne) na d. (b.) Muḥtasar k.; ghaṭānā; kam k.; taqlil k.

To cut up—(a.) Kāt̃-kar tukre tukre k. (b.) Nuqsān pahuñchānā; barbad k. sailma pahuñchānā; zarar pahuñchānā.

To cut the acquaintance of, or to cut a person—Kisī se rāh-o-rāsm̃ tark kar-d.; kisī ko dekh-kar usse nā-āshnā ban-jānā (aisī tarah se pesh ānā 'ki goyā kabhī ki jūn-pahuchān na thī).

Cut, *v. i. 1.*—Kāt̃ k.; kāt̃nā.

A knife cuts well—Chhuri kḥūb kāt̃ kartī hai.

2.—Kāt̃-jānā; kāt̃-kar judā judā ho jānā.

To cut across—Kisī se hote (usko kāt̃te) sidho nikal jānā.

Cut, *n. 1.*—Zaḥm; chīr; kāt̃.

[kā fi'l.]

2.—Woh bāt jisse dil ko šadma pahuñche; koyī kḥiffat yā subkī

3.—Rāsta yā nahr wagaira jo kāt̃-kar nikle.

4.—Tukrā; chhāñt; pārā.

5.—Kisī shai ke kāt̃e yā banāye jāno kā tariq; shakl; waz'; tarz; tarāsh yā tarāsh-kharāsh; qat' yā qat'-burīd; byōñt.

A short cut—Tirohī rāh jisse rāsta jald kāt̃-jāe; nazdik ki rāh.

D.

Dacoit, n. Dākū; dakait; Hindustān ke un sariqa-i-bi-l-jabr karne wālon se ek shakhs jo gol bāndh-kar wāridāt karte haiñ; gārat-gar.

A gang of dacoits—Dākuon kā guroh; dākuon kā tāifa.

Dacoity, n. Dakaiti; dāka-zanī; dākuon kā dāka dālnā.

To commit a dacoity—Dāka dālnā; dāka mārū; dāka-zanī k.

Dacoity with or without murder—Dakaiti ma'qatl-i-'amd yā bilū qatl-i-'amd.

Daily, a. Roz-āna; har roz kā; jo roz-murra ho.

Daily account—Roz roz yā har roz kā hisāb; din din kā lekhl; yaumiya hisāb.

Daily expenses—Ma'ārif-i-rozāna; jo kuchh har roz kharch parē.

Offences of daily occurrence—Jarām jo har roz (roz marra) waqf meñ āyē.

Daily, ad. Roz roz yā har roz; yauman fa yauman; din ba din; roz ba roz. Such offences happen daily—Aise jarām har roz (yauman fa yauman) wāqī hote haiñ.

Dam, n. Bāndh; band; pānī kā bahāw rokne ke liye mittī yā lakri kā āp.

Dam, v. t. 1.—Bāndh bāndhnā; pānī kī rukāwat ke liye bāndh banānā; bāndh bāndh-kar pānī kā bahāw rok d.

Often used with *in* or *up*.

2.—Band kar-d.; rok d.

To dam out—Bāndh banā yā bāndh kar rok d. (bhitar āne na d.).

Damage, n. 1.—Woh nuqsān yā mazarrat-i-dawāmi jo kisi kī zāt jāe-dād yā nek-namī kī nisbat ho; zarar; khisāra; mazarrat; gazand; ziyān; insidād-i-naf.

To cause damage—Khisāra yā nuqsān pahunchānā.

To suffer or sustain damage—Nuqsān khisāra yā totā uṭhānā; nuqsān sabhā.

2.—(Law) pl. Kisi mazarrat yā nuqsān kā tāwān-i-naqdī; talāfi-i-zarar; mu'āwaza-i-ziyān; jo kuchh shakhs-i-zarar-rasīda ko uski nuqsānī ke 'iwaz meñ zarar-pahunchāne-wāle se dilāyā jāo; nuqsānī kā badlū; harja; khisāra; zar-i-harja yā zar-i-khisāra.

Measure of damages—Miqdār-i-khisāra; nuqsānī kī woh miqdār, jisko ba-mājib harja dilāyā jāe.

Liquidated damages—Zar-i-khisāra-i-mushakhkhāsa; woh zar-i-harja jiski ta'dād sirf tabqīq ke sāth ta'ayun kar-dī-gayī ho par usse muta'āqidān-i-mu'āhada kī yah manshā na rahā ho ki koyī mu'āhada-i-ta'zīrī qāim ho.

Unliquidated damages—Zar-i-khisāra-i-gair mushakhkhāsa

Damages for defamation of character—Hurmat-bahū; woh khisāra jo izāla-i-haistiyat-i-'urfi ke 'iwaz meñ dilāyā jāe. [qim k.]

To assess damages—Khisāre kī tasakhkis k.; harje kī ta'dād kā muqarrar yā

Nominal damages—Woh khisāra jo kisi nuqsān-i-wāqī'ī ke 'iwaz meñ nabīū balki mahz kisi haq-talfi ke liye dilāyā jāwe.

Damage, v. t. Nuqsān pahunchānā; zarar pahunchānā; kisi shai ko nāqis yā kharab kar-d. yā uski 'umdagi khwāh waq'at ko ghaṭā d.; sadma pahunchānā; ziyān k.

Damage, v. i. Nuqsān pahunchnā; 'umdagi yā qimat wagaira meñ futūr par-jānā (uskā kharab yā nāqis ho-jānā khwāh ghaṭ-jānā). [ā-sake.]

Damageable, a. Nuqsān-pazīr; jisko mazarrat pahunch sake; jismeñ futūr

Damage-feasant, a. (Law) Zarar-rasān; nuqsān k. w.; dūstre kī arāzī par ba-tarz-i-nā-jāiz jāne w.—jaise maweshī. [kuchh bhigā huā.

Damp, a. Na itnā khushk aur na itnā tar; kisi qadar tar; nam; kuchh

Damp, n. 1.—Narmī; tarī; rutūbat.

2.—Afsurda-khātiri; pazhmurda-dilī; shikasta-dilī; dil kā tut-jānā; hausale kā past ho-jānā. [odā kar-d.

Damp, v. t. 1.—Nām k.; tar k.; martūb k.; kuchh kuchh bhigā d. yā

2.—Ghaṭā d.; pazhmurda k.; pālē kī tarāh mār d.; tor d.

3.—Āge barhne yā zor karne na d.; za'if kar-d.; past kar-d.; rok d.; tor d.; taraqqī wagūira meñ mānī' h. [aurōn ko sāth.

Dance, v. i. 1.—Nāchnā; raqs k.; bāje par nāchnā chāhe tanhā yā

2.—Idhar udhar yā āge pichhe jald jald yā khush hokar chalnā; harakat (chāl) se khushi kā izhār k.; kudaknā; phudaknā; kulel k.

To dance in a rope, or to dance on nothing—Phūnsī paṛnā.

Dance, v. t. Nachānā; idhar udhar yā niche ūpar kudānā.

To dance attendance—Khushāmad kī rah se hāzir-bāsh rahnā; khush yā apnā millr-bān-i-bāl karāne ke liye hāzir rahnā (hāziri d. yā hāzir-bāshi k.)

Danger, n. Khatar; woh āfat jiske wuqū'-i-āyinda kā ihtimāl ho; jōkhīm; nuqsān taklif yā dūsrī musibat kā muqābala (usmeñ paṛnā).

Dangerous, a. Khatar-nāk; pur-khatar; khatre se bhārā hūā; āfat-nāk; gair-mahfūz; jismeñ kisi bāt kā khatra yā jōkhīm ho.

A dangerous person—Khatar-nāk shakhs; aisā shakhs jiskī nisbat kisi khatre kī bāt ke paidā karne yā kuchh nuqsān pahunchāne kā ihtimāl ho.

A dangerous weapon—Āla-i-khatar-nāk; aisā āla jiskī nisbat zaḥm-i-muhlik pahunchāne kā khauf ho. [jān jāne kā khauf ho.

A dangerous wound—Zaḥm-i-pur-khatar; aisā zaḥm jisse majrūh (zaḥmī) kī

Dangerously, ad. Aisi tarah par kī kisi bāt kā khatra (jōkhīm) ho; khatar-nākī se.

Dare, v. i. Kisi maqsad ke liye kāfī jurat r.; diler h.; sāhas r.; na dārnā; khauf na khānā; jurat k.; himmat k.

Dare, v. t. 1.—Kisi bāt kī himmat r. (uske karne kī jurat r.)

2.—Muqābale kī jurat zāhir k.; lalkārnā; muqābala chāhnā; ohhernā.

Dark, a. 1.—Tārik; andherā; jismeñ raushanī na ho; bil-l-kul yā kisi qadar siyāh; uñjelā nahīn; siyāh yā siyah-fām.

2.—Jo sūf sūf samajh na pāre; jismeñ 'aql ko jald rasāyī na ho; poshīda; makhfī; muglag [rahe.

3.—Jismeñ 'ilm kī raushanī na ho; jismeñ jahālat kī tārikī phailī

4.—Jisse bad atwārī zāhir ho; kharāb; zabūn; burā; bad.

5.—Burāyī kī 'alāmateñ zāhir k. w.; tārik; siyāhī chhāyā hūā.

Dark, n. 1.—Tārikī; andherā; raushanī kā na h.

2.—Jihālat kī hālat; 'aql par pārdā pāre rahne kī kaifiyat; tārikī; zulmat. [mahina aur din.

Date, n. Tārikh; mitī; tithī; kisi nāwishte meñ uski tabdīl kī san

According to date—Tārikh-wār; mitī ke mutābiq.

Bearing date or dated—Muarraḥha; jīspār san mahīna aur tārikh likhī ho.

Due date—Tārikh-i-wājibu-l-adā; pakki mitī.

Date, v. t. Tārīkh likhnā charhānā yā denā; kisi tahrīr par san wa mahīna aur tārīkh-i-tahrīr likh d.

Date, v. i. Shurū' h.; ibtidā r.; bunyād parnā.

☞ *With from.*

Daughter, n. Larī; betī; dukhtar; sabīya.

Daughter-in-law, n. Patoh; bahū; badhū; betē kī jorū.

Day, n. 1.—Roz; din; yaum; bār.

Day by day—Roz-āna; har roz; yauman-fa-yauman; bilā-nāga.

Days of grace—(a) Muhlat ke din: aiyām-i-muhlat. (b) Woh tīn din jo mahājani rawāj ke mutābiq hundi kī mitī ke pūjue ko ba'd uske dām ke deno ke liye muqarrar hote hai.

2.—Qaziye yā munāqashe meñ kām-yābī; jang meñ fath.

He has won the *day*—Usne fath pāyī; woh kām-yāb huā.

3.—Zamāna; 'asr; waqt; zindagī; hayāt.

☞ *In this sense, the plural is often used.*

One day, or one of these days—Kisi khās waqt meñ; ek din; kisi na kisi din; chūhe jald ho yā der ke ba'd.

To-day—Āj; fi-l-hāl; bi-l-fi'l.

Day-book, n. Roz-nāma; roz-nāmche kī bahī; woh hisāb kī kitāb jismeñ roz-āna jam'-kharch likhā jātā hai.

Dead, a. 1.—Murda; marā huā; jismeñ zindagī bāqī na ho; be-jān.

2.—Bē-sūd; jisse kuchh naf' na ho; faida-bakhsh nahīn.

Dead capital—Sarmāya-i-be-sūd; woh sarmāya jisse kuchh naf' na ho.

3.—Barābar ek tarah kā; paṭpar; nipat; nirā; yaksān.

A dead plain—Paṭpar maidān; barābar yā nirā maidān. *A dead wall*—Nirī yā nipat diwār; diwār-i-mahz; aisi diwār jismeñ koyī jharokhā wagaira na ho.

4.—(*Law*) Jiske huqūq-i-shahrī sāqit ho gaye hoñ; jiskā iḥtiyār nisbat tasarruf-i-huqūq-i-māl zāl' ho gayā ho.

The man having been banished became civilly *dead*—Jilā-watan kiye jāne kī wajh se us shakhs ke huqūq-i-shahrī zāl ho gaye yā uskā iqtidār nisbat tasarruf-i-huqūq-i-māl sāqit ho gayā. [bas ho.]

Dead drunk—Nashe meñ chūr yā bad-hawās; isqadar sarshār kī bil-kul be-

Dead language—Woh zabān jo bolī na jātī yā 'awām meñ rāij na ho.

Dead letter—(a) Woh chitṭhī jo kisi dāk-khāne meñ ek waqt-i-mu'ayana tak rahe aur uske ba'd kisi tālib ke na hone kī wajh se sadr sairishṭa-i-dāk meñ bhej di jāe. [isti'māl; sāqitu-n-nafāz.]

(b)—Jiskī waq'at imtidād yā kisi rawāj ke sabab se jātī rahe; matrūku-l-The law has become a *dead letter*—Woh qānūn sāqitu-n-nafāz ho gayā (ab nāfīz yā jāri nahīn hai).

Dead letter office—Sadr mahkama-i-dāk kī woh sigā jahāñ gair-matlūba chitṭhiyāt kī jāñch aur unkī nisbat kār-rawāyi-i-munāsib kījātī hai.

Dead, n. 1.—Woh waqt jab mutlaq shor-o-gul na rahe; nihāyat sannāṭe. kā waqt; jis waqt bi-l-kul sunsān yā tārīkī rahe; 'bīch kā hissa yā madh—jaise jāre kī fasl yā rāt kā.

2.—*pl.* Mare huye log; murde.

[wuqū'-i-marg ho.]

Deadly, a. 1.—Qātil; muhlik; jisse jān jātī rahe; jo bā'is-i-halākat yā

A *deadly* blow or wound—Zarb yā zaḥm-i-muḥlik; zarb yā zaḥm jisse majrūh yā zaḥmī marjāye.

2.—Jānī; zindagī kā khwāhān; jisko kisi tarah par rāzī na kar-sakeñ; jiskā manshā halākat yā barbādī ho.

A *deadly* enemy—Jānī dushman; aisā dushman jise kisi tarah par rāzī na kar-sakeñ. *Deadly* malice—Jānī 'adāwat.

Deaf, *a.* 1.—Bahrā; jisko yā jismeñ āwīz ma'lūm na de (sun na pare).

2.—Jo sam'at par rāgib na ho; jo jānbūjh-kar 'adam-tawajjūhī kare; jo qāil na ho; jo wāqī'at yā dalāil ko qabūl na kare; pumba-ba-gosh; munkir.

To be *deaf* to a representation—Kisi kī bāt ke sunne par rāgib na honā; kisi kī bāt ko jānbūjh-kar na sunnā—To be *deaf* to an argument—Kisi dalīl ko qabūl na karnā yā usse qāil na honā.

3.—Bahrā hokar; jab sam'at kī quwwat rah na jāe.

Deal, *v. t.* 1.—Tilforā thoṛā d.; taqsim k.; bāñṭnā.

☞ Often followed by *out*.

2.—Pai-dar-pai d.; ek ke ba'd dūsra d.

[mārnā.]

To *deal out* blows—Paiham mārnā; zarb par zarb d. yā lagānā; mār par mār

Deal, *v. i.* 1.—Tijārat k.; saudāgarī k.; kharīd-farokht yā uskī guft-gū (bāt-chit) k.; roz-gār yā kār-o-bār k.

2.—Do shakhsōn ke darmiyān meñ paṛnā; kisi se kisi qism ke mu'ā-malāt r.; bich meñ paṛnā; logon kā darmiyānī ban-kar kār-rawāyī k.

3.—Dūsron kī jānib kisi qism kā tarīq ikhtiyār k.; bhali yā buri chāl chalnā; 'amal k.; kām yā kārawāyī k. [burā.]

To *deal by*—Achchhī yā buri tarah se pesh ānā; sulūk k. chāhe achchhī ho yā

To *deal in*—(a) Kisi shai se kuchh ta'alluq yā sarokār r.; kisi bāt meñ mas-rūf rahnā; karnā.

He *deals in* political matters—Wo h mu'āmalāt-i-mulki se ta'alluq rakhtā hai yā unmeñ masrūf rakhtā hai. [farokht k.]

(b)—Kisi chiz kī tijārat k. To *deal in* corn—Galle kī tijārat k. (uskī kharīd-

To *deal with*—(b) Kisi tarah se pesh ānā; sulūk k. chāhe achchhī ho yā burī; bhalāyī yā burāyī se bartāw k.

That person should be *dealt with* according to law—Munāsib hai kī us shakhs se qānūn ke mutābiq bartāw ('amal-darāmad) kiya jāwe (uskā tadārūk qānūn ke mutābiq honā chāhiye).

(b)—Muqābala k.; roknā; insidāb k.; islah k.

Deal, *n.* Hissa yā juzw; aisā miqdār wagaira jiskī intihā na ho.

☞ Generally qualified with *great*.

A *great deal* of labour—Bahut kuchh yā bari mihnāt.

Dealer, *n.* Rozgārī; tijārat-pesha; dūkāndār; dallāl; saudāgar.

A *dealer* in linens or woollens—Sūti yā ūni kapron kī tijārat k. w.

☞ A word of very extensive use.

Dealing, *n.* Kār-o-bār; mu'āmalāt; len-den; dād-sitad; saudā; sarokār; sulūk; rabt-zabt; rāh-o-rasm; ta'alluq; saudāgarī; tijārat.

Fair *dealing*—Sāf mu'āmala; kharā mu'āmala; imān-dārī kā saudā yā len-den; mu'āmala kī safāyī.

Unfair dealing—Bad-mu'amalagī; len-den meñ. be-īmānī.

Dear, *a.* 1.—Mañhgā; garāñ; jiskī qīmat mu'mul se ziyāda ho; garāñ-bahā ya'nī ma'mul se ziyāda qīmat r. y.

2.—Pyārā; nihāyat 'azīz; jiskī qadr ziyāda kī jāe.

Dear-bought, *a.* Garāñ-bahā; jo bahut kuchh sarf se hāsīl ho yā mile.

Dearly, *ad.* 1.—Muhabbat se; dil se, bare shauq se; chāh ke sāth.

2.—Shiddat se; aisī tarah par ki rañj uthe; bahut kuchh dekar yā sah-kar; ba-sarf-i-kasir.

Death, *n.* 1.—Maut; marg; wafāt; halākat; qazā; mamāt.

Civil death—See under Civil.

2.—Marne kā tarīq; jis tarah par maut kā wuqū' ho.

An accidental death—Marg-i-ittifāqī. Sudden death—Marg-i-mufajāt; qazā-i-nāghānī. A violent death—Mārpit se maruā; maut jo mār pit se paidā ho.

Death's-door—Qaribu-l-marg hone kī hālat.

At death's-door—Qaribu-l-marg; jāñ-ba-lab; hālat-i-naz' meñ; pair gor meñ laṭkaye huye; ab-tab lagā huā.

To cause death—Halākat kā bā'is h.; mār dālnā yā marwā dālnā.

To put to death—Qatl k.; halāk k.; mār dālnā; jāñ lenā.

To be the death of—Kisi kī maut kā bā'is h.; mār-dāluā; halāk k.

Punishment of death—Sazā-i-maut; phāñsī kī sazā.

[kā hukm d.

To sentence an offender to death—Kisi mujrim kī nisbat sazā-i-maut (phāñsī)

Death-bed, *n.* Bistar-i-marg; kisi mariz kā dam-i-ākhir; us shakhs kā ākhir waqt jo bīmār-rahkar mare.

Death-warrant, *n.* 1. (*Law*) Phāñsī kā wārant yā hukm-nāma; woh hukm jo afsar-i-mujāz ke huzūr se kisi mujrim ke phāñsī diyejāne kī nisbat jāri ho.

2.—Jisse ummed yā khushī munqat' ho-jāe (bāqī na rahe).

Debar, *v. t.* Mahrūm yā mabjūb k.; māni' h.; bāz rakhnā; rok d.; dakhil yā tasarruf na karne d.; khārij kar-d.; na denā yā inkār k.

Debase, *v. t.* Kisi shai kī 'umdagī waq'at asliyat yā martaba wagaira ko ghaṭā d.; zalil k.; be-waqr k.; khoṭā banā d. [pazir.

Debatable, *a.* Jiskī nisbat nizā' yā munāqasha ho-sake; hujjat yā bahs.

Debate, *n.* 1.—Bahs; mubāhasa; munāqasha; takrār yā nizā'-i-lafzi; munāzara; hujjat ba-garaz-i-inkishāf-i-asl-i-haqīqat; ashkhās-i-mukhtalifu-l-ārā ke mā-bain takrār. [har ho.

2.—*pl.* Kisi amr ke muta'alliq mubāhase kī kaifiyat jo mushta-

Debate, *v. t.* Nizā'-i-lafzi yā bahs k.; dalāil ke zarī'e se kisi bāt ke qāim karne kī koshish k.; hujjat dalil yā takrār k.

The question was debated till a late hour—Us amr kī nisbat der tak bahs huyi.

DE BENE ESSE, (*Lat.*) (*Law*) Manzūri-i-shartī; taslim-i-fi-l-hāl.

A de bene esse examination of a witness—Kisi gawāh kā izhār jo waqt par taslim karliyā jāe lekin uskī nisbat yah iḥtiyār rahe ki istifsār-i-mazid yā kāmīl ke ba'd woh phir pesh na kiyā yā nā-manzūr kardiyā jāwe; izhār-i-gawāh mashrūt ba manzūri-i-āyanda. [shahādat l.

To take evidence de bene esse—Āyinda kī manzūri yā nā-manzūri kī shart par

Debenture, *n.* 1.—Woh nawishta jismeñ qarzdārī taslim kijāwe; tahrir mush'ir-i-ijāb-i-dāin; woh tahrir yā sahad jispar kisi afsar-i-sar-

kārī ke dast-khat is amr ke subūt meñ saūt hoñ ki fulāñ kī yāftanī is qadar hai; woh raqam jo aise nawishte meñ mundarj ho.

2.—Woh sanad jo parmit-ghar se mālīk-i-māl ko mahsūl kā chhūṭ wusūl pāne ke liye dijāti hai; chhūṭ yā phirte kī chitṭhī.

3.—Woh kafālat-nāma jo railway kampanī apne qarz liye huye rupaye kī nisbat likhti hai; qarz kī dastāwez yā uskā kafālat-nāma. Debentured, *a.* Jispar chhūṭ yā phirtā mil-sake.

Debentured goods—Chhūṭ kā māl; woh māl jispar mahsūl kā phirtā mil-sake.

Debit, *n.* Tahrīrī raqam-i-qarz; madd-i-kharch; nām kā mad; nām khātā; hisāb kā woh mad jismeñ aisi kul raqmeñ mundarj hoñ jo auroñ ke zimme hoñ.

The debit side of an account—Madd-i-kharch; nām-khātā.

Debit, *v. t.* Qarz kī tarah par likhnā; qarz khāte likhnā; madd-i-kharch meñ qāim k.; nām likhnā yā nām khāte charhānā. [ke zimme ho.

Debt, *n.* 1.—Qarz; dain; lahuā; rin; woh rupaye jo ek shakhs ke dūsre 2.—Woh shai jiskā ek shakhs kī jānib se dūsre shakhs ko diyā jānā yā uske naf' ke liye kiyā jānā farz ho; farz; bār.

A debt secured by a bond—Tamassukī qarz.

A debt secured by word of mouth—Dast-gardāñ yā hath-pher qarz; zabānī qarz.

An outstanding debt—Lahnā; woh qarz jo bahut dīn se wājibu-i-adā ho.

A debt of honour—Imān kā qarz. Debt or an action of debt—(Law) Qarz ke wusūl kī nālīsh; qarza dilā pāne kī nālīsh. To run in, or into, debt—Qarz-dār yā maqrūz ho jānā; zer bār yā dain-dār ho yā ban jānā.

Debtee, *n.* (Law) Dain; qarz d. w. yā qarz-khwāh; mahājan.

Debtor, *n.* Madyūn; qarz-dār; jiske zimme qarz ho; dain-dār; shakhs-i-maqrūz; zer-bār; marhūn.

An insolvent debtor—Madyūn-i-nā-dār; aisā shakhs jisko pā apne qarz ke adā ke liye jāe-dād-i-kāfi na ho; diwāliyā; madyūn-i-gair-zī-istitā'at.

A judgment debtor—Madyūn-i-ḡirī.

Decamp, *v. i.* Khaima ukhārnā; derā uṭhānā; chal d.; rafūchakkar ho-jānā; rāhi h.; bhāg jānā.

Decease, *n.* Wafāt; marg; mant.

Decease, *v. i.* Marnā yā mar-jānā.

A deceased person—Mutawaffā; marhūm; magfūr; baikuṭh-bāsi; jannat-nasib.

Deceit, *n.* Woh hīla sāzish tadbīr darog-bayānī yā 'amal-i-makhsfi jo dūsre shakhs ko fareb dene ke liye kiyā jāwe; dagī; fareb; makr; phande meñ phaṁsāne kī tadbīr; dhokhā; mugālata.

To practise deceit—Fareb k.; dagā k.; dhokhā yā mugālata d.

Deceitful, *a.* Makkār; dagā-bāz; fareb-dih yā farebī; fitratī; hīla-sāz.

Deceitfully, *ad.* Dagā-bāzī se; fareb se yā fareb kī rāh se; dhokhā dene kī garaz se. [yā dhokhā dene kā mailān.

Deceitfulness, *n.* Dhokhā dene kī khwāhish; farebī h.; gumrah karne

Deceive, *v. t.* Gumrah k.; aisi tadbīr k. kī jhūṭh par yaqīn kiya jāe aur sach par i'tibār na ho; dhokhā d.; mugālata d.; phaṁsānā; phande meñ dālnā; fireb d.; dagā k.; māyūs k.; nā-ummed kar-d. [ho.

Decennial, *a.* Dah-sāla; jo das baras tak qāim rahe; jo das das sāl par

A decennial settlement—Dah-sāla band-o-bast; das baras kā mī'ādī band-o-bast.
Decency, n. Qaul yā tarīq kī munāsabat; āpas ke rāh-o-rasm yā bātechīt wagaira meñ husn-uslūbī; ādāb ke rusūm kā lihāz; munāsibāna akhlāq wa ādāb; hijāb; sharm; fuhsh kalimāt wagaira se ihtirāz; imtiyāz.
Decent, a. 1.—Kalām tarīq poshāk aur ādāb wa akhlāq ke lihāz se munāsib; mauzūn; shāista-bāista; mūzaiyab; munāsib.

2.—Be-hijābī yā fuhsh se barī; mahjūb.

3.—Darja-i-i'tidāl kā par kār-rawāyī ke liye kāfī; kāfī; mu'azzaz.

Deception, n. Dhokhā; fireb yā fireb-dihī; dagā-bāzī; dhokhā khānā yā dhokhe meñ ānā.

To be liable to *deception*—Dhokhe meñ āne ke lāiq h.; dhokhā khā-saknā.

Deceptive, a. Fireb-dih; jisse dhokhā ho; jisse mugālata ho yā khayālāt-i-fāsīd paidā hoñ.

Decide, v. t. Qat'-i-nizā' k.; kisī bahs nizā' yā jhagre meñ ek jānib yā farīq ko gālib karke khātima-i-nizā' wagaira kar d.; tai k.; tasfiya k.; faisal k.; tajwīz k.; niptā d.; khātima ko pahunchā d.; kisī amr ke natije kī tanqih kar-d.; kisī bāt kā wārā-nyārā kar-d.

The court *decided* the cause in favour of the defendant—'Adūlat ne woh muqaddama ba haqq-i-mudda'ā 'alaih faisal kiya.

Decide, v. i. Thahrānā; tanqih k.; rāe-i-qāti' yā ākhir qāim k.; faisala k. yā sādīr k.; tajwīz k. yā sādīr k.

The court *decided* in favour of the defendant—'Adūlat ne faisala ba haqq-i-mudda'ā 'alaih sādīr kiya; 'adūlat se mudda'ā 'alaih ke haq meñ tajwīz huyī.

Decided, a. 1.—Mutahaqqaq; jismeñ shubha yā pas-o-pesh na ho; thanā huā; musammam; yaqīnī.

A decided purpose—Thanā huā irāda; 'azm-i-bi-l-jazm; aisī irāda jismeñ shubha yā pas-o-pesh na ho.

2.—Sāf; gair-mubham; lā-rad; jisse inkār na hosake; sarīhī; ibhām se barī; qat'ī.

A decided proof—Subūt-i-sāf yā lā-rad; subūt-i-yaqīnī yā qat'ī. [ho-sake.

Decidedly, ad. Sāf sāf; bilā-shubha; qat'an; aisī tarah par ki shubha na

Decipher, v. i. 1.—Kamsalā ke hurūf nikālā; jo kuchh ramz ke tarīq par likhā ho uski tauzih 'ibārat-i-sarī'-ul-fahm meñ k.

To *decipher* a letter written in ciphers or secret characters—Kisī aise khat ko jo hurūf-i-ramzī meñ likhā ho 'ibārat-i-sarī'-ul-fahm meñ tarjama kar d. ya'nī 'alāmāt-i-ramzī ke badal jo jo hurūf hoñ unko nikālkar mazmūn-i-'ibārat bayān kar k.

2.—Kisī pechīda bāt ko suljhānā; kisī 'uqdē ko hal k.; kisī mubham yā mushkil bāt kī tauzih k.; kisī shai ko gaur karke nikālā tā-ki uskā mafhūm yā maushā dūsre ko mā'lūm ho jāe; 'uqda-kushāyī k.; kholnā.

Decision, n. 1.—Infisāl; tasfiya; niptāw; ikhtitām; khātima-i-nizā'; tajwīz yā rāe-i-ākhir us muqaddame meñ jo zer-i-bahs yā zer-i-tajwīz rahā ho.

What was the *decision* of the court in the case heard yesterday? Jis muqaddame kī samā'at kal huyī usmeñ 'adūlat kī rāe (tajwīz-i-ākhir) kyā thī.

To arrive at, or come to, a *decision*—Ākhir rāe qāim k.; tajwīz-i-ākhir k.

2.—Faisala; tajwiz; woh nawishta jismen koyi faisala-i-qanuni sarahat ke sath mundarj ho; kisi 'adalat ki rae aur tajwiz ki kaifiyat.

3.—Tasmim-i-iradat; woh dil ki mazbuti jismen lagzish na ho; kisi bat ko musta'idi aur mazbuti se than l.

Decisive, a. Qati'; qat'i; akhir; mukhtatim; natiq; jisse bahs ya takrar baqi na rahe; jisse koyi jhagri tai ho jae ya kisi amr ke natije ki tanqih ho; shafi; kamil.

A decisive judgment—Faisala-i-qat'i ya akhir; aisi tajwiz jisse bahs ya takrar ka tasfiya-i-qat'i ho jawe. [tasfiya ho-jae.

Decisively, ad. Qat'an; aise tariq par ki niza' shubha bahs ya tajwiz ka **Decisiveness, n.** Shubha ya takrar wagaira ke raf' karne ki salahiyat; kisi bahs ya subut men jhagre ya shubhe ke mita dene ki quwwat.

Declarant, n. Muqir; iqrar k. w.

Declaration, n. 1.—Izhār; iqrār; i'lān; bayān-i-sāf. [par ki-jawe.

2.—Woh nawishta jiske zari'e se kisi bayān ki tasdiq sanadi tariq *A legal declaration*—Woh wasiqa jismen kisi bayān ya i'lān ki tasdiq ba-tarzi-mu'ayyana-i-qānūn ki-jawe.

3.—(Law) Woh kāgaz-i-'adālat jismen mudda'i apni nālish ke wujūh silsila-wār aur mufassal zāhir kare; bayān-i-da'wā ya da'wā.

A solemn declaration—Iqrār-i-sālih; bayān-i-halfi.

A dying declaration—Bayān-i-waqt-i-marg; izhār-i-hālat-i-naz'.

Declaratory, a. Musharrih; muwazzih; mufassir; jisse kisi ka matlab saf saf zāhir ho.

A clause declaratory of the will of the legislature—Woh zimn-i-qānūn jisse us qānūn ke wūz'in ka mansūb zāhir ho.

A declaratory act—(Law) Woh qānūn jiske zari'e se kisi qānūn-i-nāfizu-l-waqt ka mafhūm wa maushā saf saf zāhir kiya jawe; qānūn-i-tafsiri.

A declaratory decree—Digri-i-istiqrār-i-haq.

Declare, v. t. 1.—Saf saf bayān k.; i'lān k.; mushtahar k.; zāhir k.; kahna; batlāna; dekhlanā; sanjhanā; ma'lūm karāna. [bayān k.

2.—Mahsul wagaira dene ke liye māl wagaira ki mufassal kaifiyat *To declare one's self*—Apni rae zāhir k.; saf saf kah dena ki hamari rae yah hai ya ham is fariq ke jinib-dar hai.

Declare, v. i. 1.—'Alāniya zāhir k.; kisi fariq wagaira se apni muwāfaqat ya mukhālafat zāhir k.; kisi irāde ka i'lān-i-sarīhi k.

 With for or against.

2.—(Law) Qānūni tariq par wajh-i-nālish bayān k.

The plaintiff declares in debt or trespass—Qarz ya mudakhlat-i-be-ja ki nālish men mudda'i qānūni wujūh-i-nālish bayān kartā hai.

Decline, v. i. 1.—Niche ko jhukāna; zu'f māndagi ya nā-umedi wagaira se jhukā ya latkā d.

2.—Ghatnā; kam h.; zawāl par ānā ya h. rū-ba-tanazzul h.; dhalnā; khātima zawāl ya nesti par h.

The day declines—Din ghatā ya dhalā jātā hai; din zawāl par hai. *Business declines*—Kām men kamī hai ya kām men zawāl ātā jātā hai; kār-o-bār rū-ba-tanazzul hai.

3.—Muñh pher lenā; inkār k.; kahne ke mutābiq na karnā; na karnā; na māunā; ihtirāz yā ijtināb k. [inkār kiya.

The prisoner declined to make any defence—Mudda'a 'alaih ne jawāb-dihī se

4.—Qīmat yā māliyat meñ kam ho-jānā; ghaṭ jānā; utar jānā.

Decline, v. t. 1.—Jhukānā; nīchā k.; girānā.

2.—Nā-manzūr k.; kisī bāt ke zimma uṭhāne yā uske karne se inkār k.; kanāra-kashī k.; qabūl na k.; ihtirāz k.; bachā jānā.

To decline an offer—Kisī aisi shai ke lene yā qabūl karne se inkār k. jo koyī shakhs bilā talab detā ho.

Decrease, v. i. Ghatnā; kam h.; wus'at qad miqdār yā ta'dād kḥwāh quwwat sifat yā 'umdagī meñ ba-tadrij kam h.

Decrease, v. t. Ghatānā; kam k.; wus'at qad miqdār yā ta'dād kḥwāh quwwat sifat yā 'umdagī meñ ba-tadrij kam k.

Decrease, n. Tanazzul; kamī; zawāl; ghaṭṭī; takḥfif; āhista āhista kamī.

Decree, n. (Law) Kisī muqaddame meñ 'adālat kū hukm-i-ākḥir; ḍigri.

To make, or pass, a decree—Ḍigri k. yā sādīr k. To give a decree to, or in favour of, a party—Kisī farīq ko ḍigri d. yā uske haqq meñ ḍigri sādīr k.

A decree-holder—Ḍigri-dār; jis shakhs ke haq meñ ḍigri huyī ho.

Decree, v. t. Ḍigri k. yā sādīr k.; hukm d.; fatwā d.; 'adālat ke ikhtiyār se hukm d.; faisala yā tajwīz k.

Decrement, n. 1.—Kamī; zawāl; āhista āhista kam hone kī hālat.

2.—Jisqadar āhista āhista ghaṭ jāwe.

☞ Opposed to increment.

Decretal, a. Hukm yā ḍigri ke muta'alliq; jismeñ hukm-i-ākḥir ho.

A decretal order—Hukm-i-ḍigri. The decretal portion of a judgment—Woh juzw-i-faisala jismeñ hukm-i-ākḥir ho.

DEDIMUS, [Lat.] (Law) Woh hukm-nāma jiske zarī'e se koyī shakhs hākīm-i-'adālat ke qāim-maqām kī tarah kisī fi'l-i-muta'alliq-i-'adālat ke karne kā mujāz kiya jāwe māsalan gawāh wagaira kī zābān-bandī k.

Deduce, v. t. Nikālnā; istimbāt yā mustambat k.; natija nikālnā; hāsil k.; istikhraj k.

Deducible, a. Jo ba-taur natije ke nikal sake; qābil-i-istimbāt; muntaj.

Deduct, v. t. Minhā k.; ghaṭānā; waz' k.; kam k.; nikāl l. yā d.; bād k.; kāṭnā; mujrā d. yā k.

Deduction, n. 1.—Waz'; minhāyī; kamī; bād; chhūṭ; miuhāyī kī raqam; chhūṭ yā bād kī raqam; kamī yā takḥfif.

2.—Natija; hāsil yā mā-hasal; istimbāt; woh rāe wagaira jo kisi wāqī'a wagaira kī bunyād par qāim ho.

This opinion is a fair deduction from the principles you have advanced—Jo usūl tum ne pesh kiye haiñ un se yāh natija ba-tarz-i-munāsib mustambat hotā (nikaltā) hai.

Deed, n. 1.—Kām; kār; fi'l; kirdār; 'amal.

☞ "A word of extensive application including whatever is done, good or bad, great or small." Webster.

Words and deeds—Qaul wa fi'l yā aqwāl wa af'āl.

2.—Koyī baṭā yā mashhūr kām.

3.—(*Law*) Dastāwez; wasīqa-'ala-l-khusūs woh wasīqa jo kisī jāe-dād-i-gair-manqūla ke intiqāl ki nisbat tahrīr pākār uskī tahrīr wa takmīl ki tasdīq qānūn ke mutābiq ki-jāe.

When compounded with other words, such as mortgage, sale, gift, partnership, &c., it (*deed*) is equivalent to the Persian *nāma* and the Sanscrit *patra*; as mortgage-deed, or deed of mortgage-Rihn-nāma; sale-deed-Bai'-nāma; deed of gift-Hiba yā baḥshish-nāma; dān-patra. [yā dar-asl.]

Indeel—Wāqī'; sachmuch; haqiqatan dar-haqīqat yā haqiqat meḥ; asl meḥ Deem, v. t. Kḥayāl k.; tasawwur k.; samajhū; sochnā; rāe qāim k.; tajwīz k. Deep, a. 1.—Gahirā; 'amiq; bahut nichā; niche dūr tak.

2.—Pechida; maḥḥfi; jo jald samajh meḥ na āye; jiskā patā (thāb) na lagsake; gahirā; muglaq; jismeḥ fahm ko jald dakhil na ho; dushwār-fahm.

3.—Dūr-biḥ; baton meḥ kḥūb dūbne wālā; daqīqa-shinās; baṛā 'ālim yā fāzil; kāmīl; fāzil; fahm-i-rasā r. w.

4.—Jiskā dīl par baṛā hī asar ho; gūyat darje kā; tamām-o-kamāl.

5.—Nihāyat hī sunsūn yā tārik; kāmīl; nirā; gahirā; jo jald tūṭ na jāe yā jismeḥ khalal wāqī' na ho.

6.—Shokh; gahire rang kā; gāṛhā; halkā nahīn.

7.—Dhīmā; baland-āwāz nahīn; āwāz meḥ tez nahīn; sanjīda; bhārī.

Deepen, v. t. 1.—Gahirā k.; aur 'amiq banānā; niche ko aur dhanḥānā.

2.—Aur tārik k.; ziyādatar shokh k.; aur gāṛhā yā gahirā k. [ṛhā d.]

3.—Ziyāda-tar ranj-āwar yā muassir k.; ranj wagaira kī saḥti ko ba-

4.—Aur bhārī yā dhīmī kar-d.—jaise āwāz ko.

Deepen, v. i. 'Umuq (gahirāyī) meḥ baṛh jānā; aur gahirā ho-jānā. [ho.]

Deep-laid, a. 1.—Gahirā; jiskī bunyād fitrat wa dānishmandī se ḡālī gayī

Deeply, ad. Sath ke niche bahut dūr tak; nihāyat hī; kḥūb hī; tamām-o-kamāl; bahut hī; baṛī riqqat se; nihāyat afsos ke sath; nihāyat dānishmandī se; hunarmandī yā pechīdagī se.

Deface, v. t. 1.—Sūrat bigār-ḡālū; bad-numā yā bad-shakl kar-d.; ūpar se kharāb kar d.; bad-haiat kar-d.

2.—Kisī shai ko uske kḥās kḥās ajzā ke miṭā dene ke zarī'e se nuqsān pahuṇchānā yā bigār-ḡālū; mahw k.; mahkūk k.; chhil d.; bigāṛnā; miṭā d.; kharāb kar-d.; nuqsān pahuṇchānā.

To deface a letter or writing—Kisī harf yā nawishte ko chhil d. yā mahkūk k.

To deface a deed—Kisī wasīqe ko uske kḥās kḥās ajzā ke chhilne yā miṭā dene ke zarī'e se nuqsān pahuṇchānā.

Defacement, n. Kisī shai kī haiat yā kḥū'sūrtī meḥ nuqsān yā zarar; mahkūki; miṭāw yā miṭānā; woh shai jisse bad-sūratī yā bad-haiatī paidā ho. [ho; maujūda; haqiqī.]

DE FACTO, [Lat.] (*Law*) Wāqī'; aslī; dar-asl; sach-much; jiskā wujūd

An owner *de facto*—Malik-i-aslī yā haqiqī; malik-i-hāl.

Used in contradistinction to *de jure*.

Defalcate, v. t. Kāṭ l.; kuchh nikāl yā minḥā kar-l.

“Used chiefly of moneys, accounts, rents, income, &c.” Webster.

Defalcato, v. i. Tagallub-o-tasarruf k.; zar-i-amānatī ko gahn yā kḥurd burd k. (khā yā ba-tarz-i-be-jā tasarruf kar-jānā).

Defalcation, n. 1.—Kamī; ghaṭṭī; ṭoṭā.

2.—Tagallub-tasarruf; gabn; khurd-burd; jis ahl-kār kī tahwīl meṁ yā uske zimme rupaye paise hon unkā uskā khā yā tasarruf kar jānā.

Defamation, n. Izāla-i-haisiyat-i-'urfī; 'adāwatan jhūṭhī bāton kā kahnā yā aisi khabarōn kā phailānā jisse kisī dūstre shakhs kī nek-nāmī meṁ zawāl āwe; buhtān; bad-nāmī; jhūṭhā ilzām; dūstre kī nek-nāmī kā izāla; hatk-i-āb-rū yā 'izzat.

☞ “In modern usage, written defamation bears the title of *libel* and oral defamation that of *slander*.” *Webster*.

Defamatory, a. Tuhmat-āmez; muzīl-i-haisiyat-i-'urfī; jisse nek-nāmī meṁ futūr āwe; hatk-āmez; jo nek-nāmī ke liye muzir ho; jisse hatk-i-āb-rū ho.

Defame, v. t. Haisiyat-i-'urfī kā izāla k.; nek-nāmī meṁ zarar pahunchānā; bad-nām k.; burāyī k.; bad-goyī k.; tuhmat-āmez bāteṁ kahkar be-ābrū k.; jhūṭhī jhūṭhī 'adāwat kī bāteṁ kisī kī nisbat kahkar use bad-nām k.

Default, n. 1.—Jis bāt kā karnā munāsib ho use tark k.; matrūki-i-amr-i-wājib; kisī aisi bāt ke anjām meṁ ghaṭṭat jo farz yā mahkūma-i-qānūn ho; khatā.

This defalcation has occurred through the treasury officer's *default*—Yah gabn-o-tasarruf is wajh se wuqū' meṁ āyā kī muhtamīm-i-khazāna ne apne kār-i-mansabī ke anjām meṁ ghaṭṭat kī. [qāsir r.

2.—Na honā; 'adam-i-wujūd; kotāhī; kamī yā kamṭī; ṭoṭā; ihtiyāj; In *default* of—Na hone kī hālat meṁ yā na hone ke sabab se. [mauqūf hoge.

You shall be dismissed *in default* of security—Zamānat na dene kī hālat meṁ tum

3.—(Law) Kisī aisi kār-rawāyī-i-zarūrī meṁ ghaṭṭat yā uskā na karnā jo qānūn ke hukm se naf' uṭhāne ke liye zarūr ho—masalan tāriḳh-i-mu'ayyana par jāwāb-dihī kī garaz se mudda'ā 'alaih kā 'adālat meṁ hāzīr na honā. Gawāh wagaira kī gair-hāzīrī se bhī yah lafz muta'alliq kiya jā saktā hai.

☞ “A plaintiff's failing to appear in person or by counsel is usually called a *non-appearance*.” *Webster*.

To *suffer a default*—Jawāb-dihī ke liye mudda'ā 'alaih kā hāzīr na hokar muqaddame ko samā'at ke wāste pesh hone d.

Default, v. i. Kisī mu'ahada yā qaul-o-qarār kī ta'mīl meṁ qāsir h.; 'adālat meṁ hāzīr na h.; kisī muqaddame ko bilā-jawāb-dihī (yak-tarfa) faisal hone d.

Default, v. t. (Law) Kisī mudda'ā 'alaih yā aise dūstre farīq ko jispar 'adālat kī hāzīrī farz ho talab k. (bulānā) aur dar-sūrat na hāzīr hone uske uskī gair-hāzīrī qalam-bānd karke muqaddame ko yak-tarfa faisal k. [shakhs-i-gair-hāzīr.

Defaulter, n. 1.—Woh farīq jo pukāre jāne par 'adālat meṁ hāzīr na ho;

2.—Jo koyī farz-i-sarkārī ke anjām se qāsir rahe; jo shakhs us zar-i-sarkārī ke hisāb samjhāne se qāsir rahe jo uske sipurd ho; baqī-dār; mujrim. [tansikh.

Defeasance, n. 1.—Ibtāl yā ma'dūmī; kisī wasīqe ko nāfiz na hone d.;

2.—(Law) Kisī dast-āwez kī nisbat ek aisi shart jiskī ta'mīl ke ba'd woh dast-āwez kal-'adam ho-jāe.

3.—Woh dast-āwez jo ba indirāj-i-sharāit kisī dast-āwez-i-haqqiyat ke sāth hī 'alāhida likhī jāwe aur uskī sharāit ke wafā par woh wasīqa-i-haqqiyat bātil ho jāwe.

Defeasible, *a.* Qābil-i-mansūkhī yā ibtāl; jo rad yā kal-'adam ho sake; jo zail ho-sake (jispar zawāl ā-sake); qābil-i-itlāf.

A defeasible title—Haqq-i-qābil-i-ibtāl; aisā haq jo rad bātil yā zail ho-sake.

Defeat, *n.* 1.—Shikast; hār; hazīmat. [zawāl; nafi ho-jānā.

2.—Ibtāl; ma'dūmī; mahrumī; hirmān; bātil yā talaf ho-jānā;

The defeat of a title—Mahrumī yā ibtāl-i-haq; haq-talfī.

3.—Nā-kām-yābī; māyūsī.

The defeat of a plan—Tadbīr ki nā-kāmyābī yā uskā kārgar na h.

Defeat, *v. t.* 1.—Shikast d.; harānā; nāglūb k.; fath-yābī ke zarī'e se roknā; muntashar yā tabāh k.; mūr-haṭnā; hazīmat d. [kar-d.

2.—Rad k.; bātil k.; ma'dūm k.; zail k.; talaf k.; kal-'adam

To defeat a title—Kisī haq ko zail talaf yā bātil k.

3.—Kām-yābī ke sāth roknā yā muzāhamat k.

To defeat the law—Kām-yābī ke sāth qānūn ki muzāhamat k.

Defect, *n.* Naqs; 'aib; kamī; kisī aisi bāt kā 'adam-i-wujūd yā na honā jo kisī shai ki takmil ya'nī uske purā karne ke liye zarūrī ho; suqm; futūr.

A defect of form—Be-zābitagī; khalāf-sarrishtagī.

A legal defect—Naqs yā suqm-i-qānūnī.

Defective, *a.* Nāqis; nā-mukammal; nā-tamām; jiskā ek juzw na ho; purā mukammal yā tamām-o-kamāl nahīn; adhūrā.

Defence, *n.* 1.—Hifāzat; bachāw; panāh; āṛ.

2.—'Uzr; ma'zarat; aisi bāt jisse bachāw ho.

3.—(Law) Mudda'ā 'alaih kā jāwāb yā 'uzr; da'wi-i-mudda'ī ki tardid; mudda'ī ke da'we ke jāwāz yā sadāqat se inkār; jāwāb-da'wā; woh tarīq-i-kārrawāyī jo mudda'ī ki nālīsh se apnī tayīn bachāne ko liye mudda'ā 'alaih iḥtiyār kare; tarz-i-jawāb-dihī.

To enter upon or make a defence—Kisī da'we yā nālīsh ki jāwāb-dihī k.; da'wi i-mudda'ī ke jāwāz yā sadāqat se inkār k.; mudda'ī ko da'we ki tardid k.

For the defence—Mudda'ī ke da'we ki tardid meṅ; mudda'ā 'alaih ki taraf yā jānīb (khwāh uski jānīb se); min-jānīb-i-tardid.

There are two witnesses for the defence—Da'wi-i-mudda'ī ki tardid ke liye do gawāh haiṅ; mudda'ā 'alaih ki jānīb khwāh min-jānīb uske do gawāh haiṅ.

☞ “In this sense, defence is distinguished from prosecution.

Defend, *v. t.* 1.—Khatre yā nuqsān se bachānā; hamle yā yūrish se mahfūz r.; hifāzat k.; himāyat k.; bachānā; āṛnā.

2.—(Law) Jāwāb-dihī k.; mujīb h.; da'wi-i-mudda'ī se inkār k.; da'we ki nisbat 'uzr yā i'tirāz k.; nālīsh meṅ hujjat yā nizā' pesh k.

Defendant, *n.* (Law) Mudda'ā 'alaih; farīq-i-sānī; taraf-i-sānī; farīq-i-mukhālīf; woh farīq jo kisī istigāse mutālabē yā ilzām ki nisbat i'tirāz pesh kare.

☞ “The term is applied to any party of whom a demand is made in court, whether the party denies and defends, or admits the claim and suffers a default.” Webster.

A *defendant pro forma*—Mudda'n 'alaih-i-tartībī; woh shakhs jo mahz takmil-i-zābita ke liye mudda'n 'alaih banāyā jāo. [paūh d. w.]

Defender, *n.* Hāmī yā himāyatī; pushtī-bān; bachāne-wālā; muhāfiz;

Defenseless, *a.* Jiskā koyī bachāw na ho; jisko kisi mazarrat se mah-fūz rahne kā koyī zarī'a na ho; jismeñ qal'-bandī wagaira na ho—jaise koyī shahr; naugā; nihattā; muqābale ke liye taiyār nahīn; kamzor; hathiyār-band nahīn—jaise koyī shakhs. [yā munāsib.]

Defensive, *a.* 1.—Jisse hifāzat ho; bachāne wālā; hifāzat ke liye mauzūn 2.—Jo hamle ke rokne ke liye kiya jāe.

Defensive war—Jang jo apnī taraf se shurū' na kī-jāe balki dushman ko hamle ke rokne meñ ho; bachāw kī laṛāyī.

Defensive, *n.* Hifāzat kā zarī'a; jisse bachāw ho.

To be on the defensive, or to stand on the defensive—Bachāw k.; hifāzat k.; kī yā rok k. ya'nī khud hamla yā chheṛ-chhū; na-k. balki apne bachāw ke wāsto rokṭok yā muqābala k.

Defer, *v. t.* Multawi k.; kisi waqt-i-āyinda par mauqūf r.; ṭāl d.

Defer, *v. i.* Adab ke lihāz se dūsro kī khwāhish ke mutābiq k.; kisi kī rāe ko taslīm k.; kisi ke iqtidār ko mānnā.

Deference, *n.* Adab; ta'zīm; pās; lihāz; tab'iyyat; ta'zīm kī nazar se kisi kī rāe kī mutāba'at.

With great deference to the judgment of the court, I submit that this finding is not correct—'Adālat kī rāe kī nisbat kamāl adab se merī yah guzārish hai kī yah tajwiz sahil nahīn hai.

Defiance, *n.* 1.—Lakkār; talab-i-jang; laṛāyī ke liye bulānā; dushman se yah kahūā kī agar jurat ho to ā laṛ; chheṛ; ishti'āl; barangekhtagī.

2.—Talab-i-subūt; istid'ā-i-subūt-i-bahs; kisi se yah kahūā kī tū apne qaul yā da'we ko sābit kar.

3.—Khatre yā muzāhamat ko nā-chīz samajhnā; ta'arruz yā muqābala jisse mukhālīf kī taubīn yā ihānat zāhir ho; aisi muzāhamat jisse yah samjhā jāo kī muzāhamat k. w. apne mukhālīf ko haqir samajhtā hai; muqābala; muzāhamat (rokṭok) kī khwāhish; āmādagī-i-jang

To act in defiance of a law, or to set it at defiance—Kisi qānūn kī taubīn k.; kisi qānūn ke hukm ko nā-chīz samajhkar uske khilāf 'amal k. (usko na mānnā.)

Deficiency, *n.* Kamī; nuqsān; kotāhī; jis qadar zarūr ho usse kam h.; ṭoṭā; khāmī.

To make good a deficiency—Kisi shai kī kamī ko pūrā k.; jo kuchh kam ho uskā mu'awaza kar-d. (use pūrā khwāh uski bhartī kar-d.)

Deficient, *a.* Kam; nāqis; nā-mukammal; pūrā nahīn; adhūrā; kotāh; nā-kāfi; qalīl; kisi aisi shai kā jo matlūb ho pūrā pūrā yā ba-qadr-i-kāfi na r.

Deficit, *n.* Kamī; kotāhī; ghāṭā yā ghaṭī; ṭoṭā yā ṭoṭā: kasar.

Defier, *n.* Talib-i-jang; laṛāyī yā muqābala dhūndhne w.; muzāhamat qānūn yā hukm ko haqir samajh kar 'amal k. w.; qānūn kī ihānat k. w.

Definable, *a.* Jiskā ta'ayun ho-sake; qābil-i-tashkībīs yā ta'ayun-i-hudūd; tauzih ke laiq; jiskī ta'rīf ho-sake.

Define, *v. t.* 1.—Mahdūd k.; khātime ko pahunchānā; khatm k.

2.—Kisi shai ke hudūd qāim k.; had-bandī yā had-bast k.; sar-had kā nishān d.; hudūd-i-arba' kā ta'niyun k.

3.—'Ta'rif k. yā bayān k.; kisi lafz wagairā ke ma'nī thik thik batlānā; ta'niyun-i-ma'nī k.; kisi lafz ke maflūm ko bayān k.

Definite, *a.* Jiskī had muqarrar ho; mahdūd; mu'aiyan; muqarrar; thik; jiskī miqdār mu'aiyan ho; mahdūdu-l-ma'nī; mushakkhkhās; mutabaq-qāq. [khāsiyatūn kā bayān.

Definition, *n.* 'Ta'rif; kisi lafz ke ma'nī kī ta'rif yā tauzih; kisi shai kī Definitive, *a.* Qat'i; ākbir; gair-mashrūt; mukhtatam; nātiq; jismen agar-magar na ho; jisse qat'i-nizā' ho-jāe. [mashrūt.

A definite sentence or decree—Hukm yā digri-i-nātiq; hukm yā digri-i-gair

“Opposed to conditional, provisional, or interlocutory.” Webster.

Definitively, *ad.* 1.—Tahqīq ke sāth; yaqīnān; sarīhan.

2.—Qat'an; bi-l-maqta'; bilā-qaid-i-sharāit; kāmīl taur par.

Deforce, *v. t.* (Law) Kisi jāe-dād-i-gair-manqūla masalan arāzi wagairā ko uske mālīk ke qabza-i-jāiz meñ jāne na denā; mālīk ko qabza-i-jāiz se bāz r.

Defraud, *v. t.* Fareb de-kar haq se mahrūm k. yā haq-talfi k.; farebī kār-ravāyī ke zarī'e se qabze se bāz r.; nā-jāiz tariq par bāz r.; tagallub-o-tasarruf kar-ke nuqsān pahunchānā; dhokhā d. yā dhokhā de-kar le-lenā.

The plaintiff is anxious to defraud the defendant of his right—Mudda'i kī yah fikr hai kī mudda'ī 'alaih ko fareb de-kar uski haq-talfi karo.

The agent has defrauded his principal by embezzling the money in his charge —Us gumāshthe ne apnī tahvil ke rupaye gabn kar-ke apne aqā ko nuqsān pahunchāyā.

Defray, *v. t.* Denā; adā k.; chukānā; zimma-dār h. yā zimma uṭhānā.

“It is followed chiefly by *expence, charge, or cost.*” Webster.

Defrayal, *n.* Adā karnā yā denā; adā.

The defrayal of necessary costs—Mas'rif-i-zarūrī kā d.

Defunct, *a.* Murda; mutawaffā; marhūm.

Defunct, *n.* Shakhs-i-mutawaffā; marā huā shakhs.

Defy, *v. t.* Lūṭāyī ke liye chhorā; kisi ke khilāf 'amal k.; lalkārnā; da'wat-i-jang k.; kuchh na samajhnā; nā-chiz samajhnā; muqābala k.

To defy the power of a magistrate—Kisi hākim-i-fauj-dāri ko iḥtiyār ko nā-chiz samajhnā. To defy the law—Qānūn ko kuchh na samajhnā; qānūn ke khilāf 'amal k.

Degradation, *n.* Ma'zūli; tanazzul; kisi bare rutbe yā darje se chhoṭe rutbe yā darje par kar-denā yā kar-diyā jānā; khiffat; be-ābrūyī; zillat.

Degrade, *v. t.* Ma'zūl yā tanazzul k.; kisi bare mausab se chhoṭe mausab par kar-denā; 'izzat le-lenā; be-ābrū k.; be-pānī kā kar-denā yā pānī utārnā yā lenā; be-qadr k.; be-waqr k. yā waqr kho d.

Degree, *n.* 1.—Darja; sifat rutba yā tahsil wagairā meñ taraqqī yā tanazzuli kā ek silsila.

2.—Rutba; martaba; manzilat; pāya; taraqqī kī had; miqdār; andāz.

3.—Nasl; nasab; pusht; pīrhī.

The defendant is the plaintiff's relation in the fourth degree—Mudda'i wa mudda'a 'alaih ke mā-bain qarābat meñ chār pusht kē farq hai. [shuda.

By degrees—Rafta rafta; darja ba-darja; thorā thorā; qadam ba qadam; shuda

To a degree—Gāyat darje tak; nihāyat yā bahut hī.

DEHORS (Fr.) (Law) Gair-muta'alliq; khārij-az; dākhlil yā shāmil nahīn; kisi wasiqe ke bāhar (usse khārij yā usmeñ shāmil nahīn).

DE JURE [Lat.] (Law) Haq yā istihqāq ke rū se; istihqāqan; haqqan; qānūn ke mutābiq; qānūnī qānūn ke rū se yā, qānūnan; shar'ī.

☞ Opposed to *de facto*.

Delay, v. t. 1.—Multawī k.; mauqūf r.; 'arsa lagūnā; āge ko ṭālnā yā barhānā; tawaqquf k.

2.—Roknā; kuchh der tak rok yā ṭhahrā r.; kisi chīz ke daurān ko rok d.; kisi shai kī raftār ko sust kar-d.

Delay, v. i. Ahista ahista chalnā; thorē 'arse tak ruk-jānā; aṭak-jānā.

Delay, n. Iltiwā; ta'wīq; tawaqquf; rukāwat; der; tākhīr; ṭāl-maṭol; dirang; sahl-ankārī; muhlat; ṭhahrāw.

Delegate, v. t. 1.—Apnā qāim maqām karke bhejnā; elchī-garī kā ikhtiyār d.; ta'ināt k.; apnī taraf se kisi kām ke anjām kā ikhtiyār dekar bhejnā; apnā mukhtār banā-kar bhejnā. [nā; sipurd k.

2.—Dūsre kī bifāzat yā ihtimām meñ sipurd k.; tafwiz k.; sauñp-

Delegate, n. Woh shakhs jise koyī apnā mukhtār banā kar bheje; jo shakhs dūsre kā qāim maqām banākar bhejā jāwe; nāib; qāim-maqām; mukhtār; woh shakhs jo kisi kī taraf se ba-taur uske qāim-maqām ke kār-rawāyī ke liye bhejā jāwe.

Delegate, a. Ta'ināt-shuda; dūsre kī taraf se kār-rawāyī ke liye bhejā gayā; dūsre kā qāim-maqām banā kar bhejā gayā.

Delegation, n. 1.—Qāim-maqām yā mukhtār kā taqarrur; apnī taraf se kār-rawāyī ke liye kisi dūsre shakhs ko ikhtiyār de-kar bhejnā yā ta'ināt k. [rawāyī ke liye ta'ināt kiye jāen.

2.—Woh shakhs yā ashkhās jo dūsre yā dūsroñ kī taraf se kār-

Deleterious, a. Muhlik; zindagī kā talaf k. w.; muzir; barbād k. w.; zahrilā; sammī; sammīyat r. w.

Deliberate, v. t. Dil meñ tolnā; kisi bāt ke wujūh kī bhalāyī wa burāyī par khūb gaur k.; taammul ke sāth sochnā; gaur k.; fikr k.; apne dil se salāh lenā yā mashwara k.

Deliberate, v. i. *Vide supra*.

Deliberate, a. 1.—Kisi tajwiz ke qāim karne ke liye wāqī'āt aur dalāil par gaur karne wālā; kisi fi'l ke natāij-i-mumkina par ihtiyāt se sochne w.; chaukas; ahistagī se rāe qāim k. w.; jo apnī rāe ke qāim karne meñ 'ujlat-na kare; mudabbir; sāhib-i-tadbīr; āgā-pīchhā samajhne w.; dūr-andesh; chaukas.

A deliberate judge—Mujawwiz-i-dūrandesh yā mudabbir; aisā mujawwiz jo wāqī'āt aur dalāil par gaur karne ke ba'd apnī tajwiz qāim kare.

2.—Jo bagaur-o-taammul qāim kī gayī ho; jo khūb soch-bichār kar ṭhānā gayā ho; jo ekā-ek yā jaldī se wuqū' meñ na āwe; musammam; mazhūt; pukhta; pakkā.

A deliberate opinion or measure—Pukhta yā musammam rāe yā tadbīr; aisi rāe yā tadbīr jo khūb-soch-bichār kar ṭhānī jāwe.

Deliberately, ad. Khūb samajh-būjh kar; dūr-andeshī se; jaldī se yā ekā-ek nahīn; āhistagī se; dīda-o-dānista; 'amdan; jān-būjh-kar.

This purpose was *deliberately* formed—Yah irāda khūb samajh-būjh-kar qāim kiya gayā.

Deliberation, n. 1.—Kisī tajwīz yā tadbīr kī bhalāyī wa burāyī (husn-o-qubbh) par gaur k.; gaur-i-kāmil; fikr-i-balīg; ihtiyāt ke sāth taamul yā gaur; barā soch-bichār.

That measure has been taken with *deliberation*—Gaur-i-kāmil ke ba'd woh tadbīr 'amāl meñ āyī yā ba'e soch-bichār ke ba'd woh tadbīr kī gayī.

2.—Kisī tadbīr kī achhāyī wa burāyī kī nisbat jo wujūh hoñ unki ohhān; bahs-o-taftish-i-kāmil; bahs-o-tajwīz-i-bā-hamī; mashwara.

The *deliberations* of a legislative body or council—Wāzī'n-i-qawānīn kī jam'at yā majlis meñ jo bahs-o-taftish-i-bā-hamī kisī amr kī nisbat ho.

Deliberative, a. Gaur ke muta'alliq; gaur ke ba'd yā āpas meñ bahs-o-taftish ke ba'd kār rawāyī yā 'amāl k. w.

The legislature is a *deliberative* body—Wāzī'n-i-qawānīn kā majma' aīsā hai jis meñ arbāb-i-jalsa ke mū-bain bahs-o-taftish-i-bā-hamī ke ba'd kār-rawāyī kī jāti hai.

Delicate, a. Nāzūk; bārīk; mushkil; jis meñ 'ujlat na ho sake; jis meñ 'ujlat yā ba-i'tināyī ko dakhil na ho; jiskī nisbat guft-gū yā tahrīr meñ ihtiyāt darkār ho.

Delinquency, n. Turk-i-anjām-i-farz; qusūr; fi'l-i-bad; jurm; gunāh.

Delinquent, a. Woh shakhs jo apne farz ko anjām na kare; mujrīm; gunah-gīr; qusūr-wār; woh ahl-kār-i-sarkārī jo apne lawāzīm-i-mausabī ke anjām meñ gāfat kare.

Deliver, v. t. 1.—Rukāwat kī ohhorānā; āzād k.; qaid se ohhorānā; hukūmat se khalās k.; ohhor d.; āfat se bachānā; bachānā; chhaṭkārā d.

2.—Denā yā muntaqil k.; kisī shai kā qahza d. yā uski hukūmat se bāz ānā; dūsre ke hāth judā kar denā; hawāla k.; sipurd k.; sauñp-nā; dūsre ke hāth yā ikhtiyār meñ de-denā.

Often with *up* or *over*, *to* or *into*.

Deliver this letter to the addressee—Yah khat maktūb-ilāh ko de do.

The thief has *delivered up* the stolen property—Us chor ne chori kā māl de-diya. The murderer *delivered* himself up to the police—Us khunī ne apni tayīn pulis ke hāth meñ (ikhtiyār meñ) de-diya yā woh khunī pulis ke mulāzimoñ ke pās bāzīr ho-gayā. The intestate property was *delivered over* to an heir of the deceased—Woh māl jiskī nisbat mutawaffā koyī wasīyat nahīn kar-gayā thā uske ek wāris ke hawāla kar-diya gayā.

3.—Dūsre ko batlānā yā use muttala' k.; dūsre se kah d.; kah-sunānā yā sunānā; kisī bāt kā izhār dūsre par k.

To *deliver* a message—Ek shakhs kā paigān dūsre shakhs se kah d. To *deliver* judgment in a case—Kisī muqaddame meñ faisala sunānā; kisī muqaddame meñ natija-i-tajwīz se farīqain ko muttala' k.

4.—Lagānā; dāgnā; chhorānā; mār-nā.

[chhornā.

To *deliver* a blow—Zarb lagānā; mār-nā. To *deliver* a fire—Bandūq wagaira

5.—Larkā jannā; bachcha jannā yā denā.

Delivery, n. 1.—Rihāyī; makhlasi; najāt; chhutkārā.

The *delivery* of a captive—Kisi qaidī ki rihāyī (uskā qaid se chhūṭnā).

2.—Hawālagī; sipurdagī; tafwiz; dūsre ke hāth meṁ de-denā.

3.—Jannā; paidāish.

4.—Talaffuz; lahja; tarz-i-kalām; taqrīr; talāqat.

Demand, v. t. 1.—Talab k.; mutālaba k.; mānguā; taqāzā k.; kisi shai ki nisbat da'wā yā nālīsh pesh k.; tang-talabī k.

To *demand* a debt—Qarza māngnā; qarze kā taqāzā k.; zar-i-qarza talab k.

2.—Matlūb r.; nihāyat zarūrat r.; bataur zarūrī yā kār-āmud ke dar-kār r.; chāhnā; talab k. [zarūrī hai.]

This case *demands* great care—Is muqaddame meṁ baṛī ihtiyāt dar-kār yā

Demand, n. 1.—Mutālaba yā talab; taqāzā; bataur wājibu-l-adā ke talab k.

The *demand* of a creditor—Mahūjan yā dāin kā mutālaba yā taqāzā.

2.—Istifsār; suwāl; kisi amr ki baṛī tahqīqāt.

3.—Baṛī talāsh; baṛī māng; chāh; pukār.

There is a great *demand* for a work of this sort—Is qism ki kitāb ki baṛī māng (talāsh yā talab) hai.

4.—Shai-i-matlūba yā mutada'wiya; da'wā; mutālaba; qarz; jiskā mutālaba ba-taur wājibu-l-adā ke kiyā jāe. [haiṁ.]

There are large *demands* on that estate—Us jāe-dād par bare bare mutālabe

5.—(Law) Shai-i-wājibu-l-adā yā yāftanī kā mutālaba; shai yā raqam-i-wājibu-l-adā; zar-i-yāftanī; shai-i-mudda'a-bihā; woh rupaye yā woh chīz jiskā da'wā ba-taur wājibu-l-adā ke kiyā jāe.

On *demand*—'Inda-t-talab yā 'inda-l-mutālaba; māngne par; hundavī wagaira ko pesh karke uske zar-i-samau ko māngne par.

This bill of exchange is payable on *demand*—Is hundavī ke rupaye māngne par milēnge yā (yāḥ hundavī darshanī hai.)

In *demand*—Matlūb; darkār.

A dictionary of this sort is much in *demand*—Is qism ki lugat ki baṛī māng (chāh pukār yā talāsh) hai; is qism ki lugat nihāyat matlūb hai.

Demandable, a. Talab kiye jāne ke qābil; jiskā da'wā yā mutālaba ho-sake; wājibu-t-talab.

Payment is *demandable* at the expiration of the credit—Zar-i-qīmat ke adā karne ki mī'ād-i-mu'ayyana ke guzarne par rupaye kā mutālaba ho-saktā hai.

Demandeur, n. Talib; da'wī-dār; khwāst-gār; joyā; māngne-wālā.

Demarcation, } n. 1.—Hudūd kā nishān k.; had-bandī; tashkhis wa

Demarkation, } ta'ayyun-i-hudūd; taqsim; tafrīq.

2.—Had yā had-bast; hudūd-i-mushakkhāsa wa mu'ayyana; woh hadd-i-fāsil jiskā nishān yā ta'ayyun kar-diyā jāe; dāndā; siwāna.

Demeanour, n. Dhaṅg; tarz-o-tarīq; waz'; rawish; harakāt-o-sakanāt.

The *demeanour* of a witness while under examination may be noted down by a court—'Adālat ko ikhtiyār hai ki izhār dene ki hālat meṁ jo dhaṅg yā tarz-o-tarīq gawāh kā ho uski nisbat yād-dāshṭ likh le.

Demise, n. 1.—Kisi mu'azzaz shakhs ki wafāt.

2.—(Law) Jāe-dād-i-arāzi kā intiqāl ba-zarī'a-i-thika yā wasiyat-nāma.

Demise, v. t. 1.—(*Law*) Kisi haqqiyat kā intiqāl-i-him-i-hayātī yā mi'ādī k.; thihe yā ijāre par de-d.; muntaqil k.

2.—Marne ke waqt hiba k.; wasiyat ke zar'e se d.; wasiyat k.

Demolish, v. t. Girā d.; dhā d.; mismār k.; kisi sbai ke dhānche ko tor d.; munhadim k.

Demolition, n. Inhidām; tor girā yā dhā d.; mismār kar d.

Demonstrable, a. Qābil-i-subūt: jo subūlat se nikālā yā zāhir kiya jā sake; jisko yaqīni sābit kar sakeñ; jiskā subūt qat'i ho sake.

Demonstrate, v. t. 1.—Zāhir k.; nishān d.; numāyāñ k.

2.—Dalil se sābit k.; natija nikāl-kar sābit kar-d.; is tarah par qāim yā sābit k. ki shubha yā inkār na ho sake; mutahaqqaq k.

Demonstration, n. 1.—Numāish; tauzih; subūt; shahādat; aisā subūt jo shubhe ke imkān se bāhar ho; dalil: burhān.

2.—Zāhiri 'alāmatoñ se khayālāt kā izhār; izhār; numāish-i-zāhiri.

Demonstrative, a. Musbit; qūti'; jisse subūt-i-kāmil ho.

Demoralize, v. t. Akhlāq ko bigāronā; akhlāq wa ādāb ke usūl ki tāsir ko mitānā yā kam kar d.; tabi'at ko zalil kar d.

Demur, v. i. 1.—Tawaqquf k.; taamul k.; kisi shubhe yā diqqat ki wajh se kār-rawāyī multawī kar-d.; tajwiz yā natija-i-akhir kā tāl r.

2.—(*Law*) Muqaddame meñ kisi amr ki nishat i'tirāz-i-qānūni pesh kar-ke uskā faisala 'adālat par munhasir kar-d.; i'tirāz k.; jarah k.; qānūn par hasr k.

Demur, n. Rukāwat; taamul; kār-rawāyī meñ pas-o-pesh; kisi bāt ki tajwiz yā kār-rawāyī meñ āg'i-pichhā.

Demurrage, n. Jahāz ki rawānagi yā uspar māl lādne khwāh utārne meñ jo tawaqquf khilāf-i-mu'āhuda ho uskā khisāra; harja yā zar-i-harja; khisāra; nuqsān.

☞ "The term is also applied to land carriage, by wagons, railways, &c." *Webster.*

Demurrer, n. 1.—Shubha waswasa yā pas-o-pesh k. w.

2.—(*Law*) I'tirāz-i-muta'alliq-i-qānūn yā i'tirāz-i-qānūni; kisi muqaddame meñ ek fariq kā tajwiz-i-'adālat ke liye yah 'uzr pesh k. ki ba-farz-i-taslim-i-sadāqat-i-bayān-i-fariq-i-mukhālif āyā bayān-i-mazkur qānūnan kāfi hai aur fariq-i-'uzr-kunauda par uski tardid farz hai yā nahiñ.

Demurrer to evidence (Law)—I'tirāz-i-qānūni muta'alliq-i-shahādat; woh i'tirāz jo ek fariq apne fariq-i-qāni ki pesh ki huyi shahādat ki nishat kar-ke bayān kare ki yah shahādat amr-i-mutanāzi' ke subūt ke liye qānūnan kāfi nahiñ hai iski faisala 'adālat se hokar kār-rawāyī-i-mazid ki jāwe.

Deniable, a. Qābil-i-inkār yā tardid; jisse inkār yā jiski tardid hosake.

Denial, n. Tardid-i-kalām; inkār; manzūri se inkār; kisi istid'ā ki nā-manzūri; 'adam-i-taslim; 'adam-i-ijāb; be-ta'alluqi kā izhār; yah kahñ ki fulāñ amr se hamko kuchh wāsta sarokār yā ta'alluq nahiñ hai. [nafs-kushi.]

Denial of one's self—Kisi hazz-i-nafsāni se inkār; apni khwāhishoñ kā roknā;

Denominate, v. t. Nāmzad k.; koyi nām r.; mulaqqab k.; mausūm k.

Denomination, n. 1.—Tasmīya; nāmzad yā mulaqqab k.

2.—Kisī shai kū nūm; laqab; khitāb; ism. [qism.

3.—Ashkhās kū woh majma' jo ek nām se mausūm ho; firqa;
Denote, v. t. 1.—Nishān k.; kisī 'alāmat-i-numāyān se zāhir k.; nishān-
dihī k.; batlānā. [mafhum r.

2.—Kisī shai kī 'alāmat h.; kisī shai par dalālat k.; maushū yā
Denounce, v. t. 1.—Kisī amr kū 'ilān sanjīdagī se khwāh bā-zābita k.;
zāhir k.; kisī shai kī khabar d.

2.—Kisī 'alāmat-i-khārijī ke zarī'o se dhamkī d.

3.—Kisī shakhs ko wājibu-t-ta'zīr wagaira kahnā; kisī shakhs par
la'nat bhejnī; muttalam k.

DE NOVO, (Lat.) Phir se; naye sar se; az-sar-i-nau; mujaddadan.

This case will be tried *de novo*—Is muqaddame meñ az-sar-i-nau (phir se) taj-
wiz 'amal meñ kye gī yā yah muqaddama naye sar se tajwiz kiya jāwogā. [hai.

Deny, v. t. 1.—Inkār k.; tardīd k.; kisī amr kī nisbat kahnā kī yah sach nahīn
The defendant denies the truth of the plaintiff's assertions—Mudda'a 'alaih
ko mudda'i ko bryānūt kī sadāqat se inkār hai yā mudda'a 'alaih yah kahtā
hai kī mudda'i ke bayānūt sach nahīn hai.

2.—Deno se inkār k.; na denā. [diya gayā.

The witness was denied his subsistence money—Us gawāh ko zar-i-khorāk na

3.—Kisī shai kī nisbat ta'alluq yā zimma dāri wagaira se inkār k.;
qabūl na k.; inkār k.; taslīm na k.

The accused deny their guilt—Mulzuman ko apni mujrimī se inkār hai.

To deny one's self—Apni khwāhishon ko pūrī na k.; nafa-kushi k.; apni
khwāhishon kī pūrāwī na k.; parhez k.; ihtidāz k.

Depart, v. i. 1.—Rawāna h.; jānā; chalo jānā.

Opposed to arrive.

2.—Guzar jānī; gūb ho jānā; zāl ho-jānā; qāim na rahnā; jātā rahnā.

3.—Duniyā se nikal guzar yā uṭh jānā; mar jānā.

4.—(Law) 'Uzr-i-sābiq kī bunyād chhor kar nayī bunyād qāim k.

To depart from—Inhirāf k.; tark k.; pā-bandī na k.; chhor d.; dast-kash ho
jānā; bāz-anā. [akte (unko chhor nahīn sakte)

You cannot depart from these rules—In qawā'id se tum inhirāf nahīn kar-

Depart, v. t. Kahiñ se chalo jānā; chhor jānā.

To depart this life—Mar jānā.

Department, n. Sigr; sarrishta; mahkama.

Departmental, a. Kisī sigr mahkama yā sarrishte ke muta'alliq.

Every public official should be guided by his departmental rules—Har ahl-i-kār-
i-sar-kār ko chāhiye kī jis sigr meñ woh ho usī ke muta'alliq qawā'id kī
pūrāwī kare.

Departure, n. 1.—Rawānagī; kūch; chale jānā.

2.—Maut; wafāt; mamūt.

3.—Inhirāf; 'adam-i-ittibā'; tark; pā-bandī kā na k.

4.—(Law) 'Uzr-i-sābiq kī bunyād tark karke bunyād-i-jadīd qāim k.

Depend, v. i. 1.—Dāir rahnā; zer-i-tajwiz rahnā; gair-i-munfasila yā lait-
o-lāl meñ rahnā; paṛā rahnā. [meñ dāir yā zer-i tajwiz hai.

The cause or suit is still depending in court—Woh muqaddama abtak 'adālat

2.—Munhasir mauqūf yā mashrūt h.; madār r.

☞ Followed by *on* or *upon*.

The success of your suit *depends* on the testimony of your witnesses—Tumhāre muqaddame kī kām-yābī tumhāre gawāhoñ kī shahādat par munhasir hai.

3.—Bharosā r.; takiya k.; i'tibār yā i'timād k.; pūrā i'tibār r.; i'timād-i-kāmil r. [i'tibār k. na chābiye.

Such false witnesses should not be *depended upon*—Aise jhūṭhe gawāhoñ par

4.—Mutī' h.; farmāñ-bardār h.; tābi' h.

Dependence, *n.* 1.—I'tibār; i'timād; bharosā; takiya.

2.—Madār-ilāh; takiya-gāh; jispar koyī bharosa kare; pushti-bāñ.

Dependent, *a.* Tābi'; dūsre ke ikhtiyār meñ; munhasir; mauqūf; mashrūt; dūsre par qāim; jo bagair dūsre kī i'ānat ke kuchh kar na sake; munhasir bi-l gair; mā-taht; qāim bi-z-zāt nahīñ.

☞ With *on* or *upon*.

Dependent, *n.* Tābi' yā tābi'-dār; lawāhiq; wābasta; dāman-gir tufaili dast-giriṭa yā dast-nigar; parwarish yā mihrbānī ke liye dūsre par takiya r. w. [zālī; tabāh; zār.

Deplorable, *a.* Afsos ke qābil; ranj-dih; pur-malāl; musibat-nāk; khwār;

Deplore, *v. t.* Kisi kī nishat nibāyat hī ranj k. yā zūhir k.; ranj k.; mātām k.; afsos k.; taassuf k.

Deponent, *n.* (*Law*) Muzhir; jiskā izhār halaf ke rū se liyā jāwe; woh shakhs jo shahādat-i-tahrīrī is garaz se de ki woh 'adālat meñ ba-taur subūt ke kām meñ lāyī jāe.

☞ "An *affiant* is one who makes an affidavit or declaration under oath, in order to establish the truth of what he says. A *deponent* is one who makes a deposition, or gives written testimony under oath, to be used in the trial of some case before a court of justice." *Webster*.

Depose, *v. t.* Gawāhī d.; adā-i-shahādat k.; shahādat d.; izhār d.; muzhir h.; izhār de-kar tasdīq k.

The plaintiff's witnesses *depose* as follows—Mudda'ī ke gawāh hasb-i-zail muzhir haiñ. The facts *deposed* to by the witnesses are these—Wāqī'āt-i-muzbarā-i-gawāhāñ yah haiñ; jin wāqī'āt kī tasdīq gawāhoñ ne izhār de-kar ki hai we yah haiñ

Deposit, *v. t.* 1.—Dālūñ; jam' k.; pāt d.

The inundation has *deposited* a large quantity of sand—Tugyāñī se bahut sā bālū jam' ho gayā (paṭ-gayā) hai.

2.—Hifāzat ke liye kahīñ r.; rakhnā; jam' k.

The goods were *deposited* in the warehouse—Woh māl godām meñ hifāzat ke liye rakkhū gayā.

3.—Kisi shakhs ke pās hifāzat ke liye r.; kisi kī tahwīl meñ sipurd k.; amānat r.; zimma k.; hawāla k.; rupaye wagaira kisi koṭhī yā bank meñ is garaz se jam' kar-d. ki jab chāheñ use wusūl karen.

Deposit, *n.* Woh shai jo kisi jagah par yā kisi shakhs ke pās hifāzat ke liye rakhdijāwe; amānat; zar-i-amānat; wadī'at; thāṭī; shai-i-amānatī.

He has a *deposit* of money in his hands—Uske pās rupaye amānat rakkhē haiñ (ba-taur amānat ke haiñ).

In deposit or on deposit—Amānatan yā ba-taur amānat ke; amānat meñ.

To hold in deposit—Amānatan (ba-taur amānat ke) r.

Depositary, n. 1.—Amānat-dār; sipurd-dār; muhāfiz; amīn; woh shakhs jisko pās koyī shai hifizat kī garaz se khwāh uske mālīk ke fūide ke liye kām meñ lāye jāne ke muqсад se rakkhī jāe.

2.—(*Law*) Woli shakhs jisko koyī māl hifāzat ke liye sipurd ho par us hifāzat ko i'waz meñ kuchh diyā na jāwe.

Deposition, n. (*Law*) Izbār; zabān-bandī; shahādat-i-tahrīrī; woh shahādat jo kisi afsar-i-inujāz ko rū-ba rū halaf yā iqrār-i-sālih ke rū se li jāe aur usmeñ jurah ke suwālat bhī pūchhe jāen.

Depositor, n. Amānat r. w.; amānat kunanda; jam' k. w.; dākhil k. w.

Depository, n. Woh jagah jahūn koyī shai hifāzat yā farokht ke liye rakkhī jāe; godūn; wadī'at-gāh; tosha-khāna; muhāfiz-khāna.

Deprecate, v. t. Kisi shai ko daf'iye kī du'ā māngnā; kisi shai kī nisbat yah chāhnā kī yah qāim na rahe; kisi shai se najāt dhūndhnā; nihāyat mutassil h. (afsos k.).

Depreciate, v. t. Kisi shai kī qīmat yā māliyat ko ghaṭā d.; kisi shai kī waq'at ko kam kar d.; kisi shai kī nisbat yah kalmā kī yah mahz be-qadr yā be-waq'at hai.

Depreciate, v. t. Qīmat kī ghaṭ jānā; kam-qīmat ho jānā; be-qadr ho jānā; qīmat meñ gir jānā (qalilu-l qīmat ho jānā).

Depress, v. t. 1.—Dabānā; baiṭhāl d.; girā d.; nīchā kar d.

2.—Tor d.—jaise gurūr ko.

[kar d.; udās kar d.

3.—Dhañs d.; girā d.; bujhā d.; pazhmurda afsurda yā magmūm

4.—Sust kar d.; mandā kar d.; muutashar kar d.; ghaṭā d.; khūb chalne na d.—jaise tijārat wagaira.

5.—Kisi shai kī qīmat ko ghaṭā d.; arzān (sastā) k.

6.—Mullis tangdast yā garīb banā d.; tabāh k.; qalilu-l-bizū'at kar d.

Depression, n. 1.—Girānā yā gir jānā; pastī kī hālat.

2.—Jauf; garhā; gār; ūpar se nīche ko dhañs jānā.

[na h.

3.—Afsurdagi; tabī'at kī dhañs jānā; udāsi; jurat yā zinda dilī kī

4.—Sard-bāzārī; tijārat wagaira kī ghaṭ jānā (usmeñ tanazzulī); kār-o-būr yā māl-o-matā' meñ tanazzulī; rozgār yā kār-o-bār kī sust (manda) par jānā.

[lenā; chhīn-lenā.

Deprive, v. t. Le-lenā; mahram k.; kisi ke qabzo yā tasarruf se nikāl-

To deprive a person of his life—Kisi shakhs ko jān se mār-dānā.

To deprive one of his property—Kisi kī jāe-dād uske qabzo yā tasarruf se nikāl-lenā; kisi kī māl chhīn-lenā.

Depth, n. 1.—Gahirāyī; 'umuq.

2.—Mausim kī wast (madh). *The depth of winter*—Jāye kī wast yā madh. Bichlā khwāh nihāyat tārīk yā sunsūn hissa. *The depth of night*—ādhi rāt; rāt kī woh hissa jab khūb tārīki chhāyī yā sannātā ho. Woh hissa jo kanāre se dūr ho; bichlā hissa. *The depth of a forest*—jangal kī bichlā yā woh hissa jo kanāre se dūr par ho.

3.—Gahirāyī; kisi bāt meñ khūb dūbnā.

[kar-saken; iglāq.

4.—Kisi shai kī isqadar mushkil h. kī usmeñ āsūnī se taftish na

Deputation, n. 1.—Kisi shakhs ko apnā i'waz qāim-maqām yā nāib muqarrar kārke bhejnā; ta'ināti.

2.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisī kī taraf se ba-taur uske qāim-maqām ke kār rawāyī ke liye muqarrar hoñ.

Deputation allowance—Bhatta yā zar-i-bhatta.

Depute, v. t. Ba-taur qāim-maqām yā mukhtār ke muqarrar k.; kisi kām ke anjām ke liye apnī taraf se ikhtiyār de-kar bhejnā; nāib yā qāim-maqām muqarrar karke bhejnā; ta'ināt k.

Deputy, n. Nāib; munib; qāim-maqām; woh shakhs jo dūsre kī taraf se kār-rawāyī kā mujāz kiya-jāwe; diptī. [wasile se hāsīl yā paidā ho-sake.

Derivable, a. 1.—Jo kisī dūsrī shai se mil sake yā hāsīl ho-sake; jo kisī

Income is derivable from land—Zamīn se āmadanī hāsīl ho-saktī (hosaktī) hai.

2.—Jo mūrison se hāsīl ho-sake yā pahuñch sake.

An estate derivable from an ancestor—Woh milkiyat jo mūrīs se wārīs ko pahuñch sake yā hāsīl ho-sake.

3.—Qābil-i-istikhrāj yā ishtiqaq; jo kisī shai se mustakhraj mush-taq yā paidā ho sake; qābil-i-istimbāt.

No argument is derivable from these facts—In waq'at se koyī dalīl mustakh-raj yā paidā nahīn ho saktī (nikal nahīn saktī).

Derive, v. t. 1.—Hāsīl k.; pānā; kisī asl shai se pānā; kisī mūrīs se pānā; nikālūnā; mushtaq k.

The plaintiff derives his title from his ancestors—Mudda'ī ko uskā haq uske mūrison se hāsīl hotā hai. From whom was this information derived?—Yah khabar kisse milī (pūyī gayī yā hāsīl hui).

2.—Kisī aslī lafz se nikālūnā; kisī mādde se mushtaq k.; kisī shai kī asliyat daryāft k. (is bāt kā patā lagāūnā ki woh kahān se niklī yā āvī); mushtaq yā mustakhraj k.

Derogate, v. i. Ghaṭā d.; be-waqr yā bad-nām k.; hatk yā kasr-i-shān kā bā'is h. [be-ābrūyī.

Derogation, n. Be-waqrī; be-qadrī; khiffat; subkī; halkā-pau; tahqīr; Followed by *of, from, or to.*

Derogatory, a. Jisse be-waqrī khiffat yā subkī ho; jisse waq'at kam ho-jāe; jisse kasr-i-shān mutasawwar ho; zarar-rasān; muzīr.

 With *to.*

Derogatory clause in a testament. (Law)—Kisī wasiyat-nāme kā woh jumla jisikā 'ilm sirf mūsī ko ho aur usse yah shart muta'alliq rahe ki tā-waqte-kī yah jumla-i-makhlī lafz-ba-lafz mundarj na ho koyī wasiyat-nāma-i-sānī jāiz na hogā; woh 'ibarat jo mūsī apne wasiyat-nāme meñ ba-tarz-i-makhlī is garaz se likh-de ki bar-āyinda kisī usko wasiyat-nāma-i-sānī ki girift ho-sake jo usse jabran yā kaksun-kar likhāliyā-gayā ho.

Descend, v. i. 1.—Balandī se pastī par āūnā; niche kī taraf āūnā; utarnā; gīrnā; bah āūnā. [nūzil h.

2.—Daf'atan ā-parnā; yakāyak āūnā; tūṭ parnā; gazab-nākī se

3.—Paidā h.; nasl se h.

The plaintiff is descended from respectable parents—Mudda'ī kī paidāish wālidain-i-mu'azzaz se hai yā mudda'ī mu'azzaz wālidain kī nasl se hai.

4.—Pahuñchnā; ek nasl se dūsrī nasl ko milnā; naslan ba'da naslin pahuñchnā; wirāsatan milnā; pusht-dar-pusht chalā āūnā.

The estate of the deceased plaintiff will *descend* to his sons—Mudda'i-i-mutawaffā kā matrīka usko batōn ko pahuñchegā yā wirāsatan milegā.

5.—'Ām bātōn ko tazkire ke ba'd khās khās bātōn kī taraf rujū' h.; ba'ī ba'ī bātōn ko kah-kar chhoṭī chhoṭī bātōn kā kahū.

To *descend* to particulars—'Ām qism ke hālāt ke bayān ko ba'd khās khās hālāt bayān k.

Descendant, n. Nasl; aulād.

☞ Correlative to *ancestor*.

Descendible, a. 1.—Jismēn utār ho; jisko niche utar sakeñ.

2.—Qābil-i-tauris; jo mūris se wāris ko pahuñch sake; jismēn wirāsatan pahuñchne kī salāhiyat ho.

A *descendible* estate—Jāe-dād-i-qābil-i-tauris; aisi milkīyat jo mūris kī wafāt ke ba'd uske wāris ko mil-sake.

Descending, p. a. Jo niche ko chalo; bāp se beṭo polo wagnāra kī taraf āne-wālā; mutanazzila.

In a *descending* line—Silsila-i-mutanazzila meñ masalan bāp beṭa polo wagnāra.

Descent, n. 1.—Utarnā; balandī se pastī kī taraf ānā.

2.—Nicho kī taraf jhukāw; dhāl.

3.—Hamla; yūrish; jahāz se utar kar halla yā charhāyī.

4.—Paidāish; nasl; khāndān.

5.—Pushṭ; pīrhī; mūris-i-n'lā se fasl.

6.—(Law.) Wirāsāt ke silsilo se (wirāsatan) pahuñchne; mūris se wāris kī taraf muntaqil h.

Lineal *descent*—Woh wirāsāt jo bāp se beṭo ko aur beṭo se pote ko pahuñche.

Collateral *descent*—Woh wirāsāt jo kisi se usko bhāyī bhatīje yā dūstre rishta-dār-i-yak-jihati ko pahuñche.

Describable, a. Bayān ke qābil; jiskā bayān ho sake; sharh-pazīr.

Describe, v. t. 1.—Bayān k.; ahwāl bayān k.; sharh d.; alfāz yā 'alāmat ke zarī'e se dūstroñ ko batlānā. [utārñ].

2.—Kisi shai kā naqsha banānā (uskā khāka khaiñchne banānā yā

Description, n. 1.—Knifīyat; bayān; ahwāl; sharh.

2.—Huliya; woh bātēñ jinse kisi shai kī tamīz yā pahchān ho.

3.—Qism; nau'iyat; tarah.

Descriptive, a. Mubaiyin; jismēn kisi shai kā bayān ho.

A *descriptive* roll—Huliya ya fard-i-huliya; chihrabandī.

Desert, v. t. 1.—Alag ho jānā; qat'-i-ta'alluq k.; chhorñā; tark k.

2.—Farz wagnāra ko bilā ijāzat chhor-kar chalo jānā; naukari chhor bhagnā.

Desert, v. i. Be ijāzat hāsil kiye huyo naukari chhor d.; bhāg jānā.

Desert, a. Ujār; gair-ābād; jahān na koyī jān-dār ho na zir'at; jangal; wirān; ūsar; gair-mazrū'a.

Desert, n. Gair-ābād zamīn; ba'ā registān (hālū kā maidān); daraḡhton kā jangal; wirāna; dasht; sahrā; bayūbān.

Desert, n. Woh jazī yā sazi jiskā koyī mustahaq ho; woh shai jiskā koyī sazi-wār ho; istihqāq-i-jazā; liyāqat.

Deserve, v. t. 1.—Lāiq h.; saziwār h.; shūyān h.

☞ "Applied to good or evil." Webster.

2.—Mihnat yā khidmat ke zarī'e se lāiq h.; mustahaq h. yā haq r.; af'al-i-nek yā khūbī ke bā'is kisī shai kā mustahaq h.
Deserve, *v. t.* Jazā (badle) kā mustahaq h.; lāiq h.; sazāwār h.

☞ Usually with *ill* or with *well*.

Deservedly, *ad.* Wājib tarīq par; bhalāyī yā burāyī ke lihāz se jaisā chāhiye yā munāsib ho.

DESIDERATUM, *n. (Lat.)* Woh shai jiske na hone se uskī zarūrat ma'lūm ho; woh chīz jiskī khwāhish yā ihtiyāj ho; woh shai jo hāth meñ na ho par uskā rakhuā markūz ho; woh ihtiyāj jo musallama-i-'awām ho; shai-i-matlūb.

Design, *v. t. 1.*—Naqsha banānā; khāka banānā yā khainchnā; khat khainch-kar kisī chīz kī shakl namūne ke liye banānā; naqsha utārānā.

2.—Kisī shai kā mansūba yā uskī tajwiz k.; mausūba bāudhnā; bandish k.; dil meñ tarah dīlnā. [lagāne kā irāda r.

3.—Irāda k.; chāhnā; maqsad r.; manshā r.; kisī kām meñ

☞ With *for*.

Design, *n. 1.*—Naqsha; khāka; daul.

[murād.

2.—Mansūba; tadbīr; tajwiz; bandish; irāda; maqsad; manshā;

Designate, *v. t. 1.*—Nishān k. yā dekhlanā; khutūt nishānāt bayān yā kisī aisi shai se zāhir k. jo ma'rūf aur mutabaqqāq ho; dekhlanā; kisī khās laqab se mulaqqab k.; kisī nām se mausūm k.; nām-zad k.; 'umūman ma'lūm karānā. [(pahchanwānā).

2.—Nishān d.; batlanā; nishān dekar auroñ se tamiz karānā

3.—Muqarrar k.; kisī khās maqsad ke liye muntakhab yā mumai-yaz k.; kisī kām ke liye 'alāhida k. [karānā.

Designation, *n. 1.*—Nishān-dihī; dekhlanā; batlanā; auroñ se tamiz

2.—Taqrarr; kisī maqsad ke liye intikhab aur ta'ayyun.

3.—Nām; laqab; woh nām jisse koyī shai mausūm ho.

Designedly, *ad.* Bi-l-irāda; qasdan; 'amdan; jānbūjh-kar; jān-kar; dida-o-dānista.

☞ Opposed to *accidentally*, *ignorantly*, or *inadvertently*.

Designing, *p. a.* Fitna-pardāz; fitratī; dhūrt; makkār; dagā-bāz; firebī; 'aiyār; nuqsān paliūchnāne kī tadbīreñ k. w.; dhokhe-bāz.

Desirable, *a.* Pasaudida; qābil-i-pasand; margūb; shāyān; khwāhish ke qābil; chāhne ke lāiq; qarīn-i-maslahat; munāsib.

Desire, *v. t. 1.*—Khwāhish r. yā k.; ārzū r. yā ārzū-mand h.; mustad'ī h.; multajī h.; darkhwāst k.; istid'ā k.; kisī amr kī nisbat khwāhish zāhir k.

2.—Hukm d.; imā k.; hidāyat k.

Desire, *n. 1.*—Khwāhish; ārzū; shauq; tamannā; armān; chāh.

2.—Imā; irshād; hukm; hidāyat; istid'ā; darkhwāst. [shāiq.

Desirous, *a.* Khwāhān; khwāst-gār; chāhne w.; ārzū-mand; mutamannī;

Desist, *v. t.* Bāz ānā yā rahnā; dast-bar-dār h.; parhez k.; hāth haṭā lenā; kanāra k. yā kanāra-kash h.; alag ho-jānā; kisī kām kā karnā band kar-d.; dast-kash h.; hāth khainch yā uṭhā lenā.

☞ With *from*.

Desk, n. 1.—Ek qism kī dhālūān meṡ jo likhne parhne meṡ kām āti hai; lakrī kā ek ḡbānchā jise musattah meṡ par rakh-kar uspar likhte parhte haiṡ.

2.—Kitābat kā pesha; likhne kā pesha; muharriṡ kā pesha.

He intends one son for the bar, and another for the *desk*—Uskā irāda hai ki ek beṡe ko to wakīl wagnira banāye aur dūse ko kitābat ke peshe meṡ lagāye.

Despair, v. i. Nā-ummed h; hālat-i-yās meṡ (māyūs) h.; kul ummed munqat' kar-d. (chhor d.); mutlaq ummed na r.; nirās yā be-ās ho-jānā; kisī shai se hāth dho baiṡhnā.

With of

Despair, n. 1.—Nā-ummedī; yās; hirmān; ummed kā chhor d.; bi-l-kul hāth dho baiṡhnā yā jī chhor d.; māyūsī; nirās; inqitā'-i-ummed.

2.—Woh shai yā amr jisse nā-ummedī ho (paidā ho); woh bāt jiskī ummed na ho; woh shai jiskī nisbat yās ho.

Desperado, n. Woh shaḡhs jisko kisī tarah kā ḡhauf na ho; nihāyat tund-mizāj shaḡhs; baṡā hī maglūbu-l-gaiz shaḡhs; woh shaḡhs jisko apuī muḡāfazat kā kuchh ḡhayāl na ho; niḡar be-bāk yā jān-bāz; majnūn.

Desperate, a. 1.—Jismeṡ bihtarī kī ummed bi-l-kul sāqit ho-jāe; jisse koyī hāth dho-baiṡhe (bi-l-kul nā-ummed ho-jāe); jiske saṡbhalne sudharne yā phir sar-sabz ḡhwāh rū-ba-rāh hone kī tawaqqu' na ho; lā-ilāj; islāh-pazīr nahīn; bi-l-kul ḡayā-guzrā (hāth se be hāth).

2.—Jo nā-ummedī kī wajh se ho; jismeṡ ḡhatre yā hifāzat kā ḡhayāl na kiyā jāe; jo jī chhor-kar (bilā ḡhauf-o-ḡhatar) kiyā jāe.

A *desperate* effort—Kisī amr kī koshish jo jān-bāzī ke sāth (jī par khel kar yā jī chhor-kar) ki-jāe.

3.—Māyūs; nirās; ḡazab-nāk; jān par khele huye.

He has become *desperate*—Nā-ummedī kī wajh se woh jān-bāzī kar rahā hai (jān par khel rahā hai).

4.—Nihāyat hī; baṡā hī; ḡāyat darje kā; saḡht.

A *desperate* fool—Baṡā hī be-wuḡūf.

The last is the *popular* sense of the term.

Desperately, ad. 1.—Jān se hāth dho-kar; josh-o-kharosh se; ḡazab nākī se; majnūn kī tarah; bilā ḡhauf-o-ḡhatar; be-dhāṡak; be-tahāsh.

2.—Bahut hī; nihāyat hī; shiddat se.

Desperation, n. 1.—Nā-ummed 'h.; qat'-i-ummed kar-d.; kisī bāt kī [tawaqqu' chhor d.]

2.—Nā-ummedī; māyūsī; āḡe-pīchhe kā ḡhayāl na r. [waq'at.]

Despicable, a. Nafrat ke qābil; haḡīr; zalīl; dūn; danī; nā-kāra; be-

Applicable equally to persons and things.

Despise, v. t. Hiḡārat kī nazar se dekhūā; haḡīr samajhnā; hiḡārat k.; bahut hī nāchīz samajhnā; nafrat k.

Despise, n. Bāṡī hī dushmanī; ḡhusūmat-i-shadīd; baṡā kīna yā bugz.

Despite, prep. Ba-wujūd; bā-waṡf; kisī bāt ke hote huye.

Destination, n. 1.—Manshā; maḡsad; murād; kisī shai kā masraf jo pahle se ṡhahrā diyā jāe.

2.—Woh maḡām jahān ḡhātima-i-safar ho; woh maḡām jahān kisī

shakhs yā shai kā jānā maqsūd ho; thekānā.

Destitute, a. 1.—Muhtāj; khālī; na rakhtā huā; mu'arrā.

Followed by *of*.

2.—Tihī-dast; muflis; jiske pās kuchh na ho; jisko koyī wasīla na ho; be-bāl-o-par.

Destitution, n. Muhtājī; muflisī; nā-dārī; gurbat; be-bāl-o-parī; be-kasī.

Despatch, v. t. See *Dispatch*.

Destroy, v. t. 1.—Munhadim k.; mismār k.; girā d.; dhā d.; gārat kar-d.; tor dālū.

[d.; khātima kar-d.

2.—Nest-o-nābūd k.; bar-bād k.; talaf k.; nahīn (uest yā nafi) kar-

3.—Qatl k.; halāk k.; mār-dālū.

Destruction, n. Inhidīm; itlāf; halākat; bar-bādī; qatl; wīrānī; tabāhī.

Destructive, a. Muhlik; bar-bād-kuninda; ziyān-kār; muzir; baī burūyī paidā k. w.; jisse tabāhī halākat yā bar-bādī ho.

With *of* or *to*.

Desuetude, n. Tark-i-isti'māl; 'adam-i-isti'māl; isti'māl yā rawāj kā band ho-jānā; suqūt-i-rawāj yā isti'māl; jo bāt 'arse tak hotī rahī ho uskā band ho jānā.

Desultory, a. Be-tartīb; gair-musalsal; be-rabt; ek bāt yā mazmūn ko chhor-kar bilā lihāz-i-tartīb yā silsila dūsri bāt yā mazmūn shurū kar d. w.; be-nizām; be-qā'ida.

A *desultory* remark—Kalām-i-be-rabt.

Detail, v. t. 'Tafsīl-wār kahnā; mufasssal bayān k.; tafsīl k.; sharh-wār bayān k.; ek ek karke batlānā.

Detail, n. 1.—Tafsīl; juz-o-kul; tasrīh yā tashrīh; mufasssal bayān.

Used chiefly in the plural.

2.—Woh bayān jismen chhotī chhotī bāten bhī dākhil hon; aisā bayān jismen juzwī hālāt bhī firoguzāshī na hon.

In *detail*—Bi-t-tafsīl; beore-wār; tafsīl-wār; mufasssal yā mufasssalan; tukra tukra karke; juzwī juzwī.

Detain, v. t. 1.—Bāz rakhnā; aṭkānā; dabā rakhnā; aṭkā rakhnā; na denā; kisī shakhs ko us shai se mahrūm r. jo uski ho. [yā thahrā r.

2.—Roknā yā rok r.; jāne na d.; uljhā rakhnā; biṭhlā r.; thahrānā

3.—Band r.; qaid r.; 'hīrāsāt men r.; chaurī-pahre men yā nazar-band r. [ki chiz ko apne pās rakh-chhorū.

Detainer, n. (Law) Dūse ke māl ko apne qabze men rakh-lenā; dūse

Detect, v. t. Kholnā; patā-lagānā; surāg lagānā; talāsh-karke nikālnā; zāhir k.; pakarnā; girift k.; inkishāf k.

The theft has not yet been *detected*—Woh chorī abtak na khulī (uskā patā abtak na lagā.) All the errors have been *detected*—Bi-l-kul galtiyon ki girift hogayī (sab bhul pakar gayī).

Detector, n. Daryāft yā zāhir k. w.; woh shakhs jo aisī bāt ko apnī talāsh se khol-de jiske chhipāne kī koshish dūsrā shakhs kartā ho; kashif; girift k. w.; zāhir k. w.

Detection, n. Inkishāf; zubūr; kisī chhipī huyī bāt kā zāhir k. (khol d.); kisī aise shakhs yā aisī chiz kā hāl khol d. jiskī nisbat maḥfī rakhne kī koshish kī-jāe; girift; khul-jānā; zāhir ho-jānā.

The forgery, with which the accused person stands charged, could not escape detection—Jis ja'l-sāzi kā ilzām is mulzam par lagāyā gayā hai woh zarūr khul-jāti.

The detection of the murder is creditable to the police—Is khūn kā inkishāf (uske hāl kā kholnā yā daryāft k.) ahl-kārān-i-pulis ke liye bā'is-i-ta'rīf hai.

Detective, *a.* Jarāim ko inkishāf kī munāsabat r. w. (us fan men māhir) ; jurmon ke surūg lagāne ke liye muqarrar.

He belongs to the detective police—Woh shakhs un ahl-kārān-i-pulis se hai jo inkishāf-i-jarāim ke liye muqarrar hai.

Detective, *n.* Mahkama-i-pulis kā woh mulāzim jiskā khās kām yah ho ki bad-waz' ashkhās ke āmad-o-raft ke maqāmāt aur unkī ādaton aur fi'lon ko chālāki se daryāft kiyā kare.

Detention, *n.* 1.—Bāz rakhnā ; kisi kā haq dabā r. ; aisi shai kā rakh chhornā jo dūsre shakhs kī ho aur jiskā wāpas kar d. munāsib ho.

2.—Qaid ; band ; hirāsāt men rakkhā jānā ; nazar-bandī ; rukawat ; tawaqquf ; uljhāw ; atkāw.

Defer, *v. t.* Kḥauf dekhilā kar bāz r. yā roknā ; khatra qabāhat. yā kisi dūsre khayāl se kisi ko past-himmat kar-ke kisi fi'l se usko bāz r.

Such difficulties ought not to deter you from your duty—Munāsib nahin hai ki aisi dushwariyon se kḥauf-kḥakar tum apnā farz anjām na karo.

Deteriorate, *v. t.* Bad-tar (aur burā) kar-d. ; kisi shai kī 'umdagī ko ghatā d. [ho-jānā ; zalil ho-jānā.

Deteriorate, *v. i.* Bad-tar yā aur kharāb ho jānā ; bigar jānā ; nāqis Determinable, *a.* Tanqih tashkhis yā infisāl ke qābil ; khātima-pazir.

Determination, *n.* 1.—Tanqih ; tashkhis ; thahrānā yā thahrāyā-jānā.

2.—Ikhtitām ; khātima ; akhīr ko pahuñchānā yā pahuñchnā ; suqūt.

3.—Infisāl ; 'adālat se kisi nizā' kā faisala yā raf'dād ; kisi jhagre kā 'adālat se tai pānā. [pakkā thahrā lenā.

4.—Musammam irāda ; 'azm-bi-l-jazm ; thān ; dil men kisi bāt kā

Determine, *v. t.* 1.—Kisi bahs yā nizā' ko khātima par pahuñchānā ; hākim-āna hukm dekar ba-zarī'a-i-hukm-i-'adālat tai k. ; faisal k. ; tajwiz k. ; raf'dād k.

The court has determined the course—'Adālat ne us muqaddame ko faisal kar diyā (woh muqaddama 'adālat se faisal hogayā).

2.—(Law).—Sāqit kar-d. ; kal-'adam kar-d.

To determine a will—Kisi wasiyat-nāme ko sāqit kar-d.

3.—Musammam irāda k. ; dil men thān lenā ; tajwiz yā irāda qāim karānā ; targib d. ; kisi amr ke ikhtiyār karne par rāgib k.

The police were determined to mal-treat the prisoner which determined the latter to escape—Ahl-kārān-i-pulis ne mudda'ā'alaih par tashaddud kā irāda musammam kar-liyā thā chunāñchi usī wajh se mudda'ā'alaih ko bhāgne kī targib huyī.

4.—Qāim k. ; ta'aiyun k. ; targib k. ; tashkhis k. ; hukm ke zari'e se muqarrar k. ; thahrānā. [had mu'aiyan k.

5.—Had-bandī (ta'aiyun-i-hudūd) k. ; nishān karke 'alāhida kar-d. ; Determine, *v. i.* 1.—Khatm ho-jānā ; sāqit ho-jānā ; kal-'adam ho-jānā ; band yā mauqūf ho-jānā ; jātā rahnā.

2.—Tajwiz k.; ṭhahrānā; munāqqah k.

☞ Often with *on* or *upon*.

Detriment, *n.* Mazarrat; nuqsān; ziyān; k̄hisāra; kamī; tanazzul.

☞ Used very generally; as, detriment to interest, property, religions, morals, reputation, and to land, or buildings.

Detrimental, *a.* Muzir; nuqsān paidā k.w. yā karāne w.; zarar-rasān; ziyān-kār.

This order is *detrimental* to his interest—Yah hukm uske haq meṁ muzir hai.

Devastate, *v. t.* Barbād wirān yā tabāh kar d.; gārat kar-d.; uṣār d.

Devastation, *n.* 1.—(*Law.*) Wasi yā muhtamim kī jānib se mutawaffā ke tarke kī barbādī; itlāf-i-matrūka-i-mutawaffā min-jānib-i-wasi yā muhtamim.

2.—Barbādī; barbād karnā yā honā; tabāhī.

DEVASTAVIT, [*Lat.*] (*Law.*) Bar-bādī itlāf yā wirānī min-jānib-i-wasi k̄hwāh muhtamim; sarf-i-bejā wa be-fāida ke zarī'e se matrūka-i-mutawaffā kī bar-bādī.

Devest, *v. t.* (*Law.*) Kisī haq yā istihqāq ko muntaqil k.; mahrūm k.; qabza haq yā haqqiyat se mahrūm k. [haqqiyat kā.]

Devest, *v. i.* (*Law.*) Zail yā muntaqil kar diyā jānā jaise kisī istihqāq yā

☞ "This word is generally written *divest*, except in the legal sense."

Webster. Opposed to *invest*.

Deviate, *v. t.* Asli rāh chhor̄kar dūsri rāh par chalnā; kisī tarīq-i-ma'mūli ke k̄hilāf 'amal k.; gumrah h.; bhaṭaknā; zalālat meṁ pānā; jis amr kā karnā munāsib ho uskā na k. [gunāh; bhūl; k̄hatā]

Deviation, *n.* Inhirāf; rū-gardānī; tarīq-i-ma'mūli se takhāluf; gumrahī;

Device, *n.* 1.—Tadbīr; tajwiz; bandish; mausūba; fītrat; ijād; woh fīl jisse hunarmandī yā 'aiyārī zāhir ho.

2.—Nishān; tamga.

Devisable, *a.* 1.—Wasiyat ke qābil; jise wasiyat karsakeṁ.

2.—Qābil-i-ijād yā ikhtiyār; jise sochkar nikāl sakeṁ.

Devise, *v. t.* 1.—(*Law.*) Wasiyat k. yā wasiyat-nāme ke zarī'e se denā jaise arāzī yā aur koyī jāe-dād-i-gair-manqūla; de marnā; chhor̄ jānā; wasiyat ke rū se hiba k.

2.—Ijād k.; paidā k.; sochkar nikāl nā; 'aql ke zor se qāim k.; k̄hayāl karke qāim k.; mansūba karke nikāl nā.

To devise a plan of defence—Jawāb-dihī yā bachāw kī tadbīr sochkar nikāl nā.

Devise, *v. i.* Mansūba bāndhnā; tadbīr k.; bandish k.; sochnā; ijād k.

Devise, *n.* (*Law.*) (a)—Wasiyat-nāma likh-kar jāe-dād-i-gair-manqūla kā de-denā yā uskā intiqāl.

(b).—Wasiyat-nāma yā wasiyat-nāma-i-jāe-dād-i-gair-manqūla.

(c).—Jāe-dād-i-mūsā-bih; woh jāe dād jo wasiyat-nāme ke zarī'e se dī yā wasiyat kī gayī ho; jāedād jiskā hiba wasiyat ke rū se ho.

Devisee, *n.* (*Law.*) Woh shakhs jiske nām jāe-dād-i-gair-manqūla az-rū-i-wasiyat-nāma muntaqil hūyī ho; mūsā-ilāih; mūsā lahū.

Devisor, *n.* (*Law.*) Mūsī; woh shakhs jo wasiyat-nāme ke zarī'e se jāe-dād-i-gair-manqūla de dewe (hiba kar-dewe).

☞ Correlative of *devisee*.

Devoid, *a.* Khālī; muhtāj; na rakhtā huā.

☞ Followed by *of*.

Devolution, *n.* Ek shakhs se dūstre kī taraf muntaqil h.; ek se dūstre ko silsila-wār milnā; wāris qūim-maqām yā jā-nashīn ko pahuñchnā.

Devolve, *v. t.* Muntaqil kar d.; hawāla k.; sipurd yā tafwiz k.; dast-ba-dast pahuñchānū.

☞ Generally with *upon* or *to*.

Devolve, *v. t.* Hāthoñ hāth ānā yā pahuñchnā; ek shakhs se dūstre shakhs ke pās muntaqil h.; ek qābiz ke hāth se nikal-kar uske jā-nashīn (qūim-maqām) ko milnā; sisile se pahuñchnā; wirāsatān pahuñchnā; muntaqil h.

☞ Followed by *on* or *upon*.

Dexterity, *n.* 1.—Chustī; phurtī; musta'idī; tezi; tajribo aur mahārat kī wajh se kisi kām kī jhatpat (chatpat) k.; ā'zā ke kām meñ lūne meñ hoshyārī aur suhūlat.

2.—Kisi bāt ke sochkar nikālne yā kisi maqsad ko anjām ke liye tadbīroñ kī ijād meñ 'aql kī tezi; tadbīroñ kī ijād meñ musta'idī; kisi tajwiz (mansūba yā bandish) ke anjām yā insirām meñ 'ujlat aur hoshyārī; chālākī; chaturāyī.

Dexterous, *a.* 1.—Phurtīlā; tez-dast; hāth se kisi kām ke karne meñ hoshyār aur chālāk; musta'id.

2.—Tadbīroñ kī ijād meñ hoshyār; mudabbir; kisi tadbīr ke sochne aur uske anjām meñ musta'id; chālāk; chatur; siyānā.

3.—Jo hoshyārī (chaturāyī) se kiya jāe.

Diary, *n.* Roz-nāma; roz-nāmcha; awārja; woh kitāb jis meñ roz roz ke hālāt likhe jāwē; siyāha.

A general diary—Roz-nāmcha-i-'ālm. A special diary—Roz-nāmcha-i-khās.

A diary writer—Roz-nāmcha-navis.

Dictate, *v. t.* 1.—Is garaz se kuchh kahnā ki dūsrā shakhs use likh le; kisi ko koyī bāt is murād se sikhānā ki mauq'e par woh use kahē.

2.—Farmānā; tabakkumāna kahnā; irshād k.; hukm d.; sādīr k. jaise hukm. [i-kalām; 'ibārat; tarz-i-sukhan.]

Diction, *n.* Alfūz ke zarī'e se khayālāt kī izhār; intikhāb-i-alfūz; tarz-DICTUM, *n.* [Lat.] 1.—Qaul yā sanadī qaul; bayān; kahāwat.

2. (*Law.*) Woh rāe jiskā izhār min-jānib-i-hukkām-i-'adālat aise umūr kī nisbat kiya jāe jinko muqaddame se ta'alluq-i-khās na ho.

Die, *v. t.* 1.—Marjānā; marnā; hastī se nestī meñ parjānā yā hast se nest ho-jānā; murda ho-jānā; rūh kī parwāz kar-jānā; jān kī nikal-jānā; fant h.; qazā kar-jānā; guzar-jānā; dam nikal-jānā; dunyā se guzar-jānā; jahān se uṭh-jānā; mulk-i-'adam ko rāhī h.; ba-qaid-i-hayāt na rahnā; bo-jān yā khushk ho-jānā; ukāṭh jānā.

☞ Said of animals or vegetables.

☞ "Often with *of*, *by*, or more seldom *for*, before the cause or occasion of death." Webster.

2.—Jān d.; mar-jānā; zindagī (jān) khonā; halāk kiya jānā; phānsī parnā. [jānā; mit-jānā; bujh jānā.]

3.—Nest ho-jānā; mauqūf ho-jānā; zāl ho-jānā; kuchh rah na

Let the secret *die* in your own breast—Is *bhed* ko apne hi dil meñ mit jāne do.

4.—Baith yā dhañs jānā; pazhmurda yā afsurda ho-jānā; kam-zorī shikasta-khātīrī yā muhabbat wagaira ke sadme se bujh-jānā yā gashī kī hālat meñ ho-jānā. [rahnā.]

5.—Kisi kā mahkūm (uske tābi) na rahnā; kisi meñ muhtalā na To *die* to pleasure or to sin—Khushī yā gunāh meñ muhtalā na rahnā.

6.—Pichhe ko palat jānā yā khūb sunāyī na d.; barābar kam hotā (ghattā) jānā jaise awāz kā. Nazar se gāib ho-jānā; uṛ jānā; jātā rahnā; nazar na parnā jaise kisi rang kā.

: Often with *out* or *away*.

7.—Bad-maza yā be-dam ho-jānā; utar jānā; tezi kā bāqī na rahnā.

Mostly used in the participle.

The beer is *dead*—Woh bīr sharāb utar gayī.

DIES NON, [Lat. an abbreviation of *dies non juridicus*] (*Law*). Yaum-i-tā'il-i-'adālat; kachahrī ke band rahne kā din jaise Itwār (Yakshamba) wagaira; jis roz hākimoñ kā ijlās na ho; jo din kachahrī kā na ho.

Diet, *n.* 1.—Khurāk; gizā; khāne-pīne kī chizeñ.

2.—Woh gizā jo kisi qā'ida-i-mu'aiyana yā sihat ke lihāz se khāyī jāe.

Diet, *v. t.* Khānā khilānā; khilānā; parwarish k.; qillat se yā qā'ida-i-mu'aiyana ke mutābiq khilānā-pilānā.

Diet, *v. i.* Khānā; qā'ide ke bamūjib khānā pīnā; bachā-bachā ke (thorā yā kam) khānā. [na r.; ek qism kā na h.]

Differ, *v. i.* 1.—Mukhtalif h.; aur tarah kā h.; muwāfaqat yā mutābaqat

The statements of the witnesses *differ* in this case—Is muqaddame meñ gawāboñ ke bayānāt mukhtalif haiñ (ek qism ke nahiñ haiñ). The court *differ*s with the assessors as to the prisoner's guilt—Is mudda'ā 'alaih kī mujrimi kī nisbat 'adālat ko asesaroñ kī rāe se ittifaq nahiñ hai. These two books *differ* from each other—Yah do kitābeñ bāham mukhtalif haiñ.

2.—Mukhtalifu-r-rāe h.; ek tarah kī rāe na r.; rāe meñ muttāfiq na h.; aur hī sochuā; tajwiz yā rāe meñ mukhālafat k.

3.—Mubāhasa k.; takrār qaziya yā jhagrā k.; jhagarānā; nizā'-i-lafzi k.

Difference, *n.* 1.—Ikhtilāf; nā-muwāfaqat; farq; bhed; tafāwut; nā-ham-wāri; gair-mushābahat.

2.—Ikhtilāf-i-rāe; nifāq; nizā'; bahs; takrār; jhagrā; munāqasha; wajh-i-takrār; amr-i-mā-bihi-n-nizā'; woh bāt jiske sabab se jhagrā paidā ho (jiski nisbat nizā' ho).

To make up a *difference*—Bāham sulh k.; raf'-i-shar yā takrār k.; tasfiya-i-nizā' k.

Different, *a.* 1.—Judāgāna; 'alāhida 'alāhida; ek hī (wāhid) nahiñ.

2.—Mukhtalif naw'iyat shakl yā sifat kā; yak-sāñ nahiñ; mukhtalif; mutafarriq; gair-mushābih; bāham mukhtalif; dūsre kī māniud yā dūsre sā nahiñ.

Difficult, *a.* 1.—Jiskā banānā karnā yā anjām d. dushwār (diqqat-talab yā mushkil) ho; sahl (āsān) nahiñ; jismeñ mihnāt aur jāñ-fishānīkarnī pare.

2.—Jiskā khush k. mushkil ho; jiske dil ko jald (āsānī se) pher na sakeñ; jo kisi kī bāt (uskā kabnā) jald na māne; mizāj kā saḥt (karā); jo kisi kā qaul jald bāwar na kar le.

- 3.—Jispar charhnā 'chalnā yā uskā 'ubūr k. mushkil (diqqat-talab) ho—jaise pahār sarak yā daryā wagaira.
- Difficulty, n.** 1.—Dushwārī; ishkāl; sakhtī; diqqat; āsānī yā suhulat kā na h.; kisi shai kī woh hālat jisse uskā anjām mushkil ho.
- 2.—Woh bāt jo mushkil ho; woh amr jiskā anjām dushwār ho (sahl na ho); woh bāt jismeñ mihnat pareshānī yā uljhāw ho; taklif kī bāt; woh bāt jiskī wajh se taraqqī wagaira meñ diqqat ho; uljheṛā; bakheṛā; jhanjhaṭ; janjāl; rukāwaṭ kī bāt.
- 3.—Hujjat; nizā'; ikhtilāf; ta'arruz; 'uzr; i'tirāz.
- Diffidence, n.** Apnī yā gair kī quwwat istitā'at yā liyāqat wagaira kī nisbat shubha ya'nī uspar takiya na k. (bharosā na r.); inhisār-i-zāti na r.; hijāb; sankoch; sakuch.
- Diffident, a.** Apnī yā gair kī quwwat wagaira par shubha r. w.; waswāsī; wahmī; apnī zāti liyāqat wagaira par bharosā na r. w.; sankochī; mahjūb; kāmoñ ko dar dar k. w.
- Diffuse, v. t.** Dhālkar phailānā jaise kisi saiyāl (bahne wālī) shai ko; bahānā; chāroñ taraf phailānā; ghumānā; mushtahar k; khonā; zāi'a k.
- Diffuse, a.** Dhālkar bahāyā huā; khūb phailā huā; gair-mahdūd; mutawwal; tūl-o-tawīl (lambī-chaurī) jaise 'ibarat. [poli k. yā haṭānā.
- Dig, v. t.** 1.—Khodnā; gornā; mittī ko kudālī yā kisi dūstre tez āle se
- 2.—Mittī nikāl-kar khālī kar-d.; khodnā jaise kuāñ; garhā kar-d.
- To dig down*—Khod-kar jar khālī karke girā d. (ghā d.).—*To dig down a wall*—Diwār kī bunyād (new) ko bhitari bhitār khod-kar use girā d.—*To dig in*—Khod-kar pāṭnā, *To dig in manure*—Khād ko khod-kar zamīn meñ bhar yā pāṭ d.—*To dig from, out, or up*—Khod-kar nikālū.
- The preposition is often omitted.
- Dig, v. i.** Kudālī wagaira lekar kām k.; zalil kām k.; kamīnoñ kām k.
- To dig in*—Kudālī wagaira se khod-kar garhā k.—*To dig through*—Is pār se us pār tak khod-kar āne jāne kī rāh kar-d.
- Digest, v. t.** 1.—Murattab k.; tartīb d.; taiyār k.; silsila-wār durust k.
- 2.—Hazm k.; pachānā; kaimūs banā d.; tahlīl k.
- Digest, v. i.** 1.—Hazm h.; pachnā; tahlīl h.
- 2.—Paknā; mawād kā ā-jānā jaise phore yā zaḥm meñ.
- Digest, n.** Qawānīn kā majmū'a; majmū'a-i-āyīn.
- Dilatory, a.** 1.—Sust; dhīlā; jo 'ādatan der kare.
- 2.—(Law) Jisse tawaqquf yā der ho yā uskā honā maqsūd ho.
- Dilatory plea*—Wah 'uzr jo muqaddame kī tajwiz meñ tawaqquf karāne ke liye kisi aise amr kī nisbat pesh kiyā jāwe jisko rūdād se ta'alluq na ho.
- Diligence, n.** Kisi qism ke kām meñ barābar lagā rahnā; jo koyī kām shurū' kiya jāe uske anjām kī barābar pairawī; dil-o-jān se mihnat; tawajjuh-i-kāmila; kisi kām meñ jis-qadar dil lagānā munāsib ho us meñ utnī hī tawajjuh; mihnat; riyāz.
- To do one's diligence, give diligence, use diligence*—Sā'i h.; dil-o-jān se kosbish k.; jāhān tak ho-sake fikr k.; khūb tau-dihī k.
- Diligent, a.** 1.—Dil-o-jān se mutawajjih; mihnati; be-khabar yā gāfil nahīn; nihāyat sā'i wa sargam; hamesha kām meñ lagā huā.

2.—Jo barābar kiya jāe; jiski pairawī meñ fikr aur koshish barābar kām meñ lāyi jāe; jo mihnāt yā ihtiyāt se ho.

To make a *diligent* search—Kisi chiz ko barī fikr aur mihnāt se dhuñdhnā; kisi shai ki just-o-jū barī jidd-o-jahd se k.

Diluvial, a. Jo daryā wagaira ke sailāb (bāḥ) se paidā ho.

Diluvial deposit—Woh bālū yā miṭṭi wagaira jo daryā ke sailāb kī wajh se par jāe; daryā-shikast gang-shikast yā daryā-burd.

DILUVION, } n. Bālū yā miṭṭi wagaira jo daryā kī tugyānī (bāḥ) se
DILUVIUM, } par jāe (jam' ho-jāe).

Dimension: n. Kisi shai kī lambāyi chaurāyi uñchāyi gahrāyi moṭāyi yā uskā gherā; kisi shai kā tūl-o-'arz aur 'umuq yā dabāzat; wus'at; qad-o-qānat; bistār; phailāw. [kisi tarah par kam yā chhoṭā k.

Diminish, v. t. 1.—Ghaṭānā; kam k; mīqdār yā ta'dād meñ kam k;

“Opposed to *increase* and *augment*. It is particularly applied to bulk and quantity, as *shorten* is to length.” *Webster*.

Diminish, v. t. Kam yā chhoṭā ho-jānā khwāh nazar ānā; ghaṭ jānā.

Diminution, n. 1.—Ghaṭānā; kam k.

2.—Kamī; kam ho-jānā; ghaṭ jānā. [ho.

3.—(*Law*) Woh firoguzāshṭ galatī yā naqs jo kisi wasīqa-i-qānūn meñ **Diploma, n.** Sanad; woh navishta jo dast-khat khwāh dast-khat aur muhr se murattab ho-kar kisi ikhtiyār ke nafāz dilāne ke liye ek shakhs ko diyā jāwe.

Direct, a. 1.—Sīdhā; terhā yā pechīda nahīn.

2.—'Ain maqsad ko pahuñchāne wālā; jisse ḥik manzil-i-maqsūd par pahuñcheñ; jismeñ kaj-o-pech na ho. [takalluf bāsif ho.

Direct means—Sīdhī tadbīr; aisi tadbīr jisse tadbīr-kunanda kā maqsad bilā-

3.—Sarihī; badihī; gair-mashkūk yā mushtabah; sāf; fāsh; khulā huā; muḥham yā muzabzab nahīn.

Direct evidence—Subūt-i-sarihī badihī yā gair-mashkūk. *Direct* interference—Mudākhalat-i-sarihī yā fāsh.

4.—Yak-jihātī nahīn; bāp beṭe pote wagaira ke silsile meñ ba-khatt-i-mustaqīm; bāp beṭe kī taraf; silsila-i-mutanazzila meñ.

A descendant in the *direct* time—Bāp beṭe pote wagaira kī aulād meñ.

In this sense, *direct* is opposed to *collateral*.

Direct tax—Woh mahsūl jo logoñ kī āmadani yā māl-o-matā' par lagāyā jāe.

In this sense, “distinguished from taxes on merchandise or customs, and from excise.” *Webster*.

Direct, v. t. 1.—Nishān d.; kisi jagah yā chiz kī taraf sīdhe batlānā yā nishān d.; shist lagānā; tāk bāndhnā.

2.—Intizām k.; band-o-bast-k.; kisi khās tarīq par chalānā; insirām k.

3.—Sabil yā tarīq-i-munāsib batlānā; sīdhā rāsta dekhā d.; rah-numāyi k.; rāh dekhānā.

He *directed* me to the left-hand road—Usne mujhe bāyeñ hāth kī rāh dekhā di.

4.—Hukm d.; hidāyat k.; irshād k.; farmānā; bare kī tarah sikhānā.

5.—Kisi khat par maktūb-ilāih kā nām wa patā-ḥikānā likhnā; jab koyī chiz lifāfe khwāh pulinde wagaira meñ band karke bhejēn to

us lifāfo yā pulinde par us shakhs kā nām aur thikānā likh d. jiske pās woh bhejā jāwe. [thikānā kyā likhā jāwe ?]

How is this letter to be directed?—Is khat par maktūb-ilāih kī nām aur patā-

Direction, n. 1.—Ihtimām; band-o-bast; insirām; nigranī; hidāyāt.

Who has the direction of the affairs of that firm?—Us koṭhī ke kār-o-bār kī ihtimām kiske zimme hai?

2.—Hukm; hidāyāt; irshād; imā; kārāwāyī kī tarīq batlānā.

The requisite directions have been given to the Munsarim—Zarūrī hidāyateṁ Munsarim ko kardī gayī haiṁ.

3.—Sarnāmā; maktūb-ilāih wagairā kā nām ma' laqab wa sukūnat; nām aur patā thikānā; lifāfo par kī 'ibārat.

4.—Samt; jānib; taraf; or.

In what direction?—Kis taraf yā jānib?

[sipurd ho.

5.—Woh kul ashkhas jinko kisī amr kī insirām (kisī kām kī ahjām)

6.—Woh bāteṁ batlānā jinse kisī shakhs yā muqām kī patā lag jāe.

Directly, ad. 1.—Bilā takhallul; bilā ibhām; sarāhutan; sāf sāf; zimuan nahīn; ghumā-phirā kār nahīn; ba-khatt-i-mustaqīm; sīdhā.

The evidence does not bear directly upon this case—Is muqaddame se shahādāt ko sāf sāf ta'alluq nahīn hai.

2.—Fauran; bilā tawagqūf yā tākhīr; turt yā turant; jhatpat; sīdhe.

3.—Joṭhīn; kisī ke ba'd hī; ba-mujarrad; ba-faur. [kār-rawā.

Director, n. 1.—Muhtamim yā sarbarāh-kār; munsarim; chalāne w.;

2.—Mushīr; nāsīh; hādī; rah-numā.

3.—Pir; gurū; murshid.

[ke insirām ke liye muqarrar ho.

4.—Woh shakhs jo kisī jamā'at wagairā kī taraf se uske kār-o-bār

Disability, n. (Law) 1.—Qānūnī liyāqat yā qābiliyat kī na honā; 'adam-i-liyāqat-i-qānūnī; shar' yā shāstr ke rū se kisī fi'l ke anjām kī salāhiyat kī na rakhnā; qānūnī nā-liyāqatī; imtinā'-i-qānūnī; kisī fi'l-i-jāiz ke karne kī salāhiyat na r. [yā zihnī quwwat wagairā na r.

2.—Be-maḡdūrī; 'adam-i-istitā'at; lā-ehārī; majbūrī; kāfī jismānī

Disable, v. t. (Law) 1.—Qānūnī haq yā salāhiyat se mahrūm k.; qānūn ke mutābiq nā lāiq banā d.; qānūn ke mutābiq kisī fi'l ke karne kī salāhiyat rahne na denā.

2.—Nā lāiq k.; be-kār k.; jismānī yā zihnī tāqat se mahrūm kar-denā; nā-tāqat k.; kisī shai ko is tarāh par kamzor yā be-kār kar-denā kī woh phir kām ke lāiq na rahe; be-maḡdūr kar-denā; za'if kar-d.; kamzor kar d.

Disabled, p. a. Nā-lāiq; ma'zūr; kisī fi'l kī salāhiyat na rakhtā huā; kamzor; zaḡm yā choṭ wagairā ke bā'is kām kī nahīn (bekār).

Disadvantage, n. 1.—Fāide se mahrūmī; nā-muwāfiq hālat; woh amr jo kām-yābī meṁ mānī' khwāh nuqsān yā mazarrat kī bā'is ho.

To be under some disadvantage—Aisi hālat meṁ honā jo apne hāl ke muwāfiq na ho; nā-muwāfiq yā mazarrat-angez hālat meṁ h. To act at disadvantage—Aisi hālat meṁ kisī fi'l kī k. jisse nuqsān yā mazarrat ho (usmeṁ kāmyābī na ho).

2.—Ziyān; nuqsān; mazarrat; naf' nām-warī yā i'tibār wagairā meṁ nuqsān. [paune bechnā.

To sell a thing to disadvantage—Kisī chīz ko nuqsān uṭhā kar bechuā; aune

Disadvantageous, a. Taraqqī kām-yābī yā naf' ke liye muzir; nā-muwāfiq; mukhālīf; muzir; zarar-rasān; nuqsān k. w.; āram yā subhite kā nahiin; kisi amr kī bihbūdī ke hasb-i-hāl nahiin. [tardīd-i-kalām k.]

Disaffirm, v. t. 1.—Bar-'aks yā khilāf kahā; rad k.; inkār k.; kāṭ d.;

 Said of what has been asserted.

2.—(Law) (a) Bahāl na r.; 'adālat-i-mā-taht ke faisale ko mansūkh yā mustaradd k. [i-infisākh ko.]

(b)—Mansūkh yā kal-'adam kar denā; jaise kisi mu'ahada-i-qābil-Disagree, v. i. 1.—Muttāfiq na h.; mukhtalīf h.; yak-sān na h.; ek tarah kā na h.; ikhtilāf r.

The facts stated by the plaintiff disagree with those stated by the defendant—Jo wāq'āt mudda'ī wa mudda'ā'alah ne bayān kiye unmeñ ikhtilāf hai.

2.—Mukhtalīfu-r-rāe h.; tajwiz meñ ikhtilāf r.; ek dil na h.; bāham ikhtilāf yā munāqasha r.

The best judges sometimes disagree—Ba'z waqt 'umda se 'umda mujawwizōñ kī tajwiz meñ ikhtilāf hotā hai.

3.—Nā-muwāfiq h.; muwāfaqat na r.; nā sāz h.; hasb-i-hāl na h.

The climate of that distret disagrees with his health—Us zil'e kī āb-o-hawā use nā-muwāfiq hai.

Disagreeable, n. Nā-pasandīda; nā-guwār; jisse tabī'at ko ranj pahunche yā woh mutanaffir ho. [jhaḡrā.]

Disagreement, n. Ikhtilāf; nā-muwāfaqat; takhāluf-i-rāe; bahs; nizā';

Disallow, v. t. Jāiz yā rawā na r.; nā-manzūr k.; kisi shai kī waq'at yā jawāz se munkir h.; kisi shai ko taslīm na karke khārij yā nā-manzūr k.; ba-taur wājib ke qabūl na k.; ijāzat na denā; nā jāiz yā nā-qābil-i-jawāz tasawwur k.

The plea of limitation has been disallowed by the court—'Uzr-i-hadd-i-sainā'at 'adālat se nā-manzūr huā. The collection charges will be disallowed—Masārif-i-tahsil-pazīr nā-manzūr kiye jāenge.

Disallow, v. i. Ijāzat na denā; manzūr na k. [imtinā']

Disallowance, n. Nā-manzūrī; taslīm se inkār; jāiz rakhue se inkār;

Disappear, v. t. Dekh na paṛnā; nazar se gāib yā bāhar ho-jānā; gūib ho-jānā; kāfūr ho-jānā; na 'rahnā; jātā rahnā; qāim na rahnā; kisi aur chiz meñ chhip-jānā.

Disappearance, n. Gāib yā nazar se bāhar ho-jānā; jātā rahnā.

Disappoint, v. t. 1.—Ummed khwāhish tamanuā ārzū yā irāde ko pūrā na hone d.; māyūs k.; mahrūm k.; jis shai kī tamanuā yā ummed wagaira ho uske husūl se bāz r.; nā-kām k.

2.—Kār-gar na hone d.; natija-i-maqsūd ke paidā hone meñ māni' h.; asar yā natija na hone d. [ua ho.]

Disappointed, p. a. Nā-ummed; nirās; māyūs; nā-kām; jiskī ārzū pūrī

Disappointment, n. 1.—Māyūs k. yā h.; māyūsī; nā-murādī; nā-kāmī; kisi irāde yā mausūbe kā pūrā na h.; nā-ummedī; hirmān. [ho.]

2.—Woh shai yā amr jiskī wajh se nā-ummedī nā-murādī yā nā-kāmī
Disapprobation, n. Nā-manzūrī; nā-pasandīdagī; kisi be-jā nā-munāsib yā khilāf-i-maslahat bāt kā dil se nāqis (ma'yūb) thahrānā; qābil-ilzām samajhnā.

Disapproval, n. *Vide* Disapprobation.

Disapprove, v. t. 1.—Nā-pasand k.; be-jā yā nā-munāsib qarār d. khwāh tasawwūr k.; malāmat k.; sarzanish k.

2.—Nā-manzūr k.; manzūrī se inkār k.; rawā yā jāiz na r.

“It is often followed by *of*; but modern usage inclines to omit *of*.” *Webster*.

Disarm, v. t. Hathiyār chhīn-lenā; be-silāh kar-d.; nihatthā kar d.; be-qābū kar-d.

Disarrange, v. t. Be-tartīb kar-d.; darham-barham kar-d.; abtar k.; bad-nazmī paidā k.; ulaṭ-palaṭ d.; silsile yā tartīb ko shikast kar d.

Disavow, v. t. 1.—Taslim ijāb yā iqbal se inkār k.; kisī shai kī nisbat apnī zimma-dārī se munkir h. yā mukar jānā; taslim yā qabūl na k.; rad kar d.; kisī wāqī'a ilzām yā rāe se munkir h.

He was charged with embezzlement but he *disavowed* the fact—Us par tagal-lub-o-tisarruf kā ilzām lagāyā gayā thā par usne usse inkār kiya (use qabūl na kiya.)

Opposed to *own* or *acknowledge*.

2.—Kisī amr kī sihhat yā asliyat se inkār k.; rad k.; kisī amr ke khilāf sābit k.

Disavowal, n. Inkār; 'adam-i-ijāb; lā-da'wā.

Disbelieve, v. t. I'tibār na k.; kisī bāt kī nisbat yah samajhuā ki yah sahīh yā wāqī'i nahīn hai; yaqīn na lānā; na mānuā.

The court *disbelieves* this evidence—'Adālat is shahādat par i'tibār nahīn kartī (isko mu'tabar nahīn samajhti yā isko nahīn māntī).

Disburden, v. t. Bojh utār l.; subuk-dosh k.; halkā k.; garān-bārī raf k.

Disburse, v. t. Kharch karnā; sarf k.; de-d.; uṭhā ḍāluā.

Disbursement, n. 1.—Kharch; sarf.

2.—Zar-i-sarf-shuda; jis qadar rupaye kharch parēn; maḥḥarij; ma-sārif; kharch yā akhrājāt.

The annual *disbursements* exceed the income—Kharch-i-sāl-āna āmadānī se zi-
[yāda hai.]

Discharge, v. t. 1.—Bojh utārnā; jo kuchh asbāb wagaira ladā ho use utār l.

“Applied both to the ship and the loading.” *Webster*.

2.—Rihā k.; qaid se chhoṛnā; chhoṛ d.

The court has ordered the prisoner to be *discharged* on bail—'Adālat ne us qaidī ko zamānat par rihā kiye jāne kā hukm diya hai.

3.—Kisī farz ko anjām d.; kisī dain ko adā k.; kisī shart yā mu'āhade ko pūrā k. yā uski ta'mīl k.

He *discharges* the duties of his office well—Woh apne mansab ke farāiz ko ba-khūbī anjām detā hai. He has *discharged* his debts—Usne apnā qarz adā kar-diyā.

4.—Mauqūf k.; naukarī se bar-khāst k.; chhoṛā d.; bar-taraf k.

5.—Da'we yā mutālabē se barī k.; fārig-khattī yā bhar-pāyī likh-d.

The creditor *discharged* his debtor—Usdāin ne apne madyūn ko bhar-pāyī likh-dī.

6.—Ruḥsat kar-denā; chale jāne kī ijāzat d.

The witnesses were *discharged* after they had been examined—Zabān-bandī (izhār qalam-band kiye jāne) ke ba'd gawāh ruḥsat kar-diye gaye.

7.—Muwāḥhaza yā zimma-dārī se barī k.; barīu-z-zimma k. [saktā.
The surety cannot be discharged—Woh zāma muwāḥhaze se barī nahīn ho

8.—Jurm yā ittilāh se barī k.; kisi jurm yā ilzām se safāyī kar-
d.; barī k.; āzād kar-d.; maḥlasī baḥlshuā.

9.—Chhornā; dāguā—jaise bandūq wagaira.

10.—Nikālū; khārij k.; bahānā.

A pipe discharges water—Nāl se pāni nikaltā (bahtā) hai.

Discharge, n. 1.—Rihāyī; maḥlasī; qaid yā hīrāsāt se āzādī.

2.—Anjām; ta'mil; ifā; adā.

3.—Ma'zūli-i-'uhda; ma'qūf; bar-khāstagi; bar-tarfi; woh na-
wisha jo ba-taur subūt bar-khāstagi ke diyā jāwe.

4.—Zimma-dārī daim yā tāwān se barāat; woh nawishā jo daim
wagaira se barāat ke subūt meṁ diyā jāwe; fārig khattī; sūfi-nāma.

5.—Rukhsāt; chale jāne kī ijāzat.

6.—Jurm yā ilzām se barāat; barāat.

7.—Woh shai jo nikle yā khārij ho masalan mawād wagaira. [sar h.

8.—Chhornā; dāguā; shalākḥ; top wagaira kā chhūṭnā chaluā yā

Disciple, n. Chelā; murid; pairaw; woh shakhs jo dūse se ta'lim pāye;
shāgird; talmiz.

Discipline, n. 1.—Woh bartāw jo muta'allim (sikhne yā ta'lim pāne wāle)
ke liye mauzūn ho; ta'lim; tarbiyat; ta'lim aur mashq ke zarī'e se
dil kī quwwatoṁ kī tarraqqī.

2.—Qawā'id-i-mu'ayan ke mutābiq kār-rawāyī (unpar 'amal karne)
kī ta'lim; bandhe huye silsile ke mutābiq barā'bar kār-rawāyī kā
'ādī k.; mashq; qawā'id.

3.—Qā'ide kī pābandī; hukm kī bajā-āwari; farmān-bardārī; itā'at.

4.—Tādīb; tambih; kisi naqs ke daf'iye ke liye sakhti ke sāth ta'lim;
musibat taklif yā ta'zir wagaira ke zarī'e se kisi bāt kā sikhlanā.

5.—Durustī; ārstagi; tambih; kisi 'aib ke dūr karne ke liye
ta'liman saza-dihī. [k.; tarbiyat k.

Discipline, v. t. 1.—Ta'lim d. yā k.; ta'lim aur mashq ke zarī'e se pakkā

2.—Qā'ide ke mutābiq barā'bar kār-rawāyī kā 'ādī k.; mahkūm k.;
zabt meṁ lānā; farmān-bar-dārī sikhlanā; pā-band-i-qawā'id k.

Disclaim, v. t. 1.—Kisi shai kī nisbat da'we se kulliyatan inkār k.;
kisi shai kī milkiyat khwāh uske muta'alliq zimma-dārī se munkir h.;
kisi shai ke qabze se inkār k.; kisi shai ke lene se yah kah-kar inkār
k. kī yah hamārī nahīn hai; inkār k.; qabūl na k.; taslim na k.; chhor
d.; tark k.; na mānnā; munkir h.

The defendant disclaims all knowledge of the alleged mortgage transaction—

Jis mu'amala-i-rihn kā bayān huā hai uski wāqifiyat se mudda'ā 'alaiḥ ko
bi-l-kul inkār hai. He disclaims any right to the property alleged to
have been mortgaged—Jis jū-dād ke rihn hone kā bayān hai uski nisbat
apne istihqāq se use bi-l-kul inkār hai.

2.—(Law) Kisi shai kī nisbat da'we se dast-bardār h. yā yah kah-
nā kī hamārā da'wā is par nahīn hai; lā-da'wā h.; dūse ke da'we ko
qabūl na k.; kisi haqqiyat milkiyat khwāh 'uhde ke qabūl karne se
inkār k. [tark k. w.

Disclaimer, n. (Law) 1.—Da'wā yā qabūl na k. w.; munkir; chhorne yā

2.—Da'we yā haq wagaira se inkār khwāh uskā 'adam-i-ijāb yā tark; kiśi haqqiyat se dast-bardāri 'ām isse ki 'arizī ho yā dawāmī.
Disclose, v. t. Zāhir k.; ifshā k.; mashhūr k.; khol d.; fāsh-kar d.; kah-denā;
 kiśi shai ko numāyān yā pesh-i-nazar kar-d.; kiśi rāz ki parda-darī k.
Disclosure, n. 1.—Izhār; ifshā; inkishāf; i'lān; parda-darī.

2.—Woh bāt jo khol yā mashhūr kar-dijāe.

Discontinue, v. t. 1.—Maquf k.; band kar-d.; chhor d.

2.—Kiśi shai kā lenā band kar-d. (uski taraf se muh pher l.).

The Bengal Law Reports have been *discontinued* by Government—Gavar-mint ne Nazār-i-qānūni Ihāta-i-Bangāl kā lenā band (maquf) kar-diyā.

Discontinue, v. i. Maquf h.; band h.; rukuā.

Discord, n. Nā-ittifāqī; ikhtilāf; tazād; ikhtilāf-i-rāe; mukhālafat; nizā'; tukurār; jhagrā; do shakhsōn yā chizōn meñ bāham takhāluf.

Discordant, a. Bāham muttasīq nahīn; mukhālīf; mutazād; ek dūse ko bar'aks yā zid.

Discount, v. t. 1.—Minhā k.; kāṭ-l. yā d.; waz' kar-l. yā d.; kiśi hisāb dāin yā qimat wagaira meñ se kam yā minhā kar-d.; kam kar-d.; chhor d.; ghaṭā d.

Merchants sometimes *discount* five or six per cent. for prompt or for advanced payment—Fauran yā peshgi rupaye dene ke i'waz meñ saudāgar ba'z auqāt pāñch chha rupaye saikare kam kar dete (chhor dete) haiñ.

2.—Mitī (hundavī wagaira kī mī'ād ke guzarne meñ jitne din bāqī hoñ uskā sūd) kāṭ kar hundavī wagaira ke rupaye d.

Bills of exchange are *discounted* on good security—Kafālat-i-ma'qūl lekar hundaviyōn kā dām mitī kāṭ ke diyā jātā hai.

3.—Peshgi sūd waz' karke rupaye qarz d.

The banks *discount* for sixty or ninety days—Sāṭh yā nawwe din kā sūd pahlo waz' karke bank se rupaye qarz milte haiñ.

Discount, n. 1.—Minhāyī kī woh raqam jo fauran yā peshgi rupaye dene kī wajh se kāṭ-lijāwe; woh raqam jo zar-i-yāstani yā zar-i-qarza se minhā kar-lijāwe; woh raqam-i-fī-sadi jo naqd kharīd kiye huye māl kī qimat se minhā dijāwe; woh raqam jo chizōn kī ma'mūlī qimat yā kiśi aisi raqam se waz' kar-dijāwe jo bar-āyanda wājibu-l-adā ho; phirtā; chhūṭ; dastūī

2.—Woh sūd kī raqam jo aisi hundavī wagaira ke rupaye dene ke waqt minhā kar-lijāwe jiskī mī'ād (mitī) guzrī na ho; sūd kī woh raqam jo qarza dene ke waqt peshgi kāṭ-lijāwe; baṭṭā.

3.—Baṭṭā yā mitī kāṭkar rupaye d.

The bank is making no *discounts*, or the bank has suspended *discounts*, at present—Bi-l-fī' mitī kāṭ kar bank se rupaye nahīn diye jāte.

Discountable, a. Mitī kāṭ-kar rupaye diye jāne ke qābil; jiske rupaye mitī kāṭ-kar de sakeñ.

This bill of exchange or note is not *discountable* at the bank—Is hundavī yā loṭ ko rupaye bank se mitī kāṭ-kar nahīn mil sakte.

Discount-broker, n. Woh shakhs jo hundaviyōn ko rupaye mitī kāṭ-kar detā hai; woh shakhs jo loṭ wagaira kī kafālat par rupaye qarz detā hai; mitī khāne-wālā.

Discountenance, *v. t.* Himāyat se inkār k.; kisi shai kī nisbat apnī pasandidagī zāhir karke use taqwīyat na d.; rukh na d.; sahārā na d.; roknā; gussa wagaira dikhā-kar kisi bāt ko hone na d.

Discourage, *v. t.* 1.—Kisi kī himmat harā d.; shikasta-dil (be-dil) kar-d.; dil yā jī tor d.; tabī'at bujhā d.; himmat tor d.; bharosā bāqī rahne na d.; hausala past kar-d.

2.—Kisi amr se kisi ko bharkā d.; kisi bāt kī nisbat kisi kā dil tor d.; taqwīyat na d.; be-iltifātī k.; gair-mulfaṭ ho-kar rokne kī ḡkr k.

Discouragement, *n.* 1.—Shikasta-dil k. yā h.; shikasta-dilī; be-dilī; māyūsī; be-bharosā hū-jānā.

2.—Woh bāt jisse dil tūt jāe; woh amr jisse khauf khākar koyī kisi kām ke shurū' karne yā uskī pairawī se bāz rah-jāe; dil-shikastī kī bāt. **Discourteous**, *a.* Kaj-khulq; nā-tarāshīda; bad-akhilq; gair-muhazzab; ujadḡ. **Discourtesy**, *n.* Kaj-khulqī; gair muhazzab tarīq yā kalām; be-adabī; bad-tarīqī. [k.; dekhā d.]

Discover, *v. t.* 1.—Khol d.; parda uthā d.; nazar ke sāmnē kar-d.; zāhir

2.—Kisi aisi shai ko ibtidāan dekh pānā yā usse wāqif ho jānī jo pahle rahī to ho par uskā hāl ma'lūm na huā ho khwāl woh dekh na pare; daryāft k.; dhūndh-kar nikālū; pahle pahal dekh pānā; pā-jānā.

Discover, *a.* (Law) Be-hyāhī; gair-mankūha; bewā jiskā shauhar na ho.

“Applied either to a woman who has never married or to a widow.” *Webster.*

Discover, *n.* (Law) Gair-mankūha yā bewa hone kī hālat; shauhar kī himāyat se barī hone kī hālat. [da khol d.; dekhā d.]

Discovery, *n.* 1.—Zāhir k. yā khol d.; izhār; inkishāf; parda-darī (par-The discovery of a plot—Kisi bandish ke hāl kī inkishāf (uskā hāl khol d.).

2.—Batlānā; zāhir kar-d.; hāl khol d.

A bankrupt is bound to make a full *discovery* of his estate and effects—De-wāliye par farz hai kī apnī jāe-dād aur māl-o-asbāb kā pūrā pūrā hāl batlā de.

3.—Inkishāf; kisi aise amr kā inkishāf yā izhār jiskā wujūd pahle rahā ho par log usse wāqif na rahe hon; daryāft; husūl-i-'ilm yā wāqīfiyat; kisi shai kī dīl-i-awwal (uskā pahle pahal dekhnā); dekh-pānā.

4.—Woh shai jiskā zuhūr yā inkishāf ho; woh shai jo bār-i-awwal dekhī yā jānī jāe; woh shai jo ibtidāan mutabaqqāq ho yā taslīm kī-jāe. **Discredit**, *n.* Be-'tibārī; 'adam-mu'tabarī; bud-nāmī; ruswāyī; kisi qadar be-'izzatī yā be-waqarī.

Discredit, *v. t.* 1.—l'tibār na k.; nā-mu'tabar ṭhahranā; bataur sahīh yā sachche ke taslīm na k.; bāwar na k.; na mānū.

The court *discredits* the testimony of these witnesses—In gawāhoṅ kī shahādāt ko 'adālat mu'tabar nahīn samajhtī (usko ba-taur sahīh ke taslīm nahīn kartī).

2.—Bad-nām k.; be-ābrū k.; maurid-i-ilzām k.; khafīf k.; kisiqalār ābrū kho d. [san; bā'is i-hak; jisse bad-nāmī yā be-ābrūyī ho.

Discreditable, *a.* Jisse ābrū yā i'tibār meṅ futūr wāqī' ho; gair-mustah-

Discreet, *a.* 'Aql-mand; mudabbir; dūr-andesh; chāukas; be-dūr-nagz; jald-bāz yā be-khabar nahīn; hoshyār; bā-khabar; sāhib-i-tamīz.

Discrepancy, *n.* Ikhtilāf; farq; gair-munāsabāt; nā-muwāfaqat.

“Applicable to facts or opinions.” *Webster.*

Discrepant, *a.* Mukhtalif; mukhālif; bar-'aks; nā-muwāfiq; mutazād.

Discretion, *n.* 1.—'Aql; imtiyāz; tamīz; hosh-yārī; āqibat-andeshī; samajh-būjh; sawāb-did; ihtiyāt.

2.—Apni rāe ke mutābiq kām karne kā ikhtiyār; iqtizā-i-rāe; woh-āzādī yā iqtidār jo har shakhs ko is bāt kā hāsīl hotā hai ki bilā muzāhamat-i-gaire apni tajwiz yā pasand ke muwāfiq kār-rawāyi kare; ikhtiyār; marzī.

To leave a thing to a person's *discretion*—Kisi amr kā anjām kisi shakhs ke iqtizā-i-rāe par chhor d.; kisi bāt kā ek shakhs par is garaz se chhor-d. ki usko woh apni hi tajwiz ke mutābiq kare.—To exercise one's *discretion*—Apne iqtizā-i-rāe ko kām meñ lānā; jo apne ko munā'ib ma'lūm ho wahī k.—At *discretion*—Bilā sharāit: gair-mashrūt; bilā pābandī kisi shart ke.—To *surrender at discretion*—Apne ko kulliyatan fariq-i-gālib ke ikhtiyār meñ kar d.; bilā pābandī-i-quyūd fariq-i-gālib ki itā'at qabūl k.

Discretionary, *a.* Iqtizā-i-rāe-i-khās par chhūtā huā; apni hi tajwiz par munhasir; jiske insirām meñ apni hi tajwiz kām meñ layī jāwe; mutlaq; gair-mahdūd; ikhtiyārī.

Judicial officers are, in certain cases, invested with *discretionary* powers to act according to circumstances—Ba'z ba'z hālatoñ meñ hukkān-i-'adālat ko is bāt kā ikhtiyār diyā jātā hai ki ba-lihāz-i-hālāt apni tajwiz ke mutābiq kār-rawāyi karen.

Discuss, *v. t.* Bahasnā; mubāhasa k.; asl haqīqat ke daryāft ke liye i'tirāzāt wa qabāhāt ko raf' k.; chhān k.; taftish k.; kisi amr ki nisbat is garaz se dalāil pesh k. ki rāst wa darog (sach aur jhāṭh) meñ farq (tamīz) ho jāwe.

Discussion, *n.* Bahs; mubāhasa; taftish; tahqīq; asl bāt ke daryāft ke liye kisi amr ki nisbat mufid wa gair-mufid sab bātoñ kā sochnā; mubāhase ke zarī'e se kisi amr ki taftish. [qāq se mahjūb k.]

Disentitle, *v. t.* Haq yā da'we se mahrūm k.; kisi kā haq chhīn l.; istih-

Disfigure, *v. t.* Bad-sūrat k.; sūrat yā shakl bigār d.; be-daul yā kudāul k.; sūrat ko nāqis yā bad-haiat kar d. [nāmī; hatk.]

Disgrace, *n.* 1.—Zillat; fazihat; rū-siyāhī; be-waqarī; be-'izzatī; bad-2.—Jisse be-'izzatī yā be-ābrūyī ho; bā'is-i-nadāmat yā ilzām; sharm ki bāt; mūjib-i-ilzām.

Disgraceful, *a.* Jisse hatk yā be-ābrūyī ho: bā'is-i-nadāmat (sharm paidā k. w.); be-'izzatī kā sabab; muzil-i-ābrū; ma'yūb; zalil.

Disguise, *v. t.* 1.—Kisi ki sūrat tabdil kar-d.; dhokhā dene ke irāde se gair-ma'mūlī poshāk pahin yā pahinā-kar asli haiat (shakl) ko chhipā d.; bhes badalnā; tabdil-i-libās k.; masnū'ī sūrat banā l.; aise kalām musta'mal k. yā aisā tarīq ikhtiyār k. jisse dūsre ko dhokhā ho.

2.—Madhosh k.; matwālā banā d.

Disguise, *n.* 1.—Woh poshāk yā zāhirī sūrat jo asli haiat ke chhipāne khwāh dūsre ko mugālata dene ke liye ikhtiyār ki-jāe. [uā-jāiz kā k.]

To do an unlawful act in *disguise*—Ba-tabdil-i-libās (bhes badal-kar) kisi fi'l-i-

2.—Numāish-i-darog; libāsī sūrat; dekhne wāle ki mugālata-dihī ke liye sūrat-i-iddi'āyī yā masnū'ī kalām kā isti'māl.

Under the *disguise* of great candour—Būṛī safāyī i-qalb zāhīr karke.

Dish, n. 1.—Rikābī; qā'b; chaurā khule mnūh kā bartan—jaise thālī wagaira jismeñ khānā chunā jāe (khāne kī chīzeñ rakkhi jāen.) [khānā.

2.—Woh khānā jo rikābī wagaira meñ chunū jāe; kisi khās qism kā

A cold *dish*.—Thandhā yā bāsī khānā. A warm *dish*.—Garm yā tūza khānā.

A delicious *dish*.—Mazedār khānā (gizā-i-latif yā khush-guwar).

Dishearten, v. t. Shikastā-dil k.; dil tor d.; himmat harā-kar nū-ummed kar-d.; be-dil khwāh afsurdā-khātīr kar-d. [māil; dagā-bāz; farebī; khān.

Dishonest, a. 1.—Bad-diyānat; be-īmān; dagā karne yā dhokhā dene par

A *dishonest* man.—Mard-i-bad-diyānat; be-īmān ādmī; aīsā shakhs jo dagā karne yā dhokhā dene par māil ho; dagā-bāz.

2.—Jiskī bunyād fareb par ho; mabnī-ba-fareb; jismeñ fareb huā ho; farebī; fūsid; khoṭā. [yā jo fareb par mabni ho.

A *dishonest* transaction.—Mu'amala-i-farebī; aīsā mu'amala jismeñ fareb huā ho

Dishonestly, ad. Bad-diyānatī se; be-īmānī se; fareb kī niyat se.

Dishonesty, n. Bad-diyānatī; be-īmānī; dhokhā dene yā fareb karne kī niyat; fareb; dagā-bāzī; khiyānat; diyānat yā imān-dārī se inhirāf.

Dishonour, a. Be-ābrūyī; be-'izzatī; be-hurmatī; ruswāyī; sharm; woh hāt jisse nek-nāmī meñ dāg yā dhabbā lag jāwe.

Dishonour, v. t. 1.—Be-'izzat (be-ābrū yā be-hurmat) k.; mauid-i-nadāmat yā ilzām k.; khiffat d. yā khafif k.; be-waqarī se pesh-ānā; nek-nāmī meñ dāg yā dhabbā lagānā; 'izzat le-lenā.

2.—Be-'iffatī yā be-'asmatī k.; kharāb k. yā bigārnā; pānī le-lenā yā utārnā; be-pānī kā kar-d. [dām na denā.

3.—Kisi hundavī wagaira ke na sakārnā (uske rupaye yā uskā "Said of a draft or acceptance which is due or presented." Webster

A *dishonoured* bill of exchange.—Woh hundavī jo na sakārī gayī ho (jiskā dām na paṭā ho).

Dishonourable, a. 1.—Jisse be-'izzatī ho; nadāmat se bharā huā; zalil; jisse hatk-i-ābrū ho; jisse badnāmī ho—jaise fī'l.

2.—Be-ābrū; ābrū-bākhita; zalil.

A *dishonourable* man.—Ābrū-bākhita (zalil) shakhs.

Disinherison, n. Mahjūbu-l-irs k. yā h.; hajb-i-irs; mirās na pānc d.; irs se mahrūmī; hajb; mahrūmī-i-warsa.

Disinherit, n. Maurūsi istihqāq se mahjūb k.; wirāsāt se mahrūm k.; mahjūbu-l-irs (mahrūmu-l-irs) k.; mirās na milne d.; kisi wāris ko aīsī jāe-dād yā haqqiyat par qābiz na hone d. jo usko wirāsāt ke silsile se qānūn yā rawāj ke mutābiq pahunchtī ho.

Disinheritance, n. See Disinherison.

Disinherited, p. p. Mahjūbu-l-irs; mirās se mahrūm kiyā gayā.

Disinterested, p. a. Be-garaz yā be-garazān; be-lagāw; jisko zātī naf' kā khayāl na ho; faide yā ham-dardī ke khayāl se ta'alluq na r. w.; kisi bāt yā mu'amale meñ zātī ta'alluq yā nij kā naf' na r. w.; be-tam'; jis meñ jānib-dārī na ho; jo apne naf' ke khayāl se na kiya jāe.

A *disinterested* judge.—Aīsā mujawwiz jisko mu'amalāt kī tajwiz meñ zātī naf'e kā khayāl na ho.—A *disinterested* decision.—Tajwiz jo bilā-lihāz kisi zātī naf'e ke kī-jāe.

Disinterestedly, *ad.* Be-garazī se; be-garazāna; be-lāg yā bilā-lagāw; bilā-khayāl-i-naf'-i-zāti; bilā-jānib-dārī. [k.; gair-jānib-dārī.]

Disinterestedness, *n.* Be-garazī; apne khās naf' ke lihāz se jānib-dārī na

Dislocate, *v. t.* Apnī jagah se haṭā d.; khaskā d.; joṛ par se haṭā yā atār d.; haḍḍī wagairā ko joṛ par se haṭā d.; ukhār d.

Dislodge, *v. t. 1.*—Jis jagah par kisī shai ko qarār ho wahān se use haṭā d.; kisī chiz ko apnī aslī jagah se dūr kar-d.

2.—Jis jagah koyī (haiwān yā insān) chhipā yā pauāh liye ho wahān se nikāl-kar use bāhar kar-d.

Disloyal, *a.* Be-wafā; namak-harām; bāgī; gardan-kash yā sar-kash; bad khwāh; jhūṭhā; dagā-bāz; be-īmān; sābit-qadam nahīn.

Dismember, *v. t.* Kisī shai ke ajzā ko judā judā k.; kisī asl se uske far' ko judā k.; 'alāhida k.; alag alag k.; judā k.; taqsim k. [alāhidagī.]

Dismemberment, *n.* 'Alāhidagī; tafiīq; taqsim; batwārā; algāw; ujzā kī
The dismemberment of an estate—Taqsim-i-mahāl; kisī mahāl kā jude jude hisson meñ bāntā jānā; giūw kā batwārā.

Dismiss, *v. t. 1.*—Rukhsat k.; jāne kī ijāzat d.; jāne d.; chhutī d.

2.—Naukarī mulāzamat yā 'uhde se ma'zūl k.; mauqūf k.; bar-khāst k.; jawāb d.; bar-tarf k.; chhorā d.

3.—(Law) Itifāt ke qābil na samajh-kar nā-manzūr yā khārij k.; dīsmis k.; khārij k.; nā-masmū' qarār d.

To dismiss a claim or suit—Kisī da'we yā nālish ko khārij yā dīsmis k.

Dismissal, { *n. 1.*—Jāne kī ijāzat; rukhsat.

Dismission, { 2.—Bar-tarfi; bar-khāstagī; mauqūfi; ma'zūlī.

3.—(Law) Ikhrāj; dīsmisi; nā-masmū' qarār-diyā jānā.

Disobedience, *n.* Ta'nīl-i-hukm meñ gaflat k. yā usse munkir h.; hukm ke khilāf 'amal k.; jis bāt kī mumānā'at kigayī ho uskā k.; jis bāt ke karne kā hukm ho uskā na karnā aur jo bāt mau' kigayī ho uskā k.; 'udūl-i-hukm yā 'udūl-hukmī; nā-farmānī; inhirāf-i-hukm. [ne w.]

Disobedient, *a.* Nā-farmān; mutamarid; sar-kash; hukm kā na mān-

Disobey, *v. t.* 'Udūl k.; 'udūl-hukmī k.; nā-farmānī k.; hukm kā na bajā lānā; ta'nīl-i-hukm na k.; hukm ke mutābiq karne meñ gaflat k. yā usse inkār k.; jiskā karnā farz ho usko na k. aur jiskā k. man' ho usko k.; inhirāf k.; khulāf-warzī k.; itā'at se inkār k. [pulaṭ.]

Disorder, *n. 1.*—Be-tartibī; pareshānī; abtarī; darhamī; barhamī; ulṭ

The papers are in disorder—Kāgazāt abtarī yā be-tartibī kī hālat meñ (abtar khwāh be-tartib) haiñ. [ke amu meñ futūr.]

2.—Be-intizāmī; bad-nazmī; naqz-i-amu; hangāma; halchal; 'awām

3.—Binārī; maraz. [k.; be-tartib kar-d.]

Disorder, *v. t. 1.*—Muntashir k.; pareshān k.; darham-barham k.; abtar

2.—'Alālat paidā k.; aslī hālat meñ khulāl dālnā; bimārī paidā k.; kasal-mand k.; 'alīl kar-d. yā bayā d. [kar-d.]

3.—'Aql meñ futūr dālnā; ghabrā d.; hairān k.; dil ko be-qarār

Disorderly, *a. 1.*—Murattab (tartib-wār khwāh silsile-wār) nahīn; gair-murattab; gair-musalsal; abtar; pareshān; darham-barham; ulṭā-pulṭā.

The papers in the record are in a disorderly state—Kāgazāt-i-mashmūla-i-misal abtar (pareshān darham-barham yā ulṭe-pulṭe) haiñ.

2.—*Khilāf-i-qānūn*; qānūn wa husn-i-intizām ke *khilāf*; be-qā'idā yā *khilāf-i-qā'idā*; hangāma-khez.

A disorderly assembly—*Majma'*-i-*khilāf-i-qānūn* yā hangāma-khez.

3.—*Bad-nām*; jahān aubāshī ho; jahān āwārāgi ke fī'l hoñ; jahān bad-fī'li ho. [fī'l hoñ.]

A disorderly house—*Bad-nām* ghar; woh makān jahān aubāshī yā āwārāgi ke

Disorderly, *ad.* Be-qā'idā; be-silsila; intizām ke sāth nahīn; be-dhang. *Disordered*, *pp.* Be-tartīb; bud-nazm; abtar; pareshān; darham-barham; 'alil; kasal-mand; bīmār.

Disorganize, *v. t.* Abtar k.; darham-barham k.; ultāpultā k.; silsila tor d.; nihāyat intishār meñ dālnā; kisī ke silsile ko tor d. yā uske ajaā ko jo bā-ham mile hoñ judā judā kar d.

Disown, *v. t. 1.*—Yah kahānā ki fulān shai hamārī nahīn hai; apuā karke na mānnā; qabūl na k.; ijāb (taslim) na k.; inkār k.

The stolen property being shown to the prosecutor, was *disowned* by him—Woh chori kī māl mudda'ī ko dekhlayā gayā lekin usne kahā kī yah hamārī nahīn hai.

2.—*Ba-taur jāiz* ke taslīm na k.; inkār k.; ijāb se inkār k.; munkir h. To *disown* a claim—Kisī da'we se munkir h. (usko *ba-taur jāiz* ke taslīm na k.).

Disparage, *v. t. 1.*—Kisī adnā shai se muqābala karke zalīl banānā; rutbe yā qudr meñ kam kar-d.; be-qadr k.; be-waqar k.; halkā k.; zalīl k. nīchā k.; mat'ūn k.

Disparagement, *n.* Kisī aisi shai se taqābul ke zarī'e se mazarrat pahunchānā jo 'umdagī wagaira meñ kam ho; aisi rāe yā aisi kanāya jisse hatk-i-ābrū ho; kam-qadrī; be-waqarī; be-'izzatī; ihānat; la'n.

☞ Followed by *to*.

Disparity, *n.* Nā-hamwārī; 'umr rutbe hālat yā 'umdagī meñ iḡhtilāf; bhed; farq; iḡhtilāf.

☞ Followed by *between, in, or of*.

Dispassionate, *a. 1.*—Jiske dil par kisī qism kī khayāl na ho; dhīmā; jam'iat-i-*khātir* r. w.; jismeñ jānib-dārī yā pās na ho. [kareñ.]

Dispassionate men or judges—Aise log yā mujawwiz jo kisī kī jānib-dārī na

2.—Jo gussa yā jānib-dārī kī wajh se zuhūr meñ na āwe.

Dispassionate proceeding—Woh kār-rawāyi jo bilā jānib-dārī kī jāwe. [wāna k.]

Dispatch, *v. t. 1.*—Koyī zarūrī khabar lekar jald bhejnā; dāurānā; jald ra-

2.—Nikāl-kar bāhar kar-d.;—*khūsūsān* mār-dālnā; qatl k.; halāk k.

3.—Kisī kām ko anjām k.; karnā; jald tamām k.; jald *khātime* ko pahunchānā (*khātīm* k.); jhatpat kar d.

Dispatch, *n. 1.*—'Ujlat ke sāth yā kisī kār-i-aham ke liye kisī ko rawāna k.

2.—Anjām-dihī-i-kār *ba-'ujlat*; musta'idi ke sāth yā sauran anjām d.; mihnāt; jaldī; ta'jil.

3.—Woh khabar yā paigām jo 'ujlat ke sāth bhejā jāwe; kisī kār-i-aham ke muta'alliq jo chitṭhī yā murāsala ek ahl-i-kār-i-sar-kārī kī jānib se dūsre ahl-i-kār ke pās bhejā jāwe.

☞ Often used in the plural.

Dispauper, *v. t. (Law)* Siga-i-muffisī meñ (*ba-taar* muffis ke) nālīsh karne kī salāhiyat rahne na d.; aisi kār denā kī phir muffis kī haisiyat se nālīsh na kar sake.

The plaintiff having obtained certain property from his father is now *dispau-
pered*—Chūūki mudda'i ko kisi qadar jāe-dād uske bāp se mil gayī lihāzā ab
woh sigā-i-muflisi meñ nālīsh nahīn kar saktā. [gāib kar-d.]

Dispel, v. t. Nikāl d.; khārij k.; rahne na d.; dūr k.; raf' yā daf' k.; miṭā d.;

Dispensary, n. Woh dūkān yā jagah jahān garīb bīmāron ko muft dawā
dī yā batlāyī jāti hai; khairātī shifa-khāna; dawā-khāna; woh jagah
jahān dawāen banāyī jāen.

Dispensation, n. Dihish; denī; taqsim yā qismat; jo kuchh Khudā apne
makhlūq ko de; jo kuchh ranj wa rāhat Khudā ki jānib se insān ko
pahūnche; Khudāyī kārkhāne; nazm-o-nasq-i-Ilāhī.

Dispense, v. t. 1.—Thorā thorā yā kuchh kuchh bānt d.; taqsim k. [dawāen de.]

Dispense medicine to the poor gratuitously—Gurabā ko bilā aḥz-i-qimat (muft)

2.—Nafiz dilānā yā nafiz karānā—jaise qānūn kā khās khās hālaton
meñ; ta'mil k.; mutā'bi'at k.; 'adl-gustari k.; insāf k.

Dispense, v. i.

To dispense with—(a) Nāfz na hone ki ijāzat d.; kisi shai ki taraf se gālat kā
rawā r.; kisi amr ke tark kiye jāne par i'tihāz yā lihāz na k.; kisi aisi bāt kā
honā yā nafiz pānā band k. jo zarūr ho yā ba-zarī'a-i-rawāj khwālā istimrār
qāim ho; dar guzar k.; nazar-andāz k. The law can not be *dispensed with* in
your favour—Qānūn kā nafiz tumhāre haq meñ band nahīn kiya jā saktā.
Will the court *dispense with* the plaintiff's oath?—Kiyā 'adālat mudda'i ke
halaf se dar-guzar karegi? (b) Mu'af k.; kisi shai-i-zarūri yā malikūma ke
na karne ki ijāzat d. The court cannot *dispense with* the attendance of such
an important witness—Aise kām-ke gawāh ki hāziri 'adālat se mu'af nahīn ho
sakti. The court cannot *dispense with* your compliance of this provision of
the law—'Adālat is bāt ki ijāzat nahīn de sakti ki tum is hukm-i-qānūn ki
ta'mil na karo. (c) Kisi kām-ki yā āram-dene wālī chiz ke be-gair kām chā-
lā l. The services of a Central Nazir can be *dispensed with*—Sadr Nāzir ke
begair kām chal saktā hai.

Disperse, v. t. 1.—Muntashir kar d.; jā-ba-jā phailā d.; chhitrā d.;
phailānā—jaise 'ilm raushanī wagaira; zāhir k.; ma'lūm karānā.

2.—Kisi shai ke gāib kar done kā bū'is h. (use nigāh se dūr kar d.);
mutafarriq kar d.; alag alag yā judā kar d.

Disperse, v. i. Muntashir h.; idhar-udhar chāle jānā; mutafarriq ho-
jānā; chhitrā jānā; judā ho jānā; nazar se gāib ho jānā.

Displace, v. t. 1.—Jagah badal d.; haṭā d.; kanāre kar-d.; ma'mūli yā
munāsib jagah se haṭā d.; apni jagah se dūr kar-d.; be-mauqā' rakh d.

Why have the books in the library been *displaced*?—Kutub-khāne ki kitāben
apni jagah se kyūn haṭā di-gayin?

2.—Kisi 'uhde yā mausab se bar-taraf k.; ma'zūl k.; mauqūf k.

Display, v. t. 1.—Kholnā; phailānā; pasārnā.

2.—Nazar ko sāmne phailānā; dekhlanā; madd-i-nazar k.; zāhir k.;
'ayān k.; kisi shai ki kaifiyat dil par munkashif k. (kholnā).

3.—Numāish k.; namūd k.; kisi shai ko fakhrīya dekhlanā.

Display, n. Izhār; numāish; namūd; fakhrīya numāish.

Displease, *v. t.* Nā-khush k.; nārāz k.; nā-guwar h.; ranj d. yā pahunchā-nā; diq k.; be-zār k.; ranjida k. [*voke.* Webster.

☞ "It usually expresses less than to *anger*, *vex*, *irritate*, and *pro-displeasure*, *n.* Nārāzi; nā-khushī; ranjish; āzurdagī; khafagī; gussa; 'itāb. To incur one's *displeasure*—Kisi ke khilāf-i-marzi kisi fīl ke karne se uskī maurid-i-'itāb h. (uskī khafagī meñ pānā yā use ranjida k.).

Disposable, *a.* Qābil-i-intiqāl; 'alāhida yā judā kiye jāne ke laiq; jo masraf meñ na ā-chukā ho; jise zarūrat ke waqt kām meñ lāne meñ koyī rukawat na ho; jo kisi kām yā masraf ke liye maḥsūs na ho.

Disposal, *n.* 1.—Tartib; nazm; silsila-wār yā qā'ide se rakhnā.

2.—Ikhtiyār; ihtimām; hukūmat; nazm-o-nasq kā ihtiyār; sudūr-i-hukm band-o-bast yā dād-dihish kā ihtiyār; hāth; qabza; bas. The estate of the intestate is entirely at the *disposal* of his administrator—Mutawaffā jo bilā-wasīyat margayā uskā kul māl-i-matrūka uske muhtamim ke ihtiyār meñ hai.

3.—Dene ('atā karne) kā ihtiyār (mansab).

This office is at the *disposal* of the Local Government—Is mansab kē 'atā karne kā ihtiyār in mamālik ke Gavarminṭ ko hai.

4.—Faisala; tasfiya.

[ke liye saman jāri k.

To issue summons for the final *disposal* of a suit—Kisi nālsh ke tasfiya-i-qat'i

5.—Intiqāl; 'alāhidagī; judā k.; bai' wagaira ke zarī'e se intiqāl.

Dispose, *v. t.* 1.—Ārāsta k.; murattab k.; tartib d.; ṭhikāne ṭhikāne kar d.; apne apne mauqe' par rakh-d. [kiye gaye haiṅ.

The records have been chronologically *disposed*—Kāgazāt tārikh-wār murattab

To *dispose of*—(a) Judā k.; intiqāl yā muntaqil k.; bechnā; farokht k.;

'alāhida k. The judgment-debtor has *disposed of* all his property—Madyūn-

'i-digri ne apnī kul jāe-dād muntaqil kar-dī. Let the movable property

of the deceased person be *disposed of* by auction-sale—Mutawaffā ki jāe-

dād-i-manqūla ba-zarī'a-i-nilām farokht kar dālo.—(b) Kisi ko de-d.; kisi

dūstre ke qabze yā ikhtiyār meñ kar-d.; 'atā k.; baḥshish kar-d. yā baḥsh d.

He has *disposed of* his daughter to a rich man—Usne apnī larkī ek daulat-

mand shakhs ko de-dī. (c) Faisal k.; tasfiya k.; niptānā; tai k. Five cases

have been *disposed of* to-day—Āj pāñch muqaddamat faisal huye. I shall

soon *dispose of* this business—Yah kām main jald kar dūngā (niptā dūngā)

2.—Bā-qā'ida k.; qāim k.; intizām se r.; munaqqah k.; ṭhahrānā.

3.—Taqsīm k.; kisi kām meñ lagānā yā uske liye maḥsūs k.; kisi

manshā yā maqsad ke liye d.; lagānā; masraf meñ lānā.

4.—Māl k.; rujū' k.; phirā d.; kisi ke dil ko pher d.; kisi ko kisi

shai kī taraf jhukānā (usko uspar māl k.).

☞ Usually followed by *to*.

Disposed, *p. a.* Rāgib; māl; khwāhān; chāhne w.; maushā yā niyat r. w.; irāda r. w.

Disposition, *n.* 1.—Tartib; intizām; silsila; band-o-bast.

2.—Intiqāl; taqsīm; hiba; de-d.; kisi ko de-d.

He has made a testamentary *disposition* of his property—Usne apnī jāe-dād

wasīyat ke zarī'e se muntaqil kar-di (usne apni jāded ko wasīyat ke zarī'e se hiba kar diya).

3.—Kisī shai kī taraf aslī mailān : aslī khāsiyat se rujū' h.

4.—Mizāj ; khaslat ; tarīq ; utwār ; tabī'at.

Dispossess, v. t. Be-dakhl k. ; qabze se nikāl l. ; qabze se mahrūm k. khūsūsān arāzī yā jāo-dād-i gair-manquḷa ke qabze se.

The tenant has been *dispossessed* — Woh kāsh-t-kār be-dakhl (qabze se mahrūm) ho gayā. The landlord has *dispossessed* his tenants of their cultivating occupation — Us zamīn-dār ne apne kāsh-tkāroṅ kī haqqiyat-i-kāsh-t unke qabze se nikāl li.

Usually followed by *of* before the thing taken away.

Dispossession, n. 1.—Be-dakhl k. yā be-dakhl h. ; be-dakhlī ; qabze se mahrūmī ; ikhrāj. [ke qabze se nikāl jāne kī wajh se pahunchē.

2.—(Law) Woh manzarat jo jāo-dād-i-gair-manquḷa ko apne qābiz
Otherwise called *ouster*.

Disproof, n. Tardīd ; butlān ; kisī amr kī nisbat yah sābit k. kī woh darog yā galat hai.

No evidence has been offered in *disproof* of this fact — Is wāqī'a kī tardīd meṅ mutlaq subūt pesh nahīn kiyā gayā.

Disproportion, n. 1.—Miqdār meṅ ham-andāz yā barābar na h. ; gair-manuzūniyat ; nā-hamwārī ; ek shai kā dūsri shai ke ham-andāz na h. ; kisī shai ke ajzā meṅ bāham gair-manuzūnī ; nū-sūzī ; be-mel h. [ʿadam-i-tawāfuq.

2.—Gair-munāsib yā nā-kāfi h. ; ikhtilāf ; kamī-beshī ; nā-muwāfuqat ;

Disproportion, v. t. Miqdār sūrat yā kisī maqṣad ke anjām ke liye munāsabat meṅ gair-manuzūn k. ; kisī shai ke ajzā kī manuzūniyat qāim na r. ; be-jor lighnā ; nā-munāsib yā gair-manuzūn tarīq par bāham milānā.

Disproportionable, a. Sūrat qad miqdār yā munāsabat ke lihāz se
Disproportional, } gair-manuzūn ; nā-hamwār ; nū-musāwī ; barābar nahīn ; be-ḥangā ; kuḍāl ; kam-o-besh ; chhoṭā-baṭā ; ghaṭ-baṭh.

Disprove, v. t. Rad k. ; bātīl yā galat ṭhaharānā ; qat' k. ; kāṭ d.

The plaintiff's assertions have been *disproved* by the defendant — Mudda'i ke bayānāt mudda'a 'alaih ne rad kar-diye (mudda'a 'alaih ne mudda'i ke bayānāt kī tardīd kī yā unko galat ṭhaharāyā).

Disputable, a. Jiskī nisbat baḥs ho-sake ; baḥs tardīd yā i'tirāz ke lāiq ; jiskā yaqīnī yā munāsib honā mushtabah ho ; qābil-i-tardīd.

Disputant, n. Baḥs k. w. ; takrārī ; hujjātī ; jo dūre ke khilāf dalīleṅ pesh kare ; munāzir.

Dispute, v. t. 1.—Baḥs k. ; hujjat k. ; kisī amr kī nisbat dalāil-i-muwāfiq yā mukhālīf pesh k. ; munāqasha k. [bat laṛnā yā jhagarṇā).

2.—Kisī humsar ke muqābala meṅ kisī amr kī koshish k. (uskī nis-

Dispute, v. t. 1.—Baḥs k. ; dalīl-i-mukhālīf pesh k. ; rad karne kī koshish k. ; tardīd k. ; kisī se ikhtilāf yā mukhālāfat zāhir k. ; i'tirāz k. ; jurah k.

2.—Qāim rakhne kī koshish k. ; kisī shai kī nisbat jhagarṇā ; kisī shai ko apne taht yā qabze meṅ rakhne kī koshish k.

The defendant *disputes* every portion of the property claimed by the plaintiff — Jis jāo-dād kī da'wā mudda'i ne kiyā hai mudda'a 'alaih uske har ek juzw ke qāim rakhne kī koshish kartā hai.

Dispute, *n.* Nizā'-i-lafzī; bātoñ kā jhagrā; munāzara; munāqasha; hujjat; bahs; jhagrā; takrār.

Beyond dispute; without dispute—Bilā-shubha; bilā hujjat; nā-mumkinu-tardid; lā-rad; qat'an; sarīhan.—*In dispute*—Nizā'i; mutanāzi'a-fih; jiskī nisbat takrār ho.

Disqualification, *n.* 1.—Nā-lāiq k. yā h.; 'adam-i-liyāqat; nā-qābillyat; 'adam-i-salāhiyat; nā-liyāqatī; ma'zūrī; aisi bāt jiskī wajh se koyī khās fi'l na ho sake.

Sickness is a *disqualification* for study—Bimāri se tahsil-i-'ilm kī salāhiyat jāti rahtī hai; bimāri kī wajh se tahsil-i-'ilm nahīn hosaktī.

2.—(*Law*) Qānūnī nā qābillyat; qānūnī istihqāq yā salāhiyat se mah-rūmī; woh amr jiskī wajh se koyī fi'l-i-mahkūma-i-qānūn na ho-sake; imtiuā'-i-qānūnī; amr-i-'ariz ('ariza).

Conviction of a crime is a *disqualification* for office—Mākhūzi-i-jurm 'uhda pāne kī salāhiyat se mah-rūm kar detī hai (kisī jurm meñ mākhūz hone kī wajh se 'uhda nahīn mil saktā).

Disqualify, *v. t.* 1.—Nā-qābil yā nā-lāiq k.; un sifatoñ yā bātoñ se mah-rūm k. jo kisī maqsad ke aujām ke liye zarūr hoñ; ma'zūr k.

2.—(*Law*) Qānūnī liyāqat iqtidār yā istihqāq se mah-rūm k.; qānūnan nā-qābil k.; aisi kar-d. kī koyī fi'l-i-mahkūma-i-qānūn na hosake.

A conviction of perjury *disqualifies* a man to be a witness—Jo shakhs darog-halfī meñ mākhūz huā ho woh qānūn ke mutābiq phir gawābī nahīn de saktā.

Disquiet, *n.* Be-chainī; be-kālī; be-qarārī; intishār; pareshūnī; ghab-Disquietude, } rāhat; fikr; andesha.

Disquisition, *n.* Woh risāla jismeñ kisī mazmūn ke muta'alliq wāqī'āt aur hālāt kī tafīsh aur bahs wāqī' ho-kar uskā natīja-i-nafsu-l-amrī likhā ho; risāla-i-ma'qūl.

Disregard, *v. t.* Lihāz tawajjuh yā khayāl na k.; nazar-andāz k.; be-iltifātī k.; gāfat k.; tawajjuh yā lihāz ke qābil na samajh-kar 'adam-tawajjuhī k. [be-khabarī; be-tawajjuhī.

Disregard, *n.* 'Adam-i-tawajjuh; be-iltifātī; malhūz na rakhnā; gāfat; **Disreputable**, *a.* 1.—Mu'azzaz nahīn; be-waqr; zalīl; kamīna; hatk kī bāt; jisse be-waqrī (be-'izzatī yā be-ābrūyī) ho; jisse bad-nāmī ho; hā'is-i-ruswāyī.

Disreputation, *n.* Badnāmī; be-ābrūyī; be-'izzatī; be-waqrī; hatk.

Disrepute, *n.* *Vide supra.*

To fall into *disrepute*—Badnām h.; be-tauqīr h.; ābrū (qadr) kho d. yā kho [baitlūnā.

Disrespect, *n.* Be-adabī; be-tauqīrī; turk-i-adab; be-imtiyāzī; gustākhi.

Disrespect, *v. t.* Be-adabī k.; gair-muaddabāna bartāw k. [muhazzab.

Disrespectful, *a.* Gair-muaddab; jisse be-adabī pāyī jāe; nā shāista; gair-

Dissatisfaction, *n.* Nākhushī; nārāzī; be-zārī; woh beqarārī jo nā-kāmī yā nā-murādi se paidā ho.

Dissatisfy, *v. t.* Nā-khush k.; nā-rāz k.; bezār k.; kisī khwāhish yā um-med ke pūre na hone kī wajh se be-qarārī paidā k. [daḥl k.

Disseize, *v. t.* (*Law*) Qabza-i-wāqī'ī se mah-rūm k.; nā-jāiz tarīq par be-

Followed by of.

Dissoizee, n. (Law) Who shakhs jo apni jāe-dād-i-gair-manqūla ke qabze se ba-tarz-i-nā-jāiz be-dakhlī kiya jāe.

Dissoizin, n. (Law) Jāe dād-i-gair-manqūla ke qābiz-i-wāqī'i kī be-dakhlī-i-nā-jāiz; qabza-i-wāqī'i se mahrumī yā uskā chhīn liyā jānā; be-dakhlī-i-nā-jāiz. [jāiz be-dakhlī karē.

Disseizor, n. (Law) Woh shakhs jo kisi qābiz-i-haqīqī ko be-tarz-i-nā-Dissonsiōn, n. Woh shādīd ikhtilāf-i-rāe jiskī wajh se harā munāzara ho; nizā'i-lafī; radd-o budal; nā-chāqī; nā-ittifāqī; jhagrā; takrār; munāqasha.

Dissent, v. i. Mukhtalifu-r-rāe h.; muttasiqu-r-rāe na h.; rāe meñ ittifāq na k.; ikhtilāf k.; jo kuchh dūsrā soche uske khilāf sochnā.

Followed by *from*.

The bill passed without a *dissenting* voice—Musawwada-i-qānūn kī manzūrī meñ ek shakhs ne bhi ikhtilāf-i-rāe na kiya. [yaksūn na h.

Dissent, n. 'Adam-i-ittifāq-i-rāe; ikhtilāf-i-rāe; rāe kī mukhālafat (uskā

Dissentient, a. Mukhtalifu-r-rāe; mukhtalifu-r-rāo hokar; apni nā-ittifāqī zāhir karke. [zāhir karē.

Dissentient, n. Ikhtilāf-i-rāe k. w.; jo kisi kī rāe se apni mukhālafat

Dissimilar, a. Tabī'at khāsiyat yā sūrat-i-zābirī meñ mukhtalif; yak-sūn (ek tarah kā) nahīn; gair-mushābih.

The temper of men are as *dissimilar* as their features—In-ānōn kī tabī'ateñ utnī hi mukhtalif hotī haiñ jitnī ki unki sūrateñ.

Dissimilarity, n. Ikhtilāf; 'adam-i-mushābahat; ek tarah kā (yaksūn) na h.

Dissipate, v. t. 1—Judā aur gāib kar-d.; pareshān kar-d.; idhar-udhar kar-d.; chhitar-bitar kar-d.

"Used appropriately of the dispersion of things that can never again be collected or restored." *Webster*.

2.—Fuzūl-kharechī meñ barbād k.; kho d.; upā dīlū; talaf k.

Dissipate, v. i. 1—Judā judā hokar gāib ho-jānū; idhar-udhar ho-jānū; muntashar ho-jānū.

2.—Hazz i-nafsānī kī pairawī meñ fuzūl-kharech yā āwāra ho-jānū; badī meñ paṛ-kar sust aur 'aiyāsh ban-jānū.

Dissipation, n. 1—Muntashar h.; idhar-udhar ho-jānū; alag alag ho-jānū.

2.—'Aiyāshī meñ fuzūl-kharechī; āwāragī; aubāshī; woh tariq jis meñ fuzūl-kharechī aur kasrat-i-aubāshī kī wajh se sihat aur daulat donoñ meñ futūr paṛe yā zawāl āye.

3.—Woh khafīf bāt jisse tabī'at muntashar ho-jāe.

Dissolute, a. Bad-kār; fājir; aubāshī; tamāsh-bīn; 'aiyāshī; bad-chalan; pāband-i-zawābbit nahīn; nasāih par 'āmil nahīn.

Dissoluteness, n. Āwāragī; aubāshī; bad-waz'ī; fisq-o-fujūr meñ mubtālā rahnā; 'aiyāshī; lachhā-pan. [diyā jānū.

Dissolution, n. 1—Bakhlāstagi; kisi jalae kā bar-khāst yā shikast kar-

2.—Shikastagi-i-sharākat; sājhe kā tūṭ-jānū.

3.—Insiākh yā mansūkhī; tūṭ-jānū; suqūt; qāim na rahnā.

The *dissolution* of a marriage contract—'Aqd-i-nikāh kā insākh; abādī ko qaul-o-qarār kā tūṭ-jānū.

4.—Galāwat; hālat-i-injīmād se hadal kar raqīq ban-jānā; garmī yā rutūbat se pighal jānā; raqīq ho jānā.

5.—Insān kī zindagī kī nestī; maūt.

Dissolve, v. t. 1.—Toṛ d.; shikast k.; alag alag k.; mauqūf yā bar-klhāst k.; band k.; khātimo ko pahunchānā; nest-o-nūbūd k.; wujūd ko qūim na rahne d.

2.—Raqīq kar d.; galī d.; ghulā d.—jaise kisī munjamid shai ko.

3.—Kisī shai kī quwwat ko zail kar d.; kamzor kar d.; kisī shai ke asar ko mitā d.

4.—(Law) Mansūkh k.; kal-'adam k.; rnd yā faskh kar d.

To dissolve an injunction—Kisī hukm-nāma-i-'adālat ko faskh kar d.

Dissolve, v. i. 1.—Zāī ho jānā; gal-pach yā tūt-phūt jānā.

2.—Gal yā ghul jānā; raqīq yā saiyāl ho-jānā.

3.—Jātā rahna; gāib ho-jānā.

Dissuade, v. t. Targīb dekar kisī bāt kī taraf se dīl pher d.; kisī bāt ko khilāf (uske na karne kī) salāh d.; salāh dekar roknā bāz r. yā barājnā.

Dissuasion, n. Kisī amr ke khilāf mashwarat; kisī maqsad yā kām kī nisbat wujūh i-mukhālīf pesh karke usse bāz rakhne kī koshish; imtinā'.

Dissuasive, a. Jisse dīl kisī bāt yā irāde se phir jāwe; māni' yā mukhālīf. **Dissuasive**, n. Dalīl yā mashwara jiske zarī'e se kisī ko kisī amr kī nisbat khāuf dilākar uske karne se use bāz rakkhe; woh bāt jo dīl ko kisī maqsad kī pairawī se pher de.

Distance, n. 1.—Fasl; bu'd; dūri; tafāwut; fāila; fāppū; pallā.

Often with *af*.

2.—'Arsa; waqfa; woh zamāna-i-mahdūd ('ām isse kī guzashta ho yā āyinda) jo do muddatoṅ yā waqī'āt ke mabwain ho.

Ten years' distance—Das bars kī 'arsa waqfa yā fasl.

3.—Wirāsat ke silsile yā qarābat meṅ dūri yā fasl; dūri-i-qarābat.

The distance between the ancestors of the parties to this case is great—Is muqaddame ke farīqain ke mūrison meṅ baṛā fasl hai (dūri-i-qarābat bahut hai).

4.—Woh dūri wagnāra jo muqtazā-i-adab ho: adab; ta'zīm.

Distant, a. 1.—Dūr; fāsile par; fāppe par; palle par; tafāwut par; farq; 'alāhida.

2.—Jagah waqt (makān yā zamān) qarābat yā nisbat meṅ ba'id; [nazdīk nahīn.]

A distant place—Woh jagah jo dūr ho; woh maqām jo nazdīk na ho—A distant relative—Dūr kī rishta-mand; aisi rishta-dār jo qarābat-i-ba'ida rakhtā ho.

3.—Jissesard-milrī yā kashīda-khātirīpāyījāe; jisse be-'itnāyīzāhir ho.

4.—'Adam-mutābiq; mukhālīf; mugāir.

5.—Khafīf; za'if; jiske bar-āne (pūre hono) kī ihtimāl kam ho.

A distant hope or prospect—Ummed-i-za'if; aisi ummed jiske bar-āne (pūre hono) kī ihtimāl kam ho.

6.—Mujmal; munjamal; thorā thorā; khafīf sū; sarīhī nahīn; jo sauran dekh jā samajh na paye; dūr kī yā dūr se.

A distant hint—Ishāra-i-mujmal; dūr kī ishāra.

Distasteful, a. 1.—Bad-maza; nā-khush-guwār; bad-zāiqa; jiskā zāiqa achchhā na ho. [burā; kharāb.]

2.—Jisse dīl ko ranj ho; jisse dīl khush na ho; ranj-dih; dīl-azār;

- 3.—Jisse nafrat yā nā-pasandidagī zāhīr ho.
Distill, *v. i.* 1.—Ṭapaknā ; qatra qatra girnā.
 2.—Āhista āhista bahnā ; chhoṭī nadī kī tarah bahnā.
 3.—Bhaṭṭhī meṁ chulānā.
Distill, *v. t.* 1.—Ṭapaknā ; qatra qatra girnā. [khainch-kar utārnā.
 2.—Chulānā ; chulā-kar banānā ; muqattar k. ; sāf k. ; khinchnā yā
Distillery, *n.* Woh makān aur kār-khāna jahān sharāb wagaira chulāyī
 jāe ; ābkārī kā godām. [gayā ; 'alāhida.
Distinct, *a.* 1.—Kisī 'alāmat-i-zābirī yā nishān wagaira se judā kiyā
 2.—Judā judā ; ek dūsre se milā huā nahīn. farāzī nahīn.
 The parties have *distinct* plots of land—Farīqain ke pās jude jude qat'at-i-
 3.—Ek hī nahīn ; mukhtalif ; ham-ta'dād yā ham-qism nahīn ; judā-
 gūna ; judā judā.
 The thief having committed thefts in the houses of A. and B., is guilty of
 two *distinct* offences—Chūnki us sūriq ne Zaid wa Bakar ke makānoṁ meṁ
 chori kī lihūzā woh do judā-gūna jarām kā murtakib huā. The prisoner
 caused mischief by fire and also committed a robbery, and he thus rendered
 himself liable to punishment for two *distinct* offences—Mudda'ū 'alaih ne
 ātash-zauī se nuqār pahuūchāyā aur sariqa-i-bi-l-jabr bhī kiyā lihūzā woh
 do jnde jude jarām ki pādāsh meṁ mustaujib-i-sazā huā.
 4.—Sāf ; musharrah ; mushakḥkhas ; aisā nahīn kī samajh meṁ na
 āwe ; fāsh ; sarīhī ; gair-muḥmal ; is tarah par judā kī ki-ī aur shai se
 mukhlūt na ho sake. [dagī yā tafriq.
Distinction, *n.* 1.—Tafriq-i-ajzā ; namūdar 'alāmatoṁ ke zarī'e se 'alāhi-
 2.—Farq ; tamīz ; woh bāt jisse ek shai dūsri shai se tamīz kī jāwe
 (pahchānī jāe). [kyā farq hai ; tamīz ; imtiyāz.
 3.—Ikhtilāf kā lihāz ; is bāt kā dekhnā kī fulān fulān chizoṁ meṁ
 4.—Rutba ; martaba ; i'zāz ; shān ; buzurgī. [khalt-malt hokar.
 Without *distinction*—Bilā-tamīz ; yaksūn ; sab kā sab yā sab ke sab ; miljulkar ;
Distinctive, *a.* Jisse farq yā tamīz pāyī jāe ; mumaiyiz.
Distinctly, *ad.* Sāf sāf ; mufassal ; tafsīl-wār ; wazāhat ke sāth.
Distinctness, *n.* 1.—Judā yā 'alāhida h. ; 'alāhidagī ; judāyī.
 2.—Safāyī ; tawzīh ; wazāhat. [chān (shinākht) k.
Distinguish, *v. t.* 1.—Namūdār nishānoṁ se judā judā kar-d. yā pah-
 2.—Khās khās nishānoṁ yā sifatoṁ se pahchānnā yā tamīz k.
 3.—Mashhūr yā ma'rūf k. ; mu'azzaz yā nāmī-girāmī banānā.
Distinguish, *v. i.* Farq k. ; ikhtilāf nikālnā yā dokhlānā ; tamīz k.
Distinguishable, *a.* 1.—Qābil-i-tamīz ; jise judā kar-sakeṁ ; jise mun-
 qasim kar-sakeṁ ; jise jān yā pahchān sakeṁ ; shinākht ke lāiq.
 2.—Qābil-i-lihāz ; jispar tawajjuh-i-khās ho-sake.
Distinguished, *p. a.* Mashhūr ; muntāz ; nāmī-girāmī ; nām-war ; sarnām
 ā'lā qism kā ; auroṁ se baḥ-kar.
Distinguishing, *p. a.* Mumaiyiz ; jiske bā'is aur sab ohizoṁ se tamīz kar
 sakeṁ ; makhsūs ; khās qism kā. [kharāb kar-d.
Distort, *v. t.* 1.—Aslī yā ma'mūlī shakl ko bigār d. ; ainṭh yā maroṛ kar
 2.—Aslī hālat par rahne (qāim rahne) na d. ; pher d. ; ulaṭ d.
 3.—Aslī mafhūm (ma'nī yā mazmūn) ko tabdil kar-d. ; bigār d.
Distortion, *n.* 1.—Ainṭh ; maroṛ ; pher-phār-kar tabdil-i-sūrat k.

2.—Aslī hālat se inhirāf; kajī; kharābī.

Distract, *v. t.* 1.—Mukhtalif chizon kī taraf mukhūtab karko pareshān kar-d.; ek shai kī taraf se haṭā-kar dūsri shai kī jānib rujū' kar-d.

2.—Mukhtalif chizon kī taraf māil k.; tarah tarah ko kḥayālāt se bhar d.; gḥabrā d.; hairān kar-d.; pareshūn kar-d.

3.—'Aql kho d.; 'aql meṇ futūr dāl d.; wahsī yā majnūn banā d.

 In this sense, "most frequently used in the participle *distracted*."

Webster.

Distraction, *n.* 1.—Pareshānī; hairānī; uljhāw.

2.—Mu'āmalāt meṇ abtari yā intishār; darhamī; bad-nazmī; ta-khallul; daugā-fasād; dhūm-dhām.

3.—Futūr-i-'aql; khalal-i-dimāg; junūn.

Distrain, *v. t.* (*Law*) Qurq k.; kisi dain wagaira masalan lagān ke adā karne ke liye māl-i-maṇqūla qurq k.

Distrain, *v. t.* (*Law*) Kurq k.—jaise asbāb wagnira.

I cannot *distrain* on him for debt—Qarz ke bābat maiṇ uske māl-o-asbāb ko qurq nahī kar saktā. [i-ta'liqa.

Distraint property—Māl-i-maṇrūqa. Inventory of *distraint* property—Fard-

Distraintable, *a.* Qurqī ke qābil; jo qurq ho sake; jise qurq kar-sakeṇ.

Distraint, *n.* (*Law*) Qāriq; woh farīq jo māl-o-asbāb kī qurqī ka-
Distraintor, *n.* rāye. [taklif.

Distress, *n.* 1.—Gāit darje kā ranj yā sadma; baṛī jismānī yā rūbānī

2.—Woh bāt jisse taklif ho; musibat; āfat; balā.

3.—Khatre kī hālat; kisi chīz kī ihtiyāj; dukh.

4.—(a) Qurqī. (b) Shai-i-maṇrūqa; jo māl-o-asbāb qurq ho.

Distress, *i.*—*v. t.* Dard yā ranj pahunchānā; musibat dālnā; hairān k.; taklif meṇ mubtalā k.

2.—Taklif yā musibat kī wajh se kisi bāt ke karne par majbūr k.

3.—(*Law*) Qurq k.; dain (qarz) ke muākhaze meṇ qurq k.

Distribute, *v. t.* 1.—Denā; baḥshnā; karnā.

To *distribute* justice—'Adl-gustari k.; insāf k.; 'adl k.

2.—Do yā zāid shakhson ke darmiyān taqsim k.; tukrā tukrā yā hissa hissa karke d.; taqsim k.; bāntnā; kavī par phailānā.

3.—Qism-ba-qism k.; judī judī qism kī chizon ko alag alag k.

Distribution, *n.* 1.—Taqsim; muta'addid ashkhās ke mā-bain taqsim; kayī shakhson ke darmiyān hissa hissa karke bāntnā; taqsim-ba-hissas.

A *distribution* of the estate of the deceased person should be made among his heirs—Munāsib hai ki mutawaffā kā tarka uske wuraṭ ke mā-bain taqsim kiyā jāe.

2.—Karnā; ek se zāid shakhson ke haq meṇ k. [insāf k.

Distribution of justice—'Adl-gustari; mādālat-gari; har shakh ke haq meṇ

3—Jude jude hisson yā qismon meṇ taqsim.

District, *n.* Zil'.

District Court—'Adālat-i-zil'. *District Judge*—Jaj-i-zil'; 'adālat-i-zil' kā hākim.

District Officer—Hākim-i-zil'. *District School*—Zil'e kā madrasa; madrasa jo larḥon kī ta'lim ke liye kisi zil'e meṇ ho.

DISTRINGAS, [Lat.] (*Law*) Woh hukm-nāma-i-'adālat jiske zarf'e se Sharif ko yah hukm diyā jāta hai ki shakhs-i-mundarja-i-hukm-nāma kī j'edid-i-manqūla ko qurq karo tāki woh hukm-i-'adālat kī ta'ail chūr-nā-chār karo.

Distrust, *v. t.* I'tibār yā bharosā na k.; gair-mu'tabar yā nā qābil-i-i'tibār tasawwur k.; sachāyī par shubha k.; shubha k.; shak k.; kisi shai kī asliyat wag'ira ko mashkūk samajhna

Distrust, *n.* 'Adam mu'tabari; be-i'timādī; be-i'tibārī; asliyat yā sadāqat kī nishat shubha; shak; shubha; bharosē yā i'tibār kī jātā rahna.

Distrustful, *a.* 1.—Shakkī; bad gumān; bad-zan. [mahjūb.

2.—Kisi shai par i'tiqād (bh'rosā yā i'tibār) na r. w.; gair-mu'taqid;

Distrustfully, *ad.* Mashkūk tarīq par; shak yā shubhe se; bad-gumānī se.

Distrustingly, *ad.* *Vide supra.* [puidā k.; pāreshān k.

Disturb, *v. t.* 1.—Darham-barham k.; khalal dālū; amn meñ futūr

2.—Rok d.; dafatan band kar d.; khalal-andāz h.

3.—Muztarib k.; be-chain k.; dil meñ intishār paidā k.; be-kān k.

Disturbance, *n.* 1.—Bad-nazmī; harj-marj; amn meñ futūr; intishār; be-chainī; hangāma; shor o fasād; daṅgā; bakherā; balwa; intizām meñ baṛī abtari.

2.—(*Law*) Istihqāq meñ khalal-andāzī; kisi shakhs ko tasarruf-i-jāiz wa bilā-tukhullul meñ mā'i' h. yā futūr barpā k.; haq meñ mudākkhalat; tasarruf-i-haq meñ insilād yā futūr.

Disturber, *n.* 1.—Khalal-andāz; futūr dālne w.; muntashar k. w.

2.—(*Law*) Woh shakhs jo kisi dūse ko chupchāp usko haq kā mutasarrif na hone d.; haq ke tasarruf meñ hārij yā khalal-andāz.

Disusage, *n.* Isti'māl yā rawāj kā rafta rafta band ho jānā; isti'māl nafāz yā mashq meñ gūnat; tark-i-isti'māl; jāri na rakkhā jānā; kān meñ na lāyā jānā; suqūt-i-rawāj; be-rawājī.

Disuse, *n.* *Vide supra.* [wahi bāt.

Dicto, *n.* 1.—Mazkūr yā mazkūr-s-sadr; wahi bāt jiskā zikr ūpar huā;

“Contracted into *do.* in books of account.” Webster.

Ditto, *ad.* Jaisī ūpar kahā gayā; usī tarīq par yā usī tarah; aizan; 'ala-hāza-l-qiya; wahi; usī tarah par; bhi.

Divers, *a.* Kayī; kayī ek; ek se ziyāda par kasrat se nahīn.

We have *divers* examples of this—Iski muta'addid (kayī ek) nazīrañ halā.

Diversely, *ad.* 1.—Mukhtalif tarīq par; tarah tarah par; kayī tarah par.

2.—Mukhtalif jawānib meñ; kayī taraf ko. [tarah kā; gūnā-gūn.

Diversified, *p. a.* Mukhtalif shakl yā sūrat kā; anwā' aqsām kā; tarah

Diversify, *v. t.* Mukhtalif sūrat yā sūrat kā banānā; tarah tarah kā banānā; anwā' aqsām kā banānā; raṅgā raṅg k. [taraf kar d.

Diversions, *n.* 1.—Kisi rah shagl yā maqsad kī taraf se pher kar dū-ri

2.—Woh shai jo dil ko ek taraf se dū-ri taraf pher de; woh bāt jo dil ko fikr yī tahsil-i-'ilm kī jānib se pher-kar tafrih par mukhtāb kar de; khol; bāzī; lahw-o-la'b; tafrih; sair-o-tamāshā.

DIVERSITÉ DES COURTES, [Lat.] (*Law*) 'Adālaton kā ikhtilāf.

Diversity, *n.* 1.—Ikhtilāf, 'adam-i-mushābahat; ek tarah kā na h.

2.—Nau'iyat; gūnā-gūn h.; tarah tarah kā h.; anwā' aqsām kā h.

3.—'Alāhida yā judā h.

Opposed to *identity*.

DIVERSO INTUITU, [Lat.] (*Law*) Aur hī niyat yā maqsad se; ba-tarz-i-mukhtalif; dūsre tarīq par; dūsri sabil se; aur hī rāh se; kisi aur dhang se.

Divert, v. t. 1.—Kisi tarīq samt yā masraf-i-khās se pher-kar dūsri taraf ko kar-d.; ek taraf se phirā kar dūsri taraf kar-d. [tab k.; bahlānā; khush k.]

2.—Kār-o-bār yā tuhsil-i-'ilm se dil ko pher tafrih kī jānib mukhā-

Divest, v. t. 1.—Kapre hathiyār yā sūz-o-sāmān chhīn l.

Opposed to *invest*.

2—Mahrūm k.; le lenā.

[used as a technical term of law,

This is the same word as *devest*, but the latter is appropriately The defendant has *divested* the plaintiff of his right—Mudda'ā 'alaih ne mudda'i ko uske haq se mahrūm kar-diā.

Divide, v. t. 1.—Tukre tukre k.; 'alāhida k.; judā k.

Divide this in two—Iske do tukre kar do.

2.—Alag alag k.; d.; chizōn (misalun makān wagaira) ke darmiyān ek hadd-i-fā'il qāim karke unko bāham judā k.; kisi khatt-i-furzi yā had ke zari'e se judā k. [hadd-i fā'il hai.

A wall *divides* these two houses—In donoṁ makānoṁ ke darmiyān ek diwār

3.—Bahut se shakhsoṁ ko bānt d.; hisse lagānā; hissoṁ ke mutābiq bāntnā; taqsim k.; hissa-i-rasadi ke mutābiq d. jaise kisi sarmāye ke manāfi kā mālikoṁ yā hissa-dāroṁ ko. [paidā k.

4.—Rāe yā naf'-nuqsān meṁ ju lā k.; mukhālif banānā yā ikhtilāf The members of that family have become *divided* amongst themselves—Us khāndān ke shurakā ki rāe judi judi hogayī (ba-lithāz-i-naf'-o-nuqsān unmeṁ judāyī ho-gayī). [i-rāe ke liye do hisse kar d.

5.—Kisi amr kī munāsabat wa gair-munāsabat ke bīb meṁ duryāft To *divide* a legislative house in voting—Kisi jalsā i wāzi'ān-i-qawānīn ko rāe dene ke liye do hissoṁ par munqasim k. [tūk ho-jānā.

Divide, v. t. 1.—Alag alag ho-jānā; judā judā ho-jānā; khul-jānā; do

2.—Nifāq ho-jānā; muhabbat kā jātā r. (qāim na rahnā).

3.—Majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ko do hissoṁ meṁ karke rāo d. [nahīn.

Divided, p.a. Munqasim; bānti huā; judā judā; alag alag; ek yā muttāfiq

A *divided* estate—Jāe-did-i-munqasima; woh jāe-dād jo kayi hissoṁ meṁ bānt gayi ho.—*Divided* in opinion or interest—Mukhtalifu-r-rāe yā naf'-o-nuqsān meṁ judā judā.

Dividend, n. Zar-i-munqasima; hissa; bakhra; bhāg; woh hissa jo ba-hisāb-i-fi-sadi taqsim ke rū se mile; woh hissa-i-rasadi jo fi-sadi ke hisāb se kisi madyū-i-nā-dār (diwāliye) kī jāe-dād kī taqsim ke ba'd uske dāinoṁ ko mile; woh rasadi hissa jo kisi tijarat yā roz-gār meṁ fi-sadi ke hisāb se manāfi' yā sūd ko bānt kar har ek sharik ko mile [taqsim.

Divisible, a. Qābil-i-taqsim; taqsim-pazir; jise bānt sakoṁ; mumkinu-t-

Division, n. 1.—Tafriq; taqsim; bānt; bāntāyī.

A *division* by metes and bounds—Taqsim az-rū-i-paimānish wa had-bandī.

A *pro rata*, or proportionate, *division*—*Taqsim-i-rasadi*; *taqsim ba-hissa-i-rasadi* A *division* of estates paying revenue to Government—*Taqsim-i-dehāt-i-khālisa*.—A nominal *division*—*Taqsim-i-farzī yā barāe-nām*—A complete *division*—*Taqsim-i-mukammal*.—*Division* of the crop between a landlord and his tenant—*Baṭāyī*. *Division* by stocks or bundles of mowed corn—*Bojh-baṭāyī*. *Division* of an estate into separate villages—*Gānw-baṭ*.

2.—Woh shai jo do chizoṅ ke darmiyān wāqī' hokar unko judā judā kare; shai-i-fāsil; badd-i-lāsil: parda; diwār; dāṇḍa wagaira; woh hissa jo is tarah par judā kiya jāwe; khaṇḍ; qat'; qismat; 'alāqa.

To make these rooms separate, you should make a *division* between them—In kamrōn ko judā karne ke liye munāsib hai ki tum unke mā-bain ek parda (diwār oṭ ṭaṭṭī wagaira) banāo. There are 5 *divisions* in this field—Is khet mein pānch dāṇḍe (hisse) haiṅ—This house has three *divisions* in it—Is mā-kān mein tin qat'āt haiṅ; yah baveli tin khaṇḍ ki hai.—How many *divisions* are there in this Commissionership?—Is Kamishuārī mein kai qismat haiṅ? A murder has taken place within the *division* of that police officer—Us af-sar-i-pulis ke 'alāqe (dāyirah) mein khūn ho gayā.

3.—Ikhtilāf-i-rāe; nā-ittifāq; bar-hamī; banāw kā na h.

There was a *division* among the assessors—Asesarōn mein ikhtilāf-i-rāe thā.

4.—Jo jamā'at ki kisī amr kī tajwiz mein masrūf ho uske arākīn kā bagaraz-i-daryāft-i-ittifāq wa ikhtilāf-i-rāe do hissoṅ mein kiya jānā.

The motion passed without a *division*—Woh tahrīk bi-l-ittifāq manzūr ho gayī ya'nī uskī manzūrī mein majma'-i-tajwiz-kunanda kī rāe mein ikhtilāf ho-kar do firqa na huā.

Divisional, a. 1.—Jisse kisī shai kā taqsim honā zāhir ho; jo kisī shai ke munqasim hone (bāṅte jāne) par dalālat kare.

2.—Kisī qismat yā zil'e se muta'alliq.

Divorce, n. (Law) 1.—Talāq; 'adālat yā panchāyat wagaira ke hu'm se jorū aur khasam ke mā-bain 'aqd-i-nikāh (shādī ke rishte) kā tor diyā jānā; shikastagī-i-'aqd-i-nikāh ba-sabīl-i-jāiz; woh judāyī jo zauj wa zauja (jorū-khasam) ke darmiyān khwāb-o-khur (khāne aur sone) kī nisbat ho.

A reversible *divorce*—*Talāq-i-rāj'ī*.—An irreversible *divorce*—*Talāq i-bāin*.—M. L.

2.—Woh hukm yā nawishta jiske zarī'e se talāq 'amal mein āwe.

Divorce, v. t. Talāq d.; 'aqd-i-nikāh ko shikast k.; shādī kā rishta tor kar jorū khasam ko judā judā k.; kisī byāhī 'aurat (zan-i-mankūha) aur uske shauhar ke darmiyān khāne sone kī nisbat judāyī kar-d.; chhor d.

A *divorced* woman—Zan-i-mutallaqa; woh 'aurat jisko talāq diyā gayā ho:—

Receiving back, or returning to, a *divorced* wife—*Raj'at*.—M. L.

Divorcement, n. Infisākh-i-nikāh; talāq.

Divorcive, a. Jisse nikāh faskh ho jāwe; fāsikh yā nāsikh-i-nikāh.

Divulge, v. t. Plān k.; ifshā k.; zāhir k.; khol d.; kisī aisi bāt ko jo pah-le poshida yā lā-ma'lūm rahī ho jānā d. yā fash k.; batlānā.

Do, v. t. 1.—Karnā; anjām k.; kisī kām kā k.

[hai woh yahī hai.

This is all you have to do—Tumhein yahī karnā hai; jo kuohh tumko karnā

2.—Paidā k.; anjām-i-kār mein paidā k.; ba-taur natīje ke paidā k. yā zubūr mein lānā; karnā.

This will *do* you no harm—Yah tumbāre liye koyī mazarrat paidā na karegā; isse tumbhāi kuchh nuqsān na hogā.

3.—Anjām yā khātime ko pak:unḥānā; khatm k.; pūrā k.; tamām k.

Used chiefly in the participle *done*.

As soon as work was *done*—Jōūhiā kām khatm huā (ho-chukā).

4.—Pakā ke taiyār k.—jaise khānā; khāne ke liye taiyār k.; is tarah pakānā ki kabīn se khāmī (kachāyī) na rah-jāe.

The meat is *done* on one side only—Gosht ek hī taraf pakkā hai.

5.—Zarūrāt kī hālat meṁ kisi fī'l kā k.; ba-darja-i-ākhir yā ba-taur i-chāra-kār-i-ākhir kisi fī'l kā k.; kisi tadbīr kā k. yā 'amal meṁ lānā.

What will you *do* in this emergency?—Is zarūrāt-i-ashadd kī hālat meṁ tum kyā (kaun sī tadbīr) karoge?

To do to death—Mār dēnā; halāk (qatl) k.—*To do away*—Dūr kar d.; zail kar d.; nikāl d.—*To do on*—Pahionā.—*To do off*—Utār nā—jaise pahionē ke kaprē.

To do into—Kisi tahrīr kā tarjama ek zabān se dūsri zabān meṁ k.—*To do one's best, one's diligence, and the like*—Hatta-l-was' (hatta-l-imkān yā hatta-l-maqdūr) koshish k.; apne qābū bhar fikr k.; jabān tak ho-sake kḥūb mihnat k.—*To do over*—(a) Phir se k.; mukarrar yā do-bārā k.; az-sar-i-nau k.—(b)

Līpnā; phailānā; potnā.—*To do up*—Ek meṁ bāndh-kar lapet d.; bāndh-kar buqcha banānā.—*To do with*—Kām meṁ lānā; kām meṁ lagānā; kisi masraf kā k. yā koyī nikās k.

Usually preceded by *what*—What will you *do with* these old books?—Yah purānī kitābēn tum kis kām meṁ lāoge (inkā nikās kyuṅkar karoge)?—*To have to do with*—Sarokār ta'alluq yā 'ālāqa r.; wāsta kām yā rābita r.—What *have* you *to do with* this case?—Is muqaddame se tumko kyā ta'alluq hai? Never *have* to *do with* gamblers—Qimār-bāzōn se hargiz sarokār (rābita yā wāsta) na rakkho. [sahih yā gair-sahih rahnā.

Do, v. i. 1.—'Adālat yā sihhāt ke lihāz se kisi hālat meṁ h.; mizāj k. How do you *do*?—Tumbhāi (ap kā) mizāj kaisā hai? Mizāj kī kaifiyat farmāiye (kahiye). Mizāj-i-sharīf? [k.; kāra nikāl nā.

2.—Kām chāl nā; kār-rawāyī h.; kifāyat k.; kāfī h.; kār-barāyī

Will this *do*?—Kyā isse kām chāl jāega? Kyā yah kāfī hogā (isse kām nikāl jāega)?—*To do for*—Munāsib h.; basb-i-hāl h.; lāiq h.; kisi amr ke liye kār, āmad h.—*To do without*—Kisi dūsri chīz ke begair kām chāl nā yā kār-rawāyī k.; kisi amr kā anjām ek dūsri bāt par munhasir na r.; dar-guzar k. The court can *do without* the evidence of this witness—'Adālat kī kār-rawāyī bilā is gawāh ke hosaktī hai.—*To have done*—Khatm kar-d.; shurū' se ākhir tak kar d.; khātime ko pahūnchū d.; ta'a'luq-i-mazid na r.; phir kuchh sarokār na r.

Dock, n. Woh jagah jabān mujrim yā mulzam muqaddame kī tahqīqāt wa tajwīz ke waqt 'adālat meṁ kharā kiyā jātā hai; 'adālat meṁ mujrim ke kharē hone kā maqām. [jurm kā muqr hai.

The prisoner in the *dock* pleads guilty—Mudda's'alaih-i-hāzīr-i-'adālat apne

Docket, n. Kāgaz kā parcha jispar koyī mazmūn iḥtisār ke sāth likhā jāe.

Docket, v. t. Kisi kāgaz ke pusht (piṭh) par uskā kḥulāsa likh d.; kisi mazmūn ko ba-tarz-i-mukhtasar kāgaz ke parche par likh nā.

Doctrine, n. Masala; usūl.

The *doctrine of factum valeat*—Masala-i-waq'at-i-amr-i-wāqī'.

Document, n. 1.—Hidāyat shahādat yā subūt-i-tahrīrī; koyī asl yā sarishte kā kāgaz jispar bataur kisi amr ke madār-i-subūt yā tāyīd

ke istidlāl kiyā jāwe; woh nawishta wasīqa sanad yā dast-āwez jiske zarī'e se koyī bāt sābit karāyī jāe.

A forged document—Dastāwez-i-masnū't; ja'li dast-āwez. *A genuine document*—Dast-āwez yā wasīqa-i-asli; aisi wasīqa yā nawishta jo ja'li na ho. *A registered document*—Dast-āwez-i-rajistari-shuda yā musaddaq ba rajistari. *An unregistered document*—Dast āwez-i-gair-rajistari-shuda; aisi wasīqa jiski tasdiq mahkama-i-rajistari meñ na huyī ho. *A testamentary document*—Dast-āwez-i-wasiyatī; wasiyat nāma. *A non-testamentary document*—Dast-āwez-i-gair-wasiyatī; aisi wasīqa jismeñ kisi qism ki wasiyat na ki gayī ho. *A public document*—Dast-āwez-i-'ām yā sar-lāri. *A private document*—Dast-āwez-i-khāngī; kisi ki nij lā yā khās wasīqa. *An original document*—Asl wasīqa; n-l ya'ni naql nahīn.

Documentary, a. Subūt-i-tahrīrī se muta'alliq; mushtamil-bar-wasāiq; dast-āwezi kagūzī yā tahlī i; lisānī (taqrīrī yā zabānī) nahīn. [jagah hat-jānā.

Dodge, v. t. 1.—Jhijhak-kar kunnāre ho-jānā; yakāyak ek jagah se dūsrī 2.—'Aiyārī k.; makr-o-fareb k.; jul d.; buttā d.; ummed d. par use pūrī na k.; dhokhā d.

Dodge, n. Kisi qism ki chālākī; fitrat; makkārī; jul; dhokhā; buttā.

Dog, n. 1.—Kuttā; sag.

2.—Kamīna aur nākara shakhs; kambakht; mardak; kuttā.

To give or to throw to the dogs—Be-kār samajh-kar phenk d. —*To go to the dogs*—Talāh ho-jānā; barhād h.; khāk ho-jānā; mitī ho-jānā (mitī meñ mil-jānā).

DOLICIPAX, [Lat.] (Law) Fireb dene yā mazarrat pahunchāne ke qābil; jo mujrimāna irāda kar-sake.

DOLINCIPAX, [Lat.] (Law) Jismeñ mazarrat pahunchāne ki salāhiyat na ho; nīyat-i-mu,rimāna ke qā'il nahīn.

Domain, n. 1.—Mamlukat; bādshāhat; saltanat. [usike qabze meñ ho.

2.—Arāzi; woh arāzi jo kisi amīr ke daulat-khāne ke ird-gird khās

3.—Milkiyat-i-arāzi; amlak yā irs-i-pidari jo ki-i ko istihqāq-i-zāti ke rā-se hāsil ho; amlak; milk; milkiyat-i-mutlaq yā kāmila; mamlukat; rāj.

Domestic, a. 1.—Khāngī; ghar kā; ghar aur harke bālon ke muta'alliq.

2.—Kisi qaum se muta'alliq; mulki; andurūnī; gair-mulk ke muta'alliq nahīn; desī. [men lagā rahe.

3.—Jo ghar par kasrat se rahe; jo ghar ke kāmōñ yā uski khushiyōñ

4.—Jo insān ki ābādī meñ yā uske nazdik rahe; paluā; wahshī nahīn—jaise jānwar. [shakhs hamesha rahe.

Domicile, n. 1.—Sukūnat-i-dawāmi kā maqām; woh jagah jahān koyī

2.—(Law) Kisi khās maqām par sukūnat jisse yah bāt yaqīnī yā qiyāsī taur par sābit ho ki usī maqām par bilā ta'ayun-i-aiyām (hamesha) sukūnat rakhi jāwegī; sukūnat-i-mustaqilla.

Domicile, v. t. Kisi jāe-i-sukūnat-i-mustaqilla meñ istiqāmat ikhtiyār k.; kisi aisi jagah jake rahuā jahān maskan-i-dawāmi ho; sukūnat-i-mustaqilla ikhtiyār k.

Domiciliary, a. Sukūnat-i-mustaqilla yā dawāmi se muta'alliq; us jagah se ta'alluq r. w. jahān koyī shakhs ya kisi khāndān ke log rahne hoñ.

Domiciliary rights—Huqūq-i-muta'alliq-i-sukūnat-i-dawāmi; jo huqūq sukūnat-i-mustaqilla ke zarī'e se hāsil hoñ. *Domiciliary visit*—(Law) Hukm ke zarī'e se khāna-talāshī ke liye kisi ke makān-i-maskana par jānā.

Domiciliate, v. t. See **Domicile, v. t.**

Domiciliation, n. Sukūnat-i-dawānī yā mustaqilla; hamesha kā rahnā.

Dominant, a. Ġalib; mustauli; jiske ikhtiyār meñ 'inān-i-hukūmat ho; hukm-rāñ; qawī.

The dominant party—Farīq-i-ġalib *Dominant estate or tenement—(Law)* Woh arāzī (zamin) jiskā rāsta yā mujrā i-āb (panāla wagaīra) istihqāq-i-āsāish ke rū se kisī dūsrī arāzī par ho; woh arāzī jisko istihqāq-i-nafāz-i haqq-i murūr wagaīra nisbat dūsrī arāzī ke hāsīl ho.

☞ "Opposed to *servient estate or tenement*, which signifies the estate from which a servitude or easement is due to what is called the *dominant estate or tenement*." *Webster*.

Domini on, n. 1.—Bādshāhat; saltanant; iqtidār-i-ā'zam; hukm-rānī kā ikhtiyār; bilā-muhāsaba qabza wa tasarruf kā ikhtiyār; apnī marzī ke mutābiq hukūmat wa tasarruf kā iqtidār.

2.—'Amal-dārī; qalam-rau; 'alāqa; mulk; mulk kā woh hissa jo kisī bādshāh yā riyāsat ke zer-i-hukūmat ho. [kā haq.]

3.—Hukūmat; istihqāq-i-hukūmat; hukm-rānī yā farmān-rawāyī **DOMINUS, n.** [Lat.] (*Law*) Mālik; āqā; woh shaḡhs jiske ikhtiyār meñ koyī chīz ho; kisī chīz kā mālīk; dārinda-i-milk; woh shaḡhs jis ī koyī chīz milkīyat ho; kisī chīz kī nisbat haqq-i-milkīyat r. w.

DONATIO, [Lat.] (Law) 'Atīya; bakhshish; hiba; dān. [par kiya jāe.

DONATIO MORTIS CAUSAE, [Lat.] (Law) Hiba jo marne kī ummed **DONATIO NON MORTIS CAUSAE, [Lat.] (Law)** Hiba jo marne kī ummed par na kiya jāe. [kiya jātā]

DONATIO NON PRÆSUMITUR, [Lat.] (Law) Hiba kā qiyās nahīn **Donation, n. 1.**—Denā; bakhshish yā 'atīk; 'atīya; bakhshish; hiba; dān.

2.—Jo shai bataur bakhshish yā dān ke dijāwe; shai i-mauhūba; woh shai jo kisī ko muft meñ ya'nī bilā mu'āwaza-i-naqdī dijāwe; 'atīya.

3.—(*Law*) Woh fi'l jiske zarī'e se ek shaḡhs apnī kisī chīz yā uske haqq-i-tasarruf ko kisī dūsrē shaḡhs yā ashḡhās kī jamā'at kī taraf bilā akhīz-i-mu'āwaza-i-naqdī muntaqil kar-de; woh fi'l yā mu'āhada jiske rū se koyī shaḡhs kisī shai kī nisbat apne haqq-i-milkīyat ko az khud wa bilā-adā-i-mu'āwaza muntaqil kar-detā hai.

DONEC PROBETUR IN CONTRARIUM, [Lat.] (Law) Tāwaqte ki bi-l-'aks sābit na ho, jab tak koyī amr-i-mukhālīf sābit na ho.

Donee, n. 1.—Mauhūb-ilaih; woh shaḡhs jise koyī shai ba-taur bakhshish yā hiba ke dijāwe; woh shaḡhs jise koyī chīz dān kar-dijāwe; mauhūb-labū. [mukhtāi.]

2.—(*Law*) Woh shaḡhs jise kisī kām ke anjām kā ikhtiyār diyā jāwe;

☞ "In the latter sense, the *donee* is sometimes called the *appointor*." *Webster*.

Donor, n. 1.—Wāhib; hiba k. w.; woh shaḡhs jo koyī chīz kisī dūsrē shaḡhs ko bilā mu'āwaza (muft meñ) de: dān k. w.

2.—(*Law*) Ikhtiyār-dihanda; mukhtār muqarrar k. w. [badal na ho **DONUM GRATUITUM, [Lat.] (Law)** Hiba-i-bilā-'iḡwāz; woh hiba jiskā

Doom, v. t. 1.—Kisī mulzam kī nisbat hukm-i-sazā sādīr k; tajwīz ke rū se mulzam qarār d.; hukm-i-ta'zīrī sādīr k.; sazā kā fatwa yā hukm d.

- 2.—*Taqdīr* (qismat) meñ likhnā ; kisi kā anjām-i-kār is tarah qāim k. ki woh tal yā miñ na sake.
- Doom, n. 1.**—*Hukm-i-sazā* musaddara-i-'adālat ; aisi tajwīz jisse kisi ko mazarrat pahunchē ; hukm-i-ta'zīrī.
- 2.—*Taqdīr* ; qismat ; jo kuchh bhāg meñ likh-jāe ; nasib kā likhā.
- Door, n. 1.**—*Darwāza* ; woh dar jo makān yā kamre meñ āmad-o-raft ke liye banāyā jāwe ; āne-jāne kī rāh.
- 2.—*Kowār* ; woh tukhta wagnāra jise aksar qabze wagnāra par lagā kar makān meñ āmad-o-raft ke liye band karte yā khol-dete hain.
- In doors or within doors*—Makān ke andar ; ghar meñ ; sāye meñ.—*Next door to*—Nazdik ; muttasil ; qarīb ; ham-sarhad ; ham-kanār ; hāshiye par.—*To lie at one's door*—Blam-ūb ho saknā ; kisi ke zimme lag-saknā yā 'āid ho-saknā ; kiso ke sar parnā. *The fault lies at his door*—Yah qusūr ussē man-sūb ho-saktī hai (uspar 'āid hotā hai).
- Dormant, a. 1.**—*Sotā* huā ; khushtā.
- 2.—*Jiskū izhār yā inkishāf* na kiya jāo ; jispar istidlāl yā isrār na kiya jāwe ; jo ba-taur-i-khud chhor diya gayā ho ; jiski khabar-gīrī na kī jāe ; jisko nafāz na dilāyā jāwe ; mu'attal.
- A dormant claim or title*—Aisā da'wā yā haq jiskā izhār yā jispar istidlāl na kiya gayā ho ; da'wā yā haq jo ta'attul meñ rahe (mu'attal yā gair-nāfiz parā rahe).
- Dormant partner*—Tijārat kā woh sharik jo kampanī yā sharīkatī jamū'at ke logon ke sāth kuchh kām wāqī'ī na kare par naf'-nuqṣān meñ sharīk rahe.
- Called also *sleeping or silent partner*.
- Double, a. 1.**—*Dūnā* ; dugnā ; do-chand ; dohrā ; muzā'af.
- 2.—*Jorē kā jorā* ; ek qism kī do ekaṭṭhī chīzeñ ; do chīzeñ jo ek dūsero kī mānind hon.
- 3.—*Do hisson par baṭtī* huā ; mutazalzal ; makkār ; 'aiyār ; zāhir meñ kuchh aur bātin meñ kuchh ; āpar se kuchh aur bhitar se kuchh.
- Double, ad.** *Dūnā* ; do-chand ; almuzā'af.
- He is double his brother's age*—Uskī 'umr uske bhāī kī 'umr se almuzā'af hai.
- Double, v. t. 1.**—*Dūnā k.* ; do-chand k. ; almuzā'af k. ; koyī chīz jītnī ho utnīhī usmeñ aur milā yā barhā d.
- 2.—*Dohrānā* ; dohrā k. ; bīch se mor-kar do tah kar d.
- Often followed by *up*.
- 3.—*Jitnī koyī chīz honskī do-chand h.* ; muzā'af k. ; dūnā h. ; dugnā h.
- Double, v. i. 1.**—*Dūnā h.* ; do-chand h. ; almuzā'af h.
- 2.—*Phir-kar phir usī rāh par ānā* ; palat yā ghūmkar usī jagah pahunch-nā ; phir-phirākar phir usī maqām par ānā yā jānīb-i-mukhālīf ko jānā.
- 3.—*Makr-o-fareb k.* ; 'aiyārī k. ; dhokhā d. ; jul yā buttā d. ; chhalnā.
- Double-dealer, n.** Jo do tarah ko mukhtalīf fi'l kare ; dugābhāz wa makkār shakhs ; jiski zabān par kuchh ho aur dīl meñ kuchh ; do-faslā ; jiske qaul wa fi'l meñ duyī ho ; gaudum-numā-i-jau-furosh.
- Double-dealing, n.** 'Aiyārī ; makkārī ; fareb-dibī ; kahnā kuchh aur karnā kuchh ; do-rangī.
- DOUBLE-ENTENDRE**, (dō'bl-ōng-tongdr) *n. (Fr.)* Woh lafz yā kalām jiski do ta'bīr hō sake ; lafz yā kalām-i-zū-ma'nī.

Double-entry, n. Hisāb-navīsī k̄a woh tarīq jiske rū se ek raqam jam' wa kharch donon maddāt meñ is garaz se likkhi jāti hai ki ek mad kī raqam kī jānch dūsre mad kī raqam se ho; jānch ke liye raqam-i-hisāb k̄a jam' wa kharch.

Double-plea, n. (*Law*) Mudda'ā 'alaih k̄a woh 'uzr jismeñ aisi do bāteñ hoñ ki unmeñ se koyī nālīsh-i-mudda'i ke mamū'u-s-samā'āt qarār-diye jāne ke liye kāfī ho.

Doubly, ad. Dūā; do-chand; dugnā.

Doubt, v. i. 1.—Pas-o-pesh k.; āgā-pīchhā k.; rāe meñ mutazalzal h.; shash-o-panj meñ rahnā; kisī amr kī nisbat tazabzub meñ (muzabzab) rahnā; dubdhe meñ rahnā; shubhe meñ rahnā.

I *doubt* whether it is proper—Mujhe iski munāsabat (iske munāsib hone yā na hone) meñ pas-o-pesh yā shubha hai.

☞ Sometimes with *of*.

[k.

2.—Ihtimāl r.; khauf khānā; khataknā yā khatkā r.; shubha r.; gumān

Doubt, v. i. 1.—Mushtabah samajhnā; manzūr na k.; bāwar karne (ya-qīn lāne) meñ taamul k. yā hichaknā; i'tibār karne meñ pas-o-pesh k.

The court has heard the prisoner's statement, but it *doubts* the truth of it—'Adālat ne mudda'ā 'alaih k̄a bayān sunā lekin usko uski sachāyi par yaqīn lāne meñ taamul hai.

2.—Ihtimāl r.; khauf khānā; shubha r.

Doubt, n. 1.—Woh hais-bais (pas-o-pesh yā shash-o-panj) jo kisī shai ke 'ilm yā subūt kī kamī kī wajh se dil meñ paidā ho; tazabzub; ibhām; shak; shubha; rāe k̄a kisī jānib qāim na h.; taammul; waswās; dubdhā.

[rāz; hujjat.

2.—Khauf; ihtimāl; gumān; khatkā.

3.—Woh qabāhat jo raf' karne kī garaz se pesh kī jāwe; 'uzr; i'ti-

Doubtful, a. 1.—Pas-o-pesh meñ; mutaammil; hais-bais meñ; jiskī rāe ek jānib ko musammam na ho (jamī na ho).

I am still *doubtful* of this fact—Is wāqī'e kī nisbat ma'īn ab tak pas-o-pesh meñ hūñ; is bāt kī nisbat merī rāe abtak nahīñ jamī.

2.—Jismeñ shak yā shubha ho-sake; mushtabah; wāzih sāf yā ya-qīn nahīñ; qūbil i-'tirāz; mashkūk; guir-munaqqah; muzabzab; jiskī sarāhat yā jiskā ta'aiyun ba-āsāni na hosake.

3.—Jismeñ do ma'nī paidā hoñ; zū-ma'nī; mubham.

A *doubtful* expression—Zū-ma'nī 'ibārat; aisi 'ibārat jisse do ma'nī nikalte hoñ.

4.—Jiskā natija (anjām yā ma'āl-i-kār) thik ma'lūm na ho.

Doubtfully, ad. Mushtabah tarīq par; shubhe ke sāth; shubhe se; ihtimāl; tazabzub ke sāth; bilā-tasmīm-i-irādat; khauf ke sāth; pakkā yā bharosā karke nahīñ; yaqīni nahīñ.

Doubtless, adv. Bilā-shubha; be-shak; lā-raib; aur kyā. [taur par dijāwe.

DOUCER, (dōō'sūr) [Fr.] Woh tuhfa nazr yā baḡhshish jo rishwat ke

Dower, { n. 1.—Kābīn; mahr; woh naqd-o-jins yā haqqiyat jo nikāh

Dowry, { ke waqt shauhar ke zimme muqarrar kī jāti hai.

Dowry, { Fātima's (wife of 'Alī's) *dower*—Mahr-i-Fātimī. —A customary or proper *dower* = Mahr-i-misl. —An exigible or prompt *dower* = Mahr-i-mu'ajjal. —A deferred, or an inexigible, *dower*—Mahr-i-muwajjal. —An express *dower* = Mahr-i-mu'

aiyan.—An unknown *dower*—Mahr-i-majhul.—To settle a *dower*—Mahr bān-dhū; mahr qām k.—To remit a *dower*—Mahr bakhsh d.; mahr mu'af kar d.—Deed of *dower*—Kābin-nāma; wasiqa-i-mahr.—(M. L.).

2.—Jahez; dahez; jo kuchh 'aurat ko shādī ke waqt apne sāth susrāl lejāne ke liye diyā jāwe; strīdhan.

3.—Kisī byāhe shakhs 'I jāe-dād-i gair-manqūla kā woh hissa jis par uske marne ke ba'd uskī zauja apne hīn-i-hayāt (jitejī) mutasarrif rahe; kisī shakhs kī jāe-dād-i-arāzi kā woh juzw jiskā istihqāq uskī wafāt ke ba'd uskī bewa ko hāsil ho.

Down, prep. 1.—Utār (nuzūl) meñ; bulandī (ūchī jagah) se pastī (ūchī jagah) kī taraf; niche; ūchāyī se nichāyī kī taraf.

Down a hill—Pahār ke niche ya'ni pahār ke ūpar se niche kī taraf. Down a well—Kueñ meñ ya'ni kueñ ke ūpar se uske andar.

2.—Daryā ke mohāne kī taraf; us jagah kī taraf jahān daryā kā pānī samundar yā jhīl meñ girtā ho; us taraf ko jidhar pānī kā bahāw ho.

To swim down a stream—Jidhar dhārō kā bahāw ho usī jānīb ko tairnā.

Down the country—Samundar kī taraf; us jānīb ko jahān nadiyōñ kā pānī samundar meñ girtā ho. Down the sound—Samundar kī taraf; jidhar ko bhāṭhe kā bahāw ho.

Down, ad. 1.—Charhāw se utār kī taraf; farāz se nisheb kī taraf.

He is going down—Woh nisheb kī jānīb jātā hai (ya'ni kisī jagah se jo charhāw par hai utār kī taraf jātā hai)

2.—Zamīn par; niche.

He is down—Woh niche hai. Hold him down—Use zamīn par dhar rakkho.

3.—Ufuq ke niche.

The sun is down—Sūrāj ufuq ke niche chālā gayā (gurūb ho gayā).

4.—Bartar hālat se adnā hālat meñ; tauuzzul kī hālat meñ; bad-nāmī yā zillat kī hālat meñ.

His reputation is going down—Uskī nek-nāmī zawāl par hai (ghaṭṭī jātī hai).

To write one's self down—Apnī hī tahrir se apne ko zalil yā bad-nām k.

5.—Bahut se thorā; ṭhekāne par; andāz par.

To boil down—Joshūda wagnā ke taiyār karne yā khānā pakāne kī hālat meñ is kalām se yah samjhū jātā hai ki pānī wagnā ko jalākar thorā aur dūse ajzā ke mutābiq kar-denā chāhiye. [leṭā huā.]

6.—Phailā huā; zamīn yā kisī sath-i-musattah par phailā parā yā

To lie down—Zamīn wagnā par leṭ yā phail-kar par jānā. Up and down—Yahān-wahān; idhar-udhar; age-piche; ghūmā-phirtā.—Down with—(used in energetic command) (a.) Girā do; dhā do; mi-mār kar do—masalan kisī 'imārat ko. (b.) Patāk do; girā do; mārkar girā-do—jaise kisī shakhs ko.

Downcast, a. Niche girā huā; zamīn kī taraf mukhātāb; mahjūb; sharmgīn; pazhmurda; sar-nigūn. [hijāb yā ranj zābir ho.]

A downcast look—Nichī nazar; ānkheñ niche karke dekhnā jisse nadāmat

Downfall, n. Barbādī; tabāhī; daf'atan zawāl kā ā-jānā; ruthe nek-nāmī yā khushī wagnā kā yakāyak ghaṭ-jānā khwāh zāl ho-jānā.

Downright, a. 1.—Sāda; sarīh; sāf sāf; khulā khulā; fāsh; nipat; mahz; ṭhīk; mutlaq. [yā mahz] behūda bāt.

Downright madness—Nirā (mahz) pāgalpan. Downright nonsense—Sāf sāf (nir)

2.—Sāda-lauh; be-makr-o-riyā; gair-muhazzab; nā-tarāshīda.

He spoke in his *downright* way—Woh sāda-lauhī se bāt-chīt kartā thā (uski guftgū meñ banāwat nahīn pāyī jāti thī). [ke manzil par.

Downstairs, *ad.* Koṭhe yā zīue ke nīche; nīche ke marātīb par; nīche

Downward, }

Downwards, } *ad.* 1.—Nīche; zer; bulandī se pastī kī taraf.

To move *downward*—Nīche ko chalnā; pastī kī taraf jumbish k.

2.—Mohāne sire yā nikalne kī jagah se utār kī taraf.

3.—Mūris se wāris kī taraf ba-khatt-i-mutanazzila—jaise bāp se beṭe aur pote kī jānib.

4.—'Urūj yā nām-warī se pastī yā zillat kī hālat meñ.

Downward, *a.* 1. Niche ko māil; zamīn yā uske markaz kī taraf māil.

2.—Sire yā nikalne kī jagah se niche ko.

3.—Zalīl; past; absurda; udāsi se bharā huā.

Doze, *v. i.* Ūnghnā; jhapkī l.; khwāb-i-khargosh meñ paṛe rahnā; alsānā; sust paṛe rahnā. [alsāyā k.]

To *doze* over a work—Kisī kām meñ sustī k. (usko liye sust paṛe rahnā yā

Draft, *n. l.*—Hundī yā hundavī; woh hukm jo ek shakhs dūstre shakhs ke pās bhejkar kisī ko rupaye dilāye.

2.—Naqshe kā khāka; naqshe kā dhānchā.

Draft of an account—Khasra; chitṭhā; hisāb kā kharrā; parcha-i-hisāb.

Draft, *v. i.* 1.—Naqshe kā khāka yā dhānchā banānā.

2.—Musawwada banānā yā taiyār k.; kisī mazmūn ko samajhkar likh-dālnā; kharrā kharā k.

Draftsman, *n.* Musawwid yā musawwada banāne w.; naqsha-kash yā naqsha khinchne w. [l.; khukh kar-d.

Drain, *v. i.* 1.—Āhista āhista yā ba-tadrīj khīnch l.; khālī kar d.; chūs His litigious spirit *drained* his treasure and made him a *pouper*—Uski jang-jū tabī'at ne uski daulat khālī kar-dī aur use mufīs banā-diyā.

2.—Pānī yā aur kisī saiyāl chīz ko rafta rafta (dhīre dhīre) bahā kar khālī kar-d.; ba-tadrīj khushk yā khālī kar-d.; nichor l.; rutūbat namī yā turī bāqi rahne nā d.; daulat yā āmadani wagaira se khālī kar d.; khālī kar-d. [yā ṭapkanā.

3.—Chhānnā; sāf karne kī garaz se kisī sūrākh-dār chīz se bahānā

Drain, *v. i.* 1.—Āhista āhista bah-kar nikal jāna.

Let the water of the low ground *drain* off—Us nichī zamīn ke pānī ko āhista āhista bah-kar nikal jāne do. [ho-jānā; khushk ho-jānā.

2.—Pānī wagaira se uske bah yā ṭapak-kar nikal jāne ke bā'is khālī

Let the cloth hang and *drain*—Us kapṛe ko laṭkā do tāki uskā pānī ṭapak kar khushk ho-jāe. Let the vessel stand and *drain*—Us bartan ko kharā kar do tāki uskā pānī ṭapak-kar woh khālī ho-jāe.

Drain, *n. l.*—Khīnch l.; khīnch-kar khālī kar-d. [nikās.

2.—Panālā yā panārā; nālī; panārī; muhrī; badar-rau; pānī kā Right of *drain*—(Law) Istihqāq-i-ijrā-i-āb; woh haq jiske rū se ek shakhs dūstre shakhs kī zamīn par nālī wagaira banā-kar pānī bahātā hai. [diya-jānā

Drainage, *n. l.*—Pānī wagaira saiyāl chīzoñ kā batadrīj bah-jānā yā nikal-

2.—Kisi mulk yā zil' ke pānī kā uske daryā wagaira ke zarf'e se nikal jāno kā tariq. [bāhar nikal jāe.]

3.—Woh badar-rau wagaira jisse kisi shahr wagaira kā pānī balīkar Draw, v. l. 1.—Khīñchnā; apne pīchhe yā apnī taraf zor de-kar chālānā; āge se pīchhe yā pīchhe se āge khīñchnā yā chulānā. [lānā; lubhānā.]

2.—Koshish k.; apnī taraf māl k.; rāgib k.; mutawajjih k.; phus-

3.—Nikālānā; khīñch-kar bāhar k.; kisi zarf se uske mazrūf ko nikālānā; jis chīz meñ koyī shai ho (rakhlī ho) usse nikālānā; miyān se nikālānā yā bāhar k.

4.—Akhz k.; istimbāt k.; istikhraj k.; natīja nikālānā.

5.—Jahūn koyī chīz rakhlī yā jam' ho wahān se use l.; kisi sar-māya wagaira se talab karke l. [hāsil k.]

6.—Qur'a uṭhāne ke zarf'e se pānā; khush-qismatī se pānā; jītānā;

7.—Phephūṣā meñ l.; dam l.; dam le-kar bāhar nikālānā; bharnā; sūns khīñchnā.

8.—Khīñchkar lambā k. yā baṛhānā; lambāyī meñ baṛhūyā; phail-ānā; kisi dhāt (sone chāndī lohe wagaira) ko baṛhā-kar uskā tār khīñchnā.

9.—Khīñchnā; banānā; naqsha taswīr yā shakl wagairē; banānā; khatūt (lakīrē) khaiñch-kar kisi chīz kī shabīh banānā.

10.—Tarz-i-mu'niyan par likhnā; wājib tariq par tahrīr d.; hā-zābita likhnā; kisi tahrīr kā musawwada taiyār k.; kisi kāgẓ ke khaṅka (kharrā) banānā. [rāyī chāhānā.]

11.—Pānī meñ dhaṁsānā; tairno yā babue ko liye kisi qadar gah-

Drawn butter—Makkhan jo khāne par chulāne ke liye gūā (teghā yā pigḥā)

kar taiyār rakhlā jāe.—*Drawn game or battle*—Laṛīyī (jang) jī-meñ minjuma

do fariq ke koyī gālib na ho; barābar kī laṛīyī.—*To draw a bow*—Tir chhoṛ-

nā.—*To draw a curtain*—Parda girānā yā uṭhānā; shurū' yā khatm k.—

To draw back—Chhūṭ pānā; phirtā pānā.—*To draw in*—(a) Dāḡhīl k.

khaiñchkar bhitar lānā; jam' k. (b) Wargalānā; phuslānā.—*To draw in-*

terest—Sūd paidā k. yā pānā; hyāj sijhānā yā sijhūnā; kisi shai par sūd pāne

kā mustahiq k.—*To draw off*—(a) Kisi taraf se khīñch l.; koshish k. (b)

Nikāl l.; khaiñch l.; bahā d. (c) Chulā-kar nikālānā; khaiñchnā.—*To draw*

on—(a) Phuslānā; targīb d.; wargalā-kar apne sāthī kar-l. (b) Paidā k.;

karānā; zuhūr meñ lānā; kisi shai kā bā'is h.—*To draw up*—(a) Musawwada

banānā yā taiyār k.; likh-lar taiyār k.; husb-i-zābita (bandhe huye tariq

yā dhaṅg par) murattab k.—(b) Tartīb-wār qāim k.; qatār bāndh kar khaṛā

k.; raf-ārīyī k. [kī quwwat r-

Draw, v. l. 1.—Khīñchnā; khaiñchne meñ zor k.; khaiñch ke le-chalāne

A horse draws well—Ghoṛā gāṛī wagaira aṇehhī tarah (zor se) khīñchta hai.

2.—Koshish k.; targīb yā tam' d.; lubhānā; phuslānā.

3.—Phoṛe wagaira ke mawād ko jam' yā ekatṭhā kar-d.; rīm ko baṭor d.; pakā d.; pa'ā aur bahā d.

4.—Hawā se bhar jīnā jismeñ jahāz zor pākar āge ko chalne lage.

5.—Naqsha khaiñchnā; sūraton banānā; taswīr khīñchnā; musawwiri k.

6.—Sikur jānā; khaiñch-kar chhoṭā ho-jānā.

7.—Miyān se bāhar k.; miyān se nikāl l.—jāise talwār.

8.—Jo rupaye jam' yā wājibu-l-adā hoñ unke wusūl ke liye hundavī yā chīṭṭhī wagaira likhnā.

☞ Usually with *on*.

9.—Khīnchnā; khīnch jānū jaise gārī wagaira kā.

To draw back—Pas-pā h.; pichhe ko haṭ jānū; bhāg jānū; kanāra-kash ho-jānū.

To draw near or nigh—Nazdik pahunchnā; qarīb ājānū.—*To draw off*—Chale jānū.—*To draw on*—Charhṭe yā baṭhṭe jānū; pahunch jānū.—*To draw up*—

Parā jamānū yā parā-bandī k.; qatār bāndhnū; saf-ārāyī k.; āraṣṭa k.

Draw-back, *n.* 1.—Fāide meñ nuqsān; ziyān-i-sūd; naf' yā qimat meñ kamī; amr-i-hārij yā mānī'; aisī bāt jisse kisī shai kī taraf se be-dilī ho (dil ṭuṭ jāe).

2.—Woh rupaye jo mu'af yā wāpas kar-diye jāen; woh mahsul-i-māl jo kabhī thorā aur ba'z waqt sab kā sab sarkār kī jānib se mu'af yā wāpas kardi-yā-jitā hai; chhūṭ; phirtā.

Drawee, *n.* Woh shakhs jiske nām hundī likhī jāe; woh shakhs jis-par (jiske ūpar) hundī kī-jāe; hundī kā maktūb-ilāih; ūpar-wālā; hundī kā dām d. w. [nikālne w.

Drawer, *n.* 1.—Khīnchne w.; kueñ se pānī nikālne w.; pipe se sharāb

2.—Mez wagaira kā darāz.

3.—Hundī k. w.; jo hundī kare; hundī kā kātīb; likhī-wālā.

☞ Correlative of *Drawee*.

Drawing-room, *n.* 1.—Mulāqāt kā kamrā; darbār kā kamrā; diwān-khāna; diwān-i-'ām; gol-kamrā; woh kamrā jismeñ shurafā ke mih-mān khāne se farīg hokar baithte haiñ. [mulāqāt.

2.—Diwān-i-'ām yā diwān-khāne meñ shām ke waqt qā'ide kī

To hold a drawing-room—Umarā wagaira kā shām ke waqt diwān-i-'ām meñ bā-qā'ida logon se milnā. [jā) hoñ.

3.—Diwān-i-'ām ke hāzirīn; jo log diwān-i-'ām meñ jam' (yak-

Dread, *n.* 1. Woh khauf jo kisī āfat ke nāzil hone (āne) kī ummed yā khayāl se paidā ho; khatre kā baṭā hī dar ihtimāl yā khauf.

2.—Ru'b; adab; dāb. [shakhs jiskā adab kiya jāe.

3.—Bā'is-i-khauf; woh shakhs yā shai jisse khauf kiya jāe; woh

Dread, *a.* 1.—Jisse baṭā khauf paidā ho; khauf-nāk; haibat-nāk.

2.—Nihāyat ru'b-dāb kā; jiske log bahut mar'ūb hoñ.

Dread, *v. t.* Bahut hī dārnā; nihāyat hī khauf khānā. [nāk; 'azīm.

Dreadful, *a.* Haibat-nāk; khauf-nāk; jisse bahut hī khauf paidā ho; haul-

Dream, *n.* 1.—Khawāb; sapnā; woh khayāl yā khayālāt jo sone meñ paidā hote haiñ. [tarang; lahar.

2.—Khayālī bāt; khayāl-i-khām; behūda khayāl yā shubhā; wahm;

Dream, *v. i.* 1.—Khawāb dekhnā; sapnā dekhnā,

☞ With *of* before a noun.

2.—Khayāl k.; pesh-bīnī k.; qiyās k.; sochnā.

Dream, *v. t.* Khawāb meñ dekhnā; khayāl yā bāwar k.

To dream away, out, through, &c.—Khayālāt-i-khām yā sustī meñ bitānā yā guzrān d.; behūda bātoñ ke sochne meñ zū'ī k.

Dress, v. t. 1.—Parā jamānā yā bāndhnā; saf-ārāyī k.; qā'ide ke mutā-biq qatār jamānā—jaise sipāhiyon kī. [k.—jaise zakhm wagaira meñ.
 2.—Dawā lagānā; dho yā sāf karke marham lagānā; marham-paṭṭī
 3.—Kām ke lāiq taiyār k.; kisī kām ke qābil banā d.; kisī maqsad ke hasb-i-hāl kar-d.; taiyār k.; murattab k.

To dress a slain animal—Zibh kiye huye jānwar kī khāl khaiñch-kar pakāne ke liye use kāṭkūṭ ke taiyār k.—*To dress leather or cloth*—Chamṛe yā kapṛe ko masāla yā māūḍī wagaira lagā-kar kām meñ lāye jāne ke qābil banānū.
To dress (more properly trim) a lamp—Sham' ko sāf wagaira karke jalāne ke liye taiyār karnā.—*To dress a garden*—Bāg ko murattab yā ārāsta k.; kiya-riñ ko qarīne se banākar mauq'e mauq'e se phūl wagaira lagā d.—*To dress food or meat*—Khānū yā gosht pakānū.

4.—Kapṛe pahinnā; poshāk pahinnā; zarq-barq kapṛe pahinnā; 'umda 'umda libās se malbūs h.; ārāsta k.; ārāish k.

To dress up—Nafīs yā fauq-i-bharak poshāk pahinnā.—*To dress a ship*—Zebāish ke liye jahāz meñ jhande aur jhandiyān lagānū.

Dress, v. i. 1.—Silsile se qatār bāndh kar khare h.

2.—Kapṛe pahinnā; poshāk pahinnā; malbūs h.

Dress, n. 1.—Kapṛe; poshāk; libās; pahrāwā.

2.—Shurafā kī bibiyon ke pabinne kā gherā yā sāya. [par pahne jāeñ.

3.—Rasmī poshāk; woh kapṛe jo rawāj ke rū se khās khās mauq'on

4.—Kapṛe ke pabinne kā shu'ūr yā salīqa; 'umda 'umda kapṛe pahinnā; khush-poshākī. [wagaira pīnā.

Drink, v. i. 1.—Pyās bujhāne ke liye khwāh kisī dūsarī garaz se pānī

2.—Tafrīh yā nasha ke liye munashshī 'arqon kā pīnā; sharāb-khwārī k.; shiddat se sharāb pīnā; had se ziyāda mai-khwārī k.; 'ādatan sharāb piyā karnā.

To drink to—Sharāb pīne ke waqt salām k.; pahle khud sharāb pī-kar dūsron ko pīne ke liye kahnā; piyāla hāth meñ lekar dūsre ke haq meñ kalīmāt-i-khair kahnā.

Drink, v. t. 1.—Pi-jānā; utār-jānā; khaiñch le-jānā.

2.—Jazb k.; sokhuā; khūchnā; pī-lenā.

3.—Hawās-i-khamsa ke zarī'e se akhṛ k.; sunnā; dekhnā.

To drink down—Sharāb pī-kar takhḥif yā firo kar d.; sharāb ke 'amāl se ghaṭā yā dabā d.—*To drink off*, or *up*—Ek martaba kul pī jānā; ek ghūṇṭ meñ sab kā sab sokh jānā (gat kar jānā).—*To drink the health*, or *to the health*, of—Yah ek rasmī muhāwara hai jiske rū se sharāb pīne-wālā piyāla hāth meñ lekar apne muḥātab kī taraf ta'zīmī yā nek-khwāhī ke kalām kahtā hai.

Drink, n. Pīne kī chīz masalan pānī sharāb sharbat joshānda wagaira.

Drip, v. i. 1.—Ṭapaknā; qatra qatra girnā; ṭap ṭap chūnā.

Water drips from eaves—Oltī se pānī ṭapaktā hai.

2.—Rutūbat yā pānī kī ṭapaknā.

A wet garment drips—Bhūnge (tar yā nam) kapṛe se pānī ṭapaktā hai.

Drip, v. t. Chulānā; ṭapkānā; qatra qatra girānā.

Drip, n. 1.—Ṭapak yā ṭapkānā; jo kuchh ṭapke.

2.—Chhat kā hāshiya yā kanāra; oltī.

age.
mus-

Right of drip (Law)—Woh haqq-i-ūsūsh jisko rū se kisi shakhs ko makān kā pānī bah-kar uske paṛosī (ham-sūyn) kī zamīn par gire.

Drive, v. t. 1.—Kisi tarah kā zor pahunchākar āge ko chalānā; āge ko haṭānā; āge ko chalānā; hānkānā.

To drive cattle—Maweshī ko hānkānā yā āge ko chalānā. *To drive a nail*—Mekh dhaṛsāna yā gaṛānā. *The wind drives a ship along*—Hawā ke zor se jahāz āge ko chaltā hai.

2.—Hānkānā-jaise gārī ke ghoron yā khud gārī ko; gārī wagaira par sawār karā-ke le-jānā.

To drive a pair of horses—Ghoron kī joṛī hānkānā. *To drive a person to his own door*—Kisi ko gārī wagaira par sawār karā-ke uske darwāze par le-jākar utār d.

3.—Kisi hālat meṁ majbūran dāl d.; majbūr k.; lā-chār k.

To drive one mad—Pāgal banā d.; be-iḥtiyār majnūn kar-d.

4.—Karnā; chalānā—jaise koyī rozgār peshā yā kām.

To drive an engine—Kisi kal ko qā'ide se chalānā. *To drive logs*—Laṭṭhon ko daryā ke dhāre meṁ dāl-kar jidhar le-jānā ho udharī bahā le-jānā.

Drive, v. i. 1.—Zor se chalnā; shiddat yā tundi se bahnā.

2.—Zor se āge chale chalnā; kisi shai yā shakhs ke zor pahunchā-ne se āge ko haṭnā yā chalnā.

3.—Gārī wagaira par sawār ho-kar chaluā; jo jānuwar kisi gārī meṁ juṭe hoṁ unko yā us gārī ko chalānā.

4.—Kisi shai kī taraf rujū' k.; kisi bāt kī koshish k.

Few know the end I am driving at—Jis bāt ke anjām kī fikr mujhe hai usse bahut kam log wāqif haiṁ.

Drive, n. 1.—Tafriḥ wagaira ke liye gārī par sawār hokar maidān kī sair.

 Distinguished from a *ride*, which is taken on horseback.

2.—Wo jagah jahān gārī ke hānkne kā subhītā ho; saṛak jo gārīyon par sawār ho-kar jāne ke liye taiyār kī jāe.

Drizzle, v. i. Jhīsī parnā; phūhī parnā; tarashshuh h.

Droop, v. i. 1.—Kamzorī wagaira ke bā'is se dhaṛs yā laṭak jānā-jaise kisi jānwar yā darakht wagaira kā; jhuk jānā.

2.—Māyūsī ranj yā isī qisim ke kisi aur sabab se za'if yā kamzor ho-jānā; shikasta-dil ho-jānā; pazhmurda-khātir h.; dil ṭuṭ jānā; hār-jānā yā zāil ho-jānā-jaise himmat kā.

Drop, n. 1.—Pānī kā būnd; qatra; ṭop yā ṭhop. [jo jhūr meṁ lagāyā jāe.

2.—Kān meṁ pahinnekā āweza yā laṭkān; shishe kā āweza yā qalam

3.—Sharāb kī bahut hī qalil inqadār.

4.—Phāūsī kā taḥkta.

5.—(pl.) Koyī dawā jiskī mu'tād būnd (qatrāt) ke hisāb se di-jāe.

Drop, v. t. 1.—Qatra qatra girānā; ṭapkānā; ohulānā.

2.—Girā d.; chhoṛ d. jaise langar wagaira. [kash ho-jānā.

3.—Band k.; mauqūf k.; chhoṛ d.; tark k.; kanāra-kashī k.; dast-

Drop the pursuit—Pichhā (ta'āqub) chhoṛ do. *The enquiry has been drop-*

Dream, ped—Tabqīqāt band yā mauqūf kar-digayī. [se sochā d.

To—Ishāre kanāye yā āhistagī se kuchh kah-d. yā batlānā; dhīre gu drop a hint—Ishāre yā kanāye se kuchh kah d.

5.—Zimnan darj kar-d. (likh d.); ba-taur jumla-i-mu'tariza ke dākhil kar-d. [bāt zimnan likh d.]

To drop a word of instruction in a letter—Kisi chitṭhī meñ koyī nasihat kī

6.—Dāk ke sandūq meñ chhoṛkar bhejuā-jaise chitṭhī.

Please, drop me a line—Mere pās ek shuqqa' (ruq'a) dāk par bhej dijiye.

7.—Chhoṛ d.; band kar-d.

To drop an acquaintance—Āshnāyī chhoṛ d.

8.—Sāqit kar-d.; kal-'adam kar-d.; band k.; qāim rahne na d.

To drop a fashion—Kisi waz' ko sāqit kar d.

9.—Sawārī se utār d.

[saiyāl shai kā.

Drop, v. i. 1.—Chūnā; ṭapaknā; qatra qatra (ṭop ṭop) girnā jaise kisi

2.—Yakāyak yā āp-hī-āp nīche ā-paruā; chū-paruā; ṭapaknā.

Ripe fruit drops from a tree—Pakkā phal darakht se chū-parṭā hai.

3.—Marṇā yā daf'atan marṇā.

To drop into the grave—Yakāyak mar-jānā; daf'atan gor meñ jānā.

4.—Āparuā; yakāyak ā-jānā; daf'atan pahuñch-jānā.

With in or into.

5.—Khatm ho-jānā; band yā mauqūf ho-jānā; 'adam-khabar-gīrī kī wajh se sāqit ho-jānā.

The affair dropped—Khabargīrī na hone ke bā'is woh bāt sāqit ho-gayī.

6.—Gīr yā baiṭh jānā; nīchā ho-jānā.

[(baiṭh gayī).

The point of the spear dropped a little—Us bhāle kī nok kuchh nīchī hogayi

Drought, n. 1.—Meñh yā pānī kā na h.; āb-o-hawā kī khuskī jisse zamin ko mazarrat pahuñche aur darakhtoñ kī bālīdagī ruk-jāe; khuskī; khusk-sāli; sūkhā; jhūrā; imsūk-i-bārān.

2.—Halq aur muñh kī khuskī; pyās; tishnagī.

3.—Qillat; na h.

[kar d.; dūbo bahānā.

Drown, v. i. 1.—Sailāb k.; garqāb k.; tah-i-āb k.; burānā yā burā

2.—Pānī meñ dūbā d.; dūbā d.; dūbā mārṇā; dūbānā; burā mārṇā.

3.—Dūb-jānā; garq ho-jānā; shiddat se muṭtalā k.; kisi burāyī meñ kasrat se par-kar apne ko kho d.

Drown, v. i. Dūb-mārṇā; bur mārṇā; pānī meñ mārṇā yā jān khonā.

Drowse, v. i. Kuchh kuchh sonā; gahrī nīnd se na sonā; nīnd se bharā rahnā; shiddat se ūngḥnā.

Drowsy, a. 1.—Nindāsā; nīnd se bharā huā; ūngḥtā huā; kḥwāb-ālūda.

2.—Jisse yā jiskī wajh se nīnd āye; jiske bā'is koyī so-jāe.

Drudge, v. i. Barī mihnāt k.; zalil kāmōñ meñ had se ziyāda mihnāt k.

Drudgery, n. Shiddat kī mihnāt; kām jiskī kasrat se karne wālā thak jāe; kafan-ghasotī; zalil kāmōñ meñ riyāzat-i-shāqqa.

Drug, n. 1.—Mufrad dawāeñ jinko milākar 'attār aur tabīb murakkab dawāeñ banāte haiñ; koyī chīz jo dawāoñ ke banāne yā tarkīb dene meñ kām āye; rang banāne kī chīzeñ.

2.—Tijārat kī chīz jo pās parī ho yā farokht ke qābil na ho; koyī chīz jo jald jald na bike yā jiskī māng bāzār meñ na ho.

A mortal drug, or a deadly drug—Zahr; bikh; sam.

Drug, v. i. 1.—Ajzā milānā; dawāeñ milākar banānā.

2.—Koyī aisi chiz milānā jo muzir yā nā-guwār ho.

3.—Andāz se ziyāda dawāen khilānā. [kab na kare; pansūri.

Druggist, *n.* Jo shakhs sirf dawāen kharīd-kar beche par unko murak-

Drum, *n.* 1.—Dhol; duggī; tambūr; tūsha; mridang.

2.—Kān kā parda.

Drum, *v. i.* 1.—Dhol bajānā; gamchī se tambūr wagaira bajānā.

2.—Ungliyon se bajānā; tar tar yā par par bajānā.

To drum up for—Munādi-nawāz ki tarah phir phir bharti ke sipahi khwah kisi fi'l ke shurakā yā gahak wagaira apne dabaw aur koshish se jam' k.

Drum, *v. t.* Dhol wagaira bajānā.

Drum out—Dhol bajā-kar nikāl d.—To drum up—Dhol wagaira bajā-kar jam' k.; ektāhā k.; batōnā. To drum customers—Gābakoñ ke pās khud jā-kar unko kharīd-farokht ke liye apni taraf rujū' k.

Drunk, *a.* Nashe meñ chūr; bad-mast; mad-hush; matwālā.

Never used *attributively*, but always *predicatively*.

Drunkard, *n.* Jo 'ādatan kasrat se sharāb piye; barā sharābī.

Drunken, *a.* 1.—Sharāb-khwāri kā nihāyat hī 'ādī; matwālā; sharāb ke nashe meñ mast.

2.—Sharāb yā tarī se bhīgā huā; tar; nam.

3.—Nashe-bāzi se muta'alliq; jo nashe ke bā'is se ho; jo kasrat se sharāb piye kā natija ho.

A drunken quarrel—Taktūr jo nashe ki hālat meñ ho-jāe; sharābiyon yā bad-mastoñ ki larāyi (unkā jhagrā)

Dry, *a. i.*—Har ek qism ki rutūbat se barī; khushk; tar yā nam nahīn; aslī yā ma'mūlī rutūbat ba-tarz-i-kāfi na r. w.; sūkhā; odā yā bhīgā nahīn.

(a) Dry land—Khushk yā sūkhī zamin. (b) Dry weather—Jab bārieh na hotī ho; jab meñ na barastā yā kuhāsā na partā ho. (c) Dry wood—Sūkhī lakri; lakri jo hari na ho yā jiski rutūbat jazb hokar khushkī āgayī ho. (d) Jo dūdh na de.—The cow is dry—Woh gāe dūdh nahīn detī. (e) Jisse ānsū na bahe. A dry eye—Ānkh jisse ānsū na bahe.

2.—Rūkhā; jismeñ dil lagne yā tafrih ki koyī bāt na ho; aisi bāt se khālī jiski choṭ dil par lage (asar pahuñche); sūda-sūda; khushk; jismeñ koyī san'at na ho.

A dry style—Rūkhī 'ibārat; sūda kalām; 'ibārat jismeñ kisi qism ki san'at na ho.

A dry subject—Rūkhā mazmū; jismazmūn meñ dil lagāne wālī koyī bāt na ho.

3.—Saḡht; durusht; rūkhā; tez.

A dry remark—Saḡht bāt; kisi ki nisbat aisi bāt jo tezi yā rukhāyi se kahijāe.

Dry goods—Har qism ke kapre fite lais wagaira.

Distinguished from *groceries*.

Dry, *v. t.* Sukhānā; khushk k.; rutūbat khaiñch l.

[kar-d.

To dry up—Kul pāñi khiñch l.; kuchh bhi pāñi rahne na d.; jalā d.; khushk

Dry, *v. i.* 1.—Sūkh jānā; khushk ho-jānā.

[khushk ho-jānā.

2.—Sab ke sab pāñi yā rutūbat kā bukhār ho-kar khiñch jānā;

The water dries, or dries up—Pāñi bukhār hokar khiñch jātā hai (sūkh jātā hai)

Dubious, *a.* 1.—Mushtabah; muzabzah; mashkūk; gair-mustahkam; gair musammam.

2.—Jisse shubha paidā ho; sāf nahīn.

3.—Gair-mutabaqqaq; jiskī asliyat mushakḥkhas yā ma'lūm na ho.

4.—Jiskā natija muzabzab (mauhūm yā mashkūk) ho; jiskā natija yaqīnī taur par ma'lūm na ho.

DUCES TECUM, [Lat.] (*Law*) Woh hukm-nāma-i-'adālat jiske zarī'e se kisi ko yah hukm diyā jāwe ki 'adālat meñ hāzir ho-kar fulān muqaddame ke muta'alliq jo zer-i-tajwiz hai jisqadar dast-āwezen aur kitāben (bahī wagaira) tumhāre qabze meñ hoñ pesh karo.

Due, a. 1.—Woh shai jiskā ek shakhs kī jānib se dūsre shakhs ko diyā jānā yā woh fi'l jiskā ek shakhs kī jānib se dūsre shakhs kī jānib kiyā jānā munāsib yā farz ho; wājibu-d-dain yā wājibu-l-adā; yāftanī; pānā; denā; lenā; zimma.

Civility is due from one man to another—Ek insān kā dūsre insān ke sāth khulq se pesh ānā munāsib hai. *Rent is due by or from the defendant to the plaintiff*—Mudda'i ko mudda'ā 'alaiḥ se lagān pānā yā lenā hai; mudda'i kā zar-i-lagān mudda'ā 'alaiḥ ke zimme hai; mudda'ā 'alaiḥ ko zar-i-lagān mudda'i ko denā hai; zar-i-lagān yaftaui-i-mudda'i zimma-i-mudda'ā 'alaiḥ hai.

2.—Jo hālāt ke lihāz se (nazar ba hālāt) zarūr ho; jitnā yā jisqadar chāhiye; munāsib; wājib; shāyān; ma'qūl; kamā-yambagī; kamā-haqquhū.

Due enquiry has been made—Jisqadar tahqīqāt hālāt ke lihāz se zarūr thī (jitnī chāhiye thī) kī gayī; tahqīqāt-i-munāsib yā ma'qūl 'amal meñ āyī.

3.—Bar-waqt; waqt-i-munāsib yā mu'aiyun par; thik; munāsib. *Send this off in due time*—Ise bar-waqt (thik waqt par) bhej-do.

4.—Jiske pahuñchne kī ummed munāsib tarīq par ho; waqt-i-mu'aiyun ke pahle jiskā pahuñchnā yā maujūd honā munāsib rahā ho; kisi shakhs yā chiz ke āne kā jo waqt muqarrar ho us waqt na pahuñchne kī hālāt meñ kisi waqt uskī āmad kā h.

The returns from the subordinate courts are now due—Mahkamāt-i-mā-taht se naqshon kā ājānā ab munāsib hai (unko ab ānā chāhiye; we ab āne wāle haiñ; ab unkī āmad hai).

5.—Wajh yā sabab se; bā'is se. [se huyī..]

This success is due to his exertions—Yah kām-yābī uskī koshishon ke sabab

Due, ad. Thik; sidhe; rāst. [hawā chal rahī hai.]

The wind blows due north—Hawā thik uttar kī bah rahī hai; sidhī uttar kī

Due, n. 1.—Kisi kā pānā yā uskī yāftanī; woh rupaye jiske dene yā woh fi'l jiske karne kā mu'āhada ek shakhs dūsre shakhs ke sāth kare; woh rupaye jinkā d. yā woh fi'l jiskā karnā qānūnau yā insāfan zarūr ho.

2.—Woh fi'l jiskā karnā insāniyat yā munāsabat ke tarīq par zarūr ho; woh fi'l jiskā anjām yā woh rupaye yā chiz jiskā diyā jānā mansab rutba rabt-i-bāhamī istihqāq yā husn-i-akhlāq ke rū se zarūr ho.

3.—Woh rupaye yā chiz jiskā denā qānūn yā rawāj ke mutābiq zarūr ho; mahsūl; dastūr; rusūm; marsam; haq; lāgat; kar; neg.

Custom dues—Mahsūl-i-parmit. *Marriage dues*—Neg-jog; shādī yā byāh ke neg; huqūq-i-shādī; jo kuchh shādī ke waqt rawāj ke muwāfiq diyā jāwe.

Collection dues—Haqqu-t-tahsil.

4.—Istihqāṭ; haqq-i-wājib; munāsib da'wā.

Duck, *n.* Bat; battakh.

To make ducks and drakes—Chhuchhiyā khelnā.—*To play at ducks and drakes* (with one's property)—Apne māliko bewuqūfāna muft kho d.; māi luṭā yē uṭā d.

Duke, *n.* Inglisṭān meṅ Prince of Wales ke rutbe se utarkar sab se ā'lā darje ke amir kā khitāb; Europe ke ba'z mulkoṅ meṅ us farmān-rawā kā laqab jo bīd-shāh na kahlātā ho. [nā na pānā.]

To dine with Duke Humphrey—Be khāye rahnā; bhūkhā rahnā; fāqā k.; khā.

Dull, *a.* 1.—Kund-zihṅ; jiskī samajh tez na ho; ahmaq; gāwdā.

2.—(a) Bhārī; sust; be-jān; pazhmurda. (b) Jiskī harakat (chāl yā rawānī) meṅ tezi na ho. (c) Samā'at yā basārat meṅ zu'f r. w. (d) Tarbiyat-pazīr yā fahim nahīn.

3.—Tez bāṛh yā nok na r. w.; jo tez na ho; kund; bhuthrā.

4.—Jiskī ruushanī ānkhon ko khūb ma'lūm na ho; andhā; rang kā shokh nahīn; chamchamāta bharkilā yā dahaktā nahīn; dhumlā; mandā; phikā yā udās—jaise rang. [tabī'at na lage.]

5.—Udās; jisse khushī yā farhat na ho; jisse dil na bahle; jismeṅ

6.—Pharchā nahīn; badli ohhāyī huyī; jab āsmān sāf na ho.

Duly, *ad.* 1.—Munāsib taur par; achchhī tarah se; jaisā ki ohṭhiye; ba-tarz-i-ma'nūl; kamā-yambagī; kamā-haqquhū; wājib taur par yā wājibiyat ke sāth; ṭhik ṭhik.

2.—Waqt-i-munāsib par; jis waqt ki chāhiye; bilā-nāga.

Dumb, *a.* 1.—Jismeṅ quwwat-i-nātiqa na ho; gūṅgā; sum.

2.—Jiske sāth kuchh kahā na jāe; jismeṅ sukūt rahe.

A dumb show—Numāish jo sukūt ke sāth ki-jāe.—*Dumb signs*—Aise ishāre jo chup-chūp (be kuchh kahē sunē) kiye jāe.—*To strike dumb*—Ghabrā d.; hairān k.; shash-dar ya mutabaiyar k.; hairat se dam ba-khud kar-d.; gūṅgā banā d.; bolne ki tāqat bāqī na r.

DUM FUIT INFRA TATEM, [Lat.] (*Law*) Uskī nā-bāligī meṅ; uskī kam-sinī meṅ. [qaiyad] thā.

DUM FUIT IN PRISONĀ, [Lat.] (*Law*) Jab woh qaid meṅ (mu-

DUM FUIT NON COMPOS MENTIS, [Lat.] (*Law*) Uskī majnūniyat meṅ; jab woh maslūbu-l-hawās thā

DUM REGENS FUERIT MALEFIGUM, [Lat.] (*Law*) Jab mazarrat tāza thī; nuqsān pahunchne ke ba'd hī.

Dun, *v. t.* Taṅg-talabī k.; taqūzā k.; qurze ke mutālabe meṅ karāyī k.; qarz-dār se रुपये bārbār māṅgnā.

Dungeon, *n.* Woh qaid kā makān jo nihāyat mahfūz ho; aise qaid-khāna jo batnūr tah-khāne ke banāyā jāe aur usmeṅ raushanī pahunch na sake.

Duodecennial, *a.* Doāzdah-sāla; jo bārah baras tak rahe.

A duodecennial settlement—Band-o-bast-i-doāzdah-sāla; woh band-o-bast jiske qāim rahne ki m'ād bārah baras ho.

Dupe, *n.* Jo shakhs dhokhā ktā jāwe; woh shakhs jo apnī zu'd-i-tiqādi (za'ifu-l-i'tiqādi sari'-u-l-i'tiqādi yā sāda-dili) ki wajh se jald gum-rāh ho-jāwe (dhokhe meṅ ājāe). [dhokhā-dekar gumrāh k.]

Dupe, *v. t.* Dhokhā d.; ohhaluā; kisī ko uskī za'ifu-l-i'tiqādi ki wajh se *To be duped by flattery*—Khushāmad ki wajh se dhokhe meṅ ā-jānā.

A delicate, good, or nice, ear for music—Gāne bajāne meñ sur aur tāl ki khūb pahchān (uski tamiz ki bari quwwat).

☞ In the singular only.

[bānāna samā'at.

3.—Sunne ki rag'bat; dhyān; tawajjuh; khayāl; lihāz; pās; mihr—To lend one's ear to a person—Mutawajjih hokar kisi ki bāt sunnā.—To give ear to a person or thing—Kisi bāt ko dhyān (tawajjuh) se sunnā; tawajjuh ke sañh kisi ki bāt sunnā. (kundā; qabza; dasta.

4.—Kisi be-jān chiz kā koyi hissa jo jān-dār ko kān ki mānind ho;
5.—Nāj (galle) ki bāl; khoshā.

About the ears—Kisi ko bahut hi nazdik; qarib hi; muttasil hi.—To be by the ears, to fall together by the ears—Lapnā; dhiūgā-muchti k.; jhagṛā yā takrūr k.; lapāyī k.—To set by the ears—Lapā d.; lapāyī karā d.; bhiṛā d. Up to the ears—Garqāb; dātā hū; nihāyat hi muṭṭalā; kisi bojh se bi-l-kul dabā hū.

Early, a. Jo waqt ma'mūlī yā muqarrar ho uske pahle; achchhe waqt se; waqt ke pahle.

Early, ad. Jald; achchhe waqt se; mauq'e se; musta'idī se; sawere.

Ear-mark, n. 1.—Nishān jo bheṛi ke kān par uski pahchān ko liye kar-diya jāta hai.

2.—(Law) Woh nishān yā 'alāmat jisse ek chiz dūsri chiz se pahchāni jāe; shinākht (pahchān) kā nishān; 'alāmat-i-mumaiyiza.

3.—Woh khās 'alāmat yā nishān jisse kisi chiz ki nisbat milkīyat yā ta'alluq zāhir ho.

Earn, v. t. Mihnāt ke zarī'e se sarā-wār h.; nise kān kā k. jisse in'ām kā haq paidā ho 'ām isse ki in'ām mile yā na mile; mihnāt khidmat yā kisi kān ke anjām ke zarī'e se hāsīl k.; mu'awaze kā sarā-wār hokar uskā pānā; kamānā; hāsīl k.; paidā k.

Earnest, a. 1.—Kisi shai ki pairawī meñ sargarm; husūl kā mushtāq; baṛā shāq yā mutamannī; nihāyat masrūf yā āmāda; garm-josh; mustamand; dil se chāhne wālā.

2.—Lagi huyī; garī huyī; jamī huyī—jaise nazar. [dil-sozī; dil-dihī.

Earnest, n. 1.—Sachāyī; asliyat; tasmīm-i-irādat; irādo ki mazbūtī;

2.—Kisi qaul-o-qarār yā wa'de ke wafā ki nisbat irādo ki mazbūtī sūbit karne ke liye jo kuchh diyā yā makfūl kiya jāwo; irādo ki nisbat yaqīn dilānā; honhār ki nishānī.

3.—(Law) Bai'āna; woh rupaye jo mushtarī ki jānib se bai'a ko mu-'āmalā-i-bai' ki guft-gū ki pukhtagī aur uske subūt ke liye diye jāweñ.

To be in earnest—Masbūt irāda r.; kisi bāt kā sach-much (wāqī'i yā dar-asl) chāhna; kisi bāt ki nisbat haṛī dillagi yā ma-kharagi na k. Aro you in earnest or in jest—Tum fuskā bāt sahīh sahīh kahō yā haṛī karte ho?

Earnestly, ad. Shaq se; sargarmi yā garm-joshī se; chāh so; ārzū yā baṛī tamannā se; dhyān-dekar; tawajjuh se.

Earnest-money, n. Zar-i-bai'-āna; bai'-āna; sāyī; woh rupaye jise dekar koyi sandā pakkā kiya jāo; jo rupaye kisi mu'āmalā-i-bai' ki pukhtagī aur subūt ke liye peshgi diyo jāweñ.

Earning, n. Kamāyī; jo kuchh mihnāt khidmat yā kisi kān ke anjām ke zarī'e se paidā kiya jāwo khwāl uskā haq hāsīl ho; ajr; samra; in'ām.

☞ Used commonly in the plural.

Earth, n. 1.—Zamīn; dunyā; jahān; 'ālam.

2.—Mittī; gil; khāk.

3.—Dunyā ke log; kura-i-zamīn ko rahno wāle.

4.—Khushkī; tarī nahīn; arz.

Earthly, a. 1.—Dunyāwī; is dunyā se muta'alliq; insān ki hālat-i-man-jūda se nisbat r. w.; arzi; āsmānī yā rūhānī nahīn; nafsanī; jismānī.

2.—Jitnī chizeh jahān meh haih sab ke i'tibār (lihāz) se; mumkin; jahān tak qiyās meh ā-sako.

Ear-witness, n. Sama'ī gawāh; jo shahādāt-i-sama'ī de-sake.

Ease, n. 1.—Ārām; dard taklīf yā mihnāt wagaira se āzādī; sukūn; qarār; fursat se be-kār yā be-hiss-o-harakat parō rahnā.

Said of the body.

To take one's ease—Ārām k. To sit at one's ease—Ārām se baithe rahnā; bo mihnāt (chain se) baithe rahnā. [dag; rūhat; amn; sulh.

2.—Dil kā qarār; dil meh ranj yā fikr wagaira kā na rahnā; āsū-

3.—'Ihārat ki salāsāt; banāwat kā na honā; kisi qism ki bāt meh dush-wārī banāwat rukhāyī yā durushtī wagaira kā na h.; suhūlat. [so barī.

At ease—Amn-chain se; ārām se; farāgat se; fārig-i-bāl; ranj yā taklīf wagaira

Ease, v. t. 1.—Be-chainī dūr kar d.; fikr ko dūr yā raf kar-d.; jism yā dil kā bojh hatā d.; halkā yā subuk-dosh k.

Often with of.

2.—Kisi musibat ki-shiddat ko ghaṭī d.; kisi sadmo ke bojh ko kisiqadar halkā kar-d. [rifāhiyat.

Easement, n. 1.—Woh shai jisse ārām rifāh yā madad ho; ārām;

2.—(Law) Woh āzādī istiḥqāq-i-khās yā fāida jo bilā lihāz-i-milkiyat-i-arāzi ek zamīn ko mālik ko dūsero mālik ki zamīn ki nisbat muft meh hāsīl ho—masalan rāsto panāle wagaira ki nisbat; haqq-i-āsāish.

Easily, ad. 1.—Āsānī se; begair diqqat yā barī mihnāt ke; begair barī koshish ke; bilā sarf-i-zar; suhūlat se; baithe-bithāyo. [be-fikrī ke sāth.

2.—Be-taklīf; be-taraddud; bilā takhāllul; amn se; chain se; ārām se;

3.—Khanda-peshānī se; khushī se; pachhtākār nahīn; be-takalluf; begair afsos ke. [khalish.

4.—Chupchāp; āhistagī se; ek tarah par; bo shor-o-gul ke; bilā-

5.—Be bahut hile yā jhaṭkā khāyo; suhūlat se. [khāṭi.

The carriage moves easily—Chalao ke waqt woh gāri hilti yā jhaṭka nahīn

Easy, a. 1.—Ārām meh; dard yā taklīf wagaira se barī.

2.—Fikr yā ranj wagaira se khālī; amn-chain meh; āsāish meh.

3.—Be-takalluf; jismeṁ rukhāyī karāyī yā takalluf na ho; sūda.

4.—Āsān; sahl; dushwār yā mushkil nahīn; mihnāt-talab nahīn; jismeṁ koshish dar-kār na ho. [mile.

5.—Ārām-dih; jiskī wajh se fikr yā mihnāt jāti rahe; jisse ārām

6.—Zūd-i'tiqād; jo kisi amr ki nisbat ta'arruz na kare; jo kahnā-sunnā jald mān lo; mom ki nāk.

7.—Jab रुपये-paise ko len-den meh tangī na ho.

The market is easy—Bāzār mandā hai.

To eat one's words—Bāt chabā jānā yā khā jānā; kahkar palāṭ jānā; kahkar mukar jānā; apne qaul ko pher l.; bāt ko ulāṭ d.

Eat, v. i. 1.—Khānā; nosh k.; bhojan k.

☞ Said especially of food not liquid.

2.—Khā jānā; āhista āhista ghulā yā galā d.; talaf kar d.; urā d.; nuqsān pahunchānā—jaise sihiat yā dil par; miṭā d.; gāib kar-d.; khū-pī barābar k.

Eat, v. t. 1.—Khānā; khānā khānā.

2.—Zāiqā r.; mazā d. yā r.

To eat, or to eat in or into—Khākar rāh yā surākh kar d.; chabā jānā; ghiste ghiste yā ragar khāte khāte bhitar ghus-jānā; jalā d.

Eaves, n. pl. Orī; oltī; orautī.

Ebb, n. 1.—Bhāṭhā; jār; juār kā samundar kī taraf palāṭnā.

☞ Opposed to *flood*.

2.—Zawāl; taunzzul; achohhī hālat se burī hālat meṁ ho-jānā; ghattī. [jānā; bhāṭhā h.; utarnā.

Ebb, v. i. 1.—Piehhe ko bahnā; juār ke pāne kā samundar kī taraf palāṭ

☞ Opposed to *flow*.

2.—Ghaṭ-jānā; zāl h.; zawāl kā ā-jānā; achohhī hālat se burī hālat meṁ ho-jānā.

Eccentric, a. Khilāf-i-qā'ida yā dastūr; nīālā; tariq-i-mu'niyan dastūr i-ma'mūlī yā zawābit-i-mustamirā ko khilāf; ma'mūlī rāh ebhor-kar chalne w. [lāf 'amal; nīālā-jan; khayāl-parastī.

Eccentricity, n. Jo koyī bāt baṁdhī muqarrar yā ma'mūlī ho usko kī-

Echo, n. Āwāz jo palāṭ-kar kām meṁ āye; woh āwāz jo kisi shai se ṭak-rā-kar palṭe; āwāz kī hāz-gusht; gūñj.

Echo, v. i. Gūñjā; āwāz kā palāṭnā.

Echo, v. t. 1.—Āwāz kā palāṭnā yā laṭṭnā.

[qabūl k.

2.—Jo kuchh kiyā jāe usko manzūr karke phir kalnā; jāwāb d.;

Eclipse, n. 1.—Gahan yā grahan; kusūf (khusūf). [yā kisīqandar zawāl.

2.—Tārīkī; raunaq damak yā ābrū wagaira par kuchh 'arse ke liyo

Eclipse, v. t. 1.—Chhipā d.; andherā kar-d.; tārīk kar-d.

☞ Said of a heavenly body.

2.—Kisi shai ko husn āb-o-tāb yā ābrū wagaira ko kam k. khwāh miṭā d. (zāl kar-d.); be-ābrū k.; zillat meṁ dāl d.

Eclipse, v. i. Gahan lag-jānā; tārīkī meṁ chhip jānā.

Economical, a. 1.—Kifāyat-shi'ārī ke muta'alliq; umūr-i-khāngī yā umūr-i-naqdī ke insirām se muta'alliq 'am isse ki wo zāṭī hon yā nahīn; nazm-i-andurūnī (ghar ko bhitar ke intizām) ke muta'alliq; bar-bādī wa sarf-i-gair-zarūrī kā bachānā. [sān yā bar-bādī kā lihāz r. w.

2.—Kifāyat-shi'ār; juz-ras; kharch meṁ 'āqil yā dūr-andesh; nuq-

☞ Said of characters or habits.

[na kiyā jāe.

3.—Jo kifāyat yā juz-rasī se kiyā jāe; jismeṁ be-hūda yā fuzūl kharch

☞ Said of acts.

Economist, n. 1.—Jo shakhs umūr-i-khāngī yā dūsri bāton kā ihtimām o-insirām kifāyat-shi'ārī se kare; jo rupaye waqt yā mihnāt ko muft na khoye balki usko 'āqilāna taur par isti'māl kare; kifāyat-shi'ār; muntazim; girhast.

2.—'Ilm-i-siyāsat-i-madan meñ māhir; jo us 'ilm meñ koyī risāla wagaira tasnif kare.

Economize, *v. t.* 'Aql-mandī ke sāth kām meñ lauā; kifāyat se sarf yā Economize, *v. i.* Mu'āmalāt-i-naqdī meñ kifāyat-shi'ārī k.; rupaye-paise ko 'aql-mandī ke sāth kharch k.; tahaffuz-i-zar yā husul-i-milk ke mauq'e ko hāth se jāne na d.

Economy, *n. l.*—Umūrāt-i-khāngī kā insirām; ghar ke kāmōñ kā band-o-bast; girhastī; masārif kī nisbat mu'āmalāt-i-khāna-dārī kā ihtimām.

2.—Kisī bare kām yā riyāsat wagaira kā intizām 'ala-l-khusus uske muta'alliq ke naqdī mu'āmalāt kā band-o-bast.

Political economy—Siyāsat-i-mudan.

3.—Kifāyat-shi'ārī; juz-rasī; nisā ihtimām kī nuqsān yā sarf-i-be-hūda na ho; kharch meñ kifāyat; bilā-zarurat kharch na karne kī nisbat dūr-andeshī wa ragbat; 'aqlāna tahaffuz-i-zar.

4.—Kisī shai kī tartīb (uskā intizām yā unzm); qawā'id zawābit aur rusūm; haiwānāt aur nabātāt kī paidāish parwarish aur unki hifāzat kī nisbat ma'mulī 'amal-i-qudrati yā tab'rī.

E CONTRA,

E CONTRARIO, } (*Lat.*) Iske bar-'aks; iske bil-'aks; khilāf iske.

ECCONVERSO,

[wagaira kī uok.

Edge, *n. l.*—Kisī bathiyār yā auzār kī bārḥ yā dhār; dam; talwār

2.—Woh bāt jo bathiyār kī bārḥ kī tarah kāt kare (dil par lage yā choṭ kare); kisī bāt kī choṭ (dil par uskā sadma pahunchnā).

3.—Kisī shai kā kanāra; kor; hāshiya; lab; zih.

4.—Tezi; hiddat; shiddat; sakhti.

5.—Awāil; shurū'; āgāz; ibtidā.

In the edge of evening—Sar-i-shām; shām hote hī. On the edge of winter—Jāre ke shurū' meñ; mausim-i-sarmā ke awāil meñ.—*To set the teeth on edge*—Dāūt khatṭe kar-d.

Edge, *v. t. l.*—Dhār charḥānā; sām r.; bārḥ charḥānā; tez k.

2.—Kor yā kanāra lagānā; jhālār yā hāshiya lagānā.

3.—Ubḥānā; targīb d.; ohḥe ke āge barḥānā yā kisī fi'l par āmadā k.

4.—Āhista āhista chālānā; ek taraf chālānā; dhīre se yā chaukasi ke sāth pahunch jānā; sarkānā.

[lāo].

Edge your chair along—Apñī kursi is yā us taraf khaskā lāo (āhista se khaiñch

Edge, *v. i.* Ek taraf ko kanāre kanāre chalnā; āhishta āhista chalnā (harakat yā jumbish k.).

[chale āo.

Edge along this way—Is taraf ko kanāre kanāre chale āo; katrā-kar idhar

Edifice, *n.* 'Imārat; tu'mīr; makān khusūsan 'umda 'umda makānāt aur baṛī baṛī 'imāraten.

Edit, *v. t.* Apñī nigrānī meñ chhapwāna yā tab' karānā; mushtahar yā shai'a karne ke liye kisī kitāb yā kāgaz ko bazārī'a-i-tahrīr sihat yā intikhāb-i-mawād (mazmūn) murattab k.; ihtimām k.; chālānā.

Who will edit this work?—Yah kitāb kis kī nigrānī meñ chhaṭeṭi?

Edition, *n. l.*—Kisī kitāb yā tahrīr kā chhapā; tab'; kisī kitāb wagaira kā shai'a kiyā jānā.

The first *edition* of this work will soon be ready—Is kitāb kā tab'-i-awwal jald taiyār hogā; yah kitāb pahli martaba chhap kar jald taiyār hogi.

2.—Kitāb wagaira kā bi-jinsihi khwāh nazar-i-sāni wa sihhat ke ba'd phir se chhapnā; tab'-i-mukarrar yā sāni.

My former work has already passed through a second *edition*—Meri pahli kitāb bār-i-sāni chhap chuki hai; meri pahli kitāb kā dūsra chhāpa (tab'-i-sāni) ho-chukā hai. [mu'i jo ek martaba chhape.

3.—Jisqadar kitābeñ ek bār chhāpi jāen; kitāboñ kī ta'dād-i-maj.

The present *edition* will consist of a thousand copies—Is martaba bazār kitābeñ (is martaba ek bazār jildēñ) chhāpi jāeñgi.

Editor, *n.* Shāi' k. w.; woh shaḥs jo koyi kitāb risāla yā aḥbār wagaira shāi' karne (phailāne yā rawāj dene) kī garaz se murattab kare khwāh uski nazar-i-sāni wa sihhat karke apni nigrāni meñ shāi' karāye.

Who is the *editor* of this book or newspaper?—Is kitāb yā aḥbār kā shāi' k. w. kaun hai?; yah kitāb yā aḥbār kiske ihtimām meñ shāi' hotā hai?

Editorial, *a.* 1.—Kisi kitāb wagaira ke shāi' karne wāle ke muta'alliq. {hai.

Editorial labours—Woh miḥnat jo kitāb wagaira ke shāi' karne wāle ko karni partī

2.—Shāi' karne wāle kī likhi hui?

[karne wālā likhe.

Editorial remarks—Woh bāten (rāe wagaira) jo kisi aḥbār wagaira kā shāi'

Editorship, *n.* Shāi' karne-wāle kā kām yā mansab; kisi kitāb wagaira ke shāi' karne kī khabar-giri wa nigrāni.

Educate, *v.* *t.* Ta'lim d.; sikhlanā-parhānā—jaise larke ko; tarbiyat d. yā k.; parhānā likhānā; taraqqi i-zihn k.; tādib wa tahzib k.; kisi peshe yā kār-o-bār ke liye taiyār aur laiq k.; dunyā ke kār-o-bār ke laiq kar-d.

Education, *n.* Ta'lim; tarbiyat; 'ilm aur bunar wagaira kā sikhlanā; likhānā-parhānā; tādib wa tahzib; nawisht-o-khwānā; kam-sinoñ (larkeñ) ko un sab bātoñ kā sikhānā aur batlānā jinse dil ko raushani ho mizāj i'tidāl par āye wa atwār aur 'ādāt durust hoñ aur 'umūman woh āyinda kām ke laiq hoñ.

Educational, *a.* Ta'lim ke muta'alliq; jo ta'lim se hāsil ho.

Educe, *v.* *t.* Nikālā; mustaḥraj k.; zāhir k.; kisi rukawat yā dabāw ko dūr karke kisi bāt kā paidā k.

Efface, *v.* *t.* 1.—Sath par se dūr kar-d.; chhīl yā khurach kar nikāl d.; mahkūk k.; aisā kar-denā kī parhā na jāwe; mahw k.; miṭā d.; miṭā kar aisā kar-d. kī dekh na pare yā tamiz na kiyā jāsake.

2.—Dil se dūr k.; mahw aur mansi kar-d.; dil se miṭā d.; bhulā d.

☞ "To *deface* is to injure or impair a figure; to *efface* is to rub out or destroy, so as to render invisible." *Webster*.

Effacement, *n.* Miṭānā; mahkūki.

Effect, *n.* 1.—Natija; tāsir; asar; anjām; maāl yā maāl-i-kār; samra.

2.—Natija paidā karne kī tāqat; waq'at; tāsir; asar-gari; zor.

To speak with *effect*—Aisi tarah se kalām k. kī sunne wāloñ (sāmi'in) ke diloñ par asar ho. The agreement has no *effect*—Is mu'āhade ko kuchh tāsir yā waq'at nahin hai. [fāida; naf'; kār-āmadani.

3.—Maqsad; mudda'a; matlab; garaz; 'ām mañshā; natija-i-maqsūd;

☞ With *to*.

I have received a letter to this effect—Mere pās is mudda'ā kī khat āyā hai ; jo khat mere pās āyā hai uskā yah matlab (maqsad yā natija-i-maqsūd) hai.

4.—Asliyat; haqīqat; mahz sūrat-i-zāhiri nahīn; wāqi'a.

5.—Khayāl yā asar jo dil par ho (paidā ho).

6.—*pl.* Ashbāb; māl-o-matā'; māl-o-amwāl; manqūla chizen yā māl-i-manqūla.

[māl-o-ashbāb.

The effects of a deceased person—Tarka; māl-i-matrūka; kisi mutawaffī kī For effect—Jisqadar asar wāqi'i ho-uske ussē ziyālah asar paidā karne ke liye.—

Of no effect, or without effect—Be-tāsir; be-waq'at; tāsir waq'at yā jawāz waghira se khālī.—To give effect to—Jāiz k.; 'amal meñ lānā; anjām ko pahuñchānā; ta'mīl k.; bajā lānā; nāñz k. yā nafāz dilānā.—In effect—Asl meñ; dar-asl; wāqi'i; sirf zāhir hi meñ nahīn; haqīqat meñ; haqīqatan.

Effect, *v. t.* Paidā k.; karānā yā karnā; anjām ko pahuñchānā; sar-anjām k.; zuhūr meñ lānā; 'amal meñ lānā; pūrā k.

Effective, *a.* Jismeñ natijon ke paidā karne kī quwwat yā sifāt ho; natija paidā karne ke liye mauzūn yā uspar mālī; kār-gar; 'amal k. w.

Effectively, *ad.* Tāsir ke sāth, quwwat ke sāth; zor se; bi-l-kul; tamām o-kamāl; pūrā pūrā.

Effectual, *a.* Muassir; kār-gar; jisse natija-i-maqsūd paidā ho; jismeñ us natije ke paidā karne kī kāfi quwwat ho jiskā zuhūr meñ ānā maqsūd ho; kāfi; anjām-i-maqsad ke liye kāfi

Effectually *ad.* Tāsir ke sāth; aise tarīq par kī anjām-i-maqsad ho; tamām-o-kamāl; kamā-haqqubū; matlab-barārī ke liye jaisā chāhiye.

Effectuate, *v. t.* Pūrā k.; anjām ko pahuñchānā; zuhūr meñ lānā; karānā.

Efficacious, *a.* Bā-tāsir; asar paidā k. w.; muassir; jisse natija-i-maqsūd paidā ho; kār-gar; qawī; jo kisi maushā ke pūrā karne ke liye ba-khālī kāfi ho.

Efficacy, *n.* Quwwat-i-asar; tāsir; jis asar kī zuhūr meñ ānā maqsūd ho uskā paidā k.; tāsir-garī; natijon ke paidā karne kī quwwat.

Efficiency, *n.* Tāsir-garī; natija-i-maqsūd ke zuhūr meñ lāne kī quwwat; musta'īdī wa qābiliyat; kār-guzārī.

Efficient, *a.* Natija paidā k. w.; asar paidā k. w.; kār-guzār; musta'īdī se kām k. w.; majhūl sust yā nā-lāiq nahīn; jismeñ musta'īdī aur kār-guzārī ho.

Eflux, *n.* Bah-kar nikal-jānā; khurūj.

Efflux of time—Inqisā-i-āyām; mi'ād kī gusar-jānā; tamādi; waqt-i-mu'āyana se khārīj yā mutajāwiz ho-jānā. This suit is barred by *efflux of time*.

—Is nālīsh kī mi'ād gusar gayī; is nālīsh meñ hadd-i-samā'at 'āriz hai.

Effort, *n.* Jismānī yā zihnī tāqat kī kām meñ lānā; mihnāt ke sāth koshish; jidd-o-jahd; kisi maqsad ke anjām ke liye hāth pair bilānā; sa'ī; koshish; daur-dhūp.

Effrontery, *n.* Gustākhi; shokhi; be-hayāyī; be-sharmī; dhiṭhāyī.

Egregious, *a.* Barā; 'awām se barā; 'ajīb-o-garīb; ashadd yā shiddat se; qābil-i-lihāz; sangīn; palle sīre kī; 'azīm.

☞ In a bad sense, and often applied to persons.

Egregiously, *ad.* Bahut hī; barā hī; shiddat se; saḡht; itnā kī uspar sharm āye.

☞ Usually in a bad sense.

Egress, n. Bāhar jānā yā nikāl jānā; kisi ghiri huyi yā qaid kī jagah se chale jāne kā ikhtiyār; nikās; khurūj; bar āmad.

Eigne, a. Sab se barā; joṭhā; akbar.

☞ "An epithet used in law to denote the eldest son." *Webster.*

Eject, v. t. 1.—Arāzi yā makān waguira kī milkīyat yā uske qabze se mahrūm k.; be-daḥl k.; qabza uṭhā d.; qabze se khārij k.; nikāl d.

2.—Nikāl d.; khārij kar-d.; badar k.; dūr kar-d.; mardūd karke nikāl d.; rad k.

Ejection, n. Be-daḥli; zabar-dastī yā hukūmat se be-daḥl kiya jānā; qabze se mahrūmī. [se mahrūmī.]

Ejectment, n. 1.—Ikhrāj; nikālūā; bāhar k.; be-daḥli; ikhrāj; qabze

2.—(Law) Woh nālīsh jo jāe-dād-i-gair-manqūla ke qabze ke dilā pāne kī nisbat ho aur jismen qabza i-nā-jāiz kī wajh se jisqadar khisāra par se uske wa kharcha-i nālīsh ko bhī dilā pāne ka da'wā' kiya jāwe.

The lessee for years has brought an *ejectment* for his being ejected before the expiration of his term—Muntāfir-i-mī'ādī ne nālīsh-i-daḥl-yābī is bunyād par kī hai kī woh qabl-i-inqizā-i-mī'ād be-daḥl kiya gayā.

Ejector, n. (Law) Be-daḥl karāne wālā; woh shakhs jiskī wajh se koyī apnī zamīn ke qabze se mahrūm kiya jāe.

Eke, v. t. 1.—Parhānā; ziyāda k.; taraqqī d.

2.—Jis kisi shai kī kami yā qillat ho usmen aur milā-kar use pūrā kar-d.; jisqadar darkār ho use pūrā k.; milā-kar barhā d.

☞ Generally with *out*.

Elaborate, v. t. 1.—Mihnat se paidā k.

2.—Jān-fishānī karke takmil k.; kisi shai men khūb mihnat karke uskā takmilā k.; kisi shai ko mutawātir 'amal ke zar'e se (use bār bār karke) taraqqī yā ramaq d.

Elaborate, a. Mihnat se banāyā yā taiyār kiya huā; jo barī ihtiyāt se khātime ko pahunchāyā gayā ho; jo ṭhik ṭhik pūrā utārā gayā ho; mukammal; nihāyat 'umda yā ma'qūl.

Elapse, v. i. Guzarnā; guzar-jānā; manqazī h.; bitnā; ho-jānā; jātā rahnā; nikāl jānā; be-ma'lūm chalā jānā.

☞ Used chiefly in reference to time.

Elastic, a. Lachilā; dam-dār; jismen yah quwwat ho kī kham kiye dabāye yā phailāye jāne ke ba'd jab use chhoṛ deñ to phir apnī aslī hālat par ho-jāe.

Elbow, n. 1.—Kuhnī yā kohnī; mirfaq. [tarah harakat kare.]

2.—Pakh; mor; kham; kohnī; koyī shai jo kuhnī se ho yā uski

To be at the elbow—Nihāyat hī nazdīk h.; qarīb hī h.; bagal men h.; pās hī maujūd rahnā.—To be up to the elbow—Tamām-tar masrūf yā 'qabṣ rahnā; hama-tan mashgūl yā fidā rahnā.

Elbow, v. t. Kuhnī se dhakkā d.; dhakkā de khwāh haṭā kar dūr kar-d.; kisi par ṭūṭ parnā.

Elder, a. Dūse kī nisbat 'umr men barā; dūse se ziyāda musīn; akbar.

☞ Opposed to *younger*.

Elder, n. 1.—Dūse kī nisbat 'umr men ziyāda.

2.—Mūris; buzurg; purkhā.

Elderly, *ad.* Kisiqadar burhā; jiskī 'umr ausat se ziyāda ho; musin; sin-rasīda; adheṛ; jisko kuchh kuchh burhāpā ātā ho.

Elect, *v. t. 1.*—Chun lenā; bahut se logon meñ se pasand kar-lenā; chhānt kar nikāl lenā; ba-muqābala dūse ke achchhā samajhkar pasand kar-lenā; tarjih d.; intikhāb k.

2.—Kisī mausab yā 'uhde ke liye muntakhab k.; bahut se logon meñ se chhānt lenā; tahriri yā zabānī rāe de-kar pasand yā intikhāb k.

Election, *n. 1.*—Pasand; min jumla auron ke ek yā zāid kā intikhāb.

2.—Kisī tarīq par izhār-i-tarjih kar-ke (masalan qur'a yā chitṭhī dākar khwālī bāth ūthākar yā zabānī) ek shakhs ko kisī mansab yā

'uhde ke liye muntakhab k. [intikhāb yā 'amal karne kī āzādī.]

3.—Chunne yā muntakhab karne kā iḥtiyār; apnī khās ragbat;

4.—Ihtiyāt yā tamiz ke sāth intikhāb; tamiz.

Electioneer, *v. t.* Kisī 'uhde yā mausab par muqarrar hone ke liye ummedwārōñ ke intikhāb ke waqt kisī ummedwār-i-khās kī māmūrī ke liye tahrīk (sa'ī silārish) yā tadbīr k. [intikhāb 'atā kiya jāwe.]

Elective, *a. 1.*—Pasand par mauqūf yā mauha:ar; jo ba-zar'ā-i-in-

Opposed to *hereditary*.
An *elective office*—Woh 'uhda jispar koyī shakhs bahut se ummedwārōñ meñ se chun-kar muqarrar kiya jāwe. [intikhābī.]

2.—Jismeñ intikhāb kā iqtidār kām meñ lāyā jāwe; chunne kā;

An *elective act*—Chunne kā kām; fi'l-i-intikhāb.

Electively, *ad.* Pasand se; ek ko dūse par tarjih dekar.

Elector, *n.* Muntakhab k. w.; intikhāb kā haq r. w.; intikhāb meñ shirkat kā haq r. w.; kisī ummedwār-i-mausab ke haq meñ rāe dene kā mustahāq; kisī mulk meñ woh shakhs jo rāe dene kā qūnūnau mujiz ho.

Eleemosynary, *a. 1.*—Khairāt se muta'alliq; khairāt kī taqsim ke liye maqsūd. [khairātī.]

2.—Jo khairāt ke taur par diyā jāe; jiskī bunyād khairāt par ho;

3.—Jiskī parwarish khairāt se ho.

Eleemosynary, *n.* Khairāt par anqāt-basari k. w.; khairāt-khor.

Elegance, } *n. 1.*—Nafāsat; 'umdagī; woh husn yā khū-i-sūrtī jo un

Elegancy, } bāton ke bil-l-kul na hone se paidā ho jinse bad-sūrtī yā bure khayāl paidā hoñ; woh zīnat jo sau'at yā 'amal se paidā ho; safiyī; suthrā-pau; latāfat; khūbī; shustagī; husn uslūbī yā khush-uslūbī. [like.] *Webster*.

“Said of manners, language, style, form, architecture, and the

Elegance of manners or behaviour—Khush-waz'i; khush-tariqqī; akhlāq-o-

ādāb yā nishast-o-bar-khāst meñ woh khūbī (achhāyī) jo 'umda ta'lim aur

suhbat kā natija ho. *Elegance of language*—Khush-tahriri yā khush-taqirri;

likhne yā bolne meñ 'umdagī.—*Elegance of speaking*—Khush-bayānī yā

khush-taqirri; bolne kī hālat meñ alfāz-i-sahih wa munāsib aur 'umda kā

isti'māl aur unkā husn-uslūbī se adā aur malfūz k. *Elegance of composition*

—Khush-tahriri; tahrir meñ 'umda 'umda wa sahih aur munāsib alfāz kā

isti'māl. *Elegance of form*—Khūb sūrtī; khush-qat'i; sudaul-pan; sughrāpan.

2.—Woh shai jo apnī 'umdagī sudaulī suthrāpan yā khūb-sūrtī kī wajh se khush-numā yā khūsh-āyand ho (achchhī lage yā ma'lūm de).

In this sense it has a plural (*elegancies*).

Elegant, *a.* (a) Shusta; muhazzab; bhalā; khus̄h; jismeñ khus̄lq pāyā jāo—jaise at wār. (b) Suthrā; pāk; 'umda; nafis; sahīh; shusta—jaise 'ibarat yā taluīr. (c) Munāabat aur achchhī adā se khus̄h-kalāmī k. w.—jaise muqarrir (taqrīr yā kalām k. w.; bolne w.)—(d) Sudāul; hasīn; khūb-sūrat; muqatta—jaise shakl.—(e) Khus̄h-numā; sūrat aur rangat kā achchhā; khūb-sūrat—jaise phūl.—(f) 'Umda; nafis; besh-qimāt aur zebāishī—jaise makān wagnira ke āwāish kī chizen

Elegantly, *adv.* Aise tariq par ki usse dil khus̄h ho; khus̄h-uslūbī ke sāth; kamāl mauzūniyat ke sāth; 'umda yā 'umda tariq par; nafāsat ko sith; nafāsat se; latāfat yā khūbī ke sāth.

Element, *n.* 1.—Kisī shai kā asl-i-usūl yā sab se chhotā hissa.

2.—Shai-i-mustad; woh shai jisse kisī murakkab shai kī tarkīb ho.

3.—Juzw-i-basit; juzw-i-lāyatājazza.

4.—(pl.) Kisī 'ilm yā hunar ke usūl khwāh ibtidāyī qawā'id. [ā'ash.)

5.—(pl.) Arba' 'anāsir ya'nī pāni hawā mittī aur āg (āb bād khāk

6.—Woh bālat yā maqām jisko koyī shai bi-t-tab' qabūl karē yā jismeñ woh ba-tauz-i-munāsib rah sake.

7.—Khākā; dhūnchā. [ī-uslībī; ba-zāt-i-khās qāim.

Elementary, *a.* 1.—Mufrad; jiskā dusrā juzw na ho; gair-murakkab;

2.—Kisī shai ke usūl se muta'alliq; ibtidāyī; shurū' kā; jismeñ ibtidāyī usūl yā qawā'id dākhil hoñ. [usūl ke muta'alliq tasnīf k. w.

3.—Usūl ko yakjā karke unko tartīb dene yā unki tanzīh k. w.;

Elevate, *v. t.* 1.—Baland k.; ā'ā darjē yā rutbē ko pahnūchīnā—jaise kisī shakhs ko. [taraf rufū' k.—jaise tabī'at ko.

2.—Tarāqqī d.; tahzīb d. yā k.: zalīl khayālāt se 'umda khayālāt kī

3.—Buzurg yā bartar banānā; 'urūj d.; waq'at d.

4.—Khus̄h k.; zinda dīl k.—jaise tabī'at ko. [ko.

5.—Ūchā k.; baland k.; ulhānā churhānā yā barhānā—jaise āwāz

Elicit, *v. t.* Zahir k.; munkashīf k.; khol d.; jis bāt kā zāhir karnā kisī ko mauzūr na ho usse khūnch-khūnch-kar (fīkr kar-ke) us bāt kī kahānā; bahs yā dalīl kar-ke kisī manhūm bāt ko sāf kar d.; 'uqda—kushāyī k.

It is difficult to elicit truth from such false witnesses—Aise jūtho gawāhoñ se sachhī bāt kī kahānā mushkīl hai.

Eligibility, *n.* 1.—Kisī mansab ke liye pasand yā muntakhab kiye jāne kī salāhiyat; liyāqat yā qābiliyat-i-qānūnī.

2.—Pasand kiye jāne kī munāsibat yā qābiliyat; woh bāt jisī lī wajh se ek chiz dusrī chiz kī nisbat murajjah (ziyāda qābil-i-pasand) samjhi jāwe.

Eligible, *a.* 1.—Pasand ke qābil; jisko auroñ ke muqābil muntakhab kiye jāne kī salāhiyat ho; qānūnī liyāqat r. w.; qānūn ke rū se qābil yā lāiq.

This person is not eligible to the post of a Munsif—Qānūn ke rū se yeh shakhs Munsifi ke lāiq nahi hai.

2.—Pasand ke lāiq; pasandīda; murajjah; mustahsan; ma'qūl; munāsib; aulā. [nā-ib par wāqī' hai.

The house stands in an eligible situation—Woh makān mauqā-i-ma'qūl yā mu-

Elope, *v. i.* Jis jagah par rahnā farz ho wahāñ se bhāg yā chup-chāp nikal jānā; kisī byāhī 'aurat kā apne shanbar ko chhorkar bhāg jānā aur apne āshūā ke sāth rahnā; kisī be-byāhī 'aurat kā apne ghar se

khufyatān yā bilā ijāzat nikal-jākar apne āshnā se sbādī kar-lenā yā uske sāth rahnā. [runs away with a lover.]—*Webster*.

☞ "Said especially of a woman, either married or unmarried, who Eloquent, *n.* Jahān rahnā farz ho wahān se chhip kar yā bilā ijāzat chale jānā masalan kisi zauja kā apne shauhar yā kisi larkī kā apne bāp ke ghar se chup-chāp yā bilā ijāzat nikal bhāgnā aur apne āshnā ke sāth rahnā.

Eloquence, *n.* Fasāhat; khush-taqrīr; lassānī; khush-bayānī; goyāyī; husn yā shirīn-kalāmī. [shirīn - zabān; balīg.

Eloquent, *a.* 1.—Khush-bayān; khush-taqrīr; goyā; shirīn-guftār; fasāhī; ☞ Applied to persons.

2.—Jisse josh i-tal-tāt kā izhār fasāhat aur zor ke sāth ho; jismeñ fasāhat aur balāgat ho; jiskī 'ibārat chust aur bā-tāsīr ho.

Else, *a. & pr.* Dūsrā; aur; ek yā uske siwā aur koyī.

Who else is coming?—Aur kaun (dūsrā kaun yā fulān ke siwā aur koyī) ātā hai?

Else, *ad. & conj.* 1.—Siwā; 'alāwa; jiskā zikr hochukā ho usko chhōr-ke dūsrā; aur bhī.

The plaintiff alone has appeared and no one else—Mudda'i ke siwā (mudda'i ko chhōrkar) aur koyī hāzīr nahīn hai. [hotā to.

2.—War na; wagar na; nahīn to; dūsrī hālat meñ; agar aisā na The plaintiff failed to appear, else he should have got his case—Mudda'i hāzīr na huā war na woh apnā muqaddama jit jātā (agar mudda'i hāzīr hotā to uskā muqaddama sar-sabz hojātā).

Elsewhere, *ad.* 1.—Kabīn aur; aur kalīn; dūsrī jagah.

Such false witnesses are not to be found elsewhere—Aise jhūthe gawāh aur kabīn (dūsrī jagah) nahīn milte. [jagahon meñ.

2.—Jā-ba-jā; aise dūsrē maqāmāt par jinkā ta'niyun na ho; aur aur It is reported here and elsewhere—Yah khabar yahān aur aur jagahon meñ phailī hai.

Elucidate, *v. t.* Sāf yā wāzih k.; muhmalāt k.; dūr karke sarī'u-l-fahm kar-d.; tashrīh k.; raushan k.; hāl khol d.; tauzīh k.

An example will elucidate the subject—Yah mazmūn ek tamsil se sāf ho-jāegā; yah bāt ek misāl se samajh meñ ājāegī.

Elucidation, *n.* Kisi muzabzab mazmūn ko sāf sāf bayān k. yā uskī tauzīh k.; tashrīh; tauzīh; tamsil; misāl dekar mathab khol d.

Elude, *v. t.* 1.—Hīla makr yā chālākī se bach yā bachā jānā; chhip kar bach-jānā; hāth se nikal-jānā; nikal bhāgnā; khisak jānā; tal jīnā; tal d.; kār-gar na hone d.; mahrūm k.

To elude detection—Zāhir hone se kisi tarah bach-jānā. To elude an officer—Kisi afsar ke panje se koyī dhang nikāl-kar bach jānā (uske hāth na ānā yā na lagnā.) To elude a blow—Kisi ki wār bachā jānā.

2.—Na khulnā; munkashīf na h.; nazar se bach jānā; zāhir na h.; bilā tauzīh paṛā r.

That crime has hitherto eluded discovery—Woh jurmatik zāhir na huā (nahīn khulā.) The point has eluded the best lawgivers—'Umda-tarīn shūrī'n us bāt ki tauzīh na kar-sake.

3.—Yakāyak bhāg-kar mahrūm k.; daf'atān firār ho-kar dhokhā d.
To elude pursuit—Yakāyak bhāg-kar pichhā karne wāle ke hāth na lagnā.

Emaciate, *v. i.* Badan ke gosht kā āhista-āhista ghaṭ jānā; ranj khwāh suqūt-i-ishthiā (bhūkh ke na lagne) yā kisi dūsre sabab se dublā ho-jānā; badan kī ghaṭ-jānā yā tahlil ho-jānā; ghul yā gal-jānā.

Emaciate, *v. t.* Ghulā yā galā d.; badan kā gosht tahlil karke dublā kar-d.; lāgar kar-d. [tahlil ho-jānā.]

Emaciation, *n.* Lāgarī; dublā-pan; ranj wagaira se gosht (badan) kā

Emanate, *v. i.* Kisi masdar se nikalnā; kahīn se paidā h.; paidā h.; nikalnā; jāri h.; sādir h.

Emancipate, *v. t. 1.*—Kisi āqī kā apne gulām ko khud ba-khud āzād kar-d.; gulāmī se āzād kar d.; kisi qaid yā rukāwat se barī kar-d.; ribāyī d.

2.—Kisi aisi shai se khalās k. jiskī asar burā yā nā-jāiz ho; najāt yā maḥlasī d. [chhutkārā; barāt.]

Emancipation, *n.* Āzād k. yā honā; āzādī; maḥlasī; ribāyī; najāt;

Embank, *v. t.* Bāndh bāndhnā; pushta—bandī k.; band k.; pushta yā menḍ ke zarī'e se hifāzat k.; gil-andāzī k.; band banānā.

Embankment, *n. 1.*—Gil-andāzī; pushta-bandī; bāndh banānā.

2.—Bāndh pushta band yā menḍ jo sailā' se hifāzat ke liye yā kisi aur garaz se banāyī jāwe.

Embark, *v. t. 1.*—Jahāz yā kashī par sawār karānā.

2.—Kisi kām men mashgūl yā sharik k.; kisi kām men lagānā.

To embark friends or money in an enterprise—Kisi baṛe kām men dostān ko sharik k. yā rupaye lagānā.

Embark, *v. i. 1.*—Jahāz yā kashī par sawār h. [dālnā yā qadam r.

2.—Kisi kār-o-bār men masrūf h.; sharik h.; kisi kām men hāth

The young man embarked rashly in a wild speculation, and was ruined—Woh kam-sin shukhs be-samjhebūjhe ek belūda rozgār men masrūf hokar tabāh ho-gayā.

Embarrass, *v. t. 1.*—Uljhānā; pher men dālnā; pechidagī men dālnā yā pechida k.; ghabrānā; pareshān k.; darham-barham k.; āshufta khwāh pareshān-khātir k.; mutaraddid k.

2.—Zer-bār k.; qarz se dabā d.; taqāzon yā shadīd mutālabaon se aisā tang kar-rakhnā ki madyūn apne duyūn (qarz) na de sake; aisā kar-d. ki qarz adā na ho-sake.

“Said of a person or his affairs. In mercantile language, a man or his business is *embarrassed* when he cannot meet his pecuniary engagements.” *Webster*.

Embarrassment, *n. 1.*—Pareshānī; hairānī; abtarī; uljhāw; āshufta-khātirī; pechidagī; qabāhat.

2.—Woh pareshānī jo adā-i-qarz kī be-istitā'tī se paidā ho; woh hairānī jo be-maqdūrī yā kuchh roz tak qarz adā na kar sakne kī wajh se kisi madyūn ko lāhiq ho.

Embassador, *n.* Elchī; safir; wakil; 'alal-khusūs woh rukn-i-saltanat jo

Ambassador, *n.* ek bādshāh ke huzūr se dūsre bādshāh ke huzūr men ba-taur qāim-maq'im-i-shāhī umūr-i-riyāsāt ke insirām ke liye bhejī jāwe.

Embassadors are called *ordinary* (safir yā wakil-i-'ām) when they reside

permanently at a foreign court, and *extraordinary* (safir yā wakil-i-khās) when they are sent on a special occasion.

Embassy, n. 1.—Elchī-garī; safarat; wakālat.

2.—Woh shakhś yā ashkhās jo elchī yā safir banākar bhūje jāweh.

Embellish, v. t. Arāsta k.; saūwārā; āraish d.; zebāish d.; sajāua; khūb-sūrat banānā; singār k.; zewar wagaira pahūā ke ārasta-o-pirāstu k.

Embellishment, n. 1.—Ārāstagī; sajāwat; banāwat; siūgar.

2.—Gahnā; zewar; zebāish kī chīz; woh shai jisse khūb-sūrtī yā nafāsat baṛhe; woh chīz jisse koyī shai khushuumā ma'lūm de yā 'ām tarah par pasandīda ho.

Embezzle, v. t. Jo shai kisī ko hifāzat ke liye sipurd kī gayī ho uskā az-rāh-i-fareb apne kām meñ lānā; amānat meñ khyānat k.; khyānat ke zarī'e se apne tasarruf meñ lānā; khyānat k.; gabn k.; tasarruf k.; tagallub k.; pachā jānā; hazm k.; dāb baithnā; khā jānā.

The treasurer has *embezzled* some public money.—Woh khazānchī kuchh sar-lāī rupaye hazm gabn yā tasarruf kar-gayā (dāb baithā)

Embezzlement, n. Fareb kī rāh se us shai kā apne kām (tasarruf) meñ lānā jo ba-guraz-i-hifāzat wa ihtimām sipurd kī-gayī ho; gabn; tasarruf; amānat meñ khyānat; tagallub; tasarruf-i-bejā.

“*Embezzlement* denotes a wrongful appropriation of what is already in the wrong-doer's possession.” *Webster*.

Emblem, n. 1.—Koyī shai yā kisī shai kī shabih jiske dekhne se kisī dūsrī shai yā sifat wagaira kā khayāl ho; koyī shai jo kisī dūsrī shai kī hamsifat mutasawwar hokar ba-jāe uske kām meñ lāyī jāe; taswīr wagaira jisse kisī dūsrī ehni kā khayāl paidā ho; 'alāmat; nishān.

A balance is an *emblem* of justice.—Tarāzū insāf kī nishānī hai. A crown is the *emblem* of royalty.—Tāj-i-shāhī se farmān rawāyī kā khayāl hotā hai ya'nī uskā pahūne wālā bādehāh samjhā jātā hai.

Emblematic, } a. 1—Shabih se muta'alliq yā jismeñ shabih ho;
Emblematical, } jismeñ shabiheñ kām meñ lāyī jāeñ.

Emblematic worship—Kisī shai kī shabih kī 'ibādat; mūrat (mūrtī) kī pūjā.

2.—Jisse koyī nīsī shai zāhir ho jo butaur rawāj ke 'umūman samjhī jātī ho; ham-qism (ek tarah kī) sifaton par dalālat k. w.

A crown is *emblematic* of royalty.—Tāj-i-shāhī se 'umūman saltanat samjhī jātī hai. Whiteness is *emblematic* of purity.—Supedī talārat kī 'alāmat hai (uspar dalālat kartī hai).

Embodiment, v. t. 1.—Mujassam k.; jism meñ dākhil k.

2.—Jam' k.; yak-jā k.; ekaṭṭhā k.; ek meñ k. jorā yā shāmil k.

Embrace, v. t. 1.—Bagal-gīrī k.; ham-āgoshī k.; muhabbat yā pyār se chhātī se lagānā; gale lagānā; ham-kavār h.

2.—Shauq se ikhtiyār k.; dil se qabūl k.; khushī se taslīm k.; jo kuchh pesh āye use rag'nat se lenā; ba-khushī mustafid h. [khayāl r.

3.—Kisī bāt meñ shauq yā sargarmi se lipṭe rahnā; kisī bāt par dil se

4.—Shāmil r.; dākhil r.; mushtamil h. [k. jaise ahl-i-jūrī par.

5.—(Law) Rishwat wagaira dekar dabāw pahunchāne kī koshish

Embrace, v. t. Bagal-gīrī h.; ham-āgoshī h.; gale lagānā.

Embrace, n. Bagal-gīrī; ham-āgoshī; chhātī yā gale se lagānā.

Embroider, v. t. Sūyī ke kām ke bel-būṭe banānā; chiqan banānā; kār-chob banānā; zar-dozī yā resham kā kām kapṛe wagaira par sūyī se banānā; bel-būṭe kārhnā. [chob.

Embroiderer, n. Sūyī kā kām banāne wālā; chiqan-doz; zar doz; kār-

Embroidery, n. Kapṛe wagaira par sunahre yā rupahle tār khlwāh resham wagaira ke bel-būṭe gul-phūl sūyī se banānā; zar-dozī; chiqan-dozī; kashīda-kārī; kār-chob-kārī. [hotī hai; pandhe kā gābhā.

Embryo, n. Mān ke peṭ meñ jāndār kī woh hālat jo janīn ban-jāne ke pahle

In embryo — Kḥayāl meñ par takmil ko na pahuñchā huā; zihn meñ par bilā takmil; mahz ibtidāyī hālat meñ; jiskā 'uqda na khulā ho.

Emendation, n. Kisi tahrīr se galatī wagaira kā dūr kar-d.; tabādala; lafzōñ kā badalnā; sihbat; durustī.

Emerge, v. i. Pānī wagaira se nikalnā; kisi aisi shai ke bāhar nikal ānā jismeñ koyī chiz dū ī chhipī yā lapetī rahī ho; nikalnā; paidā h.; chhipe rahne ke ba'd namūdār h.; tārīkī kī hālat se nikal-kar numā-yān h.; bar-āmad h.

Emergency, n. 1. — Nikalnā; namūdār h.; yakāyak namūdār h. yā ubhar-nā.

2. — Koyī aisi bāt jiskī nisbat fauran kār-rawāyī yā tadbīr karnī pare; zarūrat-i-ashadd; baṛī zarūrat.

In case of emergency, or in an emergency — Jab zarūrat-i-ashadd ho.

3. — Aisi bāt jo yakāyak zuhūr meñ āwe; wā'qī'a-i-gair-mutaraqqaḥa; nāghānī; hādīsa-i-ittifāqiya; us bāt kā hojānā jo pahle se sūjh na parī ho.

Emergent, a. Zarūī; tang; jismeñ bilā tawaqquf kār-rawāyī darkār ho; jiskī nisbat fauran tadbīr karnī pare; ittifāqiya; jiskī zuhūr meñ āne (hone) kī ummed pahle se na ruhī ho; nihāyat zarūī; ashadd-i-zarūrat kā.

Emigrant, a. 1. — Jilā-i-watan k. w. se muta'alliq.

An emigrant ship, or hospital — Woh jahāz jispar jilā-i-watan sawār hokar apne mulk se bāhar jāen yā woh shifā-khāna jismeñ aise logoñ kā mu'ālaja ho.

2. — Jilā-i-watan k. w.; ek mulk se dūsre mulk meñ jākar r. w.

An emigrant nation — Woh qaum jiske log apne watan ko chhor dūsre mulk meñ jā basen.

Emigrant, n. See *supra* No. 2

Emigrate, v. i. Rahne kī garaz se ek mulk yā riyāsāt ko chhor kar dūsre mulk yā riyāsāt-i-gair meñ chale jānā; jilā-i-watan k.; tark-i-watan k.

Emigration, n. Ek mulk yā riyāsāt ke bāshindoñ kā us mulk yā riyāsāt ko chhor kar dūsre mulk yā gair riyāsāt meñ jā-basnā; jilā-i-watan; tark-i-watan.

Eminence, n. 1. — Ūñchī jagah; balandī.

2. — 'Ālī martaba; logoñ meñ buzurgī; rutbē 'uhde yā nāmwarī meñ 'awām par fazīlat; pāya; 'urūj; bartarī; nām yā nām-warī; shubrat; tarjīh; āngusht-numāyī.

Eminent, a. 1. — Ūñchā; buland; rafī.

2. — 'Ālī martaba; jalīlu-l-qadr; 'ālī-shān; mumtāz; sar-baland; sarfarāz; zī-qadr; zu-l-qadr; mashhūr; nāmī-gī'āmī; nām-war.

Eminently, ad. Nihāyat hī; barā hī; bahut hī; auroñ se kahīñ ziyāda (bar-h-kar); isqadar ki logoñ ke madd-i-nazar ho-jāe.

Emissary, n. Woh shakhs jo khufyatān khabar-lekar yā kisi kām ke anjām ke liye bhejā jāe; woh kār-pardāz jo is garaz se muqarrar ho ki apne āqā ki bihbūdī ki tadbīr ikhfā ke sāth (parde meñ) kare.

Emit, v. t. Nikālā; phenkuā; kharij k.

Fire emits heat and smoke—Āg se garmi aur dhuā nikaltā hai.

Emolument, n. Woh uaf' jo 'uhde yā naukarī se ho; woh rupaye jo ba-taur mu'awaza-i khidmat mileñ; jo kuchh 'amudau ki i 'uhde ke muta'alliq ho masalan zar-i-mushāhara wa ruqūm-i-bālāyī (rusūm wagaira) jo 'alāwa zar-i-mastūr dilāye jīweñ; manāli'; faida.

Empanel, v. t. See Impanel.

Emperor, n. Shāhanshāh; qaisar.

Emphasis, n. 1.—Woh zor jo taqrir meñ un khās khās alfāz yā kalāmōñ par diyā jātā hai jinki taraf qārī ko apne sāmi'ū kā muqbātab karānā mauzūr ho; tākid-i-lafzi. [karāyā jāe.]

2.—Koyī khās qism kā asar jo kalām yā khayālat meñ paidā To dwell on a subject with great emphasis—Kisi bāb meñ (kisi mazmūn ki nisbat) bare shadd-o-madd se tahrir yā taqrir k. (nihāyat zor yā barī tākid se kuchh likhū yā kahū).

Emphatic, a. Jo tākid se kahā jīe; jo tākid kī nazar se ek khās **Emphatical, f.** qism ke lahje se kahā yā bolā jāe; qawī; mazbūt; aisi tarah par ki asar kare (muassir ho.)

An emphatic tone—Woh lahja jisse kalām meñ tākid pāyī jāe

Emphatically, ad. Tākid se; maz'būtī se; zor-i-kalām ke sāth; nihāyat hī; darja-i-gāyat kā. [shālī.]

Empire, n. 1.—Da-ja-i-ā'lā ki hukūmat; saltanat; furmān-rawāyī; shāhan-2.—Shāhanshāh ki 'amal-dārī yā uskā qalam rau; saltanat.

Employ, v. t. 1.—Masrūf k.; mashgūl k.: kām meñ lagānā; kisi shai meñ lagānā yā masrūf k.; kisi shagl meñ musta'mal yā sarf k.

He is employed in writing a judgment—Woh ek tajwiz ke likhne meñ masrūf (mashgūl yā lagā) hai.

2.—Kisi kām ke karne meñ ba-taur āle yā za'i'e ke kām meñ lānī; kisi chīz ke banāne ke liye ba-taur asbāb (masūlīlī) ke kām meñ lānā.

A pen is employed in writing—Qalam likhne ke kām meñ lāyā jātā hai; qalam āla-i-tahrir hai (nashe likhte haiñ).—Medicines are employed in curing disease—Bīmāriyōñ ke achchhā karne meñ dawāeñ kām meñ lāyī jātī haiñ; adwi-yāt zarī'a-i-sihlat-i-amrāz haiñ. Bricks are employed in building—Īn 'imārat ke banāne meñ kām meñ lāyī jātī hai.

3.—Kisi khidmat meñ lagānā; kār-o-bār ke anjām ke liye ba-taur kār-pardāz mulāzim yā qāim-muqām ke muqarrar k.; ikhtiyār d. yā sipurd k.; apnī taraf se kār-o-bār ke anjām kā ikhtiyār d. (mashgūl k.)

To employ one's self—Apne waqt aur tawajjuh ko sarf k.; apnī tayīn masrūf yā

Employ, n. Mulāzimat; khidmat; naukarī.

EMPLOYEE, (em'ploy-ā,) n. [Fr.] Mulāzim; naukar; khidmat-guzār; woh shakhs jo mulāzimat meñ (naukar) rakkhā jāe. [koyī rahe.]

Employer, n. Khāwind; āqā; mālīk; naukar r. w.; jiski mulāzimat meñ

Employment, n. 1.—Mashgūl k. yā rahnā; naukar rakkhā yā rahnā; kām meñ lānā yā lāyā jānā.

2.—Mashgala; shagl; jismeñ waqt yā tawjjuh sarf ho; pesha; kām; roz-gār; kār-o-bār; mulāzamat; naukari.
Empower, v. t. Ikhtiyār d.; mukhtār k. yā banānā; mujāz k.; ikhtiyār-i-qānūnī d.; qānūn kamīshan mukhtār-nāma aslī istihqāq yā ijāzat-i-zabānī ke zarī'e se ikhtiyār d.

Empress, n. Quisar; sultān.

Empress of India—Qaisar-i-Hind.

Empty, a. 1.—Jismeñ kuchh na ho; jiske bhitar koyī shai na ho; khālī; bharā nahīn; pur nahīn; chhūchhā; tihī.

☞ “Said of an enclosure, as a box, room, house, &c.” *Webster.*

2.—Jo tāsir sachāyī yā ma'nī se khālī ho; be-tāsir; gair-sādiq; behūda yā be-ma'nī jaise alfāz wagaira. [nirā; mahz; be-asl.]

3.—Jisse tabī'at khush yā āsūda na ho; jisse dil ko itmīnān na ho;

4.—Wīrān; ujār; gair-ābād-jaise koyī jagah. [mir; be-bār.]

5.—Jismeñ kuchh paidā na ho; jismeñ phal na lagen; gair-mus-

☞ Said of a plant or tree.

6.—'Aql yā 'ilm wagaira se khālī; be-dimāg; be-magz; jāhil. [khām.]

7.—Jismeñ asliyat na ho; jiskā wujūd wāqī'ī na ho; be-asl; khālī;

Empty, v. t. Khālī k.; kisi shai ke mazrūf ko usmeñ se nikāl l.; jo kuchh kisi shai meñ ho usko usse nikāl-kar bahar kar-d.; unḍelnā; ujhalnā. [yā bahānā.]

Empty, v. i. 1.—Apne mazrūf ko nikāl yā bahā d.; apnā pānī girānā

2.—Khālī ho-jānā.

Empty-handed, a. Jiske hāth meñ kuchh na ho; tihī-dust; khālī hāth.

Emulate, v. t. Sifāt yā af'āl meñ dūsre ke barābar yā usse barh-kar hone kī koshish k.; kisi kā ham-sar yā usse bartar hone kī garaz se uskī tatabbu' k.; muqābala k.; barābarī k.; jo milānā.

Emulation, n. 1.—Barābarī; ham-sarī; kisi se barh-kar hone kī khwā-hish aur koshish; hamsarī yā fazilat kā hausala.

2.—Jhagṛā; munāqasha; taqābul; raqābat; shauq; dūsre kī barā-barī aur uske dāwā dene kā shauq.

Emulous, a. 1.—Dūsre kī tarah kisi bāt ke karne yā uske barābar khwāh usse barh-kar hone kā barā hausala r. w.; dūsre hī kī mā-nind kisi bāt meñ chah-barh kar hone kā shāiq yā khwāst-gār.

2.—Barābarī yā raqābat k. w.; hamsar; jaug-jo.

Enable, v. t. Kisi kām ke laiq k.; zarī'a yā maḥqū' wagaira d.; kāfi jis-mānī yā zihnī tāqat d.; ikhtiyār d.; mujāz k.; laiq k.; salāhiyat d.

☞ With a remoter object preceded by *to*.

Enact, v. t. Qānūn banānā; hukm-i-qānūn d.; kisi musawwada-i-qānūn ko badarja-i-ākhir manzūr karke nāfiz k.; kisi musawwada-i-qānūn kī nisbat wāzi'ān-i-qānūn kā woh fi'l-i-ākhir k. jisse us musawwade ko jawāz-i-qānūnī hāsil ho; kisi musawwada-i-qānūn kā min-jānib-i-wāzi'ān manzūr kiya jūnā; hukm d.; waz' k.

Enactment, n. 1.—Kisi musawwada-i-qānūn kā ba-martaba-i-ākhir manzūr ho-kar qānūn ban-jānā; rāe aur hukm de-kar kisi qānūn ko jāiz aur nāfiz qarār d.

2.—Āyīn; qānūn; hukm-i-qānūn.

Enactor, n. Wāzī-i-qānūn; jiske hukm se koyī qānūn nāfiz aur sādīr ho. [phaūsā l.]

Enamour, v. t. 'Āshiq k. yā banānā; faresta yā mastūn k.; lubhā l.;

With of, or with before the person or thing.

ENAUTER DROIT, [Lat.] (Law) Dūsre ke istihqāq ke rū se.

Encamp, v. t. Kḥaima-zan ho.; muqīm aur mukhīm h.; kūch kī hālat meñ kḥaima nasab karke fauj kā rāt bhar yā ziyāda 'arse tak qiyām k.

Encamp, v. i. Kḥaima g'īnā (mukhīm h.); kūch kī hālat meñ fauj ko kḥaima meñ utār d. yā muqīm k.

Encampment, n. 1.—Kḥaima-zan h.; dere-kḥaima gār kar rahnā

2.—Kḥaima-gāh; paṛīw; chhāwui; lashkar-gāh; dere-kḥaima wagaira jo lashkar ke qiyām ke liye nasab kiye jācḥ. [med se.]

ENCEINTE, [Fr.] (Ong sant) a. Hāmila; pair se bhāī; peṭ se; um-

Encircle, v. t. 1.—Bagul-gīr k.; ham-āgosh k.

2.—Kisi ke chāron taraf ghūmnā; chāron taraf jānā yā ānā; gher l.

Enclose, v. t. See Inclose [kar-d.; mulāwara k.]

Enccompass, v. t. Kisi ke giri ghūmjānā; gher l.; chāron taraf se band

Encounter, n. 1.—Muqābala; dū-ba-dū ā yā ho jānā; mulāqāt; do yā zīd shakhsōn kā ittifaqiya yā yakāyak ek dūsre se (bāha u) mil-jānā (mulāqī h.); sāmnā.

2.—Mukhāsīmāna mulāqāt; laṛāyī; jang; mujādalāh; mārka.

Encounter, v. t. 1.—Muqābala k.; dū-ba-dū h.; bhir-jānā; laṛāyī meñ muqābil h.; laṛnā; jang k.

2.—Munh na mor-kar raf' yā daf' karne kī koshish k.

To encounter difficulties—Mushkilāt ke daf' yā hal karne kī koshish k. To encounter obstacles—Qabābatōn ke dūr karne kī koshish k.

Encounter, v. i. Muqābil h.; milnā; bhirnā; laṛnā; jang k.

Encourage, v. t. Taqwiyat d.; dhāras d.; himmat dālūā; ummed d.; jān dāl d.; sahārā d.; jurat dālūā; barhāwā d.; piṭh ṭhok d.; dilāsā d.; kām-yābī kā tayāqqun karānā.

Encouragement, n. 1.—Taqwiyat; sahārā; tahrīk; dil-dihī; tasalli; barhāwā.

2.—Woh bāt jisse taqwiyat ho; aisi bāt jisse kisi kām ke karne meñ dil barhe yā sahārā mile jaise mihrbānī kā karnā taqwiyat kḥwāh in'ām yā manāfi' wagaira kā d. [dhāras yā taqwiyat d. w.]

Encouraging, a. 1.—Ummed aur bharosā paidā karāne w.; himmat

2.—Jisse kām-yābī kī ummed kī wajh paidā ho; muwāfiq; husbi i-hāl.

Encouragingly, ad. Aisi tarah par kī himmat barhe; aise dhāung se kī matlab barānī kī ummed paidā ho.

Encroach, v. t. Dūsre shakhs kī haqqiyat wa qabze meñ āhista āhista hāth dālūā; gasab k.; dābā l.; ghus-ānā; piṭhnā; ziyādatī k.; dūsre kī milkīyat par qabza kar-lena; be-jā mudākhalat k.; dūsre kī had par thōrā thōrā karke barh-jānā aur uskī haqqiyat par apnā qabza kar l.; hadd-i-munāsib se tajāwuz karke dūsre kī haqqiyat meñ ghus-jānā.

The defendant has encroached on the plaintiff's land by building a house upon it—Mudda'ā'alāh ne mudda'ī kī zamīn par makān banke woh zamīn dabā lī.—The river has encroached on the plaintiff's land—Woh daryā mudda'ī kī zamīn rafta rafta bahā le-gayā; mudda'ī kī zamīn daryā-burd (daryā-ahikast) ho-gāyī.—The plaintiff's land has encroached on the river—Mudda'ī

kī zamīn se daryā-barār (daryā-bar āmad) ho-gayā.—By taking cognizance of a suit for more than a thousand rupees, the Munsif has *encroached* on the Sub-Judge's jurisdiction—Ek hazār rupaye se ziyāda kī nālīsh kī samā'at se Munsif ne ba-muqābala Jaj-i-mātaht ke apne ikhtiyār se tajāwuz kiya.

Encroachment, n. 1.—Mudākhalat-i-nā-jāiz; dast-darāzi; dūsre ke hu-qūq yā qabze meñ ba-tadrij mudākhalat k.

2.—Woh shai jo dūsri shai meñ mudākhalat karne se bāsil ho.

3.—(Law) Jis-qadar wājib ho usse ziyāda lenā; kisī ke haq yā qabze meñ nā-jāiz tarīq par dakhil d. (use dabā l.).

Encumber, v. t. 1.—Kisī shai kī harakat yā uske 'amal ko rok d.—jaise bojh se; bojh se dabā d.; roknā; ghabrā d.; pureshān kar d.

2.—Qarz rihñ yā dūsre jāiz mutālabañ se bhar d. yā zer-bār k.; qarz kā bojh (bār) dālūā; zer-bār i dnyūn k.

The minor's estate is *encumbered* with debts—Us nā-bālig kī jāe-dād par qarz kā bojh hai (uspar bahut qarz hai).

Encumbrance, n. 1.—Bojh; amr-i-hūrij yā māni'; koyī bāt jiskī wajh se kār-rawāyī mushkil aur mihnat-talab ho-jāe.

2.—(Law) Kisī jāe-dād par muākhaza yā bār; woh mutālaba-i-jāiz jiskā i'ā mutā'alliq-i-jāe-dād ho; dāin i-zimma-i-jāedād. [par ho.

Encumbrancer, n. Woh shakhs jiskā dāin yā mutālaba-i-jāiz kisī jāe-dād

End, n. 1.—Juzw-i-gāyat yā ākhir; ākhir hissa; woh hissa jispar kisī shai kā khātima ho-jāe; khātima; intihā; had; jiske ba'd kuchh na rah jāe.

2.—Anjām-i-kār; māl-i-kār; natija; phal; natija-i-ākhir; mā-hasul.

3.—Hustī yā khushī kā khātima; zawāl; barbadī; nestī; zawāl yā maut kā bā'is.

4.—Maushā; maqsad; garaz; niyat; mudda'a; natija-i-maqsūd.

5.—Jo kuchh bach jāe (bāqī rah jāe yā chhūṭ jāe); bāqī-baqūyā; bañchā-khuñchā; reza-purza; chūr-chār; tukrā; ālāish; jo kuchh kān kā na ho.

Odds and ends—Woh bātēñ jo pūrī pūrī na hoñ; be-kār bātēñ; mutafarriqāt.—

To stand on end—Kharā h.; siharā.—End for end—Ulā-pulā.—Ends of the earth—Rū-i-zamīn par dūr ke mulk.—To put an end to—Barlād k.; nest kar-d.; tamām kar-d.; bāqī na rahne d.; thekāne lagā d.—To put an end to one's life—Kisī ko mār dālā (halāk k.; zinda na chhorā).

End, v. t. 1.—Khatm k.; khātima ko pahuñchāūā; anjām ko pahuñchā-nā; ākhir k.; tamām k.

2.—Halāk k.; mār-dālā; jān le-l. [pahuñch jāūā.

End, v. i. Khatm h.; ākhir h.; tamām h.; mauqūf h.; band h.; had ko

Endanger, v. t. Khatre meñ dālūā; jokhim meñ dālūā; ma'rīz-i-khatar meñ dālūā; zawāl meñ dālūā; aisī hālat meñ kar d. ki nuqsān ho.

Endeavour, n. 1.—Kisī shai ke hāsil karne meñ zihnī yā jismānī koshish; koshish; sa'i; jidd-o-jahd.

Endeavour, v. i. Koshish k.; sa'i k.; jidd-o-jahd k.; iqdām k.

Endeavour, v. t. Hāsil karne kī koshish k.; anjām kī fikr k.; karne kī pairawī k. [intihā; lā-ta'ad.

Endless, a. 1.—Jiskī intihā na ho; jisko pāyāñ na ho; be-pāyāñ; lā-

Applied to length, and to duration.

2.—Jo hamesha huā kare; jiski intihā zāhir meñ na ho; jo barābar hotā jāe; be-had; jiskā silsilā barābar qāim rahe. [hāsīl; ābas; be-fāidā.

3.—Jiskā natīja kuchh na ho; jisse koyī maqsad hāsil na ho; lā-

4.—Jiskā kuchh maushā na ho; jisse kuchh maqsūd na ho.

Endorse, v. t. (Correctly *inulorse q. v.*) 1.—Kisi kāgaz kī pusht (zahr yā pīth) par likhnā; 'ibārat-i-zahrī likhnā.

To endorse an acknowledgment of notice—Kisi ittīlā'-nāme ke zahr par uski rasīd (pahuñch) likhnā; ittīlā'-yābī yā ittīlā'-shud likhnā; kisi ittīlā'-nāme kī pīth par yah likhnā kī muttālī' huā (hāl ma'lūm huā; ittīlā' huyī).

2.—Muntaqil k.; bechī likhnā; farokht kī 'ibārat likhnā.

This *hundī* was endorsed by A. to B.—Yah *hundī* Zaid ne Bakar ko nām farokht kī; is *hundī* par Zaid ne Bakar ke nām kī bechī likhī.

3.—Tasdiq k.; jāri k.; taslīm k.; manzūr k.; khud manzūr karke madad d.; himāyut k.

Endorsement, n. See *Indorsement*.

Endow, v. t. Kisi kār-i-khair wagaira ke baqā ko liye rupaye yā unkā badal de-d.; naqdī band-o-bast kar-d.; kisi shai ke qiyām ke liye koyī āmadānī uske muta'alliq kar-d.; waqf k.

3.—Jahez d.; strīdhān d.; mahr d.

3.—Koyī sifāt yā quwwat wagaira 'atā k.; baqshshnā.

Endowment, n. 1.—Woh māl sar-māya yā āmadānī jo kisi shai ke dawāmī qiyām ke liye uske muta'alliq kar-dī-jāwe; waqf.

2.—Jahez kā d.; kisi shakhs masalan bewā yā 'ālim wagaira ke basar-i-anqūt ke liye naqdī yā aur koyī dawāmī band-o-bast kar-d.

3.—Khudā-dād jāuhar-i-zāti yā sifātī; qudratī nīmāt; qābiliyat; quwwat-i-tabī'ī.

Endurance, n. 1.—Qiyām; istihkām; baqā; bar-qarārī; sabāt; rahnā yā joñ kā toñ rahnā. [sabr; sahnā.

2.—Tahammul; hardāsht; taklif yā musibat meñ sābit-qadamī; **Endure, v. t.** 1.—Kisi hālat meñ mazbūt rahnā; bardāsht k.; sahnā; uthīnā; dabāw wagaira meñ par-kar na tūṭnā yā jhuknā (jaise kā tāsīr rah jānā).

2.—Sabr se sahnā; mutahammil h.; chup-chāp sah lenā; hardāsht k.

Endure, v. i. 1.—Mazbūt aur mustahkam rahnā; apnī hī hālat par bilā-zawāl qāim rahnā; qāim yā bar-qarār rahnā.

2.—Musibat meñ sābit-qadam rahnā; taklif ko istiqlāl ke sāth bardāsht k.; kisi āftat ko chup-chāp aur mazbūtī se sahnā.

Enemy, n. 1.—Dushman; kḥasam; 'udā; jiske dil meñ kudīrat ho; jo kisi se burā mānkar uskā nuqsān ohāhe yā mazarrat pahuñchāne kī koshish kare.

2.—Jo kisi bāt se nafrat yā usko nā-pasand kare.

An enemy of, or to, truth or falsehood—Sach yā jhūṭh kā dushman; jisko sachī yā jhūṭhī se nafrat ho.—The enemy—(a) Shaitān; iblis; kḥabīb. (b)

Mukhālīf kī fauj; dushman kī āpāh.

Energetic, } α. 1.—Qawī; jismeñ ohustī pāyī jāe; musta'id; āmil; Energetical, } mutaharrik. [sāth ho.

2.—Mazbūt; qaw; hā-tāsīr; jiskā 'amal zor quwwat aur tāsīr ke *Energetic measures*—Mazbūt tadbīrēn; woh tadbīrēn jinkā zor aur asar ba-khūbī ho.

Energy, n. 1.—Aslī quwwat; 'amal karne yā natija paidā karne kī qā-biliyat yā maqdarat 'ām isse ki usse fāida uṭhāyā jāyā yā nahīn.
 2.—Kār-rawāyī kī matānat; musta'idī; iqtidār (ikhtiyār) jo mazbūtī aur tāsīr ke sāth kām meṁ lāyā jāe. [nat—jaise kisi 'ibarat kī.

3.—Zor; tākid; jān; quwwat-i-izhār; bayān kī mazbūtī yā matā-
Enervate, v. t. Tāqat yā quwwat khainch lenā; kam-zor kar-d.; tāqat ghatā d.; za'if banā d.; nā-tāqat kar-d.; nā mard kar-d.; rujūliyat kho d.
Enfeeble, v. t. *Vide supra.*

Enforce, v. t. 1.—Majbūr k.; jabriya karānā; tākid se karānā.
 To enforce obedience to commands—Ahkām kī ta'mīl jabriyā karānā.

2.—Zabardusti se hāsil k. yā nikāl nā; jabriya jānā.
 To enforce a passage into a building, &c.—Kisi 'inārat wagaira meṁ zabar-dastī jānā yī ghus jānā.

3.—Tākid ke sāth pesh k.; zor de-kar kahū; zihn-nashīn k.
 To enforce remarks or arguments—Kisi rāe yā dalil kā tākid ke sāth zāhir k.

4.—Nāfiz karānā; aṣar-pazīr karānā; jāri yā ta'mīl karānā; nafāz dilānā.
 To enforce the laws—Qawāuīn kā nāfiz yā jāri karānā (unko nafāz dilānā).

Enforceable, a. Nafāz dilāye jāne (nāfiz karāye jāne) ke qābil; qābīlu-n-nafāz; qābil-i-ijrā; jismeṁ jāri yā ta'mīl karāye jāne kī salāhiyat ho.
Enforcement, n. 1.—Nafāz; ta'mīl; ijrā; 'amal-darāmad; bartāw.

2.—Woh shai jisse kisi dūsri shai ko quwwat waq'at yā tāsīr ho.
Engage, v. t. 1.—Shart k.; qasam wa'da mu'āhada yā qaul-o-qarār se kisi fi'l ke karne yā na karne kā 'ahd-o-paimān k.; qaul-o-qarār k.; pā-band k.; zabān. d.; wa'da k.

2.—Naukar r.; bhartī k.; rifāqat yā madad ke liye sharīk k.; sāth dene yā imdād kī garaz se dākhil k. (mu'aiyan yā muqarrar k.).
 Four pleaders have been engaged in this case—Is muqaddame meṁ chār wukalā muqarrar kiye gaye haiṁ.

3.—Muḥātab karānā; apuī taraf khinchnā; kashish k.; muta-wajjih k.; lagānā. [oharḥ-jānā.
 4.—Mujādala k.; muqābala k.; laṛāyī k.; laṛnā; hamla-āwar h.; 5.—Zāmin h.; zāmānat k.; kisi duīn kī zāmānat k.

Engage, v. i. 1.—Masrūf h.; sharīk h.; kisi kām meṁ lagnā; muta-wajjih h.; ta'alluq r.; kisi kām kā birā yā zimma uṭhānā.
 2.—Zabān d. yā hārnā; wa'da k.; qaul k. yā hārnā; mu'āhada k.; zimma k.; zimmadār h.; mau'ūd h.; apuī tayīn kisi bāt kā pā-band yā zimma-dār k.

3.—Laṛnā; laṛāyī shurū' k.; laṛne lagnā; hamla-āwar h.

Engagement, n. 1.—Wa'da; qaul-o-qarār; mu'āhada; qarār-dād; iqrār; shart; pā-bandī. [kām; phaṁsāw; atkāw; lagāw.
 2.—Shagl; mashgala; farz; jismeṁ bahut tawajjuh darkār ho;
 3.—Laṛāyī; 'ām laṛāyī.

☞ "Applied to actions between small squadrons or single ships, rarely to a fight between detachments of land forces." Webster. [ho.

Engaging, a. Dil-rubā; dil-fareb; kashish r. w.; khush-kun; jissē dil ko khushī
Engender, v. t. 1.—Paidā k.; jānā; janmānā; taulid k.

2.—Paidā k. yā karānā; kisī shai kī zuhūr karānā (uske zuhūr kā bā'is h.); kisī kī binā dālā. [h.; zuhūr meñ ānā.
Engender, v. i. Sūrat pakarṇā; wujūd meñ ānā; paidā h.; zuhūr-pazīr
Engine, n. 1.—Kal; āla.

2.—Kisī qismī kā āla anzār yā hathiyār jisse koyī natīja paidā ho khusūsan woh āla jo zaḥmī aur halāk karne ke liye maqṣūd ho.

3.—Koyī chīz jo kisī maqṣad ke anjām ke liye kām meñ lāyī jāe; wasil.; zarī'a; tadbīr.

“The term *engine* is more commonly applied to massive machines, or to those of great power, or which produce some difficult result.”
Webster.

Engineer, n. 1.—Woh shakhs jo laṛāyī yā panāh ke liye ta'mīrāt ke naqshē wagaira ke banāne aur un kāmōn-masālan qal' dhus wagaira ke ta'mīr karāne ke fan meñ mābīr ho (*a military engineer*); woh shakhs jo saṛak nahr bān-lh wagaira ke naqshē ke banāne aur unke ta'mīr karāne kā fan baḥhūbī jūtā ho (*a civil engineer*). [ne wālā.

2.—Woh shakhs jiske zimme kisī kal kā ihtimām ho; *auran* chālā-
Engrave, v. t. 1.—Kanda k.; khodnā; khod kar katba yā taswīr banānā; dhāt patthar kḥwāh kisī dūrī chīz par kanda k. (khoduā); patthar yā dhāt par haudase hurūf yā naqsh wagaira khodnā kḥwāh tarāshnā; qalam-kāri k. [koyī achchhī bāt kisī ke dil par.

2.—Munagqush k.; kḥūb jamānā; baiṭhānā; zih nashīn k.—jaise
Engross, v. i. 1.—Kisī nawishte kī naql ba-khatt-i-wāzih (moṭe harfōn yā jalī khat meñ) k.; kisī nawishta ko aisi tarah par sūf k. kī uske hurūf sūf sūf aur parhe jāne ke qābil hon.

The deed of sale should be *engrossed* on a parchment—Munāsib hai kī woh ba'-'āma chamre ke lāgiz par ba-khatt-i-wāzih wa mū-yuqā sūf kiyā jāe.

2.—Jazb k.; tamāmatar masrūf k.; bi-l-kull khūch l.; sab kā sab apnī taraf kar l.

That case *engrosses* all his thoughts—Uske khayālāt tamāmatar us muqaddame kī jānīb hai; woh bi-l-kul us muqaddame kī soch meñ rahtā hai.

3.—Kisī jins ko bi-l-kul yā uskā jūzw i kasīr is garaz se kharīd kar-l. kī qīmat baḥhākar uske bechne se kuchh naf' ho

4.—Ba-miqdār i-nā-jā'iz (andāz se ziyāda; jitnā wājib ho usse ziyāda) apne tassarruf meñ kar-lenā yā le-l [meñ lānā].

To *engross* power—Jitnā wājib ho usse ziyāda iḥtiyār par qādir h. (uske kām

Enhance, v. t. 1.—Baḥhānā; ziyāda k.; izāfa k.; beshī k.; chaḥhānā.

Applied to *price* or *value*. *Webster.*

The late drought has *enhanced* the price of food-grains—Hāl kī kḥushk-sūli kī wajh se klāne ke galle kī qīmat baḥh (chaḥh) gayī. In what cases can rent be *enhanced*?—Kin kin hālatoñ meñ izāfa-i lagān ho saktā hai?—The embankment will *enhance* the value of the lands—Is gil-andāzi se arāzi kī māliyat ziyāda ho-jāwēgi.

2.—Ziyāda k.; taraqqī d.; afzāish k.

Applied to qualities, quantity, pleasures, enjoyments, &c. *Webster*

3.—Ziyāda sangīn k.; sakht k.

To enhance crime—Jurm kī sangīnī baṛhānā (usko aur sangīn kar-d.).

Enhance, *v. i.* Baṛh jānā; ziyāda ho-jānā; izāfa pānā; taraqqī pānā.

Enhancement, *n.* Baṛhānā yā baṛhāyā jānā; izāfa; beshī; sangīnī; sakhtī.

Enigma, *n. l.*—Koyī suwāl yā qawl jiskā matlab sāf sāf samajh meñ na āye; mu'ammā; 'chistān; pahelī; woh bāt jiskā mafhūm qiyās se batlāyā jāe.

2.—Woh fir'ī yā tarz-i-kār-rawāyī jiskā hāl baḥhūbī batlāyā najā sake.

Enjoin, *v. t. l.*—Hukm d.; tākīdī hukm d.; tahakkum ke sāth hidāyat k.

2.—(Law) Ba-zarī'a-i-hukm-i-'adālat man' k. yā roknā; 'adālat ke mansab se intinā' k.; kār-rawāyī band karne ke liye hukm-i-intinā'i-i-qānūnī jāri k.

Enjoy, *v. t. l.*—Kisī bāt par dil meñ khush h.; masarrat uṭhānā; kisī shai ke apne pās rahne se khush h.; kisī shai kī kuifiyat se mahzūz h.; kisī shai ke tasarruf par khushī manānā.

2.—Khushī ke sāth pānā rakhnā aur kām meñ lānā; koyī 'umda yā pasandīda chī apne qabze meñ rakhnā; qābiz wa mutasarrif h.; bhognā yā bhog k.; bilasnā; mutamatti' h. [bāsharat k.; jīmā' k]

3.—Kisī ke sīthī ham-khwāb ham-bistar yā ham-suhbat h.; mu-To enjoy one's self—Dil hī dil meñ khush h.; jin khushiyon kī koyī mutasarrif ho unhī se mahzūz rahnā; khush rahnā; mauj meñ rahnā.

Enjoyable, *a.* Jisse khushī uṭhī sakeñ; jispar mutasarrif ho-sakeñ; jisse khushī hāsil ho-sake; jisse mutamatti' ho-sakeñ.

Enjoyment, *n. l.*—Khushī; masarrat; hazz; 'aish.

2.—Tasarruf; tamattu'; bhog; bhog-bilās; khushī ke sāth muqābat; kisī shai-i-mustafsan yā q bil-i-pasand kā rakhnā.

3.—Jisse dil ko masarrat ho; khushī yā ihtizāz kā bā'is.

Enkindle, *v. t.* Ubhārnā; bhaṛkānā; paidā k.; mushta'il k.; bar-angekhtā k.; uṭhānā; kharā k.

Enlarge, *v. t. l.*—Baṛhānā; aur baṛā k.; miqdār yā qad-o-qāmat meñ taraqqī d.; phailānā; wasī' k. yā wus'at d.; hudūd 'arz yā baṛāyī chhutāyī ko baṛhā d. [wagaira se baṛhā d.—jaise dil ko.

2.—Kisī shai kī gunjāish ko baṛhā d.; wasī' k.; wus'at d.; khushī

To enlarge the heart—Āzād saḥī aur mukhaḥyir banānā (karnā).

Enlarge, *v. i. l.*—Baṛā yā aur bhī baṛā ho jānā; phail jānā; wasī' ho-jānā; taraqqī pānā; wasī' h. [baṛhā-kar kahnā yā likhnā.

2.—Tahrīr yā taqrīr meñ tawālat d.; tūl-i-kalām k.; kisī bāt ko

Enlargement, *n. l.*—Ba-zāhir yā dar-asl qad yā miqdār kī taraqqī; 'arz-o-tūl yā hudūd kī afzāish; afzāish; tawsī'; taraqqī.

2.—Dil 'ilm yā zihn kī taraqqī; khayālat aur atwār kī 'umdagī; dil kī aur niko-khwāh wa mukhaḥyir h.

3.—Taqrīr yā tahrīr meñ tawālat; kisī khās mazmūn kī nisbat tūl-kalāmī; baṛī guftgū yā bahs. [d.; unjelā k.

Enlighten, *v. t. l.*—Raushan k.; munawwar k.; daraḥshān k.; raushanī

2.—Aisā kar-d. kī samajh meñ khūb āwe; 'ālim yā 'āqil banā d.; 'ilm aur mazhab ke zarī'e se buland k.; āgāh k.; sikhānā; batlānā; aisā kar-d. kī asl-i-haqīqat dekh yā samajh parē.

Enlightenment, *n.* Raushan-zamīr k. yā h.; raushanī-i-tab'; raushan-zamīrī; bedār-dilī; āgāh-dilī.

Enlist, v. t. 1.—Fihrist par charhānā; fihrist meñ likhnā; kitā' meñ darj k.

2.—Sar-kārī mulāzamat meñ naukar rakhnā; fihrist meñ uām dā-
khil k.; bhartī k.; chihra likhnā; nām-likhnā; ism qūm k.

3.—Kisī mu'āmale meñ mazbūtī se shart k.; kisī amr kī bih būdī
meñ masrūf k.; kisī bāt meñ dīl-o-jān se lagānā.

Enlist, v. i. 1.—'Abd-o-paimān ko manzūr karke yā apnā nām likhākar
sarkārī mulāzamat meñ dākhil h. [uskī bih-būdī manzūr ho.

2.—Kisī kām meñ khushī se is tarah sharik h. ki g. yā dīl-o-jān se

Ealiyen, v. t. 1.—Jilā d.; tāza-dam k.; tez k.; bharkā d.

2.—Zinda dīl k.; khush k.; bashsbāsh yā masrūr k.; jān dāl d.;
arwāh ko tāzagī bakhshnā.

Enmity, n. Dushmanī; 'adāwat; khusūmat; 'inād; mukhālafat. [barhā d.

Ennoble, v. t. 1.—Barāyī d.; buzurgī d.; darje sīfat yā 'uundagī meñ

2.—Amīr banānā; amīron kī laqab d.

Ennui, (ōng-wē') n. [Fr.] Thakāwat aur nafrat; āskat aur dīl kā dhañsā
jānā; māndagī; be-i'tināyī. [(khilāf-i-qā'ida yā burā) fīl.

Enormity, n. 1.—Qā'ida-i-mu'niyana yā wujūb se tajāwuz; koyī be-jā

2.—Jurm-i-sangin yā kabīra; aisā jurm jo ma'mūlī had se barhā ho.

3.—Sanginī-i-jurm; jurm kī ziyādatī yā saḡhtī.

Punishment should be proportioned to the enormity of the crime—Munāsib
hai ki saza hasb-i-miqdār-i-sanginī-i-jurm ho; chāhiye ki jisqadar jurm san-
gin ho waisihī saza ho.

Enormous, a. 1.—Be-andāz; had se ziyāda; jisqadar ba nazar-i-hālāt
munāsib ho usse ziyāda.

Enormously, ad. Bahut hī; had se ziyāda; ba-darja i-gīyat.

Enough, a. Jisse khwāhish purī ho-jāe; jisse dīl ko āsūdagī ho-jāe; jo
baqadr-i-ihtiyāj yā talab ho; jisse kām nikal jīe; bas; kāfī.

☞ "Usually, and more elegantly, following the noun to which it
belongs." Webster.

Money enough—Kāfī rupaye-paise.

Enough, ad. 1.—Kāfī taur par; isqadar yā itnā jisse tashaffī ho-jāe;
jitnā darkār yā natlūb ho utnā hī; utnā jitne se jī bhar-jāe; jitne kī
ummed ho-sake utnā hī; khātir-khwāh.

That house is large enough—Jitnā chāhiye utnā hī bārā woh makān hai.

2.—Bakhtūbi; bi-l-kul; bahut hī.

☞ "Used to express slight augmentation of the positive degree,
and sometimes equivalent to very."

He is ready enough to embrace the offer—Jo kuchh u-se kahā jā'ā hai uske
manzūr karne par woh bi-l-kul āmāda hai.

3.—Kisiqadar; jitnā chāhiye usse kuchh kam; bas itnā kī usko dīl
qabūl kar-le.

The song was well enough—Woh gīt kisiqadar achchhī thī ya'nī uskī achchhī
kī jitnī ummed thī utnī to na thī par usse ghaṭ-kar thī lekin itnī buri na
thī kī dīl usko qabūl na kare.

Enough, n. 1.—Kāfī; kisī shai kā usqadar honā jisse khwāhish purī
ho-jāe yā zarūrat baqī na rahe.

He has *enough* of this sort of cloth—Is qism i ā kaprā uske pās kafi hai.
2.—Kisi shai kī miqdār jo quwwat yā iḥtiyār se ziyāda na ho.

He had *enough* to do to take care of himself—Usko isqadar kām thā ki woh apni ihtiyāt nahī kar-saktā thā.

Enough! (This is a shortened form of *it is enough*)—Bas! Kafi hai! *Enough, enough!* I'll hear no more—Bas! Bas! main aur kuchh na sunūngā.

Enrage, v. t. Gusse se bhar d.; itnī chher k. ki junūn ho-jāe; gusse se pāgal banā d.; gazab nāk kar-d.; āg-babū'a k.

Enrich, v. t. 1.—Daulat-mand k.; zar-dār k. [d.—jaise zamīn kī.

2.—Zar-ḥez k.; khād wagaira dekar paidāwār kī quwwat barhā

3.—'Ilm ke khazāne se bhar d.—jaise dil ko; sikhānā; tarbiyat d.

EN PASSANT, (Fr.) Zimman; qat'-nazar kisi aur bāt ke.

Enroll, v. t. (Written also *enrol*) 1.—Fihrist yā kitāb meṁ dākhil k.; nām likhnā; mundarj-i-kāgazāt k.

Used also *reflectively*—

2.—Nām likhnā, darj-i-kāga.āt karānā; bharti karānā.

He has got himself *enrolled* as a pleader of the lower grade—Usne apnā nām ba-taur wakil-darja-i-adnā ke darj karāyā hai.

Enrollment, n. (Written also *enrolment*), 1.—Likhnā; darj k.; indirāj.

2.—Woh shai jismeṁ koyī chiz darj kī-jāe; fihrist; fard; rajistar.

EN ROUTE, (Fr.) Kisi dūsrī jagah ko jāte huye rāh meṁ; rāste meṁ.

ENSEINT, (en-sānt) a. (Law) Hāmila. See *Enceinte*.

Enslave, v. t. 1.—Gulām banānā; halq-ba-gosh k.; āzādī chhīn-kar ek āqā kī marzī ke tābi' k. [kūm k.

2.—Kisi shai kā mutī' (uske tābi') k.; kisi shai kā pā-band yā muh-

Ensue, v. i. Kisi ke ba'd ānā yā wāqī' h.; kisi ke pichhe honā; āyinda ko honā; kisi shai ke natije kī tarah paidā h.

Ensuing, ppr. or a. t.—Bataur natije ke nikalne w. [ba'd kā.

2.—Kisi ke ba'd hī āne (hone yā wāqī' hone) wālā; āyinda; mā-

Ensure, v. t. See *Insure*.

Entail, n. 1.—Woh jāedād-i-gair-manqūlā jo wirāsatan kisi khās wāris yā wurasā ko pahunchē. [nisbat qāim kiyā jāwe.

2.—Woh qā'ida jiske rū se wirāsāt kā silsila kisi haqqiyat kī

Entail, v. t. Kisi shai kā kisi shakhs yā chiz par khwāh kisi shakhs aur uskī nasl par aisi tarah qāim k. ki woh phir muntaqil na ho-sake, 'ala-l-khusūs arāzī wagaira jo az ī-ī-qā'ida-i-mu'ayyana pusht dar pusht wirāsatan pahunchēti jāwe; hiba ke zarī'e se arāzī wagaira kisi shakhs aur uske khās khās wāris-n ko is qaid se d. ki na to mauhūb-lahū aur na koyī qābiz-i-mā ba'd usko muntaqil yā wasiyat kar sake.

A has entailed his estate to B, and to his (B's) eldest son or to his heirs of his body begotten or to his heirs by a particular wife.—Zāid ne apni milkīyat Bakar aur uske khalaf-i-akbar yā uske wurasā-i-sulbi yā un wura-ā ko jokisi khās zanjā kī nasl se hon istarah par dedī ki use na mauhūb-lahū aur na koyī qābiz-i-mā ba'd muntaqil yā wasiyat kar-saktā hai. By his intemperance he has *entailed* infirmities, diseases, and ruin on his children—Apni be-ī'ti dā'iyoṁ se usne apnī aulād ko hamesha ke liye kam-zor mariz aur tabāh kar-diya. This suit will *entail* a heavy expense—Is uālsh meṁ bahut kharch paregā (hogā yā lag-gā.)

Entailment, n. 1.—Milkiyat dekar tariq-i-wirāsāt ya'nī is amr kī hidāyat kar-denā ki mauhūb-lahū ke wurasā ko woh kis tariq par pahuñche yā ānki uske kisi khās wāris yā wurasā ko mile. [muqarrar kar-d.]

2.—Kisi shai kā kisi shakhs aur uske wārisoñ ko hamesha ke liye

Entangle, v. t. 1.—Aisi tarah par maṛoṛ yā ek dūsre meñ lapoṭ d. ki āsāñ se judā na ho-sake; uljhā d.; pareshān yā parāganda kar-d. jaise dhāge rassiyōñ yā bāl wagaira ko.

2.—Kisi aisi chīz meñ phāñsā d. jisse chhūṭnā mushkil ho masalan pair ko jāl yā khārdār jhāṛi meñ. [uljhā d. jaise 'aql ko.]

3.—Hairān kar-d.; hakkā-bakkā banā-d.; ghabrā d.; pareshān kar-d.;

Enter, v. t. 1.—Andar (bhītar) ānā yā jānā; audurūñi (bhītari yā bhītar ke) hisse meñ jānā; ghus-jānā; dākhl h.

The thief entered the house—Woh chor us makān meñ gayā yā ghus gayā.

2.—Sharik h.; dākhl h.; bharti h.; nām likhānā.

He entered the law class two years ago—Do baras huye ki woh qānūn ke darje meñ dākhl huā. [h.; dākhl h.]

3.—Koyī kār-o-bār kām yā mulāzamat shurū' k.; naukar yā bharti

He entered the legal profession last year—Sāl-i-guzashta meñ usne wakālat yā muḥtārī wagaira kā pesha shurū' kiya.

4.—Likhnā; darj k.; qalam-band k.; siyāha k.; tānknā; koyī hisāb kisi bahi kitāb yā rajistar meñ likhnā (charḥānā).

When was this item entered!—Is raqam kā siyāha kab huā; yah raqam kab likhi yā charḥāyi gayi? Enter this information in the special diary—Yah ittīlā' roz-nūmcha-i-khās meñ darj kar-lo.

5.—(Law) (a) Arāzī par jākar uskā qabza-i-wāqī'i kar-lenā.

The defendant entered the plaintiff's land—Mudda'ī alaiḥ ne mudda'ī ki arāzī par jākar uskā qabza karliya.

(b)—'Adālat meñ bā-zābita (aksar ba-zarī'a tahrīr ke) pesh k.; 'adālat meñ likhnā; likh-kar shāmil-i-misl k.

The plaintiff has failed to enter appearance—Mudda'ī ne apnī hāziri 'adālat meñ ba-zarī'a-i-tahrīr zāhir na kī. Has judgment been entered in that case?

Kya us muqaddame meñ tajwīz-i-'adālat likhkar shāmil-i-misl kī-gayi?

6.—Pahuñchnā; hāsil k.; shurū' k.; honā; laguā.

The boy has entered his tenth year—Us laṛke kā daswāñ baras lagā (uskā daswāñ sāl shurū' huā).—To enter one's teens—Us 'umr ko pahuñchnā jo terah baras se unnīs baras tak rahe. [paiṭhānā.]

7.—Ghusānā; dhañsānā; dākhl k.; ghuresānā; ṭhok ke bhītar

To enter a knife into a piece of wood, a wedge into a log—Chhuri ko lakṛi ke ṭukre meñ yā pachchar ko laṭṭhe meñ ghusānā (dhañsānā yā ghuresnā).

Enter, v. i. 1.—Bhītar jānā yā ānā; andar dākhl h.

To enter into a country—Kisi mulk meñ jānā.

2.—Bhītar jā-rahnā; andar ghus jānā; andar dākhl ho-jānā; ghus jānā; kisi shai kā juzw h. (usmeñ shāmil yā dākhl h.); sharik h.; shirkat r.

Usually with *into*; sometimes with *on* or *upon*.

3.—Khūb ghus jānā; dūr tak paiṭhnā; ham-dardī k.; dard-sharik h.

To enter into the feelings of another—Dūse ke ranj-o-rāhat (khushī aur gam) meñ sharīk h.; dūse ke sāth han-dardī k.

Enterprise, *n.* 1.—Woh bāt jiskā bīrā ūthāyā jāe yā jiske anjām kī koshish kī-jāe; kisi aisi bāt kī koshish jismeñ jurat yā sargarmī darkār ho khwāh koyī khatra ho; koyī baṛā kām; kār-i-aham; muhim; ma'rika.

2.—Aise mihnat ke kām meñ masrūf hone kī ragbat yā uskā shauq jismeñ jurat musta'idī chustī-o-chālākī aur usiqism kī sifateñ darkār hon.

A man of great enterprise—Aisā shakhs jo un kāmōñ meñ baṛī ragbat yā shauq se hāth dāle jinmeñ jurat wagaira darkār ho.

Enterprise, *v.* 1. Ūthānā; bīrā ūthānā; shurū' karke anjām karne kī koshish k.; kisi kām ko jurat karke shurū' k. (usmeñ qadam r. khwāh hāth dālūñ).

Enterprising, *a.* 1.—Dilerī yā musta'idī se kisi kām kā bīrā ūthāne-wālā; kisi amr-i-aham (baṛe kām) kī koshish dil kī mazbūtī yā musta'idī se karnewālā; 'ālī-himmat; 'ulu-l-'azm; jān bāz; diler; bahādur; hiwāyī; sāhasī.

Entertain, *v.* 1. 1.—Mihmān-nawāzī k.; kisi ko batāur mihmān ke rakhnā; kisi ko ghar par khilānā yk khilānā aur sulānā; mihmānī k.; mihmān kī tarah rakhnā; khātir-dārī k.

2.—Khush k.; dil bahlānā; aisi bāt kī taraf mukhātab karānā jisse waqt khushī se kat jāe; man phernā; rijhānā.

3.—Qabūl k.; taslīm k.; manzūr k.; tajwiz wa infisāl kī garaz se lenā yā manzūr k.; lekargaur k.; kām meñ lūnā; samā'at k.

To entertain a plea or proposal—Kisi 'uzr yā tajwiz ko manzūr yā taslīm k.—

To entertain a suit—Kisi nālīsh ko manzūr k. ya'nī tajwiz wa infisāl kī garaz se use lenā (uaki samā'at k.).

4.—Mihr-bānī kī nazar se dil meñ r.; dil yā zihn meñ r.

The court entertains no doubt on the subject—Is bāt kī nisbat 'adālat kuchh shubha nahīn rakhtī.—The court entertains a favourable view of this case—'Adālat kī rāe is muqaddame kī nisbat achchhī hai. [pilānā.

Entertain, *v.* 1. Mez-bānī k.; mihmānōñ ko apne ghar rakh-kar khilānā.

Entertaining, *a.* Jisse khushī yā farhat ho; khush-kun; dil-bahlāw; dil-chasp; jisse jī bahal jāe; mufarrih.

Entertainment, *n.* 1.—Mihmān-nawāzī; mihmānī yā mihmān-dārī; mihmānōñ ko apne yahāñ ba ajr yā bilā ajr rakhnā aur khilānā-pilānā; tawāzu'; khātir-dārī; āwbhagat.

2.—Mihmān ke liye khāne-pīne kī chizeñ; 'umda 'umda khāne-pīne kī chizeñ; nafis nafis gīzā aur sharāb wagaira; mukallaf khānā.

3.—Woh tafrih khushī yā achchhī achchhī sikhne kī bāteñ jo guftgū taqrīr khush-bayānī yā nagma-o-sarod (gāne-bajāne) wagaira se hāsil hon; woh khushī jo dil ko kisi dil-chasp bāt se hāsil ho; tafrih; tafarruj; dil-bahlāw; dillagī; nāch-o-tamāshā.

Entice, *v.* 1. Kisi chiz kī ummed yā uskā shauq dilākar uskī taraf rāgib k.; targib d.; gumrāh k.; bahkānā; burāyī kī targib d.; burī bāt kī taraf māil k. yā jhukānā; wargalānū.

Enticement, *n.* 1.—Targib yā targib-dihī; wargalānā; bahkānā; burāyī kī taraf māil k. [bāt yā chiz.

2.—Woh shai jisse badī kī targib ho; burāyī kī taraf māil karne-wālī

Entire, a. 1.—Jiske kul ajzā (hisse) pūre hoñ; pūrā pūrā aur kāmīl; tamīm o-kamāl; jismeñ taqsim ho-kar kamī na huyī ho; musallam; darobast; sab kā sab; kul; samūchā; ek-kā-ek.

He has the entire village in his possession—Uske qabze meñ musallam (daro. bast yā samūchā) mauzā' hai.

2.—Bi-l-kul; sārā; pūrā pūrā; jismeñ aur koyī sharik na ho.

He has the entire control of that business—Us kār-o-bār kī sārā iḡhtiyār usī ke hāth meñ hai (usiko hasil hai). [usmeñ maujūd hoō.

3.—Pūrā; kāmīl; apne ajzā ke i'tibār se pūrā; jiske kul zarūrī ajzā

4.—Jismeñ kisī tarah kī milāwat na ho; sāf; suthrā; sachchā; dilī; bā-wafā; hama-tan fidā; khālīs; pakkā; dil-o-jān se nisār. [ghorā.

5.—Andū; ākhṭa kiya huā nabīn; jismeñ koyī aib yā naqs na ho—jaise Entirely, ad. Bi-l-kul; sab kā sab; kulliyatai; tamām-o-kamāl; sārā; yak-qalam; kul; alag nabīn.

2.—Sachāyī se; sachche dil se; mazbūtī se.

Entireness, n. Pūrā pūrā h.; samūchā yā musallam h.; tūṭī-phūṭā na h.

Entirety, n. 1.—Pūrā pūrā h.; mukammal h.; adhūrā yā uāqis na h.

2.—Bi-l-kul; dar-o-bast; samūchā; musallam.

Entitle, v. t. 1.—Khītāb d.; mulagqab k.; nām-zad k.; mausūm k.; ta'zimī laqab d.; kahuā yā pukārṇā.

2.—Mujāz k.; zi haq yā mustahaq k.; kisī shai ke māngne yā uske lene (pāne) kā mustahaq k.; kisī shai ke liye lāiq k.; kisī shai kī khwāstgārī ke wujūh baham pahunchānā; liyāqat-i-munāsib kī wajh se kisī shai kī da'wī-dārī kā mujāz k.

Entrance, n. 1.—Andar-jānā; dākhil h.; dukhūl.

2.—Kisī jāe-dād yā mansab par qābiz h.

Magistrates at their entrance into office usually take an oath—Apne mansab par kār-rawā hone ke qabl hukām-i-faujdarī aksar hāmf uṭhāte haiñ.

The entrance of an heir upon his inheritance—Kisī wāris kī apnī īrs par qābiz h.

3.—Andar jāne kī ijāzat; andar jāne kā iḡhtiyār; bār-yābī; rā-sāyī; dākhil; pahunch.

4.—Woh darwāza phāṭak yā rāh jiske zarī'e se kisī jagah jā saken; madkhāl; bhītār jāne kī rāh; andar jāne kā rāsta.

5.—Ibtidā; āgīz; shurū'; bismillāh.

Entrance, v. t. 1.—Wajd meñ dālṇā; behosh yā gashī kī hālat meñ kar-d.; ashyā-i-maujūda se be-khabar kar-d.

2.—Māre khushi ke jāme meñ rahne na d.; be-khud kar-d.; khushī yā hairat se jāme ke bāhar kar-d.; hālat-i-wajd meñ kar-d.; hāl meñ lāṇā.

Entrap, v. t. Phande meñ phānsānā; qabāhat yā musibat meñ dālṇā; dām-i-tazwīr meñ giriftār k.; uljhānā; dām (phande yā jāl) meñ lānā yā phānsānā.

Entreat, n. t. 1.—Dil se iltijā k.; minnat k.; ārzū k.; balāyeñ l.; lajājāt-o-samājat ke sāth istid'ā yā darkhwāst k.; dabā dabā ke (mutaqāzī ho-kar) kisī bāt kī darkhwāst k.

2.—Minnat-o-samājat ke zarī'e se targīb d.; hāth joṛ khwāh pāñw parke kisī bāt ke karne par āmāda yā rāgib k.

Entreaty, n. Iltimās; istid'ā; barī minnat-samājat; dil se darkhwāst; kisī bāt ke liye hāth joṛnā yā pairon parṇā.

Enumerate, v. t. Shumār k.; ginnā; gintī k.; ek ek karke kahnā; tafsīl-wār bayān k.; kisi kā khās aur judāgāna muhāsaba d.; phir se bayān k.

Enumeration, n. 1.—Gintī; shumār; judāgāna mazkūr; i'āda.

2.—Mufasssal hisāb; bewrā; tafsīlwār hisāb.

ENTREE, (ɔng-trā') [Fr.] n. Daḡhl; andar ānā; bhitar jāne kī āzādī; andar daḡhl hone kī ijāzat yā uskā haq; guzar. [meñ rasīyī yā guzar r.

To have the *entrée* of a house—Kisi makān meñ jāne kī ijāzat r.; kisi makān

Entry, n. 1.—Daḡhl h.; andar jānā; ibtidā; iqdam. [dirāj; raqam; madd.

2.—Siyāha; daḡhila; likhnā yā kisi kitāb wagaira meñ tahrīr k.; in-

Make an *entry* of this document in your register—Is dast-āwez kī siyāha

apne rajistar meñ kar-lo. The *entries* in this diary are not made properly—

Yah roz-nāuchabā-zābita aur silsila-wār murattab nahīn hai. The information

in the theft case was recorded as *entry* No. 32.—Us chori ke muqad-

dame kī ittīlā' madd-i-battis meñ likhī gayī. [darwāza; dewbhī.

3.—Jāne kī rāh; kisi makān 'imārat yā kamre meñ jāne kā rāsta;

4.—(Law, (a) Arāzī par ḡhwāh kisi makān wagairā meñ jākar uskā qabza-i-wāqī'ī kar-lenā; qabza; daḡhl.

(b) Bā-zābita aur silsila-wār likhnā—jaise kisi 'adālat kī tahrīr kā.

(c) Woh fi'l (makān ke andar ghus jānā) jo jurm-i-naqab-zanī-ba-ḡhāna ke takmile ke liye lābudī hotā hai.

Writ of entry—Hukm-nāma yā parwāna-i-daḡhl-dihānī; woh hukm-nāma jo us

shakhs se qabza-i-aīnī dilāne ke liye jāri kiyā jātā hai jo nā-jāiz taur par

daḡhlī ho-kar qābiz ho. [mashtalār k.; zāhīr k.

Enunciate, v. t. 1.—Kisi shai kā bayān qā'ide ke mutābiq k.; i'lān d.;

2.—Aisā kahnā kī sāf sāf sun paṛe; bolnā; malfūz k. [chhipā d.

Envelop, v. t. 1.—Gher lenā; bi-l-kul chhā yā chhipā l.; chāron taraf hokar

2.—Lapetnā; lifāfe wagaira meñ band k.; malfūz k.

Envelope, n. Lifāfa; poshish; ḡlāf; ḡhol; ḡhusūsān ḡhat kā lifāfa.

Envenom, v. t. Zahr-ālūd k.; zahr milānā; bikh milānā; khāne wagaira

meñ koyī zahrīlī shai milā-kar use ḡhatarnāk yā muhlik banā d.;

zahr meñ bujhānā—jaise tīr wagaira.

Enviably, a. Jisse hasad paidā ho-sake; rashk ke qābil; jisse usko

dekhne yā jānne-wāle ke dil meñ uske rakhne yā uskī mānīnd hone

kā kamāl shauq paidā ho-sake.

Envious, a. Jiske dil meñ hasad ho; hāsīd; rashkī; dāhī; jo dūsre

meñ kisi bāt kī 'umdagī ḡhwāh uskī taraqqī yā ḡhushī dekh-kar ran-

jīda yā beḡarār ho; bad-andesh; jisse hasrat zāhīr ho; jo hasad kī

ḡwājī se kiya jāe; jisse hasad paidā ho; hasad-aḡgez. [kar-l.

Environ, v. t. 1.—Ghernā; muhīt k.; chāron taraf ho-jānā; muhāsara

2.—Lapetnā; chhipā l.; mubtalā kar-d.

Environs, n. pl. Woh maqāmāt jo kisi dūsre maqām ke chāron taraf yā

uske qurb-o-jawār meñ hon; hawālī; nawāhī; gird-pesh kī jūḡah;

sawād; jawār; pairāmūn; atrāf; munzāfat.

Envoy, n. Elohi; safir; woh shakhs jo kisi bādshāh yā riyāsāt kī jānīb

se 'ahd-o-paimān ḡhwāh kisi dūsre amr ke anjām kī garaz se kisi

mulk-i-ḡair ke bādshāh yā riyāsāt meñ bhejā jāe

Envy, v. t. Hasad k.; dāh k.; hasrat se dekhne; rashk k.; dūsre meñ kisi

bāt ki buzurgī dekh-kar khwāh uski nek-nāmī yā khushī par jal-marnā (dāh le-jānā); dūstre ki taraqqī par nā-khush h. (use dekh na sakuā).
Envy, n. 1.—Hasad; rasbk; hasrat; dāh; jalan; woh ranj yā be-qarārī wagaira jo dūstre ki kāmīyābī yā usko apne se baḥ-kar dekhne ki wajh se ho.

2.—Kina; bugz; 'adāwat.

3.—Woh shai jispar rashk kareḥ; hasad yā hasrat ki chiz; woh shai jisko dekh-kar dāh le-jāeḥ; sab ki nigāhoḥ kā nishāna.

EO ANIMO (Lat.) Us irāde se; us manshā se.

EO NOMINE (Lat.) Us nām se.

Epidemic, { a. Jiskā asar kisī qaum ki qaum khwāh usmeḥ se kasrat
Epidemical, } se logoḥ par ho; 'ām; muraḥwaj; ghar ghar phail-
 ne w.; 'ālam-gīr. [waqt meḥ 'awām ko ho.

Epidemic, n. Maraz-i-muta'addī; woh bīmārī jo kisī wajh-i-'ām se ek hī

Epistle, n. Woh tabrīr jiske zarī'e se kisī amr ki ittīlā' dastī khwāh dāk wagaira ke wasīle se kisī shakhs ko dūr par dī-jāe; chīṭṭhī; khat; khat jo kisī gair maqām par bhejue ke liye likhā jāe.

☞ "Rarely used in familiar conversation or writings." Webster.

Epistolary, a. 1.—Chīṭṭhiyōḥ ke muta'alliq; khatūt aur murāsālāt ke liye mauzūn.

An epistolary style—'Ibārat jo khatūt-nawīsī ke liye mauzūn ho.

2.—Jo khatūt meḥ darj ho yā unke zarī'e se ho.

An epistolary correspondence—Khat-kitābat; chīṭṭhī-pattrī; khatūt kẓānā-jānā.

Epithet, n. Woh kalima-i-tausifī jisse kisī khās shakhs yā chiz ki koyī sifat-i-khās yā munāsib zāhir ho.

☞ "Now confined wholly to adjectives." Webster.

Epitome, n. Kisī kitāb kā khulāsa; khulāsa; muntakhab.

Epitomize, v. t. Kisī kitāb wagaira ke zarūrī mazmūn kā khulāsa k.; kisī tahrīr ko mukhtasar k.; chhoṭā k.; kāṭ-kar kam k.; ghaṭā d.

Epoch, n. Koyī zamāna-i-mu'aiyan jisse uske ba'd ke salōḥ yā sanoḥ kā shumār ho; woh zamāna-i-darāz yā qalīl jismeḥ kisī aise mājare kā wuqū' huā ho jiskā lihāz uske wuqū' ke ba'd logoḥ ko bahut hī ho; san; sākā; sammat.

Equability, n. Yaksān rahne ki sifat yā hālat; barābar ek tarah par rahnā; yaksāniyat; barābarī. [hī hālat meḥ rahne-wālā.

Equable, a. 1.—Barābar aur ek tarah kā; auqāt-i-mukhtalifa par ek

☞ Said of motion and the like.

[khyālāt.

2.—Gair-mutalawwin; jo badlā (tabdīl huā) na kare—jaise mizāj yā
Equal, a. 1.—Miqdār darja māliyat wagaira meḥ mukhtalif nahiḥ; ham-qad ham-miqdār ham-qīmat ham-darja 'alā hāzi-l-qiyās; na ā'lā na adnā; na barā na chhoṭā; na-bihtar na bad-tar; mushābih; yak-sān; musāwi; barābar. [r. w.; kāfi; laiq; munāsib.

2.—Munāsabat r. w.; ham-andāz; iqtidār liyāqat yā zarī'a-i-kāfi

3.—Ek tarah kā; mutalawwin nahiḥ; yak-sān.

4.—Donoḥ pallā (pahlū) barābar r. w.; jo kisī taraf ziyāda na jhukā ho; gair-jānib-dār; munsif; 'ādil.

5.—Siyāh suped donoḥ ko barābar samajhne-wālā; kisī shai ki nisbat na naf' se ta'alluq r. w. na nuqsān se; kisī amr ke do jawā-

nib se ek kī nisbat bhī fikr na r. w.; sab ko yak-sāñ samajhne-wālā; barābar jāñne-wālā; lā-parwā.

It is equal to a just judge whether a plaintiff wins his case or no—Mujawwiz-i-'ādil ke nazdik kisi mudda'ī kā apne muqaddame kī jituñ yā na jituñ donoñ barābar hai.

Equal, n. Woh shakhs jo ba-nisbat dūsre ke na ā'lā ho na adnā; ham-'umr ham-rutba ham-mansab ham-liyāqat ham-maqdarat wagaira; barābar; woh shakhs jo kisi bāt meñ dūsre ke barābar ho; miqdār-i-musāwī; jituñ dūsre shai ho utnī hī.

Equal, v. t. 1.—Barābar honā yā ho-jānā; ham-miqdār ham-qīmat ham-darja yā ham-rutba wagaira h.; kisi ke ham-andāz h.

2.—Mu'āwaza-i-musāwī¹; pūrā pūrā 'iwaz-mu'āwaza k.

3.—Kisi ke barābar k.; nisā kar-d. kī ek shai dūsre se barh na jāe (us-par sabaqat na le jāe); muqābil banānā; muqābala k.; barābar samajhnā.

Equality, n. 1.—Barābarī; barābar h.; ham-miqdār yā ham-darja h.; qīmat rutba yā sifat wagaira meñ dūsre kī mānind h.; musāwāt.

2.—Barābar ek tarah kā rahnā; ek hī hālat par rahnā; yaksāniyat; ham-wārī—jaiso mizāj kī.

3.—Barābar yā musattah h.; ulchā ūchā na h.; hamwārī.

Equalize, v. t. Barābar k.; mushābih k.; miqdār yā rutbe meñ dūsre kī mānind banā d.; donoñ pullā barābar kar-d.

To equalize accounts—Hisāb (lekhnā) barābar k.; jam'-kharch yaksāñ kar-d (uski bidh milā d.); nām aur jam' donoñ ek kar-d.

Equally, ad. Kisi dūsre ke barābar; ba-hisā-i-musāwī; barābar hisson meñ; ek andāz se; bilā rā wa ri'āyat; bilā tafriq; 'udl ke sāl; barābar; yak-sāñ; wājib tarīq par; bilā taraf-dārī; donoñ taraf barābar.

Followed by *with*.

Equilibrium, n. 1.—Wazn yā bojh kī barābarī.

2.—Kisi shai ke sabāt (uske ek hālat par rahne) ke liyo uske muta'alliq ke har ek amr kā barābar lihāz r.; i'tidāl.

3.—'Aql kī tarāzī par kisi shai ke wujūd kī tol (uski tajwīz); woh tazabzun yā hais-bais kī hālat jab do muqhtalif wujūh kī tajwīz-i-qat'ī na ho-sake.

In *equilibrio*—(Lat.) Barābar; yaksāñ; ek hālat meñ.

Equip, v. t. Kām yā kisi hājat yā zarūrat ke liyo murattab k.; durust k.; sūz-o-sāmān k.; huthiyār khāne pīne kī chīzeñ aur goli-būrūt wagaira se sijal kar-d.; safar-i-daryāyī ke liye sab zarūrī sāmān mu-haiyā kar-d.

Said especially of ships or of troops.

Equipage, n. 1.—Sūz-o-sāmān; jahāz yā lashkar kā sab zarūrī sāmān.

2.—Ārāish; zobāish kī chīzeñ; zināt ke asbāb. [ke ham-rāh chalen.

3.—Sawārī; julūs; jilau; ālmī ghorē gāriyāñ wagaira jo kisi kī sawārī

Equipoise, n. See *Equilibrium*.

Equitable, a. 1.—Jismeñ insāf ho; jisse insāf kā izhār ho; jisse wujūb yā gair-jawabadārī kā lihāz-i-wāqī'ī pāyā jāwo; jismeñ logoñ ke huqūq yak-sāñ samjhe jāwōñ; jiske rū se mutakhūsimañ ke haq meñ barābar insāf ho; jiske rū se har shakhs ko uskā haq dilāyā jāwo; wājib; munsif-āna; jismeñ taraf-dārī na ho.

An *equitable* decision—Faisala-i-munsif-āna; aisā faisala jisse ichār-i-insāf ho (yah sābit ho ki amr-i-wājib pur bilā jānib-dārī lihāz-i-wāq'ī kiya gayā hai). An *equitable* distribution of an estate—Kisi jāe-dād ki taqsim-i-wājib (uskā aisi tarah par bāntā jānā ki jiskā jisqadar haq ho use mile). An *equitable* judge—Mujawwiz-i-'ūdīl; insāf karne-wālā hākim-i-'adālat.

2.—'Adālat-i-insāf yā qā'ida-i-insāf se muta'alliq; jiskī tahqīqāt yā tajwiz 'adālat-i-insāf meñ ho.

The *equitable* jurisdiction of a court—'Adālat kī woh iḥtiyār jiske rū se qā'ida-i-insāf ke ba-mūjib 'amal kiya jāwe ya'ni bilā lihāz-i-qāwūn yā rawaj is bāt ki tajwiz ki-jāwe ki 'aqlan wa insāfan amr-i-mutanāzi'a-fih ki nisbat kyā karnā chāhiye.

Equitableness, *n*. Munsif aur be-lagāw hone kī sifat; nasfat; insāf kā kurnā yā har shakhs ko uske da'wi-i-jāiz yā munāsib ke mutābiq denā.

The *equitableness* of a judge—Mujawwiz kā munsif aur be-lagāw h.; nasfat-i-mujawwiz.

The *equitableness* of a decision, or distribution of property—Kisi faisale kā munsif-āna honā yā jāe-dād kā aisi tarah bāntā jānā ki har shakhs ko uske da'wi-i-jāiz ke mutābiq hissa mile. [insāf ke sāth.

Equitably, *ad*. Munsif-āna tarīq par; wājib taur par; bilā jānib-dārī; *Equity*, *n*. 1.—'Adl; insāf; gair-jānib-dārī; 'aql aur us qāwūn ke mutābiq jo insān ki hidāyat ke liye Janāb-i-Bārī kī taraf se mauzū' hai har ek insān ko uskā haq denā yā uske dene par māil honā; sab ke sāth yaksān bartāw; munsifāna kār rawāyī; kār-rawāyī jiskī bunyād mahz insāf par ho; haq yā da'we kā wājib khayāl.

The court should, in *equity*, allow this claim—'Adālat ko chāhiye ki insāf ko lihāz se (haq yā da'we par wājibāna lihāz karke) is da'we ko manzūr kare.

2.—(Law) Da'wi-i-wājib.

The plaintiff's *equity* is too well established to be denied by the defendant—Mudda'ī kā da'wi-i-wājib isqadar sābit hai ki mudda'a'alāih usse inkār nahīn kar-saktā.

3.—'Ilm-i-qāwūn meñ *equity* ke lafz se us qism kī dād-gustārī maqsūd hotī hai jo ba-hālat-i-maqs-i-qawānīn khwāh is wajh se ki qawānīn meñ zawābit kī pābandī had se ziyāda saḥti ke sāth kī-jātī hai unki 'aqlī tāwīl ke zari'e se 'amal meñ āti hai.

Equity of redemption—(Law) Woh faida-i-qāwūnī jo rāhin ko arāzi-i-marhūna ke infikāk ke liye muhlat-i-ma'qūl ke zari'e se us hālat meñ diya jātā hai jab ki uskā istihqāq-i-infikāk is wajh se saḥit ho-jāe ki waqt-i-mu'ayyana par usne zar-i-rīhn adā na kiya ho; infikāk-i-rīhn kī nisbat qāwūnī ri'āyat.

Equivalence, *n*. Ham-qīmat yā barābar h.; māliyat mafhūm yā waq'at meñ barābarī.

To give an *equivalence* of money for goods—Jins kī qīmat ke barābar naqd d.

Equivalent, *a*. 1.—Ham-māliyat; ham-qīmat.

“*Equivalent in value or worth*, is tautological.” Webster.

2.—Taḥat zor yā tāsir meñ barābar; ham-waq'at; dil par yak-sān asar paidā k. w.; ham-ma'nī; barābar yā ek tarah kā mafhūm r. w.; jo dūsrē kā badal ho-sake. [shai ke barābar ho.

Equivalent, *n*. Aisi shai jo qīmat waq'at rutba yā zor meñ kisi dūsrī

To offer an *equivalent* for damage done—Jo kuchh k̄hisāra ho uske barābar qimat yā maliyat k̄ kuchh d.

Equivocal, *a.* 1.—Jiske k̄-yī ma'nī hoñ par sab k̄ itlāq munāsib taur par ho-sake; jiskā kayī mafhūm yā matlab ho; jiskī do ta'bīr ho-sake; zū-ma'nī; mubham; muzabzah; mashkūk—jaise alfāz.

2.—Jisse kayī qism kī nīyat yā irāda mansūb kar-saken; jisse mukh-talif k̄hayālāt maqāsīd yā tarīq zāhir hoñ; jisse koyī bāt pukhta pāyī na jāe; maubūm; mashkūk—jaise tarīq yā chāl. [mashkūk; mushtabab.

3.—Jisse kisi bāt k̄ pakkā thekānā na lage—jaise nishān yā ishāra; **Equivocate**, *v. z.* Aise alfāz kām meñ lānā jo zū-ma'nī yā mashkūk hoñ; apnī rāe ke zāhir karne meñ aise kulām musta'mal k. jinkā kayī matlab ho-sake; dhokhā denekī garaz se maubūm (gol yā pech-dār) bāteñ kahnā.

Era, *n.* San; sākā yā sākhā; saīvat yā sammāt. [kī puidāish se hotā hai.

The Christian era—San-i-Isīwī ya'nī woh zamāna jiskā shumār Hazrat-i-Masīh

Eradicate, *v. t.* Istisāl k.; jar se nikāl d.; jar khod d.; bekh-kanī k.; nest-o-nā-būd k.; kuchh bhī bāqī na rakhnā; mitānā yā mitā d.; be-bekh-o-bunyād kar-d. [ukhar-jānā.

Eradication, *n.* Bekh-kanī; istisāl; pūrī barbādī; jar se ukharnā yā **Erase**, *v. t.* Mitā d.; chhil-kar nikāl d.; khurach d.; mahkūk k. jaise likhe khude yā rang bhare hurūf k̄; dho dālū; pūchh dālū; kāt dālū; qalam-zad kar-d.; kharīj k.; mahw k.; dil se dūr k. yā bhulā d.

Eraser, *n.* Khurachnī; chhilnī; kazlak.

Erasure, *n.* Kāt-kūt; mashkūk-mahkūk; chhilā-chhalā; qalam-zad. [pahle.

Ere, *ad.* Qabl; jab tak kisi bāt k̄ wuqū' na ho uske pahle; kisi bāt ke

Ere, *prep.* Waqt ke i'tibār se pahle; qabl.

Erect, *a.* 1.—Kharā; sidhā; kham yā jhukā nahīn; mustaqīm; istāda.

2.—Uthā; ubhār; ūpar ko muñh kiye; baland; ūchā.

3.—Jhukā yā girā nahīn; mazbūtī se qāim; diler; lā-tajum; k̄hūb mutawajjih aur 'aql larāye huye.

Erect, *v. t.* 1. Kharā k.; istāda k.; ūthānā; buland k. [koyī 'imārat.

2.—Ta'mīr k.; banānā; kharā k.; ūthānā—jaise makān yā aur

3.—Naye sar se qāim k.; binā dālū; banānā; qāim k.; kharā k. jaise koyī bādsbāhat jumhūr qā'ida yā usūl. [urūj d.; barhānā.

4.—Baland k.; 'ālī-martaba kar-d.; balandī bartārī yā buzurgī d.;

5.—Dil barhānā; himmat yā taqwīyat d.; khush k.; zinda-dil k.

Erection, *n.* 1.—Uthānā; kharā k.; ta'mīr; bunyād dālū; qāim k.; himmat barhānā; tahrīk; taqwīyat.

2.—Koyī shai jo ta'mīr kī-jāe; kisi qism kī 'imārat.

Erelong, *ad.* Bahut 'arsa guzarne ke qabl; jald; thore 'arse yā dinon meñ; koyī dam meñ; bahut der na hone pāye uske pahle.

E REGIONE (*Lat.*) Ba-jānib-i-mukhālīf; thik ultā.

E RE NATÁ (*Lat.*) Hasb-i-zarūrat; jaisī zarūrat ho.

ERGO (*Lat.*) *ad.* Is-liye; is wajh se; is-wāste; lihāzā.

Err, *v. z.* 1.—Sidhī rāh se bahak jānā; jo rāsta muqarrar yā aslī ho usko chhor d.; āwāra-gardī k.; āwāra (be-thekāne) ghūmnā; gumrāh h.

2.—Tajwīz yā rāe meñ galatī k.; bhul k.; chūk jānā; galat samajhnā; galat-fahmī k.; galatī k.; nā-wāqifi yā be-tawajjuhī se koyī fi'l be-jā k.

3.—Akhlaq aur ādāb khwāh mazhab ke khilāf 'amal k.; tark-i-farz k. 'am isse ki woh jānib-i-insān ho yā Khudā; kabhī kabhī yā 'ādatan ranj d.; sahwān ranj d.

Errand, n. 1.—Zabānī paigām yā payām; sañdesā; hukm; irshād; bāt jo karnī yā kahni ho; woh khabar jo dūr par kisi se kahni ho; khabar; farmāish; jo kuchh karne ke liye kahā jāe.

The servant was sent on an errand; he told his errand; he has done the errand—Woh naukar ek khabar lekar bhejā-gayā; usne khabar kah yā de di; woh hukm yā farmāish ki ta'mil kar-chukā (jo kuchh karne ke liye usse kahā gayā thā use woh kar-chukā).

☞ "These are the most common modes of using this word." Webster.

2.—Kisī ke kahm jāne kā maushā (maqsad yā garaz). [chhāpe kī bhūl].

ERRATUM (Lat.) Galatī; bhūl-chūk; tahrir yā tab' kī galatī (likhne yā Erroneous, a. Jāda-i-rāstī se munharif; muntashar; sadāqat yā insāf ke mutābiq nahīn; galat; be-jā; nā-durust; jisimeñ galatī ho; jhūṭh; gumrah k. w.; jiske samajhne meñ galatī hui ho.

An erroneous view—Galat rāe; khayāl-i-be-jā. An erroneous doctrine—Masalā-i-galat; aisā masalā jisse gum-rāhī ho.

Erroneously, ad. Galatī se; sihat ke sāth (sahih sahih) nahīn; jhūṭh; sahwān; bhūl se; chūk se; khatā se.

Erroneousness, n. Galatī; 'adam-i-sihat; be-jāiyat.

Error, n. 1.—Galatī; sahw; bhūl; chūk; khatā; galat-fahmī.

Clerical error—Kitābat (likhne) kī galatī; kātib (likhne-wāle) kī bhūl.

2.—(Law) Kār-rawāyi-i-'adālat meñ umūr-i-muta'alliqa-i-qānūn yā wāqi'āt kī galatī; fariqain ke 'uzrāt yā tajwiz-i-'adālat meñ galatī.

Errors excepted (E. E.)—Da-istisnā-i-galatī; galatiyōñ ko chhor ke; jo kuchh bhūl-chūk ho bilā libh uske. Errors and omissions—Bhūl-chūk; jo kuchh galat aur chhūṭā (firō-guzāst hua) ho.

Erudite, a. Khūb parhā; 'ālim; fāzil; pandit. [parhne ke bn'd hāsil ho.

Erudition, n. 'Ilmiyāt; fazilat; 'ilm-i-'adab kī tahsil; 'ilm jo bahut kuchh

Eruption, n. 1.—Phūt parnā; ṭūṭ parnā; kisi ghiri yā band jagah se yakāyak bāhar nikāl ānā. [dāne jo bukhār meñ nikāl āte haiñ.

2.—Kisi jildi maraz kā ho-jānā; jildi maraz—jaise surkh surkh

Escape, v. t. 1.—Bhāg kar bach jānā; nikāl-jānā; bachā jānā; kisi khatre se panāh yā amn pānā; khatre yā nuqsān ko bachā jānā; nikāl-bhāguā; bhāg kar khatre se mahfūz rah-jāuā; khatre se bach-jāuā; be-zarar bach-nikālūā.

The accused escaped arrest—Woh mulzam bhāg-kar giriftārī se bachgayā.

His companions were arrested, but he escaped—Uske sāthi giriftār ho-gaye par woh nikāl-bhāguā.

2.—Nazar-andāz h.; nigāh se bach jānā; nazar yā tawajjuh se bach-jānā; khayāl na parnā; malhūz na rahnā.

The fact has escaped the attention of the Court—Us bāt ko 'adālat ne nazar-andāz kar-diyā; us wāqi'a kī taraf 'adālat ne tawajjuh na kī. To escape one's memory—Yād na rahnā; bhūl-jāuā. [bachā-jāuā.

Escape, v. i. 1.—Bhāg-kar khatre se bach jānā; khatre yā sadme ko

2.—Be-zarar rah-jānā; khatre se bach jānā; sâf bach yā nikal jānā.
Escape, n. 1.—Khatre se bach-nikalnā yā use bachā-jānā; nigāh bachā-jānā; kisi āfat se be-zarar bach-rahnā; nuqsān yā rukāwat se āzādī yā najāt.

To have a narrow *escape*—Kisi āfat balā yā musibat meñ parte parte (giriftār hote hote) bach-jānā; aisi āfat se mahfūz rah-jānā jo qarib pahunch gāyī ho; āyī huyī balā kā tal-jānā.

2.—(*Law*) Kisi shakhs-i-giriftār-shuda yā qaidī kā qabl isse ki woh bā-zābita rihā ho hifāzat yā hirāsāt-i-jāiz se mār-piṭ karke yā ohup-chāp (kḥufyātān) nikal-jānā; firār.

Escheat, n. (*Law*) 1.—Asāmī ke lā-wāris mar-jāne kī wajh se arāzī kā uske asl mālik kī taraf 'aud k.; qābizīn-i-mujāz ke na hone kī wajh se jāe-dād-i-gair-manqūla kā furmān-rawā-i-'ahd (gavarminṭ yā riyāsāt) kī taraf ba-haisiyat-i-mālik-i-aslī aur ākhir 'aud k.

2.—Wow arāzī jo uske asl mālik yā bādsbāh ko asāmī ke lā-wāris mar-jāne yā uskī qābizīn-i-mujāz ke na hone kī wajh se mile; nuzūl.

Escheat, v. i. (*Law*) Ashkḥās-i-zī-haq ke na hone yā zabṭī kī wajh se arāzī kā jānib uske mālik-i-aslī yā bād-shāh-i-waqt kḥwāh riyāsāt ke 'aud k.

Escort, n. 1.—Woh shakhs yā ashkḥās jo kisi ke hamrāh uskī hifāzat ke liye kḥwāh ta'zīmān raheñ; woh sipāhī jo hathiyār lagā-kar kisi afsar kḥwāh asbāb wagaira ke hamrāh jo kḥushki se kabīn jātā ho hifāzat ke liye raheñ; gārād.

2.—Safar yā kabīn bāhar jāne meñ muhāfazat. [nigah-bān r.]

To travel under the *escort* of a friend—Safar kī hālāt meñ kisi dost ko apnā

Escort, v. t. Nigah-bānī aur hifāzat ke liye kisi ke sāth rahnā; ba-taur nigah-bān ke kisi ke ham-rāh rahnā; kisi kī ta'zīm yā tauqīr ke liye uske ham-rikāb yā uskī kḥidmat meñ hāzīr rahnā. [land." *Webster*.

☞ "Used especially with reference to journeys or excursions on

Especial, a. Kḥās; ā'lā; barā; ek hī qism ke dūsroñ meñ mumtāz.

Especial, ad. Kḥās tarīq par; takhsīs ke sāth; kḥās-kar; kḥāssatan; kḥusūsān; ek hī shakhs yā chiz ke muta'alliq; ma'mūl se ziyāda; gāyat darje kā.

Espouse, v. t. 1.—Shādī kar-d.; byāh d.; shādī kī nisbat kar-d.; māngūī kar-d. [l.; izdiwāj k.]

2.—Shādī kar-l.; byāh l.; apnī zauja banā l.; apnī zaujiyat meñ

3.—Hāmī bannā; himāyat k.; pushtī d.; tāyīd k.; apnā kar-l.; apne nij kā banā l.; kisi kī taraf ho-jīnā; ikhtiyār k.; qabūl k.

To *espouse* the quarrel of another—Dūsre kā jhagrā mol l. (apne zimme kar-l.).

To *espouse* a cause—Kisi mu'āmale meñ hāmī (madad-gār) ban-jānā.

Espy, v. t. 1.—Dekh pānā; ānkhoñ se dekh l.; kisi dūr kī chiz ko jo kuchh kuchh chhipī yā kḥūb numāyāñ ho dekh pānā; yakāyak dekh l.

2.—Nigāh khol-kar dekhnā; dekhbhāl-kar ugarāñ r.; tārā k.

Esquire, n. Ek ta'zīmī lafz jo maktūb-ilāih ke nām ke sāth Aṅgrezī kḥutūt meñ musta'mal hotā hai.

☞ Equivalent to *Bahādur* in addressing letters in the Vernacular.

Essay, v. t. Koshish k.; fikr k.; kisi kām ke karne kī koshish k.; kisi shai kī nisbat apnī zihnī quwwatoñ ko āzmānā; āzmānā. [koshish; āzmaish.

Essay, n. 1.—Kisi shai ke anjām ke liye zihnī yā jismānī koshish;

To make an *essay*—Koshish k.

2.—Woh tahrir jo kisi khās mazmūn kī nisbat kī-jāe; jawāb-i-mazmūn. [ne wālā.

Essayist, n. Mazmūn-nigār; khās khās mazāmīn kī nisbat apnī rāe likh-
ESSE (Lat.) Hasti; wujūd.

Essence, n. 1.—Woh sifateh jinse kisi shai kī tarkib yā jinpar us shai ke wujūd kā madār ho; sifati-khās; nafe; jauhar; asl mādā; māhiyat; woh sifati jinse ek shai ba-muqābala auroñ ke tamiz kī jāwe; khāsiyat; khawās; asl-i-usūl.

2.—Hasti; wujūd.

3.—Kisi nabāt yā dawā kā jauhar; sat; hīr; kisi nabāt kā raugan jisko tez sharāb meñ milākar bataur dawā ke kām meñ layeñ.

4.—Khushbū; 'itr; woh jauhar jisse khushbū bane.

Essential, a. 1.—Nafsu-l-amrī; zāti; asl; jiskā wujūd wāqī'i ho; jo kisi shai ke qāim rahne yā uske tarkib dene ke liye lābudī ho.

2.—Nihāyat aham; bahut hī zarūrī; kisi maqsad ke husūl ke liye pur zarūr; lābudī; lazimī.

Essential, n. Nihāyat zarūrī bāt; asl; mabdā; mūl; tattwa; woh usūl jinpar kisi amr kā madār ho (jinpar woh mabnī ho).

Essentially, ad. Fi-nafsihi; bi-zāti-hī; dar asl: asl meñ; ba-tarz-i-aham; bahut kuchh; tāsīr yā mazmūn meñ.

The civil and criminal laws are *essentially* different—Qawānīn-i-diwānī wa fauj-dārī fi-nafsihi mukhtalif haiñ.—The two statements differ but not *essentially*

—In donoñ bayānāt meñ iktilāf to hai par bahut nahiñ; go yahi donoñ bayānāt mukhtalif haiñ par ba-libāz-i-mazmūn yā tā'ir unmeñ iktilāf nahiñ hai.

Establish, v. 1.—Mazbūt yā mustahkam k.; aisā qāim karuā ki phir tabdil na ho; hamesha ke liye (dawāman) qāim k.; ta'aiyun k.; qarār d.

2.—Nāfiz k.; sādir k.; hākim-āna tarīq par aisā hukm jāri k. ki woh hamesha qāim rahe.

☞ “Said of laws, regulations, and the like.” *Webster*.

3.—Qāim r.; bahāl r.; manzūr karānā; taslīm karānā.

☞ “Said of opinions or doctrines, or forms of religion.” *Webster*.

4.—Bunyād dālnā; qāim k.; nasab k.; kharā k.; bunyād dāl-kar qiyām-i-dawāmi kā mazbūt band-o-bast k.

☞ “Said of a colony, a state, or other institutions.” *Webster*.

5.—Sābit k.; tāyid k.; kisi muzabzah mushtabah yā za'if amr ko mazbūtī se qāim k.

6.—Kār-o-bār jamānā; qāim k.; hamle yā nuqsān se mahfūz k.

☞ Used reflexively.

Established, pp. or a. Qāim; mu'aiyan; muqarrar; mustahkam; mah-kūm; nāfiz-shuda; manzūr-shuda; sādir-shuda; bahāl; bar-qarār; jo rivāsat kī jānib se muqarrar aur qāim ho.

Establishment, n. 1.—Qāim k. yā qāim kiyā jānā; bunyād dālnā yā bunyād kā dāl jānā; istihkām denā yā mustahkam kiyā jānā; sādir k. yā sudūr; isbāt; bahālī; bar-qarārī.

2.—Guzrān yā basar-i-auqāt kā dhang; ma'mulī kharch; mawājib-i-muqarrar yā auqāt-basari kā zarī'a; āmadañ; mushābara.

3.—Woh jagah jahān sukūnat yā kār-o-bār kī garaz se koyī shakhs apnā band-o-bast dawām ke liyē kar-le.

4.—Qiyām-gāh yā jāe-i-sukūnat ma' zamīn wa asāsu-l-bait wa sawārī-shikārī wagaira; daftar yā kām karne kī jagah; mulāzīmīn; naukar-chākar; 'amla; 'amle-f'le.

Estate, n. 1.—Milk; amlāk; jāe-dād; māl; dhan; jo kuchh kisī ke qabze meñ ho; har qism kī jāe-dād 'ala-l-khusūs jāe-dād-i-arāzī; har qism kī ma'ishat (jāe-dād māl-o-matā' yā milkiyat) jo koyī mutawaffā chhor jāwe; māl-i-matrūka; matrūka-i-mutawaffā; tarka.

Real estate—Jāe-dād-i-arāzī; jāe-dād-i-gair-manqūla.—**Personal estate**—Māl-i-manqūla.—**Hereditary estate**—Jāe-dād-i-maurūsi; mirās; ira.—**Paternal estate**—Matrūka-i-pidari; jāe-dād-i-pidari; bāp kā māl.—**Joint estate**—Jāe-dād-i-ijmālī yā shirkatī; mahāl-i-ijmālī.—**Estate paying revenue to Government**—Mahāl-i-māl-guzārī; mahāl-i-māl-guzār-i-sar-kār; mahāl-i-khālisa.—**Landed estate**—Jāe-dād-i-arāzī; zamīndārī; haqqiyat.—**An estate given as a pension** Jāgīr; mu'āfi; altamgā; āimīna.—**An encumbered estate**—Jāe-dād jo zer-bār-i-qarz ho; woh jāe-dād jispar qarz (dain) kā bār ho.

2.—*pl.* Riyāsat; mulk; rāj; bādshāhat. [hāsīl ho.

3.—(*Law*) Woh haq yā istihqāq jo kisī ko arāzī yā dūsri jāe-dād meñ **An estate for life**—Haqq-i-hin-hayātī; woh haq jo kisī ko uski zindagī tak hāsīl rahe.—**An estate for years**—Haqq-i-mī'ādī; haq jo chand sāl tak qāim rahe. **A temporary estate**—Haqq-i-chand-roza; aisā haq jo thore dinon tak qāim rahe; haqqiyat-i-'arizī.

Esteem, v. 1.—Qadr k.; kisī shai ko 'umda samajhnā; ganīmat jānuā; 'azīz r.; ginnā yā shumār k.; samajhnā; khayāl k.

2.—Besh-qūnat samajhnā; garāb-bahā khayāl k.; baṛī qadr k.; ndab k.; ta'zīm k.; 'izzat k.; tauqīr k.; muhabbat k.; baṛā samajhnā; mān k.; ādar k. [sochnā; samajhuā; khayāl k.

Esteem, v. 2. Tashkhis k.; kisī shai kī 'umdagī wagaira par lihāz k.; **Esteem, n.** Qadr; waqr; baṛā khayāl; qadr-o-manzilāt; baṛī ta'zīm; 'izzat; kisī shai ko 'umda tasawwar karko use achchhā samajhnā; rāe; tashkhis; liyāqat yā 'adam-i-liyāqat kī nisbat rāe yā khayāl.

In one's esteem—Kisī kī rāe (dānist yā tajwīz) meñ. **To live in much esteem**—Bahut qadr kiyā jānā; baṛī tauqīr se rahnā.

Estimable, a. 1.—Jiskī tashkhis yā qīmat ho-sake; jiskī māliyat kā takhmina ho-sake. [ta'ayun ho-sake.

An estimable damago—Aisā harja yā khisāra jiskī māliyat kā takhmina yā

2.—Tauqīr yā ta'zīm ke qābil; shāyān-i-'izzat; mu'azzaz; wājibu-ta'zīm; achchhā samjhe jāne ke laiq.

Estimate, v. 1. Kisī shai kī qīmat tajwīz k.; kisī shai kī qīmat yā miqdār wagaira kā bilā uske wazu yā paimāish ke apnī rāe yā tajwīz se qāim k.; tashkhis k.; andāza k.; takdama k.; takhmina k.; qīmat lagānā; āuknā; kūtnā; aṭkal se batānā.

Estimate, n. Tashkhis-i-zihūī; takhmina; wazn miqdār yā qīmat wagaira kī nisbat tajwīz; hisāb bilā paimāish yā wazu; takdama; andāz; kūt; aṭkal; istīmat.

Estimate of crops—Kaukūt; dāna-bandī. **Rough estimate**—Kachchā takhmina; tashkhis-i-khām; qīmat wagaira kī niri aṭkal-pachchū tajwīz.

Estimation, n. 1.—Tashkhis; shumār; hisāb; gintī; andāza; kisī shai ki māliyat wus'at (lambāyī chaurāyī wagaira) yā miqdār ki nisbat rāe yā tajwiz jo kisī aisi bāt par qāim na ho jisko pukhta karke mān leñ.

2.—Tauqir; qadr; pās; lihāz; 'umda khayāl; 'izzat; hurmat; ābrū.

Estop, v. t. (Law) Roknā; māni' h; insidād k.; āge barhne na d.; kisī ko khud usike fi'l se māni' h.; sadd-i-rāh h.; hārij h.

Estoppel, n. (Law) Rukāwat; insidād; imtinā; 'uzr-i-māni' jo kisī ke fi'l-i-khās par mabai ho aur jiskī wajh se woh koyī bayān khilāf apne bayān-i-sābiq ke na kar sake; amr-i-'ariz; imtinā' yā insidād nisbat kisī aise bayān yā inkār ke jo kisī ke khās fi'l bayān yā inkār-i-sābiq ke bar-'aks ho; māni'-i-taqrir-i-mukhālif; taslim-i-qat'i wa nā-qābil-i-tardid; amr-i-māni'-i-takmila-i-qānūni; 'uzr-i-amr-i-māni'.

To work as an *estoppel*—Māni' h.; kisī ko apne pahle iqrār khwāh inkār ke khilāf kuchh kahne na d.; taqrir-i-mutazād meñ māni' h.

Estovers, n. (Law) Zurūrī chizē; rasad; woh muwājib jo kisī shakhs ko basar-i-nuqāt ke liye uskī amlāk se diye-jāweñ masalan woh muwājib jo kisī qaidī aur uske 'ayāl-o-atfāl ko ba-hālat-i-qaid uske uskī jāe-dād se diye jāweñ; woh muwājib jo kisī ki zauja ko ba-hālat-i-talāq ba-taur nān-nafqa ke zawaj ki jāe-dād se diye-jāweñ.

Estrange, v. t. 1.—Dūr rahnā; kanāre yā kanāra-kash rahnā; uns aur muhabbat tark kar d. [yā nā-chāqī paidā k.

2.—Ajnab banā d.; tabi'at pher d.; mugāirat paidā kar-denā; nifāq

Estrangement, n. Muhabbat chhorā d. yā uskā chhūt-jānā; nā-chūqī; nifāq; mugāirat; dūr rahnā; khud-ba-khud kanāra-kash ho-jānā; kanāre hat-jānā; kashidagī; sard-mihri

Estreat, n. (Law) Hukm-i-jurmāna wagaira ke asl ki naql-i-sahih (uskā musannā yā muntakhab) jo misl-i-'adālat meñ is garaz se raho ki woh rupaye 'adālat kā ahl-i-kār-i-mujāz wusūl kare; jab koyī muchalka zabt ho-jāe to uskī dast-āwez kā misl-i-muqaddama se is maqsad se 'alāhida kar-l. ki uskī nisbat usi khwāh dūsrī 'adālat meñ kār-rawāyī ki-jāe.

Estrepe, v. t. Nangā yā barahna kar-d.—jaise darakhthon ko unki shākheñ tor-kar yā zamīn ko uspar se jangal kāt yā makānāt munhadim karke; zamīn jangal yā makānāt ko is tarah gārat k. ki usse dūsrē ko nuqsān pahunchē. [jangal khwāh makānāt ki nisbat wuqū' meñ āye.

Estreperment, n. Woh bar-bādī-i-'azīm jo kisī asīmā ki jānib se arāzī yā *ET CETERA* (Lot.) Aur bāqī; wagaira. [aur na fauā-pazīr; lāyazāl.

Eternal, a. 1.—Jiskī na ibtidā ho na intihā; qāimu-l-wujūd; na kisī se niklā

The eternal God—Khudā-i-lāyazāl.

[mudāmī; gair-fauā-pazīr.

2.—Azālī wa abadī; jo hamesha qāim rahe; lā-intihā; lā-zawāl;

Eternal glory—Jalāl-i-lā-zawāl; lā-intihā buzurgī.

3.—Jiskā silsila na tūṭe; jo band (mauqūf) na ho.

Eternal fires—Āg jo kabhī na bujhe (hamesha jalā kare).

4.—Lā-tagaiyur; lā-tabāddul; jo kabhī na badle.

Eternal truth—Woh nafsu-l-amr jiskī aḥiyat kabhī na badle.

Eternal, n. Qaiyūm; Khudā.

Eternally, *ad.* Hamesha; lā-ibtidā yā lā-intihā; jiskā khātima na ho; jon kā toñ; bili-tagaiyur; sadā; mudām. [gi; baqā.

Eternity, *n.* 1.—Azal-o-abad; muddat-i-lā-intihā; mudāwamat; hamesha-
2.—Woh hālat yā waqt jiskā āgāz maūt ke ba'd hotā hai; 'ālam-i-baqā; 'āqibat. [aisā kar-d. ki zamāna-i-lā-ta'ud tak qāim rahe.

Eternize, *v. t.* 1.—Kisī shai ko hamesha qāim r.; kisī shai ko 'baqā d.;
2.—Lā-zawāl banānā; hamesha ke liye mashhūr. k.

Ethics, *n.* 'Ilm-i-aḥlāq; farāiz-i-insāni kā 'ilm; woh usūl aur qawā'id jo insān ke farāiz se muta'alliq hon.

Etiquette, *n.* Rusūm-i-ādāb; adab-qā'ide ki woh bāteñ jinkā bartāw nij ki mulāqātoñ khwāh darbār-i-'ām yā khās meñ hāzirīn ke mā-bain ho; nishast-o-barkhāst yā raftār-o-guftār ke muta'alliq woh bāteñ jo tahzīb ki nazar se khwāh ba-ittibā'-i-hukm-i-hākim nij ki suhbaton khwāh darbār wagaira meñ malhūz rakkhi jāen.

ET SEQUENTES (*Lat*) Woh chizeñ jo kisī ke ba'd hī (pichhe hī) hon.

Eulogium, } *n.* Kisī shakhs ke sifāt-i-zāti yā uske husn-i-khidmāt ki
Eulogy, } ta'rif-o-tausif jo likh-kar yā zabāni kī jāe; wasf; sanā; madh; barāyi. [ke sunne se khuḥsī ho.

Euphony, *n.* Khush-āwāzī; hurūf wagaira kā aisi tarah malfūz k. ki us-
Evacuate, *v. t.* 1.—Khālī k.; shai-i-mahmūla ko khārij kar-d.; nikāl d.; nikālū; khārij k. [lan kisī shahr yā qal'e wagaira ko.

2.—Kahīn se chale jānā; chhor d.; tark kar-d.; khālī kar-d. masa-
Evade, *v. t.* Chhal-bal karke nikal-jānā; tezī bahāne chālāki yā hikmat se bachā jānā; nikal bhāgnā; gurez k.; kanāra k. yā kanāra-kash h.; ṭāl-jānā; lait-o-la'l k. [se gurez k. (use bachā-jānā).

To *evade* punishment or service of a process—Sazā yā kisī hukm-nāme ki ta'mil
Evade, *v. t.* 1.—Bach-jānā; nikal jānā.

2.—Bachne ki koshish k.; bachne ke liye hila-hawāla k.

Evaporate, *v. t.* 1.—Pāni wagaira kā bhāph (bukhār) bankar uṛ-jānā.

2.—Uṛ-jānā; kār-gar na h.; asar na k.; rāe-gān jānā; zā'i ho-jānā; fant ho-jānā; gāib ho-jānā; sāqit h.

Arguments *evaporate* in words—Dalileñ lafūzī meñ gāib ho-jāti haiñ. The spirit of a writer often *evaporates* in translating—Tarjame meñ aksar musannif kā manahā fant ho-jātā hai.

Evaporate, *v. t.* Bukhār banā d.; bhāp kar-d.

Evasion, *n.* Gurez; kanāra-kashī; hila-hawāla; ṭāl-maṭol; kisī bahs tuhmat yā ilzām ki tardid se chālāki kar-ke bach rahnā; suwāl wagaira ke jawāb dene meñ hila-hawāla k. yā bagleñ jhūṅknā; mugālata.

Evasion of a direct answer weakens the testimony of a witness—Sāf jawāb ke dene meñ gurez se gawāh ki shahādāt meñ zū'f ājātā hai. *Evasion* of process—Hukm-nāme se rū-poshī (use kisī tarah ta'mil na hone d.).

Evasive, *a.* Māil-ba-gurez; māil-ba-mugālata-dihī; jisse hila-hawāla yā ṭāl-maṭol pāyā jāwe; muzabzab.

An *evasive* answer—Mugālata kā jawāb: aisi jawāb jismeñ asl bāt se gurez kiya jāe; sāf jawāb nahīn; gol yā ṭāl-maṭol kā jawāb.

Eve, *n.* 1.—Shām; magrib kē qarīb kā waqt; awāil-i-shab; dīn kā ākhir.

2.—Kisī khās roz ke pahle ki shām masalan tewhār wagaira ki.

3.—Kisī wāqī'a-i-naham (baṛī bāt) ke 'ain māqabl kā zamāna.

Even, a. 1.—Barābar; ham-wār; musattah; nīchā-ūnchā nahīn; nisheb-farāz nahīn; harakat yā tarz-i-kār-rawāyī meṅ yak-sān nahīn.

An even tract of land—Qat'-i-arāzi-i-musattah; aisā zamān kā ṭukṛā jo barābar ho (nīchā-ūnchā na ho). [bat; hamesha ek tarah kṛā.

2.—Dhīmā; jismeṅ pareshānī yā khalal jald wāqī' na ho; muunza-

An even temper—Mizāj jo hamesha yak-sān rahe; mizāj-i-munzabat.

3.—Jismeṅ donoṅ pahlū (palle) barābar hoṅ; donoṅ taraf wājib; jismeṅ jānibān se ek kī yāstani dūse ke zimme na ho; tai; dewṛhā; lenā denā donoṅ barābar.

Said of accounts, bargains, or of persons indebted.

The accounts of both parties are even—Fariqain kā hisāb barābar hai; fariqain ko apne apne hisāb kī nisbat ek dūse se kuchh lenā-pānā nahīn hai (unkā hisāb tai yā dewṛhā hai). [āṭh das wāgaira.

4.—Juft; jug; tāq nahīn; jo do se baṅṭ-sake—jaise chār ohha

Said of numbers.

Even or odd—Tāq yā juft; phuṭ yā joṛā.—On even ground—Naf' yā fāide meṅ barābar; achhūyī meṅ yak-sān.

Even, v. t. 1.—Barābar k.; hamwār k.; pūrā k. [kar-d.

2.—Hisāb barābar kar-d.; lekhā dewṛhā k.; donoṅ pallā yā pahlū ek

Even, adv. 1.—Bi-'ainih yā bi-'ainihī; barābar; yak-sān; ṭhīk utnāhī yā usiqadar; ṭhīk ṭhīk waisā; waisāhī; bi-jiusihī; 'alā hāzi-l-qiyās.

As it has been done to you, even so shall it be done to others—A bīb meṅ jaisā bartāw tumbāre sāth huā hai waisāhī dūsoṅ ke sāth hogā.

2.—Us waqt bhī; us hālat meṅ bhī; usī waqt; usī hālat meṅ.

I knew the facts even when I wrote to you—Jis waqt maiṅ ne tumko chitṭhī likhī us waqt bhī mujhe wāqī'at ma'lūm the.

3.—Yabān tak ki; hattā ki; itnā ki.

[hamlogon ko nahīn hai.

We are not even sensible of the change—Hattā ki is tabādālē kī khabar bhī

4.—Jiskī ummed nahīn ho-saktī thī.

The common people are addicted to vice, and even the great are not free from it—'Awām badi ke 'ādī haiṅ aur baṛe baṛe log bhī usse bari nahīn haiṅ (ya'nī baṛon kī nisbat yah ummed nahīn ho-saktī thī ki we bhī badi ke 'ādī hoṅge). [āna; wājib.

Even-handed, a. Jismeṅ taraf-dāri (jānib-dāri) na ho; 'adilāna; muusif-Even-handed justice—Insāf-i-'adilāna; insāf-i-wājib.

Evening, n. 1.—Shām; din kā zawāl; sānjh.

2.—Zindagī kā pichhlā hissa; burhāpā; pīrī; zawāl (ghaṭne) kā waqt—jaise tāqat yā buzurgī ke. [ham-wazn.

Evenly, ad. 1.—Barābar; ek tarah par; kam-o-besh. (ghaṭ-barh) nahīn;

2.—Nīchā-ūnchā nahīn; nisheb-farāz nahīn; barābar; chauras.

3.—Bilā-jānib-dāri; bilā rū wa ri'āyat; barābar; yaksān; ek dhaṅg par; na dostī kā khayāl rakh-kar na dushmanī kā.

Event, n. 1.—Jo kuchh āye pahūnche yā wāqī' ho (bite); jiskā zuhūr ho; koyī burā yā bhalā wāqī'a; sar-guzasht; mājarā; hādīsa; jo sar par pare yā bite. [anāl khwāh ā'māl kā anjām.

2.—Natīja; samrā; anjām; maāl-i-kār; ākhir; khātima; kisī fīl yā

In the event of—Dar-sūrat; dar-hālat; agar aisi naubat ho yā pahuñche; agar anjām-i-kār aīñ ho; kūñh aīñ ho.

In the event of the plaintiff's death—Dar-sūrate ki mudda'i mar-jāwe; agar mudda'i ki wafāt ki naubat pahuñche. At all events—Ba-har-taqdīr; ba-har-hāl; har-sūrat meñ; jo kuchh ho.

Eventful, *a.* Jismeñ bahut se mājare yā sāñhe hoñ; jismeñ bahut se yā baṛe baṛe 'ām yā khās tabādalāt hoñ; baṛe baṛe wāqi'āt ke liye mashhūr.

Eventual, *a.* 1.—Jo bataur natije ke zuhūr yā wuqū' meñ āwe.

2.—Ākhir; ākhiru-l-amrī; ākhir meñ hone wālā.

Eventually, *ad.* Ākhirash; ākhiru-l-amr; ākhir ko; anjām-i-kār ko; bi-l-ākhir; ākhir meñ; yah natija huā ki; mōāl-i-kār yah huā ki.

Ever, *ad.* 1.—Kisi waqt yā zamāne meñ; kabhi.

2.—Har waqt; hamesha; barābar; 'ala-d-dawām.

3.—Be-rukāwat; bilā-takhallul; ākhir tak; barābar.

Ever and anon—Gāh-gāh; kabhi-kabhi; jab-tab.—For ever—Hamesha; dawāman; mudām.—As soon as ever—Jōñ hī; jab hī.—Ever so—Jitnā hī. For ever and a day—Hamesha (*Colloquial*). [dawāmi; mudāmi.]

Everlasting, *a.* Hamesha rahne w.; lāyazāl; azālī wa abadī; lā-zawāl;

Ever-living, *a.* *Vide supra*.

[lā-intihā tak.]

Ever-more, *a.* Hamesha; mudām; sadā; har-waqt; āyinda ko zamāna-i-

Every, *a.* Har; har ek; ek ek; fardan-fardan; hī-l-infirād.

Every now and then—Aksar; bārhā; l-ār-bār; thore thore 'arce ko ba'd; besh-tar; karrat se; ghafi ghafi (*Colloquial*).

Every-day, *a.* Har roz ke kām kā; roz ke qābil; ma'mūlī; 'ān. [jagah.

Every where, *ad.* Har jagah; har maqām par; har-kahīñ; sab kahīñ; sab

Evict, *v. t.* (*Law*) Hukm-i-'adālat yā 'amal-i-qāunūnī ke zari'e se be-dakhlī k.; khārij k.; mujbūrī se nikāl d.; chhoṛne par mājbur k.; chhoṛnā.

Eviction, *n.* (*Law*) Be-dakhlī ba-zari'a-i-hukm-i-'adālat; qāunūn ke mu-tābiq bā-zābita arā'i wāgaira kā kisi ke qabze se nikāl lenā.

Evidence, *n.* 1.—Jisse koyī bāt sāf sāf samajh meñ ā-jāe yā zāhir ho-jāe; madār-i-yaqīn yā tajwiz; subūt-i-qat'i; bayān mutazammīn-ba-subūt.

2.—Jisse subūt hāsīl ho (mile); gawāh; shāhid.

3.—(*Law*) Woh shai jo 'adālat-i-mujāz meñ ba-tarz-i-mu'ayyana-i-qāunūn is garaz se pesh ki jāe ki usse amr-i-zer-i-tahqiqāt ki tasdīq ho; wajh-su'ūt; subūt; shahādat; gawāhī. [subūt mundarj ho].

4.—Wasīqa yā tahrīr jisse koyī bāt sābit ho (jismeñ kisi bāt kā

Additional evidence—Shahādat-i-mazīd; subūt-i-zāid; jitnā subūt maujūd ho wake 'alāwa aur subūt.—Circumstantial evidence—Subūt-i-qarāin yā wāqi'ati

—Collateral evidence—Subūt-i-zimnī.—Corroborative evidence—Subūt-i-tā-yidi; shahādat-i-muwaiyida.—Direct evidence—Shahādat-i-sāhih; subūt-i-badihi

—Documentary evidence—Subūt-i-kāgazi; tahriri subūt.—Evidence for plaintiff or prosecution—Subūt-i-jānib-i-mudda'i yā mustagis; subūt.—

Evidence for defence—Subūt-i-jānib-i-mudda'a 'alaih; tardid.—Evidence for and against, or pro et con—Subūt-i-tā-yidi wa tardidi; subūt-i-farīqāin;

mudda'i aur mudda'a 'alaih kā subūt.—False evidence—Shahādat-i-darog yā kāriba; jhūthī gawāhī.—Hearsay evidence—Shahādat-i-sama'i yā samā'i;

chashm-did shahādāt nahiin.—Indirect evidence—Shahādāt-i-gair-sarihi; subūt jo badihi na ho.—Ocular evidence—Shahādāt-i-royat yā chashm-did; ānkh ki dekhi bāt ki gawāhi; nazari subūt.—Oral or parol evidence—Shahādāt-i-zabāni; subūt-i-taqirri yā lisāni.—Presumptive evidence—Shahādāt-i-qiyaṣi yā zaṇni.—*Primā facie* evidence—Subūt-i-bādiu-n-nazari.—Primary evidence—Shahādāt-i-asli; subūt-i-darja-i-awwal.—Secondary evidence—Shahādāt-i-darja-i-duwam; qism-i-adnā kā subūt.—*State's evidence, Queen's evidence*—Kisi jurm kā sharik jo sarkāri gawāh banāyā jāe; gawāh-i-sarkāri.—Evidence on record—Shahādāt-i-maujūda-i-misl; subūt jo misl (kisi muqaddame ke kāgazāt) mein maujūd ho.—To give evidence—Shahādāt d; gawāhi d. yā k.—To record evidence—Shahādāt qalam-band k.; izhār likhnā.—To take evidence—Shahādāt lenā; izhār lenā. [pahunchānā.

Evidence, v. t. Zāhir k.; sāf dekhā d. yā kar-d.; sābit k.; pāya-i-subūt ko Evident, *a. jo* sāf dekh parē; jo sāf sāf samajh mein āye aur dil ko mutmayin karde; zāhir; 'ayān; numāyān; wāzih; 'alāniya; jo dil par sāf khul jāe (zāhir ho-jāe).

The guilt of the offender is evident—Us mujrim kā jurm zāhir hai.

Evidently, ad. Sāf sāf; sarihan; aisi tarah par ki dil ko yaqin ho; bilā-shak; lā-raib; lā-kalām.

Evil, a. 1.—Woh khāsiyatein r. w. jisse nuqsān yā mazarrat paidā ho; bad-khaslat; bad-khū; zarar-rasān; bad; achchhā nahin; nā-kāra yā muzir; 'umda nahiin. [kharāb; zabūn; qabīh.

2.—Jismein buri sifatein hon; jisse badi zāhir ho; burā; bad;

3.—Jisse ranj musibat nuqsān yā āfat paidā ho yā paidā hone kā ihtimāl ho; nā-mas'ūd; bad; burā; bad-shugūn; nahs yā manhūs.

The evil one—Shaitān; iblis.

Evil, n. 1.—Woh shai jisse ranj paidā ho; woh shai jisse hilatan yā sarihatan koyi taklif paidā ho; mazarrat; nuqsān; musibat; āfat; balā; nuhsāt. [sharārat.

2.—Neki se inhirāf; badi par ragbat; dil ki burāyi; badi; khābāsāt; Evil-eye, *n.* Chashm-i-bad; buri nazar; buri nigāh; nazar-i-bad. [khwāh.

Evil-eyed, a. Bad-nazar; chashm-i-bad r. w.; hāsīd; rashki; hasratī; bad-Evince, *v. t.* Sāf sāf dekhā d.; aisi tarah par sābit k. ki phir koyi shubha ba-tarz-i-ma'qūl rah na jāe; zāhir k.; sābit k.

Evoke, v. t. Talab k.; chāhnā; khīnchkar bāhar nikālnā.

Evolve, v. t. 1.—Kholnā; tah khol d.; khol-kar phailā d.; suljhā-kar sāf sāf aur achchhi tarah dekhā d.; zāhir k.

2.—Nikālnā; khārij k.; bāhar k.

Evolve, v. t. Khul jānā; phail jānā; zāhir ho-jānā.

EX, (a Latin prefix).

"When prefixed to names of office, it denotes that a person has held that office but has resigned it, or been left out, or dismissed." Webster.

Ex-minister—Wazīr-i-sābiq; woh wazīr jo apne 'uhde se ma'zūl yā musta'fi ho-gayā ho.

Exact, a. 1.—Wāqī'a ke mutābiq; asl haqīqat ke thik thik mutābiq; jismein mutlaq yā zarā sā ikhtilāf na ho; thik thik; bi-jinsihi.

He has paid me the exact amount I had advanced him—Usne mujhe thik thik usiqadar rupaye diye haiin jitne main ne use diye the.

2.—Jo 'ādatan pāband-i-qā'ida-i-mu'ayyana yā wa'da ho; kharā; karā; jo koyī kām ṭhik waqt par kare. [ṭhik waqt par letā dētā hai.

He is *exact* in his dealings—Woh apne len-den meñ kharā yā karā hai; woh

3.—Muhtāt; gāfil nahiñ; qā'ide yā hukm kā khūb lihūz r. w.; kisī silsilo kā pā-band. [nihāyat muhtāt hai.

This man is very *exact* in keeping accounts—Tartib-i-hisāb meñ yah shakhs

Exact, v. t. Hukūmat yā istihqāq ke rū se talab k. yā chāhnā; kisī chīz ke dene par majbūr k.; jabriya karānā; jabr se lenā; istihsāl-i-bi-l-jabr k.; ba-zor lenā; zabardastī lenā.

Exacting, p. a. Ikhtiyār ke hīle se rupaye talab karne yā koyī fīl jabriya karāne w.; mutālabañ meñ zalm yā be-mauqa' sakhti k. w.; taug-talab; jo bilā-lilāz-i-khulq yā hālāt farāiz ke anjām karāne par māl yā uskā 'ādī ho; jo jabr se koyī shai hāsīl kare.

Exaction, n. 1.—Hukūmat ke sāth mutālaba kārke uske wafā ke liye majbūr k.; mutālaba-ba-zor-i-hukūmat; istihsāl-i-bi-l-jabr; zabardastī wusūl k.; kisī bāt ke karne ke liye majbūr k.

2.—Woh rupaye wagaira jo ba-zor-i-hukūmat liye jāen; woh rupaye jo sakhti yā be-insāfi se wusūl kiye jāen; woh rusūm yā zar-i-in'ām yā chanda wagaira jiske mutālabe yā wusūl meñ sakhti yā be-insāfi ki-jāo.

Exactly, ad. Ṭhik ṭhik; bi-'ainihi; hū-ba-hū; joñ kā toñ; jaise kā taisā; bi-jinsihī; huwa-huwa; ṭhik qā'ide paimāne yā wāqī'e ke mutābiq; sihhat ke sāth; bāriki ke sāth; ṭhik ṭhik jaisā wājib munāsib yā haq ho.

Exactness, n. 1.—Sihhat; bāriki; qā'ide kī mutābaqat; husu-uslūbī.

Exactness of judgment—Sihhat-i-tajwiz; tajwiz kī bāriki.

2.—Silsilo yā qā'ide kā baṛā lihūz r. aur sachāyi kī mutāba'at k.

Exactness in accounts or business—Hisāb yā kār-o-kār meñ qā'ide aur rūsti kī mutāba'at.

Exaggerate, v. t. Barhānū; had se ziyāda baṛā banā d.; baland k.; jitnā soch yā wājib ho usse barh-kar batlānā; mubālaga k.; barhā ke kahīnā; dūn kī lenā; lambī-chaurī hāñknā; dīng mārūnā. [barhāwā; tūl-kalām.

Exaggeration, n. Mubālaga; jo kuchh asliyat ho usse ziyāda bayān k.;

Exalt, v. t. 1.—Baland k.; ūñchā k.; ūpar ūthānā.

2.—'Āli-martaba baland-iqtidār yā baṛā daulat-mand wagaira k.; bartarī d.; taraqqī d.; barhānā.

3.—Bahut khush yā magrūr k.; khushī se phulā d.; dil barhānā.

4.—Barāyi k.; ta'rif yā taugīr ke zarī'e se barhānā; sanā-khawūnī k.; buzurg banānā.

5.—Barhānā—jaise āwāz yā sur; ūñchū k.; ūthānā.

Examination, n. 1.—Jāñchnā yā jāñch; imtihān k. yā imtihān; ihtiyāt ke sāth talāsh tahqīqāt yā just-o-jū; asl haqiqat yā nafs-i-amr ke daryāft meñ baṛī taftish; ihtiyāt ke sāth kisī chīz kā mu'ayyana yā mulāhaza.

2.—Kisī bāt yā amr-i-tajwiz-talab kī nisbat hālāt yā wāqī'at par ba-khūbī gaur k.; taftish-i-zihui; dil se istifsār.

3.—Imtihān; taftish-i-liyāqat.

4.—(*Law.*) Shabādat ke zarī'e se wāqī'at kī tahqīqāt yā unke muta'alliq istifsār; suwālāt pūchh-kar sachchī bāt ke daryāft kī koshish; zabāñ-bandī; izhār; shabādat; pūchh-pāñchh; istifsār.

Examination-in-chief—Woh suwālāt jo gawāh se fariq-i-talab-kunanda pūchhe; suwāl yā istifsār-i-fariq-i-awwal.—*Cross-examination*—Suwālāt jo gawāh se fariq-i-mukhlāf pūchhe; istifsār-i-fariq-i-sānī; suwālāt-i-jarah yā tardid.
Re-examination—Woh suwālāt jo gawāh se un umūr kī nisbat pūchhe jūwen jo suwālāt-i-jarah se paidā hoñ; istifsār-i-mukarrar-i-fariq-i-awwal.

Examine, v. t. 1.—Kisī chīz ko is garaz se bakhūbī dekhnā (mu'āyana yā mulāhaza k.) kī uskī asliyat (uskā ṭhik hāl) ma'lūm ho-jāe.

To examine a house—Kisī makān ko is' garaz se dekhnā-bhālū kī uskī hālat dar-hāqiqat kyā hai.

2.—Suwālāt ke zarī'e se wāqī'āt aur hālāt kā daryāft k.; suwāl pūchhnā; istifsār k.; zabān-bandī k.; izhār l.

To examine a witness—Kisī gawāh se suwāl k. yā uskā izhār l.; suwālāt pūchh-kar gawāh se kisī amr kī nisbat wāqī'āt aur hālāt kā daryāft k.

3.—Kisī bāt ke wujūh par gaur k.; kisī amr kī nisbat dalāil par gaur k.; gaur k.; lihāz k.; sahīh rāe qāim karne ke liye daliloñ par gaur k. aur wāqī'āt kā milānā yā muqābala k.; kisī amr ke sab pahlu aur jawānib par nazar k.

4.—Kisī bāt kī taftish k.; kisī bāt ko tawajjuh se dekhnā.

5.—Imtihān lenā; mihak-i-imtihān par rakhnā; jo shakhs kisī shai kī tahsīl meñ masrūf housse zabānī yā likh-kar uskī liyāqat kā hāl daryāft k.

6.—Jānchnā; kasautī par kasnā; imtihān k.; tajriba k.; tariq-i-mu'āyana par jānchnā.

Examinee, n. Woh shakhs jiskā imtihān liyā jāe; mumtahan.

Examiner, n. 1.—Jānch imtihān yā mulāhaza k. w.; suwāl k. w.

Examiner of accounts—Mubassir-i-bahī; hisāb kī jānch-partāl k. w.; muhāsib.
Chemical examiner—Mumtahin-i-kimiyā.

2.—Imtihān l. w.; mumtahan.

Examining, n. a. Imtihān lene kā mujāz; imtihān ke liye muqarrar.

An examining committee—Kameṭī jo imtihān lene ke liye muqarrar ho.

Example, n. 1.—Woh shai jiski taqlīl kī-jāe; namūna; nazīr; tamsil; misāl.

2.—Woh bāt jise ma'yūb samajhnā chāhiye yā jisse parhez dar-kār ho; tambih; 'ibrat; chashm-numāyī.

To make an example of—Kisī shakhs kī sazi yā chashm-numāyī is garaz se k. kī usko dekh-kar auroñ ko 'ibrat ho (ya'nī dūre log aise fi'l se parhez karēñ).

3.—Woh shai jo kisī dūsrī shai kī mānind ho; nazīr; shabih.

4.—Misāl; woh nazīr jo kisī qā'ide wagafrā ke itlāq ke sābit karne ke liye zarūr ho.

For example—Masalan; jaise; masalto masalan. To take example from—Kisī kī tatabbu' k. (uskī pairawī k.; usse kuchh sikhnā). To set an example—Nazīr qāim k.; kisī bāt kī rāh kholnā; kisī bāt kā karnā shurū' k. jise dekh kar dūse bhi waisāhi karne lageñ. To follow one's example—Kisī kī pairawī k.; jo dūsrā karē usī ke mutābiq khud bhi k.; tatabbu' yā taqlid k.

Exasperate, v. t. 1.—Bahut chirhānā; kurhānā; chheṛnā; diq k.; gussa dilānā; ishti'āl d.; bar-āngekhā k.

2.—Aur barhānā; aur ranj-dih k.; aur ḥurā k.; kisī badī kī saḥtī ko barhā d.; kisī būṛāī kā zor ziyāda kar-d.

Excavate, v. t. 1.—Khālī k.; gār yā garhā k.; kāṭ kor yā khod kar khwāh isī qism ke kisī dūsrē 'amal se khokhlā polā yā khālī k.; khālī karke banānā. [yā ragaṛkar use khokhlā yā poplā banānā.]

Excavation, n. 1.—Kisī shai ke andurūnī hisse yā mādde ko kāṭ khod

2.—Garhū; khandaq; gār.

Exceed, v. t. 1.—Hadd-i-mu'aiyana yā farzī se tajāwuz k.; kisi mu'aiyan paimāna yā miqdūr wagaira se barh-jānā (ziyāda ho-jānā).

2.—Sabaqat le-jānā; murajjih h.; tarjih r.; 'umdagī meñ barh-jānā; afzal h.; kisi se barh-kar h.

Exceed, v. i. 1.—Bahut barh jānā; hadd-i-inunāsib se tajāwuz kar-jānā; kise hadd ta'dād yā paimāna-i-mu'aiyana se barh jānā.

2.—Dūsre ki nisbat ziyāda h.; aur ziyāda yā barā h.

Exceedingly, ad. Nihāyat hī; bahut hī; ma'mūl se ziyāda; shiddat se; kasrat se; ba-darja-i-gāyat; us sire; palle sire.

Excel, v. t. Tajāwuz kar jānā; barh jānā; sabaqat yā gū-i-sabaqat le-jānā; fuzilat r.; tarjih r. yā le-jānā; achchhi achchhi sifaton yā ta'rif ke qābil kāmōñ meñ dūsron se barh-jānā; fauqiyat r.

Excel, v. i. Ma'mūl se ziyāda achchhi achchhi sifaton r. yā 'umda 'umda kām k.; auroñ se barh-jānā; afzal bartar yā murajjih h.; nām-war mashhūr yā mumtāz h.

Excellence, n. 1.—Buzurgī; barāyi; auroñ se barh-kar h.; 'umda 'umda sifaton yā khūbiyāñ r.; darja-i-ālā ki liyāqat.

2.—Koyī 'umda sifat; koyī nīsī bāt jiskī qadr kar-sakon; woh bāt jiske i'tibār se koyī auroñ se barh jāe; khūbī; jauhar.

Excellency, n. Ek ta'zīmī laqab jo safiron gavararōñ aur dūsre 'ālī-rutba arākīn-i-saltanat ko diya jāta hai. [qābil; ba-darja-i-gāyat.

Excellently, ad. Nihāyat hī 'umda tarz par; bahūt hī khūb; ta'rif ke Except, prep. Ba-istisnā; chhōkar; siwā; 'alāwa.

“I have finished all the letters *except* one” is more marked than “I have finished all the letters *but* one.” “The same remarks apply to *excepting*, and *with the exception of*.” Webster.

Exception, n. 1.—Istisnā; mustasnā; woh shakhs shai yā hālat jo 'alāhida ho (auroñ meñ shāmil na ho); woh shai jo kisi 'ām qā'ide yā bayān se auroñ se 'alāhida ki-gayī ho. [ba-istisnā.

With the exception of—Kisi ko chhōr yā mustasnā karke; chhōr ke; siwā;

2.—(Law), (a) 'Uzr yā i'tirāz-i-tahiri yā zabānī; jarah; girift; hujjat; kisi amr-i-qānūnī yā bayān-i-muta'alliq-i-wāqi'āt ki nisbat us amr se inkār jo fariq-i-sānī jāiz samajhkar bayān kare.

(b) Dast-āwez-i-hiba meñ woh daf'a jiske rū se wāhib kisi nīsī shai ko mustasnā kar-de jo pahle dākhil-i-hiba rahī ho.

3.—Nukta-chīnī; aib-joyī; harf-giri; rok-ṭok; ikhtilāf-i-rāe; nā-rūzī; khassīf sī butā mānnā.

Especially with *to take*, and usually followed by *at*, *to*, or *against*.

All of exceptions—(Law) Woh kāgar jis meñ kisi farāde ki nisbat is faraz se i'tirāzāt likh-kar shāmil-misl karā diye jāwēñ ki woh mahkama-i-akbar meñ yā ijla-i-kāmil ko rū-ba-rū pech hoñ.

Exceptionable, a. Qābil-i-i'tirāz; jarah yā girift ke qābil; jiskī nisbat hujjat ho-sake; jispar i'tirāz wārid ho-sako.

Exceptional, a. Istisnāyi; jisse koyī istisnāyi hālat paidā yā qāim ho.

Excess, n. 1.—Ziyādātī; had se tajāwuz; zarūrat se ziyāda h.; fuzūlī; fūzil h.; be-andāz h.; kasrat; shiddat; sangīnī.

2.—Be-i'tidālī; bad-parhezi; be-ihitiyātī; ihtizāz-i-nafsānī meñ jāda-i-i'tidāl se guzar-jānā; aubāshī.

3.—Woh shai jo miqdār yā andāz-i-munāsib se ziyāda ho; koyī shai jo gair-munāsib yā gair mauzūn ho; ziyādātī.

4.—Miqdār yā zar-i-fāzil; woh miqdār yā ta'dād jo dūsri miqdār yā ta'dād se ziyāda ho; barhtī; bāqī.

A sum in excess—Raḡam-i-siwāyi; raḡam-i-fāzil.

Excessive, a. 1.—Jisse ziyādātī zāhir ho; ma'mūlī darje paimāne yā had se bāhar; 'ām andāz se zāid; be-andāza; nihāyat; saḡht; ḡait; bahut hī ziyāda.

The amount of damages claimed by the plaintiff is *excessive*—Zar-i ḡhisāra-i-mutadā'wīa-i-mudda'i ma'mūl se ziyāda (bahut hī ziyāda yā be-andāza) hai.

Excessive labour—Saḡht mihnāt; mihuat-i-shūḡqa; riyāzat-i-gair-mu'tadīla.

2.—Jo nasāih 'aql munāsabat insāf yā mazāq ke ḡhilāf ho; fuzūl; 'aql ke ḡhilāf; be-andāz.

Excessively, ad. Nihāyat darje tak; zāid-az-andāz; nihāyat hī; shiddat se; ba-hadde; az-had; bahut hī; zor se; saḡht.

Exchange, v. t. 1.—Kisī chīz ke badle meñ koyī chīz d.; kisī dūsri chīz ke mu'āwaze meñ d. yā l.; mu'āwaza (badal) ke 'iwaz meñ dūsre ke pās muntaḡil k.; 'iwaz le-kar kisī shai kā dūsre ke hāth judā k.; badlā-badli yā 'iwaz-mu'āwaza k.; badalnā.

“ It differs from *sell* only in the kind of compensation. To *sell* is to part with something in consideration for a sum of money, to *exchange* is to alienate one commodity for another.” *Webster*.

Tell them to *exchange* their horses—Unse kah do ki apne ḡhor āpas meñ badal leñ. He does not wish to *exchange* oxen for corn—Woh nahīñ chāhtā ki bail de-kar galla le.

2.—Kisī shai ko ek dūsri shai ke badle meñ judā k.; kisī shai se ek dūsri shai ke 'iwaz meñ dast-bardār h. (use tark k.; chhornā khwāh usse musta'fi h.).

Usually followed by *for*.

To *exchange* a crown for a cowl—Tāj-i-shāhī ke badle faḡirāna libās pahan-nā (bādehābī chhor-kar faḡirī k.).

3.—Bā-ham yā āpas meñ denā-lenā; denā aur lenā; ek hī qism kī chīz kā 'iwaz-mu'āwaza k.; badalnā.

They *exchanged* compliments with each other—Unhoñ ne bāham sāhib-sālāmāt kī. To *exchange* blows—Bā-ham mār-piṭ k.; āpas meñ ek dūsre ko mārñā. To *exchange* thoughts—Tabādala-i-ḡhayālāt k.; apne ḡhayālāt kā izbār dūsre se karñā aur uske ḡhayālāt kā ḡhud sunnā.

“ It has *with* before the person receiving the thing given, and *for* before the equivalent; as, Will you *exchange* horses *with* me? Will you *exchange* your horses *for* mine?” *Webster*.

Exchange, n. 1.—Ek ham-qīmat yā ham-māliyat chīz ke badle meñ dūsri chīz kā d. yā l.; tabādala-i-ashyā-i-ham-qīmat yā ham-māliyat.

An *exchange* of cattle for grain—Nāj ke badle meñ maweshī kī l. yā d.; galle se maweshī kā tabādala.

2.—Ek shai ki jagah par dūsrī shai kā qāim k.

An *exchange* of grief for joy—Ranj ki jagah khushi kī qāim k.

3.—Bā-ham yā āpas meñ adlā-badlā k.; āpas meñ lenā yā denā. [mī.

An *exchange* of civilities—Āpas meñ ek dūsrē ki tawāzu'-takrīm; mudūrāt-i-bāha-

4.—Woh shai jo li yā dī huyī shai ke badle meñ dī yā lī jāe;
mu'āwaza; badlā. [uske badle merī jān le.

O, spare her life, and in *exchange* take mine—Dryden. Uski jān chhor de aur

“In *ordinary business*, this is called *Change*.” Webster.

5.—Woh tariqa-i-tasfiya-i-hisāb yā duyūn jo bilā-wisātat-i-zar-i-naqd ba-zarī-i-tabādala-i-hundaviāt (orders or drafts) mā-bain aise ashkhas ke mar'i (jārī) rahe jo ek dūsrē se fāsile par rahṭe hoñ.

The orders or drafts above alluded to, are termed *bills of exchange* (q. v.). The term *bill of exchange* is often abbreviated into *exchange*; as, to buy or sell *exchange*—Hundī kharīd k. yā bechnā.

6.—Kisī shahr meñ woh jagah jahāñ saudāgar dallāl aur mahājān roz gār karne ke liye auqāt-i-mu'āiyana par yak-jā hoñ.

In this sense, it is often contracted into *Change*.

Course of exchange—Hundī ki nirkh (uska bhāw) jo do jagahon par ho 'ām isse ki ziyāda barābar yā kam ho.—*Par of exchange*—Ek mulk ke sikke ki mu'āyan qimat jo dūsrē mulk ke sikke ki qimat-i-mu'āiyana ke mutābiq zāhir ki-jūe masalan pound ki qimat Hindustān ko sikka-i-raijū-i-waqt ke mutābiq.—*At par*—Barābar par; barābar kī; barābar qimat par masalan jab ek mulk ki kisī ta'dād-i-mu'āiyana ki hundavi usī ta'dād par dūsrē mulk meñ kharīd kī jāwe.—*Below or under par*—Ghaṭṭī par; kam qimat par masalan jab ek mulk ki ta'dād-i-mu'āiyana ki hundī dūsrē mulk meñ us ta'dād se kam par farokht ho.—*Above par*—Beshī par; chaṭṭī par masalan jab ek mulk ki hundavi kī nisbat dūsrē mulk meñ ziyāda zar-i-saman kharīdār ko denā pare.—*Exchange is in favour of a place* (Hundavi kī bhāw kalīñ dhang se hotī hai) when it can be purchased there at, or above, par. *Difference of exchange*.—Hundavi lā baṭṭā; kardā; phirautā.—*Surplusage or gain on exchange*—Barh-baṭṭā.

Exchangeable, a. Tabādala-pazīr; jiskā tabādala ho-sake; badalne ke lāiq.

Exchange-broker, n. Hundavi kā roz-gār (kār-o-bār) k. w.

Excisable, a. Jispar mahsūl lag-sake yā lagtā ho.

Excise, n. Woh mahsūl jo un chizon par lagāyā-jāe jo ek mulk meñ paidā aur sarf hoñ masalan āb-kārī ke godām ki sharāb yā gāñja bhang wagaira kī mahsūl; muskirāt par mahsūl.

Excise, v. t. Kisī shai masalan muskirāt wagaira par mahsūl lagānā.

Excitable, a. Jisko ubhūr yā bharkā-sakeñ; targīb-pazīr; jisko tahrīk ho-sake; jisko āsānī se josh tahrīk yā harakat meñ lā-sakeñ;

Excite, v. t. 1.—Uṭhānā; ubhāṛnā; kisī qism kī kār-rawāyī par māil yā amāda k.; tahrīk d.; bharkānā; josh meñ lūnā; paidā k.; qāim k.; bar-pā k.; ishti'āl d.; musta'id kar-d. [uske kisī hisse meñ jān dāl-d.

2.—Jism yā uske kisī hisse kī quwwat ko barhā d.; badan yā

Excitement, n. 1.—Ubhārṇā; jagā d.; ubhar yā jag uṭhūā; bedār hojānā; quwwat pakar l.; tahrīk meṅ ā-jānā; josh meṅ ā-jānā.

2.—Wajh-i-tahrīk; woh shai jisse jumbish tahrīk yā kār-rawāyī kī targīb ho; shai-i-muharrīk.

3.—Jism khwāl uske kisī hisse meṅ tāqat kā barī jānā.

Exciting, p. a. Woh bāt jisse dil ko targīb yā tahrīk ho; ubhārṇe wālā; muharrik.

Exciting causes—Woh bātēṅ jisse bīmārī fauran paidā ho.

Exclaim, v. t. Zor se bol uṭhūā; chillā uṭhūā; shor machā-kar kuchh kahuā; jazbe yā gusse kī wajh se shor-machānā; ba-āwāz-i-balaud kahuā; pukār kar kahuā.

Exclamation, n. 1.—Shor-o-gul; hānk-pukār; nāla-o-faryād; wāwailā; chillāhat; hairat ranj yā gusse wagūra kā izhār.

2.—Jo bāt shor ke sāth kahī jīe; hairat dard yā gusse wagaira kā izhār—jaise hāi hāi, wāi-wāi, tubah-taubah, trāh-trāh, ahā-hā, wāh-wāh wagaira.

Exclude, v. t. 1.—Bhitar āne na d.; andar jāne se bāz r.; shirkat yā tasarruf se mahrūm k.; kisī shai se mahrūm k.; mustasū k.; khārīj k.; bāz r.; alag k.; mahjūb k. [na hone d.]

To exclude from inheritance—Mahjūbu-līra k.; wirāsat se mahrūm k.; wāris

2.—Bāhar nikāl d. yā nikāl-kar bāhar k.; khārīj k.

Exclusion, n. Hajb; ikhrāj; mahrūmī; kisī istihqāq fāide isti'māl yā tasarruf se bāz-rakkhā-jānā; mustasū kiya jānā; istisnā

Entire or total exclusion—Hajb-i-hirmān.—*Partial exclusion*—Hajb-i-nuqsān.

M. L.—*To the exclusion of*—Ba-mahrūmī; ba-istisnā; kisī ko chhor-kar; ba-mahjūbi-i-fulān.

Exclusive, a. 1.—Shirkat yā tasarruf se māuī'; jispar auroṅ ko chhor-kar (mustasū yā ālag kar-ke) qabza-o-tasarruf ho; khās; bilā-shirkat-i-gaire; bilā-musāhamat-i-ahde; jismeṅ aur koyī sharīk na ho.

An exclusive right—Istihqāq-i-khās; aisā istihqāq jismeṅ aur koyī sharīk na ho. *Exclusive possession*—Qabza-i-khās; qabza jismeṅ koyī aur sharīk na

ho; qabza bilā-musāhamat-i-ahde; qabza jismeṅ kisī dūsrē kī shirkat na ho.

2.—Siwā; ba-istisnā; chhor-ke; bilā-shumūl; 'alāwa; qat' i-nazar; jo gintī yā hisāb se chhūṭā ho; jo mahsūb na ho. [khāne ke

Five thousand troops, *exclusive of* artillery—Pāñch hazār sipāh 'alāwa top.

Exclusively, n. 1.—Khud hī; āp hī āp; jismeṅ koyī dūsrā sharīk na ho; bilā-shirkat-i-gaire; jismeṅ aur koyī saḥīm (hissadār) na ho.

To enjoy a privilege exclusively—Kisī istihqāq-i-khās par khud (āp hī āp yā bilā shirkat-i-gaire) mutasarrif h. [ke; ba-istisnā.

2.—Jo kisī hisāb yā ta'dād meṅ shūmil na ho; bilā-shumūl; chhor-

Excommunicate, v. t. Mazhabī firqe (qaurūn zāt yā barādārī) se khārīj k. yā nikāl d.; mazhabī afsar kē hukm se us mazhab kī 'ibādat-gāh se khārīj karke uske mūta'ulliq kī murā'āt se mahrūm kar-d.

EX CONCESSO (Lat.) Jo kuchh taslīm yā farz kar liyā jīe usse.

Excruciate, v. t. Kisī ko barī hī taklīf d.; barī sakhtī k.; 'uqubat k.; 'azīyat d.; bahut āzār d. yā dukhānā.

Exculpate, v. t. Qusūr yā jurm ke ilzām (tuhmat) se barī k. ; ilzām se subuk-dosh k. ; be-gunāh (be-qusūr) ṭhahrānū; barī k. ; ilzām se barī k. ; ma'zarat k.

The murderer attempted to *exculpate* himself and throw the blame on others—
Us khūnī ne is bāt kī koshish kī ki apnī tayfū be-qusūr ṭhahrā-kar dūsroṅ
par ilzām dāle The prisoner's witnesses do not *exculpate* him—Mudda'ā
'alaih ke gayāh use jurm (ilzām) se barī nahīn karte.

Exculpation, n. Ilzām-i-qusūr yā jurm se barāat; ma'zarat.

Exculpatory, a. Khatā yā jurm ke ilzām se safāyī kī salāhiyat r. w. ; jisse ilzām se safāyī (barāat) ho-sake; ma'zarat-amez; jismeñ 'uzr-khwāhī kī bāteñ hoñ.

EX CURIA (L. L.) 'Adūlat ko bāhar.

Excursion, n. 1.—Daur; kisi jagah se kūch; yūrish; tākht; chaṛṛhāyī; dhāwā. [chale jānā.

2.—Tafriḥ yā sihat-i-badanī ke liye thore 'arse ke wāste kahīñ
An *excursion* into the country—Sair-o-tamāshā khwāh tabdil-i-āb-o-hawā ke
liye do-chār dīn ke wāste dehāt meñ chale jānū.

3.—Kisi mazmūn yā aśl maushā-i-tahrīr ko chhoṛkar dūsre maz-mūn wagaira kī taraf rujū' h.

Excursive, a. Jisko qarār na ho; jo ek jagah na rahe; muntashar; sar-gardāū; gair-mustaqil; āwāra; jo baṛī baṛī (aham) bātōñ kī fikr yā dhūñdh meñ lagā rahe.

An *excursive* fancy or imagination—Kḥayāl jo yak-jā na rahe (kisi daur yā kisi aur kī tafteḥ meñ lagā rahe). [ke qābil.

Excusable, a. 1.—Mu'āfi ke lāiq; shāyān-i-'afw; wājibu-r-rī'āyat; 'afw
The man is *excusable*—Who shakhs mu'āfi ke lāiq (wājibu-r-rī'āyat) hai.

2.—'Afw-pazīr; jiskī nisbat mu'āfi ho-sake; munikinu-l-'afw; ma'-zarat ke qābil; jiskā wujūb taslīm ho-sake. [taslīm ho-sake.)

An *excusable* action—'Afw-pazīr fi'l; aisa fi'l jo mumkinu-l-'afw ho (jiskā wujūb

Excusably, ad. Aise tarz par jo 'afw ke qābil ho; yahāñ tak kī dar-guzar kar-sakeñ; mu'āfi ke qābil tariq par.

Excusatory, a. Ma'zarat-amez; jismeñ 'uzr-khwāhī ho; jismeñ kisi qusūr se mu'āfi chūhī jāe. [jāe; 'uzr-i-ma'zarat-amez.

An *excusatory* plea—Aisa 'uzr jisko zarī'e se kisi qusūr wagaira se ma'zarat kī-

Excuse, v. t. 1.—Ilzām se barī k. ; qusūr yā ilzām kī tuhmat se āzād k. ; jurm se barī k. ; kisi ilzām se chhoṛ d. yā khalās k.

2.—Mu'āf k. masalan qusūr kā; bi-l-kul mu'āf k. yā kisi qadar sar-zūnīsh ke qābil taslīm kar-ke igmāz k. ; dar-guzar k. ; jāne d. ; chashm-poshī k. ; ri'āyat k. ; mihr-bānī se chhoṛ d.

3.—Mu'āfi chāhnā; khwāst-gār-i-rī'āyat h. ; ma'zarat k. ; 'uzr-khwāhī k. ; ma'zarat kar-ke ilzām se barī k.

Excuse, n. 1.—'Uzr; ma'zarat; woh bāt jo ba-taur wajh-i-mu'āfi ke pesh kī-jāwe; jo bāt is garaz se kahī-jāe kī kisi burō qusūr yā be-qā'idā bāt meñ khiffat (kamī) ho; banāwat; bahāna; hila; bāteñ banānū.

He has no *excuse* to offer for his neglect of duty—Apne farz ke anjām meñ gaffat kī nisbat woh koyī 'uzr pesh nahīn kar-saktā. *Excuses* for delay of payment—Rupaye ke dene meñ tawaqquf (der yā tākhīr) kī nisbat ma'-zarat (banāwat hila yā tāl-maṭol).

EX DELICTO (*Lat.*) Jurm se; qasfir se.

[zalil; mardūd.

Execrable, *a.* La'nat bhejne ke qābil; mal'un; nihāyat nāfrat ke qābil;

Execrate, *v. t.* Kisī par la'nat bhejnā; bahut hī nāfrat k.; bad-du'ā d.; kosnā; sarāpnā. [nāfrat kā izhār.

Execration, *n.* Bad-du'ā d. yā bad-du'ā; la'nat; nāfrat; sarāp; dilī

Executant, *n.* (*Law*) Muqir; woh shakhs jo koyī wasiqā yā dastāwez likh khwāh likhā-kar uskā qānūnī takmilā kar-de. [akhīr ko pahūnchānā.

Execute, *v. t. 1.*—Anjām ko pahūnchānā; pūrā k.; takmilā k.; khatm k.;

To execute a purpose, a plan, design, or scheme—Kisī maqsad mansūbe irāde yā tadbīr ko anjām ko pahūnchānā (use pūrā k.).

2.—(*Law*) Takmil k. masalan kisī wasiqā-i-qānūnī kā; us bāt kā karnā jo kisī wasiqā-i-qānūnī ke jawāz ke liye darkār ho—jaise dast-khat wa muhr.

This power-of-attorney was not executed before the proper registering officer—

Is muqhtār-nāme kī takmil sigā-i-rajīstari ke afsar-i-mujāz ke rū-ba-rū nahūyī (ya'nī uspar muqir ke dast-khat yā uski muhr yā donoḥ mahkma-i-

rajīstari ke afsar ke rū-ba-rū sabt na huye. To execute a deed in favour of a person—Kisī shakhs ke haq meḥ (uske nām) dast-āwez likh d. (ya'nī use likh-paḥ-kar muqir ke dast-khat wagaira se mukammāl k.).

3.—Ta'mil k.; nāfāz k. yā nāfāz d.; ijā k.; jāri k.

To execute a warrant—Hukm-nāma ta'mil k. (jo kuchh usmeḥ hukm ho usko karnā yā karānā). To execute a decree—Digri jāri k. (ta'mil k.).

4.—Kisī shakhs kī nisbat hukm-i-qānūnī khwāh tajwīz yā hukm-i-sazā kā nāfāz dilānā; kisī par hukm-i-sazā-i-maut kā nāfāz dilānā; qatl k.; qisās k.; mār dālnā; phānsī d.

5.—Bajānā—jaise hājā.

Execute, *v. i. 1.*—Koyī kām yā farz anjām d.; apnā kām k.

2.—Bajā bajānā.

[rī; pūrā k.

Execution, *n. 1.*—Nāfāz; ijā; ifā; ta'mil; takmil; anjām; bajā-āwa-

Execution of a decree—Nāfāz-i-digri; ijā-i-digri; ifā-i-digri.

2.—(*Law*) Qisās; halākat; ta'mil-i-hukm-i-sazā-i-maut; tariq-i-mu'āyan par qatl k. yā phānsī d.

3.—(*Law*) Kisī wasiqā-i-qānūnī par dast-khat aur muhr kā sabt k. yā us wasiqe kī nisbat un marāsim kā anjām d. jisse woh jāiz muta-sawwar ho; takmil-i-dastāwez.

In execution of a decree—Kisī digri ke ijā meḥ; digri kī illat meḥ; digri ke ifā meḥ. To sue out execution of a decree—Darkhwāst dekar digri jāri karānā. Execution of orders—Ta'mil-i-ahkām; hukmoḥ kā bajā-lānā (unki ta'mil). Execution of duty—Anjām-i-farz; farz kā adā (pūrā) k.

4.—Asar; maāl-i-kār; anjām; jo kuchh kiyā yā anjām ko pahūn-chāyā jāe. [kāre; phānsī d. w.

Executioner, *n.* Jallād; qātil; woh shakhs jo hukm-i-sazā-i-maut kī ta'mil

Executive, *a. 1.*—Nāfāz ta'mil yā ijā ke liye maqsūd khwāh munāsib.

Executive talent—Liyāqat-i-ijā-i-kār; qābiliyat-i-'āmilāna.

2.—Jisse qawānīn ke nāfāz dilāne kī salāhiyat hāsīl ho; nāfāz-i-qawānīn (unke hukm kī ta'mil) ke muta'alliq.

Executive power or authority—Ikhtiyār-i-ta'mil yā nāfāz-i-qānūn; ikhtiyār-i-'āmilāna; iqtidār-i-nāfāz. *Executive duties*—Fariz-i-'āmilāna; woh bāteḥ jinkā karnā ahkām-i-qawānīn kī ta'mil ke liye farz ho. [judicial." Webster.

“In government, executive is distinguished from legislative and

Legislative body—Wāzi'ān-i-qawānīn; woh log jo hākīm-i-waqt. kī jānīb se qānūn banāne ke liye māmūr (muqarrar) hoñ. *Judicial body*—Woh ashkhās jo bādshāh-i-waqt kī taraf se qawānīn kī ta'jīz aur is amr kī tajwīz ke liye muqarrar hoñ kī unkā itlāq kin kin khās hālatoñ meñ ho-saktā hai; mujaw-wizīn-i-'adālat.—*Executive body*—'Āmilīn; woh ahl-kār jo hākīm-i-'asr kī taraf se qawānīn ke nafāz dilāne kī garaz se mu'ayan hoñ khwāh unke nafāz kī nigrānī karen.

Executive, n. Woh afsar jo qawānīn ke nafāz kī nigrānī karen; hākīm yā hukām; 'āmil; kār-kun; 'āmil āna ikhtiyār yā iqtidār muta'alliq-i-nazm-i-riyāsāt. *Executor, n.* Wasī; woh shakhs jise wasīyat-kunīda (mūsī) is garaz se nām-zad karen kī woh uskī wafāt ke ba'd wasīyat-nāme kī ta'mīl karen yā karāye.

Executor in his own wrong—(Law) Woh shakhs-i-gair-mujāz jo kisī mutawaffā ke māl-i-matrūka meñ dast-andāz hokar mahz be-sūd apne ūpar khidmāt-i-wasī ke anjām kā bār ūthāye.

Executorial, a. Wasī ke muta'alliq; ta'mīl-i-wasīyat se ta'alluq r. w.

Executorship, n. Wasī kā kām; wasī kā mansab.

Executory, a. 1.—Lawāzim-i-mansabī kā anjām d. w.; 'āmilāna.

2.—Jiskī ta'mīl yā jiskā nafāz āyinda par maqsūd ho; jiskā nafāz kisī aise amr ke wuqū' par muhawwal ho jo bar-āyinda zuhūr meñ āwe; jiskā honā kisī amr-i-muhtamilu-l-wuqū' par maqsūd ho.

Executrix, n. Wasīya; woh 'aurat jo wasī muqarrar ho.

Exemplar, n. Namūna; dhāncha; khāka; taswīr-i-khayālī.

Exemplary, a. 1.—Pairawī ke qābil; jo ba-taur namūne ke kām meñ lāyā jāwe; jisko dekh kar usī ke mutābiq 'amal karen; lihāz yā taqlīd ke qābil; ta'rīf ke lāiq; numāyān.

2.—'Ibrat-numā; mūjib-i-'ibrat; jisse dūsroñ ko tambīh yā dār ho; jisko dekh-kar dūsre log jurm yā badī karne se daren.

Exemplary punishment—Sazā jisse auroñ ko 'ibrat ho; aisi sazā jo dūsroñ ko 'ibrat dilāne ke liye kī-jāwe; jo sazā tambīhan kī-jāwe.

Exemplification, n. 1.—Tamsīl; misāl dekar sābit k.; nazīr dekar dekhlanā.

2.—Naql; kisī kāgaz-i-'adālat kī naql jiskī tasdīq dast-khat aur muhr se ho

Exemplify, v. t. 1.—Tamsīl d.; misāl yā nazīr se sābit k. [musaddaq ho.

2.—Naql k.; kisī kāgaz-i-'adālat kī naql jo dast-khat aur muhr se

3.—Naql-i-musaddaqa ke zarī'e se sābit k. [tamsīlan; masalan.

EXEMPLI GRATIA, (Lat.) Tamsīl ke tariq par; misāl ke taur par;

Contracted into *e. g.*

Exempt, v. t. Mustasnā k.; jis hālat meñ dūsre log hoñ usse barī mustasnā yā khārij kar-d.; kisī shai se barāat d.; kisī farz se āzād k.; khalās k.; chhorānā; barī k.

Followed by *from*:

Exempt, a. Mustasnā; khārij-shuda; us shai se āzād jiskī nisbat aur log pā-baud kiye gaye hoñ masalan mahsūl wagairā se; khalās; āzād; barī; chhutā huā; mu'af; mustawjib yā mustalzīm nahīn; kisī khās istihqāq ke rū se barī; gair-tābi' yā gair-mutī'.

Exemption, n. Mustasnā k.; barāat; makhlāsī; us amr se āzādī jo auroñ kī nisbat lāhiq ho; rihāyī; chhutkārā; bachhāw. [karnī se 'alāqa r. w.

Exequial, a. Tajhīz-o-takfīn ke muta'alliq; kafn-dafn se nisbat r. w.; kriyā-

Exequies, *n.* Tajhīz-o-takfīn; kafn-dafn; kriyā-karm. [ruf-pazīr.
Exercisable, *a.* Kiye yā kām meñ laye jāne ke lāiq; nafāz-pazīr; tasār.
Exercise, *n.* 1.—Kām meñ lānā; zor d. yā zor pahuñchānā.

The exercise of the eyes, or of the senses, or of any power of body or mind—
 Āñkhoñ kīwāñ hawās-i-khamsā yā kīsī zihni yā jismāni quwwat ko zor d.
 (is tarah par usse kām liyā karnā ki waqt par māyūsī na ho).

2.—Nafāz; 'amal-darūmad; anjām; ijrā; insirām; kām meñ lānā;
 karnā; kīsī kām yā kār-o-bār ke anjām meñ jo koshish aur naql-o-
 harakat (mihnat daur-dhūp wagaira) kī-jāe.

Exercise of authority—Nafāz-i-ikhtiyār; hukūmat kā kām meñ lānā; iqtidār
 kā 'amal meñ lānā.—Exercise of right—Nafāz-i-haq; haq kā 'amal-darūmad.—
 Exercise of functions—Lawūzim-i-mansabī kā anjām (ihitām-o-insirām).

3.—Parastish; 'ibādat; pūjā-pāt; farāiz-i-mazhabī kā anjām.

4.—Kīsī bāt ke sikhne yā usmeñ taraqqī kī koshish; mashshāqī
 wagaira ke liye kīsī kām kā aksar kiyā karnā; mashq; muhāwara; kas-
 rat; kartab; qawā'id.

5.—Jism par is garaz se zor pahuñchāyā karnā ki ā'zā sahīh aur
 durust raheñ; sihhat-i-badani ke liye chalnā phirnā tahlunā ghore kī
 sawāri k. yā aur tarah par badan par zor pahuñchānā; kasrat; warzish;
 riyāz yā riyāzat. [warzish par hotā hai.

The wise for cure on exercise depend. Dryden—Sihhat ke liye 'āqilūñ kā madūr
 To take exercise on horseback—Sihhat ki nazar se ghore kī sawāri k.—Violent
 exercise—Riyāzat-i-shūqqa; nisi warzish yā mihnat jismeñ jism par bahut hī
 zor parō.

6.—Kām; woh bāt jo kīsī ke zimme anjām ke liye kar-dī-jāe. [so ho.

7.—Mashq; woh sabaq yā tamsil jo mahārat paidā karne kī garaz
Exercise, *v. t.* 1.—Kām meñ lagānā; karānā; harakat d.; jidd-o-jahd k.;
 'ādatan yā hainesha masrūf r.; sikhlanā; mashq karānā; masrūf r.

2.—Ta'līm yā taraqqī ke liye koshish k.; mashq k.; quwwat yā
 mashshāqī ke barhāne ke liye kīsī kām kā kiyā k.; karāte karāte
 taraqqī d.; ta'līmān karānā; qawū'id karānā. [izā-rasāni k.; bo-chain k.

3.—Diq k.; tang k.; chhernā; ranjida k.; mutafakkir k.; bojh dālnā;

4.—Nafāz dilānā; nāfiz k.; kām meñ lānā; 'amal meñ lānā; anjām
 k. yā d. masalan kīsī mansab ke khidmāt.

To exercise authority—Iqtidār 'amal meñ lānā; ikhtiyār nāfiz k.; hukūmat k.

To exercise an office—Kīsī mansab ke lawūzim (uske kām) ko anjām d.

Exercise, *v. i.* Warzish k.; kasrat k.; riyāz yā riyāzat k. [riyāzat k.

To exercise for health or amusement—Tan-durusti yā tafrih ke liye warzish yā

Exert, *v. t.* 1.—Quwwat zor yā liyāqat ko kām meñ lānā; barī koshish k.;
 musta'idise kār-rawāyī k.; zor mārñā; tag-o-dau k.; jidd-o-jahd k.; daur-
 dhūp k.

2.—Koshish ke natije ke taur par paidā k.; karnā; 'amal meñ lānā.

To exert one's self—Sa'i k.; koshish k.; hāth-pair hilānā yā mārñā; zor mārñā.

Exertion, *n.* Tahrik; koshish; sa'i; daur-dhūp; jidd-o-jahd; hāth-pair
 kā hilānā; zor mārñā.

EX GRATIA, (*Lat.*) Ri'āyatan; mihrbāni kī rāh se.

EX GRATIA CURIAE, (*Lat.*) 'Adūlat kī mihrbāni (ri'āyat) se.

- Exhale, v. t. 1.**—Nikālā; khārij k.; paidā k.—jaise bukhār (bhāp) wagaira.
 2.—Khainch lenā; bukhār (bhāp) banā-kar nikāl d.; bhāp ki tarah nikāl yā urā-d. [rah na jāe; sukhā d.; sokh l.]
- Exhaust, v. t. 1.**—Sab kā sab khainch lenā; aisā khinch l. ki phir kuchh [kar-d.]
 To exhaust the water of a well—Kisi kuen kū sab pāni khainch l.
 2.—Kisi zarf se uske mazrūf ko sab kā sab nikāl-kar us zarf ko khālī
 To exhaust a well of its water—Kisi kuen meñ jitnā pāni ho sab ko nikālkar kuen ko khālī kar-d. (sukhā d.).
 3.—Sab kā sab kām sarf yā kharch meñ jānā; sārē kā sārā kharch kar-d.; kuchh bhī bāqī rahue na d.; khālī kar-d.
 To exhaust one's means or resources—Kisi ki kul āmadānī ko kharch kar-d. (use tihī-dast kar-d.; khālī hāth kar-d.).
 4.—Thakā d.; kul quwwat khinch l.; kuchh zor bāqī na chhoṇā.
 To exhaust one's strength or patience—Kisi ki tāqat yā sabr bi-l-kul khainch l. (use bi-l-kul nā-tuvān yā be-sabr kar-d.).
- Exhaustion, n. 1.**—Sab kā sab khainch l. yā sukhā d.; bi-l-kul khālī kar-d.; kuchh bhī bāqī na chhoṇā. [nā; chus-jānā.]
 2.—Khālī ho-jānā; bi-l-kul nātāqat yā kamzor ho-jānā; nichur uth-
- Exhibit, v. t. 1.**—Dekhlānā; mulāhaze yā mu'āyane ke liye pesh k.; dekhne ke liye āge dhar d.; manzūrī kī garaz se pesh k.
 To exhibit a document in court—Kisi dastāweẓ ko mulāhaze ke liye 'adālat meñ pesh k.—To exhibit in an account—Hisāb meñ dekhlanā (charhānā darj khwāh siyāha k. yā manzūrī ke liye likhnā).
 2.—Bār-i-'ām zāhir k.; bā-zābita pesh k.; pesh k.
 To exhibit a charge—Bār-i-'ām yā bā-zābita nālīsh (istigāsa) k.
- Exhibit, n. (Law) (a)**—Kāgaz-i-subūt; woh wasīqa jo kisi 'adālat meñ khwāh sālis wagaira ke rū-ba-rū ba-taur sanad yā subūt-i-wāqī'āt ke pesh (dākhil) kiya jāe; sanad yā wasīqa i-pesh-shuda; wajh-i-subūt.
 (b)—Woh kāgaz yā nawishta jo 'adālat meñ pesh-hokar iqbāl yā gawāhoñ ke zārie se sābit karāyā jāe.
- Exhibition, n. 1.**—Peshī; dekhlanā; mulāhaze ke liye madd-i-nazar k.
 2.—Woh shai jo dekhlayī yā pesh ki-jāe; kisi shai kī numāish-i-'ām.
- Exhilarate, v. t.** Khush k.; masrūr k.; shād k.; bāg-bāg kar-d.; farhat bakhshnā; shādān-o-farhān k.
- Exhort, v. t.** Kahuā-sunnā; salāh d.; kisi nek kām yā ta'rīf ke qābil kār-rawāyī kī taraf daliloñ se rāgib yā māil k.; mashwara d.; jātanā; mutanabbih k.; kisi nek kām ke karne kī salāh d. [taraf rujū' k.]
- Exhortation, n. 1.**—Nek kāmōñ kī targīb; achchhī achchhī bātoñ kī
 2.—Woh taqrīr jisse tahrīk aur taqwiyat karāyī jāe; salāh; mashwara; pand; nasihat. [nikālā.]
- Exhume, v. t.** Madfan se khodkar nikālā; murde ko qabr se khodkar
- Exigence, } n.** Ashadd-i-zarūrat; baṛī hī zarūrat yā taklīf; woh hālat
Exigency, } jismeñ kār-rawāyī imdād yā chāra-sāzī fauran dar-kār ho; taqāzā; muqtazā; zarūrat.
 The exigence of the times or of business—Muqtazā-i-waqt yā kār.—An unforeseen exigency—Aisi zarūrat-i-ashadd jiski ummed pable se na rahī ho. [ho.]
- Exigent, a.** Ashadd-i-zarūrī; jismeñ imdād yā kār-rawāyī fil-faur darkār

Exigible, a. Mu'ajjal.

Exigible dower. See Dower.

[diyā jānā.

Exile, n. 1.—Jilā-watani; shahr-badarī; apne watan se jabriya nikāl

2.—Jilā-watan; jo shakhs hākim ke hukm se apne watan ke bāhar kar-diyā jāe. Woh shakhs jo khud tark-i-watan kar-de (apne des ko chhor pades chālā jāe). [apne mulk ko chhor d.

Exile, v. t. Jilā-i-watan k.; shahr-badar k.; ba-zor-i-hākim yā āp hī āp

Exist, v. i. Hasti r.; wujūd r.; zinda rahnā; jinā; qāim rahnā; honā; wāqī' h.; chālā chalnā.

Existence, n. Wujūd; hasti; qiyām; wuqū'; zuhūr; rahnā; honā.

Existent, a. Hasti yā wujūd r. w.; maujūd; qāim.

Existing, ppr. or a. See above.

Exit, n. 1.—Bāhar jāne ki rāh; makhraj.

Used in contradistinction to entrance.

2.—Kūch; rihlat; maut; wafāt.

[mihrbāni ki nazar se.

EX MERĀ GRATIĀ, [Lat.] (Law) Mahz ri'āyatan; sirf

EX MERO MOTU, [Lat.] (Law) Apni hī khwāhish se; bi-r-ragbat; barazā wa ragbat-i-khud; āp-hī-āp; be dūsre ki tahrik ke.

This phrase occurs in grants, charters, &c.

EX MORE, [Lat.] (Law) Dastūr ke mutābiq; rawāj ke muwāfiq.

EX NECESSITATE, [Lat.] (Law) Zarūrat se; zarūrat ki wajh se.

EX NECESSITATE LEGIS, [Lat.] (Law) Qānūni zarūrat ke sabab se.

EX NECESSITATE REI, [Lat.] (Law) Zarūrat-i-mu'āmala ke lihāz

se; muqaddame ki zarūrat ki wajh se. [rū se aur bilā ijāzat-i-khās.

EX OFFICIO, [Lat.] (Law) 'Uhde (mansab) ke i'tibār se; 'uhde ke

Exonerate, v. t. Ittihim yā ilzām se barī k.; tuhmat ohhorānā; safāyi

k. masalan tuhmat wagaira se; kisi bār wagaira se subuk-dosh k.;

kisi amr-i-lāzimī yā dain khwāh farz se apni barāat k.; jawāb-dibi yā

zimma-dāri se barī k.; bariyu-z-zimma k.

Exoneration, n. Subuk-doshi; makhlasī; barāat; chhutkārā.

Exorbitance, } n. Hadd-i-ma'mūli se tajāwuz; saugini; ziyādati; fuzūli;

Exorbitancy, } be-qā'idagī; gair-munāsabat.

Exorbitant, a. 1.—Ma'mūli tariq ke khilāf; qawā'id-i-mu'ayyana ke bar-'aks;

hadd-i-munāsabat se mutajāwiz; be-had; be-andāz; bahut hī ziyāda.

An exorbitant demand or claim—Be-had (fuzūl) mutālaba yā da'wā.

2.—Be-qā'idā; khilāf-i-qā'idā.

Expand, v. t. 1.—Phailānā; khol d.; kushāda k.

2.—Barhānā; barā k.; wasi' k.; chaurā k.; kushāda k.; kholnā; da-

rāz k.; farāk k. [darāz h.

Expand, v. i. Khul phail yā barh-jānā; khil yā phul uṭhnā; shigufta h.;

Expanse, n. Wus'at; phailāw; sahu; āsmān. [rāyi; phailāwaṭ.

Expansion, n. 1.—Phailānā yā phailnā; wus'at; phailāw; darāzi; chau-

EX-PARTE, [Lat.] (Law) Yak-tarfa; ek hī taraf yā sirf ek taraf se.

Ex-parte application—Woh dar-khwāst 'jo' be-gair ittillā-i-fariq-i-mukhālif

guzri ho yā jispar i'tirāz kā mauqa' fariq-i-sūni ko na diyā gayā ho; dar-

khwāst-i-yak-tarfa.—*Ex-parte hearing or evidence*—Samā'at yā shahādāt-i-

yak-tarfa; woh samā'at jo fariq-i-sūni ki 'adam-maujūdgi meṁ ho yā woh

shahādāt jo fariq-i-mukhālif ki gāibat meṁ li-jāwe.

Expatiate, v. t. 1.—Āwāra ghūmnā; khule-band phirnā.
2.—Taqrīr yā tahrīr meñ tawālat k.; bahs yā dalīl meñ tul-kalāmī k.

 Followed by *on*.

Expect, v. t. Ummed r.; kisi aīsi bāt kī rāh dekhnā jo āyinda hone wālī ho chāhe woh burī ho yā bhalī; tawaqqu' k.

Expectance, } n. Ummed; woh bāt jiskī ummed kī-jāe; shai-i-mutaraq-
Expectancy, } qaba.

Estate in expectancy—(Law) Woh haq jiske nafāz-o-tasarruf kā istihqāq kisi zamāna-i-āyinda meñ ek haq ke sāqit hone khwāh kisi haqq-i-mauhūba ke wāhib kī taraf 'aud karne ke ba'd yā kisi kī wafāt par hāsīl ho.

Expectant, n. Ummed r. w.; rāh dekhtā huā.

Expectant estate—(Law) Woh haq jiskā nafāz us waqt tak multawī rahe jab tak ki ek haqq-i-khās sāqit na ho le.

Expectation, n. 1.—Intizār; muntazirī k. yā muntazir rahna; kisi bāt ke wuqū' kī ummed; chashm-dāsht; tarassud; ās; ummedwārī; muntazirī.

2.—Woh shai jiskī ummed kī jāe; woh shai jiskā intizār kiyā jāe; woh bāt jiskī rāh dekhi jāe; shai-i-mutaraqqaba. [kī bunyād;

3.—Ummed kī wajh; āyinda ke manfa'at yā 'umdagī kī ummed

4.—Kisi bimārī kā ba-taur-i-khud chhor d. ki tabī'at-use daf' kare.

*Expectation of life—*Kisi 'umr-i-khās par pahunchne ke ba'd ashkhās kī zindagī kī muddat kī ausat; ausat-i-zindagī yā hayāt.

Expedience, } n. Qarīn-i-maslahat h.; kisi manshā yā maqsad ke husūl
Expediency, } ke liye munāsabat; pasandida h.; naf'; kisi amr ke hālāt-i-khās ke lihāz se kisi bāt kā munāsib h.; sawāb.

Expedient, a. Jo kisi maqsad ke anjām meñ mu'īn ho; naf'-bakhsh yā nāfi'; hālāt ke lihāz se munāsib yā wājib; qarīn-i-maslahat; qarīn-i-salāh; pasandida; jo amr maqsūd ho uske hasb-i-hāl. [jāweñ; tadbīr; 'ilāj; upāi.

Expedient, n. Woh munāsib tadbireñ jo kisi maqsad ke anjām ke liye kī-

Expedite, v. t. 1.—Jaldī k.; ta'jīl k.; 'ujlat k.; harakat yā raftār meñ ta'jīl k.; jald jald chalānā; thokar hatā d.; rawāñ yā chaltā k.; kisi bāt kā be rukāwat ke karānā (usko jald karānā).

2.—Rawāna k.; jāri k.; bā-zābita bhejnā.

Expedition, n. 1.—'Ujlat; musta'idī; tezi; sur'at; jaldī; ta'jīl; phurtī.

To do a thing with *expedition*—Kisi bāt kā 'ujlat ke sāth (jhatpat chatpat yā phurtī se) k.

2.—Kisi bare kām ke anjām ke liye rawāna k. yā rawāna h.; koyī barā kām (muhim) jiskā takmīlā kahīñ dūr jākar ho; 'azīmat; khush-kī yā tarī se larāyī ke liye fauj kā kahīñ fāsile par jānā; kisi maqsad-i-'umda yā 'azīm ke anjām ke liye kuchh logoñ kā yak-jā hokar apne mulk ke bāhar nikal-jānā; woh log jo kisi aise kām ke karne ke liye ekatthe apne mulk ke bāhar chale jāweñ.

Expeditious, a. Jismeñ musta'idī aur 'ujlat ho; jo jald kiyā jāe; 'ujlat ke sāth karne wālā; tez; subuk-rau; bād-pā; sabā-raftār; phurtīlā; jo phurtī se kiyā jāe.

An *expeditious messenger*—Paigām-bar jo jald payām pahunchāye; paik-i-sabā-raftār. An *expeditious march*—Kuch jo tezi yā 'ujlat ke sāth ho; kuch jismeñ manzil jald tai kī-jāe.

Expel, *v. t.* 1.—Nikālā; khārij k.; bāhar k. jaise kisī qaid kī jagah se.

2.—Shahr-badar k.; jilā-watan k.; kisī ko uske mulk se bāhar k. (nikāl d.); chihorā d. yā chihorne par majbūr k.

3.—Madrāsē yā subbat wagaira se kisī kā qat'-i-ta'alluq kar d. (wahān se use khārij k. yā nikāl d.).

4.—Blitar āne na d.; dūr r.; bāz r.

Expend, *v. t.* Kisī tarīq par kharch k. lagānā yā kām meñ lānī; kām meñ lākar sarf k.; uṭhānā; sarf k.; kām meñ lānā; de-d.; bānt-d.; urā d.; kho d.

Expenditure, *n.* Kharch; sarf; jisqadar rupayē sarf meñ dar-āyeñ (kharch hoñ).

Receipts and expenditures—Āmad-o-kharch; āmadani aur kharch; jam'-kharch; madākhil-o-masārif.

EXPENSE LITIS [Lat.] (*Law*) Akhrājāt-i-nālīsh; nālīsh kā kharch; [muqaddame kā sarf.]

Expense, *n.* 1.—Kharch; sarf; sarf-i-zar waqt yā mihnat.

2.—Jisqadar rupayē kharch parēñ; lāgat; uṭhān; jo kuchh waqt mihnat wagaira kisī kām meñ lage yā sarf ho.

Current expenses—Masārif-i-rozmarra; chaltā kharch. *Expenses of collection*—Masārif-i-tahsil; tahsil kā kharch.—*Private expenses*—Nij kā kharch; masārif-i-khāngī. *To do a thing at one's expense*—Koyī kām apne hī kharch se k.

Expensive, *a.* Sarf-āngez; jismeñ bahut kharch parē; qimmatī yā besh-qimat; garān-bahā; mahīngā. [isrāf.]

Expensiveness, *n.* Jismeñ bahut sarf-parē; garān-bahā h.; fuzūl-kharchī;

Experience, *n.* 1.—Tajriba; wāqī'i imtihān; 'ilm jo āzmāish se hāsīl ho; kisī shai se wāqifiyat jo uske khud dekhne yā imtihān wagaira karne se paidā ho.

2.—Tajriba-kārī; āzmūda-kārī; wāqifiyat; jo kuchh koyī zamāne kī sardī aur garmī (khushī aur taklīf) dekh kar sikhe; woh bāteñ jo kisī ko zamāne ke inqilāb ke natījōñ se ma'lūm hoñ; 'ilm-i-'amālī; woh wāqifiyat jo taklīfōñ ke uṭhāne kisī shai ke kām meñ lāne kisī bāt ke mutawātīr karne yā har shai ke bahut dekhne-bhālne se ho.

Experience, *v. t.* Kisī shai kā tajriba hāsīl k.; kisī bāt ko khud karke usse wāqifiyat paidā k.; khud imtihān k.; isti'māl yā imtihān se sābit k.; kisī par bītnā yā parnā; kisī ke sar parnā; karke jāunā; dekhte-bhālte wāqif h.; karte-dharte sadme yā samre uṭhāte āgāh h.

Experienced, *p. a.* Tajriba-kār; āzmūda-kār; wāqif; jahān dīda; gurg-i-bārān-dīda; jisko kisī bāt kā tajriba usko imtihān isti'māl yā mulāhaze se ho; jisko kisī shai kā 'ilm aur 'amal donoñ ho.

Experiment, *n.* Imtihān; āzmāish; woh fi'l yā 'amal jisse kisī aise nafsū-l-amr usūl yā natījō kā daryāft maqsūd ho jiskā hāl pahle se ma'lūm na ho yā ba-hālat-i-inkishāf-i-hāl uskā sābit aur gāim k. mauzūr ho.

Experimental, *a.* 1.—Imtihān-mansūb; bātoñ kī āzmāish kā 'ādī; āzmāish yā imtihān par mabnī yā usse paidā; jisse kisī shai kā imtihān ho.

2.—Tajribe se sikhā huā; imtihān se hāsīl kiyā huā; jānchā kiyā yā āzmāyā huā. [ke taur par; tajriba yā imtihān karke.]

Experimentally, *ad.* Imtihānan; āzmāish se yā uske rū se; imtihān

Expert, *a.* Māhir; mashshāq; kār-āzmūda; hunar-mand; hoshyār; khūb sikhē huyē; pakkā; kisī shai se khūb wāqif; tez yā tez-dast; musta'id; chust-o-chalāk; jise mashshāqī ke ba'is kisī kām meñ suhūlat hāsīl ho.

Usually followed by *in*.

Expert, n. Māhir hunar-mand yā mashshāq shakhs; woh shakhs jise 'ilm hunar yā hirfe wagaira ke muta'alliq khās khās bāton kā tajriba yā 'ilm khusūsiyat ke sāth ho; kisi 'ilm yā peshe ke muta'alliq kā gawāh. [o-chālākī.

Expertness, n. Mashshāqī; mahārat; musta'idī; tezi; phurtī; chustī-

Expiable, a. Jiskā kaffāra kar-sakeñ; jiskī nisbat tauba kar-sakeñ; jisse dar-guzar kar-saken. [talāfi k.

Expiate, v. t. Kaffāra d.; tauba k; kisi aise fi'l kā k. jisse gunāh miṭ-jāo;

Expiation, n. Kaffāra; taubah; talāfi; mu'awaza; parāshchit.

Expiration, n. 1.—Khātima; ikhtitām; inqiza; ākhir ko pahuñchnā; kisi waqt-i-mu'aiyan kā guzar-jānā; pūrā ho-jānā.

The expiration of a term—Kisi mi'ād kā guzar-jānā (uskā khatm yā pūrā ho jānā.) The expiration of a contract—Ikhtitām yā khātima-i-mu'ahada.

2.—Maut; dam-i-ākhir yā wāpasīn kā ānā; nestī; wafāt.

Expire, v. t. 1.—Sāūs (dam) nikālñā; phephre se khārij k.; dam leue kī hālat meñ muñh yā nathne se nikālñā.

2.—Nikālñā; khārij k.; jaise bukhār (bhāp) khushbū wagaira.

Expire, v. t. 1.—Marnā; khatm ho-jānā; zāl ho-jānā; nest ho-jānā; sāqit ho-jānā.

2.—Khatm ho-jānā; khātima ko pahuñchnā; munqazī h.; ākhir ho-jānā; guzar-jānā; bāqi na rahñā; nest ho-jānā; kisi mi'ād-i-mu'aiyana kā pūrā ho-jānā; pūjñā yā pūj jānā. [hogī.

The lease will expire in a month—Us patte ki mi'ād ek mahine ke ba'd khatm

Expiree, n. Woh mujrim-i-sazā-yāsta jo apnī sazā kī mi'ād tai kar-chukā ho.

Expiring, p. a. 1.—Phophre se hawā nikāltā huā; dam letā huā; dam-i-ākhir yā wāpasīn letā huā; martā; ākhir yā khatm hotā huā.

2.—Jo marne ke waqt nikle yā bolā jāo; muta'alliq-i-marg.

Explain, v. t. Sāf wāzih yā sarī'u-l-fahm k.; tāriki dūr kar-d.; tashrih k.; kisi bāt ko khol-kar kahñā aur uskī misāl bayān k.; tauzih k.; tafsīr k.; samjhāñā; bayān k.; sāf sāf batlāñā; bujhāñā; suljhāñā; sharh d.

Explain, v. t. Kaifiyat bayān k.; hālat-i-muta'alliqā zāhir k.

Explainable, a. Qābil-i-tauzih yā tashrih; ta'bīr-pazīr; jisko is tarah bayān kar-sakeñ ki sāf samajh meñ āye. [samajhne ke qābil kar-d.

Explanation, n. 1.—Tashrih; tauzih; ta'bīr; tazabzub ko raf' karke

2.—Bayān; kaifiyat; aisi bāt jisse dūsri bāt kī safāyī ho; sharh; tafsīl; tafsīr. [ho-jāe.

A satisfactory explanation—Bayān-i-qābil-i-iltimān; aisi bayān jisse dil-jam'i

3.—Ma'nī; mafhūm; ta'bīr; tāwil. [ta'bīreñ haiñ.

There are different explanations of this doctrine—Is masale kī mukhtalif

4.—Musālaha; tasfiya; jin do shakhsōñ ke mā-bain kaj-fahmī (bigār yā nizā') ho unkā āpas meñ samajh būjh lenā; sulh; raf'dād.

The parties have come to an explanation—Fariqain meñ tasfiya ho-gayā; fariqain āpas meñ samajh-būjh gaye.

Explanatory, a. Jisse tauzih ho; tashrihi; jismeñ sharh yā tafsīl ho.

Expletive, a. Jo sirf bhartī ke liye milāyā jāe; bhartī kā; fuzūl; fāzil.

Expletive, n. Bhartī kā lafz; fuzūl lafz; jo zarūrī na ho par sirf bhartī (husn-i-kalām) ke liye milā diyā jāe.

Explicable, a. Qābil-i-tauzih; qābil-i-inkishāf; jiske ma'nī kholo jā-sakeñ; qābil-i-taujih (jiskī wajh yā jiskā sabab bayān ho-sake); sharh bayān yā tafsīl ke laiq; mumkinu-l-sharh; samjhāye jāne ke laiq.

Explicit, a. 1.—Mahz zimū nahīñ; sarīhī; sāf sāf bayān kiya huā; sidhā; khulā-khulā; ba-'ibārat-i-wāzih; jo faurān samajh meñ āwe; muzabzah yā zū-ma'nī nahīñ; sāf; wāzih.

An explicit statement—Bayān-i-wāzih; aisā bayān jo nihāyat hī sāf 'ibārat meñ ho tāki uski nisbat galat-fahmī (uske samajhne meñ galatī) na ho-sake.

2.—Jo apnā matlab chhipā na rakkhe; jo apnā manshā dil khol-kar bayān kare; sāf-dil; sūna-sāf.

He was explicit in his statement—Usne apne bayān meñ kuchh chhipā na rakkhā; usne apnā bayān dil khol-kar kiya; jo kuchh usko kahne thā use usne sāf sāf kah-diyā.

Explicitly, ad. Sāf sāf; wazūhat se; khol ke; khulā khulā; sarīhan yā sarāhatan; zimnan nahīñ; jī khol-kar. [zāhir k.]

Explicitness, n. Wazūhat; safāyī; khayālāt yā manshā kā jī khol-kar

Explode, v. t. Dharāke ki āwāz se phūṭnā; urnā; chhūṭnā.

Explode, v. t. 1.—Urā d.; bhak se (chhūṭe hī) urā d.; bārūt ke zor se dharāke se urā d. [tahqīr karke mardūd k.]

2.—Badnām karke rad kar d.; nā manzūrī yā hīqārat se khārij k.;

Exploit, n. Kām; fī'; juwān-mardī (bahādurī) kā kām; nām-warī kā kām; koyī barā yā 'azīm kām; muhim; karāmat.

Explore, v. t. Barī talāsh k.; kahīñ ghūs yā ghūm-phīr kar koyī nayī jagah wagairā nikālñā; dekh-bhāl kar nikālñā; kisi ke sab ajzā ko dekhñā; khūb dekhñā-bhālñā; barī tahqīqāt k. [tasāḍum.]

Explosion, n. Zor se phūṭnā; dhar se urnā; baland āwāz se chhūṭnā;

Explosive, a. Zor aur dharāke se urnāne w.; urāne w.

Exponent, n. Woh shakhs yā shai jo dūsre ki jagah par ho; kisi shai par dāl yā dalālat k. w.; kisi amr kā zāhir k. w.

Export, v. t. Ek riyāsat yā mulk se le-jānā masalan tijārat kā māl; dūsre qaumon ke pās bhejñā—jaise qimati ajnās. [raftanī.]

Export, n. 1.—Ek mulk se dūsre mulk meñ le-jānā yā bhejñā; rawānagī; 2.—Jo māl gair mulk meñ bhejā jāwe; woh māl-o-asbāb jo ek mulk se dūsre mulk meñ tijārat ke liye bhejā jāwe.

2. In the latter sense, used chiefly in the plural, *exports*.

Exportation, n. Saudāgarī ki niyāt se ek mulk ke māl wa paidāwār ko dūsre mulk meñ bhejñā yā le-jānā; gair mulk ko bhejñā; rawānagī; ohālān.

Expose, v. t. 1.—Bāhar r.; bār-i-'ām r.; aisi jagah r. jahāñ se dekh parō.

To expose goods for sale—Bikri (farokht) ko liye asbāb bāhar r.; bechno ki garaz se asbāb aisi jagah r. jahāñ log use dekh sakeñ.

2.—P'lān d.; tashrīh k.; kisi rāo wagairā kā barmalū zāhir k.; mushtahar k.; mufassal bayān k. [(mufassal bayān) kiye.]

He exposed the principles of the science—Usne 'ilm ko usul mushtahar

3.—Parda uṭhā lonā; sāyn hifāzat yā himūyat se mahrūm k.; khulī yā gair-mahfūz jagah meñ rakhñā; aise mauqo' par dāl-d. jahāñ khatre meñ par-sako; aisa kar-d. ki har tarah ki nuqsān ki bāt kā asar pahunch-sako.

To *expose* one's self to danger—Apnī tayīn khatre meñ dālnā.

4.—Parda-darī k.; parda fāsh k.; ifshā k.; aisā kar-d. ki 'awām ma'lūm kar-sakeñ masalan koyī ma'yūb yā sharm kī bāt kḥwāh jurm wagaira; khol d.; sab ko dekhā d. [khol-d. (fāsh kar-d.).

To *expose* the faults of a neighbour—Ham-sāye ke 'aiboñ (uske naqsoñ) ko 5.—Kisike harakāt-i-nā-shā'ista ko zāhir kar-d.; kisike tariq yā uski 'aiyārī (chhal-bal) ko zāhir kar ke use logoñ kī nazaroñ meñ haqir (zalil) kar-d.

To *expose* a liar—Kisī kī jhūṭhāyī zāhir kar-d.; kisī ko istarāl par jhūṭhā sābit kar-d. (banā yā ṭḥahrā d.) ki 'awām uski tahqir karen.

To *expose* a child—Kisī laṛke (bachche) se apnī be-ta'alluqī zāhir karke use bi-l-kul chhoṛ d.; kisī laṛke ko is niyat se bāhar pheñk d. ki jo kuchh chūhe uspar bite; bachche se muhaṭbat-i-pidari yā mādarī uṭhā-kar is niyat se use chhoṛ d. ki chūhe woh mar-jāe yā koyī use uṭhā-lo-jākar apnā kar-ḥe.

Exposition, n. 1.—Numāish; dekhāwā.

2.—Woh maqām jahāñ koyī shai khulī ho (jahāñ usmeñ be-rukāwaṭ āne-jāne kī rāh ho yā jhāñ uskā sāmnā khulā ho).

That house has an easterly *exposition*—Woh makān pūrab taraf khulā hai (uski sāmnā pūrab taraf ko band nahīn hai).

3.—Kisī musannif yā 'ibārat ke mafhūm (matlab yā ma'nī) kā sāf sāf bayān k.; tanzih; tashriḥ; tāwil; tafsīr.

4.—Sharḥ yā kitāb-i-sharḥ; woh kitāb jismeñ tashriḥāt yā tāwilāt hoñ; ṭikā; kisī 'ibārat ke woh ma'nī jo tāwil-kuninda qāim kare; tāwil; bewasthā.

Expositor, n. Shāriḥ; mufasssīr; ta'bīr k. w.

EX POST FACTO, [Lat.] (Law) Jiskā wuqū' kisī dūsre amr ke ba'd ho; kisī fi'l-i-mā-ba'd se yā uske bā'is se; ba'd-az-wuqū'-i-wāqī'a; fi'l ho-jāne ke ba'd.

Ex post facto law—Woh qānūn jiske rū se koyī fi'l jo qabl nafāz us qānūn ke jurm mutasawwar na hotā rahā ho ba'd nafāz hone us qānūn ke jurm qarār pāye; aisā qānūn jiske zari'e se woh fi'l wājibu-ta'ta'zir qarār diyā jāe jiski nisbat pahle koyī ta'zīr na hotī rahī ho.

Expostulate, v. i. Radd-o-kad k.; kisī ko dil se yah samjhānā ki dekho tum ne fulāñ burā kām kiyā hai ab usse dast-kash ho yā uski talāfi karo.

Expostulation, n. Kisī shaḥḥs se uske tariq kī nisbat kuchh mukhālīf guftgū k.; radd-o-kad; mihrbānī kī nazar anr dil se kisī ko uski kisī bad-ā'mālī kī nisbat fahmāish; burāyī se dil ko pherne kī targīb.

Exposure, n. 1.—Khol d.; ikḥfā ko dūr kar-d.; ifshā; parda-darī; hifāzat ko qāim na rahne d.; maurid-i-ilzām yā qūbil-i-tahqir kar-d.

2.—Khulā yā nangā chhoṛ d.; khatre meñ dāl d.; aisī hālat meñ chhoṛ d. ki har ek muzir shai kā asar pahūñche yā har qism kī taklīf ho.

3.—Samt; kisī maqām kā isī jagah h. jahāñ hawā yā raushanī be-gair rukāwaṭ ke ā-sake.

A northern or southern *exposure*—Samt-i-shamālī yā junūbī.—*Exposure* to the sun, and the like—Dhūp wagaira ke sūmne parnā. [tāwil k.

Expound, v. t. Sharḥ k.; tafsīr k.; matlab kholnā; tazabzub raf' k.;

To *expound* a law—Kisī qānūn kī sharḥ yā tafsīr k.

Expounder, n. Shāriḥ; mufasssīr; ta'bīr k. w.

[jabriya kahlānā.

Express, v. t. 1.—Dabā yā nichoṛ-kar nikālnā; munkashif k.; kholnā;

2.—Zāhir k.; sahīh sahīh batlānā; rāe yā khayāl kā chitwan yā adā khusūsan 'ibārat se zāhir k.; kahnā; bayān k.; batlānā; fāsh k.; kholnā. [dil ki bāt zāhir k.).

3.—Kisi ki rāe yā khayālāt kā zāhir k.; kisi ke dil ki kahnā (uske Used reflexively. [rawāna k.

4.—Kisi khās le-jāne wāle ki ma'rifat bhejnā; kisi sabīl-i-khās se **Express, a. 1.**—Sarīh; sarāhatan bayān kiya huā; jo ishāre yā kanūye se zāhir na kiya gayā ho; jo istarāh par na ohhor diyā gayā ho ki mukhātāb mutakallim ke tarz-i-kalām se uskā mafhūm mustāmbat kar-le; sāf sāf aur kisi khās amr ke muta'alliq yā khusūsiyat ke sāth batlāyā huā; muzabzab yā mubham nahīn; ba-'ibārat-i-sarīh; jo tafsīr kā muhtāj na ho; wāzih; āshkāra; 'ayān.

He was informed in *express* terms—Usko ba-'ibārat-i-sarīha (sāf sāf) ittilā' di-gayi.—The terms of the contract are *express*—Is mu'āhade ki sharteñ sāf (wāzih/ayān yā gair-mubham) haiñ.—*Express* consent—Mansūrī-i-khās; aisi mansūrī jiska ishār sāf sāf aur khusūsiyat ke sāth huā ho.—There is no *express* law on the subject—Is bāb mein koyi hukm-i-qānūn ba-'ibārat-i-sarīha (khās) nahīn hai.

2.—Kisi khās kām ke liye maqsūd; jo koyi khās payām lekar bhejā jāe; jo tākid aur 'ujlat ke sāth rawāna kiya jāe.

An *express* messenger—Qasid-i-khās; woh shakhs jo koyi khabar wagaira lekar sidhā (khās 'ujlat ke sāth) mansil-i-maqsūd ki taraf rawāna kiya jāe.

Express, n. Harkāra jo koyi khās payām lekar bhejā jāe; woh gair wagaira jo jald jald khaton ke pulinde le-jāne ke liye muqarrar rahe; woh kashti yā jabāz jispar koyi bare kām ki khabar bheji jāe.

Expression, n. 1.—Nichor; dabā-kar nikālā; jabriya kahlānā; inkishāf.

2.—Ishār; bayān; zāhir yā bayān k.

An *expression* of the public will—'Awām yā 'awāmu-n-nās ki rāe kā ishār.

3.—Adā; lab-o-lahja; guftār; talāqat; mauqā' wagaira ke lihās se kisi bayān kā qism-i-khās par k.

4.—Tarz-i-kalām; sukhān; muhāwara; qaul; 'ibārat.

Past *expression*, beyond *expression*—Quwwat-i-bayāniya ke lūhar; bayān se ziyāda; itnā ki bayān na ho-sake (uski nisbat kuchh kah na sakeñ).

EXPRESSIS VERBIS [Lat.] Ba-'ibārat-i-sāf; mujmal yā muhmal tarīq par nahīn; sarāhatan (sarāhat ke sāth).

Expressive, a. 1.—Zāhir k. w.; kisi amr par dalālat k. w.; batlāne w.

 Followed by *of*.

2.—Jisse dil kā manshā yā uski kaifiyat khūb zāhir ho; pur-ma'ni; nihāyat matlab-khez. [sāf khul jāe.

Expressive words or looks—Aise alfāz yā aisi chitwan jisse kisi ke dil kā hal

EX PROFESSO [Lat.] Sāfsāf; khulā khulā; zāhir zāhir; kah-kar; qaul se.

EX PROPRIIS, (Lat.) Apne khās sarmāye-(rupaye yā āmadani) se.

EX PROPRIONE LEGIS, [Lat.] (Law) Hukm-i-qānūn se; manshā-i-qānūn se.

Expulsion, n. 1.—Nikālā; khader d.; jabriya bāhar kar-d.

2.—Nikāl yā khader diya jānā.

Expunge, v. t. Qalam-zad k.; qalam uṭhā kar kūt d.—jaise infzon satron yā siyron ko; miṭā d.; chhil d.; kharij kar-d.; poñchh-kar miṭā d.; nest-o-nābūd k.; kuchh bhī rahuo na d. [achehā ki jī khush ho-jāo.

Exquisito, a. 1—Nihāyat hī 'umda; bahut hī nafis; nādir; ā'lā; itnā

2.—Nihāyat; bahut hī; darja-i-gāynt kā.

Used in a bad or a good sense.

[qīqa-sanj.

3.—Nihāyat hā-tamīz; jiskā khush karnā sahl na ho; bārīk-bīū; da-

Exquisitely, ad. Baṛī 'umdagī se; baṛe kamāl ke sāth; bahut hī; baṛī ihtiyāt se.

[nafīsat.

Exquisiteness, n. 1—Khūbī; kamāl; nihāyat darje kī 'umdagī; baṛī

2.—Shiddat; sakhtī.

Extant, a. Maujūd; hastī meñ; jo bi-l-fi'l qāim ho (maujūda-i-hāl); jo isqadar dab na gayā ho ki nazar se gūlb ho-jāo yā bhūl-jāe; jo zāi' yā talaf na huā ho; qāim; bāqī. [ban-jāo yā anjām pā jāo]; be-sākhta.

Extemporaneous, a. Badihī; bar jasta; jo mauqe' par ho-jāo (kahā jāo

EX TEMPORE, ad. (Lat.) Daf'atan; begair pahle se sāmān kiye huye; barjasta; fi-l-badiha; jiskī nisbat pahle se soch-bichār yā tahaiya na huā ho; bilā-tammul.

Extend, v. t. 1—Khūchnā; phailānā; tūl d.; lambā k.; barhānā.

2.—Baṛā yā chaurā k.; barhānā; phailānā.

3.—Muhlat d.; muddat barhā d.; mī'ād barhānā; waqfa d.; darāz k.; waqt ko āgo chalne d.

[ki mī'ād barh-saktī hai?

Can the time of payment of revenue be *extended*?—Kyā māl-guzārī ko done

4.—'Atā k.; kisī kī jānib k. yā kām meñ lānā; baratnā; denā; kahā ki fulān shai mīl saktī hai lenā ho to lo.

Merely cannot be *extended* to a murderer—Khūnī par rahm nahīn kiyā jā saktī (rahm kī bartāw uski nisbat nahīn ho-saktī).

Extend, v. i. Phailnā; pahūchnā; lambāyī yā chaurāyī (tūl yā 'arz) meñ kisī taraf chālā jānā.

[rāzī-i-niyām.

Extension, n. 1—Tawālat; wus'at; phailāw; 'arz yā tūl kī darāzī; da-

2.—Adā-i-dāin kī muhlat kā woh mu'āhada-i-tahrīrī jo min-jānib kisī tājir ke uske madyūn ke haq meñ 'amal meñ āwe.

Extensive, a. Kusbā-la; wasī'; chaurā; baṛā; 'ariz; darāz; phailā huā.

Extensively, ad. Bahut kuchh; bahut dūr tak; nihāyat; bahut ziyāda.

The story of the theft is *extensively* circulated—Us chorī kī kahānī bahut kuchh yā bahut dūr tak phailī hai.

Extent, n. Phailāw; wus'at; sāth; halqa; dāira; andāz; qad; lambāyī; tūl; miqdār; had; darja; martaba.

What is the *extent* of your information in this case?—Is muqādamā meñ tumhārī wāqifiyat kī had kahānī tak hai? Is mu'āmalā ke hālāt tumko kahānī tak (ki-jadar) ma'lūm hai.—To what *extent*?—Kitnā; kisqadar; kahānī tak; kī darje tak; kis had tak?

Extenuate, v. t. 1—Dublā k.; lāgūr banā d.; tahlīl kar-d.; patlā kar-d.

2.—Ghatānā; kam k.; takhīf k. masalan kisī jurm kā; jisqadar sangīn koyī jurm tasawwur kiyā jāe usse uskā kam sangīn h. sūbit k.; sangīnī-i-jurm meñ takhīf k.; za'if yā kamzor k.—jaise kisī bayān ko.

Extenuate, v. i. Aur dublā ho-jānā; aur patlā h. yā khūchn uṭhānā.

Extenuation, n. 1.—Duhlā yā lāgar k.; ghatānā; kam k.

2.—Jisqadar be-jā nāqis yā mujrimāna koyi fi'l ho usse kam zāhir k.; takhsif-i-sangīni-i-jurm; bayān-i-mush'ir-i-khiffat-i-jurm; aisā bayān jisse jorm halkā (kam-sangin) samjbā jāo; 'uzr; pozish.

Exterior, a. 1.—Bāhari; berūni; khārijī; andurūnī (bhitar kā) nabīn.

Opposed to *interior*.

2.—Sūri; jo dil meñ ho uske khilāf; zāhiri.

3.—Gair qaumoñ ke muta'alliq; ajnabī.

Exterior, n. 1.—Kisi shai kā berūnī hissa.

2.—Zāhiri tariq rasm yā bartāw; sūrat-i-zāhiri.

Exterminate, v. t. 1.—Kisi maqām ke hudūd ke bāhar nikāl d.; istisāl k.; khader d.; bāhar kar-d.; be-nām o-nishān kar-d.

2.—Kisi shai kā zor yā galaba dūr kar-d.; jar se nikāl d.; nest-o-nābūd kar-d.; kuchh bhī rahne na d.

External, a. 1.—Andurūnīnahīn; berūni; sūri; zāhiri; jo ba-zari'a-i-hawās-i-khamsa mahsūs ho-sake; khārijī; jo nazar āye; jo ba-asbāb-i-zāhir ho.

Opposed to *internal*.

2.—'Arizī; shāmīlātī; zimnī; ittifaqī; gair-muta'alliq. [desī.

3.—Gair mulk kā; ajnabī qaumoñ se mansūb yā muta'alliq; par-

External taxes—Us māl par mahsūl jo ek mulk meñ dūse mulk se āye.

Externally, ad. Zāhir meñ; ba-asbāb-i-zāhir; sūrat se; dekhne meñ; bāhar se; ba-zāhir. [bartāw.

Externals, n. pl. Bāhari hisse; zāhiri sūrat; rusūm-i-zāhiri; zāhir kā

Extinct, a. 1.—Ma'dūm; nest; khatm; munqat'; tamām; fanā; galtaus; jiskā nām-lewā yā pāni-dewā rah na jāo.

The family has become *extinct*—Woh khāndān ma'dūm (munqat' yā tamām) ho-gayā; is khāndān ke mārison kā nām-lewā yā pāni-dewā koyi bāqī na rahā; us khāndān se koyi bach na rahā; us khāndān meñ sab ke sab mar gaye (gal gaye); us gharāne kā chirāg gul ho-gayā.

2.—Jātā rahā; khatm ho-gayā; miṭ gayā; sāqit ho-gayā.

The enmity between the parties is *extinct*—Farīqain meñ khusūmat jāti rahī (miṭ gayī).

3.—Ma'dūm; matrūku-l-isti'māl; gair-nāfiz; jāri nahīn; jo uṭh gayā

The law is *extinct*—Woh qānūn gair-nāfiz hai (jāri nahīn hai yā uṭh gayā).

4.—Gul; bujhā yā butāhuā; jaltā nahīn masalan chirāg yā āg wagairā.

Extinction, n. Ma'dūmī; nestī; suqūt-i-nafāz; band ho-jānā; jātā rahnā; bujh jānā; gul ho-jānā; khātima; inqitā'; barbadī.

Extinguish, v. t. 1.—Ma'dūm k.; nest-o-nābūd k.; barbad kar-d.; zāl kar-d.; sāqit kar-d.; miṭā d.; uṭhā d.; munqat' k.

2.—Bujhānā; butānā; gul k.; ṭhaṇḍhā kar-d.; jaltā na rahne d.

Extirpate, v. t. 1.—Jar se ukhār l.; jar se nikāl d.; yak-qalam rahne na d.

2.—Nest-o-nā-būd kar-d.; istisāl k.; jar se dūr kar-d.; kulliyatan

daf' yā dūr kar-d.; nikāl d.; khārij kar-d. [na chhoṛnā.

Extirpation, n. Istisāl; bekh-kānī; ma'dūmī; nestī; kuchh bhī bāqī

Extol, v. t. Ta'rif k.; barhānā; sarāhnā; barāyī k.

Extort, v. t. 1.—Zor dhamkī nazar-bandī tashaddud (mār-pit) hukūmat

yā kisi nā-jāiz sabil (zari'a yā wasila) se lenā khwāh hasil k.; dabākar

l.; zor pahuñchākar l.

2.—(*Law.*) Kisi ahl-i-kār kā apne mansab ke hile se koyī qīmāti chīz yā aise rupaye nā-jāiz tarīq par l. jo uskī yāftanī na hoñ khwāh uskī yāftanī se ziyāda hoñ yā hanoz wājibu-l-adā na hoñ; istihsāl-i-bi-l-jabr k.; ziyāda-sitānī k.

To extort money or a confession of guilt—Zor dekhā-kar yā dhamkī wagaira ke zarī'e se rupaye l. yā kisi jurm kā iqrār karānā; jabriya yā ba-tarz-i-nā-jāiz rupaye l. yā jurm kā iqrār karānā.

Extort, *v. t.* Jabr-sitānī k.; istihsāl-i-bi-l-jabr k.; zabardastī k.

Extortion, *n.* 1.—Jabr dhamkī hukūmat yā iqtidār ke nafāz-i-nā-munāsib ke zarī'e se hāsil k.; istihsāl-i-bi-l-jabr; husūl-i-nā-jāiz; qānūn ke khilāf zabr-dastī se rupaye l. yā kisi kām kā karānā. [jāe.

2.—Jo kuchh jabriya liyā jāe; jo kuchh zabardastī liyā yā hāsil kiyā

Extortionate, *a.* Jābir-āna; zulmī; jismeñ sakhtī ho.

EXTRA, [*a Latin preposition*] Zāid; khārij; kisi ke bāhar; had ke bāhar; 'alāqe yā ikhtiyār ke bāhar.

Extra, *a.* Jo kuchh wājib muqarrar yā ummed kiyā gayā ho usse ziyāda; gair-ma'mūlī; ma'mūl se barh-kar.

Extra work—Zāid kām; ma'mūlī kām se ziyāda; jisqadar kām ki nisbat mu'āhada yā iqrār huā ho usse ziyāda. [se zor kar-ke nikālā; ukhānā.

Extract, *v. t.* 1.—Nikālā; khaiñchkar bāhar k.; kisi mustahkam jagah

2.—Chulā-kar nikālā; muqattar karke nikālā; 'araq yā 'itr wagaira khaiñchnā. [tahrir se.

3.—Muntakhab k.; chun lenā—jaise koyī 'ibarat kisi kitāb yā

Extract, *n.* 1.—Jo kuchh kisi shai se khaiñchā yā nikālā jāe. [mustakhraja.

2.—Khulāsa: kisikitāb yā nawishtekā intikhāb; muntakhab; 'ibarat-i-

3.—'Itr yā 'araq wagaira.

Extraction, *n.* 1.—Nikālā; khaiñch l.; muntakhab k.

2.—Nasl; nizhād; woh khāndān jisse koyī paidā ho; kul; bans (vans); paidāish; hasab-o-nasab; asl; bunyād.

3.—'Itr yā 'araq wagaira khaiñchnā.

Extradition, *n.* 'Ahd-o-paimān ke rū se ek qaum yā riyāsat kā dūsri qaum yā riyāsat ko un ashkhās kā hawāla kar-d. jo sazā-i-wājib se bachne ke liye firār ho-gaye hoñ; hawālagī-i-mafrūrīn; bhagoṛon kā de-d.

Extra-judicial, *a.* Khārij-az-'adālat-i-mujāz; zābita-i-qānūn ke ma'mūlī tarīq ke khilāf; jiski zarūrat ba-libhāz-i-muqaddama na ho; jo qānūnan (qānūn ke rū se) matlūb yā darkār na ho; khilāf-i-zābita; sarishte ke khilāf.

Extra-judicially, *ad.* Aise tarīq par jo kār-rawāyī-i-mahkūma-i-qānūn ke ma'mūlī silsile ke khilāf ho; khilāf-i-zābita.

Extraneous, *a.* Jo kisi shai se muta'alliq yā uspar mauqūf na ho; gair-muta'alliq; khārijī; bāharī; gair-zarūrī; fuzūl; zāid.

Extra-official, *a.* Khārij-az-mansab; jo lāzima-i-mansabi ke libhāz se darkār na ho; iqtidār-i-mansabi ke bāhar.

Extraordinarily, *ad.* Aise tarīq par jo ma'mūl ke khilāf ho; ma'mūl se kahīn barh-kar; bahut hī; khusūsiyat ke sāth; gāyat darje par.

Extraordinary, *a.* 1.—Silsile yā tarīq-i-ma'mūlī ke bāhar yā usse khārij; gair-ma'mūlī; gair-murawwaj; khilāf-i-qā'ida; 'ām nahiñ.

2.—Ma'mūlī andāz se ziyāda; nādir; 'ajīb-o-garīb; shāz; nirālā; anokhā; 'ajīb; jo 'umūman na ho.

3.—Jo kisi maqsad-i-gair-ma'mulī yā khūs ke liye bhejā-jāwe; khūs; jo kisi khās mau'qe par rawāna kiyā jāwe.

An extraordinary messenger—Khūs prigām-bar; khās barkā'a; jo ki-i khās yā gair-ma'mulī manshū ko anjām ke liye bhejā jāe.—A gazette extraordinary—Kisi gazat yā akhbar kī gair-ma'mulī parcha.

Extravagance, } n. Had se tajwuz k.; jis-qadar wājib yā munāsib ho
Extravagancy, } usse ziyāda h.; qā'ide ke khilāf h.; isrāf; māl kā sarf-i-mā-munāsib; fuzūl-kharchī; mubālaga yā fuzūl-goyī; ziyādatī; be-andāzagi; bilā-zarūrat sarf-i-zar; be-andāz rupaye paise kā kharch; kisi shai kī ziyādatī [i-munāsib se mutajāwiz; khilāf-i-qā'ida.

Extravagant, a. 1.—Had se ziyāda; bahut hī ziyāda; be-andāz; hadd-se ziyāda; ma'mulī had ke bāhar. [k. w.

2.—Jismeh rukawat na ho; jispar zabt na ho; wahshiyāna; andāz 3.—Fuzūl-kharch; musrif; urāū; be-andāz yā bilā zarūrat kharch
Extravagantly, ad. Mubālaga ke sāth; had se ziyāda; jitnā chāhiye us-se ziyāda; fuzūl-kharchī ke sāth; bilā-zarūrat yā maliz wāhiyāt sarf-i-māl karke.

Extreme, a. 1.—Sab se dūr; sab se kanāre ke sire hāshiye yā kanāre par. 2.—Nihāyat; gāyat; bahut hī barā; nihāyat shadīd; be-had; intihā kā. Extreme pain—Intihā kā (nihāyat shadīd) dard.

3.—Ākhir; darja-i-ākhir kā; jiske ba'd kuchh rah na jāe.

An extreme remedy—Chūra-kār-i-ākhir; ākhiri tadbīr; woh tadbīr jiske ba'd koyī dūsi tadbīr bāqt na rahe.

4.—Sab se burā yā sab se bhalā; bad-tarīf khwāl bihtarīn.

An extreme case—Sab se buri yā sab se bhalī hālat.

5.—Ashadd; nihāyat saḥt; nihāyat hī; bahut barī.

Extreme necessity—Zarūrat-i-ashadd; bahut barī zarūrat.

Extreme, n. 1.—Kisi shai kā ākhir hissa; had; intihā.

2.—Darja-i-gāyat; hadd-i-intihāyī; zarūrat-i-ashadd.

In the extreme—Hadd-i-inkān tak; jahūn tak ho-sake; jisqadar mumkin ho; nihāyat hī; ba-darja-i-gāyat. [darje kī; barā hī; shiddat se.

Extremely, ad. Nihāyat; bahut hī; ba-darja-i-gāyat; pallo sire yā us

Extrémity, n. 1.—Hadd-i-ākhir; intihā; kanūra.

2.—Darja-i-gāyat yā ākhir; intihā; khātima.

3.—Nihāyat darje kī taklīf yā musibat; barī hī zarūrat; barā hī khatra; us darje yā pallo kī tangī. [sako.

Extricable, a. Jise suljhā sakeū; jise chhoṛā sakeū; jisse maḥhlasī ho-

Extricate, v. t. Qabāhat yā uljhāw se chhoṛnā; khalās k.; nikālñā; chhoṛñā; āzād k.; phande yā pech se nikālñā yā bāhar k.; ribh k.; subuk-dosh k. [se chhoṛñā.

To extricate one's self from debt—Apnī tayīb qarḍ se najāt d. (dāinūn ke phande

Extrication, n. 1.—Uljhāw se chhoṛñā; chhoṛkārā; najāt; maḥhlasī.

2.—Nikālñā; khārij k.; ikhāj.

Extrinsic, } a. Berūnī; bāharī; khārijī; gair-zarūrī.

Extrinsic, } a. Berūnī; bāharī; khārijī; gair-zarūrī.

Opposed to intrinsic.

Exuberance, n. Ziyādatī; kasrat; ifrāt se h.; bahutāit.

Exuberant, *a.* Kasīr; wāfir; had se ziyāda; fuzūl; bahut hī; mālāmāl.

Exult, *v. i.* Khushī se uchhalnā; had se ziyāda masrūr yā shād h.; khushī se phūlo na samānā; bāg-bāg h.

Exultation, *n.* Bāg-bāg h.; kāmyābī wagaira par bahut hī khush h.; barī khushī; shādī-marg; khushī se jāme meñ na samānā.

EX USU, (*Lat.*) Isti'māl se; tasarruf ke sabab se.

Eye, *n.* 1.—Ānkh; chashm; dīda; 'ain.

2.—Dekhne kī quwwat; nazar kī barī quwwat daur yā būrīkī; ānkh se dekh-kar ashyā-i-zāhiri kī barī tamīz; ānkh; nazar; basūrat.

3.—Dekhnā; nazar; nigāh; 'ilm-i-nazarī; tajwīz; rāo; tashīkhīs.

4.—Rū; sāmunā; muqābala; muwājaha; huzūrī.

5.—Nigrānī; mulāhaza; tawājuh; dil se khayāl k.; nigāh.

6.—Jo kuchh sūrat yā haiat meñ ānkh kī mūnind ho—jaiso sūyī kā sūrākh huk kī ānkh mor ke par ke dāg ālū wagaira kī ānkh.

7.—Jisko ānkh kī sī waq'at yā buzurgī ho.

To find favour in the eyes—Mīhrbānī ke sūth milnā aur baratnā; achchhī tarah milnā aur khātīr-dāri k.—*To have an eye to*—Kisī par tawājuh-i-khās k.—*To keep an eye on*—Nigrānī rahnā; dekhte rahnā; khabar-gīrānī rahnā.

To see with half an eye—Ānāl se dekhnā; bilā diqqat dekhnā.—*To set the eyes on*—Dekhnā.

Eye, *v. t.* Gaur se dekhnā; tawājuh se dekhnā; ānkhēñ garā ko dekhnā.

Eye-witness, *n.* Gawāh-i-chashm-dīd; gawāh-i-royat; nisā gawāh jisko rū-ba-rū koyī fī'ī yā wāq'ā ho; woh gawāh jisne kisī kām ko hote dekhā ho.

F

Fable, *n.* 1.—Koyī banāyī huyī bāt jo ta'līman yā tafsīhan kahī jāo; koyī jhūṭhī kahānī jiske kahne se kisī mufīd sachchī bāt yā nasīhat par zor denā manzūr ho; afsāna; qissa; kahānī; naql; likāyat.

2.—Jhūṭh; jhūṭhī bāt; darog-goyī; afsāna.

[kharāsh.

Fabric, *n.* 1.—Kisī chīz kī banāwat; sākhṭ; kāri-garī; bunāwat; tarāsh

This cloth is of a beautiful fabric—Is kapre kī bunāwat khūbsūrat hai (yah khūbsūrtī ke sūth bunī huī hai).

2.—Jo kuchh banāyā (sākhṭ kiyā) jāo; dhāṅcha; ta'mīr; 'imārat; koyī 'ālī-shān makān wagaira; bunā huā kaprā.

Fabricate, *v. t.* 1.—Ta'mīr k.; banānā; kisī shai ke jude jude hisson ko ek meñ jor-kar us kī shai ko qāim k.

To fabricate a bridge—Pul banānā yā ta'mīr k.

2.—Ifunār aur mīhnat ke zarf'e se banānā; hāth se banānā; paidā k.

To fabricate woolens—Unī kapre banānā; pashmīne paidā k.

3.—Ijād k. aur banānā; sākhṭ k. yā ja'lī banānā; soch-kar jhūṭhā banānā; ikhtirā' k.; jis amr kā wujūd na ho use soch-kar qāim k.; be-sar-o-pā bāton ko wujūd meñ lānā; garhnā.

To fabricate a story—Koyī bayān ijād k. yā garhnā.—*To fabricate evidence*—

Shahādāt sākhṭ k. yā ja'lī banānā; subūt garhnā; mansube ke zor se jhūṭhī gawāhī banānā.

Fabrication, *n.* Ta'mīr; sākhṭ; banāwat; sākhun-sāzi; pākhaṇḍ; rachnā; jhūṭh yā jhūṭhī bāt; masnū'ī shai; ja'l yā ja'l-sāzi; masnū'iyat.

Fabulous, a. Banāwat kā yā banāyā huā ; ijād kiya huā ; ikhtirā' kiya huā ; darog ; jhūṭh ; jiskā bayān afsānoṅ (qisse-kahāniyōṅ) meṅ ho ; aslī nahīn ; gair-haqīqī ; sāḳhta.

Face, n. 1.—Kisī chīz kī berūnī shakl yā sūrat ; woh hissa jo nazar parē 'alal-khusūs āge yā sāmne kā hissa khwāh sath ; madd-i-nazar ya'nī kisī chīz kā woh juzw jo dekhne-wāle ko khās-kar nazar parē ; rū ; āgā ; sāmna ; agwārā. [yā rū.

The face of the earth—Sath-i-zamīn.—The face of a house—Makān kā agwārā

2.—Zāhirī sūrat ; haīat-i-zāhirī ; shakl ; zāhirī shakl khwāh woh aslī ho yā banāwat kī ; kaifiyat-i-zāhirī yā sūri.

This would produce a new face of things—Isse ek naye qism kī kaifiyat-i-zāhirī paidā hogī.—This story has the face of probability—Yah dastān yā bayān

ba-zābir qarīn-i-qiyaṣ hai. [bashra ; sajdha ; haīat-i-zāhirī.

3.—Chihra ; ruḳh ; muṅh ; mukh ; rū ; chihra-muhra ; khat-o-khāl ;

To set the best face on a thing—Kisī chīz kī haīat-i-zāhirī ko khūb hī durust kar d. ; uske chihre-muhre yā sajdha ko jahān tak ho sake bahut 'umda banā d.

4.—Nadāmat yā pareshāne chihre par numāyān na hone d. ; dilerī ; besharmī ; behayāyī ; shoḳhī ; jurat ; muṅh ; dhiṭhāyī.

Who has the face to tell such a lie ?—Aisī jhūṭhī bāt kahne kā muṅh kiskā hai ? Aisā diler be-sharm be-hayā yā shoḳh kaun hai jo aisī darog-goyī karō ?

5.—Sūrat ; zāt ; jism ; muṅh ; shakl.

He has not shown his face for months—Usne mahīnoṅ se apnī sūrat nahin dekhāyī (apnā muṅh nahīn dekhāyā).

6.—Muṅh kī ṭerhī-beṛhī sūrat.

To make faces, or to make wry faces—Ṭerhā-beṛhā muṅh banānā.—On the face of—Bādī-u-nazar meṅ ; sūrat hī se ; ba-shakl-i-zāhirī ; dekhne hī se.—This

document is, on the face of it, a forgery—Yah dastāwez bādiu-n-nazar meṅ ja'li hai ; iski sūrat hī yā iske dekhne hī se ma'lūm hotā hai kī yah

ja'li hai.—Face to face—Ba-muqābala-i-yak-dīgar ; ek dūse ke sāmne hī ; dū-ba-dū ; rū-ba-rū ; āmne-sāmne.—To set one's face against—Ta'arruz k. ;

muḳhālafat k. ; roknā ; nā-mihrbān h. ; shafāqat kī nazar se na dekhnā.—Before one's face—Kisī ke dū-ba-dū rū-ba-rū muwājhe meṅ yā usī ke muṅh

par āmne sāmne yā āṅh ke sāmne ; maujūdagī meṅ.—In the face of—Muqābale meṅ ; jo shai sāmne ho bā-wasf uske hone ke ; sāmne se ; bā-wujūd. [na phernā yā chhipānā,

Face, v. t. 1.—Muqābala k. ; sāmna k. ; āf r. ; roknā ; muzāhim h. ; muṅh

To face an enemy—Dushman se muqābala k.

2.—Muqābil meṅ h. ; mahāzī meṅ wāqī' h. ; āge yā sāmne h. ; kisī dūse kī taraf ruḳh yā muṅh r. [jaise ek kapre ke ūpar dūsrā kaprā.

3.—Kisī ke rū par aur kuchh lagā-kar use chhipānā ; abrā lagānā

To face down—Shoḳhī yā dhiṭhāyī se muqābala k. ; muṅh par olaḳh-baiṭhānā ; dāṅṭ yā dabā r. ; āṅkheṅ nichī kar-d. ; mūchheṅ latkā d. ; jhipā d.

Face, v. i. 1.—'Aiyārī k. ; makkārī k. ; jhūṭhī sūrat banāye rahnā.

2.—Muṅh phernā ; ruḳh yā muṅh k.

[Muṅh pher-kar ghūm jānā.

To face to the right or left—Dahne yā bāyeṅ muṅh phernā—To face about—

Facetious, a. 1.—Khush-tab' ; hansor ; thathol ; zarif ; thaṭṭheba ; mazāq kā

2.—Zarāfat-āmez (jismeṅ zarāfat kī bāteṅ hoṅ) ; jismeṅ aisī aisī

bāteñ bhari hoñ jinse jī khush ho; jismeñ hañsī-dillagi kī bāteñ hoñ; mazhaka-āmez. [ke sāth; jī khush karne ke liye.

Facetiously, *ad.* Mazāqan yā mazāq ke taur par; khush-tab'i se; zarāfat

Facetiousness, *n.* Zarāfat; khush-mizājī; hañsor-pan; mazāq; thutthe-bāzī.

Facilitate, *v. t.* Sahl k.; āsān k.; kisi kām kī dushwārī ko kam kar denā; qabāhat yā rukāwat daf' kar d.; kisi kām meñ jisqadar mihnat pare usko ghatā denā.

Facility, *n.* 1.—Suhūlat; āsānī; qabāhat se āzādī. [kiya.

He performed the work with great *facility*—Usne woh kām barī suhūlat se

2.—Anjām-i-kār kī suhūliyat; tashīl-i-kār; woh musta'idī yā chālākī jo hunarmandī yā kasrat-i-isti'māl se hāsil ho; tez-dastī; malaka.

Practice gives *facility*—Mashq se malaka hotā hai.

3.—Woh bāt jisse kisi kām ke karno meñ āsānī ho; woh bāt jisse kisi kām kā anjām sahl ho-jāwe; fāida; 'umda madad; i'āunt.

 In this sense, generally used in the plural.

No *facilities* were afforded to the court in arriving at the real facts of the case—

Is muqaddame ke asl hālat ke inki-hāf meñ 'adālat ko kisi tarah kī 'umda madad na mili.

Fac-simile, *n.* Bijinsihī naql yā shabih jaise sawād-i-khat kī; kisi tahrīr kī hū-ha-hū naql; kisi likhāwat kā thik utārā.

Fact, *n.* 1.—Woh sh'ī jiskā wuqū' yā zuhūr huā ho; jo natija zuhūr meñ āyā ho; mājarā; sh'ī; kaifiyat; amr-i-wāqi'.

2.—Asl-i-haqīqat; asli bāt; sachchī bāt; amr-i-rāst.

In *fact*—Asl meñ; haqīqatan; dar-haqīqat; sach to yahi hai.

3.—Bayān-i-amr-i-wāqi' yā sh'ī-i-maujūda; woh bāt jiskā honā bayān yā tasawwur kiya jāwe; ka fiyat; hāl; wāqi'n. [hāl.

This evidence abounds with false *facts*—Is shahādāt meñ jhūthī bāteñ bhari

FACTA PROBANTIA, [Lat.] (*Law*) Wāqi'āt-i-musbit; woh bāteñ jinse koyī wāqi'n sābit ho.

Faction, *n.* 1.—Kisi ri'yāsāt meñ un logoñ kī jamū'at jo muttāfiq hokar us ri'yāsāt ko khilāf koyī kār-rawāyī karen; mukhālifīn kā zirga; kisi qism ke log jo āpas meñ milkar apne zātī naf' aur 'awām kī burāyī ke liye bilā waswasa koyī kār-rawāyī karen; tar; dal; jāthā.

2.—Khal-fishār; nā-ittifāqī; nizā'; jhagrā; fitna; fasād; hal-chal.

Factionous, *a.* 1.—Bāham ittifāq karke ri'yāsāt ke khilāf khwālī 'awām kī mazarrat ke liye danga-o-fasād kā 'ālī; hangāma-khez; mufsid; fitna-pardāz—jaise shakhs. [sh'ī yā bāt.

2.—Fitna-pardāzī ke muta'alliq; jisse fitna-pardāzī zāhir ho—jaise

FACTO, [Lat.] (*Law*) Wāqi'n meñ; sh'ī yā wāqi'n se.

Factor, *n.* Jo dūsre kī taraf se kār-o-bār kare; gumāshṭa; kār-kun; munib 'alul-khusūs woh shakhs jo kamīshan par (ārhat lekar) dūsroñ kī taraf se māl kharīdo aur becho aur rozgār chālāwe; aṛhatiyā.

Factorage, *n.* Ārhat; ārhat ke rupaye; zar-i-kamīshan.

Factory, *n.* 1.—Ārhat kī jagah; woh makān yā jagah jahāñ aṛhatiyē apne mālīk kī taraf se rozgār chālāne ke liye rahen; koṭhī.

2.—Woh log jo kisi maqām par koyī kār-khāna chālāte hon.

3.—Woh 'imārat yā 'imāraton jo kisi māl ke bauāne ke liye maḥshūs hon; koṭhī; godām; kārkhāna.

Cotton factory, indigo factory, opium factory, &c.—Rāyī kā kārkhāna, nil yā ayyūn ki kothī yā uskā godām wagaira. [cha.]

Factotum, n. Woh shakhs jisse har qism kā kām liyā jāe; harbābī cham-FACTUM, [Lat.] (Law) 1.—Kisi shakhs kā khās kām wa fi'l; 'alal-khusūs woh hāt jo bayān ke zarī'o se mutahaqqaq kar-dī-gayī ho.

2.—Kisi wasiyat-nāme kā munāsib taur par takmil pānā aur uske muta'allig un sab bātoñ kā kiyā jānā jo uske jawāz ke liye lābudī hoñ. FACTUM PROBANDUM, [Lat.] (Law) Wāqī'a-i-subūt-talab; woh wāqī'a jiskā subūt darkār ho. [koyī amr sābit ho.]

FACTUM PROBANS, [Lat.] (Law) Wāqī'a-i-musbit; woh wāqī'a jisse FACTUM VALEAT, [Lat.] (Law) Waq'at-i-amr-i-wāqī'a.

Faculty, n. 1.—Zihni yā dimāgī quwwat; kisi bāt ke karne kī quwwat; liyāqat; salāhiyat. [o-chālākī; fan.]

2.—Subūlat-i-anjām-i-kār; mashshāqī; hoshyārī; tez-dastī; chustī-

3.—Zāti sifat; mailān yā 'ādat 'ām isse ki bui ho yā bhalī.

4.—Ikhtiyār; woh istihqāq yā iqtidār jo kisi ko ri'āyatan aise fi'l ke karne kā diyā jāe jo woh qanūnan na kar-saktā ho; ijāzat.

5.—Kisi peshe ke log khusūsan dāktar log.

Fade, v. i. 1.—Kamzor ho-jānā; murjhānā; pazhmurda h.; khushk h. 2.—Tāzagi rangat yā āb kā jātā rahnā; rang kā ur-jānā; faq ho-jānā; kumhlānā. [na rahnā.]

3.—Āhista āhista gāib ho-jānā; dhīmā ho-jānā; jātā rahnā; bāqī Fade, v. i. Khushk kar d.; tāzagi yā zor khainch l.; kumhlā d.; pazhmurda kar-d.; thithrā d.

Fail, v. i. 1.—Na h.; kam h.; kisiqadar kam h. yā bi-l-kul na h.; ma'mūlī tariq par baham na pahunchuā yā kisi chiz kī pahunch (bahamrasti) kā ekbārgī band ho-jānā.

*The crops have failed this year—Is sāl fasl kam hui yā bi-l-kul na hui.

2.—Tāqat wagaira kā ghaṭnā; aur kamzor h.; dhaṅsā jānā; tahlil hotā jānā; rafta rafta nā-tuwāñ ho-jānā.

The sick man's strength fails—Us mariz kī tāqat ghaṭti jāti hai; woh mariz ziyāda-tar kamzor ho rahā hai; woh mariz dhaṅsā yā tahlil huā jātā hai.

3.—Ma'dūm h.; nest-o-nābūd h.; mar jānā; masdūd ho-jānā; phir paidā na h.; guzar jānā; bi-l-kul gāib ho-jānā; phir bāqī na rahnā; kuchh bhī rah na jānā. [natīja paidā na k.; anjām-i-kār meñ qāsir h.]

4.—Khatā k.; chūkna; kām na k.; kārgar na h.; qāsir h.; asar yā His eye-sight fails—Uski basārat (nazar yā nigāh) khatā kartī hai. An enquiry was made with care but failed—Ihtiyāt ke sāth tabqiqāt ki gayī par uskā kuchh asar yā natīja paidā na huā (woh kārgar na hui)

5.—Kāmyāb na h.; māyūs h.; jis maqsad kā hūsīl h. zihñ meñ ho uskā bar na ānā; jo natīja maqsūd ho uskā zubūr meñ na ānā; murād kā bar na ānā (hūsīl na h.); nā-kāmyāb h. [bar na āyī yā hūsīl na hui]

The plaintiff has failed—Mudda'i kāmyāb na huā (nā-kāmyāb huā; uski murād 6.—Diwālā nikalnā; diwāliyā ho-jānā; tāt ulat jānā; nādār ho-jānā; apne qarz ke adā kī salāhiyat na r.; duiñ-i-muta'alliq-i-kār-o-bār ke adā ke qābil rah na jānā; tāt parnā. [us kothiwāl kā tāt ulat gayā.]

The banker has failed—Us mahājan kā diwālā nikal gayā (woh diwāliyā ho gayā; ❸ “When merchants and traders fail, they are said to become bankrupt; when other men fail, they are said to become insolvent.” Webster.

7.—Anjām-i-farz meñ qāsir h. yā kotāhī k.; tark k. yā gūfāt k.; chhoṛ d.; na karnā.

Herein *fail* not—Is bāt meñ qāsir na ho yā kotāhī na karo; is kām meñ gadat na karo; iso tark na karo; is amr meñ tākid jāno; is kām kā karnā apne ūpar lāzim yā wājib jāno.

Fail, v. 4. Kisi kī zarūrat wagaira ko raf' na k.; kisi ko liye kāfī na h.; kisi ko dhokhā d. yā use māyūs k.; kisi ko kām na ānā (uso chhoṛ d.)

Fail, n. Tark-i-fīl; 'adam-i-anjām-i-kār (kisi kām kā na k.). [jo kuchh ho. *Without fail*—Do chūko huye; bilā-quāid; kulliyatan; zarūr; khwāhī-na-khwāhī;

Failing, n. 1.—Kotāhī; qusūr; naqs; bhūl-chūk; khatā.

2.—Diwāliya yā nā-dār ho-jānā.

[band ho-jānā.

Failure, n. 1.—Kamī; kotāhī; naqs-i-kāmil; bi-l-kul na honā; āmad kū

Failure of rain or crops—Bīrish yā fasl kī kotāhī (usakā bi-l-kul na h.). [na k.

2.—'Adam-i-ifā; 'adam-i-wafā; adam-i-ta'mil yā anjām; tark; pūrā na k.;

The failure of a promise—'Adam-i-ifā-i-wa'da (wa'de kā pūrā na k.).

3.—Zawāl yā naqs ba-wajh-i-zawāl.

[kā yād na rahna.

The failure of memory—Zawāl-i-hāfizā; quwwat-i-hāfizā ko zail hone se hātōn

4.—Diwālā; nādārī; qarṣ ko adā kī istitā'at kā na r. [par māil.

Fain, a. Khush; kisi zarūrat kī hūlat meñ kisi bāt ke khushī se karno

Fain, ad. Khushī se; masarrat se.

With *would*.

Fair, a. 1.—Dagilā chitkabārā mailā yā nāqis nahīn; be-'aib; sāf; suthrā; matla' sāf; gorā; siyah-sām nahīn. [ma'lūm ho.

2.—Khush-numā; khūbsūrat; khūb-rū; jo dekhne meñ achchhā

3.—Sāf; abr chhūyā huā nahīn; badli ghiri huyī nahīn; nibaddar; muwāfiq; mukhālīf nahīn; jis taraf jānā manzūr ho udhar hī kī.

Said of the wind or weather.

4.—Khulā; sāf; be-rukāwat kā; sīdhā—jaiso rāsta wagaira.

5.—Sāf-dil; imāndār; gair-jānibdār; be chhakke-panjo kā; sīna-sāf; kapṭī nahīn; mutadaiyan; jiski nisbat kisi tarah kā shubha na ho-sake; jismoñ taraf-dārī na ho; munsif; munsifāna; wājib; sāf; yaksūn; imāndārī yā diyānat kā.

Said of persons, character, or conduct.

6.—Achchhā yā achchhī; khush; jisso ummed aur bharosā paidā ho; talkh yā karwī nahīn; khush-kun—jaise bāteñ wa'de wagaira.

7.—Sāf; parche jāno ke qābil; mā-yuqrā; khush-khat.

The letter is written in a fair hand—Us khat kī tahrir sāf hai; us chitṭī kī likhāwat parchi jō rakṭi hai.

8.—Ausat darje kī; gair-ma'mulī nahīn; i'tidāl par; na bahut ziyāda na bahut kam; mutawassit. [achchhī tarah; aise dhang se kī jī khush ho.

Fair, ad. 1.—Sāf sāf; khulā khulā; jī khol-kar; akhlāq se; imāndārī se.

To bid fair—Qarān-i-qiyaṭ h.; honhār h.; achchhī ummed dekhānā; achchhī

āgam dekhānā.—*Fair and square*—Wājib-wājib; imāndārī se; insāf se; be-

ingūw. Imān-dārī; diyānat.—*Fair play*—Wājib bartāw; munsifāna sulūk;

imāndārī kā bartāw.

Fair, n. Husn 'aurat; sundarī. *The fair*—Unās; 'aurateñ.

Fair, n. Melā; dadri.

Fairly, ad. Sāf sāf yā safāyī se; fāsh fāsh; sāf-dilī se; bilā-kashīdagi-i-khātir; tawāzu' yā khulq ke sāth; imāndārī se; muwāfaqat se; āchchhī tarah; khushī se.

FAIT, (Lat.) Wasīqa; nawishta.

Faith, n. 1.—I'tibār; yaqīn; bharosā; takiya; istidlāl; kisi ke bayān ko khās usī ke sadāqat aur sanad par qabūl k.; shahādāt par takiya yā istidlāl; is bāt par rāe kā qāim ho-jānā ki fulān kā bayān yā uski shahādāt sahīh hai.

The court has no *faith* in the testimony of that witness—Us gawāh ki shahādāt par 'adālat mutlaq i'tibār nahīn kartī (uske bayān par 'adālat ko kuchh bharosā nahīn hai).

2.—Qaul; zabān; 'ahd; wa'da; qarār; wafā; bāt; bachan.

To break one's *faith*—Bad-qaulī bad-'ahdī yā khilāf-wa'dagi k.; apnī zabān (bāt) kā pās na k.; wa'da wafā na k.; be-wafāyī k.

3.—Sachāyī; sadāqat; diyānat; imūndārī.

Breach of *faith*—Bad-diyānati; be-imānī; khyānat.—In good *faith*—Nek-niyati se; imāndārī ke sāth; khush-niyati ke sāth; fareb se nahīn; dhokhā dene ke maqsad se nahīn. In bad *faith*—Bad-diyānati se; be-imānī se; imāndārī se nahīn; fareb ki niyat se; dhokhā dene ki garaz se.

4.—Kisi qism kā mazhabī 'aqīda; imān; i'tiqād; isht.

Faithful, n. 1.—Muhabbat yā wafā-dārī meñ sachchā aur sābit-qadam; apne farz ke anjām meñ mustaqil yā mazbūt; bā-wafā; wafā-dārī meñ sachchā; wafā-dār; khair-khwāh; namak-halāl; imāndār; mutadaiyan; rāst-bāz; sādiq; sābit-qadam; mutalawwīn nahīn; jo apne qaul-o-qarār 'ahd-o-paimān yā mu'āhadāt kā khūb libāz rakkhe; bāt kā pakkā; qaul kā sachchā yā pūrā.

2.—Sahīh; bijinsihī; thīk thīk; jo kuchh manshā ho waisā hī. [na ho.

3.—Sachchā; sādiq; sachāyī se mutābaqat rakhne wālā; jismeñ jhūth

Faithfully, ad. Imāndārī se; wafādārī se; thīk wa'de yā mu'āhade wagaira ke mutābiq; thīk thīk; sachāyī se; mazbūti se; sach-sach; be-kam-o-kāst; huwa-huwa; bagair naqs fareb yā ibhām ke.

Faithfulness, n. Wafā-dārī; namak-halālī; sachāyī; sadāqat-bayānī; ahkām aur lawāzim ki baṛī pā-bandī; muhabbat meñ sābit-qadmī.

Faithless, a. Kāfir; be-imān; namak-harām; dagā-lāz; be-wafā; jhūthā; bad-qaul; bad-'ahd; jisse māyūsī yā dhokhā ho.

Fall, v. i. 1.—Yakāyak yā āhista āhista ūnchī jagah se nīchī jagah meñ ānā; girnā yā gir parnā; sirf quwwat-i-jāziba ke zor se niche ko ānā; jharnā; ṭapaknā.

Ripe fruits *fall* from trees—Pakke phal darakht se girte haiñ (ṭapakte haiñ.)

2.—Istāda (kharā) na rahnā; munh ke bal gir jānā; yakāyak let jānā; aundhā parnā.

The tree has *fallen*—Woh darakht gir gayā (kharā nahīn hai.)—The prisoner *fell* on his knees—Woh qaidī apne ghuthnoñ ke bal sijda karne lagā. [meñ girnā.

3.—Kisi daryā wagaira ke pānikā bahkar kisi jhīl yā samundar wagaira *With into*.

4.—Gir-kar marjānā—jaise larne ki hālat meñ; khap jānā; halāk ho-jānā; nest ho-jānā; gāib ho-jānā; rah na jānā.

5.—Kisi shai ki tezi yā shiddat kā jātā rahnā—jaise hawā yā gusse kā; dhīmā ho-jānā; par jānā; band ho-jānā; zāl ho-jānā.

6.—Paidā h.; girnā; biyānā—jaise ba'z jānwaron ke bachchoñ kā.

7.—Ikhtiyār buzurgī daulat yā waq'at kā ghaṭ jānā; wazn yā qimat men kam-ho-jānā; nā-chiz yā zalil ban-jānā; kam ho-jānā; past ho-jānā; mandā ho-jānā.

8.—Zillat meñ paṛnā; ruswā yā be-ābrū h.; khwār h.; musibat meñ paṛnā; badl gumrahī yā gunāh meñ paṛ-jānā; be-imān yā bad-diyānat ho-jānā. [ho-jānā; kisi burāyī meñ da'atan paṛ-jānā.

9.—Phaṇs jānā; phande moñ paṛ jānā; pahle kī nisbat aur burā

10.—Zard-rū ho-jānā; nigāh nēhi kar-lenā; sharminda yā māyūs ma'lūm h.; chihre kā utar jānā; nigāh kā jhup jānā.

11.—Jism yā qalb (badan yā dil) kā ek hālat se dūsarī hālat meñ da'atan aur be-ikhtiyār ho-jānā; ho-jānā; paṛnā. [love—'Ashiq ho-jānā. To fall asleep—So jānā.—To fall sick—Bimār paṛnā yā honā.—To fall in

12.—Wāqī' h.; paṛnā; ānā; yakāyak pā jānā; pahunch jānā; anjām ko pahunchnā; khatm h. [uñ yā lūt paṛnā.

13.—Koyī fi' jald jald musta'idī yā shiddat se karno lagnā; jhapṭ—They fell to blows—Unmeñ yakāyak mār-piṭ hone lagi.

14.—Ittisāqiya khwāh bazārī'a qur'a-andāzī taqsim yā wirāsat waghaira ko kisi ko pahunchnā yā uski taraf muntaqil honā.

A's estate fell to his brother—Zaid kā tarka uske bhāyī ko pahunchnā (milā)

The property has fallen into other hands.—Woh milkiyat auroñ ke hāth āyī (lagī yā pahunchī).

15.—Be-sākhta nikal ānā; yakāyak zabān par ā-jānā yā nikal paṛnā.

Not a word fell from him on the subject—Us bāb meñ ek bāt bhi uski zabān se na niklī.—It fell from his lips—Yah bāt be-sākhta uski zabān se nikal āyī.

To fall aboard of—Ek kashti yā jahāz kā dūarī kashti yā dūaro jahāz se takṛā jānā (lar yā bhiṛ jānā)—To fall among—Kisi ko darmiyān ittisāqiya yā yakāyak ā-paṛnā.—To fall away—(a) Dublā h.; lāgar h.; tahlil h.; ghul jānā. (b) Itā'at tark kar-d.; bagāwat k.; sarkashi k. (c) Din chhor d.; kufīr ikhtiyār k.; badi meñ paṛnā. (d) Zāl h.; tabāh h.; kho jānā; fanā h.

(e) Ahista ahista ghaṭ jānā; ur jānā; faq ho-jānā; mandā jānā.—To fall back—(a) Pichhe hat jānā; pas-pā h. (b) Bid-'ahdi k.; apnā qaul pūrā na k.—To fall cilm—Bahū band ho-jānā; dhimā paṛ jānā.—To fall down—(a) Sijda k.; dandawat k. (b) Baiṭh jānā; zamin par gir paṛnā.—To fall foul—Hamla k.; lūt-paṛnā; mārpiṭ karno lagnā; charḥ jānā.—To fall from—(a) Gurez k.; inhiṛāf k.; ta'mil na k.—jaise kisi qaul yā mu'āhade kī. (b) Nā-farmānī k.; bagāwat k.—To fall in—(a) Ittisāq k.; rāe meñ muttasāq h. (b) Milnā; ta'mil k.; qabul k.; kisi ke mutābiq k. (c) Ā-jānā; shāmīl h.; ā-milnā; dākhl h.—To fall in with—Milnā—jaise jahāz kā. Dekh pānā yā nazdik ā-pahunchnā—jaise zamin kā yā ke—To fall off—(a) Alag yā kanṛa. kash ho-jānā; judā ho-jānā; fūṭ jānā; phūṭ ho-jānā; bichhurnā jaise deston kā. (b) Zāid ho-jānā; qāim na rahnā; bāqī na rahnā. (c) Kufīr ikhtiyār k.; inān chhor d. (d) Chhornā; tark k.; dast-bardār h.; kanṛa-kashī ikhtiyār k. (e) Ṭapaknā; zamin par girnā—jaise pakke phalon kā. Waq'at yā umdagī meñ ghaṭ jānā; ba-nisbat pahle ke kam-'umda yā dil-chasp rah-jānā. To fall on—(a) Da'atan aur shauq se shurū' k.; yakbārgī aur dil se karne lagnā. (b) Charḥ jānā; hamla-āwar h.; mārne lagnā. (c) Kisi par girnā yā chūnā.—To fall out—(a) Takṛār k.; qaziya k.; larne lagnā. (b) Wāqī' h.;

ho-parṇā; ittifaqiya ho-jānā.—*To fall over*—(a) Sar-kashī k.; ek fariq ko chhor kar dūse fariq ki taraf ho-jānā.—*To fall short*—Kam h.; nūqis h.; kotāhi k.—*To fall to*—(a) 'Ujlat aur shauq se shurū' k. (b) Kisi kām meṁ masrūf h. (usko karne lagnā).—*To fall under*—Kisi ke mū-taht h.; kisi ki had meṁ parṇā; kisi ke zer-i-hukūmat zer-i-nazar yā zer-i-iḳhtiyār wagaira h. (b) Kisi meṁ dākhil h.; kisi ke sāth shumār kiya jānā.—*To fall upon*—(a) See *To fall on*—(b) Iqlām k.; koshish k.; fikr k. (c) Kisi se bhiṛ jānā

Fall, n. 1.—Girnā; niche utarnā; gir parṇā; larḳhaṛā-kar gir jānā.
 2.—Barbādī; tabāhī; maut. [yā hukūmat kā hāth se jātā rahnā.
 3.—Zawāl; tanazzul; buzurgī yā mausab kā kho jānā; iḳhtiyār
 4.—Qimat yā māliyat meṁ kamī.
 5.—Utār jaise āwāz kā. Dhāl jaise zamīn yā pahār kī.
 6.—Jharṇā; āb-shār; kharī jagah se pānī kā niche girnā. Daryā wagaira ke pānī kā samundar yā jhil wagaira meṁ girnā; utār; jahān tak kisi shai kā utār ho.
 7.—Khizān; patjhār.
 8.—Bārish; jhar yā jharī; meh kā girnā.

Fallacious, a. 1.—Fareb-dih; jisse dhokhā ho; gumrah k. w.; galatī paidā k. w.; zalālat meṁ dālne wālā; jo ba-zāhir jhūṭh ho; jiskī sūrat se ma'lūm ho ki yah jhūṭh hai.

A fallacious argument—Aisi baḥs jisse dhokhā ho; aisi dalil jisse gumrahī ho.

2.—Fareb-ānez; darog; jhūṭh; fāsīd; be-asl; jisse māyūsī paidā ho; jiskī ummed na h.

A fallacious hope—Ummed-i-be-asl; ummed-i-fāsīd.

Fallacy, n. 1.—Jhūṭh yā fareb deno walī zāhiri sūrat; makr-āmezi; fareb-dih h.; jisse ānkh yā dil ko dhokhā ho; fareb; galatī; tazwīr.

2.—Aisi dalil yā baḥs jisse ba-zāhir qat'-i-nizā' ho-jāwe par dar-baqī qat aisi na ho. [dhokhe meṁ ā-sake; khatā-pazīr.

Fallible, a. Jisse bhūl yā chūk ho; jo dūron ko dhokhā de-sake yā khud **Fallow, a.** Jismeṁ hal chālāne ke ba'd bij na boye gaye hoṅ; gair-mazrū'a; uftāda; partī; be-taraddud; jo baras do baras jotne bone ke ba'd yūnhīn durastī ki nazar se chhor dī jāwe.

Fallow ground—Woh zamin jis meṁ hal chālāyā gayā ho par tukhūm-rezi na hui ho; aisi ārūzi jo kuchh din tak jotne bone ke ba'd uski haisiyat kī taraqqī kī nazar se ba-taur-khud chhor dī jāwe.

Fallow, v. t. Zamīn meṁ hal aur heṅgā chālākar use be boyī chhor d. jismeṁ kharāb ghās wagaira nikal-jāe aur zamīn mulāim ho jāe.

False, a. 1.—Jhūṭhā; jhūṭh bolne wālā yā darog-bayān; jismeṁ sadā-qat-kalāmī na ho; dagā kā 'adī yā dagā-bāz; be-īmān; bad-diyānat; aisi bāt kahne wālā jiskā na wujūd ho na wuqū' yā jo na to kahī gayī ho aur na uskā kisi ko khayāl ho.

A false witness—Jhūṭhā gawāh; shāhid-i-kāzibul-bayān; nistā gawāh jiskā bayān rāst (sachchā) na ho.

2.—Be-wafā; bad-'ahd; bad-qaul; jhūṭhā; dagā-bāz; jo apno qaul yā wa'da wagaira kā pā-band na ho; kāzib; sādiq nahīn; muzawwir; jismeṁ sabāt (sābit-qadmī) na ho.

A false friend—Dost-i-sādiq nahīn; yār-i-be-wafā—*False to promises*—Bad-'ahd; bad-qaul; jisko wa'de pūre nā hoṅ; jo jhūṭh wa'de kare.

3.—Jo sachāyī yā asliyat se mutābaqat na rakkhe; sachchā nahīn; jismeñ dhokhā dene yā māyūsī paidā karne kī salāhiyat kā ihtimāl ho; jhūṭhā; khotā; fāsīd; kāsīd; galat.

A false statement or report—Bayān yā khabar-i-galat; aisā bayān yā aisī khabar jismeñ sachāyī yā asliyat na ho.—A false weight—Kam-wazn bāṭ; aisā baṭ-kharā jo kisī andāz-i-mua'īyan ke mutābiq na ho.

4.—Talbisī; masnū'ī; ja'lī; banāyā huā yā banāwat kā; aslinahīn; khotā. A false coin—Sikka-i-talbisī; khotā sikka.—A false bill of exchange—Ja'lī yā banāyī huyī hundī; masnū'ī hundī.

5.—Mazbūt yā ṭhos nahīn; jisse ākhir meñ dhokhā uṭhe.

A false foundation—Bunyād-i-be-asl; aisī bunyād jo mazbūt na ho.

6.—Jo mazbūt bunyād par mabnī na ho; be-asl; jo mustahkam yā qābil-i-i'tibār na ho; galat. [galat; rāe-i-galat.

A false claim—Da'wi-i-be-asl; be-bunyād da'wā. A false conclusion—Natija-i-

7.—Banāwat kā; iddi'āyī; jo dhokhā dene kī nīyat se banāyā yā iḳhtiyār kiyā gayā ho; makr-āmez; farebī; jismeñ raugan-i-qāz malā gayā ho; aslī nahīn.

False imprisonment—(Law) Kisī shakhs ko bilā wāranṭ yā be-sabab kḥwāh qānūn ke kḥilāf giriftār karke qaid rakhnā.

False return—(Law) Jis ahl-i-kār ko koyī hukm-nāma-i-'adālat ta'mīl ke liye milē uskā uskī ta'mīl kī nisbat jhūṭhī kaifiyat likhnā; kaifiyat-i-darog.

False-hearted, *a.* Dagā-bāz; dhokhā dene-w.

False-hood, *n.* 1.—Jhūṭhāyī; jhūṭhā (galat) bayān.

2.—Be-īmānī; dagā-bāzī; fareb dihi.

3.—Banāwat; iddi'āyī sūrat; taqlīd.

Falsely, *ad.* Jhūṭh; sach nahīn; dagā-bāzī se; dhokhā dene kī nīyat se. Falseness, *n.* Jhūṭhāyī; be-īmānī; dagā-bāzī; zāhir meñ kuchh aur asl meñ kuchh.

FALSI CRIMEN, [Lat.] (Law) Ja'l banāne (ja'l-sāzī) kā jurm.

Falsification, *n.* Jhūṭh banānā; iltibās; masnū'iyat; kisī chīz kī aisī sūrat banānā jo asl meñ na ho; takzīb. [nū'ī banānā.

Falsify, *v. t.* 1.—Jhūṭhā banānā; talbisī banānā; naqlī banānā; mas-

To falsify coin—Jhūṭhā sikka banānā; sikka-i-talbisī banānā.

2.—Bātil ṭhahrānā, darog sābit k.; jhūṭhā yā nā-qābil-i-i'tibār sābit k.; rad k.; tardid k.; māyūs k.; na-ummed k.; bātil k.

To falsify a record—Kisī kāgaz ko rad k. (jhūṭh bātil yā nā-qābil-i-i'tibār ṭhahrānā). To falsify one's hopes—Kisī kī ummed ko bātil k.; kisī ko nā-ummed yā māyūs k.

3.—Bātil k.; ka-l'adam k.; jhūṭh sābit k.—jaise kisī tajwīz ko.

4.—Muhāsaba-fahmī meñ kisī kharch kī raqam ko galat ṭhahrānā.

To falsify one's word—Bad-qaulī k.; apnā qaul na r.; jhūṭh kahkar apne qaul se be-qaul ho jānā; apnī bāt ko mitā d.

Falsify, *v. i.* Jhūṭh bolnā; darog-goyī k.

Falsity, *n.* Jhūṭh h.; jhūṭhāyī.

Falter, *v. i.* 1.—Chūknā; khatā k.; hīklānā; luknat k.; ruk-ruk ke bolnā; bolne kī hālat meñ zabān kā kaṁpnā.

2.—Tharrānā, lagzish k.; na ṭhaharnā; hīlne lagnā.

3.—Samajh meñ futūr ānā; zihn meñ naqs h.

Fame, n. 'Umda khabar; achchho yā baṛo baṛo kāmōn kā shuhra; shuhrat; nāmwarī, jas; shuhra.

Familiar, a. 1.—Khāndānī; ghar kā; gharailā.

2.—Jisse aksar bāt-chīt kartekarte rabt hojāo; jisse ba-khūbī wāqifiyat ho; jisse bahut rabt-zabt ho; jisse bahut khalā-malā ho; mālūf; mānūs.

A familiar friend or companion—Dost yā sāthī jisse bahut rabt-zabt ho.

3.—Kisi shai se ba-khūbī wāqif; kisi bāt ko uske karte karte achchhī tarah jānne w. (usse mālūf yā mānūs).

4.—Be-takalluf; bāt-chīt meñ takalluf na r. w.; āzād; muḥallā-bi-tab'; aīsā kī dūse ko bār-yābī mushkil na ho; hilā-milā. [huā.

5.—Ba-khūbī ma'lūm; kasrat-i-isti'māl se khūb sikhā yā samjhā.

6.—Sahl; roz-marre kī; bol-chāl kī—jaise 'ibarat.

7.—Nā-jāiz āshnāyī yā rabt-zabt r. w.

Familiar spirit—Muvakkil; bīr; woh shaitān jiski nisbat yah tasawwur kiyā jātā hai ki woh bulāte hī hāzīr hotā hai.

Familiarity, n. Mānūs rahnā; aksar dil-khol-kar āpas meñ bāt-chīt k. aur suhbat r.; be-takallufāna bartāw; be-takallufī aur āzādī; ikhtilāt; baṛā mel-jol; nihāyat rabt-zabt (khalā-malā); baṛā sat-sang; bahut mānūs-o-mālūf h. [yā bāt chīt se bakhūbī wāqif ho-jānā.

Familiarize, v. t. 1.—Mānūs k.; 'ādī k.; khū-gar k.; kasrat-i-isti'māl kī tahsil ko parhte parhte āsān kar-d.

Familiarly, ad. 1.—Be-takallufāna (be-takallufī ke sāth); bilā-lihāz-i-rusūm-i-zāhirī; dil se; be kisi dabāw ke.

2.—'Umūman; aksar; beshtar; us suhbat aur be-fikrī se jo bahut dinoh kī muzāwalat yā wāqifiyat se hāsil ho.

Family, n. 1.—Woh jumla ashkhās jo ek hī makān meñ aur afsar yā muhtamim-i-wāhid ke mātāht rahen; woh sab log jo ek hī ghar meñ rahen aur inmeñ mānū-bāp larke-bāle naukar-chūkar aur bāz auqāt kirāya-dār wagaira bhī dākhil hote hain; kunbā; khāndān; 'ayāl-o-atfāl; āl-o-'ayāl; larke-bāle; bāl-bachehe; qabāil; kuṭumb; ghar-bār; gharānā.

2.—Woh log jo ek mūris-i-ā'lā se paidā hon; yak-jaddī; ek ghar yā gharāne ke; yagāna; nask; kul; bans; gotr; santān.

3.—Mūrisōn kā silsila; pusht; pīrhī.

4.—'Āli-khāndānī; 'āli-nizhādī; khāndān-i-sharīf se honā; najīb yā mu'azzaz h.; baṛe bāp-dālā kā; nāmī-girāmī gharāno kā.

Famine, n. 1.—Qaht yā qaht-sālī; girānī; akāl; mānhgī.

Famish, v. t. 1.—Bhūkhoñ mārñā; bhūkhā rakh ke halāk k.

2.—Bhūkh se be-dam kar-d.; bhūkh yā pyās se bi-l-kul kamzor kar-d.; bhūkhā rakh ke taklif d.

3.—Kisi zarūrī chīz ke le-lene yā uske na dene se halāk k.; kisi lābudī shai ke na hone se gāyat darje kī taklif d.

Famish, v. i. 1.—Bhūkhoñ mārñā; fāqa-kashī k.

2.—Bahut hī bhūkhā yā pyāsā rahnā; khāno-pīne kī chīzōn ke na milne se kam-zor yā qarību-l-marg ho-jānā. [taklif uḥḥānā.

3.—Kisi zarūrī yā lābudī shai se mahrūm kiye jāne kī wajh se baṛī

Famous, a. Mashhūr; nek-nām; sarnām; zabān-zad-i-'awām; ma'rūf.

Fan, *n.* 1.—Pankhā; pankhī; bād-kash; mirwaha; benā; badan ko thandhā karne ke liye par kāgaz yā resham wagaira kā pankhā.

2.—Nāj pachhorne kī chīz (sūp); āg dhauñkne kī chīz (damī yā dhauñ kanī). Mor kī dum wagaira sī chīz jo pankhe kī tarah phail jāe.

3.—Woh bāt jisse kisi shai kā shu'la bhañk jāe; woh bāt jisse koyī shai ubhar pare kīwāh taragqī yā mazbūtī pakre.

A fan to inflame love—'Ishq ke shu'le kī bharkūne wālī chīz.

Fan, *v. t.* 1.—Pankhe se hawā karke thandhak aur tūzagī lānā; pankhā jhalnā; pankhe se muñh par hawā k.

2.—Hawā pahuñchānā; hawā kā asar pahuñchānā; hawā lagānā.

3.—Pachhorna; sāf k.; phatāknā.

Fanatic, } *a.* Mazhabī josh se muta'alliq yā uspar dalālat k. w.; rāo
Fanatical, } meñ azbas ta'assub zāhir k. w.; nihāyat sar-garm yā
pur-josh khusūsan umūrāt-i-mazhabī meñ.

Fanatic, *n.* Woh shakhs jiske dil meñ umūrāt-i-mazhabī kī nisbat barā hī josh ho; jiske dil meñ mutawāhhish aur be-hūda khayālāt-i-mazhabī huā karen; majzūb; muta'assib.

Fanaticism, *n.* Hind se ziyāda josh jazba yā sargarmī; mazhab ke mutawāhhish aur behūda khayālāt; mazhabī harārat josh yā junūn; ta'assub-i-dīnī. [wahmī; waswāsī.

Fanciful, *a.* 1.—Khayāl-parast; 'aql aur tajrībe kā pā-band nahīn;

Applied to persons.

2.—Khayālī; khayāl se paidā; wahmī; qiyāsī.

Applied to things.

Fancy, *n.* 1.—Khayāl; tasawwur; woh zihnī quwwat jisse kisi shai kī sūrat yā shabīh jab chāheñ dil par qāim ho-jāe.

2.—Kisi shai kī sūrat jo dil par ban-jāe; khayāl; sūrat; dhyān; rūp.

3.—Woh rāo yā khayāl jiske qāim karne meñ bahut gaur karnā na pare; umang; tarang; lahar.

4.—Ragabat; pasand; shauq; 'ishq; chāh. Woh shai jispar tabī'at rāgīb ho; jise dil chāhe (pasand kare). [na ho.

5.—Woh shai jisse dil to khush ho par woh dar-asl kisi kām kī

Fancy, *v. t.* Khayāl k.; apne dil meñ kisi bāt kī sūrat paidā kar-l.; bilā subūt ke būwar yā tasawwur k.; qiyās k.; gumān k.

Fancy, *v. t.* 1.—Kisi kā dhyān k.; kisi shai kā tasawwur dil meñ k.; khayāl k.; dil par naqsh banā lenā.

2.—Pasand k.; kisi kī chāh r.; kisi se uskī sūrat yā aḥlāq-o-ādāb kī wajh se khush rahnā; chāhnā.

Fancy, *a.* Jisse tabī'at khush ho; jiskā mazā tabī'at ko mile.

Fancy ball—Woh nēh jismeñ nūchne kī garaz se log tarah tarah kī poshāk pahan-kar jāto haiñ—*Fancy goods*—Rang-rang aur tarah-tarah ke reshmi kapre sūtan wagaira.

Fantastic, } *a.* 1.—Sirf khayālī wujūd r. w.; khayālī; qiyāsī; asli
Fantastical, } nahīn.

2.—Khayāl-parast; wahmī; mutalawwīn.

3.—Sirf zāhir meñ rahne w.; namūd-i-be-būd r. w. [kare.

4.—Be-tartīb; be-qā'ida; jisko sabāt na ho.; be-asl; jo tabdīl huā

Far, *a.* 1.—Dūr; kisi jānib ko dūr; nazdik nahīn; jiske darmiyān bahut barā fasl ho; ba'id; ṭappe par; pallo par.

- 2.—Manshā se dūr; khwāhish yā irāde ke khilāf.
Far, ad. 1.—Bahut dūr tak; bahut kuchh; bahut ziyāda.
 2.—Bahut zamāna-i-ba'id tak; piche ko bahut dinon tak.
 3.—Bahut yā bahut kuchh; bahut sā; juzw-i-kasir.
 4.—Nihāyat ziyāda; bahut ziyāda; kabīn barhkar.
 5.—Kisī khās had darje yā fāsile tak; ek hadd-i-mu'aiyan tak.
By far—Bahut kuchh; nihāyat hī.—*Far from*—Bahut dūr; bare fāsile par.
Far off—Baṛī dūr; fāsila-i-ba'id par.—*From far*—Bahut dūr se; fāsila-i-ba'id se; aisi jagah se jo bahut dūr par ho; bare bu'd se. [kuchh na ho.
Farce, n. Nirī numāish; mahz tumtarāq; bharampā; jismeṁ dar-asl
 A mere *farce*—Nirā dekhāwā; asl meṁ kuchh nahīn.
Fare, v. i. 1.—Kisī hālat meṁ h. chāhe woh achchhī ho yā burī;
 kisī hāl meṁ rahnā—'ām isse ki khushī ho yā musibat.
He fared well—Woh achchhi hālat meṁ thā (khush-hāl fārigu-l-bāl achchhā yā
 khush-guzrān thā; uski achchhi guzartī nibhtī bittī yā kaṭṭī thī). *He fared*
ill—Woh burī hālat meṁ thā (taklif yā musibat meṁ thā; uski achchhi
 nahīn guzartī thī).
 2.—Khānā-pīnā; tawāzu'-mudārāt (khātir-bāt) kā kiya jānā.
 3.—Honā chāhe achchhā ho yā burā.
 Used impersonally.
Fare, n. 1.—Kirāyā; bhārā; khewā; mahsul; woh rupaye jo kisī shakhs
 ke khushkī yā tarī se jāne ke 'iwaz meṁ diye jāen yā wājibu-l-adā hon.
 "The price of conveyance over the ocean is now usually called
 the *passage*, or *passage money*. *Fare* is never used for the price of convey-
 ing goods; this is called *freight* or *transportation*." *Webster*.
 2.—Khānā; gīzā; khāhe-pīne kī chizeṁ.
Farewell, int. Jāo khush raho; al-widā'; Khudā-hāfiz; woh kalām
 (bāteṁ) jo do shakhsōn ke bāham judā hone ke waqt ek dūse ke
 khush rahne kī nisbat kahī jāen ya'ni jāne wāle ko rahne wālā kahe
 ki tum khush rahnā yā rahne wāle ko jāne wālā. Ba'z waqt sirf
 judāyī zāhir karne ke liye yah lafz musta'mal hotā hai.
Farewell, n. 1.—Judāyī ke waqt kā salām-kalām; al-widā'.
 2.—Rukhsat; judāyī; chhornā.
To take one's farewell of a thing—Kisī shai se judā h. (usko chhornā, usse
 chale jānā.) [ke waqt kā).
Farewell, a. Judāyī kā; rukhsatāne kā; rukhsat hone (jāne yā chhornē
Far-fetched, a. 1.—Dūr se lāyā huā; fāsile se lāyā huā.
 2.—Jo koshish kar-ke nikālā gayā ho; jo āsānī se yā āp-hi-āp
 (az-khud yā khud) mustakhrāj yā mustambat na huā ho; jo khinch-
 khānch-kar nikālā ho; asli nahīn.
Farm, n. 1.—Woh qat'-i-arāzi jo asāmi ke jotne-bone ke liye 'alāhida
 kar diyā jāwe; woh zamīn kā tukrā jo lagān ke 'iwaz meṁ kāshtkāri
 kī garaz se diyā jāwe; chak; chās.
 2.—Mazra'; khet; kisht; jot.
 3.—Thika; mustājiri; ijāra; zamīn kā lagān-i-mu'aiyan par diyā
 jānā. [jiri meṁ d.; thika d.
Farm, v. t. 1.—Lagān ke 'iwaz meṁ thike par d.—jaise arāzi kā; mustā-

2.—Kisi jāedūd kār-o-bār mālguzārī yā kisi istihqāq-i-khūs wagaira kā kisi dūsrē ko is shart par sipurd kar denū ki farīq-i-sānī āmadani meñ se ek raqam-i-mu'aiyan yā ba-hisāb-i-fī-sadī ba-taur mu'awaze ke diyā kare; thika d.; ijāra d.; katkinā d.

3.—Kisi lagūn yā sharh-i-mu'aiyan par lenā; saikaro ke hisāb se lonā. [jotnū-bonū.

4.—Kāsh-t-kārī (khetī) ke kām meñ lānā—jaise zamīn kā; khet kā
To farm let or let to farm—Lagūn ke 'iwaz meñ thike par d.; paṭṭa likh d.

Farmer, n. 1.—Jo zamīn kā paṭṭa likhā ke use jote boye; kāsh-t-kār; asāmī.

2.—Woh shakhs jo kisi fī-sadī-i-mu'aiyana ke 'iwaz meñ mahsūl wagaira kī tahsīl apno zimma kar le; thika-dār; mustājir; ijāra-dār.

Farmer of the revenues—Mālguzārī kā mustājir; woh shakhs jisme is shart par mālguzārī kī tahsīl apno zimma li ho ki usko zar-i-muhassala se isqadar fī-sadī ba-taur haqq-u-sa'i ke milega. Farmer of the excise—Muskirāt kā thika-dār.

3.—Kāsh-t-kār; mazārī'; kisān; khetihar.

Farther, a. & ad. See Further.

Fashion, n. 1.—Kisi chiz kī banāwat yā sūrat; tarz shakl sūrat yā sukht; tarāsh-kharāsh (kāṭ yā sūrat); dhaj yā sajj-dhaj; rūp; ḍaul; waz'; namūna.

2.—Rāj tarz yā waz'; poshāk yā libās kī waz'; poshāk tarz-o-tariq yā zāhiri bartāw wagaira ko muta'alliq jo rasm-jārī ho khusūsan muhazzab shakhsōñ meñ.

To dress in the fashion—Muhazzab shakhsōñ kī tarah khud bhī kapre pahannū.

To dance, sing, ride, &c., in the fashion—Waz'-dārōñ kī tarah khud bhī nāch-nā gūnā wagaira.—In fashion—Jārī; murawwaj; jisko waz'-dār log karte hōñ.

3.—Kār-rawāyī kī tariq; ḍhaūg; tarz; qism; rāh; quīna.

After one's fashion—Kisi ke dhang yā tarz par.

Fashion, v. t. 1.—Danānū; kisi sūrat yā shakl kā banānū; dhālnū yā garhnū. [ko muwāfiq waz' k.

2.—Kisi ke hasb-i-hāl k.; kisi ke mutābiq banānū; kisi kī hālat k. With to.

3.—Jo qā'ida rawāj ke rū se qāim ho usko mutābiq banānū.

Fashionable, a. Jo rāij-u-l-waqt waz' ke mutābiq ho; jo tarz-jārī ho usko mutābiq banā huā. [meñ-jārī.

2.—Rawāj yā isti'māl ke rū se qāim; rāj; 'ām; kisi khūs zamāne

3.—Waz' kā pā-band; waz'-dār; rasm-o-rawāj ke mutābiq 'amal k. w.

4.—Sharif; muhazzab; husn-i-akhlaq r. w.; khush-khulq.

Fashionable, n. Waz'-dār shakhs; shakhs-i-bā-waz'.

Used chiefly in the plural.

Fast, a. 1.—Mazbūt; khūb safā yā lagā huā; dhilā nahīn; gair-mustahkam nahīn; jo jald harakat yā jumbish na kar-sake; jakar-band yā jakrā huā.

Make fast the door—Kowār ko khūb band yā jakar-band kar do.

2.—Jispar hamlo kā asar mushkil se pahunchē; mazbūt; jismeñ qudrati yā masnū'i mazbūti yā hifāzat kā sāmān ho—jaise koyī jagah.

3.—Sūbit-qadam; mazbūt; pakkā; jisse jald tafriqa yā nifāq na ho; wafā-dār yā bā-wafā—jaise dost.

4.—Jismeñ jald intishār na ho-sako; jo jald tūt yā khul na sako; gahrī yā gārbī; gaffat kī—jaise nīnd.

5.—*Tez-raftar*; subuk-rau; tez; jald ohalno wālā—jaise ghorā.

Fast and loose—Kabhi lipaṭ jāne wālā aur kabhi ohhāṭ jāne w.; mutalawwīn; be-sabāt; jisko qarār na ho.—*To play fast and loose*—Be ūgā-pichhā socho kisi bāt kī jhaṭ-paṭ kar-guzarā; talawwun-mizājī k.

Fast, ad. 1.—Mazbūtī se; jakar ko; kas ke.

2.—Jald jald; tezi se; fuzūl-kharohī se; be-hūda tariq par.

Fast by, or fast beside—Kisi ke nazdik; lag-bhag; ware; qarīb.

Fast, v. 1.—Khānā na khānā; be-khāye rahnā; bhūkhā rahnā; sāqā k.; mut-laq nā khānā yā thoṛī sa khā ke rah jānā; upās k.; langhan k.; karākā k.

2.—Mazhabī rusūm ko anjām meṁ gīzā se parhez k.; badan ke torne yā bhūkh-pyās miṭāne khwāh ranj yā musibat ke izhār ko liye khānā-pīnā band kar-d.; brat k.; rozā rakhnā; upās k.

Fast, n. 1.—Fāqā-kasht; gīzā na khānā.

2.—Rozā; brat; upās. [chāhe ek din ho yā ziyāda.

3.—Jab rozā yā brat rakkhā jāo; ynum yā aiyām-i-saum; brat kā din

To break one's fast—Rozā kholnā yā iftār k.; brat par pāran k.; khūsūsān subh ko khānā; nāshā k.; nahār muḥh kuchh khā l.

Fast-day, n. Brat yā roze kā din.

Fasten, v. 1.—Mazbūt bāndhnā; quṣī yā zanjir wagnā se mah-fūz (band) k. [tarah par ek kar-d.

2.—Ekaṭṭhā karke bāndhnā; joṛnā yā mazbūtī se milānā; kisi

To fasten a charge upon a person—Kisi shakhs par koyī jurm lagānā yā qāim k.

3.—Lagānā; dālnā; mazbūtī se qāim k.; 'aid k.

To fasten a blow—Dhau lagānā yā jarnā.

Fasten, v. 2. Lagnā; pakarnā; chipaṭnā.

Fastening, n. Band karne kī ohiz jaise tālā agrī billī wagnā.

Fastidious, a. Jiskā khush k. mushkil ho; jo khafif khafif naqs yā bhūl-ohūk par nārāz hojāo; tunuk-mizāj; mirzā-manish; jisko koyī bāt mushkil se bhāyo. [taiyār.

Fat, a. 1.—Pur-gosht; moṭā-tāza; jasīm; farbiḥ; dublā (lāgar) nahīn;

A fat man—Moṭā-tāza shakhs; jo ādmī dublā na ho. [kī ohiz.

2.—Raḡan-dār; muraggan; oharbī-dār; 'umda—jaise koyī khāno

3.—Be-dimāg; kūṛh-magz; ahmaq.

4.—Jisse baṛī āmadānī ho; jisse bahut kuchh paidā ho; jismeṁ mihnāt to kam par naf ziyāda ho; zar-khez; naf-bakḥsh.

Fast, n. 1.—Charbī; raḡan; chiknūyī.

2.—'Umda tarīf paidāwār; sab se aḥolihā hissā.

Fatal, a. Muhlik; qā'il; kārī; jisse maut yā barhādi paidā ho; muzil; āfat paidā k. w.; balā kā; āfat-nūk; gārat-kun; muzir.

A fatal disease—Maraz-i-muhlik; aisi bimāri jismeṁ bimār kī jān jāwe. *A*

fatal wound—Zakhm-i-kārī; aisi zakhm jisse majrūh jān-bar na ho.—*A*

fatal day—Āfat-nūk-din; balā kā roz.—*A fatal error*—Gārat karne wālī galatī;

aisī galatī jisse zawāl āwe.—*This error is fatal to the judgment*—Yah galatī us tajwīz kī gārat-kun hai; is galatī se us tajwīz par zawāl ātā hai yā isse woh zāl ho-jātī hai.

Fatally, ad. 1.—Taqdir se; qismat se; bhāg se.

2.—Aisi tarah par kī jān nikal jāe; ba-tarz-i-muhlik.

Fate, *n.* 1.—Hukm-i-Ilāhī; taqdīr; qazā; jo chār-nā-chār ho; mashīyat.

2.—Ākhir; anjām; maut; zawāl; qismat kā likhā; jis bāt kā honā pahle se qarār pā chukā ho; muqaddar. [paidā ho.]

Father, *n.* 1.—Wālid; qibla-gāh; pīdar; bāp; pitā; jiske nutfe se koyī

2.—Mūris-i-zukūr; kisi khāndān yā gharāne kā bānī; mūris-i-ā'lā.

Pl. *Fathers*—Mūris mūrisōn yā mūrisān.

3.—Jo shakhs misl wālid ke kisi kī parwarish muhabbat hifāzat yā himāyat wagaira kare; woh shakhs jiskī ta'zīm ba-libāz uskī 'umr shafaqat dāniyī wagaira keki jāwe; murabbī; walī-ni'mat; qibla-o-ka'ba; qibla-i-hājāt; bāp.

Adoptive father—God l. w.; rās baiṭhālne w.; woh shakhs jo kisi dūsre ke laṛke ko apnā mutabannā banāwe; mutabannā k. w.—*Natural father*—Waladu-l-harām laṛkoñ kā bāp; woh shakhs jiske nutfe se waladu-z-zinū laṛke paidā hoñ; pīdar-i-ntfāl-i-waladu-l-harām.—*Putative father*—Pīdar-i-farzī; pīdar-i-ma'rūf; pīdar-i-mujāzī; jo shakhs logoñ kī dānist meñ kisi kā bāp ho par dar-asl na ho.—*Father of the bar*—Sab se purānā yā qadīm bāristar wagaira.

Father-in-law, *n.* Sasur; susar; khusar; shauhar yā zauja kā bāp; kisi ke shauhar yā zauja kā bāp.

“A man who marries a woman having children already, is popularly called their *father-in-law*.” *Webster*.

Fathom, *n.* Chiha fit kī ek lambāyī kī nāp jiskā kām samundar meñ partā hai.

Fathom, *v. t.* Gahrāyī kā patā lagānā; thāh lenā; thahānā; paṭhṭhṭhṭh; ghusnā; kisi bāt kī tah ko pahunchuā (yah ma'lūm k. kī iski asl kyā hai yā isko kahān tak wus'at hai).

Fathomless, *a.* 1.—Jiskī tah kā patā na lago; athāh; itnā 'amīq kī uskī gahrāyī kā thekānā na lago.

2.—Jo samājh meñ na āye; jismeñ 'aql ko rasāyī na ho.

Fatigue, *n.* 1.—Jismānī yā zihnī koshish se thakāwat; māndgī; thakān; takān; sustī; zu'f.

2.—Thakāwat kā bā'is; mihnāt; mashaqqat; riyāzat.

3.—Woh mihnāt ke kām jo sipāhī hathiyār chalāne kō 'ālīwa karen.

Fatigue, *v. t.* Mihnāt se thakā d.; mihnāt lete lete tang kar-dānā; sust kar-d.; dhilā kar-d.

Fatness, *n.* 1.—Motāyī; dabāzat; pur-gosht h.; farbiḥī.

2.—Zar-khezī; zar-rezī; quwwat-i-paidāwār bahut r.

Fatten, *v. t.* 1.—Motā k.; zabh karne ke liye khilānā-pilānā; aisī fikr karnā kī gosht charḥ āwe.

2.—Zar khez banānā; paidāwār kī quwwat barḥānā.

Fatten, *v. t.* Motā h.; jasim h.; bhar ānā; gosht kā charḥ ānā.

Fatty, *a.* Raugan-dār; charbī dār; jismeñ chiknāyī ho.

Fault, *n.* 1.—Galatī; bhūl; chūk; khatā; sahw; 'aib; naqs; kotāhī; nuqsān; burāyī; woh bāt jisse 'umdagī meñ futūr paṛe.

2.—Anjām-i-farz meñ kotāhī; jāda-i-munāsabat se inhirāf; qusūr; gunāh; taqsīr; dosh; jurm-i-khafīf; 'adam-tawajjuhī khwāh be-'aqlī kī wajh se us fi'l ke anjām meñ gaffat k. jo lāzīmī yā munāsib ho aur go kī is qism kī gaffat bil-irāda khwāh ranj-dihī kī niyat se wuqū' meñ nahīn ātī par woh qābil-i-'itirāz yā chashm-numāyī hotī hai.

At fault—Ghabrā-kar yah na jānā ki ab kyā karnā chāhiye; hairān; pareshān; shash-dar; uljhere meḥ; ghabrāyā huā; rāh khoyā huā.—*To find fault*—Ilzām dene yā shikāyat karne ki wajh pānū; nārāzi zāhir k.; shāki h.; gilā k.; shikwa k.; dosh d.; ilzām lagānā; nukta-chūi k.; naqs nikālā.

Followed by *with* before the thing complained of.

Faultless, *a.* Be-'aib; be-naqs; nāqis yā nā-mukammal nahīn; jismeḥ koyi galatī yā burāyī na ho; kāmīl. [nā-tamām; adhūrā; nākāra.

Faulty, *a.* 1.—Jismeḥ 'aib naqs yā kotūhī ho; nāqis; nā-mukammal; 2.—Gunāh yā gunāhoḥ kā mujrim; qābil-i-ilzām; sazāwār-i-sar-zanish; chashm-numāyī yā malāmat ke lāiq. [karam; nawāzish.

Favour, *n.* 1.—'Ināyat; nazar-i-'ināyat; shafaqat; mihrbānī; lutf;

2.—Himāyat; dastgiri; i'ānat; sahāzā; pushti; tāyid; taqwiyyat.

To be in favour of a measure—Kisi tajwiz meḥ taqwiyyat dene yā uske 'amal meḥ lāne ki ragabat yā khwāhish. To be in favour of a party—Kisi fariq ki himāyat karne uski kār-rawāziyoh ko jāiz ṭhaharāne aur uske maqāsid ke taraqqī dene par imāda h.

3.—Mihrbānī kā kām; 'ināyat; khair-khwāhī ba-zarī'a-i-qaul yā fi'; ri'āyat; murawwat; rahm.

To pardon the guilty is a favour; to punish them is an act of justice—Muj-rimoh ki mu'afi ri'āyat meḥ dākhil hai unki sazā-dihī nisfat hai.

4.—Subkī; sazā ki narmi khisfūt yā mulāimat.

5.—Jānib-dārī; taraf-dārī; pās-dārī. [zish-nāma.

6.—Khat; chitṭhī; 'ināyat-nāma; mihrbānī-nāma; shuqqa; nawā-

7.—'Atiya; baḥshish; in'ām; nazar; jo kuch bataur subūt-i-nek-khwāhī diyā jāe; muhabbat ki nishānī; reshmi fite kā guchchā; jo chiz izhār-i-muhabbat ke liye pahni jāe.

In favour of—Kisi ki taraf yā jānib; kisi ke haq meḥ yā ba-haq kisi ke; kisi ke liye mufid; ism-i-fulān; bauām-i-fulān; mausūma-i-fulān; fulān ke nām se; kisi ke rakkhe yā kisi ke jog. In favour of—Kisi ki zill-i-'ināyat yā himāyat meḥ; jispar kisi ki mihrbānī yā madad ho; kisi kā pyār ('aziz).

With or by one's favour—Ijāzat se; ba-ijāzat; irshād se; imā se; mauzūrī se.

Favour, *v. t.* 1.—Mihrbānī ki nazar r.; sahārā d.; madad d.; imdād par māl h.; kāmyābī kā khwāhān h.; muwāfiq h.; pushti d.; karam k.; jānib-dārī yā taraf-dārī k.; taqwiyyat d.; himmat dālnā.

2.—Kāmyābī ki nazar se har tarah kā fāida baḥshnā; sahl k.; āsān k.; kisi shai ke liye mufid h.

Favourable, *a.* 1.—Mihrbānī se bharā huā; shafaqat-āmez; jisse ri'āyat yā 'ināyat mutarashshih ho; jisse jānib-dārī zāhir ho; mihrbān; sa'id; muwāfiq; mukhālif nahīn.

2.—Mu'awin; muāyid; mufid; nāfi'; ārām-dih; jisse kisi kām meḥ suhūlat yā taraqqī ho; bā'is-i-suhūlat; zarī'a-i-tashil; subhite kā; ārām kā.

Favourably, *ad.* Mihrbānī ki nazar se; lihāz yā muhabbat ke sāth; pās ke sāth; shafaqat ke sāth.

Favourite, *n.* Woh shakhs yā shai jispar khās mihr-bānī ki nazar rahe; woh shakhs jiskā pās kiyā jāe; jisko auron par tarjih den (dūsron se barh-kar chāheḥ);—khusūsan aisā shakhs jo kisi 'ālī-rutba yā zi-ikhtiyār shakhs kā barā hī mu'tamad 'aziz aur maurid-i-altāf ho; muḥh-lagā; nāk kā bāl; sar-charḥā.

Favourito, *a.* Jispar qism-i-khās ki mihrbānī ki nazar rakkhī jāe; jo 'azīz rakkhā jāe; jiskī qadr karē; jisko auroṅ par tarjih deṅ.

Favouritism, *n.* Jānib-dāri; pās-dāri; ki-i 'azīz yā shakhs-i-wāhid ko auroṅ par tarjih dekar uske sāth mihrbānī se pesh ānā yā use madad aur taraqqī d.

Fawn, *v. i.* 1.—Kutte ki tarah chāṭnā-chūṭnā idhar-udhar dum-dabāye yā hilāto phirnā; zalil taur par khushāmad k.

2.—Zillat yā kamūnagi ke sāth kisi ki khushāmad-barāmad k.; use apnā mihrbān-i-hāl karne ko liye kisi ke āge jhuk-jhuk salām k. aur hāth joṛe rahnā.

Often followed by *on* or *upon*.

Fealty, *n.* Mālik se wafā-dāri; zamīndār aur usko nsāmī ke mū-bāin wafā-dāri kā bāhamī qasam yā uskā mu'ābada; kisi riyāsat se namak-halālī khair-khwāhi yā wafā-dāri.

Fear, *n. i.* 1.—Khāuf; dahshat; dar; bhāi; andesha; khatkā; dīl ki woh be-chaini jo kisi āfat-i-muhtamīl-i-wuqt' ko khayāl se paidā ho; dagdagā.

2.—Bā'is-i-khauf; jiskī nisbat khāuf ho.

Fear, *v. t.* 1.—Darnā; khāuf khānā; hīrāsān h.; dahshat yā dar r.

2.—Ru'b mānnā; mar'ūb rahnā; kisi ki nā-khushī bachāne ki fikr r.

3.—Dorānā; khāuf dilānā; kisi ko dar dekhā ke dūr r. yā use apne pās āne na d. [par mutafakkir rahnā.

Fear, *v. i.* Kisi badi kā ihtimāl r.; darnā; kisi ānc-wāli āfat ki ummed

Fearful, *a.* 1.—Khāuf-nāk; mukhawwaf; darā huā. [buz-dīl; dar-poknā.

2.—Khāif; darne-wālā; jo jald dar jāe; jisko himmat yā jurat na ho;

3.—Jisse khāuf zāhir ho; jo khāuf ki wajh se paidā ho.

4.—Jisse dar ho; jisse khāuf-paidā ho; darāne w.; khāuf-nāk.

Fearless, *a.* Nīdar; be-dar; be-khauf; diler; juwān-mard; sāhasī.

Feasibility, *n.* Ho-saknā; anjām ki salāhiyat; imkān-i-insirām; kiye jāne ke qābil h.

Feasible, *a.* Kiye jāne ke qābil; anjām ke lāiq; hone ke lāiq; insirām-pazīr; jismeṅ 'amal meṅ lāye jāne ki salāhiyat ho (jo 'amal meṅ lāyā jū sake); mumkin-i-ta'mīl; honhār; shudanī; jo insān ki tadbīr yā uske tawassut se ho-sake. [shukr kā din.

Feast, *n.* 1.—Tewhār; parb; kisi shai ki yādgār meṅ khushī aur adā-i-

2.—Ziyāfat; tawāzu'; jewnār; bare dhūm-dhām kā khānā-pīnā nāch-rang wagairā jismeṅ buhut se log sharīk-kiye jūē. [ni'mat.

3.—Jisko khushī se khāē; koyī laziz yā nihāyat margūb shai;

Feast, *v. i.* 1.—Tewhāroṅ ke din majma' karke din yā rāt ko 'umda 'umda khānā khānā.

2.—Nihāyat khush yā mahzūz h.

Feast, *v. t.* 1.—'Umda 'umda khānā khilānā; dhūm-dhām ki da'wat k.

2.—Khush k.; masrūr k.; nihāyat shād k.; bāg-bāg k.

Feat, *n.* 1. Kām; fi'l; koyī barā kām.

2.—Quwwat hunar-mandi yā chūlāki kā koyī numāyān fi'l.

Feather, *n.* 1.—Par; pankh; pakhnā. [lhanū; sāūpan.

2.—Woh nishān jo ghore ki peshānī yā gardan par hotā hai;

A feather in the cap—'Izzat yā 'izzat ki nishān.—*To be in high feather*—Nihāyat khush aur sahil-o-rāhim dekh pānā; kuriz meṅ h.—*To show the white feather*—Buz-dīlī ki 'alāmateṅ zāhir k.

Feather, v. t. 1.—Par lagānā; paron se āraṣṭa k.; par jamānā. [baland k.

2.—Āraṣṭa k.; saṁwārnā; sajuṇā; daulat-mand banānā; martaba *To feather one's nest*—Dūre ke māl se jo apne ikhtiyār meṁ ho apnā band-o-bast kar-l. (apnā ghar banā yā bhar-l.); dūre ki daulat se khud daulat-mand ban-jānā.

Feature, n. 1.—Insān ke chihre ki banāwat̄ dāul yā sūrat; khusūsān chihre ke kisi ek khās hisse ki banāwat̄ wagaira; chihra; ruḳhsār; khat-o-khāl; chihra-muhra; haiat.

2.—Koyī numāyān khusūsiyat; khāssa; nīsī khās khās bāten jin se koyī chiz pahchānī jāwe; ajzā-i-aham yā numāyān hisse. [paidā ho. **Febrile, a.** Buḳhār ke muta'alliq; jisse tap pāyī jāe; jo buḳhār se **Federal, a.** Kisi 'ahd-o-paimān yā qaul-o-qarār se nisbat r. w.; do qaumon ke mā-bain kisi 'ahd-o-paimān se niklā huā; riyāsaton yā unke qāim-maqāmon ke mā-bain mu'āhade ke zari'e se qāim.

Federate, a. 'Ahd-o-paimān se bāham muttasīq—jaise bādshāhateṁ riyāsatēṁ yā qaumeṁ; mu'āhade meṁ sharik; muttasīq.

Fee, n. 1.—Milkīyat; qabza; ikhtiyār.

2.—Un khidmāt kā ajr jo kī-gayī yā kī-jāne-wālī hoṁ 'alal-khusūs woh haqqu-sa'ī jo kisi ahl-i-pesha ko uske peshe ke muta'alliq khidmāt ke 'iwaz meṁ diyā jāwe 'am isse ki uski ta'dād dene-wāle ki marzī par munhasir ho yā ba-zarī'a rawāj khwāh qānūn ke mu'āyan ho masalan wukalā wagaira kā mihnatāna mu'ālīj kā nazarāna rusūm-i-muta'alliq-i-'uhda rusūm-i-ishādī marsam yā rusūm-i-paṭ-warī wagaira. [sharāit par qābiz ho.

3.—Arāzī yā haqqīyat jispar koyī miu-jānib-i-mālik-i-ā'lā khās khās *An absolute fee, or fee-simple*—Woh arāzī jispar koyī hamesha ko liye khud aur apne wurasā ki taraf se qābiz rahe.—*Bil-ā'l fee yā fee-simple* us haqqīyat par dalālat kartā hai jo wīrasatan mile.—*A limited fee*—Haqqīyat-i-mash-rūt.—*A qualified or base fee*—Woh haqqīyat jo ba'z quyūd ke sāqit hone par phir qāim na rahe.—*A conditional fee*—Woh haqqīyat jo khās khās wurasā par mahdūd ho.

Fee, v. t. Jo kāam anjām pā-chukā ho khwāh anjām pāne wālā ho uskā ajr d.; haqqu-l-mihnat d.; mihnatāna d.; rusūm d.; ajra yā ajr d.; kirāye yā bhāre par r.; bhāra yā kirāya d.; rishwat d.

Feeble, a. 1.—Kamzor; nir-bal; tāqat-war nahiṁ; za'if; nā-tuwān; jiske jism meṁ quwwat kam ho; bimār yā bimārī se kamzor.

2.—Pūrī yā balad nahiṁ—jaise āwāz; qawī yā mazbūt nahiṁ—jaise dīl ki koshishēṁ; shokh yā tez nahiṁ—jaise rausḥauī yā rang; jismeṁ tezī ('ujlat) na ho—jaise harakat. [sustī.

Feebleness, n. Kam-zorī; nā-tuwānī; zu'f; quwwat yā tāqat kā na r.;

Feed, v. t. 1.—Khilānā; qūt baham pahunchānā; gizā d.; khāne ki chizeṁ muhaiyā k. [sha kharch yā zā'ī ho khwāh kāam meṁ āyo.

2.—Ihtiyāj yā zarūrat raf' k.; denā; us chiz ko pūrī k. jo hame-Springs feed ponds—Soton se tālābon meṁ pānī jātā hai.—*To feed a furnace with coal*—Bhaṭṭhī meṁ koelā jhoṁknā.

3.—Charā yā charwā d.; maweshī se ūpar kā hissā khilwā d. jaise galle ke darakht ghās wagaira kā.

4.—Khāne ke liye d.—jaise jānwaron ko; khilānā. [jam khilāo].

Feed out turnips to the cows—Gāyon ko khāne ke liye shaljam do (unko shal-

Feed, v. i. 1.—Khānā.

2.—Khākar jānā (guzrān k.); shikār k. [khāte haiñ.

Feed, n. 1.—Jānwaron kī khurish; chāra; ghās bhūsā wagaira jo jānwar

2.—Charāyī kī zamīn; zamīn jispar jānwar chareñ.

3.—Jisqadar chāra gāe ghoṛe wagaira ko diyā jē.

Feel, v. t. 1.—Chhūnā; chhū-kar ma'lūm k.; quwwat-i-lāmisa se jānnā; lams yā mas k. [imtihān k.; jāñchnā; āzmāish k.

2.—Chhū-kar dekhū; hāth lagā-kar dekhū-bhālū; kisī shai kā

3.—Kisī shai kā khayāl r.; apne dil meñ ma'lūm k.; tajriba k.; kisī shai kā asar ma'lūm k.; samajhnā. [apne dil meñ yaqīn lānā.

4.—Jānnā; wāqif h.; wāqifī aur thīk thīk jānnū; kisī bāt par

To feel, or to feel out—Āzmānā; thāh l.; patā l.; dhūndhnā; ṭaṭol-kar ma'lūm k.

Feel, v. i. 1.—Chhūkar ma'lūm k. yā jānnā. [hīl uṭhnā (uspar choṭ ānā).

2.—Dard ma'lūm k.; taras khānā; kisī kī musibat wagaira par dil kā

3.—Dil meñ ma'lūm k.; dil kī kisī kaifiyat se wāqif h.; apnī nisbat kisī hālat kā samajhnā. [Webster.

“Followed by an adjective describing the inward state, &c.”

To feel assured or grieved—Dil meñ kisī amr kā tayaqqun r. yā ranj ma'lūm k.

4.—Yaqīn ke sāth (yaqīnan yā bi-l-yaqīn) jānnā; pakkā jānnā. [k.

5.—Chhūne meñ ma'lūm h.; ma'lūm paṛnā; jān paṛnā; khayāl paidā

“Followed by an adjective describing the kind of sensation or impression.” Webster.

“Blind men say black feels rough, and white feels smooth.”—Dryden—Andhe kabte haiñ kī kālī chiz darbarī aur ujli chiknī ma'lūm hotī hai.

Feeler, n. Koyī tajwīz yā bāt wagaira jo is garaz se zāhir kī yā kabī-jāe kī dūsron kī rāe ma'lūm ho; aisi bāt jo dūsron ke dil kā hāl ṭaṭolne ke liye kahī jāe.

Feeling, p. a. 1.—Jismeñ bahut kuchh dard ho; jo jald hīl yā ḍol jāe; jismeñ ham-dardī ke khayālāt jald paidā ho-jāen—jaise insān yā uskā dil.

2.—Jisse baṛī riqqat zāhir ho; pur-dard; jiskī chhoṭ dil par lage; choṭīlī; riqqat kī yā riqqat-āmez—jaise bāt. [chhūne se ma'lūm ho.

Feeling n. 1.—Hiss; lams; woh quwwat jisse kisī khārijī shai kā hāl

2.—Khayāl; 'ilm; wāqifiyat; rūhānī kaifiyat kā hāl ma'lūm k. yā h.; quwwat-i-lāmisa se ma'lūm k. yā h.

3.—Dard; riqqat. [khayāl.

4.—Koyī dili kaifiyat; dil meñ kisī qism kā josh; kisī qism kā

Feelingly, ad. Dard ke sāth; riqqat se; dil-sozī se; aisi tarah par kī dil par asar ho; narmī yā mulāimat se.

Feign, v. t. Kisī shai ko jo aslī yā wāqifī na ho khayālī wujūd d.; khayāl k.; kisī shai kī sūrat zihū se nikālū; koyī bāt banā-kar bātaur sach ke kalnā; ikhtirā' k.; garhnā; jhūth bayān k.

2.—Sūrat-i-iddi'ayī ikhtiyār k.; hila k.; bahāna yā bhagal k.; jhūthī sūrat banā l.; kisī shai kī jhūthī numāish k. [muḳhtara'.

Feigned, p. a. Iddi'ayī; banāwaṭ kā; jhūthā; maswū'i; iḥād kiya huā;

Felicitate, v. t. 1.—Bahut khush k.; mahzūz k.

2.—Kisi se khushi kā izhār k.; tahniyat k.; mubārakbād d.
 Fell, *a.* Be-rahm; sang-dil; wahshī; sakht; kathor; khūn-khār.
 Fell, *v. t.* Girā d.; zamīn par loṭā d.; kāt yā mār-kar zamīn par girā d.;
 mār yā kāt girānā.

Fellow, *n.* 1.—Sharik; sāthī; rasīq; sājhī; ham-rāhī.

2.—Kaj-khulq yā nā-lāiq shakhs; zalil shakhs; mardak; nigorā.

3.—Ikhtiyār yā rutbe wagairā meñ kisi ke barābar.

4.—Jo do chizen ek sāth kām meñ lāyī jāen unmeñ se ek; sāth kā;
 joṛ kā masalan dastāne kā joṛā.

5.—Shakhs; ādmī; mard yā 'aurat.

6.—Kisi 'ilmī majme' kā sharik.

Fellow-creature, *n.* Ham-jins; ek hī khāliq kā maḥhlūq.

Fellow-feeling, *n.* Ham-dardī; bāhamī-dilsozī.

Fellowship, *n.* 1.—Sāthī yā sharik h.; shirkat.

2.—Logon kā bāham ek tarah kī aur dostāna bartāw r.; dost-dārī;
 suhbat; khālā-malā; sāth; sangat yā sat-sang.

3.—Sāth; ekatthā rahne kī hālat.

4.—Kisi fi'l musibat yā naf'-o-nuqsān wagairā meñ shirkat.

5.—Majma'; giroh; jhund.

Good fellowship—Yar-bāshī; suhbat-dāri kā shauq; khush-khulqī.

FEL'LO-DE-SE, [Lat.] (*Law*) Jo shakhs jānbūjh-kar apnī tayīn halāk
 kare; woh shakhs jo koyī aisā fi'l-i-nā-jāiz kare ki uske natīje meñ
 khud usī kī jān jāwe; khud-kush; apnī jān āphī lene w.

Felon, *n.* 1.—(*Law*) Woh shakhs jo *felony* kā murtakib huā ho.

2.—Woh shakhs jo kisi jurm-i-sangīn kā murtakib huā ho; jo shakhs
 koyī sangīn jurm kar sake; kaṭṭar.

Felonious, *a.* Jismeñ *felony* kī sifat ho; jo bugz yā kīne kī wajh se
 huā ho; dagā-bāzī yā be-imānī kā; jo dil kī khabāsat yā badniyatī se
 zuhūr meñ āwe yā uspar dalālat kare; jo 'amadan ba-garaz-i-irtikāb-
 i-jurm kiyā jāwe.

A felonious deed—Woh fi'l jo bugz kīna dagā-bāzī be-imānī yā dil kī burāyī yā
 bad-niyatī ke sabab se kiyā jāe; fi'l-i-qabīh; fi'l-i-zabūn.

Felony, *n.* 1.—(*Law*) Woh jurm jiskī pādāsh meñ arāzī yā asbāb khwāh
 donoñ bi-l-kul zabt ho jāweñ aur uske 'alāwa jurm kī sangīnī ke mutā-
 biq sazā-i-maut khwāh dūsri sazā bhī ho.

2.—Jurm-i-sangīn; jurm-i-kabīr.

Female, *n.* Māda; nisā; 'aurat.

Female, *a.* 1.—Māda; nar nahīn.

2.—Niswān ('auraton) se muta'alliq; mansūb-ba-unās; zanāna.

3.—'Auraton sā; zanāna; nāzuñ; kameor; nāzūk.

FEME-COVERT, } (Fr.) (*Law*) Zan-i-mankūha; byāhī 'aurat; sohā-

FEMME-COVERT, } gin yā sohāgan; woh 'aurat jo apne shauhar
 kī himāyat meñ ho.

FEME-SOLE, } (Fr.) (*Law*) Zan-i-gair-mankūha; be-byāhī 'aurat.

FEMME-SOLE, } [rok; muhāfazat; dhāl.

Fence, *n.* 1.—Jisse hamla yā khatra daf ho-jāe; bachāw; hifāzat; āṛ;

2.—Dīwār taṭṭī khandaq pushṭī yā jangla wagairā jo is garaz se
 bane ki jānwar uske bhitar se bahak-kar bāhar na jāen na bāhar ke
 maweshī khet meñ ghus jāen; chār-dīwārī taṭṭī ihāta wagairā.

3.—Paṭe-bāzī; pheṅk; paṭā.

Ring fence—Chār-diwārī wagaira jo kisi jādedād kī chāron taraf ho.—*To be on the fence*—Do fariq yā tadbīr-i-inuḡhālīf kī nisbat kisi tajwiz-i-qat'i kā qāim na k. (koyī do ṭūk bāt tai na kar d.).

Fence, *v. t.* 1.—Khatre se dūr r.; bachānā; mahfūz r.; panāh d. [d.

2.—Taṭṭī wagaira se gher ko bachāw k.; chār-diwārī wagaira se gher

Fence, *v. i.* 1.—Bachāw k.; hifāzat k.; khatre se mahfūz r.

2.—Talwār se apnā bachāw k.; talwār yā paṭā pheṅknā.

Fend, *v. t.* 1.—Dūr r.; āne na d.; rok r.; bāz r.

Often with *off*.

Fend, *v. i.* Roknā; bāz r.; ṭāl d.; haṭā d.

Ferment, *n.* 1.—Khamīr; māwā; māya. [kharosh.

2.—Andurūnī khal-fishār; hangāma; dhūm-dhānī; balwa; josh-o-

Ferment, *v. t.* Josh paidā k.; hilā d.; harakat meṅ lūnā; josh d. yā paidā k.; ubāl d.; bhītari-bhītar ubhār d.

Ferment, *v. i.* 1.—Josh khānā; ubalnā; khamīr uṭhnā; pās uṭhnā.

2.—Gusse se josh meṅ ānā; josh-o-kharosh meṅ h.; mushta'il h.

Fermentation, *n.* 1.—Khamīr; ubāl; josh; pās.

2.—Dimāgī yā zihnī quwwaton kā kām d.

Ferocious, *a.* Wahshī; kattar; sang-dil; jisse be-rahmī zāhir ho; darinda; khūṅkhār; gazab-nāk.

Ferocity, *n.* Wahshat; gazab-nākī; be-rahmī.

Ferry, *v. t.* Kashṭī par kisi daryā wagaira ke us pār le-jānā; nāw par pār utārnā yā utarnā; 'ubūr-i-daryā k. yā karānā.

Ferry, *n.* 1.—Woh jagah jahān log guzāre kī kashṭī par daryā wagaira 'ubūr karke jāte haiṅ; guzāra; ghāt; ma'bar; utārā. [utārne kā haq.

2.—Guzāre kā haq; ghāt kī kashṭī (nāw) par daryā wagaira ke pār

Ferry-boat, *n.* Guzāre kī kashṭī; utāre kī nāw; ghaṭahā.

Ferry-man, *n.* Ghāt w.; jiske ihtimām meṅ guzāra (ma'bar) ho aur musāfir pār utarte hoṅ (daryā 'ubūr karte hoṅ). [liyā jāwe.

Ferry-toll, *n.* Guzāre kā mahsūl; 'abr; jo mahsūl 'ubūr-i-daryā ke waqt

Fertile, *a.* 1.—Zar-khez; upjāū; jismeṅ bahut kuchh paidā ho; jiskī paidāwār bahut ho masalan arāzī yā khet.

2.—Jaiyid; bharā-pūrā; jismeṅ barī āmad ho; mūjid; jismeṅ bāton ke ifrāt se paidā karne kī salāhiyat ho; masalan zihn tabī'at yā kḡayāl.

Fertility, *n.* Zarkhezī; kasrat se phal paidā karne kī quwwat; barī āmad; ijād kī barī quwwat. [quwwat d.

Fertilize, *v. t.* Zar-khez k.; bār-āwar k.; upjāū banānā; paidā-wār kī

Fervent, *a.* 1.—Garm; dahaktā huā; khaultā huā; pur-josh. [huā.

2.—Garm-josh; garm-mizāj; sargarm; mazhabī ta'assub se bharā

Fervid, *a.* 1.—Nihāyat garm; jaltā yā khaultā huā.

2.—Sargarm; tez; shauq se bharā huā.

Fervour, *n.* 1.—Garmī; hiddat; saḡht garmī.

2.—Garm joshī; mazhabī harārat; barī sargarmī.

Festival, *a.* Tewhār ke muta'alliq; 'id-mansūb; kḡushī se bharā huā.

Festival, *n.* Tewhār; khāne-pīne yā kḡushī manāne kā dīn; sālāna 'ihādat yā kḡushī kā roz [shāsh.

Festive, *a.* Kḡushī se bharā huā; ziyāfat se ta'alluq r. w.; kḡush; bash-

Fetch, v. t. 1.—Lānā; jā-kar lānā; le-kar ānā; mutakallim kī taraf le-jānā; us shakhs yā chiz kī taraf le-jānā jiskī jānib se us fī'l (le-jāne) kī sudūr matlūb ho. [i-saman milnā.

2.—Qīmat uṭhūā yā milnā; dām milnā; kisi qīmat par biknā; zar-This article, if properly sold, will *fetch* a high price—Agar yah chiz munāṣīb taur par bike to iski qīmat bahut milegī (yah baṛe dām par jāegī yā bikegī).

3.—Karnā; anjām ko pahuñchānā; khaiñohnā; bharnā.

To *fetch* a bound or leap—Jast k. yā kūdnā; chaukarī bharnā. To *fetch* a blow—Zarb mārñā; wār k.; ghūsā chalānā. To *fetch* a sigh—Āh khaiñohnā yā bharnā.

4.—Pahuñchnā; kahiñ wārid yā sādīr h.

To *fetch out*—Zuhūr meñ lānā; zāhir k.; namūdār k.—To *fetch to*—Asī hslat par kar-d.; gashī se hosh meñ lānā—To *fetch up*—Upar lānā; zāhir yā paidā k.—To *fetch a pump*—Dankale meñ is liye pāni bharnā ki woh usko khaiñcho.

Fetch, n. Woh kārīstānī jiske bā'is kisi amr kā wuqū' pech-o-tāb khā-kar ho; woh hīrfat jiskā manshā zāhir meñ kuchh ho aur bātin meñ kuchh; mār-pech; jul; buttā; hīla; makr-o-fareb.

FÊTE, [Fr.] (Fât.) Tewhār; koyī kḥushī kā dīn; jis dīn khānā-pīnā aur har tarah kī kḥushī ho.

Fetid, a. Jismeñ bad-bū ho; muta'affīn; saṛā huā; ubsā huā; gauda.

Fetter, n. 1.—Pair kī zanjir; paikarī; berī; jaulān; zanjir jo qaidī ke pairon meñ dālī-jīwe yā jisse kisi jānuwar ke agle pichhle pair is garaz se jakar-band kar diye-jāwen ki woh bhāg na sake.

2.—Rok; āṛ; zabt; koyī bāt jo dūsri bāt ko roke.

Used chiefly in the plural.

Fetter, v. t. 1.—Paikarē bharnā; berī pabnānā yā dālñā; pā-ba-zanjir k.; bāndhnā; jakar-band k.

2.—Harakat se bāz r.; roknā; kisi ko pāband-i-quyūd k.; band k.; jakar-band k.; chalne na d. [jātā hai.

Fetus, n. Janīn; bachcha; bachcha jab mān ke peṭ meñ purā purā ban-
Feud, n. 1.—Ek kḥāndān ke logon kā is garaz se muttāfiq ho-jānā ki jis shakhs ne unmeñ se kisi ko nuqsān pahuñchāyā ho yā uski tauhīn kī ho usse uskā badlā leñ.

2.—Jhagrā; takrār; do gharānon yā firqon meñ kḥusūmat-i-shadīd; jānī dushmanī; aisā jhagrā jo begair kusht-o-khūn ke raf' na ho.

Feud, n. (Law) Zamīn ke muta'alliq woh haqqiyat jo ba-'iwaz ajr yā mushāhare ke kisi kḥidmat kī 'iwaz meñ hāsīl ho; woh haq jo asāmī yā ra'aiyat ko arāzī kḥwāh dūsri jāedād-i-gair-manqūla kī nisbat is bāt kā hāsīl ho ki woh us arāzī kḥwāh dīgar jāedād-i-gair-manqūla kī pusht dar pusht mutasarrif ho aur uske 'iwaz meñ zamīndār kā kām laṛāyī ke waqt anjām de par shart yah ho ki jāedād-i-arāzī hamesha zamīndār hī kī milkiyat rahe; jāgīr ba-'iwaz-i-kḥidmat-i-muta'alliqa-i-ahl-i-saif.

Feudal, a. Kḥidmāt-i-faujī ke haq par mabnī yā unke muta'alliq.

Feudatory, a. Jo dūsre se kisi shart-i-kḥidmat ke 'iwaz meñ hāsīl ho.

A *feudatory* little—Haqqiyat jo kḥidmat-i-ma'hūda ke anjām par mashrūt ho.

Fever, n. 1.—Bukhār; tap; harārāt.

2.—Garmī; josh; kisi aisi shai ki wajah se tahrīk jiskā dil par bayā asar ho; kisi qism ki qawī tahrīk; bukhār. [kaifiyat ho—jaise marīz.

Feverish, *a.* 1.—Khafīf sā bukhār r. w.; jiske mizāj meñ harārat ki sī 2.—Garm; khamastā huā; jaltā huā. [mutalawwin.

3.—Jisko qarār na ho; jise sabāt na ho; kabhī garm kabhī sard; Few, *a.* 1.—Bahut nahīn; ta'dād meñ kam yā mahdūd; thore; chand; qalīl; gintī ke; do-chār; do-ek.

2.—Chand ashkhās; kuchh log; thore log.

Fiat, *n.* Hukm; irshād; hukm-i-qāti'; farmān.

Fickle, *a.* Mustahkam yā mazbūt nahīn; jo badlā (tabdil huā) kare; jisko sabāt na ho; mutalawwin-mizāj; jiski rāe yā irāde ko istiqlāl na ho; chanchal.

Fiction, *n.* 1.—Banāyī ijād ki-huyī yā khayālī bāt; ikhtirā'; banāyī huyī kahānī yā dāstān 'ām isse ki woh zabānī ho yā tahrīrī; banāwat ki bāt yā banāwat; kahānī; afsāna; bāt jo dhokhā dene ke liye garh li-jāe.

2.—(Law) Qānūn meñ aisi bāt kā jo mumkin ho par asl meñ bi-l-kul sach na ho is garaz se taslim kar lenā ki jo bāteñ gair-mutanāza' hon unse jald guzar kar un umūr par lihāz kiyā jāwe jinkī nisbat asl meñ bahis ho; farz-i-mumkināt.

Fictitious, *a.* Banawwā banāyā huā yā banāwat kā; khayālī; aslī nahīn; sākhṭa; talbīsī yā multabīs; jhūṭh; masnū'ī; jā'li; wāqī'ī yā sachchā nahīn; farzī; mujāzī.

Fidelity, *n.* 1.—Wafādārī; haq-ba-jānib h.; us bāt par ba-khūbī lihāz r. jiskā anjām farz ho; ihtiyāt ke sāth farz kā anjām; jis shakhs yā farīq kā koyī pāband ho uski taraf se uskā na haṭnā; namak-halālī; khair-khwābī. [imāndārī.

2.—Apne wa'de yā qaul par rahnā; sachāyī; sadāqat-bayānī;

3.—Zauj yā zauja ki bāhamī wafādārī; mu'āhada-i-nikāh ki pābandī; shādī ke waqt jo qaul-o-qarār ho uspar sābit-qadmī.

Fiducial, *a.* 1.—Yaqīn ke sāth; bilā-shak-o-shubha; mazbūt; i'tiqād ke sāth; i'tibār ke sāth. [amānatāna.

2.—Jo sipurd-dārī yā amānat ki qism se ho; sipurd-dārāna;

Fiduciary, *a.* 1.—Jismeñ waswasa (āgā-pīchhā) na ho; mazbūt; mustaqīl; i'tiqād ke sāth; sābit-qadmī se.

2.—Amānat r. w. yā jo amānatan rakkhā ho; amānat par mahni; sipurd-dārāna yā sipurd dārī kā. [apne pās ba-taur amānat ke rakkhe.

Fiduciary, *n.* Sipurd-dār; amānat-dār; amīn; woh shakhs jo kisi ki chīz

Fief, *n.* (Law) Woh zamīn yā haqqīyat jo zamīndār se is shart par li-jāwe ki laṛāyī ke waqt asāmī zamīndār ki kumak kare; jāgīr; tamgā.

Field, *n.* 1.—Khet; mazra'; kishṭ; arāzī-i-mazrū'a.

2.—Kisi qism kā khulā maidān; kisi kār-rawāyī yā kisi kām ke anjām kā mauqa'-i-munāsib yā be-khalish; barī wus'at; barī gun-jāish; bahut jagah.

3.—Maidān-i-jang; laṛāyī kā maidān; laṛāyī; jang; kār-zār.

Field of ice—Barī kā barī dhokā jo pānī par tairtā ho.—Field or field of view—

Dūr-bīn yā khurd-bīn ke lagāye jāne par woh kul fāsila jahān tak chīzeñ dekhī parēñ.—To keep the field—Laṛāyī qāim r.; khaimoñ meñ rahnā yā laṛte rahnā; maidān thābhe rahnā.

Field-book, n. Paimāish kī kitāb; woh kitāb jismeñ paimāish ke natīje darj kiye jāte haiñ; khasra.

Fierce, a. Tund; tez; shadīd; sakht; jo jhonke se chale—jaise hawā; wahshī-mizāj; kbūñ-khār; gazab-nāk; maglūbu-l-gaiz; zālīm; barā be-rahm; kisī bāt meñ nihāyat hī sar-garm yā pur-josh. [banāye huye.

Fiercely, ad. Shiddat se; gazab-nākī se; gusse ke sāth; wahshī sī sūrat

FIERĪ-FĀCIAS [Lat.] (*Law*) Hukmnāma-i-'adālat jismeñ sharīf ko yah hukm diyā jāe ki fulāñ shakhs ke haq meñ dain yā zar-i-khisāra kī dīgrī huyī hai uske rupaye madyūn ke māl-o-asbāb se wusūl karo.

Fiery, a. 1.—Ātashī; āg sā; āg kī tarah; āg babulā; raushan; damak-tā huā.

2.—Tez; tund; ātashī yā āg kī tarah garm.

3.—Gazab-nāk; khishm-nāk; jisko jald ishtī'āl ho; zūd-ranj.

4.—Barā tez; jisko āsūnī se rok na sakeñ—jaise ghoṛā.

Fig, n. 1.—Anjir kā phal yā darakht.

2.—Koyī be-qadr yā be-kār ohīz. Yah ek tahqīrī kalima hai. [fīkr na k.

Not to care a fig—Khāk yā khāk barābar na samajhnā; kuchh bhī parwā yā

Fight, v. i. 1.—Larṇā; mujādala k.; apne dushman ko maglūb karne kī koshish k.; harba k.

 Followed by *with* or *against*: by *with* when two persons or parties contend in person, and by *against* when one speaks of the carrying on of a war.

2.—Kisī ke khilāf 'amal k.; roknā; mukhālafat k. [karke qāim r.

Fight, v. t. 1.—Larṇā; larṭe rahnā; lar-bhīr ke jītnā yā hāsil k.; jang

2.—Larṇā meñ larṇā; jang k.; maidān k.

3.—Larṇā; larṇā meñ kām l.

Fight, n. Larṇā; jang; mujādala; muhāraba; harbe kā chalnā; mārpiṭ.

Figurate, a. Jo kisī khās sūrat kā ban-sake yā uspar qāim rah-sake; sūrat-pazīr.

Figurative, a. 1.—Jisse kuchh aur zāhir ho; mushābahat ke zarī'e se zāhir k. w.; sūrat-numā; kisī asli shai ko bataur uske qāim-maqām ke batlāne yā zāhir k. w. [isti'āre kā.

2.—Lafzī nahīñ; gair-sarīhī (sidhā nahīñ); mujāzī; murādī; istilābī;

3.—Rangū; jismeñ san'ateñ bhārī hoñ; musajja'-o-muqaffa.

Figure, n. 1.—Kisī ohīz kī sūrat; shakl; vaz'; tarāsh-kharāsh; banāwat; saj-dhaj; haiat. [taswīr; sūrat.

2.—Insān kī shabīh jo taswīr wagaira meñ banāyī jāe; mūrat; but;

3.—Kisī shai kī shabīh jo kapṛe yā kāgaz wagaira par banāyī jāe.

4.—Woh khayāl jo kisī shakhs ke tarīq yā kār-rawāyī se paidā ho.

5.—Handasa; ank; 'adad—jaise 1,2,3 wagaira.

6.—Qīmat; mol; dām.

To be sold at a high or low *figure*—Kam yā ziyāda qīmat par biknā.

7.—Istī'āra; istilāh.

To cut a *figure*—Nām-o-nishān k. yā paidā k.; aise kām k. jinse log mutabaiyir hoñ yā ta'rif karen; numāyān h. yā kār-i-numāyān k.

Figure, v. t. 1.—Sūrat banānā; daul dālū; naqsha khainch-kar yā sānche meñ dhālkar kisī kī shabīh banānā.

- 2.—Naqsh-o-nigār banānā ; gul-būte banānā ; naqqāshī k.
- 3.—Handason se zāhir k. ; hisāb k. ; giinnā ; shumār k.
- 4.—Isti'artan batlānā ; zāhir k. ; kisi shai par dalālat k.
- 5.—Dil meñ sūrat banānā ; qiyās k. ; khayāl k. ; sochnā.
- 6.—Pahle se zāhir k. ; kisi bāt ki 'alāmat uske wuqū' ke qabl batlānā.

To figure out—Hisāb-karke ta'dād daryāft k.—*To figure up*—Joṛnā ; gintī k.

Filch, v. t. Chorānā ; chupke se le-l. ; koyī khafif chiz chorā l. ; dūsre se nājāiz taur par le-l.

File, n. 1.—Woh dhūgā dorī yā tār wagaira jismeñ kāgazāt tartīb ke sāth lagā-kar is garaz se rakkhe jāte haiñ ki we hifāzat se raheñ aur zarūrāt ke waqt āsānī se nikal āweñ ; woh kul kāgazāt jo tār wagaira meñ lagā-kar ek sāth rakkhe jāweñ ; 'adālat ki mīsl ; kāgazāt ki natthī yā unkā muṭṭhā.

On file—Bahut se kāgazāt wagaira jo tartīb se ek sāth rakkhe hoñ.

2.—Fihrist ; fard ; rajistar ; woh kitāb jismeñ kisi qism ke kāgazāt wasl yā chaspāñ kiye jāte haiñ.

State of the file—Muqaddamāt-i-mutadāira ki kaifiyat ya'nī yah ki kitne muqaddamāt dāir huye aur kitne faisal.—*A heavy file*—Muqaddamāt kā kasrat se dāir rahnā.—*A light file*—Muqaddamōñ kī kam zer-i-bāqiyāt rahnā. *A clear file*—Muqaddamōñ kī fihrist-i-bāqiyāt par na rahnā ya'nī jo kuchh rujū' huye hoñ unsab kā faisal hoke kuchh bāqī na rahnā.—*To bring a case on the file*—Kisi muqaddame ko fihrist yā rajistar meñ qāim k.—*To strike a case off the file*—Kisi muqaddame ko fihrist-i-bāqiyāt se kharij kar-d.—*To restore a case to the file*—Kisi muqaddame ko fihrist par phir qāim k. (bāz ba-nambar-i-sūbiq qāim k.).

3.—Qatār ; parā ; saf.

File, v. t. 1.—Tartīb se r. ; murattab k.—khususān kāgazāt kā is garaz se ek sāth tartīb se r. ki we mahfūz raheñ aur 'inda-l-zarūrāt fauran nikal āweñ ; shāmil-i-kāgazāt k. ; munsalik k. ; natthī k. ; jo kāgazāt tartīb-wār rakkhe hoñ unhīñ ke shumūl meñ dūsre kāgazāt mauqa'-i-munāsib par rakh d. ; ham-rishta k.

2.—'Adālat yā majma'-i-wāzi'an-i-qawānīn ke rū-ba-rū kāgazāt kā bā-zābita pesh k. ; dākhil k. ; guzrānnā ; dākhil-i-sarishta k. [pesh k.]

To file a petition or bill—Darḵhwāst yā musawwada-i-qānūn kā bā-zābita

3.—(*Law*) Shāmil-i-misl k. ; 'adālat ke kāgazāt ki natthī meñ munsalik k. ; kāgazāt-i-maujūda-i-'adālat ke shumūl meñ r. ; kisi kāgaz par jo 'adālat meñ pesh ho uskā dākhila ba-qaid-i-tārīkh likh d.

File, v. i. Qatār bāndh ke āge-pīchhe chalnā.

 Generally with *off*.

To file with—Kisi ke sāth hī sāth rahnā ; kisi ke pīchhe lage rahnā.

Filial, a. Farzandī yā dukhtari ; beṭe yā beṭī se nisbat r. w. ; jo larḳe ke liye apne wālidain ki nisbat munāsib ho.

Filiation, n. 1.—Rishta-i-farzandī yā dukhtari ; bāpse beṭe yā beṭī kā rishta.

2.—Kisi waladu-l-harām ki paidāish kisi lḥās shakhs se mansūb k.

FILIUS NULLIUS, [Lat.] Kisi kā beṭā nahīñ.

Fill, v. t. 1.—Bharnā; pur k.; jisqadar kisi zarf meñ rah yā samā sake utnā usmeñ dāl d.; kisi zarf meñ yahāñ tak r. yā udehnā ki phir usmeñ ziyāda kī gunjāish na rahe; mulabbab kar d.; nakh-sikh bhar d.

2.—Ifrāt se d.; jisqadar matlūb yā pasandida ho utnā d.; āsūda k.; dil ser kar-d.

3.—Kisi mansab kā r. aur uske farāiz kā anjām k.; kisi 'uhde par māmūr rahuā; qābiz yā māmūr rahnā; mutamakkin h.

4.—Kisi mansab par kisi kā muqarrar k. (māmūr yā nasab k.).

To fill an office—Kisi 'uhde par kisi ko muqarrar kar d.—*To fill a vacancy*—Kisi ko kisi mansab wagaira par jo khālī ho muqarrar k.—*To fill in*—Is tarah dākhil k. ki bhar jāe; pur k.; bharnā; darj k.; dākhil k.—*To fill up*—Bi-l-kul bhar d.; pur k.; labālab bhar d.; mutlaq gunjāish na chhōrnā; pūrā kar d.; labrez yā mulabbab kar-d.—*To fill out*—Jisqadar matlūb ho wahāñ tak phailāñ yā barhāñ.

Fill, v. t. 1.—Bhar jāñā; pur ho-jāñā; ser ho-jāñā; gunjāish tak bhar jāñā; ifrāt se r.; mālāmāl h.

2.—Sharāb pine ke liye piyāla yā gilās bharnā; pine ke liye d.

To fill up—Bi-l-kul bhar jāñā; paṭ jāñā.

Fill, n. Pūrī miqdār; jisse bakhūbī jī bhar-jāe; jisse zarūrat raf' ho-jāe; bhar-peṭ yā peṭ-bhar; itnā ki ārzū bāqī na rahe.

To weep one's fill—Itnā rōnā kīphir roneki ārzū na rah jāe.—*To eat one's fill*—Peṭ-bhar khāñā; shikam-ser khāñā; itnā khāñā ki tabī'atser ho-jāe (jī bhar jāe).

Filter, n. Chhannā; sāfi; unī kapre kā ṭukrā kāgaz yā aur koyī chīz jismeñ 'araq ṭapkāyā jāe.

Filter, v. t. Chhāñā; sāf k.—jaise 'araq wagaira.

Filter, v. t. Chhannā; chhan ke nikalnā yā girnā.

Filth, n. 1.—Mailā; koyī shai jisse najāsāt yā gandagī paidā ho; najāsāt; gandagī; gilāzat; ālāish. [kharābī; abtarī.]

2.—Koyī bāt jisse nek-kirdārī meñ futūr pare yā dhabbā lage;

Filthy, a. Mailā; ganda; najis; nā-pāk; galiz; kharāb.

Final, a. 1.—Ākhiri; ākhir kā; ākhīr; picchhlā.

2.—Qat'i; qatī'; kāmīl; nātiq; ākhīr; jisse kisi bāt kā khātima ho-jāe; jiske hone par phir kuchh rah na jāe; jiske sudūr yā wuqū' ke ba'd qat-i-tasalsul ho-jāwe. [na hosake; nātiq; qat'i.]

3.—Murāfa'a ke qābil nahīñ; nā-qābil-i-apil; jiskā murāfa'a. (apil)

4.—Gāyī; us manshā se ta'alluq r. w. jiskā husul maqsūd ho.

Final cause—'Illat-i-gāyī; woh amr jiske liye koyī shī' kiyā jāe.

Finally, ad. 1.—Khātima par; ākhīr meñ; anjām ko; ākhīru-l-amr; bi-l-ākhīr; ākhīrash; picchhe ko.

2.—Bi-l-kul; tamāmtar; is tarah par ki 'nhda-barāyī kī ummed na ho; aisi tarah par ki phir sar-sabz na ho-sake; ba-tarz-i-lā'ilāj.

Finance, n. Kisi farmāñ-rawā yā saltanat ki āmadanī; mālguzārī yā zar-i-sarkārī; zar-i-maujūda-i-khazāna-i-āmira; woh rupaye jo khazāna-i-sarkārī meñ āwen; sarmāya-i-naqdī.

Often used in the plural.

Financial, a. Mālī; zar-i-sarkārī ke muta'alliq; mālguzārī-i-sarkārī se ta'alluq r. w.; bādshāhat kī āmad (mahāsīl) se nisbat r. w.

Financialist, n. Woh shakhs jo māli umūr meī wāqifiyat-i-tamma rakkhe.
Financially, ad. Ba-lilhāz-i-umūr-i-muta'alliqa-i-māl; māli tariq par; mālguzārī yā mahāsil-i-sarkārī kī nisbat; aisi tarah par kī sarkārī māl-guzārī (āmadānī yā mahāsil) kā nikās ho.

Financier, n. 1.—Muhtamim-i-umūr-i-mālī; woh ahl-kār jo sarkārī mahāsil kā ihtimām kare; fota-dār; sāga-i-māl kā afsar.

2.—Kār-rawāyī-i-muta'alliqa-i-āmad-i-sarkārī meī māhir; jisko umūr-i-naqdī se wāqifiyat ho; woh ahl-kār jo mabsul wagaira ke zarī'e se āmadānī ke qāim hone aur uskā kifāyat ke sāth kharch meī lāye jāne kā hāl bakhūbī samajhtā ho.

Find, v. t. 1.—Kisī chīz kā ittifaqiya pā-jānā yā uskā dekh-pānā; pahli martaba dekhnā yā wāqifiyat hāsil k. masalan kisī aisi chīz kī nisbat jo nayī yā lā-mālūm ho yā jiskī ummed pahle se na rahī ho; milnā; mulāqāt h. [ma'lūm k.; samajhnā.

2.—Tajribe yā imtihān se daryāft k.; samajh yā dīl se ma'lūm k.;

3.—Dhūndh-kar nikālā; thāh lekar daryāft k.; kisī shai kā hāl bazārī'a-i-imtihān yā tahsil daryāft k.; jis shai ke milne kī khwāhish yā koshish ho uskā milnā hāsil honā yā hāth ānā; pānā; hāsil k.; hāthlaghnā.

4.—Kisī natije par pahuñchnā; kisī rāe-i-ākhir kā qaim k.; ba-taur sahīh ke thahrānā; qarār d.; jin wāq'āt kī nisbat bahs ho unkī asliyat daryāft karke apnī rāe kā zāhir k.; rāe-i-ākhir qāim karke fariqain kī nizā' tai kar d.; tajwiz k.; dilānā; sābit qarār d.

The jury find a verdict for the plaintiff or defendant—Ahl-i-jūrī mudda'ī yā mudda'a'alaih ke haq meī rāe dete haiñ (tajwiz karte haiñ).—The court finds the accused to be guilty of the offence charged—'Adālat mulzam ko mujrim-i-jurm-i-'aid-shuda qarār detī hai.—The court has found a large sum in damages for the plaintiff—'Adālat ne mudda'ī ke haq meī khisāre kī raqam i-kasir tajwiz kī hai (usko dilāyī hai).

5.—Jarāim i-'aid-shuda kā sābit qarār d.

The jury have found a bill against the accused, or they find a true bill—Ahl-i-jūrī ne mudda'a'alaih kī nisbat jurm-i-'aid-shuda sābit qarār diyā hai yā unkī rāe meī jurm-i-mundarja-i-fard-i-qarār-dād-jurm sahīh hai.

6.—Denā; baham pahuñchānā; muhaiyā k.; maujūd k.

To find food for an army—Fauj ko rasad d. (khāne-pāne kī chīzeñ muhaiyā k.)

—He finds his nephew in money—Woh apne bhatije ko rupaye-paise detā hai.

To find out—(a) Hāl daryāft k.; hāl ma'lūm k.; hāl khol d. masalan kisī chor yā chori kā. (b.) Jān jānā; wāqifiyat hāsil kar lenā; parda-dārī k. masalan kisī bhed (rūz kī bāt) kī. (c.) 'Uqda-kushāyī k.; 'uqda hal k.; hal k.; būjhnā—jaise kisī chīstāñ yā paheli ke ma'nī kā samajhnā.—To find fault with—Ilzām lagānā; 'aib lagānā; malāmat k.; sarzanish k.; dosh d.—To find one's self—Honā; ārām khwāh taklif sihbat yā 'alālat ke lihāz se mizāj kī kaifiyat r.—How do you find yourself this morning?—Āj subh ko tum kaise ho? āj subh ko tumhāre mizāj (tumhārī tabī'at) kī kyā kaifiyat hai (tumhāra mizāj kaisā hai; tumhārī tabī'at kā kyā dhañg hai).

Find, v. i. (Law) Amr-i-tajwiz-talab-muta'alliq-i-wāq'āt kī nisbat tajwiz karke apnī tajwiz kā izhār 'adālat par k.

On the issue of possession, the jury found for the plaintiff—Amr-i-qabza kī nisbat ahl-i-jūrī ne ba-haqq-i-mudda'ī tajwiz karke apnī rāe kā izhār 'adālat par kar diyā.

Findings, n. (Law) Kisi amr khusūsan amr-i-muta'alliq-i-wāq'āt kī nisbat tahqīqāt yā taftish-i-'adālat kā natīja; tajwiz-i-'adālat; faisala-i-'adālat; ahl-i-jūrī kī tajwiz; jūrī kā faisala.

Fine, n. Jarīmāna yā jurmāna; tāwān; dand; dāūd; woh रुपये jo kisi shakhs se ba-taur saza-i-jurm ke dilāye jāwēn.

In fine—Ākhiru-l-amr; hāsili-kalām; natīja-i-kalām; al-garaz; qiesā-kotāh.

Fine, v. t. Jurm yā khilāf-warzī-i-qānūn ke 'iwaz kisi par tāwān-i-naqdī 'aid k.; ba-zarī'a-i-tajwiz-i-'adālat kisi par jurmāna k.; saza-i-jurmāna yā jurmāne kī saza k.

Fine, a. l.—Patlā; bārik; mahīn; jiske rezi bahut chhoṭe chhoṭe hoñ.

Finesilk—Bārik resham.—*Fine eand*—Bālu jiske zarre bahut chhoṭe chhoṭe hoñ.

2.—Patlā; raqīq; gārhlā nahīn.

3.—Bārik; tez masalan usture kī bārḥ yā dhār.

4.—Bārik; patlā; moṭī yā dabiz nahīn; mahīn—jaise kaprā.

5.—Saf; khālīs; kharā; jismeñ milāwat yā āmezish na ho.

6.—Nafīs; latif; jismeñ husn-o-qubūh kī bārikiyon kī tamiz ho.

7.—Nihāyat hasi; bahut khūbsūrat; jismeñ nūr kā jalāl ho.

8.—Muhazzab; sāhib-i-salīq; jiske tariq 'umda hoñ.

9.—'Ilm meñ kamāl r. w.; kāmīl; fāzil.

10.—Jo dekhne meñ khush-numā ho; 'azīmu-sh-shān; 'umda.

Finely, ad. l.—'Umdagi ke sāth; ta'rīf ke qābil; khūbsūrti ke sāth; nafāsat aur mazāq ke sāth.

2.—Latāfat ke sāth; bāriki ke sāth; nazākat se. [nok banākār.

3.—Bārik; chhoṭe chhoṭe tukroñ meñ; patli yā tez bārḥ khwāh [kharāyī].

Fineness, n. l.—'Umda h.; nafīs h.

2.—Safāyī; khālīs h.; bilā āmezish h.; kharā h. (kharāpan yā [kharāyī].

3.—Khūbsūrti; husn-o-jamāl; kamāl; nafāsat; 'umdagī.

4.—Latāfat; nazākat; shustagi; safāyī.

5.—Bāriki; chhoṭāyī; patlā pau; mahīn yā tez h.; tezi.

6.—Bharak; āb-o-tāb; khush-numāyī; nafāsat.

FINESSE, n. (Fr.) Kisi maqsad ke anjām ke liye tarah tarah kī fitrat; faun-o-fareb; mār-pech; kal-bal; bal-chhal; hila-sāzi; 'aiyārī; jugat-bāzī.

Finger, n. l.—Ānguli yā uṅgli; āngusht; asba'; anmil.

The fore-finger—Āngusht-i-shahādāt; āngusht-i-dushnām; sabbāba; Khudā-khān; āngusht-i-Allāh-khān.—*The middle-finger*—Āngusht-i-darāz; wusta;

bich kī uṅgli; mānjhli uṅgli.—*The ring-finger*—Binsir; asba'-i-khātīm;

āngusht-i-muhr.—*The little-finger*—Khinsir; kāloj; āngusht-i-kihtarīn;

gāyat-i-asāba'; kānī uṅgli yā kan-uṅgli; chitli uṅgli.—*The thumb*—Āngulhā;

nar-āngusht; suturk; ibhām. [mal hotī hai.

2.—Āngul; ānguli kī chawrāyī jo ba'z auqāt paimāish meñ musta'-

A finger's breadth—Āngul bhar; ek uṅgli ke barābar chawrā; uṅgli kī chawrāyī.

The breadth of the four fingers, or of the three fingers—Tin yā chār uṅgul

kī chawrāyī.—*To have a finger in*—Kisi bāt meñ sharik rahnā (usse ta'alluq r.).

FINIS, [Lat.] Khātima; ākhir; anjām.

Finish, v. t. l.—Kisi chiz ko khātima par pahuñchānā; anjām ko pahūñchānā; khatm k.; tamām k.; ākhir ko pahūñchānā; pūrā k.

2.—Mukammal k.; kisi amr ke anjām meñ jisqadar mihnat ākhir meñ darkār ho uskā kar d.; pūrā k.; takmila k.; kisi shai meñ jis-

qadar mihnat ho-sake uskā k.; hatta-l-wasā' khūb mihnat k.; sijil k.; jilā k.; takmil yā takmila k.

Finish, *n.* Takmila; woh bāt yā fi'l jisse koyī shai anjām ko pahuñch jāe; woh palastar jo ākhir meñ dīwār meñ lagāyā jātā hai.

Finished, *p. a.* Sijil; jiskī 'umdagī meñ koyī daqīqa utbā na rakkhā gayā ho; kāmīl; pūrā; mukammāl. [huā; jiskī ek had qāim ho; mutanāhī.

Finite, *a.* Mahdūd; miqdār yā darje wagaire meñ kisi had ko pahuñchāyā

Opposed to *infinite*.

Fire, *n. 1.*—Āg; ātash; jalnā; sokhtagī.

2.—Angethī yā bhatthe meñ jaltī huyī lakrī koelā wagaira; āg; kisi makān yā shahr kā jalnā; ātash-zadagī; ag-lahī.

3.—Kisi qism kā dili josh—jaise josh-i-muhabbat wagaira; barī garmī yā harārāt; mizāj kī barī sakhtī; mizāj kā āg kī tarah h.

4.—Zihni aur dili sar-garmī; josh-i-tabī'at; khayālāt kā barhā-chaḥhā h.; 'umda 'umda bātoñ kā shauq.

5.—Raushanī; jalwa; nūr; āb-o-tāb.

6.—Jalā-ke sakht taklīf d.; musibat-i-shadīd.

7.—Top wagaira kā chhūṭnā.

On fire—Jaltā huā; jalne kī hālat meñ; sozūñ.—*To set on fire; to set fire to—*

Āg lagā d.; jalānū; mushta'il k.; bahut hi bharkūñ yā ubhār d.

Fire, *v. t. 1.*—Āg lagā d.; jalā d.

[ko bharkā d.

2.—Mushta'il k.; afrokhṭa k.; āg lagā d.; gusse wagaira ke shu'le

3.—Zīndā-dil k.; kisi meñ jān dāl d.

4.—Chhoṛnū; dāgnū; chalānū; sar k.—jaise top wagaira.

To fire up—Āg jalā yā raushan kar d.—jaise kisi kal (engine) kī.

Fire, *v. i. 1.*—Jalne lagnā yā jalnū; mushta'il h.; balnū. [sulag uthnā.

2.—Gusse wagaira se afrokhṭa h. (jalnā); bar-āngekhṭa h.; āg lag jānū;

3.—Top wagaira chhoṛnā chalānū yā dāgnū.

They fired on the town—Unhoñ ne shahr par topeñ chālāyīñ.—*To fire up—*
Khijhlā uthnū; gusse meñ ā-jānū; gussa kar baithnū; mizāj kā taish meñ ājānū; bar-āngekhṭa h.

Fire-arms, *n. pl.* Bārūt se chhūṭne wāle silāh—jaise bandūq wagaira.

Fire-insurance, *n.* Āg se nuqsānī kā bīma.

Fire-office, *n.* Woh mahkama jahāñ āg kī nuqsānī kā bīma ho.

Fire-policy, *n.* Woh nawishta yā wāsiqa jiske zarī'e se us nuqsānī kā bīma kiyā jāwe jo āg kī wajh se pahuñcho.

Fire-proof, *a.* Jismeñ āg na lag sake; jo jal na sake; jo ātashgīr na ho.

Fire-side, *n.* Āg yā ātash-dān ke nazdik jagah; ghar; watan; larke-bāloñ meñ rahnā; kanāra-kashī. [jāte haiñ.

Fire-work, *n.* Ātash-bāzī; harāyī. Bān wagaira jo larāyī meñ chhoṛe

Usually in the plural.

Firm, *a. 1.*—Khūb gañṭhā huā; sakht; thos; mustahkam; mazbūt.

2.—Mustaqil-mizāj; jiskī tabī'at jald na badle; sābit-qadam; mazbūt; bā-wafā; lā-tajum; jismeñ jald lagzish na ho.

A firm believer,—Rāsikh-i-'itqād; jiskā 'aqīda jald na badle—A firm friend—

Wāsiq-i-widād; aisā dost jismeñ lagzish na ho; pakkā yār—A firm man—

Dil kā mazbūt shakhs; aisā shakhs jo apne irāde par qāim rahe.

3.—Thos; saiyāl nahīn.

4.—Jisse sābit-qadmī wāgaira zāhir ho.

Firm, *n.* Woh nām laqab-yā khitāb jis̄ke zarī'e se kisi kampanī (jamā'at) kā kār-o-bār ho; sharakāt kā kārkhāna; kōṭhī; sājhe kī kōṭhī.

Firmly, *ad.* Mazbūtī se; pūṭhagī se; pakkā; sābit-qadmī se; istihkām ke sāth; aisi tarāh kī lagzish na karē (tabdīl nā ho; hilē-dolē nahīn).

Firmness, *n.* Mazbūtī; sakhtī; karāyī; istihkām; istiqlāl; sābit-qadmī; tayyagun; sihat; durustī. [ke āge.

First, *a.* 1.—Silsile meṅ sab se muqaddam; pahlā; aglā; awwal; sab

2.—Nihāyat barā; ā'lā; bartar; afzal; khās; sab se barh-kar; rutbe buzurgī yā 'umdagī meṅ sab par fauq r. w.

First, *ad.* Waqt yā jagah ke lihāz se kisi dūsrē se pahle; silsile meṅ auron par muqaddam; kār-rawāyī yā tawajjuh ke i'tibār se auron par muqaddam; rutbe meṅ sab se barh-kar; sab se pahle; awwal; sab se muqaddam barhkar yā afzal.

At first, at the first—Shurū' meṅ; ibtidā meṅ; awāil meṅ; awwalan.—First or last—Kabhi na kabhi; shurū' yā ākhīr meṅ.

First-born, *a.* Paidāish meṅ sab se muqaddam; jēṭhā; sab se barā; pah-lautā. [meṅ; aur sab par muqaddam.

Firstly, *ad.* Pahle; sab se pahle; awwal yā awwalan; shurū' yā 'ibtidā

Improperly used for first.

First-class, *a.* Awwal darje kā; ā'lā qism kā; nihāyat hī 'umda; 'umdagī wāgaira meṅ sab se barh-kar; sire kā; choṭī kā.

First-rate, *a.* Nihāyat hī 'umda; sifat qad-o-qāmat yā tauqīr meṅ sab se barhkar yā afzal; awwal darje kā; sab se barā; sire kā.

Fiscal, *a.* Sarkārī khāzāne yā māl-guzārī ke muta'alliq; mālī.

Fiscal arrangements—Intizāmāt-i-mālī; āmadāni ke muta'alliq intizām kī bāteṅ (unkā band-o-bast).

Fish, *n.* Machhli; māhī ('ām isse kī zinda ho yā bataur gīzā ke kām meṅ āye. [kā shikār k.

Fish, *v.* 1.—Machhli pakarne kī koshish k.; bansī yā jāl se machhli

2.—Makr-o-fareb se hāsīl karne kī koshish k.; kisi bāt ke gair-sarīhī taur par (ghumā-phirāke yā dam-dhāgā dekar) karāne kī fikr k.

To fish for compliments—Makr-o-fareb se (kisi dhang se) ta'rīf karāne kī koshish k.

Fish, *v.* 1. Pakarnā; khainch-kar bāhar yā ūpar nikālṇā; ubharnā.

Fist, *n.* Ghūsā; mūkā; ḍuk; musht; mūṭhī.

Fist, *v.* 1. Ghūsā marnā; mūkon se marnā.

Fit, *a.* Lāiq; qābil; saẓāwār; mauzūn; munāsib; hasb-i-hāl; muẓāyāb; wājib; subhite kā; shāyān; chāhiye.

Fit, *v.* 1.—Lāiq k.; mauzūn k.; jis amr ke liye koyī shai maqsūd ho usīke hasb-i-hāl use kar-d.; kisi shai kī salāhiyat d.; taiyār k.

2.—Kisi shai ko usī shakl yā sūrat kī banānā jo matlūb ho; namūne ke mutābiq taiyār k.; murattab k.; taiyār k.; kisi shakhs yā chiz ke liye woh sab sāz-o-sāmān muhaiyā kar-d. jo uske liye munāsib yā matlūb ho.

“Said especially of the work of a carpenter, tailor, &c.” Webster.

3.—Kisi ke hasb-i-hāl h.; kisi kī hājat-rawāyī ke liye kāfī h.; ṭhik h.; baithnā; kisi ke qad par rāst ānā.

To fit out—Murattab k.; durust k.; zarūrī s̄az-o-s̄amān muhaiyā karke taiyār kar-d.—*To fit up*—Sajnā; murattab k.; taiyār k.; is qābil kar-d. ki kisi shakhs ko masraf yā ākar ṭhaharne ko lāiq ho.—*To fit up a house for a guest*—Kisi mihmān ko utarne (s̄irokash hone yā ṭhaharne) ko liye makān ko har tarah par durust (murattab k.). [ma'lūm h.]

Fit, v. i. 1.—Munāsib h.; shāyūn h.; saẓāwār h.; chāhnā; phabnā; bhalā

2.—Jis mutābiq taiyār karne ke liye kahā j̄ae usi mutābiq h.; ṭhik h.; qad par rāst yā durust ānā; mauzūn h.; baiṭhnā; ānā yā honā.

Fit, n. 1.—Kisi bīmārī kā yakāyak aur zor se ā-j̄nā; kisi maraz kā bār-i-awwal h. yā 'aud k. (palatnā yā phir se h.); bīmārī (chāhe woh kitne bī dīn kī ho).

A cold *fit*—Larzo ke bukhār kā phir ānā.—A *fit* of the gout or stone—Niqriā yā pathrī kī bīmārī kā pahle-pahal yā mukarrar h.—A *fit* of sickness—Bīmārī; maraz. [hawās ho-jātā yā uskā badan nūkṛāno lagtā hai.]

2.—Mirgī wagaira sī bīmārī kā yakāyak ho-jānā jis-men marīz bad-

3.—Kisi bāt kā dafatan thoṛe 'arse tak galaba ho-jānā yā qāim rahnā; mizāj kī kaifiyat jis-men kuchh 'arse tak koyī mubtalā rahe; kisi hālat kā thoṛi dor tak qāim rahke nikal j̄nā.

A *fit* of passion—Gusso kā josh (uskā ānā aur nikal j̄nā)—A *fit* of laughter—Qahqaha; haṣṣī kā okbārgi zor se ā-j̄nā.—A fainting *fit*—Qashī; gashī kā 'ālam.—A drunken *fit*—Nashā.

4.—Tarang; umang; walwala; josh; kisi bāt kā bilā-ta'aiyun-i-waqt dafatan ho-jānā. [(achchhī tarah honā yā rāst ānā).]

5.—Kisi pahinne ke kapṛe kā ṭhūb aur āsānī se badan par baiṭh-j̄nā

By fits, by fits and starts—Haule-haule; dam-le-le-kar; kabhī kisi bāt kā karnā aur kabhī uskā na karnā; kisi bāt kā bilā pābandī kisi ālāile ko karnā; ukhṛā-pukhṛā. [rar na ho; jo rah rah kar tabdil huā kare.]

Fitful, a. Jiske bahut se daure hoñ; jiske badalno kā koyī waqt muqar-Fitly, *ad.* Munāsib taiq par; munāsibāna; ba-tarz-i-mauzūn yā mau-zūniyat se; subhite se; subhulat se.

Fitness, n. Munāsib h. (munāsabat); mauzūniyat; lāiq h. (liyāqat); qābil h.; wājibiyat; ma'qūliyat; durustī; taiyār h.; kisi ko hasb-i-hāl (usko liye muwāfiq) h.

Fitted, pp. Lāiq; qābil; saẓāwār; mauzūn; taiyār; salāhiyat r. w.

Fitting, n. Woh chīz jo kisi shai ko murattab karne men kām āye; zarūrī chīzen jo makān wagaira ko murattab karne men kām men lāyi j̄aen.

Especially in the plural.

Fitting, p. a. Munāsib; lāiq; mauzūn; saẓāwār.

Fitting-out, } n. Zarūrī s̄az-o-s̄amān; lawāzimāt-i-zarūrī. [pher (Colloquial).]

Fitting-up, } n. Ghabrālat; dushwārī; pareshānī; hais-bais; shash-o-pauj; dubdhā;

Fix, n. Ghabrālat; dushwārī; pareshānī; hais-bais; shash-o-pauj; dubdhā;

Fix, v. i. 1.—Mustahkam k.; mazbūt k.; dawām (hamesha) ke liye qāim k.; muqarrar k.; qāim k.; mahdūd k.; mu'aiyan k.; ṭhahrānā; qarār d.; bāndhnā; mazbūtī se lagānā.

2.—Garāye rahnā; lagāye rahnā—jaise ānkhoñ ko kisi chīz par dhyān ko kisi shakhs kī bāt par 'alā-hāza-l-qiyās; jamāye rahnā; mazbūtī se qāim r.; hilno na d. [rahnā; thaūbhna.]

Fix, v. i. 1.—Hamesha qāim rahnā; idhar-udhar na ghūmnā; sākin

2.—Isqadar sakht ho-jānā ki phir bukhār banke ur na jāe; bahnā (rawānī) band ho-jānā; jam jānā; munjamid ho-jānā; sakht aur piṭkar barhāye jāne ke qābil ho-jānā—jaise kisī dhāt kā.

To fix on—Kisī bāt par ithe yā irāda qāim k; kisī bāt ko ṭhahrā l; kisī amr ki nisbat irāda-i-musammam kar-l; ta'ayun k. [mu'ayan; baṁdlā huā.

Fixed, p. a. Qāim; mustāhkam; mazbūt; -ustuwār; sābit; muqarrar; *Fixture, n. 1.*—Woh shai jo kisī chiz meṁ hamesha lagī rahe; makān i-maskūna ke muta'alliq woh chizeṁ jinko kirāya-dār makān chhoṛne ke waqt jāiz taur par apne sāth dūse makān meṁ nahīn le-jā-saktā.

2.—(*Law*) Woh chizeṁ jo makānāt yā arāzi meṁ nasab aur unhi ke juzw ke taur par mutasawwar hoṁ.

Flag, n. Pharahārā; jhandā; nishān; 'alam; lawā.

Black flag—Kālā jhandā jiske dekhāne se yah maqsūd hotā hai ki farīq-i-maḡlūb par mutlaq rahm na kiyā jāegā yā yah ki uskā qusūr mu'af na hogā.

Flag of truce—Sufed jhandā jo is garaz se dekhāyā jāe ki dushman ākar sulh ki bāt-chit kare.—*Red flag*—Surkh jhandā jiske dekhāne se yah eamjhā jūtā hai ki ganīm se laṛāyī chālī jāti hai.—*To hang out the white flag*—Sufed jhandā dekhā ke mu'af māḡnūā yā ba'z auqāt sulh ki niyat zāhir k.—*To hang the flag half-mast high or half-staff*—Jhande ko ādhe mastūl tak kharā-karke mātam kā izhār k.—*To strike or lower the flag*—Ta'zim itā'at yā laṛāyī kī hālat meṁ apnī tayīn dushman ke qābū meṁ kar-dene ki khwāhish zāhir karne ke liye jhandā jhukā d. [kharāb, bahut hī zabūn.

Flagitious, a. 1.—Nihāyat hī burā qābil yā mujrimāna; palle sire kā

2.—Barē barē jarāim kā mujrim; bad; kharāb; fājir; fāsūj.

 Said of persons.

3.—Jo nihāyat kharāb jarāim yā 'ayūb ke liye bad-nām ho yā jis-meṁ aise jurm yā aisi badiyān wuqū' meṁ āyī hoṁ.

Flagitious times—Nihāyat kharāb 'aiyām; aisa zamāna jismeṁ bahut barē barē jurm yā badiyōn kā wuqū' huā ho.

Flagrancy, n. Sangīnī; ziyālatī; bahut barā yā qābil h. [sangīn; kabīr.

Flagrant, a. Namūdār yā numāyān; fāsh; mashhūr; 'azīm; bahut barā;

A flagrant crime—Jurm-i-sangīn; bahut barā jurm.

FLAGRANTE DELICTO, (Lat.) Ba-hālat-i-irtikāb-i-jurm; jurm karne kī hālat meṁ; jurm karte waqt; 'ain wuqū'-i-jurm kī hālat meṁ.

The thief was caught flagrante delicto—Woh sāriq (chor) ba-hālat-i-irtikāb-i-sariqa giriftār huā; woh chor chori karte waqt (chori karne hī kī hālat meṁ) pakrā gayā.

Flame, n. 1.—Shu'la; āg kī lau; laṭ; jot.

[bharaknā; 'ishq.

2.—Kamāl shauq yā josh; barā hī ishtiyāq; khayāl kā bahut hī

3.—Garmī; gussa; dauga-o-fasād; barā jhagrā.

4.—Shiddat; sakhtī.

5.—Pyārā; mahbūb; jise koyī chāhe (*Colloquial*).

Flap, n. 1.—Koyī chaurī aur lachhīlī chiz jo laṭaktī rahe yā ek goshe meṁ khwāh ek taraf lagī rahe aur āsānī se hīl uṭhe—jaise kisī pairāhan kā damām-kān kī lau yā āngrezi ṭopī kā kanāra.

2.—Kisī aisi shai kī harakat (uskā hīlnā-dolnā) jo chaurī aur dhīlī ho yā uskā kisī dūsrī shai se ṭakrā-jānā; pharpharahāt.

Flap, v. t. 1.—Dāman se mārṇā; mārṇā; phaṭkārṇā.

2.—Pharphaṛāṇā—jaise kisī parind kā apne dainon ko; girā d. yā niche ko jhukā d.—jaise ṭopī (hat) ke bāshiye ko.

To flap in the mouth—Ta'nā mārṇā; tanz kī bāteṅ kabṇā; muṅh par mārṇā.

Flap, v. i. 1.—Hilnā; pharphaṛāṇā.

[chiz kā.

2.—Niche ko latakṇā—jaise ṭopī ke bāshiye yā kisī dūsri chaurī

Flare, v. i. 1.—Lahakṇā; laplapāṇā; sham' wagaira ke jalne kī hālat meṅ uske shu'le kā darakhshāṅ rahnā par hilā yā lahrāyā k.

2.—Yakāyak kḥūb raushan ho-jānā; raushanī kā daf'atan namūdār hokar lahrāyā k.

3.—Khul yā phail jānā.

[paṭ gussa kar-baiṭhṇā.

To flare up—Yakāyak harārat yā josh meṅ ā-jānā; ekbārgī garmā uṭhnā; jhaṭ-

Flash, n. 1.—Raushanī kā daf'atan namūdār h.; raushanī jo nazar-ākar fauran gāib ho-jāe; kaund lapak yā chamak—jaise bijlī kī.

2.—Jhalak; chamak; ek labze meṅ namūdār ho-jānā.

3.—Lamha; lahza; nihāyat muḥtasar zamāna; ān; pal; dam.

Flash, v. i. 1.—Daf'atan namūdār honā—jaise raushanī kā; yakāyak kḥūb dekh paṛnā; chamak uṭhnā; daf'atan jalwa dekhā-kar gāib ho-jānā.

2.—Bhabhak uṭhnā; uṛ-kar ekbārgī unjela ho-jānā; shu'le aur raushanī kā phūṭ paṛnā.

The powder flashed in the pan—Piyāle meṅ bārūt bhabhak uṭhī; piyāle meṅ ranjak ke urte hī ek-bārgī unjela ho-gayā.

3.—Phūṭ paṛnā; jhaṭ se nikal paṛnā; ek bārgī ho-jānā (wuqū' meṅ ā-jānā yā guzarnā).

[kā-dekar pahuṅchā d.

Flash, v. t. Chamkāṇā; daf'atan shu'le yā raushanī samet nikāl d.; jhaṭ-

To flash a message along the wires—Tār ke zarī'e se khabar fauran pahuṅchā d.

To flash conviction on the mind—Kisī amr kā tayaqqun ekbārgī-dīl par paidā karā-d. (uskā yaqīn dīl ko dilā d.).

[jiskā namūd be-būd ho.

Flashy, a. 1.—Mahz numāishi; jiske jalne kā zuhūr sirf dam-bhar rahe;

2.—Numāishi; fauqu-l-bharak; zarq-barq; nirā dekhāwe kā. [phikā.

3.—Jismeṅ kuchh mazā na ho; jisse kuchh haz na uṭhe; be-jān.

Flat, a. 1.—Musattah; chauras; ham-wār; barābar; nichā-ūnchā nahīn.

2.—Zamīn par lambā yā phailā paṛā huā; zamīn ke hamwār; zamīn-doz; girā huā; uftāda; past; tabāh; barbād.

To lay flat—Zamīn-doz (past yā barbād)kar-d.

3.—Jismeṅ tarah tarah kī bāteṅ na hone ke sabab se kuchh lutf na ho; jisse kuchh haz (dīl ko khushī) na ho; phikā; be-lazzat.

4.—Mandā; girā huā; sust; bāzār kī woh hālat jab kharīd-farokht wagaira kasrat se na hone kī wajh se bikrī kam aur chīzeṅ sasti hon.

5.—Qat'i; chhūtte hī; sāf-sāf; bi-l-kul yā kulliyatan; zāhir; sīdhā; khulā khulā; sarīhī.

A flat denial—Inkār-i-qat'i; kisī bāt se bi-l-kul inkār kar-jānā.

6.—Tez nahīn; nichī yā bhārī—jaise āwāz.

[sāf sāf.

Flatly, ad. Barābar; chauras; be-dam; be-mazagī se; qat'an; bi-l-kul;

To refuse flatly—Qat'an inkār k.; bi-l-kul munkir ho-jānā; sāf sāf kah denā kī ham fulāṅ amr na karenge.

Flatter, v. t. 1.—Makr-o-fireb jhuthāyī yā zalīl bāteṅ se kisī ko apnā

mihrbān-i-hāl karānā; khushāmad k.; lallo-patto k.; raugan-i-qāz mal-nā; chāplūsi k.

2.—Kisi ko uski ta'rif karke khush k.; kisi ki ta'zim-o-tauqir yā aur khush-kun bāteñ karke use khush k.; apni matlab-barāri ke liye kisi ki ta'rif aur usse makkāri kā bartāw k.

3.—Jhūthi ummedon se khush k.; be-bunyād yā dhokhā-dene wālī bāteñ kah-kar taqwiyat d.; sabz-bāg dekhānā; dil-dāri k.; jhūthi tasallid. Flatterer, n. Khushāmadī; chāplūs; woh shakhs jo kisi ko khush yā apnā mihrbān-i-hāl karne khwāh kisi dūstre maqsad ke anjām ke liye uski ta'rif kare. [dilāse se.

Flatteringly, ad. Khushāmad se; tamalluq se; lallo-patto karke; dam-Flattery, n. Khushāmad; chāp-lūsi; tamalluq; zamāna-sāzi; nā-munāsib ta'rif; jhūthi sanā-khānī; lallo-patto.

Flavour, n. 1.—Khush-bū; mahak; bās; sugandh.

2.—Zāiqā; mazā; lazzat; sawād; ras. [yā zāiqā paidā ho-jāe.

3.—Woh shai jiski wajh se kisi chiz meñ ek qism-i-khās ki khushbū Flaw, n. 1.—Shigāf; darz; woh naqs jo tūṭne yā chitakne se paidā ho; bāl; jirm; kisi shai ke musalsal na rahne khwāh bā-ham chaspān na hone ke bā'is jo'aib usmeñ paidā ho.

2.—Koyī naqs yā 'aib jo gaffat wagaira ki wajh se paidā ho; naqs; 'aib; dhabbā; kotāhī; dosh; battā; pai; suqm.

Flea, n. Pissū; ek qism kā kirā jiske kāṭne se barī taklif hotī hai.

A flea in the ear—Koyī nā-guwār ishāra yā aisā jawāb jiski ummed na rahī ho; inkār yā jawāb jisse dil ko ranj ho.—To have a flea in the ear—Kisi tadbīr ke anjām meñ is tarah nā-kūm honā ki log haūseñ; kisi nā-guwār ishāre kā pā-nū yā aisi bāt kī sochāyā jānā jisse ranj paidā ho.

Flee, v. i. Khatre yā āfat se bhāgnā; khauf yā buz-dili ke sanab se kanā-ra-kash ho-jānā; nikal bhāgnā; bachā-kar nikal jānā.

Usually with from.

To flee the question, or from the question—Majma'-i-wāzi'ān-i-jawānān meñ is 'ibarat se kisi bahs ki nisbat rāe ke dene se kanāra-kash honā samjhā jātā hai

Fleece, v. t. 1.—Bherī ke bāl katarnā; ūu katar-lenā.

2.—Rupaye yā māl-o-matā' chhīn l.; qānūn kī oṭ meñ māl-o-asbāb kā be-rahimī se le-l.; andāz se ziyāda yā saḥt taqāzā karke jo kuchh kisi ke pās ho usse le-l.; zor-o-zulm karke kisi ko taṅgī meñ ḍāl d.; zarūrat ke hīle yā hukūmat ke zor se kisi kā māl-o-matā' usse le-l. Flexible, a. 1.—Lachilā; jise jhukā sakeñ; jise kham kar-sakeñ; jo is qābil ho ki jhuk jāe yā maṛoṛ uṭhe par tūṭe nahīn; jo dabāne se dab jāe; karā (saḥt nahīn.).

2.—Jo gairon ke dabāw ko māne; itnā haṭhī (ziddī) nahīn ki kisi kā kahnā na māne; jo qābū meñ ā-sake; jisko phor-phār ke jald apne dhang par kar-leñ; jo kahne suune yā bahs wagaira se qāil ho-jāe (usko mān le); jiski tabī'at aisi ho ki samjhāne-bujhāne se badal jāe.

3.—Woh bāt jise kisi manshā ke hasb-i-hāl kar-sakeñ; jise mauzūn yā muwāfiq kar-sakeñ.

Flight, n. 1.—Fīrār; kisi khatre yā āfat se bachne ke liye bhāg jānā; 'ujlat ke sāth chale jānā; bhager.

2.—Parwāz (urnā); urān yā urne kā dhang; tairān.

3.—Baland-parwāzī; charhān; umaṅg; taraṅg; uṭhān; su'ūd.

4.—Parindon kī gol jo hawā meṅ ure; tīr wagaira ke qism kī chizeṅ jo ek-bārgī hawā se guzreṅ. [Bhagā d.; bhāg jāne par majbūr k.

Flight of stairs—Sirhiyān; zīne; nard-bān.—*To put to flight, to turn to flight*—

Flimsy, *n.* Za'if; kamzor; khafif; be-hūda; lā-tāil; mazbūt yā qawī nahīn; be-bunyād; pūj; bilā-wajh; jo zāhir meṅ bhī rāst na ho; lachar.

Flimsy objections—'Uzrāt-i-za'if yā lā-tāil; i'tirāzāt-i-be-bunyād yā khafif; nise i'tirāzāt jo mazbūt (qawī) na hoṅ.—*A flimsy excuse*—Pūj (lachar yā behūda) 'uzr.

Flinch, *v. i.* Bāz-ānā; taklīf yā khatre ke lihāz se kisi amr se kanāra-kash ho-jānā (haṭ jānā yā hāth khāinch l.); na-karnā; karne meṅ qāsir h.; pairawī band kar d.; izhār-i-taklīf k.

Fling, *v. t.* 1.—Pheṅknā; hāth se pheṅknā; zor se pheṅknā. [d.; harā d.

2.—Girā d.; pachhārṇā; zamīn par paṭak (girā) d.; maglūb k.; shikast

To fling a party in litigation—Kisi fariq ko tanāzu' meṅ shikast d.; kisi ko laṭāyī meṅ harā d.—*The wrestler flung his antagonist*—Us kushti-bāz ne apne harif ko pachhār dālā (paṭak diyā).

To fling away—Nikāl d.; dūr k.; chhor d.—*To fling down*—Dhā d.; zamīn par girā d.; mismār k.; munhadīm kar d.; bar-bād k.—*To fling in*—Chhor d.;

mujrā yā minhā kar d.; hisāb meṅ qāim na k.; hisāb meṅ na jorṇā. In

settling accounts, one party *flings in* a small sum, or a few days' work.—*To*

fling off—Shikār meṅ mabūm k.; shikār bāth āne na d.; galā chhurānā;

subuk-doshī pēnā.—*To fling open*—Khol d.; yakāyak yā zor se khol d.; dhar se

khol d.—*To fling out*—Kahnā; malfūz k.; daf'atan yā be-tamīzī se bol uṭhnā;

kah uṭhnā; kah baithnā—jaise karī bēteṅ.—*To fling up*—Tark k.; dast-bardār

h.; chhor d.—jaise koyī mansūba yā irāda.

Fling, *v. i.* 1.—Idhar-udhar zor se uchhālṇā-kūdnā.

2.—Saḡht-kalāmī k.; la'nūt-malāmat k.; thukkā-fazīhat k.

To fling out—Muḡh-zorī yā saḡhti karne lagnā.

Flippaney, *n.* Tarrārī; tez-zabānī; kalām meṅ safāyī aur rawānī; khush-taqirī; zabān kā tezi aur safāyī se chalnā.

Flippant, *a.* 1.—Be rūkāwat aur jald jald safāyī se bāt-chīt k. w.; suhūlat aur 'ujlat se kalām k. w.; luffāz; tarrār; charb-zabān; bātūnī.

2.—Be jāne aur samjhe-bījhe tayaqqun ke sāth jald jald kalām k. w.; bad-lihāz; bad-lagām; kalla-darāz.

Flippantness, *n.* See Flippaney.

Float, *v. i.* 1.—Kisi saiyāl shai kī sath par rahnā; tairnā; uplānā; utrānā.

2.—Pānī par be-ma'lūm yā āhista āhista chalnā—jaise bere kā; pānī par be chālāye chalnā; āhista āhista be rūkāwat ke chalnā.

Floating debt, capital, etc.—Qarz jiske sālāna sūd ke adā ke liye koyī mustahkam āmadani qāim na kī-gayī ho yā sarmāya jo mu'āyan na ho khwāh uskī ta'dād gar mutahaqqaq ho yā is bāt kī tashkīl na huyī ho kī woh kis khūs kām meṅ āye-gā.

Flock, *n.* 1.—Jhund; galla.

“Applied to sheep and other small animals. A flock of sheep answers to a herd of larger cattle.” *Webster.*

2.—Parindon (tūyūr yā chiryon) kī jhund; jo parind eksāth urrahe hoṅ.

3.—'Isāyion kī ummat. [khwāh bekār ūn yā rūyī.

4.—Gadde wagaira meṅ bharne ke liye ūnī yā sūti kapron kī kattran

Flock, *v. i.* Gol kī gol (jhund kī jhund) jam' h.; bahut sã ekatthā h.; hujām h.; jamā'at-i-kasir kã jam' ho.

Flog, *v. t.* Chharī yā chābuk se mārñā; korē se mārñā; tūziyāna lagāñā; bed mārñā; tambīh ke liye mutawātir mārñā. [ment." Webster.

☞ "A colloquial word applied to whipping or beating for punish-
Flood, *n. 1.*—Sailāb; bārñ; tugyāñ; pāñi jo charñ aur phail kar kisi aisi zamīn ko jo 'umūman khulī rahtī ho tah-i-āb kar-dē.

2.—Juār; madd; charñāw.

☞ Opposed to *ebb*.

3.—Kasrat; bahutāit; ifrāt; rel-pel; ubal-parñā; had se ziyāda honā.

A flood of bank notes; a flood of paper currency—Bank ke loṭon yā kagaz-i-zar ki kasrat (unkā ifrāt se muyassar hūñ).

4.—Kisi saiyāl shai kī kasrat; kisi shai (khusūsān burī shai) kī kasrat.

5.—Haiz.

Flood, *v. t.* Garqāb kar-d.; sailāb k.; pāñi meñ dūbā d.; tah-i-āb kar-d.

Floor, *n. 1.*—Makān yā kamre wagaira kā hissa jispar log chalte haiñ; farsh; gach.

2.—Makān meñ manzil darja yā marātīb.

The first floor—Makān kā dūisā marātīb yā darja (the second story).

Floor, *v. t. 1.*—Farsh lagāñā; gach banāñā.

2.—Mulgūb k.; māt k.; muñh band kar-d.; zabān band kar-d.; qāl-ma'qūl karke āge chalne na d.

Florid, *a. 1.*—Chamaktā huā; tābāñ; darakhshāñ; surkh; damaktā huā; lāl-bhabhukā—jaise chihra. [wa muqaffa—jaise ibarat.

2.—Rangīn; jismeñ 'iloi-sanāñi'o-badāñ' kī san'ateñ hoñ; musajja'

Flourish, *v. i. 1.*—Khūb barñā; barā honā aur phailñā; phaluā-phulñā.

2.—'Urūj pāñā; taraqqī pāñā; iqbal-mand h.; daulat 'izzat āram khushī yā un kul umūr meñ taraqqī k. jo pasandīda hoñ; sarsabz h.; phalñā-phulñā; dūdhon uahāñā aur pūton phalñā; har tarah se barñā.

3.—Rangīn 'ibarat likhñā; tahlir yā taqrir meñ 'urūz kī san'ateñ kām meñ lāñā; kasrat se sukhān-ārāyī k. [sūrateñ banāñā.

4.—Khat-i-gulzār yā tigrā likhñā; qalam se khūbsūrat khūbsūrat

5.—Numāish yā dhamkī wagaira kī garaz se jisim ko tarah tarah se harakat d. [nikālñā

6.—Bāje ke bajāne meñ apne hasb-khwāh tarah tarah kī āwāz

Flourish, *v. t. 1.*—Taraqqī d.; phailāñā; wus'at d.

2.—Asli yā banāwat ke gul-phūl khwāh khūbsūrat sūraton se ārasta k.; saññā; sañwārñā; kisi numāishi shai se ārāish d. [bhar d.

3.—Rangīnī k.; sukhān-ārāyī k.; qāfiye aur 'urūz kī san'aton se

4.—Hilāñā; ghumāñā; chamkāñā—jaise talwār wagaira.

Flourish, *n. 1.*—Khūb-sūrtī; jalwa; jamāl; zāhirī chamak-damak.

2.—Numāishi ārāish; hausale se kisi kalām kī tawālat; bare bare alfāz aur 'urūz kī san'aton kā kasrat se isti'māl; numāish; dekhāwā.

3.—Bel-būte (naqsh-o-nigār) jo qalam se banāye jāen.

4.—Kisi hathiyār wagaira kā hilāñā yā ghumāñā (uskī chamak).

Flow, *v. i. 1.*—Bahñā; rawāñ h.; jāñ h.

2.—Paidā h.; nisālñā; subūlat ke sāth zabān se malfūz h. (bolū jāñā); khush-uslūbī se sun parñā. [h.; ifrāt se h.

3.—Kasrat se r. yā h.; mālāmāl h.; bharā h.; labrez h.; nak-sikh

- 4.—Lahrānā—jaise kākul kā; dhilā laṭkā k.—jaise kisi pairāhan kā.
- 5.—Charhnā—jaise samundar ki juār kā; baṛhnā yā ānā.
- Flow, n. 1.**—Kisi saiyāl shai ki rawānī; bahāw; jiryān; idrār.
- 2.—Pānī ke dhāre kā charhāw; juār; madd; bārḥ.
- 3.—Kasrat; ifrāt; bahutāit; rēpel; ziyādatī; josh; ubāl. [suhūlat.
- 4.—Goyāyī; laffāzī; lassānī; guftgū meṁ alfāz ki āmad aur bolne ki
- Flower, n. 1.**—Gul; phūl. [tar-o-tāza aur 'umda ho.
- 2.—Kisi shai kā woh juw jo uske aur ajzā (hisson) se khūb-sūrat
- The flower of life—Shabāb; juwānī; ubhār; woh quwwat jo awāil-i-'umr meṁ hoti hai.—The flower of the troops—Kisi fauj kā woh hissa jismeṁ sab se musta'id aur mazbūt sipāhī hoṁ.—The flower of a nation—Kisi qaum ke kam-sin qawī aur diler ādmī.
- 3.—San'at-i-'urūzī; sanāi'-o-badāi'; 'ibārat kā zewār.
- Flower, v. i. 1.**—Phūlnā; gul khilānā; phūl ānā.
- 2.—Shabāb-i-'umr meṁ h.; kamsin tar-o-tāza aur qawī h.; joban par h.
- Flowery, a. 1.**—Phūlonsebharā huā; jismeṁ bahut segul-phūl hoṁ; guldār.
- 2.—Nihāyat rangīn—jaise 'ibārat. [ko'harakat k.
- Fluctuate, v. i. 1.**—Lahrānā; mauj-zan h.; kabhī āge aur kabhī pīchhe
- 2.—Kabhī ek taraf aur kabhī dūsri taraf chalnā; mutāzalzal yā gair-sābit-qadam rahnā; mustaqil yā mustahkam na rahnā.
- Public opinion often fluctuates—'Awām ki rāe aksar kabhī ek taraf aur kabhī dūsri taraf (mutazalzal) rabā karti hai.
- 3.—Ghaṭnā-barhnā; kam-o-besh h.; charhnā-utarnā; ek hālat meṁ (ek thekāne par) na rahnā; rah rah kar badlā yā tabdil huā k.
- The prices of stocks fluctuate—Loṭon ki qimat ghaṭti-bāṛhti hai (rah rah kar tabdil huā karti hai).
- Fluctuation, n. 1.**—Lahron ki sī harakat; idhar udhar chalnā.
- 2.—Tazalzul; be-sabātī; ek bāt par qāim na rahnā
- 3.—Daf'atan kamī-beshī; charhāw-utār; ghaṭnā-barhnā.
- Fluency, n. 1.**—Rawānī; goyāyī; talāqat; shīrīn-kalāmī; lassānī; charb-zabānī; tarrārī; kalām kā bar-jasta adā k.
- Fluent, a. 1.**—Rawān yā rawānī ki salāhiyat r. w.; jāri; bahtā huā; suhūlat se chaltā bahtā yā rawān.
- 2.—Barjasta kalām k. w.; laffāz; lassān; sāhib-i-kalām; charb-zabān; khush-guftār; fasīh—jaise bolne wālā (muqarrir).
- 3.—Jo suhūlat se adā kiye jāen; shīrīn—jaise kalām; charb; khush.
- Fluid, a. Saiyāl; jismeṁ rawānī ho; raqīq.**
- Fluid, a. Saiyāl shai; raqīq shai; woh shai jismeṁ rawānī ho.**
- Fluvial, a. Daryā yā nadī se muta'alliq; daryā yā nadī meṁ paidā hone khwāh rahne wālā.** [(bhir)—jaise logon kā.
- Flux, n. 1.**—Bahāw; sailān; kisi bāt kā paiham h.; tabādaia; majma'
- 2.—Juār; jazr.
- Flux and reflux—Juār-bhāṭhā; madd-o-jazr; samundar ki lahar kā charhāw-utār.
- 3.—Bīmārī ki wajh se badan se khūn wagaira kā kasrat se nikalnā; woh shai jo bīmārī ke bā'is jism se nikle. [chalnā.
- Fly, v. i. 1.**—Uṛnā; jald nikal yā guzar jānā; parind ki tarah tezi se

2.—Khatre yā khauf se bhāgnā; nikal bhāgne kī koshish k.; firār h.; gurez k. [ho-jānā.

3.—Yakāyak yā zor se harakat k.; alag ho jānā; phūṭ kar ṭukreṭukre
 Usually with a qualifying word; as, a door flies open—Kewār phāṭ se khul jātā hai.

To fly at—Āge ko jhapatnā; ṭūṭ parnā; kisi par yakāyak girnā yā hamla-ūwar h.—To fly in the face of—Tauhīn k.; choṭ k.; muqābala kar-baiṭhnā; mukhā-lafat k.; ta'aruz k.; roknā.—To fly off—Da'atan judā ho-jānā yā nikal-jānā Bagāwat k.—To fly on—Hamla k.—To fly open—Da'atan (yakāyak) yā zor se khul jānā.—To fly out—(a) Jhapat-kar bāhar nikaloā. (b) Jhat se gussa kar-baiṭhnā.—To let fly—Chhornā—jaise tīr; zor se phenknā yā chalnā—jaise neze.

Fly, v. t. 1.—Bachā jānā; lag na lagnā; ijtināb k.; dūr (kanāre rahnā.)

2.—Uṛā d.—jaise kisi parind ko; uṛnā masalan patang.

Fly-leaf, n. Sāda waraq jo kitāb ke shurū' yā ākhir meñ lagā rahtā hai.

Foe, n. 1.—'Adāwatī; dushman; dūse se 'adāwat nafrat kiya yā bugz r. w.; hairī.

2.—Gaum; dushman jisse jang ho; qaumī dushman; fauji mukhālīf.

3.—Kisi shai meñ mukhālafat k. w.; dushman; bad-ikhwāb.

Foible, n. Woh khās 'aib (naqs) jo kisi shakhs meñ ho; khatā; koyī khafīf naqs; zu'f; kisi bāt meñ kam-zorī.

Foil, v. t. Bekār (rāegān) kar-d.—jaise kisi koshish yā fikr ko; mahrūm k.; shikast d.; harānā; kāmyāb na hone d.; māyūs k. [kāmī.

Foil, n. 1.—'Ain kāmyābī ke waqt nā-kāmī; shikast; hār; mahrūmī; nā-

2.—Gadkā wagnā jo paṭā bhāñjue meñ kām ātā hai.

Foist, v. t. Khufyatan ba-tarz-i-nājāiz yā bilā-ijāzat dākhil kar-d.—jaise alfāz wagnā; bātaur aslī yā sabīh ke chalā d.; bainu-sutūr meñ likh d.

Usually followed by in.

Fold, n. 1.—Tah; chīn; shikan; part.

2.—Bār; martaba; gūna; chand.

Two-fold—Dūnā yā dugnā.—Ten-fold—Das-gunā; dah-chand.

Fold, v. t. 1.—Lapetnā; tah k. yā lagānā—jaise kapre kī; pechnā; mor yā tor ke ek hisse ko dūse hisse ke andar ḍāl d.—jaise kisi khat ko.

2.—Tale-ūpar rakhnā—jaise donoñ bāzū yā hāth ko; jorū; bāndhnā.

Fold, v. i. Duhrā jānā; ek hī qism kī dūsrī shai par jā-kar bhīṛ jānā;

The leaves of the door fold—Kewār ke paṭ duhrā jāte haiñ.

Folio, n. 1.—Kāgaz kā takhta jise tor-kar do waraq hoñ.

2.—Do-warqī kitāb; kāgaz ke takhtoñ ke do do waraq kī kitāb.

3.—Hisāb kī kitāb kā ek safha; ba'z waqt hisāb kī kitāb ke muqābil ke safhe jinpar ek hī nambar-i-shumār parā ho.

Folk, n. Log; is lafz kā 'itlāq 'umūman 'awām par yā ba'z waqt khās khās qism ke logoñ par bhī hotā hai. [jective (Colloquial)." Webster.

Follow, v. t. 1.—Kisi ke pichhe jānā yā ānā; ek hī samit ko kisi ke pichhe chalnā; pichhā k. [ta'āqub k.

2.—Kisi shai kī pairawī k.; kisi shai ke hāsil karne kī koshish k.;

3.—Kisi rah-numā ke sāth jānā; ham-rāh jānā; ma'iyat meñ jānā; ham-rikāb h.; ba-taur sanād ke taslīm k.; dūstroñ kī rāeoñ ko mānnā

yā ikhtiyār k.; dūsroñ se muttāfiq-r rāe h.; dūsre kī tarah khayāl yā bāwar k.; mutāba'at k.; taslīm yā qabūl k.; apnī kār-rawāyī meñ bataur hidāyat ke mānnā; kisi ke mutābiq 'amal k. [mānind k.

4.—Taqlid k.; dūsre ko dekh-kar usī ke muwāfiq 'amal k.; dūsre kī

5.—Ba-libāz waqt rutba jā mausab ke kisi ke ba'd honā wāqī' h. yā āuā. [kalnā.

6.—Ba-taur natije ke nikalnā; mustambat h.; musta'braj h.; ni- It follows from these facts that the accused is guilty.—In wāqī'at se yah natija nikaltā hai (yah mustambat hotā yā nikaltā hai) kī yah mulzīm mujrim hai.

7.—Karnā; kisi peshe wagaira meñ masrūf h.; koyī tarīq ikhtiyār k.; koyī rāh pakarnā. [hai?

What profession does he follow?—Woh kaunsa pesha kartā hai; uskā pesha kyā

8.—Samt yā tarīq-i-wāhid par chalnā; ek hī rāh par chalnā; kisi kī pairawī k.

9.—Kisi shai ko jo pichhe ko hañ jātī ho dekhā k.; kisi shai-ī mutaharrik kī taraf takā k.; kisi shai ke daurān meñ uspar mutawajjih rahnā; kisi ke barābar chalnā; kisi bahs wagaira ke mafhūm-ta'alluq yā waq'at ko samajhnā. [taur natije ke nikalnā.

Follow, v. t. Pichhe jānā yā ānā; pairawī k.; kisi ke ba'd hī honā; ba-Follower, n. Pairau; ham-rikāb; muqallid; jo kisi ke mas'ail yā rāe wagaira par 'amal kare; jo kisi ko dekhkar usī ke mutābiq kām kare; murīd; chelā; sāthī; ham-rāhī; sharik; tābi'; mahkūm; kisi farīq kā sharik.

Following, a. Āyinda; jo dūsre ke ba'd hī ho; mā-ba'd kū; āge āne w.

2.—Mufassala-i-zail; musarraha-i-zail; niche likhā huā yā likhī huyī; jo āge likhā yā likhī hai; hasb-i-zail. [zail (hasb-i-zail) haiñ.

The following are the facts of this case.—Is muqaddame ke wāqī'at mufassala-i-Folly, n. 1.—Zu'f-i-'aql; dil kī kām-zorī; be-samjhi; be-'aqlī; be-wuqūfī; humuq. [shī'ārī; mūrakh kā kām.

2.—Be-wuqūfāna fi'; kām jo samajh-būjh ke na kiya jāe; hamāqat Foment, v. t. 1.—Garm pānī wagaira se tarerā d.; falālin ko garam pānī meñ tar karke usse tar k.; seḥknā. [ishti'āl d.; barāngeḥta k.

2.—Targīb de-kar barhānā; taqwīyat d.; madad d.; ubhāṛnā; Often used in a bad sense.

Fond, a. 1.—Had se ziyāda muhabbat r. w.; jo kisi par hamatan fidā ho (usko bahut chāhe yā pyār kare); shaidā; maftūn.

2.—Bahut hī khush; nihāyat mushtāq; kisi bāt meñ khushī uṭhāne wālā; jisko kisi bāt kā bahut hī mazā mile; shāiq (shauq r. w).

Followed by of.

Fondle, v. t. Pyār k.; dulārnā; muhabbat k.; chumkārūnā; chūmnā-chāṭnā; lāḍ-pyār k. [ziyāda muhabbat ke sāth.

Fondly, ad. 1.—Bewuqūfī se; be-āqlī se; be-tamizī ke sāth; audāz se

2.—Nibāyat-muhabbat se; baṛe pyār se.

Fondness, n. Shauq; kamāl muhabbat; baṛī ragbat yā khwāhish; kisi shai kī baṛī tamannā yā uskā baṛā shauq; kisi shai kī jānib shiddat se mailān-i-tabi'at. [gizā; qūt; khurish; khānā; ta'am.

Food, a. 1.—Woh shai jisse jān-dār kī parwarish ho yā nabātāt paleñ;

2.—Woh shai jisse kisi dūsri shai ko qiyām taqwīyat aur taraqqī ho.

Fool, n. 1.—'Aql se khālī shakhs; woh shakhs jismeñ ma'mūlī qism kī bhī samajh-būjh na ho; paidāishi khābt yā be-wuqūf; sūda-lauh; jaṛh.

2.—Woh shakhs jiski 'aql meñ kuchh futūr ho; jo 'aql ke khilāf kām kare; jo 'aqlāna bartāw na kare; be-wuqūf; ahmaq; mūrakh; gāwdā.

3.—Maskharā; agle waqtoñ (amān-i-salat) meñ woh shakhs jo mas-kharagi ke liye bādshāhoñ aur dūsre umarā ke yahāñ rakkhā jatā thā.

Fool's errand—Kisi shai ki behūda yā 'abas talāsh; kisi behūda yā be-kār bare kām kā uṭhānā; us shai ki pairawi jo mil na sake; aise kām kā bīṛā uṭhānā jiskā anjām mumkin na ho.—*To make a fool of*—Ba zāhir ai-ā banā d. ki log hañseñ; kisi ko istarah rok d. ki uskā dīl ranjida ho-jāe; aisi tarah nā-kām k. yā dhokhā d. ki sharm āye yā log mazhaka karen; māyūs k.; mahrūm k.; uā-murād k.—*To play the fool*—Maskharā-pan k.; thāṭṭhā k.; khel k.; be-'aql ki si chāl chalnā.—*To put the fool on*—Bewuqūf banānā; ullū banānā; dhokhā d.; dām-i-fareb meñ lānā.

Fool, v. i. Bewuqūfi kā kām k.; khafīfu-l-harakāti k.; susti khel-kūd yā khusbi meñ sarf-i-auqāt k. [dhokhā d.; fareb meñ lānā.

Fool, v. i. 1.—Tabqir k.; māyūs k.; mahrūm k.; kāmyāb na hone d.; 2.—Pāgal banā d.; bewuqūf banānā.

3.—Dagā k.; thaguā; chhālā; buttā dekar le-1.

To fool one out of his money—Kisi ko dagā-dekar (use chhāl yā thag ke) usse रुपये le-1.—*To fool away*—(a) Khafīfu-l-harakāti kāhili be-wuqūfi yā aise kāmōñ meñ sarf k. jinse kuchh fāida na ho.—*To fool away time*—Tazī'a-i-auqāt k.; behūda bātoñ meñ waqt gnāwānā. (b) Aisi chizōñ meñ sarf k. (lagānā yā kharch k.) jo be-qadr yā be-kār hoñ; be-'aqlī se kharch k.; urānā; pheñk d.—jaise रुपये (zar).

Foolish, a. 1.—Jismēñ be-wuqūfi pāyī jāe khwāh zāhir ho; 'aql se khālī; kam-fahm; be-tamiz; gāwdā; be-wuqūf.

2.—Jaisā ki be-wuqūf kare; jo be-'aqlī ki wajh se ho; jisse be-tamizī zāhir; khafīf; behūda; lagw.

Foolishly, ad. Bewuqūfāna; be-'aqlī se; besamjhe; be-tamizī ke sāth; khilāf-i-'aql; himāqat se. [be-tamizī.

Foolishness, n. Bewuqūfi; be-'aqlī; himāqat; be-hūdagi; mūrakhpan;

Foot, n. 1.—Pāñw; pair; qadam; pā; charan.

2.—Pāya; goṛā—jaise mez yā kursī wagaira kā.

3.—Sab se niche kā hissa pahār kā dāman yā haziz; zail; pāyīn; kisi saf silsile yā qatār meñ ākhir.

4.—Bārah iuch (tasū) kā māp.

5.—Usul; bunyād; binā.

6.—Piyāda ya'nī sawār nahīñ—jaise sipāhī; sipāhī jo paidal chalen [aur laṛēñ.

By foot, or rather, on foot—(a) Piyāda-pā; paidal; pā-piyāda; pair ke zor se; sawāri par nahīñ; paioñ.—*To go on foot*—Paidal chalnā. (b) Hal-kar—*To pass a stream on foot*—Kisi nadi wagaira ko hal-kar pār kar-jānā.—*To be on foot*—Mutaharrīk h.; daurān-i-kār-rawāyī meñ h.; hotā rahnā; hālat-i-anojām yā nafāz meñ h.; chal nikalnā; jāri h.—*To set on foot*—Qāim k.; bunyād dānā; kharā k.; shurū' k.; chālānā—*To set on foot a subscription*—Chanda kharā k. (lagānā yā shurū' k.).

Footing, n. 1.—Pair rakhne ki jagah; khare hone ki jagah; khare hone ki mazbūt bunyād. [karne ki gunjāish; sabāt; istiqrār.

2.—Mazbūt yā pakkā thekānā; istiḳāmat; istiqlāl; jar; kām ('amal)

3.—Hālat; kisi dūstre ke muqābale meñ jo hālat ho.

To be on an equal footing, or on a footing of equality, with—Kisi dūstre ke bārābar h.; kisi dūstre se darja-i-musāwāt r.

4.—Qadam; chāl; āhat; paichāl; pair kī āwāz.

Foot-mark, n. Pāwn kā nishān; naqsh-i-pā; pair kā chhāpā.

Foot-note, n. Safhe ke niche jo 'ibārat bataur tambīh ke likh dī jāti hai.

Foot-path, n. Pagḍandī; woh tang rāh jo sirf paidal chalne wālon ke kām āti hai. [zāhiri 'alāmat; 'alāmat; nishānī.

Foot-step, n. Pair kī nishānī yā pair kā dāg; naqsh-i-pā; kisi tarīq kī
For, prep. 1.—Jagah meñ; ba-jāe; badle meñ; kisi ke 'iwaz meñ; jisse dūstre shai kā barābar yā ma'qūl mu'āwaza ho-jāo; jisse kisi kī pādāsh ho-jāe (sazā meñ barābar badlā miljāe).

Life for life—Jān ke badle jān—Word for word—Lafz ke badle lafz.

2.—Ba-taur kisi ke qāim-maqām ke; kisi kī jagah par; kisi ke 'iwaz par usike ke barābar iḳhtiyār rakhtā huā.

An attorney acts for his principal—Mukhtār apno āqū kī jagah (usko qāim-maqām ke taur par) kār-rawāyī kartā hai—Do this for me—Yah kām mere 'iwaz meñ yā mere naf' ke liye kar do.

3.—Kisi dūstri shai ke badal kī tarah (uske badle yā 'iwaz meñ.)

To quit one profession for another—Ek pesha chhor-kar usko 'iwaz meñ (bataur uske badal ke) dūstrī pesha iḳhtiyār k.

4.—Kisi shakhs yā shai kī haisiyat se; ba-taur; mānind.

To know a thing for a truth—Kisi bāt ko ba-taur asl 'haqīqat ke jānnū—I have heard this for certain—Main ne yah bāt bataur haqīqat ke (mutalāqqaq yā ṭhik ṭhik) sunī hai.

5.—Jānib; samt meñ; taraf ko; kisi dūstri jagah ko jāne ke irāde se.

They sailed for Egypt—Wo Misr kī jānib (wabān jāne ke irāde se) jahūz par rawāna huye.

6.—Kisi ke naf' ke liye; wāste; garaz se; kisi kām faide yā man-shā se; kisi shai kī taraqqī yā 'ūnat ke liye; kisi-shai ke haq meñ muḥḥid.

7.—Kisi shai ke pahuñchne āne yā milne kī garaz se.

He is waiting for his friend—Woh apne dost kī (uske āne kī) muntazir hai.

8.—Kisi shai ke husūl (pāne yā hāsil karne) ke liye; kisi maqsad ko pahuñchne yā uske hāsil karne kī garaz se.

After all our exertions, we depend on divine aid for success—Bā-wujūd apnī tamām koshishon ke apnī kāmīyābī (uske husūl) kī madār ham log madad-i-ilāhī par rakhte hai. [ke liye.

9.—Kisi shai se hifāzat ke liye; kisi shai ko rokne aur dūr karne

A remedy for the headache—Sar-dard kī (uske rokne aur daf' karne kī) 'ilāj.

To provide clothes for winter—Jāre ke liye (sardī se bachne ke liye) kapro muhāyā k.

10.—Ba-wājih; ba-sabab; bā'is se; sabab se.

11.—Ba-nisbat; bāb meñ; kisi ke muta'alliq; kisi kī taraf yā jānib se. [i-mu'aiyan tak.

12.—Kisi zamān-i-mahdūd meñ; kisi waqt-i-mu'aiyan tak; kisi jāe—For five days—Pāñch dīn tak—For life—'Umr bhar; muddatu-l-'umr tak; jab tak jīye tab tak.—For ten miles—Das mil tak.

13.—Kisī se milne ke liye.

I am ready for you—Maiñ tum se milne ke liye taiyār hūñ.

14.—Kisī shai kī taraf; kisī shai kī jānib mailān.

An inclination for drink—Sharāb kī taraf ragbat.

15.—Kisī shai ke haq meñ; kisī shai kī jānib ya'nī uskī taraf ragbat (rujhān) r. w.; kisī shai kā chāhne wālā.

He is for a free government—Woh chāhtā hai kī hukūmat āzādāna ho.

16.—Bā-wujūd; bā-wasf; kisī ke khalāf; woh bāt jiske hote huye koyī dūsrī bāt ho wuqū' meñ āye yā kī-jāe; jahān tak; ba-mūjib.

Generally followed by *all, aught, anything, &c.*

17.—Kisī shai ke andāz se; kisī bāt ke lihāz yā khayāl se; kisī shai par nazar karke; ba-lihāz.

[ziyāda lambā (darāz qad) hai.

He is tall for one of his years, or tall for his age—Apne sīn ke lihāz se woh

For as much as, or forasmuch as—Ba-lihāz iske kī; chūñkī; is bat par khayāl

kar-ke kī; az-ūjā kī; az-bas kī.—For ever—Hamesha; har-waqt; azal-o-abad

tak; mudām.—O for—Kyā khūb hotā kī mujhe fulāñ bāt hāsīl hotī; merī

yah du'ā hai kī fulāñ shai Khudā kī barakat se mujhe mile.—Were it not for,

or if it were not for—Kisī dūsrī bāt ko nazar andāz (qat'-nazar yā chhor) kar-

ke; agar fulāñ amr darmiyān meñ hāil na hotā to; agar fulāñ bāt na hotī to,

—For, or as for—Jahāñ tak ta'alluq hai; nisbat; bāb meñ; ba-lihāz.

For, conj. Kyūñkī; is liye kī; is sabab se kī.

Forbear, v. t. 1.—Kār-rawāyī se bāz rahnā; apnī tayīñ rok r.; ishti'āl kī hālat meñ apne dil ko qābū meñ r.; taamul k.; tawaqquf k.; ruk jānā.

2.—Inkār k.; na māñnā.

Forbear, v. t. 1.—Kanāra-kash h.; ihtirāz k.; bāz rahnā; dar-guzarnā yā dar-guzar k.; na karnā; chhor d.; karne se bāz ānā.

2.—Ri'āyat se pesh ānā yā ri'āyat k.; multaft h.; gam khānā; gam-gusāñ k.; bardāsht k.; sahnā. [jānā; jāne d.

Forbearance, n. 1.—Darguzar; ijtināb; firoguzāsht; chhor d.; bachā

2.—Dil ko apne qābū meñ r.; tabī'at par zabt.

3.—Bardāsht; tahammul; dushman kī ri'āyat; narmī; intiqām yā ta'zīr meñ taammul. [māñī' h.

Forbid, v. t. 1.—Man' k.; bāz rahne yā na karne kā hukm d.; rok d.;

2.—Kahīñ yā kisī ke pās jāne kī mumāna'at k.; andar āne se bāz r.; yah hukm d. kī bhitar mat ā,

I have forbidden him my house or presence—Maiñ ne use yah hukm diyā hai kī mere ghar khwāh mere sāmne na ā, [paidā k.

3.—Rokna; māñī' h.; sadd-i-rāh h.; muzāhim h.; rukāwat dālnā yā

Forbid, v. t. Man' k.; māñī' h.; roknā; bāz r. [rukāwat ho,

Forbidden, p. a. Mamnū'; jo man' kiya gayā ho; mumtana'; jiski nisbat

Forbidding, p. a. Jisko dekhkar us tak jāne kī ragbat nā ho; jisse tabī'at ko nafrat ho; jisse tanaffur yā nā-pasandidagī paidā ho; nā-guwār;

zisht; kharāb; burā.

A forbidding aspect—Aisi sūrat jisse dil ko nafrat ho; karīh yā burī sūrat.

Force, n. 1.—Zīhūñ yā jismāñī tāqat; quwwat; mazbūtī tāsir yā natija paidā karne kī salāhiyat; dil par tayaqqun paidā karne kī tāqat; kisī tarah kī quwwat yā salāhiyat; zor; jawāz; khās ma'nī yā mafhūm,

2.—Jabr; tashaddud; kisi kī khwābīsh yā marzī ke khilāf iḥtiyār kā nafāz; zabardastī; ta'addī.

3.—Fauj; barī yā baharī fauj.

4.—(Law) (a) Qānūn ke khilāf kisi shakhs yā chīz kī nisbat zor yā iḥtiyār kā nafāz; jabr; zulm; ta'addī. (b.) Jāwāz; tāsīr; quwwat; waq'at; pā-band kar rakhne kī quwwat; mazbūtī; pukhtagī.

In force, or of force—Jiski tāsīr meṁ futūr na hū ho; jāiz; jiski tāsīr pūrī pūrī qāim ho; nāfiz; jismeṁ rukāwat na ho-gayī ho; jo mansūkh na hū ho; jāri.—Is that law still in force?—Kyā woh qānūn abtak nāfiz (jāri) hai; kyā woh qānūn abtak mansūkh nahīn hū?—*Physical force*—Quwwat-i-jismāni.—*Mental force*—Quwwat-i-zihni.

Force, v. t. 1.—Majbūr k.; zor yā zabardastī se karānā; dabānā; tang k.; 'ājiz k.; zer k.; kisi kām ko karne yā na-karne ke liye majbūr k. (use jabran karānā).

2.—Subūt ko zor se zihn-nashīn (ma'qūl yā majbūr) k.

To force conviction on the mind—Subūt ko zor se dil par tayaqqun karānā.

3.—Bigārnā; kharāb k.; kisi 'aurat ko sāth zinā bi-l-jabr k.; bo-hurmat k. [chhāpā mārānā.

4.—Zabardastī se lonā; tashaddud se hāsīl k.; mārpiṭ karke l.;

5.—Zor yā tashaddud ke zarī'e se āge chālāuā haṭānā nikāl d. chhīn l. aḥz k. hāsīl k. 'alā-hāza-l-qiyās.

☞ With a following word, as *along, away, from, into, through, out* &c.

The money was forced from him—Woh rupaye usse jabriyā (zabardastī yā tashaddud se) liye gaye.—*To force a person out of his possessions*—Jo shai kisi ke qabze meṁ ho usko usse jabriyā (tashaddud ke sāth) lo yā chhīn l.—*To force a thing upon one*—Koyī chīz jabriyā kisi ke zimme k. (uske gale lagānā yā maḥḥūnā; uske sar mārānā).

Forcible, a. 1.—Mazbūt; qawī; bā-tāsīr; muassir; tāsīr paidā k. v.

Forcible arguments—Dalāil-i-qawī yā ma'qūl; aisi dalāleṁ jinse muḥkhatāb qāil ho jāe.—*Forcible words*—Kalimāt-i-bā-tāsīr; aisi bātēṁ jinke asar sunne wāle ke dil par ho.

2.—Jabriyā; jo zor yā zabardastī se hāsīl kyū jāe; jiskā wuqū' tashaddud ke zarī'e se ho; jo sakhtī tashaddud yā mārpiṭ karke kiyā jāe.

Forcible entry (Law)—Daḥl-i-bi-l-jabr; kisi ke makān meṁ yā uski zamīn par mārpiṭ kar-ke (tashaddud ke zarī'e se) ghūs jānā.—*Forcible detainer*—(Law) —Muqābazat-i-bi-l-jabr; kisi kī aḥzi wagaira ko zabardastī apne qabze meṁ rakh chhorānā.

Forcibly, ad. Bi-l-jabr; ba-zor; jabriyā yā jabran; zabardastī se; tashaddud se; mārpiṭ kar yā kar-ke; majbūr karke; mazbūtī se; zor se; tāsīr ke sāth. [haiwān hal-kar is pūr se uspār chālā jāe.

Ford, n. 1.—Daryā wagaira meṁ woh maqām jahān koyī iusān yā

2.—Dhār; baktā pānī; nadī.

Ford, v. t. Daryā wagaira ko hal-kar 'ubūr (pūr) kar-jānā; hal-kar is pūr se us pūr nikāl jānā. [āge se jātanā.

Forebode, v. t. 1.—Peshīn-goyī k.; pahle se batlānā; āgam dekhānā;

2.—Pahle se jān jānā; āge se ma'lūm kar-l.; kisi musibat wagaira kā jo āne wālī ho pahle hī se dil meṁ khayāl paidā h.; māyūsi kā khayāl peshtar hī se paidā k.

Foreclose, v. t. Mā'ni' h.; roknā; insidād k.; bāz r.; band kar-d.

To foreclose a mortgager—(Law) 'Adālat ke faisale ke zari'e se kisi rāhin ko uske istihqāq-i-inkāk-i-rihn se mahrūm k.

To foreclose a mortgage "not technically correct, but is often used," Webster.—Bai'bāt karānā; bai'i-kāmil karānā; bai'i-bi-l-wafā yā rihn-i-mashrūt ke mu'āmalāt meñ rāhin yā bai'i-shartī ki jāuib se infikāk-i-rihn na hone par bai' yā rihn kā qat'i (puḡhta yā mukammal) karā d.

Foreclosure, n. (Law) Bai'bāt; bai'i-kāmil; jāe-dād-i-marhūna ke infikāk ke istihqāq se rāhin ki mahrūmī.

Forefather, n. Jad; buzurg; mūris; purkhā.

Forego, v. t. Kisi shai ke tasarruf yā naf' se dast-bardār h.; choḡ d.; tark k.; dast-bardār h.; jāne d.; chhoḡ baiṭhnā; tajnā; tyāgnā yā tyāg k.

☞ "Said either of a thing already enjoyed, or of one within reach, or anticipated." Webster.

[jiski tanqih bahs se muqqaddam ho-jāe.

Foregone conclusion— Woh natija jo bahs yā taftish ke pahle qāim ho-jāe; natija

Foregoing, ppr. Jo āge guzar gayā ho; waqt yā mauqa' (zamān yā makān) ke lihāz se jo āge nikal gayā ho; muqaddam; mā-qabl; masbūqu-z-zikr; peshin; guzashṭa. [berūnī; gair mulk kā; ajnabī.

Foreign, a. 1.—Kisi ke khās mulk (des) kā nahiñ; watani nahiñ; khārijī; 2.—Ba'id; gair-muta'alliq; jisko 'alāqa na ho; jisko sarokār na ho; be-mauqa'; munāsib-i-hāl nahiñ; muwāfiq nahiñ; gair-munāsib; khārij; gair-mauzūn; chaspān nahiñ.

☞ With to or from.

The observation is foreign to the subject under consideration—Jo bāt zer-i-tajwiz hai usse is kalām ko kuchh 'alāqa nahiñ hai.

3.—Jo dūr ke mulk yā 'alāqe meñ paidā ho; jo gair mulk se āyā ho.

A foreign bill, or a foreign bill of exchange— Woh hundavī jo ek mulk meñ likhi jāe par uske rupaye dūsre mulk meñ wusūl hoñ.

☞ "Distinguished from an inland bill, which is one drawn and payable in the same country." Webster.

A foreign plea—(Law) 'Uzr-i-'adam-i-iḡhtiyār-i-samā'at; woh 'uzr jo kisi hākim ke rū-ba-rū is mazmūn se pesh kiyā jāwe ki amr-i-uizā'i ki tajwiz is wajh se nahiñ ho-sakti ki uski samā'at kā iḡhtiyār is 'adālat ko nahiñ hai.

Foreigner, n. Gair mulk kā shakhs; jis mulk kā mazkūr ho wahāñ kā mutawattin nahiñ; ajnabī; pārdesi; bidesī.

Forejudge, v. t. Pahle hi se rāe qāim kar-d.; wāqi'āt aur subūt ki samā'at (unke sunne) ke pahle rāe qāim kar-l.

Forelock, n. Sar ki peshāni par ke bāl.

To take time, or occasion, by the forelock— Kisi shai se fauran mustafid h. (usse jhaṭ-paṭ apnā kām nikāl l.); mauq'e ko hāth se nikal jāne na d.; jab kisi bāt kā mauqa' mil jāe use fi-l-faur kar dālnā.

Foreman, n. 1.—Afsar; sardār; sadr-nashiñ; sarkhail-i-ahl-i-jūrī jisko jūrī ki taraf se bāt-chiṭ karne kā mansab hotā hai; mir-majlis.

2.—Kisi kār-khāne meñ woh shakhs jo baqiya ashkhās ki nigrāni kare; sardār; mukhiyā; karorā; sarbarāh; sardār. [se barhkar.

Foremost, a. Sab se muqaddam; sab ke āge; rutbe yā darje meñ sab

Forensic, *a.* 'Adālat ke muta'alliq; jo 'adālaton khwāh unki kār-rawāiyon meñ musta'mal ho; 'ām bahson se ta'alluq r. w. yā unmeñ musta'mal; bahs ke liye munāsib. [meñ isti'māl-kiyā jāe.

A forensic term—'Adālat kā lafz; woh lafz jo 'adālaton khwāh unki kār-rawāiyon

Forerun, *v. t.* Kisī ke āge āge chalnā; jo bāt hone-wālī ho uski 'alāmat pahle se zāhir k.; kisī bāt ki khabar pahle se d. (uske āsar dekhānā).

Forerunner, *n.* Woh shakhs jo dūson ki āmad ki khabar pahuñchāne ke liye pahle se bhej diyā jāe; naqīb; woh 'alāmat jisse kisī amr kā wuqū' pahle se ma'lūm ho.

Certain pains in the head, back, and limbs, are the *forerunners* of a fever—Sar piṭh aur ā'zā meñ kuchh kuchh dard kā mahsūs honā (ma'lūm d.) bukhār ki (uske āne ki) 'alāmat hai. [jān l.; āgam jānā yā ma'lūm k.

Foresee, *v. t.* Pesh-bīnī k.; qabl-az-wuqū' dekhnā yā jān jānā; pahle se **Foreshow**, *v. t.* Pahle se dekhānā; pahle se batlā d.; pahle se kah d.

Foresight, *n. l.*—Pesh-bīnī; pahle se jān l.

2.—'Aqibat-andeshī; pesh-bīnī se āyinda ki ihtiyāt; balāon se mahfūz rahne meñ dūr-andeshī; 'āqilāna pesh-bīnī.

Forestall, *v. t. l.*—Pahle se ma'lūm kar-l.; pahle se jān jānā.

2.—Kisī dūsrī shai par sabaqat le-jānā jisse woh yā to bi-l-kul matrūk ho-jāe yā usko kuchh nuqsān pahuñche; pahle se ghus-paiṭh yā tadbīr karko dūsrē ko āne na d. use rok d. yā mānī' h.; qabl isse ki sahīh sahīh rāe qāim karne kā zarī'a yā mauqa' mile koyī asar-i-khārijī pahuñchā d.

To forestall the market—(Law) Qīmat barhākar bechne ke liye kisī chiz ko jo bāzār meñ bikne ke waste jāti ho asnā-i-rāh meñ kharīd l. yā uski kharīdārī ki bāchtīt kar l.; bāzār meñ apne asbāb yā jins ke le-jāne se logon ko targīb dekar bāz r. yā unko is bāt par rūgīb k. ki bāzār meñ pahuñch-kar we apne māl ki qīmat barhā deñ.

Foretell, *v. t.* Peshīn-goyī k.; kisī bāt ke wāqī' hone ke pahle uske wuqū' kā hāl batlā d.; āgam dekhānā; pahle se 'alāmat zāhir k.

Forewarn, *v. t.* Pahle se jānā d.; kisī ko pahle se khabar-dār āgāh yā muttala' kar-d.; pahle hī se ittilā' de d. (jānā d.).

Forfeit, *a.* Jo shai kisī jurm ki pādāsh meñ kho yā muntaqil ho jāe; jo kisī jurm ki ta'zīr meñ zabt ho-sake; zabti ke qābil; munzabita.

All his property has become *forfeit* to the state—Uski kul jāedād ba-pādāsh-i-jurm uske sarkār meñ muntaqil yā zabt ho-gayī.

Forfeit, *n.* Jo shai jurm ki ta'zīr meñ le-lī jāe; woh shai jo kisī fi'l-i-bad ki sazā meñ le-lī-gayī yā li-jā-saktī ho; woh shai jo kisī jurm yā farz ke anjām meñ tagāful yā khilāf-warzī-i-mu'āhada ke 'iwaz meñ kho jāwe yā uski haqqiyat muntaqil ho-jāwe; jurmāna; tāwān; dānd.

Forfeit, *v. t.* Qusūr gunāh yā jurm ki wajh se kisī shai yā uske muta'alliq ke istihqāq ko kho d.; bad-ā'mālī ke sabab se apnī tayīn kisī shai se mahrūm kiye jāne kā mustajib k.; gāflat yā jurm ke badle meñ kisī shai ke qabza-o-dakhl kā haq dūsrē ki jānib muntaqil kar d.

Forfeiture, *n. l.*—Kisī haqqiyat jāedād yā mansab wāgaira kā kisī jurm yā khilāf-warzī-i-mu'āhada wāgaira ke badle meñ kho d.; izāla-i-haqqiyat ma'ishat yā mansab wāgaira jo naqz-i-mu'āhada yā dūsrē fi'l ke bā'is ho; zabti; qurqī.

2.—Woh shai yā jāedād jo jūrm wagaira ke 'iwāz meñ zāil ho jāe; jāedād-i-munzabita; jūrmāna; dānd.

Forge, *v. t.* Jhūṭhā banānā; gair-sahib yā gair-asli bāt yā shai kā paidā k.; sākhṭ k.; banāwat k.; talbīs k.; kisī dūsi shai ke mushābih banānā; ja'l k.; libāsi banānā. [rasid banānā.]

To forge coin—Qalbi (talbisī yā jhūṭhā) sikka banānā—To forge a receipt—Ja'li Forger, *n.* Ja'l-sāz; jhūṭhā banāne w.; woh shakhs jo ja'li wasīqa banāye yā use kām meñ laye.

Forgery, *n. l.*—Ja'l ya ja'l-sāzi; ja'l banānā; sākhṭ k. yā jhūṭhā banānā; dūse kī mazarrat ke liye koyī wasīqa az-rāh-i-fareb banānā yā use tabdīl k.; dhokhā aur fareb-dihī kī niyat se ek shai kā dūsi shai ke mushābih banānā; libāsi banānā.

2.—Jo shai ja'li masnū'i yā talbisī banāyī jāe.

Forget, *v. t. l.*—Bhūl jānā; yād na r.; dil meñ rahne na d. (chit se utār d.); farāmosh kar-d.; sahw kar-jānā; khayāl meñ na lānā.

2.—Be-iltifātī k.; 'adam-tawajjuhī k.; gāfiat k.

To forget one's self—Jo bāt apne liye muzaiyab na ho uskā kar-guzarnā; apni be-waqri k.; gusse meñ ā-jānā yā apne āp (apne qābū) meñ na rahnā; nazar-andāz kar d. [kisi shai kī yād jald jāti rabe.]

Forgetful, *a. l.*—Jo bāton ko bhūl jāyā kare; nisyānī; bhulakkar; jise 2.—Be-khabar; be-parwā; gāfiat-shi'ār; 'adam-mutawajjih. [paidā ho.]

3.—Jisse koyī bāt bhūl jāe; bhulāne wālā; jisse farāmoshī yā nisyān Forgetfulness, *n. l.*—Nisyān; bāton ko bhulā dene kī taraf mailān.

2.—Bāton kā bhūl jānā (unkā yād na r.); sahw; farāmoshī. [juhī.]

3.—Gāfiat se bhulā d.; be-ihiyātī se matrūk kar-d.; 'adam-tawaj- Forgive, *v. t. l.*—Kisī ranj dene wālī yā nuqsān kī bāt par burā na mānnā yā uske badlā lene kā khayāl chhor d.; mu'af kar d.; dar-guzar k.; 'afw k.

2.—Jis shakhs ne koyī nuqsān yā burāyī kī ho usse burā na mānnā yā badlā lene ke khayāl se dar-guzar k.; bartū-z-zimma k.; mu'af k.; chhor d.; dar-guzar k.

Forgiveness, *n. l.*—Mu'afi; kisī mujrim ke qusūr se dar-guzar; kisī ranjish jūrm dāin yā tāwān kī mu'afi (usse dar-guzar); magfarat; najāt; 'afw.

2.—'Afw kī jānib mailān; mu'afi kī ragbat.

Forisfamiliar, *v. t.* (Law) Khāndān se khārij kar d.; is tarāh par hissa de d. kī āyinda par da'wī i-wirāsāt na ho sake; mirās-i-pidari meñ phir hissa-dāri ke istihqāq-i-jāiz kī peshī se dast-bardār h.

Forisfamiliar, *n.* Irs-i-pidari kī nisbat da'wī-i-mazid se dast-bardārī.

“When a child has received a portion of his father's estate, and renounces all title to a further share, his act is called *forisfamiliarity*, and he is said to be *forisfamiliarized*.” Webster.

Form, *n. l.*—Kisī shai kī shakl aur banāwat; sūrat-shakl; dāul; zāhiri sūrat; tarāsh-kharāsh; baiat; rūp; ākār; dhānchā.

2.—Tariq; silsilā; intizām; nazm-o-nasq; tartīb banāwat wagaira.

3.—Dastūr; kār-rawāyī kā mu'aiyan tariq; qā'ida; zābita; sarrish-ta; rawāiya; dastūr-i-mustamira (bañdhā huā tariq); jo tarz pahle se chalā ātā ho... [banāyī jāen.]

4.—Daul; naqsha; namūna; woh shai jiske mutābiq aur ashiyā

5.—Numāish-i-be-asl; mahz zāhiri sūrat yā zāhir-dāri; nūī rasmī hāt; nīrā rasm yā rasm-i-zāhiri. {bauānā; paidā k.; tarkīb d.

Form, v. t. 1.—Banānā; kisi shai ko sūrat d.; ta'mir k.; kisi daul par

2.—Kisi shai ko ek khās sūrat d.; kisi khās hālat meñ kar-d.; tartīb d.; ta'lim-o-tarbiyat ke zarī'e se sudhārnā; ta'lim d.

3.—Nikālnā; ijād k.; kharā k.; bāndhnā. [ijād k.

To form a design or scheme—Koyi mansūba nikālnā (kharā k.); kisi tadbir kē

4.—Qāim k.; qarār d.; 'aqlī natijon par qāim k.; thahrānā.

To form an opinion—Rāe qāim k. yā thahrānā; 'aqlī natij par tajwiz qāim k.

5.—Kisi shai ke banne kē zarī'a h.; kisi shai kī tarkīb meñ madad d.; kisi shai kē juzw-i-khās h.; kisi bāt meñ kām ānā.

These facts form a safe foundation for our conclusions.—In wāq'āt kī bunyād par ham log tamāniyat se apnī rāe qāim kar-sakte hain.

Formal, a. 1.—Jo kuchh qā'ide ke mutābiq yā sanjidagi se kiya jāe; sarīhī; qā'ida yā tarīq-i-mu'aiyan ke mutābiq; zimman daf'atan yā khilāf-i-qā'ida nahīn; bā-zābita; sarishte ke mutābiq.

Did the defendant give his formal consent to the deed?—Kyā mudda'a-'alāih ne us dastāwez kī nisbat apnī mauzūri sanjidagi ke sāth (sarāhatan yā qā'ide ke mutābiq) zāhir kī?

2.—Zāhiri; jo asl meñ kuchh na ho.

Formality, n. Rasm-i-mu'aiyan; qā'ida-i-mu'aiyan; kār-rawāyi kē tarīq; tarz-i-ma'mūlī wa khās; hamesha kē dastūr; zābita; sarishta; sūrat-i-zāhir; jo kuohi ūpar se dekh paṛe.

Formally, ad. Dastūr-i-mustamira qā'ide silsile yā rasm ke mutābiq; khās kārke yā kisi khās amr kī nisbat; sarīhī; bā-qā'ida; thik-thik; takalluf ke sāth; bā-zāhir; bā-asbāb-i-zāhir.

FORMA PAUPERIS, [Lat.] Shakt-i-mufliis; mufliis kī sūrat.

In forma pauperis—Ba-shakt-i-mufliis; ba-siga-i-mufliis ya mufliis ke sige meñ; mufliisāna.—To sue in forma pauperis—Siga-i-mufliis meñ nālīsh k.; mufliisāna nālīshī h.; pāpaṛ k.; kharecha-i-nālīsh se bachne ke liye apnī be-maqdūri kē izhār kārke nālīshī h.

Formation, n. 1. Bauānā; paidā k. yā wujūd d.; sūrat-garī; kisi shakl yā sūrat kē banānā; kisi shakl par qāim k.

2.—Jis tarīq par koyi shai banāyi jāe; banāwaṛ; sākht; tarkīb.

Former, a. 1.—Pahlā; aqlā; waqt ke silsile ke lihāz se kisi shakhs yā shai se muqqaddam; awwal yā sābiq; pahlā.

Opposed to latter.

2.—Guzashta; jise bīte bahut dīn huye hoñ; qadīm; sālaf.

3.—Jin do chizon kē ek sāth mazkūr ho unmeñ se pahlā; awwal-u-z-zikr; jiskā bayān pahle huā ho.

Formerly, ad. Zamāna-i-guzashta meñ 'am isse ki woh hāl hī meñ guzrā ho yā kise aise waqt jiskā ta'ayun na ho-sake; sābiq meñ yā sābiqan; isse qabl; agle zamāne meñ; āge; pahle.

Formidable, a. Jisse khauf paidā ho; haul-nāk; muhib; jiskī sūrat darāunī ho; itnā barā ki usse khauf khā-kar uske nazdik na jāen yā muqābil hoñ khwāh uskā zimma yā bīrā uṭhāyen.

Formula, *n.* Tariq-i-mu'aiyan; qā'ida-i-mustamira; kisi shai ke karne tartib dene yā kahne wagaira kā muqarrar khwāh rasmī tariq; dastūr; zābita; qā'ida. [chhinālā k.; harām-kārī k.]

Fornicate, *v. i.* Zinā yā zinā-kārī k.; nā-jāiz tariq par mujāma'at k.;

Fornication, *n.* Zinā yā zinā-kārī; be-byāhe mard yā be-byāhī 'aurat kī āwārāgi; byāhe mard kā be-byāhī 'aurat ke sāth nā-jāiz tariq par ham-suhbat h.

Fornicator, *n.* Be-byāhā mard jo be-byāhī 'aurat se yā be-byāhī 'aurat jo be-byāhe mard se nā-jāiz tariq par ham-bistar ho; byāhā mard jo be-byāhī 'aurat se ham-suhbat ho; zāul; harām-kār.

Forsake, *v. t.* Bi-l-kul chhoṛ d.; kulliyatan tark k.; kanāra-kash yā dast-bardār h.; chhoṛ-kar chale jānā; chhoṛnā; alag ho-jānā; rū-gar-dān h.; muḥ pher l.

Fort, *n.* Qal'a; garh; koṭ; koyī chhoṭī jagah jahān qal'a-bandī ho; woh jagah jiske ird-gird khāyūn aur fasīl wagaira hifāzat kī nazar se banī hoī; woh jagah jahān dushman se bachāw ke liye har tarah kī hifāzat kar li-jāe.

Forte, *n.* Woh bāt jismeṁ koyī khūb mazbūt ho; woh shai jismeṁ koyī dūroṁ par tarjīh rakkhe (unse baṛh-kar ho). [i-mu'aiyana ke āge.

Forth, *ad. 1.*—Āge; waqt yā jagah ke lihāz se āge ko; kisi waqt yā jāe.

From that day forth—Us roz se āge ko; barābar usī din se. One, two, three, and so forth—Ek do tin aur isī tarah āge bhī ('alā-hāza-l-qiyās yā wagaira).

2.—Ikhfāḥ habs yā 'adam-shiguftagī wagaira kī hālat ko dūr karke bāhar; bāhar; aisi hālat meṁ kī logon ko nazar parē; 'awāz ke dekhne meṁ; kisi 'ām hnisīyat se.

The plants in spring put forth leaves—Fasl-i-bahār meṁ paudhon meṁ pattiyān nikal āti haiṁ.—Your country calls you forth into service—Ohāhiye ki apne mulk ke liye tum barmālā yā bār-i-'ām kār-rawāyi karo. [hāzīr; maujūd; sāmue.

Forthcoming, *a.* Hāzīr hone (maujūd hone yā pesh āne) ke liye taiyār;

Not forthcoming—Gum; gāib; mafqūd; gair-hāzīr. [na parē; jhaṭ; jhaṭpat.

Forthwith, *ad. 1.*—Fauran; fi-l-faur; bilā-tawaqquf; abhī; jismeṁ waqfa

2.—(Law) Qānūnī 'amal-dar-āmad meṁ jab is lafz kā isti'māl hotā hai to iske yah ma'nī hote haiṁ ki jis fi'l kā anjām matlūb hai use jahān tak munāsib tariq par koshish ho saktī ho koshish karke fauran anjām karnā chāhiye; fikr-i-ma'qūl se jisqadar jald mumkin ho.

Fortification, *n.* Qal'a bandī; garh-bandī; ganīm se bachāw ke liye jo kuchh ta'mirāt hoī; qal'a; garh. [roknē ke liye quwwat d.

Fortify, *v. t. 1.*—Quwwat baṛhā d.; mazbūt k.; istihkām d.; hamle ke

2.—Qal'a-bandī k.; morcha-bāndhnā; ganīm kī yūrish se bachne yā muhāsare kī hālat meṁ be-zarar rahne ke liye mahfūz k.

3.—Mazbūt k.; mustahkam k.; mustaqil k.; sabūt d.

4.—Zor tashaddud yā zad-o-zarb ko roknē kī quwwat yā uskā zarī'a baham pahunchānā yā denā.

Fortitude, *n.* Dil kī woh mazbūti jisse insān khatre kī hālat meṁ ghabrā kar himmat nahīn hārtā yā ranj khwāh musibat ko chupchāp aur istiqlāl ke sāth sah letā hai; mazbūti se taklīf wagaira kī bardāshat; khatre wagaira kī hālat meṁ mizāj kā mustaqil r.

Fortnight, *n.* Chaudah din; do hafte.

Fortnightly, ad. Chauthdah din mein ek martaba; do do hafte par.

Fortress, n. Woh jagah jahān qal'a-bandī ho; qal'a; garh; hisāzat kī jagah; shahr jismein morcha-bandī ho.

Fortuitous, a. Ittifāqī; yakāyak āne yā hone wālā; jiskā 'wuqū' begair kisi wajh-i-ma'rūf ke ho; nāghānī; az-ghibī.

Fortunate, a. 1.—Mul-ārak; mas'ūd; farrukh; humāyūn; khush-nasībī yā khush-waqtī se hone wālā; jisse kisi nīsī achchhī bāt kā zuhūr ho jiskā tayāqqun pahle se na rahā ho.

A fortunate event—Woh bāt jiskā honā mubārak ho.—*A fortunate concurrence of circumstances*—Khush-nasībī yā khush-waqtī se kayī bāton kā ekaṭṭhā h.

2.—Khush-nasīb; kām-gār; jisse koyī nīsī shai hāth lag-jāe jiskī ummed pahle se na rahī ho yā jiske hāth hone kā madār uski hunar-mandi yā koshish par na rahā ho; khush-qismat; juwān-bakht; kām-yāb; khush; sāhib-i-iqbāl; bakhtāwar.

A fortunate adventurer in a lottery—Woh shakhs jise khush-nasībī se qur'a-andāzī mein koyī qur'a mil-jās —I was most fortunate thus unexpectedly to meet my friend—Mere nasīb nihāyat achchhe tho kī is tarah par yakāyak apne dost se mulāqāt ho-gayī.

Fortunately, ad. Khush-qismatī yā khush-nasībī se; kām-gārī se; khushī se; achchhe nasīb se; huan-i-ittifāq se; khūbī-i-waqt se; khush-tal'īs.

Fortune, n. 1.—Taqdīr; qismat; nasīb; bakht; tālī'; bhāg; ratī. [nasīb.

2.—Qismat kā likhā; honbār; woh hālat jo āne wālī ho; muqaddarāt; 3.—Jo kuchh ādmī par bite; sar-anjīm; maul-i-kār; jis kām kā hīqā kisi ne utbhāyā ho uskā natīja; kisi kār-rawāyī kā samra; kām-yābī yā nākhūmī; nek nat jā; achchhā anjām; naqd-i-murād kī hāth ānā.

4.—Ma'ishat; māl-o-matā'; daulat; dhan; jo kuchh sarnāya kisi ke pās ho khusūsan ma'ishat-i-kaśr (bahut māl-o-matā'); baṭī daulat; baṭī dhan. [se shādī kī fikr rakkhe jisko bahut kuchh jāhez mein mile.

Fortune-hunter, n. Woh shakhs jo daulat-mand hone ke liye nīsī 'aurat

Fortune-hunting, n. Shādī ke zarī'e se daulat kī talāsh yā fikr.

Fortune-teller, n. Woh shakhs jo dūstre ke āyinda ke hālāt batlāye masalan munajjim rammāl wagnān.

Forum, n. 'Adālat; kachahī; woh jamā'at jise muqaddamat ke sunno aur faisal karne (unki samā'at wa infisāl) kā iḥtiyār diyā gayā ho.

Forward, } ad. Āge; āge ko; us hisse yā jagah kī taraf jo sāmne yā

Forwards, } pesh-i-nazar ho.

Backward and forward—Āge-plehhe; pas-o-pesh.

Forward, a. 1.—Aglā; nazdik; agle hisse par; kisi dūstre ke āge.

The forward gun in a ship—Jahāz par kī aglī top—*The forward horse in a team*—Joṭī wagāira ke ghoṭon mein jo aglā ghoṭā ho.

2.—Tāiyār; musta'id; kamār-basta; bahut hī māl; isqadar musta'idī yā 'ujlat zāhir k. w. kī woh ma'yūb ho.

3.—Sar-garm; shāiq; tan-dih; josh se bharā huā.

4.—Dhīṭhā; shokh; be-bāk; muṭh-phat yā be-hayā; muṭh-zor.

The boy is too forward for his years—Apnī 'umr ke i'tibār se yah larḳā had se ziyāda shokh hai; is aīn ke larḳe mein jisqadar sukūt yā hayā chāhiye utnī is larḳe mein nahīn hai.

5.—Ma'mūl se ziyāda; baṛhā huā; fasl yā mausiṃ ke libāz se ziyāda baṛhā huā. [jitnā ki fasl meṃ chāhiye usse ziyāda baṛhā āyā hai.

The grain is forward, or forward for the season.—Nāj ma'mūl se ziyāda yā

6.—Ta'jil-kār; jald-bāz; jitnā chāhiye usse ziyāda māil.

Forward, v. t. 1.—Madad de-kar āge ko chalānā; taraqqī d.; himāyat k.; 'ujlat karānā; ta'jil kā bā'is h.

2.—Rawāna k.; irsāl k.; jabān bhejnā maqsūd ho wahān bhejnā; bhejnā; chālān k. [ke jilānā.

Foster, v. t. 1.—Khilānā pil inā; pālānā; posnā; parwarish k.; khilā-pilā

2.—Baṛhānā; baṛhue (bālidagi) meṃ madad d.—jaise darakht wagaira kī; taqwiyat k.; taraqqī d.; qāim r. aur baṛhānā—jaise zihū yā kisi bāt ke shauq ko.

Foster-brother, n. Woh do laṛke jinhoṃ ne ek hī dāyī kā dūdh piyā ho par ek hī mān-bāp se paidā na hoṃ; razī; ham-shīr; barādar-i-razā'i; kokā.

Foster-child, n. Woh laṛkā yā laṛkī jise kisi mard ne jo uskā bāp na ho yā kisi 'aurat ne jo uskī mān na ho pālā yā dūdh pilā kar jilāyā ho; pisar yā dukhtar-i-razā'i. [aur ta'līm de.

Foster-father, n. Woh shakhs jo kisi laṛke ko ba-jāe uske bāp ke pāle

Foster-mother, n. Woh 'aurat jo kisi gair ke laṛke ko ba-jāe uskī mān ke parwarish kare; dāyī; dūdh-pilāyī; annā.

Foster-sister, n. Woh do laṛkiyāṃ jo ek mān-bāp se na hoṃ par unkī parwarish ek hī mān yā ek hī bāp khwāh wālidain-i-wāhid ne kī ho; razī'n; hamshīr-i-razā'i. [parwarish kare aur ta'līm de.

Foster-son, n. Woh laṛkā jise koyī shakhs ba-taur apne pisar-i-sulbī ke Foul, a. 1.—Gandā; mailā; sāf nahīn; kharāb; jismeṃ aisi shai kasrat se ho jo muzir yā ranj-dih ho; najis.

Foul hands.—Mailē hāth.—A foul cloth.—Mailā (najis yā ganda) kapṛā.

2.—Nāpāk; fuhsh; dushnām-āmez; nāqis; mugalliz; phūhar. [bateh.

Foul words, or language.—Kalimāt-i-fuhsh; gāliyān; mugallizāt; burī burī

3.—Bādāl-ghirā huā yā meṃh barastā huā; jab badlī ho aur hawā khūb tund chaltī ho; jab āsmān sāf yā pharohā na ho.

☞ Said of the weather, sky, &c.

4.—Muḥālif; nā-muwāfiq; ultī; jidhar jānā ho udhar kī nahīn; khatar-nāk; jabān qiyām meṃ khatra ho; jo chalne yā thaharne ke liye mahfūz na ho.

A foul wind.—Bād-i-muḥālif; jis samet ko jānā mauzūr ho us jānib kī hawā nahīn; ultī hawā.—A foul road.—Woh sarak jispar chalne yā thaharne meṃ khatra ho; khatar-nāk rāh.

5.—Jo dastūr yā qā'ida mu'āyan ho uske khilāf; nā-jāiz; jismeṃ imāndārī kāṃ meṃ na lāyī jāe; jo dagā kī niyat se ho; jo bila-libāz-i-ābrū kiya-jāe; nā-wājib; imān yā diyānat ke khilāf.

Foul play.—Woh kār-rawāyī jo dastūr yā qā'ida-i-mustamira ke khilāf kī-jāwe; kār-rawāyī-i-nā-jāiz; be-imānī kā bartāw; be-imānī kā mu'āmalā; bad-mu'āmalagī; fareb; dagā-bāzī. [qabih—jaise fitl.

6.—Zabūn; kharāb; nafrat ke qābil; makrūh; jispar sharm āye;

7.—Gadlā; gāṛhā; kīchar kī tarah—jaise pānī.

8.—Uljhā huā; jo chal na sake.

A foul copy—Kisī tahrīr kā awwal musawwada jo jā-ba-jā qalam-zad ho.—*To fall foul*—Tahrār k.; laṛnā; jhogaṛnā; bigaṛ khare h.—*To run or fall foul of*—Dūse se ṭakrā (laṛ yā bhir) jānā; charh jānā; dūse par larkhaṭā-ke gir paṛnā.

Foul, v. a. 1.—Mailā k.; najis k.; ganda k.; mail lagānā yā potnā.

2.—Phaṇsānā; kisī aisi shai ke muqābil kar-d. jisse harakat ruk-jāe.

Foully, ad. Buri tarah se; najis taur par; aisi tarah ki karāhiyat ho; aise dhang se ki sharmindagi ho; be-imāni se; bad-diyānati se; be-ābrūyi se.

Foul-mouthed, a. Jiskī zabān se fulsh gando yā nā-mulāim kalimāt niklā karen; zabān kā kharāb (bad-zabān); be-lagām; munh kā phūṛ.

Found, v. t. 1.—Kisī chiz ki bunyād ḍālnā; kisī shai par qāim yā mabnī k.; mazbūti se qāim k.; binā ḍālnā.

2.—Mujid h.; wujūd d.; hastī meṁ lānā; sāmān-i-ibtidāyi baham pahunchānā; kharā yā qāim k.; shurū' k.; qāim karne kā ibtidāyi fi'l k.; bunyād ḍālna ki tadbīr k.

Found, v. t. Dhāt ko galā aur sāncho meṁ dhālkar kuchhī banānā; ḍālnā.

Foundation, n. 1.—Woh shai jispar kisī chiz ki bunyād paṛe; woh shai jispar koī chiz kharī rahe aur usse sabārā pāwe; bunyād; binā; bekḥ; asl; madār; ne yā new.

2.—Ibtidā; āgāz; shurū'.

3.—Woh 'atiya yā hiba-i-wasiyatī jo kisī kḥairāt ke qāim rakhne ke garaz se hamesha ke liye kiya jāwe; waqf. [chālāyā jāwe.

4.—Woh kḥairātī kār-kḥāna jo ba-zar'ā hiba-i-wasiyatī yā 'atiya ke **Founded, pp.** Qāim; mabnī; kisī jar par ṭaharā huā; mustahkam.

Founder, n. Bānī; bunyād ḍālna w.; qāim k. w.; bānī-mabānī; asl; woh shakhs jiskī zāt se koī shai paidā ho; mujid; waqf k. w. yā wāqif; woh shakhs jo kisī kḥairātī kār-kḥāna wagaira ke dawāmī qiyām ke liye rupaye wagaira de-de.

Founder, n. Dhālna w.; jo dhāt ko dhāl-kar tarah tarah ki chizeṁ banāye.

Foundling, n. 'Iṣṭ-i-ustāda; woh larkā jiske mān-bāp ne usse dast-bar-dār hone ki niyat se use phenk diya yā tan-ba-taqdīr chhor diya ho; be mān-bāp yā wali-wāris kā larkā jo parā mile.

Fracture, n. 1.—'Toṛ d.; aisā kar d. ki tūt jāe. [shikastagi.

2.—Kisī sakht chiz kā mār-piṭ ke sadme se tūt yā phūṭ jānā;

Simple fracture—Sīf haḍḍī kā tūt jānā; sīf haḍḍī kā do yā kayī ṭukre ho jānā.

Compound fracture—Haḍḍī tūt kar chamṛe (jild-i-badan) kā is tarah phat jānā ki ūpar se le-kar bhītar tak zakhm khul jāe. [Hester.

"Fracture is applied to hard substances; as the fracture of a bone."

Fracture, v. t. 'Toṛ d.; phoṛ d.; do ṭukre kar d.; kisī chiz ke bāham lage huye hisson ko alag alag kar d. [khopṛi phoṛ d.

To fracture a bone—Haḍḍī 'toṛ d.—*To fracture the skull*—Kāsa-i-sar ko 'toṛ d.;

Fragile, a. Jo sahl meṁ tūt jāe; jo jhat se tūt jāe; bodā; ārar; jo āsānī se bigaṛ jāe; nāzūk; kamzor. [purza.

Fragment, n. 1.—'Ṭukrā; pāra; hissa jo 'toṛ-kar judā kar-liyā jāe; reza;

2.—Hissa jo baqiya shai se alag ho; nā-tamām hissa; juzw-i-nāqis.

Fragrance, n. Kḥushbū; mīthī mabak; sugandh; bū jisse dimāg

Fragrancy, } mu'attar ho-jāe. [mu'attar.

Fragrant, a. Kḥushbū-dār; jiskī bū achchhī ho; jiskī mahak bhālī ho;

Frail, a. 1.—Jo āsānī se tūt jāe; mazbūt yā pāedār nahū; satī'ū-zawāl; kam-zor; jispar hawādis kā asar pahuñch sake; fanā-pazīr.

2.—Dil kā kamzor; jo gumrah ho-jāe yā dhokhā khā jāe; jo badī ki targīb se bach na sake; mom kī nāk; jiskī thān mazbūt na ho (jismeñ tasīm-i-irādat na ho). [jānā; irāde kī be sabātī.

Frailty, n. 1.—Kamzori; za'ifu-l-bunyānī; dhokhe meñ ā-jānā yā bahak

2.—'Aib; naqs; khatā; gunāh jo dil kī kamzori se ho.

Frame, n. 1.—Thāt; dhāñcha; dhachar; daul; kisī shai-i-murakkab ko ajzā jo durust karko āpas meñ joṛ diye jāen.

2.—Chaukathā; gherā; halqā; girdā; khāna. [thatrī; qālib-i-tan.

3.—Jism kī tarkīb; quwa-i-jismānī; kisī ke badāu kī banāwat; kāthī;

4.—Daul; nazm; tarkīb; silsila; tariq. [qāim kī jāe.

5.—Khās hālat—jaise tabī'at kī; mizāj; qā'ida; jo hālat sudhār ke

To be always in a happy frame—Hamesha khush rahne (dil ko harwaqt khush rakhnā)—He is out of frame—Uskā mizāj barham hai.

Frame, v. t. 1.—Banānā; taiyār k.; ta'mīr k.—jaise makān.

2.—Banānā; murattab k.; waz' k.; qāim k.

To frame a law—Kisī qānūn kā banānā murattab yā waz' k.—To frame an issue—Amr-i-tanqih-talab qāim k.; tanqih k.

3.—Soch kar nikālā; paidā k.; ijād k.; mansūba karke qāim k.;

ikhṭirā' yā sākhṭ k.; ijād k.—jaise koyī jhūthī bāt.

4.—Sudhārnā; kisī ke hasb-i-hāl yā kisī khās maqsad ke liye banānā; hasb-i-hāl banānā; kisī ke mutābiq k.; sudhārnā; murattab k.; thik k.; durust k.

5.—Chaukathā lagānā yā jānā—jaise taswīr meñ.

Frame-work, n. Same as No. 2 of Frame.

Franchise, n. (Law) 1.—Woh istihqāq yā ikhtiyār-i-khās jo ashkhās ko kisī bādshāh yā riyāsat kī taraf se 'atā ho; ma'mūlī ikhtiyār-i-hukūmat se barāat yā āzādī.

2.—Us bār yā mahsūl se barāat jo auron par 'āid hotā ho.

3.—Woh zil' yā 'alāqa jiske muta'alliq koyī ikhtiyār-i-khās hāsīl ho; woh hudūd jiske andar āzādī rahe; jāe-panāh; panāh-gāh.

Frangible, a. Same as Fragile.

Frank, a. Apnā aslī hāl dil khol-kar kahne w.; kashida-khātīr nahū; jo apnā bhed na chhipāwe; sāf-dil; sīna-sāf; sachchā. [bhejūnā.

Frank, v. t. 1.—Sarkārī sawārī par bilā akhṭ-i-masārīf (be-kharch liye)

2.—Chīṭhī wagnāra ko ḍāk ke mahsūl se mustasnā k. (uspar mahsūl na l.)

Frank, n. Woh chīṭhī jispar ḍāk kā mahsūl na liyā jāe; woh bāt jisse chīṭhī mahsūl se barī kī-jāwe masalan us shakhs kā dastkhāt jisko bilā-ādā-i-mahsūl ḍāk ke zarī'e se chīṭhī wagnāra bhejūnā kī ikhtiyār hāsīl ho. [takalluf; khanda-peshānī se.

Frankly, ad. Dil khol ko; khulā-khulī; dil kī safāyī se; be-rukāwat yā

Frantic, a. 1.—Majnūn; pāgal; dīwānā; gazab-nāk; pareshān-khātīr—jaise koyī shakhs. [jaise koyī bāt.

2.—Jismeñ gazab intishār aur shiddat pāyī jāe; pur-shor; be-qā'ida

Fraternal, a. Barādar-āna; jo bhāyion ko zeb-de (unko phabe yā unke liq ho); bhāyion ke muta'alliq.

Fraternity, n. 1.—Barādari; bhāyī-chāra; bhāiwād.

2.—Woh log jo kisī naf' kār-o-bār yā khushi ke liye bāham shirkat

rakhte hoñ; jamā'at; majma'; un logoñ kī jamā'at jo ham-qism ham-pesha ham-mashgala yā ham-ātwār hoñ.

Fratricide, n. 1.—Bhāyī ke mār dāhne kā jurm; barādar-kushī.

2.—Woh shakhs jo apno bhāyī kā khūn kare; barādar-kush.

Fraud, n. Fareb yā fireb; naf-i-nā-jāiz yā nā-munāsib hāsil karne ke liye bi-l-'amd mugālata-dihī; woh fitrat jiskī wajh se dūstre ke haq yā istihqāq meñ mazarrat pahunchē; farebī kār-rawāyī; dhokhā dene kī garaz se 'aiyāñ; chhal. [fareb-dih.

Fraudulent, a. 1.—Jo mu'āhadoñ ke karne (in'iqād) meñ fareb kare;

Applied to persons.

2.—Fareb-āmez; jismeñ fareb ho; mabnī-ba-fareb; jo fareb par qāim ho; jo natīja-i-fareb ho (fareb se paidā ho); farebī; khoṭā.

A fraudulent transaction—Mu'āmala-i-farebī; aisā mu'āmala jismeñ fareb ho; jo mabnī-ba-fareb khwāh fareb se paidā ho.

3.—Jo fareb (kār-rawāyī-i-fareb-āmez) se hāsil ho; jiske anjām meñ fareb kām meñ lāyā gayā ho.

A fraudulent gain—Woh naf jo fareb yā kār-rawāyī-i-fareb-āmez se hāsil ho.

Fraudulently, ad. Fareb se; az-rū-i-fareb; fareb kī rāh se; chhal-bal se; dagā-bāzī se; makkārī se; tadbīr-i-fāsid se; dhokhā dekar.

Fraught, a. Bharā huā; pur; sar-ba-sar. [ba-sar nuqsān ho.

Fraught with mischief—Nuqsān se bharā huā; pur-az-mazarrat; jismeñ sar.

Freak, n. Tabī'at kā yakāyak bilā-wajh badal yā phir jānā; tarang; umang; lahar; manj.

Free, a. 1.—Dūstroñ kī marzī ko tābī' nahīñ; jispar koyī rok zabt yā jabr na ho; jo apnī ragbat yā khwāhish ko mutābiq 'amal kar-sake; jo gair par munhasir na ho; āzād; fārigu-l-bāl; jo hasb-khwāh apno 'amal kare.

2.—Jise mulkī āzādī hāsil ho; jo kisī khud-mukhtār yā mutlaqu-l-'i'nāñ farmāñ-rawā ko tābī' na ho; jo sirf qawānīn-i-mu'āyana kā pā-band ho. [kī hukūmat se barī ho-jāe.

3.—Jo kisī 'umr-i-mu'āyan ko pahunchkar wālidain wali yā āqā

4.—Mahbūs yā muqniyad nahīñ; band se āzād; giriftārī se khalās; chhūṭā huā. [karne kī salāhiyat ho; jismeñ dil kī āzādī ho.

5.—Jo zarūrat-i-jismānī ke tābī' na ho; jismeñ bi-r-ragbat 'amal

Said of the will.

6.—Jismeñ buz-dili yā be-i'tiqādī na ho; jo kashīda khātir na ho; sāf-dil; jo dil meñ kuchh rakh na le; mānūs; sāf-dilī ke sāth bartāw k. w.; khandā-peshānī ke sāth (dil kholkar) bartāw k. w.; jiske dil meñ kuchh rah na jāo.

He is not free with any one—Woh kisī ke sāth sāf-dilī se pesh nahīñ ātā.—We had a free conversation together—Ham logoñ ne bā-ham dil khol-kar guftgū kī; hamne āpas meñ is tarah bāt-chīt kī kī ek dūstro ke dil meñ kuchh rah na gayā.

7.—Be-rukāwat; be-andāz; be-takān; be-lagām; be-takalluf; behūda.

Used in a bad sense.

8.—Barī; pā-band nahīñ; āzād.

[band nahīñ hai].

He is free from his obligations—Woh apne farāiz se barī (āzād) hai (unkā pā-

9.—Jo taṅg-talabī se yā ba-zarī'a-i-kharidārī hāsil na kiya jāe; jo muft mile; jiskā badal yā mu'awaza na ho; jo be-talab (be-māngo yā az-khud) mile; jo be kharch ke hāsil ho.

He made him a free offer of his services—Usno usso kahā ki ham tumhārā kām bilā-mu'awaza yā ajr kar-deṅge.—It is a free gift—Yah hiba bilā badal yā mu'awaza hai; is hiba ke 'iwaz meṅ wāhib ne mauhūb-lahū se kuchh na liyā; yah hiba mauhūb-lahū ke haq meṅ bilā talab yā bi-r-ragbat kiya gayā.

10.—Kḥud-sar yā zālim nahīn; jo āzādī kā yaqīn dilīwe; jo har shakhs ke huqūq ko dūsroṅ kī mudākhalat-i-bejā se mahfūz rakkhe.

Said of a government, institutions, &c.

11.—Jispar kisī qism kā bār yā muākḥaza na h.; muākḥazo se barī.

12.—Jurm yā gunāh se barī; be-jurm; be-gunāh; sāf; pāk; ma'sūm.

Free, v. t. 1.—Āzād k.; rihā k.; khalās k.; kisī band qaid yā bār wagaira se najāt d.; sāf kar-d.; gulū-khalāsi k.; rukāwaṭ dūr kar d.

2.—Āzād r.; barī k.; mahfūz r. [gar; ḍākū; luṭerā; qazzāq.

Free-booter, n. Jo lūṭ-pāṭ karne ko liye idhar-udhar phirā kare; gārat-

Free-booting, n. Lūṭ; ganīmat; ḍakaitī; qazzāqī.

Free-born, a. Jo āzād paidā ho; gulāmī meṅ nahīn; jisko apne mūrison se āzādī hāsil ho; hur. [hurriyat; sāf-dilī; be-qaid h.

Freedom, n. 1.—Āzādī; dūsre kī hukūmat se barāat; kḥud-mukhtārī;

2.—Huqūq-i-kḥās; barāat; ma'mūlī ikhtiyār-i-hukūmat se āzādī.

3.—Gustākḥī; be-adabī; āzādāna bartāw; mubādarat; ikhtilāt-i-nā-munāsib; be-takalluf.

Freely, ad. Āzādāna: bilā-muzāhamat yā jabr; az-khud; bi-r-ragbat; begair dabāye yā targīb diye jāne ko; bi-t-tau'wa-rizā; bilā-jabr-o-ikrāh; ifrāt se; bahut sā; bilā-waswasa yā be-takalluf; dil khol kar; be-rukāwaṭ; bilā-imtinā'; muṭṭhī khol kar; faiyāzī se; muft yā muft meṅ; bilā-mu'awaza yā zar-i-saman.

Free-minded, a. Paresḥān-kḥātir nahīn; be-fitr; jisko dil meṅ kisī bāt kā taraddud na ho; āzād-manish; be-gam; lā-parwā. [dabāw na ḍālā jāe.

Free-will, n. Apnī-kḥās ragbat yā marzī; kḥwāhish jispar koyī nā-jūiz

To do a thing of one's free-will—Kisī bāt kā apnī ragbat se k.; kisī amr kā bilā jabr-o-ikrāh k.; koyī fi'l bi-r-ragbat (apnī kḥās marzī se ya'nī begair kisī dabāw ke) k. [ho.

Free-will, a. Jo apnī tabī'at se kiya yā diyā jāe; jiskā wuqū' bi-r-ragbat.

Freeze, v. t. 1.—Sardī se jam jānā; garmī khīnch jāne ke sabab riqqat se hālat-i-injimād meṅ ho-jānā; saḥt hokar yakḥ yā uskī mānind saḥt ho-jānā; baṇdhnā yā basta ho-jānā; munjamid ho-jānā.

2.—Thiṭhur jānā goyā sardī se; harārat meṅ kamī ho-jānā; garmī ke na honē se be-jān ho-jānā; sardī kī wajah se ek jagah ho-jānā (jam jānā). [uṭhū yā aṅkar jānā.

To freeze to death—Sardī ke sabab se mar-jānā (thiṭhur ke rah jānā; aṅkar Freeze, v. t. 1.—Jamā d.; munjamid kar-d.; yakḥ sā kar-d.; saḥt kar-d. [halāk kar-d.)

2.—Sardī kī wajh se be-jān kar-d.; sardī se mār ḍālnā (thandhā yā To freeze one to death—Sardī kī shiddat se halāk kar-d. (thandhā kar. d.)

Freight, n. 1.—Woh bojh (asbāb yā jins wagaira) jo jahūz yā rel kī gāṛī wagaira-meṅ bhar kar (uspar rakh lād yā chaḥā-kar) ek maqām

se dūsre maqām par pahuñchāyā jāe; bār-bardārī kī chīz; ladāyī; bār-bardārī. [bār-bardārī; naul.

2.—Jahāz wagaira kā kirāya jo bār-bardārī ke liye diyā jāe; bhārā; Freight, *v. t.* Ek jagah se dūsri jagah le-jāne ke liye jahāz wagaira par bojh lādnā (usko bojhuā); bharnā; lādnā; bojh rakhnā. [dil kā intishār. Frenzy, *n.* Wahshat; junūn; sukht dili ghabrāhat; shiddat se aur be-andāz Frequency, *n.* Kisī bāt kā aksar wuqū' meñ ānā; kisī bāt kā thoṛe thoṛe 'arse ke ba'd phir phir h.; aksariyat; kasrat; bārbār palatnā yā honā; i'āda; takrār. [ā ā; kasrat-i-jarāim.

The frequency of crimes—Jurmon kā bār-bār (aksar yā jald jald) wuqū' meñ Frequent, *a. l.*—Jo thoṛe thoṛe 'arse ke ba'd wuqū' meñ āwe; jiskā i'āda yā jiskī takrār kasrat se ho; jo mutawātir zuhūr meñ āye; jo aksar dekhā yā kiya jāe. [se kiya kare.

2.—Jo kisī bāt ke karne kā 'ādī ho; jo kisī bāt ko aksar ragbat se Frequent, *v. t.* Aksar ānā jānā; aksar yā 'ādatan kabīn āmad-o-raft r.; āyā yā jāyā k.; āyā-jāyā k.; kasrat se ānā-jānā. [bārā 'umūman.

Frequently, *ad.* Bār-bār; thoṛe thoṛe 'arse ke ba'd; beshtar; kasrat se; Fresh, *a. l.*—Tez; kisiqadar tund yā kaṛī—jaise hawā; thāndhī; mufarrilh.

2.—Tar-o-tāza; shādāb; murjhāyā yā pazhmurda nahīn. [haiñ.

The fields look fresh and green—Khet tar-o-tāza (shādāb) aur hare dekh parte

3.—Jiskī sūrat se shabāb aur tandurustī pāyī jāe; surkh-suped; gul 'izār; jispar joban chhāyā ho; jispar joban kī bahār ho.

A fresh-coloured young man—Kam-āin shakhs jispar bahār kā 'ālam ho.

4.—Tāza; hāl hī kā paidā yā tūṭī huā.

Fresh vegetables—Tāzi tāzi sabzi (tarkāri wagaira jo hāl hī kī nikli yā tūṭī ho).

5.—Jismeñ imtidād-i-niyām ('arsa guzarne ke sabab) se zawāl na āyā ho; jo bhūlā yā dil se miṭā na ho; jo hanoz tāza ho; joñ kū toñ.

The story is fresh in my mind—Woh bāt mere dil se nahīn bhūlī (hanoz mere dil meñ tāza hai).

6.—Nayā; hāl kā banā yā āyā huā.

A fresh supply of goods—Māl jo hāl hī meñ banā yā āyā ho; nayā māl.

7.—Jismeñ shoriyat (khārī-pan) na ho; mīṭhā; shirīn—jaise pānī; jo thoṛe hī 'arse ke pahle kueñ wagaira se niklā ho; sāf aur thāndhā; garm yā bad-maza nahīn; tāza; dāl kā yā ḍabkā—jaise pānī.

8.—Tāza; jadid; nayā; hāl kā āyā yā pahuñchā huā.

Fresh news—Nayī khabar.—Fresh communications—Hāl ke āye huye murāslāt.

9.—Be-namak milāyā huā—jaise gosht.

10.—Anārī; nau-āmoz; jisko kām kī mashshāqī yā mahārat na ho; jisne pahle kām na kiya ho; nā-āzmūda-kār. [o-chālāk.

11.—Tāza-dam; kār-rawāyī ke liye phir mazbūt musta'id yā chust-Freshen, *v. t.* Kisī chīz kī shoriyat dūr kar-d.; mīṭhā k.; namak nikāl d. Freshen, *v. i. l.*—Mīṭhā ho-jānā; shoriyat kā jātā rahnā.

2.—Tez ho-jānā; tund h.—jaise hawā kā.

Freshly, *ad.* Tar-o-tāzagī ke sātlī; nayā nayā; az-sar-i-nau; naye sar se; surkh-o-suped; tandurust; tez yā tezi se; khunuk yā khunkī liye huye.

Freshness, *n. l.*—Nayā h.; tezi; quwwat; tāzagī; phike-pan yā bad-mazagī kā na h.—jaise 'araqñ yā khushbūñ meñ. [wagaira kā.

2.—Tāzagī; tar-o-tāzagī; murjhāyā (pazhmurda) na h.—jaise paudhe

3.—Quwwat ke i'tibār se tar-o-tāzagī; thakāwat yā māndagi kā dūr ho-kar phir se chāq-o-chauband ho jānā.

4.—Khunkī; thandhak; sarahat dene ki quwwat. [bahār.

5.—Shabāb aur sihat-i-badānī ki surkhī; surkhī-o-supaidī; joban;

6.—Shirīnī; miṭhās; shorīyat kā na rahnā.

7.—Nā-āzmūda-kārī; nayā-pan; anārī-pan.

8.—Tezī; tundi—jaise hawā ki.

Friction, n. Ragar; kharāsh; ek shai kā dūsrī shai par ragarnā.

Friend, n. 1.—Dūsre se muhabbat r. w.; dūsre ki qadr 'izzat aur chāh k. w. aur uski khushī aur bihtari kā chāhne w.; dost; shafiq; muhib; yār; khaīr-khwāh; hawā-khwāh; bihi-khwāh; yār-i-gār yā gam-gusār. [mu'in; madad-gār.

2.—Hāmī; mukhālīf nahīn; dushman nahīn; taraqqī chāhne w.;

A friend to commerce—Tijārat ki taraqqī chāhne w. (uskā hāmī).

3.—Ba'z waqt khitāb karne meñ bhī is lafz kā isti'māl hotā hai.

Friend, how are you? Dost (ai dost) tumbūrā mizāj kaisā hai?—A friend at court or in court—Woh shakhs jo kisi mauqā-i-khūṣī par dostāna kār-rawāyī karne par rāgib ho; jisko dūre ke kām ke karne meñ kāfī ta'alluq-i-khātīr ho (uskā kām khūb jī se kare). [ho; be-kas.

Friendless, a. Jiske dost na hoñ; jiskā koyī hāmī madad-gār yā rafiq na

Friendly, a. 1.—Dost ki sī tabī'at aur mizāj r. w.; dūsre ki bhalāyī chāhne w.; mihrbān; karam-farmā; shafiq-i-hāl; dost-dār.

2.—Dostī ke liye mauzūn yā jisse dostī zāhir ho; jo doston ko zob

de; dostāna; sulh par māl.

3.—Mukhālīf nahīn; jisse dushmanī na ho.

4.—Muwāfiq; jisse kisi ki bihtari ho; mubārak; hasb-i-hāl.

Friendship, n. 1.—Dostī; yārī; ulfat; muhabbat; uns; āshnāyī.

2.—Khulūs; rabt-zabt; hel-mel; dostāna rasm yā bartāw; 'ināyat; shafaqat; mihrbānī.

3.—Dostāna imdād; kisi ki 'ānat jo dostī ki rāh se kī jāe.

Fright, n. Khauf jo khatre ke dafatan zāhir hone se paidā ho; ḍar jo yakāyak shiddat se ho-jāe; dahal; chamak; bharak; haul.

To take fright—Ḍar uṭhnā; bharak jānā; chamak uṭhnā.

Fright, } v. t Ḍarā d.; mukhawwaf kar-d.; ḍar se bharakā d.; khatro

Frighten, } ki dahshat ek-bārgī paidā kar-d.; kisi balā ki āmad se yakāyak khauf-nāk kar-d. [huye.

Frightful, a. 1.—Ḍar se bharā huā; khauf-zada; ḍarā huā; khauf khāye

2.—Khauf-nāk; haul-nāk; ḍarāne w.; khauf paidā k. w.; haibat-nāk; muhib. [se; mukhawwaf-āna; khauf-nākī se.

Frightfully, ad. 1.—Aise taur par jisse khauf paidā ho; haibat-nākī

2.—Nihāyat buri tarah; aise dhang se ki tabī'at mutanaffir ho.

Frigid, a. 1.—Thandhā; sard; bārid; jahān garmī na ho.

2.—Josh-i-muhabbat yā sargarmī wagaira se khālī; sard-mihr; be-dard; be-jān; jisse tabī'at mutanaffir ho; jisse kuchh lutf na uṭhe; rūkhā aur phīkā. [thandhā; sust.

3.—Jismeñ taulid ki aslī quwwat kāfī taur par na ho; nā-mard;

Frivolous, a. 1.—Jismeñ bahut kam waq'at yā 'azmat ho; libāz ke qābil

nahīn; khafīf; nā-kāra; pūj; nikammā; lagw; lā-ya'nī yā be-ma'nī;
lā-tāil; be-hūda; bād-hawāyī.

A frivolous argument—Dalil jo lihāz ke qābil na ho; bahs-i-fuzūl lā-tāil yā
be-hūda.—A frivolous objection or pretext—I'tirāz yā hila-i-lagw yā lā-tāil;
aisā 'uzr yā hila jismeñ kuchh waq'at na ho.

Frivolousness, *n.* Khiffat; be-waq'atī; subukī; nā-chīzī; bahut kam.
waq'at yā 'azmat r.; bād-hawāyī-pau.

Front, *n.* 1.—Rū; chihra; muñh.

2.—Peshānī yā chihra jisse mizāj ki kaifiyat zāhir ho. [mī; be-hayāyī.
A bold front—Dilerī; jurat; behūdagī; gustākhi.—A hardened front—Be-shar-

3.—Kisī chīz kā woh hissa jo āge ko niklā ho; sāmne yā āge kā
hissa; agwārā; sāmna; āgā; hissa-i-peshīn yā muqābil.

The front of a house—Makān ke āge kā hissa; makān kī agwārā.

4.—Woh mauqa' jo thīk kisī ke muñh ke sāmne ho; kisī chīz kā
aglā hissa; sāmna; rū; pesh; mahāzī. [(āge se) guzrī yā nikal gayī hai.

The road passes in front of his house—Woh sarāk uske makān ke sāmne se

Front, *v. t.* 1.—Muqābala k.; dū-ba-dū muqābil h.; sāmna k.; milnā.

2.—Muqābale meñ h. yā wāqī' h.; sāmne h.; mahāzī h.

Front, *v. i.* 1.—Āge h.; sāmne h.

2.—Kisī taraf ko muñh r.; kisī jānib ko rukh r.; kisī rukh yā
Front, *a.* Āge kā; sāmne kā; peshīn; aglā; rū kā; madd-i-nazar yā muqābil.

Frontage, *n.* Makān kī agwārā; sahn-i-makān; ghar ke sāmne kā hissa.

Frontier, *n.* Kisī mulk kā woh hissa jo dūsre mulk ke sāmne (mahāzī)
ho; ek mulk kā kanārā jo dūsre mulk ke ham-kanār ho; had; sarhad;
dānda; siwān. [ke dānde-meñde par.

Frontier, *a.* Hissa-i-berūnī par wāqī'; ham-sarhad; ham-dānda; dūsre
Froward, *a.* Be-kahā; jo kahnā na māne; khud-rāe; khud-pasand; nā-
farmān-bardār; ziddī; haṭṭhī—jaise larḳā. [tewrī charhānā yā badalnā.

Frown, *v. i.* 1.—Chīn-ba-jabīn h.; tursh-rū h.; nāk-bhauñ charhānā;
2.—Nārāzī zāhir k.; nā-khushī kā izhār k.; khafagī kī nazar se dekh-

nā; ānkheñ dekhānā; apnī sūrat se khauf paidā k.

Followed by *on* or *at*. [zanish k.

Frown, *v. t.* Nārāzī zāhir karke dābā d.; gharāknā; ānkheñ dekhā ke sarf-
Frown, *n.* 1.—Charḥī huyī tewar jisse nārāzī zāhir ho; khafagī wagairā
ke sabab se chīn-ba-jabīnī; chīn-i-abrū; karwī yā saḳht nigāh.

2.—Kisī tarah par nā-khushī kā izhār; qahr; gazab; bargashtagī.

Frugal, *a.* Rupaye-paise māl-o-asbāb yā aur qism kī chīzōñ ke tasarruf
yā isti'māl meñ kifāyat-shī'ār; kisī shai ke sarf meñ fuzūliyat kā
muhtāt; kifāyat-shī'ār; kam-kharch; muhtāt; musrif (fuzūl-kharch)
nahīn; juz-ras; bachā-bachā ke sarf k. w.

Followed by *of* before the thing saved.

Frugality, *n.* 1.—Kifāyat-shī'ārī; juz-rasī; 'āqilāna taur par har shai kā
tasarruf-i-munāsib; kisī shai kā aise tarīq par isti'māl k. ki usmeñ
se kuchh rāegāñ na jāe; rupaye-paise māl-o-asbāb wagairā kā is ihti-
yāt se tasarruf k. ki kuchh fuzūl hāth se nikal na jāe; har ek qimātī
shai kā ihtiyāt aur naf' ke sāth kām meñ lānā.

2.—Kisī shai kā 'āqilāna aur ba-ihtiyāt tassarruf yā isti'māl.

Frugally, a. l. Kifāyat (kifāyat-shi'ārī) so; husn-i-intizām (achchhe band-o-bast) se; bachā-ke.

Fruit, n. 1.—Phal; mewā; bār; samar; jo kuchh paidā ho (upje).

2.—Natija; samra 'ām isse ki nek ho yā bad; achchhā yā burā phal; asar-i-nek yā bad.

3.—Aulād; nasl; bāl-bachcho.

Fruitful, a. Samar-dār; jisse yā jismēn phal kasrat se paidā hoñ; upjāñ; zar-khez; bār-āwar; bachcha-kash; jiske larke-bāle hoñ; bāñjh nahīñ; ser-hāsil; mūjid; jisse koyī shai ifrāt se paidā ho; jaiyid.

Fruitless, a. 1.—Jismēn phal na lage; jo na phale; bāñjh; gair-musmir jaise darakht. [kār; be-sūd; lā-hāsil.

2.—Jisse koyī naf' yā natija-i-nek paidā na ho; 'abas; rācgāñ; be-*A fruitless attempt*—Koshish-i-lā-hāsil; aisi koshish jiskā koyī natija-i-l-nek na ho.

3.—Jisse koyī aulād na ho; jisse larke-bāle na hoñ.

A fruitless marriage—Shādi jiskā kuchh phal na ho (jisse larke-bāle na hoñ).

Frustrate, v. t. 1.—Ma'dūm k.; maqsad ke husūl meñ māni' h.; māyūs k.; torñā; rācgāñ k.; shikast k.; faskh k.; natija-i-maqsūd paidā hone na d.; barbad kar-d. [rācgāñ kar-d.

To frustrate a plan, design, or attempt—Kisi mansūbe irāde yā koshish ko

2.—Bātil k.; ka-l-'adam k.; nā-jāiz yā be-tāsīr k.; rad k.

To frustrate a conveyance or deed—Kisi intiqāl-nāme yā wasiqe ko bātil (ka-l-'adam nā-jāiz yā be-tāsīr) kar-d.

Fugitive, a. 1.—Jo ur yā nikal jāe; jo gūib ho-jāe; nā-pāodār; be sabāt; jispar bharosa na ho-sake; jisko qiyām na ho; gair-mustahkam.

2.—Farz yā khidmat ke anjām khwāh khatre wagaira se nikal bhāg-ne w. jaise koyī shakhs. [shakhs khatre se bhāge.

Fugitive, n. 1.—Jo apne 'uhde yā naukari se bhāg jāe; bhagorā; jo

2.—Jo shakhs bhāg-kar dūsrī riyāsat meñ panāh le; woh shakhs jo sazā se bachne ke liye bhāg jāe.

Fugitive from justice—(Law) Woh shakhs jo ek 'alāqe meñ kisi jurm kā mur-takib ho aur sazā se bachne ke liye dūsrē 'alāqe meñ bhāg jāe.

Fulfill, v. l. Pūrā yā anjām k. masalan kisi irāde wa'de peshū-goyī khwābish du'ā yā mutālabe wagaira kā; kisi kām ko karko pūrā k.; kisi shai ke matālīb ko bar-lānā; anjām ko pahunchāñ; bajā lāñ; adā k.; wafā k.; nibāhnā. [āwarī; tā'mil.

Fulfillment, n. Takmil; pūrā k.; anjām; insirām; wafā; ifā; adā; bajā.

Full, a. 1.—Lab-rez; pur; mulabbab; jisqadar kisi zarf meñ ā-sako utnā bharā huā; kbālī nahīñ. [logon se bharā huā makān.

A cup full of water, or a house full of people—Pāni se bharā huā pyāla yā

2.—Bahutāt yā seri ke sāth; miqdār sifut yā darjo meñ kāfi; wāfi; ifrāt se; kāfi. [ation.—Mu'āwaza-i-kāfi yā wāfi.

A full meal—Isqadar gizā ki seri ho jāe; peṭ bhar bhojan.—*A full compens-*

3.—Jismēn koyī shai kasrat yā ifrāt se ho; ladā huā; bharā huā.

A house full of furniture—Makān jismēn āchish aur āraqish ke aeqāb kasrat se hoñ (lage yā chuno hoñ).

4.—Jismēn kisi wasf-i-lābudī ki kamī na ho; nāqis nahīñ; pūrā-pūrā; mukammal; tamām-o-kamāl; musallam; kāmīl.

A *full* narrative—Bayān-i-kāmil; pūrī pūrī kaifiyat; aisā bayān jismeñ koyī bāt rah na jāe.—A person of *full* age—Pūrī 'umr kā shakhs.—At *full*—Jab pūrā yā kāmil ho; bi-l-kul; sab kā sab.—*Full moon*—Māh-i-kāmil; pūrnamāsī kā chāūd; pūrā chāūd; badr. [yā darja; kul: sārā: serī ki hālat.

Full, n. Pūrā andāz; hadd-i-gāit; jahān tak mumkin ho utnā; gāit hālat

Full of the moon—Woh waqt jab māh-i-kāmil ho; pūrnamāsī.

Full, ad. Bi-l-kul; utnā hī; be kam-o-kāst (be ghaṭ-baṭh); pūre zor yā asar ke sāth; pūrā-pūrā; ṭhik-ṭhik; tamāmtar; sārā; sidhe.

Fullness, n. Bharā yā pūrā h.; purī; kulliyat; kamāliyat; kasrat; iktifā; bharā-pūrā h.; ba-qadr-i-kāfi h.; 'umdagī; kamāl.

Fully, ad. Ba-tarz-i-kāmil; tamām-o-kamāl; pūrā-pūrā; bi-l-kul; jismeñ kisī shai ki kamī na ho; nāqis nahīn; ba-tarz-i-kāfi; ba-wajh-i-ahsan; bi-itmāmihī; khātir-khwāh; jitnā chāhiye utnā hī.

Fully committed—(Law) Tahqīqāt-i-'adālat ke liye qaid meñ rakkhā gayā.

“In distinction from being previously detained for examination.” *Webster.*

Fulsome, a. Apnī ziyādatī (had se ziyāda hone ke sabab) se nārāzī yā nafrat paidā k. w.; nafrat-aṅgez; burā; khilāf-i-tahzīb yā ādāb; fuhsh.

Fume, n. 1.—Dhuān; bukhār; lakṛī yā tāmākū ke jalne se jo dhuān nikle; dūd. [khayāl; khayāl-i-khām yā bātil.

2.—Koyī shai jisko bukhār (bhāph) kī tarah sabūt na ho; behūda

Fume, v. i. 1.—Dbuān paidā k. yā d.; bukhār uṭhnā.

2.—Bukhār (bhāph) hokar nikal jānā.

[kharosh meñ h.

3.—Gussa h.; gazab-nāk h.; lāl-pilā h.; khishm-nāk h.; josh-o-

To fume away—Barāṅgekhta aur nā-khush h.

Function, n. 1.—Koyī fi'l-i-lāzimī yā kār-rawāyī jo kisī mansab yā haisiyat-i-khās se muta'alliq ho; woh kār-rawāyī jo kisī 'uhda-dār ke liye makhsūs ho; woh kām jiskā anjām kisī khās mansab yā haisiyat wāle shakhs par farz ho; kām; 'uhda; khidmat.

The functions of a parent or guardian—Woh fi'l jinkā karnā kisī bāp yā wān khwāh wālī par farz ho.—*The functions of a judge*—Woh lawāzīm-i-mansabī jinkā anjām kisī mujawwiz par farz ho. [kām; harakat.

2.—Woh 'amal jo jism ke khās hisse ('uzw) ke liye makhsūs ho;

3.—Quwwat-i-haiwānī yā zihni. [zimme kisī khās farz kā anjām hō.

Functionary, n. 'Uhda-dār; kār-guzār; mansab-dār; woh shakhs jiske *FUNCTUS OFFICIO*, (Lat.) Koyī farz anjām karke; kisī kār-i-muta'alliqa ke karne ke ba'd; be-kār; sāqitu-l-mansab.

Fund, n. 1.—Rupaye jo is garaz se jam' kar-diye jāen ki unmeñ se hasb-i-zarūrat sarf huā kare; pūñjī; sarmāya; jam'; bazā'at; woh rupaye jo kisī tijārat yā dūsre kār-o-bār ke qāim karne ke liye ba-ummied-i-naf'-i-āyinda lagāye jāen aur unmeñ jam'-kharch huā kare; rupaye jo kisī rozgār meñ is garaz se lagā diye jāen ki unkī āmadani kisī kār-i-khās meñ sarf ho; rupaye jo kisī ke pās hon; rupaye-paise jo koyī kisī kām meñ lagāye.

No prudent man undertakes an expensive business without *fund*—Koyī dānā shakhs kisī sarf-aṅgez kām meñ be pūñjī rakke hāth nahīn lagātā.

2.—Woh rupaye jo ba-taur qaumi qarz ke gavarnmint ko diye jāen;

kafālat-nām-jāt-i-sarkārī masalan loṭ wagaira jinkā sūd auqāt-i-mu'ai-yana par miltā hai aur unko *public funds* bhī kahte haiñ.

“The *funds* are said to rise or fall when a given amount of that debt sells for more or less in the market.” *Webster*.

3.—Kisī chīz kī pūñjī; kisī shai kī bhārī-pūrī maujūdāt yā rasad; kasrat; sarmāya-i-wāfir; khazāna; jam'iyat.

A fund of wisdom or good sense—'Aql kī pūñjī; māya-i-dānish.

Sinking fund—Woh rupaye jo sarkārī loṭ kī kharid meñ lagāye jāen yā jinse dain-i-sarkārī adā kiyā jāe.

Fund, v. t. 1.—Kisī shai ke sūd dene ke liye sarmāya yā āmadani-i-dawāmī kā intizām k.; kisī shai ke zar-i-sūd-i-sālāna ke adā kiye jāne kī garaz se āmadani ke qāim karne kā bandobast-i-dawāmī k.

To fund government notes—Kāgaz-i-sarkārī ke sūd ke dene ke liye sarmāya yā āmadani-i-dawāmī qāim k.

2.—Kisī sarmāye meñ rupaye jam' k.

[lagānā.

3.—Kāgaz-i-sarkārī wagaira meñ jiskā sūd barābar miltā ho rupaye *Fundamental, a.* Kisī shai kī asl se muta'alliq; jisse kisī shai kī bunyād pare; lābudī; zarūrī; aslī; ibtidāyī. [ho; aslī juzw.

Fundamental, n. Woh usūl qāi'da yā qānūn jispar kisī silsile kā madār *Fundamentally, ad.* Asl meñ; dar-asl; haqiqatan; jar se; firaslihi; bi-z-zātihi.

[qarrar ho.

Funded, p. a. 1.—Jiske sūd ke barābar adā hone ke liye sarmāya mu-
Funded debt—Woh dain-i-sarkārī jiske 'iwaz sūdi kafālat-nām-jāt dāinon ke liye muqarrar hon.

2.—Kafālat-nām-jāt-i-sarkārī meñ lagā huā.

Funded property—Woh māl jo kafālat-nām-jāt-i-sarkārī meñ lagā ho. [hāsil hon.

Fund-holder, n. Woh shakhs jisko kafālat-nām-jāt-i-sarkārī bataur mālīk ke

Funding, p. a. 1.—Sūd ke adā ke liye sarmāya qāim k.

2.—Kafālat nām-jāt-i-sarkārī meñ rupaye lagānā. [liye kiyā jātā hai.

Funding system—Woh mālī intizām jo dain-i-sarkārī ke sālāna sūd ke adā ke

Funeral, n. 1.—Insān kī lāsh ke dafn karne kā rasm; 'tajhīz-o-takfin;

kafan-dafn; kafan-kāthī. [ke waqt ho.

2.—Woh log jo kisī ke janāze ke sāth jāen; julūs wagaira jo dafn

Funeral, a. Tajhīz-o-takfin ke muta'alliq; kafan-dafn se mansūb; jo tajhīz yā tādfin ke waqt kām meñ lāyū jāe (bartā jāo).

Funeral rites or ceremonies—Rusūm-i-tajhīz-o-takfin; woh rusūm jo murde ke dafn karne ke waqt adā kiye yā barte jāen.

Furious, a. 1.—Gazab-nāk; gusse kī wajh se jāme se bāhar; tund; gusse meñ bhārā huā; khishin-nāk; pur-josh. [chalne w.; shadīd; saḥkt.

2.—Tezī se chalne w.; tund yā tundī ke sāth harakat k. w. (zor se

3.—Majnūn; pāgal; bāwlā.

Furiously, ad. Josh ke sāth; josh-o-kharosh se; tundī tezi yā shiddat se; saḥktī se; zor se; tez-raftārī se; gazab-nākī se.

Furnish, v. t. 1.—Zarūrī yā kār-āmad chīz kā baham pahunchānā; juhānā; jutānā; pahunchānā; muhaiyā k.; maujūd k.

To furnish a person with provisions—Kisī shakhs ko uske khāne-pine kī chīzeñ

baham pahunchānā (jutā d.).—To furnish one with arms for defence—Kisī

shakhs ko hifāzat ke liye silāh muhaiyā kar d.

2.—Kām meñ lāne kī garaz se d.; denā; baham pahunchānā.
To furnish food to the hungry—Bhūkhe ko khānā d.—To furnish proof—Subūt d.; sābit k.

3.—Murattab k.; sāz-o-sāmān se durust k.; zarūrī asbāb yā ārāish kī chīzoh se ārāsta k.; ārāsta k.; sajnā. [karke makān ko ārāsta k.

To furnish a house—Makān ko murattab k.; zarūrī asbāb wagaira muhaiyā

Furniture, n. 1.—Woh sab ohīzēñ jo kisi makān yā kamre wagaira meñ is garaz se muhaiyā kī jāēñ ki unse ārām mile yā makān wagaira rahne ke qābil ho-jāē; woh asbāb aur zarūf wagaira jo khāna-dārī ke liye zarūrī yā ārām-dih hon; jo kuchh chīzēñ kisi makān yā kamre meñ kām yā ārām ke liye maujūd kī jāēñ; asāsu-l-bait; lawāzima; asbāb; sāz-o-sāmān; aṭālā. [wagaira kā.

2.—Kisi shai kā zarūrī sāz-o-sāmān masalan kal gārī mez ghore Further, α. 1.—Aur dūr; ziyāda-tar fāsile par; aur āge barh-kar; aur āge; us taraf; pare; āge. [bhī.

2.—Zāid; aur ziyāda; mazīd; kuchh aur; aur bhī; kisi ke 'alāwa aur There is a further reason for this opinion—Is rāe ke qāim karne kī wajh-i-mazīd (ek aur bhī wajh) hai.

Further, ad. Aur dūr tak; 'alāwa; siwā.

Further, v. t. Madad de-kar āge chalānā; taqwiyaat d.; barhānā; madad d.; i'ānat k.; upkār k.; himāyat k.

Furtherance, n. Imdād; i'ānat; taqwiyaat; taraqqī; upkār.

Furthermore, ad. or conj. 'Alāwa-azīn; iske 'alāwa; iske siwā; iske sāth hī; ma'-hāzā; jo kuchh kahā-jā-chukā hai uske siwā; uske ūpar.

Fury, n. 1.—Tundi; shiddat kī tezi; bare zor se chalnā (bahnā)—jaise hawā kā. [taish.

2.—Shiddat kā gussa; qahr; gazab; josh yā josh-o-kharosh; junūn;

3.—Barī tund-mizāj aurat; karkasā.

Fuss, n. Shor-o-gul; gul-gapārā; dhūm-dhām; fuzūl taklif; be-fāida dard-sar; jhallāhat; thāēñ-thāēñ. (Colloquial).

Fussy, α. Jo shor-o-gul kare; khafif khafif bātoñ kī nisbat 'abas dardsar k. w.; chhoṭī chhoṭī bātoñ meñ dhūm-dhām machāne w.

Futile, α. Be-waq'at; gair-aham; jisse koyī barā maqsad bar na āwe; jis-kā natija māyūsī ho; jisse matlab-barārī na ho; nā-kāra; be-kār; be-tāsīr; be-fāida; wāhiyāt; hech-kāra; khafif yā nā-chīz; pūj; be-haqīqat; lachar; jisse koyī 'umda mudda'ā hāsīl na ho.

Futility, n. Be-asarī; be-tāsīrī; hechkāra h.; be-waq'atī; khiffat; fuzūlī; be-haqīqatī; be-kār h.; rāegāñ jānā; koyī natija-i-ma'qūl paidā na k.; ochhāpan; subkī.

Future, α. Hone w.; zamāna-i-āyinda meñ (āge chalkar) hone yā āne w.; zamāna-i-hāl ke ba'd kisi waqt wujūd r. w.; āyinda yā āyanda; mustaqbil.

Future, n. Āne wālā zamāna (waqt); zamāna-i-hāl ke ba'd jo waqt āye; istiqbāl; woh bāteñ jo āyinda hone wālī hon; honī; shudanī; honhār.

Futurity, n. 1.—'Aqibat; ākhirat; ma'ād; wujūd kī hālat jo iske ba'd (bar-āyinda) hone wālī ho.

2.—Istiqbāl; zamāna-i-āyinda; jo waqt āne wālā ho; āgam.

3.—Jis amr kā wuqū' hone wālā ho; jo bāt hone wālī ho; shudanī; honī; honhār.

G

Gag, v. t. 1.—Kisi ke muñh ko 'usmeñ kuchh thūs yā bhar kar is tarah band kar d. ki bolā na jāe; muñh meñ dhatthā d.; muñh band kar d.

2.—Hukūmat yā tashaddud ko zor se chūp (khamosh) karā d.; bolne na d.

Gain, v. t. 1.—Pānā jaise manāfi' yā naf'; hāsil k.; koshish yā mihnāt se paidā k.; mihnāt karke yā rupaye (pūñji) lagā kār hāsil k.; milnā; hāth lagā.

To gain a living—Rāziqā hāsil k.; roṭī kamā khānā.—Money at interest may gain five, six, or seven per cent—Sūdi rupaye kā pāoch chha yā sāt rūpaye saikarā sūd mil-saktā hai.

2.—Jitnā yā fathyāb h.; kisi chīz meñ kāmyāb h.; muqābala kar-ke hāsil k.; gālib h.; sabaqat le-jānā; sar-sabz h.

To gain a battle—Laṛāyī jitnā (usmeñ fathyāb h.)—To gain a case at law—Muqaddama-i-'adālat meñ kāmyāb h.; muqaddama jitnā; muqaddame kā sar-sabz h. [taraf milā l.; apnī taraf kar l.]

3.—Kisi naf'-nuqsān meñ khwāh kisi fariq kā sharik kar l.; kisi kī 4.—Pahuūchnā; kaliū jā pahuūchnā.

To gain the top of a house—Kisi makān ke ūpar jā-pahuūchnā.

To gain ground—Kisi kār-i-aham meñ taraqqī k.; gālib ānā; mazbūtī yā wusa'at hāsil k.; barhnā; ziyāda h.—To gain over—Dūsre fariq kā sharik banā l.; dūsre ke naf'-o-nuqsān meñ sharik kar l.; phor kar milā l.; apnī taraf kar-l.

Gain, v. t. Fāida yā naf' hāsil k.; fāida uṭhānā; naf' uṭhānā; daulat-mand h.; ziyāda ikhtiyār yā khushi hāsil k. [rakhtā hai.]

He expects to gain by this case—Is muqaddama se woh naf' uṭhāne kī ummed To gain on, or upon—Kisi par barh jānā; āge barhnā; āhista āhista āge barhnā; kisi par gālib ānā; kisi par asar paidā k.; daur yā laṛāyī meñ kisi par sabaqat le-jānā; kisi par iqtidār hāsil k. (uspar hāwī h.)—The river gains on the land—Woh daryā āhista āhista khushkī kī taraf barhtā ātā hai.

Gain, n. 1.—Fāida; naf'; manāfi'; manfa'at; hāsil yā husul; sūd.

 Opposed to loss.

2.—Beshī; afzūnī; fāzil; barhotrī; taufir; jo hisāb se barh jāe.

Gainer, n. Fāida yā naf' uṭhāne w.; jo kisi shai se muntafa'-bih ho.

Gainful, a. 1.—Fāida-bakhsh; sūd-mand; nāfi'; mufid; naf' yā khushi barhāne w.

2.—Zar-khez; naf'-āngez; jismeñ daulat mile.

Gainsay, v. t. Tardid k.; takhāluf-i-lafzi k.; dūsre kī bāt se munkir h. (kahnā ki yah bāt sach nahīn hai); rad k.; bujjat k.; palatnā; bāt kat d.; bāt duhrānā; jarah k.

Gait, n. 1.—Rāh; rāsta; chāl.

2.—Raftār; chāl; rawish; chalne kā dhang yā uskī waz'.

Gallant, a. 1.—Diler; 'ālī-himmat; jarī; juwān-mard; shujā'; bahādur; gāzī-mard; bīr; sūr; jān-bāz.

2.—'Auratōn se akhlāq ke sāth pesh āne w.; niswān ko sāth khush-khulqī aur tawāzu' ke sāth baratne w.; bā-akhlāq; khaliq; shāista.

Gallant, n. 1.—Khush-mizāj aur zinda-dil shakhs; waz'-dār shakhs; rañ-gila; bānkā; chhailā.

2.—Pyār k. w.; 'āshiq; chāhne w.

3.—Jo burī niyat se kisi 'aurat ko pyār kare. [āna; dil khol-kar.
Gallantly, *ad.* 1.—Dilerī so; 'ālī-himmatī se; juwān-mardī se; bahādur-

2.—Aise tariq par ki khush-numa ho; jalwe ke sāth.

Gallantry, *n.* 1.—Dilerī; jurat; juwān-mardī; bahādurī; be-khaufī.

2.—Niswān ('auraton) ke sāth tawāzu' yā khush-akhlaqī se pesh ānā.

3.—Aubāshī; tamāshbīnī; burī niyat se 'auraton ki khatir-dārī k.;
burī niyat se 'ishq-bāzī.

Gallows, *n.* Dār; sūlī; phānsī.

Used in the singular number and preceded by *a*.

Gamble, *v. i.* Qimār-bāzī k.; jūā khelnā. [kar-d.

Gamble, *v. t.* Qimār-bāzī meñ kho yā urā d.; jūyo meñ hār jānā yā barbad

Usually with *away*.

Gambler, *n.* Qimār-bāz; juārī; woh shakhs jo rupaye-paise yā dūsrī
chiz bāzī lagā-kar hār-jit kare; phar-bāz.

Game, *n.* 1.—Kisi qism kā khel; khel-kūd.

2.—Khel jo dil bahlāne yā hār-jit ke liye khelā jāo; bāzī.

A game of cricket—Kirkīṭ (geend) kā khel—A game of chess—Shatranj kā
khel; shatranj ki bāzī. [jit; bāzī.

3.—Khel meñ bāzī lagāne (hār-jit karno) se jo mile; dāwā; burd;

4.—Jānwar jinko shikārī pakarte hain; shikārī jānwaron kā gosht jo
khāne ke liye maqsūd ho yā khāne ke liye chunā jāo; shikār.

5.—Kār-rawāyī kā tariq; 'amal-darāmad kā silsila jo tajwiz karke
qūim kiyā jāo; woh tadbīr jo ki jāo; mansūba; tajwiz.

To make game of—Kisi ke sāth khel k.; kisi se hañsī dillagi yā thātṭhā k.;
kisi kā muñh bīānā (uspar thātṭhā mānā).

Game, *a.* 1.—Jo larāyī ke murg sī thān thāne; jo dam-i-ākhir tak jang
par kamar-basta rahe; jarī; shujā'; diler; dil kā mazbūt.

2.—Shikārī jānwaron kā yā unse nisbat r. w. [tak lagzish na k.

To die game—Ākhir tak himmat na chhorā (hārā); apne irāde se marte dam

Game, *v. i.* 1.—Koyī khel khelnā.

2.—Hār-jit ke liye khelnā; rupaye-paise yā koyī chiz dāwā par
rakh-kar (bāzī lagākar) ganjīfā tāsh chausar yā shatranj wagairā khelnā;
jūā khelnā; qimār-bāzī k. [ki hār-jit.

Gaming, *n.* Jūā; qimār-bāzī; tāsh pāsa kaurī wagairā se rupaye wagairā

Gaming-house, *n.* Qimār-khāna; jūyo kā ghar; woh makān jismeñ jūā
khelā jāo. [bisāt; phar.

Gaming-table, *n.* Woh mez yā chaukī wagairā jispar jūā khelā jāo;

Gang, *n.* Woh bahut se log jo kisi maqsad-i-khās ke liye bāham sharīk hon;
logon kā woh guroh jo kisi khās kām ke liye shirkat-i-bāhamī rakhtā
ho; tāifa; guroh; zirga; ṭolī; dal; jātha yā jathā; gol. [Webster.

“Ordinarily used in respect to persons in low or servile positions.”

A gang of thieves—Tāifa-i-duzdān; choron ki ṭolī yā jathā; cāriqon kā guroh.

Gaol, *n.* Mahbas; qaid-khāna; zindān; woh jagah jabān aise ashkhās qaid
yā hirāsāt meñ rakkhe jāen jo kisi jurm meñ muqaiyad yā zer-i-tajwiz
hon yā muqaddamūt-i-saujdārī meñ muchalka yā zamānat ke dākhil
karne meñ qāsir rahe khwāh tahqīr-i-adālat ke pādāsh meñ qaid yā kisi
aur wajh se hirāsāt-i-jāiz meñ rakkhe gaye hon.

“Written also, and preferably, *jail*.” Webster.

Gaol-delivery, n. Jo ashkhās mahbas meñ zer-i-tajwiz hoñ unki nisbat tajwiz 'amal meñ lā-kar mahbas ko unse khālī kar d.

Gaoler, n. Dāroga-i-mahbas; jolar.

Gap, n. Woh sūrākh jo kisi chīz meñ uske tūtne yā ajzā ke judā judā hone se ho-jāe; guzar yā andar jāne ki rāh; āne-jāne kā rāsta; shiq; shigāf; darz; rakhna; naqs; 'aib, waqfa jo darmiyān meñ par jāe; kisi qism kā khulū'.

To stand in the gap—Kisi shai ki hifāzat ke liye apnī tayīn khatre (apnī jān jokhim) meñ dālnā; jis khatre kā zubūr ho rahā ho usse bachānā.—*To stop a gap*—Kisi khāmī ko miṭhānā; kisi naqs ko raf' k.; jis amr meñ zu'f ho usse hifāzat ki tadbīr k.

Gape, v. i. 1.—Nīnd ūnghī yā kābili se muñh bānā; jamhāyī l.

2.—Khāne ke liye muñh kholnā—jaise parind ke bachchoñ kā.

3.—Darz ho-jānā; shigāf yā shiq ho-jānā; phaṭ yā khul jīnā.

4.—Hairat yā achambhe se muñh khol d.; ummed yā tawaqqu' meñ muñh khole rahnā.

To gape for, or after, rarely with at—Kisi shai ko dhūndhnā; kisi shai ki baṭī arzū r.; tamañnū r.; kisi bāt ki ummed aur uskā ishtiyāq r.

Garb, n. 1.—Poshāk; libās; khusūsan woh poshāk jo kisi mansab-dār yā aur shakhs ke liye makhsūs ho.

2.—'Waz'; sūrat-i-zāhiri jisse dil ki kaifiyat yā tabi'at ki khūbī zāhir ho; chitwan; tariq—jaise kalām kā.

Garble, v. t. Kisi shakhs ki tahrīr yā taqrīr ke woh ajzā chun yā muntakhab kar-lenā jo kisi bāt ke liye kār-āmad hoñ; bigār d.; kharāb kar-d.

Garden, n. 1.—Bāg; phulwārī; chaman; woh zamīn jismeñ phal-phūl aur sabzi wagīra lagāyī jāwe.

2.—Woh jagah jo nihāyat zar-khez ho aur jahān khūb zirā'at hotī ho; koyī khush-numā maqām; jānnat; bahisht; indrāsān. [lagāyī jāo.

Kitchen garden—Sabzi-bāg; woh bāg jismeñ khāne ke liye tarkārī wagīra

Garden, v. i. Bāg lagānā; bāg meñ kām k.; bāg-bānī k.

Garment, n. 1.—Pahīne kā koyī kaprā.

2.—(pl.) 'Umūman pahīne ke kapre; poshāk; libās.

Garnish, v. t. (Law) Mutanabbih k.; muttala' k. yā ittilā' d.

Garnishee, n. (Law) Woh shakhs jiske qabze meñ kisi farīq-i-sālis ki mālīsh par ek shakhs kā māl qurq ho aur use is kār-rawāyī ki ittilā' dekar batlā diyā jāe ki aisi hālat meñ kyā karnā chāhiye; sipurd-dār.

Garnishment, n. (Law) 1.—Ittilā' jo qānūnan kisi shakhs ko is garaz se dī-jāe ki woh hāzir-i-'adālat ho-kar kisi amr ki nisbat 'adālat ko khabar de yā muttala' kare.

2.—Jis shakhs ke qabze meñ dūsre kā māl qurq huā ho usko is bāt se āgāh kar-d. ki woh-rupaye yā asbāb de na de balki 'adālat meñ hāzir ho-kar ba-haisiyat-i-sipurd-dār ittilā'-i-hāl kare. [rakkhī jāe.

Garrison, n. Qal'e ki fauj yā qal'a jismeñ uski hifāzat ke liye fauj

In garrison—Qal'e ki fauj ki hālat meñ; qal'e ki fauj ke sipāhī ki tarah qal'e meñ kām kartā huā (ta'ināt).

Garrison, v. t. Hifāzat ke liye fauj muta'aiyan k.—jaise qal'e meñ; fauj ta'ināt k. yā r.; qal'a-bandī karke mahfūz k.

Gasp, v. i. Sāns lene meñ muñh khol d.; tanaffus khusūsan marne ki

hālat meñ muñh phailā d. (khol d. yā bānā); tarpharāhat ke sāth dam l.; zor se hāñphnā.

Gasp, *v. t.* Sāñs ke sāth nikāl d.

☞ With forth, out, away, &c.

Gasp, *n.* Sāñs lene ke liye muñh khol d.; tanaffus; dam jo mushkil se āwe; sāñs jiske khainchne meñ taklif ho; hālat-i-naz' kī sāñs; dam-i-ākhir yā wāpasūñ. [taklif meñ,

At the last gasp—Qaribu-l-marg; hālat-i-naz' meñ; barī shiddat tangi yā

Gate, *n.* Shahr-panāh qal'a mandir mahal yā kisī dūsrī barī 'imārat kā phāṭak (usmeñ jāne kā barā dar yā darwāza) aur kewār yā takhte wagairā jisse woh band ho; lakṛī yā lohe wagairā kā phāṭak jo kisī sahn bāg yā dūsrī ghiri huyī jagah meñ lagā ho; bāñdhī wagairā ke pāñī ke rokne kā phāṭak; rāh; rāsta; guzar kā zarī'a.

Gather, *v. t.* 1.—Yakjā k.; bahut sī judī judī chīzōñ ko ek jagah yā ek shumūl meñ jam' k.; ekaṭṭhā k.; jam' k. [meñ jam' k. jaise galla.

2.—Chunnā; chun chun kar ekaṭṭhā k.; jam' k.; kūt kar khaliyāñ

3.—Ba-zarī'a kifāyat aur ijtimā' ke jam' k.; bahut sū baṭornā.

4.—Chunnā jaise kapṛe kā; dhāge se kapṛe meñ chunan dālnā.

5.—Natija nikālñā; hālat yā dalāil se hūsīl-i-kalām nikālñā (natija akhṛz yā mustambat k.); samajhnā; bñjhñā; tajwiz k.

Gather, *v. i.* 1.—Jam' h.; ekaṭṭhā h.; yakjā h.; baṭornā.

2.—Barhnā; ek qism kī chīz ke milne se afzāish pāñā (aur barā h.).

3.—Pakñā aur mawād d.

4.—Natija nikālñā; rāe qāim k.; ākhir meñ samajhnā.

Gathering, *n.* 1.—Ekaṭṭhā yā jam' k.; jo kuchh jam' kiyā jāe.

2.—Majma'; jamā'at; bhīr; baṭor; jalsa.

3.—Ābila wagairā jismeñ mawād ā-jāe (jo pak jāe); mawād; rīm; pib.

Gauge, *v. t.* 1.—Pipe wagairā meñ jo kuchh ho usko nāpuñ yā is bāt ko tahqiq karnā ki kisī pipe wagairā meñ kisqadar samāyī hai (usmeñ kitnā bharā jā saktā hai). [takhmina k.

2.—Kisī shai kī gunjāish yā haisiyat daryāft k.; andāz daryāft k.;

Gauge, *n.* 1.—Paimāna; nāp yā māp; kisī bāt ke daryāft karne kā usūl; is bāt kī tahqiq kā āla kī fulāñ shai kī lambāyī chaurāyī wagairā kyā hai yā usmeñ kisqadar chīz ke rahne kī samāyī (gunjāish) hai.

2.—Tashkhis; takhmina; andāza.

3.—Woh āla jo khās khās chīzōñ kī lambāyī chaurāyī barāyī chhoṭāyī wagairā ke daryāft khwāh unkī sūrat ke ṭhīk qāim karne ke liye banā ho.

Gauntlet, *n.*—

To throw, or throw down, the gauntlet—Lalkārñā; laṛāyī chāhnā; yah kahñā

ki laṛñā ho to āo laṛo—To take up the gauntlet—Laṛāyī qabūl k.; laṛñā manzūr k.

Gay, *a.* 1.—Khush; bashshāsh; bāg-bāg; jisse ma'mūl se ziyāde khel-kūd yā bashshat zāhir ho; jisse masarrat paidā ho.

2.—Jismeñ tarah tarah ke yā khush-numā rañg hoñ; bharḱilā; numāishī; nafis; dekhnauk; chamkilā; zarq-barq.

Gayety, *n.* 1.—Khushī; bashshat; woh bāteñ yā khūñā-pīñā nāch-rañg wagairā jo khushī kī wajh se ho yā jisse dīl ko khushī ho,

☞ Often used in the plural,

2.—Numāish ; zarq-barq ; bharak ; chamak-damak ; bharakīlā-pan.
Gaze, v. i. Ānkhen garā-ke shauq se dekhā k. ; shauq hairat yā tawajjuh se dekhnā ; takā k. ; taktakī lagānā ; ghurnā ; tak lagānā.

Gaze, n. 1.—Taktaki ; ghūr ; garī huyī nazar ; shauq hairat yā ta'rif ki nazar ; tawajjuh ke sāth der tak takā k. [takī lag jāo.

2.—Wo shai jise shauq se dekhā karen ; woh shai jisse kisi ko tak-Gazette, n. Gazat ; sarkārī akhbār jismen riyāsāt ke intizām aur qānūnī bāton ki ittilā' 'awām ko dī-jāti hai.

Gazette, v. t. Gazat men mushtahar yā i'lān k. ; umūrāt-i- qānūnī yā nazm-o-nasq-i-riyāsāt ki ittilā' 'awām ko bā-zābita d. ; gazat men chhāpnā yā darj k. [baron ke mushtahar karne ke liye muqarrar ho.

Gazetteer, n. 1.—Akhbār-nawis ; woh ahl-i-kār jo hākim ki taraf se kha-

2.—Woh kitāb jismen saltanatōn shahron wagaira ke hālāt hurūf-i-tabajji ki tartib se likhe hōn.

Genealogical, a. 1.—Nasab-nāma khwāh ashkhās yā khāndānōn ke silsila-i-paidāish se ta'alluq r. w. ; jisse khāndānōn ki paidāish kā silsila unke mūris-i-ā'lā se zāhir ho.

A genealogical table—Kursī-nāma ; nasab-nāma ; bansāwali. [muwāfiq.

2.—Mūris se kisi shakhs yā khāndān ki paidāish ke silsile ke

Genealogical order—Jis silsile se kisi shakhs yā khāndān ki paidāish uske mūris se ho ; silsila-i-paidāish yā khāndān.—Genealogical tree—Shajra ; nasab-nāma ; kursī-nāma.

Genealogy, n. 1.—Bā-lihāz uske mūris ke kisi shakhs yā khāndān ki paidāish kā bayān ; jis silsile se mūris aur uski nāsl ki paidāish zuhūr men āyī ho uski tashrīh ; nasab-nāma ; bansāwali. [kā silsila.

2.—Silsila-i-khāndān ; pīrhi ; pusht ; mūris se barābar paidāish

General, a. 1.—Bi-l-kul qism yā silsile se ta'alluq r. w. ; juzw se nahīn balki kul se ta'alluq r. w. ; naw' yā jins se muta'alliq.

2.—Jismen bahut se afrād yā aqsām shāmil hōn ; khās yā makhsūs nahīn ; jo kul par hāwī ho ; 'ām.

3.—Jiske ma'nī mahdūd na hōn ; takhsīsī nahīn ; wasī'u-l-ma'nī.

4.—Jo kasrat par dalālat kare ; jo bahut hī phailā ho ; jāri yā murawwaj ; jo kasrat se phailā ho ; 'ām par aisā nahīn ki usmen istisnāyēn na hōn.

5.—Sab se nisbat r. w. ; kul par mushtarak.

To plead the general issue (Law)—Be-gair kisi tardīd-i-khās ke mudda'i ke kul da'we yā bayān se qat'an inkār k.

☞ "The word general, annexed to a name of office, usually denotes chief or superior." Webster.

General, n. 1.—Kul ; jamī' ; jo sab par hāwī ho ; jismen kul yā juzw-i-kasir dākhil ho ; koyī khās shai nahīn.

☞ Opposed to particular.

In general—Beshtar ; kasrat se ; hamesha yā 'ala-l-'umūm nahīn.

2.—Kisi sige yā mahkame kā afsar jiske zimme dūsre ahl-kārōn ke kām ki nigrānī ho khusūsan darja-i-ā'lā kā ek saujī afsar.

Generality, n. 1.—'Ām h. ; khās khās bāton par hāwī h. ; kulliyat ; 'umūmiyat. [bayān yā 'ibarat.

2.—'Ām ; mutlaq ; jismen takhsīs na ho ; koyī 'ām khwāh muhmal

- 3.—Kasrat ; juzw-i-kasir ; jumhūr. [(dekhnā).
Generalize, *v. t.* 1.—Jinswār k. ; jins yā ajnās ke i'tibār se lihāz k.
 2.—Dūsri qismon yā jinsoṅ par itlāq k. ; ziyāda-tar wus'at d. ; dūsre afrād par itlāq d. ; istarah wus'at d. ki kul khās khās hālateṅ dākhil ho-jāēṅ ; 'umūman ('awām se) muta'alliq k. ; 'ām k. ; bahuteroṅ par itlāq k.
 3.—Bataur usūl-i-'ām ke mustambat k.
Generally, *ad* 1.—'Ala-l-'umūn ; aksar ; 'umūman ; babut yā kasrat se ; beshtar par is tarah nahīn ki istisnāyen na hoṅ.
 2.—Mujmalan ; 'ām tariq par ; ba-lihāz-i-jumla-ma'ātib ; fi-l-jumla ; bilā-sarāhat ; bi-l-jumla ; sab bātoṅ par khayāl karke.
Generate, *v. t.* 1.—Paidā k. ; jannā ; taulid k. ; hasti d. ; wujūd d. ; kisī 'amal se paidā k. ; kisī shai ke wujūd meṅ āne kā bā'is h. [banuā.
Generation, *n.* 1.—Taulid ; paidāish ; janm ; kisī 'amal se paidā honā yā
 2.—Pusht ; pīrhī ; silsila-i-paidāish kā ek darja yā marhala masalan ek hī mūn-bāp ke larko ; woh log jinkā silsila-i-paidāish mūris-i-wāhid se ho ; woh log jo ek hī zamāne meṅ hoṅ ; zamāna ; waqt ; 'umr.
 3.—Khāndān ; nasl ; gharānā ; jins ; zāt ; qaum.
Generosity, *n.* Sakhawāt ; faiyāzī ; daryā-dili ; taufiq ; dād-dihish meṅ kushāda-dili ; fuizān-i-tabī'at ; kaminagī yā bukhil nahīn ; khūb dil kholkar logoṅ ko d. yā unpar mihrbānī k. [sala ; himmat-wālā.
Generous, *a.* 1.—Sharif ; mu'azzas ; 'ālī-himmat ; 'ālī-manish ; sāhib-i-hau-
 2.—Dast-kushāda (jiskī mūthī dene meṅ band na ho) ; sakhi ; faiyāz ; tang-dil yā bukhil nahīn ; datā ; dāniyā ; faiz-rasān ; karīm.
 3.—Bharā-pūrā ; sab chizeṅ ifrāt se r. w. ; kasir ; mālāmāl. [sharāb.
 4.—'Tez ; qawī ; dil meṅ josh yā harārat paidā karne-wālī jaise
Genius, *n.* 1.—Woh khās qism ki tabī'at jo har fard-i-bashar ko qudrati hāsil ho ; woh mailān yā tabī'at ki munāsabat jo har ek insān meṅ ho aur jiski wajh se woh khās khās qism ke fi'l kar-saktā yā kisī amr ki pairawī khwāh kisī shagl meṅ khusūsiyat ke sāth kām-yāb hotā hai ; qism-i-khās ki tabī'at ragbat yā mazāq.
 2.—Ma'rūf zihni fazilat ; ma'mūl se barh-kar zihānat ; har qism ki bāt ki ijād yā bārikiyoṅ ke nikālne meṅ 'ālā darje ki quwwat ; zihn ; zukā ; barī fahm-o-firāsāt.
 3.—Woh shakhs jisko 'awām se barh-kar zor-i-tabī'at Khudā-dād hāsil ho ; barā hī fahīm shakhs ; zakī ; 'ālī-tab' ; zahīn.
 4.—Khās qism ki tarkīb yā naw'iyat.
Genteel, *a.* 1.—Khaliq ; muhazzab ; jiske tariq yā dhang pasandida hoṅ ; jismeṅ tabzīb-yāfta logoṅ ke akhlāq-o-ādāb pāyo jāēṅ.
 2.—Shāista ; bhalā ; khush ; jo muhazzab shakhsōṅ ke liye zebā ho.
 3.—Tariq yā sūrat meṅ khush-numā ; pakīza ; latīf ; sāf-suthrā ; nafīs.
Gentle, *a.* 1.—Narm ; mulāim ; halīm ; salīm ; munkasir ; miskīn ; jismeṅ 'ijz aur khush-akhlāqī ho ; jismeṅ kaj-khulqī rukhāyi yā saḳhtī na ho jaise mizāj tabī'at bol-chāl yā āwāz.
 2.—Wahshī-mizāj karuā yā muṅhzor nahīn ; muṅh kā narm ; be-shar ; sīdhā ; garīb—jaise ghorā yā koyī dūsra jānwar.
 3.—'Askīn-bakhs ; jiske bā'is dil ko ārām mile.
Gentleman *n.* 1.—Sharif ; najib ; 'ālī-khāndān ; achchhe gharāne kā.
 2.—Bhalā-mānus ; muhazzab shakhs ; jismeṅ tahzīb aur khush-akhlāqī ho ; mard-i-sharif ; miyān-ādmī ; mard-i-ādmī.

3.—(pl.) Shahr ke rayīs; roasā; log; is ma'nī meñ lafz-i-hāzā kā isti'māl us hālat meñ hotā hai jab 'awām ke jalson meñ hāzirīn se bilā lihāz-i-hāsiyat unke khitāb karte hain.

Gentleman-like, } a. Sharifon (shurafā) kā; sharifon sā; sharifon ke hasb
Gentlemanly, } i-hāl (jo unko phabe yā zeb de); khush-akhilāq;
bhalmansāhat rakhtā huā.

Gentleness, a. Sharāfat; salīnu-t-tab'ī; bhalmansāhat; narmī; gurbat; mizāj kī khubī. [yā tashaddud ke.

Gently, ad. Mulāimat se; narmī se; ahistagī se; dhīre se; begair sakhti Gentry, n. Ta'lim-yāfta aur muhazzab log; shurafā; roasā; 'amāid.

Genuine, a. Asli; khoṭā jhūthā yā milāyā huā nahiñ; haqīqī; paidāishi; sachhā; jismeñ kuchh milāwat (āmezish) na ho; kharā; jismeñ kuchh adal-badal (tagaiyur-o-tabaddul) na huā ho; jismeñ ja'l na banā yā tabādala na huā ho.

Genuineness, n. Asliyat; sachāyī; wāqī'iat; tabādale yā kharābī se barāat; gair-masnū'iat; bilā-tagaiyur-o-tabaddul h.; rāstī; kharāyī; bilā-āmezish (sāf yā kharā) h.; sadāqat.

The evidence, both internal and external, against the genuineness of these letters, is overwhelming—In khutūt kī asliyat ke khalāf subūt-i-zāhiri wa bā-tini mālāmāl hai (in khutūt kā masnū'ī honā khud unhi se aur nīz subūt-i-kharījī se bahut kuohh sābit hai).

Germ, n. 1.—Añkhuā gābh yā ghābā; añkur.

2.—Ibtidā; bunyād; asl; jar; woh shai jisse koyī chiz paidā ho.

German, a. Nazdiki rishta r. w.; qarābat-i-qarība r. w.

Cousins german—Bhāiyon yā bahinon ke larke yā larakiyāñ; haqīqī chachere bhāyī yā chacheri bahineñ; ek hī dādā kī aulād.

Germane, a. Nihāyat mauzūñ; munāsib; hasb-i-hāl; chaspāñ; muta'alliq.

Germinate, v. i. Nikalnā; khilnā; añkhuā nikalnā yā añkhwāñ; nikalne lagnā; phūṭnā.

Gesture, n. Jism yā ā'zā kī harakat jisse dil kā khayāl zāhir ho; badan kā kisi tarah par hilāñ-dulāñ jisse kisi qism kā khayāl zāhir ho yā jo kisi bahs yā rāe par dalālat kare; adā; waz'. [kisi sabil se pāñā.

Get, v. i. 1.—Hāsil k.; pāñā; qabza pāñā; hāth āñā; paidā k.; kamāñā;

2.—Paidā k.; jāññā.

Has he got a child?—Kyā use koyī larā paidā huā hai?

3.—Sikhñā; yād k.; zihn-nashīñ k.

To get a lesson—Sabaq yād k.—Get this by heart—Isē hifz (zabāñī yād) kar lo.

4.—Targīb d.; kisi se kisi bāt kā karāñā; rāgīb k.; āmāda k.

It was the police who got the accused to make a confession—Ahl-kārāñ-i-pulis hī ne mulzam ko targīb de-kar usse iqrār karāyā.

6.—Karāñā; wuqū' meñ āñe kā bā'is h.

Get this despatched soon—Isē jald rawāñā karā do.

To get off—(a) Utārñā; nikāl l.; haṭā d.; dūr kar-d. (b.) Bechnā; farokht k.—

To get on—Pahinñā; pahin l.; charhā l.—To get in—Jam' yā ekaṭṭhā karke

sāye meñ r.; lūkar āñ meñ r.—To get out—Khinch-khāñch kar nikālñā; peñch-pāñch kar-ke daryāft k.—To get out a secret—Kisi bhed ko peñch-pāñch kar

ke daryāft k.—To get the day—Jitñā; fath pāñā; gūlib āñā.—To get together

—Jam' k.; ekaṭṭhā k.; farāham k.—To get over—Raf' k.; daf' k.; gālib āñā;

bilā rukāwat guzar jāñā; sibhat pāñā; achchhā h.—To get over difficulties—

Mushkilāt ko raf' k.; qabāhatōn ko daf' k.; mushkil bātoñ kā hal k.—*To get over sickness*—Bīmārī se sihhāt pāñē (achchhā h.).

To get up—(a.) 'Awām ke rū-ba-rū pesh karne ke liye taiyār k.; murattab k.; pesh k. (b.) Likhnā chhāpnā yā chhapwānā; mushtahar k. yā i'lān d.—*To get up a false case*—Jhūthā muqaddama kharā k.; banāwat kā mu'āmla qāim k.

Get, v. i. 1.—Hāsil k.; naf' pāñā yā h.; baṛhnā; taraqqī h.

2.—Kisī hālat meñ ho-jāñā; honā; ba-tadrīj h.

 Followed by an adjective belonging to the subject of the verb.

To get ahead—Āge baṛh jāñā; taraqqī k.; bihtarī kī hālat meñ h.—*To get along*—Āge baṛhnā; āge chalnā.—*To get a milē or other distance*—Safar meñ tai k. (ek mil yā jisqadar fāsila ho).—*To get among*—Kisī ke darmiyāñ pahuñchnā; kisī ke shumūl meñ ho-jāñā; kisī ke zirge (guroh yā shumār) meñ dākhlil ho-jāñā.—*To get asleep*—So jāñā; niñd ā-jāñā.—*To get at*—Pahuñchnā; kabīñ dākhl guzar yā rasāyī pāñā.—*To get back*—Wāpas āñā; palāt āñā; rawānagī ke muqām par phir pahuñchnā; mu'āwadat k.—*To get before*—Sāmne yā āge pahuñchnā; aur āge nikal jāñā.—*To get clear*—Kisī phande (uljhāw) se apnī tayīñ nikalnā; qaid muākhaze yā bār se maṅhlasi hāsil k.; khatre yā pareshāñī se bachnā yā chhūtnā.—*To get drunk*—Nashe meñ ho-jāñā; matwālā yā bad-mast ho-jāñā.—*To get forward*—Āge baṛhnā; taraqqī k.; daulat meñ taraqqī pāñā.—*To get home*—Ghar pahuñchnā; makān-i-maskūna par pahuñchnā.—*To get loose or free*—Chhutkārā pāñā; band se āzād honā; maṅhlasi yā ribāyī pāñā.—*To get near*—Nazdik pahuñchnā; qarib ā-jāñā.—*To get on*—Taraqqī k.; āge baṛhnā.—*To get rid of*—Kisī shai se apnī gulū-ḳhalāsi k.; kisī shai se najāt chhutkārā yā maṅhlasi pāñā; kisī shai se apnā jī chhoṛāñā; ṭāl d.; dūsre par dāl d.; subuk-doshi hāsil k.—*To get away*—Chale jāñā; nikal jāñā; rafū-chakkar ho-jāñā; nau-do-gyārāñ ho-jāñā.—*To get down*—Utarñā; niche āñā.—*To get up*—Uṭhnā ḳhusūsan bistar yā nishast se (chārpāyī yā baiṭhne kī jagah se).—*To get in*—Andar āñā yā jāñā; bhitār āñā yā jāñā.—*To get out*—Kisī ghiri huyī jagah (ihāta wagaira) ḳhwāh qaid se nikal jāñā; bhāgnā; firār h.; pareshāñī yā uljhāw se maṅhlasi hāsil k.; kisī phande yā pech se nikalnā ḳhwāh chhūtnā.—*To get through*—Tai k.; kisī shai se guzar-kar maqām-i-maqsūd par pahuñchnā; pūrā k.; ḳhatm k.; anjām ko pahuñchāñā; kar. chuknā.—*To get to*—Pahuñchnā.—*To get off*—Utarñā; kisī sawārī se utarnā yā niche āñā; bach-jāñā; sāf nikal āñā; hāth jhār ke nikal āñā.—*To get together*—Jam' h.; ekatṭhā h.; yak-jā h.; baṭurnā. [bhayānak.

Ghastly, a. 1.—Shaitān sī sūrat r. w.; murde kī mānind; zard; faq;
2.—Ḳhauf-nāk; muhib; jisse dil meñ ḍar paidā ho.

Ghastly, ad. Aisi tarah ki dekhne se ḍar lage (ḳhauf ma'lūm ho).

Giant, n. 1.—Ma'mūl se ziyāda qad-o-qāmat r. w. shakhs; dew; qawī-haikal shakhs; dait; asur.

2.—Ma'mūl se ziyāda zihnī yā jismāñī quwwat r. w.

Giddily, ad. Pareshāñī ke sāth; be-sabātī yā be-ihtiyātī se; bilā-istiqlāl; gāflāt ke sāth; gāfilāna.

Giddiness, n. 1.—Daurāñ; chakkar; ghumrī yā ghumṭā; sar kā ghūmnā.

2.—Be-sabātī; 'adam-i-istiqlāl (mustaqil na h.); talawwun; gāflāt-shī'ārī yā be-parwāyī; subkī; ochhāpan.

Giddy, a. 1.—Jisko daurān-i-sar ho; jisko ghumtā āta (ghumrī āti) ho.

2.—Daurān-i-sar paidā k. w.; jisse ghumtā āwe; jisse chakkar āye.

3.—Ghūmtā huā; chhakkār khātā huā; jald jald chhūron taraf phirtā huā. [mustahkam.

4.—Gair-mustaqil; mutalawwin; be-sabāt; mutazalzal; gair-

5.—Be-parwā; wahshī-mizāj; be-fikr; allhar.

Gift, n. 1.—Jo shai dī yā 'atā ki-jāe; koyī māl jo ek shakhs dūse shakhs ko bilā-mu'āwaza wa bi-r-ragbat de de; hiba; bakhshish; nazr; dān; arpan; woh shai jo ba-taur rishwat ke dī-jāwe; jo kuchh dil par nā-jūiz asar paidā karāne ke liye diyā jāe.

2.—(Law) Ek shakhs kā dūse shakhs ko jāodād-i-manqūla yā gair-manqūla āp-bi-āp be-gair kisī badal (mu'āwaze) ke de d.; hiba; bakhshish; dān.

A gift in futuro—Hiba-i-istiqbālī.—A gift by will, or a testamentary gift—Hiba-ba-zarī'a-i-wasiyat-nāma; hiba-i-wasiyatī.—A gift made ore tenus, or a verbal gift—Hiba-i-zabānī.—A voluntary gift—Hiba-i-bi-r-ragbat.—A mutual gift, or a gift for a consideration—Hiba-i-bi-l-'iwaz.—An implied gift—Hiba bi-l-kināya.—A conditional gift—Hiba-i-shartī yā mashrūt.—A gift of an undefined or undivided property—Hiba-i-mushā'.—A qualified gift—Hiba-i-muqayyad yā mashrūt.—An absolute and unconditional gift, or an unqualified gift—Hiba-i-mutlaq; hiba-i-kāmil wa gair-mashrūt.—A residuary gift—Hiba-i-jāodād-i-mā-baqā.—A death-bed gift, or a gift made in contemplation of death—Hiba-ba-hālat-i-marazu-l-maut; hiba jo marte waqt kiya jāe.—A gift on promise of a consideration—Hiba-ba-shartī-l-'iwaz.—One who makes a gift—Wāhib; bakhshinda; hiba k. w.; dān k. w.

2.—Koyī Khudā-dād sifat; liyāqat-i-khās jo dūson se barhkar ho; quwwat; zihni tāqat; jauhar-i-zātī. [bakhshish.

3.—Denā; bakhshnā yā bakhshish k.; dān k.; dād-dihish; dān;

4.—Dene yā 'atā karne kā haq ikhtiyār yā iqtidār.

Gigantic, a. 1.—Qawī-haikal; bahut hī barā; dew sā; 'azīmu-sh-shūn.

2.—'Azīm; kabīr; bahut barā; bhārī; sangīn. [gilat k.

Gild, v. t. 1.—Sone kā mulamma' k.; sone ki qal'ī k.; sonā charhūnā;

2.—Raushan k.; munawwar k.; darakhshūn k.; chamkā d.

3.—Zāhir meñ khūb-sūrat (khush-numā) banā d.; āraish-i-zāhirī se

pasand ke qābil banā d.; rangin-i-qāz malnā; qal'ī k.

Gist, n. (Law) Koyī khās amr jo kisī bahs meñ qābil-i-tasfiya yā tajwiz-talab ho; woh amr jispar kisī da'we yā muqaddame kī madār ho; kisī bāt kā nichor; magz-i-sakhun.

Give, v. t. 1.—Begair-mu'āwaze ke d. 'atā k. yā bakhshnā; begair badal ke d.; de-denā—jaise qabza; 'atā k. masalan ikhtiyār yā ijāzat; bakhshish yā hiba k.; dān k.

2.—Kisī shai kā qabza de d.; de-denā—jaise ek ohiz ke badle meñ dūsrī chiz; adā k. [ikhtiyār d.

3.—Kisī ko ikhtiyār yā ijāzat d.; ijāzat d.; rawā r.; apnī taraf se

4.—Ba-taur natije yā maqsūm-ilaih ke dekhlanā; dekhlanā; paidā k.

The number of candidates, divided by the number of appointments, gives one to each candidate—Jab ummedwāron ki ta'dād ko 'ulūdā ki ta'dād se bāntān to fi ummedwār ek 'uhda hotā (maqsūm-ilaih nikaltā) hai.

5.—Batlanā yā zāhir k.; i'lān d.

To give an opinion—Rāe batlānā yā denā.—To give notice—Ittilā' yā khabar d.
6.—Sādir k.; sunānā.

To give sentence or judgment—Hukm-i-sazā khwāh faisala sādīr k. yā sunānā.

7.—Masrūr k.; 'ādī k.; lagānā. [the passive participle." Webster.

☞ "Followed by the reciprocal pronoun, used very frequently in

8.—Farz kar l.; tasawwar kar l.; mān l.

To give away—Dūre ko de d.; intiqāl k.; kisi chīz kī haqqīyat yā milkiyat ko muntaqil k.—To give back—Wāpas k.; pher d.—To give chase—Pichhā k.; ta'āqub k.; pichhe lage chale jānā; pachheṛā k.—To give ear—Sunnā; shiṇ-wāyī k.; kūn d.—To give forth—I'lān k.; mushtahar k.; kahū; bār-i-'ām zāhir k.; phailānā.—To give in—(a) Kisi da'we se mirhā yā mujrā k.; jis shai kī mutālaba wājib ho uskā d. (b) Zāhir k.; khol ke kah d.; i'lān k.—To give one's self up—(a) Kisi marīz kī apnī sihat se māyūs h.; apnī nisbat yā samajh l. ki ab na bacheṅge.—(b) Nisār k.; kisi par apnī tayīn chhoṛ d.; fidā k.—(c) Khū-pazīr k.; 'ādī k.; bi-l-kul ho-jānā.—To give out—(a) Barmalā kahū; i'lān k.; sab se kahū; mushtahar k.; phailānā.—(b) Nikālū; paidā k.—To give over—(a) Chhoṛ d.; tark k.; dast-kash h.; hāth khaiṇch baiṭhū yā uṭhā l.; darguzar k. (b) Sihat se nā-ummed h.; lā'ilāj tasawwar k.; hāth dho baiṭhū.—To give the hand—Dostī yā wafā-dāri kī wa'da k.; hāth mārū yā hāth meṇ hāth d.—To give up—Chhoṛ d.; dast-bardār h.; nā-ummed ho-kar chhoṛ d.; kāmyābī kī ummed ko munqat' samajh kar kanār-kash h.; de-d.—To give way—(a) Kanāre ho-jānā; dūre ke liye jagah karne kī garaz se haṭ jānā; dūre ke liye gunjāish k. (b) Zor bojh yā dabāw kī saūbhāl na saknā; ṭūṭ jānā; gir parnā; phaṭ jānā.

Give, v. i. 1.—Dabāw yā bojh se dab jānā; dabne ke lāiq mulāim ho-jānā.

2.—Chalū; pichhe ko haṭnā.

To give in to—(a) Manzūr k.; ikhtiyār k. (b) Apnī khurdī (chhoṭāyī) taslim k.; jhuknā; zer-dastī kī qāil h.—To give out—Koshish se bāz-ānū; hūr baiṭhū; thak baiṭhū.—To give over—Hāth khaiṇch l.; kām k. band kar d.; tark k.—To give up—Chhoṛ d.; hāth haṭā l.; koshish mauqūf kar d.; thak baiṭhū.

Giver, n. Dene w.; hiba k. w.; wāhib; baḥshinda yā baḥshish k. w.; dān k. w.; dāniyā; dihandā; 'atā-kunanda; bānṭne w.; qāsim.

Glad, a. 1.—Khush; masrūr; shād; āsūda.

☞ Usually followed by *of*, and sometimes by *at*.

2.—Khush-numā; bhaṛkīlā; chamkīlā; jisse khushī zāhir yā paidā ho; mufarrih; jisse dil ko masarrat (khushī) ho.

Glad, } v. i. Khush k.; shād k.; dil kī khushī kī bā'is h.; masrūr k.;
Gladden, } masarrat baḥshnā; farahat d.; mahzūz k.

Gladden, v. i. Khush h.; shād h.; mahzūz yā masrūr h.

Gladness, n. Khushī; masarrat; shādī yā shādmānī; haz yā ihtizāz; darja-i-i'tidāl kī khushī aur farahat.

Glance, n. 1.—Lapak; chamak; damak—jaise bijli kī.

2.—Nazar kī kisi chīz par ek-bārgī (daf'atan) par jānā; kisi shai kī ānkh se jhaṭpaṭ dekh l.; jhalak; sarāsari nigāh; dekh pānā.

Glance, v. i. 1.—Chamaknā; raushan ho-jānā; laplapānā.

2.—Tirchhe nikal-jānā; uchaṭ jānā; katrā jānā; sīdhā na jānā.

- 3.—Ek jhalak dekh l.; sarāsari nigāh kar-l.; lamhe bhar yā jaldī se dekh l. [taur par kuchh kah-d.]
- 4.—Kināya k.; ishāre se kahuā; kisi kī nisbat zimuan yā sarāsari
- 5.—Jald jald chaluā is tarah par ki dekhte dekhte gūb ho-jānā; sirf ek lamhe bhar nazar ānā; ruk ruk ke chaluā; jhalak mār-nā.
- Glance, *v. t.* Daf'atan yā tirchhe dāl-nā; sarāsari taur par dāl-nā—jaise nigāh.
- Glare, *n. l.*—Tez raushani jisse āukh tirmirā uṭhe; aisi sāf tābish chamak damak yā ābdāri jispar nigāh thahar na sake; raushani jisse tabi'at ghabrā uṭhe (chakā-chaundhī lage).
- 2.—Gazab-nāk garī yā dañṭī buyī chitwan yā nigāh.
- Glare, *v. i. l.*—Nihāyat raushan h. yā chamaknā; darakhshān h.
- 2.—Ānkheñ nikāl-nikāl ghurnā; gazab ke sāth ānkheñ garā ke dekh-nā. [chamānā; fauqu l-bharak dekh-par-nā.]
- 3.—Nihāyat āb-o-tāb dekh-lānā; zarq-barq h.; jagmagānā; cham-
- Glare, *v. i.* Aisi raushani nikāl-nā jisse ānkheñ chaundhiyā jāen. [na sakeñ.
- Glaring, *p. a. l.*—Chamchamātā; isqadar raushan ki ānkheñ uspar thahar
- 2.—Khulā-khulā; 'ayān; āshkārā; fāsh; zāhir; ma'rūf; jismeñ parda yā ābrūkālīhāz na ho; jismeñ hayā kā pās na ki yā jāe; jo be-bākāna ki yā jāe.
- Gleam, *v. i. l.*—Khafif sī raushani; jhalak; shu'ā'; kiran.
- 2.—Chamak; damak; ābdāī; bharak.
- Gleam, *v. i. l.*—Raushani kī shu'ā' kā nikal-nā yā phūṭ-nā.
- 2.—Chamaknā; raushan h.; nūr dāl-nā.
- Glean, *v. t. l.*—Nāj kī un shākhon aur bālon ko chunnā jinko kāṭne wāle chhor jāen; girā parā gallā chun-kar uṭhā l.
- 2.—Sabr aur mashaqqat ke sāth ekaṭṭhā k.; jo chizeñ bahut muntashar hoñ unko yak-jā k.; jo chizeñ mutafarriq hoñ unko ek jagah k.
- Glib, *a. l.*—Chiknā; jispar koyī ohiz rakhne se phisal jāe; phislaba.
- 2.—Charb; bolne meñ tez; jald jald chalne wālī—jaise zabān.
- Glide, *v. i.* Ahista ābista yā barābar chalnā; istarah chale chalnā ki na to shor ho aur na zāhir meñ harakat kī tahrīk pāyī jāe; jald jald aur suhūlat se guzarnā; phisalte chalnā yā phisalnā; subkī se chalnā.
- Glimmer, *v. i.* Timtimānā; jigjigānā; jhilmilānā; raushani kā kam phūṭ nā; kuchh kuchh unjela rahuā [kam aur phailī ho.]
- Glimmer, *n.* Timtimāhat; jhilmilāhat; khafif raushani; raushani jo Glimpse, *n. l.*—Chamak; raushani jo yakāyak ho-jāe; jhalak; kaund; raushani jo hote hī gāib ho-jāe.
- 2.—Jhalak; kisi bāt kā jhatpat ma'lūm kar-lenā; sarāsari kī nigāh.
- Glitter, *v. i. l.*—Chamaknā; durakhshān h.; laplapānā; ābdāri zāhir kar-d.
- 2.—Fauqu l-bharak h.; dil-fireb yā dil-chasp h.; numāishī h.
- Glitter, *n.* Chamchamāhat; chamak; damak; darakhshāni; tajallī; jalwa; āb-o-tāb; zarq-barq. [golā; golī.]
- Globe, *n. l.*—Koyī gol ohiz chāhe woh bhitar se bharī ho yā khālī;
- 2.—Koyī shai jo gol mudawwar yā golāyī liye ho jaise ānkh kā golā lamp kā golā shishe yā kāuch kā golā wagaira.
- 3.—Zamīn yā kura-i-zamīn; arz; dharti.
- 4.—Zamīn yā āsmān kī gol shabih jo kisi dhāt yā kāgaz wagaira ki banī ho; kura-i-arzi yā samāwī. [liye huye.]
- Globular, *a.* Jo ba-shakl-i-kura ho; gol golā yā mudawwar; golāyī
- Gloom, *n. l.*—Tārikī-i-nāqis yā kāmīl; barī āndherī; zulmat.

- 2.—Dil par gubār-i-malāl kā chhāyā rahuā; dil kī udāsī; ranj k sūrat; sukūt ke sāth tabī'at kī barhamī.
- 3.—Ayinda kī ummed kī tārīkī (uskā mauhūm h.)
- Gloominess, *n.* Tārīkī; andherā h.; tīragī; zulmat; udāsī; ranj; kulfat.
- Gloomy, *a.* 1.—Dhundhlā; khub raushan nahīn; andherā; dhumlā.
- 2.—Jispar udāsī chhāyī ho; malūl; mukaddar; ranjīda; pazhmurda; afsurda; magmūm; jisse ranj zāhir ho.
- Glorify, *v. t.* 1.—Buzurgī dekar buzurg banānā; hurmat aur 'izzat d.; 'urūj balandī yā bartarī d.; madh sanā tausīf yā ta'rīf k.; hamd k.; ta'rīf ke qābil k.
- 2.—Buzurg samajhnā yā dil se mānnā; kisi kī fazīlat yā bartarī ko taslīm k.; ta'zīm-o-takrīm k.; 'ibādat yā parastish k.; pūjnā.
- Glorious, *a.* 1.—Buzurg; qābil-i-ta'rīf; wasf ke lāiq; afzal; bartar; nihāyat 'umda; zu-l-jalāl; jalīlu-l-qadr; rafi'u-sh-shān; 'azīmu-sh-shān.
- 2.—Barā; nihāyat 'umda; mashhūr; ma'rūf; jalīlul-qadr; buzurg; bahut hī mu'azzaz.
- Glory, *n.* 1.—Kisi shakhs yā shai kī ta'rīf 'izzat yā barāyī jo 'awām muttafiq hokar karen; hamd; sanā; barī neknāmī; shuhrat; hurmat.
- 2.—Kisi shakhs yā shai meñ woh sifat jiskī ta'rīf yā ta'zīm 'awāmun-nās karen; woh shai jiske bā'is neknāmī yā shuhrat ho; fakhr kī chīz; woh shai jispar kisi ko garrā ho; ta'rīf kī bāt; buzurgī; barāyī; shān; āb-o-tāb yā ābdārī; jalwa.
- 3.—Gurūr; garrā; ghamand; fakhr; shekhī; nakhwat.
- 4.—Bārī ta'ālā kī huzūrī; jannatiyon kī jānib mihr-i-Ilāhī kā izbār; bahisht; jannat; jo ābrū bahisht meñ mile.
- Glory, *v. i.* 1.—Khushī se phūl uṭhnā; bāg-bāg h.; khushī k.
- 2.—Fakhr k.; garrā k.; ghamand k.; itrānā; nāz k.; nāzān h.
- Gloss, *n.* 1.—Chamak; āb; ābdārī; jhalak. [rāe meñ khatā ho.
- 2.—Sūrat yā bayān jo ba-zāhir sahīh ho; woh numāish-i-zāhirī jisse
- 3.—Ta'bīr; tāwīl; sharh; tauzīh; ṭikā.
- Gloss, *v. t.* 1.—Jilā d.; chiknā aur chamkilā banānā; kalap d.; op k.
- 2.—Rāst-numā banānā; aisā kar d. ki zāhir meñ sahīh aur durust ma'lūm ho; kisi shai kī burāyī ko aisī aisī bāteñ kah-kar kam kar-d. jo dekhne meñ sach ma'lūm deñ. [wagaira dekar sāf kar-d.
- 3.—Tauzīh k.; sharh d.; tashrīh k.; ṭikā k.; bayān k.; misāl
- Gloss, *v. i.* 1.—Ṭikā k.; sharh likhnā yā d.; kisi mazmūn ke sāf sāf ma'lūm karāne ke liye kuchh likhnā yā kahnā.
- 2.—Makkārī kī bāteñ kahnā; fan-fareb kī bāteñ kahnā.
- Glossary, *n.* Woh lugat yā farhang jismeñ mujmal purāne yā aise alfāz kī tauzīh kī-jāe jo kisi khās maqām meñ musta'amal hoñ; kisi khās tasnīf yā zabān wagaira kī lugat; un alfāz kā majmū'a jinkī tauzīh khusūsiyat ke sāth darkār ho. [raushan h.; munawwar h.
- Glow, *v. i.* 1.—Damaknā; lahaknā; durakhshān h.; tābān h.; khub
- 2.—Surkh ho-jānā yā dekh paṛnā; goyā garmī se dahaknā; garmī josh sharm wagaira se surkh yā raushan ho-jānā (jalne bhabhakne yā timtimāne lagnā).
- 3.—Garm ho-jānā; jalne lagnā; tapnā.
- 4.—Josh meñ ā-jānā; jazbe meñ ānā; 'ishq sargarmī gusse wagaira kī shiddat se garm-joshī meñ ā-jānā; taish meñ ānā.

- Glow, n. 1.—Damak; jhalak; woh suped rangat jo garmi se paidā ho.
 2.—Rang ki shokhi; surkhi; lali; durakhshani; timtimahat.
 3.—Nihayat hararat josh sargarmi ya jazba; kisi josh-i-tabi'at ki shiddat (uskā zor).
- Glut, v. t. 1.—Nigal-jānā; bhakosnā; muñh meñ thūs (ek-bārgi bhar) l.
 2.—Ituñā bhar d. ki phir gunjāish bāqī na rahe; ser kar-d.; kisi ki khwāhish yā tamannā ko bi-l-kul pūri kar-d.; āsūda kar-d.; aghānā.
To glut the market—Tijarat ki koyi chiz bāzār meñ is ifrāt se bhar d. ki uski bikri na ho.
- Go, v. i. 1.—Ek jagah se dūsri jagah jānā; harakat meñ rahnā; jānā; chaluñā; āge barhūñā; taraqqī k. [ya'ni daur-kar yā tez na chaluñā.
 2.—Pair se yā qadam qadam chaluñā; ṭahaluñā; āhista āhista chaluñā
 3.—Safar k.; khushki yā tari se jānā.
 4.—Jānā; kisi jagah se chaluñā. [rujū' h.; badalnā; tabdil h.
 5.—Ek hālat se dūsri hālat meñ h.; ek rāe se dūsri rāe ki taraf
 6.—Kisi maqsad ke anjām meñ madad d.; mu'īn h.
 7.—Itlāq r.; muta'alliq h.; lagnā; chaspāñ yā mauzūñ h. [ra-joyi k.
 8.—Kisi ki taraf rujū' h.; isti'ānat k.; madad chāhūñā; kisi se apni chāhūñā.
To go to law—Qāuū ki taraf rujū' h.; qāuūn ke zari'e se apni chāra-joyi k.; nālīsh k.; qāuūni da'wā pesh k. [chāhūñā.
 9.—Kisi kām ke 'anqarib karne kā irāda k.; kisi kām kā jald karnā
He is going to sue his brother—Uskā irāda hai ki apne bhāyi par jald nālīsh kare; woh apne bhāyi par jald nālīsh kiyā chūhtā hai (uspar jald nālīsh karne wālā hai).
- 10.—Phailnā; masbhūr h.; zabāñ-zad h.
The story goes—Yah dāstān phailā hai; yah bāt zabāñ-zad (masbhūr hai).
- 11.—Samjhī jānā; mutasawwar h.; mānā jānā.
Among us, he goes for an old man—Ham logoñ meñ woh ek būṛhā ādmī samjhā yā tasawwur kiyā jātā hai; ham log use ba-taur ek būṛhe shakhs ke mānte haiñ. [kisi ke mutābiq 'amal k.
- 12.—Pā-band h. yā pā-bandī k.; kisi usūl yā qā'i'de par chaluñā;
We are now to go by the provisions of the new Procedure Code—Ham logoñ ko ab majmū'a-i-zawābit-i-jadid ki pā bandī karni chāhiye; ab ham logoñ ko majmū'a-i-zawābit-i-jadid ke ahkām ke mutābiq 'amal ('amal-dar-āmad) karnā chāhiye. [se bari kar-diyā jānā.
- 13.—Chhor yā khol diyā jānā; āzād kar diyā jānā; rukāwat yā qaid
Let the prisoner go—Qaidi yā is qaidi ko chhor do (jāne do; rihā yā āzād kar do).
- 14.—Phailnā; pahunchnā; kisi taraf ko jānā yā kisi taraf ki rāh dekhānā.
The line goes from one end to the other—Woh lakir ek sire se dūsre sire tak phaili hai.—*His land goes to the bank of the Ganges*—Uski zamīn daryā-i-Gang ke kanāre tak hai yā pahunchti hai.—*This road goes to Mirzāpūr*—Yah sarak Mirzāpūr ki taraf (Mirzāpūr ko) jātī hai; is sarak se Mirzāpūr ki rāh jātī hai yā wabāñ ki rāh hai.
- 15.—Chalnā; jāri rahnā; hotā jānā. [hai (ho rahā hai).
The business goes well—Woh kām achchhā chaltā hai yā achchhi tarah se jāri
- 16.—Khātīme ko pahunchnā; anjām ko pahunchnā.
The case will go against him—Yah muqaddama uske khilāf anjām ko pahunchegā (iskā anjām uske khilāf hogā).

17.—Mailān yā asar r.; tāsir paidā k.; 'amal k.

These rulings go to show that the construction put upon the document in question is wrong—In nazirū se yah sūbit hotā hai ki dastāwez-i-mutanā-za'a ki jo ta'bīr ki-gayi hai woh galat hai.

18.—Chalnā; achehī yā buri hālat meñ h.

19.—Madad d.; mu'in h.; kisi shai kā juzw h.

20.—With to or into.

20.—Kām-kā h.; kūr-ūmad h.; musid h.; naf' d.; waq'at r.; ma'nī yā maushā paidā k. [ko dene meñ muntaqil h.

21.—Kharch ho-jānā; kisi shai ki qimat ko aūa karne yā uske badal

22.—Jānā; ham-qimat h.

23.—Kho jānā; barbad ho-jānā; marjūnā; qazā kar-jānā; guzar jānā.

24.—Chalnā; basar h.; kaṭnā; lītū; ākhir h.; anjām ko pahuñchānā; natiija-i-ākhir ko pahuñchānā; maūl-i-kār h. [bīṭā uṭhānā.

25.—Sharākat r.; sājhā r.; hissa r. yā l.; kisi bāt kā zimma yā

To go about—Apni tayā ki-i kām meñ lagānā yā masrūf k.; koshish k.;

sikr k.—To go against—(a) Yārī h k.; chaḥḥāyi k.; chaḥḥ jānā. (b) Khilāf

yā muḥāllif h.; nā pasandida h.—To go astray—Ghūmnā; phirnā; ki-i band

jagah se nikal kar bāhar jānā; bahak jānā; gumāh ho-jānā; rāh-i-rāsti se

inhirāf k.; qāṭnā yā qā'i'de ko khilāf k.; gunāh k.—To go away—Chale

jānā; kahīn fāsile par jānā.—To go between—Miyāñji banā; dar-miyānī h.;

sulh yā ta'fiya i-mizā' ki ko-hish k.; bich meñ par-kar sulh karū d. (jhaḡṛā

nipṭā d.)—To go by—Nazar-andāz kar-d.; chhoṛ jānā; tark kar d.; āroḡu-

zāshṭ k.—To go for nothing—Be-tā'ir h.; koyi matlah yā manshā na r.; kuchh

kārgar na h.; be-tūf h.; rāḡāū h.—To go hard with—Aī-ā khatra paidā k.

jāise kisi ko mazarrat pahuñche; ki-i ko bahut taklif yā khatra pahuñ-

chānā; bheṭnā mushkil h.; jān-bari dushwār h.—To go in—Andar jānā;

bhitar jānā yā dākhil h.—To go in or out—(a) Dunyā kā kām-dhūm k.;

dunyāwī kār-o-lār k. (b) Ārādāna jānā; āzād rahnā.—To go on—(a) Chale

chalnā; āge bāhnā. (b) Pahīnā jānā—jāise koyi libās (pahīne kā kapṛā).

To go off—(a) Dūr jānā; kisi jagah yā maqām se jānā. (b) Chhūṭnā; dagnā;

chalnā; sar h.—To go out—(a) Nest ho-jānā—jāise zindagi kā; bujhānā yā

gul ho-jānā—jāise shām' yā āg kā. (b) Mushṭahar ho-jānā; 'awām ko ma'lūm

ho-jānā; tashit-az bām ho-jānā.—To go over—(a) Paṛhnā; mutāla'a k.; tah-

sil k. (b) Jāñchnā; imtihan k.; dekhnā-bhālnā—To go over an account—Kisi

hi-āb kā jāñchnā. (c) Kisi bāt ko sochnā; dil hi dil meñ ḥayāl k.; bhitar

hi bhitar her-pher ke samajhnā bñjhānā ḥayāl yā yād k.—(d) Ek fariq ko

chhoṛ-kar dūare fariq ki taraf ho-jānā; ek taraf se dūare taraf ho rahnā;

pahlā badalnā; mil-jānā. (e) Bagāwat k.; sar-kashī k. (f) Is taraf se us

taraf jānā—jāise kisi daryā ke; 'ubūr k.—To go through—(1) Pārā k.;

anjām ko pahuñchānā; khatm k.; tamām-o-kamāl kar-d. (2) Bardāshṭ k.;

uṭhānā; ākhir tak tahammul k.; rahnā.—To go under—Kisi laqab yā nām se

mazkūr yā ma'rūf h. (jānā yā bolā jānā); jise log kisi laqab yā nām se jānto

ḥawāl uski ul-lat charchā karte hōn.—To go up—Chāhnā; uṭhnā; su'ūd k.

To go upon—Chalnā jāise kisi bunyād par; kisi amr ko ba-taur usūl ke tarawwūr

k. yā mānūnā 'ām ite ki woh usūl farz ho yā mu'allam.—In this case there

is nothing for the court to go upon—Is muqaddame meñ koyi amr aisi nahī

hai jispar 'adālat chale (jiskī bunyā-l par 'adālat 'amal yā kār-rawāyī kare yā jisko ba-taur usūl ke tasawwur kare).—I cannot go upon that—Main us aur ko ba-taur usūl ke nahīn tasawwur kar saktā; ham us bāt par 'amal dar-āmad nahīn kar sakte yā use mān nahīn sakte.—To go without—Khalī .muhāj yā tihidast h. yā rahnā.—To let go—Jāne d.; rok na r.; qaid na kar-r.; chhor d.; rihā kar-d.—To go one's way—Chalnā; rawāna h.; rāh l.; rāsta pakarnā; āge ko sidhānā.

Goad, n. Ek nok-dār āla jisse dabā-dabā kar kisi jānuwar ko jald jald āge barhāte hai—jaise ānkus wagaira; koyī shai jisse kisi k. kisi fī' ke karne kī ragbat yā taluk ho.

Goad, v. t. Godnā; ānkus se chalanā; taluk k.; targīb d.; ubhānā; nksānā; mushtā'il k.; klijhlānā. [nishān.

Goal, n. 1.—Woh maqām jis tak yā jisse muqābale kī daur mein dauṛēh;

2.—Maāl-i-kār; manshā i gāyī; woh natija-i-ākhir jiskā zuhūr maqsūd ho; woh bāt jiske anjām kī koshish ho; manzil-i-maqsūd; matma'-i-nazar.

Go-between, n. Darmiyānī; miyānji; bichwayī; jo shakhs do farīq ke darmiyān kār-rawāyī kare; dallāl.

Go-by, n. 1.—Gurez; makkārī ('aiyārī yā chhal-bal) se nikal-jānā.

2.—Dar-guzar; igmāz; tūl jānā; hila-hawāla karke bachā-jānā.

To give a proposal the go-by—Kisi aisi bāt ko jo karne ke liye kahī jāe hila-hawāla kar-ke tūl d. (use bachā jānā yā usse igmāz kar-jānā).

Godown, n. Godām; māl-khāna; māl-godām.

Gold, n. 1.—Sonā; tilā; zar.

2.—Rupayā-paisā; dāulat; māl; zar.

3.—Sonahrā zard rang; sone kā sū pilā rang.

Golden, a. 1.—Sone kā banā huā; sone kā; tilāyī; zarrīn; sunahrā.

2.—Jiskī rangat sone kī sī ho; sone kī mānuṇd; zard.

3.—Nihāyat 'umda; bahut hī achchhā yā mubārak; qism-i-ā'lā kā; nihāyat qimati; afzal.

Good, a. 1.—Jāiz; qawī; qānūnan mazbūt yā mustabkam; kamzor yā za'if nahīn; nāqis nahīn; is-qadar mazbūt kī qāim rah sake.

A good title—Istihqāq-i-jāiz yā qawī; aisā istihqāq jo qānūnan mazbūt yā mustabkam ho (za'if khwāh nāqis na ho). [na ho; rāst.

2.—Sahīh; ma'qūl; qāwī; jo kamzor yā jhūṭh na ho; jisse dhokhā

A good argument—Dālil-i qawī sahīh yā ma'qūl; aisī dālil jo kamzor yā jhūṭh na ho khwāh jiss- mugālata na ho.

3.—Apne qism kā kāmīl yā pūrā; jisse kār-rawāyī ba-khūbī ho sake; nāqis adbhūṛā kharāb yā zarar-rasīda nahīn; achchhā; jismein naqs na ho; be-'aib.

4.—Parhez-gār; muttaqī; dīn-dār; nek; niko-kār; kharāb bad yā bad-kār nahīn—jaise shakhs; achchhā; nek; kharāb nahīn; hasana jaise fī'l.

5.—Munāsib; hasb-i-hāl; suhūlat subite yā āām kā; manqe' kā; jaisā chāhiye waisā hī.

He arrived in good time—Woh waqt-i-munāsib par pahunchnā (jis waqt pahunchnā chāhtā thā usī waqt pahunchnā; achchhe mauqe' se pahunchnā). {achchhā.

6.—Kār-āmad; maslahat-i-waqt; qarīn-i-maslahat; jisse khushī ho;

It is not good that you should waste your time—Qarīn-i-maslahat nahīn hai ki tum apnā waqt zāi'a karo; tumhūre liye apne waqt kā khonā mūjib-i-khushī nahīn hai; yah bāt achchhī nahīn hai ki tum tazi'a-i-auqāt karo.

7.—Sihhat-āwar; khush-zāiq; nā-pasandida yā muzir nahīn; jo sihat paidā karne meñ mu'īn ho; jisse marnz meñ kamī yā sihat ho; jismeñ dawā ki khāsiyat ho; mufid faida-bakhsh yā nāfi; mu-qawwī quwwat-bakhsh yā tāqat dene wālā.

8.—Musāwī; barābar; kāfi; zī-istitā'at; zī-i'tibār yā mu'tamad; jiske i'tibār (jiski sāk) meñ futūr na parā ho; jispar adā-i-qarz ke liye i'timād yā bharosā ho-sake; jo ifā-i-dāin kar-sake; jo nā-dār na ho.

His security is good for the amount of the debt—Uski zamānat zar-i-qarz ke musāwī (uske adā ke liye kāfi) hai.

9.—Hoshyār; kārigar; tez-dast; lāiq; jise kisi bāt ki liyāqat bakhūbī ho; fāiq; jo apnā kām hoshyārī aur im'indārī se kare.

10.—Mihrbān; khair-khwāh; muhabbat r. w.; wafā-dūr.

11.—Nek; jismeñ ilzām yā dhabbā na lagāyā gayā ho; mu'azzaz.

A good name—Nām-i-nekyā nek-nāmī; aisā nām jismeñ badī kādhabbā na lagā ho.

12.—Chhotā khafif yā nā-ohiz nahīn; barā; 'azīm; na ohhotā na bahut barā; bahut kasrat se.

He has a good deal of leisure—Use bahut fursat rahī hai.—He is a good way off—Woh barī yā bahut dūr hai; woh fāila-i-ba'id par hai.

13.—Aslī; haqiqī; wāqī'i; sach-much; iddī'āyī yā banāwat kā nahīn. He said so in good earnest—Yah bāt usne sach-much yā begair banāwat ke kahī.

14.—Suhbat ke lāiq; saugat ke qābil; āshnā-parast; khush-mizāj.

As good as—Kisi dūre se kam nahīn; dūre ke muqābale meñ thorā yā qalīl nahīn; barābar; musāwī; dūre se barā-kar nahīn; waisīhi jaise ki dūre.

—As good as one's word—Bāt kī pakā; wa'de ke mutābiq k. w.; qaul kī sachchā; bāt kī dhanī; wa'da wafā k. w.; jitnā kahē utnā karne wālā.

Good for nothing—Be-waq'at; nikammā; nā kār; hech-kāra; nā-ohiz; kisi kām kī nahīn; be-kār.—To hold or stand good—Qāim rahnā; mas'būt yā mustahkam rahnā; nāfiz yā jāri rahnā; jāis rahnā; bar-qarār r.—To make good—(a) Pūrā k.; anjām k.; wafā k.; ta'mīl k.—To make good one's word or promise—Apne qaul yā wa'de ko pūrā yā wafā k. (b) Sūbit k.; pāya-i-sūbit ko pahunchānā; qāim k.; tasdiq k.; sachchā pharānā.—To make good a claim, charge, or accusation—Kisi da'we istigāse yā ilzām ko sūbit k. (c) Kisi kamī ko pūrā k.; kisi naqs ko raf' k.; kisi 'aib ko dūr k.—I will make good what is wanting—Jo kuchh kamī hai use main pūrā karūngā. (d) Nuqṣān kī mu'āwaza d.; khisāra d.; tūṭā bharnā.—Who will make good this loss?—Is nuqṣān kī mu'āwaza kaun degā? (e) 'Amal meñ lūnā; kisi bāt kī kar-guzarnā.—To make good a retreat—Bhūg jānā; firār h.; nikal jānā.—To think good—Pasand yā manzūr k.; rāsī yā mutmayin h.; qarīn-i-maslahat yā munā-sib samajhnā.

Good, n 1. Nekī; bhalāyī; bihtarī; jisse kāmyābī bihbūdī yā khūshī meñ taraqqī ho; jo kār-āmad 'umda mihrbān yā khair-khwāh wagaira ho.

Opposed to evil.

2.—Naf' yā khushī kī taraqqī; bihbūdī; sar-sabzī; bhalāyī; fāidā; [naf'.]

Opposed to hurt, harm, or the like.

3.—Koyī qīmatī ohiz jo kisi ke qabze meñ ho; māl; māl-i-manqūla; asāsu-i-bait; asbāb; saudāgarī kī asbāb; woh ohizeñ jo saudāgar kharīd-farokht karte haiñ.

“Especially, and almost universally, in the plural” Webster.

For good, or for good and all—Hamesha ke liye; dawām ke liye; ba-martaba-i-ākhir; sab chhor-chhār ke; bi-l-maqta'; mustaqil taur par.

Good-breeding, n. Khush-khulqī jo ta'lim ki 'umdaḡi kā natīja ho; tah-zib; shāistagī; akhlāq-o-ādāb ki durustī. [bānī; nek-nihādī.]

Good-nature, n. Nek-mizājī; nek-siratī; mizāj ki asli mulāimat aur mihr-

Good-natured, a. Nek-nihād; nek-mizāj; nek-sirat; jiskā mizāj paidāish hi se mulāim ho; jo jald khijlā na uṭhe.

Goodness, n. Kisi shai ki 'umdaḡi; kisi bāt ki achhāyī; khūbī; nekī; mihr-bānī; nek-khwāhī; insāniyat kā bartāw. [bhalāyī chāhnā.]

Good-will, n. 1.—Khair-khwāhī; nek-khwāhī; nek-andeshī; khair-sigālī;

2.—(Law) Kisi tijarat yā rozgār ke gāhak; rozgār ke kisi maqām-i-mu'aiyan par logon ya'nī sābiq ke gāhakoṅ aur dūsoṅ ke āne jāne ki ragbat; jo faida ki is ragbat se hāsil ho; tijarat kā kārkhāna.

Gordian, a. Pechīda; uljhāw kā; mushkil; dushwār.

Gordian knot—'Uqda-i-Jā-hal; woh mushkil jo hal (raf') na ho-sake; aisi kaṭhīn bāt jisko suljhā na sakeṅ—*To cut the Gordian knot*—Kisi dushwārī ko jawān-mardāna khwāh gair-ma'mulī tadbīroṅ se raf' k.

Gorgeous, a. Zarq-barq; khush-numā; 'umda; chaṭkīlā; chamkīlā; bhaṛ-kīlā; jismeṅ tarah tarah ke yā 'umda 'umda rangon ke hone se tabī'at khush ho.

Govern, v. i. 1.—Hukūmat k.; hukm-rānī k.; jo had qāuūn ke rū se yā bādshāh ki marzi ke mutābiq mu'aiyan ho uske bāhar jāne na d. (usse mutajāwiz na hone d.); hukm ke zor se chalānū; farmān-rawāyī k.; hukm-rānī k.; rāj k.

2.—Qā'ide se chalānū; apne ikhtiyār meṅ r.; zabt meṅ r.; apne rok meṅ r.; insirām yā ihtimām k.; mutī' r.; apne qābū meṅ r.; chalānū.

Govern, v. i. Ikhtiyār yā iqtidār nāfiz k.; qawānīn ko nāfiz k. yā nafāz dilānū; 'inān-i-hukūmat r.; bākīm h.

Government, n. 1.—Hukūmat; hukm-rānī; siyāsat; 'amal; nafāz-i-iqti-dār; qānūn kā bartāw; tahakkum; ikhtiyār; 'inān-i-hukūmat.

2.—Tarz-i-hukūmat; nazm-o-nasq; qānūn kā tafīq-i-mu'aiyan; nizā-mat; intizām; bandobast. [rānī kā ikhtiyār.]

3.—Hukūmat yā qānūn ke nafāz kā istihqāq yā ikhtiyār; hukm-

4.—Woh shakhs yā ashkhās jinko hukm-rānī yā qānūn ke nafāz dilāne kā ikhtiyār hāsil ho; farmān-rawā; hukm-rānī; 'āmil.

5.—Saltanat; bādshāhat; riyāsat; sarkār; rāj.

Governor, n. 1.—Hakim; 'āmil; nāzim; gawarnar.

2.—Atāliq; kisi kam-sin shakhs kā muhāfiz yā walī.

Gown, n. 1.—Sāya; gawan.

2.—Woh jubba yā choga jo ā'lā darje ke madrasoṅ ke muntahī tula-bā yā hāristar wagaira pahinte haiṅ; mulkī afsar; ahl-i-qalam ya'nī jāngī afsar (ahl-i-saif) nahiṅ. [meṅ pahinte haiṅ.]

3.—Woh dhīlī-dhālī poshāk (choga wagaira) jo bhale-mānus ghar

4.—Kisi qism ki poshāk yā libās.

Grace, n. 1.—'Ināyat; shafaqat; mihrbānī; dūstre ko naf' pahuūchāne yā mamnūn karne ki khwābish; ri'āyat; lutf; karam.

2.—Khilqī yā jibillī khūbī; koyī aisi sifat jisse log uskē mausūf par 'ināyat karen yā usse khush hon khwāh use faida pahuūchāyen; khūb-

sūrti yā jamāl 'ām isse ki jismānī ho zihūi yā dili; khūbi-i-atwār yā tarz-o-tariq; kamāl-i-sūrat.

3.—Insān par 'ināyat-i-Ilāhī; Khodā kā rahm aur uski barakat; Khodā ki mihrbāni aur uski bakhshish; mihr yā 'afw-i-Ilāhī; Bāri-ta'ālā ki huzār meñ maqbūl h.; maurid-i-marāhim-i-Ilāhī h. [ta'mul hotā hai.

4.—Barē pādri yā dūk ki taraf khitāb karne meñ bhī yah lafz mus-

5.—Ek mukhtasar si du'ā jo kiānā khūne ke palile yā pichhehe parhi jāti hai; du'ā jo māngi jāe yā shukriya jo adā ho.

Days of grace—Woh aiyām jo kisi hundavi wagaira ki miti pājne ke ba'd hī wāq' hote aur madyūn yā adā-kuninda-i-zar ko adā-i-raqam-i-wājibu-l-adā ke liye milte hai; aiyām-i-muhlat; tin din ki miti.—*Period or term of grace*—Aiyām yā mī'ād-i-muhlat.—*Year of grace*—Sāl-i-muhlat.—*Good graces*—Mihr-bāni; shafaqat; dosti. [aur 'urūj d.

Grace, v. t. 1.—Ārasta k.; sajuā; saūwārnā; zinat aur buzurgī d.; raunaq

2.—Kisi qism ki 'ināyat ri'āyat yā mihrbāni se sarfāz yā mumtāz k.; 'izzat d.; ābrū bakhshnā.

Graceful, a. Hasin aur buzurg; nafis; dekhne meñ achchhā; ohāl chitwan aur bol-chāl ke i'tibār se achchhā; khush; khush-uslūbi rakhtā huā; khush-munā; khūbsūrat; bhālā; pasandida; sughar.

Gracefully, ad. Hasin ke sath; khūb-sūrti se; nafsat se; asī suhulat aur munāsabat se; khush-uslūbi se; aisi tarah ki dekhne yā sunne meñ bhālā ma'lūm de; ba-tarz-i-ahsan yā pasandida.

Graceless, a. Zalil; kharāb; bad; fāsid; qabih.

Gracious, a. 1.—Barā rahīm; nā-lāiq lāchār yā zalil par mihrbān; karīm; āmurz-gār; gaffār; mihrbān; gumāhoñ kā mu'āf k. w. aur ni'mateñ d. w.

2.—'Umda; maqbūl-i-khātir; jisko log ohāheñ.

3.—Hasin; pasandida; nafis; achchhā.

4.—Jo 'ināyat-i-Ilāhī se paidā ho; qudrati.

GR (DATIM, (Lat.) Rasta-rasta; qadam-ba-qadam; ba-tadrij.

Grade, n. Rutba; martaba; darja; pāya.

Gradual, a. Jo darja-ba-darja ho; jo qadam-ba-qadam yā darja-ba-darja ghatē yā hayhe; jo rasta-rafta wuqū' meñ āwe; jiskā wuqū' āhistaagi se ho; ba-tadrij h. w.

Gradually, a. Rasta-rafta; ba-tadrij; darja-ba-darja; qadam-qadam yā qadam-ba-qadam; shuda-shuda; thorā-thorā; āhista-āhista; hote-hote.

Graduate, v. t. 1.—Darjōñ kā nishān kar-d.; darje yā fusi qāim karko judā kar d. [wagaira meñ fazilat ki sanad d.

2.—Kisi darje yā rutbe par sarfarāz k. khushnās kisi barē madrase

3.—Ba-tadrij taiyār k.; āhista āhista taiyār yā durust k. khwāh 'ah milā ke i'tidal par k.; taraqqī d. [uski khitāb pānū.

Grate, v. t. 1.—Kisi barē madrasa wagaira meñ fazilat ki sanad yā Ba-tadrij guzarnā; āhista āhista badal-jānā.

Grain, n. Reza; zarra—jaiso bālū kā.

2.—j; galla; ann.

3.—Kisī rang; lāl rang.

4.—Būt hī qalil hissa yā juzw; zarre ke barābar; zarā sā.

Against the grain—Tabi'at ke khilāf; nā-khushi se; afsoz ke sath; mushkil se. *In grain*—sazbūt; mustahkam; jam-kar baithā huā.—*To dye in grain*—Pak-

kā rang rangnā.—*To go against the grain of*—Na-guwar h. yā guzarnā; nā-rāzī ranj yā taklif kā bā'is h.; akharnā.

Grand, a. 1.—Darāz-qad; barā lambā-chaupā; barā; kisi ke muqābale meñ barā; sab se barā; khās; 'azīm; akbar.

2.—Qad meñ barā aur sūrat meñ khūb yā dil-fareb; zī-shān yā 'azīmu-sh-shān; mashhūr; amir-kabir; zī-jāh; zī-rutba; barī; 'ālī-shān.

3.—'Umr yā mansab meñ barā; kabir-sin; mansab-i-'azīm r. w.

Grand-child, n. (a)—Beṭe kā larḳā; potā; nabira; beṭe kī larḳī; potī. (b)—Beṭī kā beṭā; nātī; nawāsa; beṭī kī beṭī; natnī; nawāsi.

Grand-daughter, a. Potī (beṭe kī beṭī); natnī (beṭī kī beṭī).

Grandeur, n. Barāyī; darīzī; shān-o-shau at; 'azmat; 'azīmu-sh-shān h.; dabdaba; rāe qaul yā fi'l kī buzurgī; jāh-o-jalāl.

Grand-father, n. (a)—Bāp kā bāp; dā lā; jadd. (b)—Mān kā bāp; nānā.

Great grand-father—Dālā kā bāp; pardāda; nānā kā bāp; parnānā.

Grand-mother, n. (a)—Bāp kī mān; dādī. (b)—Mān kī mān; nānī.

Grand-son, n. 1.—Potā; nabira; beṭe kā beṭā.

2.—Nātī; nawāsa; beṭī kā beṭā. [yā uskā haq de-d.; muntaqil k.

Grant, v. t. 1.—De d; kisi shai ko muntaqil kar-d.; kisi shai kā qabza

2.—Darkhwāst yā istid'ā ke mutābiq baḳhshuā yā 'atā k. 'ām isse kī 'atiya bā-mu'āwaza ho yā bilā-mu'āwaza; deuā; baḳhshuā; 'atā k.; manzūr k.

3.—Kisi aise amr ko jiskī nisbat nizā' ho yā jo ba-khūbī sābit na ho ba-taur sahih ke mān l.; yaqīn yā bāwar kar-l.; manzūr kar-l.; taslīm k.; farz k.; qabūl k.; mān l. [mān l.; farz; taslīm.

Grant, n. 1.—Denā; 'atā yā baḳhshish; kisi bāt ko sach kī tarah par 2.—Jo shai 'atā kī yā dī jāe; 'atiya; baḳhshish.

3.—(Law) Intiqāl-i-jāedād ba-zarī'a-i-wasīqa yā tahrir—'ala-l-khusūs woh intiqāl jo minjānib-i-farmān rawā-i-waqt kiya jāwe; 'atiya-i-sarkārī.

A grant of land—'Atiya-i-arāzī; jāgīr; mu'āfi—A royal grant—Altamgā; 'atiya-i-shāhi. [atā huyi ho.

Grantee, n. (Law) Mauhūb-ilaih; 'atiya-dār; muntaqil-ilaih; jisko koyī shai

Granter, n. Dene w.; 'atā k. w.; baḳhshish k. w.

Grantor, n. (Law) 'Atī-kuninda; wāhib; baḳhshinda; intiqāl-kuninda.

Grapple, v. t. Pakar l.; hāthoñ yā kāñṭoñ se zor se dhar l. (mazbūtī se pakar r.). [bhīr jānā.

Grapple, v. i. Pakarnā; lipat-kar kushtī k.; khūb lipat jānā; guth yā To grapple with—Muqābala k.; bhīrnā; dilerī se laṭnā; muqābale meñ muñh na chorānā.

Grapple, n. Pakar; laṭāyī jo bhīr-kar ho; guttham-gutthā; muṭhbheṛ; kushtī-bāz kī pakar (uskī girift). [qabze meñ kar-l.

Grasp, v. t. Hāth yā bāzū se pakar r.; thānbbh r.; gah l.; pakar r.; apne

Grasp, v. i. Pakarnā; girift k.; thānbbh r.

To grasp at—Pakarne kī baṛī koshish k.; apne qabze meñ lāne ke liye uihāyat jidd-o-jahd k.; kisi shai ke hā'il karne kī baṛī fikr-o-pairawī k.

Grasp, n. 1.—Pakar; girift; panja; changul; qabza.

2.—Bas; dast-ras; ikhtiyār.

Within one's grasp—Kisi ke bas yā ikhtiyār meñ; kisi ke panje meñ.

Grateful, a. 1.—Shukr-guzār; ihsāu-mand; mamnūm; jo fāida pahunchā

ho usko taslim karne aur uske mu'awaze ke dene par amāda; jo kuchh naf' pahunchā ho uskā khayāl r. w. (uskā gun māune w.).

2.—K̄hush-guwar; jisse k̄hushī ho; ma'qūl; k̄hush-zāiqā; laziz; maze-dūr; pasandīda. [mamnūn ho-kar; aisi tarah par ki k̄hushī ho. Gratefully, ad. Shukr-guzārī ke sāth; ihsān-mandī ke sāth; mashkūr yā Gratification, n. 1.—'Iwaz; jazā; ajr; in'ām; pādāsh; mā-bihī-l-ih̄tizāz.

2.—K̄hushī; ihtizāz; k̄hush k.; woh shai jisse k̄hushī hāsīl ho. Gratify, v. t. 1.—K̄hush k.; k̄hushī d.; masrūr yā mahzūz k.; masarrat bak̄hshnā; thandhā k.; taskīn d.

2.—'Iwaz d.; mu'awaza k.; badlā d.

GRATIS, ad. (Lat.) Ri'āyatan yā mihrbānī kī nazar se; must yā must meñ; bilā-mu'awaza yā ajr; yūhīn; phokaṭ yā scūt meñ.

To give a thing gratis—Kī-chiz ko ri'āyatan mihrbānī kī nazar se yā must (bilā-mu'awaza) de d.—To perform service gratis—Bilā ajr (be-kaufī-paire ke) khidmat yā kām k. [bi-r-raḡbat kiyā jāe.

GRATIS DICTUM, [Lat.] (Law) Bayān-i-mahz; jo bayān az-khud yā Gratitude, n. Shukr; shukriyā; shukr-guzārī; mamnūniyat; ihsānmandī; jo shakhs apne sāth bhalāyī kare ussenekī kā bartāw; sipās-dārī; haq-shināyī; mihrbānī ko badle meñ mihrbānī; haq guzārī; adā-i-shukr-i-ni'mat.

Gratuitous, a. 1.—Jo begair mu'awaza yā ajr ke diyā jāe; jo kuchh nīsī hālat meñ diyā jāe ki pāne-wāle kā na to uspar da'wā rahā ho aur na woh uskā sazāwār ho; jo insāf ke rū se zarūrī na ho; jo az-khud diyā jāe; jo must diyā jāe.

2.—Jo hālāt ke lihūz se zarūr na ho; bilā-wajh sahab yā subūt; jo bilā-wajh-i-muwajjih ikhtiyār yā zāhir kiyā jāe; gair-zarūrī; gair-sābit; be-bunyād. [yā bilā subūt inān li-jāe.

A gratuitous assumption—Taslim-i-bilā-subūt; woh lāi jo bilā-wajh-i-ma'qūl Gratiuitously, ad. Must meñ; bilā mu'awaza yā badal; bilā-lobāt.

Gratuity, n. Jo kuchh must yā bilā-'iwaz diyā jāe; bak̄hshish; in'ām; libā; zar-i-in'ām. [nālīsh.

GRAVE MEN [Lat.] (Law) Faryād; da'wā; nālīsh kī aslī wajh; binā-i-Grave, n. 1.—Qabr; mazār; gor; madfan; samādī.

2.—Woh maqām jahān bahut se log mare yā halāk huye hoñ.

3.—Maut; wafāt; nestī; fanā; barbādī.

Grave, a. 1.—Bhārī; zi-waq'at; aham; sanjīda; barā; sangīn.

2.—Shokh nahīn; sāda; sūfiyāna; ulm-rang.

Gravity, n. Waq'at; barāyī; sangīnī; sanjīdagī.

Gray, a. 1.—Suped bāloñ ke rang kā; supaid; kuchh kuchh suped aur siyāh; lon-mirch ke rang kā; khākī; dhaulā; siyāhī supedi milī huyī.

2.—Purānā; pukhta; jahān-dīda; pukhta-kār.

Graze, v. t. 1.—Abista se raḡarte yā chihūte nikal jānā; guzarne kī hālat meñ kisī shai par k̄halīf sā kharāsh kar-d. [pahunchānā.

2.—Maweshī ko ghās khilānā yā d.; maweshī ke liye ghās baham

3.—Charnā; jamī huyī ghās wagaira khānā.

4.—Charānī; charwāhe kā kām k.; maweshī ko charāyī par le-jānā.

Graze, v. i. 1.—See *supra* No. 3.

2.—Ghās paidā k. (upjānā).

Great, a. 1.—Wus'at miqdār yā tūl-o-'arz meñ barā; barā; k̄hūb yā dūr tak phailā huā; 'azīmu-sh-shān; barā bhārī.

- 2.—Ta'dād yā shumār meñ barā; bahut.
 3.—Der-pā; jo bahut dinoñ tak rahe; tawilu-l-aiyām; jo muddat-i-darāz tak qāim rahe. [ke qābil.
 4.—Dūsra ke muqābale meñ barā; afzal; akbar; jalil; hamid; ta'rif
 ☞ Applied to thoughts, actions, and feelings.
 5.—Jisko Khodā ne gair-ma'mulī tāqat wagaira 'atā kī ho; jisko Khodā-dād barī zihūī tāqat ho; jismeñ baṛe baṛe kāmōñ ke anjām kī salāhiyat ho; qawī; mazbūt; jalil; 'ālī-shān. [afsar.
 6.—'Alī-martaba; barī haisiyat kā; mashhūr; mumtāz; sar-khail;
 7.—Jispar bahut hī lihāz dar-kār ho; aham; bā-waq'at; barā. [dail.
 A great argument—Bahs-i-aham; aisi bahs jispar bahut hī lihāz dar-kār ho; barī
 8.—Kisī se ek pusht kī barīyī chhoṭāyī yā dūri r. w.
 ☞ Often used before *grand* to indicate one degree more remote, in the ascending or descending line.
 Great grandfather—See under Grandfather. Great grandson—Parpotā; pote kā beṭī; parnāṭī; nāṭī kā beṭā.—By the great—Kul; bi-l-kul; tamām; pūrā pūrā.
 The great—Mashhūr yā mumtāz log; daulat-maud log; zi-ikhtiyār log.
Greatly, ad. 1.—Babut; bahut kuchh; nihāyat; shiddat se; ifrāt se.
 2.—Baṛe nām-o-nishān ke sāth; jalīlu-l-qadrī se.
 3.—'Alī-himmatī se; jī se; dil-o-jān se; mardānagī ke sāth; dilerāna.
Greatness, n. 1.—Qad miqdār ta'dād yā 'arz-o-tūl kī barāyī.
 2.—Baṛā martaba; 'urūj; sarfarāzī; nām-o-nishān; buzurgī; ikhtiyār; hukūmat; shān-o-shaukat; tum-tarāq; barāyī; 'azmat.
 3.—Tamkanat; banāwat; fakhr.
 4.—Tabī'at yā dil kī barāyī; 'ālī-hausalagī; 'ālī-dimāgī.
 5.—'Aql kī quwwat yā wus'at; barāyī; kamāl.
 6.—Zor; shiddat; tundi.
Greed, n. Barā shauq yā barī tamannā; lālach; tam'; hirs; lobh.
Greedily, ad. Baṛe shauq se; hawke se; be-sabri se; bhūkkhe kutte kī tarah; barī lālach se.
Greediness, n. Lālach; hawkā; hirs; tam'; barā hī shauq yā barī hī ārzū.
Greedy, a. 1.—Khāne-pīne kī barī talab r. w.; bhūkkhar; peṭū; bahut hī bhūkkhā; khāne ko tarāz huā. [haris.
 2.—Kisī shai kā barā tālib; pāne kā mushtāq; lobhī; lālchī; tāmi';
 ☞ Followed by *of*.
Green, a. 1.—Harā; sabz; zamurradīn.
 2.—Mavīz kā sā rang r. w.; zard; pilā. [hāl kū; harā; tāza.
 3.—Josh aur quwwat se bharā huā; tar-o-tāza aur tawānā; nayā;
 4.—Be-pakā; kachchā; khām; nā-rasīda; harā; adh-kachā.
 5.—Sin-rasīda yā jahān-dīda nahīn; khām; kachchā; nā-tarbiyat-yāfta; nādān; kam-sin.
 6.—Harī; gili; tar; kachchī; sūkhī-yā pakī nahīn—jaise lakrī.
Greeting, n. Mihrbānī yā khushī kā izhār; mulāqāt ke waqt sāhib salāmat; us shakhs kā bhejā huā salām jo fāsile par ho.
Grief, n. 1.—Woh dīlī sadma jo kisī aise amr kī nisbat ho jo guzar chukā ho; woh taklīf jo dīl ko kisī wajh se ho masalan musibat dostoñ kī nuqsānī khwāh apnī yā gairon kī bad-chalnī wagaira se; ranj; afsos; gam; kulfat; alam; huzn; malāl.

2.—Ranj yā malāl kā bāi's; jiskī wajh se taklif ho; amr-i-bā'i's-i-taklif yā ranjish. [izā; sakhtī; zarar; ziyān.

Grievance, *n.* Be-qarārī aur shikāyat kī wajh; jabr; zulm; ta'addī; āzār;

☞ "Applied only to the effects of human conduct." Webster.

To redress one's grievances—Kisī kī faryād-rasī k.; kisī kī dād-rasī k.; jo kuchh wajh-i-shikāyat aur be-qarārī kisī ko ho use raf' k.

Grieve, *v. t.* Kisī ko ranj pahuñchānā; kisī kā dīl dukhānā; kisī ke dīl ko sadma pahuñchānā; kisī kā dīl zakhmī k.; ranjīda k. yā ranj d.; taklif yā dukh d.; zarar pahuñchānā; kalpānā.

Grieve, *v. i.* Ranjīda h.; ranj k.; kisī āfat kī wajh se ranjīda-ghātīr h.; afsos k. yā mutaassif h.; mātām k.; kalapnā; kurhūnā; jhikhnā.

☞ Often followed by *at* or *for*.

Grievous, *a. 1.*—Ranj-dīh; afsos paidā karāne w.; pur-āzār; jiskā sahnā (tahammul) mushkil ho; pur-zarar yā zarar-rasūn; taklif-dīh; jisse jī khijhlā uñhe [bhāyat ranj-dīh thī.

The thing was very grievous in his sight—Woh bāt uski nazron meñ nī-

2.—Nihāyāt shadīd yā qabīh; sangīn; kharāb; barā.

A grievous crime—Jurm-i-sangīn.—Grievous hurt—Zarar-i-shadīd.

3.—Pur-alam; gam-nāk; dard-nāk; ranj se bharā huā; jisse bahut afsos yā ranj zāhīr ho. [zāhīr ho.

A grievous cry—Nāla-i-gam-nāk; aisā shor yā ronā-dhonā jisse bahut ranj

Grievously, *ad.* Taklif ke sāth; ranj ke sāth; barē ranj yā taklif se; nihāyāt hī; bahut hī; shiddat se; barī be-qarārī yā dukh se.

Grievousness, *n.* Girānī; girān-bārī; kisī shai ke bojh (bār) kā itnā bhārī h. ki usse taklif yā sadma ho; ranj; taklif; musibat; āfat; sakhtī; sangīnī; shiddat; shadīd h. [darāunā; bhayānak; khauf-nāk.

Grim, *a.* Karīh-mauzar; zisht-rū; jiske dekhne se khauf paidā ho;

Grimace, *n.* Ādatan yā banāwat kī rāh se muñh kā bigūrnā; hiqārat yā nārāzī wagaira zāhīr karne ke liye muñh banānā; banāyā huā muñh; banāwat kī sūrat.

Grin, *v. i.* Dānt nikālnā—jaise khushī ranj yā nafrat zāhīr karne kī hālat meñ; khīs nikālnā (kārhnā); butīsī dekhānā.

Grind, *v. t. 1.*—Pisnā; dālnā—jaise chakkī meñ yā dānt se.

2.—Ghis yā ragaṛ ke tez k.; sūn charhānā; chiknā tez yā nokilā k.

3.—Tang-talabī se tang k.; kisī ko ranj taklif yā izā d.; satānā; tang k.; hāhān k.; pīsnā.

Grind, *v. i. 1.*—Chakkī chalānā; pīsnā.

2.—Pis jānā; pīsnā yā pis uñhnā.

3.—Ragaṛ khā-ke chiknā yā tez ho-jānā.

Grind-stone, *n.* Sūn; woh chauras gol patthar jispar auzār wagaira sūn charhāye (tez kiye) jāte hain.

To hold one's nose to the grindstone—Kisī ko satānā yā uspar zulm k.; kisī ko apnā gulām banā r.; kisī se nāk ragaṛwāyā k.

Gripe, *v. t. 1.*—Pakarānā; pakar-kar mūthī meñ dabā r.; mazbūtī se pakar r.; apne qabze meñ lā-kar jald na chhornā; god meñ pakar r.

2.—Pechish k.; maṛoṛnā; murrā d.; aintlnā. [dālnā.

3.—Dabānā; tang k. yā tangī meñ dālnā; taklif d.; musibat meñ

Gripe, v. i. 1.—Mūthī meñ pakar r.; zalil tariqon se rupaye kbīnch-khānch kar hāsīl k.

2.—Maṛor yā pechish se taklif uṭhānā.

Gripe, n. 1.—Girift; pakar; mūthī; panja; qabza.

2.—Qabza; mūthī; dasta—jaise talwār kā.

3.—Zulm; shiddat; sakhtī; baṛī taklif; musibat; taklif-i-jānkāh.

4.—*pl.* Maṛorā yā maṛor; pechish; kurkurī; murrā.

Groan, v. i. Dard yā ranj se hāe hāe yā āh āh k.; karāhuā; āh mārṇā yā bharnā; ek tarah kī gahri marmarāhat kī āwāz paidā k.; zulm sahnā; sadme uṭhānā; zulm kī shikāyat k.; nāla-o-faryād k.

Groan, n. Dard ranj yā taklif kī halat meñ nāla-o-faryād; wāwailā; nāla yā nāla-o-fugān; āh yā āh-o-zāri; dhīmī ghargharāhat kī āwāz; karāhat.

Grope, v. i. Andhere meñ andhe kī tarah ṭaṭolte ṭaṭolte koyī chīz dhūndh-nā yā uske pāne kī kosbiish k.; tūrikī meñ idhar-udhar bhaṭakte phirṇā; hāthoñ se apnī rāh ṭaṭolte (ṭote) chalnā; ṭo-ṭo yā ṭaṭolte chalnā.

Grope, v. t. 1. Andhere meñ ṭaṭol-kar nikālṇā (daryāft yā ma'lūm k.).

2.—Jānchnā; thāh l.; ṭaṭolnā; ṭonā. [farbīh.]

Gross, a. 1.—Baṛā; bahut hī yā andāz se ziyāda baṛā; jasīm; moṭā;

Particularly applied to animals.

2.—Moṭā; bhaddā; bārīk yā nāzūk nahīn.

3.—Zalīl; fūsh; gauda; 'ām; nīchā.

4.—Baṛā; 'azīm; fāsh; sarīh.

A gross mistake—Baṛī yā fāsh galatī; galatī-i-'azīm yā sarīh. [majmū'i.]

5.—Bi-l-kul; pūrā; musallam; tamām-o kamāl; jumla; kul;

The gross sum, or gross amount—Ta'dād-i-majmū'i; jumla raqam. [Webster.]

“Opposed to a sum consisting of separate or specified parts.”

6.—Sangīn; 'azīm; baṛā; jispar sharm āye (jissee nadāmat paidā ho); mazmūm.

Gross, n. 1.—Hissa-i-'āzam; juzw-i-kasir; khās hissa; kasrat. [chawwālīs.]

2.—Bārah darjan; bārah kā bārah-gūna; shumār meñ ek sau

A gross of bottles—Bārah darjan yā ek sau chawwālīs botal. [Webster.]

“This word never has the plural form; as five gross or ten gross.”

Gross weight—Khām wazn; jis sandūq wagaira meñ saudāgarī kā māl yā asbūb

ho yā jis chīz meñ woh lapetā yā rakkhā ho uskā aur uske gard-o-gubār kā

majmū'i wazn.—Gross collections or receipts—Āmadanī-i-khām; kachchī tabaīl;

kul āmadanī jis meñ se masūrif minhā na huye hoñ.—Gross produce—Paidā-

wār-i-khām; kachchī nikāsi; jisqadar paidāwār ma'mūlī minhāyī ke ba'd

bachē.—By, or in, the gross; in gross—Musallam; bi-l-kul; be-baṭṭā; bi-l-

ijmāl; sab kāsab.

Grossly, ad. 1.—Bahut hī; fāsh-fāsh; sarīhī; andāza se ziyāda. [kī gayī hai.]

The matter has been grossly misrepresented—Woh bāt bahut hī galat bayān

2.—Shiddat se; nihāyat; bahut kuchh; gāit darje par.

Grossly criminal—Shiddat se yā nihāyat mujrimāna.

3.—Bhadde pau se; bilā-shustagī yā latāfat ke; hunarmandī se nahīn; kārigarī ke sāth nahīn.

Grotesque, a. Be-tartīb banā huā; khayālī; be-hūda; and-band; be-jor; be-mel; anghar-bejor; be-sar-o-pā; jispar hañsī āye.

Ground, n. 1.—Sath-i-zamīn; zamīn; farsh gach yā chhat. [diyār; iqlīm.

2.—Sath-i-zamīn kā hissa jo 'alāhida kar diyā gayā ho; mulk;

3.—Jāedād-i-arāzī; milkīyat yā milk; jo jāedād kisī ke qabze meñ ho.

4.—Bunyād; binā; kisī shai kā madār; woh shai jispar koyī dūsri shai qāim mabnī yā mutamakkin rahe; madār; wajh yā aslī wajh; asl; usūl; kisī shai ke wuqū' yā wujūd kā bā'is.

On what ground do you base your argument?—Apnī dalil tum kis binā par qāim karte ho (āp kī bahs kā madār kyā kyā hai)?—State the grounds of your complaint—Apne istigāse ke wujūh (yā aslī wujūh) bayān karo; batlāo kī tumhārī nālīsh kī bunyād kyā hai.

5.—*pl.* Talchhat; durd; mail; sharāb wagaira sī saiyāl chīzōñ meñ jo kuchh nīche baith jātā hai.

6.—Maidān; larāyī kī jagah; jahāñ larāyī ho.

Ground of claim or action—Madār-i-da'wī; binā-i-da'wī; manāt-i-nālīsh; wajh-i-nālīsh; woh shai jispar koyī da'wā yā nālīsh qāim yā mabnī ho.—*To gain ground*—(a.) Āge barhnā; larāyī meñ āge h.; nazdik pahunchnā; gālib ānā; kisiqadar kāmyāb h.—(b.) Jārī h.; phailnā; ziyāda rawāj pānā yā ziyāda phailnā; rawāj pakarūnā yā rawāj pānā; rājī h.; ziyāda-tar maqbūl h.—*The opinion gains ground*—Woh iāe phailti jātī hai (ziyāda rawāj pakartī yā pātī jātī hai (ziyādatar maqbūl hotī jātī hai).—*To lose ground*—(a.) Haṭnā; bhāgnā; pas-pā h.; apnī jagah se hat jānā; maglūb h. (b.) Sāk yā 'tibār khonā; uek-nāmī khonā; zālī h. yā ghat jānā; waq'at yā wusa'at meñ kam ho-jānā.

Ground, v. t. 1.—Zamīn par r. yā qāim k.

2.—Qāim k.; kisī bunyād wajh sabab yā usūl par qāim yā mabnī k.; binā dālnā; mazbūtī se qāim k.; kisī amr kī wajh baham pahuñ-chānā; kisī shai kā madār qāim k. yā uskī binā qarār d.

Arguments grounded on reason—Woh dalāil jo 'aql par qāim yā mabnī hoñ; ma'qūl dalīlēñ.—This suit is grounded on a lease—Yah nālīsh ek patṭe par qāim yā mabnī hai; is nālīsh kā madār ek patṭa (uskī bunyād ek patṭe par) hai; is muqaddame meñ ek patṭa manāt-i-da'wī hai.—This claim is not well-grounded—Yeh da'wā rāsikhū-l-bunyād (rāsikhū-l-bunyān yā khūb mazbūt) nahīn hai; iski jar khūb porhī nahīn hai.

3.—Ibtidāyī usūl sikhlanā, marātīb i-ibtidāyī meñ ta'līm d.

Groundless, a. Bilā-wajh yā be-bunyād; jiskā koyī sabab na ho; jiskī koyī wajh-i-muwajjih na ho; be-jar; be-asl; jiskī koyī sanad yā tāyīd na ho; jhūth; be-sar-o-pā; nā-haq.

Ground-plan, n. Woh naqsha jismeñ makān ke jude jude hisse dekhāye jāwēñ. [imārat kī kursi.

Ground-plot, n. 1.—Woh zāmin jispar 'imārat banāyī jāwe; kursi yā 2.—Nīche kī 'imārat kā naqsha.

Ground-rent, n. Woh kirāya jo dūsre kī zamīn par istihqāq hāsīl karne ke liye diyā jāwe; parjaut. [asl; usūl; aslī wajh.

Ground-work, n. Kisī shai kā madār (uskī jar yā bunyād); khās juzw;

Group, n. Majma'; amboh; jhund; jamā'at; bhīr; bahut se shakhsoñ yā bahut sī chīzōñ kā ek jagah ekaṭṭhā h.; bilā-libāz-i-tartīb bahut sī chīzōñ kā ek jagah jam' h.; tabqa.

Group, v. t. Yak-jā k.; nisbat-i-bāhamī ke lihāz se tabqā karke is tarah tartīb d. ki bahut hī 'umda asar paidā ho.

Grovel, v. i. 1.—Zamīn par reñgnā; muñh ke bal zamīn par āhista āhista chalnā; pañ ho-kar zamīn par pañnā; auñdhā ho-kar kuchh k.

2.—Zalil h.; past h.; nichāyī k.

Grow, v. i. 1.—Jamnā; ugnā; 'amal-i-qudratī se qad meñ bañhnā; bañhnā.

“Said of animals and vegetables and their organs.” *Webster.*

2.—Paidā h.; upajñā; qudratī tariq par jamnā aur puñhtagī ko pahuñchnā (paknā); honā.

Wheat grows in temperate climates—Gehū un mulkoñ meñ paidā hotā (upajñā yā hotā) hai jabāñ na bahut garmī pañī ho na sardī.

3.—Bañhnā; phailnā; afzāish pānā.

Intemperance is a growing evil—Sharāb-ḡhwārī ek aisi badī hai jo bañhtī jātī hai.

4.—Bañhnā; taraqqī k.; phailnā.

The young man is growing in reputation, or his reputation is growing—Woh nau-jawāñ shakhs neknāmī meñ bañhtā jātā hai yā uski neknāmī bañhtī yā phailtī jātī hai.

5.—Honā yā ba-tadrij h.; kisi hālat ko pahuñchnā; hotā jānā.

He grows more prudent—Woh ziyāda-tar dānū hotā jātā hai; uski dānāyī ba-tadrij bañhtī jātī hai. [ho-jānā.]

6.—Ek hālat se tabdīl hokar dūsri hālat meñ h.; ba-tadrij h. yā To grow pale—Zard ho-jānā ya'ni jo rangat asli ho uskā tabdīl ho-kar zardī kā ā-jānā. [natije kā.]

7.—Kisi sabab yā wajh se paidā ho; paidā h. yā nikalnā—jaise kisi

8.—Bañhnā; tūmār bāñdhnā; taraqqī pānā.

The wind grew to a tempest—Hawā bañhte bañhte āñdhi hogayī—To grow out of—Kisi se paidā h.—jaise darakhton kā zamīn se yā shākḡ kā ḡāl se; kisi shai

ke natije kī tarah paidā h.; muntaj h.; natija h.—To grow up—Bulḡ ko pahuñchnā; pūre qad kā h. yā puñhtagī ko pahuñchnā; siyānā h.; jawāñ h.

—To grow up, or grow together—Juṭ aur saṭ jānā; bañh-kar ek ho-jānā (ek dil h. yā simaṭ jānā).

Grow, v. t. Paidā k.; upjānā; khetī kar-ke paidā k.; jot aur bo ke paidā k.

A farmer grows large quantities of wheat—Kisān bahut sā gehūñ paidā kartā yā upjātā hai.

Growth, n. 1.—Balīdagī; royīdagī; jamnā; upajñā; bañhnā yā bārh; haiwānāt aur nabātāt kā ba-tadrij bañhnā; bij añḡhuye yā jaṛ se nikal kar pūre qad yā puñhtagī ko pahuñchnā; qad ta'dād yā quwwat wagairā meñ afzāish; taraqqī; paidāish; phailnā yā asar k.

2.—Jo kuchh paidā ho; jo kuohh upje; paidāwār; natija; phal; samra; mā-hasal.

Grudge, v. t. 1.—Dūsroñ kā faida yā jo kuohh unke pās ho use dekh kar nā-ḡhush h. aur yah chāhnā ki woh faida hamko ho yā woh chiz hamko mile; rashk hasad yā ḡāh k.; tam' k.; jalnā. [ḡhwāhish r.]

2.—Nā-ḡhushī se d. yā l.; afsos ke sāth d.; direg r.; wāpasī kī He grudges his gains—Jo kuchh use miltā hai uspar woh nā-ḡhush hotā hai (uske faide par use rashk hotā hai).—You ought not to grudge him his income.—Munāsib nahīñ hai ki tum uski āmadanī par nā-ḡhush ho yā uspar hasad karo. [remote object.] *Webster.*

“Followed by the direct object only, or by both the direct and

Grudge, v. i. 'Tam' yā hasad r.; lālach yā dīh k.; nārāzī zāhir k.; shikāyat k.; chīrchīrānā; kuṛkuṛānā; nārāz yā mutaassif h.

*Grudge not one against another—*Ek dūse se (bāham) hasad na rakkho.—

*Grudge not to do this—*Iske karne meṁ mutaassif na ho (afsoṣ na karo yā nā-rāz na ho).

Grudge, n. Woh be-qarārī jo dūse ke pās kīsī chīz ke hone se paidā ho; woh kīna jiskā izhār na kiyā jāwe; woh kīna yā 'adāwat jo dīl hī meṁ rahe; chhīpī dushmanī; kudūrat-i-khātīr; gubār; girah yā gānṭh; khusūmat; jalau; bair. [bair.

An old *grudge*—Khusūmat-i-qadīm; purānī (bahut dinon kī) 'adāwat; purānā **Grudgingly, ad.** Nā-rāzī ke sāth; razāmāndī yā ragbat se nahīn; khushī i-khātīr se nahīn; afsos ke sāth; mutaassifāna; marmar ke; ro ro ke; dīreg ke sāth.

Gumble, v. i. 1.—Kīsī amr se nā-rāz ho-kar aīsī tarah kuchh kahnā kī khūb sun na pāye; muṁh hī muṁh meṁ nā-rāzī kā izhār k.; burburānā; murmurānā; shākī ruhā; gila k. yā ronā.

2.—Gurrānā; gurrālat k.

Guarantee, n (Law) 1.—Jo qarz dūse ke zimme ho yā jis kām kā anjām dūse par farz ho us qarz ke dilāne yā us kām ko anjām karāne kī zimma-dārī; zimma-dāī; zimma; kafālat; zamānat; zāminī; is bāt kā zimma kī fulān ne jo mu'āhade yā qaul kiyā hai uskī ta'mīl kī jāegī.

2.—Woh shakhs jo kīsī dūse ke mu'āhade kī ta'mīl kā zimma uṭhāwe; kafīl; zimma dār; zāmin. [zamānat kī-jāe.

3.—Woh shakhs jisse kīsī kī kafālat kī jāwe; jis shakhs se kīsī kī The correlative of *guarantor*.

Guarantee, v. t. (Law) Jo qarz kīsī dūse ke zimme ho khwāh jis kām kā k. kīsī dūse par farz ho us qarz ke adā karāne khwāh us kām ke anjām kā zimma uṭhānā; is bāt kā bīrā uṭhānā kī fulān ne jo qaul o-qatār kiyā hai use woh pūrā karegā; apnī tayīn is amr kā pā-band k. kī kīsī dūse ke mu'āhade ko ham pūrā karāenge; kīsī se is bāt kā zimma uṭhānā kī fulān bāt tumhāre haq meṁ zarūr hogī; tayāqqun k.; pakkā k.; kīsī kām kā anjām mutahāqqaq kar d.; zimma-dār yā zimma-kār h.; zāmin h.; zāminī k.

Guarantor, n. (Law) Zamānat karne yā pāne wālā; zāmin; kafīl; jo is bāt kā mu'āhade kare kī fulān ne jo qaul-o-qatār kiyā hai usko ham pūrā (wafā) karā denge; jo dūse se yah mu'āhade kare kī ham fikr karke tumhārā haq yā qabza qāim rakhā denge.

Guard, v. t. Khatre se bachānā; hamle ṭūrish yā nuqsān se mahfūz r.; hifāzat meṁ yā mahfūz r.; muhāfazat yā hifāzat k.; bachānā; pushtī d.; himāyat k.; maujūd rah-kar hifāzat k.; kīsī kī hifāzat ke liye uske sāth rahnā; nigāhbānī yā pāsbanī k.; pahrā d.; chaukī d.

Guard, v. i. Ihtiyāt yā hifāzat kī nazar se nigāhbānī k.; hoshyār rahnā; khabardār rahnā; ihtiyāt k.; mahfūz rahnā; panāh meṁ rahnā.

*Guard against mistakes—*Galtiyon se ihtiyāt karo; khabar dār raho kī bhūl-chūk na hone pāye. [hifāzat.

Guard, n. 1.—Hifāzat; himāyat; bachāw; sadme nuqsān yā hamle se

2.—Khabardārī; hoshyārī; chaukasī; tākī koyī amr nigāhbān wuqū' meṁ na āye is bāt kā khayāl r. kī kyā ho rahā hai; ihtiyāt; tawajjuh; khayāl; nigrānī.

Be on your *guard*—Hoshyār (khabardār yā chankas) raho. [gahān bach jāwe.

3.—Woh amr jo bā'is-i-hifāzat ho; jisse koyī nuqsān yā sadma-i-nā-Modesty is the *guard* of innocence—Hijāb bā'is-i-hifāzat-i-'asmat hai. [kalām.

4.—Woh kalām jisse i'tirāz yā sar-zanish kā dūr r. maqsūd ho; ihtiyāt ke

5.—Woh shakhs yā ashkhās jo kisī shakhs yā jagah ki hifāzat ke liye muqarrar hoñ; muhāfiz; nigābhān; pās-bān; chāukīdār; pahrā d. w.; woh shakhs jo dāk ki chitthiyon ki gārī yā rel ki gārīyon ke sāth hifāzat ke liye ta'ināt ho.

Off the *guard*—Gāfil; gadat ki hālat men; gār mutawajjih.—On *guard*

—Pahre par; hifāzat ke kām meñ masrūf; gūrad par.—On the *guard*—Hosh-yār; khabardār; chankas; bedār.

Guarded, *a.* 1.—Muhtāt; khabardār; hoshyār; chankas.

He was *guarded* in his expressions—Woh apne kalām meñ muhtāt thā.

2.—Jo ihtiyāt yā khabardārī se likhā yā bolā jāwe. [ihtiyāt thī.

His expressions were *guarded*—Usne ihtiyāt se kalām kabhe; uske kalāmoñ meñ

Guardian, *n.* 1.—Jo shakhs nigābhānī yā hifāzat kare; woh shakhs jise hifāzat yā nuqsānī se bachue ke liye koyī shakhs yā chiz sipurd ho; muhāfiz; amīn.

2.—(Law) Woh shakhs jise kisī tifi-i-shūr-khwār yā nā-bālig yatīm khwāh aise shakhs ki zāt yā jāedād hifāzat ke liye sipurd ho jo apne kār-o-bār kā ihtimām na kar-sake; woh shakhs jise is qism ki hifāzat karne kā istihqāq ho; walī; sar-parast. [ward." Webster.

☞ "The person committed to the care of a guardian is called his Guardianship, *n.* Wilāyat; sar-parastī; walī kā mansab; muhāfuzat; amānat; wiqāyat; nigābhānī.

Guess, *v.* *t.* 1.—Kisī bāt kā atkal-pachohū tajwiz k.; kisī bāt ki nishat bilā-zarī'a-i-wāqifiyat khwāh be-gair kisī usūl-i-mutahaqqaq ke rāe qāim k.; atkalnā; lakhnā; qiyās k.

2.—Aise wujūh par jo qatī' na hoñ kisī amrkīnisbat tajwiz k. yārāe qāim k.; wujūh-i-makhfi yā khafif ki bunyād par qiyās k. khwāh rāe qāim k.

3.—Sahih sahih qiyās karke kisī 'uqde ko hal k.; qiyās-i-sahih k.

To *guess* a riddle—Kisī mu'ammā' (paheli) ko qiyās ke zor se hal k. (būjhānā)

To *guess* out the meaning of an obscure passage—Kisī 'ibarat-i-muhmal ke ma'nī ko qiyās karke sahih sahih nikālā.

Guess, *v.* *i.* Qiyās k.; atkal-pachohū tajwiz k.; andāz se samajhnā;

atkal se nikālā; kisī bunyād par nahīn balki yūāhīn khayāl kar-l.

☞ With *of, at, about, &c.* [andāza.

Guess, *n.* Tajwiz jo bilā-subūt-i-kāfi yā wujūh-i-qatī' ki jāe; qiyās; atkal;

Guessingly, *ad.* Andāzan; andāz se; atkal se; qiyāsī taur par; atkal-pachohū. [qiyās; atkal.

Guess-wo-k, *n.* Jo kāam atkal yā mahz qiyās se kiya jāe; natija-i-qiyāsī;

Guest, *n.* Mihmān; pāhun.

Guidance, *n.* Hidāyat; rahnumāyī; ihtimām; hukūmat yā hukmrānī; kisī afsar ki nigrānī; rāh dekhlanā yā batānā.

Guide, *v.* *t.* 1.—Rahnumāyī k.; rāh dekhlanā; rahbarī k.; kisī rāh par lechalnā; rahnumūnī k.; jise rāh ma'lūm na ho use dekhā d.; rāsta batānā.

2.—Insirām yā ihtimām k.; intizām-o-ihtimām ā.; nazm-o-nasq k.; hidāyat k.; imā k.; hukm d.; nigrārī k.; kisī kī ta'lim yā tarbiyat kī nigrānī k.; sikhānā-parhānā; ta'lim d.; asar pahuūchānā.

Guide, n. 1.—Rah-numā; rah-numūn; rahbar; jo shakhs kisī ko rāh batlāye yā dekhāye; hādī; peshwā.

2.—Jo shakhs kisī ko uske tarīq kī nisbat hidāyat kare; rah-numā; hādī; woh bāt jiske mutābiq 'amal kiyā jāe.

A spiritual *guide*—Gurū; pīr; murshid; imām; hādī-i-dīn. [bāzī; bālā-butta.

Guile, n. Makr; makr-o-fireb; chhal-bal; 'aiyārī; makkārī; tazwīr; dagā-
Usually in a bad sense.

Guileful, a. 1.—Makkār; farebī; dagā-bāz, hīla-bāz; khoṭā; 'arbuda-jū—
jaise shakhs. [bāteñ.

2.—Jisse dhokhā denā maqsūd ho; dhokhe kā yā kī; makr kī—jaise

Guileless, a. Jismeñ makr yā fareb na ho; sidhā-sāda; sāda-lauh; sūfdīl; sachchā; imāūdār; be-riyā; kharā.

Guilt, n. 1.—Woh fi'l jisse uskā fa'il mujrim aur mustalzim-i-sazā ho; mujrimī; jurm; gunāh; gunahgārī; qusūr; taqsīr; qānūn kī khilāf-warzī jo 'amadan kī-jāe; usūl-i-wājib par 'amal na k. (uskī khilāf-warzī).

2.—Zabti-i-jāedād yā kisī dūsre tāwān khwāh ta'zīr-i-mahkūma-i-qānūn kā mustajib h. [jispar kisī jurm kā ilzām 'aid na ho-sake.

Guiltless, a. Be-qusūr; be-jurm; mujrim nabīn; be-gunāh; ma'sūm;

Guilty, a. Mujrim; gunahgār; jisme jānbūjh-kar irtikāb-i-jurm kiyā ho; jo kisī niyat-i-mujrimāna khwāh gaffat se koyī fi'l-i-fāsh karke khilāf-warzī-i-qānūn kare aur us fi'l yā gaffat kī wajh se mustajib-i-sazā ho; jo ba-tarz-i-wājib mustalzim-i-sazā yā wājibu-t-ta'zīr ho.

“Used with *of* and usually followed by the crime.” Webster.

To plead *guilty*—Apnī mujrimī kā iqrār k.; ^{al} gir-i-jurm h; jurm qabūl k.; apne 'uzr meñ yah kahnā ki ham se jurm ^{al} usūr huā.—To plead *not guilty*

—Apnī mujrimī se inkār k.; apne jurm ^{al} kir h.; yah 'uzr pesh k. yā kahnā ki ham se jurm nabīn huā.

Guise, n. 1.—Tarīq yā poshāk ke i'tibār ^{en} za'rat-i-zāhirī; libās; bhes; bānā; tarz-o-tarīq; dhang; daul; chāl-dhāl ^d. (tarīq).

2.—Dastūr; ma'mūl; rabt; guftgū yā ^{al} amal kā ma'mūlī dhang

Gull, v. t. Dhokhā d.; fareb d.; bhulāwā d.; dhokhā de-kar gumrāh kar-d.; chhalnā; dām-i-fireb meñ lānā.

H

HĀ'BEAS CÔRPUS (Lat). (Law)—Woh hukmnāma jismeñ 'adālat meñ khwāh hākīm ke rū-ba-rū kisī farīq ke hāzīr karne kā hukm ho—
a'la-l-khusūs woh hukm-nāma jismeñ is bāt kī tahqīqāt kā hukm ho ki fulān ne fulān shakhs ko kyūñ qaid meñ yā rok rakkhā. [i-sānī.

HABENDUM [Lat.] (Law) Kisī dastāwez yā wasīqa-i-intiqāl kā juzw-

Opposed to *premises*.

Habiliment, n. Poshāk; libās; 'umūman pahinne ke kapre; kapre-latte.

Usually in the plural.

Habit, n. 1.—Mizāj; tabī'at; sirisht.

A costive *habit* of body—Aisā mizāj ki qabz rahā kare ya'nī ijābat sūf na ho.

2.—Jo dastūr ki bañdh jāwe yā qāim ho jāwe; ma'mūli tariq; 'ādat; kho; rabt; bān; khaslat; lat; watira; shewa; qā'ida; rasm; waz'; tariq; dhañg; chāl-dhāl; chāl-chalan.

Habit is second nature—'Ādat tabi'at-i-sūniya hai.—A person of retired *habits*—Woh shakhs jiskā tariq gosha-nashini kī ho; jo shakhs hamesha yā 'ādatan tanbāyi meñ rahū kare.—A person of bad *habits*—Bad-waz'; bad-tariq; bad-chalan; jis shakhs kī chāl achchhi na ho; jiskī 'ādat yā khaslat kharāb ho; bad-kho; jiskū watira burā ho.

3.—Poshāk; libās; jāma; ek khās qism kī bālāyi (ūpar kī) poshish; ek nihāyat chust kaprā jo Inglistāu meñ shurafā kī bibiyāñ pahintī haiñ. *Habitable*, *a.* Jismeñ koyī ābād yā sukūnat-pazīr ho sake; jismeñ insān rah-sakeñ; rahne ke lāiq; ābādī ke lāiq. [koyī hamesha rahe; sukūnat. *Habitation*, *n.* Jāe-i-sukūnat; maskan; jāe-i-isti'āmat; woh makān jahāñ *Habited*, *p. a.* Poshāk pahne huye; kapre pahne huye; malbūs. *Habitual*, *a. 1.*—Jo 'ādat kasrat-i-isti'māl yā ma'mūl se hāsīl yā qāim ho; jo musāwāt se paidā ho.

2.—'Ādat yā ma'mūl ke mutābiq; ma'mūlī; jo dākhil-i-'ādat ho.

The *habitual* practice of sin—'Ādat ke mutābiq ('ādatan) gunūh kī k.; ba-taur ma'mūl ke gunūh kī k.—An *habitual* offender—Woh shakhs jo apnī 'ādat ke mutābiq jurm kiya kartā hai; jurm kī 'ādī; majrim-i-pukhta-kār; jurm-pesha.

Habitually, *ad.* 'Ādatan; ma'mūlan; ba-taur 'ādat yā ma'mūl ke; 'ādat ke bā'is; kasrat-i-istimāl se; aksar karte-karte.

Hair, *n.* Bāl; mū; roñū; roñgtā.

“When *hair* means a single filament, it has a plural, *hairs*.” *Webster*.

To split hairs—Mū-shigāfi k.; bāt kī khāl khinchnā; aisi aisi bārikiyāñ nikalnā jisse kuchh sūd (fāida) na ho.—*Not worth a hair*.—Bāl barābar bhī nahiñ; be-waq'at; nū-chiz; kauṛī ke mol kī bhī nahiñ; nū-kāra.—*To a hair*—Nihāyat hī bāriki se; bahut hī ṭhik-ṭhik; ṭhik-ṭhik.—*He judges to a hair*—Woh nihāyat hī bāriki se tajwiz kartā hai; uski tajwiz meñ sar-i-mū (bāl barābar bhī) farq nahiñ hotā; woh nihāyat hī tamiz ke sāth tajwiz kartā hai.

Hair-breadth, *n.* Bāl kī chaurāyi; bahut hī thorā fāsila.

Hair-breadth, *a.* Bāl barābar; bahut hī tang; nihāyat qalil yā kam.

Hale, *a.* Sahih-o-sālim; tandurust; mazbūt; bhalā-changā; haṭṭā-katṭā; be-zarar. [baṭe uskā ek hissa.

Half, *n.* Nisf; ādhā; nīm; jo chiz do barābar hisson meñ bañṭī ho yā

“In practice, *of* is often or usually omitted after *half*.” *Webster*.

Half a mile—Ādh mil; pāw kos.—*Half sharer*—Nisfī sharik; ādhe kī sājhī; adhiyār yā adhiyā.—*In half*—Ādhoñ-ādh; nisf-ā-nisf; do tukre (*Colloquial and low*).—*To cry halves*—Barābar hissa māñgnā.—*To go halves*—Barābar hissa pānā yā lenā.

Half, *ad.* Kuchh; qadre; barābar; ba-hissa-i-musāwī.

Half-binding, *n.* Ek qism kī jild-bandī jismeñ jild kī piṭh aur konon par chamṛā ho aur puṭṭhoñ par kaprā yā kāgaz.

Half-blood, *n.* Woh rishtū jo un ashkhās ke mābain ho jinkī paidāish ek hī bāp yā ek hī māñ se ho par bāp aur māñ donoñ se nahiñ; ek hī bāp khwāh ek hī māñ se jane huye shakhsōñ kī nisbat-i-bāhamī.

A brother or sister of the *half-blood*—Sautelā bhāyi yā sauteli bahan.

Half-bound, *a.* Jiskī jild-bandī meñ sīrf pīth aur konoñ par chamrā lagā ho. [māñ bāp se paidā na ho; sautelā bhāyī.]

Half-brother, *n.* Ek bāp yā ek māñ se paidā huā bhāyī; jo bhāyī ek hī

Half-heard, *a.* Jiskī samā'at nāqis rah gayī ho; jo bi-l-kul yā ākhir tak na sunā gayā ho; jo kisiqadar sunā gayā ho aur kisiqadar nahīñ; jo kuchh to sunā gayā ho aur kuchh be-sunā rahjāe; adh-sunā; nā-tamām.

Half-sister, *n.* Woh bahīn jo ek bāp yā oek māñ se paidā buyī ho par donoñ se nahīñ; sautelī bahan. [nahīñ; tamām-o-kamāl nahīñ.]

Half-way, *ad.* Bich amēñ; ādhī dūr par; kuchh; kisi-qadar; pūrā pūrā

Half-year, *n.* Nisf sāl; shash-māhī; chha mahīne kī muddat.

Half-yearly, *a.* Sāl meñ do; nīm-sāla; shash-māhāna.

Half-yearly, *ad.* Sāl meñ do martaba; shashmāhī shashmāhī; chha chha mahīne par. [tbahar jānā.]

Halt, *v. i.* 1.—Chalne meñ ruk jānā; ṭhahar jānā; kūch kī hālat meñ

2.—Langrānā; lang k.; langrā kar chalnā. [rahnā; hīchkichānā.]

3.—Taammul k.; pas-o-pesh k.; āgā-pichhā k.; dubdhe meñ parē

Halt, *v. t.* Rok d.; ṭhahar d.; āge chalnā band kar-d.; rok r. [jānā.]

Halt, *n.* 1.—Ṭhahrāw; qiyām; paṛāw; chalte chalte ruk yā ṭhahar

2.—Lang; langrā-pan. [do ṭukre k.]

Halve, *v. t.* Do barābar hissoñ par bāntnā; ādhoñ-ādh k.; nisfā-nisf k.;

Halves, *n.* (*pl.* of Half)— [par] k.

To do things by halves—Kūmoñ kā adhūrā (nā-mukammal yā nāqis taur

Hamper, *v. t.* Phaṇsā d.; uljhā d.; harakat yā rawānī kī hālat meñ rok d.; āge chalnā dushwār kar-d.

Hand, *n.* 1.—Hāth; dast; yad.

2.—Jo insān ke hāth kī mānind ho yā kisi-qadar waisā hī kām de.

(*a*)—Ba'z jānwaroñ kā ek 'azw masalan ghoṛe kā aglā pair. (*b*)—Gharī kī woh sūyī jisse ghanṭā yā minīṭ ma'lūm ho.

3.—Hāth kī chauṛāyī kā ek māp; chār inch yā tasū; muṭṭhī.

“Often applied to the measurement of a horse's height.” *Webster.*

4.—Taraf; hissa; jānīb; samt; dāhino yā bāyeñ; hāth.

This is admitted on all hands.—Yah lūt chāroñ taraf taslīm kī jāti hai ya'nī sab log is bāt ko taslīm yā qabūl karte haiñ.—On the one hand or the other—

—Ek taraf yā dūsri; ek yā dūsri jānīb.—The right hand—Dāhīnī taraf; dast-i-rāst; jānīb-i-rāst; yamīn yā yad-i-yumnā.—The left hand—Bāyīnī taraf; dast-i-chap; dast-i-yasār; yusrā.

5.—Kisī kām ke anjām kī tāqat; zarī'a-i-anjām; qudrat yā tāqat; liyāqat; hunar; tezdastī. [kā tarīq.]

6.—Kisī kām kā wāqī'i anjām; fi'l; tarz-i-anjām-i-kār; kām karne

7.—Shirkat; kisī kām ke karne yā anjām meñ shirkat.

He had no hand in that affair.—Us mu'āmale meñ uskī shirkat mutlaq na thi (us mu'āmale meñ woh sharik na thā).

8.—Qabza; iqtidār; iḳhtiyār; hukūmat; hāth; milkīyat.

“Usually in the plural.

The estate is in the hands of the owner.—Woh imlūk mālik ke qabze meñ hai.—The papers are in his hands—Woh kāgazāt uske qabze (iḳhtiyār yā hāth) meñ haiñ.

9.--Shakhs; kām k. w.; mazdūr; mulāzim; jo shakhs kisī kām yā khidmat par muta'aiyan kiya jāe; woh shakhs jise kisī khās kām ki ta'lim di gayi ho yā jo kisī kār-i-khās ke anjām ki salāhiyat rakkhe.

Twenty hands were employed on the building—Us 'imārat meñ bis (bis nafar) mazdūr kām karte the.

10.—Khat yā sawād-i-khat; tabrīr; likhāwat. [khat (khush-nawīs) hai. He writes a good hand.—Uskā khat yā sawād-i-khat 'umda hai; woh khush-

11.—Ek shakhs se dūstre shakhs ki taraf muntaqil karne kā fi'l.

To buy at first hand—Nayā kharid k.; kisī shai kā uske banāue wāle se kharid k.—To buy at second hand—Purānā kharid k.; kisī shai kā us waqt kharid k. jab woh banāue wāle ke hāth se nikal gayi ho.

12.—Jitnā hāth meñ ek martaba ho yā ā-sake; hāth; muṭṭhi.

At all hands, or on all hands—Sab taraf ke logon se; jumla ashkhās se.—See under No. 4.—At any hand, at no hand—Kisī tarah par, kisī tarah nahīn.—

At hand—Wagt yā jagah (zamān yā makān) ke lihāz se nazdik; yā to maujūd aur pahunch ke bhitar yā bahut dūr nahīn.—At the hand of—Kisī ke dene yā 'atā karne se; kisī se ba-taur 'atiya yā ba-khushish ke.—By hand—Hāth se ya'nī kisī āla kā yā jānwar ke zarī'e se nahīn.—To lift, draw, or carry by hand—Hāth se uthānā khichnā yā le-jānā.—Clean hands—Be-gunāhi; be-jurmī; jurm se barāt.—From hand to hand—Ek shakhs se dūstre ke pās; dast-ba-dast; hāthoñ-hāth.—Hand in hand—Bi-l-ittifāq; bi-l-ishṭirāk; muttafiq yā ek ho-kar.—Hand-made—Hāth kā banāyā huā; kāl kā banā huā nahīn.—Hand-made paper—Hāth kā banāyā huā kāgāz; aisi kāgāz jo kāl ke zarī'e se na banā ho.—Hand to hand—Sat kar; nihāyat nazdik ho-kar; saṭe saṭe; laṭāyī meñ nazdik yā dast-ba-dast.—Hand to mouth—Roz-ba-roz yā yauman-fayau-man; āyinda kā bandobast na rakhi kar.—To live from hand to mouth—Roz nayā-kuāñ khodnā aur roz pāni pīnā; jis-qadar zarūrat ho utnā hi bar waqt muhaiyā kar l. aur pahle se uskā kuchh band-o-bast na r.—In hand—(a) Kisī yābinda kā apni yāftani fauran pānā.—(b) Jiskā sāmān ho rahā ho; jo ho rahā ho; jo darpeś ho; jo hāth meñ ho.—He has a great work in hand—Woh ek barā kām kar rahā hai.—Off hand, or out of hand—(1) Bilā-tawaqquf pas-o-pesh yā qabālat; fauran; jhat; wohīn; jiskā sāmān pahle se na ho rahē.—(2) Fi-l-faur; dast-ba-dast; naq; jiske adā karne meñ tawaqquf na ho; kisī ko uski yāftani fauran de denā.—Off one's hand—Kisī ke qabze yā hifāzat se.—On hand—Maujūd; hāth meñ; qabze meñ; taiyār.—He has a large supply of goods on hand—Uske pās bahut sā asbāb maujūd hai.—Right hand—'Izzat ikhtiyār aur mazbutī ki jagah.—To be hand and glove—Nihāyat khālā-mālā yā khat-malt r.; bahut meljol r.; hamdam yā ek dil h.; bāham nihāyat mālūf-o-mānūs rahnā; āpas meñ bahut hi dosti r.—To be on the mending hand—Rū-ba-silat h.; rū-ba-taraqqī h.; achchhā hone par h.—To change hands—Pahlā badalnā; ek jānib se dūsrī jānib jānā; ek mālīk se dūstre mālīk ke pās muntaqil huā k.—To clap hands—Khushi zāhir k.; āfrīn k.; tāli bajānā.—To come to hand—Pahunchnā; mausūl h.; milnā.—His letter came to hand yesterday.—Uskā khat kāl pahunchā (mausūl huā yā milā).—To have a hand in—Kisī kām meñ sharik h.; kisī bāt ke karne meñ shirkat yā ta'alluq r.; kisī amr meñ kār-rawā rahnā; maerūf rahnā.—To have in hand—Kisī kām kā zimma uthānā;

kisī kām meñ mashgūl rahnā ; kisī kām ke anjām meñ lage rahnā ; chalānā.
—To have one's hands full—Kasrat se kām kā h. ; mihnāt yā mashgalon kā bahut hī h. ; jisqadar kām koyī kar sake yā jitnā kām āsānī se ho-sako utnā yā usse ziyāda kām kā h. ; kām se chhutī na pānā.—*To his hand, to my hand, &c.*—Taiyār ; pahle se taiyār ; muhaiyā ; maujūd.—*To lend a hand*—Madad d. ; i'ānat k. ; mu'yīn h.—*To put the hand to, or to lay hands on*—Pakarṇā ; apne qabze meñ k. ; kisī chīz ko apne hāth meñ k.—*To put the last or finishing hand to*—Ba-martaba-i-ākhir galtiyoñ kī silhat k. ; mukammal k. ; pūrā k. ; takmil d.—*To strike hands*—Mu'ābada k. ; hāth-mār ke kisī mu'āmalā ko pakkā k. ; kisī ke qarz yā uskī nek-chalnī kā zāmin h. *To take in hand*—Kisī bāt kā iqdām yā uskī koshish k. ; ziūma uṭhānā ; apne iḥtiyār meñ karke kār-rawāyī k.—*To wash the hands*—Be-jurmī yā be-guṇāhī zāhir k.—*Under the hand of*—Kisī ke nawishte yā dastkhat se muṣaddaq ; kisī ke dastkhat se ; kisī kā likhā yā uskā dastkhatī.—*The deed is executed under the hand and seal of the owner*—Woh dastāwez mālīk ke dastkhat aur muhr se mukammal hai.

Hand, v. t. 1.—Hāth se d. ; dast-ba-dast d.

Hand this letter to him—Yah khat use dast-ba-dast (apne hāth se) de-do.

2.—Lo jānū aur hāth ke bal uṭhū d. ; le-jānū ; pahuñchānū.

To hand a lady into a carriage—Kisī mard-i-sharif kī bibī kā hāth pakar ke le-jānū aur uṭhū kar use gāri par sawār kar d.

To hand down—'Alā-sabili-t-tartīb (silsila-wār) pahuñchānā masalan bāp se bete ko yā shakhs-i-muqaddam se uske jā-nashīn ko.

Hand-cuff, n. Hath-kaṛī.

Hand-cuff, v. t. Hath-kaṛī pahinānā yā dālnā.

[juzwī.

Hand-ful, n. Jitnā hāth meñ ā sake ; miqdār yā ta'dād-i-qalīl ; thorā sū ;

Handle, v. t. 1.—Chhūpā ; hāth se ṭonā yā ma'lūm k. ; hāth se isti'māl k. yā pakarṇā.

2.—Munāsib tarīq par kām meñ lānā ; chalānā—jaise bandūq [wagairā ; hosbyārī se isti'māl k.

3.—Bār-bār chhū-kaṛ parchānā.

4.—'Amāl-dar-āmad k. ; nafāz d. ; kām meñ lānā ; baratnā.

To handle the law—Qānūn ko nafāz d. yā uspar 'amāl k. ; ta'mīl-i-qānūn k. ; qānūn ko baratnā.

5.—Kī-ī ke sāth pesh ānā ; sulūk k. ; bartāw k. ; burā yā bhalā sulūk k.

6.—Kisī kī nisbat kuchh kahuā yā likhnā ; tahrīr yā taqrīr k. [zarī'e se bayān k.

Handle, n. 1.—Qabza ; dasta ; mūṭh ; beñṭ ; kaṛā.

[hīla ; wasīla.

2.—Jis shai ko kām meñ lāyeñ ; kisī maqsad ke anjām kī zarī'a ; āla

To give a handle—Mauqā d. ; sabab yā bā'is h.

Handsel, n. Kisī silsile kā pahlā fi'l jisse bāqī kī achchhī yā burī umme qāim ho ; bohnī ; woh rupaye-paise jo subh ko pahle-pahal chīzeñ k farokht se milēñ yā nayī dūkān kī pahlī bikrī kī āmadānī wagairā bai'āna ; pahlī qist.

Handsome, a. 1.—Jo ānkhoñ ko margūb ho ; khushnumā sūrat yā bashīr. w. ; hasīn ; malih ; didārū ; dokhnauk ; suḍaul ; khush-qat' ; khū sūrat ; shakīl ; khūb-rū.

A handsome man or woman; person or face—Hāsīn mard yā 'aurat shakl yā chihra.—A handsome house—Suḍaul makān; khūb-sūrat achchhā banā hūā yā khush-qat' makān.

2.—Munāsib; jismen munāsabat aur suhūlat ho; shāista; bāista; sāf aur suthrā; darja-i-'itidāl par 'umda.

3.—Jise sakhāwat yā faiyāzī zāhir ho; ma'qūl; barā; kasir; wāfir.

4.—Bahut; barā; darja-i-'itidāl par barā.

Handwriting, n. 1.—Har shakhs ke likhne kā khās tariq yā dhang; tarz-i-kitābat jo har ek kātib ko liye maḥsūs ho; sawād-i-khat; khat dast-khat yā likhāwat.

His handwriting is excellent—Uskā khat yā sawād-i-khat nihāyat 'umda hai; uskā dast-khat (uski likhāwat) bahut hi khūb hai; woh azbas khush-khat hai

2.—Hāth kā likhā huā; nawishta; tahrir. [tumbhārā nawishta hai? Is that your handwriting?—Kyā woh tumbhārē hāth kā likhā hai; kyā woh

Handy, a. 1.—Tez-dast; hoshiyār; chālāk; musta'id. [kā.

2.—Taiyār; jisko ākān ke sath hāth se kām meñ lā-sakeñ; subhito

Hang v. t. 1.—Laṭkānā; kisi ūñchī jagah par is tarah lagānā ki niche se koyī sahārā na ho; āwezāñ k.; khulī jagah meñ laṭkānā; aisi jagah āwezāñ k. jahāñ dekhne walōñ ko nazar pafē.

Often used with *up* or *out*.

To hang a coat on a hook—Kurtē ko kāñṭe par laṭkā d.—To hang up a sign—Jis malāñ meñ koyī rozgār (pesha) hotā ho uske bāhar ek kāgaz yā takhti par us rozgār ke ilān ke liye ek ishtihār ūñchāyī par lagā d.

2.—Kisi shai ko is tarah par laṭkā d. ki jahāñ woh laṭkāyī jāe wahāñ ap hī ap harakat kiyā kare; laṭkānā; ṭāngūā.

Said of a pendulum, a swing, a door, gate, &c.

3.—Laṭkā-kar jāñ-l.; phāñsi d.; sūli par charhānā; dār par khinchnā.

To hang a murderer—Kisi khūñi ko phāñsi d.

4.—Taswīr wagnāra laṭkā kar (lagā yā maḥ kar ārāsta) k. yā sajuā.

Said of a wall, a room, &c.

To hang down—Niche kar d.; jhukā d.; niche ko laṭkā d.—To hang down the head, or, elliptically, to hang the head—Sar jhukā d.; sar ko niche laṭkā d.; sar-nigūñ h.

Hang, v. t. 1.—Laṭkānā; laṭkā rahnā; kisi chiz meñ ṭāngā rahnā.

2.—Munhasir rahnā; mauqūf h.; kisi shai par madār r.

Usually with *on* or *upon*.

This question hangs on a single point—Is baḥs kā madār ek hī amr par hai; yah baḥs ek hī bāt par munhasir yā mauqūf hai.

3.—Lipafnā yā liptā rahnā; gale se lagā rahnā. [ke gale se lage rahnā.

To hang on the neck of a person—Kisi kī gardan meñ liptē rahnā; kisi shakhs

4.—Bār yā boj h.; bā'is-i-'azāb yā taklif h.; wabāl h.

Life hangs upon him—Zindagi uske liye boj hai; jinā uske liye wabāl hai; woh zist se taḡ hai.

5.—Sar par maujūd h.; dhamkī kī sūrat dekhānā; qarīb pahunchnā yā ā-pahunchnā; meñdrānā; qarīb-i-wuqū' h.

Usually with *over*.

Evil hangs over the country—Us mulk par āfat yā balā ā-pahuñchī.

6.—Gair-mutahaggaq h.; tazabzub kī hālat meñ h.; pakkā na-h.; atkā rahmā. [kā pichhā na chhorā yā use tang k.

To hang on, or upon, a person—Kisi ke gale kā hār h. yā uske gale parā; kisi

Hanger-on, n. Jo shakhs kisi dūsre shakhs maqām yā mansūbe se lagā-liptī rahe yā use na chhore; jo shakhs dūsre se uski mihrbānī kā hamesha mustada'i wa mutaqāzī rahe yā uskā pichhā na chhore; jo shakhs dūsroñ ke sāth fuzūl lagā rahe; tufailī. [paregā.

Hanging, p. a. 1.—Jiske dekhne se ma'lūm ho ki yah shakhs phāñsi parā. What a hanging face!—Kaisī chihra hai iske dekhne se ma'lūm hotā hai ki yah shakhs phāñsi parēgā!

2.—Jiski sazā phāñsi se ho-sake yā jo phāñsi kī sazā ke laiq ho.

A hanging matter—Phāñsi dene kī bāt; aisi bāt ki usko badle phāñsi ho.

Hanging, n. 1.—Phāñsi yā sūli ke zari'e se maut; phāñsi parā yā sūli par charhāyā jānā. [zebāish ko liye mañdhā jātā hai.

2.—Woh kāgaz yā mugarraq phuldār kaprā wagaira jo dīwār meñ Usually in the plural.

Hangman, n. 1.—Woh shakhs jo logoñ ko phāñsi dene ke liye hākim kī taraf se muqarrar ho; jallād.

2.—Ek hiqārat kā lafz; ek zalil shakhs.

Hanker, v. i. Bare shauq balki be-qarārī se kisi bāt kī khwāhish r.; kamāl ishtiyāq r.; nihāyat hī chāhnā yā khāstgār h.

 Usually followed by for or after.

Hap-hazard, n. Ittifāq; sanjog.

Happen, v. i. Ā-jānā; ā-parā; ittifaqan ā-jānā; us hālat meñ ānā kī pahle se āne kī unmed na rahī ho; wāqī' h.; wuqū' meñ ānā; zubūr meñ ānā yā zubūr-pazīr h.; sādīr yā sar-zad h.; honā ho-jānā yā bītnā.

To happen on—Milnā; ma'lūm h.; yakāyak pā-jānā.

Happily, ad. 1.—Khush-nasībī se; khush-qismatī se; khush-waqtī se.

2.—Khush-hāl; āsūda-hāl yā āsūda-hālī se; khushī se.

Happiness, n. 1.—Woh rūhānī khushī jo kisi bhalāyī se paidā ho; khush-hāl rahnā; khushī; āsūda-hālī; ārām; fulāh; sukh; chain.

2.—Nek-bakhtī; kāmgārī; kāmrānī; iqbal.

Happy, a. 1.—Mubārak; farkhunda-fāl; sa'adat-maqrūn yā sa'id; kāmgār yā kāmyāb. [sūda-dil; mutmayin.

2.—Har tarah kī bhalāyī sulh chain aur ārām r. w.; khush; ā-

3.—Nek-aqhtar; sūhib-i-iqbal; khush.

4.—Jisse khushī hāsil ho; pasandīda; khushī paidā k. w.

5.—Toz-dast; musta'id; laiq. [ham muhabbat ho.

6.—Jismeñ ittifaq ho; āpas meñ mōl yā irtibāt r. w.; jismeñ bā-

A happy family—Aisā khāndān jiske shurakā ke mabain bā-ham ittifaq yā irtibāt ho; jis khāndān ke log āpas meñ muhabbat rakkheñ.

7.—Achchhā; mubārak; nek.

A happy omen—Fāl-i-mubārak; achchhā shugūn.

Harass, v. t. 1.—Bahut hī thakā d.; mihnāt se harā d.; dauṛā mārñā. [lif d.

2.—Taḳāza fikr yā pareshānī se taṅg k.; diq k.; pareshān k.; tak.

3.—Dafatan aur mutawātir hamla karko tang k.—jaise dushman ko. [khabar ho; āgam dekhāne-wālā.

Harbinger, *n.* Peshwā; woh bāt jisse kisi dūsrī āyinda hone wālī bāt kī Harbour, *n.* 1.—Panāh-gāh; hifāzat kī jagah; woh jagah jahān khatre se panāh mile (bachāw ho); hifāzat aur āram kī jagah.

2.—Bandar; bandar-gāh; jahāz-gāh.

Harbour, *v.* t. 1.—Panāh d.; mahfūz r.; chhipā r.; poshida r. [ko chhipā r.

To harbour an offender—Kisi mujrim ko panāh d. yā hifāzat meñ r.; kisi mujrim

2.—Rakhnā; dil meñ rahne yā thaharne d.; dil meñ jagah d.

To harbour malice—Kisā yā bugz r.; kine ko dil meñ jagah d. [pinā.

Harbour, *v.* i. Kuchh der tak qayām k. yā rahuā; panāh l.; tīknā; khānā-

Hard, *a.* 1.—Sakht; karā; jis meñ kuchh jald dhāns na sake yā jisko āsānī se judā judā na kar sakeñ; jo dabāne se na dabe; thos.

Applied to material bodies, and opposed to soft.

2.—Jo jald samajh meñ na āye; dushwār-fahm; mushkil; āsān nahīn.

3.—Jiskā anjām (uskā k.) mushkil ho; jo āsānī yā subūlat se na ho-sake; pur-az-qabāhat; jis meñ baṛī mihnat karnī pare; jisko karne meñ thakāwat ā-jīwe; taklif-dih; dushwār; karā; sakht; bhārī.

4.—Jiskā bardāshht k. (sahnā) mushkil ho; jiskā tahammul yā manzūr k. sahl na ho; sakht; shadīd; taklif-dih; nā-ma'qūl yā 'aql ke khilāf; khilāf-i-insāf; be-jā; shadīd; shiddat kā; girān-bār.

5.—Jiskā khush k. yā jispar asar pahunchānā mushkil ho; jispar tāsīr pahunchānā āsān na ho; sakht; be-rahm; rūkhā; tursh; dush-nām-āmez; jisse dil kī sakhti zāhir ho.

6.—Jo dil ko margāh na ho; jo khush zāiqā na ho.; jibillī nahīn; aslī nahīn; jo jabīya yā tabī'at par zor de kar paidā kiya jāwe.

Hard money (as distinguished from paper money)—Naqd; rok yā roka; sikka.

Hard, *adv.* 1.—Mihnat se; dil se; shauq se. [dars meñ garq hai.

He is hard at study—Woh mihnat yā shauq se tahsil-i-'ilm kar-rahā hai; woh

2.—Mushkil yā dushwārī se.

The vehicle moves hard—Woh sawārī mushkil se chaltī hai.

3.—Is tarah par ki qabāhateñ wāqī' hoñ.

The question is hard set—Woh suwāl is tarah par murattab kiya gayā hai ki usko jawāb meñ qabāhateñ wāqī' hoñ. [būti se

4.—Jald yā jaldī se; subukī se; tezī se; zor se; musta'idī se; maz-

5.—Tund yā tundī se; sakht yā sakhti se; tez; zor se; shiddat se.

It blows hard, or the wind blows hard—Hawā tund (tez yā sakht chal rahī) hai;

hawā zor yā shiddat se bah rahī hai.—It rains hard—Meñh zor se bars rahā hai; pāuī shiddat se barastā hai; zor khwāh shiddat se bārish hotī hai.

Hard ly—Nazdik; muttasil; bahut dūr nahīn.—Hard up—Bahut muhtāj yā lā-chār; be-zar; kauriyon ko tang; baṛī taklif yā tangī meñ (Colloquial). [k.; thos k.

Harden, *v.* i. 1.—Sakht yā ziyāda-tar sakht k.; karā yā aur karā k. mazbūt

2.—Sakht aur mazbūt banā d.; mazbūti d.; quwwat d.; karāyī paidā k.; mihnat yā taklif se 'ādī k.; kisi burāyī meñ pakkā (pukhta) k.

Harden, *v.* i. Sakht (karā yā thos) ban-jānā; kisi achchhi yā burī bāt meñ pakkā (pukhta) ho-jānā. [pakath.

Hardened, *p.* a. Sakht; karā; be-rahm; burāyī meñ pakkā; pukhta-kār;

A *hardened* offender — Mujrim-i-pukhta-kār; jo shakhs jurm karne meñ pakkā ho
Hard-hearted, *a.* Be-rahm; sang-dil; sakht-mizāj; jiskā dil patthar sā
 ho; jo kahnā sunnā na māne; jo manāne se na māne; be-dard. [sarī se.
Hardly, *ad.* 1. — Mushkil se; dushwārī se; baṛī mihnāt se; baṛī dard-
 2. — Shāyad hī; mushkil se; bi-l kul nahīn; yak-gūna nahīn; thorā thorā.
 3. — Sakhtī se; bid'at se; durushtī se; zulm ke sāth.

The prisoners were *hardly* used or treated — Un qaidiyōñ par bid'at huyī (un
 ke sāth s khtī se bartāw kiā gayā yā un par zulm huā).

Hardness, *n.* Mazbūtī; sakhtī; karāyī; injimād; karakhtagī; dushwārī
 jo kisi bāt ke samajhne yā karne meñ ho; tangī—jaise rupaye-paise
 ke milne meñ; be-dardī; be-rahmī; sang-dilī; badī meñ mizāj kī sakhtī;
 shiddat—jaise sardī kī. [nidar.

Hardy, *a.* 1. — Diler; juwāñ mard; dil kā mazbūt; mardāna; be-khauf;
 2. — Haṭṭhī; shokh; gustākḥ; barā dhiṭhā.

3. — Mazbūt; mustahkam; pāedar. [būt ho-jāe—jaise purānā sipāhī.

4. — Jo 'adat kī wajh se mihnāt se na thake; jo mihnāt karte karte maz-

Harm, *n.* Nuqsān; ziyān; zarar; kḥisāra; mazlamāt; badī; burāyī.

Harm, *v. t.* Zatar pahuñchānā; ziyān k.; nuqsān pahuñchānā.

Harmful, *a.* Muzir; zarar-rasān; jisse nuqsān ho; nuqsān pahuñchāne w.

Harmless, *a.* 1. — Be-zarar; jisse kuchh nuqsān na ho.

2. — Be-jokhim; be-gazand; sadme se mahfūz yā barī.

3. — Be-gunāh; be-jurm; ma'sūm.

Harmonious, *a.* 1. — Bāham munāsabat r. w.; jiske ajzā āpas meñ mu-
 nāsabat rakkheñ; mauzūn; sudaul.

2. — Jo log kisi maqsad i-ām ke anjām meñ shari: ho-kar kār-rawāyī
 karen; jismeñ ba-lihāz kār-rawāyī yā kḥayālāt ke ittifaq ho; jo āpas
 meñ sulh aur dostī rakkheñ; muttāfiq; bāham ittifaq r. w.

An *harmonious* family — Aisā kḥāndān jiske shurakā āpas meñ har tarah par
 ittifaq rakkheñ; jis kḥāndān ke logoñ meñ bāham sulh aur dostī ho.

3. — Ham-āhang; āwāz yā sur meñ mel r. w.

Harmoniously, *ad.* Sulh yā mel se; muhabbat aur dostī se; ittifaq ke sāth;
 bi-l-ittifaq; munāsabat ke sāth; āwāz yā sur meñ mel milā ke; mel ke
 sāth. [muwāfiq h.; mazmūn yā manshā nīc. yaksān yā muttāfiq h.

Harmonize, *v. i.* 1. — Fī'l munāsabat yā dil par tāsīr paidā karne meñ

The arguments *harmonize* — Yah dalāil muttāfiq-i-mazmūn haiñ (in daliloñ kā
 manshā yaksān kḥwāh wāhid hai). — The facts stated by the different witness-
 es *harmonize* — Muḥtaliḥ gawāhoñ ne jo wāqī'āt bayān kiye woh ham-maz-
 mūn haiñ (unkā manshā wāhid hai). [shakhsōñ yā kḥāndānoñ kā.

2. — Apas meñ mel-jol r.; bā-ham sulh aur muhabbat r. — jaise

3. — Ham-āwāz h.; ek sur r.; sur aur tāl barābar r.; mel meñ milnā.

Harmonize, *v. t.* 1. — Munāsib tariq par sudhārnā; milānā yā ek mel kā
 k.; kisi shai meñ jo taḥāluf-i-zāhiri ho uskā raf' k.

2. — Sur aur tāl durust k.; kḥush-āwāz k.; qā'ida-i-ilm-i-mūsiqī ke
 mutābiq murattab yā durust k. [nāsabat-i-ma'qūl r.

Harmony, *n.* 1. — Kisi shai-i-mujmal ke ajzā-i-muḥtaliḥ kā bāham mu-

2. — Wāqī'āt rāe tarz-o-tariq kḥwāh naf'-o-nuqsān wagaira meñ itti-
 fāq; ittifaq-i-kullī; sulh aur dostī; mudārāt; yak-dilī; mel yā mel-jol;
 bauāw; ittihād; rabt-zabt.

To live in *harmony*—Āpas meñ mel yā mel-jol r.; mil-jul rahnā; āpas meñ banāw (ittihād yā raot-zabt) r.; ek-dil ho-kar rahnā.

3.—Sur; tāl; sur kā charhāw-utār. [ho; nī-hamwār; bihaṛ; aṛbaṛ.

Harsh, *a. l.*—Chiknā yā hamwār nahīn; jo chhūne meñ khurkhurā ma'lūm kṛ. Opposed to *smooth*.

2.—Talkh; kaṛuā; tursh; khaṭṭā; khush-guwār yā maza-dār nahīn.

3.—Sunne meñ kharāb; jisse kān phat jāeñ; karīhu-s-saut; khush-awāz nahīn; be-ā'ang; kaṛī.

4.—Sakht; tund; tez; chirechira; kaṛuā; kaṛā.

A *harsh* temper—Sakht mizāj; kaṛuā kaṛī yā chirechira mizāj. [bāteñ.

5.—Sakht; durasht; zisht; dushnām-āmez; kaṛī yā kaṛwī—jaise

Harshly, *ad.* Sakhti turshi yā kaṛwāyī se; chirechira ke; tundi se; jāhil-āna tarīq par; jabr ke sāth; aisi tarah par ki nāguwār ho; aisi tarah par ki sunne meñ na bhāye yā pasandīda ma'lūm ho.

Harvest, *l.*—Kharif; galla yā dūsrī fasl kṛtne aur jam' karne kā waqt; galla yā nāj batorne kā waqt; waqt-i-dirāu.

2.—Jo kuchh kāfā (dirāu kiya) jīe; pakkā (puṣṭha) nāj yā galla jab kṛṭkar ekaṭṭhā kiya jāe; kḥirman.

Fernal *harvest*—Fasl-i-rabi'; chaṭṭi; bahār yā mauṣim-i-bahār.—Autumnal *harvest*—Fasl-i-kharif; khizān; asāṛhī yā asāṛh ki fasl.

3.—Kisī qism ki mihnāt kā samra yā phal; fāida; hāsil; natīja.

Harvest, *v. t.* Jab nāj yā phal pak jāe to use insān aur haiwān ke sarf ke liye kṛnā yā jam' k. [tawāqquf nahīn.

Haste, *n. l.*—Harakat ki tezi; 'ujlat; ta'jil; jaldi; shītābī; utāwli;

This business requires *haste*—Is kām meñ 'ujlat darkār hai (isko jhatpat yā turant karnā chāhiye). [tezi.

2.—Kām ki shiddat; harbaṛī; ghabrāhat; josh; pāreshānī; 'ujlat;

Haste, } *v. t.* Āge baṛhānā; āge ko chālānā; jhōñke se āge ko harakat

Hasten, } *d.* harakat meñ rawānī *d.*; jald jild chālānā; 'ujlat *d.* yā 'ujlat se karānā.

Haste, } *v. i.* Jaldi se chālānā; 'ujlat se; harakat *k.*; ta'jil *k.*; chaṭpati *k.*

Hastily, *ad. l.*—'Ujl' se; jaldi se; shītābī se; jhatpat; phurtī se; subuk-ravī se. [ūñdhe ki tarah; sar ke bal; utāwli se.

2.—Be khūb soche-bichārī; achchhī tarah samajh-būjh-kar nahīn;

3.—Yakāyak josh meñ ā kar; tāw khākar; be-sabṛī ke 'ālam meñ.

Hasty, *a. l.*—Jald-bāz; phurtīlā; utāwalā; sust yā dhīrā nahīn. [ta'jil-kār.

2.—Gair-mutaammil; be-soche kām *k. w.*; jald josh meñ ā-jāne *w.*;

3.—Jo gusse se paidā ho yā jisse gussa zāhir ho.

Hatchet, *n.* Kulhārī; tabar; basūlā.

To bury *the hatchet*—Sulh *k.*; talwār miyān meñ *k.*—To take up *the hatchet*—Larīyī (jang) *k.*; talwār khairchāñ. [pher *l.*

Hate, *v. t.* Kisī se baṛī nafrāt *r.*; nā-pasand *k.*; muhabbat na *r.*; muṭh

Hate, *n.* Baṛī hī nafrāt; sakht nā-rāzī.

Hateful, *a. l.*—Jisse baṛī nafrāt zāhir ho; burāyī chāhne *w.*; bad-andesh. [karīh.

2.—Makrūh; baṛī nafrāt paidā *k. w.*; is qābil ki usse nafrāt karēñ;

Hatred, *n.* Baṛī hī nā-rāzī yā nafrāt; dushmanī; 'adāwat; kina; bugz.

Haughty, a. 1—Gurūr aur nafrat r. w.; apne ko auron se barh-kar samajhne w.; ghamandī; magrūr.

2.—Jo gurūr aur nafrat ke sabab se ho yā jisse yah bāteñ zāhir hoñ.
Haunt, v. t. 1.—Bār-bār ānā-jānā; aksar āmad-o-raft r.; hamesha dhūndhū k.; kabhi hamesha yā nā-jāiz tarīq par jāyā k.; kisi kī khwāhish yā marzī ke khilāf ghūs jānā; aksar jā ke diq k.; dum ke pichhe lage r.
 2.—Shayātīn (bhūt paret wagaira) kā rahnā yā āyā-jāyā k.

Haunt, v. i. Isrār ke sāth thaharnā yā āmad-o-raft r.

Have, v. t. 1.—Rakhnā; pās yā qabze khwāh ikhtiyār meñ r. [lugat hai.

He has a good dictionary—Woh ek achchhi lugat rakhtā hai; uske pās ek 'umda
 To have and to hold—Qabza-o-daḥl r.; qābiz aur daḥbil rahnā.

“Terms used in a deed of conveyance.” Webster.

2.—Kisi nīsi shai kā r. jisko rakhne wāle se ta'alluq ho yā jo uspar muassir ho. [fever yesterday—Kal use bukhār thā.

Have you another brother?—Kyā tumhāre koyī aur bhāiy hai?—He had a

3.—Tauqir k.; samajhnā; mānnā.

To have in honour—Qadr tauqir yā 'izzat k. [majbūr kiya jānā.

4.—Zarūrat yā farz se majbūr kiya jānā; kisi kām ke karne par

Followed by an infinitive. [ko kām karnā partā hai.

We have to work even during the holidays—Aiyām-i-ta'til meñ bhī ham logon

5.—Rakhnā; kisi shai meñ ek dūsi shai kā rahnā.

That work has many beauties and many faults—Us kitāb meñ bahut husn-o-qubh hai (usmeñ bahut si khūbiyāñ aur bahutere naqs haiñ).

6.—Hāsil k.; pānā; kharīd k.

7.—Jannā; paidā k.—jaise larkā.

8.—Kisi shai kā l. qabūl k.; lenā; qabūl k.

Had rather (a corruption of would rather)—In alfāz se khwāhish yā tarjīh zāhir hotī hai.—To have a care—Ihtiyāt k. yā r.; khabar-dār rahnā; chāukas rahnā.—To have on—Pahinnā.

Haven, n. 1.—Bandar; juhāz ke qiyām kī mahfūz jagah.

2.—Panāh kī jagah; jāe-i-panāh; hifāzat-gāh.

Havoc, n. Barbādī; wirānī; tabāhī jo wasī' aur 'ām ho.

Havoc, v. t. Wirān k.; barbād k.; tabāh k.; gārat kar-d.; ujār d.

Hazard, n. 1.—Jo bāt daf'atan yā nāgahāñ zuhūr meñ āye; jo bāt yakāyak ho-jāwe; hādīsa; wāqi'a; ittifaq; nāgahāñī.

2.—Khatra; jokhim.

To run the hazard—Khatra uṭhānā; jokhim uṭhānā yā sahnā; nīsi bāt kā k. yā nīsi lāt ke karne meñ gālat k. jiskā anjūm-i-kār-pahle se na ma'lūm ho aur na uskā qiyās k. mumkin ho.

Hazard, v. t. Khatre meñ ḍālnā; ittifaq par chhoṛ d.; nīsi hālat meñ chhoṛ d. kī nuqsān yā ziyān kā andeshā ho; qismat par chhoṛ d.; kisi bāt kā tan-ba-taqdīr ho-kar (qismat thok-kar) k.

Hazard, v. i. Jokhim uṭhānā; khatre meñ paṛnā.

Hazardous, a. Khatar-nāk; pur-khatar; jismeñ nuqsān yā burāyī kā khatkā ho; jokhim se bharā huā.

Head, n. 1.—Sar; farq; kapār; mūnd.

2.—Kisi be-jān chīz kā sab se ūpar kā yā sab se 'umda hissa.

3.—Sar ke rakhne kī jagah ; sirhānā ; bālīn.

4.—Afsar ; sar-guroh ; sardār ; sar-ḡhail ; mīr ; peshwā.

5.—'Izzat yā hukūmat kī jagah ; sadar maqām ; āgā ; sāmūnā.

6.—Bahut se shumār meñ se ek ek ; nafar ; kas ; rās.

Let the labourers be paid at the rate of 2 annas per *head*—In mazdūroñ ko fi kas yā fi nafar do āue do.—20 *head* of oxen—Bis rās bail.

7.—Dimāg ; 'aql ; fahm ; idrāk ; zihn ; samajh.

It never entered his *head*—Yah bāt kabhi uske dimāg meñ na paithī (uske zihn yā 'aql meñ na āyi) ; is bāt kī use kabhi ḡhayāl na huī.—Of one's own *head*—Apne ḡhayāl yā apnī ḡhwāhish se.

8.—Mabdhā ; masdar ; asl ; jabhūñ se koyī shai nikle ḡhwāh paidā yā shūrū' ho. [manshā-i-kalām ; asl mazmūn.

9.—Kisī kalām kī hissa-i-judāgāna ; fasl ; bāb ; mad ; ḡhāna ; siga ;

10.—Darja ; murtaba ; naubat ; zor.

Head and ears—Sūñ badan yā tamām jism ; ḡhūb ḡhīrā ; bi-l-kul ; tamām-tar ; sarāsar ; sarāpā.—He plunged *heads and ears* in water—Uskī sūñ badan pāñ meñ ḡūb gayā ; woh pāñ meñ dūr tak chalā gayā.—He was *head and ears* in debt—Woh qariz meñ ḡūbā yā qariz thā ; woh nihāyat hī maqūz thā ; woh bāl-bāl zer-bār thā.—*Head and shoulders*—(a) Jabriya ; zor yā zabardasti se ; ḡhīñch-ḡhāñch kar ; kashā-kashī se. (b) Bahut hī ; bahut kuchh ; az-bas.—*Head or tail*—Is taraf yā us taraf ; yah yā woh ; yah bāt ḡhwāh woh bāt.—*Neither head nor tail*—Be-sar-o-pā ; be sar-pair kī ; jiskā na āgāz ho na anjām ; na yah bāt na woh bāt ; sāf yā mutahāqqaq nahīñ ; muntashīr. He could make *neither head nor tail* of the matter.—Usko is mu'āmalā kī sar-pair ma'lūm na huī (iskā āgāz yā anjām daryāft na huī ; yah bāt usko sāf sāf ma'lūm na ho-saktī.) *To come to a head*—Paknā ; mawfūd kī ā-jānā ; pib kī bhar jānā. The boil has *come to a head*—Woh phoḡā pak gayā. *To give one the head*, or *to give head*—Hukūmat yā zabt chhoḡ d. ; ḡhol d. ; āzād k. ; ḡhud-sar banā d.—*To one's head*—Kisī ke rū-ba-rū ; bi-l-mushāfaba ; muñh par.—*To make head*, or *to make head against*—Kāmyābī ke sāth muḡā-bala yā ta'arruz k. ; āge baḡhnā ; ḡālib ānā.—*To turn head*—Muñh pher l.

“Head, as an adjective, or in composition, chief ; principal ; as a *head* workman.” Webster.

Head, v. t. 1.—Afsar h. ; apnī tayīñ sar-dār sar-guroh yā sarḡhail banā l. ; apnī mā-tahfī meñ chalānā ; insirām k. ; chalānā.

2.—Sirā banānā yā lagānā.

3.—Kisī ke āge yā sāmne ho-jānā ; kisī ke muḡābil ā kar use bāz r. yā rok d. ; roknā ; māñī' h. ; insidād k.

To head down.—Kāṭnā ; chhāñṭnā ; tarāshnā ; qalam k.—*To head off*.—Rāste meñ pakāḡ l. ; āge pahuñch-ḡar rok d. ; [par likhā jāe ; mad ; suḡhī.

Heading, n. Sarnāma ; 'unwān ; peshāñī ; jo kuchh kisī kāgāz ke sire *Headlong*, ad. 1.—Sar ke bal ; auñdhā ; muñh ke bal.

2.—Jhapaṡ ke ; be-tahāshā ; be-soche-bichāre ; be-ḡair samjhe-būjhe.

3.—Jaldī se ; 'ujlat ke sāth ; bilā-tawaqquf ; be-taammul.

Headlong, a. 1.—Kharā ; jismeñ bahut ḡhīl ho.

2.—Be-sar-pair kī ; be-soche-bichāre ; jismeñ 'ujlat ko daḡhl ho.

Head-quarters, n. pl. Kisī afsar-i-ā'lā ke rahne kī maqām ; sadr maqām ; woh jagah jabhūñ se aḡkām jāñ hoñ ; marja'.

Headstrong, a. 1.—Tund-mizāj; haṭṭhī; jo qābū meñ na rah sake; jo kahnā na māne; jo apñi hī rāh par chale; bad-lagīm; muñh-zor; jo apñi hī khwāhish ke mutābiq kām kare.

2.—Jo haṭh ki wajh se ho; man māñi ghar jāñi.

Heal, v. t. 1.—Ārām k.; sihhat d.; shifā' baḥshnā; achchhā k.; dūr k.; raf' k.; bhalī-changā kar-d.; sahīh-o-sulim kar-d.; bhar āñi yā angūr bhar lāñi.

2.—Raf'-i-shar k.; mel karā d.; tasfiya karā d.; sulh karā d.

Heal, v. i. Achchhā ho-jāñi; changā ho-jāñi; angūr bharlāñi yā bhar āñi.

☞ Sometimes with *up* or *over*.

Health, n. 1. Sihhat; tandurustī; 'āfiyat; dard yā amrēz se jism kā barī rahnā; salāmatī; khair-o-'āfiyat.

2.—Sihhat aur khushī ki du'ā.

[sahīh o-sulim.]

Healthful, a. 1.—Tandurust; mariz (bīmār) nahīñ; achchhā; sahīh;

2.—Sihhat-āwar; jisse tabī'at ko ārām mile.

3.—Jisse tandurustī zāhir ho; jo sihhat kā natīja ho.

To drink one's health—Sharāb pine ke qabl kisi ki sihhat aur khushī kā izbār k. ya'nī usse du'āñi kahnā ki tum sahīh aur khush raho yā Khudā tum ko tandurust aur khush rakkhe.

Healthy, a. 1.—Sahīh; tandurust; sahīh-o-sulim; bhalī-changā; tanomand.

2.—Mu'īn-i-sihhat yā sihhat-āwar; sihhat-baḥsh; jisse yā jiske karne se tabī'at sahīh rahe.

Heap, n. Tūda; ambār; dher; ganj; rās; ṭāl.

Heap, v. t. 1.—Tūda k.; ambār k.; dher lagāñi; rās yā ṭāl lagāñi.

☞ Often with *up* or *on*.

2.—Babut sā jam' k.; ekaṭṭhā k.; khūb mujtama' k.; baṭornā.

☞ Usually with *up*.

Hear, v. t. 1.—Sunnā; kāñ se ma'lūm k.; quwwat-i-samī'a se ma'lūm k.

2.—Kisi ki taraf muḥātab ho-kar uski bāt sunnā; mutawajjih h.; kāñ d. yā dharnā.

3.—Kisi muqaddame meñ wāqi'at shahādat aur bahs kā sunnā; 'adālat-i-qānūn yā insāf meñ tajwiz k.; 'adālat meñ tajwiz k.; samā'at k.; shinwāyī k. [yā istid'ā ko manzūr k.; sunkar jawāb-i-bā-sawāb d.

4.—Tawajjuh se muḥātab h.; lihāz yā pās k.; kisi ki khwāhish *To hear a bird sing (Colloquial)*—Khufyatan (chhip ke yā poshida) khabar pūñi.

To hear say (Colloquial)—Kisi ki zabāñi sunnā; afwāhan sunnā; logon ko kahte sunnā; samā'i khabar pūñi.

Hear, v. i. 1.—Quwwat-i-samī'a r.; āwāz ke ma'lūm karne ki tāqat ko kāñ meñ lāñi; sunnā; muḥātab h.; dhyān se sunnā. [dūsre ki kahī sunnā.

2.—Zabāñi muttala' kiyā jāñi; zabāñi khabar pūñi; auroñ se sunnā;

Hearing, n. 1.—Samā'at; quwwat-i-samī'a; āwāz ma'lūm karne ki quwwat. [mā'at kā maugā'; shinwāyī.

2.—Jo kuchh kahā jāe uski taraf tawajjuh; sune jāñe yā sa-

3.—Tajwiz yā infisāl ki garaz se wāqi'at aur shahādat wagnāra ki samā'at; tajwiz i-'adālatāna. [ki pahunch.

4.—Jahāñ tak kāñ se sun paṛe; jahāñ tak ki āwāz sun paṛe; āwāz

He was not within hearing—Woh aisi jagah thā jahāñ āwāz sunāyī nahīñ deti thī; woh nazdik na thā. [i-samā'i.

Hearsay, n. Sunī-sunāyī bāt; afwāh; shuhra; zabāñ-zad-i-'awām; qaul-

His account depends entirely on *hearsay*—Uskā bayān bi-l-kul sama'i hai; jo kuchh woh kahtā hai woh sab suni-sunāyī hai. [Webster.]

“It is sometimes used as an adjective; as, *hearsay* evidence.”

Heart, n. 1.—Dil; qalb; khātir; man; hiyā; jigar.

2.—Jo hissa markaz se bahut hī nazdik ho yā kisi shai ke bīch kā hissā; sab se bhītār kā hissā; woh shai jiskī wujh se koyī dūsri shai qāim rahe; khās hissā; kisi chiz ki jān.

3.—Himmat; jurat; dilerī.

[quwwat.]

4.—Zar-khezī; zor (jaise zamīn kā); paidā-wāī; paidā karne ki

5.—Ma'nī jo poshida ho; aslī manshā; bhed; rūz.

At heart—Fi-nlibī; dil se; ji se; dar-usl; sachmuch; wāqī'i; haqīqat meñ.—

To get or learn by heart—Az-bar k.; zabānī yād k.; hifz k.; kañh k.—*For*

my heart—Apnī jān kī qasam; agar merī jān bhī kām ātī.—*Hard-*

ness of heart—Dil kī sakhtī; be-rahmī; patthar kā sū jigar h.; be-dardī.—

To break the heart of—(a) Nā-ummed yā bahut ranjida k.; mutaassif k.; ranj

so nihāyat hī dil tor d.—(b) Qaibul-i-khittām k.; goyā khātimo ko pahnū-

chā d.; qarib qarib khatm kar chuknā yā anjām ko pahnūchā d. & Said

of any thing undertaken.—*To find in the heart*—Rūgib yā wail h.; chāhūnā.—

To have in the heart—Irāda k.; 'azm r.; qasd k.—*To have the heart in a nut-*

shell—Nihāyat tang-dil past-himmat yā buz-dil h.—*To have the heart in the*

mouth—Bahut darūh; nihāyat khauf-zada yā mukhawwaf h.—*To take to heart*

—Kisi bāt par ranjida h.; kisi amr kī nisbat ta'alluq i-khātir r. (mutafakkir

h.).—*To set the heart at rest*—Qarār pakarū; mutamayin h.; dil-jau'i r.—*To*

set the heart on or upon—Kisi shai par dil lagānā; kisi shai kā nihāyat mush-

tāq h.; kisi bāt kā bahut shauq r. yā shāiq h.

Heart-burning, n. Nā-khushī; 'adāwat; kīna; ohhipī ohhipī dushmanī.

Heartily, ad. 1.—Dil se; Dil-o-jān se; sachecho dil se; sachāyise; sach-much.

2.—Dil se; sargarmī se; musta'idī se; taudihī ke sāth.

3.—Shauq se; khūb; dil khol-kar; bahut.

To eat heartily—Shauq se (dil khol-kar bahut yā khūb) khānā.

Hearty, a. 1.—Jismēñ dil kā laguñ zāhir ho; sar-garm; garm-josh; musta'id; jismēñ nihāyat musta'idī zāhir kī jāwe.

2.—Jo dil se paidā ho; sachchā; jismēñ garm-joshī ho.

3.—Mazbūt; qawī; pur-kār; zu'if yā kam-zor nahīñ.

4.—Jisse tāqat barhe; muqawwi; 'umidā; bahut sū; kasīr. [we; peñū]

A hearty eater—Biyār khwār; jo shauq se aur khūb khāwe; jo dil khol ke khū-

Heat, n. 1.—Garmi; harārat; hiddat.

2.—Woh kaifiyat jo āg yā dhūp wagaira ke sabab se jism ko mah-

sūs ho; garmi; sardi kā zid. [tanūzat.]

3.—Garm hawā; garmā; garmi; tapish; harārat; sozish; jalau;

4.—Kisi jism kī sūrat hālat yā rangut jisse uskī garmi zāhir ho;

aurkhī; timtimāhat; damak. [garmānā; tāw d.]

5.—Ek bār garmāye jāne yā garm hone kī hālat; garmi d. yā

Give the iron another heat—Us lohe ko ek bār aur garmāo (ok tāw aur do).

6.—Sakht koshish jo ek martaba begair rukāwat ko ki-jāe; koshish-

i-wāhid; daur jo ek hī bār daurī jāe; daur. [sargarmi; tāw.]

7.—Nihāyat darje kī shiddat; josh; garmi yā garmā-garmi; harārat;

8.—Dil kā josh; shu'la; harārat; bharak uñhā.

9.—Garm-joshī ; tezī ; k̄bayālāt yā taqrīr ke muta'alliq josh.

10.—Josh ; ubūl.

Heat, *v. t.* Garm k. ; garmī pahunchānā yā d. ; garmānā ; harārat paidā k. ; tahrīk d. ; josh meñ lūnā yā josh paidā k. ; ubhārṇā ; bhārṇā.

Heat, *v. i.* Garm ho-jānā ; garmā-uthnā

Heavily, *ad.* 1.—Girān-bārī se ; baṛe bojh se ; bahut hī ; shiddat se.

To bear heavily on a thing—Kisī shai par girān-bārī h. yā guzārṇā.—To be heavily loaded—Bahut bojhā rahnā ; k̄hūb ladā rahnā.

2.—Baṛe raṇj se ; gam ke sāth ; udāsī se ; malāl ke sāth.

3.—Āhista āhista aur mihnāt se ; dushwārī se ; diqqat se.

Heavy, *a. l.*—Jo mihnāt se uṭhe ; halkā nahīn ; bhārī ; wazuī ; qad wus'at yā miqdār meñ baṛā ; mazbūt ; jo mushkil se chale yā jumbish kare.

2.—Jiskā tahammul sahl yā āsān na ho ; jo mushkil se bardāshat ho ; girān-bār ; raṇj-dih ; dil-āzār ; jisse jabr mutasawwar ho ; jiskā sahnā yā karnā dushwār ho.

3.—Bojh se dabā huā ; jhukā huā ; bojh fikr raṇj dard māyūsī yā himāqat wagairā se dabā huā. [so bhārā huā.

4.—Sust ; kūhil ; be-jān ; himāqat se bharā huā ; be-lutf ; be-aqlī

5.—Girān-bār ; jo jald na kaṭe yā bīte.

Heavy hours—Ghaṭe jo jald jald nikal na jāen ; waqt jo girān-bār ho.

6.—Jo mi'de par bojh sā paṛe ; jo jald hazm na ho (na pache) ; saqīl ; girān yā girānī paidā k w. ; jise mi'da qabūl na kare.

7.—Nam ; tar ; gahirā ; mulāim ; kichar sā ; jispar chalne yā hal wagairā ke chalāne meñ diqqat (rukāwat) ho—jaise zamīn rāh wagairā.

8.—Maswāj ; jismeñ lahar k̄hūb zor se uṭhe—jaise samundar.

9.—Miqdār meñ baṛā ; baṛā ; kasīr—jaise sarf dain wagairā.

10.—Gahirā ; ghanā ; galiz ; kālā—jaise bādāl.

11.—Jismeñ baṛī mihnāt yā lahut kuchh sarf darkār ho—jaise koyī kām jiskā bīṛā uṭhāyā jāe. [garaj.

12.—Baland-āwāz ; zor-shor kā ; bhārī ; jismeñ baṛī āwāz ho—jaise

13.—Bādāl chhāyā huā ; jiske dekhne se ma'lūm ho kī pāuī barsā chāhtā hai ; tārīk—jaise āsmān. [kasī ; be-dārī.

Heed, *n.* Tawajjuh ; lihāz ; k̄hayāl ; dhyān ; ihtiyāt ; k̄habar-dārī ; chau-
[Often with give or take.

Heed, *v. i.* K̄hayāl meñ lānā ; mānnā ; samajhnā.

Heedful, *a.* Mutawajjih ; lihāz r. w. ; k̄hayāl r. w. ; chaukas ; hoshyār ;
k̄habar-dār. [bachāw kī sudh na r. w.

Heedless, *a.* Be-k̄habar ; be-parwā ; be-fikr ; gāfil ; allhar ; apnī yā apne

Heel, *n. l.*—Eṛī—jaise pair jūte moze wagairā kī ; kūñṭā jo būṭ kī er meñ lagāyā jātā hai ; ba'z waqt is lafz (heel) se kul pair bhī samjhā jātā hai.

Neck and heels—Sūrā badan ; sar se pāwī tak.—To be at the heels of—K̄hūb pī-
chhā k. ; zarā bhī pīchhā na chhoṛnā ; ta'āqub-i-shadīd k. ; sāth hī sāth rahnā.

To be out at the heels—Tabāh-hāl h. ; k̄hastā-hāl h. ; shikastā-hāl h. ; burī hālat

meñ (tung yā tang-hāl) rahnā.—To cool the heels—Intizār k. ; muntazir rahnā ;

ṭahre rahnā ; dam l.—To go heels over head—Jald jald yā be-tabūshā chalnā.

To have the heels of—Kisī ko āge nikal jānā ; kisī par sabāqat le-jānā.—To lay

by the heels—Qaid kar-l. ; pā-ba-jaulān k.—To show or take to the heels—Bhāg

jānā ; rafū-chakkar ho-jānā ; nau-do-gyārāh ho-jānā ; chal d.

Height, *n.* 1.—Balandī; mūchāyī.

2.—Tikrā; dhūhā; choṭī; ṭilā yā pahār.

3.—Kisī bāt meṁ buzurgī masalan ikhtiyār 'ilm yā hunar meṁ; raf'at; fauq; 'awām meṁ fauqiyat; logoṅ par barāyī yā 'izzat; 'urūj.

4.—Kamāl shiddat yā saḥṭi; nihāyat darje kī ziyādatī; intihā; gāit darja yā martaba.

5.—Bartarī meṁ taraqqī; darja; rutba; martaba.

Heighten, *v. t.* 1.—Ūchā k.; baland k.; aur ūpar ko ūḥānā.

2.—Taraqqī k. yā d.; 'umdagī yā achhāyī meṁ auron se barhā d.; izād k.; afzāish k. [kar-d.; kisī burāyī meṁ taraqqī d.]

3.—Aur burā k. yā banā d.; shiddat barhā d.; aur sangīn yā qabih

Heinous, *a.* Barā; sangīn; 'azīm; kabīr; saḥṭ; shadīd.

A heinous crime—Jurm-i-sangīn yā kabīr.

Heinousness, *n.* Sangīnī; barā h.; shadīd h.; saḥṭi.

Heir, *n.* 1.—Wāris; woh shakhs jisko koyī jāedād uske mālīk ke marne ke ba'd mile; woh shakhs jisko kisī mīlkīyat kā haq ba'd wafāt uske mālīk ke hāsīl ho; jis shakhs ko kisī dūse ke marne ke ba'd koyī haq yā matrūka qānūn hāsīl ho. [nek-nāmī yā bīmārī wagaira.]

2.—Woh shakhs jisko koyī bāt uske mūris se hāsīl ho masalan

Heir apparent—See Apparent.—*Heir at law*—Wāris-i-qānūnī ya'nī nīsā shakhs jo apne mūris ke marne ke ba'd uski kul jāedād-i-bilā-wasiyat kī nisbat haqq i-wirāsāt rakkhe.—*Heir presumptive*—Woh shakhs jo mūris ke fi-l-faur mar jāne kī hālāt meṁ uskā wāris ho sake par yah mumkin ho kī agar koyī wāris-i-qarīb-tar paidā ho yā koyī dūsarā amr-i-ittifāqī wuqū' meṁ āye to shakhs-i-mazkur kā haqq-i-wirāsāt zālīl ho jāwe.—*Residuary heir*—'Asaba. M. L.

Heiress, *n.* Wārisa; woh 'aurat jisko wirāsāt kā haq ho.

Heirless, *a.* Lā-wāris; be-wāris; jiskā koyī wāris na ho.

Heirloom, *n.* Asāsu-l-bait yā māl-i-manqūla jo qānūn yā wirāsāt ke rū se irs ke shumūl meṁ wāris ko mile; koyī jins jo kayī pusht se kisī khāndān meṁ ho. [wirāsāt; mīrās.]

Heirship, *n.* Wāris kī hālāt hāsiyat yā uske huqūq; wirāsāt; haqq-i-

Help, *v. t.* 1.—Madad d. yā k.; i'ānat k.; kisī kām ke anjām khwāh kisī maq-sad ke husūl ke liye quwwat bakhsnā yā zarī'a baham pahuñchānā.

2.—Taklif yā qabāhat se najāt pāne kā wasīla baham pahuñchānā; gulū-khalāsī meṁ madad d.; madad-gār h.; madad himāyat yā dast-gīrī karke kisī taklif se bachānā.

3.—Dard yā bīmārī meṁ chāra-kār baham pahuñchānā; chhorānā; ghaṭānā yā takhfīf k.; achchhā k.; sihbat d.

4.—'Ilāj k.; raf' k.; bure ko bhale se tabdīl k.

5.—Roknā; bāz r.; insidād k.; māni' h.

6.—Bāz rahnā; chhor d.; bachā jānā.

To help forward—Madad de-kar āge chalānā yā barhānā.—*To help on*—Taraq-qī d.; madad karke taraqqī bakhsnā.—*To help out*—Qabāhat se chhorāne

yā kisī mansūbe ke pūrā karne meṁ madad k.—*To help over*—Raf' yā dūr

karne ke lūq k.; is qābil k. kī hāl kar-sake.—*To help one over a difficulty*

—Kisī ko is lūq k. kī woh kisī qabāhat ko dūr yā raf' kar sake (dushwārī

ko hāl kar-sake).—*To help to*—Kisī ko kuchh d. yā baham pahuñchānā;

khāne ke waqt kisī ko kuchh d.; uske āge pesh yā maujūd k.—*To help one*

to a dish of sweet-meats—Khāne ke waqt kisī ke āge mithāyī kī tashtari rakh d. yā usko khāne ke liye mithāyīān d.

Help, *v. i.* Madad d. ; mu'in h. ; quwwat yā zarī'a d.

To help out—I'ānat k. ; koyī shai baham pahunchānā.

Help, *n. i.*—I'ānat ; imdād ; madad ; kisī kām ke anjām khwāh dushwārī yā musibat se chhutkārā pāne ke liye jo tadbīr kar dī jāwe ; yārī ; 'aun.

2.—Chāra yā chāra-kār ; 'ilāj ; upāe ; woh bāt jisse kisī qism kī taklif raf' ho.

There is no *help* for it—Iskā koyī 'ilāj nahīn hai ; isse yā ismeñ lāchārī hai.

Helpless, *a.* Jisko madad na pahunchē yā quwwat na ho ; jo imdād kā muhtāj ho ; lāchār ; kam-zor ; nā-tawān ; be-chāra ; be-bāl-o-par.

Hem, *n.* Goṭ ; sanjāf ; magzī ; kor ; kanāra ; hāshiya.

Hem, *v. t.* Magzī goṭ yā sanjāf lagānā ; kor lagānā ; hāshiya lagānā. [qāld.

To hem about, around, or in—Gher ke bhitar kar l. ; gher l. ; muhāsare meñ

Hence, *ad. i.*—Is jagah se ; yahān se.

2.—Is waqt se ; ab se ; āyinda ko ; āge ko ; ba'd ; pichhe. [hāzā ; isliye.

3.—Is salāb hū'is yā wajh se ; bataur natīje yā māhasal ke ; pas ; li-

4.—Isse ; is masdar yā bunyād se.

5.—Yahān se chalā jā ; chal ; dūr ho ; nikal jā ; kanāre ho.

☞ In the last sense, "used, elliptically and imperatively, for *go hence ; depart hence ; away ; be gone.*" Webster.

Henceforth, } *ad.* Ab se ; āge ; ba'd iske.

Henceforward, }

Here, *ad. i.*—Yahān ; is jagah ; is maqām par.

2.—Is zindagī meñ ; yahān yā dunyā meñ.

Here and there—Jā-ba-jā ; jahān tahān ; muntashir ; thorā thorā ; chhitār-bitār.

It is neither here nor there—Na yahān na wahān ; kahīn nahīn ; nā-chiz ; gair-muta'alliq.

Hereditable, *a.* Qābil-i-taurīs ; jo wirāsatan mil yā pahunch sake.

Hereditament, *n. (Law)* Kisī qism kā māl jiskī nisbat wirāsāt pahunchē ; māl-i-maurūsī ; irs ; mirās.

A corporeal hereditament—Woh māl-i-maurūsī jo ānkhon se dekh paṛe aur jisko apne qabze meñ lā-sakeñ ; māl-i-maurūsī-i-mujassam.—*An incorporeal hereditament*—Ek khayālī istihqāq jo qānūnān māl-i-maurūsī-i-mujassam se paidā ho.

Hereditary, *a. i.*—Jo wirāsatan yā mūrīs se mile ; maurūsī. [par qābiz hai.

He is in possession of a large hereditary estate—Woh ek bari māl-i-maurūsī

2.—Jo mūrīs se wāris ko pahunch sake ; jo wāris-i-qānūnī ko wirāsatan mil-sake.

The post of Qānūngo is hereditary—Qānūngo kā 'uhda maurūsī hotā hai ; Qānūngoyī ek maurūsī 'uhda hai yā 'uhda-i-qānūngo pusht-dar-pusht (nasalan ba'da naslin) chalā ātā hai.

3.—Jo bāp yā mān se lapke kī taraf muntaqil huā ho yā ho sake ; *Hereditary bravery*—Maurūsī shujā'at ; woh dilerī yā bahādurī jo kisī ke bāp yā mān meñ rahī ho.—*Hereditary disease*—Ābāyī maraz ; aisi bimārī jo kisī ko uske bāp yā mān se lāhiq ho ; pushtainī bimārī.

Heritable, *a.* Qābil-i-taurīs ; jo wirāsatan mil-sake.

Heritage, n. Irs; warsa; mīrās; jo kuchh mīris se uske wāris ko pahunchō.

Hesitate, v. i. 1.—Kisi bāt kī nisbat rāe-i-qat'ī qāim karne yā kār-rawāyī meñ ruknā khwāh taammul k.; kisi amr kī nisbat mashkūk rahnā; pas-o-pesh meñ rahnā yā pas-o-besh k.; āgā-pīchhā k.; dubdhā k. yā dubdhā meñ rahnā; shash-o-panj meñ rahnā; muzabzab rahnā.

2.—Rukruk ke bāt k.; bolne meñ ruknā; hīklānā; luknat k. [ruk ke.

Hesitatingly, ad. Pas-o-pesh ke sāth; ba-taammul; shak ke sāth; ruk

Hesitation, n. 1.—Pas-o-pesh; shubha; shak; dubdhā; āgā-pīchhā; taammul; hais-bais; shash-o-panj. [kabnā.

2.—Bolne meñ rukāwat; luknat; hīklābat; ek ek bāt ruk ruk ke

Hew, v. t. 1.—Kulhārī se kātñā; kisi tez āle se kāt-kar girā d.; chīrnā; kātñā; tarāshnā; rukhānī se kātñā; chīknā k.; ṭukrā ṭukrā k.

Often with *down*, or *off*.

Hide, v. t. 1.—Chhipānā; nazar se dūr yā nazar ke bāhar r.; maḥfī r.; poshīda r.; kisi ko jāune na d.; lā'ilm r.; iqrār na k. [bachānā.

2.—Khatre se bachānā; mahfūz r.; muḥāfazat k.; bachāw k.;

Hide, v. i. Chhipā rahnā; apne ko chhipāye rahnā; nazar se dūr rahnā; dekh na parnā.

Hideous, a. 1.—Dekhne meñ bhayānak; khauf-nāk; jiske dekhne se ḍar paidā ho. [hauknāk.

2.—Sunne meñ karīh yā burā; jiske sunne se ḍar paidā ho; muhib;

3.—Makrūh; nafrat ke qābil; ganda.

High, a. 1.—Baland; ūñchā; raft'; āli-shān.

2.—Ādāb aur akhlāq yā 'aql meñ barā.

3.—Rutbe nekuāmi 'uhde yā haisiyat wagaira meñ barā.

4.—'Āli-nizhād, 'āli-khāndān; nutfa-i-sharīf se paidā; amīr-o-kabīr se paidā; mu'azzaz.

5.—Nihāyat qawī tez yā 'azīm wagaira; tund; shadīd; zī-jāh; qawī; tāqat-dār. [ho; gahīrī—jaise bāt.

6.—Nihāyat mujmal; bahut hī mushkil; jiskā samajhnā dushwār

7.—Girān-bahā; barī qīmat kā; besh-qīmat; maūhgā.

8.—Gustākḥ; magrūr; numāishī.

9.—Koyī sifat-i-khās numāyān taur par r. w.

High heat—(a) Sakht yā shiddat kī garmī. (b) **High noon**—Ṭhīk do-pahar; 'ain chāshī. (c) **High colour**—Shoḥ rang; gahīrā rang.

10.—Bādshāh se muta'allīq; saltanat-mansūb.

High treason—Bādshāh se bagāwat.

High time—'Ain waqt; ṭhīk waqt; kisi kām ke karne kā pūrā pūrā waqt yā mauqa'—**High life**—Amīrōn yā daulatmandōn kī suhbat meñ zindagī basar k.

(unki suhbat r.)—**High living**—'Umda aur besh-qīmat gizā (khānā) khānā.

High, ad. Bāland; barī ūñchāyī tak; bahut hī; nihāyat hī; bare gaur yā khauz se; khūb dūb ke. [bāt kā khayāl na rakkhā jāe.

High-handed, a. Zālīmāna; magrūr; jismeñ sakhtī kī jāe; jismeñ kisi

Highness, n. 1.—Ūñchāyī; balandī wagaira.

2.—Ek 'izzat kā khitāb jo bādshāhōn yā aur zī-rutba shakhsoñ ke

liye kām meñ lāyā jāwe—masalan wālā-jāh; 'āli-jāh; 'āli-janāb wagaira.

Highway, n. Shārī-i-'ām; shāh-rāh; aisi rāh jahān sab log āmad-o-raft

rakkheñ yā jispar sab kā guzar ho.

- Highway-man, n.** Jo shāri'-i-'ām par sariqa-i-bi-l-jabr kare; rāh-zan yā rah-zan; quttā'u-t-tariq. [muzāhim h.]
- Hinder, v. t. 1.**—Āge chalne na d.; rok d.; chalne na d.; mukhīl h.;
2.—Kisī shai kī taraqqī ko rok d.; insidād k.; māni' h.
3.—Mabrūm k.; māni' h.; mahjūb k.; bāz r.; roknā.
- Hinderance, } n. 1.**—Roknā; māni' yā muzāhim h.; rukāwat k. [rok-ṭok.
Hindrance, } 2.—Amr-i-māni'; rukāwat kī bāt; muzāhamat; mumāna'at; rukāwat;
Hinge, n. 1.—Woh kāṭa yā joṛ jispar darwāza phāṭak yā dhapnā wāgaira ghūme; qabza; narmādagi; chūl; pāiza. [kullīya; kisī amr kā madār.
2.—Woh bāt jispar koyī dūsri bāt munhasir yā mauqūf ho; asl usūl;
This argument was the *hinge* on which the question turned—Us amr-i-mutanāzi'a-fih kā madār isī dalil par thā.—*To be off the hinges*—Darham-barham yā pareshān h.; mushawwish yā muztarib h.; be-ṭhekūne rahnā.
- Hinge, v. t.** Qāim munhasir yā mauqūf h.; natije yā tasfiye ke liye khās-kar munhasir h.
[i] Usually with *on* or *upon*. [isī ek bāt par munhasir hai.
The decision of the case *hinges* on this single point—Us muqaddame kā faisala
- Hint, v. t.** Khafif zikr yā kisī dūr ke ishāre se yād dilānā; ishāra k.; kināya k.; imā k.; ishāratan yā kināyatan kahnā yā sochānā
- Hint, v. i.**— [khafif mazkūr k.
To hint at—Ishāre yā kināye se kahnā; kisī bāt kī nisbat kuchh zarū sū kah d.;
Hint, n. Ishāra; imā; kināya; zikr-i-khafif; do ek bāt jo ittilā' yā yād-dihī ke liye kah dī jāe. [liye kisī shai kā dūsre se l.; kirāye par l.; ṭhike par l.]
- Hire, v. t. 1.**—Mu'awaze yā badal ke 'iwaz meñ chand-roza isti'māl ke
2.—Ṭhike par r.; ujrāt par r.; mazdūri ṭhahrā-kar r.
3.—Kisī ko haqqu-s-sa'i ke 'iwaz meñ bure yā nā-jāiz kām meñ lagānā yā masrūf k.; rishwat d.
4.—Kirāye par d.; ṭhike par d.; bhāre par d.
[i] Usually with *out*, and often used reflexively.
He has *hired* out his house—Usne apnā makān kirāye par de-diā.—*To hire one's self out*—In'ām yā mu'awaze ke badle meñ kisī kām kā karnā manzūr k.
- Hire, n. 1.**—Woh mu'awaza wāgaira jo kisī shai ke isti'māl-i-'arizi ke liye diyā jāe; mazdūri; ujrāt; kirāya; bhārā; ajūra. [khidmat.
2.—Muzd (mazdūri); mihnātāna; haqqu-l-khidmat; mu'awaza-i-
3.—Zalil yā nā jāiz khidmat kā silā; rishwat.
4.—(Law.) Kisī qīmat yā mu'awaza-i-mu'aiyan ke 'iwaz meñ kisī shai ke tasarruf yā kisī shakhs kī khidmat yā mihnāt kā mu'āhada.
- Historian, n.** Muwarrikh; tārikh-nawīs; tawārikh-dān.
- Historic, } a. 1.**—Tawārikhī; jismeñ wāqi'āt kā bayān ho.
Historical, } 2.—Tawārikh se muta'alliq; mausūb-ba-tawārikh [hāsil ho yā nikle.
3.—Jo tawārikh meñ ho; mundarja-i-tawārikh; jo tawārikh se
- History, n. 1.**—Tawārikh yā tārikh; qaumon yā rivāsaton ke wāqi'āt yā hālāt; ma' wujūh aur natāij ke wāqi'āt kā musalsal bayān.
2.—Bayān; dāstān; wāqi'āt yā sawānih kā zabāni bayān; ashyā-i-maujūda kā bayān; kaifiyat; kisī shakhs yā shai ke muta'alliq hālāt kī sarābat yā tafsil. [yā use chhūnā; zor se mārānā yā chhūnā.
- Hit, v. t. 1.**—Mārānā; jis chīz par shist lagā-kar māreñ uspar pahnūchnā

2.—Thik-thik h.; jaisi zarūrat yā jaisā mauqa' ho waisā hī h.; kāmyābī se anjām k.; mutābaqat r.; rāst āna; mār l.; tir-ba-hadaf h. Hit, v. i. 1.—Chhū jānā; lagnā; lar jānā; takkar khā jānā.

Followed by *against* or *on*.

2.—Kisi shai-i-maqsūd tak pahuūchnū yā usko pānū; kisi koshish meñ ittifāqan yā khush-qismatī se kāmyāb h.; na chūknā. [jānā.

To hit on or upon—Ittifāqiya pānū yā milnū; pā-jānū; nazar yā khayāl par Hit, n. 1.—Zarb; takkar; ek shai kā dūsri shai se lag yā bhir jānū; zarb jo kisi shai par ittifāq yā khush-qismatī se lag jāe; ittifāq; sanjog; amr-i-ittifāqī; koyi achchhi bāt jo ittifāq se ho jāe. [se ho-jāe.

A lucky hit—Ittifāq-i-hasana; husn-i-ittifāq; achchhi sanjog; jo khush-nasibi

2.—Koyi bar-jasta kalām yā khayāl; aisā kalām jo nihāyat mauzūn yā chaspān ho; kalām yā khayāl jo tir-ba-hadaf ho.

Hither, ad. Idhar; yahān; is jagah. [wards the speaker." Webster.

Used with verbs signifying motion, and implying motion to—Hither and thither—Idhar-udhar; yahān-wahān; jā-ba-jā.

Hither, a. Bahut nazdik; bolne wāle (mutakallim) kī taraf; dūr nahīn. Hitherto, ad. 1.—Is waqt tak; ab tak; hanoz; zamānā-i-hāl (is waqt) ke pahle.

2.—Is jagah tak; yahān tak; kisi hadd-i-mu'aiyan tak.

Hoax, n. Dhokhā jo khel kī rāh se diyā jāe; dhokhe yā haūsi kī bāt; dhokhā jismeñ bad-niyatī na ho; jhūnsā; jul; buttā. [d.; buttā d.

Hoax, v. t. Dhokhā d.; khel yā haūsi ke tariq par kisi ko chhahnā; dam Hold, v. t. 1.—Pakre rahnā; rakkhe rahnā; girne yā nikal jīne na d.; roke rahnā; kisi hālat-i-khās meñ mauqa'-i-mu'aiyan par yā hudūd-i-mu'aiyana ke andar r. [chhornā; tark na k.; bachāye rahnā; mahfūz r.

2.—Apni hifāzat meñ r.; kisi shai par qabza yā ikhtiyār r.; na

3.—Kisi shai par qābiz rahnā; apne qabze yā talit meñ r.

4.—Roknā; zabt khwāh qābū meñ r.; chalne yā harakat karne na d.; mahdūd k.; muqniyad k.; qānūn yā nasūh ke rū se pā-band k.

5.—Wujūd yā kār-rawāyī ke lihāz se qāim r.; chalāye chalnā; pairawī k. jaise kisi tariq yā bahs kī; sāqit na hone d.; bar-qarār r.; qāim r. [anjām mansab ke rū se k.

6.—Koyi kām bi-l-ittifāq yā sharīk ho-kar k.; kisi fi'l kā insirām aur

7.—Kisi chiz kī gunjāish r.; kisi chiz ke rakhne kī salāhiyat r.; kisi zarf (bartan) wagaira kā is qābil h. kī usmeñ koyi chiz rakkhi jāwe yā samāwe; bahne yā gir jāne na d.

8.—Taslim k. jaise kisi rāe ko; kisi bāt par khul-ke yā chhipe chhipe sābit qadam rahnā; kisi irāde par isrār ke sāth qāim rahnā; qāim rahnā. [k.; apne dil meñ samajhnā; ṭbahrānā; qarār d.

9.—Khayāl k.; sochnā; samajhnā; tasawwur k.; tajwiz k.; shumār

To hold a wager—Bāzi lagānā; dāwā par rakhnā yā lagānā; kisi chiz kī hārjit

k.—To hold forth—Zāhir k.; pesh k.; koyi bāt tajwiz yā qabūl karno ke

liye pesh k.—To hold in—Roknā; zabt meñ r.; āge barhne na d.—To hold off

—Fāsile par yā dūr r.—To hold on—Qāim r.; chalāye chalnā.—To hold one's

oson—Apni hālat-i-maujūda par qāim r.; lagzish na k.; hūr na jānā.—To hold

out—Denā; lene ke liye kahnā; phailānā; āge barhā d.—To hold out hopes or

promises—Ummēd d.; ummed-wār yā mau'ūd k.—*To hold up*—Uṭhānā; ūpar k.; qāim r.; sañbhāle rahnā.

Hold, v. i. 1.—Sach ṭhaharnā; dhokhā na d.; ba-taur wāqī'a yā nafsul-amr ke qāim rahnā; nū-kāfi gair-muta'alliq yā jhūṭh na ṭhaharnā; jāiz h. yā rahnā; imtilhān ke ba'd qāim rahnā.

To hold true—Sach ṭhaharnā; ba-taur wāqī'a yā nafsul-amr ke qāim rahnā.—

To hold good—Jāiz rahnā; nāiz rahnā; qāim yā mustahkam rahnā; rawā h.

2.—Apni tayīn roknā; bāz ānā. [mā-taḥtī qabūl (taslīm) k.]

3.—Haq yā istihqāq hāsil k.; kisi shai ke qabze kī nisbat dūsre kī

To hold forth—Bār-i-'ām kahūnā; mushtahar k.; sunānā; wa'z k.; i'lān k.; talqīn k.

To hold in—Apni tayīn zabt meñ r. (roke rahnā).—*To hold off*—Dūr rahnā;

kanūre rahnā; ta'alluq na hone d.; wāsta bachā jūnā.—*To hold on*—Mazbūṭī

se qāim rahnā; qāim rahnā; ehalā ehalnā.—*To hold out*—Apni tayīn sañbhāle

rahnā; rujū' na h.; sañbhāle rahnā; qāim rahnā; ehalnā; tābi' na h.; itā'at

na qabūl k.; maglāb na h.—*To hold over*—Kisi mansab yā shai-i-maqbūza

wagaira par alyūm-i-mu'ayyana se zāid tak qāim yā dakhil rahnā.—*To hold of*

or from—Kisi se haq yā istihqāq hāsil k.; kisi shai ke qabze kī nisbat kisi kī

mā-taḥtī taslīm k.—*To hold to or with*—Kisi shakhs yā rāie kī taraf ho-jānā;

kisi shakhs kī yā kisi rāie meñ sharik ho-jānā.—*To hold together*—Shāmīl

rahnā; judā na h.; mill-i-julā rahnā; ekaṭṭhā rahnā; muttasiq rahnā.—*To*

hold up—(1) Sābit-qadam rahnā; mustaqil rahnā; shikasta-khātir na h.; joṭ

kā toñ rahnā; bal na khānā; na ṭūṭnā. (2) Moḥh kā barsanā band ho-jānā;

manqūf ho-jānā; ruk jānā; ṭhahar-jānā

Hold, n. 1.—Pakarṇā; pakarṇe kī tarīq; girift; pakar.

Often used with the verbs *take* and *lay*.

2.—Kisi shai ke lene yā rakhne kī ikhtiyār yā uski bunyād; da'wā.

3.—Woh shai jise sahāre ke liye pakreñ; woh shai jise koyī pakre yā jise pakar kar woh sañbhāle rahe.

4.—Quid-khāna; mahbas; hawālāt.

5.—Hifāzat kī jagah; qal'a; garh yā garhī.

Often called a *stronghold*.

Holder, n. 1.—Jo shakhs kisi shai ko pakar qaid rok yā apne qabze meñ rakkhe uspar bāwar kare 'alā-hāza-i-qiyās. [rahe.]

2.—Kāsht-kūr; asāmī; jo shakhs dūsre se zamīn lekar uspar dakhil

3.—Kisi shai kī mālīk yā qābiz.

4.—Woh shai jisse koyī chīz rukī rahe. [shai jo kisi ke qabze meñ rahe.]

Holding, n. 1.—Haqqīyat; woh arāzī jo ba-taur shikmī ke li-jāe; kāsht;

2.—Ikhtiyār; dāb; ru'b. [rāhat; tewhār; ta'tīl.]

Holiday, n. Mihnāt se fursat kī din; tafrih aur khushī kī din; yaumu-r-

The holidays—Tafrih yā khushī ke mu'ayyan khwāh ma'mūlī aiyām.

Hollow, n. Gār; garhā; jauf; kisi shai ke andar jo jagah khālī ho; gufā; sūrakh; mānd; kisi shai meñ chaurī khulī jagah.

Hollow, a. 1.—Polā; polkhā; ṭhos nahīn; mujawwaf; bhītar se khālī; pet kī khālī; andar se khālī; bhītar se bharā nahīn; chhūchhā.

2.—Sachchā yā wafā-dār nahīn; jhūṭhā; dagā-bāz; riyā-kār. [banānā.]

Hollow, v. t. Khod kāt yā kanda karke khālī k.; khālī k.; khokhlā yā polā

Hollow, *ad.* Is tarah par ki be-qābū ho-jāe yā tāqat wagaira bāqī na rahe; bi-l-kul; tamāmtar; kulliyatan; be-gair diqqat ke; sahl meñ.

☞ Chiefly after the verb to *beat*, and often with *all*. (*Colloquial*.)

Holograph, *n.* Woh nawishta masalan khat dast-āwez wasiyat-nāma yā yād-dāsht wagaira jise uske likhne wāle ya'nī kātib muqir yā mūsī wagaira ne bi-l-kul apne hāth se likhā ho.

Home, *n.* 1.—Makān yā makān-i-maskūna; rahne kā ghar; jāe-i-sukūnat; khāna.

2.—Khās apnā mulk yā des; watan; wilāyat. [rahe.

3.—Hamesha rahne kī jagah yā woh maqām jahān koyī hamesha

At home—Apne hī makān yā dēre par; ghar par.—*To be at home on any subject*—

Kisī bāt se baḥthūbī wāqif h.; kisī amr meñ māhir h. [desi; wilāyatī.

Home, *a.* 1.—Mulk yā watan mansūb; makān se ta'alluq r. w.; khāngī;

2.—Sakht; karī; nihāyat dard-nāk.

Home, *adv.* 1.—Apne makān yā ghar ko.

Go home—Apne makān ko jāo; ghar jāo.

2.—Apne mulk des yā watan ko.

☞ Opposed to *abroad*, or in a foreign country.

3.—Nazdik-nazdik; saṭ-kar; ṭhik; bar-jasta; bahut hī.

This consideration comes *home* to our interest—Ham logoñ ke naf'-nuqsān par is khayāl yā tajwiz kā bahut hī asar pahunchtā hai..

Homely, *a.* 1.—Sāda; hasīn yā khūb-sūrat nahīn.

2.—Bhaddā; sīdhā-sāda; moṭā; 'umda yā nafīs nahīn; usī tarah kā jo ghar ke ma'mūlī sarf ke liye bane. [banā huā.

Home-made, *a.* Ghar kā banā huā; khāna-sāz; apne mulk yā des kā

Home-stead, *n.* 1.—Makān kī jagah; woh zamīn yā ihāta jo makān se mulhiq ho; basgit. [jagah.

2.—Kisī khāndān ke logoñ kā ibtidāyī maskan; asli būd-o-būsh kī

3.—(*Law*) Kisī kā makān-i-maskūna aur woh jāedād-i-arāzī jo uske ird-gird aur mulhiq ho. [jānā; mardum-kushī.

Homicide, *n.* 1.—Qatl-i-insān; ek insān kā dūstre insān se halāk kiyā

2.—Qatil-i-insān; woh shakhs jo dūstre shakhs ko halāk kare.

Homogeneous, *a.* Ek qism yā naw' ke; ham-qism; ham-naw'; ham-jins yā yak-jins; jiskī tarkīb ajzā i-ham-qism se ho; jo ek tarah ke hisson se banā ho. [lagā ho.

Honest, *a.* 1.—Achchhā; nek; jiskī nek-nāmī meñ dāg yā dhabbā na A man of *honest* report—Nek-nām shakhs; jisko log achchhā kabon

2.—Dūstroñ se len-den (dād-sitad) meñ sāf; dhokhe aur fareb se barī; jo hamesha insāf yā imānī ke rū se kām kare khwāh kām karne par māil ho; imān-dār; rāst-bāz; mutadaiyin; khairā.

☞ Applied to persons.

3.—Jismeñ fareb na ho; fareb-āmez yā farebī nahīn; wājib; jo diyānat yā rāst-bāzī se kiyā jāe; mansifāna; wājib; sachchā; nek-niyatikā.

An *honest* transaction—Aisā mu'āmalā jismeñ fareb na huā ho; jo mu'āmalā rāst-bāzī se mun'aqid ho; sachchā mu'āmalā.

4.—Sachchā; dil khol ke; sādiq.

[i khātir] kiyā jāe.

An *honest* confession—Sachchā iqrār; aisā iqrār jo dil khol ke (bilā kashidagi-

5.—Jo kisi nek kām ki taraf rujū' ho; jo wajib usūl par mabnī ho; jo sachche dil se ho; sachchā; wājib.

Honestly, ad. Diyānat-dārī se; imān-dārī se; sachāyī se; bilā-fareb; khoṇṭāyī se nahīn; rāst-bāzī se; dil khol-kar; sāf-dilī se.

Honesty, n. Diyānat-dārī; rāst-bāzī; imāndārī; kharāyī; sidq; sachāyī.

Honour, n. 1.—Ta'zīm; takrīm; burmat; ihtirām; khulūs wa 'ubūdiyat.
2.—Woh shai jiski 'izzat qadr yā tauqir wājib tariq par ki jāwe; aisi shai jo bā'is-i-fukhr zīnat yā zebāish ho; sharāfat; buzurgī; 'izz-o-wiqār; gairat; rāst-bāzī; diyānat; pākī yā pāk-dāmani; 'iffat yā 'asmat.

3.—Jo kuchh wājib sahil aur munāsib ho uskā barā khayāl.

4.—Rutba; martaba; shūn; qadr-o-manzilat; 'izzat-o-ūbrū; nek-nāmī; nāmūs; nang-o-nāmūs.

5.—'Izzat ki nishānī; woh chīzēn jo kisi ko uski liyāqat ki yādgār ki tarah di jāēn; aisi bātēn jo kisi ki nisbat uski ta'zīm yā tauqir ki garaz se kahī yā ki jāēn; qadr-o-manzilat kā subūt.

On one's honour—Halafan nahīn balki apne imān ke rū se; apne imān kī wāsta dekar; imānan.—*To do the honours*—'Izzat k.; ta'zīm yā tauqir k.—jaise kisi mihmān ki; husn-i-aḳhlāq yā tawāzu' ke sāth pesh ānā.

Honour, v. t. 1.—'Izzat ta'zīm yā tauqir ko sāth pesh ānā yā bartāw k.; adab k.; ta'zīm takrīm yā tahrīm k.; parastish k.

2.—'Izzat bakhshnā; jalilu-l-qadr banānā; mumtāz k.; sar-farāz k.; rutba yā darja barhānā; baland pāya k.; mashhūr banānā yā shuhrat d. [ke manqazī hone ke ba'd rupaye chukā d.]

3.—Sakārnā aur mitī pūjne par rupaye (dām) de-d; sakār kar mī'ād
To honour a bill of exchange—Kisi hundāvi ko sakārnā aur uski muddat khatm hone (mitī pūjne) par rupaye (dām) de-d.

Honourable, a. 1.—'Izzat ke lāiq; qadr yā iltifāt ke qābil; qābil-i-tauqir; mashhūr; nāmwar; mu'azzaz; najīb; sāhib-i-tauqir; zī-'izzat yā hurmat. [nāmī kā bahut khayāl yā pās rakkhe.]

2.—Girāmi-manish; baland-hausala; jo diyānat rāst-bāzī yā nek-

3.—Jiskā madār kisi amr-i-ma'qūl par ho; jisse kisi amr-i-wājib wa munāsib kā anjām maqsūd ho; zalil nahīn; haqir nahīn; jo ma'yūb na ho; wājib; munāsib; nek; ma'qūl.

An honourable motive—Wajh-i-tahrik-i-ma'qūl; achchhi niyat yā achchhā maushā.—*An honourable proceeding*—Aisi kār-rawāyī jo zalil yā ma'yūb na ho; aisi kār-rawāyī jisse kisi amr-i-wājib wa munāsib kā anjām maqsūd ho.

4.—'Izzat ke qābil; wājibu-t-ta'zīm; jiski tauqir yā qadr-o-manzilat ki jāē.

5.—Jo 'izzat ke sāth yā mu'azzaz tariq par kiya jāē; jiske sāth aisi aisi bātēn ki jāēn jo tauqir yā ta'zīm par dalālat karen; un bātōn samet jinse qadr-o-manzilat sābit ho.

6.—Woh sifati kalima jo kisi mausūf ke mā-qabl izhār-i-ta'zīm ke liye lāyā jāwe; ek 'izzat kā tausīfi kalima.

7.—Jo jalilu-l-qadr aur mu'azzaz shakhsoṇ ke liye mauzūn yā munāsib ho; jo kisi shakhṣ ki qadr-o-manzilat qāim rakhne ke liye uske hasb-i-hāl ho; ma'qūl; khatir.

An honourable salary—Aisā mushāhara jo yābinda ke rutbe aur 'izzat ke lihāz se (yā uske qāim rakhne ke liye) munāsib ho; mushāhara-i-ma'qūl yā khatir.

Honourably, *ad.* 'Izzat ke sāth; tauqir ke sāth; 'ālī-himmatī se; faiyāzi se; khush-niyatī se; nek-nāmī se; bad-nāmī ke sāth nahīn.

Honorary, *a.* 1.—'Izzat-bakhsh yā jisse sirf 'izzat-bakhshi maqsūd ho.

An honorary degree—Aisā darja jisse koyī sirf ba-taur 'izzat-bakhshi ke mum-tāz kiyā jāo yā jo kisi shakhs ko sirf uski 'izzat ke liye diyā jāe.

2.—Jise koyī khitāb yā mansab bilā-anjām-i-kār khwāh be-gair mu'awaze ke hasil ho; kisi khitāb yā 'uhde kā be-gair kām kiye yā ajr pāye r.

An honorary magistrate—Aisā majistret (hākim-i-faujdarī) jise apne 'uhde ke 'iwaz meñ mushābara wagaira na mile.—An honorary member of a society—Kisi jalse kā aisā sharik yā rukn jo us jalse ke muta'alliq koyī kām na kartā ho.

Hook, *n.* Kāñṭā; kañṭiyā; qulāba; āukṭā; haṁsuā; huk.

By hook or by crook—Kisi na kisi tarah; ṭeṭhe yā sidhe; jis tarīq par. ho.—Off the hooks—Pāreshān; barham yā darham-barham.

Hook, *v. t.* 1.—Kāñṭe se pakarnā yā atkānā; kāñṭe se pakar ke khaiñchnā.

2.—Hile se lenā yā hasil k.; phande meñ phaiñsānā.

To hook on—Kāñṭā lagānā; kāñṭe se atkānā yā phaiñsānā.

Hope, *n.* 1.—Ummēd; tawaqqu'; rijā; chashm yā chashm-dāsht; taraqqub; āsrā ās yā āsā; bharosā; kisi bhalāyī ki khwāhish aur uske pāne yā mumkinu-l-husūl hone ki tawaqqu' yā uskā tayaqqun; kisi qūbil-i-pasand (margūb) shai ki ummed.

2.—Ummēd dene wālī shai; woh bāt jiski nisbat kuchh ummed ho; woh shakhs yā woh shai jisse kisi bhalāyī ki ummed ho; ummed-gāh; honhār shakhs yā bāt. [mutaraqqaba.

3.—Woh bāt jiski ummed ki jāwe; shai-i-māmūl yā marjū; amr-i-

Hope, *v. t.* Ummēd r. yā k.; tawaqqu' r.; ummedwār yā mutawaqqu' h.; ās r.; kisi par bharosā k. yā r.; kisi se bhalāyī ki mazbūt ummed r.; kisi ko apnā ummed-gāh banānā.

Hopeful, *a.* 1.—Aisi sifateñ r. w. jinse ummed paidā ho; jismeñ bhalāyī yā kāmyābī ki ummed pāyī jāwe; honhār.

2.—Ummēd yā khwāhish r. w.; mutawaqqu'; mutamannī; mutarajjī; ummed-wār. [med na r. w.; māyūs; nirās.

Hopeless, *a.* 1.—Be-ummed yā nā-ummed; jis bāt ko jī chāhē uski um-

2.—Jismeñ ummed ki gunjāish na pāyī jāe; jismeñ bhalāyī ki tawaqqu' na ho; jismeñ koyī aisi bāt na pāyī jāe jo tabī'at ko margūb ho; radī—jaise hālat.

Horoscope, *n.* Zāicha; janm-patr yā janm-kundali.

Horrible, *a.* Jisse khauf paidā ho; hawnāk; bhayānak; darāwnā; muhīb; wahshat-nāk; mutawāhish; karīh.

Horrid, *a.* Jisse khauf aur karāhiyat paidā ho; khaufnāk; dahshat-āngez; wahshat-nāk; nihāyat makrūh nā-guwar yā nā-pasandīda.

Horror, *n.* 1.—Larza kapkapī yā tharrāhāt jo bukhār āne ke pahle jāre ki tap meñ ma'lūm hotī hai.

2.—Khauf aur karāhiyat; dahshat aur nafrat ki wajh se badan kā karp yā tharrā uṭhnā; woh khāyal jo dil meñ kisi aisi shai se paidā ho jo khauf-nāk aur makrūh ho.

3.—Jisse khauf aur karāhiyat paidā ho; tārīkī; sannāṭā; wahshat-nāk khayālāt; aisi kaifiyat jisse dil ko ranj pahunchē.

Hospitable, a. 1.—Mihmān-nawāz; jo ajuab shakhsoṅ ko mihrbānāna aur bilā-ajr rakkhe aur khilāye-pilāye; jo ajuab shakhsoṅ aur mihmānoṅ ke sāth mihrbānī aur shafaqat se pesh āye; jiskī tabī'at mihmān-nawāzī par māl ho; mihmāndār yā mihmān-parwar; garib-nawāz; musāfir-nawāz.

2.—Jisse gairoṅ kī nisbat faiyāzī zāhir ho yā izhār-i-sakhawat ho; jo hāt mihmān-nawāzī ke khayāl se kī-jāe; jiskā madār mihmān-parwarī par ho. [dārī se.

Hospitably, ad. Mihmān-nawāzī se; mihmān-parwarī se; baṛī khātir-
Hospital, n. Shifā-khāna; dāru-sh-shifā; bīmār yā tīmār-khāna; woh makān ('ām isse kī 'ām ho yā khās) jahūn marīz 'ilāj ke liye bataur khairāt ke rakkhe jāen yā unse unko mu'ālaja wagaira kū sarf liyā jāe.

Hospitality, n. Mihmān-nawāzī; mihmān-parwarī; musāfir-nawāzī; mihmān-dārī; mihmānī. [aur khilāye-pilāye; sāhib-i-khāna.

Host, n. Mezban; mihmān-dār; jo shakhs dūse ko apne ghar rakkhe
Host, n. 1.—Lashkar; fauj; dal.

2.—Kisī qism kā boṛā shumār yā baṛī jamā'at; amboh; bhīr; hujūm.

Hostage, n. Woh shakhs jo kisī dushman (ganīm) ko kisī 'ahd-o-paimān kī sharāit kī ta'mīl ke liye ba-taur kafālat ke hawāla kar diyā jāe aur ba'd ifā-i-mu'āhada chhor diyā jāe; yargamāl.

Hostile, a. Dushman ke muta'alliq; ganīm ke liye makhsūs yā mauzūn; jisse dushmanī khusūmat yā bad-khwāhī zāhir ho; jisse mukhālafat aur mazarrat kī khwāhish kī izhār ho; jo dushman ke qabze meṅ ho; mukhālifāna; mutazād; nā-muwāfiq.

Hostility, n. 1.—Dushmanī; khusūmat; 'adāwat; mukhālafat; lāg; bair.

2.—Us shakhs kā fi'l jo khul-kar dushmanī rakkhe; fi'l-i-mukhālifāna; laṛāyī; hamla; charhāyī.

☞ In the latter sense, especially in the plural. [tattā.

Hot, a. 1.—Garm; jismeṅ mahsūs hone ke qābil garmī ho; thandhā nahīn;

2.—Mahrūru-l-mizāj; maglūbu-l-gaiz; jisko jald ranjida yā khafā kar sakeṅ; tund-mizāj; tez-mizāj. [musta'id; chust-o-chālāk.

3.—Sakht; shadīd yā shiddat kā; bahut zor-o-shor se; sar-garm;

A hot engagement—Sakht laṛāyī; aisi laṛāyī jo zor-o-shor yā shiddat se ho.

A hot pursuit, or a person hot in a pursuit—Woh pichhā yā ta'āqub jo sar-garmī yā musta'idi se kiyā jāe yā woh shakhs jo sar-garmī yā chustī se ta'āqub kare.

4.—Kaṛuā; tez; talkh.

Hot as mustard or pepper—Rāyī yā mirch kī tarah kaṛuā tez yā talkh.

Hotly, a. Garm-garmī se; zor se; shiddat se; sargarmī ke sāth; nihāyat yā bahut hī; sakht.

Hour, n. 1.—Din kā chaubiswān hissa; sāth minit; ghaṇṭa.

2.—Din kā woh hissa jo kisī ghari wagaira meṅ ghaṇṭe minit wagaira ke zarī'e se ma'lūm ho; din kā koyī khās hissa.

What is the hour?—Kai baje; waqt kyā hai?

3.—Koyī waqt-i-mu'aiyan; waqt yā mauqa'; koyī khās waqt.

The hour of death—Maut kī waqt; maut kī gharī—Good hour.—Jald; bar-waqt kīhwāh achēhhe waqt se.—You have arrived at a good hour.—Tum jald āye; tum bar-waqt yā achēhhe waqt pahūche.—To keep good hours.—Waqt-i-munāsib par (waqt se) ghar ā-jānā; der tak ya'nī sone ke ma'mūlī waqt ke ba'd bāhar na rahnā.

Hourly, *a.* Jo har gharī ho yā kiyā jāe; jo sā'at-ba-sā'at ho; mutawātir; bārā yā hardam hone wālā. [beshtar; barābar; har-dam.

Hourly, *ad.* Har sā'at; har gharī; gharī-gharī; ghanṭe ghanṭe; aksar;

House, *n.* 1.—Woh 'imārat jo kisi qism ke jāūdār ke rahne yā hifāzat ke liye maqsūd ho; 'ala-l-khusūs woh makān yā 'imārat jo insān ke būd-o-bāsh ke liye ho; makān yā makān-i-maskūna; ghar; haveli; bakhri; khāna; bait. [dārī yā 'iyāl-dārī.

2.—Umūrāt-i-khāna-dārī; ta'alluqāt-i-khāna-dārī; girhastī; khāna.—To keep house—Khāna-dārī k.; girhastī chālānā.—To keep a good house—Umūrāt-i-khāna-dārī ko kāmyābī ke sāth anjām d.; khusūsan mihmānōn kī ta-wāzu'-takrīm khūb k. ya'nī unko achēhhi tarah khilānā-pilānā; khāne-pine kī dhang yā intizām achēhhe r.

3.—Woh log jo ek makān meṁ ekatthā raheṁ; gharānā; khāndān.

4.—Nasl; khāndān; jo log ek hī mūris se paidā hoṁ; āl; aulād; khusūsan ek barā yā sharīf gharānā; ek mashhūr khāndān.

5.—Kisi bādshāhat ke ek tabqe ke log jo pārliment yā jalsa-i-wāzi'in-i-qawānīn meṁ jam' hoṁ; woh log jo ba-haisiyat-i-wāzi'ān-i-qawānīn muttafiq hoṁ.

6.—Koṭhī; saudāgarī yā tijārat kī kārkhāna; mahājani koṭhī.

House of God—Khāna-i-Khudā; girjā mandir yā masjid.—Religious house—Khānqāh; dair; maṭh.

House, *v.* 1.—Garmī-sardī yā khushkī-tarī se bachānā; mahfūz r.; sāye yā ār meṁ rakh ke bachānā;; hifāzat se r.; panāh d.

To house wood or cattle—Lakrī yā maweshī ko sāye meṁ rakh kar mahfūz r. ya'nī garmī sardī wagaira se bachānā.

2.—Qabr meṁ rakh-ke chhipā d.; gār-top d.

House-breaker, *n.* Jo shaḡhs chorī wagaira kī niyat se roz-i-raushan meṁ makān ko tor yā phoṛ kar usmeṁ ghus jāe; naqb-zan; seṁdh mārne yā lagāne w.

House-breaking, *n.* Chorī wagaira kī niyat se roz-i-raushan meṁ kisi makān ko tor yā phoṛ kar usmeṁ ghus jānā; naqb-zanī; seṁdh mārṇā lagānā torṇā yā phoṛnā.

☞ If the crime is committed at night, it is called *burglary*.

Household, *n.* 1.—Khāndān; kunba; larke-bāle; bāl-bachche; gharānā; pariwār; jo log ek-hī makān meṁ raheṁ aur ek gharāne ke hoṁ; woh log jo ek khāndān ke hoṁ; qabāil; kutumb.

2.—Ghar kī band-o-bast; khāna-dārī; girhastī.

House-hold, *a.* Ghar aur khāndān se muta'alliq; ghar ke muta'alliq yā khāngī; khāna-dārī kī; khāna-mansūb; larke-bāloṁ kī; bāl-bachchoṁ kī; girhastī kī.

Household furniture—Khāna-dārī ke asbāb yā sūz-o-sāmān; asāsu-l-bait.—

Household affairs—Umūrāt-i-khāngī yā khāna-dārī; girhastī kī kānī-dhām.

House-keeping, n. Khāna-dārī; girhastī; ta'alluqāt-i-khāngī ki fikr; umūrāt-i-khāngī kā ihtimām yā band-o-bast.

Housewarming, n. Woh khānū-khilānū yā khushī wagaira jo naye makān meñ jā-kar rahne ke waqt ki-jāo.

Hover, v. i. 1.—Hawā meñ pharpharāte yā urte phirnā; kisi jagah yā chiz ke ūpar hi ūpar urā k.; meñrānā yā meñdlānā; hawā meñ idhar-udhar ūpar hi ūpar phirā k.

2.—Idhar-udhar phirā k.; kisi jagah ke ird-gird yā qarīb dhamki ki rāh se yā nigrānī ke liye khwālī yūñhi phirā k.; meñrāyā k.

How, ad. 1—Kis tarah yā kis tarah par; kis sabīl yā tadbīr se; kyūñkar.

2.—Kis darje yā had tak; kis-qadar; kis audāz se; paīmāish māp yā wazn meñ kitnā; kitnā. [kāhe ko; kis wāsto.

3.—Kyūñ; kis sabab wajh yā bāi's se; sabab batlāo; kāhe yā

4.—Kis hūlat meñ; kyūñkar; kis tarah.

However, ad. 1.—Kisāhi; kitnāhi; kittahī yā kittāhi.

2.—Ba-har-hāl; ba-har-taqdīr; ba-har-sūrat; ba-darja-i-aqāl.

3.—Bā-in-hama; ispar bhī; tispar bhī; taubhī; tāham; lekin; magar.

Hub, n.—

Up to the hub—Kīnchar meñ dhañse huye pahīye ki tarah uljhāw yā mushkil meñ paṛā huā; bahut hi; nihāyat hi; dābtā-utrātā; be-tarah mubtalā phāñsā huā yā giriftār.—*He is in debt up to the hub*—Woh nihāyat hi maqrūz hai; woh be-tarah (nihāyat yā bahut hi) qarz meñ mubtalā hai.

Huddle, v. i. Bhīṛ k.; hujūm k.; ghus-paith ek hi meñ mil-jul jūnā; pareshānī yā khauf wagaira ki wajh se bāham be-imtiyāzi se mil-jūnā; pareshān ho-kar ekaṭṭhā ho-jūnā yā jald jald chalnā. [be-parwāyī se k.

Huddle, v. i. 1.—'Ujlat be-ihitiyāti aur gāḥut ke sāth k.; jald jald aur

2.—Jald jald aur be-tartībī se pahūz l.—jaise kaprō; 'ujlat yā be-ihitiyāti se chhipā l.; 'ujlat aur pareshānī ke sāth k.; khult-malt yā maḥlūt kar-d.; bilā-lilāz i-silsila khwālī tartīb ekaṭṭhā kar-d.

☞ Usually with a following preposition or adverb; as, *on, up, together*.

Huddle, n. Bhīṛ; hujūm; bahut se log yā chīzēñ jo bāham maḥlūt hoñ (milejule ekaṭṭhe hoñ); abtarī; darhamī-barhamī; gol-māl; intishār.

Hue and cry, n. (Law). Shor-o-gul hāñk-pukār yā chillāhāt ke sāth (ya'nī dharo pakṛo kahte huye) kisi mujrim kā ta'āqub yā pīchhā; dār-o-gīr; gul-gapāṛā; guhār.

Hue, n. Raug.

Huge, a. Bahut baṛā; 'azīm; 'azīmu-sh-shān; qawī-haikal; wasī'; qad-o-qāmat lambāyī-chaurāyī darāzī aur darjo ke i'tibār se bahut baṛā; kalāñ.

Human, a. Insān yā banī-ādam se mutā'alliq; jismeñ insān ki sifateñ hoñ; usal-i-insānī se ta'alluq r. w.; insānī; basharī; insān (ādmi) kā.

Humane, a. Insān si tabī'at r. w.; narmī hamdardī aur dūsroñ ke sāth mihrbānī se maslūk hone ki khwāhish r. w.; mihrbān; khair-andesh; karīm; rahīm; sāhib-i-murawwat; insān. [rahm-dilī se; dardmandī se.

Humanely, ad. Insāniyat ke sāth; mihrbānī muhabbat yā rahm ke sāth;

Humanity, n. 1.—Insāniyat yā ādmīyat; woh khās qism ki tabī'at jisse insān dūsre maḥlūq se pahchānā jātā hai.

2.—Banī ādam yā jins-i-ādam; kul insān.

3.—Mihrbānī; khair-khwāhī yā nek-andeshī; jo log taklif meñ hoñ unke raf'ī-taklif aur jumla maḥhlūq kī nisbat narm-dilī ke sāth bartāw kī khwāhish; dard.

Human-kind, *n.* Bani-ādam; ādam-zād; jins-i-ādam; ādmī; insān.

Humanly, *ad.* Jaisā insān karte haiñ; ba-tarz-i-insān; logoñ kī rāe yā 'ilm ke mutābiq. [nichā; 'ālī-shān nahīñ; zalil.

Humble, *a.* 1.—Ūchā yā baland nahīñ; past; fauq-i-bharak nahīñ;

2.—Firo-tan; jo apnī tayīñ haqīr samjhe; jo kisi bāt kā dā'wā apnī nisbat na kare; magrūr yā mutakabbir nahīñ; miskīn; 'ājiz; munkasir; khāk-sār.

Humble, *v. t.* Past k.; ghatānā; tor d.; 'ājiz k.; maglūb k.; nichā kar d.; zalil banā d.; tāqat āzādī yā 'urūj ko kam kar-d.; nādim k.; munkasir banā d.; ghamand tor d.; gurūr dhā d.; tabī'at meñ inkisārī paidā k.; 'ājiz aur mutī' banā d. [yā firotanī se; niyāz-mandāna.

Humbly, *ad.* 'Ājizī ke sāth; 'ijz se; inkisārī ke sāth; khāk-sārī se; garībī

Humbly, *n.* 1.—Latāifu-l-ḥiyāl (achebhe achēbhe ḥiloñ) ke zarī'e se dhokhā; dhokhā dekar gumrah karne ke liye jo bāt nikālī jāe; chhal; buttā; jūl; dhokhe-bāzī.

2.—Dhokhe-bāz; jo shakhs dhokhā de; chhalī; makkār.

Humbly, *v. t.* Dhokhā d.; fareb d.; jūl d.; buttā d.; makr k. (*Colloquial*)

Humid, *n.* Gilā; odā; tar; nam; martūb; jismeñ isqadar rutūbat ho kī mahsūs ho-sake; kisiqadar nam; jismeñ pāñī kā laus ho.

Humidity, *n.* Narmī; tarī; rutūbat; isqadar narmī jo dekhne yā chhūne se ma'lūm ho; odāpan; gilāpan. [zalil k.; dil tor d.

Humiliate, *v. t.* Apnī yā dūsrōñ kī nazrōñ meñ haqīr k.; past k.; 'ājiz k.;

Humiliation, *n.* 1.—Gurūr-shikanī; pastī; khiffat; nichāyī; heṭhī.

2.—'Ājizī; 'ijz; inkisārī; itā'at; firotanī.

Humility, *n.* 'Ājizī; firotanī; gurūr aur shokhī kā na r.; gurbat; miskīnī; apnī liyāqat wagaira kā khayāl kam r.; tawāzu'; naqs aur gunāh kī wajh se apnī tayīñ nā-lāiq samajhnā.

Humour, *n.* 1.—Namī; tarī; rutūbat.

2.—Dil kī kaifiyat 'ām isse ki dawāmī ho yā 'ārīzī; mizāj; man kā pher; mauj; labar; tarang; khayālāt jo badlā karen.

3.—Zarāfat; khush-tab'ī.

4.—Zūd-ranjī; tunuk-mizājī; bad-mizājī; chirchirāhat.

Humour, *v. t.* 1.—Kisi kī khwāhish pūrī kar-ke use khush k.; jo kuchh koyī chāhe wahi kar-ke use rāzī r.; khātīr k.; dil-dārī k.; nāz-bardārī k.; istarah har bāt kā k. ki zarūrat wagaira baḥhūbī raf' ho-jāe.

2.—Madad d.; kisi bāt kī qaid na lagā-kar balki taraqqī meñ gah-gāh madad dekar i'ānat k.; ri'āyat yā bīmār-dārī ke zarī'e se chālāye chaluā; dil-joyī k.

Humorous, *a.* 1.—Mutalawwīn; khayāl-parast; rah rah kar badalne-wālā; be-sabāt; jisko qiyām yā istiqlāl na ho; tarangī; man-maujī.

2.—Zarīf; zarāfat se bharā huā; ṭhaṭhol; khush-tab'; hansor; jo hañsī paidā kare; jismeñ-khel kī bāteñ hoñ; khelārī. [hish.

Hunger, *n.* 1.—Bhūkh; gursanagī; jū'; ishtiā; gīzā kī talab yā khwā-

2.—Kisi bāt kī baṛī ragbat yā khwāhish; kisi shai kā kamāl ishtiāyāq.

Hungry, *a.* 1.—Bhūkhā; gursana; baṛī ishtiā r. w.

2.—Kamāl shauq r. w.; barī tamannā r. w. [pāyī jāe.

3.—Bhūkh se dublā yā tahlil; jisse bhūkh kī 'alāmat yā barī raghat

4.—Zar-ḳhez nahīn; jismēn paidāwār kī quwwat na ho; ūsar; banjar

Hunt, v. t. 1.—Kisī ko talāsh k. yā uske pichhe jānā masalan shikār yā wahshī jānwarōn ke; pakarne yā halāk karne kī garaz se pichhā k.; khel yā warzish ke liye shikārī kuttoñ ko le-kaṛ pichhā k.

2.—Kisī chīz ko mihnat se talāsh k.; pichhā k.; pichhe pichhe jānā.

☞ Often followed by *out, up, or after*.

3.—Hañkā d.; khadeṛnā; pichhā karnā aur khadeṛ-kaṛ nikāl d.

☞ With *down, from, away, and the like*.

Hunt, v. i. 1.—Shikār ke pichhe jānā; shikār kī pairawī meñ yā tafrihan khwāh dūsre maqsad se bāhar nikāl jānā.

2.—Ḳhūb pichhā karke ḍhūndhū; talāsh yā justjū k.

☞ With *for*.

Hurl, v. t. Is tarah pheñknā ki hawā meñ chakkar khātā yā bhanbhanā-tā jāe; zor se pheñknā; bare sadme se chalānā.

Hurry, v. t. 1.—Jaldī karnā; jald jald karānā; tahrīk karke 'ujlat karānā; aur tez chalānā yā jald jald kām karānā; utāwli machānā.

2.—Ghabrū d.; muntashir kar-d.; haṛbaṛā d.; haṛbaṛī meñ ḍāl d.; uthal-pathal machā d.

To hurry away—Lekar jhatpat chal d.

[chalnā.

Hurry, v. i. Jaldī se chalnā yā kām k.; tez yā khūb qadam baṛhāye Hurry, n. Harakat yā anjām-i-kār meñ 'ujlat; chalne yā kām karne meñ utāwli (jald-bāzī); jaldī; shitābī; ghabrāhat; haṛbaṛī; khalbālī; pare-shānī; dhūm-dhām. [choṭ pahuñchānā ki usse dard paidā ho.

Hurt, v. t. 1.—Kisī ko jismānī taklif pahuñchānā; is tarah par zaḳhm yā 2.—Kisī shai kī waq'at khūbsūrtī khushī yā sūd-mandī meñ nuqsān pahuñchānā; zarar pahuñchānā; nuqsān pahuñchānā; sadma pahuñchānā. [meñ khalāl ḍīlnā.

3.—Kisī kā dil dukhānā; ranjīda k.; āzār d.; kisī kī zātī tanqīr Hurt, n. 1.—Zaḳhm yā choṭ wagaira; woh jismānī sadma jisse taklif ho.

2.—Zarar; nuqsān; khisāra; ziyān.

Hurtful, a. Nuqsān-rasānī yā zawāl pahuñchāno par māl; muzir; zarar-rasān; jisse nuqsān yā barbādī ho.

Hurtless, a. Be-zarar; jisse kuchh nuqsān na pahuñche; be-gazand; jisko kuchh sadma āseb yā mazarrat na pahuñche. [swāmī.

Husband, n. 1.—Shauhar; ḳhasam; ḳhāwind; zauj; katḳhudā; ādmī; ☞ The correlative of *wife*.

2.—Jo dūr-andeshī aur kifāyat-shi'ārī se ihtimām-o-insirām kare; kifāyatī; kifāyat-shi'ār; juz-ras.

Husband, v. t. 1.—Kifāyat se chalānā; bachā bachā ke ḳharch k.; kām meñ lagānā yā lānā; aisi tarah kām meñ lānā ki baṛā hī asar paidā ho; jugat yā ḍhang chalānā.

2.—Jotnā-bonā; khetī k.; kāshṭkāri k.

Husbandman, n. Kāshṭkāṛ; kisān; mazārī'; khetī k. w.; khetihar.

Husbandry, n. 1.—Umūrāt-i-ḳhāngī kī ḳhabar-girī; ḳhāna-dārī meñ kifāyat-shi'ārī; ihtimām; juz-rasī.

- 2.—Kishtkāri; zirā't; kisān kā kām-dhām yā kār-o-bār; khetī.
Hush, a. Sākit; chup; khāmosh; chupkā.
Hush, v. t. 1.—Chup k.; sākit k.; khāmosh k.; shor band kar-d.; sukūt meñ kar-d. [dūr k.
 2.—Dhīmā kar-d.; thandhā kar-d.; firo k.; sākin kar-d.; miñānā yā
To hush up a matter—Kisi bāt ko dabā d.; kisi bāt ko ubharne khulne yā zāhir hone na d. (use chhipā yā poshīda r.; uskī nisbat kuchh na bolnā yā kahānā).
Hush, int. Khāmosh; chup raho; chup; na bolo; gul na karo; shor na machāo.
Hush-money, n. Woh rishwat jo sukūt-warzī kī garaz se dī-jāe; woh rupaye jo is garaz se diye jāen kī fulāñ wāqī'a kī nisbat mukhbiri na kī-jāe yā uskā inkishāf na hone pāye; chupkarāyī.
Hypocrisy, n. Makkārī; jhūṭhī sūrat banānā; apnī aslī khāsiyat yā niyat ko chhipā d.; jhūṭhmūṭh nek yā dīudār bau-jānā; dīu-dārī kā iddī'ā-i-darog; farebī sūrat; do-rangī; do-rūyī; jhūṭh bahāna.
Hypocrite, n. Makkār; riyā-kār; 'aiyār; jhūṭhī sūrat banāne w.; dhokhā dene yā kisi ko apnā mihrbān-i-hāl karne ke liye zāhir meñ achchhī sūrat banā l. w.; gandum numā-i-jau-farosh; ueki yā dindārī kā jhūṭh da'wā k. w.; munāfiq; murāyī.
Hypocritic, } a. Hilā-sāz; makkār; munāfiq; jhūṭhī aur farebī sūrat
**Hypocritical, } ikhtiyār k. w.; iddī'ā-i-mazhab k. w.; apnī aslī khāsiyat yā niyat chhipāne w.; jo makkārī kī wajh se ho yā jisse makkārī zāhir ho. [yī se; sidq dīl se nahīn.
Hypocritically, ad. Makkārī se; riyākārī se; kapaṭ se; jhūṭh; jhūṭhā.
Hypothecate, v. t. (Law) Kisi jāedād par dain (qarze) kā bār qāim k. par uskā qabza murtahin ko na d. yā intiqāl-i-haq jānib-i-murtahin na k.; kisi jāedād ko makfūl k. par uspar dakhil na d.; dishṭbandhak k. yā dishṭ-bandhak rihn r.; bandhak k.; āṛ meñ r.
Hypothecation, n. (Law) Rihu-i-dishṭ-bandhak; rihn-i-mahz ya'nī aisā rihu jismeñ murtahin ko shai-i-marhūna kā qabza na diyā jāe; woh haq jo kisi dāin ko uske madyūn kī jāedād meñ hāsil ho aur jiske zarf'e se woh jāedād-i-marhūna ko nilām karā ke uske zar-i-saman se apnā qarz chukā le; istigrāq; kafālat; rihn-i-bi-l- kafālat.
Hypothecator, n. (Law) Jo shakhs apnī jāedād adā-i-dain ke liye makfūl kare; dishṭ-bandhak k. w.
Hypothesis, n. Qiyās; khayāl; tasawwur; woh bāt yā usūl jo is garaz se tasawwur yā farz kar liyā jāe ki amr-i-mutanāzia'-fih ke subūt ke liye usse natija nikālā jāe; aisi bāt jo sābit na ho lekin dalil ke liye mān li-jāwe.
Hypothetic, } a. Qiyāsī; qiyās par mabnī; mashrūt yā shartī; jo
**Hypothetical, } dalil karne aur natija nikālne kī garaz se bilā subūt mān liyā gayā ho.
Hypothetically, ad. Bataur qiyās ke; farzī tariq par; shartīya.****

I.

IBIDEM, ad. [Lat. abbreviated *ibid.*] Usī jagah; wahīn.

Ice, n. 1.—Barf; yakh.

[jamāyen.

2.—Bālāyī yā dūdh jise miṭhā aur khushbū-dār banākar barf meñ

To break the ice—Kisi bāt kī koshish shurū' k.; ibtidāyī qabāhatōn yā dush-wāriyōn ko raf' k.; rāh kholnā; bismillāh k.

Ice, *v. t.* 1.—Barf se chhipā d.; yakḥ kar d.

2.—Thandhā k.—jaise barf se; jamā d.

Idea, *n.* 1.—Kisi shai kī sūrat shabih yā taswir jo dil par ban jāe; jo kuchh zihn yā fahm (samajh) meṁ ā-jāe. [kiyā jāe; irāda; manshā.

2.—Khayāl; tasawwur; dhyān; woh shai-i-haqiqī jiskā tasawwur

3.—'Aqida; masala; rāe; bāt jo kahī jāe.

Ideal, *a.* 1.—Zihnī; 'aqlī; dimāgī; jo khayāl meṁ rahe.

2.—Hukmī; farzī.

3.—Mahz khayālī; wahmī; jo mahz tasawwur meṁ rahe.

IDEM, [Lat.] Wahi jaisā upar mazkūr huā; wahi; nizan.

Identical, *a.* Wahi; mukhtalif nahīn; ek hī; dūsra nahīn; yaksān; ham-qālib; ham-shakl; ek sā. [wahi shakhs hai jo kal 'adālat meṁ hāzir thā.

He is the identical person who appeared before the court yesterday—Woh

Identification, *n.* Kisi shai kī mutābaqat sābit k.; kisi shai kī nisbat yah sābit k. ki yah wahi hai; shinākht.

Identify, *v. t.* 1.—Kisi shai kī wahdat sābit k.; kisi shai kī nisbat yah thahrānā kī yah wahi hai; yah sābit k. ki fulān shai wahi hai jiskā bayān da'wā yā izhār kiyā gayā hai; shinākht k.; pahchānnā.

To identify stolen goods—Chori kā māl pahchānnā ya'nī use dekh kar yah sābit k. ki yah wahi māl hai jo chori gayā thā.

2.—Ek kar denā; aisi tarah se milānā shāmil yā makhlūt k. ki ek ho-jāe; ek hī yā yak-sān samajhnā; har tarah par ek (wāhid yā yak-sān) khayāl k.

Identify, *v. i.* Ek tarah kā (yak-sān yā wāhid) ho-jānā; naf' nuqsān manshā kām tāsir wagaira meṁ ek ho-jānā; ek ho-jānā; bāham mukhtalif na h.

Identity, *n.* Kisi shai kī wahdat; wahi h.; dūsra yā mukhtalif na h.; kisi shai kā uske muta'alliq bayān izhār yā da'we ke mutābiq thik thik h.

To prove the identity of a person or of stolen goods—Kisi shakhs yā māl-i-mas'ūqa kī nisbat yah sābit k. ki yah wahi shakhs yā chori kā māl hai jiskā zikr huā hai.

ID EST, [Lat. abbreviated *i. e.*] Ya'nī.

Idiom, *n.* 1.—Muhāwara; istilāh; woh 'ibārat jo kisi zabān meṁ rawā ke rū se qāim hogayī ho aur usko sarfī-o-nahwī ma'nī se kuchh ta'alluq na ho. [sakḥun.

2.—Zabān kā dhang (uskī tarāsh-kharāsh); khās tarz-i-kalām yā

Idiomatic, } *a* Kisi zabān ke liye makhsūs; kisi zabān ke khās tarz-

Idiomatical, } *i*-kalām ke muta'alliq; bā-muhāwara; muhaware kā; istilāhī; majāzī.

Idiot, *n.* Paidāishi be-wuqūf; janam kā mūrakh; paidāishi khabt; mukhabbat-i-fitrī; diwāna-i-mādar-zūd; sāda-lauh.

Idle, *a.* 1.—Be-kār; jo kisi kām kā na ho; jisse koyī kām nikal na sako; be-sūd; jisse koyī naf' yā natīja hāsil na ho; lā-hāsil; be-hūda; be-ma'nī.

2.—Jo kām meṁ na lāyā jāe; be-kār; khālī; jiskā isti'māl-i-munāsib na kiyā jāwe. [be-kār; kuchh kartā nahīn; sust.

3.—Jo kām meṁ masrūf na ho; jo kār-o-bār meṁ mashgul na ho;

4.—Jo āram aur chain kā 'ādī ho; mihnāt yā kām kā dushman; kām-chor; āram-talab; āskatī; sust; kāhil.
 Idle, *v. t.* Sustī meñ khonā; zā'ā k.; rāegān k.; kāhili meñ kāṭnā; 'abas yā behūda tariq par sarf k.; gañwānā.

☞ Often followed by *away*.

To idle away time—Waqt ko sustī meñ khonā kāṭnā-yā gañwānā.

Idleness, *n.* Be-kārī; be-shag'ī; kuchh na karnā; kisi mihnāt meñ mas-rūf na rahnā; kisi mashgale meñ lage na rahnā; sust parē rahnā; sustī; hāth par hāth rakkhe baithē rahnā.

Idler, *n.* Jo kuchh na kare; jo apnā waqt be-kārī meñ gañwāye; jiski auqāt be-shagli meñ zā'ā ho; sust yā kāhilu-l-wujūd shakhs.

Idly, *adv.* Be-shagli meñ; be-kārī meñ; sustī meñ; be-wuqūfāna; wāhi-yāt; behūda tariq par; be-parwāyī yā 'adam-tawajjuhī se; 'abas; be-sūd; be-tāsīr; nā-haq.

If, *conj.* 1.—Dar-hāle ki; jis hālat meñ ki; agar yah bāt farz taslīm yā tasawwur kar lī jāwe ki; agar yah mān leñ ki; bi-l-farz yā ba-farz is amr ke ki; ba-sharte ki.

2.—Yā nahīn; ki nahīn.

I doubt if he will succeed—Mujhe chubha hai ki woh kām-yāb hogā yā nahīn.

Ignite, *v. t.* Āg lagā d.; sulgānā; dadhkānā; garmī se surkh kar d.

Ignite, *v. t.* Jalne lagnā; sulagnā; garmī se lāl ho jānā.

Ignoble, *a.* 1.—Zalīl paidāish yā khāndān kā; razīl; sharīf nahīn; kamīna; nāmī-girāmī nahīn; kam-asl.

2.—Mu'azzaz balaud yā faiyāz nahīn; zalīl; past—jaise khayālāt yā fi'l.

Ignominious, *a.* 1.—Ruswā; zalīl; kamīna; buzdil. [jisse badnāmī ho.

2.—Jismeñ baṛī ruswāyī yā sharīndagī ho; ma'yūb; badnāmī kā;

3.—Ruswāyī ke qābil; qābil-i-tahqīr; nafrat ke lāiq.

Ignominy, *n.* Ruswāyī; 'awām meñ be-ābrūyī; nadāmat; 'illat; bad-nāmī; fazīhat; ruswāyī jo badniyatī yā bad-chalni ke ittihām kī wajh se ho. [mūrakh-pan.

Ignorance, *n.* Lā-'ilmī; na-jānnā; 'adam-wāqifiyat; jahālat; jīhl;
 Ignorant, *a.* Lā-'ilm; nā-wāqif; be-khabar; jāhil; nipaṛh; tira-dil; mūrakh; nā-dān; nā-khwānda; be-sikhā-parhā; kor-bātin.

Ignore, *v. t.* 1.—(Law) Jhūṭh yā be-asl samajh kar nā-manzūr k. Webster.

☞ "Said of a bill rejected by a grand jury for want of evidence."

2.—Kisī shai par lihāz karne se inkār k.; khayāl yā iltifāt na karnā; kisī shai kī taraf se ānkheñ bandkar lenā; taslīm na karnā; jān-būjh kar aur bilā-wajh 'adam-tawajjuhī k. [nā-ravā.

Ill, *a.* 1.—Bad; kharāb; zabūn; achchhā nahīn; burā; qabīh; be-jā;

His ways are ill—Uske tariq bad haiñ; uske dhang bure haiñ.

2.—Jisse badī yā musibat paidā ho; nabs yā manhūs; bad; nā mubārak; nā-muwāfiq. [ill end.—Burā anjām.

An ill star or planet—Nabs sitāra yā saiyāra; burā nachhattar yā grah.—An

3.—Bad; kharāb; chirchirā; zūd-ranj; tunuk.

☞ Generally with *nature, temper, and the like.*

4.—Mariz; mubtalā-i-maraz; 'alīl; bimār; achchhā nahīn; nā-sāz; māndā; kasal-mand.

He is *ill* of a fever—Woh bukḥūr meṁ mubtalā hai (use tap āti hai).—The man is *ill*—Woh shakhs 'alil (bimār yā mā'dūd) hai.

5.—Marīzī; achchhī nahīn.

An *ill* state of health—Hālat-i-marīzī (bimāri).

6.—Qā'ide yā munāsabat ke kḥilāf; gair-sahih; gair-fasih; nā-pasandīda; karīh; burā; bad.

7.—Achchhī nahīn; mashkūk; mushtabah. [ma'lūm detā hai.

This affair bears an *ill* look or aspect—Yah mu'āmalā mashkūk yā mushtabah

III, n. 1.—Aisī bāt jisse dil ko ranj pahuṁche yā khushī zāl ho-jāe khwāh nā-kāmī ho; kisī qism kī burāyī; musibat; taklif; bimāri; dukh; dard; pīrā.

2.—Badī; burāyī; 'aib; kḥarābī; jo kuchh gair-mustahsan ho.

III, ad. 1.—Taklif yā dushwārī se; ba-mushkil; ba-qabāhat; āsānī se nahīn.

2.—Achchhī tarah nahīn; kḥūb yā baḥbūbī nahīn; tamām-o-kamāl nahīn. [gair-muhazzab; kaj-kḥulq.

III-bred, a. Nā-shāista; jiskī ta'līm yā tarbiyat achchhī na hui ho;

Illegal, a. Qānūn ke mutābiq nahīn; āyīn ke kḥilāf; nā-jāiz; shar' yā shāstra ke kḥilāf; qānūnān mamnū'; kḥilāf-i-qānūn shar' yā shāstra.

Illegality, n. Kḥilāf-i-qānūn h.; mukḥālafat-i-qānūn; shar' yā shāstra ke kḥilāf h.; nā-jawāzī; 'adam-i-jawāz.

Illegalize, v. t. Nā-jāiz k.; qānūn ke kḥilāf ṭhahrānā.

Illegally, ad. Aisī tarah par jo hukm-i-qānūn ke kḥilāf ho; nā-jāiz taur se; ba-tarz-i-nā-rawā; qānūn ke bar-'aks; āyīn ke maushā ke kḥilāf; aise tariq par jo qānūnān durust na ho.

Illegible, a. Paṛhe jāne ke lāiq nahīn; jo suhūlat se paṛhā na jāe; jise paṛh na sakeṁ; mā-yuqrā nahīn; aisā andhā yā miṭī huā kī alfāz ma'lūm na hoṁ.

Illegibly, ad. Aisī tarah par ki paṛhā nā jāe; ba-tarz-i-mā-yuqrā nahīn.

Illegitimacy, n. 1.—Harām-zādagī; waladu-l-harāmī; doglā-pan.

2.—Bad-asliyatī; asli na h.; kam-asl h.

Illegitimate, a. 1.—Qānūn shar' yā shāstin ke mutābiq nahīn; bā-zābita yā jāiz nahīn; nā-jāiz; nā-munāsib; nā-rawā.

2.—Waladu-l-harām; waladu-z-zimā; harām-zāda; jiskī paidāish nā-jāiz taur par hui ho; nikāh-i-jāiz se paidā nahīn.

An *illegitimate* son or daughter—Waladu-l-harām laṛkā yā laṛkī; boṭā yā boṭī jiskī paidāish nikāh-i-jāiz se na ho.

3.—Jo jāiz tariq par mustaibat na huā ho; jo mantiq ke mutābiq na ho; kḥilāf-i-'aql; galat.

An *illegitimate* inference—Aisā natīja jo 'aql yā mantiq ke kḥilāf ho.

4.—Jo rawāj-i-ma'qūl ke rū se jāiz qarār nā pāyā ho; gair-mustanad.

An *illegitimate* word—Lafz-i-gair-mustanad.

Illegitimately, ad. Nā-jāiz taur par; harām-kārī se; bilā-sanad; aise tariq par jo wājib na ho.

Illicit, a. Jo rawā jāiz yā mar'i na rakkhā gayā ho; mamnū'; nā-jāiz; nā-rawā; jiskī ijāzat na digayī ho. [gayā ho.

An *illicit* trade—Tijarat-i-nā-jāiz; aisī tijarat jiske karne kā hukm na diyā

Illicitly, ad. Nā-jāiz tariq par; ba-tarz-i-nā-rawā.

Illiterate, a. Nā-khwānda; likhā-paṛhā nahīn; jisne 'ilm meṁ ta'līm na pāyī ho; jāhil; nipaṛh.

An illiterate man—Be-likhā-parhā ādmī; nīparh ādmī; shakhs-i-nā-khwānda.

Ill-natured, a. 1.—Bad-mizāj; chīrchirā; tunuk-mizāj; karuā; bad-nihād.

2.—Jo bad-mizājī kī wajh se ho; jisse bad-nihādī zāhir ho; muzir.

Illness, n. 1.—Bīmārī; 'alālat; sihhat meñ futūr; maraz; rog; āzār; dukh; kasl; tanaggu-i-tab'.

2.—Bad-atwārī; badī; burāyī; khoṭāyī; be-dīnī.

Illogical, a. 1.—Qawā'id-i-mantiq se nā-wāqif yā unpar lihāz na r. w.; sahīh sahīh dālil ke qā'ide na jāune yā unpar tawajjuh na k. w.

2.—Qawā'id-i-mantiq ke khilāf; bahs-i-sahīh ke qā'ide ke mutābiq nahīn; ma'qūl nahīn; nā-ma'qūl.

Illustrate, v. t. 1.—Sāf sāf dekhlanā; wāzih yā numāyān k.; munkashif k.

2.—Wāzih yā samajhne ke qābil k.; aisā karuā kī samajh meñ ā-jāwe; tashrīh yā tauzīh k.; misāl wagaira ke zar'ie se samajhne ke lāiq kar-denā [o-nigār wagaira banā ke kisī shai ko tauzīh aur zināt d.

3.—Taswīron yā shaklon se musajjal aur wāzih k.; ārāsta k.; naqsh-Illustration, n. 1.—Tauzīh; tashrīh; tasrīh; sāf yā wāzih kar-denā.

2.—Jiske zar'ie se tauzīh kī jāwe; woh misāl yā nazir jo kisī bāt ke wāzih yā qābil-i-fahm karne khwāh raf'-i-tazabzub ke liye maqsūd ho; taswīr yā shabih wagaira jo tauzīhan banāyī jāe.

Illustrative, a. Tashrīhī; tauzīhī; tamsilī; jisse kisī muzabhab amr kī tauzīh ho yā uskā honā maqsūd ho. [qadr; wālī-shān; nāmī-girāmī.

Illustrious, a. 1.—Barāyī yā sharāfat wagaira se mumtāz; mashhūr; zi-

Applied to persons.

2.—'Izzat-bakhsh; jalil; mashhūr; ma'rūf.

Illustrious deeds or titles—Aise fī'l yā khitāb jinse 'izzat hasil ho.

Ill-will, n. Dushmanī; 'adāwat; bad-andeshī; bad-khwāhī; burāyī chāhnā.

Ill-wisher, n. Bad-khwāh; bad-andesh; kisī kī burāyī chāhne w.; dushman. [jiskā khayāl meñ lānā yā ānā mumkin ho.

Imaginable, a. Jo qiyās yā khayāl meñ ā-sake; jahān tak qiyās ho-sake;

Imaginary, a. Qiyāsī; khayālī; aslī nahīn; farzī.

Imagination, n. 1.—Quwwat-i-mutakhaiyila; woh zihni quwwat jisse un chizon ke khayālāt zihni meñ bāndh aur ban jāte hain jo hawās-i-khamsa ke zar'ie se usmeñ pahunchte hain.

2.—Khayāl; tasawwur; qiyās; taswīr-i-khayālī; kisī shai kī sūrat jo dil meñ bāndh jāti hai [koyī be-bunyād yā aisī rāe jo mahz qiyāsī ho.

3.—Tadbīr; mansūba; bandish jo dil meñ bāndhī jāe; gumān; Imaginative, a. Jo khayālāt kiyā kare; mutakhaiyil; mutawahhim; khayālāt kā 'ādī; khayāl-parast; khayālāt se bhārā huā; pur-fikr.

Imagine, v. t. 1.—Dil meñ kisī shai kā tasawwur k.; khayāl k.; qiyās se nikālūā. [nikālūā.

2.—Mansūba k.; ijād yā ikhtirā' k.; bandish bāndhnā; soch ke

3.—Apne dil se kahnā; sochnā; khayāl k.

Imagine, v. i. Khayāl k.; qiyās k.; tasawwur k.; rāe qāim k.; sochnā; bichārnā; dil meñ sūrat banānā yā samajhnā.

Imbank, v. t. See Embank.

Imbankment, n. See Embankment.

[tuwān.

Imbecile, a. Quwwat-i-jismānī yā zihni se khālī; kamzor; zu'f; nā-Imbecility, n. Zu'f; kamzori; nā-tuwānī; zu'f-i-jismānī yā 'aqli.

Imbibe, *v. t.* 1.—Pi l.; sokh l.; jazb kar-l.; khainch l.; chūs l.

2.—Le-kar dil meñ rakh chhoṛnā; zihn-nashīū kar-l.; qabūl k.; jī meñ paithne aur thabarne d.

Imbitter, *v. t.* 1.—T'alkh k.; karuā k.; munaggas k.; izā-rasān yā taklif-dih banā d.; aisū kar d. ki khushī bāqī na rahe; ranj kū bā'is banā d.

2.—Ziyāda shadīd yā taklif-dih banā d.; shiddat baṛhā d.; aur ziyāda kar-d.; bharkā d.; mushta'il kar-d. [paresānī; jhanjhaṭ.

Imbroglia, *n.* [Written also *embroglio*] Uljhāw; intishār; bakherā; Imitable, *a.* Jiskī naql ho-sake; qābil-i-taqlīd; is lāiq ki taqlīd karēñ; is qism kā ki use dekh kar dūsrā bhī waisāhī kare.

Imitate, *v. t.* 1.—Tariq meñ kisī ki pairawī k.; kisī ko bataur namūno yā nẓir ke mān ke waisāhī k.; fi'l yā tariq wagaira meñ kisī dūse ki pairawī ki koshish k.; tatabbu' k.; naql k. yā uski koshish k.; taqlīd k.; kisī dūse ki mānind hone yā karne ki fikr k.; dekhādekhī k.

2.—Sūrat rangat yā sifat wagaira meñ kisī ki tashbih paidā k.; utārā utārṇā; taqlīd k.

Imitation, *n.* 1.—Naql; taqlīd; pairawī; tatabbu'.

2.—Tashbih; shabāhat; utārā; naql.

Immaterial, *a.* 1.—Gair-māddī; jise wujūd na ho; gair jismānī; rūhānī.

2.—Jisse koyī baṛā natija na nikle; be-waq'at; khafif; adnā; gair-aham; lā-hāsil; 'abas; gair-zarūrī. [karnā bi-l-kul 'abas hai.

It is wholly immaterial whether he does so or not—Uskā is fi'l kā karnā yā na Immediate, *a.* 1.—Nazdikī; bilā wisātat 'amal karne-wālā; jiske 'amal meñ koyī dūsrī wajh yā koyī aur zarī'a hāil na ho; jo apnā natija apne hi 'amal se paidā kare; sarīhī; badihī [na ho.

2.—Fi-l-faur; maujūd; bi-l-fi'l; jiske darmiyān dūsrā zamāna hāil

Immediately, *ad.* 1.—Sarīhī; bilā wisātat kisī dūse ke; bi-z-zātihi.

⚡ Opposed to *mediately*.

The transfer, whether accepted *immediately* by himself, or *mediately* by his agent, vests in him the property—Us intiqāl se-haqq-i-milkiyat use hāsil ho-jātā hai chāhe woh use bi-z-zātihi manzūr kare yā ba-zarī'a apne kār-pardāz ke (muḫtārtan).

2.—Fauran; fi l-faur; isī yā usī waqt; jhatpat; turant; wohīū.

Immemorial, *a.* Yād ke bāhar; itne dinon kā ki uskā āgīz yād na ho yā uskā patā lag na sake; isqadar zamāne kā ki uskā patā na to kisī nawish-te se ma'lūm ho aur na riwāyat se. [bahut hī purānā rawāj yā dastūr.

Immemorial usage or custom—Aisā rawāj yā dastūr jiskī ibtidā kā patā na ho;

Immense, *a.* Be-had; lā-intihā; jisko pāyān na ho; bahut wasī'; bahut hī baṛā; 'azīm; 'azīmu-sh-shān yā qawī-haikal.

Immensely, *ad.* Be-had; be-andāz; be-pāyān; bahut hī; baṛā hī; ba-shiddat; ba-kasrat; had se bāhar yā ziyāda.

Immethodical, *a.* Be-tartīb; be-rabt; be-silsila; be-qā'ida; jismeñ qā'ide yā tartīb kā lihāz na ho; muntashar; paresān; be-dhāngā.

Immigrant, *n.* Woh shakhs jo sukūnat-i-dawāmi ki garaz se kisī mulk meñ jāe. [meñ jānā jo apnā watan na ho.

Immigrate, *v. i.* Sukūnat-i-dawāmi iḫtiyār karne ki garaz se aise mulk

Imminent, *a.* Jiske ā-parne yā fauran wāqī' hone kā ihtimāl ho; jo ba-

hut nazdik ho; bar-sar-rasīda; jo sar par pahunch gayā ho; qaribu-l-wuqū'; nazdik; jo ba-zāhir jald 'nāzil hone wālā ho.

④ Said especially of misfortune or peril.

Immoderate, a. I'tidāl par nahīn; wājib yā ma'mūlī had ke bāhar; hudūd-i-munāsib ke andar nahīn; bahut hī ziyāda; be-andāza; be-had; khilāfi-'aql. [ziyāda; 'aql ke khilāf; be-andāz; itnā ki wājib na ho.

Immoderately, ad. Bahut hī ziyāda; andāz se ziyāda; jitnā chāhiye usse

Immodest, a. 1.—Bad-lihāz; be-gairat; be-hayā; be-sharm; bad-uslub.

2.—Jismēn 'ismat yā pāk-dāmanī na ho; kharāb; fūhishā—jaise 'aurat. [(bāt).

3.—Ganda; zalil; pūj—jaise khayāl; fūsh; mugalliz—jaise kalām
Immodesty, n. Be-gairatī; be-hayāyī; be-sharmī; bad-lihāzī; be-hijābī; nā-pākdāmanī; be-'ismatī; be-'iffatī.

Immoral, a. 1.—Shar' yā shāstra ke khilāf; bad; nā-wājib; diyānat ke khilāf; qabīh; zabūn; hukm-i-Ilāhī yā farāiz-i-insānī ke khilāf.

An immoral deed—Fi'l-i-bad.

[fāsiq.

2.—Bad-kār; bad-fi'l; jo fi'l-i-nā-wājib kare; be-īmān; kharāb; fājir;

An immoral person—Shakhs-i-bad-kār; kharāb be-īmān yā burā shakhs.

Immorality, n. Koyī fi'l yā 'amal jo hukm-i-Ilāhī yā farāiz-i-insānī ke khilāf ho; bad-kārī; bad-fi'li; fisq-o-fujūr; burā kām; riudī.

Immortal, a. 1.—Lā-zawāl; gair-fāni; jo kabhī na mare; azalī-o-abadī; hamesha qāim rahne wālā; lāyazāl; wujud-i-gair-mutanāhī r. w.; lā-yamūt.

2.—Dāimī; jo kabhī zāl yā sāqit na ho—jaise ummed khwāhish wagaira; jo dunyā meñ hamesha qāim rahe; jispar zawāl na āye; jo mahw aur māsī na ho-jāe (bhūl aur miṭ na jāe); pācdār; jisko baqā ho.

Immortality, n. 1.—Lā-zawālī; hayāt-jāwidānī; maut aur nestī se barānt; baqā; lā-yazālī.

[na h.

2.—Qiyām-i-dawāmi; hameshagī; mahw aur māsī hone ke qābil

Immovable, a. 1.—Jise uskī jagah se haṭā na sakeñ; khūb jamā huā; mazbūt; mustahkam; aḥal; aṭal; gair-mutaharrik.

An immovable foundation—Mazbūt bunyād

2.—Jisko uske irāde se haṭā na sakeñ; sābit-qadam; mazbūt; mustaqil; jiske dil ko targīb dekar pher yā badal na sakeñ; lā-tajum; jiske dil meñ lagzish na ho.

A man who remains immovable—Mazbūt sābit-qadam yā lā-tajum shakhs.

3.—Jismēn lagzish na ho; lā-tagaiyur; jo badal na sake; mazbūt; mustahkam.

[ho; mazbūt maqsad yā 'azm-i-bi-l-jazm.

An immovable purpose or resolution—Aisā maqsad yā irāda jismēn lagzish na

4.—Jiske dil par ham-dardī kā asar jald na ho; sang-dil; be-rahm; kathor.

[qūla; jo kisī jagah par hamesha ke liye qāim ho.

5.—(Law) Jise ek jagah se dūsī jagah haṭā na sakeñ; gair-man-

Immovable estate—Jāedād-i-gair-manqūla. See *infra*.

Immovables, n. pl. (Law) Zamīn aur woh chīzē jo usse lagī hoñ masalan darakhṭ 'imārat wagaira; woh chīzē jinko makān wagaira chhōrne ke waqt qānūnan uṭhā na le jā sakeñ.

Immunity, n. 1.—Kisī farz se āzādī; kisī kharch kī zimmadārī yā mahsūl wagaira se barāat; koyī ri'āyat yā istihqāq-i-khās.

2.—Āzādī; barī yā pāk rahuā.

[dal; gair-tabādala-pazīr.

Immutable, a. Lā-tagaiyur; jo tabdīl na ho; jo na badle; gair-mubad-

Impair, v. t. Bad-tar yā kharā'-tar k.; miqdār qīmat 'umdagī yā tāqat kam

k.; ikhtiyār ghatānā; kam-zor k.; bigār d.; aur burā banā d.; nāqis kar-d.

Impanel, v. t. [Written also *empanel*.] Fihrist yā chamre ke kagaz par likhnā yā darj k.—jaise ahl-i-jūrī ke nām; 'adālat meñ ahl-i-jūrī kī fihrist banānā mukammal yā murattab k.

Imparl, v. t. (Law) Kisī muqaddame meñ tasfiya-i-bāhamī kī ijāzat pānā; kisī mu'āmale ke āpas meñ tai kar lene kī muhlat pānā; jawāb-dihī karne ke pahle muhlat pānā. [ko kisī chiz meñ sharīk hone kī ijāzat d.

Impart, v. t. 1.—Kisī chiz meñ hissa d.; denā; 'atā yā 'ināyat k.; dūsre To impart food to the poor—Gariḥon ko khānā d.

2.—Batlūnā; zāhir k.; lafzon yā nishānon se zāhir k.

Impartial, a. 1.—Gair-jānib-dār; jo ek farīq kī nisbat dūsre farīq kī taraf ziyāda māil na ho; be-lagāw; be-ta'alluq; 'ādil; munsif; jismeñ janba-dārī na ho.

[farīq kī taraf ziyāda māil na ho.

An impartial arbitrator—Sālis-i-'ādil; aisā panch jo min-jumla do farīq ke ek

2.—Jo ek farīq kī nisbat dūsre farīq ke haq meñ ziyāda mufīd na ho; munsif-āna; wājib.

An impartial judgment—Tajwiz-i-munsif-āna.

[be-ta'alluq; munsifi.

Impartiality, n. Rāc yā tajwiz meñ janba-dārī kā na h.; gair-jānib-dārī;

Impartially, ad. Bilā-rū-o-ri'āyat; be-gair jānib-dārī ke; be-taraf-dārī ke; insāf ke rū se; munsifi ke sāth; wājib taur par; wājib-wājib; haqqan.

Impartible, a. 1.—Nā-qābil-i-taqsim; jo bañt na sake.

An impartible estate—Milk-i-nā-qābil-i-taqsim.

2.—Diye bakhshe yā batlāye khwāh zāhir kiye jāne ke qābil.

Impassable, a. Lā-guzar; jismeñ koyī na jā sake; nā-qābil-i-guzār.

Impatience, n. Be-sabrī; sabr kā na h.; be-chainī; be-qarārī; woh iztirābī jo kisī aisi bhalāyī ke na hone par ho jiskī ummed ho; nā-shikebāyī.

Impatient, a. Be-chain; be-sabr; be-tāb; be-qarār; gair-mutahammil; kisī hālat-i-khās meñ be-zār aur uske tabdīl karne kā khwāhān; ta'jīl-kār; byākul; utāwala; tawaqquf kā tahammul na r. w.

Often followed by *at, for, of, and under*.

Impeach, v. t. 1.—Kisī jurm yā bad-tarīqī kā ittihām lagānā; mut-tahim k. 'ala-l-khusūs kisī ahl-i-kār par is bāt kā ittihām lagānā ki usne apnī zī-ikhtiyārī meñ fulān qism kī bad-atwārī kī; 'uhde ke mut-ta'alliq bad-ā'mālī kī tajwiz ke liye 'adālat ke rū-ba-rū pesh k.; hākīm kī taraf se ilzām lagānā.

2.—Ittihām-i-'adam-munāsabat 'aid k.; mashkūk yā mushtabah qarār d.; jarah k.; bāz-purs k.; jawāb-dih yā zimma-dār qarār d.

To impeach one's motives or conduct—Kisī kī niyat yā uske tarīq ko mashkūk qarār d. yā uski nisbat yah kahnā ki woh nā-munāsib hai.

“When used in law with reference to a witness, the term signifies to discredit, to show or prove unreliable or unworthy of belief; when

used in reference to the credit of a witness, the term denotes to impair, to lessen, to disparage, to destroy." *Webster*. [bāz-purs.

Impeachment, *n.* 1.—Kisī sar-kārī 'uhde-dār se ba'd-nāzmī kā muhāsaba; 2.—Ittihām; ilzām; niyat kī safāyī yā tarīq kī rūstī par i'tirāz.

Impede, *v. t.* Rok d.; āge baṛhne na d.; mānī' h.; muzāhim h.; sadd-i-rāh h.; mukhl h.; bāz r.

Impediment, *n.* Woh amr jo taraqqī yā harakat meñ mānī' ho; amr-i-mānī'; rukāwat; insidād; 'ariza; qabāhat; sadd-i-rāh; atkāw; atak.

Impel, *v. t.* Zor-dekār āge baṛhāna; āge ko chalānā; kisi fi'l kī tahrīk k.; dabāw yā targīb wagairā se āge baṛhānā.

Impending, *p. a.* Bar-sar-rasīda; jo sar par yā qarīb pahuñch gayā ho; nazdīk āyā yā pahuñchā huā; jisse kisī bāt kā khauf paida ho.

Impenetrable, *a.* 1.—Jismeñ kuchh dhañs yā chubh na sake; jismeñ aur chizon kā dakhil yā guzar na ho; nā qābil-i-dukhūl.

2.—Jispar kisī bāt kā asar na ho; jiske dil meñ koyī bāt na dhañse; lā-tajum; gair-muassir; jismeñ nigāh guzar na kare (nazar na dhañse); jismeñ 'aql kām na kare; jo samajh ke bāhar ho.

Imperative, *a.* 1.—Jisse hukm zāhir ho; jismeñ tākīdī hukm ho; tahakkum-āna; tākīdī; qat'i; nātiq.

Imperative orders—Ahkām-i-tākīdī yā qat'i.

2.—Jisse dar-guzar na ho-sake; jo khwāhī-na-khwāhī karnā pāre; lābudī; lāzimī; zarūrī; jiskī pā-bandī karnī pāre; wājibu-l-ittibā'.

An imperative duty or necessity—Farz yā zarūrat-i-lāzimī.

Imperceptible, *a.* 1.—Nā-qābil-i-hiss; jo hawās-i-khamsa ko mahsūs na ho-sake; lā-ma'lūm; jisko dil se tamīz na kar-sakeñ; jo jald samājh meñ na āye. [bahut āhista āhista ho.

2.—Bahut khafīf; bārīk; qad-o-qāmat meñ bahut chhotā; jiskī taraqqī

Imperfect, *a.* 1.—Jo khātime ko na pahuñchā ho; nā-tamām; gair-mukammal; khām; adhūrā; nāqis.

2.—Nāqis; pūrā samūchā yā kāmīl nahīn; jiske sab ajzā na hoñ.

3.—Jise 'aql-i-salīm na ho; jo gumrah ho-sake.

4.—Jo shar' yā shāstra ke rū se pūrā na ho; jo ahkām-i-Ilāhī ke mutābiq na ho; jo qā'ide ke mutābiq na ho; jisse dil ko tamāniyat na ho; jisse 'aib yā burāyī zāhir ho yā jismeñ 'aib khwāh burāyī ho. [qasr.

Imperfection, *n.* Naqs; khāmī; adhūrā-pan; 'adam-i-takmīl; khoṭāyī; kamī;

Imperfectly, *ad.* Nā-mukammal yā nā-mukammal taur par; nāqis taur par; adhūrā; pūrā pūrā nahīn; sārā yā bi-l-kul nahīn; tamām-o-kamāl nahīn. [shāhanshāhī; 'ālā; akbar.

Imperial, *a.* 1.—Saltanat yā shāhanshāh se muta'alliq; bādshāhī;

2.—Lambāyī-chaurāyī yā 'umdagī meñ afzal.

Imperial paper, tea, &c.—Barā lambā-chaupā kāgaz yā 'umda-tar qism kī chāe [wagairā.

Imperil, *v. t.* Khatre meñ dālnā; jokhim meñ dālnā.

Imperishable, *a.* Nā-qābil-i-zawāl; jo qābilu-z-zawāl na ho; jo talaf hone ke lāiq na ho; hamesha qāim rahne wālā; pāe-dār; jisko baqā ho.

Impertinence, *n.* 1.—Be-ta'alluqī; be-'alāqagī; jis amr kī nisbat guftgū

Impertinency, *f.* ho usse 'alāqa yā ta'alluq na r.; be-waq'at h.

2.—Gustākhi; shokhī; be-tamīzī; nā-munāsib dakhil-dar-ma'qūlat

yā mudākhalat; kalām yā fi'l se aisī mudākhalat jo mudākhalat-kuniinda kī 'umr yā baisiyat ke khilāf ho. [bhī waq'at na ho.

3.—Koyī nā-chīz yā khafif bāt; aisī bāt jisko bahut kam yā kuchh Impertinent, *a.* 1.—Gair-muta'alliq; jo amr pesh ho usse ta'alluq na

r. w.; mauq'e kā nahīn; chaspān yā mauzūn nahīn; be-jā; be-mauqa'.
2.—Gustākhi; be-tamīz; be-adab; bad-libāz; nāhaq dakhil dene wālā; jāhilāna aur nā shāista kalām yā fi'l kā murtakib yā uspar māil; be-mauqa' dakhil-dar-ma'gūlāt k. w.

3.—Pūj; khafif; behūda; lagw; wāhiyāt; 'abas; be-ma'nī.

Impervious, *a.* Jismeñ guzar na h.; lā-guzar; jismeñ jā na sakeñ; jismeñ koyī nok-dār āla dhañsā na sakeñ; jismeñ raushanī yā pāuī wagaira sarāat na kar sake (paith na sake).

Impetnosity, *n.* 1.—Tundi; shiddat; zor; tezi.

2.—Josh; taish; mizāj ki gazab-nākī.

Impetuous, *a.* 1. Zor aur shiddat se chalne w.; shadīd; tund; tez; gazab-nāk; jhoko se chalne yā harakat k. w.

2.—Tuud-mizāj; jald-bāz; utāwala; gusse-war; maglūbu-l-gaiz.

Impetus, *n.* Harakat kā zor; jis zor se koyī shai āge ko mutaharrik ho; quwwat-i-raftār; saurat.

Implacable, *a.* Jise thandhā na kar sakeñ; jisko taskin dekar usse sulh na kar-sakeñ; jo ma'zarat par bhī na māue; jo khusūmat na chhore; jo raf' yā dūr na ho-sake.

Implant, *v. t.* Jamānā; qāim k.; lagānā; jā-guzān k.; nasab k.; baiṭhālnā.

Implead, *v. t.* (*Law*) Kisī par 'adālat meñ nālīsh k.; qānūn ke rū se nālīsh yā da'wā k.; mudda'ā 'alaih banānā gardānuā yā qarār d.

Implement, *n.* Woh shai jisse koyī hājat-rawāyi ho masalan auzār āla bartan zarūf wagaira.

[ke auzār yā hathiyār.

The implements of trade, of husbandry, or of war—Hirfa kāsht-kārī yā laṛāyi

☞ A word of very extensive signification.

Implicate, *v. t.* Kisī se muta'alliq k.; ta'alluq yā shirkat zāhir yā sābit k.; phasūnā yā phaṇsūnā; sānnā; lapeṭnā; uljhāw yā phaṇsāw meñ dālnā.

The evidence does not implicate the accused person in this conspiracy—Shahādāt ke rū se is bandish meñ mulzam kī shirkat pāyi nahīn jāti (usmeñ uskē sharik honā sābit nahīn hotā).

Implication, *n.* 1.—Phaṇsāw; uljhāw; ta'alluq.

2.—Jo bāt zimman ma'lūm ho lekin sarāhatan zāhir na kī gayī ho; ishāra; kināya; who natija yā aur kuchh jo baṭhūbī samajh meñ āsake go alfāz ke zarī'e se bayān na kiya gayā ho.

By implication—Kināyatan; ishāratān; zimman; sarāhatan nahīn.

Implicit, *a.* 1.—Jo chupchāp samajh liyā jāwe; jo 'ibarat meñ bayān na huā ho par achchhī tarah samajh paṛe; zimnī; ma'nawī.

An implicit contract—Mu'āhada-i-zimnī; aisā mu'āhada jo zabān se yā likh-kar zāhir na kiya gayā ho par dil hī dil meñ samajh liyā gayā ho.

2.—Bilā shakk-o-shubha yā bilā tahqīqāt dūsre kī bāt par i'tibār k.

Implicit credit should not be given to the declarations of a person who is not of known veracity—Jis shakhs kī sadāqat-bayānī ma'rūf na ho uske bayān par bilā shakk-o-shubha yā bilā tahqīqāt i'tibār karnā na chāhiye.

IMPLICITĒ, [Lat.] See By *implication* under Implication. [meñ.

Implicitly, *ad.* 1.—Zimnan; kināyatan; dil hī dil meñ; dar-asl; haqīqat

2.—Pūre i'tibār se; bilā hujjat; bilā taftish-i-subūt; be-kam-o-kāst; āñkh band karke; be-pūchhe; be-chūn-o-charā.

Implore, *v. t.* Iltijā k.; minnat k.; dil se māñgnā; suwāl k. yā sāl h.; minnat-o-samājat k.; nihāyat multaji h.; baṛī ārzū se darḵhwāst k.

Implore, *v. t.* Ārzū k.; minnat k.; 'arz-ma'rūz k.

ImPLY, *v. t.* Zimnan shāmil r.; murād r.; ma'ūi r.; dalālat k.; jab kisi amr kā izhār ba-zarī'a-i-tahrir yā taqrir na huā ho to uskā manshā-i-kalām khwāh natija-i-'aqli yā ta'bīr-i-qānūnī se samjhā jānā.

Where a malicious act is proved, a malicious intention is *implied*—Jab 'adāwat kā fī'l sābit ho-jātā hai to yah bhī samjhā jātā hai ki uske karne ki niyat 'adāwat se thī.

Impolitic, *a.* Khilāf-i-maslahat; hikmat-i-'amālī ke khilāf; be-tadbīr; bad-nazm; mudabbir nahīn; be-'aql yā be-'aqli kā; aisi aisi tadbīren ijād karne aur 'amal meñ lāue wālā jīuse 'awām ko mazarrat ho; naf'-i-'awām meñ zarar pahunchāue w.; mu'āmalāt-i-zāti meñ be-'aql; kotah-andesh.

Impolitically, *ad.* Be-'aqli se; dūr-bīnī aur dūr-andeshī-i-munāsib ke sāth nahīn; aise tariq par jisse mazarrat-i-'ām yā khās ho; be-tadbīrī se; nā-dānī se.

Import, *v. t.* 1.—Bāhar se andar lānā; dūsri jagah se lākar kabīn dākhil k.; saudāgarī wagaira kā māl kisi dūsre mulk 'alāqe yā riyāsat se apue mulk meñ lānā.

 Opposed to *export*.

2.—Ma'ūi r.; mafhūm r.; murād r.; manshā r.; zāhir k.; dalālat k.

3.—Waq'at yā tāsir r.; ta'alluq r.; sarokār r.; 'alāqa r.; kisi ko naf' yā nuqsān pahunchānā. [māl ki āmadani.

Import, *n.* 1.—Tijarat kā māl jo ek mulk se dūsre mulk meñ liyā jāwe;

2.—Kisi lafz 'ibarat yā wasiqe kā manshū yā mafhūm; ma'ūi; murād; alfāz kā mafhūm jiskā zih-nashīn karnā maqsūd ho yā jo ta'bīr-i-sabīh se paidā ho.

3.—Waq'at; 'azmat; baṛāyi; buzurgī; natija.

Importance, *n.* Waq'at; 'azmat; baṛāyi; buzurgī; kisi naf' yā nuqsān ki bāt se ta'alluq; qadr; manzilat; rutba; shān.

Important, *a.* Baṛā; aham; bā-waq'at; 'azīm; bhāri; jisse koyī baṛā natija nikle; kisi naf'-nuqsān ki bāt se ta'alluq rakhne-wālā; jisse koyī bhalā yā burā natija paidā ho; jisko kisi bāt se baṛā ta'alluq ho; jis meñ koyī 'umda yā baṛī bāt shāmil ho.

Importation, *n.* 1.—Kisi dūsre mulk yā riyāsat se lānā.

2.—Woh shai jo bāhar se apue mulk meñ lāyōñ; woh jins yā māl jo ek mulk yā riyāsat se dūsre mulk yā riyāsat meñ āwe.

Importunate, *a.* Mutaqāzī; ba-jidd h. w.; tang-talab; jo koyī mutālaba yā darḵhwāst nihāyat isrār se kare; ariyal; jo apnī garaz istarah bār bār pesh kare ki usse taklif ma'lūm ho; jo apne matlab ke izhār meñ jā-bejā yā mauqa'-be-mauqa' kā khayāl na rakkhe; taklif-dih; jismeñ tang-talabī shiddat yā kaṛāyi kī jāe.

Importunately, *ad.* Mutaqāzī yā ba-jidd hokar; taqāze ke sāth; tākil ke sāth; ba-tākid yā ba-isrār; baṛī minnat-o-samājat se mustād'i ho-kar.

- Importune, v. t.** Taqūze ke sāth istid'ā k.; darkhwāst se taug k.; bār bār waqt-be-waqt yā taklif dīhī se kisi bāt kī iltijā k.; tang yā diq k.; ba-jidd h.; piclhā na chhoṛnā; piclhe paṛe rahnū.
- Importunity, n.** Taqāza; tang-talabī; isrār ke sāth istid'ā; ar; kisi amr kī darkhwāst mutawātir yā haṭh ke sāth k.
- Impose, v. t.** Qāim yā 'aid k.—jaise koyī bār kharch mah-ūl rusūm farz wagaira; lagānū; dāluā; nāzil k.; sādīr k. [dālū; chhālū; ṭhagū.
To impose on—Dhokhā d.; makr yā hile se gumrah k.; ākhōn meṁ dhūl (khāk)
- Imposition, n. 1.**—Lagānā; qūim k.; sādīr k.; dāluā; gale lagānū yā māḍhū.
 2.—Jo kuchhī dīlā lagāyā yā qāim kiyā jāe; bār; bojh; mahsūl;
 3.—Makr yā fareb jo dūstroṁ ke sāth kiyā jāe; dhokhā; dagī; fareb; buttā; jul; chhul.
- Impossibility, n. 1.**—Muhāl yā gair-mumkin h.; ba'idu-l-imkāniyat.
 2.—Shai-i-muhāl; amr-i-muhāl; jo na ho-sake; jiskā honā yā kiyā jānā mumkin na ho; jisko kisi tarah na kar-sakeṁ.
- Impossible, a.** Gair-mumkin; nā-mumkin; jo na ho-sake; jo na kiyā jā sake; nā shudānī; jo fī-nafsihī hāsīl na ho sake; hālāt ke lihāz se nihāvat hī mushkil; behūda yā nā-qābil-i-anjām.
- Impost, n.** Jo kuchhī lagīyā yā 'aid kiyā jāwo; mahsūl khirāj yā ru-ūm; woh mahsūl jo aksar sar-kār kī taraf se un chīzōṁ par lagīyā jē jo kisi gair mulk se ek mulk meṁ āweṁ.
- Impostor, n.** Dūstroṁ ko dhokhā d. w.; dūstroṁ ko apne dām-i-fareb meṁ lāne ke liye koyī hāsiyat-i-masū'ī ikhtiyār k. w.; ṭhag; makkār; dagābāz; muzawwīr; pākhaṇḍī. [ikhtiyār karke de; pākhaṇḍ; chhāl.
- Imposture, n.** Dagā-bāzī; fareb; dhokhā jo koyī j'ūṭhī sūrat yā hāsiyat
- Impotence, } n. 1.**—Quwwat-i-haiwānī zihnī yā 'aqlī kā na rakhnū; za'f;
Impotency, } kamzōrī; kisi shai ke anjām kī quwwat kā naqs; 'adam-i-salāhiyat. [rakhnū.
- 2.—(Law) Rujūliyat kā na honā; nasl kī paidāish kī quwwat na
- Impotent, a. 1.**—Za'ifu-l-'aql za'iful-badan yā za'ifu-l-qalb; kam-zor; nā-tuwān. [mizāj.
- 2.—Jo apne ko qābū meṁ na rakh sake; maglābu-l-gaiz; tund-
 3.—(Law) Nā-mard; rujūliyat se khālī; jise laṛke-bāle na hon.
- Impound, v. t. 1.**—Bahke huye maweshī ko sar-kārī maweshī-khāne meṁ rakh chhoṛnā yā band kar rakhnū; ihāta-i-sarkārī meṁ r. yā band kar r.
 2.—Zabt k.; rok r.; qurq k.
To impound an insufficiently stamped document—Kisi aisi dast-āwez ko zabt kar-rakhnū jī-par pūrī qimat kā istāmp lagī yā chhapā na ho.
- Impoverish, v. t. 1.**—Garīb kar-denā; muflisī yā muhtājī kī hālāt meṁ kar-denā; muflis banā d.; tibī-dast kar-d.
 2.—Quwwat yā zor khūnch lenā; zar-khezi bāqī rahne na d.; kam-zor yā shor kar-denā. [khūnch l.
- To impoverish land by frequent cropping*—Bār-bār fasl upjā-kar zamīn kā zor
- Impracticable, l. 1.**—Jo na ho-sake; nā-qābil-i-anjām; jo tadbireṁ kī gayī hon yā ho-saktī hon unse na kiye jāne hone yā anjām pāne ke qābil; jo kisi tarah na ho-sake; jiskā anjām insān kī maujūda tadbīroṁ se na ho-sake.

2.—Sakht; kārā; jise jald qābū meñ na lā-sakeñ.

3.—Jise kiśi ma'qūl tarīq par maglūb na kar sakeñ yā targīb na de sakeñ; jiskī nishat āsānī se kār-rawāyī yā 'amal-dar-āmad na ho-sake.

4.—Lā-guzar; dushwār-guzār; jispar chāl na sakeñ—jaise rā-sta.

Impregnable, a. Jise charhāyī hallā yā hamla karke na le sakeñ; jise bazor apne qābū meñ na kar-sakeñ; jo hamla rok sake; gair-mumkinu-t-taskhīr; manī.

Imprescriptible, a. Jo gaffat kī wajh se kām meñ na lāne khwāh kiśi dūstre shakhs ke dā'wo ko bā'is se jiskī bunyād haqq-i-shudūmad par ho zīl yā nuqsān na ho sake.

Applied to rights.

Impress, v. t. 1.—Kisī chīz par dabākar nishān yā shakl banānā; naqsh yā nishān k.; chhāpnā. [khwāh jamānā; dil par munāqqash k.

2.—Zihn-nashīn yā khātīr-nashīn k.; dil-nashīn k. yā dil par baiṭhālūnā

3.—Sarkārī kām ke liye jabrīya lenā yā begār pakāpnā.

Impress, n. 1.—Nishān jo dabāne se ban-jāe; naqsh; chhāpā; kisī shai kī shakl yā shabīh jo dabāne yā chhāpne se ban-jāe; muhr; sāncha; haisiyat jo dūstre ne paidā karā dī ho.

2.—Tamīz kā nishān; muhr; chhāpā.

3.—Khayāl yā asar jo dil par paidā ho.

4.—Be-gār; sarkārī kām ke liye zabardastī lenā yā dhar-pakay k.

Impression, n. 1.—Ek shai kā dūsrī shai par dabānā; dabāw.

2.—Nishān; naqsh; chhāpā; ṭhappā; muhr.

3.—Kisī shai kā asar jo dil par paidā ho; naqsh yā sūrat jo dil par ban-jāe; khayāl; tasawwur; kisī shai kā natīja yā asar jo mahsūs ho-sake. [chhāpēñ.

4.—Kisī kitāb kā ek tab' (chhāpā); jis qadar kitāben ek bār

A copy of the last impression—Tab'-i-ākhir kī ek jild.—The whole impression of the work was sold in a month—Jisqadar kitāben chhāpī ṭhūñ woh kul ek mahīne meñ bik gayā.

Impressive, a. 1.—Asar paidā k w. yā uspar māil; asar pahuñchāne kī quwwat r. w.; muassir; is qābil kī uskā asar dil par ho (uskī chhot dil par lage). [kisī shai kī tā'sir ho-sake.

2.—Naqsh-pazīr; sūrat-pazīr; asar pahuñchāyo jāne ke lāiq; jispar

Imprest, n. Ek qism kā zar-i-bai'āna; udhār; zar-i-qarz.

Imprest, v. t. Qarz d.; bataur dāin ke d.

[arwālān.

IMPRIMIS, [Lat.] Pahle; pahle to; sab se muqaddam; awwal yā

Imprint, n. Jo kuchh kitāb wagaira ke sarnāme yā sufha-i-awwal par chhāpā jāe-alal-khusūs chhāpne yā shāi' karne wāle kā nām baqa'id-i-maqām wa zamāna.

Imprint, v. t. 1.—Ṭhappā k.; chhāpnā.

2.—Dil yā hāfīze par naqsh k.; dil-nashīn zihn-nashīn yā khātīr-nashīn k.; dil par aisā jamā yā baiṭhāl d. kī kabhī na miṭe yā na bhūle.

Imprison, v. t. 1.—Zindān meñ dālnā; qaid-khāne yā mahbas meñ rakhnā; qaid k.; muqaiyad k.; mahbūs k.; giriftār karke hirāsāt meñ r. [jāne na d.

2.—Band kar-r.; rok r.; nikāl jāne na d.; ek jagah se dūsrī jagah

Imprisonment, n. Qaid k. yā qaid h.; qaid; asīrī; band; habs; āzādī ki rukāwat. [i-qiyās na h.]

Improbability, n. Ba'īdu-l-qiyāsī; qiyās se dūr yā uske khilāf h.; qarīn-

Improbable, a. Jiskā sach honā ihtimāl se ba'id ho; jiskī ummed hālāt ke lihāz se na hosake; jo 'aql yā qiyās ke khilāf ho; ba'id-az-'aql; ba'īdu-l-aql; 'aql se dūr; gair-muhtamal; anhonī. [fi-l-badīha.]

Impromptu, ad. or a. Be-soche-bichāre; pahle se gaur-o-fikr karke nahīn;

Improper, a. 1.—Nā-munāsib; be-jā; jisse matlab-karārī na ho. [zā-wār; bad.]

2.—Nā-shāista; nā-ma'qūl; qabīl; burā; be-mahal; be-mauqa'; nā-sa-

3.—Kisī zabān ke baūdhe huye dastūr (rawāj-i-mustamirra) yā qā'ide ke khilāf. [na r. w.]

4.—Kisī khās jagah yā 'uhde ke lāiq nahīn; nā-lāiq; munāsabat

Improperly, ad. Nā-munāsib taur yā tariq par; be-jā; aise tariq par jo subbat waqt jagah aur hālāt ke lihāz se munāsib na ho; be-mauqa'; be-mahal; bad-uslubī se; khilāf-i-dastūr yā qā'ida; sihhat ke sāth nahīn.

Impropriety, n. 1.—Adam-i-munāsabat; bad-uslubī; waqt maqām yā hālāt wagaira ke hasb-i-hāl na h. yā unke khilāf h.; be-mauqa'gī; nā-shāistagī; gair-ma'qūliyat. [yā usūl ho.]

2.—Fi'l-i-nā-munāsib; qaul-i-nā-munāsib; jo kuchh khilāf-i-dastūr

Improve, v. t. 1.—Bihtar k.; aur achchhā banānā; māliyat yā khūbī meñ taraqqī d.; ihtiyāt yā taraqqī ke zarī'e se 'umda k.

2.—Achchhe kām meñ lānā; kisī chiz ko aisā banāna ki usse kuchh paidā ho; kisī naf' ke kām meñ lagānā; faide ke liye isti'māl k.; faida nek-nāmī yā khushī ke taraqqī dene meñ kām meñ lānā; mustafid h.; faida uṭhānā. [taraqqī k.; bihtari ki 'alāmat zāhir k.]

Improve, v. t. 1.—Bihtar yā aur achchhā h.; kisī achchhī bāt meñ

2.—Barhna; ziyāda h.; chārhnā yā uṭhnā.

The price of cotton improves, or is improved—Rūpi ki qimat barhti yā chārhti hai.—To improve on or upon—Kisī bāt meñ aur kām ki bāteñ milānā yā tarmīm k.; qarīb, qarīb kamāl ko pahunchānā; yak-gūna mukammal k.; takmīl k.; islah yā tarmīm karke aur 'umda banānā yā taraqqī d.

Improvement, n. 1.—Taraqqī k. yā pānā; achchhī bāteñ meñ taraqqī; bihtari yā bihtari meñ taraqqī; ābādī; māliyat ki afzāish.

2.—Nāfi' yā kār-āmad bāteñ meñ musta'mal h. yā lagāyā jānā; achchhe yā mufid kām meñ lānā; kisī usūl yā masale kā itlāq yā uspar 'amal.

3.—Wo shai jisse koyī dūsrī shai taraqqī pāye yā jo kisī dūsrī shai meñ use tarqqī dene ke liye milāyī jāwe; woh shai jisse kisī dūsrī shai ki māliyat haisiyat yā 'umdagī wagaira barh jāe.

4.—(pl.) Makān nahr dānda wagaira ke banāne yā jangal ki safāyī se jo kuchh haisiyat jāedād-i-arāzī yā mazra' ki barhāyī jāe.

Improvvidence, n. Nā-'āqibat-andeshī; peshbinī kā na h.; pahle se kisī bāt kā khayāl na r.; un tadbīroñ se gāfil rahnā jo hifāzat yā naf' ke liye dūr-andeshī ki wajh se zarūr hon; kotah-andeshī.

Improvident, a. Nā-'āqibat-andesh; jismeñ dūr-andeshī na ho; jo zarūrī yā āram ki bāteñ par pahle se khayāl na kare; un tadbīroñ se gāfil jo muqtazā-i-dūr-andeshī hon; jismeñ āyinda ki zarūrateñ ki nisbat bandobast ki fikr na ho; kotah-andesh; be-tadbir.

Imprudence, n. Be-'aqlī; be-tamīzī; qaul yā fi'l meñ be-ihitiyātī ya'ni uske natije par bakhūbī lihāz na r.; be-parwāyī; be-soche-bichāre kuchh kah yā kar d.; ta'jil-kārī.

Imprudent, a. Be-'aql; be-tamīz; nā-'āqibat-andesh; kotah-andesh; be-soche-bichāre kām k. w.; qaul yā fi'l ke natije par lihāz na r. w.; ta'jil-kār; be-khabar; be-shu'ūr; be-ihitiyāt.

Impudence, n. Be-sharmī; be-hayāyī; be-hijābī; shokhī; dhithāyī; shokh-chashmī; gustākhi-i-shadīd; nīsī dhithāyī jismeñ dūron kī man-jūdagi yā unki rāe kā kuchh lihāz na rakkhā jāe.

Impudent, a. Shokh; be-sharm; be-hayā; dhithā; shokh-chashm; khira-chashm; pāk be-hayā; dhithā aur bad-lihāz.

Impugn, v. t. Kalām yā dalāil se yūrish k.; takhāluf k.; i'tirāz k.; jarah k.; kalām k.; tardīd k.; muzāhamat k.; rad k.; kāṭnā; khaṇḍan k.; kisi shai ke khilāf kuchh ishāratān kahnā.

Impulse, n. 1.—Tahrīk jo daf'atan zor pahuñchne kī wajh se āge ko ho; harakat jo kisi shai ke zor pahuñchne se yakāyak ho.

2.—Kisi shai kā asar jo daf'atan dil par ho; wajh-i-tahrīk; khayāl; tahrīk; targīb; kisi qism kā mailān jo jhatpat paidā ho.

Impulsive, a. 1.—Muharrik; jismeñ tahrīk kī quwwat ho; jismeñ āge barhāne kī tāqat ho.

2.—Us wajh-i-tahrīk par 'amal k. w. jo daf'atan dil meñ paidā ho.

Impunity, n. 1.—Sazā yā ta'zīr se barāt; sazā kā na pānū; 'adam-i-'uqūbat; hadr; siyāsāt se barāt.

With impunity—Be sazā pāye; bilā-ta'zīr; be-siyāsāt; hadaran.

2.—Sadme yā nuqsān se barāt; muhāfazat; bachāw.

Impure, a. 1.—Jismeñ khārijī chīzeñ mili hoñ; khālis nahīñ; pāk sūf yā suthrā nahīñ; ganda; jismeñ gilāzat ho; mailā.

2.—Nā-pāk; gunah-gār; taqīr-wār—jaise shakhs.

3.—Nā-pāk; najis; harām—jaise chīzeñ.

4.—Qabīh; ganda; kharāb—jaise fi'l.

5.—Fuhsh—jaise kalām; mugalliz; phuhar.

Impurity, n. 1.—Gandagi; mailāpan; najāsāt; ālāish; gilāzat; burā yā fuhsh h.; nā-pākī. [kalām wagaira,

2.—Woh shai jismeñ gandagi wagaira ho; burī bāt burā fi'l bure

Imputable, a. Mansūb hone ke lāiq; jisko dūse se nisbat de-sakeñ; lagāyo jāne ke lāiq; jo lag sake yā mansūb ho-sako, [(lagāyī) jāe.

Imputation, n. 1.—Nisbat d.; lagānā; mansūb k.; jo bāt mansūb kī

2.—Badī kā ilzām; burāyī kī tuhmat; la'nat-malūmat; sarzauish; kalank. [kisi ke sar yā uski gardan par dālnā.

Impute, v. t. 1.—Lagānā; nisbat d.; mansūb k.; kisi ke zimme lagānā;

2.—Koyī burāyī kisi se mansūb k. yā usko us badī kā bāni ṭhah-rānā khwāh yah kahūā kī fulān naqs is shakhs meñ hai.

In prep. 1.—Jagah waqt yā hālāt ko lihāz se hudūd ke andar rahnā yā wāqi' h.; meñ; andar; bich; dar; bhitar; bāhar nahīñ; minjumlā.

Opposed to *out of*, or *from*.

2.—Kisi nayī hālāt wagaira meñ dākhil h.

To put in operation—Nāfiz k.; jāri k.—*In blank (Law)*—Sirf nām likh kar.

“A term applied to the indorsement of a bill or note by merely writing

on it the indorser's name." Webster.—*In that*—Kyūnki jis wajh se ki; is bā'is yā sabab se ki.—*In the name of*—Kisi ki taraf se; kisi ki jānib se; kisi ki ijāzat se; kisi ke 'iwaz meñ yā uske liye. ~~☞~~ Often used in invocation, swearing, praying, and the like.—*To be or keep in with*. (a)—Nazdik rahnā; pās rahnā; muttasil rahnā. (b)—Dostī rabt-zabt yā khalā-malā r.; kisi ko apnā mihrbān-i-hāl karke uskī mihrbānī ko qāim r. (*Colloquial*).

In. *ad.* 1.—Bāhar nahiñ; andar; bhitar.

2.—(*Law*) Qabza dakhil haqqiyat yā haq rakhite huye.

In by purchase—Bai'-dāri ke zarī'e se qābiz.

In. *n.* 1.—Woh shakhs jo apne mansab par māmūr yā qāim ho.

~~☞~~ The opposite of *out*.

2.—Gosha; kona.

[that is, nooks and corners." Webster.

~~☞~~ "Usually in the plural, and especially in the phrase *ins and outs*,
Inability, *n.* Nā-qābiliyat; 'adam i-qābiliyat; jismānī quwwat yā isti-tā'at kā baqadr-i-kāfi na r.; nā-tuwānī; be-maqqdūrī; 'adam-i-istitā'at; gair-mustatī' h.; zihñ yā 'aql meñ naqs.

Inaccessible, *a.* Jis tak rasāyī na ho-sake; jahāñ bāryābī na ho-sake; jis tak pahūñch na sakeñ; jo mil na sake; jo dast-yāb na ho-sake; jiskā milnā mumkin na ho. [galatī; bhūl; chūk; naqs.

Inaccuracy, *n.* Gair-i-sahib h.; sahib yā thik na h.; 'adam-i-sihhat;

Inaccurate, *a.* Sahib nahiñ; jisse be-ihitiyātī yā 'adam-tawajjuhī pāyī jāe; thik yā durust nahiñ; sachāyī yā haqqīqat ke mutābiq nahiñ; galat; nā-durust. [galatī yā bhūl-chūk se.

Inaccurately, *ad.* Thik thik nahiñ; galat; nā-durust yā nā-durustī se;

Inaction, *n.* Sustī; mihnāt se dast-kashī; āram; be-kārī.

Inactive, *a.* 1.—Gair-mutabarrik; jismeñ harakat kī quwwat na ho.

2.—Kām yā koshish karne par mōil nahiñ; mihnātī nahiñ; kām meñ lagā huā (masrūf) nahiñ; be-kār; sust; kāhil; majhūl.

Inactivity, *n.* 1.—'Adam-qābiliyat-i-harakat; idhar-udhar chalne-phirne hilm-e-dolne kī tāqat na r. [rag'nat na r.

2.—Sustī; majhūliyat; kāhilī; koshish yā kisi kām ke karne kī

Inadequacy, *n.* Kisi shai kī kisi maqsad ke anjām ke liye kāfi yā bas na h.; 'adam-i-iktifā; kāfi na h. yā iktifā na k.; kotāhī; kamī; kasar; gair-muktafi h.; naqs; barābar na h.; naqs jo nā-wājib yā nā-munāsib ho.

Inadequate, *a.* Jo anjām-i-maqsad ke liye kāfi na ho; jisse matlab-barārī ba-khūbī na ho; gair-musāwī; nā-mukammal; nāqis; nā-kāfi; wājib yā jitnā chāhiye utnā nahiñ; munāsib audāz ke muwāfiq nahiñ.

Inadequately, *ad.* Ba-tarz-i-nā-kāfi; purā purā yā kāfi nahiñ; kam; nāqis taur par.

Inadmissibility, *a.* 'Adam-qābiliyat-i-pazirāyī; sun liye yā mauzūr kiye jāne ke lāiq na h.; qabūl yā taslīm kiye jāne ke qābil nahiñ.

Inadmissible, *a.* Pazirāyī yā taslīm ke qābil nahiñ; jo aisā na ho ki dākhil manzūr yā taslīm kiya jāsake; jo liye jāne ke lāiq na ho; nā-qābil-i-pazirāyī; mamnū'u-s-samā'at; nā-qābil-i-samā'at.

Inadvertence, } *n.* 1.—Be-tawajjuhī; be-ihitiyātī; gaffat; dil na lagānā;

Inadvertency, } be-parwāyī; be-khabarī.

2.—Tawajjuh na karne kā natija; sahw bhūl chūk yā khatā jo kisi bāt par khayāl na rakhne kī wajh se ho.

Inadvertent, a. Kisi bāt meñ dil na lagāne w.; be-parwā; be-ḵhabar; gaflat-shi'ār.

Inadvertently, ad. Be-tawajjuhī ke bā'is; tawajjuh na karne ke sabab se; gaflat ki wajh se; be-fikrī yā be-ḵhabarī ki wajh se; be-soche-bichāre. [taraf muntaqil na ho-sake.

Inalienable, a. Nā-qābil-i-intiqāl; jo qānūn yā insāf ke rū se dūsre kī Inanimate, a. Be-jān; be-jī; morda.

Inappealable, a. Jiskā murāfa'a na ho-sake; nā-qābil-i-apil.

Inapplicable, a. Gair-muta'alliq; jiskā itlāq kisi dūsre par na ho-sake; jo kisi ke hasb-i-hāl na ho; jisko dūsre se 'ulāqa na ho; jo kār-āmad na ho; gair-chaspān; gair-mauzūn.

The argument or the testimony is *inapplicable* to the case—Yah dalil yā shahādāt is muqaddame se gair muta'alliq hai (uske liye kār-āmad nahīn hai).

Inapplicability, n. Gair-munāsabat; 'adam-i-itlāq; munāsib mauzūn yā chaspān na h. [zebā; nā-shāista; nā-munāsib.

Inappropriate, a. Gair-muta'alliq; gair mauzūn; hasb-i-hāl nahīn; nā-Inasmuch, ad. Is lihāz se ki; ba-ḵhayāl iske ki; chūn-ki; kyūnki.

Followed by *as*.

Inattention, n. Be-tawajjuhī; kisi shai par ḵhūb dhyān na d.; beparwāyī; be-ḵhabarī; gaflat. [gaflat-shi'ār; be-fikr; be-parwā.

Inattentive, a. Gair-mutawajjih; jo kisi bāt par dil na lagāyo; gāfil yā Inaugurate, v. t. 1.—Rusūm-i-mazhabī yā munāsib ke adā karne ke

ba'd kisi ko kisi mansab par qāim k.; qī'ide ke mutābiq kisi 'uhde ke ikhtiyārāt tafwiz k. [numāish 'awām men bār-i-awwal k.

2.—Shurū' karānā; āgāz karānā; jāri k.; chulānā; kisi shai kī

Inauguration, n. 1.—Rusūm-i-munāsib ke anjām ke ba'd kisi mansab wagaira par kisi ko māmūr k.; rusūm-i-mazhabī adā kar-ke kisi mansab par qāim k.

2.—Koyī nayī bāt tarz-i-kūrwayī yā numāish wagaira mazhabī yā qā'ide ke rusūm ke adā karne ke ba'd shurū' k. (uskā āgīz).

Inauspicious, a. Nā-mubārak; nā-mas'ūd; manhūs yā nahs; kam-baḵht; burā; nā-muwāfiq, bad-shugūn; subh (shubh) nahīn.

Inborn, a. Jibillī; aslī; paidāishī; ḵhilqī; zāti; tabi'i; bātinī.

Inbred, a. *Vide supra*.

Incalculable, a. Jiskī gintī na ho-sake; be-shumār; be-hisāb.

Incapability, n. 1.—Nā-qābiliyat; 'adam-i-liyāqat; 'adam-i-salāhiyat; kisi bāt kī aslī salāhiyat yā quwwat kā na r. [qābiliyat yā be-ikhtiyārī.

2.—(Law.) Qābiliyat yā ikhtiyār-i-qānūnī kā na r.; qānūnī nā-

Incapable, a. 1.—Jismēñ kāfi wus'at yā gunjāish na ho; jismēñ quwwat-i-jismānī na ho; dil kā kam-zor; jo apnī tabi'at kī mazbūti yā istiqlāl kī wajh se kisi būre fi'l ke karne par rāḡib yā āmāda na karāyā jū sake.

2.—Aisi hālat meñ ki uspar koyī fi'l sādīr na ho-sake; jis qābil nahīn ki uskī nisbat kuchh kiyā jū-sake; nā qābil; lāiq nahīn.

A bridge *incapable* of reparation—Pul jiskī marammat na ho-sake (jo marammat ke qābil na ho).

3.—(Law.) Jismēñ qānūnī salāhiyat liyāqat yā qābiliyat na ho; jismēñ wohi bāteñ na hoñ jo qānūn ke rū se dar-kār hoñ.

Incapacitate, v. t. 1.—Kisi shai kī salāhiyat bāqī na r.; kisi bāt ko

jāune samajhne yā karne kī aslī quwwat se mahrūm k.; nā-qābil banānā yā k.; ma'zūr k.; be-kār kar-d.; nikammā banā d.

2.—(Law) Un bāton ke karne se ma'zūr kar d. jo qānūnan zarūr hoñ; ba'z af'al-i-muta'alliq-i-huqūq ke anjām kī salāhiyat yā qābiliyat se mahrūm k.; nā-qābil yā nā-lāiq kar d.

Conviction of a crime *incapacitates* one to be a witness—Kisī shakhs kā jurm meñ mākhlūz h. use ādā-i-shahādāt kī salāhiyat-i-qānūnī se inahrūm kar detā hai.

Incapacity, n. 1.—'Adam-i-liyāqat; naqs-i-fahm; kisī amr-i-rūbhānī ke karne kī salāhiyat bi-l-kul na r. yā kam r.; kisī farz yā mausab ke anjām kī liyāqat na r.

2.—(Law) Kisī fi'l ke karne khwāh kisī shai ke leue dene yā mun-taqil karne kī qānūnī salāhiyat istitā'at yā qābiliyat na r.; qānūnī nā-liyāqatī yā 'adam-i-qābiliyat; qānūnī ma'zūrī.

The *incapacity* of minors to make binding contracts is obvious—Zāhir hai kī mākhlūgoh meñ is bāt kī salāhiyat nahiñ hotī kī we aise mu'āhade karen jo qānūnan wājibu-t-ta'mil hoñ; n'ibālīg mu'āhadāt-i-qābilu-n-naf'z nahiñ kar sakte.

Incarcerate, v. t. Qaid k.; band k.; mabhūs k.; qaid-khāne meñ r.

Incarceration, a. Qaid; nsirī; band.

Incendiarism, n. Makānāt meñ 'adāwatan āg lagānā (ātash-zanī).

Incendiary, n. 1.—Woh shakhs jo kisī makān meñ āg lagāwe; woh shakhs jo guir ke makān-i-maskūna khwāh dūsre ghar ko 'adāwat ke sabab se jalā de; ātash-zan; ātish-zanī kā mujrim.

2.—Woh shakhs jo do farīq-i-mukhlūf ko targīb de-kar unke mā-bain khūb takrār karā de; mufsid; fitna-angez; āg lagāne w.; shu'la bharkāne w.

Incendiary, a. 1.—'Adāwatan ātash-zanī se nisbat r. w.; āg lagāne k.

2.—Jisse jhagrā fusād bagāwat yā takrār paidā ho; shu'la-angez; āg-lagān. [āg-kar-d. yā āg lagā d.; taish meñ lānā.

Incense, v. t. Nihāyat hī gussa dilānā; chhernā; nā-rūz k.; khijhlānā;

Incentive, a. Tahrik k. w.; muharrik; taqwīyat yā harakat d. w.; jisse kisī bāt kī tahrik targīb yā taqwīyat ho.

Incentive, n. Woh bāt jisse dil ko jumbish ho; woh bāt jiskī wajh se kisī 'azm yā fi'l ke karne kī targīb ho; aisi bāt jo dil ko bhalāyī khwāh burāyī kī taraf māil karo; wajh-i-tahrik; bā'is; sabab.

The love of money and the desire of promotion are two most powerful *incentives* to action—Zar kī muhabbat aur taraqqī kī khwāhish yah donoñ bāteñ aisi haiñ jo dil ko kām karne kī taraf nihāyat hī māil karti haiñ.

Incessant, a. Jo yak-lakht qāim rahe yā pai-ham hotā jāe; jiskā silsila na tūte; jo band na ho; jismeñ khalāl wāqī' na ho; jiskā tār lagā rahe; lagā-tār. [barābar barastā jāe aur band na ho.

Incessant rains—Lagātār bārish; aisi bārish jiskā silsila na tūte; aisi meñ jo

Incest, n. Aise qarābat-mandoñ ke mā-bain zina-kārī jo bā-ham shādi ke mujāz na hoñ; zinā-i-bi-l-muhārim.

Incestuous, a. Aise rishtadāroñ se zinā kī murtakib jinmeñ bāham shā-dī mamnū' ho yā jisse yah jurm paidā ho.

Inch, n. 1.—Lambāyī (tūl) kā ek paimāna jo fuṭ kā bārahwāñ hissa hotā hai; tūl jau kī lambāyī; tasū.

2.—Wagt yā jagah kā thorā fāsila yā darja; miqdār-i-qalīl; nāzūk waqt; 'ain waqt.

By inches—Āhista-āhista; rafta-rafta; ba-tadrij.

Inch-meal, *n.* Ek inch lambā ṭukṛa.

By inch-meal—Thorā-thorā; qadre-qadre.

Inch-meal, *ad.* Thorā-thorā; qadre-qadre; shuda-shuda; rafta-rafta.

Inchoate, *a.* Jiskā āgāz hāl meñ yā thorē hi der pahle huā ho; bahut hāl kā yā koyī dam kā; jiskā mahz āgāz ho; ibtidāyī; nā-mukammal.

Incident, *a.* 1.—Jo ittifaqiya āye yā wāqī' ho; jiskā wuqū' ma'mūlī tarīq par na ho; jo ummed ke mutābiq zuhūr-pazīr na ho; jo kisī aslī maushā ke muta'alliq zuhūr meñ na āwe; ittifaqī; nāgahān.

2.—Sar-zad h. w.; wuqū' meñ āne w.; hone w.; bi-t-tab' wāqī' h. w.; aslī ta'alluq r. w. [qūf.]

3.—(Law) Qānūnan kisī dūsri asl shai se muta'alliq yā uspar mau-

Opposed to *principal*.

Incident, *n.* 1.—Amr-i-ittifaqī; ittifaq; sanjog; mājarā; wāqī'a; sāniha.

2.—Fi'l-i-adnā; woh fi'l jo kisī aslī fi'l-i-maqsūd ke 'alāwa wāqī' ho.

3.—(Law) Woh shai jo qānūnan kisī dūsri aslī shai se muta'alliq ho yā jiskā madār us dūsri aslī shai par ho.

Incidental, *a.* 1.—Ittifaqī; jiskā wuqū' barābar na ho; jo hamesha na huā kare; jo begair pahle se irāda kiye ho-jāe; 'ārizī.

An *incidental* conversation—Bāt-chit jo ittifaqiya ho-jāe.

2.—Jo kisī maqsad-i-khās ke liye lāzimi na ho; 'ārizī.

Incipient, *a.* Ibtidāyī; jisse koyī bāt shurū' ho; shurū' kā.

Incised, *pp.* or *a.* Kaṭā huā; jo kaṭne kī wajh se ho.

An *incised* wound—Zakhm jo chamṛe ke kaṭ jāne kī wajh se ho. *Incised* lips—Kaṭe huye lab; kaṭī hoṭheñ.

Incision, *n.* 1.—Kāṭnā; kisī chiz meñ kāt k.

2.—Kāt; lambā aur gahirā zakhm; kisī tez yā nok-dār āle se kisī shai kī sath (uske berūnī hisse) ko judā kar-d.

Incite, *v. t.* 1.—'Targīb yā tahrik se dil ko kisī fi'l ke karne par rāgīb k.; ubhārñā; uksāñā; tahrik karke āge barhāñā; āmāda k.

Incitement, *n.* 1.—Tahrik; targīb.

2.—Woh shai jisse dil ko tahrik ho; woh bāt jiskī wajh se kisī kām ke karne par tabi'at rāgīb ho; wajh-i-tahrik; sabab; bā'is.

Incivility, *n.* 1.—Kaj-khulqī; bad-akhilāqī; dūsroñ se khush-akhilāqī ko sāth pesh āñā.

2.—Koyī fi'l jo tahzīb ke khilāf ho; jahālat kī bat.

Usually in the plural.

Inclemency, *n.* 1.—Be-dardī; be-rahmī; mizāj meñ narmī kā na h.; dil kī sakhti; karāyī; durushti

Applied to persons.

2.—Hawā kā shiddat se chalnā meñh kā barasnā yā sardī kā khūb parñā 'alā-hāza-l-qiyās

Applied to the weather.

Inclement, *a.* 1.—Be-rahm; dil kā sakht; sakht-mizāj; be-dard; karā; nirdayī; nir-mohī.

2.—Jab hawā bārish yā sardī kī shiddat ho yā āb-o-hawā meñ isi

Inclination, n. 1.—Jhukānā; jhukāw; khamī.

2.—Tabī'at yā khwāhish kā mailān; ragbat; mail; mail-i-khātir
ek shai ki nisbat dūsri shai ki ziyāda khwāhish.

☞ Followed by *to*.

3.—Shauq; chāh; uns; khwāhish.

☞ With *for*.

Incline, v. i. 1.—Jhuknā; khatt-i-mustaqīm yā mutawāzī se mur-ka
kisi shai ki taraf phirnā; murnā.

The road *inclines* to the south—Woh sarak dakkhin ko murī hai.

2.—Khwāhish yā mailān r.; māl h.; kisiqadar chāhnā; kisi rī
tarīq yā shakhs se ittifaq k.; rāgib h.; chāhuā.

Incline, v. t. 1.—Jhukānā; morā; phernā.

Incline your head to the right—Apnā sar dāhine taraf jhukāo.

2.—Phernā; māl yā rāgib k.; dil ko kisi taraf lagānā.

3.—Jhukānā; nigūn k.; nihurānā.

Inclosure, v. t. 1.—(Written also *enclose*) Ghernā; band kar-ke bhitar
kar-l.; muhit k.; ihāta gher l.; chāron taraf se qaid yā jakar-band
kar-d.; chār-diwāri ke bhitar kar-l.

2.—Lifāfe wagaira meñ band k.; malfūf k.

Inclosure, n. 1.—Ihāta; chār-diwāri; bāra; gherā; sahn. [i-mahmūla

2.—Woh shai jokisi lifāfe meñ malfūf yā band ho masalan kāgaz;shai

Include, v. t. 1.—Andar r.; ek chiz ke bhitar dūsri chiz r.; rahnā yā h

A pearl is *included* in a shell—Moti sip meñ (sip ke andar) hotā hai.

2.—Shāmil r.; dākhil k.; darj k.; ta'alluq r. yā muta'alliq h.
mutazammin h.; muhtawī h.; mushtamil h. [muhtawī-bar

Including, ppr. Ma'; sāth; ba-shumūl; mutazammin yā mushtamil-bar;

Inclusion, n. Shāmil k. yā h.; shumūl; ishtimāl; adkhāl; indirāj.

Inclusive, a. Had yā hudūd-i-mu'niyana shāmil rakhtā huā; jismeñ kisi
shai ki ibtidā yā intihā khwāh donoñ shāmil hoñ.

From Saturday to Tuesday *inclusive*—Sanīchar se Mangal tak ya'nī jis aiyām
kā zikr hai usmeñ Sanīchar aur Mangal donoñ shāmil haiñ (usse koyī mus-
tasnā nahiñ hai).

INCOGNITO, a. or adv. Lā-ma'lūm; chhip-kar; khufyatan; bhes yā
sūrat badal kar; farzī haisiyat banā aur farzī nām rakh kar.

Incognizable, a. Nā-qābil-i-samā'at; jise tamiz na karsakeñ; jise jān
yā pahchān na sakeñ.

Incoherence, } n. 1.—Bā-ham chaspāñ na h.; ek se dūsre kā lagā na

Incoherency, } rahnā; kisi shai ke ajzā kā bāham milā na rahnā

(khulā rahnā).

2.—'Adam-i-ittifaq; nā-muwāfaqat; tanāquz; be-mel h.; ek juzw
kā dūsre juzw se ta'alluq na r.; gair-i munāsabat.

Incoherent, a. 1.—Dhilā; be-mel; ek dūsre se lagā yā milā huā nahīñ;
jo bāham basta na hoñ.

2.—Be-jor; be-mel; gair-mutābiq; nā-muwāfiq; mutanāqiz; jiskā
ek hissa dūsre hisse se lagā na ho; be-ṭhaur-ṭhekāne; be-rabt.

Incoherently, ad. Be-jor; be-ṭhaur-ṭhekāne; ukhṛa-pukhṛā; be-sar-o-pā;
be-mel; be-silsila.

Incombustible, *a.* Jo āg se jal na sake; ātash-gīr nahīn.

Income, *n.* Jo kuchh mihnat kār-o-bār yā kisi qism kī jāedād se hāsīl ho; paidāwār-i-mazra'; makānāt kā kirāya; peshe ke muta'alliq kār-o-bār kī āmadānī; tijārat yā peshe kā manāfi'; rupaye yā loṭ wagaira kā sūd; māl-guzārī; mahāsīl; jo kuchh kisi shakhs yā jamā'at ko uskī jāedād se sāl-dar-sāl mile; naf' yā mauāfi'.

I *Income* is often used synonymously with *revenue*, but *income* is more generally applied to the gain of private persons, and *revenue* to that of a sovereign or of a state." *Webster*.

Income tax. — Woh mahsūl jo kisi shakhs kī kul āmadānī wa manāfi' wagaira par yā usmeñ se kisīqadar mīnhā karke zar-i-bāqī par liyā jāe; āmadānī par mahsūl.

Incommensurate, *a.* Andāz ya miqdār meñ barābar nahīn; gair-musāwī; barābar nahīn; gair-muktafi; nā-kāfi. [khalāl yā futūr dālnā.

Incommode, *v. t.* Taklīf d.; bā'is-i-taklīf h.; diq k.; izā d.; āram meñ

Incommodious, *a.* Subhīte kā nahīn; jisse āram na mile yā naf' na ho; hasb-i-khwāh nahīn; taklīf-dih par bahut muzir nahīn.

Incomparable, *a.* Jisse muqābala na ho-sake; jo dūsre se takkar yā joṛ na khāe; anūṭhā; anokhā; lā-sānī; be-misāl; be-nazir; bahut hī barā.

Incompatible, *a.* Mukhālīf; khilāf; mutazād; jo dūsre ke sāth na rah sake; itnā khilāf kī bā-ham qiyām-pazīr na ho yā ittifaq-o-sulh se 'amal na kar-sake; nihāyat hī be-mel; mutauāqiz; bi-l-'aks; be-joṛ.

 Followed by *with*.

Incompetence, } *n. 1.* — Be-maqdūri; jismānī yā zihnī quwwat kā bakhūbi
Incompetency, } yā kāfi taur par na h.; 'adam-kifāyat; kisi shai kā ba-qadr-i-kāfi na h. [sifat qānūn yā qā'ide ke rū se darkār ho uskā na r.

2. — (*Law*) Nā-qābīliyat-i-qānūnī; qānūnī liyāqat kā na r.; jo kuchh **Incompetent**, *a. 1.* — Kāfi quwwat maqdarat liyāqat yā istitā'at wagaira na r. w.; nā-lāiq; ma'zūr; zihnī quwwat wagaira ba-qadr-i-kāfi na r. w.; nā-qābil; nā-kāfi; nāqis; kam.

2. — (*Law*) Salāhiyat-i-qānūnī na r. w.; qābīliyat-i-mahkūma-i-qānūn kā muhtāj; qānūnan nā-lāiq yā nā-qābil.

A person wanting in religious belief is an *incompetent* witness in a court of law or equity. [qānūnan adā-i-shahādat nahīn kar saktā.

Jo shakhs 'aqīda-i-mazhabī nahīn rakhtā woh 'adālat-i-qānūn yā insāf meñ

3. — Nā-munāsib; be-jā; ikhtiyār se bāhar; qānūnan be-kār yā 'abas.

It is *incompetent* for the defendant to make this defence. Mudda'ā 'alaih kā is 'uzr kā pesh k. qānūnan be-kār hai yā is 'uzr kā karnā. qānūnan uske ikhtiyār se bāhar hai.

Incomplete, *a.* Nā-mukammal; adhūrā; pūrā nahīn; jo khātime ko na pahuñchā ho; jiskā khātima na huā ho; nāqis; nā-tamām; jo anjām ko na pahuñchā ho. [samajh meñ na āye; nā-qābil-i-idrāk; ba'idu-l-fahm.

Inconceivable, *a.* Jo khayāl meñ na ā-sake; jo zihn meñ na ā-sake; jo

Inconclusive, *a.* Gair-i-qāti'; jiskā natīja yā maāl-i-kār kuchh na ho; jisse kisi bahs yā amr-i-mashkūk kā tasfiya na ho; gair-i-shāfi; gair-i-mukhtatim.

Incongruity, *n.* Gair-munāsbat yā 'adam-munāsabat; be-mel h.; ek shai kā dūsri shai se nisbat na r.; tanāquz; nā-muwāfaqat; gair-mauzūniyat.

Incongruous, a. Be-mel; gair-mauzūn; bāham ittifiq na r. w.; jiske ajzā lāham mutābiq na ho-sakeñ; gair-chaspān; mutanāqiz; nā-munāsib. [qalīl; chhoṭā; thoṛā; balkā.

Inconsiderable a. Jo lihāz khayāl yā iltifāt ke qābil na ho; nā-chiz; khalīf; **Inconsiderably, ad.** Bahut hī kam; zarā sā; thoṛā sā; ba-miqdār-i qalīl.

Inconsiderate, a. 1.—Be-ihtiyāt; gair-muhtāt; jo hifāzat yā munāsabat ke muta'alliq bātoñ par lihāz na kare; jise jā wa bejā kā khayāl yā gairon ke huqūq yā khayālāt kā lihāz na ho; ta'jil-kār; be-parwā; allhar; be-sikr; be-'aql; nā-'āqibat-andesh.

2.—Jo be-parwāyī yā ta'jil-kānī ke bā'is ho; 'ājilāna.

Inconsiderately, ad. Be-socho-bichāre; natijon par bakhūbī lihāz na rakh ke; be-sikrī yā be-parwāyī se; be-'aqlī se; nā-'āqibat-andeshī se; bari 'ujlat ke sāth; utāwle-pan se.

Inconsiderateness, n Kisi bāt par bakhūbī gaur-o-sikr na k.; kisi shai ke maāl-i-kār par khūb lihāz na k.; be-sikrī; be-ihtiyāti; 'adam-ta-wajjuhī; be-'aqlī; nā-'āqibat-andeshī.

Inconsistence, } n. 1.—Do chizon ke mābain nisā ikhtilāf ki woh yak-jā
Inconsistency, } na rah sakeñ yā bāham sach ma ho-sakeñ; ikhtilāf; khayāl yā kār-rawāyī kī nisbat takhāluf.

2.—Bahs yā bayān meñ behūdagi; kisi bayān yā dalil ke ajzā kā bā-ham rabt na r. yā is qism kā h. ki ek juzw dūsre kā munāfi ho; ittizād; mukhālafat; gair-mutābaqat; nā-muwāfaqat.

3.—Be-sabāti; talawwun; badlā karnā.

[sazāwār.

Inconsistent, a. 1.—Khilāf; gair-mauzūn; mutazād; nā-munāsib; nā-2.—Mutanāqiz; munāfi-i-yakdigar; do chizen jo bāham isqadar mukhtalif hon ki ek se dūsri nafī yā zūl ho-jāwe yā ek kī sachāyī dūsre kī jhuthāyī par dalālat kare.

3.—Yak-sūn yā ek dhang khwāh rang kā nahīn; jo rah rah kar badle; kisi waqt kuchh aur kisi waqt kuchh; kabhī aur aur kabhī aur; mutalawwin.

Inconstant, a. 1.—Ustuwār yā sābit-qadam nahīn; jiskī rāe khwāhish yā niyat tabdil huā kare; gair-mustaqil-mizāj; irāde kī mazbūt nahīn; mutalawwin; talawwun-tab'; jismeñ shums-i-qamrī lagī rahe. [wafā.

Inconstant in love or friendship—Muhabbat yā dostī meñ sābit-qadam nahīn; be-2.—Tabādala-pazīr; mutagaiyir; jo rah-rah-kar badlā kare—jaise koyī chiz.

[nahīn.

Inconsummate, a. Nā-mukammal; gair-mukhtatam; nā-tamām; pūrā

Incontestable, a. Nā-qābil-i-'itirāz; bahs yā hujjat ke laiq nahīn; hujjat-pazīr nahīn; is-qadar sāf ki tardid na ho-sake; nā-qābil-i-tardid; lā-rad; qāti'; shāfi.

Incontrovertible, a. *Vide supra.*

Inconvenience, } n. 1.—Gair-munāsabat; gair-mauzūniyat; hasb-i-hāl
Inconvenience, } na h.; chaspān na h.

2.—Jisse taklif yā be-chainī paidā ho; nuqsān; koyī shai jisse amn meñ khalal pare taraqqī ruk jāe yā kār-rawāyī khwāh kāmyābī meñ qabāhat barh jāe; qabāhat; harj; taklif; diqqat; tasdī'a.

Inconvenient a. 1.—Munāsib hasb-i-hāl yā mauzūn nahīn; nā-sazāwār; laiq nahīn; nā-zebā; maslahat ke khilāf.

2.—Taklif-dih; ranj-āwar; ba'is-i-taklif; hārij yā mānī'; muzir; be-mahal; be-mauqa'; jisse taraqqī yā kām meñ diqqat barh jāe.
Inconvertible, a. Nā-qābil-i-tabaddul; tabādala-pazir nahīn; jisko badal na sakeñ; jisko kisī dūsri chiz se tabdil na kar-sakeñ.

Bank notes are sometimes *inconvertible* into specie—Ba'z waqt bank ke noṭon ko naqd se nahīn badal sakte; kabhi kabhi bank ke noṭon ke 'iwaz rokar nahīn mil saktā.

Inconvincible, a. Jisko qāil na kar-sakeñ; jisko kisī bāt kā yaqīn na dilā sakeñ; jiskā ma'qūl karnā dushwār ho.

Incorporate, a. 1.—Māddi nahīn; gair-mujassam.

2.—Ek meñ milā huā; maḥlūt.

3.—(*Law*) Jo qānūn ke rū se ba-taur jamā'at ke qāim na ho; jiskā wujūd ba-taur jamā'at-i-mahkūma-i-qānūn ke na ho.

Incorporate, v. t. 1.—Yak-jā k.; ek meñ shāmil k.; maḥlūt k.; muḥ-talif ajzā ko bāham shāmil k. (milānā).

To *incorporate* drugs—Muḥtalif dawāon ko bā-ham milānā yā ek-dil k.

2.—Kisī shai-i-mujassam meñ shāmil k.; mujassam banānā; kisī shai meñ milānā yā dāḥil k. [milānā jo pahle se banī yā qāim ho.

3.—Kisī shai-i-maujūda-i-hīl meñ shāmil k.; kisī aisi chiz meñ

To *incorporate* copper with silver—Tābe ko chāūdī meñ milānā.

4.—Kisī dūsri riyāsat yā saltanat meñ shāmil k.; bāham marbūt k.

5.—(*Law*) Mulki yā qānūnī jamā'at qāim k.; qānūn ke mutābiq koyī jamā'at qāim karke shakhs-i-wāhid ke khās mansab wa huqūq wagairad.

To *incorporate* a bank, a railroad company, and the like—Kisī bank yā rel ki sarak ki jamā'at wagaira ko qānūnān qāim k.

Incorporate, v. i. Is tarah par miljānā ki kisī dūsri shai kā juz ho-jāe; shāmil ho-jānā; maḥlūt ho-jānā; ek dil ho-jānā.

Usually followed by *with*.

Incorporation, n. 1.—Milānā yā milnā; āmezish; ikhtilāt; mel; shumūl.

2.—(*Law*) Bahut se shakhsan ko shāmil kar-ke ek jamā'at-i-mulki yā qānūnī banānā. Yāh jamā'at ba-taur ek masnū'yī shakhs ke muta-sawwar hotī hai aur uske shurakā hamesha ek dūsre ke ba'd ba-taur jā-nashīn ke qāim huā karte haiñ.

Incorporeal, a. 1.—Gair-māddi; gair-mujassam; be-jasad; be-tan.

2.—(*Law*) Jiskā wujūd mahz qānūn ke lihāz se ho; jiskā qabza-i-wāqī'i bādiu-n-nazar meñ na ho-sake; aisi shai jo gair-mahsūs ho; aisi chiz jise chhū na sakeñ.

Incorporeal hereditament—See Hereditament.

Incorrect, a. Sachāyī ke mutābiq nahīn; nā-rāst; galat; kāzib; gair-sahih; bi-jinsihī yā ṭhik-ṭhik nahīn; hū-ba-hū nahīn; 'amūne ke mutābiq nahīn; qawā'id-i-mustamirra ke khilāf; nāqis.

Incorrectly, ad. Ṭhik-ṭhik nahīn; sihat ke sāth nahīn; bi-jinsihī nahīn; galat; sahih-sahih nahīn; us qā'ide wagaira ke mutābiq nahīn jo kisī shai ke imtihān ke liye muqarrar ho.

Incorrectness, n. 'Adam-i-sihat; gair-sadāqat; nā-durustī; galati; sachāyī ke khilāf h.; us shai ke mutābiq na h. jo kisī amr ke imtihān ke liye mu'ayan ho.

Incorrigible, *a.* Islāh-pazīr nahīn; jiskī sihhat yā tarmīm na ho-sake; itnā kharāb ki use phir sudhār na sakeñ; lā-'ilāj; gayā-guzrā.

☞ Applicable both to persons and things. [sake.

Incorruptible, *a.* 1.—Bigarne ke qābil nahīn; jo zāl yā kharāb na ho-

2.—Gair-murtashī; jo rishwat kā lenā hargiz manzūr na kare; nihāyat munsif aur rūst-bāz. [meñ barhnā; taraqqī pānā; ziyāda h.

Increase, *v. i.* Miqdār ta'dād darje ziyādatī ikhtiyār yā neknāmī wagaira

Increase, *v. t.* Miqdār wagaira meñ barhnā; taraqqī d.; ziyāda k.; kisi shai kī khūbī ko barhnā; phailānā; wus'at d.; tawālat d.; ziyāda kharāb yā sangīn k.

Increase, *n.* Qad wus'at miqdār ta'dād ziyādatī yā māliyat wagaira meñ afzāish; afzūnī; taraqqī; izāfa; izdiyād; shiddat; sakhtī; bārḥ; barhtī; beshī; kasrat; jo kuchh kisi aslī shai meñ barḥe; jo kuchh kisi shai kī afzāish se hāsīl ho; naf'; sūd.

Increase and decrease—Kamī-beshī; ghaṭ-barḥ; ghaṭāw-barḥāw.

Incredible, *a.* Nā-qābil-i-'itibār; jispar hargiz i'tibār na ho-sake; jisko bāwar na kar-sakeñ; isqadar 'ajīb-o-garīb aur qiyās ke khilāf ki uspar yaqīn na lā-sakeñ. [ko yaqīn na ho.

Incredibly, *ad.* Is tarah par ki i'tibār na ho-sake; aise tarīq par kī dil

Incredulity, *n.* Be-i'tiqādī; be-i'tibārī; yaqīn na lānā.

Incredulous, *a.* Zūd-i'tiqād nahīn; jo kuchh kahā jāe use bataur sach ke na mānne wālā; gair-mu'taqid. [meñ taraqqī; ziyādatī.

Increment, *n. i.*—Afzūnī; afzāish; miqdār ta'dād yā māliyat wagaira

2.—Woh shai jo kisi dūsri shai meñ izāfa ho; barhtī; afzāish; afzūn.

Increment of land—Arūzī-i-nau-barūr; woh nayī zamīn jo daryā kī harakat se paidā ho; daryā-barūr yā daryā-barūmad; gang-barūr; gang-barūmad.

Incriminate, *v. t.* Muttahim k.; kisi jurm yā taqsīr kā ilzām lagānā; mujrim gardānnā.

Inculcate, *v. t.* Nasihat karte karte zih-nashīn k.; bār-bār kah-sun-kar kisi bāt kā sikhlānā aur use karāna; dil-nashīn k.; dil par jamānā baiṭhālnā yā naqsh k.

Inculcate, *v. t. i.*—Ilzām d. yā lagānā; dosh lagānā; la'nat-malūmat k.

☞ Opposed to *exculpate*.

2.—(Law) Jurm kā ittihām 'aid k.; mulzam gardānnā; muttahir k.; kisi se koyī jurm mansūb k.

Incumbency, *n.* 'Uhda-dārī; kisi mansab par māmūr rahne kī hālat.

During an officer's incumbency—Kisi 'uhde-dār ke apne mansab par qāim rahne kī hālat meñ (uske 'ahd meñ; uske kār-rawā rahne ke zamāne meñ).

Incumbent, *a.* Lāzimī; lābudī; farz; nihāyat zarūrī; wājib; jiske anjām kī tākīd-i-akīd ho.

☞ Followed by *on*.

Incumbent, *n.* 'Uhda-dār-i-hāl; woh shakhs jo kisi mansab par fi-l-hāl

Incumber, *v. t.* See **Encumber**.

Incumbrance, *n. i.*—Aisā bojḥ jo girān-bār aur taklīf-dih ho; koyī shai jisse harakat yā kār-rawāyī ruk jāe yā usmeñ qabāḥat par jāe; amr-i-mānī; amr-i-bā'is-i-intishār.

2.—(*Law*) Jāedād par bār bojh yā muākhaza ; kisi milk par qānūnī da'wā kafālat yā istigrāq ; woh dain jiske adā hone kā bojh kisi jāe-dād par dālā jāe.

Written also *encumb ance*.

Incumbrancer, n. (*Law*) Kisi jāe-dād par qānūnī da'wā muākhaza kafālat yā istigrāq r. w. ; muākhaza-dār.

Incur, v. t. Kisi aisi shai ke muqābale meñ parnā jisse taklif yā nuqsān kā ihtimāl ho ; mustaujib yā sazāwār h. ; uṭhānā ; apne ūpar lāuā yā lenā ; apne ūpar nāzil k. ; apne ko kisi balā wagaira meñ dāl d.

To incur a punishment—Mustaujib-i-sazā h. ; kisi aisi bāt kā k. jisse sazā kā ihtimāl ho.—To incur a debt—Qarz-dār h. ; maqrūz yā daindār h. ; dain qāim k.—To incur blame or censure—Mustaujib-i-ilzām yā sar-zanish h. ; koyi aisi fi'l k. jisse apne ūpar ilzām āwe yā chashm-numāyī ho.

Incurable, a. 1.—Nā-qābil-i-'ilāj ; shifā-pazīr nahīn ; jismeñ 'aql yā dawā kārgar na ho ; lā-'ilāj ; lā-dawā. [na kare.

An incurable disease—Maraz-i-lā-'ilāj ; aisi bīmārī jismeñ dawā yā aql kān

2.—Jiskā daf'iya yā jiskī durustī na ho-sake ; jiskā chāra-kār kuchh na ho ; jismeñ lāchārī ho.

An incurable evil—Aisi burāyī jo daf' na ho-sake (jiskā kuchh chāra-kār na ho.).

Indebted, a. 1.—Maqrūz ; qarz-dār ; daindār ; qarz liye huye ; kisi kā dain rakhtā huā ; riniyā.

A is indebted to B. ; he is indebted in a large sum, or to a large amount—Zaid

Bakar kā maqrūz hai ; uske zimme dain-i-kasir hai.

2.—Mamnūn ; mashkūr ; marhūn ; ibsān-mand ; kauaurā.

Indecence, } n. Kalām yā tariq meñ jo kuchh nā-munāsib ho ; koyi fi'l
Indecency, } yā tariq jo hayā ke khilāf ho ; fuhsh bāteñ ; aise fi'l
jinke dekhne se dekhne-wāle ko sharm āye ; hijāb yā tahzīb kā na h. ;
koyi nā-shāista qaul yā fi'l wagaira ; kisi aise fi'l kā karnā jo nā-zebā ho.

Indecent, a. Nā-zebā ; shāista yā bāista nahīn ; jo dekhne yā sunne ke qābil na ho ; jisse hijāb meñ khalal pare ; fuhsh.

Indecent language—Aisi bāteñ jo kahne-sunne ke laiq na hon ; kalām-i-fuhsh ;
sukht-sust ; gālī-guftā ; behūda bāteñ.

Indecision, n. 'Tazabzub ; waswasa ; pas-o-pesh ; dil kā kisi bāt par maz-būti se qāim na r. ; 'adam-i-istiqlāl ; hais-bais ; halchal.

Indecisive, a. 1.—Gair-qāti' ; jisse koyi bāt khātime yā anjām ko na pahunchē ; jisse kisi amr kā qat'-burid (wārā-nyārā) na ho.

An argument indecisive of the question—Aisi dalil jisse amr-i-nizā'i kā tasfiya na ho-jāe ; dalil-i-gair-qāti'.

2.—Jiske dil meñ sabāt yā tasmīm-i-irādat na ho ; waswasa yā pas-o-pesh r. w. ; jisne koyi bāt dil meñ ṭhahrā na lī ho.

Indecorous, a. Gair-muzaiyib ; nā-shāista ; tahzīb ke khilāf ; akhlāq-o-ādāb ke khilāf ; un rusūm-i-ādāb ke khilāf jinkā bartāw sin-o-sāl aur mansab ke i'tibār se zarūr ho.

Indecorum, n. Nā-shāistagi ; bad-atwārī ; be-adabī ; gustākhi ; be-saliqagi ; fi'l-i-nā-muzaiyib ; tark-i-adab wagaira. [haqiqat.

Indeed, ad. Haqiqat meñ ; dar-asl ; sach-much ; wāqī'i ; fi-l-wāqī' ; fi-l-

"Sometimes used emphatically ; sometimes denoting concession or admission ; sometimes interjectional, as an expression of surprise."
Webster.

Indefatigable, a. Jismeñ thakāwat na āye; jismeñ mihnāt karte karte jald tāqat zāl na ho-jāe; be-takān; jo mihnāt yā koshish se bāz na āye; jo na thake; athak.

Indefeasibility, n. Nā-mumkinu-l-ibtāl h.; rad yā bātil hone ke lāiq na h.

Indefeasible, a. Be-zawāl; jo zāl na ho-sake; jise rad yā bātil na kar-sakeñ; jo ka-l'-adam na kiya jā-sake; nā-qābil-i-ibtāl.

An *indefeasible* estate or title—Haqqiyat yā istihqāq-i-be-zawāl; aisi haqqiyat yā aisi istihqāq jo rad bātil zāl yā ka-l'-adam na ho-sake.

Indefensible, a. Hifāzat-pazir nahīñ; jiskā bachāw na ho-sake; jise qāim na rakh sakeñ; jo rawā yā jāiz qarār na pā sake; mumtanau-l-'uzr.

Indefinite, a. Gair-mahdūd; gair-mu'aiyan; gair-mutahaqqaq; gair-mushakḥhas; lā-intihā; ṭhik ṭhik nahīñ; jiskā ṭhekānā yā ta'aiyun na ho; gair-muqaiyad; be-qaid; jiske hudūd qāim na hoñ.

Indefinitely, ad. Be-pāyāñ; be-had; lā-intihā; ṭhik-ṭhik nahīñ; bilā-ta'aiyun; bilā-tayaqqun; be-ṭhekāne.

Indeliberate, a. Jo be-soche-bichāre kiya jāe; jo daf'atan yā yakāyak wuqū' meñ āye; pahle se gaur-o-fikr karke nahīñ.

Indelible, a. Jo miṭ na sake; jo miṭāne se na miṭe; jo rad yā mahw-mansi na ho-sake; lā-zawāl; pakkā; pāedar.

Indemnification, n. Zarar na pahuñchue d.; nuqsān khisāre yā tāwān se mahfūz r.; nuqsān khisāra yā tāwān d. (pūrā kar d. yā bhar d.).

Indemnify, v. t. 1.—Nuqsān se bachānā; āyinda ke nuqsān yā khisāre se mahfūz r.; is bāt ki diljam'i yā itminān kar d. ki kuchh ziyān yā khisāra na hogā. [pūrā k.; bharnā; nuqsāni k. tāwān d.]

2.—Guzashta ki (jo kuchh ho-chukā ho uskī) talāfi k.; 'iwaz d.; **Indemnity, n. 1.**—Nuqsān se hifāzat ki diljam'i; itminān yā kafālat; zamānat yā zamānat-nāma; jo nuqsān yā khisāra ho-chukā ho yā hone wālā ho usse barāat; tāwān yā jarāim i-māziya ki ta'zir se tahaffuz.

2.—Nuqsān khisāra yā ziyān k. mu'awaza; jo kuchh zāi' yā talaf huā ho uskā badlā yā 'iwaz. [tahriri; iqrār-nāma.]

Indenture, n. (Law) Do yā zāid ashḥās ke mābain koyi mu'āhada-i-

Independence, n. Khud-sari; khud-mukhtārī; dūsroñ par inhisār yā unki hukūmat se barāat; bilā dast-andāzi i-gair apne kāmōñ k. chālānā yā anjām d.; āzādī; istignā; fārigu-l-bālī; apne basar-i-auqāt ki salāhiyat-i-zūti; begair-jānib-dāri yā dūsroñ ke dabāw ke 'amal k.; asar-i-nā-jāiz se barī rahuā.

Independent, a. 1.—Dūsroñ ki hukūmat ke tābi' nahīñ; dūsroñ par takiya yā bharosā na r. w.; munhasir-i-bi-l-gair nahīñ; gair-tābi'; khud-mukhtār yā khud-sar; mutlaqu-l-'inān; āzād.

2.—Jisse fārigu-l-bālī hāsil ho; jisse ārām ke sāth basar-i-auqāt ho-sake; jiski wajh se āzādī yā istignā ho.

An *independent* estate or property—Aisi amlāk yā jūedūd jisse uskā qūbiz fārigu-l-bālī rahe yā ārām se basar-i-auqāt kar-sake.

3.—Jo kisi ki jānib-dāri na kare khwāh kisi k. dabāw na māne; chāplūs nahīñ; jo apni khās marzi ke mutābiq 'amal kare; āzād yā āzād-manish.

A man of an *independent* mind—Āzād-manish shakhs; aisi shakhs jismeñ taraf-dāri na ho yā jispar koyi dabāw pahuñchūyā na jā-sake; woh shakhs jo apne dil k. āphī mālīk ho. [tabi'at ki āzādī zāhir yā ma'lūm ho]

4.—Āzādāna; be-takallufāna; be-bākāna; khulā; be-qaid; jisse

An *independent* air or manner—Āzādāna qhang yā tarz; aisā tarīq jisse dil ki āzādi zāhir ho. [kharij; qat'-nazar.]

5.—Kisi se 'alāhida yā mustasnā; judā; be-lagāw; be-sarokār;

Followed by *of*.

Independently, *ad.* Āzādāna; begair dūsrōn par takiya yā bharosā kiye huye; be-lāg; be-lagāw; bilā-wāsta; begair jānib-dārī yā dabāw ke; chāplūsi ke sāth nahīn; be-ta'alluqī se; alag-thalag; judā-gānā; khud-sarī yā khud-mukhtārī ke sāth.

Indescribable, *a.* Jiskā bayān na ho-sake; bayān se bāhar; be-bayān.

Indestructible, *a.* Lā-zawāl; nā-qābil-i-zawāl; jo zāil yā talaf na ho-sake.

Index, *n.* 1.—Woh shai jisse koyī bāt zāhir ho; woh chiz jisse kisī dūsrī chiz kā hāl khule; dalīl; dāl; nishān; 'alāmat.

2.—Woh fihrist jo kitāb ke mazāmīn suhūlat se daryāft karne ke liye aksar ākhīr meñ lagī rahtī hai aur ba-qaid-i-radīf-i-hurūf-i-tahajji murattab hotī hai; fihrist-i-radīf-wār jo tashīl-i-daryāft-i-mazāmīn ke liye murattab kī-jāwe.

A *local index*—Aisi fihrist jismeñ maqāmāt ke nām ba-qaid-i-tahajji likhe jāweñ—A *nominal index*—Fihrist-i-ism-wār ya'ni aisi fihrist jismeñ ashkhās ke nām ba-tartīb-i-tahajji darj hoñ.

3.—Rāsta dekhlanē wālā panja yā gharī kī sūyī wāgaira.

Index finger—See *Finger*.

Index, *v. t.* Kisi kitāb wāgaira ke mazāmīn kī fihrist radīf-war banānā.

Indicate, *v. t.* 1.—Dekhlānā; batānā; zāhir k.; kisi shai kā 'ilm dil par paidā k.; kholnā; munkashif k.; dalālat k.; dāl h.; nishān d.; nishān-dihī k.

2.—'Alāmatōn se dekhlanā yā zāhir k.; bataur 'ilāj-i-munāsib ke batānā ya'ni 'alāmāt ke lihāz se yah dekhānā ki fulān 'ilāj kā isti'māl munāsib hogā.

Indication, *n.* 1.—Nishān-dihī; dekhlanā; batānā; 'alāmat; nishān; dalīl; woh shai jisse aise amr kā izhār ho jo pahlē ma'lūm yā aur tarah par zāhir na ho. [muftid hogā.]

2.—Kisi maraz meñ woh 'alāmat jisse yah daryāft ho kī kaun-sā 'ilāj *Judicative*, *a.* Batlanē yā dekhlanē wālā; zāhir k. w.; ittilā' d. w.; dāl; jisse us shai kī ittilā' yā wāqifiyat ho jo nazar na ātī ho yā zāhir na ho.

INDICIA, [Lat.] (*Law*) *pl.* Woh 'alāmātē jinse kisī shai kī tamīz ho; nishānāt; 'alāmāt; dalāil. [him k.; mulzam banānā.]

Indict, *v. t.* (*Law*) Qānūn ke mutābiq kisī jurm kā ilzām lagānā; mutta-

Followed by *for*.

Indictable, *a.* Qābil-i-ilzām; mustajib-i-ilzām; jo muttahim ho-sake.

Indictment, *n.* Jurm kā tahrīrī ilzām; fard-i-qarār-dād-i-jurm; ilzām; ittihām.

Indifference, *n.* 1.—Mukhtalif ashkhās yā ashya ko yaksān samajhuā; ek pahlū kī nisbat dūsrē pahlū par ziyāda na jhuknā; kuchh farq na samajhnā; ek shai ko ba-muqābala dūsrī shai ke ziyāda waq'at na d.; be-waq'atī.

2.—Chal jāne ke qābil h.; darja-i-i'tidāl par h.

3.—Qair-jānib-dārī; be-ta'assubī; tarafdārī kā na h.; be-garazī.

4.—Be-fikrī; be-ta'alluqī; be-parwāyī; be-i'tināyī; jo kuchh pesh āye usmeñ ta'alluq-i-khātir na r.

Indifferent, a. 1.—Ek. pahlū farīq yā shai kī taraf ba-nisbat dūstre pahlū wagaira ke ziyāda jhukā yā māil nahīn; na idhar na udhar; donoñ pallā barābar samajhne w.; ek ko dūstre par tarjih na d. w. (ek ko dūstre se barh-kar na samajhne w.).

2.—Na bahut hī achchhā na bahut hī burā; ausat kā; mutawassit qism kā; kām chālāne ke lāiq; kār-rawāyī ke qābil; kām-chalāū. [na ho.

3.—Be-lagāw; be-ta'alluq; gair-jānib-dār; be-garaz; jismeñ taraf-dārī

4.—Be-fikr; jisko kisī bāt kī nisbat fikr ta'alluq yā parwā na ho; sard-mihr.

Indifferently, ad. Bilā tamīz yā tarjih; barābar; yaksān; be-gair jānib-dārī ke; bilā-rū-o-ri'āyat; be-gair ri'āyat ta'assub yā taraf-dārī ke; be-fikrī yā be-parwāyī se; be-gair khwāhish yā nafrat ke; achchhī tarah nahīn; na bahut achchhī na bahut burī tarah se; aise tarīq par ki kār-rawāyī ho jāe.

Indigence, } n. Ifās; muflisī; muhtājī; be-maqdūrī; āram se guzrān kī
Indigency, } sabil na r.; tang-dastī; be-nawāyī.

Indigenous, a. Kisī mulk kā paidā huā—jaise shakhs; desī; jo khud-ba-khud kisī mulk meñ paidā ho; gair-mulk yā khitte kā nahīn—jaise darakht wagaira. [be-nawā.

Indigent, a. Jiske pās koyī jāe-dād yā ma'āsh na ho; muhtāj; muflis;

Indigested, a. 1.—Jo hazm na huā ho; gair-munhazim; be-pachā; jo tahlil na huā ho—jaise khānā (gizā).

2.—Jiskī tahzīb aur tartīb silsile se na ho; jo qā'ide se sudhārā na gayā ho; gair-murattab; be-tartīb; abtar; khām; kachchā.

3.—Kachchā; be-pakā; khām—jaise dumbal yā phorā wagaira.

Indigestible, a. 1.—Nā-qābil-i-inhizām; jo pach na sake; batīu-l-hazm; saqil; der-hazm. [chup-chāp sah na sakeñ.

2.—Jisko qabūl na kar-sakeñ; jiskā tahammul na ho-sake; jisko

Indigestion, n. Gizā kā khūb tahlil na h.; bad-hazmī; girānī; sū-i-hāzima; khāne kā mushkil yā taklif se pachnā.

Indignant, a. Nā-sazāwār yā nā-wājib bartāw se taish meñ ākar gazab-nāk; kisī zalil fi'l yā ma'yūb bāt ke ittihām se khafā aur mutanaffir; gusse se bharā aur hiqārat kī nazar se dekhtā huā.

Indignation, n. Woh khayāl jo dil meñ kisī nā-sazāwār zalil yā ma'yūb amr se paidā ho; woh nafrat-i-shadīd jo kisī barī bad fi'lī yā bad-ā'mālī kī wajh se ho; gussa jiske sāth tauhīn tahqīr yā tanaffūr bhī ho.

Indignity, n. Tahqīr-i-nā-munāsib; kisī shakhs se aisā bartāw jisse uskī tauhīn sābit ho; kaj-khulqī aur tauhīn; hatk; subkī; balkayī.

Indirect, a. 1.—Sīdhā yā ba-khatt-i-mustaqīm nahīn; pechīda; terbhā; pher khātā huā. [jānā parē.

An *indirect* course—Pechīda tarīq; terhī rāh; aisī rāh jismeñ pher khā-ke

2.—Jisse koyī maqsad yā natīja sīdhe tarīq yā khulī khulī tadbīroñ se hāsīl na ho balki pechīdagī se yā ba-taur natīje ke hāsīl ho; aisī tadbīroñ se jo sarīhī gair-muta'allīq hoñ; be-jā; nā-munāsib; pechīda; pherwat kā.

An *indirect* accusation—Aisā ittihām jo sīdhe tarīq par yā barmalā lagāyā na jāwe balki pher-phār ke 'āid kiyā jāe; ilzām-i-bejā.—An *indirect* answer—Pechīda jāwāb; pherwat kā jāwāb; aisā jāwāb jo sīdhe yā ma'mūlī tarīq par nahīn balki bātōñ ko pher-phār ke diyā jāe.

3.—Rāst-bāzāna nahīn; jismeñ bad-diyānatī ho; be-imānī kā; jisse koyī shakhs gumrah ho-jāe yā dhokhā khāe.

Indirect tax—Woh mahsūl jo masrafi chizon par liyā jāe par sarf-kuninda ko na denā pare masalan muskirāt wagaira kā mahsūl.

Indirectly, ad. Sidhe tariq par nahīn; pher-phar ke; ech-pech se; terhāyī se; rāh-i-rāstī se nahīn; sāf sāf yā ba-'ibarat-i-sarīhī nahīn; ishāratan; kināyatan; zimnan; nā-munāsib tariq par; be-imānī se; kāristānī yā kār-guzārī se. [kām k. w.; be-shu'ūr.

Indiscreet, a. 1.—Be-tamīz; be-'aql; nā-'āqibat-andesh; be-soche-bichāre

2.—Jismeñ tamīz ko dakhī na ho; jo 'aql-i-salīm ke mutābiq na ho.

Indiscreetly, ad. Be-tamīzī se; nā-'āqibat-andeshī se; be-soche-bichāre; be-'aqlī se; be-wuqūfī se.

Indiscretion, n. Be-tamīzī; be-'aqlī; be-wuqūfī; nā-'āqibat-andeshī; be-sumjhē-būjhe kuchh karnā; be-shu'ūrī; be-tamīzī kā kām; be-imtiyāzī.

Indiscriminate, a. Jismeñ tamīz na kī-jāe; jismeñ kisī qism kā farq na rakkhā jāe; muntashar; khalt-malt.

Indiscriminately, ad. Be-imtiyāzī se; bilā tamīz ke; be-gair kuchh farq rakke huye; bilā-tafriq; andhādhundh; milā-julā; khalt-malt.

Indiscrimination, n. Be-imtiyāzī; be-tamīzī; andhādhundh; kisī bāt meñ kuchh farq na rakhuā.

Indispensable, a. Jisse dar-guzar na ho-sake; jise ohhor na sakeñ; jisse najāt na mil sake; nihāyat zarūrī; lābud; farz; lāzim; jiske begair na bana.

Indispensably, ad. Lāzimī taur par; lābudan; is tarah yā yuhāñ tak kī darguzar na ho-sake. [kām kar-sake; bad-nazīm kar-d.

Indispose, v. t. 1.—Nā-qābil kar d.; is qābil na rakhuā kī apnā munāsib

2.—Sibhat meñ kisiqadar futūr paidā kar-d.; kuchh kuchh bīmār banā d.; kisiqadar 'alīl kar-d.; tabī'at ko nā-sāz yā munaggas kar-d.

3.—Dil pher d.; bargasht k.; mukhātab k.; kisī shai kī taraf se dil ko phernā aur mutanaffir kar-d.

Followed by *to*.

4.—Barham kar-d.; nā-khush k.; nārāz k.; kisī shai kī taraf se tabī'at kā mailān khainch l.

Indisposition, n. 1.—Mailān yā ragbat kā na r.; barhamī; bargashtagī; nā-razāmandī; nafrat; kisī shai kā pasand na k.; gurez.

2.—Khafif 'alālat; balkī yā thoṛī bīmārī; kasal yā kasalnandī; balkī māndgī. [kū na r.

3.—'Adam-munāsabat; nā-muwāfaqat; aslī mailān yā munāsabat

Indisputable, a. Nā-qābil-i-bahs; lā-rad; jiskī tardid mumkin na ho; jo isqadar wāzih ho kī uspar i'tirāz wārid na ho-sake.

Indisputably, ad. Bilā-hujjat; aise tariq par kī uski nisbat takrār na ho-sake; bilā-shubha; bilā-mukhālafat; lā-kalām; yaqīnī; sarīhī.

Indissoluble, a. 1.—Gair-muhallīl; jo pānī yā garmī ke zor se tahlīl kiyā galāyā yā raqīq banāyā na jā sake. [mazbūt; ustuwār.

2.—Jo tūt na sake; nā-qābil-i-infisākh; jiskī pābandī hamesha rahe;

Indistinct, a. 1.—'Alāhida nahīn; tamīz ke qābil nahīn; aisi tarah par judā nahīn kī judā ma'lūm ho-sake; milā-julā. [gol-gol; pareshān.

2.—Mujmal; jo dil ko sāf ma'lūm na de; sāf nahīn; mubham;

- 3.—Nāqis; za'if; dhuñdhilā; jisse sūrat sāf sāf aur baḥhūbī ma'lūm na de. [hūdūd.]
- Indistinctly, *ad.* 1.—Bilā tamīz yā tafriqā; bilā-ta'āyun; bilā-tauqīl-i-2.—Sāf sāf nahūn; muntashar taur par; mujmalan.
- Indistinctness, *n.* 1.—'Alāhida 'alāhida judā judā yā sāf sāf na h.; inti-shār; ihhām; tazabzub.
- 2.—Dhuñdhilā-pan; tāriki; baḥhūbī na dekhūyī d.
- Individual, *a.* 1.—Gair-mungasim; nā-qābil-i-taqīm; bataur shai-i-wāhid ke qāim; mufrad; wāhid; akelā yā ek. [maḥsūs.]
- 2.—Sirf ek kā yā ek hī se muta'alliq; ek shakhs yā shai ke liye
- Individual, *n.* Shakhs-i-wāhid; ek ādmī; fard-i-bashar.
- Individually, *ad.* 1.—Judā-judā; alag-alag; tanhā; auroñ ko chhor kar; akele; āp-hi-āp; fardan-fardan. [wāhid ke liye maḥsūs.]
- 2.—Aisi tarah ki 'alāhida yā judā na ho-sake; kisī shakhs yā shai-i-Indivisible, *a.* Nā-qābil-i-taqīm; jise judā na kar-sakeñ; jiske ajzā ko 'alāhida/alāhida na kar-sakeñ; jise bānt na sakeñ.
- Indolence, *n.* Ārām-talabī; kāhili; susti; ārām kī khwāhish yā mihnāt se nafrat kī wajh se jismānī yā zihnī koshish na k.; mihnāt se jī chorānā; ālas; ālkaś. [sust; kāhil yā kāhilu-l-wujūd; ālasi yā ālkaśi.]
- Indolent, *a.* Ārām-talab; mihnāt se jī chorāne w.; kām-chor; 'ādatan
- Indomitable, *a.* Jise maglūb yā apne tābi' na kar-sakeñ; jise apne bas meñ na kar-sakeñ; jise qābū yā zabt meñ na lā-sakeñ. [dilā sakeñ.]
- Indorsable, *a.* Jispar 'ibārat-i-farokht (bechī) likh-kar dūsro ko rupaye
- Indorse, *v. t.* [Written also *endorse*] 1.—Kisī kāgaz wagaira ke pusht par (uske dūsrī taraf) rasīd wagaira likhnā; 'ibārat-i-zahri likhnā.
- 2.—(Law) Kisī kāgaz ke pusht par (uske dūsrī taraf) uske intiqāl kī garaz se apnā nām likh d.; loṭ yā hundi wagaira ke rupaye wusūl karne ke liye uske pusht par apnā nām likhnā; 'ibārat-i-zahri likh kar muntaqil k.; bechī k.; hundi yā loṭ wagaira kī pīṭh par uske (dām) zar-i-saman dilāne kā hukm likhnā. [karke usmeñ madad d.]
- 3.—Manzūr k.; rawāj d.; jāri k.; kisī shai meñ apnā nām shāmil
- To indorse in blank—Loṭ yā hundi wagaira par sirf apnā nām likh kar munta-qil-ilaiḥ ke nām kī jagah is garaz se khālī chhor d. kī qābiz-i-loṭ yā hundi use hasb-i-mauqa' likh le.
- Indorsee, *n.* (Law) Kisī loṭ yā hundi wagaira kā muntaqil-ilaiḥ; woh shakhs jiske nām se loṭ wagaira kī pīṭh par bechī likh dī-jāe.
- Indorsement, *n.* 1.—Kisī loṭ hundi yā dūsre wasiqā-i-tahriri kī pusht par likhnā; hundi wagaira par 'ibārat-i-zahri kā likhnā.
- 2.—(Law) Woh shai jo kisī loṭ hundi yā dūsre kāgaz kī pusht par likhī jāe masalan nām yā kisī ke haq meñ koyī hukm khwāh wusūl-yābi i-zar-i-adā-shuda yā kaifiyat-i-ahl-i-kār; woh 'ibārat jo aksar kisī wasiqā-i-qābil-i-intiqāl kī pusht aur ba'z anqāt uske rū par likh dī jāti hai aur jiske zari'e se us wasiqe kī milkiyat muntaqil ho jāti hai; bechī.
- 3.—Manzūri yā tāyid.
- Indorser, } *n.* Intiqāl-kuninda; woh shakhs jo kisī loṭ yā hundi wagaira
- Indorsor, } par 'ibārat-i-intiqāl (bechī) likhe.
- Indubitable, *a.* Jiskī nisbat kuchh shubha bahs yā i'tirāz na ho-sake; zāhir; sarīlī; mutahaggaq; isqadar sāf kī usmeñ shak kī gunjaish na ho.

Indubitably, ad. Be-shakk-o-shubha; lakalām; lāraib; aisī tarah ki kuchh bhī shubha na rahe.

Induce, v. t. 1.—Pesh i-nazar yā madd-i-nazar k.; dākhil k.

2.—Targīb yā bahs ke zarī'e se kisī ke dil ko kisī taraf phernā; rūgīb yā māil k.; tahrīk d.; abhārṇā.

3.—Paidā k.; bā'is h.; mūjib h.

Inducement, n. 1.—Woh shai jisse targīb ho; woh bāt yā sabab jiske lihāz se koyī kār-rawāyī kī-jāo; koyī dalil wajh yā wāqī'a jisse dil kisī amr kī taraf māil ho.

2.—(Law) Tamhīd; wāqī'āt-i-tamhīdī yā ibtidāyī; woh bāteṅ jo asl wāqī'āt-i-muqaddama ke bayān ke qabl tauzihan yā tamhīdan zāhir kī-jāeṅ.

Indulge, v. t. 1.—Kisī 'ādat yā khwāhish wagaira ko na roknā (usmeṅ dil-o-jān se lag jānā yā dil se uskī pairawī k.); kisī kī khwāhish ke mutābiq k.; khush k.; khātir-dāri k.; māni' yā muzāhim na h.; na roknā; jo kuchh kisī kā jī chāhe woh use karne d.

2.—Ri'āyatan d. yā 'ntā k.; 'ināyat kī nazar se d.; kisī kī khwāhish yā istid'ā ke mutābiq d.

Indulge, v. i. Haz uṭhāne yā karne d.; bilā rukāwat kisī shai kā mutasarrif h. yā usko karnā; kisī fī'l ko 'ādatan k. yā uskā 'ādī ho-jānā; kisi aise fī'l kā khule-band k. jo mamnū' yā qābil-i-i'tirāz ho.

Indulgence, } n. 1.—Nafs-parastī; nafs-parwarī; qaid yā rukāwat kā
Indulgency, } uṭhā l.; tabī'at yā khwāhishoṅ ko na roknā; ihtizāz-i-nafsānī.

2.—Ri'āyat; 'ināyat; fāiyāzī; nāz-bardāri; dil-dāri; khātir-dāri.

Indulgent, a. Khātir-dāri yā nāz-bardāri k. w.; mihrbān; mukhālīf yā māni' nahīn; narm-dil; shafīq; karā yā sakht-mizāj nahīn; rahm-dil.

Indurate, v. i. Sakht ho-jānā; karā ho-jānā.

Indurate, v. t. 1.—Sakht kar d.; karā kar d.

2.—Be-dard banā d.; dard yā tars bāqī na r.; sakht be-dard kaṭhor yā karā banā d.; patthar sā kar-d.; be-rahm banā d.

Indurate, a. 1.—Sakht; karā; patthar sā; narm yā mulāim nahīn.

2.—Sang-dil; be-dard; be-rahm; kathor.

Industrious, a. 1.—Mihnati; mihnāt-shī'ar; kār-o-bār yā tahsīl-i-'ilm meṅ tan-dih; kāṁ meṅ hamesha barābar yā 'ādatan masrūf (lagā huā); sā'i; tan-dih.

 Opposed to slothful and idle.

2.—Kisī khās amr kī pairawī yā kisī khās maqsad ke anjām meṅ sā'i sargarm yā musta'id.

Industriously, ad. 1.—Mihnāt yā mashaqqat se; riyāz ke sāth; zihnī yā jismānī quwwatoṅ ko barābar kāṁ meṅ lā-kar; jidd-o-jahd ke sāth.

2.—Fikr-o-pairawī se; musta'idī se; ihtiyāt ke sāth.

Industry, n. Mihnāt; mashaqqat; riyāz; jidd-o-jahd; kār-o-bār meṅ sābit-qadamī ke sāth tawajjuh; tan-dihī; musta'idī.

 Opposed to sloth and idleness.

Ineffable, a. Bayān se bāhar; zāidu-l-wasf; jiske kahne meṅ zabān qāsir ho; be-bayān. [be-sūd,

Ineffective, a. 1.—Gair-muassir; jisse koyī natīja paidā na ho; be-kār;

- 2.—Jo khidmat maqsūd ho uske anjām ke lāiq nahīn; nā-qābil.
Ineffectual, *a.* Be-tāsir; jisse natīja-i-makhsūs na nikle; be-kār; nā-kār-gar; za'if; qawī nahīn.
Inefficaciousness, *n.* Bā-tāsir nahīn; jismeñ natīja-i-maqsūd yā munāsib ke paidā karne kī quwwat na ho; jismeñ kāfī quwwat na ho.
Inefficacy, *n.* Jo natīja maqsūd yā munāsib ho uske paidā karne kī quwwat na r.; be-tāsirī; be-asarī; lā-hāsili; kār-gar na h.
Inefficiency, *n.* Be-tāsirī; natīja-i-maqsūd ke paidā karne kī quwwat na r. yā uskī koshish na k.; 'adam-kār-guzārī. [natīja paidā na ho.
Inefficient, *a.* 1.—Nā-kārgar; gair-muassir; lā-hāsili; be-sūd; jisse koyī 2.—Majhūl; jiskā maāl-i-kār kuchh na ho.
Inelegance, *n.* 'Ibārat tahrīr yā akhlāq meñ 'umdagī yā safāyī kā na
Inelegancy, *n.* h; 'imārat kā suḍaul yā khūb-sūrat na h.; bhaddā-pan; bad-sūratī; bad-uslūbī; gair-mauzūniyat; be-dhangā-pan; nafāsāt kā na h.
Inelegant, *a.* Nafis nahīn; khūb-sūrat sijil sāf-suthrā suḍaul yā zebāishī nahīn; kisī aise bāt kā na honā jo mazāqan darkār ho; bhaddā; be-dhangā; be-daul; bad-sūrat; nā-mauzūn; nā-zebā; be-lutf; lāchār.
Ineligible, *a.* Muntakhab hone ke lāiq nahīn; kisī mansab ke liye intīkhāb ke qābil nahīn; nā-qābil-i-pasand yā tarjih; munāsib yā qarīn-i-maslahat nahīn.
Inequality, *n.* 1.—Darje miqdār lambāyī yā kisī qism kī sifat meñ kamī-beshī; kisī bāt meñ ikhtilāf (barābarī kā na h.); kisī bāb meñ kamī-beshī (ghaṭ-barh); 'adam-musāwāt tafāwut yā farq; yaksān na h.; ikhtilāf. [uñchāyī-nichāyī.
2.—Nā-hamwārī; sath kā barābar na h.; nisheb-farāz; balaudī-pastī;
3.—Kisī maqsad ke anjām ke liye ba-qadr-i-andāz na h.; 'adam-i-kifāyat (kāfī yā muktafi na h.); kamī; barābar na h.
Inequitable, *a.* Insāf ke khilāf; wājib yā munṣifāna nahīn.
IN ESSE (*Lat.*) Maujūd; wāqī'ī wujūd r. w.
“Distinguished from *in posse*, or *in potentia*, which denote that a thing is not, but may be.” *Webster.*
Inestimable, *a.* Jiskā takhmīna yā shumār na ho-sake; nihāyat hī qīmātī yā 'umda; be-bahā; anmol.
Inevitable, *a.* Jisse bach na sakeñ; jisse ihtirāz mumkin na ho; lābud; jiskā wuqū' chār-nāchār yā khwāhī-na-khwāhī ho; nā-guzār; jisse chhutkārā na ho; mutahaqqaq; pakkā; bar-baq.
Inexhaustible, *a.* Isqadar kī bi-l-kul kharch yā khālī na ho-jāe; jo hamesha qāim rahe; jismeñ kabhī kamī na ho; jo chuk na sake.
Inexorable, *a.* 1.—Jiske dil par lajāyat yā ārzū-minnat kā asar na ho; isqadar mazbūt aur mustaqil ki 'arz-ma'rūz na māne.
2.—Lā-tajum; lā-tagaiyur; jismeñ tabādala mumkin na ho.
Inexpedience, *n.* 'Adam-munāsabat; kisī maqsad ke anjām ke liye
Inexpediency, *n.* mauzūn yā hasb-i-hāl na h.; jis bāt kā anjām maqsūd ho uske liye munāsib na h.
Inexpedient, *a.* Qarīn-i-maslahat nahīn; jiskā maāl-i-kār achchhā na ho; jisse kisī bāt meñ bihtarī na ho; nā-sazāwār; nā-munāsib; be-mauqa'-o-mahal; nā-shāista; be-jā; khilāf-i-maslahat.
Inexpensive, *a.* Sarf-angez nahīn; jismeñ bahut kharch na pare.

- Inexperience**, *n.* Nā-tajriba-kārī; nā-āzmūda-kārī; an'arīpan; kisī shai se imtihān ke zarī'e se wāqifiyat na r. [kachehā.
Inexperienced, *a.* Nā-tajriba-kār; nā-āzmūda-kār; an'arī; nā-wāqif;
Inexplicable, *a.* Nā-qābil-i-tashrīh; is qābil uabīn ki uski wajh bayān ho-sake yā tauzīh ki jī-sake; jisko wāzīh aur samajhne ko lāiq na kar sakeñ; lā-hal; jiski ta'bīr na ho-sake; go-mago. [na huā ho.
Inexplicit, *a.* Sāf nabīn; gair-wāzīh; gair-musharrāh; jo sāf sāf bayān
Inexpressible, *a.* Nā-qābil-i-bayān; lā-bayān; bayān se bāhar; jisko kah na-sakeñ; nā-qābil-i-izhār; khārij-az-bayān.
IN EXTENSO, (*Lat.*) Pūrā pūrā; tamām-o-kamāl; ba-sarāhat-i- tamām; mufassal; mutawwal; tawālat ke sāth. [meñ; dam-i-ākhīr.
IN EXTREMIS, (*Lat.*) Qarīb-u-l-marg; marne ke nazdīk; hālat-naz'
Inextricable, *a.* Jo sulajh na sake; jisko khol na sakeñ; lā-hal; jiskā uljhāw miñ na sakeñ. [jisse bhūl-chūk na ho.
Infallible, *a.* 1.—Jisse galatī na ho; jo khatā se bi-l-kul mubarrā ho; No man is *infallible*—Koyī bashar aisā nahīn hai jisse galatī na ho (jo khatā se bi-l-kul mubarrā ho khwāh jisse bhūl-chūk na ho).
 2.—Mutalaqqaq; jisse dhokhā na ho; jisse māyūsī yā nā-kāmī har-giz na ho; muqarrar; hukmī. [giz na ho.
Infallible evidence—Hukmī subūt; aisā subūt jisse māyūsī yā nā-kāmī har.
Infamous, *a.* 1.—Bad-nām; jise log burā kahte hoñ; jiski neknāmī meñ bi-l-kul futūr ho; jisse log nafrat karte (muta'afīr) hoñ; zalīl; ma'yūb; nihāyat kharāb; qābil-i-tahqīr.
 An *infamous* liar—Darog-go-i-badnām; aisā jhūṭhā ki log usse nafrat karen
 An *infamous* act—Fīl-i-ma'yūb; aisā kām jiskā karnā nihāyat kharāb yā bad ho. [dāg lagā ho.
 2.—(*Law.*) Jispar kisī jurm ke sībīt hone ki wajh se badnāmī kā, An *infamous* person cannot be a witness—Aisā shakhs jo kisī jurm meñ mākhūz ho-kar badnām ho-chukā ho gawāh nahīn ho-saktā.
Infamy, *n.* 1.—Neknāmī kā kulliyatan zāil ho jānā; ruswāyī-i-'ām; gāit darje ki badnāmī; sakht zillat; rū-siyāhī.
 2.—(*Law.*) Woh badnāmī yā ruswāyī jo kisī shakhs ko ba-wajh-i-sabūt-i-jurm hāsīl ho aur jiske bā'is usmeñ adā-i-shahādat ki salāhiyat bāqī na rahe.
Infancy, *n.* 1.—Shīr-khwārgī; bachpan; zindagī kā awwal hissa.
 2.—Kisī shai kā zamāna-i-ibtidāyī yā uske wujūd kā āgāz; woh zamāna jab koyī shai awwalan qāim ho. [na pahnūchā ho.
 3.—(*Law.*) Nābāligī; woh zamāna jab koyī shakhs hadd-i-bulūg ko
Infant, *n.* 1.—Shīr-khwār; bachcha; ; baras do baras yā do chār baras kā larḳā. [jiski 'umr ekkis baras se kam ho.
 2.—(*Law.*) Nā-bālig; jo shakhs hadd-i-bulūg ko na pahnūchā ho;
Infanticide, *n.* (*Law.*) 1.—Aise bachehe ki halākat jo zinda paidā huā ho; tifi-i-nau-zād kā mār dālnā; bachcha-kushī; tifi-kushī.
 2.—Bachcha-kush; tifi-kush; jo shakhs tifi-i-nauzād ko halāk kare.
Infeasible, *a.* Jo na ho-sake; jiskā anjām mumkin na ho; gair-mumkin.
Infect, *v. t.* 1.—Bīmārī ki chhūt lagānā; maraz-i-sārī paidā k.; sirāyat k.; koyī wabāyī zahrīlī yā maraz paidā karne wālī shai jism-i-sahīh meñ dākhil karke bīmārī paidā k.

2.—Kisi aisi shai se ālūda k. yā uskā asar pahuñchānā jo bīmārī kī wajh se paidā yā muzir ho; chhūt lagānā; bīmārī yā zahr wagaira kā sirāyat k.

3.—Kisi meñ burī khāsiyateñ paidā k.; bigārnā; kharāb k.; kisi muzir shai kā asar pahuñchāke kharāb k. [ta'zir k.; sazā ke qābil k.

4.—(Law) Nā-jawāzī kā dāg lagānā; nā-jāiz banānā; mustanjib-i-Infection, n. 1.—Chhūt se bīmārī paidā k.; maraz-i-sārī paidā k.

2.—Woh shai jisse maraz-i-sārī paidā ho.

3.—Sirāyat kā natīja; bīmārī jo phailī ho.

4.—Woh shai jiskā asar-i-bad ek shai se dūsri shai meñ pahuñche.

5.—(Law) Nā-jawāzī. [ta'addī.

Infectious, a. 1.—Sārī; dūsre meñ bīmārī paidā k. w.; chhutihā; mu-

2.—Bigārne w.; kharāb karne w.; jiskā asar dūsre meñ pahuñchne se kharābī paidā ho.

3.—(Law) Nā-jāiz banāne w.; giriftārī aur zabtī ke qābil kar d. w.

Infelicity, n. 1.—Nā-khushī; musibat; taklif; nuhūsat.

2.—Nā-muwāfaqat; nā-mas'ūdi; adbār; burāyī; kharābī.

Infer, v. t. Natīja nikālū; wāqī'āt yā subūt ke zarī'e se yā uskī bunyād par kisi bāt kā jānnā; kisi wāqī'a yā natīje kā mustakḥraj k.; mustambat k.

Inference, n. 1.—Natīja nikālū yā mustakḥraj k.

2.—Natīja; istimbat; mā-hasal; muntaj; kisi aise wāqī'a se jiskā nafs-i-amr honā musallam yā mafrūz ho dūsrā usī qism kā wāqī'a samajhū.

Inferior, a. Jagah rutbe yā 'umdagī meñ kam; waq'at yā qadr meñ kam; adnā; chhoṭā; darja-i-a'lā kā nahīn; nā-taht; khurd; ghaṭiyā; kam-tar; halkā.

Inferior, n. Woh shakhs jo kisi dūsre se 'umr haisiyat yā rutbe meñ kam ho; kisi dūsre kī nisbat sagīr-sin yā kam-rutba wagaira.

Inferiority, n. Chhoṭāyī; khurdī; kamī; pastī; kam-haisiyatī wagaira.

Infest, v. t. Bahut taklif d.; barā dukh d.; chheṛnā; tang k.; hairān k.; pareshān k.; diq k.; izā d.; satānā.

Infidelity, n. 1.—Be-i'tiqādi; be-dīnī; kufr; shirk; rindī.

2.—Zaujatain (jorū-khasam yā zan-o-mard) kā be-wafā h.; zinā-kārī yā aubāshī ke zarī'e se wafādārī kī un shar'it kā inhirāf jo shādī ke waqt kī jāte haiñ; kisi byāhe mard yā byāhī 'aurat kā zinā k. yā karāū.

3.—Kḥiyānat; bad-diyānatī; dagī-bāzī; fareb.

Infinite, a. 1.—Be-had; gair-mahdūd; be-pāyūn; lā-intihā; kāmīl; nihāyat 'azīm yā wasī'; bahut hī barā.

Infinitely, ad. Be-had; be-intihā; be-pāyūn; jiskī had na ho; bahut hī; nihāyat hī; barā hī; bahut kuchh; be-andāza.

Infirm, a. 1.—Mazbūt yā tandurust nahīn; kam-zor; nā-tuwān; naqīh.

2.—Dil kā kamzor; gair-mustaqil-mizāj; irāde kā mazbūt nahīn; tasmīm-i-irādat na rakhtā huā.

3.—Thos yā mazbūt nahīn; gair-mustahkam; nū-pāedar.

Infirmity, n. 1.—Jism kā sahib-o-silim (tan-durust) na rahnā; zu'f; kamzori; nā-taqatī; nā-tuwānī. [irāde kī be-sabātī.

2.—Dil kā zu'f; naqs; khatā; 'aib; khāmī; 'adam-i-istiqlāl-i-tabī'at;

3.—Bimāri; maraz; rog; 'ariza. [kāb-i-jurm meñ
IN FLAGRANTI CRIMINI (Lat.) Jurm karte huye; 'ain hālat-i-krti-

Inflame, v. t. 1.—Āg lagā d.; jalā d.; bāl d.; dhadhkā d.

2.—Asli harārat se ziyāda harārat paidā k.; andāz aur ma'mūl se ziyāda tahrīk d. [ubhār d.; barhā d.; josh meñ lānā.

3.—Shauq yā ishtihā ko ubhār d.; bharkā d.; mushṭa'il kar-d.;

4.—Gussa dilānā; ishtī'āl d.; khijhlānā; chihlānā; ranj dilānā; jalā d.

5.—Shiryān aur ragoñ meñ nā-jāiz yā be-andāz tahrīk kī wajh se khūn josh meñ lānā; ubāl d. [uṭhnā.

Inflame, v. i. Garmī gusse aur ranj se bhar jānā; sulagne lagnā; tap

Inflammable, a. Ātashgīr; jismeñ āg lag sake; jo āsānī se jalne lage.

Inflammation, n. 1.—Āg lagā d.; jalā d.; jalne lagnā; ; sulagne lagnā.

2.—Jism ke kisi hisse meñ surkhī aur āmās kā paidā h. aur usī ke sāth garmī dard aur bukhār kī 'alāmatoñ kā bhī rahnā.

3.—Barī khalbalī; barī shorish; barī josh-o-kharosh; barangekh-tagī; garmā-garmī; ishtī'āl; khusūmat; hangāma.

Inflammatory, a. 1.—Jalāne w.; jisse garmī yā harārat paidā ho; muhrīq.

2.—Jiske sāth ma'mūl se ziyāda garmī aur khūn meñ josh (ihtirāq) bhī ho. [hangāma-khez; jisse fasād qāim paidā yā bar-pā ho.

3.—Jisse gussa khusūmat hangāma yā balwa paidā ho; fitna-angez;

Inflexible, a. 1.—Jise jhukā na sakeñ; jise terhā yā kham na kar sakeñ; mazbūt; kapā; sakht.

2.—Irāde kā mustaqil; jiske dil ko pher na sakeñ; jismeñ tabaddul yā tagaiyur wāqī' na ho-sake; jo iltijāon yā daliloñ ko na māno; mustaqil; pukkā; mazbūt; lā-tajum. [ko kisi tarah pher na sakeñ.

A man of inflexible temper—Aisā shakhs jo irāde kā mustaqil ho yā jiske dil

3.—Lā-tagaiyur; jo badal na sake; tabādala-pazir nahīn.

Inflict, v. t. Dālnā; nāzil k.; sādīr k.; 'nid k.; pahuñchānā; denā yā karnā.

To inflict punishment on an offender—Kisi mujrim kī sazā k. (uspar hukm-i-sazā sādīr k.).—To inflict pain or disgrace—Taklīf pahuñchānā yā d. khwāl be-ābrā k.

Infliction, n. 1.—'Aid k.; sādīr yā nāzil k.; karnā; denā; lagānā; dālnā.

2.—Sazā; ta'zīr; 'uqubat; dand; mān.

Influence, n. 1.—Kisi natije kā aisi tarah rafta-rafta aur subūlat ke sāth paidā k. ki woh ba-zāhīr nazar na pare; woh iqtidār-i-hukūmat jiskā nafāz āhista āhista yā tāsīr ke sāth ho; mutaharrik yā asar paidā karne kī salāhiyat; tabādalo yā tāsīr kā mailān; kisi qism kī quwwat yā kisi tarah kā zor yā mailān.

2.—Woh ikhtiyār yā iqtidār jo 'ālī-mansabī sifāt-i-zātī yā 'aqlī kī 'umdagī yā daulat ko zarī'e se hāsīl ho; aisi buzurgī jiske log muqir hoñ; dabāw; dāb; zor; ru'b; rusūkh; neknāmī; buzurgī jise log taslim karen.

The magistrate has no influence with the people—Us hākim-i-faujdarī kā dāb yā ru'b kuchh bhī logoñ par nahīn hai.—A man of influence—Shakhs-i-zi-ikhtiyār yā sahib-i-iqtidār; aisā shakhs jiskā dabāw auroñ par ho; zi-ru'b; aisi shakhs jiskā dāb aur log mānen.

Influence, v. t. Kisi quwwat kā asar pahuñchānā; kisi shai kī tāsīr āhista āhista paidā k.; asar k. yā pahuñchānā; tasīr k. yā paidā k.; tahrīk d. yā k.; hilā d.; targīb d.; chalānā; rahnumāyī k.; lo-chaluā.

Influentia, *a.* Dil par asar paidā k. w.; dil par zor pahuñchāne yā iḷhti-yār r. w.; zī-iḷhtiyār; zī-waq'at; ru'b-dāb w.; rusūkh r. w.

Influentia characters—Woh log jinke qābū meñ auroñ ke dil hoñ; woh ash-ḷhās jinko dūstroñ se rusūkh ho; zī-iḷhtiyār log.

Influx, *n.* 1.—Blītar jānā yā bah jānā.

2.—Dukhūl; ek shai kā dūsri shai meñ dākhl k.

3.—Kahīñ se ānā; ek mulk se dūsre mulk meñ kasrat yā ifrāt se ānā; kisi chiz kā dūsri jagah se ākar rel-pel ho-jīnā (uskā bahut phail jānā yā ifrāt se ho-jānā).

Inform, *v. t.* 1.—Kisi shai kā i'lān dūsre par k.; batlānā; muttali' k.; āgāh k.; kahnā; likh-kar yā zabānī ittilā' d.; ḷhābar d.; jatānā; wāqif k.; kisi meñ kisi shai kā 'ilm paidā k.

☞ Usually followed by *of*.

2.—Muḷhbiri k.; kisi shakhs ko muttabim karne ke liye uske ḷhilāf dūsre ko hālāt batlānā.

Inform, *v. i.* ḷhābar d.; muḷhbiri k.; ittilā d. yā k.; jāsūsī k.

To inform against—Kisi ko muttabim karne ki garaz se wāq'āt kī i'lān k.; kisi ki nisbat āyīn ki ḷhilāf-warzī ki ittilā' k.; muḷhbiri k. yā ḷhābar d. Two persons came to the magistrate, and *informed against* A.—Do shakhsōñ ne hākim-i-faujdārī ke pās hāzir hokar Zaid ki nisbat muḷhbiri ki (uski nisbat yah ittilā' di ki Zaid ne fulāñ hukm ke ḷhilāf 'amal kiyā).

Informal, *a.* Bā-qā'ida nahīñ; ḷhilāf-i-qā'ida; ma'mūl ke mutābiq nahīñ; dastūr-i-mustamirra ke ḷhilāf; ḷhilāf-i-sarishta; be-zābita; ḷhilāf-i-zābita; dastūr qā'ide yā ma'mūl ke mutābiq nahīñ.

Informality, *n.* Be-qā'idagī; be-zābitagī; ḷhilāf-i-sarishta h.; be-sarish-tagī; dastūr ke mutābiq na h.

Informant, 1.—ḷhābar d. w.; ittilā' k. w.

2.—Ittiḥām 'aid k. w.; muḷhbir; sazā ke liye nishāñ-dihī k. w.

☞ In the latter sense, *informant* is generally used.

IN FORMĀ PAUPERIS (*Lat.*) Mufliś ki tarah; mufliśāna.—*To sue in formā pauperis*—Siga-i-mufliśi meñ (mufliśāna) nālīsh k; pāpā k.

Information, *n.* 1.—Ittilā'-dihī; ittilā' d.; batlānā.

2.—ḷhābar yā ittilā' jo zabānī yā ba-zarī'a-i-tahrīr (likh kar) dī-jāwe; woh 'ilm yā wāqifiyat jo parhne yā ta'līm pāne se hāsīl ho.

3.—(*Law*) Nālīsh yā istigāsa-i-siga-i-faujdārī; muḷhbiri; kisi jurm ki ittilā'; qānūn ke kisi hukm ki ḷhilāf-warzī ki ittilā'; sarkār ke muqābale meñ kisi jurm ki ittilā'.

Informant, 1.—ḷhābar d. w.; ittilā' k. yā d. w.

2.—(*Law*) Muḷhbir; woh shakhs jo kisi hākim-i-faujdārī ko qānūn ke hukm ke ḷhilāf kisi fi'l ke wuqū' meñ āne ki ittilā' de; woh jo dūsre ki nisbat is mazmūn ki ḷhābar de ki usne fulāñ qānūn yā āyīn-i-ta'zīrī ki ḷhilāf-warzī kī. [muḷhbiri kiya kare; jāsūs.

3.—Goyinda; woh shakhs jiskā shewa yah ho ki dūsroñ ki nisbat

☞ "Used popularly and in a bad sense." *Webster*.

Common informant—(*Law*) Woh shakhs jo 'ādatan āyīn-i-ta'zīrī ke ahkām ki ḷhilāf-warzī ki muḷhbiri is garaz se kiya kare ki uski nisbat sarkār se muqad-dama qūim ho-kar tahqīqāt wagaira 'amal meñ āwe.

INFRA, *ad.* (Lat.) Niche.

Infraction, *n.* K̄hilāf-warzī; naqz; inhirāf; 'adam-ta'mil; shikastagī.

An *infraction* of a treaty or law—'Ahd-shikani yā k̄hilāf-warzī-i-qāuūn.—An *infraction* of an agreement.—Mu'ahade ki k̄hilāf-warzī.

Infrangible, *a.* Jise tor na sakeñ; jise t̄ukre t̄ukre na kar-sakeñ; jiski k̄hilāf-warzī na ho-sake.

Infringe, *v. t. 1.*—Mu'ahadāt wagaira kā tornā fuskh k. yā unko k̄hilāf-warzī 'adam-ta'mil yā gaffat ke zarī'e se shikast k. [meñ gaffat k.

2.—Inhirāf k.; k̄hilāf-warzī k.; ta'mil karne yā hukm ke bajā lāne To *infringe* a law—Kisi qāuūn ki k̄hilāf-warzī k. (uske ahkām ki ta'mil meñ gaffat k.) [kastagī.

Infringement, *n.* K̄hilāf-warzī; intiqāz; 'adam-ta'mil; 'adam-ifā; shi-
Infuse, *v. t. 1.*—Kisi chiz meñ dālū yā dhālū.

2.—Dil meñ baithālū; zih-nashīn k.; bharnā; dāk̄hil k.; dālū; jā-guzīn k.—jaise usūl yā sifaton ko.

3.—Kisi dawā ko 'araq yā pāni meñ be ubāle is garaz se bhigonā ki uskā jauhar utar āye. [ghulā na sakeñ.

Infusible, *a.* Zih-nashīn yā dāk̄hil kiye jāne ke qābil; jisko galā yā

Infusion, *n. 1.*—Tabī'at meñ baithālū; zih-nashīn yā k̄hātīr-nashīn k.; dil meñ dālū. [dāl de; sargoshi kā natīja.

2.—Dūsre ki sochāyī huyī bāt; woh bāt jo koyi kisi ke kām meñ

3.—Jo dawā ghul na sake usko 'araq yā pāni meñ is liye bhigonā ki uskā 'araq be ubāle yā josh diye utar āwe; k̄hisānda.

INFUTURO, (Lat.) Āyinda yā āyinda par; āge; zamāna-i-mustaqbil meñ.

Ingenious, *a. 1.*—Zahīn; zakī; tabbā; jiski tabī'at meñ ijād ho; jo koyi bāt jhatpat apnī tabī'at se nikāl yā qāim kar-le; mukhtari; jiski tabī'at bāton ke ikhtirā' ke liye munāsib ho; chatur.

2.—Jo natīja-i-zibānat ho; jisse zih ki tezi pāyī jāe; jiski sākht (banāwat) 'ajīb-o-garīb ho; jismeñ 'ajīb 'ajīb kalēn lagī hon; jiskā dāul yā dhāncha 'ajīb qism kā ho. [munāsib—jaise jāwāb.

3.—Zarāfat se bharā huā; 'umda; mauqe' kī; nihāyat mauzūn yā
Ingenuity, *n. 1.*—Bāton ke jhatpat nikālne ki sifāt yā quwwat; quwwat-i-ijād; ijād; ikhtirā'; zibānat; zakāwat; hunar-maudī; 'aql kī tezi; chaturāyī; tez-fahmī; zīrakī. [kisi shai kī sākht wagaira meñ ho.

2.—Woh 'umdagī yā 'ajīb-o-garīb sifāt jo quwwat-i-ijād kī wajh se
Ingenuous, *a. 1.*—Sāf; be-riyā; be-chhakke-panje kā; sīna-sāf; jismeñ kapaṭ na ho; woh shakhs yā shai jismeñ banāwat yā do-rangī wagaira na ho.

2.—'Umda qism kā; jo natīja-i-'ālī-himmatī ho; ā'lā darje kā.

3.—Nutfā-i-sharīf kā; 'ālī-nasab.

Ingenuousness, *n.* Safāyī-i-galb; dil ki safāyī; be-chhakke-panje kā h.; kharāyī; be-riyāyī; dil ki sachāyī; dil meñ dagā-bāzī yā kapaṭ kā na rahnā.

Inglorious, *a. 1.*—Jalīl yā buzurg nahīn; bā'is-i-ābrū yā 'izzat nahīn; jiske sāth shuhrat yā nāmwarī na ho.

2.—Sharm se bharā huā yā jispar sharm āye; jo nadāmat kā bā'is ho; mā'yūb; zalīl; jo bā'is-i-hatī ho.

Ingratiate, *v. t.* Dūsre ko apnā mihrbān-i-hāl k.; apnī tayīn dūsre kā manzūr-i-nazar yā madd-i-nazar k.; dūsre ko apnā k̄hair-k̄hwāh yā 'ināyat-farmā banānā. [favour is sought." Webster.

“Used reflexively, and followed by *with* before the person whose

Ingratitude, n. Be-wafāyī; nā-shukrī; namak-harāmī; nā-sipāsī; ihsān-farāmoshī; dūsre kā gūn (ihsān) na mānnā; jo kuchh mīhrbānī dūsre kare uskā khayāl dil meñ na r.

Ingredient, n. Kisi murakkab shai kā juz; woh mufrad dawāyeñ jinko milākar koyī murakkab dawā banāyeñ; asbāb; sāmān.

Ingress, n. 1.—Dukhūl; dākhil h.; bhītar jānā; paiṭhnā.

2.—Daḡhl; bāryābī; guzar; rasāyī; andar jāne kā iḡhtiyār; paiṭh; guzāra; madḡhal; bhītar jāne kī rāh.

Inhabit, v. t. Kabīñ rahnā; sukūnat r.; basnā; ābād rahnā; būd-o-bāsh r.; istiḡāmat r.; kabīñ jam ke (mustaqil taur par) rahnā.

Inhabit, v. i. Sukūnat r.; rahnā; basnā; ābād rahnā. [koyī rah-sake.

Inhabitable, a. Rahne ke qābil; ābādī ke lāiq; basne ke lāiq; jahāñ

Inhabitant, n. 1.—Woh shaḡhs jo kisi maqām par mustaqil taur par rahtā yā sukūnat-pazīr ho; kisi jagah kā hamesha kā rahne w.; bāshinda; sākin; makīn; rayīs; mutawattin; rahne w.

As distinguished from an occasional lodger or visitor.

2.—(Law) Woh shaḡhs jo kisi balde yā shahr wagaira meñ sukūnat-i-qānūnī rakkhe.

Inhale, v. t. Bhītar ko sāñs l.; phephare ke andar khīñchnā.

Inhere, v. i. Kisi dūsī shai meñ h. yā usmeñ nasab ho-jānā (gar yā jam jānā); kisi shai meñ aīsā shāmil ho-jānā ki phir 'alāhidagī na ho; kisi sifat yā ḡhāssiyat kā kisi shai meñ h. yā rahnā; lāhiq h.; 'ariz h.

Inherent, a. Kisi dūsī shai meñ rahne aur usse judā na h. w.; kisi dūsre se aslī ta'alluq r. w.; jibillī; ḡhilqī; paidāishi; aslī; zātī; jauharī.

Inherit, v. t. (Law) 1.—Paidāish ke zarī'e se mūris se hāsil k.; wirāsat ke rū se pānā; mūris kī wafāt par ba-taur wāris ke hāsil k.; kisi aise istihḡāq yā haq kā hāsil k. jo mūris ke marne ke ba'd qūnūnan hāsil ho.

The heir *inherits* the lands of his father—Wāris apne bāp kī arūzī ba-zarī'a-i-wirāsat hāsil kartā hai; wāris ko uske bāp kī arūzī wirāsatān pahuñchti hai.

2.—Jibillī hāsil k.; paidāishi yā ḡhilqī pānā; paidāish hī se r.

The son *inherits* the virtues of his father—Beṭe ko uske bāp kī ḡhātīyāñ jibillī (paidāishi yā ḡhilqī) hāsil hoti haiñ.

Inheritable, a. 1.—Jisko wirāsatān pā-sakeñ; jo wirāsat ke zarī'e se pahuñch sake; jo qūnūn ke rū se mūris se uske wāris ko pahuñch sake; qābil-i-taurīs.

[se uske wāris ko pahuñch sake.

An *inheritable* estate or title—Aīsī jāedād yā aīsī istihḡāq jo qūnūnan mūris

2.—Jo māñ yā bāp se laṛke meñ jā-sake; jo māñ yā bāp se laṛke meñ pahuñch sake.

[sakeñ.

Inheritable qualities—Aīsī sifateñ jo māñ yā bāp se unkī nasl meñ paidā ho.

3.—Jisko wirāsat ke zarī'e se le-sakeñ yā silsila-i-paidāish ke rū se pā-sakeñ; jisko ba-taur wāris ke pā-sakeñ; jiskā koyī wāris ho-sake.

Inheritable blood—Aīsī qarābat jiske zarī'e se kisi shaḡhs meñ wāris hone kī salāhiyat paidā ho-sake yā jiske rū se woh apnī jāedād-i-maqbūza ko dūsre kī taraf wirāsatān muntaqil kar-sake.

Inheritance, n. (Law) 1.—Jāedād kā istihḡāq-i-dawāmī jo kisi shaḡhs aur uske wārisoñ ko hāsil ho; woh jāedād jo kisi shaḡhs ko dūsre ke

wāris ke taur par mile yā woh jo ek shaḡhs se dūsre ki taraf bataur usko wāris ke pahuñch sake; milkīyat jo qāunūn ke mutābiq wāris ko uske mūris se ḡasil ho. [kā pānā.

2.—Wirāsat yā haqq-i-wirāsat; wirāsat ko istihqāq se jūedād
The heir received the estate by *inheritance*—Woh milkīyat wāris ko wirāsatān (haqq-i-wirāsat ke zarī'e se) mili.

3.—Jo kuchh wirāsat ke rū se milā ho yā mil-sake; jo kuchh wāris ko uske mūris se ḡasil ho; irs; mirās; milk-i-maurūsi; warsa; tarka.
Inheritor, *n.* Wāris; jisko mirās mile yā mil-sake.

Inheritress, *n.* Wārisa; woh 'aurat jisko uske mūris ke marne ke ba'd
Inheritrix, *n.* mirās pahuñche yā uske pahuñchne kā istihqāq ho.
Inhibit, *v. t.* 1.—Roknā; bāz r.; insidād k.; ār r. [se bāz r.

2.—Man' k.; mumāna'at k.; imtinā' k.; barajnā; hukm ke zarī'e
Inhibition, *n.* 1.—Roknā yā rukāwat; qaid; insidād.

2.—(Law) Woh hukmnāma jo 'adālat-i-akbar se mahkama-i-mūtaht ke nām is garaz se jāri ho ki fulān muqaddame meḡ jo dāir hai kār-ravāyi-i-mazid multavī rakkhī jāe.

Inhospitable, *a.* 1.—Mihmān-nawāz nahīn; mihmān-parwar yā musāfir-nawāz nahīn; jo mihmānoḡ ki tawāzu'-mudārāt na kare yā pachhtā-pachhtā ke unko khilāye-pilāye; jo ajnāb shaḡhsoḡ yā mihmānoḡ ke hāl par mihrbānī na kare. [hifāzat rahne kā āram na mile.

2.—Jahān gairōn ko uṡhne-baiṡhne rahne-sone khāne-pīne yā ba-
Inhuman, *a.* 1.—Jiske dil meḡ insān ki sī mihrbānī aur narmī na ho; kathor; be-dard; be-rahm; sang-dil; wahshī; be-tars.

2.—Jismeḡ be-rahmī pāyī jāe; sang-dilī kā; be-dardi kā.

Inimical, *a.* 1.—Dushman sī tabī'at r. w.; dushmanī muḡhālāfat yā khulūmat r. w.; muḡhālīf; 'adāwatī. [Webster.

“Chiefly applied to *private* enmity, as *hostile* is to *public* enmity.

2.—Muḡhālīf; bar-'aks; muzir; mutanāqiz; mugāir; mutazād; nā-mu-
Inimically, *ad.* Muḡhālīfāna; muḡhāsāmāna; 'adāwatan. [wāfiq; ulṡā.

Inimitable, *a.* Jiski tāqlīd yā naql na ho-sake; had se ziyāda 'umda yā afzal; lā-sānī; be-misīl; be-nazir.

Initial, *a.* 1.—Shurū' kā; ibtidāyī; jisse āgāz zāhir ho; awāil kā.

2.—Jo shurū' ibtidā yā āgāz meḡ rakkhī jāwe; jo sab se pahle rakkhī jāe jaise kisī fihrist yā silsile meḡ; shurū' kā; ibtidāyī.

The initial letters of name—Kisī nām ke ibtidāyī hurūf.

Initial, *n.* Kisī nām kā awwal yā pahla harf. [likh-kar dastkhat kar d.

Initial, *v. t.* Kahīn apne nām ke ibtidāyī hurūf likh d.; ibtidāyī hurūf

Initiate, *v. t.* 1.—Fī'l-i-ibtidāyī k.; āgāz k.; shurū' k.; bismillāh k.

2.—Ibtidāyī bātoḡ se wāqif k.; shurū' ki bāteḡ sikhlanā; marātib-i-tamhīdī meḡ ta'līm d.; usūl yā gur sikhlanā; sikhlanā; ta'līm d.

3.—Ki-sī suhbat yā firqe wagairā meḡ uske usūl yā rusūm ke sikh-lāne ke ba'd dākhil k.; dākhil k.

Initiation, *n.* Kisī ko kisī nayī suhbat meḡ uske usūl qawā'id yā rusūm sikhā-parhā kar dākhil k.; kisī suhbat meḡ dākhil hone kā tariq yā uske muta'alliq kā rasm; kisī jamā'at-i-bā-qā'ida meḡ dākhil yā sharīk hone kā dhang; jo bāt pable lā-ma'lūm yā poshida ho uske usūl kā jānuā.

Initiative, *a.* Jisse kisī shai ki ibtidā ho; ibtidāyī.

Initiative, n. 1.—Woh tadbīr yā tahrīk jo kisī shai kī ibtidā meñ kī-jāc.

2.—Majma'-i-wāzi'an-i-qawānīn meñ kisī nayī tajwīz yā āyīn ke pesh karne kā istihqāq yā ikhtiyār.

Initiatory, a. 1.—Ibtidāyī; tamhīdī; jo kisī shai ke shurū' karne (uske āgāz) ke liye mauzūn yā munāsib ho; shurū' kā.

2.—Jisse kisī shai kī ibtidā ho; jisse kisī shai kā āgāz ta'lim khwāh rusūm wagaira ke bartāw ke zarī'e se ho.

Initiatory, n. Rasm-i-tamhīdī yā ibtidāyī; shurū' kā rasm.

Injudicious, a. 1.—Be-'aql; 'āqil nahīn; be-tamīz; be-shu'ūr; 'aql se khālī; be-tamīzī se 'aunāl k. w.; nādān.

An *injudicious* person—Be-'aql yā be-tamīz shakhṣ.

2.—Jo 'aql-i-salīm yā tamīz ke muwāfiq na ho; be-'aqlī kā; be-tamīzī kā; khilāf-i-'aql.

['aql-i-salīm na ho.

An *injudicious* act—Fī'l-i-khilāf-i-'aql; be-tamīzī kā kūm; aīsū fī'l jo muqtazā-i-

Injunction, n. 1.—Hukm d.; tākid ke sāth kahnā.

2.—Hukm; tākid; kisī zī-ikhtiyār afsar kī hidāyat.

3.—(Law) Woh hukm yā hukmnāma-i-'adālat jiske zarī'e se kisī farīq ko kisī fī'l-i-khās ke karne yā usse bāz rahne kā hukm diyā jāwe.

“More generally used as a preventive than as a restorative process, although by no means confined to the former.” *Webster*.

Injure, v. t. 1.—Jism ko majrūh k.; badan ko zaḥmī k. yā choṭ pahūnchānā; sihhāt meñ futūr ḍālnā yā mazarrat pahūnchānā. [ghatā d.

2.—Kisī māl yā jāedād ko nuqsān pahūnchānā yā uskī mālīyat

3.—Neknāmī wagaira meñ futūr ḍālnā dāg yā dhabhā lagānā; badnām k.

4.—Khushī meñ mazarrat pahūnchānā yā use ghatā d.; munaggas k.

5.—Dil dukhānā; ranj pahūnchānā; izā d.

6.—Zihn yā 'aql meñ futūr ḍālnā.

7.—Haq-talfī k.; haq mārṇā.

Used in a variety of senses.

Injurious, a. 1.—Gair-wājib; nā-jāiz; be-jā; jisse dūsre ke haq ko nuqsān yā mazarrat pahūnche (uski haq-talfī ho).

2.—Nuqsān pahūnchāne w.; ziyān-kār; muzir; kharāb.

3.—Muzil-i-haisiyat-i-'urfī; nek-nāmī meñ futūr ḍālnā w.; jisse badnāmī ho; jisse ruswāyī ho.

Injuriously, ad. Aīsī tarah par kī nuqsān ho; be-jā tarīq par; ba-tarz-i-nā-jāiz; zarar ke sāth; nuqsān ke sāth.

Injury, n. Nuqsān masalan zāt jāedād huqūq nek-nāmī yā māl-o-ashbāb meñ; khisāra; ziyān; zaḥm; sadma; choṭ; izī; aziyat; zulm; dast-darāzī; ziyādatī; bid'at; haq-talfī; be-insāfī.

Injustice, n. Be-insāfī; haq-talfī; nāhaq-koshī; andher; zulm; bedādī.

Inland, a. 1.—Andarūnī; samuandar se dūr; mufassal.

2.—Jo kisī mulk ke andar ho; jisko gair mulk se ta'alluq na ho; mulkī; desī.

[bhītar ho.

Inland trade—Mulki tijārat; aīsī saudāgarī jo kisī mulk meñ bhītar-hī

3.—Ek hī mulk par mahdūd; jo mulk-i-wāhid meñ likhī jāc aur wājibu-l-adā ho masalan hundī.

[foreign bill, see foreign.

For the distinction between an *inland* bill of exchange and a **IN LIMINE, (Lat.)** Shurū' hī meñ; āwwal hī āwwal; pabli hī manzil meñ; chaukhāt hī par; bhītar qadam rakhte hī; ibtidān.

IN LOCO, (*Lat.*) Jagah meñ; asli yā munāsib jagah par.

IN LOCO PARENTIS, (*Lat.*) Bāp yā mā ki jagah. [dūsre ke sāth rahe.

Inmate, *n.* Woh shakhs jo ek hī makān lekin jude jude kamroñ meñ

Innocence, *n.* Be-jurmī; be-gunāhī; kisi kḥās jurm kī mujrimī se

harāt; safāyī; woh hālat jismeñ kisi jurm yā gunāh kā ilzām na

lagāyā jū-sake; dil kī safāyī yā sūdagi; ma'sūmiyat; sidhāyī;

bholā-pan. [kī mujrimī se āzād.

Innocent, *a.* 1.—Be-jurm; be-gunāh; nā-kardā-gunāh; kisi kḥās jurm

He is *innocent* of that crime—Woh us jurm kā mujrim nahīn hai.

2.—Jisne koyī bejā fi'l na kiya ho; gunah-gār nahīn; ma'sūm;

pāk yā pāk-dāman. [kḥāsiyat na ho.

3.—Muzir yā zarar-rasāñ nahīn; jismeñ nuqsāñ pahuñchāne kī

An *innocent* medicine—Aisi dawa jo muzir na ho yā nuqsāñ na kare (jismeñ

nuqsāñ pahuñchāne kī kḥāsiyat na ho).

4.—Jāiz; rawā; mamuñ' nahīn; gair-mamuñ'.

An *innocent* trade—Tijarat-i-jāiz yā aisi tijarat jiske karno kī ijāzat hāsil ho.

Innocuous, *a.* Be-zarar; jisse kuchh nuqsāñ na ho; jiskī tāsir burī na ho;

zarar-rasāñ nahīn—jaise koyī chiz.

Innovate, *v. t.* Koyī nayī shai dākhil karke badalnā yā tabdīl k.; koyī

nayī bāt dākhil yā jāri k.; nayī rāh nikālñ; ijād k. [yur-o-tabaddul k.

Innovate, *v. i.* Nayī nayī bāteñ ijād k.; jo bāt qāim ho-chuki ho usmeñ tagai-

With *on*.

Innovation, *n.* Woh tagaiyur-o-tabaddul jo kisi nayī shai ke dākhil kar-

ne yā kisi amr-i-jadīd ke ijtā se ho; qawānīn dastūrāt rusūm yā 'amal-

darāmād-i-mustamirra meñ tabādala; ikhtirā'; ijād; ahdās.

Innoxious, *a.* 1.—Be-zarar; jisse burāyī paidā na ho; jiskā asar bad na

ho; jisse kuchh nuqsāñ na ho.

2.—Be-jurm; be-gunāh; ma'sūm; pāk-o-sāf.

Innuendo, *n.* Dūr kā ishāra; kisi aise shakhs yā aisi chiz kī taraf dūr

dūr kā ishāra kināya yā hawāla jiskā nām na liyā jāe; ramz.

Innumerable, *a.* Be-shumār; be-hisāb; an-gīnat; shumār meñ isqadar

ziyāda ki gin na sakeñ; bahut hī ziyāda; nihāyat hī kasīra-t-ta'dād.

Inoffensive, *a.* Jisse ranj na pahuñche; jisse tabī'at ko ishti'āl na ho;

jisse be-qarārī yā pareshānī na ho; garīb; be-shar; jisse karāhiyat na ho.

2.—Be-zarar; jisse kisi qism kā nuqsāñ yā mazarrat na ho.

Unofficial, *a.* Sarishte kā nahīn; jo min-jānib-i-ahl-i-kār-munāsib na ho;

jo sarishte ke mutābiq na ho; jo mansab ke rū se na kiya jāe.

Unofficially, *ad.* Ma'mūlī tarz par yā hāsiyat-i-mansabī ke rū se nahīn;

bā-zābita yā sarishte ke mutābiq nahīn.

Unofficial, *a.* 1.—Gair-multafit; tawāzu' yā aḥhlāq se pesh na āne w.

2.—(*Law*) Jismeñ farz-i-asli par lihāz na rakkhā jāe; asli farz ke

kḥilāf; nā-mihrbān. [rūh-i-nāhaq-koshi mahjūbu-l-ira kare.

An *unofficial* testament—Aisi wasiyat-nūma jiske rū se mūsī apne larke ko az-

Inoperative, *a.* Gair-muassir; jiskā koyī asar yā natīja paidā na ho; nā-

kārgar; gair-nāfiz; be-tāsir.

Inopportune, *a.* Be-mauqa'; be-waqt; be-mahal; subhīte kā nahīn.

Inopportune, *ad.* Be-waqt; nā-waqt; aise waqt jab subhita yā āram

na ho; be-mauqa.'

Inordinate, *a.* Hadd-i-ma'mulī par nahīn (uske bāhar yā usse mutajāwiz); be-qā'idā; be-thekāne; be-silsila; andāz se ziyāda; be-andāz; jāda-i-ī'tidāl ke bāhar.

Inordinately, *ad.* See *supra*.

IN OVO, (*Law*) Andē hī meñ; shurū' hī meñ; bunyād parte hī.

IN PARI DELICTO, [*Lat.*] (*Law*) Isī qism ke jurm meñ.

IN PARI MATERIA, [*Lat.*] (*Law*) Isī qism ke mu'āmale meñ. [taqil.

IN PERPETUAM, [*Lat.*] Hamesha ke liye; dawām ke liye; bataur-i-mus-

IN PETTO, [*Lat.*] Dar-parda; khufyatan; dil meñ.

IN POSSE, [*Lat.*] Mumkiun-i-wujūd; maujūd nahīn par mumkin.

As distinguished from *In esse*. [āp yā āp-hī.

IN PROPRIA PERSONA [*Lat.*] (*Law*) Kḥud; asālatan; bi-z-zātibī;

Inquest, *n.* 1.—Tahqīqāt; talāsh; dhūndh; just-jū; khoj.

2.—(*Law*) (*a*) Tahqīqāt-i-'adālat; taftish-i-sarishṭa yā zābita; hākīmī tahqīqāt. (*b*) Woh log jo qānūn ke mutābiq kisī mu'āmala-i-diwānī yā faujdārī meñ 'ala-l-kḥusūs kisī aise shakhs kī maut kī nisbat tahqīqāt ke liye jam' hoñ jo mārpiṭ se yā daf'atan mar-gayā ho.

Inquire, *v. i.* [Written also *enquire*] Suwāl yā suwālāt pūchhnā; pūchh-pūchh-kar asl haqīqat yā kisī bāt ke muta'alliq hālāt daryāft k.; tahqīqāt yā istifsār k.

To inquire of a person—Kisī shakhs se kuchh pūchhnā yā daryāft k.—*To inquire concerning, after, or about, a person or thing*—Kisī shakhs yā shai kī nisbat daryāft-i-hāl yā istifsār k.—*To inquire into a fact*—Kisī wāqī'a ke muta'alliq istifsār-i-hāl k.; uskī nisbat kḥās kḥās bāton kī just-jū k.; tahqīqāt k. *To inquire for a place or person, or something which is missing*—Kisī jagah shakhs yā gum-shuda shai ko dhūndhnā (uskī talāsh yā just-o-jū k.)

Inquiring, *p. a.* Joyā; tahqīqāt yā taftish kā 'ādī; jo bāton ke wujūh daryāft kiyā kare; jismeñ barī just-o-jū ho. [par.

Inquiringly, *ad.* Istifsār kī nazar se; joyāyī ke liye; pūchhne ke tarīq

Inquiry, *n.* 1.—[Written also *enquiry*] Daryāft k.; suwālāt pūchh-kar hāl daryāft k.; istifsār; pursish; taftish; pūchh-pāchh-kar kisī bāt kī tahqīqāt. [tahqīqāt; tajassus; just-o-jū; joyāyī.

2.—Asl haqīqat yā kaifiyat kī talāsh; wāqī'āt yā usul kī taftish;

Inquisition, *n.* 1.—Istifsār; tahqīqāt; jāñch; just-jū; bāz-purs. [taftish.

2.—(*Law*) Tahqīqāt-i-'adālatāna; zābite yā sarishṭe kī jāñch yā

Inquisitive, *a.* Mustafsir; suwālāt pūchhne par mālī; just-o-jū kā 'ādī; joyā; suwālāt bahs tahqīqāt yā mulāhaze ke zarī'e se kisī amr kī nisbat daryāft-i-hāl par mālī; mutalāshī; mutafahhis.

IN RE, (*Lat.*) Mu'āmale meñ; muqaddame meñ; ba-muqaddama.

IN REM, (*Lat.*) Jāedād ke muqābale meñ; bar-jasta. [nā-muwāfiq.

Insalubrious, *a.* Sihhat-āwar nahīn; sihbat (tandurustī) ke liye muzir;

Insalubrity, *n.* Sihhat-āwar na h.; tandurustī ke liye muzir h.

Insane *a.* 1.—Maslūbu-l-hawās; majnūn; pāgal; fātiru-l-'aql; diwāna; jiske mizāj meñ wahshat ho; khafaqānī.

2.—Jo majnūnon ke kām āye yā unke liye makhsūs ho; pāgalon kā.

Insanity, *n.* Majnūniyat; fātiru-l-'aqlī; junūn; saudā; khabṭ; diwanagī; khafaqān.

- Insatiable, a.** Nā-qābil-i-taskiū; jisse serī (āsūdagi) na ho; baṛā hī lālehi; palle sire kā haris. [rakhue ko liye kanda k.]
- Inscribe, v. t. 1.**—Likhnā yā khodnā; hamesha yā bahut dinon tak qāim
- 2.—Dil yā zihū par munaqqash k.; zihū-nashīn k.; dil par jamānā yā baiṭhālā; naqsh kar-d. [kitāb wagaira.]
- 3.—Mukhtasar sā khutba likh-kar kisī ke nām hadyā k.—jaise koyī
- 4.—Hurūf yā alfāz likh d.
- Inscription, n. 1.**—Likhnā; kanda k.; khodnā.
- 2.—Kitāba; jo kuchh likh yā kanda kar diyā jāe; jo kuchh kisī ṭhos chīz par is garaz se likh khod yā kanda kardiyā jāe ki bahut roz tak qāim rahe.
- 3.—Ta'zīman yā apnā dast-gīr banāne ki garaz se kisī kitāb wagaira par khutba-i-mukhtasar likh-kar kisī ke nām hadyā k.
- Inscrutable, a. 1.**—Jiskā patā taftish se na lage; aisā nahīn ki taftish-o-tahqīq ke zarī'e se samajh meṁ ā-jāe. [daryāft na kar-sake.]
- 2.—Jismēn insān ki 'aql ko dakhil na ho; jisko insān apnī 'aql se
- Insecure, a. 1.**—Mahfūz nahīn; hifāzat kā tayaqqun na r. w.; jise khatre yā nuqsān kā andesha rahe—jaise shakhs.
- 2.—Jiskī hifāzat yā jiskā bachāw bakhūbī na ho; gair-mahfūz; ma'rīz khatar yā zawāl meṁ; be-ār—jaise koyī chīz.
- Insecurity, n. 1.**—'Adam-muhāfazat; hifāzat kā tayaqqun na r.
- 2.—Mahfūz na r.; 'adam-i-tahaffūz; khatra; jokhim; ma'rīz-i-zawāl yā itlāf meṁ rahnā.
- Insensibility, n. 1.**—Bad-hawāsī; be-hiss-o-harakat rahne ki hālat; kisī shai ke mahsūs yā ma'lūm karne ki quwwat na r.; be-hoshī; be-khabarī.
- 2.—Dil ke fauran yā khūb hīl jāne yā uspar asar pahūnchne ki quwwat na r.; dil meṁ dard yā muhabbat kā na h.; dil kā murda ho-jānā; be-dardī; sard-milrī.
- Insensible, a. 1.**—Be-hiss; be-jūn; sun; jismen kisī shai ke mahsūs yā ma'lūm karne ki quwwat na ho; be-hosh; be-khabar.
- 2.—Jismēn josh yā muhabbat na ho; be-dard; kaṭhor; nir-mohī; riqqat yā muhabbat se khālī; be-khabar; majhūl.
- 3.—Lā-ma'lūm; jisko hawās-i-khamsa se ma'lūm na kar sakeṁ; jo istarah par āhista āhista ho ki ma'lūm na ho-sake; is āhistagi se yā istarah par ba-tadrij ki naubat-i-wuqū' mahsūs na ho.
- Insensibly, ad.** Gair-mahsūs tarz par; aisī tarah ki hawās-i-khamsa se mahsūs na ho; lā-ma'lūm; āhista-āhista; ba-tadrij; haule-haule.
- Inseparable, a.** Jo judā na ho-sake; jisko alag yā 'alāhida na kar-sakeṁ; nā qābil-i-tafriq; lāzim-malzūm; nā-munfak.
- Inseparably, ad.** Aisī tarah ki 'alāhidagi na ho-sake; aise ittifaq se ki nifāq mumkin na ho; ek-dil ho-kar.
- Insert, v. t.** Kisī shai meṁ dālnā yā dākhil k.; shāmil k.; darj k.; chaṛhānā; likhnā; mundarj k. [dākhil yā darj ki jae.]
- Insertion, n. 1.**—Idkhāl; indirāj; dākhilā; shumūl. Woh shai jo
- Inside, prep. or ad.** Bhītar; andar; meṁ; bīch.
- Inside n.** Andarūnī hissa; bhītar kā hissa; bīchlā hissa.
- Insidious, a. 1.**—Ghāt meṁ rahne w.; ghātī; jo phaṁsāne yā dām-i-balā meṁ dālne kā mauqa' dekhā kare; dhokhe-bāz; dagā-bāz; makkār; 'niyār—jaise shakhs.

2.—Jisse phānsānā yā dām meñ lānā maqsūd ho.

Insidiously, *ad.* Phānsāne kī niyat se; dhokhā dene kī garaz se; makkārī se; dagā-bāzī se; bad-niyati ke sāth; hila-sūzī se; kapat se.

Insidiousness, *n.* Phānsāne kā mauqa' dekhā yā takā k.; dagā-bāzī; dhokhe-bāzī; 'aiyāī.

Insight, *n.* Kisi shai kī andarūnī kaifiyat dekhnā; mulāhaza-i-kāmil; wāqifiyat-i-tāmma; baṛī wāqifiyat yā mahārat; kisi bāt kā baḥlūbī jānnā yā usmeñ mahārat r.

Insignia, *n. pl.* Mansab khwāh 'izzat ke nishān yā tagme wagaira.

Insignificance, } *n.* 1.—Be-ma'nī h.; lā-ya'niyat; behūdagi. [nā-chīz h.

Insignificance, } 2.—Be-waq'atī; be-tāsīrī; kisi qism kī maqsad-barārī ke lāiq na h.;

Insignificance, } 3.—Qābil-i-lihāz yā iltifāt na h.; zillat; be-waq'atī.

Insignificant, *a.* 1.—Be-ma'nī; matlab-khez nahiū; behūda; lā-ya'nī; lagw; jiske ma'nī kuchh na hoñ.

2.—Be-waq'at yā be-tāsīr; jisse koyī mudda'ā hāsil na ho (koyī matlab na nikle); nā-chīz; khaṣif; haqīr; chhotā.

3.—Zalil; nafrat ke qābil; be-waq'at; do kaurīkā—jaise koyī shakhs.

Insincere, *a.* 1.—Zāhir-o-bātin donoñ meñ yaksān nahiū; sachchā yā sādīq nahiū; jhūṭhā; kaptī; gandum-numā-i-jau-farosh—jaise shakhs.

2.—Jismeñ dagā-bāzī bhari ho; jhūṭh; kapat kī—jaise bāteñ. [mal.

3.—Nā-qābil-i-'tibār yā istidlāl; jisse māyūsi ho; nāqis; nā-mukam-

Insincerity, *n.* Jhūṭhāyī; do-rangī; riṣā-kārī; 'aiyārī; makkārī; aslī yā sachchā na ho; zāhir-o-bātin donoñ meñ ek tarah kā na h.

Insulate, *v. t.* 1.—Āhista āhista yā ghūm-phirke khwāh tang rūh se bhitar jānā. [tagī se baithālā; zihū-nashīn k.

2.—Suhūlat se dākhil k.; faun-o-fareb se dākhil k.; dil meñ āhis-

3.—Ishāre se batlānā; dūr kī bāton se sochānā; ~~rumz-o-~~ 1. j batlānā. [yā makr-o fireb se apne ko ghūsānā yā dākhil k.

4.—Apnī tayīn ba-tadrij kisi kā manzūr-i-nazar banānā; āhista āhista Used reflexively.

Insinuate, *v. i.* 1.—Lā-ma'lām bhitar paith yā bah jānā; ghūm-kar bhitar jānā; āhista āhista yā be-ma'lām andar jānā.

2.—Apnī tayīn manzūr-i-nazar ṭhahrānā; khushāmad yā chorī se bār-yābī hāsil k. (dākhil yā rasāyī pānā).

Insinuation, *n.* 1.—Āhista āhista yā pech-o-tāb khā-ke bhitar jānā.

2.—Khushāmad yā 'aiyārī se kisi ko apnā mihr-bān-i-hāl kar-l.

3.—Dil-rubāyī; khush karne aur kisi ke dil ko apne qābū meñ kar lene kā fan. [nā; āwāza.

4.—Ishāra; kināya; dūr kī bāton kā hawāla dekar kisi bāt kā sochā-

Insipid, *a.* 1.—Be-maza; be-zāiqā; sīṭhā; phikā; jismeñ kisi qism kā maza

yā zāiqā na ho. [ho; gair-muassir.

2.—Be-jān; be-dam; be-lutf; be-namak; lachar; jiskā asar dil par na

Insist, *v. i.* Kisi amr ko nihāyat aham samajh kar uspar istidlāl k.; kisi bāt par bahut zor d.; isrār k.; ba-jidd yā musīr h.; na mānnā; haṭh k.; arnā; mutaḳāzī h.; tang-ṭalabī k.

 Usually with *on* or *upon*.

IN SITU (*Lat.*) Apnī asli jagah par. [tadbīron se pakarnā; bajhānā.

Insnares, *v. t.* 1.—Phānde meñ phānsānā; dām meñ giriftār k.; masuū'i

- 2.—Wargalānā; targīb d.; makr-o-fireb se apne bas meñ k.; dām-i-tazwir meñ lānā; makr yā dhokhe se apne qābū meñ k.
- Insolence, n.** Gurūr yā ghamand jo dūsrōñ ke sāth tahqīr aur takabbur se bartāw meñ zāhir kiyā jāe; shokhī; dhithāyī; tunuk-mizājī ke sāth tahqīr.
- Insolent, a. 1.**—Ghamandī wa magrūr aur dūsrōñ ke sāth tahqīr se pesh āne w.; mutakabbir; shokh; dhithā; gardan-kosh; jiske mizāj meñ tahakkum ho—jaise shakhs. [mutakabbirāna.
- 2.—Jo shokhī se paidā ho; jisse ghamand aur tahqīr zāhir ho;
- Insolvable, a. 1.**—Lā-hal; jiski dushwārī raf' na ho-sake; jiske āzābzub ko dūr na kar-sakeñ; jiskā 'uqda na khul sake; nā-qābil-i-tauzīh yā tafsīr; mushkil; kathīn.
- 2.—Jo adā na ho-sake; jiskā ifā mumkin na ho.
- Insolvency, n. (Law.)** (a) Nādārī; muflisī; us shakhs kī hīlat jo apne dūyūn unke wājibu-l-adā hone par khwāh kār-o-bār ke ma'mūlī silsile meñ adā na kar sake. (b) Mālik ke kul dūyūn ke adā ke liye kāfī nā h.
- The *insolvency* of an estate—Kisī jāedād kī isqadar na h. ki usse uske mālik kī kul qarz adā ho-sake.
- Insolvent, a. 1.**—(Law.) Nādār; muflis; jiske pās isqadar jāedād na ho kī usse uske dūyūn adā ho-sakeñ; is bāt kī maqdūr na r. w. kī tijārat aur kār-o-bār ke daurān meñ joñ joñ rupaye uske zimme hote jāchē unko chukātā jāe; gair-mustatī'.
- An *insolvent* debtor—Madyūn-i-nādār; nisā shakhs jo qarzdār ho par uske pās itnī jāedād na ho kī usse woh apnā qarz adā kar sake.
- 2.—Mālik ke kul qarz adā karne ke liye nā-kāfī; isqadar nahīñ kī mālik usse apnā kul qarz chukā sake. [adā ho sake.
- An *insolvent* estate—Jāedād jo isqadar na ho kī usse uske mālik kī sab qarz
- 3.—Un shakhsōñ se muta'alliq jinko apne dūyūn ke adā karne kī maqdarat na ho. [adā karne kī maqdarat yā istitā'at na ho.
- An *insolvent* law—Woh āyin jo aise logōñ se muta'alliq ho jinko apne dūyūn ke
- Insolvent* law, or act of *insolvency*—Woh āyin jiske mutābiq gair-mustatī' madyūnōñ kī haq-rasī us hīlat meñ ho jab we apne dāimōñ ko naf' ke liye apnī jāedād de-deñ.
- Insolvent, n. (Law.)** Madyūn-i-nādār; nisā madyūn jiskī jāedād uske qarz ke adā karne ke liye kāfī na ho; diwāliyā muflis yā gair-mustatī' madyūn.
- Inspect, v. t. 1.**—Mulāhaza k.; kisī shai kī māhiyat yā bejāiyat wagaira daryāft karne ke liye use jāchhnā; khūb nuktachīnī ke sāth dekhnā.
- 2.—Hāsiyat-i-mansabī se mulāhaza k.; apne mansab ke rū se dekhnā-bhālnā; nigrānī k.; ihtimām k.; mu'āyana k.
- Inspection, n.** Mulāhaza; mu'āyana; tahqīq ke sāth jāchh; khūb yā ihtiyāt ke sāth dekhnā; mansab ke i'tibār se mulāhaza yā mu'āyana; ihtimām; nigrānī.
- Inspector, n.** Mulāhaza mu'āyana yā nigrānī k. w.; muhtamim; woh shakhs jise kisī kām kī nigrānī is garaz se sipurd kī-jāwe kī woh use qarār wāqī'ī anjām karāye; woh shakhs jo apne 'uhde yā mansab ke i'tibār se mulāhaza yā mu'āyana kare.
- Insomuch, ad.** Itnā; isqadar; yāhāñ-tak; nisā yā istarah.

Followed by *that* or *so*.

Instability, *n.* Be-sabāti; nā-pāedāri; 'adam-tasmīm-i-irādat (irāde kā mazbūt na h.); talawwun; badlā yā tabdil huā k.; qāim yā mustaqil na rahinā.

Instable, *a.* Be-sabāt; apne irāde par qāim na rahne w.; mutalawwun; gair-mustaqil; jo badlā yā tabdil huā kare; gair-mustaqil; mazbūt yā mustahkam nahīn; mutagaiyir.

Install, *v. t.* Kisī 'uhde rutbe yā mansab par qāim k.; ma'mulī rusūm ke sāth kisī mansab par māmūr k. yā koyī kām sauṣṣnā; masnad-nashīn k.; gaddī-nashīn k. (gaddī par baiṭhālūā); taḥt-nashīn k.

Installation, *n.* Gaddī-nashīnī; masnad-nashīnī; taḥt-nashīnī; kisī 'uhde yā rutbe wagaira par rusūm-i-ma'mulī ke sāth nāsab kiya jānā.

Instalment, *n. 1.*—See **Installation**.

2.—Qist; kisī raqam kā ek juz jo waqt-i-khās par adā kiya jāe.

Payment by instalments—Kisī raqam kā ba-aqsāt yā ba-zar'ā-i-qist-bandī adā k.; kisī raqam ko ek martaba nahīn balki thorā thorā kar-ke mukhtalif waqtoḥ par adā k.—**Failure to pay an instalment**—Qist-khilāfī; waqt-i-mu'aayan par qist kā na d.—**An instalment bond**—Qist-bandī; dastāwez-i-qist-bandī.

Instance, *n. 1.*—Darḥwāst; istid'ā; isrār; taqūzā; kisī bāt ke liye dabānā yā ba-jidd h. [da'ā 'alaih ki darḥwāst par multawī kiya gayā.

The case adjourned at the instance of the defendant—Woh muqaddama mud-

2.—Waqt; muqa'; wāq'ia; silsila-i-wuqū'; bār; daf'; martaba.

The draft prepared, in the first instance, was good—Musawwada jo pahle (ba martaba-i-awwal) murattab huā achchhā thā; jo musawwada ibtidāan taiyār kiya gayā 'umda thā.

3.—Nazir; misāl; woh bāt jo wuqū' meṁ ā-chukī ho aur naziran kahī jāe; woh bāt jispar subūt yā tamsil ke liye hawāla diya jāwe; bāt jo tamsilan kahī jāe.

For instance—Masalan; nazir yā tamsil ke tariq se.—**A court of the first instance**—'Adālat-i-murāfa'a-i-awwal; woh 'adālat jisko kisī muqaddame ki ibtidāyi samā'at kā iḥtiyār ho; mahkama-i-ibtidāyi.—**A court of the second instance**—'Adālat-i-murāfa'a-i-sāni; woh 'adālat jise apil (apil-i-awwal) ki samā'at kā iḥtiyār ho.—**A court of the third instance**—Woh 'adālat jise mahkama-i-apil-i-mātaht ke apil ke sunne kā iḥtiyār ho; 'adālat-i-apil-i-duwum.

Instance, *v. t.* Tamsilan yā naziran bayān k.; misāl d.

Instant, *a. 1.*—Kisī amr meṁ mutaqa'zī; ba-jidd; sā'ī; sargarm; musta'id. [nahīn]; fi-l-faur.

2.—Waqt ke i'tibār se dūr nahīn; hāzīr; maujūd; ṭalā huā (dūr-

3.—Bilā-tawaqquf; jald; shitāb; turant.

4.—Maujūd; rawān; hāl.

“The word in this sense is used chiefly in dates, to indicate the current month; as the tenth of July *instant*.” *Webster*.

Instant, *n. 1.*—Lahza; lamha; dam; sā'at; ān; pal.

2.—Koyī khās waqt.

3.—Jo mahīna maujūd ho (guzar rahā ho) uskā dīn yā uski l'iyī tārīkh. [pāuchwīn tārīkh.

The fifth instant—Panjum mäh-i-hāl yā panjum mäh-i-rawān; isī mahīne ki

Instantaneous, *a.* Jo ek sā'at yā dam meṁ ho-jāe; jiske wuqū' yā 'amal meṁ aisā waqfa na pare jo mahsūs ho-sake.

Instantaneously, ad. Ek lamhe mein; ek dam mein; fauran; jhatpat; turant; fi-l-faur; 'anān-fānan.

INSTANTER. [Lat.] (*Law*) Fauran; usī waqt; bilā-tawaqquf; fi-l-faur.

The party was compelled to plead *instanter*—Woh farīq is hāt par majbūr kiya gayā ki jo kuchh uske 'uzrāt hon unko fauran pesh kare.

Instantly, ad. See Instantaneously.

IN STATU QUO, [Lat.] Hālat-i-asli par; aglī yā sābiqa hālat mein.

Instead, ad. Jagah par yā jagah mein; 'iwaz mein; ba-jāe; kisi ke barā-bar; musāwi; ba-manzila.

Followed by of.

Instigate, v. t. Ubhārnā; targīb d.; wargalānnā; igwā k.; bahkānā.

“Used chiefly with reference to evil actions.” *Webster*.

Instigation, n. Targīb-dihī; igwā; burāyi yā badī kī tahrīk.

Instigator, n. Woh shakhs jo dūse ko kisi bure kām ke karne kī targīb de; mugwī; mufsid; fāsādī; bānī-i-fasād; jiske bā'is se koyī bakherā ho.

Instill, v. t. 1.—Qatra qatra dālū; chulānā; ṭapkānā; būnd būnd karke girānā. [ṭhālā; zih-nashīn k.; talqīn k.]

2.—Āhista-āhista yā ba-tadrīj dālū—jaise dīl mein; dīl mein bai-

Instinct, n. 'Aql-i-haiwānī; tahrīk-i-andarūnī; 'amal kī tahrīk jo haiwān ke dīl mein nā-dānista be-gair irāda kiye huye khwāh be-gair qāim karne kisi wujūh-i-'aqlī ke ho.

Instinctive, a. 'Aql-i-haiwānī se paidā; jo tahrīk-i-zāti yā jibillī se qāim ho; be-wujūh-i-'aqlī qāim kiye be-gaur-o-fikr be-sikhāye-parhāye yā be-gair tajrībe ke 'amal k. w.; jo kisi kī dekhādekhī dīl mein paidā na ho; aslī; zāti; az-khud paidā h. w.

Instinctively, ad. 'Aql-i-haiwānī ke zor se; bilā dalīl-i-'aqlī; be-sikhāye-parhāye; be-gair tajrībe ke; tahrīk-i-qudratī se; khud-ba-khud; zāti; zāti 'aql se.

Institute, v. 1.—Qāim k.; muqarrar k.; kharā k.; mu'ayan k.

To *institute* laws, rules, &c.—Qawānīn yā qā'ide wagairā qāim k.

2.—Bunyād dālū aur qāim k.; az-sar-i-nau qāim k.; bunyād dālū.

To *institute* a new order of nobility—Umarā kā ek nayā silsila i'ād aur qāim k.

3.—Shurū' k.; āgāz k.; jāri k.; dāir k.; pesh k.; karnā; chalānā; dnurān-i-kār mein lānā. [k. khwāh dāir yā pesh k.]

To *institute* an inquiry—Kisi talqīqāt kā shurū' k.—To *institute* a suit—Nālīsh

Institute, n. 1.—Jo bāt dastūr rasm yā qā'ide ke mutābiq qāim kī-jāwe; āyīn-i-mustamirra; zābita; qā'ida. [qābil-i-lihāz ho.]

2.—Hukm; maqūla; usūl; jo bāt ba-taur sanad ke qāim kī-jāwe yā

3.—Usūl kī kitāb; ibtidāyi qawā'id kī kitāb; 'ilm-i-fiqh ke usūl kī kitāb; woh kitāb jismein qānūn ke usūl likhe hon.

4.—Koyī 'ilmī jalsa; anjuman-i-ishā'at-i-'ulūm-o-funūn.

Institution, n. 1.—Qāim barpā yā kharā k.

2.—Jo kuchh minjānib-i-shakhs-i-zī-ikhtiyār hamesha ke liye qāim mu'ayan yā muqarrar kiya jāwe; woh qawānīn ādāb wa rusūm jo hākīm kī taraf se hidāyat yā hukmrānī kī garaz se dawāman qāim kiye jāwe. [bāt kī bihbūdī ke liye qāim kiya jāwe.]

3.—Woh majmā' yā jalsa jo qānūn khwāh ashkhās ke hukm se kisi A literary *institution*—Madrasa; woh jagah jahān 'ulūm-o-funūn kī ta'līm ho; anjuman-i-ishā'at-i-'ulūm-o-funūn—A commercial *institution*—Mahājani kothī.

4.—Risāla-i-usūl yā qawā'id; kitāb yā risāla.

5.—Ta'lim; tarbiyat.

[d.; sikhānā-parhānā.

Instruct, v. t. 1.—Ta'lim d.; tarbiyat k.; jo shakhs be-'ilm bo use ta'lim

2.—Hidāyat k.; hukm d.; irshād k.

3.—Ittilā' d.; muttali' k. yā khabar d.; batlānā.

[bharnā).

To instruct a witness—Gawāh ko sikhānā-parhānā (usko ta'lim d. talqin k. yā

Instruction, n. 1.—Sikhānā-parhānā; ta'lim d.; wāqif k.

2.—Nasihāt; paud; tarbiyat; ta'lim; jo kuchh sikhāyā jāwe.

3.—Hidāyat; hukm; irshād; farmān; fahmāish.

Instructive, a. Jisse kisi bāt kā 'ilm ho; jisse kisi bāt ki ta'lim yā wāqifiyat ho; 'ibrat-khez; nasihat-āmez.

Instructor, n. Ustād; mu'allim; ta'lim d. w.; adīb; woh shakhs jo dūsre ko 'ilm de.

[hathiyār.

Instrument, n. 1.—Woh shai jisse koyī kām anjām pāwe; āla; anzār;

A musical instrument—Bāja; sār.

2.—Aisā nawishta jiske zarī'e se kisi fi'l kā izhār ba-zābitā kiya jāwe; dastāwez; wasīqa; aisi tabirir jisse kisi wāqi'a kā subūt yā koyī haq muntaqil ho.

[kisi kār-i-khās ke liye muqarrar kiya jāe.

4.—Woh shakhs jiske zarī'e se koyī kām karāyā jāwe; jo shakhs

“If the purpose is dishonourable, the term implies degradation or meanness.” Webster,

Instrumental, a. 1.—Ba-taur āle ke kār-āmad; mumidd; mu'āwin; kār-āmad; mu'īn; bā'is; sabab; jisse kisi bāt ki bihtari meñ madad mile.

2.—Bājoi se mutā'alliq; jo bājoi se paidā ho.

Instrumental and vocal music—Gānū-bājānū; ragunā-i-sauti wa sāz.

Instrumentality, n. Kisi bāt meñ madad d.; kisi amr ke anjām kā bā'is yā zarī'a h.; zarī'a; wasīla; fa'iliyat.

Insubordinate, a. Nā-farmān-bardār; hukm na mānne w.; gair-mutī'.

Insubordination, n. Nā-farmān-bardārī; 'udūl-hukmī; ikhtiyār-i-jāiz se inhirāf; nā-farmānī; sarkashī; sortābi.

Insufferable, a. 1.—Jiskā tahammul na ho-sake; jisko sah yā bardāshht na kar sakeñ; nā-qābil-i-bardāshht; jiskā koyī mutahammul na ho-sake; jo rawā na rakkbā jū sake; sakht; shadid.

[ko qābil na ho.

2.—Qābil-i-tahqir; nafrat ke lāiq; isqadar makrūh ki tahammul

Insufficiency, } n. 1.—Kāfi na h.; 'adam-i-kifāit; kamī; totā; jisqadar

Insufficiency, } chāhiye utnā na h. [hiyat kū na r.

2.—'Adam-i-liyāqat; 'adam-i-qābiliyat; nā-lāiq; kisi bāt ki salā-

Insufficient, a. 1.—Nā-kāfi; gair-kāfi; jisqadar kisi zarūrat kām yā maq-sad ke liye darkāw ho utnā nahīn; kam; nāqis.

2.—Jismeñ tāqat ikhtiyār liyāqat yā hunar na ho; nā-lāiq; nā-qābil.

Insufficiently, ad. Ba-tarz-i-nā-kāfi; kāfi taur par nahīn; jitnā chāhiye utnā nahīn; kam; ba-tarz-i-nā-musāwī.

Insult, n. Qaul yā fi'l ke zarī'e se kisi ki barī-hi be-ābrūyī; gustākhi yā tahqir kā fi'l yā qaul; be-'izzatī; hatk; subkī.

Insult, v. t. Qaul yā fi'l ke zarī'e se kisi ki be-ābrūyī k. yā usse gustākhi yā tauhin ke sāth pesh ānā; kisi ki be-'izzatī k.; kisi ko lā-sakbun lā-zabān kalām-i-bad yā burā-bhalā kahū; hurmat l.; zalil k.

Insulting, *p. a.* Jismen nihāyat hatt ki bāteñ hoñ; jisse bañi be-ābrūyī ho; hatk-āmez; mutahattik; dushnām-āmez; jismen fuhsh fuhsh gāliyāñ (mugallizāt hoñ.)

Insuperable, *a.* Lā-hal; jise raf' yā tai na kar-sakeñ; jise dūr na kar-sakeñ; jise tāl na sakeñ; jispar gālib na ā-sakeñ. [ments." Webster.

☞ "Applied chiefly to difficulties, objections, obstacles, or impediments."
Insupportable, *a.* Jise uñhā yā bardāshht na kar-sakeñ; jo sah na sakeñ; jiskā tahammul na ho-sake; nā qābil-i-bardāshht; nihāyat hī bhārī sakht yā shadīd.

Insurable, *a.* Bime ke laiq; jiskā bīma k. munāsib ho.

Insurance, *n.* 1.—Bīmā; ek tarah kā mu'āhada jiske rū se kisī zar-i-mu'āyan (premium) ke 'iwaz meñ ek fariq dūsro ko kisī khatre se nuqsān ke mu'āwaze ke dene kā zimma uñhātā hai.

2.—Woh rupaye jo jāñ yā māl ke bime ke 'iwaz diye jāweñ.

Insurance broker—Bime kā dallāl; woh shakhs jiski mu'arifat bime kā sañtā ho.

Insurance company—Woh log jo āpas meñ sharik ho-kar bime kā roz-gār kareñ.—**Insurance policy**—Bime ki chitṭhi; woh wasīqa jo bīme ke roz gārī-

yon ki taraf se us shakhs ke haq meñ likhā jātā hai jiski jāñ yā māl kī bīmā kiyā jāe; bime kā sañtā.

Insure, *v. t.* 1.—Tayaqqun karānā; yaqīn dilānā; mahfūz k.

2.—Bīma k.; kisī khās sharāit khwāh kisī sharh yā zar-i-mu'āyan par kisī nuqsān-i-mumkinu-l-wuqū' se mahfūz rakhne kā zimma uñhānā.

☞ "A merchant *insures* his ship or its cargo, or both, against the dangers of the sea; houses are *insured* against fire; sometimes hazardous debts are *insured*, and sometimes lives." "Webster.

Insure, *v. i.* Bime kā roz-gār k.; bīme kā kār-khāna yā kār-o-bār k.; bīmā k.

This company *insures* at three per cent.—Yāh kampanī tin rupaye saikaro par bīmā kartī hai; yāh log tin rupaye saikaro par bīme kā roz-gār karte haiñ.

Insurer, *n.* Bīmā k. w.; jo shakhs ba-'iwaz kisī zar-i-mu'āyan (premium) ke dūsre ki nuqsāni ke purā kar dene kā mu'āhada kare. [lafat k. w.

Insurgent, *a.* Bāgi; sar-kash; gardan-kash; muṣid; fitna-angez; mukhā-

Insurgent, *n.* Hukkām-i-mulkī se mukhālafat k. w.; jo kisī qawānu-i-khās ke nafāz meñ fāsh-fāsh aur wāqī'i ta'arruz kare; bāgi; muṣid; sarkash.

Insurmountable, *a.* See Insuperable.

Insurrection, *n.* Kisī shahr yā riyāsat meñ bahut se logoñ kā sharik hokar nafāz-i-qānūn meñ barmalā aur wāqī'i mukhālafat k.; hukkāam-i-mulkī se bagāwat; sarkashī; bagāwat; fāsād.

Insusceptible, *a.* Jismen kisī shai-i-zāid ko dakhil na ho; jispar kisī shai kā asar na pahunchē; gair-mutaassir; gair-mutaakhhiz.

Intact, *a.* Jismen hāth na lagā ho; jisko kisī ne chhū-kar nuqsān yā mazarrat na pahunchāyā khwāh nā-pāk yā ganda na kiya ho; jismen kisī tarah kā futūr nā āyā ho; gair-zarar-rasīda; jo musallam yā purā purā rah jāe. [na ho (ma'lūm na de).

Intangible, *a.* Jise chhū na-sakeñ; nā-qābil-i-mas; jo chhūne se mahsūs

Integrity, *n.* 1.—Bi-l-kul yā purā purā rahnā; musallam rahnā; woh hālat jab kisī shai ke ajzā bā-ham mile rahen (mutafarriq na hoñ).

2.—Diyānat; rāst-mu'āmalagī; rāstī; āpas ko mu'āmalāt meñ safāyī.

3.—Aslī hālat; woh hālat jab kisī shai meñ mazarrat na pahunchī yā āmezish na huyī ho; aslī hālat se mutabaqat-i-kullī; safāyī; aṭhrā-pan.

Intellect, n. Idrāk; quwwat-i-mudrika; quwwat-i-mutasarrifa; samajh; 'aql; fahm; gyān; bātoñ meñ tamīz aur unke samajhne ki quwwat.

Intellectual, a. 1.—Zihnī; 'aqlī; idrāk-mansūb; dil se ta'alluq r. w.

Intellectual powers—Quwwat-i-mudrika; 'aql kī zor.—*Intellectual operations*—

'Amal-i-'aqlī yā zihnī; jo kuchh 'aql se kiya jāe [rahe.

2.—Khayālī; jo 'aql se ma'lūm ho; jiskā wujūd 'aqlī ho; jo zihn meñ

3.—Jismeñ quwwat-i-mudrika ('aql samajh yā gyān) ho.

4.—Fahm ke muta'alliq; jismeñ 'aql kī mazkūr ho.

Intelligence, n. 1.—Kisī bāt ke jānne yā samajhne kī quwwat; zihn; fahm; samajh; 'aql; idrāk; zakāwat; gyān.

2.—Ittilā'; khabar; dūr kī yā lā-ma'lūm bātoñ kī hāl. [wāqifiyat.

3.—Kisī shai kī woh 'ilm jo tahsil just-jū yā tajrībe se hāsīl ho; 'am

Intelligent, a. 1.—Jise bātoñ ke samajhne kī quwwat (quwwat-i-mudrika) yā 'aql dī gayī ho; quwwat-i-mudrika r. w.

Man is an intelligent being—Insān quwwat-i-mudrika rakhtā hai.

2.—Samajhdār; fahm; fahmīda; jise har tarah kī wāqifiyat ho; zīrak; dānā; 'āqil; hoshyār; hunarmand; māhir.

Intelligible, a. Jo samajh meñ ā-sake; jise samajh sakeñ; qābil-i-fahm; sarf u-l-fahm; samajhne ke lāiq. [fahm yā sarf u-l-fahm.

An intelligible account—Aikā bayān jo samajh meñ ā-sake; bayān-i-qābil-i-

Intelligibly, ad. Aise tarīq par kī samajh meñ ā-sake; samajh meñ āne ke lāiq; sāf sāf; wazūhat ko sāth.

To write or speak intelligibly—Sāf sāf likhnā yā bolnā; aisi tarah se kuchh likhnā yā bolnā kī woh bahubhī samajh meñ ā-jāe.

Intemperance, n. 1.—Be-i'tidālī; bad-parhezī; i'tidāl yā zabt-i-munāsib kī na h.; kisī shai meñ ziyādatī; kisī bāt kī andāz se ziyāda k. jisse jism ko mazarrat ho yā jo khilāf-i-nasāih ho.

2.—'Ādatan kasrat se sharāb pīnā 'am isse kī nasha ho yā na ho.

Intemperate, a. 1.—I'tidāl par na rahne w.; hadd-i-munāsib se mutajāwiz; jo 'ādatan yā kisī hālat-i-khās meñ kisī amr meñ andāz se ziyāda haz ūthāye; tasarruf ihtizaz yā koshish meñ jādā-i-i'tidāl se tajāwuz k. w.; khāne-pīne meñ ziyādatī k. w. khusūsan andāz se ziyāda sharāb pīne wālā; gair-mulātāt; be-ihitiyāt; bad-parhez; barā sharāb-klhawār.

2.—Andāz-i-munāsib yā ma'mūlī se zāid; be-andāz; shadīd; jispar zabt na rakhi sakeñ; had se ziyāda.

Intend, v. t. Irāda r. yā k.; qasd k.; mansūba k.; niyat k. yā r.; manshā r. yā k.; 'azm k.; chāhnā; madd-i-nazar yā malhūz r.; maqsūd r.; kisī bāt kī karnā dil meñ thān l.

Intendment, n. 1.—Irāda; manshā; niyat; qasd.

2.—(Law) Kisī qānūn yā wasīqa-i-qānūnī kī aslī matlab yā manshā; kisī qānūn ke banāne wāle yā kisī wasīqe ke farīq (muqir yā mu'ahid) kī aslī mafhūm yā manshā.

Intense, a. 1.—Khūb khīnchā huā; nihāyat sakht; shadīd; shāqqa; khūb dhyān se yā dil lagā ke; jismeñ tabī'at qābī (garq) rahe.

Intense application—Riyāzat-i-shāqqa; kisī kām meñ dil se lage rahnā.—*Intense thought*—Kisī bāt kī dil se (barī) soch.

2.—Nihāyat darje kī; sakht; shadīd; tez; jo kāṭe khāe; pur-josh; jismeñ sargarmī pāyī jāe. [yā bahut hī.

Intensely, ad. 1.—Ba-darja-i-gāit; nihāyat hī; shiddat se; sakht

2.—Tawajjuh ke sāth; dil se; dhyān se.

Intenseness, *n.* Tanāw; barī sakhti yā shiddat; barā zor; kisi bāt meñ barī fikr yā barā khauz; nihāyat darje ki tan-dihi.

Intensify, *v. t.* Ziyāda sakht yā shadīd k.; kisi shai ke zor yā sakhti ko barhā d.; ziyāda zor yā tākid d.

Intent, *a.* Kisi bāt par dil lagāye huye; nihāyat sā'i; dil se mashgūl; kisi bāt ki pairawī meñ sargarm; fikr ke sāth mihnat k. w.

Followed by *on*.

Intent, *n.* Irāda; maqsad; manshā; niyat; indiyā; garaz; ma'nī; mazmūn; mudda'a; matlab. [dar-haqīqat; dar-asl.

To all intents and purposes—Ba-hama-wujūh; har tarah se; har ek ma'nī se; Intention, *n.* Irāda; manshā; maqsad; garaz; niyat; 'azm; qasd; kisi khās shai ki taraf-dil kā khūb rujū' ho-jānā yā kisi tarz-i-khās par 'amal karne kā musammam irāda; woh bāt jiskā anjām maqsūd ho.

Intentional, *a.* Jo irāde yā niyat ke sāth kiyā jāwe; bi-l-'amd; bi-l-qasd; bi-l-irāda; dida-o-dānista; jān-būjh-kar; ittifaqiya nahīn.

The act was intentional, not accidental—Woh fi'l bi-l-irāda kiyā gayā na ki ittifaqan; woh fi'l 'amdan huā na ki hasb-i-ittifaq.

Intentionally, *ad.* 'Amdan; qasdan; samajh-būjh-kar; jān-būjh-kar; soch-bichār ke; dida-o-dānista; ittifaq se nahīn.

Intentioned, *a.* Irāda rakhtā huā. [Bad-niyat; jiskā manshā burā ho.

Well-intentioned—Nek-niyat; jiski niyat meñ burāyi na ho.—Ill-intentioned—

Intently, *ad.* Barē dhyān yā gaur se; shauq yā sargarmi se; jī se; jī lagā kar; dil-o-jān se; hama-tan; khūb hī.

Inter, *v. t.* Gārnā; dafn k.; mitṭī d.; gor meñ r. [bich meñ.

INTER, (*Lat.*) Ba-shumūl; shumūl meñ; darmiyān meñ; zail meñ;

INTER ALIA, (*Lat.*) Ba-shumūl-i-marātib-i-dīgar; aur bāton ke sāth yā darmiyān. [bich meñ.

INTER NOS, (*Lat.*) Ham logon ke mābain yā darmiyān; ham logon ke

INTER SE, (*Lat.*) Bā-khudhā; āpas meñ; in logon ke darmiyān. [qāim.

INTER VIVOS, (*Lat.*) Zindalagon ke darmiyān; mābain-i-nashkhās-i-haiyu-

Intercede, *v. i.* Jin do farīq ke mābain ikhtilāf yā nizā' ho uumeñ sulh

karāne ki garaz se darmiyān meñ parnā; bich meñ parnā; shifā'at k.;

dūsre ke haq meñ 'uzrāt pesh k.; wisātat k.; do shakhson ke darmi-

yān raf'-i-shar karānā; bich-bichāw k.

Usually followed by *with*.

Intercept, *v. t.* 1.—Rāh meñ rok d.; asnā-i-rāh meñ pakarnā yā giriftār k.

2.—Kisi ki raftār ko rok d. (usko āge chalne na d.); roknā; mu-

zāhim h. [hāil h.; rāsta kāṭ d.

3.—Kisi dūsre tak āne-jāne yā uski taraf barhne na d.; bich meñ

Intercession, *n.* Darmiyānagī; shifā'at; wisātat; raf'-i-nizā' ki garaz se

un do shakhson ke bich meñ parnā jo bāham jhagarte hon; bich-bi-

chāw; ek farīq se dūsre farīq ke haq meñ kahnā-sunnā yā minnat-sa-

mājat karke usko manānā.

Interchange, *v. t.* 1.—Ek ki jagah par dūsrā r.; āpas meñ denā-lenā;

tabādala-i-bāhamī k.; adlā-badlā k.; 'iwaz-mu'āwaza k.

2.—Ek ke ba'd dūsrā dākhil k.; bārī bārī se āne-jāne d.

Interchange, *n.* 1.—Tabādala-i-bāhamī; āpas meñ denā-lenā yā 'iwaz-

mu'āwaza k. [sāhib-salāmat wagaira k.

The interchange of civilities between two persons—Do shakhson kā āpas meñ

2.—Ek ke ba'd dūsre kā badalnā; yake ba'd-i-digare h.; 'alā-sabili-t-tartīb h.; woh qism qism kī kaifiyat jo tabādale se paidā ho.

3.—Do shakhsōn yā mulkoñ ke mābain tijārat kī chizōñ kā tabādala; saudāgari, ke māl kā denā-lenā; tijārat.

Interchangeable, *a.* 1.—Tabādala-pazir; jisko āpas meñ de-le sakeñ.

2.—Ek dūsre ke ba'd āne wālā; jiskā wuqū' 'ala-t-tawātur ho.

Intercourse, *n.* Shakhsōn yā qaumoñ ke mābain bāham kār-rawāyī yā mu'āmalāt; rabt-zabt; bāhamī ikhtilāt; murāsalāt-i-bāhamdigar; khat-kitābat; rāh-o-rasm; len-den; āpas meñ apne apne dīl kā hāl kah-nā-sunnā; subbat-i-bāhamī; sukūt ke sāth tabādala-i-bāhamī.

Sexual intercourse—Ham-bistari; ham-khwābī; subbat; jimā'; mubāsharat.

Interdict, *v.* 1. Hukm ke zarī'e se man' k.; bāz r.; rokuā; mānī' h.; barjanā.

Interest, *v. t.* Kisī ko mukhātab karānā; kisī meñ ta'alluq yā fikr paidā k.; kisī shakhs yā shai kī nisbat kisī meñ josh yā shauq paidā karānā.

☞ Usually followed by *in* or *for*.

A narration of sufferings *interests* us in favour of the sufferer—Taklifōñ kā bayān ham logoñ ko mazlūm kī taraf mukhātab karātā hai (usse uskī nisbat ta'alluq khwāh fikr paidā hotī hai.—I am *interested* in the completion of this work—Mujhe is kitāb ke tamām karne kā shauq yā iski fikr hai.—To *interest one's self* in something—Kisī shai meñ sharīk h. yā uskī nisbat ta'alluq-i-khātir khwāh fikr r.; jī lagānā.

Interest, *n.* 1.—Kisī shai kī nisbat tawajjuh-i-khās; fikr; hamdardī; libāz; khayāl; ta'alluq; 'ulāqa; sarokār.

2.—Dīl kā josh khwāh woh khushī se bharā ho yā ranj se khūsūsān khushī shafaqat yā muhabbat kā. [se ta'alluq-i-khātir r. yā uskā izhār k.

To feel, or express, an *interest* in one—Kisī kī nisbat khushī wagaira ke sabab

3.—Hissa; juz; shirkat; māl meñ shirkat; baḡhra; sājlā.

He has an *interest* in a manufactory of cotton goods—Rāyī ke māl ke kār-khāne meñ uskā hissa hai.

4.—Naf' khwāh woh zātī ho yā 'ām; kisī shakhs yā jamā'at kī khūs bhalāyī; naf'-i-zātī yā nij kā fāida; garaz.

5.—Dūsroñ par ikhtiyār; dabāw; zor; dāb.

6.—Sūd; byāj; rupaye ke isti'māl ke liye jo kuchh asl se zāid diyā jāwe; fi-sadī ke hisāb se (saikare pichhe) woh manāfi' jo qarz diye huye rupaye par yā us jāedād par jo dūsre ke isti'māl meñ ho khwāh zar-i-qarz-i-gair-adā-shuda par hāsīl ho.

A legal rate of *interest*—Sharh-i-sūd-ba-mutābaqat-i-qānūn; sūd kī qānūnī sharh. ☞ "A higher rate of *interest* than that which the law allows is called *usury*." Webster.—*Simple interest*—Sūd jo sirf asl rupaye par denā parē.—*Compound interest*—Woh sūd jo asl aur sūd donoñ par denā parē; sūd-dar-sūd; sūd-bālā-i-sūd. [baḡhā ke d.

7.—Koyī naf'-i-zāid; kisī chīz ke badlā dene meñ kuchh aur

8.—Haq; haqqiyat.

Rights and *interests*—Huqūq-o-marāfiq.

Interested, *p. a.* 1.—Hissa r. w.; baḡhra r. w. [tarke meñ hissa r. w.

One *interested* in the estate of a deceased person—Kisī shakhs-i-mu'awaffā ke

2.—Ta'alluq yā garaz r. w.; kisī mu'āmale meñ sharīk; kisī mu'

āmāle ke naf'-nuqsān meñ sharik; lagāw yā lagāwat r. w.; jispar khārijī asar pahuñch sake; garaz-āshnā; matlabī; garaz-mand.

An *interested* witness—Gawāh jismeñ lagāwat ho; aisiḡawāh jisko mu'āmāle se ta'alluq ho yā jo uske naf'-nuq-ān meñ sharik ho; ahl-i-garaz gawāh.

A person *interested* in a suit—Ahl-i-muqaddama; fariq-i-muqaddama; muqaddame kā sharik.

Interesting, p. a. Jismeñ dil lage; dil-chasp; suhāwnā; jo tabī'at ko bhāye; margūb; jisse josh yā shauq paidā ho. [r.; lar-jānā; bhir-jānā.

Interfere, v. i. 1.—Mukhālīf h. yā mukhālafat r.; mutazād h.; tauāquz 2.—Mudākhalat; k.; dastandāz h. yā dastandāzī k.; hāth dālnā; dakhil d.; bich meñ parūā; dūsroñ ke ta'alluqāt meñ sharik h. [parūā.

Interference, n. l.—Mudākhalat; dastandāzī; dakhil; hāth dālnā; bich meñ 2.—Zor se takkar khānā yā bhir-jānā; mukhālafat; ittizād.

Interim n. Bich kā zamāna; darmiyāni waqt.

In the *interim*—Is darmiyān yā bich meñ; dariñ-aspā; itne bich; itne meñ.

Interior, a. l.—Andarūnī; bich kā; bhītari; darūnī; bāharī yā ūpar kā nahīn.

2.—Mufassal kā; hudūd sar-had yā sāhil se dūr. [kā hissa.

Interior, n. l.—Kisī shai kā andarūnī (bhītari) hissa; andar yā andar 2 —Mufassal; kisī mulk wagaira kā hissa jo samundar se dūr ho.

Interleave, v. t. Bich meñ ek waraq dākhil k.; kisī kitāb ke aurāq ke darmiyān dūsre sāde waraq lagānā. [judī satroñ meñ likhnā.

Interline, v. t. 1.—Do yā zāid zabānoñ kī 'ibārat yake-ba'd-i-digare judī

To *interline* Arabic and Persian—Pahli satar meñ 'Arabī 'ibārat likhnā aur dūsri meñ Fārsī 'alā-hāza-l-qiyaḡ.

2.—Likhi yā chhapī huiḡ satroñ ke bich bich meñ 'ibārat ke barhāne yā sihhāt kī nazar se kuchh likhnā; bainu-s-sutūr meñ likhnā.

Interlineal, } a. Bainu-s-sutūr meñ likhā huā; dūsri satroñ ke bich
Interlinear, } meñ likhā yā chhapā huā.

An *interlinear* translation—Tarjama jo asl 'ibārat kī satroñ ke bich bich (darmiyān) meñ likhā yā chhapā ho.

Interlineation, n. l.—Bainu-s-sutūr (satroñ ke bich) meñ likhnā.

2.—Tuhir jo bainu-s-sutūr meñ ho; woh lafz 'ibārat yā satar jo bainu-s-sutūr (satroñ ke bich) meñ likhi jāe.

Interlocution, n. l.—Bātechit; guft-gū; makālīma-i-bāhamī.

2.—(Law) Woh fi'l yā digri jo faisala-i-ākhir ke qabl sādir ho.

Interlocutory, a. l.—Jismeñ suwāl-o-jawāb ho.

2 —(Law) Darmiyānī; qat'i yā ākhir nahīn; kisī muqaddame ke shurū' aur khatm hone ke bich meñ jo koyī hukm wagaira diyā jāwe.

☞ "An order, sentence, decree, or judgment, given in an intermediate stage of a cause, or on some intermediate question before the final decision, is called *interlocutory*." Webster.

Interlope, v. i. Do shakhsōñ yā fariq ke darmiyān nā-haq par-kar ek ko dūsre se mustafid hone na denā; bilā-ijāzat-i-munāsib rozgār k.; kisī ke haq meñ mukhil h.; be-jā dakhil d.; nā-haq hāth dālnā.

Interloper, n. Nā-haq kisī kām meñ dakhil d. w.; ba-tarz-i-bejā mudākhalat k. w.; jo kisī mulk yā jagah meñ be-guir ijāzat ke rozgār karne ke liye jāe.

Intermarriage, *n.* Dō khāndānoñ ke darmiyān is tarah par shādī kā honā ki ek apnī lar̥kī de aur dūsre kī lar̥kī le. [dūsre kī lenā.]

Intermarry, *v. t.* Āpas meñ shādī k.; apnī lar̥kī shādī meñ denā aur

☞ "Said of families, ranks, castes, and the like." *Webster.*

Intermeddle, *v. i.* Bilā-wāsta dūsroñ ke mu'āmalāt meñ dakhil d.; be-kabe-suno lāth dālnā; nā-haq dakhil-dar-ma'qulāt k.; bejā dast-andāzī k.; bāham makhlūt k.

Intermediate, *a.* Darmiyānī; mutawassit; bīch kā; bichlā.

Interment, *n.* Dafn; tādfin; zamīn meñ murdo kā gārnā; gārtop.

Interminable, *a.* Jiskā khātima yā pāyān na ho; lā-intihā; be-had.

Intermission, *n.* 1.—Kuchh 'arse tak mauqūf rahnā; tawaqquf; waqfa; darmiyān meñ thoṛī der tak thahar jānā; muhlat.

2.—Tap (bukhār) kā kuchh 'arse tak na rahnā; kisī bīmārī kī naubat ke darmiyān kā zamāna; waqfa.

Intermit, *v. t.* Kuchh 'arse tak mauqūf yā band kar d.; rok d.; thahrā r.

Intermit, *v. i.* Kuchh der ke liye band ho-jānā; waqfa de de kar nikal jānā; rah rah kar ohhoṛ d.; kuchh kuchh 'arse be ba'd ruk jānā; hārī se ānā.

Intermittent, *a.* Bārī kā; antare kā; naubat kā.

Intermittent fever—Tap-i-naubat; antare kā bukhār; antariyā.

Internal, *a.* 1.—Andarūnī; bhitārī yā bhitar kā; kisī had yā sath ke andar rahne w.; khārījī nahīn; jo khud kisī shai se hāsīl ho yā jiskā madār fi-nafsīhī kisī shai par ho.

Internal peace—Andarūnī sulh—This deed bears no internal evidence of its genuineness—Is dastāweẓ meñ fi-nafsīhī koyī subūt uskī asliyat kā nahīn hai.

2.—Khāngī; mulkī; gair mulk ke muta'alliq nahīn; desī.

Internal trade—Khāngī yā mulkī tijārat.

3.—Aslī; haqīqī; jauharī.

Internally, *ad.* 1.—Bhitār hī bhitar; andar; ūpar se nahīn.

2.—Dil meñ; zihn meñ; 'aql se.

International, *a.* Do yā zāid qaumoñ ke rāh-o-rasm-i-bāhamī ke muta'alliq; jiske mutābiq muḳhtalif qaumoñ meñ āpas kā bartāw rahe.

Interplead, *v. i. (Law)* Qabl isse ki asl mu'āmale kī tajwīz ho-sake kisī amr-i-'arizī kī nisbat babs yā tajwīz kar l.; bā-khudhā tajwīz kar l. jaise muḳhtalif da'widāroñ kā kisī shai-i-wāhid kī nisbat.

Interpleader, *n. (Law)* Woh kār-rawāyī jiske zarī'e se do yā zāid ash-khās is bāt par majbūr kiye jāen ki jis shai-i-wāhid kī nisbat woh sab mudda'ā-'alaih se da'widār hon uskā tasfiya bā-khudhā ba-zarī'a-i-nālish karā len tā-ki mudda'ā-'alaih ko judī judī nālishāt kī zer-bārī aur taklif se najāt mile aur dain wagaira be-khauf hokar adā kare yā de.

A suit of *interpleader*—Woh nālish jo kisī aise shaḳhs kī jānib se jiske pās do yā zāid da'wi-dārān-i-muḳhtalif rupaye yā māl amānatn rakh dewen un sab da'widāroñ par is amr ke tasfiye ke liye ki jāwe ki mudda'ī (amānat-dār) woh rupaye yā māl kis da'widār ko de aur apnī tayīd khisārese mahfūz rakhe.

Interpolate, *v. t.* Kisī nawishte yā kitāb meñ jhūṭhā lafz yā jhūṭhī 'ibārat dakhil kar d.; kisī aslī tahrīr wagaira meñ lafz yā 'ibārat-i-masnū'ī barhānā milānā shāmil yā dakhil k.; tahrīf k.

Interpolation, n. 1.—Kisī nawishte yā kitāb meñ koyī jhūthī 'ibārat wagaira dākhil k.; tahrīf.

2.—Woh lafz yā 'ibārat-i-darog jo kisī asli tahrīr meñ dākhil kī jāe.

Interpose, v. t. 1.—Bich meñ rakhnā; darmiyān meñ r.

2.—Jin do shakhson ke darmiyān nizā' ho unke bich meñ parnā; darmiyān yā bich meñ ho-jānā yā parnā; daḡhl d.; bich-bichāw k.; kisī kī subuk-doshi yā tasfiya-i-nizā' ke liye yah kahnā ki madad yā khidmat ke wāste ham taiyār hain.

3.—Daḡhl-dar-ma'qūlāt k.; rok dene kī garaz se kuchh kah d.

Interpose, v. t. 1.—Jin do shakhson meñ takrār ho uke bich inēn parnā; bich-bichāw k.; miyāñji bannā; shifā'at k.

2.—Rokne kī garaz se kuchh kah d.

[parnā.

Interposition, n. 1.—Darmiyān meñ hāil yā wāqi' h.; bich meñ h. yā

2.—Darmiyāngī; bich meñ parnā; wisātat; shifā'at; do farīq ke mabain ho-jānā. [dene kī garaz se darmiyān meñ kah diyā jāwe.

3.—Daḡhl-dar-ma'qūlāt; jo kuchh silsila i-kalām ke shikast kar

Interpret, v. t. 1.—Kisī chiz ke ma'nī ko bayān k.; tauzih k.; sharh d.; qābil-i-fahm yā mānūs 'ibārat meñ tarjama k.

☞ "Applied to language and the like." *Webster.*

2.—Kisī chiz ke mānshā yā wujūh ko kholnā yā bayān k.; kisī chiz ke bhed ko kholnā; sāf kar d.; ta'bīr k.; 'uqda-kushāyī k.; bal k.; tāwīl k.

☞ "Applied to visions, dreams, enigmas, and the like." *Webster.*

3.—Kisī aisi shai kā hāl bayān k. jo samajh meñ na āye. [tauzih k.

4.—Ta'rīf k.; jis zabān kā lafz ho usī zabān ke dūse alfāz se uskī

Interpretation, n. 1.—Tauzih; tafsīr; jo kuchh nā qābil-i-fahm ho yā samajh meñ na āye yā wāzih na ho uskā samjhā d. yā bayān k.; tarjama; tāwīl; ta'bīr.

2.—Woh ma'nī yā matlab jo tarjamān yā ta'bīr-kunanda bayān kare; ma'nī; matlab; mudda'ā; sharh; bayān. [yā mufasssīr; sharīh.

Interpreter, n. Tarjamān; mutarjim; tauzih yā ta'bīr k. w.; tafsīr k. w.

Interrogate, v. t. Zābite khwāh qā'ide ke muwāfiq suwāl pūchhnā; suwālāt pūchh kar daryāft-i-hāl k.; pūchhnā yā suwāl pūchhnā.

To interrogate a witness—Kisī gawāh se suwālāt pūchh-kar daryāft-i-hāl k.

Interrogate, v. t. Suwālāt pūchhnā; istifsār k.; pūchhnā.

Interrogatory, n. Suwāl; istifsār; suwāl-i-tahrīrī; woh suwāl jo likh kar pūchhā jāwe.

[writing." *Webster.*

☞ "This term, *in law*, is most usually applied to a question in

IN TERROREM, (Lat.) Tambīhan; mutanabbah karne ke liye; 'ibratan; khauf dilāne kī garaz se; tahdīdan.

Interrupt, v. t. 1.—Bich meñ rok yā ṭok d.; kisī shai ke daurān meñ mukhīl h.; jab koyī bāt ho rahī ho usī hālat meñ use rok d.; hārij h.; khalāl dālnā; roknā; ṭoknā. [ṭor d.; darmiyān meñ wāqi' h.

2.—Bich meñ hāil h.; judā k.; fasl paidā k.; kisī shai ke silsile ko

Interruption, n. 1.—Roknā; ṭoknā; bich meñ hāil h.

2.—Rukāwat; atkāw; harj; takhallul yā khalāl. [waqfa.

3.—Tawaqquf; kisī kām kā kuchh der ke liye band ho-jānā; nāga;

Intersect, v. t. Bich se kūtūnā; ek dūse se hōkar guzarnā; ek dūse ko kāṭnā; judā judā k.; hissa hissa k.

Intersect, *v. i.* Bāham taqātu' k., mil-kar ek dūstre se gūzarnā.

Interperse, *v. t.* Jā-ba-jā muntashar k.; auroñ ke shumūl meñ jā-ba-jā (jagah jagah) baiṭhālū nasab k. yā lagūnā; chhiṭkānā; chhitrānā.

Interval, *n.* 1.—Fnsī; jo khālī jagah kisi do chiz ke darmiyān ho.

2.—Woh zamāna jo waqtoñ yā sāuihoñ ke mā-bain hāil ho; bich kā zamāna; 'arsa jo zamānoñ yā mājaroñ ke darmiyān guzre.

3.—Kisi bīmārī wagaira ke do naubatoñ ke bich kā zamāna; waqfa; woh zamāna jismeñ koyī bīmārī wagaira na rahe. [h.; hāil h.]

Intervene, *v. i.* 1.—Bich meñ ā-jānā yā h.; bich yā darmiyān meñ wāqi'

 Followed by *between*.

2.—Do waqtoñ yā sāuihoñ ke darmiyān wāqi' h. yā parnā.

3.—Is tarah par wāqi' h. ki kisi bāt meñ khalal yā rukāwat ho-jāe; māni' yā hārij h.; mukhīl h.

4.—Kisi dūstre ke 'iwaz meñ koyī kīm khud-ba-khud uṭhā l.; dūstre ke mu'āmale meñ āp-hi-āp hāth dālū.

5.—(Law) Apne haq ke bachāne ke liye kisi muqaddame meñ ba-taur fariq-i-sālis ke apnī tayīñ qāim karīnā; 'uzr-dāri k.

Intervention, *n.* 1.—Darmiyān yā bich meñ parnā khwāl hāil h.

2.—Dastandāzi; mudākhalat; wisātat; shifā'at.

3.—(Law) 'Uzrdāri i-fariq-i-sālis; apne huqūq ke bachāw ke liye kisi shakhs kā apnī tayīñ kisi muqaddame meñ fariq-i-sālis ke taur par qāim karīnā.

Interview, *n.* Dīdār; mulāqāt; chār-chashmī; kisi amr-i-aham kī nisbat guftgū ke liye zābite yā qā'ide kī mulāqāt; bātehit; āpas meñ ek dūstre kā hāl kahū-sunnā. [yā āpas meñ milā d.]

Interweave, *v. t.* 1.—Ek-sāth bunnā; bunāwat yā sākt meñ ek kar d.

2.—Bāham maḥlūt k.; ek meñ ek yā ekaṭṭhā baiṭhālū lagūnā yā nasab k. [kar-d.]

3.—Ek meñ milā d.; ekaṭṭhā kar-d.; ek kar-d.; milākar ek dil

Intestable, *a* Jismeñ wasiyat karne kī salāhiyat na ho; jo qānūn ke rū se wasiyat-nāma likhne kā mujāz na ho.

An insane person is *intestable*—Majnūn shakhs wasiyat karne kī salāhiyat nahīñ rakhtā; shakhs-i-fatīrū-l-'aql qānūnan wasiyat-nāma likhne kā mujāz nahīñ hotā. [wasiyat-i-jāiz na kar-jāe.]

Intestacy, *n.* Bilā-wasiyat-i-jāiz mar-jānā; woh hālat jab koyī mar-jāe aur

Intestate, *a.* 1.—Bil-i-wasiyat; bilā-wasiyat i jāiz mar-jāne wālā.

When a person dies *intestate*, his estate is committed for settlement to administrators—Jab koyī shakhs bilā-wasiyat (yā bilā-wasiyat-i-jāiz) mar-jātā hai to uskā matrūka intizām ke liye muhtamimōñ ko sipard kar diyā jātā hai.

2.—Jiski nisbat wasiyat na huyī ho; jiskā intizām wasiyat-nāme ke zarī'e se na kiyā gayā ho; gair-wasiyat-shuda.

An *intestate* estate—Jūedād-i-gair-wasiyat-shuda; aisi jūedād jiski nisbat uske mālīk ne koyī wasiyat na kī ho.

Intestate, *n.* Woh shakhs jo bilā-wasiyat mar-jāe; aisā mutawaffā jisne apnī jūedād kā intizām wasiyat ke zarī'e se na kiyā ho. [nahīñ.]

Intestine, *a.* 1.—Andarūnī; bhitārī; khārijī yā berūnī nahīñ; bāharī

 "Applied to the human or other animal body; as an *intestine* disease." Webster.

2.—Jo kisī riyāsat yā mulk ke bhitar ho; mulkī; desī; khangī.

☞ Usually or always applied to evils.

Intimacy, *n.* Nihāyat mātūs h.; nihāyat darje kā ikhtilāt (mel-jol) yā khalā malā; barī dostī; jigari dostī; ek jān do qālib h.; ham-rāz ham-dam yā ham-dil h.

Intimate, *a.* 1.—Andarūnī; bhitarī; dilī.

2.—Nazdik; qarib; pās; muttasil.

3.—Jānī; jigari; ham-dam; nihāyat mātūs yā mālūf; bahut rabt-zabt yā mel-jol r. w.; muḡhallā-bi-t-tab'. [dostī ho.

An intimate friend—Jānī dost; yār-i-gār; dilī dost; ai-n shakhs jisse barī hī

Intimately, *ad.* Nazdik-nazdik; qarib-qarib; lage-lage; bahūt hī; nihāyat hī; nihāyat mātūs tariq par; nihāyat ulfat ke sāth; bahūt hī mel-jol (khalā-malā) rakhte hūye.

Intimate, *v. t.* Kisī bāt kā muḡmalan yā kināyatan sochānā; kisī bāt kā khūb sāf sāf na sochānā; kisī amr kī khafif ittilā' d.; kisī bāt kā bahūt khol-ke na batānā; ittilā' d.; khabar d.; imā k.; ishāratān kabnā.

Intimation, *n.* Ittilā'-dihī; ittilā'-i-khafif; ishāra; imā; muḡmal ittilā; kisī bāt kā pher-phār ke sochā d.; aisi bāt jisse purā purā hāl ma'lūm na ho. [dekhānā; dhamkānā; shikasta-dil k.; dil-toḡnā.

Intimidate, *v. t.* Khāif k.; khauf dilānā yā dekhānā; darānā; dar

Intimidation, *n.* Takhwif; dhankī; dar dekhānā; shikasta-dil.

Intolerable, *a.* Nā qābil-i-bardāsh; nā-qābil-i-tahammul; jise bardāsh na kar-sakeñ; jo sahā na jā sake; jiskā tahammul na ho-sake; jo munāsib yā jāiz mutasawwar na ho-sake; nā-rawā.

Intolerably, *ad.* Itnā isqadar yā isdarje kā ki bardāsh na ho-sake; ba-shiddat hī; darja-i-gāit kā.

IN TOTIDEM VERBIS, (*Lat.*) Is 'ibārat se; in alfāz se.

IN TOTO, (*Lat.*) Bi-l-kul; tamām-tar; kulliyatan; sab kā sab; sarā-sar; az-sar-tā-pā; juz-o-kul; sāre kā-sārā.

Intoxicate, *v. t.* 1.—Nashe meñ k.; maḡhmūr yā sarshār k.; matwālā k.

2.—Ek tarah kī be-khudī paidā k.; sar-garm madhosh yā maj-nūn k. [r. w.; muskir.

Intoxicating, *p. a.* Munashshī; nashilā; nashā paidā karne kī khlāsiyat

Intoxicating drugs—Ashyā-i-munashshī; aisi chizeñ jinso nashā paidā ho; muskirāt jaise sharāb bhang gāñja afyūn wagaira. [maḡhmūrī-

Intoxication, *n.* 1.—Nasha; bad-mastī; matwālā-pan; madhoshī;

2.—Dil kā barā josh; be-khudī; kisī bāt kā nashā josh yā junūn-garnā-garmā. [sakht; karā; surkash; haṭṭhī; ziddī.

Intractable, *a.* 1.—Jise jald malikūm yā apne qābū meñ na kar-sakeñ;

2.—Nā tarbiyat-pazir; jo sikhne yā ta'līm pāne par māl na ho. [chhip-kar.

IN TRANSITU, (*Lat.*) Asuā-i-rāh meñ; bāhar jāne kī hālat meñ;

rāste meñ. [chhip-kar.

INTRA PARIETES, (*Lat.*) Dar-parda; khufyatan; poshila-poshida.

Intrench, *v. t.* 1.—Qal'a-bandī kī nazar se chārōñ taraf khandaq yā khāñyū banānā; khandaq aur fasil se mazbūt k.

To intrench on or upon—Yurish k.; dabā l.; dūse ke haq wagaira ko mudākhālat kar-ke apne qabze yā ikhtiyār meñ kar-l. [yā qal'a.

Intrenchment, *n.* 1.—Khāñyū; khandaq; fasil; dhus; khafif sā morecha

2.—Kisī qism kā bachāw; kisī tarah kī hifāzat.

3.—Dū-re ke huqūq meñ mudākhalat (unko dabā l.).

Intrepid, *a.* Jo khauf se na kāñpe yā tharrāe; niḍar; be-khauf; diler; shujā'; jarī; be-bāk; gāzī-mard; sher-mard.

Intrepidity, *n.* Be-khaufī; khatre meñ be-khaufī kesāth dilerī; barī himmat jurat yā shujā'at; jān-bāzī; sarbāzī; be-khaufī ke sāth juwān-mardī.

Intricacy, *n.* Pech-o-tāb; pechidagī; uljhāw; uljhera; phaṁsāw.

Intricate, *a.* Pechdār; pechida; pur-pech; uljhā huā; uljhāw kā; mug-laq; muhmal; sāf nahīn. [ke karne kī bandish; ittifaq-i-nihusta.

Intrigue, *n.* 1.—Sāzish; bandish; fitrat; khufya ta lbiroñ se kisī kām 2.—Āshnāyī; mukhtalif jinsoñ ke do shakhsōñ ke mābain chhipī huyī nā jāiz muhabbat; saṭṭā-baṭṭā; ikhtilāt-i-nā-jāiz.

Intrigue, *v. t. l.*—Sāzish k.; bandish k.; khufyatan makr-o-fareb ke zarī'e se kisī maqsad ke anjām ke liye koyī pech-pāch kī tadbīr k yā pechida bāt qāim k.

2.—Āshnāyī r.; rabt-i-nā-jāiz r.

Intriguingly, *ad.* Sāzish se; bandish se; chhipī chhipī tadbīroñ se.

Intrinsic, *a.* Andarūnī; sachchī; aslī; haqīqī; zātī; jauhari; jibillī;

Intrinsic, *a.* paidāishī; zāhiri yā 'arizī nahīn; ma'nawī.

Intrinsically, *ad.* Dar-asl; sach-much; haqīqatan; fī-nafsilī; bi-l-khāsiyat. [dagī yā sifateh.

The *intrinsic* worth of a person—Kisī shakhs kī aslī zātī khwāh paidāishī 'um-

Introduce, *v. t. l.*—Andar (bhitār) lānā yā le-jānā; dākhlil k.; rāh dekhlāte kisī makān wagaira ke andar le-jānā.

To *introduce* a person into a drawing-room—Kisī shakhs ko nishastgāh meñ le-jānā (use rāh dekhlāte uske andar le-jānā).

2.—Le-jā-kar aur qā'ide ke mutābiq hāl batlā kar yā sifārish ke kalām kah-kar hāl-batlānā taqrīb k. yā wāqif karānā; ibtidāan mulāqāt karānā yā milānā; shināsāyī (jān-pahchān) karānā.

To *introduce* a stranger to a person—Kisī shakhs se ek aṇuab ko ibtidāan milānā yā uskī taqrīb k.; kisī shakhs ke pās ek aṇuab ko lejā-kar uske hālāt wagaira kahnā aur mulāqāt karānā.

3.—Kisī nayī bāt kā jāri k.; koyī nayī bāt logōñ ko ma'lūm karānā; rawāj d.; chālānā; nikālānā.

To *introduce* a new fashion—Ek nayī waz' jāri k.

4.—Shurū' k.; pesh k.; madd-i-nazar k.; sāmnē r.; tamhīd k.

5.—Tahrīr yā taqrīr ke zarī'e se apnī tayīn 'awām ke rū-ba-rū pesh k.

Introduction, *n. l.*—Kisī shakhs ko kahīn le-jākar dākhlil k. (pahunchānā).

2.—Mulāqāt karānā; jān-pahchān (shināsāyī) karānā.

3.—Dibācha; tamhīd; 'unwān; shurū' kī bāteñ; marātib-i-ibtidāyī; woh bāteñ jo tamhīdan kisī taqrīr yā bahs wagaira ke shurū' meñ kahī jāeñ.

Introductory, *a.* Ibtidāyī; tamhīdī; bataur dibāche yā muqaddame ke; jiske zarī'e se koyī dūsrī shai pesh kī-jāe; muqaddam yā pahle kā.

Intrude, *v. t. l.*—Be-bulāye andar chale-jānā; is tarah-par ghus-jānā kī woh jānā bhalā (khush yā achchhā) ma'lūm na ho; logōñ kī suhbat meñ bilā-talab dākhlil ho-jānā. [waqt aur bilā-talab chale-jānā.

To *intrude* on families at unseasonable hours—Logōñ ke laṛke-bāloñ meñ be-

2.—*Bilā-ijāzat ghus-jānā yā dakhil kār-l.* ; *be-jā mudākhalat k.* ; *dabā l.*
To intrude on the lands of another—Dūsre ki arāzī par be-jā mudākhalat k. ;
dūsre ki zamīn par bilā ijāzat uske dakhil kār-l. (usko dabā l.).

Intrude, v. t. 1.—*Bilā-istihqāq yā bilā-talab kahīn ghus paith yā dhañs jānā*
 2.—*Ghuseṛ d.* ; *zor se bhitar dāl d.* [*bejā mudākhalat k. w.*]

Intruder, n. *Jo bilā-istihqāq yā be-bulāye kahīn ghus yā paith jāe* ;
Intrusion, n. 1.—*Be-bulāye yā bilā-istihqāq kahīn ghus-jānā* ; *kisī ke*
ghar meñ is tarah paith yā chale jānā ki ghar kā mālik khātir-dārf
(tawāzu'-takrīm yā āwabhugat) na kare. [*kār-l. (usko dabā l.)*]

2.—*Mudākhalat-i-bejā* ; *dūsre ki milkiyat par bilā-istihqāq qabzu*
Intrust, v. t. *Ba-taur amānat ke hawāla k.* ; *kisī ko hif-zat ke liye si-*
purd k. ; *kisī ki diyānat par bharosā karke use sipurd k.* ; *tafwiz k.* ;
tahwil meñ r.

To intrust a servant with one's money or goods, or to intrust money or goods
to a servant—Naqd yā jins kisī naukār ko hif-zat ke liye sipurd k.

Inundate, v. t. 1.—*Umanḍuā* ; *sailāb k.* ; *tah-i-āb (garqāb) k.* ; *tugyānī*
k. ; *pānī kā phail-jānā* ; *charḥnā* ; *barḥānā.* [*d. ki bah yā utrā chale.*]

2.—*Kasrat se bhar d.* ; *ifrāt se kār-d.* ; *rel-pel kār-d.* ; *isqadar bhar*
Inundation, n. 1.—*Sailāb* ; *tugyānī* ; *tūfān* ; *bāḥ* ; *būrā* ; *pānī kā ūchā*
ho-kar nīchī zamīnoñ par phail-jānā.

Inure, v. t. *Ādī k.* ; *khū-gar k.* ; *ādat dālnā* ; *isqadar kisī kām meñ*
lagānā ki kasrat-i-isti'māl se phir kuchh taklīf mā'lūm na ho yā shid-
dat wagaira kā bahut kam asar yā khayāl ho. [*nasraf yā naf'e kā h.*]

Inure, v. t. *Kām ānā yā kām meñ ānā* ; *kārgar h.* ; *lagāyā-jānā* ; *kisī ke*
A gift of land inures to the heirs of the grantee, or it inures to their benefit—
Hiba-i-arāzī se mauḥūb-ilāih ke wurasā ko naf' pahunchtā hai.

Invade, v. t. 1.—*Mukhālifāna ghusnā* ; *fath karne yā lūṭne ki niyat se bataur*
dushman ke andar-jānā ; *hamla k.* ; *charḥāyī k.* ; *charḥ jānā* ; *yūrish k.*

2.—*Dast-darāzī k.* ; *mudākhalat-i-bejā k.* ; *dabā l.* ; *talaf k.*

To invade one's rights—Kisī ke huqūq par dast-darāzī yā unmeñ mudākhalat-i-
bejā k. ; *kisī kā haq dabā lenā mārṇā yā talaf k.*

Invalid, a. 1.—*Mazbūt bū-waq'at yā qawī nahīn* ; *za'if* ; *kamzor.*

2.—(*Law*) *Nā-qābilu-n-nafāz* ; *be-tāsīr* ; *be-kār* ; *be-waq'at* ; *bātil* ;
ka-l-'adam ; *nā-jāiz.*

Invalid, a. *Bīmār* ; *marīz* ; *kamzor* ; *nā-tuwān* ; *rogī.*

Invalid, n. *Kamzor aur nā-tuwān shakhs* ; *'alīl yā bīmār shakhs* ; *jo*
shakhs kamzor yā zaḥmī wagaira hone ke sabab se kīm se jātā-rahe
(kām ke lāiq na rahe ; be-kār ho-jīe).

Invalid, v. t. *Mā'zūru-l-khidmat kār-d.* ; *un shakhsōñ ke shumār meñ*
dakhil k. *jo kām ke lāiq na hoñ* ; *faujī yā baharī khidmat meñ be-*
kāroñ ki fihrist me nām charḥānā.

Invalidate, v. t. *Be-tāsīr yā be-kār k.* ; *kisī ki waq'at yā tāsīr ko za'if*
yā kam kār-d. ; *kisī shai ki quwwat yā jawāz ko zāil kār-d.* ; *nā-jāiz*
k. ; *rad kār-d.* ; *bātil k.* ; *faskh k.* [*tāsīr na r.* ; *be-asarī* ; *be-tāsīrī* ; *zu'f.*]

Invalidity, n. *Nā-jawāzī* ; *qawī yā mazbut na h.* ; *qānūnī waq'at yā*

Invaluable, a. *Be-bahā* ; *girāñ-bahā* ; *itnā qīmātī ki uski qīmat na lagā*
sakeñ ; *an-mol* ; *is qadar 'umda ki us 'umdagī ki tashkībīs na ho-sake.*

Invariable, a. Jismen tagaiyur yā tabaddul na huā kare; hamesha ek-hī hālat meñ rahne w.; gair-mutalawwin; gair-mubaddal; hamesha yaksāñ (ek tarah kā). [tabaddul; yaksāñ taur par.

Invariably, ad. Hamesha; barābar; mudām; sadā; bilā tagaiyur yā Invasion, n. 1.—Dūsre ke haq meñ be-jā mudāḡbalat; haq-talfī; dast-darāzī.

2.—Dushman kī fauj kā fath yā lūṭ kī garaz se chaṛḡ ānā; hamla; yūrish; tākht; fauj-kashī; chaṛḡhāyī. [huñch jānā jo muzir ho.

3.—Kisī bīmāñī kā yakāyak ā-jīnā; kisī aisi shai kā daʿʿatan pa-Invective, n. Mazammat; saḡht sarzauish yā laʿnat-malāmat; koyī tah-rīr yā taqrīr jisse badnāmī wagaira maḡsūd ho; dushnām-āmez ilzām.

☞ Followed by *against*.

Inveigh, v. i. Mazammat k.; taʿna mārñā; burā-bhalā kahnā; ḡālī d.

☞ With *against*.

Inveigle, v. i. Chhal-bal yā ḡhushāmad-barāmad se kisī burāyī kī targīb d.; phuslānā; wargalāunnā; bahkānā.

Invent, v. t. 1.—Ījād k.; ikhtirāʾ k.; koyī nayī bāt nikālñā; koyī aisi bāt nikālñā jisse log pahle wāḡif na rahe hoñ; mansūba yā fikr kar-ke koyī aisi chīz paidā k. jiskā wujūd pahle na rahā ho.

2.—Īftirā k.; jhūṭhā banāñā; ḡarḡhūñā; banā l.; rachñā; bāñdhūñā.

Invention, n. 1.—Ījād; aisi bāt kā nikālñā jiskā wujūd pahle na rahā ho.

2.—Jo bāt ĩjād kī-jāe; lāt jo nikālī-jāe; hikmat; bandish; banāwat; dhokhā dene kī tadbīr; jaʿl; ĩftirā; jhūṭh; kāristāñī; jor-toṛ; ĩjād.

3.—Quwwat-i-ĳād; nayī bātoñ ke paidā karne kā fan.

Inventive, a. Ījād ke lāiq; jismen nayī bātoñ ke nikālne kī quwwat ho; bātoñ ko jhaṭ-paṭ nikālne w.; mūjid; rasā; muḡhtarī; upāyī.

Inventor, n. Woh shaḡḡhs jo koyī nayī bāt nikāle; mūjid; ĳād k. w.; bāñī; muḡhtarī.

Inventory, n. Kisī shaḡḡhs-i-mutawaffā ke kul māl-o-asbāb aur baʿz auḡāt uskī jāedād-i-gair-manḡūla kī bhī fihrist yā uskā hisāb; kisī shaḡḡhs-i-mutawaffā kī jāedād kī fihrist; us māl-o-matāʾ kī fihrist jo kisī ke qabze meñ nikle; fard; taʿliqa.

Take an *inventory* of all he has — Jo kuchh uske pās hai us sab kī fihrist kar-lo.

Inventory, v. t. 1.—Kisī ke māl-o-asbāb kī fihrist banāñā; kisī ke māl-o-matāʾ ko darj-i-fihrist k. yā fihrist par chaṛḡhāñā; taʿliqa k. yā likhñā.

2.—Asbāb kī kitāb yā fihrist meñ likhñā. [zer-o-zabar.

Inverse, a. Ulṭā; ulṭā-pulṭā; auñdhā; maʿkūs; maḡlūb; tah-o-bālā;

Invert, v. t. Ulaṭ d.; ulṭā-pulṭā kar-d.; ñeche-upar kar d.; tah-o-bālā k.; zer-o-zabar k.; jāñib-i-muḡḡhālīf ko pher d.; silsila-i-aslī ko badal d.; auñdhā k.

Invest, v. t. 1.—Pahnāñā; malbūs k.; ārāsta k.

☞ Usually followed by *with*.

2.—Denā; ʿatā k.; bakhshñā.

[furāz k.; māmūr k.

3.—Koyī ʿuhda yā ikhtiyār d.; koyī rutba yā tauqīr ʿatā k.; sar-

4.—Gher l.; muḡāsara k.; is-tarah par rāḡ kā band kar-d. ki jo log muḡāsare meñ hoñ unki madad ke liye ādmī yā rasad un tak pahuñch na sake aur na we bhāḡ bhī sakeñ.

5.—Kisī chīz meñ rupaye lagānā; ruyaye ko is tarah par lagānā ki woh hifāzat se rahe aur usse naf' bhī ho.

Followed by *in*.

Invest, *v. i.* Kisī chīz meñ naf'e kī ummed par rupaye lagānā. [sakeñ.

Investigable, *a.* Tahqīqāt yā taftīsh ke qābil; jisko dhūndh-kar nikāl

Investigate, *v. t.* Kisī bāt kī taftīsh k.; kisī bāt ko ihtiyāt aur sihbat

ke sāth daryāft k. aur jānchnā; kisī bāt ko ba-tahqīqāt-i-tamām daryāft

k.; tahqīqāt k.; pūchh-pāchh k. [pāchh; haqīqat yā wāqī'at kī joyāyī.

Investigation, *n.* Tahqīqāt; taftīsh; tajassus; tahqīq; daryāft; pūchh-

Investment, *n.* 1.—'Atā k.; denā; malbūs k.; pahnānā. [dī-jāe.

2.—Khal'at; poshāk; libās; woh shai jo kisī ko uske i'zāz ke liye

3.—Mohāsara; gherā; fauj se gher l. (mahsūr kar-l.).

4.—Kisī qism kī jāedād (khusūsān pāedār jāedād) kī kharidārī meñ

rapaye lagānā yā sarf k.; āmadani khañ karne ke liye kisī jāedād

kī kharidārī meñ rupaye lagānā.

Inveterate, *a.* 1.—Jisne khūb jar pakar liyā ho; jo rahte rahte mazbūt

ho-gayā ho; jiskī jar yā bunyād mazbūt ho-gayī ho; derīna; jo jald

daf' na ho; karā; qawī; khabīs—jaise bimārī yā koyī aur burāyī.

2.—Pakkā; pukhta-kār; 'ādatī; jisko kisī bāt kī 'ādat bahut dinon

se par gayī ho.

Invidious, *a.* Hasad-angez; jisse hasad (dāh) paidā ho; jisse dil meñ

burāyī paidā ho; jisse bngz yā 'adāwat ho. [dālnā; qawī yā mazbūt k.

Invigorate, *v. t.* Quwwat d.; tāqat d.; zor d.; kisī meñ jān aur quwwat

Invincible, *a.* Jisko sar fath yā maglūb na kar sakeñ; jiskā daf'iya na

ho-sake; jo raf' yā daf' na ho-sake; lā-hal; nihāyat saqūt mazbūt yā

pukhta.

Inviolable, *a.* 1.—Nā-pakī ke qābil nahīn; jo is qābil na ho ki usmeñ

zarar pahunchāyā jāe yā kisī tarah kī gandagī paidā kī-jāe; wājibu-t-

tahrīm; pāk. [qābil-i-infisākī; pakkā; pukhta; hatmī.

2.—Jisko faskh rad yā bātil na kar-sakeñ; jisko tor na sakeñ; nā-

3.—Jismeñ dāg yā dhabbā na lagā sakeñ; pāk; sīf.

4.—Jisko zarar yā zaḥm na pahunch sake.

Invisible, *a.* Jo dekh na pare; jisko ānkh se na dekh sakeñ; jiske

dekhne meñ nazar khatā kare; nazar se gāib yā chhipā huā.

Invitation, *n.* Talab; istid'ā; darḡhwāst; da'wat; nawed; newtā; tawāzu';

kisī ko mulāqāt khāna khāne yā apne sāth kahīn jāne ke liye bulānā;

kisī se yah istid'ā karnā ki ā-kar hamāre sāth khānā khāo ham se

milo yā hamāre sāth fulān maqām par chalo.

Invite, *v. t.* 1.—Kisī se yah kahīn kī fulān amr karo yā fulān maqām

par jāo; khānā khāne yā mulāqāt ke liye bulānā; da'wat k.; newtā

k.; nawed d.; bulānā; darḡhwāst k.; istid'ā k.; talab k.

To invite one to dinner—Kisī ko khānā khāne ke liye bulānā; kisī kī khāne kī

da'wat k.—To invite friends to a wedding—Doston ko shādī meñ sharik

hone kī garaz se nawed d. (unse usmeñ sharik hone kī istid'ā k.).

2.—Lobhā-kar apnī taraf khiñchnā; apnī taraf āne ke liye lalchā-

nā yā targīb d.; apnī jānib kashish k. (khaiñchnā); khusī yā ummed

se kisī shai kī taraf māil k. [gūb ho.

Invite, *v. i.* Kisī aisi shai kī taraf māil k. yā khiñchnā jo dil ko mar-

Inviting, *n. a.* Dil-fareb; dil-kash; dil-chasp; jismen dil lag yā phāūs jāe; lobhāne w. [kar kuchh kahūā; munājāt.

Invocation, *n. l.*—Du'ā māngne ke waqt kisī kī taraf mukhātab ho.

2.—Kisī se khusūsan kisī dewatā se madad māngnā yā usse uskī maujūdagi kī dārkhwāst k.; āvāhan. [yā hukm.

3.—(*Law*) Talabī; māng khusūsan 'adālat kī talabī khwāb mutālaba
The invocation of papers or evidence into court—'Adālat men kagazāt yā subūt kī talabī.

Invoice, *n.* Bijak; chalān-chitthī; chālān; 'arz-i-irsāl. [men charhānā.

Invoice, *v. t.* Māl kī fihrist na' uskī qīmat ke banānā; qīmat kī fihrist

Invoke, *v. t. l.*—Du'ā māngnā; madad aur hifāzat kī istid'ā k.; muwājāt k.

2.—Dil se māngnā yā chāhnā.

To invoke the aid of government—Sarkār se madad māngnā (uskī dārkhwāst k.).

Involuntary, *a. l.*—Khwāhish yā pasand kī quwwat na r. w.

2.—Khwāhish yā pasand par mauqūf nahīn.

3.—Ikhtiyārī nahīn; jo khwāhish se na kiya jāe; khwāhish ke khilāf; gair-ikhtiyārī; jismen bas yā qābū na ho.

Involve, *v. t. l.*—Lapeṭnā; chhipā l.; gher l.

2.—Kisī nisi chiz men lapeṭnā jo chāroṅ taraf maujūd ho.

3.—'Aqlī yā mantiqī ta'bīr se shāmil k.; ta'bīr yā istimbāt se chāhnā yā jāiz r.; shāmil r.; dākhil r.; lāzim ānā; ba-taur natīja-i-lāzimī ke r.

To be and not to be at the same time, involves a contradiction—Ek hi waqt men wujūd aur 'adām-i-wujūd se ek dūse kī tardid kā natīja nikaltā hai (ek dūse kī tardid lāzim āti hai yā unmen ek dūse kī tardid dākhil hotī hai).

4.—Dabā d.; dūbānā; mubtalā k.; giriftār k.; phāūsūnā; zer-bār k.; kisī āfat yā balā ke bojh se dabā d.

To involve in debt or misery—Qarz yā taklīf men phāūsūnā yā mubtalā k.

Inward, *a. l.*—Andarūnī; bhitārī.

2.—Dilī; bātinī; jo dil yā rūh men jā-guzīn ho.

Inward, *ad. l.*—Bhitār kī taraf; jānib-i-andarūn.

2.—Markaz kī taraf; bīch men.

3.—Dil yā khayāl men.

Inwardly, *ad. l.*—Andarūnī hisson men; bhitār hī bhitār.

2.—Dil men; chhipē-chhipē; poshida-poshida; bātin men; zāhir men nahīn; khul-ke nahīn.

3.—Markaz kī taraf; bīch men. [bayān jiskā kuchh subūt na ho.

IPSE DIXIT, (*Lat.*) Qaul yā kalām jiskā subūt na ho; bayān-i-mahz;

IPSISSIMA VERBA, (*Lat.*) Thīk wahī alfāz; bi-jinsihī qaul.

IPSISSIMIS VERBIS, (*Lat.*) Thīk unhi alfāz se; usī qaul ke mutābiq.

IPSO FACTO, (*Lat.*) Fi-l-wāqī'; fi-l-hāqīqat; fi-nafsihī; khud wāqī'a ke lihāz se.

IPSO JURE, (*Lat.*) Khud qānūn ke rū se; qānūn hī ke lihāz se.

Irascible, *a.* Jise gussa jald ā-jāe; maglūbu-l-gaiz; jo jald chīr chīr uṭhe yā ranjida ho-jāe; chīrchīrā; zūd-ranj; tunuk-mizāj.

Irksome, *a.* Thakāū; jisse tabī'at thak uṭhe yā tang ā-jāe; jiskā der tak rahnā (uskā jald na guzarnā) yā rah rah kar huā karnā (band na ho jūnā) taklīf kā bā'is ho; jisse be-qarārī ho; girān-bār; bhārī.

Iron, *n.* 1.—Lohā; āhan.

2.—Koyī āla yā auzār jo lohe kā banā ho.

☞ Chiefly in composition; as, a smoothing *iron*.

3.—(*pl.*) Zaujir; berī; jaulān; paikare; hath-kaṛī

4.—Quwwat; zor.

Iron, *a.* 1.—Lohe kā; lohe kā banā huā; āhanī.

2.—Jiskā rang lohe sā ho; lohe ke rang kā.

3.—(*a*) Wahshī; sakht; kaṛā; tang—jaise zamāna; (*b*) mazbūt; tawānā; qawī; jisko baṛī bardāshī ho; lohe sā—jaise quwā yā jussa; (*c*) lā tajum; jismeñ lagzish na ho—jaise khwāhish.

Iron, *v. t.* 1. Lohā k.; istirī k.

2.—Berī yā hath-kaṛī dālnā khwāh pahūnā.

3.—Lohā lagānā yā jurnā.

Irony, *n.* Hajw-i-malih; tanz; woh kalām yā bāt jo aise lab-o-tahje se khwāh aisi hālat meñ kabī jāc ki usse uskā mafhūm-i-bi-l'aks maqsūd ho; ta'n; ta'ne kī bāt.

Irrational, *a.* 1.—Gair-nātiq; idrāk yā fahm se khālī; jismeñ 'aql yā samajh na ho; jismeñ bātoñ ke sabab ke daryāft karne kī quwwat na ho.

2.—Muqtazā-i-'aql nahīn; khilāf-i-'aql; behūda; lagw; nā-ma'qūl.

Irrebuttable, *a.* Nā-qābil-i-tardīd; nā-qābilu-t-tardīd; jisko rad yā bātil na kar-sakeñ; jisko miṭā no sakeñ.

Irreclaimable, *a.* Jise gumrahī yā badi se sudhār na sakeñ; jise phir durst na kar sakeñ; mumtana'u-l-islāh; gayā-guzrā; jiskī kisi qism kī kharābī dūr na kar sakeñ.

Irreconcilable, *a.* 1.—Jisse sulh yā dostī phir na kar sakeñ; jo is-qadar 'adāwat yā dushmanī rakhtā ho ki woh raf na ho-sake; jiskā khush k. mumkin na ho; jise rāzī yā ṭhañdhā k. gair-mumkin ho; jiskā daf'ya na ho-sake.

2.—Nā-muwāfiq; gair-munāsib; mutazād; mukhālīf; anmel; aisi do bāteñ jinmeñ bāham ittifaq mumkin na ho; mumtana'u-l-ittifaq.

☞ Followed by *with* or *to*.

Irrecoverable, *a.* Jiskā wusūl k. wāpas pāuā daf' k. yā az-sar-i-naū hūsīl k. gair mumkin ho; gair-mumkinu-l-wusūl; jiskā badlā yā nu'-'āwaza na ho-sake; jo phir na mile (hāth na āye yā na lage); jiskī talāfi mumkin na ho; jo mutālabe yā nālīsh se mil na sake; nā qābilu-l-wusūl; lā-'ilāj; gair-daf'-pazīr.

Irredeemable, *a.* 1.—Nā-qābil-i-infikāk; jise chhoṛā na sakeñ.

2.—Jiskā adā honā sar-ār (gavarmint) kī marzī par mauqūf na ho.

Irrefragable, *a.* Gair-mumkinu-t-tardīd; lā-jawāb; nā-qābil-i-butlān; jiskī nisbat bahs yā hujjat na ho-sake; jisko rad yā bātil na kar sakeñ; jisse inkār na ho-sake.

Irrefutable, *a.* Nā-qābil-i-tardīd; nā-qābil-i-ibtāl; jise rad na kar-sakeñ; jiskī tardīd na ho-sake; jise miṭā na sakeñ; lā-jawāb.

Irregular, *a.* 1.—Bā-qā'ida nahīn; khilāf-i-qā'ida; be-qā'ida. [tābiq nahīn.

2.—Ma'mūl ke mutābiq nahīn; usūl yā dasturāt-i-mustamirra ke mu-

3.—Gair-tabī'i; tabī'i qawānīn ke khilāf.

4.—Funūn ke qawā'id ke mutābiq nahīn; be-tartīb.

5.—Qānūn Shar' yā Shāstra ke khilāf; be-sarishta; be-zābita.

6.—Rāst yā sīdhā nahīn.

7.—Ek tarah kā yā yaksān nahīn.

Irregularity, n. 1.—Be-qā'idagī; be-daulī; tariq dastūr yā qā'ida-i-mustamirra ke khilāf h.; be-tartibī; be-zābitagī; be-silsilagī; abtarī.

2.—Gair-munāsabat; gair-wujūb; jāda-i-salāhiyat se inhirāf; fi'l-i-bad; gunāh. [gair-muta'alliq h.; tāyid aur subūt meñ kār-āmad na h.

Irrelevancy, n. Be-ta'alluqī; be-'alāqagī; mugāirat; nā-qābil-i-itlāq h.;

The *irrelevancy* of an argument or of testimony to a case—Kisī bahs yā shahādāt kī muqaddame se gair muta'alliq h. (uski tāyid aur subūt meñ kār-āmad na h.) [chaspān yā mauzūn na ho; gair-muwaiyid.

Irrelevant, a. Gair-muta'alliq; jiskā itlāq na ho-sake; nā-ma'qūl; jo

“We call evidence, testimony, and arguments *irrelevant* to a cause when they are inapplicable to it, or do not serve to support it.”

Webster.

Irremediable, a. Jiskā 'ilāj na ho-sake; lā-'ilāj; 'ilāj-pazīr nahīn; jo daf' na ho-sake; jiskā daf'iya mumkin na ho; jiskī sihhāt na ho-sake; jo sihhāt-pazīr na ho; jiskā mu'āwaza na ho-sake; jiskī talāfi mumkin na ho.

Irreparable, a. Gair-marammat-pazīr; jiskī talāfi mumkin na ho; jiskā mu'āwaza na ho sake; jo phir mil na sake; jiskā badlā na mil-sake.

Irrepealable, a. Nā-qābil-i-tansikh; jo qānūnā rad mustarad yā mansūkh na ho-sake (mit na sake).

Irreprehensible, a. Nā qābil-i-ilzām; jiskī nisbat koyī ilzām na lag sake.

Irreproachable, a. Jispar koyī ilzām ba-tarz-i-wājib 'aid na ho-sake; ilzām se barī; nā-qābil-i-sar-zanish; mutadaiyin; be-gunāh; pāk-o-sāf.

Irresistible, a. Jise rok na sakeñ; jisse mukhālafat mumkin na ho; jisse muzīhamat ba'id ho; jo itnā qawī ho kī uspar gālib na ā-sakeñ.

Irresolute, a. Jo irāde meñ mazbūt yā sābit-qadam na ho; jo kisī bāt ko dil meñ thān na le; jo hais-bais yā pas-o-pesh meñ paṛā rahe; jo āgā-pīchhā kiya kare; mashkūk; jo shak meñ galtān-o-pechān rahe.

Irresolution, n. 'Adam-i-istiqlāl; be-istiqlālī; gair-mustaqilī; irāde kā pukhta na kar l.; 'azm-i-bi-l-jazm na kar l.; dil kā shubhe yā ummed-o-khauf meñ paṛā rahna. [ri'āyat.

Irrespective, a. Bilā-libhāz; libhāz yā khayāl na rakh-kar; qat'-i-nazar; bilā

Irrespective of consequences—Bilā-libhāz-i natāij; natijon ko qat'-i-nazar kar-ke; natijon par libhāz yā khayāl na rakh-kar. [kar-ke.

Irrespectively, ad. Bilā-libhāz; hālāt par khayāl tawajjuh yā libhāz na

Irresponsible, a. Zimma dār nahīn; gair-jawāb-dih; jispar kisī bāt kī zimma-dārī yā jawāb-dihī na ho; be-muwākhaza; nā qābil-i-i'tibār; gair-mu'tamad.

Irretrievable, a. Jiskī talāfi na ho-sake; jiskī marammat na ho-sake; jo phir mil yā mit na sake; jiskā mu'āwaza na ho-sake. [tajum.

Irrevocable, a. Jo mansūkh rad yā bātil na ho-sake; jo tal na sake; lā-

Irreversible, a. Nā-qābil-i-tardid; nā-qābil-i-tansikh; jo rad yā mansūkh na ho-sake; jise palāt na sakeñ; jise ulāt na sakeñ; nā-qābil-i-ibtāl.

Irrigate, v. t. Sīnchnā; pānī d. yā paṭānā; āb-pashī k.; pānī se zamīn ko serāb k.

Irrigation, n. Āb-pashī; sichāyī yā sīnchāyī; pānī d.; serābī; paṭāyī.

Irritable, a. Jise bahut jald gussa yā josh ā-jāe; jo jald mushta'il ho-jāe; chirchirā; tuuuk-mizāj; zūd-ranj.

Irritate, v. t. 1.—Chamrē yā gosht meñ ragaṛ kī wajh se gurmī (jalan yā hiddat) aur surkhī paidā k.; jalan yā khujlāhat paidā k.; satānā; bezār k.
 2.—Gussa dilānā; khafā k.; chīrhāna; ranjida k.; risānā; khijhānā.
 3.—Harakat yā shiddat ko barhānā; aur tahrīk d.

Irritation, n. 1.—Tahrīk; ishti'āl; gusse kā ubhār d.; shu'la-i-gazab ko bharkā d.; ranj; khijlāhat; gussa. [paidā k.

2.—Gosht yā post men ragaṛ wagaira ke zarf'e se jalan aur surkhī
Irruption, n. 1.—Phuṭ paṛnā; dafatan zor se kahīn ghus paṛnā; arāhat;
 tūṭ paṛnā; yakāyak umaḍ ānā.

2.—Hamla jo yakāyak kiya jāe; kisi jagah yā mulk meñ gauṇ kā yakāyak zor ke sāth ghus jīnā; yūrish; tākht; chīrhāyī.

Isolate, v. t. Alag 'alāhida yā judā r.; tanhā r.; dūstrōn se 'alāhida r.

Isolated, p. or a. Ek qism ke dūstrōn se (apne ham-qismoñ se) 'alāhida;
 tanhā yī akelā qāim; 'alāhida; judā; phuṭ; mutafarriq.

Issuable, a. Jisse koyī amr-i-nizt'ī qūm ho; amr-i-nizt'ī se muta'alliq.

Issuance, n. Ijrā; sudūr; nikalnā; jārī kiya yā diyī jānā.

Issue, n. 1.—Bāhar nikal jānā yā bahuā; nafāz; ikhrāj; bāhar ānā.

An issue of water from a pipe, &c.—Nal wagaira se pānī kā bah-kar nikal jānā.

An issue of blood from a wound, or of air from a bellows—Zakhm se khūn kā bahnā yā bhāchi se hawā kā nikalnā.—An issue of people from a door or house—Darwāze yā makān se logōn kā nikalnā yā bāhar ānā.

2.—Ijrā; nafāz; sudūr; bāhar bhejūnā; hawāla k.; denā.

The issue of an order from a court—'Adālat se hukm kī ijrā nafāz yā sudūr.—The issue of money from a treasury—Khazāne se rupaye kā bāhar bhejūnā yā denā.

3.—(a.) Jisqadar ek martaba jūrī kiya yā bāhar bhejū jae.

An issue of Government notes—Woh kul sarkārī loṭ jo ek martaba jūrī hoñ.

(b.) Ākhir natīja; anjām-i-kār; maāl-i-kār.

(c.) Nasl; aulād; larkā yā larke; larke-bāle; larke yā larkeiyāñ. [hoñ.

(Law.) Ek mūrīs-i-ā'lā kī aulād; woh sab log jo ek-hī mūrīs se paidā

Without issue—Lā-walad; be-larke-bāle; jise larkā yā larke na ho.

(d.) Paidāwār-i-arāzī; arāzī yā dūsrī jāedād kā manāfi'.

4.—(Law) Woh amr-i-wāqī'āt yā qānūn jo kisi muqaddame meñ farīqain ke 'uzrāt ke lihāz se tajwīz-talab qarār pāwe; amr-i-tajwīz-talab; amr-i-mutanāzī'a-fih; amr-i-tanqih-talab; woh bāt jiskā tasfiya darkār ho.

To join issue—Kisi muqaddame meñ mutakhasimain kā kisi amr-i-muta'alliq-i-wāqī'āt yā qānūn ke tajwīz-talab qarār pāne par muttafiq h.—At issue—Babs meñ; zer-i-bahs; muāzā'i; jiskā jhagrā ho; mutanāzī'a; mutanāzī'a-fih; muḥkhalīf; mutazād; nā-muwāfiq; mutanāqiz.

Issue, v. t. 1.—Nikalnā; bahnā; kisi band jagah se bāhar nikalnā.

Blood issues from wounds—Khūn zakhmoñ se nikaltā yā bahtā hai.

2.—Bāhar jānā; jhapat kar bāhar nikalnā.

Troops issued from the town, and attacked the besiegers—Sipāhī shahr ke bahar jhapat kar nikle aur muhāsirin par hamla-āwar huye.

3.—Kisi masdar se nikalnā.

Water issues from springs—Pānī chashmoñ se nikaltā hai.

4.—Ba-taur natīje ke paidā h.; hāsīl h.; nikalua; paidā h.

Rents and profits *issuing* from land, &c.—Zar-i-lagūn aur manāfi' jo zamīn wagaira se paidā yā hāsīl ho.

5.—(*Law*) Kisī amr-i-muta'alliq-i-wāqī'āt yā qānūn par pahūnchnā jise farīqain bi-l-ittifāq apne mu'āmale ke faisale kā madār qarār deñ.

6.—Khātime ko pahūnchnā; anjām ko pahūnchnā; khatm h.; ākhir h.

We know not how the cause will *issue*—Ham log nahīn jānte ki is muqad-dame kā anjām kyā hogā (is meñ ākhir ko yā ākhiru-l-amr kyā hogā).

Issue, v. t. 1.—Bāhar bhejūā; jāri k.; chalānā; rawāj d.

To *issue* money from a treasury—Khazāne se rupaye bāhar bhejūā.—To *issue* notes from a bank—Kisī bank se noṭon kā jāri k. yā chalānā.

2.—Sarf kām yā kharch ke liye d.

To *issue* provisions from a store—Khāne-pīne ki chīzeñ sarf ke liye godām se d.

3.—Jāri k.; hākim ke hukm se jāri k.; nāfiz k.; nikālānā; sādīr k.

To *issue* an order—Hukm jāri yā nāfiz k.—To have a writ *issued*—Hukm-nāma jāri karānā yā nikālānā. [rakhtā huā.

Issueless, a. Lā-walād; be aulīd; nir-bans; be-larke-bālon ke; nasl na

Itch, n. 1.—Khārish; khujli; khujlāhaṭ.

2.—Kisī bāt ki khwāhish jismeñ tabī'at har-dam be-chain rahe; kisī bāt ki chāh jo har-waqt banī rahe; chaskā; chāt; lat.

Itch, v. t. 1.—Khujlānā; kal kalānā; chahchahānā; khārisht uṭhnā.

2.—Kisī bāt ki khwāhish har-dam r.; kisī bāt ki chāh meñ har-waqt be-chain rahnā; chāt chaskā yā lat parnā.

Item, n. Raqam; mad; hisāb meñ koyī khās chīz jo 'alāhida likhī jāe.

The account consists of several *items*—Us hisāb meñ kayī raqmeñ haiñ.—*Item by item*—Raqam-raqam; raqam-wār; judā-judā; alag-alag; ek ek karke; tafsīl-wār.

Itinerant, a. Jo kisī mulk meñ har chahār taraf ghūmā kare; saiyāh; ghumantā; gardinda; ek jagah muqīm nahīn; jo daura kiyā kare.

J.

Jack, n. 1.—John ke nām kā mukhaffaf yā 'urf; ek tahqīrī kalima—jaise mardak wagaira.

2.—Būṭ utārne kā āla; moza-kash.

3.—Thorī jagah meñ barī waznī chīzon ke uṭhāne kī kal.

4.—Sikh pherne (ghūmāne) kī kal.

5.—Kisī kal kā purza jisse uske isti'māl meñ suhūlat ho.

6.—Zirah baktar—khusūsan sawāron ke pahīne kā.

7.—Ba'z jāuwaron kā nar—jaise gadhe kā.

Jack-at-all-trades—Who shakhs jo har tarah ke kām meñ hāth dāl sake; jo shakhs har ek qism ke kām karne par musta'id yā amāda ho-jāe.—*Jack-at-a-*

pinch—Woh shakhs jisse kisī kām ke karne ke liye yakāyak kalā jāwe.—*Jack-in-office*—Magrūr shakhs jo sāhib-i-ikhtiyār yā hukūmat ho; magrūr

admī jise kisī qism kā ikhtiyār hāsīl ho.—*Jack-of-the-clock-house*—Admī kī shabih jo bajne-wālī ghariyon meñ pandrah pandrah minit par ghari bajāne

ke liye banī rahti hai.—*Jack-on-both-sides*—Jo shakhs kisī taraf na ho yā kisī farīq kī jānib-dārī na karne kī koshish kare; jisko na Ahmad se wāsta ho na

Mahmūd se.—*Jack-out-of-doors*—Aisā shakhs jise rahne ke liye ghar na ho;

be-*khān*-o-mān shakhs; *khāna*-badosh.—*Jack out-of-office*—Jo shakhs kisi man sab par rahā ho par usse ma'zūl kar diyā gayā ho.—*Jack-with-a-lantern*—Gūl-i-bayābānī; who raushani jo rāt ko martūb zamīnōn par nazar āti hai; lūtā.

Jail, n. [Written also *gaol*] Qaid-*khāna*; mahbas; zindān; bandī-*khāna*; jel yā jel-*khāna*; woh makān jismēn aise log birāsāt meñ rakkhe jāwēn jo ba-'illat-i-jurm yā ba-'iwaz-i-qarza giriftār hoñ.

Jail-bird, n. Qaidī; jo qaid rah-*chukā* ho. [kī rihāyī.]

Jail-delivery, n. Mahbas se qaidiyōn kā chhūṭnā; jel-*khāne* se qaidiyōn

Jailer, n. Dārog-i-mahbas; muhāfiz-i-zindān; jelar.

Jar, v. i. 1.—Jhanjhanānā; jhanjhan k.; jhanakua; khar-kharānā.

2.—Kisi ke khilāf 'amal k.; mukhālafat k.; bigār k.; jhagṛnā; ḍaḍhl d.; laṛnā; takrār k.; nizā' k.

3.—Bār bār ek hī āwāz paidā k.; barābar yā ek tarah par idhar-udhar hīlnā. [d.]

Jar, v. t. Hilānā; tharrānā; kañpānā; kisiqadar tharrāhāt ke sāth harakat

Jar, n. 1.—Jhankār; jhanjhanāhāt; jhanak; khar-kharāhāt.

2.—Takhāluf-i-rāe; ikhtilāf; jhagṛā; nizā'; bahs; takrār; ṭanṭī.

3.—Dharamgharī ke langar kī khatkhatahāt. [kā kewār.]

On the jar or ajar—Thorā sū khulā huā; bi-l-kul band nahīn—jaise darwāze

Jar, n. 1.—Miṭṭī yā kāñch kā bartan jiskā peṭ harī aur muñh chaurā ho—jaise gharā meñtkā wagairā.

2.—Jitnā is qism ke bartan meñ samāe. [āyeñ]

Jargon, n. Aisi bāt yā aise kalām jo muntashar hoñ aur samajh meñ na

Jealous, a. 1.—Shakkī; bad-gumān; bad-zan; jiske dil meñ raqābat kā khatkā ho; jiske dil meñ is khauf se be-chainī ho ki fulāñ ne hamārī muhabbat fulāñ se chhoṛwā di yā woh use chhoṛwā degī yā āñ-ki koyī dūsrā shakhs use aisi ni'mat se mahrūm karegā jiskā woh khāstgār ho.

☞ "Followed by *of* and applied both to the object of love and to the rival." Webster.

2.—Jiske dil meñ yah gumān ho ki log hamārī chāh yā tauqir nahīn karte yā ba-nisbat hamāre fulāñ ko ziyāla chāhte aur mānte haiñ; rashkī; rashk se bhārā.

Jealousy, n. Rashk; raqābat; hasad; ḍāh; jalau; shak; gumān; zan; bad-gumānī; dilī (sachchī) fikr yā andesha; khatkā; shubhe se bhārā huā khauf. [mārnā; ta'na-tashnī' d.; muñh birānā.]

Jeer, v. i. Sakht tanz kī bātēñ kabnā; boli-ṭholī boluā; hañsnā; ṭhatṭhā

☞ Followed by *at*.

Jeer, v. t. Hañsnā yā ṭhatṭhā mārnā; khandā zani k.; tahqir k.

Jeer, n. Ta'n; ta'na-zanī; tashnī'; ta'ne-tishne kī bāt; hañsī; aisi ṭhatṭhe kī bāt jo dil ko lag-jāe; boli-ṭholī; muñh birānā; khandā-zanī aur tahqir.

Jeofail, n. (Law) 'Uzrāt kī peshī yā kisi dūsrī qānuī kār-rawāyī meñ sahwa khatā yā bhūl-*chūk*; galatī khwāh sahwa kī iqrār.

Jejune, a. 1.—Gizā kā tālib; bhūkhā; gursana.

2.—Mazmūn kā muhtāj yā usse khilī; khālī; khushk; rūkhā; jis-meñ koyī dil-chasp bāt na ho; be-lutf; be-namak; pūj; lachar.

A jejune narrative—Biyān yā dastān jismēñ koyī dil-chasp mazmūn na ho.

Jeopard, } v. t. Khatre meñ ḍālnā; aisi hīlat meñ kar d. kī nuqsān yā
Jeopardize, } zarar kī ihtimāl ho; ma'rīz-i-khatar meñ ḍālnā; jokhim meñ ḍālnā. [khim.]

Jeopardy, n. Maut nuqsān yā zarar kā sāmnā; jān-jokhim; khatra; jo-

- To be in *jeopardy* — Khatremēh; ma'riz-i-khatarmēh; jokhim meñ h. yā parnā.
- Jest, n. 1.**—Jo bāt dil bahlāne ke liye kahī yā kī jāe; koyī hañsī kī bāt; aisi bāt jo mahz hañsāne kī garaz se kahī jāe; tamaskhur; mazhaka; mazāq kī bāt. [mahfil; nishāna.
- 2.—Jisse hañsī yā khel karen; bāzi-gāh; hañsī yā khel kī chīz; gū-i-
- In jest* — Mahz khel yā dil-bahlāw ke liye; haqīqatan aur dar-asl nahiñ; sach-much nahiñ; fi-l-wāqi' nahiñ; sachche dil se nahiñ; hañsī kī rāh se; hañsī [ke liye; mazāqan.
- ☞ Opposed to *in earnest*.
- Jest, v. i.** Hañsī k.; dillagi k.; qaul yā fi'l se khush k.; mahz tafrih ke liye kuchh kahū; thaṭṭhā k.; tamaskhur k.; khillī k.; khel meñ kahū; sach-much nahiñ balki sirf dil-bahlāne ke liye kahū.
- Jewel, n. 1.**—Aisā zewar jismeñ qimati patthar (jawāhir) jāre hoñ; jarāū kā gahū; zewar-i-murassa'-kār.
- 2.—Jawāhir; qimati patthar.
- 3.—Woh shai jise bahut hī pyār yā jiskī nihāyat hī qadr karen; koyī 'umda yā besh qimāt chīz; pyār kā lafz—jaise līl.
- Jeweler, n.** [Written also *jeweller*]. Jo shakhs jarāū aur dūsre qismoñ ke zewrāt banāwe yā unki kharid-farokht meñ masrūf rahe; jauhari; jawāhir-farosh; zewar-farosh.
- Jewelry, n.** [Written also *jewellery*] 'Umūman zewarāt; har qism ke zewarāt; gahue; jawāhirāt; jauhari kā hunar yā peshā. [ma uṭhāyā jāe.
- Job, n. 1.**—Kām; kuchh kām; koyī barā yā ohhoṭī kām; jiske karne kā zim-
- 2.—Naf'e kī garaz se jo kuchh kām uṭhāyā yā ikhtiyār kiya jāe; sarkārī kām jo nij ke faide ke liye kiya jāwe; jo kuchh ba-taur juzw-i-lāzima-i-mausalī ke kiya jāwe lekin dar-asl usse naf' maqsūd ho.
- 3.—Woh zakhm jo nokdār āle se yakāyak pahunchāyā jīwe.
- By the job* — Jis-qadar kām kiya jāe uskā mu'āwaza i-naqdī ṭaharā kar; ṭhike par; kām peilhe itnā yā utnā ṭaharā kar.—*To do the job for one*—Kisi ko halāk k.; kisi ko mār dālū.
- Job, v. t. 1.**—Kisi tez bathiyār se mārū; koyī tez nok-dār āla ghusā d.
- 2.—Kisi kār-i-mu'aiyan khwāh waqt yā kār-i-khās ke liye kirāye
- 3.—Judā judā k.; phutkar k. [par ṭaharā l.
- 4.—Dallāl ke taur par kharid-farokht k.; jo log bāhar se māl lāweñ unse kharid kar-ke khurda-faroshon ke hāth bechuā.
- Job, v. i. 1.**—Phutkar kām k.; fi kām kuchh mu'āwaza ṭaharā-kar use k.
- 2.—Mulāzamat-i-sarkārī ke hile se apnā naf' ḡhūṇḡhū; mu'ā-malāt-i-sarkārī se khud muṭṭafu'-bih h.
- Jocose, a. 1.**—Thaṭṭhe-bāz; dillagi-bāz; khush-mizāj; khush-tab'; hañsor—jaise shakhs. [tab'i yā zarāfat ke kulām hoñ.
- 2.—Jismeñ hañsī dillagi yā mazāq kī bāṭeñ hoñ; jismeñ khush-
- Jocular, a.** See *supra*.
- Join, v. t. 1.**—Yakjā yā ekaṭṭhā k.; nazdik nazdik r.; milānā; shāmil k.; muttāfiq k.; joṇā; lagānā. [shāmil h.; mulhiq h.
- 2.—Sharik h. yā kisi kī shirkat ikhtiyār k.; mil-jānā yā milā h.; To *join* a party—Kisi fariq kī shirkat ikhtiyār k.; kisi kā sharik h.—A house joins the next—Ek makān dūsre se milā yā mulhiq hotā hai.
- Join, v. i.** Mulhiq muttasil milā yā lagā h.; bāham ittifaq yā mu'āhada k.; āpas meñ mil-jānā yā sharik ho-jānā; ek ho-jānā; ittifaq yā mel kar l.
- ☞ Often followed by *with*.

Joinder, *n.* 1.—Shumūl; irtibāt.

2.—(*Law*) (a) Kisi muqaddame meñ ba-haisiyat-i-mudda'i yā mud-da'a'alaih dūsrōñ kā shumūl; binā-hā-i-mukhāsamat kā shumūl.

(b) Jo koyī amr-i-wāqī'āt yā qānūn kisi muqaddame meñ tasfiye ke liye pesh kiya jāe uskā ījāb (qabūl k).

Joint, *n.* Jog; band; paiwand; mafsāl; girah; por; ŭkrā. [jagah par nahīñ.

Out of joint—Be-mauqa'; be-jā; muntashar; abtar; pareshān; ukhṛā huā; apuī

Joint, *a.* 1.—Muttāfiq; milā huā; muttahid; ek sāth 'amal k. w.

2.—Dūstre yā dūsrōñ kā sharik; naf'-nuqsān yā kār-rawāyī meñ tanhā nahīñ; shai-i-wāhid meñ dūstre kā sharik.

Joint-heir—Wāris-i-sharik; ham-wāris; kisi mirās meñ dūstre ke sāth hissa r. w.

3.—Jismeñ ek se zāid shukhs sharik hoñ; mushtarak; ijmālī; shāmilātī; sājhe kā. [shakhs hisse dār hoñ; sājhe kā māl.

Joint property—Jāedād-i-mushtarakā; māl-i-mushtarak; aisā māl jismeñ koyī

Jointly, *ad.* Ekattḥā; bi-l-ittifāq; bā-ham-digar; ek ho-kar; ek sāth; mil-kar; bāham; sharākāt meñ; bi-l-ishtirāk; sājhe meñ; bi-l-mushārakat.

Jointly and severally—Bi-l-ishṭi'āk wa bi-l-infirād; mil kar aur judā-judā; sājhe meñ aur alag alag. [sharik hoñ.

Joint-stock, *n.* Sarmāya-i-sharākātī; aisā sarmāya jismeñ bahut se log

Joint stock company—(*Law*) Ek tarah kā sharākātī kār-ḡhāna jismeñ aksar bahut se log sharik hote haiñ aur is jamā'at kā sarmāya hissōñ par munqasim

rahtā hai jinheñ unke mālīk bilā-istirzā-i-sharākā muntaqil kar sakte haiñ.

Joint-tenancy, *n.* (*Law*) Mushārakat istihqāq imtidād aur dakhil ke zari'e se qabza-i-jāedād-i-gair-manqūla. [taraka ke zari'e se qābiz ho.

Joint-tenant, *n.* (*Law*) Woh shakhs jo kisi haqqiyat par istihqāq-i-mush-

Jointure, *n.* (*Law*) Woh jāedād-i-arāzī wagaira jo zauja ko ba-iwaz dain-i-mahr ke dijāe aur jispar woh apne zauj ke intiqāl ke ba'd apne hīn-i-hayāt mutasarrif hone ki mujāz ho. [hañsi; ṭhatṭhā.

Joke, *n.* 1.—Woh bāt jo hañsāne ke liye kahī jāe; zarāfat yā khel kī bāt;

2.—Jo kuchh dil se yā fi-l-wāqī' maqsūd na ho.

In joke—Hañsi se; hañsi kī rāh se; hañsāne ke liye; az-rāh-i-tamashkur; sach-much nahīñ; haqiqatan nahīñ; sachche dil se nahīñ.—*Practical*

joke—See *Practical*.

Joke, *v. t.* Hañsi k.; ṭhatṭhā k.; kisi se mashharagī yā tamashkur k.

Joke, *v. i.* Khel ke liye kuchh k.; khel k.; hañsi k.; dillagi k.; aisī bātēñ kahnā yā aise kām k. jispar koyī hañs paye.

Jolliness, *n.* Ḳhushī jiske sāth dhām-dhām ho; chahal-pahal; rang-ras; 'aish-o-'ishrat; jashn; khānā-pīnā.

Jolly, *a.* 1.—Zinda-dil aur ḡhush; ḡhushī se bharā huā; masrūr; bāg-bāg; ḡhush-o-ḡhurram. [ho; ḡhush.

2.—Jisse ḡhushī zāhir yā paidā ho; jisse bashāshat aur masarrat

3.—Dekhnauk; hasīñ; phūlā-phālā; surḡh-o-suped; moṭā-tāza.

Jolt, *v. i.* Hachkolā khānā; jhoñkā khānā; nēhī-ūñhī zamīn par chal-tī huyī ḡārī ki tarah rah-rah-kar niche-ūpar h. aur hilnā.

Jolt, *v. t.* Jhatkā d.; hachkolā d.; hilnā.

Jolt, *n.* Hachkolā; jhatkā; hachchal; jhoñk.

Jot, *n.* Zarra; reza; til; tinkā; nihāyat hī qalil miqdār.

Jot, *v. t.* Likh l.; yād-dāshṭ banā l.; ṭāñk l. yā ṭāñk r. [wāñih kā bayān.

Journal, *n.* 1.—Roz-nāmcha yā roznāma; hur roz ke mu'amalāt aur sa-

2.—Bahī yā kitāb jismen har ek chīz yā kharch kī har ek raqam tarīkhwār likhī jāti hai; pakkī bahī; kitāb yā bahī jismen har ek machine ke mu'amalat yakjāyī darj hote haiṁ.

3.—Rozāna parcha; aisā aḳhbār jo rozāna shāi' ho; aisā kāgaz yā nīsī kitāb jo auqāt-i-mu'aiyan par shāi' ho aur usmen sawānīh wagaira likhe jāen. [siyāhat; musāfarat.

Journey, *v.* Safar; khushkī kā safar; ek jagah se dūsri jagah jānā; Journey, *n.* i. Safar k.; ek jagah se dūsri jagah jānā; saiyāhī k.; ghar se kahīn dūr jānā. [ram; khush-tab'; haṁs-mukh.

Jovial, *a.* 1.—Khush; bashshūsh; masrūr; zinda-dil; khush-o- khur- 2.—Jisse khush-tab'i aur zinda-dilī zāhir ho.

Jowl, *n.* Rukhsār; gāl.

Check by jowl—Dū-br-dū; nazdik-nazdik; pās pās.

Joy, *n.* 1.—Dil kā woh walwala yā josh jo kisi achchhī bāt ke wuqū 'men āne yā uske hone kī ummed se paidā ho; kām-rānī iqbal-maudī khwāhish yā ārzū ke bar-āne khwāh uskī ummed se jo khushī ke khayālāt dil men paidā ho; khushī; masarrat; bashāshat; farhat; shādmānī.

2.—Khushī yā masarrat kā bā'is; jiski wajh se dil ko bashāshat ho.

Joy, *v.* i. Khush h.; bāg-bāg h.; masrūr h.

Joy, *v.* t. Khushī d.; khush k.; tahniyat k.; masrūr k.; bāg-bāg k.; farhat bakhshnā yā d. [bāg; shādmān.

Joyful, *a.* Khushī se bhārā huā; nihāyat khush; bahut hī shād; bāg-

Joyless, *a.* 1.—Nā-khush; malūl; ranjida; gamgīn; udās.

2.—Jisse khushī yā masarrat na ho (hāsil yā paidā na ho).

Joyous, *a.* 1.—Khush; mahzūz; shād; bāg-bāg; khushī paidā k. w.; masarrat-bakhsh.

Judge, *n.* 1.—(Law.) Woh afsar-i-ahli-qalam jise diwānī yā faujdārī khwāh donoṁ qism ke muqaddamat kī samā'at aur infisāl aur 'adālat men mutakhasimain ke haq men 'adl-gustari kā iḳhtiyār qānūn ke rū se diyā gayā ho; jaj; mujawwiz.

2.—Woh shakhs jise kisi amr ke husn-o-qubuh kī tajwiz kī liyāqat ho; mujawwiz; woh shakhs jo kisi bāt kī 'umdagī ko daryāft kar sake; jo sachāyī aur munāsabat kī shināḳht kar-sake; qadr-shinās; jauhar-shinās; māhir; ma'qūl-biṁ.

3.—'Adil-i-Haqīqī; Khudā.

4.—Hākim-i-'adālat; hākim.

Judge, *v.* i. 1.—Jo muqaddama zer-i-tajwiz ho usko sunnā aur faisal k.; hukm d. yā sādīr k.; insāf ke ijlās par baithnā yā sazā kā hukm d.; fatwā d. [daryāft k.; rāe qāim k.; tajwiz k.; tamiz k.

2.—Ek bāt ko dūsri bāt se milā kar donoṁ kī sachāyī aur jhuthāyī

Judge, *v.* t. 1.—Mansab ke rū se sunnā aur tajwiz k.—jaise 'adālat kā muqaddama yā do shakhsōn kī nizā. [k.; faisal k.

2.—Jānch yā tahqīqāt ke ba'd hukm d.; tajwiz k.; wārā-nyārū

Judgeship, *n.* Jaj kā mansab yā 'uhda; jaj kā mahkama; jaji.

Judgment, *n.* 1.—Tajwiz; asl haqīqat ke daryāft ke liye bātoṁ kā muqā-bala; is bāt ke daryāft ke liye kī fulān amr munāsib wa qarīn-i-insāf hai yā nahīn wāqī'at aur dalāil kī taftish; bātoṁ kī nisbat-i-bāhawī kī tahqīq.

2.—Natija-i-tajwiz; rāe; khayāl.

3.—Kisi amr ki sahil sahil 'aqilāna tariq par yā liyāqat ke sāth tajwiz yā uski qūbiliyat; tajwiz meñ suhūlat; sihat; mazāq; daqīqa-sanji; nazar; parakh; jānch.

4.—(Law.) Woh hukm jo qānūn ke mutābiq kisi aise mu'āmale meñ minjānib-i-'adālat (yā hākim-i-'adālat) sādīr kiya jāe jo usmeñ pesh ho; tajwiz-i-'adālat; fuisala-i-'adālat; 'adālat-āna fuisala.

5.—Qahr-i-Ilāhī; gazab-i-Ilāhī; balā-i-āsmā'ī; woh balā yā musibat jo Khudā ki jānib se nāzil ki-jāe; ta'zīr jo minjānibi-l-jāh ho.

Judgment-debtor, n. (Law) Madyūn-i-digri; woh shakhs jiske muqā-bale meñ kisi ko 'adālat se digri hāsil ho. [dād-gustarī.

Judicature, n. 1.—Qānūn ke mutābiq tajwiz aur infisāl ke zarī'e se Court of judicature—Woh 'adālat jo do farīq ke mabain insāf karne ki

2.—'Adālat; insāf ki kachahri. [mujaaz ho.

3.—Kisi hākim yā 'adālat kā iktiyār-i-hukūmat. [i-hāl.

Judicial, a. 1.—'Adālat yā hākim-i-'adālat ke muta'alliq khwāl uske hasb Judicial power—Iktiyār-i-'adālat—Judicial mind—Aisi tabī'at jo hākim-i-

'adālat ke liye munāsib ho.

2.—Jiskā 'amal-dar-āmad daurān-i-'adl-gustarī meñ ho.

Judicial proceedings—Woh kār-rawāiyān jo insāf karne ki hāl meñ jāen; kār-rawāiyān-i-'adālat yā hākim-āna. [hākimī.

3.—Jo 'adālat se sādīr ho; mahkūma-i-'adālat; majriya-i-'adālat;

A judicial determination—Woh tajwiz jo 'adālat se sādīr ho; 'adālat ki tajwiz; fuisala-i-'adālati yā 'adālatāna; tajwiz-i-hākimī.—A judicial

sale—Nilām-i-mahkūma-i-'adālat; 'adālat ke hukm se kisi shai kā farokht h. (uski bech jānā).—A judicial writ—Hukm-nāma-i-majriya-i-'adālat; jo

hukm-nāma 'adālat ke dastkhat aur muhr se jāri ho; 'adālat kā hukm-nāma.

A judicial act—'Amal-i-hākimī; 'adālatāna fi'l.—A judicial declaration—'Adālat se kisi amr kā istiqrār; koyi bāt jo minjānib-i-'adālat qarār paye.

4.—Jo ta'zīran 'āid ki-jāe—jaise saza. [(sarishhte) ke muwāfiq.

Judicially, ad. 1.—Qānūn ke zābite ke mutābiq; 'adālat ke dastūrāt

A sentence judicially declared—Woh hukm-i-sazā jo qānūn ke zābite ke

2.—Az-rāh-i-ta'zīr; ta'zīran; saza ke taur par. [mutābiq sādīr ho.

To be judicially punished—Ba-taur ta'zīr ke saza pānā.

Judicious, a. 1.—'Aql-i-salīm ke mutābiq; 'āqilāna; jo 'aql-mandī ke sāth samajh-būjh-kar kiya jāe; jo wuqūf yā tamiz ke sāth kiya jāe; jisse natija-i-nek 'umda-tarīn tadbirōn se nikle.

Used of things.

2.—Jo 'aql-i-salīm ke mutābiq 'amal kare; jise 'aql-i-salīm hāsil ho; 'āqil; dānish-mand; mudabbir; 'āqil aur dānā—jaise shakhs.

Judiciously, ad. 'Aqilāna; āqilāna tariq par; achchhi tamiz se; tamiz yā 'aql-mandī ke sāth; liyāqat ke sāth; shu'ūr ke sāth; dānāyī se.

Jumble, v. t. Ek hi meñ makhūt kar-d.; bilā-libāz-i-silsila yā tartīb yakjā yā ekatthā kar-d.; ghāl-mel k.; khichri k.; gad-mad k.

Often followed by together.

Jumble, v. z. Ek hi meñ makhūt ho-jānā; khichri ho-jānā; gad-mad Jumble, n. Khalt-malt; gad-mad; khichri; ghāl-mel; kisi shai kā maj-

mu'a jismeñ tartīb kā libāz na ho. [uchbāknā.

Jump, v. z. 1.—Kudna; jast k. yā jast mār-nā; uchbāknā; kulānch mār-nā;

To jump over—Kud-kar is pār se us pār nikal jānā; jast karke idhar se udhar guzar jānā.—*To jump to a conclusion*—Koyī natija jhatpat nikāl l.; koyī rāo 'anan-fānan qāim kar-d.

Jump, n. Jast; kulāñch; kudān; jhapattā; phalāng.

From the jump—Shurū' se; pahli hī manzil se.

Junction, n. 1.—Milānā yā milnā: mel; yakjā h.; ittisāl; ekaṭṭhā yā ek jagah ho-jānā. [sarkeñ do jānib se ākar mileñ.]

2.—Milne kī jagah; sangam; khusūsan woh maqām jahāñ rel kī

Juncture, n. 1.—Joṛ; band; girah.

2.—Koyī khās waqt; koyī mushkil yā kām kā waqt; joṛ-toṛ kā waqt; mauqa'-i-khās; kisī zarūrat-i-khās ke pesh āne kā waqt; nāzūk waqt.

Junior, a. Dūsre se 'umr meñ kam; dūsre ke muqābale meñ kam-sin; dūsre kī nisbat sin meñ chhotā; dūsre ke itnā 'umr meñ nahiñ.

☞ "*Junior* is applied to distinguish the younger of two persons bearing the same name in the same family, and is opposed to *senior* or *elder*; as, John Smith, Junior." Webster.

Junior, n. Woh shakhs jo kisī dūsre se 'umr meñ chhotā ho.

One's *junior* by a year, or by several years—Kisī se ek yā kayī baras chhotā.

Jurat, n. (Law.) Woh yāddāsht yā 'ibārat-i-tasdiq jo halaf-nāme ke ākhir meñ likhī jāti hai aur usse yah sābit hotā hai ki woh halaf-nāma kab kiske rū-ba-rū aur kahāñ tasdiq kiyā gayā.

Juridical, a. 1.—Insāf-kuninda se muta'alliq; 'adl-gustarī meñ 'āmil.

2.—Jo 'adālatōñ meñ musta'mal ho; 'adālat kā yā 'adālatī.

Juridical days—'Adālat ke ijlās ke din; woh aiyām jab 'adālat kā ijlās jāiz tariq par ho-sake.

Juridically, ad. Qānūn yā 'adālat ke zibite ke mutābiq; 'adālat kī kār-rawāyī ke bamūjib; qānūnau; qānūnī ikhtiyār se.

Jurisdiction, n. 1.—Muqaddamāt kī samā'at aur infisāl kā ikhtiyār-i-qānūnī; qawānīn ke nafāz dilāne aur 'adl-gustarī kā iqtidār; istihqāq-i-nafāz-i-ikhtiyār-i-munsifāna; kisī muqaddame kī nisbat ikhtiyār-i-'adālatāna; hadd-i-ikhtiyār; ikhtiyār-i-'adālatāna; 'adl-gustarī kā woh ikhtiyār jo qānūnī sabil se hāsil ho.

This suit is not within the *jurisdiction* of that court—Yah nālīsh (iskī samā'at) us 'adālat ke ikhtiyār meñ (hadd-i-ikhtiyār ke andar) nahiñ hai; nālīsh-i-bāzā is 'adālat ke haiyiz-i-iqtidār meñ nahiñ hai.

2.—Hukūmat yā qānūn banāne kā ikhtiyār; qawānīn banāne yā unke nafāz dilāne kā istihqāq; nafāz-i-hukūmat kā istihqāq yā iqtidār.

3.—Woh had jiske andar ikhtiyār kā nafāz ho-sake; ikhtiyār yā iqtidār kī wus'at; alāqa-i-hukūmat. [particular subjects." Webster.

☞ "*Jurisdiction* is limited to place or territory, to persons, or to **Jurisprudence, n.** 'Ilm-i-qawānīn; kisī riyāsat yā jamā'at meñ logōñ ke qawānīn dastūrāt aur huqūq kā 'ilm jo dād-gustarī ke liye zarūr ho; fiqh yā 'ilm-i-fiqh; smriti-shāstra.

Jurist, n. 1.—Āyīn-dāñ; jisko 'ilm-i-qawānīn meñ khūb daḡhl (uspar 'ubūr) ho; fiqh-dāñ (faqīh); dharma-shāstrī.

2.—Qaumōñ ke qawānīn meñ māhir yā kisī mazmūn-i-muta'alliq-i-qānūn kā nāmī-girāmī musannif.

Juror n. (Law) Ahl-i-jūrī; yake az arkān-i-jūrī.

Jury, n. (Law) Woh ashkhās jo qānūn ke mutābiq muntakhab ho-kar halaf ūṭhāne ke ba'd kisī amr-i-wāqī'a kī tajwīz ke liye baiṭhāle jāweñ

aur ba-lihāz-i-shahādat-i-maujūda uskī sādaqat kī nisbat apnī rāe zābir karen; ahl-i-jūrī; arbāb-i-jūrī.

Jury-box, *n.* Woh maqām jo kisī muqaddame kī tahqīqat ke daurān meñ arbāb-i-jūrī kī nishast ke liye makhsūs ho; ahl-i-jūrī kī nishast.

Jury-man, *n.* Ahl-i-jūrī; yake az arbāb-i-jūrī. [nāqis.]

JUS AD REM, [Lat.] (*Law*) Istihqāq-i-milkīyat; istihqāq-i-jadīd wa

JUS HABENDI, [Lat.] (*Law*) Milkīyat ke qabza-i-wāqī'ī pāne kā haq.

JUS LEGITIMUM, [Lat.] (*Law*) Haqq-i-qānūnī; istihqāq-i-shar'ī. [haq.]

JUS IN RE, [Lat.] (*Law*) Istihqāq-i-milkīyat; istihqāq-i-kāmil; pūrā pūrā

JUS MARITI, [Lat.] (*Law*) Istihqāq-shaaharī.

JUS POSSESSIONIS, (*Lat.*) Istihqāq-i-qabza; daḡhl kā haq.

JUS SUUM, [Lat.] (*Law*) Uskā yā apnā khās haq.

JUS TERTII, [Lat.] (*Law*) Farīq-i-sālis kā haq.

Just, *a.* Jo har shakhs ko uskā haq de yā uske dene par māil ho; jāda-i-rāstī par chalne w. yā uske mutābiq; jo kisī se koyī fi'l-i-bejā na kare; jo kisī kī haq-talfī na kare; munsif yā munsifāna; rāstbāz yā rāst-bāzī kā; mutadaiyin; diyānat kā; sachchā; aslī aur wāqī'ī; munāsib; wājib; shāyān; wa'de kā sachchā; bā-wafā.

☞ Said of both persons and things.

Just, *ad.* 1.—Nazdik; muttasil; jagah ke lihāz se nazdik.

2.—Wagt ke lihāz se nazdik; yak-gūna

3.—Thik-thik; bijinsihi.

4.—Mahz; shāyad hī; mushkil se.

[meñ mubtalā hote hote.]

5.—Zarā hī sū; ba-mushkil; kisī āfat meñ parte parte; kisī balā

He just escaped without injury—Woh zarā hī sū bilā mazarrat bach gayā;

woh sadme meñ parte parte bach gayā.—But just—Wahī aur ziyāda nahīn;

utnā hī aur bas; shāyad hī; mushkil se.—Just now—Abhī; zarā hī sū

'arsa guzrā; ek lahza yā lamha guzrā; dam bhar huye; koyī dam huā.

Justice, *n.* 1.—Iusāf; 'adl; haq-rasī; dād-gustarī; munsifi; har shakhs ko uskā haq d.; insān ke mu'āmalāt-i-bāhamī meñ qānūn aur usūl-i-rāst-bāzī ke mutābiq 'amal k.; diyānat; āpas ke rāh-o-rasm meñ imāndārī; huqūq aur farāiz par ba-khūbī lihāz r.; gair-jānibdarī.

2.—Jo kuchh sach aur thik thik ho usī ke mutābiq k.; izhār-i-rāe meñ sab ke huqūq par yaksān lihāz; kisī kī 'umdagī yā gair-'umdagī kī nisbat wāqī'āt kā wājib wājib zāhir k.

3.—Wājib bartāw; wājib jazā yā sazā.

4.—Wujūb; wājibiyat; munāsabat.

5.—Ek shakhs jise ijlās-i-'adālat khwāh logoñ kī nizā'-i-bāhamī ke tasfiye aur 'adl-gustarī kā ikhtiyār diyā gayā ho; jastīs; hākim; hākim-i-'adālat.

Justifiable, *a.* Jo wājib sābit ho-sake; jo qānūn 'aql rāst-bāzī yā munāsabat ke rū se jāiz qarār pā-sake; ma'zarat-pazir; 'uzr-pazir; jiskī tāyid ho sake; jo jāiz thāhar sake; jāiz; wājib; thik; bajā; durust.

Justifiably, *ad.* 'Aise tariq par ki wājib thāhar sake; ba-tarz-i-wājib yā munāsib; thik; durust.

Justification, *n.* 1.—Wājib thāhrānā; wājib sābit k.; is bāt kā subūt ki fulān amr qānūn imāndārī yā munāsabat ke mutābiq hai; ma'zarat; tāyid; wujūb; 'uzr-khwāhī; barāat; najāt.

2.—(*Law*) 'Adālat meñ is amr kī wajh-i-ma'qūl dekhlanā kī jis fi'l kā zimma-dār mudda'a 'alaih qarār diyā jāta hai uskā murtakib woh kyon huā.

Justify, *v. t.* Kisī bāt kā wujūb sābit k. yā ṭhahrānā; yā sābit k. kī sulāh amr qānūn haq insāf munāsabat yā farz ke mutābiq hai; tāyid k.; jāiz ṭhahrānā; ma'zarat k.; wājib aur lāzim ṭhahrānā.

Justly, *ad.* Ba-tarz-i-wājib; wājib tariq par; qānūn yā insāf ke mutābiq; munāsabat ke sāth; haqqan; imāndārī se; diyānat se; sahīh-sahīh; ṭhik-ṭhik. [qarīn-i-insāf h.; durustī; sihat.

Justness, *n.* Wujūb; sachchā munāsib sahil yā ṭhik h.; ma'qūliyat;

Juvenile, *a. 1.*—Shabāb kā; juwānī kā; kam-sinī kā; nau-juwān; nau-khez; kam-sin; shabāb ke muta'alliq; nau-juwān yā juwānī ke husb-i-hāl.

Juvenile years or age—Shabāb; 'alam-i-shabāb; juwānī; juwānī kī 'umr.

Juvenile sports—Juwānī ke khel; woh khel-kūd kī bāteñ jo kam-sinon ke liye robā yā kam-sinī meñ hoñ.

Juxtaposition, *n.* Kisī shai-i-murakkab ko ajzā kā nazdik nazdik yā mulhiq rakhnā yā rakkhā jānā; mahāzī yā āmne-sāmne r.; taqābul.

K.

Keen, *a. 1.*—Sargam; shāiq; musta'id; tez.

2.—Tez; jismeñ bārik aur kāṭ k. w. kanāra (dhār yā bāṛh) ho.

A keen razor, or a razor with a keen edge—Tez uṭurā; aīsā uṭurā jiskī bāṛh bārik aur kāṭ karne wālī ho.

3.—Tund; saṅht; tez; jo badan meñ bahut lage yā ma'lūm ho.

Applied to cold, or to wind.

4.—Karwā; talkh; saṅht; jo dil meñ chubhe—jaise koyī bāt.

5.—Tez yā tez-tab'; jo bāteñ meñ khūb paiṭhe; ghusne yā dūbne w.; jis-se dil kī tezi zāhir ho.

A man of keen understanding—Tez-fahm shakhṣ; zakī yā shakhṣ-i-zakī; aīsā shakhṣ jo bāteñ ko khūb samjhe—A keen look—Tez nazar; aīsī chitraw jis-se dil kī tezi zāhir ho.

“Keen is often used in the composition of words, most of which are of very obvious signification; as, *keen-sighted, &c.*” *Webster.*

Keenly, *ad.* Shauq se; sargamī yā musta'idī se; tezi se; saṅhtī se yā saṅht; karwāī se yā karwā; shiddat se; aīsī tarah par kī dil meñ

Keeness, *n.* Tezi; shiddat; zor; saṅhtī; talkhī; karwāī. [chubhe.

Keep, *v. t. 1.*—Apne hāth qabze yā ikhtiyār meñ r.; kisī shai par apnā ikhtiyār yā qabza qāim r.; jāne na d.; ohhor na d.; na khonā; rakhnā yā rakh-chhorñā. [meñ r.; mahfūz r.

2.—Kisī hālat-i-khās meñ qāim r.; gair-mubaddal r.; kisī hālat

3.—Hifāz meñ r.; ihtiyāt yā khabardārī k.; khatre ziyān yā nuqsān se bachānā; mahfūz r.; nigrānī r.

4.—Khulne yā zāhir hona na d.; inkishāf yā 'ilān se mahfūz r.; na batlānā; zāhir na k.; na kholnā; fāsh na k.

5.—Kisī kā nigrān rakhnā; kisī kā mahfūz h.; pāsbanī k.

6.—Qāim r. masalan koyī kār-khāna wagaira; chalanā; ihtimām k.

7.—Parwarish k.; pardākht k.; khāne-pāne kī chizeñ baham pahunchānā; khilānā-pilānā; hājāt-i-zindagī baham pahunchānā.

8.—Naukar r.; mulāzamat meñ r.; apne taht meñ r.; apne pās yā apni khidmat meñ r.; rakhū—jaise madadgār naukar ghore wagaira.

9.—Kisi bāt se kanāra-kash na h.; kisi tarīq yā tarz-i-kār-rawāyī ko qāim r.; kisi bāt meñ lage rahnā (usko kiya k.).

10.—Inhirāf na k.; rū-gardān na h.; mānuā; bajā lānā; lihāz r.; pās r.; qāim r.; bataur farz ke k. yā anjām d.; gafiāt na k.; wafā k. yā bā-wafā h.; pūrā k.

11.—Kahīn rahnā masalan makān yā kamre wagaira meñ khwāh bistar par; na chhornā; āmad-o-raft r.; ānā-jānā.

12.—Tewhār yā khushī wagaira ke din ko mānnā; khushī k.

To keep back—(a) Rakh-chhornā; chhipā r.; kahne ko lāqī r. (b) Rokuā; bāz r.; bachā r.—*To keep bed*—Bistar se na uṭhnā; bistar par pāre rahnā.

To keep company with—(a) Kisi se suhbat r.; kisi se milnā yā khalā-malā r.; kisi ki suhbat meñ baithnā-uṭhnā (nishast-barq̄hast r.); sāth yā sangat r. (b) Sāth jānā; ma'iyat meñ rahnā yā jānā.—*To keep down*—Tābi' r.; zer-i-hukm r.; roknū; bāz r.; qābū yā zabt meñ r.; mahkūm r.; ubharne na d.; sar uṭhāne (ubhārne) na d.—*To keep good or bad hours*—'Ādatan jald yā der karko ghar wāpas ānā yā āramgāh meñ jānā (āram k. yā sonā).

To keep house—(a) K̄hāna-dāri k.; girhasti chalanā; ghar kā kām chalanā. (b) Ghar ke bāhar na nikalā; ghar hi par rahnā.—*To keep in*—(a) Nikal-jāne na d.; band yā rok r. (b) Chhipā r.; poshida r.; na kahnā yā batlānā. (c) Rokuā; dabā yā āf r.—*To keep off*—Nazdik āne na d.; hamle se bāz r.; dūr r.

To keep out—Ghusne yā paithne na d.; qabza yā daḡlil karne na d.—*To keep under*—Rokuā; zabt meñ r.; apne qābū meñ r.; mahkūm r.; ubharne na d.

To keep up—(a) Qāim r.; ghaṭne yā kam hone na d.; zālil hone na d. (b) Sañbhāle rahnā; joñ kā toñ r.; band yā mauqūf na h. d.; jāri r. [barqarār r.

Keep, v.i. 1.—Kisi jagah par yā kisi hālat meñ rahnā; qāim rahnā; ṭhaharū;

2.—Ṭhaharnā; qāim rahnā; zālil na h.; na bigarūnā; kharāb na h.

3.—Kuchh 'arse tak qiyām k.; ṭhaharnā; utarnā; firo-kash h.; rahnā.

To keep from—Ihtirāz k.; ijtināb; k.; parhez k.; bache r.; dūr kauāre yā alag rahnā.—*To keep on*—Āge barhnā; āge chalnā; āge barhe yā chale jānā; chale chalnā; qadam barhāye yā barhe chalnā.—*To keep to*—Kisi bāt meñ khūb yā mazbūti se lage rahnā (usse gafiāt yā inhirāf na k.); kisi amr' ki khūb pī-bandi k. yā usse rū-gardān khwāh munharif na h.; mazbūti se qāim yā sābit-qadam rahnā.—*To keep up*—(a.) Joñ kā toñ rahnā; maglūb na h.; zer na h. (b.) Bistar par āram na k.; bedār rahnā; jāgnā; āram-gāh meñ nā jānā.

Keep, n. 1.—Hālat; woh hālat jismeñ koi shai rahe; dasā (*Colloquial*).

To be in good keep—Achchhi hālat meñ h.

2.—Khānā-pīnā; dāsht; parwarish.

Applied to cattle.

3.—Qal'; qal'e kā woh hissa jo nihāyat mazbūt aur mahfūz ho.

Keeper, n. 1.—Rakhnew.; kisi shai kā qābiz. [meñ qaid-khāna aur qaidi hoñ.

2.—Muhāfiz; hirāsāt yā hifāzat meñ r. w.; woh shakhs jiski hifāzat

3.—Woh shakhs jiske ta'alluq kisi shai ki hifāzat nigahbāni yā nig-

rāni ho; nigahbān; muhāfiz; dāroga. [ke liye pahinte haiñ.

4.—Woh chhalla yā aṅgūthi jise dūse chhalle yā aṅgūthi ki hifāzat

Keeping, n. 1.—Hifāzat; hirāsāt; nigahbāni; qabza; āf yā rukāwat; bachāw. [mel.

2.—Mauzūniyat; andāz-i-munāsib par honā; munāsabat; mutābaqat;

These subjects are in *keeping* with each other—Yah mazāmīn bāham mauzūn haiñ; yah bāteñ āpas meñ munāsabat yā mutābaqat rakhtī haiñ.

Keepsake, n. Woh chiz jo is garaz se rakhtī jāwe yā rakhne ke liye dī-jāwe ki uske zarī'e se uskā dene-wālā yād rahe; muhabbat ki nishānī; yād-gār; yād rakhne kā wasīla yā zarī'a; nishānī.

Kept-mistress, n. Zan-i-madkhūla; suraiya; woh 'aurat jise koyī shakhs ba-taur mahbūba ke apne pās rakkhe; rakheli.

Kidnap, v. t. Kisi mard 'aurat yā larke kā chori se le-bhāgnā yā chhipā kar le-jānā; le-bhāgne gulām banāne yā kisi isī qism ke dūstre fī'l ke liye chori se yā jabriya le-jānā; insān ko chori se le-bhāgnā.

Kidnapper, n. Woh shakhs jo kisi insān ko chori yā zabardastī se le-bhāgne; insān-duzd yā mardum-duzd; ādmī-chor.

Kill, v. t. 1.—Kisi tarz yā sabil se jān le-lenā; be-jān k.; mār d.; halāk k.; qatl k.; jān se mārñā; mār-dālnā; khūn k.

2.—Firo k.; dabānā; sākin k.; thandhā k.; dhimā k.

Kin, n. 1.—Qarābat; rishtadārī; nātū; nazdikī qarābat—jaise un logoñ ki jo ek mūris ki nasl se hon.

2.—Rishta-dār; qarābat-dār; qarābat-mand; ekhī khāndān ke log.

Of kin—Rishta rakhne w.; paidāish yā shādī ke zari'e se (hasab yā nasab khwāh dāidihāl yā nānihāl ke zarī'e se) qarābat r. w.; khāndān yā nasl-i-wāhid kā; ek labā yā ek jigar.—*Next of kin*—Nihāyat nazdikī rishta-dār; bahut hī nazdikī qarābat-mand.

Kind, n. 1.—Nasl; jins; nau'.

2.—Qism; nau'iyat; waz'; tariq; tarz; dhang; tarah; qimāsh.

3.—Nau'iyat-i-khās; asli yā jibilli khāsiyat; māhiyat-i-khās. [ho.

A kind of—Ek tarah kā; ek qism yā dhang kā; koyī chiz jo dūsrī shai' ke muabābil

☞ Said loosely or slightly.

In kind—Bazari'a-i-paidāwār; kisi qism ke jins ke zarī' se ya'nī naqdī nahīñ; jo kuchh paidā ho wahī ya'nī uske 'iwaz meñ रुपये nahīñ; bhāwli.

Rent paid in kind—Lagān jo bazari'a galle ke diyā jāe; bhāwli; baṭiyā.

Kind, a. 1.—Mihrbān; jo auroñ se mulāimat yā neki se pesh āye; dūstroñ ke sāth neki karne par māl; jise dūstroñ kā dil dukhānā yā unko ranj pahunchānā pasand na ho; karīm; rahīm; shafiq; niko-kār.

2.—Jo dil ki neki ki wajah se paidā ho yā ho; jo natija-i-niko-kārī yā niko-khwāhī ho.

Kind-hearted, a. Rahm-dil; jiski tabi'at meñ nihāyat mihrbānī yā shafqat ho; rahīm; mihrbān. [bhalāyī ki khwāhish.

Kindheartedness, n. Rahm-dilī; tabi'at ki neki; niko-khwāhī; dūstroñ ki

Kindle, v. t. 1.—Jalānā; raushan k.; bālnā; sulgānā; phūknā.

2.—Josh meñ lānā; mushta'il k.; jalā d.; ubhār d.; bharkā d.; bar-angekhta k.; tahrīk d.; garmānā yā garmī paidā k.; chhernā; afrokhta k. [uthnā yā balne-lagnā.

Kindle, v. i. 1.—Jalnā; jalne lagnā; sulagnā yā sulagne lagnā; bal-

2.—Josh meñ ā-jānā; garmā-uthnā; taish meñ ā-jānā; gussa-kar-baithnā; gusso meñ ā-jānā; ubhār-parnā; khijlā-uthnā; afrokhta ho-jānā. [mulāimat; shiddat yā sakhtī kā nā h.

Kindliness, n. 1.—Mihrbān yā rahīm h.; neki; achhāyī; khūbī; narmī;

2.—Asli mailān; jibilli khāsiyat. [ham-nau' yā ham-jins.

Kindly, a. 1.—Qism yā jins se muta'alliq; jibilli; zātī; ham-khāsiyat;

2.—Ham-dardi kā; mihrbānī kā—jaise kalām fi'l wagaira. Kisī ke sāth nekī par māl; mihrbān; karīm; rahīm.

3.—Muwāfiq; musakkin; jisse dil ko taskīn ho; jisse arwāh ko halāwat yā tazīgi ho. [halāwat ho.

Kindly showers—Bārān-i-rahmat; menh kā barasnā jisse dil ko tazīgi yā *Kindly*, *ad.* Mihrbānī se; shafaqat se; nekī yā niko-khwāhī se; dūsroñ ko khush yā mamnūn karne kī khwāhish se; khair-andeshī yā khair-khwāhī se; az-rāh-i-shafaqat yā 'ināyat; lutf-o-karam se.

Kindly-natured, *a.* See *Kind-hearted*.

Kindness, *n.* 1.—Mihrbānī; shafaqat; 'ināyat; nek-khwāhī; khair-andeshī; dūsroñ ke sāth har qism kī bhalāyī kī khwāhish; karam; lutf; nawāzish. [sulūk yā husn-i-sulūk; upakār.

2.—Mihrbānī kā fi'l; khair-andeshī kā fi'l; fi'l-i-hasana; nechhā Acts of *kindness*, or *kindnesses*—Hasanāt; nekīyān; aise aise kām jisso dūsroñ kī bhalāyī ho.—To do a great *kindness*—Kisī ke sāth barī nekī k.; kisī kā barī upakār k. (uski barī bhalāyī k.).

Kindred, *n.* 1.—Qarābat-i-hasabī yā nasabī; dādihālī yā nānihālī rishta; yagānagi yā yagānagat; nazdikī qarābat.

2.—Rishta-dārān-i-hasabī yā nasabī; dādihālī yā nānihālī rishta-dār; 'al-l-khusūs rishta-dārān-i-hasabī; aqārib yā aqribā; woh log jo āpas meñ qarābat-mand hon.

Distant kindred—Zawī-l-arhām *q. v.* in G. L. T.

Kindred, *a.* Bāham nisbat r. w.; ham-qism; ham-jins; ek tarah yā khāssiyat kā; ek-sā. [rawā.

King, *n.* Bādshāh yā pādshāh; shāh; wālī; sultān; rājā; farmān-Kingdom, *n.* 1.—Bādshāhī; shāhī hukūmat; rāj; pādshāhat; saltanat.

2.—Qalam-rau; rāj; mamlakat; saltanat; mulk; woh 'alāqa yā mulk jo kisī bādshāh kī hukūmat ke tābi' ho.

3.—Tabqa; nau'; qism; jins. [rājā ke tābi' ho.

Kingly, *a.* 1.—Shāhī; bādshāhī; jo bādshāh ke zeri-hukūmat ho; jo

2.—Bādshāh kā yā bādshāh ke liye munāsib khwāh muzaiyib; shāhī; shāhwār; 'ālī-shān; 'azīmu-sh-shān; bare tumtarāq kā.

Kingly, *ad.* Shāhī shūn se; shāhāna; barī tamkanat se; bādshāhoñ kī tarah yā mūnind; jaise pādshāh yā rājā karte hain.

Kinsman, *n.* Ekhi nasl yā khāndān kā shakhs; yak-jaddī rishtadār; ek hi mūris kī nasl kā; gotī; haqiqī rishta-dār; qarābat-dār-i-qaribī.

Kiss, *v. t.* 1.—Chūmnā; bosa l.; chummā l.; machchhiyān l.

2.—Pyār k.; shaug se chāhnā; dil se pasand k.

3.—Abista se chhū l. goyā pyār kī rāh se.

Kiss, *n.* Bosa; chummā yā chūmā; machchhi.

Kith, *n.*—

Kith and kin—Nihāyat darje kī wāqifiyat aur qarābat.

Knack, *n.* 1.—Ek chhoṭī kal; koyī chhoṭī khel kī chīz; khelaunā.

2.—Koyī 'umda hīfat kī bāt; koyī aisi bāt jiske karne meñ hosh-yārī yā safāyī darkār ho.

3.—Kisī chhoṭe yā khafif 'amal meñ musta'idī yā phurtī; kisī bāt ke suhūlat se karne kī 'adat; chālākī; chustī; tezi.

To have a *knack* at something—Kisī bāt kī 'adatan suhūlat se kar-saknā (uske karne meñ tez chust yā chālāk h.; usko phurtī se yā chatpat kar-saknā).

Knave, *n.* Jhūthā dagā-bāz shakhs; be-īmān shakhs; bad-diyānat shakhs; bad-ma'āsh; lucheḥā; bad-zāt. [aiyārī.

Knavery, *n.* Jhūthāyī aur dagā-bāzī; be-īmānī; bad-zūtfī; fireb; makkārī;

Knaveish, *a.* Be-īmānī kā; farebī yā fareb kā; dagā-bāzī kā.

Knee-deep, *a.* 1.—Ghutnoḥ tak ūḥḥā; ghutno tak; tā-ba-zānū.

2.—Ghutno tak ḍābā huā.

Knee-high, *a.* See *supra* No. 1.

Kneel, *v. i.* Do-zānū baiṭhnā; ghutnoḥ ke bal baiṭhnā.

دٲٲ Sometimes with *down*.

Knock, *v. i.* 1.—Kisī sakht yā bhārī chiz se mārṇā; khaṭkhaṭṭā; ṭhoknā.

To knock with a club or with the fist—Lūṭhī yā ghūse se mārṇā.—To knock at the door—Darwāze par dastak d.; kewār yā karā wagaira jo useḥ lagā ho khaṭkhaṭṭā.

2.—Ṭakrānū yā ṭakkar khānā; lar-jānā; ek shai kā dūsarī shai se lar-jānā; kisī chiz meḥ zor se bhir-jānā. [ṭakrā yā lar jāti hai.

One heavy body knocks against another—Ek bhārī chiz dūsarī bhārī chiz se To knock up—Thak-jānā; māḥḍa ho-jānā; kamzor ho-jānā; milnat se thak-jānā.

To knock under—Ṭābī' ho-jānā; itā'at qabūl kar-l.; zer-dastī taslim kar-l.; apnī hār mēn l.—To knock off—Band ho-jānā; bāz-ānā; dast-kash h.

Knock, *v. t.* 1.—Mārṇā; ṭakrānā.

2.—Bhitar jāne ke liye khaṭkhaṭṭā; darwāze par khaṭkhaṭṭā yā karā wagaira jo wahān lagā ho use is garaz se khaṭkhaṭṭā ki jo shakhs andar ho woh āwāz sunkar kewār khole aur khaṭkhaṭṭāne wāle ko andar jāne kī ijāzat de.

To knock down—(a) Mār-kar girā d.; kāṭ-kar girā d.; ek martaba yā kayi bār mār kar zamīn par girā d. (b) (Auctions)—Nilām ke waqt mauḡrī ṭhokkar kisī bolī bolne wāle ke nām nilām khatm kar d.; kisī bolī bolne w. ke nām nilām khatm kar d.—To knock in the head, or on the head—Khatm kar d.; zāl kar d.; kāqīt kar d.; bāṭil kar d.; rad yē faskh kar d. (Colloquial).—To knock off—See To knock down (b).—To knock out—Ek bār yā kayi martaba zarb lagā-kar bahar nikāl-lenā.—To knock out the brains—Mār ke zor se bhejā nikāl-lenā; mār-kar khopṛī kā gūḍā nikāl-lenā.—To knock up—(a) Dastak de-kar jagānā; kewār wagaira khaṭkhaṭṭā ke jagānā. (b) Thakā d.; itnā thakā d. ki phir kām na ho sake (Colloquial).

Knock, *n.* 1.—Zarb jo kisī dabiz yā bhārī chiz se lagāyī jāe.

2.—Dastak; darwāze par karā wagaira is garaz se khaṭkhaṭṭā ki bhitar kā ādmī sunkar kewār khol de.

Knock-down, *n.* Aisi mār jisse mazrūb zamīn par gir jāe.

Knock-down argument—Dālil-i-qāṭī'; isī bāh jisse fariq-i-mukhālīf kī hujjat bi-l-kul rad ho-jāo (Colloquial).

Knocker, *n.* Karā wagaira jo darwāze par is garaz se lagā rahtā hai ki jab kewār band rukeḥ aur koyī bāhar se bhitar jāyā chāhe to use khaṭkhaṭṭā de tāki kewār khul-jāeḥ; halqā; halqā-i-dar.

Knot, *n.* 1.—Girah; mazbūt girah; gāṇṭh.

2.—Koyī isī bāt jo jald hal na ho yā jiskā 'uqda āsānī se na khule; pechīdagī; amr-i-pechīda; qabāhat; dushwārī; uljhāw; paresānī.

3.—Jamā'at; guroh; tāifa; un logoḥ kā guroh jo bāham muttasiq hoḥ; jathā; ṭolī.

4.—'Aqd-i-ittihād; ittihād; 'aqd.

Nuptial knot—'Aqd-i-nikāh; gāñṭh-bandhan.

Knotted, *a.* Girahdār; gāñṭhīlā; jismeñ bahut sī girahēñ hoñ.

Knotty, *a.* 1.—Girahdār; jismeñ bahut sī girahēñ hoñ; gāñṭhīlā.

Knotty timber—Girahdār (gāñṭhīlī) lakṛī

2.—Mushkil; pechīda; jismeñ pech yā uljhāw ho.

A knotty point—Mushkil yā pechīda bāt; amr-i-pur-pech; pech yā uljhāw kī bāt.

Know, *v. t.* 1.—Kisī amr ko batāur aslī yā haqīqī ke jānnā; kisī aur se dil se āgāh h.; bakhūbī ma'lūm karnā yā samajhanā; kisī bāt kī asliyāt kā yaqīn r.; kisī amr se wāqif h.; kisī bāt kā yaqīn r.

2.—Kisī shakhs yā chiz se wāqif h.; kisī se mānūs h.; kisī se nū-āshuā na h.; kisī kī zāt yā khāssiyāt wagaira se kam-o-besh wāqif h.; kisī kā tajriba r.

3.—Pahchānnā; tamīz k.; shīnākht k.

4.—Mauzūr k.; pasand k.; qabūl k.

To know how to—Kisī bāt ke tariq ko samajhū; kisī amr ke liye kāfī 'aql ta'līm yā wāqifiyāt r.; kisī bāt ke 'anjām ke liye kāfī 'aql yā raushan-zamīrī r.

How is sometimes omitted.

Know, *v. t.* 1.—Jānnā; 'ilm r.; bakhūbī aur tahqīq ke sāth jānnā; mash-kūk na h.; wāqifiyāt khabar yā 'aql r.

Often with of.

2.—Wāqifiyāt hāsīl k.; jāñchnā; jānnā; tahqīq yā tashkīh k.

Knowing, *p. a.* Hunarmand; māhir; bakhūbī wāqif; fahīm; zakī; samajh-dār; khūb sikhā-parhā; dānā.

Knowingly, *ad.* Kisī shai kā 'ilm rakhte huye; samajh-būjh-kar; jān-būjh-kar; dīdā-o-dānista. [samajhū; 'ilm.

Knowledge, *n.* 1.—Jānnā; asl-i-haqīqat aur farz kā sāf sāf aur bakhūbī

2.—Jo kuchh wāqifiyāt ke zarī'e se hāsīl aur qāim ho; wāqī'ī wā-qifiyāt jo 'ilm se hāsīl ho; wāqifiyāt; raushan-dīlī; raushanī-i-tab'; 'ilm; fazīlat.

3.—Woh wāqifiyāt-i-kāmīla jo wāqī'ī tajrībe se hāsīl ho; 'ilm jo 'amal ke zarī'e se hāsīl ho; 'ilm-i-bā-'amal; malaka; mahārat.

4.—Khabar; ittilā'; wāqifiyāt; āgāhī; 'ilm; kisī shakhs yā wāqī'a se wāqifiyāt.

5.—Mubāsharat; suhbat; ham-bistārī; ham-khwābī.

“Usually preceded by carnal” Webster.

L.

Label, *n.* 1.—Resham kāgāz yā chamṛe ke kāgāz (parchment) wagaira kū kam chaurā ṭukṛā jo kisī chiz meñ lagā diyā jāwe aur jisse yah ma'lūm ho ki jis shai par woh lagā hai uskā mazrūf kyā hai (usmeñ kyā hai) aur uskā mālik wagaira kaun hai masalan botal wagaira par kū ṭīkaṭ.

2.—Resham kī bunī huyī dhajjī khwāh kāgāz wagaira kū kam chaurā ṭukṛā jo kisī sanad khwāh wasīqa-i-qānūnī meñ chaspan ho aur uspar muhr sabb hokar mu'allaq (laṭaktī) rahe.

3.—Woh kāgāz jo tatimme ke taur par kisī wasīyat-nāme meñ shāmil kar-diya jāwe. [botal wagaira par lagānā.

Label, *v. t.* Nām wagaira likhā huā ṭīkaṭ wagaira kisī chiz masalan

Labour, *n.* 1.—Jismānī mihnat khusūsan jab usse thakāwat ho khwāh woh taklif-dih ho yā usse najāt na ho-sake; sakht jismānī riyāz jo kisī fāida-

bakhs̄h amr kī nisbat kiyā jāwe masalan zirā'at yā dast-kārī wagaira meñ; riyāzat-i-shāqqa; baṛī mihnāt; mashaqqat; jidd-o-jahd; sa'ī; kad.

﴿﴾ In distinction from sportive exercise.

[mihnāt.

2.—Zihnī koshish; aisi kāwish jismeñ dil par zor paṛe; dimāgī

3.—Jiske anjām meñ baṛī mihnāt karnī paṛe; jismeñ riyāzat jidd-o-jahd yā mashaqqat karnī paṛe; kām jo kiyā jāe yā kiyā jāne wālā ho; baṛī mihnāt kā kām.

4.—Dard-i-zih; woh dard wagaira jo laṛkā janne ke waqt hotā hai.

Labour, v. t. 1.—Jismānī mihnāt k.; mashaqqat mihnāt yā mazdūrī k.; riyāzat k. [k.; mihnāt k.; hāth-pair hilānā; dard-i-sar uṭhānā.

2.—Kisī irāde ke pūrā karne meñ zihnī koshish k.; sa'ī k.; kāwish

3.—Qabāhatōñ meñ paṛnā; āhista āhista yā rukāwat se jumbish k. yā is tarāh par chalnā ki goyā kuchh bojh ūpar rakkhā ho.; muṭtalā yā giriftār rahnā jaise kisī bīmārī yā musibat wagaira meñ.

﴿﴾ Often with *under*.

[ke waqt hotā hai.

4.—Dard-i-zih meñ giriftār h.; woh dard bardāsht k. jo laṛkā janne

Labour, v. t. 1.—Mihnāt k.; taraddud k.; kāsht k.; jotnā-bonā.

2.—Mihnāt koshish yā fikr se banānā. [koyī kunh kī bāt yā bahs.

3.—Koshish se chalānā; isrār khwāh tākid ke sāth pesh k.—jaise Laboratory, n. 1.—Woh jagah yā makān jahāñ 'ilm-i-kīmīyā wagaira ke 'amal aur imtihān kiye jāte haiñ; kīmīyā-gar wagaira kā kār-khāna.

2.—Woh maqām jahāñ hathiyār banāye yā maraunnat kiye jāte khwāh gole wagaira tuiyār hote haiñ.

3.—Woh jagah jahāñ koyī kām kī chīz banāyī jāo. [of the bile—Jigar.

The grand laboratory of the human body—Mi'da; shikam; peṭ.—The laboratory

Laboured, *pp.* or *a.* Salis (sahl yā āsān) nahīñ; jismeñ diqqat se anjām pāne kī 'ālāmateñ hoñ; mushkil; muglaq. [diqqat ke sāth likhī gayī ho).

Laboured style—'Ibṛat-i-muglaq yā mushkil; aisi 'ibṛat jo sahl na ho (jo Labourer, n. Mazdūr; nise kām kā karne w. jismeñ kārīgarī kam darkār ho.

﴿﴾ As distinguished from an *artisan*.

Laborious, *a.* 1.—Mihnāt-talab; jismeñ dhun karnī paṛe; jisse māndagī yā thakāwat paidā ho; jismeñ kuchh sahnā yā gam khānā paṛe.

2.—Mihnati; mihnāt-shi'ār; sa'ī; jo riyāz meñ lagā rahe; jafā-kash.

Labyrinth, n. 1.—Aisi 'imārat yā jagah jismeñ nihāyat pechdār rāheñ hoñ ya'nī jiske andar jākar phir usse bāhar nikal ānā dushwār ho.

2.—'Uqda-i-lā-hul; aisi uljhāw jiskā suljhānā mumkin na ho; aisi mushkil bāt jismeñ ādmī kī 'aql chakkar meñ ā-jāo (ghabrā uṭhe).

Lacerate, v. t. Phāṛ d.; chīr d.; shaq kar d.; tukṛe tukṛe kar d.; zakhmī yā majrūh k.; sadma pahuūchānā; choṭ pahuūchānā.

Lache, } n. (Law) Gaflat; tagāful; tasāhulī; sustī; kāhilī; waqt-i-Laches, } munāsib par kisī kām ke karne meñ gaflat.

Lack, v. t. Kisī shai se khālī rahnā (uskā muhtāj h.); na rahnā.

Lack, v. t. 1.—Ihtiyāj r.; muhtāj h.; chāhnā; na rakhnā.

2.—Na honā; kam h.

Lack, n. Ihtiyāj; na honā; kotāhī; qillat; kamī; ma'zūrī; nuqs.

Laconic, a. Muḥtāsar lekin pur-mazmūn; qalīlu-l-lafz wa kasīru-l- ma'nī; jisse chand alfāz meñ bahut kuchh matlab zāhir ho. [wagaira kī sirhī.

Ladder, n. 1.—Makān wagaira par charhne (ūpar jāne) ke liye kāṭh

2.—Woh shai jo sirhī kī ham-shakl ho yā usī sā kām 'de; balandi yā 'urūj ke hāsil karne kā zarī'a. [yā ṭahar jānā.

Lag, v. i. Āhista-āhista ṭahalnā yā chalnā; ṭahre rahnā; pichhe rah
Lame, a. 1.—Jiskā koyī 'uzw bekār ho-jāwe yā usmeñ istarah kā sadma pahunchē ki uskī aslī quwwat jāti rahe; lang; ma'zūr.

A lame arm or leg—Bāzū yā pair jo ma'zūr yā lang ho-jāe.—A person lame in one leg—Aisā shakhs jiskī ek ṭāng langri yā bekār ho-jāwe.

2.—Nāqis; nā-qābil-i-itminān; gair-mustahsan; gair-i-shāfi; nā-kāfi.
A lame conclusion—Rāe yā natija-i-nāqis; aisā natija jo qābil-i-itminān na ho (jisse tashaffi na ho).—A lame excuse—'Uzr jo kāfi yā shāfi na ho; 'uzr jisse dil ko itminān na ho.

Lame, v. t. Langrā banā d.; be-kār yā lunj kar-d.; nikammā aur kamzor kar-d.; lūlā yā pangul kar-d. [kamāl nahīn.

Lamely, ad. 1.—Langrā ke; nāqis taur par; pūrā pūrā nahīn; tamām-o-

2.—Zu'f ke sāth; mazbūtī yā sābit-qadmī se nahīn; baḥbūbī nahīn; achchhī tarah nahīn. [ho-jānā.

Lameness, n. 1.—Langrā-pan; kisi 'uzw kā bi-l-kul yā kisiqadar be-kār
2.—Naqs; zu'f; kāmīl na h.

Lament, v. i. 1.—Ranj zāhir k.; afsos kā izhār k.; ronā-pitnā; mātām k.

2.—Dil se (bahut hī) ranjida yā mutaassif h.; nihāyat hī gamgīn h.

Lament, v. t. Afsos k.; ranj k.; mātām k.; gam k.; girya-o-zārī k.

Lamentable, a. 1.—Afsos yā ranj ke qābil; jispar taassuf rawā ho.

2.—Jisse ranj paidā ho; gam-nāk; mātāmī.

3.—Jisse ranj kā izhār ho; jisse afsos zāhir ho.

Lamentation, n. Mātām; nauhagarī; afsos kā izhār; nālā-o-zārī; girya-o-zārī; āh-o-fugān; kuhrām.

Land, n. 1.—Zamīn; khushkī; tarī kā mutazād.

2.—Kura-i-zamīn kā koyī barā yā chhoṭā tukrā jo kisi shakhs yā qaum se judā-gāna muta'alliq muttasawwar ho masalan mulk 'alāqa mazra' yā qat'i-arāzī. [ke lihāz se zamīn kā ūparī hissa.

3.—Zamīn; miṭṭī; uskī nau'iyat yā haisiyat (achhāyī yā burāyī)

4.—Kisi mulk ke bāshinde; qaum yā log.

5.—(Law) Jāedād-i-gair-manqūla; har qism kī zamīn aur har shai jo usse mulhiq ho 'ām isse ki woh qudratī ho masalan darakht pānī wagaira yā insān kī banāyī huyī jaise 'imārat chār-diwārī wagaira.

“Land is prefixed to some words forming compounds which need no special explanation.” Webster.

Land, v. t. Jahāz yā kashtī se samundar yā daryā wagaira ke kanāre utārnā; jahāz yā kashtī par se khushkī meñ utārnā; utārnā.

Land, v. i. Jahāz yā kashtī se samundar yā daryā wagaira ke kanāre utārnā; utārnā.

Landed, a. 1.—Jāedād-i-arāzī r. w.; zamīn-dārī r. w.; haqqiyat-i-arāzī r. w.
A landed gentleman or man—Woh mard-i-sharif yā shakhs jiske pās jāe-dād-i-arāzī ho; zamīndār. [shāmil ho.

2.—Mushtamil-bar-arāzī; jismeñ arāzī yā jāe-dād-i-gair-manqūla
Landed security—Kafālat-i-arāzī; āisī kafālat jismeñ arāzī makfūl ho.—Landed property—Jāe-dād-i-arāzī; jāedād mushtamil-bar-arāzī; zamīndārī; milkiyat.

Land-holder, n. Arāzī kā qābiz yā mālik; zamīndār; arāzīdār.

Landlord, n. 1.—Zamīndār; mālik-i-arāzī; arāzī yā makān-dār jiske mā-taht asāmī yā kirāya-dār hoñ.

2.—Sarāo yā musāfirōn kī firod-gāh kā mālik.

Land-mark, n. Woh nishān jisse zamīn kī had ma'lūm ho; koyī nishān yā nasab kī huyī shai (masalan nishān kiyā huā darakht patthar khandaq yā pattharōn kā dhūhā) jisse kisī mazra' shahr yā dūsre qat'-i-mulk ke hudūd ma'lūm aur qāim rahen; dānda; sarhad; siwāna; menā; had-bast-i-arāzī; dhūhā; dhūhī; had kā nishān.

Landscape, n. 1.—Jisqadar zamīn aur woh kul chizon jo uspar hoī ek martaba dekhne se nazar paye; woh qat'-i-arāzī yā diyār jo ba-martaba-i-wāhid ma' un kul pahārōn nadiyōn aur jhīl wagaira ke jo uspar hoī dekhlayī de; madd-i-nazar. [paye.

2.—Woh taswīr jismeñ koyī asli yā khayālī qudratī kaifiyat dekh

3.—Woh taswīr jismeñ kisī sar-zamīn kā madd-i-nazar 'ma' uski anwā' aqsām kī kaifiyatōn ke ho. [tukrē kā pahār se niche ā-jāna.

Landslip, n. 1.—Pahār kā tukrā jo phisal-kar niche ā-jāe; zamīn ke bare

2.—Woh zamīn jo phisal-kar niche ā-jātī hai.

Land-tax, n. Woh mahsūl jo zamīn aur 'imāratoñ par lagāyā jāwe.

Language, n. 1.—Insān kī bolī; zabān; bānī; bhākhā; āwāz ke zarī'e se khayālāt kā izhār; woh āwāzeñ jo khayālāt ke zāhir karne ke liye halq aur muñh se nikālī jātī haiñ.

2.—Tahīr (likh-kar) yā kisī aur sabīl se khayālāt kā izhār; 'ibarat.

3.—Woh tarz-i-kalām yā khayālāt ke izhār kā tariq jo kisī khās qaum ke liye maḥsūs ho; bolī; bhāshā; zabān.

4.—'Ibārat; tarz-i-kalām; kisī khās shakhs kī tahrīr yā taqrīr (likhne yā bolne) kā khās dhang; sukhan.

5.—Woh muhmal āwāz jisse haiwānāt-i-mutlaq ke khayālāt aur unki hājateñ zāhir hotī haiñ; jānwarōn kī bolī.

6.—Khayālāt ke izhār kā koyī tariq.

Languid, a. 1.—Za'if; nā-tuwān; kamzor; bhāri; sust; koshish par māil nahīn; mihnat karte karte pazhmurda (murjbāyā huā); be-jān; be-dil.

2.—Rostār meñ sust; tez-qadam nahīn; sust.

3.—Jisse zu'f yā girānī barhe khwāh zāhir ho.

Languish, v. i. 1.—Sust ho-jānā; dhaūs jūnā; kamzor yā ho-jān ho-jūnā; be-dam ho-jūnā; bhāri ho-jūnā; murjhā jūnā; muzmahil ho-jūnā.

2.—Khushk ho-jānā; garmī kī shiddat yā menh ke na barasne se sūkh uthnā; pazhmurda ho-jānā; kumhlānā.

3.—Mandā par-jānā; zu'f-ā-jānā; sust par-jānā; chal na sakanā.

Langour, n. 1.—Sustī; kāhili; jism kī woh kaifiyat jo bimāri ma'mūl se ziyāda mihnat garmī khwāh kisī dūsre sabab se zu'f ā-jāne ke bā'is quwwat ke zūl ho-jāne se ho; āskat.

2.—Zu'f-i-aql; be-ḥabārī; be-khudī.

3.—Narmī; mulūmat. [na ho.

Lapse, n. 1.—Inqizā; murūr; guzarnā; istarāh par guzarnā kī ma'lūm *Lapse of time*—Inqizā-i-waqt; murūr-i-aiyām; zamāne kā bitnā yā guzarnā; imtidād-i-aiyām.—This suit is affected by *lapse of time*—Yah nālīsh munqazi-1-mi'ād hai; is nālīsh ke rujū' karne kā waqt guzar yā nikal gayā; is nālīsh meñ tamādi (hadd-i-samā'at) hai ('ariz hai).

2.—Lagzish; bhūl; chūk; khatā; anjān-i-farz meñ kotāhī yā qusūr; jāda-i-sadāqat yā rāstī se kisīqadar inhirāf. [ma'lūm guzar jānā.

Lapse, v. i. 1.—Āhista āhista chup-chāp yā ba-tadrīj nikal jūnā; be-

2.—Khatā k.; anjām-i-farz meñ chūkū; badī meñ par-jāna; jādā-i-rāstī se munharif ho-jānā; sabw yā galatī se koyī qusūr k.

3.—Kisī kī firo-guzāshṭ gāfat yā khatā kī wajh se ek mālik ke hāth se dūse mālik ke hāth jātā rahnā

This sum, if not drawn by the owner, shall lapse to government—Is रुपये ko agar mālik ne wusūl na kiyā to woh milk-i-sarkārī ho-jāgā.

4.—(Law) Gair-muassir ho-jānā; gair-nāfiz ho-jānā; ka-l'-adam ho-jānā; sāqit ho-jānā; qāim na r.; zāl ho-jānā.

A lapsed legacy—Woh hiba-i-wasiyati jiskā nafāz is wajh se na ho ki maubūb-ilāh mūsī ke pahle mar-jāwe yā koyī aur wajh mānī' ho. [bhūl.]

LAPSUS CALAMI, (Lat.) Qalam kī chūk; galatī-i-kitābat; likhne kī

LAPSUS LINGUÆ, (Lat.) Zabān kī chūk; kahne kī galatī.

LAPSUS MEMORIÆ, (Lat.) Hāfize kī chūk yā galatī.

LAPSUS PENNÆ, (Lat.) Kisī lafz kā qalam se be-sākhta likh jānā; kitābat (tahrir yā likhne) kī galatī.

Larceny, n. (Law.) Chorī; sariqa; dudzī; asbāb yā māl-i-manqūla kā nā-jāiz tariq par is garaz se le-kar chal d. kī mālik-i-haqīqī usse mabrūm ho-jāe.

Mixed or compound larceny—Kisī māl yā asbāb kā kisī shakhs ke makān yā jism par se le-kar chal d. jaise naqb-zauī yā sariqa-i-bi-l-jabr meñ.—Simple larceny—Mahz chori.

Large, a. 1.—Wasi'; phailū huā; chaurā; farākh; lambā-chaurā; kushāda.

Said of surface or area.

2.—Ifirāt se; wāfir; bharā-pūrā; bahut; kasir; firāwān; ziyāda.

Said of quantity.

3.—Kasir-t-ta'dād; shumār meñ bahut; jismeñ bahut se log hoñ; [ābād; gaddār.]

A large assembly—Majma'-i-kasir; barī jamā'at; aisī jamā'at jismeñ bahut se log hoñ.—A large city—Barā shahr; ābād shahr; aisā shahr jahāñ rahne wāloñ kī ta'dād ziyāda ho; shahr-i-gaddār.

Used with reference to number.

4.—Barā; qad meñ barā; darāz-qad; 'azīmu-sh-shān; kalāū.

Said in reference to size.

5.—Jo kul khatm yā sarf na ho-chukā ho; jismeñ bahut bāqī ho; jo sab kā sab guzar na gayā ho.

Said with reference to time or day.

6.—Mufassal; musharrah; tawīl; jisko khūb wus'at dī-jāwe; khūb phailāyā huā; bust-o-sarāhat r. w.

Said of language, style, and the like.

7.—Sakhī; sharif; 'ālī-hausala.

Said of the heart or affections.

8.—Wasi'; dūr-bīn; jismeñ barī gunjāish ho.

Said of the mind.

At large—(a) Bilā rukawat yā qaid; āzād; khule-band; chhūṭa; qaid meñ nahīn.

(b) Pūrā-pūrā; wus'at ke sāth; khol ke; tamām-o-kamāl; sarāhat ke sāth; bust-o-sarāh ke sāth; tafsīl-wār. (c) 'Umūman; aksar; beshtar.

Largely, ad. Bahut kuchh; ifrāt se; kasrat se; dūr-o-darāz tak; barī wus'at ke sāth; sharh ke sāth; faiyāzī se; sakhawāt ke sāth; mūṭhī khol ke; be-direg; māl-ā-māl.

Largeness, n. 1.—Barāyī yā barā h.; kalānī; 'azmat; qad kī darāzī; jasūmat; phailāna; wus'at; barī gunjāish r.; miqdār yā ta'dād meñ kasir h.; sakhawāt; faiyāzī.

Lash, n. 1.—Dorī yā rassī wagaira jise gūndh-kar chābuk meñ lagāto haiñ. [se paṛe; koṛe kī mār.

2.—Chābuk kī mār (uskā zarb); mār jo kisi lachīlī aur chīmṛī chīz

3.—Bāt kā koṛā; ta'no kī mār; aisi bāt yā aisā jawāb jiskī choṭ dil par lage; bāt jo dil par kāṭ kare; bāt jisse sunne w. kaṭ jāe.

Lash, v. t. 1.—Chābuk mārṇā; koṛe lagāṇā; kisi lachīlī chīz se mārṇā. [k.

2.—Ta'na-zanīk.; boli-ṭhōlī bolnā; ta'n-tashnī k.; sakht la'nat-malūmat

3.—Jhatkū-kar pheñk d.; lūt se mār kar girā d.; do-lattī mārṇā.

4.—Takrānā; kisi chīz se takkar khānā.

5.—Rassī yā dorī se bāndhnā; rassī se jakar yā kas d.

Lash, v. i. Chābuk chalāṇā; mārṇā; choṭ k.; sakht hamla k.

To lash out—Fuzul-kharch yā muñh-zor h. Lāṭchalāṇā; do-lattī mārṇā (pheñkṇā)

Lassitude, n. Dhilāyī; mihnat kī shiddat wagaira se jism yā dil kā za'if ho-jūnā; kamzori; sustī; girānī; māndagi; takān; thakāwat.

Last, a. 1.—Waqt yā jugah ke lihāz se sab ko pīchhe āne wālā; jitne hon sab ke ba'd āne wālā; ākhīr; jisse khātima ho-jāe; sab se pīchhe kā.

The last day of the year—Sāl kā ākhīr dīn; woh dīn jiske ba'd sāl meñ koyī dīn bāqī na rah jāe; woh roz jisse san kā khātima ho-jāe.

2.—Jo maujūd ho usko pahle kā; guzashṭa ya'nī jo zamāna-i-maujūda ko pahle hī guzrā ho. [chukā ho.

The last week—Hafta-i-guzashṭa; hafta jo hafta-i-mawān ke pahle hī guzar.

3.—Nihāyat darje kā; darja yā martaba-i-ākhīr kā; jisse barī aur kuchh na ho; gāyat darje kā; iutihā kā; ākhīrī.

4.—Qadr-o-mauzilāt meñ sab se nīchā; sab se zalīl; sab se adnā; zalīl-tarīn; haqīr-tarīn; sab se ākhīr kā.

5.—Kisi khās sifāt yā khāssiyyāt se mauṣūf yā makhsūs hone meñ sab se dūr yā nīrālā; nihāyat ba'id az-qiyyās; qiyās se bahut hī dūr; jo qarīn-i-ihtimāl na ho; bahut hī kam salāhiyyāt r. w.

He is the last person to be accused of theft—Woh shakhs aisa nahīn hai jiskī nisbat chorī se muttahiīm kiye jāne kā zarf sī bhī ihtimāl yā qiyās ho-sake.

At last, or at the last—Ākhīr-i-amr; ākhīr-i-kār; anjām-i-kār; ākhīr meñ; ākhīrash; bāro.—*On one's last legs*—Abtārī yā tabāhī ke kanāro; ma'ishat

yā i'tibār wagaira ke lihāz se jiskā kām yak-gūna abtār ho-chukā ho; jo āmadnūi wagaira kī taklīf se yak-gūna dab uṭhā ho; kām tamām houe

par (uske qarīb).—*To the last*—Ākhīr tak; anjām-i-kār tak; dam-i-ākhīr tak; khātima tak; jab tak kisi bāt kā khātima na ho-jāe; jab tak kisī shai kī silsila qāim rahe (na ṭūṭe).

[peshtar.

Last, ad. 1.—Ba-martaba-i-ākhīr; zamāna-i-hāl ke pahle; is waqt ke

2.—Ākhīr meñ; anjām yā anjām-i-kār ko. [sab ke pīchhe yā ba'd.

3.—Silsile yā waqt ke lihāz se sab ko ba'd yā pīchhe; ākhīr meñ;

Last, v. t. 1.—Waqt ke lihāz se qāim rahnā; maujūd rahnā; bar-qarār rahnā; honā. [sarf yā zāī' huye qāim rahnā; ṭiknā; ṭhaharnā.

2.—Bilā-zarar qāim rahnā; zālīl yā talaf na h.; chale chalnā; bilā

Lasting, p. a. Der-pā; bahut dīnoñ tak rahne w. jo qāim yā bar-qarār rah-sake; pāedār; chalāṇā; ṭikāṇā.

Lastly, ad. 1.—Ākhīr meñ; sab ke pīchhe yā ba'd.

2.—Ākhīr-i-amr; ākhīr-i-kār; bi-l-ākhīr; anjām-i-kār ko.

Late, a. 1.—Dusron ke ba'd āne wālā; ma'mūlī waqt ke ba'd āne wālā; jis waqt āne ki ummed ho uske ba'd āne wālā; be-waqt; jiskā wuqū' bahut

2.—Jo isqadar barh gayā ho ki khātimeke qarib ho. [arse ke ba'd ho.

3.—Jiskā wujūd thore zamāne ke pahle rahā ho lekin ab na ho; mutawaffā; marhūm; jo kisī mansab par pahle rahā ho lekin ab na ho; āge kā; pahlū; sābiq kā mausab-dār; jo sābiqan kisī mansab par māmūr rahā ho. [darāz na huā ho; hāl kā.

4.—Jise guzre bahut din na huye hoī; jisko wuqū' meñ āye 'arsa-i-Late, ad. 1.—Jo waqt ma'mūlī yā muqarrar ho uske ba'd; ba-der; ba-tawaqquf; der karko; der ke ba'd; 'arse ke ba'd.

2.—Hāl meñ; bahut din nahīn bīte; bahut zamāna nahīn guzrā.

3.—Bahut rāt tak; bahut din charhe tak; kisī waqt-i-mu'āyan ke i'tibār se der tak.

Of late—Hāl meñ; aise waqt se jise guzre bahut 'arsa na huā; aise waqt se jo zamāna-i-hāl ke qarib ho; thore dinoñ se; chand roz se; hāl hī se.

Too late—Waqt-i-mu'āsib ke ba'd; jis waqt chāhiye us waqt nahīn; bar-waqt nahīn; 'ain waqt par nahīn. [din bīte; hāl meñ.

Lately, ad. Bahut din na huye; ziyāda 'arsa nahīn guzrā; thore hī Lateness, n. Ma'mūlī waqt ke ba'd ānā; der ke ba'd ānā; tawaqquf; der; waqfa; be-waqt yā jo waqt muqarrar ho uske ba'd zuhūr meñ ānā; dirang.

Latent, a. Numāyān yā zāhir nahīn; jo dekh na pare; jo nazar na āye; chhipā huā; makhfi; poshida; dar-parda; mustatar. [jambī.

Lateral, a. 1.—Pahlū yā bagal se nikalne w. khwāh usse lagā huā; baglī;

2.—Ek taraf; kisī pahlū yā taraf se.

Laterally, ad. 1.—Pahlū se; pahlū ke bal; kanāre se.

2.—Pahlū ki jānib yā taraf. [mafhum jo gair-mahdūd ho.

Latitude, n. 1.—Ma'nī yā ta'bīr ki wus'at khwāh gunjāish; ma'nī yā

2.—Kisī had se tajāwuz ki wus'at; qawā'id yā quyūd (qā'idon yā qnidoñ) se āzādī; dhilāyī; āzādī; khule-band kār-rawāyī k.

3.—Wus'at; phailāw; miqdār. [san; sarāhne ke lāiq.

Laudable, a. 1.—Ta'rīf ke qābil; lāiq-i-tahsīn; qābilu-l-wasf; mustah-

2.—Siḥbat-āwar; siḥhat-bakhsh; jo tandurustī ke liye mufid ho.

Laugh, v. i. 1.—Hañsnā; khandān h. yā khilkhilā ke hañsnā; chihre kā istarah par raushan ho-jānā yā badalnā ki usse khushī zāhir ho.

2.—Khush yā khush-dīl ma'lūm h.; khush-o-khurram dekh paṛnā; zinda-dīl ma'lūm d.; durakhshān ma'lūm h.; kulāl k.

To laugh at—Hiqārat se hañsnā; khandā-zanī k.; thāṭṭhā mārñā; tahqīr ke sāth bartāw k.—*To laugh in the sleeve*—Poshida yā is tarah par hañsnā ki

koyī na dekhe aur jis shakhs par hañsi āti ho uske nazdik hañsne wālā zāhir meñ sanjida yā muaddab ma'lūm ho; dīl hī dīl meñ hañsnā.—*To laugh out of the other corner, or side, of the mouth*—Chillānā yā ronā; dīng mārne yā khushī

zāhir karne ke ba'd is naubat ko pahuñchānā ki afsos ranj yā māyūsi ho.

Laugh, v. t. 1.—Hañs-kar zāhir k.

 Followed by out.

[uṭhā; usne hañskar manzūrī zāhir kī.

He laughed out his approval—Woh apnī manzūrī zāhir karne ke waqt hañs

2.—Hiqārat kī nazar se hañsnā; tazhik k.

 With out or down.

To laugh one out of a plan—Kisi ke mansūbe par hīqārat kī naʿar se hañsā.

To laugh to scorn—Hīqārat k.; tahqīr-o-zillat ke sāth pesh ānā yā amlūk k.; nā-chīz samajhnā.

Laugh, *n.* Kḥanda; hañsī; khilkhilāhat; kḥushī zāhir karne kū ek tarīq jo insān ke liye makhsūs hai. [qābil-i-tazhik.

Laughable, *a.* Hañsī ke qābil; jispar yā jisse hañsī āye; hañsne ke lāiq;

Laughingly, *ad.* Kḥushī se; khush ho-kar; hañs-kar. [kareñ

Laughing-stock, *n.* Jisse hañsī kī-jāe; jisse khel kiyā jāe; jisse mazhaka

Laughter, *n.* Qahqaha; qahāqā; khilkhilī; hañsī.

Launch, *v. t.* 1.—Zāmin se hatā yā khiskā-kar pānī meñ dāl d.—jaise jahūz waghāra. [chhoṛā d.; dūse ke bharose par rahne na d.

2.—Nikāl bāhar k.; rawāna k.; apne upar chhoṛ d.; dūse se ta'alluq

To launch one on the world—Bahr-i-'ālam meñ kisi ko beṛe par chārḥ-kar ba-taur-i-khud chhoṛ d.; kisi kī ta'alluq uske sar-parast se qat' karke kamā-khāne ke liye use tan-i-tanḥī chhoṛ d.

3.—Phenknā; mārṇā—jaise barohī yā bhālā.

Launch, *v. t.* 1.—Jahūz kī tarah pānī meñ paṛṇā.

To launch into the wide world—Dunyā ke baṛe janjāl meñ paṛṇā yā phaṇsā.

2.—Kisi taqrīr ko tawālat d. [(lambī-chauṛī) bah k.

To launch into a wide field of discussion—Kisi amr kī nisbat baṛī tūl-o-tawil

Lavish, *a.* 1.—Ifṛāt se kharch karne yā dene wālā.

Lavish of praise—Bahiut ziyāda ta'rif k. w.; jo dīl khol-kar ta'rif-o-tausif kare.

Lavish of expense—Baṛī kharrāch; be-direg kharch k. w.

2.—Be-andāz aur be-wuqūfāna tarīq par kharch k. w.; musrif; upṛā; fuzūl-kharch; bilā zarūrat yā be-kām sarf k. w.; itnā faiyāz ki woh faiyāzī 'aib meñ dākhil ho (ma'yūb ho).

Lavish of money—Jo rupaye-paise andāz se ziyāda aur be-wuqūfi ko sāth kharch kare; musrif; kharrāch; ghar-phūāk sauda k. w.

3.—Āwāra; wahshī; jo zabt meñ na ho.

Lavish, *v. t.* 1.—Ifṛāt se kharch k. yā donā.

To lavish praise—Ta'rif se bhar d.; baṛī hī sanā-khwānī k.

2.—Uṛṇā; zāi' k.; phūṛknā; bilā zarūrat yā be-kār sarf k.; khonā; muft pheṛknā. [rupaye khonā

To lavish money on vices and amusements—Badiyōn aur asir-o-tamāshe meñ

Law, *n.* 1.—Woh qā'ida jo intizāman hākim kī taraf se qāim kiyā jāe; hākim yā riyāsat kā farmān; qā'ida-i-mu'ayan; hukm-i-fūsh; hukm.

2.—Āyīn; qānūn; shar'; shāstra yā dharma-shāstra.

Against, or according to, law—Qānūn ke khilāf yā uske mutābiq—According to

Hindu Law—Shāstra yā dharma-shāstra ke mutābiq (uske rū se)—According to Mahomedan Law—Shar'an; shar' ke ba-mūjib yā uske rū se.

3.—Qā'ida; zāhita; tarīq; silsila. [usūl yā masāla.

4.—Dastūr-i-mustamirra; 'ilm yā fan ke muta'alliq koyī qā'ida

5.—Kisi jhagre kā faisala 'adālat par hawāla k.; nizā-i-'adālat; qānūn kī 'adālatōn meñ haq-rasi kī pairawī.

To go to law—Nālish k.; 'adālat se dād yā dād-rasi chāhṇē; 'adālat se chūra-joyī k.; 'adālat se ohṛa-kār dhūṇḍhṇā.

6.—Qānūn; 'ilm-i-fiqh.

To study law—Qānūn paṛhṇā.—To practise law—Qānūnī peshā k.

By-law—Woh qānūn jo kisī shahr balda yā logoñ ki dūsrī jam'at ko liye mauzū' ho.—*Civil law*—Diwāni kā qānūn; āyīn-i-diwāni.—*Criminal law*—Faujdarī kā qānūn; āyīn-i-faujdarī.—*Law language*—Woh 'ibarat jo qānūni tahrīrāt meñ musta'mal hoi hai.—*Law-merchant, or commercial law*—Qānūn-i-tijārāt; mahājantī ke muta'alliq qawā'id; woh qā'idō jo saudāgarōñ aur mahājanoñ ko rawā'j aur nazār-i-'adālat wa niz qānūn ko mutābiq qāim aur jāri hoñ.—*Law of nations*—Qā'idōñ kā woh tanjūm'ā jiske mutābiq qaumoñ yā riyāsatōñ meñ bāham rabt-zabt rahe.—*Law of nature*—Woh qā'idō jo Janāb-i-Bārī ki taraf se in-'ān ko bartāw ke liye qāim aur natija-i-'aql-i-falīm hoñ.—*Hindu Law*—Shāstra; dharmā shāstra.—*Mahomedan Law*—Shar'; shar'-i-Muhammadi.—*Moral Law*—Woh qānūn jisse farāiz-i-insān jānīb-i-Khudā wa bāham-digar mā'nūm hoñ.—*Statute law*—Woh qānūn yā qā'idā-i-'amal-darāmad jo wāzī'ān-i-qawānīn ki taraf se likh-parh-kar mushtakar kiyā jāe; qānūn-i-tahrīrī.

Law-binding, n. Qānūnī kitāboñ ki chamrō ki tādī jild-bandī.

قانون قلمی Called also *law-calf*.

Law-book, n. Qānūn ki kitāb.

Law-breaker, n. Woh shakhs jo qānūn se inhirāf kare; woh shakhs jo qānūn kā hukm na māne (uski khlāf warzī kare).

Law-day, n. 'Adālat ko ijlās kā din; jis roz 'adālat khulī rahe.

Lawful, a. 1.—Qānūn ko mutābiq; hāsh-i-manshā-i-qānūn; jo āyīn meñ mamnū' na ho; jo shar' yā shāstra ko rū se jāiz ho; jāiz; mubāh; nā-qābil-i-'itirāz; jiski nisbat 'uzr na ho-sake [qānūn ko mutābiq ho.

2.—Jo qānūn ko rū se ho; jāiz; az-rū-i-istihqāq-i-jāiz; jiskā wujūd The lawful owner of lands—Arāzi kā malik-i-jāiz; woh shakhs jo qānūn ko rū se malik-i-nāzī ho.

Lawfully, ad. Ba-mutābaqat-i-qānūn; qānūnan; shar'an; shāstran; bilā-inhirāf-i-qānūn; aisi tarah par ki qānūn ko khlāf na ho; ba-tarz-i-jāiz; jāiz taur par.

Lawfulness, n. Jawāz; qānūnan jāiz rawā yā durust h.

Law-giver, n. Shāri'; qānūn banāne-wālā; wāzī'-i-āyīn. [ko khlāf.

Law-less, a. 1.—Gair-pāband-i-āyīn; jo qānūn ko na māne; a-khlāq-o-'ādāb *Lawless men*—Woh log jo āyīn ko pāband na hoñ (use na mānoñ).—*Lawless behaviour*—Aisī tarīq jo a-khlāq ke khlāf ho; tarīq-i-bad.

2.—Khlāf-i-qānūn; nā-jāiz; nā-rawā.

A lawless claim—Da'wi-i-nā-jāiz.

3.—Qānūn-i-tabi'i kā pā-band nahīn; be-qnīd; be-rok; khulā-khlulā; [āzād.

Law-officer, n. Woh afsar jise qānūn ko nāfiz karāne kā ikhtiyār hāsil ho; woh ahl-i-kār jo qānūn ko mutābiq 'amal-darāmad karāne kā mujāz ho; woh shakhs jo ikhtiyār-i-qānūnī rakkhe.

Lawsuit, n. Qānūnī nālīsh; nālīsh; muqaddama jo qānūn ko rū se kisī haq ke hāsil karne ko liye rujā' kiyā jāe.

Lawyer, n. Āyīn-dān; qānūn-dān; woh shakhs jiskā peshā yah ho ki muwakkilōñ ki taraf se 'adālatōñ meñ nālīsh dāir kare aur unki pai-rawī yā jawāb-dihī kare.

قانون دان "A general term comprehending attorneys, counselors, solicitors, barristers, sergeants, and advocates." Webster.

Lax, a. 1.—Dhilā; narm; pichpichā; kasā yā tanū huā nahīn; karā yā

2.—Khlīnchā hūā nahīn; jismeñ tanāw na ho; dhilā. [sakht nahīn.

3.—Mutafarriq; ghanā nahīn; ok jugah nahīn.

4.—Jismeñ sakhtī na ho; jismeñ qā'ide yā usūl kī karāyī na ho.

5.—Jisko ishāl ho; jiske mī'de meñ salābat na ho balki kasrat se ijābat hotī ho.

Laxity, n. Dhilāyī; dhilā-pan yā dhilā h.; k̥hīnchāw yā tanāw kā na h.; t̥hik-t̥hik yā bi-jinsihī na h.; naqs; jaisā chāhiye waisā na h.; qabz kā na h.; khulā h.; habs kā na h.

Lay, v. t. 1.—(a) Letā d.; barābar rakh d. (b) Baiṭhāl d.; dabā d.; phir ubharne na d. (c) Lotā d.; girā d.; paṭrā kar-d.; sar ke bal girā d.

(d) Dālnā; mazbūtī se qāim k. yā rahhnā.

To lay a book on the table—Mez par kitāb ko letā d. yā barābar rakh d.—A shower lays the dust—Ek martaba pāni ke baras jēne se gard baiṭh yā dab jūti hai.—The wind lays the grain—Hawā galle ko lotā detī hai.—To lay the foundation of a house—Makān kī bunyād dālnā; makān kī ne denā.

2.—Silsile yā tartīb se r.; barābar chuunnā; qatār kī qatār r.; ek ke upar dūsarā r.

To lay bricks or stones in a wall—Diwār par int yā patthar silsile yā tartīb se r. yā barābar chun d.—To lay the covers on a table—Mez par barābar chādarōñ yā poshishōñ ko bichhā d.

3.—Taiyār k.; muhaiyā k.; phailānā; lagānā; murattab k. yā taiyār karānā; baham pahuñchānā; sāmān k.

To lay a snare—Plandā lagānā; jāl phailānā.—To lay a plan—Tadbīr bāndhnā; mansūba qāim k. yā karānā; dāul dēlnā.

4.—Kisī sath par phailānā; lagānā.

To lay plaster or paint—Palastar lagānā (astar-kārī k.) yā rang lagānā.

5.—Sākin kar d.; dhimā kar-d. [jāti hai.

When the winds are laid—Jab hawā sākin yā dhimi hojāti hai; jab hawā paṭ-

6.—Bāzī lagānā; badnā; dāwā lagānā yā dāwā par r.

To lay a wager—Bāzī lagānā; bāzī badnā.

7.—Denā yā nikālānā—jaise ande.

8.—Lagānā; rakhnā.

To lay one's hands to or on a thing—Kisī chīz par bāth r. yā usmeñ hāth [lagānā.

9.—Lagānā—jaise mahsūl; qāim k.; kisī chīz kā bār dālnā.

To lay a duty on salt—Namak par mahsūl lagānā.

10.—Lagānā; mansūb k.; kisī shai kī zimma-dārī kisī par 'aid k.

yā uskī ibtidā ko usse nisbat d.

To lay blame on one—Kisī par ilzām lagānā (dālnā yā 'aid k.; usko maurid-i-ilzām banānā).—To lay want of prudence to one's charge—Kisī par be-'aqli kā il-

11.—Kisī ko koyī hukm d. yā uske zimme koyī kām k. [zām 'aid k.

12.—(Law) Bayān k.; zāhir k.; qāim k.

To lay damages—Ta'dād-i-k̥hisāra bayān k.; yah kahnā kī isqadar k̥hisāra yā nuqsān huñ.—To lay a venue—Kisī wāqī'a ke wuqū' kā mauqa' bayān k.; yah kahnā kī fulān wāqī'a fulān maqām par wuqū' meñ āyā.

13.—Zāhir hone na d.; gāib kar d.

To lay the devil—Shaitān ko zāhir hone na d. (use ubharne yā age barhne na d.).

To lay aside—(a) Kanāre kar d.; haṭā d.; rakh na chhoṛnā.—(b) Band kar d.; mau-

qūf kar d.—To lay away—Bachā r.; hifāzat ke liye kanāre rakh d.; āyinda

ke liye rakh chhoṛnā.—To lay bare—Nangū kar d.; khol d.; sāunne kar-d.

To lay before—Dekhlānā; pesh k.; mulāhaze ke liye āge rakh d.—Lay these

papers before the court—Yah k̥gazāt 'adālat meñ pesh kar do.—To lay by

—(a) Āyinda ke isti'māl ke liye rakh chhoṛnā; pas-andāz k.; bachā r.—(b)

Dūr kar-d.; k̥hārij kar-d.; rad kar-d.—To lay down—(a) Chhoṛnā; dast-

bardār h.; tark k.; musta'fi h.; kanāra-kash h.—*To lay down an office or commission*—Kisi 'uhde yā kamishan se dast-bardār yā kanāra-kash h.—(b) Hāth khinch lenā; kisi shai kā isti'māl chhor d. yā usse dast-kash h.—*To lay down one's arms*—Apne hathyār rakhi d.; apne aslaba ke isti'māl se dast-kash h.—(c) Pesh k.; qāim k.—*To lay down a proposition or principle*—Koyī tajwiz yā usūl pesh yā qāim k.—*To lay heads together*—Bāham mashwara yā eālāh k.; ek dūse se rāe milānā; kisi bāt kī nisbat āpas meñ gaur k.—*To lay hold of, or to lay hold on*—Pakarnā; dharnā; apne qabze meñ k.—*To lay in*—Jam' k.; ekaṭṭhā k.; ambār k.; pahle se baham pahuñclānā (muhaiyā yā maujūd k.).—*To lay on*—Lagānā; zor se lagānā; jamānā.—*To lay on blows*—Ghūse lagānā; zarb lagānā; zor se mārānā.—*To lay one's self out*—Jidd-o-jahd k.; dil se koshish k.; sa'i-i-balig k.—*To lay open*—Khol d.; nangā yā barāhnā kar d.; poshish ko haṭā d.; dekhānā; nazar ke sāmne kar d.; zābir k.; fāsh k.—*To lay open the designs of an enemy*—Dushman ke irādoñ ko khol d. yā fāsh kar d.—*To lay over*—Ūpar se phailā d.; ūpar se lagā d.; sath yā ūpar ke hisse ko chhipā d.; maṛhnā.—*To lay over with gold or silver*—Sone yā chāñdī se mukamma' k.; sonā yā chāñdī ūpar se lagā d. (usse maṛh d.).—*To lay out*—(a) Kḥarch k.; sarf k.; uṭḥānā; lagānā.—(b) Ārāsta k.; murattab k.; naqsha bāñdhnā; lagānā.—*To lay out a garden*—Bāg arāsta yā murattab k.; bāg kā naqsha bāñdhnā (uski kiyāriyāñ wagnira qarīne se bāñhnā).—(c) Murdo ko kapre pahñ-kar sāf jagah meñ r.—*To lay out a corpse*—Murde ko dafn karne ke liye kapre pahñ-kar sāf jagah meñ r.—(d) Koshish k.; jidd-o-jahd k.; sa'i k.—*To lay out all one's strength*—Hata-l-was' kḥūb koshish k.; jidd-o-jahd-i-balig k.—*To lay siege to*—Muhāsara k.; fauj se gher lenā.—*To lay to*—(a) Itihāz lagānā; ilāz lagānā; tahlmat d. (b) Kḥūb masrūf h.; dil se lagānā.—*To lay together*—(b) Jam' k.; baṭornā; ekaṭṭhā k.; yakjā k.; istarah yakjā k. ki ek martaba meñ dekh parē.—*To lay to heart*—Bahut hī ma'lūm k.; dil par bahut hī asar pahuñclāne d.; dil par baṛī choṭ lagne d.—*To lay under*—Tābi' k.; mustaujib k.; kisi bāt meñ qālnā.—*To lay one under restraint or obligation*—Kisi ko zabt meñ k. yā use mamnūn k. (zerbār-i-ihsān k.).—*To lay up*—(a) Jam' k.; isti'māl-i-āyinda ke liye rakhi chhorā; āge par kām āne kī garaz se rakhi lenā.—(b) Aisā kar d. ki ādmī bistar par parā rahe yā ghar ke-bāhar nikal na sake.—He is laid up with fever—Woh bukhār kī wajh se ghar se nikal nahiñ saktā (bistar par parā rahtā hai); woh bukhār meñ mubtalā hokar sāhib-firāsh ho rahā hai.—*To lay upon*—Bahut mutaqāzī h. yā tang k.; nākoñ meñ dam kar d.; muhāsara k.; gher l.—*To lay wait for*—Kisi ke liye ghāt meñ rahnā; kisi par yakāyak ṭūṭ parne yā chhāpā-marne aur hamli karne kā sāmān k.; kisi ke liye kamīñ-gāh meñ rahnā.—*To lay waste*—Barbād k.; wirān k.; be-chirāg kar d.; ābādī wagaira kuchh qāim na rahne d.

Lay, v. i. Ande d. ya paidā k.

To lay about—Mārnā yā chāron taraf bāzū paṭāknā; musta'idi se kām k.—*To lay at*—Mārnā yā mārne kī koshish k.—*To lay in for*—Kisi shai ke pāne kā intizār k.; band-o-bast karke usko lenā.—*To lay on*—(a) Mārānā; mazrūb k.; paiham aur zor zor se zarb lagānā; barābar aur kḥūb zor se mārto jānā. (b) Zor se 'amal k. ८२ Used of expenses.—*To lay out*—(a) Irāda k.; 'azm k.; niyat k.; maqsūd r.; qasd k.—He lays out to make a journey—Uskā irāda safar karne kā hai. (b) Fikr k.; tadbīr k.; band-o-bast; upāi k.

Laziness, n. Sustī; kāhili; āskat; ālas; kām yā mihnat se jī chorānā.

Lazy, a. Kām yā koshish karne par māil nahīn; bi-t-tab' yā 'ādatan kāhil; mihnat par rāgib nahīn; kām-chor; sust; āskatī; harakat meṁ

Lead, v. t. 1.—Kisī ko rāh dekhlanā; le-jānā; rah-numāyī k. [sust.

2.—Hāth pakar-ke le-jānā—jaiso larke yā jānwar ko.

3.—Hukm-rānī k.; apne zer-i-hukūmat le-chalunā.

4.—Kisī ke āge chalunā; khud pahle jākar kisī ko dākhil k. yā uskī taqrīb k. [kā tarīq batlanā; rāh dekhānā.

5.—Rāh dekhlaṅkar yā asar pahuñchā-kar lānā; kisī shai ke husūl

6.—Khīnchnā yā kashish k.; targīb d.; kisī taraf māil k.; kisī rāh par le-chalunā; kisī phande meṁ dālnā; kisī bāt par rāgib k.

7.—Basar k.; guzrānā; kātnā; bitānā.

To lead a quiet life—Chupchup zindagi ke din kātnā (zindagi basar k.).

8.—Basar karānā; kaṭwānā.

To lead astray—Buri rāh (tarīq-i-bad) dekhlanā; gumrah k.; zalālat meṁ dālnā;

jūda-i-sadāqat yā rūstī se munharif k.; wargalān-kar sachāyī par qāim na

rahne d.—To lead captive—Qaid karke le-jānā; qaidī banā-kar le-jānā.—To

lead the way—Rāh dekhlanā; rah-numāyī k.; hādī yā rah-numā h. khwāhbanā.

Lead, v. i. 1.—Āge chal-kar rāh dekhlanā. [mat le-jānā.

2.—Bataur afsar yā hukm-rān ke-le-jānā; le-chalunā; apne zer-i-hukū-

To lead off or out—Pahle jānā; shurū' k.; bismillāh k.

Leader, n. 1.—Jo shakhs rāh dekhlaye; jis shai se rahnumāyī ho; rah-

2.—Sar-khail; afsar; hukm-rān; sālār. [numā; hādī; le-jāne wālā.

3.—Peshrau; peshwā; jo sab se pahle chale; muqaddam chalne wālā.

4.—Kisī guroh wagaira kā sardār; sargauā; sar-guroh.

5.—Woh mazmūn jo akhbāron meṁ unke muhtamimōn kī jānib se sab se muqaddam chhāpū jātā hai.

Leading, p. a. Khās; muqaddam; sab se barā; nihāyat aham; nihāyat zī-ikhtiyār; jiskā dabāw sab se ziyāda ho.

A leading motivo—Khās wajh-i-tahrīk.—A leading man in a party—Kisī guroh meṁ aisī shakhs jiskā dabāw baqiya sab log māneṁ; sar-guroh; sargauā;

2.—Khud āge chalkar rāh dekhlane wālā. [sar-khail.

A leading example—Aisi nazir jo koyī shakhs apne fi'l-i-khās se qāim kare; nazir-i-awwal; pahli nazir; woh bāt jise dekh-kar dūse logusī kī pairawī karen.

L. ding question—See Question.

Leading-strings, n. pl. Woh doriyān jo sahāre ke liye chhote chhote lar-koṁ ko us waqt pakrā dī jūti haiṁ jab we chalne lagte haiṁ

To be in leading-strings—Hālat-i-ibtidāyī meṁ yā munhasir-i-bi-l-gair h.; dūsrōn ke zer-i-hidāyat h. (unke tābī' yā hāth meṁ h.); dūsrōn kī atāliqī meṁ h.

Leaf, n. 1—Pattā yā patti; barg; pāt.

2.—Koyī shai jo misl patte ko ho yā uskī tarah lapetī jā-sake yā kham ho-sake masalan (a) Waraq; kitāb kā woh hissa jismeṁ do-

safho hoṁ. (b) Khirki yā kewār wagaira kā ek pallā yā paṭ. (c)

Nihāyat patlā pattar masalan waraq-i-muḡrayī yā tilāyī; sone yā chāūdi

kā pattar. (d) We patte jo zebāish ke liye 'imāratoṁ meṁ darḡht ke pattoṁ kī shakl par banāye jāte haiṁ.

Leaf, v. i. Patte lānā; patte ānā yā laguā; patte nikalunā.

Leafless, a. Be-barg; jismeṁ patte na hoṁ.

League, n. 1.—Dostī ke qāim rakhne aur ek dūse ke fawāid kī taraqqī

ke liye khwāh bi-l-ittifāq kisī irāde ke pūrā karne ke liye do yā zāid fariq kā bāham ittifāq yā mel; sāzish; bandish; dostī; āshnāyī

2.—Bādshāhoñ yā riyāsatoñ ke mūbain i'ānat yā hifāzat-i-bāhamī ke liye ittihād yā rabt-zabt; qaumi mu'āhada yā 'ahd-o-paimān.

An offensive league—Woh mu'āhada-i-bāhamī jismeñ muta'āqidain is amr par muttāfiq hoñ ki woh bi-l-ittifāq apne dushman-i-'ām par hamla karēñ—A defensive league—Ganim se bi-l-ittifāq muhāfazat kā mu'āhada.

League, v. i. Bāham muttāfiq ho jānā; bādshāhoñ yā riyāsatoñ kā ek dūstre kī madad yā hifāzat ke liye āpas meñ ittifāq kar lenā yā mil jānā; ittihād sāzish yā bandish k.; i'ānat-i-bāhamī kī garaz se do yā zāid shakhsoñ kā muttāfiq ho-jānā.

Leak, n. 1.—Woh darz yā shigāf (darūr chhed yā sūrākh) jismeñ se pāñī yā aur koyī saiyāl shai kī zarf wagaira ke bhitar jāe khwāh uske bāhar bah yā nikal jāe.

2.—Pāñī yā kisī dūsrī saiyāl shai kā sūrākh yā darz wagaira ke zarf se kisī zarf meñ pañihūā yā uske bāhar bah-nikalnā. [lagnā.

To spring a leak—Is tarāh khul yā chitakh jānā ki pāñī bhitar āne lage; rasūne

Leak, v. i. Chūnā; ṭapaknā; sūrākh yā darz wagaira se pāñī yā kisī dūsrī saiyāl shai kā rasnā.

To leak out—Chhipe-chhipe yā be-qā'ida mushtahar ho-jānā; khul parnā yā khul jānā; fāsh ho-jānā; kisī parde kī bāt yā poshida khabar kā 'awām ko ma'lūm ho-jānā. [bhitar jāe yā bāhar bah āye.

Leakage, n. 1.—Chūnā; ṭapaknā; jisqadar pāñī wagaira ṭapak yā rasā-kar

2.—Pipe wagaira ke ṭapakne yā ṭapak-kar aūke mazrūf ke bah-jāne ke 'iwaz meñ snikare ke hisāb se kisiqadar minbhāyī yā mujrayī; khād.

Leaky, a. 1.—Ṭapakne wālā yā ṭapaktā huā; chūne yā rasāne w.; chūtā yā rasātā huā. [munh-phat.

2.—Jo bhed khol diyā kare; barbariyā; jiskī zabān chālī kare;

Lean, v. i. 1.—Jhuknā; terha yā khamida h.; kham khā-jānā; bal khā-jānā. [k. (uski māuind yā usī ke mutābiq k.).

2.—Kisī shai kī taraf māl h. (mailān r.); rāgib h.; kisī kī mutāba'at

With to or into. [lagnā.

3.—Sahāre yā ārām wagaira ke liye takiya k.; uṭhangnā; takiya k.;

To lean against a wall—Dīwār se uṭhangnā.—To lean on the arm of another—

4.—Jhuknā; nihurnā. [Dūstre ke bāzū par takiya k.

Lean, a. 1.—Dublā; lāgar; jiske badan par gosht na ho; farbiḥ nahīñ; dāngar; zār-o-nazār. [ho—jaise zamīn.

2.—Zar-khez yā 'umda nahīñ; ūsar; jismeñ paidāwār kī quwwat na

3.—Rūkhā; dil-chasp nahīñ; be-lutf; jisse dil khush na ho—jaise guft-

Leap, v. i. 1.—Kūdnā; phalāṅg mārñā; uchhal jānā; charḥ baiṭhñā. [gū.

To leap over a fence—Kūd kar kisī chār-dīwārī ke pār ho-jānā (use ṭap jānā).

To leap upon a horse—Ghore par charḥ baiṭhñā.

2.—Yakāyak uchhalnā ya kūdnā; jhaṭ se kūd parñā; jast k.

3.—Khushi yā zinda-dilī zāhir k.; kūdnā; uchhalnā; chaukarī bharnā.

To leap for joy—Khushi se uchhalnā-kūdnā.

Leap, v. i. Kūd-kar pār kar-jānā; idhar se udhar jast kar-jānā.

Leap-year, n. Woh sāl jismeñ 366 din hoñ aur February kā mahina 29 din kā ho; sāl-i-kabisa. [naye naye hālāt kā jānñā; sikhñā.

Learn, v. i. Kisī shai kā 'ilm hāsīl k.; kisī shai se yā kisī shai kī nisbat

Learn, v. i. 1.—Wāqifiyat hāsil k. yā khabar pānā; sunnā; hāl ma'lūm k. yā pānā. [pairawī k.

2.—Wāqifiyat hāsil k.; hāl ma'lūm k.; ta'lim pānā; nazīr hāsil k. yā

Followed by *of*.

3.—Kisī shai meñ mashshāqī hāsil k.; kasrat-i-isti'māl se kisī kām ke karne kī quwwat hāsil k.; sikhnā; mahārat paidā k.

Learned, a. 1.—Nazm-o-nasr('ilm-i-adab) aur 'ulūm kājāne wālā; kḥwānda; 'ālim; fāzil. [hunar-mand.

2.—Funūn se baḥhūbī wāqif; funūn meñ mābir; jānne wālā;

Often with *in*.

3.—Jismeñ bahut sī 'ilmī bāteñ hoñ; jisse 'ilmīyat zāhir ho.

A learned treatise—Aisā risāla jisse izhār-i-'ilm ho yā jismeñ 'ilm kī bāteñ bhārī hoñ.— [pandit log.

The learned—'Ulamā; fuzalā; 'ālim log; khūb parhe-likhe shakhs; maulavī yā

Learning, n. 1.—Usūl yā wāqī'at kā 'ilm jo ta'lim yā tahsīl ke zarī'e se hāsil ho; kisī qism kā 'ilm jo kasab kar ke hāsil ho; 'ilm; fazl.

2.—Woh 'ilm jo tajribe āzmāish yā mulāhaze se hāsil ho.

3.—Kisī bāt meñ chaturāyī chāhe woh bāt achchhī ho yā burī.

Leasable, a. Ijāre thike yā kirāye par diye jāne ke qābil.

Lease, n. 1.—Kisī mu'āwaze lagān yā kirāye ke 'iwaz meñ arāzī wagaira kā dūse ko uskī hayāt tak yā chand sāl ke wāste khwāh is shart par d. ki jab chāheñ us mustājir thike-dār yā kirāye-dār ko be-daḥl kar. den; thika yā theka; mustājirī; ijāra; kirāya. [patṭa; sarkhat.

2.—Woh mu'āhada jiske rū se arāzī wagaira hasb-i-sarāhat-i-bālā dī-jūe;

3.—Thike mustājirī yā kirāya-dārī kī mī'ād.

Lease, v. i. Lagān yā kirāye wagaira ke 'iwaz meñ arāzī yā makān wagaira dūse ko ba-zarī'a-i-thika mustājirī yā kirāya-dārī ke d.; thike par d.; ijāra d.; kirāye par d.

Leaseholder, n. Thika-dār; mustājir; ijāra-dār; kirāya-dār. [aqall.

Least, a. 1.—Sab se chhoṭā; qad yā darje meñ auroñ se chhoṭā yā kam;

2.—Sab se kam waq'at r. w.; nihāyat hī nāchīz; khafīf-tarīn; zalīl-tarīn; haqīr-tarīn; sab se gayā-guzrā; nihāyat hī zarā sā.

“Least is often used without the noun to which it refers, especially in the phrases *the least, in the least, i. e., in the least degree, and the like.*” Webster.

At least, or at the least—Kam se kam; ba-darja-i-aqall; aqall-i-martaba; aur kā yā aur kuchh kā kyā zikr hai; itnā to zarūr hai; bhalā; khair; itnā yā utnā hī sahī.—If he has not incurred a penalty, he at least deserves censure—Agar woh mustaujib-i-sazā nahīn hai par chashm-numāyī ke qābil to zarūr hai.—

Give one at least—Ek hī do; ek to do; aur kā kyā zikr hai yā main ziyāda nahīn māngta yā ziyāda kī ummed nahīn rakhtā lekin ek to do.

Least, adv. Nihāyat hī kam; bahut hī kam; sab se kam; ba-martaba-i-aqall.

Leave, n. 1.—Ijāzat; parwānagī; woh āzādī jiske husūl ke ba'd imtinā' yā nā-jawāzī bāqī na rahe.

To ask leave of one—Istijāzat; ijāzat (parwānagī) chāhnā yā māngnā.

2.—Rukhsat; widā'; qā'ide ke mutābiq doston kā ek dūse se judā h.; rukhsat kā rasm.

To take leave—Rukhsat h.; chalne ke waqt sāhib-salāmat k.; bidā h.

Leave, v. t. 1.—Kisi se 'alāhida yā judā h. ; kabīū se chale jānā ; thore yā bahut dinon khwāh hamesha ke liye chhor jānā. [dast-bardār h.]

2.—Is niyat se chale jānā ki phir bargiz na ānā ho ; chhor d. ; tark k. ;

3.—Rahne d. ; na le-jānā ; uḥā na le-jānā ; apne sūth na lete jānā.

4.—(a) Marne ke waqt bāqī chhor jānā yā chhor marnā. (b) Wasiyat kar-jānā ; wasiyat-nāme ke zari'e se chhor jānā ; tarke meñ de-jānā.

To leave a good name—Marne ke ba'd nām-i-nek (nek-nāmī) chhor jānā.

5.—Kisi ke pās bataur amānat ke sipurd k. ; rahne d. ; snūpnā ; hawāla k. ; sipurd k.

6.—Kisi par hawāla k. ; kisi bāt kā faisala kisi par chhord. ; kisi ko kisi bāt ke karne ki ijāzat d. (uskā us fī' l kār nā rawā r.). [dast-bardār h.]

7.—Kisi bāt ko band kar d. (usse bāz ānā) ; kisi amr se kanāra-kash yā

To be left to one's self—Chhor yā tark kar diyā jānā ; ba-taur-i-klūd chhor diyā jānā ; apnī hī rāe yā khwābish ke mutābiq 'amal karne ke liye chhor diyā jānā.—To leave off—(a) Kisi kām se hāth khīnch l. ; dast-bardār h. ;

chhor d. ; kanāre ho-jānā.—To leave off work at six o'clock—Chha baje kām chhor d. (usse hāth khīnch l.).—(b) Pahinnā band kar d. ; phir na pahinnā.

To leave off a garment—Kisi kapre kā pahinnā band kar d.—(c) Chhor d. ; tark k.—To leave off an old acquaintance—Kisi purāne mulāqātī ko chhor d.

To leave out—Tark k. ; chhor d. ; firo-guzāst k.—To leave out a word or name in writing—Likhne meñ koyī lafz yā uḥā tark k. (chhor d.).

Leave, v. i. Band kar d. ; mauqūf kar d.

To leave off—Chhor d. ; rok d. yā ruk-jānā ; dast-kash ho-jānā.

Leavings, n. pl. Jo chizen chhūṭ jānā ; jo kuchh bachā-bachāyā rah-jāo ; pas-mānda ; pas-khorda ; ulash ; jūthā.

Lecture, n. 1.—Kisi mazmūn kī zabānī tanzīh ; ta'līm kī garaz se kisi mazmūn kā bā-qā'idā yā silsilawār zabānī samjhānā aur batlānā.

2.—Hākimāna chashm-numāyī fahmāish yā sar-zanish ; zābite kī chashm-numāyī. [sikhilānā yā samjhānā.]

Lecture, v. t. 1.—Zabānī batlānā yā ta'līm k. ; koyī mazmūn zabānī 2.—Hākimāna yā tahakkumāna fahmāish khwāh sar-zanish k. ;

With for. [chashm-numāyī k.]

Lecture, v. i. 1.—Koyī mazmūn likh-kar parh-sunānā yā silsilā-wār 2.—Ta'līm ke liye mazmūn likh-kar parh-sunāyā k. [zabānī bayān k.]

Ledger, n. Woh kitāb yā bahī jismeñ hisāb kā khulāsa likhā jātā hai ; woh bahī jismeñ rozāna bahī wagaira se hisāb muutaqil hokar bamartaba-i-ākhir likhā jātā hai ; lekhā bahī ; pakkī bahī ; lekhā ; khātā ;

Left, a. Bāyān ; chap ; yusār. [khātā-bahī.]

The left hand—Bāyān hāth ; dast-i-chap.—On the left—Bāyeñ ko ; bāyeñ hāth ; bāyīn taraf ; jānib-i-yusār.—Left bank of a river—Daryā kā kanāra jo us shakhs ke bāyeñ pare jiskā muāh daryā ke mohāne kī taraf ho.

Leg, n. 1.—Jāndūron meñ woh 'azw jiske sahāre par jism qāim rahe aur jānwar chal aur daur sako—'alal-khusūs woh hissa jo ghuṭne se pair

tak ho ; tāng ; tangrī ; gor ; sāq. [pāwā ; gorā.]

2.—Woh shai jo tāng sī ho yā tāng kā kām de ; pāya yā pāyā ; The leg of a table—Mez kā pāya ; mez kā gorā.

One one's legs—Bolne ke liye kharā (taiyār yā musta'id).—To stand on one's own legs—Apne ko āpī sañbhālānā ; dūron kī i'ānat be-gair apnī hī quwwat yā koshish par takiya (bharosā) k. ; kisi kī madad kā muhtāj na h.—To take to one's legs—Bhāgnā ; bhāg nikalānā ; nau-dogyārah ho-jānā.

Legacy, n. Wasiyat ke zarī'e se jāedād-i-manqūla kā hiba (uskā denā yā bakhshish kar-d.); woh khās shai yā raqam-i-mu'aiyan jo koyī shakhs marte waqt kisī ke liye wasiyat kar-jāe.

Good counsel is the best *legacy* a father can leave to his child—Sab se 'umda chiz jo bāp marte waqt apne larke ko wasiyat kar saktā hai salāh-i-nek hai.

Legacy-hunter, n. Woh shakhs jo hiba-i-wasiyatī ke liye khush-āmad-bar-āmad kiya kartā hai.

Legal, a. 1.—Qānūn ke mutābiq yā uske muta'alliq; qānūnī.

A *legal* procedure—Kār-rawāyī-i-qānūnī; qānūn ke mutābiq 'amal-dar-āmad; kār-rawāyī-i-muta'alliq-i-qānūn; qānūn kā zābita; jo qānūn se qāim yā paidā ho.—A *legal* offence—Jurm-i-muta'alliq-i-qānūn; jurm jo qānūn se paidā ho; qānūnī jurm.

2.—Jāiz; jo qānūnan rawā ho; jo qānūn ke rū se mamnū' na ho.

3.—Jiskī nisbat kār-rawāyī qānūn ke mutābiq kī-jāe na az-rū-i-qawā'id-i-insāf.

Legal tender—Woh shai jo qānūn ke rū se ifā-i-dāin ke liye pesh kī-jāe.

Legality, n. Jawāz; jāiz h.; qānūn kī mutābaqat.

Legalize, v. t. 1.—Jāiz k.; qānūn ke mutābiq kar d.; mubāh k.; rawā r. What can *legalize* revenge? Intiqām ko kaun shai jāiz kar-saktī hai?

2.—Kisī fi'l ko uske ho jāne ke ba'd mauzūr k. yā jāiz qarār d.; jab koyī fi'l bilā-maujūdagi-i-hukm-i-qānūn yā ikhtiyār-i-qānūn wuqū' meñ āye to usko pichhe se jawāz-i-qānūnī d.

Irregular proceedings may be *legalized* by a subsequent act of the legislature—Kār-rawāyī-i-khilāf-i-qā'idā majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ke qācūn-i-mā-ba'd se jāiz qarār pā saktī hai.

Legally, ad. Qānūn ke mutābiq yā muwāfiq; aise tarīq par jo qānūn ke rū se rawā yā jāiz rakkhā gayā ho; qānūnan; ba-tarz-i-jāiz.

Legatee, n. (Law) Woh shakhs jiske haq meñ hiba-i-wasiyatī kiya jāe; mauhūb-ilaih. [likhā huā.]

Legible, a. 1.—Parhe jāne ke lāiq; jise parh sakeñ; mā-yuqrā; sāf

Legibly, ad. 1.—Aisi tarah ki parhā jā-sake; sāf-sāf; mā-yuqrā.

2.—Jo zāhiri 'alāmātōn se ma'lūm ho-sake yā samjhā jā-sake.

Legislate, v. i. Qānūn yā qawānīn banānā; āyīn banānā yā waz' k.

Legislation, n. Qānūn-sāzi; qānūn banānā; āyīn-garī; tauzi'-i-āyīn. [uāye.]

Legislative, a. 1.—Sādir-kunīnda-i qānūn; wāzi'-i-qawānīn; jo qawānīn ba-

A *legislative* body—Majma'-i-wāzi'-i-qawānīn; jo log qānūn banāyēñ.

2.—Qānūn banāne kī salāhiyat r. w.; jo qānūn banā sake.

Legislative power—Ikhtiyār-i-waz' yā sudūr-i-qawānīn.

3.—Āyīn-garī se muta'alliq; qawānīn ke hasb-i-hāl; āyīn ke liye

Legislative style—Woh 'i'ārat jo qawānīn ke liye mauzūn ho. [mauzūn.]

4.—Jo natīja-i-waz'-i-qawānīn ho.

A *legislative* act—Qānūn; ekaṭ; āyīn jise wāzi'ān-i-qawānīn ne waz' kī ho.

Legislator, n. Āyīn-gar; wāzi'-i-qānūn; jo shakhs kisī ri'yāsāt yā bādshāh ke liye āyīn banāye.

Legislature, n. Kisī ri'yāsāt yā saltanat meñ logōñ kī woh jamā'at jise qawānīn ke banāne aur mansūkh karne kā ikhtiyār ho; majma'-i-mujaw-wizi'in-i-qawānīn; wāzi'in wa nāsikhīn-i-qawānīn. [qānūnī.]

Legitimacy, n. 1.—Qānūn kī mutābaqat; qānūn ke muwāfiq h.; jawāz-i-

2.—Asālat; halāl-zādagi; waladu-l-halāl h.

Opposed to *bastardy*.

3.—Asliyat; kharāyī; sachāyī; asli yā haqīqī h.; 'adam-i-masnū'iyat.

Opposed to *spuriousness*.

4.—Natīja yā jawāz-i-mantiqī; bā-qā'ida mustakhrāj yā mustambat h. [nikalna khwāh hāsil h.).

The *legitimacy* of a conclusion—Kisī natije kā jawāz-i-mantiqī (uskā bā-qā'ida 5.—Kisī kār-rawāyī yā qā'ide kā qānūn-i-mustamirra ke mutābiq h.

The *legitimacy* of a measure—Kisī tadbīr yā intizām kā qānūn ke mutābiq h.

Legitimate, *a.* 1.—Qānūn ke mutābiq yā muwāfiq; shar' yā shāstra ke mutābiq. [jis 'aurat se shādī huyī ho usse paidā; asli ya asil.

2.—Waladu-l-halāl; nutfa-i-jāiz se paidā; zauja-i-maukūha se paidā; Legitimate heirs or children.—Waladu-l-halāl wurasā yā larke; wāris yā larke jo nutfa-i-jāiz yā asli se paidā ho.

3.—Asli; sachchā; kharā; jhūthā yā khotā nahīn.

4.—Jo qā'ide ke rū se nikle; asli yā tabī'ī; mantiqī. [fiq.

5.—Qānūn-i-mustamirra ke mutābiq; jo qānūn qāim ho uske muwā Legitimately, *ad.* Jāiz taur se; ba-tarz-i-jāiz; qānūn ke rū se yā uske mutābiq; asli taur par; jhūth nahīn.

Leisure, *n.* Shagāl yā kār-o-bār se āzādī; fursat; fursat kā wāqt; furāgat; be-shagli; be-shagli kā wāqt; woh wāqt jab koyī kām yā mashgala na rahe; chhuṭṭī; ausar; muhlat.

Sometimes used adjectively; as, *leisure time*. Webster.

At leisure—(a) Be-shagāl; be-kār; masrūf nahīn. (b) Fursat ke wāqt; subhīto āram yā chhuṭṭī ke wāqt; jis wāqt fursat suhulat yā āram ho; jab jī chūhe; jab subhīto ho; jab ausar mile.

Leisurely *a.* Jisse fursat yā be-shagli zāhir ho; jismeñ fursat kā wāqt sarf ho; jo chhuṭṭī ke wāqt ho; jismeñ 'ujlat (jaldī) na kī-jāe; jo samajbhūjh-kar kiya jāe; jo ba-āhistagi kiya jāe.

Leisurely, *ad.* Āhistā-āhistā; fikr-o-taammul ke sāth; āram ke sāth; subhīto ke sāth; jaldī yā 'ujlat ke sāth nahīn; ba-taammul.

Lend, *v. t.* 1.—Koyī shai dūse ko thore roz tak isti'māl karne ke liye d.; is shart par d. kī jo shai dī jāti hai wahī yā usī kī ham-qism shai uske barābar milegi; 'āriyat d.; must'ār d.; mangnī d.; qarz d.; udhār d.; hath-pher d.; dast-gardān d.

Correlative to *borrow*.

2.—Denā; 'umūman denā yā baham pahuñchanā.

To lend assistance—Madad d.; i'ānat k.—To lend an ear to something—Kisī bāt par kār d. (use sunnā)—To lend one's name—Kisī dūse ke fāido ke liye apnā nām kām meñ lāyā jāne d.

Lender *n.* Qarz yā udhār d. w.; 'āriyat d. w.; jo shakhs sūd par rupaye

Length, *n.* 1.—Tūl; lambāyī. [qarz diyā kartā hai.

In distinction from *depth*, *thickness*, *breadth*, or *width*.

2.—Wāqt kā juzw-i-mu'aiyan; darāzi; qiyām-i-lā-ta'ad; jiske qiyām ko pāyān na ho; imtidād; muddat; 'arsa.

3.—Tafsīl; tawālat; phailāw; wus'at.

To pursue a subject to a great length—Kisī mazmūn ko barī tafsīl yā tawālat ke sāth bayān k. (usko bahut tawālat d.); kisī shai ko barī wus'at d.

4.—Wus'at; musāfat; phailāw; kisiqadar jagah.

At length—(a) Pūrā-pūrā; tamām-o-kamāl; jisqadar ho woh sab; musharrāh; mufassal; bi-t-tafsīl; tafsīl-war.—Let the name be inserted at length—Yah nām pūrā pūrā likhā jāe.—(b) Ākhirash; ākhir-i-kār; ākhiru-l-amr; bi-l-ākhir; ākhir ko; khātme par; anjām-i-kār ko; bāre.

Lengthen, v. t. 1.—Barhānā; lambāyī meñ barhānā; aur lambā k.; tūl k.

2.—Darāz k.; bahut dinoñ tak qāim r.; daurān barhānā; tūl k.; kisi shai kī muddat barhānā.

3.—Tawālat d.; kisi shai meñ waqt sarf k.; phailānā; lambā-chaurā k.

4.—Talafluz meñ darāz k. yā khaiñhnā.

Lengthen, v. i. Aur darāz ho-jānā; aur barhnā; aur lambā ho-jānā.

Lengthways, } n. Lambāyī meñ; tūl meñ; lambān meñ.

Lengthwise, } n. Lambāyī meñ; tūl meñ; lambān meñ.

Lengthy, a. Tawīl; bahut lambā; tūl-o-tawīl; mutawwal; lambā-chaurā;

jismeñ barī tawālat ho; thoṛā yā mukhtasar nahīn.

☞ Said chiefly of discourses, writings, and the like.

Lenience, } n. Narmī; mulāimat; rahm; rahm-dilī.

Leniency, } n. Narmī; mulāimat; rahm; rahm-dilī.

Lenient, a. 1.—Mulaiyin; musakkīn.

2.—Taskīn-bakhsh; jisse taklīf meñ āram mile; narm; mulāim.

3.—Jismeñ saḥtī yā tashaddud na ho; narm-dil; rahīm; narm; saḥt nahīn. [rahm ko sūth; tarahhumāna.

Leniently, ad. Narmī se; mulāimat se; saḥtī yā tashaddud se nahīn;

Lenity, n. Narm-dilī; tabīʿat kī mulāimat; narmī; rahm yā rahm-dilī;

tarahhum; bartāw jismeñ tashaddud yā saḥtī na ho.

☞ Opposed to *severity* and *rigour*. [wajh se ho; mazarrat; ziyān.

Lesion, n. (Law) Woh nuqsān jo kisi muʿahade ke pūrā na kiye jāue kī

Less, a. Dūse kī nisbat chhoṭā thoṛā yā kam; itnā ziyāda yā kasīr nahīn;

itnā barī nahīn; kam-tar; kih-tar; qalīl-tar.

Less, ad. Isqadar (itnā) nahīn; kam-tar; dūse ke itnā nahīn (usse kam).

Lessee, n. (Law) Thika-dār; mustājir; ijāra-dār; theka yā ijāra l. w.;

paṭṭa-dār. [wagūra meñ kam k. (usko ghaṭānā); thoṛā yā chhoṭā k.

Lessen, v. t. 1.—Ghaṭānā; kam k.; qad miqdār taʿdād yā shumār

2.—Sifat hālat yā darje meñ kam k.; rutba ghaṭānā; qadr-o-man-

zilat meñ kamī k.; zalīl k.; nichā k.

Lessen, v. i. 1.—Ghaṭnā; kam h.; baṭur jānā; qad miqdār taʿdād yā

shumār wagūra meñ kam ho-jānā. [meñ kam ho-jānā.

2.—Darje sifat yā ziyādatī meñ kam ho-jānā; ghaṭ jānā; waqʿat

Lesson, n. 1.—Sabaq; woh shai jise tālib-i-ʿilm (mutaʿallim) apne muʿal-

lim yā ustād ko parh sunāye; kitāb kī woh hissa jise tālib-i-ʿilm ko

ek martaba parhā ho. [fazihat; gosh-mālī.

2.—Nasihat-i-shadīd; sar-zanish; chaḥm-numāyī; barī nasihat-

3.—Jo bāt tajribe se sikhī jāe (maʿlūm ho); jo haʿiqat tajribe ko

Lessor, n. (Law) Ijāra d. w.; thika d. w.; paṭṭa d. w. [baʿd khule.

Lest, conj. Aisā na ho ki; tā-kī fulān amr kī wuqūʿ na ho; is khauf se

ki; mubādā; Khudā-na-khwāsta.

Let, v. t. 1.—Ijāzat yā ikhtiyār d.; imtināʾ se bāz-ānā; na rokṇā; chhor

d.; jāne d.; rawā r.; jāiz r.; koyī fiʿl karne d.

To let alone—Chhor d.; tark k.; joñ kā toñ rahne d.; hāth na dūnā yā lagānā;

jāise kā taisā rahne d.; rahne d.; na chheṛnā.—*To let blood*—Khūn bahānā

jāise rag se; fasd kholnā yā l.—*To let down*—Niche giṇ d.; niche biṭhāl d.;

niche utār d.; nichā k.—*To let drive or fly*—Zor se chhorāyā pheṛnā masalan

tīr yā patthar k.—*To let in or into*—(a) Andar (bhitār) āne d.; dākhil k.;

andar kar 1 —(b) Jānā; pahle se jagah kar-ke ghustā d. jaise lakṛī ke ṭukre kā.
To let loose—Chhor d. ; jāne d. ; khol d. ; khulo-band kar d. ; qaid yā imtina'
 kā uthā l. ; be rukawāt ghūmno-phirne d.—*To let out*—(a) Bāhar nikāl d. ;
 nikal jāne d.—jaise kisi jānwar ko.—(b) Phailānā yā dhlā k. ; barhūnā.—(c)
 Theke ijāre yā kirāye par d.—*To let off*—(a) Kḥalās yā rihā k.—jaise kisi
 mu'āhade se ; chhor d. ; kisi ta'zīr se bachā d. ; be saza kiye chhor d. ; sūf
 chhor d. (*Colloquial*).—(b) Chhorā—jaise tir kḥwāl bandūq kā.

2.—Thike yā ijāre par d. ; mustājiri meṁ d. ; kisi mu'āwazo ke
 'iwaz meṁ qabz-o-tasarruf dūsre ke hawālo k. ; kirāye par d.

Often followed by *out*.

Lethal, *a.* Muhlik ; khūnkhwār ; qātil ; jisse halākat wuqū' meṁ āye ;
 jisse jān jāti rahe ; jisse maut ho.

Lethargy, *n.* 1.—Ma'mul se ziyāda nūnd ; gunūdgī jo maraz ki qism se
 ho ; aisi der-pā yā gahiri nūnd jo mushkil se khule.

2.—Kāhili ; sustī ; be hiss-o-harakat h. ; 'adam-tawajjuhī.

Letter, *n.* 1.—Harf ; tahrīr kā lāzima-i-awwal.

2.—Khat ; chitṭhī ; ruqqa' ; likhā yā chhapā huā payām.

3.—Ma'ni-i-lugwi ; woh maflūm jo alfāz se hāsil ho ; lafzi-ma'ni.

To observe the letter of the law—Qānūn ke maflūm-i-lafzi par lihāz k. ; qānūn
 ke alfāz ko mādli-i-nazar r. ; jo maṣbū-i-qānūn alfāz ko i'tibār se ho

4.—(*pl.*) 'Ilm ; fazilat.

[uspar lihāz r.

A man of letters—'Alim shakhs ; fāzil shakhs ; 'ālim-fāzil ; likhā-parhā ādmī.

Letters of administration—(*Law*) Woh wasīqa jiske zarī'e se kisi marid yā
 'aurat ko is bāt kā iḥtiyār diyā jātā hai ki woh kisi shakhs-i-mutawassā
 ke māl-o-asbāb aur uski jācedād kā iḥtimām kare ; chitṭhī yā sanad-i-muhtā-
 mīmī.—**Letter of attorney**—Muḥtār-nāma ; woh nawishta jiske rū se ek
 shakhs kisi dūsre shakhs ko apni jagah par kār-rawāyī kā mujāz kar detā hai.
 —**Letter of credit**—Woh chitṭhī jiske zarī'e se hāmīl ko koyī raqam-i-mau'āyan
 dilāyī jāe.—**Letter of license**—Woh nawishta jiske rū se dāin apno madyūn-i-
 musibat-zada ko adā-i-dāin ke liye muḥlat doweṁ.—**Letters patent, over, or**
open—Woh nawishta-i-mukammāl-o-musajjal jiske rū se kisi shakhs ko kisi
 shīl ko karne yā kisi iḥtibāq-i-khūs ko mutasarrif hone kā iḥtiyār diyā jāe ;
 farmān ; sanad ; parwāna.—**Letters testamentary**—Woh sanad jo ahl-kār-i-
 mujāz wasiyat-nāme ke subūt ke ba'd wasī ko wasiyat-nāme ki ta'mīl ke liye

Letter, *v. t.* Kisi shai par hurūf munaqqash k. jamānā yā banānā. [de.

Lettering, *n.* 1.—See *supra*.

2.—Hurūf jo munaqqash kiye jamāye yā banāye jāen.

Levee, *n.* Mulāqātiyōn kā majma' jo subh ko ho ; woh 'ām yā kisīqadar
 makhilūt majma' yā darbār jo aksar shām ko huā kartā hai ; darbār ;
 bādshāhoṁ iājāoṁ yā umarā kā darbār.

Level, *a.* 1.—Jiskā ek hissa dūsre hisse se ūnchā na ho ; ūnchā-nichā
 (nisheb-farāz) nahīn ; barābar ; chauras ; musattah ; hamwār.

2.—Ufuqi ; ufūq ki sath ke barābar.

3.—Kisi aur shai ke barābar yā hamwār ; balaudī (ūnchāyī) meṁ
 yaksūn yā barābar ; ek hī khat yā sath par.

4.—Rutbe yā darje meṁ barābar ; ham-martaba ; ham-rafat ; dūsre
 se barā nahīn ; barābar yā barābar kā ; ham-pāya.

Level, *v. t.* 1.—Barābar k. ; chauras k. ; musattah k. ; hamwār k. ;
 pausel k. ; ūnchāyī-nichāyī miṭā d. ; nisheb-farāz rahne na d.

- 2.—Ufqī banānā. [sath barābar kar-d.; dīhā ko barābar kar-d.
 3.—Jitnā dūsrā ūnchā ho usīke barābar kar-d.; hamwār kar-d.;
 4.—Hālat yā darje meñ barābar kar-d.; darja-i-musāwī kā banā d.;
 5.—Nishāna lagānā; sīdh par lagānā; shist lagānā. [ek kar d.
 6.—Kisī kī taraf jhukānā yā mukhātab k.; kalnā-sunnā.
 7.—Manzūn k.; kisī ke hasb-i-hūl k. [se sādīh-kar nishāna lagānā.
Level, v. i. 1.—Nishāna lagānā; shist bāndhnā; bandūq yā tīr wagaira
 2.—Khayāl yā tabī'at ko mukhātab k.; dīl ko rujū' k.
Level, n. 1.—Woh khat yā sath jo har jagah se gair-mutabarrik (sākin)
 pānī kī sath ke barābar ho; khat yā sath-i-arzī yā ufqī; khatt-i-musat-
 tah; sath-i-musattah; pansāl yā pansel.
 2.—Balandī (rafat) meñ dūsrē ko barābar h.; musāwāt; barābarī.
 3.—Jūc-qarār; hālat-i-sukūn; woh hālat yā jagah jismeñ nishēh-
 4.—Qā'ida; mansūba; tajwīz. [farāz na ho.
 5.—Sīdh; shast yā shist; nishāna.
 6.—Pansel karne kā āla; gunyā; sādhnī.
 To take a level—Pansel k.; do nī-hamwār (nichī-ūnchī) jagahon kā nishēh-farāz
 (unkī ūnchāyī-nichāyī) nikālā (daryāft k.).
Leviabie, a. Jo tushkhis aur wusūl ke qābil ho; jise qāim kar-ko tahsil
 kar sakeñ. [wazu kom h.; subkī.
Levity, n. 1.—Halkā-pan; kisī shai meñ ba-nisbat dūsrī bhāri chīz ke
 2.—Chhichhorā-pan; be-sabātī; talawwun; sanjīdagī kā na r.;
 khaṣif khaṣif bāton kī taraf mailān; tabī'at meñ istiqlāl kā na r.;
 be-fikrī; allhar-pan.
Levy, v. t. 1.—Jam' k.; ekatthā k.; kharā k.; bhartī k.; naukar r.
 2.—"Said of troops, to form into an army by enrolment, conscription,
 &c." Webster.
 2.—Tashkhis ke ba'd tahsil k.—jaise mahsūl yā khirāj wagaira;
 wusūl k.; jam' k.; lagānā; ugāhnā.
 3.—(a) Jam' k. yā taug-talabī se wusūl k. (b) Banānā ta'mīr yā
 qāim k.; kharā k.; ūthānā; dālnā. (c) Jūcūd-i-maṇqūla yā gair
 maṇqūla kī nisbat ijrā-i-digri 'amal meñ lānā.
 To levy a fine—Zar-i-jurmāna wusūl k. jaise ba-zarī'a-i-qurqī-o-nīlām wagaira.—
 To levy war—Lafāyī kharī yā shurū' k.; hamle ko liye musallāh h.; hamla k.
LEX, n. [Lat.] Qānūn.
LEX FORI, [Lat.] (Law) Qānūnī 'adālat.
LEX LOCI, [Lat.] (Law) Qānūn i-muta'alliq-i-maqām-i-mu'āhala; qānūn-
 i-mukhtasu-l-maqām; woh dastūr jo kisī khās maqām par jāri ho.
LEX MERCATORIA, [Lat.] (Law) Tājirōñ yā mahājanoñ kā qānūn
 khwāh dastūr. [manzila-i-qānūn samjhā jāo.
LEX NON SCRIPTA, [Lat.] (Law) Dastūr yā rawāj-i-qadīm jo ba-
LEX SCRIPTA, [Lat.] (Law) Woh qānūn jo majma'-i-wāzī'an-i-qawāwīn
 kī taraf se likh-parh-kar mushtahar ho. [khās mulk se muta'alliq ho.
LEX TERRÆ, [Lat.] (Law) Qānūn-i-muta'alliq-i-sar-zamīn; qānūn jo kisī
 Lexicographer, n. Lugāt khwāh farhang kā musannif yā muallif.
 Lexicography, n. 1.—Lugāt-nawīsī; lugāt kī tasnīf kā fan.
 2.—Lugāt kī tasnīf ke usūl; 'ilm-i-lugāt.
Lexicon, n. 1.—Lugāt; farhang.
 2.—Gair-mulk kī zabān kī lugāt.

Liability, n. 1.—Woh zimma-dārī jo qānūnan khwāh insāfan kisī par 'aid ho; muākḥaza; jawāb-dihī; zimmadārī.

2.—Mustaujib yā saẓā-wār h.; mailān; tābi' h.; kisī bāt meñ par saknā (kisī shaḥḥs yā shai kī nisbat kisī bāt kā ho-saknā). [zar-i-zimmagī,

3.—(pl.) Dain yā duyūn; jiskā adā k. farz ho; jo wājibu-l-adā ho; **Liab, a. 1.**—Qānūnan yā insāfan zimma-dār; muākḥaza-dār; jawāb-dih; zimma-dār. [kā zimma-dār hotā hai.

The surety is *liable* for the debt of his principal—Zūmin asl madyūn ke dain

2.—Mustaujib; saẓā-wār; tābi'; lāhiq.

Used with reference to evils.

Liab to imprisonment—Mustaujib-i-qaid; jo qaid ho-sake; jiskā qaid ho-jāwā mumkin ho.—**Liab** to censure—Mustaujib-i-sar-zanish; jiskī la'nat-malāmat ho-sake.

LIAISON, (lī'a-zūng) n. (Fr.) Ittihād; irtibāt; āshnāyī; khusūsan woh muhabbat-i-nā-jāiz jo kisī mard aur 'aurat ke darmiyān ho.

Liar, n. Jo jāubūjh-kar jhūṭh kahe; darog-go; jhūṭhā.

Libel, n. (Law) Aisi tahrīr jisse izāla-i-haisiyat-i-'urfī ho; aisā nawishta jisse us shaḥḥs kī bad-nāmī (zillat aur ruswayī) ho jiskī nisbat woh likhā gayā ho; koyī kitāb risāla tahrīr yā taswīr wagaira jo 'adāwatan taiyār kar-ke mushtabar kī-jāe aur uskī wajh se log us shaḥḥs kī tahqīr karen yā uspar hañsen jiskī nisbat woh kitāb wagaira ban-kar mushtabar huyī ho; tahrīr wagaira jiskī wajh se hatk-i-'izzat ho.

Libel, v. t. Tahrīr yā taswīr wagaira ke zarf'e se kisī kī badnāmī karānū yā 'awām ko usse mutanaffir k.

Libelous, a. [Written also *libellous*] Hatk-āmez; muzil-i-haisiyat-i-'urfī; jismeñ aisi bāteñ dākhil hon jinse kisī shaḥḥs kī tahqīr ho aur log usse mutanaffir ho-kar hañsen.

Liberal, a. 1.—Wasi'; 'ām qism kī; jismeñ 'ilm-i-adab (nazm-o-nasr wagaira) aur 'ulūm bhī 'umūman dākhil hon; jo shurfā ke liye muzaiyib ho; jo itnā na ho ki usse sirf zarfūrī kār-rawāyī ho-jāe balki darja-i-'ālā kā ho; jisse tahsīl-i-'ulūm aur zabān-dānī donoñ ho.

2.—Dast-kushāda d. w.; sakhi; faiyāz; jiskā dil khulā ho; jo dād-dihish meñ bukhālat na karē; tang-dil nahīn; barā d. w.; daryū-dil; Hātim kā sū dil r. w.; dene meñ Hātim.

Said of a giver.

3.—Jismeñ apnī garaz shāmil na ho; jo tang-dilī se na kiyā jāe; wasi'; baland; jismeñ gairon kā naf' shāmil ho.

Liberal sentiments or views—Khayālāt-i-baland yā wasi'; aise khayālāt jo tang-dilī se qāim na kiye jāen.—*Liberal* policy—Aisi maslahat yā hikmat-i-'amali jismeñ apnī garaz shāmil na ho balki usse auron kā naf' maqsūd ho.

4.—Jo khule hāth (dast-khushāda) diyā jāe; jo ifrāt se yā bahut diyā jāe; barā; kasīr; wāfir; bahut; jismeñ faiyāzī zāhir kī-jāe.

Said of a gift.

5.—Bahut; ifrāt se.

(se) bahnā.

A *liberal* discharge of matter or water—Mawād yā pānī kā bahut sū (ifrāt

6.—Khulā-khulā; gair-mahdūd; lafzī nahīn; jismeñ tangī na kī-jāe; jismeñ ṭhik-ṭhik asl kī pairawī na kī-jāe.

A *liberal* translation—Aisi tarjama jo lafzī yā harf-ba-harf na ho; tarjama jismeñ asl kī mutāba'at khūb na kī-jāe.—A *liberal* construction—Tāwīl yā

ta'bir jo ba-ri'ayat-i-lafzi na ki jāe ; aisi ta'bir jismeñ tangi na ki jāe (jo ba-kushāda-peshāni ki-jāe).

7.—Umūrāt-i-mulki yā mazhabī meñ un usūl kā pā-band nahīn jo pahle se qāim hoñ ; āzād-manish ; nazm-o-nasq-i-riyāsāt meñ āzādāna bartāw kā hāmi ; jisse is qism ki āzādī zāhir ho yā jo uskā natīja ho.

“*Liberal* has of before the thing bestowed, and to, before the person or object on which any thing is bestowed ; as, to be *liberal* of praise or censure ; *liberal* to the poor.” *Webster*.

Liberal, n. Aisā shakhs jo umūrāt-i-mulki yā mazhabī meñ āzādāna bartāw yā kār-rawayī meñ madad de. [muñh na moñnā.

Liberality, n. 1.—Faiyāzi ; sakhawāt ; hātimī ; dād-dihish (dene) meñ

2.—Sakhawāt kā koyī khās fi'l ; dād-dihish ; dān ; 'atiya ; bakhsish.

3.—Dil ki barāyi ; 'ālī-hausalagī ; kushāda-dili ; tabī'at ki safāyi ; lagawāt kā na r. [sāth nahīn.

Liberality, ad. 1.—Faiyāzi ke sāth ; dil khol-kar ; be-direg ; bukhl ke

2.—Dūsroñ ke faide par khūb lihāz rakh-kar ; 'ālī-hausalagī se ; zillat yā khud-garazi ke sāth nahīn.

3.—Lafzi nahīn ; thik-thik (huwa-huwa) nahīn ; khulā-khulā.

Liberty, n. 1.—Āzādī ; apne hasb-i-khwāh 'amal karne ki salāhiyat ; imtinā' pā-bandī yā qaid se barāat.

2.—Woh ikhtiyār jo ā'lā adnā ko de ; ijāzat ; parwānagī ; hukm.

3.—Ikhtiyār ; barāat ; woh istihqāq-i-khās jispar koyī shudāmad yā 'atiya ke zari'e se mutasarrif ho.

4.—Kisqadar āzādī ; hudūd-i-mu'aiyan ke andar āne-jāne ki ijāzat masalan mahbas meñ ; woh maqām khwāh hudūd jahān yā jinke andar is qism ki āzādī kā nafāz ho.

5.—Jo bāteñ akhlāq-o-ādāb wagaira ke muta'alliq hoñ unkā lihāz na rakhnā yā unpar lihāz rakhne meñ gaflat k.

To take a *liberty* or *liberties*—Us bāt yā un bātoñ kā k. jo ādāb-o-akhlāq yā munāsabat ke khilāf hoñ ; kisi bāt kā kah d. yā kar-guzarnā ; us āzādī se mustafid h. jo khāssatan hāsil na ho.

6.—Is bāt kā ikhtiyār ki jo chāhe pasand kar le ; kisi bāt par majbūr kiye jāne se āzādī ; jabr-o-ikrāh se barāat ; ikhtiyār.

At liberty—Āzād ; be-qaid ; be-rok ; be-aṭkāw.—*Civil* or *political liberty*—Khā-

riji hukumat se kisi riyāsāt ki āzādī ; kisi riyāsāt ke rahne wāloñ kā apne huqūq par bilā-mudākhlat mutasarrif rahnā ; mulki āzādī.—*To set at liberty*—Qaid se rihā k. ; band se chhoṛnā ; āzād k. ; rihā k. ; khalās k. ;

makhlāsī bakhsnā ; rukāwat se chhoṛnā.—*To be at liberty*—Āzād rahnā ;

ikhtiyār r. ; imtinā' se barī rahnā ; be-rukāwat h. ; be-qaid h.—*Liberty of the press*—Woh āzādī jo bilā-nigrāni-i-qānūni kitaboñ ke chhāpne yā mushtahar

karne ki nisbat hāsil ho ; apne hasb-i-khwāh har shai ko chhāp-kar mushta-

har karne kā ikhtiyār par is shart se ki mushtahar karne wālū is istihqāq

ko burī tarah kām meñ na lāye yā aisi koyī bāt mushtahar na kare jo 'awām

yā ashkhās-i-khās ke liye muzir ho warna woh saza kā mustajib hogā.

Moral liberty—Apne hasb-i-khwāh har-fi'l ke karne kā ikhtiyār jo insān ko

uske farāiz ke lihāz se lābudi hotā hai.—*Religious liberty*—Mazhabī khayālāt

yā parastish ki nisbat āzādī. [d. ; barī k.

Liberate, v. t. Qaid se āzād k. ; rihā k. ; khalās k. ; chhoṛ d. ; chhoṛā

Librarian, n. Kutub-khāne kā muhāfiz yā dāroga ; woh shakhs jiski

talit meñ koyī kutub-khāna ho.

Library, *n.* 1.—Kutub-khāna; kitāboñ kā zakhira; ijtimā'-i-kutub. [ghar.

2.—Koyi'imārat yā kamra jismeñ kitāboñ raheñ; kutub-khāna; kitāb-Licensable, *a.* Jiski nisbat qūnūñ ijāzat dī-jā-sake.

License, *n.* 1.—Ikhtiyār yā ijāzat jo kisi kām ke karne ke liye dī-jāe; woh ijāzat-i-bāzūbita jo kisi fi'l ke karne ke liye minjānib-i-hākim-i-mu-

A license to sell gunpowder—Bārūt bechne ki ijāzat. [jāz dī-jāe.

2.—Ijāzat-nāma; sanad; paṭṭa; hukm-nāma; laisans; woh wasiqa-i-tahriri jiske rū se kisi fi'l ke karne ki ijāzat dijāe.

A man is not permitted to retail spirituous liquors till he has obtained a license—Koyi shakhs mujāz nahīñ hai ki sharāb ki khurda-faroshi kare tā-waqteki woh ijāzat-nāma hāsil na kar-le.

3.—Āzādī meñ hadd-i-i'tidāl se tajāwuz; be-andāza āzādī; āzādī kā isti'māl-i-bejā; qānūn yā tahrīb ke khilāf āzādī.

 Written also *licence*.

License, *v. l.* Ijāzat d.; ikhtiyār d.; ijāzat dekar imtinā'-i-qānūñi ko raf' kar d.; kisi khās fi'l ke anjām yā kisi khās haisiyat se 'amal karne kā mujāz k.; rawā yā jāiz r.

To license a man to sell gunpowder—Kisi shakhs ko bārūt bechne ki ijāzat d.

To license a physician—Kisi tabīb ko tabābat ki ijāzat d. (is bāt ki ijāzat d. ki woh tabibon kā peshā kare). [pāwe; laisans-dār.

Licensee, *n.* (*Law*) Woh shakhs jise ijāzat dī-jāe; woh shakhs jo laisans

Licensor, *n.* Ijāzat d. w.; woh shakhs jo auron ko ijāzat dene kā mujāz ho.

Licentious, *a.* 1.—Had se ziyāda āzādī r. w. yā āzādāna bartāw k. w.; qānūn yā akhlāq-o-ādāb kā lihāz na r. w.; aubāsh; khule-band rahne. w.; rind. [lagām; be-qaid; be-rukāwat.

2.—Qānūn yā munāsabat ke had ke bāhar (usse mutajāwiz); be-Licentiousness, *n.* Aubāshī; had se ziyāda āzādī; qānūn yā rusūm-i-ādāb ki tahqir; āwārāgi; rindī.

Lie, *n.* Darog-goyi-i-mujrimāna; woh jhūṭhī bāt jo dhokhā dene ki garaz se kahī-jāe; jānbūjh-kar rāstī se inhirāf; jhūṭh; jhūṭhī bāt; darog.

To give the lie to—Jhūṭhī banānā; jhūṭhā k.; jhūṭhlānā.—A man's actions may give the lie to his words—Kisi shakhs ke fi'l usko qaul ko jhūṭhlā sakte haiñ; kisi shakhs ki bātēñ uske kāmōñ se jhūṭhī thāhar saktī haiñ.

Lie, *v. i.* Dhokhā dene ki niyat se jhūṭh bolnā; bayān-i-darog k.; khi-lāf-bayānī k.; kisi bāt kā kahnā yā kisi fi'l kā k. jisse dūsre ko aisi hālat meñ dhokhā ho ki woh asl-i-haqīqat ke jāne kā mustahaq ho yā taqāzā-i-insāniyat yah ho ki bayān-i-wājib kiya-jāe; jhūṭh kahnā.

Lie, *v. i.* 1.—Zamīn par phail-kar parnā; bistar wagaira par āram k.; barābar parnā; leṭnā; phaile-pare rahnā.

 "Often with *down* when predicated of living creatures." *Webster.*

2.—Wāqi' h.; kisi khās maqām par rahnā. [wāqi' hai.

This place lies to the west of that—Yah jagah us maqām ke pachechham taraf

3.—Rahnā; kisi hālat meñ rahnā. [condition." *Webster.*

 "Often followed by some word or phrase denoting a state or

To lie fallow—Be-taraddud parā rahnā.—To lie open—Khulā parā rahnā.—To

lie hid—Chhipā parā rahnā.—To lie at one's mercy—Kisi ke rahm par mun-

hasir rahnā ya'nī is amr par munhasir rahnā ki jaisā who chāhe kare.—To lie

grieving—Ranj meñ parā rahnā.—To lie under one's displeasure—Kisi ko

gazab yā qahr meñ h.

4.—Muta'alliq h.; munhasir yā mauqūf rahnā; shāmil h.

☞ With *in*.

5.—Dera k.; muqīm h.; ṭhaharnā; kabīn so rahnā.

6.—(*Law*) Chal-saknā; qāim rah saknā; manzūrī ke qābil h.; ho-saknā; samā'at ke qābil h.; jāiz h.; qānūnan qābilu-s-samā'at h.

An appeal *lies* in this case—Is muqaddame meñ apīl chal saktā (qāim rah-saktā) hai; is muqaddame meñ apīl kī gunjāish hai (apīl ho-saktā hai).—No action *lies* in the present instance—Is mu'āmale meñ nālīsh nahīn ho-saktī.

To lie at the heart—Kisī chīz kā shauq dil par jamā yā banā rahnā; kisī shai kī baṛī ūkr yā tamannā kā kisī ke dil meñ rahnā.—The publication of a work like this has ever *lain at my heart*—Is kitāb sī ek kitāb ke shī'i karne kā shauq hamesha mere dil par banā rahā hai (iskī tamannā mujhe hamesha rahī hai). *To lie by*—(a) Kisī ke pās rahnā yā rakkhā rahnā.—The manuscript is *lying by him*—Woh qalamī kitāb yā nawishta (likhī na kī chhapi hui chīz) uske pās hai—(b) Ārām k.; mīhnat mauqūf kar d.—We *lay by* during the heat of the day—Din ko garmi ke waqt ham log ārām karte the (us waqt ham logoñ ne mīhnat mauqūf kar dī thī).—*To lie down*—Zamīn yā kisī dūsrī ham-wār jagah par letnā; ārām k.—*To lie hard or heavy*—Girāñ-būr h.; jābr h. yā guzarnā; bojh h.; bhārī h.—The income tax *lies hard or heavy* upon the people—Mahsūl-i-āmadani logoñ par girāñ-būr hai.—*To lie in*—Larkā jannā; zachā-khāne meñ h.; saur meñ h.—*To lie in one*—Kisī ke ikhtiyār (qābūl yā bas) meñ h.; kisī ke haiyiz-i-iqtidār meñ h.; kisī se muta'alliq h.; kisī se ho-saknā (ban-paṛnā).—The decision of cases does not *lie in him*—Muqaddamat kā faisala uske ikhtiyār meñ nahīn hai.—*To lie in the way*—Sadd-i-rāh h.; mukhīl h.; māni' h.; ṭhokar h.—Remove the objections that *lie in the way* of an amicable adjustment—Tasfiya-i-bāhamī meñ jo 'itirāzāt hūl (māni') hoñ unheñ raf' kar do.—*To lie in wait*—Chhipe pāre rahnā; kamīñ-gūh meñ rahnā; ghāt meñ rahnā; hamla karne yā pakarne kā mauqa' dekhā k.—*To lie on or upon*—Farz zimma yā kām h. It *lies on* the plaintiff to maintain his action—Apnī nālīsh kā sābit k. mudda'i kā farz hai (uskā subūt mudda'i ke zimme hai).—*To lie on hand*—Pās h.; hāth yā qabzo meñ rahnā; be-bikā rah-jānā; be-bikā paṛā rahnā.—*To lie on the hands*—Be-shagali yā be-kārī meñ guzarnā; jald na guzarā; girāñ-būr (bhārī) h.—Men are sometimes at a loss to know how to employ the time that *lies on their hands*—Log ba'z waqt is bāt meñ hairān rahte haiñ ki apne be-shagali ke waqt ko kyūnkar sarf karen.—*To lie on the head of*—Kisī se mansūb kiya jānā (us par 'āid kiya jānā).—*To lie over*—(a) Wājibul-adū hone ke ba'd gair-muaddā paṛā rahnā jaise bank meñ kisī lot (note) kā.—(b) Kisī waqt-i-āyinda ke liye multawī kiya jānā—jaise kisī tajwīz kā majma'-i-mujawwizīn meñ.—*To lie under*—Kisī shaimēnmubtalārahnā (usmeñ giriftar yā lāhiq rahnā); kisī ke hāth ke niche dabe rahnā.—*To lie with*—(a) Kisī ke sāth qiyām k. yā sonā.—(b) Kisī se ham—sulbat (ham-bistar) h.; uske sāth mubāsharat k.—(c) Muta'alliq h. yā ta'alluq r.; zimma h.—It *lies with* you to make amends—Talāfi k. tumhāre ta'alluq (zimme) hai.

Lief, *ad.* Khushī se; ragbat se; ba-dil-o-jān; ba-sar-o-chashm; be-takalluf.

☞ "Used in familiar speech in the phrase, I had as *lief* go as not.

Had, in this phrase, is probably a corruption of *would*." Webster.

Lien, n. (*Law*) Da'wi-i-jāiz; woh bār yā muākhaza jo jāedād-i-manqūla yā gair-manqūla par ifā-i-dāin ke liye ho; woh haq jo dāin ko apne mad-yūn ki jāedād par tā adā-i-dāin qābiz rahne kā ho; kafālat; istigraq.

Lieu, n. Jagah; 'iwaz; maqām; badal. [badle meñ.

In lieu of—Jagah meñ; ba-jāe; 'iwaz meñ; ba-'iwaz; maqām par; badal meñ;

Life, n. 1.—Wujūd; jīnā; woh aiyām jisimeñ wujūd qāim rahe (jismeñ jāuwar khwāh nabātāt jīte raheñ). [yā darakht jītā (qāim) rahe.

The life of a tree, or a horse—Darakht yā ghorā kā wujūd; jitne din ghorā

2.—Woh aiyām jismeñ rūh aur jism-i-insānī yak-jā raheñ; paidāish aur maut ke mābain kā zamāna; ziudagī; ziudagānī; zist; hayāt; jāu.

3.—Ma'āsh; zist kī zāhiri sūrat; ranj yā rāhat kī hālat; neki yā badi ke lihāz se sarf-i-zindagī (rahne) kā tariq; chāl-o-chalan; rawish; dhang; atwār; waz'.

4.—Woh shakhs yā shai jiske bā'is se dūsre shakhs yā shai meñ quwwat yā himmat pare; jispar kām-yābī yā musta'idī se kisi bāt kī pairawī kā madār ho; kisi shai kī jāu; madāru-l-mahām.

5.—Zinda-dilī; chustī; chālākī; musta'idī; quwwat. [(naql) nahīn.

6.—Shakl-i-haiyu-l-qāim; asli shakhs yā hālat; shabih nahīn; utārā

A picture is taken from the *life*—Taswīr shai-i-haiyu-l-qāim kī utāri (khīnchi)

7.—Shakhs; insān; ādmī. [jāi hai.

How many *lives* were sacrificed?—Kitne shakhs qurbān huye (kitne jāneñ tasudduq huyī yā gayīñ); kitne ādmī mare yā mārē gaye?

8.—Jāndāron kā silsila; kul jāndār; jāndāron kā majmū'a.

9.—Kisi shakhs ke guzashat hālāt; sawānih-i-'umrī; kisi shakhs kī zindagī kī kaifiyat (uskā tazkira).

10.—Rutba; martaba; qadr-o-manzilat; hālat; rahan; jis hai-siyat se koyī 'awām meñ rahe. [nichayī.

High *life*—'Alī martaba; bārī qadr-o-manzilat.—Low *life*—Zillat; kamīnagī;

11.—Mu'āmalāt-i-insānī; woh ma'mulī bāteñ yā sānihe jo insān se muta'alliq hon; daurān-i-kār; rozmarre kī bāteñ; ma'mulī wāq'āt.

12.—Jo apnī jān kī tarah 'azīz ho; pyārā; jān ke barābar 'azīz.

Life of an execution—(*Law*) Kisi hukm-nāma-i-'adālat ke jāri rahne ke aiyām; woh zamāna jab kisi hukm-nāma-i-'adālat kī mī'nāl guzri na ho (munqazī na huyī ho).—*To the life*—Bi-'ainihī; bi-jinsihī; aisi kī shakhs-i-haiyu-l-qāim se bi-jinsihī mushābahat rakkhe; thik-thik asl ke mushābih; hū-ba-hū; pūrī-pūrī;

min wa 'in.—The portrait was drawn *to the life*—Woh taswīr bi-jinsihī yā bi-'ainihī khīnchi thī; woh taswīr hū-ba-hū asl kī mānind thī.

Life-annuity, n. Woh rupaye jo kisi ke hīn-i-hayāt use sāl-ba-sāl diye jāweñ; zar-i-sālāna-i-hīn-i-hayātī. [hīn-i-hayātī; haqqiyat-i-hīn-i-hayātī.

Life-estate, n. Woh milk jo qābiz kī zindagī tak qāim rahe; milkīyat-i-

Life-giving, a. Jān-baksh; jismeñ zinda karne kī quwwat ho; jisse dam par-jāe; quwwat-bakhsh; muqawwī.

Life-guard, n. Muhāfiz-i-jān yā zāt; woh afsar-i-'ālā yā jalīlu-l-qadr jo bād-shāh yā kisi dūsre zī-rutba shakhs ke sāth rahā kartā hai; muhāfiz-i-jism; kisi kī zāt kā muhāfiz.

Life-insurance, n. Jān-bīma; woh mu'āhada jisko rū se ek raqam-i-mu'aiyan kisi shakhs ke marne par adā kī jāe. [qāim rahe.

Life-interest, n. Haqq-i-hīn-i-hayātī; woh haq jo kisi kī zindagī tak

Lifeless, *a.* 1.—Murda; be-jān; be-dam; jismeñ jān yā dam na ho; jisse rūh parwāz kar-gayī (nikal gayī) ho. [be-jān.

2.—Jismeñ zor quwwat tāqat yā dam na ho; sust; kāhil; be-dam;

3.—Be-maza; jismeñ kisī tarah kī lazzat na ho; phikā; utrā huā; be-

4.—Jismeñ musta'idī na ho; be-hiss-o-harakat; sust. [dam; be-jān:

Life-like, *a.* Zinda shakhs kī tarah; hū-ba-hū jāndār kī māuind; goyā boltī huyī—jaise taswīr. [kā; tamām zindagī kā; sārī 'umr kā.

Life-long, *a.* Jo 'umr bhar qāim rahe; jo sārī zindagī meñ rahe; 'umr bhar

Life-time, *n.* 'Umr; jab tak zindagī rahe; qiyām-i-zindagī; hū-i-hayāt.

Life-weary, *a.* Zist se tang; zindagī se 'ārī; jīne se bezār yā nā-khush; jise zindagī bhārī (gīrābhār) ho.

Lift, *v. t.* 1.—Uthānā; baland k.; niche se ūchā k.; ūpar ko ūthānā.

2.—Bartarī d.; 'ālī-martaba banānā; qadr yā rutba barhānā.

3.—Phulā d.—jaise gurūr se.

Often with *up*.

4.—Apnī jagah se hatā d.; lokar ohāl d.; chorā-ke (chorī se) le-jānā.

Lift, *v. i.* 1.—Kisī bhārī chīz ke ūthāne kī koshish k.; kisī shai ke ūthāne yā le-kar chalne meñ quwwat kām meñ lānā. [zāhir meñ baland h.

2.—Uthnā; ubhārnā yā baland h.; ūchā (baland) hote nazar ānā;

Lift, *n.* 1.—Uthānā yā ubhārnā; ūthān yā ūthāw; ubhār.

2.—Woh shai jo ūthāyī jāne wālī ho.

3.—Uthāne meñ madad; har qism kī imdād. (*Colloquial*).

To give one a *lift*—Kisī ko kisī kām meñ madad d. (uski imdād yā 'auat k.; use sahānā yā kandhā d.; uske kām meñ hāth lagā d.).

4.—Zarūrat-i-ashadd.; aisā kām jiske anjām meñ uske karne wāle ko kul apnī quwwat kām meñ lānī parē yā jo uski quwwat ke bāhar ho.

To help one at a *dead lift*—Kisī ko 'ain zarūrat ke waqt (zarūrat-i-ashadd kī

Light, *n.* 1.—Raushnī; nūr; unjālā; jot. [hālāt meñ) madad d.

2.—Koyī shai jisse nūjālā ho-jāe yā ohīzeñ sāf sāf dekhāyī deno lageñ masalan sūraj sitārā sham' chīrāg wagaira; raushnī.

He called for a *light*—Usne raushnī talab kī (kahā kī sham' yā chīrāg lāo).

3.—Raushnī ke andar jāne ka zarī'a (uski rāh) jaise raushan-dān

4.—Zindagī; hastī; wujūd; jān; zist. [tāb-dān wagaira.

5.—Khirkī ke dhāñche meñ shishe kā khāna; shishe kā ek tukrā.

A window with twelve *lights*—Khirkī jismeñ bārah shishe jāre hoñ.

6.—Dil kā raushan k. w.; ta'līm; 'ilm; woh shai jisse koyī bāt samajh meñ āne (dil par khulne) lage; raushnī-i-khātīr yā zamīr; wāqifiyat; bātoñ kā jāmnā. [naunūd ho.

7.—Din; fajr; tarkā; bhor; jis waqt subh kī raushnī pahle

8.—Madd-i-nazar; sāf sāf dekh parnā; woh hālāt jab koyī shai nazar parne lage; woh hālāt jab koyī shai dekh parē yā samajh meñ āye khwālā ma'lūm ho; i'lān; tashhīr; 'awām ko nazar ānā yā ma'lūm h.

To bring to *light*—Zāhir k.; kholnā; nikālnā; dekhānā; ma'lūm karānā; i'lān

d.—To see the *light*—Zāhir h.; khulnā; fāsh h.; jalwa-i-zuhūr meñ ānā; zuhūr-pazīr h.

9.—Tauzīh; tashrīh; tamsīl yā nazīr se sābit k.; samajhne kā zarī'a.

One fact may throw *light* on another—Ek wāqī'a se dūsre wāqī'a kī tashrīh yē

tauzih ho-sakti hai; ek hāl se dūsri hāl khul saktā (ma'lūm par saktā yā samajh meñ ā-saktā) hai; ek bāt dūsri bāt ke samajhne kā zari'a ho-sakti hai.

10.—Woh maqām yā jagah jahān se kisi shai ko dekheñ yā gaur karen; woh bāt jisse kisi shai kī nisbat wāqifiyat yā tamsil hāsil karen; pahlū; ruḡh; nazar.

In whatever *light* we view this event—Jahān se yā jis jagah se ham is mājire ko dekheñ (ya'nī jis dhang tarz tariq dhab ruḡh yā pahlū se ham is par gaur karen).—To exhibit a subject in a variety of *lights*—Kisi bāt ko anwā' aqsūm (tarah tarah) se zāhir k. [fakhr.

11.—Jo numāyān yā qābil-i-lihāz ho; namūna; nazir; zarbu-l-masal; *Ancient lights*—(Law) Khirkiyān wagaira jo qāim ko-kar bilā-takhallul rahiñ aur shudāmad ki wajh se jāiz ho-jāeñ.—*To come to light*—Khulnā; zāhir h.; nikalnā; milnā.—*To stand in one's own light*—Apni bilbūdī men āp hārij (muḡbil yā māni) h.; apni māyusi kā sabab āphi h.; apne hī bā'is se nā-kūm rahnā; apnū kām āp bigārnā.

Light, α. 1.—Halkā; bhāri nahīn; jismeñ wazn kam ho.

2.—Girān-bār nahīn; jo āsānī se uṭh sake; jiskā tahammul bilā-diḡqat ho-sake; jise āsānī se sah sakeñ; jise suhūlat se lejā-sakeñ; halkā—jaise bojh wagaira; subuk. [kar sakeñ; mushkil nahīn; halkā; āsān.

3.—Jisko āsānī se bardāsh kar-sakeñ; jise suhūlat se (sah meñ)

4.—Jise jald hazm kar-sakeñ; jo jald hazm ho (pach) sake; jo mi'de ke liye girān-bār na ho; saqil nahīn; sarī'u-l-hazm; zūd-hazm; halki yā halkā jaise gizā yā khānā. [asbūb ladā na ho jaise jahāz wagaira.

5.—Jispar bahut bār na ho; jo bahut bojhi na ho; jispar bahut sū

6.—Khafif; bārī nahīn; abam nahīn jaise galatī yā bhāl.

7.—Tund nahīn; tez nahīn; dhimi—masalan hawā.

8.—Jispar dabāw jald pahunch sake; jispar khafif khafifbātoñ kā asar ho sake; gair mustaqil; mazbūt nahīn; mutalawwin; be-soche-bichāre

9.—Bad-kār; bad-chalan; 'ismat-tirāz nahīn—jaise 'aurat. [kām k. w.

10.—Kam-wazn; katā huā; jismeñ se kuchh kam kardiya gayā ho; jiskā wazn ba-miqdār-i-jāiz na ho—jaise sikka. [kirkirī—jaise mitṭī.

11.—Jo āsānī se chūr chūr ho jāe; bhurbhurī; balwī; retilī;

12.—Bhāri bhāri hathiyār lagāye yā bāndhe huye nahīn.

13.—Tez; chust; chālāk; jismeñ koyī rukāwat na ho. [kā nahīn.

14.—Gahirā nahīn; ghanā nahīn; khafif; halkā; ba-ifrāt nahīn; zor

☞ "*Light* is used in the formation of many compounds of very obvious signification." *Webster*.

To make light of—Nā-chiz samajhnā; haqir tasawwur k.; 'adam-tawajjuhī k.; iltifāt na k.; be-iltifātī k.—*To set light by*—Kam-qadr samajhnā; qadr na k.;

be-waq'at tasawwur k.; biqirat kī nazar se dekhnā.

Light, α. 1.—Unjela; raushan yā roshan; tārīk yā andherā nahīn; sūf.

2.—Suped yā sufed; supedī māil; bahut gahrā nahīn; halke rang

Light, v. l. 1.—Julānā; raushan k.; bālūnā; sulgānā. [kā; halkā; phikā.

2.—Raushnī k.; raushni phailā d.; sham' yā chirāg wagaira jalā ke unjela yā raushan k.

3.—Raushnī lekar rāh dekhānā; raushnī lekar sāth chalnā.

Light, v. i. 1.—Kahīn yā kisi ke pās ittifaqan ā-pahunchnā; ittifaqiya pā jānā; ittifaqan hāth lag jānā; parnā; girmā.

☞ With on or upon.

2.—Urte urte kahīn nīche utar-ānā; baith-jūnā; qarār pakarṇā.

☞ With *on* or *upon*.

3.—Utarṇā—jaise ghore yā gārī se.

☞ With *down*, *off*, or *from*.

Lighten, *v. i.* 1.—Chamak uṭhū; chamak ke sāth hi raushnī kā phail jānā; bijli kī tarah chamaknā; lahaknā; damaknā; cham cham k.

2.—Tārīkī kā kisīqadar daf' ho-jānā; sāf ho-jānā; khul jānā jaise bādāl yā pānī kā. [kahīn raushnī k.

Lighten, *v. t.* 1.—Raushan k.; unjela k.; kahīn se tārīkī dūr kar d.;

2.—Halkā k.; wazu kam k.; girānī daf' k. [dosh k.

3.—Aisā kar-d. ki kam girān-bār yā taklīf-dih ho; halkā k.; subuk-

4.—Khush k.; masarrat baḥshnā; hulāwat d.

Light-fingered, *a.* Lekar chale-jāne meṅ tez; chorī par māil; chhotī chhotī chīzōn ke chorāne kā 'ādī; hath-lapak.

Light-footed, *a.* Daurne yā nāchne meṅ tez; subuk-ṛan; subuk-raftār.

Light-hearted, *a.* Ranj yā fikr se āzād; khush; bashshāsh; khush-dil.

Lightly, *ad.* 1.—Halke se; āhistagī se; zor se nahīn.

2.—Jiskā āsar dil par khūb na ho; be naqsh-i-ka-l-hajar huye.

3.—Afsurda-dilī se nahīn; khushī se. [jhaṭpaṭ.

4.—Be-gair barī kāwīsh yā dushwārī ke; thoṛī mihnāt se; sahl meṅ;

5.—Be-sabab; bilā-wājh; bilā wujūh-i-qawī; pūj taur par.

6.—'Ismāt ke sāth nahīn; shoḳhī se; behūdagī se.

7.—Tez yā tezi se; chaṭ-paṭ; phurtī se; tez qadmoṅ.

8.—Khushī ke sāth; be-taraddud; be-fikrī se. [gaur-o-taammul na ho.

Light-minded, *a.* Be-sabāt; gair-mustaḡil; mutalawwīn; chanchal; jismeṅ

Like, *a.* 1.—Miqdār sifut yā darje meṅ barābar; bi-'ainīhi mushābih; ṭhīk ṭhīk dūse kī mānīnd. [mānīnd.

2.—Yak-gūna (qarīb qarīb) musāwi yā barābar; mushābih; yaksān;

3.—Aḡlab; qarīn-i-qiyās; jisse ummed yā yaqīn kī wajh pāyī jāe.

Just like—Qarīb-qarīb (yak-gūna) ho-chukā thā; thoṛā hī (zarā hī sā) baqī thā.

Like, *n.* Koyī shakhs yā chīz jo dūse ke barābar yā uskī mānīnd ho; hū-ba-hū dūse kī tarah; utārā; naql; muqābil.

The *like* may never happen again—Mamkin haikī is qism kī bāt phir kabhī na ho.

☞ "Elliptically for *like thing, like event, like person.*" Webster.

Like, *ad.* 1.—Usī kī tarah; kisī dūse kī mānīnd.

2.—Jaisā karnā chāhiye; jaisā munāsib yā zebā ho.

3.—Ḡalībān; aḡlab hai; qarīn-i-qiyās hai. [chāhnā.

Like, *v. t.* Kisī se darja-i-i'tidāl par khush rahnā; pasand k.; rāzi rahnā;

Like, *v. i.* Pasand k.; chāhnā. [tum chāho yā tumheṅ pasand ho.)

You may go or stay, as you *like*—Tumheṅ iḫtiyār hai kī jāo yā ṭhahro (jaisā

Likelihood, *n.* Sachāyī yā asliyat kī zāhiri sūrat; ihtimāl; āsār; dāut; dhang; qarīna; sūrat.

There is little *likelihood* of his success—Uskī kāmyābī ke bahut kam āsār yā dhang haiṅ; uske kāmyāb hone kā bahut kam ihtimāl yā qarīna hai.

Likely, *n.* 1.—Qābil-i-i'tibār; qarīn-i-qiyās; bāwar kiye jāne ke lāiq.

A *likely* story—Bayān-i-qābil-i-i'tibār; aisā bayān jo bāwar ho-sake.

2.—Jiskā honā qarīn-i-qiyās yā qarīn-i-ihimāl ho; jisse yā jismeṅ ummed kī wajh pāyī jāe.

☞ Followed by an infinitive.

[hai] kī woh kal jāe.

He is *likely* to go to-morrow—Ummed hai kī woh kal jāe; ḡalībān (qarīn-i-qiyās

3.—Jise log pasand kar-sakeñ; jismeñ 'umda 'umda sifateñ hoñ; jiskā tariq mu'azzaz ho; jisse khushī ho; honhār.

Likely, *ad.* Gāliban; qarīn-i-qiyās hai ki.

Likeness, *n.* 1.—Mushābahat; mutābaqat; dūstre kī mānind h.

2.—Shabīh; kisi shakhs jānwar yā chiz kī taswīr khwāh shabīh.

Like-wise, *conj.* Isī taur se; 'alā-hāza-l-qiyās; nīz; bhī; 'alāwa iske.

Liking, *n.* 1.—Ragbat; khushī; rījh; chāh; pasand; kisi shai kī taraf kashish; kisi chiz par tabī'at kā ā-jānā (lag jānā).

This is to your *liking*—Yah tumhāre hasb-i-khwāh hai (isko tum pasand karte ho)—He has taken a *liking* to that book—Woh us kitāb par rījh gayā hai

(uspar 'āshiq yā farefta ho gayā hai; uskī tabī'at us kitāb par lag yā n

Limb, *n.* 1.—Hāshiya; kanāra; had; kor; zih. [gayī hai].

2.—'Uzw yā 'azw; ang; koyī niklā huā hissa jaise bāth pair.

3.—Darakht kī shākḥ yā ḡal.

Limb of the law—Qānūn-pesha logon se ek.

Limit, *n.* Had; woh hissa jāhān kisi shai kā khātima ho-jāe; hadd-i-in-tihāyī; sarhad; siwānū; menḡ; mī'ād.

Prison limits, or, simply, *limits*—Mahbas meñ yā uske ird-gīrd woh mahdūd jagah jiske andar qaidī ko āne-jāne kī ijāzat ho.

Limit, *v. t.* 1.—Had qāim kar-d.; had-bāndhuā.

2.—Mahdūd k.; kisi hadd-i-mu'aiyan se mutajāwiz na hone d.; muqaiyad k.; pā-band-i-quyūd k.

3.—Mahdūd-i-ma'nī k.; kisi lafz ke ma'nī kā itlāq kisi khās shai par k.; ma'nī ke ītibār se maḥsūs k.

Limitation, *n.* 1.—Had-bandī; had bāndhuā yā qāim kar d.

2.—(pl.) Quyūd; woh hālāt jinse kisi amr kā ta'aiyun ho-jāe.

3.—Qaid; rok; zabt; tahaddud.

4.—Woh qaid jo kisi lafz ke ma'nī meñ lagāyī jāe.

5.—(Law) Woh mī'ād-i-mu'aiyana-i-qānūn jiske ba'd koyī mudda'i apne da'we kā nafāz nālīsh ke zarī'e se nahīn kar saktā; mī'ād-i-nālīsh; hadd-i-samā'at.

Law, or statute, of *limitation*—Qānūn-i-hadd-i-samā'at; qānūn-i-tamādi; woh āyīn jisrēñ nālīshon kī mī'ād muqarrar ho.—*Limitation* bar, or bar of *limitation*—'Ariza-i-tamādi; luhūq-i-tamādi; hadd-i-samā'at kā 'ariza.

Limited, *a.* Mahdūd; tang; kotāh; wasī' nahīn; qalil.

Line, *n.* 1.—Paṭuye kī ḡorī; patlī ḡorī yā rassī.

A cloth-line—Woh ḡorī jispar kapre latkāye jūte haiñ.

2.—Qalam kī lakīr; qalam kī kashish 'ām isse kī sidhī ho yā ṭarḥī; bārik khat; satar; jadwal; lakīr.

3.—Kisi shakl kī berūnī had; had; dhāncha.

4.—Sidhī qatār; musalsal silsila yā saf.

A line of houses, or of soldiers—Makānoñ kā silsila yā sipāhiyon kī qatār (saf).

5.—Ruqq'a; ek mukhtasar (chhoṭā sā) khat; ek mukhtasar nawish-

A line from a friend—Dost kā ruqq'a yā parcha. [ta; shuqqa; parcha.

6.—Pesba; kār-o-bār; rozgār; kām; kām kā sīga. [wāle log.

Men in the same line of business—Ham-pesha log; ek hī qism ke kām karne

7.—Tarz; tariq; kisi maqsad ke anjām ke liye jo rāh pakṛī jāe yā jo tariq ikhtiyār kiya jāe; bahs yā dalil kā tariq khwāh silsila.

8.—Nasl; pirhī; ek mūris-i-ā'lā kī nasl; larke-bālon yā rishta-dāron

kā silsila jo ek mūris-i-ā'lā se ho; silsila-i-qarābat; silsila-i-nasl.

The ascending *line*—Silsila-i-qarābat-i-mutasā'ida jaise bāp dādā par-dādā wagaira.—The descending *line*—Silsila-i-qarābat-i-mutanazzila masalan laṭkā potā parotā wagaira.—The *line* of descent—Silsila-i-pāidāish.—The *male line*—Silsila-i-aulād-i-zukūr.

9.—Sīdh; sīdhī qatār.

[hoñ(ek silsile yā sīdhī qatār meñ hoñ).

The houses must all stand in a *line*—Chābiye ki kul makānāt ek hī sīdh meñ *Line*, v. t. 1.—Jhurriyāñ dālnā; khatoñ kā nishān-banā d.; lakīr banā d.

2.—Bhitar poshish d.; astar d. yā lagānā; koyī chiz bhitar jar maṛh yā lagā d.; bhitallā d. yā lagānā; bhitar r.

To *line* a garment with silk—Pairāhan wagaira meñ reshmi kapre kā astar lagānā—To *line* a box with paper or tin—Sundūq meñ kāgaz yā tīn maṛhū.

To *line* a purse with money—Thaili ke bhitar (thaili meñ) rupaye-paise r.

3.—Hifāzat yā bachāw ke liye kisī chiz ke barābar r.

To *line* works with soldiers—Qal'e wagaira ke kanāre kanāre hifāzat kī nazar se sipāhiyōñ ko barābar rakh yā muta'aiyan kar-d.

4.—Aur qal'-bandī wagaira karke yā zāid admī rakh-kar mazbūt k.

5.—Maṛhū; ūpar se kuchh bataur khol yā gilāf ke charhānā.

Lineage, n. Nasl; aulād; khāndān; ek mūris-i-ā'lā kī aulād; kul; bans; hasab-o-nasab; gharānā. [se banā ho.

Lineal, a. 1.—Mukhattat; jiskī tarkīb khatoñ (lakīroñ) se ho; jo khatoñ *Lineal* designs—Naqshahā-i-mukhattat; aise naqshe jinmeñ mahz khat khīnche hoñ. [hāsil ho.

2.—Mūris se ba-khatt-i-mustaqīm paidā; maurūsī; jo mūrisoñ se

Lineal descent—Ek mūris se ba-khatt-i-mustaqīm paidāish—*Lineal* succession—Silsila-i-wirāsāt jo mūris se ba-khatt-i-mustaqīm hāsil ho.

Lineal measure (usually written *linear measure*)—Lambāyī kī nāp.

Lineally, ad. Ba-khatt-i-mustaqīm; sīdhā.

Lineament, n. Sūrat; shakl; dāul; banāwat; garhan; khatt-o-khāl; chihre kī zāhirī sūrat; chihrā-muhrā.

Linger, v. i. 1.—Tawaqquf k.; 'arsa k.; der tak rahnā yā ṭhahre rahnā.

2.—Kisī amr kā tasfiya ba-āhistagī k.; pas-o-pesh meñ rahnā; hais-bais meñ rahnā; taammul k.; āgā-pīohhā k.

3.—Kisī hālat meñ 'arse tak rahnā; jhelā k.; ghulnā; righurnā.

Lingering, a. Muzmin; der-pā; jo bahut dinoñ tak rahe; jo bahut tūl khīnche.

[tak usse sihat na pāye.

A *lingering* disease—Bimārī jo bahut dinoñ tak rahe; maraz jiskū marīz 'arse *Linguist*, n. Zabān-dān; bahut sī zabāneñ jāne wālā.

☞ "Usually applied to a person well versed in the languages taught in colleges,—Greek, Latin, and Hebrew." *Webster*.

Lining, n. Jo kuchh kisī chiz ke bhitar astar yā poshish ke taur par lagā yā maṛhā ho; astar; bhitar kī poshish; bhitallā.

Link, n. 1.—Zanjīr kī ek kaṛī yā uskā ek halqa; zanjīr; kaṛī.

2.—Koyī chiz jise duhrā-kar zanjīr kī tarah uskā muñh band kar-dē; phandā; qulāba.

3.—Koyī shai jisse dūsri chizeñ juṭ chāeñ (āpas meñ mil-jāeñ); kisī musalsal shai kā ek juz; kisī shai ke silsile kā hissa jisse woh qāim rahe yā jiske alag kar dene se silsila tūṭ jāe. [(wasl kar-d.).

Link, v. t. Joṇā; koyī chiz darmiyān meñ rakh-kar bāham milā d.

Link, v. i. Juṭ jānā; wasl ho-jānā; āpas meñ mil-jānā; ekaṭṭhā ho-jānā.

Lion, n. 1.—Sher; asad; babar; singh (sinha).

2.—Koyī dīlchasp aur 'ajīb-o-garīb shai.

To visit the lions of a place—Kisī jagah ki dīl-chasp aur 'ajīb-o-garīb chizōn ko jā-kar dekhnā (wahāū ke 'ajāībāt dekhnā).—*Lion's share*—Hissa-i-kasir; dūsrē ki nisbat ziyāda. [together is taken by the strongest," Webster.

“Applied to cases where most of what is gained by parties acting

Lip, n. 1.—Hoñth; lab.

2.—Kisī chiz kā kanāra; kor; hāshiya; lab; kagar; anñth; bāri.

To make a lip—Hoñth latkā d.; gusse yā tahqīr se hoñth blichkā d.

Lip-labour, n. Hoñthōn ki mihnat jismēn dīl ki shirkat na ho; bāteñ jo dīl se na nikleñ (kahī jāeñ); nirī ūpar ki bāteñ; mahz zabānī jam'-kharch; nirī bāteñ; gair-muta'alliq yā fuzūl bāteñ; kalām-i-lāya'ūī; lagwiyāt. [nahīn; gair-munjamid.

Liquid, a. 1.—Rāqīq; saiyāl; bahtā yā bahne ke lāiq; thos yā sakht

2.—Mulāim; narm; sāf; khush-ilhān; jo sunne meñ bhalā ma'lūm de.

3.—Jiske talaffuz (bolne) meñ sakhti na ho; saqīl nahīn—jaise harf.

Liquidate, v. t. 1.—Sāf yā shaffāf banā d.; tazabub yā ibhām raf' k.

2.—Sāf kar d.—jaise kisī dain (qarz) ko; adā k.; be-bāq k.; tai k.; tasfiya k.; paṭānā; chukā d.; niptā d.; deḍālnā; utārā.

Liquidation, n. Tasfiya-i-duyūn; qarz yā zar-i-bāqī ki ta'dād ki tanqīh yā us-kā ṭhik ṭhik ṭhahranā; tasfiya aur be-bāqī; chukautā; paṭāw. [wagaira.

Liquor, n. 1.—Koyī rāqīq yā saiyāl shai masalan pānī dūdh khūn 'araq

2.—Tez sharāb 'ām isse ki khamīr dekar baue yā chulā kar.

To be in liquor—Hālat-i-nasha meñ h.; bad-mast yā sar-shār h.; matwālā rahnā; nashē meñ chūr rahnā; dārū piye mast rahnā; maḡhmūr h.

LIS PENDENS [Lat.] (*Law*) Muqaddama-i-mutadāira; muqaddama jo faisal na huā ho. [qaddama hanoz faisal na huā ho.

LIS SUB JUDICE [Lat.] (*Law*) Muqaddama-i-gair-munfasila; jo mu-

List, n. Fihrist; band; fard.

List of witnesses—Gawāhoñ ki ism-nawisī.

Listen, v. t. 1.—Sunne ki garaz se khūb mutawajjih h.; kān lagānā; sunnā; kān d.; kān dhar ke sunnā.

2.—Salāh mānnā (uske mutābiq 'amal k.); nasihat par kār-band h.; mānnā; farmañ-bardārī k.; hukm bajā-lānā. [daurān meñ.

LITE PENDENTE [Lat.] (*Law*) Daurān-i-tajwiz meñ; muqaddame ke

Literal, a. 1.—Aslī; haqiqī; jaisū ki lafz se nikle; lafzī; istilāhī yā isti'āre kā nahīn; lugwī; gair-mujāzī.

The literal meaning of a phrase—Kisī 'ibārat ke lafzī yā gair-istilāhī ma'nī; kisī 'ibārat ke woh ma'nī jo uske alfāz se nikleñ.

2.—Lafz-ba-lafz; lafzī; ṭhik ṭhik lafzōn ke mutābiq; khulā yā bilā mutāba'at-i-alfāz nahīn; jismēn lafzōn ki pairawī ki-jāe.

A literal translation—Tarjama-i-lafzī; aisā tarjama jismēn alfāz ki pairawī yā pābandī ho; taht-lafzī tarjama. [āratān nahīn.

Literally, ad. 1.—Alfāz ke aslī ma'nī par lihāz kar-ke; istilāhan yā isti'-

2.—Alfāz ki khūb pā-bandī karke; lafz-ba-lafz; lafzan-lafzan; harf-ba-harf; lafzī. [se muta'alliq.

Literary, a. 1.—'Ilmī; 'ilm-mansūb; muta'alliq ba-'ilm; 'ālimōn ('ulamā)

2.—'Ālim; 'ilm meñ fāiq; fāzil; 'ilm-i-adab khūb jānne w.

A literary man—'Ālim yā 'ālim shakhs; shakhs-i-zī-'ilm; fāzil; pandit.

3.—Jo likhī yā chhapī huyī tasnīfōn par mushtamil ho; 'ilmī.

- Literary property* — Milk-i-'ilmī ya'nī chhapī khwāh likhī huyī tasnīfāt.
- Literate**, *a.* 'Ālim; fāzil; khwānda; sāhib-i-'ilm; 'ilm-i-adab aur 'ulūm
- LITERATIM**, *ad.* [Lat.] Harf-ba-harf; harfan-harfan. [jāne w.]
- Literature**, *n.* 1.—'Ilm; fāzilāt; 'ilmīyat; kitāboñ se wāqifiyat.
- 2.—Woh kul 'ilmī tasnīfāt jinmeñ 'ilm aur khayāl ke sāre nātije tahrīr ke zarī'e se qāim rakkhe jāte haiñ.
- 3.—'Ilm-i-adab. Isse 'ulūm (sciences) mustasnā haiñ aur 'ilm-i-tawā-rīkh 'ilm-i-sarf-o-nahw 'ilm-i-ma'ānī 'ilm-i-'urūz aur zabāneñ wagaira ismeñ dākhil haiñ. [nālīsh-i-'adālat meñ masrūf.]
- Litigant**, *a.* Nizā'-i-'adālat par māil; qānūnī nizā' k. w.; muqaddame yā
- The parties *litigant* — Mudda'ī aur mudda'ā'alaih; fariqāin-i-muqaddama; mutakbūsīmāin; jo log bāham nizā'-i-'adālat meñ masrūf hoñ; mutanāzi'in; woh log jo āpas meñ muqaddama laheñ.
- Litigant**, *n.* Mudda'ī yā mudda'ā'alaih; ahl-i-muqaddama; woh shakhs jo koyī muqaddama 'adālat meñ lartā ho; fariq-i-muqaddama; jo nizā'-i-'adālat meñ mashgūl ho. [dihī k.; munāza'at k.; nizā'-i-'adālat k.]
- Litigate**, *v.t.* Qānūnī takrār k.; muqaddama dāir karko larūā yā uskī jawāb-
- To *litigate* a cause or a question — Kisi muqaddame yā amr-i-mutanāzi'a-i-fih ki nisbat 'adālat meñ larūā.
- Litigate**, *v. i.* Nizā'-i-qānūnī k.; 'adālat ke silsile se muqaddama chalānā.
- Litigation**, *n.* Nizā'; munāza'at; muqaddama-i-'adālat; nālīsh-i-qānūnī; 'adālat kā jhagrā. [kare: jhagrālū; munāza'at kā shāiq; muqaddama-bāz.]
- Litigious**, (litid-jus) *a.* 1.—Nizā'-i-'adālat par māil; jo muqaddamāt larā
- A *litigious* man is a bad neighbour — Aisā shakhs jo nizā'-i-'adālat par māil rahe (muqaddama larā kare) burā hamsāya hotā hai; woh ham-sāya achchhā nahīñ hotā jo munāza'at kā shāiq ho.
- 2.—Qābil-i-bahs yā takrār; jiskī nisbat jhagrā ho-sake; jhagre kā.
- Litigious* right — Aisā haq jiskī nisbat nizā' ho-sake; haqq-i-qābil-i-nizā'.
- Litigiousness**, *n.* Jhagrālū yā muqaddama-bāz h.; muqaddamāt-i-'adālat meñ masrūf hone yā unkī pairawī ki ragbat (uskā mailān).
- Little**, *a.* 1.—Qad yā wus'at (lambāyī-chaurāyī) meñ chhotā; kotāh; nanuhā, khurd; kochak.
- A *little* animal — Ek chhotā jāuwar. — A *little* piece of ground — Thorī sī zamīn.
- 2.—Jiskā qiyām thorī der tak rahe; jo ba-libāz-i-zamāna darūz na ho; mukhtasar; der tak na rahne wālā; qalīl; thorā; zarā.
- A *little* time — Waqt-i-qalīl; itnā waqt jo jald guzar jāe.
- 3.—Miqdār yā ta'dād meñ kam; bahut nahīñ; ziyāda nahīñ; qalīl; thorā yā thorā sū; knchh; juzwī. [Mablag-i-qalīl; thorā se rupaye.]
- A *little* food — Gīzā-i-qalīl yā qalīl-i-miqdār; thorā sū khānā. — A *little* sum —
- 4.—Zor yā tāsīr meñ kam; qawī nahīñ; za'if; khafīf; nā-chīz; bahut
- Little* attention — Tawajjuh-i-khafīf; bahut kam tawajjuh; kam ihtiyāt. [kam.]
- Little**, *n.* 1.—Miqdār yā ta'dād-i-qalīl; thorī sī chīz.
- He demanded much and obtained *little* — Usne bahut (miqdār-i-kasīr) māngā aur kam (miqdār-i-qalīl) pāyā.
- 2.—Thorī sī jagah.
- 3.—Koyī chhotī yā khafīf shai; koyī nā-chīz shai.
- A *little* contracted from *by a little*, or *but a little* — Thorā sū; zarā sū; kuchh ek; kisī-qadar; thorī der tak; thore 'arse tak; tuk ek. — Stay *a little* — Thorī der tak thahro; zarā thahar jāo. — This medicine is *a little* *astringent* — Yah dawā kisīqadar qābiz hai.

Little, *ad.* 1.—Kisiqadar; khafif sâ; kuchh; zarâ sâ.

2.—Bahut nahîñ; qadre-qalil; thoṛâ sâ; kuchh kuchh.

☞ Often with *a* preceding it.

[jān r.

Live, *v. i.* 1.—Zinda rahnâ; zî-hayât rahnâ; jinâ; hayi-l-qāim rahnâ;

☞ Applied to animals and plants.

2.—Aiyām basar k.; din kâtnâ; zindagî basar k. yâ guzrânâ; 'adat yâ hâlat ke lihâz se zindagî yâ waqt ko kisi tarz-i-khâs par basar k.; rahnâ.

[ārām yâ khushî se rahnâ.

To live in ease or happily—Ārām yâ khushî se din kâtnâ (zindagî basar k.);

☞ Said of persons.

3.—Rahnâ; qiyām r.; sukūnat r.; sukūnat-pazîr h.; kahîñ apnâ mas-kan yâ ghar (rahue kî jagah) banâ l.; kisi jagah par qiyām yâ sukūnat-

4.—Khânâ; parwarish pânâ; guzrân k. [i-mustaqil r.; basnâ.

Horses live on grass—Ghore ghâs khâte haiñ (ghâs se parwarish pāte haiñ).

5.—Basar-i-auqât k.; rāziqa yâ rizq hāsil k.; ma'āsh hāsil k.; guzar

☞ With *on* or *by*.

[k.; jinâ; apne ko pālū.

They live by labour—We apnî rizq mihnat se hāsil karte haiñ; we mihnat karke jite haiñ.—What does he live on?—Woh kyūñkar basar-i-auqât kartâ hai; uskî ma'āsh kyū hai?

6.—Wāq'i zindagî basar k.; khushî se basar k.; khush-hāl h.; hazz-i-zindagî ūthānâ; 'aish se rahnâ; 'aish-o-ārām meñ dîn kâtnâ.

To live with—(a) Kisi ke sâth sukūnat yâ qiyām r.; kisi ke yahāñ ūkūñ yâ sro-kash h. (b) Ham-suhbat h.; ham-khwāb yâ ham-bistar h. jaise mard aur 'aurat kâ; mubāsharat k.; sâth sonâ.

[ādatan rahnâ.

Live, *v. t.* 1.—Basar k. (kâtnâ) jaise zindagî; kisi hâlat meñ hamesha yâ To live a life of ease—Ārām meñ zindagî basar k.; hamesha yâ 'ādatan ārām se rahnâ; muraṣṣahu-l-hāl rahnâ.

2.—Kisi ke mutābiq 'ādatan'amalk. [(daf' yâ sro) hone ke waqt tak rahnâ.

To live down—Aisi tarah par rahnâ kî koyî shai maglūb ho-jāe; kisi shai ke maglūb

Live, *a.* 1.—Zinda; murda nahîñ; jītâ.

A live ox—Jītâ (zinda) bail. [chār-zarb; chāq-chauband; jūgtâ huâ.

2.—Zinda-dil; musta'id; chust-o-chālāk; bedār-magz; garm-josh;

A live man—Zinda-dil yâ bedār-magz shakhs; chār-zarb ādmî.

3.—Jismeñ āg ho; bujhâ nahîñ; jaltâ huâ; sulagta huâ; dahaktâ huâ.

A live coal—Be-bujhâ koelâ; koele kâ angārâ; dahaktâ koelâ.

4.—Chamkilâ; chatkilâ; shokh—jaise rang.

Live stock—Ghore maweshî aur chhote chhote palūye jānwar.

Livelihood, *n.* Zindagî qāim rakhne kâ zarî'a; jine kî sabîl; rizq yâ rāzi-qa; rozî; ma'āsh yâ ma'ishat; wajh-i-ma'āsh; kafāf; wajh-i-kafāf; khur-o-nosh; nān-nafqa; wajh-i-guzrân; roṭî.

Liveliness, *n.* 1.—Zinda-dilî; bashāshat; shokhî; chilbilābat.

2.—Zāhir meñ jāñ-dār zinda-dil yâ shokh ma'lūm d.

Lively, *a.* 1.—Tez; chālāk; musta'id; chust-o-chālāk; phurtilâ; qawî.

2.—Khush; bashshāsh; zinda-dil; jāñ-dār; dam-dār.

3.—Jo hū-ba-hū jāñ-dār kî tarah ho; boltî huyî—jaise taswir.

4.—Tez; chamkilâ; bharkilâ; shokh; chamchamutâ; chatkilâ—jaise

Living, *a.* 1.—Zinda; jāñ-dār; murda nahîñ. [rang.

2.—Jo zamîn se hamesha jāñ rahe; rawāñ; baltâ huâ; bañdhâ yâ rukâ huâ nahîñ. [jāñ par-jāo.

3.—Jisse 'amal zinda-dilî aur quwwât paidâ ho; jisse kisi chîz meñ

Living, n. 1.—Auqāt-basārī kī sūrat; ma'āsh; ma'ishat; rāziqa.

2.—Jīnā; zist; āram se zindagī basar k.

Load, n. 1.—Bojh; bār; woh shai jo kisī chīz meñ yā kisī shai par ek jagah se dūsri jagah le-jāne ke liye rakkhi jāwe; jo lejāyā khwāh uṭhāyā jāwe.

A heavy load—Bhārī bojh; bār-i-girān.—A light load—Halkū bojh; bojh jo girān-bār na ho.

2.—Jisqadar ek shakhs le-jā sake; jisqadar ek gārī wagaira meñ [samā sake; bhārī bojh.

3.—Woh shai jiskā bojh dil par pare yā jisse dil ko ranj khwāh sadma pahunchē; bār-i-khātir; wabāl-i-jān; khalajān.

A load of care—Fikr kī bojh; bār-i-fikr.—His life is a load—Uski zindagī bojh (girān-bār) hai; zindagī use wabāl hai.

4.—Ba'z chīzōn ke liye ek khās paīmāna jismeñ ek martaba utni hī chīz ā-jātī hai jitnī us bār-bardārī par jā-sake jo uske liye makhsūs ho; bhartī; ladāw.

[ek martaba ā-sake.

A load of wood or coal—Lakṛī yā koola jo kisī khās wazu kī gārī wagaira meñ

5.—Jisqadar kisī bandūq wagaira meñ bharī jāwe.

A load of powder—Usqadar bārūt jitnī ek martaba kisī bandūq wagaira meñ bharī jā sake.

[jitnī kī jā sake.

Load, v. t. 1.—Lādnā; bojh r.; bojhnā; bhārī k.; itnā rakhnā yā charhānā

To load a camel—Ūṭ par bojh lādnā.

2.—(a) Itnā rakhnā ki girān-bār aur taklīf-dīh ho.

To load the stomach with food.—Mi'de ko gīz se is-qadar pur karnā ki taklīf ho; peṭ meñ itnā khānā bhar lenā ki taklīf ho.

(b)—Koyī 'umda shai ifrāt se d. yā 'atā k.

To load a person with honours—Kisī shakhs ko bahut 'izzat bakhsnā.

3.—Kisī shai meñ ūpar se kuchh milākar use bhārī kar-d.

To load a cane—Kisī beñt ko loḥā wagaira lagā kar bhārī k.

4.—Āmezish k.; milāwat k.

The wine was loaded—Us sharāb meñ milāwat (āmezish) kī gayī thī.

5.—Bandūq wagaira meñ bharnā jaise bārūt golī wagaira.

Loan, n. 1.—'Āriyat d.; mangnī d.; udhār d.; qarz d.

2.—Woh shai jo 'āriyat yā mangnī dijāwe; koyī shai jo ek shakhs ko uski dārkhwāst (istid'ā) ke mutābiq thore roz tak kām meñ lāne ke liye is shart par dijāwe ki wahī khās shai wāpas hogī yā uske badle meñ usī kī ham-qīmat shai dijāegī [mangnī yā udhār dijāwe.

A loan of a book or of bread—Kitāb yā roti jo hasb-i shart-i-musarrāha-i-bālā.

3.—Woh shai jo isti'māl-i-'ārizī ke liye is shart par dijāwe ki wahī shai wāpas hogī yā uskā ham-māliyat badal diyā jāegā magar donon hālatoñ meñ uske isti'māl kā kuchh mu'āwaza bhī milegā.

☞ "In this sense, loan is generally applied to money." Webster.

A loan bearing no interest—Aisā qarz jispar sūd na liyā jāwe; be-byājū qarz; qarz-i-hasana.

[pher; udhār.

A verbal loan, or one not acknowledged in writing—Dastgardān qarz; hath-

4.—Isti'māl kī ijāzat; kām meñ lāne kā ikhtiyār.

A loan of credit—Kisī ke i'tibār (uske suk) ke kām meñ lāne kī ijāzat.

Loan, v. t. 'Āriyat mangnī yā musta'ār d.; udhār d.; thore roz tak kām meñ lāne ke liye bilā mu'āwaza is shart par denā ki shai-i-'āriyatī wāpas kī-jāwegī masalan kitāb—khwāh is shart se ki shai-i-musta'ār kā ham-māliyat badal-i-jinsī wāpas hogā masalan roti—yā thore roz ke isti'māl ke liye is shart par denā ki usī kī ham-māliyat-o-ham-jins shai ma' kisī-qadar mu'āwaza-i-isti'māl ke wāpas hogī jaise रुपये aur unkā sūd.

Loan, *v. t.* Rupaye yā dūsrī qīmatī chiz udhār yā qarz d.; qarz kḥwāh
[musta'ār d.]
Said of the lender.

Loath, *a.* Nafrat se bharā huā; mutanaffir; rāgib yā maīl nahīn; nā-
kḥush; muñh phere huye; mutaassif. [pher l. (usse nihāyat nafrat k.).

Loathe, *v. t. 1.*—Kisī shai se nafrat k.; khāne-pine se bi-l-kul muñh
2.—Bahut hī nā-pasand k.; mutanaffir h.

Loathsome, *a.* Jisse nafrat paidā ho; jo tabī'at ko mutanaffir kar-de
(pher de); makrūh; kaīlī; nafrat ke qābil; nafrat-angez.

Local, *a. 1.*—Kisī kḥās jagah (maqām) se muta'alliq; kisī mauqa'-i-
mu'niyan yā mahdūd se ta'alluq r. w. [hālāt-i-makānī.

Local circumstances—Woh hālāt (bātoñ) jo kisī maqām se muta'alliq hon;

2.—Kisī kḥās jagah maqām yā zil'e ke liye makhsūs yā uspar
mahdūd; mukhtassu-l-maqām.

A local custom—Woh rawāj jo kisī kḥās maqām yā zil'e se muta'alliq ho; rawāj-

i-mukhtassu-l-maqām; desāchār; desbewhār; mulk kā rawāj.—*A local*

disease—Woh bimā'i jo kisī kḥās jagah par ho.—*Local actions*—(Law) Woh

muqaddamat jinkā wahiñ dūr hou' zarūr ho juhāñ binā-i-mukhtasamat

[paidā huyī ho.]

LOCAL *n. 1.*—(Fr.) Maqām; jagah; mauqa'. [maqām par jāri ho.

2.—Koyī qā'ida dastūr tarz-i-kalām yā koyī dūsrī bāt jo kisī kḥās

Localism, *n. 1.*—Kisī maqām se makhsūs h.

2.—Boli yā kār-rawāyi kā dhang jo kisī kḥās zil'e meñ jāri ho;

woh muhāwara yā tarz-i-kḥās jo kisī maqām-i-kḥās ke liye makhsūs ho.

Locality, *n. 1.*—Kisī jagah yā kḥās maqām par rahnā.

2.—Kisī jagah yā zil'e wagaira kī qaid.

3.—Jagah; maqām; mauqa'; woh jagah jahāñ koyī shai wāqi' ho.

Locally, *ad.* Jagah ke lihāz se; ba-i'tibār-i-makān; bi-l-makān; kisī

kḥās jagah meñ yā par. [alāhidagi yā dūri-i-bi-l-makān r.

To be locally separated or distant—Jagah ke lihāz se 'alāhida yā dūr rahnā;

Locate, *v. t. 1.*—Rakhnā; qām k.; kisī kḥās jagah yā mauqa' par

qām k. yā baithālnā.

2.—Kisī 'imārat wagaira kī jagah yā uskā mauqa' nām-zad kar d.

Lock, *n. 1.*—Tālā; qufl. [ek ke ūpar ek bhi'r jānā.

2.—Ek meñ jakar d.; kash-ma-kash; jakar ūthnā; hīl-dol-na saknā;

3.—Band wagaira jo nadī yā nahr wagaira ke pāñī kā bāhāv

4.—Bandūq kā ghorā. [rokne ke liye ho.

5.—Pech; dāwñ; kushtī-bāz kī pakar.

6.—Bāl kī lat; zulf; kākul; gesū. [lagānā; muqaffal k.

Lock, *v. t. 1.*—Tālā-kunji lagānā; tālā lagānā denā yā bharnā; qufl

2.—Kisī shai ko is tarah band kar d. kī woh chal na sake. [band r.

3.—Band kar d. goyā qufl meñ; bāhar nikalne na d.; bhitar hī r.;

4.—Jakar d.; kisī shai kī rawāñī ko qat'an rok d.

5.—Gher l.; khūb liptā l.; nihāyat hī gale se lagā l.

6.—Band banānā—jaise nahr meñ.

Lock-up, *n.* Hawālāt; woh jagah jahāñ ashkḥās-i-giriftār-shuda ba-taur-

i-ārizī (thore roz ke liye) hirāsāt meñ rakkhe jāte haiñ; hājāt.

LOCO CITATO, (Lat.) Ba-maqām-i-mutazakkira-i-bālā; jis jagah kā zikr

ūpar hai wahiñ yā wahāñ. [rahnā.

Locomotion, *n. 1.*—Ek jagah se dūsrī jagah jānā; jā-ba-jā mutaharrik

- 2.—Ek jagah se dūsrī jagah jāne kī quwwat; harakat.
Locomotive, *a.* 1.—Ek jagah se dūsrī jagah jāne w.; jo apuī jagah tabdīl kare yā uskī salāhiyat rakkhe; mutaharrik.
- 2.—Harakat paidā k. w. yā ek jagah se dūsrī jagah harakat d. w.
LOCUM TENENS, (Lat.) Qāim-maqām; woh shakhs jo thore roz ke liye kisī kā 'iwaz muqarrar kiya jāe; 'iwaz; muḳhtār yā kār-pardāz; woh shakhs jo kisī dūsrē kī taraf se yā uske 'iwaz meṁ kār-rawā ho.
- LOCUS CRIMINIS**, (Lat.) Maqām-i-wuqū'-i-jurm; woh jagah jahān koyī jurm ho.
LOCUS IN QUO, (Lat.) Woh jagah jismeṁ (jahān); jis jagah meṁ yā
LOCUS SIGILLI, (Lat.) Woh jagah jahān muhr sabt ho (ho yā chhapi ॥३॥ Usually abbreviated to L. S. [ho]; muhr sabt rahne kī jagah.
- Lodge**, *v. t.* 1.—Thore yā ziyāda 'arse ke liye hifāzat kī garaz se r.
 2.—Rahne kī jagah d.; qiyām-i-'ārizi ke liye jagah d.; thore 'arse tak rahne kā ṭhekūnā kar d.; panāh d.; chhipā r.; utārnā; ṭhahrnā; ṭiknā; rāt basne kī jagah d.
- 3.—Garā d.; dāl d.; paithāl d.; nasab kar d. [yā baithāl d.
 4.—Dil-nashīn k.; zihn-nashīn k.; khātir-nashīn k.; dil meṁ jamā
To lodge an information—Istigāsa k.; nālīsh k. yā nālīshī h.; faryād k.; dā'wā k.
- Lodge**, *v. i.* 1.—Thore 'arse tak āram k. yā muqīm rahnā masalan ek rāt ek hafta ya ek mahīna; firo-kash h.; utārnā; ṭiknā.
 2.—Loṭ jānā; gir-kar ulājh jānā—jaise nāj ke dantoṁ kā.
- Lodger**, *n.* 1.—Woh shakhs jo kirāye ke makān meṁ rahe khwāh shab bhar dūsrē ko makān meṁ sowe; kirāya-dār; bharait.
 2.—Woh shakhs jo kahīn thore dinoṁ tak rahe.
- Lodging**, *n.* 1.—Ek rāt ko liye āram kī jagah; thore 'arse tak qiyām kī jagah; sukūnat-i-'ārizi; kamra.
 2.—Kisī shai ko qiyām (ṭhaharne) kī jagah; jāc-qarār.
Lodging-house—Kirāye kā makān; woh makān jahān kirāye par qiyām kā bandobast rahe.—*Lodging-room*—Woh kamra jismeṁ koyī shakhs kirāye par rahe.—*Board and lodging*—Khānā aur rahne kā makān; khānā-pīnā aur ṭhaharne kī jagah. [rafi' u-sh-shān.
- Lofty**, *a.* 1.—Ūnchā; sar-baland; murtafa'; baland; uūchāyī meṁ barā;
 2.—Jalīl-u-l-qadr; 'ālī-martabat; buzurgī meṁ barā.
 3.—Jisse gurūr (ghamand) pāyā jāe; magrūr; mutakabbir.
 4.—Jisse 'azmat buzurgī yā barāyī zāhir ho.
 5.—Laq-o-daḡ; 'ibārat yā tarz-i-kalām ke i'tibār se 'umda. [ahmaq.
- Logger-head**, *n.* Kunda-i-nā-tarāsh; kaudan; ullū; kūrḥ-magz; gāwdā;
To be at loggerheads, to fall to loggerheads, or to go to loggerheads—Āpas meṁ mār-pīṭ karne lagnā; lārne lagnā; jhagarnā; lārnā; ghūsam-ghūsnā k.; bāthā-pāyī
- Logic**, *n.* Mantiq; 'ilm-i-mantiq; 'ilm-i-munāzara. [k.; mutḥbher k.
Logical, *a.* 1.—Mantiq ke muta'alliq; jo mantiq meṁ musta'mal ho; man-
Logical subtleties—Mantiqī barikiyān; kunhiyāt-i-mantiq. [tiqī.
 2.—Qā'ida-i-mantiq ke mutābiq; ma'qūl.
A logical inference—Mantiqī natija; natija-i-ma'qūl. [mumaiyiz.
 3.—'Ilm-i-mantiq meṁ māhir; qiyās-o-munāzare ke fan meṁ māhir;
A logical head—Dimāḡ-i-mumaiyiz; aīsā dimāḡ jismeṁ qiyās aur munāzare kī quwwat ho. [mantiqī taur par.
- Logically**, *ad.* Qawā'id-i-mantiq ke mutābiq; mantiq ke rū yā qā'ide se;

Logician, *n.* Sāhib-i-mantiq; mantiq-dān; mantiqī; 'ilm-i-mantiq meñ faiq (uskā khūb jānne w.). [lagūnā; sustī k.; sustī meñ waqt khonā.
Loiter, *v. i.* Chalue meñ sustī k.; āhistagī se chalnā; 'arsa k.; der
Lone, *a. 1.*—Jahān koyī na ho; jahān tanhāyī kā 'ālam (nirālā) ho; jahān koyī ātā-jātā na ho. [na hoñ.

2.—Akelā; tanhā; ek hī; jiske qurb-o-jawār meñ (ās-pās) dūsre

3.—Mujarrad; jiskī shādī na huyī ho yā jo bewa ho; be-byāhī yā bewa. [se alag h.

Loneliness, *n. 1.*—Tanhāyī; goshe meñ h.; logon se kanāre h.; bastī

2.—Khalwat-guzīnī; tanhāyī meñ rahne kī ragbat; gosha-nashīnī.

Lonely, *a. 1.*—Jahān yā jiske gird-pesh (āge-pīchhe yā ās-pās) koyī na ho; sunsān; tanhā; akelā. [aur koyī na ho.

2.—Tau-i-tanhā; akelā; apne siwā dūstrā sāthī na r. w.; jiske sāth

Lonesome, *a.* Jahān sunsān yā saunnātā ho; jahān koyī na ho; akelā; ujār; logon se alag; ābādī se ware.

Long, *a. 1.*—Mutawwal; lambā; wasī.'

Opposed to *short*, and distinguished from *broad* or *wide*.

2.—Zamāne (waqt) ke lihāz se darāz yā mutawwal; darāz; madīd; bahut; barā. [woh bahs jo der tak qāim rahe.

A long while—'Arsa-i-darāz; bahut din.—A long debate—Bahs-i-mutawwal;

3.—Bahut dūr; ba'id; jiske wuqū' meñ bahut 'arsa ho.

4.—Kisī khās paimāne ke i'tibār se lambā; lambāyī meñ; tūl meñ.

A yard long—Ek gaz lambā; tūl meñ ek gaz; gaz bhar.—A mile long—Ādh kos lambā; mil bhar lambā.

5.—Jo āhista āhista āwe; jo tawaqquf se āye. [āyegā].

He will not be long in coming—Woh āne meñ tawaqquf na karegā (woh jald

6.—Nihāyat tawīl; jisse tabī'at thak jāe yā ghabrā uṭhe; bahut lambā-chaurā (tūl-o-tawīl).

A tale should never be too long—Qisse ko hargīz bahut tawīl na honā chāhiye; kahānī hargīz barī lambī-chaurī (bhārī) na honī chāhiye.

7.—Jo der khwāh dūr tak qāim rahe; jiskā silsila der yā dūr tak rahe—jaise nazar āwāz dāstān mūrison kā silsila wagaira.

8.—Wasī'; dūr-bīn; jo ba-libāz-i-waqt-i-āyinda dūr tak phailē.

Long views—Khayālāt-i-wasī'; aise khayālāt jo āge ko dūr tak phailē.

"Long is often prefixed to other words to form compounds denoting great extent, remoteness in time or place, continuance, or extended duration of that which is signified by these words, and they are usually of very obvious meaning; as, *long-armed, long-delayed, long-lost, &c., &c.*" Webster.

In the long run—Bi-l-ākhir; anjām ko; anjām-i-kār ko; ākhīr meñ; jumla umūr par lihāz kar-ke.—Long dozen—Bārāh se ek ziyāda; terah.—Long home—Qabr

Long, *ad. 1.*—Barī dūr tak; bare fāsile yā wus'at tak. [yā mant.

A long extended line—Khat jo bahut dūr tak phailā ho.

2.—Barī der tak; bahut 'arse tak; muddat-i-darāz tak.

3.—Kisī zamāna-i-ba'id par 'ām isse ki woh mā-qabl ho yā mā-ba'd.

Not long before—Bahut 'arse ke qabl nahīn; bahut din pahle nahīn.—Not long after—Bahut 'arse (barī der) ko ba'd nahīn; bahut din pīchhe nahīn. [bhar.

4.—Tamām 'arse yā muddat meñ; sāre waqt meñ; tamām; sārā; He writes all day long—Woh sāre din (tamām roz yā din bhar) likhā kartā hai.

Long, *v. i.* 1.—Nihāyat mushtāq h.; kamāl shauq r.; dil se chāhnā.

② Followed by an infinitive, or by *after* or *for*.

2.—Kisī chiz ko khāne ko tarasnā. [khāne kā bahut jī chāhnā,

To long for fruit—Phaloñ ke khāne ki nihāyat ārzū (tamannā) r.; phaloñ ke

Long-sighted, *a. i.*—Jo bahut dūr se dekh sake; pesh-bīñ; dūr-andesh; zakī; dūr-bīñ; 'aqīl.

2.—Jise dūr ki chīzeñ sāf dekh parēñ lekin nazdik kī nahīñ.

Look, *v. i.* 1.—(With the prepositions *to*, *at*, *on*, *after*, *for*, and *toward*)

Uske dekhne kī garaz se kisī shai kī taraf nigāh k.

② "To look on, implies more of dignity or deliberation in the act of looking than *to look at*; *to look after*, *for*, and *toward*, imply that the object is not present to the eye, but is to be sought for." Webster.

2.—(With *to*, *at*, or *on*.) Kisī shai kī taraf mutawajjih yā mukhātab h.; jāñchnā; dekhnā-bhāñnā; imtīhāñ k.

3.—(With *after* and *for*) Dekhne kī koshish k.; kisī shai par fikr ke sāth nigāh r.; dhūñdhnā; talāsh k.; dhūñdh kar nikālñ; ummed-wārāna muntazir rahnā; takā k.; tāk lagāye rahnā; intizār yā ummed meñ rahnā. [yā samajhnā; hal k.; 'uqda-kushāyī k.

4.—(With *through*) Kisī bāt meñ pañhnā yā ghusnā; khūb dekhnā

5.—(With *about*) Chāroñ taraf dekhnā; har taraf nazar k.; chaurāknā rahnā; nigrāñ rahnā; hoshyār rahnā; bedar (khabar-dār) rahnā.

6.—(With *into*) Gaur se dekhñ; ba-nazar-i-taammul mulāhaza k.; jāñchnā; khūb dekhñ-bhāñnā. [jāñchnā; khūb jāñchnā

7.—(With *over*) Ek ok karke dekhñ; ek ko dūsre ke ba'd

To look over accounts—Hisāb jāñchnā yā khūb jāñchnā; hisāb ko raqam-ba-raqam dekhñ (uske har ek raqam kī jāñch-partāl k.).

8.—Zāhir meñ ma'lūm h.; dekh parñā; koyī khās sūrat r.

The patient looks better than he did—Woh mariz pahle se achchhā ma'lūm hotā hai; ba-zāhir woh mariz ba-nisbat pahle ke achchhā hai. The clouds look rainy—Bādāl barsāñ ma'lūm dete hain (unki sūrat se pāñ jāññ hai ki meñh barsegā) [rū r.; rukh r., muqābil h.; sāmnē h.

9.—Kisī khās samt ko h.; kisī khās jāñib par yā kisī khās taraf h.;

The gate looks eastward—Woh phūṭak pūrab taraf hai; woh phūṭak ma-shriq-roya hai (uskā rukh yā muñh pūrab ko hai). [mukhātab ho; lihāz karo.

10.—(Used imperatively to call attention) Dekho; nazar karo;

To look about, and to look about one—See Look No. 5.—To look after—See Look

No. 3.—To look down on, or upon—Be-i'tināyī se pesh āññ; talqīr k.; hiqārat kī nazar se dekhñ; kuchh na samajhnā; nā-chiz tasawwur k.—To look for.

Same as to look after.—To look on—(a) Lihāz r.; qadr k.; tauqīr k.; i'ās r.

(b)—Samajhnā; tasawwur k.; khayāl k.; kisī kī nisbat tae qāim k. (c)—Kisī chiz ko sirf dekhā k.; maliz tamāshāyī hokar rahnā; maliz nazāra k.; sirf dekhne se wā-ta r.—To look out—Nigrāñ rahnā; khabar r.; takā k.

To look to (a)—Nigrāñ k.; khabar l. yā r.; ihtiyāt k. (b)—Kisī shai ke pāne

kī ummed r.; kisī se is bharose yā ummed par mustadā'i h. kī use kuchh mile.—The creditor may look to the surety for payment—Dāñ ko iktiyār hai kī apne rupaye ke adā ke liye zāmin se mustadā'i ho; dāñ apne rupaye

pāne kī ummed zāmin se rakh saktā hai.—To look through—Khūb dekhñ yā samajhnā.

Look, v. i. 1.—Dekh kar yā maujūd rah-kar dabānā mar'ūb yā maglūb k.

To look down opposition—Muḥālāfat ko muḥālāfiyā ki taraf dekh-kar yā unke

2.—Nazar se dekhānā yā zāhir k. [sāmue rah kar raf' k.

To look in the face—Dilerī se muqābala k.; laṛāyī ke liye muqābil h.—To look

out—Talāsh karke (dhūndh-kar) nikālū; chunnā; pasand k.; muntakhab

k.—To look up a thing—Kisī shai ko dhūndh kar (talāsh yā justjā se) nikālū.

Look, v. 1.—Rū; chihra; sūrat; muñh; shukl; nigāh; nazar; chitwan.

A high look is an index of pride—Ūchī nazar gurūr ki nishānī hai.—A down-cast

look indicates modesty, bashfulness, or depression of mind—Nichī nazar se

hijāb sharmindagi yā dil ki pazhumardagi zāhir hotī hai.

2.—Dekhnā; nigāh k.; nigāh; nazar.

Looker-on, n. Dekhne w. [dekhāt ho use kuchh ta'alluq na rakkhe.

Looker-on—Nazzāra-bī; mahz tamāshāyī; jo sirf dekhā kare par jis shai ko

Look-out n. 1.—Kisī shai yā mājare ke liye ihtiyāt se dekhnā yā uskā

nigrān rahnā. [nazar āwe (dekhī jāe).

2.—Woh maqām jahān se kisī shai ke har-ohāḥār taraf kī kaifiyat

Loop, n. 1.—Phandā; halqā; chakkār; phāūsā.

2.—Chhotā sā sūrākh; mokhā; khafif se gunjāish.

Loop-hole, n. Sūrākh yā shigāf jisse koyī shai nikāl jāe; nikālne kī rāh;

bachne yā nikāl-bhāgne kā zar'ā (uski sabil yā gunjāish).

Loose, a. 1.—Be-bāndhā; be-silā; khulā; gair-mujallad.

The loose sheets of a book—Kitāb ke be-bāndhe (gair-mujallad) taḥṭe.

2.—Tang nahīn; chust nahīn; dhilā.

A loose garment—Dhilā kapṛā; aisi poshāk jo tang na ho.

3.—Nazdik nazdik nahīn; jismeñ majma'-i-kasir na ho.

4.—Ghanā nahīn; jhijhira.

A cloth of loose texture—Kapṛā jiski bunāwat ghanī na ho; jhijhira kapṛā.

5.—Muḥtasar nahīn; ṭhik ṭhik nahīn; muḥmal; gair-mu'āyan;

be-tartib; muntashar yā pareshāu.

A loose style—'Ibārat-i-muḥmal; aisi 'ibārat jismeñ iḥtisār na ho yā jo ṭhik

ṭhik hasb-i-hāl-i-mazmūn na ho; 'ibārat-i-be-rabt; woh 'ibārat jismeñ jor-

tor na ho; 'ibārat-i-muntashar.

6.—Jismeñ pābandī-i-quyūd na ho; sakht yā karā nahīn.

A loose observance of rites—Rusūm kī bartāw bilā pābandī-i-quyūd; sakhtī yā

karāyī se ṭhik ṭhik rusūm kī na mānū. [āto hoñ.

7.—Jisko qabz na ho; jisko ijābat khul kar hotī ho (dast dhile

8.—Aubāsh; āwāra; bad-fil; be-'ismat; fāhish yā fāhisha; bad-chalau-

jaise mard yā 'aurat. [darj hoñ.

9.—Jismeñ fuhsh 'ibārat ho; jismeñ kalimāt-i-nā-mulāimī yā bad

At loose ends—Gair-murattab; muntashar; jismeñ bad-nazmī ho; jiske ihtimām

meñ be-ihitiyātī ho; jiski nisbat gaffat kī-jāwe.—To break loose—Qaid

(ziudān) se bhāg jānū; tashaddud ke zar'e se āzādī hūsil k.; mār-pit karte

bāhar nikāl jānū.—To let loose—Rukāwat yā qaid se āzād k.; ribā k.; chhor

d.; āzād k.; khālā k. [khul sake; dhilā.

Loosely, ad. 1.—Kas-kar nahīn; mazbūt nahīn; is tarah par kī āsānī se

2.—Be-bāndhā; khulā huā; gair-basta.

3.—Aubāshāna; nasāih ke lihāz se jin bāton kī khayāl zarūr ho bilā

lihāz unke; pāk-dāmanī se nahīn; bilā pābandī-i-quyūd; be-qā'ida; be-rāh.

4.—Gāfilāna; be-'itnāyī se; be-parwāyī se.

Loosen, v. t. 1.—Khol d.; dhilā kar d.; kisi shai kī bastagī tanāw maz-būti yā istihkām ko qāim na rahne d.

2.—Polā k.; dhilā kar d. [peṭ chalānā.

3.—Qabz raf' kar d.; aisā kar d. ki ijābat bilā-diqqat yā ziyāda ho; Loosen, v. i. Dhilā ho-jānā; bastagī sakhtī mazbūti yā qabz kā raf' ho-jānā.

Looseness, n. 1.—Dhilāpan yā dhilāyī; kushādagi; kasā bañdhā karā yā mazbūt na rahnā.

2.—Thik thik usūl yā qā'ide ke mutābiq na h.; gair-pābandī; be-qā'idagi; bad-chaluī. [ismatī.

3.—Hamesha kī āwāragī; bad-fi'li; nā-pāk-dāmanī; be-'iffatī yā be-

4.—Ishāl; dastoñ kā kasrat se ānā; ifrāt se ijābat kā h.; peṭ chalnā.

Lop, v. t. 1.—Kisi shai ke sire (ūpar ke hisse ko) kāt l.; ūpar se kāt chhāñt yā qalam-karke chhoṭā kar d.; kisi shai ke fuzūl ajzā nikāl d.

2.—Kisiqadar kāt ke jhukā d.

3.—Girā d.; laṭkā d.

Lop, v. i. Laṭkā k.; niche ko girnā jhuknā yā laṭaknā.

Loquacious, a. 1.—Jo har waqt bāt kiyā karo; bakwādi; bātūnī.

2.—Barbariyā; jo bak kar bhedoñ ko khol de.

Loquacity, n. Har waqt yā fuzūl bakue kī 'adat; andāz se ziyāda bāt karne kī ragbat; behūda goyi; bakbak.

Lose, v. t. 1.—Khonā; gānwānā; zāi'a k.; kisi shai kā bataur-i-khud hāth se nikāl jāne d.; kisi shai se is tarah judā kiyā jānā ki yah ma'lūm na ho ki woh kabūñ hai; gum kar d.; be-thekāne rakh d.

To lose a book—Kitāb kho d. [hār jānā; zāl kar d.

2.—Muqābale meñ kāmyāb na ho-kar kho d.; na jituā; na pānā;

To lose money in gaming—Qimār-bāzī (jāñ khelne) meñ rupaye hār jānā yā kho d.—To lose a battle—Laṛāyī (yā laṛāyī meñ) hār jānā; laṛāyī meñ nā-kāmyāb h. (shikast khānā yā na jituā).

3.—Kisi shai se mahrūm kiyā jānā; kisi shai kā apne qabze meñ na rah jānā; kisi shai kā hāth se jātā rahnā; kho d.

To lose one's life—Jāñ kā hāth se jātā rahnā; jāñ se mahrūm h. (use kho d.)

To lose men in battle—Laṛāyī meñ ādmī kho d. (unkā hāth se nikāl jānā)

Opposed to keep. [zāi'a h. yā mārā jānā).

4.—Kām yā tasarruf meñ na lānā; pheñk d.; zāi'a kar d.; be-fāidā lagānā; barbad k.; talaf k.; rāegāñ k.; urā d.; phūñknā yā phūñk d.; luṭānā yā luṭā d.; muft khonā; kharāb k.

To lose a fortune by gaming—Qimār-bāzī (jāye) meñ daulat kā barbad k.; jūye meñ māl-o-matā' kā urā d. phūñknā khwāh talaf k.—To lose the benefits of instruction—Ta'lim ke fāidoñ ko muft kho d. yā rāegāñ k.; fawā'id-i-ta'lim

5.—Gumrāh h.; is tarah bhūl jānā ki phir na mile. [zāi'a kar d.

To lose the way—Gumrāh ho-jānā (rāsta bhūl jānā); rāh kho d.

6.—Pareshūn yā muntashar k.

7.—Barbad k.; tabāh k.; gārat k.

To lose a ship by a storm—Tāfān meñ jahāz kā barbad tabāh yā gārat ho-jānā.

8.—Nigāh se gāib ho-jānā; phir na dekhnā.

He lost his companion in the crowd—Uskā hamrāhī bhīr meñ uskī nigāh se gāib ho-gayā; kasrat-i-hujūm kī wajh se usne apne sāthī ko phir na dekhtī.

9.—Na pānā; pāne se qāsir rahnā.

To lose ground—Pichhe rah jānā; ba-tadrīj nuqsāñ yā mazarrat uṭhāñ.—To

lose heart—Be-dil ho-jānā; himmat hār-jānā yā kho d.; buzdil ho-jānā; dar-

jānā.—*To lose one's self*—Pareshān ho-jānā; hairān h.; āshufta-khātir ho-jānā; ghabrā jānā. Khwāb-i-gaflat meñ par jānā; be-khud ho-jānā; hāfize aur 'aql kā kuchh 'arse tak be-kār ho-jānā.

Lose, v. i. 1.—Muqābale meñ kisī shai kā kho d.; na jitnā.

2.—Zail ho-jānā; nuqsān uṭhānā yā nāqis ho-jānā; ghaṭ jānā; jawāb de d.; kām na k.; kār-gar na h. [jiskī jit na ho.

Loser, n. Nuqsān uṭhāne yā sahne w.; jiskā nuqsān ho; hārne w.;

Losing, a. Nuqsān paidā k. w.; jisse yā jismeñ nuqsān ho; ghāṭe kā; jisse yā jismeñ ghāṭā ho. [ghāṭe kā kām yā rozgār.

A *losing business*—Aisā kām jismeñ yā jisse nuqsān ho; kār-i-ziyān-kār;

Loss, n. 1.—Khonā; ziyān; nuqsān; itlāf; mahrūmī; barbādī; ṭoṭā; ghāṭā; The loss of property—Jāedād kā khonā; nuqsān-i-māl. [khisāra.

2.—Barbādī; tabābī; nuqsānī; gārat jānā.

The loss of a ship, or of an army—Jahāz yā fauj ki barbādī (uski tabābī).

3.—Tāzī'a; sarf-i-be-fāida; muft khonā; behūdagi meñ zāi'a k.

A loss of time or labour—Tāzī'a-i-waqt yā mihnāt; waqt yā mihnāt kā sarf-i-be-fāida.

4.—Woh nuqsānī jo ṭapakne yā bahne kī wajh se ho; chhij; khād.

5.—Woh log jo māre jāweñ aur zaḥmī wā giriftār hoñ; woh māl-o-matā' jo dushman ke qabze yā hāth meñ par jāe; māl-i-magrūta.

To bear a loss—(a) Nuqsānī bharnā yā d.; ṭūṭā (ṭoṭā) bharnā; khisāra d.; tāwān d.—(b) Nuqsān kā mutahammil h.; nuqsān yā khisāra sah l. ya'nī usse dāb na uṭhnā.—*To be at a loss*—Ghabrā uṭhnā; pareshān ho-jānā; hairān h.; hais-bais meñ par-jānā; kisī amr kā tā'ayun na kar saknā; pas-o-pesh meñ rahnā;

hālat-i-tazabzub meñ rahnā; shash-o-panj meñ h.—*Without loss of time*—Fi-l-faur; be-tawaqquf; jhaṭ-paṭ; turant; ma'an; be-dirang.

Lost, a. 1.—Kho-gayā; gum-shuda; jo na mile; jo be chāhe (āp hī āp) hāth se nikal jāwe; aisi jagah meñ galatī se rakkhā yā chhoṛā huā jo ma'lūm na ho yā bhūl gayī ho.

A lost book—Kitāb-i-gum-shuda. [se kho jāe.

2.—Jo har jāwe; jo jītā na jāwe; jo muqābale meñ nā-kāmī kī wajh

A lost stake—Hāri yā hari huyī bāzī; bāzī jo jiti na jāe; hār ki bāzī.

3.—Jo hāth se jātā rahe; jisse mahrūmī ho; jo phir apne pās yā qabze meñ na rah jāe. [kho jāe; ābrū jo phir bāqī na rahe.

A lost limb—Aisā 'azw jo phir jism meñ qāim na rahe.—*Lost honour*—Ābrū jo

4.—Ḡair-musta'mala; gair-mutasarrifa; zāi'a-shuda; jo 'abas kām meñ lāyā gayā ho; jo talaf ho-gayā ho; jo kho diyā gayā ho. [ho.

A lost day—Woh din jo kām yā masraf meñ na āyā ho; aisā roz jo rāegān gayā

5.—Gum-gashta; gum-shuda; jo rāh bhūl gayā ho; jise sīdhi rāh na mile; jise woh maqām na mile jahān jānā maqsūd ho; jo munta-shar yā pareshān ho-jāe; bhaṭaktā huā. [yā mārā gayā.

6.—Barbād-shuda; jispar tabābī ā-gayī ho; gārat-shuda; dūb gayā

A ship lost at sea—Jahāz jo samundar meñ tabāh yā gārat ho gayā ho (dūbā yā mārā gayā ho). [kā khayāl yā hosh na rahe ki hamārā fi'l bejā hai.

7.—Jiskā dil patthar ho-gayā ho; jo lā'ilāj ho-jāwe; jisko is bāt

A profligate lost to shame—Aisā fāsiq jismeñ sharm bāqī na rahe; aisā bad-kār jo hayā kho baiṭhe.—*Lost to all sense of honour*—Ābrū-bāḡhta; jisko 'izzat

kā mutlaq khayāl na rahe; be-hayā; mahz be-hayā.

8.—Jo nazar na paṛe; jo mahsūs na ho.

A person lost in a crowd—Jo shakhs bhir meñ nazar na paṛe.

Lot, n. 1.—Woh amr jiskā wuqū' be-gair insān ke chāhe yā pesh-binī kiye ho; ittifaq; qismat; taqdīr; nasīb; bhāg.

2.—Aisi tadbīr jiske zarī'e se kisī bāt kā tasfiya ittifaq par chhor diyā jāe ya'nī usmeñ insān kī pasand yā khwāhish ko dakhil na ho.

3.—Woh hissa jo kisī ko ittifaqiya mile; jo kuchh be-gair tadbīr kiye mil jāe; bahra; bakhra; jo kuchh kisī ko uskī taqdīr se mil-jāe. [lāt.

4.—Ek shakhs kī hissa i-judā-gāna; judā-gāna hissa; 'alāhida hissa; A lot of goods—Jisqadar asbāb ekaṭṭhā (yāk-jū) rahe.—List of lots—Lāt-bandī.

5.—Bahut sā; ta'dād yā miqdār-i-kasīr (*Colloquial*).

Lots of people—Bahut se log.

To cast lots—Qur'a dālnā; qur'a-andāzī k; pāsā yā koyī dūsrī chiz pheṅknā jiske zarī'e se hasb-i-īqrār-i-bāhamī kisī amr kī talqīh ho-jāe.—*To draw lots*—Kisī bāt kī tanqīh is tarah par k. ki minjumla bahut sī chizōñ ke jinke nishān uṭhāne wāle ko ma'lūm na hoñ ekchiz uṭhā li-jāwe; chitṭhī dālnā; nām nikālṇā; qur'a uṭhānā.—*To pay scot and lot*—Haisiyat ke mutābiq mahsūl d.; hasb-i-istitā'at mahsūl adā k. [jo kān meñ zor se lage.

Loud, a. 1.—Jismeñ barī āwāz ho; baland-āwāz; pur-shor; zor k; 2.—Jisse barī tākid pāyī jīe; jiskā asar dil par bahut ho; tākidī.

Loud, ad. Zor se; baland āwāz se.

Loudly, ad. 1.—Ba āwāz-i-baland; bare zor yā shor se; dhūm machāke; pukār-kar; nihāyat dād-be-dād karte huye; bahut ro-piṭ ke; bahut gul machāte.

Lounge, v. i. Sustī meñ waqt khonā; makkhī mārṇā; idhar-udhar bekār phirā k.; parē phirṇā; harza-gardī k.; tāng phailāye parē rahnā; āram se takiya lagāye parē rahnā. [nisārī; ulfat.

Love, n. 1.—Pyār; chāh; muhabbat; dūsre par barī mihrbānī yā jān-

2.—Shauq; chāh; ārzū; tamaunnā; dil kā laguā; khwāhish.

The love of home—Hubbu-l-watan; ghar kī muhabbat yā chāh.

3.—Jise pyār karen; pyārā; dost; ma'shūq; sanam; jānī.

4.—Nek-khwāhī; khair-andeshī; dil kī bhalāyī; mihrbānī; dūsroñ

5.—'Ishq; kām-dew. [kī bihtarī.

Labour of love—Woh mihnāt yā kām jo kisī kām yā shakhs par tabī'at ke ā-jāne kī wajh se az-khud (begair kisī dūsre kī tahrīk ke) kiya jāe.—*Of all loves*—Ba-hama-wujūh; har sūrat se; zarūr.—*To make love to*—Kisī kī nisbat apne jazba-i-muhabbat yā shauq kī izhār k.; shādī kī dar-khwāst k. (uskā mutamaunī h.)—*To play for love*—Be-gair kuchh bāzī lagāye (hārjīt thahrāye) koyī khel khelṇā; mahz tafrihan koyī khel khelṇā.

Love, v. t. 1.—Kisī se khush yā mahzūz h.; kisī par tabī'at kī ā-jānā (dil lag jānā); kisī kī chāh r. (usko chāhnā); kisī ko pyārā yā 'azīz r.; kisī se ulfat yā muhabbat r.; kisī par fidā yā 'āshiq h.

2.—Kisī kī bhalāyī chāhuā; kisī par nek-andeshī kī nazar se dekhnā.

Lovely, a. Pyārā; pyār ke lāiq; 'azīz yā 'azīz rakhne ke lāiq; har-dil-'azīz; jismeñ aisi sifateñ hoñ ki log usko chāheñ (pyār karen yā

Lover, n. 1.—Pyār k. w.; chāhne w.; dost; tālib. ['azīz jāneñ).

2.—Khusūsan woh mard jo kisī 'aurat ko chāhe (pyār karen; uspar 'āshiq fareftā yā fidā ho.); 'āshiq; yār; āshnā.

3.—Kisī shai kī chāhne w.; jisko kisī shai masalan 'ilm yā kutub wagaira kī kamāl shauq ho.

Love-sick, *a.* 1.—Mariz-i-'ishq; 'ishq kā mārā (uskā bīmār); jo kisi kī chāh meṁ mar yā tarāp rahā ho; jo kisi kā shaidāyī yā maftūn ho.

2.—Kisi 'āshiq-i-zār ('ishq ke bīmār) kā batāyā huā yā jisse us 'ishq kā izhār ho jismeṁ koyī mar rahā ho.

Low, *a.* 1.—Nīchā; ūnchā yā baland nahīn; nisheb; past.

Low ground—Nīchi zamīn; nisheb zamīn; ūnchī zamīn nahīn.

2.—Ma'mūl ke mutābiq ūnchā nahīn; past; kotāh.

A man of low stature—Past-qad shakhs; chhoṭe qad kā ādmī.

3.—Ufuq ke nazdik.

[nazdik rahtā hai.

The sun is low at four o' clock in winter—Jāre meṁ chār baje āftāb ufuq ke

4.—Gahirā; nīchī; jismeṁ nīche ko zamīn kī taraf bahut utār ho.

A low valley—Gahirā darrā; do pahārōn ke darmiyan kī zamīn jismeṁ bahut utār ho (jo bahut nīchī ho).

[se kam; sastā.

5.—Ma'mūlī sharh (nirḡh bhāw yā miqdār) se kam; qīmat-i-ma'mūlī

A low price of corn—Qalle kī qīmat jo nirḡh-i-ma'mūlī se kam ho.—Low wages—Kam mazdūrī; mazdūrī jo sharh-i-ma'mūlī se kam ho.

6.—Ūnchī yā baland nahīn; zor kī nahīn; dhīmī; past—jaise āwāz.

7.—Tāqat yā zinda-dilī na r. w.; bujhā huā; pazhmurda; afsurda; girā huā; be-jān; be-dam.

Low spirits—Bujhī huyī tabī'at; kḥātir-i-afsurda; kamzor tabī'at.—Low in spirits—Pazhmurda-dil; afsurda-dil yā afsurda-kḥātir; jiski tabī'at giri

huyī ho; be-jān yā be-dam.—His courage is low—Uski himmat bujhī huyī (giri yā past) hai; woh kam-himmat (past-himmat) hai.

8.—Zalilū-l-haisiyat; kam-rutba; miskīn; firo-māya.

Men of low condition—Zalilū-l-haisiyat log; kam-rutba log.

9.—Nīchā; kamīna; zalil; 'ām; razil; gair-mu'azzaz; danī.

A person of low mind—Aisā shakhs jiski tabī'at kamīnī nīchī yā zalil ho.

10.—Rafī' yā baland nahīn; kḥayāl yā kalām meṁ buland ('ālī) nahīn;

A low comparison—Tashbih-i-zalil.—Low language—Pūj yā zalil 'ibarat. [zalil.

11.—Jisse quwwat-i-haiwānī (jān) nikal gayī ho; za'if; kamzor;

A low pulse—Za'if yā kamzor nabz; be-dam nārī. [jismeṁ zor na ho.

12.—Mu'tadil; darja-i-i'tidāl par; saḡht yā shadīd nahīn; jismeṁ sozish (jalan) na ho; gair-muhriq.

Low heat—Darja-i-i'tidāl kī garmī; saḡht garmī nahīn.—A low fever—Tap-i-gair-muhriq; buḡhār jismeṁ sozish (dāh jalan yā garmī) na ho.

13.—Tabāh-hāl; kḥasta-hāl; muflis; tang-hāl; garīb.

The rich are often reduced to a low condition—Daulat-mand aksar tabāh-hāl (tang yā muflis) ho jāte haiṁ. [jo bahut ziyāda na ho.

14.—Jismeṁ mabālaga na ho; jismeṁ i'tidāl par lihāz rahe; ma'qūl;

A low estimate—Aisā taḡhmīna jismeṁ ta'dād baḡbā kar qāim na kī jāwe; taḡhmīna-i-ma'qūl. [hoṁ; sāda; sāf.

15.—'Umda yā muqawwī nahīn; jismeṁ masāle wagaira pare na

A low diet—Sādī gīzā; sādā khānā; gīza-i-muqawwī nahīn.

“Low is often used in the formation of compounds which require no special explanation; as, low-bred, low-minded, &c.” Webster.

Low-life—Kisi mulk ke garīb yā be paḡhe-līkhe logōn ke shumūl meṁ rahnā.

Low, *ad.* 1.—Balaudī par nahīn; ūnchāyī par nahīn; nīche.

2.—Ma'mūlī qīmat se kam par; kam qīmat par; sastā; arzān;

3.—Zamīn ke nazdik. [kamīti dāmoṁ par.

4.—Zalil hālat meṁ; zillat se; 'ijz se.

5.—Āwāz dabā kar; dhīmī āwāz se; zor se nahīn; ba-āwāz-i-baland nahīn; shor se nahīn; muh meñ.

6.—Itā'at mufliṣī yā be-ābrūyī kī hālat meñ.

Lower, v. t. 1.—Niche utārā; niche girānā; niche lānā.

2.—Ghaṭānā; kam k.; toṛnā; firo k.

[toṛne ke liye.

To lower the pride of man—Insān ke gurūr ke kam karne ghaṭāne yā

3.—Qimat yā ta'dād wagaira ghaṭānā yā kam k.; kam k.; ghaṭānā.

To lower the rate of interest—Sūd kī sharh kā ghaṭānā yā kam k.—To lower the price of goods—Māl kī qimat kam k.

Lower, v. i. 1.—Gir jānā; dhañs jānā; kam ho-jānā; ghaṭ jānā; utar jānā.

Lower, v. i. 1.—Bādal kā ghir (gher) ānā; chhā jānā; tūfān kā sāmān

2.—Chīn-ba-jabīn h.; gusse meñ dekh paṛnā.

[dekhlanā.

Lowly, a. 1.—Baland nahīn; rafī'u-sh-shān nahīn; past.

2.—Zalil; nichā; kam-rutba; be-qadr.

3.—'Ājiz; miskīn; garīb; jisko gurūr na ho; jo apne ko barā na samjhe; jismeñ khāksārī ho.

[gairat ke sāth.

Lowly, ad. 1.—'Ājizī se; iukisārī se; khāksārī se; niyāz-mandī ke sāth;

2.—Zillat se; adnā hūlat meñ; be gair shān-o-shaukat yā 'azmat ke.

Lowness, n. 1.—Nichāyī; kisī aur shai ke muqābil kam ūchā h.

2.—Zalilu-l-hālī; past; rutbe kā kam h.; 'izzat yā martabat kā na h.

3.—Tabī'at yā atwār ke lihāz se zillat; be ābrūyī; kaminagī; nichāyī.

4.—'Ibārat yā khayālāt kā baland na h.

5.—The contrary to loftiness.

6.—'Ijz; inkisār; farmān-bardārī; itā'at.

7.—Past-dilī; past-himmatī; dil kā mazbūt na h.; afsurda-dilī; afsurda-khātirī; dil kā pazhmarda h.

8.—Shiddat yā sakhtī meñ kamī.

9.—Qimat yā māliyat meñ kamī; arzānī; sastī.

[sanjīdagī.

10.—Āwāz kā mulāim h.; āwāz meñ karakhtagī kā na h.; āwāz kī

Loyal, a. Bādshāh kā khair-khwāh; sarkār kā khair-khwāh; jo apnī sarkār (apne bādshāh) se dagā-bāzī na kare; nainak-halāl; wafā-dār; bā-wafā; dagā na k. w.

[lovers." Webster.

Loyalty, n. Bādshāh (sarkār) kī khair-khwāhī; shauhar yā chāhne wāle se wafā-dārī; namak-halālī; khair-khwāhī; wafā yā wafā-dārī.

Lucid, a. 1.—Sāf; shaffāf; durakhsān; tābān; chamkilā.

2.—Sāf; wāzih; jo jald samajh meñ ā-jāe; sarī'u-l-fahm; jisko dīda-i-dil se ba-subūlat dekh sakeñ.

3.—Jab fahm durust rahe; jab sandā yā junūn se dil par tārīkī yā intishār na ho; jisse 'aql-i-salīm kā barābar 'amal-darāmad payā jāwe.

Lucid interval—Naubat-i-diwanagī; woh hālat jab junūn ke daure ke ba'd majnūn kī 'aql durust rahkar phir junūn kā दौरa ho; junūn ke do dauroñ ke mabain majnūn ke sahih-l-'aql rahne kī zamāna.

Luck, n. 1.—Jo kuchh kisī shakhs par pare; achchhī yā burī bāt jo kisī insān ke faide yā khushī ke muta'alliq wāqī' ho aur jise amr-i-itti-fāqī tasawwur karen; is qism ke bahut se wāqī'āt jo ittifāqī samjhe jāweñ; ittifāq; qismat; nasīb; bakht; maqsum; bahra.

2.—Bāton kā anjām-i- nek ; bahut se achchhe sawānih kā ekaṭṭhā h. ; khush-qismatī ; khush-nasībī ; bakhtāwarī.

To be in luck—Kisī fāide kā hāsil h. yā kisī amr meñ bilā ummed kāmyāb h. ; jis amr meñ insān kā qābū na ho useñ fāida uthānā yā kāmyāb h. ; khush-tālī yā khush-nasīb h. ; farḡhuunda-tālī h. ; sāhib-i-igbāl h. ; baḡhtiyār h. ; ratī chamaknā.

Luckily, *ad.* Khush-nasībī se ; khush-qismatī se ; achchhe bhāg se ; ba-khair-o-khūbī ; husu-i-ittifāq se ; din achchhe hone ke sabab se.

They luckily escaped injury—Unke nasīb (din yā aiyām) achchhe the ki we In a good sense. [sadme se bach gaye.]

Luckless, *a.* Bad-qismat ; bad-nasīb ; nā-kām ; bad ; nā-mas'ūd.

Lucky, *a. 1.*—Khush-nasīb ; khush-qismat ; sāhib-i-taqdīr ; jisko kāmyābī ho.

2.—Mubārak ; muwāfiq ; mas'ūd ; jismeñ ittifāqan yā ummed ke ḡhī-lāf kāmyābī ho.

Lucrative, *a.* Jisse māl-o-matā' hāsil ho ; naf'-bakḡsh ; fāida-bakḡsh ; jismeñ rupaye yā māl ki afzāish (baḡhtī yā taraqqī) ho ; guñjāishī ; mufid ; naf'e kā ; fāide kā. [(jismeñ naf' ho).]

Lucrative business or office—Aisā kār-o-bār yā 'uhda jo naf'-bakḡsh ho

Ludicrous, *a.* Jisse mahz hañsī paidā ho ; hañsāne wālā ; khel kā ; aisā ki uspar hañsī to āwe par uskī tahqīr na ho.

Luggage, *n.* Jiske lejāne meñ diqqat pare ; bhārī aur wazūī bojḡh ; ḡhusūsan chamḡre ke sandūq aur asbāb wagaira jo musāfir apne sāth le jāe ; musāfir ki gaḡhri-moḡri ; safar kā asbāb. [garm ; kunkunā.]

Lukewarm, *a.* Kisīqadar garm ; na garm na sard ; nīm-garm ; shir-

Lukewarm water—Āb-i-nīm-garm ; kunkunā pānī ; pānī jo na garm ho na sard.

2.—Sar-garm nahīn ; jismeñ garm-joshī na ho ; sard-milḡr ; jismeñ be-parwāyī yā be-itināyī ho.

Lull, *v. t.* Kisī tarah par masalan pair wagaira āhista āhista dabā-kar sulā d. ; taskīn d. ; sākin kar d. ; ṡhaudhā kar d. ; hālat-i-qarār meñ kar-d. ; chup karānā. [jānā ; kuchḡh' arse ke liye baud yā kam ho-jānā.]

Lull, *v. i.* Āhista āhista par jānā ; dhīmā h. yā dhīmā par jānā ; dab

Lull, *n. 1.*—Taskīn dene ki quwwat yā khāssiyat ; taskīn-bakḡshī.

2.—Tūfān yā intishār ke ba'd kuchḡh der tak sukūn yā qarār ; sannātā ; ṡhaudhā. [sitāre wagaira.]

Luminary, *n. 1.*—Koyī shai jisse raushanī hāsil ho ḡhusūsan sūraj chāūd

2.—Woh shakḡs jo kisī mazmūn ko sharḡh de yā jisse insān ko raushan-zamīrī hāsil ho

Luminous, *a. 1.*—Chamaktā huā ; raushan ; durakḡshān ; nūrānī.

2.—Chamkilā ; chaṡkilā ; shokḡh—jaise rang.

3.—Sāf ; wāzih ; aisā ki bakḡhūbī samajḡh meñ āwe ; ma'qūl aur musharrah—jaise dalīl. [kī na ho.]

Lump, *n. 1.*—Kisī chīz kā chhotā sā ṡukrā jiskī shakl kisī qism-i-ḡhās

A lump of earth—Miṡṡī kā dhelā yā dhoṡdhā.—*A lump of sugar*—Misrī ki dālī ; misrī kā ṡukrā.—*A lump of butter*—Makkhan ki goli.

2.—Bahut sī chizeñ jo bilā tamīz ekaṭṡṡī kar-dījāweñ ; bahut sī chizeñ jo ek sāth milā dījāeñ (maḡhlūt kar-dī-jāeñ) ; ḡher ; majmū'a yā khalt-malt. [ṡhā ; sab kī sab ; jitnā ho woh sab ; yakmusḡt ; ekaṡṡhā.]

In the lump—Bi-l-kul ; kul ; yakjā ; bi-l-ijmāl ; sāre kā sārā ; ekaṡṡhe kā ekaṡṡ

Lump, *v. t. 1.*—Ekaṡṡṡhā k. ; yakjā k. ; majmū'a k. ; bilā lihāz-i-taḡsil ek meñ (yakjā) kar-d.

- 2.—Bi-l-ijmāl libāz k.; bahut se shakhsōñ yā chīzoñ kā zikr ekhī sāth k.
- Lunacy, n.** Ek qism kā junūn; junūn-i-daurī; woh junūn jismeñ majnūn kabhī sahīhu-l-hawās rahtā hai aur kabhī maslūbu-l-hawās; woh junūn jo hameshe qāim na rahe balki uskā daura huā kare; saudā;
- Lunar, a. 1.**—Chānd se nishat r. w.; qamarī. [khābt; dīwānagī.
- 2.—Chānd sā; māhtāb kī māniud.
- 3.—Jiskā hisāb yā shumār chānd ke dauroñ se kiya jāe; qamarī.
- Lunatic, a. 1.**—Jise junūn ho; majnūn; pāgal; khābt; fātiru-l-'aql. [kare.
- 2.—Jisse junūn (pāgal-pan) pāyā jāe; jo fātiru-l-'aqlī par dalālat
- Lunatic, n.** Majnūn-i-daurī; woh majnūn jiske hawās kabhī kabhī durust rahā karen; pāgal; dīwāna; bāwlā; bawrahā; shakhs-i-mas-
- Lurch, n.**— [lūbu-l-hawās; fātiru-l-'aql.
- To leave in the lurch*—Qabāhat meñ chhor d.; pareshānī meñ chhor d.; hālat-i-bekasī meñ chhor d.; tanhā chhor d. yā kuchh madad na d.
- Lure, v. t.** Kisī aisī shai ke zari'e se apnī taraf rāgib k. (khīnchnā yā bulānā) jisse khushī yā naf'e kī ummed ho; lubhānā; lālach dekar apnī taraf khānchnā; koshish k.; māl yā mukhātab k.
- Lurk, v. t. 1.**—Chhipā parā rahnā; is tarah parā rahnā ki koyī na dekhe; nazar ke bāhar rahnā; logon kī ānkh bachā ke rahnā; nazar se dūr rahnā; makhfī rahnā; dabā yā dabkā rahnā.
- 2.—Ghāt meñ rahnā; kamīn gāh (tāk yā ghāt) meñ baithnā.
- Lurking-place, n.** Kamīn-gāh; chhipne kī jagah; poshida jagah; woh jagah jahān koyī nazar bachā ke (chhip-kar) rahe.
- Luscious, a. 1.**—Nihāyat lazīz; bahut hī zāiqe-dār; nihāyat shīrīn; bahut hī mīthā; khush-zāiqā; jiskā sawād achchhā ho.
- 2.—Nā-guwar; nā-pasandīda; makrūh.
- Lust, n. 1.**—Kamāl shauq; barī tamannā; kisī shai ke apne qabze meñ rakhne yā uske mutasarrif hone kā shauq.
- 2.—Nafs-i-ammarā; shahwat; nafs-parastī; mastī.
- Luster, } n. 1.**—Āb; tāb; chamak; damak; kundan sī chamak; nūr;
- Lustre, } raushanī; bharak; jilā.**
- 2.—Shuhrat; nāmwarī; nām-o-nishān.
- 3.—Ek tarah kā fānus jismeñ shīshe kī qalameñ lagī hoñ.
- Luxuriance, } n. Kisī shai khusūsan nabātāt kā kasrat se (ba-ifrāt yā**
- Luxuriancy, } bahut) paidā h. (ugnā jamnā yā barhnā); kasrat; ifrāt;**
- Luxuriant, a.** Kasīr; bahut sā; ba-ifrāt; bahut barhne w. [bahutāyat.
- Luxurious, a. 1.**—'Aish-o-'ishrat meñ basar k. w.; khūb 'aish-o-jāish k. w.; khāne-pīne nafs-parastī karne 'umda 'umdā poshāk pahinne aur achchhī achchhī sawārī-shikārī meñ shab-o-roz (kasrat se) mubtalā r. w.
- 2.—Jisse 'aish-o-'ishrat meñ madad mile; jisse khāne-pīne libās-poshāk pahinne aur sawārī wagaira ba-kushāda-peshānī rakhne meñ ārām
- 3.—Pur-takalluf; jispar har tarah kī ni'mat muhaiyā ho. [hāsil ho.
- Luxury, n. 1.**—'Umda 'umda aur sarf-angez khānā bilā takalluf yā fuzūl khānā-khilānā; khush-zāiqā gizā aur achchhī achchhī shar-āben khūb khānā-pīnā yā khilānā-pilānā; 'aish-o-'ishrat; 'aish-jāish; bhog-bilās; qīmatī poshāken bilā takalluf pahinnā aur bahut achchhī-achchhī sawārī r. [khush-zāiqā khāne-pīne kī chīz.
- 2.—Koyī shai jisse hawās-i-khamsā ko khushī ho; ni'mat; koyī

Lying, *ppr.* of lie.

Lying along—Phile parē rahnā; leṭe parē rahnā; takiya kiye huye parē rahnā.

—*Lying-in* (a)—Larkū jāne kī hālat meṁ rahnā; zachā meṁ rahnā; saur meṁ rahnā.—(b) Larkū jānā. A *lying-in*-woman—Zachā (jachā yā jachchā); alwānti

M

Machiavelian, *a.* Umūr-i-muta'alliqa-i-riyāsat meṁ chālāk; 'ilm-i-siyāsat meṁ barrāf; ihtimām (nazm-o-nasq)-i-saltanat meṁ fitrat se bharā huā (chālāk dāwā-ghāt k. w. yā joṛ-ṭoṛ lagāne w.).

Machiavelianism, *n.* Bataur-i-khud 'amal-darāmad ke liye umūr-i-mulkī meṁ chālākī aur fitrat.

Machiavelism, *n.* meṁ chālākī aur fitrat.

Machination, *n.* 1.—Kisī maqsad (khususān maqsad-i-bad) ke anjām ke liye mansūba tadbīr yā bandish.

2.—Tadbīr; bandish; mansūba; fitrat; mukhālifāna yā dagābāzāna tadbīr; woh makr-āmez bandish jo samajh-būjh kar (gaur-o-fikr se) kijāe; khoṭī tadbīr; ghāt; dāwā; ṭoṛ-joṛ; jugat.

Machine, *n.* 1.—Kal; jautr; āla; āla-i-jarr-i-saqīl.

“The term *machine* is most commonly applied to such pieces of mechanism as are used in the industrial arts, for mechanically shaping, dressing, and combining materials for various purposes, as in the manufacture of cloth, &c. Where the effect is chemical, the contrivance is usually denominated an *apparatus*, not a *machine*; as, a *bleaching apparatus*. Many large, powerful, or specially important pieces of mechanism are called *engines*; as, a *steam-engine* &c.” Webster.

2.—Koyī āla yā tadbīr jisse kisī shai ko quwwat aur asar paidā karne kī tāqat pahunchē yā koyī natija-i-maqsūd paidā ho; woh kul pechida silsila jiske zarī'e se koyī intizām qāim rahatā yā chaltā hai; **Machinery**, *n.* 1.—Umūman sab kalēn; kul kalēn. [intizām; bandish.

2.—Kal wagaira ke woh ajzā jo istarah par bane aur tartīb pāye hoṁ ki unke zor se woh kal wagaira chal sake; kisī kal ke purze jinke bā'is se woh kal chal sake; kal-kāntā yā kal-bal.

The *machinery* of a watch—Jebī gharī ke purze.

3.—Woh tadbīren jinke bā'is se kisī shai kī kārrawāyī qāim rahe.

Mad, *a.* 1.—Khalal-i-dimāg r. w.; pareshān; majnūn; bāwlā; jiskī 'aql meṁ futūr ho.

2.—Jiskā dil qābū meṁ na rahe; jo kisī sakht tabrik-i-qalbi masalan khauf dard yā gusse wagaira kī wajh se majnūn yā bekhud ho jāe (apne meṁ na rahe); jisko kisī amr kā nihāyat ishti'āl ho khusūsan jiske dil meṁ kisī bāt kī khwābish yā ragbat babut hī yā *Followed by after*. [ba-tarz-i-nāma'qūl paidā ho.

3.—Jo jnūn kī wajh se ho yā jisse izhār-i-jnūn ho; jisse pare-shānī zāhir ho; jo diwānagī yā gusse kī tahrīk se ho.

4.—Nihāyat gusse meṁ; gusse se ishti'āl-i-tab' rakhtā huā.

Madden, *v. t.* Diwāna k.; majnūn saudāyī yā pāgal banānā; khābt kar d.; gazabnāk k.; nihāyat gusse meṁ dālnā; khishunnāk k.

Madden, *v. i.* Majnūn h.; majnūnāna kār-rawāyī k.; istarah 'amal k. ki goyā jnūn ho. [majnūn (pāgal) kī tarah.

Madly, *ad.* 1.—Bo-'aqlī se; be-samjhī se; barī 'ujlat se; wahshat se;

- 2.—Nihāyat be-wuqūfi se; baṛī hī sargarmī yā josh se.
Madman, *n.* Pāgal; majnūn; dīwāna; saudāyī; bāwlā; sirī; khabṭ;
 jisko khalal-i-dimāg ho; fātiru-l-'aql.
Madness, *n.* 1.—Majnūniyat; junūn; fātiru-l-'aql; dīwānagī; saudā.
 2.—Josh-i-wahshat; gāzab; tundī.
 The *madness* of despair—Josh-i-yās; nā-umedi kī wahshāt.
Magazine, *n.* 1.—Woh maqām jahān koyī chīz jam' ki-jāe; maḥzan;
 godām; hathiyār gole bārūt rasad wagaira rakhne kī jagah; megzīn.
 2.—Woh risāla jismen mukhtalif qismon ke kāgazāt auqāt-i-
 mu'aiyan par mushtabar kiye jāen.
Magistracy, *n.* 1.—Majistret kī 'uhda yā rutba.
 2.—Jumla hukām; 'āmilū; kul hukām-i-faujdarī.
Magistrate, *n.* Sarkārī mulkī afsar jise iḥtiyār-i-'āmilāna hāsīl ho;
 majistret; hākim-i-faujdarī; 'āmil.
Magnanimity, *n.* Dil kī baṛāyī; 'ālī-himmatī; 'ulu-l-'azmī; aisī baṛī
 tabī'at jo khatre aur taklif meṁ mutmayin aur mustaqil rahe intiqām
 (badlā lene) kī khayāl mutlaq na rakkhe be-insāfi aur kamīnagī
 se mutanaffir rahe aur achche kāmōn ko nuqsān uṭhā ke bhī kare.
Magnanimous, *a.* 1.—Baṛī tabī'at kī; baṛā dil r. w.; 'ālī-himmat;
 baland-hausala; jiskī fikr baland ho; jisko zalīl bāton se nafrat ho.
 2.—Jo kuchh natija-i-'ulu-l-'azmī ho; jisse 'ālī-himmatī pāyī jāe;
 faiyāz aur mu'azzaz; jismen khud garazī (apnā matlab) na ho.
Magnificence, *n.* Baṛāyī; faiyāzī; saḥāwat; 'azīmu-sh-shān h.; shān-o-
 shaukat; tumtarāq; dhūm-dhām; 'azmat; karr-o-far; ṭhāt-ṭhāt;
 jāh-o-jalāl; ṭhāt. [tumtarāq kī; bare dhūm-dhām kī; 'azīm.
Magnificent, *a.* 1.—Baṛā bhārī; 'azīmu-sh-shān; jalīlu-l-qadr; bare
 2.—Jisse 'azmat baṛāyī yā shān-o-shaukat zāhir ho.
Magnify, *v. t.* Baṛā yā aur baṛā banānā; kisī shai ke zahiri qad-o-
 qumat ko baṛhānā; baṛhānā; chhotī chīz ko baṛī dekhlanā; jitnī
 baṛī koyī chīz ho usse ziyāda use dekhlanā. [baṛāyī; dīl-daul.
Magnitude, *n.* 1.—Miqdār; qad-o-qāmat; lambāyī-chaurāyī; chhotāyī
 “Applied to things that have length, breadth, and thickness.”
 2.—Baṛāyī; 'azmat; 'ulu-l-'azmī. [i Webster.
 3.—Tāsīr yā natije ke lihāz se baṛāyī
 In affairs of *magnitude*, di-dāin not to take counsel—Bare bare kāmōn meṁ
 (umūr-i-aham kī nisbat) salāh lene se nafrat na karo.
Mail, *n.* 1.—Zirah; baktar; jaushan; chiltah.
 2.—Koyī shai jisse jism kī hifizat ho.
Mail, *n.* 1.—Woh thailā jismen chitṭhiyān aur kāgazāt rakh-kar ek
 dākkhāne se dūse dākkhāne meṁ pahunchāyī jāen.
 2.—Ashyā-i-mahmūla-i-thaila-i-dīk; jo kuchh dākkhāne ke zarī'e se
 bhejā jāe masalan chitṭhiyāt kāgazāt wagaira.
 3.—Woh gārī wagaira jispar dāk jāwe; dāk-gārī.
Mail, *v. t.* Dāk ke zarī'e se bhejne ke liye taiyār k.; rawānagī ke liye
 dāk-klāne meṁ dākhil k.; dāk par rawāna k. [salāhiyat rakhtā ho.
Mailable, *a.* Jo ma'mūlan dāk par jātā yā dāk ke zarī'e se jāne kī
Mail-boat, *n.* Dāk kī kashtī; jis kashtī par sarkārī dāk ātī-jātī ho.
Mail-coach, *n.* Woh gārī jispar sarkārī dāk āyā-jāyā kartī hai

Main, v. t. 1.—Kisi shakhs kâ koyi 'azw is tarah par kâṭ 1. yâ tor d. ki woh laṛāyī meñ apnī hifāzat baḥhūbī na kar-sake yâ apne dushman ko izā na pahuñchā sake; lunj banā d.; pangul kar d. [kar.d.]

2.—Koyī juzw-i-lāzimī (zarūrī hissa) nikāl 1.; ghaṭā d.; be-kār

Main, n. 1.—Tāqat; zor; jahd-i-balīg; baṛī koshish.

With might and main—Tāqat aur zor ke mutābiq; jisqadar qābū ho; hatta-i-maqdūr; qābū bhar; zor bhar.

2.—Juzw-i-kasir; hissa-i-kasir; ziyāda hisssa.

3.—Bahr-i-mubīt yâ bahr; samundar ya'nī daryā wagaira nahīn.

4.—Barr-i ā'zam ya'nī jazīra nahīn

For the main, or in the main—Beshtar; kasrat se; bahut kuchh; bahut sâ.

Main a. 1.—Baṛā; wasī; 'azīm. [bālā; muqaddam; awwal.]

2.—Khās; aslī; qad rutba 'azmat yâ waq'at wagaira meñ sab par

Mainly, ad. 1.—Khūsūsān; khāssatan; khās-kar; dar-asl; asl meñ.

2.—Bahut; bahut kuchh; beshtar; shiddat se; kulliyatan; tamām-tar; bi-l-kul.

Main spring, n. Kisi kal kī kamānī jo sab se ziyāda kūrāmāḥ ho; khūsūsān woh kamānī jisse jebī yâ dharam ghaṛī chale; khās wajh-i-tahrik; kisi amr ke wuqū' kâ sab se qawī sabab; kisi shai kī 'illat-i-fā'ilī.

Maintain v. t. 1.—Kisi khūs hālat meñ r. yâ qāim r.; barqarār r.; qāim r.; sāqit yī zail na hone d.; sañbhāle rahnā; joñ kâ toñ r.

To maintain the digestive powers of the stomach—Mi'de kī quwwat-i-hāzimā ko qāim barqarār yâ joñ kâ toñ r. (zail na hone d.).—To maintain one's reputation—Apnī nek-nāmī qāim r.

2.—Kisi shai ko apne qabze se bāhar na jāne d.; qāim aur mahfūz r.; de na d.; chhoṛ na d.; hāth se jāne na d.; na khonā.

To maintain a place or post—Kisi jagah par qābiz yâ qāim rahnā; kisi jagah ko chhoṛ na d. yâ usko qāim aur mahfūz r.

3.—Jāri r.; band na kar d.; qāim r.; mauqūf yâ sāqit na hone d.

To maintain a conversation—Kisi guftgū ko jāri r.; bātchūt karte jānā.

4.—Barqarār r.; qāim r.; kisi shai ke masārif kâ mutahammil h.

To maintain state or equipage—Sāmān-i-tuzuk yâ sawārī-shikārī r. khwāh us-ke masārif kâ mutahammil h.

5.—Khānā-kapṛā wagaira d.; parwarish k.; pardākht k.; jo kuchh zarūr ho use baham pahuñchānā; nān-o-nafqa d.; roṭī-kapṛe kī kha-bar-girī k.

6.—Dalīl yâ wujūh ke zor se qāim r.; 'aql ke zor se qāim r.; kisi amrkā tayaqqun ke sāth kahnā aur uske sābit karne par āmāda rahnā.

To maintain an argument—Kisi bahs kâ dalīl yâ 'aql ke zor se qāim r.—He maintains that this is true—Woh is bāt ko istihkām ke sāth kahtā aur us ke sābit karne par āmāda hai ki yah sach hai. [amr kâ wujūb sābit k.]

7.—Sābit k.; wājib ṭhahrānā; bachānā; mahfūz r.; qāim r.; kisi

To maintain one's right or cause—Apnā haq yâ da'wā sābit k. qāim r. yâ wājib ṭhahrānā. [sāth kahnā.]

Maintain, v. z. Koyī bāt mazbūtī se kahnā; kisi amr kâ tayaqqun ke Maintainable, a. Jo qāim bahāl yâ barqarār rah sake; jo chal sake; jo mauzūr ho-sake; jise rawā rakh sakeñ; jise bahs ke zor se qāim rakh sakeñ; jise wujūb-i-da'wā ke zarī'e se barqarār rakh sakeñ; qābil-i-mahfūz.

Maintainor, n. (Criminal Law) Woh shakhs jo kisi aise muqaddame ko jismeñ woh khud koyi fariq na ho minjumla fariqain ke kisi fariq ko imdad-i-naqdi wagaira de-kar laṛāye. [hifāzat; bachāw.

Maintenance n. 1.—Babāli; qiyām; barqarārī; bahāl yā qaim r.; 2.—Zarī'a-i-parwarish; wasila-i-pardākht yā guzrān; zarūrī aur āram kī chizon kā baham pahuñchānā; khānā-kapṛā wagaira de-kar parwarish k.; nān-o-nafqa; roṭī-kapṛā; khur-o-posh; pardākht.

3.—(Criminal Law) Kisi muqaddame meñ minjumla fariqain ke ek fariq ko rupaye wagaira dekar use laṛānā.

Majestic, a. 'Azīmu-sh-shān; zu l-qadr; wālā-shān; barī shaukat kā; barā; rafī'u-sh-shān; shāhāna; jalīlu-l-qadr; 'azīm; bare rutbe kā.

Majesty, n. 1.—'Azmat; 'ālī-martabat; rafat; tamkanat; hashmat; jalāl; kisi shakhs yā shai meñ woh sifat yā uski woh hālat jisse dekhne wāle ke dil meñ ba-lihāz-i-buzurgī uske haibat paidā ho.

2.—Woh ta'ālmī kalima jo bādshāhoñ aur unki begamāt kī nisbat isti'māl kiyā jātā hai.

May it please your majesty—Qibla-i-'ālam; jahān-panāh; sultān-i-'ālam; hazrat.

☞ In this sense, it admits of the plural; as, their majesties (i. e. both the king and the queen) attended the concert.

Major, a. Ta'dād miqdār yā wus'at meñ kasīr.

The major part of the assembly, the revenue, or the territory—Majma' māl yā mulk kā juzw i-kasīr. [pahuñchā ho.

Major, n. (Law) Bālig shakhs; woh shakhs jo qānūnan bulūg ko

Majority, n. 1.—Sinn-i-bulūg; bulūg; bulūgiyat; pūrā sin; woh hālat ('unr) jab kisi nau-jawān shakhs ko apne ta'alluqāt ke ihtimām ke liye apne mulk ke qānūn ke mutābiq iḥtiyār hāsīl ho.

2.—Ta'dād-i-kasīr; nisf se zāid.

3.—Woh farq jo kisi shai yā juzw-i-kasīr-o-qalīl meñ ho khu-sūsan rāeñ kī woh ta'dād jo kisi kāmyāb ummedwār ko haq meñ ba-mu-qābala ummedwār-i-nā-kām ke ziyāda ho.

Make, v. t. 1.—Majbūr k.; jabriya karānā; zabardastī k.

They should be made to rise at an early hour—Unhoñ 'ala-s-sabāh uthnāñ chāhiye; unko baro tarke uthne par majbūr karāñ chāhiye (uthnāñ chāhiye).

2.—Banānā; ashya yā chizon se tarkīb d.; shakl banānā; judī sūrat qāim k.; wujūd d. yā wujūd meñ lānā. [wujūd meñ lānā.

3.—Paidā k.; hastī meñ lānā; nestī se hastī meñ lānā; 'adam se

4.—Banānā; tarkīb d.; mukhtalif ajzā yā chizon ko yakjā karke ek majmū'i shai banānā. [ta'dād-i-majmū'i qāim hotī hai.

These several sums make the whole amount.—In judāgāna raqmon se kul

5.—Hunar ke zarī'e se banānā; masnū'i banānā; gair-aslī banānā.

Natural or made delights—Aslī yā masnū'i khushiyān; woh khushiyān jo jibillī yā gair-aslī (gair-jibillī) hoñ.

6.—Ba-taur fā'il ke kisi natije kā paidā karānā.

Who made you write this letter?—Yah chitṭhī tum se kisne likhwāyī?

7.—'Aidā k.; hāsīl k.; kisi shai ke milne kā bā'is h.

Good tillage is necessary to make good crops—Achchhi fasl paidā karne ke liye zarūr hai kī zamin khūb joti jāe. Prosperity makes friends—Bakhtiyārī dost paidā kartī hai.

☞ "Often used with a noun to form a phrase equivalent to the simple verb that corresponds to such noun; as, to make complaint, for to complain; to make record of, to record." Webster.

- 8.—Karnā; anjām k.; tai k. [k.; tari se dūr tak safar k.
To make a journey—Safar k. To make a long voyage—Barā safar-i-daryāyi
- 9.—Kisī hālat meñ k.; bavānā; qāim k. [Zāhir k.; janānā.
Who made you an arbitrator?—Tum ko kisīe sālis banāyā?—To make known—
- 10.—Karnū; qāim k.; paidū k.
To make friendship—Dostī k. yā paidū k.
- 11.—Rakhnā.
To make abode—Sukūnat r.; rahnā; ābād h.; maskan-guzīn h.
- 12.—Ba-taur manāfi' ke paidū k.; hāsil k.; paidū k.; ekaṭṭhā yā jam' k.; apnī koshish ke natīje kī tarah pānā; pānū—jaise naf.
To make money by husbandry—Zirā't se rupaye paidū k.—To make a largo profit—Barā mauāfi' hāsil k. pānā yā honā. [sāmān durust k.
- 13.—Muhaiyā k.; baham pahuñchānā (juhānā); taiyār k.; sāz-o-To make a dinner—Khāne-pīne kī chīzeñ muhaiyā k.
- 14.—Bayān k.; ma'lūm karānū; samajhnā; tasawwur k.
He is not the fool you make him—Woh isqadar be-wuqūf nahīn hai jitnā kī tumbhāre bayān se pāyā jātā hai yā tum use samajhte ho. [pā qāim k.
- 15.—Sākht k.; jhūṭh banānā; masnū'ī banānā; kharā k.; be-sar-o-He made the story himself—Usne khud yah qissa kharā kiyā; usne khud yah bāt be sar-o-pā qāim kī. [se kār-āmad h.
- 16.—Honā; kār-āmad h.; kām kā h.; kisī kā kām d.; kisi haisiyat This person will never make a good teacher—Yah shakhs hargiz achchhā mu'al-lim na hogā; is shakhs se mu'allimīkā kām aslā'umda tariq paranjām na hogā.
- 17.—Dekhnā; dekh pānū; kisī ke sāmne pahuñchū; pahuñchūnā.
- 18.—Chalte chalt'e kahīn pahuñchūnā. [pahuñche.
We made our way to the next village—Chalte chalte ham log dūsre gāw meñ To make a bed—Sone ke liye bistar murattab k.; palang durust k.; bichhāwan wagaira palang par bichhā-kar use sone ke liye durust kar-d.—To make account of—Qadr k.; tauqir k.; pās yā khayāl k.; samajhnā; gīnū.—To make amends Pūrā k.; talāfi k.; jisqadar nuqsān ho usī ke barābar mu'āwaza d.; nuqsān kī māliyat yā ta'dād ke barābar d.; ṭoṭā bharnā yā d.—To make away—(a) Nikāl ke bāhar kar d.; dūr kar d.; mār dālnā; halāk kar dālnā; jītā na chhōrnā; zāi'a kar-d.—(b) Muntaqil k.; dūsre ko d.; intiqāl k.; hawāla k.—To make believe—Hila k.; bahāna k.; istarah par 'amal k. kī goyā.—To make choice of—Kisī shai ko ba-muqābala auroñ ke tarjih de-kar l.; pasand k.; chun l.; muntaqhab kar l.—To make default—(Law) Hāzir na h.; jawāb-dihī na k.; hāziri yā jawāb-dihī se qāsir rahnā; 'adālat meñ na ānā yā da'we kī tardīd na k.—To make free with—Āzādāna bartāw k.; be-takallufī k.; be-takallufī ke sāth pesh ānā.—To make good—(a) Qāim r.; mahfūz r.; bachā r. yā bachānā; sābit k.; pāya-i-sadāqat ko pahuñchānā; tasdiq k.—(b) Pūrā k.; wafā k.; takmilā k.—To make good one's word, promise, or engagement—Apnī bāt khwāh apne wa'de yā mu'āhade ko pūrā k.; ifā-i-qaul yā mu'āhada k.; apne kabhe huye ke mutābiq k. (usko pūrā k.)—(c) 'Iwaz yā mu'āwaza d.; badlā d.; ek shai kī jagah par usī kī ham-māliyat shai d.—To make good a loss or damage—Nuqsānī yā khisāra d. (bharnā); ṭoṭā d.; tāwān d.; nuqsānī kī pūrā k.; nuqsān kā mu'āwaza d.—To make light of—Nā-chiz samajhnā; be-i'tināyi yā hiqārat se pesh ānā; haqir jānnā; kuchh na samajhnā.—To make love to—Izhār-i-muhabbat karke apnī taraf māil karāne kī koshish k.—To make merry—Khānā-pīnā; khushi k.; khush h.; dhūm-dhām machānā.—To make much of—Muhabbat yā tauqir k.; nihāyat 'umda samajhnā; barī masarrat kā bā'is tasawwur k.; kisī shai kā nihāyat mushtāq h.; bahut hī

'aziz r.—*To make no difference*—Mutlaq waq'at yā asar na r.; aisā honā ki jiski kuchh parwā na ho; har hūlat meñ yaksūñ h.—*To make no doubt*—Kuchh shubhā na r.; yaqīn r.; mutayaqqin h.—*To make no matter*—Kuchh waq'at na r.; kuch aham na samjhā jūnā; yaksūñ h.; kuchh asar yā farq na r.—*To make nothing for*—Kisī bāt meñ mufid na h.; i'ānat tāyid yā istihkām meñ kārgar na h.; kuchh kār-gar na h.; kuchh asar na k.—*Mere assertions make nothing for an argument*—Kisī dalil kī tāyid meñ sirf bātoñ kā kah denā kār-gar nahīñ hotā; mahz bātoñ kā kahñā hī bahs ke liye mufid nahīñ hotā.

To make oath—(Law) Jo tarīq qānūn meñ mu'aiyan ho uske mutābiq qasam khānū; qānūnī tarīq par halaf karnā lenā yā uṭhānā.—*To make of*—(a) Samajhnā.—He knows not what to make of the news.—Woh us khabar ko baḥrūbī nahīñ samajhtā; woh khabar uskī samajh meñ nahīñ āti; woh nahīñ jāntā ki us khabar se kyā samjhe. (b) Kisī shai se koyī natīja paidā k. (nikālñā). (c) Samajhnā; ginnā; tauqīr k.—*To make out*—(a) Daryāft k.; ma'lūm k.; nikālñā; kisī bāt ko sūf sūf samjhe jūnā.—He cannot make out the meaning of this sentence—Woh is jumle ke ma'nī ko daryāft nahīñ kar saktā (nikāl nahīñ saktā); is figre kī matlab use baḥrūbī samajh nahīñ partā. (b) Sābit k.; pāya-i-subūt ko pahuñchānā; shahādāt yā dalāil se sūbit k. (sachchā yā wājib ṭhahranā)—The plaintiff, not being able to make out his case, withdrew the suit—Chūñki mudda'ī apne da've ko sūbit na kar sakā lihāzā woh nālīsh se dast-bardār (dast-kāh yā kanāra-kash) ho gayā. (c) Denā; baham pahuñchānā; pānā yā muhaiyā k.; milnā; dastyūb h.—He promised to pay, but was not able to make out the money, or the whole sum—Usne dene kī wa'da kiyā par use rupaye yā kul rupaye mil na sake (woh unko muhaiyā na kar sakā).—*To make over*—Kisī shai kī haqqiyat ko muntaqil k.; intiqāl k.—He made over his estate in trust—Usne apnī haqqiyat amānat ke taur par muntaqil kī.—*To make suit to*—Kisī ko apnī mihr-bān-i-hāl k.; shādi ke liye kisī 'aurat ko apnī taraf māil k.—*To make sure of*—(a) Mutahaqqaq samajhnā; yaqīnī samajhū; pakkā jānū. (b) Apne qabze meñ lūnā.—*To make up*—(a) Jam' kar-ke ekaṭṭhā k.; ekaṭṭhā karke tūda k.—*To make up the amount of rent*—Zar-i-lagān (yā zar-i-kirāya) jam' kar-ke ekaṭṭhā k.—*To make up a bundle*—Buqcha banānā ya'nī jo chizeñ hoñ unko ekaṭṭhā karke ek meñ bāndh d. (b) Raf' k.; raf'-dar' k.; tai k.; niptānā; sulh k.—*To make up a difference or quarrel*—Kisī ikhtilāf-i-bāhamī yā qaziye ko raf' yā tai k. (c) Kamī pūrī k.; kisī shai ke pūrā karne ke liye jisqadar usmeñ kam ho uskā d. yā muhaiyā k.—Five rupees are wanted to make up the stipulated sum—Zar-i-ma'hūda ke pūrā karne ke liye pāñch rupaye kī kamī hai; jisqadar rupayōñ kī qarār thā usmeñ pāñch rupaye kam haiñ. (d) Mukhtalif hissoñ yā ajzā se tarkīb d. That work is made up of eight parts—Us kitāb kī tarkīb āṭh hissoñ se hai (ya'nī usmeñ āṭh hisse haiñ.) (e) Banānā; taiyār k.; dāuliyanā; kisī shakl par banānā.—*To make up a lump of sugar into pills*—Misri kī dālī kī goliyāñ banānā. (f) Tasfiya k.; tai k.; tasfiye ke liye murattab k.; chukānā; bāqī nikāl-kar chukā d.—*To make up accounts*—Hisāb tai k. yā tasfiye ke liye murattab k.; hisāb chukā d. (g) Ṭhahranā; ṭhānū; pakkā k.; koyī natīja-i-qat'ī qāim k.—*To make up one's mind*—Ape dil meñ

kuchh thahrā l.; 'azm-i-bā-l-jazm k.; dil meñ pakkā kar l.; apne jī meñ pukhta kar l. (thān l.). (k) Mu'awaza d.; badlā d.; pūrā k.; bharnā; denā. To make up a loss—Nuqsānī k. badlā d.; totā bharnā—To make water—(a) Peshāb k.; istinjā k.; mūtnā. (b) Tapuknā; rasnā.—To make way—(a) Taraqqī k.; āge barhnā. (b) Rāh nikālā yā kholnā; rāh sūf k.; rāsta banānā; jo kuchh sadd-i-rāh do usko hañ ke rāh sūf kar d.—To make words—Fuzūl-goyī k.; bahut baknā; bāteñ barhānā (bauānā).

Make, v. i. l.—Māil yā rujū' h.; chalnā; barhnā; harakat k.

He made towards home—Woh ghar ki taraf chalā; woh ghar ki jānib māil huā—The tiger made at the sportsmen—Sher shikāriyōñ ki taraf chalā.

2.—Mu'in h.; kārgar h.; muassir h.

This argument makes nothing in his favour—Yah dalil uske haq meñ kuchh bhī kārgar nahīñ hai—He believes wrong to be right, and right to be wrong, when it makes for his advantage—Woh gair-wājib ko wājib aur wājib ko gair-wājib us bālat meñ bāwar kartā hai jab usse uskā fāida mutasawwar hotā hai.

To make against—Nuqsān pahūñchāne par māil h.; māil ba zarar-rasnā h.—

This argument makes against his cause—Is bahs se uske mu'āmale ki kharābī k. qarība hai.—To make away with—Halāk k.; barbad k.; talaf k.; mār dānā. To make bold—Jurat k.; himmat k.; dilerī k.; kisi bāt k. bilā ijāzat k.—To make for (a)—Kisi ki taraf chalnā; kisi taraf ko rāhī h. yā rāh l.—We apprehended a tempest approaching, and made for a harbour.—Tūfān ki āmad ke ihtimāl se hanlog ek bandar ki taraf chale. (b) Fāida-bakhsh h.; nāfi' h.; mufid h.; sādmand h.—A war between commercial nations makes for the interest of neutrals—Tijārat karne wālī qaumoñ ke mābāin lañayī k. honā un qaumoñ ko nāfi' hotā hai jo kisi jānib nahīñ hotīñ.

To make out—Kāmyāb h.; ba-darja-i-ākhir kisi kām ko kar saknā.—He made out to reconcile the contending parties—Woh mutanāzi'in ke mābāin sulh karāne meñ kāmyāb huā; ba-darja-i-ākhir woh lañe wāloñ meñ sulh karā sakā.—To make up (a)—Nazdik ānā; pahūñchnā.—He made up to us with boldness—Woh dilerī se ham logoñ ke pās āyā. (b) Bāham mil jūnā yā dost ban jūnā; sulh kar-l.—To make up for—'Iwaz d.; badlā d.; mu'awaza k.—To make up with—Kisi se nizā'-i-bāhami ko raf' kar l.; kisi se phir dostāna kar l.; kisi se sulh kar-l; mil-jūnā (mel kar l.)—To make with—Kisi se muttāfuq-r-rīte h.; kisi se rīte meñ ittifaq k.

Make, n. Banāwat; sākhṭ; njzā ki tarkīb; ta'mir; shakl; sūrat; ḍaul; haiaṭ; tarāsh; tarāsh-khānāsh.

Make-peace, n. Sulh karāne w.; jo jhagarne wāloñ meñ sulh karāye.

Maker, n. l.—Khalīq; sāni'; paidā k. w.; āfrīninda.

2.—Kisi shai k. banāne w.; kāriḡar; sāni'.

A maker of watches—Ghaṡiyōñ k. banāne w.; ghaṡi-sāz.

Make-shift, n. Hikmat yā hikmat-i-'amālī; waqt ki tadbīr; woh tadbīr jo kisi zarīrat ke raf' karne ke liye waqt par kar li-jāe.

Make-weight, n. Pāsang; pasangā; jo wazu pūrā karne ke liye tarāzū meñ ḍāl diyā jāe; kisi bāt ki kamī ke purā karne ke liye koyī kḡafif yā nā-chīz bāt kḡwāh shai jo milā di-jāo.

Making, n. Banāwat; sākhṭ; tarkīb; kāri-garī.

Of one's own making—Kisi kī khās banāyī huyī.

Maladministration, n. Intizām-i-nāqis; bad-intizāmī yā bad-nazmī; bad-'amalī; jis kām kī nigrānī yā hukūmat kisi ke sipurd ho uskā uskī nisbat ihtimām achchhā na k.

Malady, n. 1.—Insān ke jism kī bīmārī; aisi bīmārī jo bahut dinon se ho yā jisne mazbūt jar pakar li ho; maraz-i-kuhna yā sakht; futūr-i-jismānī kī wajh se jo maraz wagaira paidā ho.

2. —Badī; 'aib; naq; burāyī; khotāyī; dil kā kharāb h.

MALĀ FIDE (Lat.) Bad-niyatī kā; fāsīd; farebī; khotā; jismeñ dhokhā dene kī niyat ho. Bad-niyatī se; burī niyat se; dagābāzī se; dhokhā dene kī niyat se; ba-niyat-i-fāsīd; khotāyī se; farebau. [irāda.

MALĀ FIDES (Lat.) Bad-niyatī; burī niyat; dhokhā yā fareb dene kā

MALĀ PROPOS, (Fr.) ad. Be-mauqa'; ba-waqt; ba-tarz-i-nāmunāsib.

Malcontent n. Jo nārāz ho khusūsan sarkārī ra'iyat jo nā khush ho; woh shakhs jo apnī nārāzī bāton yā fāsh fāsh fi'lon ya'nī bagāwat

Male, a. Nar; narīna; muzakkar. [wagaira sa zāhir kare.

Male, n. Woh jāndār jo jins-i-zukūr se ho; nar; mard; muzakkar.

Malefactor, n. Mujrim; woh shakhs jo irtikāb-i-jurm kare; jo shakhs qānūn kī khilāf-warzī is tarah par kare ki uspar sarkār kī jānib se muqaddama qāim ho-kar uskī sazā (khusūsan sazā-i-maut) ho.

Malevolence, n. Bad-khwāhī; bad-andeshī; dūsron kī taraf tabī'at kī burāyī; khabāsat; dūsron ko zarar pahunchāne kī khwāhish.

Malevolent a. Bad-khwāh; dūsre kī burāyī chāhne w.; dūsron kī nuqsān-rasānī par māl; dūsron ko taklīf meñ dekh-kar khush h. w.; bugzī; 'adāwatī; kaptī.

Malfeasance, n. [Written also *malefeasance*] (*Law*) Us fi'l kā karnā jise karnā na chāhiye; fi'l-i-nā-munāsib k; bad-fi'lī yā bad-'amālī; fi'l-i-nā-jāiz yā khilāf-i-qānūn; kisi aise fi'l-i-muzir kā karnā jiske na karne kā mu'āhada rahā ho yā jiske karne kā haq karne wāle ko na ho.

Malice, n. 1.—Dushmanī; bad-khwāhī; bad-andeshī; bad-sigālī; dūsre kā nuqsān chāhne; yah khwāhish r. ki dūsre par musibat pare; dūsron ko nuqsān pahunchāne kī ragbat; bilā wajh yā mahz nafsāniyat se khwāh intiqāman dūsre kī zarar-rasānī kī khwāhish; bugz-i-lillāh; woh 'adāwat yā kīna jo bilā wajh-i-ishti'āl paidā ho; khabāsat.

2.—(*Law*) Dil kī badī; khabāsat; nuqsān-rasānī kī zalīl khwāhish; bilā wajh-i-ma'qūl kisi fi'l-i-nā-jāiz ke karne kā irāda; dūsron ke huqūq yā hifāzat kā khayāl na r. [adāwat-i-sābiqa wa shadid.

Malice aforethought, or prepense—Kīna jo pahle se samajh-būjh-kar rakkhā jāe;

Malicious, a. 1.—Bad-bātin; bad-andesh; bad-khwāhī yā 'adāwat r. w.; kīna-war; bugzī; bilā-wajh dūsron ke zarar pahunchāne par māl.

2.—Jo bugz yā kīna ke sabab se ho; jo 'adāwatan kiya jāwe; jo natija-i-khabāsat ho.

A malicious report—Aisi khabar jo 'adāwatan phailāyī jāe.

3.—(*Law*) Bure irāde se; nuqsān pahunchāne kī niyat se.

Malicious abandonment—Jorū yā khasam kā ek dūsre ko bilā wajh-i-ma'qūl chhor d.—**Malicious prosecution or arrest**—(*Law*) Siga-i-diwānī yā faujdārī meñ bilā wajh-i-ma'qūl kisi muqaddame kā bā-qā'ida qāim kiya jānā yā giriftārī 'amal meñ ānā; nālīsh yā giriftārī jiskā zuhūr 'adāwat yā khabāsat kī wajh se ho.

Maliciously, *ad.* Bugz se (bugzan); kine ki rāh se; barī 'adāwat yā dushmanī ki wajh se; bad-andeshī ke bā'is; sarihī nuqsān pahunchāne ki niyāt (uske irāde) se.

Malign, *a.* 1.—Dūsroṅ ki taraf barī hī burī tabī'at r. w.; saḥt kina yā 'adāwat r. w.; bad-andesh; bad-ḵhwāh; bad-bātin; dil kā ḵhabīs.

2.—Nā-muwāfiq; nā-mas'ūd; zabān; bad; burā; jisse nuqsān kā ihtimāl ho.

Malignance, } *n.* 1.—Ḵhabāsāt; badī; burāyī; gīyat darje ki bad-
Malignancy, } andeshī; saḥt 'adāwat dushmanī yā bugz; kina;
dūsroṅ ki burāyī chāhnā.

2.—Nā-muwāfaqat; nā-musā'adat; burāyī; nuḥṣat.

3.—Zor; shiddat; jiske saṛ jāne kā ḵhaṭkā ho—jaise nāsūr; jismeṅ maut ke wuqū' kā ihtimāl ho—jaise koyī bimārī.

Malignant, *a.* 1.—Nuqsān-rasānī taklif-dihī yā musibat ḡlne par māil; nihāyat bad-andesh yā kinawar; saḥt 'adāwat r. w.; badī par dil se musta'id.

2.—Nā-muwāfiq; nā-mas'ūd; mauḥūs yā nahs; jiskā asar muzir ho.

3.—Jisse maut kā ihtimāl ho; jismeṅ jān jāne kā ḵhaṭkā ho; saḥt; shadīd.

Malignity, *n.* 1.—Dūsre se saḥt dushmanī yā uski bahut hī burāyī chāhnā; saḥt 'adāwat; kamāl bad-andeshī; ḵhabāsāt; burāyī; bugz-i-lillāh; dūn-himmatī ki wajh se bad-ḵhwāhī; dilī kina yā

2.—Saḥtī; shiddat; halākat par mailān. [dushmanī.

Mal-practice, *n.* Bad-kāwī; tariq-i-nā-jāiz yā bad; qawā'id-i-mustamirra ke ḵhilāf 'amal-darāmad; qā'ida-i mu'aiyan ke ḵhilāf kisi bāt kā k.; bad-mu'āmalagī; bad-waz'ī; bad-chālī yā bad chaluī.

Maltreat, *v. t.* Bad-sulūki k.; burī tarah se pesh ānā; kaj ḵhulqī jihālāt yā nā-mihrbānī se pesh ānā; achchhā bartāw un k. [pesh ānā.

Maltreatment, *n.* Bad-sulūki; burā bartāw; kaj-ādāyī; burī tarah se
MILUM, *n.* (Lat) Badī; burāyī.

Malum in se (Law)—Woh bāt jo fi-nafsihī (ḵhud yā fi-aslihi) burī ho; woh amr jiskā bad honā ḵhilqī ho.—*Malum prohibitum*—Fi'l-i-nā-jāiz jo mamū' ho; fi'l jo is wajh se nā-jāiz ho ki woh qānūnan mamū' ho.

Malversation, *n.* Bad-ā'mālī; bad-chaluī; bad-waz'ī; zalīl zalīl hīle ḵhwāh fareb-āmez fitrat; kisi mansab par qāim rahne ki hālat meṅ rishwat-sitānī yā istihsāl-i-bi-l-jabr.

Man, *n.* 1.—Banī-ādam; jins-i-insānī kā ek fard; insān; shakhs; ādmī; bashar; nās. [jo mard jāwān ho-gayā ho.

2.—Mard; bālig shakhs; jo shakhs siun-i-bulūg ko pahunchā ho;

☞ “As distinguished from a woman or a boy.” *Webster*.

3.—Kul insān; banī-ādam; banī-i-insān; ādamzād; nau'-i-insān.

4.—Mard; jo nihāyat qawī yā nek ho; jismeṅ mardoṅ ki sifateṅ kasrat se hoṅ; jismeṅ barī mardānagī ho.

5.—Mard naukār; mulāzim-i-zukūr; banda; ḵhādīm.

☞ “Strictly, always with a possessive pronoun.” *Webster*.

6.—Zauj; shauhar; ḵhasam; ḵhawind; mard; woh shakhs jiski shadī ho-chukī ho; byāhā mard.

7.—Are sāhib; ajī; are; miyān; janūb; hazrat.

"Used as a familiar term of address, often with impatience, and in a disparaging sense." *Webster.*

8.—Ek shakhs; koyī shakhs; koyī.

Man of straw—Kāth kā putlā; aisū shakhs jiskī kuchh ru'b-dāb (mān-dān khwāh 'izzat-o-tauqir) na ho; woh shakhs jiskī nakel dūse ke hāth meñ ho; mom kī nāk; shakhs-i-munhasir-bi-l-gair; nū-chiz shakhs; woh shakhs jisko kuchh waq'at na ho.—*To be one's own man*—Apne dil ko qābū meñ r.; apnī tabī'at ko iḥtiyār meñ r.; apne dil ko hāth se be-hāth (be-iḥtiyār) na hone d.; hālat-i-be-khudī meñ na h.; apne meñ rahnā.

Man, v. t. 1.—Ādmiyon ko ta'inūt k.; kisī kām ko anjām ko liye ba-ta'dād-i-kāfi ādmi muhaiyē yā maujūd kar-d.; ādmi bharuā yā rakhuā.

2.—Mazbūtī d.; mazbūt k.; qawī bauānā; mustahkam k.

Manacle, n. (Generally in the plural) Hath-kaṛī.

Manacle, v. t. 1.—Hath-kaṛī ḍāluā yā kisī aur tadbīr se hāthoñ ko bāndh d. [rawāyī band kar-d.; bāndh d.]

2.—Pāband k.; qaid meñ ḍāluā; ā'zā yā aslī quwwaton kī kār-

Manage, v. t. 1.—Hukūmat aur ilitimām meñ r.; chalānā; rahnumāyī k.; ihtimām k.; intizām k.; band-o-bast k.; sarbarāhi k.; insirām k.; anjām d.

2.—Hoshyārī se bartāw k.; fitrat ke zarī'e se kām nikāluā; apne mansūboñ kī taraf chālākī se ḍhulānā; apne hasb-i-khwāb chālākī se kām nikāluā. [muḥbātab karū saktā hai (ḍhulā saktā hai).]

He can manage him to his own views—Woh use apnī rāe kī taraf chālākī se

3.—Ihtiyāt yā kifāyat se baratnā; kifāyat-shi'ārī se kām meñ lānā.

4.—Ghorē ko pher-phār ke durust k.; ghorē ko chāl sikhānā yā apne qābū meñ r.; nikālnā yā durust k.

Manage, v. i. Kām kā intizām k. yā use chalānā; kār-khāna yā kār-o-bār jāri r.; intizām ihtimām yā insirām k.

Manageable, a. 1.—Jise suhūlat se kām meñ lā-saken; jiske mutaharrīk karne yā kām meñ lāne meñ dushwārī na ho.

2.—Jise apne qābū meñ lā-sakeñ; jise 'inān-i-iḥtiyār meñ lā-sakeñ; jo muñh kā narm ho; jo muñh-zor na ho; jise rām kar sakeñ.

A manageable horse—Muñh kā narm ghorā; aisū ghorā jo muñh-zor na ho,

3.—Jisse apnī khwāhish yā apne irāde ke mutābiq ba-suhūlat kām nikāl sakeñ. [baratne chalāne yā kisī kām meñ lāne kā tarīq.

Management, n. 1.—Intizām; ihtimām; bandobast; insirām; kār-rawāyī;

2.—'Aiyārī; makkārī; chālākī; salīqā; chustī; jugat; fitrat; tadbīr.

Often in a bad sense.

3.—Woh sab log jo kisī kār-i-aḥam ke insirām meñ masrūf hoñ; mudabbirin; muntazimīn; woh sab log jo kisī kām kā band-o-bast karte hoñ.

Manager, n. 1.—Muhtamim; munsarim; sarbarāh-kār; kār-pardāz; kār-guzār; kār-kun; kār-bārī; kārinda; gumāshṭa; munīb.

2.—Woh shakhs jo kifāyat-shi'ārī se kām kare; jise juz-rasī ke sāth kār-rawāyī khūb ātī ho; barā juz-ras.

MANDAMUS, n. (Lat.) Woh hukm jo 'adālat-i-akbar se kisī 'adālat-i-

asgar khwāh kisī afsar-i-sarkārī ke nām kisī amr-i-khās ke anjām ke liye jāri ho. [nāma-i-'adālat; 'adālat kā parīṣapt (precept).

Mandate, n. Hukm-i-sarishta; hukm; farmān; hukm-i-imtina'i; hukm-

Mandatory, a. Mutazammīn-ba-hukm; jismēn kisī bāt kā hukm ho; jis-mēn kisī amr ki hidāyat ho; āmirā; hidāyatī.

The mandatory provisions of a law—Kisī qānūn ke woh ajzā jinmēn kisī amr ki nisbat hukm-i-khās ho.

Manful, a. Mardānagī k. w.; jisse mardānagī yā himmat pāyī jāe; diler; mardāna; bahādūr; 'ālī-manish; baland-himmat.

Manhood, n. 1.—Jawānī; shabāb; mardānagī; insān ki hūlat jab woh laṭak-pan se tajāwuz kar jāe.

2.—Mardānagī; rujūliyat; mardī.

Mania, n. 1.—Junūn; dīwānagī; dil ki sakht pareshānī

2.—Had se zāid yā be-andāz shauq; sir; khabt; junūn.

Maniac, a. Josh-i-junūn mēn mubtalā; khala'i-i-dimāg se wahshī banā

Maniac, n. See *supra*.

[huā; pāgal; majnūn; dīwāna.

MANLY A POTU, (Lat.) Junūn jo sharāb-khwārī ki kasrat se ho.

Manifest, a. Jo sāl sāl ānkh se dekh parē; jo sāl sāl samajh mēn ā sake; jiske dekhne yā samajhne mēn dushwārī na ho; sāf; wāzih; zāhir; 'ayān; numāyān; azhar-mina-sh-shams; baḡhūbī raushan.

Manifest, v. t. Aisā kar d. ki khūb dekh yā samajh parē; sāl sāl dekh-lā-nā; zāhir k.; numāyān k.; ūshkārā k.; shubhe yā shak se barī kar d.; raushan k.; huwaidā k.

Manifestation, n. Izhār; inkishāf; zuhūr; dekh parnā yā samajh mēn ānā.

Manifestly, ad. 'Alāniya; sāf sāl; khulā khulā; ba-tarz-i-fāsh; barmalā; badīhī; sarīhī taur par.

Manifesto, n. Kisī bādshāh ki jānib se apne irādoñ kī barmalā izhār khwāh kisī aise fir'ā ki nisbat jo wuqū' mēn ā chukā ho yā āne wālā ho apnī rāe aur wujūh kā fir'ān. [bahut ziyāda.

Manifest, a. 1.—Anwā' aqsām kā; shumār mēn bahut; be-shumār; kasir;

2.—Jo mukhtalif waqtoñ mēn yā tarah tarah se zāhir ho; gūnāgūn;

3.—Applied to words in the singular number. [bū-qalainūn.

Mankind, n. Bani-'adam; jins-i-'adam; nan' i-insān; ādamzād; kul insān; insān; bashar. [bahādūrī; shujā'at; mardī; buzurgī.

Manliness, n. Mardānagī; mardoñ ki sifat r.; jawān-mardī aur dilerī;

Manly, a. Mardāna; un sifatōñ se mausūf jo insān ke liye zebā hon;

laṭkoñ yā 'auratoñ sāl nahīn; mard ki mānind; mazbūt; diler; be-khauf;

'azīm-sh-shān; raft'u-sh-shān; jisse 'azmat yā buzurgī zāhir ho.

Manner, n. 1.—Tarz-i-kār-rawāyī; kisī bāt ke karne yā anjām dene kā tarīq; taur; waz'; dāul; dhang; dhab.

2.—Kisī ki kār-rawāyī wagaira kā khās tarīq; tarz-i-khās; tarz-i-

ma'mūlī; woh dhang jiskā koyī 'ādī ho masalan.—(a) Kisī musannif ki

tahrīr-kā tarz yā uske khayālāt kūsilsila; musawwir wagaira ahl-i-san'at

kā tarīq-i-khās. (b) (pl.) Waz'; chāl-chalan; chāl-dhāl; ādāb; aḡhlāq;

'umda aur muaddabāna tarīq; nishast-barkhāst aur raftār-guftār kā

muḡhazzab tarīq; munāsib yā shāista chāl; shurafā ke tarīq. (c) 'Ādat;

kisī kām ke karne kā ma'mūlī tarīq; rawish; chitwan.

3.—Qism; waz'; dhang; nihj; tarah.

In a manner—Kisiqadar; kuchh yā kuchh kuchh; ek ma'nī se; yak-gūna; ek tarah se ya'nī achchhī tarah se purā purā yā tumām-o-kamāl nahīn.—*To be taken in, or with, the manner*—'Ain hālat-i-irtikāb-i-fī'l meñ giriftār h.; kisi kām ke karne ke waqt hī pakṛe jānā —*To make one's manners*—Salām k.; tas-limāt. yā ādāb bajā lānā; yah kahūā ki bandagī yā kornish līnī.

Mansion, n. Maskan; rahne kī jagah; makān; makāu jo kisiqadar 'ālī-shān yā laq-o-dag ho.; kisi amīr-i-kabīr kā mahal sarā yā daulat-sarā; daulat-khāna. [dālā; khūn; qatl.

Manslaughter, n. 1.—Ādmī yā ādmiyon kī halākat; insān kā mūr 2.—(*Law*) Bilā bugz-i-sarihī yā ma'nawī kisi insān kā ba-tarz-i-nā-jāiz halāk k. [jāwe.

Manual, a. 1.—Hāth ke mutā'alliq; hāth kā; dastī; jo hāth se kiya

Manual labour—Hāth kī mihnat; jo riyāzat hāth se kī-jāwe.

2.—Hāth kā banāyā huā; hāth kā kiya huā; dastī.

A deed under the king's sign manual—Woh wasiqā jispar khās būdshāh ke hāth ke dastkhat sabt hoñ. [dastī kitāb; risāla; safina.

Manual n. Ek chhoṭī kitāb jise hāth meñ ba-suhūlat leja sakeñ; ek

Manufactory, n. Woh makān yā jagah jahān koyī ohiz banāyī jāwe; kārkhāna; godām; kargāh (corruptly kargah).

Manufacture, n. 1.—Kapṛe asbāb zurūf yā kāgaz wagaira ke banāne kā 'amal; hāth san'at yā kal ke zarī'e se kisi qism kī aisi ohizon ko jiumeñ peshtar se hāth na lagā ho is shakl par kar d. ki we kām meñ ā-sakeñ; sukht; banāwat; dast-kārī; san'at; kapṛe kā bunuā; bartanon kā garhnā.

2.—Woh shai jo hāth kal yā san'at ke zarī'e se ashyā-i-nā-sākhta se banāyī jāwe jaise kapṛe lohe ke bartan jūte zīn wagairā.

Manufacture, v. t. 1.—Hāth san'at yā kal ke zarī'e se nā-sākhta chizon se banā-kar aisi shakl par kar d. ki kārāmād ho-sake.

To manufacture cloth—Hāth yā kal wagaira se kapṛā banāū.

2.—Nā-sākhta ashyā ko kām ke liye suḍaul banā d.

To manufacture wool, cotton, silk, or iron—Aise ūn sūt resham yā lohe se jo apnī aslī haiyat par ho kām kī chizon banānā.

Manufacture, v. t. Dastkārī wagaira meñ masrūf rahnā.

A manufacturing community—Woh log jo dastkārī wagaira meñ masrūf raheñ. [rahte hoñ.

A manufacturing district—Woh zil' jahān ke log dastkārī wagaira meñ lage

Manufacturer, n. Dast-kār; woh shakhs jo ashyā-i-nā-sākhta (be-kamāyī yā be-banī-banāyī chizon) se kār-āmad chizon ke hāth yā kal wagaira ke zarī'e se banāne meñ masrūf rahe; banāne w.; bunne w.; garhne w.; dast-kār; kārīgar. [kar āzād kar d.; 'atāq.

Manumission, n. Gulāmī se āzādī; gulām ko halqa-ba-goshī se najāt de-

MANU PROPRIA, (Lat.) Apne hī hāth se; ba-dast-i-khās.

Manuscript, a. Hāth kā likhā; qalamī; chhapā nahīn.

Manuscript, n. Hāth kī likhī huyī kitāb; qalamī kitāb; hāth kā likhā huā kāgaz; wasiqā-i-tahrīrī ya'nī chhapā huā nahīn.

Many, a. Jismeñ bahut se afrād dākhil yā shāmil hoñ; chand nahīn; thore se nahīn; bahut; bahutere; bahut se; kasīr yā kasrat se.

“Many is prefixed to a great number of words forming compounds which need no special explanation.” *Webster.*

As many as—Jitne; jisqadar.—*So many*—Itne; isqadar.—*Many a* or *an*—Bahutere; boshitar; bihteroñ se har ek.—*The many*—Ta'dād-i-kasir; hujūm; 'awām.—*Too many*—Andāz yā had se ziyāda mazbūt; shumār meñ bahut hī ziyāda (*Colloquial and low*).

Map, n. Naqsha; kīgaz yā dūstī chīz par zamīn yā uske k'isī juzw kī sath kī kaifiyat jo munaqqash ho; zamīn kā naqsha; kisi mulk kā

Field-map—Shajra; naqsha-i-kishtwār.

[naqsha.

Map, v. t. Zamīn ke kisi juzw kā naqsha banānā; naqsha khūchnā.

Mar, v. t. 1.—Nāqis banā d.; nuqsān pahuñchānā; zarar pahuñchānā; bigārnā; kharāb kar-d.; kuchh kāt kar bigār d.

2.—Kisi kī achchhī sūrat ko bigār d.; bad halat kar-d.; bad-sūrat kar-d.; shakl kharāb kar d. [har nikal jānā; lūtpāt karte phirnā.

Marand, v. t. Lūt kī talāsh meñ ghūmnā; lūtpāt karne kī niyat se bā-

Marble, n. 1.—Sang-i-marmar; marmar; sang-i-khārā; ek qism kā khūb-sūrat patthar j.spar 'umda jilā ho-saktī hai. [māuind ho.

2.—Sang-i-marmar kī bauī huyī chīz; woh shai jo sang-i-marmar kī

3.—Sang-i-marmar par kisi qism kī sau'at yā tahrīr. [saktī chīz kī.

4.—Golī jo larke khelte haiñ 'ām isse kisang-i-marmar kī hō yā kisī aur

Marble, v. t. Rung ba-rang kā banānā; tarah tarah ke rang nikālānā; 'abri k.

To marble the edges of a book, or the surface of paper—Kitāb kī zih yā kīgaz kī sath par 'abri banānā.

March, v. t. 1.—Qadam-qadam aur bī-qā'ida chalnā—jaise sipāhiyōñ kā; jangī tariq par chalnā; kūch k.; rawāna h.; barhnā; chaluā.

2.—Sanjīdagī yā 'azmat se chaluā; sābit qadamī se chaluā; khirāmāñ khirāmāñ chalnā.

March, v. t. Jangī qā'ide ke mutābiq saf ārāsta karke chaluānā; fauj kā rawāna k.; bī-qā'ida aur musalsal tariq par chaluā.

March, n. 1.—Fauj kā ek thaharne ke muqām se rawāna ho-kar dūstro qiyām kī jagah tak jānā; lushkar kā kūch; nuhzat.

2.—Taraqī; sanjīdagī yā gaur-o-taammul kī chāl; raftār-i-mauzūñ wa musalsal; barābar āge ko chalnā.

3.—Woh musāfat jo tāi kī-jāe; jisqadar fāsile tak chalen.

A march of twenty miles—Bīs mil kā safar; bīs mil kā kūch.

4.—Bāja yā tumbūr wagaira jo sipāhiyōñ ko kūch kī ittilā' deno ko liye fauj meñ bajāyā jātā hai.

Margin, n. 1.—Kanāra; lab; hāshiya; ṭaṭ yā tīr.

The margin of a river—Lab-i-daryā; daryā kā kanāra; nadī kā ṭaṭ.

2.—Hāshiya; tahrīr yā chhāpe meñ safhe kā woh hissā jo kanāro par khālī chhor diyī jāe.

3.—Kisi chīz ke kharīd karne aur uske bechne meñ qīmat kā ikhtilāf jisse naf' kī gunjāish ho. [wāqī'ī ke mā-bain ho.

4.—Woh ikhtilāf jo kisi shai kī takhmīnī ta'dād aur uskī ta'dād-i-

To leave a margin for incidental expenses—Masārif-i-'arizi kī gunjāish rahne d.

Margin, v. t. 1.—Safhe ke hāshiye par likhnā (usmeñ mundarj k.).

2.—Kanāra magā kor yā āñchal lagānā; hāshiya lagānā; anūñh lagānā; manāfi'-i-āyiuda yā kār-pardāz kī 'aqlmandī se barhtī hone kī gunjāish chhor d.

Marginal, a. 1.—Hāshiya-mansūb; hāshiye ke muta'alliq; hāshiye kā.

A marginal witness—Gawāh-i-hāshiya; gawāh jiski gawāhi kisi wasiqe ke hāshiye par likhi rahe.

2.—Jo kuchh hāshiye par likhā yā chhāpā jāe.

A marginal note—Tambih yā yād-dāsh't jo hāshiye par mundarj ho.

Marginally, ad. Kitāb wagaira ke hāshiye mein.

Marine, a. 1.—Samundar se muta'alliq; samundarī yā samundar kā.

2.—Jo samundar mein ho; jiskā wuqū' samandar mein ho; jo samundar mein kiyā jāe; jahāzī; baharī; jo samundar mein kām anjām de.

3.—Jo samundar ki lahrōn se ban jāe; jo samundar ke pāni ke ghaṭṭe-baṭhne se ban-jāe.

Marine, n. 1.—Sipāhi jo jahāz par kām de; baharī fauj kā sipāhi.

2.—Umūr-i-baharī; baharī fauj kā intizām; jahāz-rāni aur baharī fauj kā sga; kisi mulk ke kul jahāz; bahar.

Mariner, n. Jahāz-rān; jahāzī; jahāz chālāne mein madad d. w.; mallāh.

Marital, a. Shauharī; zauji; khāwindī; shauhar yā zauj se muta'alliq.

Marital rights—Huqūq-i-shauharī.

Maritime, a. 1.—Samundar ke kanāre yā uske nazdik wāqī'; naf'-nuq-sān ke khayāl yā ihtiyār ke zarī'e se samundar se ta'alluq r. w.

2.—Samundar ke kanāre ke nazdik rahne wālōn se muta'alliq; jahāz-rāni aur umūr-i-baharī se 'alāqa r. w.; baharī.

Mark, n. 1.—Nishān; kisi chiz par istarah kā nishān jo nazarāyi de; khat nuqta naqsh shakl wagaira jo mukhātab karāne yā kisi amr ki ittilā' ke liye banā deñ.

2.—Kisi shai ki maujudagi kā subūt; is bāt kā subūt ki fulān amr ke wuqū' kā bā'is fulān thā; aisi 'ulāmat jo kisi shai par dalālat kare; nishān yā nishāni; 'ulāmat; sanad; dalil; kisi bāt ki nishāni jo ha-mesha qāim rahe. | tanqir.

3.—Baṭī muntāzī; baṭī fauqiyat; baṭā nām o-nishān; baṭī 'izzat-o-

A man of mark—Nihāyat muntāz shakhs; aisi shakhs jo dūsrōn par fauqiyat rakkhe; baṭī nām-o-nishān r.w.; zī-rutba shakhs.

4.—'Alāmat-nishāni; nishān jo apne dastkhat ke 'iwaz woh shakhs banā de jise likhnā na ātā ho.

5.—Nishāna; woh shai jispar nishāna lagāyā jāe; hadaf; woh shai jis tak pahunchne yā jispar zarb lagāne ki koyi fikr rakkhe; woh shai jiskā husūl maqsūd ho.

6.—'Izzat rutbe yā mansab kā tagma khwāh nishān.

Mark, v. 1.—Kisi chiz par nishān banānā; nishān-i-wāzih k.; kisi shai ki shinaḥkt ke liye uspar apnā nām yā apne nām ke ibtidāyi hurūf likhnā yā banānā; kisi shai par kisi amr ke izhār ke liye kisi qism kā nishān banānā yā kar d.; kisi chiz se koyi nishān banā d. yā kuchh khainch d.; dāg d.; godnā; kuchh kāṭ l.; pahuchān yā tamīz ke liye koyi nishān kar d. yā banā d. [rakh l.; khayāl kar l.; dekhnā; khub gaur se dekhnā.

2.—Libāz k.; mukhātab yā mutawajjih h.; khayāl r.; zihn mein
To mark out—Mushtabar k.; nishān-dihī k.; nāmzad k.

Mark, v. 2. Kisi shai par tawajjuh-i-khās k.; nukta-chīni ki nazar se dekhnā; libāz k.; khayāl k.

Market, n. 1.—Kisi shahr yā balde mein woh jagah jahān khāne-pīne

ki chizeñ yā maweshī wagaira bār-i-'ām farokht hoñ; woh jagah. jahāñ chizeñ nilām na hoñ balki bataur nij ke unkī kharid-farokht ho; bāzār; chauk; gudrī; mandī; hāt; ganj.

2.—Māng aur bikrī; āpas meñ adlā-badlī; chizoñ kī kharid yā bikrī; chizoñ kī bikrī yā kharid kī sharh; chizoñ kī kharid-farokht kī sharh; bhāw; nirkh; dar.

“Market is often used in forming compounds, the meaning of which is very obvious.” *Webster*. [bātehīt k.

Market, *v. i.* Bāzār meñ saudā k.; kharid-farokht kā bhāw-tāw yā uskī **Marketable**, *a. 1.*—Farokht ke liye pesh karne ke lāiq; qābil-i-farokht; bechne ke lāiq; furokhtanī; bāzār meñ le-jāne ke qābil; bikrī ke qābil.

2.—Jo bāzār meñ jāri ho; jiskī chalan bāzār meñ ho; bāzārī.

Marketable value—Qimat jo bāzār meñ jāri ho; qimat hasb-i-nirkh-i-bāzār; bāzārī yā bāzār kī qimat; jis qimat par koyī chiz bāzār meñ biktī ho.

Marking, *n.* Nishān muhr yā hurūf jo kisi chiz par banā diye jicū.

Marksman, *n. 1.*—Nishāna-bāz; nishāna lagāne meñ hoshyār; jo golf khūb chālāye.

2.—Jo likhnā na jāne ke sabab se apnī 'alāmat-nishānī banā de.

Marriage, *n.* Shādī k. yā shādī; nikāh; byāh; izdiwāj; 'aqd; gāñth-bandhan; katkhudāyī. [jāte haiā.

Marriage favours,—Suped gotē yā phūlōñ ke hār jo shādī ke waqt pahne

“*Marriage* is properly the act which unites the two parties, and *matrimony* the state into which they enter. *Marriage* is, however, often used for the state as well as the act.” “*Marriage* is frequently used in forming self-explaining compounds.” *Webster*. [lāiq; byāhne ke lāiq.

Marriageable, *a. 1.*—Jiskī 'umr shādī ke qābil ho; shādī yā nikāh ke **Married**, *a. 1.* Jo shādī yā nikāh ke zaur se qāim ho; zaujī; nikāhī.

The married state—Hālat-i-zaujī.

Marry, *v. t. 1.*—Shādī karānā; byāh karānā; nikāh parhānā; 'aqd karānā yā bāndhnā; gāñth-bandhan karānā; qānuñ yā dastūr ke mutābiq zan-o-shū kī haisiyat qāim k.

2.—Byāh kar d.; nikāh kar d.; shādī kar d.

To marry one's daughter to a person—Apnī larkī kī shādī kisi se kar d.; apnī dukhtar kī nikāh kisi se kar d.; apnī betī ko kisi se byāh d.

3.—Kisi se shādī kar lewā masālan kisi mard kā kisi 'aurat se yā kisi 'aurat kā kisi mard se.

“A man *marries* a woman, or a woman *marries* a man. Both of these uses are equally well authorized.” *Webster*.

Marry, *v. i.* Shādī k.; byāh k.; 'aqd k.; nikāh k.; bataur zauj aur zauja ke bāham mil jānā; jorū aur khasam ho-jānā; khasam yā jorū kar-l.

Martial, *a. 1.*—Larāyī kā yā larāyī kī jo larāyī ke liye munāsib ho; jangī.

Martial music—Jangī bāja.

2.—Larāyī kā 'ādī; jangī; jarrār; diler.

A martial nation or people—Aisi qaum yā aise log jo jang ke 'ādī hoñ; jangī qaum; larāñkī yā jarrār qaum.

3.—Muta'alliq-ba-jang; jangī; fauji; mulkī nahīñ.

Martial law—Jangī yā fauji qānun; woh qānun jo larāyī bagāwat yā dūsrī zarūrat-i-ashad ke waqt nāñz kiyā jāe.

Martyr, *n. 1.*—Shahīd; jiskī jān mazhab kī himāyat meñ jāe.

2.—Jo kisi usūl yā bāt ke qāim rakhne ke liye apnī jān apnī haist-yat khwāh koyī dūsrī chiz jo use bahut 'azīz ho kho de.

Marvel, n. 1.—Woh shai jo khayāl ko mukhātab karke ta'rif yā hairat paidā kare; ta'ajjub; i'jāz; karāmat; hairat yā hairat ki bāt; achambā; mu'jaza.

Marvel, v. i. Hairat k. yā mutahaiyir ho-jānā; hairān ho-jānā; ta'jjub k.; muta'ajjub h. [jub kā; nādir; turfa.

Marvelous, a. (Written also *marvellous*) 1.—Hairat-angez; 'ajib; ta'aj-2.—Jo bāwar na ho-sake; jispar tamām-o-kamāl yaqīn na ho-sake; mu'jaze yā karāmat ki bāt; nā-qābil-i-i'tibār; khūrij-az-qiyās.

Masculine, a. 1.—Jins-i-zukūr se; unās yā niswān se nahīn; muzakkār.

2.—Mard kā; mardānā; 'auratōn sā nahīn; nā-mard nahīn; mazbūt; qawī. [iūt aur patthar baiṭhālne kā ho; rāj; rājgir; mi'mār.

Mason, n. Woh shakhs jiskā pesha diwāroṅ yā kisi qism ki 'imārat meṅ

Masonry, n. 1.—Rāj kā pesha yā fan; rājgir; mi'mār; fanu-i-mi'mār.

2.—Rājgir yā mi'mār kā banāyā huā kām; woh kām jo iūt aur patthar se banā ho; pakkā; pukhta [pind yā pindā; dhalā yā ḍalī; rās.

Mass, n. 1.—Dher; ambār; miqdār-i-kasir jo yakjā ho; tūda; majmū'a;

2.—Miqdār; barāyi; qad-o-qimat.

3.—Bahut si chīzeṅ jupar bilā lihāz-i-ajzā unke ijmālan lihāz kiya jāwe; kisi shai kā khās juzw; juz-i-ā'zam; khās hissa.

The masses—'Awāmu-n-nās; 'ām log.

As distinguished from the less numerous privileged classes.

Massacre, n. Bilā tamiz insān ki balākat; bahut se logoṅ ko sang-dilī se yā muhazzab logoṅ ke dastūr ke khilāf mār ḍālnā; sard-mihri se jān kā l.; qatl-i-'ām; khūn-rezi; khūn-bārī; khūn-fishānī; qatl-i-'ām; hashr-i-'ām; kaṭakūṭ.

Massacre, v. t. Be-rahmi se insān kā kusht-o-khūn k.; nā-jāiz tarīq par aur bilā-wajh logoṅ ko tah-i-teg k. (mār ḍālnā); qatl-i-insān k.

Massive, a. Bhārī; waznī; barā sā; tūde ki tarah; barā aur bhārī. [khail.

Master, n. 1.—Barē rutbe ikhtiyār yā hukūmat kā shakhs; afsar; sar-

“It is employed as a title of respectful address, but more usually in a familiar way to an inferior, a young person, or a boy.” *Webster*.

As a title of address, the word is pronounced *mister* and written *Mr*.

2.—Mālik; khudāwand; sāhib; hākīm; hukmrān; muhtamim; mun-sarim; kisi shai ki milkīyat yā uskā qabza r. w. [khāwind; mālik.

3.—Āqā; afsar; woh shakhs jiske taht-i-hukūmat (nātaht) log hoṅ;

Correlative of *slave*, *servant*, *apprentice*, *assistant*, &c.

4.—Mudarris; mu'allim; ustād; parhāne (dars dena) w.; gurū.

5.—Woh shakhs jo kisi 'ilm fan yā peshe meṅ khūb māhir ho; kisi peshe meṅ barā mumtāz shakhs; woh shakhs jiskī sanad log māneṅ; kisi fan wagaira meṅ tāq pukhta yā pakkā. [gaiz na h.

To be master of one's self—Apne dil ko bi-l-koṭ apne qābū meṅ r.; maglūb-i-

“*Master*, signifying *chief*, *principal*, *masterly*, &c., is often used in the formation of self-explaining compounds.” *Webster*.

Master, v. t. 1.—Apne qābū yā ikhtiyār meṅ k.; maglūb k.; sar k.; da-bāna; zabt yā bas meṅ k.

2.—Kisi bāt par is tarah qādir h. ki woh baḥhūbī samajh pare yā uskā itlāq kar sakeṅ; kisi bāt meṅ pukhta (pakkā yā māhir) h.; kisi shai meṅ khūb dastās paidā k. (us par hāwī h.); pūrā h.; kāmīl h.; kamāl hāsil k. khwāh kamāl ko pahunchānā.

Master-hand, n. Barā kārīgar; kisi fan meṅ tāq; ustād.

Master-key, *n.* Kunji jisse bahut se tāle khuleñ. Woh 'ām bāt jisse bahut mushkilāt hal hoñ; bahut sī qabāhatōñ ke raf' karne kī ek 'ām tadbīr.
Masterly, *a.* Jisse wāqifiyat-i-tāmma yā darja-i-ā'lā kī hunarmandī zāhir ho; jo lāiq aur fāiq shakhs ke hash-i-hāl ho; nihāyat 'umda; jismeñ barī qābiliyat yā hunarmandī sarf ho; ustādāna; hunar kā.

Master-piece, *n.* 1.—Koyī bāt jismeñ barī yā ma'mūl se ziyāda hoshyārī zāhir kī-jāe; awwal darje kī kār-rawāyī; ustādāna kām. [rakhtā ho; khūbī.

2.—Barī 'umdagī; woh bāt jismeñ koyī barī yā khās qism kī liyāqat

Match, *n.* 1.—Koyī shakhs yā chīz jo sifāt meñ dūsre shakhs yā dūsri chīz ke barābar yā mushābih ho; jo dūsre kī barābarī yā uskā muqābala munāsib taur par kar-sake; barābar; joṛ; ham-palla; hamsar; muqābil; barābar wālā; sāñī. [muqābala; bāzī; hoṛ; shart.

2.—Tāqat yā hunar kī āzmāish khwāh buzurgī ke imtihān ke liye

3.—Shādī; byāh; 'aqd.

4.—Jiskī shādī hone wālī ho; jo shādī ke zarī'e se mile.

Match, *v. t.* 1.—Dūsre ke barābar yā muqābil h.; dūsre se muqābala kar saknā; hamsarī meñ kāmyāb h.; barābar h. yā barābarī k.; jawāb h.; musāwī h.

2.—Kisī chīz kā joṛ laganā; kisī ke muqābil uskā barābar yā joṛ k.; kisī ke sāmne uskā hamsar k.; taqābul k.; ek shai ke muqābale meñ

3.—Barābar ham-andāz yā hash-i-hāl k.; muwāfiq k. [dūsri shai r.

4.—Shādī kar d.; byāh d.; nikāh kar-d.

Match, *v. i.* 1.—Byāh jānā; shādī kiyā jānā.

2.—Hum-qad ham-shakl yā ham-sifāt h.; muwāfiq mutābiq yā mushābih h.; mel khānā; tulnā; mauzūn h.

Matchless, *a.* Lā-sāñī; lā-jawāb; be-misāl; be-nazīr; be-badal; fard; jiskā sāñī yā muqābil na ho; anūthā; jiskā joṛ na ho. [kī mā ho-gayī ho.

MATERFAMILIAS, (Lat.) Woh 'aurat jise larke-bāle hoñ; 'aurat jo larṛkōñ

Material, *a.* 1.—Mujassam; mādī; jismānī; rūhanī nahīñ.

2.—Mazbūt; bā-waq'at; aham; zarūrī; muqaddam; jisko begair

kām na chale; barā; jiskā asar ho yā pahuñch sake; kār-āmad.

This is not *material* to the case—Yah amr is muqaddame ke liye zarūrī nahīñ

hai (iskā asar is mu'āmrle meñ na hogā)—A *material* point—Amr-i-aham;

barī bāt; zarūrī bāt; aisi bāt jisse dar-guzar na ho-sake; bāt jo muqaddam ho.

Material, *n.* Woh shai jisse koyī chīz banī ho yā banāyī jāe; masālih

(masāla); asbāb; sūz-o-sūmān; saranjām; luwāzima; mawād.

Materiality, *a.* 1.—Jismāniyat; mādā r.; mādī h.

2.—Zarūrat; aham yā muqaddam h.; kār-āmad h.

Materially, *ad.* 1.—Mādde kī hālat meñ.

2.—Fi-nafsili; dar-asl; haqīqat meñ.

3.—Ba-darja-i-gāyat; ba-tarz-i-aham; bahut; bahut kuchh; zarūr.

MATERIEL, *n.* (Fr.) Asbāb yā sūz-o-sūmān wagaira masalan fauj kā asbāb goli bārūt aur khāne-pīne kī chīzeñ wagaira lekin lashkarī log

nahīñ; kisī madarsatu-l-'ulūm (college) kī 'imārat kutub-khāne aur ālāt

wagaira par uske afsar log nahīñ.

“That in a complex system which constitutes the *materials*, or

instruments employed, in distinction from the *personnel*, or men.” Webster.

Maternal, *a.* Mādar-mansūb; mādari; jo māñ ke lāiq ho; mādarāna;

Maternally, *ad.* Mādarāna; māñ kā sā. [māñ sā; māñ kā sā.

Matricide, n. 1.—Mādar-kushī; qatl-i-mādar; mān kā mār dālānā.

2.—Mādar-kush; jo shakhs apnī mān ko mār dīle.

Matrimonial, a. 1.—Shādī ke muta'alliq; mansūb-ba-izdiwāj; byāh kā; nikāhī; izdiwājī; shādī kā.

Matrimonial rights or duties—Huqūq yā farāiz-i-shādī; shādī ke huqūq yā lawā- [zim.]

2.—Jo shādī se hāsīl ho; jo nikāh se mustakhraj ho.

Matrimonial power—Jo ikhtiyār shādī ke zarī'e se hāsīl ho.

Matrimony, n. Shādī; byāh; nikāh; izdiwāj.

Matter, n. 1.—Woh chīz jisse koyī shai tarkīb pāwe; mādā; asl; kisī shai kā khās jūz; kisī shai kā jūz-i-lāzīmī; lubb-i-lubāb; khulāsa; janhar.

2.—Hayūlā; jirm; jism; woh shai jisse 'ālam-i-zāhirī aur jumla ashyā-i-mujassam banī hai; woh shai jise hawās-i-khamsa se ma'lūm kar sakeñ yā jismeñ phailne kī quwwat yā makāniyat ho.

3.—Woh shai jiskī nisbat yā jiske bāb meñ kisī amr kā wuqū' ho; jis shai kī nisbat irāda qiyās bayān yā bartāw kiya jāwe; woh amr jiskī nisbat kār-rawāyī mubāhasa tajwiz khayāl istigāsa yā kār-rawāyī-i-qānūnī wagaira kī jāwe; kisī shai kā maushā; mu'amala; muqaddama; da'wā; nālīsh.

This is a *matter* of praise—Yah ta'rif kī bāt hai; yah amr aisā hai jiskī nisbat ta'rif zarūr hai.—In the *matter* of—Fulān ke mu'amale meñ; ba-muqaddama i-fulān. [silā; woh bāt jisse kisī ko ta'alluq yā sarokār ho.

4.—Kām; mu'amala; mājara; bāt; amr; daurān-i-kār; bāton kā sil-

Matters have succeeded well thus far—Yahān tak bāteñ ba-wajh-i-ahsan anjām

pāyīñ.—Thus the *matter* ended—Woh kām yā mu'amala yūn khātīme ko

pahuñchā; us bāt kā yah anjām huā—How do *matters* stand?—Kyā hāl hai?

5.—Kisī bāt kā sabab khusūsan kisī ranj yā taklif-dih amr kā bā'is; qabāhat; taklif—masalan jab koyī shakhs 'alīl hotā hai to yūn pūchhte haiñ :—What is the *matter*?—Kyā hāl hai? ya'nī sabab-i-'alālat kyā hai.

6.—Jab gul-o-fasād yā takrār hotī hai us waqt yūn istifsār karte haiñ.—

What is the *matter*?—Kyā mājarā hai? ya'nī is shor-o-gul yā takrār kī wajh kyā hai.

7.—Jab koyī kal-i-mutaharrik daf'atan ruk jātī hai to yah kahte haiñ—

What is the *matter*?—Kyā kaifiyat hai? ya'nī iske daf'atan ruk jāne kā sabab kyā hai yā ismeñ kaun sī qabāhat wāqī' hui.

[bāt; parwāh kī bāt.

8.—Koyī amr jo qābil-i-lihāz ho; amr-i-aham; barī bāt; muzāiqe kī

No *matter*—Koyī muzāiqe kī bāt nahiñ; kuchh parwāh nahiñ; koyī amr

qābil-i-lihāz nahiñ; kuchh barj nahiñ; kyā huā; khair.

9.—Mawād; pīb; rīm; phoṛe wagaira ke pakue par jo mādā khārij

ho; panchhā. [jo kuchh jan-jamā-kar taiyār ho.

10.—Koyī tahrīr wagaira jiskā chhāpnā matlūb ho; chhāpe ke liye

Matter of fact—Amr-i-wāqī'; wāqī'a; jis amr kā wuqū' wāqī'ī huā ho; jo bāt asl

meñ (sachmuch yā haqiqat meñ) ho; bāt jo khayālī yā qiyāsī na ho; nafs-

l-amr; thīk thīk; thīk bāt; sachchī bāt.—*Matter of law*—Amr-i-qānūnī; amr-

i-muta'alliq-i-qānūn; qānūn kī bāt.—*Matter of record*—Amr-i-tahrīrī; aisi

bāt jo likhī-parhī ho; woh amr yā bāt jise kāgazāt se sābit kar sakeñ.—*Upon*

the whole matter—Kul par lihāz karke; sab bāton par i-hayāl karke; ba-lihāz-

Matter, v. i. Barī bāt h.; muzāiqe kī bāt h.; kām kī bāt h. [i-jumla-marātīb.

Used with *it, this, that, or what*, chiefly in *negative* phrases.

Mature, a. 1.—Būlig yā bāliga; bulug ko pahuñchā huā—jaise mard;

shādī ke qābil—jaise 'aurat.

Of mature age, or mature of age—Bālig yā bāliga; sinn-i-bulūg ko pahuñchā huā (mard); shūdī ke qābil ('aurat.)—*Mature* in years—Musin aur kār-āzmūda yā [jahān-dīda.

2.—Pakkā; pukhta; jo pukhtagī ko pahuñchā ho.

Used of plants.

3.—Mukammal; taiyār; sijil: jismen kul kār-rawāyī ho-chukī ho; ba-hama-wujūh murattab; kām meñ laye jāne ke liye taiyār; pakkā; pakāpakīyā taiyār; pukhta; kāmīl.

The plan was *mature*—Woh mausūba mukammal yā har tarah par durust thā.

A *mature* judgment—Tajwiz-i-kāmīl; pakkī rāo.—*Mature* consideration—Gaur-i-kāmīl; kisi bāt ke har pahlū aur jawānib par gaur.

4.—Pakkā; jismen rīm ā gayī ho—jaise phoṛā.

Mature, v. t. 1.—Pakānā; pukhta k.; pukhtagī ko pahuñchānā.

2.—Kisi kār-i-khās ke liye taiyār yā durust k.

Mature, v. i. 1.—Pukhta h.; durust h.; sijil h.; kām ke laiq taiyār h.; kāmīl ko pahuñchnā; kāmīl h.

Wine *matures* by age—Din pā ke sharāb durust ('umda) ho-jāti hai; sharāb joñ joñ purānī hotī hai usmēñ 'um-l-gī āti jāti hai.—The judgment *matures* by age and experience—Sin aur tajrībe se 'aql meñ pukhtagī āti hai.

2.—Mitī kī pūjūā; muddat kī guzarnā; adā-i-zar kī jo waqt mu'-aiyan ho us tak pahuñchnā; wājib-i-l-adā h.—jaise hundī wagairā kī.

Maturity, n. 1.—Pukhtagī; takmīl; mukammal yā purā h.; paknā yā pakāwat; rasīdagī.

2.—Rupayē ke denē kī jo waqt mu'-aiyan ho uskā purā h.; wājib-i-l-adā h.; mitī kī purā h. yā pūjūā; inqizā-i-mī'ād; hundawī wagairā kī muddat kī guzar jānā. [qaul-i-sahīh, usūl-i-musallam.

Maxim, n. Masala; qaul; usūl-i-qāim-shuda; kahāwat; maqūla; badiha; A *maxim* of law—Masala-i-qānūn.

MAXIMUM, n. (Lat.) Darja-i-gīyat; hadd-i-gīyat; sab se ziyāda; had se ziyāda; sab se barā (barē se barā) miqdār.

Opposed to *minimum*.

Meager, } a. 1.—Gosht se khālī yā jismen bahut kam gosht ho; dublā;
Meagre, } patlā; lāgar; haqīr.

Applied to animals.

2.—Kamzor; shor; ūsar; banjar; zar-khez nahīn.

A *meagre* soil—Jo zamin kamzor yā shor ho; aisi zamin jo zar-khez na ho; ūsar.

3.—Pūj; lachar; za'if; jismen bahut se 'umda 'umda khayālāt na hoñ; jismen 'ibarat kī matānat na ho.

A *meagre* style or composition—'Ibārat yā tasnīf jo pūj ho; aisi 'ibarat yā tasnīf jismen 'umda 'umda khayālāt yā 'ibarat-i-matin na hoñ.

Mean, a. 1.—Mumtāz yā baland nahīn; 'ām; za'if; 'ājiz.

2.—'Ālī-manish nahīn; past-tabī'at; mu'azzaz nahīn; dūn; kamīna; kam-himmat; jisko apnī ābrū kī pās na ho.

3.—Be-waq'at; nī-chīz; kam-qadr; be-tauqīr; lihāz yā khayāl ke qābil nahīn; qābil-i-tahqīr; haqīr; zalīl.

Mean, a. 1.—Mutawāssit; ausat darje kī; darmiyānī; bīch kī; bīchlā.

In the *mean* time or while—Is bīch meñ; is darmiyān meñ; is asnā meñ; itne

2.—Ausat.

"*Mean* is sometimes used in the formation of compounds, the sense of which is obvious without explanation." Webster.

Mean, n. 1.—Jo do hadd-i-gāyī ke darmiyān meñ ho; bīch kī jagah yā

darmiyyānī maqām; darja-i-mutawassit; ausat; i'tidāl; andāz; be-andā-zagī yā ziyādātī nahīn; had se ziyāda na honā. [hotī hai.

There is a mean in all things—Sab bātoṅ meṅ i'tidāl hotā hai; sab bātoṅ kī had

2.—*pl. (a)* Jiske bā'is yā madad se koyī maqsad hāsil ho; woh bāt jo kisi shai-i-maqsūd ko hāsil hone meṅ mu'īn ho; tadbīr; zarī'a; wa-sātat; shart-i-zarūrī; lāzima-i-zarūrī; mūjib; sabab. *(b)* Āmadanī yā āmad; māl; māl-o-matā' wagaira jise murafahu-l-hālī kā lāzima-i-zarūrī samajhte haiṅ; istitī'at; maqdarat; gunjāish; sarmāya; jāedād.

By all means—Lāraib; zarūr; khwābī-na-khwābī; ba-har-taqdīr; be-shak; bilā-shubha; yaqīnān; min-kull-i-wujūh; ba-hama-wujūh; har tarah se; be chūke.

By any means—Kisi tarah; kisi tarah par; kisi nihj se; mutlaqan; ba-tarzi-i-mumkina.—*By no means or by no manner of means*—Aqlā nahīn; yaqīnī nahīn;

kisi tarah nahīn; kisi rū se nahīn; zarā bhī nahīn; hargiz nahīn; wajhan-mina-l-wujūh; kisi sūrat se nahīn; kisi nihj par nahīn. [k.; ohūhnā; irāda r.

Mean, v. t. 1.—Dil tabī'at khayāl yā zihn meṅ r.; manshā r.; nīyat r. yā

2.—Zāhir k.; dalālat k. yā dāl h.; batlānā; ma'nī r.; murād h.

Mean, v. i. Khayāl r.; manshā r.; ma'nī r.

Meander, n. 1.—Pechīda rāh; rāh jo ghūm-phirke ho; chakkar; pher.

2.—Tariq-i-nā-rāst; kisi bāt kī rāh jo sīdhi na ho; pechīda chāl; pe-chidagī; uljhāw; uljhan; chakkar; pareshānī; hairānī. [tabdīl-i-samt k.

Meander, v. t. Ghūm ke chalnā; pher khākar phirnā; ghūm-kar bahnā;

Meander, v. i. Ghūmnā; phirnā; chakkar khānā; pechīda yā pech-dār h.

Meaning, n. 1.—Jo kuchh dil khayāl yā tasawwur meṅ jamā raho go uskā izhār sarīhī na ho; manshā; maqsūd; murād.

That is not his meaning—Woh uskā manshā (maqsūd yā murād) nahīn hai; yah bāt uske dil yā zihn meṅ nahīn hai.

2.—Irāda; nīyat; 'azm; manshā; madd-i-nazar; markūz-i-khātīr.

3.—Ma'nī; mafhūm; murā l.; jo kuchh samjhā jāe; woh bāt jiskā izhār yā i'lān likhne yā bolne wāle ko manzūr ho; woh amr jo qaul yā fī' se

Meaningless, a. Be-ma'nī; jiske kuchh ma'nī na hon. [zāhir kiyā jāe.

Meanly, ad. 1.—Zalīl taur par; rutbe darje yā haisiyat meṅ zalīl; aisi tarah parjisse musīfī kam-haisiyatī bad-atwārī yā past-himmatī wagaira zāhir ho.

2.—'Izzat yā ābrū ke sāth nahīn; aise tariq par jo munāsib na ho; tahqīr ke sāth; be-adabāna; bilā-pāsi-adab; subukī se; khiffat ke sāth.

Meanness, n. Zillat; kamīnagī; 'umdagī barāyī yā buzurgī kā h.; kam-himmatī; past-himmatī; be-ābrūyī; bukhī; tang-dilī; zarg-barq na h.; 'umda yā dhūm-dhām kā na h.

Means, n. pl. 1.—Āmadanī; gunjāish; ma'āsh.

2.—Tadbīr; upāi; zarī'a. See Mean, n.

Meantime, } n. Is darmiyyān (bieh) meṅ; is 'arse meṅ; is asnā meṅ;

Meanwhile, } ismeṅ; itne meṅ. [ho-sake.

Measurable, a. 1.—Jise nāp sakeṅ; paimāish ke qābil; jiskā shumār

2.—Darja-i-i'tidāl par; thoṛā; ba-miqdār-i-qalīl; kuchh.

Measure, n. 1.—Kisi chīz kā 'arz tūl yā uskī dabīzat wagaira jo kisi qā'ida-i-mu'ayan ke mutābiq mahsūb ho; qad-o-qāmat yā wus'at jo munaqqah ho-kar zāhir kī jāwe; miqdār yā wus'at-i-takhmīnī.

2.—Miqdār-i-mu'ayan jisse tujāwuz na kiyā jāwe; had; kisi amr kā hissa-i-mu'ayana; andāz-i-munāsib. [i-munāsib.

3.—Miqdār yā darja jo had se ziyāda (be-andāz) na ho; i'tidāl; zabt-

In measure, with measure—I'tidāl se yā i'tidāl ke sāth; had se ziyāda nahiñ; be-andāz nahiñ.—*Without, or beyond, measure*—Be-andāz; andāz se bahar; had se ziyāda; ba-had; bahut yā ifrāt se.

4.—Woh qā'ida jiske rū se kisi chīz kā miqdār daryāft karen; woh miqdār jiske mutābiq kisi chīz ki tashkhis qāim karen; woh qā'ida jiske ke mutābiq kisi chīz ki nisbat tajwiz karen yā uskā andāza ṭhahrawēñ. God's goodness is the measure of his providence—Khudā ki nekī se uskī razzāqī

kā hāl daryāft ho-saktā hai.

5.—Woh āla jiske zari'e se miqdār yā lambāyī-chaurāyī wagaira kā ta'niyun ho; māp; wazn; tol; bāt; paimāna; jarīb.

6.—Pūrā yā kāfi miqdār.

7.—Miqdār-i-gair-mu'niyan; qadar; darja.

In some measure—Kisiqadar; kisi darje tak.—*A great measure*—Miqdār-i-kasir; bahut sā; hissa-i-kasir; bahut kuchh.

8.—Kisi maqsad ke anjām ki tadbir; koyī fi'l tadbir yā kār-rawāyī jo kisi amr kē takmil ke liye maqsūd ho; tadbir; tajwiz; upāi; tahniya; fikr; 'ilāj; chāra.

“An extensive signification of the word, applicable to almost every act preparatory to a final end, and by which it is to be attained.” *Webster*.

An effectual measure—Tadbir jo kārgar ho; woh fikr jo apnā asar paidā kare.—*Political measures*—Mulki tadbireñ; woh bāteñ jinse intizām-i-riyāsat durust ho.—*Legislative measures*—Woh sab tadbir tajwiz yā kār-rawāyī jo kisi amr ki nisbat qānun banāne ke liye ki-jāe.

To have hard measure—Sakhti se bartā jānā; kisi ki nisbat yā uspar sakhti kī h.; kisi par karāyī tashaddud yā zulm kā h.—*To take measures*—Taiyārī k.; sāmān k.; tahaiya k.; sāz-o-sāmān durust k.; tadbir k.; zari'a baham pahuñchānā.—*Lineal or long measure*—Lambāyī ki nāp; khutūt yā fīsilē ki paimāish.—*Liquid measure*—'Araq wagaira ki nāp.—*Square measure*—Mukassar paimāish; kisi sath ki lambāyī chaurāyī ki nāp.

Measure, v. t. 1.—Kisi qā'ide yā tariq-i-mu'niyan ke rū se kisi shai ke miqdār wagaira kā hisāb k. yā ṭhahranā; kisi chīz ke maqādir ya'ni lambāyī chaurāyī wagaira nikālñā; tashkhis k.; tajwiz k.; paimāish k.; nāpuñā; ta'niyun-i-qimat yā māliyat k.

2.—Tai k.; qat'i-masāfat k.; chalnā; jānā. [muwāfiq k.]

3.—Ham-andāz k.; muwāfiq k.; barābar k.; kisi dūsri shai ke *Measure* your desires by your fortunes—Apni khwāhishoñ ko apni daulat ke ham-andāz karo; jitni daulat (jitnā māl-o-matā') tumhāre pās ho usi ke mutābiq har shai ki khwāhish karo.

4.—Nāp-kar d.; wazn kar-ke d.; tol-kar taqsim k.

Measure, v. i. Nāp yā paimāish meñ kisi andāz se h.; lambāyī chaurāyī yā moṭāyī meñ ek miqdār-i-khās r. [meñ paun gaz hai.]

This piece of cloth *measures* three-fourths of a yard—Yah kapre kā tukrā nāp

Measured, a. 1.—Nāp wazn kiya huā yā tulā; i'tidāl par kiya huā; mu'tadil; barābar; yaksāñ; hamwār; mustaqil.

He walked with *measured* steps—Woh tol tol kar qadam rakhtā thā; woh tule qadmoñ se chaltā thā; woh nāp nāp kar qadam uṭhātā thā; uskī chāl yaksāñ yā barābar thī.

2.—Mahdūd; mashrūt; muqaiyad; mu'niyan. [anī so.]

In no measured terms—Ba'ibarat-i-mahdūd yā mashrūt nahiñ; kushāda-peh-

Measurement, n. 1.—Nāpnā; paimāish k.; nāp; paimāish; masāhat; nāp-jokh. [chaurāyī; 'arz-o-tūl.

2.—Jisqadar nāp yā paimāish se ṭhahre; miqdār; raqba; lambāy-f.
Measuring, a. Jo nāp paimāish yā masāhat meñ musta'mal ho (kām meñ
A measuring chain—Nāp (nāpne) kī zanjir; jarīb [āye].

Mechanic, n. Jo kaloñ yā auzāroñ se kām kare; kāriḡar yā mazdūr par
 kisān nahīñ; ahl-i-hirfa; ahl-i-san'at; woh shakhs jo lakrī yā loho
 wagaira kī chizoñ se kisī qism kī ohiz yā kal wagaira jiske banāne
 meñ auzār kī zarūrat paḡe banāwe.

Mechanic, } a. 1.—Kaloñ se muta'alliq; kaloñ kī sākht ke fan se
Mechanical, } ta'alluq yā nisbat r. w.; bartan asbāb auzār yā ārāish
 wagaira kī ohizoñ ke banāne ke humar se mansūb.

He is employed in *mechanical* labour—Woh mazdūrī kartā hai; woh dast-kārī
 meñ masrūf hai.—Ho lives by *mechanical* occupation—Woh dastkārī (hāth kī
 mihnāt) se basar-i-augāt kartā hai.

2.—Jo 'ilm-i-jarr-i-saqil ke qā'id ke mutābiq banāyā yā kiyā jāwe.

3.—Jo kal ke zarī'e se kiyā jāe; jo be chāhe yā koshish kiye hotā
 jāwe; jiskā wuqū' begair uskī ragbat ke ho; jo 'ādat ke zor se na kī
 irāde yā fikr-o-taammul ke zarī'e se ho; jo mahz 'ādatan huā kare.

Mechanically, ad. 1.—Jarr-i-saqil ke qawā'id ke rū se; kāri-gārī se.

2.—Jismānī tāqat yā quwwat ke zarī'e se.

3.—Qawānīn-i-barakat ke rū se; az-khud; 'ādatan yā 'ādat ke zor
 se; be-samjhe; be-chāhe; be irāda kiye; yūñhū; āp hī āp.

Mechanics, n. 'Ilm-i-jarr-i-saqil; woh 'ilm jismeñ ajsām par zor (bojh)
 paḡe kā bayān hotā hai.

Mechanism n. Kal wagaira kī tarkīb sākht yā banāwat; purze; tor-
 jor; jarr-i-saqil ke qā'id ke mutābiq kal kī barakat. [māhīr.

Mechanist, n. Kal-sāz; kaloñ kā banāne w.; 'ilm-i-jarr-i-saqil meñ
Medal, n. Tagma; woh sikka jispar kisī qism kā naqsh wagaira kisī
 mājare yā kisī nāmī-girāmī shakhs ke yādgār ke liye banā diyā jāe
 yā jo kisī ko uskī liyāqat ke silo meñ diyā jāe; tamgā.

Meddle, v. i. Bilā zarūrat gustākḡhāna khwāh nā-muūāsib tarīq par kisī
 dūsre ke kām meñ sannā; kisī aise kām meñ sharik h. jisse kuchh
 sarokār yā ta'alluq na ho; kisī dūsre ke kām meñ is tarah hāth ḡālūā
 kī usse ranj paidā ho; be kahe sune bich meñ paḡnā.

It is usually followed by *with*, sometimes by *in*.

To meddle and make—Dūsroñ ke ta'alluqāt meñ mudākhalat k.; daḡhl d.

Meddler, n. Daḡhl d. w.; be-jā mudākhalat k. w.; jis bāt se kuohh
 sarokār na ho usmeñ jī lagāne yā hāth ḡālūo w.

Meddlesome, a. Mudākhalat-i-bejā kā 'ādī; jo ḡairoñ ke mu'āmalāt meñ
 dast-andāzi kiyā kare; jo khud-ba-khud dūsroñ ke kāmōñ meñ paḡā
 kare. [ho; jo darmiyān meñ hāil ho.

Mediate, a. 1.—Bich kā; bichlā; darmiyānī; jo do chizoñ ke bich meñ
 2.—Bi-l-wāsta 'amal k. w.; dūsro ke zarī'e se kār-rawāyī k. w.

Mediate and immediate causes—Wujūh-i-bi-l-wāsta wa bilā-wāsta.

Mediate, v. i. Do yā zāid farīq ke darmiyān bataur unke dost-i-wāhid ke
 paḡnā; darmiyānī yā miyān-jī bannā; sālīs-i-bi-l-khair h.; wasātat k.;
 do mutanāzi'in ke mābain raf'-i-nizā' ke liye be-garazāna kār-rawāyī k.;
 bich-bichāw k. [miyān meñ par-kar raf'-i-shar-karānā (jhaḡrā miṭānā).

To mediate between parties or nations—Mutākḡhāsīmāin yā qaumoñ ke dar

Mediate, v. t. Darmiyān meñ par ke karānā; apne wasile zari'e yā was-ātāt se karānā; apne darmiyān yā bich meñ karānā.

To mediate a peace—Bich meñ par-kar sulh karānā.

Mediately, ad. Kisi ke darmiyān meñ; kisi ki wasātat se; kisi dūstre ke darmiyān (bich) meñ; ba-wasātat; kisi asl se nahīn balki far' se.

A landlord lets a holding to a tenant, and the tenant sub-lets a portion of it to an under-tenant. In this case, the sub-tenant holds his lands immediately of the tenant but *mediately* of the landlord.—Zamiūdār kuchh arāzi asāmi ko detā hai aur asāmi usmeñ se kuchh apne shikmī ko. Is sūrat meñ asāmi i-shikmī kā qabza ba-darja-i-ūlā asl kāsht-kār se lekin ba-darja-i-sūnī zamiūdār se hāsīl hotā hai (ya'nī use apnī haqqiyat zamiūdār se *batawassut asl kāsht-kār* ke hāsīl hotī hai).

Mediation, n. Wasātat; darmiyānagī; bich-bichāw; jin shakhson ke darmiyān nizā' ho unke bich meñ uske nipṭne ke liye parnā; shafā'at.

Mediator, n. Darmiyānī; mutawassit; miyāñjī; jo shakhs do farīq-i-mukhālīf ke darmiyān sulh karāne kī niyat se parē; shafā'at k. w.; sālis-i-bi-l-Medietorial, a. Miyañjī-mansūb; darmiyānī ke muta'alliq. [khair.

Medietorial character—Darmiyānī (bich wāle) kī hāsiyat.

Medical, a. 1.—Tibbī; tib kī; tabābat-mansūb; 'ilāj-mansūb; dawāon se muta'alliq; fann-i-sihhat-i-amrāz se nisbat r. w.; dāktari.

The medical profession—Tabābat; peshā-i-tabābat; tabīb log; atībā; dāktar log.

A medical dictionary—Dawāon kī lugat.

2.—Sihhat-āwar; daf'-i-maraz kī quwwat r. w.; tibbī.

The medical properties of a plant—Kisi darakht kī khāsiyat-i-tibbī.

3.—Jo ta'lim-i-'ilm-i-tib ke liye mauzū' yā qāim kiya gayā ho.

Medical schools.—Woh madrase jahan 'ilm-i-tib kī ta'lim ho yā jo us 'ilm kī ta'lim ke liye qāim hoñ.

Medicament, n. Jo shai būnāriyon yā zakhmoñ ke achchhā karne ke liye kām meñ laiyā jae; dawā; 'ilāj; lep; zamād; marham.

Medicinal, a. 1.—Jismeñ maraz ke daf' yā kam karne kī khāsiyat ho; dāfi' yā mukhaffī-i-maraz; sihbat-bakhsh yā mukhaffī-i-amrāz-i-jismānī; jisse badan kī bimāri dūr yā kam ho-jāwe.

2.—'Ilāj se muta'alluq; dawā se nisbat r. w.

Medicinally, ad. Dawā ke taur par; dawā kī khāsiyat rakhte huye; dawāan; sihhat-i-maraz ke liye.

Medicine, n. 1.—Dawā; 'ilāj; dārū; darmān.

2.—Tib yā 'ilm-i-tib; woh 'ilm jo insidād sihhat yā khiffat-i-maraz-i-jism-i-insānī ke muta'alliq ho; baidak.

The study of medicine—Tahsil-i-tib yā 'ilm-i-tib.

Medico-legal, a. Wāqī'āt-i-tibbī ke lihāz se qānūn se ta'alluq r. w.

MEDIETAS LINGUÆ, [Lat.] (Law). Majma'-i-ahī-jūrī jismeñ ādhe log desī hōñ aur ādhe gair mulk ke—Is qism kī jūrī us waqt mun'auqid hotī hai jab kisi gair mulk ke mulzam kī nisbat tahqīqāt-o-tajwīz darpesh ho.

Mediocre, a. Mutawassit qism kā; jismeñ darja-i-i'tidāl kī yā kam 'um-dagi ho; na bahut achchhā na bahut burā; ma'mūlī; 'ām qism kā.

Mediocrity, n. Darja-i-i'tidāl; ausat darje kī hālat; ausat darja; kuchh; kisiqadar.

Meditate, v. i. 1.—Gaur k.; kisi bāt ko fikr ko sāth sochnā; kisi bāt ko barābar sochte rahnā; kisi bāt ko dil meñ phor-phar kar ke samajh-nā; dhyān k.; sochnā; bichār k.; murāqabe meñ jānā.

- 2.—Irāda r.; zihn meñ r.; nīyat r. [tajwīz k.
Meditate, v. t. Mansūba k.; irāda k.; fikr r.; dil meñ mansūba bāndhnā;
Meditation, n. Gaur; fikr-o-taammul; kisi bāt kā dhyān jo khūb yā
 barābar banā rahō; barī soch; khauz; kisi bāt kī soch kā dil meñ
 rahnā; istigrāq; murāqaba.
- Meditative, a. l.*—Gaur-o-fikr kā 'ādī; dhyān meñ lagā rahno w.
 2.—Jisse kisi bāt kā khauz pāyā jāe; jo kisi bāt ke sochne meñ
 sarf ho yā uske liye munāsib ho.
- Medium, n. l.*—Kisi chīz ke anjām kā zarī'a; woh shai jiske zarī'e se kisi
 aur kā wuqū' ho; kisi bāt ke hone kā wasīla.
 2.—Jo bich meñ yā dūsrī chīzōñ ko darmīyān hāil ho; bich kī chīz.
 3.—Mutawassit jagah yā darja; ausat darja.
 4.—Ek qismī kā kāgaz jo takhminan 23 inch lambā aur 18 inch
 chaurā hotā hai aur chhāpne meñ kām ātā hai. [yā kīyā jāe.
- Meed, n. l.*—In'ām; mu'awaza; sila; jo kuchh liyāqat ke sile meñ diyā
Meek, a. l.—Halīm; zūd-ranj nahiñ; burdbār; mutahammil; jo bātoñ
 ko bardāshht kare; mulāim-mizāj; narm-dil; mutī'; mutakabbir nahiñ.
 2.—Khudā kī marzi par tawakkul r. w.; sābir aur mutahammil.
- Meet, v. t. l.*—Milnā; mulāqāt k.; do mukhālīf jawānib se ā-kar ekaṭṭhā
 h.; rū-ba-rū yā dū-ba-dū h.; chār-chashm h.; do shakhsōñ kī nazroñ
 (ānkhōñ) kā chār h. [uske bhāyi se sarak par mulāqāt huyī.
 He met his brother on the road—Woh apne bhāyi se sarak par milā; usse aur
 2.—Larāyī meñ bāham milnā yā muqābil h.; muqābala k.
 The armies met each other—Faujōñ bāham muqābil huyīñ.
 3.—Pāñā; pahunchnā; kisi par nūzil yā wāqī' h.; milnā.
 The criminal has met the punishment he deserved—Mujrim ne woh saza
 pāyī jiskā woh sazāwār thā; us mujrim kī saza-i-munāsib huyī.
 4.—Kisi ke haq meñ ri'āyat k.
 To meet half way—(a) Fāsila-i-mu'āwī se ākar bāham milnā. (b) Badarja-
 j-musāwī murā'at k.; āpas meñ kuchh kuchh chhoṛ-chhoṛā-kar barābar ho-
 jānā—To meet an argument—Kisi bāhs ko rad k.; kisi hujjat kī tardid k.;
 kisi dalil kā jawāb d.
- Meet, v. i. l.*—Ekaṭṭhā ho-jānā; nazdik pahunch jānā; sāth ho-jānā; ek
 dūstre se mil jānā; chār-chashm dū-ba-dū yā muqābil ho-jānā; mulā-
 qāt h.; milnā.
 My friend and I will meet on the road—Mujh se aur mere dost se sarak par
 mulāqāt ho gī; merā aur mere dost kā sāth rāste meñ ho-gā. [larāyī h.
 2.—Larāyī meñ bāham muqābil h.; muqābale meñ ānā; muqābala yā
 The armies met at Cabul—Faujōñ Kābul meñ bāham muqābil huyīñ; faujōñ
 kā muqābala Kābul meñ huā; faujōñ ke mūbāin Kābul meñ larāyī huyī.
 3.—Yakjā h.; ekaṭṭhā h.; jam' h.; baṭurnā; jalsa k.
 The council met at 10 o' clock—Kauñsal ke log das baje jam' huye; arbāh-
 i-kauñsal kā jalsa das baje huā.
 To meet with—(a) Milnā; āge par jānā; sāmne par jānā; ā-paṛnā. (b) Often
 with the sense of an unexpected event. We met with many things worthy of
 observation—Ham logoñ ko bahut si chīzōñ jo lihāz ke qābil thiñ mil gayīñ;
 lihāz ke qābil bahut si chīzōñ ham logoñ ke sāmne par gayīñ. (b) Mulāqī h.
 aubhāt meñ sharīk h.; sāth h.; milnā.—He shall meet with us there—Woh
 ham logoñ se wabāñ par milegā; uskā eñthī ham logoñ se us jagah ho-gā.
 (c) Kisi āise nuqsān wagaira kā sahnā jiskī ummed pahlo se na ho; kisi balā

meñ daf'atan parjānū (mubtalā yā giriftār ho-jānū).—To 'meet with a fall—Yakāyak gir parnā.—To meet with a loss—Daf'atan nuqsān uṭhānū. (d) Muqābala k.; sahnā; kisī balā meñ parnā.

Meet, a. Munāsib; sazāwār; hasb-i-hāl; laiq; kisī kām yā maqsad ke anjām ke laiq; taiyār yā durust; subhite kā.

Meeting, n. 1.—Yukjā h.; ijtīmā'; ch'ir-chashmī; mulāqāt; didār; wisāl. A meeting of friends—Dostōn hā yakjā h.; ijtīmā'-i-ahbāb; didār yā wisāl-i-ahbāb; ahbāb ki mulāqāt.

2.—Jamū'at; majma'; log jo ekaṭṭhā hoñ; jalsa; mahfil; sabhā.

The meeting was numerous—Majma' kasīr thā; bahut se log ekaṭṭhā the.

—The meeting dissolved at sunset—Gurūb-i-aftāb ke waqt jalsa baikhast hoā; āftāb dūbne par mahfil (sabhā) uṭhī.

Melancholy, n. Mālīkhūlyā; ranj ke sadme se dil kī pazhmurdagī; afsur-dagi-i-khātir; udāsī; malāl; tabī'at kā bahut aur barābar murjhāyā (udās) rahnā; udāsī jo shiddat se aur hardam chhāyī rahe.

Melancholy, a. 1.—Udās; afsurda-dil; pazhmurda-khātir—jaise shakhs.

2.—Jo 'adatan magmūm (udās) rahe—jaise tabī'at; ranjida; tārik.

3.—Āfar-nāk; ranj-āwar; gam-nāk; jisse koyī saḡht balā paidā ho khwāh kisī bare ranj kā sāmnū ho.

MELÉE, n. (mī-lā') (Fr.) Larāyī jismen lārne wāle bīham maḡhlūt ho-jāen; dhūngā-mushṭī; hāthā-bāñhī yā hāthā-pāñī; haugāma; larāyī jis-men donon farīq hāthōn-hāth lāren; muṭhbheṛ.

Meliorate, v. t. Aur achchhā k.; bihtar banānā; taraqqī d.; aur 'umda k.; mulāim k.; kam talāḡ aur nā-guwar kar- d.

Mellow, a. 1.—Narm; mulāim; saḡht karāḡht chimṛī yā karā nahīn.

2.—Pukhtagī se mulāim; gudāz; gulgulā; pukhta; rasīda; pakkā.

A mellow apple—Seb-i-gudāz yā pukhta; seb jo pak kar mulāim ho-gayā ho.

3.—Narm; mulāim; saḡht nahīn; dhañsā; bhurbhurā.

A mellow soil—Mulāim zamīn; bhurbhuri mittī.

4.—Jo hawās-i-khamsa ko karāḡht yā nā-guwar na ma'lūm ho; mulāim; 'umda; nāfis; nāzūk; latīf.

“Said of sound, colour, flavour, and the like.” Webster.

5.—Khūb pukhta; sin-rasīd; khush yā khush-mizāj; mahzūz.

6.—Nashe se masrūr; nashe ke surūr meñ; kisiqadar maḡhmūr; nashe meñ chūr nahīn; madh-mātā.

Mellow, v. t. 1.—Pakānā; pukhta k.; pukhtagī ko pahuñchūnā; pakākar mulāim kar d.; 'umda aur nāfis kar d.; pakne yā bahut dīnōn tak rahne kī wajh se kisī shai kī saḡhtī ko raf' kar-d.

2.—Narm k.; tor d.; chūr chūr kar d.

Earth is mellowed by frost—Pāle se mittī narm yā bhurbhuri ho-jātī hai.

Mellow, v. t. Mulāim ho-jānā; paknā; ghul jānī; narm ho-jānā; pukhta ho-jānā; 'umdagī ko pahuñchūnā; dimāḡ ko pahuñchūnā.

Fruit, when taken from the tree, soon mellow—Phal jab darāḡht se ṭūṭtā hai jald pak jātā hai.—Wine mellow with age—Dīn pākar sharāb 'umda ho-jātī hai; joñ joñ dīn guzarne haiñ sharāb apne dīmāḡ ko pahuñchti jātī hai (usmeñ 'umdagī ātī jātī hai).

Melodious, a. Khush-ilhīn; khush-āwāz; surilā; sunne meñ achchhā; mīṭhā yā mīṭhī [khush-ilhānī; khush-awāyī.

Melody, n. Sur chāhe gīne meñ ho yā bajāne meñ; lai; rāḡ; tarāna;

Melt, *v. t.* 1.—Galānā; ghulānā; pighlānā; toghlānā; kisi munjamid shai ko garmī ke zarī'e se raqīq yā saiyāl k.; pānī kar-d. [narm kar d.]

2.—Muhabbat rahm yā ham-dardī wagaira se mulāim kar d.;

3.—Kamzor kar d.; za'if kar d.; kisi shai kī mazbūtī ko bāqī rahna na d. [jānā; saiyāl ho jānā; pānī ho-jānā.]

Melt, *v. i.* 1.—Gal jānā; ghul jānā; pighal jānā; toghal jānā; raqīq ho

2.—Narm mulāim yā halīm h.; pighal jānā; pasījuā; muhabbat wagaira se narm ho-jānā; kamzor ho-jānā; shikast ho-jānā yā tūṭ jānā; riqqat ā-jānā; mar'ūb ho-jānā.

Member, *n.* 1.—'Azw; ang; masalan hāth pair kān ungli wagaira.

2.—Kisi jamā'at yā guroh kā ok shakhs; yake-az-arbāb-i-majlis wagaira; kisi jamā'at kā sharik; woh shakhs jo kisi majme' meñ shirkat rakkho; kisi jalso kā sharik (uskā ek rukn); mimbar. [mimbarī.]

Membership, *n.* Shirkat-i-jalsa; kisi jamā'at yā guroh meñ sharik h.;

Memento, *n.* Ishāra; kināya; imā; kisi bāt kā sochānā; yād-dihī; yād-dilāno ke liye ittilī; woh shai yā amr jisse koyī bāt yād āye.

Memoir, *n.* 1.—Tazkira yā sarguzasht; woh hālāt jo likhno wāle ke zāti tajribe aur yāddāshat se likhe jāen; kisi amr ke sawānih jismeñ sāniha-nigār khud bhī sharik rahā ho; bilā-tartīb aur nā-mukammal dāstān.

2.—Kisi shakhs kā sarguzasht; sawānih-i-'umrī; beshtar woh sawānih-i-'umrī jinmeñ tartīb aur takmil kā lihāz khās taur par na rakkhā jāe.

3.—Kisi shai-i-qābil-i-libāz kī kaifiyat; kisi shai ke muta'alliq tah-qiqāt kī kaifiyat-i-tahrīrī; kisi jamā'at kī rūdād aur kār-rawāyī.

Memorable, *a.* Yād rakhne ke laiq; mashhūr; ma'rūf; muuntāz; nāmwar; qābil-i-yād.

Memorandum, *n.* 1.—Jis shai kā yād rakhnā manzūr ho uskā nawishta; yād-dāshat; kisi bāt kī yād-dihī ke liye mukhtasar tahrīr; khulāsa.

2.—(Law) Kisi mu'āmale kī mukhtasar yād dāshat-i-tahrīrī yā kisi dastāwez kā khāka; wasīqa jo ba-tarz-i-mukhtasar aur mujmal likhā jāe.

Memorandum-book—Kitāb jismeñ yād-dāshat ke liye batēñ likh lī jātī hātī; yād-dāshat kī kitāb.

MEMORIA TECHNICA, *n.* [Lat.] Woh tadbīr jo hāfize ko madad deno ke liye kī-jāwe; woh bāt jo kisi shai ke yād rakhne ke liye soch

Memorial, *a.* 1.—Yādgār; jisse koyī bāt yād raho. [kar nikāl jāe.]

2.—Jo yād raho; jo bhulā na ho.

Memorial possession—Qabza jiski kaifiyat wāqifin ko yād ho.

Memorial, *n.* 1.—Woh shai jo kisi shakhs yā sānihe wagaira kī yādgār ke liye muqsūd ho; aisi chiz jiske zarī'e se koyī dūsri chiz yād rah sako; yādgār.

2.—Wāq'āt kī kaifiyat-i-tahrīrī jo majma'-i-wāzī'an-i-qawānīn yā dūsre majm'e yā shakhs ke huzūr meñ bhoji yā pesh kī jāwe; sarāhat -i-wāq'āt jo darḥwāst ke shumūl meñ pesh kī jāe; 'arz-dāshat; wājibu-

Memorialist, *n.* 1.—'Arz-dāshat li'khno w. [l-'arz; 'arzi.]

2.—Woh shakhs jo majma'-i-wāzī'in-i-qawānīn khwāh kisi dūsre majme' yā shakhs ke huzūr meñ koyī 'arz-dāshat pesh kare; sāil.

Memorialize, *v. t.* Kisi ke huzūr meñ 'arzdāshat yā wājibu-l-'arz guzrānnā khwāh pesh k.; wāq'āt kī kaifiyat 'arzi ke zarī'e se pesh k.

MEMORITER, *ad.* [Lat.] Hāfize se; yād se; zihn se.

Memory, *n.* 1.—Hāfiza; quwwat-i-hāfiza; woh zihni quwwat jiske zarī'e se khayālāt yā wāq'āt-i-guzashta kā 'ilm qāim raho; sudh; chet.

To escape from memory—Bhūlnī; bhūl jānā; yād na rahnā.

2.—Woh zamāna jiske andar guzrī huyī bāteñ yād rah sakeñ; woh muddat jiske mābain wāqī'āt-i-guzashta kā 'ilm qāim raho yā rah-sake; yād; hosh; surt.

The revolution in the Punjab was before my memory—Jis zamāne meñ inqilāb-i-riyāzat Panjāb meñ huā woh merī yād se bāhar hai (mujhe yād nahiñ ātā)

—The revolution in Cabul was within the author's memory—Kābul meñ inqilāb-i-saltanat us waqt huā jo musannif ko yād hai (yā yād ā-saktā hai).

3.—Kisi shakhs yā mājare kī yād jo zamāna-i-ba'd tak qāim rahe; bāteñ kā piche se barābar yād rahnā; bhūl na jānā; yād rakkhe jāue kī hālat; farāmoshī se barāst. [lānā yā zāhir k.; dhāmkanā; dhāmki d.

Menace, v. t. 1.—Kisi par āfāt nāzil karne kī ragbat yā uskā irāda dekh-
[qā] "Usually followed by *with* before the event threatened." Webster.

2.—Kisi ko dhāmki d.; darānā dar dekhānā yā mukhawwaf k.; khauf-zada k.; kisi ko dil meñ is bāt kā khayāl paidā karānā kī fulāñ shakhs ham se badī karegā [dhāmki; tahdid; tukhwif; ghurki; ānkheñ dekhānā.

Menace, n. Kisi āfāt ke nāzil karne kī khwāhish yā uske irāde kī numāish;

Mend, v. t. 1.—Marammat k. masalan kisi tūṭī phaṭī bigrī sarī galli waghira chīz kī; jo chīz kisiqadar kharāb ho-guyī yā bigar gayī ho usko phir se durust kar d.; paiwand lagānā, jor lagānā; phir se sudhārnā yā murattab k. [re kī marammat k.

To mend a road—Tūṭī rāst kī marammat k.—To mend a garment—Phaṭe kap-

2.—Hālat-i-sihhat meñ az sar-i-nau kar d.; badal kar aur achchhā kar d.; thik yā durust kar d.; islāh k.; jald jald barhānā; tez k.

To mend a feeble or broken constitution—Kamzor yā ukhe huye jism ko phir se sahih-o-salim k.—To mend one's manners—Kisi ko atwār kī islāh k.; kisi kī

3.—Madud d.; taraqqī d.; bihtar k. [chāl sudhārnā.

This plausible apology does not mend the matter—Is rāst-numā ma'zarat se is mu'āmla meñ bihtari nahiñ hotī; is ma'zarat se jo zāhir meñ durust hai bigrī huyī bāt hin nahiñ jāti. [raqqī pānā.

Mend, v. i. Bihtar h.; pahle se achchhā h.; bihtari kī hālat meñ h.; ta-

A sick man mends (is convalescent)—Bimār shakhs rū-ba-sihhat hotā hai (ya'nī uski tabī'at achchhi hone lagti yā sihhat par āti hai).

Mendacious, a. Dagā-bāz; dhokhā dene kā 'ādī; kāzib; darog go; jhūṭhā.

Mendacity, n. Dagābāzī; dhokhā dene kī khwāhish yā uski taraf ināilān; jhūṭh kahne kī 'adat; darog-goyī; jhūṭhāyī.

Menial, a. 1.—Naukaron ke muta'alliq; mulāzimīn-i-khāngī se nisbat r. w.; khidmat-gāron se mansūb; zalil; chhoṭā.

These men are employed to perform only menial offices—Yah log sirf un kāmōñ ke karne ko liye muta'aiyan haiñ jo khidmatgār kiya karte haiñ; yah log sirf chhoṭe chhoṭe kāmōñ (khidmāt-i-adnā) ke liye muṭarrar haiñ.

2.—Naukaron ke zirge se muta'alliq; silsila-i-khuddām se muta'al-liq yā yake-az-khuddām; ek shāgird-pesha; chhoṭī chhoṭī khidmateñ k. w.; khidmat-guzār yā khidmatī. [mat ke liye muta'aiyan ho.

A menial servant—Naukar; chākar; khidmatgār; shāgird; woh mulāzim jo khid-

Menial, n. 1—Vide menial servant.

2.—Kamīna; aisā shakhs jiski chāl yā tabī'at zalil (nīchi) ho.

MENSA, n. (Lat.)—

A mensa et toro—(Law) Sone aur khāne se. Ek qism kā talāq jisko zari'e se

zaujatain (jorū aur khasam) meñ 'alāhidagī to ho-jāti hai par shādī kā rishta nahīn tūttā. [matlab.

MENS LEGIS, (Lat.) Manshā-i-qānūn; nafs-i-qānūn; qānūn kā asl
Mental, a. Dil kā yā kī; dili; zihnī; 'aqlī; mudrika; samajh ke muta-
 'alliq. [sarāsari tariq par kuchh kahuā.

Mention, n. Yād-dihī; tazkira; zikr; mazkūr; charchā; kisi shai kī nisbat
 To make mention of—Tazkira yā zikr k.; mazkūr k.; charchā k. yā chālānā; kisi
 shakhs yā chiz kī nisbat sarāsari taur par kuchh kahuā; bat chālānā.

Mention, v. t. Kisi kā tazkira k.; kuchh thorī sā kah-kar mas'ulan nām
 wāgaira le-kar kisi kī taraf mukhātab karānā; kisi ko yād dilānā; kisi
 kā zikr-i-mukhtasar k.; nām l.; kuchh kah d.; kisi wāqī'a-i-khās kā za-
 bānī kahuā yā likhnā.

Mentionable, a. Tazkire ke qābil; zikr ke laiq; jiskī charchā kar-sakeñ.

Mercantile, a. Saudāgaron yā unke kār-o-bār se muta'alliq; tijārat se
 mausūb; ajnās kī kharīd-o-farokht se ta'alluq r. w.; mahājani; tijāratī;
 tirājat k. w.; saudāgarī k. w.

Merchandise, n. 1.—Saudāgarī; tijārat; bewpār yā byāpār.

2.—Ashyā-i-tijārat; saudāgarī kā māl; jo kuchh saudāgar log kharīd-
 farokht karēñ; asbāb; ajnās; māl; saudā; saudā-sulf.

“Provisions daily sold in market, horses, cattle, and fuel, are
 not usually included in the term, and real estate never.” Webster.

Merchant, n. Barā saudāgar; tājir-i-kalān; jo shakhs chizen is garaz se
 kharīd kare ki unheñ phir beche; jo shakhs asbāb kharīd-farokht kiya
 kartā hai; saudāgar; bewpārī yā baipārī; banjārā.

Merchant-man, n. Saudāgarī kā jahāz; tijārat kā jahāz; woh jahāz jispar
 asbāb lad-kar dūse mulkoñ meñ jāwe.

Distinguished from a man-of-war.

[sab.

Merchantry, n. Saudāgaron kī jamā'at; kul saudāgar; jitne tājir hoñ woh

Merciful, a. 1.—Rahīm; jismeñ rahm ho; jo rahm kare; jo mujrimon
 par rahm kar-ke unke jarāim mu'af kar-de; jo af'al-i-had kī sazā-dihī
 par rāgib na ho. [kā dukh samjhe.

2.—Izā-rasānī par māl nahīn; sang-dil nahīn; narm-dil; jo dūron

Merciless, a. Be-rahm; be-pir; nā-tars; jismeñ rahm na ho; sang-dil yā
 sakht-dil; jiskā dil patthar sā ho; jiskī tabī'at patthar sī ho; be-dard;
 A merciless tyrant—Zālim-i-be-rahm. [jisko tars na āye.

2.—Sang-dil; sakht; karā; jo kisi ko na chhore; jo be-rahmī se
 'amal kare. [kuchh unke sāmne pare sab ko bahū le-jāeñ.

The merciless waves—Sakht lahreñ; aisi lahreñ jo kisi ko na chhoreñ ya'nī jo

Mercurial, a. 1.—'Utārid-sifat; chust; chālāk; phurtilā; zinda-dil;
 garmjosh yā qawī; musta'id. [nation—Qaum-i-zinda-dil; musta'id qaum.

A mercurial youth—Phurtilā jāwān; chust-o-chālāk jāwān—A mercurial

2.—Rupaye paidā k. w.; makkār.

3.—Simābī; jismeñ pārā ho; jiskī tarkīb pāre se ho; pāre kā.

Mercurial medicines—Dawāeñ jinki tarkīb pāre se ho; dawāeñ jismeñ pārā

Mercury, n. 1.—'Utārid; budh; dabīr-i-falak. [milā ho.

2.—Pārā; simāb. [dūt. Akhbār.

3.—Khabar-rasān; harkāra; woh laṛkā jo khabar lekar bhejā jāe;

Mercy, n. 1.—Rahm; rahmat; dayā; khatāon par chashm-poshī kī
 khwāhish; jis bartāw kā mujrim sazāwār ho uske sāth usse 'umda

bartāw; mujrīm yā madyūn par tars khā-kar insāf se dar-guzarne ta'zīr ke mu'āf karne yā dāin ke baḥsh dene kī ḵhwāhish; 'afw; āmurzish; mihr; shafā'at; karam; shafaqat.

2.—Rahm ḵhwāh shafaqat kā fi'l yā uskā bartāw; dard; tars; narmī; mulāimat; tarāhhum.

To be, or to lie, at the mercy of—Kisī ke iḵtiyār meṁ bil-kul h.; kisī ke rahm yā shafaqat ke siwā aur koyī zarī'a baḥwā kā na r.; kisī ke hāth meṁ istarah h. kī wahi jo chāhe kare; sarāsar kisī ke bas meṁ yā uski marzī ke tābi' h. *The accused is at the mercy of the Court*—Mulzam bi-l-kul 'adālat ke iḵtiyār meṁ hai; 'adālat ke rahm ke siwā mulzam ko apne baḥwā kā aur koyī zarī'a nahīn hai; woh tamāmtar 'adālat ke hāth meṁ hai 'adālat jo chāhe kare—*To cry mercy*—Mu'āf māṅgnā; mu'āfi kā ḵhwāstgār h.; mu'āfi chāhuā; ma'zarat k.; yah kahuā kī mere hāl par rahm karo merī jān-baḥshī karo yā mujhe chhor do.

Mere, a. Sirf yah aur kuchh nahīn; fulān shai ke siwā aur koyī chīz nahīn; yahī yā wahi; aur sab se 'ahālida; mahz; nirā; uirālā; nipaṭ; faqat; mujarrad.

Merely, ad. 1.—Bi-l-kul; tamāmtar; kulliyatan; sāf-sāf; nirā.

2.—Sirf; faqat; isī tarāh aur kisī nihj par nahīn; juz iske aur kisī maqsad se nahīn; itne-hī ke liye; sarā maqsad mudda'ā yā manshū yahī hai.

I undertook this work merely for the benefit of my countrymen—Sirf (mahz yā faqat) apne ham-watanoṁ ke fāide ke liye main ne is kitāb kā taiyār k. gawārā kiyā. [jazb kar d.]

Merge, v. t. Garq kar d.; ḍubā d.; ek shai ko dūsri shai meṁ shāmil yā **Merge, v. i.** Garq yā mugarraḡ ho-jānā; ḍub jānā; shāmil yā jazb ho-jānā; kisī shai kā dūsri shai meṁ is tarāh mil jānā kī phir uskā patā na lage. [dūsre mu'āhade meṁ jazb yā shāmil ho-jānā.]

Merger, n. (Law) Ek haqqiyat ḵhwāh mu'āhade kā dūsri haqqiyat yā **Meridian, n. 1.**—Dopahar; nimroz; zuhr. [balandī; 'urūj; kamāl.]

2.—Kāmyābi yā iqbālmandī wagaira kā ā'lā-tarīn martaba; auj; *Calculated for or fitted or adapted to, the meridian of*—Kisī shai ke hālāt-i-muta'alliq-i-maqūn yā uski haisiyat ḵhwāh ḵhūs zarūriyāt ke hasb-i-hāl yā uske liye munāsib—*This measure is adapted to the meridian of that country*—Yah tadbīr yā tajwiz us mulk ke liye ba-lihūz wahān ke hālāt ḵhwāh ḵhūs zarūratōn ke munāsib hai.

Merit, n. 1.—Nekī yā 'umdagī jiske zarī'e se koyī shakhs 'izzat yā samra-i-nek kā mustahaq hotā hai; qābiliyat; liyāqat; koyī kām yā 'umda bāt jiske bā'is se 'izzat hotī yā jiskā jazā-i-nek miltā hai.

☞ "Applied to morals, to excellence in writing, or to valuable servi-

2.—Waq'at; 'umdagī; ḵhūbī; achhāyī. [ces of any kind.] *Webster.*

☞ Applied to things.

3.—Woh samra-i-nek jiskā koyī mustahaq ho; haqq-i-wājib; samra-i-liyāqat; woh shai jo koyī mihuat yā liyāqat se hāsil kare.

4.—*pl.* Husn-o-qubh; rūḍād; haqqat-i-hāl.

Merit, v. t. 1.—Musta'idī yā husn-i-ḵhidmatī ke zarī'e se hāsil k.; mustahaq h.; lāiq h.; saẓāwar h.; bataur in'ām ke talab karne kā haq-r.

2.—Wājib h.; lāiq h.; mustaujib h.; saẓāwār h.; shāyān h.

☞ In an ill sense.

Every violation of law *merits* punishment—Qāuūn kī har ek k̄hilāf-warzī wā-jibu-t-ta'zīr (sazā ke lāiq) hotī hai.

Meritorious, a. Shāista; bāista; in'ām yā 'izzat 'ke lāiq; mu'āwaze ke qābil; 'umda; lihāz ta'zīm yā nāmwarī wagaira ke lāiq.

Meritorious services—K̄hidmāt-i-shāista yā bāista; 'umda 'umda yā achche kām.

Merriment, n. K̄hushī; khel jiske sāth shor-o-gul bhī ho; chuhāl; hañsī-thaṭṭhe yā gul-gapāre ke sāth k̄hushī.

Merry a. 1.—K̄hush aur pur-shor; k̄hushī se shor machātā huā; nihāyat zarīf aur k̄hush-mizāj; masrūr; bashshāsh; itnā k̄hush kī qahqahā mār

2.—Jisse hañsī yā k̄hushī paidā ho. [ke hañs uṭhe.

A merry jest—Aisā thaṭṭhā jispar koyī hañs uṭhe yā k̄hush ho—To make merry—K̄hush h; bashshāsh yā mahzūz rahnā; hañsī-k̄hushī se khānā-pīnā; khāto-pite aur qahqāhe uṭāto jānā.

Mesh, n. Jāl kā sūrākh; jāli; shabka.

Mesne, (meen) a. (Law) Darmiyānī; bīch kā; mutawassit.

Mesne process—Hukmnāma ya kūr-rawāyī-i-darmiyānī; woh kūr-rawāyī jo kisī muqaddamo ke ibtidā aur intihā (shurū' aur ākhir) ke darmiyān ho; kūr-rawāyī -i-mutawassit—*Mesne profits*—Wāsilāt; zar-i-wāsilāt; jāedād-i-gair-manqūla kā manūf' jo aiyām-i-be-daḥlī-i-nājiz kī būbat uske mālīk ko milā hai; arfīzī wagaira kī āmadānī jo be-jā mudāḥhalat karne wāle ko hāsīl huyī ho aur jisko mālīk-i-zī-haq mudāḥhalat-i-bejā kī nālīsh meṁ dilā-pā saktā hai.

Mess, n. 1. Jis-qadar khānā ek martaba pakāyā yā khāne ke liye chunā jāe; shakhs-i-wāhid yā ashk̄hās-i-muta'addid ko ek martaba k̄hāne ke liye gizā. [k̄hāne ke liye sāmne rakkhī jāe.

A mess of pottage—Jis-qadar gosht aur sabzī (tarkārī) ek martaba pakāyī yā

2.—Woh log jinkā khānā yakjāyī taiyār hotā hai aur jo ekaṭṭhā khāto hai; khūsūsān faujī afsar jo ek-hī dastar-k̄hwān par (ekaṭṭhā yā bāham) khāto hai.

3.—Khichrī; mukhtalīf chīzeṁ jo be-tamīzī se bāham maḥlūt kar dijāweṁ; intishār; pareshānī; khalt-malt; ghāl-mel; gad-mad.

By mixing these papers together, he has made a mess of them—In k̄gazāt ko bāham milā-kar usne bataur khichrī ke kar diyā; khalt-malt karke usne in k̄gazōṁ ko muntashar kar diyā. [piyāla h.; ekaṭṭhā khānā khānā.

Mess, v. i. Khānā; ek sāth khānā; ham-ta'ām h.; ham-nawāla-o-hum-

Message, n. Koyī tahrīrī yā zabānī ittilā' yā k̄habar wagaira jo ek shakhs dūsre shakhs ko pās bheje; paigām; payām; k̄habar; sañdesū; samāchār.

Messenger, n. K̄habar lejāne w.; nāmabar; qāsīd; paigām-bar; harkāra; jo shakhs zabānī yā tahrīrī ittilā' k̄habar yā da'wat kā k̄hat wagaira pahunchāwe.

Messuage, n. (Law) Makān-i-maskūna ma' 'imārathā-i-mulhiq wa sabn wa arāzī i-muttasila jo usī gharāne ke logoṁ ke sarf ke liye maḥsūs hoṁ; rahue kā makān aur woh dūsre makānāt aur sahu wagaira jo uske muta'allīq hoṁ.

Metal, n. 1.—Filz; dhāt—jaise sonā chāndī tānbī lohā jasta wagaira.

2.—Kankar yā patthar ke reze jo saṛak par bichhāye jāto hai.

Metal, v. t. Saṛak wagaira par patthar ke reze yā kankar bichhānā.

Metallic, a. Dhāt kā; filzī; dhāt kī mānīd.

Mete, n. Paimāish; had; sarhad.

☞ Used chiefly in the plural, in the phrase *metes and bounds*.

To divide an estate by *metes and bounds*.—Kisi mahāl (haqqiyat-i-arūzī) ko paimāish aur had-bandī ke zari'e se taqsim k.

Method, n. 1.—Tartīb; kisi bāt ke karne kā bā-qā'ida tariq yā tarz; tarz-i-khās; nāfsu-l-amr ke izhār yā talqīqāt kā 'aqlī tariq; qā'ida; nazm; taur; dhang; dhab.

Without *method*, business of any kind will fall into confusion—Be-gair tartīb ke har tarah kā kām muntashar ho-jūegī; bad-nazmī har shai ko muntashar kar-degī.

2.—Silsila jo kisi shakhs ke liye maḥsūs ho; safāyī aur wazāhat se kisi shai kā pesh k.; nazm tawzih yā tartīb; intizām.

Methodical, a. Bā-qā'ida murattab; muuāsib aur aslī tariq par tartīb diyā huā; aisi tarah tartīb pāye huye ki kisi shai kī tawzih meñ madad mile; musalsal; bā-qā'ida; bā-tartīb; tartīb-wār.

Methodical accounts—Hisāb jo bā-qā'ida murattab hoñ.—The *methodical* arrangement of the parts of an argument—Kisi bahs ke ajzā kī musalsal tartīb.

Methodically, ad. Tartīb ke sūth; qā'ide se; aslī silsile ke mutābiq; aise dhang yā tartīb se ki usse taklīf na ho. [d. ki usse suhūlat ho.

Methodize, v. t. Tartīb d.; qā'ide yā silsile se durust kar-d.; aisi tartīb Midday, *n.* Nim-roz; do-pahar; zuhr; nisfu-u-nihār.

Midday, a. Do-pahar kā; zuhrī yā zuhr kā. [barābar fasl par.

Middle, a. Darmiyānī; bich kā; mutawassit; ausat kā; donoñ taraf se The *middle* station of life—Zindagī kī hālat-i-mutawassit; na bahut amīrī na bahut garībī. The *middle* course is most safe—Ausat kā tariq nihāyat mahfūz hotā hai ya'nī kisi bāt meñ ziyādatī khatar-nāk hotī hai. [pounds.

Middle is sometimes used in the formation of self-explaining compounds. **Middle-aged, a.** Mutawassit 'umr kā; adheṛ; insān kī ma'mūlī 'umr ke qarīb qarīb nisf tak pahunchā huā; paintis yā chālis baras se lekar paintālis yā pachās baras tak kā.

Middling, a. Mutawassit rutbe hālat qad yā sifat kā; donoñ taraf se yak-gūna barābar; na bahut ziyāda na bahut kam; darmiyānī; bich kā; ma'mūlī; rāsī; ausat darje kā; na bahut ā'lā na bahut adnā.

Midnight, n. Nisfu-l-lail; ādhī rāt; rāt ko hārah bajē; nisf shab.

Midnight, a. 1.—Ādhī rāt kā; nīm-shabī; jiskā wuqū' nisfu-l-lail meñ ho.

Midnight studies—Woh tahsil-i-'ilm jo nisf shab ko kī-jāe; ādhī rāt kā likhnā parhnā. [bahut hī yā nipat āndherā.

2.—Utnā āndherā jitnā ki ādhī rāt ko hotā hai; nihāyat tārīk;

Midst, n. Darmiyānī yā bich kā hissa; darmiyān; bich.

In the midst of—Darmiyān meñ; kisi shai se ghire rahne kī hālat meñ; kisi shai meñ inbtalā rahne kī hālat meñ; jis hālat meñ kisi shai kī nihāyat hujūm rahe; us hālat meñ jab kisi shai kā saḥt galaba rahe; 'ain kisi bāt ke darmiyān yā bich meñ.

Midwife, n. Dāyī-janāyī; woh 'aurat jo dūsrī 'auratoñ ko larḳā janne ke waqt madad de; 'aurat jo larḳe janāne ke fan meñ māhir ho; qābila.

Midwifery, n. 1.—Larḳā janāne kā fan.

2.—Larḳā janānā; larḳe kī paidāish meñ mu'yīn h.

Mien, n. Nazar; waz'; dhang; tariq; zāhiri sūrat; chāl; chāl-dhāl; chalan.

Might, n. Jismānī yā zihnī quwwat khwāh tāqat; irāde yā khayāl kī mazbūti; kisi kām ke anjām kā zarī'a yā wasīla; qābiliyat; istitā'at; zor; maḥdūr; qābū.

To do a thing with all one's *might*—Koyī bāt apne hatta-l-maḥdūr k. (uske karne meñ koyī daqiqa utḥā na r.)—With *might and main*—Jahāñ tak zor

quwwat yā tāqat ho; jahān tak koshish ho-sake; hatta-l-maqdūr; zor bhar; jahān tak ban pare; hatta-l-imkān; qūbū bhar.

Mightily, ad. 1.—Zor se; barī tan-dihī se; quwwat se; mazbūtī se; barī koshish yā musta'īdi se. [quial.]

2.—Bahut yā bahut hī; nihāyat; ba-darja-i-gāyat; bahadde (Collo.)

Mighty, a. 1.—Barā mazbūt; nihāyat zorāwar; qawī; tez; waq'at r. w.

2.—Bahut barā; qad tāsir yā sifat meñ barā; aham; 'azīm.

3.—Jisse quwwat zāhir ho; jo tāqat ke zor se kiya jāe; 'ajīb-o-

4.—Nihāyat 'umdā; achchhā; barā. [garīb.]

Mighty, ad. Bahut yā bahut hī; nihāyat; az-bas; az-had (Colloquial).

Migrate, v. i. 1.—Sukūnat ikhtiyār karne kī garaz se ek mulk yā riyāsāt se dūse mulk yā riyāsāt meñ jānā; tabdīl-i-sukūnat k.; naql-i-watan k.; sukūnat-i-mustaqīl yā chand roz ke liye ek mulk ko chhor-kar dūse mulk meñ jā-rahnā. [Wester.]

☞ "To change residence in the same city or state is not to migrate."

2.—Mausim-i-khizān meñ thandhe mulk se garm mulk meñ jānā aur phir fasl-i-bahār meñ palāt ānū—jaise parindon kā.

Migration, n. Ek bādshāhat riyāsāt yā mulk ko chhor ke dūsrī bādshāhat wagaira meñ sukūnat-i-dawāmī yā 'arizī ke liye jā-basnā; naql-i-watan; naql-i-makān. [jākar rahne w.]

Migratory, a. 1.—Naql-i-watan k. w.; ek mulk se dūse mulk meñ

2.—Gardinda; ghumantā; charāyī ke liye kabhī dūsrī jagah jāne w.; garm mulk se thandhe mulk meñ jāne w.

Mild, a. 1.—Rahm-dīl; jiskā dil mulāim aur salīm ho; salīmu-t-tab'; mīhrbān; rahīm; shafaqat-farmā; karā sakht yā sang-dīl nahīn.

2.—Jisse sakhtī yā turshī zāhir na ho; jisse mīhrbānī pāyī jāe; jismeñ karāyī na ho; 'ināyat kā yā kī. [kī nazar.]

A mild look—Aisi nazar jisse sakhtī zāhir na ho; nazar-i-'ināyat; mīhrbānī

3.—Karūā tez kāṭ karne wālā yā qawī nahīn; jiskā 'amal kam ho; tez khatlā yā talkh nahīn; musakkin; mulāim yā halkā.

A mild liquor—Halkī sharāb; sharāb jo tez karwī yā qawī na ho.—A mild cataplasm—Halkā lep; lep jo kāṭ na kare; zamād jisse taskin ho.—A mild cathartic or emetic—Dast yā qai kī halkī dawā; dast yā qai kī dawā jismeñ hiddat yā shiddat na ho. [shadīd nahīn.]

4.—Narm; jo hawās-i-khamsa ko bhalā ma'lūm ho; tund yā A mild nīr—Dhīmī hawā; bād-i-tund yā shadīd nahīn.—A mild light—Dhīmī raushnī; bahut tez yā karī raushnī nahīn.

☞ Sometimes used in the formation of self-explaining compounds.

Mildness, n. 1.—Mulāimat; narmī; hilm; burdbārī; rahm; sakhtī wagaira se 'amal na k.; bhalā ma'lūm d.; khush-guwārī.

2.—Girmī-sardi kā i'tidāl par h.; i'tidāl; achchhī hālat.

Mile, n. 5280 fīt kā fāsila; 1760 gaz khwāh 80 jarīb kā fāsila; ādh kos.

Mileage, n. Safar kā bhatta ba-hisāb-i-fi-mīl.

Milepost, n. Mil-numā sitūn yā patthar; woh sitūn yā patthar jo kī

Milestone, n. mīl ke fāsile par nasab kiya jāe.

Military, a. 1.—Jangī sipāhiyon khwāh hathiyār yā larāyī se ta'alluq r. w.; umūrāt-i-jang se muta'allīq; fanjī harbī yā jangī.

A military appearance—Sipāhiyāna sūrat; jangī sūrat.—Military discipline—Qā'ida-i-fauji; jangī intizām.

2.—Sipah-garī par māmūr; jiske ta'alluq hathiyār chālāne kā kām ho; lashkarī; 'askarī; jangī; jarrār.

A *military man*—Sipāhī; faujī; lashkar; jāngī shakhs.

3.—Sipāhiyāna; jāngī; jo sipāhī ke liye muzaiyib ho.

Military bravery—Sipāhiyāna dilerī.—*Military virtue*—Aisi neki yā khūbī jo sipāhī ke liye mauzūn ho.

4.—Jo sipāhiyāna khidmāt yā bare bare kāmōn ke anjām se hāsīl ho. *Military renown*—Woh shuhrat yā nām-wari jo ba-haisiyat-i-sipāhī achchhe achchhe kāmōn ke anjām se hāsīl ho; sipāhī ki shuhrat.

5.—Dastūr yā qā'idā-i-faujī ke mutābiq; fauj ke rawāj ke muwāfiq.

The conduct of the officer was not *military*—Us afsar kā tariq faujī dastūr yā qawā'id ke mutābiq na thā; us afsar ki chāl dastūrāt-i-lashkari ke khilāf thī.

Military tenure—Aīzī jo kisi ko khidmāt-i-jāngī ke anjām ke shart par di-jāe; zamīn jo kisi ko is wa'de par mile ki woh laṛāyī ke waqt laregā.

Military, n Kul sipāh; fauj; lashkar; ahl-i-saif.

Militate, v. i. Mukhālif h.; mutazād yā gūr-munāsib h.; kisi ke khilāf h. yā 'amal k; muzir h.; mazarrat pahunchānā.

Used with *against*.

Militia, n. Kisi riyāsāt meñ woh log jinke nām sipāhiyōn meñ likhe hoñ aur jinko qawā'id wagaira karni pūrtī ho par sipāhgārī kā kām unse sirf ashadd-i-zarūrat meñ liyā jītā ho.

“Distinguished from regular troops, whose sole occupation is war or military service.” *Webster*.

Mince, v. t. 1.—Kāt kāt kar bahut chhote chhote tukre kar-d.; bārik kātānā. To *mince meat*—Gosht ko qina k.; gosht ko koṭa k.; gosht ko kāt-kar bārik k.

2.—Chabā chabā ke bātēn k.; zabānī adā karne meñ kisi mazmūn ko ghatā d.; mukhtasar kar-d.; kāt l.; chhoṛ d.; alfāz yā 'ibarat meñ qat'-burīd k.; ādhī bāt kahnā aur ādhī nahīn.

Mince, v. i. 1.—Chalne meñ dūr dūr yā lambe lambe qadam na r.; khirāmān khirāmān chalna; nazākat se chaluā; aṭhākiliyōn se chaluā; matakhte chaluā; apnī chāl-ḡhīl meñ banāwaṭ r.

2.—Āhistagī se boluā; nazākat se bāt k.

Mind, n. 1.—Niyat; manshā; irāda; maqsad; qasd; garaz.

He did this with a wicked *mind*—Yah bāt usne burī niyat yā irāde se ki.

2.—Ragbat; khwābīsh; marzī; tabī'at; chāh.

I wish to know your *mind*—Main tumhārī khwābīsh yā marzī jānā chāhtā hūñ. He had a *mind* to go—Uski khwābīsh jāne ki thī; woh jāyā chāhtā thā.

3.—Rāe; tajwīz; khayāl; 'aqīda.

To express one's *mind*—Apnī rāe zāhir k.—To be of one *mind*—Muttafiq-rāe h.; chand shakhsōn kā kisi amr ki nisbat tajwīz-i-wāhid k.; ek dil h.

4.—Hāfiza; yād; yā'd-dāshit.

To put one in *mind*—Kisi ko yād dilānā.—To call to *mind*—Yād k.; soch kar phir se yād k.—To be out of one's *mind*—Kisi bāt kā bhūl jānā (uski yād na r.).—Time out of *mind*—Woh zamāna jo yād na rahe; imtidād-i-lā-ta'ad; muddat-i-darāz; zamāna jo yād ke bāhar ho.

5.—Insān meñ quwwat-i-fahm yā quwwat-i-mudrika; bātoñ ke samajhne yā unke sabab ke daryāft karne ki tāqat; 'aql; hosh; zihū.

A sound *mind*—'Aql-i-salīh yā salīm.

6.—Qalb; dil; khātīr; zamīr.

[us; dil meñ ṭhahrā lonā.

To make up one's *mind*—Apnī rāe yā tajwīz qāim k.; musammam irāda k.; ṭhān-

Mind, v. t. Kisi shai ki taraf mukhātab h.; kisi chīz par dhyān yā dil lagānā; tawajjuh se nazar k.; aham tasawwur k.; barī bāt samajhūā

(jānū yā khayāl k.); lihāz k.; khayāl k.; mānā; hukm bajā lānā; ta'mil-i-irshād k.: kisī kī taraf itā'at kī nazar se mukhātab rahūā.

Never mind—Iskā lihāz na karo; iskā khayāl mat karo; kuchh muzāqa nahīn; kuchh harj nahīn; kyā muzāqa; koyī yā kuchh bāt nahīn; koyī harj kī bāt nahīn; kuchh parwāh nahīn; kyā parwāh; jāne dō; chalo ho chūlā; khair.

Minded, *a.* Rūgīb; māl; chāhne w.

[*minded*, *Sc.*

Minded is much used in composition; as, *high-minded*; *double-minded*, *a.* Mutawajjib; jo kisī bāt par fikr se khayāl rakkhe; jo kisī bāt ko yād rakkhe; lihāz r. w.; khayāl r. w.

Followed by *of*.

Mine, *n.* 1.—Kān; khān; m'dan; zamīn meñ woh gār jahān se filziyāt yā dūse ma'daniyāt khod-kar nikāle jāte haiñ. [are taken.

Distinguished from *quarries*, or the pits from which stones only

2.—Surang; qal'a wagaira ke andar yā uske niche woh jagah jahān garhā khod-kar bīrat bhar dete haiñ tāki jab usmeñ āg lagā deñ woh qal'a yā dūsi shai barhāl ho-jāe.

Mine, *v. i.* Zamīn meñ surang yā garhā khodnā; ma'daniyāt wagaira ke nikāle khwāh qal'a wagaira ke dhī dene ke liye surang khodnā.

Mine, *v. t.* Kisī kī bunyād khod-kar yā aur sabīl se nikāl d.; jar khodnā; āhista āhista yā khufiyatan tabāh (barhāl yā kharāb) k.

In a *metaphorical* sense, *undermine* is generally used.

Mineral, *n.* Ma'danī shai; kānī shai; kān kī chīz; jo chīz kān se khod-kar nikālī jāe.

Mineral, *a.* 1.—Ma'daniyāt se muta'alliq; ma'danī; kānī yā kān kā. [kāli jāe

2.—Jismeñ ma'daniyāt milī hoñ; jismeñ kānī ashya kī āmezish ho. k.; khalt-malt k.; gad-mad k.; kayī chīzōñ ko ek meñ shāmīl kar-d.

2.—Ganda k.; āmezish karke bigār d.; ālūda k.; milāwat karke as- liyat meñ futūr dīlnā. [rishā paidā k.

3.—Bāham rabt-zabt karānā yā subhat meñ milānā; āpas meñ

Mingle, *v. i.* Mil-jānā; maḥlūt ho-jānā; ek ho-jānā; ek meñ mil-jānā.

Minimize, *v. t.* Ghatā ke chhoṭe se chhoṭā kar d.; kam se kam kar d.

MINIMUM, *n.* (Lat.) Qalīl-tarīn miqdār; aqāl-i-miqdār; chhoṭe se chhoṭā miqdār; woh shai jo be-waqt ho; shai-i-nā-chīz; chhoṭī yā khafīf chīz.

Minister, *n.* 1.—Naukar; mātāht; darja-i-adnā kā madadgār; kār-pardāz.

2.—Wazīr; diwān; madārū-l-muhām; woh shakhs jisko bādshāh umūrāt-i-riyāsāt kā intizām sipurd kare; rukn-i-saltanat.

3.—Woh shakhs jo kisī bādshāh yā riyaṣāt kā qāim-maqām banā- kar dūse mulk ke bādshāh ke huzūr meñ bhejā jāe; elchī; safir.

4.—Purohit; imām; mullā; pādri; pandā.

Minis . . . Denā; baham pahuñchānā; muhāiyā k.; raf'-i-hājat k.

Minis, *n.* 1.—Bataur mulāzim-i-huzūrī yā kār-pardāz ke 'amal k.; mau . . . yā hāzir rahkar kām k.; kisī qism kī khidmat k. 'ām isse kī dīni ho yā dunyawi.

2.—Zarūrī chīzeñ baham pahuñchānā; zarūrī chīzeñ kisī ko d.; rifāh yā ārām ke zarī'e baham pahuñchānā; kisī ke liye rifāh kī sūrat paidā k.; hājat-rawāyī k. [hoñ; ijrāyī kāmōñ se ta'alluq r. w.

Ministerial, *a.* 1.—Āmilāna; un kāmōñ se muta'alliq jo 'adālatāna na

Distinguished from *judicial*.

2.—Purohit kā; purohiti; pādriyon se muta'alliq; pādriyon kā.

3.—Riyāsāt ke wazīron se muta'alliq; wuzarā umarā yā arākīn-i-saltanat se uisbāt r. w.

Ministerially, *ad.* 'Āmilānū; 'āmil ke taur par yā uski haisiyāt se. [kāmtar.

Minor, *a. l.*—Asgar; kisi dūse kī nisbat chhoṭā; dūse se chhoṭā; kihtar; Opposed to *major*. [uahiṁ; jismeṁ waq'at na ho; be-waq'at.

2.—Qalil; chhoṭā; khafif; nā-chiz; khās na'īn; baṛī yā abam *Minor* suns—Chhoṭī chhoṭī raqmeṁ; ruqūn-i-khafif.—*Minor* arguments—Dalāil-i-be-waq'at; khās khās dalileṁ nahiṁ.

Minor, *n.* Nā-bālig; jo bulūg ko na pahuṁchā ho; wah shakhs jo kam-siṁ ke bā'is apne wālidāin yā walī ke taht-i-hukūmat rahe aur qāuūn ke rū se mu'āhāde aur apnī jāedād kā ihtimām na kar-sake; jo shakhs qāuūn ke mutābiq sin-i-bulūg ko na pahuṁchā ho (bālig na huā ho).

Minority, *n. l.*—Nā-bāligi; nā bālig rahne kī hālat yā uskā zamāna; hadd-i-bulūg ko na pahuṁchuā.

2.—Qillat; kami; kasrat nahiṁ—jaise kisi shakhs ke intikhab yā kisi amr kī tajwiz meṁ rāe dene wālon yā rāeon kī.

 Opposed to *majority*.

Minus, *a.* Kam; jo minhā yā waz' kiyā jāe; jo ghaṭāyā jāe; jo nikāl liyā jāe.

Minute, *a. l.*—Bahut chhoṭā qalil yā khafif; miqdār yā qad meṁ bahut chhoṭā; nā-chiz; haqīr.

2.—Jismeṁ chhoṭī chhoṭī bāton par lihāz rakkhā jāe; jismeṁ nukta-chini kī jāe; jismeṁ bārikī nikālī jāe yā mū-shigāfī kī jāe.

A minute observation—Aisā gaul jismeṁ har juz par lihāz kiyā jāe.

Minute *n. l.*—Lamba; lahza; ghaṭe kā sāthwān hissa; sāṭh daqīqa.

2.—Tahrīr-i-mukhtasar; thoṛā se likh lenī; kisi bāt kī tahrīrī yād-dāsht yā uskā khulāsa.

To take *minutes* of a conversation or debate—Kisi guftgū yā mubāhase kī yād-dāsht yā uskā khulāsa likh l.—To take *minutes* of a contract—Yād rakhne ke liye kisi mu'āhade ke hālat mukhtasar taur par likh r.

Minute *v. t.* Kisi shai kā khulāsa yā uski mukhtasar kaifiyat likh l.; likh l.; tānk l., ba-tarz-i-mukhtasar qalam-band k.; kisi bāt ko khulāse ke taur par likh l.; yād-dāsht likh l.

Minute-book, *n.* Yād-dāsht kī kitāb.

[mātam zāhir ho.

Minute-gun, *n.* Ek ek minit ba'd top kā chhūṭnā jisse koṛī musibat yā

Minuteness, *n. l.*—Bahut hī chhoṭāyī; bahut bārik yā chhoṭā h.

2.—Chhoṭī chhoṭī bāton par lihāz; baṛī bārikī.

[daqāiq; nukto.

Minutia *n. (Law)* Mufassal kaifiyat; juzziyāt; chhoṭī se chhoṭī bāteṁ;

 Used chiefly in the plural (*minutiae*).

[achambhe kī bāt.

Miracle, *n. l.*—Ta'ajjub kī bāt; aisī bat jisse hairat ho; achambhā;

2.—Aisā wāq'ā jo ma'mūl ke khilāf ho; karāmat; mu'jiza; i'jāz.

Miraculous, *a. l.*—Masihāyī; i'jāz ke taur par; jo karāmāt se ho; qudratī.

2.—Ma'mūl yā had se ziyāda 'ajīb-o-garīb; silsila-i-tabi'i se baṛh-kar.

Mirth, *n.* Suhbat kī khushī; woh baṛī khushī jo ahabāb kī suhbat meṁ ho; chahālpahal; dhūm-dhām; 'aish-o-jaish.

Misadvice, *n.* Burī salāh; salāh-i-bād.

[yat-i-bejā k.

Misadvise *v. t.* Kisi ko burī salāh d.; kisi ko burī rāh dekhlanā yā hidā.

Misallegation, *n.* Bayān-i-galat; galat-bayānī.

Misallege, *v. t.* Galat bayān k.

Misapplication, n. Isti'māl-i-be-jā; itlāq-i-be-jā; jis shai par itlāq wājib na ho uspar itlāq; kisi maqsad-i-nā-jāiz meñ sarf.

Misapply, v. t. Bure taur par isti'māl k.; be-jā isti'māl k.; bure kām meñ lānā; sarf-i-be-jā k.; be-jā itlāq k.; jis shai yā shakhs se muta'alliq karnā chāhiye usse muta'alliq na k.

Misapprehend, v. t. Galat samajhnā; ma'nī mafhūm yā matlab samajhne meñ galatī yā khatā k.; galat-fahmī k.

Misapprehension, n. Galat-fahmī; galatī; kisi shakhs kā mafhūm galat samajhnā; kisi wāqi'a ke samajhne meñ khatā yā galatī k. -

Misappropriation, n. Tasarruf-i-be-jā; tasarruf-i-nā-jāiz; khard-bard; gabu-o-tasarruf; khā-jānā; tagallub. [tartīb meñ galatī k.

Misarrange, v. t. Be-tartībī k.; nā-munāsib tartīb par r.; kisi shai kī

Misbehave, v. t. Bad-chalnī k.; bad-uslūbī k.; nā-munāsib tartīb iḡhtiyār k. Often used with a reciprocal pronoun. [k.; burī chāl chaluā.

Misbehaviour, n. Bad-chalnī; bad-atwārī; kaj-khulqī; bad-aḡhlīqī; bad-mu'āmalagī; bad-uslūbī; tartīb-i-be-jā. [galat hisāb k.

Miscalculate, v. t. Hisāb yā shumār meñ galatī k.; hisāb meñ chūk jūnā;

Miscarriage, n. 1.—Nā-kāmī; nā-kāmyābī; kisi kām ke anjām kā achchhī

2.—Bad-tu'īqī; bad waz'ī; burī chāl; tartīb i-be-jā. [ua h.

3.—Isqāt-i-hamal; waz'-i-hamal; peṭ girmā.

Miscarry, v. i. 1.—Jo natīja maqsūd ho uskā na nikalū; kāmyāb na h.; nā-kāmī h.; jo bāt chāhī gayī ho uskā na h.; bigar jānā; na baunā; sāqit ho-jūnā; kār-gar na h.; rāegān h.

Applied to persons or undertakings, and to things.

The attempt has *miscarried*—Woh koshish kām-yāb na huī (kār-gar na huī yā rāegān huī). [ho-jūnā.

2.—Jahān pahūchnā maqsūd ho wahān na pahūchnā; talaf

The letter has *miscarried*—Us khat kā jahān pahūchnā maqsūd thā wahān na pahūchnā (asnā-i-rūh meñ talaf ho-gayā).

2.—Isqāt ho-jūnā; suqūt-i-hamal ho-jūnā; hamal (peṭ) kā gir-jānā.

Miscellaneous, a. Makhlūt; milājulī; khalt-malt; anwā' aqsām kā; tarah tarah kā; mutafarriq; mutafarriq qismon kā; pashmel.

Mischarge, v. t. Kisi ko nām hisāb likhne meñ galatī k.; kisi raqam ko jisko nām ba-madd-i-kharch qāim karnā chāhiye us'ke nām galatī se qāim na k. balki dūsrē ke nām chāḡhānā; madd-i-munāsib meñ na likhnā. [kā siyāha-i-galat; bhūl-khatī.

Mischarge, n. Kisi ko nām kisi hisāb ko qāim karno meñ galatī; hisāb

Mischief, n. 1.—Nuqsān jo jānbūjh-kar yā ittifāqiya kiya jāe; nuqsān jo be-parwāyī be-wuqūfī yā kajrawī so ho; ziyān taklīf yā ranj jo kisi insān se pahūche; mazarrat; khisāra; aksar woh badī yī ranj jo bo-i'tināyī kī wajh so yā khel meñ ho-jāe. [kharābī.

2.—Taklīf yā ranj kā bā'is; woh bāt jisse izā pahūche; burāyī;

Mischief-maker, n. Nuqsān-rasān shakhs; woh shakhs jo bahkā-kar jhagrā karāye; jo targīb dekar dushmanī karāwe; jo jhagre lagīye yā adāwat karāye. [karāne w.; āg lagāne w.; musfid; fitna-pardāz.

Mischief-making, a. Nuqsān karāne w.; ziyān-kār; dushmanī yā takrār

Mischivous, a. 1.—Ziyān-kār; nuqsān-rasān; zarar-rasān; bad; fitna-angaz; fitna-pardāz; musfid.

A *mischievous* man or disposition—Mufsid shakhs ya tabi'at; fitra-purdaz shakhs ya tabi'at. [izā-rasūn.]

2.—Sharir; nuqsān pahunchāne par' māil; taklif-dih; ranj-dih; A *mischievous* boy—Sharir larkā; larkā jo taklif diya ya diq kiya kare.

Miscellaneous, *v. l.* or *v. l.* Galat samajhā; samajhne meñ galatī k.; ta'bir-i-gair-i-sahih k.; kisi shai ki nisbat galat rāe qāim k.; kisi amr meñ galat-fahmī k.; kisi bat ke samajhne meñ bhūl k.

Misconception, *n.* Khayāl-i-galat; khayāl-i-khām yā fāsid; rāe-i-galat; kisi shai ki nisbat galat-fahmī.

Misconduct, *n.* Tarīq-i-be-jā; bad-ā'mālī; bad-atwārī; bad-uslubī; bad-nazmī; be-intizāmī; kisi kām kā burī tarah se chalanā.

Misconduct, *v. l.* Burī tarah par chalanā; bad-nazmī k.; kisi kām ko bad-uslubī be-intizāmī yā bad-ihimāmī se k.

Misconduct, *v. l.* Bad-chalnī k.; bad-waz'ī k.; tarīq-i-bad ikhtiyār k.

Misconstruction, *n.* Ta'bir-i-galat; lafzūn yā bātoñ ki gair-sahih ta'bir; asli ma'nī yā maflūm kā sahih sahih na samajhā.

Misconstrue, *v. l.* Ta'bir-i-galat k.; tāwil-i-gair-sahih k.; kisi ko maflūm ma'nī yā matlab ko galat samajhā yā samjhā.

Miscount, *v. l.* Galat-shumārī yā shumār-i galat k.; gintī meñ bhūl k.; gintī meñ chūk jānā. [tārikh likhne meñ galatī k.]

Misdate, *v. l.* Tārikh-i-galat likhā; sahih tārikh darj yā qāim na k.;

Misdeed, *n.* Fil'i-bad; burā kām; fil'i-qabīh yā fāsid; fisq-o-fujūr.

Misdemeanour, *n.* Bad-chalnī; bad-ā'mālī; bad-tarīqgī; khatā; be-intizāmī; bad-nazmī; be-ihimāmī. [chūk.]

2.—Jurm-i-khasif; chhotī chhotī khatāyen aur firo-guzāsh; bhūl-Misdirect, *v. l.* 1.—Kisi ko galat patā-thekānā batlānā; kisi ko patā dene meñ galatī bhūl yā khatā k. [batlānā.]

To *misdirect* a passenger—Kisi musāfir ko kisi jagah kā patā-thekānā galat

2.—Jis shakhs ke nām yā jis maqām par bhejnā chālīye uske pās yā wahāñ nahīñ balki aur kisi ke nām yā aur kahīñ bhejnā—jaise koyī

Misdirection, *n.* 1.—Patā-thekānā batlāne yā likhne meñ galatī. [khat.]

2.—(Law) Woh galatī jo ahl-i-jūrī ko muqaddame ke hālāt ke bayān karne meñ hākim-i-'adālat kare.

Misemploy, *v. l.* Kisi kām meñ na lānā; zā'i kar-d.; rāegāñ k.; must khonā; burī tarah yā bure kām meñ isti'māl k.; be-jā isti'māl k.; kār-i-bejā meñ sarf k.; burī rāh meñ lagānā; isti'māl-i-bad k. [dākhilā.]

Mis-entry, *n.* Siyāha-i-galat; hisā' meñ kuchh galatī se likh d.; galat

Miser, *n.* Tammā'; barā hī lālchī shakhs; bakhlī yā abkhal; woh daulat-mand shakhs jo iflās ke khauf se har tarah ki taklif uthāye.

Miserable, *a. l.*—Ranj taklif musibat iflās yā burāyī ke khauf khwāh kisi dūsrī wajh se nihāyat malūl; āshuftā; khastā-hāl; nā-shād; kisi bā'is se taklif meñ mubtalā; bad-nasīb; kam-bakht; tabāh yā tabāh-hāl.

2.—Ranj-āwar; taklif-dih; jisse malāl yā taklif paidā ho.

3.—Nihāyat zalil yā haqir; nihāyat shikasta-hāl; jisse barī muslisī yā gurbat pāyī jāe; jispar muslisī barastī ho.

4.—Nihāyat kamzor yā shor—jaise zamīn.

5.—Barā kamīna yā zalil; nihāyat haqir—jaise koyī shakhs.

Miserably, *ad.* Kambakhtī se; musibat ke sāth; nihāyat bure taur par; zillat ke sāth; taklif yā ranj meñ.

Miserly, *a.* Barā lālchī; kanjūs; barā baḥhīl; kafau-ghasot; makkhī-chūs.
Misery, *n.* 1.—Tabī'at kī barī nā-shādī; darja-i-gāyat kī taklīf 'ām isse kī jismānī ho yā qalbī; barī taklīf; barā sadma; tabāhī; ḡharābī; shkamat; khwārī. [pahuñchti hai; ranj yā taklīf ke aslī bure asbāb.

2.—Musibat; balā; woh aslī badiyān yā ḡharābiyān jise taklīf
Misfeasance, *n.* (Law) Fī'l-i-nā-jāiz; fī'l-i-muzir yā be-jā; kisi aise fī'l kā ba-tarz-i-nā-munāsib k. jo jāiz tarīq par ho-saktā ho.

Misfortune, *n.* Kam-baḥhtī; bad-nasībī; bad-qismatī; shūmī-i-tālī; musibat; āfat; balā; shāmat.

Misgive, *v. t.* Shak aur khauf se bhar d.; dil meñ kisi amr kā tayaqqun rahne na d.; khaṭī k.; dhokhā d.; jawāb d. [me, him, them.

Usually applied to the heart and followed by such pronouns as
Misguide, *v. t.* Gumarāh k.; zalālat meñ ḡlānā; galatī meñ ḡlānā; terhī rāh batlānā; sīdhe rāste par na le-chalānā.

Mishap, *n.* Burā ittifaq; terhā sanjog; kam-baḥhtī; musibat; shāmat.

Misinform, *v. t.* Kisi ko galat khabar d.; kisi se wāqī'at-i-gair-sahih bayān k.; jhūṭhī khabar d.; sahīh sahīh khabar se muttali' na k.

Misinstruct, *v. t.* Hidāyat-i-galat k.; bo-jā sikhlanā; ta'līm-i-galat k.; batlāne yā sikhlanē meñ galatī k.

Misinterpret, *v. t.* Ta'bīr-i-galat k.; ḡlat samajhnā yā bayān k.; matlab ko samajhne yā bayān samjhāne meñ galatī k.; kisi ke mafhūm kī tafsīr sīkhat ke sāth na k.

Misinterpretation, *n.* Galat ta'bīr k.; ta'bīr-i-galat; samajhne yā sam-jhāne meñ galatī. [be-dhab milānā.

Misjoin, *v. t.* Gair-mauzūn yā nā munāsib tarīq par shāmil k.; be-jor yā
Misjoinder, *n.* (Law) Ki-i muqaddame meñ ashkhās yā bināhā-i-mukhāsamat kā shumūl-i-galat; ok hī da'we meñ mukhtalif aur judāgāna da'won kā nā-jāiz shumūl; ta'addud-i-da'wī; farīq kā ishtimāl-i-be-jā.

Misjudge, *v. t.* Kisi bāt kī tajwiz meñ ḡlatī k.; galat tajwiz k. [qāim k.

Misjudge, *v. i.* Tajwiz meñ galatī k.; chūk jūnā; khayāl yā rāe-i-fāsīd

Mislay, *v. t.* 1.—Bejā qāim k. yā lagānā [be-jā lazāyā gayi hai.

The charge has been mislaid upon him—Yah da'wā yā jurm upar ḡlat yā

2.—Kisi aisi jagah rakh d. jo yād na pare; gum kar-d.; be-thekāne r.; kabīn rakh-kar bhūl jānā.

Mislead, *v. t.* Burī rāh dokhlānā; tarīq-i-bejā par le-chalānā; gumrah k.; khatā meñ ḡlānā; bhulānā; bhūl karānā; bhaṭkānā; baḥkānā; dhokhā d.; mugālata d. [jisse dhokhā ho.

Misleading, *ppr.* Gumarāh k. w.; bhūl meñ ḡlāne w.; dhokhā d. w.;

Mismanage, *v. t.* Bad-nazmī k.; burī tarah par chalānā; burā ihtimām k.; munāsib band-o-bast na k.; bigār d.; darham-barham kar-d.; abtar kar-d. [bastī.

Mismanagement, *n.* Be-intizāmī; bad-nazmī; be-ihtimāmī; be-band-o-

Misnomer, *n.* (Law) 1.—Kisi shakhs ke aslī nām meñ ḡlatī; ek nām kā dūse nām kī jagah isti'māl k.; tasmīya-i-galat.

2.—Aisā nām yā laqab jo galat yā gair-muta'alliq ho.

Misplace, *v. t.* Jis jagah par rakhnā chāhiye wahāñ na r.; kisi be-jā maqām par r.; shai-i-nā-munāsib par r. yā qāim k.

Misplead, *v. i.* 'Uzrāt kī peshī meñ khatā k.; 'uzr-i-ḡlat posh k.

Mispleading, *n.* (Law) 'Uzrāt kī peshī meñ galatī; 'uzr-i-galat.

Misprint, v. t. Ohhāpne meñ galatī k.; galat chhāpuī.

Misprint, n. Ohhāpe kī bhūl; galatī-i-tab'; asl ke khilāf chhāpā.

Mispronounce, v. t. Galat talaffuz k.; talaffuz meñ galatī k.

Misproportion, v. t. Ek chiz ko dūsrī chiz ke ham-andāz karne meñ galatī k.; be-jor-jor milānā.

Misquote, v. t. Galat hawāla d.; istidlāl-i-gair-sahih k.

Misreport, v. t. Galat bayān k.; kisi shai kī nisbat aisā bayān k. jo sahih na ho. [se kisi shai kī nisbat bayān-i-gulat yā darog k.]

Misrepresent, v. t. Jhūṭh yā galat bayān k.; khabāsat lā'ilmī yā gaffat

Misrepresentation, n. 1.—Jhūṭh yā galat bayān k. [bhūl yā khabāsat se.

2.—Bayān-i-darog yā gair-sahih 'am isse kī be-parwāyī se ho khwāh

Miss, v. t. 1.—Wār kā khālī jūnā; na lagnā; tīr-ba-hadaf na h.; shai-i-maqṣūd tak na pahūnchūnā yā uskā hāsil na h.; na milnā; na pānā.

2.—Kisi shai kī 'adam-maujūdagi kā hāl ma'lūm k. yā is bāt kā ma'lūm h. kī jis maqām par fulān shai kā honā tasawwur kiya gayā thā wahān par woh nahīn hai; kisi shai kā na milnā; gum h.; kisi shai kī ihtiyāj ma'lūm h. yā uskā khabā'āl dil par guzar nā; kisi shai ke hāth se nikal jāne par afsos k.; chāhūnā; hājat r.

3.—Matrūk k.; dar-guzar k.; yūnhiñ rahi-jūnā; na pānā.

Miss, v. i. 1.—Na lagnā; na baiṭhūnā; idhar-udhar nikal jānā; bahak-jānā; jidhar thik jānā chāhiye udhar na jānā.

2.—Nā-kāmyāb h.; chūk jānā; khatā kar-jānā.

3.—Na pānā; na milnā; daryāft na kar-sakūnā.

With of

4.—Galatī k.; bhūl k.; chūk jānā; khatā k. [balki aur kabhi bhej d.]

Mis-send, v. t. Bhejne meñ galatī k.; jahān-bhejnā chāhiye wahān nahīn

Missile, a. Jisko bāth se khwāh kisi aur tarah par pheñk sakeñ.

A missile weapon—Woh hathiyār jise pheñk-kar māren khwāh kisi aur sabil se chhoreñ—jaise tīr neza bhālā patthar golī golā wagaira.

Missile, n. See *supra*.

Missing, a. Kisi shai kā us jagah par na rahnā jahān uske milne kī um-med ho; gum; nahīn; talab yā talāsh ke waqt maujūd nahīn; apnī jagah par nahīn; apne thekāne par nahīn. [hai].

That book is missing—Woh kitāb apnī jagah par nahīn hai (gum hai yā nahīn).
Mission, n. 1.—Bhejnā yā bhejā jānā; anjām-i-kār kā ikhtiyār pakar shakhs-i-zi-ikhtiyār kī taraf se bhejā yā ta'ināt kiya jānā.

2.—Woh bāt jo nāma-bar paigām-bar yā mukhtār ke zimme kī jāe; paigām; farz yā kām jiske anjām ke liye koī bhejā jāe; woh bāt jiski ta'mil kisi ke zimme kī-jāe.

3.—Woh sab log jo kisi kām ke anjām ke liye bheje jāen; jitne log kisi khidmat ke anjām-o-insirām ke liye muta'aiyan hon.

4.—Pādrion ke rahne kī jagah yā unkā guroh.

Missionary, n. Jo mazhab phailāne ke liye bhejā jāe; pādri.

Misspend, v. t. Bejā sarf k.; zā'i k.; be-niatlab yā bure kām meñ lagānā; talaf k.; barbād k.; urā d.; kho d. [batlānā].

Misstate, v. t. Galat bayān k.; kisi shai kī nisbat galat-bayānī k.; jhūṭh

Misstatement, n. Bayān-i-galat 'am isse kī zabānī ho yā tahrirī; bayān

Mist, n. 1.—Kuhṛā; kuhāsa.

2.—Woh shai jisse tarīkī chhā jāe yā ānkhoñ ke āge parda par jāe.

Mistake, v. t. 1.—Kisī shai kī girift meñ khatā k.; galat samajhnā yā tasawwur k.; galat-fahmī k.; thīk thīk na samajhnā; bhūlnā; chūknā.

2.—Galatī kī wajh se ek bāt kī jagah dūsri bāt samajhnā; ek shai ke 'iwaz dūsri shai ko galatī se qāim k.

To be mistaken—(a) Galat samjhā jānā; thīk yā sahīh na samjhā jānā.—(b)

Gumrah kiya jānā; galatī k.; galat-fahmī k.; bhūl k.; chūk jānā.

Mistake, v. i. Rāc yā tajwiz meñ khatā k.; khām-khayālī yā galat-fahmī k.; galatī khatā yā bhūl k. [khayālī; galatī; bhūl; chūk; khatā.

Mistake, n. Rāc tajwiz yā tariq meñ galatī; galatī; galat-fahmī. khām-

Mistaken, a. 1.—Galatī kā qusūr-wār; jisse galatī bhūl yā chūk huiyī ho.

He is mistaken—U-se galatī ho-gayi; usne bhūl kī.

2.—Jiske samajhne yā khayāl karne meñ galatī huiyī ho.

The sense of the passage is mistaken—Is 'ibarat ke ma'ni ke samajhne meñ galatī huiyī (ikā mathām galat samjhā gayā yā sahīh sahīb nahīn samjhā gayā).

3.—Galat; gair-sahīh; be-jā.

A mistaken notion—Khayāl-i-galat.

Mistress, n. 1.—Woh 'aurat jo sāhibā-i-ikhtiyar sāhibā-i-hukūmat yā sāhibā-i-milkīyat ho; woh 'aurat jo afsar ho; khāudān yā madrase wagairā kī afsar. [woh 'aurat jo kisī amr meñ māhir ho.

2.—'Aurat jo kisī bāt meñ barī hunar-mand yā nspar qādir ho;

3.—Woh 'aurat jise koyī dil se pyār kare; woh 'aurat jiske qābū meñ kisī kā dil ho; mahbūba; ma'shūqa; dil bar.

4.—Woh 'aurat jo ba-jāe zauja ke ho par huqūq-i-zaujiyat use hāsil na hoñ; zan-i-madkhūla; suraiya; rakheli; haram; chor-mahal.

Mistrust, n. Be-'tibārī; gair-mu'tamadī; shubha; bad-gumānī; bad-zanī.

Mistrust, v. t. Bad-gumānī k.; shak k.; bad-gumānī yā hasrat se nazar k.; bad-zan rahnā; shubha r.

Misunderstand, v. t. Galat samajhnā; samajhne meñ khatā galatī bhūl yā chūk k.; be-jā samajhnā; galat fahmī k.; kuchh kā kuchh samajhnā.

Misunderstanding, n. 1.—Galat-fahmī; galatī; bhūl; chūk; khatā.

2.—Nā-ittifāqī; ikhtilāf; tanāzu'; qabāhat; nizā'-i-khāfif; khalish; koj-fahmī; khat pat; shakar ranji; bad-mazagi

Misuse, v. t. 1.—Nā-munāsib bartāw k.; burī tarah isti'māl k.; bure kām meñ lānā; itlāq-i-bad k.

2.—Bad-sulūkī k.; bad-uslūbī k.; burī tarah pesh ānā.

Misuse, n. 1.—Isti'māl-i-bejā; bure kām meñ lānā; nā-munāsib tārīq

2.—Bad-sulūkī; burā bartāw. [par musta'mal k.

3.—Isti'māl-i-galat; itlāq-i-bejā; bejā tārīq par lagānā.

Misuser, n. (Law) (a) Kisi haq kā isti'māl-i-nā-jāiz. (b) Apne haq se zāid yā uske khilāf kām meñ lānā.

Mitigate, v. t. 1.—Halkā k.; ghatānā; kam k.; takhfif k.

To mitigate pain or grief—Dard yā ranj ko kam k. yā usmeñ takhfif k. [kami k.

2.—Kisī kī sakhti ko kam k.; i'tidāl par k.; sakhti yā shiddat meñ

To mitigate cold—Sardi kī sakhti yā shiddat ko kam k.; sarī ko i'tidāl par k.

3.—Ziyāda tabammul ke qābil kar-d.; ghatānā; kam k.; shiddat yā sangīni ko kam kar d.

To mitigate punishment—Sazā kam k. (ghatānā yā usmeñ takhfif k.).—To mitigate a sentence—Kisi hukm-i-sazā meñ takhfif yā kami k.

4.—Kisī tāwān wagairā kī ta'dād ko ghatānā yā kam kar d.

Mitigation, *n.* Kam k. yā kam kiṃ jānā; kisi raṃj dard sakṭī āfat saṛā ta'zir yā dūsrī balā meṃ kamī yā takhṭif. [halkā k. w.]

Mitigative, *a.* Takhṭif k. w.; kam k. w.; ghaṭāne w.; taskīn d. w.;

MITTIMUS, *n.* [Lat.] (*Law.*) (a) Woh hukm-nāma-i-'adīlat jiske zarī'e se koyī mujrim qaid meṃ bhejī jāe. (b) Woh hukm jiske rū se kisi mut-qaddame ke kāgazāt ek 'adālat se uṭh-kar dūsrī 'adālat meṃ chale jāweṃ.

Mix, *v. t. 1.*—Mukhtalif chīzōṃ ko bāham milānā; āmezish k.; kṣhalt-malt k.; makhlūt k.; sānnā; gad-mad k.

Applied both to solids and liquids.

2.—Kisi kī subbat meṃ milnā yā sharīk h.; kisi se rafāqat k.; kisi se bahut milnā; saunnā. [nahīn botā (unmeṃ nahīn santā).]

He does not mix himself among the people—Woh logōṃ kī subbat meṃ sharīk

3.—Milā-kar banānā; ajzā ko bāham mutaharrik karke paīdā k.; kṣhās kṣhās ajzā-i-mukhtalifa se tarkīb d.; makhlūt k.; milānā; murakkab k. [donōṃ shāmīl hoṃ.]

Mixed action—(*Law*) Aisi nālīsh jismeṃ jāedād-i-manqūla aur gair-manqūla

Mix, *v. t. 1.*—Bāham makhlūt ho-jānā; kṣhalt-malt ho-jānā; ek dūse se mil-jānā; gad-mad ho-jānā; sau jānā.

2.—Milnā; sharīk h.; ham-subbat h.; saunnā.

To mix in society—Logōṃ kī subbat meṃ sharīk h. (unse milnā-julnā).

Mixture, *n.* 1.—Milānā yā mil-jānā; āmezish; ikhtilāl; milāwat.

2.—Jo kuchh milā ho; jiskī tarkīb mukhtalif ajzā se ho. [kiyā jāe.]

3.—'Araq-i-murakkab; woh 'araq jo bahut sī dawāeṃ milākar taiyār

Mob, *n.* Balwāyī jamā'at; hangāma kṣhez jamā'at; logōṃ kā pareshān majma'; kisi maqsad-i-nā-jāiz wagaira ke liye logōṃ kā baṭor (majma').

Mock, *v. t. 1.*—Hiqārat yā tamaskṭhur kī nazar se kisi kī naql k.; muṃh banānā; haṃsī ke liye naql k.

2.—Hiqārat se bartāw k.; haqīr samajhnā; haṃsnā.

3.—Kisi ko māyūs k.; dhokhā d.; tarsānā; lalchānā. [mahrūm k.]

To mock expectation—Ummed meṃ dhokhā d.; ummed par kṣhanda māruā;

Mode, *n.* 1.—Tarīq; tarz; shakl; dḥang; dḥab; waz'; uslūb; tarāsh-kṣharāsh.

2.—'Am rawāj; kisi shahr yā qaum kā 'am dastūr; waz'.

Model, *n.* 1.—Namūna; dḥāncha; sāncha; qālib; kṣhāka. [nāp.]

2.—Woh shai jisse kisi chīz kā andāz kiya jāe; paimāna; kaīndā;

3.—Nazīr; tamsīl; namūna; woh shakṣ yā shai jiskī taqlīd kī-jāe (jisko dekh-kar usikī pairawī karen; usikī māniud kuchh karen).

4.—Kisi haiyu-l-qāim shai kī utnī hī baṛī yā usse chhoṭī shabīh; shabīh jo hū-ba-hū asl sī ho; kisi kā ṭhīk utārā; kisi kī bi-'ainīh naql.

Model, *v. t.* Kisi namūne ke mutābiq banānā; kisi kṣhās ḍaul par banānā; ḍaul yā tarah ḍālnā; kisi kṣhās sūrāt yā shakl kā banānā; sāncha dḥāncha yā kṣhāka banānā; kisi shai kā namūna banānā jisse aslī shai banāyī jāe.

Moderate, *a.* 1.—Mahdūd; pā-baud; i'tidāl par lihāz r. w.; kisi amr meṃ hadd-i-munāsib se tajāwuz na k. w.; jo kisi bāt meṃ ziyādatī na kare.

Moderate in eating or drinking—Khāne-pine meṃ i'tidāl par lihāz r. w.; jo kḥur-o-nosh meṃ ziyādatī na kare. [na pare.]

2.—Miqdār meṃ mahdūd; andāz se ziyāda nahīn; jismeṃ bahut sarf

He keeps a moderate table—Woh khāne-pine kī chīzeṃ bahut ziyāda nahīn rakhtā; uske khāne-pine kā sāmān bahut sarf-angez yā andāz se ziyāda nahīn hotā.

3.—I'tidāl par; mu'tadil; shadīd sakṭt yā tund nahīn; dhīmā; ziyāda nahīn; ausat darje kā.

Moderate heat—Sakht-garmī nahīn; i'tidāl kī garmī.—*Moderate abilities*—Ausat darje kī liyāqat; mutawassit qābiliyat.

Moderately, ad. Darja-i-i'tidāl par; bahut ziyāda nahīn; i'tidāl ke sāth; bilā sakhtī yā tashaddud; ausat darje par; dhimepan se; thorā sā.

Moderation, n. 1.—Zabt-i-munnāsib; har qism kī ziyādatī se barāat; i'tidāl; miyāna-rawī. [rahnā; dhīraj.]

2.—Hilm; tahammal; tabī'at kā i'tidāl; qarār; dil kā ek tarah par

Modern, a. Zamāna-i-hāl yā maujūda se muta'alliq; us waqt se ta'alluq r. w. jise guzre bahut 'arsa na huā ho; hāl kā; qadīm nahīn; muddat-i-darāz kā nahīn; thorē dinon kā; jadīd.

“*Modern is opposed to ancient; recent, to what has been past for no considerable length of time.*” *Webster.*

Modest, a. 1.—Jisko munāsibat kā khayāl ho; shokh yā gustākḥ nahīn; muaddab; magrā nahīn; jismen tashakḥkhus na ho; jo dūg na mārā kare; 'ājiz; miskīn; munkasir; garīb—jaise koyī mard.

2.—Pāk-dāman; 'ismat-tirāz; mahjūb; hayā dār; jismen un bāton kā lihāz rahe jo unās ('auraton) ke liye munāsib hon; jo bad-chalau na ho; bā-'iffat—jaise 'aurat.

3.—Jismen ziyādatī na pāyī jāe; jismen i'tidāl par lihāz rahe; jismen be-andāzagi na ho; jo ausat darje kā ho; behūda yā fuzūl nahīn; lā-tāil nahīn; ma'qūl; wājib.

A modest request—Istidlā i-ma'qūl; nīsī darḥwāst nahīn jismen sāl kī behūdagi yā ziyādatī pāyī jāe. [kamāl adab se.]

Modestly, ad. 1.—Dilerī sh. kḥī yā gustākḥī ke sāth nahīn; muaddabāna; 2.—Aise taur par ki be-sharmī yā be-gairati pāyī na jāe. [pāyī jāe.]

3.—Bahut ziyāda nahīn; behūdagi ke sāth nahīn; jisse fuzūlī na

Modesty, n. 1.—Munkasir h; inkisār; woh sifāt jisse insān apnī 'umdagī aur buzurgi kā khayāl bahut ziyāda na rakkhe; gurūr wag'ira kā na r.; apnī tayīn kam aur dūron ko ziyāda samajhnā; khāk-sārī; gurhat; 'ijz; firo-tanī. [khush-atwārī; nek-chalni.]

2.—Pāk-dāmanī; 'ismat; 'iffat; bad-chalni kā na h.; hayā; gairat; qāṣ Said in reference to women.

Modification, n. 1.—Tarmīm; shakl badal ke nayī sūrat kā banānā; kisi chiz kī nayī shakl banānā; tabādala-i-haiat; nayī sūrat pakarnā yā ikhtiyār k. [dhang; hālat.]

2.—Shakl yā tarz-i-khās; shakl yā hālat-i-tabdīl-shuda; sūrat;

Modified, p. p. 1.—Sūrat yā sifāt-i-zāhiri men tabdīl; mubaddal; badlā huā.

2.—Jo i'tidāl par kiya gayā ho; jiske woh ajzā badal diye gaye hon jinpar i'tirāz ho-sake.

Modify, v. t. 1.—Sūrat yā sifāt-i-zāhiri badal d.; kisi shakl kā banānā; kisi shai ko nayī shakl d.; tarmīm k.; badalnā.

To modify the terms of a contract—Kisi mu'āhade kī sharāit ko tabdīl k.

2.—Darje yā wus'at men kam k.; ghatā d.; i'tidāl par kar-d.; takhsīf k. [bandī ho; rasmi; rawājī.]

Modish, a. Rasm yā dastūr ke mutābiq; jismen waz' kī nihāyat hī pā-MODUS, n. [Lat.] Tarīq; tarz; dhang; rāh.

Modus operandi—Tarz-i-kārawāyī; kām karne kā tarīq.

Moiety, n. Do barābar hisson men se ek; nisf; ādhā.

Moist, a. Kisīqudar bhīgā; martūb; nam; tar; sūkhā nahīn.

Moisten, v. t. Nam k.; tar k.; gilā k.; kuchh kuchh bhīgā d.

Moisture, *n.* 1.—Namī; kisiqadar tarī; rutūbat; jisse koyī shai nam yā tar ho-jāe; thoī sī saiyāl shai.

Molehill, *n.* Miṭṭī kī dher jo zamīn khod-kar chhachhūndar lagā detī haiñ; kisi barī bāt ke muqābale meñ koyī chhoṭī bāt; koyī khafif dushwārī yā qabāhat. [dukh d.; hairān k.]

Molest, *v. t.* Taklif d.; diq k.; be-chain k.; chherchhār k.; pareshān k.;

Molestation, *n.* Taklif d. yā pāuā; izā-rasānī; taklif-dibī; ranj d.

Moment, *n.* 1.—Lamha; lahza; dam; sā'at; pal; chhan.

2.—Waq'at; 'umdagī; asar yā tāsīr ke lihāz se barīyī.

Momentary, *a.* Jo ek lahze meñ ho-jāe; jo sirf dam bhar rahe; jiskā qiyām nihāyat thore 'arse tak ho; uā-pāedār-i-mahz; mahz 'ārizi; ek sā'at

Momently, *ad.* 1.—Ek lahze ke liye; dam-bhar ke wāste. [yā dam kā.

2.—Koyī dam meñ; ek lahze meñ; har lahza yā har ān.

Momentons, *a.* Ahām; barā; bhārī; girāñ; bā-waq'at; 'azīm.

Monarch, *n.* 1.—Farmāñ rawā-i-mutlaq; bādshāh; shāhaushih; sultān; malik. [barī.

2.—Qism-i-wāhid meñ auroñ se barā; shāh; sar-tūj; afsar; sar-khail;

A lion is called the *monarch* of wild beasts—Sher ko shāh-i-bahāim kahte haiñ.

Monarchical, *a.* 1.—Farmāñ-rawā-i-wāhid ke ikhtiyār meñ; ek bādshāh ke tābi'.

2.—Shāhi; bādshāhat se muta'alliq; sultānī; saltanat-mausūb.

Monarchy, *n.* 1.—Bādshāhat; saltanat; woh riyāsat jahāñ hukūmat-i-mutlaq ek bādshāh ke hāth meñ ho; maurūsī bādshāhat.

2.—Bādshāh kā qalam-raw; saltanat; bādshāhat; mumlakat.

Monetary, *a.* Rupaye-paise ke muta'alliq; naqdī.

Money, *n.* 1.—Ashrafī rupaye yā paise wagaira jo farmāñ-rawā-i-'ahd ke hukm se bankar unse tijārat kā zarfā qāim kiya jāe; sikkā; sim-o-zar-i-maskūk. [ta'mal hoñ.

2.—Bank ke loṭ wagaira jo kharīd-farokht meñ sikkē kī jagah mus-

3.—Zar; daulat; māl; naqd.

Money-broker, } *n.* Khurdiya; sarrāf.

Money-changer, }

[rupaye-wālā.

Moneyed, *a.* 1.—Zar-dār; jiske pās bahut rupaye-paise hoñ; māl-dār;

Often used in distinction from *rich in real estate*.

2.—Naqdī.

Moneyed capital—Naqdī sarmāya.

Money-lender, *n.* Jo rupaye qarz de; mahājan; jo len-den kare; sāhū-kār; bewhāriyā. [lis; tihī-dast.

Money-less, *a.* Be-zar; jiske pās kaurī na ho; jiske pās takā na ho; muf-

Money-matter, *n.* Rupaye-paise kā mu'āmala; len-den kā mu'āmala; rupaye ke kharch kā hisāb; dāin-o-madyūn kā hisāb yā lekḥā.

Money-order, *n.* Jo rupaye ek dāk-khāne meñ jam' kiye jāen unke pāne ke liye dūstre dāk-khāne ke nām hukm.

Money's-worth, *n.* 1.—Woh shai jisse rupaye paidā hoñ; zar-khez shai.

2.—Pūrī qīmat; kisi shai kī qīmat jo rupaye-paise ke hisāb se ho.

Monogamist, *n.* Jo dūsrī shādī jāiz yā rawā na rakkhe.

Monogamy, *n.* Sirf ek zauja se shādī k.; un logon kī hālat jo ek hī zauja ke pā-band raheñ yā zauja-i-awwal kī wafāt ke ba'd phir shādī na kareñ.

Monopolize, *v. t.* 1.—Bāzār meñ kisi jins yā māl ko sab kḥa sab is garaz

se kharid kar-l. yā le l. ki qimat barhā kat woh farokht kiyā jāe yā hasb-khwāh uski qimat wusul ki-jāe; ijāra l.

2.—Kisi maqām par bilā-shirkat-i-gaire tijarat kā haq hāsīl k.; kisi khās jagah par yā kisi khās mulk meñ kisi māl yā asbāb ke farokht kā ikhtiyār hāsīl k. yā r.; ijāra l. yā r.

3.—Kisi shai ko kul apne ikhtiyār meñ kar-l. yā hāsīl k.; apnā l.; dūsre ko liye baqī na chhoṇā.

Monopoly, n. Kisi qism ke asbāb ke kharid-o-farokht yā kisi mulk khwāh bāzār meñ uske kharid-farokht kā kul ikhtiyār j. ba-zarī'a-i-ijāzat-nāma-i-sarkārī hāsīl ho khwāh bāzār meñ chizōn ke kul kharid kar leno se ho; kharid-o-farokht ki ijāzat aur uskā ikhtiyār; kisi chiz par ikhtiyār yā qabza-i-gair mushtaraka; ijāra; theka.

Monotonous, a. Ek hi āwāz yā sur kā; barābar ek hi tarah par qāim; jiski nau'iyat meñ tabādul na ho.

Monotony, n. 1.—Ek hi āwāz sur yā rāg kā istarāh barābar qāim rahnā ki uske sunte sunte tabī'at tang ā-jāe; bolne yā gāne meñ lahe yā sur kā tabdīl na h.

2.—Kisi shai kā ek tarah par h. jisse tabī'at ko nafrat ho; ki-l shai meñ tagaiyur-o-tabaddul kā na h; ek hi fi'l shai yā bāt kā yaksān taur par pailam wuqū' yā zuhūr jo tabī'at ko girān-bār ho.

Monster, n. 1.—Koyī aisi shai jise uske gair-ma'mūli qism ke hone ki wajh se log tāk lagā ke dekhā karen yā jiske dekhne se hairat ho; koyī shai jo ma'mūl ke khilāf barī yā chhoṭī ho khwāh 'ajīb-o-garīb sūrat yā sifat rakhti ho; 'ajībū-l-khilqat; aḥamibā.

2.—Koyī shai jo qudratī silsile ke khilāf paidā ho; nihāyat bad-sūrat bad-haiat yā bad-shakl shai. [zarar-rasān.

3.—Koyī shakhs jo nihāyat bad ho; ma'mūl se ziyāda kharāb yā **Monstrous, a.** 1.—Jismeñ 'ajīb-o-garīb sifateñ hon; jo aslī sūrat ke bahut hi khilāf ho; qudratī silsile ke khilāf; ma'mūl ke khilāf.

2.—Bahut barā; 'azīmu-sh-shūn; 'ajīb-o-garīb; jisse hairat paidā ho.

3.—Jo dekhne yā sunne meñ makrūh ho; nafrat-angez; haibat-nāk; khauf-nāk; muhib; haul-nāk; qarāwnā.

Monstrous, a. Nihāyat hi; bahut hi; had se ziyāda (*Colloquial*).

Monstrously, ad. 1.—'Ajīb tarah se; qudratī silsile ke khilāf; ma'mūl se ziyāda; aisi tarah ki khauf ma'lūm de; itnā yā isqadar ki usse tabī'at dahle.

2.—Ba-hudde; nihāyat hi; ba-darja-i-gāyat; had se ziyāda; i'tidāl se guzrā huā. [hafte kā zamāna.

Month, n. Mahīna; mäh; shahr; mās; sāl kā bārāhwān hissa; chūr *Calendar month*—Māh-i-taqwīmī—Yah woh Angrezī mahīne haiñ jo ma'mūli jantri wagaira meñ atthāyis untī tis yā ektis dīn ke qāim hote haiñ ya'ni January lagāyat December.—*Lunar month*—Māh-i-qamrī.—*Solar month*—Māh-i-shamsī.

Monthly, a. 1.—Jo ek mahīne tak qāim rahe yā ek mahīne meñ tai ho; mähī; shahrī. [wār; mahīne-mahīne.

2.—Jo mahīne meñ ek martaba yā mäh-ba-mäh ho; mähāna; mäh.

Monthly, ad. Mahīne meñ ek bār; har mahīne meñ; mahīne-mahīne.

Monument, n. Woh 'imārat sitūn yā patthar wagaira jo kisi shakhs mājare yā kām wagaira ki yād-dihī ke liye ho; yād-gār; yād-dihī kā zarī'a; koyī shai jiske dekhne se koyī guzashta bāt yād āye.

Monumental, *a.* Yādgār kā khwāh usse muta'alliq uspar kanda kiya huā yā uske hasb-i-hāl; jisse yād banī rahe; yād-gār qāim r. w.

Mood, *n.* Mizāj ki hālat; dil ki kaifiyat; gussa wagaira ke lihāz se dil ki 'arizi kaifiyat; mizāj; tabi'at.

An angry mood—Gusse ki hālat.

Moon-light, *n.* Chāūd ki raushni; chāūdni.

Moon-light, *a.* Chāūdni; jismeñ chāūd ki raushni ho; jo chāūdni rāt meñ ho; jiskā wuqū' shab-i-māh meñ ho. [munāzara k.; hujjat k.]

Moot, *v. t.* 1.—Jānib-i-isbāt-o-nafi bahs k.; bahs ke liye pesh k.; bahs k.; This question was never mooted—Is amr par kabhi bahs yā hujjat na huyi;

yah amr-i-mashkūk kabhi bahs ke liye pesh na huā.

2.—Mashq ke liye bahs k.; mahārat ke liye mubāhasa k.; mashshāqī hāsil karne ke liye farzī suwālāt qāim karke unpar bahs k. [liye bahs k.]

To moot points in law—Uwūr-i-qāūni ki nisbat mashshāqī yā mahārat ke

Moot, *v. t.* Mu'āmala-i-farzi ki nisbat bahs k. yā 'uzrāt pesh k.

Moot-case, *n.* Koyī bāt mu'āmala yā nizā' jo bahs ke liye pesh ho; bāt jo bahs ke qābil ho; amr-i-tasfiya-talab; amr-i-mā-bihī-n-uizā'.

Moot-point, *n.* Same as above.

Moral, *a.* 1.—Adab ke muta'alliq; insān ke bāhamī bartāw tariq yā atwār ke muta'alliq; jismeñ wujūb aur gair-wujūb kā lihāz rahe.

2.—Qānūn-i-haqqānī ke tābi' aur nek yā bad fi'lūn ki salāhiyat r. w.; jispar un farāiz kā anjām farz ho jo 'awāmu-n-nās se muta'alliq hoñ.

A moral agent—Woh fā'il jisse nek yā bad fi'l kā wuqū' ho; aise fā'il ki salāhiyat r. w. jispar nek yā bad (bure yā bhale) kā itlāq ho-sake

3.—Jiski tāyid subūt-i-'aqli yā qiyās se ho; jiskā madār bātoñ ke ma'mulī silsile ke tajribe par ho; jispar kār-rawāyī ho-sake; qarīn-i-ihitmāl; qarīn-i-qiyās.

Moral certainty—Woh tayaqqun jo kisi amr ki nisbat 'aqli dalāil se hāsil ho.

4.—Qawā'id-i-wujūb ke mutābiq; un qā'idon ke mutābiq jo Khudā ki jānib se insān ke bāhamī bartāw ki nisbat qāim hoñ; nek; wājib.

That action is not moral—Woh kāu nek yā wājib nahīñ hai.—Moral law—Woh abkām-i-Ilāhī jinki pā-bandi āpas ke bartāw meñ insān par farz ho.

Moral philosophy—'Ilm-i-adab; 'ilm-i-akhhlāq; 'ilm-i-farāiz-i-insānī.—Moral sense—Wājib aur gair-wājib kā jibillī khayāl; woh tamiz jo nek-o-bad ki nisbat insān ko bilā lihāz-i-ta'lim wagaira bi-l-khāssiyyat hāsil ho.

Moral, *n.* 1.—Akhlāq; ādāb; farāiz-i-zindagi kā bartāw; atwār; tariq; Usually in the plural. [chāl-dhāl; chalan; kho; khaslat.]

2.—Woh tah jo kisi dāstān wagaira meñ ho; paud; mā-hasal; nasihat; natija; woh bāt jo kisi qisse wagaira se ma'lūm ho aur 'amal ke qābil ho; nukta.

Morality, *n.* 1.—Adab; 'ilm-i-adab; 'ilm-i-akhhlāq; nasāih; woh farāiz jinkā anjām insān meñ bāham honā chāhiye.

2.—Neki; zāhiri neki; akhlāq-mansūb farāiz kā bartāw.

Morally, *ad.* 1.—Akhlāq ke ma'ūf se; adab khwāh 'ilm-i-adab ke rū se.

2.—Neki se; diyānat-dārī se; khūbī ke sāth; achenhāyī se.

3.—Wāqī'āt yā tajribe ke lihāz se jis bāt ko insān ki 'aql qābul kare yā qarīn-i-qiyās samjhe uske mutābiq; bātoñ ke ma'mulī silsile aur insān ki tamiz ke mutābiq; 'aqlan; natija-i-'aqli ke rū se.

It is morally impossible for a hypocrite to keep himself long on his guard

—Daurān-i-kār meñ makkār ke liye aslā mumkin nahīn hai ki bahut roz tak apnā nigrūn rahe.—Referring to the circumstances of the case, I am *morally* certain that the plaintiff's assertion is false—Hālāt-i-muqaddame ke lihāz se merā dil yaqīnī yah kahtā hai (mujhe is bāt kā dil meñ yaqīn hai) ki mudda'ī kā bayān jhūth hai.

Morbid, *a.* Sahīl-o-sālim nahīn; marīz; 'alīl; mubtalā-i-maraz; bīmār; bigrā huā; jo bīmārī se paidā ho. [kiyā jāe uskī nisbat ziyāda.

More, *n.* 1.—Ziyāda-tar miqdār ta'dād yā shumār; jis shai se muqābala 2.—Jo kuchh kisī aur ke 'alāwa ho; koyī aur zāid shai; aur; aur bhī.

No more—Iske siwā aur kuchh nahīn; isse ziyāda kuchh nahīn; bas; ho-chukā.

More, *a.* 1.—Dūsre kī nisbat sifat darje yā miqdār wagaira meñ ziyāda. Used with singular nouns and applicable to everything, material or immaterial.

2.—Ta'dād meñ ziyāda-tar; dūsre kī nisbat shumār meñ ziyāda.

 With the plural.

3.—Zāid; aur dūsra yā dūsre; kisī ke 'alāwa aur; aur kuchh.

More, *ad.* 1.—Miqdār wus'at yā darje meñ dūsre se ziyāda; ziyāda-tar.

 Used with an adjective to form the comparative degree.

2.—Dūsre bār; ba-martaba-i-sānī; phir; aur.

More and more—Aur bhī ziyāda; aur ziyādātī ke sāth.—*No more*—Qāim nahīn; jiskā wujūd mutlaq lāqī na ho; jo kuch kar gayā ho; jo mar-gayā ho; nest-o-nā-būd-shuda; barbād ho-gayā.—Aristotle is *no more*—Arastū ab qāim nahīn hai; Arastū ab manjūd yā haiyū-l-qāim nahīn hai (woh mar-gayā yā guzar gayā).—Alexandria is *no more*—Shahr-i-Askandriya nest-o-nābūd (barbād) ho-gayā.—*No more*!—Ab kuchh na kaho; ab main kuchh sunne na pāūn; khāmosh; bas; ho chukā.

 Used in commands, in an elliptical form of address.

The more—Isse bhī ziyāda; aur bhī ziyāda; ba-lihāz us wajh ke jo bayān ho-chuki hai.—*The more-the more*—Jitnā hī ziyāda-utnā hī ziyāda. [ma'hūzā.

Moreover, *ad.* Jo kuchh kahā gayā uske 'alāwa; mā-siwā iske; yah bhī;

 "*Besides* denotes simply that a connection exists between what has been said and what is now to be added. *Moreover* marks the addition of something particularly important to be considered." *Webster*.

MORE SUO, [Lat.] Ba-taur-i-khud; apne hī taur par; apne hī dhang par; apnī hī rāh par; apnī khwāhish ke mutābiq. [martā.

Moribund, *a.* Qarībū-l-marg; marne ke kanāre; lab-i-gor; jān ba-lab;

Morning, *n.* 1.—Subh; fajr; sahar; ādhī rāt se lekar dopahar diu tak.

2.—Pahlā hissa; shurūf kā hissa; awāil; ibtidā.

Morning, *a.* Sahri; fajr kī; jo subh ko ho.

Morose, *a.* Tursh-mizāj; karā; sakht; ghunnā.

Morsel, *n.* 1.—Luqma; nawāla; kawar; thoṛā se khānā; zarā sī gīzā.

2.—'Thoṛī sī koyī chīz; zarā sā ṭnkrā; pāra; pārchā. [mar jāe.

Mortal, *a.* 1.—Fānī; maut ke tābi'; fanā-pazīr; jisko maut āye; jo

Man is mortal—Insān fānī hai.

2.—Muhlik; jisse wuqū'-i-halākat ho; jisse zindagi kā khātima ho-jāe; jisse jān nikal jāwe (jī na bache); kāri; qātil. [bar na ho.

A mortal wound—Zakhm-i-kāri; muhlik zakhm; aisā zakhm jisse majrūh jān.

3.—Jahān maut kā asar pahunchē; jahān maut kā guzar ho; jahān maut apnā kām kar-sake; jahān yā jab maut āye.

4.—Insānī; insān-i-fānī se muta'alliq; insān kā; ādmī kā.

5.—Nihāyat; shadīd; sakht; jisse jī khijlā nṭhe; izā-rasāū.

Mortal foe, or enemy—Dushman-i-jān; jāni dushman; jān kā gābak; aise dushman jo kisi tarah rāzi na ho; dushman jo apne muḥbālīf ki tabāhī par hama-tan āmāda ho.

Mortal, n. Woh wujūd jo mant ke tābi' ho; insān; bashar.

Mortality, n. 1.—Fauā-pazirī; mant ke tābi' h.; zarūr marnā.

2.—Maut; marg; uestī; barbādī.

3.—Maut ki kasrat; bahut se ādmiyon yā jānwaron kā marnā; kisi khās waqt yā khās logon meṁ murdon ki majmū'i ta'dāḷ.

A great mortality—Maut ki bari kasrat; maut ki garm-būzārī; bahut se insān yā haiwānāt kā marnā. [sihlat yā jān-ba'i na ho.

Mortally, ad. 1.—Ba-tarz-i-kārī; muḥlik taur par; aise taur par ki phir *Mortally* wounded—Zakhm-i-kārī khāye huye; jise ai-ā zakhm lagā ho ki woh phir usse jān-bar na ho; zakhm-i-muḥlik khāye huye.

2.—Ba-darja-i-gāyāt; nihāyat shiddat se; bahut hī.

Mortgage, n. (Law) Rihu; bandhak; adā-i-dāin ke liye ba-taur kafālat ke jāedād kā intiqāl-i-shartī jo us dāin ke adā ho jāue ke ba'd sūqit ho jātā hai.

A simple mortgage—Disht-bandhak; rihu-i-mutlaq; rihu-i-bilā-daḥl; rihu-i-bi-l-kafālat.—An usufructuary mortgage—Bhog-bandhak; rihu-i-intifā'i; rihu-i-bi-l-mahāsīl; paṭ-bandhak.—A sub-mortgage—Rihu-dar-rihu.—A mortgage for a term of years—Rihu-i-mi'ādī.—A conditional mortgage—Rihu-i-shartī; bai'i-bi-l-wafā.—A deed of mortgage—Rihu-nāma; dastāweẓ-i-rihu.—A deed of conditional mortgage, or a conditional mortgage deed—Rihu-nāma-i-shartī; rihu-nāma-i-bai'i-bi-l-wafā.

Mortgage, v. t. (Law) Rihu k. yā r.; makfūl k.; mustagraq k.

Mortgage-deed, n. (Law) See under Mortgage, n.

Mortgagee, n. (Law) Murtahin; rihu-dār; woh shakhs jiske pās jāedād rihu rakhi jāe; woh shakhs jisko nām rihu-nāma likhā jāe.

Mortgager, n. (Law) Rāhin; rihu k. w.; woh shakhs jo apni jāe-dād makfūl kare; woh shakhs jiskī taraf se rihu-nāma likhā jāe.

“Mortgagor is an orthography that should have no countenance.” *Webster.*

Mortification, n. 1.—Kisi jāndār ko ek 'azw kā murda ho-jānā (uskā be-jān be-hissā-o-harakat yā be-kār ho-jānā).

2.—Nafs-kushī; kasr-i-nafs; parhez-gārī yā jism par har qism ki sakhtī karke nafs-i-ammāra wagāira ko apne bas meṁ k.

3.—Gurūr-shikanī; ghamand kā ṭūṭnā; sar yā gardan kā nīchā h.; zillat; ranj; kulfat. [bāt; woh amr jisse kisi bāt kā shūq dil ko ho.

4.—Woh bāt jisse sar nīchā ho-jāe; ranj kā bā'is; ranj dilāne wālī

Mortify, v. t. 1.—Kisi jān-dār ke kisi 'azw ko murda yā be-kār kar d.; be-jān be-dam yā be-hissā-o-harakat kar d.

2.—Mazhabī riyāz wagāira se jismānī yā dunyāwī khwāhishon ko bujhā d.; nafs-kushī k.; jī ko mārṇā; nafs-i-ammāra ko apne qābū yā bas meṁ k.

3.—Ranj pahunchānā; ranjida k.; dil tor d.; afsurda-khātir k.; gardan-nīchī kar d.; 'ājiz k.; zer k.; ghamand ko dhānā.

Mortifying, a. Jisse tabī'at past ho-jāe; dil-shikan; khātir-shikan; 'ājiz k. w.; jisse dil kā umang jātā rahe yā ghamand ṭūṭ jāe.

Mortmain, n. (Law) Arāzī wagaira kā aise shakhs ke qabze meñ rahnā jo use muntaqil na kar-sake.

☞ "Alienation in *mortmain* is an alienation of lands or tenements to any corporation, sole or aggregate, ecclesiastical or temporal, particularly to religious houses, by which the estate becomes perpetually inherent in the corporation, and unalienable." *Blackstone-Webster*.

Mortuary, n. Dafn kī jagah; madfan; qabristān; goristān; harwār.

Mortuary, a. Murdoñ ke dafn ke muta'alliq.

Most, a. Ta'dād yā miqdār meñ sab se ziyāda; sab se barā; auroñ se shumār meñ barh-kar; beshtar; kasrat se; aksar.

Most, ad. Nihāyat hī; ba-darj-i-gāyat; bahut hī.

Most, n. Sab se ziyāda shumār yā hissa.

To make the most of—Bahut hī 'aziz r.; dil se qadr k. yā chāhnā; ganīmat jānnā samajhnā yā tazawwur k.—At the most—Bahut se bahut; ziyāda se ziyāda; intiḥā ko; ba-darj-i-gāyat.

Mostly, ad. Beshtar; kasrat se; khāssatan; khūs karke; bahut hī; bahut kuchh. [ho-chukā ho.

Mother, n. 1.—Māñ; mādar; wālida; mahtārī; woh 'aurat jise larḳā

☞ Correlate to son or daughter.

2.—Woh shai jisse kisi dūsri shai kā wujūd ho; jahāñ se koyī shai paidā ho; mabdī; woh shai jismeñ koyī dūsri shai qāim ho; jar; asl; mamba'.

Mother country—Watan; zād-būm; maulad; janm-bhūm.—A *mother plant*—Woh daraḳht jisse qalam yā chashma liyā jāe; daraḳht jismeñ paiwand lagāyā jāe.

3.—Ek būrhi 'aurat; woh 'aurat jo dūsro kī khabar-gīri aur nāz-parwarī kare yā use bataur wālida ke salāh wagaira de.

Mother, a. 1.—Jo paidāish se hāsil ho; aslī; jibillī; paidāishi; khilqī.

Mother wit—Paidāishi 'aql.

2.—Watanī; desī; jo wālidain yā mūrison se hāsil ho; aslī; mādarī.

Mother language or tongue—Desī zabān; mulkī zabān; aslī zabān; mādarī zabān.

Mother-in-law, n. Kisi ke shauhar yā zauja kī māñ; sās; khush-dāman.

Motherless, a. Be māñ kā; jiskī māñ na ho; jiskī māñ mar-gayī ho.

Motherly, a. 1.—Mādar-mansūb; māñ se muta'alliq; mādarī.

Motherly authority—Ikhtiyār yā hukūmat-i-mādarī.

2.—Mādarāna; jo māñ ke liye zebā ho; māñ kā sū; mihrbān-āna.

Motherly love—Mādarāna muhabbat; māñ kā sū pyār.

Mother-tongue, n. 1.—Woh zabān jisse koyī dūsri zabān nikli ho.

2.—Kisi ke watan kī zabān; mulkī zabān; desī (des kī) bolī; mādarī zabān. [makān; jagah kā tabādala.

Motion, n. 1.—Ek jagah se dūsri jagah jānā; harakat; jumbish; naql-i-☞ Opposed to rest. [raftār.

2.—Munāsib harakat; jumbish yā harakat kā tarz; dhang; rawish;

3.—Harakat yā jumbish kī tūqat; naql-i-makān kī salāhiyat; ek jagah se dūsri jagah jā-saknā.

4.—Tajwīz; jo bāt sochāyī jāe; tahrīk; darkhwāst; woh bāt jo tajwīz ke liye aise majma' meñ pesh kī-jāe jo bātoñ par guur-o-fikr ke liye yakjī ho.

Motion, v. i. Hāth uthā-kar yā use harakat dekar kisi maushā ko zāhir k.

To motion to one to take a seat—Hāth ke ishāre se kisi se baithne ke liye kahnā.

Motionless, a. Be-harakat; sākin; jo jumbish na kare; jo hile-ḍole nahīñ.

Motive, a. Harakat d. w.; jismeñ harakat deue kī quwwat na ho; jo mutaharrik karne par māl ho; muharrik; hilāne-dolāne w.

Motive, n. Bā'is-i-tahrīk; wajh-i-tahrīk; woh bāt jisko sabab se kisī amr ke pasand karne yā chāhne kī targīb ho; sabab; bā'is; wajh; mājīb; targīb deue wālī shai; woh bāt jiskī wajh se kisī fi'l ke karne kī targīb ho; maqsad; nazar; taqrīb. -

MOTU PROPRIO, (Lat.) Az-khud; apnī ragbat se; apnī khwāhish se; bi-r-ragbat. [morcha.

Mound, n. Banāyā huā mittī kā dhūhā yā tūda; pushta; dhua; fūsil; [morcha.

Mount, v. t. 1.—Sar-baland h.; ūchā h.; ūpar ko jānā; chāḥnā.

2.—Ghoṛe par sawār h.; kisī dūse jānwar kī pīṭh par chāḥnā.

3.—Kisī mā'iyat yā waq'at kā h.; kisī ta'dād yā had ko pahūch-na; majmū'i ta'dād kā h.

Mount, v. t. 1.—Ghoṛe yā dūse jānwar par sawār h.; sawāri k.

2.—Ghoṛe kī pīṭh par baithālū; ghoṛe par sawār karānā; sawāri ke liye ghoṛe wagaira muhaiyā k. [ārāsta k.; suñwārā.

3.—Chūḥnā; lagānā; baithālū; kām ko laiq banā d.; jārū;

To mount a gun on a carriage—Top ko gūṛī par chāḥnā.—To mount a map or picture on cloth—Naqshe yā taswīr ko kapre par chāḥnā yā jānā.—To

mount a diamond—Hīre ko khāne meñ baithālū yā jānā.

4.—Rukhnā; kisī shai kā kahīñ muhaiyā kiya yā lagāyā jānā.

The fort mounts a hundred cannon—Us qil'e meñ sau zarb topēñ lagī haiñ.—

The ship mounts ten guns.—Us jahāz par das topēñ haiñ (lagī haiñ).

Mountain, n. 1.—Pahār; koh; jibl; parbat. [baḥī oḥīz.

2.—Koyī shai jo qad-o-qūmat meñ pahār kī mānind ho; koyī

Mounts, a. 1.—Pahārī; kohistānī; jo pahārū par mile (dastyāb ho); jo pahār par jame; jo pahār par rahe. [sh-shān.

2.—Pahār sē jāise qad meñ; pahār kī tarah; bahut barā; 'azīmu-

Mountainous, a. 1.—Pahārī; kohistānī; pahārū se bharā huā; jahlūñ balut se pahār hoñ.

A mountainous country—Pahārī mulk; jis mulk meñ kasrat se pahār hoñ.

2.—Pahār sē barā; bahut barā; 'azīm-sh-shān.

A mountainous heap—Pahār sē yā bahut barā tūda; barā bhūri dher.

Mourn, v. i. 1.—Ranj yā afsos zāhir k.; muta'asif h.; afsos k.; gamgūñ h.;

2.—Mātamī libās pahīnā; mātam ke kapre pahīnā. [mātam k.

Mourn, v. t. 1.—Kisī ke liye yā kisī bāt par ranj gam yā mātam k.

2.—Afsos ke tarīq par kahū; nauha yā nauha garī k.; nālā k.; nālā-o-fugūñ k. [yā mātam karo.

Mourner, n. 1.—Jo shakhs kisī nuqsān yā musibat par ranj afsos gam

2.—Jo shakhs mātamī kapre pahīn kar jāwāze ke sāth jāwe.

Mournful, a. 1.—Ranj yā gam se bharā huā; gam-nāk; gam zāhir k. w.; jisse gam kā izhār maqsūd ho.

2.—Ranj d. w.; gam paidā k. w.; jisse afsos ho; mātam-khez.

Mourning, n. 1.—Gam; mātam; ranj; afsos; nauha garī.

2.—Mātamī libās; kapre jo mātam karne wālō pahīnte haiñ.

Mourning, p. a. Jo ranj yā afsos zāhir karne ke liye kām meñ lāyā jāe; mātamī; jo mātam-kuninda pahue yā jo usko husb-i-hāl ho.

Mourning garment—Mātamī libās; woh kapre jo mātam-kuninda pahue.

Mouth, n. 1.—Muñh; dahān; dahāñ.

- 2.—*Sūrākh*; fam: dahau; muñh; muñhīrā; muhāna; dahāna; rāh. The mouth of a pitcher—Ghare kā muñh; sūrākh jisse gharā bharā yā khālī kiya jāta hai.—The mouth of a well—Kuyeñ kā muñh yā muñhīrā; sūrākh yā rāsta jisse kuyeñ ke bhitar jā-sakeñ.—The mouth of a cannon—Top kā muñh ya'nī woh sūrākh jiske zarī'e se top meñ golā wagaira bharā jāe aur top ke chhūṭne ke waqt udhar hī se nikle; muñhīrā.—The mouth of a river—Daryā kā muhāna yā dahāna; woh rāh jisse ek daryā kā pānī dūse daryā meñ girtā hai.
- 3.—*Khās kalām* k. w.; jo shakhs sab kī taraf se izhār-i-rāe kare.
- 4.—*Manshā-i-kalām*; guftgū kā zarī'a; jiskī nishbat guftgū karen. The story is in every body's mouth—Yah qissa har shakhs kā manshā-i-kalām hai; yah dāstān zabān-zad-i-'awām hai.
- To make a mouth, to make mouths—Muñh banānā yā bigāṛnū; muñh terhā k.; kisi par hañsā yā uspar biqārat kī nazar se dekhnā; chīḥnā.—Down in the mouth—Muñh laṭkāye; chībrā utrā huā; afsurda-khātir; dil-tang; malūl; ranjida; udās.—To stop the mouth—Muñh rokū yā band k.; chup kar-d. yā ho-jānā; nādim yā sharmiuda k.; ghabrā d.; shashdar kar-d.; hairān
- Mouthed**, a. Muñh rakhtā huā. [kar d.; māt k.]
- Used chiefly in composition.
- Hard-mouthed—Muñh-zor—jaise ghorā; jo lagām ko na māne (usse na ruke).
- Foul-mouthed—Muñh kā kharāb; jo kalimāt-i-fuḥsh kā 'ādī ho (gālī-galanj kiya kare). [i-iddī'āyī; zabānī dost; kahue kā yār.]
- Mouth-friend**, n. Jo dostī kā dam bhare par asl meñ dost na ho; dost.
- Mouthful**, n. 1.—Jitnā ek martaba muñh meñ āwe; muñh-bhar.
- 2.—'Thorā; thorā sā; luqma; nawāla; kaur. [muñh lagāyā jāe.]
- Mouth-piece**, n. 1.—Muñh se bājne wāle bāje kā woh hissa jis meñ
- 2.—Woh shakhs jo dūroñ kī rāe zāhir kare.
- Movable**, a. Mutabarrik; harakat-pazīr; jo jā-ba-jā muntaqil ho-sake; jisko harakat de-sakeñ; jisko ek jagah se dūsrī jagah uṭhā-kar le-jā sakeñ; mustaqil yā mustahkam nahīn; nasab (garā huā) nahīn; manqūla.
- Movable property—Jāedād-i-manqūla; māl-i-manqūla.
- Movable**, n. Māl-i-manqūla; shai-i-manqūla; woh chīz jo kahīn nasab na ho; asbāb; jins; chīz-bast; āraish kī chīzeñ; asāsu-i-bait.
- Generally in the plural, and distinguished from houses and lands.
- Move**, v. t. 1.—Harakat d.; mutabarrik k.; chalā d.; āge ko haṭī d.; kisi chīz kī jagah badal d.; jumbish d.
- 2.—Dil par asar k.; dil ko mutabarrik k.; wujūb ke izhār se 'amal par rāgib k.; kah-sun yā targib dekar rāgib karānā; ubhāṛnā.
- 3.—Dil meñ rahm paidā k.; tabī'at ko mulāim k.; dil meñ narmī lānā yā narm-dil k.; dil par choṭ lagānā (us meñ dard paidā k.); kisi bāt kā josh paidā k.
- 4.—Tajwīz k.; tahrīk yā sifārish k.; jalsā-i-'ām meñ kisi bāt ko gaur-o-tajwīz ke liye bā-zābita pesh k.; manzūrī kī garaz se kisi tajwīz ko pesh k.; kisi ko kuchh sochānā yā uske āge pesh k.; darḫwāst k.
- To move a court by petition—Suwāl yā darḫwāst ke zarī'e se 'adālat meñ kisi amr kī tahrīk (istid'ā yā darḫwāst) k.
- Move**, v. t. 1.—Harakat yā jumbish d.; ek jagah se dūsrī jagah jānā; kisi tarah par ek maqām se dūse maqām par jānā; naql-i-makān k.; chalānā.
- 2.—'Amal (kisi fi'l ke karne) par rāgib h.; dil chalānā; rūh chalānā;

3.—Tabdīl-i-makān k.; rahure kī jagah badalnā; nāh jānā musalam ek makān se dūsrē makān meñ ek shahr se dūsrē shahr meñ 'alā-hāza-l-qiyaś. [k.; sifārish k.]

4.—Gaur-o-tajwiz ke liye koyī anr pesh k.; hāteñ sochānā; tahrīk Movement, n. l.—Harakat; jumbish; jagah yā haiat kā tabādala; kisi sabīl se ek maqām se dūsrē maqām par jūnā; aslī yā munāsib chāl; raftār; [chāl.]

2.—Tahrīk-i-qalb; dil kā hilnā-ḡluṇā; josh; jazba-i-tabī'at. [chāl.]

3.—Harakat kā tarz yā tariq; chāl yā raftār kā dhang khwāh andāz.

4.—Woh shai jisse harakat paidā ho; woh shai jo kisi dūsrī shai ko mutaharrik kare; harakat d. w.; mutaharrik k. w.; chālāne w.

5.—Woh log jo hamesha is bāt kī koshish meñ rahite haiñ ki 'awām Opposed to the conservative party. [ke huqūq qāim hoñ.]

Movar, n. l.—Harakat dene wālā shakhs yā harakat dene wālī shai.

2.—Woh shakhs jo koyī amr tajwiz yā manzūrī ke liye pesh kare; muharrik.

Moving, a. Dilpar asar k. w.; jiskā asar yā jiskī tāsīr dīl par ho; purdard; riqqat-ungez; jisse tabī'at pighal jāwe; jigur-soz; jo dil par dard paidā karne ke qābil ho; jiskī choṭ dīl par lage; muassir. [riqqat se.]

Movingly, ad. Aisi tarah kī dīl par choṭ lage (asar ho); dard ke sāth;

Much, a. Miqdār yā ta'dād meñ ziyāda; der-pā; jo der tak qāim ruke; kasīr-t-ta'dād; kasīr; wāfir; bahut; ziyāda.

Much, n. l.—Bahut sā; ba-miqdār-i-kasīr; bahut kuṭh. [koyī barī bāt.]

2.—Koyī gair-ma'mūlī bāt; koyī ta'ajjub kī bāt; amr-i-qābil-i-lihāz;

As much as (used as an adjective or noun)—Jitnā utnā; jisqadar-usqadar; miqdār-i-musāwi; barābar miqdār.—Return as much money as you receive on borrowing—Qarz lene ke waqt jitne rupaye tumheñ mileñ utne hi wāpas karo; zar-i-qarza ba-miqdār-i-musāwi wāpas karo.—Twice as much—Kisi miqdār ke barābar do-chand (uskā dūgnā).—You ask for a seer of rice, but I will give you twice as much—Tum ek ser (ser bhar) barī māñgte ho par main tumko iskā do-chand (do ser) dūngā.—Five times as much—Kisi miqdār kā pañchgūnā ya'ni agar koyī shai pañch ho to uskā pañch-gūnā ya'ni pañch chīs ho-gā.—As much as (adverbially)—Ba-miqdār-i-musāwi; barābar; kisi dūsrē ke barābar; yaksāñ.—One man loves power as much as another loves gold—Ek shakhs iḡhtiyār kā utnāhi mushṭāq hotā hai jitnā ki dūsrā zar kā (ya'ni donoñ kā shauq barābar hotā hai)—Too much (as a noun)—Andāz se zāid miqdār; bahut hi yā bahut ziyāda.—(Adverbially) Had se ziyāda; darja-i-gāyat tak; ba-darja-i-gāyat; isqadar ki had se guzar jāe.—To make much of—Nihāyat 'umda yā giṭāṭ-qadr samajhū; barī qadr k.; barī 'ināyat-o-tawajjuh se pesh ānā yā sulūk k.; chāhnā; pyār k.; khusūsiyat ke sāth 'umda tasawwur k.

Much, ad. l.—Bahut; nihāyat; ifrāt se; kasrat se; kahū; barh-kar.

Qualifies adjectives and adverbs almost exclusively in the comparative degree. [faster—Dūsrē kī nisbat bahut tez (usse kahū barh-kar tez). Much stronger—Ba-nisbat dūsrē ke bahut mazbūt; kahū ziyāda mazbūt.—Much

2.—Aksar; bār-bār; der tak; bahut.

Think much, speak little—Der tak yā bahut socho aur kam bolo.

3.—Qarib qarīb usī hālat meñ; yak-gūna; nazdik nazdik.

This is much the same as that—Yah yak-gūna (qarib-qarīb) waisāhi hai jaisā ki woh. [tawān.]

Mulct, n. Jurmāna yā jarimāna; ta'zīr-i-naqdī; रुपये-paise kā dand;

- Mulet**, *v. t.* 1.—Kisī jurm kī sazī ba-zarī'a jurmāna-i-naqdī ko k.; kisī jurm kī pādāsh meñ tawān-i-naqdī 'āid k.; jurmāna k. yā lagāna.
 2.—Kisī shai so mahrūm k.; ta'zīran yā tūlībān kisī shai ko na d.
- Multifarious**, *a.* Anwā' aqsām kā; mukhtalif qismoñ kā; tarah tarah kā; gūnāgūn; rang-ā-rang; rang rang kā; bahut se ajzā-i-mukhtalifa so murakkab; bahut se mukhtalif hissoñ se banā huā.
- Multifariousness**, *n.* 1.—Bahuterī tarahon; anwā' aqsām; buqalamūnī.
 2.—(Law) Ek hi 'arzi-da'wo yā nālīsh meñ nise da'woñ kā bejā shā-mil kar-d. jo judā gāna hoñ aur ek dūso se muta'alliq na hoñ; da'woñ kā bejā-shumūl; ta'addud-i-da'wī. [talif qismoñ kā h.
- Multiplicity**, *n.* 1.—Anwā' aqsām kā h.; tarah-ba-tarah kā h.; mukht-
 2.—Bahut sī chīzoñ kā ijtīmā'; ta'dād-i-kasir; kasrat; bahutāyat.
- Multiply**, *v. t.* Ta'dād meñ barhānā; shumār barhānā; kasīru-t-ta'dād k.; ziyāda k.; kisī shai meñ afzāish k.; izdiyād-i-miqdār k.; kisī chīz meñ aur milānā. [ziyāda ho-jānā; barhānā; kasīru-t-ta'dād h.
- Multiply**, *v. t.* 1.—Ta'dād yā wus'at meñ taraqqī pūnā; shumār meñ
 2.—Phailnā; ziyāda tāsīr pakarnā.
- Multitudo**, *n.* 1.—Bahutāyat; kasrat; kasīru-t-ta'dādī.
 2.—Bahut se log; logon kā majma' i kasir; bhīr; barī bhīr; am-boh; hujūm; izhdihim; kasrat.
The multitude—'Awāmu-u-nās; kasrat se log; 'awām.
- MULTUM IN PARVO**, (*Lat.*) Thorē meñ bahut; thorī jagah meñ bahut. [kā; sansārī.
- Mundane**, *a.* Dunyā ke muta'alliq; dunyāwī yā dunyawī; arzī; zamīn
- Municipal**, *a.* Shahr se muta'alliq; shahrī; logon kī us jam'at se muta'alliq jisko shakhs-i-wāhid ke taur par umūrāt ke intizām kī ikhtiyār ho.
Municipal law—Woh qānun jo kisi riyāsāt ke shahrīyon se muta'alliq ho.
 "Distinguished from commercial law, political law, and the law of nations." Webster.
- Municipality**, *n.* Woh zila' jis meñ shahrīyon ke muta'alliq khās qānun nāfiz (jāri) ho. [faiyāzi; faiz; karam; hāth khol ke d.
- Munificence**, *n.* Sakhāwat yā sakhā; dūd-dihish meñ nihayat darje kī
- Munificent**, *a.* Nihāyat faiyāz; barā sakhī; jawwād; barā dono w.
- Muniment**, *n.* (Law) 1.—Pushti; himāyat; muhāfazat; bachāw. [madad.
 2.—Jisse muhāfazat ho; qal'a; garhī; hifāzat kī jagah yā uskā zarī'a;
 3.—Nawishā; woh subūt-i-tahrīrī jiske rū se koyī shakhs apnā haq muta'alliq-i-haqqīyat sābit kar saktā hai; haqqīyat ke wasīqe aur kagazāt; qibālujāt aur kagazāt.
- Munition**, *n.* Larāyī meñ bachāw kī kul chīzoñ; larāyī ke asbāb; larāyī kā sāz o-sāmān aur khāne-pīne kī chīzoñ; har qism kī larāyī kā sāz. [o-sāmān.
- Mural**, *a.* Diwār kā; diwār sā.
- Murder**, *n.* 'Adāwat-i-sābiqa kī wajh se 'ām isse kī uskā izhār huā ho yā nahiñ insān kī halākat; qatl-i-'amd; qatl-i-insān jo 'amdan bugz yā khabāsat kī wajh se wuqū' meñ āyo.
- Murder**, *v. t.* 1.—Qatl-i-'amd k.; qatl-i-'amd kā murtakib h.; 'adāwat-i-sābiqa kī wajh se kisi shakhs ko mār dālūnā yā halāk k.
 2.—Zāl kar d.; khatm kar d.; muqat' k.
- Murdered**, *a.* Maqtūl; jo qatl huā ho; jo mārā yā halāk kiyā gayā ho; jiskī halākat wuqū' meñ āyī ho.

Murderer, n. Qatl-i-'amd kā mujrim; qātil; khūnī; woh shakhs jo sihat-i-hawās meñ 'adāwat-i-sābiqā ki wajh se ba-tarz-i-nā-jāiz kisi insān ko halāk kare.

Murderous, a. 1.—Qatl-i-'amd kā mujrim; halākat-i-bi-l-'amd kā mujrim.

☞ Applied to persons.

2.—Jiske sāth qatl-i-'amd (khūn yā halākat bhī) ho; jiske shumūl meñ qatl-i-'amd kā wuqū' bhī ho; jiske shumūl meñ khūn-rezī bhī ho; *Murderous rapine*—Lūṭ ma' khūn yā qatl-i-'amd. [Jo saug-dilī se kiyā jāe.

3.—Khūn-khār; khūn-rez; halākat kā shāiq.

Murderous tyranny—Zulm jismeñ khūn-rezī bhī ho.

4.—Jismeñ halākat pahle se soch li-jāe.

Murderous intent—Pahle se halākat ki niyat. [jharjharāhat; tarṭarāhat.

Murmur, n. 1.—Dhīmī muntashar aur nā sāf āwāz—jaise bahte pānī ki;

2.—Da'ī dabi shikāyat; dabi zabān se nāla-o faryād; aisi faryād jiskā izhār pūrā pūrā na ho, shikāyat jo khul kar (ba-āwāz-i-baland aur sāf sāf) na ki-jāe; burburāhat.

Murmur, v. i. 1.—Shuhd ki makkhiyon ki tarah gūnjnā yā bhinbhināna; pānī ke chashme ki tarah jharjharānā; mawwāj labron ki māniad dhardharānā; jaugal meñ hawā ki misāl sansanānā.

2.—Āhista āhista aur dabi zabān se shikāyat ki bāteñ kahnā; dil hī dil meñ nārāz ho-kar kisiqadar izhār-i-nārāzī k.; kiṭkiṭānā yā gur-rānā; khul ke shikāyat ki bāteñ na kahnā; burburānā.

☞ "With *at* before the thing which occasions discontent; or with *at* or *against* before the active or direct cause of the evil." Webster.

Muscle, n. Pāṭṭhā; 'asab; jāndāron meñ harakat kā āla.

Muscular, a. 1.—Jo pāṭṭhe se ho; 'asabī.

2.—Mazbūt; qawī; zorāwar.

Museum, n. Woh makān jinhūn qudrati 'ilmī yā masnū'ī 'ajīb-o-garīb chizen rakkhi jāti hūn; 'ajāib-khāna; 'ajāib-ghar.

Must, v. i. or auxiliary. 1.—Is lufz se kisi kām ke karne ki zarūrat sābit hotī hai 'ām isse ki woh zarūrat insān ki zāt se ta'alluq rakkhe yā uske farāiz se.

A man *must* eat for nourishment—Jism ki parwarish ke liye zarūr hai ki insān gizā khāwe; insān ko chāhiye ki gizā khāye tāki uskā jism tahlil na ho balki taraqqī pāye.—We *must* submit to the laws—Qawānīn ki itā'at hamlogoñ par farz hai; hamlogoñ ko chāhiye ki qānūn ko māneñ.—He *must* attend the court—Lāzim hai ki woh 'adālat meñ hāzir ho; use 'adālat meñ hāzir honā paregā; use 'adālat meñ hāzir hote banegā.—You *must* do this—Is bāt kā karnā tum par farz wājib yā lāzim hai; zarūr hai ki tum yah amr karo; yah tumheñ karnā chāhiye; yah bāt tumheñ karni paregi.

2.—Kisi haisiyat ke qiyām yā kisi maqsad ke anjām ke liye insān meñ kisi amr ki liyāqat yā munāsabat khwāh uskā lāzimī yā zarūrī h. *Treasurers must* be honest—Khazānchīyon ko munāsib hai ki mutadaiyin hon; khazānchīyon ke liye imān-dārī munāsib hai (lāzimī yā zarūrī hai).

Muster, v. t. Mulāhaze aur qawā'id ke liye sipāhiyon ko jam' k.; sipāhiyon shakhsōn yā chizon ko jam' yā ekaṭṭhā k.

To muster up—Kisiqadar dushwārī se koyī shai mujtama' jā hāsil k.; kisi qadar koshish se baham pahuñchānā.

Muster, v. i. Jam' h.; ek jagah par okatthā h.

Muster, n. 1.—Mulāhaze jāize yā qawā'id wagaira ke liye fauj kā ijtīmā'.

2.—Ijtimā' aur numāish; ok hi sāth bahut sī chīzōñ kī numāish (unkā dekhilānā); ijtīmā'; bator.

To pass muster—Jēize yā mulāhaze meñ pasand h. yā ānā (puandida thaharnā yā kisi naqs khwāh 'aib kā na nikalnā).

Mutabī'iyy, n. Shakl sūrat hālat yā khās sifaton meñ tabādala-pazīr h.; tabādala pazīrī; talawwun; nā-pāedārī; badal saknā; tabādale kī salāhiyat r.; be-sabātī; 'adam-i istiqlāl.

Mutablo, a. 1.—Badalne ke laiq; tabādala-pazīr; jo badal jāe yā jisko tabdil kar-sakeñ; jiskī sūrat khāsiyat yā nau'iyat tabdil ho sake.

2.—Mutalawwin; nā-pāedār; gair-mustahkam; be-sabāt; jismeñ istihkām yā qarār na ho; jo badal jāe; jismeñ sabāt na ho.

Mutation, n. 1.—Tabdil k.; badalnā. [o-badal; tagaiyur.

2.—Tabādala; sūrat yā sifāt meñ tabaddul; badal jānā; radd-Mutation of names—Tabādala-i asmā; nāmōñ kā taboddul; ek shakhs ke nām kī jagah dūare shakhs ke nām kā qāim h.; ok shakhs kē nām nikāl kar dūare kā nām dākhil k.; dākhil-khōij; intiqāl-i-nām.

MUTATIS MUTANDIS, [Lat.] Tabādala-i-zarūrī ke ba'd; jo kuchh badalne ke laiq ho yā jiskā badalnā wājib ho uske tabdil karne ke ba'd.

MUTATO NOMINE, [Lat.] Nām badal ke; tabdil-i-nām ke ba'd.

Mute, a. 1.—Muñh-band; zabāñ-band; kisi khās wajh se chup yā sākī; jo kī-i khās sabab se na bole; jo kuchh na bole; khāmosh. [ban-jāe.

2.—Jismeñ bolne kī salāhiyat na ho; jo kisi khās sabab se gūngū

3.—Gair-malfūz; jo bolā na jāe; maḥṣī muḥṭafī yā ma'dūla; jiske Said of certain letters. [bolne meñ dam band ho jāe.

To stand mute (Law) Kisi mudda'a'alah kā 'adālat meñ fard-i-jurm ke sunāye jāne ke ba'd kuchh jāwāb na d. khwāh koyī 'uzr pesh nā k. balki chupchāp khayā rahnā. [uzw k.; ang-bhang kar d.

Mutilate, v. t. 1.—Kisi jāndār kā koyī 'azw yā khās hissa kāt l.; qat'-i-2.—Kisi shai masalan 'imūrat yā mūrat wagaira ke kisi hisse ko kāt l. tor d. yā aur tarah par judā kar-d.

3.—Kisi shai ke zarūrī hisse ko ghaṭī yā talaf kar-d. khwāh nikāl l. jisse woh nāqis (nī-tamām) rah jāe; chhāṭnā; kāt-kuṭ k.; qat'-burid k.

Mutilation, n. Qat'-i-'azw; kisi 'azw yā zarūrī hisse kī tor d. kāt l. nikāl yā dūr kar-d.; qat'-burid; ang-bhang.

Mutineer, n. Bāgī; jurm-i bagāwat kā mujrim; barrī yā baharī fauj kā mulāzim jo apne afsarōñ ke hukm ke khilāf sar uṭhā-kar sāf sāf bagāwat kare yā 'udāl-i-hukm kī koshish kare.

Mutinous, a. 1.—Bāgī; bagāwat par māl; balwe kī khwābish r. w.; barrī yā baharī fauj kā mulāzim jo apne sīge kī āyīn-o-qawānīn kī khilāf-warzī par āmāda ho yā khulkar unkī mukhālafat kare.

2.—Fitna-pardāz; fitna-angez; mufsid; dauga-o-fasād k. w.

Mutiny, n. Balwa; bagāwat; barrī yā baharī fauj ke mulāzimīn kā apne hākimoñ se sarkashī k.; hākimoñ kā hukm sāf sāf na mānnā; hukumat-i-jāiz kī nisbat jaur-o-zulm ke sāth mātahton kā ta'aruz.

Mutiny, v. i. Mulāzimīn-i-fauj kā apne afsarōñ se sarkashī yā bagāwat k.; jurm-i-bagāwat kā mujrim h.; apne afsar se sar-tābī k. (uskā hukm na mānnā).

Mutter, v. t. Kudūrat se yā izhār-i-shikāyat ke liye āhista āhista aur hothhōn ko dabā-kar kuchh kahūā; bhunbhunānā; munmunānā; bud-budānā; ranj yā shikāyat se muñh hī muñh meñ kuchh kahūā.

Mutter, v. t. Muñh hī muñh meñ yā āhista āhista kuchh kahūā; burburānā; munmunānā.

Mutual, a. Bāham 'amal karne yā nisbat r. w.; jo ek se dūse ko milo; jo ek de aur dū-sā le; bāhamī; āpas kā; bāham-digari; jiskā adlā-badlā ho; jiskā bartāw jānibain (donon taraf) se ho; jānibain kā; tarfain (donon taraf) kā.

Mutual love—Muhabbat-i-bāhamī; do shakhsōn kā āpas meñ ek dūse ko pyār k.—*Mutual assistance*—I'ānat-i-bāhamī; ek dūse ki madad.—*Mutual consent*—Ek dūse ki razāmāndī; ek dūse ki manzūri; tawāfuq; jānibain ki razāmāndī; donon farīq ki razā.

Mutually, ad. Bāham; āpas meñ; yake-bā digare; bāham-digar; ek dūse ko; jānibain yā tarfain se; donon taraf se; fī-mābain; bā khudhā.

MUTUUS CONSENSUS, See "mutual consent" under Mutual.

Myriad, n. 1.—Das hazār.

[na ho; hazāron; lākhoñ; karoron.]

2.—Ta'dād-i kasir; shumār meñ bahut hī; jiske shumār kī ta'dād

Myself, pron. Main khud; āpī; main hī; merī siwā dūsrā nahīn; main

Used for emphasis.

[la-zāt-i-khās yā bi-z-zātilī.]

I myself will do it—Main yah āp hī (khud yā bi-z zātilī) karūn-gā.—I have done it myself—Yah main ne khud kiya hai; yah merā hī kiya huā hai.

2.—Apnī tayīn; apne ko.

[verb, without emphasis.]

Used instead of *me*, as the object of the first person of a reflexive

I will defend myself—Main apnī tayīn (apne ko) bachāūngā; main apnā bachāw yā apnī hifāzat karūngā.

Mysterious, a. Muta'alliq-i-rāz; rāz sā; jismeñ rāz (bhed) ho; munglaq; dushwār-fahm; jiskā samajhnā mushkil ho yā kisī tarah munkin na ho; jismeñ gaib kī bāteñ hoñ; jo insān kī fahm ke bāhar ho; jise ādmī samajh na sake.

Mystery, n. 1.—Bāz rāz kī bāt; bārā yā gahirā bhed; sirr-i-akbar; aisi bāt jo bi-l-kul ma'lūm na ho yā ihtiyāt se chhipāyī jāe aur isi wajh se bā'is-i-hairat ho; aisi bāt jo be samjhāye samajh meñ na āye; gaib.

2.—Aisi bāt jo 'aql ke zor se mushkil kar-dī jāe; mu'ammā; chis-tān; ramz.

N.

Nail, n. 1.—Nākhun; nah yā nañh; insān ke hāth aur pair kī ungliyon ke nākhun.

2.—Chirye (parind) yā dūse jānwaron kā panja changul yā changāl.

3.—Kil yā kāñṭa jo do lakṛī ke takhton ke jorñe meñ kām ātā hai; woh kāñṭa jo kisī chiz ke latkāne ke liye diwār meñ bafaur khūñṭī ke jor diyā jātā hai.

4.—Sawā do inch yā gaz kā solahwāñ hissa; girah kā sā ek nāp.

On the nail—Hāth meñ; fauran; bilā tawaqquf; turant; udhār nahīn.—*To pay money on the nail*—Rupaye fauran de d.; रुपये हथ में (नक़्क़ार) धर d.; naqd adā kar d.; fauran chukā d.; udhār na k.—*To hit the nail on the head*—Tir-ba-hadaf k.; sachchā yā thik nishāna lagānā; aslī bāt ko pakarnā; magz-i-sakhun ko pahnūchnā.

[jakaṛ-band k.]

Nail, v. t. 1.—Kāñṭa gārūā; kāñṭon se band yā mazbūt k.; kāñṭon se

2.—Band kar-d. jaise mekh se; kisi saude ki nisbat pāband kar d.; kisi bahs yā bayān ki nisbat zabān band kar d. ya'nī aisā kar d. ki use khwāhī-na-khwāhī taslīm karnā pare; pakaruā yā girift k.; phande yā dām meñ ḍūlnā. [jhuṭhāyī sabit kar d. takī woh phālnē na pāwe.

To nail a lie, assertion, and the like—Kisi jhūṭhī bāt wagaira ko kholkar uski *NAIVETÉ*, n. Asli yā paidāishī sādagi; sādagi yā dil ki safāyī jismeñ banāwaṭ na ho. [uryān; ughār.

Naked, a. 1.—Jo kaproñ se ḍhañpā na ho; be-satr; nangā; barahna;

2.—Jise hifāzat yā bachāw kā zarī'a na ho; khulā; gair-musallāh; jiske hifāzat ki koyī sūrat na ho. [uumāyān.

3.—Chhipā yā sūrat tabdīl kiye huye nahīn; jo nazar na pare; sāf;

4.—Jismeñ koyī khārijī bāteñ shāmil na hoñ; jismeñ koyī bāt barhāyī na gayī ho; jismeñ mubālaga yā ma'zrat wagaira na ho.

5.—Khālī; jismeñ kisi ki i'āunt na ho; jiskā koyī madadgār na ho; jise zarūrī zarī'a yā wasīla hāsīl na ho.

6.—Mahz; nirā; sirf; khālī.

Naked eye—Sirf ānkh ya'nī bilā i'ānat dūrbīn wagaira ke.

Name, n. 1.—Nām; ism; khitāb; laqab; kunniyat. [awān ki rāe.

2.—Zātī wasf; jo kuchh 'awām kisi ki nisbat kaheñ yā samjheñ;

A good name—Nām-i-nek; nek-nāmī; 'awām ki achchhī rāe; 'awām kī kisi ko achchhī kahnā yā samajhnā.—A bad name—Nām-i-bad; bad-nāmī; logoñ ki burī rāe; 'awām-n-nās kī kisi ko burā (bad) kahnā yā samajhnā.

3.—Baṛīnek-nāmī; shuhrat; ta'rīf; mumtāzī; 'izzat; sarfurāzī; baṛāyī.

A man of name—Baṛā nek-nām yā mu'azzaz shakhs; nihāyāt zī'izzat yā mumtāz shakhs.—A great name—Baṛī shuhrat; baṛī nek-nāmī; baṛī ta'rīf yā 'izzat;

4.—Nām-o-nishān; nām; yādgarī; yād.

[baṛī baṛāyī.

Christian name—Woh nām jo 'Isāyī mazhab ke paīro ko istibāg ke waqt diyā

jātā hai aur 'alāwa khāndānī nām ke hotā hai—*John Alone*—Ismēñ John

'Isāyī nām hai aur Alone khāndānī.—*In name*—Sirf kahne ko; mahz nām

ke liye; dar-asl nahīn; sachmuch nahīn; haqīqat meñ nahīn; barā-i-nām.—A

friend in name—Mahz nām ke liye dost; sachchā dost nahīn; haqīqat meñ

dost nahīn.—*In the name of*—Kisi ki taraf se; kisi ki jānib se; kisi ki ijāzat

se; kisi kā qāim-maqām banakar; kisi dūse ki hālat meñ rakh kar.—*To call*

names—Kisi ko kharāb kharāb nām lekar pukārnā; kisi ko dushuām-āmez

nāmōñ se pukārnā; kisi ko gāliyañ de-kar pukārnā; gāliyañ d.; burā bhalā

kahnā.—*To take a name in vain*—Kisi kā nām subkī se l.; kisi kā nām lekar

jhūṭhī qasam khānā. [mulaqqab k.; khitāb k.

Name, v. t. 1.—Kisi kā nām rakhnā; mausūm-ba-ism k.; mausūm k.;

2.—Nām le-kar yād k.; kisi kā nām l.; kisi ki taraf ba-zarī'a uske

khitāb ke mukhātab k.; zikr k. [batlānā; sarāhat ke sāth batlānā.

3.—Kisi muqsad ke liye nāmzād k.; nām le-kar muqarrar k.;

Nameless, a. 1.—Be nām kā; jiskā koyī nām na ho; be-nām-o-nishān.

2.—Gumnām; ma'rūf nahīn; mashhūr nahīn; jiskā nām log na

Namely, ad. Ya'nī; jiski sarāhat ya tafsīl yah hai. [jānte yā lete hoñ.

Namesake, n. Ham-nām; woh shakhs jiskā nām dūse kā sā ho; samī.

Narcotic, a. Jisse jald bimāri na ho dard kam ho aur nīnd āye—jaise

dawāeñ; jisse be-hoshī wagaire paidā ho aur ba-miqdār-i-kāfī khāne ki

hālat meñ khāne wālā mar jāe—jaise zahr.

Narcotic, *n.* Woh chiz jismeñ upar likhi hui sifateñ hoñ.

Narrate, *v. t.* Kahnā yā bayān k. jaise koyi dāstān; kisi shai ke hālāt bayān k.; kisi mu'amale kī mufassal kaifiyat likhnā yā bayān k.; kisi wāqī'a ko ba-sarāhat likhnā yā kahnā.

Narration, *n.* 1.—Kisi mājare ke hālāt kahnā yā bayān k.

2.—Jo kuchh bayān kiya jāe; kisi mu'amale yā mājare kī kaifiyat-i-zabānī yā tahrīrī; kaifiyat; hikāyat; maql.

Narrative, *a.* 1.—Bayān ke muta'alliq; kisi sānihe yā mu'amale ke hālāt se ta'alluq yā nisbat r. w.; jismeñ koyi bayān-i-khās yā musalsal kiya jāwe. [hālāt ke bayān par rujā'; nāqil; rāwī.

2.—Qissa rawāyat yā dāstān kahne par mūl yā rāgīb; mājaron ke Narrative, *n.* Hikāyat; dāstān; rawāyat; jo kuchh bayān kiya jāwe; kisi sānihe yā mu'amale kī mufassal aur musalsal bayān.

Narrator, *n.* Bayān k. w.; rāwī; nāqil; hākī; muhaddis; jo wāqī'āt-o-sawānih ko hālāt mufassal likhe yā zabānī kahne

Narrow, *a.* 1.—Bahut kam chaurā; kushāda yā wasī' nahīn; jismeñ ek jānib se dūsri jānib bahut kam fasl ho; tang; sakrā yā saukrā; kam-arz; jiskā pāṭ kam ho. [pāṭ kam ho; daryā jo 'arz meñ kam ho.

A narrow board.—Sakrā yā kam chaurā takhta.—A narrow river.—Daryā jiskā 2.—Bahut kam wasī'; nihāyat mahdūd; tang.

A narrow compass.—Dāira yā halqa-i-tang; chhoṭī gheṛā.

3.—Tang; qalīl-l-bazā'at; kam-māya; thoṛī pūñjī r. w.

To be in narrow circumstances.—Tang-hāl yā tangī meñ h.; qalīl-l-bazā'at h.; thoṛī pūñjī r.; murāffahu-l-hāl yā farīn-l-hāl na h.

4.—Dil-tang yā dil kā t ng; ku hīda-dil nahīn; jiskī tabī'at yā jisko khayālāt wagaira tang hoñ (wasī' na hoñ); jismeñ dard kam ho; fāyāz yā sakhī nahīn; bukhī r. w.; jismeñ khud-garazī (apne matlab kā [khayāl) ho.

5.—Nazdik; thoṛe fāsile ke bīch meñ.

6.—Nazdik; āfat se bachne ke liye mushkil se kāfī; jisse bare khat-re meñ parne kā nihāyat ihtimāl ho.

Narrow escape, See under Escape, *n.*

7.—Jismeñ khūb chhān kī jāwe; jiske aujām meñ barī ihtiyāt yā taf-tish kī jāwe; jismeñ is bāt kā khayāl rakkhā jāwe kī yah kām thīkthīk ho.

A narrow search.—Aisi talāsh jismeñ khūb chhān kī jāwe; barī fikr yā taf-tish ko sāth just-jū.—A narrow inspection.—Mulāhaza yā mu'ayan; jismeñ is bāt kā khayāl rahe kī koyi bāt mulāhaza.—talab rah na jāwe; kisi shai ko khūb dekhnā (usko har rag-o-reshe ko dekhnā).

 Narrow is not unfrequently prefixed to words, forming with them compounds of very obvious signification; as, narrow-bordered, narrow-witted, and the like.

Narrow, *v. t.* 1.—Kisi shai kī chaurīyī yā 'arz ko ghaṭā d.; tang kar d.; khūch kar chhoṭā yā mahdūd kar d.; kisi shai kī wus'at ko kam kar d.

2.—Kisi shai ke dāire ko tang kar d.; kisi shai kī wus'at ko ghaṭā d.; ziyāda-tar khud-garaz kar d.; mahdūd k.; tang k.; khūch l.

To narrow one's views or knowledge.—Apne khayālāt ya 'ilm ke dāire ko tang k. yā usko bahut wus'at na d. (na phailānā)—To narrow a question in discussion.—Mubāhasa meñ kisi amr-i-nizā'i ko mahdūd kar d. ya'nī usko bahut

Narrowly, *ad.* 1.—Bahut kam wus'at se.

2.—Tangī se; barī wus'at se nahīn.

3.—Barī just-jū se; nihāyat taftish se; bārikī se; nazdik se;

To search *narrowly*—Barī just-jū se talāsh k.; ihtiyāt se dhūndhnā.—To watch *narrowly*—Nazdik se (khūb ānkh garā kar) dekhnā; ihtiyāt se nigrah rahnā.

4.—Zarā sā; thore hī farq se; mushkil se; tangī se; diqqat se; qarīb-qarīb.

He *narrowly* escaped death—Woh maut se zarāhī sā bach gayā; uski maut qarīb āgayī thī (woh qarību-l-marg thā) par woh bach gayā; woh ba-mushkil (ba-diqqat) marne se bach gayā; woh marte marte bach gayā.

Narrow-minded, *a.* Tangdil; tang-hausala; past-himmat; dūh-himmat; chhoṭe dil yā chhoṭī ta'ī'at kā; jiske khayālāt tang yā past hon; jis-men faiyāzī na ho; jisse kam-hausalagī pāyī jāwē.

Narrowness, *n.* Kam-chaurā h.; tangī; kotāhī; qillat; qillat-i-ma'āsh; 'usrat; tang-dastī; muflisī; dil kā tangī; bukh. [angez; jisse qai āye.

Nasty, *a.* 1.—Nihāyat gauda; barā hī mulā galiz yā mukaddar; nafrat-2.—Fuhsh; mugalliz; phūhar; kharāb; gauda.

Natal, *a.* Paidāish se muta'alliq; wilādat se nisbat r. w.; paidāish (jaum) kā; jiskā āgāz tārikh i-paidāish se ho.

The *natal* day—Paidāish (jaum) kā din; roz-i-wilādat.—*Natal* hour or place—

Paidāish kā waqt yā paidāish kī jagah

Nation, *n.* 1.—Kisī mulk ke sab bāshinde jo bādshāh yā riyāsat-i-wāhid ke zer-i-hukūmat (tābī) hon; qaum; nasl.

2.—Kasir-i-ta'dād; bahut yā bahut sā; bahut hī.

National, *a.* 1.—Kisī qaum se muta'alliq; qaumī; jiskā ta'alluq bi-l-kul qaum yā nasl se ho; 'ām.

A *national* custom—Qaumī dastūr; dastūr jo sārī qaum se muta'alliq ho.—A

national calamity—Qaumī yā 'ām musibat; woh musibat jismeñ kisī qaum ke sab log muṭalā hon.

2.—Apne mulk se muhabbat (yā be-andāz mahabbat) r. w.; apnī hī qaum par fidā yā bi-l-kul usikā sharik yā usikī taraf; mut'assib.

Nationality, *n.* 1.—Apnī qaum se barī ulfat r.; apnī qaum kā bahut pās k.; apnī qaum kī nihāyat tarafdārī k. [qaumī josh.

2.—Qaumī sifat; woh kul sifāt jinke liye koyī qaum mashhūr ho;

3.—Zabān aur ansāf ke lihāz se jinsiyat yā qaumiyat kā lihāz; qaum.

4.—Qaum-i-judāgāna yā wāhid ke taur par wujūd; qaumī wahdat aur kulliyat. [uske hālāt se ta'alluq yā nisbat r. w.; desī mulkī.

Native, *a.* 1.—Paidāish se muta'alliq; kisī kī paidāish kī jagah khwāh *Native* land—Woh sar-zamīn jahān kisī kī paidāish huyī ho; zād-būm (janam bhūm).—*Native* colour—Paidāi-hī rang.

2.—Jo paidāish se hāsil ho; jo kisī ke sāth paidā ho; paidāishī; aslī; khilqī; jibillī; jise hāsil karnā na parā ho; qudratī

Native rights—Paidāishī huqūq; aise huqūq jo paidāish ke zarī'e se hāsil

hon.—*Native* genius—Aslī yā khilqī zihānat.—*Native* simplicity—Aslī sūdagī;

woh sūdagī jiske hāsil karne kī zarūrat na parī ho balki woh paidāishī ho.

3.—Qudratī; jo kārigarī se na banā ho; gair-masnū'ī; jiske banāne men san'at na karnī parī ho.

Native, *n.* Woh shakhs jo kisī jagah yā mulk men paidā huā ho; kisī des kā rahne wālā; kisī mulk yā maqām kā mutawattin.

Nativity, *n.* 1.—Wujūd; hastī men ānā; dunyā men ānā; paidā honā; jaum lenā; paidāish; wilādat; jaum; maulūd.

The *nativity* of Christ—Hazrat-i-Masih kī paidāish.—The *nativity* of Muham-

mad—Muhammad Sahib ka manlud.—The nativity of Krishna—Krishna Ji ka janm.

2.—Paidāish kī jagah yā uskā waqt khwāh paidāish ke muta'alliq
To cast, or calculate, one's nativity—Kisi ke paidā hone ke waqt sitārōh kī
kaifiyat daryāft karke batānā; kisi kī paidāish ke waqt uskā zāichā (janm
kundali yā grah-kundali) durust karke uske hālāt bayān karnā.

Natural, a. 1.—Qudratī; kisi shai kī tarkīb se muta'alliq; paidāishi haisiyat
se ta'alluq r. w.; tabī'i; jibillī; lazimī yā nihāyat zarūrī; khās; banāyā
yā hāsil kiyā huā nahīn; gair-aslī nahīn; iddī'āyī nahīn; sirishṭī;
paidāishi; aslī.

The natural growth of animals.—Jānwārōh kī qudratī bālidagī (aslī bāph).

Natural strength—Aslī yā paidāishi tāqat (ya'nī tāqat jo hāsil kī huiyā na
ho).—Natural appearance—Aslī sūrat; sūrat jisimeñ banāwat na ho.—Natural

colour—Aslī rang; rang jo masnū'i (banāyā huā) na ho.

2.—Silsila-i-qudratī ke mutābiq; tariq-i-aslī ke muwāfiq; umūrāt
ke silsila-i-mu'niyāna ke mutābiq; aslī; istisnāyī yā shadīd nahīn;
jāiz; ma'mūlī; qā'ide kā

Natural conclusions—Aslī natīje; natīj-i-jūiz; jo bāteñ ma'mūlī silsile ke
rū se natījo ke taur par hāsil hoñ.—Natural death—Ma'mūlī maut; maut jo
qazā-i-ilāhī se waqū' meñ āwe; maut jo āp hī āwe; kisi kā mār-pīṭ wāgaira

Opposed to violent or premature. [se na marnā; apnī maut.

3.—Chīzōh ke silsila-i-maujūda se ta'alluq r. w.; sirishṭ se ta'alluq
r. w.; sirishṭ tabī'at yā qudrat se muta'alliq.

Natural science—'Ilm-i-tabī'i.

4.—Huqīqat yā asliyāt ke mutābiq; sachchā; aslī; jisimeñ banāwat
na ho; jisimeñ mubālaga na ho (na kuchh bārhāyā jāwe aur na kuchh

Said of action, delivery, &c. [ghatāyā).

A natural gesture—Jism kī harakat ba-tarz-i-aslī; badan kā hilaṭā dolaṭā
lekin aisi tarah par nahīn ki usimeñ banāwat pāyī jāwe.

5.—Jis shai kī naql kī jāwe usī kī mānuind; asl hī ke mutābiq;
bijinsihī; ṭhīk ṭhīk; hū-ba-hū; bi-'ainih.

Said of any thing copied or imitated.

A natural portrait—Shabih jo bijinsihī asl kī mānuind ho.

6.—Shar'ī yā jāiz nahīn; zauj-i-i-maukūha (byāhutā) se nahīn;
nutf-i-harām; waladu-z-zina; waladu-l-harām.

A natural child—Woh laṛkā jo zauja-i-maukūha se paidā na ho; laṛkā jo
nutf-i-harām se ho; woh beṭā yā beṭī jo byāhī 'aurat se paidā na ho.

Naturalize, v. t. 1.—Muzāwainat aur 'ādāt se sahl aur mānuīs kar d.;
tabī'i banā d. [ke huqūq d. yā 'atā k; apne mulk kā yā desī banā l.

2.—Kisi gair mulk ke shakhs ko kisi mulk yā shahr ke mutawattin

3.—Apnā banā l.; aslī desī yā mulkī kī tarah qabūl yā ikhtiyār k.

4.—Ilash-i-hāl yā munāsib k.; 'ādī k.; khūgar k.

Naturally, ad. 1.—Bi-t-tab'; bi-l-asālat; tabī'at ke zor se; 'ādatan nahīn;
paidāishi; banāwat se nahīn; bi-l-khāssiyat.

He is naturally prone to evil—Woh bādī par bi-t-tab' mōil hā; uskā mailān
bādī kī jānib banāwat kī rāh se nahīn hā.

2.—Ma'mūlī tariq par; silsila-i-mu'niyān ke mutābiq; āp hī āp;
fi-nafsihī; fi-aslihī; khud-ba-khud. (nikaltā hā.

The consequence naturally follows—Yah natīja ma'mūlī taur par yā āp hī āp
3.—Az-khud; āp hī āp; be jote-hoye; be lagāye.

- This plant must have grown *naturally*—Yah paudhā ap hī ap ugā ho-gā.
 4.—Hū-ba-hū; aslī sirisht ke mutābiq; be-bunāwat; thāk thāk;
 jaise kā taisā; asl hī kī tarah; bi-'ainih.
Nature, n. 1.—Kisī khās shai kī majmū'i sifateh; māhīyat; asliyat;
 jibillī yā paidāishī khāssiyat; kisi shai kī tarkīb kā khās tarīf; haisiyat.
 2.—Qism; tarah; dhang; waz'; nau'iyat; nau'; chāl; rang.
 3.—Bātoñ kā bañdhā huā yā mu'ayau silsila; bātoñ kā ma'mūlī
 tarīq; ma'mūl; dastūr; qā'idā; rit.
 4.—Khilqat; dunyā; 'ālam; kāināt; makhluqāt; sirisht (srishṭi);
 sansār; jahān; jo kuchh Khudā ne banāyā yā paidā kiya ho.
 5.—Quḍrat; Khāliq yā uski quḍrat kā 'amul.
 6.—Aslī muhabbat yā ta'zīm-o-taklīm.
 7.—Asliyat; banāwat nabiñ; ma'mūlī bāt kī pairawī. [yā chāl.
 8.—Aisā shakhs jismeñ fahm aur matānat-i-waz' ho; tabī'at samajh
 9.—Po-hish yā satr ke i'tibār se aslī hālat; be-satrī; nangā
 10.—Paidāish; janm (janam). [rāhuā; 'uryānī.
 By nature—Paidāish se; janm se.
 11.—Khāssiyat; asliyat; nau'iyat; jaubar; tabī'at; khāssa; mizāj.
 Good nature—Aslī nek-mizājī; paidāishī nek-nihādi; hai-dil-'azīzī.—*Ill nature*—
 Aslī bad-mizājī; khilqī bad-tuati; tabī'at kī paidāishī burāyī.—*In a state of*
nature—Nangā; barahna; be-satr; barahna-mādarzād; waisāhi nangā jai-ā pai-
 [dāish ke waqt.
Naught, n. Kuchh nabiñ; nañf
 To set at naught—Nā chiz samajhnā; khafif tasawwur k.; haqir jānā; libāz
Naught, ad. Kuchh bhī nabiñ; mutlaq nabiñ. [na k.; na mānū.
Naught, a. Be-waq'at; be-qadr; nikammā; nākāra; burā.
Naughty, a. Naṭkhat; sharir; jo nuqsān kiya kare. [jahāz-rānoñ kā.
Nautical, a. Jahāz-rānoñ yā jahāz-rānī se muta'alliq; jahāz-rānī yā
Naval, a. Jahāzoñ se muta'alliq; jahāzī; babrī.
 Opposed to military.
Navel, n. 1.—Nāf; nabhi.
 2.—Kisī shai kā darmiyānī hissa; bich; wast.
Navigable, a. Jahāz-rānī ke lūq; kishtiyōñ ko chalne ke lūq; jismeñ
 jahāz yā kishtiyāñ chal sakeñ. [sawār ho-kar jānā.
Navigate, v. t. Safar-i-daryāyī k.; tarīf kā safar k.; jahāz yā kashtī par
Navigate, v. t. 1.—Jahāzoñ par 'ubūr k.; jahāzoñ par sawār hokar is
 pār se us pār jānā; samundar wagaira meñ jahāzoñ par jānā.
 2.—Jahāz chalānā; jahāz-rānī k.; jahāz le-jānā.
Navigation, n. 1.—Jahāz par sawār ho-kar jānā; jahāzoñ khwāh kishtī-
 yōñ par tarīf kā safar k.; jahāzoñ yā kashtiyōñ ke chalne ke lūq h.
 2.—'Ilm yā faun-i-jahāz-rānī; jahāz chalāne kā hunar; nākhudāyī;
 3.—Zarī'a-i-jahāz-rānī; jahāz; kishtiyāñ. [mallāhī.
Aerial navigation—Qutbbāroñ meñ baith kar hawā meñ chalnā yā idhar udhar
 phirnā.—*Inland or internal navigation*—Daryāoñ jhiloñ ya uahroñ meñ kisi
 mulk ke andar kishtiyōñ kā chalnā; mulk ke andar kishtiyōñ par jānā.
Navigator, n. 1.—Nākhudā; woh shakhs jo jahāz-rānī kā fun khūb
 jāntā ho; jahāz chalāne w.; jahāz-rān. [qā'i'de wagaira ma'lūm hoñ.
 2.—Fun-i-jahāz-rānī kā risāla; woh kitāb jisse jahāz chalāne ke
Navy, n. 1.—Bahr; woh sab larāyī ke jahāz jo ek sūth chalen.
 2.—Kisī qaum yā bādshāh ke kul jāngī jahāz.

3.—Kisī qaum ke jangī jahāzon ke afsar aur log ; jangī jahāzī fauj ;
Nay, *ad.* 1.—Nahīn ; nafī yā inkār kā kalima (lafz). [fauj-i-bahri.

Now superseded by *no*.

2.—Sirf yahī-nahīn balki fulān bāt bhī ; aisāhī nahīn ; tanhā (akele)
yahī nahīn ; is lafz se yah zāhir hotā hai ki taraqqī-i-kalām ke liye
kuchh aur barhāyā jāegā. [uskā mutaqāzī bhī huā.

He requested an answer ; nay, he urged it—Usne jawāb māngā hī nahīn balki
Nay, *n.* Nafī ; inkār.

Near, *a.* 1.—Bahut dūr nahīn ; ba'īl nahīn ; nazdik.

(a) Jagah ke lihāz se dūr nahīn ; nazdik ; muttasil ; qarib yā qurb meñ. His
house stands *near* a river—Uskā makān daryā ke nazdik hai. (b) Waqt ke
i'tibār se dūr nahīn ; qaribu-l-wuqū' ; jo hone (wuqū' meñ āne) ke qarib ho ;
jiskā zuhūr meñ ānā dūr na ho.—The man fell and was *near* destruction—
Woh shakhs gir kar qaribu-l-halā'at thā (c) Darja-i-qarābat meñ dūr
nahīn ; rishte yā qarābat meñ nazdik ; nazdikī rishta r. w.—A *near* rela-
tion—Rishtadār-i-qaribi ; aisā shakhs jo qarābat-i-qariba rakkhe. (d) Dili
muhabbat yā ta'alluq r. w. ; jisse ta'alluq-i-khās ho ; dili ; 'aziz ; pyārū ;
ham-ā'iz —A *near* friend—Dost-i-qaribi ; dili dost ; yār-i-gār ; muhibb-i-'aziz ;
pyārā yār.—A *near* concern—Aisi bāt jisse ta'alluq-i-khās yā dili ho ; nīsi
bāt jisse ba-lihāz naf' o-nuq-ān yā kumayālāt ke kisī ko ta'alluq ho. (e) Us
shai ke nazdik jiskī pairawī yā taqlid kī jāwe ; khulā bilā qaid yā muuntashar
nahīn ; pahlū-ba-pahlū ; lafzī ; thik thik ; bijinsihī asl kī tarah.—A *version near*
the original—Tarjama jo asl se pahlū-ba-pahlū ho ; aisā tarjama jisneñ
asl se farq na ho ; tarjama jismeñ asl kī pābandī ho (uski pairawī kī jāwe).
(f) Sawār yā hānkne wāle ke udhar kā ; do khwāh zaid ghore yā bail
wagaira jab kisī sawāri meñ ek hī sāth jote jāweñ to unmeñ se woh ghorrā
yā bail wagaira jo bāyīn taraf parē.

Opposed to *off*.

2.—Jisse goyā shai-i-maqsūda aur nazdik ājāwe ; nazdik kū ; sidhā ;
jo qarib hī ho ; jo thore hī fāsile par ho.

A *near* way—Nazdik rāh yā nazdik kī rāh ; sidhī rāh.

3.—Tang-dast ; jiskī mūthī band rahe ; bakhil ; sakhi nahīn. [ter.

"Near should be followed by *to*, but this is often omitted." *Webs-*
Near, *ad.* 1.—Jangī waqt tarīq yā darje ke lihāz se thore hī fasil par ;
dūr nahīn ; ba'id nahīn ; qarib qarib ; lagbhag. [bahut der nahīn hai.

It is *near* 12 o'clock—Qarib qarib bārah bajne kā waqt hai ; bārah bajne meñ

2.—Yak gūna ; 'anqarib ; nazdik nazdik.

The payment of such a sum would go *near* to ruin him—Aisi raqam kā denā
yak-gūna uski barbādi kā bā'is hogā.

Near, *v. t.* Nazdik ānā ; nazdik pahunchnā ; qarib ānā.

Also used *intransitively*.

Nearly, *ad.* 1.—Bahut dūr nahīn ; bare fāsile par nahīn.

2.—Nazdik nazdik ; qarib qarib. [rishta rakhne wāle do shakhs.

Two persons *nearly* related—Do shakhs jo qarābat-i-qariba rakkhe hoñ ; nazdikī

3.—Bahut hī ; az bas ; kisī ke naf'-unqsān yā uski dili khushī se
bahut ta'alluq r. w. [se sulh rakhne kī ham ko bahut hī (azbas) fikr hai.

It *nearly* concerns us to preserve peace with our neighbours—Apne ham-sāyoh

4.—Yak-gūna ; qarib qarib. [honā bahut kam bāqī hai).

The fact is *nearly* proved—Woh wāqī'a yak-gūna sābit ho-gayā hai (uskā sābit

5.—Bukhlālat se; barī tangi se.

Nearness, n. 1.—Qurb; nazdīkī yā nazdīk h.; thore hī fāsile par h.

The nearness of the Treasury to the Bank is a boon to the pensioners—Kḥazāne kā Bank ke nazdīk (yā bank se thore hī fāsile par) honā wazīfā-dāron ke liye

2.—Qarābat-i-qarībī; kḥeshī; kḥūn kā ek honī; yak-jihātī. [ganūnat hai. The nearness of brothers and sisters—Bḥāyōn aur bahuon kī kḥeshī (mukā ek hī kḥūn se honā.) [meljol r-

3.—Nihāyat rabt-zabt; ittihād-i-qalībī; ek jān do qālib h.; nihāyat

4.—Kḥarch meṁ tangī yā bukhāl; khissat; kanjūsī

Neat, a. 1.—Bahut sāf; sāf-suthrā; najāsāt yā gaudagī se pāk; mailā-kuchailī nahīn; jism-e-mail na ho. [na ho:

Neat clothes—Bahut sāf yā sāf-anthre kapre; kapre jismeṁ najāsāt yā gaudagī

2.—Us sab se pāk jo nā-zebā ho yā jisse bad-mazāqī waghīra pāyī jīe; mukallaf; sāda aur kḥushnumā; pāk yā pākīza; shusta; suthrā.

A neat dress—Poshāk-i-mukallaf; pahīne ke kapre jinki sādagī hī kḥushnumā ho—A neat style—'Ibārat-i-pākīza yā shusta; aisi 'ibārat jismeṁ koī kalīmā nā muzayib yā saqil na ho.

3.—Apne hunar yā fan meṁ pūkhṭa (pakṭā); chālāk.

A neat thief—Pakṭā chor; chālāk chor; duzd-i-hoshyār.

Neatly, ad. 1.—Safāyī se; sāf; suthrā. [kī chizon ke:

2.—Nafāsāt se; achchhī mazāq se; begair fawq-i-bharak ūrāish

3.—Kḥubsūrtī se; 'umdagī se; achchhī tarah.

Neatness, n. 1.—Safāyī; gaudagī yā najāsāt se barī h.

2.—Pākizagī; shustagī; bure yā saqil alfāz se kḥālī h.

3.—Māhz be-fāida yā nīz zebāish kī chizon kā na rahnā; kisī shā' ke mukhtalif hisson ke joṭ-tor kā durust h.

Necessarily, ad. Kḥwāhī-na-kḥwāhī; bi-z zarūr; chār-nā chār; nā-guzīr; aisi tarah par ki uske siwā aur kuchh na ho; muqarrar; lābudī; kḥwāh-ma-kḥwāh.

Necessary, a. 1.—Zarūrī yā zarūr; lāzimī; nā-guzīr; jiske kḥilāf hargīz na ho-suke, jisse najāt (chhutkārā) na ho; jisse bach na sake; jo kḥwāhī na kḥwāhī ho (wuqū' meṁ āye).

Death is a necessary end—Maut anjām-i-zarūrī (lāzimī) hai; ākhīr meṁ maut se koī najāt nahīn pā saktā; ākhīr-i-amr maut kḥwāhī-na-kḥwāhī ātī hai.

2.—Nihāyat zarūr; bahut zarūrī; jiske be-gair kān nā chāle (kār-barāī na ho sake); jiskī zarūrat lā-muhālā pare; lāzim-malzūm.

Air is necessary to support animal life—Jāndār kī zindagī ke qiyām ke liye hawā lāzim-malzūm hai (ya'ni agar hawā na ho to jāndār jī nahīn saktā).

3.—Ba zarūrat yā majbūran 'amal k. w.; jo bi-r-ragbat yā apnī Opposed to free. [kḥwāhish se kān na kare.

Is man a necessary agent?—Kyā insān ba-zarūrat yā majbūran 'amal kartā hai?

Necessary, n. 1.—Shā'i-zarūrī; woh chīz jo kisī maqsad ke wāste zarūr Used chiefly in the plural. [ho; zarūrat kī chīz.

2.—Jāe-zarūr; pṛekhāna; chharchhobī.

Necessitate, v. t. 1—Jisse kisī amr kī zarūrat paidā ho; jisse koī bāt kḥwāhī-na-kḥwāhī karnī pare; jisse koī amr nā-guzīr ho.

2.—Kisī ko kisī bāt ke karne par majbūr k.; majbūr k.; kisī ko aisi hālat meṁ kar d. ki use koī kḥās kām zarūr karnā pare.

Necessitous, a. 1.—Nihāyat muhtāj yā muflis; muflisī se tang.

Applied to persons.

2.—Tang ; taklif-dih.

In *necessitous* circumstances—Tang-hāl ; 'uērat meñ ; muñi-i ki hālat meñ.

Necessity, n. 1.—Baṛī yā ashudd-i-zarūrat ; nihāyat zarūrī h

2.—Baṛī tangī ; iflās-i-shadīl ; saḡht muhtājī ; hājat-i-shadīd.

3.—Zarūrī shai ; jis bāt ki baṛī zarūrat ho.

Used chiefly in the plural.

4.—Jabr yā majbūrī ; woh khārījī yā bātini zor jise rok na sakeñ ; qazā yā taqdir ; mashīyat ; bhāwī. [se ji-kā rokna ihtiyār meñ na ho.

Of necessity—Majbūran ; kisi amr kā karnā lazim ākar ; kisi aisi bāt ke lihāz

Neck, n. Gardan ; galā ; kisi shai kā hissa jo insān ki gardan ki māniud ho.

Neck and crop—Bi-l-kul ; tamāntar ; sāā —*Neck-break*—Pūri tabāhi ; bi-l-kul barbādī.—*To break the neck of an affair*.—Kisi bit ki ahi tāqat yā uske khās zor ko tor d. ; kisi shai ko aisi hālat meñ kar d. ki phir us-e kuchh zarar pahunch na sake ; kisi bāt ko apne qābū meñ kar l. ; rok d. yā woh fi'l-i-khās k. jo kisi dūstre amr kā māni' ho.

Necklace, n. Hār yā gale kā hār (masalan hīre panno yā motī wagaira kā) ; mālā jaise mūngo sone khwāh aur qism ke dānoñ kā.

NÉE, (nā) pp. Yah lafz Angrezi meñ us waqt isti'māl kiyā jātā hai jab kisi aurat ki shādī ke pahle uskā khāndāni nām bhī zāhir karnā zarūr hotā hai masalan Edith Aunesley née Steel.

Need, n. 1.—Ihtiyāj ; kisi shai ki zarūrat ; kisi chīz ki baṛī zarūrat ; zarūrat-i-ashadd ; nihāyat darjo ki chāh yā māng ; woh hālat jismeñ chāra-sāzi yā kisi shai ki baham-rasāni zarūr ho.

2.—Muñisi ; tangdastī ; gurbat ; be-rizqī ; garī'ā.

Need, v. t. Kisi chīz ki ihtiyāj r. ; chāhna ; muhtāj h. yā hājat r.

Need, v. i. Zarūr h. ; darkār h. ; zarūrat paṛnā.

Needful, a. Zarūr ; darkār ; matlūb.

[be-fūida.

Needless, a. Jiski zarūrat na ho ; gair-zarūrī ; fuzūl ; 'abas ; lā-hāsil ;

Needlessly, ad. Bilā zarūrat ; fuzūl ; yūñhiñ ; 'abas ; nāhaq.

Needs, ad. Zarūr ; chār-nā-chār ; khwāhī-na-khwāhī.

Generally with *must*, and equivalent to *of need*.

Needy, a. Nihāyat garīb ; tang-hāl ; muñis ; jise mu'āsh ki taklif ho ; muhtāj ; kangāl. [qābil ho ; nihāyat fāsīd.

Nefarious, a. Nihāyat hi bad ; shiddat se qalīl ; itnā burā ki mufrat ke

Negation, n. 1.—Inkār ; yah kahna ki fulān bāt sach yā waqī'ī nahīñ hai ; yah kahna ki fulān amr na maujūd hai aur na uskā wujūd huā

The opposite of *affirmation*. [yā hogā ; tardīd ; mañi.

Affirmation and negation—Iebāt aur inkār ; iqrār aur inkār ; hāñ aur nahīñ.

2.—Inkārī bayān ; woh dalīl jo inkār se hāsil ho ; tardīd.

By way of *negation*—Tardīd ki nazar se ; tardīdan.

Negative, a. 1.—Jisse inkār zāhir ho. ; jo mañi par dalālat kare ; mañfi ; inkārīya ; jisse kisi amr ke ijāb se inkār kiya jāe.

Opposed to *affirmative*.

2.—Jisse kisi aisi shai kā 'adam-wujūd (na honā) sābit ho jo munāsib ho yā jiski ummed rakkhi jāwe ; jisse kisi bāt kā subūt na ho ; jisse kisi amr ki tardīd ho yā uskā bi-l-'aks sābit ho ; mañfi.

Opposed to *positive*.

A *negative* argument—Bāhs-i-mañfi ; sāliba.

3.—Jismeñ kisi bāt ke rokne yā band karne ki quwwat yā tāsīr na ho.

A *negative* voice—Kisi āyū ke nafāz ke rok dene kā ihtiyār.

Negative, n. 1.—Woh kalām jisse kisī shai kī nisbat inkār yā imtinā' ho; woh kalām jo harf-i-*isbāt* ke māqabl harf-i-*nafi* ke lāne se bane; kalām-i-mukhālīf yā tardidī.

2.—Woh lafz jisse inkār zāhir ho; harf-i-*nafi* masalan *nahīn*

3.—Kisī qānūn kī manzūrī ke rok dene kā istihqāq yā ikhtiyār.

4.—Farīq-i-munkir yā mukhālīf kā qaul; nisbat i-*inkārī*.

The question was decided in the *negative*.—Us bahs kī tajwīz ba-tarz-i-*nafi* huyī.

Negative pregnant.—Ek shai kā inkār jisse dūsrī shai kā *isbāt* pāyā jāe.

Negative, v. t. 1.—'Tardid k., kisī amr kī nisbat yah deklā d. kī yah aslī yā haqīqī nahīn hai; natīja-i-bi-l-'aks sābit k.; ulṭī ṭhahrānā.

2.—Rāe dekar nā-manzūr k.; nafāz yā manzūrī se inkār k.; khārij

Applied to legislative measures.

[kar d.]

Negatively, ad. 1.—Ba-tarz-i-*manfi*; inkār ke sāth yā inkār se.

2.—Bi-s-salb; aisi tarah jisse kisī shai kā na h. pāyā jāe.

Neglect, v. t. 1.—Kisī amr meñ jisqadar mutawajjih hona chāhiye utnā mutawajjih na h.; kisī shai kī nisbat apnā farz adā na k.; kisī bāb meñ jo kuchh karnā wājib ho use na k.; jis bāb meñ taraql khabar-girī yā aur kisī dūsrē shī' kī karnā zarūr ho use na karnā balki joñ kā toñ chhor d.; tark k.; 'adam-tawajjuhī yā be-tawajjuhī k.; gāflat k.

To neglect one's duty—Apne farz ko anjām na d.—To neglect one's business—

Apne kām meñ jitnā mutawajjih honā chāhiye utnā mutawajjih na h.; apne kār-o-lār meñ gāflat k.

2.—Iltifāt na k.; lihāz na k., khulq yā 'izzat ke sāth pesh na ānā; 'adam-tawajjuhī yā be-iltifātī k.; tahqīr k. [yā 'izzat ke sāth bartāw na k.]

To neglect strangers—Ajunabiyoñ se be-iltifātī k.; nā āshnā shakhs-oñ se khulq

Neglect, n. 1.—'Adam-tawajjuhī; be-iltifātī; 'amadan khwāh gāflat yā be-parwāhī se apnā farz adā na k.; kisī kām ke' karne se qā'ir rahnā (use na k.); aisi 'adam-tawajjuhī jispar ilzām 'āid ho-sake; gāflat.

2.—Tahqīr; tark-i-khulq; husn-i-akhhlāq se pesh na ānā; khātirdārī yā 'izzat na k. [mutawajjih.]

Neglectful, a. 1.—Gīfil; gāflat shī'ār; be-khabar; be-parwāh; guir-

2.—Jo kuchh ho-sake yā karne ke lāiq ho uskā 'ādatan na k. yā chhor diyā k.; shī' i-munāsib yā mumkinu-l-wuqū' ke tark karne par māl yā uskā 'ādī.

3.—Tahqīr k. w.; jo 'izzat yā tawāzu' se bartāw na kare.

4.—Jisse gāflat tahqīr yā be-l'tināyī zāhir ho.

Negligence, n. Tagāful; tark-i-farz; us bāt ko 'ādatan na karnā jiskā karnā munāsib ho; 'amdan yā be-parwāhī se un bātoñ kā na karnā jinkā karnā zarūr ho. [undone or unattended to." Webster.

"Negligence is the habit, and neglect the act, of leaving things

Negligent, a. Gāflat-shī'ār; jo hamesha gāflat kiyā kare; be-khabar; be-parwāh; gīfil; jo kām yā zarūrī ta'alluqāt meñ jī na lagāwe.

Negotiable, a. Qābil i-intiqāl; jise 'ibārat-i-zahrī likh-kar dūsrē ke nām muntaqil kar sakeñ; qābil-i-bai'-o-shurā; becho aur kharide jāne ke lāiq; jise mālīk dūsrē shakhs kī taraf is tarah muntaqil kar sake ki shai-i-intiqālī kā mālīk muntaqil-ilaih ho-jāwe.

Negotiate, v. i. 1.—Dūsrē shakhs se kharid-o-farokht kī bātehīt k.; mu'āmala ṭhahrānā; saudā ṭhahrānā.

To negotiate with a person for the purchase of something—Kisī shakhs se kisī shai kī kharidārī kī bāt-chīt k. (uski kharidārī kā mu'āmala ṭhahrānā).

2.—Dūsre se 'ahd-o-paimān wagaira kī guftgū k.; kisi se sulli yo tijārat kī nisbat bāt-chit k. (qaul-o-qarār k.); ek kā paigām dūsre ke pās pahunchānā.

Negotiate, *v. t.* 1.—Kisi dūsre se bāham guft-gū aur qaul-o-qarār kar-ke kisi shai kā hāsīl k.; kisi bāt kā intizām dūsre se k.; kisi bāt kā ihtimām dūsre se k.

2.—Mu'awza-i-ham-qimat ke 'iwaz meñ (jitne kī chiz ho usikī barābar rupaye wagaira lokar) muntaqil k.; bechnā; farokht k.; intiqaḷ k.

Generally applied to notes, bills of exchange, &c.

Negotiation, *n.* 1.—Mu'amala k. yā ṭhahranā; tijārat ke muta'alliq kām k.; dūsre se kharidne yā bechne kī bātehit k.; kharid-farokht ke shar'it dūsre se tai k.

2.—Qaumō ke mabain insirām-i-kār; 'ahd-o-paimān wagaira karne ke liye do ri'yasaton ke mabain apne apne wakilon kī ma'rifat guftgū.

Neighbour, *n.* 1.—Woh shakhs jiskī sukūnat dūsre shakhs ke nazdik ho; jiskā makān dūsre ke makān se dūr na ho; ham-sāya; paṛosī;

2.—Nazdik kā mulk; pās kā mulk. [ham-jawār.

Neighbour, *a.* Dūsre ke nazdik; muttasil; ek ke ba'd hī.

Neighbour, *v. t.* Kisi ke nazdik h.; kisi kā ham-sarhad yā ham-dānda h.; kisi kī had par h.; muttasil h. [meñ basnā.

Neighbourhood, *n.* 1.—Ham-sāya h.; hamsāyagī; nazdik rahnā; paṛos

2.—Paṛos; jawār; qurb; woh jagah jo dūr na ho; nazdik kā zil'; woh maqām jahān ke hāshindon par hamsāyagī kā itlāq ho-sake.

3.—Qurb-jawār ke log; ās pās ke rahne wāle; ird-gird ke basne wāle; paṛos ke rahne wāle; bāshindagān-i-gird-pesh.

Neighbouring, *a.* Nazdik rahne w.; jo nazdik ho yā wāqī' ho.

The neighbouring inhabitants—Nazdik ke bāshinde; jo log nazdik rahne hoñ; ās-pās ke basne wāle.—Neighbouring countries—Nazdik ke mulk; gird-pesh

ke mulk; jo mulk bāham muttasil hoñ.

Neighbourly, *a.* 1.—Jo hamsāya ke liye zebā ho; jo paṛosī meñ bhalā ma'lūm ho; jis meñ kḥulq muhabbat yā mihrbānī pāyī jāo; dostāna.

Neighbourly dealing—Hamsāya kā bartāw; kḥush-qulqī yā mihrbānī kā bartāw.

2.—Āpas meñ khalā-malā r. w.; jo bahut āyā jāyā karo; jo kasrat se āmad-o-raft rakkhe; milansār.

Friend, you are not neighbourly—Ai dost tum meñ to bāham āmad-o-raft (khalā-malā) rakhne kī 'ādat nahīn hai; ai yār tum to dūron se miltehi nahīn.

NEM. CON. (Lat. for *Nemine Contradicente*) Bi-l-ittifāq; ek dil yā ek rāo ho-kar; bilā-ta'arruz. [begair iske kī koyī rāo meñ ikhtilāf kare.

NEM. DISS. (Lat. for *Nemine Dissentiente*) Bilā-ikhtilāf-i-rāo-i-ahde;

Nephew, *n.* Bhāyī kā laṛkā; bhatijā; bahin kā laṛkā; bhānjā.

Nepotism, *n.* 1.—Bhatijon yā bhānjon kī muhabbat.

2.—Rishtamandon se had se ziyāda ulfat r.; apne qarābat-dāron par mihrbānī r. (unkā pās k.); apnī rishta-maudī ke kḥayāl se kisi kī dast-giri k. aur liyāqat yā da'wi'-i-jāiz par libāz na k.

Nerve, *n.* 1.—'Asab; rag; paṭṭhā; nas.

2.—Jismānī tāqat; dil kī mazbūti; khatre yā taklif-i-zāti kī hālat meñ ghabrā na jāne (apne dil ko qābū meñ rakhne) kī quwwat; aisi jurat aur bardāshat kī kisi hālat meñ usmeñ lagzish na ho.

To strain every nerve—Barī koshish k.; sa'i-i-balig k.; khūb daur-dhūp k.; barī daur k.; jahān tak ho sake fikr k.; zamīn-o-āsmān ek kar d.

Nerve, v. t. Quwwat d.; tāqat bakhshnā; mazbūt k.

Nervous, a. l.—Mazbūt; qawī; porhā.

A nervous arm—Qawī bāzū. [khayālāt yā 'ibarat meñ zor pāyā jāe.

2.—Jismeñ dil kī mazbūti ho; jisse dil kī mazbūti zāhir ho; jiske

A nervous writer—Woh likhne wālā jiskī tahrīr ('ibarat) meñ zor pāyā jāe.

3.—Ā'sāb se muta'alliq; jo ā'sāb meñ jā-guzīn ho.

A nervous fever—Tap jo ā'sāb meñ ho. [ghabrā jāe; kam-zor (*Colloquial*).

4.—Jiske ā'sāb kam-zor yā marīz hoñ; jiskā dil jald (thoṛe hī meñ)

Nervousness, n. l.—Quwwat; tāqat; zor; bal; mazbūti.

2.—Ragon yā ā'sāb kī kamzori; dil kā jald ghabrā uṭhnā. [hadd-i-gāyat.

NE PLUS ULTRA, [Lat.] Iske āge yā siwā aur kuchh nahīn; darja yā *NERVUS PROBANDI*, [Lat.] Khās bahs; khās dalil yā hujjat.

Nest, n. l.—Āshiyāna; khoñtā; ghoñslā; baserā. [addā; logon kī jamā'at.

2.—Rahne kī jagah; qiyām-gāh; jahān babut se log rah saken;

Usually in an ill sense. [shuhde.

A nest of rogues—Shuhdon ke qiyām kī jagah (unkā addā yā akhārā); bahut se

3.—Bahut se nise ghat-barh sundūq dabbe yā kaṭore wagaira jo ek dūse meñ samā jāen; aisi chizon kā ganj yā ganjina.

Net, n. l.—Machhli chiryē yā dūse jānwaron ke pakarne kā jāl.

2.—Woh bāt yā tadbīr jo kisi ko phānsāne yā dhokhā dene ke liye ki jāe; dām; jāl yā jāujāl. [wagaira.

Net, a. l.—Khālis; be āmezish; jismeñ kuchh milā na ho—jaise sharāb

2.—Jo kuchh kharch wagaira dekar bache; jisqadar minhā (mujrā) honā chāhiye uski minhāyi (mujrayi) ko ba'd jo bache; khālis; pakkā yā pakkī; nīrā; jituā kisi chiz meñ ghatānā yā kam karnā chāhiye usko ghatāne yā kam karne ke ba'd jo rah jāe.

Net profit—Naf-i-khālis; kharch wagaira dekar jo manāfi ho.—*Net income*—

Khālis āmadani; kharch wagaira minhā de-kar jo kuchh bach jāe—*Net*

produce—Pakkī nikā-i; pakkī paidāwār.—*Net weight*—Khālis wazn; jo

kuchh tol meñ minhā kar denā ho us sab kī minhāyi ke ba'd jo rah jāe.

Sometimes, but less properly, written *nett*. [nā-khush k.

Nettle, v. t. Khijhlānā; chirhānā; kurhānā; diq k.; ranjida k.; nā-rāz k.;

Neutral, a. l.—Donon taraf se kisi taraf nahīn; na idhar na udhar;

na is taraf na ustaraf; na is jānib na us jānib; do mutanāzi'in meñ

se kisi kā sharīk nahīn; alag; be-alāqa; be-lagāw. [thalag rahe.

2.—Jo minjumla do farīq ke kisi kī taraf-dāri na kare; jo alag-

3.—Na bahut achchhā na bahut burā; ausat darje kā achchhā yā

burā. [kisi farīq kā sharīk na ho.

Neutral, n. Woh shakhs yā qaum jo dūson ke mābain nizā' kī hālat meñ

Neutrality, n. l.—Dūson ke mābain nizā' kī hālat meñ kisi farīq kā

sharīk na h.; kisi jānib shirkat na r.; be-parwāhi; be-garāzi.

2.—Un bādshāhon yā riyāsaton kā ittifaq jo do farīq ke darmiyān

jhagṛe kī hālat meñ kisi ko sharīk na hoñ.

Neutralize, v. t. l.—Be-ta'alluq kar d.; aisi hālat meñ kar d. ki mukh-

talif farīq yā rāccn se kuchh sarokār na rahe. [yā be-lagāw kar d.

2.—Kisi shai kī khusūsiyat yā tazād ko dūr kar d.; be-hiss-o-harakat

3.—Jis shai meñ khāssiyat-i-kīmīyāyi ho uski tāsir ko miṭā d.; be-asar kar d.; 'amal bāqī rahne na d. [i-guzashta yā āyinda meñ.

Never, *ad.* 1.—Kabhi nahīn; kisi waqt nahīn; na ab aur na zamāna-2.—Mutlaq nahīn; zarā bhī nahīn; hargiz nahīn; zinhār nahīn.

Never so—Jitnā pahle na rahā ho; hamesha yā har hālat se ziyāda; khusūsiyat ke sāth; bi-t-takhsis; kitnā hī; jitnā chāho utnā. [par libāz na karke.

Nevertheless, *ad.* Is par bhī; tispar bhī; bā-wujūd iske; tāham; fulān amr New, *a.* 1.—Jiskā wujūd thore hī 'arse se ho yā jo thore hī dinoñ kā

banā ho; jiskā āgāz yā wuqū' hāl hī meñ huā ho; bahut roz kā nahīn; Opposed to *old*, and used of things. [hāl kā; jadid; nayā; nau.

2.—Jo shai pahle na dekhī gayī ho; jisse log pahle wāqif na rahe hoñ; jiskā zuhūr hāl meñ huā ho; jo shai hāl meñ iṭād yā zāhir huyī ho; jiski asliyat hāl meñ sābit huyī ho; nayā; jadid

The *new* continent—Nayā barr-i-ā'zam; barr-i-ā'zam jisse log pahle wāqif na rahe hoñ yā jo hāl meñ zāhir kiya gayā ho.—A *new* theory—Khayāl-i-jadid; woh khayāl jiski asliyat hāl hī meñ sābit huyī ho.

3.—Jo phir se shurū' ho; jiskā āgāz az-sar-i-nau ho; jiskā daura waqt-i-mu'ayan par huā kare.

Said of any thing that recurs periodically.

A *new* week—Woh hafta jo ek hafte ke guzarne ke ba'd shurū' ho; haftā-i-jadid; nayā hafta.—A *new* moon—Chāūd jo ek mahīne ke khatm hone ke ba'd phir se nikle; māhtāb jiskā daura har mahīne ke shurū' meñ hotā hai; māh-i-nau; bilāl; dūj kā chāūd.—A *new* year—Nayā sāl; sāl jo dūsro sāl ke khātme par shurū' ho. [zaz khāndān kā nahīn.

4.—Qadīm nahīn; jadid; nasl-i-qadīm se nahīn; kisi purāne mu'az-That officer is a *new* man—Woh afsar ek nayā ehkās hai; woh afsar kisi nasl-i-qadīm wa mu'azzaz se nahīn hai.

5.—'Ādī nahīn; mānūs nahīn; khūgar nahīn; jisko kisi bāt ki 'ādat na ho; jo kisi bāt ko bakhūbī na jānta ho; anā'ī; nayā.

That merchant is *new* to the trade—Woh tājir tijārat kā 'ādī yā usse mānūs nahīn hai; us saudāgar ko tijārat ke hālat bakhūbī mā'lūm nahīn hai.—That horse is *new* to the harness—Woh ghorā pahle kā jōṭā nahīn hai; us ghore ko gāri wagaira khūchne ki 'ādat pahle se nahīn hai.

6.—Kisi wāqī'a ke ba'd āyā huā; tāza-wārid; hāl kā āyā huā.

New is much used in composition, adverbially, in the sense of *newly*, *recently*, to qualify other words, as in *new-born*, &c.

New-born, *n.* Nau-zād; jiski paidāish hāl hī ki ho; jise paidā huye thore hī din bīte hoñ. [jise āye ziyāda din na guzre hoñ.

New-comer, *n.* Tāza-wārid; hāl-wārid; thore dinoñ kā (hāl kā) āyā huā; New-fashioned, *a.* Nau-tarz; nayī waz' kā; ikhtirā'-i-hāl kā.

Newly, *ad.* 1.—Hāl kā; tāza-ba-tāza; thore dinoñ kā. [na rahā ho.

2.—Naye dhaug se; naye tarz par; nise tariq par jiskā wujūd pahle

3.—Nayī shakl se; jo sūrat pahle rahi ho uske khilāf.

News, *n.* Nayī khabar; tāzī khabar; nayā hāl; jo kuchh hāl meñ huā ho uski ibtidāyi ittilā'.

Good news—Khusb-khabarī; muzbda; nīsī khabar jiske sunne se khusbī ho.

Bad news—Akhbār-i-bād; burī khabar; khabar-i-wahshat-asar. [hāi.

Newsboy, *n.* Woh larkā jo khabar kā kagaz (akhbār) lejā-kar taqsim kurtā

News-monger, n. Khabar-pesha; woh shakhs jiskā khās kām yah ho ki khabar sunā aur kahā kare; khabaron kā sunnā aur kahnā jiskā shewa ho.
Newspaper, n. Akhbār; khabar kā kāgaz; khabar kā parcha. [hain.
News-room, n. Woh kamra jahān log baiṭh kar akhbār wagaira parhtēn
News-vender, n. Akhbār-farosh; khabar ke kāgazon kā bechue wālā.
New-year, a. Naurozī; nauroz kā; nauroz se muta'alliq; jo sāl ke pahle din se muta'alliq ho.

New-year gifts—Khaṭat yā baḥshish-i-naurozī; jo kuchh nauroz ko diyā jāwe; jo kuchh naye sāl ke pahle din diyā jātā hai; nauroz kā tuhfa.

New-year's-day, n. Sāl kā pahla diu; jis diu baras yā sāl shurū' ho; January ki pahli tāriḫ; nau-roz.

Next, a. 1.—Jo jagah ke lihāz se sab se nazdik ho; nazdik-tarīn; qarīb-tarīn; woh do shakhs yā chizeṅ jinke darmiyān koyī dūsrī shai hāil na ho; kisī ke ba'd hī āge yā pīchhe. [pīchhe hī.

2.—Silsile meṅ ek dūse se milā huā; silsile ke lihāz se āge hī yā

3.—Darje sifat rutbe haq yā qarābat meṅ sab se nazdik. [dūsrā.

4.—Waqt ke i'tibār se dūse ke ba'd hī āne w.; ek ke pahle yā pīchhe

Next, ad. Waqt yā bārī ke lihāz se kisī ke ba'd hī (pīchhe hī) āne wālā.

Nice, a. 1.—Khush-zāiqa; latif; mazedār; miṭhā yā shirīn; jo khāne meṅ bahut achchhā ma'lūm ho.

A nice dish—Khush-zāiqa-gizā; maze-dār yā latif khānā.

2.—Jisse khushī ho; jo dil ko margūb ho; jise dil chāhe; jisse dil ko masarrat ho; farbat-bakhsh.

A nice party—Jalsa-i-farbat-bakhsh; ai-ā jalsa jisse dil khush ho. [nafis.

3.—Hoshiyār yā achchhe kārigar kā banāyā huā; bārik; nihāyat 'umda;

Applied to texture, composition, or colour.

4.—Sahīh sahil; ṭhik ṭhik; jaisā chāhiye waisā hī; mauzūn; barjasta.

Nice proportions—Ṭhik ṭhik andāz; jis qadar chāhiye utnā hī.—*Nice*

rules—Qawā'id-i-mauzūn yā barjasta; aise qai'de jo ṭhik ṭhik hoṅ.

5.—Daqīq; bārik; jismeṅ koyī nukta yā baṛī bārīki ho.

A nice point—Daqīq yā bārik bāt; nukta yā nukte ki bāt.

6.—Jo khafif se khafif naqson galtiyoṅ yā be-tartibiyoṅ par lihāz kare; jismeṅ bārik-bīnī pāyī jāe; jismeṅ zare zare ikhtilāfāt par khayāl rahe.

A nice judge—Mujawwiz-i-bārik-bīn (nukta-chīn); aisā shakhs jo kisī bāt ki tajwiz meṅ uski bi-l-kul kunhiyāt (kor-kasar naqāiz yā bārīkiyoṅ) par lihāz

rakkhe.—*A nice judgment*—Bārik tajwiz; kisī bāt ki tajwiz jo bārik-bīnī se kijāwe (jismeṅ chhoṭī chhoṭī bātoṅ par bhi khayāl rakkhā jāe).

7.—Baṛāhī waswāsī; baṛā nukta-chīn; jiskī tashaffī yā diljam'i mushkil se ho-sake; jo kisī ki bāt par jald mutmayīn na ho-jāe; jise khush karnā dushwār ho. [āge-pīchhe ki khabar rakkhe.

8.—Jo phūk-phūk qadam rakkhe; jo bahut hī chaukas rahe; .o

Nicely, ad. 1.—Bārīki se; ṭhik ṭhik; jaisā yā jitnā chāhiye waisā yā utnā hī.

2.—Achchhi tarah safāyī se; 'umdagī se; bahut hī khūb; baṛī hī khūbī ke sāth (*Colloquial*). [chīzoṅ ke rakhne ke liye banāte hain; āla.

Niche, n. Tāq wagaira jo diwāron meṅ mūratoṅ yā dūsrī kharī zebāish ki

Nick, n. Ittifāq-i-hasna; achchhi achchhi bātoṅ kā (jitnī bātēn sa'd hoṅ unkā) ekatṭhā ho jānā; 'ain waqt; ṭhik ṭhik waqt; woh 'ain waqt jo kisī kām ke anjām ke liye zarūrat yā suhūlat ke lihāz se matlūb ho; jit kā pāsa yā jit kā dānw.

Nickname, n. Woh nām jisse koyī shakhs az rāh-i-hiqārat tamaskhur yā tafzih mausūm kiyā jāe; jo nām haṁsī dillagī yā gālī dene kī rāh se rakkhā jāe; tahqīrī yā dushnām-āmez khitāb; woh khitāb jo bahut mānūs rahne kī wajh se diyā jāwe.

Nickname, v. t. Koyī zalīl nām r.; kisi baqir nām se pukārnā.

Niece, n. Bhāyī kī larkī yā beṭī; bhatījī; bahin kī beṭī; bhānjī.

Niggard, n. Barā bakhl aur tama'ī shakhs; woh shakhs jo kaurī kaurī bachāwe yā mar mar ke (ro ro ke) kharch kare; makkhī-chūs; kanjūs; abkhal; barā khasis. [se (khūb bachā ke) k. w.]

Niggard, a. Bakhl; makkhī-chūs; barā lālchī; koyī kām barī chaukasī

Niggardly, a. Jo dūsroṁ se lene dene meṁ barī lālch (tam') rakkhe; barā makkhī-chūs; jo bahut hī bachā bachā ke kharch kare; nihāyat

Nigh, a. 1.—Jagah yā waqt ke lihāz se dūr nahīn; nazdik. [dil-taug.]

2.—Darje qarābat yā hālat wagaira meṁ dūr nahīn; nazdikī;

Nigh, ad. 1.—Nazdik; qarīb; kanūre. [qurībī.]

2.—Yak-gūnā; qarīb qarīb. [mar hī chukā thā.]

He was *nigh* dead—Woh yak-gūna mar gayā thā; woh qarību-i-marg thā; woh

Night, n. 1.—Rāt; shab; lail; gurūb-i-āftāb se tulū'-i-āftāb (sūraj) ke nikalne se uske dūbne) tak kā waqt. [nazar khwāh samajh na paṛe.]

2.—Tārikī; uigāh yā dil se chhipā rahnā; woh hālat jab koyī shai

3.—Tajāhul; 'aql aur dil kī tārikī; āukh aur dil donoṁ par parda

4.—Musibat; āfat; balā; dukh. [paṛā rahnā.]

5.—Maut; khātima-i-zindagī ke ba'd kā waqt.

☞ "*Night* is used in the composition of many words of very obvious signification, denoting that which pertains to night, or that which takes place, appears, moves, goes, is formed, or is used, in the night, &c."

Webster. [rahi ho.—*To-night*—Āj kī rāt; im-shab.]

In the night—Yakāyak; daḥatan; nāgahān; ek bārgī; jiskī ummed pahle se na

Night-cart, n. Garī jo rāt ko pāekhānoṁ se mailā uṭhāne ke liye muqarrar

Night-fall, n. Din kā khātima; khātima-i-roz; shām. [rahtī hai.]

Nightly, a. 1.—Jo rāt ko kiyā jāe; jiskā wuqū' rāt ko ho; jo rāt ke waqt ho; jo rāt ko nazar āwe.

Nightly sports—Rāt ke khel-tamāshe; woh khel-tamāshe jo rātoṁ kō huā karte haiṁ.—*Nightly dews*—Rāt kī shabnam; os jo rāt ko paṛī hai.

2.—Jo har shab ko ho; jo har rāt ko kiyā jāe. [hni.]

The watch goes his *nightly* round—Pahredār (chaukidār) har rāt ko gasht kartā

Nightly, ad. 1.—Rāt ko; shab ko.

2.—Har shab ko; har rāt ko.

Night-soil, n. Pāekhānoṁ kā mailā; jāezarūr kī galāzat; galiz.

Night-watch, n. 1.—Rāt kā pahra; jab jab rāt ko pahredār badle jāen; pās-i-shab; pahar rāt.

2.—Rāt kā pahredār chaukidār yā muhāfiz; jo rāt ko pāsbanī kare.

NIHIL, n. [Lat.] Kuchh nahīn.

Nihil debet (Law)—'Uzr jismeṁ qarz se inkār kiyā jāe; dāin kā qabūl na k.

Nihil dicit (Law)—Mudda'a 'ālaih kā mujīb na h.; mudda'a 'ālaih kī taraf se muqaddame kī jawābdihī kī na h.—A judgment by *nihil dicit*—Faisala jo bilā jawābdihī-i-mudda'a 'ālaih sādīr ho.—*Nihil ad rem*—Mauqe' kī koyī bāt nahīn; koyī aisi bāt nahīn jo mauzūn ho.

NIL, n. [Lat.] Kuchh nahīn; hisāb wagaira meñ jis raqam ke 'muqā-bale meñ yah lafz likhā jātā hai to usse yah samjhā jātā hai ki woh raqam nafi (nadārad yā kuchh nahīn) hai lihāzā use nazar-andāz kar d. chāhiye. [ho; bād-raftār.

Nimble, a. Subuk-rau; jo tez chale; jo suhūlat aur chustī se mutaharrik
Sometimes used in the formation of self-explaining compounds;
as, *nimble-footed*, &c.

Nip, v. t. 1.—Kisī chiz kā sirā uñgliyon se dabā kar kāt d.; noch d.; kāt d.; chhurī yā qainchī se kātā yā qalam kar d. [bālidagī meñ mānī' h. 2.—Mār d.; bejān kar d.; gārat kar d.; zor tor d.; barhne na d.; The frost has *nipped* the corn—Pālē ne galle ko mār diyā; pālē se nāj kā barhnā ruk gayā.—*To nip in the bud*—Joñ bālidagī shurū' ho usī waqt barbād kar d.; shurū' hī meñ tabāh halūk yā gārat kar d.; kisī shai ke nashw-numā hone ke pahle hī use qat'a-burid kar ke khāk meñ milā d.; kisī shai ko uske namūd hote hī bigār dālnā.

NISI, (conj.) [Lat.] 1.—Agar nahīn; dar sūrat na hone fulān amr ke.

2.—(Law) 'Adālat kī kārrawāyī meñ is-lafz se yah samjhā jātā hai ki agar ek mī'ād-i-mu'āiyana ke qabl 'adālat kā koyī hukm-i-khās tarmīm na karāyā gayā yā uskī nisbat koyī kārrawāyī-i-imtiu'ā'yī na huyī to mī'ād-i-mu'āiyana par woh hukm nāfiz ho jāegā.

Rule nisi—Hukm-i-shartī.

Nobility, n. 1.—Dil kī barāyī; 'ulu-l-'azmī; 'azmat; shān-o-shaukat; woh sifat jismeñ dilerī faiyāzī 'ālī-himmatī be-khaufī aur isī qism kī aur khūbiyān dākhil haiñ. [darje rutbe aur khitāb ke zarī'e se mumtāzī.

2.—Sharāfat; najābat; amīr-zādagī; 'ālī-nizhādī; qadāmat-i-khāndān;

3.—Amīr log; umarā; shurafā; kisī ri'āsat ke woh sab log jinko khitāb mile hoñ aur tarah tarah kī ri'āyateñ unkī nisbat kī jāti hoñ. [hoñ.

Noble, a. 1.—Barā; jalīlu-l-qadr; buzurg; jismeñ nichī aur zalīl bāteñ na

A noble mind—Barī tabī'at; aisi tabī'at jismeñ nichī aur zalīl bāteñ na hoñ.

A noble deed—Barā kām; kār-i-buzurg; jalīlu-l-qadr kām.

2.—'Alīshān; 'azīmu-sh-shān; barā bhārī; laq-o-daq.

A noble edifice—'Alīshān (barī bhārī yā laq-o-daq) 'imārat.

3.—'Alī-martaba; 'ālī-nasab; barā khāndān kā; khāndān-i-sharīf se; barā rutbe kā; zī-jāh; barā barā khitāboñ se mulaqqab.

Of noble blood—Nasl yā khāndān-i-sharīf se; 'ālī-nasab; purāne aur barā gharāne kā.—A noble personage—Barā rutbe kā shakhs; shakhs-i-zī-jāh.

4.—Sakhī; faiyāz.

A noble heart—Faiyāz dil; sakhi tabī'at. [pounds; as, noble-born, &c.

Noble is sometimes used in the formation of self-explaining com-

Noble, n. Amīr; sharīf; najīb; barā ādmī.

Nobleman, n. Umarā se ek; amīr; sharīf; najīb; zī-mansab; rukn-i-saltanat; 'ālī-nasab; barā khāndān kā. ['ulu-l-'azmī.

Nobleness, n. 1.—Buzurgī; barāyī; sharāfat; 'ālī-himmatī; dil kī barāyī; 2.—Barāyī; 'azīmu-sh-shānī; rafat; balandī.

Nobly, adv. 1.—Sharīf khāndān kā; mu'azzaz khāndān kā; barā gharāne kā.

Nobly born or descended—Sharīf khāndān se paidā; barā gharāne se paidā; 'ālī-nizhād. [(barā hausale) se.

2.—'Ālī-himmatī se; jawān-mardī se; mardānagī se; 'ālī-hausulagī

A deed *nobly* done—Kām jo 'ālī-himmatī yā mardānagī se kiyā jāe.

3.—Dhūm-dhām se; barā; karr-o-far se; barē tūmār ke sāth;
bare sūz-o-sāmān se; barē thāt se.

He was *nobly* entertained—Ūski barī ziyāfat huyī; uski tawāzu' dhūm-dhām
(karr-o-far yā barē sūz-o-sāmān yā thāt) se huyī.

Nobody. *n.* 1.—Koyī nahīn; koyī shakhs nahīn; koyī bhī nahīn.

2.—Nā-chīz shakhs; zalīl yā haqīr shakhs; mardak (*Colloquial*).

Nocturnal, *a.* 1.—Rāt se nisbat *r. w.*; jo rāt ko kiyā jāe; jiskā wuqū' rāt
2.—Jo apnī khurīsh rāt ko talāsh kare. [(shab) ko ho.

Nocturnal birds—Woh parīnd jo chāre kī talāsh meñ rātoñ ko urā karte haiñ.

Nod, *v. i.* 1.—Age yā idhar-udhar sar ko jald jhukā d.; sar ke bal jhuk jānā.

Persons *nod* in sleep—Log nīd meñ jhuk jhuk ke girte haiñ; nīd se log sar
ke bal jhuk jāte haiñ.

2.—Sar jhukā kar barāe-nām salām k.; salām ke liye zarā sar ko
jhukā d.; kisi bāt kī manzūrī zāhir karne kī garaz se sar ko jhukā d.;
[sar jhukā ke ishāra k.]

3.—Ūghnā; jhapkī l.; alsānā.

Nod, *v. t.* Sar jhukā kar kisi bāt kā izhār k.

To *nod* approbation—Sar jhukā kar manzūrī zāhir k.

Nod, *n.* 1.—Kisi shai ke agle hisse yā sire ko girā khwāh jhukā d.

2.—Kisi bāt kī manzūrī zāhir karne yā ma'mūlī salām ke liye
khwāh nīd kī hālat meñ yā ishāre khwāh hukm ke wāste sar ko

3.—Kisi khwāhish yā josh-i-tabī'at kā izhār; hukm. [jhukā d.]

Noise, *n.* 1.—Kisi qism kī āwāz; aisi āwāz jo sun parē; saut; sadā.

A loud *noise*—Āwāz-i-baland; zor kī āwāz.

2.—Na'ra; barā shor; shor-i-befāida; gul-gapārā; shor-o-gul;
dhūm-dhām; ba-āwāz-i-baland zor dekar yā der tak bakā k. jisse
taallī shikāyat yā takrār zāhir ho; shor-sharāba; gubār; lū-hā;
hullar; duhāyī tihāyī.

3.—Shuhrat; kisi bāt kā kasrat se zikr; kisi bāt kā zabān-zad-i-
khalāiq ('awām kī zabān par) h.; kisi bāt kī barī charchā.

Noiseless, *a.* Jisse āwāz paidā na ho; chupehāp; sākit; be-shor-o-sharāba.

Noisome, *a.* 1.—Sihat ke liye muzir; nuqsān-rasān; jisse bināri
wagairā paidā ho; jisse tundurustī meñ zawāl āwe; fāsīd; muzil;
kharāb. [meñ achchhā ma'lūm nā ho.]

2.—Jiskī bū burī ma'lūm ho; ja dekhne sunne chakhne yā chhūne

Noisy, *a.* 1.—Pur-shor; gaugāyī; jo barā shor machāye; haugāma-khez.

2.—Jahān bahut hī shor yā dhūm-dhām rahe.

NOLENS VOLENS, [Lat.] Khwāhī-na-khwāhī; khwāh-ma-khwāh; woh
chāhe yā na chāhe; chār-nā-chār; jabran-qahran; ta'wān-o-karhan.

NOLLE PROSEQUI, [Lat.] (*Law*) Pairawī karne kī khwāhish na r.;
kārawāyī-i-mazīd par rāgīb na h.; pairawī se dast-kash h. (hāth
khīnch l.). Is' ibārat se yah zāhir hotā hai kī mudda'ī apne dā'we se
bi-l-kul yā minjumla kayī mudda'ā 'alaihoñ ke ba'z kī nisbat dast bardār
hotā hai yā āñki mustagīs yā pairokār-i-sarkārī qat'an yā kisi khās
jurm kī nisbat dast-bardārī kartā hai.

NOLO CONTENDERE, [Lat.] (*Law*) Main 'uzr nahīn kiyā chāhtā. Mu-
qaddama-i-faujdarī meñ mulzam kā ek qism kā 'uzr jo us muqaddame
ke maqāsīd ke liye ba-hama-wujūh ba-manzila-i-iqbāl-i-jurm hotā hai.

Nomadic, a. Un qaumoñ se muta'alliq yā unkī mānind jo shikār yā charāyī ki talāsh meñ jā-ba-jā ghūmākarti hain; ghūmne w.; gardinda; ghumanīā.
Nomenclature, n. 'Ilm ki kisī shākh ke muta'alliq kisī shakhs yā ashkhās ki khās istilāheñ; kisī 'ilm yā fan men chizoñ ke nām; kisī shu'ba-i-'ilm ke kul mustalahāt. [ho; ismwār.

Nominal, a. 1.—Nāmoñ kā; nām se muta'alliq; jiskī tarkīb nāmoñ se
A nominal index—Fihrist-i-ismwār; fihrist jis meñ sirf logoñ ke nām ba-qaid-i-walḍiyat-o-sukūnat wagaira likhe hoñ

2.—Sirf nām ke liye; mahz barāe nām; aslī nabiñ; farzī.

A nominal difference—Ikhtilāf yā farq jo mahz nām ke liye ho ya'nī asl meñ na ho.—*A nominal balance*—Bāqī-i-farzī; kabue ko bāqī; nām ke wāste bāqī.—*A nominal purchaser*—Khariḍār-i-farzī; aslī khariḍār nahiñ.

Nominally, ad. Nām ko; sirf nām ke liye; mahz barāe nām.

Nominate, v. t. 1.—Nām lenā; nām lekar batlānā; nām batlānā.

2.—Kisī 'uhde yā jagah ke liye nāmzad k.; muqarrar k.; kisī ummedwār ko kisī mansab yā 'uhde par muqarrar houe ke liye tajwīz k.; ba-haisiyat-i-ummedwār kisī jagah par taqarrur ke liye kisī

Nomination, n. 1.—Nāmzad k. yā h.; taqarrur; tajwīz. [kā nām pesh k.

2.—Nāmzad yā muqarrar karne kā ikhtiyār; ikhtiyār-i-taqarrur.

Nominee, n. 1.—Jo shakhs kisī 'uhde ke liye nāmzad yā tajwīz ho.

2.—Woh shakhs jise dūse ne kisī 'uhde kām yā mansab ke liye nāmzad yā tajwīz kiya ho; jo shakhs kisī mansab par qaūm kiye jāne ki garaz se tajwīz ho.

Non-ability, n. 1.—'Adam-qābilīyat; lāiq yā qābil na h.

2.—(Law) Kisī muqaddame meñ mudda'ī ki nisbat yah 'uzr ki woh qānūnān is nālīsh ko dāir nahiñ kar saktā; ūzr-i-'adam-qābilīyat-i-irjā'-i-nālīsh.

Non-acceptance, n. 'Adam-ijāb; kisī shai ko qabūl na k. yā uske ijāb meñ gaffat k.; na sakārnā; sakārne meñ chūk jānā. [wāqifiyat.

Non-acquaintance, n. Na jānā; wāqif na h. yā na rahuā; 'adam-

Nonage, n. Nābāligī; bulūg ko na pahuñchnā; qānūn ke mutābiq pukh-tagī ko na pahuñchnā; kam-sinī.

Non-alienation, n. Muntaqil na k. yā na h.; 'adam-i-intiqāl.

Non-appearance, n. Muqaddame ki pairawī yā jawābdihi ke liye 'adālat meñ hāzir na h.; gair-hāzirī; 'adam-hāzirī.

Non-assumpsit, [Lat.] (Law) Usue zimma nahiñ uṭhāyā yā iqrār nahiñ kiya. Mu'āhade ki khilāf-warzī yā uske ta'mīl na houe ki wajh se jo nālīsh-i-khisāra ho usmeñ mudda'ā'alaihi kā yah 'uzr ki maiñ ne fulāñ amr kā mu'āhada nahiñ kiya.

Non-attendance, n. Gair-hāzirī; hāzir na h. yā hāzir na rahuā.

Nonce, n. Hāl ki talab yā zarūrat; maushā; maqsad.

For the nonce—Is mau'q'e ke liye; zarūrat-i-hāl ke liye (Colloquial).

Non-claim, n. Qānūnī mī'ād (mī'ād-i-mu'āyana-i-qanūn) ke andar da'we kā pesh na k.

Non-compliance, n. 'Adam-ta'mīl; ta'mīl meñ gaffat yā chūk; ta'mīl na k.

NON COMPOS, } [Lat.] Sahihū-l-hawās-nahiñ; maslūbu-

NON COMPOS MENTIS, } l-hawās; majnūn; fatīru-l-'aql; jiskī 'aql durust na ho; jiskī dil ṭhekāne se na ho; jiskī 'aql meñ paidāishī yā ittifaqiya futūr ho; diwāna; pāgal.

NON-CONSTAT, [Lat.] (*Law*) Yah ma'lūm nahiin hotā; yah bāt sāf yā wāzih nahiin hai

Nonentity, *n.* 1.—'Adam-wujūd; nestī; kisi shai kā na h.

2.—Woh shai jiskā wujūd na ho; woh chīz jo na ho.

NON EST FACTUM, [Lat.] (*Law*) Qarza-i tamassukī meñ mudda'ā'alaih kā yah 'uzr ki yah tamassuk hamārā likhā nahiin hai.

NON EST INVENTUS, [Lat.] (*Law*) Hukmnāma-i-'adālat par sharif yā nāzir ki yah kaifiyat ki mudda'ā'alaih dastyāb na huā; mudda'ā'alaih ke na milne ki nisbat nāzir ki kaifiyat.

Non-execution, *n.* 'Adam-ta'mil; ta'mil meñ gaffat yā pahlū-tihī; na karnā; anjām na k.; 'adam-wafā.

Non-existence, *n.* 1.—'Adam-wujūd; nestī; kisi shai kā na h.

2.—Woh shai jiskā wujūd na ho; woh chīz jo na ho; shai-i-ma'-dūmu-l-wujūd. [uskā na k.

Non-feasance, *n.* (*Law*) Tark-i-fi'l-i-wājib; jis bāt kā karnā munāsib ho

Non-fulfilment, *n.* Pūrā na k.; 'adam-ifā yā 'adam-wafā; 'adam-ta'mil.

Non-joinder, *n.* (*Law*) Kisi muqaddame meñ aise shakhs kā mudda'i yā mudda'ā'alaih na bauānā jiskā mudda'i yā mudda'ā'alaih bauānā wājib rahā ho.

NON-LIQUET, [Lat.] Is lafz kā isti'māl us hālat meñ hotā hai jab koyī shakhs kisi bahs ki nisbat is wajh se hūn yā nahiin kuchh nahiin kahatā ki woh apne dil meñ kisi bāt ko ṭhaharā nahiin saktā.

Non-observance, *n.* 'Adam-ta'mil; ta'mil meñ gaffat yā chūk; kisi bāt par lihāz na k. (use na ki).

NON-OBSTINTE, [Lat.] (*Law*) Bawujūde ki; jo kuchh kahā gayā yā kahā jāne wālā hai uske khilāf. Qawāim aur farāmīn-i-shāhī kā woh juz jisse yah sābit ho ki farmānrawā ki yah ijāzat hai ki fulān amr bāwasf imtinā' dūstre qānūn ke ba-tarz-i-jāiz ho saktā hai.

Non-payment, *n.* Na-dēnā; 'adam-adā; dene meñ gaffat yā chūk.

Non-performance, *n.* 'Adam-ta'mil; 'adam-anjām; 'adam-wafā; kisi kām kā na k.; kisi kām ke karne meñ chūk jānā yā usse qāsir rahnā.

Non-plus, *n.* Uljhāw; hairānī; mushkil i-lā-hal; tazabzub ki hālat; zich.

Non-plus, *v. t.* Ghabrā d.; hairān yā pareshān kar-d; shashdar kar d.; aisā kar d. ki insān kuchh na kar-sake; hakkābakkā kar d.

Non-production, *n.* 'Adam-dar-peshī; pesh karne meñ qāsir rahnā; pesh na k. [kā yā unkā kiyā huā nahiin.

Non-professional, *a.* Jisko kisi peshe se ta'alluq na ho; peshawar logon

A *non-professional* man—Woh shakhs jise kisi peshe se ta'alluq na ho yā jisko us peshe se ta'alluq na ho jiskā zikr pesh ho.—A *professional* map—Aisā

naqsha jise kisi ahl-i-pesha ne (aise shakhs ne jo naqsha-kashī kī pesha kartā ho) banāyā ho; ahl-i-pesha naqsha-kash kī taiyār kiyā huā naqsha.

NON PROS, [Abbreviation of Lat. *non prosequitur*] (*Law*) Faisala jo mudda'i ke khilāf is wajh se ho ki woh pairawī ke liye hāzir na huā ho.

Non-pros, *v. t.* Pairawī na k.; sāqit ho-jāne d.

☞ Said of a suit.

Non-rendition, *n.* Jo kuchh wājib ho uskā na k.; 'adam-anjām.

Non-resident, *a.* Jo kisi khās maqām khwāh apnī haqqiyat yā mauqa'-i-munāsib par na rahe; apnī khās jagah yā apnī arāzī wagaira par na rahne w.

A non-resident cultivator—*Asūmī-i-pāhī-kūshṭ*; woh kāshtkār jo us jagah yā us mauze' meñ na rahtā ho jahāñ uskī arāzī hoñ.—*A non-resident officer*—Woh afsar jo kisī kḥās maqām par muqīm na rahe (ya'nī jisqadar jagheñ uske ta'alluq hoñ wahāñ jā jā ke kām anjām kiyā kare).

Nonsense, n. 1.—Woh lafz yā 'ibārat jiske kuchh bhī ma'nī na hoñ yā jisse koyī munāsib kḥayāl paidā na ho; behūdagi; lāya'nī bāteñ; lag-2.—*Muzakhrāfāt*; be-kār bāteñ. [wiyāt; wāhiyāt.

NON SEQUITUR, [Lat.] Natija-i-khilāf; natija-i-gair-lāzīmī yā nājāiz.

Non-suit, n. (Law) Apne muqaddame ki pairawī meñ mudda'ī ki gāflāt yā chūk; muqaddame kā ruk jānā; kisī muqaddame se mudda'ī ki dast-bardārī 'ām isse ki uskī yah wajh ho ki' woh apne dil meñ samajhtā ho ki ham ise sābit na kar sakeñge yā ki 'adālat ne apnī yah rūe zāhir ki ho ki yah mu'āmalā chal na sakegā kḥwāh uskī nisbat dast-bardārī kā hukm diyā ho. [mudda'ī ke da'we ko kḥārij kar d.

Non-suit, v. t. (Law) Dast-bardārī yā 'adam-pairawī ki wajh se kisī

Non-tenure, n. (Law) Mudda'ā'alāih kā yah 'uzr ki jis arāzī ki uisbat mudda'ī hamārā qabza bayāu kartā hai uspar ham qābiz nahīn haiñ; 'uzr-i-mudda'ā'alāih mush'ir-i-'adam-muqābazat-i-arāzī.

Non-user, n. (Law) Kisī haqq-i-āsāish yā dūsre haq ke nafāz meñ gāflāt k. yā use nāfiz na k.; kisī ki zamīn par rāsta yā nābdāu wagaira ke muta'alliq kḥwāh kisī dūsre haq ke kām meñ lāne meñ gāflāt k. yā **Nook, n.** Gosha; konā; tanhāyī ki jagah. [uskā kām meñ na lānā.

Noon, n. 1.—Do-pabar; nīm roz; nisfu-u-nahār; bārah baje.

2.—Bare 'urūj kā waqt.

Normal, a. Kisī qā'ide yā usūl-i-mu'aiyan ke mutābiq; kisī ma'mūlī tarz par; kisī bañdhe dhang par; jisse koyī natija-i-maqsūd bar-āye; jisse ma'mūlī kām huā kare; kḥilāf-i-qā'ida nahīn; bā-qā'ida; qarīne ke mutābiq. [ta'lim kā madrasa.

Normal school—Woh madrasa jahāñ sirf ibtidāyī ta'lim ho; mudarrisoñ ki

NOSCITUR ASOCIIS [Lat.] (Law) Yah maqūla aksar wasūiq-i-qānūnī ki ta'bīr meñ musta'mal hotā hai aur isse us qā'ide kā izhār hotā hai ki kisī lafz ke ma'nī un alfāz se ma'lūm ho sakte haiñ jo uske sāth

Nose, n. 1.—Nāk; binī. [yā uske shumūl meñ hoñ.

2.—Sūñghne ki quwwat; quwwat-i-shāmwa; bū; bū-bās.

3.—Chhuchchhi.

The nose of a bellows—Dhañkñi ki chhuchchhi.

Nose of wax—Koyī shai jise idhar-uhar pher sakeñ yā ba-suhūlat kisī shakī ki banū sakeñ; aisā shakhs jisse jo kuchh chāhiye karā lijiye; jo munhasir bi-l-gair ho.; mom ki nāk.—*A nose of wax, to be turned every way*—Mom ki nāk jidhar pherā phir gayī.—*To have one's nose on the grindstone*—Mazlūm h.; dābāyā jānā; mustaujīb-i-istihsāl-i-bi-l-jabr h.; nāk ragarnā.—*To lead by the nose*—Andhe ki tarah lejanā; jis rāh par chāhnū usī par le chalnā; apnā mutī' kḥūb hī kar l.; jidhar chāhnū udhar hī nāk pakar ke pher d.; kisī ki nakel apne hāth meñ r.—*To make a bridge of one's nose*—Kisī qism ki tawāzu' meñ kisī ko nazar-andāz kar d. (chhoṛ d.); sharāb wagaira ki taqsim meñ kisī ko jānbūjh-kar chhoṛ d.—*To measure noses*—Milnā.—*To pay through the nose*—Be-andāz qimat d.—*To put one's nose out of joint*—Kisī ko kisī ki nazroñ se girā-kar kḥud uskā manzūr-i-nazar banjānā.—*To take*

pepper in the nose—Nārūz ho-jānā; k̄hafā ho-jānā.—To thrust one's nose into—Kisi kām meñ be kabe-sune bāth dālnā; kisi bāt meñ be-pūchhe dakhil d.—To wipe one's nose of—Kisi shai se mahrām k.; chbiu l.

Nose, v. t. 1.—Sūnghuā; patā lagānā; talāsh karke nikālūā.

2.—Dū-ba-dū muqābala k.; shokhī yā gustākhi k.; tauhin k.

NOTA BENE (N. B.) [Lat.] K̄hūb lihāz rakkho; hargiz nazar-andāz na karo; k̄hūb dekho. [zarūr ho.

NOTANDUM, n. Lihāz ke qābil bāt; woh shai jispar k̄hayāl karnā Chiefly used in the plural—notanda.

Notable, a. 1.—Lihāz ke qābil; sāf; wāzih; zāhir.

2.—Yād rakhne ke lāiq; mashhūr; muntāz; ma'rūf.

Notable, a. Mashhūr shakhs yā chīz; nāmī shakhs; shai jisko unumūd ho.

Notable, a. Husn-intizāmī ke liye mashhūr; baṛā kifāyatī; baṛā mihnatī; tez; chust-o-chālāk. [ke qābil; nihāyat 'umdagī se.

Notably, ad. Lihāz ke qābil; is darje tak ki uspar lihāz ho-sake; yād

Notarial, a. 1.—Notary yā notary public kā.

A notarial seal—Notary ki mulr.

2.—Notary kā kiya huā; notary kā liya huā.

A notarial act—Notary kā fi'l; jo kām notary ne kiya ho.

Notary, n. Woh ahlkār-i-sarkārī jo apni mulr se wasāiq wagnira ko musaddaq kartā hai tāki woh dūstre mulk meñ sahīh mutasawwar hoñ.

Generally called a notary public.

Note, n. 1.—Nishān; 'ulāmat; woh bāt jisse koyī shai jāni jāe.

2.—Woh nishān jo kisi shai ki taraf mukhlātub karāne ke liye banāyā jāe; woh nishān jisse yah maqsūd ho ki jahāñ woh ho us maqām par tawajjuh-i-khās zarūr hai yā woh maqām k̄hūb lihāz ke qābil hai.

3.—Kaifiyat-i-mukhtasar; hāshiya; woh 'ibarat jo tafsīran kitāb ke hāshiye meñ likh dijāwe; kisi musannif ki tasūif par sharh; jo kuchh nukta-chiñi tanzih yā tamsil dene ki nazar se likh diya jāwe.

4.—Ek chhoṭi si chitṭhi; mukhtasar khat; ruqqa'; shuqqa'. [wa'da ho.

5.—Likha yā chhapā kāgaz jismeñ qarz ki wusūl-yābi aur uske adā kā

A note of hand—Ruqqa'; ṭip; qarz kā ruqqa'; jo hāth se likh diya jāe.—A promissory note—Ruqqa' mush'ir-i-wa'da-i-adā-i-qariz; woh kāgaz (chhapā yā likhā huā) jismeñ wusūl-yābi-i-zar aur uske adā kā wa'da ho.

6.—Nām; nāmwarī; shuhrat; 'izzat; qadr. [jiski log qadr karte hoñ.

A man of note—Nāmwar shakhs; mashhūr yā mu'azzaz shakhs; aisi shakhs

7.—pl. Woh nawishta jise dekh dekh taqrīr karen; woh nawishta jise muqarrir ba-tarz-i-mukhtasar yā mutawwal apni i'ānat ke liye murattab karte haiñ.

8.—Hāfize ki madad ke liye tahrir-i-mukhtasar; bātoñ ko mukhtasar tariq par is garaz se likh lenā ki unke dekhne par mufassal kaifiyat yād pare; yāddāsht; k̄hulāsa. [gaur se dekhūā.

Note, v. t. 1.—Kisi bāt par ihtiyāt se lihāz k.; kisi taraf mukhlātub h.;

2.—Likh l.; qalam-band kar l.; ṭānk l.

Every fact was noted down.—Har ek waqi'a likh liya gayā thā.—Note it in a book.—Ise ek kitāb meñ likh lo (darj kar lo yā ṭānk lo).

3.—Hāshiya likh d.; sharh likh d.

A book well noted—Kitāb jismeñ hāshiye k̄hūb likhe hoñ; muhashshā kitāb.

Note-book, n. Yād-dāsht ki kitāb; woh kitāb jismeñ yād rakhne ke liye bāteñ mukhtasar tariq par likh lijati haiñ.

Noted, a. Jise log khūh jānte hoñ; jo logoñ meñ nek-nāmī ke zarī'e se ma'rūf ho; mashhūr; nāmwar; mumtāz. [ke laiq.

Noteworthy, a. Qābil-i-lihāz; gaur ke qābil; dekhne yā samajhne

Nothing, n. 1.—Kuchh nahīn; koyī chīz nahīn.

☞ Opposed to *anything* and *something*.

2.—Nestī; 'adam-wujūd; nafi kī hālat; kuchh na rahnā.

3.—Aur koyī chīz nahīn; aur kuchh nahīn.

Nothing but this is wanting—Iske siwā aur kisī chīz kī kamī nahīn hai.

4.—Koyī hissa juz miqdār yā darja nahīn; kisiqadar bhī nahīn; kuchh bhī nahīn. [fareb nahīn hai.

There is *nothing* of fraud in this transaction—Is mu'āmale meñ kuchh bhī

5.—Be-waq'at; be-qadr; be-mauqa' aur be-mahal; dūsre ke muqābale meñ kuchh nahīn yā mahz be-qadr khwāh nā-chīz; be-bazā'ati; zalil yā khasta hālat. [be-waq'at tasawwur k.

To make *nothing* of—Khafīf yā nā-chīz samajhnā; kuchh dushwār na samajhnā;

Nothing, ad. Kuchh bhī nahīn; zarā bhī nahīn.

Notice, n. 1.—Lihāz; khayāl; kisi bāt kā hawās-i-khamsa yā 'aql se ma'lūm k.; kisi bāt kā asar jo hawās-i-khamsa par pahunchē.

To take *notice* of something—Kisi bāt par lihāz yā khayāl k.; kisi bāt ko dekh kar yā aur tarah par hawās-i-khamsa ke zarī'e se ma'lūm k.; kisi bāt ko 'aql se daryāft k. (dil se ma'lūm k.).

2.—Kisi zarī'e se ittilā'; wāqifiyat; khabar; i'lān; 'ilm.

To give *notice*—Ittilā' d.; khabar d.

3.—Woh nawishta tahrīr yā kāgaz jiske zarī'e se kisi amr kī ittilā' dijāwe; ittilā'-nāma; ishtihār; notis. [bartāw.

4.—Tawāzu'; mudārāt; tawāzu'-tahrīm; 'izzat-o-tauqīr; 'izzat ke sāth

Notice, v. t. 1.—Dekhnā; mulāhaza k.

We *noticed* no improper conduct—Ham logoñ ne koyī bad-tarīqagī na dekhī.

2.—Lihāz k.; parwāh k.; khayāl k.; dil meñ lānā; mutawajjih h.

His conduct was rude, but I did not *notice* it—Uskā tarīq jāhilāna thā par main ne uspar lihāz yā khayāl na kiya.

3.—Zikr k.; izhār-i-rāe k.; kisi bāt kī nisbat kuchh kahnā yā likhnā; apne mulāhaze wagaira kā natīja barmalā zāhir k. [tir-dārī k.

4.—Tawajjuh k.; tawāzu'-mudārāt k.; aḳhlāq ke sāth pesh ānā; khā-

Noticeable, a. Lihāz ke qābil; dekhne ke laiq; jispar tawajjuh ho-sake.

Notification, n. 1.—Ittilā' d. yā ittilā'-dihī; i'lān k.; janānā; zabānī likhkar yā kisi dūsre tarīq par 'awām yā kisi shakhs-i-khās ko kisi bāt kī bā-zābita ittilā' d.; i'lān; ittilā'; khabar.

2.—Ittilā'-i-tahrīrī yā zabānī; ishāron se ittilā' [i'lān-nāma.

3.—Woh nawishta jiske zarī'e se ittilā' dijāe; ittilā'-nāma; ishtihār;

Notify, v. t. Mashtahar k.; janānā; zāhir k.; ma'lūm karānā; i'lān k.; kha-☞ Often with *to*. [bār d.

To *notify* a fact to a person—Kisi ko kisi wāqī'a kī ittilā' d.

Notion, n. 1.—Khayāl; tasawwur; jis shai ko jān sakeñ yā qiyās kar sakeñ uskā dil se daryāft k.; jo chizeñ āñkhoñ se dekh na pareñ yā sirf samajh meñ ā-sakeñ uukā tasawwur; jo kuchh kisi shai-i-nāpadid kī nisbat dil meñ samajh leñ.

2.—Tajwīz; rāe; tayaqqun; ummed; khayāl.

Notional, a. 1.—Khayālī yā jisse khayālāt zāhir hoñ.

2.—Jo mahz khayāl meñ ho; qiyāsī; khayālī.

Notoriety, n. 1.—Mashhūr h. yā shuhrat; 'awāmu-n-nās ko ma'lūm h.; 'umūman logoñ ko ma'lūm h.; ma'rūf-i-'awām h. [ma'lūm h.]

The notoriety of a crime—Kisī jurm kī shuhrat yā uskā hāl 'umūman sab ko

2.—Kasrat se logoñ kā wāqif h.; wāqifiyat-i-'amma; angusht-numāyī; kisī amr se 'umūman logoñ kā 'alāniya wāqif h.

Notorious, a. Ma'rūf wa zabān-zad-i-'awām; jise sab log jānte aur uskā zikr karte hoñ; jiskī asliyat par sab ko yaqīn ho; 'ālam par zāhir; dunyā par raushan; zāhir; sab ko ma'lūm.

Almost always used in an ill sense.

Notoriously, ad. Ba-tarz-i-ma'rūf; 'umūman; bar-malā; 'alāniya; jismeñ koyī parde na ho; khulī-khulā; is tarah par zāhir yā mashhūr ki usse inkār na ho-sake.

Notwithstanding, ad. conj. and prep. Yah na rokegā; yah mānī na hogā; bā-īn-hama; bā-wujūd iske; goki fulān amr ho bhī tāham; agarche fulān bāt ho tispar bhī. [k.; gizi d.; qūt d.; khilānā-pilānā.]

Nourish, v. t. 1.—Parwarish k.; pālā; khilā-pilā ke barhānā yā barā The child was nourished with milk—Woh laṛkā dūdh pilā ke pilā gayā.

2.—Kisī shai ko sahārā dekar barhānā; kisī chiz ko madad dekar taraqqī d.; taqwīyat d.; pushti d.

To nourish rebellion—Sahārā dekar bagāwat ko barhānā; bagāwat meñ taqwīyat d.—To nourish the virtues.—Madad dekar khūbiyon meñ taraqqī karānā;

Nourish, v. i. Bālidagī meñ taraqqī pānā. [nek būtoñ meñ taqwīyat d.]

Nourishing, p. a. Jisse bālidagī meñ taraqqī ho; jisse barhne meñ madad mile aur ghatna rukjāe; muqawwi; quwwat d. w.; pusht.

A nourishing diet—Gizā-i-muqawwi; aisi khāne-pine kī chiz jisse jism meñ kamī nahīn balki taraqqī ho.

Nourishment, n. 1.—Parwarish k. yā parwarish pānā; parwarish.

2.—Woh shai jisse parwarish ho ya'ūī kamī na hone pāye balki taraqqī ho; gizā; khānā; qūt; jisse haiwānāt yā nabātāt ke jism ghatn nahīn balki barheñ. [Khābargiri.]

The nourishment of the sick—Timār; mariz ke khāne-pine aur har tarah kī

Novation, n. (Law) Tajdid-i-dain; purāne qarz kī jagah nayā qarz qāirn k.; qarz kā na-yā-purānā k.

Novel, a. Jiskī bunyād hāl kī ho; jo hāl meñ jāri huā ho; qadīm nahīn; nayā; aisi tarah kā jiskā hāl pahle ma'lūm na rahā ho yā jo ma'mūlī na ho; ma'mūl ke khilāf; jisse tabī'at mukhātab ho yā usko hairat ho; gair-ma'mūlī; 'ajīb.

Novel, n. Woh masnū'ī dāstān jo nasr meñ likhā jāe aur jisse josh-i-tabī'at khusūsan josh-i-'ishq yā muhabbat kā izhār ho; afsāna yā afsāna-i-'ishq; qissa; kahānī.

Novelty, n. 1.—Nayā h. yā nayāpan; hāl kā h.; hāl meñ jāri h.

2.—Koyī jadīd shai; koyī nayī yā 'ajīb bāt.

Novice, n. Jo shakhs kisī kām meñ nayā ho; jise kisī kām meñ khūb wāqifiyat yā mahārat na ho; kisī shai kā mubtadi; tiff-i-maktab; jisne koyī kām hāl meñ shurū' kiya ho lihāza usse wāqifiyat-i-tāmma usko na ho; nau-āmoz; nā-āzmūda-kār; kachchā.

Now, ad. 1.—Fi-l-hāl; is waqt; ab; jis waqt kisī bāt kā mazkūr ho us waqt; jis waqt kisī bāt kī tajwiz pesh ho usi waqt; hāl; alhāl; bi-l-fi'l; indīnoñ; āj-kal. [nānchi; ab-ki; khair.]

2.—Is sūrat meñ; hālāt-i-maujūda ke lihāz se; wāzih ho; chu-

Now and now—Phir-phir ; bār-bār ; mutawātir ; aksar ; beshtar—*Now and then*—Kabhi kabhi ; gāh-gāh yā gah-gāh ; gāhe-māhe ; jab-tab ; bilā ta'āyun-i-waqt waqfa dekar ; kasrat se yā bārha nahīn.—*Now*—*now*—Ek ke ba'd dūsri ; ek waqt-dūsre waqt ; kabhi-kabhi.—*Now high, now low*.—Kabhi ūchā kabhi nīchā ; ek waqt meñ baland dūsre waqt meñ past ; pahle baland phir past. [āiyām meñ ; āj-kal.

Now-a-days, *ad.* Is samāne meñ ; hāl ke zamāne meñ ; indīnōñ ; in
Noway, { *ad.* Kisi tarah nahīn ; kuchh bhī nahīn ; zarā bhī nahīn ;
Noways, } mutlaq yā hargiz nahīn.

Nowhere, *ad.* Kahiñ nahīn ; kisi jagah nahīn ; kisi hīlat meñ nahīn.

Nowise, *ad.* Same as *Noways*.

Noxious, *a.* 1.—Muzir ; jisse nuqsān ho ; zarar-rasān ; fāsīd ; jisse kisi shai meñ zawāl āye ; sihhat yā taudurustī ke liye muzir ; jisse sihhat meñ futūr pare.

Noxious air—Hawā-i-bad ; buri yā nuqsān karne wālī hawā—*Noxious food*—

Gizā-i-muzir ; aisā khānā jisse sihhat meñ futūr pare ya'ni bimāri paidā ho.

2.—Jisse atwār yā kirdār meñ khalāl wāqī' ho ; jisse badī paidā ho.

Noxious practices—Ā'māl-i-bad ; ise kāmōñ kī karne jisse atwār yā kirdār meñ burāyī paidā ho.

Nucleus, *n.* Kisi shai kī markaz ; woh shai jiske ird-gird dūsri chīzeñ jam' hoñ. [kī poshish na ho ; be-satr.

Nude, *a.* 1.—Nangā ; barahna ; dhañpā-topā nahīn ; jiske ūpar kisi tarah
A *nude statue*—Nangi mūrat.

2.—Be-waq'at ; gair-nāfiz ; bātil ; ka-l-'adam. [chal na sake.

A *nude contract*—Mu'āhada-i-gair-nāfiz yā ka-l-'adam ; aisā qaul-o-qarār jo

Nudity, *n.* 1.—Nangā-pan ; 'urāñ ; barahnagī ; ba-satrī.

2.—*q. l.* Be-satr hisse ; nangi sūrateñ.

NUDUM PACTUM, [Lat.] (*Law*) Mu'āhada jo bilā mu'āwaza mun'aqid hone kī wajh se bātil ho ; mu'āhada-i-mahz ; nirā qaul-o-qarār.

Nugatory, *a.* 1.—Nā-chīz ; bekār ; 'abas ; pūj ; lāya'ul.

2.—Be-waq'at ; be-tāsīr ; gair-muassir ; rad ; bātil ; be-kār ; nikammā.

Nuisance, *n.* 1.—Ranj dene wālī chīz ; woh shai jisse taklif aur izā ho ; jisse ranj yā nuqsān pahuñche ; amr-i-bā'is-i-lzā yā mazarrat.

2.—Jisse āram meñ futūr pare ; jisse ranj pahuñche ; jisse taklif yā khisāra ho.

A *public nuisance*—Amr-i-bā'is-i-taklif-i-'awām ; woh bāt jisse kisi maqūm ko rahne wāloñ ko 'umūman taklif pahuñche yā jo unke nuqsān kī sabab ho.

A *private nuisance*—Woh bāt yā shai jisse kisi khās shakhs ko ranj yā nuqsān pahuñche. [ashkhās ko taklif yā nuqsān pahuñche.

Nuisancer, *n.* (*Law*) Woh shakhs jiske bā'is 'awām yā khās khās

Null, *a.* Jismeñ jawāz-i-qānūnī na ho ; jo qānūn ke rū se jāiz yā wājib-nā-ta'mīl na ho ; jo qānūnan chal na sake (qāim na rah sake) ; be-tāsīr ;

be-asar ; nā-jāiz ; bātil ; ka-l-'adam ; be-kār ; lagw yā nā-chīz ; kuchh nahīn.

Nullify, *v. t.* Bātil k. ; nā-jāiz kar d. ; jawāz-i-qānūnī se mahrūm kar d. ; qānūnan be-waq'at kar d. ; qānūn ke rū se chalne na d.

Nullity, *n.* 1.—Bātil yā ka-l-'adam h. ; 'adam-wujūd yā be-waq'atī.

2.—Woh shai jo qānūnan bātil yā ka-l-'adam ho ; nā-jāiz ; be-tāsīr ; kuchh nahīn. [na jān rahe.

Numb, *a.* Be-hiss-o-harakat ; jismeñ na jumbish karne kī quwwat ho

- His limbs are numb with cold.—Uske ā'zī sarūī se be-hiss-o-harakat haiñ
(thithur gaye haiñ; be dam yā sun ho gaye haiñ). [kar d.; be-jān kar d.]
- Numb, *n. l.* Be-hiss-o harakat kar d.; be-his kar d.; thithrā d.; be-dam
- Number, *n. l.*—'Adad; shumār; ta'dād; nambar (corruptly *lambar*).
2.—Majmū'a-i-af'rād; kasrat; majma'-i-kasir; baṛī jam'iat; bahut;
3.—*pl.* Nazm; shi'r; wazn-i-shi'r. [kitne; bahutere.]
- Odd number—Tāq; phut. Even number—Juft; joṛā.
- Number, *v. l.* 1.—Ginnā; shumār k.; gintī k.
2.—Kisī chiz kā shumār qāim k.; gintī kā silsila qāim kar-ke har
fard par shumār kā handasa qāim k.; nambar d. lagāuñ yā qāim k.
3.—Kisī ke shumāl yā zirge meñ shumār k.; kisī ke majme' meñ
sharik samajhuñ. [dākhil r.; shumār yā ta'dād meñ h.]
- 4.—Ta'dād meñ h.; gintī meñ h.; shāmil r.; mushtamil rahnā;
The army numbers fifty thousand—Us fauj ki ta'dād pachās hazār hai; woh
fauj ta'dād meñ pachās hazār hai; us lashkar meñ pachās hazār sipāhī haiñ.
- Numberless, *a* Shumār ke bāhar; jiskī gintī na ho-sake; be-shumār;
- Numeral, *a. l.*—'Adad-mansūb; jiskī tarkīb 'adad se ho. [an-ginat.]
- 2.—Jisse 'adad kā izhār ho; jisko handase ki jagah par qāim karen.
Numeral letters—Hurūf-i-raqmī; hurūf jo bajāe ā'dād likho jāwē; hurūf-
i-abjad—masālan X bajāe 10 ke ātā hai; L bajāe 50 ke; C bajāe 100 ke;
D bajāe 500 ke; M bajāe 1000 ke.
- Numeral, *n.* Raqam yā harf jisse koyī 'adad zāhir ho masalan 1, 2, 3,
wagaira jinko Angrezī meñ Arabic numerals kahte haiñ yā I, V, X, L,
wagaira jo Roman numerals kahlāte haiñ.
- Numerous, *a.* Shumār meñ bahut; 'adid; kasir; jismeñ bahut se log
dākhil hoñ; jismeñ log kasrat se hoñ.
A numerous army—Fauj-i-kasir; jis fauj meñ bahut se log hoñ.
- Numerously, *ad.* Ba-kasrat; kasratse; baṛe hujūm ke sūth; baṛī bhīr kar ke.
A meeting numerously attended—Majma'-i-'azīm yā kasir; jis majme' meñ
log kasrat se maujūd hoñ; jalsā jismeñ baṛī bhīr yā baṛā hujūm ho.
- Nuncupative, } *a.* Zabānī; tahrirī nahiñ; likhā huā nahiñ.
Nuncupatory, }
- A nuncupative will, or testament—Wasiyat-i-zabānī; wasiyat jo mūsi ne sirf
zabānī ki ho aur jiske subūt kā madār mahz zabānī shahādāt par ho go
woh piche se qalam-band ho-jāe. [waqt kiyā jāe.]
- Nuptial, *a. l.*—Shādī yā nikāh mansūb; jo shādī hyāh yā nikāh ke
Nuptial rites and ceremonies—Shādī ke rusūm; woh rusūm jo shādī ke waqt
hote (adā kiye jāte) haiñ.
2.—Jisse shādī ki bunyād mazbūt ho-jāe; jisse shādī kā honā pāyā jāe.
The nuptial knot—'Aqd-i-nikāh; woh girah jo shādī ke waqt bāndhī jātī hai;
gañth-bandhan.
- Nuptials, *n. pl.* Shādī; byāh; izdiwāj; nikāh; 'aqd; shādī ke rusūm.
- Nurse, *n. l.*—'Aurat jo bachehoñ ki khabargiri ke liye muqarrar ho;
dāya yā dāyī; 'aurat jo dūse ke bachehe ko dūdh pilāye; dāyī-
dūdh-pilāyī; 'aurat jo kisī ki bimārdāri kare. [wagaira meñ madad mile.]
2.—Woh shakhs yā shai jisse kisī ki ta'lim parwarish yā taraqqī
To put to nurse, or to put out to nurse—Dāyī ke pās khabargiri ke liye bhej d.;
dāyī ke sipurd k. (khabar-giri ke liye sauṇpāñ).—Wet nurse—Dāyī-dūdh-
pilāyī; woh 'aurat jo dūse ke larke ko dūdh pilāye.
- Nurse, *v. l.* 1.—Dūdh pilānā; dūdh pilā ke pālā; dāyī-garī k.

2.—Bimārdārī k.; timār k.; bimār ki khabargīri k.; bimār ke pās hāzir rahnā.

3.—Darakht wagaira ki kamzorī ko ihtiyāt kar ke raf' k. aur unki bālīdagī meñ madad d.; jis shai par tawajjuh darkār ho uspar mutawajjih ho-kar uske naqs ko raf' k.

4.—Taraqqi dene ki garaz se kisī shai kā ihtimām ihtiyāt aur kifāyat-shī'ārī se k. [rakke jāen.

Nursery, n. 1.—Makān meñ woh jagah yā kamra jahān larke ihtiyāt se

2.—Darakhton kā zakhīra; woh jagah jahān chhoṭe chhoṭe darakht is garaz se lagāye jāte hain ki wahān se ukhār kar dūsri jagah nasab kiye jāen.

3.—Woh jagah jahān kisī shai ko ba-fikr-i-tamām taraqqi dījāti hai.

Nurture, n. 1.—Parwarish; khabar-gīri; ihtiyāt; ta'lim.

2.—Woh shai jisse parwarish ho; gizā; khānā; qūt.

Nurture, v. t. 1.—Khilānā-pilānā; parwarish k.; pālā; posnā.

2.—Ta'lim d.; tarbiyat k.; sikhānā-parhānā.

Nutrient, n. 1.—Woh shai jisse parwarish ho; woh shai jisse haiwānāt yā nabātāt barheñ aur jo kuchh unke jism se ghaṭe uske zarī'e se phir pūrā hotā jae; gizā; khurāk; qūt; khānā; āhār.

2.—Woh shai jisse kisī chiz meñ taraqqi ho.

Nutrition, n. 1.—Haiwānāt yā nabātāt ki bālīdagī meñ taraqqi d. yā jisqadar unke jism se zā'ī'a hotā jae usko pūrā kar d.; woh 'amal jisse gizā hazm ho kar mukhtalif khiltoñ meñ miljāti aur jism ko tāqat bakhshti hai.

2.—Qūt; parwarish; woh shai jisse qūt hāsil ho yā parwarish ho.

Nutritious, a. Muqawwi; jo badan ko barhāwe; pushṭ.

Milk is very nutritive—Dūdḥ bahut muqawwi (pushṭ) hai.

Nutritive, a. Jisse parwarish ho; jismeñ gizāyī tāqat ho; muqawwi.

A nutritive food—Gizā-i-muqawwi.

Nut-shell, n. Koyī mukhtasar chhoṭī yā be-qadr chīz.

To be or lie in a nut-shell—Bahut thōre meñ tai ho-saknā; sahl meñ (bilā diqqat yā taraddud) tasfiya pā-saknā; thōre hī meñ bayān ho-saknā; bahut iktisār ke sūth yā sahl meñ kahe jāne ke qābil h.

The remedy lies in a nut-shell—I-kā 'ilāj bahut hī mukhtasar yā sahl hai.

O.

Oath, n. Halaf; qasam; koyī bayān yā iqrār-i-sālih jismeñ uski sadāqat ke subūt ke liye Kḥudā kā wāsta diyā jāwe.

On oath—Ba-halaf; halfan; halaf uṭhā ke yā halaf se; Kḥudā kā wāsta de-kar;

qasam khā ke—To admini-ster an oath—Halaf d.; qasam khilānā—To take

A false oath is called perjury. [an oath—Halaf uṭhānā; qasam khānā.

Obdurate, a. Saḡht; patthar sā; nihāyat hī khurāb; jismeñ badī par hargiz afsos na ho; jismeñ burāyī kā pachhtāwā na ho; jo taubāh yā

Always in a bad sense. [istigfār na kar sake.

He has an obdurate heart—Woh saḡht-dīl (sangdil) hai; uskā dīl patthar sā hai; usko badī par kuchh bhī pachhtāwā nahīn hai.

Obedience, n. Itā'at; farmān-bardārī; hākīm kā hukm mānnā; tabī'at; jis bāt ko karne kā hukm ho uskā karnā aur jis fi'l kā karnā mamnū' ho uskā na karnā.

Obedient, *a.* Mutī'; farmān-bardār; hukm ke tābi'; tābi'dār; hukm mānno aur mamnū'at se ihtirāz k. w.; jo rokne se ruk aur dabāue se dab jāo.

Obeisance, *n.* Ādāb; taslīm; salām; kornish; bandagī.

Obey, *v. t.* 1.—Kisī ki bāt sunnā; kisī kā hukm mānū; kisī ki itā'at k.; kisī ke hukm ki ta'mil k. (use bajā lānā); jo bāt man' kijāe use na k.

2.—Kisī ki hukūmat ke tābi' h.; kisī kā mahkūm h.; mutī' h.; farmān-bardārī k. [tābiq k.]

3.—Kisī ki tahrīk yā uske zor khwāh 'amal ko m'annā yā uske mutō obey nature—Tābi'at ko mānū. Yāh muhāwara aksar insān ki zarūri hājatoñ ke raf' karno masalan baul-o-barāz (pāchhūna-o-peshāb wagaira) ke muta'alliq isti'māl meñ ātā hai.—To obey conscience—Imān ke mutābiq 'amal k.; jaisā

Obit, *n.* 1.—Maut; wafāt. [imān ke rū se ma'lūm ho waisāī k.]

2.—Tajhiz-o-takfīn; kriyā-karm.

3.—Woh rusūm jo mutawaffā kī wafāt ke dīn har sāl kiye jāwēn.

Post obit [Lat. Post obitum] Marne ke ba'd; wafāt ke ba'd.

OBITER, *ad.* Zimnan; rawā-rawī meñ; chulte phirte.

Obiter dictum—Woh bāt jo zimnan kahī jāe; jo kuchh rawā-rawī meñ kahī jāe.

Obituary, *a.* Kisī shakhs yā ashkhās kī wafāt ke muta'alliq.

An obituary notice—Kisī shakhs ko marne ki ittilā'; marne ki khabar.

Obituary, *n.* Kisī mare huye shakhs kā hāl; kaifiyat-i-shakhs-i-mutawaffā; kisī shakhs-i-marhūm kī wafāt kī ittilā' aur uske mukhtasar hālāt.

Object, *n.* 1.—Koyī khayālī yā mādī shai jiske daryāft-i-hāl meñ dil masrūf ho; koyī shai jo wāqī'ī yā tasawwur meñ dil ke sāmno ho tāki woh use dekh kar uski nisbat gaur-o-fikr kare; shai; chiz.

2.—Jo kuchh markūz-i-khātir ho; jo kuchh manshā-i-'amal yā ko-shish ho; jis bāt kā karnā yā hāsīl karnā dil ko manzūr ho; woh shai jiski just-jū ki-jāe yā woh chiz khwāh bāt jisko koyī dhūndho; maushā; maqsad; wajh-i-tahrīk; sabab-i-gāyī; garaz; matlab.

Object, *v. t.* 1.—Āge r.; pesh k.; muqābale meñ r.; sāmne kar d.

2.—Tardid kī nazar se pesh k.; kisī bāt ko galat yā be jā tasawwur karke uske khilāf wajh pesh k.

Object, *v. i.* Bātoñ yā dalil meñ roknā; kisī ko khilāf wujūh pesh k.; 'uzr k.; i'tirāz k.; mu'tariz h. yā ta'aruz k.; kisī kī tardid k.

Usually followed by *to*.

The defendant objected to the admission of the plaintiff's witnesses.—Mudda'a 'alaih ne mudda'i ke gawāhoñ ke liye jāne par i'tirāz kiya.

Objection, *n.* 1.—I'tirāz k.; 'uzrdār h.; bahs yā guftgū meñ roknā.

2.—'Uzr; i'tirāz; tardid; wajh yā dalil-i-mukhālīf; jo kuchh kisī ko khilāf kahā jāe; jarah.

The defendant's objections to the plaintiff's claim have been removed.—Mudda'i ko da'we kī nisbat mudda'a 'alaih ke 'uzrāt raf' ho-gaye.

Objectionable, *a.* Jiskī nisbat wājib taur par i'tirāz ho-sako; qābil-i-'uzr yā i'tirāz; jispar i'tirāz wārid hone kā ihtimāl ho; jispar jarah yā hujjat kar-sakeñ; jiske khilāf kuchh kah sakeñ; jispar galatī yā

Objective, *a.* Berūnī; khārijī; zāhiri. [bejāiyat kā itlāq ho-sake.]

Objector, *n.* 1.—'Uzr yā i'tirāz k. w.; kisī bāt ke khilāf dalāil yā wujūh

Obligation, *n.* 1.—Pāband k.; majbūr k. [pesh k. w.; 'uzr-dār.]

2.—Woh bāt jisse pābandī ho; woh bāt jiskā karnā qānūn yā az-rūh-i-insāniyat farz ho; kisī mānnat wa'de qasam yā qānūn wagaira

kī pābandī; woh fi'l jiske bā'is se ek shakhs ko dūsre shakhs kī nisbat chār-nā-chār kuchh karnā yā kisi fi'l se dar-guzar karnā parē; woh bāteñ jinkā karnā qānūn wa'de yā mu'āhade ke rū se khwāh muwānisat akh-lāq yā mihrbānī wagaira ke sabab se zurūrī ho; dilī farz; zāhirī farz.

3.—Mashkūrī; mamnūnī; ihsāumandī; kisi kī 'ināyat yā mihrbānī kā shukrguzār h.

To be under an obligation, or under obligations, to a person—Kisi shakhs kī 'ināyat yā 'ināyaton kā ihsāumand yā shukrguzār h.; kisi kā marhūn-i-mīnat h.; kisi kī mihrbāniyoh kā bojh apne upar r.

4.—(Law) Dastāwez jismeñ kisi bāt kī shart ho aur us shart kī ta'mīl na hone ke 'iwaz kisi tarah kī ta'zīr bhī qāim ho; dastāwez-i-shartī wa ta'zīrī.

Obligatory, a. Qānūnan yā Imānan wājibu-t-ta'mīl; jisse koyī farz qāim ho; jisse kisi kām kā karnā yā usse darguzar karnā lāzimī ho; lāzimī; Followed by on. [farzī; jisse kisi bāt kī qaid ho-jāe.

Oblige, v. t. 1.—Majbūr k.; pāband k.; kisi tarah kā (masalan qānūn zarūrat imānābrū wagaira kā) bojh dāl kar kisi bāt ko khwāhī-na-khwāhī karānā.

2.—Mamnūn k.; marhūn-i-mīnat k.; ihsāumand k.; mashkūr k.; zerbār-i-mīnat yā ihsān k.; kisi ke sāth kuchh ihsān k. (uspar mihrbānī khwāh 'ināyat k.); khush k.; bā'is i-masarrat h.

To oblige one with a loan of money—Kisi ko rupaye qarz dekar mamnūn (zerbār-i-mīnat yā mashkūr) k.—Please oblige us with your company at dinner—Ba-rāh-i-mihrbānī 'ināyat farmā ke khāne meñ hamlogoñ kī shirkat farmāiye.—To be obliged to a person for some act of kindness—Kisi mihrbānī ke liye kisi kā mamnūn marhūn mashkūr yā shukrguzār h. [jāe; dāin.

Obligee, n. (Law) Woh shakhs jiske nām dastāwez-i-shartī-o-ta'zīrī likhī Obliger, n. Mamnūn k. w.; ihsān k. w.; mashkūr k. w.

Obliging, a. Mamnūn yā 'ināyat karne par māl; jo wāqī'i mihrbānī kare; khaliq; sāhib i-murawwat; mihrbān. [de; madyūn.

Obligor, n. (Law) Jo shakhs dūsre ke nām dastāwez-i-shartī-o-ta'zīrī likh-Oblique, a. 1.—Kharā nahīn; ba-khatt-i-mustaqīm nahīn; ba-khatt-i-mu-

tuwāzī nahīn; kham yā kaj; tirehā; ārā; terhā; jhukā huā.

2.—Jo ba-khatt-i-mustaqīm paidā na ho; jo bāp aur beṭe ke silsile meñ na ho; jilātī.

Obliquely, ad. 1.—Sidhe nahīn; kharā yā ba-khatt-i-mustaqīm nahīn.

2.—Sarīhī nahīn; ishāratān; kināyatān; zimnan; sāf sāf nahīn. [h.

Obliquity, n. 1.—Ārā yā tirehā h.; ba-khatt-i-mustaqīm yā mutawāzī na

2.—Neki kī rāh par na chalnā; gumrāhī; bad-atwārī.

3.—Qawā'id-i-ma'mulī kī khilāf-warzī; be-qā'idagī; be-zābitagī.

Obliterate, v. t. 1.—Mitā d.; chhil d.; ponchhi dīlnā; mahw kar d.; mahkūk kar d.; dho dālnā.

To obliterate a writing by erasure or any other process—Kisi tahrir ko chil [kar yā dūsre tariq par mitā d.

2.—Mitānā; mahw kar d.; mahw-o-mansi kar d.; imtidād ke zarī'e se khwāh aur kisi taur par barbād yā nest-o-nābūd kar d.

To obliterate ideas—Khayālāt ko mitā yā bhulā d.

Oblivion, n. 1.—Bhulā d. yā bhul jānā; yād na rahnā; farāmoshī; nisyān.

To be buried in oblivion—Bi-l-kul bhul jānā; tamūntar mahw-o-mansi ho-jānā; aslā yād na rahnā.

2.—Mu'āfi-i-jarāim; bādshāh kī taraf se 'umūman jarāim aur qusū-

Oblong, *a.* Lambāyī meñ ziyāda aur chauṛāyī meñ kam; mustatil; jo 'arz meñ ziyāda ho par tūl meñ kam; 'arz se lambā.

Obloquy, *n.* Kalām-i-ilzām-āmez; woh bāteñ jinmeñ gāliyāñ mili hoñ; aisi bāteñ jinse ba-lihāz uñki zāt ya unke af'al ke logoñ kī tahqīr ho; aisi bāteñ jinse log auroñ ke nazdik haqīr yā buro ma'lūm hoñ; buhtān; ilzām.

Obnoxious, *a.* 1.—Mustalzim-i-ilzām; mustaujib-i-sazā; jispar ilzām wārid ho-sake; jispar lim lag sake; barguzida yā pasandida nahin; jo mazammat ke qābil ho.

2.—Jisse dūsre ko ranj pahuñche; jisse auroñ ko nafrat ho (log muta-naffir hoñ); makrūh; jo dūsre ko guwārā na ho. [taujib; sazāwār.

3.—Kisī dūsre kā pāband; zimmadār; muākhazadār; jawābdih; *mus-Obnoxious to laws*—Pāband-i-qawānīn; jismeñ qawānīn kī pabandī yā zimmadārī ho.—*Obnoxious to exception*—Mustaujib-i-'itirāz; jiski nisbat jarah ho-sake.

4.—Muzir; nuqsān pahuñchāne w.; zarar-rasāñ.

Obscene, *a.* 1.—Ganda; nāpāk; fuhsh; mugalliz; jisko dekh yā samajh kar ranj khwāh nafrat ho; jisse hā-'ismat yā nafis shakhs ko ranj pahuñche; jismeñ hayā kā lihāz na ho.

Obscene language—'Ibārat-i-fuhsh; mugallizāt; aisi 'ibārat jise samajh kar dil ko ranj yā nafrat ho.—*Obscene pictures*—Fuhsh taswīreñ; aisi taswīreñ jinko dekh-kar 'ismat yā nafāsat ke lihāz se ranj ho.

2.—Mailā; gauda; kharāb; jisse nafrat paidā ho. [i-bad zāhir ho.

3.—Nā-mas'ūd; nā-mubārak; jisse burā shugūn payā jīe; jisse fāl-

Obscenely, *ad.* Aise tariq par jisse be-'iffatī yā be-'ismatī ho; gandagī se; fuhsh tariq par; be-hayāyī ke sāth.

Obscenity, *n.* 1.—Fuhsh-kalāmī; kisī bāt ke zāhir karne khwāh kisī shai kī numāish meñ gandagī; bātoñ yā chīzoñ kā is qism kā honā ki unse dil kī safāyī meñ khalal wāqī' ho (dil ko nafrat ho).

2.—Af'al-i-qabīh; bure kām; shahwat-parastī.

Obscure, *a.* 1.—Tārik; andherā; jismeñ raushnī na ho.

2.—Sari'u-l-fahm nahīñ; jo jald samajh meñ na āwe; jo sāf sāf samajh na pare; mushkil; muḥmal; dushwār-fahm; muglaq; mashkūk.

An obscure passage in a writing—Kisī tahrir meñ aisi 'ibārat jo sari'u-l-fahm na ho (muḥmal yā dushwār-fahm ho).

3.—Jo bahut mashhūr na ho; jise bahut se logoñ ne dekhā na ho; jo tanhāyī yā goshe meñ ho; jo nazar ke bāhar ho; jo isqadar fāsile par ho ki nazar na pare.

An obscure house—Makān jo bahut mashhūr na ho yā jise bahut se logoñ ne dekhā na ho; makān jo goshe meñ yā isqadar fāsile par ho ki nazar na pare.

4.—Mashhūr yā ma'rūf nahīñ; guṇnām; 'ājiz; miskīn; garib; shikasta-hāl.

An obscure person—Guṇnām shakhs; aisi shakhs jise log bahut kam jānte hoñ.

—A person of *obscure birth*—Aisi shakhs jiske hasab-o-nazab se log bahut kam wāqif hoñ; aisi shakhs jiske wālidain mashhūr na hoñ.

5.—Jo baḥḥūbī parhā na jāe; nā-sāf; andhā.

An obscure inscription—Aisi kitāba jise baḥḥūbī parh na sakeñ; andhī likhwaṭ.

6.—Sāf yā pūrā pūrā nahīñ; nāqis; adhūrā. [na parnā.

An obscure view of remote objects—Jo chizeñ dūr par hoñ unke sāf sāf dekh

Obscure, *v. t.* 1.—Andherā kar d.; tārik banā d.

2.—Kisīqadar andherā kar d.; tiragī phailā d.; kuchh kuchh andherā kar d.; chhipā d.; nazar se ohhipā d.; aisi kar d. ki phir

nazar na āwe yā kam nazrāyī de; aisā kar d. ki kam parhā jāe yā samajh meñ āsake; buzurgi khūbsūrtī yā nāmwarī meñ kam kar d.

Obscurely, ad. 1.—Safāyī se nahīn yā sāf nahīn; pūrā pūrā nahīn.

2.—Nazar ko bāhar; aisī hālat meñ ki nazar na āwe; poshidagī meñ; goshe yā 'uzlat meñ; mashhūr taur par nahīn.

3.—Sāf sāf nahīn; wāzih taur par nahīn; aise taur par nahīn ki khūb samajh par; muhmal taur par; mujmilan.

4.—Ishāratan; kināyatan; zimnan; khol ko yā sāf sāf nahīn.

Obscurity, n. 1.—Tārīkī; raushni kā na h.

2.—Dunyā se kauāre h.; 'uzlat-guzinī yā gosha-nisihni; takhliya; takhliye meñ rahnā. [(parhe jāne ke qābil) na h.]

3.—Iglāq; gair-sarī'u-l-fahmī; muhmal yā mashkūk h.; māyūqrā

4.—Gair-mashhūr yā gumnām h.; miskīnī; 'ājiz hālat; pastī.

Obsequious, a. Had se ziyāda farmān-bardār; is darje kā mutī' ki usse zillat yā kamīnagī pāyī jāe.

An obsequious flatterer—Had se ziyāda chāplūs; woh shakhs jo zillat ke sāth

Obsequy, n. Tajhīz-o-takfīn; kriyā-karm; mardani ke rusūm.

Rare in the singular; chiefly used in the plural (obsequies).

Observable, a. Lihāz ke qābil; jispar lihāz yā khayāl ho-sake; jispar khās tawajjuh darkār ho.

Observance, n. 1.—Lihāz; ta'mil; pābandī; bajā-āwarī; kisī qāi'de wagaira ke mutābiq k. yā 'amal k.; mutāba'at; pairawī; ri'āyat.

The observance of rules, ceremonies, or laws—Qawā'id rusūm yā qawā'in ki pābandī yā mutāba'at.

2.—Mazhūbī rusūm kā anjām; zāhirī pūjāpāṭh kā k.

3.—Woh bāt jispar lihāz yā tawajjuh zarūr ho; sarrishṭa; zābita; woh bāteñ jinkā bartāw zarūr ho.

4.—Adab; 'izzat; rasmi ta'zīm-o-takrīm.

“Observance denotes the keeping of a rule or law with strictness; while observation signifies either the act of observing (considering attentively or remarking) or some remark made as the result thereof.” Webster.

OBSERVANDA, n. pl. [Lat.] Lihāz ke qābil bāteñ; woh bāteñ jinpar lihāz tawajjuh yā khayāl zarūr ho.

Observant, a. 1.—Nigrān; dekhne ya lihāz karne w.; jo tawajjuh ke sāth dekhe yā samjhe; jo kisī bāt ko nazar-andāz na kare.

An observant traveler—Woh saiyāh jo har shai ko tawajjuh ke sāth dekhe.

2.—Mutī'; hukm māune wālā; 'amal k. w.

With of.

Observation, n. 1.—Dekhnā yā lihāz k.; kisī shai par nigāh yā tawajjuh; mulāhaza; mushāhada; tawajjuh yā gaur se kisī shai kā dekhnā; dil ki wāqifiyat; dil kā kisī bāt ko ma'lūm k. yā uspar lihāz k.

The oratures in the deed did not fall under his observation—Is wasiqe meñ jo kuchh mahkūf (chhūlā) thā use usne na dekhā.—The distinction between hurt and grievous hurt escaped the assessors' observation—Assesaron ko zarar aur zarar-i-shadīd meñ farq ma'lūm na huā.

2.—Woh khayāl jo kisī shai ko dekhne yā uspar tawajjuh karne se qāim ho; mushāhada yā tawajjuh kā natīja 'am isse ki woh dil hī meñ rakh liyā jāe yā zāhir kar diyā jāe; kisī shai ko dekhne yā uspar gaur karne se jo kuchh akhṛz kiya jāe yā mustambat ho; mulāhaze kā natīja; kisī bāt ko dekh yā soch kar jo kuchh bhālā yā burā kahā jāe.

The observations of Govt. as made on a review of the financial statements are sound. — Gavarnment ne naqshajāt-i-mālī ko mulāhaza farmā ke jo kuchh apuī rāe zāhir farmāyī hai woh sabih hai.

Observe, v. t. 1. — Kisīqadar tawajjuh se dekhnā; kisiqadar gaur se mulāhaza yā mushāhada k.; zarā dil lagā kar yā dhyān se dekhnā.

I saw the figure but *observed* nothing peculiar in it — Māiū ne woh shakl dekhi par usmeñ koyī bāt az qism-i-khās mulāhaza na ki.

2. — Kisī bāt ko dil se ma'lūm k.; samajhnā; dīda-i-dil se dekhnā. To *observe* nice distinctions in arguments — Daliloñ meñ bārik bārik bātōñ ko samajhnā (unpar dida-i-dil se lihāz k.).

3. — Apuī rāe yā khayāl ko zāhir k. yā kahnā; jo kuchh dekhā yā samjhā ho uski nisbat kuchh kabuā; zimnau kuchh kabuā; ittifaqiya kah d.; mulāhaze yā gaur ke natije meñ kuchh kabnā. [ri'āyat k.]

4. — Mazhabī khayāl se mānnā; mazhab yā rasm ke lihāz se

5. — Ta'mil k.; pā-bandī k.; bajā lānā; mānnā; kisi ke mutābiq kuchh k. To *observe* a rule — Kisī qā'ide ki pā-bandī yā ta'mil k.; kisi qā'ide ko mānnā yā uske mutābiq 'amal k.

Observe v. i. 1. — Mutawajjih h.; lihāz k.; khayāl k.

2. — Kisī ki nisbat kuchh apuī rāe zāhir k.; kahuā.

 Followed with *upon*.

Observer, n. 1. — Jo kisi bāt par khūb lihāz tawajjuh yā dhyān rakkhe; jo kisi amr ki nisbat ihtiyāt hoshyāri yā tawajjuh se nigrah rahē.

Creditors are great *observers* of set days and times — Aiyām aur auqāt-i-mu'ayan kā lihāz dāin khūb rakkhe haiñ. [dekhā (mulāhaza kiya) kare.]

2. — Jo waqī'i dekhne meñ masrūf rahē; jo 'ādatan kisi shai ko An astronomical *observer* — Jo ajrām-i-falaki ko dekhā kare; jo sitāre wagaira ko mulāhaze kā 'ādī ho. [bāt par 'āmil rahē; jo kisi bāt ko kare.]

3. — Jo kisi qānūn qā'ide dastūr yā rasm ki pā-bandī rakkhe; jo kisi

4. — Wafā k. w.; pūrā k. w. masalan wa'de yā qaul k. [khayāl r. w.]

5. — Mazhabī khayāl se mānne w.; mazhab ki pā-bandī ki wajh se

Observing, a. Khūb tawajjuh k. w.; jo 'ādatan lihāz kiya kare; jo kuchh hotā ho uspar nazar khayāl yā lihāz r. w. [jo huā karti haiñ.]

He is an *observing* man — Us shakhs kī khayāl unhiñ bātōñ par rahā kartā hai

Obsolescent, a. Jo matrūku-l-isti'māl hotā jātā ho; jiskā isti'māl yā rawāj band yā masdūd hotā jātā ho.

Obsolescent words — Woh alfāz jinkā isti'māl tark yā masdūd hotā jātā ho.

Obsolete a. Jāri yā murawwaj nahiñ; matrūku-l-isti'māl; jiski pursish bāqī na rahē; jiskā bartāw bāqī na rahē; rad; mausūkh; bātil.

 Applied chiefly to words, writings, or observances.

Obstacle, n. Sadd-i-rāh; thokar; jo āge barhne na de; jo taraqqī meñ mukhil hārij yā māni' ho; rukāwat; atkāw.

Prejudice is an *obstacle* to improvement — Ta'assub taraqqī meñ māni' hotā hai; ta'assub se taraqqī ruk jātī hai.

Obstinacy, n. 1. — Rāe yā irāde ko isqadar mazbūt kar-l-ki woh phir na badle yā barī diqqat se tabdil ho; kisi rāe irāde yā silsile ki pairawī sābit-qadami se aur aksar nā-ma'qūl taur par k.; aisi pakar pakarnā ki chūho kuchh hī kaho-suno yā karo par jumbish na ho; hañh; isrār. [se raf' ho.]

2. — Aisi mazbūt jar pakar l. ki 'ilāj wagaira se na chhūte yā mushkil The *obstinacy* of a disease or evil — Kisī bimāri yā burāyī kī isqadar jā-guziñ ho-jūnā (jar pakar l.) ki woh kisi tadbir se raf' na ho (mushkil se dūr ho).

Obstinate, a. 1.—Jo kisi rāe yā irāde par nihāyat mazbūti se qāim rahe; jiskā 'azm bi-l-jazm ho; jo kisi tarah na māne; haṭṭhī; magrā; gardan-
 ۞ Usually in a bad sense, implying unreasonableness. [kash.

2.—Jo jald raf (daf yā dūr) na ho; jo āsānī se na chhūte; jo jald firo na ho-jāe. [dushwār ho.

An obstinate fever—Aisi tap jo āsānī se na chhūte; aise bukhār jiskā daf'iyā

Obstinately, ad. Haṭṭh ke sāth; zid se; aise mazbūt irāde se ki usmeñ lagzish na ho; aisi ṭhān ṭhān kar ki woh mushkil se chhūte. [machāye.

Obstreperous, a. Pur-shor; jo shor se bharā ho; shorī; gaugāyī; jo barī dhūm

Obstruct, v. t. 1.—Band kar d.; masdūd kar d. jaise kisi rāh ho; bich meñ aise aise thoṭkar dāl d. ki āmad-o-raft band ho-jāe. [ānā-jānā band ho-jāe.

To obstruct a road—Sarak band kar d.; sarak par koyī aisi shai rakhi d. jisse

2.—Nikalne na d.; rok d.; āṛ d. [(nikalne nahiñ dete).

Clouds obstruct the light of the sun.—Bādal sūraj ki raushni ko rok dete haiñ

3.—Rok d.; mukhil h; sust kar d.; jald jald hone na d.

Progress is often obstructed by difficulties—Aksar qabāhatoñ ki wājh se jald taraqqī nahiñ hoti.

Obstruction, n. 1.—Roknā yā rok diyā jānā; rukāwat. [thokar.

2.—Woh shai jisse rukāwat ho; amr-i-mānī'; sadd-i-rāh; āṛ; rok;

۞ Obstructions are removed; obstacles, surmounted.

Obstructive, a. Hārij; mukhil; rukāwat k. w.; jiskī wājh se koyī chiz ruk-jāe; insidād par māil; jo qabāhatoñ pesh kare yā jisse qabāhatoñ pesh āwen; jo atkāw kare. [aise dhang se ki koyī bāt ruk jāe.

Obstructively, ad. Aisi tarah par ki rukāwat khalal yā harj wāqī' ho;

Obtain, v. t. Koshish ke zar'e se pānā; hāsil k.; kisi chiz kā qabza pānā 'ām isse ki woh 'arizi ho yā dawāmi.

Obtain, v. i. Jāiz rah jānā; barqarār yā qāim rahnā; maqbūl h.; jāri yā rūij rahnā yā h.; rawāj pānā yā pakarṇā; phailnā; murawwaj h.

The practice of levying taxes on trades does not obtain now—Peshoñ par mahsūl leno lā dastūr ab qāim (murawwaj) nahiñ hai.

Obtrude, v. t. 1.—Bilā ijāzat yā talab kahiñ dākhil k.; kisi jagah yā hālat meñ zabardastī yā fareb se khwāh bilā talab dāl d. ghusā d. yā bhīr lagā d.

2.—Nā-munāsib isrār ke sāth kisi bāt ko pesh k.; kisi shakhs ko rū-ba-rū uski marzi ke khilāf kisi bāt ko pesh k.

To obtrude one's self—Jahāñ apnī zarūrat na ho wahāñ chale jānā; kisi jam'at yā suhbat meñ be-bulāye yā wahāñ ke hāzirin ki marzi ke khilāf ghus jānā.

Obtrude, v. i. Bilā istihqāq ghus jānā yā dākhil ho-jānā; be kahe-sune yā taqāze ke sāth kisi bāt ko pesh k.; dilerī yā gustākhi se apnī tayīn

Obtrusion, n. Nā-jāiz tarīq par dakhil dar-ma'qūlat. [pesh pesh (āge) kar-d.

Obtrusive, a. Dakhil dene par māil; dūstroñ meñ ghus-paith-kar chale jāne kā khwāhāñ; dūstroñ ke darmiyān be-bulāye jāne par rāgib.

Obverse, n. 1.—Sikke kā woh rukh jidhar chihra yā sar ho; sikke yā tagme kā rū ya'nī woh hissa jidhar chihra yā kitāba ho.

۞ Opposed to reverse.

2.—Woh bāt jiskā kisi dūsrī bāt meñ shāmil rahnā lāzimī ho; woh amr jisse koyī dūsrā amr lāzim ātā ho.

Obviate, v. t. Raf' k.; daf' k.; dūr k.; tāl d.; nikil d.; bich se haṭā d.; safāyī kar d. ya'nī kisi qabāhat 'uzr yā i'tirāz ko rahne na d.; shurū' hī yā (ibtidā hī) meñ dūr kar d. (haṭā d.).

Obvious, *a.* Jiskā hāl jalā khul jāe yā jo jalā dekh khwāh samajh parē; sāf; zāhir; wāzih; khulā; āshkāra; jiske dekhne yā samajhne meñ taraddud na ho.

Obvious to the eye, or to the mind—Jo shai sāf sāf dekh yā samajh parē.

Obviously, *ad.* Sāihī; sāf sāf; 'ayān taur par; khulā khulā; barmalā; 'alāniya. [khwāh wuqū' yā zuhūr meñ āye.

Occasion, *n.* 1.—Wāqi'a; sāniha; ittifāq; mājara; jo kuchh ho-jāe 2.—Mauqā'-i-munāsib; suhulat kā waqt; mauqā' jo dhab se mil-jāe; woh waqt mauqā' yā hālat jismeñ kār-barārī ho (matlab nikal jāe).

3.—Woh wāqi'a yā kalfiyat jiske sabab se kisi aise amr kā wuqū' ho jiskī ummed pahle se na rahī ho; sabab-i-ittifāq; woh bāt jiske bā'is se koyī dūsri bāt paidā ho.

[paidā huā !

What was the occasion of this custom? Yā dastūr kyūnkar yā kis wajh se 4.—'Arizī zarūrat; zarūrat yā ihtiyāj-i-ittifāq; kisi bāt kā mauqā' jiske sāth kisi shai kī hājat yā talab bhī ho.

There is no occasion for producing this document—Is nawishte ke pesh karne kī koyī zarūrat nahīn hā. [yā zarūrat; jab kām parē; waqt yā mauqā' par.

On occasion—Wāqtan-la-wāqtan; jab zarūrat hājat yā ittifāq parē; 'ipda-l-hājat

Occasion, *v. t.* Kisi bāt kī sawab yā bā'is zimman paidā kar d.; paidā k.; mājib h.; karānā; asar pahunchānā; uṭhānā; kharā k.; barpā k.

Occasional, *a.* 1.—Jo kabhī kabhī ho; jo waqt yā mauqā' ke lihāz se kiyā jīe yā zuhūr meñ āye; jisse kisi bāt kī zarūrat paidā ho; ittifāq; 'arizī.

Occasional remarks—Woh bāteñ jo mauqā' ke lihāz se ya'nī silsilawār nahīn 2.—Jo ittifāqiya paidā ho. [bulki jā-ba-jā hasb-i-zarūrat kahī jūeñ.

The occasional origin of a thing—Kisi shai kī bunyād jo ittifāqiya par jāe.

3.—Jiskā zuhūr kisi mauqā' par ho. [par kī-jīe.

An occasional discourse—Woh guftgū jo kisi khās mājare ke wuqū' meñ āne

Occasionally, *ad.* Ittifāqiya; jab zarūrat parē; jab jab subhītā yā mauqā' ho; humesha nahīn; jab-tab; kabhī kabhī; kadhī-kadhī; gah-gāh;

Occident, *n.* Pachchhim; magrab; garb. [gāhe-māhe.

Occidental, *a.* 1.—Jo pachchhim meñ ho; jo magrib meñ wāqi' ho; pachchhim kā; magrabī. [Pachchhim kā sonā.

Occidental climates—Pachchhim ke des; magrabī mulk.—Occidental gold—

Opposed to oriental.

2.—Jo āstāb ke ba'd gurūb ho; jo sūraj ke piche dābe.

An occidental planet—Woh saiyāra jo āstāb ke ba'd gurūb ho.

3.—Jismeñ karāyī damak yā khubsūrtī kam ho; jismeñ darja-i-awwal kā āb wāgairā na ho.

Said of precious stones and gems; opposed to orient.

Occult, *a.* Jo dekh yā samajh na parē; jo nazrayī na de; poshida; maḥfī; lā-ma'lūm; jiskā hāl khulā na ho. [qabza; dakhil-kārī.

Occupancy, *n.* Qābiz h. yā qābiz rahnā; dakhil k. yā rakhnā; dakhil;

Occupant, *n.* Qabza k. w.; woh shakhs jo kisi shai par wāqi' qābiz yā mutasarrif ho; jis shakhs ke dakhil meñ koyī chiz ho; qābiz; dakhil;

Occupation, *n.* 1.—Qabza yā dakhil k.; qābiz h. [mutasarrif.

2.—Qabza; dakhil; tasarruf.

Lands in the occupation of a tenant—Zamīn jo kisi asāmī ke qabze meñ ho.

3.—Woh bāt jismeñ waqt aur tawajjuh sarf ho; kisi shakhs kā khās kām; shagl; peshā; kām; rozgār; byāpār yā baipār; tijārat; jo kām rizq khwāh daulat hāsil karne kī garaz se kiyā jīe. [meñ r.

Occupy, *v. t.* 1.—Qabza k. yā r.; mutasarrif h. yā rahnā; qabze yā dakhil

That room is already *occupied*—Us koṭhri meñ koyī pahle hī se hai (uspar qābiz hai).

2.—Bharṇā; chhekṇā; chhipāṇā; kisī ke 'arz-o-tūl (lambāyī-chau- [rāyī] meñ samā jāṇā.

The camp *occupies* five acres of ground—Woh kḥaima pāñch ekaṛ zamīn chheke (ghere huye yā uspar kharā) hai.—The writing *occupies* a sheet of paper—Woh tahrir ek taḥṭe kāgaz par hai.

3.—Muqarrar k.; kām meñ lagāṇā.

4.—Masrūf k.; kām meñ lagāṇā; mashgūl k.

Every man should be *occupied*, or should *occupy* himself, in some useful labour—Har shaḥṣ ko chāhiye ki kisī kām kī bāt meñ mihuat kare yā apne ko mashgūl rakkhe.

[dhyān meñ āṇā.

Occur, v. i. 1.—Dil meñ āṇā yā guzarnā; kḥayāl meñ āṇā yā guzarnā;

The thought did not *occur* to me—Woh kḥayāl mere dil meñ na guzrā; us bāt kā kḥayāl mujhko na huā; woh bāt mere dil meñ na āyī.—It does not *occur* to my recollection—Yah bāt mujhe yād nahīn āti (yād nahīn partī).

2.—Nazar āṇā; dekh parṇā; jā-ba-jā milnā; jagah jagah milnā; jahān-tahān h. yā milnā.

This word does not *occur* in that book—Yah lafz us kitāb meñ nahīn miltā (nazar nahīn ātā).—It *occurs* in several places in my compilation—Merī tālif meñ woh kayī jagah hai (miltā hai).

3.—Honā; wāqī' h.; sar-zad h.; wuqū' meñ āṇā.

Occurrence, n. Wāqī'a; sāniha; jo kuchh ho-jāe yā bīte; koyī amr-i-ittifāqī; aisī bāt jo begair irāda yā ummed kiye ho-jāe; mājara; ittifāq.

Octroi, (ok-trwa') n. 1.—Tijārat kā haq jismeñ dūsrā sharīk na ho; woh log jinko bilā-shirkat-i-gaire tijārat kā haq hāsil ho.

2.—Mahsūl jo un paidāwaroñ par lagtā hai jise kisī shahr ke andar lāte haiñ aur yah aksar shahr ke phāṭak par wusūl kiya jātā hai; chungī.

Ocular, a. Jo āñkh se dekhā gayā ho; jo dekhne par mauqūf ho; jo wāqī' dekhne se hāsil ho; chashm-did. [ke zarī'e se mile; subūt-i-'ainī.

Ocular proof or evidence—Subūt-i-chashm-did; aisā subūt jo āñkh se dekhne

Oculist, n. Jo āñkhoñ kī bimāriyoñ ke 'ilāj meñ hoshyār ho yā unke changā karne kā da'wā kare; sathiyā; kuhhāl.

Odd, a. 1.—Phuṭ; jiskā joṛā dūstre ke sāth na lagā ho; juft nahīn; tāq; akelā; āp hī āp; yakka; furd; jo do barābar hissoñ par bañṭ na sake jaise—ek tīn pāñch sāt wagaira.

2.—Jo kuchh kisī ta'dād-i-mu'aiyan yā aisī ta'dād ke ba'd bāqī rah jāe jise das se bañṭ sakeñ; bāqī; dūstroñ meñ shāmil nahīn.

Five hundred rupees and *odd*—Pāñch sau kayī rupaye.—Twelve rupees and *odd* annas—Bārah rupaye aur kayī āne.

3.—'Ajīb; 'ajīb-o-garīb; ma'mūl ke kḥilāf; qism-i-kḥās kā; nirālā.

An *odd* phenomenon—'Ajīb qism kī sūrat; woh shai jo nirālī yā nirālī tarah kī dekh pare.—An *odd* fellow.—'Ajīb shaḥṣ; nirālā yā anūṭhā shaḥṣ; 'ajīb

Said of a person in dislike or contempt. [admī.

4.—Jise log bakhūbī na jānte hoñ; jiskī kisī ko parwāh na ho; nā-chīz; khafīf; jo bahut kām kā na ho. [nahīn haiñ.

Some *odd* books are missing—Kuchh aisī kitābeñ gum haiñ jo bahut kām kī

5.—Gair-murawwaj; zāhir meñ nā-mūnasib; jisse kām chalne yā nikalne kā qarīna na ho. [hai (nā-munāsib hai yā isse kām nā niklegā).

This is an *odd* way of doing business—Kām karne kā yah tarīq ma'mūlī nahīn

6.—Jis waqt kuchh kām na rahe; jo khālī rahe; jo ma'mūlī shagī kā ho uske 'alāwa; fursat kā.
He may do it at odd times—Woh ise fursat ke waqt kar saktā hai.—I will take some odd time to do this business—Is kām ke karne ke liye main koyī fursat kā waqt tajwīz karūngā.

Oddity, n. 1.—Jo kuchh ma'mūlī yā rāij ho uske khilāf h.; 'ajīb yā turfa qism kā h.; nīrālā-pan; nīrālē dhang kā h.
Oddity of dress—Posbūk kā nīrālā-pan (nīrālī waz' kā h.). [tāq yā fard ho.

2.—Koyī phut yā be-jor chiz; woh shai jiskā jorā na ho; chiz jo A collection of oddities—Bhut si phut (be-jor) chizeh.

3.—'Ajīb-o-garīb shakhs; 'ajīb tarah kā admi (*Colloquial*).

Odd-looking, a. 'Ajīb sūrat r. w.; jiskī shakl nīrālī ho.

Oddness, n. 1.—Fard tāq yā phut h. [h.; ku-dhang h.

2.—'Ajīb qism kā h.; turfa tarah kā h.; qism-i-khās kā h.; be-dhab

Odds, n. sing. and pl. Ikhtilāf jo ek ke haq meū aur dūse ke khilāf ho; muqūbale meū ek chiz kā dūsrī se baṛh jānā; nā-bamwārī; farq; tafawut; kamī-beshī; galaba; fuaqiyat.

At odds—Nizā' yā ikhtilāf ki būlat; jhagrā; bigār; takrār.—To be at odds—Jhagrā yā takrār r.; āpas meū laṛāyī yā bigār r.; bāham nizā' r.—To set at odds—Jhagrā karā d.; bigār yā takrār karā k.; laṛā d.; nizā' barpā karā d.—It is odds—Yah amr qarīn-i-qiyaṣ hai; yah bāt qiyāṣ meū ātī hai (iske khilāf hone ki ummed kam hai).—Odds and ends—Jo kuchh tūṭā-phūṭā rah-jāe; reza-jāe; bachū-bachāyā; chhūṭā-chhūṭā; jo kuchh tūṭā-phūṭā rah-jāe; reza-

Odious, a. 1.—Nafrat ke qābil. [purza; kūṇ-karkat; ākhor; agram-bagram. An odious name—Nām jo nafrat ke qābil ho.

2.—Nā-guwār; nā-pasandīda; makrūh; najis; jisse nafrat paidā ho; jisse jī bigār jāe yā phir jāe.

An odious sight—Aisi chiz jiske dekhne se dil ko nafrat ho.—An odious smell—Najis bū; bad-bū; bū jisse jī bigār jāe.

3.—Jisse nafrat paidā; jisse hasad yā ḍāh paidā ho; jisse ranjish ho; jo dushmanī yā nārāzgī kā sabab ho.

To utter odious truth—Aisi sachchī bāt kā kahnā jisse kisī ko ranj pahūnche.

4.—Mustanjab-i-nafrat; jisse nafrat ki jāe; jisse kisī kā dil phir jāe; jisse kisī ki tabī'at haṭ yā phaṭ jāe.

He has rendered himself odious to the people—Log usse nafrat karne lage; logon ki tabī'at usse haṭ gayī (unke dil usse phaṭ gaye).

Odium, n. 1.—Nafrat; karāhiyat; nārāzī; dil kā haṭ jānā; tabī'at kā

2.—Woh bāt jisse nafrat paidā ho; karāhiyat. [phir jānā.

Odour, a. Bū; bās; mahak; khushbū yā badbū.

To be in bad odour—Maurid-i-'itāb h.; kisī ki nazaron se gir jānā; khafagī yā nārāzī meū paṛnā.—He is in bad odour with his master—Uskā āqā usse nārāz hai. [meū achchhī mahak ho.

Odoriferous, a. 1.—Khushbū'd. w.; mu'attar k. w.; khushbū-dār; jis-

2.—Khushbū le jāne wālī—jaise hawā. [bū achchhī ho.

Odorous, a. Jismeū khushbū ho yā jisse woh paidā ho; jiskī mahak yā

Of, prep. Yah lafz kisī sabab mabdā zarī'a bānī yā fā'il se kisī shai kā nikālā (paidā h. yā zuhūr meū ānā) zāhir kartā yā ek shai kā tā'alluq dūse se batātā hai jaisā ki zail se zāhir hotā hai:—

(a)—Woh shai jisse koyī chiz nikle yā paidā ho khwāh uskā bā'is mabdā wagaira.—He is of a race of kings—Uskī paidāish yā woh bādshahon ki nas

se hai.—He is of noble blood—Woh nutfā-i-sharīf se hai.—I received this gift of him—Yah hiba main ne usse pāyā.—(b)—Qabza yā milkīyat; woh nisbat jo sifāt aur mauṣūf ke mābain ho.—The land of the landlord—Zamīndār ki zamin ya'ni jiskā mālik yā qābiz zamīndār hai.—A man of courage—Jurāt r. w. ādmī ya'ni ādmī jo us sifāt se mauṣūf ho.—(c) Woh shai jisse dūsrī shai tarkīb pāye (bane).—A sword of steel—Fānlūl ki talwār.—(d) Kisī kī kā juz yā kisī ta'dād-i-majmū'ī se kuchh; jis ta'dād yā shumār kī zikr ho na meñ se kuchh.—Of this little he had some to spare—Is thore meñ se woh kuchh de saktā thā.—The most renowned of all—Sab se yā sab meñ nihāyat māhlūr.—(e) Woh bāt jisse kisī shakhs yā shai ko tahrīk ho.—They went of their own will—Wo apnī hi khwāhish se gaye—No body can move of it-self—Kisī jī-m meñ khud-ba-khud jumbish nahīn ho-saktī.—(f) Kisī shai se nisbat yā ta'alluq—To boast of one's actions—Apne kāmōn kī nisbat dīng mārṇā.—(g) Kisī maqām se fāṣila (dūri masāfat yā bu'd).—Within a mile of the village—Gānw se ek mil ke andar (ādī ko ke bhītār).—(h) Waqt ke lihāz se nazdīkī yā dūri.—He came within an hour of the appointed time—Jo waqt muqarrar thā usse pahle ek ghante ke bhītār hī woh āyā.—(i) Nām ke sāth yā lafz (of) mu'āwāt yā yakānīyat par dalālat kartā hai.—The city of Rome—Rūm kī shahr (j) Jagah yā waqt ke lihāz se nisbat.—The people of Benares—Bunārān ke log.—In the days of Caesar—Qaisar ke zamāne meñ.—Of late—Hāt meñ; us waqt jise guzre bahut 'arṣa nahīn huā.—Of old—Sābiq meñ; zamāna-i-sābiq khwāh guzarhī meñ; sābiqan; us waqt jise guzre bahut dīn bīte; zamāna-i-salaf meñ; pahle.

Off, a. Jo ba-jānīb-i-muqābil yā dūsrī taraf khwāh dūr par ho.

The off horse or ox in a team—Woh ghoṣā yā bail jo dūsrī taraf yā dūr par joṭā

Off, ad. Yā lafz bahut se ma'nī meñ mu'ta'mal hotā hai masalan

(a) Fāṣila; dūri; bu'd; masāfat.—The house is a mile off—Woh makān ek mil par (ek mil ke fāṣile par) hai. (b) Kisī shai kī batā d. nikāl d. yā judā kar d.—To take off the hat or cloak—Topi yā libāṣī utār l.—To cut off—Kāṭ ḡalṇā (kāṭ kar judā kar d.)—To peel off—Chhil ḡalṇā (chhilko ko us shai se judā kar d. jismeñ woh lagā ho.) (c) Kisī shai kī chāl jānā takhṣīf yā band ho-jānā khwāh chhūṭ jānā yā chhor d.—The fever goes off—Bukhār chhūṭ jātā hai.—The pain goes off—Dard chālā yā nikal jātā hai (chhūṭ jātā hai) (d) Dū-ri taraf; jānīb-i-mukhālīf ko. $\approx$ Equivalent to from, away; not toward. To look off—Dū-ri taraf dekhṇā. $\approx$ Opposed to on or toward. (e) Kisī baḥs kī juze-i-mukhālīf (dū-rā pahlū).

Off-hand—Be-gair pahle se intizām bandobast yā sāmān kiye huye; begair pahle se tahaiya kiye huye; pahle se soch-bichār-kar nahīn; āl-badlīhā; bar-jastā; be-sākhṭā.—To do a thing off-hand—Kisī bāt kī āl-badlīhā yā bar-jastā (be-gair pahle se soche-bichāre) k.—**Off and on**—Ek waqt to dīl lagā kar masrūf aur dū-re waqt gāib yā sust; kabhī chust kabhī sust.—**To be off** Chāl d; rawāna h.; nau-do-gyārah h-jānā; kisī mu'āshade yā irāde se mun-barīf h. (Colloquial).—**To come off**—Honā; wāqī h.; zuhūr meñ ānā—When does the exhibition come off?—Numāish kab hone wāli hai yā kab hogī? **To get off**—(a) Utarnā; niche ānā.—(b) Bach jānā; bach nikalṇā; chhūṭ jānā.—**To get off** scot-free—Sāf yā be-dāg bach jānā (bach nikalṇā); be ānch kīye bach jānā.—**To go off**—(a) Chālō jānā; rawāna ho-jānā; chhor jānā. (b) Chhūṭṇā; dagnā; chālṇā jaise top kī.—**Well off, ill off, badly off**—Kāmyābī yā

nā-kāmī kī hālat meñ achchhī yā burī hālat meñ ; farīgu-l-bāli yā taklif meñ ;
 Off, *prep.* Kisi shai par nahīn. [kām chaltā yā kām band.

He was not off the bed the whole day—Woh sūre din bistar se alag na huā
 Off, *interj.* Dūr ; dūr ho ; chal ; haṭ. [(uspar parā thā).

⚔ "A command to depart, either with or without contempt or abhorrence." *Webster.*

Offence, *n.* 1.—Nārāz k. ; sadma pahuñchānā ; zarar.

2.—Qānūn kī sarīhī khilāf-warzī ; qāuūn ke khilāf 'amal-darāmad
 yā 'amal ; jurm ; gunāh ; qusūr. [gussa paidā karāne w.

3.—Jisse ranj paidā ho ; jo gusse ko bharkāye (gussa dilāye) ;

4.—Nārāzī ; nā-khushī ; gussa ; khafagī ; 'itāb ; bezārī ; ranjish.

To give offence—Nārāz yā nā-khush k. ; gussa dilānā yā khafā k. ; ranj d.—To
 take offence—Nārāz h. ; nā-khush h. ; ranjida h. ; gussa k. ; khafā h. ; burā
 mānnā. [kām āte haiñ jaise talwār wagaira ; larāyī ke hathiyār.

Weapons of offence—Ālat-i-harb yā zarb ; woh hathiyār jo hamla karne meñ

⚔ Opposed to *weapons of defence.* [wagaira na pahuñchāne w.

Offenceless, *a.* Be-shar ; be-gunāh ; ma'sūm ; gaū ; bholā ; kisi ko ranj

Offend, *v. t.* 1.—Nā-khush k. ; nārāz k. ; bezār k. ; ranj dilānā ; khijhānā ;
 āzurda k. ; khafā k. [zarar pahuñchānā ; nuqsān k.

2.—Sadma pahuñchānā ; choṭ lagānā ; dard paidā k. ; taklif d. ;

To offend the conscience—Imān ko sadma yā choṭ pahuñchānā.—Strong light
 offends the eye—Tez raushnī se āñkh ko zarar pahuñchtā hai.

Offend, *v. i.* 1.—Jo āyin Khudā kī taraf se nāzil huyī ho yā insān kī banāyī
 ho uske khilāf 'amal k. ; jurm k. (uskā murtakib h.) ; taqīr yā gunāh

2.—Nārāz k. ; nā-khush k. ; gussa dilānā yā paidā k. [k. ; mujrim h.

To offend against—(a) Kisi ko apne fī'l se nuqsān pahuñchānā ; kisi ke haq
 meñ be-insāfī k. (b) Kisi kī nisbat jurm kā murtakib h. ; khilāf-warzī k. ;
 khilāf 'amal k. ; na mānnā ; pābandī na k.—To offend against a law or
 rule—Kisi āyin yā qā'ide kī khilāf-warzī k. (usko na mānnā).

Offender, *n.* Mujrim ; jurm k. w. ; qānūn-i-rabbānī yā insānī ke khilāf
 'amal k. w. ; qusūr-wār ; gunah-gār ; mudākhalat-i-be-jā k. w. ; nuqsān

Offense, *n.* See Offence. [pahuñchāne w.

Offensive, *a.* 1.—Jisse nārāzī nākhushī yā kisiqadar gussa paidā ho ;
 ranj-dih yā ranj-āwar ; nā-guwar. [nā-khushī ho.

Offensive words—Ranj dilāne wāle kalām ; bāteñ jinse sunne wāle ko gussa yā

2.—Jisse taklif ho ; jisse karāhiyat yā nafrat paidā ho ; jo guwarā
 na ho ; nā-pasandida ; jise hawās-i-khāmsa pasand yā qabūl na karen.

An offensive smell—Bū jisse dil ko nafrat yā karāhiyat ho ; bad-bū.

3.—Jisse burāyī yā nuqsān paidā ho ; muzir ; nā-muwāfiq.

Offensive to the stomach—Mi'de ke liye muzir yā nā-muwāfiq.

4.—Jo hamle meñ musta'mal ho ; jisse wār kī jāe.

An offensive weapon—See *Weapons of offence* under *Offence.*

5.—Ibtidāan hamla k. w. ; pahle chaṭhāyī k. w. ; hamla-āwar ; tākht-
 āwar ; chheṭ yā chheṭ-chhāṭ k. w. [se shurū' ho.

An offensive war—Woh larāyī jismeñ hamla yā ohheṭ pahle ek farīq kī taraf

⚔ Opposed to *defensive.* [chaṭhāyī kare uskā fī'l.

Offensive, *n.* Farīq-i-hamla-āwar kī hālat yā kaifiyat ; jo farīq hamla yā

⚔ Opposed to *defensive.* [pahle hamla k.

To act on the offensive—Larāyī meñ farīq-i-awwal h. ; larāyī shurū' k. ; chheṭnā ;

Offensively, ad. 1.—Aisi tarah par ki nā-rāzī yā nū-ḵhushī paidā ho; ranj dilāne ke tariq par.

2.—Muzir tariq par; nuqsān pahuñchāne ke dhang par.

3.—Ibtidāan hamle ke tariq par; larāyī kī chhīc karne kī rāh se.

4.—Aisi tarah par ki hawās-i-ḵhamsā ko burā (nā-guwar makrūh yā nā-pasandida) ma'lūm ho. [uā-pasandidagī; makrūhiyat; burāyī.

Offensiveness, n. Nā-guwar muzir nā-muwāfiq yā burā h.; mazarrat; **Offer, v. t.** 1.—Kisi ke pās yā uske āge lānā; ijāb yā inkār (lene yā na lene)

ke liye āge r.; kisi ke āge koyī shai is nazar se rakhi d. ki agar woh chāhe to use le-le warna wāpas kar de; hāzīr k.; maujūd k.; pesh k.

He offered me a sum of money—Usne kuchh rupaye mere rū-ba-rū pesh kiye; usne mujh se kabā ki isqadar rupaye maujūd haiñ lenā ho to lo.

2.—Zabānī yah kahnā ki main tumheñ fulān shai detā hūñ; pesh k.; main se kahnā ki yah lo par us chīz ko wāqī'ī pesh na kar-d.; kisi se kahnā ki agar chāho to fulān chīz le-lo. [meri aūgūthī le-lo.

I offer you my ring—Main tumheñ apni aūgūthī detā hūñ; agar tum chāho to

3.—Parastish yā 'ibādat meñ pesh-ḵhush ḵhwāh nazr k.; pūje meñ charḥānā; qurbānī k.; charḥānā mācnā yā bal d.; parastish wagaira meñ adā k. jaise shukriya.

4.—Qīmat in'ām ujrāt mazdūrī yā mushāhara apnī taraf se dene ke liye kahnā; kisi se yah kahnā ki ham tumko fulān shai kī qīmat isqadar denge fulān kām ke 'iwaz itnā bataur in'ām ke denge 'alā-hāza-l-qiyās.

I offer ten rupees for this ring—Is aūgūthī ke (iske 'iwaz meñ yā iski qīmat) main das rupaye detā hūñ.—To offer a salary—Kisi se yah kahnā ki tum ko isqadar mu-shāhara milegā.—To offer violence—Mārpiṭ k.; hamla k. yā

shurū 'k.; mārne lagā; pahle hāth chalānā yā chhōrnā. [ā-pahuñchnā.

Offer v. i. 1.—Pesh ānā; āge ānā; quib yā nazdik ā-jānā; pahuñchnā yā The occasion offers—Mauqa' pesh ātā hai (pahuñch jātā yā ā-pahuñchtā hai).

2.—Zabānī pesh (hāzīr yā maujūd) ho jānā; kisi bāt kī nisbat apni āmādagī zāhir k.; yah kahnā ki ham fulān bāt par (isko karnā par) rāzī haiñ. [apni āmādagī zāhir kī.

He offered to accompany his brother—Apne bhāyī ke sūth jāne kī nisbat usne

Offer, n. 1.—Woh bāt jo is garaz se pesh kī jāe ki fuīq-i-sānī chāhe use manzūr kare yā nā-manzūr; woh bāt jiskā karnā yā na karnā dūsre

2.—Woh bāt jo ibtidāan kisi kī taraf se pesh kī jāe. [par mauqūf ho.

3.—Qīmat d. (lagānā yā dene ko kahnā); woh qīmat jo ḵharīdār apni ḵhushī se dene par āmāda ho.

I made an offer of 4 rupees for the box, but the offer was considered insufficient.—Main us sundūḡ kī qīmat chār rupaye detā thū par woh nū-kāfi samjhi gayī.

Offering, n. Woh nazr-niyāz jo parastish ke muta'alliq kī jāe; jo kuchh gunāh ke kaffāre meñ pesh kiya jāe; qurbānī; charḥāwā; baldān; ināwan; jo kuchh pūje meñ charḥāyā jāe.

Office, n. 1.—Woh ḵhās farz yā zimma-dārī kī bāt jo hākim kī taraf se kisi sarkārī kām ke anjām ke liye sipurd ho; 'uhda; mansab; ḵhidmat;

The office of a judge—Jaj kā 'uhda yā mansab. [naukarī.

2.—Kisi ḵhās qism kā kām; koyī parde kī ḵhidmat yā parde The office of a midwife—Dāya-garī; dāyī-janūyī kā kām. [kā kām.

3.—Woh kām jiskā nikalnā kisi khās shai se maqsūd ho khwāb jo kisi khās shai se nikle yā uikālā jāe; woh kām jiske anjām kī munāsa-bat kisi khās shai meñ ho.

We enjoy health when the several organs of the body perform their respective offices—Jab jism ke mukhtalif quwe apnā apnā kām kiya karte hain ham log tandarust rahte hain.

4.—Woh kām jo kisi shakhs par dūsrē kī taraf se (uski jānib yā uske haq meñ) karne ke liye dīlā jāe yā jiskā anjām dūsrā shakhs ap-hi-apne apne zimme kar le; dūstroñ kā kām; koyi khidmat-i-khās; farz; rasmi kām; insān ke bāhamī farāiz. [khwābiyān.

Good or kind offices—Hasanāt; husn-sulūkiyān; achchhe kām; ihsānāt; khair.

5.—Woh jagah jahāñ kisi qism kā kām dūstroñ kī taraf se huā kartā hai; woh makān yā qat'-i-makān jismeñ sarkārī ahl-i-kār sarkārī kām karte hain; sarishta; daftar.

The Sub-registrar's office—Sub-rajistrār kā sarishta yā daftar.

6.—Woh shakhs yā ashkhās jinke zimme koyi khās sarkārī kām ho; ahl-i-sarishta; sarishte ke log. [(sariste ke logoñ ko de di hai).

I have notified the office—Main ne fulāñ amr ki ittilā' sarishte meñ kar di hai

7.—pl. Bāwarehī-khāna wagaira jo makān ke muta'alliq hotā hai.

Officer, n. 'Uhda-dār; afsar; mansab-dār; woh shakhs jo qāuūnūñ kisi 'uhde par māmūr ho; woh shakhs jo kisi khidmat-i-sarkārī ke anjām kā mujāz kiya gayā ho; hākim; 'āmil; mulki fauji bahri yā dīni afsar.

Officer, v. t. Ahl-kāroñ se bharuā; kisi par yā kabhiñ afsar muqarrar k.

Official, a. 1.—Sarkārī 'uhde se mansūb; muta'alliq i-sarishta; hākimāna; sarkārī.

Official duties—Woh kām jo 'uhda-i-sarkārī se muta'alliq hoñ; sarkārī kām; [ñij ke kām nahiñ.

2.—Jo sarishta-i-munāsib yā hākim i-mujāz se mustukhraj (niklā) ho; jo ikhtiyār-i-hākimāna ke rū se kiya jāe; jiskā i'lāñ hākimāna ikhtiyār se ho. [ñij ke taur par nahiñ.

An official statement—Woh bayāñ jo ba-ikhtiyār-i-hākimāna kiya jāe ya'ni Official, n. Woh ahlkār-i-darja adnā (mā-taht) jise ikhtiyār-i-'āmilāna hāsil ho; ahl-kār jise 'adālatāna ikhtiyār hāsil na ho.

Officially, ad. Hākim yā afsar-i-mujāz kī taraf se; ikhtiyār-i-jāiz ke rū se; jo ikhtiyārāt-i-khās hāsil hoñ unke mutābiq; sarishte ke rū se; sarkārī taur par (ñij kī tarah nahiñ).

Accounts officially rendered—Hisāb jinkā muhāsaba afsar-i-mujāz de.—Reports

officially verified—Khabareñ jinkī tasdiq ahlkār-i-mujāz kī taraf se ho.

Letters officially communicated—Chitthiyāñ jo sarkārī taur par bheji jāeñ.

Officiate, v. i. 1.—Apne 'uhde kā kām anjām d.; kisi 'ām khidmat ke kār-i-munāsib ko k.

The priests who officiate at the temple of Viswanāth are generally well-to-do persons—Viswnāth ji ke mandir ke pandā aksar fārigu-l-bāl hain.

2.—Kisi dūsrē shakhs ke lawāzim-i-mansabī ko anjām d.; kisi dūsrē kā mansabī kām bataur qāim-maqām ('iwaz) ke k.

Followed by for.

Officiating, a. Dūsrē kā kār-i-mansabī anjām d. w.; qāim-maqām; 'iwaz.

Officious, a. 1.—Mihr-bāñi meñ andāz se zāid musta'id yā 'ujlat k. w.; taqāze ke sāth khidmat-guzār (kām-k. w.).

2.—Jis kām se kuchh sarokār na ho usmeñ hāth dālne w.; fuzūl dākhil d. w. (dākhil-dar-ma'qūlat k. w.); apñi be-'aqlī se bilā-talab i'ānat yā nek-khwāhī k. w.

Officiously, *ad.* 1.—Shafaqat (mihir-bānī) se; ba-fikr-i-tamām.

2.—Nihāyat hī musta'idī yā 'ujlat se.

3.—Gustākḥāna; gustākḥī kī rāh se; shokḥī se.

Officiousness, *n.* Dūsre kī khidmat-guzārī meṁ munāsabat se zāid sar-garnī; be kahe-suno dūsroṁ ke kām meṁ dast-andāzī; nā munāsib

Offset, *n.* 1.—Shākḥ jo darakht kī jar se nikle. [(be mauqa') musta'idī.

2.—Raḡam-i-mujrāyī; jo kuchh kisi dūsre chīz ke badle meṁ diyā jāe.

Offset, *v. t.* Ek hisāb ko dūsre hisāb meṁ mujrā d.; ek farīq ke mutalābe se dūsre farīq kā mutalāba tai karā d.

Offspring, *n.* Larḳā yā larke; tiḥl yā atfāl; aulād; nasl; larke-bāle go mūris i'ālā se kitnī hī pushtoṁ kā farq ho.

Ogle, *v. t.* Muḥabbat kī rāh se (shauḡiya) kankhiyoṁ se dekhū; tāki

dūsre apnī taraf muḥātab ho uskī taraf gosha-i-chashm se dekhū;

Ogle, *n.* Kankhī; nazar chhipā-kar ek taraf dekhū. [nazāre mūrū.

Oil, *n.* Tel; raugan.

To burn the midnight oil—Ādhī rāt (nist-i-shab) tak ḡhwāh rāt ko der tak chīnḡ kī raḡshī ke zāmme baith-kar tahsīl-i-'ilm k.

Oil, *v. t.* Tel lagā; tel malnā; tel malnā; raugan malnā. [rauganī; muraggan.

Oily, *a.* 1.—Jismeṁ tel malā ho; jismeṁ tel ho; jismeṁ rauganīyat ho;

Oily matter or substance—Rauganī mādda yā shai.

2.—Tel sā; raugan kī tarah.

An oily appearance—Tel kī si (rauganī) sūrat.

Old, *a.* 1.—Kām-sin nahīn; burhā yā buḡḡhā; purānā; kuhan-sāl;

bahut dinōṁ kā; jo bahut dīn rah chukā ho; jīne ke jo mā'mūlī aiyaṁ

muqarrar nahīn unke ākhīr tak pahūchā huā; derīna.

Applied to animals or plants.

An old man—Buḡḡhā ādmī; shākḥ-i-kabīr-sin (musin); pīr; derīna shākḥs.

An old tree—Purānā darakht; darakht jo bahut dinōṁ kā ho.—Old age—

Burhāyī yā burhāpā; pīrī; kībr-sīnī; zā'ifī.

“This adjective is placed after the noun that designates the time lived; as three years old. Webster.

2.—Nayā yā tāza nahīn; bahut dinōṁ kā; jiskā qiyām 'arse se rahā ho;

hāl kā banā yā paidā kiya huā nahīn; purānā; derīna; kuhua; qadīm.

Old wine—Purānā sharāb; mā-i-kuhua; bahut rozōṁ kī banī huyī sharāb.

An old garment—Purānā pahīnne kā kaprā; kaprā jo hāl kā banā na ho.—An

old friendship—Purānī dostī; muḥabbat-i-qadīmī; dostī jo bahut 'arse se ho.

3.—Jiskā wujūd pahle (sābiq) se ho; sābiq kā; pahle kā; jo qadīmū.

An old law—Purānā qāūn; qāūn jo pahle se chālā ātā ho. [l-aiyaṁ se ho.

4.—Jiske qiyām kā ta'ayun na ho; jiskā wujūd pahle se rahā ho

par uskī tahqīq wāq'ī na ho.

How old are you? Tum kitne dīn ke ho? Tumhāri 'umr kyā hai? A year

old—Ek sāl (sāl bhar) kā; yak-sāla. [ghaṭṭhā par gayā ho.

5.—Mashshāq; puḡḡhta-kār; tajriba-kār; pakkā; jisko kisi bāt kā

An old offender—Mujrim-i-puḡḡhta-kār.—Old in vice—Burāyī meṁ pakkā; jisko

badī kā ghaṭṭhā par gayā ho. [se jote-bote hoṁ.

6.—Mazrū'a-i-qadīm; jo 'arse se kāsht meṁ ho; jisko bahut dinōṁ

An old land—Arāzi-i-mazrū'a-i-qadīm; zamīn jo bahut dinōṁ se jōtī-boyi jāti ho

Opposed to new land, that is, land lately cleared and cultivated (arāzi-i-nau-ābād). [be-kār; bosīda.

7.—Purānā; bahut dinōṁ kā; phatā huā; sarā-galā; nikammā;

Old clothes—Purāne (phaṭe yā sarē-gale) kapre.

8.—Sin-rasīda; sāl-khurda; bahut dinon kā; jismen nau-jawān si zihni quwwat yā dūsrī sifateñ na hoñ; kharāb; zalil.

☞ Used disparagingly as a term of reproach.

9.—Purāni waz' kā; goyā zamāna-i-qadīm kā; jiskī tabī'at 'ādī ho-gayī ho; nihāyat khush-o-khurrañ; bashshāh; dil khush k. w.; pasandīda.

Of old.—'Arsa-i-darūz se; zamāna-i-qadīm se; salaf se; āge se.—*Old age*—See supra No. 1.—*Old school*—Zamāna-i-qadīm ke log; woh log jinke sifāt-i-zāti tariq yā khayālāt zamāna-i-salaf ke hasb-i-hāl hoñ—A gentleman of the old school—Mard-i-sharif jo qudamā se khwāh qudimā sū ho.—An old school pandit—Purāne zamāne kī pandit; pandit jiskī chāl-dhāl yā jiskā soch-bichār purāne waqt ke mutābiq ho. [banā huā jo ab jāri na ho.

Old-fashioned, *a.* Purāni chāl (waz') kā; us waz' yā dastūr ke mutābiq Oldness, *n.* 1.—Qadāmat; kuhnagī; purānā qadīm yā bahut dinon kā h. The oldness of a building—Kisi 'imārat kī kuhnagī (uskā purānā h.).

2.—Piri; burhāpā; sin-rasīdagī; bahut dinon kā h.; purānā h.; purānā-pan; kuhnagī; derīnagī. [kā purānā h.

The oldness of a man—Mard kī burhāpā.—The oldness of a tree—Daraḥt

Omen, *n.* Kisi aisi bāt kī 'alāmat (nishāni) jo āyinda hone wāli ho; woh wāqī'a jisse yah tasawwur kiyā jātā hai ki koyī bāt age chalke hone wāli hai; fāl; shugūn.

Ominous, *a.* 1.—Jisse yah ma'lūm ho ki āyinda par koyī burāyī hone wāli hai; burāyī āfat yā musibat par dalālat k. w.; nā-mas'ūd; nā-mubārak; bad-shugūn; nāhs; manhūs; fāl-i-bad zīhir k. w.; ashubh.

2.—Mubārak; nek-fāl; jisse bihtarī kī 'alāmateñ pāyī jāen; jisse bhalāyī kī ummed pāyī jāe; shubh.

Omissible, *a.* Ohhor jāne ke qābil; qābil-i-tark; matrūk hone ke lāiq.

Omission, *n.* 1.—Tark; amr-i-munāsib yā lāzimī ke karne meñ gaffat yā chūk. ☞ "Omission may be innocent or criminal: *innocent*, when no duty demands performance, but *criminal* when duty is neglected." Webster.

2.—Jo amr tark kardiya jāe; jo bāt ohhor di jāe; kisi bāt ke likhne yā uski nisbat zikr karne meñ gaffat yā chūk; firo-guzāst.

The omission of a word or clause—Kisi lafz yā fiqre kī gaffat se na likhnā; (uske likhne meñ chūk jānā). An important omission—Koyī barī bāt jo gaffat yā chūk se rah-jāe; firo-guzāst-i-aham.

Omit, *v.* 1.—Sāqit kar-d.; ohhor d.; darj yā nām-zad na k.; qalam-andāz k.; na likhnā yā zikr na k.; matrūk yā tark k.; dar-guzar k.

2.—Nazar-andāz k.; firo-guzāst k.; gaffat se ohhor d.; jiskā karnā lāzimī yā wājib ho uskā na k.; kisi kām ke karne yā kisi shai ke isti'māl meñ lāne meñ chūk jānā yā usse ihtirāz k. [jānā.

To omit an opportunity of writing a letter—Khat likhne ke mauq'e par chūk

Omnifarious, *a.* Sab qism kā; har tarah kā; anwā' aqsām kā.

Omnipotent, *a.* 1.—Jiskī tāqat yā qudrat be-had ho; qādir-i-mutlaq.

The Being that can create worlds must be omnipotent.—Jis wujūd meñ 'ālamon ke paidā karne kī qudrat hai uski qudrat zarūr be-had hogi

2.—Jismen kisi khās qism kī be-had quwwat ho.

Omnipotent love—'Ishq jisse barhkar koyī shai qawī nahin hai.

The Omnipotent—Khudā; Qādir-i-mutlaq.

Omaipresent, *a.* Ek hi waqt har jagah rahue w.; hamejāyī; sarb-byāpak.

Omniscient, *a.* Sab bāteñ jāne w.; hama-dān; jiske 'ilm ko pāyān na ho; 'ālimul-gaib; sarvagya.

On, prep. 1.—Kisī chīz kī sath yā uske uparī hisse par usse milā huā aur usike sahāre par qāim.

My book is *on* the table—Merī kitāb mez par ya'nī uske uparī hisse par hai.—

The house rests *on* its foundation—Who mak in apnī bunyād par ya'nī usī ke sahāre par qāim hai.

2.—Kisī shai kī taraf aur uskī sath par—isso yāh pāyā jātā hai ki koyī shai mutaharrik hokar dūsri shai kī sath kī taraf ātī yā us—Rain falls *on* the earth—Meñh zamin par girtā (barastā) hai. [par girti hai.

3.—Kisī shai kī sath ke uparī khawāh bāharī hisse ko chhū-kar kisī To play *on* a harp—Chaug bajānā. [nī kī k.

4.—Siwāe; 'alāwa—is ma'nī meñ yah lafz taraqqī par dalālat kartā hai. [Dher ke dher; tūde par tūda.

Loṃṃ *on* loṃṃ—Nuqsān par nuqsān; khisāre par khisāra.—Heaps *on* heaps—

5.—Kisī shai kī mauqā' yā uske wāqī' hone kī jagah.

The vessel is *on* shore—Woh jahāz samundar ke kanāre lagā hai.—*On* each side—Har taraf yā uske nazdik.—Benares is *on* the Ganges—Bauāra-i-daryā-i-Gang par (uske nazdik) hai.

6.—(a) Kisī shakhs yā shai par inhisār yā istidlāl; kisī par bharosā. To depend *on* a person for assistance—Madad ke liye kisī shakhs par bharosā k.—To rely *on*—Kisī shakhs yā shai par istidlāl (takiya yā bharosā) k.—(b)

Kisī chīz kī bunyād; kisī shai kī madār; woh shai jāpar koyī bāt qāim ho. The money was borrowed *on* a bond—Woh rupayo tamayuk par (uski bunyād par) qarz liye gaye.

7.—Kisī waqt par; kisī zamāne meñ. [nahīn karto.

On the Sabbath Christians abstain from labour.—Itwār ko 'Isāyī log mīlnat

It is usual to say, *at* the hour, *on* or *in* the day, *in* or *on* the week, month, or year.

8.—Sabab yā wajh ke lihāz se kisī amr ke wuqū' ke waqt.

On public occasions—Kār-i-sarkār ke muta'alliq yā 'ām mauqū'oh par.

9.—Taraf; liye; wāsta.

Have pity *on* him—Upār (uski taraf) rahm karo.

In this sense, *on* indicates the object of some passion.

10.—Kisī shai kī hifāzat ke liye; kisī shai ko khatre se bachāne ke liye. [yahān se chālī jā.

Hence, *on* thy life—Dryden.—Agar apnī jān kī hifāzat tujhe manzūr ho to

11.—Kisī shai kī wāsta dekar. Is ma'nī se yā to kisī shai kī wāsta zāhir hotā hai yā woh us shai ke muqābil ātā hai jiskā wāsta dilāyā-jāe.

He promi-ed *on* his word—Usne apne qaul kī wāsta dekar wa'da kiya (ya'nī

kahā ki agar ham apnā wa'da pūra na karen to hamko jhūṭhā yā badqaul samajhnā).—He affirmed *on* his honour—Apnī ābrū kī wāsta dekar usne bayān kiya ya'nī kahā ki agar hamārā bayān sahih na ho to hamko bad-

diyānat ya be-imān samajhnā. [uski du'ā.

12.—Kisī ke zimme; kisī par kisī āfāt wagaira kī ānū paṛnā yā *On* us be all the blame—Kul ilzām ham logoñ ke zimme ho (ya'nī agar fuṭūṭ

amr na ho to jo kuchh ilzām ho woh ham logoñ par paṛe).

13.—Ba-wajh; ba-sabab; bā'is se; kisī amr ke wuqū' ke ba'd hī.

On the ratification of the treaty, the armies were disbanded—'Ahd-o-paimān ke pūṭhā ho jāne par (uske pakkā hojāne ke ba'd hī) faujen tor di-gayīn.

14.—Kisī shai kī taraf yā usso muta'alliq; kisī shai ke muqābale meñ yā usse 'alāhida.

On our part, expect punctuality—Ham logoñ ki t-raf se (jahūn tak ham logoñ ko ta'alluq hai) thik waqt par kām karne ki ummed rakkho.—*On* one side and *on* the other—Ek jānib aur dūsri jānib. Yahūn 'alāhidagi yā muqā-bala zāhir hotā hai.

“*Upon* is used in the same sense with *on*, often with elegance, but frequently without necessity or advantage.” *Webster*.

On a sudden—Yakāyak; daf'atan; achūnak yā achūnachak; ek hī daf'.—*On fire*—

(a) Jaltā yā jalte huye; sozūn. (b) Gussa-i-shadid yā gazab meñ; gazab-nāk;

khishm-nāk; aisi bālat meñ jab tabi'at āg ho rahi ho.—*On high*—Balandī par.

On the alert—Hoshyār; musta'id; chaukas; bedār.—*On the way, on the road*

—Jāte safar karte yā chalte huye; rāh meñ; asuā-i-rāh meñ.—*On the wing*—

Urtē huye yā urte; hālat-i-parwāz meñ; jāte; rawāna hote.

On, ad. 1.—Āge; barhe; āge ko.

[chale chalo.

Move *on*—Āge chale chalo—Go *on*—Barhe chalo; āge ko chalo; āge chalo;

2.—Barābar; lagātār; be silsila torē; be band kiye yā roke; barā-

Sleep *on*—Soye raho; sonā band yā mauqūf na karo.

[bar; yak-lakht.

3.—Silsile meñ āge barhā huā. [beṭe se pote ko 'alā-hāza-l-qiyās auroñ ko.

From father to son, from the son to the grandson, and so *on*—Bāp se beṭe ko

4.—Lagā huā; judā nahīn.

He is neither *off* nor *on*—Woh sūbit-qadam (matīn) nahīn hai; uskā dil mus-taqil (mazbūt) nahīn hai; uski tabi'at badlā kartā hai.

5.—Badan se lagā huā.

[pahne nahīn hai.

His clothes are not *on*—Uske kapre badan par nahīn haiñ; woh apne kapre

“*On*, when it expresses contact with the surface of a thing, is opposed to *under*, *off*, or *within*; and when it expresses contact with the side of a thing, is opposed to *off*.” *Webster*.

To put *on*—Badan par lagā yā pahīn l. jaise hathiyār khwāh kapre.

Once, ad. Ek martaba; ek hī bār; ek hī daf'; āge; pahle; sūbiq meñ; kisī guzre zamāne meñ.

At once—(a) Fauran; bilū-tawaqquf; ek hī waqt meñ; ba-tadrij nahīn; rafta-

rafta nahīn. (b) Ek hī waqt; ek sūth; yak-musht; būham; yak-jū; ek ho-kar;

ikaṭṭhā.—They all moved *at once*—Wo sab ek hī sūth chale.—*Once and*

again—Bār-bār; mutawātir; phir phir; mukarrar sikarrar.

ON DIT, (ūng'dē) (*Fr.*) Unkā gaul hai; wo kabte haiñ; yah kahā jātā hai; urti khabar; afwāh.

[logoñ ki kahāwat hai.

It is a mere *on dit*—Yah ek niri urti khabar (mahz afwāh) hai; yah to sirf

One, a. 1.—Sirf ek; wāhid; ek hī; kayi nahīn; shumār meñ ek.

One book—Ek hī kitāb.

2.—Koyi shakhs jiskā tasawwur yā zikr bilā khusūsiyat kiyā jāe.

If *one* should enquire—Agar koyi pūchhe yā pūchhegā.—He is the brother of

one Krishnā Rāma—Woh ek shakhs kā bhāyi hai jiskā nām Krishnā Rāma hai.

It is often used in this sense with *some*, *any*, or *no*.

Will *some one* speak?—Koyi bole-gā?—It is sometimes joined with *another* to

denote a reciprocal relation; as, they did not contend with *one another*—We

ek dūse se (bāham) na jhagre. Used as a pronoun, *one* may be in the

plural; as, the great *ones* of the earth—Dunyā ke bare bare log.—They

came with their little *ones*—We apne bachchoñ samet āye.

3.—Yah lafz is ma'nī meñ ikhtilāf muqābala yā kisī aisi khās shai par dalālat kartā hai jo dūsri shai-i-makhsūs ke khilāf ho.

Opposed to *another*.

It is *one* thing to promise, and *another* to fulfil—Wa'da k. ek bāt hai aur uskā

4.—Do men se ek.

[wafā k. dūsrī.

Ask from *one* side of heaven to the *other*—Āsmān ke ek taraf se dūsrī taraf

❧ Opposed to *other*.

[tak daryūft karo.

5.—Muttasīq ho-kar ek; 'alāhida 'alāhida nahīn; majmū'ī gair-mun-qasima yā mujmal; muttasīq; yaksān; ek hī.

The assessors are of *one* mind—Āsesar muttasīq-r-rāe (ek rāe) hai.

6.—Ek qism kā; ek tarah kā; ek hī; mushtarak.

[ek hai.

In these cases, the cause of action is *one*—In muqaddamāt meñ wajh-i-nālish

❧ *One* is often used in forming compound words, the meaning of which is obvious without special explanation.

All *one*—Ek hī bāt; ek hī; yak-rūh.—It is *all one* what course you take—Jo koyī

tarīq tum iḥtiyār karo sab yaksān hai.—At *one*—Muttasīq; āpas meñ mil-

julā; kisi bāt meñ mel r. w.—The witnesses are not *at one* as to the facts—

Wāqī'āt ki nisbat gawāh muttasīq-i-bayān nahīn hai (we ek hī bayān nahīn

karte).—In *one*—Ek ho-kar; yak-jū hokar; ek jamū'at ban-kar.—*One* day

—(a) Zamāna-i-guzashta meñ kisi khūṣ diñ; kisi khūṣ roz jo guzar gayā ho.

(b) Is ma'nī meñ zamāna-i-āyinda par bhī bilā ta'āyun-i-waqt dalālat karī

hai.—You will *one* day repent of your folly—Ek diñ (kisi diñ jo āne wālā hai)

tum apnī bewuqūfi par pachhtāwge.

Onerous, *a.* Bhārī; girān-bār; jisse koyī dab uthe; jiskā sadma dīl par pahūnche.

[ho; nā-wājib; gair-munsifāna.

One-sided, *a.* Yak-tarfa; ek hī jānib kā; jismeñ jāba yā taraf-dārī na

A *one-sided* view or statement—Yaktarfi rāe yā yaktarfa bayān; aisi rāe yā

nā-ā bayān jo nā-wājib yā insāf ke khilāf ho.

Only, *a.* 1.—Ek hī; wāhid; tanhā; mujarrad.

He was the *only* man present—Wahī ek shakhs (akelā wahī) maujūd thā.

2.—Apnī qism kā ek; fi-nafsihī; akelā; thanhā; apne aur ham-qismoñ ke sāth nahīn; jiskā zikr ho wahī aur dūsrā nahīn.

An *only* child—Iklatā larkā; akelā larkā.

[r. w. yā fauq.

3.—Aur sab par mumtāz; aur sab se barh ke; auroñ par fauqiyat

He is the *only* pleader in Benares—Bānaras meñ wahī ek wakīl hai ya'nī aur

sab wukalā par woh fauqiyat rakhtā hai.

[taqat.

Only, *ad.* Ek hī tarah par yā ek hī garaz se; akelā; tanhā; sirf; mahz;

Onset, *n.* Charhāyī; yūrish; hamla-i-shadīd; zor-o-shor kī charhāyī;

fauj yā sipāhiyōñ kā kisi dushman yā qal'e par charh jānū; chhāpā.

ONUS, *n.* [Lat.] Bār; bojh; farz; zarūrat.

Onus probandi—[Lat.] Kisi bāt ke sābit karne ke liye subūt dene kā farz;

bār-i-subūt; subūt kā bojh; subūt kī zarūrat.

Onward, *a.* 1.—Āge barhā huā yā āge barhne w.

2.—Kisi shai-i-maqsūd kī jānib māil; barhā huā; taraqqī pāyā huā.

Onward, *ad.* 1.—Āgo; sāmne; āge yā sāmne ko.

2.—Thorā sā āge barhkar; thorē hī āge.

Ooze, *v. i.* Āhista āhista bahnā; kisi chīz se chhau-kar nikalnā; rasnā; chhoṭe chhoṭe sūrakhōñ se bahnā.

Oozy, *a.* Jismeñ kichar ho; kichar sā (uskī mānind).

[guzar na ho.

Opaque, *a.* 1.—Shaffāf nahīn (gair-shaffāf); jismeñ raushnī kī shu'ā kā

2.—Andhā; dbundhlā; tārīk.

Open, *a.* 1.—Jismeñ āmad-o-raft kī mumāna'at na ho; band nahīn; mas-dūd nahīn; khulā; jismeñ āne-jāne kī rāh rukī na ho; jo harakat ko na

roke yā usmeñ mukhil na ho; jismeñ qufl (tālā) band na ho; jo ūpar se chhipāyā yā kisi chiz se dhaunkā na ho.

An open door—Khulā darwāza; darwāza jo band na ho.—An open road—Khuli sarāk; sarāk jispar āne-jāne ki rukāwat na ho.—An open box—Khulā sundūq; sundūq jismeñ qufl band na ho.—An open harbour—Khulā bandar; bandar jismeñ āmad-o-raft mamū' na ho.—An open field—Khulā maidān; maidān jismeñ darākht na hoñ.

2.—Jisko bē-takalluf kām yā tasarruf meñ lā-sakeñ; jisko bilā-rukāwat parh sakeñ; jahāñ bilā-khalish jā-sakeñ; mukhlī poshida yā nij kā nahīñ; 'ām; jiske isti'māl meñ kisi bāt kī qaid na ho; jahāñ har shakhs ko rasāyī ho; khulā.

An open letter—Khulā khat; khat jo band yā sar-ba-mulr na ho.—An open book—Khuli kitāb; kitāb jiske pahne meñ koyī bāt māñī na ho.—An open library—Kutub-khāna jahāñ āmad-o-raft ki mumāna'at na ho; 'ām kutub-khāna.—An open court—Khuli kachahri; darbār-i-'ām; kachahri jismeñ kisi ke āne-jāne ki qaid na ho.—An open view or prospect—Madd-i-nazar-i-'ām; madd-i-nazar jismeñ koyī shai darmiyān meñ hūl na ho.

3.—Khulā huā; khilā huā; band yā simtā nahīñ. [phūl; gul-i-shigufta.

An open hand—Khulā hāth; dast-i-kushida —An open flower—Khilā huā

4.—Bilā-kashish; sāf-dil; sarī'u-l-fahm; khush; faiyāz; sakhlī.

5.—Chhipā yā mukhlī nahīñ; poshida nahīñ; jo nazar āye; sāf; be-riyā; jismeñ makr-o-fireh na ho.

6.—Jismeñ barf na jame; jismeñ pālā na pare.

7.—Jiskā tasfiya na huā ho; jo tai na pāyā ho; jiskī bāqī nikūlī na gayī ho; jo band na ho-gayā ho jaise hisāb.

8.—Baharā nahīñ; sunne par rāzī; shinwāyī par āmāda; shinwā.

9.—Jiskī bahs meñ koyī imtinā' na ho; qābil-i-bahs; jo kisi fuisale se tai na pā-chukā ho yā jo kisi faisale ki wajh se chal na sake.

10.—Jo āsāñ se malfūz ho; jiske bolne meñ muñh band na ho-jāe.

In open—Bar-mālā; aisi tarah par ki khūb nazar pare; chhipā-ke nahīñ; batāz-i-fāh; khulā-khuli.

Open, v. t. 1.—Kholnā; qufl khol d.; jangla wagaira haṭākar khol d.; jis kisi shai se kuchh band ho usko haṭākar khol d.

To open a door or gate—Darwāza yā phātāk khol d.

2.—Muhṛ tor-kar khol d.

To open a letter—Khat ki muhr tor-kar use khol d.; band khat ko khol d.

3.—Jo ajzā nazdik nazdik hoñ unko judā k.; kholiñ.

To open the lips—Laboñ ko kholnā.—To open a book—Kitāb kholnā.

4.—Jis shai se koyī dusrī shai chhipī ho use haṭākar khol d.

To open a pit—Jangali jānuwaroñ ke phānsāne ke liye jo khandaq banē ho

5.—Chir d.; khol d.; chhernā; nashtar d.; fard l. [use khol d.

To open a vein—Kisi rag ko khol d. (uski fard l.)—To open a boil—Phore ko

6.—Tor d.; phūr d.; shaq k.; do kar d. [chirnā (urmeñ nashtar d.).

The earth was opened in many places by an earthquake—Zalzale kī wajh se zamin bahuteri jagahoñ par phat gayī (shaq ho-gayī).

7.—Sāf kar d.; thokaroñ ko haṭākar durust k. [banē d.

To open a road—Sarāk khol d.; jo kuchh thokar wagaira ho use nikākar sarāk

8.—Phailānā.

To open the hand—Hāth phailānā.

9.—Kāg yā dāt wagaira haṭākar kholnā.

To open a bottle—Botal kholnā.

10.—Shurū' k.; āgāz k.; hālāt kā ibtidāan kahñā yā likhñā; ibti-

[dāan pesh k.

The Govt. Pleader *opened* the case on the part of the Crown—Wakil-i-Sarkār ne Sarkār ki jānīb se muqaddame ke ibtidāyi hā'āt bayān kiye.

11.—Kholnā; zāhir k.; fāsh k.; parda uthānā.

He *opened* his mind very freely—Usne apne dil kā hāl bahut hī jī khol-kar kahā.

12.—Faiyāz kar d.; sakhi banā d.

To *open* the heart—Dil ko faiyāz kar-d.

13.—'Topon ko pahli martaba chhornā.

[lagnā.

To *open* a heavy fire on the enemy—Dushman par bahut sī topeñ chhornē

14.—Shurū' k.; āgāz k.; jāri k.; qāim k.

To *open* a correspondence—Murāsālāt shurū' k.; khat-kitābat jāri k.—To *open* an account—Hisāb-kitāb shurū' yā qāim k.; lekhnā dālnā.

Open, v. i. 1.—Apnī tayīn khol d.; khul-jānā; judā ho-jānā; shaq ho-jānā.

The earth *opened*—Zamīn khul gayī (shaq hogayī yā phat gayī).

2.—Nazar parne lagnā; dekh parne lagnā.

The harbour *opened* to our view—Bandar ham logon ko nazar āne lagā.

3.—Shurū' h.; jāri h.; hone lagnā.

The sales of stock *opened* at par—Stock notes barābar par bikne lage.

Open-eyed, a. Jiski ānkhen khulī rubēñ; hoshyār; khabar-dār; chaukas.

Open-handed, a. Sakhi; faiyāz; dast-kushāda; jo deno-lene meñ khiñch na rakkho.

Open-hearted, a. Sāf-dil; jiske dil meñ chhakkā-panjā na ho; be-riyā; be-makr-o fireb; kushāda-dil; jaudat-i-tab' r. w. [mokhā (mūnkā).

Opening, n. 1.—Khuli jagah; shigāf; rauzan; sūrākh; rakhma; chhed;

2.—Ibtidā; āgāz; shurū'; namūd-i-awwal; pahlā-zuhūr.

Openly, ad. 1.—Bār-i-'ām; bar-malā; ba-tarz-i-fāsh; chip-kar nahīñ; poshida yā poshidagī meñ nahīñ; kuchh parda na rakkho; bilā-ikhfā. [yā sūrat tabdil kiye.

2.—Sāf-sāf; sarilhī; be makr-o-riyā; begair dil meñ kuchh rakkho

Openness, n. Kholā rahuā yā khulā h.; kushādagī ikhfā talbīs-i-sūrat ibhām yā tazabzub se barāat; safāyī; sāf-dilī; i'tidāl—jaise āb-o-hawā kā.

Operate, v. i. 1.—Kām yā mihnāt k.; 'amal k.; jismānī quwwat kām meñ l.; kal k. zor lagānā.

2.—Munāsib jismānī tāsīr paidā k.; tabī'ī yā qudratī natīja paidā k.; insān ke jism par ba tarz-i-munāsib asar k.

3.—Dil par asar k.; dil par tāsīr paidā k.; muassir h.

4.—Insān ke jism par auzār (āle) ke zarī'e se 'amal-i-jarrāhī k.; chīr-phār k.; 'amal-i-jarrāhī k. [wuqū' meñ lānā.

Operate, v. t. 1.—Paidā k. jaise asar; karānā; kisī natīje kā bā'is h.;

2.—Kām meñ lānā yā kām meñ r.; chalānā.

To *operate* a machine—Kisī kal ko kām meñ lānā yā chalānā.

Operation, n. 1.—'Amal; tāsīr; zor; jism kal yā 'aql kī kār-rawāyī; nafāz.

The effects of the *operation* of a medicine on the stomach—Mi'de par kisī dawā ke 'amal kā asar.—Manual *operation*—'Amal-i-dastī; hāth kā kām.—

The *operation* of motives, reasons, or arguments, on the mind—Dil par niyat wujūh yā dalāil kī tāsīr.—Medicinal drugs of rare *operation*—Dawāñ jinkā zor yā 'amal shūz (bahut kam) ho.—To come into *operation*—Nāfūz (jāri) h.

2.—Jo kuchh ho yā anjām pāye; kisī pakke mansūbe (pukhta tadbīr) kā natīja; barri yā bahri fanj ke harakāt-o-sakanāt.

3.—'Amal-i-jarrāhī; chīr-phār; hāth se khwāh kisī auzār ke zarī'e se us 'amal kā k. jo insān ke jism ke kisī aise hisse kī silhat ke liye

- maqsūd ho jismen maraz ho khwāh woh tūt-phūt gayā ho yā haqđi waghair apnī jagah se haṭ gayī ho.
- Operative, a.** 1.—Jismen asar yā 'amal kī tāqat ho; jismāni yā 'aqlī quwwat ko kām men lāne w.; tā-ir paidā karne men qawī.
2.—Kār-gar; munassir; munāsib tāsir paidā k. w.; jo tāsir maqsūd ho uskā paidā k. w.; nāfiz. [shai jisse koyī natīja paidā ho.
- Operator, n.** 1.—'Āmil; woh shakhs yā shai jo 'amal kare; shakhs yā 2.—Hāth yā ālon ke zarī'e se insān ke jism par 'amal k. w. mas-alan fassād ya'ni fassd kholne w.; chir-phār k. w. jaise phore waghair kā; jarrāh; rag yā haqđi waghaira baithāhne w.
- Opiniative, a.** 1.—Apnī rāe par isrār ke sūth (haṭh se) qāim rahne w.; jo bāt pahle jī men samā jāe usī par aṛā rahne w.; haṭṭhī; khud-rāe.
2.—Jiski bunyād mahz rāe par ho; khayālī; qiyāsī; zannī.
- Opinion, n.** 1.—Rāe; khayāl; qiyās; tajwiz; samajh; pindār; dānist (jān yā hichār); kisi amr-i-tajwiz-talab kī nisbat rāe.
2.—Woh khayāl yā tasawwur jo dil men ashkhās yā unki sifāt kī nisbat qāim hotā hai; tashkhis; 'umda rāe; qadr; qadr-shināsi yā qadr-dāni. He has won golden opinions—Logon kī rāe uski ni-bat 'umda hai.—A good or favourable opinion—'Umda khayāl; kisi shakhs yā shai ko achchhā samajh-nā yā tasawwur k.—A bad opinion—Burā khayāl; kisi shakhs yā shai ko achchhā na samajhnā.—A private opinion—Kisi kī nij kī rāe; kisi kā zāti khayāl.—However, I have no opinion of these things—Bihar-taqdir mujhe 3.—Mazbūt 'aqlī; mustaqil rāe yā tajwiz. (in bāton kī qadr nahiñ hai. Religious opinions—Mazbūt mazhabī 'aqida.—Political opinion—Umūr-i-mulki kī nisbat mustaqil rāe yā tajwiz.
4.—(Law) Kisi amr-i-nizā'i kī nisbat kisi mujawwiz kī tajwiz.
- Opinionate, a.** Kaṭṭar; jo apnī rāe ko na chhore; jo apnī hī tajwiz
- Opinionated, a.** par sūbit-qadmi se yā nā-munāsib tariq par qāim rāhe; haṭṭhī; jo apnī samajh par takiya kiye rāhe (aṛā rāhe).
- Opinionative, a.** Apnī rāe par isrār i-nāwājib k. w.; jo pahle se qāim kī huyī rāe ko na chhore; haṭṭhī; khud-rāe.
- Opponent, a.** 1.—Muḫālāfat par māl; muḫālīf; khilāf; zidd; mutazād.
2.—Sāmne (muqābil men) wāqī; sāmne yā muqābale men.
- Opponent, n.** 1.—Muḫālāfat k. w.; muḫālīf; dushman; bagī; harif.
2.—Zabāni bahs yā munāzare men i'tirāz k. w.; fariq-i-muḫbālīf; fariq-i-sāni.
- Opportune, a.** Waqt-i-munāsib par maujūd; mauqā'-i-munāsib par khwāh zarūrat ke waqt muhaiyā yā phir zuhūr men āne w.; mauq'e kā; bar-waqt; munāsib; shāista; jaisā chāhiye waisā. [chāhiye usī waqt.
- Opportunely, ad.** Mauq'e par; waqt-i-munāsib par; 'uīn waqt par; jis waqt
- Opportunity, n.** 1.—Munāsib yā subhite kā waqt; waqt jo kām nikālne ke liye achchhā ho; achchhā waqt aur dūsrī achchhī bāten; mauqā'; mahal; subhītā; gawā; ausar; fursat.
A wise man will make more opportunities than he finds—'Aql-mand ko jitne mauq'e hāth āte hain unse ziyāda mauq'e woh khud nikāl letā hai.—Neglect no opportunity of doing good—Neki kā koyī mauqā' hāth se na jāne do; jabbi ho sake tabbi neki karo. [ārām ho.
2.—Munāsib zarī'a; aisā wasila jisse suhulat ho; aisi tadbīr jisse I had no opportunity to send the letter—Us khat ko bhejne kā mujhe koyī

munāsib zarī'a na thā.—*Opportunities* rarely occur, or frequently offer—

Mauqe' (achhehhe zarī'e) shāz milte yā aksar pesh āte haiñ,

Oppose, v. t. 1.—Muqābil meñ r.; ham-palla yā ham-waq'at karke tāsir ke rokne yā zāil karne ke liye kisi dūsre ke muqābale meñ r.

To *oppose* one argument to another—Ek bahs dūsri bahs ke muqābil pesh k. tāki bahs-i-mukhālīf rad ho-jāe.—I may, without presumption, *oppose* my single opinion to his.—*Locke*—Main bilā takabbur mahz apnī rāe ko uskī rāe ke muqābil kar saktī hūñ.

 With a direct or indirect object.

2.—Mukhālāfat k.; fauj bahs yā dūsri sabiloñ se roknā; muqābala k.; muzāhamat k.; ta'arruz k.; i'tirāz k.; 'uzr k.; āf d.; rok d.; mānī' h.

 With a direct object.

The army *opposed* the progress of the enemy, but without success—Fauj ne dushman ko āge barhne se rokā par kāmyābī na huyī.—Several members strenuously *opposed* the bill, but it passed—Kai membaroñ ne us musawwada-i-qānūn kī nisbat shiddat se mukhālāfat kī par woh manzūr hogayā.

3.—Roknā; is tarah roknā ki rukāwat ho-jāe.

The army was not able to *oppose* the progress of the enemy—Dushman ko āge barhne se woh fauj is tarah rok na saktī ki wāqī' i rukāwat ho-jāe.—I am too weak to *oppose* your cunning. *Shak.*—Main īqadar kamzor hūñ ki tumbhārī chālākī mero roke ruk nahīñ saktī.

4.—Kisi ke sāmne r.; kisi ke muqābil (muqābale meñ) r. [khālāfat k.

Oppose, v. i. Munāzare (zabānī bahs) meñ kisi kī nisbat i'tirāz yā mu-
Opposer, n. Muqābala k. w.; farīq-i-mukhālīf; farīq-i-sānī; usūl munā-
zare yā bahs meñ khilāf; mukhālīf yā mukhālāfat k. w.; harīf.

Opposite, a. 1.—Dūsre ke muqābil wāqī'; sāmne kharā yā wāqī'; dū-
ba-dū; sāmne; āge; jiskā munh dūsre ke sāmne ho; mahāzī.

 Often with *to*.

He has a house *opposite* to the church—Girjā ke sāmne (usko muqābil yā ma-
hāzī) uskā ek makān hai.—Rāmanagar lies on the *opposite* side of the Gan-
ges.—Rāmnagar daryā-i-Gang ke mahāzī (sāmne) wāqī' hai. [w.; ultā.

2.—Mukhālīf; mutazād; bar-'aks; dūsre se kuchh munāsabat na r.

 "Usually with *to*," applied to effects or tendencies, to signification,
feeling, and the like." *Webster*.

3.—Khilāf; mutazād; bar-'aks.

[kalimāt-i-mutazād.

Words of *opposite* significations—Alfāz jinke ma'nī bāham mukhālīf hoñ;

Opposite, n. 1.—Muzāhamat yā mukhālāfat k. w.; muqābala k. w.; harīf;

2.—Amr-i-mukhālīf; woh bāt jo kisi dūsri bāt ke khilāf ho. [dushman.

Oppositely, ad. 1.—Sāmne; ek dūsre ke muqābil.

2.—Ultā; mukhālīf; ek dūsre ke khilāf.

Opposition, n. 1.—Kisi dūsre ke muqābil (muqābale meñ) wāqī' h.; kisi
dūsre ke sāmne yā mahāzī kharā rahnā.

The *opposition* of two buildings—Do 'imāratoñ kā ek dūsre ke mahāze (muqābil
yā sāmne) h. [fat; i'tirāz; tardīd.

2.—Ikhtilāf; rokne bāz rakhne yā zāil karne kī koshish; mukhāla-

He makes *opposition* to the measure—Usko us tajwiz kī nisbat ikhtilāf hai.

The bill passed without *opposition*—Woh musawwada-i-qānūn bilā-ta'arruz
manzūr ho-gayā.—Will any *opposition* be made to the suit?—Kya us nālish

3.—Sadd-i-rāh; rukāwat.

[kī tardīd (jawāb-dihī) hogī?

The river meets with no *opposition* in its course to the ocean—Woh daryā be rukāwat bahkar samundar meñ mil jātā hai.

4.—Muqābala; muqāwamat; rok-ṭok.

The *opposition* of enemies—Dushmanōñ kā muqābala.

5.—Ikhtilāf; usūl meñ ikhtilāf (tanāquz yā takhāluf); bar-gashtagī.

The *opposition* of the heart to the laws of God—Qawānu-i-rabbāni se dil ki

6.—Naf-uqsān tajwiz yā irāde meñ ikhtilāf. [bargashtagī.

The two parties are in *opposition* to each other—Fariqain meñ bāham ikhtilāf hai. [kā h.

7.—Ma'nī mafhūm yā matlab meñ ikhtilāf; ma'nī kā tarah tarah. One term used in *opposition* to another—Ek lafz jiskā isti'māl dūse ke khilāf ho.

8.—Tanāquz; gair-munāsabat; ikhtilāf; tardid.

9.—Mukhālifiñ ki majmū'i jam'i'at; jumla mukhālifiñ; Inglisṭān meñ Pārliment ke woh arākin jo wuzarā ke khilāf hoñ

Oppress, v. t. 1.—Dabā d.; sakhti be-rahmī yā be-insāfi se dabānā; zer-dast k.; aisi bātoñ kā bojh ḍālnā jo khilāf-i-'aql hoñ; nā-munāsabat sakhti yā shiddat se pesh ānā (bartāw yā sulūk k.;) jaur-o-jafā yā zulm k.; majbūr k.; taug k.; izā d.; satānā; ta'addī k.

To *oppress* a nation with taxes—Kisi qaum ko nā-munāsib mahsūlōñ se taug k.

2.—Maglūb k.; kisi chiz ke bojh se dabā d.; zer k.

To be *oppressed* with grief—Ranj ke galabe se dab uṭhnā; ranj se dab uṭhnā.

3.—Girāñ-bār h. yā guzarñā; kisi shai par bojh ki tarah paṛñā. [hai. Excess of food *oppresses* the stomach—Gizā ki ziyādati mi'de ko girāñ-bār hoti

Oppressed, a. 1.—Mazlūm; jaur-rasida; jafā-kashida; sitam-rasida; dabā yā dabā huā; bojhā huā; maglūb; kisi qahr meñ paṛā huā.

Oppression, n. 1.—Dabānā; zer k.; nā-munāsib taklif bojh yā mihnāt ḍālnā; bejā nuqsān k.; zulm; tashaddud; be-rahmī; jaur-o-jafā; sitam; khirāj yā khidmat kā nā-munāsib bojh ḍālnā.

2.—Taklif; mazlūm yā maglūb hone ki hālat.

3.—Woh shai jiskā bojh paṛe; sakhti; be-insāfi; be-rahmī; shiddat yā tashaddud. [māndagi.

4.—Jism yā dil par bojh; pazhmurdagi; girāñ; āskat; kāhili; **Oppressive, a.** 1.—Nihāyat hī girāñ-bār; jiskā bojh munāsib tariq par uṭh na sake; nihāyat hī shadid yā sakht; itnī sakht ki insāfau wājib

Oppressive taxes—Aise mahsūl jo bahut hī girāñ-bār hoñ. [ua ho.

2.—Jo zulm ki niyat se ho; zālīmāna; jābirāua.

Oppressive commands—Jābirāua ahkāam. [shadid; sakht.

3.—Bhāri; girāñ-bār; apne bojh se dabā d. w.; nihāyat darje kā *Oppressive grief*—Sakht yā shadid mātām khvāñh ranj.

Oppressor, n. Zulm karne yā dabāne w.; jo dūstroñ par gair-wājib bojh ḍile; zālīm; sitamgar yā sitam-gār; jafā-kār; jafā-pesha; bid'ati; jābir; zabar-dast; mardum-āzār.

Opprobrious, a. 1.—Jisse malāmat yā ihānat zābir ho; malāmatī aur tabqiri; zalil aur fuhsh; dushnām-āmez; jismeñ gāliyāñ mili hoñ; kharāb; zabūn; saqt; fuhsh tamaskhur se bharā huā.

Opprobrious language—'Ibārat jisse malāmat yā ihānat zābir ho; fuhsh yā kharāb 'ibārat.—*Opprobrious words*—Zalil aur fuhsh kalimāt; zabūn bāteñ.

2.—Badnām; ruswā; haqir; makrūh; bad; burā.

An *opprobrious name*—Badnām nām; nām jiski ruswāyī ho.

Opprobrium, n. Ihānat yā hiqārat se mili huyi malāmat yā sarzanish; ruswāyī; bad-nāmī; be-ābrūyī.

Option, n. 1.—Pasand karne kâ iḡhtiyār; pasand yā intilḡhāb kâ istih-gāq; pasand; intilḡhāb; tarjih (ek ko dūsre se acchhā samajhnā).

We leave this to your own *option*—Yah bāt ham-log tumhārī hī pasand par chhor dete haiñ (is amr kī nisbat tumko iḡhtiyār hai jaisā chāho waisā karo).

2.—Chāhnā yā chāh; ḡhwāhish.

“*Option* is liberty to choose, and has respect to freedom from external constraint in the act of choosing; *choice* is an act of the will itself. We leave a thing to a man's *option*, and he makes his *choice*.” *Webster*.

Optional, a. 1.—Kī-i kī ḡhwāhish yā pasand par mauḡūf (munhasir yā chhūṭā huā); tarjih dene par mauḡūf; iḡhtiyārī; kisi kī ḡhwāhish yā pasand ke mutābiq h. w.; kisi ke chāhne yā na chāhne par chhūṭā huā.

It is *optional* with you to go or stay—Jānā yā ṭhahānā tumhāre liye iḡhtiyārī hai (chāho tum jāo chāho na jāo).

2.—Jisko rū se kisi amr kâ iḡhtiyār hāsīl ho; jisko mutābiq pasand yā nā-pasand kâ iḡhtiyār ho; kisi bāt ko dūsre kī pasand par chhor d. w.; iḡhtiyārī.

The order for the witness's attendance was *optional*—Us hukm ko rū se gawāh ko iḡhtiyār thā ki hāzir ho yā na ho.—Registrations of documents are either *optional* or compulsory—Dastāwezon kī rajistārī yā to iḡhtiyārī hotī hai

Opulence, n. Daulat; māl; hashmat; dhun; tawangārī. [yā kizimī.]

Opulent, a. Jiske pās barī mu'ishat yā jāedād ho; daulat-maud; māl-dār; tawangar.

Or, conj. Is lafz se yah samjhnā jātā hai ki do bāton ke darmiyān karne wāle ko iḡhtiyār hai ki chāhe ek kare yā dūsre par donoñ nahīñ.

You may read or write—Tum ko iḡhtiyār hai ki paṛho yā likho; chāho paṛho

It corresponds to *either*. [chāho likho.]

Oral, a. Muñh se kahī hui; malfūzī; likhī (tahrīrī) nahīñ; zabānī; lisānī; taqrīrī.

Oral traditions—Zabānī rawāyateñ; rawāyāt-i-tahrīrī nahīñ.—*Oral testimony*—Shahādāt-i-zabānī (lisānī yā tahrīrī nahīñ). [bol-kar.]

Orally, ad. Zabānī; likh-kar nahīñ; tahrīr ke zarī'e se nahīñ; muñh se;

Oration, n. Woh taqrīr jo ḡhush-bayānī ke sāth kisi ḡhās mauḡ'e masalan kisi mutawaffā kī tajhiz-o-takfīn ḡhwāh kisi sāl-girah yā isī qism ke aur mauḡ'oñ par kī jāo; ḡhush-taqrīrī ke sāth wa'z yā bayān.

“Distinguished from an argument or plea delivered in court, from a speech made off-hand, &c.” *Webster*.

Orator, n. 1.—Woh shakhs jo kisi ḡhās mauḡ'e par kisi bare sānihe kī kaifiyat 'awām ke rū-ba-barū ḡhūb shadd-o-mud ke sāth (barhā ke yā dhūm-dhām se) bayān kare.

2.—Woh shakhs jo bār-i-'ām fasāhat-o-balāḡat se taqrīr kare; woh shakhs jo 'awām ke rū-ba-rū ḡhush-bayānī ke liye mashhūr ho; sakhuu-pardāz; muḡarrir; jiskā laqlaqa ḡhūb durust ho; ḡhush-bayān yā ḡhush-taqrīr. [bārī.]

Orchard, n. Bāḡ; mewa-bāḡ; jis bāḡ meñ ḡhās-kar phaldār darakht hoñ;

Ordeal, n. 1.—Kisi shakhs kī mujrimī yā be-gunāhī kī tanqīh kâ qadīm tarīq. [ke sāth (ḡhūb thoñk-bajākar) jāñch-partāl.]

2.—Sakht imtihān; āzmāish jismeñ sakhtī dekhlayī jāo; barī sihhat

Order, n. 1.—Chizon kī bā-qā'ida yā silsila-wār tartīb; tartīb; nazm; kisi shai kâ qā'ide ke mutābiq yā ba-tarz-i-mu'aiyan paiham rakkhā-

A word of extensive application. [jānā.]

The *order of troops*—Sipāhiyōn ki saf-bandī.—The *order of books* in a library—Kutub-khāne meñ kitābōn ki tartib.—Good *order* is the foundation of all good things—Burke.—Sab achchhi bātoñ ki bunyād husn-i-intizām hai.
 2.—Durustī; munāsib hālat; ma'mūlī hālat; woh hālat jo honī chāhiye; munāsib sūrat.

The muskets are all in good *order*—Sab bandūqēn achchhi hālat meñ (durust) haiñ.—The bodily organs are in *order*—Jismānī quwwatēn achchhi hālat meñ haiñ ya'ni koyī maraz wagaira lāhiq nahiñ hai.

3.—Munāzare ke qā'ida-i-mustamirra ke mutābiq us amr par sābit-qadam rahnā jiskī bahs pesh ho.

The member is not in *order*—Woh member qā'ide ke mutābiq amr-i-nizā'i par sābit-qadam nahiñ hai (usko chhōr kar dūari bā; par bahs kar rahā hai).

4.—Kārawāyī kā ma'mūlī (mu'ayan yā bañdhā huā) tariq.

The motion is not in *order*—Yah tahrīk qā'ide ke mutābiq nahiñ hai.

5.—Nizām; silsila; kārawāyī yā 'amal kā mustaqil tariq.

This is against the natural *order of things*—Yah bāt nizām-i-qudratī ke khilāf hai.—It could not occur in the *order of nature*—Qudratī silsile ke lihāz se is bāt kā wuqū' nahiñ ho-saktā thā.

6.—Hukm; farmān; irshād; hākim ki (hākimāna) hidāyat

The magistrate has made an *order* to arrest the murderer—Majistret ne us khūnī ki giriftārī kā hukm diyā hai.—The general gave *orders* to march—Jarnail sāhib ne kūch kā hukm diyā.

7.—Jiske rū se kār-rawāyī kā koyī tariq muqarrar kiyā jāe; nazm-o-nasq kā qā'ida; qā'ida jo nāfiz yā qāim ho; qā'ida; zābita; sarishla; qānūn; usūl.

The rules and *orders of a legislative house*—Majma'i-wazī'ān-i-qawānūn ke [qawā'id-o-zawābit].

8.—Intizām; band-o-bast.

The meeting was turbulent; it was impossible to keep *order*—Woh majma' hangāma-khez thā libāz band-o-bast (intizām) kā qāim n. mumkin na thā.
 9.—Chizoñ ke kharīd karne yā māl ke baham pahuñchāne kā hukm; farmāish; rupaye dene kā tahrīrī hukm.

10.—Darja; rutba; tabqa; qism; guroh; jamā'at.

The higher or lower *orders of society*—Darja-i-ā'lā yā adnā ke log; bāre yā chhōte log; sharif yā razil log.—The *order of nobles*—Amirōñ kā tabqa.—

Military *orders*—Ahl-i-saif (jangī logoñ) kā darja yā unki jamā'at.

11.—Mazhabī jamā'at; mazhabī firqa yā guroh; mazhabī silsila; panth; kisi khās 'uqūde ke log. [gnrū; swāmī; āchārī; pīr; murshid; bādī.

The head of a religious *order*—Kisi mazhabī firqe yā guroh kā afsar; mahant;

12.—Zarūrī tadbīr; zarūrī ihtiyāt; fikr.

Take *order* for the safety of the soldiers—Sipāhiyōn ki hifāzat ki tadbīr karo.

General *orders*—Jarnailī hukm; woh hukm jo fauji afsar-i-ā'lā ki taraf se fauj ke logoñ ke nām jāri hote haiñ.—In *order*—Ba-garaz; garaz se; maqsad se; kisi bāt ke anjām ke liye; tāki koyī amr ho.—*Order of the day*—Woh kām jo majma'-i-wazī'ān-i-qawānūn meñ kisi khās roz ke liye silsilawār muqarrar kiye jāte haiñ.

Order, v. l. 1.—Tartib d.; murattab k.; tartīb yā silsile se r.; qā'ide ke mutābiq durust kar-d.; silsila-wār yā kisi khās maqsad ke liye durust k.; sudhārnā; intizām-o-insirām ke liye bā-qā'ida kar-d.

To *order* domestic affairs with prudence.—Ghar ke kāmōn ko 'aql-mandī se su-

2.—Kisi ko koyī hukm d.; irshād k.; farmānā; hidāyat k. [dhārnā.

3.—Mazhabī silsile meñ dākhlil k.; pādri banānā.

4.—Ihtimām k.; chālānā; baud-o-bast k.; intizām k.

Order, *v. i.* Hukm d.; irshād k. [darham-barham.

Orderless, *a.* Be-tartīb; gair-murattab; be-qā'ida; qā'ide ke k̄bilāf;

Orderly, *a.* 1.—Tartīb se; qā'ide ke mutābiq; bā-qā'ida; silsila-wār.

2.—Intizām yā qā'ide kā lihāz r. w.

3.—Jo dhūm-dhām na kare; jo chup-chāp rahe; jo thekāne se rahe; ihāte se torā-kar nikal na jāne w.

Orderly children—Laṛke jo dhūm-dhām na machāyeñ (chup-chāp raheñ).—

Orderly cattle—Maweshi jo torā-kar apñi jagah se chale na jāyā karōñ.

4.—Jo husn-uslūbī se ho; jo 'umda tartīb silsila yā qā'ide se ho; jismeñ intizām aur qā'ide kā lihāz rahe; jismeñ shor-sharāba yā bad-nazmī ho. [qā'ida; barābar; thekāne se.

Orderly, *ad.* Qā'ide se; jo silsila muqarrar ho uske mutābiq; bā-

An orderly march—Kūch jo intizām aur qā'ide se ho.

Ordinal, *a.* Jo tartīb yā silsila-i-mu'aiyan batlāye. [tiarā] wagaira.

Ordinal numbers—Ā'ād-i-sifātī jaise awwal duwvum siwum (pahilā dūsarā

Ordinance, *n.* Qā'ida jo hākim kī taraf se muqarrar kiyā jāo; kār-rawāyi kā dawāmi qā'ida; āyīn; qānūn; hukm; fatwā.

Ordinarily, *ad.* Qā'ida-i-mu'aiyana ke mutābiq; zābita-i-mu'aiyan ke rū se; 'umūman; aksar; beshtar; bahuteri hālatoñ meñ.

Ordinary, *a.* 1.—Jo qā'ida-i-mustamirra ke mutābiq ho; silsila-wār; ma'mūlī; ām; dastūr ke mutābiq; rasmi; rāij; murawwaj.

The ordinary forms of law or justice—Āyīn yā inṣāf ke ma'mūlī zawābit.

2.—Ma'mūlī darje kā; buzurg yā mumtāz nahīñ; 'umdagī meñ dūsroñ se barh-kar. [barh-kar hoñ

Men of ordinary judgment—Ām tamiz ke log; log jo samajh meñ dūsroñ se

3.—Ma'mūlī; rasmi.

Ordinary conversation—Ma'mūlī bātehit.

4.—Adnā; jismeñ 'umdagī kam ho.

That is an ordinary book—Woh to ek adnā kitāb hai.

5.—Khūb-sūrat khūb-rū jamil yā hasīn nahīñ; dekhnaṅk nahīñ; sādā; be-namak; be-raunaq; jismeñ zāhiri husn na ho; kam-rū.

An ordinary woman—'Aurat jo hasīn na ho; kām-ru 'aurat.—An ordinary face

—Chihra jispar namak (raunaq āb yā husn) na ho.—Ordinary original

jurisdiction (Law)—Samā'at-i-ibtidāyi kā woh ikhtiyar jo kisi 'adālat ko fi-nafsihi hāsil ho aur 'ārizi taur par 'atā na huā ho.

Ordinary, *n.* 1.—(Law) Woh hākim jisko ibtidāyi muqaddamāt kī samā'at kā ikhtiyār istihqāq ke rū se hāsil ho na ba-zarī'a-i-tafwiz.

2.—Woh shai jo 'umūman musta'mal ho (kāñ meñ āti ho).

3.—Woh makān juhāñ pūre khāne kī qimāt kisi sharh-i-mu'aiyan ke mutābiq li-jātī ho ya'nī khāne ke har ek shai kī qimāt khāne wāle ko judī judī denī na pare; woh khāne kī chizeñ jo is qism ke kār-khāne meñ miltī haiñ.

In ordinary—Wāqī'i aur hamesha kām k. w.; auqāt-i-mu'aiyan par hāzīr rah kar kām k. w.—A physician in ordinary—Woh tabib jo kisi amir ke pās

hamesha yā auqāt-i-mu'aiyan par hāzīr rah-kar 'ilāj wagaira kiyā kare.—An

embassador in ordinary—Woh safir jo kisi mulk-i-gair ke bādshāh ke huzūr

ORE TENUS, [Lat.] Zabānī; lisānī.

[hamesha hāzīr rahe.

Organ, n. 1.—Woh āla yā zarī'a jisse koyī kār-i-aham ho yā maqsad-i-'azīm hāsil ho khusūsan kisi jāndār kā woh khilqī hissa jisse koyī aisā khās kām ho jo us jāndār ki zindāgi yā tandurusti ke qāim rahne ke liye zarūr ho; quwwat.

The tongue is the organ of speech—Zabān āla-i-kalām hai.—The muscles are the organs of motion—Paṭṭhe ālāt-i-harakat hai; ā'sāb ke zarī'e se harakat hoti hai.

[bat wagaira) kā zarī'a.

2.—Do shakhsōn yā jamā'atōn ke darmiyān murāsālāt (khat-kitā-

3.—Arganūn yā argan; ek nihāyat khush-āwāz (surilā) bāja.

Organize, v. t. 1.—Munāsib quwwatōn se tarkib d.; munāsib quwwatōn d.; is tarah banānā ki ek juz dūsre juz ke sāth 'amal kar-sake.

2.—Munāsib hissōn par taqsim karke har ek ke hasb-i-hāl ahl-kār muqarrar k. tāki kul ki kār-rawāyī bataur ek majmū'ī jamā'at ke To organize a party—Qā'idē yā silsile se ek guroh yā jamā'at qāim k. [ho-sake.

“Applied to products of the human intellect, or to human institutions, as a science, a government, an army, and the like.” Webster.

Orient, a. 1.—Namūd h. w.; nikalne w.; bar-āmad h. w. jaise sūraj.

2.—Mashriqī; sharqī; pūrbi.

3.—Chamkila; durakhshān; ābdār; chamaktā huā; jagjagātā huā; nihāyat 'umda; ā'lā qism k.; kāmīl; pūrā.

Pearls round and orient—Gol aur ābdār motī.

Orient, n. 1.—Ufuq kā woh hissa jahān subh ko sūraj pahle namūd hotā hai; pūrāb; mashriq yā sharq. [the; shāistagi ki ibtidāyī jagah.

2.—Asia ke mulk; woh maqām jahān awāil meñ log muhazzab

Oriental, a. 1.—Sharqī; mashriqī; pūrbi; pūrāb kā.

Opposed to *occidental* or *western*.

2.—Pūrāb se nikalne w.; pūrāb meñ wāqī'. [i-sharq.

Oriental, n. Duniyā ke kisi pūrbi (sharqī) hisse kā rahne w.; mutawattin-

Orientalist, n. 1.—Duniyā ke sharqī hissōn kā bāshinda; pūrāb kā rahne w.

2.—Woh shakhs jo pūrāb (Asia ke mulkōn) ki zabāneñ aur wahāñ kā 'ilm-i-adab khūb jāntā ho.

Orifice, n. Kisi nāl yā dūsre jauf kā muñh yā sūrākh; muñh; sūrākh.

The orifice of a wound—Zakhm kā muñh; dahan-i-zakhm.—The orifice of an artery—Shiryān kā muñh.

[ish; āgāz; shurū'.

Origin, n. 1.—Kisi shai kā wujūd-i-awwal (uski ibtidā); masdar; paidā-

2.—Woh shai jisse koyī dūsri shai ibtidāan nikle; chashma yā sarchashma; bā'is; sabab; hunyād; jisse kisi shai kā wujūd yā āgāz ho; jar; nasl; nizhād; asliyat; nasab.

Original, n. Woh shai jo apnī ham-qism chīzōn se muqaddam ho; pahlī part; woh shai jisse koyī naql yā tarjama murattab ho yā jiski shabih qalam chhāpe yā dūsri sabl se banāyī jāe; asl; musawwada.

The translation is not equal to the *original*—Tarjama asl ke barābar nahīn hai.—If the *original* can not be produced, an authenticated copy will be

allowed—Agar asl kāgāz (woh kāgāz jo ibtidāan murattab huā ho) pesh nahīn ho-saktā to naql-i-musaddaqa manzūr ki-jāegī.

Original, a. 1.—Silsile yā tartib meñ sab se muqaddam; auroñ se pahle; ibtidāyī; awwalīn; aslī; shurū' ki.

The *original* laws of a country—Kisi mulk ke ibtidāyī (aslī yā aab se pahle ke)

2.—Jiskā tarjama na huā ho; jise musannif kām meñ lāyā ho;

Said of a language. [musta'mala-i-musaunif.

The *original* text of Manū — Manū ki aslī 'ibārat ya'nī uskā tarjama nahīn.

3.—Jismēn naye naye khayālāt ke ijād karne ki quwwat ho;

An *original* genius — Aisi zihānat jo naye khayālāt paidā kar-sake. [mukhtari.

Originality, *n.* Asl yā muqaddam h.; asliyat yā taqaddum.

Originally, *ad.* 1.—Shurū' se; ibtidā se; fi-aslihi.

2.—Pahle; pahle-pahal; ibtidāan; shurū' meñ.

3.—Musannif-i-awwal ki taraf se; banāne ke waqt.

A book *originally* written by another hand — Kitāb jise uske banne hi ke waqt dūre shakhs ne likhi ho ya'nī jise musannif ne apne hāth se na likhi ho.

Originate, *v. t.* Kisī shai ki bunyād dālnā (usko shurū' k.); bastī meñ lānā; wujūd d. yā wujūd meñ lānā; binā paidā k.; ibtidāan paidā k.; zuhūr meñ lānā yā karānā. [bunyād parnā; nikalnā.

Originate, *v. i.* Hastī meñ ānā; wujūd pakarnā; shurū' h.; hone lagnā;

The scheme *originated* with the magistrate — Us tajwiz ki bunyād sāhib-i-majistret se parī.—It *originated* in pure benevolence — Uski ibtidā mahiz khair-khawāna hui. [bunyād dāne w.

Originator, *n.* Bānī; bānī-mabānī; bādī; shurū k.-w.; ibtidā karne yā

ORIGO M.LI, (Lat.) Bādī ki jar; kisī burāyī ki bunyād; binā-i-fasād.

Ornament, *n.* Ārāish ki chiz; jisse zebāish yā husn ki taraqqī ho; ārāish; sajawat; woh chiz jiske bā'is se dūsrī chiz dekhne meñ ziyāda khūb-sūrat ma'lūm ho yā jisko usse zinat ho; zewar; gahnā.

The ornaments of the legs — Woh chizeñ jo pairon meñ zinat ke liye pahni jāti hūñ masalan kare ohare pāzeb wagaira; pair meñ pahinne ke zewarāt (gahne).

 Jewels are ornaments of dress in which the *precious stones* form

Ornament, *v. t.* Ārāsta k.; ārāish d.; sajunā; sañwārnā. [a principal part.

Ornamental, *a.* Muzaiyib; ārāish-dih; jisse khūb-sūrtī barh-jāe; jisse ārāish ho; khush-numā; zeb-dih; zinat-bakhsh; sajawat ke liye.

Orphan, *n.* Woh larḳā jiske bāp aur māñ donoñ murgaye hoñ; yatīm; be-mādar-o-pidar; be māñ-bāp kā; be bāp kā yā be māñ kā.

Orphan, *a.* Wālidain se mahrūm kiyā gayā; yatīmāna.

Orphan, *v. t.* Yatīm banānā; be bāp-māñ kā kar-d.

Orphanage, *n.* Yatīmī; yatīm hone ki hālat.

Orthodox, *n.* Mazhabī 'uqide meñ pakkā; mazhabī kitāboñ ke aslī usūl par i'tiqād r.-w.; dīn-dār; imāndār; apne mazhab kā barā pā-band (nihāyat mu'taqid); kāfir mulkid yā nāstik nahīn.

An *orthodox* Hindū — Pakkā Hindū; mazhab-i-Hindū kā nihāyat pā-band.—

An *orthodox* Mussulman — Dīn-i-Islām meñ pakkā; Muslim.—An *orthodox* Christian — Dīn-i-'Isawī kā pakkā mu'taqid.

Oscillate, *v. i.* Āge-pīchhe jumbish k.; jhūlnā; hudūd-i-mu'aiyana ke andar tabdil yā kam-o-besh h. [gayā yā zābir kiyā huā.

Ostensible, *a.* Jo dekh parē; zāhirī; numāyūñ; dekhlayā bayān kiyā

An *ostensible* reason — Wajh-i-zāhirī; zāhirī sabab. [meñ.

Ostensibly, *ad.* Ba-asbāb-i-zāhir; zāhir meñ; dekhne meñ; bādiu-n-nazar

Ostentation, *n.* Behūda fuzūl yā lagw numāish; fukhr ki rāh se kisī shai ki numāish; kisī shai kā is garaz se dekhlanā ki dekhne-wāle ta'rif yā khushāmad karen; ṭim-ṭam; namūd; numāish.

Ostentatious, *a.* Barī numāish kā shāiq; numāish kā itnā mushtāq ki logon ko burā ma'lūm de; khud-sanā; khud-farosh; jisse numāish yā khud-sanāyī pāyī jāe.

Other, pron. and a. 1.—Jis shai kī sarāhat ho-chukī ho usse mukhtalif; ek hī nahīn; yaksān nahīn; ham-shakl nahīn; ek qism kā nahīn; zāid; minjumla do ke dūsrā; digar; gair; dūsrā.

2.—Yah nahīn balki uske khilāf; sāmnē yā uske muqābil.

The other side of a river—Daryā kī samt-i-muqābil; daryā ke is pār nahīn balki uspār.—*The other day*—Kisi guzre zamāne meṁ jo ba'id na ho par is bāt kā thekānā na ho kī woh kab guzar gayā; bahut 'arsa nahīn guzrā; thore dīn huyē; do ek dīn huyē.

Otherwise, ad. Ba-tarz-i-digar; aur tarah par; aur hālatoṁ meṁ; dūsrī sūrat-oṁ meṁ; aur bātoṁ meṁ; aur umūr meṁ; warna; wagar na; wa-illā; nahīn to. [chāhiye; zarūrī yā wājib hai.

Ought, v. imp.; pp. or auxiliary, Munāsib hai; laiq yā shāyān hai;

Oust, v. t. Be-daḥlī k.; nikāl d.; kisi kī qabza uṭhā d.

Ouster, n. Be-daḥlī; iḥrāj; qabze kā le l. (usse mahrum kar-d.).

Out, ad. 1.—[Opposed to *in* or *within*] Bāhar; berūn; bāharī taraf; andar yā bhitar nahīn; kisi ghiri huyī jagah yā hadd-i-mu'ayan ke bāhar. Yah lafz bahut se khās khās ma'nōn meṁ isti'māl kiyā jātā hai jaisā zail se sābit hotā hai :—

(a) Bāhar; ghar par nahīn; makān par nahīn.—*The master of the house is out*—Sāhib-i-ḥāna ghar par nahīn hai (bāhar gaye haiṁ). (b) Khul jāne yā fāsh hone kī hālat meṁ.—*The secret is out*—Woh bhed khul gayā (zāhir yā fāsh ho gayā). (c) Maḥfī nahīn; poshida yā chhipā nahīn; parde meṁ nahīn. (d) Bujhā; gul; jaltā nahīn; raushan nahīn.—*The fire is out*—Ag bujh gayā.—*The candle is out*—Chirāg gul ho-gayā. (e) Kharch yā khālī ho-jānā; chuk jānā.—*The wine is out*—Sharāb kharch ho gayī. (f) Kisi shai kā na rabu.—*We are out of bread corn*—Ham logoṁ ke pās rotī banāne kā galla nahīn hai. (g) Muhtājī meṁ; maqrūz; kharch kiye huyē; kamī meṁ; nuqsān uṭhāye huyē; ghāṭe meṁ.—*He was out of pocket*—Uskā jeb khālī thā (uske pās jo kuchh thā woh kharch ho-gayā thā)—*He was out fifty rupees*—Woh pachās rupaye qarz rakhatā thā.—(h) 'Uḥde par māmūr nahīn; bekār; kām se nahīn; kām se lagā nahīn.—*I care not who is in or who is out*—Mujhe iski parwāh nahīn hai kī kaun bā-kār hai yā kaun be-kār ('uḥde par māmūr hai yā gair-māmūr).—*He is out of business*—Woh bekār hai (uskā kām band hai).—(i) Bāhar; ghar par nahīn; kisi jalse tamāshe yā numāish wagaira meṁ.—*He was not out to-day*—Woh āj ghar se bāhar na niklā ya'nī asir-o-tamāshe wagaira ke liye kahīn na gayā.—*The man was out in a frolic last night*—Woh sh-ḥa kal rāt ko kahīn bāhar gāne-bājāne meṁ sharik thā.—(j) Ākhir-tak; bi-l-kul; tamām-tar; tamām 'arse meṁ.—*To sleep out the whole morning*—Subh kī sarī waqt so ke bitānā.—*Hear me out*—Merī bāt ūkhir tak (kul) sun lo.—(k) Khul ke; qahqaha mār-ke; be-tahāsha; jī khol-kar; bilā rukūwat; khilkhilāke; is tarah kī sunāyi de; durakhshān; chamūcham; khūb.—*To laugh out*—Qahqaha mār-ke bahānā; khilkhilā uṭhnā.—*To shine out*—Chamūcham chamaknā.—(l) Mālik ke pās (qabzo yā hāth meṁ) nahīn.—*The land is out upon a lease*—Woh zamīn dūsrē ke qabze meṁ theke par hai.—(m) Jūnib-i-ḥbatā; sahīh nahīn; silḥat par nahīn; ohūk (ḥatā yā galatī) k. w.—*He is always out in his calculations*—Woh hamesha apne ḥisāb meṁ galatī kar'ā hai.—(n) Hairān; pareshān; uljhan yā uljhāw meṁ; ghabrahāt meṁ—I

have forgot my part and I am out—Apne muta'ellig kā kām maiñ bhūl gayā aur hairān (ghabrāyā) hūñ.—(o) Panāh meñ yā sarposh ke andar nahiñ; dhaupī yā chhipā nahiñ; phate kapre pahne huye.—To be out at the knees or elbows—Ghuṭnoñ yā kuhniyoñ ko chhipāye na rahuñ; phate-chite kapre pahne rahuñ.—(p) Dūr; dūr ho; chālā jā; nikal jā.—Out and out—Bi-l-kul; tamāntar; be kuchh bāqī rakkhe.—Out of—Yah muhāwara ibtidā bunyād yā masdar par dalālat kartā hai ya'nī us shai par jisse koyī dūsrī shai nikle.—Plants grow out of the earth—Paudhe zamīn se nikalte haiñ.—He paid me out of his own funds—Usne apne hī sarmāye se mujhe rupaye diye.

2.—Natiñ; maūlkār; jisse wajh-i-tahrīk zarī'a yā sabab zāhir ho. A thing is done out of envy, spite, or ambition—Koyī bāt qāli kīne yā hausale

3.—Aśl kī naql; kisi 'ibārat kā i'āda. [ke sabab se ki-jāti hai.

Equivalent to *from*.

To cite or copy out of Horace—Horace kī 'ibārat kā i'āda k. yā usse naql k.

4.—Kisi jagah se chale janā; andar yā bhitār na h.

Out of the house—Makān meñ nahiñ.

5.—Chhuṭkāra; najāt; maḥlasī; rihāyī.

To be delivered out of afflictions—Ranjoñ se chhuṭkāra (najāt) pāñā.

6.—Kḥārij yā muṣṭasūā kiya jānā; bar-tarfi; bar-gashtagi; inhirāf; 'adam-manjūdagi yā tark.

Out of favour—Nazroñ se utrā yā girā huñ; mauid-i-'itib.—Out of use—Is-tīmāl meñ nahiñ; matrūku-l-isti'māl.—Out of place—Be-mauqa'; be-mahal;

bejā.—Out of fashion—Gair-murawwaj; jāri (rāij) nahiñ.

7.—Tark yā inhirāf; munāsibāna lihāz meñ chūk jānā.

He will not be flattered or frightened out of his duty—Woh kḥushāmad yā kḥauf kī wajh se apne farz ke anjām se na chūkegā.—He attempted to laugh men out of virtue—Woh is bāt kī koḥish meñ thā kī hañs-hañs-kar logoñ ko neki se munharif karā de.

8.—Jo bāt 'ām bā-qā'ida yā munāsib ho usse inhirāf; hadd-i-munāsib se tajāwuz kar-jānā; behūdagi; khilāf-qā'idagi; be-'uwwānī; gair-munāsabat.

Out of all rule—Bi-l-kul khilāf-i-qā'ida.—He is out of order—Woh pareshāu hai.

9.—Ma'mūlī yā aslī hālat par na rahnā; abtar yā be-tartīb h.

The mouth is out of taste—Muñh kā maza apnī aslī hālat par nahiñ hai; muñh bad-maza hai.—The instrument is out of tune—Woh bāja be-surā ho-gayā (uskā sur bigar gayā). [dar na h.

10.—Kisi shai ke bāhar h; kisi shai ke hudūd-i-mu'aiyan ke an-To be out of hearing—Samā'at ke bāhar h.; isqadar fāsile par h. ki lāt sun na paṛe.—Out of sight—Nazar ke bāhar; jise dekh na sakeñ.—Time out of

mind—Zamāna jo yād na paṛe; itne dinon kā ki woh yād na āye.

11.—Ziyādati; shiddat.

Equivalent to *beyond*.

They were astonished out of measure—We had se ziyāda mutahaiyar huye.

12.—Kisi shai kā bi-l-kul nikal jānā yā kuchh bāqī na rahuñ.

To be out of breath—Be-dam ho-jānā; dam kā bāqī na rahuñ.—Out of hope—Nā-ummed; yās kī hālat meñ.

Out of frame—Tartīb yā hālat-i-munāsib meñ nahiñ; darham-barham; mun-tashar; abtar; be-tartīb.—Out of hand—Faurān; fi-l-saur; bilā-tawaqquf; jhatpat.—Out of one's time—Bulūg ko pahunchā; nā-bāligi jāti rahī.—Out of print—Koyī kitāb wagaira jisqadar chhapī ho uskā sab bik jāne ki

wajh se bāzār meñ na h. ya'ni kharidārī ke liye na milnā.—*Out of season*—Wagt yā fasl-i-munāsib par nahīñ; be-mausim; be-mauqa'; be-wagt; khilāf-i-mahal.—He is witty *out of season*—Uskī zarāfat khilāf-i-mahal (be-mauqa') hai.—The seed was sown *out of season*—Tukhm-rezi waqt-i-munāsib par na hui; bij be-wagt boye gaye.—*Out of sorts*—Nā-sāz; 'alil; bīmār; bad-maza; munaggas.—*Out of temper*—Khijlāyā; barham yā barham-mizāj; ranjida; khafā; mukaddar.—*Out of tune*—(a) Surilā nahīñ; surdār nahīñ; karāḥt; be-mel; khush-āhang nahīñ; jiski āwāz achchhī na ho.—Bells *out of tune*—Ghaṭe jinki āwāz karāḥt ho (surilī na ho). (b) Khush-dil nahīñ; barham yā barham-mizāj nahīñ; khijlāyā; jhunjhlāyā; muntashir.—He is *out of tune*—Woh khijhlāyā huā (khafā) hai; uskā mizāj barham hai.

Out-act, v. t. Ziyāda yā had se ziyāda k.; 'amal yā kām meñ barh jānā.
Out-balance, v. t. Wazn meñ barh jānā; wazu (tol) yā tāsir meñ kisī se barhkar h. [d.; kisī se barhkar qimat deue par āmāda h.

Out-bid, v. t. Ziyāda boli holnā; dūse ke muqābale meñ ziyāda qimat
Out-break, n. Ġadar; balwa; shorish; josh-o-kharosh; josh.

Out-building, n. Aslī makān (makān-i-maskūna) se 'alāhida par usīke muta'alliq dūsrā makān.

Out-cast, n. Nikālā huā; khārijī; ghar khwāh mulk se nikālā huā; jilā-watan; zalil shakhs; aubāsh; khāna-ba-dosh; mardūd.

Outcome, n. Woh bāt jo kisī dūsrī bāt se nikle yā mustambat ho; natija; ma'āl-i-kār. [hānk-pukār; duhāyī-tihāyī.

Outcry, n. 1.—Barā shor; baṭī chillāhat; dād-be-dād; nālā-o-furyād;
2.—Ġul-gupārī; shor ke sāth mukhālafat yā nafrat kā izhār.

Out-do, v. t. Koyī bāt dūse se barh-kar k.; barh-jānā; sabaqat le-jānā; kisī ke kān kātūā; kisī par fuqiyat le-jānā.

Out-door, a. Ghar ke bāhar hone yā rahne w.

Out door patients—Woh mariz jo kisī shifā-khāne meñ rah-kar 'ilāj na karen balki wahāñ se dawā lekar chale jāñ.

☞ *Opposed to in-door patients.*

Out-doors, ad. Bāhar; ghar ke bāhar; ghar ke andar nahīñ.

Outer, a. Berūni; jo bāharī taraf rahe; jagah yā mauqe ke lihāz se dūse ki nisbat dūr; khārijī; bāharī; bāhar kā; ūparī; ūpar kā;

☞ *Opposed to inner.* [bhitar kā yā andarūni nahīñ.
The outer wall—Bāhar ki (berūni) diwār. [jo ghar se kahīn bāhar jāe.

Out-fit, n. Safar ke liye jahāz kā sāz-o-sāmān; us shakhs kā sāz-o-sāmān

Out-grow, v. t. 1.—Kisī dūse se barh-jānā. [ki woh phir kām ki na rahe.
2.—Kisī shai ki nisbat qad-o-qāmat yā 'umr meñ isqadar barh-jānā

Children *out-grow* their garments—Larke qad-o-qāmat meñ isqadar barh jāte haiñ ki unkī poshāk phir unke kām ki nahīñ rahtī (be-kār ho-jātī hai).—Men

out-grow their usefulness—Mard isqadar musin ho-jāte haiñ ki we phir kār-āmād nahīñ ho-sakte. [chhotī 'imārat.

Onthouse, n. Sadr makān se thore hī fāsile par koyī chhotā makān yā

Outlast, v. t. Dūse ki nisbat ziyāda (ziyāda dinon tak) thaharnā yā chalnā; qiyām yā pāedārī meñ kisī se barh jānā. [d. (māt kar d.).

Outlaugh, v. t. 1.—Hañsī meñ kisī se barh-jānā; hañsī meñ kisī ko harā
2.—Hañs-kar dil tor d.; hañsī meñ uṛā d.; hañs-kar zalil kar d.

Outlaw, n. Jo shakhs qānūn ke istifāda yā uskī himāyat se mahrūm ho; jo qānūn ke naf' yā hifāzat se mustasnā kiyā gayā ho.

Outlaw, v. t. 1.—Qānūn ke faide aur uskī himāyat se mahrūm k.

2.—Ikhtiyār-i-qānūn se khārij kar-d.; jawāz-i-qānūnī se mahrūm
Outlay, n. 1.—Lagānā; sarf k.; kharch k. [kar-d.]

2.—Lāgat; sarf yā sarfa; kharch. [koyī shai bāhar nikal-jāe.]

Outlet, n. Nikās; makhrāj; bāhar jāno kī rāh; woh rāh yā zarī'a jisse

Outline, n. 1.—Khatt-i-muhīt; bāharī khat. [sha; dhāncha.]

2.—Naqsha jismēn rang-āmezi na huyī ho; khāka; kachchā naq-

3.—Kisi mausūbe ke tamhīlī marātib; woh ibtidāyī bāte'n jinse
kisi tadbīr mausūbe yā fikr kā hāl 'umūman ma'lūm ho.

Outlive, v. t. Kisi shakhs yā shai ke ba'd bhī zinda yā qāim rahnā;
haiyū-l-qāim rahnā; kisi shai wagaira ke ma'dūm hone ke ba'd bhī
qāim yā ba quid-i-hayāt rahnā.

A man sometimes outlives his children—Ba'z waqt koyī shakhs apne larke-
bilon ke guzar jāne ke ba'd bhī zinda rahtā hai.—He is now outliving his
estate—Uskī jāedūd to uske hāth se nikal gayī par woh hanoz zinda hai.—To
outlive one's means—Āmadanī se ziyāda kharch r.

Outlook, n. 1.—Nigāhbānī; khabardārī.

2.—Woh jagah jahan se nigāh-bānī kī jāe.

3.—Jo kuchh bāhar dekhne se nazar pare; madd-i-nazar; āgam;
āge kī ummed; homahār; jo bāt āyinda hone wālī ho.

Outlying, a. 1.—Jo kisi dūsri jagah ko bāhar yā sarhad par ho; ek
sarhad yā siwāne par; ham-dānda; ham-sarhad.

2.—Dūr; ba'id; fāsile par; juzz-i-ā'zam se pare.

Outnumber, v. t. Shumār meñ barh-jānā; ba-nisbat ek shumār ke ziyā-
da h.; dūsre ke muqābale meñ ta'dād yā gintī meñ barh-jānā.

Out-of-door, a. Ghar ke bāhar kā; maidān meñ; ghar ke andar nahīn.

Out-of-door exerci-e—Maidān kī riyāzat; woh riyāzat jo khulī jagah meñ (mai-
dān meñ) kī-jāe masāl-n maidān tū tahalnā ghore par arwārī k. 'ālā-bāza-l-

Out-of-doors, ad. Ghar ke bāhar; maidān meñ. [qiyās.]

Out-of-the-way, a. Ma'mūlī tarīq ke khilāf; jo tarīq rāij ho uske khilāf;
gair-ma'mūlī; 'ajīb; anūṭhā. [raho nahīn.]

Out-patient, n. Marīz jo kisi shifā-khāne se dawā wagaira le par wahūn

Out-post, n. Woh maqām jo lashkar-gāh ke bāhar ho khwāh us jagah
se fāsile par jabān sauj kā khās hissa ho; chāukī; nāka.

Outrage, v. t. Sakhti ke sāth aur be-jā tarīq par pesh ānā; sakht-sust
kahnā; kalimāt-i-nā-mulāim Kahnā; kisi tarah kī bad-uslūbī yā kaj-
kholqī se sadma pahunchānā; bid'at yā zulm k.; jabr ke zarī'e se
nuqsān pahunchānā.

Outrage, n. Woh bid'at jo logon par kī-jāe aur jisse unko zarar pahun-
che; shiddat kī be-unwānī; nuqsān-i-shadīd; woh nuqsān jo sīna-
zorī se kiyā-jāe.

Outrageous, a. Bid'at-āmez; 'aql yā hayā kī had se mutajāwiz; nihāyat
nā ma'qūl yā fūsh; shadīd; tund; 'azīm; kabīr; bahut hī barā;
be-had; andāz se ziyāda.

Outrageous crimes—Jarīm-i-kabīra; baṛo baṛo jurm. [hī; ba-shiddat.]

Outrageously, ad. Barī shiddat yā sakhti se; tundī se; josh se; nihāyat

Outreason, v. t. Dalīl meñ barh jānā; bahs meñ sabāqat le-jānā.

- Outright**, *ad.* 1.—Fauran; bilā-tawaqquf; jhatpat; fi-l-faur.
 2.—Bil-kul; tamāmtar; kulliyatan; pūrā-pūrā; nihāyat hī.
- Outrun**, *v. t.* 1.—Dauṛ meṅ āge baṛh jānā; isqadar tez daurnā ki dūsra pichhe rah-jāe. [h.; tarjih r.
 2.—Darje yā sifat wagaira meṅ baṛh-kar h.; sabaqat le-jānā; afzal
- Outsell**, *v. t.* 1.—Bikrī meṅ baṛh jānā.
 2.—Ashyā-i-farokht-shuda kī qimat meṅ baṛh jānā.
 3.—Dūsre kī nishat ziyāda qimat par biknā. [shurt'; awāil.
- Outset**, *n.* Kisī kām par pable-pahal (ibtidāan) qadam r.; āgāz; ibtidā;
- Out-settler**, *n.* Jo dūsroṅ se dūr par ābād ho.
- Outside**, *n.* 1.—Kisī shai kā berūnī hissa; ūpar kā yā ūparī hissa; asbāb-i-zāhiri; zāhiri sūrat; jo dekh paṛe yā numāyān ho; jo kuchh ūpar ūpar ho; berūnī sūrat yā shakl; rū. [siwā maḥbūṭ aur kuchh nahīn dekhte.
 Created beings see nothing but our outside. Addison—Hamārī sūrat-i-zāhiri ke
 2.—Woh jagah jo kisī ihāte ke bāhar ho.
 I threw open the door of my chamber, and found the family standing on the outside—Main ne apne kamre kē darwāza khol diyā to dekhā kī qabāil ghar ke bāhar khare haiṅ. [itnā kī usse ziyāda na ho-sake; hadd-i-intihāyī.
 3.—Ta'dād miqdār yā wus'at wagaira kī hadd-i-gāyī; darja-i-gāyat;
 At the outside—Ba-darja-i-gāyat; had se ziyāda; ziyāda se ziyāda; jis ta'dād kē zikr ho usse baṛh-kar nahīn.
- Outside**, *a.* Zāhiri; berūnī; khārijī; sūri; ūpar kā; ūparī.
- Outsider**, *n.* Jis amr yā shakhs wagaira kā zikr pesh ho usse ta'alluq na r. w.; jisko kisī dūsre ke naf'-nuqsān se wāsta na ho; jiske khayālāt aur tarah ke hoṅ; khārijī shakhs; shakhs-i-gair; gair; bāhar w.; ūpar w.
- Outstanding**, *a.* Jo wusūl na huā ho; jiskī tahsīl bāqī ho; jo adā na huā ho; gair-wusūlī; gair-muhassala; gair-muwaddā. [hoṅ; zar-i-lahua; lahna.
 Outstanding debts—Duyūn-i-gair-wusūlī; woh qarṛ ke rupaye jo adā na huye
- Outstrip**, *v. t.* Āge ho-jānā; baṛh jānā; sabaqat le-jānā; pichhe dabāl.
- Outwall**, *n.* Kisī 'imārāt yā qal'e kī berūnī (bāharī) diwār.
- Outward**, *a.* 1.—Ūpar kā; ūparī; berūnī; bhītar kā nahīd.
 The outward coat of an onion—Pyāz ke ūpar kā chhilkā.
 2.—Zāhiri; sūri; khārijī; jo dekh paṛe.
 3.—Berūnī taraf kā; jo bāhar kī taraf ho.
- Outward**, *ad.* 1.—Bāharī hissoṅ kī taraf; bāhar kī taraf.
 2.—Kisī mulk yā bandar se; kisī gair mulk ko; samundar ko.
 A ship bound outward—Jahāz jiskū gair mulk ko jānā ṭhahrā ho.
- Outward-bound**, *a.* Jiskā gair-mulk ko jānā ṭhahrā (qarār pāyā) ho.
 Said especially of ships, and opposed to home-ward-bound.
- Outwardly**, *ad.* Zāhiri tarīq par; ba-zāhir; zāhir meṅ; ūpar se; bāhar se;
 Opposed to inwardly. [khārijan.
- Outweigh**, *v. t.* 1.—Wazu (tol) meṅ baṛh jānā. [r. yā le-jānā.
 2.—Waq'at tāsīr yā 'umdagī meṅ baṛh jānā; tarjih r.; fauqiyat
- Out-wit**, *v. t.* Bandish (mansūbe) meṅ baṛh jānā; dhokhā d.; buttā d.; jul d.; kisī ko fitrat meṅ maglūb k.; 'aiyārī meṅ dūsre par sabaqat le-jānā; māt k.; harā d. [kām yā mihnāt k.
- Outwork**, *v. t.* Kām yā mihnāt meṅ baṛh jānā; dūsre kī nishat ziyāda
- Oval**, *a.* Baizāwī; ande kī shakl yā sūrat kā; ande sā; bādāmī.

Over, (prep.) 1.—Ūpar; par. [over our heads—Bādal jo hamāre saron par haiñ.
The smoke rises over the city—Dhuān shahr ke ūpar uṭhtā hai—The clouds

 Opposed to below.

2.—Ār-pār; ek taraf se dūsri taraf. [chaltā hai.

A boat sails over a lake—Kashtī jhīl par (usmeñ is pār se us pār tak)

3.—Sath par; sārī sath par; jisqadar wus'at ho us sab par.

To wander over the earth—Zamīn par (sārī dunyā meñ) phirnā.—To walk over
a field—Sāre maidān meñ pā-pyāda ghūmnā.

4.—'Umdagī qadr-o-manzilat yā waq'at meñ baṛāyī.

The advantages one thing has over another—Woh galaba jo 'umdagī wagairā
ke lihāz se ek shai ko dūsri shai par hotā hai.

5.—Hukūmat yā iqtidār meñ bālā-dast jisse sarbarāhī yā hukūmat

 Opposed to under. [kā istihqāq yā ikhtiyār zāhir ho.

6.—Kisī kī nisbat nigrān; kisī kī nisbat ihtiyāt yā fikr r. w.

He keeps watch over the house—Woh makān kī nigrānī kartā hai.

7.—Kisī ke ūpar; chhipā d. w.; ḍubā d. w.

The water is over the shoes—Pānī jorē ko ūpar hai.

8.—Sāre (tamām) waqt meñ; shurū' se ākhir tak.

To keep any thing over right—Kisī chīz ko sārī rāt (rāt bhar) r.—To do a
thing over-night—Kisī bāt kā shām hī ko (rāt ko sone ke pahle) kar d.
masalan jab safar kī tahaiya ho to uske qabl shūm hī ko asbūb wagairā kī

Over, ad. 1.—Ek jānib se dūsri jānib tak. [bando-bast kar d.

A board a foot over—Taḡhta jo ek jānib se dūsri jānib tak (qutr meñ)
ek fuṭ ho.—A tree a foot over—Darakht jiskā girda (petā) ek fuṭ ho.

2.—Uspār; ba-jānib-i-muqābil; sāmne kī taraf.

The boat is safe over—Kashtī hifāzat se uspār pahuñch gayī.

3.—Ek se dūsre kī taraf muntaqil h.

To deliver over goods to another—Māl ko dūsre ke hawāla k.

4.—Ek mulk se dūsre mulk meñ ba-zarī'a-i-intiqāl. [meñ lānā.

To bring anything over to India—Kisī shai kā dūsre mulk se Hindustān

5.—Ūpar se; sire par se.

6.—Miqdār-i-mu'aiyan se ziyāda; jo had muqarrar ho uske bāhar.

7.—Tamāmtar; bi-l-kul; shurū' se ākhir tak; pūrā-pūrā.

To read over a book—Kisī kitāb ko shurū' se ākhir tak parhnā.—To argue a
question over again—Kisī amr-i-nizā'i kī nisbat khūb yā bahs-i-kāmil k.

Over again—Ek martaba aur; mukarrar; phir; ba-takrār.—Over against—
Muqābil meñ; sāmne.—Over against this church stands a hospital—Addison—

Is girjā ke sāmne (uske muqābil) ek shifā-khāna hai.—Over and above—Ji
kuchh samjhā gayā yā jiskī qaid kī-gayī ho usse zāid; 'alāwa; siwā.

He gained, over and above, the good will of the people—Iske 'alāwa usne
logoñ kī khushnūdi bhī hāsīl kī.—Over and over—Bār-bār; ba-takrār;

phir-phir; mukarrar-sikarrar.—To give over—(a) Kisī se bāz unā (usse dast-

bardār h.); kisī se hāth khūñch l. (use chhor d.)—To give over an enterprise—

Kisī bare kām ko chhor d. (b) Kisī se hāth dho baiṭhnā; kisī kī nisbat nā-

ummed ho-jānā.—The physicians have given over their patient—Tabīb apne
marīz se hāth dho baiṭhe.

Over, a. 1.—Guzrā; ho-gayā; guzasht ho-gayā; raft-guzasht huā.

The exhibition is over—Numāish ho-chukī.

2.—Ūpar kā; jisse koyī dūsri shai chhipe.

Over-shoes—Woh jūte jo kisī dūsre jorē ke ūpar unkī hifāzat ke liye pahne jāen.

Over-act, v. t. Hadd-i-munāsib se ziyāda k. ; andāz se zāid k.

He over-acted his part—Jisqadar usko karnā thā usse ziyāda usne kiya.

Over-act, v. t. Jitnā zarūr ho usse ziyāda 'amal k. ; kār-rawāyī meñ had se tajāwuz k.

Over-anxiety, n. Andāz se ziyāda fikr ; kisi bāt kā had se ziyāda chāhnā.

Over-anxious, a. Had se zāid khwāst-gār yā fikr-mand ; kisi bāt kā andāz se ziyāda chāhne yā uski fikr r. w.

Over-awe, v. t. Ru'b khauf yā buzurgī se mar'ūb k. (darānā) ; apne dabāw yā dar se kisi dūse ko ubhāne (sar uthāne) na d.

Over-balance, v. t. Wazn waq'at yā 'umdagi meñ barh jānā ; mol tol yā achhāyī meñ kisi dūse se barh ke h. ; dabā d. ; gālib ānā.

The evils which spring from vice overbalance all its pleasures—Jo burāiyāñ badī se paidā hotī haiñ usne uski kul khushiyāñ dab jātī haiñ.

Over-balance, n. Wazn waq'at yā 'umdagi meñ ziyādātī ; jo shai kisi dūsi shai kī nisbat darja-i-musāwāt se ziyāda ho ; galaba ; kasrat ;

Over-bear, v. t. Dabā d. ; maglūb k. ; zer k. ; tor d. [ziyādātī]

Over-bear, v. t. Had se ziyāda phailnā yā larke-bāle paidā k.

Over-bearing, a. Magrūr aur hukūmatī ; shokhī yā bo-hayāyī se dabāne yā zer k. w. ; ghamandī ; dabāne w. [usse ziyāda lagānā.]

Over-bid, v. t. Qimat-i-munāsib se ziyāda d. ; jisqadar qimat wājib ho

Over-bid, v. t. Dūse kī nisbat ziyāda qimat d. ; qīwat charhānā yā barhā d. ; dūse se barh-kar dām d. yā lagānā.

Over-board, ad. Juhāz ke bāhar ; jahāz par se. [panā.]

To fall overboard—Jahāz par se girnā ya'nī jahāz yā kashtī se pāñ meñ gir

Over-built, a. 1.—Jiske ūpar kuchh makān wagaira banā ho. [teñ hoñ.]

2.—Jismeñ bahut kuchh banā ho ; jismeñ nihāyat kasrat se 'imāra-

An overbuilt part of a town—Shahr kā woh hissa jismeñ nihāyat kasrat se

Overburden, v. t. Andāz se ziyāda bojh bhar d. (lād d.). [imārateñ hoñ.]

Over-cast, v. t. 1.—Andherā kar d. ; tārīk kar d. ; bādāl kī tarah ohhā l.

2.—Shumār meñ andāz se ziyāda qāim k. ; had se ziyāda tashkīk k.

Overcharge, v. t. 1.—Andāz se ziyāda bhārī bojh lādā ; girāñ-bār k. ; jabr k.

2.—Had se ziyāda bhar d. ; amboh kar d. ; kasrat se dākhil kar d.

3.—Bahut golā yā golī aur bārūt bhar d. jaise top yā bandūq meñ.

4.—Hisāb meñ andāz se ziyāda kharch kī mad meñ dālā ; kisi ke

nām kī raqam jitnī wājib ho usse ziyāda qāim k. [nām qāim k.]

Over-charge, v. t. Had se ziyāda kharch kī mad meñ dālā yā kisi ke

Over-charge, n. 1.—Andāz se ziyāda bojh yā lādāw.

2.—Woh raqam jo wājib se ziyāda hisāb meñ ba-madd-i-kharoh

qāim kī-jāwe (kisi ke nām parē yā use denā parē).

3.—Golā-bārūt jo andāz se ziyāda top meñ bharā jāe.

Over-come, v. t. 1.—Maglūb k. ; harā d. ; shikast d. ; kisi par fath pānā yā gālib ānā ; kisi par sabaqat le-jānā.

To overcome enemies in battle—Larāyī meñ dushmanon par gālib ānā.

2.—Raf k. ; daf k. ; hal k. ; tai k. ; dūr k. [dūr k.]

To overcome difficulties or obstacles—Mushkilāt yā qabāhaton ko hal khwāh

Overdo, v. t. 1.—Jitnā karnā chāhiye usse ziyāda k. ; andāz se ziyāda k.

2.—Andāz se zāid kām yā mihnāt karke dūse par jabr k.

3.—Andāz se ziyāda josh d. pakānā yā bhūnnā ; jalā d.

Over-draw, v. t. Jitne kā haq ho usse ziyāda kisi se chāhnā ; jisqadar yāftanī (pānā) ho usse ziyāda kī hundī wagaira likh-kar talab k. ;

- jitnā kisi ke nām kisi bank yā mahājan wagaira ke bahi-khāte meñ jam' ho usse ziyāda kī hundī wagaira likhnā (usse ziyāda talab k.).
- Over-drive, v. t.** Gāṛī wagaira bahut hī tez hāñknā; be-tahāshā hāñknā yā hañkwānā.
- Over-due, a.** Jiske adā kā waqt guzar gayā ho; jiskī muddat yā mī'ād guzrī ho; munqazi-l-mī'ād; jiske chukāye jāne kī mitī pūj kar uske ba'd bhī kuchh din bīte hoñ. [(jiskī mī'ād munqazī ho-gayī ho).]
- An *overdue note*—Ruq'a jiske rupaye ke adā karne kā waqt guzar gayā ho
- Over-estimate, v. t.** Andāz se ziyāda takhmina yā tashkhis k.
- Over-estimate, n.** Takhmina jo andāz ke bāhar ho; takdama jo bahut
- Over-feed, v. t.** Andāz se ziyāda gizā khilā d. [barā yā ziyāda ho.]
- Over-flow, v. t. 1.**—Ūpar se bahā d.; phailā d. jaise pānī; garqāb k.; tab-i-āb k.; labrez k.
- 2.—Tūt paṛnā; ubal paṛnā; kasrat-i-shumār se chhipā d.; bhar d.
- Over-flow, v. i. 1.**—Ūpar se bah jānā; umad kar kanāre se bah jānā; labrez hokar ūpar hī ūpar rawāñ ho-jānā.
- 2.—Ifṛāt se h.; kasrat se h.; bahut h.; wāfir h.; bharā rahnā.
- Over-fond, a.** Had se ziyāda mushtāq.
- Over-grow, v. t. 1.**—Bālidagī yā sabzī se chhipā l.
- 2.—Kisi dūsre kī nisbat barh jānā; barh-kar dūsre ke ūpar ho-jānā.
- Over-grow, v. i.** Munāsib yā aslī qad se ziyāda barh jānā; andāz se ziyāda
- Over-haul, v. t. 1.**—Ūpar phailā d.; ūpar khaiñch l. [barā ho-jānā.]
- 2.—Mulāhaze mu'āyane yā jāñch ke liye ulaṭ palat k.; marāmmat kī garaz se khūb dekhnā-bhālnā; dekhnā; mu'āyana k.
- 3.—Kisi hisāb ko phir se (mukarrar-sikarrar) jāñchnā. [ke darje par.]
- Over-head, ad.** Ūpar; unchāyī par; ohhat par; ūpar ke marātib par; ūpar
- Over-hear, v. t.** Jisqadar sunā jānā maqsūd yā munāsib ho usse ziyāda sunnā; ittifaqiya sun l.; bolne wāle kī rasī-joyī be-gair sunnā; sun pānā; chup-chāp sun l.; kān par jānā.
- Over-land, a.** Jo khushkī se kiyā jāe; khushkī kā.
- An *overland journey*—Khushkī kā safar; safar jo khushkī se kiyā jāe.
- Overlay, v. t. 1.**—Chhipā d.; phailā d.; achchhi tarah dhāñp d.
- A country *overlaid* with inhabitants—Mulk jo bāshindon se ohhip gayā ho.
- 2.—Ūpar se chhipā d.; kisi shai kī bālāyī poshish lagānā yā charhānā; mañdhnā.
- To *overlay* capitals of columns with silver—Sitūnon ke siron par chāñdī charhānā.—Cedar *overlaid* with gold—Sone se mañdhi huyī deodār kī lakṛī.—
- To *overlay* a subject—Kisi bāt par khāk dālnā.
- 3.—Isqadar chhipā d. (dhāñp-top d. yā kapre urhā d.) ki dam ghut jāe. [dam ghut jāe.]
- To *overlay* an infant—Kisi bache ko isqadar kapron se ohhipā-kar r. ki uskā
- 4.—Dabā d.; sulagne na d.; hawā lag-kar sulagne na d.
- 5.—Chhipā d.; chhipā l.; tārīk kar d. [d.]; be-andāz bhar d.
- Over-load, v. t.** Andāz se ziyāda bojh yā asbāb lād d. (bhar d. khwāh charhā
- To *overload* a cart—Kisi chhakre par andāz se ziyāda bojh lādnā.—To *overload* the stomach—Mī'de ko khāne-pine kī chizon se andāz se ziyāda bhar d.
- Over-logical, a.** Silsila-i-mantiqī par andāz se ziyāda lihāz r. w.; mantiq

ke mahz zawābit yā qawā'id ki intihā se zāid pābandī k. w.; mantiq kā gulām. [chī ho.

Over-look, v. t. 1.—Aisi jagah se dekhna jo kisi dūsrī jagah ki nisbat ūn-
[shahr ko dekhna.
Applied to persons. To stand on a hill and overlook a city—Pahār par khare ho-kar uske ūpar se

2.—Kisi dūsrī jagah ki nisbat balandī par wāqī' h. yā isqadar baland
Applied to things. [h. ki niche ki chiz nazar āwe.
The tower overlooked the town—Us burj se woh shahr nazar ātā thā.

3.—Kisi dūsrī shakhs ke piche se dekhna; kisi shakhs ke shāno
(kandhe) ke piche khare hokar dekhna.
To overlook a paper when one is writing—Likhne ki hālat meñ likhne wālo ke

piche khare hokar uski tahrir ko dekhna.

4.—Ihtiyāt se dekhna mulāhaza yā mu'ayana k.; nigrahānī k.

5.—Nazar-i-sānī k.; phir se jāchnā; ihtiyāt se dekhna-bhālnā.

6.—Jān-būjh-kar lihāz na k.; ri'āyat ki nazar se dar-guzar k.;
mu'āf k.; igmāz k.; āukh band kar-l.; chashm-poshī k.; sazā yā
chashm-numāyī na k.; jāne d.; tarah d.

To overlook one's faults—Kisi ke qusūroñ par igmāz k. (unse dar-guzar k.).

7.—Be-ihtiyāti se khwāh sahwañ kisi bāt ko chhoṛ d. (uspar lihāz
na k.); nazar-andāz kar-d.; dūsrī chizōñ ki taraf nazar karne ki wajh
se us sbai ko na dekhna jo madd-i-nazar yā nazdik ho; isqadar dūr
nigāh phailānā ki nazdik ki chiz dekhne se rah-jāe.

Over-night, n. Woh waqt jab shām guzar jāe aur rāt shurū' ho; kal ki
rāt; shab-i-guzashta; dī-shab. [i-guzashta meñ; dī-shab.

Overnight, ad. Kal ki rāt; us rāt ko jo kal ke din ke ba'd huyī; shab.

Overpay, v. t. 1.—Andāz yā yāftanī se ziyāda d.; jitrā munāsib yā
wājibu-l-adā ho usse barh-kar d.; haq se ziyāda d.

2.—Qimat se ziyāda d.; jitrā ke lāiq ho usse ziyāda d.

Overplus, n. Fāzil; jo kuchh dene ke ba'd bach jāe; jo kuchh kisi miq-
dār-i-mujawwaza se zāid rah-jāe; baqāyā; bachat.

Overpower, v. t. 1.—Kisi aisi quwwat yā zor kā asar pahunchānā jiskā
tahammul na ho-sake. [mutahammil nahīn ho-saktīñ.

The light overpowers the eyes—Woh raushnī isqadar tez hai ki āukheñ uski

2.—Zor ke zarf'e se dabānā; maglūb k.; shikast d.; harānā; is-
tarah yā aisi hālat meñ kar d. ki koyī shakhs kām yā itā'at bo zabān
khole kiyā kare.

Over-rate, v. t. Andāz se ziyāda qimat lagānā; māliyat 'umdagi yā waq'at kā
taḥmīna (uski tashkīhīs yā uskā andāz) isqadar k. ki woh sach na ho.

Over-reach, v. t. 1.—Kisi taraf ko dūsrī se āge ho-jānā; kisi ke ūpar
ho-jānā; kisi se phailāw meñ barh jānā (usse wus'at meñ tajāwuz k.).

2.—Makkārī bila-o-fareb khwāh dūr-andeshī se kisi ko dhokhā jul
yā fareb d. khwāh uspar gālīb ā-jānā; dagū k.; buttā d.; 'aiyārī
wagairā se apne dām-i-fireb meñ lānā.

Over-ride, v. t. 1.—Andāz se ziyāda sawārī k.; is shiddat se sawārī k.
ki ghoṛā uskā mutahammil na ho; ghoṛe ki tāqat se ziyāda uspar
sawārī k. [sabaqat le-jānā).

2.—Sawārī meñ kisi ke āge nikal jānā (usse barh jānā yā uspar

3.—Bātil rad yā mansūkh kar-d.; mustarad k.; qāim rahne na d.

This law overrides all previous acts—Is qānūn se sābiq ke sab ekat rad yā man-
sūkh ho-jāte haiñ.

Over-rule, v. t. 1.—Kisi shai par gālib ānā yā use dabā d.; maglūb yā zer-dast k.; galaba yā zor se apne ikhtiyār meñ k.

The law must *override* all private opinions of right and wrong—Wujūb aur gair-wujūb ki nisbat kul zātī khayālāt par qānūn ko zarūr galaba honā chāhiye.

2.—(Law) Nā-manzūr yā khārij k.; rad k.; mansūkh k.; kisi ke khilāf tajwiz k.; kāṭ d.; miṭā d.

[lat ue nā-manzūr kiyā.

The plea or objection was *overruled* by the court—Us 'uzr yā i'tirāz ko 'adā.

Over-run, v. t. 1.—Kahiñ phail jānā; tamām ug ānā yā jam jānā; bi-l-kul chhipā d.; dhāup d.; bhar jānā.

[gayi] hai.

That field is *overrun* with weeds—Us khet meñ ghās-pāt tamām ug āyī (jam

2.—Kahiñ tamām ghūmnā; kahiñ phail-kar qābiz ho-jānā; lūṭ-pāṭ k.; tākht-o-tārāj k.; mukhālifāna yūrishon se izā d.

3.—Shumār meñ kasrat se phail jānā.

4.—Pair se dabā-kar (kuchil-kar) nuqsān pahuñchānā.

5.—Daur meñ kisi se āge ho-jānā (nikal-jānā); isqadar tez daurnā ki dusrā daurne-wālā pichhe rah-jāo.

Over-seer, n. Nigrānī k. w.; girdāwar; muhtamim; karorā; sarbarāh.

Over-sell, v. t. Dūsre kī nisbat ziyāda qimat par farokht k.; dūsre ke muqābale meñ barh-kar bechnā; kisi se barh jānā yā sabaqat lejānā.

Over-set, v. t. 1.—Ulat-palaṭ d.; tale-upar kar d.; zer-o-zabar kar d.; bun-yād yā us shai par se ulat d. jispar koyi chiz sañbhli ho; auñdhā kar d.

To *overset* a coach—Gārī ko ulat d. (niche-upar yā tale-upar kar d.).

2.—Gārat kar d.; tah-o-bālā-kar d.; barbād k.; tabāh k.

To *overset* the constitution of a state—Kisi riyāsat ke intizām ko tah-o-bālā kar-

Over-set, v. t. Ulat jānā; niche-upar (tale-upar) ho-jānā. [d. (ulat-palaṭ d.).

Over-shadow, v. t. 1.—Kisi par sāya ḍālnā (sāya-figan h.).

2.—Panāh d.; bachānā; muhāfazat k.; himāyat k.; kisi par sāya (zill-gustari) k.; hāmī h.

[pār (bāhar) jāe.

Over-shoot, v. t. 1.—Goli wagaira is tarah par chalānā ki nishāne ke

2.—Tezī ke sāth upar se nikal jānā; lāñghnā; ṭap jānā.

To *overshoot one's self*—Had se ziyāda jurat k.; munāsabat se ziyāda da'wā k.

Oversight, n. 1.—Ihtiyāt ke sāth nigrānī; khabar-giri; khabar-dārī; nigah-bānī; sar-kobī.

2.—Galatī; bhūl; chūk; khatā; chūk; sahw; firo-guzāsht.

Oversleep, v. t. Andāz se ziyāda der tak sonā; kisi waqt-i-mu'aiyan ke ba'd tak sote rahnā.

To *oversleep* the usual hour of rising—Uṭhne ke ma'mulī waqt ke ba'd bhī sote rahnā; isqadar der tak sonā ki uṭhne kā ma'mulī waqt nikal jāe.

Overslip, v. t. Nikal jāne d. aur lihāz na k.; be kiye be dekhe yā be kām meñ lāye guzar jāne d.; tark k.; sahw kar-jānā; chūk jānā; gañwā d.; hāth se nikal jāne d.; yūñhīñ guzar jāne d.

To *overslip* time or opportunity—Maug'e yā waqt ko yūñhīñ nikal jāne d.

Overspread, v. t. 1.—Tamām phail jānā; chhipā l.

The deluge *overspread* the earth—Sailāb sārī zamīn par phail gayā.

2.—Tamām muntashar ho-jānā; chbitrā uṭhnā. [barhā ke kahnā.

Overstate, v. t. Andāz se ziyāda zor dekar bayān k.; mubālaga k.; bahut

Over-stay, v. t. Jitnā thaharnā chāhiye usse ziyāda thaharnā; kisi hadd-i-mu'aiyan ke ba'd bhī thahre rahnā.

[rahnā.

To *overstay* the appointed time—Jo waqt muqarrar ho uske ba'd tak thahre

Overstep, v. t. Had se bāhar qadam r.; barh jānā; tajāwuz k.; mutajā-wiz h.; had se guzar jānā.

Overstock, v. t. Andāz se ziyāda bhar d.; amboh kar d.; jitne kī zarūrat ho usse ziyāda muhaiyā k.; pāt d.; gānj d.

To *overstock* a market with goods—Kisī bāzār meñ māl pāt d.—To *overstock* land with seed—Zarūrat se ziyāda zamīn meñ bij dālū.

Overstrain, v. t. Andāz se ziyāda tānuū; had se ziyāda koshish k.; jitnā chāhiye usse ziyāda hāth-pair hilānū.

Overt, a. 1.—Numāyān; zāhir; jispar parda na parā ho; jo 'ām ho; fāsh. *Overt* virtues—Neki ke fī'l jo 'alāniya hoñ; nekiyāñ jo zāhir hoñ.

2.—(Law) Chhipā nahiñ; fāsh; khulā huā.

An *overt* act of treason—Bādshāh se namak-harāmī kī fāsh fī'l. **CS** An *overt* act (criminal law)—Woh fī'l jo 'alāniya kisī niyat-i-mujrimāna ke mutābiq aur uske zāhir karne ke liye kiyā jāe.—A market *overt*—Woh bāzār jahāñ chīzeñ khule-maidān bikeñ.—A pound *overt*—Babke huye maweshī wagaira ke liye woh ihāta-i-sarkā'i jo ūpar se khulā ho (jismeñ chhāwnī wagaira na ho).

Overtake, v. t. 1.—Daur ta'āqub raftār yā harukat meñ kisī ke barābar pahuñchuā; pakarñā; dharnā; daur-kar yā pichhā karke kisī ko pakarñā yā uske barābar pahuñchuā.

Though pursued by several men, he was not overtaken by any of them—Go kayi shakhsōñ ne uskā pichhā kiyā par koyi uske barābar na pahuñchā yā use pakar na sakā.

2.—Kisī par nāzil h.; kisī par pichhe se parñā; daf'atan ā-parñā.

Overtask, v. t. Kisī par kām kā bojh andāz se ziyāda dālñā; kisī ke zim-me bahut hī ziyāda kām kar d.

Overtax, v. t. Had se ziyāda mahsul lagāñā; be-andāz khirāj mūngñā.

Overthrow, v. t. 1.—Ulat d.; tah-o-bālā kar d.; zer-o-zabar (niche-ūpar) kar d.

2.—Barbād k.; mismār k.; dhā d.; shikast-i-kāmil d.; fath k.;

Overthrow, n. 1.—Ulat-palat; zer-o-zabar. [nest-o-nābūd k.; gārat k.

2.—Barbādī; tabāhī; kharābī.

The *overthrow* of the state—Saltanat kī barbādī.

3.—Shikast; halākat; pāe-mālī; hār.

The *overthrow* of enemies—Dushmanōñ kī shikast.

Overthwart, a. 1.—Sāmue yā muqābil kā; sarak uspār k.; rāh uspār k.

2.—Zāwiya-i-qāima par kāttā huā. [bītoñ ko kātne w.

3.—Chirchirā-jaise mizāj; ziddī; mukhālīf; ikhtilāf yā tardīd k. w.;

Overthwart, prep. Is pār se uspār; ek taraf se dūsri taraf.

Overtop, v. t. 1.—Kisī ke sire (choṭī) par h. yā wāqī' h.

2.—Tajāwuz k.; barh jānā; sabaqat le-jānā; afzal h.; tarjih r.

3.—Khilāf-warzī k.; lihāz na r.; hadd-i-'itidāl se guzar jānā. [dāl d.

4.—Apnī buzurgī se dūsre kī waq'at ko kam kar d.; tārik kar-d.; khūk

Overtrade, v. i. Pūñjī (surmāye) se barh kar tijārat k. khwāh isqadar māl kharīd k. ki uskī qīmat ke dene kī wus'at na ho yā woh māng se ziyāda ho. [zūrī ke liye pesh kī-jāe.

Overture, n. Tajwīz; istid'ā; woh bāt jo gaur khwāh mauzūrī yā nā-man-

Overturn, v. t. 1.—Jar se ulat d.; niche se palat d.; ultā-paltā k.; zer-

2.—Barbād k.; gārat k.; tabāh k. [o zahir k.

3.—Maglūb k.; shikast d.; harā d. [qīmat kī be-andāz tashkhis.

Over-valuation, n. Andāz se ziyāda māliyat kā ta'aiyun; kisī shai kī

Over-value, v. t. Isqadar qīmat munāsib ho usse ziyāda qāim k.; had se ziyāda 'umda yā bā-waq'at samajhnā. [jah h.

Overweigh, v. t. Dūsre kī nisbat wazn meñ barh jānā; gālib ānā; muraj.

Overweight, n. 1.—Qānūn yā rawāj ke mutābiq jisqadar wazn matlūb ho usse ziyāda. [yā 'umdagī meñ ziyādatī.]

2.—Wazn ki beshī; galaba; rujahān; dūsre ki nisbat wazn waq'at

Overwhelm, v. t. 1.—Kisi aisi shai ke niche dabā d. jismeñ tundi aur wazu ho aur jo sab ko gher le yā tamām phail jāe.

To overwhelm with waves—Maujōñ (lahrōñ) se dabā d.

2.—Dūbā d.; garq kar d.; dabā d.

To be overwhelmed with cares—Fikrōñ se dab uṭhnā; garq-i-afkār h. (fikrōñ [se woh bayāñ jhūṭh sābit huā.]

The story was proved by overwhelming testimony to be false—Galaba-i-shahādāt

Overwork, (v. i. & t.) Tāqat se ziyāda kḥud kām k. yā dūsre se karānā; jisqadar mihnat kā tahammul ho usse ziyāda mihnat k. yā karānā.

Over-work, n. Kām jo mu'āhada yā kār-rawāyī ke waqt-i-mu'aiyana se ziyāda kiyā-jāe; had se ziyāda mihnat; ri'yāzat-i-shāqqa; mihnat jisse badañ thak yā ukhar-jāe. [bār-i-dain r.; kisi farz kī pā-band kiyā-jānā.]

Owe, v. t. 1.—Dharānā; qarza rakhnā; maqrūz (qarz-dār yā dain-dār) h.;

The merchants owe a large sum to foreigners—Yah saudāgar mulk-i-gair ke logōñ ke bahut maqrūz haiñ.—A son owes help and honour to his father—

Bete par farz hai ki apne bāp ki madad aur 'izzat kare.

2.—Majbūran (kḥwābī-na-kḥwābī) kisi se mansūb k.; kisi amr ke liye kisi kā mashkūr mamnūn yā marhūn-i-minnat h. (ihsān-mand h.).

The prisoner owes his release to his counsel—Apñi maḥblasī ke liye woh qaidi apne kauñsali kā mamnūn (ihsān-mand) hai. [dādāñi.]

Owing, p. a. 1.—Jiskā adā k. (denū) farz ho; wājibu-l-adā; yāftanī; pānā;

The money owing to a labourer—Rupaye jo kisi mazdūr ki yāftanī hoñ.

2.—Jisko kisi shai yā sabab se nisbat de sakeñ; jo kisi shai yā sabab se muta'alliq kiyā jā-sake.

Misfortunes are often owing to vices—Musibateñ aksar badiyōñ se (unke sabab se) ūṭī haiñ. [sakeñ].

3.—Jisko kisi fā'il se nisbat de-sakeñ (kisi shakhs se mansūb kar—His recovery from sickness is owing less to his physician than to the strength of his constitution—Uski sihhat ke uske tabīb se isqadar mansūb nahīñ kar-

sakte jitni ki uski jismānī quwwat se.

Own, a. Kisi kā; kisi kā kḥās; maḥsūs; jismeñ dūsre ki shirkat na ho; haqīqī (mujāzī nahīñ); aslī (farzī yā nisbatī nahīñ).

Most frequently following a possessive pronoun, as, *my, our, thy, your, his, her, it, their*, in order to render emphatic the idea of ownership or property, and sometimes of exclusive ownership." Webster.

His own father—Uskā haqīqī (na ki mujāzī) bāp.—My own composition—Meri hi tahrir ya'nī dūsre ki nahīñ.—No man was his own—Koyi apne hawāa meñ na thā.

Own, v. t. 1.—Bataur milkīyat ke r.; kisi shai ki nisbat qānūnī yā jāiz haq r.; kisi shai kā mālik yā qābiz h.; kisi shai ke qabz-o-tasarruf kā haq bilā-shirkat-i-gaire r.

To own a house—Makān r. (uskā mālik yā qābiz h.).

2.—Kisi shai kā qabza taslim k.; milkīyat wagaira kā da'wa k. yā yah kahnā ki fulāñ shai hamārī hai.

To own one as his son—Kisi ki nisbat yah kahnā ki woh to merā hi betā hai.

3.—Iqbāl yā qabul k.; iqrār k.; muqir h.; i'tirāf k.; taslim k.; apne ūpar l.; apne sar par orhnā yā kahnā ki iske jawāb-dih ham haiñ.

To own a fault—Qusūr kā iqrār k.

Owner, *n.* Mālik; mālīk-i-jāiz; kisi shai kī nisbat istihqāq-i-qānūnī yā jāiz r. w. 'ām isse kī qabza ho yā na ho; wālī; sāhib; dhani; khudā-wand; khāwind.

Ownership, *n.* Mālik h.; milkīyat yā mālīkīyat; haqq-i-milkīyat; haqq-qīyat; qabze kā haqq-i-gair-mushtaraka; da'wā yā istihqāq-i-jāiz yā Oyer, *n.* (Law) Kisi wasiqe yā dastāwaz wāgaira kī samā'at. [wājib.

The defendant in court prays oyer of the bond sued upon—Jo mudda 'ā'alaib 'adalat meñ hāzīr hai uski yah darkhūst hai kī jis dastāwez kī banyād par nālīsh hui hai woh use sunā di-jāe.

P.

Pace, *n.* 1.—Qadam khusūsan woh fasl jo pyāda-pā chalne meñ donoñ pairon ke darmiyan paidā ho (pare).

“A linear measure, of certain length, derived from the supposed length of the natural step of a man, and denoting a double as well as a single step.” Worcester.

2.—Chalne meñ pair kī harakat-i-wāhid (uskā ek martaba parnā); [qadam.

3.—Chalne kā tarīq; chāl; rawish; raftār; chalne meñ tezī kā miqdār.

To keep or hold pace with—Kisi ke barābar rahnā; jitnā dūsrā chalo usī ko barā-bar chalnā; kisi bāt meñ dūsrē ke piche na rahjānā (uske barābar yā ham-palla rahnā); kisi kī pairawī qadam-ba-qadam k.

Pace, *v. t.* 1.—Chalnā; jānā; jumbish k.

2.—Qadam qadam chalnā; āhista āhista (dhīme dhīme) chalnā.

Pace, *v. t.* 1.—Kisi jagah par qadam sañbhāl sañbhāl-kar r.; kahīñ 2.—Qadam se nāpnā. [par āhista āhista chalna.

3.—Sañbhāl-kar chalnā; chalnā yā āge barhānā; kisi shai ko bā-qā'ida (silsile se yā khūbi ke sāth) le-chalnā (chalānā). [etc.

Paced is often used adjectively in composition; as, *slow-paced*,

Pacific, *a.* 1.—Sulh-kun; jo sulh ke liye mauzūn ho; jismeñ raf'-i-nizā' kī salāhiyat ho; jiske bā'is sulh ho-jāe; mulāim; jisse takrār raf' ho-jāe; jisse tabī'at kā ishti'āl jātā rahe (dil thandhā ho-jāe).

Pacific words or measures—Aisi bāt-ēn yā tadbīreñ jisse jhagrā raf' (firo) ho-jāe.

2.—Jiske sāth shahar nā ho; jismeñ sulh pāyī jāe; sākin; thandhā.

Pacify, *v. t.* 1.—Thandhā k.—jaise gusse yā tabī'at ke dūsrē josh ko; firo k.; sākin k.; kisi ke josh-o-kharosh ko miṭānā; dhīmā k.; hālat-i-qarār meñ kar-d.; kisi ke intishār ko raf' k.

2.—Kahīñ phir sulh qāim kar-d.; amn-chain kar-d.

Pack, *n.* 1.—Gaṭhiyā; gaṭhri jo uṭhā-kar pīṭh par lejāne ke liye banāyī jāe; buqcha jise bāndh-bāndh-kar kahīñ bhejue yā lejāne ke wāste durust karēñ.

2.—Ek qism kī bahut si chīzeñ masalan (a) Woh sab shikārī kutte jo ikaṭṭhā rakkhe jāen aur yak-jāyī shikār karēñ. (b) Woh sab log jo kisi bure mansūbe yā kām meñ sharīk (muttafiq) hoñ; tāifa; guroh. [banānā.

Pack, *v. t.* 1.—Bāndh-kar gaṭhiyā banānā; ikaṭṭhā bāndhkar gaṭhri

Often used with *up*.

To pack wool—Bahut sā ūn ikaṭṭhā bāndhkar uski gaṭhri (gaṭhiyā) banānā.

To pack up rags—Kaproñ ke tukroñ ko ikaṭṭhā bāndhkar unki gaṭhri banānā.

2.—Kisi chiz meñ khūb dabā dabā kar yā nazdik nazdik r.

To pack goods in a box.—Sundūq meñ khūb dabākar yā satākar asbāb r.

3.—Jis chiz meñ koyīshai rahne wālī yā jāne wālī ho usmeñ use bhar d. (kas d.); kahiñ dūsri jagah bhejējāne kī garaz se kisi chiz meñ kas-kar bhar d. yā tale-ūpar rakh d.; bharna; thūsūnā yā bhitar thūs d.

To pack a trunk—Chamṛe ke sundūq meñ kapre bhar d.

4.—Kisi uā-jāiz maqsad ke hāsīl karne ke liye farebī aur nā-wājib tariq par ikatthā (yak-jā) k.; sāzish karke yak-jā k.; milānā; sāzish k.; gānth-nā; nā-wājib aur farebī tadbīron se karnā karānā yā apnī taraf kar-ī.

To pack a jury—Aise ahl-i-jūri muntakhab k. jo kisi fariq kī taraf-dāri karen.

5.—'Ujlat se rawāna k.; fauran bhej-d.

To send packing—Nikāl d.; be-i'tināyi khwāh be-ābrūyi ke sāth ruḡhsat kar d.; be-gair sōhib-salāmat wagaira (bilā libāz-i-rusūm-i-ādāb) ruḡhsat kar d.

(yah kahnā kī chalo dūr ho chale jāo yā yahān se nikal jāo).

Pack, v. t. 1.—Gaṭhiyā yā gaṭhri banānā; asbāb ko bāndhbūndh-kar buqcha durust k.; sundūq wagaira meñ asbāb ko kas-kar r.

2.—Subūlat se rakkhā-jā-sāknā; dūsri jagah bheje jāne ke liye achchhi tarah ban-saknā; istarah dab yā baith jānā kī kasi huyi gaṭhri kī shakl ho-jāe.

[the drain—Bālū nābdān meñ baith jānā hai.

The goods pack well—Woh māl achchhi tarah kasjātā hai.—The sand packs in

3.—Buri tadbīron meñ sharik h.; nā-jāiz maqāsīd ke liye shirkat ikhtiyār k.; sāzish k.

[do-gyārah ho-jānā.

4.—Chal d.; jhatpat rawāna ho-jānā; rafūchakkar ho-jānā; nau-

Generally with off or away.

Package, n. 1.—Gaṭhri wagaira bāndhna yā uske bāndhne kī waz'.

2.—Gaṭhri; gaṭhiyā; buqcha; gaṭthā.

3.—Māl-o-asbāb kī gaṭhriyān banāne kā sarfa (kharch).

Pack-cloth, n. Kapṛā jismeñ asbāb bāndhā jāe; beṭhan.

Packet, n. 1.—Pulindā; buqcha; ek chhotā pārsal.

2.—Chitthiyon kī ḍāk.

Packet, v. t. Pulindā banānā.

PACTA CONVENTA, [Lat.] Woh sharteñ jo āpas meñ tai pāyeñ.

Padlock, n. Woh qufl (tālā) jo kisi chiz meñ jaṛā huā na ho balki ūpar se lagāyā aur khol liyā jāe.

[meñ band k.

Padlock, v. t. Ūpar se qufl lagākar band k.; band k.; muqaffal k.; tāle

Page, n. Larḳā yā kam-sin shakhs jo kisi bādshāh yā amīr kī khidmat meñ

Sometimes called page of honour. Worcester. [hāzir rahe.

Page, n. Safha; chhapī yā qalamī kitāb ke warq kā ek jānīb.

Page, v. t. Safha ḍāg k. (ḍāgnā); safhe kā shumār likhnā.

Pain, n. 1.—Sazā jiskī dhamkī fāsh taur par (barmalā) dijāwe khwāh woh sazā jo uṭhāyi jāe; ta'zir; taklif yā musibat jo kisi jurm kī pādāsh meñ ḍālī-jāe yā kisi jurm se ba-taur uske natīje ke muta'alliq kī-jāe.

None shall presume to fly under pain of death.—Addison—Bhāgne kī jurat kisi ko na karnī chāhiye kash agar kisi ne kī to woh apnī jān se hāth dhowegā (mār ḍālā jāegā).—To do a thing on pain of one's displeasure—Kisi bāt ke karne meñ yah yād rakhnā kī agar ham is fi'l ke murtakib hōnge to fulān shakhs hamse nā-rūz hogā.

2.—Jismānī taklif; dard; jismānī sadma 'ām isse kī khafif ho yā shadīd; woh musibat jo badan (jism) ko uṭhānī (jhelnī) parē.

3.—Dil kī be-chainī; qalbī sadma taklif yā musibat; ranj; fikr; andesha-i-khātir; dili intishār; malāl.

4.—Mihnat yā sakht mihnat; riṣāzat-i-shāqqa; taklif jo kī yā uthāyī jāe; kisi shai kī nisbat barī koshish; dard-i-sar; mashaqqat; kasālā; diqqat.

⑤ Used chiefly in the plural. "*Pains*, as used in this sense, although really in the plural, is commonly used as a singular noun." *Webster*.

To take pains—Mihnat k.; riṣāz k.—To be at the pains—Mihnat uthānā; taklif

5.—Dard-i-zih; woh dard jo larkā janne ke waqt hotī hai. [uthānā.

Pain, *v. t.* Be-chain k.; be-qarār k.; dil se qarār uthā lenā; taklif d. yā sadma pahuūchānā ā'm isse kī woh taklif yā sadma kam ho yā ziyāda; dukhānā; dard yā ranj pahuūchānā.

Painful, *a.* 1.—Taklif se bharā huā; jismānī yā qalbī be-chainī khwāh taklif paidā k. w.; ranj-dih; izā-rasūn; ranj-āwar; musibat se bharā huā. [ho; dushwār; mushkil.

2.—Jismen barī mihnat darkār ho; diqqat-talab; jo barī mihnat se **Painstaking**, *a.* Barā mihnati; dil lagākar mihnat k. w.; jo kisi tarah par mihnat men kotāhī na kare (use uthā na rakkhe); apne hatta-l-wus' koshish (jidd-o-jahd) k. w.; jafā-kash.

Paint, *v. t.* 1.—Rangnā; rang-amezī k.; rang lagānā; rang lagākar ārasta k.; tarah tarah ke rang lagānā.

To paint a house—Makān rangnā (usmen qism qism ke rang lagākar use zinat d.).

2.—Rang-amezī ke zarī'e se kisi kī shakl (shabih) banānā yā musaw-wirī k.; kisi shai kī sūrat rangon se paidā (qāim) k.

To paint a portrait—Kisi khinchī-buyī taswīr (shabih) men rangāmezi k.

To paint landscape.—Kisi madd-i-nazar kī taswīr rang bhar bhar ke banānā.

3.—Dil par munaqqash kar d.; dil par āyine kī tarah se dekhilā d.; naqsh-i-ka-l-hajr kar d.; dil par taswīr kī si kaifiyat kar d. (munaqqash kar d.). [lāuā.

Paint, *v. i.* 1.—Musawwiri k.; naqqāshī k.; fann-i-musawwiri kām men

2.—Zebāish ke liye chihra rangnā; is garaz se muh par rang malnā kī uskā husn (uskī khūb-sūrtī) barh-jie. [taiyār kiya jāe; rang.

Paint, *n.* 1.—Rang jo raugan wagaira men milākar rang āmezi ke liye

2.—Woh shai jisse chihre kī damak barhe (chihra khūb-sūrat ma'lūm ho); ubtan yā gāza wagaira jo zebāish ke liye muh par malā jāe.

Painter, *n.* Musawwir; rang-sāz; jo fann-i-musawwiri rang-sūzi yā naq-

Painting, *n.* 1.—Musawwiri; naqqāshī; rang-amezi. [qāshī men māhir ho.

2.—Naqsh-o-nigār; kisi chiz kī shabih jismen rang-amezi huyī ho (rang bharā gayā ho); taswīr.

Pair, *n.* Ek tarah aur sūrat kī do chizen jo ek hī maqsad ke liye ek sāth

kām men āyen khwāh ek dūse ke liye mauzūn hon; joṛā; juft; joṛ;

Pair, *v. i.* 1.—Joṛā khānā; joṛā lagnā; jufti khānā. [joṛ; jug; zauj.

Birds pair in summer—Parind garmī ke mausim men joṛā (jufti) khāte hai.

2.—Dūse se munāsabat r.; dūse ke liye mauzūn h. (uske hasb-i-hāl h.); mel khānā; mel milnā.

Pair, *v. t.* Joṛā lagānā; joṛā banānā; do muqābil kī chizen ek sāth k.

To pair off—(a) Kisi majme' se do do karke 'alāhida ho-jānā (b) Majma'-i-

wāzi'in-i-qawāim men do mukhtalifu-r-rāe membaron kā āpas men ittifaq

karke rāe liye jāne ke waqt jalse men na rahnā.

Palace, *n.* 1.—Būdshāh shāhanshāh rāja mahārāja nawwāb yā kisi aur

mumtāz shakhsh ke rahne kā 'azīmu-sh-shān makān; mahal; mahal-sarā; daulat-sarā; aiwān; rāj-bhawan; rāj-mandir.

2.—Rahne ki jagah jo barī laq-o-daḡ ho.

Palatable, *a.* 1.—Khush-zāiqā; lazīz; maze-dār; swādik.

2.—Khush-guwār; jo burā (nā-guwār) na ma'lūm de; jo achchhā
Palate, *n.* 1.—Kām; tālū. [lage (ma'lūm de).

2.—Zāiqā; maza; swād (sawād); ras.

3.—Mazāq; woh zihūi quwwat jisse bātoḡ kā lutf dil ko ho; ras.

Pale, *a.* 1.—Surkh nahiū; gulāb ke phūl sā nahiū; jiskā rang faq (urā) ho; dhumlā; dhumdlā; pilā; zard; jhānwārā; siyāhī liye huye supaidī; jispar halāwat (tāzagi) na ho. [faq ho; pilā muh.

A pale face—Chihra jispar surkhī yā rang ki tāzagi na ho; chihra jiskā rang

2.—Tābān yā durakhshān nahiū; damaktā huā nahiū; kundan sā nahiū; jismen chamak yā damak kam ho; dhumdlā; mandā; phikā.

Pale, *n.* Ghiri huyī jagah; ihāta; koyī mahdūd jagah yā qalam-rau.

Out of the pale of civilization—Tahzīb ki had se khārij (khilāf-i-tahzīb)—Out of the pale of limitation—Tawāḡi se khārij; jiski mī'ād bāqī na ho.

Palliate, *v.* 1.—Ma'zarat k.; 'uzr-o-ma'zarat ke zari'e se jurm khatā qusūr yā badī wagaira ko chhipā d. (uspar khāk dālū); takhfif k.; ghaṭānā; musfīd bāteḡ kah-kar jurm wagaira ko halkā banā d.

2.—Shiddat kam kar-d jaise kisi maraz ki; ghaṭā d.; takhfif k.

Palliation, *n.* 1. Ghaṭānā yā ghaṭnā; kisi jurm ke nihāyat qabūl hālāt kā ikhfā; bayān-i-muwāfiq ke zari'e se takhfif-i-jurm.

2.—Khifiat-i-maraz; bimāri kā ghaṭānā yā ghaṭnā.

Palliative, *a.* 1.—Ma'zarat wagaira ke zari'e se jurm wagaira ki sangtūi kam k. w.; jisse kamī yā takhfif ho. [musakkin; takhfif-kuninda.

2.—Bimāri yā dard ghaṭāne w.; jisse bimāri wagaira kam ho-jāo;

Palliative, *n.* 1.—Jurm wagaira ki sakhti kam k. w.

2.—Jisse dard maraz yā kisi dūsri balā ki shiddat meḡ kamī yā khifiat ho (woh ghaṭ jāe). [zard; pilā; jhānwārā.

Pallid, *a.* Jiskā rang faq (kam yā urā) ho; jo surkh-o-supēd na ho;

Palm, *n.* 1.—Kaf-i-dust; hatheli.

[chaurāyī.

2.—Ek qism ki māp; tū yā chār inch ki lambāyī ki nāp; hāth ki

3.—Galaba; fath; jit.

Palm, *v.* 1.—Hāth se chhūnā; hāth lagānā.

2.—Hatheli meḡ chhipā l.; anṭī mārṇā. [dhokhā dekar chālā d.

3.—(especially with off)—Fareb se gale lagānā yā sar maṇḡhnā;

Palpable, *a.* 1.—Jisko chhū-kar ma'lūm kar-sakeḡ; jo lams se mahsūs ho; jise ma'lūm kar-sakeḡ; jo mahsūs ho-sake.

2.—Jise āsāni se (sahl meḡ) jān sakeḡ; sāf; 'ayān; jo sauran ma'lūm parē aur khul jāe; fāsh; sarīhī; shadīd; sakht; bahut hī burā yā baṭā.

Palpably, *ad.* Sāf-sāf; khulā-khulā; sarīhun yā sarīhī; fāsh taur par.

Palpitate, *v.* 1. Dhaṭaknā; dhak-dhak k.; uchhalnā; tarāpnā; tarphāṭnā.

Palpitation, *n.* Dil ki dhaṭak; ikhtilāj-i-qalb; sakht jismāni harakat khauf yā bimāri wagaira ke sabab se dil yā nabz kā ba-shiddat aur ma'nūl se ziyāda dhaṭaknā. [palne huye.

Paltry, *a.* Zalīl; haqīr; nā-kāra; nā-chīz; khwār; mubtazal; chīthṛe

Pamphlet, *n.* Ek yā chand takhte kāgāz ki banī huyī chhoṭī kitāb jisko aurāq sī diye gaye hoḡ par unki jild-bandī na huyī ho; ek chhoṭī gair-mujallad kitāb jiski zaḡhūmat kam ho; tablaq; risāla.

Pane, n. Shishhe kâ chankor tukra; shisha jo murabba' tarâshkar kewâr wagaira meñ jar diyâ jâe.

Panegyric, n. Kisi mumtâz shakhs yâ baro kâam kî ta'rif meñ jo kuchh khush-bayânî se kahâ jâe; madh-âmez taqrir yâ kalâm; ta'rif; sanâ; tausif.

Panel, n. 1.—Lakṛî kâ takhta jise kewâr ke chankathe meñ jar deto haiñ; dilhâ. [kul ahl-i-jurî.

2.—(Law) Un ashkhâs kî fihrist jo ba-taur ahl-i-jurî ke talab hoñ; Pang, n. Gâyât darje kî taklif; barî hî izâ; barî jismânî taklif; dard jo thore 'arse tak shiddat se rahe; taklif jo rah-rah-kar ho aur nikal jâe.

The pangas of death—Taklif jo marne ke waqt shiddat se ho; jān-kandani; naz'. **Panic, n.** Khauf jo yakāyak ho-jâe; dar jo daf'atan begair kisi wāqī'î sabab ke khwāh kisi khaṣif sabab yâ khatre ke ihtimāl-i-galat se paidâ ho; haul.

The troops were seized with a panic—Sipāhiyōn par yakāyak khauf galib ho-gayâ.—They fled in a panic—We daf'atan hira'sh ho-kar (dar-kar) bhāg gaye.

Panic, a. Shiddat kâ; jo nāghulāñ yâ daf'atan ma'lūm ho; kḥayālî yâ [be-asl.

4. Said of fear or fright. **Pant, v. i. 1.**—Hānphnâ; dam' (sāns) phālnâ; mihnat ke ba'd khwāh kisi shai ke jazba-i-shauq se dil par tahrîk hone se jald jald yâ diqqat se tanaṣṣūs kâ h. {marnâ; kisi shai par jān d. (uskî firāq meñ tarāpnâ).

2.—Kisi shai kî barî arzū tamannâ yâ khwāhish r.; tarasnâ; 3.—Ma'mūl se ziyāda shiddat yâ tezi se harakat k.; khauf wagaira

Paper, n. 1.—Kāgaz; qirtās. [ke sabab se dil kâ dharakunî.

2.—Kāgaz kâ takhta waraq yâ parcha.

3.—Koyl chhapâ yâ qalamî wasiqā; nawishta; tahrîr.

4.—Chhapâ huā parcha jo auqāt-i-mu'aiyan par shā'i'a ho; akhbār; khabar kâ kāgaz. [intiḡāl ke qābil hoñ.

5.—Ruqq'n-i-wa'da-i-adā-i-zar-i-hundawî wagaira; qarz ke wasiqo jo

6.—Kamrōñ kî diwārōñ meñ mañḡhne kâ kāgaz; abri. [case, &c.

Often used in forming self-explaining compounds; as, paper-

Paper credit—Rupaye ke adā ke wa'do ke ruqq'o wagaira khwāh loṭ (notes)

yâ hundiyāñ jinke i'tibār par mahājani len-den hotā hai.—**Paper money**—

Loṭ (notes) wagaira jo bādshāh-i-waqt kî jānib se ijtā hoñ aur jinko log

sikke kî 'iwaz meñ leñ.—**Waste paper**—Bekār kāgaz jo pheñk diyâ jâe aur

puryon ke bāndhne yâ jalāne wagaira ke siwā aur kisi kām kâ na ho; radī

(colloquially radī). [se na ureñ yâ muntashar ho jâeñ.

Paper-weight, n. Khule kāgazon ke dabāne kî chhoṭî chîz tāki we hawā

Par, n. 1.—Musāwāt; barābarî; qīnat meñ barābarî; begair haṭṭe yâ

barḡti ke h.; wuhî mālîyat yâ aslî ta'dād jo kisi mahājani kāgaz meñ

2.—Hālat yâ haisiyat meñ barābarî, [likhî ho.

On a par—Barābar; yakūñ; musāwi; ham-haisiyat yâ ham-rutba wagaira;

jo hālat dūse kî ho usî hālat meñ.—**Bills of exchange** aro at par, above par,

or below par—See under Exchange. [dekhlanā.

Parade, n. 1.—Numāish; karr-o-far; shikoh; dhūm-dhām; fakhriya

2.—Panj kî numāish; numāish yâ mulāhaze wagaira kî nazar se

sauj kâ ijtimā' aur uskî saf-ārāyî wagaira; pareṭ; qawā'id. Qawā'id

ke maidān yâ maqām kî nisbat bhî yah lafz lāyâ jātā hai.

3.—Woh shai jiski numāish ho yâ jo numāish kî garaz se tartîb

pāye; tamāsha; dhūm-dhām kî bārāt yâ julus.

Parade, v. t. 1.—Numāish k.; auroñ ko fakhriya dekhlanā; aise tariq par dekhlanā jisse namūd yā numāish ma'lūm ho.

2.—Jangī qā'ide ke mutābiq jam' aur safārāyī k.

Parade, v. i. 1.—Numāish kī garaz se idhar-udhar phirnā; is maqсад se idhar-udhar chalnā phirnā ki log dekheñ.

2.—Faujī qā'ide ke mutābiq saf bāndh-kar idhar-udhar ghūmnā-phirnā; jam' hokar jangī qā'ide ke mutābiq safon kā bāndh jāwā.

Paragraph, n. Kisi kalām yā tahrīr kā hissa-i-judāgāna; kisi tahrīr yā bāb kā juzw jo kisi mazmūn se muta'alliq ho 'aon isse ki usmeñ ek yā kayi jumle hon; daf'.

Paragraph, v. t. Daf'-wār murattab k.; judāgāna dafāt meñ likhnā; ek daf'e meñ likhnā; daf'-bandī k. [mutābaqat r. w.]

Parallel, n. 1.—Ek hi samt r. w.; ek hi jānib mailān r. w.; kisi shai se To run parallel with something—Kisi shai ke mutābiq yā barābar h.

2.—Kisi se bahutere umūr meñ mushābahat r. w.; māniind; mushābih; ham-shakl; kul zarūrī ajzā meñ barābar.

A parallel case—Muqaddama jo dūse muqaddama ke ham-shakl (ham-qālib yā ham-pahlū) ho; muqaddama jiske hālāt kaserat se dūse muqaddama ke mushābih (usiki tarah) hon. [shābahat; barābarī; yaksāniyat.]

Parallel, n. 1.—Beshtar yā kul khās khās umūr meñ mutābaqat; mur

2.—Tashbih; muqābala; mushābahat kī tabqīq.

To draw a parallel between two characters—Do shakhsōn meñ muqābala k. (yā dekhnā ki unke mabāin kin kin bāton meñ mushābahat hai).

3.—Woh shai jo kul khās khās bāton meñ dūse ko barābar yā uski māniind ho; sāni; musannā; kisi sā dūsrā.

Paramount, a. Sab se barā; ruthe qadr-o-manzilat yā waq'at meñ sab se barā; akhar; jiskā khitāb yā ikhtiyār sab se barh-kar ho; sab par afzal; sab par gālib.

Paramour, n. Woh mard jo kisi 'aurat ko pyār kare yā woh 'aurat jo kisi mard ko chāhe; pyārā yā pyāri; 'āshiq yā ma'shūq; yār; āshnā; rakheli; suraiya; zan-i-madkhūla.

Paraph, n. Woh khat waguira jo dastkhat ke niche khīnch yā hanā dete haiñ—khusūsan is garaz se ki koyī ja'l waguira na banāne pāye.

Paraphernalia, n. pl. 1.—Woh chīzeñ jo koyī 'aurat un chīzōn ke 'alāwa jo use jakez meñ mili hon apne sāth apnī susrāl meñ laye aur jinpar uske shauhar ke marne ke ba'd usikā ikhtiyār rahe masalan pahinne

2.—Zewarāt; āraish kī chīzeñ; sās-o-sāmān. [ke kapre aur zewarāt.]

Paraphrase, n. Kisi asl 'ibārat kā is garaz se dūsrī shakl par i'āda ki uske ma'nī sāl sāl aur khūb khul jāen; dūsrī aur hāziq 'ibārat meñ kisi asl tahrīr kī tawzīh; ek hi khwāh dūsrī zabān meñ tawālat ke sāth tarjama.

Paraphrase, v. t. Sarāhat ke sāth tawzīh ta'bīr yā tarjama k.; kisi musannif kī 'ibārat ke mazmūn ko ziyāda-tar wazāhat aur tafsīl ke sāth bayān (adā k.) [kisi dūse kī 'ibārat ko khol-kar bayān k.]

Paraphrase, v. i. Ziyāda-tar buat-o-sharh ke sāth ta'bīr yā tawzīh k.;

Parasite, n. Ghūm-phir-kar dūsrōn ke sāth khāne w.; khushāmad-barāmad karko umarā ke sāth khāne w.; tufailī; rotītor; jo chāplūsī ke zarī'e se dūse se lagā-bajhā rahe. [majmū'a.]

Parcel, n. 1.—Miqdār-i-gair-mu'aiyan; koyī dher yā miqdār; jumla;

2.—Chand chizen jo yak-jā rakkhi jāen; buqcha; gaṭhrī; pulinda;

3.—(Law) Juz; hissa; tukra; kisi kul kā juzw. [bidri; peṭi.]

One piece of ground is part and parcel of a greater piece—Zamin kā ek qat' dūre bare qat'-i-arāzi kā juz hotā hai.

Parcel, v. t. Mukhtalif hisson yā ajzā par taqsim k.; bānt kar hissa hissa judā kar d.; alag alag baḥḥra kar d.

Often with out.

Parcel, a. and ad. Juzwī yā nisf; kisi-qadar; kuchh-kuchh.

Parcelary, n. (Law) Wirāsat meṁ shirākat; jo haqqiyat mūris se do yā zāid shakhsōn ko pahūche uskā qabza; paṭṭidārī

Parceler, n. (Law) Wāris i-sharik ya'nī minjūmla do yā zāid shakhsōn ke ek shakhs jisko wirāsat ke rū se haqqiyat shirākat meṁ milkar bataur shai-i-wāhid ke uske qabze meṁ rahe; paṭṭi-dār; sharik; sājhī.

Parcel, v. t. 1.—Ūpar ki sath ko jalā d.; jhulas d.; bhūnnā; biryān k.

2.—Nihāyat hī khushk kar d.; bahut hī sukhā d.

Parcel, v. t. Jhulas uṭhnā; ūpar se jal-bhūnnā; bahut hī sūkh jānā (khushk ho-jānā). [likhne ke lāiq banāte haiṁ; raqq.]

Parcelment, n. Pherī yā bakrī ki khāl jise kamā-ke (banā-chunā ke)

Pardon, v. t. 1.—Kisi shai ko jo kisi qusūr yā jurm ki pādāsh meṁ wājibū-l-aḥz ho chhor d.; kisi tāwān se dar-guzar k.; baḥḥsh d.; mu'af k.

To pardon one his life—Kisi ki jāū-baḥḥshī k.

2.—Kisi ta'zīr ko mu'af kar d.; be sazā kiye chhor d.; jāne d.; chasbm-numāyī yā ta'zīr se barī k.; mu'af k.; 'afw-i-taqsir k.

To pardon an offence—Jurm ko mu'af kar d. ya'nī mujrim ki gardan se uskī bār utār ke use be-jurm tasawwur k.—To pardon an offender—Mujrim ke jurm se dar-guzar k. ya'nī use sazā se barī k.—Pardon me—Mujhe mu'af karo; queūr mu'af; gustākhi mu'af. Yah 'ibarat aksar nisi hālat meṁ musta' mal hotī hai jab mutakallim husn-i-aḥlāq ke sath apne muḥbātāb ke kalām se munkir hotī, yā uski tardid kiyā chāhtā hai.

Pardon, n. Mu'afi; 'afw; kisi jurm ki sazā (uski ta'zīr) se dar-guzar; tambih se mujrim ki harāat; gunāh yā taqsir se najāt khwāh muḥḥlasi.

Beg your pardon—Mu'af kijiye. Is muḥāware kā isti'māl kaarat se us hālat meṁ hotā hai jab ki 'āmi' mutakallim ki bāt baḥḥbī nahtā suntā yā samjhtā aur chāhtā hai ki woh phir se kahī jāe.—Conditional pardon—Mu'af-i-chart.—Free pardon—Mu'af-i-mutlaq.

Pardonable, a. Mu'afi ko qābil; 'afw-pazīr; jiski ta'zīr se dar-guzar ho-sake; jise mu'af yā nazar-andāz kar-sakeṁ. [w.; gaffār; khatā-baḥḥsh.]

Pardoning, p. a. 1.—Mu'afi par māil; mu'af k. w.; āmurz-gār; baḥḥshne

2.—Jisko mu'afi kā ikhtiyār ho; mu'afi ke istihqāq yā iqtidār kā nafūz d. w.; 'afw-i-taqsir kā ikhtiyār d. w.; 'afw-mansūb.

Pare, v. t. 1.—Kāṭnā; tarāshnā; chhīlnā; katarnā; kisi tez āle se kāt l.

To pare the nails—Nākhun tarāshnā yā lenā; nāḥ kāṭnā.—To pare off the rind of fruit—Mere ke chhīlke ko chhīl d. To pare away redundancies—

2.—Thorā thorā kerke ghaṭānā; taqlil k. [Fuzūliyat ko nikāl d.]

Parent, n. 1.—Nasī paidā k. w.; bāp yā mān; wālid yā wālidā; mādar yā pidar. [bā'is; masdar; asl; jaṛ.]

2.—Woh shai jisse koyī dūsrī shai paidā ho; paidā k. w.; sabab;

Parentage, n. Paidāish; nasī; asl; wālidain ki qadr-o-manzilat ke lihāz se haisiyat; khāndānī haisiyat; nasab; gharānā; kul.

- Parental**, *a.* Wālidain se nisbat *r. w.*; pidarī yā mādarī; jo wālidain ke liye zebā ho; jo muhabbat yā shafaqat kī rāh se ho; buzurgāna.
- Parenthesis**, *n.* Lafz yā jumla jo tafsīr yā tawzīh ke liye dūsre jumle ke darmiyān rakkhā jāe par jisko asli jumle kī tarkīb se kuchh wāsta na ho aur na asli jumle kī takmil meñ uskī wajh se futūr ho; jumla.^{ad} i-mu'tariza. [palla h.; barī mutābaqat; mushābahat; munāsabat]
- Parity**, *n.* Barābarī; musāwāt; barābar waq'at *r.*; hām-haisiyat yā hanuā-
- Parlance**, *n.*— [bōl-chāl m.]
In common parlance—Ma'mūlī bāt-chīt meñ; 'ām tarz-i-kalām meñ; ma'ī.^{hrīr}
- Parley**, *v. i.* Dūsre se bātchīt *k.*; aise amr kī nisbat bāham guftgū *k.* jo meñ farīqain ko ta'alluq ho; zabānī suwāl-o-jawāb *k.*; khusūsan dushman; se suwāl-o-jawāb *k.*; ganīm se guft-o-shanīd (kahā-sunī) *k.* masal; ek qnidiyōñ ko lene-dene laṛāyī ke mauqūf hone yā sulh ke bāb meñ. *w.*
- Parley**, *n.* Āpas meñ bātchīt yā guftgū; mubāhasa; woh bātchīt suwāl-o-jawāb yā guft-o-shanīd jo khusūsan do farīq-i-mukhālīf yā dushmano ke darmiyān ho; woh rawārawī kī sulh kī guftgu jo aise do farīq kī mābain ho jo āmāda-ba-jung hon.
- Parliament**, *n.* Inglisṭān meñ arākin-i-mulk-o-millat aur mukhtārā.^{ib} i-rī'āyā kī majlis; qaumī majlis; pārliment.^{ko}
- Parliamentary**, *a.* 1.—Qaumī majlis (pārliment) se muta'alliq.
 2.—Jo pārliment se nāfiz yā sādīr ho.
 3.—Pārliment ko qawā'id aur dastūrāt ke mutābiq; majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ke qawā'id-i-mustamirra aur dastūrāt ke muwāfiq.
- Parol**, *n.* (Law) Zabānī izhār yā bayān; qaul-i-zabānī. [senses." Webster.
- Parole**, *n.* "Commonly written *parol* as a term in law, and *parole* in other
- Parol**, *a.* Jo zabānī kahā jāe; zabānī; lisānī; taqrīrī; tahrīrī nahīn.
- Parole**, *a.* Jo zabānī kahā jāe; zabānī; lisānī; taqrīrī; tahrīrī nahīn.
- Parol evidence*—Shahādāt-i-zabānī (lisānī).—*Parol arrest*—Giriftārī jo hākim-i-faujdarī ke zabānī hukm ke mutābiq ho.—*Parol contract*—Mu'āhada-i-zabānī yā tahrīrī jiskā nawishta 'adālat meñ na ho yā jo muhr-i-'adālat se mukammal na ho. [ua d.—jaise kisī zarb yā wār ko.
- Parry**, *v. t.* 1.—Rok d.; pher d.; ṭāl d.; ār r.; apne upar āne yā parne
 2.—Ṭāl d.; bachā jānā; ṭālmaṭol kar d.
- Parry**, *v. i.* Rok d.; ṭāl d.; bachā jānā; kauāre kar d.; dūr kar d.
- Parsimonious**, *a.* Juz-ras; rupaye kā isti'māl yā sarf khūb bachā bachā ke *k.* w.; had se ziyāda kifāyatī; kanjūs; bakhlī; makkhī-chūs; tāmi'; lālehi.
- Parsimony**, *n.* Zar yā māya ke isti'māl meñ juz-rasī; rupaye-paise ko khūb bachā bachāke kharch *k.*; barī hī kifāyat-shī'ārī; bukhī; makkhī-chūsī; be-faizī.
- Part**, *n.* 1.—Kisī shai-i-munqasima kā juz 'ām isse kī musāwī ho yā gair-musāwī; jo shai kul se kam ho; ṭukra; juz; hissa; kasr; juzz-i-tarkībī.
 2.—Kisī shai kā hissa jo aur hisson ke barābar ho; barābar hissa.
 3.—Juzw-i-insān; insān ke jism yā rūh kā juzw; 'azw; hissa-i-tarkībī.
 4.—(pl.) Sifāt; jauhar-i-zātī; zihnī quwwateñ; liyāqat; qābiliyat; isti'dād; fahm-o-firāsāt; woh mukhtalīf sifateñ jo kisī shakhs meñ hon.
 5.—pl. Jagah; maqām; mulk; azlā'; des; iqlīm; khitta. [bakhra.
 6.—Woh hissa jo kisī ko taqsim ke rū se mile; qismat; hissa;
 7.—Sarokār; alāqa; ta'alluq; garaz; shirkat.

- 8.—Taraf; jānib; farīq; naf'-o-nuqsān meñ shirkat; firqa; tar; or.
To take one's part—Kisi kī taraf ho-jānā (uski taraf-dārī k.); kisi farīq kī jānib-dārī k.; kisi kā sharik ho-jānā. [ho; farz; kār-i-khās.
- 9.—Mihnat kām yā tāsir-garī meñ shirkat; kām jo kisi ke zimme
To have done one's part—Jo kuchh apne zimme ho usko kar d.; apne farz ko anjām de-chuknā. [shukhs ke zimme ho.
- 10.—Suāṅg wagaira meñ woh bhes yā naql wagaira jo kisi khās
For my part—Jahāñ tak mujh se ta'alluq haṛ; jahāñ tak mujh ko wāsta haṛ;
merī yā apnī taraf se.—For the most part—'Umūman; beshtar; aksar; kasrat
se.—In good part—Mustahsan samajh ke; khanda-peshānī ke sāth; khushī
ke sāth (ba-khushī); nārāzī ke sāth nahiñ; bhalā jān-kar; achchhā samajh-
kar.—In ill part—Gair-mustahsan samajh-kar; burā jān-kar; khush hokar
nahiñ; nārāzī yā nā-khushī se.—In part—Juzwī yā juzan; kisiqadar; kuchh;
bi-l-kul nahiñ.—Part and parcel—Juzw-i-lāzimi; hissa; ang.
- Part, v. t. 1.—Bāṭṭnā; judā k. yā toṛnā; tukre tukre k.
2.—Hisse lagānā; taqsim k.; bakhra bāṭṭnā.
3.—Judā k.; alag k.; tafriqa dālnā; ek sāth na rahne d.
4.—Darmiyān meñ paṛnā; bich meñ hāil yā wāqī' ho-jānā; alag
5.—Rutūbat judā k.; nichornā. [kar d.—jaise do laṛne wālon ko.
6.—Dhāt ko judā yā sāf k.
- Part, v. i. 1.—Alag alag yā tukre tukre ho-jānā; judā ho-jānā; do tuk
ho-jānā; ek dūsre ko chhornā; rukhsat h.; bidā h.
2.—Haṭ yā chhūt jānā; judā ho-jānā; nikal jānā; chhor d.
To part with—Kisi se judā h.; chhor d.; tark kar d.; dast-bardār h.; hāth se
jāne d.; kho d. [bahra-andoz h.; shirkat r.; sharik h.
- Partake, v. i. 1.—Kisi shai meñ dūsron ke sāth sharik h. hissa l. yā
☞ “Usually followed by *of*, sometimes less properly by *in*.” Webster.
2.—Kisi dūsre sī sifat yā khāssiyat yā uskā sū da'wā khawāh istihqāq r.
☞ Usually followed by *of*.
3.—Dākhil yā shāmil kiyā jānā; khārij yā badar na kiyā jānā.
- Partaker, n. 1.—Dūsron ke sāth shirkat yā hissa r. w.; sharik; hissa-dār.
☞ Followed by *of* or *in*.
2.—Kisi badī meñ sharik; rafiq; sāthī; shirkat r. w.; mu'āwin.
- Partial, a. 1.—Jiskā asar sirf ek juz par pahunchē; 'ām yā bilā-istisnā
nahiñ; tamām-o-kamāl yā bi-l-kul nahiñ; juzwī; thorā; qadre; kam;
pūrā nahiñ.
2.—Ek farīq kī taraf māl; kisi mu'āmale yā bahs meñ ek farīq yā
pahlū kī nisbat dūsre farīq yā pahlū kī jānib ziyāda jhukā huā; taraf-
dār; jānib-dār; ek farīq ke muqābale meñ dūsre farīq kī ziyāda-tar
himāyat k. w.
3.—Nā-ma'qūl taur par kisi shai kā pās k. w.; bejā himāyat k. w.
- Partiality, n. 1.—Jānib-dārī; taraf-dārī; pās yā pās-dārī; rū-o-rī'āyat;
pachh (pakhsh); ek farīq kī taraf yā ek jānib ko nā-jāiz rujahān.
2.—Auron ke muqābale meñ kisi ek khās shai kī taraf ziyāda-tar
mailān; kamāl shauq; khās zauq.
- Partially, ad. 1.—Kisiqadar; kuchh; juzwī; thorā; sab kā sab nahiñ;
bi-l-kul yā sārā nahiñ. [ke sāth; pāsdārī ke sāth.
2.—Jānib-dārī ke sāth; taraf-dārī se; nā-wājib ri'āyat yā nā-haq-koshi

Partibility, n. Qābil-i-taqsim h.; bañtne yā alag kiye jāne ke lāiq h. tafriq-pazīrī; 'alāhida yā judā judā ho-saknā. [h. ki woh bañt sake.

The *partibility* of an inheritance—Kisi irs kī taqsim ke qābil h. (is tarah kī

Partible, a. Qābil-i-taqsim; bañtne yā 'alāhida kiye jāne ke lāiq; jisk tafriq yā taqsim ho-sake. [meñ dūstre kā sāth d. w. (uskā sāthī

PARTICEPS CRIMINIS, [Lat.] (*Law*) Sharik-i-jurm; kisi jurm ke karī

Participant, n. Sharik; shirkat r. w.; sājhī; hissa-dār.

Participate, v. i. Dūstroñ kī shirkat r.; sharik h.; sājhī h.

☞ Sometimes followed by *of* or *in*.

Participation, n. 1.—Shirkat; sājhā; ishtirāk yā mushārakat.

2.—Tafriq; taqsim; bañtāyī.

Participant, n. Shirakat r. w.; sharik; sājhī.

Particle, n. 1.—Zarra; reza; nihāyat hī chhoṭī chīz.

2.—Juzw-i-khafif; zarā bhī; kuchh bhī.

Particular, a. 1.—Kisi shai ke ek juz se muta'alliq; 'ām nahīn; ek h. shakhs yā chīz se 'alāqa r. w.; nafsī; zātī; khās; takhsīsī; maḥsūs.

2.—Jisko uske dūstre ham-jimsoñ se baḥlūbī tamīz kar-saken; gair mu'ayan nahīn; jiskī takhsīs ho-sake; khās.

3.—Jismeñ koyī 'ajīb-o-garīb sifat ho; khās tawajjuh yā lihāz ke lāiq; ma'mūlī nahīn; qābil-i-lihāz; anūṭhā; nādir; khās.

4.—Mufradāt (ek ek bāt) par tawajjuh r. w.; har ek khās amr (har rag-o-resha) madd-i-nazar r. w.; kisi amr ke muta'alluq juz-o-kul par khayāl k. w. [r. w. ki uskā dil jald khush na ho.

5.—Kisi shai kā baṭā hī mazāq r. w.; 'juzziyāt par isqadar khayāl.

6.—(*Law*) Jismeñ sirf ek juz shāmil ho jaise haqqiyat.

Particular, n. Ek bāt yā kaifiyat; amr-i-wāhid; hissa-i-judāgāna; daḥīqa; juz; tafsīl; khās bāt.

To tell all the *particulars* of a story—Kisi bayān ke muta'alliq kul bāteñ kah d.; kisi amr kī kaifiyat min-o-'in kah d. Some *particulars* have been reserved—Kuchh bāteñ rakh chhoṭī gayīñ (sab bāteñ nahīn kahī gayīñ).

Full *particulars*—Mufasssal hāl; sab bāteñ; juz-o-kul; musharrah kaifiyat; sāri rū-dād.—*In particular*—Khusūsan; khās-kar; bi-l-khusūs; 'ala-l-khusūs.

Particularity, n. 1.—Tafsīl; sarāhat; sharh; kisi bāt kī chhoṭ na d.

2.—(a) Qism-i-khās kī sifat; khusūsiyat; nirālā-pan. (b) Khās bāt; baṭī sarāhat ke sāth tafsīl. (c) Woh shai jismeñ kisi ko koyī khās yā zātī tā'alluq ho.

Particularize, v. t. Judā-judā yā tafsīl-wār bayān k.; ek ek karke yā mufasssal dekhā d.; sarāhat k.; beore ke sāth batānā. [wār kahnā.

Particularize, v. i. Ek ek bāt kahnā yā uskī taraf mutawajjih h.; tafsīl.

Particularly, ad. Judā-judā; alag-alag; ek ek karke; fardan-fardan; 'alāhida-'alāhida; khusūsiyat ke sāth; khās taur par; khāssatan.

Partisan, n. [Written also *partizan*] Kisi farīq yā firqe kī sharik; jo kisi farīq yā amr se bahut hī (dik-o-jān se) tā'alluq rakhtā ho; sharik; rafīq; taraf-dār. [liye munāsib hon.

Partisanship, n. Shirkat; taraf-dārī; khayālat yā tariq jo taraf-dār ke

Partition, n. 1.—Bāntnā yā bānt; taqsim; tafriq; 'alāhidagī.

2.—Woh shai jisse koyī dūsrī shai bāntī yā judā kar-dī jāwe; jisse kisi shai ke mukhtalif hisse judā ho-jāen; khusūsan woh bhitar kī

diwār jiske zarī'e so kisi makān kā qat' yā hissa dūstre qat' yā hisse se nlag kar-diyā jae; diwār-i-fāsil; hadd-i-fāsil; khatt-i-fāsil.

3.—(Law) Jāedād-i-arāzi meī haqqiyat-i-mushtaraka yā gair-munqasima ki 'nlūhidagi 'ām isse ki shurakā ki razā-mandī se ho yā jubriya qānūnī tariq par; taqsim-i-haqqiyat; baṭwāra; bānt-bakhra.

A private partition—Taqsim-i-khāngi.—A public partition—Taqsim-i-sarkari.

Pa A partition by arbitration—Taqsim-ba-zari'a-i-sālihi.—A perfect partition—

Pa Taqsim-i-mukammal.—An imperfect partition—Taqsim-i-gair-mukammal.

A partition by metes and bounds—Taqsim-az-rū-i-paimānah wa had-bandi.

Pa Partition fees—Taqsim ki ujrat.—Deed of partition—Taqsim-nāma.

Partition, v. 1. 1.—Taqsim k.; baṭwāra k.; bāntnā.

2.—Diwāron ke zarī'e se jude jude qat'āt (khand yā hisse) qāim k.

P Partly, ad. Kuchh; kisiqadar; qadre; thoṛā; bi-l-kul nahīn; pūra pūra nahīn.

Partner, n. 1 —Fī'l yā ranj-o-rāhat meī dūstre kā sharik: sharik; raṣiq; sāthī.

P 2.—(Law) Kisi kām yā peshe meī dūstre kā sharik; sājhī; shirakati kārkhāna kā sharik (sājhī); hisse-dār; kisi tijārat wagaira meī jo sarmāya lagāyā jae uskā mālīk-i-sharik.

P 3.—Woh mard yā 'aurat jo dūstre ke sāth mil-kar nāche.

4.—Zauj yā zaija; jorū yā khasam.

Partnership, n. 1.—Sharik h. yā rahnā; dūstre ki sharakat; shirkat.

2.—Kisi kār-o-bār ke shurū' karne aur chālāne ke liye do yā zāid shakhsōn ki sharakat; sharakat jo istarah par qāim ho; sājhā; sājhe kā roz-gār kār-khāna yā kār-o-bār; kampani (company) jo dāimi taur par qāim ki jae; koṭhī; dūkān.

3.—(Law) Jo ashkhās mu'āhade ke mujāz hoī unmeī is amr kā mu'āhade-i-bāhamī ki manāfi' meī shirkat ki shart par kisi tijārat yā kār-o-bār-i-jaiiz ke chālāne ke liye we apne apne rupaye yā māl lagāyēn khwāh bi-l-ishtirāk mihnāt karen.

To enter into a partnership—Sharakat kā kār-o-bār k.; sājhe kā rozgār k.; sājhā k.—Silent partnership—Woh sharakati kār-khāna jismeī shurakā sirf rupaye ya'ni sarmāye meī sharik hoī par us kār-khāne ke ihtimām wagaira se unko kuchh sarokār na ho.

4.—Naf'-o-nugsān yā jāedād meī sharakat.

Deed of partnership—Sharakat-nāma; dastāwez-i-sharakat.—Deed of dissolution of partnership—Dastāwez-i-infisāk-i-sharakat; woh dastāwez jiske zarī'e se sājhā tūt jae.

Party, n. 1.—Kisi maqām ke 'awāmu-n-nās meī woh log jo dūstroī ke khilāf rāe yā maushā meī bāham muttāfiq hoī; guroh; firqa; jathā; mandālī; tabqa.

2.—(Law) 'Adālat ke laṛne wāloī se ek; nizā'-i-'adālat meī mud-da'i yā mudda'ā'alaili; mutakhabsimāin-i-muqaddama se ek; farīq.

3.—Woh shakhs jo kisi kām meī sharik ho; kisi bāt ke naf'-o-nugsān meī sharik; sharik.

This man was not a party to the affair—Yah shakhs hangāme meī sharik na thī.—He is not a party to the contract—Woh sharik yā farīq-i-mu'āhade nahīn hai; woh mu'āhade meī sharik nahīn hai.

4.—Taraf; jānīb; or; log jo ek dūstre ke khilāf hoī.

5.—Log jo kisi da'wat wagaira meī nawed ke zarī'e se bulāye jāen;

jalsa; majlis; jo log khāne-pīne yā nāch-o-rang wagaira meñ sharik hono ko liye bulāye jāēñ. [shukhs; kas; ādmī.]

6.—Shakhs-i-wāhid; kisi shakhs ko muqābale meñ dūsrā shukhs;

7.—Woh thore se fauji sipāhī jo kisi khās kām ke aujām karne ko liye kahiñ bheje jāēñ.

An accused party—Mulzam; mustagās-'alaih; jispar tuhmat lagāyī gayī ho.

An interested party—Ahl-i-garaz; ahl-i-mu'āmala.—A party to a suit—Fariq-i-muqaddama; mudda'i yā mudda'ā'alah.

—Opposite or adverse party—Fariq-i-sāni; fariq-i-mukhālif; taraf-sāni.—The parties to a case—Fariqin;

jānibain; mudda'i aur mudda'ā'alah donoñ.—Parties to a deed—Mutā'ā qidain-i-wasiqa;

jo log ki-i dastāwez ko likhne meñ sharik hoñ.—Parties to a transaction—Mutā'ā qidain-i-mu'āmala;

jo log kisi mu'āmale meñ sharik hoñ.

Party-coloured, n. Jiske jude jude hisse jude jude rang ke hoñ; jis meñ

kayī tarah ke rang hoñ; rang-ba-rang; būqalamūñ. [parlesī.]

Party-jury, n. (Law) Woh ahl-i-jūri jin meñ ādhe log desī hoñ aur ādhe

Party-wall, n. Do makānoñ ke bēch ki diwār (unkā darmiyānī paria);

diwār jo do makānoñ meñ hadd-i-fāsil ho. [namūd hāl meñ huā ho.]

P.I.R.V.E.V.U, n. (Fr.) Nau-khez shakhs; nayā muwvāh; jis shakhs kā

Pass, v. i. 1.—Jānā; chaluā; ek nihj par ek jagah se dūsrī jagah muntaqil

h.; guzarnā; ek jagah se dūsrī jagah jānā.

2.—Usually with a following adverb or preposition, defining the

kind of motion; as, to pass on, out, in, into, from, under, &c. Webster.

2.—Ek hālat se dūsrī hālat meñ h.; hālat tabdil k.; ho-jānā; badal

jānā; qabze ke itibār se tabdil ho-jānā.

3.—Ek shakhs se dūsrē shakhs ke pās jānā; diyā-liyā jānā; phailnā;

chaluā; rāij h.; maqbūl h.; kharāb yā be-kār samjh-kar pheñk na

diyā jānā. [paise ki tarah chal jāte haiñ (diye-liye jāte haiñ).]

Counterfeit coins sometimes pass as money—Talbi-i-sikke ba'z angāt rupaye-

4.—Samjhā jānā; mutasawwar h.; khayāl kiya jānā; logoñ meñ

ginā yā qadr kiya jānā. [ʿāqil samajhnā.]

To pass for a wise man—'Aql-mand shakhs samjhā jānā; kisi ko logoñ kā

5.—Kisi khās shakhs yā maqām ke ek taraf se dūsrī taraf guzar

jānā; kisi ki rah yā mulāhaze wagaira se nikal khwāl guzar jānā.

6.—"With a preposition; as, by, over, &c.; as, to pass by one; to

pass over the road." Webster.

6.—Rafta rafta nikal jānā; guzar jānā; hīl jānā; nikal jānā; gūih

7.—Usually with away. [ho-jānā; kho jānā; hāth se jātā rahuā.]

7.—Wāqī' h.; wuqū' meñ ānā; zuhūr meñ ānā; honā; wāqī' wuqū' h.

8.—Manzūr h.; majma'-i-wāzi'ān-i-qawānīn ki jānib se manzūrī h. yā

manzūr kiya jānā; ba-taur qānūn ke manzūr kiya jānā; nāfiz h.; sādir h.

The bill may pass—Mumkin hai ki woh qānūn kā musawwada manzūr ho-jāo.

9.—Mihak-i-imtihān par t̤aharnā; mulāhazo meñ manzūr (maqbūl)

h.; achchhi tarah kārrowāyī ke lāiq h.; kām kā h. yā kām chālā sakuā.

10.—Be rukāwat yā muzāhamat nikal jīnā; is tarah nikal jānā ki

koyī khabar na le; firo-guzāst k.; chhor d. [andāz kar-diya.]

We saw the act, but let it pass—Ham logoñ ne woh fi'l dekhā par us-e nazar-

11.—Talwār ghusefnā; ghusefnā.

12.—Ek mālīk se dūsrō ki taraf muntaqil h.

To pass into—Ba-tadrij (āhista āhista) h.; rafta rafta badalnā; do chizon yā

raugon kā āpas meñ is tarah mil-jul jānā ki is bāt kā batlā sakuā mumkin

na ho ki kaun kahān chhūṭā aur kabān aburū' huā.—*To pass on or upon*

—(a) Kisi par honā yā bitnā; nāzil h.; asar pahuñchānā (b) Tanqih k.; tajwiz k.; faisala yā hukm-i-sazā sadir k.

Pass, v. t. 1.—Tujāwuz kar jānā; kisi had se guzar jānā.

The sun has *passed* the meridian—Sūraj khatt-i-nisfu-n-nahār se guzar gayā (do-pahar ho-gayā).

2.—Idhar se udhar (ispār se uspār) jānā; 'ubūr k.; pār kar jānā.

To *pass* a river—Daryā ke pār chale jānā ('uee 'ubūr kar jānā).

3.—Sarf k.; basar k.; kāṭnā; guzrānā; bitānā.

To *pass* time—Wāqt kāṭnā (sarf k. yā bitānā).

4.—Chalānā; rawān k.; bhejnā; pahuñchānā.

To *pass* a pauper from one town to another—Kisi muslis ko ek shahr se dūre shahr meñ pahuñchā (bhej) d.

5.—Sarāsari meñ chalā d.; jald jald harakat d.

He had only time to *pass* his eye over the accounts—Usko itni hi mulikāt thi ki hi-eb ek nazar ya'nī sarāsari se dekh le.

6.—Ek mālik se dūre mālik ki taraf mumtaqil k.; intiqāl k.;

7.—Chhānā; chhāne se tapkā l. [hechnā; bai' k.; firokht k.

8.—Muñh se nikālū; sūlir k.; kahnā; zabān par lānā.

To *pass* sentence or judgment—Hukm-i-sazā yā faisala-sādir k. (sunānā).—To *pass* censure—La'nat-malāmat (ziyr-o-taubih) k.; burā kahnā.

9.—Khatm k.; pūrā k.; anjām ko pahuñchā d.; bāqi na chhoṛnā.

10.—Firo-guzāsh k.; chhoṛnā; karne yā kahne meñ gaffat k.

11.—Manzūr k.; jāiz r.; bataur jāiz yā munāsib ke taslīm k.

To *pass* an account—Kisi hi-eb ko munāsib aur wājib samajhkar manzūr kar l.

12.—Manzūr k.; un kul marātib kā tai k. jo jawāz ke liye zarūr hoñ; nāfiz qarār d.

The legislature *passed* the bill into a law—Mujma'-i-wāzī-in-i-qawānīn se woh musawwada-i-qānūn manzūr ho-kar bataur qānūn ke nāfiz qarār payā.

13.—Dhokhā dekar chalā d.; chhalnā; kāmyābi ke sāth k.

To *pass* a trick on one—Kisi ko makr se chhal l.

14.—Lihāz k.; kḥayāl k.; fikr yā parwāh r.

To *pass* off—Fareh yā makr se kisi ke gile mañdhū; dhokhā deke gale lagānā

To *pass* on or upon—See *supra* No. 13.—To *pass* over or by—Nazar-andāz k.;

lihāz nak.; kḥayāl na k.; darguzar k.; mu'af k.; chashm-numāyi yā tambih na k.

Pass, n. 1.—Jidhar se koyi jāe yā guzre; rāh; guzar; rāsta jo tang aur dushwār-guzār ho; rāh jo kisi khatar-nak maqām meñ ho; pahār ke ūpar ki rāh.

2.—Kisi shakhs ko āmad-o-raft (āne-jāne) ki istid'ā yā uskā hukm; woh nawishta jiske zarī'e se koyi guzar yā ā-jā sake; rāh-dāri kā parwāna; nikāsi ki chitṭhi; be-rukāwat āne-jāne kā ṭikāṭ.

3.—Hālat; naubat; darja-i-gāyat; intihā; ākhirī hālat.

To *bring to pass*—Karānā; wuqū' meñ lānā; zabūr meñ lānā; wāqi' hone kā bā'is h.; kisi bāt ke hone kā sabab h.—To *come to pass*—Hona; wāqi' h.;

zuhūr meñ ānā; naubat pahuñchānā.

Passable, a. 1.—Guzar ke qābil; jispar jā yā chal sakeñ; jāhān kashtī wagnāra par jā-sakeñ; 'ubūr ke qābil.

The roads are not *passable*—Rāheñ yā saṛkeñ guzar ke qābil nahīn haiñ (unpar koyi ā-jā nahīn saktā).—The stream is *passable* in boats—Us daryā ko kash-tiyōñ par 'ubūr kar-sakte haiñ.

2.—Jise chālā yā jāri kar-sakeñ; rāj; murawwaj; pazirāyī ke qābil; jo qabūl kiye jāne ke lāiq ho; jo dast-ba-dast muntaqil ho-sake yā hotā ho.

False coins are not *passable*—Khotē sikke chāl nahīn sakte.

3.—Jo bilā i'tirāz i-qawī yā 'aib-joyī ke chāl-sake; jiske log muta-hammil ho-sakeñ; pazirāyī ke lāiq; manzūrī ke qābil; darja-i-i'tidāl k; rās; kām-chālā; kuchh (kisiqadar) achchhā.

Passage, n. 1.—Sawārī par jānā; safar jaise tarī k; khwāh gārī yā chhukke wagaira par; guzar k; istihqūq yā āzādī.

2.—Kirāya—jaise jahūz par āne yā jāne k; bhārā.

The ship in which he had taken his *passage* not sailing on the date fixed, he had to apply for a refund of the *passage*—Jis jahūz par uskā jānā thahar chukā thā woh tarīkh-i-mu'ayana ko rawana na huq lihzā usko apne zar-i-kirāya ko wāpasi k; dar-khwāst karni parī.

3.—Jahān se kūch k.; mant; wāqūt; mamūt, [shai āyo-jāyo,

4.—Āne-jāne k; rāh; āmad-o-raft k; rāsta; woh rāh jidhar se koyī

5.—Woh kamra wagaira jisse hokar kisi 'imārat ke dūsro' kamron meñ koyī jā-sake; āmad-o-raft k; rāh.

6.—Wuqū' hono anjām pāne yā zuhūr meñ āne k; tarīq; mājara; wāqī'a; sāniha; jo kuchh ho-jāe.

7.—Kisi kitāb yā tasnif k; hissa; zimn; daf'a; intikhāb.

8.—Un kul marātīb k; tai k. jo kisi shai ke bā-qā'idu jāiz qarār pāne ke liye labudī hon; manzūrī; nafāz; sudūr.

The *passage* of a law, or of a bill into a law, by a legislative body.—Wāzi'ā-i-qawānīn k; jānib se kisi qānūn yā musawwada-i-qānūn k; manzūrī.—*If passage*—Mustaqil taur par qiyām na r. w.; ek jagah se dū-ri jagah jāne w. In mu-bāwara k; itlāq khūsūsān un parindon par hotā h; jo musim-i-khizān aur bahār meñ hamesha shamāl se junūb k; aur junūb se shamāl ko jāyā karte hain.—Yah' ibārat ba'z auqāt khūfā-badon shakhsan par bhi sādīq āti hai.

Pass-book, n. Woh kitāb yā bahī jismeñ kharidār k; ittillā' ke liye saudāgar un chizon ko likh (tānk) rakhte hain jo bilā-adā-i-qimat (udhār) kharid k; jātī hain. [musāfir jo kisi sawārī par safar kare.

Passenger, n. Āne yā jāne w.; āyind-rawind; musāfir; khūsūsān woh *PASSION*, *ad.* [Lat.] Jā-ha-jā; jahān-tahān; har jagah; har kahān.

Passing, a. & ad. Nihāyat; bahadde; bahut h; ba-shiddat.

Passion, n. 1.—Jo kaifiyat dil par ma'lūm ho; kisi shai k; tāsīr jo dil ko mahsūs ho; josh intishār yā be-qarārī jo dil meñ paidā ho masalan khwāhish ummed khauf khushī ranj muhabbat wagaira.

The eloquence of the orator is employed to move the *passions*—Fasīh k; shirīn-kalāmī dil ko hilā deti hai.

2.—Gussa; gazab; qahr; kisi bāt par bahut h; hurā mānnā; pech-o-tāb.

3.—Muhabbat; pyār; 'ishq; shauq; jazba; kisi shai par hama-tan fidā h. (uspar jān d. yā nichhāwar k.); kamāl ishti-yāq; barī h; ragbat; walwala; lau. [kare.

4.—Woh shai jiskī pairawī koyī bare shauq yā kamāl khwāhish se *Passionate, a. 1.*—Jisko jald gussa ā-jāe; jo ihānat wagaira ke bā'is jald ghabrā uthe yā pareshān ho-jāe; jo jald jhallā uthe jaise shakhs.

2.—Jismeñ harā josh pāyā jāe; qawī; kamāl; jismeñ barī garm; *Passionate desire*—Kamāl shauq. [joshī ho.

Passionately, ad. 1.—Dil se; kamāl ārzū tamannā yā shauq se; barī

garm-joshi se; bare jazbe ke sath; dil-o-jan se.

2.—Gusse ke sath; taish kha-kar; bahut hi burā mān-kar; raus meñ.
Passive, a. 1.—Fā'il nahiñ balki maf'ul; tahammul k. w. (mutahammil);
 kisi fi'l kā khud na k. w.; jispar dūroñ kā asar pahuñche.

They were *passive* spectators, not actors in the scene—We log us tamāshe
 meñ mahz tamāshāyi the na ki tamāsha-gar (sirf tamāsha dekhte the uske
 karne meñ sharik na the).

[tok (muzāhamat) na ho.
 2.—Kisi shai ko bilā-ta'arruz qabul yā bardāsh k. w.; jismeñ rok-
Passive obedience—Itā't jo bilā-ta'arruz ki-jāwe.—*Passive* submission to the
 laws—Akhām-i-qawānīn kā begair muzāhamat ke mān l. (unki ta'mil yā
 pā-bandi).

[dārāna; chup-chāp; begair kuchh kiye.
Passively, ad. Bilā-ta'arruz; sar-jhukāye; be rok-ṭok kiye; farmāñ bar-
Pass-key, n. Woh kunjī jisse kayī tāle khulēñ.

Pass-port, n. 1.—Woh tahrirī ijāzat jo kisi ko bādshāh yā hākīm-i-mujāz
 ki taraf se is garaz se dī jāwe ki woh be-rukāwaṭ yā khatre ke sārī
 riṣāsāt se guzre yā ek mulk se dūse mulk meñ kḥwāh kisi kḥās
 samundar meñ jahāz par jāe; be-gair ma'mulī mahsūl diye kisi
 aise māñ yā nisi chiz kā ek mulk meñ le-jūnā lānā yā wabān se dūse
 mulk meñ le-jūnā jiskā lānā yā le-jūnā man' ho; rāhdārī kā par-
 wāna; nikāsi ki chitṭhī; rawāna.

2.—Woh bāt jiske bā'is koyī hifūzat yā tayaqqun ke sath kisi hālat
 se guzar jāe yā usko 'awāmu-n-nās qabul karen.

Past, p. a. Manjūd yā āne wālā nahiñ; us waqt jo guzar chukā ho;
 guzrā (guzashṭa) yā hītā huā; jo ho-chukā ho; māzī.

The *past*—Guzrā yā gayā huā; waqt jo guzar yā nikal gayā ho; zamāna-
 i-guzashṭa (māzī).

Past, prep. 1—Hālat tarīq yā darje meñ kisi had se mutajāwiz (uske
 bāhar); kisi shai ki pahuñch yā asar se bāhar; āge barh-kar; pār;
 pare; dūr; bāhar.

Past cure or help—Iā'ilāy yā lāchār; jiskā 'ilāy yā chāra na ho.—*Past* endur-
 ance—Tahammul ke bāhar (jo bardāsh na ho-sake; sahā na jā sake).

2.—Ba'd; pichhe; waqt ke bāhar.

At half *past* seven—Sāṭhe sāt baje ya'ni sāt bajne ke ba'd adh ghante par.

Paste, n. 1.—Leyī; ahūr; māñṛī.

2.—Ek qism kā shaffāf aur chamkīlā shisha jisso naqli jawāhirāt
 bante haiñ; banāyā huā (masnū'i) jawāhir.

Pastime, n. Kḥel; tafriḥ; dil-bahlāw; jisse tabi'at bahal-kar waqt
 kḥushī meñ kaṭ jāe; kḥel-tamāsha.

Pasturage, n. 1.—Maweshī kā charānā; charāyī; charwāhī; galla-bānī.

2.—Charā-gāh; maweshī ke charne ki jagah.

3.—Maweshī ke khāne ki ghās; charī.

Pasture, n. 1.—Maweshī ke charne ki ghās; jo kuchh maweshī char ke
 khāyeñ; ohārā. [lagī rahe; charā-gāh.

2.—Zamīn jabāñ maweshī nur ghoṛe wagairā ke khāne ke liye ghās
Common of pasture (Law)—Dūse ki zamīn par uski yā auroñ ki sharākat meñ
 maweshī ke charāne (ghās khilāne) kā haq.

Pasture, v. t. Charānā yā khāne ke liye ghās maujūd k.

The farmer *pastures* fifty oxen—Woh kisān pachās bail charātā yā pachās
 bailoñ ko ghās khilātā hai.—The land will *pasture* fifty oxen—Us zamīn
 meñ pachās bailoñ ke khāne ki ghās hotī hai.

Pasture, *v. i.* Ghās charnā yā khānā; charnā.

Pat, *a.* Waqt jagah yā maqsad ke hasb-i-hāl; munāsib; subhīte kā; thik; durust; mauzūn (*Colloquial*).

Pat, *ad.* Thik munāsib waqt par; manq'e se; munāsabat ke sūth; subhīte [se.

Pat, *v. i.* Ungliyon yā hūth se āhista āhista mārā; thapki d.; thapthapānā.

Patch, *n.* 1.—Paiwand; chakti; kapre kā tukrā jo marammat ke liye dūsre kapre meñ lagāyā jāe. [āye.

2.—Paiwand si koyi chiz; kisi chiz kā tukrā jo marammat meñ kām

3.—Sbishe wagaira kā tukrā jo pachchi-kārī meñ lagāyā jāe.

4.—Zamīn kā tukrā; qat'; chhotā tukrā jo 'alāhida ho.

5.—Reshamī kapre kā tukrā jisse chihre kā koyi 'aib chhipāyā jāe.

Patch, *v. i.* 1.—Paiwand lagānā; chakti lagānā; kapre kā tukrā si-kar marammat kar-d. [mat k.; tīp-tāp k.; thop-thāp k.

2.—Jā-ba-jā jo lagā ke marammat k.; bhadde taur par maram-

3.—Zebāish ke liye chihre par reshmī kapre ke tukre lagānā.

4.—Yukāyak yā jhatpat banānā; jhatpat yā bilā-lihāz-i-silsila banā l.

To patch a quarrel—Yukāyak yā jhatpat jhagarne lagnā.—To patch up a ne-

gotiation.—Kisi bāt kā qaul-o-qarār jhatpat kar-l.—To patch, up, a story—

Qissa jorā; bāt garhnā yā banānā.

Patchwork, *n.* Dāg-dozī; hazār-mekhī; jo tarah tarah ke tukron ko jo-kar banāyā jāe; koyi shai jiski tarkīb gair-mauzūn yā nā-munāsib ajzā se ho; koyi chiz jo bhadde taur par banāyī jāe; koyi chiz jismeñ jo yā paiwand lagāye jāen [ām; numāyān.

Patent, *a.* 1.—Khulā; phailā; zāhir; chhipā nahīn; 'ayān; āshkārā;

2.—Jisko 'awāmu-n-nās parh sakeñ; 'ām.

“ Said of a document conferring some right or privilege.” Webster

Patent, *n.* Woh sanad jiske rū se kisi shakhs yā fariq ko kisi amr kā istihqāq-i-khās diyā jāe; sanad jiske rū se kisi shakhs ko apni ijād ki-huyi chiz ki nisbat chand sāl ke liye istihqāq-i-khās hāsīl ho.

Patent, *v. i.* Sanad ke zarī'e se 'atā k., kisi ijād kā istihqāq-i-khās kisi shakhs ke liye hāsīl k.

Patentee, *n.* Woh shakhs jisko sanad ke rū se istihqāq-i-khās 'atā kiyā jāe.

Paternal, *a.* 1.—Pidarī; bāp kā; ābāyī; jisse bāp ki si tabī'at zāhir ho; jisse hidāyat yā ta'līm meñ mihrbānī pāyī jāe.

Paternal affection—Muhabbat-i-pidarī; bāp ki muhabbat.

2.—Pidarī; jo bāp se hāsīl ho (mile); ābāyī; maurūsī.

A paternal estate—Milk-i-ābāyī; bāp ki jāedād.

[rāh; bāt.

Path, *n.* 1.—Rāh; rāsta; tariq; guzar-gāh; ma'mulī rāh; bañdhī huyī

2.—Paidal (pā-piyāda) chalne ki tang rāh; pag-dandī.

3.—Kārrawāyī kā tariq; rāh; dhang; 'amal-dar-āmad kā tarz.

Pathetic, *a.* Jiskā dil par asar ho; jisse dil meñ dard riqqat yā ranj wagaira paidā ho; dard-angez; jigar-soz; dil-soz. [dard-nāki se.

Pathetically, *ad.* Aise taur par ki dil par asar paidā ho; dil-sozi se;

Pathless, *a.* Jismeñ rāh na ho; jahān piṭi sarak wagaira na ho; jahān koyi ātā-jātā na ho; lā-guzar. [dard; dil-sozi; asar.

Pathos, *n.* Woh shai jisse dil meñ dard afsos yā ranj wagaira paidā ho;

Pathway, *n.* 1.—Rāh; rāsta; pyāda-pā (paidal) chalne ki tang rāh;

2.—Tariq; tarz; dhang; 'amal-dar-āmad kā tariq. [pag-dandī.

Patience, *n.* 1.—Sabr; tahammul; bardāsht; musibat taklif mihnāt

yā ishti'āl wagaira kī hālat meñ mizāj^{ko} no mu'ammalat hone na u.;
kisi burāyī kā chupchāp sah lenā; dhīraj; subūrī; burd-bārī. [qāim r.

2.—Mihnat yā koshish meñ istiqlāl; sābit-qadmī; dhun; mizāj kā
Patient, a. 1.—Sābir; mutahammil; burd-bār; taklif ranj yā musibat
wagaira ko chupchāp sah lene-wālā; kisi aise amr kī shikāyat na
k.-w. jisse dil ko sadma pahunchē; kisi hāt kī pairawī yā koshish
meñ sābit-qadam; dhunī; dhīraj ke sāth mihaat k. w.; pitte-mār;
gam-khwār. [andāz se ziyāda chāhne-wālā nahīn.

2.—Satr-o-qarār ke sāth kisi shai kā muntazir; jald-bāz nahīn;
Patient, n. 1.—Woh shakhs yā shai jispar koyī khārijī asar pahunchē;
woh shakhs yā shai jo kisi asar-i-berūnī ko bilā-ta'arruz qabūl kar-le.
2.—Mariz jo kisi mu'ālīj kā 'ilāj kartā ho; woh bimār jo kisi tabīb
kā 'ilāj kare.

☞ "Generally used as a correlative to *physician* or *nurse*." Webster.

In-patient—Woh bimār jo shifā-khāne meñ rahne kī jagah aur khānā bhi pāye.

—*Out-patient*—Mariz jisko shifā-khāne se sirf dawāyeñ mileñ

Patiently, ad. Sabr ke sāth; tahammul ke sāth; dil-jam'ī se; jam'i-
yat-i-khātir se; be-sabri yā shikāyat ke sāth nahīn; sābit-qadmī se;
istiqlāl ke sāth; dhīraj se; nā jāiz 'ujlat ke sāth nahīn. [alliq.

Patricidal, a. Pidar-kushī se muta'alliq; bāp ke mār dāne ke muta-
Patricide, n. Pidar-kushī yā pidar-kush; bāp kā mār-dilnā yā uskū
mārne-wālā. [ābāyī; jaddī; bāp-dādā kā.

Patrimonial, a. Maurūsī; jo mūrison se ba-zar'ā-i-wirāsāt hāsil ho;
* *A patrimonial estate*—Milk-i-maurūsī; jo haqqiyat mūsiron (bāp-dādā) se hāsil ho.

Patrimony, n. Haq yā haqqiyat jo kisi ko wirāsāt ke rū se uske mū-
rison se hāsil ho; haqq-i-maurūsī; milk-i-ābāyī; bapautī; warsa;
mīrās; irs; tarka. [chāhne aur uski himāyat aur hifāzat k. w.

Patriot, n. Mulk-dost; watan-dost; hubbu-l-watan; apne mulk kā
Patriot, a. Jo apne mulk kī bhalāyī ke liye ho; uske liye zebā yā mu-
nāsib jisko apnī mulkī bihbūdī manzūr ho.

Patriotic, a. See *supra*. Jismeñ apne mulk kī muhabbat bhārī ho; jiske
dil meñ hubb-i-watan kī tahrīk ho.

Patriotism, n. Hubbu-l-watani; jis shakhs meñ watan-dosti ho uski
khūbiyāñ aur ā'māl; mulk kī muhabbat (chāh).

Patrol, n. 1.—Rāt ke waqt fauji sipāhiyōñ kī gasht; sipāhiyōñ kā is garaz
se rāt ko ghūm-phir ke gasht k. ki dekheñ kyā kafilīyat hai aur khaī-
ma-gāh kī nishbat kisi tarah kā khatkā to nahīn hai; shah-gard;
2.—Woh sipāhī jo rāt ko nigrānī ke liye gasht karen. [tilāya.

Custom's patrol—Parmit kā girdāwar; patrāul.

Patrol, v. i. Khāima-gāh wagaira ke gird gasht k.; gārad ke sipāhiyōñ
(guard) kā har-chahār taraf ghūm-phir ke dekhnā ki kyā ho rahā hai;
gasht k.; girdāwari k.; tilāya-phirnā.

Patrol, v. t. Gasht k.; har-chahār taraf ghūmna-jaise santrī (sentry) kā.

Patron, n. Himāyat madad yā muhāfuzat k. w.; hāmī; madadgār;
mu'in; dast-gir; murabbī; taraqqī meñ i'ānat k. w.; sar-parast;
pusht-pauāh; pushti-bān; bāuh-gahue w.

Patronage, n. Qism-i-khās kī dast-girī; kisi shakhs ke manshū meñ i'ānat;
kisi mansūbe kī tāyīd; dast-girī; himāyat; sar-parasti; pusht-pauā-
hī; mihrbānī yā i'ānat.

Patronize, v. t. Kisi ki himāyat yā dast-gīri k.; sabārā d.; madad d.; mu'ān h.; hāmī h.; 'ināyat (mihrbānī) k.; pardākht k.; qāim-o-bar-qarār r.; tāyid k.; pushtī d.; taraqqī meñ madad d.

Patronymic, n. Mardōñ yā 'auratōñ ke nām jo unke wālidain yā mū-risōñ se nikleñ; kunniyat; all; khāndānī nām.

Patter, v. i. Parparānā; tartarānā; patpatānā.

Pattern, n. 1.—Asl jiskī naql banāyī jāe; khāka; dhāñcha; namūna; naqsha; woh shai yā fi'l jiskī taqlid ki-jāe.

The pattern of a machine—Kal kī namūna.—A pattern of patience—Sabr kī namūna ya'nī isqadar sābir ki usko dekh-kar dūse bhī subūrī ikhtiyār karen.

2.—Woh juz jisse kul kī sūrat yā sifat ma'lūm ho; namūna; hāngī; kisi aisi shai ki tarz (uskī tarah) jismeñ bel-būṭe wagaira hon.

A pattern of cloth—Kapre kī namūna.—Chintz of a beautiful pattern—Khūb-sūrat qism ki chhiṭ; tarahdār chhiṭ.

2.—Pahinne ke kapre (poshāk) kī namūna.

Pattern, v. t. 1.—Naql utārnā; taqlid k.; kisi kī nazir dekh-kar kuchh k.; naqsha utārnā; khāka khāñchnā.

2.—Bataur nazir ke kām ānā; tamsil h. [taqlid k.; utārā utārnā.

To pattern after—Dekhā-dekhī k.; pairawī k.; jaisā dūsrā kare waisāhī k.;

Paucity, n. Ta'dād yā miqdār meñ kamī; qalilu-t-ta'dādī; qalilu-l-miqdār h.; qillat; kotāhī. [kare; kangāl.

Pauper, n. Garīb shaḥṣ; muflis; itnā muhtāj ki khairāt par guzrān

Pauperism, n. Muflisī; be-istitā'atī; auqāt-basarī kī zarī'a na r.; isqadar muhtāj h. ki khairāt par basar karnā pare. [muhtāj banā d.

Pauperize, v. t. Muflis banā d.; iflās kī hālat meñ kar d.; kangāl kar d.;

Pause, n. 1.—Sukūn yā qarār-i-'arizī (zarā sā ṭhahar jānā); kisi fi'l ke daurān meñ thoṛī sī rukāwat; ṭhaharāw; rukāwat. [dubdhā.

2.—Shubhe kī wajh se rukāwat; taammul; pas-o-pesh; āgā-pīchhā;

3.—Parhne yā bolne meñ khafīf sī rukāwat (zarā sā ṭhahar jānā).

4.—Kisi tahrīr kī daf'; likhne meñ ek mazmūn ko ek jagah khātma

karke dūse kī nayā daf' qūim k.

Pause, v. i. 1.—Kisiqadar (thoṛī der tak yā zarā sā) ṭhahar jānā; kuchh der tak kisi kām kī band kar d.; bolne wagaira meñ zarā ruk jānā; kuchh der tak band-rab jānā; ṭhahar jānā; taammul kar jānā;

2.—Ruk jānā; hote hote kuchh der ke liye band ho-jānā. [dam l.

To pause upon—Kisi bāt kī nisbat gaur k.; kisi shai kī nisbat soch meñ h.

Pausingly, ad. Rukāwat ke sāth; ruk ruk ke; ṭhahar ṭhahar ke; ba-taammul.

Pave, v. t. 1.—Ghorōñ gūriyōñ yā paidal chalne wāloñ ke āram ke liye patthar yā iṭṭ kī farsh banā d.; kisi saḥt chiz se farsh-bandī k.; kharanjā banānā; chahkā lagānā. [kar d.; āsān k.

2.—Rāsta banānā; rāh nikālnā; kisi shai kī jāri h. yā honā sahl Pavement, n. Farsh; kharanjā-bandī; chahkā; patthar yā iṭṭ wagaira zamīn par biḥhā-kar āisā rāsta banā d. kī āne-jāne meñ āram mile.

Pawn, n. 1.—Koyī māl asbāb yā chiz jo rupaye qarz lene kī hālat meñ bataur kafālat ke dāin ke pās rakh dī jāe; girwī; bandhak. [Webster.

“Applied only to goods, chattels, or money, and not to real estate.”

2.—Kisi wa'de ke pūrā karne ke liye shart.

In pawn, at pawn—Marhūn; giro; makfūl; aṭā-huā.

Pawn, v. t. 1.—Giro r. yā mārū; bandhak k.; rupaye qarz lene ki hālat meñ koyī māl-asbāb makfūl k. [lagānā; hoj badnā.

2.—Kisī wa'de ke ifā karne ke liye mashrūt k.; bāzī lagānā; shart **Pawn-broker, n.** Jo koyī jins rakh-kar rupaye qarz de; girwī-gaṭṭhe k. **Pawn-broking, n.** Girwī-gaṭṭhe k. roz-gūr; giro-dāri. [roz-gūr k. w.

Pawnee, n. Woh shakhs jiske pās koyī chiz giro rakkhi jāe; girwī l. w.

Pawner, } n. Giro r. w.; woh shakhs jo chiz giro rakh-kar rupaye qarz le.
Pawnor, }

Pay, v. t. 1.—Khidmat wagaira kī 'iwaz meñ jo kuchh kisī k. pūnā ho use bhar d.; kisī ke dāin k. ifā k.; mu'āwaza-i-wājib k.; badlā ('iwaz) d.; ajr d.; qarz chukā d. (bhar yā paṭā d.).

2.—Badlā d.; jo kuchh nuqsān kisī se pahuñchā ho uskā 'iwaz mu'āwaza k.; saza k.; dānd d.; mārū.

3.—Wa'de wagaira ke rū se jis amr k. farz ho uskā k.

4.—Apne buzurg (bare) kī jānib apnā farz adā k.; shāistagi yā akhlāq k. jo kuchh muqtazā ho uskā k.

To pay respect to a magistrate—Majistret kī ta'zīm k.—To pay due honour to parents—Walidain kī wājib tauqir k.—To pay off—(a) Haqqu-l-khidmat dekar rukhsat kar d. (b) Badlā l.; sazi d.; jazā d.—To pay on—Mārte jānā; zarb par zarb lagāte jānā; aur zor se mārū (Colloquial).

Pay, v. t. Mu'āwaza k.; jo kuchh sarf paṛe yā taklif ho uskā munāsib 'iwaz d.; is qism k. h. ki usse kharch k. mu'āwaza yā naf' ho; jis-qadar koshish yā mihnāt darkār ho uske lāiq h.

To pay for—(a) Talāfi k.; badlā d.; kisī bāt k. sadma uṭhānā. (b) Kisī shai k. badal d.; kisī shai k. sarf d.; kisī bāt meñ jo kuchh kharoh paṛe uskā d.; dānd bharnā; bharnā bharnā; tāwān d.

Pay, n. 'Iwaz; mu'āwaza; badlā; ajr; dām; qimat; ajr; haqqu-l-khidmat yā mihnāt; ajūra; mihnātāna; mazdūri; mushāhara; tankhwāh; darmāha; mahīna; mawājib; kirāya; jo kuchh kisī chiz ke badle meñ diyā jāe.

Payable, a. Diye jāne ke lāiq; jiskā diyā jānā munāsib ho; jo diyā jā-sake yā denā ho; jo wājib taur par kisī se kisī ko pānā ho; wājibu-l-adā; jo jāiz taur par dilāyā jā sake.

Pay-bill, n. Fard-i-dādni; chitṭhā; jo kuchh rupaye mazdūroñ yā sipāhi-yoñ ko wājibu-l-adā hoñ unki fard (chitṭhā).

Pay-day, n. Rupaye dene yā qarz ke adā karne k. dīn; jis dīn mazdūri yā rupaye dene k. wa'da ho. Roz-i-hisāb yā shumār; yaumu-l-jazā.

Payee, n. Jis shakhs ko rupaye denā chāhiye; woh shakhs jiskā nām hundāvi wagaira meñ is garaz se likhā jāe ki uske rupaye usko milēñ khwāh us shakhs ko diye jāen jise dene k. woh hukm de; yā binda-i-zar; pāne-wālā. [uske rupaye qābiz-i-hundī ko dilāye jāen.

Payer, n. Dene wālā. Woh shakhs jiske ūpar hundī likhi jāe aur jisse

Pay-master, n. Dene wālā; jo shakhs kisī ko uski ūjrat wagaira de; fauj wagaira meñ woh afsar jiske zimme logon ke mushāhure k. d. ho; bakhshi; fotā-dār.

A good paymaster—Kharā d. w.; rupaye nāk par dhar d. w.; jo rupaye ke dene meñ tālmatol na kare; khari asāmī. A bad paymaster—Jo diqqat se (tālmatol karke) rupaye d.; jo māl-māl-ko rupaye de; jo dene meñ kharāyī na rakkhe; lichar asāmī.

Payment, *n.* 1.—Denā; adā k.; chukā d.

2.—Jo kuchh diyā (adā kiyā) jāe; kisī dain yā wa'de ke ifā meñ jo kuchh diyā jāe; rupaye jo diye jāen; mu'awaza; badlā; jazā; sazā yā ta'zīr-i-munāsib. [bakhshī-khāna.

Pay-office, *n.* Woh jagah yā sarishta jahāñ sarkārī duyūn adā kiye jāen;

Payor, *n.* (Law) Same as Payer (*q. v.*) and distinguished from the payee.

Peace, *n.* 1.—Sukūn yā qarār kī hālat; takhallul yā pareshānī kā na h.; āram; amn-o-amān; sannātā.

2.—Larāyī kā na h.; jang se barāat yā uskā band ho-jānā; sulh; āshtī; amn; dūsri qaum se larāyī kā na h.; mulk meñ danga-o-fasād kā na h.; khāngī jhagre-takrār yā nizā' kā na h.

3.—Woh amn-o-amān jo qānūnan honā chūhiye; 'awām kī khairi-yat; 'awām meñ danga-o-fasād kā na h.

To keep the peace—Hifz-i-amn r.; danga-o-fasād na k.—To break the peace—Danga-o-fasād k.; naqz-i-amn k.; 'awām ke amn meñ futūr dālnā.

4.—Dil meñ khauf gusse yā fikr wagaira kā na h.; qarār; diljam'i; jam'iyat; taskīn; itmīnān; sulh. [mel; ittifaq; banāw; mel-jol.

5.—Jin shakhson meñ nizā' (takrār yā ikhtilāf) ho unke mābain sulh; *अ* "Peace is sometimes used as an exclamation in commanding silence, quiet, or order." Webster. Chup! Khūmush! Gul (shor yā dhūm) na machāo! Shor-sharāba na karo!

At peace—Sulh kī hālat meñ; larāyī takrār khusūmat yā khāna-jangī wagaira meñ masrūf nahīñ.—Justice of the peace—Ek adnā qism kā hākim jise 'adālatāna ikhtiyārūt hūsil honā.—To hold one's peace—Chup rahnā; khūmush rahnā; apne khayālāt kī izhār na k.; dabe-dabūye baithe rahnā; na bolnā; muñh na kholnā.—To make one's peace—Sulh k. yā karānā; gusse yā khusūmat ko dabā d.—To make peace—Larāyī band kar d.; jhagṛā takrār yā dushmanī wagaira rahne na d.

Peaceable, *a.* 1.—Jab larāyī balwa yā danga-o-fasād wagaira na rahe; jab sulh yā amn-o-amān rahe; jab dūsron se larāyī na rahe.

2.—Sulh par māl; jiskī tabī'at meñ sharr-o-fasād na ho; āshtī-pasand; jisko larānā-bhīrnā achchhā na mā'lūm ho.

3.—Jismeñ fikr yā intishār na ho jaise tabī'at; mutmayīn; bā qarār.

4.—Jo mār-pīṭ yā qatl wagaira kī wajh se na ho; gair-tabī'ī nahīñ jaise maut. [fasād; bilā intishār; bilā takhallul.

Peaceably, *ad.* Sulh ke sāth; be-jang-o-jadal; chup-chūp; be-fitna-o-

Peaceful, *a.* 1.—Jab yā jahāñ sulh ho; jab yā jahāñ larāyī hangāma yā sharr-o-fasād wagaira na ho; jis waqt yā jis jagah amn-o-amān ho.

2.—Jisse sulh (āshtī) paidā ho—jaise kalām; mulāim; jisse sunne wāle ko ishtī'āl na ho. [chāp; āhistagi se.

Peacefully, *ad.* Sulh ke sāth; begair jang yā danga-o-fasād ke; chup-

Peace-maker, *n.* Sulh karāne wālā; mel (milāp) karāne w.; jo larne wālon meñ sulh (mel) karā de.

Peal, *n.* Woh balund āwāz yā āwāzeñ jo ghanton ke bajne bā-lalon ke garajne topon ke chhūṭne logon ke hujūm meñ unke shor-o-gul machānē wagaira se paidā hon; ghaughanāhat; gargarāhat; garaj; dandanāhat; gul-ga-pāra; shor.

Peal, *v. i.* Baland aur gahri āwāzeñ paidā k.

Peal, *v. t.* 1.—Shor se bhar d.

- 2.—Bajānā; āwāz paidā k.; mashhūr k.
- Pearl, *n.* 1.—Motī; dur.
- 2.—Koyī besh-qīmat chīz; gauhar; jauhar.
- Artificial pearls—Banāye huye (masnū'i) 'motī; bārīk shīshe ke bane huye
motī jo sūrat aur āb meñ asli motī se hote haiñ.
- Pearl, *v. t.* 1.—Motī jāna yā gūndhūā; motī lagānā yā ṭānkānā.
- 2.—Motī kī shakl aur sūrat kā banānā.
- Pearl, *v. i.* Motiyōñ se mushābahat r. (ukī māuind h.).
- Peasant, *n.* Dehātī ādmī; dihqāñ; kisāū; khetihār; khetī-bārī k. w.
- Peck, *n.* 1.—Kḥushk chīzōñ kā ek paimāna.
- 2.—Bahut; bahut sī; kasrat se—(*Colloquial*).
- To be in a peck of troubles—Bārī musibateñ jhelnā; anwā' aqsām kī taklifōñ
meñ muṭtalā h. (bahut dukh pānā yā uṭhānā).
- Peck, *v. t.* 1.—Chōñch mārūā; chōñch ghuseḍ d.
- 2.—Kisī nok-dār bathiyār se mārūā; kudālī wagaira se khodnā.
- 3.—Chōñch se uṭhā l.; chūñgnā; ṭūñgnā; chunnā.
- Peck, *v. i.* Chōñch se yā usikī māuind kisī dūsarī chīz se mārūā.
- To peck ut—Kḥafif zarb lagāū (halkī wār mārūā); kḥafif kḥafif 'aib nikālūā
(uukta-chīñī k.).
- Peculate, *v. t.* Sarkārī māl tasarruf kar-jānā; sarkārī rupaye-paise jo
amānatān sipurd hoñ nuko churā l.; gabn k.; kḥurd-burd k.; churānā.
- Peculation, *n.* Us sarkārī māl yā rupaye-paise kā gabn-o-tasarruf jo
intizāmāu yā kharch ke liye kisī ko sipurd hoñ; zar-i-sarkārī kā
kḥurd-burd; tagallub-tasarruf. [kḥiyānat k. w.]
- Peculator, *n.* Zur-i-sarkārī kā gabn-o-tasarruf k. w.; amānat meñ
- Peculiar, *a.* 1.—Ek hī shakhs kā; shakhs-i-wāhid se maḥsūs; jo dūsroñ
ko na ho; nij kā; zātī masraf kā; 'ām nahīñ; kḥās; maḥsūs.
- 2.—'Ajīb; anūṭhā; nīrālā; kḥās qism kā. [kā kḥās māl.]
- Peculiar, *n.* Māl jis meñ dūsre kī sharākat (dūsre kā sājhā) na ho; kisī
- Peculiarity, *n.* Woh shai jo kisī shakhs yā chīz ke liye maḥsūs ho; jo
ek hī shakhs yā chīz se ta'alluq rakhe yā us meñ pāyā jāe; kḥusū-
siyat; ikhtisās; nīrālāpan.
- Peculiarize, *v. t.* Maḥsūs k.; kḥās qism kā banānā.
- Peculiarly, *ad.* Kḥās tarz par; kḥāssatan; bi-ṭ-takhsīs; 'ajīb tarah se;
gair-ma'mūlī taur se. [kī sharākat ke ho.]
- PECULIUM, *n.* Māl jo kisī kī nij kā kḥwāh 'alāhida yā begair dūsre
A woman's peculium—Stridhan. [bat r. w.]
- Pecuniary, *a.* 1.—Rupaye-paise kḥwāh daulat yā māl-o-matā' se nis-
- Pecuniary losses—Rupaye-paise yā daulat kā nuqsān.
- 2.—Naqdi.
- A pecuniary penalty—Tāwān-i-naqdi. [bansāwī.]
- Pedigree, *n.* Mūrisōñ kā silsila; nasl; kḥāndāñ; shajra; kursī-nāma;
- Peel, *v. t.* 1.—Chhilkā yā chhāl khīñch-kar nikāl l. ya'nī hāth se chhil
l. par koyī chhuri wagaira kām meñ na lāūā. [chhāl khāñch-kar toṛ l.]
- To peel an orange—Nārangi kā chhilkā chhilnā—To peel a tree—Darakht kī
"When the knife only is employed, the operation is called *paring*,
as, to *pare* an apple." Webster. [kāṭnā; muqashshar k.]
- 2.—Jānwar kī khāl udherūā yā darakht wagaira kī chhāl toṛnā yā
Usually with off. [rahne na d.]
- 3.—Nangā kar-d.; lūṭ l.; lūṭ-pāṭ k.; mūñdnā; sar ke bāl tak

Peel, v. t. Chhil jānā; tukhar yā udhir jānā.

☞ "Often used with an *adverb*, as *readily*, *easily*, &c." *Webster*.
It *peels easily*—Yah sahl meñ chhil jātā hai.

Peel, n. Kisi chiz kā chhilkā yā post; qishr.

The *peel* of an orange—Nārangi kā chhilkā.

Peep, v. t. Dekh parne laguā; namūd h. shufū' h.; nīkalnā; tūlū' h.; pahle-pahal apuī sūrat dekhānā; kisi shai kā aisi jagah barāmad h. (nīkalnā) jahāñ woh chhipī rahī ho;—jhāñknā; āñkhen dabā ke dekhnā.

Peep, n. Namūd-i-awwal; pahle-pahal sūrat kā dekhānā; jhāñkī; fireb kī chitwan; kisi shai kā aisi jagah se namūd h. jahāñ woh chhipī ho.

Peep-hole, } *n.* Sūrākh yā shigāf jisse koyī tāke par dūsrā shakhs
Peeping-hole, } use dekh na sake.

Peer, n. 1.—Rutbe sifāt jauhar-i-zātī yā tariq wagaira meñ dūstre ke barābar; barābar; hamsar; sānī; joṛā.

2.—Ham-'asr; sāthī; ham-jolī; rafiq; yār; ham-chashm.

3.—Amir; nuwwāb. [be-misāl; yaktā; sab se barh-kar.

Peerless, a. Jiske barābar (muqābil) dūsrā na ho; lā-sānī; lā-jawāb;

Peevish, a. Chirchirā; jo jald khijlā uthe; tuuuk-mizāj; zūd-ranj; jis-kā khush k. mushkil ho; kalima-i-shikāyat har-dam zabāñ par lāne w.; tund-khū; jhagrālū. [wāyī; tunāk-mizājī; zūd-ranjī.

Peevishness, n. Chirchirāpan; shikāyat par mailān; tursh-mizājī; kar.

Pellucid, a. Jismeñ raushnī kā guzar ho; nihāyat sāf; sheffāf; andhā nabiñ.

☞ "A *pellucid* is distinguished from a *transparent* body in not giving distinct vision of illuminated objects seen through it." *Webster*.

Pelt, v. t. Kisi chiz ko phenk-kar mārñā.

To *pelt* with stones—Patthar phenk-kar mārñā.

Pen, n. 1.—Qalam; kilk; khāma.

A quill *pen*—Par kā qalam.—A gold *pen*—Sone kā qalam.

2.—Likhne wālā; kātib; munshī; muharrir.

Pen, v. t. Likhñā; qalam-band k.; tahrir k.

Penal, a. 1.—Jismeñ jarām (jurmon) kī ta'zīr (sazā) muqarrar ho.

A *penal* law—Qānūn-i-ta'zīrī.—A *penal* clause—Ta'zīrī da' shart yā madd.—

A *penal* provision—Sazā kā hukm.

2.—Jiske bā'is yā badle meñ sazā lāzim āye; wājibu-t-ta'zīr.

A *penal* act or offence—Fi'l yā jurm jo sazā ke qābil ho.

3.—Jo ta'zīran ā'id kiyā jāwe (bataur sazā ke qāim kiyā jāe).

Penal interest—Sūd jo ta'zīran (tāwān ke taur par) dilāyū jāe.—*Penal* code—

Jarām kī ta'zīr se muta'alliq qawānīn kā majmū'a; majmū'a-i-ta'zīrāt.—

Penal laws—Woh qawānīn jinke rū se koyī fi'l mamū' ho aur jiske karne ke badle meñ koyī sazā muqarrar ho; qawānīn-i-ta'zīrī.

Penalty, n. 1.—Sazā; ta'zīr; kisi jurm kī sazā; woh sadma-i-zātī yā muta'alliq-i-jāedād jo qānūn yā faisala-i-adālat ke rū se ta'zīran (sazā ke taur par) kisi jurm ke karne ke 'iwaz meñ qāim kiyā jāe.

☞ "A fine is a pecuniary *penalty*—The usual *penalties* inflicted on the person are whipping, cropping, branding, imprisonment, hard labour, transportation, or death." *Webster*.

2.—Woh sadma jo kisi shart kī ta'mil na karne kī hālat meñ koyī mu'āhade ke zarī'e se uthānā qabūl kare; woh rupaye jo kisi zar-i-ma'hūd ke na dene khwāh kisi mu'āhade kī ta'mil na hone kī wajh se kisi ko bataur tāwān ke dene parēñ; tāwān; dand; nuqsān.

On or under penalty of—See *Pañ*; *n.*

Penance, n. Woh jismāni taklif wagairā jo kisī shakhs ko apne gunāhoñ ki pādāsh meñ apne dīn ke hādi ke hukm se uṭhānī parē khwāh jo gunah-gār khud-ba-khud apne afsos ke zāhir karne ke liye uṭhāye; pachhtāwā; kaffārā; taubāh; prāyāschhitta.

To do penance—Tāuba k.; prāyāschhitta k.; apne gonṛhoñ par afsos zāhir karne ke liye roza (brat) wagairā. *r.*

Pendency, n. Gair-munfasila rahne ki hālat; daurān; dāir rahnā.

During the pendency of a suit or petition—Jab tak kisī muqaddame yā darḡhwāst kā faisala na ho; daurān-i-muqaddama yā darḡhwāst tēn (tā-in-fisāl yā tai pāne uske; jab tak woh zer-i-tajwiz rahē).

Pendent, d. l.—Mu'allāq; ūpar se sañbhālā huā; laṭaktā huā; āwezād.

2.—Niklā huā; ubhṛā huā; ūpar se laṭkā huā.

PENDENTE LITE, [Lat.] (Ldw) Daurān-i-muqaddama meñ; jab muqaddama chal rahā ho (jīn aiyām meñ usmeñ kār-rawāyī ho rahi ho.)

Pending, p. a. Gair-munfasila; zer-i-tajwiz; jo tai na pāyā (faisal na huā) ho.

A pending suit—Muqaddama jo gair-munfasila (zer-i-tajwiz) ho.—*A list of pending cases*—Marjū'a (mutadāira yā gair-munfasila) muqaddamāt ki fihrist.

Pending, prep. Daurān meñ; dāir rahne ki hālat meñ; darmiyān; tak; tā; jab tak ki fulān amr na ho yā woh qāim rāhe.

This was done pending the suit—Yah bāt tā-tasfiya-i-muqaddama ki-gayī.—

The prisoner was released on bail, pending the decision of his appeal—

Apne apil ke faisale tak (tā-infisāl-i-apil apne) qaidi zamānat par chhor diyā gayā (rihā huā).

Penetratē, v. t. l.—Andar dākhil h.; bhitar ghūs yā paith jānā; dhañsnā;

2.—Dil par asar k.; ma'lūm karānā; dil meñ jagah k.

3.—Dil meñ ghūsā; man meñ paithnā; jī meñ paithnā; kisī shai ke mazmūn yā ma'nī ko pahuñchnā; samajhnā; bāt ko pahuñchnā yā usko pā-jānā; 'aql se daryāft k.; magz-i-sukhan ko pahuñchnā.

Penetratē, v. i. Guzarnā; jagah k.; samajh meñ ānā; ma'lūm h.

Penetrating, a. l.—Dūsri shai meñ ghūsne ki quwwat r. w.; ghūsne w.;

2.—Zukī; tez; mumaiyiz; jald samajhne w. [tez; pār kar-jāne w.]

A penetrating mind—Tez tabī'at; aisi tabī'at jo bātoñ ko jald samjhe.

Penetration, n. l.—Ghūsā; paithnā yā paith; dukhūl.

[fahmī.

2.—Tabī'at ki tezī; zihānat; dūr-binī; dūr-andeshī; tez-nazarī; tez—

A man of great penetration—Aisī shakhs jiski tabī'at nihāyat tez ho; jo bātoñ meñ khūb ghūse paithē yā dūbe khwāh unko jhapṭāṭ samajh jāe.

Penetrative, a. l.—Ghūshne w.; paithne w.; tez; zirak; samajh-dār;

2.—Dil par asar paidā karne ki quwwat r. w.

[bārik-binī.

Penitence, n. Pachhtāwā; ranj; gunāhoñ par dil kā ranjida yā mutaas-sif h.; tauba; istigfār; pashemānī.

Penitent, a. Gunāhoñ yā taqsiroñ par ranj yā afsos k. w.; pachhtāne w.; apnī gunah-gārī par sachche dil se afsos k. w. aur apnī tayīn sudhārne par kamar-basta; tauba k. w.; peshemān.

Penny, n. l.—Ek Angrezī sikka jo māliyat meñ shilling ke bārahweñ

2.—Koyī chhotī raqam; paisā; kauṛī. [hisse ke barābar hotā hai.

He will not lend a penny—Woh takā bhī (koyī kḥatīf raqam bhī) qarz nahīn detā.—*To turn an honest penny*—Imāndārī se paisā kamānā.

Penny-wise, a. Chhoti chhoti raqmeñ bachāne aur barī raqmeñ luṭāne w.; bāre bāre kāmōñ meñ kanjūsī k. w.

Used chiefly in the phrase *penny-wise and pound foolish*—Ashrafyāñ luṭāne w. aur koelōñ par mulr k. w.

Pension, n. Woh zar-i-mu'aiyan jo kisi ko uski khidmat-i-sābiqa ke lihāz se diyā jāo; jo kuchh kisi ko waqt-i-mu'aiyan par tark-i-mulāzamat karne khwāh pirāna-sāli yā mu'zūrī wagaira kī wajh se diyā jāe; jo kuchh un sipāhiyōñ ko sarkār se diyā jāo jo apne kām se mu'zūr ho-jāōñ yā jo kuchh aise sipāhiyōñ ke bāl-bachchoñ ko mile jo larāyī meñ kām āyēñ; wazīfa; alūfa; inglis; pinshin. [ma'āsh d.]

Pension, v. t. Kisi ko wazīfa d.; khazāna-i-sarkārī se sālāna mudad-i-Pensionary, **a.** 1.—Wazīfa pāne w.; jiski parwish wazīfe se ho.

2.—Wazīfe kā.

Pensioner, a. Wazīfa-dār; pinshin-dār; inglis pāne w.

Pensive, a. 1.—Soch meñ yā udās; bāre soch-bichār meñ; barī fikr meñ; har dam soch meñ aur gamgīñ rahne w.

2.—Jisse soch aur udāsī zāhir ho. [gīñ se.]

Pensively, ad. Udāsī ke sāth; soch ke sāth; barī fikr yā kimsādar gam-Pensiveness, **n.** Fikr yā fikr mandī; udāsī; soch; gam-gīñ; dil-gīñ.

Penurious, a. 1.—Jisse qillat yā kamī zāhir ho; kam; qulī; jo kasrat se yā māl-ā-māl na ho.

2.—Rupaye-paise (zar) kā isti'māl nihāyat hī bachā bachī ke tangī se k. w.; barā hī kanjūs yā makkhī-ohūs; abkhal. [abīñ.]

Penury, n. Be-bazū'atī; kisi tarah kī āmadani kā na r.; muhtājī; tī not dastī; tihī-dastī; muslisī; garībī. [ster.]

Peon, n. Chaprāsī; piyāda; muzkārī; dastakī.

People, n. 1.—Kisi jamā'at bulde shahr yā qaum ke ashkhās; log.

The English people—Inglīstān ke log; Angrez. The Indian people—Hindustān ke log; Hindustānī.

“In this sense, the word is not used in the plural, but it comprehends all classes of inhabitants, considered as a collective body, or any portion of the inhabitants of a city or country.” Webster.

2.—Be likhe-parhe log; nā-khwānda log; juhulā.

3.—'Awām-n nās; 'ām qism ke ādmī; rutbe wāle nahīñ.

4.—Kisi khās qism ke log; kisi qaum yā jamā'at ke juzwī log.

5.—'Umūman sab log; ashkhās. [ma'mūr k.]

People, v. t. Bā-hindōñ se ābād k.; rahne wāloñ se basānā; ābād k.;

Per, prep. [Lat.] Ba-zarī'n; ba-wasūtat; ma'rifat; se; hāth se; sihab; wāste; fī; har; pichhe; dar.

Send the money per bearer—Rupaye bāmīl ke hāth (jo shakhā chitṭhī lejātā hai uski ma'rifat) bhej do. His wages were two rupees per day—Uskī ajīra do rupaye roz ke hisāb se thā; woh do rupaye roz ujrat pātā thā.—So much per man—Fī kas (ādmi piche yā har ek ādmi ke liye) i-qadr.—Per annum—Fī sāl; sālāna; har sāl; ek baras ke liye.—Per capita—(a) Fī kas; fī har. (b) (Law) Bī-r-rās; apne khās haq ke zarī'e se.—Per centum (usually abbreviated to per cent.)—Fī sad; saikarē par yā saikarā pichhe.—Per contra—Bī-l-'aks; kisi ke khilāf yā bar-'aks.—Per curiam—(Law) 'Adālat kī jānib yā taraf se; 'adālat se. Per diem—Fī yaum; yaumīya; ek roz yā dīn kā; rozānā.—Per fraudem (Law)—Fareb se.—Per mensem—Māhāna; fī

māh; mahīna; mahīne pichhe; mahīne meñ yā har mahīne.—*Per quod*—Jisso; jiske bā'is.—*Per saltum*—Jast karke (jhapaṭke); dū'atan; yakṣyak; sīdhe—*Per se*—Fī-nafīhī; āp-hī-āp; khud—*Per stirpes* (*Law*) Bi-l-usūl; wūrisōñ ke haq yā zarī'e se; wīk'atan yā wīk'at ke haq ke rū se.—*Per testes*—Gawāhoñ se.—*Per totam curiam*—Kul 'adūlat se; ijlās-i-kūmil se; sab hāki-moñ kī tajāiz se.

Paradventure, ad. Ittifāq; shāyad; mumkin hai; ho saktā hai.

Perceivable, a. Ma'lūm kiye jāne ke qābil; jisko dil se jān sakeñ; jo hawās-i-khamsa ko mahsūs (ma'lūm) ho-sake; jisko dekh sun sūñgh chakh yā ma'lūm kar sakeñ. [ho-sake.

Perceivably, ad. Aisi tarah par ki ma'lūm ho-sake; aisā kī mahsūs **Perceive, v. t. 1.**—Hawās-i-khamsa yā jism ko ā'zā ke zarī'e se khārijī ohīzōñ kī kaifiyat darjāst k.; ma'lūm k.; mahsūs k.

2.—Jānū; samajhū; 'aql se dekhū yā ma'lūm k.; sach samajhū; lihāz k.; mushāhada k.; tamīz k.

3.—Kisī shai kā asar pahūchū.

Perception, n. Kunīshūn yā mahsūs wāgaira jo saikarō par diyā jāe.

Perceptible, a. Jo mahsūs ho-sake; ma'lūm hone ke lāiq; jisko hawās-i-khamsa se darjāst kar-sakeñ; qābil-i-id'āk yā tamīz

Perception, n. 1.—Hawās-i-khamsa yā 'aql ke zarī'e se ma'lūm k.; zihn 'o ma'lūm k.; tahsī; khārijī ashya kā 'ilm jo dil ko ho.

—Idrāk; fahm; samajh; khayāl; tasawwur. [baitḥnū; baitḥnū.

1, v. t. Addē yā ohhatrī wāgaira par kisī parind kā baitḥnū yā ā-

Fenet v. t. Addē wāgaira par baitḥnū.

Percept, ad. Ittifāq se; ittifāq; shāyad; sanjog se; qazī-kār.

Perceptibly, ad. Qat'i taur par; yaqīnī taur par; is tarah kī phir bahe kī gunjāish na raho; do-tūk; pakkā.

Peremptory, a. 1.—Jismēñ bahe yā hujjat kī gunjāish na raho; sarīhī; sūf-sāf; qat'i; do-tūk; be-chūñ-o-churī; tahakkumīna; nātiq; mut-laq; jo rad hītil yā mansūkh na ho-sake; jo palat na sako.

A *peremptory order*—Hukm-i-nātiq; qat'i hukm ya'nī hukm jo phir na badle; pakkā hukm. A *peremptory sale*—Qat'i bai' yā nilām; bai' jo rad na ho-sake (palat yā miṭ na sake).

2.—Rie yā tajwīz meñ mustahkam; mustaqil. [istihqāq.

Peremptory challenge (Law)—Bilh izhār-i-wajh alī-i-jāri par i'tirās yā uskā

Perfect, a. 1.—Pārā; kāmīl; nāqis (adhūrā) nahīñ; gair-mukammal nahīñ; jismēñ kul zarū'ī bāteñ hoñ; be-'aib; be-kam-o-kāst; ghaṭ-barḥ nahīñ; tam'ūñ-o kamāl.

2.—Kisī bāt meñ kāmīl (usko pūrī pūrī jāne w.); kisī fan meñ bakhūbī māhir. [meñ; sahīh-i-'aql.

3.—(a) Zātī khūbiyōñ meñ kāmīl; kāmīl; siddh. (b) Apne hawās

Perfect, v. t. 1.—Takmila k.; takmīl yā kamāl ko pahūchūñā; is tarah par pūrā kar d. ki kisī tarah kī kamī na rah jāe; kisī shai ke liye jo kucch lawāzim hoñ un sab ko yakjā kar d.

2.—Aisā sikhlanā ki koyī kunh bāqī na rah jāe; kisī fan meñ pakkā (kāmīl yā māhir) kar d.

Perfection, n. 1.—Kamāl; puḡhtagī; ustādī; kisī shai kā pūrā pūrā jānū (usmeñ māhir h.); jo sifateñ zarū'ī hoñ un sab kā r.

2.—Woh sifat jauhar yā tahsīl jo ba-darja-i-gāyat 'umda yā girān-bahā ho; koyī baṛī yā kamāl darje kī khūbī.

Physical perfection—Kisī qudratī shai meñ uskī quwwaton yā sifaton kā pūrā pūrā aur mazbūt aur uske kulajzā meñ lāham ma'qūl munāsabat kā h.—

Moral perfection—Kul zātī khūbiyon aur ausāf kā pūrā pūrā r.—*To perfection*—Pūrā pūrā; tamām-o-kamāl; kāmīl taur par; baṛī hī 'umdagi ke sāth.

Perfectly, ad. Pūrē taur par yā pūrē darje ko; tamām-o-kamāl; tamām-tar; bil-kul; sarāsar; ṭhik-ṭhik; saḥih-saḥih; ba-hama-wujūh; har tarah par.

Perfidious, a. 1.—Be-īmān; bad-'ahd; i'tibār kī hālat meñ dhokhā d. w.; dagā-bāz; be-wafā; jhūṭhā; khāyīn; bad-diyānat jaise shakhs; jo bad-niyatī yā qaul ke khilāf kare.

2.—Jo dagābāzī kī niyat se ho; jismeñ dagā yā fireb hō; be-īmānī kā; farebī jaise fi'l. [dhokhā deke.]

Perfidiously, ad. Dagābāzī se; fireb se; be-īmānī se; be-wafāyī se;

Perfidy, n. Be-īmānī; bad-'ahdī; be-wafāyī; namak-harāmī; dagā-bāzī; khiyānat; aisa fi'l jisse i'tibār jātā rahe.

“*Perfidy* is not applied to violations of contract in ordinary pecuniary transactions.” *Webster*. [sālnā; barmānā.]

Perforate, v. t. Sūrākh k.; kisī nok-dār auzār se chhednā; bedhnā;

Perforation, n. 1.—Sūrākh k.; chhednā yā chhed k. [sāl; bedh.]

2.—Sūrākh 'ām isse kī aslī ho yā kisī auzār se banāyā jāe; chhed;

Perforce, ad. Zor yā saḥtī se; jabran; majbūran; chār-nā-chār; khwāhī-na-khwāhī. [huñchānā.]

Perform, v. t. 1.—Karnā; anjām k.; pūrā k.; tai k.; khātīme ko pa-To perform two days' labour in one day—Do dīn kī mihnat ek dīn meñ k.; jo bāt do dīn mihnat karne se ho use ek hī dīn meñ kar-d.—*To perform a duty*—Kisī farz ko anjām k. [wagaira; nibāhnā.]

2.—Pūrā k.; adā k.; wafā k. jaise wa'da mu'ābada yā mannat

Perform, v. i. Kisī kām ko anjām d. khusūsan koyī bāja bajānā yā aisā tamāsha wagaira k. jismeñ hunar aur tezi darkār ho.

Performable, a. Jo ho-sake anjām pā-sake yā kiyā jā-sake; jismeñ ta'mīl yā pūrā kiye jāne kī salāhiyat ho; shudānī; honhār.

Performance, n. 1.—Kisī shai kā anjām yā ikhtitām; insirām; karnā; ta'mīl; ifā; pūrā k.; bajā-āwarī. [Kisī farz kā anjām yā uskā pūrā k.]

The performance of work—Anjām-i-kār; kām kā k.—*The performance of duty*—

2.—Kām; fi'l; jo kuchh kiyā jāe. [kasrat.]

3.—Suāṅg; naql; tamāsha-garī; nāchnā yā gānā-bajānā; kartab;

4.—Tasnīf; kitāb wagaira jo tasnīf kī-jāe (likhī yā banāyī jāe).

Perfunctorily, ad. Be-ihtiyātī se; āñkh-band karke; be-parwāyī se; phenkāphenk; aise taur se kī sirf zāhir meñ ho-jāe; dīl se nahīn; jī lagā ke nahīn.

Perfunctory, a. Jo kuchh be-dīlī yā sard-mihri se mahz adā-i-farz ke liye kiyā jāe; jo kuchh nīrā āñkheñ band karke kiyā jāe; jismeñ be-parwāyī gāflāt yā be-ihtiyātī ho; phenkāphenk; jo sirf bojh ṭāluē yā galā chhorāne (subuk-doshī) kī garaz se kiyā jāe. [mabādā; kadāchit.]

Perhaps, ad. Shāyad; mumkin hai; ho-saktā hai; ho; ba'id nahīn;

Peril, n. Khatra; khatar; jokhim; kisī shakhs kī zāt yā jāedād kā

- kisi wajh se ma'riz-i-ziyān yā zawāl meñ parnā; khatra jo fi-l-faur wuqū' meñ āue w. ho yā sar par ā-pahuñchā ho.
- At one's peril*—Apne jokhim par; apne sar; apne ko khatre meñ dāl-kar; apne ūpar jokhim ūbhāke. [āfat meñ dālnā.
- Peril, v. t.* Khatre meñ dālnā; jokhim meñ dālnā; zawāl meñ dālnā;
- Perilous, a.* Khatre se bharā huā khwāh jismeñ khatra ho; pur-khatar; khatār-nāk; jismeñ sarāsar jokhim ho. [kar phir se sburū' ho.
- Period, n. 1.*—Daura; jisqadar sālon yā dinoñ meñ koyī daura purā ho.
- 2.—Koyī waqt-i-mu'aiyan jiskā khātima sāl mahīne yā din ke i'tibār se ho; zamāna; 'arsa; mī'ad.
- 3.—Khātima; anjām; ākhīr; had.
- To put a period to a thing—Kisi shai ko khātima ko pahuñchā d.
- 4.—Kisi hālat-i-maujūda khwāh kisi shai ke wujūd yā silsila-i-sawānih kā gair-mahdūd zamāna; waqt; zamāna.
- 5.—Kisi shai ke qāim rahne kā ma'mūlī waqt (uski muddat).
- 6.—Jumla; 'ibārat; daf'a.
- Periodical, a. 1.*—Jo ek daure khwāh kayī dauroñ meñ ho; daurī; naubatī.
- 2.—Jiskā wuqū' waqt-i-mu'aiyan par gardish se ho; jo waqt-i-mu'aiyan par ho; phir-phir h. w. [nikle (shāi' ho).
- Periodical, n.* Woh risāla yā parcha jo auqāt-i-mu'aiyan par matbe' se
- Periodically, ad.* Jo auqāt muqarrar hoñ unpar; ma'mūlī waqtoñ par.
- Perish, v. t. 1.*—Barbād h.; nest h.; talaf h.; zāi' h.; kuchh na rah jānā; mit jānā; ka-l-'adam ho-jānā; jātā rahnā; gārat ho-jānā; zāil ho-jānā.
- 2.—Mar jānā; jān nikal jānā; faut h. [jānā jaise kisi 'azw kā.
- 3.—Be-dam yā be-jān ho-jānā; rafta rafta bekār yā khushk ho-
- Perishable, a. 1.*—Mustajib-i-zawāl; jo zāil aur nest-o-nā-būd ho-jāe; fanā-pazīr; jo mit jāe. [jald talaf ho-jāe.
- 2.—Jo jald zāil ho-jāe (bigar jāe yā sar-gal jāe); sarī'u-z-zawāl; jo Property of a perishable nature—Sarī'u-z-zawāl māl; jo chiz bahut dinoñ tak joñ kī toñ na rah sake (jald sar-gal jāe).
- Perjure, v. t. (Law)* Hākim-i-mujāz yā 'adālat ke rū-ba-rū jān-būjh kar jhūthā halaf ūthānā (jhūthī qasam khauā); kisi jhūthī bāt kī nisbat dīda-o-dānista jhūthā halaf ūthānā; darog-halfī kā murtakib h.
- Used reflexively. [halaf ke rū se jhūthī gawābī dī).
- The witness perjured himself—Us gawāh ne darog-halfī kī (usne jān-būjh-kar
- Perjury, n. (Law)* Darog-halfī; halaf-darogī; qānūnī tarīq par halaf diye jāne kī hālat meñ jān-būjh-kar jhūthī qasam khānā; kisi kār-rawāyī-i-'adālat meñ halaf ūthākar aisi bāt kī nisbat jo muta'alliq-i-mu'amala ho 'amdan jhūth bayān k.
- Permanence, n.* Ek hī hālat yā jagah meñ rahnā; qiyām; istihkām;
- Permanency, }* be-gair sūrat yā khāssiyat ke tabdīl huye ek hī hālat meñ rahnā; sabāt; dawām.
- Permanent, a.* Ek hī hālat meñ rahne w.; be-gair tabādala-i-haiat yā nau'iyat ek hī shakl par qāim rahne w.; ek hī jagah yā ek hī tarz par hamesha rahne w.; dawāmī; mudāmī; istimrārī; muqarrarī; mustaqīl; pāedār. [o-bast.
- A permanent settlement—Band-o-bast-i-dawāmī; istimrārī yā muqarrarī band-
- Permanently, ad.* Mustaqīl taur par; mustahkam hālat meñ; kabhū jam-kar; dāimī yā dawāmī taur par; istihkām ke sāth.

- Permeable, a.** Jismen kisi saiyāl shai kā guzar ho-sake; qābil-i-nafūz.
Permeate, v. t. Kisi shai men uske sūrākhoñ yā darzoñ se ghusnā; kisi shai men aisi tarah paithnā ki woh na tūte-phate aur na uske ajzā apñi jagah chhorē; nafūz k.; paithnā. [of loose texture." *Webster*.
 "Applied especially to fluids which pass through substances"
- Permissible, a.** Jiskā rawā r. munāsib ho; jāiz; rawā yā rawā rakkhe jāne ke qābil; jo sahā jā sake.
Permission, n. Ijāzat; qa'ide ki manzūri yā razā-mandi; kisi fi'l ke karne kā iktiyār yā uski ijāzat; parwānagī.
Permissive, a. 1.—Jiske rū se ijāzat di jāe; rawā r. w.; jiske zarī'e se koyi bāt rawā yā jāiz rakkhi jāe.
 2.—Jo bilā-ta'aruz jāiz rakkhā jāe; manzūr yā maqbūl-shuda; ijāzati. [yā insidād.
Permissively, ad. Ijāzat se; parwānagī se; razā-mandi se; bilā imtinā'
Permit, v. t. 1.—Kisi fi'l ke karne ki ijāzat sarīhī taur par d.; parwānagī d.; rawā r.; jāiz r.; tahammul k.; bardāshat k.; sahnā; mau' na k.; na roknā. [zarī'a d. (uske karne ke qābil k.).
 2.—Salāhiyat d.; kisi bāt ko ho-sakne d.; kisi fi'l ke karne kā Old age does not permit us to retain the vigour of youth—Burhāpe men hām ko is bāt ki salāhiyat nahīn hoti ki shabāb ki quwwat ko qāim rakh-sakeñ (burhāpā juwāni ki tāqat ko rahne nahīn detā).
Permit, n. Woh ijāzat-i-tahriri jo parmit-ghar kā afsar yā dūsrā afsar-i-mujāz māl ko kahīn bāhar yā ek jagah se dūsrī jagah lejāne ko liye khwāh māl wagaira ke utārne ki nisbat de; rawauna; rāh-dārī kā parwāna.
Pernicious, a. Jisse halākat barbādī yā zarar ho-sake; nihāyat muzir yā zarar-rasāñ; jisse barā hī nuqsān ho; bahut burā kharāb yā fāsīd; muhlik; muzil.
Pernicious to health—Sibhat ke liye muzir; jisse tandurusti na rahe.—*Pernicious to morals*—Na-āñh ke liye kharāb (jisse unki khūbī zail ho-jāe).
Perpendicular, a. Khūb sidha; kharā; mustaqim.
Perpetrate, v. t. Koyi zalil yā nuqsān-rasāñi kā fi'l k.; koyi burā kām k.; murtakib h.; mujrim h.
Perpetration, n. Irtikāb; kisi jurm wagaira kā k.
Perpetrator, n. Jurm kā irtikāb k. w. (uskā murtakib h. w.); mujrim.
Perpetual, a. Kabhi mauqūf yā band na h. w.; jo zamāna-i-lā-ta'ad tak qāim rahe; be-pāyāñ; jismen rukāwat yā khalal na ho-sake; mudāmi; dawāmi; jisko baqā (qiyām yā pācdārī) ho; 'arizi nahīn; istimrāri. [bar; har-waqt.
Perpetually, ad. Mudām yā mudāmi taur par; hamesha; sadā; barā-
Perpetuate, v. t. Baqā d.; hamesha ke liye qāim k.; nest-o-nābūd na hone d.; mahw-o-mansi na hone d.; lā-zawāl k.; kisi shai ko is tarah qāim k. ki phir woh na miṭe.
Perpetuity, n. 1.—Hameshgī; baqā; abad; kisi zamāna-i-lā-intihā tak barābar qāim rahnā; sabāt; istimrār; mudāwamat; dawām.
 2.—Koyi shai jo hamesha qāim rahe; jo zamāna-i-lā-ta'ad tak qāim rahe; woh shai jiṣe intihā na ho.
 3.—Kisi haqqiyat kā dawām khwāh 'arsa-i-darūz ke liye nā-qābil-i-intiqāl ho-jānā; haqqiyat-i-istimrāri yā dawāmī.

In perpetuity—Hamesha yā dawām ke liye; istimrārī taur par.

Perplex, v. t. 1.—Pechīda k.; uljhā d.; isqadar pechīda aur mushkil kar d. ki samajh meñ na āye yā sulajh na sake. [meñ dālkār hairān k.

2.—Pareshān k.; hairān k.; ghabrā d.; pas-o-pesh yā fikr wagaira

3.—Diq k.; tang k.; satānā. [rāhat; maḥmusa; shubha; dūbdhā.

Perplexity, n. Uljhāw; uljherā; pechīdagī; hairānī; pareshānī; ghab-

Perquisite, n. Ma'mūlī mushāhare yā ujrat-i-muqarrarī ke 'alāwa jo kuchh naqd yā jins kisi khidmat ki 'iwaz meñ diyā jāe; kisi khās kām ke badle meñ jo kuchh haqq-i-mihnat qānūn ke rū se kisi ahl-kār ko dilāyā jāe.

Persecute, v. t. 1.—Nuqsān pahuñchāne diq karne yā izī-rasānī ke liye kisi kā pichhā k.; bugz yā 'adāwat se kisi ko taklīf d.; tang k.; bahho-ṛe meñ dāluā. [ke sabab se kisi ko ranj pahuñchānā tang k. yā suzā d.

2.—Kisi khās 'aqīde yā usūl-i-mazhabī yā tariq-i-'ibādat ki pairawī

Perseverance, n. Jis kisi kām kā bīṛā (bār yā zimma) uṭhāyā jāe usmeñ dhun; jo koyī kām shurū' kiya jāe yā jis kisi bāt par qadam rakkhā jāe uski barābar pairawī (usko barābar karte jānā); sābit-qadamī; istiqlāl.

☞ "Applied alike to good and evil." Webster.

Persevere, v. i. Jis kisi kām kā bīṛā uṭhāvā jāe usko dhun ke sāth k.; jo bāt yā tadbīr shurū' ki-jāe uski pairawī sābit-qadamī se k.; jo bāt shurū' ki-jāe usko chhog na d.

Persist, v. i. Kisi kām yā tariq ki pairawī meñ mustaqil aur sābit-qadam rahnā; bā-wujūd muḥālafat ke kisi tariq par 'amal kiye chaluā; ierār k.; haṭh k.; aṛnā.

☞ "Frequently implies more obstinacy than *persevere*, particularly in that which is evil or injurious to others." Webster.

Persistence, } n. Kisi aisi bāt par sābit-qadam rahuā jo shurū' ki-gayī

Persistency, } ho; haṭh; isrār; aṛ; zid.

Persistent, a. Dhunī; kisi bāt meñ lagā rahne w.; mustaqil; lā-tajum; haṭhī; sābit-qadam; musir. [haisiyat kā izhār.

Person, n. 1.—Kisi qisse yā naql wagaira meñ kisi ki naql yā uski

2.—Kisi qism ki haisiyat 'ām isse ki mausabī ho yā koyī aur.

3.—Sūrat; shakl; bashra; tan; badan; jism.

4.—Zi-rūh; insān jo haiyu-l-qāim (ziinda) ho; mard 'aurat yā laṛkā; fard-i-bashar; bani-ādam se koyī. [siyat zāhir na ki-jāe.

5.—Koyī shakhs; ek ādmi; aisā shakhs jiski nisbat koyī khusū-
Artificial person (Law) Koyī sanad-yāfta yā mulki jamā'at.—*In person*—Āp hi; ba-zāt-i-khās; bi-z-zā'ilī; khud; asālatan; qāim-maqām ke zarī'e se nabīb.

Personable, a. Sudāul; khūb-sūrat; jamil; dekhnaṅk; jiski sūrat-shakl achchhī ho; tarah-dār; khush-andām. [suāṅg; bhes.

Personage, n. 1.—Kisi ki sūrat jo ikhtiyār yā zāhir ki-jāe; naql;

2.—Koyī zi-rutba mu'azzaz yā nām-war shakhs.

3.—Sūrat yā zāhirī sūrat; qad-o-qāmat; sajj-dhāj; dhang; waz'; kisi khās qism ki nazar yā sūrat wagaira; woh shakhs jiski taraf log is wajh se muḥātab hon ki uski sūrat wagaira meñ koyī khusūsiyat ho.

Personal, a. 1.—Shakhsōñ (mardōñ yā 'auratōñ) na ki chīzōñ se muta-'alliq; shakhsī. [r. w.; zāti; nafsi; khās; nij kā.

2.—Kisi shakhs se muta'alliq; kisi ki zāt se ta'alluq yā nisbat

3.—Jismānī; sūri; zāhirī; sūrat se muta'alliq.

4.—Sarihi; bi-z-zātili; jismeñ dūsre kā darmiyān na ho; bi-l-mushāfaha; dū-ba-dū; chār-chasim ho-kar.

5.—Ashkḥās ke tarz-o-tariq aur ā'māl par is tarah 'aid hone w. ki usse tahqir mutasawwar ho; kisi ki zāti tahqir paidā k. w.

Personal action (Law) See under Action.—*Personal estate or property (Law)*—

Māl-i-manqūla masalan aisi chizeñ jo 'arizi qism ki hoñ aur jā-ba-jā muntaqil ho-sakeñ. Haqqiyat-i-a'āzī wagaīra par iskā itlāq nahiñ hotā.—*Personal knowledge*—Zāti waqifiyat; mulāqāt.—*Personal representatives (Law)*—Kisi shakhs-i-mutawassā ke wasī yā muhtamim.

Personality, n. 1.—Shakhsiyat; jo kisi shakhs se ta'alluq rakke.

2.—Koyī taqrir yā tahrir jisse uske ā'māl ki nisbat kisi shakhs ki tahqir ho. [rah-kar; qāim-maqām yā 'iwaz ki ma'rifat nahiñ.

Personally, ad. 1.—Bi-z-zātili; sarihi; asūlatan; khud; āp maujūd To be personally present—Khud (asūlatan) hāzir h.

2.—Kisi shakhs-i-khās ki nisbat; khusūsan; khās karke.

Personalty, n. (Law) Māl-i-manqūla.

Personate, v. t. 1.—Kisi ki haisiyat ikhtiyār k.; jhūthī sūrat banā ke kisi ki jagah khud qāim ho-jānā; talbis-i-sūrat k.; fireb-dihī ke liye dūsre shakhs ki sūrat yā haisiyat ikhtiyār k. [kā pakarnā (ikhtiyār ki.)

Personation, n. Talbis-i-sūrat; fireb ki niyat se dūsre shakhs ki sūrat.

Personnel, n. (Fr.) Woh ashkḥās (log) jo kisi mulāzamat-i-sarkārī meñ Distinguished from *materiel* (q. v.). [māmūr hoñ.

Perspicuity, n. Safāyi; wazāhat masalan bayān ki; jald samajh meñ āne ki salāhiyat; tazabzub yā ibhām se barāat; tahrir yā 'ibarat ki woh khūbi jisse likhne wāle ke khayālāt dūsre ko bilā-taammul thik thik samajh meñ ā-jāen.

Perspicuous, a. Jo sāf sāf samajh meñ āye; jiske samajhne meñ kuchh shubha na rah jāe; muzabzub yā muḥham nahiñ; sarī'u-l-fahm.

 "*Perspicuous* is usually applied to intellectual objects, and *conspicuous* to objects of ocular perception." Webster.

Perspicuously, ad. Sāf sāf; wazīh taur par; wazāhat ke sāth; aise tarz par ki jald (suhūlat se) samajh meñ ā-jāe.

Perspiration, n. Pasīna; 'araq; pasew.

Perspire, v. i. Pasīna ānā; pasīnā; pasīna nikalna; 'araq lānā.

Persuade, v. t. Bahs salāh iltijā yā suwāl-o-jawāb ke zarī'e se kisi bāt kā asar kisi ke dil par pahunchānā; kāfi yā ma'qūl wujūh pesh karke kisi bāt par kisi ko māil yā rāgib k.; targīb d.; tahrīk k., samjhānā; manānā. [kisi amr par rāgib yā māil k.

Persuasion, n. 1.—Targīb-dihī; dalāil yā wujūh wagaīra ke zarī'e se

2.—Rāgib yā ma'qūl kiye jāne ki hālat; woh mustahkam rāe yā tayaqqun jo dūsroñ ki bahs yā apne gaur-o-fikr se paidā (qāim) ho.

3.—'Aqida; imān; dīn; mat; panth; woh log jo kisi 'aqide ke pāband hoñ; kisi mat yā panth ke log.

Men of the same persuasion—Log jinkā 'aqida wāhid (ek) ho; ek mat yā panth ke log. All persuasions concur in the measure—Is tajwiz meñ har ek 'aqide ke log muttafiq haiñ (sab mat wāle isko mānte haiñ).

Persuasive, a. Jo dil ko kisi bāt par māil kare; dil par asar paidā k. w.; jisse kisi bāt kā yaqīn dil par ho; jismeñ ma'qūl karne ki quwat ho; bā-tāsir.

- Persuasively**, *ad.* Aisi tarah se ki dil ko targīb ho; aise dhang se ki dil par yaqīn ho-jāe; aise dūab se ki koyī bāt dil par jamī jāe (zih-nishīn ho-jāe). [be-takalluf; dhiṭhāyī se bharā huā.
- Pert**, *a.* Gustākḥ; shokḥ; be-tamīz; be-gairat; nā-munāsib tariq par
- Pertain**, *v. t.* Kisi kī mīkīyat haqqīyat yā uskā farz h.; kisi kā h.; azān h.; muta'alliq h.; 'alāqa r.; nisbat r.
- Pertinacious**, *a.* Zid ke sāth kisi rāe maqsad yā irāde par qāim rahne w.; haṭhī; ziddī; apnī rāe par nā-munāsib tariq par qāim rahne w.
- Pertinaciously**, *ad.* Zid ke sāth; haṭh ke sāth; ar ke; kisi rāe yā manshā par mazbūti ke sāth qāim rah-kar; isrār se.
- Pertinaciousness**, } *n.* Rāe yā manshā par mazbūti se qāim rahnā (us-
Pertinacity, } meṁ lagzish na k.); isrār; haṭh; zid.
- Pertinence**, } *n.* Jo bāt pesh ho usse munāsib tariq par nisbat r.; mu-
Pertinency, } nāsabat; mauzūniyat; ṭhik baiṭhnā yā h.; chaspān h. yā
 rāst ānā.
- Pertinent**, *a.* Jo bāt pesh ho usse muta'alliq; bar-jasta; ṭhik; mauzūn; ma'qūl; munāsib; jo shai-i-maqsūd par rāst āye; jo bāt maqsūd ho uske mugāir nahīn (uske muta'alliq).
- Pertinently**, *ad.* Munāsib tariq par; ṭhik; ma'qūl taur se; bar-jasta; bar-mahul; mauzūn; jaisā chāhiye waisāhī.
- Perturbed**, *pp. or a.* Pareshān; muztar; be-qarār; be-chain.
- Perusal**, *n.* Parhnā; mutāla'a; dars.
- Perusē**, *v. t.* Parhnā; mutāla'a k.; dars k.; dil lagāke (tawajjuh ke sāth) parhnā. [yā bhitār jīnā; sarāyat k.
- Pervade**, *v. t. 1.*—Sūrākḥ yā darz wagaira ke zarī'e se ghūsā paṭhnā
 2.—Kisi shai meṁ bi-l-kul paṭh yā phail jāuā; tamām-o-kamāl hāwī h.; kul par asar pahuñchānā; sab meṁ h.; kisi shai ke har rag-o-reshe meṁ h. [gardan-kash.
- Pervase**, *a. 1.*—Be-jā bāt par haṭh k. w.; muḥhālafat par māl; ziddī;
 2.—Chirchirā; tunuk-mizāj; dūsroṁ kī bāt kātne aur unko ranjida k. w. [mizājī se; amr-i-nā-wājib par isrār ke sāth.
- Perversely**, *ad.* Ranj pahuñchāne ke irāde se; chirchirepan se; tunuk-
- Perverseness**, *n.* Muḥhālafat karne yā ranj pahuñchāne par mailān; gardan-kashī; bad-mizājī; dūsroṁ kī bāt kā 'ādatan na mānnā yā jo kuchh munāsib ho uske khilāf k.; haṭh; zid.
- Perversion**, *n.* Rāstī yā munāsabat se inhirāf; jo kuchh aslī manshā yā maqsad ho usse dar-guzar; aisā tabādala jisse kisi shai kī hālat aur kharāb (bad-tar) ho-jāe; kisi maqsad yā isti'māl-i-be-jā meṁ kisi shai kā nā-jāiz taur par lānā; ultā bartāw.
- A perversion of the laws—Qawānīn kī be-jā ta'bīr yā unkā itlāq-i-galat—A perversion of reason—Dalāil-i-'aqli kā isti'māl-i-be-jā yā galat.*
- Pervert**, *v. t.* Jāda-i-rāstī yā munāsabat se bar-gasht k.; jo kuchh ṭhik yā wājib ho uspar qāim na rahne d.; burī niyat yā jānib-dārī kī wajh se kisi shai kī ta'bīr galat k.; bigārnā; kisi shai ke aslī isti'māl yā manshā meṁ futūr dālnā.
- To pervert justice—Manshā-i-insāf meṁ futūr dālnā; insāf meṁ kharābī dālnā.—To pervert nature—Tabi'at ko bigārnā d. yā kharāb k. (use jāda-i-rāstī yā munāsabat se munharif k.)—To pervert the meaning of an author—Kisi musannif ke mazmūn yā manshā kī ta'bīr galat k.*

Pervious, a. 1.—Jismeñ kisi shai kā guzar ho-sako; jismeñ दूसरी चीज़ ghus yā paith sake; nafūz-pazir; qābil-i-dukhūl.
Glass is *pervious* to light—Shishe meñ ranahñ guzar kar-sakti hai.

2.—Jo samajh meñ ā-sake; jisko dida-i-dil ('aql) se dekḥ sakeñ.

Pest, n. 1.—Wabā; marī; woh muhlik bimāri jismeñ bahut se log ek hi waqt meñ muhtalā hoñ.

2.—Koyī shai jo wabā si ho; jis shai se bahut hī nuqsān yā mazar-rat ho khwāh kisi qism kī tabāhī āye; wabāl; balā.

The talebearer, the gambler, the libertine, the drunkard, are *pests* to society—Chugal-khor qimār-bāz aubāsh aur sharāb-ḥwār 'awāmu-n-nās ke liye balāyeñ haiñ.

Pester, v. 1.—Taklif d.; diq k.; ranj pahunchānā; chherchhā; k.; satānā; dukh d.; tang k.; khafif khafif bāton se jān khā-jānā. [ho; pā; d.

2.—Is tarah bhar jānā yā ikatṭhā ho-jānā ki tabī'at ko nā-guwar

Pestilence, n. 1.—Jo kuchh muzir yā kharāb ho. [logoñ 'ko ho-jāe.

2.—Wabā; marī; koyī chhūt kī bimāri jo ek hi waqt bahut se

3.—Jo kuchh dunyā meñ wabā kī khāsiyat rakke; jisse sharr-o-fasād yā badī paidā ho. [ohāue w.; zarar-rasāñ.

Pestilent, a. Wabāyī; wabā kī khāsiyat r. w.; muzir; nuqsān-pahunchā.

Pestilential, a. 1.—Wabā paidā k. w.; jisse amrāz-i-muta'addī paidā hoñ.

2.—Muzir; nihāyat taklif-dih; jisse yaqīnī zarar (nuqsān) pahunchē.

Petition, n. Darkhwāst; 'arz-dāsh; 'arzi; suwāl; wājibu-l-'arz.

Petition, v. 1. Darkhwāst d. guzrānā yā pesh k.; kisi ri'āyat yā haq kī nisbat kisi se darkhwāst (istid'ā) k.; māngūā; suwāl k.

Petitionary, a. 1.—Sāil; suwāl lekar āne w.; kisi shai kī istid'ā k. w.

2.—Jismeñ kisi qism kī istid'ā yā darkhwāst ho; istid'āyīya.

Petitioner, n. Jis shakhs ke muqābale meñ suwāl guzrānā jāe (jisse uski jawāb-dihī karāyī jāe); masūl-ilāh; tarāf-i-sānī; fariq-i-sānī.

Petitioner, n. Suwāl d. w.; sāil; darkhwāst-dihanda; woh shakhs jo koyī darkhwāst-i-zabānī yā tahrīrī pesh kare. [sangū nahiñ; sangir.

Petty, a. 1.—Chhoṭā; khafif; nā-chīz; halkī; baṭā yā 'azīm nahiñ;

2.—Ā'lā darjo kā nahiñ; darja-i-adnā kā; asfal.

Petulance, n. Jhak; jhunjhlīhat; jhallāhat; tunuk-mizājī; gussa jo āye

Petulance, n. aur jhatpat nikal jāye; chirchirāhat. [mizāj.

Petulant, a. Chirchirā; zūd-ranj; shikāyat par māil; shokh; talawwun-

Phase, n. Sūrat; haiat; jo kuchh ānkh ke sāmnē āye; kisi shai-i-wāhid kī mukhtalif sūraton se ek; ek hī chīz kī tarah tarah kī shaklon se ek shakl.

Phenomenon, n. Sūrat; jo kuchh dekḥ paṛe; jo kuchh ānkh ke sāmnē āye; jo kuchh bādiu-na-nazar meñ dekḥ paṛe; mazhar; koyī 'ajib-o-garīb yā gair-ma'mūlī sūrat; aisi sūrat jisko wujud kā sabab fauran zāhir na ho-jāe. [hissa; juzz-i-kalām.

Phrase, n. 1.—Koyī mukhtasar 'ibārat yā chhoṭā sū jumla; jumla kā

2.—Koyī khās tarz-i-kalām; kisi shakhs ke bayān kā lab-o-lahja; kisi qism-i-khās kā kalām; bī-muhāwara mukhtasar kalām; muhāwara; tarz-i-sukhan; istilāh. [kahnā; bolnā; nām r.

Phrase, v. 1. 'Ibārat yā qism-i-khās kī 'ibārat meñ izhār-i-muddu'ā k.;

Phraseology, n. 1.—Tarz-i-kalām; 'ibārat; woh qism-i-khās ke alfāz jo kisi jumla meñ lāye jāñ; muhāwara.

2.—Kisī zabān ke kul muhāwarāt.

Physic, *n.* 1.—Bīmāriyon ke achchhā karne kā fan; tib; baidak.

2.—Dawā; dārū; 'ilāj.

3.—Dast-āwar (pāe-khāna lāne wālī) dawī; jullāb; mushil, rechak.

Physic, *v. t.* 1.—Dastāwar dawā d.; jullāb d.; mushil d.

2.—Changū k.; dawā k.; 'ilāj k.; sihat kī tadbīr k.

Physical, *a.* 1.—Māddi; asli; qiyāsī yā rūhānī nahīn; qudratī.

2.—'Ilm i-tadbīrāt se muta'alliq; jismēn qudratī kaifiyatōn ke wujūh aur ta'alluqāt kā bayān ho yā unse nishat r. w.

3.—Khārījī; jo hawās-i-khamṣa se ma'lūm ho-sake; jismānī.

Physically, *ad.* Qiwān-i qudrat ke mutābiq; tabī'ī taur par; bi-t-tab'; jibillī taur par. [liye.

Physician, *n.* Hākīm; tabīb; baid; mu'ālīj; jo bīmāriyon kī dawā bat-

PHYSIQUE, *n.* (*Fr.*) Kisī shakhs ke jism kī asli tārīk; jussā; badan.

Pick, *v. t.* 1.—Kisī nīsī chīz ko jo dūsrī chīz se lagī ho khāinch yā tor

1.; hāth se tor d.—jaise phal darakht se.

To pick apples or oranges—Seb yā nārangiyān torā.

2.—Dāntōn ungliyon yā chaugulon khwālī kisī chhoṭe āle se kisī nīsī chīz ko sāf k. jo dūsrī chīz se lagī ho; khodnā; sāf k.

To pick the ears—Kānōn ko khodnā (sāf k.)—To pick the teeth—Dāntōn ko sāf k.; khilāl k.; kharkā k.

3.—Apne sar par l.; mol l.; kharīdnā; dhūndh ke kharā k.

To pick a quarrel—Jhagā mol l.; be bāt kī bāt nikāl-kar takrār k.; jang-joyī k.

4.—Torā; judā judā k.; tūmnā jaise roān.

5.—Godnā; kōyī nokilī chīz kisī dūsrī chīz meñ dhaṁsānā.

6.—Ungliyon yā hāthōn se nikāl-kar chorā l. [katarā.

To pick the pocket—Kisī ke jeb se kuchh chori kī niyat se nikāl l.; jeb

7.—Kisī nok-dār auzār se khol d.

To pick a lock—Ṭekuye wagaira se tālā khol d. [kar-d.; chhāṭnā.

8.—Chunnā; muntakhab k.; khās khās chīzōn ko auroñ se judā

Often with out.

To pick up—Ungliyon yā choñch se uṭhā l.; jā-ba-jā se chunnā; jam' k.; ikat-thā k.; yak-jā k.; baṭornā.—To pick a hole in one's coat—'Aib nikālā; naqs nikālā; harf-giri k.; nukta-chini k.; rakḥana nikālā.

Pick, *v. i.* 1.—Āhista āhista yā luqma luqma khānā; chūṅgnā; tūṅgnā.

2.—Kisī bāt ke karne inēñ juzaiyāt par khayāl r. (uski nishat koyī

3.—Chorānā; chori k. [daqīqa uṭhā na r.)

Pick, *n.* 1.—Koyī tez nok-dār āla.

Often used in composition; as, a tooth-pick; a pick-lock, &c. [Webster.

2.—Pasand; intikhab kā istihqāq; is bāt kī haqq kī jo ohāhe chun le.

To have one's pick—Is bāt kī haqq r. kī jo ohāhe pasand kar le.

Pictorial, *a.* Taswiron ke muta'alliq; jismēn tauzīb ke liye taswiron banī hoñ; bā-taswīr; jismēn taswiron ban jāēñ.

Picture, *n.* 1.—Taswīr; chitra; kisī shai kī shabih jismēn rang-āmezī huyī ho; kisī shakhs yā shai kī shabih.

2.—Musawwiri; naqqāshī; naqsh-o-nigār.

3.—Sūrat yā shabih; woh shai jiske dekhne se kisī dūsrī shai kā khayāl uski mushābahat kī wajh se ho.

Picture is sometimes used in forming self-explaining compounds; as, picture-book, picture-seller; &c.

Picture, v. t. Kisi shai ki taswīr khīnchnā yā banānā; kisi shai kā khayāl paidā karānā; sāf sāf yā khūb yād dilānā.

Piece, n. l.—Kisi shai kā tukrā yā hissa jo kisi nihj par us kul shai se kāt chīr tor yā phār ke judā kiyā jāe; tukrā; purza; pārchā; juz; tūk; lakht; qat'; pāra; thān.

To cut in *pieces*—Kāt-kar tukre tukre k. To break in *pieces*—Tor-kar tukre tukre k. To tear in *pieces*—Phār-kar purze purze k.—A *piece* of paper—Kāgaz kā tukrā parcha yā purza.—A *piece* of land—Qat'-i-arāzi—A *piece* of cloth—Kapre kā tukrā yā thān. [judā ho; kul nahīn; juz.

2.—Kisi shai kā hissa jo usse alag na ho yā mahz qiyāsi taur par A *piece* of excellent information—Koyi nihāyat 'umda khabar.

3.—Koyi tasuif yā tahrīr wagaira jo bahut mutawwal na ho; koyi shai jo san'at se banāyī gayī ho.

4.—Koyi judā-gāna kām; judi mibnat.

A *piece* of work—Ek kām.

5.—Sikka.

[*piece*—Athannī.

A two-anna *piece*—Doannī—A four-anna *piece*—Chauannī—An eight-anna

6.—Top yā bandūq.

7.—Shakhs.

[*Webster.*

“Often, but not always, used slightly or in contempt”

A *piece*—Har ek yā ek ek ko; fi kas; ādmī pichhe. Of a *piece*—Ham-qism; ek hī ta'ah kā; mushābāh. They seemed all of a *piece*—We sab zāhir meñ ek tarah ke the. Sometimes followed by *with*. By the *piece*—Thān kā thān; pūrā thān.

Piece, v. t. Paiwand lagānā; joṛ lagānā; tukre tukre lagā-kar barhānā.

To *piece* out—Ek yā kayi joṛ lagākar barhānā.

Piece, v. i. Juṭ jānā; simaṭ jānā; ek ho-jānā.

[kare.

Piece-broker, n. Woh shakhs jo kapron ke tukre bikri ke liye kharid

Piece-goods, n. Kapre jo aksar thān ke thān beche jāte haiñ jaise kamrah (cumbrie) lankilāt (long-cloth) wagaira.

Piece-meal, ad. l.—Tukre-tukre; reza-reza; chūr-chūr; chaknāchūr.

2.—Thorā thorā; ba-tadrij

Piece-work, n. Theke kā kām.

Pierce, v. t. l.—Dhañsānā; garānā; chubhānā.

[jā-rahnā.

2.—Ghus jānā; paith jānā; bhitar jā-rahnā; ghus-paith ke andar

3.—Dil par asar k.; lagnā; chubhū; dil meñ dhañsū.

4.—Koyi bhed pā-jānā; kisi kā manshā jān jānā; dūbnā.

Pierce, v. i. l.—Ghus jānā; paith jānā; chubh jānā.

2.—Same as No. 2 of above.

3.—See *supra* No. 4.

[bat aur ta'zīm.

Piety, n. l.—Adab-i-farzandī; mān-bāp khwāh doston yā mulk ki muhab-

2.—Khudā-parastī; taqwā; pārsāyī; 'ubūdiyat.

Pile, n. l.—Dher; ambār; tūda; chīzōñ kā gol yā ūnchā dher.

2.—Murde ke jalāne ke liye lakri wagaira kā dher.

A funeral *pile*—Chitā.

3.—Koyi barī 'imārat yā bahut si 'imāraten; makān.

Pile, v. t. l.—Dher lagānā; jam' k.; tūda k.; ambār k.

2.—Ikattthā k.; yak-jā k.; jam' k.

3.—Labrez k.; labālab kar yā bhar d.

Piles, n. (pl.) Bawāsīr.

[sīr; bawāsīr jismen khūn na nikle.

Bleeding-piles—Khūnī bawāsīr; bawāsīr jo khūn de.—*Blind-piles*—Bādī bawā-
Pilfer, v. i. Thorī thorī chizen churānā; khafif chorī k.; chhoṭī chizon
ki chorī k. [chāyinañ.

Pilferer, n. Jo khafif khafif chizen chorāye; uchakkā; uṭhāyī-girā;

Pilgrim, n. Woh shakhs jo apne watan se dūr-o-darāz kā safar is garaz
se ikhtiyār kare ki kisi mutabarrak maqām wagaira par ziyārat ke
liye jāe; zāir; jātrī.

Pilgrimage, n. Woh dūr-o-darāz kā safar jo kisi mutabarrak maqām
wagaira par ziyārat ke liye kiya jāe; jātrā; tirath-jātrā.

Pillage, n. l.—Lūt; lūt-mār. [mār-piṭ ke zari'e se liya jāe; lūt; ganimat.
2.—Jo kuchh dūse se khusūsan laṛāyī meñ dushman se khulā-khulī

Pillage, v. t. Bār-i-ām mār-piṭ karke rupaye-paise yā māl-o-asbāb ohhīn
Pillar, n. l.—Sitūn; pāya; khambhā. [l.; lūt l.; lūt-mār k.

2.—Koyī shai jo sūrat meñ sitūn si ho.

A pillar of smoke or fire—Dhuāñ yā āg kā shu'la jo sitūn ki shakl par uṭhe.

3.—Woh shakhs jisko mazbutī aur pāe-dārī ke lihāz se sitūn se
tashbīh deñ; rukn. [qiyām ho.

The pillars of state—Arkūn-i-saltanat; wazarā aur unarā jaise saltanat ko

Pilot, n. l.—Woh shakhs jo samundar wagaira meñ khatre ke maqāmon
par jahāz ko hifāzat ke sāth le-jāe; nā-khudā.

2.—Rahnumā; woh shakhs jo dūse kā kār-o-bār chalāye; jiske
hāth meñ dūse ki nakel ho (*Colloquial*).

Pin, n. l.—Laṛī yā lohe wagaira ki mekḥ; kil; khūntī; chob.

2.—Ālpin; ghundi-dār sūyī.

3.—Khafif chiz; koyī mahz nā-chiz shai; adnī bāt.

It is not a pin's matter—Yah koyī khafif bāt nahīn hai—I care not a pin—
Mujhe kuchh bhī parwāh nahīn.

4.—Koyī chiz jo mekḥ si ho-masalan kisi bāje wagaira ki khūntī.

Pin, v. t. Bāndhna āntkānā yā jorā jaise ālpin kil yā kāñṭe wagura se.

Pinch, v. t. l.—Chutkiyon dānton panjōn yā kisi auzār wagaira ke bich
meñ dabānā; chutki l. yā bharnā.

2.—Do sakht chizon ke bich meñ rakh-kar dabānā. [kāṭnā; mārṇā.

3.—Tang k.; taklif d.; muhtāj k.; satānā; aīnthnā; maṛṛṇā;

4.—Dabānā; saqche meñ ḍālnā; tang k.; qabāhat meñ ḍālnā.

Pinch, v. i. l.—Dabānā; sakht yā karā h.; uljhāw meñ ḍālnā.

2.—Bachānā; tangī k.; lālach k.; tam' k.

Pinch, n. l.—Chutki; jo kuchh chutki meñ liya jāo.

2.—Musibat jo ḍālī jāe yā uṭhānī pare; dabāw; tangī; sakhtī; tak-
lif; dushwārī; qabāhat.

Pine, v. i. l.—Pazhmurda h.; kisi musibat yā fikr meñ tahlil h. yā ghul
jānā; dublā ho-jānā; gal jānā; laṭ jānā; dhañs jānā.

Often followed by *away*. [ghulā jānā; hurakuā.

2.—Kisi shai ki tamannā meñ tahlil ho-jānā; kisi chiz ki ārzū meñ
Usually followed by *for*.

Pinhole, n. Sūyī kā sūrākh; bahut hī chhoṭā sūrākh.

Pioneer, n. l.—Woh log jo fauj ke sāth yā uske āge is garaz se rakkhe
jāte hain ki sarḳon ko sāf yā unki marammat karen dhus wagaira
banāyen khwāh surang wagaira khodeñ.

- 2.—Jo shakhs dūstre ke āge jākar jo kuchh sadd-i-rāh (rāste meñ tho-
kar wagnāra) ho usko dūr kare yā rāsta durust kare; rahnumā; hādī.
- Pious, a. 1.**—Jo apne mā-bāp yā buzurg se muhabbat rakkhe yā unkā
2.—Khudā-parast; dīn-dār; muttāqī; pārsā; dharmī. [adab māne.
3.—Jo Khudā-parastī ke khayāl se ho; jo dīn-dārī ke lihāz se ho.
4.—Jo kuchh mazhab kī oṭ meñ kiyā jāe (uske hile yā bahāne se ho).
Pious frauds—Woh farebī kār-rawāyiyān jo mazhab ke hile se (uske oṭ meñ)
kī jāēn.
- Piracy, n. 1.**—(*Law*) Samundar meñ ḍāka ḍālne (ḍāka-zanī) kā jurm;
samundar meñ nā-jāiz taur par lūṭ-mār karke kisī kā māl chhīn l.
 "A crime answering to robbery on land." *Webster*.
2.—Dūsroñ kī tasnīf bilā ijāzat unke shāi' karke qānūn-i-haqq-
i-musavvifi kī khilāf-warzī.
- Pirate, n. 1.**—Jo shakhs samundar meñ ḍāka ḍāle; daryāyī ḍākū.
2.—Jo shakhs qānūn-i-haqq-i-tasnīf kī khilāf-warzī kare; woh
shakhs jo dūsroñ kī tasnīfāt bilā ijāzat unke shāi' kare.
- Pirate, v. i.** Samundar meñ ḍāka ḍālne (ḍāka-zanī yā ḍakaitī k.).
Pirate, v. t. Chorī ke zarī'e se khwāh bilā istihqāq yā ijāzat dūsroñ kī
tasnīf yā tabīr ko apnī banā l.
- Piratical, a. 1.**—Samundar meñ mār-pīṭ karke lūṭ-pāṭ k. w.
2.—Daryāyī ḍāka-zanī kā; lūṭ-pāṭ kā. [(gasab) k. w.
3.—Jo haqq-i-tasnīf kī chorī se hāsil ho; haqq-i-tasnīf chorāne
- Pit, n. 1.**—'Amīq gār jo zamīn meñ ho; garhā jo zamīn meñ khod-kar
banāyā jāe yā āp hī āp ho-jāe; kuān; kuṇḍ. [narkh.
2.—Tabtu-s-surā; woh gār jiskī zahrāyī kī thāh na lage; dozakh;
3.—Qabr; gor; turbat. [koyī phāns jāe; dām; jāl; phandā.
4.—Jangali jānwaroñ ke phānsāne kā khandaq. Woh shai jismen
5.—(a) Bagal. (b) Qar-i-mī'da. (c) Garha yā dāg jo chechak ke
nikalno ke hā'is jism meñ ho yā par jāe. [jam' hoū.
6.—Tamāsha-gāh meñ woh sab se nichī jagah jahān tamāshāyī
7.—Woh jagah jahān murg yā kutte larāye jēn.
To have the power of pit and gallows—Qaid aur phānsī kā ikhtiyār r.
- Pitch, n. 1.**—Ūchāyī yā nichāyī 'ām isse kī woh kitnī hī ho; kisī darje
kī bulandī yā pastī; darja; martaba; naubat; hālat; had; intihā.
2.—Dhāl; nisheb; utār.
- Pitch, v. t. 1.**—Pheknā; girānā; ucbhālne.
2.—Gārā; istāda yā nasab k.; kharā k.; silsile se lagānā.
Pitched battle—Woh larāyī jismen donoñ taraf kī faujen kisī kās maqām par
jam-kar larēn.
- Pitch, v. i. 1.**—Ūtarne; baiṭhnā; uṛne ke ba'd ārām ke liye ā-kar baiṭhnā.
2.—Sar ke bal girnā.
3.—Pasand k.; thahrānā; ikhtiyār k. [mātāmī.
 With *on* or *upon*.
- Piteous, a. 1.**—Jisse rahm paidā ho; gam-nāk; ranj se bharā huā;
2.—Zalil; khwār; wājibu-r-rahm.
3.—Jisse rahm zāhir ho; dard-āmez.
4.—Bahut kam; khafīf.
- Pitfall, n.** Woh garhā jo jangali jānwaroñ yā ādmiyoñ ke phānsāne ke
liye banāyā jāe aur ūpar se kuchh kuchh chhipā rabe.

Pith, *n.* Kisī shai kī quwwat yā jān; kisī shai kā lāzimī yā lābūdī juz (hissa); kisī shai kī kul quwwat jo yakjī ho; k̄hulāsa; lubb-i-lubāb; jauhar; asl; sār; magz; sat; gūdā; tāqat; zor; quwwat; waq'at; 'azmat; buzurgī; [chustī se.

Pithily, *ad.* Zor ke sāth; barī mazbūtī se; matānat se; waq'at ke sāth;

Pitainess, *n.* Pur-magz h.; pur-mazmūn h.; lubb-i-lubāb h.; mazbūtī; zor.

Pithless, *n.* Be-magz; be-dam; be-jān; kam-zor; qawī yā mazbūt nabiin.

Pithy, *a.* 1.—Gūde-dār; magz-dār; ras-dār.

2.—Pur-mazmūn; pur-ma'nī; jismein zor pāyā jāe; qawī.

3.—Jiske kalām pur-magz zor-dār aur mauq'e ke hash-i-hāl hon.

Pitiable, *a.* Wājibu-r-rahm; rahm ke lāiq; is qābil ki uspar dard ma'lūm ho; zalil; k̄hastā; k̄hwār.

Pitiful, *a.* 1.—Dard-mand; narm dil; rahīm; jiske dil mein un logoñ ki nisbat ranj aur ham-dardī ho jo musibat mein giriftār hon. [afsos ho.

2.—Zalil; haqir; k̄hafif; tahqir ke qābil; itnā kam yā zalil ki uspar

Pitiloss, *a.* 1.—Jismein rahm na ho; be-rahm; sang dil—jaise shakhs;

2.—Jispar dil mein dard (rahm) paidā na ho—jaise hālat. [dur-mohī.

Pittance, *n.* 1.—Khānā jo k̄hānāt ke taur par diyā jāe; k̄hairāt.

2.—K̄hafif chiz; qalil miqdār yā ta'dād.

Pity, *n.* 1.—Woh ranj yā rūhānī sadma jo ek shakhs ko dūsre ki taklif ki wajh se ho; dūsre ke ranj yā taklif par dard yā ham-dardī; rahm; dard-mandī; riqqat; dil-sozī.

2.—Rahm kā bā'is yā woh shai jispar rahm āye; ranj ki bāt; woh bāt jispar afsos ho; afsos ki bāt; jāe-i-taassuf; haif; afsos.

☞ In this sense, the word has a plural, chiefly in the phrase *it is a thousand pities* (Colloquial).

Pity, *v. t.* Kisī ki nisbat dard yā ranj ma'lūm k.; kisī ki ham-dardī k.; rahm k.; kisī ki taklif par afsos k. [riqqat se; dardmandī se.

Pityingly, *ad.* Rahm yā tars khā-kar; tarahhumāna; afsos ke tarīq par;

Placable, *a.* Jo manāye mān jāe; jo kahne-sunne se thandhā ho-jāe; jiske gusse yā ranj ko firo (dūr yā thandhā) kar-sakein; jismein darguzar ho; narm-dil. [chaspān kar diyā jāe.

Placard, *n.* Koyī likhā yā ohhapā huā kāgaz jo kisī manzar-i-'ām par

☞ "It is now an advertizement, or a libel, or a paper intended to censure public or private characters, or public measures, posted in a public place." *Webster*. [lagā d. (chaspān yā āwezān kar d.).

Placard, *v. t.* 1.—Koyī tabirī yā hatk-āmez 'ilān kisī manzar-i-'ām par

☞ Sometimes used in a good sense.

2.—'Ām taur par ittilā' d.; mushtahar k.; i'lān k.

Place, *n.* 1.—Koyī k̄hās jagah; koyī maqām jo kisī k̄hās shai yā masraf ke liye maqsūd ho; jagah jo aur jagahon se alag ho; jagah; maqām; thaur; thāwū; mauqā'.

2.—Rutba; martaba; darja; pāya; manzilat; rutba yā waq'at jo kisī ko apne ham-jinsoñ mein ho; hālat; 'uhda; mansab; k̄hidmat; naukari; peshu; rozgār

3.—Jagah; gunjāish; mauqā'; wajh; kisī shai kā imkān.

4.—Shahr; balda; qasba; gāwū.

5.—Koyī maqām jahān qal'-bandī huyī ho; garhī; qal'a.

6.—Mulk; kisi qaum ke rahne ki jagah; sar-zamīn; wilāyat;

7.—Jagah; jāe; 'iwāz; badlā. [diyār; bādshāhat.

To give place (a) Jagah k.; rāh nikālā—(b) Jagah d.; gūlib hone d.; kisi se dabnā; kisi ki sunnā.—To have place—(a) Jagah r. yā pānā; jā-guzīn h.; gunjāish r.; daḡhl pānā. (b) Wāqī'ī h.; asliyat r.; asli yā wāqī'ī wujūd r.—To take place (a) Honā; wāqī' h.; sar-zad h.; wuqū' meḡ ānā; sūdīr h.; sach-much h.—(b) Kisi par muqaddam h.; tarjih r.—(c) Asar r.; tāsīr paidā k.—To take the place of—Kisi ki jagah par (uski 'iwāz meḡ yā ba-jāe uske) qāim kiya jānā (uskā qāim-maqām h.).

Place, v. t. 1.—Kisi khās jagah par qāim k.; rakhnā; jagah d.; muqarrar k.; biṭhānā; muta'āyan k. [baiṭhānā; kisi khās hālat meḡ r.

2.—Kisi mansab par qaim māmūr yā muqarrar k.; nasab k.;

3.—Rakhnā; lagānā; karnā.

To place confidence in a friend—Kisi dost par ītibār k. yā r. To place one's affections on an object—Kisi chīz par dil lagānā (usko chāhnā yā pyār k.).

4.—Rakhnā; lagānā.

To place money in a bank—Kisi bank meḡ रुपये r. yā lagānā.

5.—Sūd par d. yā lagānā; sūd par qarz d. jaise रुपये.

Placid, a. Khush; bashshāsh; āsūda; mutmayin; pareshān nahīn; salīm; halīm; burdbār; sākit. [osh; begair shor-o-sharābe ke.

Placidly, ad. Burd-bārī se; tahammul se; chuṭchāp; bilā josh-o-khar-

Placidity, n. Hilm; burdbārī; jam'iyat-i-khātīr; qarār; tabī'at kā pare-

Placidness, n. shān na rahnā; bashshāsh; khush-tab'ī.

Plagiarism, n. Dūsre shakhs ki tasnifāt kā chorānā yā dūsre ki 'ibārat apnī tahrīr meḡ is garaz se dāḡhl kar d. ki woh kul tahrīr apnī hī samjhi jāe; 'ibārat ki chorī; 'ilmī sariqa. [dūsron ki 'ibārat chorāne w.

Plagiary, n. Woh shakhs jo fi'l-i-musarruha-i-bālā kā murtakib ho;

Plague, n. 1.—Koyī shai jisse taklif yā izā ho, koyī baṭī musibat yā taklif.

2.—Wabā; marī; maraz-i-muta'addī.

3.—Koyī baṭī qudratī balā yā musibat; āfat-i-samāwī. [k.; pareshān k.

Plague, n. t. 1.—Diḡ k.; chheṇā; tang k.; satānā; taklif d.; hairān

A very general and indefinite signification.

2.—Bīmāri balā yā kisi qism ki qudratī musibat se tang k.

Plain, a. 1.—Barābar; musattah; chauras; jis meḡ usheḡ-o-farāz na ho; nīchā-ūnchā nahīn; nā-hamwār nahīn.

A plain surface—Sath jo barābar ho (nā-hamwār na ho).

2.—Sāda; khūbsūrat yā zarq-barq nahīn; sūfiyāna.

A plain dress—Sūfiyāna yā sādi poshtāk.

3.—Be-riyā; sīdhā-sāda; jis meḡ makkārī 'āiyārī yā chālākī na ho; jis meḡ banāwat na ho jaise shakhs. [yā bayān.

4.—Sīdhā-sīdhā; sāf-sāf; jis meḡ banāwat na ho jaise koyī dāstān

5.—Aslī; sāf-sāf; jis meḡ chhakkā-panjā na ho; sachchā; jo dil khol ke kahā jāe.

I will tell you the plain truth—Main tum se asl haqīqat (nirī sachchī bāt) kahūngā.—To be plain with you—Main tum se fulān amr sach-sach (dil khol-

6.—Nirā; nipat; mahz; mutlaq.

[kar] kahtā hūn.

A plain fool—Nirā be-wuqūf; nipat mūrakh.

7.—Jo sāf sāf samajh pare; sāf; wāzih; 'ayān; muḡmal nahīn.

Plain words—Alfāz-i-gair muḡmal. Plain language—'Ibārat jo sāf sāf samajh meḡ āye.

8.—Sāda; jismeñ ghī yā garm masāle wagaira bahut na paṛe hoñ; qawī nahīñ; beśh-qīmat nahīñ.

A plain diet—Sādi gīzā.

9.—Jismeñ bel-būte na hoñ yā jo rañgā na ho jāise kaprā.

10.—Mushkil nahīñ; jismeñ uljhāw na ho; salīs; sarīn-i-fahm; sahl; āsān; sāf.

A plain case in law—Aisi qānūnī bāt jo mushkil na ho; ek sahl qānūn kī bāt.

11.—Jo jald dekh yā ma'lūm paṛe; jiski talāsh yā jiske pāne meñ diqqat na ho; tūrik nahīñ. [pare.

A plain comece—Rūh jo siddi ho; tariq jo jald samajh meñ ā jāe yā ma'lūm

In plain—Khol-kar; sāf-sāf; asl-asl; darhaqiqat; sach sach; sach pūchho to.

Plain, ad. Aisi tarah kī jald samajh meñ ā-jāe; sāf sāf; sādagi se; beriyāi se; be chhakke-panje ke.

Plain, n. 1.—Hamwār zamīn; sarpaṭ maidān. [kā khet.

2.—Laṛiyī kā maidān; maidān-i-jang; razm-gāh; ma'rika; laṛiyī

Plain-dealing, a. Jo kuchh apne dil meñ ho use jī khol-kar aur sach-sach kahne w.; imāūdār; sachchā; jiske qaul-o-fi'l meñ 'aiyārī (makkārī yā chhal-bal) na ho; rāst-bāz; dil kā sāf—jaise shakhs.

Plain-dealing, n. Dil khol-kar aur sachchī sachchī bāteñ kahnā; bilā makt-o-fireh bartāw k.; sachāyī; rāst mu'āmalagi; kharā mu'āmala; kharā bewhār. [kapaṭ na ho; jismeñ chhakke-panjā na ho.

Plain-hearted, a. Sāf-dil; jiskā dil sachchā ho; sīna-sāf; jiske dil meñ

Plainly, ad. 1.—Bilā makt-o-fareb; sāf sāf. [barq na ho.

2.—Sādagi se; sūfiyānā yā sūfiyāna taur par; jismeñ kuchh zarq-

3.—Sāf-dil se; begair chhakke-panje ke; imāūdārī se; rāstī yā rāst-bāzī se; sachāyī se.

4.—Sāf sāf; nise taur par kī dekhne yā samajhne meñ diqqat na ho.

5.—Muhammā taur par nahīñ; wazāhat ke sith; sāf-sāf; sarīhī taur par.

Plainness, n. 1.—Hamwārī; barābarī; ūchā-nichā na h.

2.—Sādagi; banāwat kī na h.; āraish kā na h.

3.—Sāda-lauhī; dil meñ chhakke-panje kā na h.; sachāyī; rāst-bāzī; tabī'at kī sādagi yā safāyī.

Plaint, n. 1.—Wāwailā; duhāyī-tihāyī; nāla-o-fugāñ; baland āwāz se ranj kā izhār; faryād; kisi zarar kī nisbat dād-bedād. [kā suwāl.

2.—(Law) 'Arzī-da'wā; 'arzi-i-nālish; nālish kī darḳhwāst; istigāse

Plaintiff, n. (Law) Mudda'i; nālishī; dād-ḳhwāh; da'widār; mustagīs.
  Opposed to Defendant.

Plaintive, a. 1.—Jismeñ kisi gam alam yā ranj kā izhār ho; jo koyī gam yā ranj zāhir kare.

2.—Jisse dard yā ranj zāhir ho; gam-nāk; hazīn; ranj d. w.

Plan, n. 1.—Naqsha; khāka. [kar yā zabānī zāhir kiyā jāe.

2.—Mansūba; tadbīr; tajwīz; kisi bāt ke anjām kā tariq jo likh-

Plan, v. t. 1.—Naqsha banānā; khāka taiyār k. yā khāichnā.

2.—Mansūba bāndhnā; tajwiz kar-ko nikālūnā; bandish k. yā bandish bāndhnā; naqsha bāndhnā. [wār; chauras.

Plane, a. Nichā-ūchā (nasheb-o-farāz) nahīñ; barābar; musattah; ham-

Plane surveying—Mutawassit qat'āt-i-arūzī kī ma'mulī paimāish jisse uuki hāt ma'lūm ho-jāe—Plane table—Takhta-i-musattaha.

Plane, n. 1.—Sath-i-musattah; sath jo hamwār (barābar) ho.

2.—Randā.

Plane, v. t. Barābar k.; hamwār k.; lakṛī ke takhte wagaira kī nūchāyī nichāyī ko randā mārkar dūr kar-d.; sathī ko hamwār banānā.

Plank, n. 1.—Āre se chirā huā lakṛī kī chaurā aur moṭī takhta.

2.—Kovī sabāro kī chūz masalan takhta wagaira jispar uadī wagaira

Plank, v. t. Takhte lagānā yā jarnā; takhta-bandī k. [ke pār utren.]

Plant, n. 1.—Nabāt; nakhlī; paudhā; mudhā; keṛā; nihāl.

2.—Woh masab kī huyī (garī huyī) chizen aur anzār wagaira jo kisi peshe yā kāri-garī ke muta'alliq kār-rawāyī ke liye zarūr hoñ.

3.—Jul; butlā; dhokhī; makr kī bāt; chhal-bal (*Colloquial and low*). [bij; bonā.]

Plant, v. t. 1—Jamne ke liye zamīn meñ rakh-kar ohhipā d. jaise

2.—Lagānā; darakhton ko bithāl-kar (lagā yā nasab karke) taiyār k. *To plant a garden or orchard*—Chāman yā mewa-bāg (bāri) lagānā.

3.—Baiṭhīlā; nasab k.; lagānā—jaise einhoṭī darakht yā kisi nabūtāt kī jar. [ki woh tarāqqī pakṛe.]

4.—Paidī k.; ankhūñ jamānā ya'nī kisi shai kī bunyād dālnā tā

5.—Insānā; ābād k.; qāim k.

6.—Jārī aur qāim k.; kisi shai ke usūl ibtidāan qāim k.

7.—Gārīnā; nasab k. jaise jhaudā; kabīñ rakh-kar nishāno par lagānā—jaise top.

Plantation, n. 1.—Woh jagah jahāñ paudhe lagāye jāen; zamīn jo joti-boyī jāe; zamīn jahāñ darakht lage (nasab) hoñ; paudhon kī zakhīra.

2.—Woh ābādī jo kisi naye mulk meñ pahle-pahal ho; qusba yā gāwñ jo ibtidāan ānād ho.

Planter, n. 1.—Lagāne w.; bone w.; upjāne w.

2.—Naye mulk kī āwāz meñ madad d. w. [palastar; kahgil.]

Plaster, n. 1.—Makānāt kī dīwār wagaira kī astar-kāri kī masāla;

2.—Palastar jo kisi zakhīm wagaira par rakkhā jāo.

Plaster, v. t. 1.—Makānāt kī dīwār wagaira meñ palastar lagānā; astar-

2.—Zakhīm par palastar r. [kāri k.; kahgil lagānā.]

3.—Ūpar se chuknā d.; kisi shai ko 'nibon yā be 'unwāniyon ko ohhipā d. (uspar khāk dāl d.); raugan-i-qāz mulnī; qal'ī k. (*Colloquial*).

Plate, n. 1.—Pattar; kisi dhāt kī ṭukṛā jo barābar phailā yā chauras kar-divā jāo par moṭāyī meñ ek tarah kī ho.

☞ *A sheet of metal is thinner than a plate.*

2.—Sone yā chāñdī ke bartan (tashtariyāñ piyāle wagaira) jo ghar ke kām ke liye bante hain. [sone ke nahīñ.]

3.—Tāñhe pital wagaira ke qal'ī kiye bartan (ya'nī asli chāñdī yā

4.—Tāñhe pital wagaira kī ṭukṛā jispar kuoñh kanda kiya huā (khodā) ho; ohhipā yā naqsh jo is qiam ko kande se utārī jāe; kisi tarah kī ohhapī huyī taswīr. [mulamma' khwāh uskī qal'ī k.]

Plate, v. t. 1.—Sonā chāñdī khwāh koyī dūsri dhāt chahānā yā uskī

☞ *"Said especially of overlaying with silver." Webster.*

Plated vessels—Chāñdī kī qal'ī ke bartan; bartan jispar chāñdī kī qal'ī ho. *A*

plated harness—Ghorē lā sūz jispar chāñdī kī qal'ī ho.

2.—Waraq banānā; pattar banānā.

Plausibility, n. Rāst-numāyī; zāhir meñ wājib yā durust ma'lūm h.

Plausible, a. Jo zāhir meñ bhaiā ma'lūm de; jo bādiu-n-nazar meñ (bā-zāhir) durust ho; numāishi; rāst-numā.

A *plausible* argument—Bāh jo ba-zāhir durust ho; aisi dālil jisko sunkar zāhir meñ itminān ho-jāe par dil se uspar yaqīn na ho.

Plausibleness, n. Same as *Plausibility*.

Plausibly, ad. Aisi tarah par ki zāhir meñ durust ma'lūm ho; numā-ishi tariq par; aise taur se ki log manzūr yā pasand karen.

Play, v. i. 1.—Khushī yā tafrih ke liye koyī mashgala k.; naf'e yā anjām-i-kār ke liye nahīn balki mahz tafrihan kuchh k.; khelnā; khel-kūd k.; lah-o-la'b k. [nā; kuchh qadr na k.

2.—Nā-chiz samajhnā; khel k.; allharpane aur be-parwāyī se barat-To *play* with one's health or life—Apnī tan-durusti yā jān ki qadr na k. (uski kuchh fikr na r. yā use khel samajhū).

3.—Kisi ke sāth koyī khel khelnā; bāzī khelnā; kisi se kuchh hār-jīt badnā. [money—Rupaye-paise ki hār-jīt k.

To *play* at cards or dice—Ganjifa yā tāsh khwāl chausar khelnā—To *play* for

4.—Dhokhā d.; jul d.; buttā d.; chhahnā.

To *play* false with a person—Kisi shakhs ko dhokhā d. (use chhahnā).

5.—Koyī bāja bajānā.

To *play* on a flute—Bānsuri yā bansī bajānā.

[amal k.

6.—Harakat k.; kabhī phail jānā aur kabhī sikur; kām d.; chahnā;

7.—Naql k.; suāng bannā yā k.; rūp bharnā.

[woh k.

8.—Kisi khās haisiyat se 'amal k.; jo fi'l kisi ke liye maḥsūs ho

To *play* the fool—Be-wuqūfi ki bāt k.; alimaq kā sā fi'l k.—To *play* the woman

9.—Aurat kā kām k.; jo kām 'auratn ko karnā chāhiye wahī k.

9.—Kisi tarah par harakat k.; idhar-udhar hīlū-dolnā.

Play, v. t. 1.—Chalānā; harakat d.; kām meñ lānā.

2.—Koyī bāja bajānā.

3.—Khel k.; bāzī k.; khol ke sāth kām meñ lānā.

4.—Naql k.; kisi dūse ki si kār-rawāyī k.; karnā; 'amal k.; kisi 'ām qism ki haisiyat meñ 'amal k.; jo fi'l dūsrā 'umūman kartā ho

5.—Dil bahlānā yā hār-jīt ke liye koyī khel khelnā. [uski mānind k.

To *play* off—Dekhlānā; numāish k.; karnā; kām meñ lānā; 'amal meñ lānā.—

To *play* on or upon—Dhokhā d.; apne dām-i-fireb meñ lānā; tahqir k.; muh birānā; bewuqūf banānā. [jāe; khel; bāzī; lahwa-la'h.

Play, n. 1.—Koyī khel jo khushī tafrih yā dil bahlāne ke liye khelā

2.—Kulel; chochlā; dil-bahlāw; kūd-phānd. [ganjifa tāsh wagaira.

3.—Khel jo hār-jīt yā tafrih ki nazar se khelā jāe jaiso chausar

4.—Mashq; kasrat; mahārat; rabt. [lāt-i-bāhamī kā dhang.

5.—Kārrawāyī; isti'māl; kām; āpas meñ bartāw kā tariq; mu'ama-

Fair *play*—Rāst-mu'amalagi; imāndāri.—Foul *play*—Bad-mu'amalagi; be-

6.—Naql; suāng; lila; nāṭak yā uskā tamāsha. [imāni.

7.—Bāja bajānā.

8.—Harakat; chāl 'ām isse ki qā'ido se ho yā nahīn; harakat ki gunjāish; chalne ki jagah; be-takallufāna aur suhūlat ke sāth kār-rawāyī. [ki gunjāish; wus'at; jagah.

9.—Kārrawāyī ki āzādi; kisi shai ke wus'at deno yā uski numāish

To *hold in play*—Masrūf r.; kisi kām meñ lagāyo rahnā; dam na leno d.

Plea, n. 1.—(Law) Mudda'i ke da'we ki nisbat mudda'a'alaihi kā jawāb; 'uzr; jawāb jismeñ mudda'i ke da'we se iqrār ho yā inkār.

2.—Muqaddama-i-'adālat; nālish; muqaddama-i-faujdarī.

3.—Jo kuchh apne bachāw kḥwāh apne fi'l ke wājib ṭhahrāne ke liye kahā jāe; 'uzr; ma'zarat.

4.—Kisī amr kī istid'ā yā iltijā jo isrār ke sāth kī-jāe.

Plead, *v. i.* 1.—Kisī da'we kī tāyid yā tardid meñ 'uzrāt pesh k.; kisī shai ke haq meñ yā uske khilāf wujūh pesh k.; kisī ko bahs yā iltijā se taigib dene kī koshish k.

To plead in one's favour—Kisī ke haq meñ 'uzr-ma'zarat k.—To plead for the life of a criminal—Kisī mujrim kī jān bachāne ke liye 'uzrāt pesh k.

2.—(Law) Mudda'i ke da'we kī jawāb-dihī k.; mudda'i ke bayān aur da'we se munkir h. yā aise wāq'āt bayān k. jinse yah sābit ho kī uskā da'wā sarsabzī ke qābil nahīn hai; kisī muqaddame meñ wāq'āt kā bayān k.; kisī muqaddame kī pairawī yā jawāb-dihī k.

Plead, *v. t.* 1.—Kisī amr ke subūt tāyid yā wujūb meñ kuchh kahnā yā pesh k.; ma'zarat meñ pesh k.

The law of nations may be pleaded in favour of the rights of ambassadors—Safiron ke haq meñ un qā'idon par istidlāl ho-saktā hai jinke rū se mukh-talif qaumen āpas meñ bartāw karti hain.—To plead one's age or sickness in excuse of his faults—Apne qusūrāt kī ma'zarat meñ yah kahnā kī burhūpo yā himāri kī wajh se main dar-guzar ke lūq hūn.

2.—Kisī mujawwiz yā 'adālat ke rū-ba-rū wujūh yā dalāil pesh k.; 'adālat meñ bahs k.

[jūri ke rū-ba-rū bahs k.

To plead a cause before a court or jury—Kisī muqaddame meñ 'adālat yā ahl-i-ḥakm.

3.—Qānūnī jawāb-dihī yā da'wī-i-qānūnī kī tardid meñ kuchh kahnā aur pesh k.

To plead usury—Kisī sūd ke da'we kī nisbat kahnā kī yah qānūn ke khilāf (nā-jāiz) hai. To plead a statute of limitations—Kisī da'we kī tardid meñ qānūn-i-hadd-i-samū'at par istidlāl k. (yah kahnā kī sulūṭ qānūn ke rū se isko samū'at kī mi'ād guzar gayi). [tāyid yā tardid meñ kah sakeñ.

Pleadable, *a.* Jiskī nisbat 'uzr kar-sakeñ; jo kuchh kisī amr ke subūt Pleadable at law—Jispar qānūn ke rū se istidlāl kar-sakeñ.

Plouder, *n.* Wukil.

Pleadings, *n. pl.* (Law) Woh likhe huye (tahrīrī) bayānāt jo mudda'i aur mudda'ā 'alaih apne apne qaul ke subūt meñ pesh kareñ masalan 'arzi-i-nālish yā bayān-i-da'wā (the declaration, count, or narration of the plaintiff) jawāb-da'wā (the plea of the defendant in reply) jawāb-i-jawāb (the replication of the plaintiff to the defendant's reply) radd-i-jawāb (the defendant's rejoinder) hadd-i-jawāb (the plaintiff's sur-rejoinder) wagaira; kāgazāt (kawāgaz)-i-arba'; suriqain ke bayānāt-i-tahrīrī.

Pleasant, *a.* 1.—Pasandīda; jisse khushī ho; khūb; margūb; khush-gūwār; jo dil kḥwāh hawās-i-khamsa ko bhalā ma'lūm de; mufarrih.

A pleasant voyage—Woh safar-i-daryāyī jisse dil ko farhat (khushī) ho.—A rose is pleasant to the smell—Gulāb kā phūl sūnḡhne meñ achchhā hotā hai (quwwat-i-shāmma ko khush-gūwār hotā hai).

2.—Khush; jisse dil ko khushī ho—jaise suhbat yā majma'; bashshāsh; zinda-dil; zarif—jaise shakhs.

3.—“Pleasant is more particularly applied to things in the concrete; as, pleasant weather; a pleasant day, ride, situation, &c.” Webster.

Pleasantry, *n.* 1.—*Khushī* ; *bashāshat* ; *masarrat* ; *ihitizāz*.

2.—*Bāt* jisse *tabī'at khushī* ho ; *mazāq* ; *zarāfat* kī *bāt*. [shād k.

Please, *v. t.* 1.—*Khushī* paidā k. ; *khush* k. ; *mahzūz* k. ; *masrūr* k. ;

2.—*Rāzi* k. ; *āsūda* k. ; *tashaffī* k. ; *jī* bhar d.

To be pleased in or with—*Pasand* k. ; *manzūr* k. ; *khush* h.—*To be pleased to do a thing*—*Kisī bāt ko khushī se* (*ba-khushī yā khush ho-kar*) k. ; *kisī bāt kā karnā pasand k.* (*usko chūh se k.*) [k. ; *'ināyat se k.*

Please, *v. t.* *Kisī bāt kā k.* *mihrbānī se qabūl* k. ; *manzūr* k. ; *mihrbānī*

☞ "In entreaty or courtesy, *please* and *please you*." *Webster*.

Pleasing, *a.* *Jisse khushī* ho ; *jo hawās-i-khānisa yā dil ko margūb* ho ; *khush-āyand* ; *maqbul* ; *jo bhalā ma'lūm de* (*nēchhā lage*).

Pleasurable, *a.* *Jisse khushī* hāsīl ho ; *furhat-bakhsh* ; *margūb*.

Pleasure, *n.* 1.—*Khushī* ; *rāhat* ; *ihitizāz* ; *surūr* ; *masarrat* ; *ānand*.

☞ Opposed to *pain*.

2.—*'Aiyūshī* ; *hazz-i-nafsānī* ; *mubāsharat* ; *bhog-bilās*.

3.—*Jo kuchh tabī'at kaho yā chāho* ; *khwāhish* ; *pasand* ; *marzī* ; *maushā* ; *irāda* ; *hukm*.

4.—*Mihrbānī* ; *'ināyat* ; *karam* ; *jisse dūsra khush* ho.

At pleasure—*Apne hasb-khwaḥ* ; *jaisā jī chāhe* ; *apnī marzī yā pasand ke mutābiq* ; *jaisā jī men āye waisāhī*.—*He can vary his scheme at pleasure*—*Woh apne maushābe ko apnī marzī ke mutābiq badal saktā hai* (*jaisā chāhe waisāhī use tabdil kar-de*).

Pledge, *n.* 1.—*Jo chiz giro* (*giran*) *yā bandhak rakkhī jāe* ; *māl-i-manqūla* *jo dāin kī kafālat men khwāh kisī mu'āhade ke ifā ke kafālat kī nazar se dūsre ke pās bataur amānat ko rakh diyā jāe*. *Woh mu'āhada jo māl-i-manqūla ke is tarah par rakh dene se dāin aur madyūn ko darmiyān qāim ho* ; *giro* ; *bandhak* ; *rihn*.

2.—*Woh shai jo kisī fi'l ke anjām ke kafālat ke taur par dī yā samjhi jāe masalan kisī kā kisī bāt ke karnā ke liye dūsre ko zabān kā d. yā usse wa'de kā k.* *'alā hāza-l-qiyās*. [kī khwāhish kā izhār.

3.—*Sharāb pīne ke qabl dūsre kī tandurustī* (*uski sihat-o-'āfiyat*)

To hold in pledge—*Kafālat ko taur par apne qabze men r.* ; *apne pās amānat men r.*—*To put in pledge*—*Giran r.* ; *bandhak k.*

Pledge, *v. t.* 1.—*Giro r.* ; *makfūl* k. ; *bandhak k. yā r.* ; *bataur kafālat yā itminān ke kisī ke pās kuchh rakh d.* ; *itminān ke waste de d.* ; *zar-i-qarza ke itminān men kisī ke pās koyī chiz az qism-i-manqūla rakh d.*

☞ "This word is applied chiefly to the depositing of goods or personal property. When real estate is given as security, we usually apply the word Mortgage." *Webster*.

2.—*Zabān hārnā* ; *qaul-o-qarār k.* ; *wa'da k.*

3.—*Sharāb pīne ke waqt kisī kī sihat-o-'āfiyat* (*uski tandurustī*) *kī nisbat pahle kalimāt-i-munāsib kahnā*.

Pledgee, *n.* *Woh shakhs jisko pās koyī chiz giran rakkhī jāe* ; *girwī-dār*.

Pledger, *n.* *Giran rakhne w.* ; *bandhak k. w.*

Plenipotentiary, *n.* *Woh shakhs jise kisī kām ke anjām kā purā purā ikhtiyār diyā jāe*. *Woh safir yā elchī jisko mulk-i-gair ke bādshāh ke huzūr men hāzir rah-kar 'ahd-o-paimān khwāh kisī dūsre kām ke karnā kā ikhtiyār-i-kāmil diyā jāe* ; *mukhtār-i-kul* ; *wakil-i-mutlaq* ; *madāru-l-muhām*.

Plenipotentiary, a. Jismen pūrā pūrā ikhtiyār (ikhtiyār-i-kāmil) ho.

Plentiful, a. 1.—Kasir; māl-ā-māl; bharā-pūrā; wāfir; bahut; har ek maqsad ke liye kāfi; firāwān; rel-pel; paṭā huā. [jismen galla ifrāt se ho.

A plentiful fortune—Barī daulat; daulat-i-kasir.—A plentiful harvest—Fasal

2.—Kasrat se fasal paidā k. w.; jismen koyī chiz kasrat se ho; zar-khez; jismen paidāwār kasrat se ho.

A plentiful year—Woh sāl jismen galla wagairā kasrat se paidā ho.

Plentifully, ad. Kasrat se; ifrāt se (ba-ifrāt); bahutāyat se; bahut hī.

Plentifulness, n. Kasrat; ifrāt; bahutāt.

Plenty, n. Ifrāt; kasrat; bahutāt yā bahutāyat; kisī shai kā pūrā yā kāfi miqdār; isqadar ki apne aur dūsrōn ke wāste bhī kāfi ho; rel-pel.

Pliable, a. 1.—Jhukāye yā kham kiye jāne ke lāiq; jo āsānī se jhuk sake; jo dabāne se turant dab jāe aur tūte nahīn; lachilā; damdār.

2.—Jiski tabī'at mulāim ho; jo dabāne se jald dab jāe qāil karne se jald ma'qūl ho jāe targīb dene se jald bas meñ ā-jāe yā sikhāne se be-taraddud sikh jāe; jisko dūsrā jald apne bas meñ yā apne dhang par kar le; mom ki nāk.

Pliant, a. 1.—Jhukāye jāne ke qābil; jo sahl meñ jhuk jāe; jo be tūte turant dab jāe; lachilā; dam-dār; narm; mulāim—jaise mom.

2.—Jisko bhalāyī yā būrāyī ki targīb jald ho-sake; jisko kisī shai ki taraf sahl meñ rāgīb kar sakeñ; mazbūt yā mustaqil nahīn; gair-lā-tajum.

Plight, v. & Makfūl k.; marhūn k.; jokhim yā khatre meñ dālnā.

To plight one's faith, honour, or word—Apne imān ābrū yā qaul ko hār-d-ya'nī yah kahnā ki agar fulkō bāt na ho to main be-imān be-ābrū yā bad-qaul samjhā jāū.

“Never applied to property or goods.” “Pledge is applied to property as well as to word, faith, truth, honour, &c.” *Webster.*

Plight, n. 1.—Musibat yā musibat ki hālat; khatre ki hālat.

2.—Hālat; naubat; dasā.

In good plight—Achchhi hālat meñ.—Miserable or wretched plight—Tabāh yā zalil hālat.—Bad plight—Buri hālat; kharāb hālat; dur-dasā.

Plod, v. & 1.—Haule haule chalnā yā kām k.; jum ke mihnāt ke sāth kuchh k. yā dhun se chalnā. [sāth tahsīl-i-'ilm k.

2.—Sakht mihnāt k.; barā zor mārñā; āhista āhista aur riṣāz ke

Plot, n. 1.—Thorī sī zamīn; chhoṭā qat'-i-arāzī; zamīn kā takhtā.

2.—Khet yā qat'-i-arāzī wagairā kā naqsha jo paīmāish ke ba'd kagaz par banāyā jāe.

Plot, n. 1.—Kisī maqsad khusūsan bure maqsad ke anjām ke liye koyī tadbīr fireb yā bandish; sāzish; guṭ; chhalbal; upāe. [meñ shirkat.

2.—Kisī bandish yā sāzish meñ shirkat; kisī dagābāzī ki tadbīr.

Plot, v. & 1. Dūse ko khusūsan kisī riysat yā uske muntazimīn ko zarar pahunchāne ki tadbīr bandish yā uskā maṁsūba k.; sāzish k.; tadbīr k.; bandish k. [bandish bāndhuā.

Plot, v. & 1.—Tajwīz k.; tadbīr k.; kisī barī bāt kā maṁsūba bāndhuā;

2.—Naqsha banānā.

Plough, n. 1.—Hal; qulba.

2.—Qulba-rāni; hal jotnā; taraddud; kash; zirā'at.

Plough, v. & 1.—Hal jotnā yā chalanā; qulba-rāni k.

2.—*Chārnā*; do tūk k.; phārnā jaise lahar.

3.—*Ulat* d.; *barbād* k.; *dhā* d.; *wīrān* k.; *ujār* d.

To plough in—Hal chālā ke chhipā d.; bij dālne ke ba'd hal chālānā.—*To*

plough up or out—Hal chālākar zamīn ke bāhar kar d. (nikāl d.).

Pluck, *v. t. 1.*—Jhatke se tornā yā khāñchī l.; choñthnā; nochnā.

To pluck feathers from a fowl—Murg yā murgī ke par nochuā yā ukhērnā.—*To*
pluck mangoes—Ām tornā.

2.—*Imtihān* meñ nā-kāmyāb k. (girā d. yā nā-kām r.); *liyāqat* kī
sahad ke laiq na samajh-kar imtihān meñ rad kar-d.

To pluck away—Tor l.; noch l.; choñth l.—*To pluck down*—Girā d.; *dhā*
d.; *mismār* k. *Tanazzul* kar-d.; ā'le hālat se adnā hālat meñ kar-d.—*To*

pluck off—Nochnā.—*To pluck out*—Nikāl l.; judā kar-d.—*To pluck up*—(a)
Jaṛ se ukhār l.; istisāl k.; *bunyād* bāqi na rahne d.; *nest-o-nābūd* kar d.;

barbād k. (b) *Dhāras* dharna; *himmāt* na hūrnā yā *himmāt* bāñdhnā.

Pluck, *n.* *Himmāt*; *jurat*; *dhāras*; *muḥhālafat* yā *be-dīlī* kī *hālat* meñ
Plucky, *a.* *Himmāt* kā yā *himmāt* r. w.; jo jald *himmāt* na hāre. [dhun.

Plump, *a. 1.*—*Charbī* yā *gosht* se *phulā-phālā*; *jasīm*; *gudāz*; *moṭā-*
tazā; *jiskā* badan bhar āyā ho; *gol*.

A plump boy—*Moṭā-tāza* laṛkā.

2.—*Sarāsar*; *bi-l-kul*; *tamūmtar*; *nirā*; *maḥz*.

A plump lie—*Sarāsar* jhūṭhī bāt.

[*loquial.*].

Plumply, *ad.* *Pūrā-pūrā*; *bi-l-kul*; *sāf-sāf*; *dil khol-kar*; *be-bākūna* (*Col-*

To assert a thing plumply—*Koyī* bāt *dil khol-kar* (*sāf-sāf* yā *be-bākūna*) kahnā.

Plunder, *v. t.* *Kisī* kā *māl-o-asbāb* *jabriyā* le-l.; *lūṭ* l.; *chhīn* l.; *za-*
bar-dasti se le-l.; *barmalā* *mār-piṭ* karke le-l.

Plunder, *n. 1.*—Jo *kuchh* *dushman* se *jabriyā* *liyā* jāe; *ganīmat*; *tākht*;
tārāj; *lūṭ*; *lūṭ-pāṭ*.

2.—Jo *kuch* *chorī* *lūṭ-pāṭ* yā *fireb* se *mile*.

Plunge, *v. t.* *Dubānā*; *gota* d.; *pānī* yā *kisī* *dūsarī* *saiyāl* *shai* meñ
dubānā; *gosht* *kīchar* *miṭṭī* yā *isī* *qism* kī *kisī* *dūsarī* *shai* meñ *dhañsānā*
yā *ghuseṛnā*.

To plunge the body in water—*Badan* ko *pānī* meñ *dubānā*.—*To plunge a*
dagger into the breast.—*Chhāṭī* meñ *kaṭār* *ghuseṛnā*.

Plunge, *v. i. 1.*—*Pānī* *wagairā* meñ *ghusnā*; *gotā* *mārnā* yā *ghus* *jānā*.

To plunge into the river—*Daryā* meñ *gota* *mārnā* yā *ghus* *jānā*.

2.—*Musibat* *khwāh* *kisī* *aisī* *hālat* meñ *paṛnā* *jisse* *nikalnā*
dushwār ho.

[*Larāyī* meñ *ulāj* yā *phañs* *jānā*.

To plunge into debt—*Bahut* *qarz-dār* (*maqrūz*) *ho-jānā*.—*To plunge into war*.—

3.—*Sar* ke *bal* *gir* *paṛnā*.

[*ho* *ghus* *jānā*.

Plunge, *n. 1.*—*Pānī* *khwāh* *kisī* *dūsarī* *chīz* meñ *jismeñ* *ghus* *jānā* *mumkin*
2.—*Muñh-zor* *ghore* kī *tarah* *muñh* ke *bal* *gir* *paṛnā*.

Ply, *v. t. 1.*—*Zor* se *aur* *bār* *bār* *lagānā*; *lagāye* *chalnā*; *lapet* yā *chhipā* d.;
farsh yā *paṭṛā* kar d.

2.—*Taqāza* k. yā *mutaqāzī* *rahnā*; *kisī* se *kisī* *shai* kī *nisbat* *sakht*
taqāza yā *tang-talabī* k.; *piehhe* *paṛe* *rahnā*; *tang* k. [rahnā.

3.—*Mihnat* se *masbgul* k.; *dhun* se *lagānā*; *lagāye* *rahnā* yā *lagā*

4.—*Mihnat* se k. yā *anjām* k.

Ply, *v. i. 1.*—*Sabit-qadmi* se *koyī* *kām* k.; *jam-ke* *kuchh* k.

2.—*Mihnat* yā *haṭh* ke *sāth* *jānā*; *jaldī* se *jānā*.

3.—Kisi kām meñ khūb lage rahnā; masrūf rahnā.

4.—Barābar ānā-jānā; hamesha āyā-jāyā k.

Pocket, *n.* Jeb; kisa.

“Pocket is often used in the formation of compound words denoting that which pertains to, or is carried in, a pocket, etc., and usually of very obvious signification.” *Webster.*

Pocket, *v. t.* 1.—Jeb meñ rakh l.; jeb meñ chhipā l.

2.—Churānā; chorī se le l.

To pocket an insult or affront—Jis bāt se apnī tauhīn ho usko chup-chāp sah

1. (uspar burā na mānnā yā uskī talāfi na chāhnā).

Point, *n.* 1.—Nok—jaise sūyī kāñte yā talwār wagaira kī.

2.—Sūyī wagaira ke nok kā nishān.

3.—Nuqta; mihāyat hī chhoṭī jagah.

4.—Lahza; lamha; ān; dam; kanūra; lab.

He is on the point of departure—Woh jāyā chāhtā hai (‘angarib jāne wālā hai)

To be at the point of death—Qaribū-l-marg (jān-ba-lab marne ke kanāre yā lab-i-gor) h.; marne meñ kuchh ‘arsa na h.

5.—Darja; martaba; hālat; naubat; balandī yā pastī kī hālat.

6.—Thīk jagah.

[jagah chhor diya

He left off at the point where he began—Jahāñ usne shurū‘ kiyā thā thīk usī

7.—Woh bāt jiskī wajh se koyī kisi shai kī taraf mukhātab ho yā jisse kisi kī niyat yā uske zātī ausāf zābīr hon; khusūsiyat; kḥāssi-yat; nīsī bāt jo kisi meñ numāyān ho.

The good or bad points of a man—Kisi shakhs kī achchhi yā burī kḥāssi-yateñ; woh achchhi yā burī bāteñ jinkī wajh se uspar logon kī nazar pare.

8.—Bahs yā guftgū meñ koyī kḥās kalām; kisi bahs yā dāstān kā manshā; kḥulāsa-i-kalām yā mubāhasa; amr-i-kḥās; shai-i-wāhid.

In what point do we differ? Kis amr-i-kḥās kī nisbat hum meñ ikhtilāf hai?

All points of controversy are adjusted—Woh kul bāteñ jinkī nisbat takrār thī tai pā-gayīñ.—In every point—Har bāt meñ; har tarah.—In point of fact.—Wāqī‘ī; amr-i-wāqī‘ī ke lihāz se.

9.—Woh amr jispar kisi ko istidlāl ho; woh bāt jiskī waq‘at par kisi ko isrār ho; jo amr maqsūd ho; woh bāt jiskī nisbat koshish kī jāe; manshā; maqsad; mudda‘ā; naqd-i-murād; murād. Woh amr yā haqīqat jispar lihāz-i-kāmil munāsib ho. Koyī chhoṭī bāt; mu‘āmala-i-kḥafīf; halkī bāt.

At point, on the point—Bahut hī nazdīk; kanāre par; qarib.—Point of view—

Jis jagah se kisi shai ko dekheñ yā uspar gaur karen; jis i‘tibār yā ma‘nī se kisi bāt ko dekheñ yā socheñ—To make or gain a point—Apnī murād kā hūsīl k.; kisiqadar āge barhnā (taraqī k.).—To strain a point—Hadd-i-munāsib se tajāwuz kar-jānā; andāz se guzar jānā; munāsabat yā farz se

Point, *v. t.* 1.—Nok-dār banānā; tez k.; nok nikālnā. [tajāwuz kar jānā.

2.—Nishāna yā shast bāndhnā; kisi shai kī taraf nishāna lagānā.

3.—Kisi kī taraf mukhātab karānā; tawajjuh dilānā; ittilā‘ d.

To point out—Ungli yā kisi dūsrī chiz se dekhānā; nishān d.; nishān-dihī k.; sāf dekhā yā batā d. [ke liye ungli uṭhānā.

Point, *n. t.* 1.—Kisi shai ke dekhāne aur uskī taraf mukhātab karāne

With at.

2.—Kisi zarī‘e se sūf sūf dekhānā.

[tauhīn k.; angusht-numā k.

To point at—Kisi shai kī taraf ishāra karko yā tawajjuh dilāke uskī tahqīr yā

Point-blank, *a.* Sarihi; sāf; wāzih.

A point-blank assertion or denial—Sarihi bayān yā inkār.

Pointed, *p. a.* 1.—Tez; nok-dār; nokilā.

2.—Tez; sakht; sāf aur pur-ina'ni.

A pointed rebuke—Tez yā sakht jhirkī.

Pointedly, *ad.* 1.—Tezi se; sakhti se. [kar; wazāhat ke sāth.

2.—Sāf-sāf sarihi taur par; kisi bāt kī taraf sarihi tawajjuh dilā.

Pointing-stock, *n.* Hañsi yā tahqir kī chiz; woh shai jo angusht-numā ho.

Pointless, *a.* Jismeñ nok na ho; be-nok; jismeñ tezi yā sakhti na ho.

Poison, *n.* 1.—Zahr; sam; bikh; mābur; halāhal.

2.—Woh shai jisse neki meñ futūr yā zawāl ā-jāe; asar-i-bad.

Poison, *v. t.* 1.—Zahr meñ bujhānā; zahrilā kar d.

2.—Zahr se nuqsān pahunchānā yā halāk k.

3.—Bigār d.; kharāb kar d.; futūr dāl d.; kisi shai kī nau'iyat yā ustī ko kharāb kar d. yā uski khusi ko munaggas k.

To poison one's ears—Kisi ke kām bhar d.; kisi ke kām phūk d.; kisi ke dūse kī taraf se bad-zan yā bad-gumān kar d. [meñ futūr ā-jāe.

Poisonous, *a.* Zahrilā; zahr-dār; sammī; fāsīd; jisse kisi shai kī asliyat

Police, *n.* Woh ahl-kār jo 'umūman shahroñ meñ intizām ke qāim rakhne aur qawānīn ke nafāz dilāne ke liye rakkhe jāte hain; ahl-i-pulis; pulis ke log 'amle yā mulāzimīn. Inhū mulāzimīn se jarāim kā insidād aur unki surāg-rasāni bhi karāyī jāti hai.

Police Constable—Pulis kī chaprāsi yā barqaudāz; woh ahl-kār-i-pulis jo apne halqe meñ gasht kare aur is amr kī nigrāni rakkhe kī danga-o-fasād na houe pāye.—*Police officer*—Siga-i-pulis kī āfsar.—*Police station*—Woh maqām jabāñ ahl-kār-i-pulis jam' ho-kar kām yā naukarī par ta'ināt kiye jātē aur jabāñ we mujrimoñ ko le-jātē; thāna; kotwālī.

Policeman, *n.* Same as Police Constable.

Policy, *n.* 1.—Kisi qaum par hukm-rānī kā fau yā tariq; woh tadbireñ jo kisi mulk kā bādshāh apne mulk ke logoñ ke faide ke liye kare.

Domestic policy—Kisi qaum meñ mulki intizām kā tariq.—*Foreign policy*—Woh tadbireñ jo gair mulk kī qaumoñ se nisbat rakkheñ.—*Commercial policy*—Tijarat se nisbat rakhne wali tadbireñ.

2.—Umūrāt-i-riyāsāt ke insirām kā silsila yā unkā ihtimām 'ām isse kī gair mulk kī riyāsatoñ se muta'alliq ho yā kisi mulk ke khās intizām se; tadbir-i-mumalakāt; rājanīti; woh dūrandeshī yā dānāyī jo farmāñ-rawāoñ meñ umūr-i-riyāsāt ke ihtimām-o-insirām kī nisbat khwāh 'ām asbḥās meñ apne nij ke kāmōñ ke band-o-bast ke muta'alliq ho; fann-i-hukūmat; husn-i-intizām; umūr-i-dunyāwī meñ 'aql-mandī. [ʿamālī; 'aql-mandī; zīrakī.

3.—Makkārī; 'aiyārī; chālākī; joṭ-ṭoṭ; fitrat; jugat; hukmat-i-Policy, policy of insurance, or assurance—Bime kā saṭṭa.

Polish, *v. t.* 1.—Chiknā aur chamkilā k.; ragar-kar chiknā aur chamak-dār banā d.; ghoṭnā; muhra k.; saiqal k.; jilā d.; opnā; sāf k.; chamkānā; raugan k.

2.—Tabzīb d.; muhazzab banānā; wahshat dihqāniyat yā bhaddepan ko miṭā yā dho d.; 'umda aur khaliq banā d.; kharād par charhā d.; sijil kar d.; ārasta kar-d.; sudhār d. [kilā ho-jānā.

Polish, *v. i.* Chiknā ho-jānā; jilā pā-jānā; ūpar se barābar aur cham-

Polish, n. 1.—Jilā; saiqal; chamak aur chiknāhat jo kisi chiz ke upar malūe yā ragarne wagaira se ā-jātī hai; op; chiknāhat; jhalak; safāyī. [mansāt; ārastagī.

2.—'Umdagī; shustagī; tahzīb; khush-aḥlāqī; nek-waz'ī; bhal-
Polite, a. Khush-atwār; khush-tarīq; muhazzab; khalīq; khush-aḥl-
lāq; shāyasta; salimu-t-tab'; abl; dūsrōn se insāniyat ke sāth bar-
tāw k. w.; sishtāchār r. w.

Politeness, n. Khush-atwārī; khush-waz'ī; shāistagī; tahzīb; muraw-
wat; insāniyat; sishtāchār; ādmīyat; bhalmansāt; logon ko mam-

Politic, a. 1.—Mulki; siyāsāt ke muta'alliq. [nūn karne kī ragbat.

2.—'Umda; ma'qūl; achchhā; durust; khūb soch-bichār ke
nikālā huā; jisse matlab-barārī ho (kām nikle chāhe achchhā ho yā
Said of measures. [burā).

3.—'Aql-mand; dūr-andesh; dūr-bīn; chālāk; makkār; 'aiyār;
bhhale-bure kā khayāl na r. w. jaise shakhs.

Political, a. 1.—Umūrat-i-mulki se muta'alliq; saltanat kī bāton yā
uske kāmōn se nisbat r. w.; qaumī umūr se ta'alluq r. w.; muta'al-
liq-i-tadbir-i-saltanat; siyāsāt-mansūb; rājanīti kā.

2.—Jo 'uhde yā sarkārī ta'alluq se hāsīl ho; sarkārī.

Politician, n. 1.—'Ilm-i-siyāsāt-i-mudaw aur fann-i-hukm-rānī meṁ māhir;
'ilm-i-siyāsāt-dāh; jo rājanīti khūb jāne.

2.—Makkār; 'aiyār; mudabbir; fitratī; jugat-bāz. [tanat.

Politics, n. 1.—'Ilm-i-siyāsāt; rājanīti; fann-i-hukūmat; tadbir-i-sal-

2.—Umūrat-i-mulki yā do farīq-i-mukhālīf kā ikhtiyār ke liye ba-
hām jhagarā; mulki tadbīron yā kisi farīq kī bandishon kī kāmyābī
ke liye makr-o-fireb yā bad-diyānatī kī kārrawāyī.

Polity, n. 1.—Kisi qaum yā riyāsāt ke mulki intizām kā tarīq; riyāsāt
kā nizām yā band-o-bast; kisi riyāsāt ke kul sigoṅ ke intizām (nazm-o-
nasq) kā silsila.

2.—Kisi shai ke intizām kā tarīq yā uske usūl. [ālūda k.

Pollute, v. t. 1.—Ganda k.; najis k.; nāpāk k.; kharāb k.; bigārā; nā;

2.—Be-hurmat k.; be'izzat k.; bigārā; kharāb k.; nājāiz tarīq
par mubāsharat k. [nā-pākī.

Polution, n. 1.—Najis k. yā najis ho-jānā; najāsāt; gandagī; ālūdagī;

2.—Ihtilām; lūnd (khwāb) khwāh mubāsharat ke siwā kisi dūsrī
hālat meṁ manī kā gir jānā.

Polygamist, n. Kasīru-l-azwāj yā kasīru-l-azwājī jāiz r. w.

Polygamy, n. Kasīru-l-azwājī; ek hī waqt meṁ ek se zāid jorū yā khasam
kā r.; 'umūman us shakhs kī hālat jise ek se zāid jorūn hoṅ.

Polyglot, a. Jismeṁ kayī zabāneṁ hoṅ yā muta'addid zabānon se nisbat
r. w.; kayī zabānon kā yā kayī zabāneṁ r. w.

Pomp, n. 1.—Baṛe dhūm-dhām aur raunaq kī sawārī; jilo jismeṁ bahut
kuchh shān-o-shaukat aur tuzuk ho.

2.—Shān-o-shaukat kī numāish; ihtishām; tumtarāq; karr-o-far; zarq-
barq; numāish; thāt; banāw-chunāw; dhūm-dhām yā dhūm-dharak.

Pompous, a. 1.—Jismeṁ dhūm-dharak ho; dhūm-dharak kā; karr-o-far kā;
jismeṁ bahut kuchh thāt-bāt ho; dhūm-dhām kā; 'azīmu-sh-shān; shān-

2.—Numāishī; fakhrīya; barhāwe kā; jismeṁ mubālaga ho. [dār.

Ponder, v. t. Man meñ tolnā; gaur se nazar k.; gaur k.; fikr-o-taammul k.; jāñchnā; sochuā; k̄hauz k.; bichārnā; kisi bāt par 'arse tak gaur o-fikr k. (usko der tak dhyān dekar sochnā-bichārnā).

Ponder, v. i. Sochnā; bichārnā, gaur; k.; k̄hauz k.

Usually followed by *on*.

[o-taammul.

Ponderingly, ad. Gaur ke sāth; fikr ke sāth; soch-bichār ke; ba-fikr-Ponderous, *a.* 1.—Barā bhārī; nibāyat girān-bār; waznī.

A ponderous shield—Barī bhārī dhāl.—*A ponderous load*—Waznī yā barā bhārī bojh; bār-i-girān yā girān-bār.

2.—Zor kā; jiskā sadma bahut kuchh ho.

Poor, a. 1.—Be-māl-o-matā'; be-zar; jiske pās māl-o-asbāb na ho; rūfīs; muhtāj; kangāl; garib. Is lāz kā itlāq un shakhsōn par bhī hotā hai jo māl-o-matā' se bi-l-kul khālī na hoñ par unke pās daulat

A poor man—Garib admī.—*Poor people*—Gurāba; kangle.

[na ho.

2.—(*Law*) Isqadar be-bazā'at ki sarkār se parwarish kā mustahaq ho.

3.—Be-dam; be-jān; za'if; kamzor; jismēñ zor yā husn-i kalām na ho—jaise 'ibārāt wāgaira; lachar; be-ma'nī; haqir; zalil; pūj. [nā-kāfi.

4.—Be-waq'at; gair-i-aham; be-kār; lā-tāil; khāfif; nikammā; mahz *A poor excuse, plea, or apology*—Mahz nā-kāfi 'uzr yā ma'zarat; aisā 'uzr yā aisī ma'zarat jisko kuchh waq'at na ho (jo be-kār ho).

5.—'Umda nahīñ; adnā qism kā; zalil; chhoṭī qimat kā; māliyatī (qimati yā bare dām kā) nahīñ—jaise koyī chiz. [ho—jaise zamīn.

6.—Zar-khez nahīñ; ūsar; shor; jismēñ paidāwār ki quwwat kam *Poor soil*—Ōsar zamīn; arāzī-i-shor.—*The ground is become poor*—Us zamīn ki quwwat-i-paidāwār zail ho-gayī.

7.—Nā-chiz; haqir; jisko kuchh waq'at na ho.

In my poor opinion—Merī haqir yā nāqis rāe meñ.

8.—Wājibu-r-rahm; ham-dardī ke qābil; be-chāra; kambakht;

9.—Dublā; lāgar; moṭā yā farbih nahīñ.

[bad-nasib.

A poor horse—Dubla ghoṛā.

10.—Chhoṭā; kharāb; 'umda nahīñ.

A poor crop—Kharāb fasl; fasl jismēñ daraḥt chhoṭe chhoṭe ho-kar rah-jāēñ.

11.—Jismēñ arām yā qarār na mile; jismēñ be-chainī rahe; buri; bhārī.

[buri tarah se kāṭī; use rāt bhārī thi).

The patient has had a poor night—Us mariz ko rāt ko be-chainī thi (usne rāt

12.—Jo 'umda na ho; jo kisi maqsad ke husul ke liye kāfi yā munāsib na ho; nā-kāfi; gair-munāsib; nikammā; kharāb. [nigora.

13.—(a) Pyārā; 'azīz; be-chāra—(b) Kam-bakht; bad-nasib;

The poor (a)—Woh log jinke pās koyī jāe-dād na ho; muhtāj log; gurabā; masūkīn.—(b) (*Law*)—Jo log sarkārī khairāt par auqāt basar karen; jinki auqāt-basari sarkārī khairāt se ho.

Poor-box, n. Woh sundūq jismēñ garibōñ ki madad ke liye rupaye-paise jam' kiye jāēñ.

[khairāt-khāna; muhtāj-khāna.

Poor-house, n. Woh sarkārī makān jahāñ garibōñ ki parwarish ho;

Poor-laws, n. Woh qānūn jo guraba ki parwarish ke liye mauzū' (bane) hoñ.

[mufisī meñ.

Poorly, ad. 1.—Garibī se; tangī yā mufisī se; be-zarī ki hālat meñ;

To live poorly—Tangī se basar k.; mufisī rahnā; be-zarī ki hālat meñ rahnā.

2.—Jab kām-yābī kam yā kuchh bhī na ho; bālīdagī naf'e yā faide ke lihāz se kam.

- To succeed *poorly* in business—Kūr-o-bār meñ kam yā kuchh bhī kām-yāb na h. (kām-dhām yā rozgār kī khūb na chalnā)—To grow *poorly*—Kam jamnā paidā h. yā upajñā; itnā paidā na h. ki ussō naf' ho.
- 3.—Zillat ke sāth; himmat hār ke; be-dilī se. [nahiñ.]
- 4.—'Umdagi ke sāth nahiñ; 'umda taur par nahiñ; shān ke sāth
- Poorly, *a.* Kuchh kuchh bimār; kisīqadar 'alīl; kasal-mand; munaggas; sabiñ yā tandurust nahiñ (*Colloquial*).
- Poor-rate, *n.* Mahsūl jo gurabā ki parwarish yā imdād ke liye lagāyā jāe.
- Pop, *n.* 1.—Āwāz jo tar se ho. [pap.]
- 2.—Ek qism kī sharbat jo kisīqadar āwāz ke sāth botal se nikle; Chiefly used in composition; as ginger-pop, lemon-pop.
- Pop, *v. i.* 1.—Tar se bolnā; tarak uṭhnā.
- 2.—Jhaṭ se (yakāyak) ghus ānā yā nikal paṛnā.
- 3.—Daf'atan jā-ba-jā harakat k.; jast k. [i'lān k.]
- Pop, *v. t.* 1.—Yakāyak ghuseṛ d.; jhaṭ se ḍāl d.; kisī bāt kī daf'atan
- 2.—Garmi se yakāyak chitkā d.
- To pop off—Tāl d.; kanṭra-kashī k.; qabūl yā manzūr na k.
- Pop, *ad.* Ekāek; yakāyak; daf'atan; jhaṭ se ākar yā namūd ho-kar.
- Populace, *n.* 'Awāmu-n-nās; 'ām qism ke log; ām log; jumhūr; har qism ke log (ashkhās) 'ām isse kī we razil hoñ yā sharif ta'lim-yāfta hoñ yā jāhil 'ālī-mansab hoñ yā zalil khwāh koyī baṛā pesha karte hoñ yā chhoṭā. [muta'alliq.]
- Popular, *a.* 1.—'Ām logoñ kī; 'awāmu-n-nās kī; khalāiq kī; 'awām ke
- 2.—'Awām ke hasb-i-hāl; 'ām logoñ ke liye mauzūn; sāda; sidhā-sāda; jo jald samajh meñ ā-jāe; sarī'u-l-fahm; mushkil yā dushwār-fahm nahiñ. [maqbūl-i-'ām; jo 'umūman logoñ ke dilōn ko bhāye.]
- 3.—Jise 'awām pasand karen; jo 'umūman logoñ ko pasand ho;
- 4.—Jo logoñ meñ phailī ho; bahut hī phailī hui; 'ālam-gīr—jaise maraz (bīmārī).
- Popularity, *n.* (a) Logoñ ke hasb-i-hāl yā unke pasand-i-khātir h.; logoñ ke nazdik 'azīz aur mu'tamad h. (b) 'Ām yā adnā qism kī h.
- Popularly, *ad.* 1.—'Ām taur par; isi tarah kī log khush hoñ.
- 2.—'Awāmu-n-nās ke khayālat ke mutābiq.
- Population, *n.* Ābādī; woh kul log yā bāshinde jo kisī mulk yā uske ek hisse meñ rahn; bastī.
- Populous, *a.* Bāshindoñ se bharā huā; ābād; ma'mūr; khūb basā huā; jismeñ mulk kī wus'at ke i'tibār se bahut bāshinde hoñ.
- Pore, *n.* 1.—Masām (pl. masāmūt); sūrākh; manfaz; jāūdār ke post meñ woh chhoṭe chhoṭe sūrākh jinse pasīna nikle.
- 2.—Dūsri chīzōñ meñ koyī chhoṭā sūrākh (chhed) yā kisī chīz ke nikalne-paṭhne kī rāh.
- Pore, *v. i.* Āhista āhista sabr ke sāth kitāboñ yā tahrīrāt kī paṛhnā; dhyān yā jī lagā kar barābar dekhnā-bhālnā; dīda-rezī k.
- Often with *on* or *over*.
- Porous, *a.* Sūrākh-dār; masām-dār; jismeñ 'urūq ke nikalne kī rāh ho.
- Port, *n.* 1.—Bandar; woh jagah jahāñ tūfān wagnāra se mabfūz rahne ke liye jahāz jā sakte hain.
- 2.—Āmad-o-raft kī rāh; phāṭak; darwāza; dar.
- 3.—Chāl; chāl-dhāl; tariq; dhang; waz'; rawish; raftār; chalne kī tariq; zāhiri sūrat.

Portable, *a.* Lejāne ke qābil; jise ek jagah se dūsri jagah lejā sakeñ; bhāri (girān-bār) nahīn; jiske le-jāne meñ dushwāri na ho; halkā; subuk; jisko apne hāth meñ yā apne jism par kahīn rakhkar khwāh sawāri meñ apne sīth leji sakeñ.

Portend, *v. t.* Āgam dikhlanā batānā yā jatānā; jo honhār ho uski nishānī dikhlanā; pahle se kisi bāt ki 'alāmat zāhir k.; āge se jatānā; dalālat k. [balā] āne wālī ho uski nishānī; nuhū-at ki 'alāmat.

Portent, *n.* Burā shugūn; fāl-i-bad; burī nishānī; jo musibat (āfat yā **Portentous**, *a. 1.*—Burā shugūn batlāne w.; fāl-i-bad zāhir k. w.; kisi āfat ke āne par dalālat k. w.; manhūs; nahs.

2.—'Ajib; 'ajib-o-garīb; bahut barā; deo sā.

Porter, *n. 1.*—Darbān; d̥ewr̥hī-dār; jo darwāze yā phāṭak par ta'ināt rahe; jo darwāze par is garaz se muta'āyan rahe ki dūsroñ ke payām sune jā le. [meñ bojh lejāe.

2.—Moṭiyā; pallo-dār; bār-bardār; hammāl; jo mazdūri ke 'iwaz

Portfolio, *n. 1.*—Khule kāgazāt ke rakhne ke liye barī kitāb ke barā-bar tablaq juz-dān wagaira; muqawwa.

2.—Kisi ri'yāsāt ki wuzārat.

Portion, *n. 1.*—Hissa; juz; bhāg; ṭukrā; khaṇḍ.

2.—Baḡhra; bahra; hissa jo taqsim (bāṭ) par mile; ans.

3.—Tarke kā hissa jo kisi ke larke yā wāris ko uske māl-i-matrūka ke taqsim ke waqt mile yā qānūn ke rū se pahuñche.

4.—Jahez; daijā; stridhan.

Portion, *v. t. 1.*—Bāṭhnā; taqsim k.; hissa hissa judā k.; hissa lagānā.

2.—Jahez d.; stridhan d.

Portmanteau, *n.* Is lafz kā itlāq aksar us chirmī thaile yā peṭi par hotā hai jismeñ pahūne ke kapre wagaira rakhkar safar meñ le-jāte haiñ.

Portrait, *n.* Kisi shakhs ke chihre yā sāre jism ki shabih; taswir; shabih. *A photographic portrait*—'Aks ki taswir.

Portray, *v. t. 1.*—Kisi ki taswir yā shabih khaiñchnā banānā yā utārnā.

2.—Bayān k.; 'ibārat meñ sūrat bāndhnā yā naqsha utārnā.

3.—Taswiroñ se sajanā (ārūsta k.)

Pose, *n.* Jis haiat se koyī shakhs kharā ho; woh haiat jo dekhne wāle par tāsir paidā karne ke liye ikhtiyār ki jāe.

The pose of an actor—Naqqāl ki haiat; jis dhang se naqqāl kharā ho.—The pose of a person whose likeness is taken—Us shakhs ke kharā hone kā dhang jiski taswir khaiñchi jāe (uskā apnī sūrat ko apne qarīne se banā kar kharā h.)

Pose, *v. t. 1.*—Rok d.; ṭhahrā d.; āṛ d.; shashdar banā d.; ghabrā d.

2.—Ghabrā dene ki niyat se suwālāt pūchhnā; khod khod ko pūchhnā; bāt ki jaṛ pūchhnā; suwālāt pūchhke ghabrā d.; bārik bārik bāteñ pūchhkar uljhā d. yā pareshān kar d.; istifsārāt se zabān band kar d. [bārik bārik bāteñ pūchhne w.

Poser, *n. 1.*—Jo mushkil mushkil suwālāt pūchhkar ghabrā de; khūb

2.—Suwāl yā bayān jisse koyī ghabrā uthe yā uski zabān band ho-jāe.

Position, *n. 1.*—Rakkhe jāne ki hālat; jis hālat meñ koyī shai rahe; jis dhang (dhab tarz yā waz') se koyī shai kharī yā rakkhi rahe; āsan; dūsri chizon khwāh ek hi chiz ke mukhtalif hissoñ ke 'tibār se kisi chiz ke wāqi' hone kā dhang yā mauqā'. [mauqā'; maqām.

2.—Woh maqām jahan koyī shakhs yā shai wāqi' ho; jagah;

3.—Woh bāt jispar koyī apnī dalīl qāim kare; da'wā; woh bāt jiske lihāz yā i'tibār se koyī bahs shurū' kī-jāe; usūl jo kisi bahs meñ qāim kiya jāe; jo bāt usūl ke taur par pesh kī yā kahī jāe khwāh jispar kisi kā madār ho yā jiskā subūt darkār ho; masala; muqaddama.

To define one's position—Apne da'we ko sarāhat ke sūth qāim k.—To be in a false position—Galat da'wā k.; jis amr par baha kā madār ho uskā galat h.

4.—Dūsron ke muqābale meñ rutba martaba yā darja; haisiyat; waq'at. [nahīn.]

Positive, a. 1.—Sarihi; jiskā bayān sāf sāf ho; gair-zimnī; ma'nawī We have his positive declaration to the fact—Is waqī' kī nisbat ham uskā bayān-i-sarihi rakhte haiñ.—The testimony is positive—Shahādat sarihi hai ya'ni zinam yā ma'nawī nahīn hai (gawāhi dene wāle kā bayān sāf sāf hai).

2.—Asli; haqiqī; wāqī'i; jiskā wujūd asl meñ ho. [adam-i-wujūd ho. Positive good—Bhulāyī jo waqī' ho ya'ni mahz isi nahīn kī usmeñ burāyī kā

3.—Sarihi; jiskā madār hālāt yā qarāin par na ho; jismeñ kisi qism kī hujjat na ho-sake; qatī' yā qat'i; badihi.

Positive proof—Subūt-i-sarihi; isi subūt jiskā madār hālāt yā qarāin par na ho. 4.—Jisko kisi bāt kā pūrā pūrā yaqīn yā bharosā ho.

The witness is very positive that he is correct in his testimony—Us gawāh ko apnī gawāhi (shahādat) ke sarihi hono kā pūrā yaqīn hai.

5.—Jiskā 'amal sarihi taur par ho-sake.

A positive voice in legislation—Qānūn-garī meñ rāe dene kā sarihi iqtidār.

Positively, ad. 1.—Ba-tarz-i-mutlaq; fi-nafsihi; kisi dūsri shai par inhisār na karke; kisi dūsre ke muqābale meñ nahīn.

2.—Dar-asl; fi-l-haqiqat; bi-z-zātihi; sarihi; paidāishī.

3.—Yaqīnī; muqarrar; bilā-shakk-o-shubha; zarūr yā bi-z-zarūr.

4.—Tabakkumāna; nihāyat tākid ke sūth; bahut zor dekar.

5.—Sarihi taur par; sāf-sāf; kināyatan nahīn. [rakhkar.

6.—Pūrē yaqīn ke sūth; apne qaul kī silhat par pūrā bharosā

Positiveness, n. 1.—Asliyat; kisi shai kā haqiqat meñ wujūd r.; kisi shai kā mahz na honā nahīn; wāqī'iyat. [taur par kahna.

2.—Tayaqqun-i-kāmil; pūrā yaqīn yā bharosā; kisi bāt kā qat'i

Possess, v. t. 1.—Apne qabze meñ r.; apne hāth meñ r.; qābiz-o-muta-sarrif h.; qabz-o-tasarruf r.; qabza-o-daḥl r.

2.—Kisi shai kī nisbat istihqāq-i-jāiz r.; kisi shai kī nisbat wājib haq r.; kisi shai kā mālīk h.; kisi chīz par wājib da'wā r.

3.—Kisi mudda'ā kā hāsil k.; anjām k.; pūrā k. [charhna.

4.—Dabānā; maglūb k.; zar-dast k.; bas yā qābū meñ k.; lagnā;

Said of evil spirits, passions, &c. [āgāh k.; jatānā.

5.—Daḥl k.; mālīk yā qābiz banānā; wāqif k.; muttala' k.;

Followed by of or with before the thing possessed. [meñ r.

Possession, n. 1.—Rakhuā; apne taht-o-tasarruf meñ r.; apne qabze

2.—(Law) Kisi jāedād kā apne ikhtiyār yā taht-i-hukūmat meñ r.; qabza yā qabza-i-wāqī'i; qabz-o-tasarruf; qabza-o-daḥl; mudā-khalat; 'āmal; milkīyat 'ām isse ki jāiz ho yā nā-jāiz.

Actual possession—Qabza-i-wāqī'i; kisi shai par kisi fariq kā qabza-i-sarihi.—

Constructive possession—Kabza-i-tāwili; kisi fariq kā kisi shai ke qabza i-sarihi kā sirf mustahaq h.

3.—Shai-i-maqbūza; jo kuchh kisi ke qabze meñ ho; jis shai kā

koyī mālik ho ; jo shai kisī ke taht-i-tasarruf meñ ho,

Foreign possessions—Woh mulk jo kisī bādshāh ke qabze meñ apne mulk-i-khās ke 'alāwa gair mulkoñ meñ hoñ; gair mulk kī bādshāhat.

4.—Iārār; daḡhl—jaise shayātīn wagaira kā; junūn; pāgal-pan.

To give possession—Daḡhl d.; qabza d. yā karā d.; daḡhl kar d.; dūstre ke iḡhtiyār yā taht meñ kar d.—To take possession—Qabza l. yā kar l.; apne iḡhtiyār yā tasarruf meñ kar l.; qābiz (daḡhl) ban jānā.—Writ of possession (Law)—Daḡhl-dihānī kā hukm-nāma yā parwāna.—Possession is nine points of the law—Al-qabzo-dalilu-l-milk; qabza milkiyat par dalālat kartā hai (uskā subūt hai).

Possessor, n. Qābiz; daḡhl; mālik; hukm-rān; kisī shai kā waqī'i r. w. yā uskā mutasarrif. [mutasarrif.

Possessory, a. Qābiz-mansūb; shai-i-maqbūza se nisbat r. w.; daḡhl r. w.; Possessory action or suit (Law) Nālīsh jo daḡhl yā istiḡḡaq-i-daḡhl par mabni ho; nālīsh jo qabza dilā-pāne ke liye kī-jāe yā jismeñ istiḡḡaq-i-qabza kī nizā' ho. [yā mumkin ho).

Possibility, n. 1.—Imkān; wujūd kā imkān; woh bāt jo ho-sake (shudanī 2.—(Law) Woh bāt jiskā honā aur na honā donoñ mumkin ho; amr-i-muhtamalu-l-wuqū'; jāedād meñ haqq-i-mashrūt.

Possible, a. 1.—Jo ho-sake yā wujūd rakh-sake; jo bi-l-fī' yā āyinda par ho-sake; jo kiya jī-sake; is qābil kī wujūd rakh sake yā khayāl meñ ā-sake; mumkin; honhār; shudauī. [ba'id ho.

2.—Jiskā honā yā wuqū' mumkin to kam ho par qiyās se bahut A certain thing is possible, but very improbable—Fulān amr kā honā yā zuhūr meñ ānā mumkin to shāyad hī ho par qiyās se bahut hī ba'id hai.

Possibly, ad. 1.—Ba-tarāz-i-mumkina; jis tarāh se mumkin ho (ho-sake). 2.—Shāyad; jismeñ koyī amr muhāl yā khilāf-i-aql na ho.

Post, n. 1.—Lakṛī lohā yā patthar wagaira jo kisī chīz ke saṃbhālne ke liye kharā kiya jāe; sitūn; khambā; chob; thūnī.

2.—Woh jagah jahān koyī shai qāim kī-jāe masalan woh maqām jahān ek yā zāid sipāhī hifāzat kī nazar se ta'ināt kiye jāen; thāna; chaukī.

3.—'Uḡda; mansab; khidmat; naukari; kām; asāmī; jagah.

4.—Dāk kā harkāra; chitṭhī-rasāñ; dākiyā,

5.—Dāk; dākgārī.

6.—Chitṭhī likhne kā ek qism kā kāgaz.

From post to pillar, or from pillar to post—Ek hālat se dūsrī hālat meñ; jā-ba-jā phokar khāte phirnā (mārā phirnā).—To ride post—Bhāgā-bhāg jānā; be-tahāshā ghorā phenke jānā; baṛī tezi se jānā.—To travel post—Ghorāñ kī dāk biṭhāl-kar kabīñ jānā.

Post, v. i. 'Ujlat ke sāth safar k.; jald jald tai k.

Post, ad. 1.—Dāk ke ghorāñ par; dāk par.

2.—Baṛī 'ujlat ke sāth; nihāyat jaldī se.

Post, v. i. 1.—Kisī aisi chīz masalan takhte wagaira kḡwāh aisi jagah par lagā d. (phaspañ yā āwezāñ k.) jahān 'awām kī ittīlā' ke liye ishtihār lagāye (laṡkāye yā chipkāye) jāte hoñ; mushṡahar k.; i'lāu k.

2.—Ruswā k.; badnām k.; tashhīr k.; 'awām meñ badnām k.

3.—Kisī jagah par ta'ināt k.; qāim k.; muta'aiyan k.; kharā k. yā biṭhālā.

4.—Dāk par rawāna k.; dāk par yā dāk ke zarī'e se bhejnā; dāk

5.—Kisi hisāb ko yād-dāshṭ jākar yā kachchī bahī se khāte yā pakkī bahī meñ charhānā; khāte meñ charhānā; khatiyānā.

Postage, *n.* Dāk kā mahsūl; chitṭhī yā kisi aisī chīz kā mahsūl jo sarkārī dāk ke zarī'e se jā sake.

Postage-stamp—Dāk kā tīkat.

Postal, *a.* Dāk-khāne yā dāk se muta'alliq.

Postal arrangements—Dāk kā baud-o-bast.

Post-date, *v. t.* Jo tārikh aslī ho uske pichche kī tārikh qāim k.

To post-date a contract—Jis tārikh ko mu'āhada ho woh tārikh nahīn balkī uske pichhe kī tārikh uskī nisbat qāim k.

Post-day, *n.* Jis din dāk āye yā jāye; dāk kī āmad yā rawānagī kī tārikh. [siyāha h. jo sahwan (bhūl se) rah-gayā ho.

Post-entry, *n.* 1.—Parmit-ghar meñ us māl kā mukarrar yā pichhe se 2.—Hisāb meñ kisi raqam-i-zāid yā ma'bad kā siyāha; jo raqam zāid yā pichhe se hisāb meñ darj ho (charhāyī jāe). [muakhhhar.

Posterior, *a.* Zamāne (waqt) ke lihāz se kisi ke ba'd yā pichhe kā;

Posteriority, *n.* Kisi ke ba'd (uske pichhe) h.; taakhkhur.

⚡ Opposed to *priority*.

Posterity, *n.* Aulād; nasl; larke-bāle; santān; woh sab log jo ek mūris se paidā hoñ; pusht; pīrhī; beṭe beṭiyān nātī poto wagaira.

⚡ Contrasted with *ancestry*.

Post-haste, *n.* Safar meñ dāk kī sī tezī ('ujlat).

Post-haste, *ad.* 'Ujlat yā tezi ke sūth; daurā-daur; jald-jald.

Posthumous, *a.* 1.—Jo apne bāp ko marne ke ba'd paidā ho yā apnī mā ke marne par uske peṭ se nikālā jāe.

A posthumous child (son or daughter) Laṛkā yā laṛkī jiski paidāish uske bāp yā uskī mā kī wafāt ke ba'd ho. [huyī kitāb wagaira.

2.—Jo musaunnif kī wafāt ko ba'd chhape masalan kisi kī tasnif kī

3.—Kisi ke marne ke ba'd qāim rahne wālī shai—jaise nek-nāmī [wagaira.

Post-man, *n.* Dākiyā; dāk kā harkār.

Post-mark, *n.* Dāk-khāne kī nishānī yā muhr jo kisi chitṭhī par ho.

Post-mark, *v. t.* Chitṭhī wagaira par dāk kī muhr k.

Post-master, *n.* Dāk-khāne kā muhtamim.

POST-MORTEM, [Lat.] Maut ke ba'd.

A post-mortem examination of a body—Kisi kī lāsh kā mulāhaza (uska dekhnā-bhālnā) jo uske marne ke ba'd ho.

Post-office, *n.* Dāk-khāna; dāk-ghar.

Post-paid, *a.* Jiski nisbat dāk kā mahsūl de diyā gayā (adā ho-chukā) ho.

Post-pone, *v. t.* 1.—Kisi āyinda waqt (zamāna-i-āyinda) par multawī kar d.; ṭāl d.; multawī k.; iltiwā meñ r.; ḍāl r.

To postpone the consideration of a bill or question to the afternoon, or to the following day—Kisi musawwada-i-qānūn yā lahs ki tajwiz si-pahr yā roz-i-ayinda tak multawī r.

2.—Waq'at yā 'umdagī meñ dūsre se kam samajhnā.

Post-ponement, *n.* Iltiwā; kisi kām kā kuchh 'arse ke liye ṭāl d. (ma'riz-i-iltiwā meñ r.); mauqūfī; tākhīr.

Postscript, *n.* (Abbreviated into P. S.) Woh 'ibarat jo khat meñ uske khatin aur dast-khat se mukammal hone ke ba'd barhāyī jāe; mukarrar ān (īn yā yah) kī.

Posture, n. 1.—Ānkh aur dūse khās khās ā'zā ke i'tibār se jism ki haiat; āsan; shakl; sūrat 'ām isse ki aslī ho yā banāwat kī.

2.—Hālat 'ām isse ki hālāt-i-zāhiri kī ho yā dil kī; dhaug; dhab.

Pot, n. 1.—Miṭṭī yā lohe khwāh dūsrī dhāt kā bartan jo chaurā to kam par gahirā ziyāda ho aur ghar ke tarab tarab ke kāmōn meñ lāyā jāe—jaise hāndī gharā charwā karwā lotā baṭloyī gamla wagaira.

2.—Piyāla jaise sharāb kā; ābkhora.

3.—Jisqadar koyī chīz ek bartan meñ ā-sake.

To go to pot—Barbād tabāh wirān ujār yā sarf ho-jāwā (*Colloquial*).

Potable, a. Pine ke lāiq; jo is qābil ho ki piyā jā-sake; noshidānī.

Pot-companion, n. Ham-piyāla; sharāb pine meñ sāth d.w. Is lafz kā itlāq 'umūman un shakhsoñ par hotā hai jo 'ādatun kasrat se sharāb pite

Potency, n. Quwwat; tāqat; zor; asar; tāsīr; iḥtiyār; iqtidār. [hain.]

Potent, a. 1.—Qawī; tāqat-dār; zorāwar; bā-tāsīr.

A potent medicine—Dawā jismēñ bārī quwwat yā tāsīr ho.

2.—Barā iḥtiyār yā iqtidār r. w.; barā sāhib-i-hukūmat—jaise

3.—Jiskā asar dil par bahut ho; qawī; mazbūt. [shakhs.]

A potent argument—Bārī mazbūt dalil.

Potently, ad. Bārē zor yā musta'idī se; quwwat se; shiddat se; bahut hī.

Potulent, a. 1.—Kisqadar nashe meñ; yak-gūna madhosh (nashe meñ

2.—Pine ke lāiq; noshidānī. [chūr].

Pounce, n. 1.—Rāl kā bārīk safūf jo kāgaz par siyāhī kā phailnā rokne ke liye kām meñ ātā hai.

2.—Kāgaz par khāka utārne ke liye koele kā safūf jise malmal waigaira kī potlī meñ rakh-kar kām meñ lāte hain.

Pounce, v. t. Rāl kā safūf chhiraknā yā malnā—jaise kāgaz wagaira par.

Pounce, n. Shikārī parind kā panja yā chaugul. [se pakar l.]

Pounce, v. t. Kisī par yakāyak gir parnā; ṭūṭ parnā; ṭūṭ par-ke chaugul

With on or upon.

Pound, n. 1.—Ek qism kā wazn jo taḥmīnan ādh ser hotā hai. [*Webster*.

“Consisting of twelve ounces troy, or sixteen ounces avoirdupois”.

2.—Ek Angrezī tilāyī sikka (the gold sovereign) jo taḥmīnan das rupaye kī māliyat kā hotā hai. [wāyī se urāne w.).

Pound-foolish—Bārī raqamōñ ke kharch karne meñ gair-muhtāt (unko be-par-

Pound, n.—Ihātā-i-sarkārī jismēñ we maweshī band rakkhe jāte hain jo dūse ke khet wagaira meñ charte yā qānun ke hukm ke khilāf bahke phirte pakre jāen; phāṭak; maweshī-khāna.

Pound covert—Ihātā-i-sarkārī jo ūpar se khulā na ho masalan astabal yā dūsrī 'imārat.—*Pound overt*—Ihātā-i-sarkārī jo ūpar se band na ho.

Pound, v. t. Ihātā-i-sarkārī meñ band kar d.; maweshī-khāne ke bhitār rakh chhornā.

Pound, v. t. 1.—Kisī bhārī āle se paiham mārñā jiske nishān ban-jāen.

2.—Kūṭnā; chhāṭnā; kuchalnā; safūf k.; chūrā k. [nisbat tāwān.

Poundage, n. Ihātā-i-sarkārī se chhorāne ke liye bahke huye maweshī kī

Pound-breach, n. Band maweshī ke chhorāne ke liye ihātā-i-sarkārī meñ zabardastī se ghus jānā. [khāne kā pahre-dār.

Pound-keeper, n. Ihātā-i-sarkārī kā muhāfiz; phāṭak-dār; maweshī

Pour, v. t. 1.—Koyī saiyāl shai kisī bartan meñ yā kisī bartan se uṇḍelnā; dhālnā; dhār bāndh ke girānā.

Followed by out, from, in, into, against, on, upon, under, &c.

2.—Kasrat se nikalnā; bāhar bhejnā. [ham nikalnā yā jāri h.
Pour, v. i. Bahnā; dhāro kī tarah chalnā yā zor se bahnā; barābar pai-
Poverty, n. 1.—Ifās; muflisī; muhtājī; āram ko sāth auqāt-basari kā
zari'ā na r.; garibī; be-bazū'atī; tihī-dustī; tangī.

2.—Kisī shai kī kamī—khususān khayālāt yā alfāz kī qillat.
Powder, n. 1.—Safūf; chūr; bukni; ohūrā; burāda; būrā.

2.—Bārūt.

3.—Bālon yā muoh meñ malno kā khushbū-dār masāla.
Powder, v. t. 1.—Safūf chūr yā bukni k.; pīs-kar bārik safūf banānā.

2.—Masāla lagānū yā malnā—jaise bālon meñ.

3.—Namak ohhīraknā; namak mal-ko r.—jaise gosht meñ.
Powder, v. i. Safūf ho-jānā; ohūr ho-jānā; bukni ban-jānā.

Power, n. 1.—'Amal kī salāhiyat 'ām isse kī poshida ho yā khilqī; kisi
fi'l ke karne yā uske anjām kī quwwat; anjām-i-fi'l kī qābiliyat; tāsir
paidā karne kī salāhiyat 'ām isse kī jismāni ho yā dili; tāqat; zor;
quwwat; bal; qābū; bisāt. [kām meñ tāqat yā zor.

2.—Woh quwwat jo kisi shai ke anjām meñ kām meñ lāyī jāe;

3.—Kisī shai ke tahammul yā bardāshht kī salāhiyat; asar pahunchā-
ye jāne kī qābiliyat; kisi bāt ko bojh ke uṭhā sakne kī quwwat.

4.—Kisi quwwat kā 'amal meñ lānā; zor kā kām meñ lānā; kisi
tarah ke dabāw kā kām meñ lānā; iḥtiyār; iqtidār; hukūmat;

5.—Riyāsat; bādshāhat. Hākim; nāzim. [hākimi.

6.—Barri yā bahri fauj; fauj yā bahr; lashkar.

7.—Zihni yā rūhāni quwwat.

8.—Zor jisse harakat yā dabāw paidā ho. [diyā jae.

9.—Iḥtiyār-i-jāiz; woh iḥtiyār jo qinūn ko mutābiq kisi ko
Power of Attorney—See Attorney.

Powerful, a. Qawī; kisi qism ke baṛe baṛe natijon ke paidā karne kī
quwwat r. w.; tāqat-dār; zorāwar; mazbūt; zabar-dast; tawānā;
shahzor; bali; sakht; bahut hī tez. [se; zabardasti se.

Powerfully, ad. Baṛe zor se; baṛī tāsir ke sāth; qawī taur par; mazbūti

Powerless, a. Jismen quwwat zor yā tāqat na ho; kamzor; nā-tawān;
jismen kisi tarah kī tāsir paidā karne kī salāhiyat na ho; nirbal;

Practicability, } n. Ho-saknā; wuqū'-pazīri; imkān. [be-bas.

Practicableness, }
Practicable, a. 1.—Kiye jāne yā anjām pāne ke lāiq; jo ho-sake;
ma'rūf tadbiroñ se jiskī karnā mumkin ho; shudani; honhār.

2.—Jisko kām meñ lā-sakeñ; jispar chul-sakeñ; qābil-i-guzār.

Practical, a. 1.—Kām yā 'amal se muta'alliq.

2.—Jisko kām meñ lā-sakeñ; jise isti'māl kar sakeñ; kār-āmad;
mufid; wāqifi kām kā; khayālī yā qiyāsī nahīn.

3.—Jise 'ilm aur 'amal donoñ hon; jo apne 'ilm ko kisi kārāmad
tarīq par kām meñ lā-sake; jise usūl kā 'ilm aur uski mashq bhī
ho—jaise shakhs.

4.—Jo mashq yā tajribe se hāsil ho; jo karte karte hāsil ho yā ho.

Practical skill or knowledge—Hunar-mandi yā 'ilm jo mashahāqi (kartab yā
kasrat) se hāsil ho; 'ilm-i-bā-'amal.—Practical joke—Kisi ke sāth aisī dillagi
jisse log uspar qahqaho uṭāne (thatthā mārne) lagen yā jisse is bāt kī kosbish
kijāe kī log uspar khanda-zani karēn (hañsēn); kisi ke sāth is qism kī natkhatī
jisse usko nuqrān yā ranj pahunchē.

Practically, ad. 1.—'Amal ke muta'alliq. [yā karte karte.

2.—Mashq yā kasrat-i-isti'māl ke zarī'o se; tajrībe se; kartā' se

3.—'Amal ke i'tibār se; dar-asl; dar-haqīqat; fi-l-haqīqat; fi-l-wāqī'.

Practice, n. 1.—Woh fi'l jo aksar yā bataur ma'mūl ke kiye jāen; ek qism ke fi'l jo silsile se kiye jāen; ma'mūl; muzāwalat; dastūr; 'ādat; rabt; mashq.

The practice of rising early or of dining late—Jald uṭhne yā der ko khānā khāne kī muzāwalat ya'nī bataur ma'mūl ke subh ke uṭhnā yā der karke khānā khānā—The practice of virtue or vice—'Ādatan neki yā bādī kā k.

2.—Rozmarre kā isti'māl; ma'mūlī bartāw; ma'mūlī taur par kām

3.—'Amal; kisi shai kā wāqī'i k. [meñ liyā-jānā.

4.—In distinction from theory.

4.—'Amal; bartāw; rozmarre ke kāmōñ meñ 'ilm kā itlāq.

The practice of medicine or law—'Ilm-i-tib yā qānūn kā 'amal (uske usūl kā rozmarre ke kāmōñ meñ bartāw).

5.—Kisi peshe kī wus'at. [kasrat se marizōñ kā 'ilāj kare.

A physician of large practice—Tabīb jiskī tabābat ko barī wus'at ho ya'nī jo

6.—Chālākī; 'aiyārī; hīrfat; makr-o-fireb; chhul-bal; fitrat.

7.—Usually in a bad sense.

7.—(Law) Qānūn ke usūl aur 'adālatōñ ke muqarrar kiye huye qā'idōñ ke mutābiq muqaddamāt kī kūrāwāī kā tarz-o-tarīq aur sil-sila; zābita-i-'adālat; sarrišta; dastūr; qā'ila.

Rules of practice—Da-tāru-l-'amal.

Practice, [Written also practise] v. t. 1.—Aksar kḥwāh bataur dastūr yā 'ādat ke k.; barāwar karte rahnā (kiyā k.).

To practice gaming—'Ādatan yā aksar jūā khelnā.—To practice fraud or deception—Fareb yā dagā-bāzi kiyā k.

2.—Koyī pesha yā tijārat wagaira k.; karpā; amal k.; mashq k.

To practice law or medicine—Qānūn yā tabābat kā pesha k.—To practice surveying—Ma'ābat kī mashshāqī k. (sikhne kī garaz se paimānāsh kiyā k.).

Practice, v. i. 1.—Mashq k.; ta'līm faide yā tafrih kī nazar se koyī fi'l

2.—Mashq ke zarī'e se sikhnā. [mutawātir yā 'ādatan kiyā k.

3.—Fareb k.; chhal-bal k.; makr k.; fitrat k.

4.—Koyī pesha (khusūsan tabābat yā qānūn kā pesha) k.

Practitioner, n. Qānūn yā tabābat kā pesha k. w.

Praise, n. 1.—Ta'rīf; tausif; wasf; sifat; sunā; ūfrīn; sarāhnā; bakhān; madh; tahsīn; kisi kā gun ganā.

2.—Sipās; hamd; Bārī-ta'ālā kī khidmat meñ khushī ko sāth adā-i-shukr; Kḥāliq kī takbīr (uski barāyī gānā); stuti. [i-tausif.

3.—Woh shai jiskī ta'rīf kī jāe; mamdūh; manshā-i-tahsīn; wajh-

Praise, v. t. 1.—Ta'rīf k.; tausif k.; apnī pasandidagī kā izhār k.; sarāhnā; bakhānnā; gun gānā jaise kisi ādmī yā uske kānon kā.

2.—Khudā kī buzurgī kā izhār k.; hamd-o-sanā k.; stuti k.; barāyī k. [jo sarāhne ke laiq ho.

Praiseworthy, a. Ta'rīf ke laiq; qābil-i-tahsīn; mustahsan; 'umda;

Pray, v. t. 1.—Kisi shai kī istid'ā dil se k.; iltijā k.; iktimās k.; minnat k.; bintī k.; shauq se mānḡnā yā darḡhwāst k.

2.—Khudā se du'ā mānḡnā; namāz parhnā; stuti k.; bhajan k.

I pray, or, by ellipsis, simply pray—Main tumse iltijā kartā hūn; merī istid'ā yā darḡhwāst tum se yah hū. Is muhāwaro kā isti'māl suwāl pūchhne

khwāh apne mukhātab se kisī shai kī istid'ā karne yā isī tarah kī kisī dūsri hālat meñ hotā hai.

Pray, v. t. Kisī se kisī bāt kī istid'ā yā darḡhwāst dil se k.; iltijā k.; iltimās k.; minnat k.; mustad'i h.; sāil h.; suwāl k. [chāhnā.

To pray in aid (Law)—Jis shakhs ko muqaddame se ta'alluq ho usse madad

Prayer, n. 1.—Kisī darḡhwāst yā 'arz-dāsht kā woh hissa jismeñ sāil kī istid'ā mundarj ho; istid'ā; darḡhwāst; bintī; woh bāt jo sāil chāhe.

2.—Du'ā; namāz; wazīfa; munājāt; stutī; bhajan; pūjā.

Preamble, n. Dibācha; tamhīd; 'unwān; muqaddama; qānūn kā woh ibtidāyī hissa jismeñ uske wujūh aur maqāsīd likhe hoñ.

Precarious, a. 1.—Dūsre kī marzī yā khushī par mauqūf; jo dūsre ke hasb-khwāh tabdil yā zāil ho-jāe; jo dūsre ke qabze meñ mahz ri'āyatan rahe.

2.—Jiskā kisī ke qabze meñ rahnā mutahaqqaq na ho; mushtabah; gair-mu'aiyan; jiskā madār aise sababon yā wāq'ion par ho jo ma'rūf na hoñ yā jinkā hāl pahle se ma'lūm na ho; jiske qāim rahue yā na rahue kā thekāna na ho; be-sabāt; bi-l-kul aisī bāton par munhasir jinkā wuqū' zamāna-i āyinda meñ ho yā na ho.

☞ "Temporal prosperity is *precarious*; personal advantages, health, strength, and beauty, are all *precarious*, depending on a thousand accidents." Webster.

Precariously, ad. Dūsron kī marzī yā khwāhish par; munhasir-bi-l-gair; aisī tarah kī pakkā thekānā na ho; be-sabātī ke sāth; 'arizī taur par.

Precariousness, n. Gair-mutahaqqaq yā be-ta'aiyun h.; dūsron kī khwāhish yā marzī khwāh aisī bāton par munhasir h. jinkā 'ilm pahle se na ho; qāim rahne yā na rahue kā thekāna na r.; be-sabātī.

Precatory, a.—

Precatory words (Law) Wasiyat-nāmon meñ aise alfāz jinke zari'e se kisī amr kī tahrīk istid'ā iltijā khwāhish yā ummed zāhir ki-jāe.

☞ Used in contradistinction to *express directions*.

Precaution, n. Kisī bāt kī pahle se ihtiyāt yā khabar-dārī; is bāt kī pesh-bandī kī nuqsān na hone pāye yā naf' jo hāsīl ho woh mahfūz rahe; woh tadbīr jisse badī dūr rahe yā neki qāim rahe khwāh kāmyābī hāsīl ho; pesh-bandī; tadārūk. [pāye yā naf'-i-maujūda mahfūz rahe.

Precaution, v. t. Is garaz se pahle se jatā yā sochā d. ki nuqsān na hone

Precautionary, a. Jo pesh-bandī kī nazar se ho yā jismeñ pesh-bandī pāyī jāe; jisse nuqsān-i-āyinda na hone pāye yā naf'-i-maujūda mahfūz rahe; pesh-bandī kā; jo muqtazā-i-ihitiyāt ho.

Precede, v. t. 1.—Jagah yā waqt ke silsile ke i'tibār se pahle chalnā; taqdīm k.; kisī dūsri shai ke lihāz se pahle wāqī' h.; pesh-rawī k.

2.—Rutbe yā waq'at meñ kisī par muqaddam h.

Precedence, } n. 1.—Taqdīm yā taqaddum; pesh-rawī; mansab rutbe

Precedency, } yā waqt meñ taqaddum (kisī par sabaqat r.); ek shai ke i'tibār se dūsri kā pahle wāqī' h. (wuqū' yā zuhūr meñ ānā).

2.—Dūsre kī nisbat ziyāda-tar mu'azzaz jagah kā istihqāq; dūsre ke muqābale meñ buzurgī yā taqaddum; martabe buzurgī yā 'izzat meñ dūsre par fauqiyat r. (usse barh-kar h.).

Precedent, a. Muqaddam; aglā yā āge kā; sābiq kā; mā-qabl; pablā yā pahle kā.

[p'idā h. mashrūt ho.

Precedent condition (Law) Woh bāt jiske hone par kisī istihqāq kā hāsīl yā

Precedent, n. 1.—Koyī qaul yā fi'l jo kisi fi'l-i-mā-ba'd ke jawāz ke liye nazīr ke taur par pesh ho-sake yā kām āye; nazīr; tamsīl; namūna.

2.—Woh bāt jiske pahle hone se kisi dūsri bāt ke hone kī 'alamāt pāyī jāe; nishān; jo hoihār ho uski 'alamāt.

3.—(Law.)—'Adālat kā faisala jiski pairawī usike ham-shakl muqaddamāt ke infisāl meñ tamsīlan kī-jāe; woh sanadī faisala jiski pābandī 'adālatōñ meñ kī-jāe; woh tarz-i-kār-rawāyī jispar tamsīlan 'amal kiyā jāe; nazīr.

Precedented, a. Jiski nazīr maujūd ho; jo tamsīl ke rū se jāiz ho. [irshād.

Precept, n. 1.—Nasihāt; pand; hidāyat jispar 'amal dar-kār ho; hukm;

2.—(Law) Hukm-i-tahrīrī; ek qism kā hukm nāma; parisupt.

Precinct, n. Had; sarhad; siwāna; 'alāqa; 'alāqa-i-hukūmat.

Generally used in the plural.

Precious, a. 1.—Barē mol yā dām kā; barī qīmat kā; barā qīmatī; girāñ-bahā; besh-qīmat. [hi 'umda; besh-bahā.

2.—Girāñ-qadr; jiski barī qadr-o-manzilat (tauqīr) kī jāe; nihāyat

3.—Nā-kār; nikammā; qābil-i-tahqīr; khūb; achchhā.

In irony and contempt.

Precious metals—Sonā-chañdī; zar-o-sīm.—*Precious stones*—Jawāhirāt. [karār.

Precipice, n. Kharā utār; kharī dhāl; kandālā; dhāl yā dhālūñ zamin;

Precipitance, } n. Nihāyat hi 'ujlat; nist jaldī jo jaldī karne wāle ko sar

Precipitancy, } ke bal girā de; kisi irāde ke t̤hahrāne rāe ke qāim
kurne yā kisi maqsad ke anjām meñ ta'jil; barī utāwlī; be-tamizī ke sāth 'ujlat. [ñiche ko girne w.

Precipitant, a. 1.—Sar ke bal girne yā jhoñke se chalne w.; barī tezi se

2.—Barā hi jald bāz; utāwlā; ta'jil-kār.

3.—Jiske wuqū' meñ barī 'ujlat kām meñ lāyī jāe.

4.—Jo daf'atan (yakāyak) zuhūr meñ āye yā jhatpat ho-jāe.

Precipitantly, ad. Barī utāwlī se; barī jaldī se; nihāyat 'ujlat ke sāth; be-tamizī ke sāth; 'ujlat se; be-samjhe-būjhe; jhatpat; afra-tafri ke sāth. [se girā d.

Precipitate, v. t. 1.—Sar ke bal girā d.; karāre kandale yā unchāyī par

2.—Barē shauq yā zor-o-shor se āge ko chalānā; kisi kām meñ jaldī machānā ('ujlat k.); utāwlī k.; be-tamizī ke sāth jaldī k.;

Precipitate, v. i. 1.—Sar ke bal girnā; aundhā girnā. [harbarī k.

2.—Bilā sāz-o-sāmān ke 'ujlat k.

Precipitate, a. 1.—Sar ke bal girne bahne yā jhoñke se chalne w.

2.—Munāsabat se ziyāda jald-bāz; barā ta'jil-kār; kisi kām meñ sar ke bal gir purne w.; be-tamizī ke sāth 'ujlat k. w.

3.—Jismeñ munāsib taur par gaur-o-taammul na kiyā jāe; jo jald-bāzī ke sāth kiyā jāe; jismeñ be-tamizī ke sāth 'ujlat kām meñ lāyī jāe. [jhatpat tamām ho.

4.—Jismeñ fauran maunt kā wuqū' ho; shadīd; jismeñ kisi kā kām

Precipitation, n. 1.—Sar ke bal girā d. yā gir pārnā.

2.—Zor ke sāth aur tezi se girnā bahnā yā jhoñke se chalnā. [jaldī.

3.—Barī 'ujlat; harbarī; 'ujlat ke sāth harakat; be-tamizī ke sāth

Precipitous, a. 1.—Bahut hi kharā.

2.—Sar ke bal; sidhā yā tezi se ñiche ko girne w.; barā dhālūñ.

3.—Jismen nā jīz 'ujlat kī-jāe; jismen jald-bāzī kī-jāe; jo jhaṭ-pat kar-diyā jāe; so samajh-būjh ke na kiya jāe. [jaldī se.

Precipitously, *ad.* Kharī; sar ke bal; aundha; barī utāwli se; barī PRECIS, (prā-sē') *n.* (Fr.) Khulāsa; intikhab.

Precise, *a.* 1.—Gair-mahdūd muhmal gair-mutahaqqaq yā mushtabah nahin; jiskī yā jiske hudūd kī qaid ho; mu'aiyan; thik; 'ain.

2.—Qā'ide kā nihāyat hī pā-band; phūnk phūnk qadam r. w.; zābito kā barā khayāl r. w.; rusūm kā barā pā-band.

Precisely, *ad.* 1.—Thik thik; jo kuchh haqiqat ho bi-jinsibi usike mutābiq; jaisā qā'ida muqarrar ho thik usike muwāfiq; sahih sahih; bi-'ainili; hū-ba-hū; min-o-'in. [men nihāyat hī saḥtī yā ihtiyāt ke sūth.

2.—Had se ziyāda takalluf ke sūth; zāhiri bartāw yā rusūm-i-adab Preciseness, *n.* 1.—Muhmal mashkūk yā bilā-ta'aiyun na h.; thik thik h.; sihat; durustī; min-o-'in h.; bi-jinsibi h. [saḥt pā-bandī.

2.—Zābito yā qā'idoṅ kā had se ziyāda khayāl; rusūm-i-adab kī

Precision, *n.* Thik thik (bi-jinsibi) qā'ide ke mutābiq h.; hudūd-i-mu'aiyan ke bāhar na h.; thik thik h.; bi-jinsibi h.; sihat; durustī.

“Precision denotes a strict conformity to rule as opposed to every thing vague, indefinite, or uncertain, and is always used in a good sense; as, *precision* of thought or language; *precision* in military evolutions, &c.—*Preciseness* is frequently taken in a bad sense, especially when applied to persons or their conduct, denoting an excess of nicety, formal manners, &c.” *Webster.*

Preclude, *v. t.* Rasāyi dakhil yā tasarruf men māni' h.; rok d.; bāz r.; mahrūn k.; na hone d.; wuqū' yā zuhūr men na āne d.; pahle se rāh band kar d.; bataur natij-i-lāzimi ke khwāh zimman māni' h.

Preclusion, *n.* Man' k. yā mamū' h.; mumāna'at; mahrūmī; rukāw; rok.

Preclusive, *a.* Māni' yā māl-ba-imtinā'; pahle se qabāhateṅ dāl-kar rok d. w.; hārij; muzāhim.

Preconceive, *v. t.* Pahle se khayāl men lānā; pahle se dil men qāim k.; kisī shai kī nisbat pahle se khayāl kar l. yā rāe qāim k.

Preconcert, *v. t.* Pahle se bandish k. (man-sūba bāndhnā); kisī bāt ko pahle se āpas men samajh-būjh ke tai k.

Precursor, *n.* Āge chalne w.; pesh-rau; pāvak; woh bāt jo kisī amr ke wuqū' ke pahle ho-kar uske 'augarib wāqi hone par dalālāt kare; woh amr jisse kisī dūse amr ke wuqū' kī 'alāmat pāyī jāe.

Precursory, *a.* Jo pahle se āye yā āga chale; jisse kisī bāt kī uske ba'd wuqū' men āne kī 'alāmat pāyī jāe. [namūd hon.

Precursory symptoms of a fever—Woh 'alāmateṅ jo bukhār āne ke pahle

Predatory, *a.* Lūṭerā; lūṭ-pāt k. w.; jismen lūṭ-pāt ho; gārat-gari k. w.

Predecease, *v. t.* Dūse kī nisbat jald mar jānā; kisī kī wafāt ke pahle guzar jānā; pahle mar jānā.

Predecessor, *n.* Woh shaḥs jo kisī hālat khwāh mausab yā 'uhde wagaira ke i'tibār se dūse kā muqaddam ho (uske pahle us mausab wagaira par rahā ho); woh shaḥs jiske ba'd koyī dūsrā ho yā āye; mutaqqaddim. [may, perhaps, be sometimes used for it.” *Webster.*

“Distinguished from ancestor who is of the same blood; but it

Predial, *a.* 1.—Arāzi yā mazra' par mushtamil (jismen arāzi shāmil ho);

Predial estate—Jāedād i-arāzi; haqqiyat-i-arāzi yā gair-manqūla. [arāzi kā.

2.—Arāzi se muta'alliq.

3.—Jo arāzi se paidā yā hāsil ho.

Predicament, n. Hālat; koyī khās hālat yā kaifiyat—khususān bad-bakhtī yā baī taklif kī hālat; burī hālat yā naubat.

Predicate, v. t. Kisi shai kī nisbat kuchh ba-tarz-i-isbāt kahūā.

Predicate, v. t. Kahūā; iqrār k.; isbāt ke taur par kahūā. [jāe.

Predicate, n. Jo kuchh muṭadā kī nisbat isbāt yā naṣī ke taur par kahūā

Predict, v. t. Pahle se kahūā; peshūn-goyī k.; gaib kī khabar d.; āgamī batānā yā kahūā.

Prediction, n. Jo kuchh pahle se kahū jāe; jo kuchh hone wālā ho uskā hāl pahle se batlānā; peshūn-goyī; khabar-i-gaib; fāl-goyī.

Predilection, n. Kisī shai ke haq meñ pahle se rāe qāim kar l.; kisī chiz par pahle se ijh jānā; kisī shai kī nisbat pahle se mailān-i-khātir; taraf-dārī; jānib-dārī. [pahle se lagā d. (muḥkhatāb kar d.).

Predispose, v. t. 1—Pahle se māil kar-d.; kisī shai kī jānib tabīʿat ko 2.—Pahle se munāsib yā hasb-i-hāl kar yā banā d.

Predominance, } n. Galaba; buzurgī; rujahāu; dūsroñ se baṛh jānā;
Predominancy, } quwwat tāqat tāsir yā iḥtiyār meñ dūsre par fauqiyat. [par fauqiyat r. w. (usse baṛhkar).

Predominant, a. Dūsroñ par gālib; quwwat tāsir yā iḥtiyār meñ dūsre

Predominate, v. t. Dūsre ke muqābale meñ quwwat asar yā iḥtiyār meñ baṛhkar h.; galaba r. yā gālib h.; dūsre se baṛhkar h.; apne qābū meñ r.; dabāye rahuā; zer-dast banā r.; mustaulī kī.

Pre-eminence, n. 'Umdagī meñ buzurgī (dūsre se baṛhkar h.); sifat yā haisiyat wugaira meñ dūsroñ par fauqiyat r.; buzurgī; tarjih; fauqiyat; 'azmat; fazilat. Badī meñ dūsre se baṛhkar h.

Pre-eminent, a. Auroñ se baṛhkar; baṛoñ meñ baṛā; fazilat meñ afzal; kisī nīsi bāt ke liye mumtāz jo mu'azzaz yā qābil-i-ta'rīf ho; baṛhā huā. Burī sifatōñ meñ dūsroñ se baṛhā huā.

Pre-eminently, ad. Auroñ se baṛhkar; dūsroñ kī nisbat kahū ziyāda; bahut hī; az-bas; dūsroñ par fauq ho-kar.

Pre-emption, n. Shuf'a yā haqq-i-shuf'a; woh haqq-i-muqaddam jo kisī k. kisī shai kī kharīdārī kī nisbat dūsroñ ke muqābale meñ ho.

Pre-emption based on well-established local custom and usage—Shuf'a-i-rawāji.

Pre-emption provided for in the village administration paper at the time of settlement—Shuf'a-i-wājibu-l-arzi.

Pre-emptor, n. Haqq-i-shuf'a r. w.; haqq-i-shuf'a ke rū se dūsroñ ke muqābale meñ kharīdārī kā murājjah haqq r. w.; shafī'.

A pre-emptor by vicinage—Khalit-i-jār.—A pre-emptor who is a partner in the property sold—Khalit-i-fi-nafsi-l-mubī'; shafī'-i-sharik.—A pre-emptor who is a participator in its appendages—Khalit-i-fi-haqqi-l-mubī'; shafī'-i-khalit.

Preface, n. Dibācha; tamhīd; muqaddama; woh bāteñ jo kisī kalām yā kitāb wugaira ke shurū' karne ke qabl tamhīlan kahl yā likhī jāeñ; bhūmikā. [cha likhnā; tamhīd qāim k.; bhūmikā bāndhnā.

Preface, v. t. 'Tamhīd ke sāth shurū' k.; tamhīd k. yā bayān k.; dibā-

Prefatorial, a. Jo bataur dibāche ke kām āye.

Prefatorial remarks—Jo bāteñ dibāche ke taur par likhī yā kahī jāeñ; tamhīd.

Prefer, v. t. 1.—Pesh k.; guzrānūā; denā; dākhil k.; kisī kī kḥidmat meñ guzrānūā pesh k. yā d.; karūā.

 Said especially of a request, prayer, or the like.

2.—Taraqqī d. ; pāya yā rutba barhānā ; sarfarāz k. ; ā'lā darje ko pahūnchānā ; barhānā ; baland k.

3.—Dūsre se barh-kar samajhnā ; ba-nisbat dūsre ke ziyāda 'izzat yā tauqīr k. ; tarjih d. ; dūsre par murajjah samajhnā ; achchhā jānnā ; bihtar samajhnā ; ek ke muqābale meñ dūsre kī taraf ziyāda māil h. ;

Often followed by *to, before, or above*.

Preferable, *a.* Dūsre par murajjah ; dūsre kī nisbat ziyāda pasand ke laiq ; ziyāda-tar pasand ke qūbil ; ziyāda-tar mustahsan ; dūsre se achchhā. [pasand k. barh-kar jānnā ; dūsre kī nisbat ziyāda pasand k.]

Preference, *n.* 1.—Tarjih ; dūsre kī nisbat achchhā samajhnā ; dūsre se

With *to, above, before, or over* before the thing postponed.

2.—Woh shai jise tarjih deñ ; woh shakhs yā shai jise tarjih di-jāe ; woh shakhs yā shai jise dūsre kī nisbat ziyāda pasand karen.

Preferential, *a.* Tarjih dene zāhir karne yā rakhne w. ; murajjih.

Preferment, *n.* Rutbe yā mansab meñ taraqqī d. yā pāwā ; taraqqī ; sarfarāzī ; sarbalandī ; bartarī ; ā'lā darja ; darje meñ fazilat ; barhti.

Prefix, *v. t.* Kisi dūsri shai ke pahle (mā-qabl) yā uske shurū' meñ rakhnā lagānā yā jorñā. [lagā diyā jāo kī uske mā'nī badal jāen.]

Prefix, *n.* Hurf lafz yā juz-i-lafz jo kisi lafz ke shurū' meñ is garaz se

Pregnancy, *n.* 1.—Hāmila rahne kī hālat ; hamal ; garbh ; woh hālat jab kisi 'aurat ke pair bhāri raheñ (use larkā hone wālā ho).

2.—Zar-khezī ; ser-hāsili ; quwwat-i-ijād ; mā'mūl se ziyāda waq'at yā gunjāishi ; kisi shai meñ barī barī būtoñ yā mazāmīn wagaīra kā h.

Pregnant, *a.* 1.—Hāmila ; garbhavatī ; gābhīn ; peṭ se ; 'aurat jiske pair bhāri hon (jisko larkā hone kī ummed ho).

2.—Barī ; bhāri ; mā'nī-khez ; bare waq'at kā ; nihāyat barī ; pur-mā'nī ; mā'mūl se ziyāda waq'at r. w.

Prejudge, *v. t.* Kisi mu'āmale ke sunne ke pahle hī uski nisbat apni rāe qāim kar d. ; kisi mu'āmale kī nisbat baḥs aur wāq'at ke baḥhūbī mā'lūm hone ke pahle hī tajwīz kar d. ; pūri aur kāfi taftīsh ke pahle

tajwīz k. ; pahle se fāisala yā hukm sādīr kar-d. [na huā ho.]

Pre-judical, *a.* Kisi aisi bāt kī tajwīz se muta'alliq jiskā fāisala pahle

Prejudice, *n.* 1.—Woh rāe yā fāisala jo bilā-taftīsh-i-kāmil kiya jāe ; woh rāe yā ragbat jo kisi shai ke khilāf bilā-wujūh i-munāsib yā bilā-wāqifiyat-i-kāmila ho ; kisi shai ke haq meñ yā uske khilāf pahle se kuchh nā-munāsib tajwīz kar-l. ; ta'assub ; pachh.

2.—Nuqsān ; zarar ; mazarrat ; bigāṛ ; kharābī.

Prejudice, *v. t.* 1.—Kisi amr kī nisbat aisi rāe qāim kar d. jiski galatī yā siḥbat kā imtihān nā huā ho yā jo us amr ke muta'alliq wāq'at aur hālat se baḥhūbī wāqif na rahne kī hālat meñ qāim ho ; aise khayālāt se jo 'ujlat ke sāth aur gair-saḥīh taur par paidā kiye gaye hon dil ko kisi amr-i-tajwīz-talab ke ek yā dūsri jānīb māil kar d. ; be khūb samjhe-būjhe ek taraf jhukā (qāim kar) d. ; ta'assub-i-nā-jāiz paidā kar-d. ; muta'assib banā d.

2.—Zarar (nuqsān) pahūnchānā ; gazand yā sadma pahūnchānā ; futūr paidā k. ; bigāṛnā ; kharāb k. yā kharābī lānā.

Prejudicial, *a.* Muzir ; nuqsān paidā k. w. ; gair-nāfi' ; mazarrat kā bā'is ; jisse khalāl yā futūr ho.

Prejudicial to health—Sibhat ke liye muzir; jisse tanderusti meñ sawāl āye
—*Prejudicial to trade*—Tijārat meñ nuq-ān paidā k. v. (uske liye gair-nāfi').

Prejudicially, ad. Aise taur par ki nuqsān pahunchē; aise tarīq se ki ziyān ho; aise dhang se ki siwāe nuqsān ke naf' na ho.

Preliminary, a. Ibtidāyī; tamhīdī; shurū' kā; pahle kā; jo kisī asl kalām yā kām ke pahle ho.

Preliminary measures—Marātib-i-tamhīdī; jo bāteñ pahle (shurū') meñ ki-jāeñ—*Preliminary articles to a treaty*—Woh sharteñ jo kisī 'ahd-o-paimān ke pahle tai pāyeñ.

Preliminary, n. Jo kuchh asl kalām yā kām wagaira se muqaddam (uske pahle) ho; amr-i tamhīdī yā ibtidāyī; jo kisī bāt ke tahaiye meñ kiyā jāe. [gat wagaira nāchi yā bajāyī jāe alā-bāza-l-qiyās.

Prelude, n. 1.—Nāichne bāja bajāne yā gāne wagaira ke pahle jo kuchh 2.—Jo bāt hone wālī ho usī 'alāmat; honhār ki nishānī; dībācha; tamhīd; shurū'; āgāz; ibtidā. [uske pahle kuchh bajā d.

Prelude, v. t. 1.—Gat bajānā; lai bharnā; jo kuchh bajāna manzūr ho 2.—Shurū' meñ bajāyā jānā. [yā bāndhnā.

Prelude, v. i. Gat wagaira bajānā; bataur tamhīd ke h.; tamhīd uṭhānā

Premature, a. 1.—Jo aslī yā munāsib waqt ke pahle pak jāe—jaise phal.

2.—Jo waqt-i-munāsib ke pahle wāqī' ho pahunchē khawāh kiyā yā ikhtiyār kiyā jāe; watq ke bahut pahle h. w.

A premature birth—Ma'mulī waqt ke pahle larke kī paidā h.—*A premature measure*—Woh tadhīr jo waqt-i-munāsib ke pahle ki-jāe; be-waqt kī shahnāyī; be-mauqa' kār-rawāyī. [jāe jaise koyī ittīlā' yā khabar.

3.—Jo bilā tasdiq yā subūt-i-munāsib ke pahunchē yā qabūl karli-

Prematurely, ad. 1.—Bahut jald; waqt se bahut pahle; waqt-i-munāsib 2.—Bilā subūt yā tasdiq-i-munāsib. [ke pahle.

Premeditate, v. t. Pahle se soch-bichār l.; pahle se mausūba aur bandish k.; āge se samajh-būjh l.; qabl se tahaiya kar-l.

Premeditate, v. i. Pahle se sochnā khayāl k. yā phirā-ghumā ke dil meñ tajwiz k.; gaur-o-tammul k.

Premeditation, n. 1.—Pesh-andeshī; pahle se soch-bichār k.

2.—Pesh-bandī; mausūba yā bandish jo pahle se ki-jāe.

Premeditated, pp. or a. 1.—Pahle se sochā yā bichārā huā.

2.—Jiskā mausūba yā irāda pahle se kiyā jāe; jiskī bandish qabl se ho; bi-l'-amd. [jāe.

Premeditated murder—Qatl-i-bi-l'-amd; khūn jo pahle se band-o-bast karke kiyā

Premise, v. t. Tamhīdan (bataur tamhīd ke) kahūā yā likhnā; jo kuchh āge chal ke kahā yā likhā jāe uski tawzīh yā uske samajhne meñ madad dene ke liye kuchh pahle se kahnā yā likhnā; tamhīd k.; sugrā wa kubrā qāim k. tāki unpar dalāil-i-mā-ba'd qāim hon.

Premise, v. i. Marātib-i-tamhīdī bayān k.

Premises, n. pl. 1.—Āge chal-ke bahs karne (bahs-i-māzīd) ke liye jo kuchh pahle se kahā yā mān liyā jāe; jo kuchh pahle se farz kiyā yā mān liyā jāe.

2.—(Law) Kisī wasīqe (dastāwez) kā woh hissa jismeñ wāhib-o-mauhūb (dene aur lene wāle) aur shai-i-muntaqil-shuda kī sarāhat ho; 'unwān-i-dastāwez jo habendum se muqaddam ho; woh shai jo kisī wasīqe ke rū se muntaqil kī jāe masalan makānāt arāziyāt wagaira. Asl 'imārat aur woh dūsrī 'imārateñ jo uske muta'alliq hon.

Premium, n. 1.—Sila; ajr; mu'awaza; in'am; jo kuchh muqābale kī kār-rawāyī meñ 'umdagī ke natīje ke taur par milne wālā ho; jo kuch kisi kār-i-aham meñ kāmyābī ke sile ke taur par diye jāne ke liye kahā jāe.

2.—Qarz lene kī hālat meñ jo kuchh saikare pichhe sūd ke 'alāwa mahājan ko diyā jāe; nazrāna.

The bank lends money to parties at a *premium* of 2 per cent.—Bank se logon ko do rupaye saikare nazrāne par rupaye qarz diye jite hain.

3.—Bīmā karne ke 'iwaz meñ jo kuchh bīmā karne wālon ko diyā jāe.

4.—Beshi; barhi; bhāw-barhti. [yā istihqāq.

Prender, n. (Law) Uske diye jāne ke pahle kisi shai ke lene kā ikhtiyār
Pre-occupancy, n. Dūse ke pahle qabza kar l. yā uskā istihqāq.

Pre-occupy, v. t. 1.—Kisi shai par dūse ke pahle qabza kar-l.; dūse ke pahle apne hāth meñ kar l. [d. (zih-nashīn kar-d.).

2.—Pesh-bandi kī nazar se yā be-samjhe-būjhe zihn meñ qāim-kar

Pre-ordain, v. t. Pahle se thahrānā yā muqarrar k.; kisi shai kā ta'niyun pahle se kar d.; muqaddar k.

Preparable, a. Taiyār kiye jāne ke qābil; jo taiyār ho-sake.

Preparation, n. 1.—Kisi khās maqsad masraf kān yā hālat ke liye taiyār yā durust k.; taiyārī; sāmān; band-o-bast; tahaiya; musta'idī; āmadagi.

2.—Woh fi'l jisse kisi bāt kā band-o-bast ho jāe; koyī bāt jisse kisi dusrī bāt kā sāmān ho jāe uskī rāh nikāl di-jāe yā uskā āgāz ho-jāe; koyī fi'l yā tadbīr jo kisi bāt ke tahaiye meñ kī jāe.

3.—Jo shai kisi khās maqsad ke liye banāyī taiyār kī yā tarkīb dī (murakkab banāyī) jāe. Dawā jo mariz (bimār) ke isti'māl ke lāiq ho.

Preparatory, a. Jo pahle dar-kār ho; jo kisi shai meñ kār-āmad ho; jisse kisi bāt ke anjām kī salāhiyat paidā ho; jo pahle munāsib tadbīron ke hone ke bā'is kisi bāt kī rāh khol de; woh fi'l jo kisi dūse fi'l ke muqaddam aur uske hasb-i-hāl ho; mā-qabl kā; ibtidāyī; tamhīdī.

Prepare, v. t. 1.—Kisi khās maqsad ke liye mauzūn k. (uske hasb-i-hāl kar d.); taiyār k.; aisi hālat meñ kar d. ki masraf yā kān meñ ā-sake; thīk k.; durust k.

2.—Kisi bāt kā sāz-o-sāmān muhaiyā k. (uskā tahaiya k.); taiyār k.; maujūd k.; baham pahuñchānā; saranjām k.; juṭnā; juhānā.

Prepare, v. i. 1.—Kul sāz-o-sāmān ikatṭhā yā durust k.; sab tarah kī taiyārī k.; jitnī chīzeñ hon sab ko thīk aur thekāne se k.; chīzon ko apne apne qarīne se r.

2.—Apne ko taiyār k.; taiyār yā musta'id h.; zorūrī tadbīron kā pahle se k. [thī kā mahsūl.

Prepay, v. t. Peshgi yā pahle se de d.; pahle hī chukā d. jaise kisi chhiṭ-

Prepense, a. Jiski fikr yā bandish pahle se huyī ho; jiskā mansūba yā band-o-bast pahle se huā ho; jo pahle se soch rakkhā gayā ho.

Usually placed after the word it qualifies; as, malice *prepense* is necessary to constitute murder.

Preponderance, } n. 1.—Wazn meñ barh jānā.

Preponderancy, } 2.—Ikhtiyār zor quwwat yā waq'at meñ galaba.

A *preponderance* of evidence—Galaba-i-shahādat. [waznī (ziyāda bhārī) h.

Preponderate, v. t. 1.—Wazn meñ barh jānā; dūse kī nisbat ziyāda

2.—Düsre par galaba yā fauqīyat r. (usse barh-kar h.)

Preponderate, v. i. 1.—Tol meñ barh jānā; jhuk jānā jaise tarāzū kā palla.

2.—Düsre ki nisbat ziyāda qawī h.; ek taraf ko jhuk jānā.

Preponderation, n. Galaba; ziyādati; düsre ki nisbat wazn meñ ziyāda h. (barh jānā); ziyādati-i-wazn ke bā'is ek taraf ko jhuk jānā.

Prepossess, v. i. 1.—Pahle se qabza kar l.—jaise kisi zamīn yā arāzī par; pahle se apne hāth meñ kar l. (le-l.)

2.—Pahle se dil ko is tarah apne bas meñ kar l. ki düsri bātoñ ko usmeñ dakhil na ho; kisi shai ki taraf pahle se māl kar d. (jhukā d.) kisi shai ke haq meñ yā uske khilāf peshtar se raghat paidā kar d.

☞ "*Prepossess* is more frequently used in a good sense than *prejudice*."

Webster.

Prepossessed, pp. Kisi shai ke haq meñ yā uske khilāf pahle se māl.

Prepossessing, a. Apni taraf māl karno ki quwwat r. w.; jismeñ is bāt ki salāhiyat ho ki koyi uskā pās yā uski qadr khwāh muhabbat kare.

The countenance, address, and manners of a person are sometimes *prepossessing* on a first appearance—Aksar auqāt ba'z shakhsoñ ke bāzire unki bolchāl aur unke tarz-o-tariq aise hote hain ki unke dekhne hi düsre uoki taraf muqātab (māl) ho jāte hain.

Prepossession, n. 1.—Qabza-i-muqaddam; pahle hi le l. (qabza kar l.).

2.—Kāe jo pahle hi qāim kar li-jāe; kisi shakhis yā shai ke haq meñ yā uske khilāf un khayālāt kā asar jo pahle se jam jāen (hoñ yā qāim ho-jāen).

Preposterous, a. Tabi'at yā 'aql ke khilāf; husūl-i-muqasad ke liye mut-nāsib nahīn; mahz aur sāf sāf be-wuqūfāna; lāya'nī; bi-l-kul lagw yā 'aql ke khilāf; be-jā; behūda; anūdha; abtar. [abtarī.]

Preposterousness, n. Behūdagi; tabi'at yā 'aql ke khilāf h.; lagwīyat; **Prerogative**, n. Woh qism-i-khās kā istihqāq jismeñ düsre ki shirkat na ho; haqq-i-muqaddam wa māl-qābil-i-ibtāl; mansab-i-khās; khās haq

Presage, n. 1.—Woh bāt jisse kisi aisi bāt ki 'alāmat pāyī jāe jo hone wālī ho; koyi aisa wāq'ā jo fi-l-hāl maujūd ho aur jisse kisi aise wāq'ā ki 'alāmat zāhir ho jo hone wālā ho; 'alāmat; nishānī; fāl; shugūn; āgam. [pesh-bīnī.]

2.—Jo bāt hone wālī ho uske dekhne ki quwwat yā uskā dekhna;

Presage, v. t. Pahle se ma'lūm k.; peshū goyī k.; pahle se batānā; kisi bāt ki 'alāmat peshtar se zāhir k.; jo bāt maujūd ho uske zar'ie se āyinda hone wālī bāt ki 'alāmat zāhir k.

Prescribe, v. t. 1.—Āyinda ki hidāyat ke liye hukm d.; hidāyat yā rah-numāyī ke liye khwāh bataur qā'ide ke qāim k.; qat'i hukm d.; hukm d.; hidāyat k.; muqarrar k. [yā batānā; dawā batlānā; dawā tashkīk kar-d.]

2.—Kisi muriz ko yā uske liye koyi dawā batlānā; nuskhā likhna **Prescribe**, v. i. 1.—Hukm chalanā; hukūmat k.; hidāyat k.; düsroñ se kahna ki tum fulān bāt karo.

2.—Nuskhā likhna yā batlānā; likh-kar yā zabānī dawāñ batlānā.

3.—(Law) Haqq-i-qadāmat kā da'wā k.; kisi shai ki nisbat is bunyād par istihqāq kā da'wā k. ki woh hamāro sarf aur tasarruf meñ ☞ With for. [shudāmad se hai.]

Prescribed, pp. or a. Jo hukm ke rū se mu'aiyan ho; mu'aiyana; mahkūma; muqarrarī; hukm se qāim.

Prescription, n. 1.—Nuskha ; kisi bimāri ke daf' karne ke liye dawāch ma' unke tarz-i-isti'māl ke batlānā.

2.—(Law) Haqq-i-qadāmat ke rū se da'wā ; kisi shai kī nisbat is bunyād par da'wā ki woh hamāre sarf-o-tasarruf meñ zamāna-i-lā-ta'ud yā ahudāmad se hai ; woh istihqāq jo shudāmad ke tasarruf se hāsīl ho ; woh istihqāq jo qabza-i-darāz ke rū se hāsīl ho.

“*Prescription* differs from *custom* which is a local usage, while *prescription* is personal, annexed to the person only—*Prescription* only extends to incorporeal rights, such as common, &c.” *Webster*.

Prescriptive, a. Jo shudāmad ke isti'māl aur tasarruf par mabnī yā uske rū se hāsīl ho ; jo rawāj par qāim ho ; rawājī. [uspar mabnī ho.

A *prescriptive* right or title—Haq yā istihqāq jo shudāmad ke rū se hāsīl yā

Presence, n. 1.—Kisi shakhs yā shai kī kisi khās maqūm par rahnā ; Opposed to *absence*. [maujūdagi ; rahnā.

2—Woh jagah jahān koyī maujūd rahe ; aisi jagah jahān se koyī shai kisi ko dekhī yā sun pāe 'alā-hīza-l-qiyās ; is qisim kī qurb ki darūmiyān meñ koyī shai hāl na ho ; dū-ba-dū pahunch jānā ; muwā-juha ; nazdiki. [darbār yā darbār kī kamra.

3.—Kisi 'ālī-rutba shakhs kī huzūrī ; huzūr ; jānūb. Dīwān-i-khās ;

4.—Huzūr ; jānūb ; koyī barā shakhs.

5.—Hāzirīn ; jo log kisi barē shakhs ko āge jam' hon ; darbārī log.

6.—Waz' ; tarīq ; adā ; sūrat ; dhang ; chāl-dhāl.

Presence of mind—Istiqāl-i-tabī'at ; dil kī mutamayn aur hawā' kī baja rahnā ; jānū'iyat-i-khātir jisko bā'is kisi āfat-i-nāgabhān ke ā-jāne kī hālat meñ insān

bāt-chit yā kār-rawā'ī ko karno meñ ghabrā na uṭhe ; khauf wagnāra ke bā'is se tabī'at kī mustar yā pareshān na ho-jānā (uske ghabrā na uṭhā). [nazdīk.

Present, a. 1.—Maujūd ; hāzir ; gāib yā 'adam-maujūd nahīn ; sāmne ; āge ;

2.—Jo bi-l-āl' ho (maujūd yā qāim ho) ; jo is waqt jāri yā ho rahā ho ; jo na to ho-chukā ho aur na shurū' hone wālā ho ; guzrā yā āne wālā (guzashta yā mustaqbil) nahīn ; hāl yā hāl kī ; ab yā ab kī ; bartanūn (jo bīt rahā ho).

3.—Jo madd-i-nazar yā zer-i-tajwīz ho ; jo āge yā pesh ho.

4.—Jismeñ tawaqquf na ho ; turant ; fi-l-faur ; bilā-tākhīr.

5.—Musta'id ; taiyār ; zarūrat ke waqt taiyār. [mihrbān-i-hāl.

6.—Tawajjuh aur iltifāt k. w. ; be-khabar yā gair-mutawajjih nahīn ; *The present*—Zamāna-i-hāl ; waqt-i-maujūda ; jo waqt guzar rahā ho.—*At present*—Fi-l-hāl ; bi-l-āl' ; is waqt ; in dinon ; ab.

Present, n. 1.—Pesh-kash ; tuhfa ; nazar ; bheñt ; bakhshish ; in'ām ; 'atīya ; jo kuchh kisi ko yūnūhīn (bilā-mu'āwaza) de-diyā jāe.

2.—*pl.* (Law) Wasīq-i-hāzā ; dastāwez-i-iutiqāl paṭṭa qabūliyat mukhtār-nāma yā koyī dūsrā wasīqa.

Know all men by these *presents*—Is tahrīr (wasīqa) ke rū se sab ko ma'lūm ho.

In this sense, rarely used in the singular.

Present, v. t. 1.—Kisi barē ke āge (kisi buzurg ke rū-ba-rū) pesh yā kharā kar-d. (uske āge le-jākar hāzir yā maujūd kar-d.). Kisi buzurg ke huzūr meñ hāzir h. ; kisi barē ke āge ānā.

In the latter sense, used with the reciprocal pronoun.

2.—Dikhānā ; pesh-i-nazar k. ; āge dharnā ; dekhne yā sunne ke liye kisi ke rū-ba-rū pesh k. ; zāhir k.

3.—Denā; hawāla k.; dast-ba-dast d.; kisi ke taht yā qabze meñ d.

4.—Ba-taur 'atiya yā baḥshish ke d.; denā; 'atā k.; peshkash k.

To present a man with a suit of clothes—Kisi ko ek jorā kaprā d. ('atā yā marhamat k.)

5.—Tajwiz ke liye majma'-i-wāzi'an-i-qawānīn yā 'adālat wagaira ke rū-ba-rā pesh k.; guzrānā; pesh k. [nā yā pesh k.

To present a memorial, petition, &c.—Darḥwāst yā 'arz-dāshṭ wagaira guzrān-

Presentation, n. Pesh k. yā pesh h.; peshī; izhār; numāish; namūd.

Presentation copy—Kisi tasnif kā nuṣṣha jo musannif ki jānib se kisi ko pesh.

kash kiyā jāe; koyī kitāb jo musannif dūse ko ba-taur nazr ke de.

Presently, ad. Fauran; bilā-tawaqquf; abhī; turant; jald; thoṛe 'arse meñ yā thoṛe 'arse ko ba'd hi; isi waqt; jhatpat; der na hone pāyegī.

Preservable, a. Is lāiq ki bachā rakkhā jāe; jisko mahfūz rakh sakeñ; jisko bigarne yā kharāb hone na deñ.

Preservation, n. Bachā (mahfūz) r.; muhāfazat; ihifāz; tahaffuz; nuqsān talaf yā zī'i na hone d.; bachāw; rakshā; ṭūṭue-phūṭue sarue-galne yā kisi aur tarah par bigarne na d.

“When a thing is kept entirely from decay, or nearly in its original state, we say it is in a high state of *preservation*.” Webster.

Preservative, a. Sadme nuqsān yā itlāf se mahfūz rakhne ki quwwat yā sifat r. w.; māl-ba-hifūzat.

Preservative, n. Bachāne w.; muhāfiz; woh shai jo kisi shakhs yā shai ko sahil-o-sālim yā sadme khwāl nuqsān wagaira se mahfūz rakke; woh shai jisse kisi shai ke zail yā talaf hone meñ insidād ho.

Preserve, v. t. 1.—Nuqsān yā barbādī se bachānā; badī mazarrat yā khatre wagaira se mahfūz r.; hifāzat k.; sahil-o-sālim r.; be-gazaud r.; ānch na āne yā lagne d.; salāmat r.; amn meñ r.; rakshā k.

2.—Chīni yā namak wagaira milā-kar bigarne kharāb hone yā sarue-galne na d.; ānchār yā murabba wagaira banā ke rakh chhoṛnā; bachā r.

3.—Barābar qāim r. (usmeñ farq na āne d.) jaise sūrat-i-zāhirī.

To preserve game—Shikār ke jānwaron ko shikār yā halāk kiye jāne se mahfūz r. (kisi ko unheñ mārne yā shikār karne na d.). [rakke jāeñ.

Preserve, n. 1.—Phal wagaira jo murabbe yā ānchār wagaira banāke

2.—Woh jagah jāhān shikār yā khāne meñ kān meñ lāye jāne ki garaz se jānwaron (masālan shikārī jānwaron yā machhliyon wagaira) ki hifāzat ki-jāe.

Preserver, n. 1.—Woh shakhs yā shai jiske zar'e se dūse shakhs yā dūsrī shai ki hifāzat ho; barbādī yā badī se bachāne yā mahfūz r. w.; muhāfiz; hāfiz; rakshak.

2.—Phalon ke murabbe yā ānchār wagaira banāne w.

Preside, v. t. 1.—Afsar-i-ā'lā ki hāisiyat se hukm-rān rahnā; hukumat k.; kār-rawā h.; mir-i-majlis banānā; sadr-nishīn h.; sardār h.

2.—Nigrānī k.; karore ke taur par nigah-bānī k.

Presidency, n. 1.—Ihtimām; nigrānī aur khabar-girī.

2.—Mir-majlis; sadr-nishīn; sardārī.

3.—Sadr-nishīnī kā zamānā yā 'ahd; woh aiyām jab tak koyī kabīn kā mir-i-majlis yā sadr-nishīn rahe.

4.—Sūba; ihāta; kisi sardār kā 'alāqa.

President, n. Kisi jamā'at yā kampanī wagaira kā afsar-i-ā'la jo uske umūrāt ke ihtimām-o-insirām ke liye muntakhab yā muqarrar kiya jāe; afsar; mīr-i-majlis; sadr-nishīn; sūba; hākim; afsar-i-ā'la.

Press, v. t. 1.—Dabānā yā dabnā; chānpnā; ūpar se bojh dāl-kar dabnā.

2.—'Araq wagaira nikālne ke liye dabānā; nichornā; gārnā; pernā; dabā nichor yā per ke ras wagaira nikālne.

3.—Chiknā yā barābar karne ke liye shikanje wagaira mean dabānā yā kasnā—jaise kaprā yā kāgaz wagaira.

4.—Liptānā; gale lagānā; god meñ dabā l.

5.—Tangī meñ dālne; taklīf yā musibat meñ dālne.

6.—Majbūr k.; tang k.; hukūmat yā zarūrat se kisi bāt ke karne par majbūr k.; tākid yā taqāze ke sāth kisi amr ke liye majbūr k.

7.—Zor se chālānā; tez chālānā; eṛ kasnā.

8.—Kisi ke dil par munaqqash karānā (jamānā); tākid ke sāth kisi bāt ko zihni-nishīn k. [ke liye majbūr k.]

9.—Naukarī (khusūsān bahri fauj yā jahāz ki naukarī) qabūl karne **Press, v. i. 1.**—Dabāw dālne; bhāri parnā; zor se girnā; hujūm k.; bhīṛ k.; kisi par girnā.

2.—Dhakke dete aur hujūm karte āge chālne; zor ke sāth yā ghus-paith ke apni rāh kar-l.; ghuste-paith āge chālne.

3.—Kisi bāt kā zor dil par shiddat se parnā; aisā asar paidā k. jo qawī ho yā jisse kisi amr ki nisbat majbūri ho-jāe.

4.—Be-maṇqa' yā tang karne ke liye kisi ke nazdik jānā.

Press, n. 1.—Aḥ yā kal jismeñ koyī shai dabāyī kasi yā perī jāe—masalan shikanja kolhū wagaira. Bā'z waqt is līfz se woh jagah yā makān bhī maqsūd hotā hai jabāñ ek yā zāid kalēñ chaltī hoñ—jaise matba' (chhāpa-khāna yā chhāpa). [jāeñ.]

2.—Chhāpne ki kal; jis kal meñ kitā'ieñ yā akhbār wagaira chhāpe

3.—Chhāpne aur mushtahar karne (tab' aur shāi' karne) kā fan yā kām; woh kal chhapi hui chīzeñ jo matbe' se shāi' hoñ.

4.—Sundūq wagaira jismeñ chīzeñ hifāzat se rakkhi jāeñ.

Correspondence press—Khāne-dār alemārī wagaira jismeñ murāsulat qism-wār murattau ho-kar alag alag rakkhe jāeñ.

5.—Zarūrat; shiddat; kasrat; kām ki baṛī pukār yā bhīṛ.

A press of business—Kasrat-i-kār; jab bahut se zarūri kām phailē raheñ.—

Liberty of the press—Chhāpe ki āzādī; kitāboñ risālōñ yā akhbār wagairā ke bilā-pā-bandī-i-sharāit shāi' karne ki āzādī lekin jab buhtān āmez yā fasād barpā karne wālī khwāh aisi bāteñ mushtahar ki-jāeñ jo nasāih ke khilāf hoñ to us hālat meñ un bātoñ ke i'lān karne wāle ki sazā ki jāti hai.

Pressing, p. a. Shadid; jisse tangī ho (jān zagte meñ parē); jisse kisi bāt kā taqāza pāyā jāe; hujūm-āwar; jispar tawajjuh yā jiskī islāh nihāyat zarūri ho; ashadd; zurūri. [tang-talabī ke sāth; shiddat se; bahut hī.]

Pressingly, ad. Dabā ke; zor yā taqāze ke sāth; bujid ho-kar; ba-isrār;

Pressure, n. 1.—Dabānā yā dabāyā jānā; dabāw; nichornā yā gārnā.

2.—Bojh yā zor pahunchāye jāne ki wajh se ek shai par dūsri shai kā dabāw; dabāw; dāb; chānp.

3.—Jisse jism ko taklīf pahunchē yā tabī'at meñ afsurdagi āye; saḡht ranj taklīf musibat tangī dushwārī pareshānī yā woh taklīf jo in āfaton se paidā ho; su'ubat; saḡhti; shiddat.

The pressure of poverty—Muflisi ki shiddat; jo saḥt taklif iflās ki wajh se ho.

The pressure of taxes—Mahsūlōn ki saḥti ya'ni woh paresḥānī yā taklif wagaira jo kasrat se mahsūlōn ke lagāye jāne ki wajh se ho.—The pressure of sorrow—Ranj ki shiddat; taklif jo qalb ko bahut ranj hone ki wajh se pahuñche.

4.—Shiddat; kasrat; ashadd-i-zarūrat; hujūm; bhīr; taqāza.

The pressure of business—Kasrat-i-kār; bahut se zarūri kāmōn kā phailā h.; kāmōn ki bhīr.

[bāzi; chhal-bal.

Prestige, n. 1.—Batte-bāzī; nazar-bandī; dhokhā; afsūn-garī; butte-

2.—Woh waq'ut jo agli kām-yābī se paidā ho; jo baṛī baṛī bāteñ anjām pā chuki hoñ unki bunyād par aisi bāteñ ke āyinda anjām pāne ki ummed; woh ru'b-dāb jo agle afāl yā rahan se ho; ru'b; dhānk; bāt; dāb.

Presumable, a. Jisko qarīne ke rū se sach mān sakeñ; jisko saḥih tasawwur kar sakeñ; jisko bilā tahqīq yā be-gair shahādut-i-sarihi ke bāwar kar-sakeñ; qiyās ke qābil; qarīn-i-qiyās.

Presumably, ad. Kisi bāt ko be-gair subūt-i-badili ke sach mān kar; qiyāsan; qiyās ke rū se; qiyās se; qiyāsi taur par; qarīne se saḥih tasawwur karke.

Presume, v. t. Be dekhe-bhāle yā begair kisi sarihi subūt ke khwāh qiyās ki bunyād par kisi bāt ko sach samajh yā mān l. khwāh bāwar karne ke qābil tasawwur k.; aise wujūh ko jo subūt-i-qāti ki had tak na pahuñche hoñ qawī khayāl karke kisi bāt ko sach ke taur par mān l.; dalāil-i-'aqli ke rū se kisi bāt kā qāil ho-jānā; mān l.; farz kar l.; qiyās kar l.

Presume, v. i. 1.—Kisi amr ko wujūd yā uski asliyat ko aise wujūh ki bunyād par tasawwur yā farz kar l. jo qawī samjhe jāte hoñ go we subūt ke had ko na pahuñchte hoñ; pahle hi se yaqīn kar l.; sochnā; khayāl k.; tasawwur k.

2.—Jitnā kisi amr kā tayaqqun ho yā jisqadar wajh uske bāwar karne ki ho usse ziyāda use samajhnā; hadd-i-munāsib se tajāwuz kar-jānā; kisi bāt ki nisbat jurat ke sāth 'amal k.; kisi bāt par munāsabat se ziyāda istidlāl k. yā zor d.; āzād-āna bartāw k.; dhithāyī k.; bhūlnā; ghamand k.; apne ūpar baṛā bharosā k.

Presumption, n. 1.—Subūt-i-qarāin par bāwar k. yā farz kar-l.; nā-mukammal subūt par i'tibār; rāe; zan; gumān.

2.—Wajh-i-qiyās; subūt-i-qarāin jo qāti' na ho; qiyās-i-qawī; zann-i-qawī; gumān-i-qawī; zaun-i-gālib.

The presumption is that an event has taken place, or will take place—Qiyās-i-qawī hai ki koyi sāniha ho-ohukā yā hogā.

3.—Munāsabat se ziyāda jurat; aisi rāe yā aisi tarīq jismeñ nā-jāiz zor diyā jāe yā andāz se zāid apne ūpar takiya (bharosā) rakkhā jāe yā ghamand pāyā jāe; nā-munāsib bharosā; gustākhi; shokhi; mubādirat; dilēri; dhithāyī; dhithāyī ke sāth kisi bāt kā bīrā uisi hālat meñ uṭhānā jab kām-yābī ki ummed munāsib tarīq par na ho khwāh ma'mūlī qarīne is bāt ke na hoñ ki uskī anjām ba-khair hogā.

4.—(Law) Qabl isse ki uskī asliyat sābit yā mutahaqqaq ho-jāe kisi waqi'a yā bāt kā saḥih tasawwur kar l. (mān l.); kisi gair-mutahaq-

qaq wāqī'e kā wujūd dūsre ma'rūf yā sābit-shuda wāqī'e se unke ta'alluq-i-bāhamī ke tajriba-i-sābiqa kī bunyād par akhṣ kar l.; kisi shai kī asliyat yā uskā waqī'i h. be-gair uske subūt-i-sarihī yā yaqīnī ke mahz subūt-i-wāqī'atī yā qarāin kī bunyād par tasawwur kar l.; qiyās-i-qānūnī. [jiskō pahle se khayāl kar'ke mān leñ.]

Presumptive, a. Qiyāsī; khayālī; jiskī bunyād subūt-i-qarāin par ho;

Presumptive evidence—Subūt-i-qiyāsī yā wāqī'atī; subūt-i-gair-sarihī; woh subūt jo aise hālāt se hāsīl ho jo bataur-i-lāzīmī yā ma'mulī kisi wāqī'a se ta'alluq rakkheñ; jo sarīhī (badīhī yā baiyīn) na ho.—*Presumptive heir*—See *Heir presumptive* under *Heir*. [qarīn-i-'aql hoñ.]

Presumptively, ad. Qiyās se yā qiyās ke rū se; aisi bāton ko mān-kar jo

Presumptuous, a. l.—Andāz se ziyāda diler aur apne ūpar bharosā r. w.; kāmyābī kī wajh-i-ma'qūl na hone kī hālāt meñ bhī kisi kām meñ jurat k. w.; nihāyat hī khafif bunyād par jokhim uṭhāne w.—gustākḥ; shokḥ; nā-inunāsib taur par āzādāna bartāw k. w.; be-hayā; be adab; dhīṭh—jaise shakhs. [se paidā ho.]

2.—Khayālī; qiyāsī; jo apne ūpar had se ziyāda bharosā rakhne

3.—Jo 'amdan kiyā jāe; jo be-bākāna kiyā jāe; jiske karne meñ kisi ma'rūf amr-i-lāzīmī kī khilāf-warzī kī-jāe.

Presuppose, v. t. Pahle se mān l.; pahle se ṭhahrā l.; farz kar l.; qiyās kar l.; kisi shai par muqaddam dalālat k.

Pretend, v. t. l.—Jhūṭh-mūṭh dikhlanā; jhūṭh numāish k.; zāhir meñ dikhlanā; dhokḥā dene kī niyat se kisi shai kā izhār k.; bahānā (hīla) k.; iddī'a-i-fāsīd k. [da'wā k.; da'wī-dār h.]

2.—Kisi shai kā da'wā k.; kisi shai kī nisbat apnā haq zāhir k.;

Pretend, v. t. i. Kisi bāt kā da'wā k. 'ām isse kī da'wā sachchā ho yā jhūṭhā; istihqāq zāhir k.; da'wā pesh k.; kisi bāt kī koshish k.; kisi haisiyat ke rakhne yā kisi bāt ke anjām kar-sakne kā ba-zāhir da'wā k.

Usually with *to*. [kisi bāt kā da'wā yā jhūṭhā da'wā k. w.]

Pretender, n. Kisi gair-asli shai kī numāish k. w.; jhūṭhī numāish k. w.;

Pretendingly, n. Gustākḥāna; be-adabāna; shokḥī se; dhīṭhāyī se.

Pretense, n. l.—Us bāt kā pesh k. yā karṇā jisse dhokḥā ho; jhūṭhī

Pretence, n. numāish; hīla; bahāna; banāwat; bhagal.

Under pretense of patriotism—Habb-i-watan ke hile se (uskī oṭ meñ); apne mulk kī muhabbat kā zāhir meñ izhār karke.

Sometimes preceded by *on*; as, *on pretense of Cæsar's death*.

2.—Da'wā chāhe sach ho yā jhūṭh.

Pretension, n. l.—Da'wā chāhe sachchā ho yā jhūṭhā; kisi shai kī nisbat istihqāq yā uske rakhne kā da'wā zāhir meñ is garaz se k. kī dūsre log aisi bāt par i'tibār karen jō aslī na ho yā agar aslī ho bhī to uskā hāl kisi ko ma'lūm na ho yā usko logoñ ne qabūl na kiyā ho; iddī'a; istihqāq jiskā izhār yā da'wā kiyā jāe.

Pretext, n. Hīla; bahāna; 'uzr; banāwat; ūparī dikhāw; zāhirī wajh yā manshā jo aslī wajh yā manshā par khāk ḍālne (uske chhipā rakhne) kī garaz se qāim kiyā yā mān liyā jāe.

Pretty, a. l.—Nazākat yā husn kī wajh se khush-numā; kisiqadar khūbsūrat; sāf-o-suthrā yā nafīs par ā'lā darje kā nahīn; khāsa; pākīza; dekhnawk; achchhā yā 'umda par bahut achchhā yā 'umda nahīn.

2.—Jismen banawat ke saith safayi ho; albeli; chhailchikanaiya.

Used in an ill sense.

[jaise shakhs.

3.—Zail; qabil-i-tahqir; makr-amez—jaise koyi fil-i-bad; makkār

Used ironically.

Pretty, *ad.* Kisiqadar; kam-o-besh; kuchh kuchh; thorā-bahut; bahut nahūn.

[jūnā; kisi par fauqiyat le-jāna.

Prevail, *v. i.* 1.—Gālib ānā; galaba pānā; bartarī hāsīl k.; kisi se baḥ

Sometimes with *over* or *against*.

2.—Jāri rahnā; nafāz r.; tāsir r.; gālib rahnā; asar r.; rāij rahnā yā rawāj r.; khūb phailā rahnā.

The fever prevailed in a great part of the city—Bukhār shahr meñ dūr tak khūb phailā thā.—This custom prevails there—Yah dastūr wahāñ phailā (jāri yā rāij hai).—These arguments ought to prevail with him.—In duli-lōñ kā asar uspar (uske dil par) honā chāhiye.

3.—Targīb d.; rāgīb k.; māil k.; rūzi k.; manā l.

With *on*, *upon*, or *with*.

4.—Kāmyāb h.; jīt jānā; chal jānā; kār-gar h. [quwwat ho; bā-tāsir.

Prevailing, *p. a.* 1.—Gālib; jiskā asar ziyāda-tar ho; jismen ziyāda-tar

2.—Bahut phailā huā; jiskā galaba bahut ho; nihāyat 'ām; bahut hī rāij.

[paidā karne meñ nihāyat qawī tāsir; kām-yābī.

Prevalence, *n.* 1.—Galaba; istilā; barī quwwat yā tāsir; kisi natīje ke

2.—Barā rawāj; bahut phailnā; galaba; shiddat se jāri rahnā; nihāyat 'ām taur par h. yā phailā rahnā.

[fathmand.

Prevalent, *a.* 1.—Gālib; zabar-dast; bartar; dūsre par fauqiyat r. w.;

2.—Rāij; murawwaj; jo bahut rawāj pāye ho (phailā ho); gālib; jise log bahut mānte hon—jaise rāe.

[tak phailā ho.

3.—Bahut phailā huā; nihāyat 'ām; jo bahut logon ko ho yā dūr

A prevalent disease—Bimārī jo kserat se logon ko ho; maraz jisneñ bahut se

log muhtalā hon (jo 'alām-gīr ho).

What customarily prevails is *prevalent*; as, a *prevalent* fashion.

What actually prevails is *prevailing*. *Prevalent* may be used either before or after its noun; as, the *prevalent* winds are west, or the west winds are *prevalent*; while *prevailing* can be used only before its noun; as, the *prevailing* wind is west." Webster.

Prevaricate, *v. i.* 1.—Ulat-pher k.; pahlū badalnā; sīdhī bāt chhor-kar pechida tariq ikhtiyār k.; rāstī se munharif h.; be imāni kī bātēñ k.; sachchī bāt ke kahne se gurez k.; āre-bale kahnā; jo kuchh pūchhā jāe uskī nisbat gol-gol bātēñ is garaz se kahuā kī bāt ṭal jāe aur kuchh hāl na khule.

Prevarication, *n.* Tāki sachchī bāt na kahī jāe (aṣl-haqīqat kā inkishāf-na ho) pher-phār ke bātōñ kā kahnā; ṭal-maṭol; hāñ-hāñ; āre bale; sachchī aur rāst-mu'āmalagī ke tariq se bargashtagī; lagzish; khilāf-bayānī.

Prevent, *v. t.* Rohnā; kisi shai ke darimyan meñ par ke use rok d.; bāz r.; māni' h.; mukhil h.; muzāhimī h.; insidād k.; band k.; man' k.; ānā; kisi shai kā ānā pahunchnā yā honā rok.d.

Preventer, *n.* Rokne w.; bāz r. w.; māni'; jisse kisi amr kā insidād ho (woh ruk jāe; usmeñ rukawat par jāe).

Prevention, *n.* Insidād; mumāna'at; imtinā'; rukawat; rok; atkāw; muzāhamat; kisi shai ke āne yā pahunchne meñ rokṭok.

[māni'.

Preventive, *a.* Rokne par māil; jisse kisi shai kā ānā ruk jāe; rokne w.;

A medicine preventive of disease—Dawā jisse bimārī ruk jāe (uskā ānā yā honā band ho-jāe). [hārīj ho; bāz r. w.]

Preventive, n. 1.—Rokne w.; jo kisī shai ke āne yā pahunchne meñ hone pāye) pahle se isti'māl kī jāe. [sābiq kā; peshtar kā; māqabl.]

Previous, a. Muqaddam; jo kisī dūsrī shai ke pahle ho yā wāqī' ho; aglā; A previous intimation—Ittilā'-i-māqabl; kisī bat kī ittilā' jo uske hone ke pahle

Previously, ad. Pahle se; peshtar se; qabl se; āge se. [di yā kijāe.]

Prey, n. 1.—Māl-o-asbāb jo laṛāyī meñ dushman se chhīn liyā jāe; gani-mat; lūt kā māl. [jāe.]

2.—Shikār; said; jo kuchh khā jāne kī garaz se jabrīya pakar liyā

3.—Lūt-pāt; takht-o-tārāj; gūrat-garī. [dūsrē jāuwarōn kā gosht khāye.]

Animal or beast of prey—Shikārī jānwar; gosht-khor jānwar; woh jānwar jo

Applied to the larger animals as lions, tigers, hawks, vultures, &c., rather than to insects." Webster.

Prey, v. i. 1.—Lūt kā māl l.; lūt-pāt kā māl ikaṭṭhā k.; lūtuā; zor-o-zulm se khānā; pakar ke nigal jānā; shikār k. [jātā hai.]

The wolf preys on sheep—Bheriyā bherī kā shikār kartā hai (use pakar ke khā

2.—Rafta-rafta (āhista āhista yā dhīre dhīre) khā jānā; ba-tadrīj zūl yā barbad kar d.; galā d.; ghulā d.; ghaṭa d.; tahlil kar d.; laṭā d.

Grief preys on the body and spirits—Ranj jisim aur rūh ko tahlil kar detā hai

Love preys upon one's life—'Ishq ghulā ke mār dāltā hai.

Price, n. 1.—Qimat; mol; dām; saman; jisqadar māliyat bechne wālā apnī chiz kī qarūr de; woh ta'dād jispar koyī shai bechī yā kharid

ki-jāe; badal jo naqd yā jins ke zarī'e se diyā jāe; jo bhāw kharid-furokht meñ diyā yā māngā jāe; jo kuchh bāzār kī nirkh ke mutābiq.

2.—Qadr; bahā; 'umdagī; mol. [kisī qism ko jins ke liye diyā jāe.]

3.—Badlā; mu'awāza; samra; ajr; phal.

Price-current or price-list—Nirkh-nāma.

Price, v. i. Qimat lagānā; dām lagānā.

Pride, n. 1.—Gurūr; takabbur; ghamand; bad se ziyāda apnī buzurgī (barāyī) kā khayāl r. aur aksar dūsrōn ko nā-chiz samajhnā; ahankār.

2.—Apnī liyāqat kā khayāl aur un bātoñ se nafrat jo zalil yā nā-sazāwār hon; 'umda qism kī zātī tauqīr; ausāf-i-zātī kī buzurgī kā

In a good sense. [khayāl; tafakkhkhur.]

3.—Gurūr ke sāth bartāw; shokhī; shekhī; akar; aiñh; ghamand; nakhwat. [kare (nāzān ho); tauqīr-i-zātī kī bunyād.]

4.—Woh shai jispar koyī gurūr kare; woh shai jispar koyī nāz

5.—Ārāish; zebāish; sajawat; ārāstagī. [fur; dhūm-dhūm.]

6.—Numāish; namūd; shān-o-shaukat; bharak; ān-bān; karr-o-

7.—Balandī; 'urūj; unchāyī.

Pride, v. i. Gurūr k.; ghamand k.; nāz k.; apnī barāyī par fakhr k.; apne munh miyān miṭṭhū baunā; taallī kī lenā; dūng mārūnā.

Used reflexively; as, they pride themselves in their wealth, dress, or equipage.

PRIMA-FACIE, (fā'shi-ē) (Lat.) Bādiu n-nazar meñ; dekhne hī meñ; ba-zāhir; badilī; sarihī; nazar dūlte hī; dekhte hī.

Primarily, ad. Pahle; ibtidāan; awal; awalān; asl meñ; aslī yā ibti-

dāyī ma'nī (mafhum yā manshā) ke lihāz se.

Primary, a. 1.—Pahlā; ibtidāyī; asli; jiskā waqtū yā zuhūr waqt ke i'tibār se pahle ho; muqaddam. [haiya (sāz o-sāmān) ho jo usse barh kar ho.

2.—Silsile ke i'tibār se pahlā; ibtidāyī; jisse kisī aisi shai kā ta-

3.—Qadr-o-mauzilāt yā waq'at meñ sab se barhkar; khās; muqaddam; awwal; sab par hālā; sab se barh-kar; sab se barā.

Prime, a. 1.—Asli; pahlā; ibtidāyī; waqt ke lihāz se muqaddam.

“In this sense, the word is nearly superseded by *primitive*, except in the phrase *prime cost*.” *Webster*. [ā'lā; ā'zam; kalān; sab se barā.

2.—Rutbe darje qadr-o-mauzilāt yā waq'at meñ sab par muqaddam;

3.—Ā'lā qism kā; nihāyat hī 'umda; awwal darje kā.

4.—Uḥtā huā; ubhārā huā; āgāz meñ.

Prime, n. 1.—Pahlā hissa; shurū' kā hissa; shurū' āgāz ibtidā yā awāl jaise dīn sāl wagaira kā; tarkā; bhor; subh; bahār.

2.—Zindagi hī bahār; shabāb; 'unfuwān-i-shabāb; uḥtī yā charḥtī jawānī; joban; pūrī tan-durustī quwwat yā khūb sūrtī. [barh-kar ho.

3.—Jo sifat meñ sab se 'umda ho; 'umda-tarīn hissa; jo hissa sab se

Primeval, a. Zamāna-i-salaf kā; aḡle dīnoñ kā; asli; ibtidāyī; pahlā.

Primitive, a. 1.—Ibtidāyī; asli; shurū' kā; aḡle zamāne kā; pahlā; aḡlā.

2.—Asli; ibtidāyī; gair-mushtaq; jo dūsre se niklā na ho.

Primogeniture, n. 1.—Wālidāin-i-wāhid se pahle-pahal paidā h.; larḡkoñ meñ silsila-i-paidāish ke rū se buzurgī; khālaf-i-akbar h.; jethā h. [se barī beṭī ko hāsīl ho.

2.—(Law) Wāris hone kā woh khās haq jo sab se bare beṭe yā sab By, or by right of, *primogeniture*—Us istihqāq ke rū se jo bare beṭe yā barī beṭī hone kī wajh se hāsīl ho. [i-mushtawāt rakhte hoñ unmeñ afsar.

PRIMUS INTER PARES [Lat.] Barābaroñ meñ barā; jo log darja-

Prince, n. 1.—Woh shaḡhs jiskā rutba sab se balaud ho; woh shaḡhs jo mansab aur iqtidār meñ sab se barh-kar ho; bādshāh; shāh; sultān;

Sometimes, but rarely, applied to a female sovereign. [malik; rājā.

2.—Bādshāh kā larḡkā; shāh-zāda; malik-zāda; kuñwar; rāja-kumār; khāndān-i-shāhī se (usse paidā). [Wales." *Webster*.

“In England, the eldest son of the king is created *Prince* of

3.—Kisī khās riyāsat yā mulk kā rayīs wālī yā sardār jo bādshāh i-waqt kā mā-taht ho. [zī-iqtidār.

Princely, a. 1.—Shāhī; bādshāhī; nihāyat hī bare rutbe kā; barā hī

2.—Jo bādshāh sā ho yā uske liye muzaiyib ho; shāhāna; 'azīmu-sh-shān; 'ālī-shān; bahut barā; kasīr; jismeñ kisī shai kī qillat (kamī yā kotāhī) na ho.

Principal, a. Khās; rutbe zāti sifat yā 'izzat meñ sab se barā; waq'at meñ sab se barh-kar; sadr; nihāyat aham; sab se barā; ā'lā; asl; muqaddam; mūl. [dhān; muqḡdh.

Principal, n. 1.—Sardār; afsar; sar-guroh; sarḡhail; mukhiyā; pra-

2.—Madrāsē kā afsar-i-ā'lā

3.—(Law) Asl mujrim; shaḡhs jisse koyī jurm khās-kar sādīr ho; woh mu'īn jo jurm ke irtikāb ke waqt maujūd ho.

“Distinguished from an *accessory*.

4.—Asl mudyūn; woh shaḡhs-i-khās jiske zīmme koyī dāin ho.

“Distinguished from a *surety*.

5.—Asl mālīk; jo shaḡhs apnī jānīb se muḡhtār wagaira muḡarrar [kare.

“Distinguished from an *agent*.

6.—Zar-i-asl; rupaye jo bataur dain ke wājibu-l-adā hoñ yā sar-māye ke taur par kisī kām meñ lagāye jāēñ; jam'; asl; mūl (corruptly *mūr*).

☞ So called in distinction from *interest* or *profit*.

Principality, *n.* 1.—Farmān-rawāyī; hukm-rānī; bādshāhat.

2.—Qalam-rau; woh mulk jispar bādshāh hukm-rān ho; riyāsat; saltanat; sūba; rāj; mulk; woh mulk jiske nām se uskā bādshāh (rājā yā rayis) mausūm ho. [sak se barh-kar; sab se ziyāda.

Principally, *ad.* Khās-kar; khusūsan; sab ke ūpar; sab par muqaddam;

Principle, *n.* 1.—Kisī shai kā sabab mabdā yā uskī bunyād; jis shai se koyī chiz nikle; asl; jar; binā; mādā; 'unsar; juzw-i-tarkībī; jis shai se dūsri shai tarkīb pāye (bane).

2.—Bunyād; binā; woh shai jisse kisī qaul fi'l khwāh silsila-i-af'āl yā bahs kī tāyid ho; madār; asl (*pl.* usūl).

On what principle can this be affirmed or denied? Kis bunyād par yah bāt kabī jā-saktī yā usse inkār ho-saktā hai? He reasons on sound principles—

Uski bāhs kā madār sahīh usūl par hai.

3.—Qā'ida-i-kullīya; masala; usūl; gur; aisā masala yā qā'ida jisse dūsre masāil yā qawā'id mustakhraj huye hoñ yā jiupar we mubnī hoñ; tattwa.

4.—Woh bāt jispar i'tiqād lāyā jāe 'ām isse ki woh nafs-u-l-amr ho yā na ho par uske mutābiq kār-rawāyī kī-jāe yā uspar koyī silsila qāim kiya jāe; zābita; qā'ida; riti; mat; dharm.

Principle, *v. t.* 1.—Koyī rāe masala yā 'aqida kisī ke dil par mazbūtī se qāim karānā; kisī qism kā 'aqida (achchhā ho yā burā) zihn-nashīn

☞ Used chiefly in the participle. [karānā.

2.—Dil par naqsh k.; dil par jamā d.; khātir yā zihn-nashīn k.

Print, *v. t.* 1.—Chhāpnā; tab' k.; chhāpe kī kal se chhāp-kar barhānā.

2.—Dabā-kar nishān k.; chhāpnā; chhāpā lagānā; kisī shai par nishān yā naqsh kar d. [wagaira chhāpnā.

Print, *v. t.* 1.—Chhāpe kā kām k.; chhāpnā; chhāpī kā peshā k.; kapre

2.—Kitāb shāi' k. (chhāp-kar use phailānā).

Print, *n.* 1.—Naqsh; nishān; chhāpa.

2.—Har qism ke chhāpe ke hurūf kī chhāpī huyī chiz; chhāpa.

3.—(a) Kisī shai kī chhāpī huyī shabih; taswīr; naqsha. (b) Kha-baron kā parcha; akhbār. (c) Chhāpā huā kaprā; chhīṭ; dares.

4.—Thappā; muhr; chhāpa; naqsh karne kā āla; woh shai jiskī sūrat kisī dūsri shai par ban jāe.

In print—Chhāpā huā; chhāp-kar matbe' se niklā huā; jiskā i'lān chhāpne ke ba'd huā ho; jo tab' pākar shāi' huā ho.—Out of print—Koyī chhāpī kitāb

wagaira jo farokht ke liye bāqī na ho ya'nī us shakhs ke pūs uskī jildeñ bikri ke liye maujūd na hoñ jo unko 'umūman shāi' kartā ho.

Printer, *n.* Chhāpne w.; tab' k. w.

Printless, *a.* Jiskā nishān na par jāe; jisse naqsh na ban jāe.

Prior, *a.* Pahlā; aglā; sābiq kā; muqaddam; dūsre ke i'tibār se (uske muqābale meñ) pahle kā. [qāim huā ho.

A prior debt—Dain-i-muqaddam ya'nī woh qarz jo kisī dūsre qarz ke pahle

Priority, *n.* Kisī ke pahle kā h.; taqaddum.

Priority of debts—Dūsron ke muqābale meñ apne dain ke pāne kā haqq-i-muraj-jah; wusūl-i-dain meñ taqaddum kā haq.

Prison, n. Mahbas; zindān; qaid-khāna; jel-khāna (jail). [asir; bañdhuā.
Prisoner, n. 1.—Qaidi; jo shakhs mahbas meñ rakkhā jāe; mahbūs;
 2.—Jo shakhs giriftār yā zer-i-hirāsāt ho 'ām isse ki mahbas meñ
 rakkhā jāe yā nahīn; mudda'ā'alaih-i-zer-i-hirāsāt.

Privacy, n. 1.—Aisi jagah rahnā jahān kisi se mulāqāt yā did-shanid
 na ho; khalwat-guzīnī; gosha-nashīnī; tanhāyī meñ rahnā.
 2.—Woh jagah jahān kisi se mulāqāt yā dekhā-dekhī na ho; khalwat;
 gosha; tanhāyī; parda.

3.—Jo kuchh kiyā yā kahā jāe uskā ikhfā; poshidagī; parda.
Private, a. 1.—Kisi kī khās; kisi kī zāt -i- khās kā yā usse muta'alliq;
 kisi kī zāt se makhsūs; nij kā; zāti; khānagī; 'ām nahīn; a'wām se mu-
 ta'alliq nahīn; jisko dūsroñ se ta'alliq na ho; 'alāhida; judāgāna.

A man's private opinion, business, or concerns—Kisi kī nij ki rūe uskā kār-o-
 bār yā uske ta'alluqāt.—A man's private expenses—Kisi kī zāt-i-khās ke (us-
 ke nij ke yā zāti) masārif.—Private property—Nij kī māl; māl jismeñ dūsra
 sharik na ho.—Private interests—Zāti naf'; naf' jismeñ dūsra sharik na ho.—
 Private affairs—Umūrāt-i-khānagī; nij kī kār-o-bār.

2.—Logoñ se alag-thalag; jahān kisi se mulāqāt yā did-shanid na
 ho; goshe kā; tanhāyī kā; khalwat kā.
 A private room—Taḥlliye kī kamra; kamra jahān kisi se mulāqāt yā did-
 shanid na ho.—Private prayer—Du'ā yā namāz jo tanhāyī meñ parhī jāe.

3.—Jise koyī sarkārī 'uhda yā mansab na ho; jo koyī sarkārī kām
 pāye na ho. [lāzim-i-sarkār.
 A private person—Woh shakhs jo koyī sarkārī 'uhda na rakhtā ho; gair-mu-
 4.—Jisse 'awām wāqif na hon; jo poshida yā makhfī ho; jo
 dar-parda ho.

A private negotiation—Mu'amala jo dar-parda ho (jisse log 'umūman wāqif na
 hon).—In private—(Law) Khufyan yā khufyatan; chhipā ke; dar-parda;
 khulā-khulī nahīn; bār-i-'ām nahīn; bar-malā nahīn.—Private act or statute—
 Woh qānūn jo khās khās ashkhās yā khās qism ke logoñ yā khās shai se
 ta'alluq rakkhe. “Opposed to a general law, which operates on the
 whole community” Webster. Private nuisance or wrong—Woh taklif yā nuqsān
 kī bāt jo khās-kar ashkhās-i-wāhid se ta'alluq rakkhe.—Private way—Dūsre
 kī zamīn par ba-taur nij ke āne jāne kā haq.

Privately, ad. 1.—Poshida taur par; khul-ke yā bār-i-'ām nahīn; ba-tarz
 -i-fāsh nahīn; chupke-se; chhipā ke yā chhip ke.

2.—Aise taur se ki jis shai kā mazkūr ho uskā asar kisi shakhs yā
 ashkhās par pahunchē. [rūm rahnā yā uskā na h.; 'usrat; tangī; taklif.

Privation, n. 1.—Mahrūmī; āram ke liye jo shai zarūrī ho usse mah-
 2.—Jo shai kisi ke pās ho uskā uske qabze se nikāl.; kisi shai kā
 3.—Na honā; 'adam-maujudagī. [haṭā d. yā uskā talaf kar-dālnā.

Privilege, n. Woh qism-i-khās kā haq jo qānūn yā rawāj ke rū se kisi
 shakhs yā jamā'at wagaira ko hāsil ho; us bār se barāat jo dūsroñ par
 partā ho; kisi qism-i-khās kā faida yā naf'; woh haq yā zimadārī
 wagaira se barāat jo dūsroñ ko yā sab ko hāsil na ho; kisi nafe' kā
 tasarruf-i-khās yā kisi burāyī yā bār se barāat; naf'; faida.

Privilege, v. t. 1.—Kisi ko koyī istihqāq-i-khās 'atā k. (denā) yā kisi
 shai se barī k.; barī k.; koyī khās qism kā haq d.
 2.—Barī k.; najāt d.; chhorānā.

Privileged, p. a. Kisi qism-i-khās kā haq r. w.; kisi mu'akhaze farz khid-māt yā mahsul wagaira se barī; mustahaq; munjāz.

Privileged communication (Law)—Woh bāt-chit yā khat ki'ābat jo kisi ahl-i-mu'āmala aur uske mushir-i-qānūnī ke darmiyān ho aur jiskā if-hā be-gair razā-mandī ahl-i-mu'āmala ke na ho-sake; woh guft-gu yā nāma-payūn jo wakīl aur muwakkil ke mū-bāin ho aur bataur rāz ke mutasawwar ho
Privileged debts—Woh duyūn jo tarka-i-mutawaffa yā jūdūd-i-madyūn-i-muflis se qarz ke adā karne kī hālat meñ aur duyūn se muqaddam adā kiye jāen; duyūn-i-muqaddam.

Privy, n. 1.—Kisi bāt kā 'ilm jo poshida taur par ho; woh wāqifiyat jo kisi ko dūsre kī nij kī bāt kī ho; wāqifiyat jisso razā-mandī yā
2.—Bhed kī bāt; rāz; bhed. [ittifāq zāhir ho; rāz-dārī.

3.—(Law) Kisi mu'āmala-i-khās kī nisbat logoñ meñ ittifāq; haq-qiyat ke huqūq-i-wāhid kī nisbat āpas meñ nisbat.

4.—Badan ke woh hisso jinkā chhipā rahuā muqtazī-i-hijāb ho; andām-i-nihānī; jism ke woh maqāmat jinkī be-satrī munāsib na ho.

Privy, a. 1.—Khās; nij kā; apnā; kisi kā khās; jo nij ke kāmōñ ke liye
The privy purse—Job-i-khās. [makhsūs ho; 'ām nahīñ.

2.—Makhfi; poshida; chorī kā; fāsh yā 'ām nahīñ; chhipā.

A privy attempt to kill—Kisi kī halakat kī dar-parda koshish.

3.—Fakhliye kā; tanhāyī kā; nij kā; jahāñ 'ām taur par logoñ kā guzar na ho. [dūsro kā sharik; mahram; dar-parda wāqif.

4.—Poshida taur par jāune w.; kisi parde kī bāt ke jāune meñ

Privy chamber—Mahal-i-shāhi meñ fakhliye kā kamra; diwān-i-khāṣ. —**Privy council**—Woh mu'azzas wa mumtāz log jo umūrāt-i-saltanat meñ shūra dene ke liye bādshāh kī jānib se muntakhab kiye jāen; mushirān-i-saltanat.

Privy, n. 1.—(Law) Sharik; jo shakhs kisi chiz se ta'alluq rakkhe; jo dūsro kī qāim kī huyī haqqiyat meñ haq rakkhe; woh shakhs jo aise mu'āhade yā intiqāl meñ haq rakkhe jismeñ woh khud sharik na ho.

2.—Pāc-khāna; jāe-zarūr; baitu-l-khalā.

Prize, n. 1.—Jo kuchh harāyī meñ dushman se chhīn liyā jāe; kisi qism kā māl yā asbāb jo lūṭ-pāṭ se mile; lūṭ; ganīmat; yagmā; jahāz jo harāyī meñ dushman se chhīn liyā jāe.

2.—Jo dūsre se mile; jo chiz mile aur 'umda samjhaī jāe; nī'mat.

3.—Kisi bāt ke muqābale meñ jo kuchh hāsil ho yā diyā jāe; in'ām jo kisi qism ke kām meñ mile; koyī 'umda chiz jo mil jāe.

4.—Chitthī parue (qur'a-andāzī) kī hālat meñ jo kuchh kisi ko hāth lag jāe. [qīmat kī sharh (mol kī bhīw) thahrūnā.

Prize, v. t. 1.—Qīmat lagānā; dām lagānā; qīmat-i-takhmīnī qaim k.;

2.—Barī qadr k.; girān-bahā samajhnā; 'azīz jānā; ganīmat

PRO, [Lat].—

[samajhnā; bī-waq'at tasawwur k.

Pro et con, or pro and con—Kisi ke haq meñ aur uske khilāf; kisi amr ke subūt aur uskī tardid ke liye.—**Pros and cons**—Woh bāteñ jo kisi amr ke

haq meñ yā uske khilāf kabī yā pesh kī jāen; naf-o-nuqsān; fawāid-o-gair-fawāid; subūt-o-tardid; bhalāyī-burāyī.

Probability, n. 1.—Qarīna; ihtimāl; qiyās; sachāyī kī sūrat.

2.—Jo bāt zāhir meñ sach yā aslī ma'lūm de; qarīn-i-qiyās.

In this sense, the word admits of the plural number; as,

The probabilities of the case are in favour of the defendant—Is muqaddame ke qarāin mudda'ā'alaih ke haq meñ mufid hain.

Probable, a. 1.—Aglab; gālib; qarīn-i-qiyās; jiske haq meñ subūt ziyāda ho aur uski tardīd kam ho; jiski tāyīd meñ aisā subūt ho jo dīl ko yaqīn karāne par māl ho par jisse kisiqadar shubha baqī rah jāe; qarīn-i-ihitmāl; muhtamal.

2.—(Law) Jisse kisi bāt kā qarīna paidā ho; jisse kisi amr ki tāyīd yā uske bāwar karne ki wajh paidā ho par uskā subūt na ho.

Probably, ad. Gāliban; qarīn-i-qiyās hai; yahān tak ki bāwar karne ki gunjāish ho; zāhir meñ sach yā aslī; ho; chāhiye-to.

Probate, n. (Law) (a) Hākim yā 'adālat-i-mujāz ke rū-ba-rū kisi' shakhs -i-mutawaffā ke wasiyat-nāma-i-ākhir ke jawāz kā subūt; wasiyat-nāma-i-sābit-shuda ki naql jo 'adālat ki muhr se musaddaq ho-kar wasī logon (ausiyā) ko ma' saad-i-tasdiqī subūt-i-wasiyat-nāma ke di-jāwe.

(b) Wasiyat-nāma ke subūt ke lene kā istihqāq yā ihtiyār.

Probate Court, or Court of Probate—'Adālat jo wasiyat-nāmon ke subūt ke lene aur unki tasdiq karne ki mujāz ho.—*Probate duty*—Woh rusūm-i-sarkari jo wasiyat-nāma ke zari'e se jāedād ke muntaqil hone par ada ho.

Probation, n. 1.—Imtihān; āzmāish; jānch; parakh; koyī kārrawāyī jo asl-i-haqīqat ke daryāft ke liye ki-jāe.

2.—'Iddat.

The term, or period, of *probation*—Zamāna-i-'iddat. *Vide G. L. T.*

Probationary, a. Jisse kisi shai yā shakhs kā imtihān ho; jo imtihānan wuqū' meñ āye.

A *probationary appointment*—Taqrur jo imtihānan wuqū' meñ āye.

Probationer, n. Jo zer-i-imtihān ho; jiski kārrawāyī imtihānan dekhī jātī ho; nau-āmoz.

Probe, v. t. 1.—Zakhr-wagaira meñ salāyī dāl-kar usko dekhna-bhālne.

2.—Khūb taṭalnā; taftish k.; barī jānch k.; wujūh aur hālāt ki taftish wāqī'i taur par k. [wājib ho thik waisāhi k.]

Probity, n. Barī diyānat; sachāyī; rāst-guftārī; rāst-bāzī; jo kuchh

Problem, n. Masala jo hal karne ke liye pesh kiya jāe; suwāl; bāt jo jānch-partāl yā sābit karne ke liye qāim ki-jāe; 'uqda jiskā hal karnā mushkil ho; bāt jiskā wārā-nyārā k. sahl na ho; bahs-i-mashkūk.

Procedure, n. 1.—Kārrawāyī kā tariq; 'amal-darāmad; bartāw; kārrawāyī; tadbīr jo ki-jāe ('amal meñ lāyī jāe); kāmōn kā silsila; kārrawāyī (kāim chālāne) kā zābita yā tarz. [barhnā.]

Proceed, v. i. 1.—Ek jagah se dūsri jagah ko āge jūnā; āge chalnā; āge
☞ "Applied to persons or things. This word, thus used, implies that the motion, journey, or voyage, had been previously commenced, and to proceed is then to renew or continue the motion or progress." *Webster.*

2.—Kalām (bāt) kā ek silsila khatm karke dūsra silsila shurū' k.

3.—Nikalnā; paidā h. jaise kisi masdar yā sar-chashme se; nāfiz

4.—Kisi bāt ki pairawī k. [h.; sādīr h.]

5.—Taraqqī k.; āge barhnā.

6.—(Law) Nālīsh k. aur uski pairawī k. (use chālānā); koyī kārrawāyī qānūnī tariq par shurū' karke chālā le-chālānā.

☞ In this sense, often followed by *against*.

7.—Tāsīr paidā k.; muassir h.; muta'alliq h.; lagnā; itlāq r.

Proceeding, n. 1.—Woh fi'l jo kisi manshā yā kām ke anjām ke muta'alliq kiya jāe; kārrawāyī; tadbīr; mu'āmala; kām; harakat; 'amal; dūsron ke sāth bartāw yā 'amal-dar-āmad kā silsila.

A legal, or an illegal, *proceeding*—Jūiz yā nā-jūiz kār-rawāyī; kām jo qānūn ko mutābiq yā uske khilāf ho.—A cautious *proceeding*—Kār-rawāyī jo ihtiyāt ko sath ki-jāe. The *proceedings* of the legislature—Majma'-i-wāzi'-ān-i-qawānin ki kār-rawāyī—To adopt *proceedings*—Kār-rawāyī k.; tadbīr 'amal meñ lānā.

2.—(*Law, pl.*) (a) Woh kul kār-rawāyī jo kisi muqaddame ke muta'alliq ki-jāe; rūdād-i-muqaddama; jo kuchh tadbīr kisi mu'āmale meñ ki-jāe. (b) Kisi muqaddame ko kāgazāt (uski misl). (c) Rūbakār. To institute *proceedings*—Nālish k.; da'wā k.; istigāsa pesh k.

Proceeds, n. Āmadani; nikāsi; paidā-wār; mahāsil; samān; māl-o-as-bāb wagaira bik-kar jo kuchh uski qīmat naqd ho.

Gross *proceeds*—Kachchī nikāsi; paidāwār-i-khām; āmadani jismēñ se kharch minhā na huā ho.—Net *proceeds*—Pakki nikāsi; paidā-wār-i-pukhta; kharch wagair minhā dekar jo kuchh kisi āmadani meñ bach jāe.—Sale-*proceeds*—Bai' yā nilām kā zar-i-samān.—*Proceeds* of land—Arāzi ki āmadani yā paidāwār; mahāsil; zar-i-bā'il.

Process, n. 1.—Taraqqī; ba-tadrij āge ko barhnā; mailān.

2.—Silsila-wār kār-rawāyī; kisi bāt kā barābar hotā jānā; daurān; silsila. [afāl yā 'amal-i-musalsal.

3.—'Amal; āzmāish; woh bāteñ jo silsila-wār intihānan ki-jāeñ;

4.—Harakat khwāh barhne yā ghatne wagaira kā silsila.

5.—Daurān; barābar guzrā yā niklā-jānā; murūr—jaise aiyām (waqt yā zamāne) kā.

6.—(*Law*) Kisi muqaddame ki kul kār-rawāyī jo shurū' se ākhir tak ho. Woh kār-rawāyī jo jawāb-dihī karāne ki garaz se mudda'-ā-'alaih ko 'adālat meñ hāzir karāne ki nisbat ki-jāe. Is lafz kā itlāq 'umūnan 'adālat ko kul hukm-nāmon par hotā hai.

Original *process*—Woh tadbireñ jo mudda'-ā-'alaih ko 'adālat meñ hāzir hone par majbūr karne ke liye ki-jāeñ.—*Mesne process*—Woh ahkām jo muqaddame ke faisal hone ke qabl kisi amr-i-darimiyanī ki nisbat jāri kiye jāeñ; ahkām-i-darimiyanī.—*Final process*—Hukm-nāma-i-ijrā-i-digri.—*In process*—Jāri; hotā huā; daurān-i-kār meñ; shurū' ho-kar khātme ko na pahunchā huā. Is muhāware kā itlāq kisi aisi bāt ki nisbat hotā hai jo shurū' ho-ohuki ho par khātme ko na pahunchi ho (jo ho-rahi ho).

Procession, n. Log jo qatār bāndh-kar pā-piyāda yā sawāriyon par bā-qā'ida yā kisi rasmi-i-khās ke mutābiq chalen; julūs; sawāri.

A marriage *procession*—Bārāt; julūs jo shādī meñ nikle.—A funeral *procession*—Log jo kisi ki la'ah yā usko janāze ke sath jāeñ.

Proclaim, v. t. 1.—Mushtahar k.; ittilā'-i-'ām ke zarī'e se kisi shai kā khūb i'lān k.; kisi bāt ko logon ko khūb jānānā; manādi k.; dhin-dhorā pīnā; mashhūr k.; tasht-az-bām k.; kisi bāt ko chāron taraf phailānā; ishtihār d.; bār-i-'ām kahnā; 'awām par zāhir kar-d.

Proclaimed, pp. Jiskā i'lān hākim ki taraf se huā ho; jiski ittilā' 'awām ko di-guyi ho; mushtahar-shuda; ishtihāri.

A *proclaimed offender*—Mujrim-i-ishtihāri; aisa mujrim jiski giriftāri wagaira ki nisbat sarkār se ishtihār huā ho.

Proclaimer, n. Mushtahar k. w.; ishtihār d. yā k. w.; i'lān k. w.; dhin-dhorā pīne w.; manādi k. w.; jo kisi bāt ki ittilā' 'awām ko de (use sab logon ko jānā de).

Proclamation, n. 1.—Mushtabar k.; khūb mashhūr k.; zābite ki ittilā; 'ām qism ki ittilā; i'lām yā i'lān; dhindhōrā; ishtihār; dugdugi yā duggi. [di-jāe; ishtihār-nāma yā ishtihār; i'lān.]

2.—Woh kāgaz jiske zarī'e se kisi bāt ki zābite ki ittilā logon ko

Proclivity, n. Ragbat; mailān; khwāhish; shauq; rujahān.

Procrastinate, v. t. Kal par yā ek din se dūse din par tāl d.; kisi zamāna-i-āyuda par muhawwal k.; multawī k.; āge par tāl yā hatā d.

Procrastinate, v. t. Sustī k.; der k.; tāl-mātol k.; dirang k.; tawaq-quf k. [i-āyinda par muhawwal k.]

Procrastination, n. Tāl-mātol; tāl-tūl; dirang; āj-kal k.; kisi zamāna.

Procreate, v. t. Paidā k.; bachechā d.; janmānā; taulid k.

Procreation, n. Taulid; tanāsul; paidāish.

Procreator, n. Paidā k. w.; janāne w.; wālid; bāp.

Procreative, a. Quwwat-i-aulid r. w.; jismen paidā karne ki tāqat ho.

Procure, v. t. 1.—Pānā; hāsīl k.; baham-pahuūchānā jaise māng-kar qarz le-kar koshish mīhnat yā kharīd kar-ke. [acquire." Webster.]

2.—Karānā; tadbīr karke anjām ko pahuūchānā; kisi shai ke wuqū' (uske hone) kā bā'is h.; zuhūr men lānā.

Prodigal, a. 1.—Fuzūl-kharoh; andāz se ziyāda kharoh k. w.; rupaye-paise yā dūsi chīzen bilā zarūrat kharoh k. w.; masārīf men gair-muhtāt; urāū; lufān; kharrāch; musrif; juz-ras yā kifāit-shī'ār nahīn; barbād k. w.

2.—"A man may be *prodigal* of his strength, of his health, of his life or blood, as well as of his money." Webster. [wāfir; fuzul.]

2.—Jo andāz se ziyāda yā bilā-zarūrat kharoh kiya jāe; kasir; *Prodigal expenses*—Masārīf-i-fuzūl; jo kuchh bilā-zarūrat kharoh kiya jāe.

Prodigal, n. Woh shakhs jo fuzūl yā bilā-zarūrat rupaye-paise kharoh kare; musrif; kharrāch; urāū; fuzūl-kharoh shakhs.

Prodigality, n. Fuzūl-kharoh; israf; rupaye-paise kā behūda kharoh k. (uskā urānā yā barbād k.); be-andāz faiyāzi.

3.—Opposed to *frugality, economy, and parsimony*.

Prodigious, a. 1.—Bahut barā; 'azīmu-sh-shān; qad-o-qāmat miqdār yā 'arz-o-tūl wagaira men bahut hī barā. [ma'lūm ho.]

2.—'Ajīb; jisse hairat ho; 'ajūbā; anokhā; jo ma'mūl ke khilāf

Prodigiously, ad. 1.—Nihāyat hī barā; bahut hī barā; itnā barā ki

2.—Nihāyat hī; bahut hī; ba-hadde (*Colloquial*). [usse hairat ho.]

Prodigy, n. 1.—Koyī shai jo ma'mūlī qudratī silsile ke isqadar khilāf ho ki usse hairat paidā ho. [barā 'ilm-o-fazl r. w.]

A *prodigy* of learning—Ma'mūlī 'ālimon se barh-kar 'ālim-o-fazl; bahut hī

2.—Koyī gair-ma'mūlī bāt jisse nek yā bad fāl nikālā-jāe; nuhū-sat; utpāt.

3.—'Ajību-l-khilqit; jānwar wagaira jo ma'mūl ke khilāf ho.

Produce, v. t. 1.—Pesh k.; hāzir lānā; āge lānā; dikhlanā; rū-ba-rū k. To produce a witness or evidence in court—Gawāh yā subūt 'adālat men pesh

2.—Paidā k.; upjānā; denā; januā. [k. (hāzir lānā).]

Trees produce fruit—Darakhṭon se phal paidā hote haiū.—The earth produces grass—Zamin men ghās upajti hai.—The seas produce fish—Samundaron men machhliyan paidā hoti haiū.

3.—Paidā k.; kisi shai ke hone yā wāqi' hone kā bā'is h.; kisi shai kī binā h.; barpā k.; uṭhānā

Small causes produce great effects—Chhote chhote sababon se bare bare na-tije paidā hote haiṁ.—Vice produces misery—Bādise musibat paidā hoti hai (uske bā'is se musibat kā zubūr hotā hai). [gari k.]

4.—Banānā; khās khās kāmōn ke liye taiyār k.; sāḳht k.; sūrat—A manufacturer produces excellent wares—Dast-kār 'umda 'umda chizen banā.

5.—Denā; paidā k.; kisi shai ke hāsil hone kā bā'is h. [tā hai.]

Money produces interest—Rupaye se sūd hotā hai (miltā hai). [qāim r.]

6.—Barhānā; darāz k. yā darāzī d.; tūl k.; ziyāda dinon tak Produce, n. Jo kuchh paidā ho uppe yā nikle; paidāwār; mahāsil; nikā-sī; khetī-bārī (zirā'at) kī paidāwār; jo kuchh zirā'at se hāsil ho.

Produce of tanks, lakes, &c.—Jalkar.—Forest produce—Bankar.—Product of trees—Phalkar. [qābil.]

Producible, a. Paidā hone pesh kiye jāne upjāye yā barhāye jāne ke Product, n. Paidāwār; mahāsil; natija; phal; samra.

Production, n. 1.—Paidā k. upjānā yā pesh k.; taulid; paidāish; peshī.

2.—Jo kuchh paidā kiya yā banāyā jāe; mahāsil; mihnāt kā natija yā phal.

The productions of the earth—Zamīn kī paidāwār ya'nī kul nabātāt aur phal wagairā.—The productions of art—San'at ke natije masalan har qism kī dast-kāriyān taswiron khod kar banāye huye kām wagairā.—The productions of intellect or genius—Natija-i-fahm yā jaudat-i-tab' masalan nazm-o-nasr kī tasnifat. [tije paidā hoṁ.]

Productive, a. 1.—Jismen paidā karne kī quwwat yā sifat ho; jisse na-

Productive labour—Woh ri'āz (mihnāt) jisse paidāwār kā shumār yā uski miqdār barh jāe; woh mihnāt jisse kisi qism kā naf' ho. [bā'is h. w.]

2.—Paidā k. w.; wujūd meṁ lāne w.; kisi shai ke paidā hone kā

3.—Upjāū; zar-khez; jismen fasl khūb paidā ho. [pesh k.]

Profert, n. (Law) Kisi nawishte yā kāgaz kā bār-i-'ām 'adālat meṁ

Profess, v. t. 1.—Kisi bāt kā iqrār barmalā k.; iqrār k.; qabūl k.; sab ke rū-ba-rū muqir ho.; bilā-taammul kisi bāt kā iqbāl yā iqrār k. [k.]

2.—Da'wā k.; iddī'ā k.; sūrat pakarnā yā ikhtiyār k.; dikhānā; zāhir

3.—Kisi shai ke jāne kā da'wā k.; kisi shai meṁ apnī qābilīyat zāhir k.; apnī nisbat yah kahnā ki main aīsā yā waisā hūn; kisi fan yā 'ilm meṁ apnī mahārat zāhir k.

Professed, p. a. Jo bar-malā zāhir qabūl yā taslīm kiya gayā ho.

A professed foe—Aīsā shakhs jisse khulā-khulī 'adawat ho.—A professed Christian—Aīsā shakhs jiskā 'Isāyī honā musallam ho.

Professedly, ad. Apne muṁh se; apne iqrār se; bar-malā kah-ke; sāf-sāf; fāsh-taur par; khulā-khulā.

Profession, n. 1.—Kisi bāt kā izhār jo bar-malā kiya jāe; kisi bāt kā iqrār yā iqbāl jo 'awām ke rū-ba-rū kiya jāe; apne khayālāt yā i'tiqād kā 'ām logon ke rū-ba-rū qabūl k.

Professions of friendship—Dostī kā izhār jo kisi se bar-malā kiya jāe.—A profession of faith or religion—Apne 'aqide yā dīn kā izhār yā iqbāl 'awām ke

2.—Da'wā; iddī'ā. [rū-ba-rū k.]

3.—Woh kām jo koyī samajhtā aur husūl-i-ma'āsh ke liye kartā ho; kām; peshā; rozgār; uddim (uddyam ya uddam); byohār (vyavahār); beopār (vyāpār).

The three professions, or learned professions—Is 'ibārat kā itlāq 'ilm-i-Ilāhī (theology) qānūn (law) aur tib (medicine) par hotā hai.

☞ "The word is not applied to an occupation merely mechanical, agricultural, or the like." *Webster*.

4.—Woh sab ashkhās jo kisī peshe meñ masrūf hoñ.

This practice is disgraceful to the medical profession—Is bāt kā karnā tabībōñ yā dāktarōñ ke liye ma'yūb yā bā'is-i-hak hai.

Professional, a. Kisī peshe se muta'alliq; peshe kā.

Professional duties—Woh bāteñ jinkā karnā kisī par uske peshe ke i'tibār se farz ho.—*Professional character*—Tarz-o-tarīq jo kisī peshe ke liye maḥsūs ho.

Professionally, ad. Peshe ke rū se; peshe ke zarī'e yā uske i'tibār se.

Proffer, v. t. Qabūl hone kī nazar se pesh k.; yā kahā ki fulāñ shai ham tumheñ dete haiñ isko qabūl-karo (lo yā mauzūr karo); dene kī niyat se pesh k. [lo (karā lo).

To proffer services—Kisī se kahā ki hum hāzīr haiñ jo khidmat chāho ham se Proffer, n. Jo kuchh dūse se uski mauzūri ke liye kahā jāe; woh bāt jo is garaz se kabī jāe ki mukhātab use mauzūr yā qabūl kare.

Proficiency, n. Kisī 'ilm yā fau meñ taraqqī; qāwiliyat yā liyāqat-i-'ilmī; fazilat; isti'dād. [o-fāiq; kāmīl; māhir; barā zi-isti'dād.

Proficient, a. Kisī 'ilm yā fau meñ khūb taraqqī kiye huye; barā fāiq.

Proficient, n. Kisī kām 'ilm yā fau wagaira meñ barī māhir; ustād; gunī; fāzil; kāmīl.

Profit, n. 1.—Kharch ke 'alāwa jo kuchh mile; jisqadar qīmat sarf se zāid mile; jo kuchh fāida-i-naqdī kisī mu'āmale meñ ho; naf'; mauāfi'; manfa'at; fāida.

Net profit—Jo kuchh lāgat kisī chīz kī ho usse ziyāda par use farokht karne kī hālat meñ sab kharch ke mujrā dene ke ba'd jisqadar bacho; naf' yā mauāfi'-i-khālis.

2.—Kisī qism kā fāida; mihnāt yā koshish se jo kuchh naf' ho; 'umda natije; aise natije jo kār-āmad hoñ; naf'; sūd; achchhā phal; [labh.

Profit and loss—Naf'-o-nuqsān; hān-lābh; sūd-o-ziyān.

Profit, v. t. Khud naf' uṭhānā yā dūsrōñ ko naf' pahuñchānā; fāida hāsil k. yā bakhsnā; kār-āmad h.; nāfi' h.; taraqqī meñ madad d.

Profit, v. t. 1.—Naqdī naf' hāsil k.; fāida uṭhānā; taraqqī k.

2.—Kār-āmad h.; naf' bakhsnā; fāida k.; kār-gar h.

Profitable, a. Naf'-bakhs; nāfi'; naf' kā; naf' dene yā pahuñchāne w.; fāide kā; fāida-bakhs; jisse naf' ho; sūd-mand; kāmī kā; kār-āmad; mufid. [ki kār-āmad ho; jisse taraqqī ho.

Profitably, ad. Aisī tarah par ki fāida ho; naf' ke sāth; aise dhang se

Profitless, a. Jisse kuchh fāida yā naf' na ho; be-sūd; be-fāida; be-kār; khālī-az-naf'; 'abas; lā-hāsil.

Profligacy, n. Bad-fi'lī; fisq-o-fujūr; aubāshī, shuhdā-pan; luch-pan; badī aur nasāih ke khilāf af'āl meñ kasrat se muhtalā rahnā; rāt-din bure fi'l kiyā karnā.

Profligate, a. Sakht bad-kār; nekī wagaira kā mutlāq lihāz yā pās na r. w.; sakht bad-kār yā bad-fi'l; khul-kar aur be-hayāyī ke sāth aubāshī k. w.; barā hī fāsiq (bad-kār); badī ke karne meñ apuī ābrū kā khayāl na r. w.; barā fāsiq-o-fujūr; luchchā; shuhdā.

Profligate, n. Barā bad-kār shakhs; aisā shakhs jisko bar-malā bad-kārī

karne meñ sharm na āye; jis shakhs ko nekī wagaira kā mutlaq khayāl na ho; barā kharābātī; barā nangā; barā lucheḥā; pāpī yā mahā-pāpī.

PRO FORMĀ [Lat.] Tartīb-i-zābita ke liye; tartiban yā tartībī.

A *pro forma* defendant—Mudda't'alaih-i-tartībī; jo shakhs mahz tartīb yā takmil-i-zābita ke liye mudda't'alaih banāyā jāe.

Profound, a. 1.—Gahirā; 'amīq; jo sath se dūr tak nīche ho.

2.—Jismeñ bahut sar jhukāyā jāe; no nihāyat 'ijz-o-iukisārī ke sath kiya jāe; jismeñ gurbat yā firo-tanī zāhir kī-jāe.

A *profound* bow—Salām jo bahut sar jhukā ke kiya jāe.

3.—Barā; jiskā asar yā khayāl dil par bahut kuchh ho.

The circumstance made a *profound* impression on his mind—Us bāt kā barā hī asar uske dil par huā.

4.—Barī samajh-būjh kā; jo bātoñ meñ bahut hī dūbe; kisī bāt yā 'ilm kī tal ko pahuñchne w.; hāziq; kāmīl; fāzil.

A *profound* scholar—Barāhī 'ālim-o-fāzil; 'allāma; barā pandit—A *profound* mathematician—Barā riyāzi-dān; jisko riyāziyāt meñ barā dakhil ho.

5.—Poshida; makhfi; chhipā huā; jiskā hāl kisī ko ma'lūm na ho.

Profoundly, ad. 1.—Bahut; barā ranj ke sath; barā ta'alluq-i-khātir ke

2.—Barī zirakī fazilat yā bārīk-bīnī ke sath; bahut; nihāyat. [sath.

Profoundness, } n. Gahrāyī; 'umuq; fazilat; tabāhhur.

Profuse, a. 1.—Andāz se ziyāda faiyāz; be-had dād-dihish k. w.; fuzūl-kharch; nihāyat darje kī sakḥāwat r. w.—jaise shakhs.

2.—Be-andāz; fuzūl; had se zāid—jaise kharch. [behūda taur par.

Profusely, ad. 1.—Fuzūl-kharchī ke sath; fuzūl taur par; musrifāna;

2.—Bahutāyat ke sath; bahut; kasrat se; ifrāt ke sath.

Profuseness, } n. 1.—Be-andāz yā fuzūl akḥrājāt; fuzūl kharch; israf.

Profusion, } 2.—Ifrāt; barī kasrat; buhtāt yā bahutāyat. [i-mustaqīm.

Progenitor, n. Jadd; buzurg; purkhā; bāp-dādā; mūrīs-ba-silsila.

Progeny, n. Aulād; nasl 'ām isse kī insān kī ho yā dūso jāūdāroñ kī; santān; āl; larke-bālo; bāl-bacheḥ; khāndān.

Prognostic, a. Nishānoñ yā 'alāmatoñ se aisī bāt zāhir k. w. jo āyinda hone wālī ho; pesh-numā; āgam dekhlanē w.; āge se zāhir k. w.

Prognostic, n. Woh 'alāmat jisse kisī wāqī'a-i-āyinda kī kaifiyat zāhir ho; pesh-khaima; kisī bāt kā āgam. Peshin-goyī; pesh-khabarī; āgam batānā.

Prognosticate, v. t. Āgam janānā; āyinda par dalālat k.; pahle se khabar d.; kisī bāt kī 'alāmat yā nishānī zāhir k.

Programme, n. Kisī 'ām jalse yā tamāshe wagaira meñ jo bātēñ hone wālī hon yā jis silsile se ukā honā qarār pāye uskī mukhtasar kaifiyat yā tauzīl.

Progress, n. Āge ko harakat; pesh-rawī; āge barhnā; bālidagī meñ afzāish (barhti) yā taraqqī; 'ilm wagaira meñ taraqqī; kisī kām kā chal nikalnā (uskī taraqqī); kisī shai meñ har amr kī nisbat ba-tarzi-mumkina ba-tadrij taraqqī.

In *progress*—Rū-ba-taraqqī; hotā jātā; chaltā chalā-chaltā yā hotā chaltā.—

To *make progress*—Taraqqī k.; chal-nikalnā.—During the *progress* of a suit

—Daurān-i-muqaddama meñ; jis 'arso yā zamāne meñ kisī muqaddame meñ kārrawāyī ho rahī ho.

Progress, v. i. Taraqqī k.; āge barhnā; āge ko chale chalnā; chale chalnā.

To progress favourably or well—Achehī tarah chalnā; bakhūbī taraqqī k.

Progressive, a. 1.—Āge chalne w.; āge ko harakat k. w.; rū-ba-taraqqī;

Progressive motion—Āge ko harakat; taraqqī. [jisse taraqqī pāyī jāo.

☞ *Opposed to retrograde.*

2.—Taraqqī kī.

A *progressive state*—Taraqqī kī hālat.

Prohibit, v. t. 1.—Man' k.; mānī' h.; roknā; hukm ke zor se bāz r.;

kisī amr kī nisbat tabakkumāna kahnā ki ise na karo. [right." Webster.

☞ "Applicable to persons or things, but implying authority or

2.—Masdūd k.; band k.; roknā; mahrūm k.; muzāhim h.

Prohibition, n. Imtinā'; mumāna'at; rok; kisī fī'l se bāz rahne kī mumāna'at; manhāyī.

Writ of prohibition (Law)—Woh hukm jo 'adālat-i-akbar se 'adālat-i-asgar ke nām se garaz se jāri kiyā jāo ki kisī khās muqaddame meū jo mahkama-i-mā-taht meū dāir ho kār-rawāyī multawī rakkhī jāo; hukm-i-ḥatīmā'ī.

☞ By ellipsis, *prohibition* is used for the writ itself.

Prohibitive, } a. Imtinā'ī; jisse mumāna'at insidād yā rukāwat ho;

Prohibitory, } jisse mumāna'at pāyī jāo.

Project, v. t. 1.—Dāluā—jaise sāya.

2.—Dil meū sochnā; tajwiz k.; bichārnā; mansūba k.; soch ke nikālnā; kisī bāt ke karne kī koyī tadbīr ya hikmat nikālnā; ijād k.

3.—Kisī shai kī sūrat kā khāka banānā; naqsha khāṭṭnā.

Project, v. i. Nikāl ānā; ubhar ānā; kisī chiz ke bāhar phail jānā; āge ko jhuk yā barh ānā.

Project, n. 1.—Mansūba; tajwiz; bichār; irāda; jo bāt sochī yā bichārī jāo; jugat; upāe; tadbīr; ikhtirā'; ijād; bandish; hikmat.

2.—Aisā mansūba jo mahz behūda ho; aisā irāda jiskā anjām mumkin na ho.

[khayālī pulāw pakāyā kare].

A man given to projects—Jo shakhs behūda mansūbe kiyā kare (hamesha

Projection, n. 1.—Dālnā; nikālnā.

2.—Hissa jo bāhar nikāl ho—jaisē makān kā chhājā; ubhrā huā hissa; jo kuchh kisī chiz ke bāhar nikāl āyā ho. [uskā irāda.

3.—Mansūba; tadbīr; tajwiz; hikmat; jugat; jo bāt karnī ho

4.—Naqsha; khāka; ḍaul; dhāṭṭhā.

Prolific, a. 1.—Jo bahut bachche de; jismeñ kasrat se phal paidā hoñ; bachcha-kash; kasīru-l-aulād; musmir; phal-dār.

☞ "Applied to plants producing fruit, animals producing young, &c.—usually with the implied idea of frequent or numerous production; as, a *prolific* tree, female, and the like." Webster. [nikleñ; ohust; tez.

2.—Jismeñ bāton ke paidā karne kī quwwat ho; jisse natije kasrat se

Prolif, a. 1.—Lambā; tawil; mutawwal; tūl; jismeñ kisī bayān yā bahs ke muta'alliq juzziyāt (chhoṭī chhoṭī bāton) kī bhī sarāhat ho.

☞ "Applied only with reference to discourse, speech, and writing." Webster.

[yā bolne] meū bāton ko khūb tawālat de (barhāye).

2.—Jisko tawālat-i-kalām pasand ho; jo tahrīr yā taqrīr (likhne

☞ Applied to a speaker or writer.

Prolivity, n. Tawālat; tūl-kalāmī; juzz-o-kul kī tafsīl.

☞ "Applied only to discourses and writings." Webster.

Prolong, v. t. 1.—Darāz k.; daurān barhānā; tawil k.; barhānā; qāim r. yā silsila qāim r.

2.—Kisi zamāna-i-ba'id par multawī k.; āge ko dūr tak tāl d.

3.—Phailānā; lambā k. [iltiwā ke zarī'e se waqt kā barhā d.

Prolongation, n. Darāzī; imtidād; barhānā yā barhāw; tawaqquf yā

Prominence, } n. 1.—Kisi shai kī sath ke ūpar ubhṛā yā niklā rahnā;

Prominency, } ubhār; ūnchāyī; jo kuchh ubhār yā bāhar nikal āye.

2.—Angusht-numāyī; shuhrat; namūd; nāmwarī; iftikhār.

Prominent, a. 1.—Niklā'huā; ubhṛā huā; ūnchā.

2.—Sāf sāf zāhir; numāyān; namūdār; aisā ki uske qad-o-qāmat yā mau'q'e kī wajh se logoñ kī nazar uspar paṛe; jo nihāyat sāf sāf nazar āye; jispar nazar baḥhūbi paṛe. [sab se barh-kar nāmī-girāmī.

3.—Mashhūr; nāmīwar; nihāyat mumtāz; auroñ par fauqiyat r. w.; **Prominently, ad.** Aisi tarah kī ubhṛā yā niklā rahe; aisi tarah kī dūsre hisse dab jāeh; nihāyat hī; ba-darja-i-gāyat; aisi tarah kī dil par asar ho; angusht-numāyī ke sath; shuhrat ke sath.

Promiscuous, a. 1.—Mili-julā; maḥhlūt; khalt-malt; ghāl-mel; gad-mad; muntashir; jismeñ ajzā-i-muḥhtalifa kī tamiz na ho-sake; garbar; jismeñ farq yā tamiz na ho-sake. [kī tamiz na ho.

2.—'Am; kisi shakhs-i-wāhid par mahdūd nahī; jismeñ ek dūsre **Promiscuously, ad.** Maḥhlūt taur par; be-tartībī se; khalt-malt; bilā-tamiz; bilā-tartīb; gad-mad. [ahd-o-paimān; bāt; zabān.

Promise, n. 1.—Wa'da; iqrār; qaul-o-qarār; qarār-dād; 'ahd; paimān;

To make a promise—Wa'da k.; iqrār k.; qaul k. yā hārnā; bāt hārnā; zabān d. yā hārnā—To fulfil, make good, or perform, a promise—Wa'da wafā k.; wa'da yā qaul pūrā k.; apnī bāt r.—To break a promise—Bad-'ahdī k.; wa'de ke khilāf āmāl k.; 'ahd-shikarī k.; qaul pūrā na k.

2.—(Law) Woh 'ahd-o-paimān yā mu'āhada jo ek shakhs dūsre se kisi khās umr ke karne yā na karne kī nisbat zabānī yā likh-kar kare.

3.—Ummed; tawaqqū; āyinda kī nām-warī kī ummed; woh bāt jisse āge chal-kar nām-warī kī bunyād yā ummed pāyī jāe.

A youth of great promise—Barā honhār jawān; aisā kam-'umr shakhs jiski nisbat is bāt kī barī ummed ho kī bar-āyinda usko bahut kuchh 'urūj hogā.

Promise, v. t. 1.—Kisi fi'l ke karne khwāh kisi shai ke deue yā anjām karne wagaira k. qaul-o-qarār k.; wa'da k.; qaul k.; zabān d.; bāt hārnā; mau'ūd k.; iqrār k. [sā yā ās d.; yaqīn karānā.

2.—Kisi shai kī ummed d. yā paidā k.; tawaqqū' paidā k.; bharo-

3.—Kisi shai ke deno kā qaul-o-qarār k.; kisi qism ke naf' pahuū-chāne kā wa'da k. yā yaqīn dilānā. [dilānā (uskā tayaqqun karānā).

Promise, v. i. 1.—Wa'da yā mazbūt iqrār ke zarī'e se kisi bāt kā yaqīn

2.—Ummed d.; tawaqqū' d.; kisi bhalāyī kī ummed karne kī wajh paidā k. Is ma'nī meñ yah lafz shāz burāyī par bhī dalālat kartā hai.

To promise one's self—Kisi bāt kā yaqīn r.; kisi bāt kā pūrā bhārosā (uskā tayaqqun-i-kāmil) r. [(uskā pūrā na k.).

Promise-breach, n. 'Ahd-shikarī; khilāf-wa'dagī; wa'de ke khilāf k.

Promisee, n. Woh shakhs jisse koyī wa'da kiya jāe; mu'āhid-lahū.

Promiser, } (Law) n. Wa'da k. w.; qaul-o-qarār k. w.; kisi bāt kā bīrā

Promisor, } (zimma) uṭhāne w.; mu'āhid. [i-wāsiq ho.

Promissory, a. Jismeñ kisi shai ko karne yā na karne kā wa'da yā iqrār-

Promissory note (Law)—Woh tahrir jisṁēn kisi waqt-i-mu'ayan par yā uske pahle rupaye ke dene khwāh kisi māl ke hawāla karne kā wa'da us zar-i-saman ke 'iwaz meṁ ho jo mu'ahid ko milā (wusūl huā) ho.

Promote, v. t. 1.—Kisi 'umda chiz ke barhne wus'at pāne yā ziyāda 'umdaḡi hāsīl karne meṁ madad k.; kisi burāyī ke zor ke barhne khwāh uske khud ziyāda hone meṁ i'ānat k.; barhānā; taraqqī d.; taqwīyat d.; tāyīd k.; pushtī d.

2.—Ubhārnā; kharā k.; bar-pā k.

3.—Bar-e rutbe darje yā 'izzat ko pahuñchānā; 'ālā-martaba k.; pāya-i-buland (barā rutba) d.; ūñchā darja k.; taraqqī d. yā baḡhshnā.

Promotion, n. 1.—Taraqqī; afzāish; taqwīyat; himāyat.

2.—Rutbe yā 'izzat kī afzāish; taraqqī; sarfarāzi; sar-bulandī.

Prompt, a. 1.—Musta'id; kamar-basta; zarūrat ke waqt kār-rawāyī ke liye chust-o-taiyār; khushī ke sāth chaṭ-paṭ kār-rawāyī k. w.

☞ Said of persons.

2.—Jo jhaṭ-paṭ khwāh musta'idī yā khushī ke sāth kiya jāe.

☞ Said of conduct.

Prompt, v. t. 1.—Tahrik k. yā d.; targīb d.; ubhārnā; musta'id k. [āmāda k.]

2.—Madad d.; jo alfāz kisi shakhs ko daurān-i-kalām meṁ bhūl jāen unko yā unke ba'd ke alfāz ko malfūz karke (bol-kar) mutakalim ko madad d.; talib-i-'ilm ko us bāt kā sochā denā jo use bhūl gayī ho yā uske samajh meṁ na ātī ho; luḡma d.; sochānā; batlā d.

Promptitude, n.—Musta'idī; mauḡe' par kisi bāt kī fauran tanqīh k.

Promptness, n.—Musta'idī; mauḡe' par kisi bāt kī fauran tanqīh k. ke kār-rawāyī k.; chustī; kisi bāt ke karne par āmādaḡi; khushī ke sāth kisi bāt kā fauran k.

Promptly, ad.—Musta'idī ke sāth; jhaṭ-paṭ; jald; shitābī se; khushī ke sāth; turant; be-taammul.

Promulgate, v. t.—Mushtahar k.; i'lān k.; 'ām taur par zāhir k.; ishtihār d.; manādi k.; kholnā; phailānā. [tashhīr.]

Promulgation, n.—I'lān; ishtihār; izhār-i-fāsh yā 'ām; manādi; ishā'at;

Prone, a. 1.—Āge ko jhukā huā; khamīda; sīdhā yā kharā nahīn.

2.—Paṭ; aundhā; peṭ ke bal; chit nahīn.

3.—Sar ke bal; niche ko daur mārta huā.

4.—Dhālūān; jo zāhir meṁ nisheb ho; niche ko jhukā huā.

5.—Mīl; rāgib; āmāda; musta'id; chāhne w.

☞ "Applied to the mind or affections, usually in an ill-sense; as men prone to evil, prone to strife, &c." Webster.

Proneness, n. 1.—Sar jhukāye rahnā; gardan nichī kiye rahnā.

2.—Aundhā rahnā; peṭ rahnā; chit na h.

3.—Dhāl; nisheb; utār.

4.—Dil tabī'at yā mizāj kā kisi shai par māl rahnā; mālān; rag- [bat; tabī'at; shauq.]

Pronounce, v. t. 1.—Sāf sāf bolnā; bolnā; talaffuz k.; aisī tarah par malfūz k. ki sāf samajh meṁ āye.

2.—Qā'ide yā zābite ke sāth kah sunānā; sādir k.; sunānā; denā.

To pronounce judgment—Tajwiz (faisala) sādir k.; faisala sunānā.—To pro-

nounce a sentence—Hukm-i-sazā sādir k. yā sunānā.—To pronounce sen-

tence of death on a criminal—Kisi mujrīm kī nisbat saazā-i-maut (phānsī)

kā hukm d. (qatl yā qisās kā fatwā d.).

3.—Qarār d.; thahrānā; qāim k.; zāhir k.

To pronounce an act to be a fraud—Kisī fīl ko fareb qarār d.

Pronunciation, n. 1.—Talaffuz; uchchāran; bolnā. [karne kā dhang.

2.—Lahja yā lab-o-lahja; alfāz ke bolne kā tarīq; kalām ke adā

Proof, n. 1.—Āzmaish; imtihān; tajriba; koshish yā 'amal jo kisī wāqī'a khwāh nafsū-l-amr ke subūt yā daryāft ke liye kiya jāe; jānch; parakh; parikshā (corruptly *parichchā*).

2.—Us darje kā subūt jisse kisī haqīqat yā amr-i-wāqī'a kī nisbat dil par tayaqqun aur i'tiqād paidā ho; subūt; shahādat; dalīl; burhān.

3.—Mazbūtī yā sakhti jiskī wajh se kisī shai meñ dūsrī shai kā dabāw 'yā asar na pahuñche; sakhti yā mazbūtī jo dūsrī shai ke ghusno yā paithne meñ māni' ho. [(jo gole yā goli ko rok rakkhe).

A wall that is proof against shot—Dīwār jismeñ golā yā goli ghūs na sake

4.—Dil kī mazbūtī; matānat jismeñ lagzish na āye; qāim-mizājī.

5.—Tezī—jaise sharāb kī. [Isko *proof*-sheet bhī kahte haiñ.

6.—Chhāpā jo sihat (galtiyoñ kī durustī) ke liye uṭhāyā jāe.

Proof, a. Rokne meñ mazbūt; jisse koyī shai ruk jāe.

Proof against harm—Koyī bāt jo nuqsān ko roke (jiskī wajh se nuqsān na hone pāye).—Water-proof—Woh chiz jo pāni ko rok rakkhe (apne bhitar pāni ko paithne na de).—Fire-proof—Woh chiz jismeñ āg kī asar na pahuñche (jo āg se na jale).

Prop, v. t. 1.—Thūnī lagā ke girne na d.; kisī chiz se āp rok yā sañbhāl r.

To prop an old building—Chānd lagā ke purāne makān ko girne se bachā r.

2.—Sañbhāl r.; qāim r.; barqarār r.; zawāl na āne d.

Prop, n. Woh chiz jo kisī bojh ko sañbhāl rakkhe; jis chiz par koyī shai ṭhahri yā sañbhālī rahe; sahārā; āp; thūnī; chānd; āsrā; bharosā; andhe kī lakṛī; 'asā-i-pirī. [darakht; bārhanā; paidā k.; upjānā.

Propagate, v. t. 1.—Phailānā—jaise kisī jāuwar kī nasl yā kisī qisim kā

2.—Phailānā—jaise āwāz yā raushanī; āge ko bārhanā yā qāim r.

3.—Ek shakhs se dūsrē shakhs ko pahuñchānā; kisī shai kā 'ilm dūsrōñ ko pahuñchānā; ijād k. aur phailānā; jā-ba-jā (ek jagah se dūsrī jagah) pahuñchānā; mushtabar k.; mashhūr k.

To propagate a story or report—Koyī qissa yā khabar phailānā.—To propagate a religion—Koyī mazhab phailānā (uske bahut se murid banānā).

Propagate, v. i. Bachcha d.; paidāish ke zari'e se bārhanā; nayī nayī shākhōñ yā naye darakhtōñ ke paidā hone kī wajh se bārhanā yā taraqqī pānā.

Propel, v. t. Āge ko chalānā; zor dekar āge ko hatānā; chalnā yā chalānā; dhakelnā; āge ko thelnā. [bāt par dil lagāye huye.

Propense, a. Bhalāyī yā burāyī par māl; rāgib; kisī achchhī yā burī

Propension, } n. Mailān yā mail; ragbat; jibillī (asli yā paidāishī)

Propensity, } khwāhish; dil kā rujū' h. 'ām isse kī achchhī yā burī taraf ho yā burāyī kī; mail-i-khatir.

Proper, a. 1.—Apnā; kisī kā khās (usikā); haqīqī; sagā.

“It may be joined with any possessive pronoun; as *our proper son*.” “*Own* is often used in such phrases; ‘at *your own proper cost*.’ This is really tautological, but sanctioned by usage, and expressive of emphasis.” Webster.

2.—Jo kisī shakhs yā shai ke liye makhsūs ho; jo kisī shakhs yā chiz meñ bataur sirisht yā māhiyat ke (zātī yā jibillī) ho; gair-mush-tarak. [kisī ke liye khāssatan laiq yā munāsib.

3.—Jo kisī ke liye mauzūn yā munāsib ho (uske hasb-i-hāl ho);

4.—Wajib; durust; munāsib; hasb-i-hāl; ucht; thik; jaisā chāhiye waisāhī. [yā 'ibārat wagaira.

5.—Sahih; durust; thik; jo rūj yā murawwaj ho—jaise koyi lafz Properly, *ad.* 1.—Munāsib taur par (munāsibāna); wājib tariq par; jaisā chāhiye waisāhī; thik-thik; kamā-haqqu-hū; munāsabat ke sāth.

2.—Dar-asl; fi-l-haqiqat; asl meñ; thik-thik.

Property, *n.* 1.—Khāssiyat; khāssa yā khawās; wasf; woh amr jo kisi shai ke liye maḥsūs ho; sifat jo kisi shai meñ qism-i-khās se ho; jauhar-i-zātī; aslī yā paidāishī sifat khāssiyat yā wasf. [hāsil ho.

2.—Sifat-i-masnū'i; jo wasf san'at yā insān ke zar'ie se kisi shai ko

3.—Woh shai jo kisi shakhs ki khās ho; woh shai jismeñ koyi dūsrā shakhs uske mālik kā sharik na ho; woh shai jiski nisbat kisi ko haqq-i-jūiz (qānūnī) hāsil ho 'am isse ki woh uspar qābiz ho yā na ho; milk; jāedād; māl; dhan; milkīyat.

4.—Kisi shai ke qabze tasarruf aur intiqāl kā istihqāq jismeñ dūsrē ki shirkat na ho; haqqiyat; mālikīyat yā milkīyat.

5.—Jāedād 'am isse ki arāzī ki qism se ho khwāh naqd (rupaye-paise) yā jins (asbāb).

A man of large property—Barā sāhib-i-jāedād shakhs; woh shakhs jiske pās bahut kuchh zamin yā barī daulat khwāh bahut sā asbāb ho.

Literary property—Woh istihqāq-i-khās jo musannif ko apni tasnifat ke chhāp-kar shāi' karne aur unse naf' ūthāne ki nisbat hāsil ho.

Prophecy, *n.* Jo kuchh āyinda hone wālā ho uskā izbār; peshin-goyī; gaib-goyī; ilhām. [se batlānā; peshin-goyī k.; gaib ki bāt batānā.

Prophecy, *v. t.* Āge kā hāl kahnā; jo kuchh hone wālā ho uskā hāl pahle

Prophet, *n.* 1.—Peshin-go; jo kuchh āyinda h. w. ho uski kaifiyat pahle

2.—Rasul; paigambar; nabī. [se batlāne w.; āgam batāne w.

Prophetic, } a. Jismeñ gaib ki bāteñ hoñ; jismeñ woh bāteñ hoñ jo

Prophetic, } āyinda hone wālī hoñ; jisse āyinda hone wālā waqī'at

Used with of before the thing foretold. [zāhir hoñ.

Proximity, *n.* 1.—Waqf yā jagah ke lihāz se nazdiki; qurb jo ba-i'tibār zamān yā makān ke ho.

2.—Nazdiki rishta; qarābat-i-qariba; rishta yā nātā jo dūr kā na ho.

Propitiate, *v. t.* Jo koyi nā-rāz ho usko manā-kar apnā mihr-bān-i-hāl k.; rāzī k.; thandhā k.; manānā; mihrbān k.

Propitiatory, *a.* Jismeñ mihr-bān (rāzī yā thandhā) karne ki quwwat

Propitious, *a.* 1.—Mihrbān—jaise shakhs. [ho; jisse koyi rāzī ho-jāe.

2.—Rahīm; karīm; gunāhoñ ki mu'āfi aur barakat dene par must-ta'id—jaise Khudā.

3.—Muwāfiq; 'umda; mubārak; achchhā—jaise waqt.

Proportion, *n.* 1.—Woh bāhami nisbat jo do chizon meñ ho.

Let a man's exertions be in proportion to his strength—Insān ko chāhiye ki apni quwwat ke mutābiq (uske ham-andāz yā barābar) koshish kare.

2.—Ek hisse yā shai ki dūsrē hisse yā shai se ma'qūl munāsabat; mauzūniyat-i-ajzā; munāsabat-i-bāhami.

The proportion of one limb to another in the human body—Insān ke jism meñ ek 'uzw ki dūsrē 'uzw se munāsabat.—The proportion of the length and breadth of a room to its height—Kisi kamre ke tūl-o-'arz (uski lambāyi chaurāyi) kā uski bulandi (unḥāyi) ke andāz par h.

3.—Woh hissa jo kisī ko us hālat meñ milejab koyī chīz pūrī pūrī kisī qā'ide yā usūl ke mutābiq taqsim kī (bāntī) jāe; barābar yā wājib hissa; bakhrā.

To ascertain the *proportion* of profit to which each partner in a company is entitled—Manāfi' ke hissa-i-musāwī yā munāsib kī tahqīq jiskā istihqāq kisī jamā'at ke har ek sharīk ko ho.

4.—Woh munāsabat jo ajzā yā ek qism kī mukhtalif chīzōñ meñ ho; kisī shai ke ajzā kī tartīb yā taqsim jo munāsib taur par ho.

To be out of *proportion*—Be-andāz h.; jo andāz-i-munāsib ho uske mutābiq na h.; kuḍāul yā be-ḍāul h.; bhadā h.; be-qarīna h.—In *proportion*—Jaisā ki; jis-qadar ki; ba-qadar; ba-andāz.

Proportion, v. t. 1.—Andāz-i-munāsib par k. jaise ek shai ko dūsre shai ke andāz par yā kisī shai ke ek hisse ko uske dūsre hisse ke andāz par; ham-andāz k.; barībar k. [ko uskī bulandī ke andāz par k.]

To *proportion* the size of a building to its height—Kisī 'imārat ke 'arz-o-tūl 2.—Sudāul banānā; munāsabat ke sāth banānā; sughar banānā.

Proportional, a. Ham-andāz; munāsib; barābar; ham-wār; muwāfiq; ek dūsre ke andāz par; bāham munāsabat r. w.

Proportionally, ad. Andāze se; munāsabat ke sāth; ba-qadar-i-andāz; ba-andāz-i-munāsib; hasb-i-andāz; jitnā chāhiye utnā hī.

Proportionate, a. *Vide* Proportional.

Proportionate, v. t. Same as *Proportion (v. t.)*, though less used than it.

Proportionately, ad. See *Proportionally*.

Proposal, n. Jo bāt tajwīz yā ijāb ke liye pesh kī-jāe; mansūba yā irāda; jo bāteñ yā sharteñ pesh kī-jāeñ; darkhwāst; tajwīz; kisī bāt kī guft-gū yā bātehit. [(āge lānā yā dharnā).]

Propose, v. t. 1.—Tajwīz bahs ijāb yā manzūrī ke liye pesh k.; pesh k.; 2.—Irāda k.; chāhnā; kisī bāt kā irāda zāhir k.

To *propose* to one's self—Irāda k.; dil meñ mansūba k.; niyat yā 'azm k.

Proposition, n. Jo bāt pesh kī-jāe; jo kuchh tajwīz karne khwāh qabūl yā ikhtiyār karne kī garaz se pesh kiya jāe; darkhwāst; tajwīz; sharteñ jo manzūrī ke liye pesh kī-jāeñ. [ke liye pesh k.]

Propound, v. t. Pesh k.; āge r.; dikhlānā; madd-i-nazar karānā; tajwīz

Proprietary, n. 1.—Mālik; jisko kisī shai kī nisbat istihqāq-i-khās hāsīl ho; jisko kisī chīz kī nisbat apne hī istihqāq ke rū se haq hāsīl ho.

2.—Kul (sab) mālik; jumla mālikān.

Proprietary, a. Mālik kā; mālik ke muta'alliq; mālikāna.

Proprietor, n. Woh shakhs jise kisī shai kī nisbat haqq-i-qānūnī yā istihqāq-i-khās hāsīl ho am isse ki woh shai uske qabze meñ ho yā na ho; mālik; haqqiyat-dār.

Proprietorship, n. Mālikīyat; haqqiyat; mālik yā haq-dār h.

Propriety, n. Kisī qā'ida-i-musallama yā sahīh ke mutābiq h.; jo usūl qā'ide yā dastūrāt mu'aiyan hon unkī mutābaqat; munāsabat; wājibiyat; durustī; sihhat; ma'qūliyat; mauzūniyat.

PRO RATA, [Lat.] Rasūdī; parte ke mutābiq; hisse ke mutābiq; jitnā jiskā hissa ho; ba-qadar-i-hissa.

PRO RE NATI [Lat.] Hasb-i-zarūrat; hālat ke muwāfiq; jaisī zarūrat yā hālat ho uske lihāz se; kisī khās zarūrat ke liye.

Prosecute, v. t. 1.—Pahuñchne aujām yā pūrā karne kī garaz se pichhā

yā pairawī k.; kisi shai ko hasil karne khwah uski takmil ke liye koshish kiye chalu; jo koshish shuru' ho-chuki hon unko qaim r.; qaim r.; pairawī k.; chalanā.

☞ "This word signifies either to *begin* and *carry on*, or simply to *continue* what has been begun." "The latter is the genuine sense of the word, but both are well authorized." *Webster*.

2.—'Amal-i-qanūnī ke zari'e se hasil karne ki koshish k.

3.—(*Law*) Kisi shakhs ki nisbat is garaz se istigāsa k. ki woh saza pāye; 'adālat-i-mujiz meñ kisi par kisi jurm yā qanūn ki khalāf-warzi kā itihām lagānā yā uspar is garaz se nālish k. ki woh saza-yāb ho; nālish k.; da'wā k.

☞ "Applied to civil suits for damages, as well as to criminal suits, but not to suits for debt." *Webster*. "To *prosecute* differs from to *persecute* as in law it is applied to the legal proceedings only, whereas *persecute* implies cruelty, injustice, or oppression." *Webster*.

Prosecute, v. t. Qanūn ke mutābiq nālish karke uski pairawī k. (usko chalanā).

[pairawī jo zibni yā jismānī koshish ke zari'e se ki-jāe.

Prosecution, n. 1.—Kisi shai ke husul yā anjām ki koshish; kisi shai ki 2.—(*Law*) (a) 'Adālat-i-qanūn yā insāf meñ kisi istihqāq ke hasil karne khwah kisi zarar ki dād-rasi aur tadāruk ke liye nālish kā rujā' k. aur uski pairawī; mudda'i ki jānib se kār-rawāyi-i-'adālat meñ pairawī. (b) Siga-i-faujdarī meñ nālish aur uski pairawī; sarkār ki jānib se kisi mujrim ke muqābale meñ bā zābita da'wā pesh karke tā-faisala-i-ākhir uski pairawī k.

Prosecution of a case—Muqaddamatē ki pairawī.—*Default of prosecution*—

'Adam-pairawī—For, or on behalf of, the *prosecution*—Sarkār yā mudda'i ki jānib se; jānib-i-subūt.—*Witnesses for the prosecution*—Gawāhū-i-sarkāri yā subūt; mudda'i ke gawāh.

Prospect, n. 1.—Jo kuchh ānkhoñ ke sīmne dekh pāye; manzar; madd-i-nazar; woh jagah aur chizeñ jo ānkhoñ ke sāmne dekh parēñ.

2.—Jo kuchh madd-i-nazar ho uskā naqsha.

3.—Ummed; tawaqqu'; ās; ummed ki wāj; nīsī bāt jiske lihāz se kisi shai ki ummed ki-jāe.

Prospective, a. 1.—Āyinda yā āge kā; zamāna-i-āyinda se nisbat r. w.

A *prospective* benefit—Naf-i-āyinda; jo faida āge chal-ke houe wālā ho.

☞ Opposed to *retrospective*.

2.—Dūr-bīn; dūr-andesh; pesh-bīn.

Prospectively, ad. Āyinda ke lihāz se; āge se.

Prospectus, n. Kisi tasnīf ya'nī kitāb waḡaira kā ishtihār jismeñ uske hālāt muhtasar likhe hon aur yah bhī darj ho ki woh kab aur kyūn-kar chhap-kar shāi' hogi aur ba'z auqāt kitāb kā namūna bhī is qism ke ishtihār ke sāth hī hotā hai; ishtihār; ittilā'; i'lān.

Prosper, v. t. Faida bakhshnā; mu'm h.; kām-yāb k.; sarsabz k.

Prosper, v. i. Kām-yāb h.; sarsabz h.; phalnā-phulnā; 'urūj pānā; baḡlānā; faida uṭhānā; taraqqī pānā.

Prosperity, n. Jo chiz achchhi yā margub ho uskā hasil h. yā usmeñ taraqqī; kisi kām waḡaira meñ taraqqī; kām-yābi; shai-i-maqsūd kā husul; iqbāl; iqbāl-mandī; bihbūdi; auj-mauj; udai; firoz-mandi; baḡht-yāri; baḡhti.

- Prosperous, a. 1.**—Jismeñ kām-yābī yā taraqqī hāsil ho; jo shai margūb ho uski pairawī meñ kām-yābī hāsil k. w.; fāida yā taraqqī hāsil k. w.; rū-ba-taraqqī; kām-yāb; fath-yāb; iqbal-mand yā bā-iqbāl; phaltā-phūltā; sarsabz; bakht-āwar; bharā-pūrā; saphal.
 2.—Muwāfiq; mukhālīf nahīn—jaise hawā.
- Prostitute, v. t. 1.**—Kasab karwānā; kamwānā; kharchī kamwānā.
 2.—Zalil yā nā-sazā-wār kāmōñ meñ lagānā; mu'āwaza lekar bure kām karne denā; ba-taur-i-khud chhor d. ki jo burā yā ruswāyī kām chāhe kare. [qahba; randī.]
- Prostitute, n. 1.**—'Aurat jo kasab karāye (kharchī kamāye); kasabī;
 2.—Jo shakhs mu'āwaze ke badle meñ koyī zalil kām kare; ajūra lekar kisī qism kām ruswāyī kām k. w. [burā kām karānā.]
- Prostitution, n. 1.**—Kasab; bad-kārī; chhinālā; kisī 'aurat kām 'umūman
 2.—Kuchh lekar koyī burā kām k.; jo shai apne ikhtiyār meñ ho use bure kāmōñ meñ lānā. [parā huā.]
- Prostrate, a. 1.**—Lambā parā huā; zamīn yā kisī dūsri sath par phailā
 2.—Sar-ba-sujūd 'ām isse ki inkisāi ke izhār kī garaz se ho yā 'ibādat ke liye. [auñdhā kar d.]
- Prostrate, v. t. 1.**—Girā d.; bichhā d.; farsh k.; sar ke bal girā d.;
 2.—Tabāh kar-d.; barbad kar d.; zāl kar d. yā zawāl lānā; ujār d.; past kar d.; qāim na rahne d.; tuhs-nahs kar d.; tah-o-bālā kar d.; ulaṭ d. [sijda k.]
- 3.—Sar-ba-sujūd h.; 'ājizī se khwāh 'ibādat ke liye sar jhukā ke
 Used reflexively.
- 4.—Bi-l-kul ghatā d.; tahlīl yā zāl kar d. masalan quwwat.
- Prostration, n. 1.**—Girā d.; paṭ kar d.
 2.—Girnā; ta'āim aur 'ibādat kī nazar se ghuṭnoñ ke bal gīrnā (sijda yā dandwat k.); sijda; dandwat.
 3.—Bahut dhañs jānā (pazhmurda yā afsurda ho-jānā).
 A prostration of spirits—Pazhmurdagi-i-khātir; dil kā dhañs jānā; tabi'at meñ barī udāsi kām chhā jānā.
- Protect, v. t.** Khatre yā nuqsān se bachānā; mahfūz r.; hifāzat muhāfazat yā bachāw k.; salāmat r.; panāh meñ r.; rakshā k.; himāyat k. yā hāmī h.
- Protection, n. 1.**—Hifāzat tahaffuz yā muhāfazat; nuqsān sadme yā izā se bachīw; panāh; amān; zill sāya yā chhāyā; zill-i-himāyat; rakshā; āṛ; pushtī. [pushtī-bāñ.]
- 2.—Woh shai jo dūsre ko sadme se bachāye yā mahfūz rakkhe;
 3.—Woh tahrīr jisse kisī qism kī hifāzat ho; woh rāh-dārī kām par-wāna wagaira jisse koyī chheṛ-chhār se bach jāe.
 4.—Barāat; mu'āfi; chhuṭkāra.
 Suitors and witnesses attending a court are entitled to protection from arrest—
 Farīq-i-muqaddama aur gawāh jo 'adūlat meñ hāzir hoñ giriftārī se barāat ke mustahq hote haiñ.
- Protector, n.** Muhāfiz; bachāne w.; hifāzat k. w.; hāmī; sarparast; murabbī; pushtī-bāñ yā pusht-panāh; rakshak; pālāk.
- PROTEGE, n. (Fr.)** Jo dūsre kī hifāzat aur himāyat meñ ho; woh shakhs jiskī koyī himāyat yā dastgīrī kare; jo kisī kām āwarda yā man-zūr-i-nazar ho; himāyati ghorī.

PRO TEMPORE, [Lat.] Waqt-i-manjūda ke liye; bataur 'arizī intizām ke. Subetantive *pro tempore* (sub *pro tem*)—'Arizī taur par mustaqil—Is 'ibarat kā isti'māl us hālat meñ hotā hai jab koyī shakhs kisi 'uhde par pūre taur se mustaqil muqarrar nahiñ kiyā jātā lekin chand roz ke liye mustaqil taur par muqarrar hokār us 'uhde kā pūrā mushāhara pātā hai.

Protest, *v. i.* 1.—Imān se kahnā; kisi wāqī'a yā rāe kā izhār imān se k.; kisi amr kā izhār 'am taur par yā bā-qā'ida k.; gawāhī d.; shahādat k.; khul ke kahnā. [inkār k.; hujjat k.]

2.—Izhār-i-mukhālafat k.; kisi shai kī nisbat i'tirāz k.; na mānūnā; With *against*.

Protest, *v. t.* 1.—Kisi amr kā izhār yā iqrār imān se k.

2.—Kisi bāt ke iqrār yā inkār meñ khwāh kisi qaul ke subūt ke liye kisi ko apnā gawāh banānā.

To protest a bill of exchange—(Law) See *infra* No. 2 (a).

Protest, *n.* 1.—Majma'-'i-wāzi'ān-i-qawānīn kī kūr-rawāyī se ikhtilāf kā bā-zābita tahrīrī izhār.

2.—(Law) (a) Woh zābite kī tahrīr jo *notary public* kisi *bill of exchange* ke ek part par uske qābiz kī dar-khwāst ke mutābiq us hālat meñ kar detā hai jab uske sakārne yā rupaye ke dene se inkār kiyā jāwe chunānchi is tahrīr ke rū se asl nawīsanda aur dūse ashkhas-i-muta'alliqīn kul akhrājāt wa saman wa khisāra wa sūd ke zimmadār qarār pāte haiñ aur is tahrīr kī ittilā' us fariq ko bhī dī jātī hai jo isī *bill of exchange* kī bechī kiye ho. (b) Woh bā-qā'ida izhār-i-wāqī'āt jo *notary public* yā dūse ahl-i-kār-i-mujāz ke rū-ba-rū bandar meñ pahunch-kar aise jahāz kā afsar kare jispar kisi qism kī tabāhī ā-gayī ho. Is bayān meñ muzhir yah dikhātā hai ki jo kuchh khisāra yā nuqsān huā woh jahāz yā uske ahl-kāron yā un logon kī wājh se na huā jo uspar sawār the lihāza in sab ko uskā zimmadār qarār pānā na chāhiye. (c) Woh 'uzr yā i'tirāz jo fariq-i-adā-kunanda-i-mahsūl wagaira kī jānib se qabl yā waqt-i-adā nisbat wujūb-i-inutilāba is bāt ke sābit karne ke liye kiyā jāe ki jo kuchh usne diyā woh apnī khushī se na diyā.

Prototype, *n.* Woh asl shai yā namūna jiske mutābiq koyī chiz banāyī jāe; woh namūna jiske mutābiq koyī shai kanda ki-jāe yā sānche wagaira meñ dhālī jāe; asl; namūna; woh shai jiski taqlid ki-jāe (naql utārī jāe). [der tak qāim r.; lambānā; tawālat d.]

Protract, *v. t.* 1.—Tūl d. yā tūl k.; barhānā; 'arse yā der tak chālānā; 2.—Multawī k.; tūl d.; uṭhā r.; kisi zamāna-i-ba'id par mauqūf r.

Protrude, *v. t.* Nikālānā; bāhar k.; bāhar ko pheñk d.; khārij k.

Protrude, *v. i.* Phūṭ nikālūnā; āge ko nikāl ānā.

Protuberance, *n.* Āmās (sūjan) jo badan par ho; giltī wagaira jo ubhar āwe; koyī shai jo ās-pās kī chizon ke muqābale meñ phūl nikle yā ubhar āye. [pās ho uske lihāz se ziyāda phūlā yā ubhrā huā.]

Protuberant, *a.* Ūnehā phūlā huā; ubhrā huā; niklā huā; jo kuchh ās-Protuberant, *v. i.* Phūl ānā; ubhar ānā; ūpar ko uṭh ānā; nikāl ānā.

Proud, *a. i.*—Magrūr; mutakabbir; ghamandī; shekhī-bāz; mudam-mig; magrā; shaukārī; dīng mārne w.; kisi bāt par phūlā huā (uṣzān).

 Followed by *of* before the object.

2.—Jispar gurūr yā fukhr ho-sake; barā; 'azīmu-sh-shān; kabīr; 'ālī-shān; fuuqu-l-bharak; laq-o-daḡ. [karte; ān-ṭhān se; numāish karte. **Proudly, ad.** Gurūr ke sāth; ghaṁand ke sāth; mutakabbirāna; akarfūn **Provable, a.** Qābil-i-subūt; jisko sābit kar-saken.

Prove, v. t. 1.—Āzmānā; imtihān k.; tajribe yā kisi qism 'ke imtihān ke zarī'e se kisi shai kī haqīqat yā sifat jo lā-ma'lūm ho daryāft k.; jānchnā.

2.—Shahādāt-i-zabānī khwāh dūsre subūt ke zarī'e se kisi amr kī haqīqat yā asliyat khwāh kisi wāqī'a ko sābit mutahaggaq yā mu-shakḡkhas k.; sābit k.; pāya-i-subūt yā tahqīq ko pahuñchānā.

3.—Kisi shai kī asliyat yā jawāz (uskā ja'li yā masnū'ī na h.) sābit k.; pāya-i-tasdiq ko pahuñchānā.

To prove a will—Kisi wasiyat-nāme kī asliyat aur jawāz ko sābit k.

Prove, v. i. 1.—Imtihān k.; āzmāish k.

2.—Imtihān yā āzmāish se pāyā jānā; ṭhaharnā; sābit h.

A medicine proves salutary—Imtihān ko ba'd koyi dawā siḡhat ke liye mufid ṭhahartī hai. [meñ pāyā jānā.

3.—Natīje yā maāl-i-kār se sābit h.; pīchhe se ṭhaharnā; āḡhir The report proved to be false—Woh ḡhabar āḡhir ko yā pīchhe se galat ṭhaharī.

The wound proved to be mortal—Āḡhir meñ woh zaḡhm muḡlik huā (us se majrūh kī jān gayī).

4.—Dikhlanā; tahqīq karānā; sābit k.

This argument proves how erroneous is the common opinion—Is dalil se sābit hotā hai kī 'awām kī rāe kitnī galat hai.

Proverb, n. Kahāwat; maḡūla; masala; zarbu-l-masal; masal; kaḡtūt; purānā aur 'ām ḡaul; 'āqilāna masala.

Proverbial, a. 1.—Jo ma'rūf yā zabān-zad-i-'awām ho; jisko sab log māneñ; jiskī charchā sab koyī kare; rāij; murawwaj; zarbu-l-masal; mashhūr-i-'awām.

2.—Kahāwat sā; masal ke liye mauzūn; ba-taur zarbu-l-masal ke.

Proverbially, ad. Masal ke taur par; 'umūman; 'awāmu-n-nās kī zabān se.

Provide, v. t. 1.—Pahle se muḡaiyā k.; peshtar se baham pahuñchānā; āyinda ke isti'māl ke liye yakjā yā ikatṭhā k. khwāh taiyār r.; sāz-o-sāmān k.; āge se juṭā yā jubā r.; pahle se le yā banā r.

2.—Denā; baham pahuñchānā; maujūd k.

 Sometimes followed by *with*. **Provide**, in a transitive sense, is followed by *against* or *for*; as, to *provide* warm clothing *against* the inclemencies of the weather, or to *provide* warm clothing *for* winter.

Provide, v. i. 1.—Sāz-o-sāmān baham pahuñchānā yā kisi shai se mahfūz rahne kī sabīl k.; kisi āfat ke rokne yā usse bachne kī tadbīr k.

To provide against the inclemency of the weather—ḡarmī sardī wagaira kī saḡitī se bachne kā band-o-bast k. —To provide for the education of a child—

Larke kī ta'līm kā intizām k. (uske likhne-paḡhne kā band-o-bast k.).

2.—Kisi bāt kī shart pahle se k.

The agreement provides that the party shall incur no loss—Iḡār-nāme meñ yah shart hai kī fariḡ kā kuchh nuḡsān na hogā.

Provided, conj. Ba-sharte kī; shart yah hai kī; is fahmīd par (yah samajh kar) kī; agar.

 Followed by *that*.

Providence, n. 1.—Dūr-andeshī aur us shai kā muhaiyā k. jo āyinda ke isti'māl ke liye zarūr ho yā munāsib sās-o-sāmān kā tahaiya.

2.—Woh ihtiyāt jo dūr-andeshī ke sāth Kḥāliq apne maḥblūq kī kartā hai; razzāqī; kār-sāzi; Kḥudāyī.—Kḥudā; razzāq; rūziq; Īswar; Parameswar; Vidhātā. [ʿāqibat-andeshī.

3.—Kār-o-bār ke insirām khwāh umūrāt-i-kḥānagi ke ihtimām meṁ **Provident, a.** Jisko hājateṁ pahle se ma'lūm hoṁ aur woh unke raf' karne kā intizām kare; dūr-andesh; ʿāqibat-andesh; mudabbir; muhtāt; pesh-bīn; jo zarūrateṁ āyinda pesh āne wālī hoṁ unkā intizām peshtar se k. w. [i-Ilāhī se ho.

Providential, a. Jo Kḥudā kī razzāqī se ho; Kḥudā-sās; jo hukm-Province, n. 1.—Saltanat yā riyāsāt kā juzw (hissa) jo dāru-s-saltanat se fāsile par ho; sūba; mulk; ʿalāqa; mulk kā woh hissa jo kisī ahlkār-i-kḥās kī uigrānī hukūmat yā ʿalāqe meṁ ho.

2.—ʿIlm ke kisī shu'ba kā hissa.

3.—Kisī shakhs kā kḥās kām farz yā mansab; khidmat yā ʿalāqa jo kisī shakhs ke liye mauzū' ho (uske liye kḥās-kar muqarrar ho).

Provincial, a. 1.—Kisī mulk kā yā uske muta'alliq; sūbe kā; asl bād-shāhat yā riyāsāt ke muta'alliq. [jāeṁ.

2.—Dehātī; nā-tarāshida; gair-shusta; jisse dehātī tarz-o-tarīq pāye **Provincialism, n.** Koyī kḥās qism kā lafz yā tarz-i-kālam jo kisī mulk ke berūn-jāt meṁ rāij ho; dehātī muhāwarā yā boli; gaṁwārān kī boli.

Provision, n. 1.—Baham-rasāuī; sās-o-sāmān; tahaiya; kisī bāt kā pahle se band-o-bast.

2.—Jo chizeṁ baham pahuṁchāyī jāeṁ; taiyārī; jo tadbireṁ peshtar se kī-jāeṁ ʿam isse ki muhāfazat bachāw yā hamle ke liye hoṁ khwāh hājat-rawāyī kī garaz se; jo kuchh ikatṭhā kiya jāe yā pahle se durust ho rahe; taiyārī; band-o-bast; tahaiya; sās-o-sāmān.

3.—Khāne-pine kī chizeṁ jo ikatṭhā kī-jāeṁ; kisī qism kī khāne kī chizeṁ jo jam' kī-jāeṁ yā muhaiyā karke rakkhī jāeṁ; ashyā-i-kḥurdanī. Often in the plural.

4.—Kisī bāt kī shart jo pahle se kī-jāe; shart; mu'āhada-i-mā-qabl; koyī hukm-i-kḥās jo kisī qānūn meṁ ho; woh sharāit jo kisī zarūrat-i-āyinda ke liye kī-jāeṁ khwāh tadbireṁ jo aise maugē' ke liye pahle

Provision, v. 1. Khāne-pine kī chizeṁ baham pahuṁchāuā. [se ho raheṁ.

Provisional, a. Jo zarūrat-i-fi-l-hāl khwāh āyinda ke liye muhaiyā kiya jāe; jo ʿarizi taur par qāim kiya jāe; ʿarizi; chand-roza; thore dinon ke wāste; shartī. [ke liye; zarūrat-i-fi-l-hāl ke liye.

Provisionally, ad. Intizāman; ʿarizi taur par; chand roz (thore dinon)

Proviso, n. Shart; kisī qānūn iqrār-nāme khwāh dūsri tahrīr meṁ ʿibarat-i-shartī; iqrār yā mu'āhada-i-mashrūt. [barham k.)

Provocation, n. 1.—Ishti'āl-i-tab'; kisī ko chheṛnā (uske mizāj ko A sudden provocation—Ishti'āl-i-tab'-i-nāgabaṁ; kisī ko istarāh par chheṛ d. ki woh yakāyak gusse meṁ ā-jāe.

2.—Jisse ishti'āl-i-tab' ho; jisse gussa bharakutṭhe; woh bāt jiskī wajh se kisī ke dil meṁ ranjish ho-jāe. [tabrik d.; josh meṁ lānā; paidā k.

Provoke, v. 1.—Ubhārṇā; bar-augekhta k.; uksāuā; harakat meṁ lānā; 2.—Gussa dilānā; khishm-nāk k.; nā-rāz k.; khafā k.; chihānā; risānā; bezār k. [gussa yā ranj dilāne w.

Provoking, p. a. Jisse ishti'āl-i-tab' ho (dil meṁ gussa yā ranj paidā ho);

Provoking words—Aisi bātēn jisse sunno wāle ko gussa paidā ho ; kalimāt-i-isti-
'al-angez.—*Provoking treatment*—Bartāw jisse tabī'at ko ishti'āl yā ranj ho.

Prowess, n. Larāyī meñ bahāduri ; jawāñ-mardī ; larā'ī meñ be-khauṣī ;
khatro se na dārnā. [(āgo yā piehhe hī) kā ; qarīb-tarīn.

Proximate, a. Nazdik-tarīn ; nihāyat hī nazdiki ; kisi ke qabl yā ba'd hī
Proximate cause—Bā'in-i-qarībī ; sabab jisko sāth hī natija paidā ho.

As distinguished from the *remote, mediate, or predisposing cause.*
Proximity, n. Qurb ; qurbat ; nazdiki 'ām isse ki jagah ke i'tihār se ho
yā rishta wagaira ke. [pesh ho uske ba'd wāle mahīne] kī koyī tārikh.

Proximo, n. Dūsre mahīne (māh i-āyinda ya'nī jis mahīne meñ koyī bāt
On the 3rd *proximo*—Tisrī māh-i-āyinda ko musalan agar koyī March ke mahīne
meñ lahe—'Come to me on the 3rd *proximo*'—to uskā yah maṭlab hogā ki
April mahīne kī tisrī tārikh ko mere pās āo.

Proxy, n. 1.—Dūsre kī taraf se kisi fi'l ke karne kā iḥtiyār.

2.—Woh shakhs jo dūsre kā qāim-maqām banāyā jāe (jise dūsre
kī taraf se kār rawāyī kā iḥtiyār diyā jāe). [done kā mujiz ho.

3.—Woh tahrir jiske rū se ek shakhs dūsre shakhs kī taraf se rūo
Prudence, n. Dānāyī ; mu'āmalāt meñ 'aql-mandī ; iḥtiyāt ; hoshyārī ;
'āqibat-andeshī ; bare bare kāmōñ ko anjām ke muta'alliq gaur-o-fikr
aur logoñ se mushwara karne aur apnī khās tamiz ke kām meñ lūne
meñ iḥtiyāt ; apno maqāsīd ke anjām meñ wājib tadbīroñ kā k.

Prudent, a. 1.—Hoshyār ; muhtāt ; mu'āmalāt meñ 'āqilāna kār-rāwāyī
k. w. ; bare bare kāmōñ meñ ma'ul-i-kār kā khayāl r. w. ; siyānā ;
chaukasī ; anhet ; dūr-andeshī—jaise shakhs.

2.—Jo dūr-andeshī kā muqtazā yā natīja ho ; jisse hoshyārī 'aql-
mandī yā iḥtiyāt zāhir ho—jaise koyī fi'l.

3.—Kifāyat-shi'ār yā jismeñ kifāyat-shi'ārī kī-jāe.

A prudent woman—Kifāyat-shi'ār 'aurat.—*Prudent expenditure of money*—
Juz-rasī ko sāth sarf-i-zar.

Prudently, a. 1.—Ba-iḥtiyāt-i-tamūn ; ba'ī chaukasī yā hoshyārī se ;
2.—Kifāyat ke sāth ; juz-rasī ke sāth. [tamiz ke sāth ; 'āqilāna.

Prune, v. t. 1.—Kāṭnā ; chhāṭnā—jaise darakhton kī fūzil yā baṛhī
huyī shakheñ ; qalam k. [wārṇā.

2.—Kisi shai ke fuzūl ajzā ko nikāl d. : ṭhīk k. ; durust k. ; sañ-
To cut and prune—Kāṭ-chhāṭ k. ; tarāb-kharāb k. ; qal'-qam' k. ; ghūṭā baṛhā
ko ṭhīk-ṭhīk k. ; kam-o-beh karke durust (sijil) k.

Pry, v. t. (Aur se dekhnā ; bakhūbī dekhnā-bhālnā ; taftish kī nazar se
kisi bāt ko daryāft karne kī koshish k. ; jāsqī yā tajassus k. ; jhāṅknā ;
bhed l. ; jis shai tak jald guzar na ho uske hāl ke ma'lūm karne kī fikr k.

Often employed with an implied reproach." Webster.

PSEUDO, (Greek) Jab yah lafz kisi dūsre lafz ko shurū' meñ milāyā jātā
hai to uske ma'nī jhūṭhā, masnū'ī (banāwat kā) iddī'āyī yā kāzīb ke hoto

Often used in the formation of self-explaining compounds. [hain.
Pseudonymous, a. Jismeñ jhūṭhī nām likhā ho ya'nī aslī nām chhipā
ke koyī farzī nām likh diyā gayā ho.

Puberty, n. Woh sin jab mardoñ aur 'auratoñ meñ bachchoñ ke janāno
aur janno kī salūhiyat ho ; bulūg ; shabūb ; jawānī.

Public, a. 1.—'Awām kā yā 'awām se muta'alliq ; kisi qaum ri'āsat yā
jumhūr ke muta'alliq ; sārī khalā'iq (sab logoñ) kā ; kisi khās shakhs kī
uahīn ; sarkārī ; rūjā kā.

Public good—'Awāmu-n-nās (sab logon) ki bhalāyi.—*Public calamity*—'Ām musibat; aisi balā jis mein sab log giriftār (mubtalā yā parē) hon.—*Public service*—Sarkārī mulāzamat; rājā ki chākārī; kār-i-sarkār.—*Public property*—Sarkārī māl.—*A public law*—Qānūn jiskī pā-bandi kisi qaum yā riyāsāt ke logon par wājib ho.

2.—Jise sab log jān sakeñ; jo har qism ke logon mein jāri (phailā) ho; ām; jo 'awām ko ma'lūm ho; ma'rūf; mashhūr.

Public report—'Ām khabar; aisi bāt jo 'awām ko ma'lūm ho.

3.—Jisko sab log barat sakeñ (apne kām mein lā-sakeñ); 'ām.

A public road—Shārī-i-'ām; aisi sarak jis par sab log ā-jā sakeñ.—*Public works*—Ta'mīrāt-i-sarkārī; woh ta'mīrāt jo sarkārī kharch se engineer logon ki ma'rifat hon.

Public, n. Kḥalāiq; kisi qaum yā riyāsāt ke sab log; 'awāmu-n-nās; kḥās-o-'ām; kḥalqu-l-lāh; sab log; log.

The public are informed—Sab ko ittīlā' di jāti hai.—*In public*—Khule maidān; khule khazāne; sab ke (sab logon ke) āge; 'alāniya; parde mein nahiñ; takhiye mein nahiñ; chhip ke nahiñ; bār-i-'ām; bar-malā; ba-tarz-i-fāsh.

Publication, n. 1.—Mushtahar k.; janānā; i'lān; ishtihār; tashhīr; izhār; ifshā; tahrīr taqrir yā chhāpe ke zarī'e se kisi amr ki ittīlā' 'awām ko d. [bilā qīmat taqsim karke phailānā; ishā'at.

2.—Kisi kitāb yā tahrīr kā 'awām mein farokht ke zarī'e se khwāh

3.—Jo shai mushtahar ki-jāe; jisko i'lān diyā jāe; koyī risāla yā kitāb jo farokht ke liye pesh ho yā 'awām mein yūhūn phailāyī-jāe.

Publicity, n. 1.—Shuhrat; i'lān; tashhīr; sab ko ma'lūm ho-saknā.

Publicly, ad. 1.—'Ām taur par; aisi tarah ki sab log dekheñ yā jāneñ; bilā ikhfā; chhipā ke nahiñ; barmalā; bār-i-'ām; khulā-khulā; khul-

2.—'Awām ki taraf se; jūmhūr ke nām se. [ke; 'alāniya.

Public-spirited, a. 1.—'Awāmu-n-nās ki taraqqī (bihtārī yā bhalāyi) chāhne w.; rifāh-i-'ām ke liye zātī nuqsān uṭhāne par mālī; kḥair-kḥwāh-i-kḥalāiq; kḥalāiq ki taraqqī chāhne w.—jaise shakhs.

2.—Jo 'awām ki rifāh ke lihāz se ho.

A public-spirited measure—Woh tadbir jo rifāh-i-'ām ke liye ki-jāe.

Public-spiritedness, n. 'Awāmu-n-nās ki bhalāyi ki ragbat; 'umūman logon ko naf' pahunchāne ke liye khud nuqsān uṭhāne par āmēdagī; kḥalāiq ki kḥair-kḥwāhī.

Publish, v. t. 1.—I'lān k.; 'awāmu-n-nās ko ma'lūm karānā; sab par zāhir k.; kisi poshida bāt ko zāhir kar-d.; ifshā k.; zāhir k.; phailānā; mushtahar k. [chhāp-kar phailānā; nikālānā.

2.—Kisi kitāb ko shai' k. (use bechnā yā bechne ke liye phailānā);

3.—Chalānā; jāri k.; rawāj d.; phailānā—jaise koyī jā'li yā mas-nū'i kāgaz. [kā i'lān dene khwāh mushtahar k. w.

Publisher, n. 1.—Kisi poshida yā lā-ma'lūm bāt kā zāhir k. w.; kisi amr

2.—Kitāb yā risāla wagaira kā shai' k. w. (use bechne w. yā bikri ke liye rakhne w.); kisi kitāb wagaira kā chhāpne aur bechne w.

3.—Kāgaz-i-masnu'i kā chālāne w. [(uskā tāb' aur shai' k. w.).

Puerile, a. Larḥon sā; tiflānā; bachchon sā; chhichhorā; khafif; oohhā.

Pugnacious, a. Larānkā; jhagrālū; jang-jū; takrārī; jo jhat lar-baithe.

Puisne, a. (Law)—Dūsre ki nisbat rutbe mein chhoṭā yā adnā.

- Pull, v. t. 1.**—Khainchnā; apnī taraf ko khainchnā; ainchnā; apnī taraf
 2.—Tornā; tor-kar ikaṭṭhā k.; baṭornā. [khinchnē ki koshish k.
To pull fruit—Phal tornā.
 3.—Khinch-kar chalanā.
To pull down—(a) Tornā; dhānā; misnār k.; girānā jaise makān. (b) Zer-o-zabar k.; ulat-palaṭ d.; barbād k.; tah-o-būlā k. (c) Zer yā zer-dast k.; zalil k.; 'ājiz k.; past k. *To pull off*—Khainch-kar alag alag k.; tornā. Ahista se utār lenā—jaise ṭopī yā koyī pahinne kā kapṛā—*To pull out*—Nikāl lenā; khainch-kar bāhar kar-l.—*To pull up*—Jaṛ se ukhāṛ l.; istisāl k.; nest-
Pull, v. i. Khainchnā; zor se khainchnā. [o-nābūd k.; miṭṭī d.
To pull at a rope—Rassi ko khainchnā.—*To pull apart*—Khainche jāne par alag alag ho-jānā (ṭūṭ jānā).—*To pull up*—Bāg roknā; rās roknā; rok l.; thahrā d.; āge chalne na d. [(chālāne) ki koshish.
- Pull, n. 1.**—Zor se khinchhāw; apnī taraf khainch-kar harakat dene
 2.—Ragrā; jhagrā; kashākash; kash-ma-kash; ainchā-tānī.
Pulse, n. Nabz; nāṛī.
To feel one's pulse—Kisi kī nabz dekhnā (uske dil ko ṭaṭolnā); kisi kī thūh l.; kisi kī rāe ma'lūm yā daryāft karne ki koshish k.; kisi ke dil kī bāl jānne ki
Pump, n. Pāuī utlāne kī kal; pamp. [koshish k. (uskā indiyā l. yā dekhnā).
Pump, v. t. 1.—Pamp se utlānā—jaise pānī.
 2.—Er-pher kī bāteñ pūchh-kar koyī khās amr daryāft karnā.
To pump out secrets—Erā-pherī se bhedoñ kā ma'lūm kar l.; makr-o-fireb ke suwālāt pūchh-kar rāzoñ (bhed kī bātoñ) ko daryāft kar-l.
 3.—Kisi se bhed lene ke liye makr-āmez suwālāt pūchhna.
Pump, v. i. *Vide supra* No. 1.
Punch, n. Ek āhauī āla jo kisi shai meñ sūrākh karne ke kām meñ ātā
Punch, v. t. 1.—Panch se sūrākh k.
 2.—Garānā; khoduā.
To punch one with the elbow—Kisi ko kuhniyānā (kuhnī se dhakelnā).
Punctual, a. 1.—Jo waqt kisi bāt kā muqarrar ho uskā ṭhik ṭhik khayāl
 r. w.; waqt kā pā-band; qaul kā pā-band; jis bāt ke jis waqt karne kā wa'da ho uskā ṭhik usī waqt par k. w.
A punctual man—Woh shakhs jo waqt kā pā-band ho; jo shakhs koyī kām ṭhik waqt par kare; jo shakhs koyī ā'l waqt-i-mu'aiyan par kare.
 2.—Jo waqt-i-mu'aiyan par ho yā kiyā jāe; jo waqt muqarrar ho usipar 'and karne (palāṭne) w.; jiskā wuqu' ṭhik waqt par ho.
A punctual payment—Jo kuchh ṭhik waqt par diyā jāe ya'nī jis waqt uske dene kā wa'da ho usī waqt diyā jāe.
Punctuality, n. Waqt kī pā-bandī; jis kām kī jo waqt muqarrar ho uskā ṭhik usī waqt par k. [waqt; jis waqt kā wa'da ho ṭhik usī waqt.
Punctually, ad. Ṭhik waqt par; bar-waqt; jo waqt muqarrar ho usī
Punish, v. t. 1.—Kisi gunāh yā qusūr ke badle meñ taklif d. nuqsān pahunchānā yā musibat meñ dālnā; sazā-i-jismānī d. yā qaid wagaira
 ki sazā k. [tārānā; sazā k.
 2.—Sudhārne kī niyat se taklif wagaira d.; tambih k.; ta'zīr k.;
 3.—Kisi jurm kī pādāsh meñ mujrim kī sazā k. (uski ta'zīr k. yā [usko ta'zīr d.).
To punish theft—Chori ke badle meñ chor kī sazā k.
Punishable, a. 1.—Sazā ke lāiq; wājibu-t-ta'zīr.
 2.—Mustajib-i-sazā; jiskī sazā qānūnān yā haqqan ho-sake.
 Said with reference to persons or offences.

Punishment, n. 1.—Sazā-dihī; sazā k. yā d.

2.—Sazā; ta'zīr; siyāsāt; tadārūk; dand. [dākhil ho.

Punitive, a. Sazā kā; ta'zīr; jiske rū se sazā dī-jāe; jismēn ta'zīr

Puny, a. Chhoṭā aur kam-zor; aduā; chhoṭā; kihtar; ṭānī; nannhā.

Pupil, n. Putlī; mardum-i-shashm; mardumak.

Pupil, n. 1.—Shāgird; talmīz, chelā; tālib-i-'ilm; laṛkā yā laṛkī jiskī ta'lim koyī mu'allim kartā ho.

2.—Nā-bālig; kam-sin shakhs jo kisi walī kī muhāfazat meṅ ho.

3.—Laṛkā yā laṛkī jisko sinn-i-bulūg hāsil na huā ho.

Puppet, n. Gurīyā; kath-putlī; putlī.

2.—Woh shakhs jiskī nakel dūse ke hāth meṅ ho; jo dūse kī marzī ke mutābiq kām kare.

Purchasable, a. Jisko kharīd kar-sakeṅ (mol le-sakeṅ); jo kisi mu'āvaze ke badle meṅ mil-sake; qābil-i-ishtirā. [hāsil k.

Purchase, v. t. 1.—Pairawī karke hāsil k.; dhūndh ke pānā; pānā;

2.—Rupaye-paise yā uske ham-qīmat badal ke 'iwaz meṅ hāsil k.; kharīd k.; kharīduā; mōl l.; kinnā; bisāhnā [uṭhā ke hāsil k.

3.—Koyī shai mihnat yā khatra khwāh koyī dūse qism kā sadma

4.—(Law) (a) Darkhwāst de-kar jāī karānā yā hāsil k. jaise koyī hukm-i-'adālat. (b) Wirāsāt yā turke ke 'alāwa aur kisi sabīl se hāsil k.

Purchase, n. 1. (Law) (a) Wirāsāt ke siwā aur kisi sabīl se arāzī wagaira kā hāsil k. (b) Koyī hukm-i-'adālat darkhwāst dekar hāsil k.

2.—Qīmat yā ham-qīmat badal ke 'iwaz meṅ kisi shai kā istihqāq yā uskī milkīyat hāsil k.; kharīdārī; mōl l.; ishtirā.

3.—Woh shai jo dhūndh ke khwāh badal-i-hamqīmat dekar mile; jo kuchh mihnat karne khatra uṭhāne yā fitrat wagaira ke zarī'e se mile.

4.—Jo kuchh uskī māliyat ke barābar zar-i-saman dekar mile.

Purchase-money—Zar-i-saman yā saman; kisi kharīd kī buyī shai ke 'iwaz meṅ jo kuchh rupaye diye jāē yā jinke dene kā qaul-o-qarār ho.—*Purchase and sale*—Kharīd-farokht yā kharīd-o-farokht; bai'-o-shurā; mōl l. aur bechrā.

Purchaser, n. 1.—Woh shakhs jisko koyī māl rupaye-paise ke 'iwaz meṅ mile; kharīdār; mushtarī; kharīdne w. yā kharīd k. w.

2.—(Law) Woh shakhs jisko koyī haqqīyat-i-arāzī fath yā hiba wagaira ke zarī'e se hāsil ho yā kisi aur sabīl se gair-az-wirāsāt mile.

Pure, a. 1.—Jismēn koyī kharījī shai na milī ho; sāf; khālīs; jismēn āmezish (koyī dūsi chīz milī) na ho; nīrā; nirmal.

2.—(a) Pāk-dāman; mā'sūm; be-gunāh; nīr-dosh; be-makr-o-riyā; nihon se barī—jaise shakhs. (b) Un chīzon se bai' jinse nuqsān burāyī yā najāsāt paidā ho; pāk; aslī; sachchā; haqqīqī; kāmīl.

☞ Applied to things and actions.

3.—Jismēn kisi qism kī nā-munāsib bāt shāmil na ho; sāf—jaise niyat. [nahīn; pakkā; kisi aur shai se ta'alluq na rakhtā huā.

4.—Mahz; nīrā; uipat; mutlaq; wahī aur uske siwā aur kuchh

Purely, ad. 1.—Aisi tarah kī koyī is qism kī chīz milī na ho jo kharījī yā muzir ho yā jisse badī yā gandagī paidā ho; pāk-dāmanī ke sāt; asl-asl; be-makr-o-riyā; 'asmat se.

2.—Begair iske kī kisi dūsi shai se ta'alluq yā uspar inhisār ho; mahz; mutlaqan; kulliyatan; bi-l-kul; tamāmtar.

Pureness, *n.* Safāyī; un chizon se barī h. jinse zarar badī yā najāsat paidā ho; sūdazī; pākizagī; ma'sūmiyat; asliyat; kharāyī; jismen nā-munāsib 'ibarat yā alfāz wagaira na hoñ; suthrāpan. [mus hil.

Purgative, *a.* Jismen antriyon ke sāl karne kī quwwat ho; rechak;

Purgative, *n.* Jullāb kī dawā; woh dārū jisse mi'de kī safāyī ho-jāc.

Purge, *v. t.* Sāl k.; gandagī najāsat yā fuzūliyāt ko dūr k.; jo kuchh ālāish ākhor yā kudūrat ho usko dūr kar-d.; tanqīya k.; malūmat [dūr kar-d.

Followed by *away, of, or off.*

Purge, *v. i.* 1.—Sāl ho-jūnā; kudūrat kā nikal jūnā.

2.—Jullāb kī dawā se mutawātir dastoñ kā ānā.

Purge, *n.* Mus-hil; dast-āwar dawā; jullāb.

Purify, *v. t.* 1.—Sāl k.; khārijī chizon ko dūr kar d.; jo kuchh milāwat yā ālāish ho use dūr kar-d.; sāl-o-suthrā (pāk-o-sāl) k.

2.—Dil kī burāyī ko dūr kar d.; safāyī-i-qalb k.

Purify, *v. i.* Sāl ho-jūnā; kudūrat kā dūr ho-jūnā. [barī h.

Purity, *n.* 1.—Safāyī; be milāwat kā h.; khārijī chizon kī āmezish se

2.—Mailā na h.; safāyī—masulan kisī kapre kī. [safāyī.

3.—Be-gunāhī; 'asmat; 'iffat; ma'sūmiyat; pāk-dāmanī; pārsāyī;

4.—Safāyī; bure manshā se barāat—jaise niyat yā irāde kī.

5.—Shustagī—jaise 'ibarat kī; ajuabī mulhawaron yā kulimāt-i-nā-munāsib se barī h. [jawānib; ās-pās.

Purlieu, *n.* Kisī maqām kī berūnī hissa; hawālī; gird-o-nawāh; atrāf-o-

Parloin, *v. t.* 1.—Chuiānā; chori se le-l.; chori k.

2.—Kitābon yā nawishton se churā ke l. yā chori k. [se mile.

Purparty, *n.* (Law) Haqqiyat kā hissa jo kisī sharik ko taqsim ke rā

Purport, *n.* Manshā; murād; ma'nī; mafhūm; mudda'a; matlab; arth; āshai. [r.; zāhir k.

Purport, *v. t.* Mazmūn se zāhir k.; mafhūm se batlānā; ma'nī yā murād

Parportless, *a.* Be-ma'nī; bilā mudda'a; jiskā koyī manshā na h.

Purpose, *n.* 1.—Woh bāt jiskā hāsīl yā anjām h. kisī ke madd-i-nazar ho; woh manshā jisse kisī amr kī nisbat fikr tadbir yā koshish kī-jāc; maqsad; garaz; murād; irāda; matlab; niyat.

We labour for the *purpose* of subsistence—Basar-i-auqāt ke liye ham log mihnat karte haiñ. [yā burā).

2.—Anjām; maāl-i-kār; natīja chāhe nek ho yā bad (achchhā ho

To answer a *purpose*—Koyī natīja paidā k.—To no *purpose*—Jiskā koyī natīja

na ho; mahz be-kār; 'abas; be-sūd; be-fāida; lā-hāsīl.—Of *purpose*, on *purpose*—Pahle se irāde karke; 'amdan; bi-l-irāda; pahle se man-ūba karke;

jis shai kā zikr ho uskī taraf tabi'at rujū' karke. [*purpose.*] Webster.

“On *purpose* is more generally used, but the true phrase is *of*

Purpose, *v. t.* Irāda k.; dil meñ thahrā yā thān l.; pahle se mansūba

Purpose, *v. i.* Irāda yā 'azm r.; chāhnā; dil meñ r. [pakkā kar-l.

Purposely, *ad.* Irāda karke; mansūba karke; 'amdan; jānbūjh-kar; bi-l-qasd; qasdan; pahle se soch-bichār ke; samajh-būjh ke.

Purse, *n.* 1.—Rupaye-paise rakhne kī thailī; kisa; surra; baṭuā.

2.—Khazāna.

The public *purse*—Khazānā-i-sarkārī.

[diye jāñ.

3.—Jisqudar rupaye ghur-daur meñ jītne wāle ko bataur bāzī ke

Light purse, or empty purse—Mufliśī; be-zarī; be-istitā'atī; tihī-dastī.—*Long purse, or heavy purse*—Daulat; zar; māya.—*Sword and purse*.—Kisī qaum kī fauj-o-lashkar aur daulat; teg-o-deg.

Pursuable, a. Pairawī pichhā yā ta'āqub ke lāiq; jiskā pichhā ho-sake; jo pichhā kiye jāne ke qābil ho. [ke liye barābar koshish yā kār-rawāyī.

Pursuance n. 1.—Pairawī; ta'āqub; pichhā; kisī shai ke anjām yā husūl
In pursuance of the main design—Asl manshā kī pairawī meñ.
2.—Natīja.

In pursuance of—Mutābiq; hasb; muwāfiq; ba-ittibā'; ba-ta'mil; kisī shai kī
Pursuant, a. Jo kisī shai ke bā'is yā uskī pairawī meñ ho; mutābiq; muwāfiq; hasb; ba-mūjib.

This measure was adopted pursuant to a former order—Hukm-i-sābiq ke mutābiq (uskī ta'mil ke liye yā uske rū se) yah tadbīr 'amal meñ āyī.

Pursue, v. t. 1.—Uske pakarne kī garaz se kisī kā pichhā k.; kisī ke pichhe daurānā; ta'āqub k.; ragednā.

2.—Dhūndhnā; hāsīl karne ke liye tadbīren 'amal meñ lānā (karnā).

To pursue a remedy at law—Chāra-kār-i-qānūnī ke hāsīl karne ke liye koshish k.

3.—Kisī rāh par chalnā; kisī muqsad ke hāsīl karne ke liye kisī tariq kā iḥtiyār k. (uspar chalnā yā uskī pairawī k.).

What course shall we pursue?—Kis rāh par ham logon ko chalnā chāhiye (kaun sā tariq ham logon ko iḥtiyār karnā chāhiye)?

4.—Kisī rāh par chale chalnā (uspar qāim rahnā); masrūf rahnā.

5.—Kisī nazir kī pairawī k.; tatabbu' k.; kisī kī dekhā-dekhī k. (usko dekh kar usī kī tarah k.).

6.—Khusūmat ke sāth pichhā k.; muākhaza k.; 'azāb meñ ḍalnā.

Pursuit, n. 1.—Ta'āqub; pichhā; shikār ke liye yā larāyī meñ kisī ke pichhe daur k. [sa'ī; koshish; talāsh; just-o-jū.

2.—Kisī shai ke husūl yā anjām kī garaz se uskī pairawī; pairawī;

3.—Kār-o-dār kā silsila; kisī manshā ke husūl ke liye hamesha masrūf rahnā; mashgala; shagl.

4.—Kisī bāt kī koshish kā qāim r. (uskī pairawī kiye chalnā).

Parview, n. 1.—(Law) Qānūn kā woh hissa jisse dibācha mustasūā ho; matan-i-qānūn jo dibāche ke ba'd hotā hai.

2.—Kisī qānūn kī had yā uskā manshā; kisī qānūn kā kul manshā yā uske kul ahkām. [tak iqtidār ho.

3.—Hadd-i-iḥtiyār; haiyiz-i-iḥtiyār; wus'at; gunjāish; julañ

Push, v. t. 1.—Dhakkā d.; dhakelnā; pichhe se zor pahuñchā ke āge ko 2.—Ṭakkar mārṇā; sīnḡh kī nokoñ se mārṇā. [haṭānā.

3.—Isrār yā tākid ke sāth āge chalnā; āge ko barhānā yā taraqqī d.

To push an objection too far—Kisī 'uzr yā i'tirāz par bahut hī (jitnā wājib ho usse ziyāda) isrār yā istidlāl k. (usko chalāye chalnā).

4.—Dalīloñ se ghabrā d.; bahs meñ uljhā d.; majbūr k.; kisī natīje par majbūran pahuñchānā.

5.—Taḡāze se tang k.; bahut mutaqāzī h.; diq'k.; tang k.; zich k.

To push down—Dhakkā dekar girā d.; de-mārṇā; ṭatak d.

Push, v. i. 1.—Dhakkā d.; dhakelnā; ṭakkar mārṇā.

2.—Koshish k. yā āge ko barhānā.

3.—Khil ānā; nikal ānā; phūṭnā.

4.—Age ko chale chalnā; āge barhe chalnā; jald jald chalnā.

Push, n. 1.—Dhakkā; ṭhelā; rel; hūl; jhoñk; ṭakkar.

2.—Zor yā dabāw jo kisī chiz par pahuñchāyā jāe.

3.—Hamla; yūrish; jidd-o-jahd-i-balig; kisī bāt kī barī koshish.

Pusillanimity, *n.* Dil kī kam-zorī; buz-dilī; dil meñ jurat yā mazbūti kā na h.; khafif khafif yā aise khatron se durnā jo mahz khayālī hon.

Pusillanimous, *a.* 1.—Kam-himmat; dūn-himmat; buz-dil; jiske dil meñ jurat bahādūrī aur mazbūti na ho; nā-mard; dar-poknā; kādar—jaise shakhs. [pasti-i-tabi'at kī wajh se ho.

2.—Jo past-himmatī yā buz-dilī kā natija ho; za'if ya'nī jo zu'f yā

Put, *v. t.* 1.—Rakhnā; dharnā; baithālnā; qāim k.; jā-guzīn k.

Put is applicable to *state* or *condition*, as well as to *place*.

2.—Kisī ke āge tajwiz ijāb yā inkār (qabūl yā nā-manzūr karne) ke liye pesh k.; pesh-i-nazar k.; pesh k.; tawajjuh dilānā.

To put a question—Koyī suwāl kisī ke āge uskī tajwiz ke liye pesh k.; suwāl pūchhnā.—To put a case—Kisī shai ke muta'alliq jo hālāt hon kisī ke āge is garaz se pesh k. ki woh unkī nisbat kuchh tajwiz kare.

3.—'Ibārat meñ bayān k.; zāhir k.; kahuā.

To put a matter ably—Kisī amr kā izhār qābiliyat ke sāth k. (jo kuchh uskī kaifiyat ho use liyāqat ke sāth kahnā yā zāhir k.).

4.—Majbūr k.; karānā; kisī shai ke karne par majbūr k.

5.—Targīb d.; tahrīk k. ubhārnā; uksānā.

To put away—(a) Chhorā; tark k.; kbārij k.; badar k. (nikāl d.).—(b) Talāq d.—To put back—(a) Rok r.; aṭkū r.; dāl r.—(b) Apuī asl jagah par phir kar d.—(c) Dharam gharī kī sūyion ko piche haṭā d.—To put by—Tāl d.—jaise koyī bāt.—To put down—(a) Maglūb k.; dabā d.; zer-dast-k.; pūe-māl k.—(b) Ma'zūl yā zalil k.; iqtidār ikhtiyār yā mansab chhīn l.; dabā d.; past kar d.; miṭā d.; rad kar d.; sūkit (chup) kar d.—To put forth—(a) Nikālānā yā phailānā.—(b) Zāhir k.; kām meñ lūnā; dikhānā.—(c) Pesh k.; pūchhnā—jaise koyī suwāl yā paheli wagaira.—(d) Shāi' k.—jaise kitāb.—To put forward—(a) Kisī aise mansab par taraqqī d. jo a'lā darje kā ho yā jis meñ zimma-dārī ziyāda ho; taraqqī d.—(b) Baṭhānā; chalānā; madad d.—(c) Dharam-gharī kī sūyian āge ko haṭā d.—To put in—(a) Dūron ke mā-bain dākhil k.; dushwārī se dākhil k.—(b) (Law) 'Adālat meñ bā-zābita pesh k.; kāgazāt-i-'adālat ke shuunūl meñ r.; dākhil k.; guzrānnā.—To put fear—Dārānā; khauf dilānā; mukhawwaf k.—To put in mind—Yād dilānā yā rakhānā.—To put in practice—Kām meñ lūnā; karnā; amal k.—To put into another's hands—Sipurā k.; kisī ke zimme yā uske taht meñ k.—To put off—(a) Kanāro kar d.; utār d.; rad kar d.; dūr kar d.—(b) Tāl d.; tālmaṭol k.; mabrūm k.; māyūs k.—(c) Dāl r.; multawī r.; tāl d.; āge ko haṭā d.—(d) Fareb ke sāth chalā d.—To put on or upon—(a) Pahinnā; oṛhnā; charhā l.; lagā l.—(b) Ikhtiyār k.; banā l.; pakāṛ l.—(c) Lagānā; dālānā; 'āid k.—(d) To be put on—Dhokhā khānā dhokhe meñ ānā yā dhokhe meñ parnā. Used chiefly in the passive form.—To put out—(a) Nikāl d.; be-dākhil kar d.—(b) Nikālānā; shigūfta k.; khilānā.—(c) Bujhānā; ṭhandhā kar d.; gul k.—jaise sham' chīrāg yā āg.—(d) Sūd par lagānā; byāj par udhār (qarz) d.—jaise rupaye.—(e) Nā-rūz k.; khafā k.; mushtā'il k.; gussa dilānā.—(f) Nikālānā; phailānā jaise hāth.—(g) Pareshān kar-d.; ghabrā d.—jaise kisī ko parhne yā bolne meñ (use rok d.).—(h) (Law) Kholnā; nikālānā; qāim k.—To put out lights—Jharokhe dariche yā khipkiyān banānā qāim k. yā nikālānā.—(i) Jor ke bāhar

kar-d.; khiskū yā hatā d.—*To put out the eyes*—Andhū kar d.; ākhēn nikāl l.; basārat zāl kar-d.—*To put over*—(a) Ikhtiyār d.; afsarī d. yā afsar banānā (b) Kisi bāt kī hasr kisi dūsrē shakhs yā shai par k.—(c) Multawī k.; tāl d.—*To put to*—(a) Jorā; milānā; ikatthā k.—(b) Kisi par hawāla k.; dālā—*jaise khatre meñ*—*To put to a stand*—Rok d.; qabūhatoñ kī wajh se āge baṛhne na d.—*To put to death*—Mār dālā; halāk k.; qatl k.—*To put together*—Jorā; milānā; yakjā k.; shāmīl k.—*To put to it*—Bhūt tang k.; taklif d.; hairān k.; uljheṛe meñ dālā; qabūhat meñ dālā.—*To be put to it*—Mushkil h.; qabūbat h.; dushwār h.—*To put to the sword*—Tah-i-teg k.; qatl k.; halāk k.—*To put to trial or on trial*—Kasautī par chapṛānā; āzmānā; intihān k.—*To put trust in*—Itibār k.; bharosā r.—*To put up*—Sāmne r.; 'ām taur par pesh k.—*To put up goods to sale at auction*—Nilām ke liye asbāb 'ām taur chun yā lagā d.; jo chizeñ nilām hone wālī hoñ unko bār-i-'ām

Put up, v. i.

[rakh d.]

To put forth—Nikālā; ugnā; jamnā.—*To put in*—Da'wā pesh k.—*To put in for*—Kisi shai kī ummed-wār h.; kisi shai kī nisbat apnī tayīñ ummedwār-āna pesh yā hāzīr k.—*To put up*—Utarnā; sro-kash h.; qiyām k.; thaharnā; derā k.—*To put up with*—(a) Be-badlā liye sazā kiye yā burā māne sah l.; pi-jānā; jāne d.; tarah d.; nazar-andāz k.; bar-dāst k.—(b) Bilā izhār-i-mukhālafat yā nā-razā-mandī qabūl kar-l.—*To put up with bad fare*—Khārāb gīzā khā l. aur uskī nisbat apnī nū-rāzī kī izhār yā 'uzr na k.

Putative, a. Jo 'umūman samjhā yā kḥayāl kiyā jātā ho; farzī; ma'rūf; mujāzī; haqīqī nahīñ. [karte hoñ.]

The putative father of a child—Woh shakhs jise log kisi larke kī bāp tasawvur
Putrefy, v. l. Saṛā d.; is tarah saṛā yā galā d. kī bad-bū āne lage; uḥsā d.
Putrefy, v. i. Saṛ jānā; gal jānā; ubas jānā; is tarah saṛ jānā kī 'ufūnat (bad-bū) āne lage.

Putrid, a. Saṛā; galā; uḥsā; muta'affīn; bosīda.

 Said of animal or vegetable matter.

Q.

Quack, v. i. 1.—Kāñ-kāñ k.; battakḥ yā hañs kī tarah shor machānā.

2.—Dīng mārā; taallī kī lenā; fakhr kī bāteñ kahūā; fakhr k.; logon ko sunā-kar kisi bāt kī jhūṭh da'wā k.; apnī numāish ke liye zor zor se kuchh kahūā; apnī baṛāyī āp hī k.; kḥud-faroshī k.; apne munh se miyāñ-miṭṭhū bannā.

Pretenders to medical skill quack of their cures—Jin logon ko fann-i-tabābat kī jhūṭh da'wā hotā hai we dūron ko sunā-kar kahā karte haiñ kī ham ne fulāñ fulāñ marizon ko achchhā kiyā.

3.—Nim hakīm kī kām k.; kachchī hakīmī k.; 'atāyī-pau k.

Quack, n. 1.—Kāñ-kāñ; bat kī āwāz; hañs kī bolī.

2.—Tabābat kī fakhrīyā da'wā k. w.; nim hakīm; kachchā tabīb; anārī baid; nādān dārū-dārbañ k. w.

3.—Aisi bāt ke jānne kī da'wā k. w. jo use ma'lūm na ho; kisi 'ilm yā hunar kī jo use ma'lūm na ho jhūṭhā da'wā k. w.

Quack, a. Jhūṭhī tabābat se muta'allīq; jise nim hakīm (kachche tabīb yā baid) kām meñ lāte hoñ.

A *quack* medicine—Woh dawā jise kacheche tabīb kām meñ lāweñ.

Quackery, n. Jhūṭhe tabīb ke fukhrīya da'we yā uskī tabābat; jhūṭhī tabābat; nīm hakim kī dīng yā uskī kachechī hakimī; kḥud-faroshī; kath-baidī. [wāfiq h.; milnā; ṭhik h.]

Quadrate, v. i. Mutābaqat r.; mel khānā; joṛ khānā; mauzūn h.; mu-
Followed by *with*.

Quadrennial, a. 1.—Chahār sālā; jismeñ chār baras shāmil yā dākhil
A *quadrennial* period—Muddat-i-chār-sālā; chār baras kā zamāna. [hoñ.]

2.—Chār baras meñ ek bār h. w.; jo chār sāl meñ ek martaba ho.

Quail, v. i. Dab-jānā; hālat-i-yās meñ ho-jānā; pazhmurda yā afsurda-khātir ho-jānā; dil ṭuṭ jānā; taklif yā khatre ke kḥauf se be-dil ho-jānā; himmat hār d.; phir muqābale kī tāqat na r.; jī chhoṛ d.; hi-chakne lagnā. [dil ke kisi josh ke sabab se hīlnā (lurzān h. yā kaṇpnā).]

Quake, v. i. 1.—Kāṇpnā yā kaṇpnā; tharrānā yā thartharānā; ḍar sardī yā

2.—Nanī aur tarī kī wajh se hīlnā (jumbish k. yā mutaharrik h.)
jaise tar zamīn kā; kisi qisim ke bare sadme se tharrā ṭhṭnā.

The *earth quakes*—Zamīn kaṇptī hai; zalzala (bhudol) ātā hai.—The *mountains quake*—Pahār tharrāte (hīlte) haiñ.

Quake, n. Kaṇpkapī; tharrāhat; thartharāhat; larza; halchal; hīl ṭhṭnā.

Qualifiable, a. Jismeñ takhḥif yā kamī kar-sakeñ; jise tarmīm kar-sakeñ; jisko ghaṭā yā sudhār sukeñ.

Qualification, n. 1.—Lāiq k.; lāiq h.

2.—Woh shai jisse kisi amr kī liyāqat ho; woh paidāishī (kḥilqī jibillī yā zātī) jauhar jisko zarī'e se kisi meñ kisi 'uhde yā mausab waguira kī liyāqat paidā ho yā jiske wasile se woh kisi zātī sifat ko qāim rakh sake; liyāqat; qābilyat; isti'dād; wasf yā sifat; gun; zarūrī bātoñ kā rakhnā.

3.—Ikhtiyār-i-qānūnī; woh bāt jiskā honā qānūnan zarūr ho.

4.—Qaid; pā-bandī; tarmīm; takhḥif; kamī; ghaṭāw.

Words may be used in a general sense, without any *qualification*—Alfāz ko 'ām ma'nī meñ bilā qaid ke isti'māl kar sakte haiñ [tarīq meñ mashshāq.]

Qualified, p. a. 1.—Lāiq; fāiq; kisi kām se wāqif aur uske anjām ke

2.—Mahdūd; pā-band-ba-quyūd; jismeñ qaid lagī ho; jismeñ kisi tarah kā rok kardiyā gayā ho; jismeñ tarmīm huyī ho; jiskī koyī kḥās sūrat banā dī gayī ho.

Qualify, v. t. 1.—Jaisā darkār ho waisāhī kar-d.; kisi ko khārijī yā zarūrī sifatoñ se mausūf k.; lāiq k. masalan kisi jagah 'uhde yā peshe ke liye; kisi maqsad ke anjām ke wāste jis 'ilm hunar yā dūsri sifat kī zarūrat ho use baham pahunchānā; isti'dād paidā k.; qābil banānā; musta'id k.; qānūnī ikhtiyār d. yā qānūnan qābil banānā.

2.—Ek andāz par lānā; kisi sur se milā d.; badal kar (ulaṭ-palaṭ kar) asli yā ma'mūlī dhang par kḥwāh surilā kar d.

3.—Jo bāt kī 'ām gair-mahdūd yā hāziq ho usko kḥās shakl par yā mahdūd kar-d.; tarmīm k.; kisi kḥās sūrat kā k.; qaid k.; qaiden (quyūd) lagānā; kisi tarah kī rukūwat dāt d.: istisnāoñ se mahdūd k.

To *qualify* a statement, claim, or proposition—Kisi bayan da'we kḥwāh tajwiz ko mahdūd (pā-band-i-quyūd) kar d. [quwwat ko kam k.]

4.—Kam k.; narm k.; ghaṭānā; takhḥif k.; kisi shai kī saḥtī yā To *qualify* the rigour of a statute—Kisi qānūn kī saḥtī ko kam k. (usmeñ takhḥif k.) [ta'alliq ho.]

Quality, n. 1.—Khāssiyyat; sifat; woh bāt jo kisi jism yā shai se mu-

A natural quality—K̄hilqī (asli zālī yā paidāishī) sifāt yā k̄hāssiyyat.—Whiteness is a natural quality of snow—Sufaidī barf ki k̄hilqī sifāt hai yā'ni barf ki paidāish hī supaid hotī hai.—An accidental quality—'Arizī sifāt; sifāt jo paidāishī na ho.—The fluidity of metals is an accidental quality—Filziyāt k̄ā raqīq hī ek 'arizī sifāt hai.—Essential qualities—Sifāt-i-lāzīmī; woh bāteñ jo kisi shai ke wujūd ke qāim karne ke liye lāzīmī hoñ.—Sensible qualities—Sifāt-i-hissī; ashya kī woh sifateñ jo hawās-i-k̄hānsa se mahsūs ho-sakeñ masalan sūcāj ki rauḥanī kapre k̄ā rang wagaira. [burāyī.

2.—Dūsri shai ke libāz se kisi shai kī nau'iyat; qism; achhāyī yā The quality of an action in regard to right and wrong—Jā wa bejā (wujūb-o-gair-wujūb) ke libāz se kisi fīl kī nau'iyat. [khūssa; khāssiyyat.

3.—Kisi k̄hās natīje ke paidā karne kī quwwat yā tāqat; tāsir; The qualities of medicines—Dawāñ kī tāsir (unkā khūssa yā unki k̄hāssiyyat).

4.—Nekī yā badī; achhāyī yā burāyī. [achchhī yā buri sifateñ.

Good qualities, or bad qualities—Achhāyīñ yā burāyīñ; nekīyāñ yā badiyāñ.

5.—Jo sifāt kasab karke hāsil kī j̄ae; woh 'umdagī jo paidāishī na ho balki sikh kar hāsil kī gayī ho.

6.—Hāsiyyat; maṣab; iqtidār. [k̄hās hālat.

7.—Auroñ ke muqābale meñ rutba; hāsiyyat; dūsroñ kī nisbat koyī People of every quality—Har qism kī hāsiyyat ke log; tar tarah k̄ā rutba rakhne wāle shakhs. [darje meñ buzurgī (tarjīh); baland pāya.

8.—Buzurg martaba; dūsroñ se barh-kar darja; hasab-o-nasao yā Persons of quality—'Alī-martaba log; woh log jinkā martaba baland ho.—The quality—Woh sah log jinkā rutba yā pāya baland ho; sab bare bare log;

☞ As distinguished from the mass, or vulgar. [umarā; shurafī; 'amāhid. **Qualm**, n. 1.—Bīmānī gashī taklif yā dard k̄ā yakbārgī ho-jānā; kisi qism kī taklif k̄ā daf'atan uṭhnā; 'azīyat. [k̄hwāhish.

2.—Mi'de (peṭ) meñ tabk̄hīr k̄ā yakāyak h.; matlī; qai karne kī

3.—Imān k̄ā k̄hadsha yā uski k̄halish; imān k̄ā k̄hutk̄ā.

Quandary, n. Dushwārī; qabāhat; mushkil; uljhāw; pechidagī yā pher; shak; shubha; tazabzub; kisi bāt k̄ā pakkā na h.

Quantity, n. 1.—Miqdār; qadar; andāza yā andāz; itnā yā utnā h. na ki kam-o-besh; jise nāp tol yā wazu kar-sakeñ; jo ḡhut-barh sake.

2.—Ta'dād-i-takhmīnī yā ta'dād-i-mu'ayyan; jumla yā miqdār; koyī juz yā hissa; ta'dād-i-kasīr; barī ta'dād; bahut kuchh; barī raqam;

3.—Juzw-i-kasīr; bahūt s̄ā; barī mu'tād. [barī miqdār.

A medicine taken in quantities—Dawā jo bahut bahut khāyī j̄ae.

Quantity of estate—(Law) Kisi haqqiyat kī mī'ād yā uski miqdār.

QUANTUM, n. Miqdār; ta'dād; andāz.

Quantum meruit—[Lat.] (Law) Is wa'de kī bunyād par nālīsh kī mudda'ā 'alaih mudda'ī ko usqadar mihnātāna (haqq-i-mihnat yā k̄hidmat k̄ā ṣ̄jr degū jitne ke pāne ke laiq mudda'ī ho.—Quantum sufficit or quantum suff.

—[Lat.] Miqdār-i-kāfī; kāfī mu'tād; kisi chiz kī miqdār jo kāfī ho.—Quantum valet—[Lat.] (Law) Woh nālīsh jismeñ mudda'ā 'alaih se ashya-i-fa-

rokh-shuda kī qimat ba-qadar-i-māliyat unke māngī (talab kī) j̄ae.

Quarantine, n. 1.—Chālīs din kī muddat.

2.—Chālīs din yā koyī zamāna-i-gair mahdūd jismeñ bandar meñ pahunchne par kisi jahāz kī nisbat yah shubha ho-kar ki jo log ispar sawār haiñ we kisi maraz-i-sārī meñ muṭtalā haiñ kanāre ke logon se bi-l-kul āmad-o-raft band kar-dī-j̄ae.

3.—(*Law*) Chālis dīn kī muddat jismeñ kisi bewa ko us makān meñ rahne kā iḥtiyār rahtā hai jispar marte waqt uskā shauhar qābiz rahā ho.

Quarantine, v. t. Samundar ke kanāre ke logoñ se āmad-o-raft kī mumā-na'at k.; jis jahāz kī nisbat yah shak ho ki ispar koyī chhūt kī bimārī phailī hai usko samundar ke kanāre se dūr par rahne ke liye majbūr k.

Quarrel, n. 1.—Jhagrā; takrār; qaziya; khafif mār-piṭ yā dhiṅgā-mu-shṭī; gālī-galauj; gul-gupārā; ṭaṭṭā; bakherā; munāqasha; gusse ke sāth takrār; kahā-sunī.

2.—Bigār; dostī kī ṭūṭ jānā; mel kā na rahnā; do shaḥsoñ ke darmiyān iḥtilāf-i-fāsh; khaṭpat; chakh; nā-chāqī.

To pick a quarrel—Jang-joyī k.; jūn-būjh-kar jhagrā kharā k.; 'amdan qaziya barpā k.; zabardastī kā jhagrā nikālā; jahāñ takrār na ho wahāñ usko qāim k.

Quarrel, v. i. 1.—Zor zor se takrār k.; shor machīkar aur gusse ke sāth jhagarnā; jhagrā yā bakherā k.; gālī-galauj k.; munāqasha k.; āpas meñ bigar khare h.; laṛnā; hāthā-pāyī k.

 Used of two persons, or of a small number. [ittifāq na k.

2.—Be-mel h.; be-jor h.; muwāfaqat na r.; sūrat yā haiat meñ

3.—'Aib-joyī k.; lim lagānā; naqs nikālā; dosh d.; harf-girī k.

Quarrel, v. t. Laṛ-laṛ ke kisi bāt par majbūr k.; qaziya karke koyī fi'l chār-nā-chār karānā.

To quarrel a man out of his estate or rights—Laṛ-laṛ-ke kisi shaḥs ko uski jāe-dād yā haqqiyat ke chhor dene par majbūr k.; takrār yā bakherā karke kisi shaḥs se uski jāe-dād yā haqqiyat chhurā d.

Quarrelsome, a. Jhagrālū; takrārī; bakheriya; jhagarne aur shor machāne w.; khafif khafif laṛāyioñ par māl; jo jald chīḥ-kar laṛne lage; zūd-ranj; tunuk-mizāj.

Quarry, n. Zamīn meñ woh jagah jahāñ se makān wagaira banāne ke liye patthar kāt-kar nikālā jātā hai; patthar kī khān; sangistān.

 Mine generally signifies the pit from which metals and coals are taken. From *quarries* are taken stones for building, as marbles, freestone, **Quarry, v. t.** Patthar kī khān se khod-kar nikālā. [slate, and the like.

To quarry marble—Sang-i-marmar ko uski khān se khod yā kāt-kar nikālā.

Quarter, 1.—Chār hissoñ meñ se ek; chauthā hissa; chauthāyī yā chauth; hissa-i-chahārumī; rub'.

2.—Aṭṭhāyīs pound ya'nī chaudah ser kā ek wazn.

A quarter of sugar—Chaudah ser chini.

3.—Ek ton (taḥmīnan aṭṭhāyīs man) galle kī chauthāyī.

A quarter of wheat—Ek ton gehūñ kā chauthā hissa.

4.—Kisi chaupāye jānwar kā ek hāth yā ek pair aur woh hisse jo usse lage hoñ; kisi murde jānwar kā chahārumī hissa jismeñ ek hāth yā ek pair bhī shāmil ho.

 Often used in composition.

5.—Kisi madrasatu-l-'ulūm meñ tulabā ke tahsīl kī muddat; sāl kā chauthā hissa ya'nī tū mahīne khawāh kam-o-besh. [mahāl.

6.—Kisi mulk yā shahr kā koyī khās hissa; zil'; muhalla; tola;

7.—Woh maqām jahāñ laṛāyī meñ fauji afsar aur sipāhī ta'ināt

 Chiefly used in the plural; [kiye jūte haiñ.

8.—Woh jagah jahān koyi thore roz tak rahe; 'arizī qiyām kā ma-qām; amu-o-āsāish ki jagah; hifāzat; āram.

Usually in the plural.

9.—Mauqa'-i-munāsib; khās yā munāsib jagah; woh jagah jo mu-qarrar ki-gayi ho; thaharne ki khās jagah.

10.—Dushman se rahim ke sāth bartāw; fath-mand yā fariq-i-gālib ki ri'ayat yā mihrbānī; apne naf' ke liye dushman ki tabābī se gurez.

Head-quarters—Fauji afsar-i-ā'lā kā khāima yā dāira-i-daulat.—To give or show quarter to—Larāyī meñ dushman ke mutī' ho—jāue par use bataur qnidi ke rakh l.; hāre dushman ke mār dāine se hāth khāiuch l.; apnā mutī' (tābi'-dār) banā l. [par taqsim k.

Quarter, v. t. 1.—Chār barābar hisson par bāññā; chār-hisās-i-musāwī.

2.—Jude jude hisson meñ k.; 'alāhida 'alāhida hisse k.

3.—Hifāzat ki jagah yā khāne-pīne kā sāmān d.; thore 'arse tak rahne kā sāmān muhaiyā k.; kisi ko hifāzat ki jagah d.

To quarter soldiers—Sipāhiyon ko hifāzat ki jagah meñ r. (unke 'arizī qiyām k. sūz-o-sāmān kar-d).

Quarter, v. i. Tīknā; firokash h.; utarnā; 'arizī taur par qiyām k.; thore roz ke wāste muqīm h. [chauthā hissa dākhil ho.

Quarterly, a. 1.—Jismeñ hissa-i-chahārumī shāmīl ho; jismeñ sāl kā *Quarterly seasons*—Mausim jismeñ tin tin mahīne shāmīl hon.

2.—Jiskā i'āda sāl ki har ek sih-māhī ke khātime par ho; jo sāl meñ tin tin mahīne par hnā kare; sih-māha.

Quarterly payments of rent—Tin tin mahīne par kirāye yā lagān kā diyā jānā.

Quarterly, n. Woh kitāb jo sāl ki har ek sih-māhī meñ ohhape; jo kitāb sāl meñ chār bār chhape. [ke chauthāyī hisse meñ ek martaba.

Quarterly, ad. Sih-māha; sih-māhī sih-māhī; tin tin mahīne par; sāl The returns are made *quarterly*—Naqshe tin tin mahīne par baute haiā.

Quash, v. t. 1.—Dabā d.; firo k.; ekbārgi bi-l-kul mitā d.

To quash a rebellion—Balwe ko ek bārgi bi-l-kul mitā d. (firo k.). [k.

2.—(Law) Mitā d.; rad mausūkh yā s'qit kar-d.; bātil k.; ka-l-'adam

To quash a conviction—Tajwiz-i-subūt-i-jurm ko mausūkh (rad) k.

QUĀSĪ, (Law) Goyā ki; ek tarah par; kisi khās ma'nī meñ; kisi khās darje tak; kisi chiz ki tarah; kisi shai ki māniind.

Used as a prefix or first member of a compound.

A quasi contract—Mu'āhada-i-zimnī; woh fi'l jiski wajh se ek shaḡhs kisi dūsre shaḡhs kā pā-band ho-jāe par un donoñ ke mubāin koyi qaul-o-qarār asl meñ na ho.—A quasi argument—Jo kuchh dalil ki shaki par ho yā bataur dalil ke kām meñ lāyā jāe. [ho; jisko ukāyī āti ho.

Queasy, a. 1.—Jisko matli ki bimāri ho; jiskā jī qai karne ko chāhtā

2.—Tunuk-mizāj; nāzūk-mizāj; mirzā-manish; sukuār. [paidā hon.

3.—Jisse tabi'at phir jāe; jisse dil ko ranj ho; jisse taklif-dih khayālāt

A queasy question—Aisā suwāl yā aisā istifsār jisse dil ko ranj pahunchē.

Queen, n. 1.—Bādshāh ki begam; khātūn-i-sultān; rānī.

2.—Malika; sultān; rānī.

Queen-consort—Jo bād-shāh-i-waqt ho uski begam.—*Queen-dowager*—Bādshāh-i-marhūm ki begam.—*Queen-mother*—Bādshāh-i-marhūm ki begam jo sultān yā sultān-i-'ahd ki mān bhi ho.—*Queen-regent, or queen-regnant*—Malika jo ba-istihqāq-i-khud hukm-rān ho.—*Queen's bench*—Inglistān meñ woh 'adālat jokisi malika ki hayāt meñ Court of Record kahlāti hai.—*Queen's counsel*—Woh

Bāristar (Barrister) log jo sanad-i-Bāristarī ke pāne ke ba'd muntakhab ho-
kar shāhi kauṁsali (counsel) muqarrar hote haiṁ—*Queen's evidence*—(Law)
Woh sharik-i-jurm jo min-jānib-i-sarkār apne shurakā ke muqābale meṁ
gawāh banāyā jātā hai; gawāh-i-sarkārī.

Queer, a. Ma'mūl ke khalāf; kisi 'ajīb tarah par ma'mūl ke khalāf; 'ajīb-
o-garīb; nādir; anūṭhā; anokhā; jiske dhang niralē hoṁ; niralā; ni-
rālī tarah kā. [kiya jāe.—A queer look—Niralī chitwan.]

A queer story—Anūṭhā bayān; 'ajīb bayān; bayān jo ma'mūlī taur par na
2.—Dār k.; mitā d.; firo k.; toṛnā; band yā mauqūf k.

To quell an insurrection or sedition—Bagāwat yā hangāme ko firo k.
2.—Taskīn d.; takhḥif k.; ṭhaṇḍhā k.; kam k.

To quell grief—Ranj meṁ taskīn d. yā ranj ko kam k.

Quench, v. t. 1.—Bujhānā; ṭhaṇḍhā k.; firo k.; sard k.—jaise shu'le
yā āg ko. [d.; nikāl yā bujhā d.; ma'dūm k.]

2.—Dār k.; mitā d.; band k.; takhḥif k.; nest-o-nā-būd k.; taskīn
To quench thirst—Pyās bujhā d.; tishnagi raf kar-d.—To quench love—'Ishq
yā shu'la-i-'ishq ko bujhā d.; muhabbat bāqī na r.

Querulous, a. 1—Jo 'ādatan kisi amr kī shikāyat kiya kare; jo hamesha
kisi bāt kā gila kare; gila-guzār—jaise shakhs. [jāe.]

2.—Jisse izhār-i-shikāyat ho; jisse faryād pāyī jāe; jisse gila pāyā
A querulous tone of voice—Āwāz kā woh lahja jisse kisi bāt kī shikāyat
[pāyī jāe.]

Query, n. Suwāl; istifsār jiskā jawāb matlūb ho. [pāyī jāe.]

☞ This word, or its abbreviation (*Qu.*, or *Qy.* or the sign ?) is often
put after a word or statement regarded as doubtful.

Quest, n. Talāsh; dhūndh; just jū; joyāyī; khoj.

To rove in quest of a thing—Kisi chiz kī talāsh meṁ ghūmnā.

Question, n. 1.—Pūchh-pūchh; suwāl; istifsār; istifhām. [izhār l.]

To examine by question and answer—Suwāl-o-jawāb ke zar'e se imtihan yā
2.—Jo kuchh pūchhā jāe; woh bāt jiskā jawāb darkār ho; suwāl;

What is the question? Suwāl kyā hai? Kyā pūchhā jātā hai? [pursish.]

3.—Bahs; mubāhasa; munāzara; takrār; zabānī jhagrā.

It is to be put to question—Yah lāt bahs-talab hai.

4.—Woh bāt jiskī nisbat tahqīqāt yā taftish darkār ho; manshā-
i-tahqīqāt yā istifsār; woh bāt jiskī nisbat pūchh-pūchh karnā ho;

5.—Shubha; shak; hujjat; takrār; kulām. [amr-i-tahqīqāt-talab.]

This story is true beyond all question—Yah bayān bilā-shubha sach hai; is
bayān kī sachāyī meṁ kuchh bhī shak nahiṁ hai.

In question—Jiskī nisbat istif-ār yā bahs pesh ho; jiskī nisbat hujjat hotī ho;

mutanāza'a kḥwāh mutanāza'a-fih.—The matter or point in question—Amr-i-
mutanāza'a-fih; woh bāt jiskī tahqīqāt yā bahs pesh ho.—Leading question—

Woh suwāl jisse gawāh yā us shakhs ko jisse suwāl pūchhā jāe yah ma'lūm
ho-jāe kī ham-ko fulān jawāb denā chāhiye; aiṣā suwāl jisse gawāh yā mustaf-
sirilāh jawāb soch jāe; suwāl-i-ishārī; hidāyati suwāl; suwāl-i-mūsil-i-ila-
l-maqsūd.—Out of the question—Libāz ke qābil nahiṁ; jispar libāz darkār
na ho; muhāl-i-mutlaq; jo kisi tarah na ho-sake.—Past question—Bilā-
shubha; be-shak; lā-raib; albatta; lā-kalām; be-hujjat.

Question, v. t. 1.—Kisi se koyī bāt suwālāt pūchh kar daryāft k.;
suwālāt ke zar'e se tahqīqāt k. yā izhār l.; kisi se suwāl karke
kuchh pūchhnā. [yaqīn k.]

2.—Kisi bāt par shak yā shubha k.; kisi amr kī nisbat dil meṁ

3.—I'tibār ke qābil na samajhnā; jāiz tasawwur na k.; mushtabah samajhnā; i'tirāz k.; jarah k. [pāne kī garaz se bāteñ pūchhnā.

Question, v. i. 1.—Ek yā zāid suwāl pūchhuā; pūchh-pūchh k.; jawāb 2.—Suwālāt ke zarī'e se bahs k.; munāzara ba-zarī'a-i-suwālāt k.

Questionable, a. Qābil-i'tirāz; jiskī nisbat shubha yā i'tirāz ho-sake; mashkūk; mashkūk-fih; mushtabah; jispar yaqiu na ho; jiskī nisbat bahs ho-sake.

Quibble, n. Jis amr kī nisbat bahs pesh ho usse gurez; sāf sāf sachchī bāt ke kahne se kanāra-kashī; hila-hawāla yā hila-bāzī; ṭālmaṭol; bahāna; fitrat; nukta-chīnī; harf-giri.

Quibble, v. i. Amr-i-mutanāza'a-fih yā nafsu-l-amr se kisī hile yā fitrat wagaira ke zarī'e se gurez k.; jis bāt kī bahs yā hujjat pesh ho usko bāteñ bauā ke ṭāl d.

Quick, a. 1.—Tez; barrāq; chust-o-chālāk; chust; musta'id.

He is remarkably quick in his motions—Woh apuī harkatoñ meñ nihāyat tez yā chust hai.—He is a man of quick parts—Us shaḡhs kī samajh-būjh tez hai; woh shaḡhs liyāqat meñ barrāq hai.

2.—Sust yā āhista unhiñ; jo 'ujlat se ho; jo jald ho; tez; 'ājil; jo thore 'arse meñ ho yā wāqī' ho.

To be quick with child—Humal kī us hālat meñ b. jab larke meñ jān par jāe.

Quick, ad. 1.—Jald; tezi se; shitābī se; 'ujlat se; bilā-tawaqquf.

Run quick—Tez dauro.—Be quick—Jaldi karo; tawaqquf na karo.

2.—Thōṛī der meñ; 'arsa-i-qalīl meñ; jald; fauran; bilā-tākhīr.

Go and return quick—Jā aur fauran (thōṛī hī der meñ yā jald) phir ā.

Quick n. Jāndār gosht; zī-biss hisse.

Penetrating to the quick—Jo bahut mahsūs ho; jo bhitar (kaleje) tak paith jāe.—Cut to the quick—Jān nikāl liyā.

Quicken, v. t. 1.—Zinda k.; jān dāl d.; jilā d.; murde ko zinda (be-jān ko jān-dār) kar d.; phir se quwwat (quwwat-i-tāza) bakhshnā.

2.—Zinda-dil ohust-o-chālāk yā bashshāsh k.; kisī ko ziyāda quwwat d.; tar-o-tāza k.; tez k.; ubhārnā yā bhaṛkānā; tahrīk d.

3.—Tez k.; tezi yā 'ujlat kā bā'is h.; kisī shai ko aisā kar d. ki usmeñ 'ujlat ā-jāe. [jald jald chale yā ure

To quicken motion or flight—Harakat yā parwāz ko tez kar d.; aisā kar d. ki

Quicken, v. i. 1.—Zinda ho-jānā; jān par jānā; zinda-dil yā barq ho-

2.—Tezi se chalnā; 'ujlat ke sāth harakat k. [jānā.

Quicklime, n. Chūnā jo kankar patthar yā sīp wagaira ko khūb pakā-kar bunāyā jāe; barī kā chūnā; patthar kā chūnā; 'sīp kā chūnā; āhak; tafta. [tawaqquf; bilā-tākhīr; jismeñ der na ho.

Quickly, ad. Jald yā jaldi se; 'ujlat yā tezi se; ba-tā'jil; fauran; bilā-Quickness, n. 1.—Harakat kī tezi; 'ujlat; rawānī; jaldi; sur'at.

2.—Tezi; chusti; musta'idi; barrāqī.

Quickness of the imagination or wit—Khayāl yā 'aql kī tezi.—His mind had, indeed, great quickness and vigour—Fi-l-haqīqat uski tabī'at meñ barī tezi aur quwwat thi (woh nihāyat barrāq aur qawī yā mazbūt thi).

3.—Hawās kī tezi; hawās-i-khamsa se chizoñ ke fauran ma'lūm

4.—Zāiqe kī tezi; talḡhī. [karne kī quwwat.

Quicksighted, a. Tez-nazar; tez-'aql; dekhne yā samajhne meñ tez.

Quick-silver, a. Pārā; simāb; zibaq.

Quicksilvered, a. Jispar pārē aur ṭin ke waraq kī qal'i ho.

Quicksilvering, *a.* Āyine ke pusht par pāre aur tin ke waraq kī qal'ī.
Quick-witted, *a.* Tez-fahm; 'aql kā tez; hāzir-jawāb; bar-jasta jawāb d. w.
Quiddle, *v. i.* Khafif khafif mashgaloñ meñ waqt sarf yā zāi' k. yā kām
 kī (muḥīd) bātoñ kī taraf subkī se (ūpar hī se dil se nahīñ) mutawaj-
 jih h. [ham-qīmat shai.]

QUID PRO QUO, [Lat.] Ek shai kī 'iwaz dūsri shai; 'iwaz-mu'āwaza;
Quiescent, *a. i.*—Sākin; gair-mutaharrik; hālat-i-qarār meñ; jumbish
 kartā huā nahīñ. [harrik jism.]

A quiescent body—Koyī jism jo hālat-i-qarār yā sukūn meñ rahe; gair-muta-

2.—Jismeñ josh na ho; jismeñ harakat na ho; jo bharkā na ho;

3.—Gair-malfūz; sākit; jo bolā na jāe. [jismeñ walwala na ho.]

Quiet, *a. i.*—Be-kharkhasha; be-jhanjhat; shor-o-sharāba yā dangā-o-
 fasād se barī; jismeñ kisī tarah kā khalal na ho. [ke sāth jinā.]

A quiet life—Aisi zindagī jismeñ kisī tarah kā jhanjhat na ho; sulh (amn-chain)

Benares is quiet at present—In dinōñ Banāras meñ dangā-o-fasād nahīñ hai.

2.—Kisī ko ranj na d. w.; abtarī yā taklif paida k. w. nahīñ; jo
 shorish barpā na kare; halīm; salīm; narm; mulāīm; garīb; qānī';
 burdbār. [jo hawā ke bā'is mauj-zan (mutalātim yā lahrāta) na ho.]

3.—Sākin; jismeñ hawā kī wajh se harakat paidā na hui ho;

A quiet atmosphere—Kura-i-bādī jo sākin ho ya'nī hawā sore se na bahtī ho.

A quiet sea—Samundar kā sākin rahnā ya'nī hawā kī wajh se uskā mauj-
 san na h. [khalat yā ohher-ohhār na kī ho; jo barābar ek tarah par ho.]

4.—(Law) Jismeñ khalal wāqī' na huā ho; jismeñ kisī ne mudā-

The quiet possession or enjoyment of an estate—Kisī haqqiyat par qabza yā ta-
 sarruf bilā mudākhalat-i-ahde; kisī jāedād par ek tarah par yā bilā-khalal
 qabiz yā mutasarrif rahnā.

5.—Rotā nahīñ; hāth-pair paṭaktā nahīñ; be-qarār nahīñ.

A quiet child—Laṛkā jo royā na kare; laṛkā jo chup-chāp (qarār se) rahe.

Quiet, *n. i.*—Sukūn; qarār; kisī shai ke mutaharrik na rahne kī hālat.

2.—Dangā-o-fasād yā shor-o-gul kā na rahnā; amn; amn-chain; sulh;
 hifūzat; ārām.

At quiet—Khāmosh; be-shor-o-sharāba; chup-chāp; sulh ke sāth; amn meñ

In quiet—Chup-chāp; chupke se; be kuchh kahe-sune; aisi tarah kī koyī
 na dekhe; be-shor machāye.

Quiet, *v. t. i.*—Harakat ko band kar d.; harakat yā jumbish na karne
 d.; chālnē na d.; sākin kar d.; hālat-i-qarār meñ kar d.

2.—Thandhā kar d.; dabā d.; kam kar d.; takhfif k.; firo k.;
 amn kī hālat meñ kar d.; taskīn d.

To quiet the passions—Tab'at ke joshōñ ko firo k. yā dabā d.—*To quiet pain*

or grief—Dard yā ranj ko kam yā firo k.—*To quiet disorders*—Bad-nazmiyōñ
 ko dafā k.; jo kuchh darhamī-barhamī ho use rafā karke amn qāīm kar d.

Quietly, *ad. i.*—Bilā harakat; be hile-dole; hālat-i-sukūn yā qarār meñ.

To lie or sit quietly—Be hile-dole parē yā baithe rahnā.

2.—Be shor-o-sharāba be dangā-o-fasād be jhagṛa-o-takrār khwāh
 be dhūm-dhām machāye; sulh ke sāth; amn se; chain se.

To live quietly—Chain se rahnā; sulh se zindagī basar k.

3.—Sabr ke sāth; tahammul ke sāth; burdbārī se; be ghabṛāye;
 bilā iztirāb; bilā intishār-i-tab'at.

Men ought to submit quietly to unavoidable evils—Mardoñ ko chāhiye kī un
 balāōñ ko sabr ke sāth sah leñ jo chār-nā-chār ātī haiñ.

4.—Be shor machāye; chupehāp; āhista se; dhīre se; be kuchh kahe-sune; āwāz-i-buland se; begair kuchh bole yā be kuchh khar-barābat machāye; aisi tarah ki koyī kuchh yā zarā bhī na dekhe.

He quietly left the room—Woh kamre se chupchāp (āhista) se yā be kuchh kahe-sune) chālā gayā.

Quill, *n.* 1.—Kisi chīrīye kā barā aur mazbūt par jisko bataur qalam

2.—Āla-i-tahrīr; qalam.

[wagaira ke kām meñ layēh.

3.—Īkhār-pusht (sāhī) kā kāntā.

[lapette hain; māsūr; nāecha.

4.—Narkat kā tukrā jismeñ kapra bunne wāle bānā ke liye sūt To carry a good quill.—Āchchhā likhnā; khush-khat likhnā; khush-nawis h.

Quill-driver, *n.* Ahl-i-qalam; muharrir; kātib; khāma-farsā; likhni-mal.

Quillet, *n.* Bārīkī; nukta; pechīda bāt; uljhāw ki bāt; mugālate ki bāt.

Quilt, *n.* Toshak yā gadda wagaira jo do kapron ko darmiyān ūn rūyī yā dūsri chiz bhar kar si ke banāte hain. [garm chiz bhar kar si d.

Quilt, *v. t.* Kisi kapre ke abre aur astar ke bich meñ koyī mulāim aur A quilted bed-cover—Rūyī wagaira bhari hui toshak wagaira.—A quilted coat

—Woh duhrā kurtā jismeñ rūyī bhari ho.

Quilting, *n.* Palang-posh; khān-posh wagaira; woh naqsh-o-nigār rakhne wāli chiz jo palang ki toshakon khwāh aur chiz par ūpar se dāl di jāe. [tak rahe; panj-sāla.

Quinquennial, *a.* Jo pāñch baras meñ ek martaba ho khawāh pāñch sāl A quinquennial settlement—Woh bandobast jo, pāñch baras tak qāim rahe; bandobast-i-panj-sāla.

Quire, *n.* Disti ya'ni chaubīs takhta kāgaz. [liye chale jānā.

Quit, *v. t.* 1.—Chhor d.; kahiñ se thore roz ke wāste khwāh hamesha ke "It does not necessarily include the idea of abandoning without a qualifying word." Webster. [khwāh dawām ke liye chhor d.

To quit one's house for an hour, or for ever—Apnā ghar ek ghante ke wāste

2.—Anjām ko pabunchnā; ākhir tak kar d.; pūrā pūrā kar d.; is tarah par kar d. ki kuchh bāqī na rah jāe; tamām-o-kamāl (bi-i-kul) kar d.

3.—Adā k.; wafā k.; kisi shai se khalās yā āzād k.

To quit the debt of gratitude—Bār-i-minnat se khalās (subuk-dosh) k.; kisi kā shukriya adā k.

To quit cost—Mu'āwāza-i-munāsib d.; kharch patānā yā bhar d.; kisi shai ke kharch kā mu'āwaza kar d.; iwaz-mu'āwaza kar d.; fāida baḡhshnā.—

The cultivation of barren land will not always quit cost.—Arūzi-i-shor ki zir'at hamesha fāida-baḡhsh nahīn hoti; ūsar zamīn ko jotne-bone meñ jo kuchh kharch partā hai woh hamesha usse pat nahīn jātā

To quit scores—Donon pallā barābar kar d.; musāwi k.; mutālabā-i-bāhami se sār kar d.; tasfiya-i-hisāb k.; wusul-bāqī barābar kar d.; chukā d.; raf-daf k.

QUITAM, *n.* [Lat.] (Law) Woh istigāsa jo kisi mujrim ki nisbat sarkār aur mukhbir donon ki taraf se kiyā jāe.

Quit-claim, *v. t.* (Law) Kisi shai ki nisbat da'wā chhor d. (da'we se dastbardāri likh-kar dast-bardār h. aur kisi ke haqq-i-mukhālīf aur mu-rajjah ki nisbat apni zimma-dāri na k.

Quit-claim, *n.* (Law) Da'we se dast-bardāri; dast-bardāri ki dast-āwez; woh wasiqa jiske zar'ie se kisi jāedād ke haqq-o-marāfiq yā kul da'we se dūre ke haq meñ dast-bardāri ki jāe aur dast-bardāri kuninda kisi tarah ki zimma-dāri hīlatan yā sarāhatan apne ūpar na le.

Quite, *ad.* Bi-l-kul; sab; tamām; kulliyatan; pūrā-pūrā; tamām-o-kamāl; sab kā sab; sarāsar yā sar-ba-sar.

The work is not *quite* done—Woh kām bi-l-kul nahīn ho-chukā.—The object is *quite* accomplished—Woh maqad tamām-o-kamāl pūrā hogayā; woh bāt pūrī hogayī.

[zimme aur koyī khidmat nahīn rahtī.

Quit-rent, *n.* (*Law*)—Woh zar-i-lagān jiske de dene par asāmī ke

Quittance, *n.* 1.—Qarz yā dāin se barāt; farig-khatī; sāfi-nāma.

2.—Mu'awaza; badlā; wāpas denā.

Quiver, *n.* Tarkash; j'ba; tiroṅ ke rakhne kā khāna.

Quiver, *v. i.* Tharrānā yā thartharānā; kānpnā yā kānpnā; larzān h.

To *quiver* with fear or with cold—Dar yā sardi se kānpnā (larzān h.)

QUI VIVE, (kū vēv) (*Fr.*)—

To be on the *qui vive*—Hoṣhyār rahnā; chāukannā rahnā; khabardār rahnā; chāukar rahnā; bedār rahnā; gāfi na h.

QUOID, [*Lat.*] Bu-nisbat; ba-libāz; muta'alliq; jab tak.

QUOAD HOC [*Lat.*] Iski nisbat; is shai-i-khās ki nisbat yā iske muta'alliq.

QUO ANIMO, [*Lat.*] Kisi niyat yā irāde se.

QUOD, [*Lat.*] Kyūnki; woh; jo.

QUO JURE, [*Lat.*] Kis haq se; kis istihqāq ke zari'e se.

QUO MODO, Kis tarah se; kyūnkar; kis tarz par; kis dhang se.

QUONDAM, [*Lat.*] Sābiq kā; pahle kā; jo pahle thā; pahlā.

A *quondam* king or friend—Sābiq kā bādshāh yā dost.

Used adjectively.

Quorum, *n.* Kisi jama'at ke 'uhdadāron yā arākīn se utne 'uhdadār yā rukn jitne se qānūn yā qawā'id-i-jalsa ke mutābiq ba tarz-i-jūiz kār-rawayī ho-sake.

[pare; parta; bakhra.

Quota, *n.* Hissa-i-rasadi; woh hissa yā miqdār jo har ek ke zimme

Each state was ordered to furnish its *quota* of troops—Har ek riyāsat ko yah hukm diyā gayā ki apne apne hisse ke siqāh de.—Each landholder has paid his *quota* of revenue—Har ek zamindār ne apne apne parte ke mutābiq mālguzārī adā ki.

Quotation, *n.* 1.—Iqtibās; dūsre shakhs ki 'ibārat ki naql k.

2.—Woh 'ibārat jiski naql ki-jāe yā jiskā hawāla diyā jāe; kisi kitāb yā nawishte kā woh hissa jo kisi bāt ki sanad yā tamsil ke liye nām-zad yā pesh kiya-jāe khwāh uskā i'āda ho.

3.—Chizōn ki nirkh (unkā bhāv) yā uskā batlānā.

Quote, *v. t.* Kisi musannif ki kitāb ki 'ibārat kā hawāla d.; sanad yā misāl ko liye kisi musannif yā kalām karne wāle ki 'ibārat yā kalām ko batlānā (uskā i'āda k. yā pesh k.)

R.

Race, *n.* Ek mūris-i-ā'lā ki aulād; ek shakhs ki nasl; woh khāndān firqa qaum yā log jinki asl ek ho; nasl; nizhād; kul; baus; khān-dān.

Race, *n.* 1.—Daur; daur meṅ taqābul; muqābale ki daur; bāzī ki hār-jit ke liye daur 'ām isse ki pā-piyāda ho khwāh ghore wagaira par; tez-raftārī; jald jald jānā yā chalnā.

2.—Daur yā daura; kisi qism ki harakat yā raftār; kārrowāyī kā tariq; jis silsila se kisi amr ki koshish ki-jāe; silsila; 'amal; daurān.

The *races*—Ghur-daur kā majma'.

Race, *v. i.* Daurnā; jald daurnā; hār-jīt kī shart lagā-kar daur k.

Race, *v. t.* Daurānā; tezi se chalānā.

[k.; aīnṭhnā.

Rack, *v. t. 1.*—Phailānā yā khaiñchnā; zor yā shiddat se phailānā; jabr

2.—Shikanje yā pahīye par khaiñchnā; us āle se taklīf pahuñchānā
jis se ā'zā aur badān ke jor khiñch uṭheñ. (sadma-i-qalbī pahuñchānā).

3.—Sakht taklīf d.; 'aziyat pahuñchānā; nihāyat hī dīl dukhānā;

4.—Jabr-sitānī se tang k.; khālī kar d.; kuchh na chhōnā.

Rack, *n. 1.*—Shikanja; woh āla-i-izā-rasānī jispar hīlat-i-istifsār meñ
muḥrimōn yā mushtabah shakhsōn ke jism ko āhista āhista phailā
ke yuhān tak khaiñchte hain kī bā'z waqt haddiyān jor se khasak
jāti hain. Yāh āla muḥrimōn se jabrīya iqrār karāne ke liye mustā'.

2.—Kisī shai ke phailāne kā koyī āla.

[mal hotā hai.

3.—Pāiṭh wagaira jispar chīzeñ tartīb se rakkhī jāen.

Used in composition; as, a clothes rack, a bottle rack, and the
like. [ke khilāne ke liye sūkhī ghās rakkhī jāti hai.

4.—Khule muñh kā lakṛī kā bartan jismeñ ghorōñ aur maweshiyōñ
To put to the rack—Barī taklīf pahuñchānā; sakht izā d.; bahut hī dukh d.

Rack, *n.*

Rack and ruin—Pūrī tabāhī; barbādī; tahs-nahs; zawāl-i-kāmil (Colloquial)

To go to rack—Talaḥ ho-jānā; zāl yā barbād ho-jānā; gārat yā tabāhī ho-
jānā (Colloquial).

Rack-rent, *n.* Sālāna lagān jo hadd-i-gāyat yā apnī pūrī ta'dād ko
pahuñchā diyā gayā ho; intihā kā kirāya; sangīn jam'.

Radiance,

Radiancy, } *n.* Chamak; damak; raushnī; tajallī; jot; prakāsh.

Radiant, *a.* Jisse shu'ā yā kirneñ phūṭen; raushan; munawwar;
darakhshān; tāb-dār; chamak-dār.

Radical, *a.* Aslī; jar bunyād yā intihā tak pahuñchne w.; tamām-o-
kamāl; pūrā-pūrā; jismeñ kuchh chhūṭ na jāe; intihāyī; gāyī; kāmil.

Radically, *adv.* Asl meñ; usūl meñ; bunyād (jar) hī se; fi-aslihi.

A system radically wrong—Usūl yā silsila jiskī bunyād hī galat ho

Rag, *n. 1.*—Chitharā; phatā-chitā kapṛā; lattā; dhajjī; ṭukṛā; reza;
paiwand. [maili-kuchailī poshāk.

2.—(pl.) Phate-purāne kapre; gudṛī gūdar yā gūdrā; kharqā;
In rags—Phate-chitā kapre pahne huye; kharqā-posh; gudṛī lapete huye.

Rage, *n. 1.*—Shiddat; sakhtī; tezi; tundi; kisī taklīf-dih shai kī barī
sakhtī yā shiddat. [pyūs kī sakhtī yā shiddat.

The rage of pain—Dard kī shiddat.—The rage of hunger or thirst—Bhūkh yā

2.—Sakht gussa; gazab; qahr; kop; gussa jiske bardāsht kī tāb
na lāyī jā sake; woh taish kī kaifiyat jismeñ insān sakht sakht bā-
teñ kabe tarah tarah kī sūrat banāye yā josh-o-kharosh meñ āye.

3.—Barī shiddat; sakhtī; barā josh-o-kharosh—jaise tūfān kā;
gazab-nākī. [ārzū.

4.—Kisī shai kā kamāl shauq; kisī chīz kī barī hī tamaunā yā
The rage for money—Rupaye-paise kī barī hī khwāhish.

5.—Woh shai jiskī barī tamaunā ho; jis shai kī just-jū yā pairawī
be-had yā nā-munāsib shauq ke sāth kī-jāe.

Rage, *v. i.* 1.—Gusse se jal-bhun ke kabāb h.; gazab-nāk h.; gusse se
qahr meñ ānā; āg-babulā h.; lāl-pilā h.; sakht taish meñ ānā.

- 2.—Gusse mein ā-kar shor-o-sharāba machānā; tundi se chalnā; shiddat se harakat mein ānā.
- 3.—'Umūman phail-jānā; 'ālam-gīr ho-jānā; phail-kar halāk k.
- Ragged, a. 1.—Jo phat ke yā ragar khā-kar tukre tukre ho-jāe; phatā-chitā; jiske latte nikal āye hon; jo purze-purze ho-gayā ho—jaise koyī
- 2.—Ūchā-nichā; nā-hamwār; nisheb-o-farāz. [purānā kaprā.
- 3.—Chithre pahne huye; gudri lapete huye—jaise koyī shakhs.
- Rail, n. 1.—Lakri yā lohe wagairā kā jangla; kaṭahrā yā kaṭh-gharā.
- 2.—Lohe kā chhar jispar gariyon ke pahiye ḡhulakte chalte hai.
- By rail—Sarak-i-āhanī se; rel par.
- Rail, v. t. Jangla lagānā; kaṭh-gharā yā kaṭahrā lagānā; lakri yā lohe ke chharon se gherā. [la'nat-malūmat k.; gāliyan d.
- Rail, v. i. Kalimāt-i-sakht aur dushnām-āmez kahnā; sakht-sust kahnā; Followed by *at* or *against*.
- Railing, n. Jangla; kaṭh-gharā yā kaṭahrā; gherā.
- Raillery, n. Tamaskhur yā hajw-i-malib; hansī-thaṭṭhā; dillagi kī bāten; maskharagi kī bāten; zarāfat.
- Railroad, } n. Lohe kī sarak; sarak-i-āhanī; rel kī sarak. [(vastra).
- Railway, }
- Raiment, n. 'Umūman pahinne ke kapre; poshish; kapre-latte; bastra
- Food and raiment—Khānā-kapra; roti-kapra; khurish wa poshish.
- Rain, v. i. 1.—Barasnā; taqātur h.; tarashshuh h.; pāni parnā.
- It rains—Mein barastā (partā) hai; pāni barastā (partā) hai; bārish hoti hai.
- 2.—Tapaknā; bahnā; jāri h. [kī ānkhen aṭk-bār thin.
- Tears rained from their eyes—Unki ānkhoṅ se āsū tapakte the (jāri the); un-
- Rain, n. Mein; bārish; bārān; barkhā.
- The rains—Barāt; fasl-i-bārān; bārish ke din; barshkāl.
- Rain-fall, n. Bārish; mein kā barasnā; pāni jo barse.
- Rain-water, n. Āb-i-bārān; mein kā pāni. [hoti ho.
- Rainy, a. Jab mein ifrāt se barse; jab pāni barastā ho; jab bārish
- Raise, v. t. 1.—Ūṭhānā—jaise patthar yā bojh khwāh aur koyī shai jo
- 2.—Sīdhā khayā k.—jaise mastūl. [niche rakhi yā leṭāyi ho.
- 3.—Kharā k.; banānā; bunyād par qāim aur ikatṭhā k.
- To raise the frame of a house—Makān kā dhāncha khayā k.
- 4.—Ta'mīr k.; banānā—jaise diwār wagairā.
- 5.—Paidā k.; ikatṭhā k.; mujtam' k. [paidā yā ikatṭhā k.
- To raise a great estate out of small profits—Khasif manāfi' se bari mā'ishat
- 6.—Barhānā; buzurgi d.; pastī se balandī ko pahuñchānā; pāya buland k.; taraqqī d.; rutba yā 'izzat barhānā.
- 7.—Barhānā; ziyāda kar-d.—jaise māliyat yā qīmat. [karke karānā.
- 8.—Josh mein lānā; barpā k.; ubhārnā; bar-angekhta k.; tahrīk
- 9.—Jagānā; bedār k.; ūṭhānā.
- 10.—Quwwat barhānā; aur qawī k.; susti dūr kar-ke tāqat d.
- 11.—Wujūd d.; hastī mein lānā; murde se zinda k.; jān dālnā; jilānā.
- 12.—Ījād k. aur phailānā; urānā; nikālnā; mushtahar k. jaise
- 13.—Karnā yā machānā jaise shor-o-gul. [khabar wagairā.
- 14.—Zor se kahnā; baland āwāz se kahnā; shor ke sāth kahnā.
- 15.—Ikatṭhā k.; wusūl yā tahsīl k.; jam' k.; yak-jā k.; mujtam' k.; farāham k.; baham pahuñchānā; sarmāya baham pahuñchānā.

- 16.—Ikattā k.; jam' k.; naukar r.; mulāzamat meñ dākhil k.
 17.—Paidā k.; upjānā—jaise galla.
 18.—Uṭhānā—jaise khamir se.
 19.—Josh meñ lānā jaise tabī'at ko; tāza quwwat d.; zinda-dil k.
 20.—(Law) Paidā yā qāim k.—jaise kisi shai kā isti'māl.
 21.—Shiddat yā sakhtī ko ziyāda k.; aur tez (shadid) k.
To raise a siege—Muhāsara uṭhānā; jo fauj kisi jagah ko ghære ho use wahāñ se uṭhā l. aur muhāsare ke zarī'e se us jagah ke lene ki koshish se bāz-ānā yā dast-kash h.
Rally, v. t. Jo fauj muntashar yā pareshān ho-gayī ho use yak-jā karke sudhār d.; phir jam' k.; phir ikattā k.
Rally, v. i. 1.—Silsile yā qā'ide se ho-jānā; phir tartīb se ho-jānā jaise un sipāhiyōñ kā jo pareshān kar-diye khwāh bhagā diye gaye hoñ; jam' h.; ikattā h.; baṭurnā. [sihbat h. yā pānā.
 2.—Zail-shuda quwwat kā phir ānā (hāsil h.); phir se tāqat ānā;
Rally, v. t. Thaṭṭhā yā la'n-ta'n k.; zarāfat yā hajw-i-malih k.; thaṭṭhā mārñā; āwāza pheñkñā.
Ram, v. t. 1.—Thasnā yā ṭhūsnā; zor karke bharnā; dabā kuchal yā dhañsā ke bharnā; gaz se bharnā; mogre yā durmaṭ se bharnā.
Ramble, v. i. Be-gair kisi manshā-i-khās ke pā-piyāda ghūmuā ghore par sawār ho-kar phirñā yā kashtī wagaira par jā-ba-jā ānā-jānā; jagah jagah jānā; āwāra ghūmnā; harza-gardi k.; chāroñ taraf phirā k.; mārā phirñā; bhaṭkā phirñā.
Ramble, n. Be-gair kisi manshā yā kār-i-khās ke jā-ba-jā ghūmte phirñā; sair jo mahz tafrihan ki-jāe; gul-gasht; jidhar chāhnā yūñhīñ sair ke liye nikal jānā. [(bachāw yā ār) ho.
Rampart, n. 1.—Jisse hamle se hifāzat rahe; woh shai jisse muhāfazat
 2.—Qal'e kī diwār; shahr-panāh; fasil. [ho; karwā; ubsā; ausā.
Rancid, a. Jiskī mahak baṛī tez ho; jismeñ baṛī jhār ho; jiskī bū karī
Rancour, n. Nihāyat hī (gāyat darje kī) khusūmat yā 'adāwat; dushmanī jismeñ dil meñ baṛī jagah kī ho; dili 'adāwat; khusūmat-i-shadid.
Rancorous, a. Khusūmat-i-shadid se bharā huā; jisse baṛī dushmanī zāhir ho; isqadar kine se bharā huā kī woh miṭ na sake; jismeñ baṛī hī 'adāwat pāyī jāe. [qā'idagī yā be-tartībī; ittifaq.
Random, n. Be ṭhaur-ṭhikāne kī gardish yā rāh jo be-ṭhaur ho; be-
At random—Ittifaqī; be-ṭhaur-ṭhikāne; aṭkal-pachchū; bilā lihāz kisi tariq-i-mu'aiyan yā amr-i-khās ke.
Random, a. Jo aṭkal-pachchū ho; jo be ṭhaur-ṭhikāne kiya jāe; jo pahle se samajh-būjh ke na ho; ittifaq par chhūṭā huā (ittifaqī); jo koyī bāt dil meñ pahle se ṭhān ke na kiya jāe.
Range, v. t. 1.—Saf-bandī k.; qatār kī qatār kharā k.; parā bāndhuā yā jamānā; silsile se qāim k.; kisi khās jānib kar d. (qāim k.)
 2.—Bā-qā'ida tartīb d.; qism-wār yā silsila-wār r.
 3.—Kisi maqām par ghūmnā; kahīñ gasht k. yā guzarnā.
 4.—Kanāre kanāre yā nazdik nazdik barābar chalnā. [ghūmnā.
Range, v. i. 1.—Āwāra phirñā; idhar-udhar ghūmuā; be-ṭhaur-ṭhikāne
 2.—Palle yā ṭappe par jānā; barābar nikal jānā.
 3.—Kisi khās samt meñ wāqī' h.; ek hī samt r.; mutawāzī h.; ek hī khat yā sīt meñ h.; ek sūt meñ h.

4.—Kanāre yā pās se guzarnā.

☞ With *along*.

[hī sīt yā sūt meñ hoñ.

Range, n. 1.—Qatār; silsila; saf; pangtī; pāntī; bahut sī chīzeñ jo ek

2.—Gash; sair; idhar-udhar ānā-jānā (ghūmnā-phirnā). [dast-ras.

3.—Wus'at; phailāw; gunjāish; qābiliyat; iqtidār; rasāyī; pahuñch;

4.—Dehāt meñ woh maidān jahāñ maweshī ghūm-phir ke chareñ.

Rank, n. 1.—Qatār; saf; silsila; pangtī. [qatār kī qatār khare hoñ.

2.—Sipāhiyon kī saf; parā; faujī sipāhī jo barābar yā pahlū-ba- pahlū

3.—Darja; rutba; mansab—jaise barri yā bahri faujī afsaron kā.

4.—Tabqa; qism; darja.

5.—Qadr; manzilat; buzurgī; haisiyat; darja; rutba; sifat.

6.—'Alī martaba; barā darja; logon meñ barī qadr-o-manzilat;
pāya-i-baland; raf'at; barā nām-o-nishān.

To take rank of—Kisi par fauqiyat r.; dūre ke āpar jagah pāne kā istibqāq r.

Rank, v. t. 1.—Barābar pahlū-ba pahlū yā qatār kī qatār r. [qāim r.

2.—Kisi khās qism darje yā tabqa meñ r.; kisi khās darje meñ

3.—Tartīb d.; silsila-wār r.; qā'ide ke mutābiq murattab k.

Rank, v. t. 1.—Kisi khās darje qism silsilo yā hisse meñ rakkhā yā
tartīb diyā jānā; rakkhā jānā.

2.—Ham-darja yā ham-rutba h.; ham-palla samjhā jānā; kisi kā
ham-sar mutasawwar h.; dūre ke barābar qābil-i-iltifāt tasawwur
kiyā jānā; waq'at r. [numū.

Rank, a. 1.—Jo khūb barh yā nikal āwe—jaise ghās waghira; kasīru-l-

2.—Darja-i-'ālā kā; barā hī; bahut hī; shiddat se; shadīd; nihāyat
hī; jo i'tidāl se tajāwuz kar-jāe.

3.—Qawī; mazbūt; jo chhūrāne se na chhūṭe.

To take a rank hold—Barī yā mazbūt pakar pakarnā.

4.—Jismeñ quwwat-i-paidāwār bahut ho; jismeñ fasl kasrat se
paidā ho; barī upjāñ—jaise zamīn; bahut hī zar-khez; ser-hāsil.

5.—Jiski bū barī tez ho; karwā; talkh.

Rankly, ad. Barī numū ke sāth; zor se; shiddat se; bahut hī.

Ransack, v. t. 1.—Lūṭnā; bi-l-kul lūṭ-pāṭ l.; tākht-o-tārāj k.; isqadar
lūṭ l. kī kuchh na rah jāe.

2.—Khūb dhūndhnā; kisi jagah meñ jā-kar usko har ek hisse ko
dekhnā; kisi shai ko har juzw ko dekhnā-bhālnā. [āzādī; najūt.

Ransom, n. 1.—Qaid gulāmī yā dushman ke qabze se rihāyī; maḥhlasi;

2.—Jo kuchh rupaye-paise qaidī kī rihāyī yā us māl-o-asbāb ke
chhūrāne ke liye diye jāen jo ganīm ke qabze meñ ā-gayā ho; jo kuchh
qaidī ke chhūrāne ke liye diyā jāe; dushman ke qabze se māl-o-matā'
kī wāpasi kī garaz se jo kuchh denā parō; qaid se rihāyī pāne khwāh
ta'zir se barānt hāsil karne yā māl-o-matā' ko zabtī se bachāne ke liye
jo kuchh diyā jāe.

3.—(Law) Jo kuchh rupaye kisi bare mujrim ke jurm kī mu'āfi
aur uskī maḥhlasi ke liye diye jāen; woh jurmāna jo sazā-i-jismānī ke
'iwaz meñ diyā jāe; khūñ-bahū; fidya; diyat.

Ransom, v. t. Jisqadar tai pāye woh dekar kisi qaidī ko qaid se yā muj-
rim ko sazā se khwāh māl-o-matā' ko zabtī se bachānā; chhūrānā;
najūt hāsil k.; khūñ-bahū yā fidya dekar chhūrānā.

Rap, v. i. Khatkhatānā; dastak d.

To rap on the door—Darwāza khatkhatānā (uspār dastak d.).

Rap, v. t. Khatkhatānā; dastak d.

To rap out—Yakāyak zor se kah d.; dhar se bol uṭhnā.

Rap, v. t. 1.—Chhīn l.; lekar rāhī h. (chal d.).

2.—Dil yā khayālāt ko jazb kar-l.; be-khud banā d. yā be-khudi meñ dāl d.; khushī ke māre apne jāme meñ rahne na d.

To rap and rend—Dhar-pakaṛ ke jo kuchh ho chhīn l.; taḳht-o-tārāj k.; hamla kar ke lūṭ-pāṭ l.; chhīn-chhān l.

Rapacious, a. 1.—Luṭerā; gārat-gar; jo mār-piṭ kar-ke chhīn-chhān lene kā 'adī yā uspar māil ho; jabriya le-lene w.

2.—Jo khāne ke liye pakaṛ liyā kare; jo shikār kar-ke ya'nī dūse jānwārōn ko pakaṛ ke khāyā kare—jaise jānwar. [(chhīn) kar.

Rapaciously, ad. Gārat-garī se; lūṭ-pāṭ ke; mār-piṭ ke zabar-dastī le

Rapaciousness, n. Gārat-garī; lūṭ-pāṭ yā jabriya le-lene par tabī'at kā mailān; zor-o-zulm se le-lene kī ragbat. [ādāt.

Rapacity, n. 1.—Gārat-garī; saḳht-girī; luṭerā-pan; lūṭ-mār karne kī

2.—Bilā lihāz i-insāf jāur-o-zulm ke sāth le-lenā; pāne kī lālāch jo had se ziyāda ho; gāyat darje kī tam'. [mujāma'at.

Rape, n. (Law) Zinā-bi-l-jabr; kisī 'aurat ke sāth uskī marzī ke khilāf

Rapid, a. 1.—Bahut hī subuk-raw; tez; jo jald jald harakat kare (chale)

A rapid flight—Tez-parwāzī—A rapid motion—Tez harakat. [paiham h. w.

2.—Jald jald barhne w.; 'ujlat ke sāth taraqqī k. w.; jald jald

Rapid growth—Bārḥ (taraqqī yā bālidagi) jo jald jald ho.—Rapid recurrence—

Kisī shai kā 'ujlat ke sāth mutawātīr wāqī' h.

3.—Jiske muñh se kalām jald jald nikleñ.

A rapid speaker—Tez-kalām.

Rapidity, n. Tezī; 'ujlat; rawānī; jald jald barhnā.

Rapidly, ad. Tez yā tezi se; barī 'ujlat yā tez-rawī se; bahut jald jald; jhat-paṭ; jhatājhar. [chal d.

Rapine, n. 1.—Lūṭ; lūṭ-pāṭ; gārat-garī; chīzoñ kā zabardastī se lekar

2.—Mār-piṭ; zor-o-zulm; ta'addī; zabardastī.

Rapture, n. Be-khudi jo khushī kī wajh se ho; wajd; hāl; khushī kī shiddat; gāyat darje kī khushī; aisi khushī kī ādmī phūlā na samāe (jāme se bāhar ho-jāe). [latīf.

Rare, a. 1.—Jiske ajzā bahut judā judā hoñ; ghanā nahīn; patlā; raqīq;

2.—Jo kuchh kuchh jā-ba-jā ho; muntashar. [ma'mūlī; turfa.

3.—Jo aksar na huā kare; jo shāz ho; jo ma'mūlī na ho (gair-

4.—Ma'mūl se barh-kar 'umda; isqadar 'umda ki shāz mile; nā-

dir; kam-yāb; anūṭhā; anokhā; nirālā; tuhfā; 'ajīb.

Rarely, ad. Shāz; shāz-o-nādir; aksar nahīn; kam; kam-tar.

Rareness, n. 1.—Patlā-pan; riqqat; latāfat.

2.—Gair-ma'mūlī h.; aksar wuqū' meñ na ānā (na honā).

3.—Kam-yābī; waq'at jo uskī qillat kī wajh se kisī shai ko hāsil

Rarity, n. 1.—Riqqat; latāfat; patlā-pan. [ho; nudrat; tuhfagī.

2.—Kam milnā yā wāqī' h.; ma'mūlī taur par yā ma'mūlī taur kā

na h.; aksar na huā karnā; anūṭhā-pan; anokhā-pan.

3.—Jo shai kam-yāb ho; koyī nādir shai; woh shai jiskī qadr uske

kam milne kī wajh se ho; anūṭhī (nirālī qism kī) chīz.

Rascal, *n.* Jo shakhs dhokā de aur bad-diyānati kare; dagā-bāz; pāji; nā-bakār. [and indicating less enormity or guilt than *villain*.] *Webster*.

“Especially applied to men and boys guilty of the lesser crimes,
Rascality, *n.* Zalil qism kī dagā-bāzī yā bad-diyānati; fareb jo kamīnagi ke sāth kiya jāe; pāji-pan.

Rash, *a.* 1.—'Ujlat ke sāth mashwara d. w. yā kār-rawāyī k. w.; jald-bāz; ta'jil-kār; begair achchhī tarah soche-bichāre aur be-ihitiyātī ke sāth koyī bāt thān l. w. yā koyī kām kar-guzarne w.—jaise shakhs.

2.—Jo nā-munāsib 'ujlat ke sāth yā begair khūb soche-bichāre kahā yā kiya jāe. (measures—Tadbireh jinko koyī barī 'ujlat ke sāth kar-guzre.

Rash words—Bāteñ jo be khūb soche-bichāre yā jhatpat kah di jāeñ—*Rash*
Rashly, *ad.* 'Ujlat ke sāth; be khūb soche-bichāre; jaldi se; begair achchhī tarah samjhe-būjhe; utāwli se; be-dhārak.

Rashness, *n.* Kisi irāde ke karne yā kisi kām kā bīrā utāhane meñ nā-munāsib 'ujlat; utāwli; 'ujlat jo be-samjhe-būjhe ki-jāe; be-wuqūfī ke sāth khatre se na dārnā; begair achchhī tarah soche-bichāre kuchh

Rat, *n.* Chūhā; mūsh; mūsā. [kar-baithnā.

To smell a rat—Bad-gumān yā bad-zan l.; shubha k. yā r.; shubhe kī wajh se chāukannī rahnā. [sharh se ho-sake

Ratable, *a.* 1.—Qābil-i-tashkhis-i-qīmat; jispar tashkhis-i-māliyat kisi

2.—Jispar qānūn ke rū se mahsūl lag-sake yā lagāyā gayā ho.

3.—Parte ke mutābiq; hissa-i-rasadi ke mutābiq.

Ratably, *ad.* Jitnā partā pare; jitnā hissa-i-rasadi ho; partā baithāl yā lagā-ke; hissa-i-rasadi ke mutābiq.

Rate, *n.* 1.—Woh andāz jisse kisi shai ke miqdār yā uski māliyat kī tashkhis ki-jāe; kisi shai kī qīmat yā ta'dād jo mu'ayau ho; sharh; dar; hisāb; bhāw; nirkh.

2.—Darja; hisāb; jisqadar koyī kām kiya jāe.

3.—Mahsūl jo kisi shai par uski āmadani yā māliyat ke itibār se ba-hukm-i-hākim 'awām so uske isti'māl kī nisbat liya jāe.

4.—Kamī-beshī jo chaubīs ghantē meñ dharam gharī kī chāl meñ ho ya'nī uske tez yā sust chalne se aslī waqt meñ ho.

At any rate—Ba-har-hāl; jo kuchh ki ho; kuchh hi ho; har sūrat meñ; khair.—

At this or that rate—Is yā us hisāb se; itnā yā utnā; isqadar yā usqadar.

Rate, *v. t.* Tashkhis-i-qīmat k.; andāza k.; shumār k.; kisi shai kī waqt yā 'umdagī daryāft k. [chashm-numāyī k.; khūb dāitnā.

Rate, *v. t.* Zor se jhirkī d.; la'nat-malāmat k.; zijr-o-taubikh k.; sakht
Rateable, *a.* See Ratable.

Rate-payer, *n.* Mahsūl d. w.

Rather, *ad.* 1.—Ziyāda-tar khushī yā ragbat se; ba-nisbat ek shai ke dūsrī shai ko murajjah samajh-kar; ek shai ko muqābale meñ dūsrī shai ko pahle hi se pasand karke.

2.—Kisi shai ke bar-khilāf; kisi amr ke bar-aks; jo kuchh mazkūr ho-chukā ho uske khilāf; balki.

3.—Kisiqadar; kuchh; wāqi'i go qat'i taur par nahīn; bi-l-kul nahīn par kisiqadar to sahī.

4.—Ziyāda-tar munāsabat ke sāth; ziyāda-tar sihhat ke sāth.

The rather—Ziyāda-tar 'ujlat ke sāth; ziyāda-tar is sabab se; khusūsan; 'ala-l-khusūs; ziyāda-tar ma'qūl wajh se; wajh-i-khūs ke bū'is.—*Would rather*, or

had rather—Is muhāware ke yah ma'nī hote hai ki mutakallim fulān shai ko kisi dūsrī shai par tarjih detī hai (usko usse achchhā samajhtī hai).

☞ “This phrase (*had rather*) may have been originally, ‘I’d rather,’ for *I would rather*, and the contraction afterward mistaken for *had*—Correct speakers and writers generally use *would* in all such phrases; *I would rather*, I prefer; I desire in preference.” Webster.

Ratification, *n.* Manzūr k. yā manzūr h.; manzūrī; dūstre ke fi'l ko man-zūr k. aur jāiz qarār d.; tasdiq; istihkām; istiqrār; tausiq.

Ratify, *v. t.* Pasand aur manzūr k.; jāiz thahrnā (gardānā yā qarār d.); qāim-o-barqarār r.; mustahkam k.; pakkā kar d.; kisi kār-pardāz yā mulāzim ke fi'l ko tasdiq k. (yah kahnā ki uskā fulān fi'l jāiz aur

Ratio, *n.* Andāza; miqdār; darja; nisbat; munāsabat. [durust hai].

Ration, *n.* Khāne-pīne ki chizon ki miqdār-i-mu'ayan jo sipāhiyon ko fauj meñ di-jāti hai aur usmeñ ghoron kā dāna ghās wagaira bhī

Rational, *a. l.*—‘Aql-mansūb; ‘aqlī; ma’qūl. [shāmīl hai].

2.—Zi-‘aql; sāhib-i-‘aql; jisko quwwat-i-mudrika (idrāk) hāsīl ho; nātiq; mutlaq uahīn.

3.—Jo khilāf-i-‘aql na ho; behūda wāhiyāt fuzūl be-wuqūfānā yā khayālī wagaira nahīn—jaise koyī fi'l wagaira; ‘āqil; jo ‘aql ke khilāf ‘amal na kare—jaise shakhs.

Rationally, *ad.* ‘Aqlan; ‘aql ke mutābiq; ma’qūliyat ke sāth.

Rattan, [written also *ratān*] *n.* Bed; beñt yā bet. Beñt ki ohharī.

Ravage, *n.* Barbādī; tabāhī; wirānī; tabāhī jo insān yā haiwānāt ke zor-o-zulm yā qudratī sababon se ho; gārat-garī; jo barbādī lūt-mār yā kisi aur qism ki shiddat ki wajah se ho.

Ravage, *v. t.* Jaur-o-zulm se barbād k.; jabr-o-qahr se gārat k.; wirān yā tabāh kar-d.; gārat yā tahs-nahs kar-d.; lūt-pāt l.; khāk-siyāh kar-d.; ujār d. [hūda baknā; bāwlā h.; dīwāna h.; pāgal ho-jānā.

Rave, *v. t.* Fātīru-l-‘aql ho-jānā; dimāg meñ khalal par jānā; be-

Ravel, *v. t.* Kisi chīz ke bal yā pech ko khol d.; kisi shai ki aīnthan ko khol d.; jo shai bunī yā girah dī ho uski bunāwat yā girahon ko khol d.; suljhā d.; khol d. [bal yā pech kā miṭ jānā.

Ravel, *v. t.* Khul jānā; sulajh jānā; bunāwat yā girahon kā khul jānā;

Raving, *ppr. or a.* Shorīda-sar; dīwāna; bāwlā; pareshān-khātīr.

Ravishly, *ad.* Shorīda-sarī se; barī walshat ke sāth; pareshānī se.

Ravish, *v. t. l.*—Ba-zor (zabardastī se) chhīn-kar ohāl d.; zabar-dastī se chhīn l.; jabriya le-l. [meñ lānā; dil-rubāyi k.; mau har l.

2.—Māre khushī ke jāme se bāhar kar d.; be-khud banā d.; wajd

3.—Kisi ‘aurat ke sāth khilāf-i-marzī uske jabriya suhbat k.; zinā-bi-l-jabr k.; zabardastī se bigārnā kharāb k. yā be-hurmat k.

Ravishment, *n. l.*—Zabar-dastī se yā bilā razāmandī ke le-bhāgnā; bhagā le-jānā—jaise larkon ko unko wālidain ke qabze se nā-bālig ko uske walī se yā zauja ko uske shauhar se.

2.—Be-khudī; gayat darje ki khushī; shādī-marg.

3.—Zinā-bi-l-jabr; zabar-dastī se kisi ‘aurat ki hurmat le-l.

Raw, *a. l.*—Jiski aslī hālat tabdīl na huyī ho; be-pakā huā; jo garmī pahūnchā ke khāne ke lāiq na kar diyā gayā ho; kābhchā; khām; nā-rasīda; jo apnī aslī hī hālat meñ ho. [rasīda.

Raw meat—Be-pakāyā (kachchā) gosht.—*Raw fruit*—Kachchā phal; mewa-i-nā-

2.—Nā-āzmūda-kār; nā-tajriba-kār; nayā; pakkā (puḡhta-kār) nahīn; anārī—jaise ādmī (shakhs).

3.—Nayā; be-āzmāyā-huā; jiskā imtihān na huā ho. [na ho-chukā ho].
A raw trick—Koyī maḡr kī bāt jo nayī nayī ijād buyī ho (jiskā imtihān pahle

4.—Sard; ṭhandhā; isqadar ṭhandhā aur martūb kī nā-guwār ho—

5.—Be-kātā yā be-batā. [jaise dīn hawā yā mausim.

Raw silk or cotton—Be-batā resham yā be-kātī rūyī.

6.—Jismeñ āmezish (milāwat) na ho—jaise sharāb.

7.—Be-galājī aur chhānī buyī—jaise charbī.

8.—Be-sijhāyā huā—jaise chamṛā.

9.—Jispar se chamṛā (post) nikal yā chhil gayā ho—jaise zaḡhm.

Ray, n. 1.—Kiran; shu'ā'; jot; partaw.

2.—'Aql kī raushnī; fahm; basārat; nazar; samajh; samajh-būjh.

Raze, v. t. 1.—Jar se ulaṭ d.; zer-o-zabar kar-d.; ḡhā d.; mismār k.; munhadim k.

2.—Nest-o-nā-būd k.; istisāl k.; jar se ukhār d.; gārat kar-d.

Reach, v. t. 1.—Phailānā; nikālā; pusārā.

2.—Hāth phailā ke d.; hāth se d.; dast-ba-dast-(hāthoñ-hāth) d.

To reach one a book—Hāth phailā ke kitāb kisī ko d.

3.—Hāth phailāne par pānā; hāth khwāh kisī aur shai ke phailāne se jo hāth meñ ho kisī dūsarī shai ko chhū pānā. [chhū saktā.

I can not reach the object with my cane—Maiñ us chiz ko apne beñt se nahīñ

4.—Kisī par asar pahuñchānā; ghusnā; puiṭhnā; kisī shai tak isqadar phailnā ki usko apne meñ shāmil kar l.; 'kisī ke ma'nī matlab yā maushā ko pahuñchnā.

5.—Kisī maqām yā jagah tak phailnā; chhū l.

6.—Pahuñchnā; hāth āwā; milnā; kahīñ yā kisī ke pās ānā.

7.—Koshish mihnāt yā tahsīl ke zarī'e se koyī shai hāsīl k.; hāsīl k.; pānā; kisī qism kī koshish se kisī bāt ko pahuñchuā.

Reach, v. i. 1.—Hāth phailānā. [hāth-pair mārā.

2.—Kisī shai ke hāsīl karne kī koshish k.; kisī bāt ke pāne ke liye

3.—Waqt wagaira ke i'tibār se phail-kar kisī dūsarī shai tak pahuñchnā usko hāsīl k. yā uske barābar h. [shish k.

To reach after or at—Kisī shai tak dast-ras hāsīl karne yā uske pāne kī ko-

Reach, n. 1.—Phailānā yā phailāw; wus'at; hāth wagaira phailā ke chhū lene kī salāhiyat [tāqat; maqdūr; haiyiz-i-iqtidār.

2.—Iqtidār; qudrat; dast-ras; bas; pahuñch; daur; iḡhtiyār;

3.—Zihn kī rasāyī; pahuñch; qābiliyat; liyāqat.

4.—Fitrat; bandish; pech; dāw; hath-kañḡā.

Re-act, v. t. Mukarrar k.; phir k.; dobāra k.; kisī shai kā i'ada k.

Re-act, v. i. 1.—Kisī shai ke zor yā tāsīr ko palāṭ d.; uske muḡhālīf zor pahuñchāke kisī shai ke 'amal ko rok d.

2.—Ek dūsre par 'amal k.; bāham 'amal k. [tāsīr yā quwwat ko roknā.

3.—Muḡhālāfat k.; kisī ke khilāf 'amal k.; roknā; bāz r.; kisī shai kī

Re-action, n. 1.—'Amal-i-muḡhālīf; jānib-i-muḡhālīf ko mailān; samt-i-muḡhālīf ko harakat; ultā 'amal yā asar; palṭāw; dūsre 'amal yā zor kā roknā; bāz-gasht; harakat-i-ma'kūs.

Read, v. t. 1.—Paṛhnā-'ām isse ki ba-āwaz-i-baland ho yā dil hī dil meñ (khol-kar ho yā chuṡchāp); alfāz yā 'ibārat ko dekhte aur samajhte chale jānā; mutālā'a k.; pāṭ k.; bāñchnā.

2.—Bakhūbī jānnā; samajhnā.

3.—'Alāmāt nishānāt yā qiyāfe wagaira se daryāft k. yā samajhnā; dekh-kar (mulāhaze yā mu'ayane se) kisī shai kā marlab samajhnā; dekh-kar ma'lūm k.; qiyāfe se pahchānnā.

Read, *v. i.* 1.—Qarāat k.; kitāb wagaira parhnā.

2.—Bahut kutub-bīnī k.; bahut parhnā; parhne meñ kasrat se masrūf rahnā (uskā mashgala bahut r). [(ma'lūm) k.]

3.—Parhne se jānnā; kitāboñ kī sair (unke mutālā'a se) daryāft

Followed by *of*.

4.—Likhā yā likhā huā h.; tabrīr h.; likhā pāyā jānā (anīhā).

Read, (red) *a.* Parh ke sikhā yā jāntā huā; kitābeñ khūb parhe huye; 'ālim; fāzil; pandit; parhā huā; khwānda.

Well read is the phrase commonly used.

Readable, *a.* Parhne ke lāiq; jo parhā jā-sake; mā-yuqrā; jismeñ parhe jāne kī salāhiyat ho; mutālā'a (dars) ke qābil.

Reader, *n.* 1.—Parhne w.; qārī; jo tabrīrat (likhī huyī chīzeñ) parhe; khwānanda (in compound *khwān*)

The reader (of records)—Mis-khwān; woh shakhs jo 'adālat meñ misloñ ke kagazāt hākim ko parh sunāye.—The reader (in a press)—Woh shakhs jo chhūpe-khūne meñ galtiyoñ kī sihbat ke liye chhape huye kagazāt parhe.

2.—Larhoñ ke parhne ke liye muntakhabāt; larhoñ ke parhne kī kitāb; kisī zabān meñ mahārat hāsīl karne ke liye ibtidāyi kitāb.

Readily, *ad.* 1.—Fauran; jbatpat; turant; be-taraddud; be-takalluf; sahl meñ; āsānī se; jald; fi-l-badīha.

2.—Khushī se; khandā-peshānī se; be-taammul; bilā-'uzr; pachhtā ke nahīn; dil se; ba-tīb-i-khātīr.

Readiness, *n.* 1.—Musta'idī; taiyārī; kamar-bastagī; āmadagī;

To be in readiness—Taiyār yā musta'id r.; kamar-basta r. [al kā na h.]

2.—Tezī; musta'idī; subūlat; phurtī; barjastagī; rukawāt yā kha-

3.—Khushī; tīb-i-khātīr; chāh; shauq; razāmandī; ragbat.

To grant a request with readiness—Kisī istid'ā ko khushī se (pachhtā ke nahīn) qabūl k.—To grant assistance with readiness—Dil yā shauq se wadād d.; bi-r-ragbat mu'yīn h.; be-taammul i'ādat k.

Reading, *p. a.* Parhne kā 'ādī; jo kitāb wagaira kasrat se parhā kare.

Reading, *n.* 1.—Dars; mutālā'a; pāt; parhnā.

2.—Kitāboñ kī tahsil; fazilat-i-'ilmī.

A man of extensive reading—Woh shakhs jisne bahut si kitābeñ parhīñ hoñ; woh shakhs jisne barī fazilat-i-'ilmī hāsīl kī ho.

3.—Kisī likhī yā chhapi huyī kitāb wagaira meñ jis tarz par koyī khās lafz yā 'ibarat likhī rahe yā parhī jāe.

4.—Kisī qānūn kitāb yā 'ibarat wagaira kī ta'bīr.

Reading-room, *n.* Woh makān jahān akhbār wagaira maujūd rakkhe jāte hain aur log unke parhne ke liye jāyā karte hain.

Ready, *a.* 1.—Taiyār; sāz-o-sāmān se durust; thīk-thāk; waqt par maujūd; murattab; lais; aisi tarah par ārasta kī kār-āmad ho.

2.—Rāzī; taiyār ya'nī dil se musta'id; āmadā; kamar-basta; mu-taassif (pachhtāwe meñ) nahīn; māl; rāgīb; kisī fi'l ke karne yā kisī sadme ke uṭhāne par shauq yā khushī se āmadā.

3.—Har qism kī kār-rawāyī meñ tez; chust-o-chālāk; bar-jasta

k. w.; fauran yā bilā-taammal k. w.; sust yā kund nahīn; jiskā wuqū' fi-l-badīha ho.

4.—Jiskī wajh se der na ho; jo fauran hāth āye; maujūd; nazdik; jo āsān (sahl) ho; bahut subhīte kā; jismeñ kuchh taraddud na karnā

5.—Lag-bhag; kanāre; qarīb; qarību-l-wuqū'. [pare.

☞ With a following infinitive.

Ready to go—Jāne par yā jāne ke liye taiyār; 'anqarīb jāne w.; jāyā chāhtā.

Ready money—Zar-i-naqd; naqd rupaye; fauran adū karne kī sabil.—To make ready payment—Jo kuchh kisi kā pānū ho use fauran de d.; naqd de yū chukā d.—To make ready—Sāz-o-sūmān k.; taiyārī k.; tahaiya k.; chizeñ muhaiyā k.; band-o-bast k.

Ready, ad. Taiyār; lais; sāz-o-sūmān se durust; jismeñ der na ho.

Ready-made, a. Banā-banāyā; pahle se taiyār; jo hukm dekar (far-māish) karko na banwāyā jāe; jo is garaz se maujūd rakkhā jāe ki talab ke waqt fauran mile. [yāsī nahīn.

Real, a. 1.—Aslī; haqīqī; jo fi-l-haqīqat ho yā maujūd ho; farzī yā qī-

2.—Aslī; sachchā; jhūṭhā yā khotā nahīn; masnū'ī naqlī yā banā-

3.—Aslī; sachchā; iddī'āyī (banūwaṭ kā) nahīn. [waṭ kā nahīn.

4.—(Law) Gair-manqūla chizon masalan arzī wagaira se ta'al-

☞ *Real estate* opposed to *personal* or *movable* property. [luq r. w.

Reality, n. 1.—Asliyat; haqīqat; wāqī'a; nafsu-l-amr; kisi shai kā mahz ba-zāhir nahīn balki asl meñ h. (wujūd r.)

In *reality*—Asl meñ; haqiqatan yā dar-haqīqat; sachmuch; wāqī'i; fi-l-wāqī'.

2.—Woh shai jo mahz khayālī yā iddī'āyī na ho; woh jo fi-l-haqīqat ho; wujūd-i-wāqī'i; shai-i-haqīqī.

Realization, n. 1.—Kisi shai kī asliyat sābit k. yā uskā sābit h.

2.—Sachchā bāwar k. yā samajhnā.

3.—Wujūd yā zuhūr meñ lānā; wusūl; tahsīl; kar-dikhānā.

Realize, v. t. 1.—Aslī kar d.; khayālī yā farzī se wāqī'i kar d.; wujūd meñ lānā; kar dikhānā; pūrā k.; anjām ko pahunchānā; wuqū' yā zuhūr meñ lānā; siddha k.; sādhanā.

To realize a scheme—Kisi mansūbe ko pūrā k.; jo bāt khayāl yā zihn meñ ho usko wāqī'i kar dikhānā.

2.—Aslī yā wāqī'i ma'lūm karānā; kisi shai kī nisbat dil par yah munaqqash k. ki yah aslī hai; kisi shai kā barā khayāl dil par h.; apne khayāl meñ yā zātī tajribe se kisi shai ko wāqī'i yā aslī bāwar k. tasawwur k. yā samajhnā; kisi shai kī asliyat ko pūrī pūrī samajhnā; apnā sā samajhnā yā apne upar sādiq lānā.

3.—Wāqī'i hāsil k.; koshish aur fikr ke natije kī tarh par hāsil k.; pānā; hāsil k.; wusūl k.; tahsīl k. [wāqī'i; nafsu-l-amr meñ.

Really, ad. Dar-asl; sachmuch; fi-l-haqīqat; haqīqat meñ; asl meñ;

☞ "Really is often used familiarly as a slight corroboration of an opinion or declaration." Webster.

Realm, n. 1.—Bādshāhat; mumlakat; saltanat; rāj.

2.—Mulk; sūba; siga; qismat.

Realty, n. Jāedād-i-gair-manqūla.

☞ "So written in legal language for *reality*." Webster.

- Reap, v. t. 1.**—Haṁsuye se kāṭnā—jaise anāj; kāt ke jam' (ikatthā k.); dirau k.; launā; kāṭnā. [nek yā bad samra hāsil k.]
2.—Pānā; hāsil k.; uṭhānā; mihuat yā kām kā phal (saṁra) pānā;
Reap, v. i. 1.—Kāṭāyī k.; launā yā launayī k.; dirau k.
2.—Riyāz yā ā'māl kā phal pānā.
Rear, n. 1.—Pusht; pichhlā yā pichhe kā hissa; rū nahīn. [ho.
2.—Fanj yā bahr kā woh hissa jo sab ke pichhe (jo auroṁ ke pichhe)
 Opposed to *front* or *van*.
In the rear—Auroṁ ke pichhe; sab ke ākhir meṁ.
Rear, v. t. 1.—Pālnā; posnā; parwarish k.; khilā-pilā ke taiyār k.; ta'līm d.; paṛhānā-likhānā; sikhā-paṛhā ke taiyār k.
2.—Jagānā; ubhānā; uṭhānā.
Rear, n. Pichhlā; pichhe kā.
Rear, v. i. Pichhle pairon par kharā h.; 'alaf h.; chirāg-pā h.
Reason, n. 1.—Wajh; sabab; bā'is; bahs; dalīl; mūjib; woh bāt yā khayāl jiski bunyād par koyī rāe qāim ki-jāe; kisi natije ke qāim karne kī ma'qūl wajh; woh bāt jo kisi amr kī wajh-i-ma'qūl tasawwur ki-jāe; woh bāt jiske sabab se koyī fi'l ki-yā jāe. [fahm.
2.—Quwwat-i-mudrika; nutq; 'aql; idrāk; samajh; buddhī; gyān;
3.—Wujūb; insāf; 'adl; munāsabat; durustī; wājibiyat; jiski tāyīd 'aqlan ho. [hoṁ na bahut kam; da'we jo insāf aur 'aql ke rū se jāiz hoṁ.
4.—I'tidāl; mutālabāt jo darja-i-i'tidāl par hoṁ ya'ni na bahut ziyāda
By reason of—Ba-wajh; ba-sabab; sabab yā bā'is se.—*In reason, in all reason*—
 Insāf ke rū se; insāfan; ma'qūliyat ke sāth; 'aqlan.
Reason, v. i. 1.—Quwwat-i-mudrika ko kām meṁ lānā; 'aqlī natije nikālā; 'aql daurānā yā larānā; apnī 'aql ke zor se natije qāim k.
2.—Bahs k.; mubāhasa k.; munāzara k.; jo bāteṁ pahle se ma'lūm yā zāhir hoṁ unse naye yā lā-ma'lūm natije nikālā.
To reason with—Kisī se bahs k.; dalāil ke zarī'e se kisi ko kisi bāt se āgāh karne khwāh uski nisbat use qāil karne yā targib देने kī koshish k.
Reason, v. t. 1.—Bahs k.; mubāhasa k.; dalilon ke zarī'e se kisi bāt ko har ek pahlū se dekhā.
2.—Bahs ke zarī'e se rāgib k.; dalilon se qāil k.
Reasonable, a. 1.—Jo mahkūm-i-'aql ('aql ke tābi') ho; 'aql ke sāth sochne bolne yā 'amal k. w.—jaise shakhs; 'aql ke mutābiq; wājib; munāsib; durust; ma'qūl.
2.—Andāz yā i'tidāl se zāid nahīn; jitnā munāsib yā wājib ho utnāhī; mutawassit (ausat darje kā); ma'qūl; na bahut ziyāda na bahut kam. [sabat; 'aqlī usūl ke mutābiq h.; i'tidāl.
Reasonableness, n. Ma'qūliyat; 'aql ke mutābiq h.; wujūb; munā-
Reasonably, ad. Ma'qūl taur par; 'aql ke sāth (uske mutābiq); 'aqlan; darja-i-i'tidāl par; i'tidāl ke sāth; pūra pūra nahīn; na bahut kam na bahut ziyāda. [tarkī.
Reasoner, n. Bahs k. w.; munāzara k. w.; 'aqlī dalileṁ pesh k. w.;
Reasoning, n. 1.—Bahs; taqrīr; kisi kī tardīd yā uske ma'qūl karne ke liyē dalāil pesh karne kī quwwat yā dalilon-kā pesh k.
2.—Woh bāteṁ jo bahs meṁ pesh ki-jāeṁ; subūt yā dalāil jo silsile ke sāth pesh kiye jāeṁ; bahs kā silsila yā tarīq.

Reasonless, *a.* 1.—'Aql se khālī; jisko 'aql na ho; be-'aql.

2.—'Aql ke khilāf; nā-ma'qūl; behūda; be-jā.

Reassure, *v. t.* 1.—Phir se himmat dālnā; khauf yā dar dūr kar d.; jis kisi kī himmat harī jāti ho uske dil meñ az-sar-i-nau jurat dāl d.; darne yā khauf khāne na d. [karānā; bīma-dar-bīma karānā.

2.—Jis shai kī bīma pable se ho-chukā ho uskā bīma phir dūsre se

Rebel, *n.* Bagīwat k. w.; bāgī; balwāyī; sar-kash yā gardan-kash; jis riyāsāt kī itā'at kisi par farz ho usse us shakhs kī sartābī 'am isse kī ba-zarī'a-i-tark-i-hukūmat us riyāsāt ke ho khwāh ba-zarī'a jang-joyī-i-fāsh ke; jo shakhs apne hākim ke hukm ko na māne balki use mitā

Rebel, *a.* Bāgī; sar-kash; bīgrā yā phirā huā. [dene kī koshish kare.

Rebel troops—Bīgrī yā phirī huyī fauj; bāgī sipāh.

Rebel, *v. t.* Bagīwat k.; bāgī h.; balwā k.; riyāsāt se dagā kar-ke lar-nā; sar-kashī k.; phir jānā; gardan-kashī k.

Rebellion, *n.* 1.—Bagīwat; balwa; sarkashī; inhirāf; apne bādshāh kī itā'at kā fāsh tarīq par chhor d.; dagā-bāzī ke sāth apne bādshāh se larne lagnā. [ta'arruz.

2.—Fāsh taur par hākim kā muqābala; hukūmat-i-jāiz se barmalā

Rebellious, *a.* Bāgī; bagīwat meñ masrūf; jis riyāsāt kī itā'at wājib-o-farz ho uskī hukūmat kā dagā-bāzī ke sāth tark k. w.; hukūmat-i-jāiz se tashaddud ke sāth ta'arruz k. w. [lautnā.

Rebound, *v. t.* Paltānā; paltā khānā; bāz-gasht k.; pichhe ko phirnā yā

Rebound, *v. t.* Paltānā; pichhe ko hatānā; lautānā; bāz-gasht k.

Rebound, *n.* Paltā yā paltāw; bāz-gasht; lautāw.

Rebuff, *n.* 1.—Pichhe hatānā; rukāwat jo jhatpat aur yakāyak ho.

2.—Dafatan insidād; shikast; inkār; istid'ā kī nā-manzūrī; dhatkār.

Rebuff, *v. t.* Pichhe ko hatā d.; yakāyak rok d.; mār-pit kar khwāh turshī yā nā-mulāimat se dūr kar d.; dhatkār d.

Rebuke, *v. t.* La'nat-mulāimat ke sāth roknā chup karānā yā dabā d.; nārāzī kā izhār karke bāz r.; khūb aur sarāsarī taur par sarzanish k.; chashm-numāyī k.; jhiraknā yā jhirki d.; dāṭnā; dāpatnā; nasihat-fazihat k.; ghuṛkī d. [mālī; dānt; dāpat.

Rebuke, *n.*—Ghuṛkī; jhirki; qusūron kī nisbat chashm-numāyī; gosh-To be without rebuke—Is tarah par rahnā kī chashm-numāyī yā la'nat-mulāimat kī zarūrat paidī na ho; ilzām se bārī r.; be-gunāh r. [mānī' h.; dūr k.

Rebut, *v. t.* (Law) Tardīd k.; dalīl 'uzr yā subūt-i-mukhālīf se roknā;

Rebut, *v. t.* (Law) Jawāb d. jaise mudda'ī ke juwābu-l-jawāb kā; hadd-i-jawāb dākhil k. [kī tardīd; hadd-i-jawāb.

Rebutter, *n.* (Law) Amr-i-wāqī'āt kī nisbat mudda'ī ke juwābu-l-jawāb

Recall, *v. t.* 1.—Paltā l.; wāpas le l.; wāpas bulā l.; lautā l.; wāpas talab k.; phir āne kā hukm d.

2.—Mansūkh k.; ulātnā; rad k.; kisi fi'l-i-mā-ba'd se rad k.

3.—Yād k. jaise bhūlī bāt ko.

Recall, *n.* Bāz-talabī; paltāw; tansīkh; jo kuchh ho-chukā ho usko paltā yā mitā d. [ke laiq na h.

To be past recall—Is qābil na honā kī paltā diyā jā-nake; lā-tajūm h.; wāpasī

Recant, *v. t.* Jo kuchh pable kahā jā chukā ho uske khilāf kahnā; kisi bayān-i-sābiq kī tardīd k.; apne qaul ko apne hī fi'l se rad kar d.; palat d.; rad yā bātil kar-d. [ko bātil k.; kah-kar mukar jānā.

Recall, *v. t.* Apnī zabān (apnī bāt yā apne qaul) ko palat d.; apne qaul

Recapitulate, v. t. I'āda k. jaise un khās khās bātoñ k̄ā jo kisi bahs wagaira meñ pahle kahī jā chukī hoñ; kisi bahs wagaira ke khās khās wāqī'āt k̄ā khulāsa bayān k. ; ikhtisār ko sāth bayān k. ; mukhtasār karke kahñā. [(mukhtasār bayān).]

Recapitulation, n. Kisi bahs wagaira kī khās khās bātoñ k̄ā ikhtisār

Recede, v. i. 1.—Pichhe ko haṭ jānā; bāz-gasht k. ; palat jānā; haṭ-jānā.

2.—Da'we se dast-bardār h. ; bāz ānā; kisi tajwīz yā qanl se munharif h. [de d.]

Recede, v. t. Wāpas d. ; pahle qābiz ko de d. ; qābiz-i-sābiq ko wāpas

Receipt, n. 1.—Pānā; pahuñch; wusūl-yābī; rasūl. [tafsīl.]

2.—Nuṣṣha; kisi shai ke tarkīb done ke liye uske ajzā kī tahrīrī

3.—Rasīd; woh tahrīr jiske rū se naqd yā jins ke pāne k̄ā iqrār kiyā jāe; bharpāyī; dākhilā; qabzu-l-wusūl.

4.—Jo kuchh mile; āmad yā āmadani. [the like.]

5.—In distinction from what is expended, paid out, sent away, and

Receipt, v. t. Kisi shai kī rasīd d.

To receipt goods delivered by a sheriff—Sherif ke diye huye māl kī rasīd d.

Receipt, v. t. Rasīd d.

To receipt for money paid in liquidation of an account—Us rupaye kī rasīd d.

jo kī-i hisāb ke chukāne (tai karne) ke liye diyā gayā ho. [qābil i pazīrāyī.]

Receivable, a. Liye jāne ke qābil; munzūr yā taslīm kiye jāne ke lāiq;

Receive, v. t. 1.—Lenā jaise koyī aisi shai jo dī bhejī khwāh adā kī jāe 'alā-hāza-l-qiyās; qabūl k. ; manzūr k. ; inkār na k. ; lautī yā kanāre

2.—Pānā; milnā; ba-taur apnī yāstani wagaira ke pānā. [na kar d.]

He received the money on the day it was due—Jis din rupaye wājibu-l-adā the usī din use mile.

3.—Koyī shai dūsre se kisi tarah se pānā chāhe burī ho yā bhalī.

4.—Honā. [contagion—Chhūt se kisi bimārī k̄ā h.]

To receive a wound by a shot—Golī se zakhmī h.—To receive a disease by

5.—Akhz k. ; qabūl k. jaise koyī rāe yā khayāl wagaira; ikhtiyār k.

6.—Qabūl k. ; manzūr k. ; mānuā; qūim r. ; jāiz r. jaise koyī das-tūr yā rawāyāt wagaira.

7.—Istiqbāl k. ; jo shakhs apne yahāñ āye usse khushī ke sāth milnā aur uskī tawāzu'-mudārāt k. ; apne yahāñ rakhuā aur khilānā-pilānā; khātir-dārī ke sāth pesh ānā.

8.—"In this sense, sometimes used elliptically, with omission of the object; as, a lady receives on certain days." Webster.

8.—Apnī rasāqat yā suhbat meñ dākhil k. ; apnā sharik banānā.

9.—Kisi shai kī gunjāish r. ; is qābil h. kī usmeñ koyī dūsri shai ā yā samā (uñṭ) sake; dākhil karne kī salāhiyat r.

10.—Sahnā; bardāshṭ k. ; uṭhānā.

11.—Bār-yāb hone d. ; kisi ko ba-līhāz-i-haisiyat-i-mansabī uske āned.

12.—Yah jān-kar kī woh churāyā huā hai chor se chori k̄ā māl l.

Receiver, n. 1.—Kisi tarah par lene w.

2.—(Law) Woh shakhs jo 'adālat se kisi māl-i-nizā'i k̄ā amānatdār muqarrar ho; amīn; woh shakhs jo ba'z hālaton meñ kisi shirkatī yā madyūn-i-nā-dār wagaira ke māl-o-asbāb k̄ā kafal aur muhtamim 'adālat kī jānib se muqarrar kiyā jāe. [māl-i-masrūqa l. w.]

3.—Jānbūjh-kar chor se chori k̄ā māl l. w. ; thāngī; dida-o-dānista

Recency, n. Nuyā-pan; hāl k̄ā h. ; tāzāgī; tajaddud.

The *recency* of the transaction cannot be denied—Is bāt se inkār nahīn ho-saktā ki yah mu'āmala hāl kā hai.—The *recency* of a wound—Zakhm ki tāzagi (uskā hāl hi kā h.).

Recent, a. Jiskī bunyād hāl meñ parī ho jiskā wujūd hāl meñ qāim huā ho yā jo hāl meñ zuhūr-pazīr huā ho; bahut dinon kā yā purānī qism wagaira kā nahīn; jiskā hāl pahle se ma'lūm na ho; tāza; nayā; jadīd; hāl kā; jo hāl meñ milā yā wuqū' meñ āyā ho.

Recent news or intelligence—Khabar-i-tāza; tāzi yā nayī khabar; nayā hāl yā samāchār.—A *recent event or transaction*—Mājara yā mu'āmala jiskā wuqū' hāl meñ huā ho.

Recently, ad. Hāl meñ; tāza-ha-tāza; bahut dinon kā nahīn.

Advices recently received—Samāchār jo hāl meñ āye hoñ.—A town *recently* built or repaired—Shahr jiskī ta'mīr yā tarmīm hāl meñ hui ho (jisko bane yā marammat huiye bahut din na huiye hoñ).

Recentness, n. Nayā-pan; tāzagi; hāl kā h.; tajaddūd.

Receptacle, n. Woh jagah yā zarf jismeñ koyī shai dākhil ho yā rahe.

Reception, n. 1.—Pānā; pahuñchnā; dākhil h. yā dukhul; dākhil k.

2.—Istiqbāl; jo koyī apne yabān mihmān ke taur par āye usse milnā aur uski khātir-dāri k. yā is qism ke milne aur mudārāt kā tariq; tawāzu'; mudārāt; khātir yā khātir-dāri; satkār; āwbhagat;

Recess, n. 1.—Pichhe ko haṭnā; murāja'at; bāz-gasht. [sishṭāchār.

2.—'Ām qism ko kār-o-bār se dast-kashī; kanāra-kashī; dast-bar-dāri; gosha-nashīnī; kām-dhām se hāth khainch l.

3.—Tāq āla mokha wagaira. [awām se kanāre rahe

4.—Khalwat; gosha; tanhāyī ki jagah; woh jagah jabān koy

5.—Tanhāyī; gosha-nashīnī; khalwat-guzīnī.

6.—Kār-o-bār yā kārrawāyī kā kuchh der ke liye band ho-jānā; muhlat; fursat; waqfa; chhutṭī; ta'attul-i-kār.

7.—Daqīqa; 'uqda; aisi bāt jo poshida yā mushkil ho; kunh; sirr.

Recipient, n. Pāne w.; lene w.; girinda; woh shakhs yā shai jo kisī shai ko aḥz kare; woh shai jismeñ koyī dūsri shai dākhil ho; zarf.

Reciprocal, a. 1.—Painam h. w.; bāri bāri se h. w.; mutābaddil.

2.—Bāhamī; jānibain se h. w.; jānibain kā; jo donoñ taraf se (fariqain ki jānib se) ho; āpas kā; paraspar.

Reciprocally, ad. Āpas meñ; bāham; jānibain se; bī-khudhā; aisi tarah ki ek dūsre kā asar barābar donoñ par pahuñche. [jāc.

Reciprocate, v. i. Aisi tarah kārrawāyī k. ki bāham 'iwaz-mu'āwaza hotā

Reciprocate, v. t. Āpas meñ adlā-badlā k.; bāham mu'āwaza k.; 'iwaz-mu'āwaza k. [kā; bayān

Recital, n. 1.—Kisī shai ke hālāt kā kahnā masalan kisī sānihe wagaira

2.—Jo kuchh kahā yā bayān kiyā jāe; bayān; dāstān.

3.—Dūsre ke alfāz yā kisī tahrīr ki 'ibarat kā i'āda (uskā phir se kah yā p.ḥ sunānā).

4.—(Law) Kisī wasīqe yā tahrīr meñ kisī wāq'ā ki sarāhat is garaz se k. ki jis mu'āmale kā mazkūr ho usse uske wujūh ma'lūm ho-jāeñ.

Recitation, n. 1.—Alfāz kā i'āda; takrār-i-kalām; bayān.

2.—Koyī bayān wagaira pahle se taiyār yā yād karke sāmi'in ko sunā d.; dūron ki kahī hui chizeñ yād karke sāmi'in ko kah sunānā.

Recite, v. t. 1.—Kisi aisi shai ko kah yā parh sunānā jo pahle se taiyār khwāh qalam-band yā yād kar-lī gayī ho 'alā-hūza-l-qiyās; kisi likhī yā chhapī huyī tahrir ko dekh-kar uske 'ibarat ko bayān k. yā parh sunānū. [kahuū.

2.—Bayān k.; tafsīl-wār kahnā; beore ke sāth kahnā; juz-o-kul **Recite, v. t.** Dūron ki tasnīfāt ko zabānī yād karke sūmi'in ko sunānū. **Reckless, a.** Be-parwā; gāfil; be-khabar; allhar; gaffat-shī'ar; āge-pichhe kā khayāl na r. w.

Recklessly, ad. Be-parwāyī ke sāth; be-fikrī se; be-ihitiyātī se.

Recklessness, n. Be-parwāyī; be-fikrī; gaffat; be-ihitiyātī; be-khabarī.

Reckon, v. t. 1.—Hisāb k.; ginnā; shumār k.; ek ek karke hatlānū.

2.—Kisi ke shumār yā darjo yā sisile meñ ginnā; ruthe yā wasf ke lihāz se tauqir k.; samajhū; mānnā; qadr k.; ādar k.; 'izzat k.

Reckon, v. t. 1.—Hisāb k.; ginnā; shumār k. [nikālū.

2.—Hisāb tai yā sāf k.; hisāb ko jāñch-kar jam'-kharach ki bāqī **To reckon for**—Kisi shai ki nisbat muākhazadār h.; kisi shai kā tawān d.

To reckon on or upon—Takiya yā bharosa k.; kisi shakhs yā shai par pūrī ummed rakht-kar kisi bāt kī manṣūba bāndhnā yā uski nisbat tadbireñ 'amal meñ lānū; kisi par apni ummed qāim k.—**To reckon with**—Āpas meñ hisāb-kitāb k.; bahamī tasfiya-i-hisāb k.

Reckoning, n. 1.—Hisāb; shumār; gintī.

(a) Waqt kā hisāb.—(b) Da'wad aur hisāboñ kā tasfiya; tasfiya-i-duyūn wagaira; hisāb ke tai karne ki garaz se uskā āpas meñ muqābala karke samajhū-būjhū.

Short reckonings make long friends—Āpas meñ jald jald hisāb tai karte rahne se dostoñ ki muhabbat bahut dinoh tak qāim rahī hai.

2.—Khāno-piuc ke akhrājāt jo mihmān se sāhib-i-khāna talab kare.

3.—Qadr; tauqir; 'izzat; gintī; shumār; hisāb.

Reclaim, v. t. 1.—Wāpasī kī da'wā k.; wāpas chāhū; phirwānū.

2.—Zalālat gumrahī yā gunahgāri se palṭā ke neki ki rāh par kar d.; sudhārnā; durust k.; sidhī rāh par k.

3.—Ta'līm mihnāt yā kāsht-kārī wagaira ke zarī'e se us hālat meñ kar d. jo margūb ho; jo shai uftāda wirān yā garqāb ho usko us hālat se chhuṛā ke nochehī hālat par kar d.; unūs k.; palnū banānū; hilānū-jaise kisi janglī jānwar wagaira ko; kāsht-kārī (jotne-bone) ke lāiq kar d. jaise us zamīn ko jo pāni meñ dūbi ho yā jismeñ jungal ho 'alā-hūza-l-qiyās.

4.—Apne da'we kā izhār az-sar-i-nau karke use sābit k.; apne istihqāq ke rū se kisi shai kī wāpasī kī da'wā k.; kisi shai ke qabze ke wāpas dilā-pāne ki koshish k.

Reclaimable, a. Jo sudhar sako; islāh-pazir; durusti ke qābil; jise mānūs kar sakeñ; jise jotne-bone ke qābil banā sakeñ.

Recline, v. t. Teknā; ek taraf ko jhukānū; uṭhgānā-jaise sar ko takiye

Recline, v. t. Letnā; āram k. [wagaira par.

Recognition, n. Pahchānnā yā pahchānā jānā; iqbal; ijāb; zābite kā iqrār; wāqifiyat jiskā iqrār yā izhār kiya jāe; yādgār.

Recognizable, a. Is qābil ki use jān pahchān yā qabūl kar sakeñ.

☞ Written also *recognisable*. [sehinākht.

Recognizance, n. 1.—Kisi shakhs yā shai kī nisbat iqbal; iqrār; izhār;

2.—(*Law*) Woh iqrār-nāma jo kisī 'adālat yā majistret-i-mujāz ke huzūr meñ kisī khās fi'l ke karne kī nisbat dākhil ho masālan usī khwāh dūsri 'adālat meñ hāzīr hone yā hifz-i-amn wagaira kī nisbat; muchalka.

Recognize, [Written also *recognise*] *v. t.* 1.—Pahchānnā; shinākht k.; us shakhs yā shai ko jiskā 'ilm pahle se ho dekh-kar yah kahñā ki yah wahī shakhs yā shai hai. [par rāzī h.; kisī shai ke 'ilm kā izhār k.

2.—Bā-zābita qabūl k.; taslīm k.; qabūl yā manzūr wagaira karne Recognize, *v. t.* 'Adālat-i-mujāz ke rū-ba-rū muchalka likhnā. [ka likhā jāe.

Recognizee, [Written also *recognisee*] *n.* Woh shakhs jiske haq meñ muchal-

Recognizer, [Written also *recogniser*] *n.* Pahchānnē w.; shinākht k. w.

Recognizer, [Written also *recogniser*] *n.* Muchalka likhne yā dākhil k. w.

Recoil, *v. i.* 1.—Pīchhe ko haṭ palat yā laut jāñā; ultī hurakāt k.; bāz-gasht k.; wāpas h.; pas-pā hone par majbūr kiyā jāñā.

2.—Jhijbakñā; pīchhe ko haṭ jāñā masālan kisī aisi bāt par jo nā-guwar-i-khātir yā ranj-dih wagaira ho.

Recollect, *v. t.* Yād k.; khayāl meñ lāñā; phir zihn meñ lāñā. [use ikaṭṭhā k.

Recollect, *v. t.* Phir jam' k.; phir ikaṭṭhā k.; jo kuchh muntashar ho-gayā ho

Recollection, *n.* 1.—Yād; yādgārī. [bāteñ yād ā-sakeñ.

2.—Bātoñ ke yād karne kī quwwat yā woh zamāna jiske mābain kī
The events mentioned are not within my *recollection*.—Jin mājaroñ kā zikr hai woh merī yād ke bāhar haiñ ya'nī we isqadar 'arse ke haiñ ki mujhe yād nahīñ āte.

Recommend, *v. t.* 1.—Dūsre se ta'rīf k.; zikr-i-khair karke dūsre kā manzūr-i-nazar karāñā; achchhe achchhe hālāt bayān karke dūsre ke sipurd k. uskā mamdūh-ilaih banāñā yā usko mihrbān-i-hāl karāñā; is garaz se ta'rīf k. ki mamdūh-ilaih dūsre ke nazdik maqbūl ho; sarāhuā; tahsīn k.; sifārish k.; taqrīb k.; shafā'at k.

2.—Maqbūl karāñā; maurad-i-'ināyat k.; kisī par mihrbān karāñā.

3.—Salāh d. yā batāñā jaise koyī 'amal fi'l tadbīr yā upāe wagaira.

Recommendation, *n.* 1.—Sifārish; is garaz se ta'rīf-o-tausīf ki dūsra pās yā i'tibār kare yā aḳhlāq ke sāth pesh āye.

2.—Kisī aisi bāt kā batāñā jo karne yā iḳhtiyār karne ke qābil ho.

3.—Woh bāt jiskī wajh se dūsra mihrbān-i-hāl ho; woh shai yā sifat wagaira jiskī wajh se dūsra achchhi tarah se mile yā mihrbānī ke sāth pesh āye; woh wasf jiske bā'is se koyī kisī bāt ko qabūl aur iḳhtiyār kare.

Recommendatory, *a.* Sifārishī; sifārish kā; jismeñ ta'rīf-o-tausīf ho.

Recompense, *v. t.* 1.—Mu'āwaza d.; badlā d.; mukāfāt k.; talāfi k.; khidmat yā nuqsān wagaira kā badlā d.; ajr d.

2.—Barābar kā badlā d.; wāpas d.; badlā d.

 In a bad sense.

Recompense, *n.* 'Iwaz; mu'āwaza; badlā; ajr; samra; mukāfāt; jazā; sazā; tāwān; dand. [sakeñ; sulh-pazīr.

Reconcilable, *a.* 1.—Jisko phir milā sakeñ; jisse tajdīd-i-muhabbat karā Parties not *reconcilable*—Aise log jismeñ bāham sulh na ho-sake.

2.—Jismeñ mutābaqat yā muwāfaqat ho-sake; jismeñ iḳhtilāf-i-shadīd na ho; mutābiq; muwāfiq; ek tarah kā; yaksāñ.

Reconcile, *v. t.* 1.—Sulh karāñā; mel karāñā; rabt aur dostī phir se qāim karāñā; milāp karāñā; bigār ke ba'd phir dost banāñā; rāzī k.

2.—Apne dil ko kisi bāt par rāzī yā qānī' k. yā usse bilā intishār

With *to*.

[kisi bāt ko qabūl karā d.]

3.—Mutibiq k.; muwāfiq k.; mauzūn k.; ek mel kā kar d.

Followed by *with* or *to*.

4.—Tai k.; tasfiya k.; niptānā; raf' k.; chukānā; dūr k.

Reconciliation, n. 1. Mel karānā yā k.; sulh; milāp; tajdid-i-muhabbat; musālahat; nā-ittifāqī yā dushmanī ke ba'd az-i-sar-i-nau (phir se) dostī kā ho-jānā. [guir-muttafiq hoñ; tatābuq.]

2.—Un chizon meñ mutābaqat jo ba-zāhir āpas meñ muhtalif yā **Reconciliatory, a.** Jisse sulh mel yā banāw ho; jo muhabbat ki tajdid meñ kār-āmad ho. [huā.]

Recondite, a. 1.—Makhfi; poshida; jo dekh yā samajh na pare; chhipā

2.—Gāmiz; muglag; gūrh; daqīq; gubirā.

Record, v. t. 1.—Kisi shai ko likh chhāp yā kanda wagūra karke is garaz se r. ki woh bhūlne na pāye; kisi bāt ki yāddasht likh l.; kisi bāt ko kitāb wagūra meñ is maushū se likh l. ki uskā subūt-i-sahih qāim rāhe; darj-i-rajistar k.; fihrist meñ charhī l.

Record, n. Rajistar; bahī; kisi tahrir ki naql-i-sahih yā bā-zābita yā kisi wāqī'at aur kār-rawāyī ki kaifiyat jo qāim rahne ki garaz se ek kitāb meñ charhī (likh) li jāe; woh kitāb jismeñ is qism ki naql yā kaifiyat muundarj ho; woh tahrir jise 'adālat kā ahl-i-kār-i-mujiz murattab kare aur jismeñ kisi muqaddama-i-marjū'a-i-'adālat ki kār-rawāyion ke mukhtasar hālāt darj hoñ; misl; daftar; kul kāgazāt-i-muqaddama.

Record-keeper, v. Muhfiz-dafatar.

Record-room, n. Dafatar-khāna. [juz-o-kul bayān k.; beore-wār kahnā.]

Recouht, v. t. Mufassal kahnā; tafsīlwār bayān k.; kisi shai ki kaifiyat

Recourse, n. Madad yā hifāzat ki dardkhwāst; isti'ānat; kisi se madad chāhnā; chāra-kār talab k.; chāra-joyī k. [(usse ruju' lānā).]

To have recourse to a person or thing—Kisi shakhs yā shai se madad chāhnā

Recover, v. t. 1.—Phir pānā; naye sar se qabza pānā; wāpas pānā; barāmad k. [jo zurar gafilat se pahuñchā ho uski talāfi kar-d.]

2.—Talāfi k.; mu'āwaza k.; kisi shai ke nuqsān ko raf' kar-d.;

3.—Bimārī yā gashī wagūra se sihhat d.; phir taudurustī qāim k.;

4.—Pahuñchnā; jā pahuñchnā. [ārām k.; changā k.; achchhā k.]

5.—(Law) Bu-taur mu'āwaze ke pānā; khisāre yā dūn ki 'iwaz meñ pānā; dilā pānā; 'adālat ki digri ke zarī'e se kisi shai kā haq hāsil k.

Recover, v. t. 1.—Bimārī se sihhat pānā; achchhā h.; shifā pānā;

Followed by *of* or *from*. [changā h.]

2.—Musibat ke ba'd apni asli kaifiyat yā hālāt par h [hālāt meñ h.]

To recover from a state of poverty—Mufisi se najāt pākar phir achchhi

3.—Digri pānā yā hāsil k.; nālīsh meñ kām-yāb h. (use jitnā).

The plaintiff has recovered in his suit—Mudda'i ke nālīsh yā da've ki digri ho-gayī (woh jit gayā).

Recoverable, a. Phir milne ko qābil; jo wāpas mil sake; bimārī se sihhat pāne ke qābil; sihhat-pazir; shifā-pazir; jo musibat wagūra se najāt pākar apni asli hālāt par ho sake; is qābil ki hālāt yā haisiyat-i-sābiqa par phir 'aud kar-sake; jo madyūn yā qābiz-i-sābiq se phir mil-sake; qābilu-l-husul; qābilu-l-wusul.

Recovery, n. 1.—Bāz-yāft; jo shai hāth se nikal gayi ho uskā phir hāth ānā; jis shai kā qabza kho gayā ho uskā phir qabze meñ ānā; bar-āmad.

2.—Bīmārī zu'f gashī yā isī qism kī dūsarī hālat se najāt pākar apnī uslī hālat pār honā; sihat; shifā; zillat yā musibat ke ba'd phir achchhī hālat meñ h.

3.—Kisī muqaddam meñ 'adūlat kī tajwiz aur digrī ke rī se kisi shai kī nisbat furq-i-mukhālīf se apno haq kā dilā-pūnā; dilā-pānī.

Recreate, v. t. Rūh ko tāzagi d.; jān dāl d.; jilā d.; thakāwat yā sustī ke ba'd tabī'at ko tāzī kar-d.; māndagi dūr karke tabī'at ko halāwat bakhshnā; halkā k.; khush k.; bakhshāsh k.; bahlānē.

Recreate, v. i. Tāfrīh k.; jī bahlānā.

Recreation, n. Tāfrīh; farhat; mihnāt ke ba'd quwwat aur arwāh kī tāzagi; dil-bahlāw; dillagi; khel-kūd; sair-o-tamāsha.

Recreative, a. Tāzagi bakhshne w.; jisse jān par jāe (nayī quwwat ā-jāe); mihnāt yā taklīf ke ba'd tabī'at kī kasī ko dūr k. r.; mufar-rīh; farhat-bakhsh; jisse jī bahal jāe. [lagāye wahī ilzām uspar lagānā.

Recriminate, v. i. Ultī da'wā k.; ultī ilzām lagānā; jo ilzām mustagis

Recrimination, n. 1.—Ultī tuhmat lagānā; ultī ilzām r.

2.—(Law) Ittihām-i-mukhālīf; ilzām lagāne wāle par mulzam kā ilzām; da'wā jo mustagis-ānuh mustagis par karo.

Recruit, v. t. 1.—Jo shai zail ho-gayi ho uskī bhartī k. (usko phir se pūrā k.); kisi shai meñ kisi chiz kī kamī ko pūrā k.

2.—Kisī kī zail-shuda quwwat ko phir se qāim k.; quwwat yā sihat kī tajdīd k.; phir mazbūt kar-d.

3.—Fauj meñ naye sipāhī bhartī k.; nigah-dāsh ke zarī'e se fauj ko pūrī k. yā uskī kamī raf kar d.

Recruit v. i. 1.—Phir se gosht kā charh āna (moṭī-tāzi ho-jāna); sahīh-i-badan ho jānā 'alā-hāza-i-qiyās. [kāam ke liye naye ādmī rakhnā.

2.—Naye sipāhī bhartī k.; nigah-dāsh k.; faujī khidmāt yā dūstre

Recruit, n. 1.—Jo shai zail ho-gayi ho uskī bhartī.

2.—Nayī bhartī kā sipāhī; nayā mulāzīm; rangrōṭ.

Rectifiable, a. Islāh-pazīr; jisko sahīh durust yā ṭhīk kar-saknā.

Rectification, n. Sihat; durustī; jo kuchh be-jā yā galat ho uskī sihat tarmīm yā durustī; islāh. [k.; sudhārnā.

Rectify, v. t. Sihtā k.; sahīh k.; durust k.; islāh k.; ṭhīk k.; tarmīm

Rectitude, n. Usūl yā ā'māl kī rāstī; rāst-hāzī; sachāyī; diyānat; imān-dāri; nasāih ke qawā'id kī ṭhīk pairawī (uspar pūrā pūrā āmal k.).

Recur, v. i. 1.—Pakṣnā; mukarrar yā mutawātir wāpas ānā; phir yād ānā.

2.—Kisī waqt-i-mu'ayyan ke ba'd khwah kisi qa'ida-i-muqarrar ke

3.—Kisī se rujū' lānā; madad māngnā yā chāhcnā. [mutābiq wāqī' h.

Recurrence, } n. Phir wāqī' h.; murāja'at; isti'ānat; chāra-joyī;

Recurrency, } mādad dhūndhnā.

Recurrent, a. Waqtan-fa-waqtan murāja'at k. w.; phir āne yā hone w.; dāura k. w.; rah rah kar palṭā khāne w.

Recusant, a. Hāth ke sāth inkār k. w.

Redeem, v. t. 1.—Phir kharīd kar l.; fidya de-kar chhurā l.; badal-i-ham-qimat de-kar qaid yā gulāmī se chhurā yā āzād karā d. khwah kisi furz yā zimmadārī wagaira se barī karā d.

2.—Jo kuchh farokht kar diyā gayā ho usko phir kharid kar-d.; shai-i-muntaqil-shuda kī qīmat uske qābiz ko dekar phir use apne qabze meñ kar l.

3.—Chhurānā; bachānā; najāt d.—jaise taklif wagaira se.

4.—Talāfi k.; 'iwaz-mu'āwaza k.; badlā d.

5.—Kāfāra k.; prāshchit k.; danḍ bharnā.

6.—Jis bāt kā wa'da ho usko k.; wa'de ko pūrā k.; ifā-i-wa'da k.

7.—(Law) Zar-i-asl wa sūd wagaira yāftānī-i-murtahun adā karke haqqiyat-i-marhūna ko wāpas l. yā uspar az-sar-i-nau qābiz hone kā haq hāsil k.; infikāk k.; fakku-r-rihn k.; bandhak se chhurānā.

8.—Jo pamesarī loṭ (promissory note) hundavī yā dūsri kafālat-i-dāin kīsī riyāsat jam'ut yā shakhs-i-wāhid kī taraf se di-gayī ho usko kharid kar l. yā uske rupaye naqd adā kar-d. [ku-r-rihn ho-sake. Redeemable, a. 1.—Qābil-i-infikāk; jisko rihū se chhurā sakeñ; jo fak-

2.—Jisko naqd rupaye dekar mol le-sakeñ yā jiske badle meñ naqd rupaye de-sakeñ aur isī nihj par woh shai riyāsat yā asl mu'āhid ke qabze meñ ā-sake.

Redemption, n. 1.—Giriftār-shuda māl yā qaidiyōñ ko mu'āwaza-i-musāwī dekar kharid kar-l. (chhurā l.); chhutkārā; makhlasī; rihāyī.

2.—Rupaye-paise mihnāt khwāh dūsri sabīl se gulāmi wagaira se āzādī yā makhlasī kā hāsil k.

3.—(Law) Infikāk-i-rihu; fakku-r-rihu; haqqiyat kā rihū se chhurānā; zar-i-rihu aur sūd wagaira ohukā-kar jāedād-i-rihni kā chhurā l. yā is qism kī jāedād ko rihū se chhurākar phir se uspar qābiz hone kā istihqāq. [kharid kar-liyā jānā.

4.—Qābiz-i-hāl ko unkī qīmat naqd dekar loṭ wagaira kā phir se Red-hand, ad. 'Ain hālat-i-irtikāb meñ; thik usī waqt jab koyī kīsī kām ke karne meñ lagā rahe (woh kām kartā rahe).

“Said of a person taken in the act of homicide.” Webster. Red-hot, a. Lāl bhabhukā; angāre sā surkh; isqadar garm kiya huā ki surkh ho-jāe. [lat jānā; palṭā diyā jānā.

Redound, v. i. 1.—Mauj yā sailāb (lahr yā bāṛh) kī tarh laut jūnā; pa-

2.—Wāpas ānā; ba-taur natije ke h.; asar pahuñchānā ya paidā

3.—Zāid h.; fāzil h.; bāṛh jānā.[k.; muutaj h.; madad d.; karānā.

Redress, v. t. Talāfi k.; mu'āwaza k.; raf' k.; daf' k.; subuk-doshī k.;

chāra-sāzi k.; dād-rasī k.; faryād-rasī k.

To redress wrongs—Jo kuchh zātī nuqsān kīsī ko pahuñche uski durustī yā

talāfi k.—To redress grievances—Jo kuchh sadma kīsī ko pahuñchā ho uskī

'ilāj k.; kīsī kī shikāyatōñ ko dūr k. (uski faryād-rasī yā dād-rasī k. uske

faryād ko pahuñchānā yā uski faryād kī dād d.).

Redress, n. 1.—Chāra-kūr; chāra-sāzi, dād-rasī; faryād-rasī; subuk-

doshī; 'ilāj; nuqsān mazarraṭ yā zulm se bachānā; haq-rasī, rifāh.

2.—Chāra-sāz yā chāra-gar; haq-rasī k. w.; kīsī ko nuqsān yā zulm

wagaira se bachāne w.

Reduce, v. t. 1.—Kīsī hālat meñ kar d. chāho achchhī ho yā burī.

To reduce a man to poverty—Kīsī shakhs ko muflis banā d.; kīsī ko hālat-

i-iflās meñ kar d. (use tili-dast muhtāj yā garib banā d.).—To reduce a sub-

stance to powder—Kīsī shai ko sufūf banā d.—To reduce one to despair—

Kīsī ko hālat-i-yās meñ kar d. (use māyūs k.).

- 2.—'Arz tūl dabāzat qad-o-qāmat miqdār yā māliyat ko ghaṭā d.; kam kar d.; ghaṭā d.; zalil yā past kar d.; futūr dāl d.; bigār d.
To reduce expenses—Aḥrājāt kam kar-d.; kharch ghaṭā d.—To reduce a sum or amount—Kisī raqm ki ta'dād ko kam kar-d. (ghaṭā d.).
- 3.—Maglūb k.; mutī' k.; apne zer-i-hukūmat k.
- 4.—Qism-wār yā jinswār k.; tartib d.; qā'ide ke mutābiq kar d.; pā-band-i-qawāid kar d.; kisīqadar mahdūd-ba-quyūd kar d.
- Reduction, *n.* Ghaṭānā yā ghaṭnā; kisī hālat-i-khās meṁ tabdīl h. yā kar-diyā jānā; ghaṭāyā jānā; maglūb yā tābi' kiyā jānā; zer-dast kiyā-jānā.
- Redundance, } *n.* 1.—Fāzil h.; andāz se ziyāda h.; kasrat; ziyādatī;
Redundancy, } bahutāyat; bahutāt.
- 2.—Jo shai fuzūl yā andāz se zāid ho. [hut; kasir; wāfir.
- Redundant, *a.* 1.—Asī yā zarūrī miqdār se ziyāda; andāz se zāid; ba-
2 —Jisqadar alfāz zarūrī yā kār-āmad hoṅ unse zāid kān meṁ lāne w.
- Re-entry, *n.* (Law) Us'arāzī kā phir se qabza pānā jo pahle apne qabze se nikal gayī ho; asāmī ke zar-i-lagān na dene yā patṭe ki shartōṅ ki ta'mīl na karne ki wajh se patṭa dene wāle kā phir apnī arāzī kā apne qabze meṁ kar l.
- Refer, *v. t.* Ittilā'-dibī yā faisale ke liye dūsre shakhs yā dūsri 'adālat ke hawāla (sipurd) k.; kisī bāt ko is matlab se dūsre ko sauṅpnā ki woh uske hālāt batlāye yā jis kisī bāt kā usmeṁ jhagrā ho usko niptā de.
- Refer, *v. i.* 1.—Ta'alluq r.; 'alāqa r.; nisbat r.; nishān-dihī k.; batlānā.
2.—Chāra-joyī k.; istimdād k.; rujū' lānā; madad chāhuā.
3.—Kināya k.; hawāla d.; istidlāl k.; mutawajjih yā mukhātab karānā; khayāl ko rujū' karānā. [yā hālāt daryāft k.).
4.—Wāqifiyat yā kisī qism ke itmīnān ke liye istiswāb k. (pūchhnā
- Referable, *a.* Jispar kisī dūsre ke sāth lihāz ho-sake; mansūb hone (nisbat diye jāne) ke qābil; rujū' kiye jāne ke lāiq.
- Referee, *n.* Woh shakhs jisko koyī amr-i-nizā'i faisale ke liye sipurd kiyā jāe; sālis; munhasir-'alaih; panch; mauqūf-'alaih.
- Reference, *n.* 1.—Faisale yā hālāt wagaira ke daryāft ke liye dūsre ke pās bhejnā yā uske sipurd k.
2.—Lihāz; ta'alluq; khayāl; pās; nazar; nisbat. [khayāl kar-ke.
In reference to—Kisī shai ke lihāz se; kisī ki nisbat; kisī bāt par nazar yā
3 —Kināya; ishāra; imā; kisī ki taraf rujū' k.
4.—Woh shai jispar istidlāl kiya yā hawāla diya jāe.
5.—(Law) Jis mu'āmale ki nisbat takrār ho usko faisale ki nazar se ek yā zāid ashkhās ke sipurd k.
- Refine, *v. t.* 1.—Sāf k.; khālis banā d.; khārijī chīzōṅ ko dūr kar-d.; gandagī nikāl kar sāf-o-suthrā kar-d.
2.—Jisqadar burāyī yā 'aib wagaira ho usko dūr-karke pāk-o-sāf banā d.; nafis banā d.; khūb sijil kar-d.; jilā d.; saiqal kar-d.; durst k.; sudhārnā; ārāsta k.; muhazzab muaddab yā shāista banānā.
- Refine, *v. i.* 1.—Pāk-o-sāf ho-jānā; sāf-o-suthrā ban jānā; najāsat se barī ho-jānā. [(pānā).
2.—Sihbat latāfat yā kisī qism ki 'umdagī meṁ taraqqī pakārnā
- Refinement, *n.* 1.—Sāf k. yā sāf h.; safāyī; khārijī yā gandī chīzōṅ se judā kiya jānā; khālis banāyā jānā.
2.—Jo kuchh nā-shāista yā khilāf-i-tahzīb wagaira ho usse barāat;

ā'lā darje ki tarbiyat tartib yā durusti; shustagi; tarāsh; kharād par charhūā; nafāsāt; 'undagi.

3.—Be-andāz bārīki yā nukta-chīnī; bārik-bīnī jo aslī na ho; jis-men andāz se zaid safāyī ki-jāe. [ke ba'd paltā d.

Reflect, v. t. 1.—Pīchhe ko phernā; pīchhe dīlnā; kisi sath par lagne

2.—'Aks dālā; kisi shai ki shabih yā sūrat 'aks ke zarī'e se paidā k.

Reflect, v. i. 1.—Mun'akis h.; 'aks dālā; raushanī yā garmī wagaira paltūā; shu'ā' yā kirnoñ ko phernā.

2.—Jo kuchh dil men guzar rahā ho uspar bakhūbī tawajjuh k.; dil ki guzashta kaifiyatōñ yā guzre huye mājaron par phir se khayāl k.; khūb gaur k.; khauz k.; sochnā; bīte huye kā dhyān k.; fikr k.; andesha k. [k.; dosh d.; harf lānā yā lagānā; lim lagānā.

3.—Ilzām dīlnā; ilzām khiffat subkī yā be-ābrūyī kā bā'is h.; ta'n

With on.

Reflecting, a. 1.—'Aks dālne w. [dhyān men rahā kare.

2.—Gaur-o-fikr kā 'ādī; jo bahut soch-bichār kiya kare; jo bahut A reflecting mind—Tabī'at jo gaur-o-fikr ki 'ādī ho; dil jo dhyān men rahe.

Reflection, n. 1.—In'ikās; 'aks; parchhāyī; chhāwn; sāya; partaw.

2.—Jo bīt dil men pable se ho uskī taraf uskā palātā; baṛā khauz; gaur-o-fikr; taamul; dhyān; soch-bichār; tasawwur; khayāl; guzri huyi bātoñ kā khayāl. [jo khayālat asl-i haqiqat se paidā hoñ

3.—Natija -i- khauz; bahut soch ke ba'd jo khayāl yā rāe qāim ho;

4.—Ilzām; la'n; ta'n; dosh; harf; kalauk.

Reflux, n. Jazr; bhāthā; utār. [utār.

The flux and reflux of the tides—Madd-o-jazr; juār-bhāthā; daryā kā charhāw-

Reform, v. t. 1.—Phir se banānā; az-sar-i-nau paidā k. yā sūrat d.

2.—Nayī aur bihtar sūrat yā hālat men r.; aslī achchhī hālat par phir kar d. khwāh buri hālat se achchhī hālat men k.; bad-tar se bihtar kar-d.; durust k.; sudhārnā; islāh d.; tādīb k.; thik k.

Reform, v. i. Achchhī hālat par 'aud k.; durust ho-jānā; islāh pakarnā; phir thik ho-jānā. [bihtari; buri hālat se achchhī hālat men phir h.

Reform, n. Jo kuchh nāqis bad kharāb yā zalil ho uskī durusti; durusti;

Reformation, n. Phir se durust k. yā h.; abtari kā bihtari se mubaddal h.; tarz-o-tariq wagaira men jo kuch futūr ā-jāye uskī islāh; kisi qism ki burāyī yā kharābī kā sudhārnā; durusti; marammat; tah-zīb; tādīb; sudhrāw yā sudhārnā.

Reformatory, n. Tādīb-khāna; woh jagah jahān kam-sin mujrimoñ ki tādīb ya islāh ho (unko achchhī bāteñ sikhāyī jāeñ).

Reformer, n. Kisi bāt kā sudhārne w.; jo koyī burāyī wagaira ho uskī islāh k. w.; adib; muslih; muhazzib.

Refractoriness, n. 1.—Tamarrud; haṭh ke sāth mukhālafat yā nā farmānī; ar yā ariyal-pan; machlāyī; sar-kashī; gardan-kashī. [diqqat.

2.—Galāye yā piṭ-kar khwāh garmī pahuñchā-kar barhāye jāne men Said of metals.

Refractory, a. 1.—Mutamarrid; haṭh ke sāth mukhālafat yā 'udūl-hukmī k. w.; isrār ke sāth nā-farmānī k. w.; munharif; sar-kash; gardan-kash; jisko mahkūm na kar-sakeñ.

2.—Jo galāne se jald na gale yā piṭ kar barhāne se jald na barh-sake jaise dhāt wagaira; jispar garmī kā asar jald na pahuñche.

Refractory, n. Mutamarrid; sar-kash; gardan-kash; baṭh ke sāth hukm na mānne w. [apne ikhtiyār meñ r.

Refrain v. t. Bāz r.; rokṇā; hadd-i-mu'aiyan ke andar r.; qābū meñ r.;

Refrain, n. i. Kār-rawāyī yā dast-andāzī se bāz r.; gurez k.; parhez k.; ijtihād k.; dar-guzar k.; bache yā buchāye rahnā; dūr rahnā.

With from.

Refresh, v. t. Phir tāza kar-d.; arwāh ko az-sar-i-nau quwwat yā tāzagi bakhshnā; māndagi yā pazhmurdagi dūr kar-d.; phir qawī kar-d.; naye sar se jin dāl d.; khush k.; farhat d.; shādāb k.; thandhā kar-d.; garinī dūr kar-d.

Refreshing, p. a. Thandhak pahunchāne w.; musarrīh; farhat d. w.; halāwat d. w.; tāzagi bakhshne w.; zinda-dil k. w.; māndagi wagaira dūr k. w.

Refreshment, n. 1—Tāza k.; tāzagi; phir se quwwat d. yā dil ko tāzagi bakhshnā; taklīf ke ba'd ārām; pazhmurdagi ke ba'd dil kī shiguf-tagi; ārām; āsāish; rahat; sukh; chain; shādābī; tar-o-tāzagi.

2.—Woh shai jisse dil ko tāzagi yā quwwat ho-jāe; gizā jo dil ko tar-o-tāza (phir se qawī yā mazbūt) karne ko liye khāyī jāe; nāshta; jalapūn; kalewā. [amū; saran.

Refuge, n. 1—Khatre yā musibat se panāh yā hifāzat; āṛ; sāya;

2.—Woh shai jo khatre musibat yā balā se mahfūz rakkhe (bach-āye yā panāh de); malāz; mānan; jā-i-panāh; koyī maqām jahān dushman ko rasāyī nā ho; koyī hifāzat kā maqām.

3.—Tadbīr jo hifāzat ke liye kī-jāe; upāe; bandish; jugat; hik-mat; jatan; ilāj; chārā.

Refugee, n. Jo shakhs kisī panāh kī jagah meñ jā-kar panāh le. Jo shakhs mulkī afrā-tafri wagaira kī hālat meñ panāh kī nazar se dūse mulk meñ khwāh dūse bādshāh kī saltanat meñ bhāg-kar chālū jāe.

Refulgence, } n. Raushanī; chamak; tajallī; nūr; āb-o-tāb; tāb.

Refulgency, }

Refulgent, a. Barā chamkilā; khūb raushan; durakhshān; munawwar;

tāhān; chamaktā huā; nūrānī; raunaq-dār; jalwa-gar.

Refund, v. t. Wāpas k. yā d.; pher d.; lautā d. [unko wāpas kar d.

To refund money taken wrongfully—Jo rupaye be-jā taur par liye gaye hon

Refusal, n. 1—Inkār; nā-manzūrī; jo kuchh māngā yā chāhū jāe uskā

na d. yā jo kuchh qabūl karne ke liye pesh kiyū jāe uskā na lenā.

2.—Dūron kī nisbat kisī shai ke lene kā haqq-i-muraajah; lene yā

na leno kā ikhtiyār; kisī kī rāe par is bāt kā chhor d. ki woh kisī khūs

shai ko chāhe le chāhe na le.

To give one the refusal of an employment—Kisī naukari ke qabūl karne yā

karne kā ikhtiyār kisī ko d. (yah bāt uskī rāe par chhor d. ki chāhe woh us

naukari ko qabūl kare chāhe usse inkār kar-de)—To have the refusal of a

thing—Kisī shai kī mauzūrī yā nā-manzūrī (uske ijāb yā inkār) kā ikhtiyār

r.; is bāt kā ikhtiyār r. ki jo chīz dī jāe use chāho lo yā na lo.

Refuse, v. t. 1—Qabūl na k. jaise koyī istid'ā mutālaba da'wat yā hukm;

jo shai chāhī yā talab kī-jāe usko na d. yā na k.; inkār k.; nā-man-

zūr k.; na mānnā. [rad kar d.; nā-manzūr k.

2.—Jo kuchh diyā jāe usko qabūl na k. (uske lene se inkār k.);

“Refuse expresses rejection more strongly than decline.” Webster.

- Refuse, *v. i.* Lenā na manzūr k.; qabūl na k.; inkār k. yā lene se inkār k.
 Refuse, *a.* Be-kār; nikammā; jo kisī kām kā na ho; jo na lene ke qābil samajh-kar chhor diyā jāe; nā-kār.
- Refuse, *n.* Jo be-kār samajh-kar na liyā khwāh rad kar diyā jāe; raddī; fuzla; ākhor; be-kār shai. [galat thahrāyā jā-sake.
- Refutable, *a.* Qābil-i-tardid; jisko rad yā bātil kar-sake; jo jhūthā yā
- Refutation, *n.* Tardid; ibtāl; takzīb; jūth yā galat thahrānā; kisī bahs rāe shahādat masale yā usūl ko dalil yā subūt-i-mukhālif ke zarī'e se bātil kar d.; butlān; khandan.
- Refute, *v. t.* Bahs shahādat yā subūt-i-mukhālif se bātil aur rad k.; jhūth yā galat sābit k. (thahrānā); rad k.; tardid k.; bātil k.; kātnā; khandan k. [opinions or theories, to *refute* a disputant." Webster.
- Regal, *a.* Bādshāhī; bādshāh kā; shāhāna; khusrāwāna; sultānī; rājā kā.
- Regard, *v. t.* 1.—Lihāz k.; kisī kī taraf mutawajjih h. (aspar tawajjuh k.); khushūsiyat ke sāth dekhnā yā lihāz k.; barā khayāl r.; iltifāt k.
 2.—Ta'zīm k.; bahut zi-waq'at yā pūk wagaira samajhnā; adab k.; parwā k. [lihāz k.
 3.—Qadr k.; samajhnā; khayāl k.; mānnā; ginnā; shumār k.; To regard the person—Zāhiri 'izzat dawlat yā ikhtiyār ke liye qadr k.; zāhir-parastī k.
- Regard, *v. i.* Khayāl yā parwā r.; samajhnā. [tawajjuh; taammul; lihāz.
- Ragard, *n.* 1.—Tawajjuh wa ta'alluq-i-khātir; dhyān; gaur; iltifāt;
 2.—Adab; lihāz; qadr; muhabbat; ri'āyat; murawwat; pās.
 To have high regard for a person—Kisī shakhs kī barī tauqir k. (usko bahut achchhā yā zi-qadr samajhnā; uskā barī pās k.).
 3.—Bāb; nisbat; ta'alluq yā 'alāqa.
 In regard to—Nisbat yā ba-nisbat; ba-lihāz; bāb meḥ; kisī ke muta'alliq.
 With regard to—Ba-lihāz; ba-khayāl; kisī bāt par khayāl kar-ke.
- Regardful, *a.* Lihāz karne yā rakbne w.; mutawajjih; multafit.
- Regardless, *a.* Tawajjuh yā khayāl na r. w.; be-fikr; be-parwā; gāfil;
- Regency, *n.* 1.—Hukūmat; riyāsāt; farmān-rawāyī. [be-khabar.
 2.—Us shakhs kā mansab yā 'alāqa-i-hukūmat jo ba-taur qāim-maqūm bādshāh ke hukm-rān ho; bādshāh kī nayābat.
 3.—Woh log jinko bādshāh kī nā-bāligī majnūniyat yā gaibat meḥ bataur uske qāim-maqūm ke riyāsāt kā intizām sipurd ho; muntazimān-i-saltanat; nizāmat.
- Regent, *a.* 1.—Gālib; jiskā koyī mahkūm ho. [nafūz-i-igtidār k. w.
 2.—Dūsre ke qāim-maqūm ke taur par hukūmat k. w.; mukhtārāna Queen regent—See below Queen.
- Regent, *n.* 1.—Hākim; hukm-rān; farmān-rawā; 'āmil; nāzim.
 2.—Jo shakhs bādshāh kī nā-bāligī 'adam-maujūdaḡi yā nā-qābiliyat kī hālat meḥ hukm-rānī kare; jisko ikhtiyār-i-saltanat bataur bādshāh ke qāim-maqūm ke tafwiz hoḥ; mukhtār-i-mulk; nāibu-s-
- Regicide, *n.* 1.—Bādshāh-kush; bādshāh kā halāk k. w. [saltanat.
 2.—Bādshāh-kushī; bādshāh kī halākat.
- REGIME, (rā'zheem) Hukūmat yā ihtimām kā tarz yā tariq; hukūmat kī nau'iyat; bā-qā'ida hukūmat; nazm; intizām.
- Regimen, *n.* 1.—Qā'ide kī hukūmat; qā'ida; nazm; intizām. [maqsūd ho.
 2.—Koyī tadbīr yā 'ilāj jissē ba-tadrij 'umda natijon kā nikalānā

3.—Kisi khās natije ke husūl ke liye bā-qā'ida khānā-pīnā; qiyām yā hifz-i-sihhat ke liye kisi qā'ida-i-mu'aiyan ke mutābiq khāne-pīne kā silsila; timār; parhez; path; band-o-bast ke sāth rahnā.

Region, *n.* 1.—Mulk; iqlīm; sar-zamīn; diyār; khitta; tabqa; kish-war;

2.—Jism kā koyī hissa; mauza'. [marzbūm; des; mandal; chakra

Register, *n.* 1.—'Adālat wagaira kī kārwayiōn kī kaifiyat jo sarishte yā zābite ke mutābiq likh-kar rakkhī jāe; kisi qism ke hālāt jo yād rahne kī nazar se likh-kar rakh liye jāen; nawishta jo yād-dāshat ke liye murattab kiya jāe; fihrist yā fard; chitṭha; bahī; rajistar.

2.—Woh ahl-kār yā shakhs jo 'adālatōn kī kārwayiōn kī kaifiyat kitāb meñ likh yā darj kar liya kare; sāhib-i-rajistar; rajistarār.

A register of deeds—Sāhib-i-rajistar-i-wasūiq; ahl-kār jiske zimme wasiqōn (dastāwezon) kī rajistarī ho.

Register, *v. t.* 1.—Rajistar (bahī yā kitāb) meñ darj k. (chahānā yā siyāha k.); zābite ke mutābiq aur sāf-sāf likh l.; āyinda kār-āmad hone kī garaz se likh r.

2.—Fihrist meñ darj k. (chahānā yā likhnā); fard meñ likhnā.

Registrar, *n.* The same as Register, *n.* No. 2.

Registration, *n.* See Register, *n.* No. 1.

[rāj; siyāha.

Registry, *n.* 1.—Rajistar (bahī yā kitāb) meñ darj k. yā likh l.; indi-

2.—Woh maqām jahān rajistar rakkhe jāen.

3.—Wāq'āt jo silsila-wār likh rakkhe jāen.

Regret, *v. t.* Ranj k.; afsos k.; taassuf k. yā mutaassif h.; pachhtānā; udās h.; malūl h. yā malāl k.; gam k.; kisi ke zā' ho-jāne (uske bāth se nikal jāne) khwāh uski judāyī par ranj k.; masosnā; sok k.

Regret, *n.* Ranj; gam; afsos; malāl; taassuf; pachhtāwā; dukh; woh qulbī sadma jo kisi aisi bāt par ho jisse dil dukhe; woh pachhtāwā jo kisi aisi shai-i-zāil-shuda ke khayāl āne par ho jo kisi waqt meñ bā'is-i-masarrat rahī ho; ranj jo dil ko kisi nā-pasandīda bāt ke wuqū' meñ āne par ho.

Regreiful, *a.* Ranjīda; gamgīn; udās; malūl; mutaassif; afsos meñ.

Regreifully, *ad.* Ranj ke sāth; afsos se; taassuf ke sāth.

Regular, *a.* 1.—Jo kisi qā'ide ke mutābiq ho; bā-qā'ida; bā-zābita; jo kisi qā'ida-i-mu'aiyan qāwūn usūl bāndhe huye tariq yā dastūr ke mutābiq ho; bāndhā huā; ma'mūlī; qā'ide kā yā qā'ide ke mutābiq.

2.—Jo qā'ide kā pā-band ho jo kisi bāt ko sābit-qadamī se vā ek taur par kiya kare. Jismeñ bilā-wajh-i-muwvajjih yā 'aql ke khilāf tagaiyur-o-tabaddul na huā kare. Jiskā daura auqāt-i-mu'aiyan par huā kare. Jiski pairawī barābar huā kare. Jismeñ silsila yā qā'ida malhūz rahe.

3.—Jiski ta'lim yā tarbiyat qā'ida-i-mu'aiyan ke mutābiq huyī ho; jisne koyī bāt qā'ide se sikhī ho. [mutābiq dāir ki-jāe.

A regular suit.—Nālish-i-nambarī; nālish-i-'ām; nālish jo qāwūn ke usūl ke

Regularity, *n.* Qā'ide yā silsila-i-mu'aiyan kī mutābaqat (uske mutābiq h.); zābite ke mutābiq h.; bā-zābitagī; silsila; tartīb; nazm; usūl-i-mu'aiyan ke mutābiq h.; kisi tariq par sābit-qadamī se khwāh ek tarah par qāim rahnā (chale chalnā); yak-sāniyat; matānat.

Regularly, *ad.* Bā-qā'ida; qā'ide ke mutābiq; yaksān; barābar; tartīb ke sāth; silsila-wār; musalsal; jo qā'ida silsila yā tariq muqarrar ho uske mutābiq.

Regulate, v. t. 1.—Qā'ide silsile yā tariq-i-mu'niyan ke mutābiq durust k.; qā'ide se chālānā. [thak kar-d.; ihtimām k.; dūl par lānā.

2.—Silsile se kar d.; band-o-bast bāndhnā; durust kar-d.; thik-

3.—Pā-band-i-quyūd k.; qāideh lagānā; kisi shai kī nisbat qā'ide

Regulation, n. 1.—Qā'ide ke mutābiq kar-d. yā ho-jānā. [qāim kar-d.

2.—Ihtimām yā hukm-rānī kā qā'ida yā silsila; won usūl jiske mutābiq koyī kār-rawāyī kī-jāe; jis hidāyat ke ba-mūjib koyī kānū chālāyā jāe; qānūn; āyīn; qā'ida; zābita; dastūru l-'amal.

Rehearse, v. t. 1.—I'āda k.; jo kuchh ek martaba kabā jā chukā ho usiko phir se kahānā; mukarrar kahnā yā bayān k.; dūsre ke kalām kā i'āda k.; kisi kī 'ihārat yā tasnīf zabānī bayān k.

2.—Bayān k.; kahnā; kah-sunānā; tazkira zikr yā mazkūr k.

3.—Āzmāne aur taraqqī dene kī nazar se kisi shai ko qabl isse ki woh 'awām ke rū-ba-rū sunāyī yā bayān kī jāe takhlive meñ parhnā yā mashq k. [fareh kī wajh se wāpas kar-d.; tansikh-i-bai.]

Rehibition, n. (Law) Jo shai kharīd kī-gayī ho uskā bū' ko kisi waqs yā

Reign, n. 1.—Bādshāhat; bādshāhī yā pādshāhī; saltanat; firman-rawā-yī; rāj; hukūmat; iqtidār-i-shāhī. [zamāna; rāj.

2.—'Ahd-i-saltanat; 'ahd-i-farmān-rawāyī; 'ahd-i-shāhī; hukūmat kā

Reign, v. i. 1.—Hukm-rānī k.; bādshāhat k.; saltanat k.; hukūmat k.; rāj k.; iqtidār-i-shāhī nāfiz k.; 'inān-i-hukūmat apne qabze meñ

r. Phailnā; gālib h.

Re-imburse, v. t. Wāpas d.; pher d.; jo kuchh rupaye khazāne vā kisi kī nij se kharch huye yā liye gaye hon kīwāh aur tarāh par hāth se nikal gaye hon unko phir apne jagah par dhar d. yā pūrā kar d.; lautā d.; bhar d.; pūrā k.; mu'āwaza d.

☞ "The word is used before the person expending, or the treasury from which the advances are made, or before the expenses. We say to *re-imburse* the individual, to *re-imburse* the treasury, or to *re-imburse* the

Re-imbursement, n. Wāpasi; chukāw; paṭāw; adā. [expenses." Webster.

Rein, n. 1.—Bāg; 'inān; rās; bāg-dor; zimām. [ikhtiyār; iqtidār.

2.—Rokne apne qābū meñ rakhne yā hukūmat kā zarfā; hukūmat;

To give the reins to—Kisi bāt ke karne kā ikhtiyār yā uski ijāzat kisi ko de-d.;

be rukāwat chhor d.; mutlaq-i-'inān kar d.—*To take the reins*—Apne ikhti-

yār hāth yā qābū meñ kar yā rakh l.; khud afsari yā hukm-rānī k.; 'inān-i-

hukūmat apne hāth meñ l.—*Without rein*—Bilā rukāwat; be-qaid.

Rein, v. t. 1.—Bāg par roknā yā sañbhālnā.

2.—Roknā; qābū meñ r.; zabt meñ r.; ikhtiyār yā has meñ r.

RE INFECTA [Lat.] Jis shai kā wuqū' na huā ho; jo bāt na kī gayī ho; jis shai kā takmila na huā ho.

Re-instate, v. t. Phir qabza d. yā apnī aslī hālat par kar-d.; hālat-i-sā-biqā par kar d.; jo hālat kisi kī pahle rahī ho usī par kar-d.

Reiterate, v. t. Phir phir kahnā yā karnā; mukarrar-sikarrar kahnā; bār bār kahnā yā karnā.

Reiteration, n. I'āda; takrār. [rij kar-d.; kanāre kar-d.; nikāl d.

Reject, v. t. 1.—Be-kār yā zalil samajh-kar phenk d. yā rad kar-d.; khā-

2.—Lene yā qabūl karne se inkār k.; takabbur yā tursh-rūyī se (ghamand yā rukhāyī ke sāth) inkār k.; na qabūl k.

3.—Nā-manzūr k. yā manzūr na k.; nā-masmū' k.; na qabūl k.
Rejection, *n.* Nā-manzūri; inkār; rad; tark; 'adam-i-ijāb; qabūl yā manzūr karne se inkār.

Rejoice, *v. i.* Khush h.; nihāyat mazhūz h.; bahut hī masrūr yā bash-shāsh h.; az-had khush h.; bāg-bāg h.; shādmān h.; khushi se phūle na samānā. [paidā k.]

Rejoice, *v. i.* Khush k.; masrūr yā shād k.; mazhūz k.; khushi d. yā

Rejoicing, *n.* Khushi kā izhār; 'nash-o-jāishi; ānand; utsav; bilās; bihār; chahal-pahal. Woh shai jissō khushi ho; khushi paidā karne wālī shai.

Rejoin, *v. i.* 1.—Jawāb kā jawāb d.

2. (Law) Mudda'i kī tardīd k.; radd-i-jawāb dākhil k.

Rejoinder, *n.* 1.—Jawāb kā jawāb yā mahz jawāb. [radd-i-jawāb.]

2.—(Law) Mudda'i ko jawāb kī tardīd meñ mudda'ī'ā'īh kā jawāb;

Relapse, *v. i.* 1.—Phisal-kar pichhe ko haṭ jānā; palaṭnā.

2.—Pallā khūnā; si'l yā hālat-i-sābiqa par 'aud k.; hālat-i-sihhat se hālat-i-maraz par 'aud k.; chāngā ho-kar phir bīmār ho-jānā; duhrānā; sudharne ko ba'd phir badī yā gum-rāhī meñ parnā.

Relapse, *n.* Pāda-i-maraz yā tariq-i-bad; sihhat-i-jismānī yā neki-badī ko lihāz se phir wālī burī hālat par 'aud k.

Relate, *v. i.* 1.—Bayān k.; kahuā; kisi wāqī'ā ko muḥassal hālat kā zikr k.; naql k.; katlnā; bakhānā; sunānā.

2.—Rishta karānā; rishtadār k.; sambandh yā nātā karānā.

Relate, *v. i.* Kisi qism kī nisbat r.; 'alāqa yā ta'alluq r.; muta'alliq h.;

Followed by to. [lagāw r.; sarokār r.]

Relation, *n.* 1.—Bayān; tazkira; zikr; mazkūr; wāqī'āt kī knifīyat; naql; haqīqat. [ke mā-bain ho.]

2.—Nisbat; ta'alluq; 'alāqa; raht-i-bāhamī; woh nisbat jo chizōñ

3.—Rishta; rishta-dārī; qarābat; khweshī; nātā; sambandh.

4.—Rishta-dār yā rishtadāra: qarābatī yā qarābat-dār; rishta-mand; nāte-dār; sambandhī; 'azīz.

Relationship, *n.* Kisi qism kī rishta-dārī; kisi tarah kī nātā.

Relative, *a.* 1.—Muta'alliq; jo dūstre se nisbat rakhhe.

2.—Dūstre ke sāth nisbat rakhne se paidā h. w.; mutlaq yā qāim-bi-zāt nahīñ; dūstre par munbasir yā mauqūf; jispar dūstro ke i'tibār se lihāz kiya jāe.

Relative terms—Alfāz-i-mutanā-ih—jaise wali wa nā-bālig (guardian and ward)

Eqā wa mulāzim (master and servant) zan-o-shū jorū aur khasām zauj aur

zauja (husband and wife) zamindār aur a-ṣṭā (landlord and tenant).

Relative, *n.* Rishtadār khusūsan haqīqī rishtadār. [yā ba-zīt-i-khās nahīñ.]

Relatively, *ad.* Dūstre ke ta'alluq ko lihāz se; dūstre ke i'tibār se; si-nafsihī

Relax, *v. i.* 1.—Dhilā k.; tangī sakhtī yā tanāw wagaira ko kam kar-d.; narm k. [d.]; kisi shai ko zor ko kam kar-d.

2.—Kisi shai kī shiddat yā sakhtī ko takhfif kar-d. (usko ghaṭā

3.—Ārām d.; fāhat bakhshnā; bahlānā; khush k.

4.—Qabz raf k.; dhilā k.; khol d [bandhī ho-jānā; sust par jānā.]

Relax, *v. i.* 1.—Dhilā yā kam-zor ho-jānā; ziyāda narm yā kam sakht ho-jānā;

2.—Tafrih k.; dil bahlānā. [narmī; raf-i-qabz.]

Relaxation, *n.* 1.—Dhilā k. yā h.; dhilāyī yā dhilā-pan; mulāimat;

2.—Mihnat kī takhfif; tafrih; dil-bahlāw; tafarruj.

Relay, n. Dāk kē ghore jo sarak par is garaz se maujud rakkhe jāte hain ki joñhiñ dāk pahunchē ghore badal diye jāēñ aur sawāri fauran āge ko rawāna ho. [khalās k.; jāne d.; rihā k.]

Release, v. t. 1.—Chhor d.; rukawat yā qaid se āzād kar d.; āzād k.;

2.—Dard fikr taklif yā ranj wagaira se āzād k.; kisi muākhaze yā ta'zir se bari k.; chhurānā; najāt d.

3.—Chhor d.; dast-bardār h. jaise kisi mutālaba-i-jāiz se.

4. (*Law*) Arāzi wagaira ko shakhs-i-zī-haq ki taraf muntaqil kar-ke uske istihqāq se dast-bardār ho-jānā. [rukawat se āzādī.]

Release, n. 1.—Rihā k. yā h.; rihāyī; makhlasī; āzādī; har qism ki 2.—Fikr taklif yā kisi bār se subuk-doshi

3.—Zimmadāri yā muākhaza-i-dain wagaira se barānt; har qism ke mutālabe se safāyī yā chhutkārā; wā-guzāst.

4.—(*Law*) Kisi qism ke haq yā da'we se dast-bardāri; arāzi wagaira ki nisbat ek shakhs kā dūse shakhs-i-zī-istihqāq ki taraf apni haq-qiyaat kā intiqāl. Is qism ki dast-bardāri kā wasiqa; fārig-khatī (deed of release). [jānū jaise shai-i-maqrūqa kā.]

Release from attachment—Wāguzāst-i-qurqī; qurqī se chhut jānā yā bari ho. **Relent, v. i.** Mulāim-mizāj ho-jānā; ziyāda-tar halīm-o-rahīm ho-jānā; rahm k.; tars khānā; dil meñ dard ma'lūm k.

Relentless, a. Jispar ham-dardi yā mu'āfi ki dardkhwastōñ kā kuchh asar na ho; jiske dil par dūseñ ki musibat kā kuchh khayāl na ho; be-rahm; be-dard; be-pīr; nirdayī; kathor; sang-dil.

Relessee, n. Woh shakhs jiske haq meñ fārig-khatī likhī jāe.

Relessor, n. Fārig-khatī likhne w.

Relevance, } n. Muta'alliq h.; ta'alluq; munāsabat; jo bāt pesh ho

Relevancy, } usse ta'alluq r.

Relevant, a. Jo mu'amala pesh ho usse muta'alliq; khārij-az-bahs nahīñ; chaspan; mauzūñ; amr-i-nizā'i par ba-tarz-i-munāsib sādiq āne w. (us bāt par thik lagne w.). [honā ki uspar bharosā ho-sake.]

Reliability, a. Mu'tabarī; i'tibār yā istidlāl ke qābil h.; is qism kā

Reliable, a. Qābil-i-i'tibār; istidlāl ke lāiq; takiya yā bharosā kiye jāne ke qābil; mu'tabar; jispar i'tibār yā istidlāl ho-sake; itminān ke qābil.

A reliable witness—Mu'tabar gawāh; gawāh jiskā bayan i'tibār yā istidlāl ke lāiq ho.—Reliable evidence—Shahādāt jo i'tibār ke qābil ho (jispar istidlāl ho-sake).—A reliable statement—Bayān jispar i'tibār kar-sakeñ (yaqīn lā-)

Reliability, n. Same as Reliability. [sakeñ]

Reliably, ad. Aisi tarah par ki i'tibār ke qābil ho-sake.

Reliance, n. 1.—I'tibār; istidlāl; bharosā; yaqīn; i'timād; jo shai mustanad samjhī jāe uspar itminān.

2.—Woh shai jispar i'tibār kiya jā-sake; yaqīn kā madār; woh shai jispar yaqīnan bharosā kiya jā-sake. [rah-jāe.]

Relic, n. 1.—Jo kuchh bāqī rah-jāe; zawāl yā tanazzul ke ba'd jo bāqī

2.—Lāsh; mitṭī; walī yā shahīd ki lāsh yā uskā koyī hissa.

3.—Yād-gar; jo kuchh yād-gar ke taur par rakkhā jāe.

Relict, n. 'Aurat jiskā shauhar mar gayā ho; bewa; rūñd; bīdhawā.

Relief, n. 1.—Jis shai se jismāni yā rūhāni taklif ho uskā daf'iya-i-kullī yā juzwī; ranj taklif dard fikr andesha musibat yā kisi qism ki taklif-dih shai kā daf'iya yā takhfif jisse kisi-qadar rahāñ ho; āram; sukh; chain; rahāñ; taskīn; tasallī; āsāish; madad; imdād; upakār.

- 2.—Woh shai jisse taklif wagaira kam yā raf' ho.
- 3.—Jo sipāhi kām par ta'ināt hoñ unkā usse chhurāyā jānā (subuk-dosh kiyā jānā) aur unkī jagah par dūstroñ kā ta'ināt h; badlī; badlī ke sipāhi. [chāra-kār; haq rasi.]
- 4.—Kisī mazarrat kī talāfi-i-juzzi yā kullī; dād-rasī; chārasāzi yā To get or obtain relief—Dād ko pahunchnā; dād pānā; haq-rasī h. yā haq ko pahunchnā; chāra-kār pānā yā hāsīl k.
- Relieve, *v. t.* 1.—Kisī shai ke bojh ko uthā l. yā haṭā d.; aisā kar-d. kī kam girāñ-bār yā taklif-dih ho; halkā kar-d.; ghatā d.; takhfīf kar d.; āram d.; taskīn d.; kisi bār taklif yā musibat wagaira se āzād yā subuk-dosh k.; tasallī yā tashaffī d.; madad d.; upakār k.
- 2.—Badlī k.; jo shakhs kisī kām par mu'aiyan ho uskī jagah par dūstre ko ta'ināt kar-ke use subuk-dosh k.
- 3.—'Adālat yā qānūn ke zarī'e se kisī ko rafāh pahunchānā (uskī faryād-rasī dād-rasī yā chāra-sāzi k. yā uske nuqsānāt kā mu'awaza dilānā); haq-rasī k.; kisi ke haq meñ insāf k.
- Religion, *n.* 1.—Khudā-parastī; taqwā yā ittīqā; dharm.
- 2.—'Aqīde aur 'ibādāt kā koyī tariq; dīn; mazhab; millat; mash-rab; 'aqīda; mat; imān. [sub ke sāth k. w.; muta'assib.]
- Religionist, *n.* Kisī mazhab kā dil se pairaw; kisi dīn kī pairawī ta'as-
- Religious, *a.* 1.—Mazhabī yā mazhab kā; dīnī; mazhab se ta'alluq r. w.; jismeñ dīn kī batēñ hoñ. yā jisse is qism kī batēñ ma'lūm hoñ; mazhab ke liye makhsūs.
- 2.—Mazhabī; mazhab ke rū se (uske mutābiq) 'amal k. w.; dīn-dār; imān-dār; Khudā-tars; pārsā. Jo mazhabī kāmōñ ke karne meñ (farāiz-i-dīnī ke anjām meñ) basar kī-jāe jaise zindagī. Jo mazhabī kāmōñ ke liye makhsūs ho jaise makān. [darkār ho.]
- 3.—Thik-thik; jismeñ karāyī kī-jāe; jaisā kī mazhab ke rū se
- Relinquish, *v. t.* 1.—Dast-kash h.; chhor d. yā chhor-kar chale jānā; tark kar-d. [khainch baitnā; dar-guzar k.]
- 2.—Bāz ānā; kisī shai kī nisbat da'we se dast-bardār h.; hāth To relinquish back, or to—Chhor d.; dast-bardārī k.; dast-kash h.—To relinquish a claim to another—Dūstre ke haq meñ da'we se dast-bardār h.
- Relinquishment, *n.* Dast-bardārī; dast-kashī; apne da'we se bāz-ānā (use chhor d. yā usse dar-guzar k.).
- Relish, *v. t.* 1.—Khushī ke sāth chakhnā yā khānā; kisī shai kā maza yā zāiqa pasand k.; khush ho-kar khānā; kisi bāt se khush h.; kisi bāt se haz uthānā; 'kisi shai kī 'umdagī kā maza ma'lūm k.
- 2.—Khushbū-dār maze-dār yā zāiqa-dār kar-d.; aisā banā d. kī chakh-ne yā khāne meñ margūb ho.; maze-dār banā d.; khush-guwar kar-d.
- Relish, *v. t.* 1.—Zāiqa yā maza r.; khushī yā masarrat kā bā'is h.; haz
- 2.—Maza r.; bū-bās khush-bū yā swād r. [dene ke qābil h.]
- Relish, *n.* 1.—Maza; zāiqa; lutf; swād; ras.
- 2.—Khush karne kī quwwat; woh sifat jiske bā'is kisī shai kā haz uth sake; lutf; ras; khūbī; maza.
- 3.—Wasf; khāssiyat; sifat; maza; khushūsiyat. [yā chāh; mazāq.]
- 4.—Kisī shai kī ragbat yā uskī jānīb mailān; shauq; khwāhish; chāt
- 5.—Woh shai jo maza paidā karne ke liye kām meñ lāyī jāe; jo kuchh khāne ke sāth use maze-dār karne ke liye khāyā jāe.

Reluctance, } *n.* Kashīdagi-i-khātīr; khūch; nā-rāzī; nā-khushī; afsos;
Reluctancy, } direg; be-dilī; dil kā kisi shai kī nisbat bi-l-kul mu-

With *to* or *against* before the object. [khālīf h.

Reluctant, *a.* 1.—Kisi shai kī nisbat dil se bi-l-kul mukhālīf; nā-razū-
mand; nā-khush; mukhālīf; mutaassif; be-dil; kashīda-khātīr;
khīnchā huā. [kiyā jāe.

2.—Jo afsos ke sāth dil se nikle; jo be-dilī yā kashīda-khātīrī se
Reluctantly, *ad.* Be-dilī se; chālī yā rugbat se nahīn; tīb-i-khātīr se
nahīn; afsos ke sāth; talī'at ke khilāf; wale-bar'andash. [inhisār k.

Rely, *v. t.* P'tibār k.; i'timād k.; bharosā k.; takiya k.; istidlāl k.;

With *on*.

Remain, *v. t.* 1.—Dūsroñ ke chale jāne ke ba'd pichhe rah jānā; dūsri
chīzōñ ke haṭā diye jāne khwāh zāl kar-diye jāne ke ba'd chhūṭ-
jānā; kisi ta'dād yā miqdār ke minhā hone yā kāṭ liye jāne
ke ba'd bāqī chhūṭ jānā; be shāmīl huye rah jānā; bāqī rahnā yā
bachnā; bach rahnā; rah jānā.

2.—Kisi jagah par mustahikāñ khwāh kisi haiat yā hālat meñ gair-
mubaddal rahnā; be-kam-o-kist (be ghaṭ-baḥ) yā joñ-kā-toñ rahnā;
qāim rahnā; bar-qarār rahnā; ek hī hālat meñ rahnā; ṭlaharnā;
ṭiknā; rahnā; ek hī shakl par rahnā; zāl na h.; hāth se nikal na
jānā; apne qabze meñ rahnā; mahw-o-mansī na ho-jānā (bhūl na
[jānā).

Remain, *n.* 1.—Lāsh; miṭṭī.

2.—Jo kuchh ek juzw (hisse) ke 'alāhida ho-jāne nikāl diye jāne yā
talaf kar diye jāne ke ba'd rah bach yā chhūṭ jāe.

Used only in the plural.

Remainder, *n.* 1.—Jo kuchh ek juzw ko 'alāhida ho-kar nikal jāne ke
ba'd rah jāe; jo kuchh ek hisse ke guzar jāne ke ba'd rah-jāe; jo
kuchh tafriq yā kisi qism kī minhāyī ke ba'd bach jāe; bāqī; baqā-
yā; mā-baqā; bachat. [time-par mauqūf ho.

2.—(Law) Woh haq jiskā nafāz aur tasarruf dūsre haq ke khā-
Remainder-man, *n.* (Law) Woh shakhs jisko koyī haq kisi khās haq ke
khātīme par pahnūchne ke ba'd pahnūche.

Remand, *v. t.* Jis shakhs yā shai kī talabī kahīñ ho wahāñ se use lautā d. ;
wāpas bhejū; paltā d. ; wāpas bulā bhejū; pher d. yā pher bulānā;
phir sipurd k.

To remand a prisoner in custody—Qaid ko hirāsāt meñ wāpas bhejū.—To re-
mand a case for further enquiry—Muqaddama ko tahqiqāt-i-mazid ke liye

Remand, *n.* Wāpasī; pher d. [wāpas bhejū.

Order of remand—Hukm-i-wāpasī.

REMANET, *n.* (Law) Woh muqaddama jiski tahqiqat-o-tajwiz 'adālat
ke ijās ke auqāt-i-mu'aiyan ke mā-bain na ho-sake; muqaddama jo

Remark, *n.* 1.—Lihāz; khayāl; nazar. [multavi kar-diya jāe.

2.—Jis shai par lihāz kiya jāe uski nisbat talīrī yā zabānī izhār-i-
rāe; jo amr qābil-i-lihāz ho uskā mazkūr; jo kuchh kisi amr kī nis-
bat ittifaqiya yā zimnau kahā jāe.

Remark, *v. t.* 1.—Kisi shai par lihāz k.; dekhnā; nazar k.; mulāhaza k.

2.—Jo kuchh dekhā gayā ho usko likh-kar yā zabānī zāhir k.; kisi
shai kī taraf mukhātab karānā; itṭilā' d.; tawajjuh dilānā; jo kuchh
dekhā jāe usko zāhir k.

Remark, *v. i.* Kahnā; zabān par lānā.

Remarkable, *a.* Lihāz ke qābil; gaur ke lāiq; dekhne ke lāiq; mashhūr; gair-ma'mūlī; 'ajīb-o-garīb; jispar khās-kar lihāz darkār ho yā jispar hairat ho-sake; 'ajab; 'ajūba.

Remarkably, *ad.* Aisī tarah par yā isqadar ki lihāz ke qābil ho; 'ajīb-o-garīb tarah se; az-bas; ba-shiddat; nihāyat hī; bahut hī.

Remediable, *a.* Qābil-i-'ilāj; 'ilāj-pazīr; sihhat-pazīr; jiskā 'ilāj ho-sake; jisko changā kar-sakeñ.

Remedial, *a.* Jisse kisī shai kā 'ilāj hāsil ho; jisse kisī shai kā 'ilāj yā daf'īya maqsūd ho; jisse kisī badī kā dūr k. maqsūd ho; jisse chāra-garī yā chāra-sāzī ho khwāh maqsūd ho.

Remediless, *a.* Lā-'ilāj; jisse sihhat mumkin na ho; jiskī nisbat sihhat ki ummēd na ho; jiskā tabādala yā insidād na ho-sake; jo 'ilāj-pazīr na ho; jiskī talāfī na ho-sake; jo badal yā pālāt na sake.

Remedy, *n. l.*—'Ilāj; dārū; darmān; dawā; koyī khāne yā lagāne ki dawā jisse bīmārī dūr ho-kar sihhat hāsil ho.

☞ With *for*.

[islāh; upāi; 'ilāj; tadbīr; tadāruk.

2.—Woh shai jisse kisī qism ki burāyī raf' ho; muslih; chāra;

☞ With *for, to, or against*.

3.—(*Law*) Kisī haq ke hāsil kārne khwāh kisī zarar ki nisbat apnī dād pāne ki qānūnī tadbīr; chāra-kār-i-qānūnī; qānūnī 'ilāj.

Remedy, *v. t.* 'Ilāj k.; sihhat bakhshnā; changā k.; durust k.; thik k.; daf'īya k.; talāfī k.; burāyī ko dūr k. (raf' k.).

Remember, *v. t. l.*—Yād k.; kisī shai kā phir khayāl k.; chetnā; sudh k.

2.—Yād r.; na bhūlnā; hamesha khayāl yā zihn meñ r.; hāfize meñ tar-o-tāza r.; farāmosh na hone d.; kisī shai ki nisbat shukr-guzārī muhabbat ta'zīm yā kisī dūse josh-i-tabī'at se khayāl k.; dhyān

Remembrance, *n. l.*—Yād; sudh; chet; hāfiza; yād-dāsht. [meñ r.

To bear in remembrance—Yād r.; na bhūlnā.

2.—Woh shai jisse koyī bāt yād rahe yā yād āye; yādgārī; ni-shānī; yād-gār yā yād-dāsht; yād dilāne wālī shai.

3.—Hāfiza; woh zamāna jiske andar koyī wāqī'a yād rahe; woh zamāna jis tak kisī bāt ko koyī yād rakh sake; yād. [sudh karānā.

Remind, *v. t.* Yād dilānā yā rakhānā; suchānā; khayāl karānā; chitānā;

Reminder, *n.* Yād dilāne wālī shai; jisse koyī bāt yād ā-jāe; yād-dihī ki chitṭhī; tākidī chitṭhī.

Remise, *v. t. (Law)* Wāpas bhejnā yā denā; 'atā-kuninda (dene-wāle) ko wāpas kar-d. (pher d.); kisī shai ki nisbat da'we se dast-bardār ho-jānā; dast-āyez ke zarī'e se dast-bardār h. yā chhoṛ d.

Remise, *n. (Law)* Wāpasī; kisī da'we se dast-bardārī.

Remiss, *a.* Farz yā kār-o-bār ke anjām meñ musta'id yā chust nahīn; wa'don ke ifā meñ muhtāt yā musta'id nahīn; sust; dhīlā; kāhil; gāfil; qaul ko mutlaq yā waqt-i-munāsib par purā na karne w.

Remissible, *a.* Dar-guzar ke lāiq; mu'afī ke qābil; 'afu-pazīr.

Remission, *n. l.*—Kamī; takhfif; i'tidāl par ho-jānā; dast-kashī; dast-bardārī; chhūṭ.

[se dast-bardārī; gunāh ki mu'afī.

2.—Us shai se dast-bardārī jo wājibu-l-adā ho; da'we haq yā farz

3.—Kisī bīmārī yā dard ke zor khwāh shiddat meñ 'arizī takhfif.

☞ In this sense "distinguished from *intermission*, in which the disease leaves the patient entirely for a time." Webster.

Remissness, n. Sustī; kāhili; majhūliyat; 'adam-musta'idī; kām kā thīk waqt par na k.; kisi kām farz yā qaul par bar-waqt yā wājib tan-dihī ke sāth mutawajjih na h.; dhilāyī; gāfiat.

Remit, v. t. 1.—Wāpas bhejnā; lauṭā d.

2.—De-d.; chhoṛ d.; phir se qāim yā bar-qarār k.

3.—Sakhti meñ kamī yā takhfi k.; shiddat yā zor ko ghaṭā d.

4.—Mu'af k.; dar-guzar k.; jurm ki ta'zir ke haq se dast-bardār h.; bakhshnā. [irsāl k.]

5.—Rupaye yā hundavī wagaira kisi ke pās kahīn dūr bhejnā; **Remit, v. i.** Zor yā shiddat kā kam ho-jānā; sakhti kā ghaṭ jānā; dhīmā ho-jānā; kuchh 'arse ke liye zor kā haṭ jānā.

Remittance, n. 1.—Rupaye yā hundavī wagaira kahīn dūr bhejnā; chālān.

2.—Rupaye wagaira jo dūr bheje jāen.

Remittent, a. Jo waqtan-fa-waqtan ghaṭ jāyā kare—jaise bimāri; jiski shiddat gah-gāh kam ho-jāyā kare.

Remitter, n. 1.—Jo rupaye wagaira kahīn dūr bheje.

2.—Mu'af k. w.; bakhshne w.

Remnant, n. 1.—Bāqī; jo kuchh ek hisse ke judā ho-jāne nikal jāne khlwāf talaf ho-jāne ke ba'd bach jāe; jo kuchh ek hisse ke khatm yā tai ho-jāne ke ba'd rah jāe.

2.—Kḥafif hissa; thorā hissa; zarā sā nishān; ṭukrā; reza-purza.

Remonstrance, n. 1.—Radd-o-kad; kisi tajwīz ke kḥilāf wujūh kā shadd o-mad ke sāth pesh k.; woh bāten jo kisi tajwīz yā fi'l ki mukḥālafat meñ zor de-kar pesh ki-jāen; shikāyat; 'arz-i-shikāyat.

2.—Nasihat; fahmāish; tambih.

Remonstrant, a. Jisse hikāyat-shikāyat pāyī jāe; jismeñ kisi amr ki tar-did ke wujūh-i-qawī hoñ; jismeñ radd-o-kad ho.

Remonstrate, v. i. Kisi fi'l tajwīz yā kār-rawāyī ki tardid meñ (uske kḥilāf) wujūh-i-qawī pesh k.; radd-o-kad k.; radd-o-badal k.; kḥūb zor de-kar yah kahū ki agar tum fulān amr se dar-guzar na karoge (usko karte rahoge) to woh tumhāre liye muzir ho-gā yā tum qusūrwar ṭaharāye jāoge; hujjat yā hujjat-hikāyat k.; jarah k.; i'tirāz k.

☞ "We remonstrate with a person, and against the course he has adopted." Webster.

Remorse, n. Woh sakht sadma jo kisi ke dīl meñ is bāt ke kḥayāl se ho ki ham se gunāh huā; jurm ke irtikāb ke kḥayāl se jo masos dīl meñ hotā hai; pashemāni; nadāmat; pachhtāwā; afsos; masosā; qalaq.

Remorseful, a. Pachhtāwe afsos yā nadāmat se bharā huā. [na k. w.]

Remorseless, a. Be-rahm; sang-dīl; kaṭhor; dūse ki musibat par-kḥayāl

Remote, a. 1.—Ba'id; dūr-o-darāz; nazdik nahiñ; bahut dūr; pare par.

☞ Said in respect to time or place.

2.—(a) Dūr; mugāir; mukḥālif; kḥilāf; muttāfiq nahiñ. (b) Qarābat meñ dūr kā; nazdiki nahiñ. (c) 'Alāhida; dūr. (d) Aslī nahiñ; dūr kā. (e) Kḥafif; nā-chiz; bahut kam.

Remotely, ad. 1.—Waqt yā jagah ke lihāz se dūr par; nazdik nahiñ;

2.—Qarābat yā rishte ke i'tibār se dūri r. w.; ba'id. [fāsile par.]

3.—Kḥafif sā; qadre-qalil; zarā sā. [bu'd; fasil; kamī; qillat.]

Remoteness, n. Jagah waqt yā qarābat wagaira ke lihāz se dūri; fāsila;

Removable, a. Kisi mansab yā 'uhde se ma'zūlī khwāh bar-tarfī ke lāiq; jise ek jagah se dūsri jagah uṭhā-kar le-jā sakeñ.

Removal, n. 1.—Ek jagah se dūsri jagah uṭhā le-jānā.

2.—Ma'zūlī; bar-tarfī; mauqūfī.

3.—Daf'īya; dūr kar-d.

4.—Naql-i-makān; ek jagah se dūsri jagah par kar diyā jānā.

5.—Khātima; daf'īya; bāqī yā qāim na rahne d.

Removal of attachment—Wā-guzāst-i-qurqī.

[d.; haṭā d.; nikāl d.

Remove, v. t. 1.—Jis jagah par kcyī shai ho wāhān se use uṭhā yā haṭā

2.—'Udde se ma'zūl kar-d.; mauqūf kar-d.; chhurā-d.

3.—Dūr kar-d.; daf' kar-d.; nikāl d.; zūl kar-d. [taqil karānā.

4.—Ek 'adālat se dūsri 'adālat meñ le-jānā yā uṭhwā le-jānā; mu-

Remove, v. i. Naql-i-makān k.; jagah badal d.; ek jagah yā maqām se dūsri jagah yā maqām par jānā; tabdīl-i-sukūnat k. [ke qābil ho.

Remunerable, a. Ajr yā mu'awaza diye jāne ke lāiq; jo mu'awaza pāne

Remunerate, v. t. Kisi khidmat khisāre sarf yā dūsri shai kā badal d.; ajr d.; haqqu-s-sa'i (mihnatāna) d.; ajūra d.; ujrat d.; sila d.

☞ In a good sense.

Remuneration, n. Mu'awaza; haqqu-l-mihnat; haqqu-s-sa'i; ajr; ajūra; ujrat; mihnatāna; badal yā badlā; khisāra. [badlā mile.

Remunerative, a. Jisse mu'awaza maqsūd ho; jisse munāsib 'iwaz yā

Rencounter, n. 1.—Muqābala; larāyī; jang.

2.—Larāyī jo ittifaqiya ho-jāe; larāyī jo do shakhsōñ yā chhoti

gurohoñ ke darmiyān yakāyak aur be gair pahle se tabaiya kiye ho-jāe.

Rencounter, v. t. Dushman se nāgahāñ muqābil ho-jānā; bhir jānā; khafīf larāyī ho-jānā. [kar-d.; phār d.; chīr d.; shaq kar d.

Rend, v. t. Kisi shai ke ajzā ko zor se yā daf'atan shiddat se judā judā

Render v. t. 1.—Wāpas d.; pher d.

2.—Dālū; 'aid k.; lenā jaise badlā.

3.—Māngne par d.; denā; hawāla k.

4.—Karnā.

To render a service—Koyī kām yā khidmat k.

5.—Denā; taiyār kar-ke denā.

[yā de-d.; muhāsabā d.

To render an account—Hisāb d. yā samjhā d.; hisāb taiyār kar-ke dākhil kar-d.

6.—Karnā.

[(wājibu-t-ta'zīr) k.

To render a person liable to punishment—Kisi shakhs ko mustalzīm-i-sazā

7.—Ek zalāñ se dūsri zabāñ meñ tarjama k.

☞ "We say, to *render* a word, a sentence, a book, or an author, in-

To render back—Wāpas d.; lautā d. [to a different language." Webster.

Rendering, n. Tarjama; ulthā. [i-dastūr ikatṭhe hote hoñ.

Rendezvous, n. 1.—Woh jagah jahāñ milnā ṭhahrā ho yā jahāñ log hasb-

2.—Jagah jo fauj ke yak-jā hone ke liye muqarrar ho; woh maqām

jahāñ kisi bahr ke jahāz ikatṭhe hoñ. Fauj ke bharti karne kī jagah.

Rendition, n. 1.—Wāpasī; gair-mulk kī riyāsāt ke mutālabe par kisi mujrim kī hawālagī; larāyī meñ dushman ke tābi' ho-jānā.

2.—Tarjama; ulthā.

Renew, v. t. 1.—Nayā kar d.; hālat-i-sābiqa par kar d.; nayī jān dāl d.; aslī hālat par qāim kar-d.; phir se qāim k.; az-sar-i-nau paidā k.; mukarrar ta'mir k.; marammat k.

2.—Naye sar se (phir se) shuru' k.; phir se āgāz k.

3.—I'āda k.; mukarrar kahā yā karuā.

4.—Tajdid k.; nayā-purānā k.; pahlī dastāwez ke qarz ki tajdid nayī dastāwez likh kar k.; dāin wagaira ki tajdid k. [saken.
Renewable, *a.* Qābil-i-tajdid; badalne ke lāiq; jisko naye sar se kar-
Renewal, *n.* 1.—Tajdid; az-sar-i-nau banānā yā karuā.

2.—Dastāwez-i-jadid ki bunyād par qarz ki tajdid.

3.—Woh shai jiski tajdid ho.

Renounce, *v. t.* 1.—Inkār k.; qabūl na k.; kisī shai ki nisbat apne haq yā da'we se inkār k.; kisī shai ke da'we se munkir h.; is kahne se inkār k. ki fulān shai bamārī hai; 'ām taur par is bīt kā i'lān k. ki fulān shai se ham hamesha ke liye qat'au dast-bardār hote haiñ.

2.—Kisī shai ke ta'alluq yā tasarruf se dast-bardār h.; chhoṛ d.; tark k.; tyāgnā; tajnā; tark k.; 'āq k.

Renovate, *v. t.* Tajdid k.; nayā banā d.; aslī hālat par 'kar-d.; abtari wagaira ko ba'd achchhī hālat meñ kar-d. [d. Tajaddud; nayā ban jānā.

Renovation, *n.* Tajdid; kharāb yā zāil wagaira ho-jāne ke ba'd nayā kar-
Renown, *n.* Shuhrat; nām-warī; baṛe baṛe kāmōñ ki baṛī ta'rif se jo ā'lā darje ki nek-nāmī hāsil ho; nim; kirti; jas (yas).

☞ Always in a good sense.

Renowned, *a.* Mashhūr; ma'rūf; nām-war; baṛe baṛe aur jawān mardā-na kāmōñ muntāz sifutōñ yā 'azmat ke liye mashhūr; jalilu-l-qadr; nāmī;

Rent, *n.* Shigāf; shaq; chāk; darz; darār; chīr; khoñch. [nāmī-girāmī.

Rent, *n.* Lagān yā zar-i-lagān; bhej; nikāsi; zamīn kā mahsūl; māl-guzārī jo asāmī zamīndār ko de; kirāya; bhīrā—jaise makān kā.

Rent-arrear—Baḡāy-i-lagān; zar-i-lagān jo adā na huā ho.

Rent, *v. t.* 1.—Lagān yā kirāye par d.; arāzi yā makān wagaira kā qabz-o-tasarruf lagān yā kirāye ke 'iwaz meñ 'atū k.

The owner of an estate or house rents it to a tenant for a term of years—Arāzi yā makān kā mālīk lagān yā kirāye ke 'iwaz meñ chand sāl ke liye use a'ami yā kirāya-dār ko de detā hai.

2.—Arāzi yā makān wagaira ko lagān yā kirāye ke 'iwaz meñ paṭṭe wagaira ke zari'e se le-kar apne qabze meñ r.

The tenant rents his estate for a year—Asāmī apnī arāzi par ek sāl ke liye paṭṭe

Rent, *v. i.* Lagān yā kirāye par diyā jānā. [ke zari'e se ba-ad-i-lagān qābiz hai

Rental, } *n.* Jam'-bandī; fard-i-jam'-bandī; nikāsi ki fard.

Rent-roll, }

Renunciation, *n.* Tark; inkār.

Repair, *v. t.* 1.—Marammat k.; phir se durst k.; sudhāruā; zarar pahunchne yā kisiqadar zāil hone ke ba'd phir ṭhīk-ṭhāk yā achchhī hālat meñ kar-d.

2.—Mu'awaza d.; badlā d.; khisārā d.; nuqsān bharna; dand bharnā.

Repair, *n.* Marammat; durstī; nuqsān ki bharti; talāfi.

Out of repair—Be-marammat; ṭūṭā-phūṭā—Under repair—Marammat hone ki

Repair, *v. i.* Janā. [hālat meñ; zer-i-marammat.

☞ With to.

Repairable, } *a.* Marammat ke lāiq; qābil-i-marammat; jiski marammat

Repairable, } ho-sake; jisko phir se durst kar-saken; islāh-pazīr; jiskī mu'awaza yā jiskī talāfi ho-sake. [d.; islāh.

Reparation, *n.* 1.—Marammat; durstī; phir se achchhī hālat meñ kar-

- 2.—Talāfi ke liye jo kuchh kiya jāe; nuqsān yā k̄hisāre k̄a mu'ā-waza; 'iwaz: badlā; tāwān; dān̄r; dānd. [jawābī.]
- Repartee, *n.* Jawāb jo bar-jasta aur zarāfat ke sāth diyā jāe; hāzir.
- Repast, *n.* Khānā; gizā jo khāyī jāe; jo kuchh khāyā jāe; bhojan; āhār.
- Repay, *v. t. 1.*—Wāpas d.; adā k.—jaise qarz yā peshgī diye huye rupaye; chukānā; bharnā: pher d.; de-dālūā; patā d.
- 2.—Badlā d.; 'iwaz d.; mu'āwaza d.
- ☞ In a good or bad sense.
- 3.—Naye sar se d.; phir d.; du-bāra d.
- Repayable, *a.* Jo wāpas diyā jāwe (diyā jāne wālā ho); wājibu-l-adā.
- Repayment, *n. 1.*—Wāpasi; bhar yā chukā d.
- 2.—Rupaye wagaira jo wāpas kiye jāen.
- Repeal, *v. t.* Mansūkh k. masalan wasiqā wasiyat-nūma āyīn yā qānūn; rad k.; bātil k.; kal-'adam kar-d.; faskh kar-d.
- Repeal, *n.* Mansūkhī; istirdād; infisākh; rad yā bātil kiya jānā.
- Repealable, *a.* Mansūkhī ke qābil; jo rad yā mansūkh ho-sake; qābilu-infisākh; jisko sādīr-kunanda hī mansūkh kar-sake.
- Repeat, *v. t. 1.*—Mukarrar kahnā; phir karnā koshish k. banānā iqdām k. yā bolnā; i'āda k.; duhrānā; takrār k.
- 2.—Jo kuchh ek shakhs kar yā kah chukā ho wahī karnā yā kahnā
- ☞ Followed by *self*, and used reflexively.
- Repeatedly, *ad.* Mukarrar; ek martaba se ziyāda; bār-bār; mutawā-tir; bār-bā; phir-phir; mukarrar-sikarrar balki aur bhī kayī bār.
- Repel, *v. t. 1.*—Pichhe ko hatā d.; phir jāne par majbūr k.; āge barh-ne na d.; hatā d.; lautī d. [muqābala k.; raf' k.]
- 2.—Tardīd k. jaise kisi bahs kī; roknā; kāṭnā; kām-yābī ke sāth
- Repel, *v. i.* Pichhe ko hatā d.; rok d.; āge barhne-na d.
- Repent, *v. i. 1.*—Apne kisi bāt ke karne yā na karne par ranjida udās yā mutaasif h.; pachhtānā; kaf-i afsos malnā; hāth malnā.
- 2.—Jo kuchh wuqū' meñ ā-chukā ho uskī wajh se ranjida yā nārūz ho-kar apn tabī'at yā tariq ko badal d.
- 3.—Apne gunāh par afsos karke uskī mu'āfi k̄a k̄hwāstgār h.; gunāh so dast-bardār h.; tauba k.; istigfār k. [uā; afsos k.]
- Repent, *v. t.* Kisi bāt par dil k̄a dukhnī; ranj ke sāth yād k.; pachhtā-
- Repentance, *n.* Pachhtāwā; afsos jo kisi fi'l ke karne yā na karne par ho; gunāh ke liye tauba; istigfār.
- Repentant, *a. 1.*—Tauba par māl; gunāh par mutaasif; pachhtātā huā.
- 2.—Jisse gunāh kī nisbat afsos zāhir ho; jisse gunāh k̄a pachhtāwā pāyā jāe.
- Repertory, *n. 1.*—Woh jagah jahāñ chīzeñ is nazar se tartīb ke sāth rak-hī jāen kī talāsh ke waqt āsānī se mil jāen masalan kitāb kī fibrist
- 2.—Khazāna; maḡhzan. [i-mazāmīn wagaira.]
- Repetition, *n. 1.*—I'āda; takrār; duhrāw; mukarrar (dubāra) kahnā yā k.
- 2.—Hāfize se (zabānī) parhnā yā sunānā.
- 3.—Alfāz yā mazmūn-i-wahid ko mukhtalif alfāz meñ ba-takrār is garaz se kahnā kī sāmi'in ko dilon par k̄hūb asar ho.
- Repine, *v. i.* Koft meñ pare rahnā; bhītar hī bhītar jalā k.; rashk yā gila kiya k.; kurhā k.; barbarāyā k.
- ☞ With *at* or *against*.

Replace, *v. t.* 1.—Jahān koyī shai pahle rahī ho wahīn use phir rakh d.; jis mausab wagaira par koyī pahle rahā ho usī par use phir qāim kar d.
 2.—Wāpas k.; chukā d.; pher d. [par uskā badal qāim kar d.
 3.—Jo shai kahīn se haṭā dī-gayī khwāh zāī' ho-gayī ho uskī jagah
 4.—Kisī kī jagah par qāim h.; kisi shai kī ihtiyāj ko raf' k.; dūs-re kī jagah par kām ānā yā kām d.

Replenish, *v. t.* Ghaṭne yā khālī hone ke ba'd phir bhar d.; phir se pūrā k.; khūb pur k.; ifrāt se bhar d.; isqadar bhar d. ki māl-ā-māl ho-jāe; ma'mūr k.; labrez k. [bharā.

Replete, *a.* Bi-l-kul bharā huā; labrez; ma'mūr; pur yā pūrā; bharpūr;

Replevin, *n.* (*Law*) Jis māl-o-asbāb aur maweshī kī qurqī nā-jāiz tariq par

Replication, *n.* 1.—Jawāb. [huyī ho uske dilā pāne kī nālīsh.

2.—(*Law*) Mudda'a'alaih ke 'uzr yā jawāb kī nisbat umūr-i-wāq'āt ke muta'alliq mudda'i kī jawāb; jawābu-l-jawāb.

Reply, *v. t.* 1.—Jawāb d. 'ām isse kī zabānī ho yā likh-kar.; uttar d.

2.—(*Law*) Mudda'a'alaih ke jawāb kī tardid k.; jawābu-l-jawāb dākhil k. yā pesh k.

Reply, *v. t.* Jawāb d.; kisī ke jawāb meñ kuchh zabānī kahnā yā likhnā.

Reply, *n.* Jawāb; uttar; tardid.

Report, *v. t.* 1.—Le-jānā yā le-ānā jaise jawāb; jawāb meñ ittilā' d.; jis kisī ke zimme kahīn jākar tahqīqāt yā taftish kā kām sipurd huā ho uskā un bāton kī ittilā' d. jo daurān-i-tahqīqāt meñ usne dekhī hoñ yā usko daryāft huyī hoñ; ittilā' d.; khabar d.

2.—Ek dūsre se kahnā; 'awām meñ phailānā; kahnā; bayān k.

It is reported—Yah kahā jātā hai; yah bāt 'awām-u-n-nās meñ phailī hai; yah bāt 'umūmān kahī jāti hai; log yah kahte hain.

3.—Zābite kī ittilā' d.; sarishte ke qa'ide ke mutābiq pesh k.

4.—'Adālat ke faisalon aur muqaddamon ke hālāt ko 'ilān d. (unki kaifiyat likhnā).

5.—Kisī kī taqrīr yā kisī majma'-i-ām kī kārrawāyion kī yāddāshht likhnā; kisī kī taqrīr sun-kar use hū-ba-hū likhte jānā.

To be reported, or usually, to be reported of—Nek yā bad zikr h.; ta'zīm yā mazammāt ke sūth mazkūr h.—To report one's self—Apnī tayīn afsar ke pās (uski khidmat yā huzūr meñ) hāzīr karke sudūr-i-hukm yā ijra-i-kār ke

Report, *v. t.* 1.—Wāq'āt (hālāt) kī ittilā' d. [liye taiyār r.

Report, *n.* 1.—Khabar yā ittilā'-i-hāl jo āye; istifsār ke jawāb meñ jo kuchh wāq'āt kī kaifiyat likh-kar yā zabānī pesh kī-jāe; rapāt (*Colloquial*).

2.—Afwāh; shuhrat; jo kuchh log 'umūmān kahē; khabar jo 'awām meñ phailī ho; bāzārī khabar.

3.—'Awām meñ nek-nāmī yā bad-nāmī.

Of good report—Nek-nām.—Of bad or ill report—Bad-nām.

4.—Āwāz jaise bandūq wagaira kī.

5.—Kār-rawāyī aur wāq'āt kī woh kaifiyat jo koyī afsar-i-mātaht afsar-i-ā'lā ke huzūr meñ pesh kare.

6.—'Adālat kī rāe yā faisale khwāh kisī muqaddame kī bahs aur uskī nisbat tajwiz-i-'adālat kī kaifiyat. Jis kitāb meñ is qism kī kaifiyat likhī ho usko bhī report kahte hain. [yā pūrī pūrī tahrīrī kaifiyat.

7.—Kisī 'ām taqrīr yā majma'-i-ām kī kārrawāyion kī mukhtasar

Reporter, n. 1.—Woh ahl-kār yā afsar jo 'adūlat kī kār-rāwāyion aur faisalon yā majma'-i-wāzi'an-i-qawānīn ke mubāhason kī kaifiyat likhe.

2.—Woh shakhs jo 'am jalso wāgaira kī kār-rāwāyion kī ittilā'-i-tahrīrī akhbāron ko de.

Repose, v. i. 1.—Ārām d.; āsūish d.; qarār d.; mutmayin k.

2.—Rakhnā yā karnā; itminān ko sāth r.; i'tibār k.; bharosā k.

To repose trust or confidence in a person's veracity—Kisī shakhs kī sachāyī par

Repose, v. i. 1.—Parā rahnā; thuharnā yā thahrā rahnā. [i'tibār k.]

2.—Ārām k.; ārām yā tabī'at ko tāza karnē ke liye letnā; sonā.

3.—i'tibār k.; takiya k.; bharosā k.

Repose, n. 1.—Ārām; istirāhat; āsūish; sonā; nīnd; sukh; chain.

2.—Dil-jam'i; jum'iyat-i-khātir; qarār; bechainī kā na h.; itminān; kal.

Reposit, v. t. Rakhnā; dharnā; bachāw yā hifāzat ko liye r.; is garaz se r. ki sadma na pahunchē. [hon yā rakhi jī-sakon; makhzan.

Repository, n. Woh jagah jahan chizen hifāzat kī nazar se rakhi jātī

Reprehend, v. t. 1.—Jhirkī d.; sarzanish k.; malāmat k.

2.—Ilzām d.; lim lagānā; dosh lagānā; niwā k.; tuhmat d. yā lagānā.

Reprehensible, a. Qābil-i-ilzām; ilzām ke laiq; sarzanish ke qābil; dosh lagānē ke laiq; ma'yūb; chashm-numāyī ke laiq.

Reprehension, n. Ilzām; sarzanish; malāmat; fāsh tuhmat.

Represent, v. t. 1.—Mushābahat ke zari'e se zāhir k. yā dikhilānā; shabih dikhilānā; rūp dikhānā.

2.—Naqsha banānā; musawwirī wāgaira ke zari'e se kisī kī shabih banānā yā paidā k.; nayī sūrat kharī k. [kī se kartab dikhānā.

3.—Naql k.; suāng banānā; kisī kā bhes dharnā yā banānā; kisī

4.—Kisī kī jagah par h.; kisī kā kām k.; kisī kī taraf se ba-taur us-ke mukhtār nāib yā qāim-ma-jām ke guft-gū aur kār-rāwāyī k.

5.—Wirāsat ke istihqāq ke zari'e se kisī kā qāim-maqām h.

6.—Dikhilānā; zāhir k.; kisī shai kī nisbat apne khayālāt aur taj-wīz zāhir k.; kisī shai kī hālat yā kaifiyat batlānā; bayān yā zāhir k.; bayān k.; kisī shai kā hāl bayān k.; dalāil bahs yā wāqī'āt ke bayān ke zari'e se zāhir k.

Representation, n. 1.—Izhār; bayān; sūrat-hāl; guzārish.

2.—Mūrat; shabih; sūrat; taswīr; but. [ʿamal kā zāhir k.]

3.—Naqsha; kisī mushābih shai ke zari'e se kisī shai kī shakl yā

4.—Naql; suāng.

5.—Zabānī bayān; wāqī'at yā dalilēn jo kisī bayān mubāhase yā darakhwāst wāgaira meñ pesh kī-jāen; izhār; bayān.

6.—Qāim-maqāmi; dūsre kī jagah par kār-rāwāyī.

7.—Woh kul asbkhās jo kisī qaum yā jamā'at kī taraf se ba-taur us-ke qāim-maqām ke kār-rāwāyī karen.

Representative, a. 1.—Jisse kisī shai kī shabāhat zāhir ho; jismeñ kisī shai kī shabih ke izhār kī salāhiyat ho.

2.—Dūsre kī haisiyat yā ikhtiyār kā r. w. [zāhir ho.]

Representative, n. 1.—Woh shakhs yā shai jisse dūsre kī shabāhat

2.—Kār-pardāz nāib qāim-maqām yā mukhtār wāgaira jo dūsre kī taraf se ikhtiyār pā-kar ba-jāi uske kār-rāwāyī kare.

3.—(*Law*) Qāim-maqām; woh shakhs jo wirāsat ke istihqāq ke zarī'e se kisi kā qāim-maqām ho.

“The executor or administrator is ordinarily held to be the *representative* of a deceased person, and is sometimes called the *legal representative*, or the *personal representative*. The heir is sometimes called the *real representative* of his deceased ancestor. The heirs and executors or administrators of a deceased person are sometimes compendiously described as his *real and personal representatives*.” *Webster*.

Repress, *v. t.* 1.—Dabā d.; firo k.; maglūb k.

2.—Roknā; bāz r.

Repression, *n.* 1.—Dabā d.; firo kar d.

2.—Rukāwat; rok; zaht.

Repressive, *a.* Dabā d. w.; firo k. w.; mānī'; dāfi'.

Reprieve, *v. t.* 1.—Phānsi ke hukm ko ba'd sudūr uske multawī r.; kuchh 'arse tak ta'nīl-i-hukm-i-sazā ko ma'rīz-i-iltiwā meñ r.

2.—Kisi taklif se kuchh 'arse ke liye nājat d. (usko kuchh arse tak halkī kar-d.) [iltiwā.

Reprieve, *n.* 1.—Hukm-i-sazā khusūsan hukm-i-sazā-i-maut kā ārizī

2.—Ārām yā subuk-doshī kā zamāna; muhlat; waqfa.

Reprimand, *v. t.* 1.—Sakht sarzanish k.; la'nat-malāmat k.; kisi qusūr ki 'illat meñ jhirkīyāñ d.

2.—Kisi hukm ki ta'mīl ke muta'alliq 'alāniya hākīmāna zijr-otaubīkh k.; chashm-numāyī k. yā gosh-mālī d.; maurad-i-'itāb k.

Reprimand, *n.* Kisi qusūr ke liye shiddat se jhirkīyāñ d.; ohashm-numāyī 'ām isse ki nij ke taur par ho yā 'ām taur par; tahdīd; dānt-dapaṭ; dhatkār; ghurkī; 'itāb.

Reprisal, *n.* 1.—Jo kuchh ganim ne le-liyā yā rakh ohorā ho uske badle yā mu'awaze ke taur par uskī koyī chīz apne qabze meñ kar l.

2.—Jo kuchh dushman se intiqāman yā khisāre ke purā karne ke liye le -liyā jāwe.

3.—Kisi be-rahmī ke fīl kā badlā lene ki garaz se us qaidī ko izā d. yā halāk kar dīnā jo dushman ke qabze se hāth āyā ho.

Reproach, *v. t.* Shiddat aur ba'z auqāt tahqīr ke sāth sar-zanish k.; kisi qusūr ki nisbat bahut sakht-sust kahnā; malāmmat k.; zijr-otaubīkh k.; āre hāthoñ l.; burā-bhalā kahnā; dhikkārā; dutkārā; jhīraknā; lathernā.

Reproach, *n.* 1.—La'nat-malāmat; sar-zanish; chashm-numāyī; tahqīr yā hañsi ke sāth jhirkī; fazīhat; tafzīh; sakht-sust; dhikkār.

2.—Sharīn; bad-nāmī; be-ābrūyī; ruswāyī. [gaira ho.

3.—Woh shai jispar ilzām dālā jāe khwāh tahqīr yā hañsi wa-

Reproachful, *a.* 1.—Malāmat-āmez; tahqīr-āmez; jisse sar-zanish aur tahqīr zāhir ho; dushnām-āmez; nā-shāista.

2.—Jisse sar-zanish ki zarūrat paidā ho; sazāwār-i-sarzanish; jispar nadāmat ho; zalīl; khwār; zabūn.

Reprobate, *v. t.* 1.—Hiqārat yā sakht nā-pasandīdagī ke sāth nām-manzūr k.; rad k.; nā-manzūr k. [begair mu'āfi ke ohlor d.

2.—Mardūd k.; jo kuchh sazā ho usī par hālat-i-yās meñ khwāh

Reprobate, *a.* Fāsiq; fājir; mardūd; kharāb-o-khastā; gayā-guzrā; nihāyat hī bad; sakht bad-kār.

- Reprobate**, *n.* Aurbāsh; lucheḥā; mardūd; gayā-guzrā shakhs; kharāb-ādmī.
- Reproof**, *n.* Malāmat; la'nat-malāmat; sar-zanish; ilzām jo dū-ba-dū (munh par) diyā jāe; chashm-numāyī; kisi qusūr ke 'iwaz meṁ gosh-mālī; jhirkī; daktār. [khā sake.
- Reprovable**, *a.* Ilzām ke lāiq; qābil-i-sar-zanish; is lāiq ki jhirkī pā yā
- Reprove**, *v. t.* Dū-ba-dū jhirkī d.; qusūr-wār kahṇā; ilzām d.; zijr-o-taubikh k.; la'nat-malāmat k.; sar-zanish k.
- Republic**, *n.* Woh saltanat jismeṁ ikhtiyār-i-shāhī ko kḥās-o-'ām ke qāim-maqām nafāz dete haiṁ; jumhūrī saltanat.
- Republic of letters*—'Ālim-ó-fāzil log; 'ulamā wa fuzalā.
- Republican**, *a.* 1.—Jumhūrī saltanat ke muta'alliq; jumhūrī.
- 2.—Jumhūrī saltanat ke usūl ke mutābiq.
- Republican**, *n.* Jumhūr-dost; jiskī rāe jumhūrī saltanat ke haq meṁ ho yā jo is qism kī hukūmat ko aur aqsām kī hukūmaton par tarjih de.
- Republication**, *n.* 1.—Kitāb wagaira jo pahle tab' hui ho uskā tab'-i-sāniyā
- 2.—Tajdid yā az-sar-i-nau i'lān jaise waṣiyat-nāma-i-sābiq kā. [jadid.
- Republish**, *v. t.* Az-sar-i-nau tab' k.; phir se chhāpnā; phir se i'lān k.; mukarrar mushtahar k. [qabūl na k.; bātīl thahrānā.
- Repudiate**, *v. t.* 1.—Rad k.; be-ta'alluq ho-jāuā; chhoṛ d.; tark k.;
- 2.—Munkir h.; inkār k.; qabūl karne yā dene se inkār k. jaise
- 3.—Chhoṛ d.; talāq d. [dain (qarz) ke.
- Repudiation**, *n.* 1.—Inkār; qabūl yā ikhtiyār na k.
- 2.—Kisi saltanat yā riyāsat kā apne duyūn ke adā karne se inkār.
- 3.—Talāq; chhoṛ d.; tark kar-d.
- Repugnance**, *n.* Tab'at usūl yā sifat wagaira kā ikhtilāf; mukhālafat;
- Repugnancy**, *f.* ta'arruz; zid; mugāirat; kisi shai kī taraf se tab'at kā khinchā rahnā (uspar māil yā rāgib na h.); khīūch; nafrat; ka-shidagi; gurez. [mutazād; mūnāsabat ke kḥilāf; gair-munāsib.
- Repugnant**, *a.* Mukhālif; mugāir; kisi ke kḥilāf; mutanāqiz; bar-kḥilāf; Usually followed by *to*.
- Repulse**, *n.* 1.—Āge barhne na pānā yā pichhe ko haṭā diyā jānā; mu-
- 2.—Inkār; nafī. [zāhamat; shikast.
- Repulse**, *v. t.* Pichhe haṭā d.; pas-pā k.; mār-haṭānā; shikast d.
- Repulsion**, *a.* Pichhe haṭā d. yā pichhe haṭā diyā jāuā; muzāhamat; hazīmat; shikast. [sake; rokne-wālā; dāfi'; haṭāne w.
- Repulsive**, *a.* 1.—Rokne par māil; rokne meṁ kām āne-wālā; jo rok
- 2.—Jismeṁ sard-mihri pāyī jāe; khinchā huā (kashīda); jisse na-frat ho; nā-pasandīda; jiskī wajh se kisi ke nazdik āne kā jī na chāhe.
- Repulsive manners*—Aise tariq ki unki wajh se koyī nazdik na āye; kaj-kḥulqī; aise tariq ki log unki wajh se dūr rahi.
- Reputable**, *a.* Nek-nām; jise log achchhī samjheṁ; mustahsan; bā-tauqīr; mu'azzaz; qābil-i-tahsīn.
- ☞ "It expresses less than *respectable* and *honourable*, denoting the good opinion of men, without distinction or qualities." *Webster*.
- Reputably**, *ad.* Nek-nāmī ke sāth; ābrū ke sāth; be-ābrūyī se nahīn.
- Reputation**, *n.* 1.—Nek-nāmī; 'izzat āb-rū yā waq'at jo 'awām kī na-zaron meṁ achchhā hone kī wajh se ho; nām; jas (yash); kīrti; 'umūman achchhā samjhā jānā.
- 2.—Achchhī yā burī sifat jo logoṁ meṁ mashhūr ho.

Repute, *v. t.* Samajhnā; khayāl k.; ginnā; shumār k.

Repute, *n.* 1.—Nek-nāmī; 'izzat yā āb-rū jo 'awām kī rāe meñ achchhā samjhe jāne kī wajh se ho. [Bad-nām.

Men of *repute*—Nek-nām log.—Of good *repute*—Nek-nām.—Of bad *repute*—Request, *n.* 1.—Iltijā; istid'ā; darkhwāst; māngnā; chāhnā; kisi bāt ke liye kahū. [kā k.

To do a thing at a person's *request*—Kisi kī darkhwāst ke mutābiq kisi bāt 2.—Woh shai jiskī istid'ā yā darkhwāst kī-jāe; jo kuchh māngā yā chāhā jāe. [istid'ā kare usko manzūr k.

To grant one's *request*—Kisi kī darkhwāst mauzūr k. ya'nī jis shai kī woh 3.—Māng; chāh; talab. [kharidārō ko ho.

In *request*—Matlūb; kharidārō ko matlūb; jiskī māng talab yā chāh Request, *v. t.* Dil se māngnā; kisi shai kī nisbat apnī tamannā zāhir k.; darkhwāst k.; iltijā k.; kisi kī taraf muḥhātab ho-kar usse kisi qism kī istid'ā pesh k.; istid'ā k. [munāsabat ke sāth ho-sake.

Requirable, *a.* Mānge yā chāhe jāne ke laiq; jiskī talab wujūb yā Requite, *v. t.* 1.—Talab k.; isrār ke sāth māngnā; istihqāq aur hukūmat ke zarī'e se chāhnā; chār-nā-chār chāhnā.

2.—Lābud h.; darkār h.; zarūr yā matlūb h.; chāhnā.

Requirement, *n.* 1.—Chāh; talab; māng; khwāhish; istid'ā.

2.—Jo kuchh chāhā jāe; jo kuchh darkār matlūb yā zarūr ho; lāzimi yā tahakkumāna hukm; shart-i-zarūri yā lāzimi.

Requisite, *a.* Jo kuch fi-nafsihī yā hālāt ke lihāz se zarūr ho; isqadar zarūri kī be-gair uske kām na nikal sake; lābudī; lāzimi; zarūri.

Requisite, *n.* Jo shai darkār yā zarūr ho; jo shai lābudī ho.

Requisition, *n.* 1.—Chāh; talab; darkhwāst.

2.—Darkhwāst jo goyā istihqāqan kī-jāe; mutālaba.

3.—Woh bā-qā'ida mutālaba jo ek saltanat yā riyāsat kisi firārī kī wāpasi yā hawālagī kī nisbat dūsri saltanat yā riyāsat se kare.

Requit, *n.* Kisi kām kā badlā chāhe nek ho yā bad; mu'āwaza; jazā; sazā; mukāfāt; dānd; badlā; palṭā.

Requite, *v. t.* Samra-i-nek d.; achchhā badlā yā ajr d.; nekī ke badle meñ nekī k. Bādī ke 'iwaz meñ bādī k.; dāud d.; sazā d.; jazā d.

Rescind, *v. t.* Mansūkh k.; rad k.; faskh k.; mustarad k.

Rescindment, } *n.* Mansūkhī; tansūkh; istirdād; infisākh; rad yā bātil

Rescission, } kar d.; gair-nāfiz qarār d.

Rescissory, *a.* Nāsikh; jisse kisi dūsri shai kī tansūkh lāzim āye.

Rescue, *v. t.* Qaid tashaddud khatre yā kisi musibat se chhurānā yā āzād k.; wāqī'i rukāwat se chhurānā; jis kisi par koyī āfat āyī ho usko usse bachānā; chhurānā; nikālānā; bachānā; rihā k.; āzād k.; najāt d. [shaddud yā khatre se najāt (bachāw yā chhurānā).

Rescue, *n.* 1.—Jabrīya yā kisi kī mudākhalat ke zarī'e se rukāwat. ta-

2.—(Law) Jo chizeñ qānūn ke hukm ke mutābiq qurq huyī hoñ unkā jabrīya aur nā-jāiz tariq par le-lenā yā le-kar chal d.; giriftārī yā qaid se kisi shakhs ko zabardastī se chhurā lo-jānā.

Rescuer, *n.* Chhurāne w.; bachāne w.; najāt d. w.; khalās k. w.

Rescuesee, *n.* (Law) Woh shakhs jo qaid yā giriftārī se nā-jāiz tariq par chhurā liyā jāe.

Research, n. Wāqī'āt yā usūl kī taftīsh meñ baṛī tahqīqāt yā just-o-jū; nafs-i-amr (sachchī bāt yā asl-i-haqīqat) ke daryāft meñ mihnat ke sāth yā lagātār just-o-jū (dhūndh) k.; taftīsh; tajassus; kāwish yā kāwish ke sāth talāsh; baṛā khoj; bahut pūnchh-pānchh.

Research, v. t. Barābar fikr ke sāth dhūndhū yā tahqīq k.; riyāz ke sāth just-jū k.; khūb jānch k.; baṛī talāsh dhūndh yā taftīsh k.

2.—Phir se dhūndhū; az-sar-i-naṁ taftīsh k.

Resemblance, n. l.—Mushābahat; ek tarah kā (yaksūn) h.; shabāhat; zāhirī sūrat yā sifāt (sīrat) meñ tashabbuh.

2.—Woh shai jo dūstre kī mānind ho; shabīh; tamsil.

Resemble, v. t. l.—Kisī kī mānind h.; sūrat-shakl qad-o-qāmat yā khāsiyat meñ yaksūn (ek tarah kā) h.; mushābahat r.; ek shakl kā h.; mushābih h.; milnā; kisī kā sā h. [kī mānind hai; nisbat d.]

2.—Tashbih d.; muqābala k.; yah kahnā kī fulān shai fulān shai

Resent, v. t. l.—Burā mānnā; nuqsān yā be-'izzatī samājhnā; kisī-qadar nā'āz h.; khafā h.; gussa h. [chirh jāe.]

Resentful, a. Burā mānne w.; jisko jald gussa ā-jāe; zūd-ranj; jo jald

Resentment, n. Nā-khushī; nā-rāzī; gussa; gussa jo zātī zarar ke khayāl se

Reservation, n. l.—Ikhlā; 'adam-i-izhār; chhipā r.; zāhir na k. [paidā ho.]

2.—Woh shai jo zāhir yā munkashīf na kī-jāe; jo shai pesh na kī-jāe yā de na dī-jāe.

3.—(Law) (a) Kisī dast-āwez kā woh juzw (hissa) jiske zarī'e se

koyī shai bachā rakkhī jāe (na dī jāe). (b) Shart; 'ibarat-i-shartīya.

Reserve, v. t. Āyinda kām meñ lāne ke liye rakh chhornā; fi-l-hāl kām meñ na lānā balkī kisī dūstre maqsad ke liye rakh chhornā; rakh chhornā; bachā r.; lagā r.; zamāna-i-āyinda ke liye jam' kar rakhnā.

Reserve, n. l.—Jo kuchh dūstre kām ke liye khwāh āyinda kām meñ lāye jāne kī garaz se rakh liyā. jāe; jo kuchh fi-l-hāl sarf yā istīmāl meñ na lāyā jāe; jis shai ko kisī waqt ke liye lagā rakkheñ.

2.—Dil kī woh bāt jo zāhir na kī-jāe.

3.—Qaul yā fi'l meñ āzādāna bartāw na k.; ihtiyāt ke sāth bartāw k.; kashīdagī-i-khātīr; nā-āshnā-mizājī; pumba-dahani; kam-sukhānī;

4.—(Law) Istisnā; qaid; shart. [sankoch; lihāz.]

5.—Woh chune huye sipāhī jo saf-i-jang meñ āyinda kī zarūrat ke liye rakh liye jāte haiñ; woh fauj jo zarūrat ke waqt ke liye rakh li-jātī hai. [rakkhā huā; zaḳhīre yā khazāne meñ.]

In reserve—Dūstre khwāh kisī masraf-i-āyinda ke liye rakkhā huā; bachā ke

Reserved, p. a. Qaul yā fi'l meñ āzādāna bartāw na k. w.; apne khayālāt aur dil ke hālāt dūstre par zāhir na k. w.; āzādāna yā dil khol-kar apne hālāt dūstroñ se na kahne w.; kam-sukhānī; sankochī; ghunnā; rūkhā; khiñchā huā; nā-āshnā-mizāj; jī khol-kar kisī se bātchīt na k. w.

Reservoir, n. Woh jagah jahāñ koyī chīz āyinda ke istīmāl ke liye rakkhī jāe khusūsan woh maqām jahāñ pāñī is garaz se jam' rakkhā jāe kī zarūrat ke waqt kām meñ lāyā jāe masalan hauz wagaīra.

Reside, v. i. Rahnā; hamesha yā kuchh 'arse tak rahnā; kuchh 'arse tak sukūnat-i-mustaqil r.; barābar rahnā; sukūnat r.; ghar h.; būd-o-bāsh h. yā r. [tiqāmat; qiyām.]

Residence, n. l.—Kisī maqām par barābar kuchh 'arse tak rahnā; is-

- 2.—Rahne ki jagah; maskan; jāe-i-sukūnat; ghar; būd-o-bāsh kā maqām. [kāri makān.]
- Residency, n.** Razīdantī; sāhib-i-razīdant (resident) ke rahne kā sar-
- Resident, a.** Kisi maqām par barābar kuchh 'arse tak sukūnat yā qiyām r.-w.; rahne w.; qiyām r.-w.; istihkām ke sāth qāim.
- Resident, n. 1.**—Jo shakhs kahiñ kuchh 'arse tak rahe yā sukūnat rakkhe; sākin; rayis; rahne w.; bāshinda.
- 2.—Wakil-i-shāhi jo riyāsāt-i-gūr meñ rahe; razīdant
- ☞ "A term usually applied to ministers of a rank inferior to that of ambassadors." *Webster.*
- Residuary, a.** Us hisse ke muta'alliq jo bāqī rah-jāe; kisi mūsī ke us juzw-i-jāedād ke muta'alliq jiskī nisbat koyī hiba aur wasīyat-i-khās na ho aur jo duyūn aur shai-i-mauhūba ke adā karne ke ba'd bāqī *A residuary heir—'Asaba—Vide G. L. T.* [bach jāe.]
- Residue, n. 1.**—Jo kuchh ek hisse ke nikāl lene 'alāhida kar dene yā
- 2.—Kisi qarz yā hisāb kā baqāyā. [haṭā dene ke ba'd rah jāe.]
- 3.—(Law). Kisi mūsī kī jāedād kā woh hissa jiskī nisbat usne apne wasīyat-nāme meñ koyī hiba aur wasīyat-i-khās na kī ho aur jo duyūn aur shai-i-mauhūba ke de dene ke ba'd bach jāe.
- Residuum, n.** Jo kuchh kisi shai ke kisi tarah par 'alāhida yā sāf karne ke ba'd rah jāe; jo kuchh khās khās chīzōñ ke nikāl dene ke ba'd rah jāe; bāqī yā baqiya.
- Resign, v. t. 1.**—Kisi mausab yā zimmadārī se bā-qā'ida dast-bardār ho-jānā (use chhoṛ d. yā usse musta'fi h.); isti'fā d.; dast-kash h.
- 2.—Dast-bardār h.—jaise kisi bāt ke da'we se.
- 3.—Taslim k.; tābi' h.; kisi par chhoṛ baiṭhnā; tawakkul k.; taslim wa razā ikhtiyār k.; Khudā kī marzi par qāni' ho-jānā; bilā muzāhamat yā shikāyat qabūl kar-l.; sar-i-taslim kham kar-d.
- Resignation, n. 1.**—Dast-bardārī; dast-kashī; isti'fā; chhoṛ d. jaise kisi da'we qabze yā khwāhish wagaira kā.
- 2.—Bilā 'uzr qabūl yā taslim kar l.; chup-chāp mān l.; tawakkul; taslim-o-razā; apnī tayīn mashīyat-i-Ilāhī par chhoṛ d.
- Resigned, p. a.** Mutī'; itā'at qā'ul k. w.; mān l. w.; rāzi-ba-razā; mutawakkil; zabān-i-shikāyat na kholne w.; Khudā kī marzi par qāni' (uske tābi').
- Resist, v. t. 1.**—Roknā; bāz r.; ārnā; muqābala k.; muzāhamat yā muqāwamat k.; hujjat k.; itirāz k.; 'uzr k.; rokne shikast dene yā māyūs karne kī koshish k.
- Resistance, n.** Roknā; rok; rok-ṭok; muzāhamat; muqāwamat; muqābala; 'uzr; i'tirāz; kisi shai ke zor yā khārijī dabāw khwāh asar ko na mānūnā (usse na ruknā).
- Resistible, a.** Jisko rok sakeñ; jisse muzāhim ho-saken.
- Resistless, a.** Jise rok na saken; jo rokne se na ruke. [chukī ho.]
- RES JUDICATA** [Lat.] Amr-i-tajwīz-shuda; woh bāt jiskī tajwīz ho-
- Resoluble, a.** Jo gal yā pighal sake.
- Resolute, a.** Mazbūt; mustaqil; ustuwār; sābit-qadam; kisi maushā kī panāwī barābar k. w.; diler; jiskā irāda pakkā ho; ṭhanā huā; driṭh.
- Resolutely, ad.** Mazbūti se; ustuwāri se; sābit-qadamī se; istiqlāl ke sāth; barābar dhun ke sāth; dilerī se; kisi bāt ko dil meñ ṭhān ke.
- Resoluteness, n.** Irāde kī mazbūti; mustaqil irāda; pakkī ṭhān; istiqlāl; tabī'at kī mazbūti jismeñ lagzish na ho.

To respect the person — Haq aur insāf ko nazar-andāz kar-ke kisī ki zāhiri ḥālat par is tarāh se lihāz k. ki rāe yā tujwiz meñ uskā asar yā usse mazarrat

Respect, *n.* 1.—'Tawajjuh; lihāz; pās; kbiyāl. [pahuñche.

2.—Adab; ta'zīm; tauqir; 'izzat; hurmat; qadr; ādar; mān; iltifāt; pās; woh tauqir yā 'izzat jo log dūsrōñ kī achchhi sifaton yā mashhūr 'umdagī kī karte haiñ.

3.—(*pl.*) Ādāb; taslimāt; ta'zīm; kornish; dandawat.

To send one's respects to another — Kisī kī khidmat meñ ādāb taslimāt yā dandawat kahā yā likh bhejnā.

Followed by *of*, but more properly by *to*.

"The phrases *in respect of* and *in regard to* may, in most or all cases, be interchanged for the sake of variety." Webster.

Respectability, *n.* 'Izzat; hurmat; tauqir; sharāfat; woh ḥālat yā sifāt jiskī wajh se 'izzat yā hurmat ho.

Respectable, *a.* 1.—'Izzat hurmat yā tauqir ke lāiq; wājib-i-ta'zīm; mu'azzaz; zī-'izzat; 'izzat dār; tauqir yā lihāz ke qābil; woh 'umdagī yā sifateñ r.-w. jo ta'zīm ke qābil hon yā jinkī wajh se ta'zīm hosake.

2.—'Umdagī yā ta'dad meñ na ziyāda na kam (ausat darje kā); ma'qūl; achchhā; 'umda.

Respectful, *a.* Muaddab; jisse yā jismeñ adab pāyā jāe.

Respectfully, *ad.* Adab ke sāth; muaddabāna; aise tarz par ki kisī kī wājib tauqir pāyī jāe. [mutlaq.

Respective, *a.* 1.—Kisī dūsrī shai se ta'alluq r.-w.; nisbatī; guir-i-

2.—Maḥsūs; khās shakhsoñ yā chizōñ se fardan fardan 'alāqa r.-w.; apnā-apnā; jo jiskā ho; jisko jisse ta'alluq ho.

Respectively, *ad.* Jaisā har shakhs yā shai se muta'alliq ho; jo jiske muta'alliq ho; jo jisse ta'alluq rakkhe; apnā-apnā; fardan-fardan; furāda-furāda. [aur pbir use bāhar nikāl d.

Respiration, *n.* Dam yā sāns l.; tauaffus; phepharōñ meñ hawā bharnā

Respiratory, *a.* Jo dam lene ke kām āye; jisse sāns li-jā-sake; tauaffus-mansūb. [liye kuchh khānā-pīnā.

Respire, *v. i.* 1.—Ārām k.; dam l.; sāns l.; rūh ko tāzagī bakhshne ke

2.—Hawā phephare meñ bhar-kar bāhar nikāl d. tāki zindagī

Respire, *v. t.* Sāns bharnā aur nikālñā; dam l.; sāns nikālñā. [qāim rahe.

Respite, *n.* 1.—Jo bāt muqarrar ho uskā ṭāl d.; iltiwā; muhlat; tawaqquf; tākbir.

2.—Mihnat kā kuchh 'arse tak band kar-diyā jānā; kisī kār-rowāyī

yā 'amal kā kuchh der ke liye multawī kar-diyā jānā; waqfa; taammul; ārām karne (dam lene) kī muhlat.

3.—(*Law*) (a) Jis shakhs kī nisbat phāñsi kā hukm ho uskī sazā kī ta'mil kā thore 'arse tak multawī kar-diyā jānā—(b) 'Adālat meñ hāziri kī muhlat jo ahl-i-jurī ko waqt-i-mu'aiyan ke ba'd di-jāe.—(c) Mi'ād-i-qanūnī ke ba'd adā-i-dain kī muhlat.

Respite, *v. t.* (a) Multawī k.; ṭāl d. (b) Hukm-i-sazā-i-mant kī ta'mil ko rok r. (c) Fursat d.; ārām d.

Resplendence, } *n.* Nūr; baṛī chamak; tajallī; jalwa; āb-o-tāb;
Resplendency, } durakhshānī. [shān; nūrānī; chamaktā huā.

Resplendent, *a.* Nihāyat hī chamkilā yā raushan; munawwar; durakh-

Respond, *v. i.* 1.—Jawāb d.

- 2.—Mutābiq h.; muwāfiq h.; mutābaqat k. [kā zimmadār k.
 3.—Zimmadār h.; muākḥazadār h.; mu'āwaza d.; adā k.; dene
 Respondent, a. Mutābiq; muwāfiq. [jawāb-dihī k. w.; rispāndant
 Respondent, n. (Law) Muquddame meñ jawāb d. w.; siḡa-i-apil meñ
 Respondentia, n. Us māl-o-asbāb ki kafālat par qarz jo juhāz par ladā ho.
 "It differs from *bottomry* which is a loan on the ship itself."
 Response, n. Jawāb; uttar. [Webster.
 Responsibility, n. 1.—Zimma-dārī; jawāb-dihī; zimma; muākḥaza
 Used in the plural. [jaise kiśi amānat yā dain wagaira kā.
 2.—Woh shai jiskā koyī zimma-dār yā jawāb-dih ho.
 3.—Adā-i-zar ki istitā't; jo kuchh mu'āhada (qaul-o-qarār) ho uske
 adā karne kā zarī'a. [muākḥaza yā mutālaba ho-sake.
 Responsible, a. 1.—Muākḥaza-dār; zimma-dār; jawāb-dih; kafil; jisse
 The surety is responsible for the debt of his principal—Zāmin aśl madyūn
 ke dain kā zimma-dār hotā hai.
 2.—Jisko kiśi zimmadārī ke ifā karne ki istitā't ho; jiske pās
 dain ke adā karne ke liye kāfi jāedād ho.
 To have a responsible man for surety—Zāmin aśl shakhs chūhiye jiske pās
 zar-i-zamānat ke adā ke liye kāfi jāedād ho.
 Rest, n. 1.—Sukūn yā qarār ki hālat; harakat yā mihnat kā band rahnā;
 āram; āsāish; qarār; istirāhat; rāhat; sukh; kal; chain.
 2.—Kisī aśi shai kā na honā jisse thakāwat āye yā pareshānī paidā
 ho; amu; chain; sulh; hifāzat. [ṭek; rok.
 3.—Woh shai jiske sahāre par koyī chīz ṭahiri yā ruki rahe; ār;
 4.—Ārām-gūh; ārām karne ki jagah; dawāmi sukūnat kā maqām;
 hamesha rahne ki jagah. [mant.
 5.—Khwāb (sonā); nīnd; woh nīnd jisse sone wālā phir na jage;
 Rest, v. t. 1.—Kisī qism ke kām yā harakat ko band kar d.; ṭahar
 jānā; ruk jānā; thañbh jānā; āram k.
 2.—Us sab se barī ho-jānā jisse thakāwat āye yā pareshānī ho;
 hālat-i-sukūn yā qarār meñ h.; dam l.; sustānā.
 3.—Leṭnā; āram k.; uṭhangnā.
 4.—Kisī shai par ṭahare rahnā; kiśi chīz ke sahāre par rahnā.
 5.—Sonā; āram k.
 6.—Ākhiñ nīnd sonā, maruā; murda ho-jānā.
 7.—Takiya k.; sahārā k.; itibār k.; bharosā k.; istidlāl k.
 To rest on a man's promise—Kisī shakhs ke wā'de par bharosā k.
 8.—Mutmayin rahnā; rā i rahnā; qāni' rahnā; itmīnān r.
 To rest with.—Kisī ke iḡhtiyār meñ h.; kiśi par munbasir yā mauqūf rahnā—It
 rests with him to decide—Faisala k. uske iḡhtiyār meñ hai; tajwiz kā madār
 Rest, v. t. 1.—Āram yā qarār se r.; āram d. [usī par hai.
 2.—Rakhuā jaise kiśi sahāre par; dharnā.
 Rest, n. 1.—Ek hisse ke 'alāhida kar-diye jāne ke ba'd jo kuchh waqī'i
 yā zihni meñ bāqī rah jāo; bāqī yā baqiya; mā-baqā; bachā huā.
 2.—Dūsre log; bāqī log; jo log kiśi qaul yā bayān meñ shāmil
 hon nuke 'alāwa dūsre log. [expressing plurality." Webster.
 "In this sense, *rest* is a noun but with a singular termination."
 Restitution, n. Kisī shakhs ko us shai yā istihqāq kā paltā d. (phir de
 d. yā wāpas kar d.) jisse woh nā-haq mabrūm kiyā gayā ho; kiśi shai

kā uske mālīk-i-jāiz ko wāpas kar d.; kisi nuqsānī yā k̄hisāre k̄ā mu-
'āwaza yā badlā d.; talāfi; mu'āwaza-dihī.

Restive, a. 1.—Jo āge na chale yā pichhe ko bhāge; ariyal—jaise ghorā.

2.—Jabr ta'zīr yā mukhālafat kī hālat meñ be-qarār; be-chain; be-sabr. [kul].

Restless, a. 1.—Be-chain; be-qarār; be-kal; muztarib; byākul (vyā-

2.—Jo be-chainī se kaṭe; jismeñ qarār (ārīm yā chain na ho); jismeñ nīnd na āye. [rāt bhar be-chain yā be-qarār rahā.

The patient has had a *restless* night—Us mariz ne rāt be-chainī se kṭī (woh

3.—Jisko kabhī qarār na ho; chanchal; jisko hamesha harukat huā kare. [qarār na ho.

4.—Jisko sulh yā amn na bhāye; jo dāwāndol rahe; jiske dil ko

5.—Jo apnī hālat wagaira par qānī' na rahe; jiskā jī ghūmue-phirne khwāh apnī jagah yā hālat ke tabdīl karne par mālīl rahe; be-qarār;

6.—Jo dauga-o-fasād par mālīl rahe; jo qarār se nā rahe. [be-sabr.

Restlessness, n. Be-qarārī; be-chainī; izztirāb; pareshānī; be-kālī; nīnd k̄ā na ānā; ārām na milnā. [sake.

Restorable, a. Is qābil kī apnī hālat yā haisiyat-i-sābiqa par phir ho

Restoration, n. 1.—Apnī aslī jagah yā hālat par phir kar d. yā kar-diya jānā; hālat-i-sābiqa par phir qāim kar-diya jānā; bahālī; tajdid; phir se qāim h. [sar-i-nau qāim h.

2.—Sihbat; bīmārī wagaira se phir achchhā h.; tandurustī k̄ā az-

3.—Kisi zillat yā khwāri kī hālat se phir achchhī hālat meñ h.; bure se phir bhalā h. [qawwī; quwwat-bakhsh; tāqat d. w.

Restorative, a. Jisse quwwat yā tāqat wagaira phir se hāsīl ho; mu-

Restorative, n. Woh dawā jisse phir tāqat āye; adwīya-i-muqawwī; tāqat dene wālī dawā. [par kar-d.; marammat k.; sudhār-nā.

Restore, v. t. 1.—Tabāhī yā zawāl wagaira kī hālat se phir aslī hālat

2.—Jo shai kisi se kho yā nā-jāiz tarīq par usse lekar rakh li gayī ho uskā use wāpas de d.; mālīk ko pher d.; lautā d.; phir apne bhikāne kar d. [sihbat d.; ārām k.

3.—Phir tandurust yā mazbūt kar-d.; changā k.; achchhā k.;

4.—Kisi kī jagah par yā uske 'iwaz meñ d.; badle yā mu'āwaze

5.—Tajdid k.; phir se qāim k.; az-sar-i-nau qāim k. [meñ d.

6.—Jo shai zāl yā kharāb 'ho-gayī ho usko phir se durust kar-d.

Restrained, v. t. 1.—Roknā; bāz r.; kārrawāyī karne yā āge barhne se kisi tarah par rok r.; dabā r. yā dabā d.; firo k.; maglūb r.; dar meñ r.; khāif r.

2.—Mahdūd k.; qaid meñ r.; roknā; pā-band i-quyūd k. [roknā.

3.—Mahrūm k.; kisi shai k̄ā apne hasb-i-khwāh mutasarrif hone na d.;

Restrained, a. Roke jāne ke lāiq; is qābil kī rokā jā sake.

Restraint, n. 1.—Rok; rukāwat; zabt; qaid; ār; harakat yā kisi fīl se bāz r.; apnī khwābīsh ke mutābiq kārrawāyī karne na d.

2.—Woh shai jisse kisi bāt kī qaid ho jaise qāuūn yā imtīnā' wagaira; qaid; pā bandī; woh shai jisse kisi amr k̄ā rok yā insidūd ho; woh chiz jisse koyī bāt ruki yā dabī rahe.

Restrict, v. t. Qaid lagānā; hadd-i-mu'āyan se tajāwuz na karne d.; pā-band k.; roknā; bāndhnā; mahdūd k.; muqāiyad k.; ār lagānā.

Restricted, p. p. Mahdūd; jismeñ qaid lagī ho.

Restriction, n. Qaid; rukāwat; ā; rok; zabt; pā-bandī; hadd-i mu-'aiyan se tajāwuz na karne d.

Restriction of words—Qaid-i-khās jo alfūz ke ma'nī meñ lagāyī jāe.

Restrictive, a. Jismeñ rokne kī qu'wat yā uskā mailān ho; hadd-i mu-'aiyan ke andar r. w.; qaid meñ r. w.; jisse koyī shai qaid meñ rahe.

Result, v. i. 1.—Nikalnā; paidā h.; natija nikalnā hāsil yā paidā h.; khātime yā anjām ko pahunchnā. [burā niklegā.]

This measure will *result* in good, or in evil—Is tadbīr kā natija achchhā yā

2.—Wāqī'at dalāil hālāt mashwara khayāl yā koshish wagaira se

ba-taur natije ke paidā h. (muntaj h.).

Evidence *results* from testimony—Subūt shahādāt se paidā hotā hai.—Plea-

sure *results* from friendship—Dostī se khushi hāsil hotī hai.

Result, n. Natija; phal; samra; hāsil; maāl-i-kār; jo kuchh ba-taur natije ke nikle; woh natija jo kisī 'amal wagaira se paidā ho.

Resultless, a. Lā-hāsil; jiskā natija kuchh na ho; be-sūd.

Resumable, a. Jise phir wāpas le-sakeñ; bāzyāft ke qābil; zabtī ke lāiq; phir ikhtiyār ya shurū' karne ke lāiq.

RESUME (rā'zū'mā') (Fr.) Khulāsa; ikhtisār; mukhtasar bayān; koyī mutawwal bayān jiskā ikhtisār kiya jāwe.

Resume, v. t. 1.—Jo kuchh diyā gayā ho use pher l. (phir le-l.); jis shai ko koyī le-gayā ho use pher (wāpas) le-l.; wāpas kar-l.; bāz-yāft k.;

2.—'Adam-maujūdagi ke ba'd phir l. [zabt kar-l.]

To *resume* a seat—Jis jagah se koyī uṭh gayā ho wahīn uskā phir ā-kar baith-nā; apne baithne ke maqām par phir baithnā. [k.; az-sar-i-nau āgāz k.]

3.—Phir se shurū' k.; jo shai ruk-gayī ho usko mukarrar shurū'

To *resume* an argument—Jo bahs ek martaba shurū' ho-kar ruk gayī ho usko phir shurū' k. [(wāpasī)]

Resumption, n. Zabti; bāz-yāft; pher l. yā phir le-l.; wāpas le-l.

Resurrection, n. Murde se zinda h.; mar-ke phir jīnā; qabr se uṭhnā; qiyāmat (hashr) ke dīn mare huye ādmīyon kā phir jī uṭhnā.

Resuscitate, v. t. Phir jīlānā; phir zinda k.; jo zāhir meñ mar-gayā ho usko phir se jīlānā; az-sar-i-nau jān dīlnā.

Retail, v. t. 1.—Tukra-tukra kar-ke bechnā; thorā thorā kar-ke bechnā; khurda-faroshī k.; phutkar bechnā.

2.—Opposed to *selling by whole-sale*.

2.—Thorā thorā kahnā; bahuteron se kahnā.

Retail, n. Khurda-faroshī; phutkar bikrī. [thorā thorā kar-ke beche.]

Retailer, n. Khurda farosh; khurdiyā; phutkar bechne w.; jo asbāb

Retain, v. t. 1.—Apne qabze meñ r.; jūdā na k.; apne qabze se jāne na d.; rakh chhoṇā; chāle yā nikal jāne na d.

2.—Mushāhara de-kar r.; kirāye yā ajūre par r.; naukār r.; mihnātāna de-kar apnā kām karānā; mihnātāne par muqarrar k.

To *retain* a counsellor—Apne muqaddame kī pairawī ke liye mihnātāna de-kar

Retainer, n. 1.—Rok r. w.; rakh chhoṇe w. [kauṁsalī muqarrar k.]

2.—Jo naukār rakkhā-jāe; naukār; mulāzim; khādim; jo lagā-
liptā rahe; jo kisī ke pās hāzir-bāsh rahe; naukār jo aksar apne mālik kī wardī pahin-kar uske hamrāh rahe.

3.—(Law) Woh rupaye jo kisī kauṁsalī (counsellor) ko kisī muqad-dame kī pairawī ke liye khwāh is garaz se diye jāen kī woh rupaye dene wāle ke farāj-i-mukhālīf kī taraf se us muqaddame meñ kār-rawāyī na kare. Is qism ke rupaye ko *retaining-fee* bhī kahte haiñ.

Retaliate, v. t. Badlā l.; jazā d.; burāyī ke 'iwaz meñ burāyī k.; badi

Retaliate, v. t. Badlā l.; badi ke badle meñ badi k. [ke badle meñ badi k.

To retaliate upon an enemy—Dushman se badlā l.; dushman jaisā apne sāth
kare wai-āhi uske sāth k. [meñ burāyī k.

Retaliation, n. Badlā; intiqām; 'iwaz; mukāfat; jazā; burāyī ke badle

Retard, v. t. 1.—Der karte jānā; rokā k. yā rokte rahnā; āge barhne
na d.; taraqqī meñ aur tākhīr k.; 'ujlat na hone d.

2.—Aur der k.; waqfa dālnā; tāl d.; tākhīr k.

Retention, n. 1.—Rakh chhōrnā yā rakh chhōrā jānā; dāsht; muhāfazat.

2.—Quwwat-i-māsika; woh zihvī quwwat jisse khayālāt dil meñ

3.—Rok r.; rukāwat; zabt. [qāim raheñ (bhūl na jāeñ).

4.—(Law) Woh istihqāq jiske rū se qarz kā adā k. rok rakkhā jīe;
woh istihqāq jiske zar'ie se koyī shakhs tā adā hone apne dāin ke

Retentive, a. Jismeñ kisi shai ke rakh chhōrne kī quwwat ho; jismeñ yah
taqat ho kī kisi chiz ko pakar rakkhe (use nikal jāne na de); mumsik;
muākhiz. [le. The retentive faculty—Quwwat-i-māsika.

A retentive memory—Aisā hāfiza kī jo kuchh zihn meñ rahe woh jald na bhū-

Reticence, n. Khāmoshī; sukūt jo barābar qāim rahe; jis amr kā maz-
kūr ho uskī nisbat guft-gū se gurez.

Reticent, a. Sākit; khāmosh; chap-chāp; jo dil khol-kar bātchit na kare.

Retinue, n. Woh log-bāg jo kisi amir-i-kabir ke sāth raheñ khūsusan
jāb woh safar meñ yā kahīn bāhar jāe; jo log kisi amir ke jilau meñ (uske
sāth yā uskī sawāri meñ) raheñ; sāthī-sanghātī; tufaili log.

Retire, v. t. 1.—Alag ho jānā; kanāre ho-jānā; dast-kash yā kanāra-
kash ho jānā; gosha-nishīnī ikhtiyār k.; 'uzlat-guzīn h.

To retire from the world—Sausār se alag ho-jānā; tariku-d-dunyā ho-jānā;
jahān ke logon se rāh-o-rasm chhōr-kar goshe meñ baithe rahnā.

2.—Lapāyī yā khatre se bhāgnā; hifāzat kī nazar se kanāre ho-
jānā; tafrih ke liye ek jagah se dūsri jagah chale jānā.

3.—Mulāzamat se dast-kash ho-jānā; sarkārī naukari chhōr baithnā.

4.—Barkhāst h.—jaise kisi jalse yā majme' kā.

Retirement, n. 1.—Gosha-nishīnī ikhtiyār k. suhbat se kanāre ho-jānā
'uwām se kanāra-kashī k. khwāh mansab wagaira se dast-bardār .h.;
gosha-nishīnī; 'uzlat-guzīnī; khalwat-guzīnī; mulāzamat wagaira se
dast-kashī (hāth khūinch l.).

2.—Woh jagah jahān koyī takhlīye meñ jā-baithe; woh maqām
jahān logon se beshtar mulāqāt (miluā) na ho; takhlīye kā makān;

Retort, v. t. 1.—Pichhe ko mornā yā jhukānā. [khalwat yā khalwat-gūh.

2.—Paltānā; wāpas k.; lautā d.

3.—Bahs kī tardid k.; ilzām ke badle meñ ilzām lagānā; jhirkī ke
'iwaz jhirkī d.; jo shakhs apne sāth kaj-khulqī kare usse kaj-khulqī k.

Retort, v. t. Bahs yā tuhmat kī tardid k.; bahs ke jawāb meñ bahs pesh
k. khwāh tuhmat ke 'iwaz tuhmat lagānā; sakht jawāb d.

He retorted upon his adversary with severity—Usne apne mukhālīf ko sakht
(karā) jawāb diyā.

Retort, n. Bahs ke jawāb meñ bahs tuhmat ke jawāb meñ tuhmat yā
kaj-khulqī ke 'iwaz meñ kaj-khulqī; jawāb jo jhatpat aur zarāfat ke
sāth diyā jāe.

“A retort is a short and pointed reply, turning back on an as-

sailant the censures or derision he had thrown out. A *répartee* is usual'y a good-natured return to some witty or sportive observation of another, in which 'diamond cuts diamond' without any loss of good humour on either side."

[asl kā patā lagānā.

Retrace, v. t. 1.—Pichhe ko khainch le-chalnā; ulte dekhnā; far' se 2.—Pichhe ko paltānā; jo rāh yā tariq pahle ikhtiyār kiya gayā ho usi par chalnā yā le-chalnā; ultā chalnā; harakat yā 'amal-i-ma'kūs k. To retrace one's steps—Ulte pāon chalnā.—To retrace one's proceedings—

Kisi kār-rawāyī ko phir ākhīr se shurū' tak k.

Retract, v. t. 1.—Lautā yā paltā l.; apne qaul (apnī kahī huyī, bāt) ko pher l. (use ulat d.); kah-kar mukar jānā; bāt pher l.; nakarnā yā mukar jānā.

2.—Khainch samet yā sikor l.

[zabān pher l.

Retract, v. i. Kah-kar phir jānā; apnī zabān ko palat d.; apnī bāt yā *RETRACT*, n. [Lat.] (*Law*) 'Adālat meñ apne da'we se mudda'ī kā bar-mālā dast-bardār h. jisse woh phir kahīn nālīsh nahīn kar-saktā.

Retreat, n. 1.—Kisi khatre yā kisi shai se kauāra-kashī jo nā-guwar ho.

2.—Taḥhliye yā muhāfazat kī jagah; panāh kā maqām; jāe-i-amn; māman; khalwat. [logoñ kī suhbat se kanāra-kashī.

3.—Khalwat-guzīnī; gosha-nishīnī; taḥhliya; shor-o-sharāba yā **Retreat, v. i. 1.**—Kisi jagah se hat jānā; kauāre ho-jānā; gosha-nishīnī ikhtiyār k.; taḥhliye meñ jā-baithnā.

2.—Apnī jagah par laut jānā; pichhe ko hat jānā.

3.—Dushman ke sāmne se hat jānā; pīth d.; pīth phernā.

Retrench, v. i. 1.—Kāṭnā; chhāṭnā; qat' yā qat'-burīd k.; tarāshnā.

2.—Kam k.; ghaṭānā; muḥhtasar k.; taqlīl k.; taḥhif k.; ikhtisār k.

To retrench superfluities or expenses—Fuzūliyāt yā aḥkrājāt ko kam k. (un-meñ taḥhif yā ikhtisār k.). [chalānā.

Retrench, v. t. Kam kharch kar-ke guzrān k.; thore kharch se kām It is more reputable to retrench than to live embarrassed—Qarzdār rahne kī nisbat thore kharch par guzrān k. ziyāda-tar nek-nāmī kī bāt hai.

Retrenchment, n. 1.—Tarāsh-kharāsh; katar-byonī; kāṭ-chhāṭ; jo kuchh fuzūl ho uskā daf'iya (uskā nikāl d. yā dūr kar-d.).

2.—Kamī; taqlīl; taḥhif; ikhtisār; ghaṭānā; bahut se thora k.

The retrenchment of expenses—Taqlīl-i-masārif; kharch kā ghaṭā d.

Retribution, n. Mu'āwaza; badlā; ajr; samra; phal; fi'l ke mutābiq uskā 'iwaz; kām kī achhāyī yā burāyī ke muwāfiq uskā mu'āwaza khusūsan woh jazā-i-nek yā bad jo qiyāmat ke dīn loggī ko milegā.

Retrieve, v. t. 1.—Phir pānā; phir hāsil k.; nuqsān yā mazarrat ke ba'd phir apnī aslī achchhī hālat par qāim kar-d.

To retrieve one's character—Kisi ke chāl-o-chalan ko usmeñ futūr āne ke ba'd phir pahle kī tarah 'unda kar-d. (usko phir sudhārnā yā durust kar-d.).

2.—Lautānā; paltānā; wāpas lānā.

Retro-active, a. Jiskā 'amal ultā ho-sake. yā honā maqsūd ho; jo guzash-ta par muassir ho; jiskā asar guzrī huyī bāton par ho.

Retroactive law or statute—Woh qānūn jiske rū se aise fi'l mujrimāna yā qābil i-sazā qāir pūyē jo uske nafaz ke qabl sādīr huye hon (huye yā wuqū-meñ āye hon);—qānūn jiskā asar un fi'lon par pare jo uske nafaz hone ke pahle ho-chuke hon.

Retrocede, v. t. Phir baksh d.; phir 'atā k. (de d.); wāpas de-d.

Retrocede, v. i. Wāpas jānā; palat jānā; laut jānā.

Retrograde, a. 1.—Pichhe yā samt-i-mukhālīf ko chalne w.; mukhālīf; mutazād; ultā. [w.; māl-ba-tanazzul.

2.—Pichhe ko chalne yā harakat k. w.; bihtari se abtari men parne

Retrograde, v. i. Pichhe ko chaluā yā harakat k.

[ki taraf rujū'.

Retrogressive, a. Pichhe chalne w.; māl-ba-tanazzul; bihtari se abtari

Retrospect, v. i. Pichhe ko dekhni; palat ko nazar k.; guzashta par muassir h.

[kayāl yā dhyān; pas-bīnī; pas-nazarī.

Retrospect, n. Guzri huyi baton par lihāz; jo kuchh bit chukā ho uskā

Retrospection, n. 1.—Guzri baton kā khayāl.

2.—Jo baton guzar chuki hon unpar lihāz karne ki quwwat.

Retrospective, a. 1.—Guzri huyi baton par nazar k. w.; bitī huyi baton par lihāz karne ki salāhiyat r. w.

A retrospective view—Un baton kā dhyān yā lihāz jo guzar chuki hon.

2.—Guzashta umūrāt se muta'alliq; guzri huyi baton par muassir.

A penal statute can have no retrospective effect or operation—Qānūn-i-tā'ziri kā nafāz yā 'amal guzri huyi baton par nahīn ho-saktī.

Retrospectively, ad. Aisi-tarāh ki guzri huyi baton par asar pahuncho; picbhlī baton par lihāz ke tariq se.

Return, v. i. 1.—Wāpas jānā yā ānā; laut jānā yā ānā; maqām-i-wāhid par phir jānā yā ānā; 'aud k.; phir usi hālat men ho-jānā; usi maz-

2.—Phir ānā; mukarrar ānā; pherā k. [mun ki taraf phir 'aud k.

3.—Ek zamāna-i-mu'ayan yā gair-i-mu'ayan ke ba'd phir nauūd yā shurū' h.; mu'awadat k.; 'aud k.; phir daura k.; palaṭnā yā laṭnā.

4.—Jawāb d.; jawāb men kahuā. [paltā d.; wāpas k.

Return, v. i. 1.—Wāpas lānā ho-jānā yā bhejānā; pher d.; laṭnā d.;

To return a borrowed book—Maḡnī ki kitāb ko wāpas kar d. (pher d.).

2.—Pher d.; phir de-d.

To return borrowed money—Qarz ke rupaye phir de-d. (phir adā kar d.).

3.—Jazā d.; badlā d.—jaise kise badī kā.

4.—Jawāb d.

To return an answer—Jawāb d.

5.—Muhāsaba d.; apne afsar ko hisāb samjhānā; zābite ke rū se ittilā' yā khabar d.; sarishte ke qā'ide ke mutābiq kaifiyat bhejānā.

6.—Kisi 'adālat yā sarishte men wāpas bhejānā.

To return a writ—Kisi hukm-nāme ko wāpas bhejānā.

7.—Sarishte ke mutābiq kaifiyāt d. yā guzrānā.

An officer returns his proceedings on the back of a writ—Ahl-i-kār hukm-nāme ke pusht par apnī kār-rawāyi ki kaifiyat detā hai.

8.—Bhejānā—jaise kisi ahl-i-kār ke pās hifazat ke liye; jabān 'umūman chizeñ rakkhī jāti hon wahīn hifazat se rakkhe jāne ke liye bhejānā. [jānā; mu'awadat; murāja'at; phir hālat-i-sābiqa par ho-jānā.

Return, n. 1.—Wāpasī ya'nī maqām-i-wāhid par (usi jagah) phir ānā yā

2.—Wāpasī ya'nī pher d.; phir de-d.; adā k. yā chukā d.; laṭnā d.; mu'awaza; mukāfat; jazā;

3.—Asli hālat par ho-jānā; asli shai ki taraf murāja'at k. (laṭnā).

4.—Daurā; kisi zamāna-i-mu'ayan men phir usi maqām par ānā; phir laṭnā; waqt-i-mu'ayan par phir ānā.

5.—Jo rupaye kharch kiye yā pahle se lagāye jāen unkā mu'awaza-i-naqdī khwāl aur koyī badl; mihnat kā mu'awaza (badlā); naf'; ma-nāfi'; faida.

6.—(Law) (a) Ahl-kār-i-mujāz ke pās yā 'adālat-i-mujāz meñ kisi hukm-nāme wagaira kī wāpasī. (b) Woh kaifiyat jo zahr-i-hukm-nāma (hukm-nāme kī pīth) par uskī ta'mīl yā 'adam-ta'mīl kī nisbast likhī ho; kaifiyat-i-ta'mīlī. (c) Ahl-i-kamishan (commissioner) kī kaifiyat; woh kaifiyat jiske zarī'e se koyī kamishan (commission) wāpas kiya jāe.

7.—Radd. Vide. G. L. T.

[yā pher diyā jāe.

Returnable, a. 1.—Wāpasī ke qābil; jo wāpas ho-sake; is laiq kī lautā

2.—(Law) Jiskī wāpasī yā jiskī kaifiyat kā bhejā jānū qānūnan matlūb ho; jiskā denā qānūn ke mutābiq zarūr ho.

A writ or precept returnable at a certain day—Hukm-nāma yā parisapt jise kisi tārīkh-i-mu'ayan par ma' kaifiyat-i-ta'mīl uske 'adālat-i-jirā-kunīda meñ wāpas honā chāhiye.—A verdict returnable to the court—Ahl-i-jūrī kī rāe yā tajwiz jiskā izhār 'adālat meñ qānūnan matlūb ho.

Return-day, n. 'Adālat meñ mudda'ā 'alaih kī hāzīrī aur sharīf (sheriff) ke liye saman (summons) kī wāpasī aur uskī ta'mīl ke muta'alliq apnī kār-rawāyī kī kaifiyat guzrāne kī tārīkh.

Reveal, v. t. Zāhir k.; ifshā k.; aisi bāt kā jānānā jo pahle lā-ma'lūm khwāh chhipī rahī ho; khol d.; munkashif k.; dikhlānā.

To reveal secrets—Bhed kī bātōn kā khol d. (unko zāhir kar d.).

Revenge, v. t. Badlā l.; intiqām l.; bair l.; paltā l.; jo kuchh sadma taklīf yā mazarrat wagaira pahuñchī ho uske 'iwaz meñ dīda-o-danista aur az-rāh-i-bagz insāf aur insāniyat ke khilāf izā pahuñchānā.

“We say, to *revenge* an injury or insult, or, with the reciprocal pronoun, to *revenge ourselves* on an enemy or for an injury, that is, to take vengeance or satisfaction.” Webster.

Revenge, n. 1.—Badlā; intiqām; paltā; jo kuchh sadma pahuñchā ho uske 'iwaz meñ 'adāwatan sadma pahuñchānā.

To take revenge—Badlā l.; paltā l.; intiqām l.

2.—Khawāhish-i-intiqām; kīne kī wajh se us shakhs kī burāyī chāhnā jise ham par koyī sadma pahuñchāyā ho.

Revengeable, a. Qābil-i-intiqām; badlā lene ke laiq.

Revengeful, a. Kīne se bhārā huā; pur-az-intiqām; kīna-war; jiske dil meñ is bāt kī baī arzū ho ki jo sadma usko pahuñchā ho uske badle meñ apne mukhālīf par sadma pahuñchāye yā uske sāth badī kare; badlā l. w.

[se; bugz nikālne ke irāde yā uskī niyat se.

Revengefully, ad. Badlā lene kī niyat se; intiqāman; bair lene kī rāh

Revenue, n. 1.—Kisi qism kī jāedād kā manāfi' yā mahāsīl wagaira jo kisi shakhs ko kāsīl ho; āmadanī; āmad; paidāwār; yāft.

2.—Mahsūlōn muskirāt mahāsīl-i-parmit yā arāzī wagaira kī sālāna āmadanī jo kisi qaum yā riyāsāt ko wusūl ho-kar agrāz-i-riyāsāt ke liye khazāne meñ jam' ho; mālguzāfi; māl; mahāsīl; madākhil; jam';

Reverberate, v. t. 1.—Paltānā—jaise āwāz ko. [talsīl; fotā; khazāna.

2.—'Aks dālnā.

3.—Pichhe ko haṭā d.; is taraf se us taraf ko haṭā d.

Reverberate, v. i. 1.—Gūñjānā.

2.—Paltā jānā; paltā yā haṭā diyā jānā; bāz-gasht k.

Revere, v. t. Ta'zīm k.; buzurg jānūnā; adab k. yā mānūnā; 'izzat k. [mān.

Reverence, n. 1.—Ta'zīm; adab; taqīr; ihtirām; takrīm; saumān; ādar;

2.—Woh fi'l jisse adab zāhir ho; ādāb; kornish; taslim; dāndawat;

salām; bandagī.

To do reverence—Adab k.; ta'zim k.; fi'l-i-tā'zimī k.

Reverence, v. t. Ta'zim k.; takrīm k.; adāb k.; ādar k.; māunā; 'izzat k.
Reverend, a. Wājibut-ta'zim; ta'zim ke lāiq; buzurg; mu'azzam;
 mukarram. [ecclesiastics." Webster.

☞ "Often employed as a title of respect given to the clergy or
Reverential, a. Jo adab ke libāz se paidā ho; jisse adab yā ta'zim zāhir
 ho; ta'zimī; takrīmī.

Reversal, n. Tansikh; istirdād; mansūkhī; bātil yā ka-l-'adam qarār diyā
 jānā; kulliyatan tabdil kar-diyā jānā. [lautānā; paltānā.

Reverse, v. t. 1.—Pichhe ko pher d.; jānib-i-mukhālīf ko rukh pher d.;
 2.—Bil-kul badal d.; ulaṭ d.; palaṭ d. [kar-d.

3.—Tale-ūpar kar d.; tah-o-bālā kar-d.; zer-o-zabar kar d.; aundhā

4.—Gharat kar d.; barbad kar-d.

5.—Ek kī jagah par dūsrā rakh d.; muntashir kar-d.

6.—(Law) Tajwiz-i-mukhālīf ke zarī'e se ulaṭ d.; mansūkh k.; rad
 k.; mustarad k.; bātil kar-d.; nā jāiz kar-d.; qāim na r [mansūkh kar-d.

To reverse a judgment, sentence, or decree—Tajwiz hukm-i-sazā yā dīgri ko

Reverse, n. 1.—Tagaiyur; tabaddul; inqilāb; pher; pherphār.

2.—Abtarī; gardish; musibat; nuḥṣat. [khilāf ho.

3.—Zidd; ultā; woh bāt jo kisi dūsrī bāt ke bi-l-kul yā sarihi

4.—Pushṭ; pīṭh; kisi tagme yā sikke kā woh hissa jidhar sar' yā
 sūrat munaqqash na ho.

Reverse, a. Ultā; ma'kūs; munqalib. [jise palaṭ sakeṅ.

Reversible, a. Mumkinu-t-tansikh; jo mansūkh yā mustarad ho-sake;

Reversion, n. 1.—(Law) Kisi haqqiyat kā woh hissa-i-mā-baqū jiskā
 qabza wāhib ko haqqiyat-i-khās-hiba-shuda ke sāqit hone ke ba'd
 hāsil ho. [āyinda wāris hone kā haq.

2.—Qabza yā tasarruf-i-āyinda kā haq; istihqāq-i-wirāsat-i-āyinda;
Reversionary, a. Istihqāq-i-wirāsat-i-āyinda ke mutā'alliq; jiske tasarruf
 kā istihqāq asl mālik ke ba'd paidā ho; jiskā tasarruf kisi haq-i-khās
 ke sāqit hone ke ba'd ho-sake.

A reversionary interest or right—Istihqāq-i-wirāsat-i-āyinda.

Reversioner, n. Woh shakhs jisko haqqiyat-i-arāzī wagaira kā haq kisi
 haqqiyat-i-khās ke sāqit hone ke ba'd hāsil ho; woh shakhs jisko is-
 tihqāq-i-wirāsat-i-āyinda hāsil ho.

Revert, v. t. 1.—Ulaṭ d.; ultā pher d.; munqalib kar-d.

2.—Pichhe ko hatā yā pher d.

Revert, v. i. 1.—Palaṭnā; phirnā; 'aud k.

2.—(Law) Kisi haqqiyat kā asl mālik kī taraf us hālat meṅ 'aud k.
 jab kī uski 'atā kī-huyī koyī haqqiyat-i-khās sāqit ho-jāe; asl mālik
 kī taraf phir palaṭnā rāji' h. yā 'aud k.

Revest, v. t. 1.—Phir poshāk pabīnānā.

2.—Phir 'atā k. yā d.; qabza yā mansab phir d.

Revest, v. i. 'Aud k.; mālik-i-sābiq kī taraf phirnā (usko phir hāsil h.).

The title or right revests in A after alienation—Intiqāl ke ba'd woh haq phir

Zaid kī taraf 'aud kartā hai.

Review, v. t. (a) Nazar-i-sāni k.; chhapne ke pahle kisi tahrir ko phir
 se dekhnā-bhālnā; uske chhapne ke qabl kisi nayī kitāb kī nazar-i-
 sāni k. (b.) Kisi shai ke husn-o-qubuh (uski achhāyī aur burāyī) ke
 daryāft karne kī garaz se usko khūb dekhnā-bhālnā; nukta-chīnī kī

nazar se dekhnā-bhālnā. (c.) Kisi shai ki hālat ko qā'ide ke mutābiq yā zābito ke rū se jāchnā; q'ide ke mutābiq mulāhaza k.

Review, n. 1.—Nazar-i-sāni; guzashṭa bātoṅ par phir se lihāz; phir se dekhnā-bhālnā. [nazar-i-sāni.]

2.—Ghaṭāne-barhāne yā tarmīm ki garaz se mukarrar mu'āhaza;

3.—Jo kitāb nayī nayī shāi' hui ho usko nukta-chīnī ki nazar se dekhnā-bhālnā kar uske husn-o-qubuh ki nisbat apnī rāo kā izhār.

4.—Fauj yā sipāhī kā mulāhaza jisse is amr kā daryāft karnā maq-sūd ho ki āyā sipāhī qā'ide ke pā-band aur unke sāz-o-sāmān durust hain yā nahīn.

5.—Woh risāla jismeṅ nayī kitāboṅ ki kaifiyat ya'nī unke husn-o-qubuh wagaira ke bālāt waqṭan-su-waqṭan ebhapā karte hain; risāla-i-

Review of judgment—Faisale ki tajwiz-i-sāni. [tajwiz-i-kutub.]

Reville, v. t. Gālī d.; kalimāt-i-tahqīrī aur dushu'ām-āmez kahūā; lā-zabān kahūā; biqārat ki bātoṅ kahūā.

Revise, v. t. 1.—Nazar-i-sāni k.; phir dekhnā-bhālnā; silihat ki garaz se ihtiyāt ke sāth dekhnā-bhālnā; phir parhnā.

2.—Nazar-i-sāni kar-ke tabdīl aur tarmīm k.

Revision, n. Nazar-sāni; tajwiz-i-sāni; silihat ki garaz se phir dekhnā-bhālnā; nigraṇī; mulāhaza-i-sāni; islāh ke liye phir se jāchn k.

An application for revision—Nigraṇī ki darḫwāst; darḫwāst-i-siga-i-nigraṇī

—A revision case—Nigraṇī kā muqaddama; jo darḫwāst siga-i-nigraṇī meṅ di-jāe.

Revisional, } a. Nazar-i-sāni se muta'alliq; siga-i-nigraṇī se ta'alluq
Revisionary, } r. w.

A revisional jurisdiction—Ikhtiyār-i-siga-i-nigraṇī.

Revival, n. (a.) Kisi shai ki taraf naye sar se tawajjuh. (b.) Be-itināyī aur zawāl ke ba'd mazhabī umūr meṅ phir dil lagānā; woh zamāna jab log apne dīn ki taraf goyā phir be-dār ho-jāen; mazhabī umūr meṅ khās taur par ta'alluq-i-khātir. (c.) Majhūl yā pazhmurda rahne ke ba'd tabī'at kā phir tar-o-tāza ho-jānā; phir se jān par jānī; phir jī uṭhnā. (d.) Phir hone lagnā yā phir taraq jī pānā—jaise tijārat wagaira kā. (e.) Phir rawāj pānā—jaise kisi dastūr yā waz' kā. (f.) (Law) Kisi shai ko phir waq'at jawāz aur nafāz d.; tajdid.

Revive, v. t. 1.—Phir jī uṭhnā; phir judā ho-jānā; phir jān par-jānā; phir tar-o-tāza yā mazbūt ho-jānā.

2.—Gāflat farāmoshī tāriki yā afsurdagi ki hālat se uikal-kar phir apnī aslī hālat par ho-jānā; saūbhal uṭhnā; panapnā.

Revive, v. t. 1.—Phir zinda kar d.; az-sar-i-mau jān dāl d.; phir zinda-dil kar-d.; majhūliyat afsurda-dilī khwāh be-dilī ko dūr karke phir tabī'at ko bahāl kar-d. [qāim kar-d.]

2.—Jo shai gāflat yā pazhmurdagi ki hālat meṅ ho-gayī ho use phir

3.—Phir yād dilānā yā karānā; tawajjuh dilānā; be-dār kar d.

Revocable, a. Qābil-i-tansīkh; jo mansūkh yā rad ho-sake; jise rad yā Revocation, n. 1.—Mansūkh k. yā h. [bātil kar-sakeṅ; jise miṭā sakeṅ.]

2.—Mansūkhī; tansīkh; istirdād; rad yā bātil kar-d.; woh fil' jiske zarī'e se shakhs-i-mujīz kisi fil'-i-sādir-shuda ko rad yā bātil kar-de khwāh kisi ihtiyār ijāzat hiba yā faida wagaira ko jo usne dūsre ko bakhsā ho miṭā de.

Revocatory, *a.* Nāsikh; mansūkh yā rad k. w.; miṭāne w.; wāpas l. w.
Revoke, *v. t.* Wāpas le-kar mansūkh k.; mansūkh k.; rad yā mustarad k.; miṭā d.; bātil kar d.; ka-l-'adam kar-d.; gnir-nāfiz qarār d.

“A law, decree, or sentence is *revoked* by the same authority which enacted or passed it. A charter or grant which vests rights in a corporation can not be legally revoked without the consent of the corporation. A devise may be *revoked* by the deviser, a use by the grantor, and a will by the testator.” *Webster.*

Revolt, *v. t.* Itā'at tark kar-d.; apne bādshāh yā riyāsat kī wafā-dāri aur tābi'-dāri chhor d.; bādshāh kī bukūmat se munharif h.; bagī h.; phir jānā—jaise kisī mulk yā qaum ke logoñ kā apne bādshāh se.

Not applied to individuals.

Revolt, *v. t. 1.*—Pher d.; bhagā d. [d. ki karāhiyat ko sāth khinch uthe.

2.—Mutanaffir k.; nafrat ke sāth pher d.; bar-gasht k.; aisā kar-

Revolt, *n.* Apne bādshāh yā riyāsat kī wafā-dāri aur itā'at se iuhirāf; gardan-kashī; bagāwat; balwa; sar-kashī; rū-gardānī.

Revolution, *n.*—Gardish; chakkar; ghumāw; mihwar par yā markaz ke gird ghumnā.

2.—Lautāw; paltāw; jis jagah par koyī shai pahle rahī ho wahīn [uskā wāpas yā palat ānā.

3.—'Arsa; zamāna.

4.—Tabādala-i-kullī; bi-l-kul badal jānā; tagaiyur-i-tamma; inqilāb.

5.—Intizām-i-riyāsat meñ baṭā tagaiyur-o-tabaddul khwāh tabādala-i-kullī; mulk ke nazm-o-nasq meñ kullahum radd-o-badal; bagāwat jo takmil ko pahunch jāo; inqilāb yā inqilāb-i-saltanat. [saltanat ho.

Revolutionary, *n.* Inqilāb-i-saltanat se ta'alluq r. w.; jisse inqilāb-i.

Revolve, *v. t.* Ghumnā; gardish k.; daura k.; chakkar k.

Revolve, *v. t. 1.*—Ghumānā; gardish karānā; charḥ mārñā; phirānā. 2.—Bār-bār gaur k.; dil meñ ghumā-phirā ke sochnā; kisī bāt par mukarrar-sikarrar gaur k. [(unpar bār-bār gaur k.)

To *revolve* thoughts in the mind—Bātoñ ko dil meñ ghumā-phirā ke sochnā
Reward, *v. t. 1.*—Badlā d. ya'ni neki ke 'iwaz meñ neki k. aur badi ke badle meñ badi; mu'awaza d.; jazā d.; samra d.; phal d.; ajr d.; 'iwaz d.; silā d.; sawāb d.; sazi d.

Reward, *n. 1.*—Jo kuchh neki yā badi ke badle meñ diyā jāe khususan neki kā badlā; khidmat wagaira kā mu'awaza yā badal; koshish kā 'iwaz; badlā; mu'awaza.

2.—Kisī kī mihnat yā kām kā ajr; phal; samra; in'ām.

3.—Rishwat; jo kuchh insāf meñ futūr dālne ke liye diyā jāo.

4.—Jisqadar rupaye koyī kisī mujrim kī giriftāri yā surāg-rasānī (uske patā lagāne) ke liye denā mauzūr kare; jo kuchh koyī kisī shai-i-talaf-shuda ke bar-āmad karāne ke liye denā qabūl kare; in'ām.

5.—Sazā; kisī badi kā mu'awaza-i-munāsib. [meñ diyā yā liyā jāe.

6.—Jo kuchh kisī fi'l ke karno yā usse dar-guzar karno ke 'iwaz
REX, *n.* (Lat.) Bādshāh.

Rich, *a. 1.*—Ma'mūl se ziyāda māl r. w.; jiske pās arāzi māl-o-asbāb yā rupaye-paise ifrāt se hoñ; daulat-mand; māl-dār; zar-dār; tawangar; dhanī; dhanwān; garīb muflis yā muhtāj nahīn; amir; dūsrōn yā apne ham-jinsoñ se ziyāda zamīndāri yā naqd-o-jins r. w.

2.—Ma'mūr; khūb bharā-pūrā; ābād jaise khazāna; jismeñ ihtiyāj se kahīn ziyāda ho. [mugarraq; nihāyat 'umda; jo bare kharch se mile.

3.—Besh qīmat; qīmatī; girān-bahā; bare mol yā dām kā; zarq-barq;

A rich dress—Zarq-barq nihāyat 'umda yā qīmatī poshāk.—Rich furniture—Makān kī āraish ān 'umda yā qīmatī sūz-o-sāmān (uske sajne kī qīmatī chīzeñ).

4.—Jismeñ 'umda yā qīmatī ajzā hoñ; nihāyat masāle-dār khush-bū-dār muraggan lazīz tar yā muqawwī jaise-khāne yā pīne kī chīzeñ.

5.—Halkā nahū; chaṭkilā; bharkilā; shokh-jaise rang.

6.—Surīlī; mīṭhī jaise āwāz. [ho; jaise zamīn.

7.—Zar-khez; ser-hāsīl; upjāū; jismeñ galla wagaira ifrāt se paidā

8.—Jahāū tarah tarah kī 'umda 'umda-khāne kī chīzeñ ifrāt se hoñ.

A rich table or entertainment—Khānā yā da'wat, jismeñ tarah tarah kī 'umda 'umda khāne kī chīzeñ chūni hoñ.—The rich—Daulat-mand log; ahl-i-dawal; umarā.

Riches, n. (pl.) Woh shai jiski wajh se koyī daulat-mand ho; daulat; dhan; māl-o-matā' rupaye-paise yā arāzī wagaira kā ifrāt se h.

“This is in the singular number in fact, but treated as the plural.” [sāth; bahut sarmāye ke sāth.

Webster.

Richly, ad. 1.—Daulat ke sāth; bahut se naqd-o-jūs yā mu'ishat ke

A hospital richly endowed—Shifā-khāna jiske liye sarmāya-i-kāfir hiba yā

2.—Zarq-barq; barī lī 'umdagī se. [waqf ho.

Richly dressed—Zarq-barq poshāk pahine huye.

3.—Ifirāt se; kasrat se; bahut yā bahut kuchh.

4.—Sachmuch; haqīqatan yā haqīqat meñ; dar-asl; bahut hī; nihāyat hī; pūre taur se; waqī'ī yā waqī'ī taur par; pūrā-pūrā; kamā-haqqūh.

Richness, n. 1.—Daulat-mandī; māl-dārī; daulat; amīrī; tawangarī.

2.—Kisī shai kā ifrāt yā kasrat se r.; ma'mūr h.; bharā-pūrā h.

3.—Zar-khezī; ser-hāsīlī; bahut upjānā yā paidā k.

4.—'Umda 'umda sifateñ yā gizāyat kasrat se r.; jismeñ bahut sī qīmatī yā 'umda chīzeñ parī hoñ; 'umdagī; girān-bahāyī.

5.—Kisī shai meñ us shai yā sifāt kā kasrat se h. jisse woh 'dil-chasp yā mufarrib wagaira ho-jāe.

Rid, v. t. 1.—Āzād k.; ohhurānā; khalās k.; najāt d.; kisī shai ko uljhāw se alag kar-ke bachānā; rihā k.; uddhār k.; sāl k.; dūr k.

To get rid of—Najāt pānā; rihāyī pānā; apnī tayīn kisī balā yā uljhe se churānā; dūr k.; daf' k.; kisī chiz se apnā galā chhurānā.

Riddle, n. 1.—Woh bāt jo qiyās se hal kī-jāe (nikālī jāe); aisi bāt jiske pūchhne par koyī ghabrā uthe; chīstān; pahelī; mu'ammā; būjh-bujhawwal; gol bāt.

2.—Koyī bāt jo muzabzab ho; koyī bāt jisse ghabrahāt paidā ho.

Riddle, v. i. Mubham taur par bāt kahnā; kisī bāt ko khol-ke na kahnā; gol gol bāteñ kahnā; mu'ammā bolnā.

Ride, v. i. 1.—Charhūnā; sawār h. yā sawār ho-kar chalnā jaise ghore yā kisī dūsre jānwar par; kisī sawārī par chalnā.

“In England, present usage confines the verb *ride* chiefly to motion on horseback, and when an excursion in a carriage or other vehicle is intended, the expression is ordinarily *to take a drive*.” Webster.

2.—Pānī meñ yā uskī sath par chalnā; kisī saiyāl shai par chalnā.

3.—Kisī shai par saūbhilā rahnā; ṭhaharnā; baīṭhūnā; barakat kī hālat meñ kisī sahāre par ṭhahrā rahnā.

4.—Sawārī k.; ghore par aksar sawār huā k. [sawār huā kartā hai.

He rides often for his health—Woh apnī tandurustī ke liye aksar ghore par

- 5.—Shahsawārī k.; ghore ko khūb apne qābū meñ r.; chābuk-sawārī k.; khūb ūsan jamānā. [chahñā.]
- 6.—Ghore kā sawār ko sañbhāle rahñā; pīth sawārī kī hālat meñ Ride, v. t. 1.—Sawārī k.; sawār h.
- 2.—Lagām yā nakel apne hāth meñ r.; apne qabze yā bas meñ r.; nāch-nachāñā; apne hasb-khwāh shokhī ke sāth hukm-rāñī k.
To ride and tie—Kisī ke sāth bāri bāri se mīhnat aur āram k.
- Ride, n. Ghore par sawār ho-kar kahīñ jāñā; ghore wagaira kī sawārī.
- Rider, n. 1.—Sawār; jo koyī ghore yā dūse jāñwar par sawār ho
2.—Chābuk-sawār; shah-sawār; ghorañ nikālne w. [(charhe); rāhib.
3.—'Ibārat jo kisī hāth kī likhī buyī chiz meñ uske khatm ho jāne ke ba'd 'alāhida kagaz ke parche par barhā dī-jāe; woh zimn yā daf' jo Pārliment (Parliament) ke kisī musawwada-i-qānūn meñ barhāyā jāwe.
- Ridicule, n. Hīqārat ke sāth kisī shakhs yā shai par hañsī; aisi .lāteñ jo kisī shakhs yā shai kī nisbat is nazar se kahī jāen kī kisiqadar tahqīr ke sāth log us shakhs yā shai par hañsen; tazhik; hañsī; thāt-thā; tamaskhur.
- “Ridicule and derision are not exactly the same, as derision is applied to persons only, and ridicule to persons or things. We deride the man but ridicule the man or his performances.” Webster.
- Ridicule, v. t. Hīqārat kī bāteñ kahkar kisī par hañsnā; thātthā mārñā; tazhik k.; kisī shakhs yā shai kī nisbat hīqārat ke sāth hañsī paidā karāñā.
- Ridiculous, a. Jisse hīqārat-āmez hañsī paidā ho; qābil-i-tahqīr-o-tazhik; jispar koyī hīqārat kī nazar se thātthā mār-sake; mazhake ke qābil; hañsī ke lāiq; behūda; wāhiyāt.
- Ridiculously, ad. Is taur se kī hīqārat ke sāth uspar hañsī āwe.
- Ridiculousness, n. Hañsī ke qābil h.; qābil-i-tazhik h.; behūdagī yā
- Riding, a. Sawārī ke qābil; charhne ke lāiq [behūda-pan.
- Riding is often used in the formation of self-explaining compounds; as, riding-cloak, riding-habit; riding-whip, and the like.
- Rife, a. Phailā yā phailā huā; khūb jāri; 'ālam-gīr.
- “It is used of epidemic diseases.” Webster.
- Right, a. 1.—Sīdhā; rāst; terhā nahīñ; uihāyat hī sīdhā—jaise rāsta.
2.—Kharā; mustaqīm; sīdhā; kham yā kaj nahīñ.
3.—Wājib; jā; munāsib; sachchā; haqīqī; mauzūn; hasb-i-hāl; sazā-wār; shāyāñ.
4.—Aslī; wāqī'i; sachchā; jismeñ shubhe kī gunjāish na ho.
5.—Sabīh; durust; thīk; galat nahīñ; wāqī'a ke mutābiq; thīk faisala sādīr karne w.; thīk tajwīz k. w.
6.—Dāhīnā; bāyāñ nahīñ; dāñyāñ; rāst; yamīn; baro hī subīte kā; nihāyat āram kā; jo bahut phurtī se kām meñ lāyā jā sake.
The right hand—Dāhīnā yā dāñyāñ hāth; dast-i-rāst.
7.—Dāhīne hāth kī taraf; dāhīnā.
The right side—Dāhīnī taraf.
8.—Achchhī tarah tartīb diyā sudhārā sañwāra yā ārāsta kiyā huā; lā-qā'ida; musalsal. [sīdhā.]
9.—Pahīñne meñ jiskā ūpar (bāhar kī taraf) rahñā maqsūd. ho; The right side of a piece of cloth—Kisī kapre kā berūñī hissā (uskā sīdhā).

10. Us shakhs ke dāhine hāth jiskā mutūh kisī daryā ke mulhāne kī taraf ho.

On the right—Dāhīnī taraf; us taraf jidhar dāhīnā hāth ho; jānīb-i-dast-i-rāst yā jānīb-i-rāst.—*Right and left*—Donoñ yā sab taraf; chāroñ taraf; har-jānīb (Colloquial).

“*Right* is used elliptically for *it is right, what you say is right, Right, ad.* 1.—Sidhā; ba-khatt-i-munstaqīm. [true.” Webster.

2.—Sachāyī aur insāf ke sāth; wājib taur par; ṭhik yā ṭhik-ṭhik.

3.—Jaisā ki wāqī’a ho; jaisī haqīqat ho; haqīqat yā aṣliyat ke mutābiq; ṭhik-ṭhik; sachchā-sachhā; jaisā ho waisāhī; sahīh-sahīh;

4.—Bahut hī; barā-hī; nihāyat hī. [haq-haq.

5.—Prefixed to titles; as, *right* honourable; *right* reverend.

6.—Sachmuch; haqīqatan; dar-asl; wāqī’.

Right, n. 1.—Rāstī; rāst-bāzī; Kḥudā kī marzī ke mutābiq kārrawāyī; hukm-i-Ilāhī kī mutāba’at. [biq kārrawāyī].

2.—Qawānīn kī mutāba’at; sachāyī munāsabat yā insāf ke mutā-

3.—Insāf; ‘adl; jo kuchh wājib yā munāsib ho. [ṭhik h.

4.—Sihhat; galat na h.; jo kuchh sahīh ho uske mutābiq h.; ṭhik-

5.—Wājib da’wā; da’wi-i-jāiz; istihqāq-i-qānūnī; mālīkiyat; haqq-i-milkiyat; bagair dūsre kī sharakat ke qā’iz rahne kā ikhtiyār-i-qānūnī; tasarruf; haq; woh haq yā hissa jo kisī ko kisī milkiyat (jadedād) meñ hā’il ho.

6.—Woh istihqāq-i-jāiz jo kisī aḳhlāq ke usūl ke rū se hāsil ho.

7.—Istihqāq jo hukūmat-i-shāhī ke rū se hāsil ho.

8.—Kisī shai kī nisbat da’wi-i-jāiz; istihqāq-i-ḳhās.

9.—Ikhtiyār; iqtidār; qānūnī ikhtiyār.

10.—Dāhīnī taraf; jānīb-i-rāst.

11.—Woh rukh jiskā bāhar kī taraf (ūpar) rahnā maqsūd ho—jaiso kisī kapre wagaīra kā berūnī hissa; sidhā.

To act to rights, to put to rights—Achchhī tarah tartīb d; ḳhūb silsile yā qā’ide se kar-d; ṭhik kar d.; sudhār d; ṭhikāne se kar d.; jo chiz bigar gīyī ho usko qā’ide ke mutābiq durust kar d.

Right, v. t. 1.—Aslī yā munāsib hālat par kar-d.; silhā kar-d.; ṭhik yā durust kar-d.; jo bāt be-jī yā ṭerhī par-gayī ho usko ṭhik kar d.

2.—Kisī ke haq meñ insāf k.; haq-raṣī k.; dād d.; jo kuchh zarar kisī ko pahunchā ho uski tulāfī uske haq meñ kar-d. [janā.

Right, v. i. Munāsib yā aslī hālat par ho jānū; sidhā ho-jānū; ṭhik ho-
Rightful, a. 1.—Wājib; ṭhik; jāiz; jo insāfan durust ho.

2.—Qānūn-i-mustamirra ke rū se ṭhik yā wājib da’wā r. w.; zī-haq; mujāz; mustahaq.

3.—Jo istihqāq ke rū se ho; jo da’wi-i-jāiz ke mutābiq ho. [qānūnan.

Rightfully, ad. Istihqāq qānūn yā insāf ke rū se; haqqan; insāfan;
Rightfulness, n. Wājibiyat; wujūb; qawā’id-i-huqūq ke mutābiq h.

Right-hand, n. Dāhīnā hāth; dast-i-rāst. Aksar dāhīne hī hāth ko sab se ziyāda kām meñ lāte aur wahi nihāyat hī mazbūt aur ziyādatar ārām-dih aur phurtīlā hotā hai. [ko kām meñ lāyā kure.

Right-handed, a. Jo ‘ādatan yā ziyāda-tar suhūlat ke sāth dāhīne hāth
Rightly, ad. 1.—Wājib taur se; diyānat ke sāth; imāndārī se; rāstī ke sāth; insāf ke rū se. [tarah se; be-tarz-i-mauzūn.

2.—Munāsib taur se; munāsabat ke sāth; ṭhik; jaisā chāhiye usī

3.—Asl-i-haqiqat yā wāqī'a ke mutābiq; thik thik; galat nahīn.
 Rigid, *a.* 1.—Karā; jo jhukāne se jald na jhuke; lachilā nahīn.

☞ "Applied to bodies or substances that are naturally soft or flexible, but not fluid. Opposed to *flexible*." *Webster*.

2.—Karā; sakht-mizāj; rāe meñ sakht; qāi'de wagaira ke bartāw meñ sakhtī r. w.; sakht-gīr.

☞ Opposed to *lax* or *indulgent*.

3.—Sakht; karā; thik-thik—jaisā qā'ida wagaira.

4.—Wājib par sakht—jaise koyī tajwiz yā hukm-i-sazā wagaira.

5.—Thik-thik hukm-i-sazā yā qānūn ke mutābiq.

Rigid execution—Ta'mil jo thik-thik hukm ke mutābiq ki-jāe.

Rigidity, *n.* 1.—Karāyi; sakhtī; nā-mulāimat; lachak na khā saknā; lachilā na h.; apuī sūrat ko tabdil na hone d.

☞ Opposed to *flexibility*, *ductility*, *malleability*, and *softness*.

2.—Sakhtī jo sūrat yā tarīq se pāyī jāe; durushtī; kaṭhorpan; karakhtagī. [na jhuke]; aisi tarah ki bal na khāe.

Rigidly, *ad.* 1.—Karāpan se; aisi tarah ki kham na khāe (jhukāne se)

2.—Sakhtī se; karāyi se; thik-thik; bilā-rū-o-rī'āyat; narmī se nahīn; ba-shiddat. [h.; mulāim na h.]

Rigidity, *n.* 1.—Karāpan; sakhtī; kham khāne yā jhukne ke qābil na

2.—Sakht-mizāji; kaṭhorpan; rāe yā 'amal ki sakhtī; durushtī.

☞ Expresses less than *inflexibility*.

Rigmarole, *n.* Bahut se muntashar yā behūda bayānat; bewuqūfāna guftgū; harza-goyī; behūda-goyī; aisi bāteñ jismeñ koyī silsila yā matlab pāyā na jāe. (*Colloquial*).

☞ Used often as an *adjective*; as, a *rigmarole* story.

Rigour, *n.* 1.—Karāyi; sakhtī; karakhtagī.

2.—Mausim yā fasl ki sakhtī; shiddat.

3.—Rāe yā mizāj ki sakhtī; karāyi; durushtī.

4.—Har qism ki sakhtī uṭhā kar zindagi basar k.; riyāzat; zuhd; khud-ba-khud har tarah ki taklif yā ranj uṭhānā khwāh parhez-gā.i k.

5.—Sakhtī; sakht-gīrī; bilā rī'āyat wagaira ke kisi bāt kā thik thik k.

Rigorous, *a.* 1.—Sakht-gīr; karā; kisi tarah ki takhfif yā kamī na k.w.

2.—Sakht; thik-thik—jaise chāhiye thik waisehī; jismeñ sakhtī yā karāyi ki jāe; jo be-direg kiya jāe; jismeñ koyī daqiqa uṭhā na rakkhā jāe. [sāth ho.]

3.—Nihāyat hī thik yā sahīh; thik-thik; jo bahut hī ihtiyāt ke

4.—Shadīd; sakht; jismeñ barī sardī pare. [milnat karnī pare.]

Rigorous imprisonment—Qaid i-sakht; qaid ki woh hālat jismeñ qaidī ko

Rigorously, *ad.* Sakhtī ke sāth; shiddat se; karāyi se; bilā rū-o-rī'āyat; be-direg; nihāyat nukta-chīni ke sāth; thik-thik; bārīki ke sāth.

Rigorousness, *n.* Sakhtī; shiddat; karāyi; durushtī; bārīki.

Rim, *n.* Kisi shai kā kanāra hāshiya yā kor; lab; bār; auṭh. [*Webster*.

☞ "Usually applied to things which are circular or curving."

Ring, *n.* 1.—Halqa; dāira; girdā; maṇḍal; chakra; gherā.

2.—Uṅgliyon meñ pahinne ki aṅgūṭhī (angushtari) chhallā yā mundaī; kānōn meñ pahinne ki bālī; nāk meñ pahinne kā nath.

3.—Ihāta; bārā; gherā.

4.—Log jo halqā bāndh-kar baiṭheñ ; mandālī.

Ring, *v. t. 1.*—Halqā banānā ; ghernā.

2.—Aṅgūṭhiyāñ pahinānā—jaise uṅgliyon meñ.

Ring, *v. t. 1.*—Bajīnā—jaise ghintī ghaṭā wagaira.

2.—Ghaṭī wagaira bajā-kar āwāz paidā k.

3.—Bār-bār khwāh ba-āwāz-i-buland yā dil se kahnā.

Ring, *v. i. 1.*—Bajānā.

2.—Āwāz paidā k.; gūñjuā.

3.—Gūñjā k.; jhan-jhan kiyā k.; jhanjhanānā.

4.—Kisī khabar yā charchā se bharā rahnā.

The whole town rings with his fame—Sāre shahr meñ uski nām-warī hai; uskā shuhra tanām shahr meñ hai.

Ringleader, *n.* Aisi guroh kā afsar jo qānūn kī khilāf-warzī yā kisī nā-jāiz fi'l meñ masrūf ho—masalan bāgiyon yā balwāyon kā afsar 'alā hāza-l-qiyās; sargana; sur-guroh; mukhiyā; bāni-i-fasād.

Rinse, *v. t. 1.*—Pānī dāl-kar sāf k.; dhonā; khañghalnā. [Webster.

☞ "Applied especially to hollow vessels; as to *rinse* a bottle."

2.—Dhone ke ba'd phir yā phir-phir pānī se sāf k.; halkā shob d.;

mahz sāf pānī meñ bhigo-kar pachhāṛnā.

☞ "*Washing* is performed by rubbing, or with the use of soap; *rinse* is performed with clear water, without much rubbing or the use of soap. Clothes are *rinse*d by dipping and dashing; and vessels are *rinse*d by dashing water on them, or by slight rubbing." Webster.

Riot, *n. 1*—Shor-o-sharāhā; shor-o-gul; dhūm-dhām; gul-gapārā; shokhī ke sāth yā āzādāna bartāw.

2.—(Law) Tīn yā zāid ashkhās kā ba-ikhtiyār-i-khud ikatṭhā ho-kar mār-piṭ aur dhūm-dhām ke sāth kisī aise fi'l kā karnā jisse amn meñ futūr pare; balwā; hangāma; dangā-o-fasād.

To run riot—Shutr-i-be-muhār kī tarah (bilā rukāwat) 'amal k. yā chalnā.

Riot, *v. i. 1.*—Shor-o-gul machānā; khar-mastī k.; gul-gapārā machānā; khāne-pīne yā aur qism ke hazz-i-nafsānī uṭhāne meñ i'tidāl se tajāwuz k. [jaise nabz kā.

2.—Bare josh-o-kharosh meñ ānā; nihāyat shiddat se dharāknā—

3.—Hangāma balwā yā dhūm-dhām machānā.

Rioter, *n. 1.*—Andāz se zāid 'aish-o-'ishrat meñ masrūf rahne w.

2.—(Law) Balwā k. w.; un tīn yā zāid ashkhās meñ se ek jo 'amdan yakjā ho-kar mār-piṭ aur dhūm-dhām machāte koyī aisā fi'l karen jisse naqz-i-amn ho.

Riotous, *a. 1.*—Anbāshāna; behūda; 'aish-o-jaish meñ masrūf rahne w.

2.—Balwāyī; majma'-i-khilāf-i-qānūn ke qism kā; hangāma-khez

3.—Balwāyī—jaise ashkhās. [jaise majma'.

Rip, *v. t. 1.*—Kāt yā phār-kar kisī shai ke ajzā ko alag alag, yā judā judā kar-d.; phār dālnā; kāt dālnā; chāk k.; chīrnā; phārnā; shaq k.; kisī qism kā sadma pahunchā ke tor yā phor-d.

☞ Most commonly used with *up*, *open*, *off*, or *out*.

2.—Chīr yā phār kar nikālnā.

3.—Talāsh yā inkishāf-i-hāl ke liye khwāh tabādāle kī garaz se phār-kar khol d.; chhān dālnā; ṭaṭol mār-nā; dhūndhte dhūndhte-tah ko pahunch jānā; khol d.; zāhir kar d.

☞ Usually with *up*.

Rip, *n.* Chāk; shaq; chūr; phār; jagah jo phat jāe.

Riparian, *a.* Daryā ke kanāre kā; jo lab-i-daryā ho; jo kisī nadī ke tīr yā kanāre par ho. [pakkā; rasīda.

Ripe, *a.* 1.—Jo kātne ke liye taiyār ho; jo pak gayā ho; pukhta; Ripe fruit—Pakkā phal.—Ripe corn—Galla jo kātne ke laiq ho-gayā ho; pakkā 2.—Kām ke laiq taiyār; is qābil ki masraf meñ ā-sake. [anā]. Ripe cheese—Panir jo kbāne ke qābil taiyār ho.—Ripe wine—Sharāb jo pine 3.—Pakkā; pakkā huā—jaise phorā wagaira. [ke laiq ho-gayī ho. 4.—Pūrā; kāmīl.

A ripe scholar.—Pūrā fāzil; pūrā pandit. [taiyār; musta'id; āmāda.

5.—Taiyār; pakā-pakāyā durust; kārawāyī shurū' karne ke liye

6.—Pakke phal ki tarah surkh aur phulā-phulā.

7.—Pukhta; kāmīl—jaise rāe.

Ripen, *v. i.* 1.—Paknā; pukhta h. [sāz-o-sāmān se durust ho-jānā.

2.—Pakkā h.; takmil ko pahunchnā; thik-thāk durust yā taiyār h.;

Ripen, *v. t.* 1.—Pakānā; pukhta k.

2.—Pakkā k.; thik-thāk yā durust k.; takmil ko pahunchnā; mukammal k.; taiyār k. [durustī; taiyārī.

Ripeness, *n.* Pukhtagī; pakkā k. yā h.; pakāwat; takmil; pūrā ho-jānā;

Rise, *v. i.* 1.—Uthnā; upar ko uṭhnā; charhnā; su'ūd k.; bulandī par jānā; baland h.; ūnchā h. [karte haiñ].

Birds rise in the air—Parind hawā meñ balandī par jāte haiñ (baland-parwāzī

2.—Uṭhnā; sone yā āram karne ki jagah ko chhor d.; bistar ko chhor d. [āla-s-sabāh bistar se uṭhnā.

To rise from bed—Bistar se uṭhnā; so-kar uṭhnā—To rise early—Sawere uṭhnā;

3.—Uṭhnā; sidhā yā kharā ho-jānā jaise girne yā leṭ jāne ke ba'd.

4.—Baithne ki jagah se uṭhnā; baithne ke ba'd uṭhnā.

To rise from a chair—Kursī se uṭhnā.

5.—Ugnā; jamnā; ūncha yā lambā h.; buland h. misl daraḥt ke.

6.—Tugyānī par h.; charhnā; barhnā; charhāw par h.; aur ūnchā h.

A river rises after a rain—Barish ke ba'd daryā barhtā hai. [dene lagnā.

7.—Namūd h.; nikalnā; nazar ānā; ma'lūm hone lagnā; dikhāyī

A boil rises on the skin—Jild-i-badan par phorā nikal atā hai. [udai h.

8.—Ufuq ke upar namūd h.; nikalnā; ugnā; tulū' h.; bar-āmad h.;

The sun rises—Sūraj nikaltā hai; āftāb tulū' hotā hai.

9.—Paidā h.; zuhūr meñ ānā; nikalnā; wujūd meñ ānā; bar-pā h.

Great evils sometimes rise from small imprudences—Ba'z auqāt khafif khafif be-'aqlī ke harakāt se barī barī āfateñ bar-pā (paidā) hotī haiñ.

10.—Harakat meñ ānā; chalne lagnā.

The wind rose at 12 o'clock—Hawā bārah baje chalne lagī.

11.—Ziyāda shadīd yā tund h.; tuñdī pakarnā; aur tez h. [hi gayī.

The wind continued to rise till 3 o'clock—Tīn baje tak hawā ki tuñdī barhtī

12.—Paidā h. yā daf'atan paidā ho; upajnā; ubharṇā.

A thought now rises in my mind—Mere dīl meñ ab ek khayāl paidā hotā hai mujhe ab ek bāt kā khayāl hotā hai. [pānā; dāulat meñ taraqqī pānā.

13.—Taraqqī pānā; ruthe meñ barhnā; 'awām ki nazaron meñ 'urūj

14.—Bagāwat k.; balwa k.; bagī h.; kisī sarkār yā riyāsat se khul-kar mukhālafat k.; dūsri qaum par hamla karne ke liye hathiyār lekar ikatthā h. [bhāw charh jānā; mañhgā ho-jānā; tez ho-jānā.

15.—Barhnā; ziyāda ho-jānā; qīmat kā yā qīmat meñ barh jānā;

☞ Said of salable commodities.

- 16.—Aur barā ho-jānā; barh ānā; phul uṭhnā.
 Said of a boil, tumour, and the like.
- 17.—Shiddat yā sakhtī meṁ barh jānā.
 Said of heat.
- 18.—Aur buland ho-jānā; ziyāda barh jānā yā ūnchī ho-jānā jaise
- 19.—Ta'dād yā miqdār meṁ barh jānā; aur ziyāda ho-jānā. [āwāz kā.
- 20.—Said of debt or expense.
- 20.—Josh-o-kharosh meṁ ānā; mukhālīf ban jānā; dushman ho-jānā; kisi ke muqābale meṁ sar uṭhnā; kisi par mukhālīfana yūrish k. [ke phir sañhbal jānā; auron par fauqiyat le-jānā.
- 21.—Taraqqī pānā; haisiyat meṁ aur barh jānā; 'urūj pānā; gir
- 22.—Aur qawī yā dil-chasp h.; aur ā'lā h.; aur zor pakarṇā; aur
 Said of style, thought, or discourse. [buland h.
- 23.—Dil meṁ ānā; khayāl meṁ guzarnā; jī meṁ upajnā.
- 24.—Qabr se uṭhnā; mār ke jinā; phir zinda h.
- 25.—Barkhāst h.; uṭhnā; multawī h.; 'adālat wagarā ke ijlās kā waqt-i-mu'aiyan ke ba'd band ho-jānā; band h.
- 26.—Ūpar ko uṭhnā; sath ke ūpar buland h.; ūnchā h.
- Rise, n. 1.—Uṭhān; ubhār; charhāw; su'ūd.
- 2.—Bulandī; ūnchāyī; ūpar ko charhāw. [chiz nikle.
- 3.—Asl; ibtidā; āgāz; woh shai jisse yā woh jagah jahān se kōyī
- 4.—Taraqqī; ziyādatī; afzāish; barhtī; 'urūj.
- Rise and fall—Taraqqī-o-tanazzuli; kami-beshi; barhnā-ghaṭnā.
- 5.—Āwāz kī bulandī; sur kā ūnchā h.
- Riser, n. Uṭhne w.
- An early riser—Sawere uṭhne w.; jo so-kar 'ala-s-sabūh uṭhe.
- Risible, a. Jismeṁ haṁsī paidā karne kī salāhiyat ho; jo haṁsī paidā kar-sake; haṁsī ke qābil; mazhake ke lāiq; khush-kun.
- “Risible differs from ridiculous, as the latter implies something mean or contemptible, and risible does not.” Webster.
- “Risible is sometimes used as a noun, in the plural, for the muscles and other organs that produce laughter; as, unable to control one's risibles.” Webster.
- Rising, p. a. 1.—Daulat iqtidār yā nāmwarī meṁ taraqqī par; rū-ba-taraqqī. [o-bār ke lāiq ho-rahā ho.
- 2.—Jo bār par ho; jo sinn-i-bulūg ko pahunchtā aur dunyā ke kār-
- Risk, n. 1.—Khatra; khatar; jokhim.
- 2.—Nuqsān kā khatra; māl kī nuqsānī kā ḍar.
- To run a risk—Khatre meṁ parnā; jokhim meṁ parnā; jokhim uṭhnā; apnī tayīn khatre meṁ ḍālnā.—To take a risk—Jokhim uṭhnā; bimā k.; bimāz uṭhnā.
- Risk, v. t. Khatre meṁ ḍālnā; ma'rīz-i-khatar meṁ r.; jokhim meṁ ḍālnā; nuqsān meṁ ḍālnā; ma'rīz-i-zawāl meṁ ḍālnā; himmat kar-ke kisi bāt kā bīrā uṭhnā.
- Rite, n. Qā'ida-i-mu'aiyan ke mutābiq 'ibādat; kār-i-mazhabī jo qā'ide ke rū se kiya jāe; mazhabī rasm yā dastūr; rīti; vidhi.
- Funeral rites.—Rusūm-i-tajhīz-o-takfīn; kriyā-karm (corruptly kiriyā-karam).
- Rival, n. Woh shakhs jisko usī shai kī joyāyī ho jiskī kisi dūsre ko ho; woh shakhs jo usī shai ke hāsil karne kī kōshish meṁ ho jiske husūl

kā sā'i koyī dūsrā ho aur jo sirf ek hī shakhs ko mil-sake; raqīb; hamsar; harif.

Rivals in love—Woh do shakhs jo ek shakhs ko pyār karen; woh do ashkhs jinko baham raqabat kā da'wā ho.—*Rivals for a crown*—Woh do shakhs jo kisi saltanat ke pāne meñ baham sā'i hoñ.

Rival, a. Ek hī da'wā r. w.; muqābil-kā da'wā r. w.; buzurgī meñ dūsrē se barh jāne kī koshish k. w.

Rival claimants—Woh log jo baham ek shai ke da'widūr hoñ.—*Rival claims*—Muqābil ke da'we; da'we jo do ashkhs baham karen.

Rival, v. t. 1.—Kisi ke sāth barābarī kā da'wā k.; kisi ke muqāble meñ shai-i-wāhid (ek hī chiz) ke hāsīl karne kī koshish k.

2.—Barābar rahne yā bayh jāne kī koshish k.

Rivalry, n. Barābarī; ham-sarī; raqabat; muqābala; harifi. [chir d.

Rive, v. t. Kisi qism kā zor pahuñchā-ke phar d.; shaq k.; do-tūk k.;

Rive, v. i. Do-tūk ho-jānā; phar jānā; chir uṭhnā; shaq ho-jānā.

River, n. 1.—Daryā; nadī.

2.—Barī dhārā; ifrāt yā kasrat se bahnā; kasrat; bahutāt.

Rivet, n. Mekh; kil; kāñṭā.

Rivet, v. t. 1.—Mekh jānā; kil thoṅknā lagānā yā jānā.

2.—Mazbūtī se bāndhnā; mazbūt k.; ustuwār k.; lā-tajum k.; nisā kar d. kī phir lagzish na khāe.

Road, n. Sarak; shāri'-i-ām; rāsta; rāh; bāt; dagar. [road—Kachchī sarak. A metalled road—Pakki sarak; sarak jispar kankar pite hoñ.—An unmetalled

“The word is generally applied to highways, and, as a generic term, it includes highway, street, and lane.” Webster.

On the road—Rāste meñ; rāh meñ; jāte huye; asnā-i-rāh meñ.—To take to the road—(Law) Shāri'-i-ām par rah-zanī k. (barī sarak par daktā dālnā).

Roadway, n. Sarak kā woh hissa jispar gariyon kī āmad-o-raft ho.

Roam, v. i. Ghūmnā; phirnā; be-mutlab idhar-udhar phirā k.; āwāra phirnā; ramnā; mārā phirnā; bhaṭaktā phirūā. [garajnā; tarāpnā.

Roar, v. i. 1.—Dakarnā; rānbnā; jāuwar kī tarah shor machānā;

2.—Zor se chillānā; chikh mārā—jaise dard yā musibat kī hālat

3.—Zor se chillānā; chighārnā—jaise gusse meñ. [meñ.

4.—Us qism kā pareshān shor k. jaisā tund hawā daryā kī lahrōñ chaltī huyī gariyon bahut se logōñ ke ikatṭhā shor machāne khwāh isī tarah kī chizōñ se paidā ho.

5.—Hangāmāk; dhūm-dhām machānā; shor-o-gul k. [ṭhatṭhā mārā.

6.—Qahqaha mār-kar haṁsnā; ba-āwāz-i-baland haṁs uṭhnā; zor se

Roar, n. 1.—Garaj; tarāp; dakār; rānbh; jauglī jānwar kā shor.

2.—Shor jo dard musibat yā gusse wagaira kī kālat meñ koyī kare; chinghār; chillāhat. [ron khwāh isī qism kī dūsi chizōñ se.

3.—Pareshān shor jo barābar hotā rahe—jaise tund hawā yā lah-

4.—Qahqaha; khushī kā shor.

Roast, v. t. 1.—Garmi pahuñchā-kar āg par rakh-kar khwāh tanūr meñ pakānā—jaise khāne kā gosht; kabāb k.; pakānā yā taiyār k.; bhūnnā.

“To roast meat on a spit, in a pan, or in a tin oven, &c.; to bake meat in an oven; to broil meat on a gridiron.” Webster.

2.—Bhūnnā; biryān k.; seṅknā; khāne ke liye āg kī garmi se taiyār k. [barī harārat paidā k.

3.—Mizāj ko shiddat se garm kar d.; ba-shiddat taish meñ lānā;

- 4.—Sakht chuṭki l.; haṁsī meṁ jalānā (*Colloquial*). [chiz.
Roast, n. Bhunī hui chiz; khāne ke liye āg wagaira par pakāyī hui
To rule the roast—Sar-khail h.; sur-guroh h.; pesh-i-imām h.; sab par fauq
 r.; hukūmat k.; ikhtiyār r.
Roast, v. t. Ag kī garmī se pak jānā; bhun jānā; seṅk-jānā.
Rob, v. t. 1.—Chhīn l.; zabardastī le-l.; churā ke nangā kar-d. (bi-l-kulchurā
 1.); lūt l.; chori se le-l. [sariqa-i-bi-l-jabr k.; dākā dāl-kar le-l.
 2.—(*Law*) Kisi shakhs se koyī māl jabriya yā khauf dilā-kar le-l.;
 3.—Kisi se kuchh le-l.; mahrum k.
Robber, n. Sariqa-i-bi-l-jabr k. w.; mār-piṭ karke yā dar dikhā-kar kisi
 se māl-o-asbāb yā rupaye-paise chhīn l. w.; dākū; dakait; qazzāq;
 rah-zan. [jaur-o-zulm kar-ke kisi se kuchh le-l.
Robbery, n. 1.—Zabar-dastī se chhīn-obhor yā ohori; mār-piṭ-kar yā
 2.—(*Law*) Dūsre shakhs se mujrim-āna tariq par uski marzī ke
 khilāf khwāh jabriya yā darā-kar naqd yā jins le-l.; sariqa-i-bi-l-jabr;
 dāknitī; qazāqī; rah-zanī.
 “Robbery differs from theft, as it is effected by open violence;
 whereas theft is committed by stealth, or privately. These words should
 not be confounded.” *Webster*.
Robe, n. Ek tarah kī dhīlī poshāk jo aur kapron ke ūpar khusūsan ā'lā
 darje ke log pahinte hai; jubba; pūrāhan; jāma; choga.
 “The robe is properly a dress of state or dignity, as of princes,
 judges, priests, &c.” *Webster*. [latif banā d.
Robe, v. t. Jāma wagaira pahinānā; malbūs k.; ārustā k.; hasīn yā
Robust, a. 1.—Mazbūt; qawī; zorāwar; jismeṁ quwwat aur tandurustī pāyī
 jāe; shah-zor; jo isqadar mazbūt aur sahih-o-salim ho ki garmī sardī
 wagaira aur har qism kī sakhtī bardāshht kar-ke barābar mihnat kar-sake.
 2.—Jismeṁ quwwat dārkār ho; jismeṁ shah-zorī kī zarūrat ho.
Robustness, n. Mazbūti; shah-zorī; quwwat; tāqat; zor-āwari; sahibu-
Rock, n. 1.—Chatān yā chatṭān; patthar kā bahut barā dhokā. [l-badanī.
 2.—Woh chiz jo chatān kī tarah mazbūt ho; panāh yā pusht-
 panāh; sahārā; āṛ; jāo-i-panāh; āsrā; māman.
Rock, v. t. Hilānā; dulanā; jhulanā; idhar-udhar chalānā; thartharā
Rod, n. 1.—Shākh; ṭahī; dālī. [d. yā chakkar meṁ lānā.
 2.—Sazā-dihī yā tādīb kā ek āla; chhārī; qamehī.
 3.—Nāpno kā ek āla; kisi shai kī lambāyī ke nāpno kā āla jo
 pāñch gaz yā sārhe solah fiṭ lambā hotā hai.
Rogue, n. 1.—(*Law*) Āwāra shakhs; khāna-ba-dosh; bewuqūf-āna hath
 ke sāth bhīk māngne w. [harām-zāda; dagā-bāz; ṭhag.
 2.—Aisā shakhs jo jānbūjh-kar be-imānī kare; bad-diyānat;
 3.—Khafīf sā pyār kā ek lafz. [bad-diyānati kā fi'l.
Roguery, n. 1.—Bad-zātī liye huiyō makr-o-fareb; dagā-būzī; fareb;
 2.—Bad-diyānat shakhs kā tariq; dagā-bāz ke ā'māl; kaj-rawī kī
Roguish, a. 1.—Bad-diyānati kā; farebī; be-imānī kā. [bātēn; naṭkhaṭī.
 2.—Kbel-kūd meṁ kisiqadar taklīf-dih sharir yā naṭkhaṭ.
Role, (rol) n. Koyī numāyān fi'l yā kām jo kisi se ho.
Roll, v. t. 1.—Ghumānā; phirānā; dhulkānā; lūṛhkānā.
 2.—Lapetnā; gole yā goliyān banānā; tah k.; goliyānā.
 3.—Lūṛiyānā; gurīyānā; battī banānā.

- 4.—Zor aur tezi ke sāth āge ko barhā yā bahā le-jānā. [barābar k.
5.—Belan belnā; belnā; belan se phailānā; belan se chauras yā
6.—Chhoṭī chhoṭī pahiyon par ghumānā; phirānā; chakkar d.

To roll one's self—Loṭnā.

[chakkar mārṇā.

- Roll** v. t. 1.—Ghūmnā; phirnā; gardish k.; charḥh kī tarah ghūmnā;
2.—Kisī shai par barābar girā k.; dhulaktā rahu; zor se girnā.
3.—Daurā k.; ghūmnā; gardish k.
4.—Phirnā; ghūmnā; halge meñ phirnā. [idhar-udhar phirnā.
5.—Samundar kī lahron kī tarah kabhī upar aur kabhī niche h.;
6.—Tufān wagnā kī hālat meñ pānī meñ idhar-udhar māre yā
7.—Dāwān-dol h.; lahrānā. [ṭhokareñ khāte phirnā.
8.—Loṭnā; luṭhāknā; larkharātā chalnā.
9.—Lapaṭ khā-kar lambā yā gol ban-jānā.
10.—Belan se phailnā.

Roll, n. 1.—Ghumāw; phirāw; luṭhāw; dhulkāw.

2.—(a) Dhele torne kā ek thārī belan. (b) (pl.) Belan jo us kal
meñ lage rahte haiñ jismeñ lohe wagaira ko garm kar-ke chaddā yā
rel (rails) wagaira banāte haiñ.

3.—Loṇḍā; golā; battī; bīrā; choṅgā; pind yā pindī; puplī;
piñrī. [jise lapet sakeñ.

4.—Wasīqa jo pārchment kāgāz yā kisī dūsrī aisi chiz par likhā jāe
5.—Koyī sarkārī yā sarishte kā kāgāz; rajistar; fihrist; fard.

6.—Kapṛā jise lapet kar belan kī shakl par banā deñ.

To call the roll—Kisī wajhe' ke logon ke nāmōn kī fihrist le-kar nām-ba-nām
is garaz se pukārṇā ki jāwābon se yah daryāft ho ki kaun hāzir aur kaun
gair-hāzir hai; hāziri l.

Roller, n. 1.—Luṭhāknē yā dhulaknē w. khusūsan lakṛī patthar yā lohe
wagaira ke belan jo tarah tarah ke kāmōn meñ āte haiñ.

2.—Dhājī; paṭṭī; kapṛe kī lambī-chaurī paṭṭī jo 'amal-i-jarrāhī
ke muta'alliq kām meñ ātī hai. [kahte haiñ.

3.—Chhāpe kī istilāh meñ siyāhī lagāne ke belan ko bhī roller

Rolling, p. a. Pahiyon par yā goyā unpar dhulaknē ghūmnē yā chalnē
w.; ghūmnē w.; phirne w. [chhāt; chhappar; chhān; chhājan.

Roof, n. 1.—Makān yā dūsrī 'imārat kī chhat; saqf; paṭāw; pāṭan;

"The same name, roof, is given to the sloping covers of huts, cabins,
and ricks; to the arches of ovens, furnaces, &c." Webster.

2.—Gumbad yā gumbaz; mihrāb; qubba; jo shai chhat kī si ho.

The roof of heaven—'Arab; gumbaz-i-falak.

3.—Muñh ke upar kā hissa; tālū. [k.; chhapar-bandī k.

Roof, v. t. 1.—Chhat banānā lagānā yā ḍālnā; pāṭnā; chhānā; pāṭan

2.—Panāh d.; sāya. d.

Roofing, n. 1.—Chhat banānā yā pāṭnā; chhānā; chhājan; chhapar-bandī.

2.—Chhat banāne yā be-pāṭnē kā asbāb masāla yā sāz-o-sāmān.

3.—Chhat; pāṭan; chhājan; chhapar; sāya.

Roofless, a. 1.—Be-chhat yā pāṭan kā; be-chhappar kā.

A roofless house—Be-chhat kā makān; jo makān paṭā yā chhāyā na ho; jis
ghar meñ chhappar na ho. [māñ.

2.—Jisko makān yā ghar na ho; jisko panāh na ho; be-khān-o-

Room, n. 1.—Jagah; jagah jo kisī kām ke liye 'alāhida yā khāas taur

par muqarrar kī-jāe; wus'at; gunjāish; barī lambī-chaūrī yā tang jagah; jagah jo khālī ho (bharī na ho); jāe.

2.—Makān kā woh hissa jisko dūstre hisson se hadd-i-fāsil ya'ni diwār wagāira ke zarī'e se judā kar-deñ; kothrī; kamra.

A drawing-room—Baithak; nishast kā kamra; logon se milne kā kamra; gol-ghar.—A bed-room—Sone kā kamra; āram-gāh; khwāb-gāh.

3.—Kisī shai ke qabūl yā manzūr karne kī jagah; dākhil karne kā imkān yā uskī salāhiyat; a'mal karne (kisī fir' ke karne) kī āzādī; mau-qa'-i-munāsib; gunjāish; mahal; dāwā; jagah.

In this case, there is no room for doubt or for argument—Is mu'āmale meñ shubhe khwāb bahs kī jagah yā gunjāish nahī hai. [qāimī meñ.

4.—Dūstre kī jagah; 'iwaz; goyā kisī ke ba'd yā uskī qāim-ma.—We often place one thing in the room of another—Ham log aksar ek chiz kī jagah par (uske 'iwaz yā badle meñ) dūstre chiz rakh dete haiñ.—One officer comes in the room of a former one—Afsar-i-sābiq ke ba'd (uskī jagah par) dūstrā afsar ātā hai.

To give room—Jagah d.; kanāre ho-jānā; bat jānā; dūaron ke guzarne yā baithne ke liye jagah khūlī chhor d.—To make room—Jagah k.; kisī chiz ke liye rūs-tā khol yā banā d. (uske liye rāh kar d.); kisī chiz kī rāh meñ jo kuchh thokar ho usko hatā d. [sakeñ yā unki gunjāish ho-sake).

Roomful, n. Jisqadar yā jitne kī ek kamre meñ ā-sakeñ (samā yā rah Roomy, a. Jismeñ ifrāt se jagah ho; wasī; lambā-chaūrā; barā; kalāñ; bare 'arz-o-tūl kā; kushāda. [haiñ; addā; chakkas; baserā.

Roost, n. 1.—Woh daudā yā dūstrā sahāra jispar pariud rāt ko baithte 2.—Woh kul pariud jo ikatthe baserā karōñ.

At roost—Baserā meñ; āram aur sone kī hālat meñ.

Roost, v. i. Dandē darakht yā kisī dūstrī chiz par rāt ko baithnā sonā yā

Root, n. 1.—Jar; bek. [ārām k.; baserā l.; adde par baithnā; āram k. 2.—Jar jo khāyī jāe; kand; mūl.

3.—Kisī chiz kā woh hissa jo darakht kī jar kī mānind ho. [binā.

4.—Kisī shai kī ibtidā yā uskā bā'is; sabab; masdar; bunyād;

5.—Mūris; aslī shākh; aslī qaum.

6.—Woh lafz jisse dūstre alfāz banēñ; masdar; mādda; dhūtū.

To take root.—Jar pakarnā; nasab yā qāim ho-jānā; jā-guzīñ h.; barh-kar phail jānā—To take deep root—Khūb yā mazbūt jar pakarnā; mazbūti se qāim ho-jānā; khūb baith jānā; gar jānā.

Root, v. i. 1.—Jar pakarnā; zamīn meñ ghus jānā.

2.—Mazbūti se qāim ho-jānā; pakkā ho-jānā; jamnā; jā-guzīñ h.

Root, v. t. 1.—Zamīn meñ yā goyā zamin meñ khūb dhañsā ke nasab k. (gārñā); mazbūti yā istihkām ke sāth qāim k.; mustahkam k.;

Used chiefly in the plural. [dil-nishīñ k.; jā-guzīñ k.

2.—Jar se ukhār l.; istisāl k.; nest-o-nābūd k.; bekh-kanī k.;

With up, out, or away. [khod-kar nikāl d.

Rootless, a. Be-jar kā; jar se khālī; jismeñ jar na ho.

Rooty, a. Jar-dār; jarilā; jismeñ jarēñ bharī hoñ.

Rope, n. 1.—Rassī jo barī mazbūt aur khub bhāñjī huyī ho aur 'umū-man ek inch (ek tasū) se kam motī na ho.

"It differs from cord, line, and string, only in its size; being the name given to all sorts of cordage above an inch in circumference. Indeed, the smaller ropes, when used for certain purposes, are called lines." Webster.

- 2.—Bahut si'chizen jo ikatthi gūndh di-jāen; lari; māla.. [tūt jāe.
Rope of sand—Rabṭ yā itihād jo qawī na' ho; kisi shai kā silsila jo sahl meṭ
Rope, v. i. Tār baṇdhā yā. uṭhā; qiwām kā tār. baṇdhā; las pakarnā.
Rope-ladder, n. Kamand. [laslasā; chipchipā.
Ropy, a. Jismen tār baṇdh-sake jaise koyī las-dār chiz; lasila, lasdār;
Rosary, n. Gulāb ke darakhton kā zakhira; gulāb kā takhta; woh jagah
 jāhān gulāb ke darakht jamāye jāen; gulzār; gulistān.
Rose, n. 1.—Gulāb; gul; ward.
 2.—Hazāra.
 3.—Gulābi rang; gulāb ke phūl kā sā rang.
 Rose is sometimes used in the formation of self-explaining
 compounds; as, *rose-faced, rose-hued, rose-red*, and the like.
Under the rose [Lat. *sub rosa*] Dar-parda; khufyatan; chhip-kar; chhipa ke;
 poshida; aisi tarah ki zāhir na ho (hāl na khule).
Rose-water, n. Gulāb; 'araq jo gulāb ke phūlon se chulāyā jāe.
Rosy, a. Jismen gulāb ki rangat sūrat yā sifat ho; gulābi; gulfām; gul-
 gūn; gulāb sā; surkh; lāl-bhabhukā; gulāb ke phūl ki māniud;
 khūb-sūrat; dil-fareb.
Rot, v. i. Sar jānā; gal jānā; pāns ho-jānā; bosida ho-jānā.
Rot, v. t. Galānā; sarānā; ganda kar-d.; bosida kar-d.
Rotate, v. i. Ghūmnā; gardish k.; markaz ke gird ghūmnā.
Rotate, v. t. Ghumānā; chhakar d.; gardish meṭ lānā. [daurān.
Rotation, n. 1.—Chāk ki mānind ghumāw; pahiyē ki si gardish; daur;
 2.—Kisi shai kā bārī bārī yā silsile se wuqū'; afsaron yā dūron
 ke auqāt-i-mu'ayyan par apne mansab se dast-bardār hone aur unki
 jagah par dūron ke taqarrur kā silsila; bārī; naubat; tabādala-i-
 3.—Kisi arāzi par bārī bārī se ek ke bā'd dūsrī fasl kā bonā. [silsila.
Rotatory, a. 1.—Mihwar par ghūmne w.; chāk ki tarah phirne yā gar-
 2.—Ek dūse ke ba'd āne w.; jiskā daura silsile se ho. [dish k. w.
Rote, n. Bilā lihāz uske ma'nī ke kalām kā mutawātir i'āda; i'āda-i-
 mahz; ratāw.
 To learn by *rote*—Kisi kalām wagaira ko nire ratne ke zor se sikh yā yād kar-l.;
 nok-i-zabān yā az-bar kar-l.; bak-bak ke yād kar-l. aur ma'nī se kuchh
Rotten, a. 1.—Sarā; bosida; galā; galā-pachā. [khabār na r.
 2.—Jiski mahak se karāhiyat paidā ho; muta'affin; jisse nafrat
 paidā ho. [sida; nāqis; jisse dhokhā ho; jiske usūl nāqis ho.
 3.—Mazbūt yā i'tibār ke qābil nahīn; sahih-o-sālim nahīn; ho-
Rotundity, } n. Golāyī; kure ki sūrat kā h.; golā h.
Rotundness, }
Rough, a. 1.—Nā-ham-wār; gair-i-musattah; barābar nahīn; ūnchā-
 nchā; jismen nisheb-farāz ho; arbar; kharbar; behar—jaise rāh yā
 zamin. [koyī jawāhir.
 2.—Jispar jilā na huā ho; jo safāyī se tarāshā na gayā ho—jaise
 3.—Maywāj yā mauj-zan; jismen lahren shiddat se uṭhti ho;
 jismen khūb talātum ho—jaise samundar wagaira.
 4.—Bhaddā; pareshān; bhondā; bikhrā huā; be-daul.
 Said of dress, appearance, and the like.
 5.—Khaliq yā mihrbān nahīn; wahshī; nā-tarāshida; rūkhā; kaj-
 khulq; khushk; sakht.
 Said of temper, manners, and the like.

- 6.—Jismeñ sakhti yā tashaddud pāyā jāe; jismeñ karāyī ho; nā-
 Said of measures, actions, and the like. [shāista; nā-mulāim; karā.
 7.—Karīhu-s-saut; karī; jo sunne meñ bhalī na ma'lūm ho—jaise
 8.—Karūā; talkh; tursh—jaise zāiqā. [āwāz.
 9.—Tund; jab tūfān chaltā ho; jab hawā āndhī kī tarah bahtī ho.
 Said of weather, wind, and the like.
 Rough customer—Mukhālīf jo taklif-dih ho (Colloquial).—Rough draught—
 Musawwada; kharrā; khāka; chittha; musawwada jiskā takmīlā na huā ho.
 Roughly, ad. 1.—Aisi tarah kī barābar (ham-wār) na ho; is tarah par
 ki musattah na ho; ūnchā-nīchā. [rukhāyī se; be-tamīzī se.
 2.—Sakhti se; nā-mulāimat se; kaj-khulqī se; jāhilāna tarīq par;
 3.—Bad-mazagī se; karūāyī se; talkhī se.
 4.—Tundī se; tūfān kī tarah; āndhī sī.
 5.—Is tarah kī sunne meñ nā-guwār ho; karīhu-s-sautī se. [nabīn.
 6.—Shiddat ke sāth; sakhti ke sāth; āhistagī yā narmī ke sāth
 Roughness, n. 1.—Nā-hamwārī; ūnchāyī-nīchāyī; nisheb-farāz.
 2.—Zāiqe kī bad-mazagī; talkhī; karūāyī; turshī. [d.); bad-āhangī.
 3.—Karīhu-s-sautī; sunne meñ nā-guwār h. (achchā na ma'lūm
 4.—Bad-mizājī; rukhāyī; karāyī; kaj-akhilāqī; jāhilāna bartāw;
 wahshiyāna bartāw.
 5.—Nā-mukammal h.; nā-tamām rahnā; be-jilā rahnā.
 6.—Hawā kā tundī ke sāth chalnā; tūfān kī sī kaifiyat kā rahnā;
 āndhī kā chalnā. [kā zor se ūṭhnā (talātum h.)
 7.—Mawwājī; hawā kī shiddat se samundar wagaira meñ lahrōñ
 Roughshod, a. Jiske pairōñ meñ nok-dār na'leñ jarī hoñ—jaise ghoṛā.
 To ride rough-shod—Kisī tarīq kī pairawī bilā libāz is amr ke k. ki usse dūarōñ
 ko taklif pahunchegī yā nahīñ. [sā; goshe-dār yā nukilā nahīñ.
 Round, a. 1.—Mudawwar; gol; halqe sā; kurayī; mustadīr; kamān
 2.—Pūrā; nāqis nahīñ; aisi 'adad jisko das se taqsim karne par
 3.—Khafīf nahīñ; kasīr; barī. [kuchh bāqī na rah jāe.
 A round sum or price—Barī raqam yā qimat.—A good round sum—Ek achchhi
 barī raqam; ma'qūl raqam-i-kasīr. [kar kahā-jāe.
 4.—Jo pūrā pūrā yā sāf sāf kahā-jāe; yaqīnī; qat'ī; jo dil khol-
 Said of a statement or assertion.
 Round robin—Woh tahrīrī dar-khwāst wagaira jismeñ dast-khat karne-wāle apne
 apne dast-khat ek halqe ke gird karen tāki yah ma'lūm na ho ki kis shakhs
 ne sab se pahle dast-khat kiya.—At a round rate—Jald; 'ujlat ke sāth.
 Round, n. 1.—Dāira; gherā; halqa; girdā; chakkar; kura; golā; mandāl.
 2.—Woh bāteñ jo silsile se hotī hotī wahīñ khātīme ko pahunchen
 jahāñ unkā āgāz huā ho; daur yā daura; jisqadar waqt aisi bāteñ ke
 anjām meñ sarf ho.
 3.—Kisī kām kā daur jo chand ashkhās is tarah bārī bārī se yā ek
 dūre ke ba'd karen kī goyā we halqa bāndh-kar baithe hoñ.
 4.—Kām jo bārī bārī se paiham kiye jāen.
 5.—Nāch jo ghūm ghūm kar nāchā jāe. [mandālī kare.
 6.—Woh bāt jo kisī majme' ke sab log karen; jo bāt mandālī kī
 7.—Sirhī kā dandā; zīna.
 8.—Gasht; raund.
 "The officer and men who perform this duty are called the
 rounds." Webster. [jānā.
 9.—Kisī mansab par ek dūre ke ba'd mansab-dāroñ kā qūim kiya

- Round, ad.** 1.—Chāron taraf; hat-chahār taraf; girdāgird. [meñ.
 2.—Gol yā gol-gol; golāyī meñ; dāire meñ; halqe meñ; chakkar
 3.—Ek taraf se dūsri taraf; ek jānib se dūsri jānib; ek fariq se
 dūsre fariq ki taraf; ek pahlū se dūsre pahlū par.
 To come or turn *round*—Pahlū yā rāo badalnā; ek pahlū se dūsre pahlū par yā
 ek rāo se dūsri rāo par ho-jānā.
 4.—Sidhe nahīn; ba-khatt-i-mustaqim nahīn; ghūm-kar; aisi rāh
 se jismeñ ba-nisbat sidhe rāsto ke ziyāda chalnā pare.
 5.—Halqe meñ—jaise doston yā makānāt ke.
 The invitations were sent *round*—De'wat ke khat chāron taraf ya'ni sab doston
 ke yāhūn yā ghar ghar bhej diye gaye; newā ghumā diya gayā.—*All round*—
 Har taraf; chāron taraf; kisi maqām par tamām.
- Round, prep.** 1.—Kisi shai ke chāron taraf; kisi ke har chahār taraf.
 "In this sense, *around* is much used, and *all* is often used to
 modify the word; as, they stood *all round*, or *around*, him." *Webster*.
 2.—Chāron taraf; sab hisson meñ.
 To go *round* the city—Shahr ke chāron taraf (uske kul hisson meñ) ghūmnā.—
 To come or get *round* one—Khushāmād kar-ke yā mugālata dekar kisi se apnā
 matlab nikāl l.; thagnā; chhlnā (*Colloquial*).
- Round, v. t.** 1.—Gol k. yā bauānā; goliyānā; mudawwar bauānā.
 2.—Pūrā k.; takmil ko pahūchānā.
 3.—Gird ghūmnā; ohakkar lagānā.
- Roundabout, a.** 1.—Sidhā nahīn; gair-sarihi; jo ghumā-phirā ke ho;
 pech kā; pher kā; be-rabt, gair-musalsal.
 2.—Wasi'; jo dūr tak phail sake.
 "In any sense, this word is inelegant." *Webster*.
- Roundish, a.** Kisiqadar gol; kuchh gol; gol sā; golāyī liye huye.
- Roundly, ad.** 1.—Gol-gol; goli shakl par.
 2.—Sāf-sāf; dilerāna; be-bākāna; jī-khol-kar; khol-kar; khulā-
 3.—Tezi se; 'ujlat ke sāth; jald-jald. [khulī; fāsh-fāsh; pūrā-pūrā.
 4.—Bi-l-kul; bar-jasta; zor-dekar; sachmuch.
- Roundness, n.** 1.—Golāyī yā gulāyī; golā yā mudawwar h.
 2.—Safāyī; be-bāki; tayaqqun; kharāyī. [jagānā].
- Rouse, v. t.** 1.—Jagānā; bedār k.; uṭhānā; khwāb se bedār k. (niñd se
 2.—Sustī kāhiliyat humq yā 'adam-tawajjuhī ki hālat se ubhār d.;
 musta'id kar-d.; zinda-dil kar-d.; hoshiyār kar-d.; khwāb-i-gaflat se
 3.—Josh meñ lānā; harakat d.; kharbarā d.; hilā d. [be-dār kar-d.
 4.—Chaukānā k.; achambhe meñ ḍalnā; mutahaiyar k.
- Rouse, v. t.** 1.—Jagnā; uṭhnā; bedār h.
 2.—Musta'id ho-jānā; hoshiyār ho-jānā; chāq-o-chauband ho-jānā;
 bedār ho-jānā; gaflat ki hālat se jag uṭhnā.
- Rout, n.** Fauj ki shikast; sipāhiyon ki hār; shikast khā-kar bhāgne ki
 hālat meñ fauj ki ahtari aur pareshānī.
- Rout, v. t.** Fauj ko shikast de-kar darham-barham kar-d.; harākar
 pareshān yā muntashir kar-d.; titar-bitar kar-d. [wālī ho.
- Route, (rōt) n.** Rāh; rāsta; tariq; jo rāh tai ki-jāe yā tai ki-jāne
 "We use *route* for a course of passing, and not without reference
 to the passing of some person or body of men; but *route* is not the road
 itself." *Webster*.

Routine, (rōo-teen), *n.* 1.—Woh kām tafrih yā khushī jiskī pairawī har roz yā aksar kī-jāe; woh kār-o-bār yā sarkārī sarishte kā kām jo hamesha yā aksar huā kare; ma'mūlī kām; sarkārī daftarōn ke baṇdhe huye (ma'—

2.—Woh fi'l yā kārāwāyī jo 'ādatan hamesha kī-jāe. [mūlī] kām.
Rove, *v. i.* Ghūmnā; āwāra-gardi k.; be-ṭhaur-ṭhekāne phirā k.; bhāṭaktā
Rove, *v. t.* Kahīn phirū yā ghūmnā. [phirnā; harza-gardi k.

“This is an elliptical form of expression,—over, through, or about being understood.” *Webster*. [awāra; harza-gard.

Rover, *n.* 1.—Ghūmue w.; āwāra-gardi k. w.; behūda phirne w.;
 2.—Mutalawwin-mizāj shakhs; jis shakhs ke mizāj meṁ qiyām na
 3.—Luṭerā; ḍākū; gārat-gar; rah-zan. [jiskā dil jald jald badlā kare.

Row, *n.* 1.—Qatār; saf; pāṇṭī; pankti; tāūtā; lar; woh log yā chizeṁ jo ho;
 2.—Sair jo kashtī khete khete kī-jāe. [silsile se barābar rakkhī hon.

Row, *v. t.* 1.—Dānṛōn se khenā jaise kashtī; khenā; chalānā.

2.—Kashtī khe-kar kisi ko kahīn le-jānā (use kahīn pahunchā d.).
Row, *v. i.* Dānṛ se khenā.

2.—Dānṛ ke zor se chalnā; khene kī bālat meṁ chalnā.

Row (rou), *n.* Haṅgāma; shor-o-sharāba; gul-gapāra; dhūm-dhām; hullar; tantā; bakherā; balwā.

Royal, *a.* 1.—Bādshāhī; shāhī; shāhāna; khusrāwānā; rājā kā.

2.—Jo bādshāh yā begam ke liye muzayib ho; shāhāna; shāhwār; 'azīmu-sh-shān.

3.—Sharif; najib; nāmī-girāmī; nāmī; mashhūr; wālā-qadr.

Royally, *ad.* Shāhī taur par; shāhāna; bādshāh kī mānind; jisā bād-shāhōn ke liye mauzūn yā munāsib ho; jisā rājāōn ko chāhiye.

Royalty, *n.* 1.—Bādshāhat; khusrāwī; mansab-i-shāhī; rājāyī.

2.—Bādshāh; shāh; khusrāw; rājā.

3.—Huqūq-i-shāhī; jo kuchh bādshāh kā ba-taur uske haq ke ho.

Rub, *v. t.* 1.—Malnā; ragarnā; hāth phernā; ghisnā; poṁchhnā; sāf k.; māñjnā; mal-dal ke sāf k.

2.—Potnā; lipnā; kisi shai kī sath par koyī chiz patlī phailānā.

3.—Jilā d.; saiqal k.; chamkānā; jhakājhak k.

With over.

To rub down—Mal ke sāf k.; kharahrū k.—jaise ghoṛe ko.—*To rub off*—Ragar ke dūr kar d.; mal ke sāf kar-d.—*To rub off rust*—Mal yā ragar ke morcha chhuṛā d. (zang ko sāf kar-d.).—*To rub out*—Miṭānā; chhil d.; ragar ke nikāl d.—*To rub out a mark or letter*—Kisi nishān yā harf ko chhil ke miṭā yā nikāl d.—*To rub out a stain*—Ragar ke dhabbe ko sāf dar-d.—*To rub up*—(a)

Sāf k.; jilā d.; saiqal k.; bārnis k.; chamkilā k.—(b) Jagānā; uksānā; kām meṁ lānā.—*To rub up the memory*—Bātoṁ ko ukher ke yād karānā; hāfize

Rub, *v. i.* 1.—Ragar yā ragrā khānā; ghisnā. [ko kām meṁ lānā.
 2.—Dushwārī se chalnā; mushkil se guzarnā; ghus-paiṭh ke chalnā.

Rub, *n.* 1.—Ragar; mālīsh; ragrā; mardan.
 2.—Woh bāt jisse harakat meṁ dushwārī yā khalal wāqī' h.; woh bāt jiskī wajh se kisi shai kā āge barhnā ruk. jāe; rukāwat; imtinā; muzāhamat; woh qabāhat yā rukāwat jiskā dūr k. mushkil ho; woh dushwārī jo ba-mushkil hal ho; jhanjhat; diqqat; kash-ma-kash; tangī; woh bāt jisse taklif ho. [lāmat.

3.—Woh bāt jiskī choṭ dil par lage; ta'na; mihnā; ghurkī; ma-

Rubbish, n. Kūrā-karkat; khas-o-khashāk; khār-o-khas; be-kār chiz; un-chizon kī dher jo kisi kām kī na hon; woh chiz jisko koyī na pūchhe; giri-parī 'imāraton ke reze-purze (chūr-chār yā kūrā-katwār).
Ruddiness, n. Surkhī; lālī; gosht kī shokh gulābī rangat; us darje kī surkhī jisse barī tandurustī pāyī jāe.

☞ "Applied chiefly to the complexion or colour of the human skin; as, the *ruddiness* of the cheeks or lips." *Webster*.

Ruddy, a. 1.—Surkh; lāl; lāl rang kā.

2.—Surkh-o-supaid; gul-fām; gulāb ke phūl sā shokh rang kā jisse yah sābit ho kī jis shakhs ke chihre wagaira kī aisi rangat hai woh bahut hī sahīb-o-sālim hai.

Rude, a. 1.—Jo kāri-garī ke sāth na banā ho; jismen san'at kharch na hui ho; jismen 'umdagī na āyī ho; jo sijil na ho; jismen saiqal yā jilā na diyā gayā ho; bhaddā; angār; khardarā; nā-hamwār; jiskī

☞ Said especially of material things. [tarāsh-kharāsh durust na ho.

2.—Nā-tarāshida; be-tamiz; gair-muhazzab; kaj-khulq; bad-akhilāq; dihqān sū; gañwārī; jāhilāna; bhaddā; be-lihāz; gustākḥ.

☞ Said of persons, or of conduct, skill, and the like.

3.—Tund; tez; shadid; sakht; pur-josh; karā; tūfān-sā.

☞ Said of the weather, of storms, and the like.

4.—Sakht; shadid; khūn-khwār; wahshiyāna; kaṭṭar.

☞ Said of war, conflict, and the like.

5.—Jāhil; ni-parh; nā-tarāshida; hunar-mand yā mashshūq nahin; be-hunar; gair-mashshāq; korā; nipaṭ anārī; gañwār; mūrḥ; mūrkh (corruptly mūrakh); jarḥ; wahshī; jāngalī—jaise shakhs.

6.—Sāda; gair-fasih; jismen kisi qism kī san'at na ho; nirā sidhā sidhā—jaise tarjama.

Rudely, ad. Bhaddē-pan ke sāth; safāyī yā nafāsat ke sāth nahin; shiddat se; zor-o-zulm ke sāth; jāhilāna yā jāhilon kī tarah; be-tamizī ke sāth; ujad-pan se; be-adabāna; gustākḥāna; be-lihāzī ke sāth.

Rudeness, n. Bhaddā-pan; nā-hamwārī; nichā-ūncha tūtā-phūtā h.; nafāsat yā safāyī kā na ho; kārigarī ke sāth na banāyā jānā; bad-akhilāqī; kaj-khulqī; jāhilāna bartāw; tuudī; sakhtī; shiddat; tezi; be-tamizī; be-lihāzī; gañwār-pan; anārī-pan; ujad-pan; jibālāt; sūdagī; be-lutfī yā be-namakī.

Rudiment, n. 1.—Asl; ibtidāyī usūl; jo bāt pahle sikhī jāe; māl; jar; mahz ibtidāyī bāt; āgāz-i-mahz; bismillāh; sri-gānesh. [mabādī.

2.—Kisi 'ilm yā fan ke usūl; kisi shu'ba-i-'ilm kī ibtidāyī bāteñ;

Rudimental, } a. Ibtidāyī; shurū' kā; jismen kisi shai kī mahz
Rudimentary, } ibtidāyī bāteñ hon (nire uske usūl hī hon); mabā-

diyāt se muta'alliq. [malāl k.

Rue, v. l. 1.—Ranj k.; pachhtānā; afsos k.; mutaassif h.; hāthī malnā;

2.—Ranj dilānā; gam-gin k.; dukh d.; malul'k. [afsos āye.

Rueful, a. 1.—Jisse ranj paidā ho; gam-gin; ranj-dilāne w.; jispar

2.—Jisse ranj kā izbār ho; mātamī; ronī; muharramī.

Ruffian, n. Woh shakhs jo bilā-khauf har qism ke jurm ke karne par āmāda ho; dākū; rah-zan; ṭhag; khūnī; qātil; aīsā shakhs jo dhūm-dhām machāye aur logon se be-rahmī ke sāth pesh āye.

Ruffle, *v. t.* 1.—Shikan dālnā; chīn dālnā; jhurri dālnā; chunnā.

2.—Darham-barham kar-d.; tab-o-bālā kar d.; harakat de-kar nā-hamwār kar-d.; hālat-i-sukūn meñ rahne na d.

3.—Pareshān k.; be-qarār k.; khalal dālnā; hālat-i-qarār meñ rahne na d.; muztarib k.; jam'iyat-i-khātir ko mitā-kar be-chain kar-d.

4.—Ghabrā d.; intishār meñ dāl d.; darham-barham kar-k.

Ruffle, *n.* 1.—Kamrakḥ yā dūstre 'umda kapre kī paṭṭī jo kisi pahinno ke kapre kī kor meñ lagāyī jāe.

2.—Pareshānī; intishār; izzirāb; ghabrāhat; be-qarārī.

To put the mind or temper in a ruffle—Tab'at yā mizāj ko pareshān kar-d.; tabi'at meñ intishār yā ghabrāhat paidā kar-d.

Rugged, *a.* 1.—Nā-hamwār; ūchā-nichā; nisheb-farūz; arḥar; behar; ūbhar-khūbar; khardarā; jiskī sath barābar na ho.

2.—Jo barābar na ho; jo khūbsūrat yā qā'ide se (suḍaul) na ho.

3.—Sakht-mizāj; karā; karū; rūkhā; tund-mizāj.

4.—Tūfānī; tund; jab jhakkar yā andhar bahut ho; tez.

☞ Said of weather, wind, storms, and the like.

5.—Karakht; karī; sunne meñ karih; karihu-saut—jaise āwāz wagairā. [gusse se bhari huyī—jaise chitwan.]

6.—Jisse nā-rāzī yā gusea zāhir ho; jisse chīn-ba-jabīnī pāyī jāe;

7.—Wahshiyāna; jāhilāna; jismeñ tundi yā sakhtī pāyī jāe.

☞ Said of conduct, &c.

Ruggedness, *n.* Nā hamwārī; ūchāyī-nichāyī; khardarāhat; bad-mizājī; sakhtī; jāhilāna bartāw; bad-akhilāqī; tūfāniyat; tundi.

Ruin, *n.* 1.—Tabāhī; barbādī; zawāl; kisi shai meñ aisā tabādala ki uski wajh se woh bardād yā kulliyatan be-kār ho-jāe; pāe-mālī; kharābī; wīrānī.

2.—(more generally ruins)—Jo kuchh gir-par-kar tūt-phūt yā kharāb ho-jāne kī wajh se be-kār ho-jāe; kisi gire-pare yā wīrān-shuda (ujre-pujre) makān qal'a yā shahr wagairā kā bachā-bachāyā hissa; khandahar (corruptly kharāhar); wīrāna; kharāba. [iflās.]

3.—Barbād yā bekār ho-jāne kī hālat; abtarī; tabāhī; wīrānī; To be in ruins—Hālat-i-zawāl yā tabāhī meñ h.—To go to ruin—Tabāh bar-bād yā nā-kāra ho-jānā. [bādī ho; sabab-i-zawāl; bā'is-i-tabāhī.]

4.—Woh bāt jisse tabāhī āye; woh amr jisse nuqsān zawāl yā bar-

Ruin, *v. t.* Tabāh k.; barbād k.; gārat k.; sakht nuqsān pahuūchānā; pāmāl k.; mismār k.; mitā d.; nest-o-ūā-būd kar-d.; muslis banā d.; tabāhī meñ dālnā; khāk meñ milā d.; zer-o-zabar yā tah-o-bālā k.; dhā d.; girā d.; ujar bigār yā satyānās kar-d.; nās kar-d.; khandahar kar-d.

Ruinous, *a.* 1.—Tabāh k. w.; barbād k. w.; jisse tabāhī yā barbādī ho; muzir; mukhrib (kharābī paidā k. w.); jisse wāqī'ī zawāl āye yā jo zawāl lāne par māl ho.

2.—Girā-parā; uftāda; mismār-shuda; tūt-phūtā; ujarā-pujrā; munhadim; jo khandahar ho-gayī ho—jaise 'imārat. [be kā.]

3.—Jo kuchh girā-parā ho uskā; wīrāne kā; khandahar kā; kharā-Ruinously, *ad.* Aisi tarah ki kharābī bar-bādī yā tabāhī āye; is nihj par ki barbādī ho; aisi tarah ki zarar pahuūcho.

Rule, *n.* 1.—Jadwal khīnehne kā āla; sidhī satar banāne kā āla; rūl.

2.—Woh bāt jo hidāyat ke liye qāim kī-jāe; woh bāt jo hākīm ko

hukm yā rawāj ke rū se qāim kar-dī jāe; qānūn; qā'ida; jo bāt ba-taur usūl ke qāim kar-dī-jāe; tariqa; dastūr; rīti; marjād.

3.—Kār-rawāyī kā ma'mūlī yā mu'aiyan tariq; tarz-o-tariq; rawish.

4.—Hukūmat; farmān-rawāyī; bādshāhat; saltanat; rāj; 'amaldārī; hākīmī; iqtidār; dāb; sāhibī.

5.—(Law) (a) Woh hukm jiske mutābiq 'adālatōn meñ kār-rawāyī ho; zābita; sarishta. (b) 'Adālat kā hukm jo kisi muqaddame ke farīqain ke mā-bain sādīr ho; jo hukm 'adālat se kisi muqaddame meñ sādīr ho.

Rules of practice—Dastūr-i-'amal; woh qā'ide jinke mutābiq kār-rawāyī kī-jāe. Rule, v. t. 1.—Jadwal khaiñchuā; sīdhī satrōn ke nishān jādwal-kash se banā d.; rūl k.

2.—Kisi par hukm-rānī k. (uspar hukm chālānā); kisi kī nisbat apne iqtidār kā nafāz k.; intizām yā insirām k.; mahkūm k.

3.—Qā'ida qāim yā muqarrar kar-d.; kisi bāt kā hukm yā tajwiz ke rū se qāim k.; munaqqah faisal yā tajwiz k.

4.—(Law) Kisi kī nisbat koyī hukm sādīr k.; hukm ke zarī'e se kisi fī'l kā kisi se karānā; hukm d.

Rule, v. i. 1.—Ikhtiyār yā hukūmat r.; hukm-rānī k.

Often followed by *over*. [qā'ida-i-'adālatāna muqarrar k.

2.—(Law) Faisal k.; tajwiz k.; koyī 'adālatāna hukm sādīr k.; koyī

3.—Honā; qāim rahnā; ausat par qāim rahnā. [kar hai].

Prices *rule* lower than formerly—Pahle kī nisbat nirkh kam hai (bhāw ghaṭ-)

Ruler, n. 1.—Jadwal yā sīdhī satrōn banāne kā āla; jādwal-kash; rūl.

2.—Hākīm; hukm-rān; farmān-rawā; bādshāh; 'amil; nāzim; sardār; adhikārī.

Ruling, p. a. 1.—Jisse jādwal-kashī ho; jo satrōn ke nishānāt ke qāim karne meñ kām āye. [apne hāth meñ r. w.

2.—Qālib; khās; hukm-rānī k. w.; hukūmat k. w.; 'iūn-i-hukūmat

Rumble, v. i. Ghargharānā; gargarānā; āhistagī se garajnā.

Ruminate, v. i. 1.—Jugālī k.; pagurānā; pagūrī yā pagur k.

2.—Sochnā; biohārnā; gaur k.; khauz k.; bār-bār sochnā; dhyān

Ruminate, v. i. See *supra*. [k.; fikr k.

Rumour, n. 1.—Afwāh; urī-khabar; khabar jo 'awām meñ phailī ho; gap; bāzārī khabar; charchā; kisi bāt kā tazkira jo har shakhs kī zabān par ho lekin yah ma'lūm na ho kī uski bunyād kyā hai.

2.—Kisi amr-i-wāqī'a kī khabar; koyī mustauad bayān.

3.—Nām-warī; shuhrat; nām.

Rumour, v. t. Mashhūr k.; khabar phailānā yā urānā; afwāh urānā; kahnā yā zabānī kahnā; charohā yā tazkira k.

Run, v. i. 1.—Chalnā 'ām isse kī pairōn se ho yā pahiyōn par.

2.—Daurnā; tez chalnā; jald jald chalnā.

3.—Phailnā; āge barhnā.

The fire runs over a forest.—Āg jangal meñ phail jātī hai.

4.—Zor se chalnā; jhāpāt-kar chalnā; takkar khānā.

One ship runs against another.—Ek jahāz dūsrō se takrā (takkar khā) jātā hai.

5.—Khushkī yā tarī meñ chalnā; chalnā; guzarnā.

6.—Daur meñ muqābala k. [rafū-chakkar h.; firār h.

7.—Bachāw ke liye bhāg jānā; khatre se bachne ke liye bhāgnā;

- 4.—Rawān; shikasta; sahl. [sāth likh sakeñ.
A running hand—Khat-i-shikasta; hurūf yā khat jisko subūlat yā 'ujlat ke
Running fight—Woh larāyī jismeñ ek farīq bhūge aur dūerā uskā pīchhā kare
 par bhūgne wālā lartā jāe.—*Running fire*—Bandūqon yā topoñ kā barābar
 chhūtā k.—*Running title*—Kitāb kā nūm jo har safhe ke sīre par chhapā rahe.
- Running, n. 1.**—Daur.
 2.—Jo kuchh bah-kar nikle.
 3.—Nāsūr wagaira so jo kuchh nikle.
- Rupture, n. 1.**—Tūt; phūt; kisi sadmo kī wajh se phūt yā phat jānā.
 2.—Jhagrā; vā-ittifāqī; phūt; bigār; larāyī 'am isse kī shakhsōñ meñ
 ho yā qaumoñ meñ; qaumoñ ke mā-bain fāsh khusūmat yā larāyī.
 The parties or nations have come to an open rupture—On shakhsōñ yā qau-
 moñ ke darmiyān 'alāniya khusūmat yā larāyī paidā ho-gayī.
- Rupture, v. t.** Tornā; phorā; sadma pahuñchā ko phār d. (judā kar d.)
Rupture, v. i. Tūt phūt yā phat jānā.
- Rural, a. 1.**—Dihāt kā; diḥ-mansūb; diḥī; shahrī nahīn; diḥāt ke
 liye mauzūn (uske lāiq); diḥāt sā (uski māniñd); diḥqānī; gañw kā;
 2.—Zirā'at-mansūb; kāsht-kārī ko muta'alliq. [gañwārī.
- Ruse, (rōoz) n.** Makr; hila; fareb; chhal-bal; fitrat.
Rush, n. Mahz khafif yā nā-chīz shai; tinkā; khas-o-khāshāk.
Rush, v. i. 1.—Jhapatnā; jhapat-kar zor se dhūm machāte chalnā; zor-o-
 shor ke sāth āge ko chaluā; dhañsnā; ṭūṭnā yā ṭūṭ parnā; arrānā;
 barharāhat ke sāth chalnā.
 2.—Nā-jāiz sar-garmī ke sāth yā be-gair khūb socho-bichāre aur
 sāmān kiye huye kisi shai meñ masrūf h. (usmeñ hāth lagānā); be-
 soche-samjhe k. [so āge nikal jānā.
- Rush, n.** Jhapat; relā; jhokā; hallā; zor-o-shor ke sāth harakat; jhat
Rust, n. 1.—Zang; morecha. [phūndī; kāyī; burā asar; tāsīr-i-bad.
 2.—Koyī chīz jiskī sūrat yā tāsīr morche sī ho; mail; kiṭ; pha-
Rust, v. i. 1.—Morecha lagnā; zang pakarnā; zang-ālūd h. [so sust ho-jānā.
 2.—Kāhilu-l-wujūd ho-kar zalī ho-jānā; kuchh kām na karne kī wajh
 3.—Khārijī chīzōñ masalan gard-o-gubār ke lagne se bigar jānā.
- Rust, v. t. 1.**—Morecha lagānā; zang se khā jānā.
 2.—Imtidād aur kāhili se kharāb kar-d.
- Rustic, a. 1.**—Dihāt ke rahne wāloñ kā; diḥātiyoñ kā; diḥqāniyoñ kā.
 2.—Jāhilāna; gañwārī; nā-tarāshida; bhaddā; gair-muhazzab.
 3.—Sāda; moṭī; jismeñ kisi qism kā takalluf na ho. [sidhā.
 4.—Be-sajā huā; sāda; jismeñ kisi qism kī zebāish na ho; nīrā sādā
- Rustic, n.** Dihāt kā rahne w.; diḥāti; diḥqān; gañwār.
Rusticity, n. Diḥqāniyat; diḥāti-pan; diḥqāniyoñ sā tarīq; jahālat; ujaḍ-
 pan; bhaddā-pan; moṭā-pan; sādagi; bholā-pan; kisi qism kī hīrfat yā
 san'at kā na h. [sūkho pattoñ kī ragaṛ kī sī halkī āwāz paidā k.
- Rustle, v. i.** Jharjharānā; sarsarānā; khar-kharānā; reshmī kapre yā
Rusty, a. 1.—Zang-ālūd; morecha khāye huye; morecha lagā huā.
 2.—Sust; kām na karne yā kām meñ na lāye jāno kī wajh se kharāb.
Ruthless, a. Be-rahm; be-dard; sang-dil; kaṭhor; nīr-mohī yā nīr-dayī;
 be-tars; kaṭtar. [yāna yā wahshiyōñ ke tarīq par.
- Ruthlessly, ad.** Be-dardi ke sāth; be-rahmī se; sang-dili se; wahshi-
Ruthlessness, n. Be-rahmī; be-dardi; dūroñ kī musibat par tars na
Ryot, n. Ra'iyat; kāsht-kār; kisān; mazārī; asāmī. [khānā; sang-dili.

S.

Saber, } n. Saif; teg; shamsher; talwār; sawarōn ke bāndhne kī tal-
Sabre, } wār.

Saber, } v. t. Saif se mārṇā kāṭṇā yā halāk k.; tal-i-teg k.; talwār se
Sabre, } qalam k. [sā ho; shirīn; miṭhā; shakkarīn.

Saccharine, v. Shakar-mansūb; jismen shakar kī khāsiyat ho; jo chīni
Sacerdotal, a Purohitoṅ se muta'alliq; purohitoṅ kā; purohitī; piroṅ kā;
marshidoṅ kā. [jismen kitāben aur kāgazit rakh kar le-chaleṅ.

Sachel, (written also Satchel) n. Chhotā thailā; thailī; chhotā thailā

Sack, n.—Kapre yā chamṛe wagaira kā baṛā thailā jismen har qism ke
ajūns rakh-kar ek jagah se dūsri jagah le-jāeṅ; borā; gaṭṭhā; gon;
Sack, v. t. Dore men rakhṇā yā bharnā; gaṭhiyōṅ men r. [gaṭhiyā.

Sack, n. Lūt—jaise kisi balde-yā shahr kī; kisi shahr par chhāpe kā
parṇā aur uskā lūṭā jānā; gārat-garī; tākht-o-tārāj.

Sack, v. t. Kisi shahr yā qasbe ko chhāpa paṛ-kar lūṭnā; tākht-o-tārāj
k.; lūṭpāt k. yā lūt l.; lūt ke gārat kar-d.

Sacred, a. 1.—Muqaddas; pāk; Khudā yā uskī 'ibādat se muta'alliq;
jo 'am dunyāwī kāmōṅ se 'alāhida karke Bārī ta'ālā aur uskī 'ibādat
ke liye makhsūs kar diyā jāe.

2.—Jo Khudā kī taraf se nāzil ho aur jismen dīni ahkām hoṅ.

3.—Khudā aur dīni umūrāt ke muta'alliq hālāt likhne w.

4.—Mazhab yā 'ibādat-i-Ilāhī se ta'alluq r. w.; agrāz-i-dīni (maz-
habī kāmōṅ) men kām āne w. [kiyā huā.

5.—Mutabarrak kiyā huā; makhsūs kiyā huā; chaṛḥāyā huā; arpan
[mu'azzam; mukarram; mānya; puja.

6.—Jisko ta'zim kā nihāyat hī haq ho; nihāyat wājibu-t-ta'zim;

7.—Jiskā torṇā fashk yā fash k. kufṛ ho; jiskā kharāb k. bigṛṇnā
yā khol-d. (zāhir yā fash kar-d.) jāiz yā rawā nā ho. [ta'zim ke sāth.

Sacredly, ad. 1.—Din-dāri ke sāth; jaisā kī dīn kā muqtazā ho; wājib

2.—Istihkām ke sāth; mazbūti ke sāth; tākid ke sāth.

To observe one's word *sacredly*—Apne qaul par istihkām ke sāth qāim rahnā;
is bāt kā khūb khayāl r. kī apni zabān chhūṭne na pāye (jo bāt kahī gayī ho
uske khilāf hone na pāye).—A secret to be *sacredly* kept—Rāz jo ba-tākid
makhsūs h. [makhsūs h.

Sacredness, n. 1.—Pākī; quds yā taqaddus; umūrāt-i-mazhabī ke liye

2.—Nā-qābil-i-infisākḥ h.; is qism kā na h. kī fashk h. jāo (tūt
jāe yā shikast ho-jāo ya'ni istihkām ke sāth qāim na rahie).

Sacrifice, } a. Jo qurbāni men kār-āmad ho; jo bal dene men kām
Sacrificial, } āye.

Sacrifice, v. t. 1.—Kisi dewtā wagaira ko kuchh chaṛḥānā; qurbāni k.;
sadqa k.; niyāz k.; bheṭ k. yā chaṛḥnā; arpan k.; tasadduq k.;
fidā k.; balidān k.

2.—Kisi shai ke hāsil karne ke liye kuchh barbad k. de yā kho-d.;
tasadduq k.; nisār k.; fidā k.; kisi bare maqsad ke husul yā kisi
furz-i-lāzimi ke anjām ke liye kisi shai se bāz ānā (usko apne hāth se
de-d.); kisi kām men kuchh aisi tarah lagānā jisse nuqsān yā taklif ho.

We should never *sacrifice* health to pleasure, nor integrity to fame.—Ham
logōṅ ko hargiz munāsib nahīn kī hazz-i-nafsāni ke liye sihat ko khvāl nām.

3.—Barbad k.; halāk k.; talaf k. [swarī ke liye diyānat ko khoyn.

Sacrifice, n. 1.—Qurbānī; balidān; bali (*corruptly* bal); sadqa; niyāz; nazr; jo kuchh kisi dewtā ko chharāyā jāe; tasadduq; jo shai qurbān kī-jāe.

“Animals offered in sacrifice are called *victims*; sacrifices in which no blood is shed, are called *unbloody sacrifices*. *Sacrifices* are *expiatory*, *impetratory*, and *eucharistical*; that is, atoning for sin, seeking favour, or expressing thanks.” *Webster*.

2.—Kisi shai ke liye kisi shai kā talaf k. yā use apne hāth se de-d. kḥwāh kho baithnā; dūsre ke mamnūn karne ke liye kisi qism kā nuqsān khud uṭhānā; ek 'umda chiz kā dūsri 'uinda-tar chiz ke liye tassadduq kar-d.; kisi bāt ke liye jiskī zarūrat ziyāda-tar ho dūsri chiz ko be-direg apne qabze se de kho yā lagā d. Jo shai is tarah par kho de yā lagā dī-jāe uspar bhī is lafz kā itlāq hotā hai.

Sacrificial, a.—Qurbānī se ta'alluq yā 'alāqa r. w.; qurbānī meñ shāmil yā dākḥil; qurbānī k. w.; balidān hom yā yagya (jagya) meñ dākḥil.

Sacrilege, n. Pāk chizoñ ke kharāb karne kā jurm; jo chizeñ mazhabī kāmōñ ke liye maḥsūs yā dīn-dār shakhsōñ se kḥās taur par muta'alliq hoñ unkā dunyā-dār shakhsōñ ko de-d. yā 'ām qism ke kāmōñ meñ lānā.

Sacrilegious, a. Mutabarrak chizoñ kā kharāb k. w.; jo mutabārrak chizoñ ke kharāb karne kī wujh se nā-pāk yā ganda ho-jāe; jismeñ is qism kī chizoñ kī kharābī dākḥil ho; nā-pāk; kufr kā.

Sad, a. 1.—Gam-gm̄; udās; malūl; ranjīda; afsurda-kḥātir; pazhmurda; dil-gir; magmūm; mahzūn; dil-tang; mātami sūrat banāye huye.

2.—Sanjīda; jiskā mizāj bhārī ho; kḥush-mizāj yā mutalawwīn nahīn. [yā gam paidā k. w.]

3.—Ranj-āwar; ranj-dih; jisse ranj yā malāl ho; musibat-nāk; ranj

4.—Kharāb; matkhat; taklif-dih; bad; burā; tang k. w. (*Colloquial*).

Sad is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *sad-hearted*, *sad-looking*, and the like. [sūrat kar yā bauā d.]

Sadden, v. t. Udās kar-d.; magmūm banā d.; udāsī chhā d.; mātami

Sadden, v. i. Udās ho jānā; udāsī chhā jānā; magmūm yā malūl ho-jānā.

Saddle, n. Zīn; kāthī.

Saddle, v. t. 1.—Zīn dharnā yā kasnā; kāthī rakhnā yā bāndhnā.

2.—Kisi par koyī bār yā bojh dālnā; lādnā; bojhuā; zer-bār k.

To saddle with costs—Kharāche kā bojh dālnā; zerbār-i-kharācha k.; kharācha 'aid k. [ranj musibat yā taklif ho; burī tarah se.]

Sadly, ad. Udāsī ke sāth; ranj ke sāth; musibat ke sāth; aisi tarah kī

Sadness, n. Udāsī; malāl; gam; ranj; afsurdagi-i-kḥātir; pazhmurdagi-i-kḥārīr; gangīnī; dil-giri; dil-tangi; sūrat par udāsī yā mātami kā chhāyā rahnā; chihre par tārikī kā chhāyā rahnā.

Safe, a. 1.—Nuqsān zarar yā khatre se barī; jismeñ kḥauf-o-kḥatar na ho; be-zarar; mahfūz; saḥīh-o-sālim; saḥīh-o-salāmat; bhalā-changā.

2.—Khatre se bachāne yā mahfūz r. w.; nuqsān se bachāne w.; jiskī wājḥ se koyī shai khatre meñ na pare; hifāzat ke sāth r. w.; jispar takiya yā bharosā ho-sake.

3.—Jo is hālat meñ kar-diyā jāe kī na usko zarar pahunchē aur na woh kisi ko zarar pahunchā sake; hifāzat meñ yā hifāzat se; mahfūz.

Safe, n. Hifāzat kī jagah; rupaye-paise lot wagaira qimatī chizoñ ke hifāzat se rakhne kā sandūq jo āg se na jale; aisi sandūq jismeñ khāne-pīne kī chizeñ jānvarōñ se mahfūz raheñ.

Safe-conduct, n. Jiske bā'is rāh yā rāsta khaīr-o-'āfiyat se kaṭe; sipāhī yā gārad (guard) jo hifāzat kī nazar se kisi shakhs ke ham-rāh ganīm ke yā begāne mulk meñ jāe; tahrīr (rawannā yā parwāna wagairā) jo kisi shakhs ko is maqsad se di-jāo ki uske zarī'e se woh ba-hifāzat safar kar-sake. [chīz; bachāw kā zarī'a; panāh yā pusht-punāh; āf.

Safe-guard, n. 1.—Woh shai jisse hifāzat ho; hifāzat yā muhāfazat kī 2.—Sipāhī yā gārad (guard) jo musāfir kī hifāzat ke liye ta'ināt ho.

3.—Rāh-dāri kā parwāna; badraqa; parwāna-i-rāh-dāri jo bādshāh. kī taraf se kisi aṭnab (pardesi) ko is garaz se diyā jāe ki woh uske qalam-rau meñ ba-hifāzat rahe. [d.; bhāgne se mahfūz r.

Safe-keeping, n. Zarar se mahfūz r.; muhāfazat; hifāzat; nikal jāne na **Safely, ad.** 1.—Hifāzat ke sāth; bilā-khauf-o-khatar; aisi tarah ki bure natijon ke nikalne kā koyī khatra na ho; ba-tamāniyat; ba-itminān.

2.—Bilā-zarar; aisi tarah ki kisi qism kā nuqsān na pahuñche.

3.—Aisi tarah ki nikal jāne yā bhāgne na pāye; saḥt hirāsat meñ; jakar-band.

Safeness, n. 1.—Nuqsān yā khatra se barāat (barī h.); be-zarar yā be-khatar h.; be-jokhim h.; mahfūz h. [itminān h.

2.—Hifāzat ke qābil h.; is lāiq h. ki bachāw ho-sake; qābil-i-

Safety, n. 1.—Hifāzat; bachāw; khatre se barī h.; zarar ziyāu yā nuqsān se barī h.; aisi na h. ki usmeñ jokhim ho; be-jokhim h.

2.—Ittibār yā bharose ke lāiq h.; itminān ke qābil h.; aisi h. ki nuqsān wagairā kī taraf se itminān rahe (uskā khauf-o-khatar na rahe).

3.—Muhāfazat yā hifāzat; bhāg jāne se bachāw; is tarah hifāzat se r. ki bhāg yā nikal na jāe; hirāsat-i-shadīd; jakar-band r.

Sagacious, a. Jiske khayāl meñ bāt turant ā-jāe; tez-'aql; zūd-fahm; jo bāton kī tah ko jald pahuñch jāe; 'āqil; dānā; zīrak; zakī; chatur; sayānā.

Sagaciousness, n. Tez-fahmī; zūd-fahmī; zīrakī; 'aql kī tezi aur sa-Sagacity, } majh kī durusti; chaturāyi; sayānāpan.

Sage, a. 1.—'Āqil; dānā yā dānishmand; mudabbir; jo bārikī ke sāth bāton ko samajh aur tujwiz kar-sake; dūr-bīn; dūr-andesh; sanjīda.

2.—Jo natijā-i-'aql (dānish-mandī) ho; 'āqilāna; jo kḥub samajh-būjh-kar kiyā yā kahā jāe; jo matlab-barāri ke liye nihāyat mauzūn ho.

Sage, n. 'Āqil shakhs; jis shakhs meñ sanjīdagī aur 'aql-mandī ho kḥu-sūsan aisi shakhs jo bahut sin-rasīda hone kī wajh se wājibu-t-ta'zīm aur apnī rāe-i-sāib aur dūr-andeshī ke liye mashhūr ho; barā fail-sūf; barā dānā-o-bīnā shakhs; hakīm-i-hāziq; 'ālim; shāikh; rishī;

Sail, n. 1.—Bād-bān; pāl. [muui; buddhi kā sāgar.

2.—Kisi qism kā jahāz; kashtī. [lar." Webster.

3.—Tari kā safar; kashtī yā jahāz par kā safar (uspar chalnā).

To loose sails—Pālōn ko khol yā phailā d.—*To make sail*—Aur (ziyāda) pāl phailānā.—*To set sail*—Pāl tannā yā phailānā; safar-i-daryāyi shuru' k.; jahāz rawāna h. yā khulnā; jahāz par chalnā.—*To strike sail*—Salāmī kī garaz se yā yakīyak hawā ke jhōnkōn ke chalne ke bā'is pālōn ko nichā kar-d.; apnī chhutāyi qabūl k.; apnī barāyi kā da'wi kam kar-d.—*Under sail*—Pāl phailē yā tane huyē; jahāz ke chalne kī hālat meñ.

Sail, v. i. 1.—Pālōn meñ hawā bharne ke sabab se āge chalnā—jaise jahāz kā pāl par (samundar meñ); tairnā—jaise machhli wagairā kā.

2.—Jahāz par sawār ho-kar chalnā; tarī se jānā.

3.—Jahāz par rawāna h.; jahāz par safar shurū' k. [denā pare.

1.—Burābur chale chalnā; is tarah par unā ki dainon ko zor na
Sail, v. l. 1.—Jahāz par pālon ki madad se chalnā.

2.—Kahūn unā.

3.—Jahāz chalanā.

Sailer, n. Jahāz yā kashtī wagaira.

☞ "With qualifying words descriptive of speed or manner of sailing; as, a heavy *sailer*; a fast *sailer*." Webster.

Sailor, n. Jahāzī; khalāsī; jo jahāz chālāye yā jahāz chālāne ke 'amal ko samjhe; kashtī chālāne w.; mallāh.

Sake, n. 1.—'Illat-i-gīyī; manshā; maqsad; murād; garaz; wajh; sabab; pās; khātir; hāsil karno kā manshā.

For the sake of—Fulān maushā se; fulān shai ke hāsil karno ki garaz se; fulān amr ke liye.—For his sake—Uske liye; uske wāste; uski khātir se.—For man's sake—Insān ke liye; ādmī ko wāste.

Salable, a. Farokht (bikrī) ke liq; qūbil-i-farokht; qūbil-i-bai'; jiskā kharidār jald mil-jāo; jiske bahut log tālib hon—Qūbil-i-nilām; jo nilām mein bik jāe. [se di-jāe.

Salary, n. Mushāhara; tanqhwāh; talab; ajūra; talab jo sāl ke hisāb

☞ "Usually a fixed sum to be paid by the year." "When wages are stated or stipulated by the month, week, or day, we do not call the compensation *salary*, but *pay* or *wages*; as in the case of military men and labourers." Webster.

Salary, v. l. Kisi kā mushāhara muqarrar kar-d.; kisi ko mushāhara d.

Sale, n. 1.—Farokht; bikrī; bai'; qūnat-i-naqli ke ulā hone yā uske adī hone ke wāq'o par ek shakhs kā dūre shakhs ke hāth jāedād kā

2.—Bechne kā manqā'; bikrī; talab; mātūg; chāh. [muntaqil k.

To have a ready sale for a thing—Kisi chiz kā jald bik jānā (uske kharidār kā fauran maujūd ho-jānā).—To find no sale for one's goods—Kisi ke māl-o-asbāb ki bikrī kā na h.—Of sale, on sale, for sale—Bikrī ke liye; kharidār ke liye.

Salework, n. Kūm jo bikrī ke liye banē; chizen jo mahz bechne ki garaz se banāyī jāen; kān jo be-ihtiyāti se kiya jāe. [huā.

Salient, a. 1.—Kūdtā; uchlaltā; kūd-kar chaltā; jast mār-kar chaltā

2.—Nikaltā; ubhartā; bāhur yā ūpar ko nikaltā; niklā yā ubhārā huā. [lūm de).

3.—Namūdār; numāyān; aisā ki khud-ba-khud-zāhir ho jāe (ma'-

Saline, a. 1.—Namakūn; jismein namak milā (shāmil dākhil yā parā) ho.

2.—Jismein namak ki khāssiyat pāyī jāe; namakūn; khārā; lonchhā-

Sally, n. 1.—Jast; kūd. [hā; shor.

2.—Jhapṭ-kar nikalnā; tūt parnā; jo sipāhī muhāsare mein hon unkā muhāsara karne wālon par dafatan tūt parnā (yūrish yā hamli k.)

3.—Ma'mūli rāh ko ohhoṭ-kar dūsrī rāh par chale jūnā; gasht; sair.

4.—'Aql khayāl yā wahim kā parwāz (unki daur); taraug; josh.

5.—Jida i-'itidāl yā istiqlal se tajāwuz; wahshat; walwala; lahar; kalol; khel; sukī yā behūdagi kā fi'l; qā'ida-i-ma'mūli se inhiāf.

Sally, v. l. Kūd yā jhapṭ-kar bāhar jūnā; tūt parnā; kisi qal'e wagaira se muhāsara karne wālon par hamla karne ke liye sipāhiyon kā

Salt, n. 1.—Namak; lon yā non; rāmrās. [yakūyak nikal parnā.

2.—Maza; zāiga; swād; ras; bū; bās.

Salt, *a.* 1.—Namakīn; jismeñ namak ho; jismeñ namak milā shāmil yā dākhil ho; jismeñ namak kā maza ho; shor; khārā yā khārī; namak-dār; nonchhāhā; lonā; salonā.

2.—Jo khāre pānī meñ jāme; jismeñ khārā pānī bharā ho.

3.—Kaṛnā; talkh; tez; kaṛā yā sakht. [k.; lon d.; lon dālnā.

Salt, *v.* 2. Namak chhīraknā milānā yā namak dāl kar pakānā; namakīn

Saltish, *a.* Kisiqadar namakīn; jismeñ darja-i-i'tidāl par namak milā

ho; salonā; kuchh lonā; lonchhāhā.

Saltiness, *n.* 1.—Namak milā h.; namakīniyat; shoriyat; khāripan.

2.—Namak kā maza; namakīn zāiga. [sihhat-bakhsh.

Salubrious, *a.* Sihhat ke liye mufid; sihhat-āwar; jisse tandurusti barhe;

Salubriousness, { *n.* Sihhat-āwar yā sihhat-bakhsh h.; hifz-i-sihhat ke

Salubrity, } liye mufid yā muwāfiq h.; nisā h. ki usse tandurusti

qīm rahe. [ustī ki taraqqī ho; hifz-i-sihhat ke liye mufid.

Salutary, *a.* 1.—Sihhat-āwar; tan-durusti ke liye mufid; jisse tandur-

2.—Jisse 'awām ki salāmāti 'āfiyat yā amn meñ taraqqī ho; jisse

koyī mufid kām nikle; faida-bakhsh; nāfi'; sūd-mand; jisse kisi

kām-ki bāt meñ madad mile. [rāma k.

Salute, *v. t.* 1.—Salām k.; taslīm k.; namaskār k.; pranām k.; rāma-

2.—Bosa d. yā l.; chūmnā. [izhar k.

3.—Salāmi d. yā utārnā; top wagaira chhor-kar kisi ki ta'zim kā

Salute, *n.* 1.—Salām; kornish; baudagī; ādāb; taslīm; namaskār;

2.—Bosa; chummā. [prauām; dundawat.

3.—Salāmi; kisi ki ta'zim ke liye top wagaira kā chhōṭnā.

Salvage, *n.* 1.—In'ām yā mu'awaza jo un logoñ ko diyā jāe jo begair

'kisi ke kahe jahāz yā uske māl-o-asbāb ko khatre se bachāne meñ

madad deñ. [bach jāe.

2.—Woh māl-o-asbāb jo jahāz par kisi qism ki tabāhi ke ba'd

Salvation, *n.* 1.—Bachāw; tabāhi khatre yā kisi barī musibat se

2.—Najāt; rast-gāri; mukti; moksh. [muhāfazat.

3.—Dushmanon ke panje se rihāyī d.; bachāne ki quwwat.

Same, *a.* 1.—Mukhtalif yā dūsrā nahīn; wahi.

2.—Ek hī qism jins yā tarah kā; qad-o-qāmat wagaira meñ yaksān;

jis shai se muqibala kiya jāe usse nau'iyat yā sifat meñ mukhālif;

nahīn; mutābiq; gair-i-mukhālif; mushābih; ham-shakl; yaksān;

dūsrē ke barābar (waisāhī); ek-hī; sam yā samān; musāwī; thik dūsrē

sā (dūsrē ki māniud); bi-'āinihi.

3.—Jiskā mazkūr ho chukā ho yā 'anqarib hone wālā ho.

Sameness, *n.* Ek hī tarah kā h.; yaksāniyat; 'adam-i-ikhtilāf; mushā-

bahat-i-qariba; mutābaqat; muwāfaqat; mel; barābari.

Sample, *n.* 1.—Kisi shai kā ek juzwa (uskā ek hissa) jo mulāhaze ke

liye pesh kiya jāe yā jiskā dikhānā is garaz se maqsūd ho ki dekhne

wālā samjhe ki baqiya shai bhī isi qism ki hai; namūna; bāngī.

2.—Nazir; misāl; drishtānt. [kā namūna yā uski bāngī pesh k.

Sample, *v. t.* 1.—Kisi shai ki ham-shakl dūsrī shai dikhānā; kisi chiz

2.—Kisi chiz ki bāngī (uskā namūna) l.

Sampler, *n.* 1.—Namūna dikhāne w.

2.—Kisī kām kā namūna—khusūsan sūyī ke kām (sozan-kārī) kā namūna; namūna.

Sanative, *a.* Shifā-bakhs; sihhat-bakhs; jo āram yā changā kar-sake.

Sanatory, *a.* Sihhat-āwar; jisse tandurustī hāsil ho; āram k. w.

“Sanatory and sanitary, though both derived from the Latin *sanare*, to heal, and often used as synonymous, are not properly so, and should not be confounded. *Sanatory* is appropriately used to signify *conducive to health*, while *sanitary* has the more general meaning of *pertaining to health*.” Webster.

Sanctify, *v. t.* 1.—Pāk k.; muqaddas k.; mutabarrak k.; kisī pāk yā mazhalī kām ke liye ‘alāhida yā makhsūs k.; rusūm-i-khās adā kar-ke pāk banā d.; pavitra (*corruptly* pabitr) k.

2.—Gunāh se pāk-o-sāf (barī) k.; dil kī burāyion ko dūr kar-ke pāk-o-sāf kar-d.; dunyā aur uske makrūhāt se tabī‘at ko pher-kar Bārī ta‘ālā kī taraf rujū‘ kar-d.

3.—Pāk yā wājibu-ta‘zīm wagaira banā d.; nisū kar d. kī koyī bigār na aake; sanadī banā d.; mustanad k.; swād kar-d.; muhr kar-d. Sanction, *n.* 1.—Manzūrī; qā‘ide ke rū se manzūrī; kisī afsar kā woh fi‘l-i-mansabī jiske zarī‘e se dūsre shakhs yā ashkhās kā fi‘l manzūr ho kar jāiz qarār diyā jāe; kisī shai ko jāiz thahīnā yā qarār d.; kisī shai ko mustanad qarār d.; kisī shai par sūd kar-d.; bahālī; pasand aur qabūl k.; tāyīd; istihkām; sanad; kisī shai kī tāyīd jo shahādāt iqtidār yā rawāj wagaira ke zarī‘e se hāsil ho.

2.—Dūsre kī marzī yā uske ikhtiyār wagaira ko nafāz dilāne ke liye jo bāt kalī yā ki-jāe. [r.; sahīh r.; sūd k.; ijāzat d.]

Sanction, *v. t.* Jāiz yā mustanad qarār d.; manzūr k.; bahāl r.; rawā

Sanctity, *n.* 1.—Pākī; safāyī; taqaddus; tahārat; ‘umdagī; achhāyī.

2.—Sanjidagī; ‘azmat; nā-qābil-i-inhirāf h.; mazhabī pā-bandī.

Sanctuary, *n.* 1.—Mutabarrak maqām; pāk jagah; parastish kī maqām; ‘ibādat-gāh.

2.—Woh panāh kī jagah jahān mazhab ke rū se kisī ko dakhil na ho; māman; panāh aur hifāzat kā maqām; amn; panāh; āṛ; bachāw kī jagah. [jagah.]

Sanctum, *n.* Mutabarrak jagah; takhlīyo kā maqām; akele rahne kī

Sand, *n.* 1.—Reg; bālū; ret.

2.—(pl.) (a) Registān: woh qat‘āt-i-arāzī jahān siwāo bālū ko aur kuchh na ho. (b) Retī; bālū kī zamin ke bare bare ṭukre jo daryā ke haṭ jāne kī wajh se dekh parēn.

Sand, *v. t.* Bālū dālū phailānā yā bichhānā.

Sandy, *a.* 1.—Bālū kā uālū se bharā huā yā bālū kī mānind; bālū se paṭā yā chhipā huā; retilā; balūa.

2.—Bālū ke rang kā; zardī-māil surkh rang kā.

Sane, *a.* 1.—Sahīh-o-sālim; jismen kisī tarah kā khalal wāqī‘ na ho; tandurust; bhalā-changā.

2.—Jiske dimūg (samajh) men fatūr na ho; jisko khalal-i-dimūg na ho; sahīhu-l-‘aql; sahīhu-l-hawās; gnair-maslūbu-l-hawās; jiskī ‘aql aur dūsri zihnī quwwateṅ durust hoṅ. [pūgal (majnūn) na ho.]

A sane person, or a person of a sane mind—Sahīhu-l-‘aql shakhs; jo shakhs Saneness, *n.* Sahīhu-l-‘aqlī; sahīhu-l-hawāsī; khalal-i-dimūg kā na h.

Sanguinary, a. 1.—Jismeñ barī khūū-rezī ho; jismeñ bahut se log hulāk hoñ; jismeñ bahut lahū bahāyā jāe.

2.—Khūū-khwār; khūū kā pyāsā; sang-dil; khūū-rezī kā shāiq.

Sanguine, a. 1.—Surkh; lāl; jiskī raugat lahū kī sī ho; kasīru-d-dam.

2.—Sar-garm; pur-josh; garm.

3.—Achehhe se achehhe kī ummed r. w.; nā-ummedī na r. w.; pūrā bharosā yā yaqīn r. w.; ummed se bharā huā (kisi bāt kī pūrī ummed r. w.). [apue matlab ke hāsil hone kī pūrī ummed rakh-kar.

Sanguinely, ad. Sar-garmī se; shauq se; kāmyābī ke tayaqqun ke sāth;

Sanguineness, n. 1.—Surkhī; lālī; jild-i-badan meñ khūū kī raugat.

2.—Sar-garmī; shauq; harārat-i-mizājī; pūrā bharosā; tayaqqun.

Sanitary, a. Sihhat-mansū; sihhat se muta'alliq; jo husūl-i-sihhat ke live maqsūd ho; hifz-i-sihhat se muta'alliq.

Sanity, n. Sihhat; sahīh-o-sālim rahnā; durustī; sahīh-u-l-'aqlī; hosh-o-hawās kā ba jā rahnā; sihhat-i-'aql; dil kī woh hālat jab 'aql nihāyat

Sap, n. Darakhtoñ kā dūdh; ras; 'araq; shir. [hī durust rahe.

Sap, v. t. 1.—Surang khodnā; khod yā bahā-kar tah-o-bālā (ulaṭ-palaṭ) kar-d. (gārat yā barbad kar-d.).

2.—Jar se khod dālnā; istisal k.; nest-o-nā-būd kar-d. [chaluñ.

Sap, v. t. Surang khod-kar chaluñ; chup-chāp bhitar hī bhitar khodte

Sapid, a. Zāiqe dār; jismeñ zāiqā ho; maze-dār; khush-zāiq; laziz; jismeñ achehlā swād ho. [samajh; 'ilmiyat.

Sapience, n. 'Aql mandī; dānish-mandī; zīrakī; samajh-bājī; dānāyī;

Sapient, a. 'Aql; dānishmand; bā-tamiz; zīrak; samajh-dār.

Sapless, a. 1.—Dūdh se khālī; jismeñ dūdh ras yā 'araq na ho.

2.—Khushk; purānā; pazbmurda; sūkhā yā murjhāyā huā.

Sappy, a. 1.—Dūdh se bharā; ras-dār; 'araq-dār.

2.—Nau-jawān; kam sin; kam-zor; mazbūt nahīn.

3.—Zu'fū-l-'aql; jiskī samajh kam-zor ho.

Sarcasm, n. Koyī sakht dushnām-āmez kalām; koyī hajo kī bāt jo kisi-qadar hiqīrat ke sāth kahī jāe; ta'na yā ta'u-tashuī; bolī-ṭholī; aisi hāsi kī bāt jiskī choṭ mukhātab ke dil par lage.

Sarcastic, a. Nihāyat hī tanz se bharā huā; hajo-āmez; isqadar

Sarcastical, f. sakht ki usse nafrat ho.

Satē, v. t. Kisi ke shauq yā ishtihā ko pūrā k.; āsūda k.; ser k.; jī bhar-d.; aghā d.; jisqadar aslī khwāhish ho usse ziyāda khilā d.

Satiate, v. t. 1.—Kisi ke shauq yā ishtihā ko pūrā k.; shikam-ser khilānā; ba-qadar-i-khwāhish muhzuṣ k.; ser k.; āsūda k. [āsūda kar-d

2.—Jisqadar aslī khwāhish ho usse ziyāda bhar d.; gāyat darje tak

Satiety, n. Serī; āsūdagi; aghāyī; jis qadar jī chāhe usse ziyāda bhar jānā; hazz-i-nafsānī kī ziyādatī jisse tabī'at mutanaffir ho-jāe.

Satisfaction, n. 1.—Woh kaifiyat jo dil meñ kisi khwāhish ke pūrī hone se paidā ho; woh itmīnān jo kisi shai par bi-l-fi'l qābiz-o-mutassarif rahne se paidā ho; taskīn; tashaffī; jam'iyat-i-khātīr; dil-

2.—Khush k. yā khush h. [jam'yī.

3.—Woh itmīnān jo dil ko kisi shai ke mutahaqqaq hone se hāsil ho; woh tamāniyat jo shak shubha yā ibhām ke raf' hone se ho;

4.—Khushī; ihtizāz; woh bāt jisse dil ko masarrat ho. [tayaqqun.

5.—Mu'awazā; baḡlā; 'iwaz; talāfi; kaffāra; mukāfāt; pādāsh; jisse kisi shai kā 'iwaz ho-jāe.

6.—Be-bāqī; chukawtā yā chukāw; paṭāw; adā yā adāigi; kisi da'we yā mutālabe wagaira kā ifa yā uskā tasfiya.

To make full satisfaction—Ifā-i-kāmil k.; pūrā pūrā adā k.; sab kā sab de-d.—
To receive a sum in full satisfaction of a debt—Kisi dāin ke ifā-i-kāmil meñ
koyī raqam (kisi-qadar rupaye) pānā.—To enter satisfaction on record—Kisi
qism ke mutālabe ke adā hono ki knifiyat qalam-band k.

Satisfactorily, ad. 1.—Aisi tarah ki khushī yā itminān ho.

2.—Is tarah ki kisi bā. kā yaqin ho-jāe; aisi tarah ki kisi bāt ko dil
bhāwar kar-le; khātir-khwāh; hasb-i-itminān; aise tarīq par ki dil
bhar-jāe (dil-jam'iyi ho-jāe).

Satisfactory, a. 1.—Jisse dil kā shubha raf' ho-kar itminān ho-jāe;
qābil-i-itminān; jispar bilā shakk-o-shubha takiya (bharosā yā istidlāl)
ho-sake. [kā kaffāra ho-jāe; ma'qūl; kāfi.

2.—Jisse kisi shai kā mu'awazā yā uski talāfi ho-jāe; jisse kisi shai

Satisfy, v. t. 1.—Hājat khwāhish yā shauq ko pūrā k.; āsūda k.; ser k.;
ji bhar-d.; jis shai ki chāh ho usko pūrī kar-d.

2.—Kisi ke mutālaba-i-jāiz ko pūrā kar-d.; kisi ki yāstani uso de-d.;
kisi ke da'we yā dāin wagaira ko chukā-d.; adā kar-d.; de-d. yā do-
ḡalnā; ifā k.; nibṭā d.

3.—Shak shubhe yā ibhām se bari k.; yaqin paidā karānā; kisi ko
dil ko mutmayin k.; itminān karānā; tabī'at bhar d.; qāil kar-d.;
bhāwar karānā; manānā.

Saturate, v. t. Pūrē taur par milā yā bhigo d.; isqadar dāl yā bhar d. ki
phir bharnē ki gunjāish na rah-jāe; pūrā pūrā yā khūb bhar-d.; ser
kar-d. [gustākhi ke sāth; dhiṭhāyi se.

Saucily, ad. Be-bākāna; shokhi yā be-hayāyi se; be-sharmi ke sāth;
Sauciness, n. Be-sharmi; bē-adabi; gustākhi; dhiṭhāyi; buzurgoñ ki
tahqir. [be-adab; be-gairat; buzurgoñ ki tauhin k. w.

Saucy, a. 1.—Had se ziyāda shokh; gair-muaddab; gustākhi; dhiṭhā;
2.—Jisse shokhi yā behayāyi zāhir ho jaise chitwan wagaira.

Saunter, v. t. Behūda ghūmnā; āwāra-gardi k.; āwāra phirnā; khāk
chhānte phirnā. [aur har tarah ki taraqqī karte hon; be-jotā-hoyā.

Savago, a. 1.—Jangali; bayābhāui; us jagah se dūr jahān insān rahite
2.—Wahshi; jangali; banailā; jo pālā huā (paluā) na ho jaise
jānuwar. [wagaira se na huyi ho.

3.—Gair-muhazzab; jāhilāna; wahshiyāna; jiski durusti ta'lim
Savage manners—Jāhilāna yā wahshiyāna tarīq; gair-muhazzab atwār.

4.—Jisse be-rahmi pāyi jāe; be-rahm; sang-dil; kaṭṭar; be-dard;
wahshiyāna; jo insāniyat ke khilāf ho.

Savage, n. 1.—Insān jo apni asli nā-tarāshida hālat meñ ho; jis shakhs
ne ta'lim na pāyi ho; jiski tahliz wa tādib na huyi ho; jangali ādmī;
wahshi shakhs. [mutlaq rahm na ho.

2.—Nihāyat be-rahm-o-be-dard shakhs; aisā shakhs jisko dil meñ
Savagely, ad. Wahshiyāna tarīq par; be-rahmi ke sāth.

Savageness, n. 1.—Wāushat; jangali-pan; gair-muhazzab yā jāhil rahne
2.—Be-rahmi; sang-dili; khūn-khāri. [ki hālat; nā-ahliyat.

Save, v. t. 1.—Muhfūz r.; bachānā; sahih-o-sālim r.; nuqṣān barbadī yā
kisi aur qism ki āfut se bachāye rahuā; khatre se bachānā.

2.—Sarf yā talaf ho-jāne se bachāye rahnā; zāi' yā kharch na ho-jāne d.; āyinda ke liye bachā r.; jam' k.; pas-andāz k.; rakh chhornā

3.—Bachā d. masalan kisi ko kisi aisi bāt se jo uske liye bā'is-i-taklif yā mazarrat ho. [hone d.]

4.—Na hone d.; bāz r.; rok d.; raf' kar-d.; wuqū' yā zuhūr na

5.—Kisi shai ko apne hāth se na nikal jāne d.; pakar r.; aise muq'e se lenā yā kām meñ linā kī kho na jāe; kisi shai kī nisbat waqt par āmāda (taiyār yā musta'id) rahnā.

To save appearances—Asbāb-i-zāhiri durust r.; kisi aisi bāt ko zāhir na hone d. jiska khul jānā bā'is-i-hak-i-ibrā wagaira ho.

Save, v. i. Kharch na hone d.; kifāyat k. [kāl-kar yā minhā de-kar.

Save, prep. Siwā; 'alāwa; bi-istisnā; chhor-kar; mustasnā karke; ni-

Saver, n. 1.—Āfat yā barbādī se bachāne mahfūz rakhne yā najāt d. w.; hāfiz; muhāfiz. [shi'ār; kifāyati.

2.—Jo nuqsā nā hone de; jo kharch meñ kifāyat kare; kifāyat-

Saving, p. a. 1.—Misārif-i-fuzūl se parhez r. w.; kifāyat-shi'ār; fuzūl-kharch nahin; kifāyati; juz-ras. [nuqsān bhī na ho.

2.—Jiski āmadānī se uskī aslī kharch bach-jāe; jisse naf nahin to

Saving, n. 1.—Jo kuchh kharch yā talaf hone se bachā rakkhā jāe;

2.—Istisnā; qaid. [bachat; wārā; ubār.

Savings-bank, n. Woh bank-ghar jismeñ log apnī bachat yā kamāyī sūd par jam' karte haiñ. [khush-bū.

Savour, n. 1.—Zūiqā yā bū; maza aur bū-bās; lazzat; swād; mahak;

2.—Khās lazzat yā sifat; khāsiyat; ai-ā mizāj yā rang wagaira jisse kisi shai meñ ba-muqābala dūsrī shai ke tamiz ho-sako.

Savour, v. i. 1.—Kisi khās qism kī bū yā maza r.

2.—Kisi dūsrī shai kī sifat yā nau'iyat r.; kisi shai ke hone par dalālat k.; kisi shai kā asar zāhir k.; ba-zāhir kisi dūsrī shai kī mānind ma'lūm d.; bū-bās r.; bū paidī k.; kisi shai par dalālat k.

With of.

Savour, v. i. Khushī ke sāth chakhnā yā sūnghanā; kisi shai meñ haz uṭhānā; pasand k.; chīhnā; kisi shai kī tāyid k. (uske haq meñ yā ba-haq uske h.). [pasand yā mauzūr kar-ke.

Savourily, ad. Shauq ke sāth; maze yā lazzat ke sāth; khush ho-kar;

Savouriness, n. Lazzat; maza yā maze-dārī; zūiqā yā bū kī khush-guwārī

Savoury, a. Jo sūnghanā yā chakhne meñ khush-guwār ho; maze-dār; khush-bū-dār; pasandida; achchhā; jo bhalā ma'lūm de.

Saw, n. Ārā; karānt; karot

Saw, v. t. 1.—Āre se chīrnā; āre se kāṭnā yā judā k.

2.—Āre se chīr-kar banānā.

Saw, v. i. 1.—Ārā chakhnā; āra-kashī k.

2.—Āre se chīrnā yā kāṭ k.

3.—Āre se chīr-jānā (kaṭ-jānā).

[muñh se bolnā; zāhir k.

Say, v. t. 1.—Kahnā; batānā yā batlānā; bolnā; zabān se kahnā;

2.—Sunānā; phir se bayān k.; duhrānā.

3.—Kisi shai kī nisbat koyī rāe qāim k.; kisi shai kī nisbat yaqīn r.; kisi bāt ke muta'alliq dil meñ kuchh thahrā l.

4.—Bahs yā dalīl meñ pesh k. khwāh kahnā; kisi shai kī tāyid yā tardīd meñ kuchh kahnā.

5.—Jawāb d.; jawāb meñ (jawāban) kahñā; ba-taur jawāb ke kahñā.
It is said, or they say—Yah bāt 'unūman kahī jāti haiñ; yah bāt zabān-zad-i-'awām hai; yah afwāh khabar yā shuhrat hai; log kahte haiñ.—*Say* (in the imperative used *parenthetically*)—Kaho yā hām so kaho; bolo; zabān kholo.—
That is to say—Ya'nī.

Saying, n. Jo kuchh kahā jāe; jo bāt kahī jē; jumla jo bolā jāe; qaul; kahāwat; zarbu-l-masal; kalām; sukhān; maqūla; bāt.

Scaffold, n. 1.—Machān; pāyath; daūñjā; gargaj.

2.—Mujrim ke phāñsī deñe kā ūñchā chabūtarā yā gargaj.

Scaffolding, n. 1.—Pāyath; machān; gargaj.

2.—Machān yā pāyath kā asbāb.

Scald, v. t. 1.—Garm pāñi wagaira se jalāñā; kisī garm saiyaī shai se chhulā kar yā usmeñ dubā kar dard yā sadma pahuñchāñā.

2.—Āg par khwāh pāñi wagaira meñ ubālñā josh d. yā khaulñā.

Scald, n. Jild-i-bādan par aur gosht meñ garm pāñi wagaira se jalne kā zaḥm.

Scalding-hot, a. Itnā garm ki badan kā chamrā jalā de. [āla.

Scale, n. 1.—Tarāzū kā palrā yā pallā; tarāzū; chizon ko wazu karne kā تارazu "Chiefly used in the plural when applied to the whole instrument or apparatus for weighing." *Webster*.

2.—Choiyāñ; sarhñā yā sihrā; chhilkā; dewlī; dyūlī; paprī; part

3.—Sirhī. [yā parat; paprā; rūsi; bhūsi; kechul.

4.—Fāsile yā 'arz-o-tūl kī paimāñish kā āla. [meñ ruthe kā darja.

5.—Utār-charhāw; darja; silsila; zanjīra; ek dūse ke muqābala

Scale, v. t. 1.—Choiyāñ chhurāñā; chhilkā chhurāñā yā utārñā; sihrā nikālñā; patlī patlī parteñ nikālñā yā ukhārñā.

2.—Sirhī se charhñā; sirhī lagā-kar charhñā.

3.—Andāza k.; wazu k.; tolnā; muqābala kar-ke dekhñā.

Scale, v. i. Patlī patlī parteñ ban-kar jhar yā gir jāñā. [*qual.*]

Scamp, n. Barā pāji; barā hī bad-zāt; bad-ma'āsh; harām-zāda. [*Collo.*]

Scamper, v. i. Bhāg jāñā; rafū-chakkar h.; chal d.; lambā h.; nau-dogyārah h.; champat h.; khisak d. [masalan tariq.

Scamprish, a. Pājiyon sā—juisā kī bad-zāton yā bad-ma'āshon kā ho;

Scan, v. t. 1.—Nukta-chiniñ aur ihtiyāt ke sāth jāñchuñā; khūb jāñch yā chhāñ k.; harf-ba-harf jāñch-partāl k.; ba-ihtiyāt imtihāñ k.

2.—Taqtī' k.; wazu k.

Scandal, n. 1.—Ranj jo pahuñchāyā jāe yā ma'lūm ho; ilzām jo kisī fi'l-i-be-jā yā qabih kī wajh se 'āid ho; ittihim; buhtāñ; tuhumat.

2.—Woh bāt yā khabar jisse kisī kī bad-nāmī ho; aisi bāt jo jhūth aur nek-nāmī ke liye muzir ho; hatk-āmez bāt jo be-i'tināyi ke sāth yā jhūth kahī jāe.

3.—Sharm; be-ābrūyi; hatk yā hatk-i-ābrū; nadāmat; bad-nāmī.

Scandalize, v. t. 1.—Nā-rāz k.; nā-khush k.; kisī aise fi'l se jo mujrimā-na samjhā jāe kisī kā dīl dukhāñā. [hatk kā bā'is h.

2.—Malāmat k.; tuhumat lagāñā; bad-nām k.; hatk k.; kisī ke

Scandalous, a. 1.—Jisse nā-rāzī paidā ho; nū-guwar; nā-pasandida; zabūñ; qabih; jisko ma'yūb kah-sakeñ; jo nihāyat hī nā-munāsib ho; nā-sazā.

- 2.—Jisse hatk-i-ābrū ho; jisse bad-nāmī ho; jisse nadāmat paidā ho; jo bā'is-i-nang-o-namūs ho; jisse-izām 'aid ho; jisse izāla-i-haisi-yat-i-'urfī ho; tahattuk-āmez; jisse be-hurmatī ho. [guwār ho. Scandalously, *ad.* 1.—Aisi tarah se ki nadāmat ho; aise tariq se ki nā-2.—'Aib-joyī ki niyat se; harf-giri ke maushā se. [bā'is-i-hatk h. Scandalousness, *n.* Zabūn qabīh yā būrā h.; nā-guwār h.; ma'yūb h.; SCANDALUM MAGNATUM, [Lat.] (*Law*) Wob tubmat-āmez taqrīr yā tahrīr jo kisī zī-rutba shakhs ko zarar pahuñchāne ki garaz se ki yā
- ☞ “Usually abbreviated *scan. mag.*” Webster. [mushtabar ki-jāe. Scant, *v. t.* 1.—Mahdūd k.; tang k.; kam k.; bukhil ke sāth bartāw k. 2.—Mukhtasar k.; kotāh tang yā qalil k. Scant, *v. t.* Kam ho-jānā; ghaṭ jānā; qūsir h. Scant, *a.* Pūrā bahut yā kasir nahīn; jo ba-mushkil kāfī ho; jis-qadar matlūb ho usse kam; qalil; nā-kāfī; bas yā kāfī nahīn. Scantly, *ad.* Ba-tarz-i-nā-kāfī; pūrā pūrā nahīn; bharpūr nahīn; bahutāyat ke sāth nahīn; kifāyat ke sāth; tangī se; kam; qillat ke sāth; thorā. [yā ifrāt se na h.; 'usrat. Scantiness, *n.* Qillat; kamī; kotāhī; tangī; kāfī taur par na h.; kasrat Scantly, *ad.* Qillat se; tangī se; pūrā yā kāfī taur par nahīn; 'usrat ke sāth; kasrat yā ifrāt se nahīn. Scantness, *n.* Kotāhī; qillat; tangī; kamī; kāfī na h.; thorā yā chhoṭā h. Scanty, *a.* 1.—Barā yā wasī nahīn; tang; chhoṭā; qalil. 2.—Istīmāl yā rof'-i-zarūrat ko liye kasrat se nahīn; bahut yā pūrā pūrā nahīn; kasir nahīn; mushkil se kāfī; kam; thorā. [bakhil. 3.—Kisī shai ko kifāyat yā bare bukhil ke sāth kam meñ lane w.; Scar, *n.* Zakhm yā phore wagaira kā nishān jo sihat ke ba'd jism par bāqi rah jāe; dāg; chakattā; chitti. [yā chitti dālā. Scar, *n. t.* Zakhm wagaira kā dāg yā nishān dāl d. yā par jānā; cinaktā Scarce, *a.* Kasrat yā ifrāt se nahīn; mutālabe ke i'tibār se kam; kam-yāb; jo āsānī se na mile; shāz; jo ma'mulī taur par na mile; nā-yāb; durlabh; birlā; anokhā. Scarce, } *ad.* Mushkil se; dushwārī se; qillat se; shāz; tangī se; joñ- Scarcely, } hiñ. Scarceness, } *n.* 1.—Qillat; kotāhī; kamī; kasrat se na h.; tangī; 'usrat; Scarcity, } qabt. 2.—Kam-yābī; nā-yābī; shāz h.; kasrat se na h. yā milnā. Scare, *v. t.* Yakāyak darā d.; dafatan dil meñ khauf paidā kar-d.; mukhawwaf k.; darwānā; khāif k. yā khauf dilānā; chaunkānā; dahshat di-khānā. [batā-kar kanāre kar-d. To scare away—Par dikhā ke kanāre kar-d.; khauf dilāke haṭā d.; du-dabak Scarecrow, *n.* Koyī khauf-nāk chīz jo nāj ke kheton meñ is garaz se nasab kar-dī-jāe ki uske khauf se kawwe khwāh koyī dūse parind wahāñ na jāyeñ; koyī khauf dilāne wālī shai jismeñ kisī tarah kā khatra na Scath, *n.* Nuqsān; zarar; khisāra; ziyān; barbādī. [ho; khauf-i-'abas. Scath, } *v. t.* Kisī ko nuqsān pahuñchānā; zarar pahuñchānā; ziyān k.; Scathe, } talaf k.; barbād k. Scatter, *v. t.* 1.—Chāron taraf chhit d.; chhitrā d.; dūr dūr dāl yā phenk d.; jā-ba-jā r. chāhe dūr dūr ho yā nuzdik nazdik.

2.—Mukhtalif atrāf meñ phailā d.; kisi shai ko jo yak-jā ho muta-farriq kar-d.; muntashir kar-d.; pareshāu kar-d.; darham-barham kar-d.; idhar-udhar phailā d.; titarbitar kar-d.; dūr dūr kar-d.; yak-jā rahne na d.; tū-terah kar-d.

Scatter, *v. i.* Muntashir ho-jānā; parāganda ho-jānā; titarbitar ho-jānā; chhitphut ho-jānā; idhar-udhar phail jānā.

Scattered, *pp. or a.* Muntashir yā muntashir; parāganda; dūr-dūr phailā huā; dūr-dūr wāqī'; titar-bitar; tū-terah; jā-ba-jā wāqī'; alag-alag. Scattering, *p. a.* Gair-muttasīq; ek nabīn; bahut se logon ke mā-bain baham mukhlāif. [riq; nazdik nazdik nabīn; dūr-dūr; yak-jā nabīn.

Scatteringly, *ad.* Titarbitar; tū-terah; jānā-tānā; jā-ba-jā; mutafar-Scavenger, *n.* Jo shakhs shahr meñ mailā sāf karne ko liye muqarrar ho; mailā uhlāne w.; khāk-rob; jārob-kash. [jāe; tamāsha-gāh.

Scene, *n. 1.*—Tamāsha-gāh meñ woh jagah jāhān naql wagaira dikhlayi

2.—Tamāsha-gāh kī āraish aur sūz-o-sāmān jo bataur badal us ma-qām ke ho jāhān tamāshe kī asl kaisiyat wāqī' huyi ho; tamāsha-gāh meñ parda wagaira jiske bā'is tamāsha ba-zāhir aslī ma'lūm dotā hai.

To go behind the scenes—Parde ko pichhe ho-jānā; ot meñ ho-jānā; dar-parda kār-rawāyī k.; khulke koyi kām na k.

3.—Kisi naql yā tamāshe kā woh hissa jo bilā-tagaiyur-i-maqām yā waqt ho; kisi tamāshe kā hissa-i-udnā.

4.—Woh maqām waqt yā hālat wagaira jismeñ kisi amr kā wāqī' h. tasawwur kiyā jāe; woh jagah jāhān us shai kā wāqī' h. khayāl kiyā jāe jiskā tazkira kisi dāstān nazm yā naql wagaira meñ ho; jāe-i-mājara; mauqa-i-wāridāt; woh jagah jāhān kisi amr kā wuqū' huā ho (jāhān koyi bāt huyi ho).

5.—Woh kul chizeñ jo ek hī sāth pesh-i-nazar hon; chizeñ jo silsilawār dikhlayi jāen; madd-i-nazar; numāish; tamāsha; did.

6.—Suāng; naql; tamāsha; natak.

Scenery, *n.* Kisi jagah kī zāhiri sūrat jo nazar parē; un anwā' nqām kī chizeñ kī sūrat jo dekh parē; woh mukhtalif chizeñ jo ek sāth nazar ke sāmne āyeñ; did; mauzar; samā; bahār; fiza; qudratī chizeñ kā majmū'a jo ek sāth dekh parē. [wuqū' huā ho.

2.—Tamāsha-gāh kī taswīr; us jagah kī shabīh jāhān kisi amr kā Scent, *v. i.* 1.—Sūnghuā; quwwat-i-shāmma ke zarī'e se ma'lūm k.

2.—Khushbū-dār banānā; mu'attar k.; bāsnā; khushbū milānā. Scent, *n. 1.*—Muhak; bū; bās; gandh; gamak; khush-bū; sugandh.

2.—Sūnghne kī quwwat; quwwat-i-shāmma. [H'ebster.

3.—Muhak ke zarī'e se shikār kā pichhī; kisi shai kī pairawī kā Scepter, } n. 1.—'Asā-i-shāhī. [tariq; patā; lik.

Sceptre, } 2.—Ikhtiyār-i-shāhī; bādshāhī hukūmat; bādshāhat; saltanat.

Scepter, } v. i. Bādshāhī ikhtiyār d.; hukūmat-i-shāhī tafwiz k.

Schedule, *n.* Zābite kī fihrist; fihrist jo bā-qā'ida taiyār kī-jāe; fard; ta'liqa yā fard-i-ta'liqa; fihrist jo kisi wasiqe meñ munsalik (shāmil) kī-jāe masalan wasiyat-nāme yā patte wagaira meñ.

A schedule is a formal list or inventory prepared for legal or

'business' purposes." "A *schedule* must have the titles and descriptions explicitly given, and be properly attested." *Webster*.

Scheme, n. 1.—Nazm; intizām; silsilā; band-o-bast.

2.—Jo bāt ki jāne-wāli ho uski bandish; tadbīr; mansūba; bandish; hikmat; fitrat; tajwīz.

To form, lay, or contrive, a *scheme*—Mansūba bāndhnā; tadbīr k.; bandish k. **Scheme, v. t.** Tadbīr k.; mansūba k.; bandish k.

Scheming, p. a. Bandishī; mudabbīr; hīrat-bāz; makkār; chhālī.

Scholar, n. 1.—Tālib-i-'ilm jo kisi madrase meñ parhṭā ho; kisi ustād kā shāgird; woh shakhs jo kisi ustād ke zer-i-ta'lim ho; tālib-i-'ilm; shāgird; talimīz; chelā; vidyārthī (*corruptly* bīdyārthī).

2.—Jo tahsil-i-'ilm meñ masrūf ho; 'ālim; fāzil; kisi 'ilm kā khūb jāne w.; jo shakhs apne 'ilm ke liye mashhūr yā mumtāz ho; pandit; vidwān. [muzaiyib ho]

Scholarly, a. 'Ālimāna; fāzilāna; jaisā ki 'ālim ko chāhiye (uske liye **Scholarship, n.** 1.—'Ilm; 'ilm-o-fazl; tahsil-i-'ilmī; 'ilmīyat; fazilat.

2.—Tālib-i-'ilm kā wazīfā; jo kuchh tālib-i-'ilm ke basar-i-auqāt ke liye muqarrar ho.

Scholastic, } a. 'Ālimāna; jo 'ālim se muta'alliq yā uske liye muzaiyib **Echolastical, } ho; madrasa yā madrasā se muta'alliq.**

School, n. 1.—Madrasa; maktab; dālistān; pāthshālā; woh maqām jahān 'ilm sikhāyā jāe; woh jagah jahān 'ilm ki tahsil ki jāe. Woh kul tulabā jo kisi madrase meñ ek yā zāid ustādoñ ke māt-taht ta'lim pāyēñ. [hoñ.]

2.—Tulabā ki ta'lim yā kul tulabā jab likhne-parhne meñ masrūf

3.—Judāgāna firqa; woh log jo kisi khās shakhs ki ta'lim ki pairawī karte hoñ; jo log kisi 'ām masale ke qāil hoñ; jo ta'lim-i-wāhid par 'amal karen. [k.; ta'lim d. yā k.]

School, v. t. 1.—Madrase meñ ta'lim d.; sikhānā; parhānā; tarbiyat

2.—Tādīb k.; dāb ke sāth tarbiyat k.; sikhānā; nasihat-fazīhat k.; sarzanish k.; la'nat-mulāmat k. [mahz muṭadī.

School-boy, n. Tifl-i-maktab; tifi-i-dālistān; jo 'ilm ke usūl sikhtā ho;

School-fellow, n. Ham-maktab; ham-dars; madrase kā sāthī; jisne dūsre ke sāth ek hi madrase meñ ta'lim pāyī ho.

School-house, n. Madrase kā makān; jis makān meñ madrasa ho.

☞ "Applied only to buildings for subordinate schools, not to colleges." *Webster*.

Schooling, n. 1.—Ta'lim jo madrase meñ ho; ta'lim; tarbiyat.

2.—Ta'lim kā mu'awaza; tankhwāh jo ustād ko laṭkon ki ta'lim ke 'iwaz meñ di jāe. [dapat.]

3.—Jharkī; gosh-mālī; chashm-numāyī; tambih; sar-zanish; dīnt-Science, n. 'Ilm; kisi shai kā mutahaqqaq 'ilm; asl-i-haqīqat yā wāqi'āt ki fahm (uskā dil se samajhnā).

SCIENTER, [Lat.] Dida-o-dānista; jān-būjh-kar.

Scientific, a. Usūl-i-'ilm ke mutābiq yā unpar munhasir; 'ilmī; jo 'ilm meñ muṣṭa'mal ho; jo kisi shai ki pūrī aur musalsal wāqifiyat zāhir kare.

Scientifically, ad. 'Ilmī tarīq par; 'ilm ke usūl yā qawā'id ke mutābiq.

SCILICET, [Lat. contracted from scire licet] Ya'nī.

☞ Often abbreviated to *sc.*, or *ss.*

Scoff, v. i. Shokhī yā gustākhi ke sāth hañsūā khwāh mazhā'ka k.; kisi ko burā-bhalā kahūā; kisi kī nisbat hañsi ke sāth taḥqīr zāhir k.;

With *al.*

[ta'na-zanī k.; upahās k.

Scoff, v. t. Hañsi yā taḥqīr k.; thaṭṭhā mānā; kisi kī nisbat saḥt-kalāmī k.

[jāe; izhār-i-istikrāh yā taḥin; ta'n-tashnī.

Scoff, n. Hañsi mazhaka yā mazammat jiskā izhār taḥqīr ko sāth kiyā.

Scold, v. i. Kisi kā 'aib nikāl-kar be-tamīzi se shor machānā; zor se ghuṛakuā; saḥt jhīrkī d.; lathernā; jhāpnā; jhijhīrānā.

With *al.*

[lāmat k.; bahut burā-bhalā kahūā.

Scold, v. t. Be-tamīzi aur zor-o-shor ke sāth jhīrkī d.; saḥt la'nat-ma-

Scold, n. 1.—'Aurat jo be-tamīz aur bad-zabān wa pur-shor ho; kur-kasā; laṛāñkī aur muñh kī phūhar 'aurat.

2.—Jhīrkī; shor-o-sharāba; taṭṭā.

[ki; lather; jhāp.

Scolding, n. Ghuṛkī; dāñṭ-dapṭ; be-tamīzi aur zor-o-shor ke sāth jhīr-

Scope, n. 1.—Woh shai jo kisi ke madd-i-nazar ho; jis shai yā maqsad kī taraf tabī'at mutawajjih ho; jis shai tak rasāyi yā jiskā aujām maqsūd ho; ākhīr irāda manshā yā niyat; murād; maqsad; garaz.

2.—Kisi shai kī nisbat āzādāna nazar phailāne yā irāda karne kī mauqu' yā uski gunjāish; kārawāyi kī gunjāish jagah yā wus'at; kisi hāt kā mauqu' ifrūt se h.; āzādī; āzādāna (be-rukāwat) bartāw kī gunjāish; quīd se āzādī; chalne kī jagah; maidān; samāyi. [jhulasnā.

Scorch, v. t. 1.—Ūpar se jalā d.; kisi shai kī sath ko garmī se jalā d.;

2.—Saḥt garmī pahuñchānā; garmī se khushk kār-d. (sukhā d.).

Scorch, v. i. Ūpar se jul-jānā; jhulas-jānā; bhun uṭhūā; khushk ho-jānā; sūkh-jānā.

[diyā jāe.

Score, n. 1.—Khat; nishān jo kisi chīz kā hisāb rakhne ke liye banā

2.—Hisāb; yāftānī kā hisāb; qarz; dāin; lekḥā.

3.—Wajh; sabab; bā'is; wāsta; khatīr; kāran.

4.—Kotī; bis yā bisi.

[mu'awaza d.; badlā d.

To quit scores—Hisāb tui k.; hisāb kī wāsil-bāqi durust k.; ifā k.; bhar d.;

Score, v. t. 1. Khat yā lakir khaiñch-kar khwāh khurach yā kāt-kar nishān k.; kātne kī niyat se chailiyāñ chhuṛānā; khurāsh k.

2.—Kisi chīz kā hisāb rakhne ke liye wāzih wāzih khaton kā nishān k.; khod-kar nishān k. tāki koyī hisāb yād rahe.

3.—Kisi shai kā nawishṭa yā hisāb r.; likh r.; qūim k. yā lagānā.

Scorn, n. 1.—Saḥt taḥqīr; woh hiqārat jo kisi shai ko nihāyat zalil aur be-waḥat tasawwur karne kī wajh se paidā ho.

2.—Woh shai jo haqīr samajhi jāe; jis chīz ko qābil-i-taḥqīr tasawwur karen; jo chīz nihāyat hī nafrat taḥqīr yā hañsi ke lāiq ho.

To laugh to scorn—Hañ-nā; muñh banānā yā birānā; qābil-i-taḥqīr samajh-kar kḥanda-zanī k. (thaṭṭhā mīnā).

Scorn, v. t. Nihāyat taḥqīr k.; bahut hī haqīr samajhūā; hargiz apne lāiq na samajhūā; nafrat k.; hiqārat k.; kīñṣat k.; nā-chīz kḥayāl k.

Scornful, a. Hiqārat se bhārā huā; taḥqīr-āmez; hiqārat k. w.; shokh-chashm; kisi ko nā-chīz yā haqīr samajhne w.

Scornfully, ad. Baṛī hī hiqārat ke sāth; ba-taḥqīr; shokhī ke sāth; gustākḥānā.

[sūl; chanda; jurmāna; tāwān.

Scot, n. Jisqadar mahsūl wagaira lagāyā yā diyā jāe uska ek hissa; mah-

Scot and lot—Mahsul jo ma'mūli taur par ba-libāz-i-istitā'at unke ri'āyā par
Scot-free, a. 1.—Mahsul wagaira se bari; be-mahsul. [lagāyā jāe.

2.—Be-zarar; sāf; sahih-o-sālim; be-ānch lage; be-gair kisi qisim ke sadma ke pahunchē huye; be-gazand.

Scoundrel, n. Nichā uikammā ādmī; pāji; hārām-zāda; be-gairat yā fāsiq; pāpi; khal; luqandrā; shuhdā; bad-zāt.

Scour, v. t. 1.—Sāf karne kī garaz se kisi khardarī chiz se khūb malnā; ragar-kar sāf k.; mānjuā; sāf k.; chamā-cham k.; mail yā gard-o-gubār wagaira se sāf k.; sāf karke phir apni asli hālat par kar-d.

2.—Mi'de ko khūb sāf k.; shiddat se ijābat lānā. [yā dūr kar-d.

3.—Mal yā sāf kar-ke dūr kar-d.; jhārū pher d.; bahā le-jānā; hatā

4.—Kisi jagah se jald guzar jānā; ba-khūbi yā bi-l-kul tai yā pār k.

Scour, v. i. 1.—Kisi chiz ko mal-kar sāf k.

2.—Sāf k.; safāyī paidā k. yā lānā. -

3.—Ijābat kā be-andāz h.; dastoi kā had se ziyāda ānā.

4.—Tez daurā; ghūmnā; chul d.; bhāg jānā.

Scourge, n. 1.—Korā; chābuk; tāziyāna; saza-dihī yā tādīb kī āla.

2.—Sazā; ta'zir jo intiqāman kī jāe; saza intiqām yā izā-rasānī kī zarī'a; āfat; balā; jo bā'is-i-izā-rasānī ho; koyī burāyī yā āfat jo barā-bar qāim rahe. [tāziyāna d. yā tāziyāna lagānā.

Scourge, v. t. 1.—Zor se chābuk mārā; korān se khūb piṭnā; saza-i-

2.—Sakht saza k.; saza d.; gunāh yā qusūr ke 'iwaz meñ tambi-han ta'zir k.; izā pahunchānā; taklif d.

Scout, n. Jo shakhs surāg aur khabar-rasānī ke liye bhejā jāe; jo shakhs larāyī kī hālat meñ is garaz se ta'ināt kiya jāe ki woh fauj ke āge yā fāsile par jā-kar gunīm ko hālat daryāft kare aur dekhe ki kisi qism kā khata to nahīn hai; jāsus; bhediya; mukhbir.

Scout, v. t. 1.—Bāhar jā-kar jāsūs l.; kisi ke harakāt-o-sakanāt daryāft k.; fikr ke sāth dekhnā-bhālnā.

2.—Mukhbiri ke liye kahīn jānī yā kahīn se guzarnā; ghūm-phir-ke āhat l. [k.; mukhbiri k.

Scout, v. i. Gunīm ke harakāt-o-sakanāt kī nigrānī ke liye jānā; jāsūs

Scowl, v. i. Bhāwēn charhānā; chīn-ba-jabīn h.; tewrī charhānā; nāk-bhānū charhānā; tursh-rū h.; raujida yā gusse meñ ma'lūm d.

2.—Tārik yā pur-āshob dikhāyī parnā.

Scowl, v. t. Gusse kī nazar se dekhnā; chīn-ba-jabīn ho-kar dūr kar-d.

Scrabble, v. t. Nā-hamwār khaton ke nishān banānā; be-ṭhaur-thekāne hurūf likhnā; behūda tariq par satreñ khānchnā yā hurūf likhnā.

Scrabble, n. Hāthon yā ghuṭnon ke bal chālnā.

Scramble, v. i. 1.—Hāthon aur ghuṭnon ke bal charhānā; kisi chiz ko hāth se pakar-kar chālnā yā charhānā aur badan ko āge khiskānā.

2.—Jo shai marḡūb ho use shauq se pakarnā; jhat se pakar l. tāki dūsrā nā lene pāye; be-takalluf pakar l.; jo chiz zamīn par giri ho uske liye dūston ke muqābale meñ koshish k.

Scramble, n. 1.—Hāthon kī madad se charhānā; hāthon ke bāl charhāyī.

2.—Kisi shai kī nisbat dūstre ke muqābale meñ sar-garmī ke sāth koshish. [kā ṭukrā.

Scrap, n. 1.—Chhoṭā ṭukrā; pāocha; purza; ṭukrā jo kāṭ liyā jāe; kūgaz

2.—Kisī likhī yā chhapī huyī chīz kā ek hissa; juzw; be-jor intī-khāb; mukhtasar khulāsa. [khabūt kāt-kar wasl kar-diye jāen.]

Scrap-book, *n.* Woh sādi kitāb jismeñ kitāboñ aur kāgazoñ ke munta-Scrape, *v. t. 1.*—Kisī shai kī-sath ko kisi tez yā khār-dār āle se khurach-nā; ragarnā; malnā; khurachnā; karonā; chhīlnā; ghisnā.

2.—Mal yā ragaṛ kar dūr kar-d. (nikāl d.).

3.—Barī mihnat-mazdūri kar-ko jam' k.; barī tangī se hāsil k. yā bachā r.; thoṛā thoṛā paidā yā ikatthā karke jam' k.

To scrape money together—Barī mihnat yā tangī se joṛ-bator-kar rupaye ikatthā k.—To scrape together a good estate—Thoṛī thoṛī kar-ke ek barī jāe-dād ikatthī k. [bāṭmad ke zarī'e se kisi ko apnī āshnā banānā.]

To scrape acquaintance—Apne ko wāqif k.; kisi se āshuāyī hāsil k.; khushāmād.

“A low phrase introduced from the practice of scraping in bowing.” Webster.

Scrape, *v. t. 1.*—Kharkharānā; kirkirānā; karakht āwāz paidā k.

2.—Pair pīchhe ko haṭā ke be-saliqagī ke sāth salām k.

Scrape, *n. 1.*—Khurachne ke āle yā pair wagaira kī ragaṛ se jo āwāz paidā ho; karkarāhat; khurkhurāhat; charcharāhat.

2.—Salām; bandagī; salām jo be-saliqa kiya jāe.

3.—Nā guwār aur pareshān karne wālī hālat; woh kaifiyat jisse bilā diqqat najāt na ho; uljhāw yā uljheṛā; diqqat; qabāhat; jhanjhat; janjāl; durdasā; mushkil. [h.]

To get into a scrape—Qabāhat meñ parnā yā phānsnā; pareshānī meñ mubtālā Scraging, *n. (pl.)* Jo kuchh khurach yā bator ko ikatthā kiya jāe; khur-CHAN; chhīlan; kūṛākarkat jo khainchkar ikatthā kiya jāe.

Scratch, *v. t. 1.*—Khurachnā; bakoṭnā; nochnā; kharboṭnā; khasoṭnā; choṭhnā; kisi chīz kī nok se khurkhurā yā khasif sā zaḥmī kar-d.

2.—Panje se khodnā khurachnā yā garhā kar-d. [kar-d.]

To scratch out—Chhil d.; mitā d.; mahkāk kar-d.; chhil mal yā ragaṛ ke sā Scratch, *v. t.* Panje se khurachnā. [zaḥm; bakoṭ; zarā sā kāt jānā.]

Scratch, *n.* Kharāsh; ūpar kā zaḥm yā nishān, khoṛch; khasoṭ; khasif

Scrawl, *v. t.* Behūda khat khainchnā yā nishān banānā; jhat jhat aur be-parwāyī se likhnā; ghasit-kar yā pheñk-phāñk ko sāth likhnā; bad-khat likhnā.

Scrawl, *v. t.* Bad-khat likhnā; ghasit-kar likhnā; nikammā likhnā. [khāt.]

Scrawl, *n.* Tahrir jo bad-khat ho; jaldī kī buri likhāwat; ghasit; bad-

Scream, *v. t.* Zor se chillānā; yakāyak zor-o-shor ke sāth chillā uṭhnā jaise khauf khā-kar yā dard kī shiddat kī wajh se; chīkh mīrnā;

Scream, *n.* Chīkh; chinghār; chillāhat; kōk. [chīkhnā; chinghārnā.]

Screech, *v. t.* Zor se chillā uṭhnā; chinghārnā; chīkh mīrnā; khauf yā

Screech, *n.* Chīkh; chinghār; chillāhat. [shiddat-i-dard se chīkhnā.]

Screen, *n.* Woh shai jiskī wajh se taklif zarar yā khatra dūr yā raf rahe; jo shai muhāfiz-i-khatar yā taklif ho; woh shai jisse kisi chīz kā sām-nā bachā rahe; parda; taṭṭī; āṛ; oṭ; chiq; qanāt; jhānp, taṭṭar.

Screen, *v. t.* Panāh d.; chhipāye rahnā; taklif zarar yā khatrese bachānā; āṛ yā oṭ meñ r.; chhipā-kar bachānā; chhipānā.

Screw, *n.* Pech yā peñch.

[sakhti k.; sakht jāuch-partāl k.]

To put under the screw—Khūb kasnā; mihak-i-imtihan par khūb chāpānā;

Screw, *v. t. 1.*—Pech ghumānā; pech lagānā; pech se dabānā kasnā yā mazbūt k.

2.—Dabānā; nichornā; khūb kasnā.

3.—Kisī par tashaddud k.; kisī se sakhti ke sāth pesh ānā; ziyāda-

4.—Munh bigārnā; munh terhā k. [sitānī k.]

To screw out—Nichornā; dabā kar l.; jabriya hāsīl k.—To screw up—Majbūri se karānā; rakht dabhāw pahunchā ke karānā.—To screw in—Ghumā-phirā-kar ghusegnā.

Scribble, v. i. 1.—Jald jald likhnā; be-ihitiyāti se khwāh bilā-lihāz i-sihhat yā nafāsat likhnā; ghasit yā khainch-kar dhar d.

2.—Gandī tahrir se bhar d.

Scribble, v. i. Ghasitnā; bad-khat likhnā; be-ihitiyāti se likhnā. [wat.]

Scribble, n. Ghasit; bad-khat; 'ujlat yā be ihtiyāti kī tahrir; nikammī likhā-

Scribb, n. Kātib; muharrir; mutasaddi; munshī; dabir; naql-nawīs.

Scrip, n. 1.—Koyī mukhtasar tahrir sanad yā fihrist; kāgaz kā ūkṛā jispar kuchh likhā ho; ruq'a; purza; shuq'a.

2.—Ek tarāh kā sartifikat (certificate) jo garz ke badle meñ diyā jāe; kisī bank yā dūsrī jamā'at ke nām sarmāyo kī sartifikat; kisī jāedūd-i-sharākatī ke hisse kā sartifikat.

Script, n. (Law) Koyī asl wasiqā yā dastāwez.

Scrivener, n. 1.—Jiskā peshā kitābat ho; jo shakhs mu'āhade kī dastāwezen khwāh dūsrē wasāiq ba-taur peshe ke likhe; mutasaddi; qibāla-nawīs; 'arāiz-nawīs

2.—Jo sūd par rupaye chālāye; jo sūd par rupaye rakkhe.

3.—Khush-nawīs; jo khush-nawīsī sikkhiye.

Scroll, n. Kāgaz wagaira jo lapet kar rakkhā jāe; nawishta jo mulātāfe kī shakl par banā ke rakkhā jīe; fard; fihrist; band.

Scrub, v. i. Zor se malnā yā rugārnā; safāyī yā jilā karne kī garaz se kūnchi wagaira se malnā ragārnā māñjūnā yā ghisnā.

Scrub, v. i. Mihnat aur kanjūsi k.; mihnat karke gayat darje ke bukhl ke sāth basar k. [shakhs; mardak; telī kā bail.]

Scrub, n. 1.—Jo shakhs barī riyāz kare par zillat ke sāth rahe; zalil

2.—Adnā chiz; koyī chhoṭī aur zalil shai.

3.—Jhārū wagaira jo ghis gayā ho; purānā jhārū wagaira.

Scrubby, a. Chhoṭā aur zalil; kotāl-qad; jiskī bārḥ ruk gayī ho.

Scruple, n. 1.—Nihāyat hī qulil miqdār.

2.—Pas-o-pesh; taammul; waswasa; shubha; shak; kisī kām meñ is wajh se pas-o-pesh ki uske wājib yā qarīn i-maslahat hone kī tanqib mushkil ho; nek-o-bad ke khayāl se taammul; kisī amr kī tanqib yā kisī kārrawāyī ke karne meñ āgā-pichhā. [k.; shak k.; shak-o-panj meñ h.]

To make scruple—Nek-o-bad ke khayāl se pas-o-pesh (āgā-pichhā) k.; taammul

Scruple, v. i. Kisī amr kī tajwiz yā kārrawāyī meñ taammul k.; imān yā maslahat ke khayāl se ruk jānā; mushkil samajh-kar ruk jānā; shak-o-shubha yā pas-o-pesh k.

Scruple, v. i. Nearly always followed by an infinitive. [ishtibāh k.; shak k.]

Scruple, v. i. Shubhe kī nazar se dekhnā; bāwar karne meñ taammul k.;

Scrupulosity, n. Shak; kisī amr kī tajwiz yā kārrawāyī meñ ishtibāh; ihtiyāt jo is khayāl se paidā ho kī koyī amr be-jā khwāh koyī ranjida na hone pāye; is bāt kā bārḥ hī khayāl kī jo kuchh ho ṭhik ṭhik aur munāsib tarīq par ho.

Scrupulous, a. 1.—Wahm se bharā huā; shakkī; wāhmī; waswāsī; jo kisi bāt par rāe qāim karne khwāh 'amal karne meñ pas-o-pesh kare; tā-ki mubādā kisi ko ranj pahūñche yā be-jā fi'l ho-jāe kisi amr ki tanqih yā tajwiz ihtiyāt ke sāth k. w.; phūñk phūñk kar qadam r. w.

2.—Jo ihtiyāt ke sāth kiya jāe; jo thik thik kiya-jāe.

3.—Muhtāt; khabar-dār; wāqī'āt par khūb khayāl r. w.

Scrupulously, ad. Juzziyāt par khūb khayāl rakh-kar; is bāt kā khūb khayāl rakh-kar ki jo kūchh ho thik thik ho; pas-o-pesh ke sāth; waswase ke sāth; ba-ihtiyāt-i-tamām; hoshyārī yā chaukasī se.

Scrupulousness, n. Waswasa; wahm; sachāyī munāsabat yā sawāb-dīd ke lihāz se kisi bāt ke munāqqah karne khwāh kisi fi'l ke irtikāb meñ barī ihtiyāt.

Scrutinize, v. t. Khūb taftish k.; achorhī tarah se taṭolnā; kisi bāt ki jāñch yā tahqīqāt bārik-bīnī ke sāth k.; barī chhān k.; khūb dekhūā-bhālnā. [partāl; chhān; taṭol; barī just-o-jū (dhūñdh yā khoj).]

Scrutiny, n. Barī taftish; juzz-o kul ki tahqīqāt; bārikī ke sāth jāñch-

Scuffle, n. 1.—Quwwat kā imtihān jo do shakhs āpas meñ lipaṭ-kar karen; āpas meñ lipaṭ-kar is garaz se laṛnā ki dekhēñ do shakhs meñ se kaun gir jātā hai. [dexterity at arms' length." Webster.

2.—“In distinction from *wrestling* which is a trial of strength and

2.—Gaṭ-paṭ; dhūngā-mushtī; hāthā-pāyī; muṭhbher; laṛāyī jis-meñ be-tamizī ke sāth mār-pīṭ ho; dangā; jūrī-paizār; dhaul-dhap.

Scuffle, v. i. 1.—Do shakhs meñ kā bāham lipaṭ-kar laṛnā. [dhakkā k.

2.—Dhūngā-mushtī k.; hāthā-pāyī k.; jūti-paizār k.; dhakkam-

Scurrile, a. Jo maskhare ko zeb de; jismeñ nihāyat fuhsh yā dushuām-āmez kalimāt hoñ; jismeñ kamīnagī ki bāteñ shāmil hoñ.

Scurrility, n. Aisi nīchī gañwārī phakkar-paue ki bāteñ yā gālī-galanj jo kamīnoñ yā maskharoñ khwāh isi qism ke logoñ ke muñh se nikle; nihāyat burī burī gālīvāñ yā fuhsh thātthe ki bāteñ (dillagiyañ) wagaira. [w. jo sirf maskharoñ ke liye rawā rakkhe jāeñ.

Scurrilous, a. 1.—Kamīnoñ si bāteñ k. w.; aise kalimāt zabān par lāne

2.—Jismeñ kamīnagī ki bāteñ yā gālī-galanj ho; ganda; kharāb;

Sea, n. 1.—Bahr; daryā; qulzum. [bad; fuhsh.

2.—Samundar; sāgar. [harakat.

3.—Lahar; manj; hilkorā; tarang; talātum; pānī ke sath ki

Sea is often used in the composition of words of very obvious signification.

At sea—Samundar par; khushkī se dūr.—*At full sea*—Balandī par; auj par; baland; ziyāda.—*Beyond the sea or seas*—Riyāsāt qalam-rau iqlim yā mulk ke bāhar.—*Hulf seas over*—Pūrā matwālā nahīñ; nashe meñ chūr nahīñ [Colloquial]—*To go to sea*—Jahāz-rānī kā peshā iḥtiyār k.; mallāhī k.

Sea-farer, n. Jahāzī; mallāh. [masrūf rahe.

Sea-faring, a. Jahāz-rānī kā peshā k. w.; jo hamesha jahāz-rānī meñ

Sea-going, a. Samundar par chalne w. ya'nī jo daryā meñ na chale

Seal, n. 1.—Muhr. [jaise jahāz.

2.—Lāh wagaira jo dastāwez par lagā-kar muhr se chhāp dī-jātī hai, To give a deed under hand and seal—Dast-khat aur muhr se murattab kar-ke dastāwez likh dā.

- 3.—Lākh (lāh) wagaira jisse khat yā dūsrā kāgaz band kiyā jāe.
- 4.—Woh shai jisse kisī shai kī tairīd yā tasdiq ho; woh shai jisse kisī amr kā tayaqqun ho-jāe; woh shai jisse kisī dūsrī shai ko wusūq
- Seal, v. t. 1.**—Tasdiq ke liye muhr k. yā sabb k. [hāsīl ho.
To seal a deed—Kisī dastāwez par uskī tasdiq ke liye muhr kar d. (sabb-kar d.).
- 2.—Muhr lagā-kar band kar-d.; sar-ba-muhr k.; muhr se band k.
To seal a letter—Kisī khat ko band karke uspar mulir kar-d. (usko sar-ba-muhr k.).
- 3.—Kisī shai par is garaz se muhr chhāp d. ki usse log yah sam-jheñ ki yah sarkārī wazu yā nāp wagaira ke mutābiq ṭhik ṭhik hai.
- 4.—Band kar l.; band r.; ua kholuā; maḥfi r.
Sometimes with up.
- Search, v. t. 1.**—Kisī shai ke barāmad karne kī garaz se khūb yā bi-l-kul dekhnā-bhālnā; dekh-kar just-o-jū k.; talāsh k. yā talāshī l.; ḡhūndhnā yā ḡhūndhnā; khojnā; hernā.
To search a house—Kisī ghar ko ḡhūndhnā; khāna-talāshī k.—To search the person—Jāma-talāshī l.; kisī ke jism par ke kapre-latte is garaz se dekhnā-bhālnā ki koyī shai usmeñ chhipī to nahīn hai.
- 2.—Tahqīqāt k.; just-o-jū k.; daryāft k.; ḡhūndhnā. [dekhnā.
- 3.—Kisī āle se ṭaṭol kar kisī shai kā hāl daryāft k.; salāyī ḡāl-kar
- 4.—Jānchnā; jāza l.; imtihān k.; kasautī par kasnā.
To search out—ḡhūndhnā-kar nikālne; talāshī karke barāmad k.; khoj nikālne; jab tak na mile ḡhūndhnā k. (talāsh meñ lage rahnā).
- Search, v. t. 1.** Dhūndhnā; talāsh k.; just-o-jū k.; taftish k.
To search for—Kisī kī talāsh k.; ḡhūndhnā-kar nikālne kī kosbīsh k.; joyāyī k.
- Search, n. 1.** Talāsh; just-o-jū; ḡhūndhnā yā ḡhūndhnā; khoj; taftish; tahqīqāt; barāmad karne (nikālne) kī pairawī.
- Searching, p. a.** Jisse bachāw yā gurez mushkil ho; jismeñ khūb paith ki-jāe; sakht. [kār-gar na ho.
- Searchless, a.** Jiskī talāsh mumkin na ho; jismeñ talāsh yā tahqīqāt
- Search-warrant, n. (Law)** Talāshī kā hukm-nāma (wārant); woh hukm-nāma jo qānūn ke mutābiq kisī shakhs ke nām chorī khwāh kisī aur qisn ke chhipāye huye māl ko ghar wagaira kī talāshī le-kar nikālne ke liye jāri ho.
- Season, n. 1.**—Mausim; fasl; ritu (rit yā rut); sāl kī chār faslon se ek ya'ni bahār khizāñ garmī yā sardī; sāl kā woh hissa jiskī tamīz ba-libāz garminī sardī wagaira ke ki-jāe.
- “We distinguish the season by prefixing its appropriate name, as the spring—season, summer—season, &c.” Webster.
- 2.—Jo waqt jis bāt ke liye munāsib ho; munāsib waqt; subhite kā waqt; achchhā sanjog; jo waqt ma'mulī yā muqarrar ho.
- 3.—Kuchh muddat waqt 'arsa yā zamāna; muddat-i-gair-darāz.
In season—Achchhe waqt se; achchhe mauq'e yā mahal se; isqadar jald ki jo maqsūd ho uskā anjām ho-jāe.—Out of season—Be-waqt; waqt-i-munāsib ke ba'd; jo waqt ma'mulī yā muqarrar ho uske ba'd.
- Season, v. t. 1.**—Banāwā; taiyār k.; kisī shai ke liye mauzūñ yā munāsib k.
- 2.—'Ādī k.; khū-gar k.; pakkā k.; imtidād-i-waqt yā 'ādat ke zarī'e se kisī kām ke liye taiyār k. [taiyār k.
- 3.—Khushk yā sakht kar-ke taiyār k.; aslī rutūbat ko dūr-karke

4.—Khāne ke lāiq banānā; maze-dār banānū; zāiqā yā maza paidā k.; masāladār banānā; masāle wagaira dāl-kar maze-dār banānā.

5.—Aisā kar-d. ki usse haz uthe; khush-guwār yā pasandida banā-d.; margūb banā d. [khāssiyat ko kuchh milā-kar durust kar-d.

6.—I'tidāl par kar-d.; mu'tadil banā d.; kisī shai ki khilt mizāj yā

7.—Ibtidāyī ta'lim d.; shurū' ki bāteñ sikhlanā.

Season, v. i. 1.—Pak jānū; kām ke lāiq ho-jānū; kisī jagah ki āb-o-hawā se muwāfaq kar-jānū. [wajh se khushk aur sakht ho-jānū.

2.—Aslī rutūbat ke nikal jīne yā kisī dūsrī shai ke dākhil hone ki Seasonable, a. Mauq'e kā; waqt kā; jo achchhe waqt se yā mauqa'-i-munāsib par āye wāqī' ho yā kiya jāe.

Seasonableness, n. Waqt par yā mauq'e se h.; itnā jald h. ki jo kuchh maqsūd ho woh ho-jāe; kisī maqsad ko anjām ke liye waqt se h.

Seasonably, ad.—Mauq'e se; bar-waqt; waqt-i-munāsib par; thik waqt par; jis waqt chahiye usi waqt; aise waqt ki kār-barāri ba-khūbī ho-jāe.

Seasoned, pp. or a. Jismen woh shai milī yā chhīrkī ho jisse 'unda zāiqā paidā ho; masāle-dār; chhaukā-baghārā; jo i'tidāl par lāyā gayā ho; jiski shiddat kam kar-dī-gayī ho; pakkā yā pakāyā huā; khushk aur sakht kiya huā.

Seasoning, n. 1.—Jo shai khāne meñ is garaz se milāyī jāe ki uskā zāiqā aur 'undi ho-jā; masalan namak masāle khushbū-dār sabziyāñ turshī yā shirīnī wagaira.

2.—Woh shai jo kisī dūsrī shai meñ uski latāfat barhāne ke liye izād ki-jāe; namak nīroh; latāfat ziyāda karne wālī shai. [tirpīyī wagaira.

Seat, n. 1.—Baithne ki chiz; woh chiz jisparkoyī baitho—jaise kursī moñdhā

2.—Baithne ki jagah; takht; masnād; kursī; mansab. [maqīm.

3.—Mahal; jāe-i-sukūnat; maskan; ghar; makān; dāru-l-qarār; sadr

4.—Jagah; mauqa'; kisī shai ke wāqī' hone ki jagah. [peñdī.

5.—Kisī shai kā woh hissa jispar koyī baitho; miyānī; talī; talā;

6.—Nishast; baithne kā haq; woh jagah jo kisī ke baithne ke liye makhsūs ho; baithne ki ma'mūlī jagah.

7.—Woh maqām jahāñ koyī shai qāim ho-gayī ho. [baithak.

8.—Ghorē par kisī ke baithne kā dhang yā tariq; nishast; āsan;

Seat, v. i. 1.—Baithāna yā biṭhānā. [muqarrar k.; jā-guzīn k.

2.—Kisī mansab jagah yā 'uhde wagaire par qāim k.; qāim k.;

3.—Kisī ke baithne ki jagah makhsūs yā muqarrar k.; baithne

4.—Mazbūtī ke sāth qāim k.; nasab k. [ki jagah d.

5.—Dūsrī peñdī miyānī yā talī wagaira lagā kar marammat k.

Scede, v. i. Kisī jamā'at wagaira ki shirkat chhor d. (usse dast-kash yā kanāra kash ho-jānā); apnī tayīn alag yā 'alāhida kar-l. [kasī

Secession, n. Kisī jamā'at ki shirkat se 'alāhidagī; dast-kashī; kanāra-

Seclude, v. i. 1.—Dūsrōñ se alag band kar-d.; gosha-nishīnī ikhtiyār k.; logon ki suhbat se kanāra-kash ho-jānā; dūsrōñ se rāh-o-raīm chhor-kar kanāre band ho-jānā.

2.—Masdūd kar-d.; paithne na d.; andar jāne na d.; bāz r.

Seclusion, n.—Suhbat se kanāra-kashī; tark-i-ta'alluq; tanhāyī meñ rahnā; 'uzlat-guzīnī; gosha-nishīnī; 'alāhidagī; qaid meñ r.

Second, a. 1.—Jo pahle ke ba'd hī ho; waqt yā maqām ke lihāz se pahle ke ba'd hī hone yā āne w.; dūsrā; duwum; sānī; dūjā.

- 2.—Waq'at quwwat 'umdagī martabe yā rutbe meñ dūsre se kam ;
 [aduā ; kihtar ; kamtar ; utartā huā.
At second hand—Ba-martaba-i-sānī ; aslī maqām se nahīn ; aslī shakhs se nahīn ;
 dūsri jagah yā dūsre shakhs kā bhejā huā ; ibtidān nahīn ; kisi ke qabza-o-
 tasarruf meñ rahne kām meñ laye jāue yā be-kār ho-jāne ke ba'd.
- Second, n. 1.—Dūsre ke ba'd āne w. ; waqt jagah yā rutbe wagaira ke
 lihāz se dūsre ke ba'd yā usse ghat-kar ; dūsri ; sānī.
- 2.—Jo shakhs dūsre ke ham-rāh uski tājīd aur madad ke liye rahe ;
 muwaiyid ; madad-gār ; pushti-bān ; pusht-paunāh ; do shakhsan ke
 nu-bain muqābale kī jang meñ dūsre kā madad-gār. [hissa.
- 3.—Sāniya ; lamha ; minit (minute) yā darje (degree) kā sāthwān
- Second, v. t. 1.—Madad dene ke liye kisi ke sāth rahnā ; sahārā d. ;
 pushti d. ; insidā k. ; taqwiyat d. ; dūsre kī koshish meñ madad d. ;
 kisi kī bāt ko-sambhālūā ; tājīd k. [kī ho ; kisi tahrīk yā tājīd kī tājīd k.
- 2.—Kisi amr kī tahrīk meñ khud bhī wahī rāe d jo tahrīk-kunanda
- Secondarily, ad. Darja-i-duwum meñ ; ibtidān nahīn ; ba-martaba-i-
 sānī ; ba-martaba-i-ālā nahīn ; sāniyan ; jaisā ibtidān maqsūd rahā
 ho waisā nahīn.
- Secondary, a. 1.—Dūsre darje kā ; waq'at wagaira meñ darja-i-duwum
 kā ; aslī nahīn ; qism-i-awwal kā nahīn ; darja-i-adnā kā ; adnā ; mā-
 taht ; awwal darje kā nahīn.
- 2.—Dūsre ke diye huye ikhtiyār ke zar'e se 'amal k. w.
- Secondary evidence—See Evidence. [rawāyī k w.
- Secondary, n. Mā-taht ; nāib ; mukhtār ; dūsre ko zer-i-hukūmat kār.
- Seconder, n. Jo shakhs dūsre kī koshish meñ madad de yā uske qaul
 khwāh talūk yā tajwīz kī tājīd kare ; muwaiyid ; hāmī ; madad-gār ;
 pushti-bān.
- Second-hand, n. Qabza jo mālik-i-sābiq se muntaqil ho-kar hāsīl ho.
- At second hand*—Vide Second, a.
- Second-hand, a. 1.—Aslī nahīn ; ibtidāyī nahīn ; jo dūsre se hāsīl ho.
- 2.—Nayā nahīn ; jo dūsre ke pās rah chukā ho ; jise dūsri pahle
 kām meñ lā-chukī ho ; musta'mal ; bartā huā. [darja-i-duwum.
- Second-rate, n. 1.—Barāyī-chhutāyī martabe yā 'umdagī wagaira meñ
- Second-rate, a. Qad-o-qāmat rutbe waq'at yā 'umdagī wagaira meñ dar-
 ja-i-duwum kā ; ālā qism kā nahīn ; awwal darje kā nahīn.
- Secrecy, n. 1.—Ikhsā ; poshidagi ; tanhāyī ; dūsron kī nazar yā 'ilm se
 bāhar rahnā. [bāteñ chhipāye rahnā.
- 2.—Rāz-dāri ; parda-dāri ; bhed kā na kholnā yā zāhir k. ; parde kī
- Secret, a. 1.—Makhfi ; poshida ; chhipā huā ; jiskā 'ilm 'awām ko na ho ;
 jise siwāe shakhs-i-muta'alliq ke aur koyī na jāntā ho ; rāz kā ; bhed kā.
- 2.—Jo goshe yā tanhāyī meñ ho ; jise koyī dekh na sake ; jo takh-
 liye meñ ho ; jise koyī na jāntā ho.
- 3.—Poshida ; jo dekh na pare ; jo zāhir ('ayān yā āshkārā) na ho.
- 4.—Jiskā 'ilm sirf Khudā ko ho ; gaib kā.
- Secret, n. 1.—Jo bāt koshish ke sāth chhipāyī jāe ; jiskā hāl 'umūman
 logon ko ma'lūm na hone pāye ; jo zāhir na kiya jāe yā qābil-i-izhār
 na ho ; rāz ; bhed ; parde kī bāt.
- 2.—Jo bāt zāhir na ho ; jo bāt lā-ma'lūm ho ; mahram.

3.—(p.) *Satr*; *parda*; *andām-i-nihānī*; *jism kā woh hissa jiskā chhipā rahnā muqtazā-i-hijāb ho.*

In secret—*Takhliye* meñ *yā takhliye* kī *jagah* meñ; *poshidagī* meñ; *chhip* ke *yā chhipā* ke; *aisī hālat* *yā jagah* meñ *jo dekh na pare*; *khufyatan*; *ikhfā* ke *sāth*; *ekānt* meñ; *'alāhida.*

Secretary, n. 1.—*Woh shakhs jo kisī shakhs-i-khās yā kampanī (company) wagaira kī jānib se ahkām khutūt murāsālāt yā aur qism ke kāgazat wagaira ko likhne ke liye muqarrar ho; sakartarī; mīr-munshī; dīwān; huzūr-nawīs.* [o-insirām ho.

2.—*Woh afsar jiske ta'alluq riyāsāt ke kisī khās sīge kā ihtimām—The secretary of state*—*Woh afsar jiske ta'alluq riyāsāt ke umūr ke muta'alliq ke murāsālāt gair mulk kī riyāsatoñ ke sāth hoñ.*

Secretary-ship, n. *Mīr-munshī-garī; sakartarī kā 'uhda.*

Secrete, v. t. *Chhipā d.*; *poshida r.*; *maḥfi r.*; *aisī jagah r. kī koyī na dekhe yā jāne*; *chhip jānā*; *fīrār ho-jīnā*; *poshida ho-jānā.*

Secretly, ad. *Chhip-kar*; *chhipā-kar*; *khufyatan*; *poshidagī* meñ *yā poshidagī* ke *sāth*; *chori-chorī*; *dhake-dhake*; *chupke se*; *aisī tarah kī dūsroñ ko wāqifiyat na ho (dūsre log na jāneñ).*

Sect, n. *Woh log jo kisī khās masale yā masāil ke rū se jiske wo pairau hoñ dūsroñ se tafriqā ikhtiyār kar-leñ; firqa; guroh; mazhabī firqa yā jamā'at; panth.*

Sectarian, a. *Firqa yā firqoñ se muta'alliq; kisī mazhabī jamā'at ke liye maḥsūs; kisī mazhabī firqa ke masāil aur ta'alluqāt meñ sar-garm.*

Secretary, n. *Kisī mazhabī firqa kā sharik; kisī khās mazhabī ta'līm denewālē kā pairau murīd yā chelā; jo khās mazhabī silsila muqarrar ho usse kanāra-kash ho-jāne w.; rāfizī; khārijī; bid'atī; panthī.*

Section, n. 1.—*Kāṭnā yā kāṭ-kar judā judā k.; taqtī.*

2.—*Hissa jo baqiya se judā kar-liyā jāe; bhāg; bānt; qat'a; juzw.*

3.—*Kitāb wagaira kā hissa; bāb kā hissa-i-adnā; qānūn wagaira kā hissa; dafa.* [Webster.

④ "In laws, a section is sometimes called a *paragraph* or *article*."

4.—*Shahr bulde mulk yā ābādī kā ek hissa; logoñ kī jamā'at kā ek hissa; tabqa; guroh.* [andarūnī hissa dekh pare.

5.—*Kisī shai masalan 'imārat wagaira kā khayā naqsha jismeñ uskā Secular, a. 1.*—*Jo sau baras meñ ek martaba ho yā mānā jāe.*

2.—*Is duniyā se muta'alliq; pāk yā rūhānī chizoñ se ta'alluq na r. w.; uu chizoñ se nisbat r. w. jinko rūh se ta'alluq-i-khās na ho balki jism se; duniyāwī; laukik.*

Secure, a. 1.—*Fikr yā andeshe se khālī; mutmayin; gair-i-mashkūk; shakk-o-shubhe se barī; kisī amr kā tayaqqun (uskā pūrā bhārosā) r. w.*

④ With of.

2.—*Be-andāz bhārosā r. w.; gair-muhtāt; be-khabar; be-parwā.*

④ In a bad sense. [wajh na ho; yaqīn r. w.

3.—*Apnī rāe par tayaqqun r. w.; shubha na r. w. yā jisko shubho kī*

4.—*Mahfūz; be-khatar; jo hamle ko rok sake.*

④ Applied to persons and things, and followed by *against* or *from*.

Secure, v. t. 1.—*Mahfūz k.; khatre ke ihtimal ko raf' kar-d.; khatre meñ payne se bachā d.; hifāzat k.; bachāw k.*

2.—Kisī shai ke na milnē yā kho jāne ke khatre ko bi-l-kul dūr kar-d.; pakkā kar-d.; mutahaqqaq kar-d.; tayaqqun ke sāth thahirā d.; itminān kar-d.; dil-jam'i kar-d.; is bāt kā ṭhikānā kar-d. ki fulān qarz wagaira adā ho-jāegā. [makfūl kar-d.]

To secure a debt by mortgage—Kisī dain ke adā hone ke itminān ke liye jāedād

3.—Band kar-d.; aisā band mahbūs yā muqaiyad k. ki khul yā nikal jāne na pāye; aisā kar-d. ki khul yā nikal na jā-sake; aisā band-o-bast k. ki kisi tarah bhāg na sake; giriftār kar-ke qaid meñ r.

To secure a prisoner—Kisī qaidi ko is ihtiyāt se muqaiyad r. ki woh nikal na bhāge; qaidi ko pakar kar jakar-band r.—To secure a door—Darwāza band

kar-d. [ko pukhtagī ke sāth apne qabze meñ lānā.]

4.—Kisī shai kā qabza pānā; tayaqqun ke sāth hāsil k.; kisi shai

To secure an estate—Koyī haqqiyat hāsil k.; kisi jāedād ko apne qabze meñ lānā. [sāth.]

Securely, *ad.* Muhāfazat ke sāth; bilā-khauf; be-khatke; itminān ke Security, *n.* 1.—Hifāzat; kisi qism ke khatre se wāq'i hifāzat; bachāw.

2.—Woh shai jisse hifāzat ho; khatre se bachāne-wālī shai.

3.—Khauf andeshe yā fikr se najāt; hifāzat kā tayaqqun; itminān; dil-jam'i; hifāzat ke band-o-bast meñ gaffat; be-andāz be-parwāyī.

4.—Jo shakhs dūse ki zamānat kare (uskā zāmin yā kafil bane); jo shakhs dūse ke farz ke aujām kā bīrā uṭhāye; zāmin; kafil.

5.—Jo shai qarz ke itminān meñ dī yā amānatan rakhi jāe; woh shai jo kisi mu'āhade ki ta'mil ke liye makfūl ki jāe; zamānat; kafālat.

6.—Hifz-i-amn yā nek-ohalnī ki zamānat; fi'l-ziminī; muchalka.

7.—Dain yā māl kā subūt; kafālat-nāma; dastāwez. [latu-l-māl.]

Government securities—Kafālat-nāmajāt-i-sarkārī.—Valuable security—Kafā-

Sedate, *a.* Mutmayin; jisse jam'iyyat-i-khātir jāyī jāe; sākin; guir-muztarib; sanjida; gambhir; dhīrā; dhīmā; jisse intishār yā gussa wagaira zāhir na ho.

Sedateness, *n.* Jam'iyyat; sanjidadgi; qarār; tahammul; burd-bārī; itminān; hifāz-i-sukūn; be-qarārī kā na h.; intishār kā na h.

Sedentary, *a.* 1.—Bihut yā der tak baithne kā 'ādī; jo 'ādatan der tak yā bahut baithē; jo baith-kar kasrat se waqt guzāne.

A sedentary man—Aisā shakhs jo kasrat se baithā hī rahē.

2.—Jismeñ bahut ('arse yā der tak) baithnā parē. [parē.]

A sedentary occupation or employment—Shagl yā kām jismeñ kasrat se baithnā

3.—Jo kasrat se baithne meñ yā baith-kar basar ho.

A sedentary life—Zindagi ke din jo kasrat se baith-kar basar kiye jāen.

Sediment, *n.* Pāni yā dūsrī raqīq shai meñ jo kuchh niche baith jāe; talchhat; durd.

Sedition, *n.* Shorish jo riyāsat meñ bar-pā ho par bag'wat ki had ko na pahunchē; fitna; fasād; futūr; ishti'āl dene-wālī bāteñ kah yā phaili kar riyāsat se logoñ ke diloñ ko nū-i-uz kar-d. aur 'umūman khālāiq ke amn meñ futūr dāl d. [authority, as mutiny is to military.]

"Sedition is a local or limited insurrection in opposition to civil

Seditious, *a.* 1.—Jismeñ fasād ho; jisse fasād pāyā jō; fitne se bharā Seditious behaviour—Fitna-pardāzi kā tariq; fasād ki chāl. [hur.]

2.—Jisse fasād paidā ho; fitna-angez.

Seditious words—Fitna-angez kalimāt (fasād paidā karne wālī bāteñ).

3.—Fasādi; mufsid; shora-pusht; sar-kash; qānūn se sakht mukhālafat paidā karāne w.

Seditiously, *ad.* Fitna-pardāzī ke sāth; mufsidāna; qānūn kī nisbat mukhālafat-i-shadīd ke sāth; aisi tarah kī khalāiq ke amr meñ futūr parē.
Seduce, *v. t.* 1.—Khushāmad wa'de yā rishwat wagāira ke zarī'e se rāh-i-rāst se bar-gasht k.; badī kī taraf rāgib k.; burāyī par māil k.; gum-rāh k.; bahkānā; targīb dekar buī rāh par le chalnā; kharāb k.; bigārnā; wargalān-kar kharāb k.

2.—Bahkā-kar bigār dālnā (be-hurmat kar-d.); targīb de-kar be-ābrū kar-d.; targīb de-kar be-asmat kar-d.

Seducement, *n.* 1.—Targīb; phuslāhat.

2.—Bahkāne kī tadbireñ; targīb-dihī yā kharāb karne kā fan; khushāmad darog-goyī aur mugālata-dihī.

Seducer, *n.* 1.—Bahkāne w.; badī par māil karāne w.; bigārne w.; jo shakhs apne chhal-bal se kisī aurat kī pāk-dāmanī meñ futūr dāl de; kuṭnā.

2.—Gum-rāh karne-wālī shai; badī kī jānib māil karne-wālī shai.

Seducible, *a.* Jisko gum-rāh kar-sakeñ; jo bahkāne se bahak sake; bigārne ke lāiq.

Seduction, *n.* Gum-rāhī; apne farz se bar-gasht kar-d.; khushāmad yā dagā ke zarī'e se kisī aurat ko apnī pāk-dāmanī ke tark karne par māil k. [ne w.]

Seductive, *a.* Gum-rāh k.-w.; apnī zāhir-nunāyī se dhokhe meñ dāl-

Sedulous, *a.* Mihuatī; kisī bāt kī pairawī meñ mashaqqat ke sāth lagā rahne w.; kār-o-bār yā kisī maqsad ke anjām kī koshish meñ barābar-sābit-qadmī aur dhun ke sāth lagā rahne w.; taudih; sā'i.

Sedulously, *ad.* Mihuat ke sāth; mashaqqat ke sāth; tan-dihī se; jadd-o-jahd ke sāth. [sa'i; jadd-o-jahd.]

Sedulou3nez3, *n.* Mihuat; mashaqqat; sābit-qadmī ke sāth mihuat;

See, *v. t.* 1.—Āñkh se dekhū; kisī shai ke wujūd aur zāhirī sifatoñ kā 'ilm quwwat-i-bāsira ke zarī'e se hāsil k.; dekhū; nazar k.; tāknā; nigāh k.

2.—Dīda-i-dil (dil kī āñkh) se dekhū; khayāl k.; tasawwur k.; dil se ma'lūm k.; samajhū; tamīz k.; būjhū; daryāft k.; jānnā.

3.—Dekhā k. yā dekhte rahnā; ihtiyāt r.; kisī shai kī taraf tawajjuh r.; khabar-dār rahnā yā khabar-dārī r.

4.—Mulāqāt k.; dīdār k. yā hāsil k.; kisī se milne ko jānā.

5.—Kisī se bāt-chīt k. yā rāh-o-rasm r. [āñkh se dekh saknā.]

See, *v. i.* 1.—Dekhū kī quwwat r. yā usko kām meñ lānā; basārat r.;

2.—Dil se samajhū; paithū; ghusnā; samajhū; tamīz k.

☞ Often followed by a preposition; as, *through* or *into*.

To *see through* the plans or policy of another—Dūse ke mansūboñ yā uskī hikmat-i-'amālī ko samajhū—To *see into* artful schemes and pretensions—

Farebī bandishoñ aur da'woñ ko samajhū.

3.—Jāñchū; tahqīqāt ke zarī'e se daryāft k.

See whether the estimate is correct—Is taḥmīn ko jāñcho kī sahīh hai yā nahiñ.—*See to it*—Is shai kī taraf khūb tawajjuh karo; iskī taraf mutawajjih ho; ispar gaur karo; iskī ihtiyāt karo yā iskī khabar rakkho.—*Let me see, let us see*—Is muhāware kā isti'māl us hālat meñ hotā hai jab mutakallim (bolne w.) kisī amr kī tajwīz yā uspar gaur karne meñ mutawajjih huā chāhtā khwāh kisī shai-i-tajwīz-talab kī taraf dūse ko muḥbātāb karāyā chāhtā

hai.—*See*—Is lafz ko ba'z waqt sāga-i-amr meñ is garaz se isti'māl karte hain ki kisī shai yā maushā-i-kalām ki taraf dūron ko tawajjuh dilāyēn.—

To see about a thing—Kisī shai par tawajjuh k.; kisī shai ki nisbat gaur-o-

Seed, n. 1.—Tukhm; bij; biyā. [tajwiz k.]

2.—Nutfa; manī.

3.—Asl; madda; jisse koyī shai paidā ho; jar; bunyād.

4.—Nasl; nuld; larke-bāle; 'anjāl-o-ntfāl; bāl-bachche; santān.

5.—Khāndān; nasab; paidāish.

Seedy, a. Purānā aur phatā-chitā; mufis aur khasta-o-khwār; mailē-kuchailē kapre pahine huye; zalil sūrat r.-w. (*colloquial*).

Seeing, conj. Ba-lihāz is wāq'ā ke; ba-khayāl iske; yah samajh-kar;

Often with *that*. [chūnki; az-ān-jā-ki.]

Seek, v. t. 1.—Kisī shai ki talāsh meñ jānā; dhūndhnā yā dhūndhnā; talāsh k.; khojnā; just-o-jū k.; joyāyī k.; jā-ba-jā dhūndhte phirnā; kisī shai ke bar-āmād karne ki koshish k. [pāne ki koshish k.]

2.—Māgnā; talab k.; dar-khwāst k.; kisī tarah se hāsil karne yā

Seek, v. i. 1.—Tahqīqāt yā just-o-jū k.; daryāft karne ki koshish k.; patā

2.—Koshish k.; sn'i k.; jadd-o-juhd k. [lag-kar nikālne ki fikr k.]

To seek after—Kisī shai kā pichhā k. (uski pairawi k.); ta'āqub k.; nikālne yā barāmād karne ki koshish k.—*To seek for*—Talāsh k.; dhūndhnā; nikālne ki koshish k.

Seem, v. i. Ma'lūm h.; zāhir meñ h.; ba-zāhir h.; zāhir sūrat r.; dekh-pānā; dikhāyī d.; nazar-ānā. [samjhi jāti hai; yah kahā jātā hai]

It seems—Yah bāt zāhir meñ sach yā wāq'ī ma'lūm hoti hai; yah bāt sach

“Should seem, Would seem. These phrases differ only in strength. We use “Should seem” when the case is so strong as to render the inference almost a necessary one; we use “would seem” to express a prevailing semblance or probability, with, perhaps, a slight implication that the case may be otherwise.” Webster.

Seeming, p. a. Zāhiri; zāhir meñ kisī shai ki māuind ma'lūm d. w.; bādiu-n-nazari; zāhir-numā. [meñ; bādiu-n-nazar meñ.]

Seemingly, ad. Zāhir meñ; ba-zāhir; dekhne meñ; sūrat meñ; shabāhat

Seemly, a. Kisī shai mauq'e maqsad yā haisiyat ke liye mauzūn; zebā; muzaiyab; sazā-wār; munāsib; shāyān; lāiq; phabtā; suhātā.

Seizable, a. Giriftārī ke qābil; qurqī ke lāiq; jiski giriftārī yā qurqī ho-sake. [(daf'atan) apne panje hāth yā qabze meñ kar-l.;

Seize, v. t. 1.—Yakāyak tūt kar pakar l.; jhapat-kar pakar l.; yakāyak

2.—Jabriyā apne qabze meñ kar-l. 'ām isse ki istihqāq ho yā na ho.

3.—Daf'atan ā-jānā; yakāyak dabā l.; pakar l.; tūt parnā.

4.—Hukm-nāme yā ikhtiyār-i-jāiz ke zari'e se kisī shai ko apno talat meñ kar-l.; qurq kar-l.

“We say, to arrest a person, to seize goods.” Webster.

To be seized of—Qabza r.; apne qabze meñ r.; qābiz rahnā.—*To seize on or upon*—Jhapat-kar pal ar l.; apne qabze meñ kar-l.

Seizin, n. 1.—(*Law*) Qabza; kisī haqqiyat kā qabza.

2.—Jo shai qabze meñ ho; jis shai par qabza ho.

Seizure, n. 1.—Pakarnā yā pakrā jūnā; daf'atan apne qabze meñ kar-l.

2.—Apne qabze yā ikhtiyār meñ r.; qabza.

3.—Jo shai qabze meñ kar-li-jāe; shai-i-maqbūza. [nabiñ.

Seldom, *ad.* Shāz; aksar nabiñ; kasrat se nabiñ; shāz-o-nādir; bār-bār

Select, *v. t.* Bahut sī chīzōñ meñ se chun-kar le-l; dūsroñ par tarjīh de-kar le-l.; chun-l.; chhāntūā yā chhānt-l.; intikhāb k.; muntakhab k.

Select, *a.* Bahut sī chīzōñ meñ se tarjīh de-kar nikālā huā; dūsroñ kī nisbat ziyāda 'umda yā besh-bahā; khās qism kī 'umdagī r. w.; chidā; chunā huā; muntakhab; murajjah.

Selection, *n.* 1.—Chunnā yā chunā jānā; bahut sī chīzōñ meñ se murajjah samajh-kar intikhāb k.; intikhāb; chhānt; kisī shai ko dūsroñ se 'umda samajh-kar chun l. [intikhāb kī huyī chīzōñ kā majmū'a.

2.—Jo shai muntakhab kī-jāe; jo chīz auroñ meñ se chun li-jāe;

Self, *n.* 1.—Kisī shakhs kī zāt-i-khās; apñī zāt; shakhsīyat.

2.—Zāti naf'-nuqsān; apne naf'e kā khayāl; khud-garazī.

 Self is united to certain personal pronouns and pronominal adjectives to express emphasis or distinction. Thus, for emphasis, I *myself* will write; I will examine for *myself*. It is also used *reflexively*; as, I abhor *myself*; he loves *himself*.

 "*Self* is used in the formation of innumerable compounds, usually of very obvious signification, in most of which it denotes either the agent or the object of the action expressed by the word with which it is joined, or the person in behalf of whom it is performed, or the person or thing to, for, or towards, whom or which a quality, attribute, or feeling expressed by the following word, belongs, is directed, or is exerted, or from which it proceeds; or it denotes the subject of, or object affected by, such action, quality, attribute, feeling, and the like." *Webster*.

Selfish, *a.* Apñī hī zāt kī yā apñī hī fikr r. w.; bilā lihāz dūsroñ ke naf'-o-nuqsān ke apñī hī bhalāyī kā khayāl r. w.; khud-garaz; matlabī yā khud-matlabī; garaz-bāwlā. [kā khayāl rakh-kar; khud-garazī se.

Selfishly, *ad.* Aisī tarah par jisse khud-garazī zāhir ho; sirf apne fāide

Selfishness, *n.* Khud-garazī; khud-matlabī; apñī hī bhalāyī yā khushī kī fikr; niri apñī bibhūdi kā khayāl.

Sell, *v. t.* 1.—Saman yā zar-i-saman le-kar dūsre ke hāth muntaqil k.;

zar-i-naqd ke badle meñ de-d.; bechnā; farokht k.; bai' k.

 "Sell is correlative to *buy*, as one party *buys* what the other *sells*. It is distinguished from *exchange* or *barter*, in which one commodity is given for another; whereas in *selling* the consideration is usually money, or its representative in current notes." *Webster*.

2.—Rupaye wagaira ke 'iwaz meñ de-d.; apne farz ke anjām se inhirāf yā imān faroshī ke liye kisī badal-i-naqdī yā dūsre sile kā qabūl k.; dagā k. [chānā; jān jāne kā pūrā pūrā mu'awaza l.

To sell one's life dearly—Kisī kā apñī jān lene-wāloñ ko barā nuqsān pahūñ.

Sell, *v. i.* 1.—Bechnā; farokht k.

2.—Biknā; bikri h.; farokht h.; bai' h.

Semblance, *n.* 1.—Sūrat; zāhirī shakl; haiat.

2.—Mushābahat; wāqī'i yā zāhir meñ kisī dūsri shai ke māūind h. (usī kī tarah kā h.); kisī shai kī shubāhat r.

Semble, v. i. (*Latv*) Yah lafz jab kisi amr-i-qāunī ke bayān ke qabl ātā hai to us se yah samjhā jātā hai ki us amr-i-muta'alliq-i-qāunī ki tajwiz 'adālat ne sarihī taur par uahīn kī balki uskī nisbat sirf apnī rāe zāhir kar-dī.

SEMI, [*Lat.*] Jab is lafz ko kisi dūsre lafz kā juzw-i-mā-qabl banāyēn to uske ma'nī nīsf (ādhe) ke hote hai aur ba'z waqt kisi-qadar bhī hote hai.

[kī ta'lim 'ilm ke muḥtalif shu'boñ meñ ho; dabistān. **Seminary, n.** Ta'lim kī jagah; madrasa; woh maqām jahān kam-sinon **Send, v. t.** 1.—Bhejuā; rawāua k.; ek jagah se dūsri jagah bhejuā.

To send a messenger—Harkāra bhejuā yā rawāua k.

2.—Kisi shai ko ek jagah se dūsri jagah bhejuā bhiwānā yā pahuñchwānā; irsāl k.; rawāua k. [wānā.

To send a letter—Khat bhejuā ya'nī usko ek jagah se dūsri jagah pahuñch-

3.—Chālānā; pheūknā; chhoṛnā; dālūā; hāth khwāh kisi āle ke zor yā dūsre zari'e se kisi shai ko aisi harakat āge ko d. ki woh dūr par jā-

4.—Kahīn jāne aur kisi fi'l ke karne kī ijāzat d. yā hidāyat k. [gire.

5.—Dālūā; nāzil k.

To send away—Rukhsat kar-d.; rawāua kar-d.; jāne d; jawāb de-d.; nikāl d.

—To send forth or out—Paidā k.; nikālūā; phailānā.—To send in—Bhejuā; chālān k.—To send word—Kahlā bhejuā; payām yā khabar bhejuā.

Send, v. i. Khabar wagaira lejāne ke liye kisi ko bhejuā; kisi maqsad ke anjām ke liye kār-pardāz yā harkāra wagaira rawāua k.

To send for—Maṅgwānā; talab k.; maṅgā bhejuā; bulā bhejuā; bulwānā; āne yā bhej dene ke liye kahlā bhejuā.

Sender, n. Bhejue w.; irsāl-kunanda.

[fauqiyat r. w.).

Senior, a. 'Umr mansab yā rutbe meñ dūsre se barā (uspar tarjih yā **Senior, n.** 1.—Jo shakhs dūsre se 'umr meñ barā ho; jiskā sin dūsre kī nisbat ziyāda ho. [ho; darje yā rutbe meñ muqaddam.

2.—Woh shakhs jo kisi mansab par dūsre se pahle māmūr huā

Seniority, n. 1.—Dūsre ke muqābale meñ 'umr meñ ziyāda h.; dūsre par 'umr meñ fauqiyat r.; paidāish meñ taqaddum; paidāish ke waqt ke i'til-ār se barāyi yā buzurgi.

2.—Mansab meñ taqaddum; rutbe meñ barāyi.

Sensation, n. 1.—Khayāl; tasawwur; woh khayāl jo dil par hawās-i-khamsa ke zari'e se paidā ho; jo khayāl khārijī chīzōñ se paidā ho; woh khayāl jo jism kī andarūnī hālat meñ kisi tarah ke tagaiyur ke hone kī wajh se paidā ho. [māddī ashyā se paidā hoñ

2.—Mahz rūhānī khayālāt; woh achchhe yā bure khayālāt jo gair-

3.—Josh; jazba; kisi shai kī nisbat barā ta'alluq-i-khātir. [quwwat.

Sense, n. 1.—Hiss; jismānī quwwatōñ se kisi shai ke ma'lūm karne kī

2.—'Aql ke zari'e se daryāft; samajh; bōjh; tamiz; 'aql; buddhi;

3.—Rāe; tajwiz; khayāl. [wuqūf; idrāk.

4.—Ma'nī; mafhūm; matlab; manshā; mazmūn; arth.

5.—Khabar; tayaqqun; dil se ma'lūm karne kī quwwat; gyān.

Common sense—Woh jibilli quwwat jo 'umūman sab ādmiyōñ meñ rahti hai aur jise ma'lūmāt kī sachāyi aur jhuthāyi aur fi'lon kī achhāyi aur burāyi kī tamiz ho-saktī. Woh ma'mūlī yā 'ām qism kī samajh-bōjh jiskā kisi shakhs meñ kam h. use majnūn yā be-wuqūf banā detā hai. Paidāishi samajh-bōjh wagaira.—The five senses.—Hawās-i-khamsa ya'nī lānisa bāsira

sāmi'a shāmma aur zālqa (chhūne dekhne sunne sūnēhne aur chakhne ki quwwat).—To be in one's *senses*—Hawās durust h.; hoash meñ h.; hawāṣ.

Senseless, a. 1.—Be-hiss; be-jāu; murda. [thikāne h.; lā-hawās h.]

2.—Be-dard; jismeñ ham-dardī na ho.

3.—Be-'aql; be-samajh; be-wuqūf; jahmaq; gāwdā; nīr buddh.

4.—Jo 'aql-i-salīm ke khilāf ho; be-wuqūf-āna; behūda.

Senselessness, n. Be-wuqūf; be-'aql; himāqat; nā-dānī; behūdagī.

Sensibility, n. 1.—Hiss; jāndārōñ meñ woh quwwat jiske zarī'e se khārijī ašyā kā asar unko ma'lūm de.

2.—Zūd hissi; nazūkat-i-hiss; kisi shai ke jald yā khūb ma'lūm karnā ki quwwat; tunuk-hawāsi; josh yā ham-dardī kā jald paidā ho jānā. [ho-jānā.]

Sensibility to pleasure—Khushi kā dil meñ jald paidā ho-jānā; jald khush

Sensible, a. 1.—Khārijī ohizōñ ko asar pahuñchne ki salāhiyat r. w.; jismeñ hiss ho. [qābil-i-hiss.]

2.—Jo hawās-i-khamsa ke zarī'e se mahsūs (ma'lūm) ho-sake;

3.—Jisko dil ma'lūm kar sake; jo dil ko mahsūs ho.

4.—Dil yā hawās-i-khamsa ke zarī'e se ma'lūm k. w.; kisi shai ko dil yā hawās-i-khamsa ke zarī'e se jānne w.; mahram; wāqif.

5.—Jisko dil par bātoñ kā jald yā bahut asar pahuñche; bātoñ ko jald samajhne ki quwwat r. w.; fahīm; samajh-dār; 'āqil; dānā.

6.—Mutmayin; qāil; kisi bāt ko is tarah sūf sūf samajh jāne w. ki uskā yaqīn dil par ho-jāe.

7.—Ma'qūl; jismeñ 'umda 'umda 'aql lī bāteñ hoñ; jismeñ ma'qūl dalāil hoñ. [hone ko tariq par.]

Sensibly, ad. 1.—Aisi tarah ki hawās-i-khamsa ko ma'lūm de; mahsūs

2.—Is tarah yā isqadar ki kisi shai kā asar dil yā jism par ho.

3.—Zāhir meñ; khārijan. [sāth.]

4.—Samajh-būjh ke sāth; 'aql-mandī ke sāth; 'āqilāna; dānāyī ke

Sensitive, a. 1.—Zī-hiss; jispar khārijī ohizōñ kā asar pahuñch sake; jismeñ ašyā i-khārijī ko asar pahuñchne ki salāhiyat ki 'ulāmāteñ pāyī jāñ.

2.—Jispar khārijī ohizōñ ke 'amal kā asar jald pahuñcho; jiske dil par bātoñ kā asar jald pahuñche; nihāyat asar-pazīr; jispar kisi bāt ki tāsīr jald ho. [jismānī; rūhānī nahīñ.]

Sensual, a. 1.—Hawās-i-khamsa se muta'alliq; jism se ta'alluq r. w.;

2.—Ihtizāz-i-nafsānī se muta'alliq; hirs-o-hawā se muta'alliq;

3.—Used in a bad sense. [aubāshāna; mastāna.]

3.—Hazz-i-nafsānī meñ garq; 'aiyāsh; nafs-parast; shahwatī; nafs-i-ammāra ki pairawī k. w.

Sensuality, n. Nafs-parastī; shahwat-parastī; hazz-i-nafsānī rocñ garq rahnā; nafs-i-ammāra ki pairawī meñ hama-tan masrūf rahnā.

Sentence, n. 1.—(Law) Tajwīz yā faisala jo 'adālat se kisi mujrim ki nisbat sādīr ho; tajwīz-i-'adālat jo muqaddama-i-faujdānī meñ bār-i-'ām bā-zābita sādīr kī-jāe; hukm-i-sazā.

2.—"In technical language, sentence is used only for the declaration of judgment against one convicted of a crime. In civil cases, the decision of a court is called a *judgment*." Webster.

2.—Qaul; masala; maqūla; koyī mukhtasar nasihat-āmez qaul.

3.—Fiqrā; kalām; jumla. [sunānā]

Sentence, v. t. Sazā kā hukm d.; hukm-i-sazā sādīr k.; sazā kā fatwa

To sentence a convict to death, to transportation, or to imprisonment—Jis mulzim par koyi jurm sābit ho uski nisbat saaz-i-maut 'ubūr-i-daryā-i-shor khwāh qaid kā hukm d. [wat r. w.]

Sentient, *a.* 1.—Zi-hiss; bā-hawās; kisi shai ko ma'lūm karne ki quw-Sentient, *n.* Hawās w.; ahl-i-idrāk; zi-hawās.

Sentiment *n.* 1.—Woh rāe jo dil-meñ gnur yā dalāil-i-'aqlī ke qāim karne ke ba'd qāim ho; rāe; tajwīz; dil kā faisala; khayāl. [pāidā ho.

2.—Kisi 'ibārat kā mazmūn; woh rāe yā khayāl jo kisi 'ibārat se

3.—Hiss; idrāk; narm-dili; josh.

Separable, *a.* Jise judā 'alāhida yā mutafarriq kar-sakeñ; judāyī-pazīr; munkinu-t-tafīq; judā kiye jāne ke lāiq; jo alag alag kar-diyā jī-sake; jismmeñ 'alāhidagī ho-sake.

Separate, *v. t.* Judā k.; alag k.; 'alāhida kar-d.; algā d.; mutafarriq kar-d.; mufāraqat karā d.; ta'alluq chhurī d.; be-ta'alluqī karā d.

2.—Bich meñ wāqī' h.; hāil h.

3.—Alag kar-d.; kisi khās masraf yā kān ke liye auroñ meñ se chun l.; chunnā; intikhāb k.; chhāntnā.

Separate, *v. i.* Alag h.; judā ho-jūnā; 'alāhida ho-jānā; mutafarriq ho-jānā; ek dūre se kanāre yā judā ho-jānā; mutafarriq ho-jānā; bichhurā. [bichhurā.

Separate, *a.* 1.—Auroñ se alag; judā; 'alāhida; mutafarriq; mahjūr;

2.—Alag; be-ta'alluq; be lagāw; miā huā nahīñ; judā.

3.—Jism se judī; gur-mujassam.

Separately, *ad.* Judā judā; alag alag; judāgāna; mutafarriq; ek ek karke; 'alāhida 'alāhida; bi-l-iftirāq; fardan fardan; ek sāth nahīñ.

Separation, *n.* 1.—Judāyī; tafriq; 'alāhidagī; alag alag ho-jānā; muhijarat; mufāraqat; ek sāth na rahnā; algāw; bilgāw.

2.—Kisi shai ke ajzī kā judī judā kar-d.; tajziya. [iftirāq.

3.—Tulāq; jorū-khisam (zan-o-shū) kī 'alāhidagī; zaujatāin kī

Septenary, *a.* 1.—Haft-gāna; sāt se banā huā.

2.—Sāt baras tak qāim rahne w.; jo sāt sāl tak rahe.

Septennial, *a. i.*—Sāt baras tak qāim rahne w.; jiskā qiyān sāt sāl tak rahe; jo sāt baras rahe; haft-sāla. [sāl par ho.

2.—Sāt baras meñ ek martaba h. w.; jiskā wuqū' yā daura sāt sāt

Septuagenary, *a.* Sattar kā yā sattar baras kā; haftād-gāna yā haftād-

Septuagenarian, } *n.* Jis shakhs ki 'umr sattar baras ho. [sāla.

Septuagenary, } *n.* Woh jagah jahān insān kī lāsh dafn kī-jāe yā jo us Sepulcher, } maq-al ke liye maḥsūs ho; madfau; gor yā goristān; qabr yā qabristān; maqbara; marqad, mazār; turbat.

Sepulchre, } *v. t.* Dafn k.; gārūā; qabr d.; qabr meñ r.; gor meñ r.; Sepulchre, } gor d. [logoñ kī yad-gārī meñ banāyī jāeñ.

Sepulchral, *a.* Dafn qabr yā un yād-gārōñ se muta'alliq jo mare huye Sepulture, *n.* Tadfin; tajhīz; gār-top.

Sequel, *n.* 1.—Pichhlā nissa; juzw-i-māba'd; silsila; zail. [yāza.

2.—Natija; anjām-i-kār; anjām; maāl-i-kār; phal; samra; kham-

Sequence, *n.* 1.—Silsila; tartīb; tasalsul.

2.—Natija; maāl-i-kār; phal; anjām.

Sequester, v. t. 1.—(*Law*) Kuchh 'arse ke liye mālik se judā kar-l.; jin shakhsōn ke darmiyān jhagrā ho unke qabze se nikāl-kar aise shakhs ke qabze meñ de-d. jisko shai-i-nizā'i se kuchh wāstā na ho; dūsre shakhs kī jāedād ko apne qabze meñ karke us waqt tak rakhe rahnā jab tak ki uske manāfi' se mutālaba khwāh' adālat kī dīgri kā ifā na ho-jāe; qurq k.; zabt k.

2.—'Alāhida k.; alag k.; dūsri chizon se judā kar-d.

To sequester one's self—Logon kī suhbat se apni tyāñ judā kar-d.; kaurā-kash h.; takhliye yā tanhāyī meñ rahne ki garaz se goshā-nishīnī ikhtiyār k.

Sequester, v. i. (*Law*) Kisi bewe kā apne shauhar ke matrūke se be-Sequesterate, v. t. See Sequester. [r. ta'alluq (dast-kash) ho-jānā.

Sequestration, n. 1.—(*Law*) Kisi shakhs kī jāedād kā us waqt tak zabt jab tak ki uske manāfi' wagaira se kisi mutālabe kā ifā na ho le;

2.—Judāyī; goshā-nishīnī; uzlat-guzīnī. [zabti; qurqī.

Serene, a. 1.—Pharchā aur dhīmī; jab tez hawā yā badlī na ho; sāf.

2.—Burdhār; pareshān nahīn; gair-muztarib; jisse dīl meñ intishār na-pāyā jāe. [Europe: as, *serene* highness; most *serene*." Webster.

☞ "*Serene* is given as a title to several princes and magistrates in *Serenely, ad.* Dhīme-pan se; āhistagī se; chup-chāp; aisi tarah kī dīl pareshān na ho.

Sereneness, } n. 1.—Sāf aur pharchā h.; sukūt; saunātā; amn yā amn-Serenity, } chain; sulh.

2.—Burdhār; tahammul; mizāj kā yaksān h.; woh hālat jab pareshān-khātiri na rahe; āhistagī; dhīmā-pan.

☞ "*Serenity* is used as a title belonging to certain ranks and degrees of dignity; as, your *serenity*." Webster.

Serial, a. Silsile kā; silsila-wār; musalsal; jiske hisse musalsal (ek dūsre ke ba'd) shāi' hon.

Serially, ad. Silsila-wār; musalsal; barābar tartīb-war; qā'ide se ek **SERIALTIM, (*Lat.*)** Silsila-wār; tartīb-wār; qā'ide ke mutābiq ek dūsre ke ba'd. [kā barābar ek dūsre ke ba'd h.; zanjira.

Series, n. Silsila: tartīb; tasalsul; daur; qatār; sar-rishta; kisi shai garu; jismeñ sanjīdagī pāyī jāe; chhichorā yā mutalawwīn nahīn.

Serious, a. 1.—Sanjīda; mutahammil; dhīr; gambhīr; bhārī; barā garu; jismeñ sanjīdagī pāyī jāe; chhichorā yā mutalawwīn nahīn.

2.—Jo kuchh kahe use dar-asī chāhne w.; kī-bāt ko mahz hañsi ke taur par na kahne w.; jhūṭhī tamhīd na bāndhne w.; kisi bāt ko ba-taur wāqī'a ke kahne w. [kī bāt?

Are you *serious*, or in jest?—Jo tum kahte ho woh sach hai yā mahz hañsi

3.—Barā; aham; bhārī; waznī; subuk yā khaṣif nahīn; jismeñ barī waq'at ho. [jokhim yā dar ho.

4.—Jisse kisi shai kā khauf yā ihtimāl paidā ho; jismeñ khatra

Seriously, ad. Sanjīdagī se; bhārī pan se; sachmuch; subkī yā chhichore-pan se nahīn; bahut hī; bahut kuchh; shiddat se.

Seriousness, n. 1.—Sanjīdagī; tahammul; dhīrā-pan; gambhīratā.

Servant, n. 1.—Naukar; chākar; khādim; khidmat-gūr yā khidmat-guzār; mulāzim; mard yā 'aurat jisko khidmat ko liye kisi ke hukm ke tābī' rakkheñ; sevak; dās.

☞ "The word is correlative to *master*. *Servant* differs from *slave*, as the *servant's* subjection to a master is voluntary, the *slave's* is not," Webster.

- 2.—Tābi'-dār; farmān-bardār; banda; khāk-sār; khādim; khāk-pā.
Is ma'nī meñ yah lafz izhār-i akhlāq ke liye kām meñ lāyā jāta hai.
- Serve, v. t. 1.**—Kisi kā kām k.; kisi ke liye mihnāt k.; dūsre ke naf'e ke wāste barābur yā khās khās waqton meñ kuchh kār-rāwāyī k.; kisi kī khidmat k.; khidmat-guzārī k.; naukārī k.; chākārī k.; sevā k.; kām k.; pūjā; pūjā k.; ānādhānā k.; parastish k. [madad d.
- 2.—Kisi ke taht meñ kām d.; mu'īn h.; darja-i-adnā kā kām d.;
- 3.—Khānā khāne ke waqt hāzīr rahnā; dastar-khīwān ke muta'alliq khidmaton ke anjām ke liye hāzīr rahnā.
- 4.—Khāne kī chīzeñ muraṭṭab karke taqsim k.; parosnā.
- ☞ Generally with *up* or *out*. [meñ yā kisi ke liye matlāb hoñ.
- 5.—Kisi kā kām k.; un khidmaton ko anjām d. jo kisi maqām
- 6.—Kisi shai ke liye kāfī h.; itmīnān kar-d.; āsūda kar-d. [nikālū.
- 7.—Kisi shai kī jagah kār-āmad h.; kisi chiz kā kām -d.; kisi kā kām
- 8.—Sulūk k.; bartāw k.; kisi se pesh ānā; kisi kī jānīb 'amal k.
- He *serred* me very ill.—Usne mujh se nihāyat bad-sulūki kī; woh mujh se bahut buri tarah se pesh āyā.—He *serred* me a trick.—Usne mujhe dhokhā diyā.—
To *serve* an. attachment, or writ of attachment.—Qurq k.; kisi shakhs ko giriftār yā uske māl ko qurq kar-l.—To *serve* a process.—Hukm-nā ne kī ta'mil k. ya'nī jis fariq ke vām kā ho usko use is liye parh sunānā kī woh uske mazmūn se āgāh ho-jāe yā usko khwāh uske muḥtār ko hukm-nāme kī naql-i-mu'addaqa de-d. yā uske maskan par chhor jānā.—To *serve* a warrant.—Giriftārī ke hukm-nāme kī ta'mil k. ya'nī uskā mazmūn parh dene ke ba'd mudda'ā'alah ko giriftār kar-l.—To *serve* the time.—Waqt ke zardāt ke muwāfiq kār-rāwāyī k.; zamāna-sārī k.
- Serve, v. t. 1.**—Khidmat k.; gulāmī k.; dūsre ke liye mihnāt yā aur koyī kām k.; mutī' h. [ghar ke kāmōn ko anjām d.
- 2.—Khidmat-gārī k.; hāzīr rahnā; chākārī k.; naukar rah-kar
- 3.—Mulāzamat k.; kisi 'ulde yā mansab ke farāiz ko anjām d. masalan barī yā baharī fauj wagnāra meñ naukārī k.
- 4.—Kār-āmad h.; kām ānā; kisi maqsad ko anjām d.; kāfī h.
- Service, n. 1.**—Naukarī; chākārī; mulāzamat; khidmat; sewā; dūsre ke faide ke liye khwāh uske hukm ke mutābiq mihnāt k.; pūjā; parastish; 'ibādāt.
- 2.—Khidmat jo khādim kare; sewak kī sewā; madad yā mihrbāuī jo dūsre ke sāth kī-jāe; farz jo wājibu-l-adā yā muwaddā ho; khidmat.
- 3.—Rusūm-i-mazhabī jo kisi waqī'a yā rasīm ke adā ke liye maḥsūs hoñ. [mansabī; barī yā baharī fauj kā kām; sipāhī ke kāmōn kā anjām.
- 4.—Woh kām jiskā k. kī-i mutasab ke muta'alliq farz ho; kār-i-
- 5.—'Umda khidmat yā kām; faida jo pahuñchāyā jāe; woh bāt jisse naf' yā dīl kī khushī ziyāda ho; faida; sūd.
- 6.—Salām; bandagi; ādāb; taslīmāt; izhār-i-adab jo dū-ba-dū yā payām ke zari'e se ho. [waqt 'umūman lagāye (chun-kar rakkhe) jāeñ.
- 7.—Khāne ke bartan jo mez par chune jāeñ; bartan jo khāne ke *Service of a writ, process, &c. (Law)*—'Adālat ke hukm-nāme wāgaira kī ta'mil; kisi hukm-nāma-i-'adālat kā kisi fariq yā gawāh ke pās pahuñchānā tūki us par uski ta'mil lāzim ho; hukm-nāme kā us shakhs ko parh sunānā jisko itilā' d. manzūr ho yā uski naql-i-mu'addaqa use khwāh uske muḥtār ko de-d. yā uske ma'mūlī rahne kī jagah par chhor jānā.

Serviceable, a. Kām kā; kām dene w.; kār-āmad; jisse dil kī khushi barhe yā kisi qism kā naf' ho; mufid; nāfi'; sūd-mand.

Serviceableness, n. Kār-āmadānī; sūd-mandī; mufid h.; kisi qism ke naf' pahunchāne mein kām mein ānā.

Servient, a.—

[Dominant.

Servient tenement or estate—(Law) Woh shai jispar haqq-i-ārāish kā bār ho—See

Servile, a. 1.—Naukar yā gulām se muta'alliq yā usko liye mauzūn; gulām-āna; zalil; jo dūse par inhisār kī wajh se paidā ho.

2.—Mutī'; tābi'; dūse ke zer-i hukm.

3.—Nihāyat darje kī zalil; chāplūsī se bhari huyī.

Servilence, n. Zillat; gulāmī; kāmīnagī; fromāyagī; gulām kī si
Servility, n. ta'zīm-o-takrīm; kisi shai kī gulāmī (usko ba-taur gulām ke mānū yā'nī zillat ke sūch uskī pairawī k.).

Servitude, n. 1.—Kī-i-āqā kī itā'at bi-r-ragbat yā jabriya qabūl k.; khidmat; chākāī; gulāmī; halqa-ba-goshī; tābi'-dārī; kisi shakhs yā shai par gulām āna inhisār.

2.—(Law) Woh istihqāq jiske rū se koyī shai 'ām istihqāq ke khilāf isti'māl yā ārāish ke liye kisi dūsrī shai yā dūse shakhs ke tābi' ho.

“The object of a *servitude* is either to suffer something to be done by another, or not to do something, and never consists in doing anything.” *Webster*.

Session, n. 1.—Kisi 'adālat kamīsal (council) yā wāzi'ān-i-qawānīn wagūra kā ijlās (unkā wāqī'i baithnā); isī qism ke logoñ kā insirām-i-kār ke liye wāqī'i yak-jā h.; ijlās; jūla; nishast.

2.—Woh zamāna yā muddat jab tak kār-rawāyī ke liye 'adālat wagūra kā ijlās har roz bowe; 'adālat ke ijlās kā zamāna; ijlās-i-sigā-i-faujdhāī

To hold session—Muqaddamat-i-faujdhāī kī tahqīqāt-o-tajwīz ke liye ijlās k.; daura k.; muqaddamat-i-qibl-i-inhisāl-i-'adālat-i-Seshan kī tahqīqāt-o-tajwīz ke liye ijlās k.; ijlās-i-Seshan k.

Set, v. t. 1.—Bithānā; baithānā; rakhnā; dharnā; kisi khās hālat mein r.; kisi shai ko khaṭī kar-ke r. ya'nī liṭā kar nālū.

2.—Kisi hālat mein r.; kisi maqām par r. qāim k. yā jamānā; lagānā; jamānā; qāim k.

3.—Kī-i shai ko aisi tarah baithāl d. ki apnī jagah se na tūle khwāh uskī hālat yā hūiat tabdil na ho; mazbūtī se baithānā; mustahkam yā pāe-dār banā d.; is tarah jamā d. ki harakat na kar-sake.

4.—Qāim k.; lagānā—jaise dām (qimat).

5.—Pahle se bithānā l.; dil mein bithānā l.; musammam kar-l.; aisi banā l. ki lā-tajmū rahe; kisi qā'ide ko mutābiq qāim kar-d.

6.—Apne hasb khwāh durust k.; sudhārnā; durust k.; thik k.; kisi shai-i-mu'ayyan ke mutābiq durust kar-d.; qā'ide par kar-d.

7.—Lagānā; nasab k.—jaise darakht wagūra.

8.—Jagānā; murassa' k.; lagānā—jaise nagina wagūra.

9.—Phir apnī asli hālat yā jagah par kar-d.; bithāl d.; kisi shai masabun huddī wagūra ko jo apnī jagah se hat yā tū; gayī ho phir jor yā bithāl d.

10.—Lagānā—jaise dil; karūnā yā qāim k.—jaise muhabbat.

11.—Muqarrar k.; ta'ayyun k.; qāim kar-d.; bithānā d.—jaise kisi bit ke liye koyī waqt yā din.

- 12.—Ta'ināt k.; kisi ko kisi khās kām par muqarrar k.
 13.—Rok d.; phānsā d.; dhañsāñā; ā r.; āge chalne na d.
 14.—Ghabrā d.; uljhā d.; hairān k.; pareshān k.
 15.—Tez k.—jaise usturā.
 16.—Khol-kar phailāñā; phailāñā—jaise kashti kā pāl.

To set about—Shurū' k.—jaise koyi kām; hāth lagāñā; kisi kām meñ lagnā yā masrūf h.—*To set one's self against*—Kisi se dushmani yā muḥbālafat ikhtiyār k.—*To set against*—Taḡbul k.; dūsre se muqābala k.; jab do chizon kā bā-ham tabādala ho tab ek ko dūsre se milāñā (muqābala k.).—*To set off one thing against another*—The same as *to set against*.—*To set a-going*—Chalāñā yā chalā d.; harakat meñ lāñā.—*To set apart*—Kisi khās kām ke liye 'alābida kar-d.; auroñ se judā kar d.; alag kar-d.; algā d.; kisi khās masraf ke liye rakh choṛñā.—*To set aside*—(a) Nazar-andāz k.; libāz na k.; chhōṛ d.; bālā-i-tāq r.; bahs se khārij kar-d. (b) Nā-manzūr k.; khūrij kar-d. (c) Mansūkh k.; rad k.; fashh k.—*To set at defiance*—Muqābala k.; muḥbālafat k.—*To set at ease*—Taskīn d.; hālat-i-qarīr meñ kar-d.; chain se kar-d.; be-chaini ko raf' yā dūr kar-d.—*To set at naught*—Be-qadr samajhñā; haqir jāññā; zalil tasawwur k.; kuchh na gūna; chuṭkiyon par uṛā d.—*To set a trap, snare, or gin*—Shikār phānsāne ke liye jāl phailāñā; dhokhā dekar dūsre ke ikhtiyār meñ kar-dene ki tadbir k.; kisi ko dūsre ke phande yā panje meñ dālne ki tadbir k.; makr kā jāl phailāñā.—*To set at work*—Kām meñ lagāñā yā masrūf karāñā; kām karne ki hidāyat k.; yah kahñā ki fulāñ kām is tarah shurū' karo.—*To set before*—(a) Sāmne 'yā āge rakh d.; pesh k.; dikhāñā. (b) Pasand karne ki garaz se pesh k.; kisi se kahñā ki yah shai maujūd hai agar pasand ho to ise lo.—*To set by*—(a) Alag yā kanāre kar-d.; rad yā nā-manzūr k.—(b) Qadr k.; tauqir k.; pās yā libāz k.—*To set down*—(a) Likh-kar qāim k.; darj k.; qalam-band k.; siyāha k.; chaḥḥāñā.—(b) Qāim k.; muqarrar k.; mu'aiyan k. (c) La'nat-malāmāt k.; sar-zānīsh k.; jibṛī d.—*To set eyes on*—Dekhnā; nazzāra-bāzī k.; kisi shai par ānkheñ garāñā; gaur se dekhñā; ghūrnā.—*To set forth*—(a) Dikhāñā; pesh-i-nazar r.; numāish k. (b) Zābir k.; i'lān k.; mushtahar k.—*To set forward*—(a) Āge barhāñā; āge ko chalāñā.—(b) Taraqqī d.—*To set free*—Qaid band yā gulāmī se āzād k.; āzād k.; chhurāñā; khalās k.; gulū-khalāsi k.—*To set in*—Rāh par kar-d.; chalā d.; shurū' (bismillāh) karā d.—*To set in order*—Tartīb d.; murattab kar-d.; sudhārnā; qā'ide yā silsile se kar-d.—*To set off*—(a) Kisi kul se ek juz alag kar-l.; kisi maqsad ke liye maḥsūs kar-d.; 'alāhida yā judā kar-d.—(b) Ārāsta k.; sañwārnā; zebāish d.; sajnā.—(c) Kisi shai kā bayān barhā-kar k.; ta'rif k.; sanā-khwāñi k.—(d.) Dūsre ke muqābale meñ ba-taur uske badal-i-musāwī ke r.—*To set on or upon*—(a) Ubhārnā; targīb d.; bahkāñā.—(b) Kisi kām meñ mashgūl k. (lagāñā).—(c) Kisi shai par dil lagāñā; kisi chiz ki nisbat dil meñ kuchh ṭhān l.—*To set one's self against*—Kisi se dushmani yā muḥbālafat k.—*To set on fire*—(a) Kisi shai meñ āg lagāñā; jalā d.—(b) Kisi ke gusse ko bhar-kāñā; mushta'il k.; khijāñā.—*To set on foot*—Chalāñā; jāri k.; ibtidān qāim k.—*To set out*—(d) Thahrāñā; qāim k.; muqarrar k.; mu'aiyan k.; ta'aiyun kar-d.; mahdūd kar-d.; nishān de-kar judā kar-d.—(b) Ārāsta k.; sañwārnā.—(c) Dikhāñā; zāhir k.; numāish k.—(d) (Law) Bayān k.; bi-tafsil bayān k.; khol-kar (mufassal) likhñā.—*To set over*—(a) Ba-taur karore

nigahbān hākim yā afsar ke muqarrar k.—(b) Muntaqil k.—*To set right*—Durust k.; tartib d.; thik k.; silaile yā qū'ido se kar-d.—*To set to*—Kisi shai meñ kuchh lagū yā wasl kar-d.; lagū d.; sabb k.—*To set up*—(a) Kharū k.; istāda k.; qūim k.; ta'mir k.; banānū.—(b) Koyī nayī shai qāim k.; kisi nayī chiz ki bunyād dānū; qūim k.—(c) Is qūbil kar-d. ki koyī nayī kūr-o-būr shurū' kar-sake.—(d) Sāmne (madd-i-nazar) qūim k.; aisi jagah r. ki dekh parē.—(e) Baland k.; ūchī k.—jaisē āwāz; zor se kahnū.—(f) Pesh k.; kisi bāt ko is garaz se pesh k. ki log use ba-taur nafsū-l-amr ke wāneñ yā qabūl karen; qūim k.—jaisē koyī rīle yā masala—(g) Patti ki hālat se 'urtij ko pahunchānū; kōī taur par dāulat-mand banī d.—(h) Ohhapne ke liye eise ke hurūf jamānū; tāki koyī tahrir ohhapne ke liye taiyār ho usko alfūz aur satrōñ wagaira meñ tartib d. [zawāl h.

Set, v. i. 1.—Ufuq ke niche jānā; dābnā; baiṭhnā; gurūb h.; ast h.;

2.—Bahū; rawān h.; kisi khās samt (jānib yā taraf) ko chalnā; kisi taraf ko jhuknā. [kar] ūṭhānū; kamar bāndhnū.

3.—Masrūf h.; apnī tayīn lagānū; kisi kām kā musta'idī se(jī lagū—*To set about*—Shurū' k.; āgāz k.; qadam r.; hāth lagānū.—*To set forward*—

Chalnā; āge ko harakat k.; āge barhnā.—*To set in* (a) Shurū' h.; kisi khās hālat meñ dākhil h. (b) Apnī tayīn kisi khās hālat meñ qūim k.; qūim ho-jānū —*To set off*—Safar shurū' k.; rawāna h.; chalnū.—*To set on or upon*—(a) Shurū' k.—jaisē safar yā koyī barū kām. (b) Hamla k.; hamla-āwar h.; ṭūṭ paṛnā; mār-piṭ karne lagnū.—*To set out*—Safar yā koyī silsila shurū' k.; koyī kām shurū' k. (use karne lagnū).—*To set to*—Masrūf h.; apnī tayīn lagānū (mashgūl k.).—*To set up* (a) Koyī kūr-o-būr (kām-dhām yā roz-gār) shurū' k.; mā'ū-h ko hāsil karne kā koyī tariq iḳhtiyār k. (b) Kisi bāt kā da'wā fāh fāh k.; yah kahnū ki ham meñ fulān fulān sifateñ haiñ yā ham yah khwāh woh kām kar sakte haiñ; da'wā k.

Set, a. 1.—Mazbūt; mustaqil; haṭṭhī; apnī rāe par sabbīṭ-qadmi se qāim rahne w. [būti se qāim rahe.

A man set in his opinions or way—Jo shakhs apnī rāe yā apne tariq par maz-

2.—Ma'mūli; qū'ido kā; rasmi; zābito kā; bāndhā huā.

3.—Mu'aiyan; muqarrar; mustamarra; bāndhā huā.

Set, n. 1.—Gurūb; ast; zawāl-i-āftāb; sūraj wagaira kā baiṭhnā; āstab yā kisi dū-ṣro jirm-i-falakī kā ufuq ke niche ho-jānā.

2.—Jo kuchh baiṭhālā rakkhā yā jamāyā jāe; koyī chhotā darakhṭ jo kahīn baiṭhālā (lagāyā yā nasab kiyā) jāe.

3.—Ek qism ki bahut sī chizeñ jo 'umūman ek sāth kām meñ lāyī jāeñ; ek mel yā joṛ ki chizeñ jo is tarah baṭī hoñ ki ek hī sāth kām meñ āyeñ; set.

“A set implies more than two which are called a pair.” Webster.

4.—Bahut se log jo dastūr yā mansab ke rī se bāham muttāfiq hoñ; bahut se log jūmeñ ek tarah ki sifateñ hoñ; bahut se ashkhās jo rāe meñ muttāfiq hoñ; ek mel ki bahut sī chizeñ.

5.—Samt; jānib; jis jānib yā taraf dhārā wagaira kā bahāw ho.

Dead set—(a) Woh sukūn yā qarār ki hālat jo dūkhwārī wagaira ke hāl ho-jāne se paidā ho. (b) Qimār-bāzi ke zarī'e se dhokhā done ke liye sāzish yā bandish; hamla jo samajh-būjh-kar kiyā jāe.—*To be at a dead set*—Kisi hālat meñ joñ kā toñ rah jānū; dāldal meñ phāns-jānū.

Set-off, n. 1.—Mujrāyī; miuhāyī.

2.—(*Law*) Da'wi-i-mukhālif; ek fariq ke da'we ke muqābale meñ dūsre fariq kã da'wã; da'wã jo mudda'ī ke da'we ke muqābale meñ mudda'ā'alaih pesh kare.

“ In a *set-off*, the defendant acknowledges the justice of the plaintiff's demand, but *sets* up a demand of his own to counter-balance it in whole or in part.” *Webster*. [yā biṭhlā d. (qāim kar-d.).

Settle, v. t. 1.—Ghūmne-phirne ke ba'd kahīn mustaqil taur par ṭhahrā

2.—Qāim' kar-d.; jamā d.; kisi maqām par istihkām ke sāth qāim

3.—Kār-o-bār (kān-dhām yā roz-gār wagaira) meñ lagā d. [kar-d.

4.—Shādī kar-d.; byāh d.

5.—Istihkām d.; mustahkam kar d.; mazbūtī se qāim kar-d.

6.—Jo shai mushtabah yā muzabzah ho use sāf kar-d.; shubhe ko raf' kar-d.; tai kar-d.; tasfiya kar-d.; niptā d.; shak dūr kar-d.

7.—Tayaqqun ke sāth qāim k.; kisi bāt kã hamesha ke liye ṭhahrā d.; mustaqil taur par qāim kar-d. [panj (ūgā-pīchhā) dūr kar-d.

8.—Shubhe yā pas-o-pesh meñ rahne-na d. (na chhoṇā); shash-o-

9.—Ikaṭṭhā yā yak-jā kar-d.

10.—Pāwī barasue (bārish) ke ba'd khushk aur sakht kar-d.

11.—Jamā d.; baiṭhāl (biṭhāl) d.; tah-nishīn kar-d.

12.—Hiba k.; 'atā k.; kisi 'amal-i-qānūni yā jāiz ke zari'e se d.

13.—Mazbūtī se (khūb) lagānā—jaise dil kã kisi shai par.

14.—Mutmayin kar-d.; intishār dūr k.; hālat-i-qarār meñ kar-d.

15.—Basānā; ābād k.

16.—Tai k.; tasfiya k.; niptānā; chukānā; faisal k.; āpas meñ samajh-būjh-kar khatm kar-d.—jaise koyī bahs yā jhagrā wagaira.

17.—Tai k.; chukānā; tasfiya kar-d.; niptī d.; be-bāq kar-d.; jam'-khareb milā-kar band kar-d.—jaise hisāb; adā kar-d.; de-dilā ke sāf k.; chukṭī kar-d.

Settle, v. i. 1.—Baiṭh jānā; niche ko dhaūs-kar ṭhahar jānā.

2.—Basnā; ābād h.; sukūnat ikhtiyār k.; maskan-guzīn h.; būd-o-bāsh k. yā ikhtiyār k.

3.—Shādī kar-ke khāna-dārī kī kaifiyat qāim k.

4.—Tagaiyur-o-tabaddul ke ba'd kisi mustaqil hālat meñ ho-jānā.

5.—Naql-o-harakat kã band ho-jānā; ṭhikāne se yā hālat-i-istiqlāl meñ ho-jānā; bhaṭkā na phirnā.

6.—Mustahkam ho-jānā; pāe-dār ho-jānā; sabāt ikhtiyār k.

7.—Qarār pakarnā; ek jagah par ṭhaharnā.

8.—Ṭhaudhā h.; josh-o-kharosh kī hālat kã miṭ jānā.

9.—Mahr kī 'iwaz meñ zauja ko koyī jāedād d.; stridhan d.

10.—Bojh ke zor se baiṭh jānā; ikaṭṭhā ho-jānā.

11.—Khushk aur sakht ho-jānā—jaise zamīn kã bārish yā pālā parne ke ba'd. [meñ samajh-būjh l.; chukānā.

12.—Jhagrā yā hisāb tai k. (chukānā niptānā yā raf'-daf' k.); āpas

Settlement, n. 1.—Baiṭhālānā yā baiṭh jānā; qāim k. yā qāim ho-jānā.

2.—Niche baiṭh jānā—jaise talchhat kã; tah-nishīn ho-jānā.

3.—Jāedād jo zauja ko mahr kī 'iwaz meñ dī-jāe yā uskā d.; stridhan yā uskā d. [band-o-bast qāim k.

4.—Shādī kar-ke khāna-dārī qāim k.; byāh kar-ke ghar-bār kã

- 5.—Thikāne se ho-jānā; āwāra-gardi ke ba'd sukūnat-i-mustaqil
- 6.—Ābād k.; basānā; woh jagah jahān log ābād hoñ. [ikhtiyār k.]
- 7.—Tasfiya; chukauti; be-bāqī; mutālabāt-i-jāiz kī tashkhis yā hisāb ke rū se jo kuchh bāqī ho uskā adā kar-diyā jānā.
- 8.—'Tasfiya-i-nizā'; jhagre kā niptāw; sulh; raf'-dād. [taur par d.]
- 9.—(Law) Qānūn ke mutābiq kisi ko kisi shai kā qabza mustaqil
A settlement made with each individual cultivator—Asūmī-wār band-o-bast
Land-revenue settlement—Arāzi kī māl-guzārī kā band-o-bast. Settlement of
lapsed rent-free tenures—Zabt-shuda arūziyāt-i-mu'āfi kā band-o-bast. A
triennial settlement—Sih-sāla band-o-bast; jo band-o-bast tin baras tak qāim
rahe—A quinquennial settlement—Panj-sāla band-o-bast; jo band-o-bast
pānch baras tak qāim rahe—A decennial settlement—Dah-sāla band-o-bast; jo
band-o-bast das baras tak mansūkh na ho—A duo-decennial settlement—Duāz-
dah-sāla band-o-bast; bārah sāl tak qāim rahne-wālā band-o-bast—A permanent
settlement, or a settlement made in perpetuity—Band-o-bast-i-dawāmi; band-o-
bast jo hamesha qāim rahe (kabhi mansūkh na ho)—A temporary settlement
—Band-o-bast-i-chand-roza yā 'ārizi; jo band-o-bast thore dinon ke liye ho—
A summary settlement—Band-o-bast-i-sarāsari—A farming settlement—Band-
o-bast-i-mustājiri—An existing, or current, settlement—Band-o-bast-i-maujū-
da—A settlement officer—Muhtamim-i-band-o-bast; band-o-bast kā hākim.—
Settlement papers, or record—Kūgazūt-i-band-o-bast; misl-i-band-o-bast—
Settlement proceeding—Rūbakār-i-band-o-bast.
- Sever, v. l. 1.**—Alag k.; judā kar-d.; ek shai ko dūsri shai se 'alāhida kar-d.
 2.—Kāt dālnā; kāt-kar judā kar-d.; 'alāhida kar-d.; ek men na lagā
 3.—Judā r.; alag r.; farq r.; mustasnā k. [rahne d.]
 4.—(Law) Alag alag kar-d.; kisi shai ke ajzā ko judā judā kar-d.;
 kisi shai ke qabze men 'alāhidagi kar-d. (uskā qabza alag kar-d.); bānt
Sever, v. i. 1.—'Alāhidagi yā farq kar-d.; tamiz k. [d.; taqsim kar-d.]
 2.—Judā yā alag ho-jānā; farq farq ho-jānā.
- Several, a. l.**—Judā yā judāgāna; 'alāhida; do yā zāid men mushtarak
 nahīn; khās; makhsūs; mufrad.
 2.—Mukhtalif; mutafarriq; judāgāna; kayī ek. [kayī; do-chār.
 3.—Do se ziyāda par kasrat se nahīn; kayī ek; muta'addid; chaud;
A joint and several note or bond—Woh wa'de kā ruq'a yā dastāweez jo do
yā zāid shakhson kī jānib se-tahrir pāyā ho aur unmen se har ek yā kul
ashkhās par uske rupaye kā adā k. farz ho.
- Severally, ad.** Judā-judā; judāgāna; auron se alag; bi-l-infrād; fardan-
 fardan; alag-alag; ek sāth nahīn.
 "To be jointly and severally bound in a note, bond, &c.,
 creates an obligation upon two or more, who have signed it, to pay the
 whole unitedly or individually." Webster.
- Severalty, n.** Baqiya yā dūsron se 'alāhida hone kī hālat; 'alāhidagi.
Estate in severalty—Haqqiyat jispar uskā qābiz apne khās haq ke zari'e se
qabza rakkhe aur jismen kisi dūsre kī shirkat na ho. [Webster.
 "Distinguished from joint-tenancy, coparcenary, and common."
- Severance, n. l.**—'Alāhida k.; judā k.; bānt d.; judāyī; 'alāhidagi.
 2.—(Law) Do yā zāid ashkhās jo kisi hukm-nāma-i-'adālat men
 sharik hoñ unko judā judā kar-d.; do yā zāid mudda'a 'alaihon kā

judāgāna 'uzroñ yā jawāboñ kā pesh k.; haqqiyat-i-ijmālī meñ zawāl-i-shirkat (sharākat kā miṭā diyā jānā).

Severe, a. 1.—Sakht; durusht; karā; nā-mulāim; jismeñ narmī na ho.

Severe words—Sakht yā nā-mulāim alfāz; karī karī bāteñ—*Severe treatment*—Bartāw jismeñ narmī na ho; sakhti; tashaddud.

2.—Nihāyat sakht; andāz se zāid shadid; jismeñ khatāyeñ yā galtiyan nazar-andāz na ki-jāen

Severe government—Nihāyat sakht hukumat.—*Severe criticism*—Nihāyat shadid ya'nī aisi nukta-chīnī jismeñ bhūl-chūk wagaira se dar-guzar na kiya-jāe.

3.—Sakht; shadid; jismeñ rahm na kiya jāe. [rahm kā khayāl na ho. *Severe punishment*—Ta'zir-i-shadid; sakht saza.—*Severe justice*—Insāf jismeñ

Opposed to *Cheerful, Gay, Light, Lively.*

4.—Sanjida; gambhir; nihāyat hī bhāri-bharkam—jaise sūrat.

5.—Shadid; jisse taklif pahuñche; izā-dih; pur-dard; ranj-āwar.

6.—Shadid; sakht; giyat darje kā; jo goyā kāte khāe.

Severe cold—Giyat darje ki sardi; jāra jo badan ko kāte khāe.

7.—Mukhtasar; jismeñ fuzūliyāt ko daḡhl na ho; chust—jaise 'ibarat bahs wagaira. [nukta-chīnī ki-jāe (bāl ki khāl nikālī jāe).

8.—Jiskā tahammul mushkil se ho; karā; sakht; jismeñ barī A *severe test*—Kisī bat ki jāuch jo barī sakhti se ki-jāe; kisī shai kā imtihan jismeñ barī nukta-chīnī ki-jāe.

Severely, ad. Sakhti tundī yā talkhi ke sāth; shiddat se; barī karāyi ke sāth; aisi tarah ki barī izā ho; nihāyat hī; bahut hī; be-rahmī ke sāth.

Severity, n. 1.—Sakhti; karāyi; narmī yā mulāimat kā na h.; durushti.

2.—Barī karāyi; nihāyat darje ki sakht-giri.

3.—Andāz se zāid sakhti; had se ziyāda h.; be-had yā bahut hī h.

4.—Shiddat; sakhti; izā-rasānī.

5.—Nihāyat darje kā h.; shiddat—jaise garmī sardī wagaira ki.

6.—Be-rahmī yā zālim-āna bartāw; sakhti; ta'zir ki sakhti.

7.—Karāyi; barī nukta-chīnī; bāl ki khāl nikālū.

Sew, v. t. Sīnā; dokht k.

To sew up—Si-kar band kar-d.; si d.

Sew, v. i. Silāyi k.; sīnā.

Sewer, n. Nal panāla yā nābdān jo zamīn ke niche pānī yā mailā wagaira bahāne ke liye banāyā jāe; nal nahr yā panāle jo shahroñ meñ zamīn ke tale tale bane rahte haiñ; badar-rau; moñhri muhri yā mori.

Sewerage, n. 1.—Panāle yā nābdān kā banānā,

2.—Panāle yā badar-rau jo shahr wagaira meñ banāye jāen.

3.—Jo chizeñ panāle wagaira meñ jam' aur unse khārij hoñ (unse bah-kar nikleñ).

Sexual, a. Jins-mansūb; jisse jins ki tamīz ho; jinsī; nar aur mādē ke āzā se ta'alluq r. w.; nar aur mādē meñ farq zāhir k. w.

Sexual intercourse, connection, or commerce—Mubāsharat; mujāma'at; jimā'; ham-bistari; ham-khwābi; maithun; bhog.

Shabbily, ad. Mailā-kuchailā; ganda; zalil; phatā-chitā; chithrā-gudrā.

Shabbiness, n. Phatā-chitā h.; chithre-chithre h.; zillat; khwār; kamīnagi.

Shabby, a. 1.—Phatā-chitā; chithrā; ganda; jiske latte-purze ur-gaye hoñ.

2.—Phatē-chitē kapre pahine huye; mailē-kuchailē kapre pahine huye.

3.—Zalil; khwār; kamīna; haqir. [na sake; zanjir lagā d.; jakar d.

Shackle, v. t. 1.—Kisī ke hāth-pair bāndh d.; jismeñ woh khud chal-phir

2.—Is tarah par pā-band yā band kar-d. ki kār-rawāyī ruk-jāe yā kām k. w. ghabrā uthe; rok d.; sadd-i-rāh h.

Shackle, *n.* 1.—Berī hāth-karī rassī wagaira jisse hāth-pair is tarah jakar-band kar-diye jāen ki hil-dol na sakeñ. [wāqī' ho.

2.—Woh shai jiskī wajh se kār-rawāyī ruk jāe yā usmeñ pareshānī

3.—Pairoñ meñ pahinne kā ek tarah kā gahnā jaise pā-zeb wagaira.

☞ Generally used in the plural.

Shade, *n.* 1.—Sāya; jo tārīkī raushanī kī shu'ā ke darmiyān kisī shai ke hāl hone kī wajh se paidā ho; chhāñh; chhāyā; chhāñw.

☞ "Shade differs from shadow, as it implies no particular form or definite limit; whereas a shadow represents in form the object which intercepts the light." Webster.

2.—Tārīkī; tiragī; zulmat; andherā; andhakār [gosha; khalwat.

3.—Tārīk jagah; jis jagah raushanī kā guzar na ho; goshe kī jagah;

4.—Sāya; ā; hifāzat; bachāw. [pret.

5.—Rūh jab kī jism se parwāz kar-jāe (judā ho-jāe); sāyā; bhūt;

6.—Rang kā darja yā kamī-o-beshī.

7.—Nihāyat hī khafif ikhtilāf; aisā tagaiyur-o-tabaddul jo mushkil se mahsūs ho; darja; tāw-bhāw. [pāye.

8.—Parda; ā; woh shai jisse raushanī yā garmī andar āne na

Shade, *v. t.* 1.—Sāya k.; ā k.; kisī shai se raushanī ko dūr r.; sāya dālnā; chhāyā k. [pauñh meñ r.

2.—Sadme zarar yā nuqsān se bachānā; mahfūz r.; chhipānā;

3.—Tārīkī se chhipā d.; tārīk k.

Shadeless, *a.* Be-sāye kā; jismeñ sāya na ho; sāya-dār nahīn; be ā k.

Shadiness, *n.* Sāya-dār h.; sāya-dārī.

Shadow, *n.* 1.—Sāya; chhāyā; 'aks; parchhāyīñ.

2.—Tārīkī; zulmat; andherā.

3.—Jo shai kisī shakhs yā dūsrī shai ke sāth hī sāth rahe; aisī shai jiskā sāth dūsrī shai se chhurānā mumkin na ho.

4.—Kisī shai kī nāqis aur khafif sī sūrat; shabih-i-nā-mukammal; kisī shai kī 'alāmat; nishānī. [dhokhā.

5.—Jo shai aslī na ho; woh shai jismeñ aslīyat na ho; chhālāwā;

Shadow of death—Khauf-nāk tārīkī taklif yā maut.

Shadow, *v. t.* 1.—Sāya k.; chhāyā k.; 'aks dālnā; tārīkī phailā d.; chāron taraf andherā kar-d.

2.—Bachānā; hifāzat k.; khatre se mahfūz r.

3.—Titar-badli k.; dhūp-chhāñh bharnā.

4.—Kisīqadar yā nā-mukammal tariq par dūsrē kī sūrat zāhir k.; kisī shai kā namūna dikhlāna (uskī 'alāmat zāhir k.); kisī shai kā nishān zāhir k. yā batlānā. [lūm kisī ke sāth hī sāth rahnā.

5.—Parchhāyīñ kī tarah sāth rahnā; pichhe lagā rahnā; be-ma'

Shadowy, *a.* 1.—Sāya-dār; jisse sāya ho; tārīk; andherā; tīra.

2.—Bahut raushan nahīn; kisīqadar raushan.

3.—Jisse kisī shai kī khafif sī kaifiyat ma'lūm de; kisī shai par dalālat k. w.; kisī shai kī 'alāmat yā nishānī zāhir k. w. [gair-aslī.

4.—Aslī nahīn; jiskā wujūd asl meñ na ho; hubābī; bād-hawāyī;

Shady, *a.* 1.—Sāya-dār; jismeñ tamām sāyā (chhāyā) ho. [pauñch sake.

2.—Raushanī yā garmī se mahfūz; jismeñ raushanī yā garmī na

Shaft, n. 1.—Koyī chiz jiskī shakl lambī aur belan sī ho; dāl shākh yā muslā wagaira; kisi shai kā hissa jo belan sā ho.

2.—Tīr kā woh hissa jismeñ par aur sirā logā hotā hai; tīr; bān.

3.—Dastā; beñt; mūth; qabza jo kisi hathiyār meñ lagā ho.

4.—Gārī kā bam.

5.—Dhurā.

Shaggy, a. 1.—Jhabrā; lambe lambe bāl yā sambūr r. w. [dharā.

2.—Nā-hamwār; ūnehā-nichā; ūkhar-khābar; kharkharā yā khar-

Shake, v. t. 1.—Hilānā; kañpānā; larzānā yā larzūn kar-d.; jumbish d.; jhatkānā; dūlānā yā dōlānā; dablānā; jhikornā; jhijhornā.

2.—Kisi shai kī ustuwārī (mazbūtī) meñ zu'f dāl-d.; kisi shai ko jar se hilā d.; khatre meñ dūl d.; kisi shai ke miṭī deue kā khauf paidā karānā.

3.—Waswasa yā shubha paidā karānā; kisi shai kī mazbūtī meñ futūr dālnā; kisi kī himmat yā jurāt ko past kar-d.; be-dil kar-d.

To shake hands with—(a) Kisi se mil jānā; kisi se mel ittifaq yā sāzish kar-l. (b)

—Kisi se rukhsat h.; hāth milānā jaise mulāqāt yā rukhsat hone ke waqt

—*To shake off*—(a) Dūr kar-d.; jhār-d.; jhatkar yā jhijhor-kar nikāl d.;

hilā-dūlā-kar nikāl d.; daf' kar-d.—(b) Apnā galā chhuṛānā; apnī gulu-

kbalāsi k.; chhuṭkārā pānā; najāt pānā; apnī jān chhuṛānā yā chhuṭī k.

Shake, v. i. Hilnā; dōlnā; larzān h.; kañpānā; tharrānā; thartharānā; dagdaganā; dagmagānā. [āhat; hilāw; dūlāw.

Shake, n. Kañpkañp; thartharī; larzish; jumbish; tazalzul; dagmag-

Shaky, a. 1.—Jo kām kā na samjhā jāe; poṛhā yā mazbūt nahīn.

2.—Kañptā huā; larzān; jismeñ ra'sha ho; jo hilāne-dūlāne se kañpe. [ra'sha ho.

A shaky hand—Hāth jo harakat dene kī hālat meñ kañpno lage; hāth jismeñ

Shallow, a. 1.—Gahirā nahīn; chhichhlā; pā-yāb; jismeñ 'umuq

2.—Khaṭif; jo-gahirī na ho jaise āwāz. [(gahirāyī) kam ho.

3.—Jismeñ samajh kam ho; jo mushkil yā gāmiz bātoñ meñ khūb

dūb paith yā ghus na sake; sīdhā-sāda; sāda-lauh; 'āqil nahīn; nā-

dān; jūhil; jo bātoñ ko sirf ūpar se jān yā samajh sake.

Shallow, n. Woh jagah jahāñ pānī gahira na ho (kam ho); char; retī; pā-yāb jagah.

Shallow-brained, a. Za'ifu-l-'aql; kam-samajh; be-wuqūf; kam-'aql; jo 'aql se khālī ho; kūrh-magz; nā-dān. [yāb h.; chhichhlā h.

Shallowness, n. 1.—Gahirāyī kā na h.; kam gahirā h.; pā-yābī yā pā-

2.—Be-'aqlī; bātoñ meñ khūb dūbne yā paithne kī quwwat na r.;

be-magzī; dimāg kā 'aql se khālī h.; be-wuqūfī; himāqat.

Sham, a. Jhūṭhā; masnū'ī; ban'yā huā; aslī nahīn; iddī'āyī; ūpar se dekhne kā; dikhawwā; bauāwatī; naqlī.

Sham, v. t. 1.—Dhokhā de-kar dākhil k.; dhokhe se ghusānā.

2.—Kisi kī sī sūrat banānā; naql k.; utārā utārā; iddī'ā k. [jānā.

To sham Abraham—Bimārī yā kam-zorī kā bahānā k.; bimār yā kam-zor ban

Sham, v. i. Banāwat k.; jhūṭhā da'wā k.; naql k.; makr k.; dhokhā d.; hila k. [gairat.

Shame, n. 1.—Sharm; hijāb; nadāmat; hayā; 'ār; lāj; sankoeh; nang;

2.—Nadāmat kā sabab yā bā'is; woh bāt jisse sharm paidā ho;

woh bāt jisse nadāmat ho aur ādmī dūsroñ kī nazaroñ meñ zalil ho-jāe. [andām-i-nihānī; satr.

3.—Jism ke woh hisse jinkā chhipā rahnā muqtazā-i-hijāb ho; *For shame!* Sharm kī bāt hai; tum ko sharmānā chāhiye; tum ko is bāt par gairat āni chāhiye.—*To put to shame*—Sharmānā; sharminda k.; lajunā yā lajwānā; nahlānā; gairat dilānā; sharm ma'lūm karānā. [pashe'mān k.

Shame, *v. t. 1.*—Sharminda k.; lajwānā; gairat dilānā; nādim k.;

2.—Be-ābrū k.; be-'izzat k.; be-hurmat k.; zalil k.; k̄hafif k.

Shame-faced, *a.* Sharm-giñ; sharm-sār; mahjūb; muñh-chor; sankochī; lajārī; lajjāwant; jo jald ghabrā uṭhe.

Shameful, *a. 1.*—Jisse sharm yā nadāmat paidā ho; jisse nek-nāmī meñ futūr ho; jo bā'is-i-hatk-i-ābrū ho.

2.—Ma'yūb; burā; mazmūm; jisse dūsre sharmāyēn.

Shamefully, *ad.* Aisi tarah kī nadāmat yā be-ābrūyī ho; zillat yā rus-wāyī ke sāth; fazihat se yā fuzihat ke sāth; aisi tarah kī dūsroñ ko sharm āye.

Shameless, *a.* Be-sharm; be-hayā; be-gairat; sharm se k̄hālī; jismeñ hayā na ho; be-hijāb; jisko āb-rū kā k̄hayāl na ho; nir-lajj; be-hamaiyat; nangā. [k̄hī se.

Shamelessly, *ad.* Be-hayāyī ke sāth; be-gairatī se; be-sharmī se; gustā-

Shamelessness, *n.* Be-gairatī; be-sharmī; be-hayāyī; 'izzat yā ābrū kā

Shape, *v. t. 1.*—Banānā; paidā k. [k̄hayāl na r.

2.—Kisī k̄hās sūrat yā shakl kā banānā; kisī shai ko koyī sūrat yā shakl d.; sānche meñ dhālā; garhnā; banānā.

3.—Kisī shai yā maqsad ke hasb-i-hāl banānā; ṭhik k.; sudhārnā; kisī k̄hās shai kī taraf rujū' k. [paidā k.

4.—K̄hayālī sūrat bāndhnā; k̄hayāl yā tasawwur k.; banānā;

Shape, *n. 1.*—Sūrat; shakl; banāwat; zāhiri sūrat; haiat; kisī shai kī banāwat jisse uskī zāhiri sūrat kā tayaqqun ho-jāe; qat'; ḍaul.

2.—Sūrat-dār shai; zāhiri sūrat; shakl; ākār; zī-wujūd.

3.—Woh sūrat jo kisī shai ko 'ibarat meñ dī-jāe; sūrat jo k̄hayāl yā tasawwur meñ bāndhī jāe; tamsil; namūna.

Shapeless, *a.* Bad-sūrat; bad-shakl; bad-haiat; be-ḍaul; bad-qat'; jis-

Share, *n. 1.*—Juz; hissa; bahra; bānt. [kī sūrat suḍaul na ho.

2.—Kisī sharākatī yā ijmālī shai kā hissa; hissa jo dūsroñ kī shirkat meñ hāsil ho; bakhra; qismat; sahm (*pl.* sihām); bhāg; hissa (*pl.* hisas); judāgāna hissa; hissa jo taqsim ke rū se ṭhahre; paṭṭī; jisqadar kisī shai meñ kisī kī shirkat ho.

To go shares—Sharik h.; yaksūn (barābar yā musāwī) ta'alluq r.; hissa r.

Share, *v. t. 1.*—Bāntnā; taqsim k.; hissa lagānā; do yā zāid shakhsōñ ke mā-bain taqsim k.

2.—Dūsroñ ke sāth sharik yā mutasarrif h.; kisī meñ hissa yā uskā ek juz r.; qabza-i-sharākatī yā ijmālī r.; sharākat r.; sharik h.

Share, *v. i.* Sharākat r.; hissa pānā.

Share-holder, *n.* Kisī sharākatī sarmāye yā jūedād meñ hissa r. w. yā uskā mālīk; hissa-dār; sharik; sājhī; paṭṭī-dār; sahm.

Sharer, *n.* Hissa r. w.; hissa-dār; kisī shai meñ dūsre kā sharik; k̄hushī yā ranj meñ dūsre yā dūsroñ kā sharik; sharik; sājhī; sahm.

Sharp, *a. 1.*—Patlī bārīh yā bārīk nok r. w.; jisse koyī shai jald kaṭ

jāe yā jo āsānī se kisī shai meñ ghus jāe; kund yā bhothrā nahīn; tez; burrān. [dār.

2.—Nokilā; gol nahīn; kisiqadar nok-dār; jismeñ choṭī ho; choṭī-

3.—Tez; tez-tab'; bātoñ meñ jald tamiz karne yā farq nikālne w.; paithne w.; ghusne w.; mūjid; zarif. [quwwat ho; tez.

4.—Jismeñ kisī shai ke jald yā bārikī ke sāth ma'lūm karne kī

5.—Zaiqe yā maze meñ tez; karṇā; tursh; khaṭṭā; talkh; tez.

6.—Jo suune meñ karakht (karī) ma'lūm ho; tez.

7.—Sakht karwī yā karī-jaise bāteñ; durusht; ta'na-amez; jiskī choṭ sunne wāle ke dil par lage; kathor; sakht; nihāyat sakht-gir.

8.—Ghizā kā nihāyat mutalāshī; tez—jaise ishtihā (bhūkh). [w.

9.—Kisī shai kī talāsh meñ sar-garm; kisī shai ko bahut dhūndhne

10.—Shadid; tund; sakht; pur-kharosh; josh se bhari huyī—jaise

11.—Shadid; sakht; jo bahut ma'lūm de. [larāyī.

12.—Nihāyat dard-nūk yā taklif-dih; jismeñ dard kī nihāyat shiddat yā taklif ho.

13.—Apne naf'e kā barā hī khayāl r. w.; len-den meñ karāyī r. w.; apne naf'e ke liye kauṛī kauṛī par khayāl r. w.; mol-tol kharid-farokht yā apne haq ke mutalabe meñ nihāyat sakhtī r. w.; tez; chālāk; kāiyān; chatur; charbānk; hoshyār.

 Sharp is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *sharp-edged*, *sharp-pointed*, and the like.

Sharp, v. i. Mol-tol yā kisī mu'āmale ke ṭhahṛāne meñ makr-o-fareb k.; chālākī k.; hifāt k.; 'aiyārī k.

Sharpen, v. t. 1.—Tez k.; sān dharnā yā r.; bārḥ charḥānā yā d.; nok-dār yā nokilā banānā; painānā; tewnā; chokhā k.; dam d. yā dam-dār k.

2.—Shauq barḥānā; ziyāda chust-o-chālāk k.; aur phurtilā banānā.

3.—Tez kar-d.; barḥā d.; kisī shai kī shiddat aur taklif ko barḥā d. [aql ko.

4.—Tez k.; barḥānā; taraqqī d.; tezī paidā k.; jaulān k. jaise

5.—Kisī shai ke mahsūs karne kī quwwat ko tez k. yā barḥā d.

6.—Gizā khwāh kisī qism kī ihtizāz-i-nafsānī kī khwāhish ko barḥā d.; kisī bāt ke shauq ko barḥā yā bharkā d. [se bhar d. yā sakht kar-d.

7.—Aisā kar d. kī dil par uskī choṭ lage; tanz se bhar d.; sakhtī

8.—Ziyāda khaṭṭā yā tursh kar-d.; karṇā kar-d. [tez k.

9.—Shiddat sakhtī yā taklif ko barḥā d.; aur dard-angez kar-d.;

Sharpen, v. i. Tez h.; kisī shai kī tezī kā barḥ jānā.

Sharper, n. Chizon kī kharid-farokht yā mu'āmalāt kī bāt-chīt ke tai karne meñ chālāk; dhokhā-dharī k. w.; kāiyān; chālāk; ṭhag; uchak-kā; dhurt; jo kharid-farokht yā jūā khelne meñ logon ko dhokhā de; chālāk; 'aiyār; fitratī. [se; zor se; chithār ke sāth.

Sharply, ad. Tezī se; chokhāyī se; shiddat se; sakhtī ke sāth; tundi

Sharpness, n. Tezī; karwāyī; talkhī; turshī; khaṭāyī; dard yā musibat kī shiddat; sakhtī; sakht-kalāmī yā ta'n-o-tashnī se bharā h.; tundi; shiddat.

Sharp-sighted, a. 1.—Tez-nazar; 'anqā-nazar; jiskī nigāh tez ho; jo kisī chiz ko jald dekh le. [zīrak; samajh-dār.

2.—Tez-'aql; zūd-fahm; bātoñ ko jhaṭpaṭ (jald) samajhne w.; *Shatter, v. t. 1.*—Fauran yā yakbārgī ṭukre ṭukre kar-d.; zor se tor

phor phār yā judā karke purzo purzo kar-d.; phār d.; shaq kar-d.;
pāsh-pāsh kar-d.; churchūr kar-d.; pāra-pāra kar-d.; chaknāchūr kar-d.

2.—Pareshān kar-d.; darham-barham kar-d.; 'aql meñ futūr dāl
d.; hawās meñ khalal paidā kar-d.; dīwāna yā pīgal banā d.

Shatter, v. i. Tukro tukre ho-jānā; kisī sadme se chūrchūr purzo-purzo
yā pāsh-pāsh ho-jānā.

Shatter, n. Jo chīz kisī sadme se tūṭe usko tukre reze yā pārchē.

❧ "Used generally in the plural, and chiefly or solely in the
phrases, *to break or rend into shatters.*" Webster.

Shave, v. t. 1.—Mūndnā; hajāmat k.; usture wagaira se kāṭnā yā
banānā; bāl banānā; islāh yā islāh-i-khat k.

2.—Qatle k.; patle patle waraq utārnā.

3.—Nangā kar-d.; kapre utār l.; jabr-sitānī k.; zabardasti se lo-l.;
mūnd l.; har l.; chhīn-chhīn l. [dagā-bāzī k.

Shave, v. t. Kharīd-farokht meñ baṛī kaṛāyī aur saḥṭī k.; ṭhagnā;

Shaver, n. 1.—Mūndne w.; hajjām; nāyī. [ṭhag; dagī-bāz.

2.—Kharīd-farokht meñ baṛī kaṛāyī r. w.; len-den meñ chālāk;

Shear, v. t. Quñchī yā katarānī wagaira se kāṭnā tarāshnā yā katarānā;
Shears, n. Qañchī; katarānī; mīqrāz. [bheṛī ke bāl katarānā.

❧ "Shears differ from scissors chiefly in being larger." Webster.

Sheath, n. Miyān; niyām; gilāf; khol.

Sheathe, v. t. Miyān meñ r.; miyān k.; gilāf k.; khol meñ r. [meñ k.
To sheathe the sword—Larāyī yā khusmāt band k.; sulk k.; talwār miyān

Shed, v. t. 1.—Bhānā; dhalkānā; nikālū.

2.—Girānā; jhāpnā; chhoṛnā.

3.—Phailānā; nikālū; chhitrānā.

4.—Pānī wagaira is tarah se bahānā ki ūpar hī se bah jāo aur jis
shai par se bahe uske andar na ghuse. [ho usko girā d.

Shed, v. i. Jhāpnā; chhūnā; ṭpāknā; girnā; jis shai se koyī chīz chhipī

Shed, n. Chuppar; sāebān; osārā yā usārā; chhān.

Sheer, a. Mahz; nūrī; nīpāṭ; khālī; suqat; bi-l-kul; sarāsar; utnā hī
jitnā ki zāhir meñ ho.

Sheet, n. 1.—Palang par bichhāne ki chādar; palang ki chādar.

2.—Kāgez kā taḥṭa 'ām isse ki begair lapetā ho yā tor kar uske

3.—Koyī shai jo phailī ho. [waraq banē hoñ.

A sheet of water—Pānī ki chādar.—A sheet of copper or iron—Tānbe yā lohe

4.—(pl.) Kitāb; risāla. [ki chādar (corruptly chāddar.)

❧ "Sheet is often used in composition to denote that the substance

to the name of which it is pre-fixed is in the form of sheets, or thin plates
of leaves; as, *sheet-brass, sheet-copper, sheet-iron.*" Webster.

Shelf, n. Tānd mūchān yā almāri jo dīwār se mulhiq yā alag khāne-
pine yā dūsre qism ke barton khwāh kitābon ke rakhne ke liye
banāyī jāti hai. [patthar sī ho; chhilkā; post; khol.

Shell, n. 1.—Bā'z phaloñ aur jānwaron ki ūpar kī poshish saḥṭ yā

2.—Ghoñghā; ghoñghī; kaurī; kharṁhura; sankh; sīp; sudaf.

3.—Golā; bam kā golā.

4.—Ande ke ūpar kī poshish (uske ūpar kā yā berūnī chhilkā).

5.—Makān jo sirf bāhar se ban-kar rah-jāo.

6.—Mahz khārījī numūsh; nīrā dikhāwā; nīrī banāwat.

Shell, v. t. 1.—Chhilke ko tor yā dūr kar-d.; chilke ko tor-kar andar se gūde (magz) ko nikāl l.

2.—Dāne ko bāl se judā k. jaise juār ke dānoñ ko.

3.—Kisī shai par gole mār-nā; goloñ se dhā d.

Shell, v. i. Gir jānā—jaise post yā chhilke kā; chhilkā chhor yā girā d. Bhūsi se alag ho-jānā.

Shelter, n. 1.—Woh shai jo kisī dūsrī shai ko nuqsān yā taklīf se bachāye; panāh; bachāw; āṛ; sāya; hifāzat.

2.—Muhāfiz; bachāne w.; pusht-panāh; hāmī; wālī.

3.—Hifāzat; panāh; himāyat.

Shelter, v. t. 1.—Sadme nuqsān izā yā hamle se mahfūz r.; bachānā; panāh d.; chhipā-kar r. tāki koyī dekh na sake.

2.—Mahfūz r.; khatre se bachānā; sahih-o-sālim r. [panāh l.

3.—Kisī panāh kī jagah meñ obale jānā; kisī mahfūz jagah meñ Used reflexively. [nazar se sūrat badal d.

4.—Logoñ kī nazar se bachānā; poshīda r.; maḥfi r.; hifāzat kī

Shelter, v. i. Panāh l. ; amn l. ; hifāzat dhūndhnā. [panāh kī jagah na ho.

Shelterless, a. Be-panāh; be-ār; be-sāya; be-ḥān-o-mān; jise ghar yā

Shelve, v. t. 1.—Tāñd yā almārī lagānā.

2.—Kanāre rakh-d. ki phir dekh na paṛe; dabā r.; ḍāl r.

Shield, n. 1.—Dhāl; sipar.

2.—Koyī shai jisse muhāfazat ho; bachāw; hifāzat; panāh; āṛ.

3.—Muhāfiz; bachāne w.; pusht-panāh; hāmī; pushti-bād.

Shield, v. t. 1.—Khatre se mahfūz r.; bachānā; muhāfazat k.; hamle yā

2.—Dūr r.; kisī shai ke sadme se bachānā. [zarar se mahfūz r.; āṛ k.

Shieldless, a. Be-panāh; be-ār; be-rok; jiskī hifāzat kā koyī sāmān

Shift, v. t. 1.—Badalnā; tabdil k.; mutagaiyar k. [na ho.

2.—Ek jagah yā hālat se dūsrī jagah yā hālat meñ muntaqil k.

3.—Kisī dhang se tāl d. yā kanāre kar-d.

4.—Badalnā; tabdil k. jaise kapṛe (libās).

5.—Naye kapṛe pahinnā.

To shift about—Samt-i-muḥhalif ko pher yā ghumā d.—*To shift off*—(a) Tāl d.; multawī r.; ma'riz-i-iltiwā meñ r. (b) Subuk-dosh k.; bār yā bojh utārnā.

Shift, v. i. 1.—Ek jagah yā samt se dūsrī jagah yā samt meñ tabdil ho-jānā; jagah badalnā; phirnā; harakat k.

2.—Apne mashgale yā usūl ko badal d.

3.—Kapṛe ḥusūsan niche ke kapṛe tabdil k.

4.—Kisī maqsad ke anjām ke liye tarah tarah kī tadbīr k.; band-o-bast k.; intizām k.; upāe k.; basar-i-auqāt yā rizq ke baham pahuñchāne kī tadbīr k.; jab ek tadbīr kār-gar na ho to use chhor-kar dūsrī tadbīr 'amal meñ lānā.

5.—Kaj-o-pech ke tariq iḥtiyār k.; ṭerhī rah par chalnā.

6.—Tabdil-i-maqām k.; jagah badalnā.

Shift, n. 1.—Ek shai se dūsrī shai kī taraf phirnā (rujū' h.); tadbīr jo kisī mushkil (amr-i-dushwār) ke pesh āne kī hālat meñ kī-jāe; woh bāt jo kisī dūsrī bīt ke kār-gar na hone kī hālat meñ kī-jāe; tadbīr; upāi; chāra; jatan; juktī (jugat).

2.—Dhokhā dene kī tadbīr; fareb; fitrat; kisī buro maqsad ke anjām kī tadbīr; koyī fitrat jo is garaz se kī-jāe kī kisī badī kā hāl na khule yā usse jān bach-jāe.

3.—Qumis; zanānī kurtī.

[kar-l.

To make shift—Waqt par kisī tadbīr kā k.; intizām kar-l.; rāh nikāl l.; upāi Shiftless, *a.* Jo apnī gaffat yā nā-liyāqatī se apne rāziqa ke baham pahuñ-chāne meñ kām-yāb na ho; jisko tadbīreñ na ma'lūm hoñ yā jo sūd-mand tadbīreñ na kare; be-chāra; lā-chār; muhtāj; be-dast-o-pā.

Shifty, *a.* Jo fauran kisī bāt kī tadbīr kar-sake; jisko har shai kī chāra-kār ma'lūm ho. [akhsāñ h.

Shine, *v. i.* 1.—Chamaknā; raushan h.; manawwar h.; tābāñ yā dur-

2.—Shokh h.; chamaknā; raushan h.; zinda-dil h.

3.—Resham kī tarah jhalaknā yā chamaknā; chamkilā h.

4.—Khush-numā raunaq-dār yā khūb-sūrat ma'lūm d.

5.—Mashhūr numāyāñ yā mumtāz h.; sar-bar-āwarda h.; sarfarāz h.; nāmī h.; nāmī-girāmī h. [dayā k.; kīrpā k.; nazar-i-'ināyat k.

To cause the face to shine upon—Mihrbāñ h.; mihrbāñ-i-hāl h.; mihrbāñī k.;

Shining, *a.* 1.—Chamkilā; raushan; durakhsāñ; jagmagātā; jhalaktā.

2.—Mashhūr; mumtāz; numāyāñ; nāmī; jiskā barā namūd ho.

Ship, *n.* Jahāz; barī kashtī jo samundar meñ chale.

Ship, *v. t.* 1.—Dūsri jagah bhejne kī garaz se jahāz yā kisī qism kī kashtī par charhāñ; tarī se bhejñā yā le-jāñā.

2.—Jahāz par kām karne ke liye naukār r.

3.—Jahāz par l.

4.—Kisī shai ko apnī jagah par qāim k.

To ship off—Jahāz par bhejñā; tarī se rawāna k.

Ship, *v. i.* Jahāz par kām karne ke liye naukār r.

Ship-wreck, *n.* 1.—Jahāz kī tabāhī; hawā aur lahron ke sadme se kanāre par charh jāne yā kisī dūsre sabab se jahāz kā ūkre ūkre ho-

2.—Jahāz jispar tabāhī āye yā gārat huye jahāz ke ūkre. [jāñā.

3.—Pūrī barbādī; bi-l-kul tabāhī.

Ship-wreck, *v. t.* 1.—Kanāre yā pahār wagaira par charh-jāne khwāh hawā aur lahron ke zor se jahāz kā tabāh k.

2.—Jahāz kī tabāhī kī wajh se musibat meñ dālnā; jahāz ke gārat hone ke sabab se samundar ke kanāre par jāñā.

Shirk, *v. t.* Bachā jāñā; jāñ bachāñā; galū chhurāñā; ṭāl-maṭol k.; ṭāl-maṭol karke dūr rahñā; khisak d.

Shiver, *v. i.* 1.—Kāñpnā yā kāñpnā; thartharāñā; hīlnā; larzāñ h.; larzish k. jaise sardī larze khauf yā haibat se.

2.—Fauran chūr chūr yā ūkre ūkre ho-jāñā; reza reza ho-jāñā.

Shivery, *a.* 1.—Larzāñ; kāñptā huā; thartharātā huā.

2.—Jo āsāñī se ūkre ūkre ho-jāe; bahut ṭhos nahīñ; narm; bhur-bhurā; churchurā. [ghaṭ; jhund; gol.

Shoal, *n.* 1.—Majma'-i-kasīr jo yak-jā ho; bhīr; amboh; kasrat; jam-

Said especially of fish.

2.—Woh jagah jahāñ kisī daryā jhīl yā samundar kā pāñī chhichhlā

(pā-yāb yā kam gahirā) ho; char; retī yā rēt; bālū kā ṭhek.

Shoal, *v. i.* 1.—Jhund ke jhund jam' h.; kasrat se ikatṭhā h.; bhīr k.;

paṭ jāñā; chhā jāñā; hujūm k.

2.—*Aur chhichhlā h. ; kam gahirā hotā jōnā.*

Shock, n. 1.—*Ṭakkar ; sadma jo ek shai ke dūsri shai se zor ko sāth ṭakrā jāne se paidā ho ; sadma ; zarb ; chapet ; dhakkā ; ṭakkar.*

2.—*Sakht banā ; faujōn yā dushmanōn kā muqābala ; muqābala ; jang ; muṭhbher ; mūrāmārī.*

3.—*Woh bāt jisse dil ko sadma pahuñche ; woh shai jo dil meñ ranj paidā karāye ; woh amr jisse dil ranjida barham yā bezār ho.*

Shock, v. t. 1.—*Ṭakkar khilānā ; ṭakrānā ; ṭakkar d. ; muqābala k. ; sāmnā k.*

2.—*Ḳhauf yā nafrat paidā k. ; mutanaffir k. ; dil pher d. jaise kisi nafrat paidā karne wālī yā Ḳhauf-nāk shai se ; nihāyat bezār nā-rūz yā ranjida k. ; nā-guwar guzarū.*

Shocking, a. *Ḳhauf paidā karāne w. ; kisi shai se dil ko Ḳhauf yā nafrat ke sāth pher d. w. ; nihāyat ranj d. w. ; bahut hī mutanaffir ; jo az-bas nā-guwar ho ; nihāyat wahshat angez yā nā-pasand ; jisse dil bharak*

Shoe, n. 1. *Jūtā ; pā-posh.*

[yā phir jāe.

2.—*Na'l—jaise ghore kī.*

[ṭāki wabān kā hissa ghis na jāe.

3.—*Shām yā shāmī—Yah aksar chharī wagaira ke niche lagāte haiñ*

Shoe, v. t. 1.—*Na'l jānā ; na'l bāndhnā ; na'l-bandī k. ; chau-bandī k.*

2.—*Shāmī lagānā ; penḍe meñ lohā wagaira jānā.*

Shoot, v. t. 1.—*Chhornā ; chalānā jaise tir yā golī.*

Followed by a word denoting the missile as an object ; as, to

2.—*Mārnā—aise golī wagaira se.*

[shoot an arrow or a bullet.

Said of the person or thing hit, as an object.

3.—*Zor se phenknā ḍālnā yā girānā.*

4.—*Nikālnā ; āge ko phenknā yā ḍhakelnā.*

5.—*Kisi shai se ho-kar yā uske niche se jald guzar yā uikal jānā.*

Shoot, v. i. 1.—*Chhornā ; chalānā ; ḍāgnā.*

To shoot at a target or mark—Chānd-mānī k. yā nishāna lagānā.

2.—*Zor se nikālnā ; ṭūṭnā ; tezi se chalnā.*

A shooting-star—Shahāb-i-sāqib ; tāra jo āsmān se ṭūṭ-kar girtā hai.

3.—*Ghusnā ; tir kī tarah pūr h. yā lagnā ; aisā ma'lūm d. kī goyā*

4.—*Phaṭnā yā phūṭnā.*

[koyī chiz kaleje meñ ghusī jāti hai.

His temples shoot—Uski kan-paṭiyāñ phaṭī jāti haiñ ya'nī dard kī shiddat se use ma'lūm hotā hai ki kan-paṭiyāñ phaṭī jāti haiñ

5.—*Nikālnā ; aṭkhānā ; kaliyānā ; phūṭnā ; rūkur yā sūyī ni-*

6.—*Taraqqi k. ; ubharṇā ; barhnā.*

[kalnā.

7.—*Phail-jānā ; tamām phail-jānā.*

8.—*Āge ko uikal-ānā ; bāhar nikal-ānā ; nikal-pārnā.*

[jānā).

To shoot a head of—Daurne urne yā jabāz chalāne meñ barh jānā (sabaqat le-

Shoot, n. 1.—*Bandūq yā tir wagaira kā chhūṭnā ; nishāna-bāzī.*

2.—*Tir wagaira kī mār yā uskā iqḍām.*

3.—*Chhotī shākh ; ṭahuī ; pallaw ; killā.*

[bāz.

Shooter, n. *Chhorne w. ; chalāne w. ; tir-andāz ; gol-andāz ; nishāna-*

Shooting, n. 1.—*Bandūq wagaira kā chhornā ; tir-andāzī.*

2.—*Ṭapak ; ṭis.*

3.—*Bandūq wagaira se jānwarōn kā shikār ; sniyādi.*

Shop, n. 1.—*Dūkān ; woh makān jismeñ bikrī kī chizeñ bataur Ḳhurde ke ya'nī thok nahīñ balki thoṛī thoṛī bikeñ.*

2.—Woh makān jismeñ kāri-gar kām karen; kār-khāna; dūkān.

 Shop is often used in the formation of self-explaining compounds; as *shop-rent*, *shop-thief*, and the like.

To talk shop—Un muhāwarōn kā isti'māl k. jo kisi ke peshe se muta'alliq hoñ.

Shop, v. i. Chīzeñ kharīd karne ke liye dūkān dūkān phirnā (dūkānoñ [par jānā]).

Shop-book, n. Dūkān kā bahi-khāta.

Shop-keeper, n. Dūkān-dār; khurda-farosh.

 "In distinction from one who sells by wholesale." *Webster*.

Shop-lifter, n. Woh shakhs jo kharīdārī ke hile se dūkān par jā-kar wahāñ chīzeñ churāye; uṭhāyī-girā; uchakkā.

Shop-lifting, n. Dūkān kī chorī; dūkān se kisi chīz kā churānā.

Shop-man, n. 1.—Chhotā roz-gārī; dūkān-dār; khurdiyā.

2.—Dūkān kā naukār.

Shore, n. Samundar kā kanārā; sāhil.

Shore, n. Chāñṛ; thūnī; ṭhek; ṭekan.

Shore, v. t. Chāñṛ d. yā lagānā; thūnī yā ṭhek lagānā.

 Usually with *up*.

[qalīl; thoṛā; chhotā.

Short, a. 1.—Lambā nahīñ; jo lambāyī yā tūl meñ ziyāda na ho;

A *short* distance—Thoṛā yā kam fāsila.—A *short* ferry—Ma'bar jo lambāyī meñ ziyāda na ho; ghāṭ jismeñ is pār se us pār tak utār kam ho (jahāñ daryā wagaira kā pāṭ kam ho).

2.—Jiskā zamāna kam ho; jiskā daurān (qāim rahne kī muddat) kam ho; tang; darāz nahīñ; kotāh; thoṛe dinoñ yā thoṛī der tak rahne yā ṭhabarne w.

A *short* absence—Thoṛe 'arse yā thoṛe dinoñ tak maujūd na rahnā.

3.—Miqdār meñ kam; qalīl-i-miqdār; jisqadar matlūb ho utnā nahīñ; nā-kāfī; qalīl; kam; thoṛā. [na h.; thoṛā kam yā qalīl h.).

A *short* supply of provisions—Khāne-pine kī chīzoñ kī qalīl miqdār (unkā kāfī).

4.—Ba-tarz-i-kāfī muhaiyā nahīñ; kam maujūd; kam; jis-qadar munāsib yā ma'mūl ho utnā nahīñ; jitnā matlūb maqsūd yā ummed kiyā gayā ho utnā nahīñ balki usse kam; nāqis.

A quantity *short* of our expectations—Jisqadar kī ummed rahī ho usse miqdār meñ kam.—This account is *short* of the truth—Yah bayān bi-l-kul sahih nahīñ hai.

5.—'Anqarīb yā qarīb; jald; zamāna-i-āyinda meñ der ke ba'd His departure would be *short*—Woh jald rawāna hogā. [nahīñ.

6.—Jismeñ samajh kī quwwat kam ho; wasī' nahīñ; kotāh; tang; chhotā; barī nahīñ—jaise 'aql; qawī nahīñ—jaise hāfiza. [har nahīñ.

7.—Kam; dūsre kī nisbat waq'at tāsīr yā quwwat meñ kam; barā—Nothing *short* of pride could work his ruin—Gurūr ke siwā aur koyī shai use tabāh nahīñ kar-saktī thī. [jāe; jalā-katā.

8.—Mukhtasar; karā; sakht; jisse khijlāhaṭ yā bad-mizājī pāyī-

9.—Bhurbhurā; khasta; jo fauran tūt jāe yā chūr chūr ho-jāe.

Payable at *short* sight—Pesh hone ke ba'd thoṛe'arse meñ wājibu-l-adā ya'nī hundawī wagaira jiskā rupaya uske pesh hone ke ba'd thoṛe hī 'arse meñ adā ho-jāe. [pounds; as, *short-armed*, *short-footed*, and the like.

 Short is used in the formation of numerous self-explaining com-

At *short* notice—Thoṛe 'arse meñ; thoṛī der meñ; jald; jhat-paṭ.—*To cut short*—Mukhtasar k.; kotāh k.; kāṭnā; chhāṭnā; bahut chhotā yā nāqis banā d.—*To fall* or *come short*—(a) Kam h.; kār-rawāyī ke liye kāfī na h.; kāfī yā bas na h. (b) Chūknā; qāsīr rahnā; na karnā; anjām na k.—*To stop short*—Fauran ruk yā ṭhabar jānā; jahāñ pahunchnā maqsūd ho wahāñ tak begair pahunchne ruk jānā.—*To turn short*—Jagah hī par ghūm jānā; begair chakkar diye phir jānā.

Short, n. Mukhtasar hāl kaifiyat yā bayān; kḥulūsa; koyī bāt jo thoṛe meṁ kahī jāe.

The short of the matter is this—Is bāt ki mukhtasar kaifiyat yah hai.—*In short*—Chand alfāz meṁ; mukhtasaran; qissa-kotāh; al-qissa; algaraz; kḥulūsa yah hai.—*The long and short*—Kul; sārā; bi-l-kul; jumla.

Short, ad. 1.—Bahut 'arse tak qāim na rahne w.

Short-enduring joy—Kḥushī jo thoṛe din qāim rahe; 'arizi kḥushī.

☞ "In connection with verbs, *short* is a modifying word, or used adverbially; as, to come *short*, &c." Webster.

Short-coming, n. (a) Fasl wagaira ki kamī ya'nī uskā pūrā pūrā na h.

(b) Anjām-i-farz meṁ gafāt yā qusūr; kotāhī; jo kuchh karnā wājib ho uskā pūrā pūrā na k. [ko ghaṭānā; kam k.; mukhtasar k.; kṭānā.

Shorten, v. t. 1.—Chhoṭā k. masalan kisi shai ki nāp wus'at yā muddat

To shorten distances—Fāsila ghaṭānā yā kam k.—To shorten days of calamity—Musibat ke dinon ko ghaṭānā yā kam k.

2.—Kisi shai ki ta'dād yā miqdār ko kam k.; kam k.; ghaṭānā;

3.—Kisi shai se mahrum k. [khaīnch l.; roknā; pā-band k.

4.—Bhurbbhurā yā khasta k.

Shorten, v. i. 1.—Ghaṭānā; kam h.; ghaṭā jānā; kam hotā jānā.

2.—Kḥīnch-kar chhoṭā ho-jānā; sikur-kar ghaṭ jānā.

Short-hand, n. Mukhtasar tahrir; tahrir kā ek tariq jismeṁ alfāz ke

badle meṁ hurūf qāim kar-diye jāte haiṁ yā alfāz meṁ ikhtisār kar-

diyā jāta hai yā nishānāt qāim kiye jāte haiṁ; sar-i-harf likhnā.

Short-lived, a. Jo bahut roz tak ziuda yā qāim na rahe; 'arizi; chand-roza; nā-pāedar.

Shortly, ad. 1.—Jald; 'anqarib; thoṛe 'arse meṁ; koyī dam meṁ;

2.—Mukhtasaran yā ikhtisār ke sāth; thoṛe meṁ; chand lafzon meṁ.

Shortness, n. Ikhtisār; mukhtasar h.; thoṛe 'arse tak qāim rahnā;

darāz na h.; na pahunchnā yā qāim rakhne ki quwwat na r.; kamī;

kotāhī; qillat; tangī; qusūr. [baṁdhi ho; kam-nazarā; moṭī nazar w.

Short-sighted, a. 1.—Jo dūr tak yā dūr se na dekh sake; jiski nazar

2.—Jisko āge ki bāteṁ dūr tak na ma'lūm hon; jo bāteṁ ko kḥūb

yā dūr tak na samajh sake; kam-fahm; kam-'aql. [undes.

3.—Jisko āyinda kā khayāl kam ho; gafil; be-khabar; nā-āqibat-

Short-sightedness, n. 1.—Kotāh-nazari; dūr se ba-kḥūbī na dekh saknā.

2.—Kotāh-andeshī; mushkil yā gahirī bāteṁ ko kḥūb na samajh

saknā; āgam ko dūr tak na samajh saknā. [lah; be-wuqūf.

Short-witted, a. Kam-'aql; be-'aql; jisko samajh kam ho; nādān; sūda.

Shot, n. 1.—Zarb; mār; zad; chhoṛnā; chalānā yā dāgnā. [Webster.

☞ "The plural, *shots*, may be used, but *shot* is used in both numbers."

2.—Golā yā goli; jo kuchh bārūt ke zor se top yā bandūq wagaira

meṁ bhar-kar chhoṛā jāe. [waron ke shikār meṁ kam āte haiṁ.

3.—Sise ke har qism ko chharre jo parind aur dūsre chhoṛe jān-

☞ "These are not called *balls* or *bullets*." Webster.

4.—Goli wagaira ki daur; jahān tak goli wagaira chhūṭ-kar pahunchē;

5.—Nishāna-bāz; jo bandūq se nishāna lagāye. [tappā; pallā; zad.

Shoulder, n. 1.—Shāna; kandhā; dosh; moundhā.

2.—Piṭh kā ūparī hissa; insān ke jism kā woh hissa jispar bhārī

bojh nihāyat āsānī se uth saktā hai.

☞ Often used in the plural.

- 3.—Sahārā; sañbhālne yā sañbhāl rakhne kī quwwat; jo kisi shai ko ubhār aur sañbhāl rakkhe.
- 4.—Kisi jānwar kī agli rān jo kāt-kar bechī jāe. [tak ho-sake] zor mārñā.
To put one's shoulder to the wheel—Kisi kām ke anjām meñ hatta-l-wus' (jahāñ)
- Shoulder, *v. t.* 1.—Kandhe se dhakelnā; zor se dhakkā d. [dārī uthānā.
- 2.—Kandhe par rakhnā yā uthānā; kisi bāt kā bojh yā uskī zimma-Shout, *v. i.* Khushi se shor machānā yā chillānā; jai-jai-kār k.; hamle ke waqt dīl barhāne ke liye sipāhiyon ko lalkārnā.
To shout at—Shor machā ke kisi kī hañsī yā tahqīr k.
- Shout, *n.* Shor; khārōsh; nārā; chillāhat; jai-jai-kār; lalkār; bahut se logon kā ekbārgī shor machākar apnī khushi kā izhār k. yā himmat dilānā. [k. yā usko dekhānā; kisi ke sāmne kar-d.
- Show, *v. t.* 1.—Dikhānā yā dikhlanā; pesh-i-nazar k.; kisi ke āge pesh
To show one's self to a person—Apnī tayīn kisi ke rū-ba-rū pesh k. ya'nī uske sāmne jā khāṛe h. kī dekho ham maujūd haiñ.
 2.—Dikhlanā; ma'lūm karānā; jānānā; samjhānā; batlānā.
 3.—Dikhā d.; nishān-dihī k.; batā d.
Show him his room—Use uskī kothrī dekhā do; usko uskā kamrā dikhā do.
 4.—Rāsta batānā; rah-numāyī k.; le-jānā. [le-jānā.
To show a person into a parlour—Kisi ko rāh dekhāte mulāqāt ke kamre meñ
 5.—Sābit k. jaise subūt shahādāt yā 'aqlī dalāil se; kisi bāt kī wajh aur kaifiyat batlānā yā bayān k.; zāhir k.; tawzīh k.
To show cause—Kisi bāt kī nisbat uske wuqū' meñ āne yā na āne kā sabab dikhlanā (uskī wajh aur dalīl pesh k.).
 6.—Mar'i r.; bakhshnā; karnā.
To show favour—Mīhr-bānī k.; ri'āyat k.; nazar-i-'ināyat mar'i k.
To show forth—Zāhir k.; mushtabār k.; i'lān k.—*To show his paces* (said especially of a horse)—Chāl yā tezi wagairā dikhlanā-jaise ghōṛe kī.—*To show off*—Numāish k.; numāish ke tariq par dikhlanā.
- Show, *v. i.* Ma'lūm d.; nazar ānā; dekh parūā; sūrat yā zāhir meñ h.
- Show, *n.* 1.—Zāhirī sūrat; numāish; asliyat uahīñ.
 2.—Jo kuchh dikhlayā jāe; tamāsha; dīd; sair; līlā; jo kuchh dekhe jāne ke maqsad se bāhar nikālā yā murattab kiya jāe; nu-
 3.—Tum-tarāq; tīp-tāp; namūd; takalluf; numāish. [numāish.
 4.—Sūrat; mushābahat; kisi dūse kī mānīd h.
 5.—Zāhir-dārī; hīlā; bahāna; dikhāwā; zāhirī numāish.
Show of hands—Majma'-i-'ām meñ rāe dene ke liye hāthon kā uthānā.
- Shower, *n.* 1.—Thōṛe 'arse tak meñh yā olon kī bārish; lahdar.
 2.—"Applied to a fall of rain or hail of short continuance, of more or less violence, but never to a storm of long continuance." Webster.
 2.—Jo kuchh meñh kī tarah hawā se ifrāt ke sāth jald jald gire; bauchhār; jhārī; bārish; barkhā.
A shower of arrows—Tiron kī bauchhār; tiron kā barasnā.
- Shower, *v. t.* 1.—Pānī barsā ke bhigā d.; meñh se khūb tar kar d.
 2.—Faiyāzī ke sāth d.; ifrāt se bāntnā yā chhīṛnā; bhar d.; barsā d.
- Shower, *v. i.* Rah-rah-kar barasnā. [ke pānī kī jhārī lagī rahe.
- Showery, *a.* Jab meñh rah-rah-kar mutāwātir barse; jab thahar thahar Showily, *ad.* Numāish ke tariq par; tumturāq ke sāth; shān-o-shaukat se; dikhāwe ke liye. [namūd; bharak.
- Showiness, *n.* Numāish; numāishī h.; barā tumturāq; barā dikhāwā;

- Showy, a.** Numāishī; jisse numāish ho; jiski taraf koyī mukhātab ho; namūdār; fauq-l-bharak; zarq-barq; durakhshān; chamkilā; bhar-kilā; bharak-dār; raunaq-dār; 'umda.
- Shred, v. t.** Kāt yā phār kar chhoṭe chhoṭe tukre k.; khūsūsān kapre yā chamre kī tang (kam chdurī) aur lambī lambī dhajjiyān kāt yā phār kar banānā. [banāyī jāe.
- Shred, n.** 1.—Kapre wagaira kī lambī sakri dhajji jo kāt yā phār kar 2.—Tukra; reza; pācha; purza.
- Shrewd, a.** 1.—Makkār; 'aiyār; fitratī; chālāk; siyānā; harif; chatur; dhart. [dekhne w.
- 2.—Zirak; dūr-bīn; bārik-nazar yā bārik-bīn; bāṭon ko kḥūb
- 3.—Jo makkārī yā zirakī se ho yā jismeñ makkārī yā zirakī ho.
- “One who is *shrewd* is keen to detect errors, to penetrate false disguises; to foresee and guard against the selfishness of others.” Webster.
- Shrewdly, ad.** Chālākī se; zirakī se; hoshyārī se; 'aiyārī se; chaturāyī se; 'umda taur par qiyās karke; achchhī tarah aṭkal se. [bārik-bīn.
- Shrewdness, n.** Chālākī; 'aiyārī; hoshyārī; chaturāyī; zirakī; tamīz;
- Shriek, v. i.** 1.—Chikh mār-nā; chillānā; chinghār-nā; yakāyak ḍar jāne yā saḥt jismānī yā qalbī sadme wagaira ke sabab se chillā uṭhānā; chigghār-nā.
- 2.—Chillā chilla ke mātām k.; chikh mār-kar ranj zāhir k.
- Shriek, n.** Chikh; chillāhaṭ; chinghār; na'ra; yakāyak khauf paidā hone yā saḥt jismānī sadme wagaira ke sabab se chillā uṭhānā (chillāhaṭ).
- Shrill, a.** Tez; mihīn; bārik; ghusne wālī.
- Shrill, v. i.** 1.—Mihīn āwāz d. yā paidā k.; patlī āwāz paidā k.
- Shrill, v. t.** 1.—Mihīn āwāz paidā karānā.
- 2.—Ghusnā; chubhnā; zaḥmī k. [tang ho-jānā; kḥushk ho-jānā.
- Shrink, v. i.** 1.—Sikur jānā; shikan par jānā; simaṭ jānā; khīnch-kar
- 2.—Haṭ jānā; pichhe ko haṭ jānā yā kanāra khānch jānā jaise khatrese.
- 3.—Khauf ḍar yā musibat kī wajh se hichaknā yā pichhe ko haṭnā.
- Shrink, v. t.** Sikor-nā; sikurā d.; sikor kar chhoṭā yā tang kar-d.
- Shrivel, v. i.** Sikur jānā; jhurri par jānā; shikan par jānā; ohū par jānā; simaṭ jānā; khīnch jānā. [ḍalnā yā sikor d.
- Shrivel, v. t.** Jhurriyāu ḍāl d.; mushakkan kar-d.; sameṭ d.; sikuraṇ
- Shroff, n.** Sarraf.
- Shroud, n.** Kafan; woh chādār jismeñ murde kī lāsh lapeteñ.
- Shroud, v. t.** 1.—Kafnānā; takfin k.; lāsh ko chādār meñ lapetnā.
- 2.—Chhipānā; baḥhūbī hifāzat k.; dhāpnā; sar-posh k.; kisī shai par parda ḍalnā (uski parda-poshi k.).
- Shudder, v. i.** Khauf ḍar yā nafrat se kañpū; sardi se kañpū; thartharānā; larzān h.; tharrānā. [larza; thartharī.
- Shudder, n.** Khauf wagaira se kap-kapī yā kañp-kañpī; thartharāhaṭ;
- Shuffle, v. t.** 1.—Idhar-udhar ghumānā-phirānā; dast-ba-dast phernā.
- 2.—Idhar-udhar kar-ke milā d.; abtar kar-d.; darham-barham kar d.; pareshān kar-d. [yā paithā d.
- 3.—Idhar-udhar karke dāḥil kar d.; pareshānī paidā kar-ke nikāl
- To *shuffle off*—Haṭā d.; apnā galā chhurānā; apnī maḥblasī hūsil k.—To *shuffle up*—Jhaṭpaṭ milā d. (maḥlūt kar-d.); garbar kar-ke kar-d.; fareb kī niyat se abtari yā pareshānī paidā karke kuchh kar-ḍalnā.

Shuffle, v. i. 1.—Jagah badalnā; bagaleñ jhāñknā; khilāf-bayānī k; munāsib suwāloñ ke jawāb dene meñ tālmaṭol k.; is nīyat se hila-hawāla tālmaṭol yā lagzish k. ki aslī hāl na khulē; sāf jawāb se gurrez k.; bāt khā-jānā; bāt banānā; bāt phernā.

2.—Fītrat k.; tadbīr k.; hāth-pāwō mārñā; koshish k.; upāi k.

3.—Pāwñ ghasītte chalnā; laṭṭatāte chalnā.

Shuffle, n. Makr; hila; fareb; tālmaṭol; chhal-bal; fītrat; herā-pherī.

Shuffling, p. a. Hila-sāzī k.; jisse hila-hawāla pāyā jāe.

A shuffling excuse—'Uzr jisse hila-sāzī pāyī jāe; hila-hawāla.

Shun, v. t. Bachānā; ihtirāz k.; gurez k.; kauāre rahnā; bachā rahnā; na paṛnā; rābita na r.; na milnā; suhbat na k.; parhez k.; bāz rahnā; dūr rahnā; alag rahnā; ijtināb k. [āmad-o-raft na ho-sake.

Shut, v. t. 1.—Band k.; lagānā; denā; masdūd k.; is gāṭaz se band kar-d. ki

2.—Rok d.; andar jāne na d.; bāz r.

3.—Band k.; mūṭhī bāndhnā; sikoṛ l.; khaiñch l.

To shut in—(a) Bhitar band kar-d.; mahbūs k. (b) Sāmñā rok d.; kisī shai ke darmiyān is tarah hāl h. ki woh dekh na paṛe.—*To shut off*—Bāz r.; audar āne na d.—*To shut out*—Aisā kar d. ki koyī shai andar jā na sake; bhitar na jāne d.; bhitar jāne kī rāh rok d.—*To shut together*—Milā d.; joṛ d.; piṭkar ek dil kar-d.—*To shut up*—(a) Band kar-d.; andar jāne kī rāh masdūd kar-d. (b) Rok d.; darmiyān meñ hāl ho-kar guzar band kar-d.—(c) Band k.; mahbūs k.; qaid kar-d.; tāle meñ band kar-d.—(d) Khatm h.; khātīme ko pahunchnā; ākhir h.—(e) Hukūmat bahs yā jabr se sākit (chup band yā khāmosh) kar-d.; hukūmat wagaira ke zor se zabān band kar-d. [ho-jānā.

Shut, v. i. Band ho-jānā; mūñd jānā; masdūd ho-jānā; āp hī āp band

Shy, a. 1.—Jo nazdik āne meñ dare; ihtiyāt yā buz-dilī kī wajh se dūr rahne w.; nazdik jāne se parhez yā gurez k. w.; bharakne w.

2.—Kashīda-khātīr; gair-mānūs; rūkhā; āzādāna rabt-zabt (khalā-malā yā bartāw) na r. w.; nā-āshnā yā nā-āshuā-mizāj; mahjūb; sharmilā.

3.—Muhtāt; hoshyār; is bāt kī ihtiyāt r. w. ki koyī bāt aisī na ho-jāe jo lā'ilāj ho; kisī kām kī tadbīroñ ke karne meñ ihtiyāt r. w.; chaukas; chaukannā.

Shy, v. i. Jhijhak yā bharak kar kanāre haṭ jānā; chamaknā; bharaknā.

Shyness, n. Kashīdagī; nā-āshuā-mizājī; bharak; chamak; hijāb; ru-

SIC, [Lat.] Yūñ; is tarah; is nahj par; aise. [khāyī; chahuñk.

☞ "This word is sometimes used in quoting from others with a view to call attention; as, 'the author states there are 4000 different words [*sic*] in Arabic for the word camel!' The word *sic* is here introduced to show the quotation has been rightly given." Webster.

Sick, a. 1—Jismeñ yā jiske sāth matlī ho; qai karne par mūl.

A sick head-ache—Sar-dard jiske sāth futūr-i-mīdā aur matlī bhī ho.

2.—Mutanaṭfir; kisī shai se baṛī nafrat r. w.; kisī chīz ko bi-l-kul nā-pasand k. w.; bezār. [k. ya'nī use zarā bhī pasand na k.).

To be sick of flattery—Kushāmad se nihāyat mutanaṭfir h. (usse bi-l-kul nafrat

3.—Kisī qism ke maraz meñ muṭtalā; bīmār; 'alīl; tan-durust nahīñ; māñdā; rogī; kasal-mand.

To be sick of a fever—Bukhār meñ muṭtalā h.; bukhār āñā.

☞ "In England, *ill* is now more commonly used when disease is spoken of." Webster.

The sick—Bīmār yā bīmār log; jo log muṭtalā-i-maraz hoñ.

Sick-bed, n. Bistar jispar bimār soye.

Sicken, v. t. 1.—Bimār k.; bimār yā mariz banā d.

2.—Matli paidā k.; qai karne kī khwāhish paidā k.

3.—Mutanaffir k.; nafrat paidā k.

Sicken, v. i. 1.—Bimār h.; 'alil h.; mānda parnā; mubtalā-i-maraz h.

2.—Ser h.; jī bhar jānā; jī phir jānā; bezār h.

3.—Nafrat kā bā'is h.; girān-bār h.

4.—Mutanaffir h.; nafrat se bhar jānā; sakht nafrat karne lagnā.

5.—Kam-zor hoj-ānā; zāl ho-jānā; murjhā jānā.

Sickish, a. 1.—Kisiqadar bimār yā 'alil; kuchh bimār.

2.—Nafrat paidā k. w.; matli paidā k. w. [mubtalā-i-maraz rahnā.

Sickliness, n. 1.—Hālat-i-marizī; hamesha bimār rahnā; 'ādatan

[Applied to persons. [karne kā mailān.

2.—Woh hālat jisse bimārī bahut paidā ho; kasrat se bimārī paidā.

Sick-list, n. Jo log bimār hoū unke nāmōn kī fihrist.

Sickly, a. 1—Mariz; tan-durust nahīn; kisiqadar yā 'ādatan mariz; jo kuchh kuchh bimār ho yā hamesha bimārī meṁ mubtalā rahe.

2.—Kasrat se bimārī paidā k. w.; jab shiddat se maraz paidā hoū.

3.—Jo mariz sā ho; jo bimār kī sūrat rakkhe; kam-zor; za'if; jiske chihre kā rang zard ho-jāe; zard-rū; mānda. [h. yā uski hālat.

Sickness, n. 1.—Bimārī; bimār h.; bimārī kī hālat; maraz meṁ mubtalā

2.—Bimārī; maraz; rog—khusūsan matli; mūlish.

Side, n. 1.—Kisi chiz kā woh hissa jo chauṛā aur lambā ho yā us shai kī sath; pahlū; taraf; samt; or; bagal ya'ni kor yā kanāra nahīn.

2.—Hāshiya; kor; dāwan; kanāra; kisi chiz kā tūl (uski lambāyī).

3.—Bāzū; bagal; pahlū; woh hissa jidhar pasliyān rahtī haiṁ.

4.—Woh hissa jo sire aur tale ke bich meṁ ho; pahār waghera kā

5.—Kisi shai kā ek hissa yā uski sath. [chahāw yā utār.

6.—Samt; jānib; taraf; rukh; or.

7.—Firiq; tabqa; fariq; tar; koyī shakhs yā ashkhās jo dūsre shakhs ya ashkhās ke muḳbālif hoū; taraf; jānib; or.

8.—Khāudān kī shākh (uskā shu'ba); paidāish kā 'alāhida silsila; nasl; gotra; kul; paksh; jānib; taraf; paidāish kā silsila jo min-jumla wālidain ke ek kī taraf se ho.

9.—Tu'alluq jo kisi ko dūsre ke muqābale meṁ ek se ho; masala jo dūsre masale ke khilāf ho; rāe jo dūsri rāe ke mutazād ho; haq; pachchh (paksh); or.

By the side of—Nazdik; qarīb; pās.—*To choose sides*—Kisi qism kī kasrat meṁ muqābale ke liye fariq yā logoṁ ko muntaḳhab k.—*To take sides*—Jo fariq kisi dūsre fariq ke muḳbālif ho uski rāi ko qabūl k. yā uske naf'-nuqsān meṁ sharik h.—*Side by side*—Pahlū ba-pahlū; pās-pās; kisi ke sath yā uske shāmīl; saṭe aur sine se sina barābar kiye huye.—*Side of the court*—Siga-i-'adālat.—*Opposite side*—Fariq-i-sāni yā fariq-i-muḳbālif; taraf-i-sāni yā taraf-i-digar; mudda'ā 'alaih.—*On all sides*—Chāroṁ taraf; har-chahār taraf; chāroṁ or; chahudis.

Side, a. 1.—Pahlū kā; bagal kā; bagali; rukh yā alang kā.

2.—Tirchhā; sīdhā nahīn; gair-i-sarīhī; zimnī.

Side, v. i. Muḳhālafat kī hālat meṁ ek fariq kī rāe ko dūsre fariq ke

- muqābale meñ taslim k. yā uske naf'-o-nuqsān meñ sharik ho-jānā;
jānib-dārī pās-dārī yā taraf-dārī k.; pās k.; pachehh (paksh) k.
- Sidelong, *a.* Bagalī; pahlū ke bal; tirchhā; sidhe sāmne nahīn;
Sider, *n.* Jānib-dār; taraf-dār; pachehhī (pakshī). [kankhiyōñ kī.
- Sideways, } *ad.* 1.—Ek taraf; ek jānib ko; ek pahlū par; jhukā huā.
Sidewise, }
- 2.—Tirchhā; āṛā; ek taraf.
- Siding, *n.* Jānib-dārī; taraf-dārī; ek farīq kī taraf ho-jānā.
- Sidle, *v. i.* 1.—Tirchhā chaluā; terhā chaluā; ek bagal jhuke chaluā.
2.—Pahlū ke bal leṭnā yā parnā.
- Siege, *n.* 1.—Muhāsara; nargā; gherā; kisi qal'e ke chāron taraf yā āge
fauj kā is liye rakḥ d. ki jo log qal'e ke andar hoñ woh itā't qabūl
2.—Kisi shai ke hāsīl karne ke liye barābar koshish. [kar-leñ.
- To raise a siege*—Muhāsara uṭhā l.
- Sift, *v. t.* 1.—Chalūi wagaira meñ chhānū; jhāruā; chālū.
2.—Judā k.; alag k.; algānā.
3.—Chhān k.; bure-bhale kī tamīz k.; judā judā kar-ke dekhūā ki
kyā achchhā hai aur kyā burā; taftīsh k.; khūb jāñch k.; nukta-
chīnī ke sāth dekhūā-bhālūā; khūb tahqīq k.; mathauā. [nikālūā.
- To sift out*—Ihtiyāt ke sāth talāsh k. yā dhūndh-kar nikālū; chhān-kar
- Sigh, *v. i.* 1.—Āh bharnā; āh mārū; āh kairchhū; māñdagī thakāwat
ranj yā gam wagaira kī wajh se āh mārū.
2.—Mātam k.; ranj k.; gam k. [ma'lūm ho.
- 3.—Āh-zanī kī hālat sī āwāz paidā k.; aisi āwāz paidā k. jo mātamī
- Sigh, *v. t.* 1.—Ranj k.; mātam k.; kisi kī nisbat āh mārū.
2.—Āh mār-kar zāhir k.; kisi shai masalan ranj yā gam kā
[izhār āhoñ se k.
- Sigh, *n.* 1.—Āh; sāñs; lambī sāñs.
To heave a cold sigh—Thandhī sāñs bharnā; āh-i-sard khairchhū.
2.—Ranj yā gam kā izhār. [ranj ke sāth.
- Sighingly, *ad.* Thandhī sāñs bhar-kar; āh mār-kar khairchhū yā bhar kar;
Sight, *n.* 1.—Dīd; āñkh se chīzōñ kā dekhūā; nazzāra; darshan; daras.
To gain sight of a thing—Kisi shai ko dekh l.—*To have a sight of a thing*—
Kisi shai ko dekhūā—*To lose sight of a thing*—Kisi shai kā nazar se gūib
ho-jānā.—*Out of sight*—Nazar ke bāhar; jo dekh na pāre.—*Out of sight*,
out of mind—Har ki az dīda dūr āz dīl dūr. [nazar; jot yā āñkhoñ kī jot.
- 2.—Dekhne kī quwwat; quwwat-i-bāsira; basārat; bīnāyī; nigāh;
To lose one's sight—Nigāh kho d.; nū-bīnā ho-jānā; āñdhā ho-jānā; āñkh se
na dekhūā.—*The sight usually fails at or before fifty years of age*—Pachās
baras ke sīn meñ yā usse qabl aksar āñkheñ jawāb detī haiñ (basārat bīnāyī
yā nazar jāti rahtī hai.)
- 3.—Madd-i-nazar; jāhāñ tak nigāh phail sake uske bhītar hī h.;
aisī mauq'e par wāqī' h. ki dekhne ke waqt koyī shai darmiyān meñ
hāil na ho; nazar; jāhāñ tak basārat ko wus'at ho. [dekhne se dekh pāre.
- To be within sight*—Madd-i-nazar h.; nigāh ke sāmne h.; aisi jagah par h. ki
- 4.—Jo kuchh dekh pāre; dīd; tamāsha; koyī uayī aur mulāhaze
(dekhne) ke qābil chīz; jo kuchh 'ajīb-o-garīb ho.
- 5.—Mulāhaza; dekhūā; wāqifiyat.
A letter intended for the sight of only one person—Khat jo sirf ek shakhs
ke dekhne ke liye maqsūd ho ya'ni jiskī nisbat yāh manzūr ho ki use ek hī
- 6.—Āñkh; āla-i-nazar; jisse dekheñ. [shakhs parhe aur dūsrū nahīn.

To take sight—Nishāna bāndhnā ya lagānū; shist lagānā.—At sight, after sight
—Pesh kiye jāne ke waqt yā uske ba'd; darshanī yā mī'ādī jaise hundi
wagaira. [ām par ya'nī numāyān ho.

Sightly, *a.* 1.—Nazar ke sāmne; jo dūse se dekh parē; jo manzar-i-
That house stands in a sightly place—Woh makān manzar-i-ām par hai ya'nī
aise maqām par hai ki sab log use dūr se dekh sakte haiñ.

2.—Khush-numā; dekhnauk; dīdārū; khush-manzar; khūb-sūrat.

Sign, *n.* 1.—Nishān; nishānī; 'alāmat; chihānī; 'koyī shai jisse koyī
dūsrī shai jānī jāe yā zāhir ho; koyī namūdār shai harakat zāhiri
'alāmat yā wāqī'a jisse kisī dūsrī shai kī maujūdagi yā uskā qarib ā-
jānā zāhir ho. [koyī khwāhish yā hukm zāhir ho; ishāra.

2.—Harakat fi'l sar kā jhukānā yā badan kā hilānā-ḡulānā jisse

3.—Karāmat; mu'jaza; koyī 'ajīb-o-garib bāt wāqī'a yā zāhiri ka-
rashma. [sūd ho; subūt; shahādat; subūt-i-'ainī; dalīl.

4.—Koyī zāhiri wāqī'a wagaira jisse kisī dūsrī shai kā subūt maq-

5.—Takhtī wagaira jo kisī makān ke nazdik nasab kī yā laṭka dī-
jāe tāki usse yah ma'lūm ho ki jo shakhs us makān meñ rahtā hai
woh kaun sā peshā kartā hai yā us makān meñ kyā bantā yā biktā hai.

6.—Yād-gār; nishānī; koyī bāt jiske zari'e se koyī dūsrī bāt yād rahe.

Sign, *v. t.* 1.—Dast-khat k.; al-'abd k.; sahih (corruptly *sahī*) k.;
kisi kāgaz yā wasiqe wagaira par ya'nī uske zail meñ khwāh jo kuchh
iqrār yā mu'āhada wagaira usmeñ likhā ho uske niche apnā nām is
garaz se likh d, ki uskī tasdiq ho-jāe.

To sign one's name—Apnā nām kāgaz par likh d.; kisī kāgaz par apnā dast-
khat kar-d. (sabt kar-d.); al-'abd k.; apne hāth se dast-khat k.

☞ "Signing does not now include sealing." Webster.

2.—Hāth se batānā yā ishāra k.; dūse ko koyī bāt jatāne yā
jānāne ke liye hāth hilānā.

Signal, *n.* 1.—Jo ishāra āpas meñ samajh-būjh-kar is garaz se qāim kiya
jāwe ki kisī sānihe hukm yā khatre kī ittilā' us shakhs ko dī jāe jo
dūr par ho; āpas ke ittifaq se kisī kār-rawāyī wagaira kā ishāra.

2.—'Alāmat; nishānī; kisī amr ke wuqū' kā pahle se ishāra.

Signal, *a.* Ma'mūl se barh-kar ya'nī usse ziyāda nāmī-girāmī; nihāyat-
barā; mashhūr; aham; yād-gār ke qābil; nāmī.

☞ "Generally, but not always, used in a good sense." Webster.

Signal, *v. t.* 'Alāmaton ishāron yā nishānon se i'lān k.

Signalize, *v. t.* 1.—Mashhūr yā mumtāz k.; nām-war k.; nāmī banānā;
ma'mūl se barh-kar nām-war k. [ra-i-mu'aiyan ke zari'e se k.

2.—Kisī shai ke maujūd rahne yā wuqū' meñ āne kā i'lān kisī ishā-

Signally, *ad.* Mashhūr tariq par; nihāyat 'umda tariq par; aisi tarah jo
qābil-i-yādgār ho; nām-āwarī ke sāth; barē numāyān tariq par.

Signature, *n.* Apne hāth se likhā huā kisī shakhs kā nām jisse yah
maqsūd ho ki jis tahrir ke zail meñ usne apnā nām likhā woh uskī
khwāhish yā irāde ke muwāfiq hai; dast-khat; al-'abd.

Sign-board, *n.* Takhta jispar 'awām kī ittilā' ke liye koyī apne peshe kī
kaifiyat yā yah likh-kar lagā detā hai ki uske yahān kaun kaun sī chizeñ

Signer, *n.* Dast-khat k. w.; dast-khat-kuninda; al-'abd k. w. [biktī haiñ.

Signet, *n.* Muhr—khusūsan woh muhr-i-shāhi jo bādshāh kī nij kī chitṭhiyon
yā 'atīyāt-i-shāhi ke wasiqon par sabt ho; khātim; muhr-i-shāhi.

Signet-ring, n. Woh angūṭhī jismeṁ muhr-i-shāhī nasab ho; nij ke muhr kī angūṭhī; muhr.

Significance, { n. 1.—Ma'nī; mafhūn; murād; matlab; manshā; woh;
Significancy, } bāt jiskā zāhir k. maqsūd ho.

2.—Waq'at; 'azmat; barāyī; qadr.

Significant, a. 1.—Bā-ma'nī; ma'nī-dār; jismeṁ koyī matlab ho yā jisse
 koyī bāt zāhir ho; jisse kisī shai kī 'alāmat pāyī jāe; jo kisī shai, par
 dalālat karo; jo kisī chiz kī nishānī ho.

2.—Jisse kisī wāqī'a yā mājare kā izhār ho.

[sāth.

Significantly, ad. Aisi tarah par jisse kisī amr kā izhār ho; ma'nī ko
Signification, n. 1.—Izhār; ishāron yā lafzon ko zarī'e so khayālat kā
 dūsre par izhār.

[mafhum; murād; matlab.

2.—Ma'nī; jo kuchh kisī ishāre nishān yā lafz se samjhā jāe;

Significative, a. 1.—'Alāmat-i-khārījī ke zarī'e so kisī shai par dalālat k. w.

2.—Bi-ma'nī; ma'nī-dār, jisse koyī ma'nī paidā ho; jisse kisī
 matlab murād yā manshā kā izhār ho.

Signify, v. t. 1.—Koyī shai ishāron yā lafzon ke zarī'e so zāhir k.; kisī
 khayāl khwāhish mudda'a yā hukm kā izhār kuchh kah-kar sar hilā
 kar jismī yā ānkhoṁ ko harakat de-kar khwāh kisī dūsre qism ke
 ishāre se k.; zāhir k.

[kisī shai par dalālat k.

2.—Ma'nī r. yā paidā k.; kuchh matlab mudda'a yā mafhūm r.;
 The word Sabbath signifies rest.—Lafz-i-Sabbath ke ma'nī āram haiṁ; is lafz kā
 mafhūm mihnāt ke ba'd āram karāṁ hai.

[qābil samjhā jānā.

3.—Waq'at r.; muzā'qa r.; qadr r.; barā samjhā jānā; lihāz ke
 It signifies much or little—Yah ek baṛī yā chhoṭī bāt hai.—It signifies nothing—
 Yah koyī bāt nahīn hai; kuchh muzā'qa nahīn—What does it signify?
 Is'ā kyā muzā'qa?

Silence, n. 1.—Sunsān; sannāṭā; āwāz yā shor kā mutlaq na h.

2.—Sukūt; na bolnā; khāmoshī; pumba-dahū; chup rahnā;

3.—Ikhtā; poshidagi; parda.

[kuchh na kahnā.

These things were done in silence—Yah bāteṁ poshidagi yā pardo meṁ huiṁ;
 yah bāteṁ chhup-kar ki-gaiṁ.

4.—Sannāṭā; chupechāp; gusse ya shor-sharābe wagaira kā band-

5.—Mazkūr na h.; furāmoshī; sukūt.

[ho-jānā.

Silence, int. Chup ho; chup; khāmosh.

⚡ "Used elliptically for *let there be silence, or keep silence.*" Webster.

Silence, v. t. 1.—Chup rahno par majbūr k.; majbūr kar-ko chup karā
 d.; bolne yā shor machāne na d.; sākit yā khāmosh kar-d.

2.—Hālat-i-qarār meṁ kar-d.; sākin kar-d.; ṭhañdhā kar-d.; rok d.

3.—Khatm kar-d.; mauqūf kar-d.; rahne na d.; bāqī ha r.

Silent, a. 1.—Jahān āwāz yā shor na ho; sunsān; bi-l-kul sannāṭā;
 bi-l-kul chupechāp. [bātūnī nahīn; bakwādī nahīn; chuppā; chupkā.

2.—Bīt karno par rāgib nahīn; muñh-band; chup; khāmosh;

3.—Hālat-i-qarār meṁ; gair-mutaharrik; paṭ yā paṭī huā; sākin;
 jismeṁ khalāl na ho.

[meṁ sharīk par kām meṁ nahīn.

4.—Gair-āmil; khud kām na k. w.; sarmāyo ko baham-pahuñchāne
 A silent partner in a commercial house—Mahājauī ke kār-o-lār ke liye रुपये
 ke done meṁ sharīk par kām karno meṁ nahīn.

5.—Sākit; khāmosh; jo kisī shai kā zikr na kare; jismeṁ kisī shai
 kā zikr mazkūr yā uskī charohā na ho; chup.

Silently, *ad.* Be-bole; chupchāp; begair shor machāye; be kuchh kahe-
Silk, *n.* 1.—Resham; abresham. [sune; begair zikr yā churchā kiye.

2.—Reshmī kaprā.

“In this sense, the word has a plural, *silks*, denoting different sorts and varieties, as black *silk*, white *silk*, coloured *silks*.” *Webster*.
Silk, *a.* Reshmī; resham kā.

Silken, *a.* 1.—Resham kā banā huā; reshmī. [narm.

2.—Resham sā (uski tarah yā mānind); chhūne meñ mulāim yā

3.—Narm; mulāim; latif; kapī yā saḥt nabīū.

4.—Reshmī kapīe pabine huye.

Silky, *a.* 1.—Reshmī; resham kā; resham kā banā huā.

2.—Resham ki mānind; chhūne meñ narm aur chiknā.

Silliness, *n.* Be-wuqūf; za'ifu-l-'aql; kam-fahmī; nā-dānī; 'aql-i-salim kā na r. ya h.; sāda-lauhī; bholāpan; sādagī-i-tabī'at; sidhāyī.

Silly, *a.* 1.—Za'ifu-l-'aql; be-wuqūf; gāwdā; ahmaq; jisko 'ām qism ki bhī 'aql na ho; sāda-lauh; sidhā-sāda; bholā jaise koyī ādmī.

2.—Jo be-samjhi (kam-'aqlī) se ho; jismeñ be-wuqūfī pāyī jūe; jo 'aql ke khalāf ho jaise koyī fī'l wagaira.

Similar, *a.* 1.—Thik mushābih; thik thik kisī ki mānind; bi-jinsihī; jaisā dūsrā ho thik usī tarah yā usī tarah kā; yaksān; sarikhā; sā.

2.—Kuchh kuchh dūsrē sā; yak-gūna mushābih; aksar bāton meñ [dūsrē ki sī shabāhat r. w. With to.

Similarity, *n.* Mushābahat; bi-l-kul yā kuchh kuchh dūsrē ki mānind h.; yaksāniyat; mutābaqat; shabāhat-i-tāmma.

A similarity of features—Sūrat-shakl sūrat-i-hāl yā khatt-o-khāl meñ mushābahat.—Similarity between two objects—Do chizon kā ek tarah kā h.; do chizon ke darmiyān mutābaqat.

Similarly, *ad.* Usī tarah; usī ki mānind; jaisē dūsrā hai waisehī; 'alā-hāz-l-qiyās; usī ki mānind; usī ke mutābiq.

Similitude, *n.* 1.—Mushābahat; yaksāniyat; nau'iyat sifat yā sūrat meñ dūsrē ki mānind h.; mutābaqat; mel. [uski sī hai).

2.—Tashbih: ek shai ko dūsrī shai se tamsil d. (kahnā ki yah

Simple, *a.* 1.—Mufrad; tanhā; akelā; dūsrē se milā huā nahīn; gair-murakkab; be-milā; khālis. [banāwat na ho; sidhā-sāda.

2.—Sāda: jismeñ kisī tarah ki sajawāt na ho; sidhā; jismeñ koyī

A simple dress—Sādī poshāk.—A simple narration—Sidhā bayān.

3.—Jismeñ makr-o-fireb dagā-bāzī yā dūyī na ho; be-riyā; sachchā; sādīq; kharā; sidhā-sāda jaisē koyī shakhs.

Simple manners—Sidhā-sāda tariq; sachchā tariq.

4.—Jismeñ bhūl-chūk na ho-sake; sāf; jo samajh meñ ā-sake jaisē bayān. [darje ki ho; be-wuqūf; sāda-lauh; mūrakh.

5.—Kam-samajh; 'āqil yā zīrak nahīn; jiskī samajh-būjh ausat

Simple-hearted, *a.* Dil kā sidhā; sachche dil kā; be-riyā; kharā; kapṭī nahīn. [chhālī na ho.

Simple-minded, *a.* Sādī tabī'at r. w.; jismeñ chhakkā-panjā na ho; jo

Simpleton, *n.* Sāda-lauh; kam-'aql; be-wuqūf; ahmaq; khafīfu-l-harakat.

Simplicity, *n.* 1.—Gair-murakkab h.; be-milā h.; milāwat se khālī h.

2.—Kayī ajzā se tarkīb na pānā; kayī tukṛe purze yā hisse kā na h.

3.—Dil meñ makr-o-fireb kā na h.; makkārī yā dagā-bāzī ki jānib mailān na r.; du-rangi yā dūyī na r.; sachhayī; sādagī; sidhāyī;

4.—Sādagi; banāwat na r. [tabī'at kī tezī aur dūr-andeshī na r.

5.—Mushkil yā muglaq na h.; sāf sāf h.

6.—Kam-aqlī; be-wuqūfī; ahmaqpan; gawdāpan. [tafrīd; tauzih. Simplification, *n.* Tashīl; sahl banā d.; sahl kar-d.; mufrad banā d.; Simplify, *v. t.* Mufrad banā d.; kisi shai ko ajzā ko judā judā kar-d.; jo kuchh hālāt hoñ unko bayān kar-ke sāf aur wāzih kar-d.; sahl kar-d.; āsān banā yā kar-d.; kisi shai ke karne yā banāne kī sahl yā mukhtasar rāh dikhā d. (uski tarkīb batā d.); salīs kar-d.

Simply, *ad.* 1.—Sidhe-sidhe; sidhāyī ke sāth; be-makr-o-fareb; sādagi ke sāth. [tanhā; sirf; mahz; faqat; akelā; aur kuchh nahiñ.

2.—Fī-nafsihī; begair kisi dūsri shai ke milāye yā izāfa kiye huye;

3.—Be-wuqūfī se; nāḍānī se; be-aqlī se; kam-aqlī se.

Simulate, *v. t.* Kisi shai kī sūrat pakarwā par asl meñ na h.; taqlīd k.; iddī'a-i-fāsid k.; bahāna k.; bhagal banānā; banāwat k.; naql k.

Simulation, *n.* Jhūthī sūrat pakarwā; jhūthī shakl banānā; naql; banāwat; bhagal; pākhand; zāhir-dāri. [what is true." Webster.

⚡ "Distinguished from *dissimulation*, which disguises or conceals Simultaneous, *a.* Ek hī waqt meñ rahne yā hone w.; jiskā wujūd yā wuqū' zamān-i-wāhid meñ ho; ham-zamān.

Simultaneously, *ad.* Ek hī waqt meñ; ek hī sāth; zamāna-i-wāhid meñ; jis waqt koyī dūsri bāt ho usī waqt; ma'an.

Simultaneousness, *n.* Wuqū' yā wujūd ba-zamān-i-wāhid; ek hī waqt meñ honā yā rahnā. [warzī; badi; bad-kāri; 'isyān; khatā.

Sin, *n.* Gunāh; pāp; ma'siyat; aparādh; dosh; hukm-i-Ilāhī kī khilāf-Sin, *v. t.* 1.—Gunāh k.; pāp k.; kisi nahj par hukm-i-Ilāhī ko 'udūl k.; kisi furz-i-ma'ūf ke khilāf 'amal k.

⚡ Often followed by *against*.

2.—Jo kuchh insān ke liye munāsib ho uske khilāf k.; insān ke huqūq yā qānūn kī khilāf-warzī k.; kisi jurm kā murtakib h.; khilāf k. Since, *ad.* 1.—Ba'd; ba'd se; kisi amr ke wuqū' ke ba'd se ab tak. [yā 'amal k.

He has not seen his brother since his return from home—Jab se woh ghar se

wāpas āyā usse aur uske bhāyī se mulāqāt nā huyī ya'nī wāpasi ke ba'd se

2.—Guzrā; bitā; huā; munqazī huā; isse qabl yā pahle. [ab tak.

The murder took place two years since—Us khūn ko huye do baras huye yā

guzre ya'nī khūn hone ke ba'd do baras bite.

Since, *prep.* Kisi amr ke wuqū' ke waqt se; kisi wāqī'a ke ba'd jo zamāna guzre usmeñ yā uske mā-bain; kisi ke ba'd; ba'd; pichhe.

⚡ "With a past event or time for the object." Webster.

Since, *conj.* 1.—Jab se; jis zamāne se; jis waqt se ki.

2.—Chūnki; ba-lihāz is ke ki; is liye ki; dar-hāle-ki; har-gāh yā har-gāho ki; jab is bāt par khayāl kiya jāe ki.

Sincere, *a.* Zāhir aur bātin meñ ek; aslī; sachchā; haqīqī; jismeñ banāwat na ho; jo mahz zāhir-dāri ke liye ikhtiyār kiya yā kahā na jāe; jis-meñ chhal yā kapaṭ na ho; kharā; sūrat aur sirat donoñ meñ yakeśān.

Sincerely, *ad.* Sachāyī se; imān-dāri ke sāth; diyānat ke sāth; sāf-dilī se; begair banāwat ke; rāst-bāzī se; jhūthāyī se nahiñ.

Sincereness, } *n.* Sachāyī; dil meñ makr-o-fareb wagaira kā na h.; dil yā Sincerity, } piyat kī sachāyī; sadāqat; ikhlās; zāhir-o-bātin kī safayī.

Sinecure, *n.* 'Ukda yā naukari jismeñ mihnat yā koyī nīsi khidmat na

karnī paṛe jo mihnāt-talab ho; naukari yā mansab jismēn āmadani to ho par uske muta'alliq koyī kām na ho. [kām na ho.

Sinecurist, n. Jis shakhs kī naukari aisi ho ki usmēn āmadani to ho par *SINE DIE*, [Lat.] Bilā-ta'niyun-i-tārikh; begair kisī tārikh ke muqarrar kiye huye. [phir pesh hone ke liye koyī tārikh muqarrar na kī-gayi.

The case was adjourned *sine die*—Woh muqaddama multawī huā par uske *SINE QUĀ NON*—Shart-i-lāzimi; shart-i-lā-budī; aisi bāt jiske begair koyī dūsri bāt na ho sake; jiske begair kuchh na ho-sake. [pāk; 'āsi.

Sinful, a. 1.—Gunāh se bharā huā; gunah-gār; pāpī; fājir; fāsiq; nā-Sinful men—Gunah-gār log; pāpī log.

2.—Jismēn gunāh ho; jo ahkām-i-Ilāhī ke khilāf ho.

Sinful actions—Gunāh se bhare huye fī'l; aise kām jo Kḥudā ke hukm ke *Sing, v. i.* 1.—Gānā; nagma-sarāyī k.; alāpnā. [khilāf kiye jāen.

2.—Chahchahānā; chahchahē mārā; kuhuknā; bolnā.

3.—Sānsānānā; sāsanāhaṭ kī āwāz paidā k. [se k.

4.—Kisī bāt ko nazm mēn kahūā; kisī shai kī ta'rif ash'ār ke zarf'e *Sing, v. i.* 1.—Gānā; alāpuā; nagma-sarāyī k. [bayān k.

2.—Kisī kī ta'rif mēn ash'ār kahūā; nazm mēn kuchh kahūā yā

Single, a. 1.—Wāhid; ek; akelā; mufrad; 'alāhida; alag; jismēn siwāe ek ke dūsra na ho; fard; khās. [gār ke.

2.—Tanhā; akelā; tan-i-tanhā; iklā; begair kisī sāthī yā madad-

3.—Be-byāhā; jiskī shādī na huyī ho; nā-kad-khudā; mujarrad; kuārā. [—Be-byāhī (kuārī) 'aurat.

A single man—Mard jiskī shādī na huyī ho (jo mujarrad ho)—A single woman

4.—Ikahrā; duhrā nahīn; ik-laṛā; jismēn dūsri laṛ na baṭī ho.

A single thread—Ikabrā dhāgā. [ke muqābil sirf dūsra shakhs ho.

5.—Jismēn donoḥ jānib sirf ek ek shakhs ho; jismēn ek shakhs

A single fight—Akele akele kī laṛāyī; laṛāyī jismēn ek shakhs is jānib aur

6.—Gair-murakkab; khālis; an-milā. [dūsra us jānib ho.

7.—Gair-muta'assib; sachchā; gair-jānib-dār.

Single, v. i. Kisī ek shakhs yā chiz ko bahut se shakhsōn yā chizōn mēn se chun l.; auroḥ mēn se chhāṭ l.; alag kar-l.

Single-handed, a. 1.—Jahān yā jiske pās sirf ek shakhs kām k. w. ho.

2.—Akelā; āp hī āp; begair dūsre kī madad ke.

Singleness, n. 1.—Wahdat; sirf ek h.; aur sab se judā yā alag h.; do yā zāid na h.; iklāyī; tanhāyī; tajarrud.

2.—Sādagi; sachāyī; tabī'at yā niyat kī safāyī; du-rangī yā duyī na r.; be-riyāyī; rāsti; rāst-bāzī; sadāqat; sidq.

Singly, ad. 1.—Ba-zāt-i-khās; fardan fardan; judā judā; alag alag;

2.—Sirf; akelā; tanhā. [bi-l-infirād; bi-l-ishtirāk.

3.—Tan-i-tanhā; iklā; be-gair kisī sāthī sharik yā rafīq ke; āp-hī-āp. [nahīn; gair-ma'mulī; 'ajib-o-garīb tarah kā.

Singular, a. 1.—Khās qism kā; be-nazir; lā-sānī; ma'mulī taur kā

2.—'Alā qism kā; jiskā barābar yā muqābil shāz nikle; nādir; ma'mul se burh-kar; nirālā; anokhā.

3.—'Ajib tarah kā; 'ām qism kā nahīn balki uske khilāf.

4.—Fard; jiskā jawāb yā sānī na ho; lā-sānī. [Webster.

Singularity, n. 1.—Khusūsiyat; kisī shai kī woh sifat jiske zarf'e se woh dūsroḥ se tamiz kī-jāe; khās yā qism-i-khās kā wasf.

2.—Aisi sifat yā sūrat jo ma'mul ke k̄hilāf ho; jo kuchh 'ajib-o-garib yā lihāz ke qābil ho. [jo dūsroṅ ko hāsil nā ho.]

3.—Kisi k̄hās qism ke haq yā istihqāq k̄ā r.; koyī aisā istihqāq r. Singularly, *ad.* 1.—K̄hās taur par; aisi tarah yā itnā ki dūsroṅ meṅ na pāyā jāe; 'ajib-o-garib qism yā tarah se; anokhepan ya nirālepan se.

Sinister, *a.* 1.—Bāyān; jānib-i-chap; chap; yasār yā yasār k̄ā.

☞ Opposed to *dexter* or *right*.

2.—Nā-mubāarak; gair-mas'ūd; manhūs; burā; zabūn; muzir; nuqsān karāne w.; k̄harāb; fāsīd; khoṭā; be-imāuī k̄ā; dagābāzī k̄ā.

Sinister means—Buri khoṭī yā be-imānī ki tadbireṅ.—*Sinister* motive or purpose—Fāsīd maushā yā niyat; buri niyat yā k̄harāb irāda.

Sink, *v. i.* 1.—Dhasnā; dūbnā; nichā hotā jānā; barābar yā ba-tadrij girtā jānā; baiṭh jānā. [jānā.]

2.—Bhitar ghus jānā; kisi shai kī sath ke niche chale jānā; paiṭh

3.—Munaqqash ho-jānā; tabī'at meṅ is tarah puiṭhnā ki asar barābar qāim rahe; asar-pazir h.

4.—Kisi shai ke bojh se dab uṭhnā; dab jānā.

5.—Kam-zor ho-jānā; ghaṭ jānā; zawāl par h.; zāl h.; parnā; girnā; ghaṭnā; utarnā; miqdār meṅ ghaṭ jānā yā kam ho-jānā.

Sink, *v. t.* 1.—Dhasnā; dūbnā; pānī meṅ garq k. (burānā).

2.—Khod-kar taiyār k.; khod-kar banāna—jaise kuān wagaira.

3.—Zalil k.; past k.; girānā; utārnā; kam k.; ghaṭānā.

4.—Tabāh k.; gārat k.; barbād k.; nās kar-d.

5.—Ghaṭā d.; miqdār meṅ kam kar-d.; talaf k.

6.—Past kar-d.; dabā d.; maglūb kar-d.

7.—Girā d.; past kar-d.; zawāl lūnā; kisi ke zawāl k̄ā bā'is h.

8.—Ghaṭā d.; kam kar-d.; qīmat yā māliyat kī ta'dād ko ghaṭā d.

9.—Ta'dād ghaṭā d.; de-kar kam kar-d. yā kuchh bhī rahue na d.

To sink the national debt—Qaumi qarz ko kuchh adā kar-ke kam kar-d. yā de-dilā-kar bi-l-kul sāf kar-d.

Sink, *n.* 1.—Maile pānī ke bahāne ke liye nālī muhrī yā parnālā.

2.—Nābdān ke muta'alliq lakṛī patthar yā lohe wagaira k̄ā bartan jismeṅ mailā pānī jam' ho.

Sinner, *n.* Gunah-gār; 'āsī; pāpī; fajir; fāsiq; kukarmī.

Sip, *v. t.* 1.—Ghūnt ghūnt pīnā; thoṛā thoṛā pīnā; jur'a jur'a pīnā.

2.—Chūsna; chusaknā.

3.—Kisi shai meṅ se kuchh pīnā.

Sip, *v. i.* Thoṛā sā pīnā; ghūnt ghūnt pīnā.

Sip, *n.* 1.—'Araq wagaira k̄ā ghūnt ghūnt pīnā. [zarā sā zāiqa yā maza le-l.]

2.—Ghūnt; jur'a; kisi shai kī k̄hafif sī zāiqa-chashī; kisi chīz k̄ā

To take a sip—Ek ghūnt pī l.; zarā sā zāiqa chakh l.

Sir, *n.* 1.—Ek ta'zīmī kalīna jo mu'azzaz yā wājibu-t-ta'zīm mardoṅ kī taraf k̄hitāb karne meṅ musta'mal hotā hai; sāhib; jānāb; huzūr.

Is lafz k̄ā isti'māl sāga-i-jam' meṅ bhī us hālat meṅ hotā hai jab koyī wā'iz apne sām'in kī taraf muk̄hātab ho-kar unse kuchh kahtā hai.

2.—Jis shakhs ko Knight yā Baronet k̄ā k̄hitāb diyā jātā hai uske nām ke mā-qabl bhī *Sir* k̄ā lafz musta'mal hotā hai.

Sister, *n.* 1.—Bahau yā bahīn; ham-shīra; k̄hwābir yā k̄hwāhar.

☞ Co-relative to Brother.

2.—Woh 'aurat jo dūsri 'aurat kī ham-mazhab yā ham-jius wagaira [ho.]

- 3.—Ham-qism; ham-jins; ham-haisiyat; ek qism kā.
 Sister-in-law, *n.* (a) Shauhar kī bahān; nand; nanad; dewrānī. (b) Jorū kī bahān; sāli; jethānī. (c) Bhāyī kī jorū; bhāwaj; bhābhi; bhāihū. [bat se bhārī hui.]
- Sisterly, *a.* Bahān sī yā bahān kī sī; jo bahān ke liye zebā ho; muhab-Sit, *v. i.* 1.—Baithnā; chūtar ke bal baithnā; āsan mār-kar baithnā.
 “Said of human beings, and sometimes of other animals.” *Webster.*
- 2.—Sewnā; adde par baithnā; pairon ke bal baithnā—jaise parind.
 3.—Ārām kī hālat meñ rahnā; ārām k.; rahnā; kisī hālat meñ
 4.—Pañā; rahnā jaise bojh; guzarnā; lagnā. [rahnā.
 Grief sits heavy on his heart.—Uske dil par ranj kā bojh yā bhārī sadma hai.
 —A weight or burden sits heavily upon him—Bojh uspar girān-bār guzartā hai (usko bhārī lagtā yā ma'lūm partā hai).
 5.—Honā ya'nī jism par thik baithnā yā na baithnā; thik h. yā baithnā; durust h.; rāst ānā—jaise qad par.
 A coat sits well or ill—Angarkhā yā to thik hotā hai yā nahiñ ya'nī iske liye taiyār huā ho uske badan par yā to chipak-kar baithtā hai yā dhilā-dhālā khwāh tang hotā hai [masrūf rahnā; kachahrī k.
 6.—Ijlās k.; nishast k.; baithnā; kā-i-sarkārī ke anjām meñ
 The court sits daily—'Adālat kā ijlās har roz hotā hai.—The commissioners do not sit regularly—Ahl-i-kamishan kā ijlās barābar nahiñ hotā.
 To sit at meat—Khānā khāne baithnā.—To sit down—(a) Kursī wagaīra par baith jānā.—(b) Muhāsara shurū' k.—(c) Ābād h.; mustaqil taur par sukūnat ikhtiyār k.—(d) Qarār pakarū; mutmayin ho-kar baith rahnā ya'nī kisī kām kī pairawī mauqūf kar-d.—To sit for a portrait—Taswīr khinchwāne ke liye baithnā; apnī taswīr khinchwānā.—To sit up—(a) Uth baithnā.—(b) Baith rahnā; na letnā; jagā k.; bistar par na jānā.—To sit up late at night—Rāt ko der tak jagā k. (baith rahnā yā na sonā).—(a) Dekhā k.; khabargiri k.. nigrān rahnā.—To sit up with a sick person—Bimār ko dekhā k.—(d) Baith saknā.—He is too ill to sit up—Woh isqadar bimār hai kī baith nahiñ saktā.
 Sit, *v. t.* 1.—Baithnā; sawār h. yā sāvārī k.; āsan jamānā. [hai].
 He sits a horse well—Woh ghore par khūb baithtā hai (uskā āsan khūb jamtā
 2.—Baithālnā.
 “To sit me down, to sit him down, to sit them down, equivalent to I seated myself, &c., are familiar phrases used by good writers, though deviations from strict propriety.” *Webster.*
- Site, *n.* Woh jagah jahān koyī shai qāim kī-jāe : mauqa'; jagah; aisi jagah jahān koyī shai hamesha ke istīmāl ke liye banāyī yā qāim kī-jāe yā woh maqām jo aisi shai ke banāne yā qāim karne ke liye pasand kiyā-jāe. [ohiz par baithē.
- Sitting, *n.* 1.—Nishast; baithak; jis dhang se koyī kisī baithne kī
 2.—Kisī baithne kī jagah yā chiz par baith jānā.
 A sitting down—Baith jānā.
 3.—Taswīr khinchwāne ke liye baithnā yā jo waqt usmeñ sarf ho.
 4.—Jalsā; ijlās; ashkhās-i-zī-ikhtiyār kā kām karne ke liye apnī jagah par maujūd yā ikatthā h.
 5.—Kisī kām meñ kuchh 'arse tak barābar lagā rahnā; kisī parh-ne likhne ke shagl meñ kuchh 'arse tak bilā rukāwat lagā rahnā.
 6.—Khol kām yā mulāqāt kī hālat meñ baithne kā waqt. [baithnā.
 7.—Senā yā sewnā; bachche nikālne ke liye parindon kā andon par

Situate, } *a.* Istihkām ke sāth qāim; wāqī'; jā-guzīn; shakhshon yā
Situating, } chizon ke i'tibār se kisi hālat meñ h.

To be *situate* or *situating*—Honā yā wāqī' h.; qāim h.

Situation, *n.* 1.—Maunq'; jagah.

2.—Hālat; sirat; haiṣiyat.

3.—Jagah; 'uhda; mansab; naukari; khidmat; asāmi.

Six, *n.* Chha; shash.

To be *at six* or *seven*, or, as more generally used, *at sixes and sevens*—Ahtar yā
pareshān h.; titar-bitar h.; tin-terah h.; darham-barham h.

Size, *n.* 1.—Barāyi; qad-o-qāmat; qad; qāmat; zaḥāmat; jasāmat;
dil-daul; lambāyi chaurāyi; barāyi-chhotāyi; sath ki lambāyi-chaurāyi.

2.—Un bahut si chizon kā ma'mūlī paimāna jo bikri ke liye banāyi
jāti haiñ—jaise jūte dastāne wagnā. [lihāz se durust k.

Size, *n.* 4. Qad ke mutābiq durust yā murattab k.; lambāyi-chaurāyi ke

Sized, *a.* 1.—Qad yā lambāyi-chaurāyi ke mutābiq durust kiya huā.

2.—Khās qad-o-qāmat r. w.; khās qism ki lambāyi-chaurāyi r. w.

Chiefly used in compounds; as, *large-sized*, *common-sized*,
middle-sized, &c.

Skeleton, *n.* 1.—Haiwān ke jism ki haddiyān jo gosht se judā ho-kar
apni apni asli jagah yā hālat par rah jāen; thathri. [ho.

2.—Kisi chiz kā dhāncha; khās khās hisse jupar auron kā madār

3.—Khāka; dhāncha; 'unwān aur ibtidāyi umūr; kisi tasnif ke
mukhtalif maddāt aur uske muta'alliq ki 'ām qism ki bāteñ.

4.—Nihāyat dublā-patlā shakhs; jiske jism meñ haddi aur chamṛe
ke siwā aur kuchh na rah jāe.

Sketch, *n.* Kisi chiz kā khāka yā dhāncha; khām yā kachchā naqsha;
kisi shai kā ibtidāyi yā gair-mukammal khāka; musawwada.

Sketch, *r.* 1.—Kisi chiz ki ek 'ām sūrat khari k.; khāka yā musawwa-
da taiyār k.; dhāncha banānā; kachchā naqsha banānā.

2.—Kisi shai ke muta'alliq khās khās bāteñ yā khayālon ko qāim
kar ke uskā mansūba bāndhnā.

Skill, *n.* Kisi 'ilm yā fan kā 'ilm-i-bā'amal; kisi 'ilm yā hunar meñ
khūb muzāwalat ya'nī usse achenbi tarah mānūs h. aur use jhat-pat
aur suhūlat ke sāth kām meñ lā-salnā; kisi 'ilm yā fan meñ dast-gāh;
mahārat; mashshāq; dast-gāh; dast-i-qudrat; ustādi; hunar; wāqif-
kāri; chālāk-dasti; tez-dasti; gun; hathaūfi.

Skilled, *a.* Kisi shai se baḥhūbī wāqif yā mānūs; māhir; mashshāq;
hunar-mand; kisi shai kā 'ilm aur 'amal donoñ r. w.; kisi chiz ko
khūb jāne w. (uskā guni).

Followed by *in*.

Skillful, *a.* Hunar-mand; kisi fan meñ khūb māhir; tez-dast; mashshāq;
kāri-gar; liyāqat ke sāth anjām d. w.; kisi fan yā peshe ke muta'alliq
hāth se kār-ruwāyi karne meñ chālāk; bāri mahārat yā mashq r. w.;

Often followed by *at* or *in*. [pūrā; pakkā.

Skillfully, *ad.* Hunar-mandi ke sāth; kāri-gari se; bāri hoshyāri ke
sāth; tez dasti se; bare funn-o-firāsāt ke sāth; chusti-o-chālāki se.

Skillfulness, *n.* Hunar-mandi; tez-dasti; kisi bāt yā kām ke achenbi
tarah karne ki qābiliyat; tamiz ke sāth aur thik thik-har kām ke
karne ki liyāqat; mazāq ke sāth aur qawā'id par lihāz rakh-kar kār-

rawāyī ki salāhiyat; 'ilm aur qābiliyat jo tajrībe se hāsīl ho; mash-shāqī; ustādī; sughrāyī; mahārat.

Skim, v. t. 1.—Karchhanī yā kaf-gīr wagaira ke zarī'e se ūpar se khainch utār yā kāṭ 1.—jaise dūdh kī bālāyī; khainch-kar nikāl 1.

2.—Kisī shai kī sath ke nazdik se guzarṇā; kisī shai kī sath ko khafif sū chhūtā chalnā. [uske nazdik nazdik barābar chalā jānā.

Skim, v. i. 1.—Subkī se chalnā; barābar chalā jānā; sath chhūte yā 2.—Ūpar hī ūpar jhaṭ se guzar jānā; kisī shai par 'ujlat aur kam-tawajjuhī ke sūth libāz k.

Skin, n.—Khāl; chamrā; post; chirm; chām; jild.

2.—Jānwar kā chamrā jo uske badan se judā kar-diyā jāe 'ām isse kī sūkhā yā begair sūkhā yā kamāyā ho; khāl.

3.—Darakhṭon yā phalon kā chhilkā.

Skin, v. t. 1.—Khāl chamrā yā post utār khwāh khainch 1.

2.—Chamre se mañḍhuā; ūpar se dhānp yā chhipā d.

Skin, v. i. Post se chhip jānā; chamre se dhānk jānā.

Skinless, a. Jismēn chhilkā na ho yā jiskā chhilkā nihāyat patlā ho.

Skinless fruit—Be chhlike kā phal yā jis phal meñ bahut hī bārik chhilkā ho.

Skip, v. i. Kūdṇā; phāndṇā; jast k.; kulānch mārṇā; bakrī yā bherī ke bachehe kī tarah kudakṇā.

To skip over—Nazar-andāz k.; firo-guzāst k.; chhoṛ d.

[jānā.

Skip, v. t. Chhoṛ jānā yā d.; nazar-andāz kar-jānā; bhūl jānā; ḍānk

Skip, n. 1.—Kūd; jast; uchhāl; chhalāng. [juz kā firo-guzāst.

2.—Ek shai ko chhoṛ-kar dūsrī shai par guzar jānā; kisī shai ke ek

Skirmish, n. 1.—Jang meñ koyī khafif sī laṛāyī; jo fanjēn dūr dūr par hoñ unke darmiyān halkī laṛāyī; fanj jo pare par ho uskī chhoṭī ohhoṭī ṭolīyon ke mā-bain khafif jang.

2.—Nizā'; jhagrā; munāqsha; mubāhasa; nokjhok; kashākash.

Skirt, n. 1.—Kurtī yā aṅgarkhe wagaira ke nīche kā hissa jo ḍhilā-

2.—Hāshiya; kauāra; lab; dāman. [ḍhilā hotā hai; dāman.

The skirt of a forest—Jangal kā hāshiya yā kauāra; dāman-i-sahrā.

Skirt, v. t. Kanāre kanāre lagānā; kanāra yā hāshiya banānā; kisī ke kanāre yā hāshiye se lagā huā barābar h. [rahuā; sarhad par rahnā.

Skirt, v. i. Hāshiye par h.; kanāre par h.; dāman par h.; kanāre par

Skulk, v. i. Dabak jānā; goshe meñ ho-jānā; kone meñ chhip jānā; dabak-kar nikāl jānā tā-ki jisse apnī tāyīn bachānā maqsūd ho woh sāmne na paṛe.

Skulk, } n. Jo shakhs dabkā yā kone meñ ghūsā rahe; jo apnā

Skulker, } furz anjām na kare; jo apne kām ko dūstre par ṭāl de.

Sky, n. 1.—Āsmān; falak; ākāś.

2.—Mausim; rit; āb-o-hawā.

Often used in the formation of self-explaining compounds; as, *sky-aspiring, sky-coloured, sky-roofed*, and the like. [phailā huā nahīn,

Slack, a. 1.—Khinchā huā nahīn; tanā huā nahīn; ḍhilā; mazbūtī se A slack rope—Ḍhilī rassi; rassi jo khūb khinchi yā tanī na ho.

2.—Kam-zor; lachar; ḍhilā; jisse koyī shai mazbūtī se na pakrī jāe.

3.—Sust; majhūl; sahl-ankār; jisqadar mihnat chāhiye utnī na k. w.; mustā'id yā sar-garm nahīn; ḍhilā; ahādī; gāfil.

4.—Sust; tez nahīn; be zor kā. [nahīn; achchhī tarah nahīn.

Slack, ad. Kam kam; kisiqadar; bakhūbī nahīn; jitnā chāhiye utnā

- Slacken, v. i.** 1.—Dhilā ho-jānā; karāyī yā mazbūtī meñ kam ho-jānā;
 2.—Sust ho-jānā; dhilā ho-jānā; gāfil ho-jānā. [tanāw kam ho-jānā.
 3.—Bastagī kho d.; chūrchūr ho-jānā; reza-reza ho-jānā
 4.—Kam ho-jānā; saḥbtī meñ kam ho-jānā; shiddat kā ghaṭ jānā.
 5.—Tezī ghaṭ yā nikal jānā; aur āhista chalnā yā bahuā.
 6.—Zail ho-jānā; za'if ho-jānā; ghaṭ jānā.

Slack, Slacken, } *v. t.* 1.—Dhilā kar-d.; tanāw kam kar-d.

2.—Rok r.; fuiyāzī ke sāth kām meñ na lānā.

3.—Pānī dāl-kar bujhānā; bujhānā.

4.—Rokuā; insidād k.; bāz r.

5.—Kisī shai ke zor quwwat yā tezī wagaira ko kam kar d.

“Applied to exertion, gait, heat, pain, and the like.” *Webster.*

Slackness, n. Dhiāpau; tanāw yā khiñchāw kā na h.; sustī; gāflat;
 'adam-tawajjuhī; kisī shai kī taraf kisī khās mailān kā na h.; kamzorī;
 zor yā shiddat kā na h. [bujhānā—juise chūnā; butānā.

Slake, v. t. Bujhānā—jaise pyās; thandhā k. maslan āg; pānī dāl-kar

Slake, v. i. Bujh jānā; thandhā ho-jānā.

Slam, v. t. Zor se band k.; dhar se mār-nā.

Slander, n. 1.—Jhūṭhā bayān yā jhūṭhī khabar jo kisī kī nisbat adā-
 watan is garaz se kahī jāe ki uskī nek-nāmī meñ futūr pare; gibat;
 kisī ke piche uskī nisbat 'adāwat kī rāh se jhūṭhī jhūṭhī bāteñ is
 liye kahū ki log use burā jāneñ; bad-go'ī.

2.—(Law) Bātoñ ke zarī'e se izāla-i-haisiyat-i-'urfi; jhūṭhī aur hatk
 paidā karne-wālī bāteñ jo dūsre kī nuqsān-rasnī aur be-ābruyī ke liye
 zabān par lāyī jien; buhtān; iftirā.

Slander, v. t. Bad-nām k.; izāla-i-haisiyat-i-'urfi k.; kine kī rāh se jhūṭhī
 bāteñ kuh-kar nuqsān pahuñchānā; 'adāwatan jhūṭhe jhūṭhe qisse
 kah yā phailā kur nek-nāmī meñ dhabbā lagānā yā futūr dālnā; buh-
 tān dāg yā kalank lagānā; jhūṭhī lim lagānā.

Slanderer, n. 'Adāwat kī rāh se jhūṭhī jhūṭhī khabareñ phailā-kar kisī
 ko zarar pahuñchāne w.; muftarī; jhūṭhī lim lagāne w. [kā 'ādī.

Slandorous, a. 1.—Jisse buhtān kī bāteñ nikleñ; iftirā par māl yā us-

2.—Jismeñ jhūṭhī jhūṭhī nuqsān paidā karne wālī hatk kī bāteñ
 hoñ; hatk-āmez; buhtān se bharī huyī. [ek qism kī bol-chāl.

Slang, n. Bol-chāl ke muhware jo gair-mustanad aur shusta na hoñ;

“Especially, such [language] as is in vogue with some class in
 society; as, the slang of the theatre, of college, of boatmen, &c.” *Webster.*

Slant, a. Dhaluāñ; tircbhā; idhā yā kharā nuhīñ.

Slant, v. t. Tircbhā kar-d.; dhāl kar-d. yā dhaluāñ banā d.

Slant, n. Dhāl.

Slap, n. Tamāñche kī mār; kisī chauṛī chīz kī mār; tamāñcha; dhaul;
 thappar; chaṭkanā; lappar. [thappar mār-nā; thappar-yānā.

Slap, v. t. Tamāñcha lagānā yā mār-nā; dhaul lagānā yā dhauliyanā;

Slap, ad. Dhar se; dhab se; jhatpat; chaṭpat; sauran; turant.

Slaughter, n. 1.—Insān kī jān kī barī aur fuzūl halākat; khūñ-rezī;
 kusht-o-khūñ; mār-pīṭ ke zarī'e se bahut se logoñ kī jān kā jānā;
 jān kushī; qatl; jidāl; qital. [halākat.

2.—Qassābī; zabh; bikrī ke liye bailoñ yā dūsre jānwaron kī

Slaughter, v. t. 1.—Mārnā; halāk k.; qatl k.; khūn-rezī k.; bahut sī jāneñ barbad k.; laṛāyī meñ jān l.

2.—Zabh k.; bechne ke liye mārnā. [jānwar zabh kiye jāte haiñ. Slaughter-house, n. Maslakḥ; mazbah; woh makān jahān bikrī ke liye Slaughterous, a. Muhlik; khūn-khwār; khūn-rez; khūnī; ghānak.

Slave, n. 1.—Gulām; banda; halqa-ba-gosh; dūsre kī marzī ke bi-l-kul tābi; jisko āzādāna kār-rawāyī kā ikhtiyār na ho balki woh kulliyatan dūsre kā malikūm ho.

2.—Woh shakhs jo kisī shai ko rok na sake; jis shakhs kā dil uske qābū meñ na ho; jo shakhs be-ikhtiyār kisī shai ke tābi' ho-jāe. [jāe. A slave to lust—Shahwat-parast; jo shakhs be-ikhtiyār shahwat meñ guriftār ho.

3.—Jo shakhs gulām kī mānind mihnāt kare; quli; mazdūrā; pissū. [as, slave-dealer, slave-market, slave-merchant, and the like.

Slave is often used in the formation of self-explaining compounds; **Slave, v. i.** Sakht riyāz k.; shiddat se mihnāt k.; gulām kī tarah mashaqqat k. [tābi' h.; halqa-ba-goshī.

Slavery, n. Gulānī; bandagī; kisī shakhs kā bi-l-kul dūsre kī marzī ke Slave-trade, n. Gulāmōñ kī tijārat; mardoñ aur 'auratōñ ko kharid-kar dūr-o-darāz ke mulkōñ meñ le-jānā aur unheñ ba taur gulāmōñ ke bech dālnā; burda-faroshī. [ho; gulāmāna; zalī; kamīnōñ sā; dūñ.

Slavish, a. 1.—Gulāmōñ kā yā unse muta'alliq; jo gulāmōñ ke liye munāsib

2.—Jismēñ barā riyāz karṇā parē; mazdūr kī sī; zalī; jismēñ gulām kā sū riyāz karṇā parē.

Slavishly, ad. 1.—Kaminagī se; zillat se; niebepan ke sāth; gulāmāna.

2.—Pissū kī tarah; mazdūr kī tarah; gulām kī mānind.

Slavishness, n. Halqa-ba-goshī; gulāmī; zillat; kamīnagī.

Slay, v. t. Qatl k.; zabh k.; kisī hathiyār se khwāh mār-piṭ-kar mār dālnā; halāk k.; khatm kar-d.; nest kar-d.; halāl kar dālnā.

Slayer, n. Halāk qatl yā zabh k. w.; qātil; khūnī; jān l. w.

Sleep v. i. 1.—Sonā; nīnd l.; sūtnā.

2.—Gāfil rahnā; tawajjuh na k.; be-fikr rahnā; ohaukas yā khabar-dār na rahnā; be-parwāyī ke sāth rahnā; khwāb-i-gaflat meñ rahnā.

3.—Hālat-i-qarār yā sukūn meñ rahnā; be-kār rahnā; be hiss o-harakat rahnā; chupchāp parā rahnā; lihāz na kiyā jānā; zer-i-mu-

Sleep, n. Nīnd; khwāb; naum; āram.

[bāhasa na h.

A sound sleep—Gahirī nīnd; gaflat kī nīnd.

Sleeping, p. a. Jo sone meñ guzre.

Sleeping partner—See Dormant.

Sleepless, a. Jismēñ yā jisko nīnd na āye; jismēñ mind muyassar na ho; jo jāgte bite guzre yā kate. [barām ho.

A sleepless night—Jis rāt ko nīnd na āye; jo rāt jāgte kate; jis shab ko khwāb

Sleeplessness, n. Nīnd ka na ānā; ānkh kā na lagnā; bedārī; be-khwābī.

Sleepy, a. 1.—Nīn-lāsā; nīnd se bharā huī; sone par rāgib; māl-ba-khwāb; khwāb-ālūd; alsāyā.

2.—Nīnd paidā k. w.; jisse nīnd āye; naum-āwar.

A sleepy drink—Woh shai jiske pine se nīnd āye (pine wālā so-jāe).

3.—Sust; kāhil; majhūl; bhārī.

Sleeve, n. Āstīn; baholī; bāñh.

To laugh in the sleeve.—See Laugh, v. i.—To pin or hang on the sleeve of—Kisī ke tābi' h. yā k.; kisī par munhasir rahnā yā k.

Sleeve, *v. t.* Āstīn lagānā; bāñh lagīnā.

Sleight, *n.* 1.—Shu'bada-bāzī; buqqa-bāzī; dīth-bandī; indrajāl; koyī kartab jo aisī phurtī se kī-jāe ki yah na ma'lūm ho ki woh kyūn-kar

2.—Chābuk-dastī; chālākī; tez-dastī. [huyī.

Slender, *a.* 1.—Patlā; motā yā dabiz nahīn; lambāyī ke lihāz se daur

2.—Kam-zor; za'if; mazbūt yā qawī nahīn; khafif; kam. [meñ kam.

Slender hope—Ummēd-i-za'if; kam ummed; khafif ummed.—A slender constitution—Kam-zor badan.

3.—Khafif; nā-chīz; qalil; thoṛā; qadre-qalil. [būjh kam ho.

A man of slender intelligence—Kam-fahm shakhs; woh shakhs jisko samajh-

4.—Qalil; nā-kāfi; kam; jispar rahm yā tars āye.

Slender means of support—Basar-i-aṅqāt kā zari'a jo kāfi na ho.—Frequent begging makes slender alms—Bār-bār māṅgne se bhikh kam milti hai.

5.—Kam; ziyāda nahīn; jismeñ i'tidāl kā lihāz rakkhā jāe.

A slender diet—Kam gizā; thoṛā khānā.

Slenderly, *ad.* Kam yā kam kam; thoṛā; qillat ke sāth; nā-kāfi taur par; kasrat so yā zivādātī ke sāth nahīn; halkā.

Slenderness, *n.* Bāñkī; patlā h.; patlāpan; patlāyī; mazbūt na h.; kam-zorī; zu'f; qillat; kamī; kāfi na h.; thoṛāyī; ziyādātī kā na h.

Slice, *v. t.* 1.—Patle patle ṭukṛe tarāshnā; kisi shai se ek bārik chaurā ṭukṛa tarāsh l.; qāsh utārṇā; phāñk tarāshnā; waraq utārṇā.

2.—Ṭukṛe ṭukṛe k.; kāt kar hisse hisse judā k. [jo kāt liyā jāo.

Slice, *n.* Waraq; qatlā; qāsh; phāñk; kisi chīz kā chaurā patlā ṭukṛa

Slide, *v. i.* 1.—Phisalṇā; khisaknā; khasaknā; kisi shai kī sath par phisalṭā ya'nī begair kūde yā dhulke chalā jānā; be hile-ḍole barābar chalā jānā. [lūm ek hālat se dūsrī hālat meñ ho-jānā.

2.—Chupchāp be-ma'lūm guzartā jānā; āhista āhista aur be-ma'-

3.—Bilā dushwīrī yā rukāwat kisi dūsrī shai meñ jā rahnā.

Slide, *v. t.* 1.—Ghuserṇā; khaskā-kar ḍāl d.

2.—Be-ma'lūm dākhlī kar-d; ghuser d.

Slight, *a.* 1.—Za'if; khafif; qawī nahīn.

A slight effort—Khāṭif (thoṛī si) koshish; baṛī koshish yā sa'ī-nahīn.

2.—Nā-piedār; mazbūt nahīn; jo der pī na ho; sarī'u-z-zawāl.

A slight structure—Tā'mīr-i-nā-piedār; koyī shai jo banāyī jāe par mazbūt na ho ya'nī balut dīnōn tak qāim na rah sake.

3.—Gahira nahīn; khafif sū; zarū sū.

A deep impression—Khafif asr; asr jo der tak qāim na rahe.

4.—Sakht yā shadīd nahīn; jiski shiddat na ho; khafif; kisīqadar.

A slight disease, illness, or indisposition—Khafif bimāri 'alālat yā nā-sāzi-i-tab'.—A slight pain—Shiddat kā dard nahīn; khafif dard.

5.—Nā-chīz; bā-waq'at nahīn; gair-i-aham.

6.—Qawī nahīn; mazbūt nahīn; za'if; jisse koyī ma'qūl ho-sake—jaise bahs wajh yā dalil; nā-ma'qūl yā gair-i-ma'qūl.

7.—Sarā-sarī; bādīn-n-nazari; uparāuñchhā; wāqī'i yā kāmīl nahīn.

A slight examination—Tahqiqāt-i-sarā-sarī; wāqī'i yā kāmīl taftish nahīn.

8.—Qawī yā bhāri nahīn; dublā; patlā.

9.—Be-waṇṇ; za'ifu-l-aql; nā-dān. [tawajjuhī; tagāful; hiqārat.

Slight, *n.* Kisīqadar tahqīr jo be-iltifātī yā sahw kī wajh se zāhir ho.; 'adam-

63 "It expresses less than Contempt, Disdain, and Scorn." Webster.

Slight, *v. t.* Be-waq'at aur nā-qābil-i-lihāz samajh-kar be-iltifātī k.; tahqīr k.; gāflat k.; nā-tawajjuhī k. [darāmad k. (bartāw k.).

To slight over—Jhatpat kar jānā; uparāuñchhā k.; be-parwāyī ke sāth 'amal-

- Slightly, ad.** Gāfilāna; gair-muaddabāna; tahqir ke sāth; khiffat ke sāth. [shiddat ke sāth nabūn; halke se; haule se.
- Slightly, ad. 1.**—Khafif sā; thorā sā; kisiqadar; ūpar hī ūpar; ziyāda yā 2.—Gāflat ke sāth; be-libāzi se; 'adam-tawajjuhī se; kisiqadar haqarat se. [mazbūt yā bhāri na h.; sirf ūpar se h.
- Slightness, n. 1.**—Khiffat; khafī yā halkā h.; halkāpan; kam-zori; 2.—Gāflat; be-iltifātī; 'adam-tawajjuhī.
- Sling, n. 1.**—Dhelwāns; gophan; salākhan. 2.—Pheñk; zad; zurn; chalānā. 3.—Hāth ke zakhmī hone kī hālat meñ paṭṭī jo uske laṭkāye rahne ke liye gale se laṭkā di-jāe; gal-paṭṭī; gal-jandṛā yā gal-gandā. 4.—Sikhar; chibānā.
- Sling, v. t. 1.**—Gopman yā dhelwāns se pheñknā; dhelwāns chalānā. 2.—Is tarah laṭkānā ki jhūthe lage; jhulānā.
- Slip, v. i. 1.**—Phisal jānā; khisak jānā; be-gair kūde dhulke yā pair se chale kisi shai kī sath par barābar chale jānā. 2.—Phisal jānā; pair jamā ke na chalnā. [hārā pair phisal jāye. Walk carefully, lest your foot should slip—Ihtiyāt ke sāth chalo mudā lā tum- 3.—Apnī jagah se haṭ jānā; sarak jānā; ṭal jānā; khisak jānā. [hai. Usually with out. A bone may slip out of its place—Haddī apnī jagah se khisak yā ṭal jā saktī hai. 4.—Dabak-kar nikal jānā; dum dabū-kar chalā jānā; chupke se With away. [chal d.; saṭak jānā. 5.—Galatī k.; bhūlnā; chūknā; bhūl yā chūk k.; khatā k. [pā jānā. 6.—Yakāyak yā be-ma'lūm nikal yā guzar jānā. 7.—Sahwun dākhl ho-jānā; bhūl se paṭh jānā; galatī se dākhl An error may slip into a writing notwithstanding all possible care—Bā-waaf ihtiyāt-i-mumkina ke tabir meñ galatī sahwan ho-saktī hai. 8.—Be-ma'lūm jāta rahnā; kho jānā; gāib ho-jānā. To let slip—Phande se chhurā d.; khol d.—jaise shikārī kutte ko.
- Slip, v. t. 1.**—Chupke se pahuñchā yā dākhl kar-d.; chupchāp dāl d. 2.—Firo-guzāst k.; gāflat se kho d.; gāflat kī wajh se hāth se nikal jāne d. [wajh se hāth se nikal jāne na deā. Let us not slip the occasion—Ham ko chūbiye kī is mauqe' ko apnī gāflat kī 3.—Qalam k.; kāṭnā; chhāṭnā; tarāshnā. 4.—Kisi ke pās se nikal bhāgnā; dhokhā de-kar chal d. [From is here understood. 5.—Khol d.; chhor d. 6.—Girā d.; pheñk d.; chhurā l. [se libāz na k. 7.—Gāflat se nazar-andāz k. yā chhor d.; 'adam-tawajjuhī kī wajh To slip over the main points of a subject—Kisi mazmūn ke muta'alliq khatā khās būton ko gāflat se nazar-andāz kar-d. (chhor d. yā chhor jānā). To slip on—Jaldī se yā dhilā-dhālā pahin l.; gale meñ dāl l.; aṭā l.
- Slip, n. 1.**—Phislāhat; rapaṭ; bichhal. [jān-būhj-kar na ho. 2.—Galatī khatā yā bhūl-chūk jo nā-dānista ho-jāe; bhūl-chūk jo 3.—Qalam; dālī; tahnī. 4.—Fīrār; yakāyak yā chhip-kar nikal bhāgnā yā chhor jānā. To give one the slip—Kisi ke taht se nikal bhāgnā; kisi ko chhor-kar chupchūp chal d.; kisi ke pās se yakāyak bhāg jānā. 5.—Kam chaurī lambī dhajji; lambā par kam chaurā ṭukṛā; purza; ṭukṛā; chiṭ; band; pārchā yā parcha.

- A slip of paper—Kāgaz kī band; kāgaz kī chit yā parcha.
- Slip-knot, *n.* Sarak-phānsī; sakar-muddhī; dewrhi girah; rassī wagaira kī girah jo phisal jāe (sarak jāe.)
- Slipperiness, *n.* 1.—Phislāhat; chiknāhat.
- 2.—Be-sabātī; nā-pāedār; be-istihkāmī; mazbūti na r.
- Slippery, *a.* 1.—Chiknā; phislāhā; phisal j. w.; jo chipak yā simat na
- 2.—Jispar pakkā bharosā na ho-sake; be-sabāt. [jāe; bichhlahā.
- 3.—Jiskā dhar yā pakar r. sahl na ho; jo chupke se chal de.
- 4.—Jiske pair na jamein; jo mazbūt-o-sābit-qadam na ho.
- 5.—Be-sabāt; mutalawwin; jo badlā (tabdil huā) kare; jiskā
- thikānā na ho; gair-mustaqil. [woh asar-pazir hogā yā nahīn.
- 6.—Jiskā asar gair-mutahaqqaq ho; jiskī nisbat yah shubha ho kī
- Slipshod, *a.* 1.—Begar erī charhāve jūte pahine huye.
- 2.—Jismein be-i'tināyī yā be-parwāyī pāyī jāe; lachar; phūhar;
- behūda; atwār yā tarz-i-'ibārat wagaira mein be-ihtiyāt.
- Slit, *v. t.* 1.—Lambā kātūnā; lunbe lambe tukre yā dhajjiyān kātūnā.
- 2.—Kisī shai mein lambī chīr chīrnā.
- 3.—Phārnā; chīrnā; shigāf k.
- Slit, *n.* Lambī chīr; lambā chhed; chhotā sūrākh
- Slope, *n.* 1.—Dhāl; utār; jhukāw; niche kī taraf jhukāw.
- 2.—Dhālwan zamin; charhāw. [terhā le-chalnā.
- Slope, *v. t.* Dhāl k.; dhālwan banānā; jhukānā; tīrchhā k.; tīrchhā yā
- Slope, *v. i.* Tīrchhā h.; jhukā h.; dhālwan h.
- Sloping, *a.* Jhukā yā jhukā huā; tīrchhā; dhālwan.
- Sloth, *n.* 1.—Āhistagī; dhilāyī; der; dirang. [majhūlī; āskat.
- 2.—Kām yā mihnāt kī taraf tabī'at kā māl na h.; sustī; kāhilī;
- Slothful, *a.* Sust; kāhil; āskatī; majhūl; āram-talab; ālasi; jiskā jī
- kām yā mihnāt karne ko na chāhe. [taraf tabī'at kā māl na h.
- Slothfulness, *n.* Sustī; kāhilī; āram-talabī; majhūliyat; āskat; kām kī
- Sloven, *n.* Jis shakhs ko apne kapre-latte kī fikr na rahe; jo shakhs
- safāyī kī fikr na rakkhe; woh mard yā larkā jo kabhī sāf-o-suthrā na
- rahe; galiz ādmī; phūhar; mailā-kuchelā ādmī.
- Slovenliness, *n.* Phūharpan; kapre-latte kā sāf na r.; 'ādatan safāyī kā
- na r.; hamesha mailā-kuchelā rahnā.
- Slovenly, *a.* 1.—Poshāk yā safāyī se gāfil; najis; mailā-kuchelā.
- A slovenly man—Mailā-kuchelā ādmī; woh shakhs jo hamesha mailā-kuchelā
- kapre pahine yā mailā rahe. [mailā-kuchelā.
- 2.—Dhilā dhālā; abtar; be-tartīb; pareshān; sāf-suthrā nahīn;
- A slovenly dress—Dhilā-dhālī yā mailā-kuchelī poshāk.
- Slovenly, *ad.* Be-parwāyī aur gandagī ke sāth; safāyī ke sāth nahīn;
- mailā-kuchelā; dhilā-dhālā; phūharpan ke sāth.
- Slow, *a.* 1.—Barī der mein thorī dūr chalne w.; tez nahīn; jo jald jald
- barakat na kare (na chale); āhista-khīrām; sust; dhīrā; dhilā; sust
- chalne w.
- 2.—Jiskā wuqū' jald na ho; jo der ke ba'd ho; der mein h. w.
- 3.—Mustā'id nahīn; bar-jasta nahīn; sust; kund; mīthā; jisse
- kisī amr kā wuqū' fi-l badiha na ho.
- 4.—Ta'jil-kār nahīn; jald-bāz nahīn; soch-bichār-kar kām k.w.;
- sust; chālāk yā chust-o-chālāk nahīn. [ma'lūm ho.
- 5.—Waqt mein pichhe; jisse thik waqt nal in balki pichhe kā waqt

The watch is *slow*—Woh jehī ghārī sust chalti hai ya'ni usse thik waqt ma'lūm nahīn hotā balki woh piche ko haṭṭi jāti hai.

6.—Jald jald taraqqī na k. w.; jo jald jald āge na barhe; āhista āhista taraqqī pāne w.

7.—Jiskī samajh moṭī ho; batīu-l-fahm; kund-zihn; 'aql kā kund.

 Slow is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *slow-paced*, *slow-winged*, and the like.

Slowly, *ad.* Āhistagī se; dhīre dhīre; dhīme dhīme; jald jald nahīn; ta'jil ke sāth nahīn; sustī se yā sust; jhaṭpaṭ nahīn; ba-der; der se; haule haule.

Slowness, *n.* Sustī; āhistagī kī chāl; tez na chaluā; dhīre dhīre āge ko chaluā; 'adam-musta'idī; chustī-o-chālākī kā na h.; kund-zihni; dirangī; kāmoū kā der meū k.

Sluggard, *n.* Jo shakhs 'ādatan kām-chor sust aur majhūl ho; kāhil shakhs; ālasī yā āskatī ādmī; ahadī.

Sluggard, *a.* Sust; kāhil; majhūl; dhilā; āskatī; ālasī; ahadī.

Sluggish, *a.* 1.—Hamesha kā sust aur kām-chor; kāhilu-l-wujūd; dhilā; āskatī; ālasī. [(chale).

2.—Jiskī chāl sust ho; jo bahut kam harakat yā jumbish kare

3.—Jismeū harakat kī quwwat na ho; be-hiss-o-harakat; majhūl.

Sluggishly, *ad.* Sustī se; kāhilī se; majhūlī se; āskat se; ālas se; ahadī-pan se; ānkh malte hūye. [āskat; ālas; majhūlī.

Sluggishness, *n.* 1.—Ārām-talabī yā sustī jo paidāishī yā 'ādatan ho;

 Applied to persons.

2.—Harakat kī quwwat na r.; chalne-phirne kī tāqat na r.

 Applied to inanimate matter.

3.—Āhistagī; dhīre dhīre chaluā; dhīmi chāl.

Slumber, *v. i.* 1.—Ūghnā; jhapkī l.; ānkh jhapknā.

2.—Sonā; nūnd l.

3.—Gāfil sust kāhil yā majhūl rahuā. [khwāb i-gaflat nahīn.

Slumber, *n.* Halkī nūnd; gahirī nūnd nahīn; jhapkī; kacchī nūnd;

Slur, *v. t.* 1.—Dāg lagānā; dhabbā lagānā; mailā k.; gānda k.; be-ābrū

2.—Chhipānā; khāk dālnā; nazar-andāz k. [k.; zalil k.

Slur, *n.* 1.—Dāg; dhabbā; kalank; khafif ilzām yā hatk kī bāt; kisī-qadar be-'izattī yā be-ābrūyī.

2.—Dhokhā; dagā-bāzī; robāh bāzī; fareb; jul; jhānsā.

Sly, *a.* 1.—Jo chhipā-kar koyī kām hāth kī is safāyī se kare kī use koyī dekh na sake; chālāk; hoshyār; be-dār; kāyīān.

 In a good sense.

2.—Makr-o-fareb se bharā huā; dar-parda nuqsān pahuñchāne w.; makkār; dagā-bāz; chhalī; dhokhā d. w.

3.—Makhfi; poshida; chhipā huā; jo chhip-kar makkārī aur chālākī se kiya jāe. [ne-pan se.

Slyly, *ad.* Makkārī 'aiyārī yā hilā-bāzī se; dagā-bāzī se; fitrat se; sayā-Smack, *v. i.* 1.—Hoṭhoṭ ko isqadar dabā-kar bosa l. kī jab we judā hoñ to ek tarah kī āwāz paidā ho; zor se chummā l.

2.—Kisī chīz ke chakhne ke ba'd hoṭhoṭ ko judā karne ke waqt ek tarah kī āwāz paidā k.; chapchap k.; chaṭchaṭ k.

- 3.—Ek qism k̄a maza r.; kisī k̄hās qism k̄a zāiqā r.; ek tarah kī lazzat r. [teñ r. yā zāhir k.]
- 4.—Kisī sifat yā k̄hāssiyat kī maujūdagi yā uske asar kī aslī 'alāma-
Smack, v. t. 1.—Aisi tarah chummā l. kī chaṭ sī āwāz paidā ho.
- 2.—Hoṭhoñ se chapchap k. [k.; tarṭarānā.]
- 3.—Phaṭkārñā; chaṭkhāñā; chalā yā mār-kar tarāqe kī āwāz paidā
Smack, n. 1.—Bosa jo bñ-āwāz-i-baland liyā jāe.
- 2.—Laboñ kī chapchapāhaṭ yā chābhuk kī tarāqe kī āwāz.
- 3.—Zāiqā; maza; lazzat; achchhā swād yā rus.
- 4.—Chaṭākā; chaṭākḥā; dhap
- 5.—Thorā sā; miqdār-i-qalil; thoṛī sī chiz jo maza daryāft karne ko liyo khwāh namūne (bāngī) ke taur par di-jāe
- Small, a. 1.—Barē qil-d-ul k̄a nahīñ; miqdār yā darje meñ kam; baṛā nahīñ; chhoṭā; nanuhā; k̄hafif; zurā sū; kotāh; baṛā lambā-chaurā nahīñ; barē qadd-o-qāmat k̄a nahīñ.
- 2.—Kam-waq'at; baṛā yā aham nahīñ; k̄hafif; nā-chiz; chhoṭā; halkā; adnā. [ho; jismeñ der na lge.]
- 3.—Mukhtasar; chhoṭā; jiskā mazmūn tawil (lambā-chaurā) na
- 4.—Bārik; mihū; patlī—jaise āwāz; jo baland na ho. [ho.]
- 5.—Qalil; thoṛā; kasir-t-ta'dād nahīñ; jiskī ta'dād kam yā thoṛī
- 6.—Darje meñ kam; k̄hafif; kam; qulil; thoṛā; bahut yā ziyāda nahīñ. [chhoṭā yā patlā ho.]
- Small, n. Kisī shai k̄a chhoṭā yā bārik hissa; kisī chiz k̄a juz jo Smallness, n. (a) Chhotāyī; k̄hurdi; qad wus'at ta'dād miqdār māliyat yā darje wagaira meñ kamī; khūṣat; qillat; baṛā yā aham na h. (b) Birikī; narmī; k̄hush-āhangī. [parāhuṭ.]
- Smart, n. 1.—Chilak; julan; karak; chunchunāhaṭ; ṭis; ṭapak; par-2.—Sakht rūhānī taklif; baṛā ranj; baṛī jalan.
- Smart, v. t. 1.—Parparāñā; chunchunāñā; chhanchhanāñā; jalnā; phaṭnā; lagnā; chilakñī; chinang mārñā. [sadma uṭhāñā.]
- 2.—Dil k̄a sakht yā bahut hī dukhnā; nihāyat qalbī yā rūhānī
- 3.—Sazā pāñā; ta'zīr bardāsh t. k.; bure sadme yā natīje sahnā.
- Smart, a. 1.—Tez; chubhne w.; jisse jism ke k̄hās hisse meñ shiddat k̄a dard paidā ho.
- 2.—Sakht; shadid; shiddat k̄a; baṛā; nihāyat taklif-dih.
- 3.—Tez; qawī; zor k̄a; shiddat k̄a; sakht.
- 4.—Jismeñ tezi yā chālākī pāyī jāe; hāzir-jawāb; jo jhaṭpaṭ koyī bāt paidā kare (suchāye) yā jawāb de; hoshyār; chatur; sayāñā.
- 5.—Tez aur maṇq'e k̄a; zarāfat se bharā huā—jaise jawāb yā koyī
- 6.—Fauqu-l-bharak; zarq-burq poshāk pahine huye. [qaul.]
- 7.—Tez; tāzī—jaise hawā.
- Smartly, ad. Shiddat se; nihāyat taklif se; tezi se; jhaṭpaṭ; musta'idī ke sūth; zarāfat se; fauqu-l-bharak; tarāwe se; numāish ke taur se.
- Smartness, n. Shiddat; sakhti; tezi; karāyī; zinda-dilī; chustī; zarāfat; hāzir-jawābī. [chūr-chūr kar-d.; purze-purze kar d.]
- Smash, v. t. Sadma pahunchā-kar ṭukre-ṭukre kar-d.; pāsh pāsh kar d.; Smatter, v. i. 1.—Begair khūb wāqifiyat rakkho gufigū k.; be-jāne 2.—Bahut kam muzāq yā k̄hafif sī wāqifiyat r. [bāchhī k.]

Smatterer, n. Sirf khaṣif si bālāyī wāqifiyat r. w.; kisī shai kī kunhiyāt se wāqif nahīn; uparehaṭ.

Smattering, n. Khaṣif wāqifiyat; kunhiyāt (mushkil yā bārik bāton) kī na jānā; sirf ūpar kī kuchh bāton jānā; wāqifiyat-i-juzwī.

Smear, v. t. 1.—Ūpar se malnā yā lagānā; chupaṛnā; potnā.

2.—Najis k.; lūda k.; bigāṛnā; ganda k.

Smell, v. t. Sūnghnā; mahakuā; hū l.

[ma'lūm'k. (Low phrases).

To smell a rat—Qawī shubha r; nihāyat ishtibāh k.—To smell out—Dānāyī se

Smell, v. i. 1.—Bū yā mahak d. khwāh paidā k.; kisī khās qism kī bū-

Followed by of.

[bās r.

To smell of smoke—Dhuān kī mahak r.—To smell of musk—Kasturi kī si

2.—Koyī khās s'fat kisīqadar r.

[khushbū r.

3.—Sūnghnā; quwwat-i-hīma ko kām meṁ lānā.

4.—Dānāyī ke sāth 'anal k.

Smile, v. i. 1.—Muskurānā; muskānā; tabassum k.

Opposed to frown.

[haṁsnā; haṁsī k.

2.—Muskurāhaṭ kī nazar yā chitwan se kisīqadar tahqīr zāhir k.;

3.—Khush-o-khurram ma'lūm d.; uisī sūrat r. jiske dekhne se khushī paidā ho; khilnā; phūlnā; bahār par h; joban par h.; lahlahanā. [h.

4.—Yāwarī k.; madad-gār h.; madad d.; mihrbān-i-hāl h.; yāwar

Smile, v. t. Kisī amr kā izbār muskurā-kar k.; muskurā kar apne dil kā koyī hāl zāhir k. [khud ba-khud khushī mauzūrī yā mihrbānī zābir ho.

Smile, n. 1.—Tabassum; muskurāhaṭ; chihre kī woh khāss sūrat jisse

The contrary to frown.

2.—Muskurāhaṭ jisse khushī nahīn balki tahqīr wagaira zāhir ho.

3.—Tāyīd; mudad; yāwarī; yāri; mihrbānī.

The smiles of Providence—Tāyīd-i-ā-mānī; Khudā kī mihrbānī yā madad.

4.—Khushī se bhārī huyī sūrat; khushī kī surat; joban; bahār; sar-sabzī. [jisse mihrbānī zāhir ho.

Smiling, a. Muskurāti yā muskurātā; khush-o-khurram; bashshāsh;

Smilingly, ad. 1.—Muskurāte; muskurā yā muskī kar; muskurāhaṭ ke sāth; tabassum-kunān; khanda-peshānī se; khushī kī nazar se.

Smite, v. t. 1—Kisī shai par hāth yā mūki chalanā khwāh usko patthar yā kisī bathyār se mārṇā; mārṇā; hathaṛe se mārṇā.

2.—Mār-kar khwāh kisī qism ke bathiyār se jān le. 1.; mār dālnā; balāk k.; kisī shai kī zarb se mahlūk k.

This word is never applied to the destruction of life by poison, by accident, or by legal execution.

3.—Lafāyī meṁ mār-ke harā yā haṭā d.; jang meṁ shikast d.

4.—Muhabbat yā khauf kā ṣar pahunchānā; 'ishq yā sinān-i-'ishq se mār dālnā; khauf se mār dālnā.

To smite off—Kāt dālnā—To smite out—Toṭ-kar nikāl l.

Smoke, n. Dhuān; dukhān; dūd.

Smoke is sometimes joined with other words, forming self-explaining compounds; as, smoke-cloud, smoke-dried, smoke-wreath, and

Smoke, v. i. 1.—Dhuān d.; dhuān uṭhnā.

[the like.

2.—Raftār kī tezi se gard o-gubār uṭhānā yā urānā.

3.—Tambākū yā tamākū pīnā; huqqa pīnā; churaṭ pīnā.

Smoke, v. t. Dhuñān lagānā yā d.; dhuñēñ meñ ya'nī jahāñ dhuñāñ hotā ho wahāñ laṭkānā; dhuñēñ se sukhānā; dhuñēñ kī mahak d.

2.—Sulgāuā; jalānā; pinā yā nosh k.—jaise huqqa.

Smoky, a. 1.—Jisse dhuñāñ nikle; dhuñāñ paidā k. w.

2.—Dhuñēñ kī sūrat yā khāssiyat r. w.; dhuñēñ sā; dhuñēñ kī mānind.

3.—Dhuñēñ se bharā huā; ghanā.

4.—Jismeñ ātash-dāñ wagaira kā dhuñāñ bhar jāyākarē. [kharāb ho-jāe.

5.—Jo dhuñēñ ke sabab se bad-rang ho yā kālā par jāe; jo dhuñēñ se

Smooth, a. 1.—Jiskī sath barābar ho; jo chhūne meñ khurkhurā na ma'lūm de; nā-hamwār nabīñ; ham-wār; barābar; musattah; chauras;

2.—Sāf; musaffā; jilā-dār; muhre-dār; chikuā aur chamkīlā. [silpat.

3.—Ḡair-mawwāj; āhista āhista bahtā huā; jiskī harakat yaksāñ ho; jismeñ pareshāñī yā rukāwaṭ na ho.

4.—Rawāñ; shirīñ; fasīh; mauzūñ; salīs; jo bilā rukāwaṭ yā bilā taammul zabāñ se jāri rahe. [bharā huā.

5.—Mulāim; taskīñ-bakhsh; khushāmad-āmez yā khushāmad se

 Smooth is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *smooth-bodied*, *smooth-faced*, and the like. *Webster*.

Smooth, v. t. 1.—Barābar k.; musattah k.; ham-wār k.; chikuā k.

2.—Āsāñ kar-d.; sadd-i-rāh (rukāwaṭ wagaira) ko dūr kar d.;

3.—Shirīñ banānā; karakhtagī ko dūr k. [sāf kar d.

4.—Kisī shai kī shiddat yā sangīñī ko kam k.; takhfif k.; ghaṭānā.

5.—Dhīmā k.; ṭhañdhā k.; taskīñ d.

6.—Raf' k.; dūr k.; āsāñ k.—jaise mushkil ko.

Smoothly, ad. Barābar; yaksāñ; hamwārtariq par; bilā talātum; bilā takhal-lul; sahl tariq par; bilā-dushwārī; suhūlat se; shirīñī se; fasāhat se.

Smoothness, n. Barābar yā musattah h.; ham-wārī; nichā-ūñchā na h.; khurkhurā na h.; narmī; mulāimat; salāsāt; fasāhat; shirīñī.

Smother, v. t. 1.—Dam ghuṭā-kar mār dālnā; sāñs rok-kar jāñ le-l.; isqadar galā dabā d. kī tanaffus ruk jāe (sāñs na āye); jisqadar hawā zindagī ke liye zarūr ho usse mahrūm k.; habs-i-dam k.

2.—Rākh wagaira se chhipā-kar hawā na lagne d.; sulagne na d.

3.—Dabā r.; is tarah chhipā r. kī 'awām kī nazar na parē; poshida r.

Smother, v. i. 1.—Dam ruknā; galā ghuṭuā.

2.—Dabā rahnā; chhipā rahnā.

3.—Āhista āhista jalnā par dhuñāñ na d.; bhitar hī bhitar sulagnā.

Smother, n. Dhuñāñ; shadīd gard; bahut gard-ogubār

Smoulder, v. i. Is tarah jalnā kī dhuñāñ na nikle; bhitar hī bhitar sulagnā. [(pntī) ho.

Smudge, n. Dāg; dhabhā yā dhappā; koyī shai jo kisī chīz meñ potī

Smuggle, v. t. 1.—Jis māl kā kahīñ āuā yā wahāñ se bāhar jāuā sarkār kī taraf se mamnū' ho uskā us maqām par chhipā-kar lāuā yā wahāñ se kahīñ bāhar le jānā; jis māl par mahsūl qānūñ wājibu-l-adā ho usko bilā adā-i-mahsūl khufyatan kahīñ le-āuā yā le-jānā; naqlu-l-māl bilā-

2.—Chupke se le-jānā; ohurā-kar le-jānā. [jawāz.

Smuggler, n. 1.—Woh shakhs jo nā-jāiz yā mahsūlī māl bilā adā-i-mahsūl qānūñ ke hukm ke khilāf chhipā-kar kahīñ bāhar se lāye yā bāhar le-jāye; nā-jāiz tariq par chorī se māl le-jāne w.

- 2.—Woh kashtī yā jahāz jispar nā-jāiz māl chorī se bilā adā-i-mahsūl
Snack, *n.* Hissa ; bakhra. [jāe.
 “ Now chiefly or wholly used in the phrase, *to go snacks* with one,
Snake, *n.* Sānp ; sarp ; nāg ; mār. [that is, to have a share.” *Webster*.
 “ The common and general name”. *Webster*.
Snaky, *a.* 1.—Sānp kā ; sānp kī tarah ; sānp kā sā ; pechīda ; jismeñ
 2.—Makkār ; ‘aiyār ; dagā-bāz ; dhokhe-bāz. [pech-o-tāb ho.
 3.—Sānpōñ se bharā yā chhipā ; jismeñ sānp lipṭe hoñ.
Snap, *v. t.* 1.—Fauran tor d. ; chitṭkhā d. ; chaṭ se tor d. ; chaṭkā d.
 2.—Khaṭkhaṭānā ; tarṭkānā ; karṭkānā. [khānā ; bakot l.
 3.—Dānton se yakāyak kāt yā pakar l. ; habak l. ; kāt yā phār
 4.—Kāt khāne ko daṛnā ; gusse se bharī bāteñ yakāyak aur tezī ke
 5.—Phaṭkārnā—jaise chābuk. [sāth kahne lagnā ; saḥt bāteñ kahnā.
To snap off—(a) Daf’atan (yakāyak) tor d. (b) Habak l. ; ekā-ekī kāt l.—*To*
snap one up, to snap up one sharp—Tez-kalāmī k. ; karī karī bāteñ kahnā ; daf’
 ātan rok d. ; chīrchīrā-kar yā gusse ke sāth rok d.
Snap, *v. i.* 1.—Chaṭ yā tar se ṭuṭ jānā ; ek-bārgī do ṭukre ho-jānā ; cha-
 2.—Kāṭne kī koshish k. ; dānton se pakarne kī koshish k. [ṭaknā.
 3.—Gusse se bharī huyī karī karī bāteñ jhaṭjhaṭ kahnā.
Snap, *n.* 1.—Kisī shai kā daf’atan ṭuṭ yā phaṭ jānā ; chatak ; tarak.
 2.—Habak ; dānton se ek-bārgī pakar l. yā uskī koshish.
 3.—Phaṭkā—jaise chābuk kī.
 4.—Lālachi shakhs ; tāmi’ ; harīs.
 5.—Jo ek martaba meñ jhaṭ se pakar liyā jāe ; jhapatṭā.
Snappish, *a.* 1.—Kaṭabā ; kāṭne w. ; kāṭne kā shāiq. [tunuk-mizāj.
 2.—Jhallā-kar jāwāb d. w. ; chīrchīrā ; zūd-raj ; tursh-mizāj ; karuā ;
Snappishly, *ad.* Tunuk-mizājī se ; chīrchīrā-kar ; gusse ke sāth ; karwāyī
 yā karuāyī se. [karuāyī.
Snappishness, *n.* Zūd-rajī ; tunak-mizājī ; chīrchīrāhaṭ ; chīrchīrāpan ;
Snare, *n.* 1.—Dām ; phandā ; jāl ; phaṁsarī-dār rassi yā dori jismeñ
 chīryon kī ṭāng phaṁs jāti hai.
 “ A snare is not a net.” *Webster*. [phaṁsī ; jāl ; kamand.
 2.—Koyī shai jismeñ koyī phaṁs-kar taklīf meñ pare ; dām-i-balā ;
Snare, *v. t.* Phaṁsānā ; bajhānā ; phande meñ lānā yā dālnā ; kisī aisi
 musibat parehānī yā khatre meñ dālnā jiskī ummed pahle se na rahī ho.
Snarl, *n.* 1.—Aise kutte kī tarah gurrānā jo gusse se bharā ho ; gur-
 rāhaṭ kī āwāz paidā k. ; ghurakuā. [be-tamīzī se guft-gū k.
 2.—Tursh-rūyī se bolnā ; jāhilōñ kī tarah barbarānā ; ghurak d. ;
Snatch, *v. t.* 1.—Jhapatṭ-kar khwāh bilā ijāzat yā be-takallufāna le-l. ;
 jhapatṭ l. ; chhiñ l. ; uchak l. ; hāth mārūnā ; khaiñch l. [le-jānā.
 2.—Khaiñch le-jānā ; pakar-kar kahiñ dūsri jagah le-bhāgnā ; uṭhā
Snatch, *v. i.* Pakar l. ; yakāyak pakarne kī koshish k.
Snatch, *n.* 1.—Jhapatṭ ; jhapatṭā ; dast-burd ; chhīn-chhor ; aiñch-khaiñch ;
 pakar ; girift ; yakāyak pakarne kī koshish.
 2.—Thorī der tak musta’idī ke sāth koyī kār-rawāyī ; kuchh
 ‘arse tak kisī kām kā musta’id ho-kar k. ; jhapatṭā ; ruk ruk ke kār-
 3.—Ṭukrā ; thorā sā ; khafif sā ; juzwī. [rawāyī.
Sneak, *v. i.* 1.—Chupke se chal d. ; dabak-kar nikal jānā ; dum dabā.

kar chal d.; is khauf yā sharm se ki koyī na dekhe āhista se chal d.;
khisak jānā; saṭāk d. [pairon paṇā.

2.—Kamīnī chāl chalnā; dabnā; chapnā yā chaṇpuā; talwe chāṭnā;
Sneak, *n.* Kamīnā; zalīl shakhs; dānī shakhs; dabail; chāplūs.

Sneaking, *p. a.* 1.—Zalīl; kamīnā; dabail; dabbū; muñh chhipāye
aur jān churāye paṛā rahne w.; dūn; firo-nāya.

2.—Makkhī-chūs; kanjūs; lālachī.

Sneer, *v. i.* 1.—Nāk chaṛhānā; nāk sikorṇā; tahqīr kī nazar se nāk
chaṛhānā yā muñh banānā. [pheṛknā; āwāza kasnā; ta'na-zanī k.

2.—Dar-parda haqārat kī bāteñ kahnā; bolī-ṭholī bolnā; mihnā
Sneer, *v. t.* 1.—Muñh banā-kar kuchh kahnā. [ta'na-zanī k.

2.—Nāk chaṛhā-kar kisī kī tahqīr k.; haṁsnā; mihnā mārṇā;

Sneer, *n.* 1.—Haqārt kī nazar; izhār-i-tahqīr ke liye nāk kā sikorṇā; aisi
chitwan jisse naṭrat mazhaka yā haṁsī mu'lūm ho.

2.—Boli-ṭholī; āwāza; tanz.

Sneeringly, *ad.* Nāk chaṛhā-kar; haqārat kī nazar se; tahqīran; tanzan.

Sneeze, *v. i.* Chhīṛknā.

Sneeze, *n.* Chhīṛk; 'atsa.

Snore, *v. i.* Kharrāṭā mārṇā; nāk bajānā; kharrāṭe l.

Snore, *n.* Kharrāṭā; nāk kā bajnā yā bolnā.

Snow, *n.* Barf; him.

 Snow is often used to form compounds, most of which are of
very obvious meaning; as, *snow-capped, snow-clad*, and the like.

Snow, *v. i.* Barf gīrnā; barf paṇā.

 Chiefly used impersonally; as, it *snows*; it *snowed* yesterday.

Snowy, *a.* 1.—Barf kī mānind sufed; barf sā ujlā yā dhaulā.

2.—Barf se bharā yā dhakā huā; barf se chhipā huā.

3.—Sufed yā supaid; sāf-o-suthra; be-dāg; jismeñ dhabbā na lagā
ho; pāk-o-sāf. [zauish; dāñṭ.

Snub, *n.* Rok-tok yā jhīrkī; ghuṛkī; zījr-o-taubīkh; ghoñṭ ghāñṭ; sar-

Snub, *v. t.* Roknā; dūñṭnā; la'nat-malāmat k.; sarzauish k.; jhīraknā;
ta'ne se bharā huā jawāb de-kar khwāh koyī ta'n-o-tashnī' kī bāt kah-
kar roknā toknā yā jhīraknā

Snuff, *n.* 1.—Sham' kā gul; battī kā jalā huā hissa.

2.—Sunghnī; magz-raushan; nās.

To take in snuff—Gusā yā khafā h.; nā-rāz h.; bezār h.—Up to snuff—Dhokhā
khāne ke lāq nahiū; dāna; zirak; hoshyār; chankas

Snuff, *v. t.* 1.—Dam (sāns) ke sāth khāñchūnā; bhītar l.; khīñchnā.

2.—Sunghnā; mahak l.; bū l. [mārṇā; ghurrānā.

Snuff, *v. i.* 1.—Zor yā shor se dam l.; farrānā; phuñkārṇā; pharrāṭā

3.—Gul tarāshnā; gul l. yā kāṭnā; gul katarnā.

4.—Nā-rāz h.; khafā h.; bezār h.

Snuffer, *n. pl.* Gul-gīr; gul-tarāsh; gul kāṭno yā katarne kā āla.

Snug, *v. i.* Liptā rahnā; chiptā yā saṭā rahnā.

Snug, *a.* 1.—Liptā; chintā; saṭā huā; bahut nazdik lagā yā dabā huā.

2.—Lagā-liptā; chhipā; pōshīda; khulā nahīn; aisi tarah ki koyī
na dekhe. [ārām-dih.

3.—Durust; bi-l-kul āram yā subhīte kā; sāf; nazdik-nazdik aur

Snuggle, *v. i.* Saṭ-kar rahne ke liye idhar-udhar khisaknā; subhīte yā

Snugly, *ad.* Saṭ-kar; nazdik; hifāzat se. [garmī ke liye saṭ-kar leṭnā.

So, *ad.* 1.—Isqadar; usqadar; itnā; utnā.

[isī tarah.

2.—Jaisā; jitnā; jistarāh ki; isī tarāh; 'alā-hāza-l-qiyās; yūn-hiṇ;

“Used correlatively, following *as*, to denote comparison or resemblance; sometimes, also, following *inasmuch as*.” *Webster*.

3.—Aisī tarāh; yahān tak; jahān tak; isqadar; itnā.

“Used correlatively with *as* or *that* coming after.” *Webster*.

4.—Bahut; nihāyat; isqadar ki bayān se bāhar hai.

5.—Usī tarāh; usī nahj par; jaisā ki bayān huā hai; is yā us hālat meṇ; aisī hālat yā sūrat meṇ; is tarāh.

“With reflex reference to something just asserted or implied; used also with the verb *to be*, as a predicate” *Webster*.

6.—Is liye; is wajh se; is sabab se; lihāzā.

“Used both as an adverb and a conjunction.” *Webster*.

7.—Achchhā; khūb; bihtar; aisā-hī ho; khair; bhalā.

“Used to express assent.” *Webster*.

8.—Bhalā; bāre; har-gāh aisā hai yā aisī bāt hai.

“Used as an expletive.” *Webster*.

So forth—Āge yā aur bhi isī tarāh; isī tarāh kā aur bhi; 'alā-hāza-l-qiyās; isī tarāh.—*As much as*—Jitnā; jisqadar yā jis darje tak ho.—*So, so*—(a) Achchhā achchhā; bhalā.—(b) Kisiqadar; itnā ki jisse kām chāl jāe; kār-rāwāyī ke lāiq.—*So that*—Tū-ki; isliye ki; yahāntak ki.—*So then*—Pas aisā huā; isliye; pas; natija yah huā; maāl-i-kār yah hai.

So, conj. Ba-sharte-ki; shart yah hai ki; dar-hāle-ki.

Soak, v. t. 1.—Kisī shai ko us waqt tak pānī wagaira meṇ chhor yā rahne d. jab tak woh usko khūb jazb na kar-le; pānī wagaira meṇ bhigonā; bhijānā yā bhigānā.

2.—Bhigonā; tar k.; bi-l-kul nam yā odā kar d.

3.—Masāmāt se khainchnā yā jazb k.

4.—Tamām bhigo-kar bhitar ghus yā paith jānā.

Soak, v. i. 1.—Pānī wagaira meṇ bhigā rahnā.

2.—Masāmāt wagaira meṇ ghusnā paithnā yā jazb h.

Soar, v. i. 1.—Uṛ-kar ūpar jānā yā charbūnā; buland-parwāzī k.

2.—Buland h.; su'ūd k.; khayāl yā tasawwur meṇ buland h.; 'ā'ishān h.; 'ulu-l-'azmī k.; 'ālī-hansalagī k.

Soar, n. Buland-parwāzī; uṛān; su'ūd; uṛ-kar bulandī par jānā

Sob, v. t. Sisaknā; siskī bharnā; nihāyat ranj ke sāth yā ānsū bhar-kar āh mārṇā; subaknā; hichkī bāndhnā; yakāyak chhātī uchhāl uchhāl

Sob, n. Siskī; sisak; ṭhunuk; subkī.

[kar ronā-piṭnā.

Sober, a. 1.—I'tidāl ke sāth sharāb pine w.; sharāb-khwāī wagaira meṇ hamesha i'tidāl par nazar r. w.; parhez-gār.

A sober man—Aisā shakhs jo i'tidāl ke sāth sharāb-khwāī kare; jo shakhs sharāb pine meṇ ziyādatī na kare.

2.—Nashe meṇ chūr nahīn; sharāb ke nashe se bad-mast nahīn; mat-wālā nahīn; sharāb piye par uske nashe se be-hosh nahīn; sahibu-l-'aql.

3.—Pāgal yā majnūn nahīn; khayāl-parast nahīn; harārat yā gusse se bharā nahīn; apne dil ko qābū meṇ r. w.; 'aql-i-salim par 'amal k. w.; jo gusse meṇ ā-kar khilāf-i-'aql 'amal na kare.

4.—Jo gusse kā natija na ho; jismeṇ gusse ko dakhil na ho; dhīmā; be-josh-o-kharosh.

5.—Tarz-o-tariq 'adat yā sūrat meñ sanjida; gambhir; sanjida;
Sober, *v. t.* Hosh meñ lānā; nashā dūr kar-d. [bhārī.
Sober, *v. i.* Hosh meñ ā-jānā; nashe kā jātā rahnā.

Often with *down*.
Soberly, *ad.* I'tidāl ke sāth; parhez-gārī ke sāth; ahistagi se; be-gair
josh-o-kharosh ke; sanjida-gī se; dhirepan se. [par rahe.
Sober-minded, *a.* Salimu-t-tab'; jiskā mizāj hamesha sanjida aur i'tidāl
Soberness, } *n.* 1.—Badmasti se barāat; sharāb-khwārī meñ hamesha
Sobriety, } i'tidāl kā lihāz r.; parhez-gārī. [dhiratā.

2.—Sanjida-gī; gambhiratā.
3.—Garm-joshi ihtizāz-i-nafsānī yā khayāl-parastī kā na h.; dhīraj;
Sociable, *a.* 1.—Suhbat-dārī par māl yā uske liye munāsib; dūsroñ se
milne par āmāda; āshnā-parast; āshnā-mizāj; dost-dār; milansār;
majlis-dost; melī. [rāgib; chuppā yā ghunnā nahīñ.
2.—Be-takalluf hātehīt par āmāda; dūsroñ se bātehīt karne par
3.—Jahāñ bāt-chīt kā mauqā' mile. [kārne meñ be-takalluf.
4.—Āzād-āna bāt-chīt k. w.; jo bahut dil khol-kar bāt kare; bāt

Sociableness, *n.* Milansārī; āshnā-mizājī; suhbat-dārī par mālān; logoñ
se suhbat rakhne aur bāt-chīt karne kī khwāhish; logoñ kī suhbat
meñ rahuā aur be-takalluf bāt-chīt k.; āshnā-parastī.
Sociably, *ad.* Milansārī se; āshnā-mizājī se; be-takallufāna; kbul-kar;
muḡhallā-bi-t-tab' ho-kar; unsiyat ke sāth; jaisā sāthī ko chūhiye.
Social, *a.* 1.—Suhbat yā suhbat dārī se muta'alliq; suhbat-dāroñ yā
'awām se ta'alluq r. w.; khulāiq kā; 'awām kā; 'amma; sab logoñ kā.
2.—Dost-āna guft-gū meñ sharik hone par āmāda yā rāgib.

3.—Suhbat-dār; āshnā-mizāj; āshnā-parast; suhbat meñ sharik
Socialism, *n.* 'Ilm-i-mu'asharat. [hone par māl; milansār; melī.
Sociality, *n.* Āshnā-parastī; āshnā-mizājī; milansārī; uns; muwānasat.
Socially, *ad.* Dost-dārī ke tariq par; uns ke sāth; āshnā-parastī kī rāh se.
Society, *n.* 1.—Woh log jo kisi 'arizī yā dāimī maqsad ke liye bāham
muttafiq hoñ; bāhamī naf'e khushī yā kār-rawāyī ke liye sharākat;
sharākat; ittihād; ittifaq.

2.—Woh kul ashkhās jo kisi hissa-i-mulk meñ yā kisi khās zamāne
meñ rahnē; woh ashkhās jinmeñ bāham koyī 'ām rābita-i-ittihād ho;
woh log jo ek dūsre ko rafīq aur dost-āshuā samjheñ; kisi tabqa-i-
khalāiq ke woh log jo ziyāda-tar muhazzab aur tarbiyat-yāfta hoñ;
jo log bāham qa'ide ke sāth tawāzu'-mudārāt rakkheñ; firqa; jamā'at;
majma'; anjuman; majlis; maḡdalī; sabhā.

3.—Rafāqat; suhbat; sāth; sangat; mel-jol; uns; ikhtilāt.
Socket, *n.* 1.—Woh sūrākh jismeñ koyī chiz thik thik baiṭhālī jāe; woh
khālī jagah jismeñ koyī dūsri chiz jā-kar thahre; kisi chiz kā ghar.
The socket of the teeth—Woh khālī jagah jismeñ dānt jame rahte haiñ.—The
sockets of the eyes—Khāna-hā-i-chashm; āḡkhoñ ke ghar.

2.—Sham'-dān meñ woh sūrākh jismeñ mom-battī lagā dī jāti hai.
Soft, *a.* 1.—Jo dabāne se jald dab jāe; jo jald kaṭ jāe; jispar kisi shai
kā naqsh jald ban-jāe; saḡht yā kaṭā nahīñ; narm; mulāim.

2.—Jo chhūne meñ khardharā yā khurkhurā na ma'lūm de; jis-
meñ lams kī hālat meñ saḡhti na pāyī jāe; chiknā; nāzuk; mulāim;
gudgudā; gulgulā; pichpichā; pilpilā.

- 3.—Khush-guwār; pasandīdā; jo bhalā ma'lūm de.
 4.—Jo dekhne meñ burā na ma'lūm ho; jo ānkhon ko margāh ho; khush-numā; halkā; shokh nahiñ. [mithā; suhāwnā.
 5.—Karīhu-s-saut nahiñ; jiske sunne se khushī ho; shirīñ; mulāim;
 6.—Mulāim; mihrbān; sakht yā be-dard nahiñ; narm; jispar kisi bāt kā jald asar ho; nāzūk—jaise tabī'at.
 7.—Buz-dil; jarī yā mardāna nahiñ; kam-zor.
 8.—Be-namak; khārā yā shor nahiñ; jismeñ namak kā laus na ho.
 9.—Jisko pīt-kar jald phuillā sakeñ; narm; mulāim.
 10.—Ārām-kā; be-khatke; jo kisi paveshānī kī wajh se uchaṭ na jāe. *Soft slumbers*—Sukh-nīdā; be-khatke-kī nīdā.
 11.—Khulq se bharā huā; jismeñ husn-i-aḳhlāq pāyā jāe; shāista; *Soft, ad.* Āhista-āhista; dhīre; haule; chup-chāp. [jisse shāistagī zāhir ho. *Soft, int.* Thāhro; ṭhahar; ṭhahar yā ruk jā; itnī jaldī na kar; bas. *Softness, v. t. 1.*—Narm yā aur narm k.; mulāim k.; narmānū; sakhtī ko kam yā dūr k.; karāyī ko kam k. [rahmī ma'lūm de.
 2.—Pighlānā, tundi yā sakhtī ko kam k.; aisā kar-d. kī dard yā
 3.—Kisi shai kī shiddat sakhtī yā sangīnī meñ khiffat paidā k. (usko
 4.—Taskīn d.; qarār d.; kam k.; halkā k. [mulāim yā halkā kar-d.)
 5.—Kisi shai kī khāssiyat ko badal d.; aisā kar-d. kī sakhtī yā be-tamizi kam ho-jāe khwāh uā-rūzī kī wajh kam bāqī rah-jāe.
 6.—Chamak yā shokhī ko kam kar-d.; halkā kar-d.
 7.—Nāzūk banā d.; zanāna banā d.; kam-zor kar-d.
 8.—Karakhtagī kam kar-d.; kisiqadar shirīñ yā khush-āhang kar-d. *Softness, v. t. 1.*—Mulāim ho-jānā; sakhtī ghaṭ jānā; isqadar narm ho-jānā kī dabāne se dab jāe.
 2.—Wahshat sakht-mizājī yā be-rahmī kam ho-jānā.
 3.—Haṭh yā be-dardi kam ho-jānā; pighalne lagnā; dard yā ranj ma'lūm h.; afsos ma'lūm h.
 4.—Sakhtī karāyī yā shiddat kam ho-jānā.
Soft-hearted, a. Narm-dil; mulāim tabī'at kā; rahīm; halīm; salīm; jiskā dil mom kī tarah pighal jāe.
Softly, ad. Narmī se; zor se nahiñ; karāyī se nahiñ; āhista se; zor se nahiñ; dhīre se; shor ke sāth nahiñ; ba-āwāz-i-buland nahiñ; josh-i-muhabbat se. [chikuāhaṭ; nazākat; mulāimat.
Softness, n. 1.—Narmī; karāyī nahiñ; dabāne se dab jāne kā wasf;
 2.—Latāfat kī wajh se hawās-i-khamsa ko khush-guwār hone kī sifat yā'nī chhūne dekhne yā sunne wagaira meñ bhalā lagnā.
 3.—Narmī; mulāimat; khush-uslūbī; salāmatī; i'tidāl par h.
 4.—Kam-zorī; zanāna-pan; sāda-laubī; sādagī; buz-dilī.
SOI DISANT, (swā'de-zōng) [Fr.] *a.* Apnā nām khud rakkhe huye; apnī tayīñ khud mausūm kiye huye; iddī'ayī; farzī; banāwaṭ kā; apne ko banāye yā zāhir kiye huye.
Soil, v. t. 1.—Ūpar mailā kar-d.; ganda kar-d.; gard-ālūd kar-d.; mailā kar-d.; dāg lagā d.; dagila kar-d.; mailā-kuchelā kar-d.
 2.—Kisi khārijī shai se chhipā d.; ālūda kar-d.; bhar-d.
 3.—Khād dālnā; pānsnā. [uāqis chīz jo dūsri shai par lagī ho. *Soil, n. 1.*—Mail yā mailā; gilāzat; gandagī; najāsat; kisi qism kī

2.—Dāg; dhabbā; kalank; dhappā. [dhoñ kī parwarish hotī hai.

3.—Mitti; zamīn ke ūpar kī tah; woh murrakkab shai jisse pau-

4.—Mul̥k; sar-zamīn; des.

5.—Khād; khāt; pāñs; gobar.

Sojourn, v. i. Kuchh 'arso tak rahnā yā būd-o-bāsh r.; 'arizī taur par khwāh bu-taur ajnab ke kahīn sukūnat r. yā rahnā; khush-bāshī k. yā khush-bāsh h.; kisī jagah ko apnī sukūnat-i-mustaqīl kī jagah na samajh-kar wahān chand roz ke liye rahnā.

Sojourn, n. Sukūnat-i-'arizī; qiyām-i-ohand-roza; khush-bāshī; thoṛe dinon tak kahīn usī tarah rahnā jaise musāfir par-des meñ ruhtā hai.

Sojourner, n. Jo shakhs sukūnat-i-'arizī rakkhe; par-desī yā musāfir jo kahīn thoṛe dinon tak rahe; khush-bāsh; musāfir.

Solace, v. i. 1.—Ranj yā musibat kī hālat meñ khush k.; tasallī d.; tushaffī d.; taskīn d.; dilāsā d.; dhīraj d.

Applied to persons.

Solace, n. Ranj meñ tasallī; ranj yā fikr meñ tushaffī; dilāsā; dhīraj; dhāṛus. Woh shai jisse musibat meñ tushaffī ho; woh hāt jisse dukh kūt yā ghat jāe; farahat deno wālī shai. [yā āftābī; sūraj kā.

Solar, a. i.—Sūraj se ta'alluq rakhue yā nikalne w; shamsī; āftāb kī
The solar system—Nizām-i-shamsī.—Solar rays—Sūraj ki kirnē.

2.—Jiskā hisāb āftāb kī gardish se ho; shamsī.

The solar year—Sal-i-shamsī. [meñ naukar ho; lashkarī; 'askarī.

Soldier, n. i.—Faujī mulāzim; jangī fauj kī naukar; sipāhī jo fauj

2.—Diler laṛāūkā; jī shakhs ko faun-i-harb (laṛāyī ke hunar) meñ barā tajriba ho; jo shakhs shujā'at meñ nām-war ho; bahādur; sūr-bīr; jodhā.

Used by way of emphasis or distinction." "In this sense, an officer of any grade may be denominated a soldier." Webster.

Soldier-like, Soldierly. } a. Sipāhī kī tarah : jaisā kī sachche sipāhī ke liye zebā
yā munāsib ho; jawān-mardāna; bahādurāna; jangī; sipāhīāna; dilerāna; mu'azzaz.

Soldiery, n. Sipāh; kul lashkarī; sipāh peshā log; jangī log.

Solo, a. i.—Ākelā; tanhā; wāhid; iklā; apnā koyī shuṛk na r. w.; khud ya'nī begair kisī dāsre ke 'amāl k. w.; jiskā koyī sharīk na ho;

2.—(Law) Kuṭā; be hyāhā; mujarrad. [āp-lī-āp; sirf.

A femme sole—V. Femme Sole.

Solely ad. Ākelā; tanhā; be-gair dāsre ke; faqat; mahz; nirā; sirf.

To rest a cause solely on one argument—Kisī mu'āmale ko sirf ek bahs par qāim k. (uskā mulār kulliyatan ek dalīl par r.)—To rely solely on one's own strength.—Mahz apnī quwwat par bharosā k.; bi-l-kul apnē zor-i-bāzū'par rahnā.

Solemn, a. i.—Jo mazhabī rusūm aur dhūm-dhām ke sāth ho; jo mazhab ke rū se jāiz ho; jiske sāth mazhabī rusūm adā kiye jāen; pāk; mutabarrak.

2.—Sanjīda; silih; jismeñ Khudā kī buzurgī kā khayāl rakkhā jāe.

3.—Gambhīr; dhīr; ru'h-dār; sanjīda. [Khudā kā wāsta dilāyū jāe.

4.—Pāk; jo mazhab ko'rū se farz ho; jismeñ sanjīdagī ke sāth

5.—(Law) Jo qā'ide ko mutābiq ho; jismeñ kul matālib-i-qānūn kī mutāba'at ki-jāe (jō bi-l-kul qānūn ke hukm ke mutābiq ho).

- Solemnity, n.** 1.—Mazhabī rasm; jo rasm ba-pā-bandī-i-mazhab adā ho.
 2.—Woh rasm jisse kisi shai kī buzurgī aur barāyī kā khayāl paidā
 3.—Sanjīdagī; matānat ke sāth sanjīdagī; barāyī; 'azmat. [ho.
 4.—Woh khauf yā ru'b jo kisi barī shai kī nisbat khārijī (zāhiri)
 bātoṅ se paidā ho; aisi zāhiri sūrat jo apnī buzurgī se mar'ūb kar-de.
 5.—(Law) Bātoṅ kā bā-qā'ida lihāz; qā'ide kī kār-rawāyī; qā'ide
 kī woh bātoṅ jinkā karnā kisi shai ke jawāz ke liye lābudī ho.
Solemnization, n. Dhūm-dhām ke sāth anjām; shuhrat yā nām-o-nishān
 ke sāth karnā. [anjām),
 The solemnization of a marriage—Shādī kā dhūm-dhām ke sāth karnā (uskā
Solemnize, v. t. 1.—Mazhabī rusūm ke mutābiq anjām d.; jo qā'ide dīn
 ke hoṅ unke muwāfiq k. [ke sāth k. yā khushī mānūnā.
 2.—Dhūm-dhām se k.; nīsī tarah k. kī shuhra phail jāe; khushī
Solemnly, ad. Sanjīdagī ke sāth yā sanjīdagī se; gumbhīratā se; bā-qā'ida;
 sachāyī ke sāth; sachche dil se; bā-zābita aur min-jānīb-i-hākim-i-
 mujāz; mazhabī sanjīdagī ke sāth Khudā kā wāsta de-kar.
Solicit, v. t. 1.—Ishtiyāq ke sāth kisi se kuchh māṅgnā; kisi se sūil h.
 yā suwāl k.; mustad'ī h. yā istid'ā k.; kisi se kisi bāt kī darkhwāst k.
 2.—Pāne kī koshish k.; bāsil karne kī fikr k.; sā'ī yā khwāstgār
 h.; talāsh k.; dhūndhnā.
 3.—Jagānā; kholuā; ubhāgnā; uksānā; bulānā; talab k.; tahrik d.
Solicitation, n. 1.—Istid'ā; darkhwāst; iltimās; 'arz; minnat-samājat;
 kisi shai ke bāsil karne ke liye kisi se kisīqadar ba-jidd h.; bintī;
 2.—Tahrik; talab. [charaurī.
Solicitor, n. Tālib; khwāst-gār; kisi shai kā dil se chāhne w.; kisi shai
 kā mustad'ī; multamis; māṅgne w.; talab-gār yā talab k. w.
 2.—Is lafz kā itlāq attorney yā advocate par bhī hotā hai.
Solicitous, a. 1.—Fikr-mand; khwāhūn; khwāst-gār; chāhne w.; kisi
 shai ke bāsil karne kā nihāyat hī khwāhish-mand; jo kisi shai kā bāsil
 k. bahut hī chāhe.
 2.—Mutafakkir; andeshe meṅ; andesha-nāk yā andeshe se bharā
 huā; fikr-mand; mutaraddid yā taraddud meṅ; ta'alluq-i-khātir r. w.;
 Followed by about or for. [kisi bāt kī soch r. w.
Solicitously, ad. Fikr ke sāth; andeshe ke sāth; ta'alluq-i-khātir ke sāth;
 ba-taraddud; be-qarāri se; ihtiyāt aur fikr ke sāth.
Solicitousness, n. Fikr; taraddud; andesha; ta'alluq-i-khātir; be-
Solicitude, } chainī yā be-qarāri jo burāyī ke khauf yā bhalāyī kī
 khwāhish se paidā ho; khalish; khadsha; iztirāb; chintā; tashwīsh.
Solid, a. 1.—Munjamid; sakht; karā; saiyāl yā raqīq nahīn; basta;
 mustahkam.
 2.—Kbālī polā polkā pulkhā yā khukhlā nahīn; ṭhos; bharū huā;
 jiske bhītar kbālī na ho; mādde se pur; ghanā; dabīz; bhārī.
 3.—Mazbūt; porhā; ustuwār; ṭhos; puṭhta; sangīn.
 4.—Aslī; haqīqī; qawī; mazbūt; sachchā; wājib; ṭhīk; aisā nahīn
 kī usse dhokhā ho; i'tibār ke qābil; khafif yā pūj nahīn; bā-waq'at;
 be-sar-o-pā nahīn. [meṅ yā zāhir-numā nahīn.
 5.—Sanjīda; matīn; khafīfu-l-harakat yā ochhā nahīn; mahz zāhir
Solid, n. Woh shai jo saiyāl na ho; munjamid shai; ṭhos chiz.
Solidity, n. 1.—Mazbūtī; sakhtī; injimād; saiyāl na h.

2.—Bharā h.; mādde se khālī na h.; polā yā khukhlā na ho.

3.—Matānat; mazbūti; ustuwāri; ma'qūliyat; sibhat; sachāyī; rāsti; jawāz; tahqīq; mushtabah yā gair-i-matahaqqaq na h.
Solidly, *ad.* Mazbūti se; ustuwāri se; khūb saṭ-kar; haqiqatan; sach-much; wujūh-i-qawī ki bunyād par.

Solidness, *n.* 1.—Mazbūti; sakhti; karāyī; injimād; ghanā yā basta h.

2.—Sibhat; as-iyat; matānat; mazbūti; sachāyī; jawāz—masalan dalāil wujūh yī usūl wagaira kā.

Soliloquy, *n.* Āp-hi-āp bāt k.; bāt-chit jo koyī shakhs tan-i-tanhā kare; bāt-chit jiskā koyī muḥhātub na ho; khud-kalānī.

Solitarily, *ad.* Tanhā; tanhāyī meṅ; akele; jab koyī sāthī na ho; be-gair kisi sāthī yā saugī ke. [khalwat-guzīnī; hamesha iklā rahnā.

Solitariness, *n.* 1.—Tanhāyī; logon ki suhbat se parhez; gosha-nishīnī;

2. Sunsān; saunātā; tanhāyī; kisi shakhs yā jān-dār kā maujūd [na rahnā.

Applied to place.

Solitary, *a.* 1.—Akelā (iklā) rahne w.; jiske sāth koyī na rahe; jiskā koyī sāthī na ho; jo tan-i-tanhā rahe; jiskā koyī suhbatī na ho.

2.—Jahān kisi kā ānā-jānā (kisi ki āmad-o-raft) na ho; logon ki suhbat yā unke majm'e se dūr; gosbe ki; tanhāyī ki—jaise jagah;

3.—Tārik; āndherā; sunsān; haibat-nāk. [jahān ekānt rahe; nirālā.

4.—Wāhid; ek yā ek hi; akelā yā iklā; mufrad; ek ke siwā dūsrā nahiṅ; mujarrad.

Solitude, *n.* 1.—Tanhāyī; akelā rahnā; gosha-nishīnī; 'uzlat.

2.—Saunātā; tanhāyī; logon ki jama'at se dūr h.; kisi kā na rahnā.

3.—Nirālī jagah; jahān ekānt rahe; wīrānā; jagal; ujār.

Soluble, *a.* Jo pānī wagaira meṅ ghul sake; galne ghulne yā pighalne ke lāiq; jismeṅ tablīl hone ki salāhiyat ho; jo tablīl ho-sake.

Solution, *n.* 1.—'Uqda-kushāyī; kisi mushkil bāt kā hal k.; kisi qabāhat yā shak kā daf'iya; tawzih; suljhāw; tashrīh.

2.—Dain se makhlasi; qarz ko chukī-kar usse chhutkārā.

Solvable, *a.* 1.—Qābil-i-tawzih yā tashrīh; jisko hal kar-sakeṅ; jo hal ho-sake; jiskā 'uqda khul sake.

2.—Jisko adā kar sakeṅ; jo adā ho-sake; jo diyā jā sake.

Solve, *v. t.* Tawzih k.; tashrīh k.; kholnā; 'uqda-kushāyī k.; jo kuchh mubham yā mushkil ho uskā tasfiya k.; hal k.; suljhānā; sāf k.; safāyī k.; jis shai ke samajhne meṅ dushwārī ho usko sāf kar-d.

Solvency, *n.* Kul duyūn yā mutālabāt-i-jāiz ke adā karne ki istitā'at salāhiyat yā qābiliyat; adā-i-duyūn kā maqdūr; zī-istitā'atī.

Solvent, *a.* 1.—Galāne w.; jismeṅ kisi shai ke galā dene ki quwwat ho.

2.—Kul duyūn-i-jāiz ke adā karne ke lāiq; jo bi-l-kul wājib qarz adā kar-sake; jisko apne wājib qarz ke chukā dene kā maqdūr (uski istitā'at) ho. [ki istitā'at rakhtā hai (unko adā kar saktā hai).

The merchant is solvent—Woh saudāgar apne kul duyūn-i-jāiz ke adā karne

3.—Kul wājib qarz ke chukāne ke liye kāfī; jisse bi-l-kul dain-i-jāiz adā ho-sake. [saktā hai.

The estate is solvent—Woh jāedād isqadar hai ki usse kul wājib dain adā ho.

Some, *a.* 1.—Kuchh; kisiqadar; itnā yā itne jiski miqdār yā ta'dād kā ta'ayun na ho-sake; chand; ba'z.

Some water—Kuchh yā kisi-qadar p̄nī ya'nī kam ho yā ziyāda par kisi khās miqdār kā nahīn.—*Some persons*—Kuchh log ya'nī gair-i-mu'ayan ta'dād ke log.—*Some writers say*—Ba'z yā chayd musaunifoñ kā qaul hai.

2.—*Koyī; kisi*—Is ma'nī meñ yahī lafz kisi aise shakhs chiz yā sānihe wagaira par dalālat kartā hai jo khūsūsiyat ke sāth ma'lūm na ho.

Some person, I know not who, gave me the information—Kisi shakhs ne par na ma'lūm kisne mujhe fulāñ amr ki ittilā' di.—*At some period or other*—Kisi na kisi zamāne meñ; ek yā dūsre waqt.

3.—*Bahut nahīn; thorā; kisiqadar.*

To some extent—Kisiqadar; bahut nahīn; kuchh kuchh.

4.—*Takhmīnā; qarīb yā qarīb-qarīb; kam-o-besh; ek.*

Some two or three persons—Takhmīnān do tin shakhs; ādmī do tin ek.—*Some seventy miles distant*—Takhmīnān yā kam-o-besh sattar mil dūr.

5.—*Ba'z; ek hisse yā juz ke; kuchh ek; koyī.*

Some men believe one thing, and others another—Ba'z yā kuchh log ek shai par i'tiqād lāte haiñ aur ba'z yā dūsre log dūsrī par.

 In such words as *handsome, metesome, gladsome*, and the like, "*some* has primarily the sense of *like* or *same*, and, in usage, it indicates a considerable degree of the thing or quantity; as, *mettlesome*, full of mettle or spirit; *gladsome*, very glad or joyous." *Webster*.

Somebody, n. 1.—*Koyī yā koyī shakhs; aīsā shakhs jo lā-ma'lūm yā*

2.—*Zi-waq'at shakhs; mu'azzaz shakhs.* [gair-mutahaggaq ho.

Somehow, ad. Kisi yā kisi na kisi tarah se; ek tarah se yā dūsrī; kisi aise

tariq se jo abtak ma'lūm nahīn hai; kisi taur se; kisi na kisi sūrat se. The thing must be done *somehow*—Yah yā woh bāt zarūr kisi sūrat se karnī yā honī chāhiye.—The thing must have happened *somehow* or other—Woh bāt zarūr kisi na kisi tarah huyī hogī.

Something, n. 1.—*Koyī shai jo lā-ma'lūm yā gair-mutahaggaq ho; koyī bāt jiskā ta'ayun na ho; koyī bāt jo lā-ma'lūm ho; kuchh na kuchh; koyī na koyī bāt; koyī na koyī shai; koyī chiz.*

2.—*Ek hissa; juz; kisiqadar; thorā; qadre; kisiqadar; kuchh; thorā-bahut; kuchh-ek; thorā-ek.* [sābiq meñ.

Sometime, ad. 1.—*Kisi zamāna-i-sābiq meñ; kisi waqt meñ; pahle;*

2.—*Kisi zamāna-i-āyinda meñ; kabhī āge chal-kar.*

Sometimes, ad. 1.—*Kabhī-kabhī; rah-rah-kar; ba'z ba'z waqt; hamesha*

2.—*Kisi waqt; ek waqt.* [nahīn; jab-tab; gah-gāh.

Sometimes or other—Kisi na kisi waqt; kabhī na kabhī. [kisiqadar.

Somewhat, n. Kam-o-besh; thorā-bahut; kuchh na kuchh; kuchh-kuchh;

Somewhat, ad. Kisiqadar; kuchh; thorā-bahut; thorā sa.

Somewhere, ad. Kisi aisi jagah jiskā ṭhikānā na ho; kahīn na kahīn;

kisi maqām-i-lā-ma'lūm par. [mutra; pūt; khalat; sāhib-zāda.

Son, n. 1.—*Betā; larḳā; pisar; farzand; ibn; walad; putr (correctly*

2.—*(pl.) Aulād; nasl; santān; abnā yā banī.*

3.—*Koyī kam-sin shakhs jo ba-taur larḳe ke khitāb kiya jāe; pisar-i-mutabaunnā; chelā; murīd.*

4.—*Kisi khās maqām kā mutawattin yā bāshinda; sākin; rahne w.*

Song, n. 1.—*Āgma; sarod; gān; rāg; chahchahā; zamzama; tarāna.*

2.—*Gīt; gazal; gazal wagaira jo gāyī jāe.*

3.—*Nazm; pad.*

4.—Mahz nā-chiz shai.

Old song—Koyī khafif yā nā-chiz bāt.

Son-in-law, *n.* Dāmād; khwesh.

Sonorous, *a.* 1.—Āwāz-dār; jo bajāne se āwāz de.

2.—Buland-āwāz; jismeñ sāf yā baland āwāz nikle.

3.—'Ālī-shān; 'azīmu-sh-shān.

[[ke ba'd; jald; turant.

Soon, *ad.* 1.—Thore 'arse meñ; thorī der meñ; kisi khās yā farzī waqt

2.—Jisqadar waqt roz guzartā ho uske pahle; jo waqt tasawwur kiyā jūe usse qabl; sawere; waqt se pahle

3.—Ragbat ke sāth; khushī ke sāth; bilā-taassuf. [*will.*] Webster.

4.—"In this sense, accompanying *would*, or some other word expressing
As soon as, so soon as—Jōhīn; jōhīn-tohtīn; jis yā jisī waqt; ba-mujarrad.

Sooth, *n.* —

In sooth—Asl meñ; haqiqat meñ; sach pūchho to; fi-l-haqiqat; dar-asl.

Soothe, *v.* 1.—Khushāmad k.; mīthī mīthī bāton se khush k.; chum-

2.—Thandhā k.; taskīn d.; tasallī d. [kārñā; pūchkārñā; mauñā.

3.—Khush k.; mahzūz k.; musarrat d. [dene ke liye pesh kī-jāen.

Sophism, *n.* Jhūthī bahs yā dalīl; bahs-i-bātil; galat dalīl jo dhokhā

Sophist, *n.* Hujjat-i-galat pesh k. w.; jo jhūthī dalīl pesh kare; behūda hujjatī.

[dhokhe kā; jismeñ dhokhā ho.

Sophistical, *a.* Jismeñ hujjat-i-galat ho; galat; bātil; sahīh nahīn;

Sophisticate, *v. t.* Āmezish kar-ke nikamā kar-d.; milā-kar kharāb kar-d.; nuqsān yā zarar pahunchānā; bigār d.; kharāb kar-d.

Sophistry, *n.* Galat-bahs; dalīl jo sirf zābir meñ durust ho; hujjat-i-Soporiferous,

[bātil; dhokhe kī dalīl.

Soporific, } *a.* Nīnd paidā k. w.; jisse nīnd aye; khwāb paidā k. w.;

Soporific, } naum-āwar.

Sordid, *a.* 1.—Zalīl; kamīnā; nīchā; danī.

2.—Kanjūs; barā lālchī; makkhī-chūs; khasis; nihāyat tang-dil.

Sordidly, *ad.* Kamīnagi ke sāth; zillat ke sāth; nīchepan se; lālch se.

Sordidness, *n.* Kamīnagi; zillat; danūat; nīchāpan; khissat; tang-dilī;

Sore, *n.* 1.—Zakhm; ghāw. [zillat ke sāth bukhī.

2.—Nāsūr; phorā; qarha. [jālan ho; jo dard kare.

Sore, *a.* 1.—Jo mulāim ho aur chhūne se dard kare; jismeñ sozish yā

2.—Nāzūk; mulāim—jaise tabī'at yā dil jismeñ dard yā ranj jald ma'lūm ho; jo kisi bāt ke marzī ke khilāf hone se jhatpat chīrīh uthe; jo bahut jald chīrīh yā khīlā uthe.

3.—Pur-āshob; utthī huyī; jismeñ āmās surkhī aur sozish wagaira ho; jismeñ sūjan lālī aur jālan wagaira ho. [sozish wagaira ho.

Sore eyes—Pur-āshob ānkheñ; ānkheñ jo āmās kar-āyāñ aur jismeñ surkhī aur

4.—Jismeñ dard kī shiddat ho; saḡht; shadīd; taklīf-dih; musibat-nāk; barā; 'azīm.

Sore, *ad.* 1.—Dard-nākī se; shiddat se; saḡhtī se; nihāyat hī.

2.—Bahut; nihāyat; ba-shiddat; gāyāt darje kā; kamāl.

Sorely, *ad.* See No. 2 *supra*. [mulāim h. ki dabāne se nihāyat dard ho.

Soreness, *n.* Dard-nākī; kisi jāndār ke jism ke kisi hisse kā isqadar

Sorrow, *n.* Ranj; gam; afsos; malāl; udāsī; sok yā sog; woh be-chainī yā dilī sadma jo kisi aslī yā qiyāsī achchhī shai ke hāth se nikal jāne yā uske milne kī ummed kī māyūsī se paidā ho; dil-girī; āzurdagi.

Sorrow, v. i. Ranj k.; ranjida h.; afsos k.; udās h.; malūl h.; gangiū h. yā gam k.; sok k.

Sorrowful, a. l.—Ranj se bharā huā; ranjida; udās; gangiū; ranj zāhir k. w.; ranj meū parā yā muhtalā rahne w.; afsurda-dil; pazh-murda-khātir; dukhi; nihāyat malūl. [ranj-dih.

2.—Ranj paidā k. w.; udā-i liue w.: jisse afsos paidā ho; gam-nāik;

Sorrowfully, ad. Ranj ke sāth; aise tariq par ki ranj paidā ho; jisse **Sorrowfulness, n.** Gam-giūi; ranjidagi; udāsi; malāl. [udāsi ho.

Sorry, a. l.—Ranjida; gangiū; udās; malūl; mutaassif; afsurda; āzurda; dil-gīr.

☞ “It does not ordinarily imply severe grief, but rather slight or transient regret. It may be, however, and often is, used to express deep grief.” *Webster.*

2.—Zulīl; kamīnā; be-haqīqat; pūj; be-dam; be-waq’at.

Sort, n. l.—Qism; tarah; jins; mau’; qabil; bhānt.

2.—Tarz; tariq; dāul; dāang; sūrat; shakl.

3.—Darja; andāz; miqdār.

4.—Joṛā; juft; mel.

Out of sorts—’Alīl; binār; nā-sāz. (*Colloquial*).

Sort, v. t. l.—Ek tarah kī chizon dūsri chizon se algā kar judī judī qismoñ meñ k.; qism-wār judā k.; qism qism k.; jo chiz jis qism kī ho usko uskī ham-qism chizon ke sāth r.

2.—Abtari kī hālat ko dūr-karke intizām yā silsile se kar-d.

3.—Ikaṭṭhā k.; bānt-kar ek sāth r.

4.—Chunnā; intikhab k.; chhūṭnā.

Sort, v. i. l.—Ek qism kī dūsri chizon meñ mil-jānā; mel-khānā; ek qism yī mel kā h.; joṛ khānā; laggā khānā.

2.—Ham-suhbat h.; milnā; sharīk h. [māish k.

3.—Mutābiq h.; muwāfaqat k.; mauzūn h.; munāsabat r. yā nu-

4.—Bāham muttafiq ho-jānā; mil jānā yā sulh kar-l.; ham-sāz ho-

Soul, n. l.—Rūh; jān; ātmā; prān; jīv. [jinā.

2.—Samajh; ’aql; idrāk; fahm.

3.—Kisī shai kī jān; woh shai jiske bā’is se koyī dūsri shai qāim rāhe; kisī shai kā juz-i-ā’zam; kisī chiz kā woh hissa jiske be-gair woh rah

4.—Peshwā; rah-bar; sardār; jo kisī kām kī jān ho; jān. [na sake.

5.—Rūh; jān; khulāsa; asl; khās hissa.

6.—Himmat; dam; jurat; garm-joshī; dil kī barāyi.

7.—Insān; bashar; ādmī; shakhs; kas; mutanaffis.

There was not a soul present—Ek shakhs bhī maujūd na thā.

☞ *Soul* is used in the formation of numerous compounds, most of which are of very obvious signification; as, *soul-betraying*, *soul-calming*, and the like.

☞ “*Soul* is used as a familiar appellation for a person, usually with an epithet expressing some qualities of the mind; as, alas! poor *soul*; he was a good *soul*.” *Webster.*

Sound, a. l.—Musallam; pūrā-pūrā; be-tūtā-phaṭā; nāqis yā nikammā nahīn; sarā-galā (bosīda) nahīn; be-’aib; be-naqs; samūchā; sābit; zaḥmī yā chuṭilā (choṭ khāyā huā) nahīn; be-gazand; be-zarar; be-kaṭā-kuṭā.

2.—Tan-durust; sahīh-o-sālim; marīz nahīn; mubtalā-i-maraz nahīn; bhalā-changā; jiske kul ā'zā musallam aur apnā 'amal pūrā

3.—Mazbūt; porhā; mustahkam; ustuwār. [pūrā karte hoñ.

4.—Sach yā sachchā; jiski tāyīd qīnūn se hotī ho; wājib; bā-waq'at; zor-dār; mazbūt; qawī; nā qūbil i-tardīd; jo mur-tarad yā bātīl na ho-sake; nāqis nahīn; istihqāq aur qānūn par mabnī; ma'

5.—Bhārī; jo zor se pare—jaise zarb (wār). [qūl; thīk; durust.

6.—Gahīrī; gārhī; gaffat kī; jo na tūte; jo na nechte—jaise nīnd.

7.—Sahīh; durust; jismeñ futūr na parā ho; jis neñ burhīpe yā kisi hādise kī wajh se zu'f na ā-gayā ho; gair-muntashir; gair-wahshī; gair-maslūb.

A sound mind—Sahīh tabī'at; hosh-o-hawās kī durustī; sabāt-i-'aql; 'aql-i-sahīh.

Sound is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *sound-headed*, *sound-hearted*, and the like.

Sound, *ad.* Gahīrā; be-khabar; khūb; ghorā-bech-kar. [thāh l.

Sound, *v. t.* 1.—Kisi shai kī gahīrāyī nāpnā; kisi chīz kī gahīrāyī kī

2.—Kisi kī niyat ṭatolnā dekhnā yā daryāft k.; kisi kī poshida khwāhishēñ daryāft k.; thāh l.; āzmānā; mihakī-imtihān par r.; indiyā l.; peṭ meñ paṭhnā; ṭatolnā; kisi ke dil kā hāl daryāft k.; kisi ke irāde rāe khwāhish yā marzī ko taftīsh kar-ke daryāft k.

Sound, *n.* 1.—Āwāz; sadā; bhōng; saut; shor; haurū.

2.—Behūda shor; shor jiskā koyī maushā yā matlab na ho; nīrā shor; siwā shor ke aur kuchh nahīn; khālī-bāt.

Sound, *v. i.* 1.—Āwāz d. yā paidā k.; āwāz nikalnā; bajnā; bolnā.

2.—Phailnā; mashhūr h.; mushtahar h.; i'lān pānā.

3.—Ma'lūm h. yā ma'lūm d.; zāhir h.; pāyā jūnā

Sound, *v. t.* 1.—Bujānā; phūnkā.

2.—Aisi tarah kahnā ki sun pare; sur nikālnā.

3.—Kisi chīz kī āwāz ke zarī'e se hukm d. yā hidāyat k.; koyī chīz phūnk yā bajā kar kisi bāt kā ishāra k.

4.—Mashhūr karnā yā karānā; mushtahar k.; phailnā; naqqāra d. yā bajānā; ta'rif k.; gun gānā.

Soundly, *ad.* Sihhat ke sāth; ba-dil; dil se; shiddat se; zor se; khūb hī; tarātar; thīk-thīk; aisi tarah ki dhokhā yā galatī na ho; begair bhāl-chūk ke; mazbūtī se; gahīrī nīnd se; is tarah ki jagāne se jald nīnd na khule.

Soundness, *n.* Musallam h.; pū ā h.; kisi tarah nāqis na h.; be-ṭūṭā-phaṭā be-zarar yā be-sarī-galā h.; sahīh-o-sālim h.; be-'aib h.; kisi tarah futūr na parnā; mazbūtī; matānat; sihhat; durustī; sachāyī; rāstī; gumāhī (zafālat) se barī h.

Sour, *a* l.—Jiskā maza karūā ho; zāiqe meñ tez; tursh; khattā; talkh.

2.—Phaṭā yā phirā huā; jamā huā; bigarā huā—jaise dūdh; khattā; udsā. [tursh; nāzuk-mizāj; sakht.

3.—Karūā—jaise mizāj; chīrchirā; zūd-ranj; jald khījlā uṭhne w.;

4.—Jisse nā-rāzī zāhir ho; jo nā-khushī par dalālat kare.

Sour, *v. t.* 1.—Khattā kar-d.; karūā kar-d.; tursh yā talkh banā d.

2.—Bad-mizāj kar-d.; chīrchirā banā d.; karūā kar-d.; bigīr d.

3.—Be-chain kar-d.; be-zār kar-d.; khushī ghaṭā d. yā kam kar-d.

Sour, v. i. 1.—Khatti ho-jānā; tursh talkh yā karuā ho-jānā.

2.—Chirchirā yā bad-mizij ho-jānā.

Source, n. 1.—Chahsma-i-āb; pāni kā sotā; sar-chashma.

2.—Woh shai jisse kisī dūsrī shai kī iotidā ho; masdar; binā; jisse koyī shai nikle yā paidā ho; aṣl; jaṣ.

3.—Bāni; mabdā; bāni-mabānī.

Sourish, a. Kisiqadar khattā; kuchh karuā; māl-ba-talkhī yā turshī.

Sourly, ad. Tursh-rūyī se; talkhī yā talkh-mizājī se; karuā ho-kar; chirchirā-kar; nārāz ho-kar. [zūd-ranjī.

Sourness, n. Talkhī; khattīpan; turshī; mizāj kī karuāhat; tuuuk-mizājī;

SOUVENIR, (soov'neer') [Fr.] n. Yād-gār yā yād-gārī.

Sovereign, a. 1.—Ikhtiyār men sab se barh-kar; sab se barā yā buzurg; 'āl-iqtidār; afsar; sar-khail; mutlaq; mutlaqu-l-'ināz; dūstre ke tābi' nahīn; jisko aslī ihtiyār hāsil ho yā uskā mustahaq.

2.—Gāyat darjē kā asar paidā k. w.; sab se barh-kar; nihāyat hī muassir; sab se barā; gālib. [(usqē tabī') na ho.

Sovereign state—Khud-mukhtār riyāsat; jo riyāsat dūsrī riyāsat kī mā-taht

Sovereign, n. Bādsbāh yā malika; shāh yā begum.

Sovereignty, n. Bādsbāhat; saltanat; riyāsat; farmān-rawāyī; rāj.

Sow, v. t. 1.—Bonā—juise bij; ronpuā.

To sow good seed—Achchhe bij bonā.

2.—Bonā; tukhm-rezī k.; bij dālnā.

To sow ground or land—Zamin men bij bonā; zamin men tukhm-rezī k.

3.—Phailānā; chāron taraf phailānā; pasārūnā; tawālat k.; barhānā; paidā k.; bunyād dālnā. [fasād kā bij bonā yā fasād barhānā,

To sow discord or dissension—Jhagṛe kī bunyād dālnā yā jhagṛā phailānā;

Sow, v. i. Bij bonā; is garaz se tukhm-rezī k. kī bij ugeñ aur unse koyī

Sower, n. 1.—Bij bone w.; tukhm-rezī k. w. [shai paidā ho.

2.—Paidā k.w.; taraqqī d.w.; phailāne w.

Space, n. 1.—Wus'at; gunjāish; phailāw; jagah; maidān. [yān ho.

2.—Jisqadar koyī shai phailī ho; fasl jo do yā zāid ashyā ke darmi-

3.—Waqt kā miqdār; fasl jo waqtoñ ke mā-bain ho; 'arsa; mud-dat; waqfa. [fasila.

4.—Kitāboñ kī satroñ yā satroñ ke alfāz ke mā-bain fasl dūri yā

Spacious, a. 1.—Khūb phailā huā; bahut chaurī; barā lambā-chaurī; wasī'. [farākh; kushāda; lambā-chaurā; laq-o-daḡ.

2.—Jismeñ barī wus'at yā khūb gunjāish ho; chhoṭī yā tang nahīn;

Spaciousness, n. 1.—Wus'at; lambāyī-chaurāyī; phailāw; farā-hī;

Span, n. 1.—Bālisht yā bilisht; bittā; nau tasū. [kushādagi; pasār.

2.—Thorā 'arsa; mukhtasar zamāna; thorā sā waqt; thorī mud-

Span, v. t. 1.—Bālisht se nāpnā; bitte se nāpnā. [dat.

2.—Kisī chiz kī ek taraf se dūsrī taraf tak nāpnā; mihrāb kī tarah phailānā; nāpnā; gheruā.

Spare, v. t. 1.—Girān-bahā tasawwur k.; qimati samajhuā; 'azīz r.; kifāyat-shī'ārī ke sāth kām men lānā; ihtiyāt se baratuā; bachā kar kharch k.; bachā r.; mahfūz r.; fuzūl-kharchī na k. [de d.; chhoṛ d.

2.—Pachhtā-kar hāthī se nikal jāne d.; jāne d.; nikal jāne d.;

3.—Be-gair bahut taraddud yā taklif ke kisī shai ko judā k.; de-d.; begair kisī ke kām chālānā; apne hāth yā qabze se nikal jāne d.

- 4.—Chhoṛ d.; bāz ānā yā rahnā; tark k.; dast-kash h.
 5.—Khatre yā sazā se bachā d.; zarar-rasānī se dast-bardār h.; muhabbat ke sāth sulūk k.; mihrbānī se bartāw k.; rahm aur dar-
 6.—Bāz r.; bachā d. [guzar k.
 7.—Talaf yā barbād na k.; na l.; chhoṛ d.
 8.—Bachānā; hāsil k.
Spare, v. i. 1.—Kifāyat se rahnā; juz-rasī k.; fuzūl-kharchī na k.
 2.—Dar-guzar k.; taammul yā waswasa k.
 3.—Rahm k.; dar-guzar k.; mu'āf k.; bakhsh d.; mihrbānī k.
Spare, a. 1.—Qalīl; thoṛā; kasrat se nahīn; ifrāt se nahīn; bahut ziyāda nahīn. [ho; fāltū; khālī; jo zarūrat se bach jāe
 2.—Zarūrat se ziyāda; fāzil; jiskī hājāt na ho; jo kām meñ na ātā
 I have no spare time on my hands—Merā koyī waqt khālī nahīn hai ya'nī
 main har-waqt masrūf (kāam meñ lagā) rahātā hūn; mujhe kisi waqt fursat
 nahīn rahī.
 3.—Jo kuchh zarūrat ke waqt ke liye bachā rakkhā jāe.
 A spare knife—Chhuri jo kām meñ na lāyī jāe balki is niyat se rakh li-jāe ki
 zarūrat ke waqt kām de.
 4.—Dublā; lagar; dublā-patlā; jiske badan meñ gosht na ho.
Spareness, n. Dublāpan; lāgarī.
Sparing, a. 1.—Qalīl; thoṛā; kam.
 2.—'Thoṛā; ziyāda; bahut nahīn; ifrāt yā kasrat se nahīn.
 3.—Juz-ras; muhtāt; kifāyat-shī'ār.
 To be sparing of one's words—Fuzūl-kalāmī na k.; apne kalām ko tawālat na
 d.; bachā bachā kar kuchh kahnā yā likhū.
Sparingly, ad. Kifāyat yā juz-rasī ke sāth; ifrāt se nahīn; fuzūl nahīn;
 i'tidāl ke sāth; shāz; bahut kam; aksar nahīn; ihtiyāt se; hoshyārī se.
Spark, n. 1.—'Chingārī—jaise āg yā kisi jaltī huyī shai kī; chingī; lūti.
 2.—Koyī chhoṛī chamakī huyī chīz; jhalak; raushanī jo jald gaūb
 ho-jāe. [ibtidāyī usūl; ibtidā jo za'if ho; juzw-i-khāfī.
 3.—Jo shai chingārī kī tarāh jald bhabhak uṭthe; bij jo na jame;
 4.—Chhail-chikanīyā; chhailā; bānkā.
 5.—'Āshiq; chāhne w.; pyār k. w.
Sparkle, v. i. 1.—Chingārīyāñ nikalnā, phūl jharnā.
 2.—Chamcham k.; chamchamānā; chamaknā; jhilmilānā; jhalak.
 3.—Chamaknā; zinda-dilī zāhir k. [nā; jigjigānā; jhaljhalānā.
 4.—Bulbule uṭhnā. [zinda-dil; nūr-fishān.
Sparkling, ppr. or a. Chamkilā; chamaktā huā; chaṭkilā; raunaq-dār;
Sparse, a. Mutafarriq; ghanā nahīn; chhitar-bitar; jahāñ-tahāñ qāim
 yā ābād; muntashir; titar-bitar; thoṛā thoṛā jagah jagah phailā huā.
Spatte, v. t. Koyī sniyāl shai chhīraknā; kisi chīz par pāñi yā kīchar
 wagūra chhīraknā; idhar-udhar chhīraknā yā dālnā.
Speak, v. i. 1.—Bolnā; bāt k.; nutq r.; goyāyī r.; kalām k.
 2.—Izhār-i-rāe k.; bāṭchit k.; guftgū k.; bahs k. [k.; bolnā.
 3.—Majma'-i-'ām meñ apne khayālāt kā izhār k.; taqrīr k.; kalām
 4.—Kisi kā zikr k.; kisi kī nisbat kuchh kahnā; charchā k.
 5.—Bajnā; bolnā; āwāz d.
 To speak with—Kisi se bāṭchit k.; kisi se guftgū k.—To speak well for—Kisi
 ke baq meñ bā'is-i-ta'rīf-o-tausīf yā mufid h.; kisi kī nisbat koyī achohī
 bāt zāhir k. (izhār-i-nek k.)

Speak, v. t. 1.—Bolnā; kahnā; malfūz k.

2.—Zāhir k.; mashhūr k.; mushtahar k.

3.—Bolnā; bātehīt k.; guftgū k.—jaise kisi zabān meñ.

4.—Ma'lūm karānā; i'lān k.; zāhir k.; dikhānā.

5.—Sukūt se zāhir k.; 'alāmatoñ yā ishāroñ se batānā.

6.—Kah d.; pahuñchā d.; batā d.

Speaker, n. 1.—Bolne w.; kalām k. w.

2.—Bār-i-'ām taqrīr k. w.; muqarrir.

3.—Mīr-majlis; sadr-nishīn; jis jalsā i-'ām meñ bātoñ par gaur-o-fikr ho uskā sadr-nishīn yā taqrīr-kuninda jo intizām bhī qāim rakkhe aur bahsoñ kā silsila bā-qā'ida chalāye.

Special, a. 1.—Ek qism yā jins se muta'alliq.

2.—Khās; qism-i-khās kā; auroñ ke khilāf; ma'mūl ke khilāf; gair-ma'mūlī; ma'mūl se kisiqadar barh-kar yā ziyāda. [mukhtas.

3.—Khās; makhsūs; kisi khās shakhs yā maqsad ke liye mauzū';

A special act—Koyī ekat ya'nī qānūn jo kisi khās maqsad ke liye banāyā jāe.

4.—Jismeñ kisi khās shai yā mazmūn kā zikr ho; 'ām nahiñ.

A special dictionary—Qism-i-khās kī lugat masalan tib yā qānūn kī; aisi lugat nahiñ jismeñ 'umūman har qism kā mazmūn ho.

5.—Jo 'umdagī meñ auroñ par fauqiyat rakkhe; jo sab se barh-kar ho.

In special—Khusūsan.—Special administration (Law) Mutawaffā kī ba'z khās chizoñ kā ihtimām na kī 'umūman uske kul matrūka kā. Ikhtiyār-i-ihitimām-i-tarka-i-mutawwaffā jo kisi khās aiyām ke liye yā kisi khās wajh ke qāim rahne ke zamāna tak ke liye 'atā kiyā jāe masalan us zamāne ke liye jab tak wasiyat-nāme ke probate yā haqq-i-muhtamimī kī bahs kā faisala na ho.—Special deposit—Koyī khās shai jo amānatan rakkhī jāe.—Special issue—Amr-i-tanqih-talab jo kisi khās 'uzr par mabni ho.—Special jury—Woh khās peshe' haisiyat yā liyāqat ke log jo ba-libāz-i-hālāt-i-muqaddama kisi fariq kī dārkhwāst par ahl-i-jurī muqarrar hoñ.—Special session—'Adālat kā gair-ma'mūlī ijlās.—Special statute or law—Woh qānūn jo majma'-i-wāzī'ūn-i-qawānūn meñ poshida taur par kisi khās shakhs kī nisbat banāyā jāe.

Specially, ad. 1.—Khās taur par; aise tariq par jo ma'mūlī na ho; gair-

2.—Kisi khās manshā yā maqsad ke liye. [ma'mūlī tarah par.

Specialty, n. (Law) Mu'āhada-i-khās; dastāwez; dain kā wasiqā-i-tahrīrī jispar madyūn kī muhr sabt ho. [rokar; naqd; sikka.

Specie, n. Paise rupaye yā ashrafiyāñ jo zarī'a-i-tijārat haiñ; zar-i-naqd;

In specie—Naqdī; zar-i-naqd yā naqd.

Species, n. 1.—Nau'; sinf.

2.—Qism; tarah; bhāntī; prakār.

Specific, } a. 1.—Kisi jins se muta'alliq; woh khāssiyat yā sifateñ r. w.

Specific, } jo kisi khās jins kī dūsrī chizoñ meñ na pāyī jāeñ; jinsi.

2.—Jisse koyī khusūsiyat ho; khās; makhsūs; mahdūd; jisse kisi amr kā ta'aiyun ho-jāe.

A specific statement—Bayān-i-khās; kisi amr kī nisbat koyī khās bayān.

Specific legacy—(Law) Hiba-i-khās; woh shai jo khusūsiyat ke sāth hiba kī-jāe masalan koyī asāsu-l-bait wagaira jo sarāhat ke sāth hiba kiyā-jāe.

Specific, n. Kisi bimārī kī khās dawā; kisi maraz kī hukmī dawā; woh 'ilāj jo khwāhī-na-khwāhī kār-gar ho.

Specifically, ad. 1.—Jins ki khāssiyat ke mutābiq; khās taur par; bi-l-khusūs; khāssatan; khās-karke. [ta'ayun.]

Specification, n. 1.—Hudūd ki nishān-dihī; kisī shai ke hudūd kā

2.—Hālāt ki sarāhat; tasrīh; zikr-i-khās; mufassal yā tafsīl-wār bayān; ta'ayun; tashkīh.

3.—Woh tahrīrī bayān jismen kisī ahl-kār-i-sarkārī ki nisbat ittihānat ki tafsīl mufassal mundarj ho.

Specify, v. t. Khūsūsivat ke sāth bayān k.; tafsīl-wār likhnā yā batānā; sarāhat k.; tasrīh k.; nām-ba-nām batānā; nām-le-le-kar kahnā.

Specimen, n. Namūna.

“A specimen is a representative of the class of things to which it belongs; as, a specimen of photography. A sample is a part of the thing itself, designed to show the quality of the whole, or of what is not exhibited.” Webster.

Specious, a. 1.—Zāhirī; numāishī; 'ayān; khulā huā; khush-numā; jo dekhne meñ bhalā ma'lūm de; sūrat-harām.

2.—Zāhir meñ durust; bādiu-n-nazar meñ sahīh; ūpar se dekhne meñ munāsib wājib yā ṭhik; jo pahile dekhne meñ achchhā ma'lūm de.

Speciously, ad. Aisi tarāh se ki zāhir meñ durust wājib yā ṭhik ma'lūm de; bādiu-n-nazar meñ sihhat ke sāth.

Speciousness, n. Zāhir-numāyī; zāhir meñ durust h.; ūpar se dekhne meñ ṭhik durust yā wājib ma'lūm parnā.

Spectacle, n. Numāish; tamāsha; jo kuchh dikhlāyā jāe; jo kuchh 'ajīb-o-gurīb shai ki taur par dikhlāyā jāe; koyī shai jo mulāhaze (dekhne) ke qābil ho; sūrat; did.

2.—(pl.) Chashma; 'ainak.

3.—(pl.) Koyī shai jisse kisī dūsrī shai ke samajhne meñ madad [mile.]

Spectator, n. Dekhne w.; tamāsh-bīn; nazzāra-bīn; jo shakhs kisī shai ki numāish ke waqt maujūd rahe; tamāshāyī; dikhwaīyā.

Speculate, v. i. 1.—Kisī hāt ko dil meñ ghumūā-phirā-kar har pahlū aur jawāuib se dekhnā; gaur k.; fikr k.; khauz k.; sochnā; bichārnā; khayāl k.; lihāz k. [sochnā]

To speculate on political events—Mulki mājaron par gaur k (unki nisbat)

2.—Koyī māl yā chīz is ummed par kharīd k. ki uski qīmat jab āyinda ko barh jīwegī tab woh naf'e ke sāth bikegī; naf'-i-āyinda ki ummed par māl wagaira kharīd k.

To speculate in sugar—Sastī rahne ki hālāt meñ chīni kharīd kar-l. tāki qīmat chārḥ-jāne ke waqt uski bīkrī se manafī' ho. [sochnā; 'aqlī taftīsh.]

Speculation, n. 1.—Gaur; fikr; tajwīz; kisī shai ki nisbat dil meñ

2.—Dil kā mansūba; mansūba jo dil meñ bāndhā jāe; gaur kā natīja; mahz qiyās yā khayāl; rāe; mahz soch-bichār kā natīja jiski sadāqat wāqī'a yā 'amal se na ho; silsila-i-khayālāt jo gaur-o-fikr ke ba'd qāim ho. [hālāt meñ usse manāfi'-i-kasīr ho-gā.]

3.—Māl wagaira ki is ummed par kharīdārī ki qīmat barh jāne ki

Speculative, a. 1.—Gaur kā 'adī; sochne w.; bichārne w.—jaise koyī shakhs.

2.—Jo soch-kar qāim kiya jāe; qiyāsī; khayālī; jiski asliyat kā subūt tajrībe 'amal yā wuqū' se na ho.

A scheme merely speculative—Mansūba jo mahz qiyāsī ho.

3.—Avinda ke naf'e ki ummed par māl wagaira ki kharīdārī se [muta'alliq.]

Speculatively, ad. 1.—Soch-kar; gaur kar-ke.

2.—Qiyās meñ qiyāsī taur par yā qiyāsan; mahz khayāl meñ; 'amal meñ nahīn. [āge chal-kar fāida uthe.

3.—Is ummed se ki jo māl wagaira bi-l-fīl kharīd kiya jāe usse Speculator, n. 1.—Gaur ke ba'd kisi bāt kā qāim k. w.; qiyāsī bāteñ qāim k. w.; khayālī mansūba bāndhne w.

2.—Jo shakhs māl-o-asbāb zamīn yā dūsrī chīzeñ is tawaqqu' par kharīd kare ki us shai kī qīmat ke barh jāne kī hālat meñ uskī bikri se usko naf' ho-gā.

Speech, n. 1.—Nutq; goyāyī; bol; bolne kī quwwat; guftār.

2.—Kalām; suḡhan; bolī; zabān; taqrīr.

3.—Koyī khās zabān; bhāshā.

4.—Zikr; charchā; bītehit; 'ām qaul.

5.—Taqrīr jo bā qā'ida 'awām ke rū-ba-barū kī-jāe; taqrīr; wa'z.

6.—Khayālāt kā izhār.

Speechless, a. Jo kuchh der tak na bole; chup; khāmosh; sākit; jiskī zabān band ho-jāe; jiskī goyāyī jītī rahe; quwwat-i-natīqa se mahrūm.

Speed, v. i. 1.—Jaldī k.; 'ajalat k.; jaid jald chalnā yā harakat k.

2.—Jis chīz kī talāsh ho use pā-jānā; kām-yāb h.; sarsabz h.

3.—Achchhī yā burī hālat meñ h.; chalnā; guzarnā; nibhnā.

Speed, v. t. 1.—'Ajalat yā ta'jil karānā; jald bhejū yā rawāna k.; jhat-pat bhej d.; jald le-jānā; urī le-jānā. [chālānā; i'ānat k.

2.—Sarsabz k.; kām-yābī d. yā kām-yāb k.; madad de-kar āge ko

3.—Jald anjām (khātime) ko pahuñchānā; pūrā karā d.; natīja bar-lānā nikālā khwāh paidā karānā. [tanām k.

4.—Tabāh k.; barbād k.; zuwāl lānā; halāk k.; mār-dālnā; kām

Speed, n. 1.—'Ajalat; tezi; sur'at; jaldī; shitābī; ta'jil; utāwalī.

A horse runs with speed—Ghorā tez daurtā hai—To execute an order with speed—Kisī hukm kī ta'mīl jhat-pat k.

2.—Tez-gāmī; chāl kī tezi. [Pūri tezi; jītī tezi mumkin ho utnī.

A horse of speed—Tez-qadam ghorā; ghorā jiskī chāl meñ tezi ho—Full speed—

3.—Kām-yābī; kisi kām meñ bihbūdī; achchhā phal; nek natīja; manzil-i-maqsūd tak rasāyī (wahāñ tak pahuñchnā); baḡht-yārī; bahra-mandī.

☞ "In the phrase *God speed*, there is probably a mistake in considering it as equivalent to *may God give you success*. The true phrase is, probably, *good speed*; *good*, in Saxon, being written *God*. I bid you or wish you *good speed*, that is, good success." Webster.

Speedily, adv. Jald; 'ajalat ke sāth; jhat-pat; fauran; turant; thore 'arse meñ; jaldī se; daurādaur.

Speediness, n. Ta'jil; jaldī; shitābī; tezi; utāwalī; chaṭakwāyī.

Speedy, a. Dhīrā yā sust nahīn; tez; subuk; phurtīlā; utāwalā; 'ajilāna.

A speedy flight—Tez-parwāzī; tezi ke sāth urnā.—A speedy dispatch of business—Kām kā jhatpat kar-d.; 'ajalat yā tezi ke sath anjām-i-kār.

Spell, n. Jādū; sihr; ṭonā; ṭotkī; laḡkā; mantar (correctly *mantra*).

Spell, v. t. 1.—Hurūf yā nishānāt ke zarī'e se daryāft k.; parh-kar

☞ With out. [jānnā ma'lum yā daryāft k.

2.—Hijje k.; kisi lafz ke harfōñ ko judā judā batlānā.

3.—Likhne yā chhāpne meñ harfōñ kī sihbat kā lihāz r.; sahīh imlā likhnā; ṭhīk hijje k.

- 4.—Farefta k.; maftūn k.; jādū meñ phāñsā l.
Spell, v. z. Likhne-parhne meñ tahajji kī sihbat kā khayāl r.; thik thik hijje k.; sihbat ke sāth imlā likhnā yā batānā.
Spelling, n. 1.—Kisī lafz ke hurūf judā-gāna batānā yā lafzon kā sihbat-
 2.—Tahajji; imlā; hijje. [i-hurūf ke sāth likhnā khwāh chhāpnā.
 Bad *spelling* is disreputable to a gentleman—Mard-i-sharif ke liye imlā kī galatī bā'is-i-hatk hoti hai.
Spend, v. t. 1—Kharch k.; sarf k.; uṭhānā; lagānā.
 2.—Urānā; talaf k.; barbād yā zāi' k.; bi-l-kul kho d.; itnā kharch kar-d. kī kuchh bāqī na rah-jāe.
 To *spend* an estate in g-aming—Kisī milk yā jāedād ko juā khelne meñ urā yā kho d.—The provisions were *spent*—Khāne-pīne kī chizen kul sarf (kharch) ho-gayīn.
 3.—Bitānā; gnrānnā; guzar yā nikal jāne d.; kāṭnā—jaise waqt.
 4.—Zor yā tāqat bi-l-kul nikāl l.; be-dam kar-d.; thakā d.; harā d.; sust kar-d. [haratnā.
Spent, v. z. 1.—Kharch k.; sarf k. yā sarf meñ lānā; rupaye-paise ko He *spends* like a prudent man—Woh dūr andeshī ke sāth rupaye-paise kharch
 2.—Gāib ho-jānā; ur-jānā; kho jānā. [kartā hai.
Spender, n. 1.—Kharch k. w.; sarf k. w.
 2.—Fuzūl kharch k.w.; musrif; kharrāch; urāū; luṭāū.
Spendthrift, n. Fuzūl-kharch; jo behūdagi yā be-'aqlī ke sāth rupaye-paise kharch kare; urāū; luṭāū; musrif; jo apnī milkīyat fuzūl-kharchī meñ urā de. [haiyiz; iqtidār yā ikhtiyār; ihāta.
Sphere, n. 1.—Kār-rawāyī 'ilm yā ikhtiyār kī had; dāira; halqa;
 A *sphere* of action—Woh halqā yā had jiske andar kār-rawāyī ho-sake. Within the *sphere* of one's knowledge—Kisī ke ihāta-i-'ilm meñ ya'nī jahān tak use ma'lūm ho—This man treats of matters not within his *sphere*—Yah shakhs aisi bātoñ kī nisbat tahrir yā taqrir kartā hai jo uske hadd-i-iqtidār meñ
 2.—Kutba; martaba; logoñ kā tabqa. [nahīn haiñ.
 Persons moving in a higher *sphere* claim more deference—Jo lōg ā'lā darje ke logoñ se rabt rakhte haiñ we ziyāda-tar wājilbu-t-ta'zim hote haiñ.
Spheric, } a. Gol; mudawwar.
Spherical, }
Spill, v. t. 1.—Girā d.; ohhalkā d.; kisī bartan meñ se bahā yā dhalkā d.; zāi' k.; chhiraknā yā chhīṭnā; idhar-udhar phailā d.; ittifiqiya girā d.
 “Applied to fluids and to substances whose particles are small
 2.—Bahānā—jaise khūn; girānā. [and loose.” Webster.
Spin, v. t. 1.—Kāṭnā—jaise rū'i wagaira.
 2.—Khīnch-kar bahut hī barhānā; āhista āhista yā ba-tadrij banānā; bahut dūr tak phailānā; tawālat d.; tūl-o-tawil k.
 With out.
 3.—Der kar-ke zāi' k. yā khonā; kāṭnā; bitānā.
 To *spin out* the day in idleness—Sustī meñ din kāṭnā.
 4.—Ghumānā; phīnānā.
 5.—Banānā; phailānā.
Spin, v. i. 1.—Katāyī k.; kāṭnā.
 2.—Jald jald ghūmnā; phīrnā; chakkar mārñā.
 3.—Dore kī mānind nikalnā; chhoṭī dhār meñ bahnā; dhār bañdhnā.

Spinster, *n.* 1.—'Aurat jo katāyī kare; kātne wālī.

2.—(*Law*) Be-byāhī 'aurat; kuārī aurat; zan-i-gair-mankūha.

☞ "Used in legal proceedings as a title, or addition to the surname." *Webster.*

Spirit, *n.* 1.—Josh-i- tabī'at jo jāndār ko ho yā nskū natija; jān; dam; sar-garmī; josh; jurat; himmat; buland-hausalagī; musta'idī.

To speak or act with *spirit*—Josh-i-tabī'at yā sar-garmī ke sāth guft-gū yā kām.

k.—The young man has the *spirit* of youth—Us nau-jawān meñ josh-i-jawānī hai—The troops began to recover their *spirits*—Sipāhiyōñ meñ phir himmat

2.—'Aql kī quwwat; zihn. [ānē lagī.]

3.—Mizāj; tabī'at; khaslat; kho; mail; dil yā qalb kī hālat yā kuifīyat.

A man of a generous *spirit*—Aisā shakhs jiskī tabī'at meñ saḡhāwat ho; saḡhī;

4.—Rūh-i-insānī; prān; jān; jān jab kī tan se nikal jāe. [nāyīz-dil.]

☞ "In distinction from the body in which it [the soul] resides." *Webster.*

5.—Barā shauq; kisī khās shai kī taraf tabī'at kā josh ke sāth māil h.

6.—Musta'id yā chust-o-chālāk shakhs; zinda dil yā 'ālī-himmat

shakhs; woh shakhs jiske dil meñ khās qism kī sifateñ pāyī jāeñ.

7.—(*pl.*) Zinda-dilī; hashāshat; khushī yā khush-tal'ī.

To be in good *spirits*—Khush yā bashāshat rahnā—We found our friend in

very good *spirits*—Ham logōñ ne apne dost ko nihāyat hī khush pāyā. [haiñ.]

8.—Barī mushābahat; jān; khās khās sifateñ yā khūbiyāñ. [haiñ.]

The copy has not the *spirit* of the original—Us naql meñ asl kī khūbiyāñ nahīñ

9.—(*pl.*) Muqattar (chulāyī huyī) sharāb; alkuhal; angūr aur bozu

kī sharāboñ ke 'alāwa dūsri sharābeñ jinmeñ al-kuhal ziyāda ho jaise

rum whiskey brandy wagaira.

10.—Matlab; mudda'ā; mafhūm; aslī maushā; asl mā'nī; woh

ma'nī yā murād nahīñ jo alfāz se paidā ho balki asl likhne wāle kī niyat.

☞ *Spirit* is sometimes joined with other words forming compounds of

very obvious signification; as, *spirit-moving*, *spirit-stirring*, and the like.

Spirit, *v. t.* 1.—Jān dāl d.; taqwiyaat d.; ubhārnā; josh paidā k.;

himmat dālnā yā barhānā; dam dālnā; diler k.

☞ Sometimes followed by *up*. [jānā kī kisī kō khabar na ho.]

2.—Shaitān kī tarah le-bhāgnā; aisā le urnā le-bhāgnā yā bhagā le.

☞ Often with *away*. [josh; jismeñ barā kham-dam ho.]

Spirited, *p. a.* Zinda-dil; jān-dār; dam-dār; josh se bhārā huā; pur-

☞ "Used also in composition, denoting the state of the mind, or the

character of the disposition; as, in high-spirited, low-spirited, mean-

spirited, and the like." *Webster.*

Spiritedly, *ad.* Zinda-dilī se; himmat ke sāth; dil kī mazbūtī se; sar-

garmī se; dilerānā; kham-dam se.

Spiritless, *a.* 1.—Be-dam; be-jān; zinda-dil nahīñ; khush yā bash-

shāsh nahīñ; pazhmurda-khātir; afsurda-dil; jiskī tabī'at bujh gayī ho.

2.—Quwwat se khālī; jismeñ jān himmat yā josh na ho; past-

himmat; kam-himmat; buz-dil. [jāñ; marā huā.]

3.—Jismeñ dam bāqī na ho; murda; ma'dūm; nest-o-nā-būd; be-

Spiritual, *a.* 1.—Rūhānī; jismen jān ho; gair-jismānī; gair-mujassam;

2.—Zihnī; 'aqlī; bātinī; fahm-o-idrāk se muta'alliq. [nafsānī.]

3.—Qalb yā rūh kī hālat se muta'alliq; jisko ā'māl-i-zāhirī se

sarokār na ho; pāk; mutabarrak; sāf.

4.—Dunyāwī yā mulkī umūrāt se ta'alluq na r. w.; jisko dinī

bātoñ se sarokār ho; dinī; mazhabī; dharm kā.

Spiritually, ad. Rūhānī tarīq par; aise tarīq par jo jismānī yā nafsānī burāyion se barī ho; sachche mazhab ke manshā ke mutābiq; rūh yā qalb kī safāyī se; sachche yā sāf dil se.

Spirituons, a. 1.—Jān-dār; patlā aur mutagaiyir; bārīk; khālīs; jis-men kisi qism kā tabādala ho-sake.

2.—Jismen alkuhal ho yā jo alkuhal se bane; tez.

Spite, n. Bugz; kīna; 'adāwat; 'inād; khushūnat; bair; lāg.

In spite of—Kisi kī kul koshishon ke khilāf; jo kuchh fikr yā paṛawī kī-jāe us sab ke bar-'aks; kisi ko hech kar-ke; kisi ko na mān-kar; bā-wujūd; bā-waṣf.—*To owe one a spite*—Kisi se bahut burā maunā; kisi se nihāyat nafrat r. yā nā-rāz rahnā.

Spite, v. t. 1.—Kisi se nā-rāz yā ranjida rahnā; khafā yā bezār rahnā.

2.—Nuqsān pahunchānā; kurhānā; khusūmat kā bartāw k.; mukhālafat k. [yā zarar pahunchē; bād-andesh; dāhī; drohī.

Spiteful, a. Bugz yā kīne se bharā huā; is bāt kā khwahān kī ranj izā

Spitefully, ad. Kunj izā yā zarar pahunchāne kī khwāhish se; bugzau; kīne kī rāh se; bād-andeshī se.

Splash, v. t. Pānī kī chhīṭen dālnā; pānī aur kīchar uchhāl-kar phenkū.

Splash, v. i. Pānī dhabdhabā ke idhar-udhar phenkū.

Spleen, n. 1.—'Tillī; tāptillī; pilahī; barwaṭ; tihāl.

2.—Gussa; chhipā huā bugz; kīna; bād-mizājī.

To vent one's spleen—Apnā gussa yā kīna nikālā (bāten kah-kar use zāhir k.).

3.—Gusse kā josh yā daura; josh-i-gazab.

Splendid, a. 1.—Chamaktā huā; durakhshān; nihāyat raushan.

2.—Dikhnawk; 'azīmu-sh-shān; bahut hī barā; laq-o-daḡ; barē tūmturāq kā; bahut barā. [barā.

3.—Mashhūr; nāmī; nāmī-girāmī; numāyān; dhūm-dhām kī;

Splendidly, ad. Nihāyat hī chamak-damak se; barē shān-o-shaukat se; barē karr-o-far se; barē tūmturāq se; barē dhūm-dhām se; barē julūs yā numāish ke sāth.

Splendor, n. 1.—Barī raushanī; barī chamak; barā āb-o-tāb; tajallī.

2.—'Umdagī aur nafāsat kī barī numāish; 'azmat; dhūm-dhām; shān-o-shaukat; karr-o-far; thāt; thāt-bāt; tūmturāq; ihtishām; jāh-o-

3.—Shuhrat; barāyī; nāmwarī. [jalāl.

Split, v. t. 1.—Chīrnā; lambāyī men chīrnā; phārnā; do-tūk k.

2.—Judā kar-d.; kisi sadme se do-tūk kar-d.; shigāf k.

To split a hair—Mū-shigāfī k.; bāl kī khāl khāichū.

3.—Tafriq kar-d.; nifāq paidā kar-d.; kayī farīq kar-d.; judā judā kar-d.; alag alag kar-d.; nā-ittifāqī yā jhagrā paidā kar-ke alag alag kar-d.

Split, v. i. 1.—Judā ho-jānā; alag ho-jānā; phat jānā; shaq ho-jānā.

2.—Hañsī se phat parnā; hañste hañste phat jānā (shaq ho-jānā).

3.—Phūt jānā; chūrchūr ho-jānā; pāsh-pāsh ho-jānā; reza-reza

Spoil, v. t. 1.—Lūṭnā; mār-pīt-kar chhīn chhān l.; lūṭ-pāt l. [ho jānā.

To spoil one of his goods—Kisi kā asbāb chhīn yā lūṭ l.; mār-pīt-kar kisi kā asbāb lūṭ l. yā usse chhīn l.

2.—Mār-pīt-kar le-l.; zabardastī se le-l.; jaur-o-zulm se le-l.

To spoil one's goods—Kisi kā asbāb jabriyā yā zabar-dastī le-l.

3.—Bigār d.; kharāb kar-d.; zāil kar-d.; zawāl pahunchā-kar nest o-nā-būd kar-d.; sarā d.

4.—Nuqsān pahuūchā-kar be-kār (nikammā) kar-d.; kisī shai ko aisā nuqsān yā zārār pahuūchānā ki woh phir qāim na rabe; barbād kar-d.; tabāh kar-d.; gārat kar-d.; bi-l-kui bigar dālnā yā kharāb Spoil, v. i. 1.—Lūt-pāt k.; girāt-garī k.; mār-pit-kar ohhīn l. [kar-d.

2.—Kharāb ho-jānā; bigar jānā; sar jānā; 'umdagī kho-d. Spoil, n. 1.—Jo kuchh mār-pit-kar dūsroṁ se mile; māl jo lūt ke zarī'e se dushman se mile; ganīmat; lūt kā māl; yagnā.

2.—Jo kuchh koshish se hāsil ho; jo kuchh untjā-i-sā'ī ho.

3.—Lūt; lūt-pāt; dāknāī; tākht-o-tārāj; ujār; barbādī.

4.—Kharābī; bigarne (kharāb hone) kā sahūb.

Spokesman, n. Jo shakhs dūse kī taraf se taqrīr karē (bole).

Spontaneity, } n. Ap-hi-āp yā apnī hī tabī'at ragbat khwāh mailān.

Spontaneousness, } i-khātir se bilā-jabr yā khāyī dabāw ke kār-rawāyī yā 'amal karne kī sifāt.

Spontaneous, a. 1.—Bi-t-tab' paidā h. w.; jiskī ragbat khwāhish yā mailān khut-ma-khud ya'nī bilā-jabr-o-ikrāh ke paidā h.; jiskī usbat dil āp-hi-āp musta'id ho; jisko tabī'at āp hi-āp ya'nī begair dūse ke dabāw ke chāhe; irāda; ikhtiyār.

A spontaneous gift—Hiba-i-irādī; bahshish yā hiba jo begair dūse ke dabāw ke (az-khud yā bi-r-ragbat) kiya jāe.

2.—Jo kuchh tabī'at kī tahrīk se paidā ho; jo āp hi-āp ho; jo begair kisī khārijī dabāw ke ho; tab'-zād. [tahrīk ke ho.

Spontaneous motion—Harakat jo āp-hi-āp ho; harakat jo begair kisī khārijī

3.—Jo be lagāye (jamāye yā unsub kiye) paidā ho; jiske paidā karne meṁ insān ko mihnat na karnī pāye.

Of spontaneous growth—Khud-ro; āp-hi-āp jamne ugne yā paidā h. w.; jisko kisī ne lagāyā na ho; khud-rusta.

Spontaneously, ad 1.—Āp-hi-āp; khud-ba-khud; az-khud; bi-r-ragbat; bi-t-tab'; apnī khwāhish yā tabī'at se.

He acts spontaneously—Woh az-khud yā apnī hī tabī'at se kār-rawāyī kartā hai.

2.—Apne hī zor yā apnī hī quwwat se; begair kisī khārijī sabab yā Used of things. [ba'is-i-tahrīk ke.

Sporadic, a. Iklā; tanha; mufrad; jahān-tahān; idhar-udhar phailā Sporadical } hnā; 'ālam-gir nahīn.

A sporadic case of disease—Bīmārī jo kisī ek ko ho-jāe (tamām ya'nī 'umūman logoṁ meṁ phail na jāe).

Sporadic disease—Bīmārī jo 'umūman logoṁ meṁ phail na ho; maraz jo 'ālam-gir na ho balkī log usmeṁ mutafarīq yā jā-ba-jā muhtalā hon.

Sport, n. 1.—Jisso tabī'at bahal-kar khush ho-jāe; khel; tafirih; khushi; ta-nāsha; bāzī. [boit-tholi.

2.—Haṣī; mazhaka; naql; khel; haqārat-āmez khushi; ohuhal;

3.—Khel kī chiz; khilaunā; jo idhar-udhar mārā phire.

4.—Shikār—jaise chiryoṁ jāwaroṁ yā machchli wāgaira kā.

In sport—Haṣī meṁ yā haṣī kī rāh se; khel kī rāh se yā khel meṁ; tafirih; mazāq yā mazāq ke liye; dil-lagi kī rāh se.

Sport, v. i. 1.—Tafirih k.; dil bahlānā; dil khush k.

Used with the reciprocal pronoun.

2.—Kisī qism ke khel se zāhir k. [phāṣd k.).

Sport, v. i. 1.—Khelnā; khel-kūd k.; idhar-udhar kudaknā (kūd-

2.—Shikār k.; saīd-o-shikār meṁ masrūf-rahnā.

- 3.—Nā-chīz samajhnā; khafif haqīr yā nā-chīz samajh-kar kisi shai ki nisbat sanjīdagī ke sāth bartāw na k.
- Sportful, *a.* 1.—Khilārī; hañsor; dil lagī bāz; khush-mizāj; jo kasrat se lahw-lə'b (khel-kūd) meñ masrūf rahe.
- 2.—Jo hañsi meñ kiyā jāe; jo mahz khel kī rāh se ho.
- Sportfully, *ad.* Khel ke taur par; tafirih ke liye; hañsi meñ; dil bah-lāne kī garaz se; khel ke sāth yā khel ke liye.
- Sportive, *a.* Khilārī yā khilwārī; khush-mizāj; khush-tab'.
- Sportively, *ad.* Khush-mizājī se; khel meñ; hañsi meñ; thaṭṭhe meñ.
- Sportiveness, *n.* Khilārīpan; khel-kūd; khush-mizājī; ohuhāl.
- Sportsman, *n.* 1.—Shikārī; jānwārōñ machhliyoñ aur parindōñ kā
- 2.—Barā shikārī; faun-i-saiyādī meñ tāq yā māhir. [shikār k. w.]
- Spot, *n.* 1.—Dāg; dhabbā; dhappā; jagah jo bad-rang ho-jāe.
- 2.—Nek-nāmi meñ dāg yā dhabbā; hatk; be-ābrūyī; naqs; 'aib.
- 3.—Muḥtasar jagah; jagah; maqām; koyī khās jagah.
- Upon the spot—Fi-l-faur; fauran; usī waqt; usī jagah; usī dam; qabl isse ki koyī harakat yā jumbish kare; be-gair iske ki koyī apnī jagah se haṭe.
- Spot, *v. t.* 1.—Dāg lagānā; dhabbā lagānā; dagilā k.; bad-rang kar-d.
- 2.—Bad-nām k.; kalauk lagānā; kalauk kā ṭikā lagānā; dāg lagānā; be-ābrū k. [dhabbā na lagā ho; be-gunāh; be-'aib.]
- Spotless, *a.* Be-dāg; ilzām yā gāndagī se sūf; pāk-sāf; jismeñ dāg yā
- Spousal, *a.* Shādī kā; byāh kā; izdiwājī; nikāhī. [yā khasam.]
- Spouse, *n.* Mard yā 'aurat jiskī shādī hui ho; shauhar yā zauja; jorū
- ☞ "We say of a man that he is the spouse of such a woman; or, of a woman, she is the spouse of such a man." Webster.
- Spouseless, *a.* Be shauhar kī—jaise 'aurat; be zauja kā—jaise mard.
- Spread, *v. t.* 1.—Bichhānā; phailānā; kholnā; tānnā.
- To spread a carpet or table-cloth—Dari yā dastar-khwān bichhānā.—To spread a sail—Pāl tānnā yā phailānā.
- 2.—Phailānā; chāroñ taraf dūr tak phailānā jismeñ aur jagah chhip jāe; har chahār taraf dūr tak nikālnā—jaise darakhtoñ kā apnī shākhōñ ko. [mashhūr k.; aur logoñ ko jānānā.]
- 3.—Phailānā—jaise khabar yā shuhra; zāhir k.; mushtahar k.; To spread a report—Koyī khabar phailānā (usko aur mashhūr k.).
- ☞ Often accompanied by abroad.
- 4.—Phailānā—jaise koyī bīmārī; aur logoñ ko mariz bīmār yā
- 5.—Phailānā—jaise khush-bū. [mubtalā k.]
- 6.—Phailānā; lagānā. [par palastar lagānā.]
- To spread manure—Khād phailānā.—To spread plaster on the ground—Zamīn
- 7.—Lagānā; chuunnā; murattab yā tuiyār k.; bichhā-kar khāne-pīne
- To spread a table—Mez lagānā yā chuunnā. [kī chizeñ muhaiyā k.]
- Spread, *v. i.* 1.—Phailnā; chāroñ taraf se aur lambā-chaurā h.
- 2.—Khinch yā piṭ kar phailnā.
- 3.—Phailnā; aur mashhūr h.; ziyādatar shuhrat pānā.
- 4.—Ek jagah se dūsri jagah phailnā. [miqdār.]
- Spread, *n.* 1.—Wus'at; phailāw; pasār; lambāyī-chaurāyī ke lihāz se
- 2.—Hissoñ kā phailāw. [khush-dilī; khush-tab'ī; basbāshat.]
- Sprightliness, *n.* Zinda-dilī; jān; tezi; zor; chustī-o-chūlākī; phurtī;

Sprightly, a. Zinda-dil; tez; chust-o-chālāk; qawī; khush; bashshāsh; jismeñ phurtī yā tezi kī-jāe; shokh; chulbulā. [phalāngnā.

Spring, v. i. 1.—Kūdñā; phāñdnā; jast k.; chaukarī bharnā; uchhalnā; 2.—Tezi ke sāth zor se nikalnā; beg se chaluā; phūtñā; nikalnā.

3.—Panāh kī jagah se yakāyak nikalnā; chauñk uñhnā.

4.—Pichhe ko haññā yā palaññā; lachakñā; lachnā; damñā.

5.—Aññh jāññā; terhā ho-jāññā; jhuk jāññā; maroñ khāññā.

6.—Bāhar nikal āññā; namūdār h.; dekh paññe lagññā; nikalnā; ugññā; phūtñā; paidā h.; jam-kar ūpar āññā.

Usually or often followed by *up, forth, or out.* [janamnā.

7.—Paidā h.; kisi kī nāl se h.; kisi mūris kī aulād h.; nikalnā;

8.—Kisi usūl se nikalnā; kisi shai kā natīja h.; kisi wajh se paidā h.

9.—Bañhnā; taraqqī pāññā; sarsabz h.

To spring at—Kisi kī taraf kūdñā; jast mār-kar kisi shai tak pabuñchne kī kosbish k.; jhapaññā—*To spring forth*—Nikal yā kūd-kar bāhar āññā; jhapaññā kar bāhar nikalnā; zor se nikalnā.—*To spring in*—Jhapaññā kar bhitar jāññā; kūd-kar paññā; jhat se ghus jāññā.—*To spring on or upon*—Kisi par tūt paññā; hamla k. yā hamla-āwar h.

Spring, v. i. 1.—Uññh d.; uññh d.; zamīn khwāh panāh lene kī jagah se uññh d. [kar nikalñā; bandish bāññdnā.

2.—Paidā k.; nikalnā; yakāyak tajwiz k.; dafātan paidā k.; soch-

3.—Uññh d.—jaise surang.

4.—Yakāyak band-kar d.

Spring, n. 1.—Kūd; phāñd; phalāng; jast; jhapattā; zagand.

2.—Bāz-gasht; kisi lachkilī shai kā āge khinchne ke ba'd phir apñi

3.—Lachak; dam [aslī hālat par ho-jāññā.

4.—Masdar; sar-chashma; jahāñ se yā jisse koyī shai hāsil ho; jahāñ se koyī dhārā nikle; sotā. [kat paidā ho.

5.—Sabab; binā; asl; bunyād; jar; woh shai jisse koyī fīl yā hara-

6.—Bahār; fasl yā mausim-i-bahār; fasl-i-rabī' yā rabī'; basant (vasant). [jāne ke ba'd phir sīdhā ho-jāe; halkā; subuk.

Springy, a. 1.—Lachilā; lachkilā; dam-dār; jo jhukāye yā kham kiye

2.—Jismeñ jast kī quwwat ho; jo dūr tak kūd sake.

3.—Chashmoñ yā sotoñ se bhārā huā; nam; tar; bhīgā huā; martūb.

Sprinkle, v. i. 1.—Chhirakñā; chhitñā; dālñā. [rāññā.

2.—Kisi shai par chhirakñā yā chhitñā; dālñā; bakhernā; bhurbhu-

To sprinkle the earth with water—Zamīn par pāñi chhirakñā.

3.—Dhōñā; sāf k.; pāk-o-sāf k. [būñdoñ kā pañ jāññā.

Sprinkle, v. i. Thorā pāñi barasñā; pāñi ke chhitte paññā; waqt-be-waqt

Sprinkling, n. 1.—Chhirkāw; meñh kā thorā thorā barasñā; halkī yā khafif bārish; sīñchāw.

2.—Kisi shai kī ta'dād yā miqdār jo ziyāda ho; koyī thorī sī chīz jo idhar-udhar phailī ho; thorē se mutafarriq log. [turāq na r. w.

Spruce, a. Nafis; sāf-suthrā; banā-chunā; banā-ñhāñ; pāk-sāf par tum-

Now chiefly applied to persons." Webster. [safāyī paidā k.

Spruce, v. i. Sajñā; banāñ-chunāñ; sañwāññā; ārāsta k.; banāwat kī

Spruce, v. i. Apñi banāwat k.; sañwāññā; sajñā.

Spur, n. 1.—Mahmez; mekh; er; kāññā.

To set spurs to a horse—Ghorē ko er lagā-kar daññāñ; ghorā daññāñ.

2.—Targīb; tahrīk; tahrīs. [mardāna fi'lōn ke karne kī tahrīk hotī hai.
The love of glory is the spur to heroic deeds—Nāmīwarī ke shauq se jānwān-

3.—Wob shai jisse kisī amr kī tahrīk ho.
To do a thing upon the spur of the moment or occasion—Waqt ke hālāt yā

ashadd-i-zarūrat ke lihāz se koyī fi'l kar-guzarnā.
Spur, v. t. 1.—Eṣ lagānā; mahmeẓ dabānā; daurānā; qadam tez k.

2.—Kisī fi'l ke karne kī targīb d.; kisī shai kī nishat ziyādatar
musta'idī ke sāth pairawī karne kī targīb d.; nabhārnā; targīb d.;
3.—Kānte (ma mez) lagānā. [tahrīk k.; dil barhānā.

Spur, v. i. Āge barhānā.

Spurious, a. 1.—Aslī nahīn; masnū'yī; jhūṭhā; jismeñ āmezīsh (milā-
wat) ho; sākhṭa; libāsī; naqlī; banauā; usī shakhs yā shai kī nahīn
jissē uskī (kisī shai kī) asliyat mansūb kī-jāe. [jāiz se nahīn.

2.—Nutfā-i-be-tahqīq; walad-i-harām; ziwā yā harām kā; nutfā-i-
A spurious child—Tifl-i-waladu-l-harām. [h.; taqlid; jhūṭhāyī.

Spuriousness, n. 1.—Talbīsī fāsīd yā gair-i-aslī h.; aslī yā sachchā na

2.—Gair-i-sabīhu-n-nasabī; harām-zādagī; aslī nasl se na h.
Spurn, v. t. 1.—Haṭā d.—jaise pair se; lāt mār-ke kanāre kar-d.;
ṭhokar mār d. [sāth pesh ānā; nā-chīz samajhnā.

2.—Haqārat ke sāth rad k.; qabūl karne meñ nafrat k.; tahqīr ke
Spurn, v. i. 1.—Lāt mārṇā; ṭhokar mārṇā.

2.—Kisī shai ke rad karne meñ haqārat zāhir k.; haqīr samajh-kar
mukhālāfat k.; nafrat ke sāth ta'arruz k. [samajhnā.

Spurn, n. Tahqīr ke sāth rad k.; tahqīr; be qadrī; be-waqrī; nā-chīz
Spy, n. 1.—Jo shakhs dūsroñ ke tarz-o-tarīq kī hamesha nigrānī rakkhe;
jo shakhs is garaz se ta'ināt kiṃ jāe ki dūsroñ kī chāl-o-chalan kā
nigrānī rahe.

2.—Jāsūs; mukhbīr; bhediya; surāg-rasān; jo shakhs dushman
ke lashkar meñ is liye bhejā jāe ki wahān ke kul hālāt daryāft kare
aur afsar-i-mujāz ko khufyatan khabar pahunchāye.

Spy, v. t. 1.—Dekh pānā yā dekh l.; dūr se dekhṇā; kisī chhipī huyī
chiz ko dekh l.; dekhṇā. [nikālnā.

2.—Baṛī taftīsh yā jānch ke ba'd daryāft k.; khūb dekh-bhāl-kar
3.—Khufyatan (chhip-kar) dekhṇā bhālṇā aur hāl daryāft k.

Spy, v. i. Baṛī dhūndh k.; khūb ṭaṭolṇā; baṛī taftīsh k.
Squabble, v. i. Ek dūsre se barh jāne ke liye jhagarnā; dhīngā-mushtī
k.; jhagrā tantā yā larāyī k. [tantā.

Squabble, n. Dhīngā-mushtī; qaziya; khafīf takrār; bakherā; jhanjhat;
Squalid, a. Gaffat kī wajh se mailā; mailā-kuchelā; ganda; nihārat hī
mailā. [kisī aurat kā khauf se yā bachche kā gusse yā taklif se.

Squall, v. i. Chillā uthnā; zor se shor machānā yā chikh-mārṇā—jaise
Squall, n. Chillāhat; chikh; kūk.

Squander, v. t. Fuzūl-kharchī k.; behūda sarf k.; be-tamīzī ke sāth
khonā; talaf k.; urānā; lutānā; kho d.; phūnk d. yā phūnk-tāpnā;
barbād k.; gañwānā. [yā khone w.; urān; lutān.

Squanderer, n. Musrif; fuzūl-kharch; behūda sarf k. w.; urāne lutāne
Square, a. 1.—Murabba'; chau-khūntā; chau-kor; chau-gosha; chau-
konā. [dārī k.

2.—Aisā ki sab ke haq meñ barābar insāf ho; ṭhīk; wājib; imān-

Square dealing—Wājib len-den; imāndāri kā saudā.

3.—Barābar; jismeñ kuchh bāqī na rah jāe; be-bāq; chuktā; sāf.

To make or leave the accounts *square*—Hisāb sāf yā barābar kar-d.; hisāb be-bāq kar-d.; hisāb meñ kuchh bāqī na lagā r.

All *square*—Sab thik yā tai.

[from this word.

 Square-built, square-cut, and other similar compounds are formed

Square, n. 1.—Jo shai murabba' ho; chau-kor chiz; chau kor tukrā; chau-kor shisha. [chau-railā.

2.—Woh chau-kor zamīn jiske har-chahār taraf makānāt hoñ;

3.—Munāsabat; mel; barābarī; musāwāt; qā'idā; ittifiq.

On the *square*, or upon the *square*—Imān-dāri se yā imān-dāri ke sāth; safayī aur diyānat ke sāth.—On, or upon, the *square with*—Kisī ke sāth sābita-i-musāwāt r. (uske sāth barābarī kā darja r.); barābar rahnā.—To be at *square*—Lagū; takrūr yā jhagrū r.—To break no *square*—Ranj na pahuñchāñ; nā rūz na k.; muḡhālafat paidī na k.; iḡhtilāf na r.—To break *square*—Kisi bañdhe huye silsile se inhirāf k.—To see how the *squares go*—Yah dekhñā ki khal kis dhang par chal rahā hai.

Square, v. t. 1.—Murabba' banāñā. [hāl k.; kisi ke mutābiq durust k.

2.—Sudhārnā; durust k.; thik k.; kisi shai ke munāsib yā hasb i-

3.—Is tarah barābar k. ki koyī farq yā bāqī na nikle; jam' kharch barābar k.; be-bāq k.; chuktā k.; tasfiya k.; niptāñā; tai k.

To *square accounts*—Hisāb tai k.; lekha barābar yā dewthā k.; tasfiya-i-hisāb k.; lekha chukā d. [saqat r. yā muwāfiq h.; mel khāñā; miluā.

Square, v. i. 1.—Mutābaqat r. yā mutābiq h.; thik thik miluā; muwā-

2.—Mūkū tāñā; ghūsā uṭhāñā.

 Often with *up*, sometimes with *off*.

Squeamish, a. Nāzūk-mizāj; nāzūk-dimāg; mirzā-manish; kisi shai se bahut jald nafrat k. w.; khafif khafif be-'unwāniyōñ par nā-rāz h. w.; chirchirā; waswāsi; mushkil-pasand.

Squeamishness, n. Nāzūk-mizāji; mirzā-manishī; mushkil-pasandi; khafif khafif be-'unwāniyōñ par nā-rāz ho jāñā; andāz se ziyāda waswā r.

Squeeze, v. t. 1.—Do chizōñ ke darmiyān dabāñā; khūb dabāñā; nichorñā; gārnā.

2.—Zer k.; tang k.; izā pahuñchāñā; pīs dālūā; har qism ki sakhtī kar-ke khwāh tarah tarah ke bojh dāl, aur mahsūl lagā kar dabāñā yā zer k.

To *squeeze out*—Dabū yā nichor kar nikālñā—jaise pāñi yā 'araq wagaira.

Squeeze, v. i. Ghus-paith-kar nikal jāñā; dabā-kar nikal jāñā; dhakke-

To *squeeze through*—Dhakke dete ghus paith-kar nikal jāñā. [dete chale jāñā.

Stab, v. t. 1.—Koyī nokilā hathiyār guṛāñā yā chubhāñā; koñehnā; godñā; ghuseṛñā—jaise chhuri kaṭār yā barchhi wagaira.

2.—Isqadar zaḡhmī k. ki majrūh ko zarar pahuñche yā uski jāñ jāe; koyī nok-dār hathiyār chubhā yā ghuseṛ-kar balāk kar dālñā.

3.—Chhip-kar zarar pahuñchāñā; 'adāwatan jhūṭh kah-kar khwāh buhtāñ lagā-kar nuqsāñ pahuchāñā.

To *stab reputation*—Kisi ki nek-nāmī meñ dar-parda zarar pahuñchāñā; 'adāwat ki rah se jhūṭhi bātēñ kah-kar khwāh jhūṭhā ilzām lagā-kar kisi ki nek-nāmī meñ futūr dālñā. [(majrūh yā ghāil) k.

Stab, v. i. 1.—Nok-dār hathiyār—jaise chhuri kaṭār wagaira se zaḡhmī

- 2.—Kāri zaḥm lagānā; aisā ghāil k. ki ghāil kī jān na bache.
To stab at—Kisī par chhurī wagaira chalānā; chhurī wagaira mārne kī dhamkī.
Stab, n. 1.—Koñch; hūl; bhoñk; kisi nok-dār hathiyār kā ghuseṛnā.
 2.—Chhurī katāri yā barchhī wagaira kā zaḥm. [chhip-kar kiyā jāe.
 3.—Zarar jo dar-parda (poshida taur par) pahunchāyā jāe; nuqsān jo
Stability, n. 1.—Ustuwārī; mazbūtī; qāim rahne kī quwwat; pāe-dārī;
 istihkām. [mizāji; tasmīm-i-irādat; gair-talawwun-tab'yī.
 2.—Chāl-o-chalan kī mazbūtī; irāde kī mazbūtī; istiqlāl; qāim-
Stable, a. 1.—Mazbūtī se qāim; jo jald hil na uṭhe yā ulaṭ-palaṭ na
 jāe; ustuwār; mustahkam; mustaqil; mazbūt; pāe-dār.
 2.—Irāde kā mazbūt; sābit-qadam; mustaqil-mizāj; qāim-mizāj;
 mutalawwin nahīn; jo āgā-pīchhā na kiyā kare; jo pakkī ṭhān ṭhāne.
A stable man—Qāim-mizāj shakhs; aisā shakhs jiske irāde mazbūt hoñ.
 3.—Mazbūt; mastahkam; jo jald na chhūṭ jāe khwāh tark kar-diyā
 jāe; jisneñ tagaiyur-o-tabaddul na ho; matīn.
A man of stable principles—Aisā shakhs jiske usūl meñ matānat ho ya'nī jo
 apne usūl ko jald na chhore yā taḍdil kare. [rakkhe jāeñ.
Stable, n. Tawela; istabl (corruptly *astaba*!); makān jisneñ ghore
Stable, v. i. Taweḷe yā istabl meñ r. [matānat.
Stableness, n. Mazbūtī; pāe-dārī; istihkām; ustuwārī; istiqlāl; qiyām;
Staff, n. 1.—Lakṛī; lāṭhī; chharī; kisi āle yā hathiyār kā lambā dastā.
 2.—Chharī yā lāṭhī jo koyī shakhs pā-piyāda chalne kī hālat meñ
 sahāre yā hifāzat ke liye hāth meñ le-kar chale; jisse koyī shai
 qāim yā sañbhli rahe. [Zindagi kā sahārā; woh shai jisse zindagi qāim rahe.
The staff of one's age—Kisī ke burhāpe kā sahārā; 'asū-i-pirī.—*A staff of life*—
 3.—Sontā dandā yā chharī wagaira jo koyī apne hāth meñ ba-taur
 nishān-i-hukūmat ke le-chale; mansab yā hukūmat kā nishān.
 4.—Kisī bare kār-khāne meñ woh log jo ijrā-i-kār ke liye muqarrar
 hoñ; kisi sarishte meñ woh ahl-kār jo ijrā-i-kār aur hākim ke hukm
 kī ta'mil ke liye muta'aiyan hoñ.
To have or keep the stuff in one's own hands—Apnī milkiyat apne qabze meñ r.;
 kisi shai kī hukūmat apne hi ikhtiyār meñ r.; khud qādir aur hukm-rān rahnā.
Stage, n. 1.—Zamīn yā ma'mūli sath se kisiqadar baland farsh yā
 chabūtra jispar kisi shai kī numāish kī-jāe yā koyī tamāsha wagaira
 dikhlāyā jāe. [nāṭak.
 2.—Tamāsha-gāh; jahān nāṭak wagaira dikhlāye jāeñ; tamāsha;
 3.—Woh jagah jahān kisi shai kī numāish bār-i-'ām ho; woh ma-
 qām jahān kisi ma'rūf (mashhūr yā bare) fi'l kā wuqū' ho; woh
 jagah jahān koyī aisī bāt ho jo qābil-i-lihāz ho.
 4.—Jis sarak par musāfir hamesha āte-jāte hoñ wahān ṭhaharne yā
 āram kī jagah; chaukī; ṭikān; farod-gāh—woh jagah jahān dāk
 ke ghore badle jāeñ; marhala. [gāh ke nā-bain ho.
 5.—Manzil; masāfat; woh fāsila jo khushkī ke safar meñ do farod-
A stage of ten miles—Das mil (pāñch kos) kī manzil.
 6.—Qadam; darja-i-taraqqī; woh darja jahān tak koyī shai ghaṭe
 yā barhe; woh had jahān tak kisi shai meñ tagaiyur-o-tabaddul ho;
 darja; naubat; hālat.
Stager, n. Jisne duniyā ke tamāshe khūb dekhe hoñ; jisne zamāne kī
 garmī-sardī khūb sahī ho; kār-āzmūda shakhs; tajriba-kār shakhs;
 jahān-dida shakhs; gurg-i-bārān-dida; 'aiyār; makkār.

Stagger, v. i. 1.—Khare hone yā chalne meñ idhar-udhar hīnā yā jum-bish k.; qadam yā pair jamā-kar kharā na h. yā na chalnā; ḍagma-gānā; larḥarānā; latpatānā.

2.—Pair jamā-kar na ṭhaharnā; lagzish k.; halchal h.; haṭne pas-pā hone yā bhāgne lagnā; pair na ṭhaharnā (na sañbhalnā); bas na chalnā.

3.—Pas-o-pesh k.; waswase meñ parnā; shak-o-shubhe meñ par-nā; hichkichānā; āgā-pīchhā k.; dil ke tayaqqun ko kisīqadar kho d.; irāde kī mazbūti meñ farq ā-jānā.

Stagger, v. t. 1.—Larḥarā d.; larḥarā d.

2.—Pas-o-pesh meñ ḍāl d.; waswasa paidā karā d.; dil meñ shak-o-shubha paidā karā d.; pareshān kar d.

Staggeringly, ad. Larḥarāte yā larḥarāte huye; lagzish karte huye; pas-o-pesh ke sāth; taammul yā shubhe ke sāth.

Stagnancy, n. Woh hālat jab koyī saiyāl shai harakat rawānī yā gardish meñ na rahe (na chale na bahe yā na ghūme-phīre).

Stagnant, a. 1.—Rawānī (jārī) nahīn; bahīā nahīā; harakat meñ nahīn; gair-i-mutaharrik; kharā; rukā huā; bañdhā.

2.—Sust; jāri yā chaltā nahīn; mandā; dhīlā; dhīmā; paṭ; be-kār; majhūl; jo kām karne meñ basar na ho.

Stagnate, v. t. 1.—Bahnā band ho-jānā; na chalnā; ruk-jānā; na chalne kī wajh se kharāb yā ganda ho-jānā.

2.—Khūb na chalnā; khūb jāri na rahnā; sust ho-jānā; mandā ho-jānā; paṭ h. yā par-jānā. [chaltā na rahnā; gair-mutaharrik rahnā.

Stagnation, n. 1.—Rukāwat; jāri na rahnā; gardish band ho-jānā;

2.—Na chalnā yā khūb na chalnā; sust yā mandā ho-jānā.

The stagnation of business—Kām-dhām kī band ho-jānā; roz-gūr (kār-o-būr) kī khūb na chalnā.

Staid, a. Sanjīda; mustaqil-mizāj; matīn; qā'ide yā dil-jam'i se kām k. w.; wahshī talawwun-tub' yā khayāl-parast nahīn.

Staidness, n. Sanjīdagī; matānat; sābit-qadamī; istiqlāl.

☞ The opposite of *wildness* or *levity*.

Stain, v. t. 1.—Dāg lagānā; dhabbā ḍālnā; dhappā ḍālnā; dagilā kar-d.; bigār d.; kharāb kar-d.; ganda kar-d.

2.—Rangnā; rang meñ ḍabonā yā bornā.

3.—Chhāpnā; jis rang kī zamīn ho usī rang kī nahīn balki dūsre rang kī chhāpnā chhāpnā. [ṭikā lagānā; ruswā k.

4.—Bad-nām k.; ilzām lagānā; dāg lagānā; kalank yā kalauk kī

Stain, n. 1.—Dāg; dhabbā; dhappā. [nāmī.

2.—Kalauk yā kalauk kī ṭikā; bad-nāmī kī dāg; ruswāyī; bad-

3.—Bā'is-i-ilzām; woh shai jisse nadāmat ho.

Stainless, a. Be-dāg; gunāh ke ilzām se barī; be-'aib; pāk; sāf; be-harf.

Stair, n. 1.—Zīna; sirhī.

2.—Zīne jo makān ke andar ek darje se dūsre darje par jāne ke liye lage hote haiñ; sirhiyāñ jo ghar meñ niche se ūpar jāne ke liye

☞ Commonly used in the plural. [lagī hotī haiñ.

Below stairs—Makān ke niche ke darje hisse yā marūtib meñ.—Flight of stairs

—Jitnī sirhiyāñ makān ke ek darje tak jāne ke liye hoñ.—Up stairs—Makān

ke ūpar ke darje hisse yā kamrōñ meñ; koṭhe par. [sañbhle hoñ.

Staircase, n. Nard-bān; sirhī ya'nī kul zīne aur woh chīzeñ jīupar we

- Stake, n. 1.**—Khūntī; khūntā; makh. [hor; shart.
 2.—Bāzī; jo chiz bāzī meñ lagāyī jāe; jis chiz se hār-jīt kī-jāe; dānw;
At stake—Khatre meñ; jokhim meñ; ma'riz-i-khatar meñ; jiske nuqsān yā
 jispar sadma pahūnehne kī khauf ho.
- Stake, v. t. 1.**—Mekhoñ meñ bāndhnā yā mekhoñ par thabrānā khwāh
 unke zar'e se hifāzat k. [kar hād bāndhnā.
 2.—Mekheñ gār kar hudūd qāim k. (had-bandī k.); khūntiyāñ gār
 With out.
 To stake out land—Mekheñ gār-kar kisi-zamīn ke hudūd qāim k.
 3.—Badnā; dānw par r. yā lagānā; bāzī lagānā; kisi shai kī nisbat
 hār-jīt kī shart badnā. [amānatāñ rakkhī jāe.
- Stakeholder, n. 1.**—Woh shakhs jiske pās hār-jīt kī shart par koyī chiz
 2.—(Law) Kisi aisi shai kī amānat-dār jiskī nisbat do yā zāid
 ashkhās da'wī-dār hoñ; woh shakhs jiske pās aise rupaye yā māl
 rakkhe jāen jinkā da'wā kayī shakhsōñ ko ho.
- Stale, a. 1.**—Purāne hone kī wajh se phikā yā be-maza; jiskī quwwat
 tezi aur khushkī bahut dimōñ tak rakkhe rahne ke sabab se jātī rahe.
 2.—Tāza nahīñ; tāza banā huā nahīñ; bāsī; shabāna.
 3.—Jismeñ shabāb kī husn bāqī na ho; jismeñ jawānī kī kaifiyat
 rah na jāe; utrā huā; jiskā joban utar gayā ho.
 4.—Jo kām meñ āte āte ghis uñhe; 'ām; jiskā lutf kasrat-i-isti'māl
 se jātā rahe; jismeñ nayūpan aur khush karne kī quwwat bāqī na
 rahe; purānā; kuhna.
Stale affidavit—(Law) Hālat-nūma jo ek sāl se zūid kī ho.—*Stale demand*—Da'wā
 yā mutālaba jo muddat se pesh na huā ho; barā purānā da'wā
- Staleness, n. 1.**—Be-mazagī; phikāpan.
 2.—Pūj yā lachar h.; 'ām qism kī h.; be-dam h.
- Stall, n. 1.**—Ghore yā bail ke rakhne aur khilāne kī jagah; astabal kī
 woh hissa jismeñ ek ghore kī gunjīsh ho. [jāe.
 2.—Chhotā kamra yā sāe-bāñ jahāñ bikrī kī māl khol-kar rakkhā
- Stall, v. t. 1.**—Aṅgarē yā astabal meñ r.; tawele meñ r.
 2.—Is tarah kinchar meñ dhañsā d. kī āge chul na sake.
- Stalwart, a.** Diler; jawān-mard; jarī; shujā'; barī himmat kī; pur-
 josh; mazbūt; zor-āwar; porhā. [taken its place." Webster.
 "Stalworth is now disused, or but little used, stalwart having
- Stammer, v. i.** Lafzōñ kī talaffuz ruk ruk ke k.; ruk-ruk-kar bolnā;
 hakiānā; tutlānā; luknat k.; za'ān lagnā. [fūz k.
- Stammer, v. t.** Ruk-ruk-kar bolnā; purā nā bolnā; nāqis taur par mal-
 Stammer, n. Hakiābat; tutlāhat; luknat; bolne meñ zabāñ kī lagzish
- Stamp, v. t. 1.**—Pair se mārñā piṭnā dabānā ya dhañsānā. [lar-kharābat].
 To stamp the ground—Zamīn par pair piṭnā yā paṭaknā.
 2.—Kisi shai par kisi chiz kī nishāñ yā koyī sūrat banānā; naqab
 k.; thappā lagānā; kisi shai par munāqqash k. [d.—jaise dil par.
 3.—Khūb jamānā; khūb zih-nishīñ k.; munāqqash k.; naqsh kar-
 4.—Zarb k.—jaise sikka; banānā; garhnā. [tarāshnā.
 5.—Kāgaz yā chamṛe wagaira ke kāṭne ke āle se mukhtalif shakleñ
- Stamp, v. i.** Pair zor se niche ko dabānā; zamīn par pāñ zor se paṭaknā.
- Stamp, n. 1.**—Dabānā; piṭnā. [banāye jāen.
 2.—Thappā; woh āla jisse dūsri chizōñ par naqsh yā nishāñ
 3.—Nishāñ jo thappe se paidā ho (ban-jāe); chhāpā; naqsh.

- 4.—Naqsh yā thappā ki huyī chiz.
 5.—Nishān yā muhr jo mahsūlī māloū par is bāt ke sābit karne ke liye banā di-jāe ki sar-kārī mahsūl adā ho-gayā.
 6.—Tikat; istāmp.
A postage stamp—Dāk ke mahsūl kā tikat.—*A receipt stamp*—Rasid kā tikat.
 7.—Kāgaz yā chamṛe wagaira ke muḥtalif shakloū par turāshne kā āh. [nāmī yā bad-nāmī.
 8.—Kisi shai kā nām jo bhalā yā burā nikal jāe; kisi shai ki nek-
 9.—Sanad; waq'at. [audāz; tarīq.
 10.—Banāwat; dāul; sūrat; shakl; chāl chalan; chāl-ḡhāl; qimāsh;
Stamp-duty, n. Isṭāmp kā rusūm; istāmp kā mahsūl.
Stanch, a. 1.—Mazbūt aur ḡhūb kasā huā; ṭhos; jismeñ koyī futūr na ho. [dili; pakkā; pūrā.
 2.—Usūl kā pakkā; sābit-qadam aur sargarm; mustaqil-mizāj;
A stanch friend—Pakkā dost; ai-ā dost jo apni dostī par sābit-qadam rahe.
 3.—Written also *Staunch*.
Stanchness, n. Mazbūtī; sābit-qadamī; istihkām; usūl ki pūḡhtagī yā un-par istiqlāl ke sāth qāim rahnā; pakkāpan; ḡhūb lagā rahnā.
Stand, v. i. 1.—Khaṛā rahnā; istāda rahnā; apni bunyād par qāim rahnā; gir na jānā; misn ār na ho-jānā; jū se lagī aur sidhā khaṛā
 2.—Honā; wāqī' h.; kisi jagah par qāim h. [rahnā.
 3.—Āge na baṛhnā; āge qadam na r.; ṭluhar jānā; ruk jānā; taammul kar-jānā; khaṛī ho-jānā.
 4.—Qāim rahnā; bahāl rahnā; joñ kā toñ rahnā; barqarār rahnā; gair-mutazalzal rahnā; lā-tajum rahnā; be-zarar rahnā; be-gazand rahnā; mazbūt banā rahnā.
 5.—Apni jagah par qāim rahnā; nibāh h.; nā-kām na h.; kām-yāb h.; kām-yābī hāsil k.; mahfūz rahnā; jīt jānā.
Every case stands or falls on its own merits—Har ek muqaddame meñ hār-jit uski rū-dāl par hotī hai.
 6.—Ek hī hālat meñ hamesha qāim rahnā; qāim mustahkam yā mazbūt rahnā; muqābil meñ khaṛā h. yā muqābala k.
 7.—Un usūl ki pairawī k. jo pahile se qāim hon; rāh-i-rāst par chale chalnā; gum-rāh na h.; badī se parhez k
 8.—Koyī jagah silsila yā rutba r. khwāh uspar qāim rahnā.
 9.—Kisi ḡhās hālat meñ h.; wujūd r.; honā.
 10.—Munāsabat r.; muwāfaqat r.; hasb-i-hāl h.; mel khānā.
 11.—Kisi shai kā ummedwār h.; ummedwārāna pesh āwā. [bahnā.
 12.—Ruk jānā; baṛdh jānā; rawāū na rahnā; jūri na rahnā; na
 13.—(*Law*) (a) Jaise kā taisā rahnā; hālat-i-maujūda par qāim rahnā; nāfiz rahnā; qāim rahnā; jāiz rahnā.—(b) Adālat meñ hāzir h.
To stand against—Muqāwala k.; roknā; muzāhamat k.; muzāhim h.—*To stand by*—(a) Pās rahnā; nazdik h.; mahz tamāshayī ki tarah khaṛā rahnā; maujūd rahnā.—(b) Bālā-i-tāq (tāq par dharā) rahnā; kanāre dharā yā paṛā rahuā; 'adaw-tawajjuhī meñ paṛā rahnā.—(c) Saṃbhālā; madad d.; sahāra d.; himāyat k.; chhor na d.; muhāfiz h.; bachāw k.—*To stand fast*—Mustahkam rahnā; jamā rahnā; gair-mutazalzal aur lā-tajum rahnā.—*To stand firmly on*—Kisi bāt se mutimayin rahnā yā uskā yaqīn r.—*To stand for*—(a) Ummedwār h.; ummedwārāna pesh āwā.—(b) Kisi ki taraf h.; hāmi yā

- madad-gūr h.; sahārā d.; pachchh k.; himūyat k.—(c) Kisi kī jagah par h.; kisi kā 'iwaz yā qāim-maqūm h.—*To stand in hand*—Kisi ke haq meñ mufid h.; kār-ūmad h.; nūfi' h.—*To stand off*—(a) Dūr rahnā; fāsile par rahnā.—(b) Ta'mil na k.; na mānnā.—(c) Dūr hi dūr kī sūhib-salāmat (dostī yā rabt-zabt) r.; bahut mel-jol na r.; alag rahnā; dūr rahnā.—(d) Ubhṛā h.—*To stand one in*—Khareh paṛnā yā baiṭh-nā; sarf h.; lagnā.—*To stand out*—(a) Nikla yā ubhṛā h.—(b) Muzāhamat se bāz na ānā; na mānnā; itā't qabūl na k.; tarah na d.—*To stand to*—(a) Dhun ke sāth jagā rahnā; koshish kiye chahnā; zor chālāye chahnā.—(b) Kisi irāde yā rāe par qāim rahnā.—(c) Kisi bāt par qāim rahnā; kisi mu'āhade bayān yā qaul-o-qarār se munharif na h.—(d) Na bhūgnā; qāim rahnā.—(e) Mutābaqat yā munāsabat r.; khilāfna h.—*To stand up*—Kharā h. yā uṭh kharā h.—(b) Bolne yā kām karne ke liye kharā h.—*To stand up for*—Himūyat k.; bachānā; pushtī d.; kisi shai ko jāiz ṭhahṛānā.—*To stand upon* (a) Qadr k.; gurūr k.; fakhr k.; garrā k.—(b)
- Stand, v. t. 1.**—Bardāsht k.; sahnā; mutahammul h. [Isrār k.; zor d.]
 2.—Muqābala k.; muqābale meñ na haṭnā; zer-dastī qabūl na kar-l.
 3.—Taslim k.; qabūl k.; mān l.
To stand it—Mazbūtī se bardāsht k.; apnī bāt yā hālat par qāim rahnā. (*Colloquial*).—*To stand one's ground*—Apnī jagah par qāim rahnā; apnī jagah se na haṭnā; apnī bāt (apne qaul yā apnī dalil) par qāim rahnā (use na chhogṇā yā usmeñ hār na jānā).—*To stand trial*—Tahqiqāt yā taftish meñ barābar qāim rahnā; be-gair tahqiqāt yā imtihān ke chhoṛ na d.
- Stand, n. 1.**—Khare hone kī jagah; woh muqām jahān kisi maqsad ke anjām ke liye log āram se kharā raheñ.
 2.—Shahr meñ woh jagah jahān gāriyān wagaira kharī hon.
 3.—Ṭhahrāw; rukāwat; qiyām.
To make, or come to, a stand—Ṭhahar jānā; ruk jānā.
 4.—Woh shai jispar koyī chiz rah-sake yā rakkhi jāe.
 5.—Chhotā sā mez; bartan wagaira ke rakhne kī jagah.
 6.—Woh jagah jahān adā-i-shahādāt (gawāhi dene) ke liye gawāh 'adālat meñ kharā ho.
To be at a stand—Kisi shubhe yā dushwārī ke sabab se ruk jānā; rok diyā jānā; ulajh jānā; ghabrā uṭhnā; pas-o-pesh meñ paṛ jānā.—*To make a stand*—Dushman se pichhī kiye jāne kī hālat meñ usse muqābala karne ke liye ṭhahar jānā.
- Standard, n. 1.**—Nishān; jhandū; patāka; dhajā (correctly *dhwajā*); pharahrā; 'alam; bairaq. [jāe; sarkārī paimāna yā bāt.]
 2.—Bāt paimāna yā wazu jo hākim-i waqt kī manzūrī se qāim kiya
 3.—Jo kuchh 'awām-n-nās yā mu'azzaz logoñ kī rāe kī bunyād par khwāh dastūr yā 'awām kī manzūrī se ba-taur qā'ide yā namūne ke qāim kiya jā; parakh yā parakhue kī kasautī; mihak-i-imtihān.
 4.—Khare sone aur chāndī aur usmeñ milāwat kā wazu jo sikka banāne kī garaz se hākim-i-waqt kī taraf se muqarrar ho.
- Standard, a. Standard; jiskī waq'at meñ kabhi kamī-beshī**
Stander-by, n. See By-stander. [na ho.]
- Standing, v. a. 1.**—Jo qānūn yā rawāj wagaira ke rū se qāim ho; jo hamesha qāim rahe; mudāmī; dawāmī yā dāimī; 'arizi nahīn; muqarrar yā muqarrara.
 2.—Pāe dār—jaise rang; jo uṛ na jāe; jo suq na ho-jāe; pakkā.
 3.—Baktā nahīn; rawān nahīn; jiskā bahnā jāri na rahe; kharā.

4.—Jisko naql-o-harakt na ho; jo ek jagah nasab rahe.

5.—Istāda; kharā; be-kafā.

Standing, n. 1.—Qiyām; daurān; wujūd; muddat; qadāmat.

A custom of long standing—Bahut dinon kā rawāj; dastūr jo 'aise yā mud-dat se chalā ātā ho; purānā dastūr.

2.—Kisi 'uhde mausab yā haisiyat par qāim rahnā.

An officer of long standing—Afsar jo apne mausab par bahut dinon se qāim

3.—Khare hone kī jagah.

[ho; afsar-i-terina; purānā afsar.

4.—Logon meū haisiyat; auron ke muqābale men martaba; nek-nāmī; waqr; rutba; darja; qadr-o-manzilāt

Stand-point, n. 1.—Jar; bunyād; asl; woh maqām juhān se chizeñ yā bāteñ dekhī jāeñ; jis mauq'e yā jagah se usūl par gaur-o-fikr aur unki nisbat tajwiz karen.

Stand-still, n. Rukawat; ruk-kar jabān kā tahān rah jānā.

Staple, n. 1.—Jo chiz yā tijarat kā māl kisi khās mulk yā zil'e meñ

2.—Aslī juz; nihāyat aham yā barī chiz. [paidā ho; asl paidāwār.

Staple, a. 1.—Muqarrar; mu'ayan.

2.—Jo bikrī ke liye hamesha paidā kī yā banāyī jāe; khās; asl.

Star, n. 1.—Sitāra; akhtar; kaukab; najm; tāra; tarayī.

2.—Sitāre kī shakl kā tamga jo izhār-i-martaba ke liye sine par lagāyā jātā hai. [jātā hai.

3.—Sitāre sā nishān [*] jo tahrīr yā chhāpe meñ banā diyā

☞ "Used as a reference to a note in the margin, or to fill a blank in writing or printing, where letters are omitted." Webster.

☞ *Star* is often used in the formation of compound words of very obvious signification; as, *star-aspiring*, *star-beam*, and the like.

Star, v. t. Sitāre jarnā; sitāron kī mānind chamaktī huyī chizon se sajnā.

Stare, v. i. Ghurnā; kisi chiz ko nazar garā kar dekhnā; ānkheñ phar-kar dekhnā; taktakī lagāna; ānkheñ khol-kar tākā yā takā k.

Stare, v. t. Kisi shai ko shauq ke sāth dekhnā; tāk lagānā yā taknā.

To stare [one] in the face—Kisi kī ānkheñ ke sāmne h.; kisi shai kā isqadar

Stare, n. Tak; taktakī. [numāyān h. kī usse inkār mumkin na ho.

Stark, a. Mahz; nirā; bi-l-kul; tamāmtar; sarīhī; sarāsar; mutlaq.

Stark, ad. Kulliyatan; bi-l-kul; sarāsar; ba-tarz-i-mutlaq; mutlaqan;

Stark naked—Bi-l-kul nangā; nangā mādar-zād. [tamām yā tamānitar.

Starless, a. Jab sitāre mutlaq dekh na pareñ; jab sitāron kī raushanī

Starlight, n. Sitāron kī raushanī; tāron kī chamak. [na ho.

Starlight, a. Sitāron se raushan. [kib se muzaiyan.

Starry, a. 1.—Sitāron se bharā huā; jismeñ sitāre kasrat se hon; kawā-

2.—Sitāron kā yā jo sitāron se paidā ho.

3.—Sitāron kī mānind raushan; sitāron kā sā.

Start, v. i. 1.—Chauñknā; chauñk uñhnā; jhājhaknā; hairat dard yā kisi dūsri wajh se yakāyak uchhal yā kūd parnā.

2.—Pichhe ko hañnā; bharaknā. [karne lagnā.

3.—Chalnā; rawāna h.; daur daur yā safar shurū' k.; shurū' k.;

To start after—Kisi ke pichhe chalnā; pichhā k.; ta'āqub k.—*To start against*—

Kisi se ummedwāri meñ muqābala k.—*To start for*—Kisi 'uhde kā ummed-wār h. (uski ummedwāri k.)—*To start up*—Chauñk uñhnā; yakāyak uñh kharā h.; yakāyak buzurgi yā waq'at hāsīl k.

- Start, v. t. 1.**—Yakāyak mutaharrik kar-d.; chauṇkā d.; mukhawwaf kar d.; ek-bārgī pareshān kar-d.; ubhār d.; bhagā d.
2.—Harakat d. yā harakat meṇ lānā; yakāyak pesh-i-nazar (sāmne)
3.—Ījād k.; ikhtirā' k.; nikālā. [kar-d.; paidā kar-d.
4.—Apnī jagah se yakāyak haṭā d.; khiskā yā ṭāl d.
Start, n. 1.—Chauṇk; hairat haibat yā dard wagaira se ek-bārgī kūd yā uehbal parnā; kisi wajh se yakāyak harakat meṇ ānā yā mutaharrik h.; bharak; chamak; wahshat. [jhapattā; phalāṅg; qulāṅch.
2.—Kisi bāt kā daf'atan kar-guzarnā; rah-rah kar kisi bāt ki koshish;
3.—Josh; walwala; dhun; tarang; umaug; lahar. [rawānagī.
4.—Safar yā kisi kām ke silsile kā āgāz; kisi maqām se rawāna h.;
To get or have the start—Dūsre se pabale shurū' k.; ek hī qism ke kām meṇ dūsre se barh jānā; sabaqat le-jānā; mār-le-jānā; pesh-dastī k.
Startingly, ad. Chauṇk-chauṇk-kar; rah-rah-kar; jhapattā-mār-kar; kabhi-kabhi yakāyak josh meṇ ā-kar. [yā rawāna ho).
Starting-point, n. Woh maqām jabān se harakat shurū' ho (koyī chale
Startle, v. i. Chauṇkā; chauṇk uṭhnā; dahal jānā; daf'atan khauf wagaira ma'lūm hone ki wajh se hil jānā. [bharānā; darā d.
Startle, v. t. Darānā; chauṇkānā; hairat paidā k.; mutahaiyar kar-d.;
Startle, n. Sadma jo yakāyak khauf hairat yā khatre ke dar se dil ko pahunchē; chauṇk; bharak; dhak; jhakh.
Startling, ppr. or a. Chauṇkāne w.; bharāne w.; yakāyak khauf paidā karā d. w.; jiske sabab se ek-bārgī tabī'at dar-jāe.
Starvation, n. Bhūkhoṇ marnā yā mārā jānā; fāqa-kashī.
Starve, v. i. 1.—Sardī se marnā; jāron marnā.
2.—Bhūkhoṇ marnā; bhūkh yā muhtāji ki saḥt taklif uṭhānā; nihāyat iflās ki hālat meṇ rahnā; barī tangī meṇ rahnā.
Starve, v. t. 1.—Bhūkhoṇ marnā.
2.—Qahṭ se taklif meṇ dālnā yā maglūb (zer-dast) k.
3.—Kisi shai ki ihtiyāj (uske na hone yā baham na pahunchne ki wajh) se halāk yā barbad kar-d.
State, n. 1.—Hālat; kaifiyat; naubat; dhang; taur; waz'; māhiyat; rūdād; dasā; gati; kisi wujūd yā shai ki kaifiyat jo kisi khās waqt
2.—Rutba; martaba; darja; haisiyat. [meṇ ho.
3.—'Azmat; shān-o-shaukat; jāh-o-jalāl; barāyī; dhūm-dhām; shīkōh; hashmat; tumturāq. [banānā ho; wāzi'ān-i-qawānīn.
4.—Kisi mulk meṇ logon kā woh majma' jiske zimme qānūn kā
5.—Kisi riyāsāt ke khās khās log; mudabbirān-i-saltanat; kisi riyāsāt meṇ woh ashkhās jo wahān ke madāru-l-muhām hon.
6.—Bādshāhat; riyāsāt; saltanat; rāj; sarkār.
 When *state* is joined with another word, it denotes public, or what belongs to the community or body politic, or to the government."
Webster.
State affairs—Umūrāt-i-saltanat; riyāsāt ki būteṇ; mulki mu'āmalāt.—A *state secret*—Riyāsāt kā rāz yā bhed.—*State paper*—Kāgaz jo umūrāt-i-riyāsāt ke mutā'alliq ho.
State, v. t. Kisi shai ke hālat bayān k.; mufassal ya bi-l-ijmāl (bi-l-kul) likh d.; pūrā pūrā bayān k.; bi-t-tafsil kahnā; tafsil-wār likhnā yā

- kahnā; musharrab kahnā 'arz yā guzārish k.; bayān k.; zabānī kahnā; khol-kar kahnā. [mu'aiyan par huā kare.
- Stated**, *a.* 1.—Mu'aiyan; muqarrar; bañdhā huā; ma'mūlī; jo auqāt-i-2.—Bañdhā huā; muqarrar; jismeñ radd-o-badal na ho.
- Statedly**, *ad.* Auqāt-i-mu'aiyan par; barābar; jo waqt muqarrar ho barābar usī waqt par. [shān sūrat; tamkanat; dabdaba; jalāl-i-sīrat.
- Stateliness**, *n.* Baṛāyī; 'azīmu-sh-shānī; shān-o-shaukat; 'azīmu-sh-
- Statelily**, *a.* Jisse shān-o-shaukat yā martaba zāhir ho; baland; 'azīmu-sh-shān; jalīlu-l-qadr; bahut baṛā; 'alī-martaba; baland khayālāt r. w.; nūchā; baṛā. [likh-kar.
- Statement**, *n.* 1.—Bayān i'āda yā guzārish 'ām isse kī zabānī ho yā 2.—Wāqī'āt yā hālāt kī tahrīrī izhār; hālāt jinkā i'āde zabānī kiyā jāe; kisi mu'āmale ke hālāt kī bayān. 3.—Naqsha; kaifiyat; fard i-hisāb; lekhā.
- State-prisoner**, *n.* Jo shakhs umūr-i-saltanat ke muta'alliq jarām meñ qaid ho; asir-i-sultānī; shāhī qaidī.
- Statesman**, *n.* Umūr-i-saltanat ke insirām kī qābīliyat ke liye mashhūr; funn-i-hukūmat meñ māhir; ilm i-siyāsāt dān; mudabbir-i-umūr-i-saltanat; mudabbir.
- Statesman-like**, *a.* Mudabbir-i-saltant ke se dhang yā unkī sī dānāyī r. w.; mudabbirāna; jo mudabbir ke liye mauzū yā munāsib ho.
- Statesmanly**, *ad.* Aise tarīq se jo mudabbir-i-saltanat ke hasb-i-hāl ho.
- Station**, *n.* 1.—Kisi shai ke kharē hone kī jagah—khusūsan woh jagah jahān koyī shakhs yā chiz hamesha thāhre yā kuchh der tak rahe. (a) Rel-gīriyon ke thaharne kī maqām; istāshau. (b) Woh maqām jahān kār-i-mansabī ke aujām ke ba'd kisi 'ālāqe kī pulis (police) ke log jam' hōn; istāshan; thāna. [kāri kī kām yā sīga jo kisi ko sipurd ho. 2.—'Uhdā jispar koyī māmūr kiyā jāe; mansab; mulāzunat-i-sar-3.—Shagl; peshā; kām; kār-o-bār. 4.—Hāsiyat; hālāt; rutba; darja; zindagī kī hālāt.
- Station**, *v. t.* Rakhnā; qāim k.; kisi jagah 'uhde yā mansab par muqarrar yā ta'ināt k.; bañdhāna; qāim k.; thahrānā; nasab k.; muta'aiyan k.; māmūr k.
- Stationary**, *a. 1.*—Jo āge yā pichhe na chale; bādīn-u-nazar meñ gair-mutaharrik; mazbūt; mustahkam; ustuwār; pāe-dār; ek jagah par qāim. 2.—Jo taraqqī na kare; jo 'aql' buzurgī yā 'umda meñ roz-ba roz tarraqqī na pāye; jo ziyādatar baṛā yā aur 'umda na hotā-jāe.
- Stationer**, *n.* Kāgaz qalam dawāt aur likhne ke dūstre sāmān bechne w.
- Stationery**, *n.* Kāgaz qalam siyāhī aur likhne kī dūsrī chīzēn.
- Statistic**, { *a.* Logon kī hālāt unke intizām-i-khāna-dārī jāedād aur
- Statistical**, { āmadanī wagaira se muta'alliq; umūr-i-jumhūr ke muta'alliq.
- Statistics**, *n.* Kisi qaum kī tan-durustī darāzi-i-hayāt intizām-i-khāna-dārī hunar un'āsh āmadanī aur mulk kī hālāt wagaira ke muta'alliq wāqī'āt; kisi khās qism ke logon ke muta'alliq wāqī'āt; kisi aisi bāt ke muta'alliq wāqī'āt jo dil-chasp ho; woh bāteñ jinkī kaifiyat 'ada-don se zāhir ho-sake yā naqshe kī khāna-purī ke zarī'e se dikhlāyī jā-sake. [mūrat (properly mūrī); but; sanam.
- Statue**, *n.* Kisi jūn-dār kī shabih jo kanda kar-ke (khod-kar) banāyī jāe;

Statute, *n.* Insān ke qad kī asli unchāyī; dīl.

STATUS, *n.* [Lat.] Haisiyat; hālat; mansab; apnī haqqiyat kī nisbat kisi shakhs kī haisiyat; haqqiyat-i-arāzi ke muta'alliq kisi kā istihqāq.

STATUS IN QUO, } [Lat.] Asli hālat yā haisiyat; jo hālat pahile thī;
STATUS QUO, } jis hālat meñ yā par koyī shai sābiq meñ rahī ho.

To restore a building to its status quo—Kisi 'imārat ko apnī asli hālat yā haisiyat par phir qāim kar-d. ya'nī jo hālat uski kisi dūsrē amr ke wuqū' ke pahile rahī ho usī hālat par use phir kar-d.—Things remain in statu quo—Bāteñ joñ-ki-toñ haiñ; hālat sābiq-dastūr haiñ ya'nī jo kaifiyat sābiq meñ thī wahī ab bhī hai.

Statutable, *a.* 1.—Qānūn ke mutābiq banāyā yā jāri kiyā gayā; jo majma'-i-wāzī'ān-i-qawānūn ke banāye qānūn se nikle yā paidā ho.

2.—Jo qānūn ke mutābiq ho. [banāyā huā qānūn.

Statute, *n.* 1.—Kisi riyāsat yā mulk ke majma'-i-wāzī'ān-i-qawānūn kā "Statute is commonly applied to the acts of a legislative body consisting of representatives." Webster.

2.—Koyī dawāmī qā'ida jo kisi jamā'at kī taraf se qāim kiyā jāe.

Statute of limitations—(Law) Qānūn-i-hadd-i-sanā'at; tamādi kā qānūn; woh qānūn jiske mutābiq kisi mi'ād-i-mu'aiyan ke ba'd huqūq kā nafāz nālīsh ke zarī'e se mahīn ho-saktā.

Statutory, *a.* Qānūnī yā qānūn kī; mahkūma-i-qānūn; jisko qānūn kī sawād ho; jo qānūn ke rū se jāiz rakkhā gayā ho.

Staunch, *a.* See Staunch.

Stave, *v. t.* 1.—Kisi shai meñ tor-kar surūkh kar-d.; tor yā phor d.

2.—Haṭā d.—jaise lāṭhī wagaira se.

 With off. [yā haṭā d.; ta'wīq meñ ḍālnā.

3.—Zabardastī ṭāl d.; nā-haq laīt-o-lāl meñ ḍālnā; kisi tarah se ṭāl

To stare off the execution of a project—Kisi-i mansūbe ke anjām ko nā-haq ṭāl d. (use nā-haq rok d. yā laīt-o-lāl meñ ḍāl r.).

4.—Bahā d.; ḍhalkā d.; pīpā tor-kar nikāl yā bahā d.

Stay, *v. t.* 1.—Rahnā; kisi jagah rah jānā; ṭhahrā rahnā; ruk rahnā; ṭhahar jānā; chup-chāp kharā rahnā; muqīm h. yā rahnā; qiyām k.;

2.—Kisi hālat meñ rahnā. [ṭik jānā.

3.—Muntazir rahnā; intizār k.; rāh dekhnā.

4.—Ruk jānā; ṭhahar jānā; taammul k. [r.; thām r.; jāne na d.

Stay, *v. t.* 1.—Rok d.; rok r.; āge barhne na d.; bāz r.; āṛ r.; thānbh-

2.—Hilno-ḍolne yā girne na d.; sañbhāl r.; sahāre par rok r.; maz-būṭī se ṭhahrā r. [taskīn d.

3.—Dhañsne na d.; zu'f na āne d.; tāqat sañbhāl r.; kisiqadar

Stay, *n.* 1.—Ṭhahrāw; ṭikāw; qiyām; istiḳāmat.

2.—Sahāra; jispar yā jiske zor se koyī chīz ṭhahar jāe; āsrā; āṛ.

Stead, *n.* Dūsrē kī jagah (uskā 'iwaz yā badlā); qāim-maqāmī.

In stead of—Kisi kī jagah; kisi kī 'iwaz.—To stand in stead, or to do stead—Kām-kā (kār āmad) h.; baṛe naf'e kā h.; nihyat mufid h.

Steadfast, *a.* 1.—Mazbūt yā mazbūṭī se qāim; khūb garā huā.

2.—Sābit-qadam; ustuwār; mustahkam; mutalawwīn nahiñ; gair-mutazalzal; sābit-qadam.

Steadfastly, *ad.* Mazbūṭī se; sābit-qadamī se; pakkā.

Steadfastness, n. Mazbūti; ustuwāri; sābit-qadamī; puḡhtagī; istiqlāl; matānat; usūl par-mazbūti se qāim rahnā.

Steadily, a. Mazbūti se; sābit-qadamī se; istiqlāl ke sāth; barābar; hame-sha; bilā-taammul; bilā-taḡhallul; bilā-inhirāf.

Steadiness, n. Mazbūti; ustuwāri; sābit-qadamī; istiqlāl; barābar ek tarah par chalnā (ek qism kā tariq r.). [nahīn.]

Steady, a. 1.—Mazbūti se kharā yā qāim; jamā huā; hiltā-doltā

2.—Mustaqil; sābit-qadam; gair-mutalawwin; jiskī tabī'at jald badal na jāe; apne itāde par barābar qāim rahne w.; jo kisī amr kī pairawī barābar kiye jāe: qāim-mizāj.

3.—Yaksān; barābar; ek rāh par chālā jāne w.; jiskā silsila barābar qāim rahe; jo na ghaṭe na baṭhe; jo tabdil na ho. [k. yā r.]

Steady, v. t. Hilne phirne yā girne na d.; saūbhāl r.; sahūrā d.; mazbūt

Steal, v. t. 1.—Chorī k.; churā l. yā churā le-jānā; be-gair istihqāq yā

2.—Chhip-kar (chup-ke se) chal d. [ijāzat ke le-l.; duzdī k.; sariqa k.]

3.—Chālākī se yā nise tariq par kī koyī na jāne le yā har l.—jaise dil; churā l.; har l.; moh l. [koshish k. kī koyī bāt chhip-kar chal jāe.]

4.—Chhipā-kar yā aisi tarah kuchh k. kī koyī na dekhe; is bāt kī

Steal, v. t. 1.—Chorī k.; duzdī k.; sariqa kā murtakib h.

2.—Chupke se chal d.; aisā chal d. kī koyī na dekhe.

Stealing, n. 1.—Chorī; sariqa; duzdī; dūsre kā māl be-gair uskī wāqifi-

2.—Jo chiz churāyī jāe; māl-i-masrūqa. [yat yā razā-mandi ke le-l.]

☞ Chiefly used in the plural.

Stealth, n. Kisī kām kā ba-tarz i-maḡhfī (chhipā yā churā-kar) k.; poshida kār-rawāyī; kām jo auroṅ se chhipā-kar kiya jāe; aisā tariq

☞ In either a good or bad sense. [jiskā hāl dūsre na jāne.]

Stealthily, ad. Chupke se; chorī se; chhipā-kar; ḡhufyatan; maḡhfī taur se; iḡhfā ke sāth. [maḡhfī; poshida; be ma'lūm; makkārī kā.]

Stealthy, a. Jo chorī se kiya jāe; jo ḡhufyatan ho; jo chupke se ho;

Steam, a. Bhāph; bāph; buḡhār; dhuṅṅā jo pāuī se uṭhtā hai.

Steam, v. t. 1.—Dhuṅṅā yā bāph ho-kar uṭhnā nikalnā yā uṭ jānā; bu-ḡhār kī sūrat meṅ uṭ-jānā; bāph chhornā.

2.—Dhuṅṅe ke zor se chalnā. [k.]

Steam, v. t. Bhāph par r.; bāph d.; bhāph par narm k. pakānā yā taiyār

Steam-boat, n. Dhuṅṅā-kash; buḡhāuī kashtī. [ohale.]

Steam-engine, n. Dhuṅṅe kī kal; buḡhānī kal; jo kal bhāph ke zor se

Steel, n. 1.—Faulād; polād; ispāt.

2.—Hathiyār; silāh; aslaha; shastra.

3.—Koyī shai jo nihāyat saḡht ho; saḡhtī; karāyī; karakhtagī.

☞ Steel is often used in the formation of compounds of very obvious meaning; as, *steel-clad*, *steel-hearted*, and the like.

Steel, v. t. 1.—Faulād charhānā; nok yā bāṛh par polād lagānā.

2.—Karā kar-d.; nihāyat saḡht banā d.; sang-dil banā d.; saḡhtī paidā kar-d. [ḡbālwan.]

Steep, a. Kharā; jiske charhāw yā utār meṅ barā jhukāw ho; bahut

Steep, n. ḡbālwan jagah ṭilā yā pahār wagaira; kandalā.

Steep, v. t. Pāuī wagaira meṅ bhigonī yā tar k.; kisī chiz ko pāuī

wagaira meṅ us waqt tak rahne d. jab tak woh use bi-l-kul jazb na kar-le.

Steer, v. t. Chālānā—jaise jahāz; rah-numāyī k.; hidāyat k.; le-jānā; kisī ko rāh dikhlanā.

Stem, n. 1.—Darakht wagnairā kā aslī hissa; woh mazbūt hissa jispar shākheñ sañbhālī raheñ; tanī; bonṭ.

2.—Dāl; dār; dālī; shākḥ.

[asl.

3.—Kḥāndān kī aslī shākḥ; nasl; kḥāndān; kul; mūrison kā silsila;

4.—Ālād; nasl; far'; kḥāndān kī shākḥ; bans.

Stem, v. t. 1.—Pānī chīrnā yā kāṭnā; dhārī ko roknā; dhār par chāḥnā

2.—Roknā; muzāhamut k.; bāz r.; insidād k.

Step, v. i. 1.—Pair ko harakat d.; pair yā pairon se āgo chalnā yā pīchhe haṭnā; chalnā; qadam qadam jānā yā chalnā.

2.—Jānā; thoṛī dūr pā-piyāda jānā; thoṛe fāsile tak ṭahalte jānā.

3.—Saujīdagī āhistagī yā sābit-qadamī se chalnā.

To step aside—Thoṛī dūr chāle jānā; logon kī suhbat se alag ho-jānā.—*To step*

back—Pīchhlī bāton kā kḥayāl k.; tabī'at ko zamīna-i-guzashtā kī taraf rujū'

k.—*To step forth*—Āgo baḥnā yā ānā.—*To step in or into*—(a) Kisi jagah

meñ jānā yā kisi hālat meñ ho-jānā —(b) Thoṛe 'arṛe ke liye andar jānā yā

dākhil h.—(c) Bilā-takalluf qabza pānā; daf'atan qabza kar-l.—*To step out*—

Step, v. t. Qadam r.

[Qadam lambe k. par tezi ko dākhil na d.

Step, n. 1.—Qadam; gām; jitrā ok martaba pair uṭhā-kar koyī chāle.

2.—Sīghī kā dandī; zūce kī pāya.

3.—Chalne yā dāurne meñ jitrā dūr tak pair paṛe.

4.—Thoṛī dūr; fāsila-i- qulīl; qadam.

It is distant but a step—Woh kam fāsile par hai; woh ek hī qadam par hai.

5.—Darja; mubāt; qadam.

Step by step—Ba-tadrīj; darja-ba-darja; qadam-ba-qadam; āhista-āhista.

6.—Tarāqqī; āgo baḥnā; qat'ī fāida yā naf'.

7.—Pair kā nishān; naqsh-i-pā; qadam; nishān; patā.

8.—Chāl; chalne kā tariq.

9.—Kār-rawā'i; tadbīr; 'amal; fi'l; upāe; harakat.

Step, n. Sauteḷā; akḥyāfi; haqiqī nahīn.

“A prefix used in composition before father, mother, brother, sister, son, daughter, child, &c., to indicate that the person thus spoken of is not a blood-relative, but is a relative by the marriage of a parent; as, a *step-mother* to X is the wife of the father of X, married by him after the death of the mother of X.” *Webster*.

[guzar-jānā.

Stopping-stone, n. 1.—Patthar jispar pair rakh-kar pānī aur kīchāṛ se

2.—Tarāqqī kā zarī'a; woh bāt jiske sabab se bihbūdī ho

Stereotyped, n. a. Mustahkam aur gair-mubaddal; is tarah par qāim kiyā huā kī badal na sake.

[paidā na ha; zar-khez nahīn.

Sterile, a. 1.—Ūsar; banjar; shor; jismeñ bahut kam yā kuchh bhī

2.—Bāñjh; jise bachhe na hoñ.

3.—Kḥayālāt se kḥālī; kḥḥ-magz.

Sterility, n. Shoriyat; bāñjhpan; zar-khezī na r.; ūsar h.; bachhe na paidā k.; kḥayālāt se kḥālī h. [r.; bachhe paidā karne kī quwwat le-l.

Sterilize, v. t. Shor banānā; ūsar banānā; zar-khezī kī quwwat bāqī na

Sterling, a. Asli; kḥālīs; nihāyat 'umda; ā'la qism kā; kharā.

Stern, a. 1.—Gaṛī huyī aur ba-zābir saḥt-o-tahakkumāna; saḥt; durusht; kaṛī yā kaṛwī; rūkhī.

A stern look—Aisi chitwan jismeñ dekhne w. saḥtī aur hukūmat kī nazir se kisi kī taraf ghūre; karwī nazar.—A stern countenance—Rūkhā chihārā; rū-

2.—Saḥt-mizāj; karī; be-rahm; kaṭhor.

[khi sūrat.

3.—Nihāyat mustahkam; jismeñ lagzish yā jumbish na ho.

Sternly, ad. Saḥtī se; turshī se; karwāyī se; rūkhāyī se; karwī sūrat banā-kar; tabakkun-āna.

Sternness, n. Saḥtī; talkhī; tursh; karwāyī; rūkhāyī.

Stew, v. t. Āhista-āhista josh d. (ubālnā); thoṛā thoṛā yā narm āg par sijhānā; thoṛā ubālnā; dam-pukht k.

Stew, v. i. Dhīme-dhīme paknā; āhista āhista josh khānā; dam-pukht h.

Steward, n. Woh shakhs jo kisi bare gharāne meñ khwāh kisi barī im-lāk par umūr-i-khāna-dārī ke insirām dūro mulāzimīn kī nigrānī māl-guzārī khwāh āmadānī kī tahsil aur hisāb wagaira ke murattab karne ke liye rakkhā jāe; kār-pardāz; sarbarāh-kār; kārinda; gu-

Stick, n. 1.—Chhaṛī; qamehī; tahnī; lakṛī; lāṭhī; ḍaudā. [māshā.

2.—Koyī shai jiskī sūrat chhaṛī sī ho.

A stick of sealing wax—Lākh yī lākh kī battī.

Stick, v. t. 1.—Ghusā d.; dhaṁsā d.; chubhā d.; koṇohnā; godnā; god-

2.—Dhaṁsā-kar lagā yā ṭhahrū d.; ghusā d. [kar mār ḍālnā.

3.—Baithālnā; jamā d.

4.—Lagā d.; chipkā d.; chaspān kar-d.; saṭā d.; joṛ d.

To stick out—Nikal d.; ubhār d.

[jānā.

Stick, v. i. 1.—Lag jānā; chipak jānā; chaspān ho-jānā; saṭ jānā; lipaṭ

2.—Jahān kā tahān rah jānā; is tarah lag rahnā kī mushkil se haṭe; simaṭ jānā; jam rahnā. [jānā; phāns jānā; aṭak jānā.

3.—Āge na barh saknā; āge chalne se ruk jānā; ruk-jānā; ṭhahar

4.—Ghabṛā uṭhnā; pareshān ho-jānā; pas-o-pesh meñ par jānā; āgā-pichhā karne lagnā; hais-bais meñ par jīnā. [jhan meñ ḍāl d.

5.—Mushkilāt yā waswase paidā k.; shash-o panj meñ ḍāl-d.; ul-

6.—Dostī aur muhabbat meñ khūb simaṭ jānā; ek jān de qālīb ho-jānā.

To stick at—Āgā-pichhā k.; pas-o-pesh k.; taammul k.—To stick by—(a) Khūb

simaṭ rahnā; sābit-qadam h.; mazbūtī se sabārā d.—(b) Lipaṭ-kar taklif-dih

h.—To stick out—Nikal ānā; ubhār ānā.—To stick to—Khūb lagā rahnā;

na chhornā; istiqlāl ke sāth pairawī k.; pichhā na chhornā; sābit-qadam rah-

nā.—To stick upon—Jamnā; rukā yā ṭhahrū rahnā; na chhornā; tark na k.

Stickle, v. i. 1.—Kisi na kisi taraf ho jānā; okyā dūse farīq kī jānīb-dārī k.

2.—Haṭh ke sāth nā-kāfī wujūh par jhagrā bahs yā takrār k.

3.—Ek farīq ko chhor-kar dūse farīq kī taraf ho-jānā; kabhī ek taraf h. kabhī dūsrī; istiqlāl ke sāth kisi ek kā sāth na d.

Sticky, a. Jo chipak jāe; chipchipā; lastasā; lāse-dār; jo kisi chiz par lag rahe; jismeñ chimaṭ yā simaṭ rahne kī khūssiyat ho

Stiff, a. 1.—Jo jald na jhuke; lachilā yā dam-dār nahīn; karā; saḥt.

2.—Na raqīq na saiyāl; gāṛhā aur las-dār; na to narm aur na saḥt. [barā zor ho.

3.—Tund; tez; shadīd; jo jhonke se (bahut tez) chale; jismeñ

4.—Jo jald maglūb na ho; muqābale yā dhun meñ sābit qadam; ziddī; batṭhī. [ho.

5.—Jibillī aur be-takallufāna nahīn; pur-takalluf; jismeñ banāwat

Stiffen, v. t. 1.—Karā kar-d.; saḥt kar-d.; aisā kar-d. ki narmi kam

2.—Aur gāṛhā banā d.; aur las-dār kar-d. [ruh-jāe.

- 3.—Be-hiss-o-harakat kar-d.; be-jān kar-d.; majhūl banā d.
Stiffen, v. i. 1.—Karā ho-jānā; narmī kā kam-ho-jānā; aur sakht ho-jānā. [sakht ho-jānā.]
 2.—Aur gārḥā ho-jānā; gilzat kā barḥ jānā; yak-gūna (qarīb qarīb)
 3.—Aisā ho-jānā ki kisī bāt kā jald asar na ho; sakht yā patthar-sā ho-jānā; karāyī ā-jānā; aur ziddī yā sakht ho-jānā. [sāth.]
Stiffly, ad. Sakhtī yā karāyī se; mazbūṭī se; ba-isrār; zid yā haṭh ke
Stiffness, n. 1.—Karāyī; sakhtī; narmī kā na h.; jhukne yā kham khāne ke
 2.—Kuchh narm aur kuchh sakht h.; gārḥāpan; gilzat. [qābil na h.]
 3.—Harakat na kar-saknā; be-hiss-o-harakat (sun) h.
 4.—Tanāw; khiñchāw.
 5.—Haṭh; zid; tamarrud; sar-kashī.
 6.—Takalluf; jabr; banāwaṭ.
 7.—Sakhtī; durushtī; karāyī; rūkhāpan.
 8.—Tahrīr yā taqrīr meñ banāwaṭ; asli sādagi aur suhūlat kā na r.
Stifle v. t. 1.—Dam ghuṭā d.; sāns rok d.
 2.—Rok d.; band kar-d.; bujhā d.; gul-kar d.
 3.—Kisī shai ko dabā d. (usko zāhir yā mashhūr na hone d.); chhipā d.; rok-kar miṭā d.; nām bāqī na rahne d.; miṭā d.
Stigma, n. 1.—Dāgne kā nishān; dāg.
 2.—Bad-nāmī yā be-ābruyī kā dāg; kalank kā ṭikā; dhabbā; siyāhī; aisa gair-mustahsan tarīq jisse āb-rū kho-jāe; harf; baṭṭā.
Stigmatic, } a. 1.—Jispar bad-nāmī kā dāg lag chukā ho; jisse ābrū
Stigmatical } meñ baṭṭā lag gayā ho. [ilzām ho.]
 2.—Jisse bad-nāmī yā hatk-i-ābrū ho; jiske bā'is se koyī maurad-i-
Stigmatize, v. t. 1.—Dāgnā; dāg d. [nā; muñh kālā k.; ruswā k.]
 2.—Kalank kā ṭikā lagānā; harf lagānā; badnāmī kā dhabbā lagā-
Still, v. t. 1.—Chup karānā; band k.—jaise shor; khāmosh k.; sākit k.
 2.—Harakat ko rok d.; rok r.; sākin kar-d.; hālat-i-qarār meñ kar-d
 3.—Thandhā kar-d.; dhimā kar-d.; dabā d.; josh-o-kharosh afrā-tāfrī yā ghabrāhaṭ ko firo kar-d.
Still, a. 1.—Sākit; khāmosh; chup-chāp.
 2.—Jab shor-sharāba yā afrā-tāfrā na rahe; sun; thir; gum-sum.
 3.—Be-hiss-o-harakat; be-gair hile-dole; but kī tarah. [talak.]
Still, ad. 1.—Is waqt tak; ab tak; hanoz; zamāna-i-hāl tak; āj tak yā
 2.—Bā-in-hama; bā-wujūd yā bā-wasf iske; tāham; tau-bhī; ispar bhī; tispar bhī; jo kuchh huā uske ba'd bhī.
 3.—Aur bhī; isse bhī ziyāda; jisqadar hai usse barḥ-kar.
 4.—Hamesha; barābar; sadā.
Still and anon—Rah-rah kar aur mutawātir; bār-bār; hamesha; barābar.
Still, n. 1.—Sharāb chulāne kā bartan aur uske asbāb.
 2.—Woh makān jahān sharāb chulāyī jāe; āb-kārī kā godām.
Still-born, a. Jo marā paidā ho; jo paidāish ke waqt zinda na rahe.
Still-house, n. Same as No. 2 of Still, n.
Stillness, n. Sukūt; sukūn; sannāṭā; khāmoshī; qarār; dhimāpan; hara kat yā josh-o-kharosh wagaira meñ na rahnā.
Stimulant, a. 1.—Muharrik; jisse tahrīk ho.
 2.—Woh shai jisse rūh dil aur shirāyin ko quwwat ho.
Stimulant, n. See the above, No. 2.

Stimulate, v. t. 1.—Ubhārnā; bedār k.; zin-dil k.; sa'i-o-koshish kī quwwat barhānā; targīb d.; rāgīb k.; dil barhānā.

2.—Rūh dil aur shirāyīn ko quwwat baḥshnā.

Stimulation, n. 1.—Tahrīk; targīb; tahrīs; uksānā; ubhārnā.

2.—Rūh dil aur shirāyīn kī quwwat kā barh jānā.

Stimulative, a. Same as Stimulant, a.

Stimulous, n. 1.—Tabī'at barhāne wālī bāt yā chīz; woh shai jisse dil ko kisī bāt ke karne kī targīb ho.

2.—Muqawwī dawā.

Sting, n. 1.—Nesh; khār; ḍauk; ḍans.

2.—Nesh yā ḍauk kā gosht meṁ ghusā d.

3.—Koyī shai jisse nibāyat taklīf ranj yā dard ho.

Sting, v. t. 1.—Ḍauk mārṇā; ḍansnā.

2.—Dukhānā; dard ranj yā taklīf paidā k.

Stingily, ad. Barē buḥl ke sāth; khissat se; makkhī-chūsī ke sāth; kanjūsī se. [kī lālach (tam'); zalīl qism kī lālach; barī tang-dilī.

Stinginess, n. Buḥl yā buḥlālāt; kanjūsī; makkhī-chūsī; gāyat darje

Stingy, a. Barā hī tang-dil aur lālachī; harīs; tāmi'; kanjūs; makkhī-chūs; dī kā tang; baḥlīl; sūm yā shūm.

Stink, v. t. Barī bad-bū paidā k.; aisī mahak r. jisse tabī'at phir jāe; bad-bū k.; basnā; ubasnā; bisānd ānā.

Stink, n. Barī bad-bū; aisī mahak jisse tabī'at ko nafrat ho; bad-bū; ta'āffun; 'uḥḥat; bisāneḥd; durgandh.

Stint, v. t. Hudūd-i-mu'aiyan ko andar rok r.; mahdūd k.; muqaiyad k.; had bāndh d.; kisī hadd-i-mu'aiyan se tajāwuz na karne d. (usse āge barhne na d.); band kar-d.; rok d.

Stint, n. 1.—Ḥad; qaid; rok; wus'at; phailāw. [jāe.

2.—Miqdār-i-mu'aiyan; jisqadar hissā ṭhahrāyā yā muqarrar kiya

Stipend, n. Mushāhara-i-mu'aiyan; jisqadar mushāhara baṇdhā ho; haqq-i-khidmat jo dīn mahīne yā sāl ke hisāb se muqarrar ho; wazīfa; ulūfa; darmāha. [dī hī ho; haqq-u-s-sa'i-i mu'aiyan kī 'iwaz meṁ kām k. w.

Stipendiary, a. Mushāhara-dār; darmāhe-dār; jiskī ujrāt yā talab baṇ-

Stipendiary, n. Mushāhara-dār; darmāha-dār; dīn mahīne yā sāl ke hisāb se apne khidmāt kī baṇdhī mazdūrī pāne w.

Stipulate, v. t. Kisī fīl ke karne yā na karne kā mu'āhada kisī shakhs yā jamī'at se k.; qaul-o-qarār k.; mu'āhada k.; bāt-chīt ṭhahrānā; sharteṁ

Stipulation, n. 1.—Ta'āhhud; bāt-chīt yā qaul-o-qarār ṭhahrānā. [tai k. 2.—Jo kuchhī tai pāye yā ṭhahre; jis amr kā ta'aiyun bi-l-maqta' ho-jāe; qaul-o-qarār; shart; bāt-chīt; mu'āhada; iqrār.

Stipulator, n. Qaul-qarār k. w.; mu'āhada k. w.; mu'āhid; shart k. w.

Stir, v. t. 1.—Jumbish d.; harakat d.; kisī tarah par jagah badalnā; chalnā; hilānā; ḍulānā.

2.—Ma'rīz-i-bahs meṁ lānā; paidā k.; kharā k.; uṭhānā. [kānā.

3.—Ubhārnā; targīb de-kar paidā k.; bar-pā k.; ishti'āl d.; bhar-

To stir up—(a) Hilā d.; ḍulā d.—(b) Bar-aṅgeḥta k.; ubhārnā; targīb yā taq-

wiyāt d.; mushtā'il k. yā ishti'āl d.; bhar-kānā.—(c) Paidā k.; shurū' k.—(d)

Tez kar-d.; jān ḍāl d.; taqwiyāt d.; aur zinda dīl kar-d.

Stir, v. t. 1.—Apnī tayīn harakat d.; jumbish k.; apnī jagah badalnā;

hālāt-i-sukūn (qarār) meṁ na rahnā.

- 2.—Jānā; pā-piyāda yā kisi sawārī wagaira par jānā. [sust na rahnā.
 3.—Mutaharrik rahnā; naql-o-harakat kiya k.; kuchh kiya k.;
 4.—Lihāz kiya jānā; maushā-i-kalām h.; jiskī nisbāt bāt-chūt ho
 (bāt chale). [dharakkā; chahal-pahal.
- Stir, n. 1.**—Shor-o-gul; shor-o-shagab; haurā-dhūm; gul-gapārī; dhūm-
 2.—Hangāma; balwa; afrā-tafri; khalbalī; hullay; harbarī; dawā-
 3.—Pareshān-khātiri; dil kā intishār; iztirāb. [dawish; hal-chal.
- Stitch, v. t. 1.**—Sīnā; bakhiyā k.
 2.—Sī-kar ikatthā kar-d.; ikatthā jor d.
To stitch up—Sūyi-dore se marammat k. yā jor d.; sī d.
- Stitch, v. i. 1.**—Sīlāyī k.; dokht k.
Stitch, n. 1.—Tāukā; bakhiyā; siwan. [kaifiyat ma'lūm de; chubhan.
 2.—Tapak; kusak; tis; aisā dard jismein sūyī ke chubhne ki si
- Stock, n. 1.**—Darakht kā muslā; tanā; darakht kā woh hissa jisse shā-
 khein nikal-kar usipar saibhli raheñ.
 2.—Dālī yā shākḥ jismein paivand lagāyā jāe. [bhuchch.
 3.—Sitūn; khambhā; thūū.
 4.—Be-aql shākḥ; be-wuqūf yā kund-zihn shākḥ; mūrakh;
 5.—Kisi khāndān kā bānī; woh aql shākḥ jiskī aulād kisi khāndān
 ke log hon; nāl; khāndān; kul; kisi khāndān ke mūrīs aur we log jo
 unse ba-khatt-i-mustaqīm paidā hon—jaise beṭo pote wagaira.
 6.—Rupaye jo kisi kār-o-bār mein lagāye jāen; rupaye jo kisi shākḥ yā
 koṭhī wagaira ki taraf se roz-gār mein lagāye jāen; rupaye j, tijārat yā
 bime wagaira mein lagāye jāen; sarmāya; pūnjī; aql; tijārat kā māl.
 7.—(pl.) Rupaye jo kisi sar kār ko qarz diye jāen yā kafālat-nāmājāt
 jo aise rupayon ki 'iwaz mein kharīd hon. [jam' yā ikatthī ki-jāe.
 8.—Chizeñ jo muhaiyā ki-jāen; zakḥira; makḥzan; koyī shai o
 9.—Maweshī yā bheriyāñ jo kisān apne kheton par jam' rakkeñ
 [kām mein layeñ yā paida kareñ.
 "Called also *live-stock*.
 10.—(pl.) Kāth; turum.
Dead stock—Zir'at ke ālāt aur paidā-wār jo kām mein laye jāne ke liye
 jam' raheñ.—"In distinction from *live stock*, or the domestic animals
 on a farm." *Webster*. See No. 9.—*Stock in trade*—Kisi dūkān-dār ke bikri
 ke asbāb; kārī-gar ke auzār wagaira.—*To take stock*—Māl-i-maujūda ki
 fihrist banānā.
- Stock, v. t. 1.**—Jam' k.; āyinda ke isti'māl ke liye jam' r. jaise tijārat.
 kā māl wagaira. [haiyā kar-d.
 2.—Khās khās zarūrī chizeñ baham pahunchānā; bhar d.; mu-
To stock up—Jar se khod d.; nest-o-nābūd kar-d.; khod dānā.
- Stomach, n. 1.**—Mī'da; jhojh.
 2.—Ishtihā; bhūkh; gizā ki ragbat.
 3.—Ragbat; khwāhish; mailān; pasand.
- Stone, n. 1.**—Putthar; sang.
 "When we speak of the substance generally, we use *stone* in the
 singular; a house or well of *stone*. But when we speak of particular,
 separate masses, we say *a stone* or *the stones*." *Webster*.
 2.—Jawāhir; ratna (colloquially *ratān*).
 3.—Lauh; yād-gār jo mare huye shākḥson ki yād-gārī ke qāim rakhne
 4.—Patharī; sang-i-masāna. [ke liye banāyī jāe; sang-i-kitāba.

5.—Guthli; koeli; chināyān.

6.—Be-hissi aur be-dardi.

[taklif par na dukhe.

A heart of stone—Patthar kā dil; dil jismeñ dard na ho; dil jo dūsrōñ ki

Stone is prefixed to some words to qualify their signification;

as, stone-blind, stone-still, and the like.

To leave no stone unturned—Jo kuchh ho yā ban sake sab k.; batta-l-wus'

khūb koshish k.; kisi maqsad ke aujām ke liye jo kuchh tadbir hosake sab

k.; koyi tadbir daqīqa yā ākr uṭhi na r. [mārnā yā dheloñ se mār dālā.

Stone, v. t. 1.—Pattharōñ se mārnā yā halāk k.; sangsār k.; dhole

2.—Koeli yā chināyān waguira nikāl l. [muzbūt k.

3.—Upar se patthar jānā biṭhālā yā nasab k.; pattharōñ se

Stone-blind. a. Bi-l-kul andhā; jisko zarā bhi na sūjhe (dekh parē).

Stone-dead, a. Patthar ki tarah be-jān; jismeñ zarā bhi dam na ho.

Stone-hearted, a. Sakht-dil; sang-dil; be-rahm; be-dard; nirdayī.

Stony, a. 1.—Patthar kā patthar kā banā huā patthar sā yā jismeñ patthar bhare khwāh kasrat se hoñ; sangi yā sangūñ; pathrilā.

2.—Pathrā d. w.; patthar banā d. w.; badal-kar patthar kar-d. w.

3.—Be-rahm; be dard; sakht; kathor; kaṭṭar.

Stony-hearted, a. Same as Stone-hearted.

Stoop, v. t. 1.—Badan ko āge jhukā d.; khare hone yā chalne ki hālat meñ jhuk jānā; nihurnā; nawnā; nihurānā yā nawānā.

2.—Litā'ut qabūl k.; zer-dast ban-jānā; majlūr ho-kar sar-jhukānā (kisi ko apnā barā kar-ke mānnā); sar-nigūñ h.

3.—Apne ruthe yā darje kā khayāl na kar-ke kisi aise fi'l kā k. jo ba-zāhir uske khilāf samjhā jāe; bilā lihāz-i-kasr-i-shān kisi fi'l kā k.; kisi adnā bāt ki taraf matawajjih h.

4.—Jhapatnā; girnā; shikār par tūṭnā; utarnā; ūche ānā.

Stoop, v. t. Jhukā d.; niche ko jhukā d.

Stoop, n. 1.—Jhukāw; āge ko jhuknā. [chhoṭōñ se 'ājizī kā bartāw.

2.—Inkisār; apne martaba yā buzurgī kā khayāl chhoṭ-kar apne

3.—Jhapatnā; parind kā apne shikār par tūṭ parnā. [mūñduā.

Stop, v. t. 1.—Band kar-d.; kuchh bhitār bhar-kar muñh band kar-d.;

2.—Rok d.; band kar-d.; aisā kar-d. ki āmad-o-raft na ho-sake; lā-gu-

3.—Age baṛhne na d.; rok r.; bāz r.; ṭhahṛā r.; ṭhāñh r. [zar kar-d.

4.—Kisi fi'l ke karne se bāz r.; chalne na d.; asar-pazīr na hone-d.; nāfiz yā jāri na hone-d. (nafāz yā ijrā ko rok d.); muzāhim h.; muzāhamat k.; aṭkā r.; multawī kar-d.; ma'rīz i-iltiwā meñ ḍāl d.

Stop, v. t. 1.—Ruk jānā, āge na baṛhnā.

2.—Kisi 'amal yā kār-rawāyī meñ ruk jānā (usko rok yā band kar-d.); harakat yā 'amal se dast-kash ho-jānā.

Stop, n. 1.—Ṭhahṛā yā ṭhahṛā diyā jānā; rukāwaṭ; harakat 'amal yā kār-rawāyī kā insidād; ṭhahṛāw; aṭkāw. [amr-i-māni'; rukāwaṭ.

2.—Woh shai jisse rukāwaṭ yā insidād ho; sadd-i-rāh; rok; aṭkāw;

Stoppage, n. Rukāwaṭ yā rok; insidād; ta'arruz; rok d. yā ruk jānā.

Stopper, n. Rokne yā band k. w.; muzāhamat k. w.; insidād k. w.; jisse koyi shai ruk jāe yā band ho-jāe; ḍāt; ṭhepī; ṭheñṭī; ṭheki.

Stopper, v. t. Ḍāt de-d.; ṭhepī lagā d.; ḍāt se band kar-d.

Stopple, n. Woh chiz jisse kisi bartan (zarf) kā muñh band ho-jāe;

Stopple, v. t. Kisi chiz kā muñh ṭhepī se band kar-d. [ṭhepī; ḍṭṭā yā ḍāt.

Storage, n. 1.—Hifāzat ke liye godām meñ rakh d.; godām meñ māl-o-
2.—Godām meñ māl ke rakhne kā haqq-i-hifāzat. [asbāb kī hifāzat.

Store, n. 1.—Jo shai yak-jā kī-jāe; ifrāt; kasrat; miqdār-i-kasīr; ta'-
dād-i-kasīr. [makhzan; zakhīra; bhandār; kothī.

2.—Woh maqām jahāñ bahut sī chīzeñ ikatthī kī-jāeñ; godām;

3.—(pl.) Chīzeñ-khusūsan khāne-pīne kī chīzeñ jo kisī khās maqsad
se jam' kī-jāeñ; rasad 'ām isse kī khāne-pīne kī chīzoñ kī ho yā hathi-
yār khwāh gole-bārūt wagaira kī; sāmān; saranjām. [maujūd.

In store—Jam'; taiyār; maujūd; muhaiyā; baham-rasānī ke liye taiyār yā

Store, v. t. 1.—Ikattthā k.; jam' k.; farāham k.; bhar d.; pur k.; ma'-
mūr k.; baham pahunchānā.

2.—Āyinda ke liye jam' k.; sarf-i-āyanda ke liye yak-jā k.

3.—Hifāzat kī nazar se godām wagaira meñ r.

Store-house, n. Woh makān jismeñ har qism kī khusūsan khāne-pīne
kī-chīzeñ ikatthī yā jam' kī-jāeñ; godām; bhandār; khattā.

Store-keeper, n. Godām kā muhāfiz; dāroga-i-godām. [meñ mazkūr ho.

Storied, p. a. 1.—Jiskā zikr hikāyat meñ ho; jo kisī bayān yā dāstān

2.—Jiskā zikr tawārikh meñ ho; kisī shai kā un dāstānoñ kī wajh
se dil-chasp h. jo usse muta'alliq hoñ; guzrī huyī bātoñ ke sabab se

3.—Kayī manzil darje yā marātib kā. [wājibu-t-ta'zīm.

A two-storied house—Do-manzila makān; do darje yā marātib kā ghar.

 In this sense, used chiefly in composition.

Storm, n. 1.—Tūfān; āndhī; meñh yā barf kī bārish.

2.—Logoñ meñ barī khalbalāhat; mulkī yā khānagī tahalka;
bagāwat; balwa; jang; halchal; khalbalī; halbalī; amn meñ futūr.

3.—Kisī qal'e wagaira par zor-o-shor kī charhāyī; charhāyī; relā;
hallā; tākht; hamla; kisī qal'e par sipāhiyoñ kā sīrhiyāñ lagā-kar
charh jānā aur phātak wagaira tor-kar bhītar ghus jānā.

4.—Sakht musibat; āfat; balā; zor kā jhōnkā.

 Storm is often used in the formation of self-explaining com-
pounds; as, *storm-menacing*, *storm-proof*, and the like.

Storm, v. t. Hamla halla dhāwā yā charhāyī k.; kisī qal'e kī dīwāroñ par
charh aur phātak wagaira tor-kar uspar qabza kar lene kī ko-shish k.

Storm, v. i. 1.—Tūfān bar-pā k.; āndhī uthānā. [meñh kā barasnā.

2.—Barē zor se hawā kā bahnā; tund hawā ke sāth oloñ barf yā

 Used impersonally.

3.—Gussa k.; taish meñ ānā; gazab-nāk h.; gusse se barē josh-o-
kharosh meñ h. [tundī se chaltī ho; jab tūfān zor se chaltā ho.

Stormy, a. 1.—Tūfānī; tūfān se paidā h. w.; tund; jab hawā barī

2.—Sakht tahalke yā shiddat kī wajh se paidā h. w.

Story, n. 1.—Kisī sānihe ke hālāt kā bayān; jo kuchh guzar chukā ho
uskā dāstān; dāstān; bayān; hikāyat; qissa.

2.—Kahānī; gap; itihās; charittar (correctly *charitra*), naql;

3.—Jhūṭh; darog (colloquial). [afsāna; banāwat kā bayān.

4.—Marātib; darja; manzil; mahal.

 In this sense, written also *storey*.

Stout, a. 1.—Mazbūt; tanāwar; moṭā-tāza; kuṅgrā; risht-pusht;

2.—Diler; jawān-mard; bahādur. [shahzor.

3.—Qaddāwar; barē dīl-daul kā; barā dīl r. w.; barā (colloquial.)

4.—Magrūr; haṭṭhī; jo apnī pakar na chhore.

 Stout is sometimes used in forming compounds of very obvious signification; as, *stout-built*, *stout-hearted*, and the like.

Stoutly, *ad.* Dilerī se; jurat se; zid ke sāth; isrār ke sāth; sābit-qadamī se; dil ko mazbūt kar-ke; bilā-lagzish; mazbūtī se.

Stoutness, *n.* Mazbūtī; tanāwarī; qaddāwarī; haṭh; pakar; ṭhān.

Stow, *v. t. 1.*—Rakhnā; mauq'e se r.; muāsib jagah par r.; qarīne yā silsile se nazdik nazdik r.

2.—Kisī chiz meī koyī shai tartīb se yā nazdik nazdik r. khwāh jam' k.; dabā yā kas kar bharnā; tab-ba-tah r. [phirnā.

Straggle, *v. i. 1.*—Sidhī rāh se bahak jānā; bhatak jānā; bhatakā

2.—Be-matlab yā be-ṭhikāne ghūmā k.; āwārā phirā k.

3.—Andāz se ziyāda baṭh jānā; chhitrānā. [farq h.

4.—Idhar-ud har yā mutafarriq h.; ek dūsre se 'alāhida yā farq-Straight, *a. 1.*—Sidhā; mustaqīm; ṭeṛhā yā tircbhā nahīn.

2.—Rāst-bāz; sachchā; munsif aur mutadaiyan; sachāyī yā wujūb se gurez na k. w. [arse meī.

Straight, *ad.* Fauran; jhaṭpaṭ; turant; turt; fi-l-faur; bahut hī thore

Straighten, *v. t.* Sidhā k.; rāst k.; bal nikālū; kham yā kajī ko dūr k.

Straightforward, *a.* Sidhā; rāst; jāda-i-rāstī se inhiraṭ na k. w.; jismeī

Straightforwardness, *n.* Sidhāyī; rāstī; rāst-bāzī. [kaj-o-pech na ho.

Straightway, *ad.* Fauran; fi-l-faur; bilā-tawaqquf; be-diraug; be gair der kiye huye. [phailānā; charhānā.

Strain, *v. t. 1.*—Zor se khaiṇchuā; tānnā; baṛī koshish se phailānā;

2.—Maqdūr bhar koshish k.; hatta-l-wus' pairawī k.; jahān tak ho-sake fikr-o-tadbīr k. [yā kām karne kī wajh se sadma pahūnchānā.

3.—Maṛōṛnā; murkānā; karkānā; andāz se ziyāda koshish mihnāt

4.—Kasnā; jakarṇā; aur kas-kar bāndh d.

5.—Gnir-i-nslī banā d.; jabriya karānā; ragbat ke khilāf karānā.

6.—Chhānuā; chulānā; ṭapkānā. [k.; khūb zor k.; baṛī jān-fishānī k.

Strain, *v. t. 1.*—Baṛī koshish k.; khūb hāth-pānw mārū; jidd-o-jahd-i-balig.

2.—Chhannā; chūnā; ṭapaknā; rasnā; jharnā. [yā koshish.

Strain, *n. 1.*—Baṛī koshish; sakht jān-fishānī; andāz se ziyāda mihnat

2.—Maṛōṛ; moch; kachak; lachak.

3.—Kār-rawāyī kā silsila; dhang; tarz-o-tarīq; tahrīr yā taqrīr kā silsila jo barābar chalā jāe; tarz-i-kalām; tarz-i-'amal.

4.—Nagma; git; āwāz; lai; kisī gat kā khās hissa.

5.—Ragbat; mailān; paidāishī khāsiyat.

Strait, *a. 1.*—Tang; sakrā yā saṅkrā; chaurā nahīn; kushāda nahīn.

2.—Mushkil; dushwār; taklif se bharā huā; tang—juise hālat.

Strait, *n.* Taklif; tangī; dushwārī; musibat; 'usrat; iflās; pareshānī; dukh.

 Used either in the singular or plural.

Straits, *v. t. 1.*—Tang k.; qaid-i-farang meī ḍālnā; tangī meī ḍālnā;

2.—Tānnā; kasnā; jakarṇā; khūb khaiṇchuā. [zich k.

3.—Taklif meī ḍālnā; hairān k.; tangī meī ḍālnā; muḥṣī yā dūsrī qism kī ihtiyāj se ziq meī ḍālnā; hālat tang k. [ihtiyāj; qillat.

Straitness, *n.* Tangī; sakhti; shiddat; musibat; dushwārī; taklif;

Strange, *a. 1.*—Nayā; jo pabīle se jānā sunā yā dekhā na ho.

2.—'Ajib; 'ajīb-o-garib; jisse hairat yā ta'ajjub ho; gair-i-ma'mulī; ma'mul yā 'am qā'ide ke khilāf; 'am yā 'am qism kā nahīn; anokhā; nīrālā; turfa; nādir.

3.—(Sometimes uttered by way of exclamation).—Wāh; 'ajīb bāt hai; turfa karashma hai; tamāshe kī bāt hai. [isqadar ki ta'ajjub ho. Strangely, *ad.* 'Ajib tarah se; aise tarz yā dhang se ki hairat ho; itnā yā Strangeness, *n.* 1.—Kashīdagī-i-khātīr; sard-mihri; nā-āshnā-mizājī; khushkī. (nīrālāpan.

2.—'Am tarz-o-tariq yā khayālāt ke khilāf h. (unse mutābaqat na r.);

3.—'Ajīb-o-garib qism kā h.; hairat paidā karne kī quwwat r.; isqadar ma'mul ke khilāf h. kī nayepan se ta'ajjub ho; anokhāpan. Stranger, *n.* 1.—Par-desī; dūse mulk kā rahne w.; gair mulk kā bāshinda; bidesī.

2.—Woh shakhs jiskā watan (ghar) usī mulk mein na ho jahūn woh maujūd ho balki us maqām se fāsile par ho; ek hī mulk mein dūse bulde shahr riyāsāt yā sūbe kā rahne w.

3.—Woh shakhs jisse koyī dūsrā shakhs wāqif yā āshuā na ho; jis shakhs ko dūsrā jāntā na ho; nā-āshuā; an-jān.

4.—Kisi shai se wāqif yā āshuā nahīn (usse nā-wāqif yā nā-āshnā).

5.—Mihmān; pāhun.

[zabt na rakhtā ho.

6.—Jo shakhs dūse kī suhbat mein dākhlil na ho; jo dūse se rabt-

7.—(*Law*) Jo shakhs kisī fī'l mu'āhade yā istihqāq mein sharik na ho; mahz be-jā dast-andāzī k. w.; bilā istihqāq dast-andāzī k. w.; woh shakhs jo haṭh-dharmī se kisī shai kī nishat apnā haq zāhir kare. Strangle, *v. t.* 1.—Dam band kar-ke mār dālū; dam ghutā kar halāk kar-d.; galā dabā-kar mār dālū; phānsī d.; galā dabānā.

2.—Dabā d. yā dabā r.; zāhir na hone d.; paidā na hone d. [halākat. Stratulation, *n.* Habs-i-dam; sāns rok-kar mār dālū; galā dabā-kar Stratagem, *n.* 1.—Pitrat-i-jang; laṭāyī kā chhal-bal; tadbīr yā mansūba jo dushman ko dhokhā dene ke liye kiyā jāe; ganīm kī fureb-dihī kī bandish; dushman ko jul dene kī fikr; dāwā; ghāt.

2.—Kisī naf'e ke hāsīl karne ke liye joṛ-toṛ; jul; 'aiyārī; sitrat; mār-peeḥ; kisī qism kī māk-āmeḥ tadbīr.

Straw, *n.* 1.—Geñhun jau jāyī yā maṭar wagaira kā danṭhā.

☞ "When used of single stalks, it admits of a plural." *Webster.*

2.—Puāl; bichālī; payāl.

☞ "In this sense the word admits not the plural number." *Webster.*

3.—Be-kār nī-kammī yā nā-chīz shai; chhoṭī se chhoṭī chīz; khafīf-tarīn shai; zarra; khār; tiukā.

☞ *Straw* is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *straw-built*, *straw-stuffed*, and the like.

Man of straw—Qiyāsī yā farzī shakhs; nīsā shakhs jiskī kuchh asliyat na ho; be-asl shakhs.—*Straw bail*—Nāqis zamānat; aise shakhsōn kī zamānat jo qābil-i-iftibār na hon.—*To be in the straw*—Larkā jannā.

Stray, *v. i.* 1.—Sīdhī rāh bhūl-jānā; gum-rāh ho-jānā.

2.—Sāth chhoṛ-kar idhar-ndhar ghūmnā-phirnā; āwara phirnā; chhūṭe phirnā; hudūd-i-munāsib ke bāhar bhūl se nikalnā.

3.—Gum-rāh h. yā gum-rāhī mein paṛnā; zalālat mein paṛnā; rāh-i-rāst ko chhoṛ d.; jo kuchh farz ho uske khilāf k.

Stray, *a.* Jo bahak-kar kahin chālā jāe; bahkā huā; gum-rāh; bhaṭkā huā; bhūlā-bhaṭkā (*Colloquial*).

Stream, *n.* 1.—Pānī yā dūsī saiyāl shai jo dhār bāndh-kar bahe; daryā; nadī; nālā; dhār yā dhārā; koyī saiyāl shai jo kisi bartan wagaira se dhārā bāndh-kar bahe.

2.—Raushanī kiran yā shu'ā' ban-kar nikalnā khwāh phūtnā. [dhārā.

3.—Koyī shai jo kisi maḥraj se nikal-kar silsila-wār chālī jāe;

4.—Rau; jhoṅk; mailān; bahīw; tor; jhukāw; jis taraf koyī shai

Stream, *v. t.* 1.—Bahnā; dhār bāndh-kar bahnā yā chalnā. [chal nikle.

2.—Kasrat se nikalnā; ifrāt se bahnā; dhārā jāri h.

3.—Kiran ye shu'ā' ban-kar nikalnā.

4.—Phailnā; dūr tak lambāyī meṁ phailnā.

Street, *n.* Shahr meṁ koyī rāsta yā sarak; shāri'-i-'ām; rāsta jahān logon ki āmad-o-raft kasrat se ho; galī nahin; shāh-i-rāh.

Street-door—Kisi makān yā 'imārat kā darwāza jo shāh-i-rāh par ho.

Strength, *n.* 1.—Quwwat; tāqat; zor; mazbūti; 'amal yā tahammul ki salāhiyat (kisi bāt ke karne yā bar-dāshit karne ke qābil h.); bal; sakat.

2.—Mazbūti; sakhti; karāpan; ustuwāri; chimrā-pan; be tūṭe yā jhuke kisi bojh yā dabāw ke sahne ki quwwat.

3.—Hamloṅ ke rokne ki quwwat; lā-guzar yā nā-qābil-i-taskhīr h.

4.—Istihkām; muhāfazat; jawāz; mazbūti; natijon ke paidā karne ki quwwat. [panāh; pushtibān.

5.—Woh shai jispar bharosā yā takiya kiya jāe; sahārā; pusht-

6.—Fauj ki ta'dād yā shumār 'ām isse ki barrī fauj ho yā baharī fauj;

7.—Tahrīrkāzor; 'ibārat ki matānat; 'ibārat ki mazbūti. [lashkar; sipāh.

8.—Shokhī—jaise raushanī yā rang ki; chamak; safāyī.

9.—Tezī; khūbī; 'umdagī—jaise sharāb wagaira ki.

10.—Jhoṅkā; shiddat; tezi; zor—jaise hawā yā pānī wagaira kā. [ki.

11.—Sihhat; mazbūti; zor; ma'qūliyat—jaise bahs yā subūt wagaira

On or upon the strength of—Kisi shai par takiya yā bharosā kar-ke; kisi shai ki tawāz par. [yā mazbūti ko barhānī; mustahkam k; istihkām d.

Strengthen, *v. t.* 1.—Mazbūt k.; aur tāqat d.; kisi shai ki quwwat tāqat

2.—Taqwiyat k.; sahārā d.; irāde ko mazbūti d.

3.—Quwwat barhānā; aur mahfūz k.; pukhta yā pakkā k.

Strengthen, *v. i.* Mazbūt h.; aur mazbūti pakarnā yā hāsil k.

Strengthless, *a.* Nā-tawān; be-tāqat; nā-tāqat; quwwat se khālī; nirbal; kam-zor; ubal.

Strenuous, *a.* Kisi amr par khūb zor d. w.; kisi bīt ko musta'idi se chālāne w.; sar garm; kamar basta; pur-josh; musta'id; diler; mardāna; be-khauf; niḍar; jismeṁ koshish zāhir ki-jāe.

Strenuously, *ad.* Musta'idi se; sar-garmī se; zor ke sāth; shauq ke sāth; dilerī ke sāth; chustī-c-chālākī se.

Strenuousness, *n.* Musta'idi; shauq; sar-garmī; kamar-bastagī.

Stress, *n.* Zor; dabāw; bojh; sakhti; shiddat; waq'at; barāyī; koshish.

To lay stress on or upon—Kisi shai par zor dālnā; kisi bāt par zor d.; kisi amr par istidlāl k.

Stretch, *v. t.* 1.—Phailānā; lambāyī meṁ phailānā; lambā k.

2.—Chaurā k.; 'arz (chaurāyī) meṁ phailānā; chaurānā; pasārnā.

3.—Phailānā—jaise hāth; bābar nikāl d.

4.—Tānnā; kasnā; khainchnā.

5.—Mubālaga k.; bahut hī barhānā.

[jānā.

Stretch, v. i. 1.—Phailnā; lambā yā chaurā ho-jānā; lambā-chaurā ho-

2.—Phail jānā; pasār jānā; wus'at meñ barh jānā (wasī' h.).

3.—Phailnā par tūtnā nahīn.

[k.; suzūl-goyī k.

4.—Asliyat se tajāwuz karā d. (barhā d.); mubālaga ke sāth zāhir

Stretch, n. 1.—Phailāw; pasār; lambā yā chaurā khwāh lambā-chaurā k.

2.—Zor; quwwat; bal.

[sake; ma'nī ke gāyat darje tak.

3.—Jahān tak ma'nī yā mafhūm ko wus'at ho; jahān tak ma'nī lag

4.—Ikhtiyār k. darja-i-gāyat; jahān tak ikhtiyār ko wus'at ho;

iqtidār kī had.

[bakhernā.

Strew, v. t. 1.—Phailānā; chhit-kar phailānā; chhitrānā; chhitnā;

"Always applied to dry substances separable into parts or particles."

Webster.

[kuchh chhitrā-kar chhipā d.

2.—Chhitte jāno ko sabab se phail jānā; kisī shai ko uske ūpar

3.—Khāb phailā d.; dhilā kar-ko phailā d.

4.—Chārōn taraf phailā d.; muslūh k.

[dhilā nahīn.

Strict, a. 1.—Khinchnā huā; sakht; tang; kasā; jakrā; chust; tauā;

2.—Thik; sahīh; sakht; mū-ba-bū.

To keep strict watch—Sakht nigāni k. yā r.

3.—Karā; qā'idōn kī thik pā-bandī k. w.; jo thik thik qā'idō hoñ unpar 'amal k. w.; sakht yā sakht-gīr.

4.—Karā; sakht; jismōn narmi yā ri'āyat na ho; sangīn.

Strict law—Aise qawānīn jinmeñ narmi yā ri'āyat na ho; karē qānūn.

5.—Mahdūd; wasī' nahīn; jiskī ta'bīr sakhti ke sāth kī-jāe.

Webster. "Strict is ordinarily taken in a good sense."

Strictly, ad. Sakhti se; karāyī se; tangī se; thik-thik; hū-ba-hū; huwa-huwa; tākid ke sāth; ba-tākid; bilā-rū-ori'āyat.

Strictness, n. 1.—Tangī; chustī.

2.—Qawānīn qawā'id yā rusūm wagaira kī thik thik ta'mīl yā unkā māmūnā; sihhat kā shiddat se khayāl; kisī amr kī barābar yā thik thik

3.—Sakhti; shiddat; karāyī; tashaddud.

[pā-bandī.

Stricture, n. P'tirāz; harf-gīrī; jo kuchh nukta-chīnī kī nazar se kahā jāo; bāteñ jo koyī dūsre ke khilāf uskī 'aib-joyī kī muzar se zabānī yā likh-kar pesh karo.

[gām.

Stride, n. Lambā qadam; dag; phalāng; phalāg; ūñṣ sā qadam; shutar-

Stride, v. i. 1.—Lambe lambe qadam r.; dag mārñā; phalāng mārñā.

2.—Pair chhitrā-kar chalnā; pāñw phailā-kar khafā h. [pār ho-jānā.

Stride, v. t. Ek qadam yā phalāng meñ us pār jā-rahū; ek dag meñ

Strife, n. 1.—Buzurgī sābit karo ke liye koshish vā jhagrā; taqābul; barābarī kī takrār.

[larāyī; nizā' yā jung.

2.—Gusse yā 'adāwat kī wajh se takrār; jhagrā; taufā; jīt ke liye

3.—Mukhālafat takhālnf yā ikhtilāf; tazād.

[chiz.

4.—Jis shai kī nisbat takrār ho; bā'is yā sabab-i-nizā'; takrār kī

Strike, v. t. 1.—Mārñā; hāth yā kisī āle wagaira se zarb pahuñchānā; sadma pahuñchānā; thoñknā; thāthānā; pīṭnā; lagānā.

2.—Phēknā; jhat se dūl d.; do-mārñā; paṭak d. yā paṭak mārñā.

3.—Zarb k. yā banānā—jaise sikka.

4.—Ghusānā; dhañsānā; bhitar pahuñchānā; dākhil k.

5.—Parnā; girnā.

6.—Sazā d.; izā pahuñchānā; mārñā.

7.—Bajānā; āwaz se zāhir k.; thoknā; bajā-kar batānā.

8.—Nīchā k.; girā d.; utār d.; jhukā d.

9.—Qawī asar pahuñchānā; barā asar paidā k.

To strike the mind with surprise—Dil meñ hairat paidā k.; mutahaiyir k.—To strike with alarm, dread, or horror—Khauf yā dahshat paidā k.; khauf—zada k.; mukhawwaf k.

10.—Kisī khās tarz par dafātan koyī asar paidā k.

The plan proposed strikes me favourably—Jo tajwiz pesh ki gayi hai usko main pasand kartā hūñ.—To strike one dead—Kisī ko yakāyak mār dālūñ.—To strike one blind—Kisī ko dafātau andhā banū yā kar d.

11.—Dafātan koyī 'amal yā kār-rawāyī kar-ke paidā k.

12.—Kār-ke pakkā k.; thalūā yā durust kar-ke pukhta k.

To strike a bargain—Koyī saudā yā kharid-faroqht ki bātohit kar-ke use pakkā k.

To strike a ledger or an account—Hisāb kī bidh milānū; hisāb meñ yah dekhnū ki jam'-kharach barābar hai yā nahīñ.—To strike hands with—(a) Kisī se hāth milānū—(b) Kisī se mu'āhada yā qaul-o-qarār k.; kisī se ittifaq kar-l.—To strike off—(a) Hisāb se kāṭh nikāl yā kharīj kar-d.; minhā kar-d.; ghaṭā d.—(b) Chhāpnū.—(c) Mār-kar yā dafātan judā kar-d.; kāṭh yā chhānṭ d.; qalam k.—To strike out—(a) Ragar-kar paidā k.; zor pahuñchā-kar nikālūñ. (b) Nikāl d.; miṭā d.; qalam-zad kar-d.; chhil d.—(c) Dafātan paidā k.; ijād k.; ikhtirā k.; soch-kar nikālūñ.—To strike sail—Ruk yā thahar jānū; āge na barhūñ; jāhūñ kā tahāñ rah jānū.—To strike up—(a) Bajānū; bajānū shurū k.; bajāne lagnū.—(b) Gānā yā bajānū shurū k.; gāne yā bajāne lagnū.

Strike, v. i. 1.—Jhaṭ se mār yā ghusā d.

2.—Mārñā; lagnā; ṭakrāñā; jhan se lagnā.

3.—Bajūñā; āwaz paidā h.

4.—Hamla k.; yūrish k.; hamla-āwar h.

5.—Charh jāñā; samundar wagaira ke kanāre charh jāñā.

6.—Jhaṭ yā zor se nikal jāñā; ghūs jāñā.

7.—Is garaz se kām chhoṛ d. ki ujrat barh jāye yā ghaṭne na pāye.

To strike for—Dafātan rawāna h.—To strike in—(a) Yakāyak dākhil h. (b)

Sath se haṭ jāñā; gāib ho-jāñā.—(c) Yakāyak ā-jāñā; mukhil h.; rok d.—To

strike in with—Kisī kī mutāba'at k.; dūsre ke hasb-i-hāl banāñā; kisī kī taraf

ho-jāñā; kisī kī shirkat fauran ikhtiyār k.—To strike out—Āwāra-gardī k.;

yakāyak kahīñ nikal jāñā.—To strike up—Bajāne yā bajne lagnā.

Strike, n. Muttāfiq ho-kar kām kī ziyāda ujrat talab k.; sar-kashī kī rah se kām kā k. band kar-d. yā uskī taraf tawajjuh na k.

Striking, p. a. Nihāyat muassir; jiskā dil par barā asar ho; 'ajib; jisse

hairat paidā ho; qawī; mazbūt; barā; thik-thik; dil par tāsir paidā

karne ke laiq. [ho; nihāyat hī; bahut hī; bā-tāsir; 'ajib dhang se.

Strikingly, ad. Aisī tarah ki dil par asar paidā ho; aisī tarah ki hairat

String, n. 1.—Dorī; rassi; tār; sutli; tānt; dorā; tāgā yā dhāgā khwāh

isi qism kī koyī chiz jo dūsri chizon ke bāndhne ke kām meñ āye.

2.—Fita; dorī.

3.—Larī; hār; mālā; dhāgā jismeñ koyī chiz gūndh di-jāe.

4.—Baje kā tār yā tānt.

5.—Darakht kā resha.

6.—Kamūn kī ḍorī yā tānt.

[nathī huyī chīzēn.

7.—Bahut si chīzēn jo bāham milī hoñ; kisī chīz kī silsila; tār;
To have two strings to one's bow—Ek maqsad ke anjām yā husūl kī do tadbireñ r.

String, *v. t.* Tār charhūnā; tānt lagānā.

2.—Tār milānā—jaise bāje kā.

3.—Gūnthnā gūthnā yā gānthnā; pironā.

4.—Khañch-kar kaṣ d.; mazbūt k.; quwwat d.

Stringency, *n.* Shiddat; baṛī khañch; torā; karāyī.

Stringent, *a. l.*—Nihāyat tākīdī; jiskī baṛī pā-bandī ho; sakht; karā;
jiske mutālabē shadīd hoñ. [ḍālnā jisse koyī chīz chhipī ho.

Strip, *v. t. l.*—Khañch yā udher l.; us shai ko khañch l. yā udher

To strip the clothes from a man's back—Kisī shakhs kī pīth se kapra khañch l.

2.—Poshish le yā utār l.; barahua k.; nangā k.; chhīlnā;
chhīlkā utārñā; muqashshar k.; khāl khañch l.

To strip a man of his clothes—Kisī shakhs ko kapra utār yā utarwā l. (use
barahua yā nangā k.)—To strip the skin of a beast—Kisī jānwar kī khāl

3.—Mahrūm k.; le-l.; chhīn l.; har l. [khañch l.

To strip a man of his possessions.—Jo kuchh kisī ke pās ho woh usse chhīn
l. (usko uske qabz se nikāl l.).—To strip one of his rights—Kisī ko apne
huqūq se mahrūm k.

4.—Nangi k.; miyān se nikālñā yā bāhar k.—jaise talwār.

5.—Jo kuchh dūdh bachā-bachāyā ho use bhī nichor l.—jaise gāe kā.

Strip, *n.* Kam chauṛā lambā tukṛā; dhajjī; patṭī; dasī.

Stripe, *n. l.*—Dhārī; ḍoriyā; khat; jis rang kī zamīn ho usse khilāf rang

2.—Patṭī jo dūre rang kī kisī chīz meñ lagāyī jāe. [kī tahrīr yā lakīr.

3.—Chāonk koṛe yā bed wagairh kī zarb (mār).

“A blow with a club is not a stripe.” Webster.

Stripling, *n.* Chhokrā; kam-sin shakhs jo bulūg par ho; gabrū; laṛkā.

Strive, *v. t. l.*—Koshish k.; sa'i k.; jidd-o-jahd-i-balig (dīl se yā baṛī
koshish) k.; baṛī mihmat yā jāñ-fishānī k.; baṛā riyāz k.; khūb zor k.

2.—Kisī shai ke khilāf koshish k.; laṛnā; jhagaṛnā.

“Followed by against or with before the person or thing op-

3.—Bāham muqābala k.; yake-bā-digare muqābil h. [posed.” Webster.

4.—Barābarī k.; ham-sarī k.; ham-chashmī k.

Strivingly, *ad.* Dīlī koshish se; hāth-pāwū mārte huye yā mār-kar. [jānā.

Stroke, *n. l.*—Zarb; takkar; ek shai kā dūsrī shai se laṛ bhīr yā takṛā

2.—Mukhālifāna zarb yā hamla. [bat.

3.—Bīmārī yā taklīf kā jhatkā (uskā daf'atan ā-parñā); āfat; musī-

4.—Wār jo muhlik ho; sadma jisse jāñ-bārī na ho.

5.—Dharam-gharī kī āwāz.

6.—Lakīr; khat; likhne yā taswīr khañchne ko qalam kī kashish.

7.—Sannat; ustādī yā ustādāna 'amal; kartab yā kārigarī.

To give the finishing stroke to a thing—Kisī shai ke muta'alliq sannat-i-akhīr
kar-dikhāñā (ustādī yā kāri-garī kā jo fi'l-i-akhīr ho use kar-ko us shai ko
khātme ko pahunchā d.); kisī shai kā ākhīr takmila kar-d. (usko pūrā kar-d.);
khātme ko pahunchā d.

8.—Koshish jo daf'atan yā nāgahūñ kī-jāe. [quial).

9.—Silsila-i-kār yā 'amal; kāmōñ kā silsila; bahut so kām (Collo-

Stroke, *v. t. l.*—Mihrbānī yā muhabbat zāhir karne ko liyo hāth se
āhista āhista malñā; taskīn yā tashallī d.; dilāsā d.

2.—Barābar k.; hamwār k.

[sāth ghūmnā.

Stroll, v. i. Āwārā phirnā; paidal ghūmnā; behāda phirā k.; fursat ke
Štroll, n. Pā-piyāda gardish; kūcha-gardī; mahz be-kārī kī sair; bād-
hawāyī ghūm-pher.

[barī jismānī quwwat ho.

Strong, a. 1.—Qawī; mazbūt; tāqat-war; tawānā; jisko kām karne kī

2.—Jismēn bardāsh t kī quwwat ho; jismēn tahammul kī salāhiyat
ho; jo sah sake; mazbūt; thos; porhā; zabar-dast.

3.—Jismēn khūb qal'-bandī ho; jo hamle sah sake; jo jald maglūb
na ho-sake; jisko āsānī se le na sakeh.

4.—Jiskī fauj quwwat 'ām isse kī barī ho yā baharī barī ho; jisko
ikhtiyār meñ fauj aur jahāz wagaira kasrat se hoñ; mazbūt; qawī.

5.—Jiske pās barī dāulat ho; jisko barī istitā'at yā āmadani ke
zari'e hoñ; zi-maqdūr; mutamawwal; zar-dār.

6.—Ta'dād yā shumār meñ kisī darje yā hadd-i-mu'āyan tak; jis-
qadar ta'dād yā shumār zāhir kī-jāe wahāñ tak.

An army ten thousand strong—Fauj jiskī ta'dād wāqī' das hazār ho.

7.—'Tez; tund; shadīd; jismēn barā zor ho; jo tezi se chale.

8.—Paidāish se iqadar mazbūt kī bimāri kā asar na ho-sake;
sahīh; sahīh-o-sālim; qawī.

9.—Jo dīl par barī asar paidā kar-sake; jo tabī'at par bahut muas-ir
ho-sake; qawī; mazbūt; mutīn; pakkā; ā'lā qism kā; pur-tāsīr; karā;
jiskā asar dīl par bahut kuchh ho; ma'qūl. [ma'qūl; pakkī dāleh.

A strong argument—Bāhs-i-qawī; mazbūt dalīl.—Strong reasons—Wajūh-i-

10.—Sar-garm; pakkā; jo jald lagzish na khāe; kisī bāt meñ dīl
se lagā huā. [sifateñ hoñ; qawī; tez; karā.

11.—Jismēn koyī sifut-i khās kasrat se ho; jismēn nihāyat 'umda

12.—Nihāyat tez; jismēn alkuhal kasrat se (ziyāda) ho; munashshīf;
nashā paidā k. w. [chaṭkīlā; shokh—jaise raushanī yā rang wagaira.

13.—Jo mazar (ānsh yā basārāt) par barī asar puhanchāye; chamkīlā;

14.—Karwā; talkh—jaise maza yā zūqa; tez—jaise mahak (hū).

15.—Der-hazm; jo jald hazm na ho (na pache); nihāyat qawī.

16.—Jo mazbūti se qāim ho-jīe; pāc-dār; jo jald rad na ho-sake;
jisko jald tabdīl na kar-sakeh; pakkā. [meñ barī quwwat ho.

17.—Nihāyat qawī; barā mazbūt; 'aql fahm yā hāfiza wagaira jis-

18.—Nihāyat zor-dār; pur-mazmūn; ma'ni-khez; chust; mutīn;
chand alfāz meñ bahut ma'ni paidā k. w.

“Strong is often used in the formation of self-explaining com-
pounds; as, *strong-bodied*, *strong-minded*, and the like.

Stronghold, n. Garh; qal'a; kot; hifāzat kī jagah; jagah juhūñ qal'-bandī ho.

Strongly, ad. Mazbūti se; tāqat se; zor se; barī quwwat bare zor yā
barī shiddat ke sāth; aisi tarah kī hamla ruk sake; bahut zor ke sāth
yā zor de-kar; shudd-o-mad ke sāth; tākid ke sāth (ba-tākid).

A word of extensive application.

Structure, n. 1.—Tarz-i-ta'mīr; banāwat; sākht; gharāt; jis shakl waz'

2.—Tarkīb; kisī shai ke ajzā kī tartīb. [yā dhang se koyī chiz banī ho.

3.—Jānwaron yā nabātāt kī banāwat. [imārat; imārat.

4.—Kisī qism kī imārat khūsūsān kisīqadar barī yā 'azīnu-sh-shūn

Struggle, v. i. 1.—Hāthā-pāyī k.; hāth-pair mārñā; chhatpatānā.

2.—Barī koshish k.; barī jāñ-fishānī k.; saṣht mihnat yā riyāz k.;
larñā; jhagarñā yā jhagrā k.; koshish k.; hāth-pair mārñā.

3.—Sakht taklif uṭhānā; naz' (jān-kandanī) meṇ rahnā; kisi qism kī dushwārī khwāh musibat uṭhānā yā jheluā.

Struggle, n. 1.—Barī mihnāt yā jān-fishānī; kisi shai ke hāsil karne yā kisi āfat se bach jāne kī barī koshish; hāth-pāwī mārṇā; aisā riyāz jismeṇ badan ko torṇā paṛe; hāthā-pāyī; dhakkam-dhakkā; kushtam- [kushtī].

2.—Laṛāyī; jhagrā; taṇṭā; takrār; qaziya.

3.—Naz'; jān-kandanī.

Stubborn, a. 1.—Barā hī ziddī; nā-ma'qūl taur paur haṭh k. w.; haṭṭhī; apuī rāe se hargiz jumbish na k. w.; jispar daliloṇ kā asar na ho; sar-kash; gardan-kash; jo bal na khāe. [jo sābit-qadamī ke sāth ho.

2.—Jo dhun ke sāth kiyā jāe; jo barībar yā istiqlāl ke sāth ho;

3.—Kaṛā; lachilā yā lachkilā nahīn; jo na jhuke; jo kham na ho.

4.—Kaṛā; dil kā mazbūt; be-gair faryād ke sahne (bardāsht karne) w.

5.—Jo jald na gale; jisko jald kamā na sakeṇ; kaṛā.

Stubbornly, ad. Haṭh ke sāth; zid ke sāth; kaṛāyī ke sāth; be-jhuke; tamarrud yā gardan-kashī ke sāth.

Stubbornness, n. Haṭh; zidd; sar-kashī; gardan-kashī; tamarrud; kaṛāyī; sakhtī; narm yā lachilā na h.; jald gal na jānā.

Student, n. 1.—Jo shakhs paṛhue-likhne meṇ masrūf rahe; jo shakhs 'ilm ke hāsil karne (uskī tahsīl) meṇ lagā rahe; tālib-i-'ilm yā tālibu-l-'ilm; bityārthī (properly *vidyārthī*).

2.—Jo dīn-rāt kitābeṇ paṛhā kare; mullā-kitābī; kitāboṇ kā kīṛā.

3.—Jo kisi shai kī tahqīq yā tahsīl meṇ masrūf rahe; jo kisi shai ke hālāt daryāft kare.

Studied, a. 1.—Jiski taftīsh khūb kī-gayī ho; jo mihnāt aur tawajjuh se paṛhī yā tahsīl kī-gayī ho; jispar khūb gaur kiyā gayā ho; jo khūb sochā-bichārā gayā ho.

2.—Kisi shu'ba-i-'ilm meṇ khūb māhir; jisne tahsīl ke zarī'e se liyāqat hāsil kī ho; fāzil; khwānda; 'ālim; paṇḍit.

3.—Jo pahile se soch-kar kiyā jāe; jo dīda-o-dānista kiyā jāe; jiskā soch-bichār peshtar se ho-chukā ho; jiskā tahaiya qabl se ho-chukā ho. [o-dānista; jān-būjh-kar; fikr-o-taammul se.

Studiedly, a. Pahile se soch-bichār-ke; peshtar hī se gaur kar-ke; dīda-

Studious, a. 1.—Kutub-bīnī kā 'ādī; jo hamesha kitābeṇ dekhā (paṛhā) kare; jo kitābeṇ paṛh-kar hamesha tahsīl-i-'ilm kiyā kare; 'ilm-dost; mutāla'a-dost.

2.—Mutaammil; khauz-o-fikr kā 'ādī; mazāmīn (bātoṇ) kī tahqīqāt meṇ hamesha gaur-o-fikr meṇ masrūf; soch-bichār kā yā soch-bichār k. w.; sāhib-i-fikr. [musta'id; sar-garm; tan-dih.

3.—Kisi bāt ke zāhir karne yā kisi maqsad ke husūl meṇ sar-garm; [kiyā jāe.

4.—Kisi shai kī taraf mutawajjih; muhtāt. [kiyā jāe.

5.—Jo soch-bichār-kar nikālā jāe; jo dīda-o-dānista (jān-būjh-kar)

Studiously, ad. Kitāboṇ kī taraf nihāyat tawajjuh ke sāth; baṛe gaur-o-fikr se; baṛe soch-bichār se; sar-garmī aur musta'idī se; mihnāt se; ba-mashaqqat; ba-ihtiyāt; tawajjuh ke sāth.

Studiousness, n. Kutub-bīnī meṇ musta'idī yā sar-garmī; tahsīl-i-'ilm meṇ tan-dihī; khauz-o-fikr; mihnāt; tawajjuh.

Study, n. 1.—Jo shai pahile se na ma'lūm ho uske sikhne ke liye kutub-

bīnī yā 'ilm hunar khwāh kisī dūsrī shai ke jānne meñ dil kā lagānā; tahsīl-i-'ilm meñ dil kā masrūf r.

2.—Dil kā kisī amr-i-khās meñ masrūf r.; kisī shai meñ mahw rahnā; kisī bāt meñ dhyan d.; tawajjuh; khauz; fikr; taammul; soch; bichār.

3.—Koyī khās shu'ba-i-'ilm jiskī tahsīl kī-jāe; koyī shai jiskī taraf tawajjuh-i-khās kī-jāe; woh shai jo khusūsiyat ke sāth tahsīl kī-jāe. [kare.]

4.—Makān yā kamra jahān baith-kar koyī shakhs tahsīl-i-'ilm kiyā Study, v. i. 1.—Kisī shai kī taraf khūb dil lagānā; gaur k.; khauz k.; sochnā; bichār nā; fikr-o-taammul k. [mashgūl rahnā.]

2.—Kitāboh ke parhne meñ masrūf rahnā; tahsīl-i-'ilm meñ

3.—Barī koshish k.; musta'idī kā sāth sā'i h.; sar-garm rahnā. Study, v. t. 1.—Dil lagānā; dil ko masrūf k.; sikhne aur samajhne kī garaz se parhnā aur tahqīqāt k.; tahsīl k.; parhnā; hāsīl k.

2.—Dhyān-dekar sochnā; tawajjuh ke sāth gaur k.; khūb taftish k.; achrēbī tarah se dekhnā-bhālnā yā sochnā-bichār nā.

3.—Pahīle se soch-kar taiyār yā murattab k.; peshtar se gaur kar r.; zabānī yād kar-l.; azbar yā hifz kar-l. [masāla.]

Stuff, n. 1.—Woh shai jisse koyī chiz banāyī jāe; sāmān; asbāb; 2.—Bunī huyī chiz; kaprā.

☞ "In this sense, the word has a plural." Webster.

3.—Mādda; shai; chiz—khusūsan khafīf yā be-kār chiz; kūṛā-karkat; be-wuqūfāna yā behūda taqrīr; wāhiyāt bāt.

☞ A very extensive use of the word. [thūsnā.]

Stuff, v. t. Bharnā; bhar-kar phailā yā phulā d.; bahut hī bojhnā; To stuff a bedtick—Toshak yā gadde wagaira meñ rūyī wagaira kas-kar bharnā

2.—Ghuseṛnā; dabānā; thūsnā.

3.—Masālih bharnā

To stuff meat—Gosht meñ masālih bharnā.

4.—Rok d.; jakar d.; band kar-d.; habs kar-d.

5.—Numāish aur hifāzat kī garaz se kisī mare huye jānwar kī

6.—Bhar-kar banānā. [khāl meñ kuchh bhar-d.]

7.—Wāhiyāt chizon se bhar d.; jhūṭhe yā behūda qissoñ yā khayā-Stultify, v. t. 1.—Be-wuqūf banānā yā banā d. [lāt se bhar-d.]

2.—(Law) Kisī fi'l se bach jāne ke liye majnūniyat kā bayān k. yā subūt d. [girne kā khauf bo-jāe; thes lagnā.]

Stumble, v. i. 1.—Thokar khā-kar gir parnā; is tarah thokar khānā kī 2.—Girte-parṭe larṭarāte yā lar'kharāte chalnā.

3.—Bhūl k.; chūk k.; jurm yā galatī kā murtakib ho-jānā. [jānā.]

4.—Ā-girnā; ā-parnā; kisī shai par ittifāqiya gir parnā yā hāth lag

☞ With on or upon.

Stumble, v. t. 1.—Thokar lagā-ke girā d.; rok d.; āge barhne na d.;

2.—Ghabrā d.; uljhā d.; pareshān kar-d.; hairān k. [thahrā d.]

Stumble, n. 1.—Thokar; thes.

2.—Bhūl; chūk; khatā.

Stumbling-block, } n. Bā'is-i-khatā; bhūl yā chūk kā sabab; woh bāt Stumbling-stone, } jiskī wajh se koyī bhūle chūke yā khatā kare; thokar. [zamin meñ rah-jāe; thūṭh; thūṭhā.]

Stamp, n. 1.—Darakht kā hissa jo tanā yā perī ke kapne ke ba'd

- 2.—'Uzw-i-badan kā hissa jo kisīqadar kaṭne yā zāi' ho-jāne ke
 3.—(pl.) Tāng; pair (*Colloquial*). [ba'd bach-jāe.
Stun, *v. t.* 1.—Sar meñ mār-kar bad-hawās k. yā sar phirā d.; zarb yā
 choṭ se be-hosh yā be-ḵhabar kar-d.
 2.—Bahirā kar-d.; kār phārnā. [na r.
 3.—Nihāyat mutahaiyir k.; hairān k.; shāsh-dar k.; hosh bāqī
Stunt, *v. t.* Bālidagī meñ māni' h.; baṛhne na d.; dabā r.
 "Applied to animals and plants." *Webster*.
Stupefaction, *n.* 1.—Bad-hawās kar-d.
 2.—Bad-hawāsī; be-hoshī; be-ḵhabarī; be-hissi.
Stupefy, *v. t.* Bad-hawās kar-d.; 'aql kho d.; 'aql kund kar-d.; 'aql meñ
 futūr dāl d.; be-wuqūf banā d.; be-ḵhud kar-d.; hawās bāqī yā qāim
 na rahne d. [ajīb-o-garīb; hairat-afzā; bahut hī baṛā yā ūnchā.
Stupendous, *a.* Isqadar 'ālī-shān yā buland ki hairat paidā ho; 'ajīb;
Stupid, *a.* 1.—Nihāyat hī kund-zihni; be-hosh; be-ḵhabar; bad-hawās;
 be-samajh; be-'aql; kūrḥ-magz; ghāmar; maud; be-wuqūf; kaudan.
 Said of persons.
 2.—Natīja-i-hamāqat yā jisse hamāqat zāhir ho; jismeñ sarf-i-sau'at
 yā zihānat na huā ho; be-lutf; be-maza; behūda; be-ma'uī.
Stupidity, } *n.* Be-'aqlī; 'aql kī baṛī kundī; hamāqat; be-ḵhabarī; sustī;
Stupidness, } majhūlī; kāhili. [hissi.
Stupor, *n.* 1.—Thiṭhrāhat; hawās kā bahut ghaṭ dab yā ruk jānā; be-
 2.—Be-hoshī; be-'aqlī; be-ḵhabarī; apne naf'-nuqsān se be-ḵhabarī
 yā uski taraf 'adam-tawajjuhi. [mushtandā; nā-tarāshida; laṭṭh.
Sturdy, *a.* 1.—Be-wuqūfī ke sāth haṭh k. w.; moṭā-tāza; kangrā;
 2.—Qawī; mazbūt; mast; dabang.
 3.—Sakht; karā; mazbūt.
Style, *n.* 1.—'Ibārat meñ ḵhayālāt ke izhār kā tariq 'ām isse ki tahrīrī
 ho yā lisānī; 'ibārat; mauqa'-i-numāish par alfāz-i-munāsib kā isti'-
 māl; inshā; kalām; tarz-i-kalām; tarz-i-taqrīr.
 2.—Ḳhitāb; laqab; tarz-i-ḵhitāb.
 3.—Woh had yā darja jāhān tak kisī qā'ida-i-mu'aiyan kī mutāba'at
 kī-jāe; inshā-pardāzī yā āpas ke bartāw meñ nafāsat aur munāsabat;
 waz'; tariq; dhang.
Style of court—'Adālat kī kār-rawāyī kā tarz tariq yā dhang.
Style, *v. t.* Mulaqqab k.; kahnā uām r. yā pukārnā; uām-zad k.; mulaq-
 qab k.; ḵhitāb d.
Stylish, *a.* Nafāsat kī numāish kā 'ādī yā mushtāq; nihāyat bā-waz';
 baṛā hī waz'-dār; jismeñ waz'-dārī kī numāish ho (*Colloquial*). [h.
Suability, *n.* (Law) Nālīsh ke qābil h.; qānūnan nālīsh-i-dīwānī ke qābil
Suable, *a.* (Law) Nālīsh ke qābil; jiskī nisbat 'adālat meñ nālīsh yā
 da'wā ho-sake; aisā ki uski nisbat 'adālat meñ jāwāb-dihī karāyī
 jā sake. [mulāimat; pasandīdagī; dil-pazīrī; shirīnī.
Suavity, *n.* Ḳhush-uslūbī; husn; 'umdagī; ḵhūbī; achhāyī; narmī;
Sub-committee, *n.* Kamīṭṭī jo dūsri kamīṭṭī ke mā-taht ho; kisī kamīṭṭī
 kā ek juz yā hissa.
Sub-contract, *n.* Mu'āhada-dar-mu'āhada; ṭhika yā ṭheka jo aslī ṭheke
 ke ba'd diyā jāe; kaṭkīna. [se le.
Sub-contractor, *n.* Woh shakhs jo kām wagaira kā ṭheka aslī ṭheka-dār

Sub-divide, v. t. Hissa-dar-hissa k.; kisi bañṭi huyī chīz ke hissoñ ko aur bañṭuā; aur chhoṭe hissoñ par muṅgasim k.; jo kuchh bañṭ chukā ho usko pḥir bañṭuā; mukarrar taqsim k.

Sub-divide, v. i. Hissa-dar-hissa ho-jānā; aur bañṭ jānā.

Sub-division, n. l.—Taqsim-i-mukarrar yā sūnī; ajzā-dar-ajzā k. [qāim ho.

2.—Hissa-i-shiknī; bare hisse kā hissa; hissa jo taqsim-i-mukarrar se **Subdue, v. t. l.**—Zer-dast k.; maḡlūb k.; nichā dikhānā; mutī' k.; apne tābi' yā zer-i-hukūmat k.; past k.; dabānā; fath k.; sar k.; jītuā.

2.—Isqadar dabā d. ki pḥir ubhaṛ na sake; māruā; bas meñ k.; qābū meñ k.

3.—Dabā d.; gālib-ānā; dabā-kar zor miṭā d.; kisi shai kī shid-dat ko bāqī yā qāim na rahne d. [dūr karke sīdhā k.

4.—Hilānā; qābū meñ k.; halīm banānā; tamarrud wagaira ko

5.—Targīb de-kar khwāh aur narm tadbīroñ se daf' yā raf' k.

6.—Narm k.; mom k.; pighlānā; mulāim banānā.

7.—Dil-rubāyī k.; man bar l.; taškḥir k.; farefta k.; maftūn k.;

Subject, a. l.—Niche; tale; zer. [apnā shaidāyī banā l.

2.—Dūsre ke muqābale meñ nasheb meñ; dūsre kī nisbat nichā.

Subject, a. l.—Kisi ke niche wāqī'. [mutī'; tābi'; zer-i-hukūmat.

2.—Dūsre ke ikhtiyār aur hukūmat meñ; dūsre kā ikhtiyārī yā

3.—Mustaujib; saẓā-wār; qābil; lāiq; mustalzim; jispar koyī shai nāzil sādir yā wārid ho-sake; māil; kisi shai kī taraf mailān r. w.; jiski nisbat kisi amr kā wuqū' jibillī yā khārijī wujūh ke sabab se ho-sake.

A country subject to extreme heat or cold—Mulk jis-meñ nihāyat hī garmī yā sardi partī ho.—Subject to decay—Qābilu-z-zawāl; jo zūil yā talaf ho-sake.—

Subject to punishment—Mustalzim-i-sāẓā.—Subject to—Ba-ri'āyat; ba-shart; mashrūt-ba; ba-pā-bandī; ba-itlibā'; kisi bāt ke tābi'.

Subject, n. l.—Ra'aiyat yā ra'iyat (pl. ri'āyā); parjā (correctly *prajā*); woh shakhs jispar kisi bādshāh kī farmān-bardārī aur uske qawāuīn kī mutāba'at farz ho.

2.—Woh shai jiskī nisbat koyī 'amal-i-zihnī kiyā jāwe; manshā-i-bahs yā kalām; woh shai jo zer-i-tajwīz yā zer-i-tahqīqāt ho; mazmūn; bāt; mudda'ā; manshā; bāb; muqaddama.

3.—Woh shakhs jiskā zikr kiyā jāwe; mamdūh.

Subject, v. t. l.—Kisi ke hukm iqtidār yā 'amal ke tābi' k.; mutī' banānā; halqa-ba-gosh k.; gulām k.; tor dālnā; zer k.

2.—Maurud k. yā banānā; saẓāwār k.; lāiq k.; mustaujib k.

3.—Tābi' k.; muākhaza-dār yā zimm-dār kar-d.

4.—Mutahammil k.; sahānā; bardāsht karānā.

Subjection, n. l.—Taskḥir; dūsre ke hukm ke tābi' k.

2.—Itā'at; farmān-bardārī; dūsre ke hukm ke tābi' rahnā; dūsre ke hukm aur ikhtiyār meñ rahnā.

Subject-matter, n. Woh shai amr yā bāt jo kisi bayān yā bahs meñ gaur-talab ho; woh bāt jiskī tajwīz kisi bahs meñ pesh ho.

Subjoin, v. t. Ākḥir meñ milā d.; zūil meñ shāmil kar-d.; kisi mazmūn ke kahe yā likhe jāne ke ba'd uspar kuchh izāfa kar-d.; zail yā ākḥir meñ darj kar-d. [khwah darj kiyā gayā ho.

Subjoined, pp. or a. Mashmūla-i-zail; jo ākḥir meñ barhāyā milāyā

SUB JUDICE, [Lat.] Hākim yā 'adālat ke āge; gair-i-munfasila; jiskā faisala ab-tak na huā ho; zer-i-tajwiz-i-adālat khwah zer-i-tajwiz (gaur yā tajwiz meñ).

Subjugate, v. t. Maglūh k.; fath karke apne qābū meñ k.; jit-kar apnā mahkūm banānā; jit-kar apne bas yā hāth meñ lānā; jītnā.

Subjugation, n. Tashkīr; fath; bi-l-kul apne qābū bas yā ikhtiyār meñ kar-l. [paṭṭa jo asli theka-dār yā paṭṭa-dār dūsre ko de.

Sub-lease, n. (Law) Theka-dār-theke; kaṭkīna; shikmī paṭṭa; theka yā

Sub-let, v. t. Shikmī paṭṭa d.; kaṭkīna d.; apnā mā-taht thekadār qāim k.

Sublime, a. 1.—Buland; ūchā; rafī; ūpar uṭhā huā; rafī'u-l-makān.

2.—'Āli-manish; mumtāz; barā; 'āli.

3.—Jisse buzurgī ta'zīm yā mardānagī wagaira kā khayāl paidā yā zāhir ho; 'azīmu-sh-shāu; barā; 'azīm; 'ālā; 'āli; sanjida; matīn.

“Said of an impressive object in nature, of a noble action, of a discourse, of a work of art, of a spectacle, and the like.” Webster.

4.—Khushī se phūlā huā; mast; khush; magan; ānand.

Sublime, n. Barā yā 'ālā mazmūn; 'āli yā 'umda 'ibārat; 'ibārat jisse barā barā khayālāt zāhir hoñ; 'ālā darje kī 'ibārat.

Sublimely, ad. Bulandī se; buland-parwāzī se; 'āli-dimāgi ke sāth; barā shān se; 'āli-mazmūnī se yā ba-mazāmīn-i-'āli. [bulandī.

Sublimeness, n. 'Āli-mazmūnī; buland-parwāzī; khayālāt kī bartarī yā

Sublimity, n. 1.—Rafāt; bulandī; ūchāyī. ~ [bartarī; 'azmat; barāyī.

2.—Bartarī; 'umdagi meñ barāyī; 'āli-nizhādī; ausāf kī buzurgī yā

3.—'Āli-mazmūnī; khayālāt-i-buland; 'ālā qism ke khayālāt jinkā izhār usī qism kī 'ibārat meñ kiya jāe.

Sub-lunar, } a. Arzī; dunyāwī; zamīn kā; is dunyā ke muta'alliq.

Sub-lunary, } “Sub-lunary is the word chiefly used.” Webster. [ugne w.

Sub-marine, a. Samundar meñ pānī ke niche rahne 'amal karne yā

Submerge, v. t. 1.—Dubō yā dubā d.; pānī ke niche kar-d. [daryā-burd k.

2.—Tah-i-āb kar-d.; garqāb k.; sailāb k.; pānī se bahā le-jānā; Sub-merge, v. i. Pānī meñ dūb jānā; tah-i-āb ho-jānā; garqāb yā sailāb

ho-jānā; dūb jānā; daryā-burd ho-jānā. [ho-jānā; sailābī.

Submergence, n. Dubā d. yā dūb jānā; garqāb k. yā h.; tah-i-āb k. yā

Submersion, n. 1.—Dūbānā yā dūbnā; garqāb k.; daryā-burd kar-d.; tah-i-āb k. [daryā-burdī.

2.—Dūb jānā; tah-i-āb ho-jānā; garqāb ho-jānā; garqābī; sailābī;

Submission, n. 1.—Kisī ke iqtidār yā hukūmat kā qabūl k.; apnī zāt aur ikhtiyār ko dūsre ke taht-i-hukūmat kar-d.; itā'at; farmān-bardārī.

2.—'Ijz; inkisār; apnī khurdī (chhuṭāyī) qabūl kar-l.; 'ājizī; firo-tanī; apnī tayīn bilā-'uzr dūsre kī marzī par chhoṛ d.; khāk-sārī.

3.—Iqbāl-i-jurm; qusūr kā qabūl kar-l.; bhūl-chūk (galatī) kā iqrār.

4.—Buzurg ke hukm kī ta'mīl; barā kā hukm mānnā; itā'at.

5.—(Law) Iqrār-nāma-i-sālisī; woh mu'āhada jiske rū se mutanāzī'īn apnī nizā' ko faisale ke liye sālison ke sipurd karen.

Submissive, a. Mutī; farmān-bardār; 'ājiz; itā'at ke qabūl karne par āmāda; apnī chhuṭāyī qabūl k. w.; apnī itā'at zāhir k. w.

Submissively, ad. Apnī chhuṭāyī qabūl kar-ke; 'ājizī ke sāth; 'ijz yā inkisārī se; khāk-sārī se.

Submissiveness, n. Firo-tanī; 'ājizī; inkisārī; iqrār-i-khurdī; apnī chhu-tāyī mān l.; iqrār-i-jurm; apnī khatā qabūl kar-l.

Submit, v. t. 1.—Apnī tayīn dūsre ke iḥtiyār meṇ kar yā chhoṛ d.; apne ko dūsre kī marzī par chhoṛ d.; apnī tayīn dūsre ke qābū meṇ

☞ With the reciprocal pronoun. [kar-d.; mutī' h.; itā'at qabūl k.

2.—Dūsre yā dūsroṇ kī iqtizā-i-rāe yā tajwiz par chhoṛ d.; hawāla k.; tafwiz k.; sipurd k.; kisī ke āge istiswāban pesh k.; bhejnā; irsāl k.; iblāg k. [muqābale se bāz ānā; tābi'-ho-jānā.

Submit, v. i. 1.—Dūsre ke zer-i-hukūmat ho-jānā; ta'arruz chhoṛ d.;

2.—Dūsre kī rāe ke muqābale meṇ apnī rāe se dast-bardār h.

3.—Tābi' h.; itā'at qabūl k.; dūsre kī hukūmat mān l.

4.—Begnir shikāyat yā faryād ke qabūl kar-l.; kisī shai kā mutaham-mil chupehāp ho-jānā. (ke tābi' h.)

Subordinacy, n. Mā-tahtī; kisī kā mā-taht h. (uski hukūmat yā hukm

Subordinate, a. 1.—Qism yā darja-i-adnā kā; nīche ka.

2.—Silsile nau'iyat rutbe iḥtiyār yā baṛāyī wagaira meṇ dūsre se kam; adnā darje yā rutbe wagaira kā; mā-taht; tābi'; zer-i-hukm yā hukūmat; shikmī. [kisī kā mā-taht; jo kisī ke tābi' ho.

Subordinate, n. Woh shakhs jo rutbe yā darje meṇ dūsre ke nīche ho;

Subordinate, v. t. 1.—Darja-i-adnā meṇ r.; kam-qadr k.; dūsre kī nībat waq'at meṇ kam samajhū.

2.—Tābi' k.; bas meṇ k.; qābū meṇ k.; maglūb k.

Subordination, n. 1.—Darja-i-adnā meṇ r.; mā-taht k. [mā-tahtī.

2.—Dūsre ke muqābale meṇ chhoṭā h.; darje yā rutbe kī chluṭāyī;

3.—Chhotoṇ meṇ darja; khurdoṇ meṇ martaba.

Suborn, v. t. 1.—(Law) Jhūṭhā half uṭhwā-kar darog-halfī karānā; jhūṭhī qasam khilā-kar darog-halfī kā murtakib k.

2.—Khufyatan yā sūzish kar-ke hāsīl k.; gair-sarīhī yā nā jāiz tariq par hāsīl k. khwāh zubūr meṇ lānā.

Subornation, n. 1.—(Law) Kisī shakhs se half-i-darog uṭhwā-kar darog-halfī karāne kā jurm; darog-halfī kī targīb kā jurm.

2.—Kisī se fi'l-i-mujrimāna yā fi'l-i-bad karāne kā jurm.

Subpœna, n. (Law) Safīna; gawāh wagaira kī talabī kā hukm-nāma jis-meṇ yah bhī hukm ho ki ta'mīl-i-hukm na hone kī hālat meṇ snā-i-

☞ Written also *Sub-pœna*.

[qānūnī kī-jāegī.

Subpœna, v. t. (Law) Safīna ta'mīl k.; kisī ke nām safīna jāri k.

SUB ROSA, [Lat.] Khufyatan khufya yā khufye meṇ; chhipā-kar; poshīda; aisi tarah kī hāl na khule (ifshā-i-rāz na ho); iḥfā yā poshīdagī ke sāth.

Subscribe, v. t. 1.—Apne hāth se dastkhat k.; kisī tahrir kī zail meṇ apnā dast-khat karke use manzūr k. yā apnī tayīn uskā pā-band k.;

2.—Apne dast-khat se tasdiq k. [al'abd k.; sahīh (vulgarly *sahī*) k.

3.—Apnā nām likh-kar dene ka wa'da k.; chanda d. manzūr k.

Subscribe, v. i. 1.—Manzūr k.; taslīm k.; ittīfāq k.

☞ With *to*.

[ta'dād kā d. manzūr k.

2.—Chande kī fihrist par apnā dastkhat kar-ke kisī khās raqam yā

Subscriber, n. 1.—Chanda d. w.; chanda de-kar kisī kām meṇ sharīk h. w.

2.—Kisī akhbār yā kitāb wagaira kī nisbat chande kā denā manzūr k. w.

Subscription, n. 1.—Koyī shai khusūsan koyī kāgaz jispar nām likhe yā

2.—Dust-khat; al-'abd. [dastkhat kiye jāen

3.—Dast-khat ke zarī'e se manzūrī yā tasdīq.

4.—Jo raqam ba-taur chande ke dī yā manzūr ki jāe; bilrī; kul zar-i-chanda; chando ki raqamon kā majmū'a.

“We speak of an individual *subscription*, or of the whole *subscription* to a fund.” *Webster*.

Subsequence, } n. Kisi shai ke mā-ba'd h.; kisi ke pichhe ānū wāqī' h.

Subsequency, } yā h.

Subsequent, a. 1.—Kisi shai ke ba'd āne yā h. w. : mā-ba'd; pichhe kī yā pichhlā; ākhir; munakhkhir; kisi dū-ri shai ke ba'd kisi zamāne meñ h. w.

Subsequent age or years—Zamānah i-mā ba'd khwāh sanū-i-mā-ba'd; pichhle zamāne yā 'il.—A period long *subsequent* to the foundation of Rome—Rūm kī bunyād parne ke bahut dinon ke pichhe kī zamāna.

2.—Silsila-i-muqām meñ kisi ke pichhe āne yā h. w.; pichhlā; mā-ba'd; pichhe kā. [daf' jo kisi dūse daf' ke ba'd ho.

A subsequent clause in a treaty—Kisi 'ahd-nāme ka daf'-i-mā-ba'd ya'ni woh **Subsequently, ad.** Pichhe se yā pichhe; waqt muqām yā silsile ke lihūz se kisi shai ke ba'd. [āge barhānā; taraqqī d.; madad k.

Subserve, v. t. Kisi shai meñ madad-gār yā mu'yin h.; madad de-kar

Subservienco, } n. Kām yā 'amal jisse kisi bāt meñ taraqqī ho; madad-

Subserviency, } gārī; kār-āmadanī.

Subservient, a. Madad देने के قابل yā uspar māl; darja-i-adnā meñ kār-āmad; kisi bāt meñ madad d. w.; madad-gār; mu'yin; muwai-yid; mā taht. [bait jānā.

Subside, v. i. 1.—Tah-nishīn ho-jānā; niche yā tale bait jānā; thirāna;

2.—Hālat-i-qurār meñ ho-jānā; josh band ho-jānā; dhīmā par jānā; thandhā par jānā; ghat jānā.

3.—Niche ko jhukna; aur nichā h.; utār par h.; niche ko dhañsnā.

Subsidence, } n. 1.—Niche bait yā jam jānā; thirā jīnā; tah-nishīn

Subsidency, } ho-jānā.

2.—Niche kī taraf jhuknā; utār par h.; dhāl h.

Subsidiary, a. Mu'yin; madadgār; kisi natijo ke paidā karne meñ madad d. w.; mu'awin. [mu'awin.

Subsidiary, n. Jo madad de yā jisse madad mile; madad-gār; mu'yin;

Subsidize, v. t. Rupay de-kar kisi se madad l.

Subsidy, n. 1.—Naqli madad; rupayon kī imdād; rasad-rasānī; रुपये की गैर-ि-मामुली मदद जो बादशाह को दी-जाे.

2.—Jo रुपये ek bādshāh yā qaum dūse bādshāh yā qaum ko de-kar kisi qaum ke muqābalo meñ apni madad ke liye fauj hāsīl kare yā aur tarah par madad le.

Subsist, v. i. 1.—Honā; maujūd rahnā; rahnā.

2.—Thaburnā; qāim rahnā; hālat-i-maujūda par qāim rahnā.

3.—Khānā-kuprā pānā; parwarish pānā; jīnā; guzrān k.

Subsist, v. t. Khilānā-pilānā; parwarish k.; pardākht k.

Subsistence, n. 1.—Wujūd; hastī.

2.—Ba-taur jauhar ke rahnā; kisi shai ko wujūd meñ qāim rahnā.

3.—Qat; zarī'a-i-parwarish; khānā-pīnā; roṭī-kuprā; nāu-nafqa; khurāk; zar-i-khurāk; रुपये-पैसे तान्खवाह य़ा उज़रत.

Subsistent, a. 1.—Wāqī' wujūd x. w.; maujūd.

- 2.—Zātī; jibillī; aslī; khilqī; paidāish se rahne w.
Substance, n. 1.—Wujūd; hastī; shai-i-qāim-bi-z-zāt; jo āp hī āp rahe;
 jo kuchh waqī'i qāim yā maujūd ho; jo bādisāt ko saṁbhāl rakkhe.
 2.—Kḥulāsa; lubb-i-lubāb; asl; asl hissa; aslī juz; nichor; bīr;
 juz-i-aham yā khās. [ki khālī-
 3.—Asliyat; woh shai jo aslī ho na ki khayālī; jo chīz thos ho na
 4.—Jism; mādḍa; jismānī wujūd; woh shai jisse koyī chīz banī ho.
 5.—Māl-o-asbāb; jāedād; ma'āsh; daulat; dhan; pūñjī.
 A man of substance—Sāhib-i-ma'āsh; zi-jāedād; ahl-i-dawal; woh shakhs jiske
 pās daulat ho. [haqiqī.
Substantial, a. 1.—Zātī; aslī; jauharī; wāqī'i wujūd r. w. yā maujūd;
 2.—Zāhiri yā qiyāsī nahīn; aslī; sachchā; wāqī'i; haqiqī.
 3.—Māddī; jismānī; mujassam.
 4.—Mazbūt; ustuwār; mustahkam; thos.
 5.—Māl-o-asbāb yā jāe-dād r. w.; jāedād yā ma'āsh r. w.; khāne-
 pine se khush; āsūda; khātā-pitā; ausat darje kā māl-dār.
Substantially, ad. Waqī'i taur par; asl meñ; sachmuch; haqiqatan yā
 haqiqat meñ; dar-asl; mazbūtī se; istih-kām ke sāth; fi-nafsihī; fi-
 Substantialness n. Mazbūtī; ustuwārī; pāe-dārī; istihkām. [aslihi.
Substantials, n. Aslī hisse; khās yā zarūrī hisse.
Substantiate, v. t. 1.—Wujūd d.; hastī d.; maujūd k.
 2.—Sābit k.; pāya-i-subūt ko pahunchānā; subūt yā shahādat-i
 jāiz ke zarī'e se kisī shai ki sadāqat sābit k.; pāya-i-tahqiq ko pahunchānā;
 sahih thahrānā; mutahaqqaq k. [dala k.
Substantiation, n. Subūt; pāya-i-tahqiq ko pahunchānā.
Substitute, v. t. Dūsre ki jagah par r.; ba-jāe dūsre ke qāim k.; tabā-
Substitute, n. Jo shakhs dūsre ki jagah par rakkhā yā qāim kiyā jāe; jo
 shai ba-jāe dūsri shai ke qāim ki-jāe; qāim-maqām; 'iwaz; badal.
Substitution, n. Ek shakhs ki jagah par dūsre kā r. yā qāim k.; ek shai
 ki jagah par dūsri kā qāim k.; 'iwaz yā badal qāim k.; 'iwaz-mu'-
 āwaza. [mahrūm r.
Substraction, n. (Law) Kisī haq se dast-bardārī; kisī haq se dūsre ko
Subterfuge, n. Hila; bahāna; fitrat; chhal-bal; urūñjhānyūn; tālmaṭol;
 hikmat; fan-fareb; hila-sāzi; hila-bāzi; hila-hawāla; is garaz se
 hikmat yā makr ki sar-zanish na hone pāye yā koyī bahs gālib na āye.
Subterranean, } a. Zamīn ki sath ke niche ruhne w.; zamīn meñ yā
 Subterraneous, } zamīn ke niche wāqī'; jo zamīn ke niche yā tale ho;
Subtile, a. 1.—Rakik; patlā; ghanā nahīn; latīf. [tahtu-l-arz; zer-i-zamīn.
 2.—Nāzūk; mibūn; bārīk.
 3.—Tez; saḡht; shadīd. [aiyārī sābit ho.
 4.—Jismeñ 'aql ki tezi pāyī jāe; sāf; jisse tamīz zāhir ho; jisse
 5.—Makkār; 'aiyār; fitratī; chhulī; hikmatī.
 6.—Jiskā mansūba fitrat ke sāth kiyā jāe; farebī; makr-āmez;
 7.—Dagā-bāz; farebī; fareb-dih. [jismeñ dagā yā fareb ho.
Subtilely, ad. Bārīkī se; ghanā yā dabiz nahīn; makkārī se; chālākī se;
 fitrat se; harrāfī se; chhal se.
Subtileness, n. Bārīkī; patlāyī yā patlāpan; 'umdagī; 'aql ki tezi; 'aiyārī;
 fitrat; makkārī; hikmat; chaturāyī.
Subtilize, v. t. 1.—Patlā yā bārīk k.; kam dabiz banā d.

2.—Chhān k.; bāīkiyān nikālā; bāl kī khāl nikālā.

Sūtle, a. 1.—Makkār; 'aiyār; hikmatī; fitratī; chhālī; chālāk.

2.—Jo chālākī se nikālā yā ikhtirā' kiya jāe.

Subtlety, n. 1.—Makkārī; 'ayārī; hikmat; fitrat; chālākī; harrāfi.

2.—'Aql kī tezi; bārīk-bīnī; tamīz kī bārīkī.

Suburb, } n. Shahr ke woh hisse jo shahr-panāh ke bāhar par qurb-i-

Suburbs, } shahr meñ hoñ; hawālī-i-shahr; sawād nawāh yā dāman-i-shahr; hawālī; nawābī; atrāf; bāharī hisse; gird-nawāh.

“The word may signify buildings, streets, or territory. We say a house stands in the *suburbs*; a garden is situated in the *suburbs* of London or Paris.” *Webster.*

Suburban, a. Hawālī-i-shahr kā; hawālī-i-shahr meñ rahne w.; jo shahr ke gird-nawāh meñ ho; shahr ke ās-pās kā.

Subversion, n. Ulat d. yā ulat jānā; kulliyatan zer-o-zahar yā tah-o-bālā ho-jānā; bunyād kā ulat jānā; pūrī tabāhī; tahs-nahs; pāe-mālī; inqilāb; zer-zabarī. [fāne w.; nās k. w.]

Subversive, a. Gūrat k. w.; zer-o-zabar k. w.; tahs-nahs k. w.; tabāhī

Followed by *of*.

Subvert, v. t. 1.—Jaṛ se ulat d.; gārat tabāh yā barbad kar-d.; dhā d.; munhadim kar-d.; tahs-nahs kar-d.; tah-o-bālā kar-d.; pāe-mālī kur-d.

2.—Kharāb kar-d.; bigār d.; fāsīd banū d.; pareshān kar-d.

Succeed, v. t. 1.—Kisī ke ba'd h.; kisī kī jagah par h.; kisī kā jā-nishīn ya qāim-maqām h. [pichhe ānā.]

2.—Mā-ba'd h.; kisī ke pichhe h.; kisī ke natīje ke taur par h.; **Succeed, v. i. 1.**—Pichhe ānā; kisī ke ba'd ānā.

2.—Dūsre kī jagah par ānā; pichhe se h. ānā yā wuqū' meñ ānā.

3.—Qābiz-i-hāl kī mu'zūlī yā wafāt ke ba'd takht-i-shāhī par jāe uske baithnā; ba-taur jā-nishīn ke masnad-nishīn h.

4.—Naqd-i-murād pānā; jo kuchh maqsūd ho uskā anjām k.; kām-yāb h.; siddh h.; bar-ānā; khushī ke sāth anjām pānā.

5.—Maqbūl h.; 'umūman pasand yā manzūr kiya jōnā.

Success, n. Kām-yābī; jīt; fath-yābī; bahra-mandī; kām-rānī; jis bāt kī koshish ho uskā ba-wajh-i-ahsan (achchhī tarah se) anjām pānā; jo shai markūz-i-khātir ho uskā husūl; anjām-ba-khair.

Successful, a. Jismeñ kām-yābī ho; jisse matlab-burārī ho; jismeñ dil kī khwāhish bar-āye; jismeñ dil kā armān pūrā ho; jismeñ fath (jīt) ho; kām-yāb; 'uhda-barā.

Successfully, ad. Kām-yābī se; bahra-mandī se; achchhī tarah se; fahwa-l-murād; hasb-i-murād; khwāhish ke mutābiq.

Successfulness, n. Kām-yābī; kisī bāt kā apnī murād ke muwāfiq anjām ko pahunchuā; anjām-ba-khair. [ta'alluq ho yā jagah se.]

Succession, n. 1.—Silsila; bāton kā ba-tasalsul h. 'ām isse kī waqt se

2.—Jā-nishīnī; qāim-maqāmī; kisī qā'ide ke mutābiq shakhsoñ yā

3.—Nasl kā silsila; nasl; aulād; khān-dān; bans. [chizon kā silsila.]

4.—Haqq-i-wirāsāt; bāp ke mansab yā istihqāq par qāim hone kā haq; dūsre ke mansab rutbe yā baisiyat wagairā par dākhl hone kā istihqāq; haqq-i-jā-nishīnī.

5.—Mūris kī jāedād ke qabze ke pāne kā haq.

Successive, a. Musalsal; silsile se h. w.; bilā takhallul yā fasl kisī ke ba'd āne w.; paiham; mutawātir.

Successively, *ad.* Silsila-wār; silsile se; ek ke ba'd dūsra; yake-ba'd-i-digare; paiham; ek par ek. [bakht; kam-bakht.

Successful, *a.* Nā-kām; jisse husul-i-mudda'ā na ho; nā-murād; bad-

Successor, *n.* Jā-nishīn; qāim-maqām; sajjāda-nishīn; jo shakhs dūse kī jagah par usī haisat se qāim ho.

Correlative to *predecessor*. Webster.

Succinct, *a.* Mukhtasar; mujmal; kotāh; thoṛī jagah meñ kiya huā.

Succinctly, *ad.* Mukhtasara; ba-tarz-i-mukhtasar; ikhtisār ke sāth; thoṛe meñ. [tasar h.

Succinctness, *n.* Ikhtisār; kotāhī; tangī; ijmāl; thoṛe meñ h.; mukh-

Succour, *v. t.* Dushwāri hājat yā musibat meñ madad d.; imdād kar-ke taklif se najāt d.; madad d.; i'ānat k.; kumak k.; sahārā d.; hājat-rawāyī k.; upakār k.; sahāyata k.

Succour, *n.* 1.—Madad; i'ānat; kumak; sahārā; upakār; sahāyata; madad jiske zurī'e se qabāhat ihtiyāj yā taklif raf ho.

2.—Woh shakhs yā shai jiske zurī'e se subuk-doshī hāsīl ho; madad d. w. shakhs yā madad dene wālī shai.

Succourless, *a.* Lā-chār; be-kas; jisko kisi tarah kī i'ānat na mil-sake; jisko koyī zarī'a-i-subuk-doshī hāsīl na ho.

Succumb, *v. i.* Rujū' ho-jānā; itā'at qabūl k.; sar-i-taslim kham kar-d.; sar jhukā d.; dam-ba-khud ho-kar rah-jānā; salb ho-jānā.

Such, *a.* 1.—Us qism kā; is qism kā; aisi yā is tarah kā; aisā; mā-nind; mushābih; iskī yā uskī tarah; is sā; us sā.

Followed by *as* before the thing to which it relates." Webster

2.—Us khās qism yā nau'iyat kā jiskī sarāhat kī gayī ho.

3.—Wahī; waisāhī.

With *as*.

Such and such, or *such or such*—Fulān; koyī.

"Used to represent the object indefinitely, as particularized in one way or another, or one and another, not then mentioned." Webster.

Suck, *v. t.* 1.—Muñh se khainchnā; muñh meñ khāichnā; khainch-kar

2.—Muñh se dūdh khāichnā; dūdh pīnā; chūsūnā. [bāhar nikālnā.

3.—Muñh meñ khainchnā; sokhnā; sokh l.; jazb kar-l.

To suck in, *to suck up*—Muñh meñ khāich l.; sokhnā; jazb kar-l.; suruk yā surak l.—*To suck out*—Muñh se khāich-kar bāhar nikāl l.; chūs-kar khālī

Suck, *v. i.* 1.—Chūsūnā; nichornā; sokhnā. [kar d.; nichor l.

2.—Dūdh pīnā; chūchi pīnā.

3.—Bhitar khāich l.; jazb kar-l.

Suckling, *n.* Dūdh kā bachchā; insān yā haiwān kā bachchā jo mā kā dūdh pītā ho; shir-khwāra; shir-khōra; shir-khwār.

Sudden, *a.* 1.—Daf'atan (be-gair pahile se khabar huye) wuqū' meñ āne w.; yakāyak ā-jāne yā ā-parne w.; ekū-ekī h. w.; bilū-tahaiya-i-mā-qabl h. w.; nāgabān yā nāgāh (ittifāqiya) h. w.; aise waqt h. w. jab hone kī ummed na rahī ho; mufājāt.

Sudden fear—Dar jo yakāyak ma'lūm ho; khauf jo daf'atan ma'lūm parē.—

Sudden death—Marg-i-mufājāt; mant jo yakāyak ā-jāne.—*A sudden occurrence*—Woh bāt jiskā wuqū' daf'atan (nāgabān) ho.

2.—Jo 'ajalat ke sāth taiyār kiya yā kām meñ lāyā jāe; jald; tez.

Sudden, n.—

On a sudden, of a sudden—Daf'atan; nāgahān; yakāyak; ekā-ekī; akasmāt; yak-ba-yak; achānak; achānachak; begair iske ki pahile se kuchh tahaiya (sūz-o-sāmān) ho.; gair-i-mutaraqqab.

Suddenly, ad. Yakāyak; daf'atan; aisi tarah ki pahile se ummed na rahī hō; achānachak; jhatpat; ekā-ekī; akasmāt; nāgahān; nāgah; yak-ba-yak; begair pahile se soche-bichāre yā tahaiya kiye huye.

Suddenness, n. Nāgahānī; be-gair pahile se ittilā' yā khabar ke ho-parṇā (wuqū' yā zuhūr meṇ ā-jānā); yakāyak ho-jānā yā ho-parṇā.

Sue, v. t. (Law) 'Amal-i-qānūnī ke zarī'e se dād chāhnā yā apne haq ki chāra-joyī k.; kisi par qānūn ke mutābiq nālīsh k.; kisi par nālīshī h.; kisi ke muqābale meṇ yā uske nām se nālīsh k.; kisi aslī yā farzī haq ke liye 'adālat-i-dīwānī meṇ nālīsh k.; nālīsh k. yā rujū' k.; da'wā k. yā da'wī-dār h.

To sue out—(Law) Darkhwāst de-kar jāri karānā; darkhwāst guzrān-kar hāsīl k.

Sue, v. i. 1.—(Law) Nālīsh k.; qānūn ke mutābiq da'wā pesh k.; qānūn ke zarī'e se chāhnā.

To sue for damages—Khisāre ki nālīsh k.; zar-i-harja kā da'wā k.

2.—Darkhwāst k.; istid'ā k.; darkhwāst yā istid'ā pesh k.; iltimās k.; iltijā k.; chāhnā; khwāst-gār h. [k.; bhugatnā; uṭhānā; jhelānā.

Suffer v. t. 1.—Ranj wagaira ke sāth sahnā; taklīf ke sāth bar-dāsht

2.—Mutahammil h.; mazbūti ke sāth uṭhānā yā bar-dāsht k.; dhaṅs yā baith na jānā; saṅbhāl r.

3.—Uṭhānā; sahnā; kisi shai kā asar bar-dāsht k.; ho-jānā.

To suffer a change—Tabdīl ho-jānā.—*To suffer loss or damage*—Nuqsān yā khisāra uṭhānā. [ijāzat yā parwānagī d.; mutahammil h.

4.—Hone d.; rawā r.; jāiz r.; mau' na k.; na roknā; bāz na r.;

Suffer, v. i. 1.—Jismānī yā qalbī sadma uṭhānā; aisi bāt kā bar-dāsht

2.—Bhugatnā yā bar-dāsht k.—jaise sazā. [k. jo bā'is-i-taklīf ho.

3.—Nuqsān sahnā yā uṭhānā; zarar pahunchnā; khalal yā futūr parṇā; mazarrat h.; ziyān pahunchnā [dāsht ke qābil; jo sahā jā-sake.

Sufferable, a. Jāiz yā rawā rakkhe jāne ke qābil; tahammul yā bar-

Sufferance, n. 1.—Dukh kā sahnā; tahammul; bar-dāsht; dukh jo sahā jāe; taklīf; musibat.

2.—Sabr; subūri; sabr ke sāth tahammul; dhīraj.

3.—Ijāzat; parwānagī; razā-mandī jiskā izhār mumāna'at yā insīdād na karne ke bā'is se ho.

To do an act by sufferance—Ijāzat ke sāth koyī fi'l k.; mau' na kiye jāne khwāh roke na jāne ki wajh se kisi fi'l kā murtakib h.

Sufferer, n. 1.—Bar-dāsht k. w.; uṭhāne w.; mutahammil h. w.; dukh sahne w.; taklīf yā nuqsān uṭhāne w.; kisi shai kā sadma bar-dāsht

2.—Jāiz yā rawā r. w.; jo kisi bāt ko hone de. [k. w.

Suffice, v. i. Kāfi h.; kifāyat k.; bas h.; jo shai maqsūd ho uske liye pūrā yā uske barābar h. [liye kāfi h.; ser kar-d.

Suffice, v. t. Āsūda kar-d.; jī bhar-d.; jisqadar hājat yā talab ho uske

Sufficiency, n. 1.—Kifāyat; kāfi h.; matlab-barāri ke liye kāfi h.

2.—Kisi shai ke liye liyūqat; qābiliyat; isti'dād. [āsūda-hālī.

3.—Kāfi daulat yā maqdūr; isti'ā'at; kāfi wajh-i-guzrān; farāgat;

4.—Mā-bihi-l-ihtiyāj; sarmāya-i-wāfi.

5.—*Khud-bini*; *gumān*; *apnā barā hī khayāl r.*
Sufficient, a. 1.—*Kāfi*; *bas*; *ba-qadar-i-ihtiyāj*; *jisqadar matlūb ho utnā.* [mujāz; zimma-dārī uthāne ke laiq.

2.—*Lāiq*; *qābil*; *kāfi liyāqat r. w.*; *kāfi maqdarat yā liyāqat r. w.*; *Sufficiently, ad.* *Us darje tak jo kāfi ho*; *itnā yā utnā jisse kān nikal jāe (matlab-barārī ho)*; *itnā ki āsūdagi ho-jāe*; *kāfi taur par*; *ba-tarz-i-kāfi*; *jitnā chāhiye utnā*; *jisqadar kifāyat kare*; *jitne se matlab pūrā ho-jāe (kān nikal jāe).*

Suffocate, v. t. 1.—*Dam ghuṭā-kar mār ḍālnā*; *sāns rok-kar jān le-l.*; *galā ghoṭnā*; *dam band k.*; *galā dabā-kar mār ḍālnā.*

2.—*Bujhā d.*; *thandhā kar-d*; *butā d.*

Suffocatingly, ad. *Aisi tarah ki dam ghuṭ jāe*; *itnā yā isqadar ki dam ruk-jāe (habs-i-dam ho-jāe).* [ghuṭānā yā dam kā ghuṭ jānā.

Suffocation, n. *Sāns rok d. yā sāns kā ruk jānā*; *habs-i-dam*; *dam Suffocative, a.* *Jisse habs-i-dam ho-jāe*; *jisse sāns ruk-jāe*; *dam band k. w.*
Suffrage, n. 1.—*Rāe*; *rāe jo kisī nizā' ke faisale yā kisī mansab wagaira par māmūr karne ke liye kisī shakhs ke intikhab ke waqt dī-jāe*; *bā-qā'ida yā bā-zābita izhār-i-rāe*; *manzūrī.*

2.—*Shahādat*; *gawāhī*; *tasdiq*; *manzūrī.*

Suffuse, v. t. *Phailā d.*; *bhar d.*; *chhipā d.*

Suffusion, n. *Phailā d. yā phail jānā*; *bhar d. yā bhar jānā.*

Suggest, v. t. *Suchānā*; *pher-phār-kar khayāl dilānā*; *ishāre se yā ishāratān batlānā*; *ibtidāan zikr k.*; *pahile mazkūr k.*; *dusri chizon ke zari'e se khayāl karānā*; *darte yā sharmāte chhernā khwāh suchānā*;

Suggestion, n. 1.—*Suchānā*; *sujhānā*; *sūchanā k.* [sujhānā; sūchanā k.
 2.—*Bāt jo suchāyī yā sujhāyī jāe*; *ishāra*; *imā*; *kināya*; *jo kuchh pūre bharose yā dhiṭhāyī ke sāth na kahā jāe (jiskā mazkūr darte yā sharmāte ho).* [jiski tasdiq-i-halfi na ho.

3.—(*Law*) *Ittilā'-dihī-i-bilā-half*; *ittilā' yā kisī waqī'e kā bayān Suggestive, a.* *Jismen koyī ishāra yā kināya ho*; *jiske zari'e se koyī bāt sujhāyī yā suchāyī jāe*; *jismen kisī bāt kā ishāra ho.*

Suicidal, a. *Jurm-i-khud-kushī ke muta'alliq*; *khud-kushī kī qism kā.*

Suicide, n. 1.—*Khud-kushī*; *jānbūjh-kar (dida-o-dānista) apnī tayīn khud halāk kar-ḍālnā*; *kisī shakhs-i-zī-shu'ūr aur sahihul-hawās kā 'amdan apnī halākat kā āp murtakib h.*

2.—*Khud-kush*; *jo shakhs apnī tayīn āp halāk kare.*

Suit, n. 1.—*Shādi kī garaz se kisī 'aurat ko apne bas meñ karne kī koshish*; *shādi ke liye izhār-i-'ishq yā 'ishq-bāzī.*

2.—(*Law*) *'Amal-i-qānūnī ke zari'e se kisī maqsad ke hāsil karne kī koshish*; *nālīsh jo kisī haq ke hāsil karne ke liye kī-jāe*; *dād-rasī ke liye 'adālat meñ qānūn ke mutābiq darkhwāst kā guzrānnā*; *kisī 'adālat ke rū-ba-rū apne haq kī pairawī*; *nālīsh*; *da'wā*; *istigāsa*; *muqaddama.*

3.—*Jo kuchh jilau yā julūs meñ kisī amir-i-kabīr ke ham-rāh chale*; *musāhibīn*; *ham-rāhī yā ham-rikāb log*; *woh log jo apne mansab ke i'tibār se kisī bādshāh hākīm yā amir-i-kabīr ke ham-rāh yā ham-rikāb raheñ.* [nounced sweet." Webster.

☞ "In this and the following sense often written *suite* and pro-

4.—*Chīzeñ jo silsile se raheñ*; *ek qism kī chīzeñ jab yak-jā hoñ.*

A *suit* of cards—Tāsh kā rang.

5.—Chand chīzeñ jo ek sāth kām meñ lāyi jāeñ aur jinkā ikatṭhā rahnā kār-rawāyī ke liye 'umūman' lābudi ho.

A *suit* of clothes. Kapre kā joṛā; ek martaba pahinne ke sab kapre.

Out of *suits*—Be-mel; be-joṛ; jis-meñ mel yā mutābaqat na ho.—To bring a *suit*

Nālish k.; nālish rujū' yā dāir k.; da'wā k. yā pesh k.; istigāsa rujū' yā

pesh k.—To follow *suit*—Dekhā-dekhi k.; jaisā dūsrā kare waisāhi k.

Suit, *v. t.* 1.—Kisī ke hasb-i-hāl k.; ṭhik k.; mutābiq k.; muwāfiq k.; munāsib k. yā munāsabat paidā k.

2.—Rāst ānā; ṭhik h.; mauzūn h.; kisī se mel khānā.

3.—Khush k.; rāzi k.; āsuda k.

He is well *suit*ed with his place—Woh apnī jagah se bahut rāzi yā khush hai.

Suit, *v. i.* Laiq h.; munāsib h.; hasb-i-hāl h.; muwāfiq ānā; mauzūn

Usually followed by *with* or *to*. [h.; mel khānā; ṭhik h.

Suitable, *a.* Munāsib; hasb-i-hāl; laiq; mauzūn; ṭhik; jo ṭhik ho-sake; sazāwār; jo gāliban munāsabat rakkhe; mel kā; jo mel khā-

sake; joṛ kā; jo be-mel (be-joṛ) na ho.

Suitableness, *n.* Munāsabat; mauzūn; durusti; ṭhik h.; mel kā h.; sazāwār; mel khā-saknā; muwāfaqat.

Suitably, *ad.* Munāsabat ke sāth; munāsibāna yā munāsib taur par; ba-tarz-i-mauzūn; aisi tarah ki ṭhik ho; aisi tarah ki mel khā-sake

(mel meñ mil sake); ṭhik-ṭhik; jaisā chāhiye usī tarah par.

Suite, *n.* See Suit, *n.* 3.

[pesh k. w.; mustad'i; multamis.

Suitor, *n.* 1.—Sāil; dar-khwāst d. w.; kisī bāt ki dar-khwāst yā iltijā

2.—Kisī 'aurat se shādī kā sāil; 'āshiq; 'ishq-bāzi k. w.

3.—(Law) (a) Mudda'i; 'adālat meñ da'wā pesh k. w.; farīq-i-muqaddama jaise mudda'i yā sāil wagaira. (b) Jo 'adālat meñ hāzir rahe 'ām isse ki mudda'i ho yā mudda'ā'alaih sāil apilānt' gawāh khwāh

abl-i-jūrī wagaira. [barhamī; tursh-rūyī; takaddur.

Sulkiness, *n.* Muñh phulā l.; bhitar hī bhitar nā-khush yā ranjida h.;

Sulks, *n.* (pl.)—[dīl hī meñ nā-khush rahnā.

To be in the sulks—Muñh phulāye rahnā; nā-khush rahnā aur kuchh na kahnā;

Sulky, *a.* Muñh-phulā yā muñh phulāye huye; tursh-rū; baṭṭhi; chīrchīrā; gam-gūn; udās; barham; mukaddar.

Sullen, *a.* 1.—Tārik; āndherā; udās.

2.—Muzir; bad; kharāb; nāhs yā manhūs; nā-mas'ūd; nā-mubārak.

3.—Chīn-ba-jabīn (nāk-bhawñ charhāye) aur khāmosh (chup); chīrchīrā; tursh-rū; nā khush; mukaddar; bad-mizāj.

4.—Haṭṭhi; ziddi; mutamarrid.

5.—Sust; majhūl; bhārī; udās.

Sullenly, *ad.* Tursh-rūyī ke sāth; tārikī ke sāth; kudūrat ke sāth; haṭh ke sāth; tursh-rūyī se; kashidagī yā barhamī se.

Sullenness, *n.* Sukūt ke sāth; bad-mizājī; muñh-phulāye rahnā; muñh par tārikī kā chhāyā rahnā; haṭh; zid; sar-kashī; kashidagī; takad-

Sully, *v. t.* 1.—Ganda k.; mailā k.; dāg lagānā; ālūda k. [dur; barhamī.

2.—Tārik k.; dhuñdhlā k.; bigārnā.

3.—Dāg lagānā; dhabbā lagānā; kalank lagānā; safāyī meñ baṭṭā Sully, *v. i.* Dāg-dār yā dagilā ho-jānā; dhabbā lag-jānā.

Sully, *n.* Dāg; dhabbā; kalauk; mail.

Sultriness, *n.* Khamas; garmī aur khamas.

Sultry, *a.* 1.—Jahān nihāyat hī garmī jalau aur habs ho.

2.—Jab garmī kī shiddat aur khamas rahe.

Sum, *n.* 1.—Majmū'a; jumla; mizān; jam'; joṛ.

☞ "Sum is now applied more generally to numbers, and number [to persons and things." Webster.

2.—Ta'dād; raqam; mablag
3.—Khās khās bāteñ jupar ek sūth libāz kiyā jāe; khulāsa; lubb-i-lubāb; asl; nichor; natīja.

This is the sum of all the evidence in the case—Is muqaddame meñ kul shahādāt kā khulāsa yah hai—The sum of all I have said is this—Jo kuchh main ne kahā hai us sab kā nichor (hāsīl-i-kalām yā khulāsa) yah hai.

4.—Kamāl; intihā. [mizān lagānā; jam' k.; thik d.

Sum, *v. t.* 1.—Joṛ-kar ikaṭṭhā k.; jumla k.; majmū'a k.; joṛ dālnā;

☞ Usually with *up*. [daryā ko kūze meñ band k.

2.—Mukhtasar k.; khulāsa nikālnā; chand alfāz meñ mahdūd k.;

☞ Usually with *up*.

Sumless, *a.* Be-shumār; lā-intihā; jiskī ta'dād kā ta'ayun na ho-sake; be-ta'dād; jiskī gintī yā tashkhis mumkin na ho.

Summarily, *ad.* 1.—Sarsari yā sarāsari taur par; mukhtasaran; ikhtisār ke sūth; thoṛī 'ibarat yā chand alfāz meñ; thoṛe meñ; mujmalān.

2.—Mukhtasar tariq yā tarz se; bilā-tawaqquf; 'ajalat ke sūth; jhatpat. [jagah yā 'ibarat-i-mukhtasar meñ kiyā jāe.

Summary, *a.* 1.—Khulāsa; mukhtasar; mujmal; jo ghaṭā-kar thoṛī

2.—Sarsari yā sarāsari; jo jald anjām ko pahuñchāyā jāe; jiskī ta'mil jhatpat ho. [khulāsa; ikhtisār.

Summary, *n.* Mukhtasar bayān; kisī mutawwal bayān kā khulāsa;

Summer, *n.* Garmī; mausim-i-garmā; tapish ke din yā aiyām.

Summer, *v. t.* Garmī kāṭnā yā bitānā; garmī kī fasl tai k.

Summer, *v. t.* Garmī ke mausim meñ barābar r.; garmī nibāhnā.

Summit, *n.* 1.—Choṭī; sirā; sab se ūpar kā hissa; qulla; sar.

2.—Gāyat darja; intihā; auj; nihāyat darje kī bulandī yā uñchāyī.

Summon, *v. t.* 1.—Hukm ke zarī'e se kisī khās maqām par bulānā talab k. yā asālatan hāzīr hone kī hidāyat k.; 'adālat meñ hāzīrī kī ittilā' yā hukm d.; hukm ke zarī'e se talab k. [kar jāwāb-dihī kare; saman jāri k.

2.—Kisī shakhs ko is amr kī ittilā' d. ki woh 'adālat meñ hāzīr ho-

3.—Kām meñ lānā; josh yā harakat meñ lānā; tahrīk d.

Summons, *n.* [With a plural termination; but used in the singular number. Plural *summonses*—Webster]. 1.—Kisī khās maqām par hāzīr hone yā kisī kār-i-sarkār par tawajjuh karne ke liye hākim yā afsar kā hukm.

2.—(Law) 'Adālat meñ hāzīrī kī ittilā' yā hukm; ittilā'-nāma-i-tahrīrī jo afsar-i-mujāz ke dast-khat se kisī shakhs par is garaz se ta'mil kiyā-jāye ki woh mudda'ī ke dā'we kī jāwāb-dihī yā ba-hāsiyat-i-gawāh adā-i-shahādāt (gawābī done) ke liye kisī khās din (tārīkh-i-mu'ayana par) adālat meñ hāzīr ho; saman. [mutābiq kharch ho.

Sumptuary, *a.* Masārif se muta'alliq; kharch kā; jiske ba-mujib yā

Sumptuous, *a.* Sarf angez; jismeñ sarf-i-kasir (barā kharch) ho yā paṛe;

laq-o-daḡ; 'ālī-shān; pur-takalluf; zarq-barq.

Sumptuousness, *n.* Girān-bahāyī; sarf-angezī; shān-o-shaukat; jāh-o-Sun, *n.* 1.—Āftāb; khurshed; shams; mihr; sūraj. [jalāl; barāyī; 'azmat.

2.—Woh jagah jāhān dhūp āye; woh maqām jāhān āftāb kī shu'ā' parē; woh jagah jāhān sūraj kī kirneñ parēñ.

To stand in the sun—Dhūp meñ kharā h.; āsī jagah kharā h. jāhān dhūp āti ho.—Under the sun—Dunyā meñ; zamīn par; rū-i-zamīn par; zamīn ke parde par; dunyā ke parde par; jāhān meñ.

☞ *Sun* is often used in the formation of compound words of very obvious meaning; as, *sun-born*, *sun-dried*, and the like.

Sun, *v. t.* Dhūp d. dikhlanā yā khilānā; dhūp meñ garm yā khushk k.; ghām meñ garmānā yā sukhānā. [alag kar-d.; algī d.

Sunder, *v. t.* Judā k.; 'alāhida k.; do-ṭūk k.; phūr kūt yā tor kar alag-Sunder, *n.*—

In sunder—Ṭukre ṭukre; hisse hisse; alag alag; pāra pāra; do ṭūk.

Sundries, *n. (pl.)* Bahut sī mukhtalif yā chhoṭī chhoṭī chizeñ; mutafarriq chizeñ; phutkar chizeñ; mutafarriqāt.

Sundry, *a.* Kayī-ek; mutafarriq; ek yā do se ziyāda.

☞ "This word, like *several*, is indefinite; but it usually signifies a small number, sometimes many." Webster.

Sunless, *a.* Sāya-dār; jisko dhūp na lage yā jāhān dhūp na pahuñche.

Sunlight, *n.* Dhūp; āftāb kī raushanī.

Sunny, *a.* 1.—Sūraj kā; jo sūraj se nikle; sūraj kī mānind.

2.—Jo dhūp meñ rahe; jispar dhūp parā kare; jispar sūraj kī kirnoñ kī garmī pahuñche.

3.—Sūraj ke rang kā. [na sakeñ.

Sun-proof, *a.* Jismeñ dhūp kā guzar na ho; jismeñ sūraj kī kirneñ paith

Sunrise, } *n.* 1.—Ṭulū'-i-āftāb; āftāb ke tulū' hone (subh ko nikalne)

Sunrising, } kā waqt 'ām isse kī dhūp ho yā badli.

2.—Pūrab; sharq; mashriq.

Sunset, } *n.* 1.—Gurūb-i-āftāb; āftāb ke gurūb hone (baithne yā

Sunsetting, } dūbne) kā waqt; shām.

2.—Pachehim; garb; magrib. [jāhān we parēñ.

Sanshine, *n.* 1.—Dhūp yā dhūp kī jagah; sūraj kī kirneñ yā woh jagah

2.—Woh jagah jāhān garmī aur' raushanī ho; garmī; raushanī.

Sunshine, } *a.* Raushan; sāf garm yā khush-numā; chamaktā huā;

Sunshiny, } durakhshān. [se.

SUO JURE, [Lat.] Apne khās haq ke rū se; apne hī istihqāq ke zarī'e

SUO MARTE, [Lat.] Apnī quwwat-i-bāzū se. [hī jānib (taraf) se.

SUO MOTU, [Lat.] Apnī hī tahrik se; begair dūsre kī tahrik ke; apnī

Sup, *v. i.* Shām kā khānā khānā; byārī yā byālū k.

Superabound, *v. i.* Nihāyat ifrāt yā kasrat se h.; kāfī se bhī ziyāda h.

Superabundance, *n.* Ifrāt; kasrat; bahutāyat; kāfī se bhī ziyāda h.; bahut hī h.; rel-pel. [firāwān.

Superabundant, *a.* Bahut; kasir; jisqadar kāfī ho ussī bhī ziyāda;

Superadd, *v. t.* 1.—Ūpar se milānā yā barhānā; jisqadar pahile barh chukā ho uspar aur barhānā; ūpar se joṛ d.

2.—Koyī khārījī shai izād yā shāmil k.

Superannate, *v. t.* 1.—Burhāpe aur kam-zorī kī wajh se be-kār qarār d.

2.—Burhāpe (za'ifi) yā dūsrī qism kī kam-zorī kī wajh se pineban (pension) de-d.

Superannuation, *n.* Burhāpe ke sabab se kisī mansab par qāim rahne kī salāhiyat na r.; isqadar burhā ho-jānā kī phir kām ke lāiq na rahnā; pīrāna-sālī.

Superb, *a.* 1.—Babut barā; 'azimu-sh-shān; laqq-o-daḡ; 'ālī-shān.

2.—Nihāyat 'umda; bahut hī nafis.

3.—Numāishī; tumturāḡ kā.

[barī hukūmat ho.

Supercilious, *a.* 1.—Magrūr; mutakabbir; barā ghamandī; jismū

2.—Jisse izbār-i-takabbur yā tahakkum ho; mutakabbirāna;

tahakkumāna.

[ghamand.

Superciliousness, *n.* Takabbur; gurūr; tahakkumāna mizāj yā bartāw;

Supereminence, *n.* 'Awām par fauqiyat; barī shubrat buzurgī yā

Supereminency, *n.* nām-warī; fuzilat.

Supereminent, *a.* Nihāyat buzurg barā yā nāmī-girāmī; 'umdagī meḥ

dūsrōn se barh-kar; dūsrōn se bartar. [zarūrāt se ziyāda kiya jāe.

Supererogation, *n.* Jisqadar farz yā darkār ho usse ziyāda k.; kām jo

Supererogatory, *a.* Jisqadar farz yā zarūr ho usse ziyāda; fuzūl. [nabih.

Superficial, *a.* 1.—Ūparī; ūpar kā; bālāyī; sathī; khārijī; andarūnī

2.—Sirf zāhirī bātoḥ ke ma'nī ko pahunchne yā samajhne w.;

hāziq nahiḥ; gahirā ('amīq) nahiḥ; khām; kachchā; adhūrā; kun-

hiyāt se wāqif nahiḥ.

A superficial scholar—Nim mulnā; aisā shakhs jo kisī 'ilm kī bārīkiyōn (kun-

hiyāt) se wāqif na ho; woh shakhs jo kisī 'ilm kī niri ūpar kī bāteḥ jāntā

ho—Superficial knowledge—Kachchā yā nāqis 'ilm; kisī shai ke muta'alliq

khārijī bātoḥ kā jānā par uske usūl se wāqif na h.

Superficially, *ad.* Sirf ūpar se; mahz sath par; ūpar hī ūpar; bāhar

hī bāhar; zāhir meḥ.

Superficialness, *n.* 1.—Mahz zāhir meḥ h.; ūpar h.; sath par h.

2.—Khātif wāqifiyat; khārijī 'ilm; nira dikhāwā; mahz numāish

par asl meḥ kuchh nahiḥ; kachchāyī; khāmī.

Superfine, *a.* Nihāyat hī bārik yā 'umda; 'umdagī yā bārīki meḥ dū-

srōn se barh-kar; az-bas nafis yā latif. [dār; bahutāt.

Superfluity, *n.* 1.—Ifrāt; kasrat; jisqadar matlūb ho usse ziyāda miq-

2.—Woh shai jo ihtiyāj se ziyāda ho; jo shai apnī kasrat kī wajh

se fuzūl ho-jāe; fuzūlī; fuzūl chīz.

Superfluous, *a.* Ihtiyāj se ziyāda; jisqadar kāfi ho usse ziyāda; fuzūl;

guir-zarūrī; be-kār; fāzil; audāz se ziyāda; bahut ziyāda hone kī

wajh se be-kār. [zāidu-l-ibtiyājī.

Superfluuousness, *n.* Fuzūlī; bahutāyat; bahutāt; ihtiyāj se ziyāda h.;

Superhuman, *a.* Jisqadar insān se mansūb ho-sake usse ziyāda; āsmānī;

Khudāyī.

Superinduce, *v. t.* Kisī shai par izād k.; kisī chīz par aur barhānā.

Superintend, *v. t.* Kisī shai kī hifāzat aur nigrānī apne zimme r.;

nigrānī k.; hukūmat ke sath khabar-girī k.; sarbarāhī k.; nigah-bānī

k.; tauliyat k.; insirām k.; ūpar se dekhnā; karorā ban-kar rahnā;

muhtamimī k.

Superintendence, *n.* Sarbarāhī; sarbarāb-kārī; ihtimān; nigrānī; nigah-

Superintendency, *n.* bānī; tauliyat; karorā-pan; insirām; sar-kobi.

Superintendent, n. Sarbarāh-kār; woh shakhs jiske zimme kisī shai kī hifāzat aur nigrānī ho; mutawallī; nigah-bān; munсарim; karorā; muhtamim; sarbarāh; dāroga.

Superior, a. 1.—Ūparī; ūpar kā; aur ūchā; aur buland.

2.—Mansab yā rutbe meñ dūsre se barh-kar; akbar; aur yā ziyāda barā; rutbe meñ aur buland.

3.—'Umdagī meñ dūsre se barh-kar; barāyī achhāyī yā kisī aur qism kī khūbī meñ dūsre par fauq yā fauqiyat r. w.; buzurg-tar; bartar; ba-nisbat dūsre ke ā'lā darje kā; afzal.

4.—Isqadar qawī ki dūsre kā asar yā dabāw uspar na pahunch sake; itnā barā yā mazbūt ki kisī dūsri shai ko tābī' na ho-sake.

With to.

[buzurg.

Superior, n. 1.—Jo sin ('umr) meñ dūsre se barā ho; barā; jethā;

2.—Jo martaba 'umdagī yā kisī qism kī sifaton meñ dūsron se barh-kar ho; dūsron par fazilat yā fauqiyat r. w.; afsar; sardār; barā.

Superiority, n. Buzurgī; barāyī; fazilat; bartari; fauqiyat; kisī bāt meñ dūsre-se barh-kar h. [par fauqiyat r. w.; akbar.

Superlative, a. Darje meñ sab se barh-kar; sab se barā; ā'lā; afzal; sab **Supernatural, a.** Fauq-ul-makhlūqāt; fauq-ul-'ādat; 'ajib-o-garīb; karū-mātī; qawānin-i-qudrat ke khilāf yā unse tajāwuz k. w.

Supernumerary, a. 1.—Ta'dād-i-mu'ayyana se zāid; jo ta'dād muqarrar ho usse barh-kar; zāid; fāltū; fāzil.

2.—Zarūrī yā ma'mulī ta'dād khwāh miqdār se ziyāda; jisqadar matlūb ho usse ziyāda. [ālāwa ho.

Supernumerary, n. Woh shakhs yā shai jo ma'mulī yā zarūrī ta'dād ke **Superscribe, v. t.** Ūpar yā bāhar likhnā khwāh kanda k.; kisī shakhs kā nām yā patā-ṭhikānā lifāfe par likhnā; sar-nāma yā lifāfa likhnā.

Superscription, n. Ūpar ki likhāwat; jo kuchh kisī shai ke bāhar yā ūpar likhā jāe; sar-nāma; lifāfe kī 'ibarat yā tāhīr.

Supersede, v. t. 1.—Dūsre ki jagah par ānā yā qāim kiya jupā; dūsre kī jagah par muqarrar h.

2.—Kisī aisi shai ko zarī'e se bātīl be-tāsīr yā be-kār kar-d. jo dūsre par gālib ho; kisī kī jagah par qāim ho-kar use rad mausūkh yā be-kār kar-d.; mitā d.; fuzūl banā d.; mu'attal (be-kār) kar-d.; uṭhā d.

Supersession, n.—Mausūkhī; tardīd; ta'attul; bar-tarfī; uṭhā diya jānā.

Superstition, n. 1.—Mazhabī khayālāt yā kāmon meñ had se ziyāda saḥtī yā shiddat; gair-i-mahkūma dīnī rusūm ke anjām meñ nihāyat fuzūl waswasa; chhoṭī chhoṭī mazhabī bāton meñ wāhiyat khayālāt kā k.

2.—But-parastī; dīn-i-bātīl; jhuthā mat; jhuthī 'ibadat.

3.—Had se ziyāda bārīkī; bare waswase ko sāth bāton kā ṭhik ṭhik khayāl r. [dīn-i-bātīl kā izhār hō; but-parastī par dalālat k. w.

Superstitious, a. 1.—Dīn-i-bātīl se muta'alliq yā usse paidā h. w.; jisse

2.—Dīnī umūrāt meñ andāz se ziyāda waswasa aur saḥtī r. w.; dīn-i-bātīl kī hamesha pairawī k. w.; mazhab ke muta'alliq behūda khayālāt aur waswason se ḥarā huā.

3.—Fuzūl waswasa r. w.; zarūrat se ziyāda waswāsī. [kī 'imarat.

Superstruction, n. Jo shai kisī bunyād par ta'mīr kī-jāe; 'imarat; ūpar

Superstructure, n. 1.—'Imārat jo kisi bunyād par ta'mir ki-jāe.

☞ "Used to distinguish what is erected on a wall or foundation from the foundation itself." *Webster.* [par qāim ki-jāe].

2.—Koyī shai jiskā madār kisi dūsrī shai par ho (jo kisi dūsrī chīz **Supervene, v. t.** Ūpar se ā-jānā—jaise kisi khārījī shai kā; kisi dūsrī shai par wāqī' h.; wuqū' meñ ānā; honā; zuhūr-pazīr h. [rījī shai; bālāyī. **Supervient, a.** Ūparī; khārījī; jo ūpar se āye—jaise koyī zāid yā khā-
Supervise, v. t. Nigrānī k.; dekhā-bhālā k.; ūpar se dekhnā-bhālā; sar-barāhī k.; mulāhaza k. [insirām.

Supervision, n. Nigrānī; mulāhaza; sarbarāhī; dekhnā-bhālā; ihtimām;

Supervisor, n. Nigrānī k. w.; sarbarāh yā sarbarāh-kār; muhtamim; muusarim; karorā; dāroga. [utānā.

Supine, a. 1.—Chit; chāron shāne chit; pīṭh ke bal girā yā paṛā huā;

☞ Opposed to *prone*.

2.—Pichhe ko jhukā huā; is tarah jhukā huā ki sūraj ke sāmne paṛe. [kāhil.

3.—Gāfil; be-khabar; antā-chit; majhul; gair-mutāwajjih; sust;
Supinely, a. Chit; muñh ūpar kiye huye; be-parwāyī be-khabarī yā gāfil ke sāth; kāhili se; āñkh malte huye; gunūdagī ki hālat meñ; be-fikr yā be-fikrī ke sāth. [parwāyī; gāfil; be-fikrī; be-khabarī.

Supineness, n. Chit paṛā rahnā; muñh ūpar kiye paṛā rahnā; susti; be-Supper, *n.* Shām kā khānā; khānā jo shām ko khāyā jāe.

Supperless, a. Begair shām ko khānā khāye; nān-i-shabīnā ko muhtāj.

To go *supperless* to bed—Rāt ko be-khāye so rahnā.

Supplant, v. t. 1.—Makr-o-fureb se haṭā yā dūr kar-d.; fitrat se nikāl d.; kisi ko haṭā yā nikāl kar uski jagah le-l.; kisi ko daf' karke uski jagah par khud qāim ho-jānā.

2.—Rad kar-d.; miṭā d.; jaṛ se khod d. [khā-sake).

Supple, a. 1.—Lachilā; lachkilā; kham-dār; jo āsānī se jhuk jāe (bal-

2.—Mutī'; farmān-bardār; itā'at qabūl k.w.; haṭṭhī (ziddī) nabīn.

3.—Dūsrōn ki dil-joyī par mālī; khushāmadi; chāplūs; khāya-bardār.

Supple, v. t. 1.—Mulāim aur lachilā banā d.; kham-dār banā d.; aisā kar-d. ki jhukāne se jhuk sake (bal dene se bal khā sake).

2.—Mutī' yā farmān-bar-dār banā d.; kisi ki marzī ke tābī' kar-d.; aisā kar-d. ki dūsrē ki itā'at qabūl kar-sake. [jānā.

Supple, v. i. Mulāim aur lachkilā ho-jānā; narm aur kham-dār ban-

Supplement, n. Woh shai jo kisi dūsrī shai meñ is garaz se barhāyī jāe ki uske naqāis raf' ho-kar uskā pūrā takmila ho-jāe; jo kuchh kisi kitāb yā tahrīr par is maushā se izāfa kiya jāe ki uski khāmī raf' ho-jāe yā uski galtiyoñ ki sihat ho-jāe; tatimma; zamīma.

☞ "An *appendix* is that which is added to something, but is not essential to its completeness." *Webster.*

Supplement, v. t. Izāfa kar-ke (barhā-kar) pūrā yā mukammal k.; barhā-nā; izāfa k.; lagānā; shāmil k.; joṛnā.

Supplemental, a. Zāid; jo kisi naqs ke raf' karne ke liye izāfa kiya

Supplementary, a. (barhāyā) jāe; kisi shai kā tatimma yā zamīma.

Suppleness, n. 1.—Mulāimat; narmī; lachak; dam-dāri; āsānī se jhuk jāne ki salāhiyat r.

2.—Fauran mālī; bilā-'uzr qabūl-kar-l.; suhūlat; āsānī.

Suppletive, } *a.* Jisse koyī nuqs yā kamī raf' ho; jo ba-taur zamīme yā
Suppletory, } tatīmme ke ho. [k. w.; khwāst-gār; multajī; mustad'i.

Suppliant, *a.* 1.—Dil se aur 'ājizī ke sāth māngne w.; multamis; iltijā
2.—Jisse izhār-i-iltijā ho; jisse 'ājizī ke sāth kisī shai kī talab
zāhir ho. [kā sāil yā mustad'i.

Suppliant, *n.* Ājizī ke sāth kisī shai kā tālib; inkisār ke sāth kisī shai

Suppliant, *n.* Dil se aur 'ājizī ke sāth kisī shai kā tālib stil yā mus-
-tad'i; gurbat aur inkisār ke sāth kisī shai kā multamis.

Supplicate, *v.* *t.* 1.—Kisī shai kī iltijā k.; kisī chiz kā dil se mustad'i
h.; dil se māngnā; 'ājizī ke sāth chāhnā yā talab k.; hāth joṛ-kar
māngnā; chiraurī k.; bintī k.; minnat k.

2.—Kisī kī taraf muḥātab ho-kar du'ā māngnā.

Supplicate, *v.* *i.* Iltijā k.; iltimās k.; minnat k.; dil se aur 'ājizī ke
sāth darḥwāst k. (suwāl k. yā māngnā).

Supplication, *n.* 1.—Ibādat ke waqt 'ājizī ke sāth dil se du'ā māngnā.

2.—Niyāz; iltimās; iltijā; minnat; 'arz; bintī; chiraurī.

Supply, *v.* *t.* 1.—Kisī nuqs ko raf' k.; kisī shai kī kamī pūrī k.; jis
shai kī ihtiyāj ho use muhaiyā k.; shai-i-matlūb ko baham pahuñ-
chānā; isqadar maujūd k. (baham pahuñchānā) kī kāfī ho; ba-qadar-
i-mā-yuhtāj d. yā maujūd kar-d.

2.—Kisī kī jagah par kāṁ ānā yā kāṁ d.; kisī kī jagah par qāim
ho-jānā; kisī kā qāim-maqām ban-jānā; kisī kā badal yā 'iwaz h.

3.—Denā; muhaiyā k.; baham pahuñchānā; lānā.

4.—Bhartī k.; māmūr k.; muqarrar yā qāim k. jaise kisī jagah
('uhde) par jo khālī ho.

Supply, *n.* Sarf yā raf'-i- ihtiyāj ke liye chizoñ kā kāfī h.; khāne-pīne
kī aur dūsrī chizen jinse kisī fauj wagaira kī rozāna zarūrat raf' ho;
rasad; sāmān; juhāw; juṭāw; khep; bhartī.

☞ Used chiefly in the plural.

Support, *v.* *t.* 1.—Sañbhālā; sañbhāle rahnā; qāim r.; girne na d.;
apne sahāre par qāim r.; thāmuā; apne ūpar uṭhāye rahnā.

2.—Bardāshṭ k.; sahnā; mutahammil h.; jhelā; uṭhānā.

3.—Dhañsne baiṭhne yā pazhmurda hone na d.; ranj kī hālat meñ
taskīn yā tashaffī d.; madad d.; taqwiyat d.; dilāsā d.; mahfūz r.;
bachānā.

4.—Parwarish k.; pardākht k.; auqāt-basari kā zari'a baham pa-
huñchānā; khānā-kapṛā d.; nān-nafqa (rotī-kapṛā) d.; imdād-i-kharch k.

5.—Chalānā; qāim rahne meñ madad d.; qāim r.; nibāhnā yā nibāh k.

6.—Tasdīq k.; sābit k.; pāya-i-subūt ko pahuñchānā; tāyid k. [k.

7.—Kām-yābī ke sāth jawāb-dihī k.; wājib yā jāiz ṭhahrānā; sābit

8.—Madad d.; sahārā d.; i'ānat k. [wagaira ke kisī kī imdād k.

9.—Kisī 'ām mauq'e par pās baiṭh yā khare rah-kar ba-taur nāib

Support, *n.* 1.—Sañbhālā; qāim r.

2.—Sahārā; taqwiyat; pushtī; madad; i'ānat; kumak.

3.—Woh shai jispar yā jiske zari'e se koyī dūsrī shai qāim rahe;
woh chiz jiske sabab se koyī dūsrī chiz girne na pāye; thūnī khambhā
(sitūn) bunyād (new) wagaira; ṭhek; ṭek; sahārā.

4.—Parwarish; pardākht; guzrān; rāziqa kī baham-rasānī.

- 5.—Qiyām; bahālī; muhāfazat; pāe-dārī; kisi hālat par barābar rahnā yā qāim rahnā; zawāl se hifāzat.
- Supportable, a. 1.**—Bardāsht ke qābil; jiskā tahammul (jiskā koyī mutahammil) ho-sake; sahne ke lāiq; jo sahā jā-sake; jisko koyī sah-
2.—Jo qāim rah sake; jiskī tāyid ho-sake. [sake.
- Supporter, n. 1.**—Woh shakhs yā shui jiske sabab se kisi dūstre shakhs yā dūstri shai ko sahīrā madad yā ārām wagaira mile.
2.—Hāmi; madad-gār; mu'āwin; muhāfiz; pushti-bān; sahbhālne
3.—Shaitk; jānib-dār; pachchhi. [w.; bāzū yā quwwat-i-bāzū.
- Supposable, a.** Jiskī nisbat qiyās ho-sake; qābil-i-qiyās; jiskā wujūd qarīn-i-qiyās ho; jisko māl le-sake; farz kiye jāne ke lāiq.
- Suppose, v. t. 1.**—Farz k. yā kar-l.; māl l.; bahs yā tamsil ke liye yā khayāl yā qābul kar-l. ki fulān shai hai (maujūd yā qāim hai); ba-taur sach ke māl l.; sahib taslim kar-l.
2.—Khayāl k.; qiyās k.; bāwar k.; such yā sahīh māl l.; sochnā.
3.—Kisi shai ke wujūd par dalālat k.; kisi shai ke hone kā khayāl paidā karānā; suchānā; wujūd yā asliyat par dalālat k. (dāl h.).
- Supposed, pp. or a.** Jo ba-taur sach ke māl liyā gayā ho; jo sahīh tasawwur kar liyā gayā ho; qiyāsi; farzi; jiskī asliyat taslim ho-chuki (musallam) ho.
- Supposing, ppr.** Agar māl leñ yā māl liyā jāwe ki fulān shai maujūd yā sahīh hai; agar qiyās yā khayāl kar-liyā jāwe; farz kar-lo ki; ba-farz is amr ke ki; agar fulān amr ko sahīh māl leñ (samajh yā tasawwur kar-leñ).
- Supposition, n. 1.**—Aisi bāt kā qiyās kar-l. sahīh māl l. yā uske wujūd kā taslim kar-l. jo sābit na ho yā jiskā gair-i-sahīh h. ma'lūm ho;
2.—Shubha; ibhām. [farz; qiyās; gumān; tasawwur.
- Supposititious, a.** Farzi; gair-i-asli; kāzib; jhūthā; masnū'i; banāyā huā yā banāwat kā; taqlidi; jo fareb se dūstre ki jagah par qāim kar-divā jāe.
- Supposititiously, ad.** Farzi tariq par; ba-tarz-i-fāsīd; qiyāsi taur par; qiyāsan; farzau. [o-nā-būd kar-d.
- Suppress, v. t. 1.**—Maglūb k.; dabānā; firo k.; zer-dast k.; miṭā d.; nest-
2.—Bāhar nikālne na d.; dabāye r.; bhitar hī bhitar rahne d.
3.—Dabā r.; khulne na d.; zāhir yā fāsh na hone d.; 'awām ko ma'lūm hone na d.; chhipā r.; na kahnā; na kholnā; rok r.; phailne na d.
4.—Rok r.; zabt kar r.; nikālne bahne khārij yā jāri hone na d.
- Suppression, n. 1.**—Dabā d. yā dab jānā; firo k. yā ho-jānā; ikhfā; nikālne zāhir hone khulne yā fāsh hone na d.
2.—Insidād; rukāwat; khārij hone bahne yā nikālne meñ rukāwat.
- Suppressive, a.** Dabā denē par māl; jisse koyī shai dab jāe; dabā d.w.; chhipā r. w. [lān meñ māni' ho.
- Suppressor, n.** Dabā r. w.; jo ubharne na de; jo kisi shai ke izhār yā
- Suppurate, v. z.** Paknā; mawād paidā k.; pib yā rim ā-jānā; pibiyānā.
- Suppuration, n. 1.**—Pakāwat; pakāw; pak jānā; pib kā ā-jānā; mawād
2.—Pib; rim; mawād. [kā paidā ho-jānā.
- Supremacy, n.** Ikhtiyār yā iqtidār meñ sab se barh-kar h.; darja-i-ālā kā ikhtiyār yā iqtidār; afsari; sardārī; fazilat; buzurgī; bartarī; 'azmat; barāyi.

Supreme, *a.* 1.—Darja-i-ā'lā kā zī-iqtidār; hukūmat meñ sab se barh-kar; ā'lā; sadr; bartar; buzurg. [(faugīyat r. w.).

2.—Darja-i-ā'lā kā; nihāyat hī barā; nihāyat 'azīm; sab par faug

3.—Darja-i-gāyat kā; nihāyat hī; had darje kā.

☞ “Usually joined with words having a bad sense.” *Webster.*

Supremely, *ad.* Darja-i-ā'lā kī hukūmat ke sāth; ba-hadde; ba-gāyat; nihāyat hī; barā hī.

Sure, *a.* 1.—Tahqīq ke sāth jāune aur yaqīn k. w.; pūrā pūrā bharosā yā yaqīn r. w.; dil se i'tiqād r. w.; kuchh shak-o-shubha na r. w.; tayaqqun (yaqīn) r. w.

I am sure—Mujhe yaqīn hai; main is amr ko tahqīq ke sāth jāntā aur uspar yaqīn kartā hūn; mujh ko fulān amr kā pūrā yaqīn hai (uski nisbat kuchh bhī shubha nahīn hai). [yaqīn r. w.

2.—Kisī shai ke hāsil karne yā usko apne qabze meñ rakhne kā To be sure of success—Kām-yābī kā (uske hāsil' karne kā) yaqīn r. w.

3.—Mutahaqqaq; jismeñ bhūl chūk yā khatā na ho; jispar takiya (bharosā yā i'tibār) ho-sake; jo yaqīnī khatā na kare; jisse yaqīnī māyūsī na ho; jo na chūke; tir-ba-hadf; mazbūt; pāe-dār; thahrāū; jismeñ nuqsān yā tabādala na ho-sake; mahfūz; jismeñ khalāl wāqī' na ho-sake; māmūn; salāmat; be-khatar.

To be sure, or be sure—Be-shak; be-shubha; yaqīnan; yaqīnī; lā-raib; bi-l-yaqīn; zarūr.—To make sure—Pukhta pakkā yā mutahaqqaq kar-l.; is tarah mahfūz kar-l. ki asl mansūb meñ futūr na paṛe; kisī shai kī nisbat aisā tayaqqun kar-l. ki usmeñ piche se koyī khalish paidā na ho. [(lā-raib,

Sure, *ad.* Yaqīnan; bilā-shubha; be-shak; ismeñ kuchh shubha nahīn;

☞ “But in this sense, *surely* is more generally used.” *Webster.*

Surely, *ad.* 1.—Yaqīn ke sāth; yaqīnan; tayaqqun ke sāth; be-shubha; be-shak; fi-l-haqīqat; sach; thik; thik-thik; zarūr; ismeñ koyī yā kuchh shubha nahīn. [khauf yā khatra ho.

2.—Mazbūtī se; sābit-qadamī se; begair iske ki girne kā khatkā

Surety, *n.* 1.—Tahqīq; tayaqqun; yaqīn.

2.—Hifāzat; muhāfazat; bachāw; panāh.

3.—Sahārā; sabāt kī bunyād; woh shai jispar bharosā kiyā jāe; jis shai se kisī dūsri shai kī nisbat itminān rahe.

4.—Nuqsān yā khisāre kī nisbat itminān; rupaye ke adā hone kī nisbat itminān yā dil-jam'i; zamānat; kafālat; zāminī; āṛ.

5.—(Law) Woh shakhs jo kisī asl fariq ke sāth uskā zāmin ho; woh shakhs jo kisī dūsre kī nisbat is bāt kī kafālat kare ki woh 'adālat meñ hāzīr hogā yā apnā qarz adā karegā khwāh kisī dūsre fi' ko anjām degā; zāmin; hāzīr-zāmin; māl-zāmin; fi'l-zāmin.

Surety-ship, *n.* Zamānat.

Surface, *n.* 1.—Sath; jis shai meñ 'arz-o-tūl ho uskā berūnī hissa; bāharī hissa; ūpar kā hissa; safha; rū; bisāt.

2.—Zāhiri sūrat; jo kuchh ūpar dekh paṛe.

Surfeit, *v. t.* 1.—Isqadar khilānā-pilānā kī mi'de meñ girānī ho-kar futūr paṛ jāe; andāz se ziyāda khilā-kar bīmār yā be-chain kar-d.

2.—Ser kar-d.; isqadar bhar d. ki tabī'at āsūda ho-kar mutanaffir ho-jāe; aghānā; apbrānā. [khwāh be-chainī paidā ho.

Surfeit, *v. t.* Isqadar khā l. ki mi'da bahut bhārī ho-jāe aur bīmārī

Surfeit, n. 1.—Khāne-pīne kī ziyādatī.

2.—Girānī jo mi'de meñ andāz se ziyāda khāne-pīne kī wajh se paidā ho; ajiran; aphrāyī. [darja-i-i'tidāl se guzar jāe.

3.—Nafrat jo kisi shai kī ziyādatī kī wajh se paidā ho; serī jo

Surly, a. 1.—Barā chirchirhā; bad-mizāj aur be-tamīz; tursh-mizāj; karuā; bad-khulq; kaj-khulq; be-murawwat; nihāyat bad-mizāj;

2.—Tufān-ālud; saḥt; pur-shor; tārīk. [kathor; karkas.

Surmise, v. t. Khayāl k.; qiyās k.; gumān k.; tasawwur k.; shak k.; khafīf subūt kī bunyād par kisi shai kā fi-l-hāl yā āyanda honā tasawwur k.; natīja nikālū yā akhḥ k.

Surmise, n.—Kisi shai ke wujūd kā khayāl yā qiyās jo subūt-i-khafīf par mabnī ho; shak; shubhā; gumān; zan; wahm; dūgdaga.

Surmount, v. t. 1.—Bulandī meñ dūstre se barḥ jānā; ūchā yā buland h.

2.—Hal k.; raf' k.; maglūb k.; sar k.; gālib ānā; tai k.

To surmount difficulties—Mushkilāt ko hal h.; qabāhatōn ko raf' k.

3.—Sabaqat le-jānā; barḥ jānā; tajāwuz kar-jūnā. [sakeñ.

Surmountable, a. Jise hal kar-sakeñ; jo raf' ho sake; jispar gālib ā-

Surname, n. Khāndānī nām jiske'alāwa 'Isāyī ya'nī woh nām hotā hai jo istihāg ke waqt rakkhā jātā hai.

Surpass, v. t. Kisi bāt meñ dūstroñ se barḥ jānā 'am' jisse ki achchhī ho yā burī; barḥ jānā; sabaqat le-jānā; fuzīlat r.; fauq r.; tarjih r.

Surpassing, p. a. Nihāyat hī 'umda; bahut hī ā'lā; ā'lā darje kā; dūstroñ se barḥ-kar; auroñ par fauqiyat r. y.; dūstroñ par murajjih.

Surplus, n. 1.—Jisqadar kharch se bach rahe; kām meñ laye jāne ke ba'd jo kuchh bāqī rah jāe; jisqadar muqarrar yā matlūb ho usse ziyāda; fāzil; beshī; afzūnī; taurīf; barḥti.

2.—(Law) Kisi mutawaffā kī jāedād kā woh hissa jo duyūn wagaira ke adā ke ba'd bāqī rah jāe; jāedād-i-mā-baqī.

Surplusage, n. 1.—Fāzil; barḥti; beshī; jisqadar dar-kār ho usse ziyāda.

2.—(Law) Fariqain-i-muqaddama ke bavānāt yā rūdād meñ woh bāteñ jo muqaddama se gair-muta'alliq yā fuzūl hone kī wajh se rad kar diye jāne ke qābil hon.

[qabze meñ kar-l.

Surprise, v. t. 1.—Daf'atan aur nāghān ā yā tūṭ parnā; yakāyak apne

2.—Kisi shai ke daf'atan wuqū' meñ āne yā kisi gair-i-ma'mulī shai ke yakāyak namūd hone khwāh kisi isī qism kī bāt se mutahai-yir kar d.; hairān banā d.; hakkā-bakkā kar-d.; hairat meñ ḍīl d.

3.—Ghabrā d.; pareshān kar-d.; intishār meñ ḍīl d.; muntashir kar-d.; ghabrāhat meñ ḍāl d.

Surprise, n. 1.—Yakāyak tūṭ parnā; daf'atan qabza kar-l.; chhāpā.

2.—Hairat; ta'ajjub; kisi-qadar ghabrāhat aur hairat jo yakāyak paidā ho-jāe; tahaiyur.

Suprising, p. a. Hairat-angez; jisse hairat paidā ho; 'ajīb-o-garīb qism kā; aisi tarah kā ki usse hairat paidā ho; ta'ajjub ke qābil. [jawāb d.

Surrejoin, v. t. (Law) Mudda'i kā mudda'ā 'alaih ke jawābu-l-jawāb kā

Surrejoinder, n. (Law) Umūr-i-wāqi'āt ke muta'alliq mudda'i kī jānib se mudda'ā 'alaih ke jawābu-l-jawāb kā jawāb; hadd-i-jawāb.

Surrender, v. t. 1.—Apnī tayīn dūstre ke ikhtiyār meñ kar-d.; dūstre ke

bas meñ ho-jānā; majbūr kiye jāne ki hālat meñ khwāh talab par kisi shai ko dūsre ke qabze meñ de-d.; de-d.; hawāla kar-d.; hāzir kar-d.

2.—De-d.; ohhoṛ d.; dūsre ke haq meñ kisi shai se dast-bardār h.

3.—(Law) Hawāla kar-d.; de-d.; hāzir kar-d.—jaise zāmin kā us shakhs ko jiskī usne zamānat kī ho kisi riyāsāt-i-gair kā us shakhs ko jo us riyāsāt meñ bhāg-kar gayā ho 'alā-hāza-l-qiyās.

4.—Kisi shai ke bas yā ikhtiyār meñ ho-jānā.

Used reflexively.

Surrender, *v. i.* Rujū' ho-jānā; apnī tayīn dūsre ke bas yā ikhtiyār meñ kar-d.; mutī' ho-jānā; itā'at qabūl kar-l.; sar jhukā d.

Surrender, *n.* 1.—Hawālagī; sipurdagī; apnī zāt yā kisi shai kā dūsre ke qabze ikhtiyār yā bas meñ kar-d.

2.—(Law) (a.) Kisi haqqiyat-i-khās kā aise shakhs ke qabze meñ kar-d. jisko haqq-i-wirāsāt-i-āyanda ho. (b) Zāmin kā us shakhs ko shakhs-i-mujāz ke sipurd yā hawāla kar-d. jiskī usne zamānat kī ho.

(c) Mulk-i-gair kī riyāsāt kā un shakhsōn ko apne qabza se de-d. jo us riyāsāt meñ sazā-yābī se bachne ke liye bhāg-kar gaye hōn.

Surreptitious, *a.* Jo chorī se kiyā jāe; jo bilā-ikhtiyār-i-jāiz kiyā jāe; jo fareban murattab yā dākhil kiyā jāe; churāyā huā; chorī kā; masrūqa.

Surreptitiously, *adv.* Chorī se; bilā-ikhtiyār; fareban; fareb se; chupke se; chupchāp. [k.; ghere meñ dālnā.

Surround, *v. t.* 1.—Chāron taraf se gher l.; narga dālnā; muhāsara

2.—Chāron taraf h. yā wāqī' h.; har chahār jānib h. yā rahnā.

Surrounding, *ppr. or a.* Muhīt; gherne w. yā ghere huye; kisi shai ke chāron taraf wāqī'; zāhiri khārijī yā kisi shai se ta'alluq rakhne wāle

Surveillance, *n.* Nigrānī; hifāzat; hirāsāt; mulāhaza. [jaise hālat.

Survey, *v. t.* 1.—Kisi shai ko dekhnā yā mulāhaza k.; kisi buland ma-qām (ūnchī jagah) se tawajjuh ke sāth dekhnā. [se dekhnā.

2.—Dekhnā-bhālnā; ba-nazar-i-gaur mulāhaza k.; taftīsh kī nazar

3.—Kisi shai ko is garaz se dekhnā ki uskī hālat mauqa' aur māli-yat ma'lūm ho-jāe; kisi shai ko dekh-bhāl-kar uskī hālat kī tanqīh k.

4.—Paimāish k.—jaise zamīn kī; nāpnā; masāhat k.; jarīb-kashī k.

Survey, *n.* 1.—Tawajjuh ke sāth mulāhaza; ihtiyāt ke sāth dekh-bhāl; kisi shai kā 'ām mulāhaza—jaise kisi baland maqām se.

2.—Kisi shai kā khās tarz par dekhnā-bhālnā; mulāhaza-i-khās; kisi shai ke har ek juz-o-kul kī is garaz se jānch-partāl k. ki uskī hālat miqdār yā nau'iyat ma'lūm ho-jāe; jānch; partāl; jānch-partāl; imtī-hān-i-wāqī' i; kisi shai kā khusūsiyat ke sāth dekhnā-bhālnā.

3.—Paimāish; masāhat; jarīb-kashī; nāp.

Surveyor, *n.* 1.—Sar-barāh; karorā; nigrānī k. w.; jo shakhs dūsroñ kī nigrānī ke liye muqarrar kiyā jāe.

2.—Woh shakhs jo kisi shai ko is garaz se dekhe-bhāle ki uskī hālat miqdār yā nau'iyat ko daryāft kare.

3.—Paimāish k. w.; nāpne w.; massāh; jo zamīn kī paimāsh kare.

Survival, *n.* Kisi shakhs ke marne kisi shai ke ma'dūm hone khwāh kisi sānilhe ke wuqūi ke ba'd kisi dūsri shai kā qāim rahuā; haiyu-l-qāimī.

Survive, *v. t.* Kisi shakhs kī hayāt ke ba'd qāim rahnā; kisi shai ke wujūd ke ma'dūm ho-jāne ke ba'd qāim rahnā; kisi shakhs yā shai ke

ba'd jītā rahnā yā rahnā; kisi sānihe ko wuqū' ko bād rahnā yā qāim rahnā; dūsro ki nisbat ziyāda jīnā (ziyāda dinon tak qāim rahnā); haiyu-l-qāim rahnā. [rahnā.]

Survive, v. i. Jītā rahnā; zinda rahnā; qāim rahnā; barābar maujūd **Surviving, a.** Zinda rahne w.; jo dūsro ko ba'd jītā rahe; haiyu-l-qāim. **Survivor, n. 1.**—Dūsro shakhs yā shai ko ba'd qāim rahne w.

2.—(Law) Minjumla do sharik haqqiyat-dūron ko woh shakhs jo dūsro ke marnē ko ba'd qāim rahe; jo do shakhs kisi shai meñ sharikat rakhte hon unmeñ se ek shakhs jo apno sharik ki wafāt ke ba'd zinda rahe; sharik-i-haiyu-l-qāim. [qāimī.]

Survivorship, n. 1.—Dūsro ke marnē ko ba'd zinda rahnā; haiyu-l-

2.—(Law) Woh istihqāq jo kisi haqqiyat-i-mushtaraka meñ ek sharik ko dūsro sharik ki wafāt ke ba'd kul haqqiyat par qabza karlene kā hāsil ho.

Susceptibility, n. Asar qabūl karne ki salāhiyat; asar-pazirī; aklh; taakhkhuz; kisi shai-i-zāid yā tabādala wāgaira ke qabūl karne ki qābiliyat; josh-i-tabī'at ki salāhiyat; hissīyat.

Susceptible, a. 1.—Kisi shai-i-zāid yā tabādala wāgaira ke qabūl karne ki salāhiyat r. w.; tabādala-pazir; asar-pazir; āklhiz; mutahammil; mutaakhkhiz.

A body susceptible of alteration—Woh shai jo tabādala-pazir ho (jo badal sake)—A body susceptible of pain—Jism jo dard yā taklif kā mutahammil ho sake. [pahuñch sake.]

2.—Narm-dil yā narm; mulāim; asar-pazir; jispar būton kī asar Children are more susceptible than adults—Bālgon kī nisbat larḳon ko dil ziyāda mulāim hote hūn (unpar būton kī jald asar hotā hai).

3.—Nāzuk; tunuk yā tunuk-hawās.

A man of a susceptible heart—Woh shakhs jiski tabī'at nāzuk ho.

Suspect, v. i. 1.—Kisi shai ko wujūd kā qiyās k.; begair subūt ko kisi shai kā honā kisiqadar khayāl kar-l.; gumān k.; shubha k.; shak k.

2.—Khafīf subūt par khwāh mutlaq subūt na hone ki hālat meñ bhī qusūr-wār tasawwur k.; irtikāb-i-jurm kā shubha k.; mazmūn k. To suspect one of dishonesty—Kisi par bad-diyānati kā shubha k.

3.—Mushtabah samajhuā yā qarār d.; shak k.; i'tibār na k.; yaqīn na k.; shubha r. [k.; ki-i bayān ko mushtabah samajhuā.]

To suspect the truth of a story—Kisi bayān ki sadāqat (sāchāyī) par i'tibār na **Suspect, v. i.** Shubha k. yā r.; ishtibāhāt r.; kisi ki qusūr-wārī kā gumān k. yā r.; shak yā shukūk r. [par ki mashkūk ho-jāo.]

Suspectedly, ad. Aisi tarah ki shubha ho (paidā ho); is tarah yā is nahj

Supesnd, v. i. 1.—Latkā d.; āwezān k.; latkānā; atkā d.; tāngnā; mu'allaq r. [shai par r.; mauqūf r.; munhasir k.]

2.—Kisi shai par munhasir yā mhuqūf r.; ek shai kā madār dūsri

3.—Kuchh 'arse ke liye band yā mauqūf kar-d.; chalne na d.; āge barhne na d.; rok r.; thahrā r.; atkā r.; multawī r.

4.—Hālat-i-tazabzub meñ r.; muzabzub r.; mauhūm r.; aisi hālat meñ r. ki kisi amr ki tanqīh na ho. [tasarruf se mahrūm r.]

5.—Mu'attal k. yā r.; kisi mansab ki kār-rawāyī yā kisi āmadani ke

6.—Kisi shai ke nafāz ko kuchh 'arse tak rok r.; kuchh 'arse tak nafāz na hone d.; nafāz ijrā yā ta'mil multawī r.

Suspense, n. 1.—Tazabzub kī hālat; kīsī bāt kā wārā-nyāra (tasfiya) na h.; kīsī khās amr par rāe kā qāim na h.; pas-o-pesh; shash-o-panj; hais-bais; shak; shubha; waswās; dubdhā.

2.—Kuchh 'arse ke liye rukāwat; tawaqquf; iltiwā; rok.

3.—(Law) Kīsī ke haq kā thore 'arse tak ma'rīz-i-iltiwā meñ rahnā (nafāz na pānā).

Suspension, n. 1.—Latkānā yā latākwānā; āwezān k.; āwezānī.

2.—Inhisār; kīsī shai kā wuqū' dūsri shai par mauqūf yā multawī r.

3.—Ta'wīq; tawaqquf; iltiwā.

4.—Kīsī amr kī tajwīz meñ tazabzub; tawaqquf; tasfiye se ihtirāz.

5.—Rok; rukāwat; thore 'arse tak band yā mauqūf rahnā.

6.—Kīsī shakhs kā apne ikhtiyārat mansab yā huqūq ke nafāz se ba-taur chashm-numāyī yā ta'zīr ke mahrūm yā bāz rakkhā jānā;

7.—Insidād-i-nafāz; jāri (nāfiz) rahne meñ rukāwat. [mu'attalī.

Suspension of arms—Latāyī kā dohon fariq ke sipah-sālārōn ke ittifaq se thore 'arse ke liye mauqūf (band) ho jānā; 'arizī sulh; iltiwā-i-jang.

Suspicion, n. Shubha; ishtibāh; shak; zau; gumān; begair subūt ke yā bahut khafif subūt kī bunyād par, kīsī shai ke wujūd kā qiyās; bad-gumānī; wahm. [gumān k. w.

Suspicious, a. 1.—Shakkī; shubha karne par māil; begair subūt ke

2.—Jisse shubha yā khauf zāhir ho; mushtabah. [ke wujūh pāye jāen.

3.—Jispar shubha ho-sako; jisse shubha paidā ho; jismeñ ishtibāh

4.—Shubha r. w.; shakkī; mushtabah; bad-gumānī kā 'ādī; bad-gumān. [shubha paidā ho.

Suspiciously, ad. Shubhe ke sāth; mushtabah tarīq par; aisī tarah kī

Suspiciousness, n. Mushtabah h.; shubhe ke lāiq h.; is tarah kā h. kī shubha ho yā 'ād ho-sako; shakkī h.; tabī'at ko mushtabah r.

Sustain, v. t. 1.—Girne na d.; sābhāle rahnā; bojh uthānā; qāim r.

2.—Tabī'at ko sābhāle rahnā; nā-ummedī kī wajh se pazhmurda na hone d.; māyūs (nirās) na hone d. [paidā k.

3.—Parwarish k.; zinda r.; qūt baham pahunchānā; guzrān kā zarī'a

4.—Kīsī hālat meñ madad de-kar qāim r.; madad d.; taskfu d.; rifāh kī sūrat paidā k.

5.—Bar-dāshit k.; mutahammil h.; uthānā; sahnā; jheluā.

6.—Chalne d.; jāiz r.; qāim rahne d.; khārij yā nā-manzūr na k.; bar-qarār r.; sāqit na hone d.

7.—Sābit k.; pāya-i-subūt ko pahunchānā; shahādat se sābit k.; kīsī shai ko mukhtatim yā qat'i taur par sābit k. [rah sake).

Sustainable, a. Qāim rahne ke lāiq; chalne ke qābil; jo chal sake (qāim

Sustenance, n. 1.—Parwarish; qiyām; qāim rahnā. [āzūqa; khurāk.

2.—Woh shai jisse zindagī qāim rahe: qūt; gizā; khāne-pīne kī chīzeñ;

Swagger, v. i. Shor ke sāth shekhī k.; ba-āwāz-i-baland diūg mārūnā; gurūr dikhānā; bamaknā; gurūsh k.; gidaṛ-bhabhki dikhānā; dham-kānā; dhirānā; tang k.; diq k.

Swallow, v. t. 1.—Nigalnā; līnā; ghūṭnā; halq se mī'de meñ utārnā.

2.—Jazb kar-l.; sokh l.; gapak l.; nigal jānā.

Usually followed by *up*.

3.—Begair tahqiqāt yā pas-o-pesh ke mān qabūl yā ikhtiyār kar-l.—jaise rāe yā 'aqīdā; chup-chāp qabūl kar-l.

- 4.—Kul apnā l.; kul apne tasarruf meñ kar-l.; bi-l-kul apnā banā-l.
 5.—Masrūf k.; mashgūl r.; lagā r. yā lagāye rahnā.
 6.—Le-kar kho-d.; kul sarf kar-d.; sab urā d.; kuchh bhī bāqī na r.
 His expenses swallow up all his income—Uski kul āmadani uske masarīf meñ
 khap jāti hai (kharch ho-jāti hai).
 7.—Ulat d.; palat d.; kātōā; chhornā.
Swallow, n. 1.—Galā; halq; gulū; nareṭī.
 2.—Maza; zāiqā; zauq; shauq; ragbat; chāh.
 3.—Nigal jāne kī salāhiyat: jū'ul-baqarī; haukā.
 4.—Jisqadar ek martaba khāyā yā piyā jā-sake.
Swamp, n. Dhasan; daldal; nichī zamīn jismeñ pānī bharā ho; martūb
 zamīn; daldal jo samundar ke kanāre se dūr ho; pāñk. dhūnsāw; jhābar.
Swamp, v. t. 1.—Daldal meñ dhāsanā; jaise (guyā) pāñk men phāñs d.;
 2.—Aisi qabāhutoñ meñ dīlūā jinse chhuṭkārā mushkil ho.
Swarm, n. 1.—Chhote chhote jānwaroñ yā kīroñ ke jhund khusūsan jab we
 harakat meñ hoñ; shahd kī makkhiyāñ jab jhund kī jhund ek chhāte
 se dūse chhāte par jāen yā sab kī sab ek sīth hamesha qiyān rakkheñ.
 2.—Bhīr; jamā'at; dal—khusūsan woh log jo jhund ke jhund rawāñ
 (chalte) hoñ.
Swarm, v. t. 1.—Shahd kī makkhiyoñ kā ek sāth chhatte se ur jānā
 2.—Bhīr k.; hujūm k.; izhdihām k.; ek jagah jam' h.; ikatṭhā h.
 3.—Majma'-i-kasīr (bhīr) se bhar jānā; jo log jhund ke jhund
 chalte phirte hoñ unse bhar jānā; bharā rahnā; ifrāt se rahnā; ba-
 kasrat h. [rang kā; gaudum-rang; siyāh; kālā.
Swarthy, a. Siyah-fām; knehh knehh kāle rang kā; sāñwalā; pakke
Sway, v. t. 1.—Hā'h se hilānā yā achchhi tarah se kām meñ lānā;
 chalānā; phernā; phirānā; bhāñjnā.
 2.—Zor aur hukūmat kī asar pahuñchānā; zor aur hukūmat se
 chalānā; hukūmat k.; hukm-rānī k.; dāb meñ r.; sardārī k.
 3.—Ek taraf ko jhukā d.; ek jūnib māl karā d.; pher d.; jhukā
Sway, v. t. 1.—Hukūmat k.; hukm-rānī k. [d.; dhulānā; māl k.
 2.—Waq'at yā asar r.; asar paidā k. [khānā.
 3.—Wazu yā bojh ke bā'is se ek taraf ko jhuk jānā; jhuknā; bal
Sway, n. 1.—Iqtidār jo hukm-rānī meñ kām meñ lāyā jāe; hukūmat;
 iktiyār; iqtidār; tasallut; hukm-rānī. [kā ek taraf ko jhuk jānā.
 2.—Asar; tā'ir; gulība yā iktiyār; dabāw; zor; tarāzū ke pulle
Swear, v. t. 1.—Half uṭhānā; Khudī kā wāsta de-kar koyī bayān k.
 2.—(Law) Halfan adā-i-shahādāt k.; half ke rū se izhār d.; half
 uṭhā-kar gawābī d.
 To swear to the truth of a statement.—Kisi bayān kī sadāqat kī nisbat halfan
 adā-i-shahādāt k.—He swore that the prisoner was not present at the riot—
 Usne half ke rū se izhār diyā (bayān kiyā) ki mudda'a 'alaih haugāme meñ
 3.—Qasam khānā; saugand khānā. [maujūd na thā.
Swear, v. t. 1.—Half uṭhānā; half se kahnā.
 2.—Half d.; half uṭhānā.
 Often followed by *in*.
 3.—Halfan bayān k.; halfan muttahim k.
 4.—Qasam yā saugand ke sāth kisi kī wāsta dilānā.

- To swear the peace against one*—Kisi ke khalāf is bāt kā halfan zāhir k. ki usse ham ko apni nisbat halākat yā zarar-i-jismāni kā ihtimāl hai.
- Sweat, n. 1.**—Pasīnā; 'arq; sitrī.
- 2.—Mihnat; mashaqqat; riyāz; 'arq-rezī.
- 3.—Rutūbat; namī.
- Sweat, v. i. 1.**—Pasīnā h. nikalnā yā chhūṭnā; pasījuā
- 2.—Mihnat k.; mashaqqat k.; 'arq-rezī k. [kī tadbīr k.
- 3.—Rutūbat paidā h.
- Sweat, v. t. 1.**—Pasīnā bahānā; pasīnā nikalnā; badan se pasīnā nikalne
- 2.—Nikalnā; bahānā; khārij k.
- Sweep, v. t. 1.**—Jhārū wagaira se sāf k.; jhārū d.; buhārū.
- To sweep a room*—Kamre ko jhārū se sāf k. (usmeñ jhārū d. ya'nī uski gach yā farsh ko sāf k.).
- 2.—Khainch le-jānā; bahā le-jānā; baṭor yā buhār le-jānā.
- A river sweeps away a dam or rubbish*—Daryā bāndh yā kūrē-karkat ko bahā le-jātā hai.—*A flood sweeps away a bridge*—Bārh pul ko bahā le-jātī hai.
- 3.—Ek zarb meñ (ek hī martabe meñ) khwāh jhatpat bahuteron ko uṭhā le-jānā yā halāk kar-dālnā; safā-chaṭ kar-d.
- A pestilence sweeps off multitudes in a few days*—Chand dinon meñ log wabū meñ kasrat se mar jātē hain.
- 4.—Goyā jhārū dete chaluā; kisi par lagte chaluā; jhārte-baṭorte
- 5.—Khainchte le chaluā; dhūm-dhām ke sāth le-jānā. [chaluā.
- 6.—Bajānā. [chaluā.
- Sweep, v. i. 1.**—Tezī aur zor ke sāth phailte yā kisi shai kī sath se lagte
- 2.—Tezī aur zor ke sāth kisi shai par se guzarnā.
- 3.—Tuzuk ke sāth chaluā; dhūm-dhām ke sāth chaluā.
- 4.—Aisi tarah chaluā ki uskā asar dūr tak pahuñche. [dākhil k.
- 5.—Ek hī fīl yā bayān meñ bahut se shakhsōn ko shāmil yā
- A sweeping charge*—Aisā ittihām jo bahut se shakhsōn par-āid ho-sake.—*A sweeping declaration*—Bayān yā izhār jo bhut si-bāton par hāwī ho (jismeñ bahut si bāteñ dākhil yā shāmil hōñ).
- Sweep, n. 1.**—Jhārū d.; jārob-kashī; jhārū-buhārū; jhār-buhār; khāk-
- 2.—Dāira-i-zarb; jahān tak zarb kā asar pahuñche. [robī.
- 3.—Kisi ghūmne wālī shai kā halqa; jis halqe meñ koyī shai ghūme; daur; lapet; pher; ghumāw; jhapet.
- 3.—Kisi bahue wālī shai kā daur lapet yā pher; bahāw.
- 4.—'Ām qism kī sakht barbādī; aisi shiddat kī tabāhī jismeñ
- 5.—Pānī khainchne kī dhenklī. [log 'umūman mubtalā hōñ.
- 6.—Jārob-kash; jhārū d. w.
- Sweeper, n.** Jhārū d. w.; jārob-kash; khāk-rob; mihtar; bhāngī.
- Sweepings, n. (pl.)** Jo kuchh jhārū de-kar baṭorā (ikaṭṭhā kiyā) jāe; kūrā-karkat; buhārū; kūrā; katwār. [(talkh) nahīn; khatṭā nahīn.
- Sweet, a. 1.**—Shahd yā shakar kā sā maza r. w.; mīṭhā; shīrīn; karuā
- 2.—Sūnghne meñ khush guwār; khushbū-dār; mu'attar; mīṭhī jaise mahak yā bū; shīrīn. [narm; khush-ilbān; khush-āhang; surīlī.
- 3.—Shīrīn—jaise āwāz; mīṭhī; khush-āyand; suhāwanī; madhur;
- 4.—Khush-numā; dekhne meñ bhalā; khūb-sūrat; dikhnawak; hasīn;
- 5.—Mīṭhā; khārī nahīn—jaise pānī; shīrīn; shor-nahīn. [maqbūl.
- 6.—Bad-maza nahīn; saṛā-galā yā bosīda nahīn; jiskā maza phir na gayā ho.

7.—Halīm; salīm; khush; bhalā; mihrbān; pasandīda—jaise tarīq; dūson ke sāth ihsān karne (uuko mamnūn yā mashkūr karne) par māl.

☞ Sweet is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *sweet-tempered*, *sweet-toned*, and the like.

Sweet, *n. (pl.)* 1.—Shīrīnī (mithāyī) shahid shakar wagaira. Ghar kī banī (khāna-sāz) sharāb wagaira. [khush-bū.

2.—Jiskī mahak mithī ho; jiskī khush-bū khush-guwār ho; 'itr;

3.—Woh bāt jisse dīl ko khushī ho; khushī.

4.—Woh shakhs jise koyī pyār kare; pyārā yā pyārī; dulārā yā dulārī; mabbūb yā mabbūba.

Sweeten, *v. t.* 1.—Mithā k. yā banānā; shīrīn k. [ihtizāz kar-d.

2.—Aisā kar-d. ki usse dīl ko khushī ho; khush-guwār k.; bā'is-i-

3.—Halīm yā salīm banā d.; mihrbān kar-d.

4.—Aisā kar-d. ki taklīf kam ho; ghatānā; takhfīf k. [taraqqī d.

5.—Kisī shai kī 'umdagī ko barhā d.; kisī shai kī achchhī sifaton ko

6.—Ānkhon ke liye khush-guwār banānā; nāzūk kar-d.; latīf kar-d.

7.—Muzir chīzēn dūr kar-ke sāf-o-suthrā aur sihbat-āwar banā d.

8.—Garm aur zar-khez banā d.

9.—Phir sāf-o-suthrā kar-d.; phir pāk-o-sāf banā d.

Sweeten, *v. i.* Mithā ho-jānā; shīrīn ho-jānā. [mithā.

Sweetish, *a.* Kisiqadar shīrīn yā naze meñ khush-guwār; kuchh kuchh

Sweetmeat, *n.* Shīrīnī; mithāyī; lauz.

Sweetness, *n.* Mithāyī; shīrīnī; khush-guwārī; khush-bū; khush-ilhānī; khush-bayānī; husn-uslūbī; khūbī; achchhī; narmī; mulāimat; har-dīl-'azīzī; husn-i-akhlāq; murawwat.

Swell, *v. i.* 1.—Barh jānā; phūl uṭhnā; aur barā ho-jānā; phūlnā yā phūl jānā; waram k.; āmās k.; sūjnā.

2.—Kisī shai ke milne se qad-o-qāmat yā lambāyī-chaurāyī meñ barh jānā; phūl uṭhnā; umaḍnā; charhnā; barhnā; tugyanī par h.

3.—Mauj-zau h.; mauj mārūnā; lahrānā.

4.—Phūl uṭhnā—jaise ghamand se; jāme ke bāhar ho-jānā.

5.—Hawā se bhar jānā; phūl ke kuppā h.

6.—Mubālage se bharā h.; laffāzī yā lassānī se bharā h.

7.—Nikal ānā; namūdār ho-jānā; bāhar nikal ānā.

8.—Dekhne meñ barā ma'lūm d.; barh jānā; aur barā ho-jānā.

9.—Ti'dād meñ barh jānā; ka-iru-t-ti'dād ho-jānā.

10.—Aur buland h.—jaise awāz. [kār-rawāyī ('amal) k.

11.—Akarnā; akār-fū k.; tum-turāq se rahnā; numāish ke sāth

Swell, *v. t.* 1.—Kisī shai ke qad miqdār yā 'arz-o-tūl ko barhā d.; aur barā yā lambā-chaurā banā d. [ziyāda kar d.

2.—Aur sangīn kar-d.; kisī shai kī sangīnī ko barhā d.; taraqqī d.;

3.—Aur magrā kar-d.; gurūr wagaira se phalā d.

Swell, *n.* 1.—Qad kī darāzī (uskā barh jānā). [uskī bulandī-o-pastī.

2.—Āwāz kī taraqqī; āwāz meñ kamī-o-beshī; āwāz kī bulandī yā

3.—Charhāw; zamīn kī ba-tadrīj bulandī.

4.—Lahr; mauj; talātum; barī barī lahreñ jo paiham uṭheñ.

Swerve, *v. i.* 1.—Jo bāt muqarrar ho usse iuhirāf k.; kisī farz se mun-barīf h.; kisī qāunīn farz yā rawāj ke khilāf 'amal k.; kaj rawī k. yā ikhtiyār k.; rāh-i-rāst par na chalnā; bar-gasht h. yā bar-gashtagī

- 2.—Ghūm-phir-kar chaṛhnā. [ikhtiyār k.
Swift, *a.* Thore 'arse meñ dūr tak jāne yā chalne w.; tez chalne w.;
 tez-raftār; tez qadam; tez-rau; subuk-rau; subuk-raftār
 2.—Musta'id; taiyār; āmāda; kamar-basta.
 3.—Jhaṭpaṭ h. w.; jald wuqū' meñ āne w.
 Swift is sometimes used in the formation of self-explaining
 compounds; as, *swift-footed*, *swift-winged*, and the like
Swiftly, *ad.* Tezī se; subuk-raftārī; se; sabuk-rawī ke sāth; jhaṭ-paṭ;
 jald; jaldī se. [ʾajalat ke sāth chalnā; tezī kī sāth harakat; shitalī.
Swiftness, *n.* Tez-raftārī; tez-rawī; subuk-rawī; subuk-raftārī; tezī;
 "A word of general import, applicable to every kind of motion,
 and to every thing that moves." *Webster*.
Swim, *v. i.* 1.—Tairnā; tairā k.; na ḍubnā; utarāyā rahnā; pānī wa-
 2.—Tairnā; pañwarnā. [gaira ke ūpar hī ūpar rahnā.
 3.—Kisī shai ke sāth hī sāth chalnā; chale chaluā; kisī shai
 4.—Barābar chale chaluā; lahrāte chaluā. [kī pairawī k.
 5.—Chakrānā; chakkar khānā yā chakkar meñ ānā; ghūmnā;
 phirnā; ghūm uṭhnā
 6.—Bāh chaluā; utarā jānā; ḍub jānā; bhīg jānā; tar ho-jānā,
 7.—Garq h.; bharā rahnā; kasrat se h.
Swim, *v. t.* 1.—Tairnā; pañwarnā; tair yā pañwar jānā.
 2.—Pānī meñ bhigo yā ḍubo d. tā-ki halke ajzā ūpar tairā karen.
 3.—Tuirānā; pañwarānā; tairā-kar le-jānā.
Swimmer, *n.* Tairāk; pairāk; tairne yā pañwarne w.; shināwar.
Swindle, *v. t.* Sakht mugālata de-kar kisī se kuchh le-lenā; jān-būjh-kar
 kisī se kuchh chhul-l.; ṭhag l.; fareb se l.
 To *swindle* a man out of his property.—Kisī se uskā māl fareban le-l.; kisī ko
 ṭhag-kar kuchh wāl le-l.
Swindler, *n.* Ṭhag; dagā-bāz; farebiyā; jo auron ko 'amdan dhokhā de-
 kar kuchh le-le; jo jhūṭhī tamhidoñ par kisī se rupaye yā koyi chiz le-le.
Swing, *v. t.* 1.—Idhar-udhar chālānā; hilānā; ḍulānā.
 2.—Hilānā; ḍulānā; idhar udhar phernā.
Swing, *v. i.* 1.—Jhūlnā; jhūmnā; ḍalnā.
 2.—Jhūlā jhūlnā; jhūle par baṛṭh-kar jhūlnā.
 3.—Phānsī paṛnā (*Colloquial*).
Swing, *n.* 1.—Jhokā; idhar-udhar jumbish; pūng.
 2.—Laṭak; jhūm; ek jānib se dūsri jānib ko harakat.
 3.—Jhūlā; hiṇḍolā; pālnā; jhālūā
 4.—Kisī shai-i-mutaharrik kā zor yā asar.
 5.—Kūle-band rahnā; rok-ṭok (qaid) kā na rahnā; āzādī; be-
 qaidī; kushāda-peshānī se (khūb) jāri rahnā.
Swoon, *v. i.* Gas ī kā 'ālam ho-jānā; gash ā jānā; murchhā khānā; jī ḍub
 jānā; be-hosh ho-jānā; murchhā jānā; murchhā ā-jānā.
 To *swoon* away—Gash ā-jānā; murchhā ā-jānā; murchhā jānā.
Swoon, *n.* Gash; murchhā yā murchhā; gashī.
Swoop, *v. t.* Ek-bārgī ṭuṭ-kar pakar l.; urte urte pakar l.; jhapat l.; jha-
 paṭṭā marnā. [le-jānā; jhapatṭā.
Swoop, *n.* Kisī shikārī parind kā apne shikār par jhapat-kar use pakar
Sword, *n.* 1.—Talwār; shamsher; saif; teg.

2.—Laṛāyī ke zarī'e se tabāhī; barbadī jo laṛāyī se ho.

3.—Intiqām; badlā; pādāsh; saza.

4.—Hukūmat aur ikhtiyār kī nishānī.

5.—Laṛāyī; jung; nizā'; takrār; jung-o-jadal.

6.—Kisī mulk kā faujī iqtidār; fauj; ahl-i-saif.

7.—Fath aur hifāzat kī nishānī

Sworn, *pp. or f. a.*—

Sworn enemies—Jānī dushman; jin logon meñ sakht 'adāwat ho; aise dushman jinmeñ sulh (milāp) kī ummed na ho —*Sworn friends*—Jigari yā jānī dost; pakke dost; aise dost jinki dostī meñ jald lagzish na ho.

Sycophancy, *n.* Zalil qism kī khushāmad; chāplūsī; khāya-bardāri.

Sycopnant, *n.* Zillat ke sāth khushāmad k. w.; bīdshāhon aur bāge āmiyon kī khushāmad k. w.; khushāmadī; chāplūs; dhokhā d. w.; d. gī-nāz.

Sycophant, *v. t.* Khushāmad k.; chāplūsī k.; zillat ke sāth khushāmad k.; khāya-bardāri k.; be pūchhe tarah tarah kī baton kah-kar kisī ko apnā mihribān-i-hāl k.; buhtān lagānā; tuhmat d.

Sycophant, *v. i.* Khushāmad k.; chāplūsī k.

Symbol, *n.* Nishān; 'alāmat; chinbānī.

2.—Ma'nī-khez harf.

Symbolic, { *a.* Kisī nishān se ta'alluq r. w.; az-qism-i-nishān; kisī shai

Symbolical, { pardalālat k. w.; mushābahat yā nishānāt se zāhir k. w.

Symbolical delivery—(Law) Kisī shai-i-milām-shuda kī 'iwaz meñ koyī dūari shai ba-taur uskī nishān yā qāim-maqām ke de-d.—*Symbolical possession*—Qibza-i-ishtihārī.

Symbolically, *ad.* Nishānon se; 'alāmaton se; kisī shai kī khāssiyaaton batā-kar; kisī shai ko dūsi shai se tashbīh de-kar.

Symbolize, *v. i.* Sifaton yā khāssiyaaton meñ mushābahat r.

Symbolize, *v. t. 1.*—Tashbīh d.; sifaton yā khāssiyaaton meñ mutābiq k.

2.—Ek shai ko dūsi shai ke izhār kā zū'ā hawāū.

3.—'Alāmat yā nishān se zāhir h.

Symmetrical, *a.* Jisse izhār-i-munāsabat ho; mauzūniyat-i-ajzā r. w.; jiske hisse barāyī-chhutāyī ke lihāz se bāham munāsib hon (munāsabat rakhte hon); bā-andāz (andāz se); su-ḍaul; khush-qarīna; khush-us ū. [zūniyat ke sāth.

Symmetrically, *ad.* Munāsabat-i-ajzā ke sāth; khush-qarīnagī yā mau-

Symmetry, *n.* Kisī shai ke mukhtalif ajzā meñ bāham munāsabat; kisī shai ke judāgana ajzā kā barāyī chhutāyī ke lihāz se ek dūsi se munāsabat r.; kisī shai ke ajzā meñ bāham mutābaqat; munāsabat; mauzūniyat; tanāsib-i-ajzā; khush-andāmī; andāz; su-ḍaul; bā-qarīnagī; qarīna.

Sympathetic, { *a.* Ham-dardī zāhir k. w.; ham-dard; dard-sharik;

Sympatnetical, { ham-dun; dūsi ke dard gam yī ranj meñ sharik; dūsi kī tarah khud bī dard ma'lūm k. w.; dard-mand; gam-khwār; dūsi ke gam se magmūm; dūsi ke dukh se dukhī.

Sympathetically, *ad.* Ham-dardī ke tariq par; ham-dardī ke bā'is se; dard-shariki se; dil-sozi se; ham-dunī se.

Sympathize, *v. i.* Ham-dardī k.; dūsi ke ranj yā taklif ko jān-kar

khud bhī ranjida h.; dūsre kā dard-sharīk h.; dūsre ko dukhī dekh-kar ap bhī dukhī h.; dil-sozī k.; dūsre ko dukh-sukh meñ sharīk h.

☞ "Generally and properly used of suffering or pain, and not of pleasure or joy." Webster.

Sympathy, *n.* 1.—Ham-dardī; dard-mandī; dil-sozī; dūsre ko ranj gum yā taklīf meñ dekh-kar khud bhī ranjida yā magmūm h.

2.—Ham-mizājī; ham-tab'ī; dūsre kī sī tab'at r.; mizāj yā mailān-i-tab'at meñ ittīfāq. [tarahhum; taras.

3.—Jo shakhs taklīf meñ ho uspar mīhrbānī kī nazar; rahm yā
Symptom, *n.* 1.—Nishān; 'alāmat; ā'ār; woh shai yā woh bāt jo kisi dūsre shai yā bāt ke hone par dalālat kare (jissee kisi dūsre shai yā bāt kā h. pāyā jāe). [kī āmad pāyī jāo.

2.—Bimāri kī zāhiri 'alāmat; woh bāt yā 'alāmat jissee kisi maraz
Symptomatic, } *a.* 1.—'Alāmāt ke mutā'allīq; kisi dūsre shai ko
Symptomatical, } wujūd par dalālat k. w.; dūsre ke sāth wāqī' h. w.

2.—'Alāmāt ('alāmāt) ke mutābiq. [taur par.
Symptomatically, *ad.* 'Alāmāt se; āsīr se; nishānāt se; 'alāmāt ke
Syngraph, *n.* (Law) Woh nawīshā jispar kisi mu'ahade ke donoñ
yā kul farīq ke dust-ghat saht hoñ. [dūsre lafz ke hoñ; tarāduf.

Synonym, *n.* Ham-ma'nī lafz; woh lafz jisko ma'nī wahī hoñ jo kisi
Synonymous, *a.* Shai-i-wāhid par dalālat k. w.; ek hī ma'nī paidā yā
zihur k. w.; mutarādīf; ham-ma'nī.

System, *n.* 1.—Ashyā kī bā-qā'ida ijtīmā' (kisi qā'ida-i-khās ko ba-mū-jib yak-jā h.); khās khās usūl yā wāqī'āt kī ba-tarz-i-mu'qūl musalsal aur pū'ā purā dikhāyā jānā; woh kul chīzeñ jo kisi qā'ida yā mau-shā-i-'ām ke zarf'e se bāham rabt (ta'alluq) rakkeñ; kisi shai-i-kāmil ke kul ajzā kī bā-qā'ida ittīhād; nizām; band-o-bast.

2.—Qā'ida; silsila; tartīb; daul; tariq

3.—Jism; badan.

Systematic, } *a.* Bā-qā'ida; musalsal; jiskī tarkīb tartīb yā banāwat
Systematical, } meñ is bīt kī lihāz rakkeñ jāo kī kul ajzā bāham munāsabat rakkeñ aur aul shai kī manshā fant na hone pāyo.

2.—Qā'ide ke mutābiq 'amal k. w.; bā-qā'ida kār-rawāyī k. w.

Systematically, *ad.* Qā'ide se; qā'ide ke mutābiq; bā-qā'ida; silsila-wār; ba-tarz-i-musalsal; tartīb-wār.

Systematize, } *v.* 1. Bā-qā'ida murattab kar-d; qā'ide ke mutābiq
Systemize, } durust k. yā tartīb d.; kisi silsile par kar-d.; silsila-wār kar yā banā d.

T.

[chiknā ho; takhtī; sillī

Table, *n.* 1.—Koyī musattah shai; kisi chīz kī tukrā jo patlā chauras aur

2.—Mez—jaise khāno kīm karne yā likhne kā.

3.—Khānā jo mez par chunā jāe; khāno kī chīzeñ jo mez par khāno kī garaz se rakkeñ jāeñ; khāno-pino kī chīzeñ.

To keep a good table—Logon ko 'umda (achehā) khānā khilānā; achehī achehī khāno-pino kī chīzeñ mez yā dastar-khwān par muhāyā k.

4.—Woh ashkhās (log) jo khāno ke waqt mez ke gird jur' (baithē) hoñ; jo log ikatthē ho-kar mez yā dastar-khwān par khāyeñ-pīyeñ.

5.—Lauh; tukhta yā takhtī; patiyā.

6.—Taswir; woh musattah shai jispar kisi chīz kī shabih ho.

7.—Fihrist; jo mazāmī-ī kisi kitāb' meñ mundarj hoñ unki fihrist ba-qaid-i-safha; jin khās khās bātoñ kā kisi kitāb wagura meñ maz-kūr ho unki fihrist; naqsha; fard.

A table of contents—Fihrist-i-mazāmīn

To lay on the table—Koyī tahrīk yā report (riport) wagaira kisi majm'e ke sadr-ūi-hiñ ke rū ba-rū pesh k.; rāe de-kar kisi tahrīk wa'aira kī tajwiz ko multawī kar-d.—To serve tab'les—Qurabī ke liye rāziqa baham pahunchāñ; garibon ko khāñā taqsim k.—To turn the tables—Mutunāzī'in kī hālat ko badal d.; kisi nizā' meñ hār-jit ke qarīne mutagāyir kar-d. ya'ni jiske hārne kī unamed ho use jitā d. aur jiske jitne kā dhang ho use harā d. [yā qāim kar-d.

Table, v. t. Fihrist banā d.; naqsha banā d.; fard banā kar usmeñ darj Table-land, n. Ūñchī ham-wār zamīn. [waqt ho.

Table-talk, n. Khāne ke waqt kī oāt-chit; guftgū jo khāñā khāne ke Tabular, a. Khānoñ meñ tartīb diyā huī; naqshe meñ bharā huā.

A tabular statement—Naqsha jismeñ khāne banā-kar bhar diye jāñ; naqsha. Tabulate, v. t. Naqsha banāñ; naqsha khāñch-kar usmeñ darj kar-d.

Tacit, a. Jo zihn meñ ho par zāhir na kiyā jāe; bātinī; jiskā izhār mahz sukūt se ho; jo zimuan samajh liyā jāe; zimnī.

Tacit consent—Khāmōshī (chup rahne) ke zarī'e se mauzūrī; razā-rāndī jo i'tirāz ke pesh na karne se samjhi jāe.

Tacitly, ad. Sukūt yā sukūt-warzī se; chup rah-kar; khāmōsh rah-kar yā khāmōshī se; zimuan; na bolne yā i'tirāz pesh na karne se.

Taciturn, a. Chupā; jo 'ādatan chup rahe; jiskī 'ādat bātoñ karne kī na ho; jo kisi se na bole (bātoñ na kare); pumba-dahan; kam-sakhun; maunī.

Taciturnity, n. Sukūt; pumba-dahnī; 'ādatan kisi se na bolnā; chup-pā-paū; bāt-chit meñ khiñchā rahnā.

Tack, v. t. 1.—Bāndhnā; joñā; milānā; lagā d.; mulhiq kar-d. [tāñknā. 2.—Si-kar ikaṭṭhā kar-d.; natthī kar-d.; munsalik k.; gāñthnā;

Tacking, n. (Law) Jo mu'āhadāt-i-rihu mukhtalif waqtoñ meñ hoñ nukā ijtīmā'. Aisi hālat meñ tā-waqte kī kul rihnoñ kā infikāk na ho le kisi kharidār-i-darimiyanī kā da'wā pesh nahī ho-saktā.

Tact, n. Khās qism kā fan; kisi kām kī khās qābiliyat yā liyāqat; dān kī sūjh (bātoñ kī bārik samajh); hālat (yā hālat-i-maujūda) ke lihāz se bātoñ ke fi-l bādīha samajhne aur kār-rawāyī karne kī quwwat; shu'ūr; zīrakī; chaturāyī.

Tag, v. t. 1.—Ghundī yā ghundiyāñ lagāñ.

2.—Ek chīz ko dū-ri chīz meñ joñā; ba-taur tatimme yā zamīme ke wasl k. (milā yā joñ d.); lagāñ; joñā; bāndhnā.

Tag, v. i. Khūb pichhā k.; dum ke pichhe lage rahnā.

To tag after a person—Kisi shakhs ke pichhe lage rahnā.

Tail, n. 1.—Dum; pūñchh.

[pichhlā hissa.

2.—Kisi shai ke niche kā hissa; adnā hissa; tufail yā tufailī;

3.—Koyī chīz jo dūr tak laṭaktī rahe; dumbāl yā dumbāla; pū-chhallā; dum-gazā. [meñ raheñ.

4.—Ham-rāhī log; jo log kisi ke sāth raheñ; jo log kisi ke jilau

To turn tail—Dum dabā-kar chal d.; bhāg jāñ; rafūchakkar ho-jāñ.

Taint, v. t. 1.—Koyī aisi shai milā d. jisse tabī'at ko nafrat ho yā jo muzir khwāh zahrīlī ho; bigū d.; kharāb kar-d.; ganda kar-d.; zahr-ālūd kar-d.; sammīyat paidā k.; sarā d.; ubsā d.

- 2.—Dhabbā lagānī; dāg lagānā; futūr dālnā. [jānā.
Taint, *v. i.* 1.—Bigar jānā; kharāb ho jānā; kisi shai-i fāsīd se chhū
2.—Sar jānā; ubas jānā; bigar jānā.
Taint, *n.* 1.—Dhabbā; dāg.
2.—Gandagī; asar-i-bad; kharābī; najāsāt; burāyī; bigār.
3.—Dig; duabbā; kalauk kā tīkā; be-ābrūyī; nek-nāmī par harf.
Taintless, *a.* Be-dāg; be-'aib; pāk; sāf; pākīza.
Take, *v. t.* 1.—Jo kuchh koyī de nse le-l.
2.—Khush yā nā khush h; bhalā yā burā mānnā.
He takes it in good part—Woh fulān amr par khush hotā hai; use fulān bāt
bhalī ma'lūm detī hai H: takes it very ill—Woh bāt use bahut buri lagtī
hai (uspar woh bāt hī nā-khush hotā hai).
3.—Dhikhā d.; fureb d.; chhalnā; thagnī. [dīlūā.
4.—Pakṛ le jānī; giriftār k.; qaid k.; qaidī banīnā; ban l meñ
5.—Parefta k.; khush k.; moh l.; har l.; bas meñ kar-l.
6.—Jāl wagair meñ phānī l.; phande meñ phūnīnā; pakarūā.
7.—Kisi khīś ma'nī meñ samajhnā; ba-taur ma'nī mīfthūm yā mu-
l take yur māning—Mañ tumbhārā matlab samajhtā hūā, [rād ke samajhnā.
8.—Lagānā; sarf k.; kām meñ lānā. [sarf-i-auqāt k).
To take time for deliveration—Soch-bichār meñ waqt lagānā (gaur-o-fikr meñ
9.—Manzūr k.; rāzī k.; mānnā; ta'mīl k.
To take a person at his word—Kisi shakhs kā kahnā mauzūr k. (uske kahne
par 'amal k. yā usko mutābiq k).
10.—Qūim aur ikhtiyār k.; qūim kar-ke uske mutābiq kār-rawāyī k.
To take a resolution—Koyī rāe yā tajwīz qūim kar-ke uske mutābiq kār-
11.—Pakarūā; lenā; lagānā. [rawāyī k.
To take one by the hand—Kisi kā hāth pakar l.—To take in the arms—God
12.—Qubūl k.; ikhtiyār k.; pakarūā. [meñ l.; ham-āgosh k.
To take a form or shape—Koyī sūrat yā shakl pakarūā.
13.—Lenā; kashish ke zarīe se hāsīl k.
To take revenge—Badlā l.
14.—Khānā yā pīnā—jaise gizā yā dawā.
To take food—Khānā khānā.—To take a glass of wine—Ek gilās sharāb pīnā.
15.—Chū l.; pāsā id kar-ke le-l.; muntakhab kar-ke l.
Take what you please—Jo chāho chū lo (pasand kar-ke le-lo).—Take your
choice—Jo pasand āye le-lo; apne hasb-khwāh le-lo.
16.—Naql k.; utārā utārūā; dūsre kī shabīh utārūā.
17.—Qabūl k.; ijā k.; inkār na k.; lenā yā le-l.
18.—Dākhīl k.; lenā.
19.—Honā; ma'lū n k.
To take delight—Khush h; khushi ma'lūm k.
20.—Tahannūl k.; matahammul l.; bardāshht k.; begair burā
māne suhnā; nā-khush na h. [mānnā.
To take a joke—Hañsī yā thāṭṭhe kī bāt bar-dāshht k; hañsī par burā na
21.—Mīn l.; taslīm kar-l.; ba-taur sach ke mān l.; gair-i-mutanā-
zī'a tasawwur kar-l. [ke mān l.
To take a thing for granted—Kisi bāt ko farz kar-l.; kisi amr ko ba-taur shīh
22.—Qiyās khayāl yā tasawwur k.; apnī dānist meñ samajhnā;
23.—Charhūā; ānā; giriftār yā mabtalī k. [samajhnā.
To be taken with a fever—Bukhār ānā; bikhā meñ mubtalā h.
24.—Kirāye par l.; lagān dene ke wā'de par l.

To take a house for a year—Ek sāl ke liye makān kirāye par l.

25.—Khinchnā yā banūnā—jaise taswīr.

26.—Fath kar-ke apne tābi' kar-l.; ba-zor apne qabze meñ kar-l.; jīt kar apne qabze yā iḡhtiyār meñ kar-l.

27.—Dekh paṛnā; hāl khulnā; inkishāf-i-hāl h.; zāhir ho-jānā.

He was taken in the very act—'Ain hālat-i-irtikāb-i-fi'l meñ use logoñ ne dekh liyā (uskā hāl khul gayā)

28.—Lagnā; darkār h.; zarūr h.; chāhā jānū; matlūb h. [agatā hai.

It takes so much cloth to make a coat—Ek koṭ ke bauāne meñ isqadar kapṛā

To take away—Le-l.; chhin l.; mahrūm k.; dūr kar-d.—To take care (a) Fikr r.; fikr-mand h. (b) Khabar-dār rahnā; hoshyār rahnā; chaukas rahnā.—To take care of—Nigrān rahnā yā nigāṇi k.; apni hifāzat yā muhāfazat meñ r.—To take a course—Koyi tarīq iḡhtiyār k.; talbireñ 'amal meñ lānā.

To take one's own course—Apni tajwiz ke mutābiq (apne hasb kḡwāh) kār-rāwāyī k.; jo kuchh apne jī meñ āye waisāhi k.—To take down (a) Ghaṭānā;

zer yā zer-dast k.; toṛnā; dabānā. (b) Pi jān l. (c) Girā d.; dhā d.; utār d.; toṛ d. (d) Likh l.; qalam-band k.—To take from—(a) Le-lenā; chhin l.; mahrūm k. (b) Mīnā kar-d.; ghaṭā d.; waz' kar-l.; bād d. (c) Bā'i-i-

hāt k. b.; be-ābrūyī karānā.—To take heed—Hoshyār h.; khabar-dār h.; iḡhtiyār k. yā r.—To take heed to—Kisi shai ki taraf iḡhtiyār ke sāth tawajjuh k.—To take hold of—Pakar l.; kisi shai par qāim k.—To take in—(a) Gher l.; muhit k.; chāon taraf se band kar-d. (b) Shāmil k.; dākhil k. (c)

Dagā d.; dhokhā d.; fareb d.; ṭhagū (Colloquial). (d) Dākhil k.; bhitar āne d.; bhitar pāiṭhne d.—To take in hand—Uṭhānā; zimmā yā bīṛā uṭhānā; kisi shai ke anjām karne ki koshish k.—To take notice—(a) Lihāz k.;

ḡhāz tawajjuh ke sāth lihāz k. (nazar k. yā dekhnā) (b) Kisi fi'l se yah sā-bit k. ki lihāz huā; kisi shai ki nisbat kuchh kahū yā apni rāe zāhir k.—To take oath—Half uṭhānā; 'adālat ke qā'ide ke mutābiq haif l.—To take off—(a)

Kisi shai par se haṭā d.; utār l.; upar se utār yā haṭā l. (b) Kāṭ l.; jaise sar yā koyi 'uzw (c) Le-lenā-jaise jān. (d) Rad kar-d.; zāl kar-d.; bātīl kar d. (e) Haṭā d.; khainch l.; pher d. (f) Pi-jinā; khainch jānā. (g) Kharid k.;

tijārat meñ l. (h) Naql uṭārnā (shabih baṛānā); musannā taiyār k.—To take out—(a) Nikāl l.; judā kar-d.; mīnā kar-d. (b) Haṭā d.; dūr kar-d.; sūf kar-d.; mīṭā d.; chhuṛā d.—To take part—Sharik h.—To take part with—Kisi

ke sāth sharik h.—To take place—(a) Wāqi 'h.; honā; zuhūr yā wuqū' meñ ānā. (b) Asar-pazīr h.; ḡlīb ānā.—To take effect—Muaseir h.; jis natīje kā h. maqsūd ho wahī paidā k.—To take root—(a) Jaṛ pakāṛnā; ji-kar baṛhṇā. (b) Qāim ho-jānā jaise usūl.—To take up—(a) Uṭhānā. (b) Kharid k.; qarz

l. (c) Lenā; lagnā; masrūf karānā. (d) Pakāṛnā; giriftār k. (e) Taslīm k.; bāwar k. (f) Sarzanish k.; la'nat-malāmat k. (g) Jahāñ se dūsrā chhoṛe wahīñ se shurū' k. (h) Lenā; lagnā; bharnā. (i) Apne zimme l.; dūsrē ki 'iwaz kisi bāt ko khud k. (uskā inṣirām k.). (j) Iḡhtiyār k.; qabūl k. (k)

Tahsil k.; wusūl k.; tang-talabī ke sāth l. (l) Rupaye de-kar l.—To take arms or to take up arms—Laṛāyī shurū' k.; laṛ-kar muqābala k.—To take upon one's self—(a) Zimma uṭhānā; bojh (bār) uṭhānā; apne upar l. (b) Kḡhud qabūl kar l.; apne upar gawārā kar-l.—To take sides—Jin do farīq meñ nizā'

ho unmeñ se ek taraf ho-jānā; ek jānib ho-jānā; ek farīq ki shirkat iḡhtiyār kar-l.—To take to heart—Dil par lagnā yā choṭ k.; kisi shai kā asar diḡ

par bahut hī ma'lūm k.—*To take advantage of*—Yakāyak pakar l.; kisi achchhi bāt se is tarah naf' uṭhānā ki usse dūstre ko zarar pahuñche.—*To take the advantage of*—Jo koyī naf'e kī bāt pesh āye usse faida uṭhānā.—*To take air*—Khul jānā; 'awām par zāhir ho-jānā; fāsh ho jānā jaise kisi rāz (bhed) kā.—*To take a course*—Kisi khās samt ko chalnā; kisi khās tarz kī kār-rawāyi shurū' yā iḥtiyār k.—*To take leave*—Rukhsat h.; alwidā' kahnā; chhor-nā; bidā h.—*To take breath*—Dam l.; dam mār-nā; sāns l.; mahnat ke ba'd dam lene ke liye zūrā ruk yā ṭahar jāna; tar-o-tāza h.; jī bahlānā; sustānā.—*To take aim*—Nishāna lagānā; shist lagānā yā bāndhnā.—*To take along*—Le-jānā; liye chale jānā

Take, v. i. l.—Pakar-nā; lag jānā.

[tāsir r.

2.—Jis asar kā paidā h. maqsūd ho waisāhī asar paidā k.; aslī

3.—Khush k.; maqbūl h.; pasand ānā; bhānā.

4.—Rāh l.; kisi samt ko chal d.; koyī rāh pakar-nā; chalnā; jīnā: sidhārnā; rāsta l.; kisi bāt meṁ lagnā (usmeṁ apnī tayīn lagānā yā masrūf k.)

To take after—(a) Pairawī k.; jaisā dūstrā kare waisāhī k.; kisi kī dekhā-dekhi k.; naql k.; taqlid k.; tatabbu' k. (b) Mushābahat r.; mānind h.; dūstre kī tarah (uskā sā) h.—*To take in with*—Koyī tariq iḥtiyār k.; kisi bāt meṁ lagnā.—*To take on*—(a) Nibāyat hī udās h. (b) Kisi dūstre kī haisiyat iḥtiyār k.; dūstre kī si kār-rawāyi k.—*To take to*—(a) Kisi shai meṁ lagnā; kisi bāt meṁ dil lagānā; kisi bāt meṁ shauq se lagnā (uskā mashtāq h.); kisi shai meṁ lag jānā yā usmeṁ tabi'at lagānā. (b) Koyī tariq iḥtiyār k.; kisi shai meṁ apnī tayīn masrūf k. (usmeṁ masrūf h.)—*To take up*—Kha-yāl k.; sochnā.—*To take up with*—Qanā'at ke sāth qabūl k.; qānī' h.; bilā-'uzr qabūl kar-l.; chupchāp mān l.; sabr ke sāth qabūl kar-l.

Taking, n. l.—Taḡābuz: qabza kar-l.; pakar; girift; taākḥuz.

2.—Intishār; pareshānī; ghabrāhat; saqcha.

Tale, n. l.—Qissu; kahānī; hikāyat; dāstān; masnū'ī yā jhūṭhā bayān; kisi sānihe ke muta'alliq juzziyāt kā bayān.

2.—Jo kuchh zabānī kahā jāe; zabānī bayān.

[nahīn.

3.—Tī'dād jo shumār se qāim ho; gintī; shumār; māp yā wazn

Tale-bearer, n.—Chugal-ḥor; gammāz; lutrā; be-pūchhe-pāchhe tarah tarah ke hālāt kahne w.; gustākḥāna tarah-ba-tarah kī khabareṁ kahkar apnī behūdagī se logoṁ ke darmiyān futūr paidā k. w.

Tale-bearing, n.—Gammāzī; chugal-ḥorī; lutrāyī yā lutrāpan.

Talent, n.—Zihnī qābiliyat 'ām isse kī jibillī ho yā hāsīl kī huyī; liyāqat; fahm-o firāsāt; jauhar; gun; kār-o-bār wagaira meṁ khās qism kī qābiliyat; kisi kām ke anjām kā shu'ūr.

Talented, a.—Liyāqat r. w.; zī-liyāqat; sāhib-i-liyāqat; qābil; laiq; laiq-o-faiq; hunar-mand; gunī; sāhib-i-shu'ūr; zī-shu'ūr.

Talk, v. i. l.—Be-takallufāna bātechit k.; milansirī se bolnā-chālnā; āpas meṁ bātechit k.; guftgū k.

To talk with a person—Kisi se bātechit k.; kisi se be-takallufāna bolnā-chālnā.

2.—Baknā; bar-barānā; behūdagī ke sāth bātechit k.; gustākḥāna

3.—Bahs k.; dalil k.; qāil-ma'qūl k. [guftgū k.; baklak k.

To talk of—Bayān k.; zikr k.; mazkūr k.; charohā k.; kisi kī nisbat kuchh kahnā.—*To talk to*—Salāh d.; kisi nek kām kī targib d.; āhistagī se chashum-nūmāyī yā sar-zanish k.; dhire se dāntnā; āhista se samjhānā (*Colloquia*).

Talk, v. t. 1.—Achehhi tarah se bolnā; bilā-takalluf bolnā; guftgū meñ kām meñ lānā. [tarah se] bātehit k.

To talk English—Angrezi bolnā; Angrezi zabān meñ bilā-takalluf (achehhi 2.—Kahnā; bolnā; baknā.

To talk non-ense—Behūda baknā; lā-ya'ni baknā; wāhiyāt bāteñ kahnā; aisi bāteñ kahnā jinke kuchh ma'ni na hoñ.

3.—Bātehit meñ gāwānā bitānā yā guzrān d.

Often followed by away.

To talk over—Kisi shai ki nisbat guftgū k.; kisi amr ke muta'alliq bātehit k.; kisi bāb meñ gaur-o-tajwiz k.; bahs k.; āpas meñ kahnā-suanā.

Talk, n. 1.—Bātehit; guftgū; ham-kalāmī; āpas meñ bolehl; bāt; jo kuchh ek shakhs ma'mūlī bātehit meñ dūse se kahē; do yā zāid ashkhās ki bāhamī guft-o-shunūl.

2.—Afwāh; khabar; shuhra; gap. [kareñ; guftgū kā mazmūn.

3.—Manshā-i-kalām; woh shai jiski nisbat log āpas meñ bātehit

Talkative, a. Bahut bāt karne kā'ādi; onkī; bakwādi; bātūnī; bis-yār-go; fuzūl-go; daūda-dahan; baṛbaṛyā.

Talkativeness, n. Bak; bakwād; bisyār-goyī; fuzūl-goyī; bahut bakne ki 'adat; bātehit meñ bahut bolne ki 'adat; behūda goyī.

Talker, n. 1.—Bāt k w.; jo be-takalluf yā achehhi tarah se guft-gū kare; khush-taqir; khush-kalām.

2.—Jo shakhs bahut bāt kare; bakwādi; bakki; dīng-mārne w.; shekhi-bāz. [lamchhar.

Tall, a. 1.—Qad meñ ūñchā; darāz-qad; lambā; lāūbā aur dublā-patlā;

Tally, v. t. Mutābiq k.; munāsib k.; dūse ke hasb-i-hāl k.; meñ milānā yā meñ khilānā; munāsabat paidā k.

Tally, v. i. Munāsabat r.; munāsib yā mutābiq h.; meñ khānā; hasb-i-

Followed by with. [hāl h.; chaspān yā mauzūn h.

Tame, a. 1.—Jiski asli wahshat aur bhayn jātī rahī ho; jo ādmī se parach jāe; rām; paluā; hilā huā; rachā; gharelā; kṛhānagi; jo insān se mānūs ho-jāe.

2.—Dabā huā; zer-dast; pazhmurda-khātir; be-dam.

Tame, v. t. 1.—Hilā l.; mānūs kar-l.; rām kar-l.; wahshat dūr kar-ke apne tābi' (apne bas meñ) kar-l.; wahshī ko rām kar-l.; paluā banā l.; rachānā; halīm aur mānūs banā d.; mutī' k.

2.—Dabā d.; firo kar-d.; zer k.; maglūb k.; ubharne na d.

3.—Muhazzab banānā; tahzīb sikhānā; shāista k. yā banānā.

Tamely, ad. Burdbārī se; frotanī se; bilā-ta'arruz; bilā-muzāhamat; zillat ke sāth; kamīnoñ, ki tarah; gūlāmoñ ki mānind; bilā-izhār-i-khushūnat; begair kāñ hilāye; gardan nichī kar-ke; nā-mardi se.

Tameness, n. Burdbārī; hilm; bilā-'uzr 'itā'at; taubin yā zarar kā zillat ke sāth tahammul (uskā sahnā); kam-himmatī; past-himmatī; buz-dili; nā-mardi.

Tamper, v. i. 1.—Dast-andāzi k.; khafif khafif āzmāish k.; bilā-zarūrat chherchhār k.; nā-baq hāth dāluā; nā munāsib ta'iq par mudākhlat

2.—Khufyatān kār-rawāyī k.; sāzish k.; rishwat d. [k.; chhernā.

To tamper with a document—Kisi dastāwez yā kūgaz meñ ja'l banānā (usmeñ kuchh baṛhā ghaṭā yā badal d.); kisi wasiqe ke alfāz yā hurūf meñ radd-o-badal k. (tahrif k.)—To tamper with a witness—Gawāh ko phoṛ d. (use apnā kar-l.; milā l.); gawāh ko sikhā-parhā ke bigṛ d.

Tangible, a. 1.—Jo chhūne meñ ma'lūm de; jo lams se mahsūs ho-sake; mumkinu-l-mass.

2.—Jo hāth ā-sake yā hāth lag-sake; jo fauran zīhn meñ ā-sake; jiskī nisbat 'amul-darāmad (kārrawāyī) ho-sake; wāqī'i; m'iqūl.

Tantalize, v. t. Tarsānā; lalchānā; luhānā; diq k.; tang k.; nihāyat hī māyūs k.; aisi ummedoñ paidā kar-ke hairān k. jo kabhī bar na āyeñ; sabz-bāg dikhānā; kisi achchhī shai ko dikhā-kar uskā shauq paidā karā d. par usse shāiq ko hamesha mahrūm r.

Tantumount, a. Barā bar; musāwī; ham-waq'at; ham ma'nī

Silence is sometimes tantamount to consent—Sukūt se ba'z waqt razā-mandi pāyī jātī hai; al-khano-hī nim-razā

Tap, v. t. 1.—Kisi chhoṭī chiz se mārṇā; bahut āhista se mārṇā; 2.—Jūte meñ nayā talī charḥānā [āhista (dhīre se) chhūnā.

Tap, v. i. Khaṭkhaṭānā; thapthapānā. [dastak dī.

He tapped at the door—Woh kewār khaṭkhaṭā'ā thā; usne darwāze par

Tap, n. 1.—Zarb jo āhista se lagāyī jāe; zarb jo kisi chhoṭī chiz se 2.—'Talā; talī. [pahunchāyī jāe; thapki; dhap; thāp.

Tapis, n.—

Upon the tapis—Zer-i-tajwiz; gaur meñ; jiskī nisbat gaur-o-tajwiz pesh ho

Tardily, ad. Āhista-āhista; āhista-ihista; dhīre-dhīre; jald yā tez nahīn; tez qadmī se nahīn.

Tardiness, n. Āhista-gī; dirangī; sustī; der; nā-razāmandī; taassuf (pachhtāwā) jo sustī se zīhir ho; be dilī; dhilāpan.

Tardy, a. 1.—Sust; āhista-gī ke sath (āhista-āhista) chaluñ w.

2.—Der ke sath h. w.; jo waqt-i-munnāsib par na ho; jismeñ ta-waqquf ho; koyī kām ba-der k. w.; waqt-i-munnāsib par kām na k. w.

Tare, n. Jis pipe thailē yā bartan wagaira meñ koyī jins ho uske wazu kī wāj se us jins ke wazu yā miqdār meñ kamī; miñhāyī yā muj-rayī jo bechne w. khurīdār ke haq meñ us pipe sundūq yā bartan wagaira ke wazu ke bābat jins ke wazu se kar-de jismeñ woh jins ho; kardā; dharā yā dharā. [weight." W. öster.

“When the tare is deducted, the remainder is called the net

Tariff, n. Us-mahsūl kī fihrist jo saudāgārī ke māl par uske kisi maqām meñ āne yā ek maqām se dū-se maqām par bheje jāne kī hālat meñ diyā-jāe; mahsūl kī nirkh nāma.

Tarnish, v. t. 1.—Mailā kar-d.; gard-o-gubār se kharāb kar-d.; kisi shai kī chamak ko ghaṭā yā mitā d.; kisi shai ke āb-o-tāb ko kam yā zāl kar d.; kisi shai ko kuchh kuchh yā mutlaq be-āb kar-d.

2.—Jo shai be dāg rahī ho usmeñ dāg yā dhabbā lagī d.; kisi shai kī safāyī ko ghaṭī yā mitā d.; dāg lagānā; dhabbā lagānā.

To tarnish reputation or honour—Nek nāmī yā 'izzat meñ dāg lagā d.; bad-nām yā be-ābrū kar-d.

Tarnish, v. i. Be-āb ho-jānā; āb-dārī kī jātā rahnā; dhuñdhilā ho-jānā; sivāhī daur jānā; kālā par jānā; andhā ho-jānā.

Tarry, v. i. 1.—Thahrā rahnā; muntaẓir rahnā; kisi kī intizār meñ thahrā rahnā. [kar-d.

2.—Der k.; tākhīr k.; tawaqquf k.; tāl d.; jānā yā ānā multawī 3.—Thahrnā; rahnā; qiyā u k.; ṭiknā; rah-jānā.

Tart, a. 1.—Khaṭṭā; tursh; tez; karṇā; jiskā zāiqā tez ho; talḥ.

2.—Tez; sakht; karā; shadid; jismeñ jhallāhat pāyī jāe.

A tart reply—Sakht yā karā jawāb; jawāb jo jhallāhat ke sāth diyā jāe.

Tartly, ad. Tezī se; sakhtī se; karayī se; jhallāhat ke sāth yā jhallākar; tursh-rūyī se.

Tartness, n. 1.—Talāhī; turshī; khattāpan; zāiqe ki tezi.

2.—Sakhtī; karāyī; shiddat; tezi.

Task, n. 1.—Kām jo dusrā kisi ke muta'alliq kare. Iskā itlāq aksar aise kām par botā hai jiskī koyī had mu'ayan kar di-jāe.

2.—Kām; shagl; kām jo dusrā ūthāye.

3.—Aisā kām jo girān-bār ho (bojh mu'lūm de); bār; bhār.

To take to task—Jhīraknā; sarzanish k.; la'nat-malāmat k.; dāṭhnā; chashm-numāyī k.; āre hāth l. [uskī chashm-numāyī

To take one to task for idleness—Sunī ke liye kisi ko dāṭhnā (use jhīraknā yā

Task, v. t. 1.—Kisi ke zimme koyī kām k.; kisi ke liye koyī kām muqarrar k.; kisi se kahūā ki tum itnā kām yā isqadr mihnat karo.

2.—Kisi par kisi kām kā bojh dāluā; kisi par koyī sakht yā andāz se ziyāda bār (bojh) dāluā.

Taste, v. t. 1.—Zabān par rakh-kar yā zabān se chhulā-kar kisi shai kā imtihān k.; kisi shai kī miqdār-i-qulīl muñh meñ rakh-kar uskā zāiqe ma'lūm k.; chakhnā; maza ma'lūm k.; swād l.; zāiqe dekhnā ye l.

2.—Thorā se khā kar imtihān k.; koyī chīz thorī si khā l.

3.—Wāqī'ī imtihān kar-ke kisi shai se wāqifiyat hāsil k. (usse wāqif h.); imtihān k.; āzmānā; tajrība k.; bhugatnā [ūthānā; lazzat l.

4.—Kisi shai kā maza ūthānā; kisi shai ke tasarruf se khushī

Taste, v. t. 1.—Khāne 'gizā) kā zāiqe muñh se daryāft k. yā l.; khānā yā pinā; sirf thorā sā khānā yā pinā

To taste of each kind of wine—Thorī thorī har qism kī sharāb pinā.

2.—Koyī khās maza r.; koyī khās sifat haisiyat yā nau'iyat r.; kisi khās qism kī kaisiyat paidā k. yā r.

3.—Maza ūthānā; zāiqe chakhnā; imtihān k.; mutalazziz h.

4.—Thorā thorā baratnā; qillat ke sāth mutasarrif h.

Taste, n. 1.—Zāiqe-cha-hī; chakhnā; chāṭ.

2.—Kisi shai kā zāiqe yā maza jo use zabān par rakhne se ma'lūm ho; zāiqe; maza; swād (correctly swād); lazzat. [tabī'at ko hāsil ho.

3.—Kisi shai kā maza jo dil ko hāsil ho; lazzat-i-rūhānī; lutf jo

☞ "In this sense, the word is now followed by *for*. 'He had no taste for glory.' When followed by *of*, the sense is ambiguous, or rather it denotes experience, trial." Webster.

4.—Tamīz; wuqūf; māsān ke kāmōñ kī khūbiyōñ ke samajhne aur usse haz ūthāne kī quwwat; funūn wagaira ke muta'alliq san'atōñ kī khūbiyōñ kī tamīz kī quwwat; sulīqa; mazāq; ras.

5.—Tarz; dhang; dhab; uslūbī; qarīna; taur.

In good taste—Khush-uslūbī ke sāth; achchhe tarz par; achchhe taur se. [jāe

6.—Bāngī; namūna; tukrā; chh. ṭī sa tukrā jo khāyā yā chakhā Tasteful, a. 1.—M. ze-dār; zā. qe-dār; khush zāiqe; swādik; salonā.

2.—Jismeñ mazāq pāyā jāe; jisse izhār-i-mazāq ho; jo mazāq yā khush uslūbī ke sāth ho; jisse tamīz zāhir ho. [tamīz ke sāth.

Tastefully, ad. Mazāq ke sāth; khush-uslūbī ke sāth; achchhe dhab se;

Tasteless, *a.* 1.—Jismen koyi maza (sawād) na ho; phikā; siṭhā; be-lazzat.

2.—Be-haz; be-lutf; jismen khushi paidā karne kī quwwat na ho; jismen ras na ho; niras. [khūb samajh sake.

Tasty, *a.* 1.—Sāhib-i-mazāq; khush-salīqa; jo har shai kī khūbī ko

2.—Nafis; 'umda; pākiza; jo mazāq ko sāth banā ho.

Taunt, *v. t.* Kalimāt-i-sakht kahū; sakht-sust kahnā; burā bhalā kahū; la'nat-malāmat k.; sar-zanish k.; ta'na d.; ta'na mārṇā; jhirknā; lathernā; gālī d.

Taunt, *n.* Sakht-sust; kalimāt-i-sakht; burā-bhalā; nihāyat karī karī bāteṅ; sakht la'nat-malāmat; ta'n-tashnī.

Tauntingly, *ad.* Ta'ne ke sāth, tauzan; la'nat-malāmat ke sāth; maz-hake ke taur par; gāliyān de-kar; tauhīn ke sāth.

Tautologic, *a.* Jismen takrār-i-lafzī ho; jisse ek hī ma'nī paidā hoṅ;

Tautological, *a.* jismen ek hī bāt mukarrar-sikarrar kahī jāe; jismen ek hī bāt kā i'āda kiyā jāe; mukarrar.

Tautology, *n.* Ek hī mazmūn kā i'āda jo mukhtalif alfāz ke zarf'e se kiyā jāe; alfāz yā 'ibarat ko tabdīl kar-ke ek hī bāt kā bilā-zarūrat bār-bār kahnā; takrār; takrār-i-alfāz.

Tawdry, *a.* Nihāyat khush-numā aur khush rang par nafis yā lutf nahīn; jismen nakhrā-tillā bahut kuchh ho par aslī husn (khūb-sūrtī) na ho.

Tawny, *a.* Sānwālā; jhānūrā; gandum-rang.

Tax, *n.* 1.—Mahsūl jo arāzī makānāt ghoron maweshiyon yā peshe waghaira par lagāyā jāe; ṭikas; kar; mahsūl; khazāna; khirāj; fota.

An annual tax—Sālāna mahsūl; mahsūl jo sāl-ba-sāl adā kiyā jāe.—*A perpetual tax*—Dawāmī mahsūl; mahsūl jo hamesha adā karnā pare yā hamesha qāim rahe.

[anjām kisi mā-taht se muta'alliq kiyā jāe.

2.—Kām jo kisi mā-taht ke zimme kiyā jāe; koyī khās kīm jiskā

3.—Bār; kām jo kisi par bār (bojh) ho; kām jo kisi ko nā-guwar ho.

4.—Ilzām; ittihām; tuhmāt.

Tax, *v. t.* 1.—Mahsūl lagānā yā qāim k.; ṭikas lagānā; khirāj lagānā.

2.—Bojh dālnā; bār dālnā.

[ke kharche kī tī'dād.

3.—'Adālat ke ikhtiyar se tashkīh yā qāim k. jaise kisi muqaddame

4.—Ilzām lagānā; tuhmāt lagānā; sarzanish k.

☞ Usually followed by *with*, rarely by *of*.

Taxable, *a.* 1.—Jispar mahsūl lag sake (lagāyā jā-sake); jispar qānūn ke rū se mahsūl kī tashkīh ho-sake

[āid ho-sake.

2.—Jo 'adālat se qānūn ke mutābiq mudda'ī yā mudda'ā 'alaih par *Taxable costs*—Kharcha jo qānūn ke mutābiq 'adālat se kisi farīq-i-muqaddama par qāim ho-sake.

Taxation, *n.* 1.—Tashkīh-i-mahsūl; mahsūl lagānā; kisi riyāsat kī ri'āyā par uskī jānib se mahsūl yā mahsūlon kī lagāyā jānā.

2.—Tashkīh-i-akhrajāt-i-'adālat; 'adālat ke kharche kā kisi farīq-i-muqaddama par qāim k.

Tax-free, *a.* Mahsūl se barī; jisko yā jispar mahsūl na denā pare.

Teach, *v. t.* 1.—Sikhānā yā sikhānā; batānā; āgāh k.; khabar d.; kisi ko us shai se wāqif k. jiskā 'ilm use pahile na rahī ho (jo woh peshtar na jāntā rahā ho). [shai se wāqif k.; kī bāt se āgāh k.

2.—Ta'lim kī girāz se koyī masula usūl yā bāt batānā; batānā; kisi

3.—Ta'lim d.; mu'allim kī kīm (mu'allimī) k.; sikhānā-parhānā; likhānā-parhānā; tarbiyat d.; kisī ko uske likhne-parhne meñ hidāyat k.; kisī kī silsila-i-dars tai karā d.

4.—'Ādi k.; khū-gar k.; mānūs k.; 'ādat dāl d.

5.—Ittilā' d.; muttālī' k.; pahilo se khabar d.; batānā; sikhānā.

Teach, v. i. Ta'līm d.; mu'allimī k.; sikhānā-parhānā.

Teachable, a. Sikhāye jāne ke lāiq; jo sikh sake; tarbiyat-pazīr; jo jald sikh jāe.

Teacher, n. 1.—Ta'līm d. w.; mu'allim; mudarris; ustād; miyāñjī; gurū.

2.—Dīnī ta'līm d. w.; dīn kī bitēñ sikhāne w.; wā'iz; pīr; murshid;

Teaching, n. Ta'līm; tarbiyat; sikhānā.

[gurū.

Tear, n. Ānsū; āshk; āns; qatra-i-ashk; ānsū kī būnd. [choñthnā.

Tear, v. t. 1.—Phāñnā; chāk k.; chīrnā; chithuā; zakhmī k.; bakoñnā;

2.—Zor-o-zulm ke zarī'e se judā judā kar-d.; titar-bitar kar-d.; darham-barham kar-d.; mutafarriq yā muntashir kar-d.

3.—Zor se khainchnā; nochnā; khasoñnā.

4.—Sadma pahuñchā-kar tor d.; jar se ukhār d.

To tear from—Zabardasti se le-l; jabriya le-l.; chhin l.—To tear off—Zor se khainch l.; udher d.—To tear out—Sakhti ke sāth khainch yā nikāl l.—To tear up—Udherāñ; ukhernā; khod d.; tor d.; jo shai istikhām ke sāth nasab ho use sadma pahuñchā-kar jar se hatā d.

Tear, v. i. Josh-o-kharosh ke sāth harakat aur 'amal k.; zor se jhapñ-nā; gīzab-nāk h.; jhuñjhānā; jhallānā; baurāhe sūr ki tarah kār-rawāyī k. [dard; narm.

Tear-falling, a. Ashk-bār; ānsū bahātā huā; rotī huā; giriyāñ; pur-

Tear-ful, a. Āb-dida; jismeñ ānsū bhare hoñ; rotā huā; ashk-bār; giriyāñ. [dīl; kathor.

Tearless, a. Jisse ānsū na bahēñ; jismeñ ānsū na hoñ; be-dard; sakht-

Tease, v. t. Tang k.; diq k.; satāñ; jāñ khāñ; gustākhi yā tang-talabī se tang k.; khafīf khafīf istid'āñ yā mazhakoñ se tang zīch yā pareshān k.; kurhāñ; chīrhāñ.

Technical, a. 1.—Kisī fan yā funūn se muta'alliq; kisī 'ilm yā kār-o-bār wagaira se nisbat yā ta'alluq r. w.; istilāhī.

A technical word or term—Istilāh; istilāhī latf; woh latf jo kisī khas fan se ta'alluq rakke.—Technical language—'Ilm-i-istilāhī.

2.—Kisī 'ilm hunar yā kār-o-bār se maḥsūs; kisī khas peshe se ta'alluq r. w.; peshe kī; zābīte kī. [ki nisbat kiya jāe

A technical objection—'Uzr-i-be-zābitagi; i'tirāz jo kisī zābīte kī kār-rawāyī

Technicality, } n. Funūn se khusūsiyat r.; jo kisī peshe yā hufe wagaira

Technicalness, } se ta'alluq rakke (uske liye maḥsūs) ho; ist.lāh.

Technically, ad. Istilāhī taur par; funūn yā peshoñ kī istilāhoñ ke ma'nī ke mutābiq.

Tedious, a. 1.—Thakāñ; jiske der tak qāim rahne yā tawil hone se thakāwat paidā ho; isqad ur tūl-o-tawil yā be-lutf ki jī ukta jāe (tabī'at 'āñ ho yā tang ā-jī); girīñ; bhūñ; ajīran; pahar sā; udās.

2.—Sust; dhīrā; dhīmā; dhilā; mandā [jāe

Tediously, ad. Ai-i taur par ki thakāwat ā jīo; is taur se ki tabī'at ukta

Tediousness, n. 1.—Der tak qāim rahne yā tawālat kī wajh se thakāwat.

2.—'Tawālat; tūl-o-tawil n.; lambayī; lambāyī-chaurāyī.

3.—Thakāwat paidā k.; tabī'at uktā d.

4.—Ānistagi yā susti jisse tabī'at uktā jāe.

Teem, v. i. 1.—Jannā-jaise bachchā; paidā k. masalan phal; bār-āwar h.

2.—Hāmila h.; peṭ se h. [qadar bharā h. ki ubal jāe; ifrāt se paidā k.

3.—Bharā h.; pur h.; nikālne yā paidā karne par āmāda h.; is-

Teens, n. (pl.) Terah baras se unūis baras tak kī 'umr.

To be in one's teens—Terah baras se unūis baras tak kī 'umr kā h.—To be out of one's teens—Unūis baras se zāid sin kā h.—To enter one's teens—Terahwān

Teeth, n. Dānt; dandān.

In the teeth—Sāibī; dū-ba-dū; ba-muqābala; muqābale meṅ.

[sāl shu'ū h.

Teeth, v. i. Dānt nikalnā yā paidā h.; dānt lānā.

[tār.

Telegram, n. Tār kī khabar; khabar jo tār-i-barqī ke zarī'e se bhejī jāe;

Telegraph, n. Dūr khabar pahunchāne kā āla yā 'amal.

Electric telegraph—Tār-i-barqī; karak bijli.

Telegraph, v. t. Tār-i-barqī ke zarī'e se khabar bhejnā yā d.; tār d.

Telegraphic, a. 1.—Tār-i-barqī se mansūb; jo tār-i-barqī ke zarī'e se kiyā jāe.

[jāe jaise khabar; tār kī.

2.—Jiskā i'lān tār ke zarī'e se kiyā jāe; jo tār ke zarī'e se bhejī

Tell, v. t. 1.—Ek ek kar-ke batānā; gintī kar-ke (gin-kar) batlānā;

ginnā; shumār k.

[kahnā.

2.—Tafsīl-wār kahnā; kisī shai kā hāl bayān k.; bayān k.; hālāt

3.—Zāhir k.; fāsh k.; i'lān k.; kholnā; batlānā; ittilā' d.; khabar d.; kah-kar batānā.

[rānā.

4.—Tamīz k.; ma'lām k.; daryāft k.; dekh-kar tashkhis k. (tḥah-

Tell off—Ginnā; bāṭṭnā; muqarrar k.

Tell, v. i. 1.—Bayān k.; ittilā' d.; khabar d.

2.—Asar k.; koyī numāyān asar paidā k.; kisīqadar asar paidā k.

Every expression tells—Har ek 'ibarat ma'nī-khez hai (usse bolne wāle kā man-shā zāhir hotā hai).—A telling speech—Pur tāsīr taqrīr; taqrīr jiskā asar sāmī'in (sunne wālon) par ho—The great exertion tells upon his strength—Is barī koshish yā mihnat kā asar uski quwwat par hotā hai ya'nī woh kam-zor hotā jātā hai (uski tāqat zāil hoti jāti hai).—Your bad writing will tell against you in the examination—Tumhārī burī tahrīr intihān meṅ tumhāre liye muzir hogi.—The prisoner's youth tells in his favour—Mudda'a'ulaih ki kam-sini uske liye (uske hūq meṅ) mufid hai.—To tell of—(a) Zikr k.; maz-kūr k.; bayān k. (b) Kisī ke khilāf ittilā' k.; kisī kā koyī 'aib zāhir k.

Tell-tale, n. Jo logoṅ ke nij ke hālāt be-pūchhe guiroṅ se kahā kare; jo aisi bāteṅ gairoṅ se kahī kare jinkā chhipanā muqtazā-i-dūr-audeshī ho; chugul khor; gammāz; lutrā.

Temerity, n. 1.—Khatre ki nā-munāsib taḥnī; be-'aqlī ke sāth khatre se na ḍarnā; be-ḥākī; gāyat darje kī dilerī.

Temper, v. t. 1.—Andāz se milānā; milā-kar taiyār k.; is tarah se makblūt k ki ek juz kī imezish se dūsrā juz durust ho jāe; i'tidāl par lānā yā k.; do yā zāid chīzoṅ ko istarah bāham milā d. ki donoṅ meṅ kisī shu kī ziyādatī na rah-jāe aur kul shai hālāt-i-munāsib par ho-jāe.

2.—Manzūn k.; durust k.; ek dūstre ke ham-andāz k.; muwāfiq k.; dūstre ke hasb-i-hāl k.; āpas meṅ ṭhīk k.

3.—Narm k.; mulāim k.; dhīmā k.; ṭhandhā k.; taskīn d.

4.—Tāw d.; dam d.; ba-qadar-i-munāsib sakht (karī) k.

Temper, n. 1.—Imtizāj; mukhtalif qism kī chīzoñ kī bāham āmezish; kisi murakkab shai kī hālat jo mukhtalif ajzā ke bāham tarkīb deue se paidā ho; tarkīb-ba-andāz-i-munāsib.

2.—Mizāj; tabi'at; khaslat; sirisht; kho.

3.—I'tidāl; dhīmā-pan; dhīraj.

4.—Mizāj kī harārat; gussa; gazab; taish; khijlāhat.

The boy showed a great deal of *temper* when I reproved him—Jab main ne us larke kī sar-zanish kī woh nihāyat hī khafā huā (taish yā gusse meñ zyā)—A man of violent *temper*—Gussa-war shakhs; jo shakhs jald khijlā uṭhe (gusse meñ ā-jāe).

5.—Tāw; dam; karāyi.

Temperament, n. Mizāj; sirisht; andarūnī tarkīb; hālat; khaslat; subhāw (*correctly* swabhāw).

Temperance, n. I'tidāl; lazzāt-i-nafsānī se haz uṭhāne meñ hamesha i'tidāl kā khayāl (is bāt kā lihāz kī ziyādatī na hone pāye); zabt ke sāth yā ausat darje par ibtizāj; parhez; parhez-gārī; sanjam.

Temperance in eating and drinking—Khāne-pine meñ i'tidāl; parhez-gārī ke sāth khānā-pinā; andāz se ziyāda khānā-pinā nahīn.

Temperate, a. 1.—Mu'tadil; i'tidāl par; be-andāz nahīn; had se ziyāda *Temperate* heat—I'tidāl kī garmī; andāz se ziyāda garmī nahīn.

2.—Parhez-gār; parhezī; lazzāt-i-nafsānī se i'tidāl ke sāth haz uṭhāne w.; sanjamī.

Temperate in eating and drinking—Khāne-pine meñ parhez-gār; khāne-pine meñ

3.—Thandhā; dhīmā; jismeñ gussa wagaira na pāyā jāe; jisse tund-mizājī zāhir na ho; jismeñ gusse kā josh na ho.

Temperately, ad. 1.—I'tidāl ke sāth; parhez-gārī ke sāth; parhez se; ziyādatī yā fuzūlī ke sāth nahīn; ahistaṭagī ke sāth; bilā-josh-i-gazab; dhīme-dhīme.

Temperateness, n. I'tidāl; parhez-gārī; ziyādatī kā na h.; dhīmā-pan.

Temperature, n. 1.—Mizāj; hālat; kaifiyat; kisi sifat kā darja.

2.—Garmī yā sardī kā darja; garmī-sardī kī kamī-beshī.

Tempered, p. a. Mizāj kā; mizāj r. w.

A good-tempered man—Nek-mizāj shakhs.—Bad-tempered—Bad-mizāj.

Tempest, n. 1.—Āndhī yā tūfān jiske sāth meñh bhī barse ole parēñ khwāh barf gire; barse zor-o-shor kā tūfān.

2.—Kisi shai kā barā josh-o-kharosh; kisi bāt kā barā hī halchal yā hullar; kisi shai kā barā walwala; sakht izzirāb.

Tempest is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *tempest-beaten*, *tempest-tossed*, and the like.

Tempestuous, a. Tūfānī; tūfān kā yā tūfān sā; jub hawā nihāyat hī tund chaltī ho; jab tūfān kī si kaifiyat rahe; zor-o-shor ke sāth bahtī huyī—jaise hawā.

Temple, n. Mandir; dewal; ma'bad; mandir jo kisi dewtā kī pūjā ke liye **Temporal, a. 1.**—Is zindagī dunyā yā sirf jism se ta'alluq r. w.; dunyāwī; sansirik; laukik; rūhānī nahīn.

2.—Mulki; nizām-i-saltanat se ta'alluq r. w.

Temporarily, ad. Sirf thore 'arse ke liye; hamesha ke liye nahīn; dawām ke liye nahīn; 'arizī taur par; chand roz ke wāste; thore dinon ke wāste.

Temporariness, n. Istiqāmat-i-'arizī; sirf thore dinon ke liye h.

Temporary, a. Sirf thore 'arse tak qāim rahne w.; jiske qiyām kā zamāna mabdūd ho; 'arizī; chand-roza; dawāmī nahīn.

Temporize, *v. i.* Waqt yā mauq'e ke lihāz se kār-rawāyī k.; kasrat-i-rāe yā hālāt ke lihāz se 'amal k.; zamāna-sāzi k.; waqt ke mutābiq baratnā; daf'u-l-waqtī k.

Temporizer, *n.* Zamāna-sāz; waqt ke mutābiq 'amal k. w.; zamāne ke muwāfiq baratne w.; jo rāe yā waz' rāiju-l-waqt ho usī ke mutābiq k. w. [koshish k.]

Tempt, *v. t.* 1.—Anjām karne yā pahunchne kī koshish k.; āzmānā; 2.—Targīb dene kī koshish k.; ubhārnā; bahkānā; targīb d.; igwā k. [mānā; imtilān k.]

3.—Mihak-i-imtilān par r. yā charhānā; kasauṭī par kasnā; āz-

4.—Badī kī jānib māil k. yā uskī koshish k.; targīb de-kar fi'l-i-be-jā karānā; badī kī targīb d.; qūl-ma'qūl kar-ke khwāh kisī qism kī tam' dikhā-kar bure fi'l ke karne par rāgib k.

Temptation, *n.* 1.—Badī kī targīb; burāyī ke liye wargalānnā; igwā.

2.—Targīb meñ parnā; targīb kī wajh se badī par rāgib h.

3.—Targīb; tahrīs; tam'; lālach; lobh. [dāman-gir h.; eat dignā.

To fall into temptation—Lālach meñ parnā; lobh meñ phānsā; tam' lāhiq yā

Tempting, *p. a.* Dil lubhāne w.; jismeñ dil phāns jāe; dil-rubā; dil-kash.

Temptingly, *ad.* Aise tariq se kī tabī'at badī kī taraf māil ho-jāe; lālach de-kar; jismeñ koyī phande meñ ā-jāe (phāns jāe).

Tenable, *a.* Jo yūrish kī hālāt meñ qāim rah-sake; jiskī muhāfazat us hālāt meñ ho-sake jab koyī uspar hamla-āwar ho yā use lene kī koshish kare; qawī; mazbūt; ustuwār; mustahkam; ṭhahraū; ṭhaharne chal sakne yā qāim rahne ke lāiq.

A *tenable* fortress—Qal'a jo hamle kī hālāt meñ mahfūz rah-sake.—The ground taken in the argument is not *tenable*—Jis bunyād par yah baha mabni hai woh qāim nahiñ rah sakti.—A *tenable* plea—'Uzr-i-qawī yā ma'qūl; jo 'uzr chal-sake (sāblt ho-sake).

Tenableness, } *n.* Ustuwārī; mazbūtī; qāim rahne kī salāhiyat.

Tenability, }

Tenacious, *a.* 1.—Mazbūtī se pakarne w.; jis shai par qabza ho uspar qābiz rahne par māil; apnī chīz yā bāt ko na chhorne w.

Men *tenacious* of their just rights—Log jo apne huqūq-i-wājib par mazbūtī se qāim rahnē (unke chhorne par rāgib na hoñ). [mazbūt.

2.—Pakar r. w.; māsik; der-pā; 'arse tak na chhorne w.; qawī;

A *tenacious* memory—Qawī yā mazbūt hāfiza; aisā hāfiza kī jo kuchh yād kiyā jāe woh muddat-i-darāz tak na bhūle.

3.—Jo dūsrī chīz meñ lipaṭ jāe; laslasā; chipchipā.

Tenaciously, *ad.* Mazbūtī se; is tarah kī girift na chhūṭe; chimaṭ-kar; sakhtī yā kaṭāyī se; haṭh ke sāth. [bardār hone par rāgib na h.

Tenaciousness, *n.* 1.—Mazbūtī se pakar r.; chhorne dast-kash yā dast-

2.—Chipchipāhaṭ; laslasāhaṭ; chaspīdagī; chimṛāpan.

3.—Mazbūtī; jo bāteñ zihni-nishīn ho gayīñ hoñ unkā na bhūlnā.

Tenacity, *n.* 1.—See *supra*.

2.—Chizon meñ woh khāssiyaṭ jiskī wajh se unke ajzā begair sakht dabāw pahunchne ke ek dūse se 'alāhida na hoñ (ṭūṭ yā phūṭ na jāeñ).

Tenancy, *n.* (*Law*) Arāzi khwāh makānāt wagaira kā qabza; arāzi wagaira ke qabze kī nau'iyat; dūse kī jāedād kā qabza-i-chand-roza ('ārizī); kirāya-dārī; dakhil-kārī.

Tenant, n. (Law) Woh shakhs jo दूसरे के माल-तहत अरज़ी क़हवाह दूसरी ज़ादद-ए-ग़ैर-ए-मन्क़ूला पर क़ाबिज़ रहे; woh shakhs jo दूसरे की अरज़ी या मक़ान वाग़ैरा पर क़ाबिज़-ए-अरज़ी रक्क़हे; असामी; रा'यत; क़ासत-क़ार; क़िराया-दार; ब़हारत; थ़िका-दार; क़ात्किन्ना-दार.

A *tenant at a fixed rate*—Kāsht-kār-i-sharh-i-mu'ayyan; asāmi-i-sharh-i-mu'ayyan; kāsht-kār-i-sharh-i-muqarrarī.—An *ex-proprietary tenant*—Kāsht-kār-i-sāqitū-l-milkiyat—An *occupancy tenant*—Kāsht-kār-i-daḥḥil-kār.—A *non-occupancy tenant*, or a *tenant at will*—Kāsht-kār-i-gair-daḥḥil-kār; asāmi jisko haqq-i-daḥḥil-kārī na ho; kāsht-kār-ba-marzī-i-zamīndār; kāsht-kār jise haqq-i-muqā-bazat hāsīl na ho.

Tenant, v. t. Bataur asāmi kāsht-kār ra'iyat thika-dār ya kirāya-dār waḡaira ke qabza r.; qabza-i-ra'iyatī r.; kirāye par l.; jot par l.; paṭṭa likh-kar l.

Tenantable, a. Kirāye waḡaira par diye jāne ke qābil; marammat ke i'tibār se is lāiq ki kirāya-dār ke rahne ke lāiq ho.

Tenantless, a Jismen koi kirāya-dār na ho; gair-ābād; khalī.

Tenantry, n Ri'āyā; asāmi.

Tend, v. t. 1.—Bataur madad-gār ya muhāsiz ke kisi ke ham-rāh ruhna; nigrāni k.; pās-bāni k.; galla-bāni k.; charāuā; nigrān-hāl ruhna; khabar-giri k.; muhāsizat k. [dekhnā; lihāz k.

2.—Kisi shai ki taraf tawajjuh k. (mutawajjih h.); ibtiyāt se **Tend, v. t. 1.**—Kisi khās samt ko chalnā; kisi taraf khās-kar jāni.

2.—Kisi manshā ya maqsad ki taraf rujū' h.; koi khās manshā r.; manshā r.; mailān r. ya paidā k.; asar r. ya tāsir paidā k.

3.—Zarī'a h.; kisi shai kā wasila ya bū'is h.; madad d.; mu'yin h. **Tendency, n.** Kisi maqām shai ya natije ki taraf mailān; mail; ragbat; mailān; rujahān; kisi qism kā asar ya natija paidā karne ki wāqif quwwat; manshā; murād; maqsad; mazmūn; mudda'a.

Tender, n. 1.—(Law) Kisi dāin ke adā ke liye is khayāl se rupaye pesh k. ki dar-sūrat na adā hone uske kisi qism kā tāwān 'aid ho-gā; kisi qism ki khidmat ke anjām ke liye is wajh se apni musta'idi zāhir k. ki dar-sūrat na anjām hone uske kisi qism kā khisāra qāim hogā. [sikka.

Legal tender—Woh sikka jo mahkūma-i-qānūn ho; sikka-i-raij-i-waqt; sar-kārī

2.—Kisi shai kā is garaz se pesh kiya jānā ki woh qabūl ho khusūsān kisi khidmat (naukari waḡaira) ki nisbat kisi kā yah kahnā ki ham iske anjām (karne ya bajā lāne) ke liye hāzir hai.

3.—Jo shai ijāb lene ya qabūl karne ke liye pesh ki-jāe.

This money is not a legal tender—Yah rupaye (ya'ni jo rupaye lene ke liye pesh kiye jāte hai) usi qism ke nahin hai jo mahkūma-i-qānūn hai.

Tender, v. t. 1.—Tāwān ya nuqsān se bachne ke liye kisi mutālabe ke ifā, men rupaye pesh k.

2.—Kisi shai ki nisbat kahnā ki yah qabūl ho; maqbūl hone ki garaz se kisi shai ko pesh k. (āge dhar d.).

Tender, a. 1.—Jo dabāne se jald dab jāe torne se fauran tūṭ jāe 'alā hāza-l-qiya; sakht nahin; karā nahin; narm; mulāim; komal; nāzūk.

2.—Sari'u-l-hiss; jise dard jald ma'lūm de.

3.—Nāzūk; is qābil nahin ki kisi qism ki sakhti bardasht kare.

4.—Jo hanoz qawī aur lālig na ho; kam-zor aur naqil; kam-sin; sagir-sin; kburd-sāl; thore dinon kā.

5.—Jismeñ muhabbat ham-dardi yā mihrbānī ho; rahīm; dard-mand; pur-dard; dūse kī bhalāyī chāhne w.; jisko dūse kī taklif se bahut jald ranj ho; jiske dil meñ jald tars āye; jo dūse kī hālat par jald tars khā-kar uske qusūr ko mu'āf kar-de yā uspar mihrbānī

6.—Jisse dil ko ta'alluq ho; 'azīz; pyārā. [kare; narm; mulāim.

7.—Is bāt kī ihtiyāt r. w. kī koyī shai ba-dastūr mahfūz rahe; is bāt kī fikr r. w. kī kisi shai ko zarar na pahuñche (usmeñ futūr na pare).

With of.

8.—Jiskā manshā yah na ho kī dūse ko ranj pahuñchāye; narm-dil.

9.—Jisse dil dukhe; jisse tabi'at ko ranj pahuñche.

10.—Jisse dil meñ dard yā ham-dardi paidā ho; jisse muhabbat yā ham-dardi wagaira zāhir ho.

Tender is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *tender-looking*, *tender-minded*, and the like.

Tender-hearted, α. Jiskā dil nihāyat dard mand ho; jispar bātoñ kā asar ho-sake; jismeñ muhabbat rahmī yā mihr-bānī kā khayāl jald paidā ho; narm-dil; rahm-dil; raqīqu-l-qalb; jiskā dil mom kī tarah pighal jāe. Tenderly, ad. Mulāimat ke sāth; narmī se; āhistagī se; suhūlat se; aisi tarah kī zarar yā izā na pahuñche; mihrbānī ke sāth; rahm yā shafuqat ke sāth; rahm-dili se; tarahhumāna.

Tenderness, n. 1.—Mulāim yā nāzūk h.; aisā yā is qābil h. kī jald tūt phūt yā zakhmī ho-jāe. [khayāl dil meñ jald paidā h.

2.—Narm-dili; dil kā mom sū h.; muhabbat yā rahmī wagaira kū

3.—Kisi kī jānib shafuqat ke sāth tawajjuh; dūse kī bhalāyī kī fikr; is bāt kī fikr kī dūse ko taklif na pahuñchne pāye.

4.—Waswasa; ihtiyāt; is bāt kī nihāyat hī ihtiyāt kī koyī fi'l-i-be-jā sar zad na ho yā kisi ko ranj na pahuñche.

5.—Kisi shai kī muhāfazat kī ba'i ihtiyāt; is bāt kī nihāyat khabar-dāri kī kisi shai ko zarar na pahuñche.

6.—Dil-sāzi; riqqat; dard; kalām meñ narmī yā mulāimat.

Tenement, n. 1.—Kāhne kā makān; makān-i-maskūna; makān kā qat' (hissā) jismeñ ek kunbā (khāndān) rahe; qism-i-aduā kā makān-i-maskūna jo garibon ko kirāye par diyā jāe; makān jo kirāye par dene kī garaz se banāyā jē. [masalan makānāt arāzi wagaira.

2.—(Law) Kisi qism kī jāedād-i-gair-masqūla jispar qabza ho-sake

Tenemental, α. Un arāziyāt se muta'alliq jo asāmiyon ko di-gayin hoñ; jispar asāmi qābiz hoñ yā jiskā qabza unko diyā jā-sako.

Tenementary, α. Asāmiyon ke dene ke lāiq; jispar asāmi qābiz hoñ.

Tenor, n. 1.—Qism; nau'iyat; qimāsh; tarz; tarah.

2.—Khayāl kā silsila jo barābar kalām meñ qāim rahe; khayāl kā 'ām manshā; jis tarāf ko khayāl 'umūman rujū' ho; mazmūn; manshā; ma'nī jo 'ām tarah par samjhe jāen; kul silsila-i-kalām; kul tarz-i-kalām; silsila; fahwā-i-kalām.

Tension, n. 1.—Khinchāw; tanāw; kasāw; phailāw. [sakhti; shiddat.

2.—Ba'i rihni koshish; barā sarf-i-dimāg; khayālāt kā barā josh;

Tentative, α. Imtihān k. w.; jisse kisi bāt kī imtihān kiyā jāe; jisse kisi bāt kī jāñch ki-jāe; jisse kisi shai kī āzmāish maqsūd h.

Tentatively, ad. Imtihān ke taur par; imtihānan; āzmāish ke liye.

Tenter, n. Kaprā phailāne yā tānne kā āla.

To be on the tenters—Kash-ma-kash meñ h.; zagto meñ h.; taklif be-chaini yā tazabzub meñ h.

Tenure, n. 1.—Jāedād khusūsan jāedād-i-gair-manqūla par qabza yā uskā istihqāq. [i-istihqāq-i-khās yā haqq-i-milkiyat wagnira.

2.—Jāedād-i-gair-manqūla ke qabze kā tarz-i-khās masalau ba-zar'ā.

3. Kisi shai ke qabze kā 'ām tariq.

Tepid, a. Kisiqadar garm; darja-i-i'tidāl par garm; na bahut garm na bahut sard; shir—garm; nim-garm; kunkunā; gungunā.

Tepidity, } n. Kisiqadar garm h.; shir-garm h.; kunkunā-pau; darja

Tepidness, } -i-i'tidāl par garm h.

Tepor, } [dūsrī shai mahdūd ho-jāe.

Term, n. 1.—Had; sar-had; kisi shai kī intihā; woh shai jisse koyī

2.—Kisi shai ke qāim rahne kī muddat (uskā zamāna); jis 'arae tak koyī shai rahe (qāim yā maujūd rahe); mi'ād; muddat; koyī zamāna-i-mahdūd; mi'ād-i-mu'aiyana; waqt jiski ta'dād qāim kar-dī-jāe.

3.—(Law) (a) Kisi haqqiyat ke qabze kī mi'ād-i-mu'aiyana; woh kul zamāna jismeñ kisi haqqiyat kā qabza kisi ke hāth meñ rahe. (b) Mi'ād muddat yā muhlat jo kisi madyūn ko uske dain ke adā karne ke liye di-jāe. (c) 'Adālat ke ijlās kā zamāna. [ho; istilāh.

4.—Lafz; kalima; woh lafz jo kisi 'iln yā hunar ke liye maḥsūs 5.—(pl.) (Law) Sharāit; sharteñ; kisi mu'āhade kī sharteñ; woh bāteñ jo ek farīq-i-inu'āhuda pesh kare aur dūsrā qabūl aur jinke iḥāb se mu'āhada mustahkam qarār pā-kar uski pā-bandī farīqain par lāzim āye.

To bring to terms—Rāzi karānā; sulh karānā; sharteñ ke qabūl karne par amāda k.; milānā.—To make terms, or to come to terms—Sulh kar-l.; mel kar-l.; bāham rāzi ho-jānā; āpas meñ qaul-o-qarār kar-l.—To be on good terms—Sulh yā dostī r.; ittifaq r.; mel r.—To be on bad terms—Nisāq r.; bigār r.; khatpat r.; 'adāwat r.—For a term—Kisi muddat ke liye; kisi khās zamāne yā waqt ke liye; mi'ādī. [kisi shai par kisi lafz kā itlāq k.

Term, v. t. Kahnā; nām-zad k.; nām r.; qarār d.; mausūm k.; bolnā; Terminable, a. Jiski had qāim ho-sake; intihā-pazir; mi'ādī.

Terminate, v. t. 1.—Kisi shai kī had qāim k.; had bāndhnā; mahdūd k. [huñchānā; tamām k.; pūrā k.

2.—Khatm k.; khātime ko pahuñchānā; pāya-i-ikhtitām kō pa-Terminate, v. t. 1.—Had ko pahuñch jānā; ākhir h.; khatm h.; intihā h.; ruk jānā; mahdūd ho-jānā; band yā mauqūf ho-jānā; thabar jānā.

2.—Waqt ke lihāz se kisi had ko pahuñchnā; khatm h.; band yā mauqūf h.; pāya-i-ikhtitām ko pahuñchnā.

Termination, n. 1.—Had-bandī; ta'aiyun-i-hudūd; ikhtitām; itmām.

2.—Had; intihā; jugah yā wus'at ke lihāz se had kā ta'aiyun.

3.—Kisi shai kī muddat yā wujūd kā khātime; ikhtitām; itmām;

4.—Natīja; anjām; maāl-i-kār; ākhir; phal. [ākhir yā khatm h.

Terrestrial, a. 1.—Zamīn kā yā usse muta'alliq; zamīn par rahne w.;

2.—Dunyā se muta'alliq; dunyāwī; sifi; sansārī. [arzi; khākī.

3.—Khushkī se muta'alliq; tarī se ta'alluq na r. w.

Terrible, a. 1.—Khauf-nāk; khauf paidā k. w.; bhayānak; bhayānkar; haibat-nāk; haul-nāk; deñ kā sā; jisse khauf yā ru'b paidā ho.

- 2.—Be-had; andāz se ziyāda; nihāyat; gāyat darje kā; sakht; shadīd. (*Colloquial*). [dūsra dar jāe yā ru'b meñ ā-jāe; haibat-nāki se.
- Terribly, ad.** 1.—Aisi tarah se ki khauf paidā ho; aise dhang se ki 2.—Shiddat se; nihāyat hī; bahut hī (*Colloquial*).
- Terrific, a.** Dar paidā karāne w.; jisse khauf-i-'azīm paidā ho; muhib; haul-nāk; barā bhayankar; nihāyat hī bhayānak; barā darāwnā.
- Terrify, v. t.** Khauf-zada k.; khauf paidā k.; darānā; darwānā; [dahlānā.
- Territorial, a.** 1.—'Alāqa yā zamīn ke muta'alliq; arzī. Territorial limits—Hudūd-i-arzī.—Territorial jurisdiction—'Alāqa-i-arzī; kisi shai kā iḥtiyār jo kisi maqām ke hudūd ke andar ho.
- 2.—Kisi khās zil'e par mahdūd; jo kisi khās diyār meñ ho.
- Territorially, ad.** Hudūd-i-arzī ke i'tibār lihāz yā khayāl se; 'alāqa-i-arzī ke zarī'e se.
- Territory, n.** 1.—Woh raqba-i-arzī jo kisi riyāsat yā shahr wagaira ke hudūd ke andar yā uske 'alāqe se muta'alliq ho; mulk; diyār; zamīn; sar-zamīn; des.
- 2.—'Amal-dārī; qalam-rau; 'alāqa yā 'alāqa-i-hukūmat; rāj.
- Terror, n.** 1.—Gāyat darje kā khauf; aisa khauf jisse jism aur dīl donoñ dabal uṭhen; barī dahshat; barā dar; haibat.
- 2.—Woh shai jisse khauf paidā ho-sake; khauf-i-'azīm kā bā'is; jis ke sabab se tabī'at bahut hī dar-jāe.
- “Terror is sometimes used in the formation of self-explaining compounds; as, *terror-fraught, terror-stricken*, and the like.” Webster.
- The king of terrors*—Maūt; ajal; kāl.
- Terse, a.** Mukhtasar aur pākiza; fuzūliyāt se barī; mukhtasar aur 'umda.
- Tersely, ad.** Iḥtisār aur shustagī ke sāth; latāfat ke sāth; safāyī aur suthre pan se; mukhtasar taur par. [safāyī; suthrā-pan; iḥtisār.
- Terseness, n.** 'Ibārat kī shustagī; kalām kī khūbī pākizagī yā latāfat;
- Test, n.** 1.—Azmāish; imtihān; parakh; kisi shai ke husn-o-qubuh (achhāyī aur burāyī) daryāft karne kī garaz se khūb chhān yā jānch.
- 2.—Zarī'a-i-imtihān; kasautī; mihak; 'ayār. [partāl; kas.
- To bear or stand a test—Kasautī par thaharnā; jānch meñ thik ānā yā utarnā; imtihān meñ thaharnā; kharūyī ('umdagī yā achhāyī) sābit h.
- 3.—Woh shai jisse kisi dusrī shai kā muqābala uski asliyat ke subūt ke liye kiya jāe.
- 4.—Tamīz kī nishānī; woh bāt jiski bunyād par koyī shai manzūr yā khārij kī-jāe; woh bāt jispar kisi shai kī manzūri yā nā-manzūri kā 5.—Tamīz; farq; bichār. [madār ho.
- Test, v. t.** 1.—Jo jānch yā imtihān kā zarī'a muqarrar ho usse milānā; āzmānā; āzmāish k.; imtihān k.; kisi shai kī sachayī yā asliyat imtihān ke zarī'e se sābit k.; kisi usūl yā qā'ida-i-mu'aiyan ke zarī'e se kisi shai kī asliyat kā imtihān k.; kasautī par charhānā; parakhnā; jānchnā.
- 2.—(*Law*) Gawāhī kar-ketārīkh likh d.; ba-qaid-i-tārīkh tasdīq likhnā.
- Testable, a.** (*Law*) Jo wasiyat-nāme ke zarī'e se hiba ho-sake; jisko wasiyat kar-sakeñ; qābil-i-wasiyat; jisko wasiyat ke zarī'e se de-sakeñ.
- Testacy, n.** (*Law*) Marne ke ba'd wasiyat-nāma chhor jānā; wasiyat-i-
- Testament, n.** (*Law*) Wasiyat-nāma. [jāiz chhor-kar marnā.
- “This is otherwise called a *will*, and sometimes a *last will and testament*.” Webster.

Holograph testament—Mūsī ke hāth kā likhū huā wasiyat-nāmā; wasiyat-nāma jo wasiyat karne-wāle ne koi apne hāth se likhā ho.

Testamentary, a. 1.—Wasiyat-nāme yā wasiyat-nāmon se muta'alliq; wasiyat-nāme kā; wasiyati.

2.—Jo wasiyat-nāme ke zari'e se diyā-jāe; jo wasiyat ke zari'e se hiba ho. [kisi wasiyat-nāme par ho.

3.—Jo wasiyat ke rū se kiya jāe yā muqarrar ho; jiskā madār *Testate, a. (Law)* Wasiyat-nāma likh aur chhor kar; bā-wasiyat.

A person is said to die *testate*—Jo shakhs wasiyat-nāma likh-kar martā hai uspar is lafz kā itlāq hotā hai.

Testator, n. Mūsī; wasiyat-kunanda yā kuninda; jo shakhs wasiyat-nāma likh-kar mar-jāe; wasiyat k.w.

Testatrix, n. Mūsīya; 'aurat jo wasiyat-nāma chhor mare.

Testification, n. Adā-i-shahādat; gawāhi d. [de; sākhī (correctly *sākshī*).

Testifier, n. Shāhid; gawāh; jo shakhs kisi bāt ke subūt ke liye gawāhi

Testify, v. i. 1.—Kisi wāqi'a ke sābit karne ke liye likh-kar khwāh zabānī koyī bāt 'umūman kahnā; is garaz se gawāhi d. ki jo bāt dūron ko ma'lūm na ho woh unpar zāhir ho-jāe; gawāhi d.; shahādat d. yā k.

2. (*Law*)—Half yā iqrār-i-sālih ke rū se kisi bāt kā is manshā se zāhir k. ki 'adālat meñ koyī bāt sābit ho-jāe; kisi aise mu'āmale (muqaddame) meñ gawāhi d. jo 'adālat meñ pesh ho; muqaddama-i-mutadāira-

3.—Ilzām lagānā; i'tirāz k. [i-'adālat meñ adā-i-shahādat k.

☞ *With against.*

Testify, v. t. 1.—Kisi shai kī nisbat gawāhi d.; kisi bāt kī sachāyi ko gawāhi se sābit k.; imānan (imān ke rū se) kahnā yā zāhir k.; shahādat de-kar kisi amr kī sadāqat sābit k.

2.—(*Law*) Kisi wāqi'a ke subūt ke liye 'adālat ke rū-ba-rū halfan yā iqrār-i-sālih ke rū se kuchh kahnā yā bayān k.; 'adālat meñ is garaz se gawāhi d. ki koyī bāt sābit ho-jāe. [ho-kar.

Testily, ad. Chirchirā-kar; jhunjhlā-kar; nāk-bhawñ charhā-kar; khafā

Testimonial, n. Woh tahrir yā sātīfikat (certificate) jisse kisi kī nek-chalūi kī tasdiq ho; sanad-i-nek-chalūi. [subūt ke liye kiya jāe.

Testimony, n. 1.—Bayān jo az-rū-i-half yā iqrār-i-sālih kisi wāqi'a ke

☞ "Such affirmation, in judicial proceedings, may be verbal or written, but must be under oath or affirmation. *Testimony* is the declaration of a witness, and *evidence* is the effect of that declaration on the mind, or the degree of light which it affords." *Webster*.

2.—Bayān; izhār; iqrār. [d.

3.—Kisi shai kī barmalā tasdiq; kisi bāt kī nisbat khul-kar gawāhi

4.—Gawāhi; subūt; shahādat; kisi wāqi'a kā subūt.

5.—Jo ba-mauzila-i-izhār ho; izhār; jisse koyī bāt sahih sahih zāhir ho.

Testiness, n. Tunuk-mizāji; zūd-rajī; chirchirāhat; chirchirāpan.

Testy, a. Chirchirā; tunuk-mizāj; zūd-raj; jo jald chirh uthe; nāk-charhā; jiske khafā hote der na lage.

TÊTE-Â-TÊTE, (tāt'-āt) [Fr.] *n.* Takhlīye kī guft-gū; parde kī bāt-chit; rāz-o-niyāz kī bāten; nij (takhlīye) kī mulāqāt.

TÊTE-Â-TÊTE, ad. Rū-ba-rū; āmne-sāmne; takhlīye meñ; ba-taur rāz ke; nij ke taur par; mānūs tarīq-par.

Tether, v. t. Kisi jānwar ko rassī yā zaujir meñ is garaz se bāndh d. ki woh ek hadd-i-mu'aiyan ke andar khāyā-pīyā yā charā kare; pagahe se bāndhnā. [ki asl 'ibārat; asl; matn; mūl.

Text, n. Asl tasnīf jispar koyī hāshiya yā sharh likkhe; kisi musannif

Text-book, n. Ta'lim kā risāla; kitāb jo parhne wālon ke liye muqarrar kar-dī-jāe; darsī kitāb; kitāb jo parhne ke liye madrase meñ mu-

Text-hand, n. Bare hurūf kī tahrīr; khatt-i-jalī. [qarrar ho.

Textile, n. Bunā huā yā bune jāne kā qābil; bun-kar banā huā; bunā-waṭ kā. [matn meñ ho ya'nī sharh yā hāshiye meñ nahīn.

Textual, a. Asl tasnīf se muta'alliq; jo asl tasnīf meñ ho; jo asl yā

Textually, ad. Kisi kitāb kī asl yā uske matn meñ; asl ke mutābiq; jo

Texture, n. 1.—Bāft; bunāwat. [kuchh asl meñ ho uske mutābiq.

2.—Jo chīz bunī jāe; jo kuchh bun-kar bane; jālā.

3.—Bunāwat; banāwat; sākhṭ; tarkīb; kisi shai ke mukhtalif ajzā kī bāham tartīb; kisi shai ke ajzā-i-tarkībī ke āpas meñ mile rahne kā tariq.

Thank, v. t. Jo mihrbānī koyī kare uskī 'iwaz meñ uskā shukrīva adā

k.; shukr-guzārī k. yā shukr-guzār h.; adā-i-shukr k.; mashkūr h.;

kisi kā ihsān-mand (mamnūn) h.; gun gānā; dhan mānnā; dhanyabād k.

☞ "The word is sometimes used ironically." *Webster.*

Thank, n. Izhār-i-ihsān; shukr; shukrīya; shukr-guzārī; dhanyabād; shukrān-i-ni'mat; dhan.

☞ "Generally used in the plural." *Webster.*

Thankful, a. Mashkūr; mamnūn; ihsān-mand; shukr-guzār; shākir.

Thankfully, ad. Shukr yā shukr-guzārī ke sāth; ihsān ke sāth; ihsān-mandī se; haq-shināsī ke sāth. [ihsān.

Thankfulness, n. Shukr-guzārī; ihsān-mandī; izhār-i-ihsān yā shukr;

Thankless, a. Ihsān na mānne w.; ihsān-farāmosh; nā-sipās; nā-haq-shinās. [khar.

Thatch, n. Phūs wagaira jisse makānāt wagaira chhāye jāen; ghās;

Thatch, v. t. Phūs ghās yā khar wagaira se chhānā; chhājnā; chhappar

Thatcher, n. Chhāne w.; chhappar-band; chhawaiyā. [dālū.

Thatching, n. l.—Chhānā; chhawāyī; ohhāne kā hunar. [bandī kā sāmān.

2.—Chhāne kā asbāb; chhāne jisse chhājan banāyī jāe; chhappar-

Theater, } n. l.—Woh 'imārat yā makān jismeñ qadīm zānāne meñ

Theatre, } tamāshayion kī tafrih ke liye tamāshe dikhāye jāte yā chīzōn kī numāish huā kartī thī; tamāsha-gāh; numāish-gāh.

2.—Woh makān jismeñ nāṭak wagaira hote haiñ; nāch-ghar;

tamāsha-gāh; woh 'imārat jismeñ suāng banāye jāen yā naqlen kī-

Theft, n. l.—Chorī; dūzdī; sariqa. [jāen.

2.—(Law) Kisi shakhs ke māl-o-asbāb yā ashyā-i-manqūla kā nā-jāiz

aur mujrimāna tariq par chorī kī nīyat se khufyatan le-l.; chorī; sariqa.

☞ "Theft differs from robbery, as the latter is a violent taking from the person, and of course not private." *Webster.*

Theme, n. Woh bāt yā mazmūn jiskī nisbat koyī kuchh zabānī kahe yā likkhe. [gayā ho yā āne w. ho.

Then, ad. l.—Us waqt ya'nī kisi khas waqt par 'ām isse ki woh waqt guzar

2.—Kisi amr ke wuqū' ke ba'd; ba'd hī; pichhe hī; turant.

3.—Is liye; is wajh yā sabab se; pas.

4.—Dūsre waqt, [waqt tak ki; jab tak ki.—*Till then*—Us waqt tak; tab tak.
Now and *then*—Ek waqt aur dūsre; gab-gāh; kabhi-kabhi.—*By then*—Jis

☞ “Then is often used elliptically, like an adjective, for the *then* existing.” Webster.

The *then* administration—Jo intizām us waqt jāri yā qāim thā; woh muntazim
-log jo kisi khās waqt meñ the; us waqt ke muntazimīn.

Then, *con.* Us hālat meñ; to; pas.

Thence, *ad.* 1.—Wahān se; us jagah se; us maqām se.

☞ “It is more usual, though not necessary, to use *from* before

2.—Us waqt se; tab se.

[*thence*.” Webster.

3.—Us sabab se; us wajh se.

Thenceforth, *ad.* Us waqt se; uske piche; tab se; ba’d-azān; zān-ba’d.

Thenceforward, *ad.* Us waqt se āge; uske ba’d se.

Theoretic, } *a.* 1.—Qiyāsī; khayālī; qiyās ke muta’alīq yā uspar
Theoretical, } mahdūd.

2.—’ilmī; ’amalī nahīn.

[khayāl meñ; ’amal meñ nahīn.

Theoretically, *ad.* Qiyāsī taur par; qiyās ke rū se; khayālī taur par;

Theory, *n.* 1.—Qiyāsī naqsha; khayālī mansūba yā bandish jiskā wā-
qī’i ’amal meñ lānā maqsūd na ho; qiyās; khayāl.

2.—Kisi ’ilm ke ’ām usūl kī tauzih.

3.—’ilm; vidyā (corruptly *bidyā*).

☞ As distinguished from art.

4.—Usūl; qā’ida.

There, *ad.* 1.—Wahān; us jagah; us maqām par.

☞ “There is sometimes opposed to *here*.” Webster.

2.—Ba’z waqt is lafz kā isti’māl nidāyia is garaz se hotā hai ki jo
shai dūr par ho uski jānib tawajjuh dilāyī jāe.

There, there! Woh dekho, woh dekho! Look *there*! Wahān yā udhar dekho!

Here and there—Jā-ba-jā; jāhān-tahān; yahān-wahān; idhar-udhar.

Thereabout, } *ad.* 1.—Us jagah ke nazdik; us maqām ke pās; usī ke

Thereabouts, } nazdik ās-pās yā qarīb; wahīn-kahīn; usī ke ird-gird.

2.—Qarīb-qarīb; taḥmīnān; us shumār darje yā miqdār ke qarīb;
lagbhag; kam-o-besh; ghaṭ-barh.

Thereafter, *ad.* 1.—Uske ba’d; uske piche; ba’d-azān.

2.—Uske mutābiq; uske ba-mūjib.

Thereat, *ad.* 1.—Us jagah; wahān.

2.—Uspar; us bāt par; us sānihe yā wāqī’e par; us sabab se. [bah se.

Thereby, *ad.* Us se; us zarī’e yā sabīl se; uski wajh se; us bā’is; tisse; us se.

Therefore, *ad.* 1.—Jo bāt pahile kabī-gayī uski wajh se; is yā us sabab

se; is liye; lihāzā; binābar-ān; badīn wajh; isse; us-se; tis-se;

Therefrom, *ad.* Is-se yā us-se. [is-wāste.

Therein, *ad.* Ismeñ; usmeñ; is yā us jagah waqt yā chīz meñ.

Thereof, *ad.* Uskā yā iskā.

Thereon, *ad.* Uspar yā ispar.

Thereout, *ad.* Usmeñ se; ismeñ se.

Thereto, } *ad.* Usmeñ; ismeñ.

Thereunto, } [mutābiq.

Thereunder, *ad.* Uske yā iske niche; uske yā iske rū se; uske yā iske

Thereupon, *n.* 1.—Uspar yā ispar.

2.—Us sabab se; uski wajh se; uske bā'is se.

3.—Fauran; turant; jhaṭpaṭ; be-dirang.

Therewith, *ad.* Us-se; is-se; uske sāth; iske sāth; ispar yā uspar.

They, *pr.* We; we log ya'nī woh mard yā woh 'aurateñ; woh jānwar yā woh chizeñ. [hai.]

They say (on dit) Log kahteñ hai; yah kalā jāta hai; yah zabāñ-zad (masbūr)

Thick, *a.* 1.—Ghanā; gārhā; patlā nahīñ; galīz.

2.—Shaffāf yā sāf nahīñ; gadlā; mukaddar; mailā; kīchar sā.

3.—Moṭā; dabīz; gaf; purkār; dal-dār; sangīn.

4.—Gunjān; ghanā; nazdik-nazdik; pās-pās; kasrat se ek jagah; nazdik nazdik lagāyā yā biṭhlāyā huā; gajhin.

5.—Jo bār-bār ho; jo phir-phir ho; jald jald paiham hone yā āue w.; lagātār; paiham; mutawātir. [na nikleñ].

6.—Jismeñ alfāz ke ṭukre yā alfāz sāf malfūz na hoñ (bolne meñ

7.—Kisīqadar bahīz; kisīqadar siql-i-samā'at r. w. (ūñchā sunne w.

Thick of hearing—Kuchh kuchh babrā; kisīqadar diqqat se suntā huā; kisī-qadar

8.—Muḥallā-bi-t-tab'; nihāyat hī dostī yā dostānā bartāw r. w.; bāham bahut khalā-malā r. w.; shūr-o-shukar (*Colloquial*).

Thick is often used in the formation of self-explaining compounds; as *thick-barred*, *thick-grown*, and the like.

Thick, *n.* Nihāyat hī ghanā hissa; woh waqt jab kisī shai kī nihāyat kasrat yā shiddat ho; ghamsān.

Thick and thin—Jo kuchh rāh meñ ho; jo kuchh sadd-i-rāh ho; kul qabāhateñ; jitne ṭhokar rāh meñ hoñ.—To follow a person through *thick and thin*—Kisī shakhs kī picheñ kisī hālat meñ na chhoṛnā (uske sāth āg aur pāñi meñ girnā); kisī ke sāth har tarah kī musibat jheluā.—To go through *thick and thin*—Āg-pāñi na dekhū yā usse na ḍarnā; garmī-sardī bardāsh k.; narmī-sakhti jheluā; har tarah kī qabāhateñ aur dushwāriyāñ uṭhānā.

Thick, *ad.* 1.—Bār-bār; jald-jald.

2.—Nazdik-nazdik; saṭ-kar.

3.—Ma'mūl se ziyāda niche tak; gahirāyī meñ dūr tak.

Thicken, *v. t.* 1.—Ghanā k.; gajhin k.; gunjān k.

2.—Gafsh k.; sangīn k.; darjōñ ko bhar d.

3.—Gārhā kar-d; thakkā k.

4.—Kisī shai kī kasrat kar-d.; kisī shai ko mutawātir yā paiham k.

5.—Gunjān yā aur gunjān k.; ta'dād yā shumār ko bārḥā d.

Thicken, *v. i.* 1.—Ghanā yā aur ghanā ho-jānā; gajhin ho-jānā. [ho-jānū.

2.—Dhundhlā ho-jānā; tārik ho-jānā; āb yā tāb (āb-o-tāb) kā kam

3.—Jam jānā; ṭhos ho-jānā; thakkā ho-jānā. [jānū.

4.—Shumār yā ta'dād meñ bārḥ jānā; hujūm kar-jānā; bhīr ho-

5.—Tezī aur zor-o-shor ke sāth hone lagū.

Thickly, *ad.* Ghanā; gahirā; gunjān; paiham; mutawātir; jald jald.

Thickness, *n.* 1.—Gārhāpan; gārhā h.; ghanāpan yā ghanā h.; gilāzat yā galīz h.

2.—Nazdik nazdik yā saṭa saṭa h.; gunjāniyat; gajhin yā ghanā h.

3.—Moṭāyī; dabāzat; zaḥāmat; dal yā dal-dārī.

4.—Siql-i-samā'at; ūñchā sunāyī d.; samā'at-meñ saqīlat; jhaṭ se

Thief, *n.* Sāriq; duzd; chor; chotṭā. [na sun l.]

Thieve, *v. i.* Chorī k.; duzdī k.; churānā.

Thievish, *a.* 1.—Chorī kā 'ādī; jo 'ādatan chorī kiya kare.

2.—Chor kī tarnā; chorī se yā chhip-kar kār-rawāyī k. w.; mak-kār; poshida; makhfi.

3.—Chorī kī qism kā; chorī kā. [mihūn; kāgazi.

Thin, *a.* 1.—Patlā; jismeñ dabāzat (motāyī) kam ho; dal-dār nahīn;

2.—Raqīq; gārā nahīn; ghanā nahīn; patlā; galiz yā kasīf nahīn.

3.—Gunjān nahīn; ghanā nahīn; jahān majma' yā jam'iyat-i-kasīr na ho; jahān kisī shai kī kasrat na ho; jo gajhin na ho. [kā; ikahrā.

4.—Patlā; dublā; dublā-patlā; lāgar; motā nahīn; ikahre badan

5.—Bārīk; mihūn; khafīf; gāhiri yā bhari-pūrī nahīn jaise āwāz.

6.—Motā yā gafsh nahīn; jhirjhirā; aisā nahīn ki ā-pīr na dekh parē; halkā; khafīf; chhipāne ko liye kāfī nahīn.

Thin is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *thin-faced*, *thin-peopled*, and the like. *Webster*.

Thin, *ad.* Ghanā nahīn; satā-satā yā nazdik nazdik nahīn; dūr-dūr; alag-alag; titarbitar; chhitā huā.

Thin, *v. t.* 1.—Patlā k.; raqīq-banā d.; gārhe-pan ko kam kar-d.

2.—Kisī shai ke shumār yā jam'iyat ko kam kar-d.; ghatā d.;

3.—Raqīq k.; latīf k.; patlā k.; kam ghanī banā d. [kam kar-d.

Thing, *n.* 1.—Mājarā; kām; bāt; sāniha; jo kuchit ho (wuqū' meñ āye); jo kuchh kahā yā kiya jāe; amr; fīl.

2.—Chīz; shai; aisī chīz jismeñ jūn na ho.

3.—Juz; hissa; kisīqadar; kuchh.

4.—Koyī shai jispar hīqārūt ke sāth nazar kī-jāe; koyī chīz jiskā wujūd barāe-nām khayāl kiya-jāe; be-chāra; garīb.

5.—(pl.) Kaprē; kaprē-latte; asās-i-bait; chīzēn; chīz-asbāb; jo kuchh kisī kā ho (*Colloquial*). [bāton kā dil meñ khayāl k.

Think, *v. i.* 1.—Dil ko kisī bāt meñ masrūf r.; dil meñ khayālat r.;

2.—Sochnā; khayāl k.; samajhnā; bichārnā; kisī amr kī nisbat

3.—Irāda r. yā k.; niyat r.; manshā r. [pukhta rāe qām k.

4.—Qiyās k.; tasawwur k.; khayāl k.; gumān k. [soch-bichār k.

5.—Gaur k.; khauz k.; fikr k.; sochnā; dhyān k.; khayāl k.;

6.—Kisī guzrī huyī bāt ko sochnā; yād k.; phir khayāl k.

To think of—Dil meñ khayāl k.; yād ānā yā parnā.—*To think much of*, or *to think well of*—Qadr k.; achchhā jānuā yā samajhnā; taqīr k.; 'izzat k.;

Think, *v. t.* 1.—Khayāl k.; tasawwur k.; qiyās k. [azīz r.

2.—Mansūba k.; bandish k. yā bāndhnā; sāzish k.; tadbīr bāndhnā.

3.—Bāwar k.; samajhnā; khayāl k.

To think much—Bārī bāt jānuā yā samajhnā; rashk yā hasad k.—*To think scorn*—Hīqārāt k.; nafrat k.; nā-chīz samajhnā.

Thinker, *n.* Sochne w.; khās taur par sochne w.; gaur k. w.; tasawwur k. w.; khayāl k. w.

A close *thinker*—Bāton par khūb gaur k. w.; jo bāton ko khūb socho. A deep *thinker*—Bāton ko dūr tak sochne w.; bāton kī kunhiyāt par khayāl k. w.

Thinking, *n.* Qiyās; khayāl; tajwīz; rāe.

To my thinking—Mori rāe meñ; morī tajwīz meñ; jahān tak main samajhtā hūn (merī samajh yā mere samajhne meñ).

Thinly, *ad.* Ghanā nahīn; gunjān nahīn; mutafarriq; jā-ba-jā; thorā-thorā; dūr-dūr; kasrat se nahīn.

- Thinness, n.** 1.—Patlā-pan; motā na h.; dabiz na h.; dublā-pan; lāgarī; gārāhā na h.; rīqqat; gafsh yā sangīn na h.
 2.—Qillat; kasrat se na h.; jā-ba-jā yā mutāfarriq h.
- Thirst, n.** 1.—Pyās; tishnagī. [kamāl ishtiyāq.
 2.—Kisī shai kī barī tamannā; kisī bāt kī barī hī khwābīsh yā ārzū; "For is now more generally used after *thirst*." Webster.
Thirst, v. i. 1.—Pyāsā h.; pyās ma'lūm d.; tishna h. yā tishnagī r.; 2.—Kamāl shauq ārzū yā tamannā r. [pyās lagnā.
- Thirsty, a.** 1.—Pyāsā; tishna; tishna-lab. [khālī; jhulsā huā.
 2.—Nihāyat khushk; jismen mutlaq rutubat na ho; rutubat se
 3.—Kisī shai kā nihāyat mutamannī; kisī bāt kī barī chāh chāt
- Thither, ad.** 1.—Wahān; us jagah. [yā arzū r. w.
 2.—Us had anjām yā natije tuk.
Hither and thither—Idhar-udhar; jahān-tahān; jā-ba-jā.
- Thorn, n.** 1.—Khār; kāntā.
 2.—Jo kuchh kānte kī tarah chubhe yā taklif de; taklif-dih shai; woh chiz jisse taklif (duk) ho; taklif; fikr; zahmāt; jhanjhat; dunyā kī fikren. [kānte hon.
- Thorny, a.** 1.—Khār-dār; kāntōn se bharā huā; kāntīlā; jismen
 2.—Tez; chubhne w.
 3.—Taklif-dih; izā-rasān; dukh-dāyī; jisse tabī'at tang ā-jāe; jisse hairānī yā paresbānī ho; jismen tabī'at ulajh jāe.
- Thorough, a.** Pūrā; kāmīl; pakkā; pukhta; tamām; sar-ā-sār; sar-ba-sar; kamāl darje kā. [jāte hon.
- Thorough-fare, n.** Shārī-i-'ām; guzargāh-i-'awām; rāsta jahān log āte.
Thoroughness, n. Kamāliyat; tamām-o-kamāl h; pūrā (mukammal h.).
Thorough-paced, a. Pakkā; pūrā; kāmīl; koyī daqīqa nḥā na r. w.
- Though, ad. and con.** 1.—Agarche; mān lo; farz kar lo; agar yah taslīm kar liyā jāwe; bā wujūde-ki; hālān ki.
 2.—Magar; lekin.
 "Used in familiar language at the end of a sentence." Webster.
As though—Goyā ki; goyī ki; jaisē yā jaisā ki.
- Thougl.t, n.** 1.—Jo bāt dil meñ sochī jāe; dil kā kisī khās shai kī taraf
 2.—Khayāl; tasawwur; gumān; qiyās. [mutawajjih rahnā.
 3.—Gaur; khauz; soch; fikr; tasawwur; khās taur par yā dil se
 4.—Rāe; tajwīz; samajh; jo kuchh samajh meñ āye. [soch-bichār.
 5.—Irāda; maushā; niyat; mansūba.
- Thoughtful, a.** 1.—Jo soch-bichār meñ rahe; khauz-o-fikr meñ rahne w.; pur-fikr. [khwābān.
 2.—Mutawajjih; kisī shai kī taraf dil lagāye huye; kisī shai kā
 3.—Gaur-o-khauz meñ madad d. w.; soch-bichār ke liye mufid yā achchhā; jahān bātōn par gaur karne kā achchhā mauqa' ho.
- Thoughtfulness, n.** Barā soch-bichār; barā khauz; kāmīl gaur; fikr; andesha; taraddud; tashwīsh.
- Thoughtless, a.** Be-fikr; be-parwā; be-khabar; gāfil; alhar.
- Thoughtlessly, ad.** Be-fikrī be-khabarī yā be-parwāyī se; be-soch-o-bichāre; alharpane se; himāqat se. [alharpan.
- Thoughtlessness, n.** Be-fikrī; be-khabarī; be-parwāyī; be-tawajjubi;

Thousand, *a.* 1.—Hazār; das saū.

2.—Hazārōn; hazārḥā; bahut se; be-shumār.

Thousand, *n.* 1.—Hazār; das saū.

2.—Ta'dād-i-kasir jiskā pāyān na ho; hazārōn; hazārḥā.

☞ "Thousand is sometimes used plurally without the plural termination; but it often takes the plural termination." Webster.

Thousandth, *a.* Hazārwān; kisi shai ke barābar hazār hisson meṁ se

2.—Be-shumār; bahut hī. [ek hissa.

Thrash, *v. t.* 1.—Dāwnā; māṇḍnā; kāṇṇā; pīt-kār nāj kā dānā nikāl-

2.—Chharī yā chābuk se khūb mārṇā. [nā; pīt-kar bhūsi chhurānā.

☞ Written also *thrash*.

Thrash, *v. i.* 1.—Dāwnā; daurī k.

2.—Mihnat k.; sakht riyāz k.; jān-fishānī k.

Thrashing-floor, *n.* Nāj dāwno ki jagah; khalihān; kharihān.

Thread, *n.* 1.—Tāgā; dbāgā; rishta; ḍorā.

2.—Sūt; tār.

3.—Silsila; tār; laṛ.

Thread and thrum—Burā-bhalā; achchhā aur burā ikatṭhā yā ek hī sāth.

Thread, *v. t.* 1.—Pironā; kisi shai ko sūrākh meṁ ḍālnā-jaise sāyī ke.

2.—Tang rāh wagaira se guzarnā. [purānā.

Threadbare, *a.* 1.—Isqadar ghisā huā ki dbāge nazar paṛne lageṁ;

2.—'Am qism kā; isqadar musta'mal ki na, āpan yā lutf jātā rahe.

Threat, *n.* Dhamkī; bhabkī; takhwif; tahdid; kisi ko nuqsān izā yā taklif wagaira pahunchāne ke irāde kā izhār.

Threaten, *v. t.* 1.—Dhamkī d.; bhabkī d.; dhamkānā; kisi ko yah kah-kar darānā ki ham tumbhāre sāth burāyī karenge (burī tarah se pesh āyenge); tahdid k.; takhwif k.

2.—Kisi balā āfat yā nā-guwar shai ki āmad zāhir k.; 'alāmatoṁ se yah zāhir k. ki kisi āfat yā nā-pasandida shai kā wuqū' jald huā chāhtā hai.

Threatening, *p. a.* 1.—Jisse dhamkī zāhir ho; dhamkī kī; darāunī.

2.—Jisse yah zāhir ho ki koyī āfat jald āyā yā nā-guwar bāt huā chāhtī hai; khauf dilāne w.

Threateningly, *ad.* Dhamki dene ke tarīq se; dhamkī ke sāth; dhamkī de-kar; dhamkā-kar; ghurak-kar; tahdid yā takhwif ke sāth.

Thresh, *v. t.* See Thrash. [thrash or thresh, indifferently." Webster.

☞ "Thrash is the popular pronunciation, but the word is written

Threshold, *n.* 1.—Takhta patthar yā lakṛī kā tukṛā jo makān meṁ darwāze ke niche lagāyā jātā hai; dōṛhī; dihlī; dahliz; sang-i-ast-ān; darwāza; phāṭak; mudkhal. [shurū'; bi-s-millāh.

2.—Woh maqām yā jagah jahān se kisi kī ibtidā ho; āgāz; ibtidā;

Thrice, *ad.* 1.—Sih-chand; sih-gūna; tignā; tīn martaba; tīn bār;

2.—Bahut hī; nihāyat hī. [tīn daf'.

☞ "Thrice is often used in composition, generally with an intensive force; as, in thrice-blessed, thrice-favoured, and the like." Webster.

Thrift, *n.* 1.—Kifāyat; kifāyat-shi'ārī; juz-rasī; māl-o-matā' kā juz-rasī ke sāth band-o-bast.

2.—Māl-o-matā' ke hāsil karno meṁ kām-yābī aur taraqqī; māl-o-matā' meṁ taraqqī yā afzāish; naf'; taraqqī; iqbal.

- 3.—Balidagi meñ taraqqi; zor se barhnā.
Thrifty, ad. Juz-rasi ke sāth; kifāyat se; kām-yābi ke sāth; iqbāl-mandī ke sāth; bakhtyārī se. [ma'qūl intizām.
Thriftness, n. 1.—Kifāyat yā kifāyat-shi'ārī; juz-rasī; khāna-dārī kā
 2.—Kār-o-bār meñ taraqqi; māl-o-matā' meñ afzāish.
Thrifless, a. Fuzūl-kharch; bad-intizām; urāū; juz-ras nahīn; taraqqi
 par nahīn. [i-intizām ke sāth baratne w.
Thrifty, a. 1.—Juz-ras; kifāyat-shi'ār; māl-o-matā' ko kifāyat aur husn-
 2.—Mihnat aur kifāyat-shi'ārī se taraqqi pāne w.; māl-o-matā'
 ke hāsil karne meñ iqbāl-mand; dāulat meñ taraqqi pāne w.; phalā-
 3.—Jo jald jald yā zor se barhe—jaise darakht. [phulā; sar-sabz
Thrive, v. i. 1.—Mihnat kifāyat-shi'ārī aur husn-i-intizām se taraqqi
 pānā; māl-o-matā' kī afzāish h.; phalūā-phulūā; barhnā; taraqqi pānā.
 2.—Kisī kām meñ taraqqi pānā; barhtī h.; kām-yāb h.; kām-yābi
 hāsil k. [khūb phalūā-phulūā; sar-sabz h.; shādāb h.
 3.—Dīl-dāul meñ barhnā; qad-o-qāmat meñ barhnā; khūb barhnā;
 4.—Barhnā; taraqqi pānā; kisī 'umda shai meñ taraqqi pānā.
Throat, n. Galā; gulū; halaq; narētī; kanth.
To give one the lie in his throat—Kisī ko fāsh darog-goyī (sarihi yā sakht jhūth
 bolne) kā muttāhim k.—*To lie in one's throat*—Sakht darog-goyī k.; nipat yā
 sarihi jhūth bolnā.
Throb, v. i. Zor se yā jald jald dharaknā jaise dil yā nabz kā; ghabrāhat
 yā paresānī kī wajh se dharaknā; tapaknā; dhakdhakānā; pharaknā;
Throb, n. Dharak; tapak; pharak; dhardharāhat. [thalaknā.
Throng, n. Hujūm; bhīr; izhdihām yā izdihām; melā; amboh; barī
 kasrat. [jhund ānā; bhīr k.; bhar jānā; bhīr-bhār h.
Throng, v. i. Kasrat se ikatūlā ho-jānā; hujūm kar-līnā; jhund ke
Throng, v. i. Hujūm kar-ke gher l.; bhīr kar-ke tang yā diq k.
Through, prep. 1.—Idhar se udhar tak; is taraf se us taraf tak; ek
 jānib se dūsri jānib; ār-pār; sarāsar. [ho-kar; bīch meñ
 2.—Kisī shai meñ se ho-kar; bhītar; darmiyān; andar; meñ se;
 3.—Ba-zarī'a; ki-i shai ke zarī'e se; kisī shai ke bā'is yā sabab se;
 kisī shai ke wasile yā wasātāt se. [jagah meñ
 4.—Sarāsar; tamām; bi-l-kul; kisī sāre maqām par; kisī sirī
 5.—Kisī shai ke darmiyān yā uske bīch meñ se; asnā meñ; rāh se;
 meñ se ho-kar. [kul.
 6.—Shurū' se ākhir tak; khātīme yā intihā tak; sarāsar; tamām;
Through, ad. 1.—Ek sire se dūsre sire tak; ek taraf se dūsri taraf tak;
 ār-ār. [tak.
 2.—Ākhir tak; anjām tak; intihā tak; jahān tak maqsūd ho wahān
 "Through is sometimes prefixed to other words; as, *through-ticket,*
through-train, and the like." Webster.
To drop through—Tukre-tukre ho-jānā; pūsh-pūsh ho-jānā; tabāh yā barbād ho-
 jānā; zāl ho-jānā.—*To fall through*—Khātīme (anjām) ke pahīle chhor diyā
 jānā jaise kisī tajwiz yā mansūbe kā; tark kar-diya jānā; anjām ko na
 pahūchnā; chal na sakanā; kisī shai meñ kām-yābi kā na h.; nā-kām rahnā;
 nā-kāmi h.
Throughout, prep. Bi-l-kul; sarāsar, har juz yā juzw meñ; har ek
 hisse meñ; shurū' se ākhir tak; sarāpā; sar-tā-pā; dar-o-bast; ta-
 mām; bhar; bhar meñ; kisī shai ke sāre hisse meñ.
Throughout, ad. Har ek hisse meñ; bi-l-kul; tamāmtar; sarāsar.

Throw, v. t. 1.—Pheñknā; uchhālnā; hāth yā kal se dūr yā fāsile par pheñknā; dālnā.

2.—Batnā jaise resham; aintlānā; maṛṛnā; bal d.

3.—Chāk par gaṛhnā jaise miṭṭi ke bartan; banānā.

4.—Pheñknā jaise pāsa.

5.—Girānā; chhōrnā.

6.—Bhejnā; dālnā.

7.—Pahin l.; be-parwāyī se dūl l.

8.—Patāk d.; girā d.; kushtī meñ girā d.

9.—Dāl d.; zor se pheñk d.

To throw away—(a) Gaflat yā bewuqūfī se kho d.; behūda zālī kar d.; urā d.; pheñk yā phūñk d.; bilā mu'āwaze ke de d.; muft kho d. (zālī kar d.). (b)

Manzūr na k.; nā-manzūr k.—*To throw back*—(a) Uṭṭā jawāb d.; paṭāṭ-kar

jawāb d. (b) Inkār k.; nā-manzūr k.—*To throw by*—Be-kār samajh-kar kauṛe

dāl yā dhar d.—*To throw down* (a) Girā d.; dūḥ d.; mīsmār kar-d.; barbād

kar-d. (b) Darja-i-ā'la se darja-i-adnā par kar-d.; darja ghaṭā d.; martaba

kam kar-d.; ma'zūl kar-d.—*To throw in*—(a) Bhitār dālnā—(b) Dākhil k.;

dūsrōn ko pās amānatān r.; billā shumār yā ta'niyun-i-māliyat izād k. (c)

Chhōṛ d.; tark kar-d.—*To throw off* (a) Dūr kar-d.; kisi shai masalan bīmāri

wagaira se safāyī yā najāt hāsīl k. (b) Dūr kar-d.; khārīj kar-d.; bar-taraf

kar-d.; qāim na rahne d.—*To throw on*—Bharnā; bojhānā.—*To throw one's*

self down—Leṭnā; leṭ jānā.—*To throw one's self on, or upon*—Apni tayīn

kisi ki mīhrbānī yā rahm wagaira par chhōṛ d.; kisi pīr takiya (bharosā)

k.—*To throw out* (a) Khārīj kar-d.; rad kar d.; bar taraf kar-d.; nikāl d.;

nā-manzūr kar d. (b) Zabān pīr lānā; muḥl yā zabān se nikālū; bolnā.—

To throw up—Chhōṛ d.; daṭ-kash h.; musta'fi h. (b) Mī'de se khārīj k.;

Throw, v. i. Pheñknā—khusūsān pāsa pheñknā.

Throw, n. 1.—Pheñk; uchhāl; hāth yā kal wagaira se pheñknā uchhāl-
nā yā dālnā.

2.—Pāse kī uftād (uskā gīrnā yā paṛnā); pheñke jāne par pāse ke

3.—Tappā; fāsila; fāsila jispar tīr wagaira jā-kar gire.

Thrust, v. t. Zor se dhakelnā yā ghusānā; paithālnā; dālnā; thelnā;
ghuseṛnā; koñchū.

To thrust away or from—Dhakkā de-kar kanṛe kar-d.; khārīj kar-d.—*To*

thrust in—Ghuseṛnā; zor se paithānā.—*To thrust off*—Dhakkā d.—*To*

thrust on—Targīb d.; ubhāṛnā; uksānā.—*To thrust one's self*—Ghus jānā;

daḥl d.; kahiū be-bulāye jānā; kahiū aīl hālat meñ jānā ki logon ko nā-

guwār ho.—*To thrust out*—Nikāl d.; dūr yā daṭ' kar-d.; bāhar kar-d.—

To thrust through—Ghusānā; ghuseṛnā; bhoñknā; chhuri wagaira se' zaḥ-

mī k.—*To thrust together*—Dabānā; dabā-kar ikāṭṭhā k.

Thrust, v. i. 1.—Kisi nok-dār hathiyār ko ghuseṛnā; aise hathiyār se
hamla k. jismeñ nok niklī ho.

2.—Dhakkā dete jānā; ghus-paith-kar ānā; bhīṛ k.; hujūm k.

Thrust, n. 1.—Hūl; bhoñk; khoñchā.

2.—Hamla; yūrish; wār.

Thump, n. 1.—Kisi bhāri chīz kā dharāke yā dhamāke se gīrnā.

2.—Dhamāke kī āwāz jo kisi bhāri chīz ke yakāyak gīrne se paidā ho.

- Thump, v. t. 1.**—Kisi dabiz yā bhārī chiz se mārñā; kisi bhārī chiz se is tarah mārñā ki dhamāke ki āwāz paidā ho; thapthapānā; pīñā;
Thump, v. i. Dhamāke se mārñā yā girñā. [ṭhoñkūā; dhabdhabānā.]
- Thunder, n. 1.**—Bijli ki garaj; ra'd; garaj; karak; tarap.
 2.—Kisi qism ki buland āwāz; kisi tarah ki āwāz jismeñ barā shor ho; garaj; barā shor.
 3.—Aisi dhamki jisse tabī'at dar-jāe yā chihuñk uthe.
- Thunder, v. i. 1.**—Garajñā; karakñā; tarapñā; ghargharāñā.
 2.—Baland yā ghargharāhaṭ ki āwāz paidā k. jo kuchh der tak rahe.
- Thunder, v. t.** Shor aur khauf ke sāth nikālñā; kisi dhamki ki bāt ko barmalā zāhir k.; kisi aise amr kā i'lān k. jisse takhwif ho.
- Thunderstruck, p. a.** Hakkā-bakkā; mutahaiyir; hairat-zada; hairān; shash-dar; kisi khauf paidā karne wālī yā achambhe ki bāt ke ma'lūm hone yā nazar āne ki wajh se jiski goyāyī sāqit ho jāe (jo gūñgā ho-jāe ya'nī bol na sake).
- Thus, ad.** Is yā us tarah se; is nahj par; yūñ; aisā yā aise [Webster.
 "The phrase *thus much* is sometimes equivalent to *this much*."
- Thwart, v. t. 1.**—Kāṭñā; āṛā jāñā [yūs k.; mahirūm k.]
 2.—Mukhālafat k.; kisi ke manshā ke khilāf yā bar-'uks k.; mā-
- Tick, n.** I'tibār; i'timād; sāk.
 To buy upon tick—Udhār kharid k.; i'tibār par kharid k.; udhār l.
- Tick, n. 1.**—Toshak; toshak jismeñ par ūñ yā koyī dūsri chiz bhārī ho.
 2.—Toshak kā dhārī-dār kaprā.
- Tick, v. i. 1.**—Thuk-thuk k.; kiṭ-kiṭ k.; khuṭ-khuṭ k. yā khuṭkhuṭñā.
 2.—Āhista se mārñā yā pīñā.
- Tick, n. 1.**—Khuṭkhuṭāhaṭ; āwāz jo jobī khwāh dharam gharī ke chalne ki halat meñ paidā hotī hai.
 2.—Koyī khafif yā chhotā nishān jo kisi shai ki taraf mukhātab karāne ke liye khwāh is bāt ke zāhir karne ki garaz se banā diyā jāe ki kisi shai kā jāiza kiyā jāe; jāize kā nishān yā uski 'alāmat.
- Tick, v. t.** Jāize ke ba'd koyī khafif sā nishān banā d.; nishān kar-d.;
Tickle, v. t. 1.—Gudgudāñā; sahlāñā. [nishānī banā d.]
 2.—Khafif bātoñ yā chizoñ se khush k.; rijhāñā; hañsāñā.
- Tickle, v. i.** Gudgudī ma'lūm h.; khush h.
- Ticklish, a. 1.**—Jismeñ chhūne se jald gudgudī ma'lūm de.
 2.—Is tarah par kharā yā qāim ki chhūte hī gir pāre; nā-pāedār; be-sabāt; jispar jald asar pahūñche.
 3.—Mushkil; nāzūk; bārīk; dushwār. [chahāw-utār.]
- Tide, n. 1.**—Juwār-bhāṭhā; madd-o-jazr; samundar wagaira ke pāñī kā
 2.—Sail; dhārā; bahāw; daur yā दौरा.
 3.—Sababoñ asaroñ yā sānihoñ kā ki-i khās jāñib ko mailāñ; 'umda asbāb (sababoñ) kā ek hī waqt meñ ikatṭhā h.; mauqa'-i-munāsib; achchhā waqt.
- Tide, v. t.** Dhāre yā juwār-bhāṭhe ke sāth bahā l. [ko hal k.]
 To tide over a difficulty—Kisi mushkil kām ko nibāh le-jāñā; kisi dushwārī
- Tidily, ad.** Sāfāyī ke sāth; sādagi-o-sāfāyī ke sāth; sāfāyī se.
- Tidings, n. (pl.)**—Kisi naye sāñiḥe ki kaifiyāt; khabar; ittilā'; samā-chār; khabar jiski ummed kisi khās jagah se kisi khās amr ke wuqū' ki nisbat ki-jāe.

Tidy, a. 1.—Sāf; sāfo-suthrā; sāda par sāfo-suthre kapre pahine huye; 'umdagī ke sāth murattab; jo hamesha munāsib tariq par pāk-o-sāf (sāfo-suthrā) rakkhā jāe.

Tie, v. t. 1.—Bāndhnā; dori wagaira se bāndh-kar girah lagā d. [Ingānā.

2.—Lapeṭ-kar mazbūt girah lagā d.; gāṭhnā; girah d.; bāndhnā yā

3.—Is tarah se milānā ki jald judāyī na ho; aisi tarah se bāham muttafīq k. ki tafīqa mushkil se ho; jakar d.; bāndh r.

4.—Majbūr k.; roknā; pā-band k.; mahdūd k.; bāndh d.; jakar d.; hukumat wagaira ke zor se majbūr k. yā rok d.

To tie down (a) Is tarah bāndh d. ki uṭh na sake. *(b)* Rok d.; pā-band k.; kār-rāwāyī se bāz r.; kām karne na d.—*To tie up*—Bāndh d.; rok d.; pā-band kar-d.; harakat yā 'amal se bāz r.; chalne yā kām karne na d.

Tie, n. 1.—Girah; gāṭh; bandhan; bāndh.

2.—'Aqd; band; farz; girah.

[huā; tanā huā.

Tight, a. 1.—Dhilā yā khulā nahīn; khūb kasā yā jakrā huā; khiṇchā

2.—Chūtā yā ṭapaktā nahīn; jo ṭapaktā na ho; aisi kasā yā jakrā huā ki koyī saiyāl shai bah na jāe.

[sake.

3.—Isqandar tang ki hawā kī gzar na ho; jismeṁ hawā na jā-

4.—Chust; jo badan par chipak kar baithē; ṭhik; kasā huā.

5.—Phaṭā-chitā nahīn; sābit; sāf.

Tighten, v. t. Chust k.; tang k.; tāunā; kasnā; jakarā; khiṇchnā yā khiṇchnā; kisī tarah se aur tang k. yā jakarā.

Tightly, ad. Jakar yā kas kar; khiṇch kar; tangī se; chustī se; safāyī se.

Tightness, n. 1.—Tanāw; khiṇchāw; jakrāhaṭ.

2.—Safāyī—jaise poshāk kī; chustī.

Tile, n. Khapra; nariyā.

Tile, v. t. Khaprā chhānā.

Tiler, n. Khaprā chhāne w.; khaprail banāne w.

Tiling, n. 1.—Khaprail; khapre kī chhājā.

2.—Khapre yā khapre

[golak; gallā.

Till, v. Rupaye-paise rakhne kā sandūq jo dūkān par rakkhā rahtā hai.

Till, prep. 1.—Kisī khās waqt tak; tak yā talak.

[us zamāne tak.

Till now—Ab tak; zamāna-i-hāl tak; is waqt tak.—*Till then*—Us waqt tak;

Till, v. t. Jot-kar bone ke liye durust k.; qulba-rānī k.; hal chālā-kar bone ke liye taiyār k.; taraddud k.

Tillable a. Jotne ke laiq; qulba-rānī ke qābil; hal chālāne ke laiq; qābil-i-taraddud; jisko hal chālā-kar bone ke laiq taiyār kar sakeṁ.

Tillage, n. Hal jot-kar bīj bone ke liye zamīn ko taiyār k. aur use aisi tarah se rakhnā ki usmeṁ fasl paidā ho-sake; zirā'at; kāsht-kārī; kisnayī; jutāyī.

Timber, n. 1.—Lakrī jo 'imārat wagaira banāne ke kām meṁ ā sake.

☞ "Usually said of felled trees, but sometimes of those standing."

2.—Darakht kā tanā; perī.

[Webster.

3.—Ashāb; masālih; sāz-o-sāmān.

[jāti haiṁ.

4.—Shahīr; ballā; baṛī baṛī lakriyān jo 'imāratoṁ meṁ lagāyī

Timber, v. t. Lakrī lagānā.

[zamāna; kāl; samāi.

Time, n. 1.—Waqt 'ām isse ki guzrā maujūd yā āne wālā ho; zamān;

2.—Munāsib waqt; mausim; rit; mauqa.

[aiyām.

3.—Mahdūd waqt; zamāna jiskī ta'dād mu'aiyan ho; koyī khās

4.—'Umr; zindagī; mashgale ko lihāz so waqt kā daurān; din;

5.—Waqt; koyī khās zamāna; 'ahd. [aiyām.

6.—Dard-i-zih kā waqt; larkā janne kā waqt.

7.—Bār; martaba; daf.

The physician visits his patient three times in a day—Woh tabīb apne bīmār ko din mein tīn martaba dekhtā hai (use dekhne ke liye tīn bār jātā hai).

8.—Chand; gūna; part.

To double cloth four times—Kapṛo ko chūr part k. (chaupartān).—Four times four, or sixteen—Chūr kī chaugūna ya'nī solah; chūr kī chahār-chand

9.—Kisī khās zamāne mein bātoṅ yā chizōṅ kī hālat. [solah

Good times—Who zamāna yā waqt jab har shai akehhi hālat mein rahe—Hard times—Shiddat kā waqt; woh waqt jab har ek chiz kī qillat yā taugt rahe.

10.—Yah zindagī; is duniyā mein hastī yā wujūd (rahnā).

Time is often used in the formation of self-explaining compounds; as *time-beguiling*, *time-sanctioned*, and the like.

At times—Kisi kisi waqt; kabhi-kabhi; gāh-gāh.—In time—(a) Akehhe waqt;

'ain waqt par; thik waqt par; der kar-ko nahīn balki waqt se pahile.—(b)

'Arre ke ba'd; ākhīr ko; bi-l-ākhīr; anjām-i-kār ko; ākhīr-i-kār.—Time

enough—Waqt se; bar-waqt; kufī taur par pahile.—Time out of memory, or

time immemorial—(Law) Waqt jo yād ke bāhar ho; woh zamāna jo yād na

'āye; zamāna-i-lā intihā; zamāna-i-lā-ta'ad; bahut hī qadīm zamāna.—To

kill time—Jis bāt mein jī lago usmein is garaz se laga rahnā ki waqt haṣṣi-

khushī se guzar jāo (girāh-bār na ho).—To lose time (a) Der k.; tawaqquf k.;

'arsa k. (b) Bahut hī sust chalnā jaise ghayl.—From time to time—Waqtan-fa-

waqtan [pesh k. shurū' k. ya karnā.

Time, v. t. 1.—Waqt yā mauq'o ko ḥash-i-hāl k.; waqt-i-munāsib par

2.—Waqt ke lihāz se thik k.; kisi ke sāth h.

3.—Waqt kī ta'ayyun yā andāza k.

Timely, a. Jo waqt-i-munāsib par ho; isqadar pahile yā sawere ki kisi fi'l ke anjām ke liye kufī muhlat ho; bar-waqt; thik waqt par; akehhe waqt par.

To give timely notice of a thing to a person. Kisī shakhṣ ko kisi shai kī ittīlā' waqt-i-munāsib par d. (jo waqt kisi bāt ke liye muqarrar ho usse kufī taur par pahile d.).

Timely, ad. Waqt se; jald; sawere; akehhe waqt par; waqt-i-munāsib par.

Time pleaser, } n. Zamāna-sāz; duniyā-sāz; jiske khayālāt aur tariq

Time-server, } zamāna-i-maujūda ke ḥash-i-hāl hon; jo khushāmad kī

nazar se ḥakim-i-waqt kī mutāba'at kare.

Time-serving, a. Jaisā muqtazā-i-waqt ho yā ḥakim-i-waqt ko bhūye usī ke mutābiq khushāmad kī nazar se k.

Time-serving, n. Zamāna-sāzī; duniyā-sāzī.

Timid, a. Khāif; buz-dil; diler nahīn; jismein khatre se muqābala karne

Timidity, n. Buz-dilī; kādarpan. [kī himmat na ho; darpoknā; kādar.

Timidness, a. Khāuf se bhārā h.; khatre se muqābale kī jurat yā dilerī

na r.; hamesha darā k. [mein jurat na ho.

Timorous, a. 1.—Khatre se darta huā yā darne w.; buz-dil; kādar; jis-

2.—Jisse khāuf zāhir ho; waswaso se bhārā huā; shubhe se bhārā

huā. [darta; jurat ke sāth nahīn.

Timorously, ad. Buz-dilī ke sāth; khāuf ke sāth; kādar-pane se; darte-

Timorousness, *n.* Buz-dili; kādar-pan; khauf se bharā h.; jurat na r.

Tincture, *n.* 1.—Halkā rang; jhalak. [jāe].

2.—Khafif sā mazā jo kisi chiz meñ barhā diyā jāe (izād kar-diyā

3.—Koyī sifat jo kisi shai meñ izād kar-dī-jāe. [ālūda k.; bharnā.

Tincture, *v. t.* 1.—Koyī khārijī rang kisi shai meñ khafif sā milā d.;

2.—Zihū-nishūn k.; dil meñ batthālnā; kisi aisi shai kā ek hissa milā d. jisko asī munāsabat na ho.

Tinge, *v. t.* Halkā rang d.; khafif sā rangīn k.; koyī khārijī shai milā d.

Tinge, *n.* Rang; rangat; zāiqā; mazā; koyī rang yā zāiqā wagaira jo kisi dūsrī shai meñ khafif sā izād kar-diyā jāe. [rang.

Tint, *n.* Asī rang yā zamīn ke 'alīwa koyī halkā rang; rang; khafif

Tint, *v. t.* Halkā rang rangū yā d.; rangū.

Tiny, *a.* Bahut hī chhotā; naūnhā sā; zarā sā; thingū sā; ṭenī.

Tip, *n.* Sirā; sar; nok; kanāra; kisi chhotī chiz kā gosha yā sirā.

Tip, *v. t.* 1.—Sire par lagānā; jānā; chāḥīnā; kisi chiz ke sire yā nok par

2.—Āhista se mārṇā; kisi chhotī chiz ke sire se mārṇā. [chāḥīnā.

To tip off—Dhāl-kar gira d.; dhāl d.—*To tip over*—Ulat d.; palat d. *To tip the*

wink—Ānkh mārṇā; mukhātāb karāne ke liye ānkh mārṇā yā jhipkānā.—

To tip up—Ek gosha (konā) uṭhā-kar kuchh ulat d.

Tip, *v. i.* Sar ke bal girnā; mar jānā.

 With off.

Tipsy, *a.* Sharāb ke nashe meñ chūr; sar-shār; mast; matwālā; kisi-

Tiptoe, *n.* Pāwū kī ungī kā sirā. [qadar matwālā.

To be or to stand a tiptoe or on tiptoe—Kisi shai kī khabar r.; be-dār rahnā;

gālī na rahnā.—*To be a tiptoe with expectation*—Muntazir rahnā; rāh taknā

(johnā yā dekhnā). [tūl-o-tawil hikāyat-shikāyat.

Tirade, *n.* Lambī-chaurī (barī yā tūl-o-tawil) shikāyat; zor-o-shor kī

Tire, *v. t.* 1.—Mihnat kī wajh se kisi kī quwwat ko zail kar-d. (use be-
dam kar-d.); thakā d.; mānda k. [kar mārṇā.

To tire out—Bahut hī thakā d.; thakā mārṇā; tang kar dālnā; harā d.; hairān

2.—Thakā d.; ziyāda tawājjuh kī quwwat bāqī na r.; isqadar

thakā d. kī kisi shai kā phir tahammul na ho-sake.

Tire, *v. i.* Thaknā; thak jānā; thak uṭhnā; hār jānā; tāqat nikal jānā;
quwwat zail ho-jānā; tahammul bāqī na rahnā; sabr jātā rahnā; be-
sabr ho-jānā. [wat zail ho-jāe.

Tiresome, *a.* 1.—Thakāū; thakā d. w.; jisse thakāwāt ā-jāe; jisse quw-

2.—Jisse tabī'at thak jāe; jisse tahammul (sabr) jātā rahe; jisse

Tissue, *n.* 1.—Zarbaft; bādālā; tamāmī. [tabī'at hār jāe.

2.—Silsila; kisi shai kā silsila (tār) jo kahīn se ṭūtā na ho.

The whole story is a tissue of falsehood—Sārī kabānī jhūṭhī hai; kul bayān
jhūṭhā hai. [rang kā banānā.

Tissue, *v. t.* Sone yā chāndī kā tār wagaira milā-kar bunnā; rang-ba-

Tithe, *n.* 1.—Kisi shai kā daswān hissa; 'ushr; dahyak; khusūsan us
beshī kā daswān hissa jo arāzī wagaira ke manāfi' se ho-kar pādriyōn

ko unkī parwarish ke liye diyā jāe.

2.—Chhotā hissa; miqdār-i-qalil. [jāe; 'unwān; peshānī.

Title, *n.* 1.—Jo kuchh kisi shai ke upar ba-taur uske nām ke likh diyā

2.—Kisi kitāb kā sar-nāma jisse yah ma'lūm ho kī woh kitāb kis

mazmūn kī hai aur uske musannif kā nām kyā hai.

3.—Laqab; khitāb; padwī.

4.—Nām; ism.

5.—(Law) (a) Woh shai jiskī bunyād par kisī shai kā qabza wājibi taur par be-gair dūsre kī shirkat ke mile; haqqiyat kī milkīyat kā madār; haq; istihqāq. (b) Woh wasīqa jisse koyī istihqāq sābit ho.

Title-deeds—Woh nawishte jinse subūt-i-milkīyat ho; qibālajāt; dastāwezt-i-Title, v. t. Nām r.; mulaqqab k.; kisī nām se pukārnā. [haqqiyat.

Titter, v. t. Muñh dabā-kar hañsnā; khul-kar na hañsnā; khilkhilānā.

Titter, n. Khilkhili; khilkhilāhat; hañsī jo khul-kar na āye.

Tittle, n. Zarra; zarre ke barābar; zarā sā; bahut hī chhotā hissa.

Titular, a. Mahz khitābi; sirf nām ko; barāc-nām; sirf kahne ke liye (kahne ko); koyī mansab yā rutba mahz nām ke liye r. w.

Titularly, ad. Farzī yā khitābi tarīq par; sirf khitāb ko rū yā zarī'o se.

To, prep. 1.—Taraf; jānib; samt meñ; or; ko. [jātā hai.

He is going to church—Woh girje ko yā girje kī taraf jātā hai; woh girjā

2.—Is ma'nī meñ to ek hālat se dūsri hālat meñ hone par dalālat kartā hai. [hai.

He is rising to wealth and honour—Woh daulat aur 'izzat meñ taraqqī pā rahā

3.—Is ma'nī meñ to se khitāb zāhir hotā yā kisī taqrīr kī kisī kī jānib pesh kiya jānib pāyā jātā hai. [ma'-i-kasir meñ pesh ki-gayā.

These remarks were addressed to a large audience—Yah bāteñ sāni'in ko maj-

4.—Is ma'nī meñ to se kisī shai kī taraf tawajjuh yā tan-dihī zāhir hotī hai. [pāyā jātā hai.

5.—Is ma'nī meñ to se kisī shai ke 'alāwa kisī dūsri shai kā honā

6.—Is ma'nī meñ to se taqābul (muqābala) pāyā jātā hai.

They engaged hand to hand—We bāthoñ hāth (dast-ba-dast) laqe.

7.—Ba-tādād; tak; shumār meñ is-qadar.

8.—Is ma'nī meñ to se nisbat zāhir hotī hai. [nau ko sattāyīs se hai.

Three is to nine as nine is to twenty-seven—Jo nisbat tin ko nau se hai wahi

9.—Kabhi to qabze yā tasarruf par dalālat kartā hai.

10.—Ba'z auqāt to se kisī shai kā mahsūs h. pāyā jātā hai. [lihāz se.

11.—Ba-muqābala; muqābale meñ; kisī ke sāmne; kisī shai ke

12.—Tak; talak.

13.—Taraf; jānib; or. [zāhir hotā hai.

14.—Ba'z auqāt to se kisī shai kā natija (anjām yā ma'ul-i-kār)

15.—Waste; ba garaz (garaz se); maqsad se; kisī shai ke liyo.

16.—Kabhi to had darje yā intihā par dalālat kartā hai.

To and fro—Age-pichhe; idhar-udhar.—To the face—Muwājah meñ; muqābale meñ; sāmne; dū-ba-dū; gaibat meñ nahīn; pichhe nahīn.—To wit—Ya'nī.

Together, ad. 1.—Ek jagah; ek maqām par; yakjā; ikatthā.

2.—Ek waqt meñ; zamān-i-wāhid meñ.

3.—Ek sāth; sāth; mil-kar; bā-ham-digar; ikatthā.

4.—Bāham; ikatthā; ek meñ; ek sāth; ek dūsre ke sāth.

5.—Muttafiq ho-ke; bi-l ittifaq; miljul-kar; āpas meñ mil-kar.

Together with—Kisī ke sāth; kisī ke shumūl meñ; kisī ko milā-kar; ma'.

Toil, v. i. Mihnāt k.; jān-fishānī k.; riyāz k.; kuchh 'arse yā der tak sukht jismānī riyāz k.; aisi mihnāt k. ki dil yā jism meñ thakāwaṭ ā jīe; daurdhūp k.; zor mārñā.

Toil, n. Aisi mihnāt jismeñ taklif aur thakāwaṭ ho; mihnāt jo dil yā jism ko girān bār ho; riyāzat-i-shāqqa; daurdhūp; mashaqqat.

Toilsome, a. Jismen sakht riyāz ho; jismen thakāwat aur taklif ho; jo mashaqqat se ho; mihnat-talab. [yā kisi sānihe kā izhār ho.

Token, n. 1.—'Alāmat; nishān; āsar; woh shai jisse kisi dūsrī shai 2.—Muhabbat (dostī) kā yād-gār; woh shai jisse kisi dūsrē shakhs ki dosti ki yād-gārī qāim rahe; nishānī; yād-gār; koyī chīz jisse kisi ki muhabbat yād āyā kare; dostī ki nishānī.

Tolerable, a. 1.—Tahammul ke qābil; bardāsht ke lāiq; jisko sah sakeñ; jiskā tahammul (jiski bar-dāsht) ho-sake; jisko tabī'at yā dil sah sake.

2.—Darja-i-i'tidāl par 'umda yā pasandīda; aisā nahīn ki usse tabī'at mutanaffir ho; nihāyat 'umda yā pasandīda nahīn par aisā ki begair nafīrat yā ta'rruz wagaira ke use qabūl kar-sakeñ; jisse kām chal jāe; kām-chalāū; chalāū; kisiqadar achchhā; ausat darje kā 'umda. [sahā jā-sake.

Tolerably, ad. 1.—Aisi tarah ki bar-dāsht ho-sake; aise dhang se ki

2.—Kisiqadar achchhā yā achchhāi ke sāth; aisi tarah ki kār-ra-wāyī ho-jāe (kām nikal jāe); kāmīl taur par nahīn; kuchh kuchh achchhā; tamām-o-kamāl nahīn. [guzar k. w.; jo kisi chīz ko sah le.

Tolerant, a. Tahammul par māl; mutahammil; bardāsht k. w.; dar-

Tolerate, v. t. Bilā muzāhamat yā mukhālafat hone d.; na rokna; mau' na karke jāiz r.; rawā r.; bāz na r.; māni' na h.; hone d.; sahnā; bardāsht k.; tahammul k. yā mutahammil h.

Toleration, n. Tahammul; bardāsht; khusūsan kisi riyāsat meñ mazhabī khayālāt aur 'ibādat ke tariqon kā aisi hālat meñ jāiz r. jab we 'am a'qīde yā tariq-i-mazhab ke khalāf hon.

Toll, n. Kisi pul yā sarāk par se guzarne (jāne) kā mahsūl; pul kā mahsūl; sarāk kā mahsūl; mele yā bāzār wagaira meñ chīzon ke furokht karne (bechne) kā mahsūl. [uāfīz yā nā-jāiz qarār d.

Toll, v. t. (Law) Bātīl k.; rad k.; mansūkh k.; mustarad k.; gair-i-

Toll, v. t. Bajnā; ghanṭe kā ek tarah par rah rah kar bajnā.

Toll, v. t. 1.—Āhista āhista ek tarah par ṭhōnk-kar ghanṭā bajānā.

2.—Bajā-kar batlānā yā zāhir k. jaise waqt.

Tollable, a. Jispar pul yā sarāk par se guzarne ki hālat meñ mahsūl lag sake; qābil-i-adā-i-mahsūl. [se mahsūl wusūl kare.

Toll-gatherer, n. Mahsūl tahsīl yā wusūl k. w.; jo pul wagaira par logon

Toll-house, n. Mahsūl-ghar.

Tomb, n. 1.—Qabr; gor.

2.—Mazār; marqad; maqbara; yād-gār jo qabr ke ūpar banāyā jāe.

Tomb, v. t. Dafn k.; qabr gārṇā; gor meñ r.; miṭṭī d.

Tone, n. 1.—Āwāz; sadā; nawā; āwāz ki qism—jaise nichī ūnchī gahiri miṭhī wagaira. [ṭānā barhānā yā badalnā.

2.—Lab-o-lahja; dil ke josh ke zābir karne ke liye āwāz kā gha-

3.—Aisi tarah ki bol jo misl ronē ke ho; ek tarah ki mātami yā banāwat ki āwāz; rīriyāhaṭ; gingināhaṭ; riqqat-angez āwāz; jhankhanā.

4.—Lai; sur.

5.—Tabī'at ki hālat; mizāj.

6.—Mazmūn; nau'iyat; maushā; mudda'ā; fahwā. [ām tarz.

7.—Tarz-o-tariq akhlāq-o-ādāb yā khayālāt wagaira ki nau'iyat; **Tone, v. t.** Āwāz banā-kar bolnā; banāwat ke sāth bolnā.

To tone down—Nichā sur k.; āwāz dhīmī k.; i'tidāl par k.; kam kar-d.; kisi shai kī numāyān 'alāmatoṅ ko ghaṭī yā za'if kar-d.; halkā yā khaṭif kar-d.

—*To tone up*—Ūchā sur k.; āwāz ūchī (baland) kar-d.; baṛhānā; mā-

Tongue, n. 1.—Jibh; zabān; lisān.

[būt k.; aur qawī k.

2.—Goyāyī; khush-taqrīrī.

3.—Zabān; kisi khāṣ qaum kī bolī.

[zabān na kholnā.

To hold the tongue—Zabān band r.; chup rahnā; khūmosh rahnā; na bolnā;

Tonic, a. Jisse quwwat baṛhe; muqawwī; tāqat d. wālī—jaiso dawā; jisse kam zorī jāti rahe aur jism ke ā'zā sahit-o-sālim ho-jāe.

Tonic, n. Muqawwī dawā; dawā jisse tāqat baṛhe aur badan sahit-o-sālim (tandurust) rahe. [uihāyat hī; had se ziyāda.

Too, ad. 1.—Jisqadar kīfī ho usse ziyāda; andāz se ziyāda; bahut hī;

2.—Nīz; bhī; kisi shai ko 'alāwa aur kuchh.

Tool, n. 1.—Auzār; hathiyār; lokhar.

2.—Woh shakhs jiske zarf se koyī apnā kām nikāle; woh shakhs jiskī nakel dūse ko hāth meṅ rahe; mom kī nāk.

“A word of reproach.” *Webster.*

Tooth, n. 1.—Dāūt; dandāū.

2.—Mazā; lazzat; zāiqā; sawād; ras.

[kāūtā.

3.—Koyī shai jo dāūt se ho; dandāna; dāūtī; dāūt; khūūtī; shākh;

In spite of the teeth—Muḥālafat ko bā-waif; jo kuchh ko-hish kī-jāe us sab le khilaf; jitnī bāteṅ muḥālif hoṅ unko rad kar ke.—*In the teeth*—Sarīhī;

dū-ba-dū; muqābale meṅ; rāmne.—*To cast in the teeth*—Muḥ par saḡht ja-

wāb d.; muḥ par gāliyān d.; muḥ meṅ thūku.—*Tooth and nail*—Dil-o-jān se; tan-man se; apne maqdūr bhar; hatta-l-wus'; jahān tak ho-sake (ban pape).—*To show the teeth*—Dhamkī d.; dhamkānā.—*To the teeth*—Bar-mālā;

muḥ par; dū-ba-dū; bi-l-mushāfaha.

Tooth, v. t. 1.—Dāūt lagānā; dāūt banānā.

2.—Dandāne banānā; dānte kāṭnā yā nikālā.

Tooth-ache, n. Dāūt kā dard; dāūt kī pīrā; dard jo dāūtoṅ meṅ ho.

Toothless, a. Jise dāūt na hoṅ; ho dāūt kā; poplā. [phuugī; phunang.

Top, n. 1.—Kisi chiz kā sab se ūchā hissa; sirā; choṭī; ūparī sah; gulla;

2.—Gāyat darja; had; intihā. [awwal darja.

3.—Sab se ā'lā darja; ā'lā martaba; darja jo sab par ūuq rakkhe;

4.—Sarganā; sar-khail; sab par ūuqiyat yā tarjih r. w.

5.—Chāūdī; sar; sar ko ūpar kā bāl.

6.—Laṭṭā; bhanūrā; bangī.

Top, v. t. 1.—Buland h.; ūchā h.

2.—Gālib h.; galaba r.

[sabaqat le-jānā.

3.—Baṛh jānā; dūroṅ se baṛh jānā; tarjih r. yā murajjih h.;

Top, v. t. 1.—Sar dhūknā; ūpar ko hisse ko chhipā d.

2.—Ūpar ho-jānā; baṛh-jānā.

3.—Kisi shai ke ūparī hisse (uske sar yā siro) tak pahuūchnā.

4.—Sabaqat le-jānā; tarjih r.; baṛh jānā.

5.—Qalam k.; ūpar kā hissa kāṭ chhūṭ yā tarāsh l.

To top off—Pūrā k.; khatm k.; takmil ko pahuūchnā; sijil k.; āṛṛṛṛ k.

Topic, n. 1.—Koyī mazmūn (bāt) jiskī nisbat taqrir yā baḥs kī-jāe.

2.—Woh shai jiskā tazkira yā bayān kiyā jāe; woh bāt jiski nisbat guftgū ho; bāt; amr; manshā; mudda'ā; 'auwān.

Torment, n. 1.—Gāyat darje ki taklif; 'uqūbat; 'azāb; had se zāid jismānī yā rūhānī taklif.

2.—Woh shai jisso taklif ranj yā izā ho; shai-i-bā'is i-taklif.

Torment, v. t. 1.—Saḥlt izā yā taklif d.; nihāyat hī jismānī yā rūhānī

2.—Musibat meñ ḍiluā; dukh d.; taklif pahuūchānā. [taklif d.

3.—Kurhānā; chirhānā; tang k.; hairān k.

Torpid, a. 1.—Jismēn harakat kī quwwat zāil ho-gayī ho; jo be-hiss ho; be-hiss-o-harakat; sun; ankāḥ huā; kaṭhuāyā huā.

2.—Sust; majhūl; kāhil.

Torpidity,

Torpidness, } n. 1.—Be-hiss-o-harakat h.; be-hissī; ankrahāt; tbiṭhrābat.

Torpidude,

2.—Majhūlī; sustī; kāhilī; hamāqat. [tbiṭhrābat.

Torpor, n. 1.—Be-hissī; be-harakatī; sarmā-zadagī; wasmat; ankrahāt;

2.—Sustī; kāhilī; majhūlī; kuudī; be-dimāgī; kūrhpānā.

Torrent, n. 1.—Pānī yā dūsri saiyāl shai kā dhārā jo zor se bahe; dhārā jo yakāyak nikal-kar tezi ke sāth niche ko gire; sail; sailāb; nadi.

2.—Tor; kisi shai kā shiddat se jāri yā rawān h. (chaluā yā phail-na); kisi shai kā ba-shiddat ijrā h.

Torrid, a. 1.—Garmī se sūkhā; khushk.

2.—Nihāyat hī garm; jaltā yā bhuutā huā; mahrūq.

Tort, n. (Law) Kisi qism kā be-jā fi'l yā zarar; woh be-jā fil jiski nisbat 'adālat meñ da'wā (nālīsh) ho-sake; woh nuqsān (zarar) jo dūsro ki zāt yā jāedād ko pahuūchāyā jāe; woh nuqsān (mazarrat) jiski nisbat qānūnan khisāra mil-sake.

Tortious, a. 1.—Muzir; jo ba-tarz-i-be-jā-kiyā jāe.

2.—(Law) Jisse woh zarar samjhā jāe jiski 'iwaz meñ qānūn ke rū se khisāra (zar-i-harja) mil-sake.

Tortuous, a. 1.—Mukhtalif jawānib meñ jhukā huā; pechida; pech-dār; aintḥā huā; ghūmtā huā; marorā huā.

2.—Rāh-i-rāst se munharif; be-jā; jismēn dhokhā ho.

Torture, n. 1.—Gāyat darje ki taklif; baḥī hī jismānī yā rūhānī taklif; 'azāb; 'uqūbat; siyāsāt; jān-kauī yā jān-kandanī.

2.—Saḥlt jismānī taklif jo kisi jurm kī ta'zīr meñ khwāh kisi mulzim se jurm kā iqrār karāne kī garaz se pahuūchāyī jāo—jaise garm pānī yā āg chhirak-kar yā shikanje wagaira meñ khaiūch-kar.

Torture, v. t. 1.—Nihāyat hī talif d.; bahut tang k.; bahut diq d.; kurhānā. [jūte wagaira mār-kar ta'zīr k.

2.—Shikanje meñ khaiūchnā; garm pānī yā āg ḍāl-kar sazā d.;

Toss, v. t. 1.—Hāth se pheūknā khusūsān batheli se ūpar ko pheūknā; ūpar ko pheūknā; uchhālā; lokānā. [jhaṭkānā; jhaṭkā d.

2.—Yakāyak yā zor se ūpar ko ūthānā yā pheūknā; jhaṭkānā yā

3.—Ūthānā-baiṭhālā; kabhī ūpar kabhī niche k.; manj mārā; hilānā; ḍulānā; halehal k. [uthal-pathal k.

4.—Be-qarār k.; pareshān k.; darham-barham k.; halehal ḍālā;

5.—Ulat-pulat k.; waraq-gardānī k.; masrūf k. yā r.

To toss off—Jhaṭ se pī jānā; chahā jānā.

Toss, v. i. Chhatpatānā; luthaknā; ḍānwāṇḍol h.; halehal h.; tal-mālānā; tarāpnā; tarpharānā.

- To toss for*—Rupaye wagaira ki hārjīt k.; koyī chiz bāzī lagā-kar jūā khelnā.
To toss up—Sikke ko hawā meñ uchhāl-kar uske girne ke rukh par hār-jīt k.
Toss, n. 1.—Uchhāl; jhaṭak; lokāw. [uṭhānā.
 2.—Sar kī jhaṭak; sar kā jhaṭke ko-sāth ek khās tarz par ūpar ko
Total, a. 1.—Pūrā; kāmīl; tamām; jumla; bi-l-kul; sārā.
 2.—Samūchā; musallam; mutlaq; jiske ajzā alag alag na huye hoñ.
Total, n. Mizān; jumla; jam'; joṛ; kul; kul ta'dād.
A grand total—Mizān-i-ā'zam.
Totality, n. Kul miqdār yā ta'dād; jumla; kul.
Totally, ad. Bi-l-kul; kulliyatan; tamām; tamām-tar; sūre-kā-sārā; kullahum; sarāpā; juz-o-kul; yak-qalam; sab; pūrā-pūrā; nipat; sārā.
Totter, v. i. 1.—Is tarah par hīlnā ki goyā girā chāhtā hai; larzāū h.; kaūpnā; lagzish k.; tharrānā; dagmagānā; dagdagānā.
 2.—Hīlnā; larbarānā; jumbish khānā; lagzish k.; dalmalānā.
Touch, v. t. 1.—Chhūnā; lagnā; bhīṛnā.
 2.—Mass k.; ṭonā; ṭaṭonā; ṭaṭolnā.
 3.—Pahuñchnā; milnā; bheñnā. [nisbat r.
 4.—Ta'alluq r.; sarokār r.; 'alāqa r.; muta'alliq h.; wāsta r.;
 5.—Khafif sū zikr k.; thorā sū bayān k.; chheṛnā.
 6.—Dast-andāzī k.; hāth lagānā; chhūnā; chheṛnā.
 7.—Dil par asar k.; dil ko hīlā d.; pighlānā; narm k.; mulāim k.
 8.—Khafif sū nishān k.; zarā sū qalam lagā d.; qalam chhulā d.
 9.—Satānā; taklif d.; dukh d.; chhūnā; chheṛnā; īzā d.
 10.—Bajānā; chheṛnā. [ṭip-ṭip k.
To touch up—Marammat k.; kuchh kuchh durust kar-ke aur 'umda banānā;
Touch, v. i. 1.—Chhū jānā; mil jānā; is tarah hālat-i-ittisāl meñ h. ki darmiyān meñ kuchh bhī fasl na rah-jāe.
 2.—Kisī shai kā khafif zikr k.; guftgū taqrīr yā kalām meñ kisī [bāt kā zarā sū tazkira k. (chheṛ d.).
Often with on or upon.
To touch at—Kabīn ānā yā jānā par ṭhabarnā nahīn.
Touch, n. 1.—Chhūnā yā chhū jānā; ittisāl; do chīzoñ kā ūpar se saṭ-
 2.—Lams; quwwat-i-lāmisa; mass. [kar mil jānā.
Silk is soft to the touch—Resham chhūne meñ mulāim hotā hai.
 3.—Dil meñ josh-i-muhabbat paidā karne kī quwwat; tāsīr.
 4.—Josh; jazba; muhabbat.
 5.—La'n-ta'n; la'nat-malāmat; sarzanish; jhīrkī. [jāe.
 6.—Naqshe yā taswīr meñ jo kuchh qalam se ek martaba banāyā
 7.—Khatt-o-khāl; sūrat-shakl; chīhrā-muhrā. [ma; zarā; thorā.
 8.—Kisī shai kā juzwī hissa jo dūsri shai meñ maḥlūt ho-jāe; sham-
 9.—Ishāra; khafif sū suohā d.; zarā sū tazkirā yā zikr.
 10.—Imtihān; subūt; woh bāt yā shai jisse kisī dūsri shai kā im-
 tihān ho; woh sifaton jinkā imtihān ho-chukā ho (jo imtihan meñ
 ṭhabar gayīū hoñ). [kar.
Touchily, ad. Tunuk-mizājī se; zūd-ranjī se; chīrchīrā-kar; jhuñjhā-
Touchiness, n. Zūd-ranjī; tunuk-mizājī; chīrchīrābaṭ; jhuñjhālahat.
Touching, p. a. Jiskā asar dil par ho; dil-gudāz; jigar-soz; riqqat-
 angez; pur-dard; dard se bharā huā. [ta'alliq; dar-bāb.
Touching, prep. Nisbat; ba-nisbat; bāb meñ; bāre meñ; bābat; mu-
Touchingly, ad. Riqqat ke sāth; dil-ṣozī ke sāth; nīsī tarah kī tabī'at
 hīl nṭhe (uspar asar ho); dard se yā dard ke sāth.

Touch-stone, *n.* 1.—Mihakk; mi'yār; kasautī; patthar jispar sonā-chāñ-di parkhī jāe. [kā zarī'a.

2.—Kisī bāt kī parakh; kisī shai kī burāyī aur bhalāyī ke imtihān

Touchy, *a.* Zūd-ranj; tunuk-mizāj; chirchirā; ātash-mizāj; jaljalā; jhanjhanā (*Colloquial*).

Tough, *a.* 1.—Jo lachilā ho par tūṭo nahīn; jo jhukāne se jhuke yā dabāne se se dab jāe par tūṭ na jāe; chimrā.

2.—Kaṛā; saḥt; mazbūt; jo saḥtī bardāsht kar-sake; jo gar-mī sardī sah jāe; jo jald tūṭ (ukhar) na jāe. [sakeñ.

3.—Lasilā; las-dār; laslasā; lazij; jisko āsānī se judā na kar-

4.—Kaṛā; saḥt; jo bal na khāe.

5.—Saḥt; shadīd; zor-o-shor kā; tūnd (*Colloquial*).

Toughen, *v. i.* Chimrā yā aur chimrā ho-jānā; kaṛā yā saḥt ho-jānā.

Toughen, *v. t.* Chimrā yā aur chimrā k.; saḥt k. yā banānā; kaṛā k.

Toughness, *n.* 1.—Chimrā-pan; chimrāhat; lachilā h. par tūṭ na saknā.

2.—Mazbūtī; kaṛāyī; saḥtī; banāwat yā jism kī mazbūtī.

3.—Laslasāhat; chipchipāhat; lazij h.

Tour, *n.* Gasht; daura; kisi halqē kā safar (usmeñ ghūmnā).

Tour, *v. i.* Daura k.; safar k.; gasht k.; halqē meñ ghūmnā.

Tout, *v. i.* Gāñhak talāsh karto phirnā; dallālī k.

Touter, *n.* Jo gāñhak dhūndhtā phire; dallāl.

Toward, } *prep.* 1.—Kisī shai kī taraf; kisī kī jānib; kisī kī or.

Towards, }

2.—Nisbat; bāb meñ; bāre meñ; dar-bāb; ba-nisbat; jānib; taraf.

3.—Takhmīnan; qarīb.

Toward, } *ad.* Nazdik; qarīb; taiyār; āmāda; musta'id.

Towards, }

Toward, *a.* Kisī shai ke karne yā sikhne par taiyār (uske liye āmāda); nā-farmān-bardār nahīn; tunuk-mizāj nahīn

Tower, *n.* 1.—Ek qism kī 'imārat jo 'arz (chaurāyī) meñ kam par bu-landī (ūñchāyī) meñ ziyāda hotī hai; burj; minār; gargaj.

2.—Qal'a; k.; garh; hāmī; muhāfiz; pusht-panāb.

Tower, *v. i.* Isqadar buland h. ki dūsri chīzeñ nīche par jāeñ; bahut ūñchā yā buland h.; buland-parwāzī k.; charhnā; ūpar uṭhuā.

Towered, *a.* Jismeñ zebāish ke liye burjī yā minār bane hoñ; jiski hifāzat burjōñ se ho.

Towering, *p. a.* 1.—Nihāyat buland; bahut ūñchā; 'ālī-shān.

2.—Darja-i-gāyat kā; shadīd; had se ziyāda.

Town, *n.* Qasba; balda; shahr; nagar; pur yā purī.

Often opposed to *country*. [bāshindagān).

2.—Jo log kisī balde yā shahr meñ rahne hoñ (uske rahne wāle yā

3.—Daru-l-khilāfat (rāja-dhānī) yā uske bāshinde. [anjām pāyeñ.

Town-hall, *n.* Woh 'ām 'imārat jismeñ kisī shahr ke muta'alliq ke kām

Townfolk, } *n.* Kisī shahr ke log ya'nī wahāñ ke dehatī nahīn.

Towns-people, }

Town-talk, *n.* Kisī jagah kī 'ām guftgū; woh shai jiski chirchā 'umū-man logōñ meñ ho.

Trace, *n.* 1.—Nishān jo kisi shai ke jāne ke ba'd rah jāe; naqsh-i- pā; pairon kī nishānī; lik.

2.—Kisi shai kā nishān jo uske wujūd ke nest ho-jāne (qāim na rahne) ke ba'd bāqī rah-jāe; kisi chiz kā hissa jo uske zawāl ke ba'd rah-jāe; nām-o-nishān; patā; nishānī; 'alāmat.

Trace, *v. t.* 1.—Kisi shai par chalnā; kisi jagah se guzarnā.

2.—Nishān k.; kisi naqshe wagaira par bārik kāgaz rakh-kar uski naql utārnā; khāka utārna yā khāiūchnā; naqsha khīūchnā.

3.—Jo shai pahile jā-chukī (guzrī) ho uskā nishān dekh-kar uskā patā lagānā; naqsh-i-pā (pairon ke nishān) se patā lagānā; surāg yā patā lagānā.

4.—Kisi shai kī pairawī thik-thik yā qadam-ba-qadam k.

Traceable, *a.* Jiskā patā lag sake; jiskā surāg chal-sake. [utārnā.

Tracing, *n.* 1.—Kisi shai ke ūpar bārik kāgaz rakh-kar uski naql kā

2.—Rāh; ma'mūlī rāstā.

Tracing-paper, *n.* Ek qism kā bārik aur shaffāf kāgaz jisko naqshe wagaira par rakh-kar uski naql utārte haiñ. [bāqī rah-jāe; lik.

Track, *n.* 1.—Woh nishān jo kisi shai ke guzar (chale) jāne ke ba'd

2.—Insān yā haiwān ke pair kā nishān; nishān; patā; naqsh-i-pā.

3.—Sarak; rāsta; rāh; bāt; jis rāste se koyī shai guzro.

Track, *v. t.* Kisi nishān se patā lagānā; kisi ke naqsh-i-pā (pairon ke nishān) se uskā picbhā k.

Trackless, *a.* Jispar pairon ke nishān na hoñ; jispar koyī kabhī chālā na ho; jispar kabhī kisi kā guzar na huī ho.

Track, *n.* 1.—Koyī shai jo khaiūchī yā phailāyī gayī ho; wus'at; 'arsa; tūl. [mulik; des; diyār; khitta.

2.—Zamīn yā pānī kā tukrā 'ām isse ki barā ho yā chhoṭā; qat';

3.—Risāla; nuskhā; nāma; ek chhoṭā mazhabī risāla.

Tractable, *a.* 1.—Jisko āsānī se kisi rāh par le-chal-sakeñ; jo sahl meñ sikhlayā jā-sake; tarbiyat-pazīr; jisko bilā-diqqat apnā mahkūm banā sakeñ (apne hukm ke tābi' kar-sakeñ); aisā ki qābū meñ ā-sake.

2.—Jo ho-sake; jiskā anjām (honā) mumkin ho.

Tractableness, *n.* Tarbiyat—pazīrī; mahkūm bauāyā jā-saknā; qābū

Tractile, *a.* Jo khaiūchne se barh sake. [meñ laye jāne kī salāhiyat r.

Trade, *n.* 1.—Chizon kī kharīd-o-farokht 'ām isse ki thok kī thok ho yā thoṛī thoṛī; rupaye ke badle meñ kharīd-farokht; tijārat; saudāgarī; banij; byopār; baipār; bewhār; lenden.

2.—Kām jo koyī is garaz se sikhṭā aur kartā hai ki usse uski auqāt-basari yā kisi qism kī manfa'at ho; peshā; rozgār; kām—jaise sonār lohār barhayī yā rāj wagaira kā.

☞ "Distinguished from the liberal arts and learned professions, and from agriculture." *Webster.*

3.—Kām jismeñ koyī lagā rahe; shagl jismeñ koyī masrūf rahe; koyī aisā mashgala jispar log haqūrat kī nazar se dekhne.

4.—Dastūr; ādat; kho; shewa; bān.

5.—Ek peshe ke log; ham-pesha log; tujjār; byopārī log.

Trade, *v. t.* 1.—Kharīd-farokht k.; apnī chizeñ de-kar dūson se chizeñ l.; apne māl ke badle meñ dūson kā māl l.; saudāgarī k.; tijārat k.; byopār k.; len-den k.

- 2.—Kharid-o-farokht k. mu'amala-i-wahid k.; apna mal de-kar
 3.—Sirf rupaye ki 'iwaz mein kam k. [dusre ka koyi khas mal l.
Trade-mark, n. Tijarat ka nishan; kar-khane ka nishan; woh khas
 nishan jo koyi kari-gar apni banayi hui chiz wagaira par qaim kar-
 de aur jiski nisbat uska istihqāq qanūnan jāiz rakkha jae.
Trade-price, n. Qimat jo ma'muli kharidaron ki nisbat saudagar apas mein
 kam lein; kam qimat jispar thok-farosh khurda-faroshon ke hath
 saudagari ke mal bechte hain.
Trader, n. Tajir; saudagar; baipari; byopari ya bewpari.
Tradesman, n. Saudagar; tajir; dukān-dar.
Tradition, n. 1.—Hawālagi; dusre ke hath mein de-d.
 2.—Racon masalon dastūrāt aur rusūm wagaira ke muta'alliq ba-
 yānat jo zabani pusht-dar-pusht chale ayein; riwayat; kahawat; naql.
 3.—Hadis.
Traditional, } a. Riwayat se muta'alliq ya usse nikla hua; jo murson
Traditionary, } se unki nasl ko mahz zabani ma'lum hua ho; jo
 waqtan-fa-waqtan zabani chala aya ho; naqli; samai; riwayati;
 suna hua; jo bap ne beche ko zabani bataya ho.
Traditionally, ad. Riwayat se; kahawat se; bap se beche ne sun-kar;
 waqtan-fa-waqtan zabani ma'lum ho-kar.
Traditive, a. Jo zabani bap se beche ko ma'lum hua ho ya ma'lum ho-sake;
 jo waqtan-fa-waqtan zabani chala aya ya suna gaya ho.
Traduce, v. t. Ilzam d. ya lagana; mulzim banana; muttahir k.; itti-
 ham d. ya lagana; tuhmat lagana; bad-nam k.; janbajhkar ('amdan)
 galat bayan k.; na-haq bad-nam k.; dosh d.; niuda k.; na haq ruswa
 k.; jhutha lim lagana; kalauk lagana.
Traducer, n. Na-haq ilzam lagane w.; bad-nam k. w.; tuhmat lagane
 w.; mustari; kalauk lagane w.; niuda k. w.; lim lagane w.
Traffic, n. 1.—Tijarat; saudagari; kharid-farokht; kar-o-bar; baipar.
 2.—Rel par aye-jane-wale musafiron ka shumar ya us mal ki ta'dad
 jo rel ke zari'e se aye-jaye. [mein dusra mal l. ya d.
Traffic, v. t. 1.—Tijarat k.; saudagari k.; mal ya zar-i-naqd ke badle
 2.—Koyi zalil (nichā) kam k.; kuchh le-kar koyi burā kam k.
Traffic, v. t. Tijarat mein tabadala k.; saudagari mein adli-badli k.
Tragedy, n. Saniha-i-muhlik-o-gam-nak; aisa gam se bhara hua majara jis-
 mein kisi ki jan gayi ho; woh majara jismein insan ke n-jāiz tashad-
 dud ki wajah se insan hi ki jan jae; musibat; āfat; qiyamat.
Tragic, } a. Naql-i-gam ke muta'alliq; naql-i-gam ki qism ka.
Tragical, }
 2.—Zindagi ke liye muzir; jismein jan jae; gam-nak; ranj-āwar;
 matami; musibat-nak; gam-ālud.
 3.—Ranjida; jisse ranj ya matam zahir ho; jisse jan ka jana paya
 jae. [ranj ke saath; matam ke saath.
Tragically, ad. Aise taur par ki ranj paida ho; jismein kisi ki jan jae;
Train, v. t. 1.—Khainchna; ghasina.
 2.—Kashish k.; targib ya makk wagaira ke zari'e se khainchna;
 targib d.; lubhana; wargalana; targib de-kar khwah wa'da karke
 ek fil se dusre fil ki taraf ragib karana.

3.—Sikhā-parhā-kar durust k.; ta'lim de-kar aur mashq karā-ke durust k.; mashq karānā; mānjnā; tarbiyat d.yā k.; ta'lim k. yā d.

4.—Nikāl-kar khainchne ke lāiq banā d.—jaise bailon ko.

To train or train up—Ta'lim k. yā d.; sikhānā; ta'lim yā mashq ke zari'e se durust k.; sikhā-parhā-ke durust k. [phandā; jāl; dām.

Train, n. 1.—Tahrīs; targīb; tazwīr; makr-o-fareb; hila; dām-i-fareb;

2.—Jo kuchh kisī shai ke pichhe khinchā yā ghasitā jāe; kapre kā dāman jo pichhe se khinchā yā ghasitā chale; chīrē kī dum.

3.—Jo log kisī ke pichhe pichhe yā uske ham-rāh chaleñ; jo log kisī ke sāth (uske ham-rikāb) hoñ; jilau; jo log kisī ke sāth jilau meñ chalen. [tār; qatār; tāntā; zanjira; larī.

4.—Un chīzon kā silsila jinko bāham ta'alluq ho; silsila; tasalsul;

5.—Silsila-wār tarīq; daur; daurān; rāh.

Things are now in a train for settlement—Bāton ab tai ho rahī (tai pā rahī) haiñ; bāton kā bi-l-i'l tasfiya ho-rahī hai.—To be in a train—Kisī rāh (qhang yā tarīq) par h.; daurān yā daurān-i-kār meñ h.

6.—Rel kī gāriyon kā qatār (unkā silsila yā tāntā).

“Train” is the word universally used in England with reference to railway travelling; as, I came in the morning train, &c.” Webster.

Trainable, a. Ta'lim ke qābil; jiskī ta'lim ho-sake; tarbiyat-pazīr; jis-meñ tarbiyat kī salāhiyat ho.

Trait, n. 1.—Shu'sha; san'at; kārī-garī; qalam-kārī. [khāssa.

2.—Koyī khās tamīz kī 'alāmat; koyī nīsī bāt jo numāyāñ ho;

Traitor, n. Be-wafāyī ke sāth apne mulk ke logon se dagā k. w.; apne bādshāh se dagā (namak-harāmī) k. w.; khyānat ke sāth apne mulk ko uske dushman ke qabze meñ de-dene w.; qal'a wagaira jo kisī kī mulhāfazat meñ ho namak-harāmī kī rāh se dushman ko hawāla kar-dene w.; apne mulk se larāyī dhūndhne w.; jo apne mulk ke fath kiye jāno meñ dushman ko madad de; gaddār; watan-dushman; bāgī; khāin; rājdrohī. [namak-harām; khāin; chhalī.

Traitorous, a. 1.—Jo dagā bāzī kā murtakib ho; dagā-bāz; be-wafā;

2.—Jismeñ dagā-bāzī ho—jaise koyī fī'l; jisse be-wafāyī yā namak-harāmī pāyī jāe. [kapat se.

Traitorously, ad. Dagā-bāzī se; be-wafāyī se; namak-harāmī se; chhal se;

Trammel, n. 1.—Chīron yā machhliyon ke pakarne kā lambā jāl; shī-kār phānsāno kā ek tarāh kā phandā; jāl.

2.—Woh bāt jisse kisī dūsarī bāt ke chatpat hono kisī shai kī taraqqī yā kisī kī āzādāna kārrawāyī meñ rukawat (khalal yā futūr) par jāe; rok; atkāw; sadd-i-rāh. [mardan k.

Tramp, v. t. 1.—Rauñdnā; chahalnā; bār bār pairon se kuchalnā; lat-

2.—Pāñ meñ pairon se rauñd-kar sāf k.—jaise kapre.

Tramp, v. i. Safar k.; ghūmnā-phirnā; saiyāhī k.

Trample, v. t. 1.—Pair se kuchal d.; rauñdnā; pāe-māl k.; lat-mardan k.; pair se kāñdnā; gurūr haqārat khushī yā nafrat se kisī shai ko pāñw se malnā masalnā yā kuchalnā.

2.—Pāñw se kuchal-kar girā d.; pāe-māl kar-ke zamīn par bichhā d.

Trample, v. i. Haqārat se lat mārñ; kisī shai ko haqīr yā nā-chīz se. [With on or upon. [samājh-kar pāñw se kuchal d.

2.—Zor aur tezī se chalnā.

Tranquil, *a.* Sākin; hālat-i-sukūn yā qarār meñ; pareshān yā muztar nahīn; dhīmā; halehal nahīn; amn-o-amān kī hālat meñ; sulh kī hālat meñ; muntashir nahīn; intishār kī hālat meñ nahīn.

Tranquillize, } *v. t.* Sākin kar-d.; hālat-i-sukūn yā qarār meñ kar-d.;
Tranquillize, } thandhā kar-d.; dhīmā kar-d.; amn-o-amān kī hālat
 meñ kar-d.; taskin k. yā d.; dhīraj d.; amn-o-āsāish qāim kar-d.; sulh
 kī hālat meñ kar-d.

Tranquillity, *n.* Sukūn; qarār; āsāish; rifāh; dangā-o-fasād kā na h.; pareshānī se barāat (uskā na h. yā na rahnā); āsūdagi;istirāhat; itmīnān; tasalli; dhīraj.

Transact, *v. t.* Karnā; anjām d.; insirām k.; chalānā; jāri r.; nibīhnā.

To transact commercial business—Saudāgari k.; tijārat yā tijārat kā kār-o-bār k.—To transact business in person or by an agent.—Koyī kām khud k. yā apne kār-pardāz (kārinde yā muhtār wagāira) se karānā.

Treat, *v. t.* Kām chalānā; bātoñ kā insirām k.; kār-rawāyī k.; ihtimām k.

Transaction, *n.* 1.—Kisī kām kā k.; kisī bāt kā ihtimām; kisī amr kā insirām.

[wuqū' ho; kām.

2.—Jo kuchh kiya jāe; mu'āmala; kār-o-bār; bāt jo ho; amr jiskā

“A transaction is something already done and completed; a

proceeding is either something which is now going on, or, if ended, is still contemplated with reference to its progress or successive stages.”

Transactor, *n.* Kisī kām kā karne aujām dene yā chalāne w. [Webster.

Transcend, *v. t.* 1.—Upar uṭhnā; charḥnā; buland h.

2.—Kisī shai se guzar jānā; had se guzar jānā; tajāwuz k.

3.—Barh jānā; sabaqat le-jānā; fazilat r.; tarjih r.; kisī se barh jānā yā barh-kar h.

Transcendence, } *n.* Fazilat; buzurgī; kisī se bahut barh-kar h.; kisī
Transcendence, } par tarjih yā fauqiyat le-jānā; sabaqat; fauqiyat.

Transcendent, *a.* Nihāyat hī 'umda; 'umdagī meñ auroñ yā sab se barh kar; afzal; bartar; dūsoñ par fauq yā tarjih r. w.; 'umda tarīn.

Transcendently, *adv.* Nihāyat hī 'umdagī se; barī khūbī se; nihāyat khāsi tarah se; bartarī se.

Transcribe, *v. t.* Naql k.; phir se likhnā; kisī chiz kī naql k. yā utārnā.

Transcript, *n.* Naql; asl tahrir nahīn.

Transcriber, *n.* Naql-nawīs; jo shakhs kisī tahrir kī naql kare.

Transfer, *v. t.* 1.—Ek jagah se dūsrī jagah le-jānā yā pahuñchānā; ek shakhs se dūstre shakhs kī taraf muntaqil k.; dūsrī jagah yā dūstre shakhs ke pās le-jānā.

2.—Kisī shai kā qabza yā uskā iqtidār dūstre ke sipurd k.; intiqāl k.; ek shakhs se dūstre shakhs kī taraf muntaqil k. jaise koyī haq; bechnā; farokht yā bai' k.; de-d.

Transfer, *n.* 1.—Intiqāl; muntaqil k. yā h.; kisī shai kā ek jagah yā shakhs se dūsrī jagah yā dūstre shakhs ke pās muntaqil kiya jānā (pahuñchāyā jānā).

2.—Bai' hiba yā dūsrī sabīl se kisī istihqāq yī jāedād kī ek shakhs se dūstre shakhs kī taraf muntaqil kiya jānā; intiqāl-i-haq yā haqqiyat.

Transfer of names—Intiqāl-i-nām; dākhil-khārij.—Transfer of a suit—Intiqāl-i-muqaddama; kisī muqaddame kā ek 'adālat se uṭh-kar dūsrī 'adālat meñ jānā—A private transfer—Intiqāl-i-khānagi.

Transferable, a. 1.—Intiqāl ke qābil; jisko ek shakhs yā jagah se dūsre shakhs yā jagah par muntaqil kar-sakeñ.

2.—Jisko 'ibarat-i-intiqāl likh kar khwāh dūsri tahrir ke zari'e se ek shakhs se dūsre shakhs ki taraf (uske pā; yā uske nām) muntaqil kar-sakeñ; qābil-i-intiqāl; qābil-i-bai'-o-shurā; jiski bechī dūsre ke nām ho-sake.

Transferree, n. Jis shakhs ke nām intiqāl kiya jāe; muntaqil-ilaih.

Transference, } n. Intiqāl.
Transference, }

Transferrer, n. Intiqāl k. w.; intiqāl-kuninda.

Transferrible, a. Same as Transferable.

[wār-pār k.

Transfix, v. t. Chubhā yā garā kar ār-pār kar-d.; chhednā; phornā;

Transform, v. t. 1.—Kisi shai ki sūrāt badal d.; kisi shai ki shakl yā haiat tabdil kar-d.; sūrāt yā shakl tabdil (mutagaiyir) kar-d.

2.—Ek shai ko tabdil kar-ke dūsri shai banā d.; palat d.; badal d.
Transgress, v. t. Kisi qā'idā-i-mu'ayyana ki khilāf-warzī k.; kisi shai masalan qānūn ke khilāf 'amal k. (usko na mānnā); 'udul yā 'udul-hukmī k.; rad k.; tornā.

[gunāh k.; gunah-gār h.

Transgress, v. i. Kisi qānūn ki khilāf-warzī ke jurm kā murtakib h.;

Transgression, n. 1.—'Udūl-hukmī; khilāf-warzī; kisi qānūn ki had se tajāwuz kar-jānā; kisi qānūn ki khilāf-warzī; hukm kā na mānnā.

2.—Qusūr; jurm; khatā; taqṣīr.

Transgressor, n. Kisi qānūn ki khilāf-warzī k. w.; hukm na mānne w.; udūl-hukmī k. w.; gunah-gār; qusūr-wār; 'āsī.

Transient, a. 1.—'Arizī; thoṛī der tak rahne w.; jo der tak na thahre (qāim na rahe); dawāmī nahīn; nā-pāe-dār; der-pā nahīn; chand-roza; bo-sabāt.

[uāqis; sarāsarī.

2.—Jo jhatpat ho jāe; jiskā wuqū' ek lahze meñ ho-jāe; nā-tamām;
Transiently, ad. Rawānī meñ; sarāsarī taur par; thoṛe 'arse ke liye; istiqlāl ke sāth nahīn; mustaqil taur par nahīn.

[uagī.

Transit, n. 1.—Guzar; kahīn se jānā yā guzarā; jānā; le-jānā; rawā-To be lost in transit—Ek jagah se dūsri jagah jāne meñ kho jānā (zā'i yā talaf ho-jānā); rāh meñ kho jānā.

Transition, n. Ek jagah se dūsri jagah jānā; ek hālat se dūsri hālat meñ ho-jānā; tabādāl; tagaiyir; tabaddul.

Transitory, a. Sirf thoṛe 'arse tak qāim rahne w.; jald gāib ho-jāne w.; jhatpat guzar jāne w.; nā-pāe-dār; fānī; guzār; 'arizī; chand-roza.

Translate, v. t. 1.—Ek jagah se dūsri jagah le-jānā; intiqāl k.; muntaqil k.

[tarjama k.; dūsri 'ibarat meñ bayān k.; ulthā k.

2.—Dūsri zabān meñ k.; kisi mazmūn ko dūsri zabān meñ adā k.;

Translate, v. i. Tarjama k.; tarjame meñ masrūf rahnā.

Translation, n. 1.—Intiqāl; naql.

2.—Tarjama k.; dūsri zabān meñ k. yā adā k.

3.—Tarjama; ulthā.

Translator, n. Tarjama k. w.; jo mazmūn ek zabān meñ ho usko dūsri zabān meñ adā k. w.; mutarjim; tarjamān.

[meñ likhnā.

Transliterate, v. t. Ek zabān ke alfāz ko dūsri zabān ke hurūf-i-tahajji

Translucent, a. Shaffāf; sāf; nirmal.

Transmission, n. 1.—Bhejānā yā bhejā jānā; ek jagah se dūsri jagah

bhejnā; ek shakhs ko pās se dūsre shakhs ko pās bhejnā; irsāl; iblāg; rāwānagī; tarsīl.

2.—(Law) Woh haq jo kisī wāris yā mauhūb-lahū ko is bit kā hāsīl ho ki koyī irs wāgaira jiskā woh mustahaq ho uske wārisoñ ko us hālat meñ bhī pahunchē ki woh bilī tasarruf yā nafāz uske mar-jāe.

Transmit, *v. t. 1.*—Bhejnā; bhej-kar pahunchānā; pahunchwānā; ek jagah se dūsri jagah bhejnā; ek shakhs se dūsre shakhs ko pās bhejnā; iblāg k.; irsāl k.; rawāna k.; pahunchānā; paṭhānā.

2.—Kisī shai se ho-kar nikal yā guzar jāne d.

Transparency, *a.* Shaffāf h.; safāyī.

Transparent, *a.* Barrāq; shaffāf; sāf; jo is pār se us pār tak dekh parē; jismeñ raushanī kī shu'ā' is jānib se us jānib tak pahunchē aur is jānib se us jānib kī chīzeñ dekh parēñ.

Transparently, *ad.* Shaffāf taur par; safāyī ko sāth.

Transpire, *v. t. 1.*—Khul jānā; fāsh ho-jānā; logoñ ko ma'lūm ho-jānā; zāhir ho-jānā; āshkāra ho-jānā.

2.—Wāqī' h.; sar-zad h.; wuqū' meñ kuā; honā; bitnā; ā-parnā; parnā; guzarnā. [nasab k. yā bonā].

Transplant, *v. t. 1.*—Ek jagah se uṭhā-kar dūsri jagah lagūnā (baithānā

2.—Ek jagah se le-jā-kar dūsri jagah ābād k. (qāim k. yā basūnā)

Transport, *v. t. 1.*—Ek jagah se dūsri jagah le-jānā yā pahunchānā; le-jānā; pahunchānā.

2.—Shahr-badar k.; jilā-watan k.—jaise kisī mujrim ko; mulk se khārij k.; 'ubūr-i-daryā-i-shor k.; kāle pāne bhejnā; samundar pār bhejnā.

3.—Khushī ranj yā gusse wāgaira se be-khud kar-d. (apne iḳhtiyār yā qābū meñ rahne na d.); khushī ke māre apne jāme meñ na rahne d.; mast kar-d.; wajd meñ lānā.

Transport, *n. 1.*—Kisī shai kā ek maqām se dūsre maqām par le-jānā; bār-bardāri; dhulāyī; pahunchānā; le-jānā.

2.—Jahāz jispar fauj yā rasad wāgaira ek jagah se dūsri jagah pahunchāyī jāe; jahāz jispar qaidī kisī khās maqām par bheje jāeñ.

3.—Barā josh; mastī; wajd; hāl; be-khudi; be-iḳhtiyāri; khushī ke māre jāme se bāhar ho-jāne kī hālat.

4.—Qaidī jisko 'ubūr-i-daryā i-shor (kāle pānī bheje jāne) kā hukm ho.

Transportation, *n. 1.*—Ek jagah se dūsri jagah le-jānā yā pahunchānā; intiqāl.

2.—'Ubūr-i-daryā-i-shor kiya jānā; samundar pār bhejā jānā.

To sentence a person to transportation for life, or for a term of years—Kisī shakhs kī nisbat yah hukm d. ki woh mā dāmu-l-hayāt (zindagī bhar) yā kisī mi'ād-i-mu'ayyana tak ba-'ubūr-i-daryā-i-shor qaid rahe.

Transverse, *a.* Ārā; beṛrā; tirchhā.

Transversely, *ad.* Ārā; beṛrā; tirchhā; aureb.

Trap, *n. 1.*—Phandā; dām; jānwaroñ ke phaṁsāne kī kal.

2.—Kamīn-gāh; sitrat; fareb; koyī bandish yā peñch jismeñ insān yā haiwān be-sāḳhta par jāeñ; ghāt; dāwñ; chhalbal; janjāl.

Trap, *v. t. 1.*—Phande meñ phaṁsānā; dām meñ lānā; pakarūnā; phaṁsānā; bñjhānā.

2.—Janjāl meñ dālnā; fitrat se apne qābū meñ k.; makr-o-fareb se apne dām meñ lāuā; hikmat se yā jul de-kar apne hāth meñ k.
 Trap, *v. i.* Jānwarōn ke phānsāne ke liye phandā lagānā.

Trappings, *n. (pl.)* 1.—Ārāish kī chizeñ; zewar; peshāk; zāhiri aur ūpar kā singār; berūnī ārāish kī chizeñ.

2.—Zewar wagaira jo ghorōn ko pahināye jāte haiñ; zebāishī sāz.

Trash, *n. l.*—Jo chiz be-kār ho (kisi ke kām kī na ho); jo chiz kharāb yā kisi ke kām kī na ho; kūṛā-karkat; khas-o-khāshāk; ghās-pāt; wāhiyāt chiz khusūsan darakhtoñ kī chhāntān ūkh kī khoiyā wagaira.

Trash, *v. t.* Tarāshnā; chhāntnā; nikammī chiz ko nikālnā yā dūr kar-d.

Trashy, *a.* Kūre-karkat kī mānind; radī; be-kār; be-kām; nikammā; nā-kārā; hech-kārā; jisko koyī qabūl na kare (na pūchhe).

Travail, *v. i. l.*—Sakht mihnāt k.; baṛā riyāz k.; baṛī mihnāt k.

2.—Dard-i-zih meñ mubtalā h.

Travail, *n. l.*—Sakht yā shadīd mihuāt; baṛā riyāz; baṛī mihnāt.

2.—Dard-i-zih; larḳā janne kī hālat.

Travel, *v. i. l.*—Pā-piyāda (paidal) chalnā; ṭahalnā.

2.—Kisi sawāri par kabīn dūr jānā; safar k.; masāfat tai k.; rāh

3.—Guzarnā; bītnā; jānā; chalnā. [tai k.; musāfarat k.; jātrā k.

Travel, *v. t.* Kabīn safar k.; kabīn jānā.

Travel, *n. l.*—Safar; siyāhat; musāfarat. [koyī musāfir likkhe.

2.—(*pl.*) Kisi ke safar kā dāstān; safar-nāma; woh hālat-i-safar jo

“Often used as the title of a book that relates occurrences in
 Traveler, *n.* Musāfir; saiṃh; jātrī; rāh-gīr; rāhī. [travelling.” *Webster.*

Written also *traveller.*

Traverse, *n.* Ārā; beṛā; tirchhā.

Traverse, *n. l.*—Woh shai jo kisi amr meñ hārij ho; shai-i-āriz; aisi bāt jiske ittifāqiya ho-jāne se kisi dūsri bāt meñ harj yā khalal ho.

2.—(*Law*) Us amr-i-muta'alliq-i-wāqīāt se inkār jo daurān-i-muqad-dama meñ farīq-i-mukhālīf kī taraf se pesh ho.

Traverse, *v. t. l.*—Ārā r.; ūr-pār r. [mukhālāfat k.

2.—Kāt d.; rad k.; būz r.; mānī h.; hārij h.; muzāhim h.; roknā;

3.—Kahīn ghūmnā; safar meñ tai k.; tai k.; phirnā.

4.—'Ubūr kar-ke dekhnā; gaur se (ihtiyāt ke sāth) dekhnā; khūb jāñchnā; bakhūbī imtihan k. [(inkār k.)

5.—(*Law*) Farīq-i-mukhālīf ke bayān se bā-zābita munkir h.

“When the plaintiff or defendant advances new matter, he avers it to be true, and *traverses* what the other party has affirmed.” *Webster.*

To traverse an indictment—Kisi jurm ke ilzām se inkār k.

Treacherous, *a.* Dagā-bāz; jismeñ dagā-bāzī ho; be-wafā; be-īmān; apne bādshāh se dagā (be-wafāyī) k. w.; āpas meñ logon se dagā k. w.; diyānat ke khilāf 'amal k. w.; gaddār; khāin; kapaṭī; chhalī.

Treacherously, *ad.* Dagā-bāzī se; be-īmānī se; namak-harāmī se; be-wafāyī se; chhal se; kapaṭ se. [kapaṭ; chhal.

Treachery, *n.* Be-wafāyī; be-īmānī; namak-harāmī; dagā-bāzī; dagā;

Tread, *v. i. l.*—Chalnā; qadam r.; pāñw r.

2.—Jorā khānā; juṭī khānā—misl parindoñ ke.

To tread on or upon—(a) Kuchalnā; rauñdnā; kisi shai par haqārat se pāñw r.; chahalnā; malnā—(b) Kisi ke ba'd hī h. yā ānā.—To tread upon the heels of—Kisi ke piche lage rahnā; kisi ke sāth hī sāth h. yā rahnā.

Tread, v. t. 1.—Kisi shai par chalnā yā qadam r.

2.—Pair se marnā yā dabānā.

[lāt marnā; maglūb k.

3.—Pair se kuchalnā; pair ke tale dabānā; haqārat wa nafrat se

4.—Jorā khānā.

[wagaira meñ naql k.

To tread out—Pair se dabā-kar nikālū; dauṛi k.—To tread the stage—Nāṭak

Tread, n. 1.—Qadam yā qadam-bāzī; raftār; pair kū parnā; gām; ṭāp.

2.—Parindon kā jorā khānā; jor; jufti.

3.—Rawish; chalne kā dhang; chāl; raftār.

Treason, n. Us riyāsāt ke zer-o-zabar karne ke iqdam kā jurm jiske sāth wafā-dāri mujrim par furz ho; digī-bāzī ke sāth kisi riyāsāt kā mulk-i-gair ke bādshāh ke qabze meñ kurā d.; namak-harāmī; be-wafāyī; bagāwat; apne bādshāh ki bad-khwāhī.

“In monarchies, the killing of the king, or an attempt to take his life, is *treason*. In England, to imagine or compass the death of the king, or of the prince, or of the queen consort, or of the heir apparent of the crown, is high *treason*, as are many other offences created by statute.”

Webster.

Treasonable, a. Apnī riyāsāt se be-wafāyī kā yā usse nisbat r. w.; jismeñ riyāsāt se be-wafāyī yā namak-harāmī ho; jismeñ apne bādshāh se dagā-bāzī kā jurm pāyā jāo yā dākhil ho.

Treasure, n. 1.—Jam' ki huyī daulat; rupaye-paise jo āyinda ke liye jam' hon; khazāna; ganj; jam' kiyā huā māl; zakhira.

2.—Woh chiz jo kasrat (ifrāt) se āyinda ke sarf ke liye ikatṭhi (jam') ho; ifrāt; bahutāt; kasrat; ganj.

3.—Woh shai jiski barī qadr kī-jāo; koyī qimati (besh-bahā) chiz.

Treasure, v. t. Jam' k.; ikatṭhā k.; āyinda ke isti'māl ke liye ikatṭhā (jam') kar-ke r.—jaise rupaye-paise yā koyī dūsri chiz; baṭornā; rakh

Usually with up.

[chhornā.

Treasurer, n. Khazānchī; jiski taht meñ khazāna ho; khazāno kā afsar.

Treasury, n. 1.—Khazāna rakhne ki jagah; woh jagah jahan sarkārī āmadani jam' aur kharch ho; khazāna.

2.—Kisi riyāsāt kā woh sign jiske sipurd har qism ki āmadani aur kharch ho; khazāne kā mahkama (sign).

[sī ikatṭhi ho.

3.—Makhzan; jahan koyī shai ifrāt se ho; jahan koyī chiz bahut

Treat, v. t. 1.—Sulūk k.; bartāw k.; pesh ānā.

2.—Kisi shai ki nisbat bayān k.; kisi amr ki nisbat khās taur par kuchh likhnā yā kahnā (tahrir yā taqrir k.).

3.—Khilānā-pilānā; khāne pine ki tawāzu' k.; tawāzu' k.; mudārāt ki nazar se sharāb wagaira pilānā; khāne-pine ki khātir-dāri k.

4.—Ilāj k.; mu'ālaḥja k.; dawā k.

[ilāj k.

To treat a disease, or a patient—Kisi maraz yā mariz (bimāri yā bimār) kā

Treat, v. i. 1.—Bayān k.; tahrir yā taqrir k. (likhnā yā kahnā); bahs

Followed by of.

[k.; mubāhasa k.

2.—Sulh k.; sulh ki batēn k.; sulh ki sharteñ tai k.

3.—Khilānā-pilānā; khāne-pine ki khātir-dāri k.; mudārāt k.; sharāb wagaira ki tawāzu' k.

[kuchh kahnā aur uski batēn sunnā.

To treat with—Kisi se mu'amala k.; raf-i-nizā' (jhagrā nipṭāne) ke liye kisi se

Treat, n. 1.—Ziyāfat; da'wat; mihmānī; khānā-pīnā.

[waqt kī-jāo.

A parting treat—Rukhsatāno ki da'wat; ziyāfat jo kisi ke kabū se jāne ke

- 2.—Jo kuchh khilāyā-pilāyā jāe; chīzeñ jo khāne-pīne ke liye dī-jāeñ; woh bāt jisse khushī hāsil ho; woh shai jisse tabī'at ko masarrat ho.
- Treatise, n.** Risāla; kitāb; nāma; nuskhā; woh tahrīr jo kisi khās shai kī nisbat kī-jāe aur jismeñ us shai ke usūl kī tashrīh yā bahs ho.
- Treatment, n.** 1.—Sulūk; bartāw; kisi se pesh āne kā tarīq yā dhang; jis tarīq par koyī kisi se barte; achchhā yā burā sulūk (bartāw).
- 2.—'Ilāj; mu'ālaja; kisi maraz ke rokne aur dūr karne kā tarīq yā uskī tadbīr; kisi bīmari ke achchhā karne ke 'ilāj kā tarīq.
- Treating, n.** 1.—'Ahd-o-paimān; sulh kī bātehit; qaul-o-qarār; qarār-madār; jhagṛe ke niptāne ke liye mu'amala (bātehit).
- 2.—'Ahd-nāma yā mu'āhada jo do yā zāid qaumoñ khwāh bādshāhoñ ke mā-bain bā-zābitā 'amal meñ ā-kar manzūr kiya jāe; mu'āhada jo do yā zāid khud-sar riyāsatoñ ke darmiyān ho.
- Treaty of alliance—Ittibād-nāma—Treaty of peace—Sulh-nāma. A commercial treaty—'Ahd-nāma-i-tijarat—To conclude a treaty—'Ahd-o-paimān k.; ahd.*
- Treble, a.** Sih-chand; tigonā; tihṛā. [nāma likhnā.]
- Treble, v. t.** Tigonā k.; sih-chand k.; ek ke tīn kar- d.
- Treble, ad.** Tigonā; sih-chand.
- Tree, n.** 1.—Darakht; shajar; per.
- 2.—Jo shai darakht kī shakl par banāyī jāe.
- A genealogical tree—Shajra; kursi-nāma.*
- 3.—Lakṛī kā tukṛā; jo kuchh lakṛī kā banāyā jāe.
- Used in composition, as axle—tree, boot-tree, and the like.
- Tree of a saddle—Zin kī lakṛī; kathi*
- Tremble, v. i.** 1.—Kānpnā—jaise khauf sardī yā kam-zorī se; tharrānā yā thartharānā; larzūnā yā larzūn h.
- 2.—Hilnā; dagmagānā; dagdagānā; thalaknā.
- 3.—Tharrānā—jaise āwāz; larkharānā.
- Tremble, n.** Kānpkānpī; tharrāhat; thartharāhat; lagzish.
- To be all in a tremble—Ek-bārgī kānp uṭhnā.* [huā.]
- Tremblingly, ad.** Kānpṭe yā kānpṭe huye; larzān; tharrātā yā tharrātā
- Tremendous, a.** Jisse khauf paidā ho; jiskī shiddat sadme yā zor kī wajh se acham'hā yā dar paidā ho-jāe; haul-nāk; haibat-nāk; nihāyat tund; shiddat kā; shadīd; bare zor kā; nihāyat zor-o-shor kā; nihāyat tez. [se; aisi tarah kī khauf paidā ho; haul-nākī se.]
- Tremendously, ad.** Nihāyat shiddat se; bare zor-o-shor se; barī tundi
- Tremor, n.** Kānpkānpī; thartharāhat; tharrāhat; larzish; ra'sha; thartharī; begair irāda kiye hilne lagnā. [ra'she kī kaifiyat ho.]
- Tremulous, a.** Hiltā huā; thartharātā huā; kānpṭā huā; larzān; jismeñ
- Trench, v. t.** Kātnā yā khodnā masalan khandaq nahar yā nālī wagaira.
- Trench, v. i.** Nā-munāsib taur par daḡhl d.; bejā dast-andāzī k.; dast-darāzī k.; mudākhalat-i-bejā k.
- With upon.
- Trench, n.** Khandaq; garhā; khāyīn; nālī. [kī hīlat; dar; haibat.]
- Trepidation, n.** Kānpkānpī (thartharāhat) jo dar ke sabab se ho; khauf
- Trepass, v. i.** 1.—Dūsre kī zamīn kī had se guzar jānā; dūsre kī arāzī par ba-tarz-i-nā-jāiz qā'za kar-l.; mudākhalat-i-be-jā k.
- 2.—Daḡhl d.; mukhil h.; i'tidāl se tajāwuz kar-jānā; tang-talabī (nā-munāsib) taqāze se kisi ko taklif d. (pahunchānā).

- 3.—Gunāh k.; khatā k.; taqsir k.; jo farz musallam ho uske khilāf 'amal k.; khilāf-warzī k.
- Trespass, n. 1.**—(*Law*). Koyī fi'l-i-nā-jāiz jo zor-o-zulm ke sāth kisī shakhs kī zāt jāedād yā uske haq ke muta'alliq kiya jāe; mudākhalat-i-be-jā. [lat-i-be-jā-ba-khāna; kisī ke ghar meñ nā-jāiz taur par ghus jānā. Criminal *trespass*—Mudākhalat-i-be-j-i-mujrimāna—House-*trespass*—Mudākha-
- 2.—Nuqsān yā ranj jo kisī dūre ko pahunchāyā jāe.
- 3.—Gunāh; 'isyān; khatā; qusūr.
- Trespasser, n. 1.**—Mudākhalat-i-be-jā k. w.; kisī kī arāzī par ba-tarz-i-nā-jāiz dakhil kar-l. w.; kisī ke istihqāq meñ be-jā dast-andāzī k. w.
- 2.—Gunah-gār; mujrim; qusūr-wār; 'āsī.
- Triable, a. 1.**—Imtihān ke qābil; jiskā āzmānā mumkin ho; jo āzmāyā jā-sake; jiskā imtihān ho-sake.
- 2.—Jiskī tahqīqāt 'adālat meñ ho-sake; jiskī samā'at (tahqīqat-o-tajwiz) munāsib taur par 'adālat meñ ho-sake; qābil-i-samā'at; qābil-i-tajwiz.
- Trial, n. 1.**—'Tāqat (quwwat) kī imtihān; zor kī āzmāish (uskā āzmānā); is garaz se zor-āzmāyī k. kī dekheñ uskā natija kyā hotā hai.
- 2.—Imtihān; āzmāish; tajriba; kasautī par kas-kār dekhnā; tajriba kar-ke dekhnā.
- 3.—Imtihān; woh taklif jismeñ tāqat sabr yā imān kī āzmāish ho; woh bāt jisse kisī kī zātī sifaton yā usūl kī pā-bandī wagaira kī imtihān ho; woh shai jisse badī kī targīb ho.
- 4.—(*Law*) 'Adālat-i-mujāz meñ kisī muqaddame kī tahqīqāt-o-tajwiz; 'adālat meñ kisī amr-i-wāqī'a ke muta'alliq nizā' kī tahqīqāt-o-tajwiz kī tariq; kisī amr-i-nizā' kī tajwiz ke liye 'adālat meñ qānūnī tariq par un wāqī'āt kī tahqīqāt-o-taftish jinkī nisbat kisī muqaddama-i-mutadāira meñ bahs ho; tahqīqāt-o-tajwiz; tajwiz.
- Under *trial*—Zer-i-tajwiz; jiskī tajwiz pesh ho; jiskā faisala na huā ho.—An under-*trial* prisoner—Qaidī jo hanoz zer-i-tajwiz ho (jiskī nisbat 'adālat se hukm-i-ākhir sādīr na huā ho).—To commit for *trial*—Daurā sipurd k.; tahqīqāt ke liye 'adālat-i-seshan meñ sipurd k. (bhejna).—To bring to *trial*—[Mākhūz k.
- Tribe, n. 1.**—Khāndān; qaum; zāt; kul.
- 2.—Firqa; tāifa; guroh; ṭolī.
- 3.—Ek qism yā tarah kī chīzeñ; chīzeñ jinmeñ bāham mushābahat ho; chīzeñ jinkī ba'z khāssiyateñ ek hoñ.
- 4.—Wahshiyon kī qaum; gair-muhazzab logon kī qaum; wahshiyon kī guroh jo ek sardār yā riyāsat ke mā-taht ho.
- Tribunal, n.** 'Adālat; kachahri.
- Tributary, a. 1.**—Bāj-guzār; mātahtī ke subūt khwāh hifāzat yā sulh ke liye dūre ko khirāj (mahsūl yā kar) d. w.
- 2.—Mutī'; tābi'; mā-taht; adnā; chhoṭā.
- 3.—Kisī chīz kī rasad d. w.; jisse koyī shai hāsil ho; madad-gār; jisse kisī dūsrī chīz ko madad pahunchē.
- Tributary, n.** Jo apne fath karne wāle bādshāh ko khirāj yā koyī raqam-i-mu'aiyan is garaz se de kī hifz-o-amn qāim rahe yā yah bāt sābit ho kī woh uskī itā'at se munkir nahīn hai.
- Tribute, n. 1.**—Khirāj; bāj; na'l-bandī; kar; jo kuchh ek bādshāh yā qaum dūre bādshāh yā qaum ko sālānā khwāh ba-taur raqam-i-mu'

aiyan ke apni ita'at ke sabut mein khwah hifz-i-amn ke liye ya kisi 'ahd-o-paiman ke ru se de.

2.—Jo kuchh koi kisi ko uski khidmaton ki 'iwaz mein ba-taur nishani ke de; jo kuchh kisi ko yah samajh-kar diya jae ki woh uske pane ke laiq ya uska mustahaq hai; peshkash; hadiya; nazr; bheut.

A tribute of respect—Jo kuchh kisi ko ta'ziman peshkash kiya jae (ba-taur hadiya ya nazr ke diya jae).

Trice, n. Lamba; lahza; chhan; pal; dam; an; bahut hi thora waqt.
In a trice—Ek lahze (dam ya pal) mein; chhan bhar mein; anan-fanan; bahut hi qalil 'arse mein.

Tricennial, a. Si-sala; tis baras ka; tis baras mein ek bar hone ya waqi.

Trick, n. 1.—Dhokha dene ki garaz se koi hila fitrat ya fareb; fareb jo kisi buri niyat se kiya jae; koi fareb bandish jo dunya ko thagne ke liye ki-jae; daga, fareb; thag-bidya; nakr-amez kar-rawayi jo bad-diyanaati se ki-jae.

2.—Kartab hath-pher ya koi dusri qism ki chalakii jo kisi ko ghabra dene ya khush karne ke liye ki-jae; daw-peuch; shu'bada-bazi; batte-bazi. [bad-khoyi; kuban.]

3.—Aisa tariq jisse zarar ya ranj pahuncha; natkhati; shararat;

4.—Koi khas 'adat ya dhang; khasiyat; 'adat; ban; lat; chaska.
To play one a trick—Chal chalna. [jhaansna.]

Trick, v. t. Dhokha d.; jul d.; daga k.; fareb k. ya d.; thag na; chhal na;

Trick, v. t. 1.—Arasta k.; sanwarna; singar k.; singarna; zebaisht d.

Often followed by up, off, or out.

2.—Khaka khinchna; naqsha khinchna par rang-amezi na k.

Trick, v. i. Daga aur fareb kar-ke m'ash paida k.; daga-o-fareb ke zari'e se auqat-basari k. [daga bazi.]

Trickery, n. Fitrat; fan-fareb; hila-bazi; makkari; butte-bazi; chhal;

Trickish, a. Makkari ka 'adi; kharid-farokht mein chalak; jo logon ko dhokha aur fareb diya kare; natkhat; daga-baz; 'aiyar; makkar; chhali.

Trickle, v. i. Ahista ahista bahnā; jharna; tapakna; chuna; patli dhar se bahnā; dhalna; dhalakna; niche ko bah ana.

Triennial, a. 1.—Tin baras tak qaim rahne w.; jiska qiyam tin sal tak rahe; sih-sala. [sal hua kare; sih-sala.]

2.—Tin baras mein ek martaba h. w.; jiska wuqu' ya zuhur tisre

Triennially, ad. Tisre baras; tin sal mein ek martaba.

Trifle, n. Aisi shai jisko bahut hi kam waq'at ho; nihayat hi na-chiz shai; nihayat khafif bat.

Trifle, v. i. Kisi kam ya bithit ke karne mein sanjidaqi waq'at ya shan ka khayal na r.; subki se kam ya bithit k.; behula fil ya guftgu k.; wahiyat kam ya bithit k.; lahw-la'b k.; khel-kul k.; behuda khelon mein masruf r. [na k.; muh birana; chutkion mein urana.]

To trifle with—Kisi ko be-wuquf banana; adab ya sanjidaqi ke saath bartaw

Trifle, v. t. Behudagi mein khona ya sarf k.; barbid k.; kisi achhe kam mein na lina; zai' k.; gawnana. [achhe kam mein sarf na k.]

To trifle away time—Waq'at zai' k.; taziya-i-auqat k.; waqt khona (usko kisi

Trifling, a. Bahut qalil; bahut thora; na-chiz; khafif; mahz be-waq'at; adna; chhoti; halka. [ochhe-pan se; bililepan se.]

Triflingly, ad. Subki se; halke-pan se; behudagi se; khiffat ke saath;

Trilingual, *a.* Jismēn tīn zabānoñ hoñ; tīn zabānoñ kā.

Trim, *a.* Jaisā chāhiye waisāhī sudhārā huā; ṭhīk; lais; durust; murat-ta'; khidmat (kān) meñ lāye jīne ke liye taiyār; mazbūt; chust; sāf; sif-o-suthrā; khush-numā; muqatta' aur tang-o-chust.

“We say of a person, he is *trim*, when his body is well-shaped and firm, and we say his dress is *trim*, when it sits closely to his body and appears tight and snug; and of posture we say, a man or soldier is *trim*, when he stands erect.” *Webster*.

Trim, *v. t. 1* —Durust k.; kisī kīm ke liye qā'ide se durust k.; ṭhīk-ṭhāk k.; taiyār k.; sudhārā.

2.—Ārāsta k.; sañwārā; poshāk pahīnā; singārā yā singār k.; āraish k.; āraish kī chīzeñ lagā kar sajnā.

3.—Kāt-chañt-kar durust k.; ṭhīk karne kī garaz se chhoṭā kar-ā; tarāshnā; qalam k.; chhāñṭnā; mūñḍnā; durust k.

4.—La'nat-milāmat k.; lathernā; khūb jhīraknā (jhīrkiyāñ d.); āre hāth l. (*Colloquial*).

Trim, *v. i.* Donoñ pahlū par chalnā; do farīq ke mā-bain is tarah par kār-rawāyī k. kī donoñ apnā jānib-dār samjheñ.

Trim, *n. 1*.—Poshāk; libās; jānī-jorā; kapre; āraish kī chīzeñ.

2.—Tartīb; nazm; hālat; haiat.

[hālat meñ h.

To be in good *trim*—Murattab h.; ṭhīk-ṭhāk h.; khūb durust h.; achchhi

Trimly, *ad.* Achchhi tarah se; 'umdagī se; safāyī se; silsile se; bā-qā-'ida; qā'ide ke sāth; ṭhīk yā ṭhīk taur par; ṭhāt se; ṭhāt-bāṭ se.

Trip, *v. i. 1* —Ṭhumaknā; subkī se chalnā; sabuk-raftārī k.; jald jald āhistagī se chalnā.

[kahīñ chale jānā.

2.—Mukhtasar safar k.; ṭhore dīn ke liye kahīñ jīnā; yakāyak

3.—Sañbhal na sakne ke khauf se jhāt se qadam uṭhā d.; ṭhokar khānā; laṛkharā ke gir paṛnā; lagzish k.

4.—Akhilāq-o-ālāb munāsabat yā qā'ide ke khlīlāf koyī fīl k.; bhūl k.; chūk k.; khatā k.

[na d.

Trip, *v. t. 1* —Girā d.; paṭak d.; pachhārā; pair uṭhā d.; pair jamue

2.—Chalne na d.; qāim na ralne d.

3.—Galatī kī girift k.; pakarnā.

Trip, *n. 1*.—Kudak; ṭhumak chāl; thirak.

[daura.

2.—Ṭhore dīn kā safar 'ām isse kī khushkī kā ho yā tarī kā; gasht;

3.—Ṭhokar; ṭhes; pāñw kā be-ṭhikāne par jānā; galatī se qadam kā be-jī maqām par par jānā.

4.—Bhūl; chūk; khatā lekin khatā-i-'azīm nahīñ.

5.—Lungī; aṅgā; āñṭī; chaprās.

Tripartite, *a. 1*.—Tīn hissoñ par munqasim (bañṭā huā); jiske tīn hisse yā tukre hoñ.

[naqleñ hoñ,

2.—Jiske tīn mushābih 'hisse hoñ; jiskī tīn parteñ hoñ; jiskī tīn

3.—Jo tīn shakhsoñ ke mā-bain ho; jismēn tīn farīq hoñ.

Triple, *a.* Tignū; sihgūnā; sih-chand; tihṛā yā 'ehṛā.

Triple, *v. t.* Tignū k.; tihṛānā; sih-chand k.; tihṛā k.

Triplicate, *a.* Tihṛā; tignū; sih-chand; jiske yā jismēn tīn part hoñ.

Trite, *a.* Derīnā; jo isqadar musta'mal huā ho kī phir usmeñ koyī nayī yā khushī kī bāt pīyī na jāe; purānā; 'ām; ma'mūlī.

- Triumph, n. 1.**—Kām-yābī kī khushī; khushī jo kām-yābī se hāsil ho.
 2.—Kām-yābī jisse khushī ho; fath; fath-mandī; jīt; jai.
- Triumph, v. t. 1.**—Dhūm-dhām se jīt (fath) kī khushī k.; fath-yābī kī khushī k. (uskī shādiyāna bajānā); jīt (fath pāne) par khush h.; kisi hāt meñ gālib āne par bahut khush h.
 2.—Fath pānā; kām-yāb h.; kām-yābī hāsil k.; jītā; gālib ānā yā h.; galaba pānā. [meñ h.]
 3.—Taraqqi pānā; sar-sabz h.; phalnā-phūlnā; taraqqi kī hālat To triumph over—Hul k.; daf' k.; gālib ānā; raf' karne meñ kām-yāb h.
- Triumphal, a.** Fath ke muta'alliq; fath-mandī kā; jīt kā; jo fath pāne kī hālat meñ kām meñ lāyā jāe (musta'mal ho); jisse izhār-i-zafar-yābī ho; jo fath-yābī ke shādiyāne (uskī khushī) meñ ho.
- Triumphant, a. 1.**—Fath-yābī kī wajh se khush; fath-mandī kā shādiyāna bajātā huā; jīt se khush.
 2.—Jisse kām-yābī kī khushī zāhir ho; jisse izhār-i-zafar-mandī ho.
 3.—Fath mand; fath-yāb; firoz-mand; bijayī (correctly vijayī).
- Triumphantly, ad.** Kām-yābī se; khushī se; fath-mandī se; fath kī khushī se. [chhoṭī; nā-chiz.]
- Trivial, a.** Khafif; hech-kāra; nā-chiz; be-waq'at; be-qadr; adū; halkā;
- Trivially, ad.** Subkī se; khūfāt se; muhtazal taur par; 'ām taur par; be-qadrī se. [hafte meñ tin daf'e nikle yā shāi' ho.]
- Tri-weekiy, a.** Jo hafte meñ tin bār ho wāqī' ho yā kiyā jāe; jo har
- Troop, n. 1.**—Logon kā majma'; bahut se log; jamā'at; kasrat; amboh; bhīr; gol; jathā; jhund.
 2.—Sipāhiyon kī jam'iyat; fanj; lashkar; sipāh.
 4-5 "Usually in the plural." Webster
 4-5 "This word signifies soldiers in general, whether more or less numerous, including infantry, cavalry, and artillery." Webster.
- Trot, v. t. 1.**—Dulki jānī; dulki chalnā.
 2.—Tēz chalnā; jald jald chalnā; daurnā; bhāgnā.
- Trot, n. 1.**—Kākar-chāl; dulki.
 2.—Burhiyā; burhī 'aurat; zāl.
- Trotter, n.** Dulki chalne yā jāne w.
- Trouble, v. t. 1.**—Khalbalā d.; khalbali dāl d.; pareshān kar-d.; muztarib (muztar) kar-d.; ghabrā d.; byākul kar-d.
 2.—Chherehhār k.; chhernā; ghabrā d.; ranj d.; dukh d.; tang k.; kughānā; taklif d.; satānā; diq k.; izā d.; izā pahunchānā. [tasdī'a d.]
 3.—Kis-iko taklif d.; kisi ko tasdī'a-dih (mutakallif yā mutasaddī) h.; 4-5 "Used in polite phraseology." Webster. [ial and low].
 4.—Qarz kī nālsh k.; zar-i-qarza ko dilā pāno kā da'wā k. (Colloqu-)
- Trouble, n. 1.**—Taklif; pareshāni-i-khātir; pareshānī yā pareshān-khātiri; izā; ranj; be-qarārī; be-chainī; izā; musibat; 'azāb; balā; uljhan yā uljhāw; harānī. [-i sar; khalish; 'azāb.]
 2.—Woh hāt jisse taklif ranj yā izā ho; amir-i-bā'is-i-taklif; dard To take the trouble—Mihnat k.; riyāz k.; koshish k.; jidd-o-jahd k.; taklif uthānā; apār apār taklif guwārā k.—With great trouble—Barī taklif yā diqqat se; bi-hazār taklif yā diqqat; barī taklif uthākar.
- Troubler, n.** Taklif d. w.; taklif-dih; izā-rasān; mūzī; dukh d. w.; dukh-dāyī; āzār d. w.; tang yā diq k. w.; sitam-gar; satāne w.; ranj d. w.; khalal-andāz (khalal dālne w.)

Troublesome, *a.* Taklif-dih (taklif d. w.); izā-rasān; dukh-dāyī; tang k. w.; chherchhār k. w.; āzār d. w.; jo kisi ko bjh (bār yā bhāī) ho-jāe; kisi ke ārām meñ khalāl dālne w.; jisse koyi tang-ā jāe (thak jāe); tang-talab; mutaqāzī. [o-kharosh se bharā huā.

Troublous, *a.* 1.—Jismen talātum ho; mauj-zan; khalbalāyā huā; josh-2.—Taklif se bharā huā; tamām dārham-o-barham; ranj-o-izā se bharā huā; pur-āshob; musibat-nāk.

Trover, *n.* (*Law*) (a) Kisi māl kā qabza pānā chāhe woh parā milā to yā kisi aur tarah se. (b) Aise shakhs par khisāre kā da'wā jo parāyā māl kisi tarah se pāye aur māngue par use mālīk ko na de.

Truant, *a.* Sust; kām se bhāgne w. (ji churāne w.); sust aur kām ke anjīm meñ tāl-maṭol k. w.; kāhil; ālasī; kūcha-gard; jo behūda ghū-mā-phirā kare.

Truant, *n.* Jo āskat ke māre kām se bhichak raho (uske karne ko na jāe); kāhil shakhs; jo shakhs āwāra (behūda) phirā kare; kūcha-gardī k. w.; sust larkā; larkā jo kām se bhāge (ji churāye).

To play truant—Āwāra ghūmā k.; āwāra-gardī k.; waqt ko sustī meñ gañwānā; idhar-udhar be-kār phirā k.

Truce, *n.* 1.—Fauj ke afsarōn kī razāmandī se laṛāyī kā mauqūf ho-jānā (kuchh der tak ruk-jānā); thore 'arse ke liye laṛāyī kā band ho-jānā 'ām isse kī sulh kī bātchīt ke liye ho yā kisi dūsrī garaz se.

2.—Kār-rawāyī taklif yā pizā' kī rukāwat; thori der ke liye insi-dād; thore 'arse ke liye qarār yā amn-chain.

Trudge, *v. i.* 1.—Pā-piyāda chalnā; paidal chalnā; pāñw pāñw jūnā.

2.—Mihnat se chalnā; pair ghasiṭte chalnā; diqqat se chalnā.

True, *a.* 1.—Wāqī'e ke mutābiq yā muwāfiq; asl-i-haqīqat ke mutābiq; jhūṭh galat yā gair-i-sahih nahīn; sachchā; aslī; haqīqī; rāst; sādiq; wāqī'i.

2.—Ṭhik ṭhik; hū-ba-hū; sahih; bi'-ainih asl yā namūne ke mutābiq; jaisā asl ho ṭhik waisābī; qā'ide ke mutābiq. [rakke).

A true copy—Naql-i-sahih; naql jo asl ke mutābiq ho (asl se ṭhik mutābaqat

3.—Dostī meñ sābit-qadam; wa'de kā sachchā; wafā-dār; namak-halāl; khair-khwāh; jhūṭhā mutalawwin yā dagā-bāz nahīn; sachchā; pakkā; mazbūt; rāsikh; sādiq.

4.—Aslī; masnū'i yā banāwat kā nahīn; jismen kisi tarah kī milāwat na ho; iddī'ā'yī nahīn; haqīqī; aslī; sachchā; wāqī'i.

5.—Sachchā; jhūṭhā (darog-go) nahīn.

6.—Sīdhā; rāst; terhā yā tirchhā nahīn.

7.—Zī istihqāq; zī-haq; haqq-i-jāiz r. w.

[istihqāq r. w.

True-born, *a.* Aslī; aslī paidāish kā; paidāish ke rū se kisi shai kā

True-hearted, *a.* Sachche dil kā; bā-wafā; imān-dār; sachchā; sādiq; be-wafā yā dagā-bāz nahīn; be-riyā; kharā; rāst-bāz; sāf-dil.

Trueness, *n.* Sachāyī; asliyat; haqīqat; kharāyī; wafā-dārī; rāst-bāzī; diyānat-dārī; ṭhik ṭhik h.

True-penny, *n.* Imān dār shakhs.

[aslī ho wabī.

Truly, *ad.* 1.—Sachāyī ke sāth; sach-sach; jo sach ho wabī; jo bāt

2.—Ṭhik-ṭhik; aisā kī sar-i-mū (bāl barābar bhi) farq na pare.

3.—Sachāyī ke sāth; imān-dārī se; wafā-dārī se.

4.—Haqīqat meñ; asl meñ; dar asl; wāqī'i; haqīqatan.

Trump, v. t. Dhokhā d.; fareb d.; chhalnā.

To trump up—Bandish kar-ke qāim k.; nā-munāsib tarīq par ikatthā k.; jhūth banānā; jhūthā khajā (qāim) k.; banā-kar qāim k.; sesar k.—*To trump up a charge*—Jhūthā itihām qāim k.; jhūthā ilzām lagānā; banāwat kā da'wā qāim k.; jhūthā muqaddama kharā k.

Trunk, n. 1.—Darakht kā tapā ya'nī uskā aslī hissa shākh aur jar wagaira nahīn; muslā; perī; jarwat.

2.—Ā'zā ko chhor-kar kisī jān-dār ke jism kā baqīya hissa; dhar.

3.—Hāthī kā sūnd (sūnr); kharitūm.

4.—Chamre se maūdhā huā sandūq jismeñ kapre wagaira rakkhe jāen khusūsān safar meñ asbāb le-jāne kā sandūq.

Trust, n. 1.—I'tibār; i'timād; bharosā; takiya; kisī ki diyānat sachāyī munsifi dostī khwāh kisī 'umda usūl par yaqīn ke sāt takiya (bharosā); biswās (*correctly* viswās.)

2.—Māl yā saudāgarī ke asbāb kā is bharose par kisī ke hawāla kar-d. (usko de-d.) ki woh pichhe se uskī qīmat degā; māl kā tabādala jismeñ uskā badal fauran na mile; udhār.

To sell or buy goods on trust—Māl udhār bechnā yā kharid k.

3.—Jo bāt hone wālī ho uskā yaqīn; jo amr āyinda h. w. yā muhtamilu-l-wuqū' ho uspar takiya; unmed; āsrā; yaqīn; bāwar.

4.—Jo kuchh kisī ko amānatan sipurd kiya jāe; jo kuchh kisī ko uske i'tibār par hawāla kiya jāe; amānat; zimma-dārī.

Breach of trust—Khiyānat; āmanat meñ khiyānat—A criminal breach of trust—Khiyānat-i-mujrimāna. [i'timād; mu'tamad-'alaih.

5.—Woh shai jispar i'tibār (takiya yā bharosā) kiya jāe; madār-i-

6.—Jispar i'timād kiya jāe uskī hālat yā uskā farz; zimma-dārī.

7.—(*Law*) Māl yā haqqiyat jo kisī ko yah yaqīn kar-ke sipurd kiya jāe ki woh dūsre ki marzī ke mutābiq yā uske naf'e ke liye use muntaqil karegā yā uske manāhī' ko kām meñ lāyegā; jāedād jo dūsre ke manfa'at ke liye kisī ke qabze meñ rahe; i'tibār jo māl wagaira ki nisbat kisī par kiya jāe; amānat.

Trust, v. t. 1.—I'tibār k.; i'timād k.; takiya k.; bharosā k.; biswās k.

2.—Yaqīn lānā yā k.; bāwar k.; kisī ki bāt ko sach samajhnā (mānnā).

3.—Kisī par i'tibār kar-ke koyī chiz uske sipurd k.; sipurd ki ihtiyāt (hifāzat) ke liye kisī ke hawāla k.; tafwiz k.; sauūpnā; amānat r.; tahwīl meñ r. yā d. [bechnā.

4.—Udhār d.; udhār bechnā; āyinda qīmat milne ke bharose par

Trust, v. i. 1.—I'tibār k.; kisī ko apnā mu'tamad-'alaih banā l.

2.—Kisī shai-i-manjūda yā āyinda par pūrā bharosā yā yaqīn r.;

3.—Udhār bechnā. [yaqīn k.; bāwar k.

To trust in—I'tibār k.; takiya k.; bharosā k.—*To trust to*—Bharosā r.; i'timād k.; kisī ki bāt par yaqīn k.; takiya k.; istidlāl k.

Trust, a. Jo kisī ke qabze meñ ba-taur amānat ke rahe; amānat kā; amānatī; waqfi; jo waqf huyī ho jaise jāedād.

Trust-deed, n. Wasīqa jiske rū se koyī jāedād kisī khās masraf ke liye kisī amānat-dār ke sipurd ki-jāe; dast-āwez-i-waqf; dastāwez-i-amānat-dārī.

Trustee, n. Woh shakhs jisko koyī jāedād ba-taur amānat ke is garaz se sipurd ki-jāe ki usse khās khās shakhsōn ko naf' pahuñche yā woh 'awāmu-n-nās ke kām meñ āye; woh shakhs jisko dūsre ke naf'e ke liye jāedād sipurd ki-jāe; sipurd-dār; amānat-dār; amīn.

- Trustful**, *a.* I'tibārī; qābil-i-i'tibār yā i'timād; mu'tamad; wafā-dār;
Trustfulness, *n.* Wafā-dārī; imān-dārī; mu'tabarī. [imān-dār.
Trustily, *ad.* Wafā-dārī se; diyānat se; imān-dārī se. [kharāyī.
Trustiness, *n.* Wafā-dārī; diyānat-dārī; imān-dārī; mu'tamadī; sachāyī;
Trustless, *a.* Nā qābil-i-i'tibār; gair-mu'tabar; be wafā.
Trustlessness, *n.* Gair-mu'tabarī; i'tibār ke qābil na h.; 'adam-mu'tamadi.
Trustworthiness, *n.* Mu'tabarī; mu'tamadī; i'tibār (i'timād) ke qābil h.
Trustworthy, *a.* I'tibār ke qābil; i'timād ke lāiq; mu'tabar; mu'tamad;
 jispar i'tibār ho-sake.
Trusty, *a.* 1.—Jispar tamāniyat ke sāth i'tibār ho-sake; jo munāsib
 taur se i'timād ke qābil ho; i'timād ke lāiq; mu'tabar; mu'tamad.
 2.—Jo khatā na kare; jo kām ke waqt na chūke; mazbūt; jo
 waqt par jāwāb na de.
Truth, *n.* 1.—Wāqī'a yā asliyat se mutābaqat; jo kuchh maujūd ho yā
 ho-chukā khwāh hone wālā ho thik thik usike mutābiq h.; haqīqat;
 rāstī; asliyat. [sach; jo kuchh sach hai wahī; jo kuchh thik thik ho.
 2.—Wāqī'at yā bāton kī asliyat; asl-i-haqīqat; sachchī bāt; sachāyī;
 3.—Rāst-bāzī; sachāyī; jhūth na bolnā; hamesha sach bolnā (sachchī
 bāt kahnā); sachchī bāt ke kahne kī taraf mailān; rāst-goyī.
 4.—Wafā-dārī; sābit-qadamī; istiqlāl.
 5.—Diyānt-dārī; imān-dārī; haq.
 6.—Bt jiskī tasdīq ho-chukī ho; sachchā bayān yā qaul; usūl
 jo sābit ho-chukā ho; qā'ida-i-mu'aiyan; amr-i-mutahhaqqaq.
In truth—Fi-l-haqīqat; dar-asl; sachmuch; wāqī'i; ā-l-wāqī'; asl meñ.—*Of*
a truth—Asl meñ; lā-raib; be-shubha; sachmuch.
Truthful, *a.* Sach; sachchī; sachāyī se bharā huā; rāst; sādīq.
Truthfully, *ad.* Sachāyī se; sachāyī ke sāth; rāstī se.
Truthfulness, *n.* Sachchā-pan; sachāyī; rāstī; sadāqat.
Try, *v. t.* Koshish k.; sa'i k.; jidd-o-jahd k.; iqdam k.; quwwat-āzmāyī k.
Try, *v. t.* 1.—Āzmāish se (āzmā-kar yā imtihān kar-ke) sābit k.; kisi
 shai kī kaifiyat daryāft karne ke liye use kām meñ lānā; tajriba k.;
 āzmānā; jūchnā; sābit k.; kasautī par charhānā; kasnā.
 2.—Sāf k.; galā-kar aslī hālat par k.; tāwnā.
 3.—Saḡht āzmāish k.; mihak-i-imtihān par charhānā; kisi ko taklif
 d. yā pahuñchānā; izā d.; bā'is-i-taklif h.
 4.—(Law) 'Adālat-āna taftish k.; gawāhon ke bayānāt yā dūstre
 adālat-āna subūt se aur qānūn ke usūl ke mutābiq tajwiz k.; tahqiqāt
 k.; samā'at k.; sunnā k.; tahqiqāt-o-tajwiz k.
 5.—Tajriba ke zari'e se kisi shai se wāqifiyat hāsil k.; āzmā dekhnā.
To try on—Pahin-kar dekhnā; is giraz se kapre ko pahin l. ki dekhē woh
 badan par thik hotā hai yā nahīn.—*To try out*—Jab tak faisala yā tasfiya
 na ho koshish kiye chalnā (kiye jānā).—*To try the eyes*—Āñkhoñ se bahut
 (andāz se ziyāda) mihnāt l.; baḡī dida-rezī k.; āñkhoñ par bahut zor
 pahuñchānā (upar ziyāda zor dālnā).
Tub, *n.* 1.—Ek qism kā khule muñh kā lakṛī kā bartan jo bahutere ghar
 ke kāmōñ meñ ātā hai; kathautā; kathautī; kathwat; kathrā; kūñd.;
 2.—Jisqadar chiz ek kathaute yā kathre meñ ā-sake. [nāñd.
 3.—Chhotā pīpā.
Tub, *v. t.* Kūñd yā nāñd meñ baiṭhālnā lagānā yā nasab k.

Tube, n. Nal; phouphi; chongā yā chongī; toñti; lakri dhāt yā shishe kā nal jo pāni wagaira ke lejāne ke kām meñ ātā hai.

Tube, v. t. Nal lagānā; chongā lagānā; toñti lagānā.

Tabular, a. Nal yā nali kī shakl kā; jismeñ nal lagā ho; nal sā; nālidār-Tuck, *v. t.* Sikorā; morā; sametnā; lapetnā; baṭornā; dabānā; charhānā. [chizen jo ba-taur guchehhe ke ikatthī hoñ.

Tuft, n. 1.—Guchchhā; lachchhā; khosha; dusta; bahut si chhoṭī chhoṭī 2.—Jhund; majma'; kunj.

Tumble, v. i. 1.—Lurhakkā; loṭnā; chhatpatānā.

2.—Girnā; dafatan aur zor se niche ā-jānā; dhar se gir parnā; lurhak-kar gir parnā; dhamliya jānā.

Tumble, v. t. 1.—Ulaṭnā; ulṭānā; ulaṭ-pulaṭ k.; jānch yā talāsh ke [liye ulaṭnā-pulaṭnā; sar ke bal girā d 2.—Darham-barham k.; be-tartīb k.; shikan dālnā; raundnā; salwatnā dālnā. [out—Lurhakkā-ke bāhar kar-d.; dhiulkā-kar bāhar nikāl d.

To tumble down—Bo-ihitiyāti se paṭak d.; be-parwāyi se girā d.—To tumble

Tumefaction, n. Sūjan; āmās; waram.

Tumefy, v. t. Phulā d.; barhā d.

Tumefy, v. i. Āmās kar-ānā; sūj uṭhnā; phulnā; waram kar-ānā.

Tumid, a. 1.—Phulā huī; jo phul yā barh āyā ho; sūjā huā.

2.—Ubbhā huā; niklā huā; uṭhā huā.

3.—Tumturāq kā; jo sunne meñ barā ma'lūm de; jiskā mazmūn barā samjh parē; numtishī; zāhir meñ raṅgīn; laffāzi se bharā huā.

Tumor, n. Sūjan; sūj; āmās; waram; gillī; gurmā yā gūlmā.

Tumult, n. 1.—Hangāma; balwa; shorish; shor-sharāba; dangā; khalbali; halbali; hullar; āshob; barī shor-sharāba aur pareshāni wagaira jo logoñ ke kasrat se jam' hone kī hālat meñ ho.

2.—Afrā-tafri; halchal; khalbali.

3.—Harbarī; uthal puthal; barī pareshāni; intishār.

Tumultuary, a. 1.—Jiske sāth hangāma ho; hangāma khez; balwāyī; pareshān; darham-barham; khal-malt. [chainī kī.

2.—Be-qarār; pareshāni se bharī huyī (pareshān)—jaise hālat; be-

Tumultuous, a. 1.—Pur-āshob; jiske sāth barā hangāma ho; jismeñ dangā-o-fasād ho. [ho; pur-shor; be-qā'ida; hangāma-khez.

2.—Nihiyat pareshān; intishār se bharā huā; jismeñ barī khalbali A tumultuous assembly or meeting—Hangāma-khez majma' yā jamā'at; logoñ kā majma' jismeñ barā shor-o-gul ho.

3.—Pareshān; muztar; be-qarār jaise tabī'at.

4.—Tund; sakht; shadīd; jisse dangā-o-fasād barpā ho; pur-āshob.

Tumultuously, ad Hangāme ke taur par; pur-āshob majma' ke zari'e so; dangā-o-fasād ke dhang yā tariq par; shor-o-gul aur dangā-o-fasād ke sāth; hurdangī se. [hangāma; āshob; bakheṛā; dangā.

Tumultuousness, n. Darhami-barhami; shorish; dangā-o-fasād; khalbali;

Tune, n. 1.—Āwāz; lahja; āhang.

2.—Sur; tāl; tām; lai; ilhān; sarod; rāg.

3.—Tartīb; nazm; mol; ittifaq; qā'ida; ajzā kī munāsabat. (hone d.).

To keep a thing in tune—Kisi shai ko qā'ide se r. (usko darham-barham na

4.—Munāsib āwāz paidā karne kī hālat; surilāpau; ham-āhangī; khush-āhangī.

- 5.—Kisī shai kī woh hālat jab woh kām yā masraf meñ lāyī jī-sake; sahīh yā durust hālat; achchhi yā munāsib hālat; tabī'at yā mizāj kī munāsib hālat. [āwāz paidī ho; surilā banā yā kar d.]
- Tune, *v. t. 1.*—Sur milānā; milānā; aisi hālat meñ kar-d. kī munāsib
- 2.—Hālat-i-munāsib par kar-d.; achchhi hālat meñ kar-d.
- 3.—Achchhe sur se gānā; khush-ilhānī se gānā.
- Taneful, *a.* Surilā; khush-āhang; khush-āwāz; khush-ilhān; jiskī āwāz achchhi (suilī) ho. [āwāz bo-suri ho.]
- Tuneless, *a.* Be-surā; be-āhang; be-mel; surilā nahīn; bad-āwāz; jiskī
- Turbid, *a.* Gadlā; dhabrā; maulā; kichar kī mānind; gārhā; sāf nahīn.
2. "Used of liquids of any kind." *Webster.*
- Turbulence, *n.* Muutashir hālat; danga-o-fasād kī hālat; hangāmā;
- Turbulency, *n.* āshob; shorish; khal-fishār; ābtari; pareshānī; khal-bali; halchal; dangā; balwā; raulā; harbarī.
- Turbulent, *a. 1.*—Bare josh-o-kharosh meñ; uthal-puthal; mawwāj; mauj-zau; jismeñ lahreñ khūb ya'nī zor se uṭhti hoñ; jo pareshān hālat meñ ho; jismeñ amu o-amān na ho.
- 2.—Sar-kash; gardan-kash; mutamarrid; be-qarār; be-chain; chau-chal; nā-farmān-bardar aur barhamī par māl; mufsid.
- 3.—Shorish paidī k. w.; futūr dālne w.; darham-barham k. w.
- Turgid, *a. 1.*—Phūlā huī; sōjā huā; jo kisī andarūnī zor se apnī asli hālat se ziyāda phail jāe-jaise koyī 'uzw. [lafāzi ho; tumturāq kā.]
- 2.—Mubālage se bhārā huā; jismeñ fuzūl numāish ho; jismeñ bayī A turgid manner of talking—Barh barh ke bāt karne kā tariq—A turgid style—Mubālage se bhārī huyī 'ibarat; 'ibarat jismeñ fuzūl lafāzi yā numāish ho.
- Turmoil, *n.* Mihnāt (riyāz) jisse tabī'at tang ā-jīo; taklif; danga-o-fasād kī wāj se intishār; pareshānī; intishār; chhrehhār; kharṭha-sha; bakherā; halchal. [taiyār k. yā banānā.]
- Turn, *v. t. 1.*—Kharīdnā; kharād par charhīnī yā utārnā; kharānī-kar
- 2.—Sūrat d.; sūrat yā shakl banānā; gārhā; sānche meñ dhālānā; munāsib k.; kisī shai ke hasb i-hāl banānā yā k.; muqāsib hālat meñ r.
- 3.—Ghumānā; phirānā; chakkar d.; gardish d. yā gardish meñ lānā.
- 4.—Ulat d.; ultā kar-d.; zer-o-zabar kar d.; nīcho-ūpar (tal-o-ūpar) kar-d.; ūpar kā nīcho yā bhitar kā bāhar kar-d.; nīcho kā rukh ūpar yā bhitar kā bāhar kar-d.; palatnā.
- 5.—Dūsrī taraf pher d. māl yā mukhātab k.; aur taraf rujū' k.; sam-i-mukhālīf ko rujū' k. (phernā); phernā; phirānā.
- 6.—Kisī shai ke masraf yā kām ko tabdīl kar-d.; dūre maqsad yā kām meñ lānā; muntaqil k.; masraf yā kām meñ lānā; lagānā; isti'māl k.
- To turn a thing to good account—Kisī chīz ko achchhe kām meñ lānā.—To turn a thing to one's advantage—Kisī shai se naf' uṭhānā (mustafid h.).
- 7.—Kisī shai kī sūrat sifat hānt yā tāsīr ko badal d.; tabdīl k.; mutagāyir k.; qālib badal d.; ek shakl se dūsrī shakl kā kar-d.; tarjama k. ultā k. [product of the change." *Webster.*
8. "Often with to or into before the word denoting the effect or
- 8.—Phirā yā pher d.; mutanaffir k.; matli paidā k.
- 9.—Ghumā d.; daurān meñ lānā; chakkar d.
- 10.—Majnūn banā d.; dīwāna wahshī yā sar-garm kar-d.

11.—Ghumānā; phirānā; sochnā; bichārnā; dil meñ ghumā-phirākar

12.—Terhā kar-d.; jhukā d.; kham kar-d. [dekhnā.

13.—Kisī bāt kī munāsabat tabī'at meñ paidā k.; dil ko kisī shai ke liye munāsib k. yā banāna.

Used chiefly in the participle.

14.—Tursh k.; khatṭī kar-d.; karṇā kar-d.; phār d.

15.—Kisī rāe ke tark karne kī targib d.; kisī irāde se dil ko pher d.; ek taraf se dūsri taraf (ek pahlū se dūsre pahlū par) kar-d.

To be turned of—Kisī had yā ta'dād se barh jānā (usse tajāwuz kar-jānā).—*To turn a corner*—Kisī goshe (kone) se muṛ ke chale jānā.—*To turn aside*—Pher d.; bāz r.; ṭāl d.; haṭā d. yā l.—*To turn away* (a) Mulāzamat se bar-taraf kar-d.; mauqūf kar-d.; jawāb d.; barḥāst k.; naukarī chhuṛā d. (b) Dūr kar-d.; pher d.; ṭāl d.—*To turn down*—Lipetnā; tah k.; duhrānā.—*To turn in*—Mor yā duhrā d.; kor dabā d.; lapet-kar bhitar kar-d.—*To turn in the mind*—Sochnā; bichārnā; gaur k.; dhyān k.; dil meñ ghumā-phirākar dekhnā.—*To turn off* (a) Haqārat ke sāth nikāl d.; nā-chīz samajh-kar apnī subhat se khārij kar-d. (b) Chhor d.; tark kar-d. (c) Pher d.; ek taraf se dūsri taraf ko mukhātib kar d. (d) Karnā; koyī kām anjām k.—*To turn one's coat*—Ek taraf se dūsri taraf ho-jāwā; farīq-i-mukhālif se mil jānā.—*To turn one's money or goods, to turn a penny*—Saudāgarī meñ adlā-badlā k.; barābar liyā-diyā k.; herpher lagāye rahnā; saudāgarī meñ naf' uṭhānā yā barhānā.—*To turn out* (a) Nikāl d.; bāhar kar-d.; khārij yā badar kar-d.; nikāl bāhar k. (b) Charāyī par le-jānā; charānā. (c) Mihnāt yā dast-kārī se paidā (taiyār) k.; pūrā pūrā taiyār (muḥaiyā yā maujūd) kar-d.—*To turn over* (a) Ulaṭ d.; palat d.; dhulkā d. (b) Muntaqil kar d.; intiqaḷ k. (c) Kitāb wagāra ke warāqon ko ek ek kar-ke kholnā aur dekhnā; warāq-gardānī k. (d) Ulaṭ-palat d.; tah-o-bulā kar-d.; tale-ūpar kar-d.—*To turn tail*—Zillat ke sāth dum dabā-kar bhāgnā.—*To turn the back*—Bhāg-jānā; chal d.; pīṭh dikhānā.—*To turn the buck on or upon*—Haqārat se pesh ānā; be-muraḥwatī ke sāth rad kar d.; muñh pher yā mor l.; haqārat-se chhor d.; dast-kash ho-jānā.—*To turn the die or dice*—Nasib ulaṭnā; pāsā phernā.—*To turn the edge of*—Kund k.; bhunthā k.; tezi bāqī na rahne d.—*To turn the head or brain of*—Sar ghumā d.; sar chakrā d.; wahshī pāgal yā majnūn banā d.; bāwlā kar d.; 'aḷ ulaṭ yā kho d.; be-tamīz kar d.—*To turn the scale*—Pallā bhāri kar-d.; gālib kar d.; kām-yāb kar-d.; buzurg (dūsre se barh kar) kar d.—*To turn the stomach of*—Mutanfir kar-d.; bimār kar (banā) d.—*To turn the tables*—Farīq-i-gālib ko maglūb yā maglūb ko gālib kar-d.—*To turn to*—Kisī se madad l.; kisī se rujū' lānā.—*To turn to profit, advantage, or the like*—Fāida uṭhānā; mustafid h.—*To turn upon*—Ulaṭ d.; palat d.; kisī kī tardid usī ke qaul se k.

Turn, v. i. 1.—Ghūmnā; phirnā; gardish k.; chakkar khānā.

2.—Madār h. yā r.; mauqūf h.; muhawwal h.; phirnā; aṭkā yā rukā rahnā; munhasir h. yā rahnā; tasfiya (faisala) mauqūf rahnā.

The decision turns on a single fact—Iskī tajwīz ek hī bāt par munhasir hai; ek hī wāqī'a par is faisale kī madār hai.—The question turns on a single point—Is bāt kī tasfiya ek hī amr par mauqūf (munhasir) hai; is baḥs ke faisale kī madār ek hī amr par hai.

3.—Natija paidā h.; maāl-i-kār h.; ākhir meñ koyī natija paidā k.; nikalūā; mā-hasal h.; hāsīl h.

4.—Phirnā; dūsī taraf rujū' yā māil h.; aur taraf phirnā; dūsri bāt meñ lagnā (masrūf h.); muntaqil h.

5.—Badal jānā; tabdil ho-jānā; sūrat shakl yā haint kā badal jānā; badalte badalte ho-jānā; ho-jānā.

6.—Kharād khānā; kharād par charhūā.

7.—Tursh ho-jānā; karūā ho-jānā; khatṭā ho-jānā; phaṭ jānā; bigar jānā; kharāb ho-jānā. [chakkar meñ ānā.

8.—Daurā k.; ghūm uṭhūā; ghūmne (phirne) lagnā; ghumṭā ānā;

9.—Dūsri taraf jhuk jānā; dūsri jānib ko bal khā jānā.

To turn about—Dūsri taraf muḥ pher d.; muḥ pher l.—To turn away—(a)

Munharif h.; sidhī rāh ko chhor d. (b) Haṭ jānā; chal d.; rawānā h.—To

turn in (a) Jhuknā; muṭnā. (b) Tikne (sīro-kash hone yā utarne) khwāh

khāne-pine ke liye jā lā. (c) Palang (bistar) par jānā; sone ko jānā.—To

turn off—Phirnā; muṭnā.—To turn on or upon (a) Jawāb d.; ulṭā yā aḥṭ

jawāb d. (b) Munhasir h.; mauqūf h.—To turn out (a) Apnī jagah se haṭ

yā ṭal jānā; khisak jina-jāise hadḍi (b) Bihār ko jhuk jānā; bāhar nikal

ānā (c) Bistar se uṭhnā; so-kar uṭhnā. (d) Zuhūr meñ ānā; ākhir ko h.;

nikalūā; natija h.—To turn over—Karwaṭ l.; pahlū badalnā.—To turn to

account, profit, advantage, and the like—Nāfi' h.; kār-āwad h.; maslahat-i-

waqt h.—To turn up—(a) Ūpīr ko jhuk yā duhrā jānā. (b) Zuhūr meñ

ānā; wāqī' h. wuqū' meñ ānā; namūd h. [daur.

Turn, n. 1.—Ghumānā; phirānā; ghumāw; phirāw; gardish; chakkar;

2.—Tabādala-i-samt; rāh tarīq yā silsile kā badal jānā; nayī rāh;

nayā ruḥ; naye ruḥ ki taraf mailān; nayā dhang; jo silsila sūrat shakl

yā dhang ho uske bar-aks koyī silsila wagaira; chalne kā dhang; sil-

sila-i-kār-rawāyī. [bure tarīq par chalnā

To take a good, or a bad, turn—Achchhā yā burā dhang pakarnā; achchhe yā

3.—Tugaiyur; tabaddul; inqilāb; ulaṭ-palaṭ. [gasht yā chakkar.

4.—Chihal-qadamī; thoṛī dūr tak kī pā-piyāda sair; muḥṭasar

5.—Daur jo silsile se ho; mauqa' jo silsile ke i'tibār se hāsīl ho;

mauqa'-i-munāsib; waqt-i-munāsib; naubat; bārī. [kā fī'l.

6.—Koyī ittifaqī yā mauq'e kā kām; mihr-bānī yā bad-andeshī

7.—Subhītā; zarūrat; maushā; maqsad. [izhār kā tarīq.

8.—Sūrat; shakl; tarz; dhang; waz'; tarz-i-kalām; kisī bāt ke

By turns (a) Ek ke ba'd dūsarā; bārī se; yake ba'd digare; silsila-wār; pai-

ham; 'ala-t-tawātur. (b) Rah-rah-kar; thahur-thahar-kar; waqfa-dekar; har

waqt nahīn balki kuchh kuchh der ke ba'd.—In turn—Bārī se; sil-sile se;

jo silsila ho thik uske lihāz se.—To a turn—Thik-thik; pūrā-pūrā; pāre tur

par.—To take turns—Bārī bārī se k. (kān k.); e. dūsre ke ba'd h.

Turncoat, n. Jo apne' farīq yā usūl ko chhor de; jo apne usūl se phir

jāe; apne usūl yā apnī bāt par qāim na rahne w.

Turning, n. 1.—Mor; woh maqām jahāñ koyī rāh muḥ yā phire; shāh-

rāh yā saṛak kā gosha.

2.—Inhirāf; sidhī rāh (munāsib tarīq) par na chalnā.

Turn-out, n. 1.—Mazdūri kī beshī ke liye kām kā chhor d.; kisī kām

kā k. is garaz se band kar-d. ki mazdūri barh-jāe.

2.—Sawārī; gārī-ghorā.

To have a good *turn-out*—'Umda gāri aur ghoṛā r.

3.—Khalis paidāwār; paidāwār.

Turpitude, n. Usūl yā qaul-o-fi'l kī khilqī zillat; aisī badī jispar sharm āye; giyat darjo kī khabāsat (badī); zillat; zalālat.

Tutelage, n. 1.—Sar-parastī; himāyat; atāliqī.

“Applied to the person protecting.” *Webster.*

2.—Kisī kī sar-parastī meñ rahne kī hālat; hifāzat; nigahbānī.

To remain under one's *tutelage*—Kisī kī hifāzat yā sar-parastī meñ rahnā.

Tutelar, } a. Jiske zimme kisī shakhs yā chiz kī hifāzat ho; muhāfiz;
Tutelary, } nigah-bān; hāmī. [larke kī zāt aur jāedād ho; walī.

Tutor, n. 1.—(Luo) Muhāfiz; sar-parast; atāliq; jiskī taht meñ kisī

2.—Ustād; mu'allim; adīb. [sikhānā.

Tutor, v. t. 1.—Ta'lim d. yā k.; sikhlanā yā sikhānā; likhnā-parhnā

2.—Hukūmat yā sakhti ke sāth pesh ānā.

Tutorage n. Mu'allimī; atāliqī; ustādī; sar-parastī; wilāyat.

Tutorship, n. Atāliq yā ustād kā mansab; mu'allimī; ustādī; atāliqī.

Twelvemonth, n. Bārah taqwīmī mahīnoñ kā sāl; baras; sāl; baras-din.

Twenty, a. 1.—Bis; bist; koṛī [na ho.

2.—Bahut; be-shumār; bī-yon; koṛiyon; ta'dād jiskā ta'ayun

Twice, ad. 1.—Do martaba; do daf'; do bār; mukarrar; do-bāra yā

2.—Do-chand yā du-chand; dū-bāra; dūnā; dugnā. [dū-bāra.

“Twice is often used in the formation of self-explaining compounds; as *twice-born, twice-told*, and the like.

Twilight, n. 1.—Shafaq; godhūlī; gaudhūrī.

2.—Shubha; ibhām; tazabzub; jhalak; khafif sī raushanī. [dhumlā.

Twilight, a. 1.—Andherā; tārīk; jis meñ raushanī ka'n ho; sāya-dār;

2.—Jo shafaq meñ dekh parē; jo shafaq kī raushanī meñ kiyā jāe.

Twin, n. 1.—Tauam; ham-zād; un do bachchoñ se ek jo ikatthe paidā hoñ.

“Used chiefly in the plural, and applied to the young of beasts, as well as of human beings.” *Webster.*

2.—Ek jo dūse se bahut hī mushābahat rakkhe.

Twin, a. 1.—Ek hī waqt paidā huye do se ek; tauam; ham-zād. [hoñ,
A twin brother or sister—Un do bhāiyon yā bahinoñ se ek jo ek hī sāth paidā

2.—Un do chizoon se ek jinmeñ bāham bahut hī mushābahat ho;
jo bahut hī dūse kī māniind (dūse sā) ho.

Twine, v. t. 1.—Baṭnā; bhāñjnā; bal d.; ek sāth baṭnā.

2.—Lapeṭnā; līptānā; ham-āgosh k.; chāroñ taraf lapeṭ l. [zabt r.

Twine, v. i. 1.—Āpas meñ bahut hī muttafiq ho-jānā; bāham bahut rabt-

2.—Ghūmnā; baunṛiyānā; phirnā; bal khānā; pech-o-tāb khāte chalnā.

Twine n. 1.—Bal; pech; bhāñj.

2.—Sutlī; dori; tharrā; resmān

Twinkle, v. i. 1.—Āñkh ko jald jald kholnā aur band k.; michmichānā;
milmilānā; malkānā; palak mārūnā; jhīpkānā.

2.—Chamchamānā; chamakuā; jagmagānā; jhilmilānā yā jhal-malānā; jigjigānā; ṭimṭimānā.

Twinkle, } n. 1.—ṭimṭimāhaṭ; jhilmilāhaṭ; chamak; jhalak.

2.—Āñkh kī harakat; jhapak; jhapkī; āñkh kī tez harakat.

3.—Pal; jitnī der palak bhāñjue meñ lage; lamha; lahza; ān;
sā'at; dam; turfatu-l-'ain; chashm-zadan.

In the twinkling of an eye—Chashm-zadan (turfatu-l-'ain) meñ; palak blāñj-te bhar meñ; ek dam yā sāt meñ; pal bhar meñ; ek ān meñ; bāt kī bāt
Twist, v. t. 1.—Uljhānā; pechīda k.; maṛṛnā; aiñṭhnā. [meñ.]

2.—Aslī haint yā ma'ūī ko badal d.; ma'ūī pher d.; matlab palat d.; aslī manshā yā mazmūn ko ulat yā bigāṛ d.

3.—Banānī; gaṛhnā; kharā k.; jorūnā. [jānā.]

4.—Ghus jānā; mil jānā; ghūm-phir-kar ghus jānā (dāḡhīl ho-
Used reflexively.

5.—Ghernā; lapetnā; muhīt k.

6.—Batnā; bhāñjnā; bal d.; aiñṭhnā; maṛṛnā.

Twist, v. i. Bal khānā; lipatnā.

Twist, n. 1.—Bal; pech; maṛṛ; aiñṭhan.

2.—Bal dene kā tariq; aiñṭhan. [nakḥ; batā huā resham.

3.—Jo kuchh bat-kar banāyā jāe; dorī; sutlī; rassi; tāgā; dhāgā;

Twit, v. t. Kisi ko uskā naqs yā 'aib wazūira yād dilā-kar tang k. chher-
nā yā diq k.; k'nat-malāmat k.; ta'ua mārna; burā-bhalā kahnā;

ḡāñṭnā; sar-zanish k. masalan kisi aise fi'l kī nisbat jo pahile wuqū'
meñ ā-chukā ho. [jhapaṭ kar le-l.; chhīn l.

Twitch, v. t. Jhatke se khīñch l.; jhatkā dekar tor l.; khaiñch l.;

Twitch, n. 1.—Jhatkā; jhat se khaiñch l. [jakṛāhat.

2.—Patṭhon kā yakāyak khīñch yā tan uṭhnā; khīñchīw; tanāw;

Twitter, v. i. 1.—Chūñchūn k.; chūñchīn yā cheñcheñ k.; chahchahānā.

2.—Kañp yā pharāk uṭhnā; pareshān ho-jānā; ghabrā uṭhnā.

3.—Khilkhilānī; muñh dabā-kar hañnā.

Twitter, n. 1.—Chūñchūn; cheñcheñ; chahchahā. [ghabrāhat.

2.—Pharāk; ā'sāb kā khafif sā kañp uṭhnā; khafif si pareshānī yā

Two, a. Do.

Two is often used in the formation of self-explaining compounds;
as, two-bladed, two-headed, and the like. [nisf.

In two—'Alāhīda; alag; do ṭūk; do ṭūkre; do hisson meñ; ādhoñādh; nisf-ā-

Two-edged, a. Du-dhārā; jismeñ donoñ taraf dhār ho.

A two edged sword—Du-dhārī talwār.

Two-fold, a. Ek hi qism ke do yā do mukhtalif chīzeñ jo ek sāth (ikāṭṭhī)
hoñ; dūnā; dūgnā; do-chand; duhrā.

Two-fold, ad. Dūgnā; du-chand; duhrā.

Two-handed, a. Du-hatthā; do-hāth w. yā r. w.; jiske do hāth hoñ.

“Often used as an epithet equivalent to large, stout, strong, and
powerful.” Webster.

Two tongued, a. Do zabān w.; dagā-bāz; makkār; chhālī; farebī.

Type, n. 1.—Kisi chīz kī nishānī; 'alāmat; woh shai jo kisi dūsrī shai
par dalālat kare; chhāp; ṭhappā; nishān jo munaqqash ho.

2.—Naqsh; naqsha; chhhāpā; qism; tarah.

3.—Sise ke hurūf.

4.—Nishān; nishānī; jo shai āne wālī ho uskī sūrat yā shakl.

5.—Kisi maraz (bīmārī) kī khās sūrat yā 'alāmat.

Typic, } a. Dāl; dalālat k. w.; nishān yā 'alāmat zāhir k. w.; jo bāt
Typical, } āyinda hone wālī ho use kisi shakl namūne yā tashbīh se
zāhir k. w.; 'alāmat; namūna; chīñh.

Typically, a. Tamsīlan; 'illatan; sūrat 'alāmat yā tashbīh ke taur par.

Typify, v. t. Mūrat sūrat namūne yā shabāhat se kisī dūsri bāt kā zāhir k.; 'alāmat yā nishīn se zāhir k.; batlānā; dikhānā; dalālat k.

Typography, n. Sise ke hurūf kā chhāpā; chhāpe kā fan.

Tyrannic, } a. Zālim kā; zālim-āna; jo zālim ko hasb-i hāl ho; hukm-Tyrannical, } rānī meñ nā-jāiz sakhtī r. w.; jābir; zālim; be-rahm; sang-dil; qāhir; sitam-gār yā pur-sitam; zulmī.

Tyrannically, ad. Zālim-āna; jaur-o-sitam se; jābir-āna; zālim kī tarah;

Tyrannicide, n. l.—Zālim-kushī; zālim kā mārūā. [jaur-o-ta'addī ke sāth.

2.—Zālim-kush; zālim kā mārū w.

Tyrannize, v. t. Zālim-āna kār-rawāyī k.; zulm k.; zālim sā bartāw k.; jaur k.; jaur-o-ta'addī k.; sitam (jaur-o-sitam) k.; nā-jāiz shiddat ke sāth hukm-rānī k.; jaur-o-jafā k.; qānūn yā insāf ke khlāf logon par hukūmat kā zor dikhānā; muqtazā-i-insāf aur hukm-rānī ke khlāf gairon par tashaddud (sakhtī) k.; zabardastī k.; udham machānā.

 With over.

Tyranny, n. 1.—Zālim-āna hukūmat; zulm; zālim-āna bartāw; jaur; jaur-o-jafā; jaur; jaur-o-ta'addī; sitam; ri'āyā wagaira par qānūn aur insāf ke khlāf sakhtī; ri'āyā wagaira par nā jāiz tashaddud.

2.—Be-rahm-āna bartāw; sakhtī; tashaddud. [se barasnā.

3.—Shiddat; sakhtī; hawā kā shiddat se bahnā yā pānī kā kasrat

Tyrant, n. 1.—Khad-sar hākim; hukm-rānī jo mutlaq-i-inān ho; bādshāh jo kisī qānūn yā qā'idē kā pā band na ho.

2.—Bādshāh hākim yā āqā jo apne mā-tahton par zulm kare; jo shakhs apne ikhtiyār ko na-jāiz tarīq par nāfiz kare; zālim; jābir; mar-dum-āzār; jafā-kār; aisā āqā jiske dil meñ rahm na ho.

Tyro, n. 1.—Mubtadi; nau āmoz; jisne kisī 'ilm kī tahsīl mahz shurū' kī ho; nau-sikh; jo kisī shu'ba-i-'ilm kī niri ibtidāyī bāteñ jāntā ho; jisne kisī 'ilm meñ mahz bismi-l-lāh kiya ho.

2.—Jo shakhs kisī bāt se pure taur par wāqif na ho; kisī bāt meñ kham (kachhā); pukhta-kār nahīn.

U.

Ubiquity, n. Ek hī waqt meñ har jagah maujūd rahnā; zamāna-i-wāhid meñ har kahīn hāzir rahnā. [-i-mutazakkira-i-bālā.

UBI SUPRA, (Lat.) Us maqām par jiskā zikr ūpar huā hai; ba-maqām "Noting reference to some passage or page before named."

Hebster.

Ugly, ad. Bhaddēpan se; burī tarah se; burī shakl se; bad-sūratī se.

Ugliness, n. 1.—Bad-shakl; bad-sūratī; karīh-manzarī; bad-haiatī; khlub-sūratī kā na h.; sūrat (shakl) kā bhaddāpan; zisht-rūyī.

2.—Dil kī burāyī; khabāsat-i-bātinī; bad-mizājī; chirchirāpan.

Ugly, a. 1.—Jiske dekhne se tabī'at ko nafrat (tabī'at mutanaffir) ho; bad-sūrat; bad-haiat; bad-shakl, karīh-manzar; qubh-sūrat; jiskī sūrat nā guwār ho; bhaddā; be-ḍaul; jisse nafrat paidā ho; jisse dil ko karāhiyat ho; zisht-rū.

2.—Bad-mizāj; tursh-mizāj; chirchirā; jisse bad-mizājī pāyī jāe.

Ulterior, a. 1.—Kisī khat yā had ke udhar (uspār yā usse ware); udhar uspār yā kisī ke āge barh-kar wāqī'; idhar yā is taraf nahīn

2.—Mazid ; aur ziyāda ; aur dūr ; kisī ke ba'd āne w.

Ultior demands—Mutālabāt-i-mazid ; kisī mutālabē ke ba'd jo kuchh aur talab kiyā (māṅgā) jāe.—What *ultior* measures will be adopted is uncertain—Yah tabqīq nahīn hai ki jo tadbiren ho-chuki hain unke ba'd aur kahu si tadbiren 'amal mein āyēngi.

ULTIMA RATIO, (Lat.) Akhir dalil bahs yā tadbir. [se piche kā. *Ultimate*, *a.* 1.—Sab se dūr kā ; ba'id-tarīn ; ākhir darje kā ; ākhir ; sab

2.—Gāyī ; intihāyī ; ākhir ; khās ; jo kul kā marja' ho.

3.—Kisī shai ke daurān yā silsila-i-natāij mein ākhir ; jo ba-martaba i-ākhir (ākhir yā anjām-i-kār ko) maqsūd ho.

Ultimately, *ad.* Ākhir ko ; bi-l-ākhir ; ākhir-i-kār ; ākhirash ; ākhiru-l-amr ; ākhir mein ; ant mein ; ant ko.

Ultimatum, *n.* Ākhir shart ; jo tajwiz ākhir mein pesh ki-jāe ; woh hātēn yā shartēn jo ba-martaba-i-ākhir madār-i-sulh ke taur par pesh hoī ; woh 'umda tarīn shartēn jo kisī 'ahd-o-paimān karne wāle-kī taraf se pesh ho-sakēn aur jinse inkār ke ba'd 'ahd-o-paimān kā silsila phir qāim na rahe. [ke pahile guzrā ho ; pichehlā mahīna.

ULTIMO, *n.* Māh-i-guzashta ; mahīnū jo ākhir ko ya'nī hāl ke mahīne On the first *ultimo*—Māh-i-guzashta (pichehlē mahīne) ki pahilī tarīkh ko.

Often contracted to *ult.*

[rah na jāe.

ULTIMUS HERES, (Lat.) Wāris-i-ākhir ; jiske ba'd koyī dūsrā wāris *Ultra*, *a.* 1.—Jab yah lafz nise alfāz mein joṛā jātā hai jinse kisī maqām

kā ta'alluq zāhir ho to uske ma'nū *bāhar* yā *dusrī taraf* (*uspar*) ke *Ultra-marine*—Samundar pār ; samundar ke pār kā. [hote hain.

2.—Bahut hī ; nihāyat hī ; jo kuchh ma'mūlī jibillī wājib yā munāsib ho usse zāid (ziyāda).

Umbrage, *n.* 1.—Sāya ; chhāyā ; chhānh. [ranjish ; burā mānnā.

2.—Zarar kā gumān ; ranj ; nā-rāzī ; khafagī ; kudūrat ; be-zārī ;

To give *umbrage* to a person—Kisī ko nā-rāz (rābjida) k. ; kisī ke dil mein is bāt kā gumān pānā—Kisī ki 'ulāh shakhs se ham ko zarar pahunchegā.—

To take *umbrage* at one's conduct.—Kisī ke tarz-o-tarīq (uski chāl) se nā-rāz h. ; kisī ki chāl par burā mānnā.

Umbrageous, *a.* Sāya-dār ; sāya k. w. ; sāya-gustār ; jisse yā jismein siya ho ; chhāyā k. w. yā r. w.

Umpirage, *n.* 1.—Faisale kā ikhtiyār haq yā iqtidār jo sar-panch ko 2.—Sar-panch kā fuisala. [hāsil ho.

Umpire, *n.* 1.—Koyī tīsrā shakhs jiskī tajwiz par woh bahs yā takrār kulliyatan chhor di-jāe jo do shakhsōn ke darmiyān paidā ho ; sālīs.

2.—(*Law*) Woh tīsrā shakhs jo panchōn ke mā-bain ikhtilāf-i-rāe kī hālat mein nizā' yā amr-i-tajwiz-talab kī fuisala kar-de ; sar-panch.

Unable, *a.* Lāiq yā qābil nahīn ; kāfi quwwat istitā'at 'ilm yā hunar wagaira na r. w. ; za'if ; kam-zor ; kam-tāqat ; nā-tāqat ; kam-baz'at ; be-bas ; lāchār ; 'ājiz.

Unacceptable, *a.* Nā-maqbūl ; nā-pasandida ; khush-guwār nahīn ; jisse tabī'at nā-khush ho-jāe ; jisse dil ko ranj pahunchē ; aisā nahīn ki khushī ke sāth qabūl kiyā jā-sake.

Unaccomplished, *a.* Jo anjām na pāyā ho ; jo be-kiyā rah jāe ; nā-mukammal ; adhūrā ; gair-muhazzab ; nā-tarbiyat-yāfta ; jiske aḥhlāq-o-ādāb kī durusti ta'lim se na huyī ho.

Unaccountable, *a.* 1.—Jiskī wajh bayān na ho-sake ; lū-jawāb.

2.—Jiskī tauzih mumkin na ho; jisko 'aql hal na kar sake; jisko qā'ide par na lā-sakeñ. [zimma-dār nahīn.]

3.—Jo muhāsabe kā zimma-dār na ho; muākhaza-dār nahīn; Unaccustomed, *a.* 'Ādī yā mānūs nahīn; gair-mānūs; jisko kisī chiz kā ghaṭṭhā na parā ho; nā-mahram. [r. w.]

Unacquainted, *a.* Nā-wāqif; nā-āshnā; gair-mānūs; khūb wāqifiyat na Unadvisable, *a.* Jo maslahat na ho; khilāf-i-maslahat; is qābil nahīn ki uskī nisbat tahrīk kī-jā-sake; jo qarīn-i-maslahat na ho; dūr-andeshī yā 'aql ke khilāf.

Unadvised, *a.* 1.—'Āqilāna yā qarīn-i-maslahat nahīn; jo qarīn-i-'aql na ho.

2.—Jo begair khūb soche-bichāre ki yā jāe; jismeñ 'aql ko dakhil na diyā jāe; jo ānkh band kar-ke ki yā jāe; jismeñ ihtiyāt na kī-jāe.

Unadvisedly, *ad.* Be-samjhe-būjhe; begair khūb soche-bichāre; khilāf-i-'aql; be-'aqli ke sāth; dūr-andeshī ke sāth nahīn; jhaṭ se; be-tuhāsha.

Unaffected, *a.* 1.—Muhabbat yā josh se khālī; jiske dīl par kisī bāt kā asar na ho. [haqīqī; sachchā; sādiq; masnū'ī nahīn.]

2.—Begair banāwaṭ kā; jismeñ banāwaṭ na ho; sīdlā; sādā; aslī;

Unaffectedly, *ad.* Begair banāwaṭ ke; sachmuch; asl meñ; haqīqat meñ; wāqī'ī; begair riya-kārī (makkarī) ke.

Unalienable, *a.* Nā-qābil-i-intiqāl; jo muntaqil na ho-sake.

Unalienably, *ad.* Aisī tarah se ki muntaqil na ho-sake; aise dhang se ki intiqāl mumkin na ho. [sachchā.]

Unalloyed, *a.* Jismeñ milāwaṭ (āmezish) na ho; khālīs; kharā; aslī;

Unanimity, *n.* Yak-dilī; ek-dil h.; rāe yā irāde meñ ittifaq; ek-mat h.

Unanimous, *a.* 1.—Ek-dil; rāe yā irāde meñ muttāfiq; muttāfiq-u-r-rāe; ek-mat; mukhtalifu-r-rāe nahīn.

2.—Jo ek-dil ho-kar qāim ho; jisse ittifaq-i-rāe zāhir ho; jismeñ sab muttāfiq hoñ; jismeñ kisī ko ikhtilāf (mukhālafat) na ho; jiske khilāf koyī kuchh na kahe.

Unanimously, *ad.* Bi-l-ittifaq; jismeñ sab ko pūrā ittifaq ho; jismeñ sab log bakhūbī muttāfiq hoñ; ek-dil ho-kar; ek-rāe ho-kar; pūre ittifaq ke sāth.

Unanswerable, *a.* Jiskā jawāb na diyā jā-sake; jiskā jawāb-i-shāfi na ho; nā-qābil-i-tardīd; lā-radd; jiskī tardīd na ho-sake; jisko miṭā na sukeñ. [miṭ na sake; aise tariq par ki bātil na ho-sake.]

Unanswerably, *ad.* Aisī tarah se ki rad na ho-sake; aise dhang se ki

Unappealable, *a.* Nā-qābil-i-apīl; jiskā murāfa'a na ho-sake; jo siḡa-i-apīl meñ 'adālat-i-akbar tak na pahunch sake.

Unassuming, *a.* Shokh yā gustākh nahīn; magrūr nahīn; 'ājiz; munkasir; garīb; jo bare bare da'we na kare; gairat-dār; jisko kisī bāt kā zu'm na ho. [na ho; jiskā kuchh asar-na ho; lā-hūsīl.]

Unavailing, *a.* Be-sūd; be-kār; be-fāida; 'abas; jisse natija-i-maqsūd hāsīl

UNA VOCE, (Lat.) Bi-l-ittifaq; ek-rāe ho-kar; ek-dil ho-kar.

Unavoidable, *a.* 1.—Jis ko rad yā bātil na kar-sakeñ; nā-qābil-i-ibtāl; jo mansūkh na ho-sake; jiskī tansikh mumkin na ho.

2.—Jisse bachnā mumkin na ho; jisse ihtirāz na ho-sake: nā-qābil-i-ihtirāz; lābudī; nā-guzir.

Unavoidably, *ad.* Lāchārī se; majbūrī se; majbūran; chār-nā-chār; khwāhī-na-khwāhī; aisī tarah se ki chūknā yā bachnā mumkin na ho.

Unaware, a. Nā-wāqif; be-khabar; wāqif yā āgāh nahīn; gāfil; be-parwā; nā-mukhātīb; gair-mutawajjh.

Unaware, } ad. Begair pahile se irāda yā tahaiya kiye buye; yakāyak;
Unawares, } daf'atan; jiski ummed pahile se na rahī ho; nāgahān; nāgāh; akasmāt; achānak.

At unawares—Yakāyak; nāgahān; achānak.

Unbar, v. t. Khol d.

To unbar a gate—Phātak khol d.

Unbecoming, a. Nā-munāsib; gair-muzaiyib; nā-zebā; nā-shāista; fuhsh; nā-manzūn; jo kisi ko zeb na de (uske liye nā-munāsib yā uskī shān ke khilāf ho); nā-sazā-wār; bad-numā.

Unbecomingly, ad. Bad-numāyī ke sāth; be-jū taur se; nā munāsib tariq par; aise tariq par jo khilāf-i-shān (nā-muzaiyib) ho.

Unbend, v. t. 1.—Sīdhā kar d.; utār d.; khol d. [tafrīh k.

2.—Kuchh 'arse ke liye urām k.; mihnāt riyāz yā koshish ke ba'd

Unbending, p. a. 1—Jo jhuk na sake. [rahe; lā-tajum.

2.—Jo qāil na ho; jo apnī hī bāt māne; jo apne qaul par sābit-qadam

☞ Applied to persons. [taqil.

3.—Jismēn kabhī farq na parē; jo jon kā ton rahe; mazbūt; mus-

☞ Applied to things. [dārī rahne na d.

Unbias, v. t. Be-ta'assub hauā d.; ta'assub dūr kar-d. (miṭā d.); jānīb-

Unbind, v. t. Bandoū ko khol d.; khol d.; bandish (bandhan) khol d.

Unblemished, a. Jismēn dhabbā na lagā ho; be-dāg; ilzām wagaira se barī; pāk; sāf; be-'aib; be-naqs; jismēn kalank kā ṭikā na lagā ho.

Unblushing, a. Be-sharm; be-hayā; be-gairat; shokh; gustākḥ; dhīṭh; nir-lajja. [jiskā zubūr hanoz h. w. ho; āne w.; āyanda yā āyinda.

Unborn, a. Jo ab tak paidā na huā ho; nā-zāyida; jiskā wujūd na ho;

Unbosom, v. t. Kushāda-peshāwī se khol d.; apnī poshida rāe yā dil ki bāton ko jī khol-kar kah-d.; maḥfī taur par zāhir kar-d.; ba-taur rāz ke kah d. (fāsh k. yā khol d.). [be-pāyān; gair-i-mutanāhī.

Unbounded, a. 1.—Jiskī had na ho; lā-intihā; be-had; gair-mahdūd;

2.—Jispar koyī rok yā qaid na ho; jispar zabt na ho; be-intihā.

Unbrace, v. t. Dhilā kar-d.; utār d.; khol d.

Unbred, a. Khūb tarbiyat-yāfta nahīn; gair-muhazzab; jisne khūb ta'līm na pāyī ho; jāhil; be-tamīz; be-adab; nā-khalaf.

Unbridled, p. a. Be-qaid; be-zabt; rindāna; shadīd; sakht; shiddat kā.

Unbroken, a. 1.—Jo ṭūṭā na ho; pūrā; musallam. [ukhar na gayā ho.

2.—Jismēn zu'f na āyā ho; jo kam-zor na ho-gayā ho; jo ṭūṭ yā

3.—Jo hilāyā na gayā ho; jo sikhāyā na gayā ho; be-nikālā huā.

Unbrotherly, a. Jo bhāyī kī shān ke khilāf ho; jo bhāyī ko zeb nā de;

Unbuild, v. t. Dhā d.; mismār kar-d.; ṭorū yā ṭor dālū. [nā-mibrbān.

Unceasing, a. Jo band yā mauqūf na ho; jo be-intihā yā bilā-ta'ayun qāim rahe; mudāmī; hamesha qāim rahne w.; lagātār; jiskā tār (silsila) kabhī na ṭūṭe. [lagātār; hamesha.

Unceasingly, ad. Be-rukāwāt; begair band yā mauqūf huye; barūbar;

Unceremonious, a. Be-takalluf; zāhir-parast nahīn; zāhiri qā'idon ko nā baratne w.; mānūs tariq par bartāw k. w. [qā'ida; khilāf-i-qā'ida.

Unceremoniously, ad. Be-takallufāna; bilā-libāz-i-rusūm-i-zāhirī; be-

- Uncertain, a. 1.**—Gair-i-mutahaqqiq; jiskā pakkā thikānā na ho; mash-kūk; mushtabab. [nahīn; gair-i-mahfūz.
 2.—Jispar takiya (bharosā) na ho-sake; qābil-i-ītibār yā istidlāl
 3.—Mushtabab; pakki wāqifiyat na r. w.; tahqīq ke sāth na jāne w.; yaqīn na r. w.; shak yā shubha r. w.
 4.—Natije kā tayaqqun na r. w.; is bāt ko yaqīnī na jāne w. ki nishāna wagaira thik kahan baithagā yā kis samt ko rujū' ho-gā.
Uncertainly, ad. Tahqīq ke sāth nahīn; yaqīn ke sāth nahīn; pūre bha-rose ke sāth nahīn; shubhe ke sāth; mashkūk taur par.
Uncertainty, n. 1.—Tazahzab; ibhām; shak; shubha; ihtimāl.
 2.—Kisī shai ke wuqū' kā ihtimāl.
 3.—Be-tahqīqī; thik thik ma'lūm na h.
 4.—Jo bāt lā-ma'lūm yā gair-i-mutahaqqiq ho; lā-ma'lūm shai.
Unchangeable, a. Jo badal na sake; gair-i-mutgair; lā-tagair; jis-men tagair-o-tabaddul na ho-sake.
Uncharitable, a. Nek nahīn; nek-andeshī ke khlāf; sakht; karī; 'aib-joyī se bharā huī; jismen harf-girī pāyī jāe.
Unchaste, a. Pāk-dāman nahīn; nā-pāk; be-'ismat; fāhisha; bad-kār; chhīnāl. [nafs-parastī.
Unchastity, n. Be-'ismatī; be-'iffatī; nā-pāk-dāmanī; shahwat-parastī;
Uncivil, a. 1.—Shāista yā muhazzab nahīn; kaj-khulq; bad-aḳhlāq; be-murawwat; gair-i-muhazzab—jaise shakhs.
 2.—Jāhilāna; gair-i-shāista; nā-bāista; tahzīb se khlāf; insāniyat se khlāf—jaise atwār (tariq).
Uncivilized, a. Gair-i-muhazzab; jiskī wahshiyāna hālat jon kī toh ho; jāhil; jangali; ujadḍ; nā-tarāshīda; wahshī; be-salīqā.
Uncivilly, ad. Kaj-khulqī se; bad-aḳhlāqī se; jāhilāna; wahshiyon kī mānind; be-libāzī se; be-adabī se; be-murawwatī se; rukhāyī se; gushtākhī se. [yā talab k. w.) na ho; lā-da'wā.
Unclaimed, a. Gair-i-mutada'wiya; jiskā koyī da'wī-dār (chāhne māūgne Unclaimed property—Lā-da'wī mā; mā jiskā koyī da'wī-dār (kisī ko da'wā) na
Uncle, n. 1.—Bāp kā bhāyī; chachā. [ho.
 2.—Mā kā bhāyī; māmūn. [galiz yā galiz se bharā huā.
Unclean, a. 1.—Sāf nahīn; nā-sāf; mailā; mailā-kuchailā; gandā;
 2.—Nā-pāk; gunah gār.
 3.—Shahwat-parast; nafs-parast; fājir; fāsiq; bad-kār.
Uncleanness, n. 1.—Mailāpan; gandagī; gilāzat; nā-pāki.
 2.—Gunah-gārī; gunāh.
Unclinch, v. t. Band na rahne d.; khol d.
 To unclinch the fist—Mūthī khol d.
Unclose, v. t. 1.—Khol d.; muhr tor d.—jaise khat kī.
 2.—Zāhir kar-d.; fāsh kar-d.; khol d.
Unclosed, a. 1.—Be ghirā; gair-i-muhīt; khulā.
 2.—Jo khātime ko na pahunchā ho; gair-i-mukhtatim.
 3.—Band nahīn; sar-ba-muhr nahīn; khulā.
Uncomeliness, n. Bad-sūrati; bad-shaklī; bad-haiatī; karihu-l-manzarī; bhaddā-pan; khūb-sūrat na h.; be-daulī.
Uncomely, a. Bhaddā; khūb-sūrat yā khush-numā nahīn; bad-sab; kudaul; sūda; nā-guwār; nā-qābil-i-pasand; gair-mauzūn.

Uncomfortable, *a.* 1.—Ārām-dih nahiñ; jismeñ ārām na mile.

2.—Jismeñ yā jisse be-chainī ho; taklif-dih.

Uncommon, *a.* Ma'mūli nahiñ; gair-i-ma'mūli; shāz; nādir; nihāyat 'unda; 'ajīb; 'ujib-o-garib; jo aksar (kasrat se) dekhā yā sunā na jāe; kam-yāb; kam-tar; nirālā; anokhā; anūthā.

Uncommonly, *ad.* Gair-ma'mūli tariq yā darje par; nihāyat hī; bahut hī; ma'mūl ke bahut hī khilāf; shāz; aksar yā ma'mūlan nahiñ; bahut hī kam. [(na h.); nudrat; kam-yābī; kam-zuhūr meñ ānā.

Uncommonness, *n.* Ma'mūl ke khilāf h.; shāz h.; aksar wāqī' na h.

Uncommunicative, *a.* Jo kisi ko kuchh na batlāye; jo dūсроn se khul-kar bāt na kare; jo auroñ se khiñchā rahe; kashīda-khātir; pumbadahan; chuppā; rūkhā.

Uncomplying, *a.* Dūсроn kā kahnā yā hukm na mānne w.; dūstre kī bāt qabūl karne par māil yā rāgib nahiñ; jo dūstre ke āge sar na jhukāye (sar-i-taslim kham na kare).

Uncompromising, *a.* Jo sulh-i-bāhamī se tai na ho-sake; jo sulh kī sharteñ qabūl na kare (unpar rūzī na ho); jo tasfiya-i-bāhamī na kare; haṭṭhī; ziddī; karā; jo na jhuke; jo dabāne se na dabe.

Unconcern, *n.* Be-ta'alluqī; be-fikrī; andeshe kā na r.; be-garazī; be-parwāyī. [ho; be-parwā; be-sarokār; be gam; mast; nichint.

Unconcerned, *a.* Be-fikr; be-garaz; jisko fikr ta'alluq yā andesha na hai. "It has at sometimes before a past event, but about or for is more generally before a past or future event." Webster.

Unconcernedly, *a.* Be-fikrī se; be-parwāyī se; be-garazī se; be-garaz-āna; be-gam; bilā-ta'alluq-i-khātir.

Unconditional, *a.* Shartī yā mahdūd nahiñ; gair-mashrūt; bilā-qaid; mutlaq; kāmīl; jismeñ koyī qaid yā shart na lagī ho; jismeñ koyī agar-magar na ho. [sharāt; begair koyī qaid lagāye huye.

Unconditionally, *ad.* Bilā-qaid; ba-tarz-i-mutlaq; kāmīl taur par; bilā-

Unconscionable, *a.* Nā-ma'qūl; 'aql ke khilāf; na-munāsib; jisqadar 'aql-i-salim ke mutābiq chāhā yā ummed kiya jā-sake usse kahīñ ziyāda (barh-kar); be-andāz yā be-andāza.

Unconscious, *a.* 1.—Be-khabar; gāfil; na jānne w.; nā-wāqif.

2.—Jo ma'lūm na de; jo dil ko ma'lūm na ho.

Unconsciously, *ad.* Be-ma'lūm kiye; be-khabarī se; be-jāne; bilā-wāqifiyat.

Unconstitutional, *a.* Qānūn yā qā'ide ke mutābiq nahiñ; jo qā'ide se jāiz na ho; usūl-i-qānūn ke khilāf; band-o-bast ke khilāf; khilāf-i-nazm.

Uncontrollable, *a.* Jo zabt na ho-sake; jisko rok na sakeñ; jisko apne qābū meñ na lā-sakeñ; jisko apne bas meñ na kar-sakeñ; jo apne iḥtiyār meñ na ā-sake; jiskī nisbat (jismeñ) bas na chale.

Uncontrollably, *ad.* Aisi tarah yā isqadar ki rokne se na ruke; itnā yā is tarah ki rukāwaṭ mumkin na ho; bilā-ta'arruz; bilā-iqtidār-i-muzāhamat. [jispar i'tirāz wārid na ho-sake (na ho-sake).

Uncontroverted, *a.* Gair-i-mutanāzi'a; jiskī nisbat baḥs yā nizā' na ho;

Unconvertible, *a.* Jiskī sūrat tabdīl na ho-sake; jiskī haiat meñ tagai-yur-o-tabaddul na ho-sake.

Uncord, *v. t.* Rassiyāñ dhīlī kar-d. yā khol d.; khol d.;

- Uncourteous, a.** Kaj-khulq; bad-aḳhlāq; be-murawwat; wahshī; be-ta-mīz; be-adab; jāhil; jismeñ mihrbānī aur murawwat na ho.
- Uncouth, a.** Gair-ma'mūlī; 'ajīb; 'ajīb-o-garīb; bhaddā; bad-numā; bad-haiat; kuḍaul; angarh; gañwār sā; jo kasrat-i-isti'māl se pasandīda yā khush-numā na ho-jāe. [khāpan; nirālāpan.]
- Uncouthness, n.** Bhaddāpan; 'ajīb-o-garīb h.; nudrat; ajnabīyat; ano-
- Uncover, v. t. 1.**—Poshish uṭhā 1.; jis chiz se koyī shai chhipī ho use haṭā yā dūr kar-d.; khol d.; sar-posh haṭā d.
 2.—Kapre utār 1.; nangā kar d.; barahna kar-d.
 3.—Makān kī chhat khol utār yā nikāl 1.
 4.—Topī utār 1.; sar nangā kar-d.
- Uncreated, p. a.** Jo hanoz paidā na huā ho; jiskā wujūd abtak na ho.
 2.—Gair-i-maḳhlūq; jiskī paidāish na huyī ho. [bādshāhat chhīn 1.]
- Uncrown, v. t.** Taj-i-shāhi chhīn 1.; takht se ma'zūl kar-d. (utār d.);
- Uncurrent, a.** Gair-i-rāij; jo jāri na ho; jiskī chalan na ho; gair-i-murawwij; jo 'umūman rupaye ke lene dene meñ jāri na ho; jo barābar yā pūrī qīmat par na liyā jāe.
- Uncut, a.** Be-kaṭā; be-tarshā; gair-i-maqtā'a; nā-burīda.
 ② "Said especially of the leaves of books when they have not been separated by cutting or trimming in binding." Webster.
- Undamaged, a.** Jismeñ zarar (nuqsān) na pahunchā ho; jo kharāb na ho-gayā ho. [na ho kī yah kab kā hai.]
- Undated, a.** Bilā-tārīkh; jismeñ tārīkh na likhī ho; jiskī nisbat ma'lūm
- Undaunted, a.** Be-khauf; be-dar; nidar; be-bāk; jāñ-bāz; diler; sāhsā; jiskā dil khauf kī wajh se tūt na jāe.
- Undeceive, v. t.** Dhokhā yā galatī wagaira dūr kar-d.; phir dhokhe meñ na parne d.; phir dhokhā (mugābata) na khāne d.; āṅkheñ kholuā; kān kholnā yā khare kar-d. [na ho-chukī ho; jo tai na pā-ehukā ho.]
- Undecided, a.** Gair-i-munfasila; jiskā faisala na huā ho; jiskī tajwīz
- Undefended, a. 1.**—Gair-i-mahfūz; jiskī hifāzat na kī-gayī ho; jiskī muhāfazat (jiske bachāw) kā band-o-bast na ho.
 2.—Jismeñ mudda'a'alaihi kī taraf se jawāb-dihī na huyī ho; jismeñ mudda'a'alaihi kī jānib se koyī wakīl wagaira na ho; jismeñ koyī jawāb yā 'uzr pesh na kiya jāe. [tauzih yā ta'rīf na kī-gayī ho.]
- Undefined, a. 1.**—Gair-i-mu'aiyan; gair-i-mushakḱhas; jiskī sarābat
 2.—Jiske hudūd kā ta'aiyun na ho; gair-mahdūd.
- Undeniable, a.** Jisso inkār na ho-sake; jiskī tardīd na ho-sake; nū-qābil-i-tardīd; jo sarīhī (sāf sāf) sach ho; sāf; fūsh; 'ayān.
- Undeniably, ad.** Aisi tarah kī inkār yā tardīd mumkin na ho; is safāyī se kī qābil-i-inkār yā tardīd na ho.
- Under, prep. 1.**—Niche; tale; zer; nīsī tarah kī koyī chiz ūpar ho.
 ② The correlative of *over, above, up, on*.
 2.—Kisī kī shāgirdī yā taht meñ; kisī ke mā-taht; kisī ke hukm ke tābi' (uske zer-i-hukūmat).
 3.—Dūsre ke muqābale meñ (dūsro se) kam.
 4.—Kam pāir; kam qīmat par; kam ko; kam dām ko; kam kā.
 5.—Hile se; bahāne se; kisī ke parde yā oṭ meñ; se.
 6.—Kisī kī nisbat rutbe darje yā martabe meñ kam. [shālat meñ.
 7.—Bojhā huā; ladā huā; bar-dāsht karte huye; tahammul kī

8.—Kisī shai ke niche dabe rahne ki hālat meñ; us hālat meñ jab kisī shai kā bār (bojh) ūpar se parā ho. [ki majbūrī (uskā k.) farz ho.

9.—Zimma-dāri yā pā-bandī ki hālat meñ; us hālat meñ jab kisī bāt

10.—Kisī nām se mashhūr yā ma'rūf; kisī nāme se.

11.—Zamāna yā 'ahd meñ; kisī ke waqt meñ; daurān yā daur meñ.

12.—Jo kisī khās sin ko na pahuñchā ho; kam; niche.

13.—Sūrat meñ; shakl meñ.

14.—Zer-i-hifāzat; zer-i-himāyat.

15.—Niche; zail meñ; meñ; kisī shai meñ dākhil yā shāmil.

16.—Musaddaqa; dastkhātī (*corruptly* dastkhātī).

17.—Bahs yā tajwiz wagaira ki hālat meñ; jab kisī shai ki nisbat bahs yā tajwiz wagaira ho-rahi ho; jab koyī amr kisī bāt ke liye pesh

18.—Ba-mujib; mutābiq; hasb; zer; ba-ittibā'; az-rūe. [ho; zer; meñ.

Under arms—Hathiyārōn ko kām meñ lāne ke liye taiyār; musallah; hathiyār-band.—*Under fire*—Gole-bārūt ke sūmne; dushman ke gole ke muñh par.—

Under sentence—Us hālat meñ jab kisī ki nisbat hukm-i-sazā sādīr ho-chukā ho.—*Under the breath*—Dhimi āwāz se; nihāyat āhista se.

Under, ad. Nichī yā zalil hālat meñ; mā-tahtī yā itā'at meñ; zer-i-hukm; apne tābi' yā mā-taht.

☞ "Used chiefly in a few phrases; as, to bring *under*, to reduce to subjection; to keep *under*, to maintain in subjection; to control."

Webster.

[shikmī.

Under, a. Rutbe yā darje meñ dūsre se kam; mā-taht; adnā; tābi';

☞ "*Under* is often used in the formation of compounds, denoting that which is less than is right, proper, or ordinary, or which is inferior, subject, or subordinate to something; as, *under-secretary*, *under-tenant*, and the like." *Webster.*

Under-bid, v. t. Nīlām meñ kam bolī bolnā; jītnī bolī dūsre ki ho usse kam bolī bolnā. [yā munāsib qīmat yā ujrāt se kam māngnā.

Under-charge, v. t. Kam qīmat lagānā; ghaṭ-kar dām lagānā; ma'mūlī

Underclerk, n. Muharrir jo sar-daftar ke mā-taht ho; nāib-muharrir; adnā darje kā mutasaddī. [kam kām k.

Under-do, v. i. 1.—Kām karne ki jisqadar liyāqat yā salāhiyat ho usse 2.—Jisqadar zarūr ho usse kam kām k.

Under-do, v. t. Khūb na pakānā; khām (kachhā) r.; adh-pakā r.

Under-drain, n. Paṭā huā nābdān nal yā parnālā.

Undergo, v. t. Sahnā; bardāshī k.; bhugatnā; tai k.; jhelnā; uṭhānā;

Under-ground, n. Jagah jo zamīn ki sath ke niche ho. [kāṭnā; bhognā.

Under-ground, a. Zamīn ke niche kā; zer-i-zamīn; zamīn ke tale.

Under-hand, ad. 1.—Chhipe-chhipe; khufyatān; chhipā-kar; poshida taur se; ikhfi ke sath.

2.—Fareb ke zarī'e se; farebī taur par; fareb ke sath.

Under-hand, a. Khufya; poshida; chhipā huā; makhfi.

☞ "Usually implying meanness or fraud, or both." *Webster.*

Under-let, v. t. 1.—Jisqadar munāsib kirāya wagaira ho usse kam par d.

2.—Ijāre ke zarī'e se ijāra (ijāra-dar-ijāra) d.; kaṭkina d.

Under-lie, v. t. 1.—Kisī ke niche h.; niche rahnā; niche wāqī' h.

2.—Kisi shai kā madār (uskī jar yā bunyād) h.; kisi chīz kī binā h.; kisi chīz ko sañbhāle rahnā.

Under-lie, *v. i.* Nieho h. yā rahnā.

Under-line, *v. t.* Alfāz ke nieho khat kīuch d.

Undermine, *t. 1.*—Girāne yā dhāne kī garaz se zamīn ko niehe se khod d. yā khālī kar d.; surang daṛṛnā.

2.—Maḥfi tadbīroñ se kisi shai kī beḥh-kanī k. (uskī jar khodnā) khufya tarīq se tabāh yā barbād kar-d.; jar kāṭnā; chhipī chhipī
Underneath, *ad.* Niehe; talo; zer. [burāyī k.

Underneath, *prep.* *Vide supra.*

Under-rate, *v. t.* Bahut kam qīmat lagānā yā ṭhahrānā; aslī yā wājibi qīmat se kam qīmat qāim k.; kam dām lagānā; kam āṅknā.

Under-rate, *n.* Qīmat jo māliyat se kam ho. [bechnā.

To sell a thing at an under-rate—Kisi chīz ko uskī māliyat se kam qīmat par

Under-sell, *v. t.* Jin chīzōñ ko koyī kisi qīmat par beche unhīñ chīzōñ ko us shakhs kī nisbat kam (qīmat) par bechnā; dūsre kī nisbat arzāñ firokht k. (sastā bechnā); aunc-paunc bech dālnā; dūsre ke muqābale meñ mol ghatā kar bechnā.

Under-sign, *v. t.* Kisi chīṭhī yā dast-āwez wagaira ke niehe (uske zail yā ākhir meñ) apnā nām likhnā (dast-khat k.); zail meñ dast-khat k. (sabt k.); niehe yā ākhir meñ al'abd k. [ākhir meñ sabt hoñ.

The undersigned—Woh shakhs yā ashkhās jiske yā jinke dast-khat zail yā

Understand, *v. t. 1.*—Samajhnā; bñjhnā; kisi shakhs yā shai kī mau-shā samajhnā; jānnā; kisi shai kī 'ilm r. [jānnā.

2.—Kisi amr se wāqif yā muttali' h.; khabar r.; daryāft h.;

3.—Farz kar-l.; tasawwur k.; ta'bīr k.; tajribe yā 'aql se jānnā.

4.—Zāhir na k par murād r.; kināyatan samajhnā yā samjhā jānā; go sāf sarāhat na ho tāham kisi amr kī nisbat yah samajhnā kī woh
Understand, *v. i. 1.*—Zī-hosh h.; 'aql r.; 'āqil aur be-dār h. [maqsūd hai.

2.—Dūsre se jānnā sunnā yā ma'lūm k.

Understanding, *a.* Dānā; jānne w.; zīrak; hoshyār; 'āqil; hunar-mand.

Understanding, *n. 1.*—Idrāk; 'aql; fahm; quwwat-i-mudrika; samajh; bñjh; gyān; buddhi.

2.—Kāe yā dil meñ ittifāq; tasfiya-i-nizā'; raf'-dād; mel; sulh; ittifāq; jo kuch āpas meñ samajh bñjh jāe (tai ho-jāe).

To come to an understanding with another—Dūsre se sulh yā mel kar-l.; jo jhagrā dūsre se ho usko āpas meñ tai kar l.

Understandingly, *ad.* Samajh-kar; samajh-bñjh-kar; khūb jīn yā

Under-state, *v. t.* Jo kuchh asliyat ho usse kam bayān k. [samajh kar.

Under-take, *v. t. 1.*—Kisi shai meñ masrūf h.; koyī kām shurū' k.; kisi kām meñ lagnā; koyī kām karne lagnā; hāth lagnā; qadam r.

2.—Kisi kām ke anjām (uske karne) kā bīṛā (zimma) uṭhānā; kisi kām ke anjām kā mu'āhada k.; koyī kām uṭhānā (apne ūpar uṭhānā).

Under-take, *v. i. 1.*—Kisi kām kā bīṛā uṭhānā; koyī kām apne zimme k. yā uṭhānā. [hārnā.

2.—Wa'da k.; mau'ūd h.; iqrār k.; apnī tayīn pā-band k.; qaul

To undertake for—Kisi kī zamānat k.; kisi kī zāmīn h. yā baunā.

Undertaker, *n. 1.*—Jo koyī kām uṭhāye; woh shakhs jo kisi kām meñ masrūf ho (lago). [dūsre ke kām ke anjām kā mu'āhada kare.

2.—Jo shakhs dūsre ke kām kā zimma (bīṛā) uṭhāye; jo shakhs

3.—Tajhiz-o-takfīn kā intizām k. w.

Undertaking, n. 1.—Woh kām jiskā bīṛi uṭhāyā jāe; woh kām jismēn koyī masrūf ho yā jiske anjām kā woh iqḍām kare; koyī barā kām (kār-i-aham); koyī jokhim (khatre) kā kām; 'azīmat; muhim.

2.—Us shakhs kā kām jo tajhiz o-takfīn kā intizām kare.

Under-tenancy, n. Shikmī asāmi kī haqqiyat; haqqiyat jo asāmi yā patṭe-dār se hāsīl ho. [mī kī haqqiyat par qābiz ho.

Under-tenant, n. Shikmī; asāmi-i-shikmī; asāmi kī asāmi; jo kisī asā-

Under-valuation, n. Aslī qīmat se kam ta'ayun-i-qīmat yā māliyat; qīmat jo māliyat ke barābar na ho; qīmat yā māliyat kī tashkīh se meñ kamī.

Undervalue, v. t. 1.—Aslī māliyat se kam qīmat qīm yā tashkīh k.; jo māliyat wāqī' ho uskī nisbat kam māliyat yā qīmat qīm k.

2.—Kām qadr k.; be-qadr samajhnā; be-waq'at tasawwur k.; zalīl jānnā; tahqīr k.; haqārat k.; nā-chiz jānnā yā samajhnā; haqārat se (haqārat kī nazar se) dekhū.

Under-work, v. t. 1.—Jo kām dūsrā kartā ho usī qism kā kām ba nisbat uske kam uṛrat wagaira par k.; dūsrē se sastā kām k.

2.—Jar khodnā yā kāṭnā; maḥfī tadbīrōn se kisī ko tabāh yā barbād k.; chhīp-kar kharābī k. [likhnā.

Under-write, v. t. 1.—Kisī shai ke niche likhnā; kisī dūsrī chiz ke niche

2.—Niche yā zail meñ al-'albd k.; kisī shai ke niche apnā nām

3.—Bīme ke kāgaz par apnā dast-khat k.; bīmā k. [likhnā.

Under-write, v. i. Bīmā k.

Under-writer, n. Bīme w.; bīmā k. w. [rāst-bāz; be-chhakke-panje kā.

Undesigning, a. Sachchā; sīdhā; be-riyā; jismēn makr-o-fareb na ho;

Undetermined, a. 1.—Muzabzab; bilā-ta'ayun; jiskā tasfiya na huā ho; jo tai na pāyā ho; jiskā faisala na huā ho; gair-i-munfasila. [mu'ayan.

2.—Jiske hudūd kā ta'ayun na huā ho; gair-mahdūd; be-had; gair-

Undeviating, a. 1.—Jismēn inhirāf na ho; kisī rāh qā'ide usūl yā man-

shā se munharif yā bar-gasht na h. w. (na phirne w.); sābit-qadam;

jo barābar chalā jāe; jiskā silsila (tār) na ṭūṭe. [ua ho.

2.—Jo galatī na kare; jismēn gum-rāhi na ho; jo terhā yā tirchhā

Undeviatingly, ad. Bilā-inhirāf; begair gum-rāh huye; sābit-qadamī se;

barābar; sīdhe. [(zāū ho-jāe); 'ām yā 'ām qism kā; zalīl; nichā.

Undignified, a. Jalīl-i-qadr habīn; jisse qadr yā martaba jātā rahe

Undirected, a. 1.—Jismēn kisī kī hidāyat na ho; jiskā koyī hādī yā rah-

numā (rāh dikhāne w.) na ho; jo apne taur par chhor diyā jāe.

2.—Jispar maktūb-ilāih kā nām na likhā ho—jaise khat.

Undisciplined, a. Jiskī ta'līm na huyī ho; jo qā'ide se sikhlāyā aur

mashshāq na banāyā gayā ho; jo sikhā-kar qā'ide ke mutābiq durust

na kiyā gayā ho; kachchā; khām; be-sikhāyā-parhāyā.

Undivided, a. 1.—Jo baṭṭ na jāe; pūrā; jismēn khalal wāqī' na ho.

Undivided attention—Pūrī tawajjuh; khayal jo baṭṭī yā muntashir na ho.

2.—Jo taqsim ke rū se judā (alag) na kiyā gayā ho; gair-mun-

qasim; be-baṭṭā; musallam; pūrā. [na huyī ho.

An undivided estate—Haqqiyat yā jāedād-i-gair-munqasima; jo jāedād taqsim

Undo, v. t. 1.—Jo kuchh ho-chukā ho usko mitā d.; mansūkh kar-d.;

rad kar-d.; nafi kar-d.; apne yā kisī ke kiye ko qāim na rahne d.

- 2.—Khol dālnā; udher dālnā; bandish ko khol d.; judā judā kar-d.
- 3.—Muslis kar-d.; garib bānā d.; diwāliyā kar-d.; gārat tabāh yā barbād kar-d.; kharāb-o-khastā kar-d.; zūil kar-d.; kho d.; miṭā d.
- Undoing, *n.* 1.—Kiye ko miṭā d.; kisī fi'l kī mansūkhi.
- Undoubted, *a.* Gair-mushtabāh; jo ma'riz-i-bahs meñ na lāyā gayā ho; jispar shubha na kiya gayā ho; jo mashkūk-fi na ho; gair-i-mashkūk.
- Undoubtedly, *ad.* Be-shubha; bilā-shubha; be-shak; lā-raib; albatta; aur kyā; ismeñ kuchh shak shubha yā hujjat nahīñ hai.
- Undress, *v. t.* 1.—Kapre utārnā; naugā (barahna) k.
- 2.—Zewār utār l.; āraish kī chīzeñ le-l.
- 3.—Zakhm kī paṭṭī khol d.; zakhm se phāhā baṭā d.
- Undress, *n.* Dhile kapre; dhilī libās.
- Undue, *a.* 1.—Jo wājibu-l-adā na ho; jiskī nisbat mutālabē kā haq paidā na ho-chukā ho. [na ho.
- 2.—Nā-wājib; nā-munāsib; nā-jāiz; be-jā; jo wājib yā durust
- 3.—Jo kisī qā'ida-i-mu'ayan ke mutābiq na ho; andāz se ziyāda; be-had; be-andāz; bahut; jismeñ i'tidāl se tajāwuz kiya jāe.
- Undulate, *v. t.* Āge-pīchihe yā nīche-ūpar laheroñ kī mānind harakat d.; lahrānā; hilornā.
- Undulate, *v. i.* Lahrānā yā laharānā; hiloreñ l.; mauj-zan b.; hilornā.
- Undulate, } *a.* Lahar kī mānind; laheroñ kī tarah; mauj sū; lahar sū.
- Undulated, }
- Undulation, *n.* Lahar kī si chāl yā harakat; hilorā; hilkorā; lahar.
- Undulatory, *a.* Labrātā; hilortā; mauj-zan; laharoñ kī mānind muta-harrik.
- Unduly, *ad.* Nā-jāiz yā nā-munāsib tarīq par; jaisā farz yā munāsib ho us tarah nahīñ; ba-qadar-i-munāsib nahīñ; andāza-i-munāsib par nahīñ; jitnā chāhiye utnā nahīñ; bahut ziyāda; bahut hī; be andāz; had
- Undying, *a.* 1.—Jo zūil na ho; jispar zawāl na āye; lā-zawāl. [se ziyāda.
- 2.—Jo na mare; jo fanā na ho; gair-fānī; ajar; amar; lā-zawāl.
- Unearth, *v. t.* Zamīn ko bahar kar d. khwāh nikāl d.; chhipā na rahne d.; khol d.; zāhir kar-d. [qabāhat ke sāth; āsānī se nahīñ.
- Uneasily, *ad.* Be-qarārī se; be-chainī se; dard yā taklif se; mushkil se;
- Uneasiness, *n.* Be-chainī; be-qarārī; be-tābī; be-kālī; be-ārāmī; kisī-qadar taklif; kisīqadar andesha fikr yā intishār. [chain se nahīñ.
- Uneasy, *a.* 1.—Jise kisīqadar dard yā taklif ho; be-chain; be-qarār;
- 2.—Jise kisīqadar taklif ho.
- 3.—Kisīqadar fikr-maud (mutafakkir); pareshān-khātir; muntashir; jisko dil meñ qarār na ho; be-qarār; muztarib.
- 4.—Jo khush-numā na ho; jise dūstroñ ko kisīqadar taklif yā ranj ho; nā-guwar; nā-pasandīda; bhaddā.
- Unembarrassed, *a.* 1.—Pāreshān nahīñ; pareshān-khātir nahīñ; ghabrāyā huā nahīñ; qāim-mizāj nahīñ; mustaqil-mizāj nahīñ.
- 2.—Naqdī qabāhatoñ se barī; jisko rupaye-paise kī tangī (taklif) na ho; jispar bār-i-dāin (qarz kā bojh) na ho. [pechīdagī na ho.
- 3.—Jismeñ koyī uljhāw (uljhan) na ho; jismeñ kisī qism kī
- Unencumbered, *a.* Bilā-muākhaza; be-kharḥasha; jispar bār-i-dāin (qarz kā bojh) na ho; jispar koyī dāin (qarz) qāim na ho.

Unequal, a. 1.—Gair-musāwī; barābar nahīn; qad yā 'arz-o-tūl wāgaira meñ barābar nahīn; 'iln sin yā haisiyat wāgaira meñ dūstre ke barābar nahīn; kam-o-besh; chhotā-barā; adnā; dūstre se chhotā kam yā ghatkar; nā-kāfi. [yā ek tarah par nahīn.]

2.—Jo barābar yā bā-qā'ida na ho; jo yaksān na ho; ek tarah kā
Unequaled, a. Jiskī barābarī na ho-sake; lā-sānī; jiskā jawāb na ho; be-misl; be-nazir; jiskī mānind dūsrā na ho.

Written also *unequaled*.

Unequally, ad. Gair-musāwī tarīq par; barābar nahīn; kam-o-besh; mukhtalif darjōñ meñ; andāz-i-munāsib se nahīn; nā-hamwār.

Unequivocal, a. 1.—Gair-mushtabah; sāf; sarīh; jismeñ koyī shakk-o-shubha na ho. [talif ta'bireñ na ho-sakeñ.]

2.—Jiske ma'nī meñ ishtibāh na ho; gair-muzabzab; jiskī mukh-
Unequivocally, a. Be-shubha: begair shubhe kī gunjāish ko; sāf-sāf; pūre subūt ke sāth; pūrā-pūrā. [achūk.]

Unerring, a. 1.—Jo galatī na kare; jisse galatī na ho-sake; be-chūk yā

2.—Jo na chūke; jo khatā na kare; yaqīnī; tir-ba-hadaf; ṭhik; sahīh; bar-jasta; hukmī. [be-gair khatā ke; hukmī.]

Unerringly, ad. Aisī tarah kī bhūl chūk yā khatā na ho; be-chūke;

Uneven, a. 1.—Jo barābar na ho; jo chauras na ho; gair-i-musattah; nā-hamwār; ūñchā-nīchā; bihar; khar'ar; nisheb-o-farāz.

2 —Gair-musāwī; lambāyī meñ barābar nahīn. [i-tāq.]

Uneven number—Aisā 'adad jo begair bāqī ke do se taqsim na ho sake; 'adad-
Unevenness, n. Nā hamwārī; musattah chauras yā barābar na h.; sath

kī gair-barābarī; ūñchāyī nichāyī; nisheb-o-farāz h.; biharpan.

Unexampled, a. Be-misl; be-misāl; jiskī mānind dūsrā na ho; lā-sānī; be-nazir; jiskā jor na ho.

Unexceptionable, a. Jispar jarah na ho-sake; jispar yā jiskī nisbat koyī i'tirāz na ho-sake; nā-qūbil-i'tirāz; be-'aib; jismeñ koyī naqs na ho; 'umda; achchhā; bahut 'umda.

Unexceptionably, ad. Aisī tarah kī koyī i'tirāz yā hujjat na ho-sake.

Unexpected, a. Jiskī ummed na ho; jiskā wuqū' begair pahile se ittilā' rahne ke ho; jiskā band-o-bast pahile se na ho; nāgahān; yakāyak; gair-mutaraqqib.

Unexpectedly, ad. Aisī tarah kī pahile se ummed yā khabar na rahī ho; nise waqt yā nise taur se kī pahile se kuchh ummed 'na rahī ho; dafatan; yakāyak; nāgahān; ekā-ek; achhānak; achhānachak; auchaṭ meñ.

Unfailing, a. 1.—Jo bi-l-kul khālī yā kharch na ho-jāe; jo barābar chālā chale (qāim rahe); jo waqt par jawāb na de. [pakkā.]

2.—Jismeñ chūk na ho; jo zarūr wafā kiya jāwe; hatmī; yaqīnī;

Unfair, a. 1.—Be-imān; sachchā yā rāst-hīz nahīn; dhokhā d. w.; fitratī; dagī-bāz; bad-mu'āmala. [meñ wājibiyat yā insāf kā lihāz na ho.]

2.—Jismeñ imāndārī kā khayāl na rahe; khotā; fāsīd; kāsid; jis-
Unfair practices—Be-imānī ke fīl; khotē kām.—Unfair dealing—Bad-mu'āmalagi; khotā mu'āmala.

3.—Jo be-imānī se paidā yā hāsil ho; jo dhokhā dene se hāsil ho.

Unfairly, ad. Wājib tarīq par nahīn; be-imānī se; dagī-bāzī se; bad-mu'āmalagi se; wājibiyat ke sāth nahīn; insāf ke lihāz se nahīn; be-insāfī se; gair-muhsifāna tarīq par; be-jā.

- Unfairness, n.** Be-īmānī; dagā-bāzī; bad-mu'āmalagī; be-insāfi.
- Unfaithful, a.** Be-wafā; be-īmān; jo apne wa'da wagaira ko wafā (pūrā) na kare; jo apne i'tibār ko qāim na rakkho; dagā-bāz; farebī; bad-diyānat; bad-qaul; bad-'ahd; kapaṭī; chhalī; apne kām meṁ gāfil.
- Unfaithfully, ad.** Be-wafāyī se; be-īmānī se; bad-'ahdī se; bad-qaulī se; dagā-bāzī se; fareb se; kḥiyānat se; namak-harāmī se; kapaṭ se; chhal se; gālat se; nāqis taur par.
- Unfaithfulness, n.** Be-wafāyī; be-īmānī; bad-'ahdī; bad-qaulī; kḥiyānat; dagā-bāzī; apne wa'do wagairo kā pūrā na k.; aisā fi'l k. jisse i'tibār jātā rahe
- Unfashionable, a.** Waz' ke kḥilāf; kḥilāf-i-waz'; jo tariq jāri ho uske mutābiq nahīn; bā-waz' nahīn; jo waz' murawwij ho usko kḥilāf; chalan ke kḥilāf.
- Unfashionableness, n.** Kḥilāf-i-waz' h.; jo tariq jāri yā rāj ho uske mutābiq na h.; tariq-i-murawwija kā lihāz na r.; jo chāl yā dastūr jāri ho usse inhiraṭ; jo rawāj ho uske kḥilāf 'amal k.
- Unfashionably, ad.** Rawāj yā waz' ke kḥilāf; jo waz' yā dhang jāri ho uske mutābiq nahīn. [khol d.]
- Unfasten, v. t.** Dhilā kar-d.; khol d.; ukhār d.; bandish (bandhan)
- Unfathomable, a.** Jiskī thāh na lag sake; jiskī gahiraī kā patā na lag sake; 'amīq; athāh.
- Unfavourable, a.** Nā-muwāfiq; nā mas'ūd; muḥālīf; kḥilāf; dil-shikan; muwāfiq nahīn; muzir; guir-muwaīyid; jisse taqwīyat yā tāyīd na ho; nā-mas'ūd; kḥarāb;—mufid nahīn; guir-mufid.
- Unfavourableness, n.** Nā-muwāfiqat; nā mus'adat; muḥālāfat; muzir h.; kḥilāf h.; muwāfiq na h.; kḥarābī yā kḥarāb h.; mufid na h.; aisā na h. ki kisi shai ki tāyīd yā taraqqī ho.
- Unfavourably, ad.** Nā-muwāfiqat se; nā-mus'adat se; aise tariq se nahīn ki tāyīd yā taraqqī ho; burī tarah se; achche tariq par nahīn; kḥilāf-i-murād; be-iltifātī se; nā mihrbānī se.
- Unfeeling, a.** 1.—Be-hiss; jismeṁ hawās na ho. [mohī; nir-dayī; kaṭhor.
2.—Jismeṁ rahm yā dard na ho; be-dard; be-rahm; sang-dil; nir-
- Unfeelingly, ad.** Be-dardī se; be-rahmī se; sang-dilī se; sakhtī se.
- Unfeelingness, n.** Be-hissī; be-dardī; be-rahmī; sang-dilī; dil ki karāyī yā sakhtī. [sādiq; aslī; rūst.
- Unfeigned, a.** Jismeṁ banāwat na ho; be-riyā; gair-masnu'ī; sachchā;
- Unfetter, v. t.** 1.—Beṛī kāṭnā; zanjir khol d.; qaid se rihā k.; chhoṛnā.
2.—Rukāwat dūr kar d.; āzād k.; rihā k.; khalās k.; najāt d.
- Unfilial, a.** Jo beṭo yā beṭī ke liye nā-munāsib ho; jo larke ko zeb na de; nā-khalāfi kā.
- Unfinished, a.** Nā-tamām; jo pāyā-i-ikhtitām ko na pahunchā (khatm na huā) ho; nā-mukammal; gair-mukammal; adhūrā; jismeṁ bār-i-ākhir hāth na lagā ho; jo anjām ko na pahunchāyā gayā ho.
- Unfit, a.** Nā-lāiq; lāiq yā qābil nahīn; nā-munāsib; gair-mauzūn; kisi shai ki qābiliyat yā salāhiyat na r. w.
- Unfit, v. t.** 1.—Nā-lāiq kar yā banā d.; kisi shai se ma'zūr kar-d.; kisi fi'l ke karno ki quwwat qābiliyat yā haisiyat bāqī na r.; kisi shai ki salāhiyat bāqī na r.

- 2.—Lāiq na r.; qābil na chhornā; jo sifateñ kisi shai ke liye zarūr hoñ unko baqī na r. [āna; jis tarah par chāhiye waise nahīñ.]
Unfitly, ad. Na-munāsib taur se; ba tarz-i munāsib nahīñ; nā-munāsib.
Unfitness, n. Nā-qābiliyat; nā-liyāqatī; gair-munāsabat; jaisi quwwat yā liyāqat chāhiye waisi na r.; kisi khās haisiyat ke liye mauzūñ yā usko hasb-i-hāl na h.
- Unfix, v. t. 1.**—Band khol d.; us shai se judā kar-d. jo kisi dāsri shai ko pakre ho; darham-barham kar-d.; mutazalzal kar-d.; be-qarār kar-d.
 2.—Galā d.; ghulā d.; pighlā d.; pīñi sā kar-d.
- Unfold, v. t. 1.**—Kisi chiz ki tah ko khol d.; phailā d.; chanṛā kar-d.
 2.—Jo shai dhaki yā band ho use khol d.; āge kar-d.; sāmne (pesh-i-nāzar khwāl madd-i-nazar) kar-d.; tafsīl ke sāth khol k.; ba-tadrij zāhir kar-d.; zāhir kar-d.; khol d.; kah d.; parda darī k. (pardā uṭhā d.)
 3.—Darbe ke bāhar kar-d.; bherī khīne se nikāl d.
- Unforgiving, a.** Jo jarām se dar-guzar (unko m'āf) na karo; jismeñ dar-guzar na ho; jo khatā na bakhshe.
- Unfortunate, a.** Bad-nasīb; kam-bakht; kam-na-sib; be-nasīb; nā-kām-gīr; nā-kām; bā-iqbāl nahīñ; manhūs; jise nuhūsāt ghere ho; jisko sar par kam-bakhti sawār ho; abhāgā; jismeñ kām-yābī na ho.
- Unfortunately, ad.** Bad-nasībī se; nā-kāmī se; shūmī-i-tālī se; kam-bakhtī se; bad-bakhtī se; lā-chārī se.
- Unfounded, a.** Jiski jar (asl yā bunyād) na ho; be-asl; be-bunyād; be-sar-o-pā; behūda; lugw; bātil; lā-hāsil.
- Unfrequented, a.** Jahāñ log bahut kam (shāz) āte-jāte hoñ; jahāñ insān ki amad-o-raft bahut kam ho.
- Unfrequently, ad.** Aksar nahīñ; shāz; shāz-o-nādir; kabhī-kabhī, [be-ksar.]
- Unfriendly, a.** Jiskā koyī dost na ho; jiskā koyī hāmī yā madad-gār na ho;
- Unfriendliness, n.** Nā-mihrbānī; rukhāyī; nā-āshuā-mizājī; be-unsī.
- Unfriendly, a. 1.**—Nā-mihrbāñ; be-uns; rūkhā; mukhālīf; jismeñ khair-khwāhī yā murawwat na ho; be-murawwat. [usmeñ taraqqī na ho.
 2.—Nā-muwāfiq; gair-mufid; jisse kisi shai ko madad na mile yā
 3.—Jise aulād na ho; jise larke-bāle na hoñ; bāñjh. [ho.
 4.—'Abas; be-fāida; be-sūd; jismeñ koyī achchhā natija paidā yā koyī nok kām na ho.
 5.—'Usar; banjar; jismeñ kuchh paidā na ho; zar-khez nahīñ.]
- Unfruitfulness, n.** Gair-bār āwari; musmir yā zar-khez na h.; paidā karne ki quwwat yā salāhiyat na r.
- ☞ **Applied to persons or things.**
- Unfurl, v. t.** Jo chiz lapeṭī ho use khol d.; khol d.; phailā d.
- Unfurnished, a. 1.**—Be-sāmāñ; be-sūz-o-sāmāñ; jismeñ kursī mez yā shisha-ālāt wagaira lage na hoñ; be-sajī; jismeñ āraish ki chizeñ na lagī hoñ; gair-ārāsta; gair-murattab.
 2.—Khālī; bhārā-pūrā nahīñ.
- Ungenerous, a. 1.**—'Āli-manish ('āli-mizāj) nahīñ; bāre dil-o-dimāg kī nahīñ; taug-dil; past-himmat; kam-hausala; be-faiz—jaise shakhs.
 2.—Bārā nahīñ; aisā nahīñ jisse 'āli-hausalagī yā daryā-dilī pāyī jāe—jaise kām; zalil; nichā.

Ungenerously, *ad.* Tang-dilī se ; kamīnagī se.

Ungentlemanly, *a.* Shurafū ki shān ke khlāf ; jo sharifoñ ko zeb na de ; raziloñ kā sā. [zor ; be-lagām ; wahshī ; sar-kash ; be-qābū.

Ungovernable, *a.* Is qābil nahīñ ki malikūm kiya yā rokā jī-sake ; muūh-

Ungraceful, *a.* Bad-zeh ; gair-muzaiyib ; nā-pasandīda ; khūb-sūrat aur nafis nahīñ ; jismeñ nafāsat na ho ; bad-numā ; bhaddā ; be-dhangā yā kudhangā. [nahīñ ; be-saliqagī se ; be-dhangī se.

Ungracefully, *ad.* Bhaddepan se ; phūhar-pan se ; khush-uslūbī se

Ungracefulness, *n.* Bhaddāpan ; phūhar-pan ; nafāsat kā na h. ; be-

Ungracious, *a.* 1.—Zabūn ; kharāb ; makrūh ; nafrat ko qābil. [dhangāpan.

2.—Khush āyand nahīñ ; jo achchhā na lage ; nā-pasandīda ; jisse dūsre ko ranj pahuñche. [zūr na kare.

3.—Nā-maqbūl ; jise log khushī se qabūl na karen ; jise koyī man-

Ungraciously, *ad.* Nā-khushī yā nā-pasandīdagī se.

Ungrateful, *a.* 1.—Mashkūr yā manuñ nahīñ ; jo kuchh mihrbānī ki-gayī ho uski shukr-guzār nahīñ ; nā-sipās ; namak-harām ; nā-haq-shinas ; kāfir-i-nī'mat ; ihsān-farāmosh ; jo neki kā badlā na de yā neki ke badle meñ badī kare.

2.—Nā-pasand ; maqbūl nahīñ ; nā-guwār ; jo achchhā na lage.

Ungratefully, *ad.* 1.—Nā-shukrī se ; nā-sipāsī se ; namak-harāmī se ; be-wafāyī se ; ihsān-farāmoshī se. [ko achchhā lage].

2.—Nā-pasandīdagī se ; aisi tarah nahīñ ki maqbūl-i-khātir ho (dil

Ungratefulness, *n.* 1.—Nā-shukrī ; nā-sipāsī ; namak-harāmī ; be-wafāyī ;

Nā-pasandīdagī ; nā-guwār h. [ihsān-farāmoshī ; neki ki 'iwaz badī.

Ungrounded, *a.* Be-bunyād ; be-asl ; behūda ; bātil ; lagw.

Ungrudgingly, *ad.* Dil se ; khushī se ; be-direg ; ba-dil-o-jān ; pachhtākar nahīñ ; ba-tib-i-khātir. [chaukī na ho.

Unguarded, *a.* 1.—Gair-mahfūz ; jiskī hifāzat na hotī ho ; jispar pahrā-

2.—Be-parwī ; gāfil ; be-khabar ; khabar-dār hoshyār yā chaukas nahīñ ; jisko khatre ki taraf tawajjuh na ho.

3.—Jo gaslat ke sāth kahā yā kiya jāo ; jo ihtiyāt ko sāth kiya yā kahā na jāo ; jis si'l ke karne yā jis bāt ke kahne meñ be-parwāyī ki-jāo.

Unguardedly, *ad.* Be-ihtiyātī se ; be-khabari se ; be-sikrī yā be-parwāyī se ; khatre kā khūb khayāl na rakhi-kar ; be-samjhe-būjhe.

Unhandy, *a.* 1.—Tez-dast-nahīñ ; chālāk yā hoshyār nahīñ ; jo hāth phurtī se na chālāye ; bhaddā ; anārī ; phūhar. [se ; musibat se.

Unhappily, *ad.* Bad-bakhti se ; kam-bakhti se ; shūmi-i-tālī' se ; abhāg

Unhappiness, *n.* Kam-bakhti ; bad-bakhti ; shūmi-i-tālī' ; bad-nasibī ; musibat. [Hester.

“Unhappiness usually expresses less than misery or wretchedness.”

Unhappy, *a.* 1.—Bad-nasib ; khush-nasib nahīñ ; nā-kām ; nā-murād.

2.—Kisiqadar musibat yā taklif ki hālat meñ ; nā-khush ; nā-shād.

3.—Manhūs ; gair-i-mas'ūd ; nā-mubārak ; bad ; burā.

Unhealthiness, *n.* 1.—Hālat-i-sihbat meñ na rahuā ; mariz rahuā ; hamesha kam-zor yā 'ulil rahuā.

2.—Kam-zorī ; sahīh-o-salīm na h. ; mazbūt na h.

3.—Sihbat ke liye musid na h. ; tan-durustī ke liye muwāfiq na h.

Unhealthy, *a.* 1.—Jo tan-durust na ho ; jismeñ tan-durustī na ho ; jism kā sabih-o-mazbūt na rahnā ; jo hamesha kamzor yā bīmār rahe ; mariz ; bīmār ; mazbūt yā tawūnā nahīñ.

2.—Jismen bīmāri kasrat se ho; jo hifz-i-sihhat ke liye nā-muwāfiq na ho; jismen log kasrat se bīmār hoñ; jismen bīmāriyāñ hoñ (paidā hoñ).

3.—Nā-muwāfiq; sihhat ke liye muzir; jisse bīmāriyāñ paidā hoñ.

4.—Mariz; jismen sihhat ki 'alāmat na pāyī jāe; jo natija-i-sihhat na Unheard, a. Jo suñā na gayā ho; gair-masmū; jiski bāt koyī na sune. [ho.

2.—Gair-mā'rūf; gair-mashhūr; nām-war yā nāmī nahīñ; mashhūr nahīñ; gum-nām; jisko log na jāneñ. [khi yā suñī na gayī ho.

Unheard of—Nayā; anūbhā; jiski koyī nazir na ho; jadid; jo kabhi pahile de- Unheeded, a. Jiski fikr yā parwā kisi ko na ho; jiskā kuchh lihāz na kiyā jāe; jiski taraf koyī tawajjuh yā khayāl na kare.

Unheeded, a. Be-khabar; be-parwā; gair-mutawajjih; gāfil.

Unheeding, a. Be-parwā; be-khabar; gāfil. [kānoñ meñ tel dāl-kar.

Unheedingly, ad. Be-parwāyī yā be-khabarī se; āñkheñ band kar-ke;

Unhesitating, a. Gair-mutaammil; jo shak yā shubhe meñ na parā rahe; kamar-basta; āmada; taiyār; jo āgā-pichhā (pas-o-pesh) na kare.

Unhesitatingly, ad. Bilā-taammul; bilā-pas-o-pesh; begair āgā-pichhā kiye; be shakk-o-shubha kiye; musta'idī se; fauran.

Unhinge, v. t. 1.—Chūl ukhārnā; chūl par utār yā haṭā l.

2.—Apñī jagah se haṭā d.; sadma pahunchā-kar ukhār d.

3.—Be-qarār kar-d.; pas-o-pesh meñ dāl d.; mutazalzal (dīwāñ-dol) kar-d.; pareshān kar-d. [ummed paidā kare.

Unhoped, a. Jiski ummed na ki-gayī ho; isqadar qarīn-i-qiyās nahīñ ki Unhoped for—Same as above.

Uniform, a. 1.—Jo ek hi shakl yā tarz par hamesha rahe; ek hi darje par hamesha qāim rahue w.; jo badlā na kare; jismen tabādala na huā kare; gair-mutagaiyir; yaksāñ; ek tarah kā.

2.—Dūroñ ki shakl yā tarz kā; jaise dūse hoñ waisāhi; ek hi qā'ide yā tariq ke mutābiq; ek dūse ke mutābiq yā muwāfiq; bāham mutābaqat r. w.

3.—Jismen kabhi ikhtilāf na ho; jo hamesha yaksāñ rahe.

Uniform, n. Wardī; bānā; ek tarah ki poshāk jo ek qism ke log pahineñ. To be in one's uniform—Apñī wardī pahine rahnā.—In full uniform—Pūrī wardī pahine huye; jo poshāk qā'ide ke rū se muqarrar ho woh sab pahine huye.

Uniformity, n. 1.—Yaksāniyat; ek qism kā h.; na badalnā; mutagaiyir na h.; hamesha ek tarah par rahnā; hamwārī; yak-rangī. [ham-rangī.

2.—Ek namūne yā qā'ide ke mutābiq h.; mushābahat; mutābaqat;

3.—Munāsabat; tanāquz kā na r.; barābar ek tarah kā h.

4.—Kisi shai ke ajzā kā ek dūse ki mānind h.

5.—Hamesha ek tarah kā (yaksāñ) rahnā; kabhi na badalnā.

Unimpaired, a. Be-zarar; jismen koyī kamī na huyī ho; be-kum-o-kāst; joñ kā toñ; jismen imtidād yā kisi qism kā zarar pahunchue ki wajh se zu'f na āyā ho.

Unimpeachable, a. Nā-qābil-i-ilzām; jispar koyī ittihām 'āid na ho-sake; be-dāg; be-'aib; jismen koyī naqs yā futūr na ho; jispar ilzām na lag sake; be-ilzām; sāf; be-khalish; 'umda; achchhā; jiski nisbat koyī i' tirāz na ho-sake.

Unimproved, a. 1.—Jisne taraqqī na ki ho; jiski haisiyat-i-zāti yā 'aqlī barh na gayī ho; jisne 'ilm akhlāq-o-ādāb yā 'umdagī meñ taraqqī na pāyī ho.

2.—Jo kāñ khwāh kisi 'umda kāñ meñ na lāyū gnyū ho; gair-musta'mal.

3.—Be-jotā-boyā; gair-mazrū'a; be-taraddud.

Unincumbered, *a.* 1.—Ladā yā bojhā nahīn; jispar koyī bojh na rakkhā ho.

2.—(*Law*) Jispar kisī qism ke dain kā bār na ho; jispar kafālat-i-rihn wagaira na ho; jo zer-bār-i-dain yā muākḥaza na ho; be-ḵhalish; muākḥaza-i-dain se pāk-o-sāf.

Uninhabited, *a.* Gair-ābād; jismeñ yā j-hāñ log rahite na hoñ; jismeñ ābādī na ho; be-basā; ujār; bāshindoñ se ḵhālī.

Uninjured, *a.* Be-zarar; be-gazand; jisko kisī qism kā zarar (nuqsān) na pahunchā ho; sadme se mahfūz.

Unintelligible, *a.* Jo samajh meñ na āye; samajhne ke qābil nahīn; ba'idu-l-fahm. [(āp-hi-āp yā be-chāhe) ho-jāe.

Unintentional, *a.* Gair-irādī; jiskī nisbat irāda na kiya jāe; jo az-ḵhud

Uninterested, *a.* 1.—Be-ta'alluq; be-garaz; koyī sarokār yā wāsta na r. w.; jo kisī qism kā jokhim na uṭhāye ho.

2.—Jiskā dil yā jiskī tabī'at kisī shai meñ lagī na ho.

Uninterrupted, *a.* Jiskā silsila ṭūṭī na ho; musalsal; jo barābar chālā jāe; jiskā tār na ṭūṭe; jismeñ fasl na ho.

Uninterruptedly, *ad.* Lagātār; barābar; hamesha; bilā-wāqfa. ṣiḡhtilāt.

Union, *n.* 1.—Milānā yā mel; ittīsāl; ittifāq; joṛ; sanjog; milāp;

2.—Mel; ittifāq; milāp; diloñ meñ ittifāq (mel); bāhamī rabt-zabt; muwāfaqat; ittihād; ekā.

Unique, *a.* Be-misl; be-misāl; jiske barābar dusrā na ho; lā-sāuī; jiskā joṛā na ho; 'umdagī meñ fard; yakṭā; tāq; nirālā; anokhā; anūṭhā;

Unison, *n.* Mel; ittifāq; ittihād; rabt. [ek; apnī qism kā ek.

In unison—Muttāfiq; ham-ābang; mel rakhtā huā; ham-sāz.

Unit, *n.* Ek; ekāyī; ekan; ekkā; wāhid. [sāṭnā.

Unitē, *v. t.* 1.—Jornā; milānā; wasl k.; lagānā; juṭānā; saṭānā;

2.—Shādī yā 'ahd-o-paimān ke zarī'e se bāham marbūt k.; āpas meñ ta'alluq yā muhabbat paidā karānā; āpas meñ milānā.

Unite, *v. t.* 1.—Ek ho-jānā; ek meñ juṭ jānā; saṭ yā simaṭ jānā.

2.—Kisī fīl (kān) meñ sharīk ho-jānā; ittifāq kar l.; muttāfiq ho-jānā; bi-l-ittifāq (ek dil ho-kar) kār-rawāyī k.; āpas meñ mil jānā; gañṭh jānā. [shāmil; jo ek ho yā ban gayā ho.

United, *pp. or a.* Muttāfiq; muttāhid; maḵhlūt; ek meñ milā huā yā

Unitedly, *ad.* Ek ho-kar; ek dil ho-kar; bi-l-ittifāq; mil-kar; sharīk ho-kar; āpas meñ mil-kar; bāhamī koshish se; ek sāth.

Unity, *n.* 1.—Wahdat; wahdāniyat; ahdīyat; ek h.; ekāyī.

2.—Ittifāq; mel; yaksā'iyat; mutābaqat; ek yā yaksāñ h.

3.—(*Law*) Bhaiyī-chārā; haqqīyat-i-shūmilātī.

Universal, *a.* 1.—Sab (kul) par hāwī; jiskā asar kul par ho; gair-mahdūl; 'āla-n-gīr; 'ām; bi-l-'umūm; jo sab par phaile.

2.—Kul; sārā; bi-l-kul; sab; jumla; tamām.

Universality, *n.* Kul par hāwī h.; tamām phail jānā; 'alam-gīr h.; 'umūman phailnā yā itlāq r.

Universally, *ad.* Bi-l-'umūm; aisi tarah ki sab par hāwī ho; bilā-istisnā; jismeñ koyī chhūṭ na jāe; sab kahīn; sārē 'ālam meñ.

Universe, *n.* Is lafz kā itlāq zamīn wa āsmān aur un kul chizoñ par hotā hai jo unse muta'alliq hoñ; jumla maḵhlūqāt; sārī ḵhilqat; jāhān; 'ālam; kāināt; ḵhalqu-l-lāh; sansār; dunyā.

University, n. Madrasatu-l-'ulūm; woh madrasa-i-'āzam jismeñ jumla 'ulūm kā dars hotā ho aur fazilat ke khitāb milte hoñ.

Univocal, a. Ek ma'ni kā; jisse sirf ek ma'ni nikle.

“A *univocal* word is opposed to an *equivocal*, which has two or more significations.” *Webster*.

Unjust, a. 1.—Khilāf-i-insāf 'amal k. w.; jo kuchh muqtazā-i-insāf ho uske mutābiq kār-rawāyī na k. w.; gair-muhsif-mizāj; insāf-pasand nahīn; zālīm; jāfā-kār; adharmī. [wājib; nā-munāsib; nā-haq.

Unjustifiable, a. Jiskā wujūb (wājib h.) sābit na ho-sake; jiski tāyīd meñ koyī 'uzr pesh na ho-sake (kuchh kabā na jā-sake); nā-jāiz; gair-wājib.

Unjustifiably, ad. Aisi tarah ki jāiz qarār na pā-sake; nā-jāiz yā nā-wājib tariq par. [haq-nā-haq; be-insāfi se; bilā lihāz-i-insāf.

Unjustly, ad. Nā-jāiz tariq par; nā-munāsib taur par; be-jā; nā-haq;

Unkind, a. Nā-mihrbān; gair-mulṭaṭṭ; nek-andesh nahīn; be-mihr; be-rahm; be-dard; be-murawwat; rūkhā; khushk; nirdayī.

Unkindliness, n. Nā-mihrbānī; be-murawwatī; rūkhāyī.

Unkindly, a. 1.—Nā-mihrbān; mihrbān nahīn. [sarisht ke khilāf.

2.—Gair-i-tubī'i; khilāf-i-'ādat; khilāf-i-fitrāt; khilāf-i-waz'-i-fitrī;

3.—Nā-muwāṣṣq; kharāb; muzir.

Unkindly, ad. 1.—Nā-mihrbānī se; be-murawwatī se; lutf-o-muhabbat ke sāth nahīn; be-rahmī se; saḥtī se; rūkhāyī se. [khilāf ho.

2.—Khilāf-i-waz'-i-fitrī; aise tariq par jo sarisht yā 'ādat ke

Unkindness, n. Nā-mihrbānī; be-murawwatī; aslī muhabbat kā na h.; khulq-o-murawwat kā bartāw nahīn; be-rahmī; khushkī; rūkhāyī.

Unknowingly, ad. Jān yā jān-būjh kar nahīn; 'amdān nahīn; bilā-wāqifiyat; bi-l-irāda nahīn; 'amdan nahīn.

Unknown, a. Lā-ma'lūm; gair-i-ma'rūf; jise koyī na jāntā ho; anjān; be-jānā. [utārnā-jaise bojh.

Unlade v. t. Bojh utārnā; jahāz yā kishtī par se bojh utārnā; haṭānā;

Unlawful, a. Nā-jāiz; khilāf-i-qānūn; jo qānūn ke mutābiq na ho; jo qānūn ke rū se jāiz na ho; nā-rawā; jo qānūnan rawā na rakkhā jāe;

Unlawful assembly—Majma'-i-khilāf-i-qānūn. [khilāf-i-shar'.

Unlawfully, ad. 1.—Nā-jāiz tariq par; qānūn yā haq ke khilāf; aisi tarah ki qānūn ki khilāf-warzī ho; jāiz taur par nahīn; khilāf-i-haq; khilāf-i-shar'. [nahīn; shādī se nahīn.

2.—Harām tariq par; zan-i-mankūha se nahīn; hyābī 'aurat se

Unlawfulness, n. 1.—Nā-mashrū'iyat; nā-jawāzī; khilāf-i-qānūn h.

2.—Harām kā h.; zan-i-sahīha (byābī bibī) se paidā na h.

Unlearn, v. t. Sikhī-sikhāyī bāt bhūl-jānā; furāmosh k; bhulā d.; bhūl-jānā; pahile sikhī huyī bāt ko bhūl-jānā aur uske khilāf nayī bāt sikhnā. [na ho to; ba-istisuāe us hālāt ke ki is yā us bāt ko chhoṛ-kar.

Unless, con. Siwāe iske ki; begair iske ki; jo na; agar fulān amr (bāt)

Unless we eat, we shall die—Agar ham na khāyeñ to ham mar jāeñge; jo ham na khāyeñ to ham na jīyeñ; begair iske ki ham khāyeñ ham zarūr mar-jāeñge.

Unlike, a. Gair-mushābih; mukhtalif; aur yā dūstre qism kā; ek tarah kā nahīn; dūstre ki mānind nahīn.

Unlikelihood, } n. Ba'idu-l-qiyaṣī; qiyās yā ihtimāl se ba'id (dūr) h.;

Unlikelihood, } qarin-i-'aql yā qiyās na h.

Unlikely, a. 1.—Qiyās ke khilāf; ba'id-az qiyās; qarīn-i-qiyās nahīn; jiskī 'ummed 'aql ke rū se na ho-sake; gair-i-muhtamil; an-honī.

The thing you mention is very *unlikely*—Jis bāt kā zikr tum karte ho woh nihāyat ba'id-az-qiyās hai (uski ummed 'aql ke rū se bahut hī kam hai).

2.—Jismen kām-yābī ki ummed na ho; jo gālībān ehal na sake; jo honhār na ho.

He employs very *unlikely* means to effect his object—Apne maqsad ke anjām ke liye woh aisi talbireh kartā hai jinse hargiz kām-yābī ki ummed nahīn ho-sakti.

Unlikely, ad. Aise tarīq se jo khilāf-i-qiyās ho; ba'idu-l-qiyāsi se.

Unlimited, a. 1.—Gair-mahdūd; jiskī koyī had na ho; be-had.

2.—Jiskā koyī ta'aiyun na ho; gair-mu'aiyan; gair-mushakḥkhas; jismen istisnāyon na hon.

3.—Bilā-qaid; mutlaq; jismen koyī rok na ho.

Unliquidated, a. Gair-mushakḥkhas; jo tai na pāyā ho; jiskā tasfiya yā ta'aiyun na huā ho; jiskī ṭhik ta'dād qāim na hui ho.

Unliquidated damages—(Law) Tāwān yā zar-i-harja jiskī ṭhik ta'dād ki tash-khis na hui ho; zar-i-khis'ta-i-gair-mushakḥkhasa.

Unload, v. t. 1.—Bojh utār l.; bojh utār-kar khālī yā halkā kar d.

2.—Subuk-dosh k.; jo shai girān-bār yā taklif-dāh ho usse subuk-dosh k.; bojh utārā. [khol d.; tālā khol d.]

Unlock, v. t. 1.—Jis shai men qul (tālā) band ho use khol d.; qul

2.—'Umāman khol d.

Unlooked-for, a. Jiskī ummed na kī-gayi ho; jiskī tawaqqu' na rahī ho; jo dafatan (yakāyak) ho yā wuqu' men ā jāe; gair-i-mutaraqqiba.

Unloose, v. t. Khol d.; dhilā kar d. [Webster.

“This word is unnecessary, the idea being expressed by loose.”
Unlovely, a. Pyārā nahīn; 'azīz nahīn; un sifaton se khālī jinkī wajh se log pyār karen ('azīz rakken); nā pasandida, nā-guwār; jisse logon ko khushi na ho. [tālī' se.]

Unluckily, ad. Bad-bakhtī se; bad-nasībī se; kam-bakhtī; se; shūmī-i-

Unluckiness, n. Bad-bakhtī; kam-bakhtī; bad-nasībī; kam-nasībī.

Unlucky, a. 1.—Bad-nasīb; bad-bakht; kam-bakht—jaise shakhs;

2.—Jismen kām-yābī na ho; nā-kām; be-sūd; gair-nāfi'. [abhāgā.

3.—Nahs; manhūs; nā-mubārak; sabz-qadam; zabūn.

Unmake, v. t. Kisi shai kī sūrat aur sifaton ko qāim rahne na d.; wujūd ko mitā d.; banī hui chiz ko bigār d.; mitā d.; nasht kar-d.; tor d. [ua ho]; zanāna.

Unmanly, a. 1.—Jo mard ko zeb na de (uske liye mauzūn yā munāsib

2.—Jo 'ālī-himmat shakhs ke lāiq na ho; zalil; danī; kamīna; buz-dilāna. [bad-tamiz.

Unmannered, a. Be-adab; be-tamiz; kaj-khulq; jāhil; bad-akhlāq;

Unmannerly, a. 1.—Gair-muhazzab; bad-atwār; nā-tarāshīda; bad-khulq; be-libāz; be-tamiz; ujadḍ; gañwār. [kā khayāl na rakkhā jāe.

2.—Jo natīja-i-be-tamizī ho; jo be-libāzī se kiya jāe; jismen adab

Unmannerly, ad. Be-adabī se; be-tamizī se; kaj-khulqī se; ujadḍpan se; gañwārpan se. [ho; be-ma'nī; lagw; muhmal.

Unmeaning, a. 1.—Jiske ma'nī kuchh na hon; jiskā kuchh matlab na

2.—Jisse fahm-o-sirāsāt zāhir na ho; jisse fahim (samajh-dār) h. pāyā na jāe.

Unmerciful, *a.* Be-rahm; rahīm nahīn; be-dard; sang-dil; mu'āfi yā dar-guzar par māil nahīn; nirdayī; kathor. [fash; 'ayān; āshkārā.
Unmistakable, *a.* Jiske samajhne meñ galatī na ho-sake; sarīh; sāf;
Unnatural, *a.* 1.—Asli yā tab'ī nahīn; gair-asli; gair-i-tab'ī; sarisht yā fītrat ke khilāf; qawān-i-qudrat ke bar-'aks; khilāf-i-waz'-i-fitrī;
 2.—Majāzī; gair-haqīqī. [khilāf-i-tab'at; khilāf-i-'adat.

An *unnatural* father—Pidar-i-majāzī; haqīqī yā asli bap nahīn.

Unnaturally, *ad.* Khilāf-i-tab'at; khilāf-i-'adat; sarisht ke bar-'aks; waz'-i-fitrī ke khilāf.

Unnecessarily, *ad.* Bilā-zarūrat; nā-haq; fuzūl; muft meñ; bilā-wāsta.

Unnecessary, *a.* Gair-zarūrī; jiskī zarūrat na ho; jo hālāt ke libāz se darkār na ho; 'abas; fuzūl; bilā-zarūrat; nā-haq kā; muft kā.

Unneighbourly, *a.* Jo paṛosī ke liye zebā yā munāsib na ho; jo marāsim-i ham-sāyagī ke khilāf ho; mihrbānī aur dostī ke khilāf; dostāna bartāw ke khilāf; jismeñ pās-i-murawwat na ho.

Unnerve, *v. t.* Zor khīñch yā nikāl l.; quwwat zail kar d.; kam-zor kar d.; nā-tawān k.; nā-tāqat k.; nirbal k.; bal har l.

Unobtrusive, *a.* Daḥl-dar-ma'qūlāt na k. w.; gustākh yā shokh nahīn; balīm; salīm; mahjūb; munkasir.

Unoccupied, *a.* 1.—Gair-maqbūza; kisī ke qabze (daḥl) meñ nahīn; jispar koyī ābād na ho; gair-ābād; uftāda; partī.

2.—Gair-masrūf; kām meñ masbgūl (lagā huā) nahīn; be-kār; khālī; fursat rakhtā huā.

3.—Be-kār; be-masraf; jismeñ koyī kām na hotā ho—jaise waqt.

Unopened, *a.* Be-khulā; band; masdūd; gair-kushāda; sar-ba-mubr.

Unopposed, *a.* Bilā-muzāhamat; bilā-ta'arruz; jismeñ rok-ṭok na ho; jismeñ jawāb-dihī na kī-jāe; jismeñ kisī tarāh kī muzāhamat na kī-jāe.

Unostentatious, *a.* 1.—Jismeñ numāish na ho; jismeñ tumturāq na ho; be-karr-o-far; sāda; mahjūb; munkasir.

2.—Chaukilā yā chatkilā nahīn; fauq-i-bharak nahīn.

Unowned, *a.* 1.—Jiskā koyī mālik na ho; jiskā koyī da'wī-dār na ho; be-mālik kā; lā-da'wā. [hamārā kiyā huā hai.

2.—Jisko koyī apnā na kahe; jiskī nisbat koyī na kahe kī yah

Unpack, *v. t.* Bañdhi chīzeñ kholnā; gaṭhri yā gaṭhiyā wagaira kholnā. [be-diyā huā.

Unpaid, *a.* 1.—Gair-muwaddā; jo adā na huā ho; be-chukāyā huā;

2.—Jisne apnī yāftanī na pāyī ho; jisko uskā pānā na milā ho. [ho.

Unpaid for—Jiskī qimat adā na huyī ho; jo udbār (bilā adā-i-qimat) liyā gayā

Unpalatable, *a.* 1.—Zāiqe dār yā maze-dār nahīn; zāiqe meñ khush-guwār nahīn; bad-maza. [margūb na ho; jise koyī pasand na kare.

2.—Nā-guwār; nā-pasand; jisse koyī khush na ho; jo logoñ ko Unparalleled, *a.* Lā-sānī; jiske barābar dūsrā na ho; jiskā muqābil na ho; be-misl; be-misāl; be-nazir; anokhā; anūṭhā.

Unpleasant, *a.* Nā-guwār; jisse khushī (masarrat) hāsil na ho; nā-pasandīda; jo na subāwe; jo achchhā na lage;—jisse haz na uṭhe.

Unpleasantness, *n.* Nā-khushī; nā-rāzī; bad-hazzī.

Unpopular, *a.* Jise 'awām pasand na karen; jisse 'awām-u-n-nās khush yā rāzī na hoñ; jo logoñ ko nā-pasand ho; bad-nām; nek-nām nahīn.

Unsatisfied, a. 1.—Bahrā-pūrā nahīn; khub ser nahīn; āsūda nahīn.

2.—Nā-khush; nā-rāz; khush yā rāzī nahīn.

3.—Mutmayin nahīn; gair-mutmayin; qāil nahīn; pūrī tashaffī kī hālat meī nahīn; pūre taur par mutmayin nahīn.

4.—Jiskā ifā-i-kāmil na ho; gair-muwaddā; jo be-bāq na huā-ho; be-chukāyā huā. [kuchh bhī sawād na ho.]

Unsavoury, a. 1.—Be-maza; jismeī kisi qism kā zāiqā na ho; jismeī

2.—Bad-zāiqā; bad-maza; jismeī bad-bū ho.

3.—Nā-guwār; jisse tabī'at ko nafrat ho.

Unsay, v. t. Bāt ko palat d.; inkār k.; mukar jūnā; kuchh kah-kar yah kahā ki hamne yah nahīn kahā.

Unscrupulous, a. Jiske dil meī kisi bāt kā waswasa na ho; jo kisi bāt meī shakk-o-shubha na rakkhe; bo-d; bo-īmān; jo kisi usūl kā-pā-band na ho; jiskā dil kisi bāt meī na ruke. [khol d.]

Unseal, v. t. Muhr tor d.; muhr khol d.; jo chīz sar-ba-muhr ho use

Unseasonable, a. 1.—Be-waqt; waqt-i-munāsib par nahīn; jis waqt

2.—Waqt-i-ma'mūlī ke ba'd; der kar-ke. [chāhiye us waqt nahīn.]

3.—Be-mauqa'; be-mahal; jo waqt ko hasb-i-hāl (usko liye munāsib) na ho; be-waqt kā; jo bure waqt ho.

4.—Be-fasi; be-mausim.

Unseasonably, ad. Waqt se nahīn; mauq'e se nahīn; be-waqt; be-mauqa'; waqt-i-munāsib par nahīn; ma'mūlī waqt par nahīn; aise waqt nahīn jo kām-yābī ke liye nihāyat munāsib ho.

Unseconded, a. Jiskī tāyid koyī na kare; be-tāyid.

Unseemly, a. Bad-numā; nā-zebā; gair-muzaiyib; jo na phabe; jo achchhā (bhalā) na ma'lūm de; nā-shāista; behūda; nā-munāsib; nā-ma'qūl; jo na auhāwe. [dida.]

Unseen, a. 1.—An dekh; jo dekhā na gayā ho; jiskā hāl na khulā ho; nā-

2.—Jise dekh na sake; jiskā hāl khul na sake.

Unsettle, v. t. Jo shai nasab yā qāim ho usmeī lagzish dāl d.; mutazalzil kar-d.; be-sabūt kar-d.; qāim rahne na d.; muzabzab kar-d.

Unsheathe, v. t. Miyān se bāhar k. (nikālū) jaiso talwār.

To unsheathe the sword—Larāyī k.; jang k.; larū.

Unightly, a. Jo ānkhoī ko margūb na ho; jo dekhne meī burā ma'lūm de; bad-numā; bad-shakl; karīh-manzar.

Unskillful, a. Anūpī; nā-dān; hunar-mand nahīn; āzmūda-kār aur tez-dast nahīn; bhaddā; jo hāth kī safāyī se kām na kare.

✍ Written also *unskillful*.

Unsociable, a. Suhbat-dārī ke qābil nahīn; milaūsār nahīn; gair-mānūs; be-uns; jisko suhbat-dārī yā bātehīt pasand na ho; jo akelā (iklā) yā chupchāp rahe. [muntaqil na huā ho.]

Unsold, a. Be-bikā; gair-farokht-shuda; jo zar-i-saman kī 'iwaz meī

Unsound, a. 1.—Nāqis; khām; kachchā; kharāb; achchhā nahīn; 'aib-dār; nikammā. [durust nahīn.]

2.—Kam-zor; nā-tawān; nirbal; bīmār; marīz; sahīl nahīn; tan-

3.—Mazhab kā pakkā nahīn; dīn par sābit-qadam nahīn; rāsikhū-l-i'tiqād nahīn; nāqis; kachchā.

4.—Diyānat-dār nahīn; be-īmān; nā-qābil-i-'tibār; dagā-bāz; farebī.

5.—Sachchā nahīn; sādiq nahīn; wafā-dārī se khalī.

- 6.—Galat; be-jā; sahīh yā durust nahīn; jismeñ dhokhā ho; bātil.
 7.—Mazbūt nahīn; saḡht yā thos nahīn; khūb jamā huā nahīn.
 8.—Gahiri nahīn; uoḡṡi huyī; muntashir; pareshān.
 9.—Khūb jamī huyī nahīn—jaise sāk; nāqis; jo mushtabah ho; jiskī nisbat shubha ho-sake. [fātīru-i-aql; jiskī 'aql meñ futūr ho.
 Of unsound mind—Nāqisu-l-'aql; maslūbu-l-hawās; khabt; pāgal; majnūn;
 Unsoundly, *ad.* Pūre taur par nahīn; kāmīl taur par nahīn; achchhī tarah se nahīn; nāqis taur par.
 Unsoundness, *n.* Khāmī; kachāyī; nuqs; futūr; sahīh yā durust na h.; mazbūt na h.; be-'aib na h.; kharābī; kam-zorī; nā-tawānī.
 Unsparring, *a.* Be-direg; kisī amr meñ buḡhl na r. w.; kisī bāt meñ tangī na-k. w.; jo koyī bāt bachā yā uṡhā na rakkhe; kifāyatī nahīn; daryā-dīl; fuyāz.
 Unsparringly, *ad.* Be-direg; kasrat se; dīl khol-kar; ifrāt se.
 Unspeakable, *a.* Muñh se kahne ke qābil nahīn; jo ba-khūbī yā kāfi taur par bayān na ho-sake; nā-qābil-i-bayān; na-guftanī.
 Unspotted, *a.* Be-dāg; be-'aib; jismeñ dhabbā na lagā ho; be-khalish; jismeñ futūr na parā ho.
 Unsteady, *a.* Be-sabūt; mutalawwin; jisko qiyām na ho; jo badlā kare; jo ek hālat meñ der tak na rahe; be-qarār. [khol-d.
 Unstitch, *v. t.* Silāyī tor-kar khol d.; ṡānke khol yā tor d.; joṡ
 Unsuccessful, *a.* Nā-kām-yāb; nā-kām; jismeñ kām-yābī na ho; jiske natije meñ kām-yābī na ho; jo kām-yāb na ho (nā-kām rahe); bad-nasīb; nā-murād; jismeñ yā jisse natija-i-maqsūd paidā na ho; jiskā anjām muṡid yā hasb-i-khwāh na ho.
 Unsuccessfully, *ad.* Nā-kāmī ke sāth; begair achchhā natija paidā kiye huye; nā-murādī se; begair matlab-barārī ke; bad-baḡḡhtī ke sāth.
 Unsuitable, *a.* 1.—Munāsib yā hasb-i-hāl nahīn; lāiq nahīn; kār-amad nahīn; kām-kā nahīn.
 2.—Gair-muzaiyib; nā-munāsib; nā-mauzūn; nā-shāista. [nahīn.
 Unsuitably, *ad.* Nā-munāsib taur par; be-mel; be-jor; jaisā chāhiye waisā
 Unsullied, *a.* Be-dāg; jismeñ dhabbā na lagā ho; jismeñ mail na āyī ho; sāf; pāk; jismeñ badī kī tuḡmat na lagī ho; jismeñ kalank kā ṡikā na lagā ho.
 Unsupported, *a.* Jiskī tāyīd na ho; jo kisī ke sahāre par qāim na ho; jiskā koyī mu'āwin madād-gār yā hāmī na ho; be-sahāra; be-madad.
 Unthinking, *a.* 1.—Bātoñ par khayāl na k. w.; jo bātoñ ko na soche; be-fikr; be-khabar; allhar; be-ihṡiyāt; be-parwā; gāfil; jismeñ soch-bichār na ho. [zāhir ho.
 2.—Jisse khauz-o-fikr kī 'alāmat pāyī na jāe; jisse be-fikrī sābit yā
 Untidy, *a.* Sāf-suthre kapre pahine huye nahīn; murattab yā durust nahīn; sāf nahīn.
 Untie, *v. t.* 1.—Khol d.; girah khol d.; gāñṡh khol d.
 2.—Bandhan khol d.; bandish khol d.; chbor d.; bañdhā na rahne d.
 3.—Rukāwaṡ dūr kar d.; khol d.
 4.—Suljhānā; uljhan miṡā d.; khol d.; hal k.
 Until, *prep.* Tak; talak; jab tak ki; jab talak ki; tā-waqte-ki.
 “Until is always the same part of speech in fact, and has the same signification.” Webster.

Untimely, *a.* Waqt se nahīn; be-waqt; jo ma'mūlī yā aslī waqt ke pahile ho (wāqī' ho); be-mauqa'; mufājāt.

Untimely death—Marg-i-mufājāt; maut jo be-waqt yā waqt se pahile ho.

Untimely, *ad.* Aslī yā ma'mūlī waqt ke pahile; be-waqt; be-mauqa'.

Untiring, *a.* Thakne w. nahīn; jismeñ yā jisko thakāwaṭ na āye; sābir; mutahammil; jo sabr se bardāsht kiya jāe.

Untold, *a.* 1.—Be-kahā; begair bayān kiya huā; jiskā izhār na huā ho;

2.—Be-ginā; jiskā shumār na huā ho. [jo zāhir na kiya gayā ho.

Untoward, *a.* 1.—Sar-kash; haṭhī; ziddī. [nā-ma'gūl.

2.—Bad-numā; gair-mustahsan; nā-munāsib; kharāb; burā; be-jā;

3.—Jismeñ yā jisse taklif ho; taklif-dih; jiskā band-o-bast ach-

Untowardly, *ad.* Zid yā sar-kashī se; haṭh se. [chhī tarah na ho-sake.

Untowardly, *a.* See Untoward No. 1.

Untraveled, *a.* 1.—Jahān log āte-jāte na hoñ; jahān musāfiron kā guzar na huā ho. [hāsil na kiya ho.

2.—Jisne ajnab mulk kabhī na dekhā ho; jisne safar kar-ke tajriba

Untrue, *a.* 1.—Sach nahīn; jhūṭhā; galat; wāqī'e ke khilāf; nā-rāst.

2.—Be-wafā; jismeñ wafā-dārī na ho; apne farāiz ko pūrā na k.

w.; jhūṭhā. (mutābiq nahīn.

Untruly, *ad.* Sachāyī ke sāth nahīn; jhuthāyī ke sāth; asliyat ke

Untruth, *n.* 1.—Jhuthāyī; nā-rāstī; sach na h.; 'adam-i-sadāqat.

2.—Jhuthā bayān; jhūṭh yā jhūṭhī bāt; darog; qaul-i-galat.

Unused, *a.* 1.—Gair-musta'mul; jo kām meñ na lāyā gayā ho; jo kabhī kām yā isti'māl meñ na āyā ho.

2.—Kisi bāt kā 'ādī nahīn; jisko kisi bāt ki 'adat (muzāwalat) na ho; jise kisi bāt kā malaka na ho.

Unusual, *a.* Gair-ma'mūlī; jo ma'mūlī na ho; jo shāz (shāz-o-nādir) ho; jiskā waqū' yā zuhūr 'umūman na ho. [o-nādir; kam.

Unusually, *ad.* Ma'mūl ke khilāf; aksar nahīn; beshtar nahīn; shāz; shāz

Unutterable, *a.* Nā-qābil-i-izhār; jiskā izhār yā bayān na ho-sake; nā-

qābil-i-bayān; bayān ke bāhar; jo kuhā na jā sake. [khol d.; dikhānā.

Unveil, *v. t.* Naqāb uṭhā l.; burqa' hatā d.; ghūnghat uṭhā l.;

Unwarily, *ad.* Be-parwāyī se; be-khabarī se; be-ihtiyāti se; allharpane se.

Unwarrantable, *a.* Nā-jāiz; nā-munāsib; khilāf-i-insāf; be-jā; gair-wājib;

nā-rawā; khilāf-i-wujūb. [sanad yā hukm par mubnī na ho.

Unwarranted, *a.* 1.—Gair-i-mustanad; jiskī koyī sanad na ho; jo kisi

2.—Gair-mutahaqqiq; jiskā tayaqqun na ho; jo yaqīnī na ho.

3.—Jiskī 'umdagī yā achhāyī ki nisbat koyī mu'āhada (qaul-o-qarār) na huā ho.

Unwary, *a.* Gāfil; jo khatre se khabar-dār na raho; be-khabar; gair-muhtāt; jo apnī hifāzat na rakkhe; jo muṭh ke bal khatre meñ gir

Unwearied, *a.* 1.—Be-thakā; jisko thakāwaṭ (māndagi) na āye. [pare.

2.—Jismeñ thakāwaṭ na āye; jo barābar hotā jāe; jisse koyī thak

Unweighed, *a.* 1.—Be-tolā huā; jiskā wazn daryāft na huā ho. [na jāe.

2.—Jo khūb sochā-bichārā na jāe; jiskī chhān (taftish) samajh-

būjh-kar na kī-jāe; be-samjha-būjhā; bin-sochā-bichārā.

Unwelcome, *a.* Khush-āyand nahīn; jo margūb na ho; jisse dil ko khushī na ho; jo maqbūl-i-khātir ho; nā-guwār.

Unwell, a. Achchhā nahīn; nā-sāz; 'alīl; kisiqadar 'alīl; kuchh kuchh bimār; baḥhūbī sabīh-o-tan-durust nahīn; kasal-mand.

☞ "It expresses less than Sick." *Webster.*

Unwholesome, a. 1.—Sibhat ke liye muzir; sibhat-āwar nahīn; jo tan-durusti ke liye mufid na ho; nā-muwāfiq.

2.—Muzir; jisse zarar (nuqsān) ho; gair-i-nāfi'.

Unwieldy, a. Jisko mushkil se harakat de-sakeṅ; bhārī; waznī; jiskā wazn (bojh) bhārī ho; girān-bār; bahut barā.

Unwilling, a. Jo kisi bāt ko apnī khwāhish ragbat yā razā-mandī se na kare; rāgib yā amāda nahīn; mutaassif; nā-rāz; nā-khush.

Unwillingly, ad. Apnī khwāhish yā ragbat se nahīn; apnī khushī se nahīn; khush ho-kar nahīn; kbanda-peshānī se nahīn; pachhtā kar; afsos ke sāth; be-dili se. [kā na r; taassuf; pachhtāwā.

Unwillingness, n. Nā-razā-mandī; nā-khushī; kisi shai kī jānib mailān

Unwise, a. 1.—'Āqil nahīn; nāqisu-l-'aql; jismeṅ 'aql kam ho; be-'aql; be-wuqūf; be-tamīz. [liye munāsib na ho.

2.—Be-wuqūf-āna; jo muqtazā-i-'aql na ho; jo matlab-barārī ke Unwisely, *ad.* Khilāf-i-'aql; 'aql-mandī ke sāth nahīn; 'āqil-āna nahīn; be-wuqūf-āna; be-wuqūfī ke sāth.

Unwittingly, ad. Nā-dānī se; nā-dānista; jān yā jān-būjh-kar nahīn; lā-'ilmī se; be-khabarī kī wajh se; kisi bāt ke na jānne ke sabab se; 'amdan nahīn.

Unwonted, a. 1.—Gair-mānūs; 'ādī nahīn; gair-marbūt; nā-āshnā.

2.—Gair-ma'mūlī; jo aksar na huā kare; jiskā wuqūf yā zuhūr shāz ho. [kar-ke; nā-shāista tarīq par.

Unworthily, ad. Liyāqat ke lihāz se nahīn; qābiliyat par wāqī'ī lihāz na

Unworthy, a. 1.—Nā-lāiq; jismeṅ liyāqat yā qābiliyat na ho.

2.—Nikammā; kharāb; khoṭā. [khilāf-i-shān; jisse kasr-i-shān ho.

3.—Nā-zebā; gair-muzaiyib; jo hatk-i-ābrū kā bā'is ho; nā-munāsib;

☞ With of.

Unwrap, v. t. Kisi lapetī huyī chīz ko khol d. [gair-tahrīrī; zabānī; lisānī.

Unwritten, a. 1.—Jo likhā (tahrīrī) na ho; jo hawāla-i-qalam na huā ho; 2.—Jispar koyī tahrīr (kuchh likhā) na ho; sāda; korā.

Unyielding, a. Jo dabāne se na dabe yā manāne se na māne; jo na jhuke; karā; sakht; haṭṭhī; ziddī.

Up, ad. 1.—Ūpar; bulandī par; niche kī taraf nahīn; unchāyī par; bālā.

☞ The opposite of down.

2.—Bistar se uṭhā; bistar par letā parā yā sotā nahīn; jāgā; uṭhā.

3.—Uṭhā; baithā huā nahīn.

4.—Niklā huā; chhipā huā nahīn.

5.—Ta'mīr kī hālat meṅ; banāye jāne kī hālat meṅ.

6.—Ufuq ke ūpar; niklā; tulū'.

7.—Paresānī kī hālat meṅ.

8.—Taraqqī kī hālat par.

9.—Bulandī yā urūj kī hālat meṅ.

10.—Charhne kī hālat meṅ; charhāw par.

11.—Bagāwat kī hālat meṅ; sar-uṭhāye huye.

12.—Barhne kī hālat meṅ; bārḥ par; charhāw par; tugyāne par.

13.—Nazdik āne yā pahuñchne kī hālat meñ.

14.—Saf-bandī yā saf-kashī kī hālat meñ; tartīb ke sāth.

15.—Kam-sinī se bulūg kī jānib; sigr-sinī se kibr-sinī kī jānib.

16.—Kisī ke barābar; kisī se kam nahīñ; kisī ke pichhe yā usse dūr wagaira nahīñ; tak; tā-ba. [kul; tamām.

17.—Takmil ke sāth; mukammal; bi-l-kul; sārā; sab kū sab;

18.—Ba'z waqt *up* ko ba-jāe *get up* ke isti'māl karte haiñ aur uske ma'nī *utho* yā *uthye* ke hote haiñ.

It is all up with him—Woh ho-chukā; woh kho gayā.—*The time is up*—Waqt i-mu'ayana guzar gayā; waqt ho-chukā; jo waqt muqarrar hai woh ā-pahuñ-chā.—*To blow up* (a)—Phulā d.; phailā d.—(b) *Uṛā d.*—*To come up with*—Kisī ke barābar pahuñch jānā; kisī kī pichhā kar-ko uske barābar pahuñch jānā.—*To draw up*—Silsile yā qā'ide se tartīb d.; murattab k.; munāsib tariq par durust k.—*To grow up*—Pukhtagī yā bulūg ko pahuñchnā.—*Up to* *on*—Āzamūda-kār; tujribā-kār; chaukas aur wāqif; jo dhokhā na khāe (*Colloquial*).—*Up and down*—Ek jagah se dūserī jagah tak; idhar-udhar; ūge-

Up, n. Bulandī yā 'urūj kī hālat; taraqqī; charḥtī; barḥtī. [pichhe.

Ups and downs—Nishob-o-farāz; utār-charḥāw; taraqqī-o-tanazzulī (*Colloquial*).

Up, prep. Ūpar; kisī ko ūpar; par.

Upbraid, v. t. 1.—Kisī amr-i-be-jā yā qābil-i-nadāmat kū ittihām kisī par lagānā; la'nat-malāmat k.; sar-zanish k.; jhirāknā.

“Followed by *with* or *for* before the thing imputed.” *Webster*.

2.—Ghurāknā; dāñṭnā; saḥt jhirkī d.

Uphill, a. 1.—Jo charḥāw par ho; jo ūpar ko jāe yā jāti ho.

2.—Mihnat-talab; diqqat-talab; mushkil; dushwār; kaṭhin.

Uphold, v. t. 1.—Ūpar ko ūṭhānā; ūñchā k.; buland k.

2.—Qāim r.; bahāl r.; bar-qarār r.; girne yā sāqit hone na d.

3.—Tāyid k.; pushti d.; taqwiyat d.; bachānā.

Uplift, v. t. Ūṭhānā; ūpar ko ūṭhānā; ūñchā k.

Used chiefly in the participle.

Upon, prep. Par; ūpar; bālā.

[pensed with.” *Webster*.

“*Upon* has the sense of *on*, and might, perhaps, be wholly dis-
To assume upon (*Law*)—Wa'da k.; zimma ūṭhānā.—*To take upon*—Ikhtiyār k.

Upper, a. Jagah darje or rutbe wagaira meñ dūsro se barā; dūsro kī nisbat ūñchā yā buland; ūpar kā; ūparī.

Upperhand, n. Bartarī; buzurgī; barāyī; galaba; bālā-dāstī; fauqiyat.

Uppermost, ad. Sab par gālib; sab se barh-kar; sab ke ūpar; bālā-tar; sab se ūñchā; jagah rutbe yā ikhtiyār wagaira meñ sab par fauqiyat r. w.

Upright, a. 1.—Kharā; sidhā; istāda; mustaqīm.

2.—Rāst-bāz; diyānat-dār; mutadaiyin; sachchā; imān-dār; kharā.

3.—Jismeñ imān-dārī par lihāz rakkhā jāo.

Uprightly, ad. 1.—Kharā; sidhā.

2.—Imān-dārī se; diyānat se; sachāyī se; kharāyī se; rāst-bāzī se.

Uprightness, n. 1.—Sidhā-pan; istiqāmat; kharā (mustaqīm) h.

2.—Diyānat; rāst-bāzī; rāstī; imān-dārī; kharāyī; usūl yā 'amal-dar-āmad meñ sachāyī; āpas ke bartāw meñ diyānat aur insāf ke

Uprise, v. i. Ūṭhānā; nikalnā; tulū' h. [lihāz se 'amal k.

Uproar, n. Barā dhūm-dhūm; barā hangāma aur shor-o-gul; gul-gapārā; hānk-pukār; hullar; haurā-dhūm; kulāhal; hāhākār.

Uproot, v. t. Jar se ukhār dālnā; goyā jar se ukhār d.; istisāl k.; bekḥ-kanī k.; kuchh bhī bāqī na r.; bi-l-kul dūr kar-d.

Upset, v. t. 1.—Ulaṭ d.; ulaṭ-pulaṭ d.; tale-ūpar kar-d.; auṇdhānā.
2.—Rad k.; mansūkh k.; bātil k.

Upshot, n. Ākhir natija; maāl-i-kār; anjām-ākhir; ikhtitām; kḥātima.

Upside, n. Ūpar kā hissa; jo hissa sab ke ūpar rahe.

Upside down—Tale-ūpar; zer-o-zabar; sar niche pāon ūpar; darham-barham; ulṭā-pulṭā; nihāyat muntashir; bi-l-kul abtar.

Upstairs, ad. Ūpar kī manzil meṅ; ūpar ke marātib par; koṭhe par.

Upstart, v. i. Chauṅknā; yakāyak jhapṭnā.

Upstart, n. 1.—Woh shakhs jo adnā hālat se yakāyak daulat-mand zī-ikhtiyār yā mu'azzaz ho-jāe; nau-daulat; nau-khez; nayā nawwāb; kal kā

2.—Koyī shai jo yakāyak nikal yā jhapṭ paṛe. [admi.]

Upward, a. Ūpar kī taraf rujū yā mukhātib.

Upward, } ad. 1.—Ūpar kī taraf; ūpar ko; niche ko nahīn.

2.—Ūparī hisson meṅ; ūpar.

3.—Zāid; bilā-ta'niyun.

Upward of—Ziyāda; kisi khās ta'dād se ziyāda; takhminan; qarīb.

4.—Jahān se koyī shai niklī ho uskī taraf; kisi shai kī asl yā [masdar kī jānib.]

Urban, a. Shahr kā; shahrī.

An urban population—Kisi shahr kī ābādī; kisi shahr ke sab bāshinde.

Urbane, a. Kḥush-akhlāq; khalīq; kḥush-kḥulq; muhazzab; shāista; bā-murawwat yā sāhib-i-murawwat; ahl; jismeṅ ādmiyat ho.

Urbanity, n. Ādmiyat; insāniyat; kḥush-akhlāqī; tahzīb; shāistagi; akhlāq; nek-nihādī; bhal-mansi; ahlīyat. [relnā.]

Urge, v. t. 1.—Āge ko dhakelnā; āge barhānā; āge chalne ko zor d.;

2.—Kisi ke dil par dabāw yā zor dālnā; wajh dikhlā ke yā dalilon se rāgib k.; targib d.; dabānā; tang yā tang-talabī k.; taqāza k.; mutaqāzī h. [kisi shai kā izhār ba-tākid k.]

3.—Isrār ke sāth pesh k.; zor de-kar dikhāna kahnā yā bayān k.;

Urgency, n. 1.—Zarūrat kī shiddat; majbūrī jo zarūrt kī wajh se ho; zarūrat kā dabāw yā bojh.

The urgency of want or distress—Muhtāji yā taklif kī shiddat; tangī yā majbūrī jo ihtiyāj yā musibat kī wajh se ho.—*The urgency of the occasion.*—

Waqt kī zarūrat; kisi khās mauq'e ke lihāz se kisi shai kī nihāyat zarūrat.

2.—Taqāza; tang-talabī; istid'ā (darḥwāst) jo isrār ke sāth kī-jāe; kisi bāt kī darḥwāst jo dil se kī-jāe. [chāhi jāe.]

The urgency of a request—Darḥwāst jiskī manzūrī isrār (tākid) ke sāth

Urgent, a. Tākidī; zarūrī; jismeṅ kisi shai kī nisbat tākid taqāza yā tang-talabī ho; jiskī nisbat fi-l-faūr kār-rawāyī dar-kār ho; ashadd-i-zarūrī; nihāyat zarūrī; aisā aham kī fauran uskī nisbat tawajjuh dar-kār ho. [zor se; dabāw ke sāth.]

Urgently, ad. Ba-taqāzā; ba-tākid; taqāze yā tākid ke sāth; shiddat se;

Usable, a. Qābil-i-isti'māl; jisko kām meṅ lā-sakeṅ.

Usage, n. 1.—Bartāw; sulūk; bewhār; kisi shakhs kī jānīb kisi kā tarīq.

2.—Muddat-i-darāz (bahut dinon) tak kisi shai kā tasarruf; rawāj; dastūr; rasm; āyin; qā'ida; rīt (*correctly* rīti); āchār.

Family *usage*—Kul kī rit; kulāchār; rasm-i-khāndān.—Local *usage*—Rawāj-i-mukhtassu-l-maqūm; dastūr-i-sar-zamīn; inulk kā dastūr yā rawāj.—Im-memorial *usage*—Shudāmād-i-qadīm; qadīm rawāj; purānā dastūr.—Judicial *usage*—'Adālat kī dastūr; zābita; earrišta. [hūwara; isti'māl.

3.—Kisī khās ma'nī meñ kisī lafz kā hamesha musta'mal h.; mu-Use, n. 1.—Kisī shai kā kām meñ lānā; kisī shai se khidmat l.; kām; isti'māl; khidmat; kisī shai ko baratnā (uskā bartāw); tasarruf.

2.—Kām meñ lāne kī zarūrat yā hājat; zarūrat; hājat; matlab; garaz; darkār. [yah kitāb mujhe ab darkār nahīn hai.

I have no further use for this book—Mujhe ab is kitāb kī zarūrat nahīn hai; 3.—Kār-āmad h.; naf' yā fāida jo kisī shai se hāsīl ho; sūd-mandī; phal; hāsīl. [dostī mere liye kār-āmad huī hai.

His friendship has been of use to me—Uskī dostī se mujhe naf' huā hai; nafi

4.—Kasrat-i-isti'māl; kisī shai kā barābar kām meñ ānā yā lāyā jānā; rasm; rawāj; dastūr.

5.—(Law). Arāzī aur haqqiyat kā naf' yā manāfi'; mahāsīl.

“Use imports a trust and confidence reposed in a man for the holding of lands. He to whose use or benefit the trust is intended, shall enjoy the profits. An estate is granted and limited to A for the use of B.” Webster.

Contingent use, or springing use—(Law) Kisī shai kā tasarruf jo kisī amr ke āyinda wuqū' meñ āne par mauqūf yā mashrūt ho; tasarruf-i-shartī.—Ces-

tuy que use—(Law) Woh shakhs jisko kisī arāzī wa haqqiyat ke manāfi' ke tasarruf kā istihqāq hāsīl ho.—In use—Kām meñ; isti'māl meñ; musta'mal; rāij; jāri; jo barābar bartā jātā ho.—Of no use—Be-kār; nikammā; be-sūd; jisse kuchh fāida na ho.—Of use—Kām kā; kār-āmad; mufid; nafi'; sūd-mand; fāida-bakhsh.—Out of use—Kām meñ nahīn; be-kār; matrūku-l-isti'māl; khārij-az-isti'māl.—To make use of, to put to use—Kām meñ lānā; isti'māl meñ lānā; isti'māl k.; baratnā; khidmat l.

Use, v. t. 1.—Kām meñ lānā; kām l.; khidmat l.; kisī shai se fāida uṭhānā (usse mustafid h.); kām yā matlab nikālānā; baratnā; isti'māl k.; sarf k.; kharch k.; chalānā.

2.—Bartāw k.; sulūk k.; pesh ānā; 'amal k.; chāl chaluā.

To use one well or ill—Kisī ke sāth achchhā yā burā sulūk k.; kisī se achchhī yā burī tarah se pesh ānā.

3.—Kisī bāt kā hamesha yā 'ādatan k. [so mānūs k.

4.—'Ādī k.; 'ādat dālānā; khū-gar k.; kasrat-i-isti'māl (muzāwalat)

To use up—Bi-l-kul kharch kar dālānā; kuchh bāqi na chhoṇā.

“To speak of making use of another generally implies a degrading idea, as if we had used him as a tool.” Webster.

Use, v. i. 'Ādī h.; khū-gar h.; koyī bāt hamesha kiya k.; kisī bāt kī 'ādat par jānā.

Useful, a. Naf'e yā fāide se bharā huā; nafi'; fāida-bakhsh; mufid; sūd-mand; kār-āmad; kām-kā; jisse koyī achchhī bāt paidā ho; jis-meñ achchhe natīje ke paidā karne kī quwwat ho; jo kisī shai kī bihbūdī meñ mu'yīn ho. [be-fāida nahīn; kār-āmad tariq par.

Usefully, ad. Aisi tarah kī kuchh fāida ho; fāide ke sāth; naf'e ke sāth; Usefulness, n. Sūd-mandī; fāida-mandī; kār-āmadanī; kār-āmad hone kī salāhiyat; koyī achchhā natīja paidā kar-saknā.

Useless, a. Jo kisi kām meñ na ā-sake; be-kār; jisse koyī achchhā natīja paidā na ho; jisse koyī achchhā kām na nikle; be-fāida; be-sūd; mufid nabīñ; 'abas; rāegāñ; be-masraf; lā-hāsil; behūda; bād-hawāyī; nikammā; wāhiyāt; fuzūl. [na ho; lā-hāsil; nā-haq; muft.

Uselessly, ad. Be-fāida; be-sūd; aisi tarah se ki kuchh fāida yā hāsil
Uselessness, n. Be-kār h.; lā-hāsil h.; lā-hāsilī; kisi achchhe kām ke na h.; jo maushā ho uske husūl ke lāiq na h

Usher, v. t. Dākhl k.; taqrīb k.; kisi ke āge jānā yā chalnā; pesh-rawī lāiq k.; mulā-qāt karānā; bheñt karānā.

Usual, a. Ma'mūlī; jiskā wuqū' ba-taur ma'mūl ke ('umūman) huā kare; jo aksar huā kare; jiskā rawāj yā dastūr ho jāe; jo jāri yā rāij ho; 'ām.

Usually, ad. Ma'mūlī taur par; 'umūman; aksar; beshtar; ba-taur rawāj yā dastūr ke.

Usufruct, n (Law). 1.—Woh istihqāq jiske zarī'e se koyī kisi kī jāedād yā haqqīyat kā is tarah par mutasarrif ho ki asl shai meñ kisi qism kā futūr na pare. [mahāsil (uski amādani); manāfi yā wāsilāt.

2.—Mahāsil; mahāsil-i-shai-i-marhūna; jo jāedād rihu ho uskā
Usufructuary, a. Mahāsil ke muta'alliq; intifā'i.

Usufructuary mortgage—See. Mortgage, n.

Usurer, n. Woh shakhs jo qānūnī sharh se ziyāda sūd le; nā-jāiz sūd khāne yā l. w.; ziyāda yā barā byāj khāne w. [khāne w.

Usurious, a. 1.—Jo ziyāda sūd le; andāz se zāid sūd khāne w.; barā sūd

A usurious person—Woh shakhs jo nā-jāiz (qānūnī sharh se ziyāda) sūd le.

2.—Jismeñ nā-jāiz sūd le; jo qaul.

A usurious contract—Mu'āhada jismeñ nā-jāiz sūd kā qaul-o-qarār ho.

Usurp, v. t. Jabriya yā bilā-istihqāq apne qabze meñ kar-l; chhin l.; gasab kar-l; dabā baiṭhnā; mār baiṭhnā; dast-darāzī yā zabar-dastī se l.

“Usurp is not applied to common dispossession of private property.” Webster.

Usurpation, n. Dūsre ke ikhtiyār yā haqqīyat kā bilā-istihqāq chhin-kar uspar mutasarrif h.; gasb; nā-jāiz aur zālīm-āna tarīq par dūsre kā ikhtiyār chhin-kar uspar mutasarrif h.; dūsre kā ikhtiyār chhin-kar uski haq-talafī k.

“Commonly used with of, sometimes with on or upon.” Webster.

Usurper, n. Jo shakhs bilā-istihqāq dūsre ke ikhtiyār yā haqqīyat ko chhin le; gāsib; dast-darāz; dabā baiṭhne w.

Usurpingly, ad. Gāsib-āna; gasb kar-ke; zabar-dastī chhin-kar; bilā-istihqāq-i-jāiz; aisi hālat meñ ki wājib da'wā na pabuñchtā ho.

Usury, n. Qarz kā sūd jo qānūnī sharh se zāid diyā jāe; nā-jāiz sūd; sūd jo andāz se ziyāda ho.

Utensil, n. Āla; anzār; hathiyār; zarf; bartan; bāsan; khusūsan woh anzār yā bartan jo khānā pakāne khwāh khāna-dārī yā zirā'at ke kām

Uterine, a. Jiski mā ek ho par bāp dūsra. [meñ lāyā jāe.

Uterine brother—Bhāyī jo ek mā par dūsre bāp se paidā ho; birādar-i-akhayāfi; sahodar bhāyī; bhāyī jo ek kokh se paidā ho.

Utility, n. Kār-āmad h.; achchhā natīja paidā k.; kisi mufid bāt meñ naf' bakhshnā; sūd-mandī; fāida; naf'.

Utilization, n. Mufid banānā; fāida uṭhānā; naf'-angezi.

- Utilize**, *v. t.* Kām meñ lānā ; naf' uṭhānā ; mustafid h. ; fāida bāsil k.
Utmost, *a.* 1.—Jo sab se dūr wāqī' ho ; nihāyat hī dūr ; intihāyī ; ākhir.
 2.—Gāyat darje k̄ā ; nihāyat darje k̄ā ; az had.
Utmost, *a.* Jahāñ tak mumkin ho ; jahāñ tak maqdarat ho ; hatta-l-maqdūr ; hatta-l-imkān ; had darje kī koshish ; maqdūr bhar koshish.
 He has done his utmost — Jahāñ tak usse ho-sakā usne kiyā ; usne koyī koshish uṭhā na rakkhī ; usne koyī daqīqa na chhoṛā ; usne hatta-l-maqdūr koshish kī.
 Try your utmost — Jahāñ tak ho-sake koshish karo ; hatta-l-imkān koshish se bāz na ṭo. [k̄ā ; mutlaq.
Utter, *a.* 1.—Pūrā ; kāmīl ; tamām ; sārā ; intihā k̄ā ; kullī ; had darje
Utter ruin — Pūrī tabāhī ; satyānās.
 2.—Qat'ī ; kullī ; mutlaq.
 An utter refusal — Inkār i-qat'ī ; bi-l-kul inkār.
 3.—Mahz ; nirā ; pūrā ; bi-l-kul ; tamām-tar.
Utter strangers — Mahz ajnab ; bi-l-kul ajnab.
Utter, *v. t.* 1.—Chalānā ; jāri k. ; kharīd-sarokht meñ chalā d. [i'waz meñ d.
 To utter coin or notes — Sikka yā loṭ chalāñī ya'nī use kisī ko uskī yāstani kī
 2.—Zāhir k. ; zabān se nikālna ; kahnā ; bolnā ; talaffuz k. ; malfūz k. ; munh se nikālñā ; kholnā ; fāsh k. ; i'lān k.
Utterable, *a.* Kahe bole yā zāhir kiye jāne ko laiq.
Utterance, *n.* Izhār ; talaffuz ; bolne kā dhang yā tarīq ; ikhrāj ; munh se nikālñā ; lahja ; adā ; lab-o-lahja ; uchchāran.
Utterly, *adv.* Bi-l-kul ; tamām-tar ; kulliyatan ; sarāsar ; sārā ; nihāyat
 1.2, tamām-o-kāmāl ; nipat ; mutlaq ; pūrā-pūrā ; pūre darje tak.
Uttermost, *a.* Nihāyat ; natī darje ho, uttamat darje k̄ā.
Uttermost, *n.* Gāyat darja ; had darja ; jo kuchh yā jahāñ tak mumkin ho ; jitnā ban pare ; jitnā maqdūr ho. [kushī.
Uxoricide, *n.* 1.—Shauhar k̄ā apnī jorū ko mār dālnā ; zan-kushī ; zauja-
 2.—Jo apnī zauja ko mār dālo ; zan-kush. [jāñ so fidā ho.
Uxorious, *a.* Zau-murīd ; jorū k̄ā gulām yā ṭaṭṭū ; jo apnī bibī par dil-o-

V.

- Vacancy**, *n.* 1.—Khulū ; khālī rahnā ; be-shagli ; kām meñ lagā na rahnā ; fursat ; muhlat ; waqfā ; sustī ; kāhili ; be-khabarī.
 2.—Khālī jagah ; khālā ; jahāñ kuchh na ho. [fasl.
 3.—Khālī jagah jo do chizon ke darmiyān ho ; shigāf ; darār ; darz ;
 4.—Be shagli k̄ā waqt ; jis waqt koyī kām yā mashgala na rahe ; fursat k̄ā waqt ; muhlat yā kām ke band rahne k̄ā waqt ; chhuṭṭī.
 5.—Jagah yā 'uhda jo khālī ho ; asāmī jo khālī ho ; 'uhda yā mau-sab jispar koyī māmūr na ho.
Vacant, *a.* 1.—Khālī ; pur nahīñ ; bharā nahīñ
 2.—Jismeñ koyī kām yā fikr na ho ; jab be-kārī yā be-shagli rahe ; jab koyī mashgala na rahe ; khālī [par koyī muqarrar na rahe.
 3.—Jispar koyī shakhs qābiz bahāl yā māmūr na rahe ; khālī ; jis-
 4.—Be-fikr ; kisī bāt kī soch meñ lagā huā nahīñ ; kisī shai kī nisbat gaur-o-fikr meñ masrūf nahīñ. [na ho.
 5.—(Law) Lā-wāris ; lā-da'wā ; jiskā koyī wāris qābiz yā da'wī-dār
Vacate, *v. i.* 1.—Khālī k. ; khālī chhornā ; qabza (qabza-o-daḥl) chhoṛ d. ; māmūr na rahnā.

- 2.—Mansūkh kar-d.; rad kar-d.; bātil kar d.; gair-nāfiz qarār d.; nā-jāiz qarār d.; jāiz rahne na d.
- Vacation, *n.* 1.—Tansikh; ibtāl; istirdād; gair-nāfiz qarār d.
2.—Kisi muqarrar kām yā kār-rawāyī wagaira kā band ho-jānā; waqfa; nāga; mublat; qarār; āram; [ta'til; chhutṭī.
3.—'Adālat kī kār-rawāyī kā kuchh 'arse tak mauqūf (band) rahnā;
- Vacillant, *a.* Mutazalzal; pas-o-pesh meñ; shash-o-panj meñ; dāwāndol; be-sabāt; gair-i-mustaqil; chauchal. [magānā.
- Vacillate, *v.* 1.—Idhar-udhar hīlnā-dolnā; larḥarānā; tharrānā; dag-2.—Pas-o-pesh k.; shash-o-panch meñ rahnā; lagzish k.; sūbit-qadam na rahnā; mutazalzal h.; āgā-pichhā k.; hais-bais k.
- Vacillation, *n.* 1.—Idhar-udhar hīlnā; dagmagāhat; lahar kī sī chāl.
2.—Hais-bais; talawwun; pas-o-pesh; lagzish; be-istiqlālī; tabī'at kā ek bāt par qūim na rahnā; tabī'at kā badlā k.; āgā-pichhā.
- Vacuity, *n.* 1.—Khulū; khālī rahnā; bhārā (pur) na rahnā.
2.—Khālā; khālī jagah.
- Vacuum, *n.* Khālī; khālī jagah; woh jugah jismeñ koyī shai na ho.
- Vagabond, *a.* 1.—Idhar-udhar phirtā yā phabrātā huā; kisi khās jagah meñ phirtā huā nahīn. [āwāra; āwāra-gard; ghumantā; phirautā; khāna-ba-dosh.
2.—Jo jā-ba-jā phirā kare aur koyī mustaqil sukūnat na rakkhe;
- Vagabond, *n.* Jo shahr-ba-shahr yā jā-ba-jā phirā kare aur kahīn sukūnat-i-mustaqil na rakkhe aur us jagah par apni zindagi kharid kar koyī zarī'a ho; āwāra; har-jāyī; khāna-ba-dosh shakhs.
- Vagary, *n.* Khayālāt kā muntashir rahnā; wahshat; pareshān-khayālī; behūda-khayāl; manj; wahm; lahar; tarang.
- Vagrancy, *n.* Be-khān-o-mān ghūmā k.; āwāra-gardī; kūcha-gardī; harza-gardī; idhar-udhar phirā k. aur koyī pakkā rahne kā thikāna na r.
- Vagrant, *a.* 1.—Gair-mu'aiyan; jiskā koyī khās intizām na ho; be-qarār; āwāra; jiskā koyī pakkā thikānā na ho.
2.—Ghumantā; gardinda; jo jā-ba-jā āwāra ghūmā kare aur koyī mustaqil sukūnat na rakkhe; khāna-ba-dosh.
- Vagrant, *n.* āwāra ghūmne w.; har-jāyī; jo behūda phirā kare; jiske rahne kā koyī pakkā thikāna na ho yā jo kisi khās maqām par qiyām na rakkhe.
- Vague, *a.* 1.—Gair-mu'aiyan; be-sar-o-pā; jiskā sar-pair na ho; jiskā thikānā na ho; mashkūk; mubham; gair-mustahkam; behūda; wāhī-tabāhī. [mutahaqqiq.
2.—Jiskī koyī sanad na ho; gair-mustanad; be-thikāne; urṭī; gair-A vague report—Urṭī khabar; nīsi khabar jiskī tahqīq na ho. [nabīn.
- Vaguely, *a.* Mubham tariq par; āwāra; be-thikāne; tahqīq ke sāth
- Vagueness, *n.* Ibhām; be-tahqīqī; jiskā ta'aiyun na ho; pareshūnī; āwāragī. [wāhiyāt; be-kār; nā-qābil-i-itminān; khaffī; pūj.
- Vain, *a.* 1.—Be-asl; be-sar-o-pā; be-waq'at; be-bunyūd; behūda; bātil;
2.—Be-tāsīr; gair-muassir; rāegān; be-fāida; lā-hāsil; be-sūd; jo kār-āmad na ho; jisse kuchh naf' na ho.
3.—Chhotī chhotī chīzōn yā bātōn par magrūr; khafif khafif bātōn ke jāne par itirāyā huā; apnī liyāqat par phulā huā (nāzān); khud-bīn; itirā; phulā; ghamandī.
4.—Numāishī; jismeñ tum-turāq ho.

In vain—Be-fāida; be-sūd; lā-hāsil; 'abas; nā-haq; jiskā kuchh natija yā asar na ho; muft; behūda.

Vain-glorious, *a.* Jismeñ shekhī ho yā jo shekhī dikhlāye; apne kartab par had se ziyāda fakhr k. w. (nāzān); be-andāz ghamand se phulā huā; gurūr se bharā huā; fakhrīya; mutakabbirāna.

Vain-glory, *n.* Apne kartab par had se ziyāda fakhr; behūda shekhī; jhūthā ghamand; dil kā be-andāz phul uṭhūā; barī shekhī; kaṅgal-tirr.

Vainly, *ad.* 1.—Be-fāida; nā-haq; 'abas; behūda; jisse kuchh hāsil na ho; 2.—Fakhr ke sāth; gurūr ke sāth; ghamand ke sāth; shekhī se. [muft.

3.—Be-wuqūfi se; bilillepan se; behūdagi se. [gar h.

Vainness, *n.* 1.—Lā-hāsilī; gair-sūd-mandī: be-fāida yā 'abas h.; nā-kār- 2.—Jhūthā fakhr; jhūthī shekhī; jhūthā ghamand.

Valediction, *n.* Ruḫsat; a-l-widā'.

Valedictory, *a.* Ruḫsat ke waqt kā; jo ruḫsat hone ke waqt ke liye mauzūn yā mauzū' ho; jismeñ a-l-widā' kaheñ.

Valetudinarian, } *a.* Marīz; bīmār; jiskī sihhat meñ futūr ho; kam-zor; **Valetudinary**, } za'if.

Valetudinarian, } *n.* Marīz shakhs; woh shakhs jiske quwe kam-zor yā **Valetudinary**, } marīz hoñ; jo sihhat hāsil karne meñ sā'ī ho.

Valiant, *a.* 1.—Jisko khatre kā khauf na ho; diler; jawān-mard; shujā'; bahādur; sāhasī. [mardī kā—jaise kām.

2.—Jo dilerī ke sāth kiya jae; jismeñ bahādurī dikhlāyi jae; jawān-

Valiantly, *ad.* Dilerī ke sāth; bahādurī ke sāth; jawān-mardī ke sāth; mazbūtī se; dilerāna; mardānagi se. [khaufī.

Valiantness, *n.* Mazbūtī; tāqat; zor; dilerī; shujā'at; bahādurī; be-

Valid, *a.* 1.—Mazbūt; qawī; sachohā; wājib; jāiz; kam-zor (za'if) yā nāqis-nahīn; achchhā; 'umda; ma'qūl; pakkā.

A *valid* argument—Mazbūt dalil; hujjat-i-qawī,—A *valid* objection—Jāiz yā ma'qūl 'uzr.—A *valid* reason—Wajh-i-ma'qūl; mazbūt sabab yā dalil.

2.—(Law) Qānūnan jāiz yā qawī; jo qānūn ke rū se nāfiz ho-sake; jiskā takmila bā-qā'ida huā ho; jiskā istirdād istihqāq ke rū se na ho-sake; jiskī tāyīd qānūn yā istihqāq se ho-sake; jāiz; mukammal; kāmīl.

A *valid* deed—Wasiqa-i-jāiz.—A *valid* instrument—Dastāwez jiskā takmila qā'-ide ke mutābiq huā ho; jāiz dastāwez.—A *valid* claim—Jāiz da'wā; da'wā jo qānūn yā istihqāq ke rū se jāiz ho.

Validity, *n.* 1.—Jawāz; wujūb; mazbūtī; ma'qūliyat; wājibiyyat; sihhat; durustī; qāil karne kī salāhiyat.

2.—(Law) Jawāz-i-qānūnī; qānūnan jāiz yā qawī h.; woh sifāt jiskī wajh se koyī shai qānūnan yā insāfan rad yā bātil na ho-sake; istihkām.

Validly, *ad.* Jāiz tariq par; ba-tarz-i-jāiz; ba-tarz-i-ma'qūl; jāiz taur par; aisi tarah yā isqadar ki kisī shai ko istihkām (mazbūtī) hāsil ho yā kisī amr kī nisbat koyī qāil ho-jāe.

Valour, *n.* Dil kī mazbūtī; bahādurī; shujā'at; dilerī; mardānagi; jawān-mardī; be-khaufī ke sāth laṛne kī jurat; mardumī.

Valorous, *a.* Jismeñ bahādurī ho; jo bahādurī dikhlāye; diler; shujā'; jarī; bahādur; be-khauf; mazbūt; mardāna.

Valorously, *ad.* Dilerī se; bahādurī se; jawān-mardī se; mardānagi se; dilerāna; bahādurāna. [umda aur qadr ke qābil sifateñ r. w.

Valuable, *a.* 1.—Qīmatī; māliyyatī; besh-qīmat; girān bahā; besh-bahā;

2.—Lāiq; 'umda; jo qadr ke qābil ho; qābil-i-tauqir; 'aziz yā 'aziz rakhne ke qābil. [mān] ho.

Valuable, *n.* Qimati chiz; besh qimat chiz jo kisi ke pas (uske qabze) ho.
Valuation, *n.* 1.—Ta'ayun-i-qimat; ta'ayun-i-maliyat; qimat yā maliyat ki tashkhis; takhmīn; takdama; kisi shai ki qimat yā maliyat kā qim k. (uskā thahrānā).

2.—Qimat jo kisi shai par lagāyī (rakhlī yā qaim ki) jāe; maliyat jo takhmīn qaim ki-jāe; qimat; mol; ānkā yā lagāyā huā dām.

Value, *n.* 1.—Kisi shai meñ woh khūbi yā khūbiyān jinke bā'is se woh kār-āmad ho; 'umdagī; fāida; waq'at; wasf; qadr; natijon ke paidā

2.—Ma'ni; thik manshā yā matlab. [karne ki salāhiyat.

3.—Qimat; shart; takhmīn qimat; jisqadar rupaye kisi shai ke badle meñ mileñ; qimat jo kisi shai ke furokht hone (uskī bikri) par mile; mol; dām.

Value received—Is 'ibarat kā isti'māl aksar hundi wagaira meñ is bāt ke zahir karne ke liye hotā hai ki us hundi wagaira kā zar-i-saman adā ho-gayā hai

Value, *v.* 1.—Qimat lagānā; dām lagānā yā ānkā; qimat tashkhis k.; qimat thahrānā; ta'dād iqtidār yā waq'at wagaira ke lihāz se samajhānā.

2.—Qadr k.; barī tauqir k.; ta'zim-o-tauqir k.; barā jānū; bahut chāhū; bahut mānū; 'aziz jānū yā rakhnā.

Valueless, *a.* Be-waq'at; be-qadr; nā-chiz; nā-kāra; kisi kām kā nahīn.

Vanish, *v.* 1.—Nazar se gāib ho-jānā; phir dekh na paunā; dikhāyī na d.; ba-tadrīj gāib ho-jānā; hawā ho-jānā; rafū-chakkar ho-jānā.

2.—Mit jānā; nest-o-nā-būd ho-jānā; guzar yā nikal jānā; jātā rah-nā; phir bāqi yā qaim na rahu; ma'dūm ho-jānā; nām leue ko bli na rah jānā.

Vanity, *n.* 1.—Be-asliyat; jhuthāyī; be-bunyādī; be-sar-o-pāyī

2.—Khafif bāton par nāz yā fakhr; chhotī chhotī bāton par dil kā phul uṭhū; jhuthā fakhr; niri shekhi; gurūr; ghamand; numāish; khud-bini; khud-pasandi.

3.—Behūda shai; koyī be-bunyād khayālī yā gair-asli shai; behūda khwābish; befāida koshish; khafif mihnāt jisse kuchh sūd na ho; khushī jiski kuchh asliyat na ho; behūda yā be-kār pairawī; be-kār numāish; khayāl-i-bātil.

Vanquish, *v.* 1.—Maglūb k.; fath k.; harā d.; laṭāyī meñ jīt jānā; sar k.; gālib ānā; shikast d. [chalue na d.; lā-jawāb kar d.

2.—Dabā d.; zer-dust k.; rad k.; bahs meñ qail k.; band kar d.

Vantage-ground, *n.* Hālat yā jagah ke lihāz se dūse par fauqiyat; jagah yā hālat jiski wajh se ek shakhs ko dūse shakhs par galaba fauqiyat yā buzurgī ho; mufid mauqā; fāide ki jagah yā hālat.

Vapid, *a.* Be-jān; be-dām; murda; be-ras; utrā; siṭhā; be-maza; jismeñ zāiqā yā lutf bāqi na rahe; phikā; be-namak.

Vapidity, { *n.* Be-mazaqī; be-lutfī; phikā-pan; be dam yā be-jān h.;

Vapidity, { be-namakī; be ras kā h. [uṭhtā hai; buphārā.

Vapour, *n.* 1.—Bukhār; bāph; bhāph; dūl; dhuān; bukhār jo pāni se

2.—Koyī shai jisko qiyām yā sabāt na ho; koyī chiz jo jald guzar jāe; khayāl-i-bātil; behūda khayāl; jhuthī manj; behūda tarang.

Vapour, v. i. 1.—Bukhār yā bīph ho-kar nikal jānā; dhuñān ho-kar ur jānā; bāhar khiñch jānā. [chaurī hāñknā; khud-faroshī k.

2.—Shekhi chhāñtnā; dīng mārñā; tañli kī l.; dūn kī l.; lambi-
Vapour, v. t. Bukhār kī shakl par urā d.; dhuñch kī tarah nikāl d.

Vaporous, a. 1.—Bukhārāt se bharā huā.

2.—Bādī; bayālā; riyāhī.

3.—Bātil; behūda; khām; khayālī.

Variable, a. 1.—Jo badal sake; tabādala-pazīr; jismēn tagaiyur-o-tabaddul kī salāhiyat ho; mutagaiyir. [be-sabāt; jisko istiqlāl na ho.

2.—Jo badlā yā tabdīl huā kare; mutalawwin; chanchal; nā-pāe-dār;

Variableness, n. Talawwin; tabādala-pazīrī; badlā k.; be-sabātī; be-istiqlālī; be-qarārī; mutagaiyir hone kī salāhiyat

Variance, n. 1.—Tabādala; tagaiyur; hālat kā tabdīl ho-jānā (badal jānā).

2.—(Law). 'Adālat kī ek qism kī kār-rawāyi ke do hisson meñ ikhtilāf masalan kisi bayān aur uske muta'alliq subūt meñ.

3.—Ikhtilāf jisse takrār yā nizā' paidā ho; nā-ittifāqī; jhagrā; takrār; phūt; nū-chāqī; nifāq

At variance—Mukhtalif; khilāf; bar'-aks; nā-ittifāqī kī hālat meñ; nizā' yā takrār kī hālat meñ; bāham khushumat rakhte huye; āpas meñ 'adawat rakhte huye.

Variation, n. 1.—Kisi shai kī sūrat hālat yā sifaton meñ kisiqadar tabādala; kuchh kuchh farq; ikhtilāf; tagaiyur-o-tabaddul; tafāwut.

2.—Ikhtilāf kī had; jisqadar aslī hālat se farq ho; juhāñ tak yā jitnā farq kisi shai meñ ho.

Variegated, v. t. 1.—Zāhiri sūrat meñ ikhtilāf paidā k.; rang-ba-rang kā k. yā banūnā; tarah tarah ke rang paidā k.; būqalamūñ k.

Variegation, n. Rang-ba-rang kā k. yā h.; mukhtalif rangon kā h.; būqalamūñ; rangon kā ikhtilāf.

Variety, n. 1.—Ikhtilāf; nau'-ba-nau' kā h.; tarah-ba-tarah kā h.; mukhtalif chizon kā bāham ikhtilāt; aisi chizon kī bāham āmezish jinki sūratēn mukhtalif hon.

2.—Bahut si mukhtalif chizen; mukhtalif aqsām (qismen); anwā'-o-aqsām; qism-ba-qism (tarah tarah yā tarah-ba-tarah) kī chizen.

3.—Ikhtilāf; farq; tafāwut.

4.—Tajāwuz; kami-beshī; aslī hālat kā badal jānā.

Various, a. 1.—Mukhtalif; qism qism kā; tarah tarah kā; anwā' aqsām yā anwā'-o-aqsām kā; judā judā; muta'addid; kayī ek; ek dūsre ke khilāf.

2.—Jo tabdīl ho-sake (badal sake); gair-mu'aiyan; gair-muqarrar; be-sabāt; jo badlā kare; jis-ko sabāt na ho.

3.—Rang-ba-rang kā; būqalamūñ. [aqsām se; badal badal kār.

Variously, ad. Kayī tarah se; mukhtalif tarahon se; tarah tarah se; anwā'

Varnish, n. 1.—Raugan; rang; luk; bārnīs (Colloquial).

2.—Jo asl meñ yā banāne se bārnīs kī tarah ho; chamkilī sūrat.

3.—Zāhiri numāish; woh shai jisse koyī dūsri shai zāhir meñ (dekhne meñ) bhali ma'lūm de; chamak-damak; qal'ī; mulamma'; rang-raugan.

Varnish, v. t. 1.—Raugan k.; luk k. yā phernā; rangnā; bārnīs k.

2.—Koyī aisi shai ūpar se lagā d. jisse zāhir meñ 'umda sūrat dekh parē; suñwārñā; 'aib chhipāñā.

3.—Bāton ke zarī'e se kisi burī shai kī achchhi sūrat dikhāñā; namak-mirch lagāñā; bāt chiknāñā; raugan-i-qūz malnā.

Vary, v. z. 1.—Kisī shai kī sūrat tabdīl kar-d.; sūrat shakl yā haint wagaira badal d.; kisiqadar badal-kar aur tarah kā banā d.

2.—Ek shai ko dūsri shai se badal d.; tabādalu-i-bāhamī k.

3.—Muḵhtalif qismoñ kā banānā; tarah-ba-tarah kā banāuā; rang-ba-rang kā k.

Vary, v. z. 1.—Kisī tarah par badal jānā; kuchch kuchh mutaganiyir ho-jānā; dūsri tarah kā ho yā ban jānā; tabdīl ho-jānā; dūsre dhang kā ho-jānā. [ek dūsre ke ḵhilāf h.; ek dūsre se (āpas meñ) na milnā.

2.—Bāham iḵhtilāf r. yā muḵhtalif h.; ek dūsre se mel na ḵhānā;

3.—Paiham badalnā; ek dūsre ke ba'd tabdīl h.

4.—Tajāwuz k.; iuhirāf k.; phirnā; bhaṭaknā.

Followed by *from*.

5.—Iḵhtilāf r.; ittifaq na r.; jhagarnā; muḵhālafat r.

Vassal, n. 1.—Ra'iyat; asāmī; parjā (*correctly* prajā).

2.—Tābi'-dār; wābasta; mulāzim; naukār; gulām; chākar.

Vassalage, n. 1.—Ra'iyat yā asāmī hone kī hīlat.

2.—Tābi'-dārī; mā-tahtī; tab'iyat; gulāmī. [laq-o-daḡ; nā-paidā-kanār.

Vast, a. 1.—Nihāyat wasī; baṛā lambā-chaufā; bahut hī baṛā; 'azīm;

2.—Shumār yā ta'dād meñ bahut hī baṛā; kasīr; be-shumār.

3.—Baṛā; 'azīm; saḡht; shadīd; bahut hī bhārī; shāqqa.

4.—Nihāyat hī aham; baṛā bhārī; jisko baṛī waq'at ho.

Vastly, ad. Bahut; bahut kuchh; bahut hī; dūr-o-darāz tak; ḵhūb lambā-chaufā; lambāyī-chaufāyī meñ dūr tak; ba-kasrat; kasrat se.

Vastness, n. Baṛī was'at; baṛī lambāyī-chaufāyī; baṛā qad-o-qāinat; baṛī dīl-daul; baṛī baṛāyī; baṛī waq'at; baṛī 'azmat.

Vaunt, v. z. Sheḵhī k.; dīng mārū; dūu kī l.; lambī-chaufī hāṭknā; taallī kī l.; ḵhud-faroshī k.

Vaunt, v. z. Kisī chiz par sheḵhī k.; kisī shai kī behūda numāish k.; numāish ke sāth zāhir k.; kisī shai kā izhār fakhr ke sāth k.

Vaunt, n. Fakhr ke sāth apnī baṛāyī yā numāish; dīng; taallī; ḵhud-faroshī; sheḵhī; gurūr ke sāth numāish.

Vehemence, n. 1.—Shiddat; zor; tezī; saḡhtī; tundi; ḡlaba. [jazba.

2.—Baṛī sar-garmī; baṛī josh; baṛī harārat; baṛī garm-joshī; baṛā

Vehement, a. 1.—Jismeñ baṛā zor ho; baṛe zor-o-shor kā; shadīd; saḡht; tund; bahut tez; baṛe shadd-o-madd kā.

2.—Jismeñ baṛī sar-garmī ho; garm-joshī se bharā huā; nihāyat sar-garm; jazbe se bharā huā; shauq se bharā huā.

Vehemently, ad. Shiddat se; zor se, baṛe zor-o-shor se; nihāyat hī tezī yā tundi se; baṛe jazbe se; shadd-o-madd se.

Vehicle, n. 1.—Jispar kisī shai ko le-jāeñ yā le-jī sakeñ masalan ḡarī chhakraṛ bahlī laṛhiyā wagaira; sawārī; markab.

“The word is more generally applied to wheel carriage.” *Webster*.

2.—Kisī shai ke pahunchāne yā batlāne kā zarī'a; woh shai jisse kisī bāt kā 'ilān dūsre par kiyā jāe. [chhipāyā jāe.

Veil, n. Burqa'; naqāb; parda; ḡhūnghaṭ; woh bārīk kapṛā jisse muñh

Veil, v. z. 1.—Burqa' dāl yā pahin l.; ḡhūnghaṭ se muñh chhipā l.; naqāb yā parda dālnā. [r.; chhipāye r.

2.—Chhipānā; poshīda r.; dḡhūpnā; dḡhakā (chhipā) r.; parde meñ

Vein, *n.* 1.—Rag; nas; pai.

2.—Darz; shigāf; chūr.

[lahariyā (khat yā lakīr).

3.—Lakīī yā sang-i-marmar wagaira meñ rang-ba-rang kī dhārī yā

4.—'Umda khayālāt wagaira kā silsila; larī; daur. [manish; sīrat.

5.—Khāssa; mizāj; tabī'at kā muilān; khās qism kā zihū; kho;

Veined, *a.* Dhārī-dār; khat-dār; lakīr-dār; lahariyā. [rāwī.

Velocity, *n.* Tezī; sur'at; 'ajalat; jaldī; shitābī; harakat kī tezī; tez-

Venal, *a.* Rag yā ragon se muta'alliq; jo ragon meñ rahe yā ho.

Venal, *a.* Jo zar (rupaye-paise) yā dūstre qimātī badal kī 'iwaz meñ kharīd yā hāsīl kiya jāe; jiski kharīd farokht ho; jo bikrī ke liye rakkhā jāe; jo kharīd karne se mile; kharīd kiya (kharīlā) huā; mol liyā huā.

“*Venal* supposes either an actual purchase, or a readiness to be purchased, which places a person or thing wholly in the power of the purchaser.” *Webster*.

Venality, *n.* Kharīd kiye jāne ke lāiq h.; liyāqat mansab yā khidmat kā rupaye-paise yā kisi dūsrī shai kī 'iwaz meñ bechā (farokht kiya) jānā; zar ke nūr ke tābī' hone kī hālat. [farokht k.; bai' k.; bikrī k.

Vend, *v. t.* Naqdī badal kī 'iwaz meñ dūstre ke hīth muntaqil k.; bechnā;

“*Vend* is applicable only to wares, merchandise, or other small articles, not to lands and tenements.” *Webster*. [rīdūr; bai'-dār.

Vendee, *n.* Woh shakhs jiske hāth koyī chiz bechī jāe; mushtarī; kha-

Vender, *n.* Bechne w.; bāī'; farokht k. w.; faroshinda; farokht-kunānda.

Vendible, *a.* Bikrī k.; bikāū; jisko bech sakeñ; qābil-i-farokht.

Vendible, *n.* Bikrī kī chiz; sandā; jo chiz bechne ke lāiq ho.

Vendor, *n.* See Vender.

Vendition, *n.* Farokht; bikrī. [buzurg; mu'azzam; mukarram.

Venerable, *a.* 1.—Qābil-i-ta'zīm; wājibu-t-ta'zīm; 'izzat-o-tauqir ke lāiq;

2.—Pāk; muqaddas; muhtarim.

Venerate, *v. t.* Ta'zīm k.; adab k.; 'izzat k.; hurmat k.; ādar k.; saumān k.; mānū; mu'azzaz jānū. [pūjā; satkār.

Veneration, *n.* Ta'zīm; takrīm; tauqir; adab; mān; ādar; tahrīm.

Vengeance, *n.* Sazā jo nuqsān pahuñchāne yā kisi jurm kī 'iwaz meñ di-jāe; mukāfāt; intiqām; badlā; qahr se bhārā huā intiqām; badlā lene kī khwābīsh jo had se ziyādā ho.

To take vengeance—Badlā l.; intiqām l.—To wreak one's vengeance on another—

Kisi se intiqām yā badlā l.—With a vengeance—Bare zor se; bari shiddat se; aisi tarah kī sakht sadma pahuñche.

Venial, *a.* 1.—Mu'afi ke qābil; qābil i-'afw; jisse dar-guzar ho-sake; jisko bilā sar-zanish nazar-andāz kar-sakeñ; sangin nahīn; khafīf; chhotā.

2.—Jāiz; rawā. [sam; bikh.

Venom, *n.* 1.—Woh shai jo zindagī ke liye muhlik yā muzir ho; zahr;

“Generally used to express noxious matter that is applied externally, or that is discharged from animals, as that of bites and stings of serpents, scorpions, &c.” *Webster*.

2.—Bugz; kina; khabāsat. [liye muzir; muhlik.

Venomous, *a.* 1.—Zahr se bhārā huā; zahrilā; jāū-dār kī zindagī ke

2.—Muzir; nuqsān pahuñchāne w.; bugzī; mūzī; kīne se bhārā huā. [ue ke liye sūrākh yā rūsta.

Vent, *n.* 1.—Chhotā sūrākh; hawā yā kisi qism kī saiyāl shai ke nikal-

2.—Kisi band yā poshida jagah se nikal jāne kā mauqa'; bāhar nikālū; iḡhrāj; izhār; i'lān; zabān par lāwā.

To give rent to—Nikālū; bāhar k.; zāhir k.—To take rent—Nikālū; zāhir h.; fāsh ho-jānā; khul jānā; sab ko ma'lūm ho-jānā.

Vent, v. t. 1.—Kisi chhote sūrākh se nikālū. [d.; ugal d.]

2.—Band jagah se nikal jāne d.; nikāl d.; kah d.; zāhir kar-d.; khol

Venter, n. (Law) Mā; mādar; wālida.

Ventilate, v. t. 1.—Hawā d.; khultā aur hawā-dār banā d.; khol-kar aisā banā d. ki hawā bakhūbī āye-jāye; kahūn tāzi hawā pahnūchānā;

2.—Phatakū; pachhornā.

[hawā se ṭhaudhā k.]

3.—Zāhir k.; 'awām ko dikhlānā.

Ventilation, n. 1.—Hawā-dār k. yā hawā pānū; hawā ke be-rukāwaṭ āne-jāne kī band-o-bast; hawā jo pahnūchā, i jāe.

2.—Bhūsi aur gard nikālne ke liye nāj ko phatakū yā pachhornā.

3.—'Awām par izhār; sab logoṅ par zāhir k (unko dikhlānā yā batānā).

Venture, n. 1.—Koyī kām jiskā natija ma'iz ittifiq par munhasir ho; koyī khatre kā kām; jokhim; kisi shai kā khatra ek aise amr ke wāqī' hone par uṭhānā jiskā hāl pahile se yaqīn ke sāth ma'lūm na ho; qismat-āzmāyī; bāzī; hog. [sake; ittifiq; nasib; bhāg; parālabdh.]

2.—Woh bāt jiskā hāl pahile se ma'lūm na ho yā ma'lūm na ho.

3.—Jo shai khatre meṅ ḡālī jīe; woh chiz jiskā jokhim uṭhāyā jāe; jo chiz tijārat kī nazar se jahāz par rawāna ki-jāe

At a venture—Qismat par; tan-ba-taqdir; begair āgā-pichhā soche yā dekhe; bilā lihāz is amr ke ki māal-i-kār kyā hogā; utakkar-lais.

Venture, v. i. 1.—Apne ūpar jokhim uṭhānā; kisi bāt ke karne yā kahne khwah kisi shai ke birā uṭhāne kī jurat yā dilerī r.; himmat k.

2.—Jokhim yā khatra uṭhānā.

To venture at, or to venture on or upon—Kisi shai meṅ masrūf (mashgūl) hone kī jurat k.; kisi bāt kā iqdām k. par kām-yābī kā kuchh bhī tayāqqun na r.

Venture, v. t. 1.—Khatre (ma'rīz-i-khatar) meṅ ḡālū; jokhim uṭhānā; khatrā uṭhānā [bhejū (rawāna k.); sirf ummed par bhejū.

2.—Qismat-āzmāyī kī nazar se bhejū; taqdir par khel-kar kahūn

Venturesome, a. Himmat-war; jurat w.; jo jokhim uṭhāne meṅ na dare; jo be-taammul khatre meṅ par jāe; diler; be-khauf; jān-bāz; be-bāk.

Venturous, a. Diler; janwān-mard; dil kā karī; be-khauf; be-bāk; jari; mardāna; jān-bāz; dhithlā; sāhasī; niḡar.

Venue, n. (Law). Qurb-o-jawār; qurb; nazdik jagah; woh jagah yā mauqa' jahān kisi fi'l yā wāqī'a kā wuqū' meṅ ānā (wāqī' h.) bayān kiya jāe; woh jagah jahān koyī nālīsh rujū' (dāir) ki-jāe.

To lay a venue—Kisi fi'l yā wāqī'a ke wuqū' kī jagah batlānā; yah zāhir k. yā kahū kī fulān bāt fulān maqām par huyi. [tan sach bole.

Veracious, a. Sachchā; rāst-bāz; rāst-go; hamesha sach bolne w.; jo 'āda-

Veracity, n. Sachāyī; rāst-goyī; hamesha sachāyī kā khayāl r.; rāst-guf-tārī; sidq-bayānī; hamesha ('ādatan) sach bolnā. [(sachchī bātēn kahē)

A man of veracity—Sachchā ādmī; jo shakhs 'ādatan (hamesha) sach bole

“The veracity of facts” is not correct language. Webster.

Verbal, a. 1.—Zabānī; jo kisi ko sunā-kar kahā jāe; lisānī; tahrīrī (likhā huā) nahīn.

A verbal message—Payām-i-zabānī.—A verbal contract—Zabānī mu'āhada.

2.—Sirf lafzōn se ta'alluq r. w.; mahz lafzī; nira' alfāz se muta'alliq.

A *verbal* dispute—Nizā'i-lafzī; takrūr jo mahz alfāz kī nisbat ho; bātoñ kā
3.—Lafzī; lafz-ba-lafz. [jhagrā.

A *verbal* translation—Tarjama-i-lafzī; tarjama jo lafz-ba-lafz ho.

Verbally, ad. 1.—Zabānī; tahrīrī nahīn.

2.—Lafz-ba-lafz; lafzī.

To translate *verbally*—Lafzī tarjama k.; lafz-ba-lafz tarjama k.

VERBATIM ad. (Lat.) Lafz-ba-lafz; unhiñ alfāz (lafzoñ) meñ.

To tell a story *verbatim* as another has related it—Jin lafzoñ meñ kisī ne koyī
bāt kahī ho unhiñ alfāz meñ us bāt ko phir kahū.

VERBATIM ET LITERATIM, (Lat.) Lafz-ba-lafz aur harf-ba-harf.

Verbiage, n. Bilā zarūrat bahut se lafzoñ kā isti'māl; alfāz kā fuzūl
isti'māl; alfāz kā behūda isti'māl.

Verbose, a. Jismeñ alfāz kasrat se hoñ; jo zarūrat se ziyāda alfāz isti'
māl karo; jismeñ bilā zarūrat bahut se alfāz hoñ; tūl; tūl-o-tawīl;
mutawwal; laffāz; ziyāda-go. [verbose argument—Tūl-o-tawīl bahu.

A *verbose* speaker—Jis shakhs ke kalām meñ laffāzī ho; fuzūl kalām k. w.—A
Verboseness, } n. Tūl-kalāmī; lafzoñ kā fuzūl isti'māl; jisqadar zarūrat
Verbosity, } ho usse ziyāda alfāz kā kām meñ lāuā; kalām hī tawā-
lat; laffāzī [harā; shādāb; tar-o-tāza; hariyālā.

Verdant, a. 1.—Chhote chhote darakhitoñ yā ghās se dhakā huā; sabz;
2.—Khām-pārā; kachehā; dunyā ke hālāt se wāqif nahīn; jo jald
dhokhā khā jāe (*Colloquial*).

Verdict, n. 1.—(*Law*). Kisī amr-i-wāqī' kī nisbat jo ahl-i-jūrī ke rū-ba-rū
tahqīqāt-o-tajwīz ke liye pesh ho 'adālat ke istifsār ke muta'alliq unkā
jawāb; jo bāt ahl-i-jūrī ke sāmue tahqīqāt-o-tajwīz ke liye pesh ho
uski nisbat unki rāe yā tajwīz.

2.—Faisala; tajwīz; rāe jo zāhir kī jāe.

Verdure, n. Sabza; sabzī; nabātāt kī tar-o-tāzagī; shādābī; hararī; harāpan.

Verge, n. Kanārā; lab; hāshiya; had; intihā.

Verge, v. i. 1.—Niche kī taraf jhuknā; kham h.; dhāl h. [chnā.

2.—Kanāre yā lab par h.; māl h.; ru'ū' h.; nazdik h.; qarīb pahuñ.

Verifiable, a. Tasdiq ke qābil; jiskī tasdiq ho-sake; jo subūt-i-nā-qābil-
i-tardīd se sābit ho-sake; jiskī tāyīd mu'qūl subūt se ho-sake.

Verification, n. Tasdiq k. yā h.; kisī shai kī asliyat yā sihhat kī tasdiq;
kisī shai kī sachāyī kā sābit k.; tasdiq; isbāt.

Verify, v. t. 1.—Kisī amr kī sihhat yā sudāqat ko sābit k.; kisī bāt kī
sachāyī sābit k.; tasdiq k.; tāyīd k. [sihhat ko sābit k.

2.—Tahqīqāt yā shahādāt i-jāiz ke zarī'e se kisī shai kī asliyat yā

Verily, ad. 1.—Sachmuch; fi-l-wāqī'; haqīqatan; haqīqat meñ; dar-
asl; lā-raib. [fi-aslihi; sachmuch; dar-asl.

2.—Baro tayaqqun ko sāth; nihāyat hī bharosā kar-ke; wāqī'i;

Verity, n. 1.—Asliyat; sachāyī; wāqī'iyat; kisī bayān wagaira kā wā-
qī'a ke mutābiq h. (usse mutābaqat r.).

2.—Sachchā bayān; sachchā 'aqīda.

Vernacular, a. Us mulk kā jahān kisī kī paidāish huyī ho; desī; mulkī;
watanī; kisī kī mulkī; kisī ke mulk kī. [zabān Hindi hai.

Hindī is our *vernacular* language—Hindī hamārī desī zabān hai; hamārī mulkī

Vernacular, n. Mulki yā desī zabān; kisī kī mādārī zabān. [ho).

Vernal, a. 1.—Bahār kā; bahārī; jo fasl-i-bahār meñ nikle (uge yā namūd

2.—Shabāb kā; jawānī kā; bahār-i-'umr kā. [hiū; chanchal.

Versatile, *a.* 1.—Jiskī rāo badlā kare; mutalawwin; mustaqil-mizāj na-

2.—Jo suhūlat ke sāth (āsānī se) ek shai se dūsī shai kī taraf phir jāo (rujū' ho-jāe); jisko naye kām meñ fauran lagī sakeñ; jise mukh-talif bātoñ kī taraf be-takalluf rujū' kar-sakeñ.

Versatileness, } *n.* 1.—Talawwin; tagaiyur-o-tabaddul par āmadagī; ba-
Versatility, } dal jāne kī salāhiyat r.

2.—Naye kāmōñ yā nayī bātoñ kī taraf suhūlat ke sāth tabī'at rujū' karne kī quwwat; jaulānī.

Versed, *a.* Tajribe tahsil yā mashq wagaira ke zari'e se wāqif yā māhir; mānūs; mashshāq; khūb wāqif; ba'khūbī āgāh; khūb jānūtā huā; āz-mūda-kār; tajriba-kār.

Versed in the details of business—Kār-o-bār ke juz-o-kul se wāqif.

Version, *n.* 1.—Tarjama k.; ek zabān kī 'ibārat kā dūsī zabān meñ lānā.

2.—Tarjama; 'ibārat jo ek zabān se dūsī zabān meñ lāyī jāe.

Vertiginous, *a.* 1.—Ghūmtā; gardish kartā; chakkar khātā. [āye.

2.—Jisko daurān-i-sar ho; jiskā sar ghūme (phire); jisko chakkar

Vertigo, *n.* Daurān-i-sar; ghumtā; ghumri; chakkar; bhaūnī.

Very, *a.* 1.—Asī; haqiqī; sachchā.

2.—Wuhī; wahī; thik wahī; 'ain.

In very deed—'Ain hālat-i-fī'l yā irtikāb-i-fī'l meñ; thik lām karto yā kām karne kī hālat meñ.—This is the very man we want—Yah wuhī shakhs hai jise

In these phrases, *very* is emphatical. [ham log chāhte haiñ.

Very, *ad.* Nihāyat; nihāyat hī; bahut; bahut hī; shiddat se; had se ziyāda; az had; az-bas; kuchh kam yā chhoṭā nahīñ; gāyat; gāyat darje kā. [daryā lā bahāw kuchh kam tez nahīñ hai.

The river flows very rapidly—Daryā nihāyat (nihāyat hi) tezi se bahat hai;

"Before participles, *very* is followed by *much*, or more rarely, by some nearly equivalent adverb; as, *very much* hurt; *very greatly* surprised; *very far* gone." Webster.

Vessel, *n.* 1.—Woh shai jismeñ koyī chiz rakkhī jāe; koyī shai jiskī petā khālī ho—jaise pīpā ketli butal pyāla rikābī wagaira; bartan;

2.—Jahāz; kashhtī; nāw. [zarf; bāsan.

3.—Rag; nas; shiryān. [pakhinī jāe; libās; poshāk; jāma.

Vest, *n.* 1.—Kapṛā (libās) jisse jism kī poshish ho; poshāk jo ūpar se

2.—Poshish jo kisī shai par ūpar se parē. [pahinte haiñ.

3.—Futāhī kī qism kā be āstin kī kapṛā jo koṭ (coat) ke tale mard

"In England, the original word *waistcoat* is always used for the garment worn immediately under a coat." Webster.

Vest, *v. t.* 1.—Kapṛā pahinānī; poshāk pahinānā; libās pahinānā; mal-būs k.; chhipnā; dhānknā; khūb gher d.

2.—Denā; 'atā k.; tafwiz k.; sipurd k.

Followed by *with*.

3.—(Law) Qabza d.; kisī shai ke tasarruf-i-fī-l-hāl yā āyinda kā mustaqil istihqāq d. jiskā nafāz fauran ho.

Vest, *v. t.* Milnā; pahuñchnā; qāim yā nāfiz h.

Upon the death of the ancestor, the estate, or the right to the estate, vests in the heir at law—Mūris kī wafāt par tarka yā uskā istihqāq wāris-i-qanūni ko pahuñchtā hai.

Vested, p. a. Mustahkam; mustaqil; mulhtamilu-l-wuqū' yā mu'attal na-hiṇ; aisā nahīn ki uskā nafāz kisī dūsrī bāt par mauqūf yā rukā huā ho.
Vested rights—Mustaqil huqūq; aise huqūq jukā nafāz kisī amr ke wuqū' par munbasir yā mauqūf na ho.

Vestige, n. Pair kā nishān jo zamīn par rah jāe; naqsh-i-pā; nishān yā nishānī; 'alāmat; us shai kī khafif nishānī jo ab bāqī yā qāim na ho; bāqī-baqāyā; chihānī; patā yā khafif sā patā; us shai kā baqīyā hissa jise guzre (talaf yā zāil huye) muddat huyī

Vestment, n. Poshāk; libās; jāma; pahinne kā koyī kaprā.

Vesture, n. See *supra*.

Veteran, a. Kisī shai khusūsan sipahgarī ke kāmon meṇ purānā mash-shāq; baṛā tajriba-kār; nihāyat kār-āzmūda; pukhta; pakkā.

Veteran, n. Kisī kām yā fan khusūsan laṛāyī ke kāmon meṇ bahut dinon kā mashshāq shakhs; aisā shakhs jo kisī mulāzamat (naukarī yā khidmat) meṇ burihā ho-gayā ho; kār-āzmūda shakhs; purānā sipahī.

Veto, n. 1.—Hākim-āna imtinā'; khusūsan woh ikhtiyār jo kisī aise musawwada-i-qānūn kī nā-manzūrī kā bādshāh yā majma'-i-wāzi'nū-i-qawānīn ke mīr-majlis wagaira ko hāsil ho jiskī mauzūrī us majme' ke dūsrē arākin kī jāuib se ho-chukī ho; us ikhtiyār kā nafāz.

2.—Kisī qisim kī hākimāna māmāna'at; imtinā'. [nafāz rok d.

Veto, v. t. Kisī musawwada-i-qānūn ko nā-manzūr kar-ke us qānūn kā

Vex, v. t. 1.—Khafif khafif ishti'āl kī bāton se gussa dilānā; chhernā; tang k.; diq k.; izā pahuūchānā; hairān k.; ranj dilānā; taklīf d.; kurhānā; khijhānā; satāna; dukh d. [futūr dālnā.

2.—Pareshān k.; be-chain k.; be qarār k.; sukūn yā qarār meṇ
Vexed question—Woh tahqiqāt jiskī tawālāt se log tang ā-gaye hon yā jismeṇ nihāyat isṛār ke sāth bahs huyī ho; woh bahs (amr-i-nizā'i) jiskā faisala mushkil ho aur jismeṇ bahut kuchh mubāhala ho.

Vexation, n. 1.—Chhernā yā chherā jānā; ranjish; taklīf: be-qarārī; be-zārī; āzurdagī; musibat; izā; azīyat.

2.—Woh shai jisse taklīf ho; woh shai jiskī wajh se ārām na mile.

3.—Qānūnī kār-rawāyī ke zarī'e se taklīf-dihī; 'adāwatī nālīsh ke zarī'e se taklīf-dihī (tang yā diq k.) khwāh hairānī.

Vexatious, a. 1.—Ranj d. w.; ranj-dih; jisse dil ko ranjish ho; taklīf-dih; jo chher chhār kiyā kare; āzūr-dih; mūzī; jisse dil ko be-qarārī

2.—Musibat meṇ dālnē w.; tang k. w.; āfat-nāk. [(pareshānī) ho.

3.—Ranjish taklīf yā be-qarārī se bharā hū; musibat-nāk.

Vexatious suit—(Law) Nālīsh jo taklīf dihi kī garaz se khwāh bilā-wajh kī-jāe; dā'wā jo izārasānī yā taklīf-dihī kī nazar se kiyā jāye; nālīsh jo sirf tang karne kī niyat se dāir kī jāe.

Vexatiously, ad. Aisī tarah se ki baṛī taklīf yā be-qarārī ho; taklīf yā ranj dene kī garaz se; izā pahuūchāne ke manshā se.

Via, n. (Lat.) Rāh; rāsta; sarāk.

Via, ad. Rāh se; rāste se; kahīn se hote yā ho-kar (*Colloquial*).

Via Mirzāpūr—Mirzāpūr kī rāh se; Mirzāpūr ho-kar (wahān se hote).

Viand, n. Khāne kī chīz; khāne kā sāmān; gizā; khānā; bhojan; āhār.

Used chiefly in the plural.

Vibrate, v. i. 1.—Idhar-udhar harakat k.; jhūlnā; jhūmnā; hīlnā; dōlnā.

2.—Thartharānā; āwāz paidā k.

- 3.—Ek hālat se dūsri hālat meñ h.; ek bāt par qāim na rahnā; mutazalzal h.; ḍiguā; ḍagdagānā.
- Vibrate**, *v. t.* 1.—Chamkānā; hilānā; jhulānā; laplapānā.
- 2.—Idhar-udhar harakat kar-ke batānā; kañpkañpānā; tharrānā.
- Vibration**, *n.* Thartharānā; thartharā; āge-pēhhe jald jald harakat k.; jhumāw; ḍulāw; kañpkañpī; gharī ke langar kī sī chāl.
- Vibratory**, *a.* Jhūmtā huā; jhūltā huā; hara. at-i-shāqūlī d. w.; gharī ke langar kī tarah idhar-udhar hilāne w. [meñ diyā gayā ho.
- Vicarious**, *a.* 1.—'Iwaz kā; nāib kā; qāim-maqām kā; jo dūse kī 'iwaz 2.—Dūse kī taraf se yā uski' iwaz meñ kām k. w.; dūse ke qāim-maqām kī tarah kām ('amal) k. w. [badal ke qāim kiyā jāe.
- 3.—Jo dūse kī jagah par kiya yā bar-dāst kiya jāe; jo ba-taur
- Vice**, *n.* 1.—Naqs; 'aib; khāmī; dāg; dhabhā; khoṭāyī.
- 2.—Badi; burāyī; bad-kārī; bad-filī; khabāsat; kharābī; sharārat.
- Vice**, *n.* Jab yah lafz kisi aise dūse lafz ke mā-qabī rakkhā jātā hai jo kisi shakhs par dalālat kare to usse yah zāhir hotā hai ki woh shakhs kisi-kā qāim-maqām hai yā darj-i-dawam kā rutba khwāh ikhtiyār.
- VICE**, *prep* Jagah par; 'iwaz meñ; ba-jāe; ba-'iwaz. [yār rakhtā hai.
- Vice-president**, *n.* Nāib mir-majlis; woh afsar jo kisi majma' ke sadr-anjuman kā nāib ho. [s-saltanat kā.
- Viceregal**, *a.* Nāib-i-saltanat yā nayābat-i-saltanat se muta'alliq; nāibu-Viceroy, *n.* Kisi bādshāhat yā mulk kā hākim jo ikhtiyārāt-i-shāhī ke sāth ba-taur bādshāh ke qāim-maqām ke usko nām se hukm-rānī kare; nāibu-saltanat; qāim-maqām-i-shāhī; sūba-dār; nawwāb.
- Viceroyalty**, } *n.* Qāim-maqām-i-shāhī kā rutba mausab ikhtiyār yā 'ulāqa
- Viceroyship**, } -i hukūmat
- VICE VERSA** (*Lat.*) Jab kī 'ibarat yā kaifiyat ko maqlūb kar-deñ (ulaṭ deñ); uskā ultā; zidd-i-ān. [jawār; paṛos; ās-pās.
- Vicinity**, *n.* Nazdik yā ās-pas kī jagah khwāh jagahēñ; jawār; qurb-o-Vicinity, *n.* 1.—Qurb; nazdikī; dūr par nā h.
- 2.—Qurb; ās-pās; paṛos. [kī jagahēñ.
- 3.—Hawālī; gird-nawāh; ird-gird; atrāf; atrāf-o-jawānīb; nazdik
- Vicious**, *a.* 1.—Nāqis; pūrā yā kāmīl nahīñ; jismeñ koyī naqs yā 'aib ho; khoṭā; 'aib-dār. [zabūn; fāsid; khoṭā.
- 2.—Burā; bad; kharāb; jiske usūl yā tarīq kharāb hoñ; qabīh;
- 3.—Jo sāl na ho; ganda; kharāb; nāqis; nā-pāk; burā; sihlāt ke liye
- 4.—Asli nahīñ; khālīs nahīñ; jismeñ āmezish (milāwat) ho. [muzir.
- 5.—Munhzor; sar kash; jo sharārat yā naṭkhaṭī kiya kare; jo khūb hilā na ho.
- Viciously**, *ad.* Badi se; burāyī se; khoṭāyī se; sachāyī neki safāyī yā munāsabat ke khilāf; 'aib ke sāth; naqs ke sāth; ba-tarz-i-fāsid; durus-tī ke sāth nahīñ.
- Viciousness**, *n.* Badi; khabāsat; burāyī; bad-filī; bad-kārī; sharārat; 'aibī yā nāqis h.; fisq-o-fujūr meñ rahnā; fāsiq-o-fājir h.; gunah gūnā.
- Vicissitude**, *n.* 1.—Tabā'lala jo silsilo ke sāth ho; ek shai ko ba'd dūsri shai kā barābar h. yā zuhūr meñ ānā.
- 2.—Tabādala; inqilāb; gardish; herpher; tagaiyur-o-tabaddul jaisā insān ke kāmōñ yā mo'āmalāt meñ.

Victim, n. 1.—Jitā jān-dār jo kisi dewta ko khwāh kisi mazhabī rasm ke anjām meñ bal charhāyā jāe; qurbānī; bal; balidān (*corruptly* baldān); sadqa.

2.—Woh shakhs jiskī jān kisi shai kī pairawī yā kisi ihtizāz-i-naf-sānī meñ jāe; jo shai kisi chiz kī pairawī waguira meñ talaf ho-jāe.

3.—Woh shakhs yā jān-dār jisko dūsrā shakhs yā jān-dār halāk kar-dāle yā zarar-i-shadīd pahunchāye; maqtūl; mazlūm; āfat-rasīda.

4.—Jo shakhs kisi ke dām-i-fureb meñ par yā phānī jāe; jo dhokhā khā jāe; jo dhokhe meñ ā-jāe (mugīlata khā jāe); asāmī; said; shī-kār; chiriyā (*Colloquial*).

Victimize, v. t. Qurbān k.; tasadduq k.; bal d.; halāk k.; barbād k.; asāmī banānā; hajāmat k.; sar mūdnā (*Colloquial*).

Victor, n. Jiskī jīt laṛāyī meñ ho; jo kisi qism ke jhagṛe meñ dūstre par gālib āye; jo jang meñ fath pāye; fath-mand; firoz-mand; jo laṛāyī
 ॥ Often followed by *at*. [meñ dushman ko shikast de.

॥ "We apply *conqueror* to one who subdues countries, kingdoms, or nations; but we use *victor* when we speak of *one* who overcomes a particular enemy, or in a particular battle." *Webster*.

Victorious, a. 1.—Fath-mand; firoz-mand; jiskī jīt laṛāyī meñ ho; jis-ne jang meñ fath pāyī ho; jo dushman par gālib āyā ho; jisne dushman ko maglūb kiya ho; zafar-yāb; fath-masīb; jītā (laṛāyī jītā) huā.

2.—Fath-yābī kī; fath kā; jīt kā; jab jīt ho.

3.—Jisse izhār-i-fath ho; jo fath-mandī par dalālat kare.

Victoriously, ad. Fath-mandī ke sāth; jīt ke sāth; muzaffar-o-mansūr; firoz-mandī se.

Victory, n. Laṛāyī meñ dushman kī shikast; jhagṛe meñ mukhālīf kī hār; jang nizā' yā takār meñ galaba pānā (gālib ānā); fath; zafar; nusrat; galaba; jīt; jāi. [chānā; rasad d.; rasad-rasānī k.

Victual, v. t. Khāne-pine kī chīzeñ baham pahunchānā; rasad pahunchānā.

Victuals, n. Insān ke khāne kī gīzā; woh shai jisse insān kī zindagī qāim rahe; khānā; khurāk; khāne-pine kī chīzeñ; ashyā-i-akl-o-shurb.

॥ This word is never applied to that on which beasts or birds feed and is chiefly used to denote food for men when cooked or prepared

VIDE, (Lat.) Dekho; mulāhaza karo. [for the table." *Webster*.

॥ "Used to direct attention to something." *Webster*.

VIDELICET, ad. Yā'nī.

॥ Often abbreviated to *viz.*

Vie, v. i. Dūstre se barh jāne kī koshish k.; dūstre ke muqābale meñ uspar tarjih (fauqiyat) le-jāne kī koshish k.; ham-sarī (barābari) kā da'wā k.; muqābala k.; dekhā-dekht k.

View, v. t. 1.—Tawajjuh ke sāth dekhnā; jāñch karne kī garaz se dekh-nā; dekhnā; mushāhada k.; āñkh se jāñchnā (dekhnā-bhāluā); mulāhaza k.; dhūndhnā. [khayāl k.; gaur k.

2.—'Aql se dekhnā; 'aql se tajwīz k.; sochnā; sochnā-bichārnā; View the subject in all its aspects—Is yā us bāt khwāh mazmūn ke har ek pahlu par gaur karo.

॥ "View differs from *look*, *see*, and *behold*, in expressing more particular or continued attention to the thing which is the object of sight." *Webster*.

View, n. 1.—Nazar; nigāh; āukh se dekhnā; mulāhaza; mushāhada.

2.—Tajwīz; gaur; k̄hayāl; soch-bichār; 'aql yā samajh se bāton kī tahqīqāt. [wāqī'āt kī munāsib tajwiz.]

A just view of the arguments or facts in a case—Kisi mu'āmale meṁ dālāil yā

3.—Nazar (āukh) kī pahunch (rasāyī); jahān tak āge (sāmue) dekh pare; madd-i-nazar; nigāh kī had.

To be in view—Sāmne dekh paṛnā; nazar (āukh) ke sāmne h; madd-i-nazar

h.—Within one's view—Jahān tak kisi kī nazar daṛo (pahunchē) usī ke andar; kisi kī nazar ke bāhar nahīn.

4.—Jo kuchh dekh pare; kaifiyat jo dekhne wāle ko ma'lūm de; jo kuchh kaifiyat dil par khule (dil ko ma'lūm ho).

5.—Naqsha; k̄hāka.

[dekhne yā samajhne kā dhang.]

6.—Rīe; tajwiz; k̄hayāl; samajhne kā tariq; kisi shai ke 'aql se

7.—Manshā; niyat; maqsad; irāda; na'fe kī ummed; matlab; garaz;

8.—Sūrat; shakl. [mudda'ā.]

Vigilance, n. Bedārī; k̄habar-dārī; j̄gte rahnā; hoshyārī; nigrānī; nigah-bānī; chāukasī; chiron taraf dekhne rahnā; ihtiyāt; hifāzat.

Vigilant, a. K̄hatre kī kaifiyat ke daryāft karne aur usse bachne meṁ mutawajjih; jo hifāzat ke band-o-bast meṁ dil lagāye; bedār; hoshyār; nigrān; chāukas; chāukannā; chārzarb; jo āge-pichhe kā k̄hayāl rakkhe; mutanabbih.

Vigilantly, ad. Hoshyārī se; k̄habar-dārī se; be-dārī se; chāukasī se.

Vigour, n. 1.—Quwwat-i-jismānī; badan kī zor; tāqat; bal.

2.—Zihni quwwat; 'aql kā zor.

3.—Haiwānāt yā nabātāt kī quwwat; zor; bal.

4.—Tāqat; zor; bal; asar paidā karne kī salāhiyat.

Vigorous, a. 1.—Tāqat-wār; tāqat-dār; qawī; mazbūt; zor-āwar; jise quwwat-i-jismānī k̄hūb ho; zabar-dust; shah-zor; tawāuā; balawān; balī.

2.—Jisse zihni yā jismānī quwwat kā izhār ho; jismeṁ zihni yā jismānī quwwat sarf ho; qawī; mazbūt; saḳht; shadid; baṛī.

Vigorously, ad. Mazbūtī se; zor se; baṛī tāqat ke sāth; shah-zorī se; baṛī musta'idi se; baṛī koshish ke sāth.

Vile, a. 1.—Haqir; zalil; k̄hwār; nā-kāra; nā-chīz; be-qadr.

2.—Kamīna; pāji; sharir; bad-zāt; fajir; fāsiq; K̄hudā aur achchhe logon kī nazaron meṁ haqir; gunah-gār; bad; k̄harāb; nā-bakār; najis; nīch. [kī uadāmat ho (sharm āye).]

Vilely, ad. 1.—Zillat ke sāth; kamīnagī se; nīchoṁ kī tarah; aisi tarah

2.—Buz-dili ke sāth; nā-mardi se; ḍar-kar; past-himmatī se.

Vileness, n. 1.—Kamīnagī; zillat; siffā-pan. [gāyat darje kī k̄harābī.]

2.—Badī; burāyī; gunah-gārī kī wajh se zillat yā k̄hwārī; nā-bakārī;

Vilify, v. t. Bad-nām k.; buhtān lagā-kar logon kī nazaron meṁ zalil karne kī koshish k.; kalauk lagānā; lim lagānā; 'aib lagānā; zalil yā k̄hafif k.

Village, n. Gāūw; diḥ; diha (pl. dihāt yā dihāt); mauza'; rūstā. [tāyī.]

Villager, n. Gāūw kā rahne w.; gaūwār; dihātī; dihqānī; dihqān; rūst-

Villain, n. Bad-zāt shakhs; nihāyat hī k̄harāb shakhs jise sangin jarām kiye hon yā jo uuko kar-saktā ho; jo jān-būjh-kar lucheḥpan kare; jo 'amdan bad-zātī kare; aisi shakhs jo dida-o-dānista bad-ma'āshī kare; lucheḥā; gundā; bad-ma'āshī.

Villainous, *a.* 1.—Luchhe sā; zalil; kamīna; kharāb; rizāla; bad-kirdār.

2.—Jo barī bad-kirdārī kā natija ho; nihāyat hī zabūn yā kharāb; gāyat darje kā qabīh (kharāb).

3.—Sharārat se bharā huā; zillat yā kamīnagī se bharā huā.

Villainy, *n.* 1.—Barī bad-zāti; barī sharārat; pājipan; khabāsat; barī burāyī. [kharāb] fi'l.

2.—Jurm; bad-zāti kī fi'l; luchchāpan; nihāyat hī qabīh (burā yā

Written also *Villany*.

Vincible, *a.* Maglūb hone (kiye jāne) ke lāiq; jisko sar kar-sakeñ; jisko zer yā zer-dast kar-sakeñ; jispar gūlib ā-sakeñ; jisko jit sakeñ.

Vinculum, *n.* Gāñth; girah; 'aqd.

Vindicate, *v. t.* 1.—Kām-yābī ke sāth bachānā; wājib yā jāiz thahrānā; kisi shai kā wujūb yā jawāz sābit k.; sābit k.; qāim k.

2.—Inkār yā 'uzr ke muqābale meñ sachchā yā sahīh thahrānā;

3.—Lar-kar yā dūsri sabil se bachānā. [wājib thahrānā; sābit k.

Vindication, *n.* Hifāzat k.; muhāfazat; bachāw; bū-wasf inkār ke wājib sābit k. yā thahrānā; tāyīd; subūt; isbāt; subūt yā 'amal-i-qānūnī ke zari'e se sābit k.; larāyī wagūra khwāh dūsri sabil se muhāfazat.

Vindictory, *a.* 1.—Jisse kisi shai kā wujūb sābit ho; jisse koyī shai jāiz yā wājib thahre.

2.—Sazā-d. w.; ta'zirī; jiske zari'e se intiqām (badlā) liyā jāe.

Vindictive, *a.* Intiqām kā 'ādī; jo humesha badlā liyā kare; kīna-war; kīne se bharā huā; bugzī. [man.

Vindictively, *ad.* Badlā lene ke tariq par; badlā lene kī rāh se; intiqā-vindictiveness, *n.* Kīne se bhari huyī tabī'at; bugz; kīnawarī.

Violable, *a.* Jisko tor sakeñ; jo torā jā sake; jo shikast ho-sake; qābil-i-infisākh; jismeñ sadma yā zarar pahuñch sake; jismeñ futūr par sake.

Violate, *v. t.* 1.—Bigārnā; kharāb k.; sadma yā zarar pahuñchānā; futūr dālnā; khalal dālnā.

2.—Shikast k.; khilāf k.; khilāf-warzī k.; faskh k.; sakhti ke sāth mitā d.; tor dālnā; na mānnā; nā-pāk k.; ālūda k.; ganda k.

3.—Bikr-shikanī k.; hurmat l.; chīrā tornā; zinā-bi-l-jabr k.; kharāb kar dālnā; be-'ismatī k.; 'ismat meñ khalal dālnā.

Violation, *n.* 1.—Takhallul; khalal-andāzī; naqz; intiqāz; futūr dālnā.

2.—Inhirāf; shikastagī; khilāf-warzī; na mānnā; khilāf kārrawāyī yā 'amal k.; naqz; 'adam-i-ifā.

A violation of law—Qānūn kī khilāf-warzī; hukm-i-qānūn se inhirāf (uskā na mānnā)—A violation of covenants—Mu'āhadeñ kī khilāf-warzī (unukā purā na k. yā unke khilāf k.); 'ahd-shikanī.

3.—Mutabarrak chizon kī tahqīr; nā-pākī; be-tauqīrī; adab na mūn-

4.—Zinā-bi-l-jabr; izāla-i-bikārat; bikr-shikanī; be-'ismatī. [nā.

Violator, *n.* 1.—Khalal dālne w.; futūr dālne w.; pareshānī paidā k. w.

2.—Torne w.; shikast k. w. (shikan in composition); inhirāf k. w.; khilāf-warzī k. w.

3.—Nā-pāk k. w.; be-adabī se pesh āne w.; najis yā ganda k. w.

4.—Zinā-bi-l-jabr k. w.; bigārne yā kharāb k. w.; bikr-shikan; be-hurmat k. w.

Violence, *n.* 1.—Shiddat; sakhti; zor; bal; tezi; tundī; sadma.

2.—Jazba; josh-o-kharosh; josh-i-tabī'at; khayāl kā josh; tezi.

3.—Sina-zorī; jaur-o-zulm; jabr; ta'addī; zabar-dastī; ziyādatī; zulm; sitam; jāfā-kārī; mārpiṭ; dhīngā-dhīngī; har tarah ke jarām; To do violence to a person—Kisi par jabr yā mār-piṭ k. [hamla; zad-o-kob.

4.—Shiddat; zor; sakhti—jaise kisi bimāri ki.

5.—Khilāf-warzī; 'adam-mutāba'at; na mānūnā; inhirāf.

Offer no violence to the laws—Qawānin ki khilāf-warzī na karo (unse inhirāf na karo ya'nī unko māno, unpar 'amal karo).

6.—Zinā-bi-l-jabr; bīkr-shikanī; bākira 'aurat kā kharāb kar dālnā. To do violence on—Hamla k.; mār dālnā.—To do violence to—Jabr k.; khalal

yā futūr dālnā; zarar pahunchānā.

Violent, a. 1.—Sakht; shadīd; tuud; tez; jismenī baṛā zor-o shor ho; jo baṛe zor se chale bahe yā rawān ho; gīzab-nāk; zor kā; shiddat-kā.

2.—Jo qānun yā istihqāq ke khilāf ho; jismenī nā-munāsib yā nā-jāiz tarīq par sakhti kī-jāe; jismenī jaur-o-zulm ho; jismenī mārpiṭ (zad-o-kob) yā hamla ho.

A violent attack—Hamla-i-shadīd; mārpiṭ ke sāth hamla.

3.—Jo jabr se paidā ho (natīja-i-jabr ho); jo ḡaz-khūd (āp-hī-āp) paidā na ho; gair-i-tabi'i; gair-ma'mūlī. [piṭ waghira se sadme se ho.

A violent death—Maut jiskā wuqū' khud-ba-khud (āp hī āp) na ho; maut jo mār-

4.—Sakht; shadīd; tuud; tuud-mizāj.

5.—Shiddat kā; ḡayat darje kā; nihāyat.

6.—Jo irāda kar-ke na kiya jāe; jo jabriya karāyā jāe.

Violent presumption,—(Law) Kisi bat kā qiyās jo uske muta'alliq hālāt ke subūt se paidā ho; qiyās-i-ḡalīb yā qawī.

Violently, ad. Zor se; shiddat se; tuudi se; tezi se; jabr se; jabriya; ba-jabr; ba-zor. [doshiza; kunāri; kunāri.

Virgin, n. 'Aurat jo mard ke sāth ham-bistar na hui ho; bākira;

Virginity, n. Doshizagi; bīkr; bīkārāt; kunārpan.

Virile, a. 1.—Mard kā; nariina; jins-i-zukūr se muta'alliq.

2.—Mardāna.

Opposed to *puerile* or *feminine*.

Virility, n. 1.—Mardānagi; bālīg mard ki hālāt.

2.—Taulīd ki quwwat; rujūliyat; mardī; mardānagi.

Virtual, a. Zimnī; ma'nawī; wāqī'i nahīn.

The virtual presence of a man in his agent or substitute—Apne kār-pardāz yā qāim-maqām ke zarī'e se kisi kā zimnan maujūd nahīn (wāqī'i nahīn).

Virtually, ad. Zimnam; ma'nān; sirf asar yā natīje ke zarī'e se; kisi farzī yā qiyāsī asar ke zarī'e se; kisi dūsri shai ki wasātat (uske zarī'e) se.

Virtue, n. 1.—Kisi khās natīje ke paidā karne ki quwwat yā salāhiyat; quwwat; zor; tāsir; asar; hukm.

2.—Nekī; farāiz kā anjām aur badī se ihtirāz; bhalāyī.

3.—Koyī khās qism ki 'umdaḡi khūbī yā sifat.

In or by virtue of—Kisi shai ke zor se; kisi chiz ki tāsir yā asar se; kisi chiz ke zarī'e yā hukm se; ba-zarī'n; ba-mūjib; az-rūe; us ihtiyār se jo kisi shai ke rūt se hasil ho.

Virtuous, a. 1.—Nek; sālih; 'umda; achchhī; be-'aib; niko-kār; nek-khaslat; nek-kirdār; dharmī; pāk-bāz; dīn-dār.

2.—Pāk-dāman; bā-'ismat; pākiza; pārsā.

Applied to women.

Virtuously, ad. Nekī se; nek-bakhti se; khūlī se; dīn-dārī se; dharm se; jaisā-chāhiye yā jaisā farz ho usike mutābiq.

Virulence, } n. 1.—Chaṭpaṭ yā fauran nuqsān pahunichāne kī sifāt;
Virulency, } nuqsān-rasūnī meñ tezī; tozī; burā natīja paidā karne kī
 quwwat; zahrilāpan; sammīyat.

2.—Mizāj kī tezī; sakht shiddat; baṛī sakhtī; baṛī hī khabāsāt;
 khatāyī; nihāyat karūāpan yā khotāpan.

Virulent, a. 1.—Nihāyat zahrilā; jismeñ baṛī sammīyat ho; nuqsān
 pahunichāne meñ bahut hī tez; qātil. [huā; khatāyī se bharā huā.

2.—Jismeñ sakht khusūmat ho; khabāsāt bugz yā burāyī se bharā
Visage, n. Chihra bashra yā chitwan; rū; muñh; manzar.

“Chiefly applied to human beings.” Webster.

Viscid, a. Lasilā; chipchipā; las-dār; jo chipak yā chimat jāe; las-dār;

Viscous, a. Same as Viscid. [In’āb-dār.

Visible, a. 1.—Jo ānkh se dekh paṛe; jo nazar paṛe; jisko dekh sakeñ;
 jo sāmne (madd-i-nazar) ho.

2.—Zāhir; numāyān; ā-hkārā; namūdār.

Visibleness, n. Dekh paṛnā; namūdār h.; zāhir yā numāyān h.

Visibly, ad. Aisi tarah kī nazar āye (dekh paṛe); aise dhang se kī ānkh
 ko dekh paṛe; sāf-sāf; zāhir meñ; numāyān tarīq par.

Vision, n. 1.—Khārijī chizōñ ko dekhnā; wāqī’i dīd; sachmuch dekhnā.

2.—Dekhne kī quwwat; quwwat-i-bāsira; basārat; bināyī; nigāh;
 nazar; jot. [āye; dīd.

3.—Jo kuchh dekh paṛe; jo shai nazar āye; jo chīz dekhne meñ

4.—Jo kuchh ānkh se nahīn balki khayāl meñ dekh paṛe; sāya;
 sūrat-i-wahmī; khayālī sūrat. [khayāl; wahm; lahar; tarang.

5.—Khayālī shai; jis shai kā wujūd maliz khayāl meñ ho; khwāb-o-

Visionary, a. 1.—Jo khayālāt meñ mubtalā rahe; jiske khayāl meñ
 tarah tarah kī bāteñ paidā huī karon; khayāl-parast; jo-behūda
 khayālāt meñ paṛā rahe; wahmī.

2.—Jiskā wujūd maliz khayāl meñ ho; aslī yā haqīqī nahīn; qiyāsī;
 khayālī; be-asl; be-bunyād; be-sar-pair-kā (be-sar-o-pā). [futūr ho.

Visionary, n. 1.—Jiske khayālāt pure-shān raheñ; jiske khayālāt meñ
 2.—Jo nise mansūbe kiya kare jinkā anjām mumkin na ho; jisko nisl
 bāt meñ kām-yābī hī ummed ho jo dūstroñ ke nazdik behūda ma’lūm
 ho; khayāl-parast. [mulāqāt ke liye ānā-jānā.

Visit, v. t. 1.—Dekhne ke liye ānā yā jānā; milne ko jānā yā ānā;

2.—Mulāhaze jānch yā kī-i kharābī wagaira ke raf karne ke liye
 jānā yā ānā; kalīf jā-kar kī shai ko dekhnā mulāhaza yā jūch-partāl
 k.; dekhnā-bhūlnā; mu’ayana k.; mulāhaza k.

3.—Sazā jazā yā ajr i-nek wagaira ke deno ke liye nāzil h.; nechehā
 yā burā badle ke liye ānā (nāzil h.); kisi ke sāmne ānā; kisi kī nisbat
 tajwīz k. [milne ke liye jāyā k.; dūstroñ se mulāqāt ko jānā.

Visit, v. i. Sāhib-salāmat qūim r.; sāhib salāmat kiya k.; dūstroñ se

Visit, n. 1.—Dūstro se milne ke liye jānā; kisi kī mulāqāt ke liye uske
 ghar jānā; mulāqāt; mulāzamat; ziyārat; bheñ; ‘ayādat; bīmūr-pursī.

2.—Kisi maqām par uske dekhne ke liye jānā; gusht; sair; mulāhaza;
 qū’ide kā mulāhaza; apne mansab ke rū se kisi jagah ko mulāhaze
 ke liye jānā. [koyī waqtan-fa-waqtan kiya kare.

Visitable, a. Jiskā mulāhaza yā mu’ayana huā kare; jiskā mulāhaza

Visitant, n. Jo mulāqāt ke liye jāe; jo dūsre se milne ko jāye yā āye; jo kisī dost ke makān par bataur mihmān ke rahe.

Visitation, n. 1.—Mulāhaza; mu'āyana.

2.—Gazab-i-Ilāhī; qahr-i-Ilāhī; balī; āfat; musibat; qahr.

Visiting, p. a. Kisī maqām par jā-kar uske mulāhaza yā mu'āyana karne kā mujāz. [ke liye āye yā jāye; mulāqātī; milne w.; bheūt k. w.]

Visitor, n. 1.—Jo kisī se milne jāe; jo kisī se dostāna yā rasmi mulāqāt

2.—Woh afsar yā shakhs jisko is bīt kā ikhtiyār diyā gayā ho ki woh kisī maqām par jā-kar yah dekhā kare ki āyā qānūn aur qā'ide khwāh un shartein ki waqī'ī ta'mīl hotī hai yā nahīn jo kisī kār-khāne ke bānī ne qāim kiin ho; mulāhaza k. w.; mu'āyana k. w.

Visitorial, a. Us shakhs se muta'alliq jisko qānūn yā qā'ide ke rū se kisī jagah ke mulāhaze yā uski nigrānī kā ikhtiyār ho; mulāhaza karne wāle afsar kā yā usse muta'alliq.

Visual, a. Basārat se muta'alliq; jo dekhne mein kām āye; jiske zarī'e se dekhen. [nabātātī.]

Vital, a. 1.—Zindagī (hayāt) se muta'alliq 'ām isse ki haiwānī ho yā

2.—Jo zindagī mein mu'īn ho; jiske begair zindagī (hayāt yā jān) qāim na rah sake; jīne ke liye zarūr; jān-bakhs; hayāt-bakhs.

3.—Jismen jān ho; jān-dār; zinda; jītā.

4.—Jis jagah jān ho; jispar zindagī kā madār ho; jispar zindagī munhasir yā mauqūf ho. [lābudī; nāguzir.]

5.—Nihāyat zarūrī; nihāyat aham; nihāyat kār-āmad; lābud yā

Vitality, n. Quwwat-i-haiwānī; jān; jān-dārī; hayāt; rūh; prān.

Vitalize, v. t. Zinda k.; jān dālū; zindagī bakhsuā; rūh dālū.

Vitally, ad. 1.—Aisi tarah ki jān par jāe; jān-bakhsī ke taur par.

2.—Fi-aslihi; dar-haqīqat; haqīqatan. [zindagī] mauqūf ho.

Vitals, n. 1.—Haiwānāt ke jism ke woh hisse jinpar unkā jīnā (unki 2.—Jān; zindagī; kisī shai kā woh hissa jo uske qāim khwāh sabih-o-sulīm rahne ke liye zarūr ho. [asliyat mein futūr dāl d.]

Vitiate, v. t. 1.—Nāqis kar-d; kharāb kar-d.; bigār d.; kisī shai kī

2.—Kisī ke asar ko bi-l-kul yā kisīqadar kho d.; bātil kar d.; rad kar-d; ka-l-'adam kar-d.; sāqit kar-d.; zāil kar-d.; kisī wasiqe yā mu'āmule ke jawāz ko sāqit kar-d.

Vitiation, n.—Kharāb k. yā h.; kharābī; bigārnā yā bigārnā; barbādī; fāsīd k. yā h. [rahne na d.]

2.—Butlān; vā-jawāzī; rad yā mansūkh kar d.; nafāz ke qābil

Vituperate, v. t. Naqs nikālū; 'aib nikālū; la'nat-malāmat k.; jbirkiyān d.; bahut gāliyān d.; sar-zanish k.; āre hāthoū l.; ilzām d. yā lagānā.

Vituperation, n. Ilzām; sar-zanish; la'nat-malāmat; kulauk; jbirki.

Vivacious, a. Zinda-dil; shigufta-khātir; bashshāsh; tez; chālāk; dil-chālāk; dil-shād.

Vivaciousness, } n. Zinda-dilī; bashshāshat; shigufta-khātirī; dil kī tezi

Vivacity, } yā chālākī; chustī; phurtī.

VIVĀ VOCE, (Lat.) Zabānī; lisānī; likh-kar (tahrirī) nahīn.

Vivid, a. 1.—Shoḡh; chaḡkilā; chamkilā; khultā; bhabhukā; tez; shigufta; tar-o-tāza; aslī; sachchā.

2.—Zinda-dil; bashshāsh; shād; shoḡh.

- Vividly**, *ad.* 1.—Zinda-dilī se; aisī tarah par ki goyā jān parī ho; maz-
2.—Shokhī se; chatkilepan se. [būti se.
3.—Aisī tarah ki dil par khūb raushan ho-jāe (khul jāe).
Vividness, *n.* Shokhī; jān yā jān-dārī; zinda-dilī; tezī; āb-dārī; chaṭak;
Vocabulary, *n.* Farhang; lugat; kosḥ. [chamak.
Vocal, *a.* 1.—Jise awāz ho; āwāz-dār; jise bolne kī quwwat dī-gayī ho.
2.—Jo āwāz ke zarī'e se paidā ho; jo āwāz se nikle; sautī; jo gale
Vocal music—Gānā; nagma-sarūyī.—*Instrumental music*—Bāja. [se nikle.
Vocally, *ad.* 1.—Āwāz se; bol-kar; aisī āwāz se ki sun parē.
2.—Zabānī; lisānī; alfāz ke zarī'e se; alfāz se; lafzan.
Vocation, *n.* Peshā; shuḡl; kām; rozgār; koyī khās kām; byāpār (*correctly* vyāpār); haipār.
Vociferate, *v. i. l.*—Zor se chillānā; chīkh mārṇā; shor machānā. [kahnā
Vociferate, *v. t.* Baland āwāz se (ba-āwāz-i-baland) kahnā; pukār kar (zor se)
Vociferation, *n.* Chillāhat; shor; chīkh; baland āwāz se kuchh kahnā;
hānpukār; haurā; chigghār; chinghār; wāwailā; gulgapārā
Vociferous, Jo barā shor kare; shorī; gaugāyī; jo chillā-kar kuchh
kahe; jo shor ke sāth (ba-āwāz-i-baland) bole. [shor ke sāth.
Vociferously, *ad.* Chillā-kar; shor-machākar; ba-āwāz-i-baland; barē
Vogue, *n.*—
In vogue—Rāj; murawwāj; jāri; logoṇ meṇ musta'mal yā jāri; chaltā.
Voice, *n.* 1.—Āwāz; saut; sadā; kūk; bol.
2.—Bolne kī quwwat; bolne gāne yā dūsrī tarah par āwāz paidā
karne kā dhang yā tarīq; khās qism kā lahja; kisi khās maushā ke liye
3.—'Ibārat; alfāz; zabān. [koyī khās qism kī āwāz; lahja; sur.
4.—Rāe yā pasand jo zāhir kī-jāe; rāe jo koyī de; khwāhish marzī
khwāh pasand yā nā-pasand wagaira kā izhār.
Voiceless, *a.* Be-āwāz; be-zabān; jismeṇ āwāz nā ho; jisko rāe ke dene
yā zāhir karne kā ikhtiyār nā ho.
Void, *a.* 1.—Khālī; jismeṇ koyī shai nā ho; jismeṇ koyī rahtā khwāh
koyī asbāb wagaira nā ho; jab koyī mashgala yā kā'n nā ho; jo bharā
2.—Muhtāj; 'arī; khālī; mahrūm; barī; nā rakhtā huā. [nā ho.
Void of wisdom—'Aql se khālī; be-'aql; jise 'aql nā ho.
3.—Jispar koyī wāmūr nā ho; khālī
4.—Qānūnān jāiz yā wājibu-t-ta'mīl nahīn; bātil; ka-l-'adam; nest;
aisā nahīn ki uskī wajh se kisi mu'āhade wagaira meṇ furqāin par
pā-bandī lāzim āye; kisi haq ke intiqāl yā tāyīd ke liye kār-gar nahīn;
jo kāfī taur par apnā asar paidā nā kar-sake.
5.—Be-asl; be-sar-o-pā; lagw; behūda.
6.—(*Law*). Jo qānūn ke rū se mutlaq jāiz yā qābilu-n-nafāz nā ho;
Void, *n.* Khālī jagah; khalā; khulū. [ka-l-'adam aur nā-qābil-i-manzūrī.
Void, *v. t.* 1.—Khālī kar d.; khālī chhor d.; chhor d.; tark kar-d.
2.—Nikālṇā; bāhar k.; khārij k.; rahne nā d.
3.—Bātil yā nā-jāiz kar-d.; rad k.; mansūkh k.; ka-l-'adam k.
Voidable, *a.* 1.—Khālī kiye jāne ke lāiq; nikāl dene ke qābil.
2.—(*Law*). Qābilu-l-infisākh; jo nā-jāiz aur gair-nāfiz qarār pāne ke
lāiq ho; mansūkh kiye jāne yā hone ke qābil; jo bātil yā ka-l-'adam
qarār pā-sake.
 "A voidable contract may be ratified and confirmed; to render
it null and of no effect, it must be avoided." Webster.

Voidness, *n.* 1.—*Khālī* h.; pur (*bharā*) na h.; na r.; kisi chiz ke be-gair h. [na h.]

2.—*Batīl* yā *ka-l'-adam* h.; *be-tāsīr* yā *be-asar* h.; *wājibu-t-ta'mīl* *Volatīle*, *a.* 1.—Jo *zā'i* ho-kar *bāqī* na rahe; jo *āsānī* se *hawā'ki* shakl par ho-jāe; jo *jald* uṛ jāe; *kāfur-sifat*; uṛ jāne w.

2.—*Zinda-dīl*; *khush-mizāj*; *khush-tab'*; *tabī'at-dār*; *mutalawwin*; *chanchal*; jo *badlā* kare; *simāb-tab'*; *ochhā*.

Volatileness, *n.* 1.—*Kāfur-sifatī*; *buḡhār* yā *hawā* kī tarah uṛ jāne kī *Volatility*, *n.* 1.—*khāssiyat*. (*talawwun-tab'i*; *be-sabātī*.)

2.—*Barī* *zinda-dīlī*; *khafīfa-l-harakātī*; *chilbilāhat*; *chullīpan*; *Volatilize*, *v. t.* *Kāfur-sifat* banā d.; *buḡhār* kī mānīnd *nikāl* yā *uṛā* d.; *bāph* kī tarah *uṛā* d. [*khwāhish* kā *kām* meṁ *lānā*.]

Volition, *n.* 1.—*Khwāhish*; *pasand*; kisi mānshā yā *irāde* kā *qāim* k.; 2.—Kisi *bāt* kī *khwāhish* yā kisi *irāde* ke *qāim* karne kī *quwwat*.

Volley, *n.* 1.—*Shalākḥ*; *shalaq*; *bāḡh*; *bār*; *bahut* sī *bandūqōn* kā ek sāth *chhūṭnā*; *bahut* sī *goliyōn* kā ek-bārgī *chhūṭnā*.

2.—*Bahut* sī *chīzōn* kā ek hī sāth *nikāl* yā *phūṭ* *paṛnā*; *bauchhār*; *bhar-mār*; *bārish*; *jhar* yā *jharī*.

Volley, *v. t.* *Ek-bārgī* *chhoṛnā*; *bārḥ* *mārnā*.

Volley, *v. i.* *Ek* sāth *chhūṭnā*; *ek-bārgī* *chhūṭnā* yā *dagnā*; *bauchhār* yā *bārḥ* kī tarah *nikāl* yā *chalnā*.

Voluble, *a.* 1.—*Subūlat* (*āsānī*) se *ghūmnē* yā *phirne* w.; *dawwār*; jo *jald* *harakat* meṁ ā-jāe (*mutaharrik* ho-jāe); jo *jhatpat* *chalne* lage; *lurhakne* w.

2.—*Alfāz* ke *malfūz* karne (*lafzōn* ke *bolne*) meṁ *suhūlat* yā *saḡāyī* se *harakat* k. w. (*chalne* w.); jo *bolne* meṁ *jald* *jald* aur *saḡāyī* se *chale-jaise* *zabān*; jo *jald* *jald* (*tezī-se*) *bole*; *tarrār*; *charb-zabān*; *lāsān*—*jaise* *shakhs*.

Vollubly, *ad.* *Lurhaktā* yā *ghūmtā* *huā*; *tarrārī* se; *lāsānī* ke sāth.

Volume, *n.* 1.—*Chhāpe* yā *qalamī* (*likhe* *huye*) *taḡḡḡhe* *baṇdhe* *hoṅ* 'ām *isse* kī *woh* *kul* *ek* *kitāb* *ho* yā *kisi* *kitāb* kā *ek* *hissā* *ho* *khvāh* *kayī* *kitābeṅ* *hoṅ*; *kisi* *barī* *kitāb* kā *hissā* *jiskī* *jild* *alag* *baṇdhī* *ho*; *jild*; *kitāb*; *jarīda*.

2.—*Ghumāw*; *lapet*; *bīṛā*; *pech*; *pher*. [*ho*.]

3.—*Miqdār*; *lambāyī*-*chaurāyī*; *gherā*; *girdā*; *jisqadar* *jagah* *ghirī* *Volume*, *a.* 1.—*Pech-dār*; *jismeṅ* *bahut* *sā* *ghumāw* yā *pher* *ho*; *jismeṅ* *bahut* *lapet* *ho*; *lapet-dār*. [*barī* *ho*; *barī*.]

2.—*Jiskī* *kayī* *jildēṅ* *hoṅ*; *jiskī* *kayī* *kitābeṅ* *hoṅ*; *jiskī* *zakḡāmat*

3.—*Jisne* *bahut* *kuchh* *likhā* *ho*; *jiskī* *tasnīfat* *bahut* *sī* *hoṅ*; *jisne* *kisi* *kitāb* kī *muta'addid* *jildēṅ* *likhī* *hoṅ*; *jiskī* *banāyī* *kayī* *kitābeṅ* *hoṅ*. [*deṅ* h.]

Voluminousness, *n.* *Zakḡāmat*; *barā* h.; *kayī* *jildon* meṁ h.; *kayī* *jil-*

Voluntarily, *ad.* *Apnī* *khwāhish* yā *marzī* se; *az-khud*; *āp-hi-āp*; *apnī* *khwāhish* se; *begair* *dūsre* kī *tahrik* yā *targīb* *wagaira* ke; *bi-r-ragbat*; *bi-l-irāda*; *khud-ba-khud*; *'amdan*; *qasdan*; *dīda-o-dānista*; *āp* se; *jān-būjh-kar*. [*yā* *ikhtiyār* *kiye* *huye* *fī'l* kā *natīja* *ho*.]

Voluntary, *a.* 1.—*Ikhtiyārī*; jo *khwāhish* se *paidā* *ho*; jo *apne* *pasand*

2.—Jo *dūsre* kī *mudākhalat* kī *wajh* se *majbūr* *ho-kar* *na* *kiyā* *jāe*;

jo dūstre ke karāno se na kiyā jāo; jo bilā jabr-o-ikrāh kiyā jāe; jo kisi ko dabāno yā zor pahuñchāno se na ho; jismeñ dūstre kī targīb yā tahrīk na ho; jo apnī ragbat razā-mandī yā khwāhish se kiyā jāe; jo āp-hī-āp ho; az-khud; āp yā āp-hī-āp; khud-ba-khud.

3.—Jo bi-l-irāda yā bi-l-'amd kiyā jāo; jo jānbūjh-kar kiyā jāe; jo niyat kar-ke kiyā jāo; jiskā wuqū' qasdu ho.

4.—Marzi par munhasir yā mauqūf; marzi (khwāhish yā apne chāhne) ke tābi'; jo khwāhish ke mutābiq ho; ikhtiyārī.

5.—Jisko apne hasb-i-khwāh 'amal karne kā ikhtiyār ho; jo āzād-āna'amal kar-sake; jisko kisi shai kī khwāhish kā ikhtiyār ho; mukhtār.

6.—(Law). Jo apnī razā-o-ragbat se ho.; jo majbūrī se na kiyā jāe; jo natija-i-jabr na ho; jo kisi kī khwāhish marzi yā razā-mandī se kiyā jāo; jiskā koyī mu'awaza na diyā jāo; jiskī 'iwaz meñ kuchh diyā yā liyā na jāo; jiskā badal-i-naqdī na ho. [kare.

Volunteer, *n.* Jo apnī khushī se sauji yā koyī dūsrī naukari ikhtiyār Volunteer, *a.* Apnī khushī se naukari ikhtiyār k. w.; jismeñ nise log hon jinhon ne khud-ba-khud naukari ikhtiyār kī ho.

Volunteer, *v. t.* Khud hī (khud-ba-khud yā āp-hī-āp) pesh k.; bilā talab yā jabr ke d. khwāh yah kahū kī ham fulān kām karno ko liye tai-yār (āmāda) haiñ.

To volunteer one's services—Khud-ba-khud ya'nī begair dūstro ke kahe kisi kām ko karno ko liye hẓir (āmāda) ho-jānā; begair dūstro ke kahe naukari karno par musta'īd ho-jānā.

Volunteer, *v. i.* Begair dūstro ke kahe yā dabāye āp-hī-āp koyī naukari ikhtiyār k. [ho; jo hazz-i-nafsānī meñ din-rāt masrūf rahe; bhogī.

Voluptuary, *n.* 'Aiyāsh; jisko 'aish-o-'ishrat ke siwā aur koyī kām na Voluptuous, *a.* 1.—Khushī se bharā huā; jisse hazz-i-nafsānī uthe (hāsil ho); jisse shahwat paidā ho. ['aiyāshī kare.

2.—Jo 'aish-o-'ishrat meñ parā rahe; jo had se ziyāda (bahut hī)

Voluptuously, *ad.* 'Aiyāshī meñ: 'aish-o-'ishrat meñ.

Voluptuousness, *n.* 'Aiyāshī; nubāshī; shahwat-parastī; nafs-parastī; bhog-bilās; 'aish-o-'ishrat; ihtizāz-i-nafsānī meñ kasrat yā sbiddat se masrūf rahnā; din-rāt 'aish-o-'ishrat meñ rahnā.

Vomit, *v. i.* Qai k.; rad k.; oknā; chhāñtnā; istifrag k.; pheñknā;

Vomit, *v. t.* 1.—Upar ko pheñknā; pheñknā; rad ke sāth nikāl d. [ugalnā. ६३१ "It is often followed by *up* or *out* but without necessity, and to the injury of the language." Webster.

2.—Kisi khālī jagah se nikālñā; bāhar nikālñā; ugalñā.

Voracious, *a.* Marbhukhā; jisko khāne kī barī khwāhish ho; bahut hī bhukhā; khāñ; peñā; jū'n-l-baqar; jisko khāne khāne parī ho; darind yā darinda; nigal jāne ko taiyār; aisī kī nāmeñ jo kuchh parē sab ho-jāe. [kī goyā nigal jāyā chūhtā hai.

Voraciously, *ad.* Marbhukhe kī tarah; barī lālch ke sāth; aisī tarah

Voraciousness, *n.* Marbhukhāpan; jū'n-l-baqarī; khāne kī barī khwā-

Voracity, *n.* hish; darindagi; nigal jāne kā shauq; haukā; khūñ-khwārī.

[jo kisi mannat ke sabab se ho.

Votary, *a.* Jiskā wa'da huā ho; jiskī mannat ho; ma'hūd; mau'ūd;

Votary, *n.* Jo kisi khās kām 'ibādat yā tahsīl-i-'ilm wagaira meñ barābar lagī rahe; 'abid; banda; gulām; jāñ-nisār; sewak; dās; bhakt; upāsak.

Vote, n. 1.—Kisī shakhs yā majm'e kī khwāhish pasand yā rāe jo kisi muqarrar aur jāiz tarīq par zāhir kī-jāe; kisī aisi tajwiz kī nisbat khwāhish marzi tarjih yā pasand kā izhār jismeñ rāe-dihanda bhī dūsroñ kī mānind ta'alluq rakhtā ho 'ām isse ki woh tajwiz kisī mansab par kisī shakhs ke muntakhab kiye jāne ke muta'alliq ho yā qawānīn aur qawā'id wagaira kī manzūrī se nisbat rakhtī ho.

2.—Woh shai jiske zarī'e se kisī shakhs ke intikhāb yā bātoñ kī tajwiz ke waqt kisī dūse kī marzi yā tarjih zāhir kī-jāe; rāe-dihī kā parcha; parcha-i-izhār-i-rāe; rāe denc yā rāe ke zāhir karne kā tikaṭ; qur'a.

3.—Kisī majm'e meñ kasrat se logon kī rāe kā izhār; bahut se logon kī kisī qism kī rāe ko izhār ke zarī'e se faisala-i-jāiz; galaba yā kasrat-i-rāe.

Vote, v. t. Parche yā tikaṭ wagaira ke zarī'e se khwāh zabānī logon ko intikhāb yā qawānīn wagaira kī manzūrī khwāh kisī 'ām naf-o-nuqsān kī bāt kī tajwiz meñ rāe khwāhish yā tarjih kā zāhir k.; rāe d.

To vote for a person—Kisī shakhs ke liye (uski nisbat yā uske haq meñ) rāe d.
—To vote honestly—Imān-dāri se rāe d. [dihī ke zarī'e se intikhāb k.]

Vote, v. t. 1.—Rāe-dekar pasand k. (chun l. yā muntakhab k.); rāe. The citizens voted their candidate into office with little opposition—Shahriyon ne apne ummedwār kī nisbat bilā-mukhālafat rāe-dekar use mansab par qāim (māmūr) kar diyā. [kar] d. yā 'atā k.

2.—Rāe de-kar manzūr qāim yā 'atā k.; izhār-i-rāe kar-ko (rāe de-
Voter, n. Rāe d. w.; rāe-dihanda; jisko qānūnan rāe-dihī kā istihqāq ho.

Vouch, v. t. 1.—Gawāhī qarār d.; gawāh banāwā; kisī se gawāhī dilwānā; istishhād k.; sākhshī (*corruptly* sākhī) k. yā banāna. [k. yā tthahrānū.

2.—Iqrār k.; tasdiq k.; jāiz yā rawā r.; bayān se sābit k.; sābit

3.—Tāyid k.; qāim k.; mustahkam k.; sābit k.

4.—(*Law*) Kisī haq ke sābit karāne ke liye 'adālat meñ talab karānā.

Vouch, v. t. Gawāhī d.; shahādāt k.; pūri pūri tasdiq k.; tasdiq-i-kāmil k.

I can not vouch for the truth of the report—Is khabar kī sachāyi kī nisbat main adā-i-shahādāt nahīn kar-saktā (gawāhī nahīn de saktā); main is amr kī tasdiq nahīn kar-saktā kī yah khabar sach (sahi) hai.

Voucher, n. 1.—Tasdiq-kunanda; gawāh; shāhid; jo kisī shai kī nisbat shahādāt de (usko tasdiq kare).

2.—Kitāb bahī kāgāz yā dastāwez jisse hisāb kī tasdiq ho yā kisī qism ke wāq'āt sābit kiye jāen; subūt; sanad; dalil; dastāwez; lekḥā; rasid; khokḥā.

Vouchsafe, v. t. 1.—Bilā kḥāuf-o-khatar hone d.; bo-khatke hone d.; be jokhim hone d. [bānī k.]

2.—Bakhsnā; 'ināyat k.; 'atā k.; mihrbānī kar-ke d. yā mihr-

Vouchsafe, v. t. Apne rutbe martabo yā qadr'o-manzilat kā kḥayāl na kar-ke kisī adnā bāt kā karnā manzūr k.; mihrbānī kī nazar se koyī fi'l k.; rujū' h.; dabnā; jhuknā; mihrbānī k.

Vow, n. 1.—Ira'da jo mazhabī 'aqide ke mutābiq Kḥudā yā kisī dewtā wagaira kā wāsta de-kar kiyā jāe; iḥrām; mannat; niyat; 'ahd; māntā; sankalp. [wa'da.]

2.—Wafā-dāri kā 'ahd yā wa'da; khulūs yā sidq-i-muhabbat kī

Vow, v. t. 1.—Mannat k.; niyat k.; 'ahd k.; manautī k.; sankalp k.; māntā k.; mannat mānū; charḥāne kī niyat yā uskā wa'da k.

2.—Imān se kahnā; hulaf se kahnā.

Vow, *v. i.* Mannat k.; mazhabī qā'ide ke mutābiq wa'da ('ahd-o-paimān) k.
Voyage, *n.* Samundar kā safar; daryā kā safar; tarī kā safar; dūr-o-darāz kā safar jo tarī ke zarī'e se kiya jāe; jahūzī safar; safar-i-bahri.
Voyage, *v. i.* Safar k. 'ām isse ki khushkī se ho yā tarī se; tarī kā safar k.; daryā yā samundar kā safar k.

Voyage, *v. t.* Tai k.; guzarnā; 'ubūr k.; pār h.

Vulgar, *a. l.*—Logoñ se muta'alliq; jumbūr se ta'alluq *r. w.*; 'ām; jo 'awām ke isti'māl meñ ho; desi; mulki.

2.—'Awāmu-n-nās se muta'alliq; jisko shāista yā ta'līm-yāfta logoñ se ta'alluq na ho; jāhiloñ kā; jāhil-āna; muntaḥhab yā mumtāz nahīn; kam-waq'at; be-waq'at.

3.—Nā-tarbiyat-yāfta; nā-tarāshida; dihqānī; gañwār; jo ahl-i-mazāq ko na bhāye; jo un logoñ ko margūb na ho jinke khayālāt 'umda hoñ; kamīna; zalil; dūñ; nīch yā nīchā.

Vulgar, *n.* 'Awāmu-n-nās; 'ām log; 'ām qism ke log; gañwār ādmī; nīch log; teli-tamboli.

☞ "It has no plural termination, but has often a plural verb." [Webster.]

Vulgarism, *n.* Dihqānī muhāwara yā bolchāl; gañwārī bolchāl yā lab-

Vulgarism, *n.* Dihqānī muhāwara yā bolchāl; gañwārī bolchāl yā lab-

Vulgarism, *n.* Dihqānī muhāwara yā bolchāl; gañwārī bolchāl yā lab-

Vulgarism, *n.* Dihqānī muhāwara yā bolchāl; gañwārī bolchāl yā lab-

Vulgarism, *n.* Dihqānī muhāwara yā bolchāl; gañwārī bolchāl yā lab-

Vulgarism, *n.* Dihqānī muhāwara yā bolchāl; gañwārī bolchāl yā lab-

Vulgarism, *n.* Dihqānī muhāwara yā bolchāl; gañwārī bolchāl yā lab-

Vulgarism, *n.* Dihqānī muhāwara yā bolchāl; gañwārī bolchāl yā lab-

W.

Wabble, *v. i.* Idhar-udhar larḥḥarāte chalnā; ḍagmagāna; chakkar khānā; ghūmnā; phirnā.

☞ "Said of a turning or whirling body." Webster.

Wade, *v. i. l.*—Aisī chiz meñ chalnā jismeñ pāoñ chālā jāo; pāñī kīchar yā hālū wagaira meñ pair dhañsāte chalnā; helnā; pā-yāb chalnā.

2.—Dushwārī yā mihnat se chalnā khwāh guzarnā; diqqat yā jāñ-fishīnī ko sāth 'ubūr k. (tai k. yā guzarnā); aisī chīzoñ yā hālatoñ se āhista āhista guzarnā jinmeñ har qadam par rukāwat yā pareshānī ho.

To wade through difficulties—Qabābatōñ (mushkilāt) ko tai k.—To wade through an intricate case—Kisī pech-dār (pechida yā uljhūw ke) muqaddame par 'ubūr k.

Wade, *v. t.* Pāñī wagaira meñ hal-kar is pār se us pār nikal yā guzar jānā; chal-kar pār ('ubūr) k. [rā yā urā le-jānā.]

Waft, *a. t.* Pāñī wagaira meñ bahā le-jānā; tairā le-jānā; hawā meñ tai-

Waft, *v. i.* Pāñī wagaira meñ bahā le-jānā; tairā le-jānā; hawā meñ tai-

Wag, *v. t.* Jhāt jhāt (jald jald) idhar-udhar harakat d.; idhar-udhar hīlānā; hīlānā; ḍulānā; chalānā.

☞ "Wag expresses particularly the motion of the head and body used in buffoonery, mirth, derision, sport, and mockery. It is applied also to birds and beasts; as, to wag the tail." Webster.

Wag, *v. i.* 1.—Idhar-udhar jumbish yā harakat k.; hila; dolnā; chalnā. [wagaira meñ jald jald harakat k.]

2.—'Amal (kār-rawāyī k.); harakat k.; chalnā; jumbish k.; naql

Wag, *n.* Maskhara; khilwārī aur zarif shakhs; zarif; thaṭṭhe-bāz; thaṭholiyā; thaṭhol; hañsor.

Wage, *v. t.* 1.—Badnā; lagānā; dāwā par lagānā; bār jīt k.

2.—Āpni tayīn khatre meñ dālnā; khatra yā jokhim uṭhānā.

3.—Masrūf h.; chalānā; karnā; shurū' k.

To wage war—Larāyī k.; larū; jaug k. yā usmeñ masrūf h.

Wager, *n.* 1.—Bāzī; dāwā; jo kuchh kisī takrār yā bahs ke natije par amānatan mashrūt rakkhī yā jam' kiyā jāe. [lagāyī jāe.]

2.—Woh shai jiskī bābat (jiske bāb meñ) dāwā badā khwāh shart-

3.—(Law) Mu'āhada jo do yā zāid ashkhīs ke mā-bain is mazmūn se ho ki kisī amr-i-muhtamilu-l-wuqū' ke hone yā na hone par uumeñ se ek shakhs ko isqadar rupaye diyo jāenge khwāh koyī dūsrī chiz hawāla ki-jāegī. [hoṛ badnā yā lagānā; dāwā badnā.]

Wager, *v. t.* Shart k.; badnā; bāzī lagānā; shart lagānā yā badnā;

Wages, *n.* [Plural in termination, but singular in signification] 1.—Aj-ūra; mazdūrī; mu'āwaza jo kisī aise shakhs ko diyā jāe jo thike par kām kare; hāth ke mihnat kī mazdūrī; haqqul-khidmat.

“We speak of servant's wages, a labourer's wages, or soldier's wages; but we never apply the word to the rewards given to men in office, which are called *fees* or *salary*.” Webster.

2.—Ajr; phal; samra; jazā; pādāsh; badlā; jo kuchh kisī shai ke badle meñ diyā jāe yā mile.

Waggery, *n.* Maskharagī; maskharāpan; zarāfat; hañsi; thaṭholi; thaṭṭhā; khel; khillī; boli-ṭholi jo dillagī kī rāh se boli jāe.

Waggish, *a.* 1.—Maskhara; jo khel meñ dhaul-dhap yā naṭkhatī kare; hañsi yā dillagī meñ sharārat k. w.; hañsor; khilārī; thaṭhol; sharīr; dhūrt. [rāh se yā maskharagī meñ kiyā jāe.]

2.—Jo khel ke taur par yā khel meñ kiyā jāe; jo maskharagī kī

Waggishness, *n.* Maskharagī; maskharāpan; khel meñ sharārat; hañsi yā dillagī jismeñ naṭkhatī bhī ho; thaṭṭhe-bāzī; khillī-bāzī; sharārat; shokhī.

Wagon, *n.* Chār pahīye kī gārī; chau-pahiyā gārī; chhakrā; bojh lādne kī chauphiyā gārī; chhakrā jispar māl lād-kar ek jagah se dūsrī jagah pahuñchāyā jāe.

Wagon, *v. t.* Chhakre par lād-kar le-jānā. [chāyā k.]

Wagon, *v. t.* Chhakre par lād-kar ek jagah se dūsrī jagah māl pahuñ-

Waif, *n.* Māl jo parā mile; chiz jo parī mile; māl yā chiz jiskā koyī mālīk na ho; jo kuchh ittifaqiya mil jāe; māl-i-muft.

Wail, *v. t.* Ranj k.; mātām k.; gam k.; ronā-piṭnā; afsos k.; nāla k.; girya-o-zārī k. [ki logoñ ko sun pare; ronā; nauha k.]

Wail, *v. t.* Zor se ronā-piṭnā; aisi tarah se mātām yā izhār-i-ranj k.

Wail, *n.* Zor se ronā-piṭnā; ha-āwāz-i-buland-girya-o-zārī; nāla-o-zārī; roārohat; shor-o-gul ke sāth izhār-i-mātām yā gam.

Wait, *v. t.* 1.—Intizār meñ rahnā; muntazir rahnā; rāh dekhā yā takā k.; kisī shakhs ke pahuñchue khwāh kisī bāt ke hone tak thahre rahnā; sabr ke sāth thahre rahnā; chale na jānā; sabr. k. yā r.

2.—Kisī shakhs ya bāt khwāh kisī waqt ke pahuūchne ke intizār meñ kār-rawāyī multawī r. (kām band r.).

3.—Ghāt meñ rahnā yā baithnā; kamiñ-gāh meñ rahnā.

To wait on or upon (a) K̄hidmat meñ hūzīr rahnā; kisī kī k̄hidmat (uskā kām) k.; ba-taur k̄hidmat-gār yā mulāzim ko hūzīr rahnā.—(b) Kisī ko pās jānā; kisī kī k̄hidmat meñ hūzīr h.; milne ko jānā; mulāqāt ke liye jānā; kām se khwāh rasmi tarīq par jānā.—(c) Natīja nikalnā; masl-i-kār h.

Wait, v. t. Kisī kī muntazir rahnā; kisī ke intizār meñ rahnā; kisī

Wait, n.—

To lie in wait.—Ghāt meñ rahnā; ghāt meñ baithnā yā lago rahnā; i; garaz se chhipo rahnā kī dushman par ek-bārgī tūt parēñ; ghāt lagānā; jāl phailānā; apne phande meñ phansāne kī koshish k.; apne dām meñ lāne kī mauqa' dekhā k.—*To lay wait*—Ghāt meñ rahnā yā baithnā; kamiñ-gāh (ghāt kī jagah) banānā.

Waiter, n. K̄hidmat-gār; naukār; chākar; mulāzim jo kisī kī k̄hidmat meñ raho. [yā da'wā na k.; dast-kash yā munkir h.

Waive, v. t. 1.—Chhor d.; kisī shai ko da'we se dast-bardār h.; isrār

2.—(Law) Aise haq se dast-bardār h. jisko apne hasb-khwāh nafaz dilā-sakeñ; chhor d.; tark k.; dast-kash h.

Waiver, n. (Law) Istihqāq se dast-bardārī; kisī haq da'we yā murā'āt par isrār ke sāth qāim na rahnā (use chhor d.; usse dast-kash ho-jānā).

Wake, v. i. 1.—Jāgte rahnā; jāgā k.; tākā k.; āukh na bānd k.; na sonā.

2.—'Aish-o-jaish meñ rāt ko der tak jāgto rahnā; rāt ko 'aish-o-jaish (khānā-pinā yā bad-masī) k.

3.—Jāg yā jag uṭhnā; nīnd khul (uchat) jānā; bedār ho-jānā; phir na sonā; jāg paynā; āukheñ khulnā.

4.—Harakat meñ ānā; musta'id ho-jānā; chust-o-chālāk ho-jānā; sustī yā kāhilī chhor-kar uṭh kharā h.

Wake, v. t. 1.—Jāgānā; bedār k.; uṭhā d.

[angekhta k.

2.—Harakat yā kām meñ lānā; tahrik d.; ubhārñā; uksānā; bar-

3.—Phir zinda kar d.; phir jilā d.; goyā khwāh-i-marg se be-dār kar d.; az-sar-i-nau jān dīl d.; phir jilā d. [chaukas; hoshyār.

Wakeful, a. Jāgtā; sotā nahīñ; bedār; jise nīnd na āye; k̄habar-dār;

Waken, v. i. See *Wake, v. i.*

Waken, v. t. See *Wake, v. t.*

Walk, v. i. 1.—Pā-piyāda chalnā; pair se chalnā; qadam qadam chalnā; na bahut tez aur na bahut āhista chalnā; chahal-qadamī k.; paidal chalnā.

[nā; phirñā; ghūma-phirā k.; mashī k.

2.—Warzish yā tafrih kī garaz se pā-piyāda chalnā; ṭhalnā; ghūm-
To walk in—Andar jānā; bhitar jānā; dākhil h. jaise makān meñ.

Walk, v. t. 1.—Chalnā; guzarnā; gasht k.; sair k.; ghūmnā; phirñā.

2.—Āhista āhista chalnā; dhīro dhīro le-jānā; ṭhalnā; ṭhalāte le-jānā; qadam qadam le-jānā; āhishtā āhista hānkñā.

Walk, n. 1.—Āhista āhista paidal chalnā; begair daure yā kūde chalnā.

2.—Hawā khāne (hawā-khorī) yā warzish kī garaz se ṭhalnā; sair; gul-gasht; chahal-qadamī; mashī.

3.—Chalne kī tarīq; chāl; raftār; rawish; chalno kī dhang.

4.—Jahān yā jismen koyī ṭable; jisqadar dūr koyī pā-piyāda jāe; ṭhalne kī jagah; sair-gāh; maidān; rāh jo paidal chalno wāloñ

khwāh hawā-khorī ke liye banāyī jāe aur jiske donoñ taraf darakht lage hoñ.

5.—Rāh; rāsta; sarak; phirne kī jagah; āmad-o-raft kī jagah; jagah jāhāñ koyī kām hamesha huā kare; 'arsa; maidān; iqtidār; haiyiz; haiyiz-i-iqtidār.

6.—Tariq; rawish; chāl; dhang; rawaiya; waz'.

Wall, n. 1.—Dīwār; bhīt.

2.—(pl.) Morcha-bandi; qal'a-bandi; fasil; qal'a wagaira jo dushman ke hamle se bachne ke liye banāyā jāe.

To drive to the wall—Nākoñ meñ dam kar-d.; bahut zer yā tang k.; kisi par gālib ānā; kisi ko apnā zer-dast banā l.—*To go to the wall*—Bahut tang h. yā ānā; nākoñ meñ dam ānā; maglūb ho-jānā; zer-dast ho-jānā.—*To take the wall*—Tarjīh r.; martabe meñ kisi se barh-kar h.

Walling, n. 'Umūman har qism kī dīwār; dīwār kā masāla (uske banāne kā asbāb). [lotpot k.]

Wallow, v. i. 1.—Miṭṭī yā kichaṛ meñ khwāh kisi dūsri chiz par lotnā;

2.—Najāsāt meñ rahnā; baṛā gunāh k.; haiwānoñ kī māuiñd bartāw k.; nā-shāista tariq iḥtiyār k.

Wan, α. Jiski rangat zard ho; pilā; zard-rū; jiski sūrat hīmār sī ho; jiske chihre kā rang faq (utarā) ho.

Wander, v. i. 1.—Be-ṭhaur-ṭhikāne phirā k.; yūñhīñ idhar-udhar ghūmā k.; āwāra-gardī k.; behūda phirā k.; chāroñ taraf ghūmā k.; dāwāñ-dol rahnā; bhaṭaktā phirnā.

2.—Chale jānā; ghar se chalo jānā; bahak-kar kahīñ chale jānā; gum-rāh ho-jānā; inhirāf k.; bar-gasht h.; bhaṭaknā; be-rāh h.; jāda-i-rāsti se munharif h.; apne farz ko anjām na k.

3.—Bahak jānā; muntashir ho-jānā; 'aql ke kḥilāf kām ('amal) k.

Wanderer, n. Āwāra ghūmne w.; āwāra-gard; jo be-fāida ghūmā kare; dāwāñ-dol; jo apne farz ko anjām na kare.

Wane, v. i. 1.—Ghaṭnā; kam h.

[Webster.

“Especially applied to the illuminated part of the moon.”

2.—Zawāl par h.; kamī par h.; utār par h.; utarnā; dhalnā.

Wane, n. 1.—Kamī jo chāñd meñ nazar āye; mihāq.

2.—Zawāl; ghaṭī; kamī; inhitāt; tanazzul.

Want, n. 1.—Ihtiyāj; kisi shai kī hājat; jis shai kī hājat yā khwāhish ho uskā na h. khwāh qillat se h.; kamī; kotāhī; 'adam-maujūdagi.

2.—Mufisi; muhtājī; tihī-dasti; tangī; ifās. [(kisi shai kā na h.).

3.—Zarūrat; hājat; ihtiyāj.

4.—Jis shai kī zarūrat yā khwāhish ho; woh shai jiske hāth se nikal jāne kā qalq ho; koyī kār-āmad yā khush karne wālī shai jo apne qabze meñ na ho (apne pās maujūd na ho).

Want, v. t. 1.—Na rakhnā; kisi shai se kḥālī h.; kisi shai kā muhtāj h.; kisi shai kī ihtiyāj r.; kam h. [tālib h.; hājat r.; matlūb h.

2.—Kisi kār-āmad munāsib yā zarūrī shai kī ihtiyāj r.; chāhuā;

3.—Kisi shai kī khwāhish yā uskā shauq r.; kisi shai kī tamannā r. (uskā mutamanni h.); kisi shai ke liye dil yā jī chāhnā.

4.—Qāsir h.; nāqis h.; naqs yā kamī r.; kisi shai kā na r.

Want, v. i. 1.—Kam h.; nāqis h.; kāfī na h.; pūre taur par na h.; na r.; ghaṭnā.

2.—Na h.; na rahnā; maujūd na rahnā; hāzir na rahnā.

3.—Tark k.; matrūk k.; chhoṛ d.; khatā k.; chūknā; gāflat k.

Wanting, *p. a. l.*—'Adam-maujūd; gair-hāzir; na-dārad; gāib; mat-lūb; dar-kār; nahīn; kamī; kotāhī.

2.—Dhīlā; qāsir; kotāh; majhūl.

Wanton, *a. l.*—Jo bilā-qaid idhar-udhar phirā yā urā kare; jo khushī yā khel ke liye idhar-udhar phirā kare; khilārī; chanchal. [āzād.

2.—Jo be-andāz tez chale; be-lagām; be-rok; be-zabt; khulā;

3.—Jo khūb shiddat se upjā ho; jismeñ andāz se ziyāda (kasrat se) ugā jamā yā barhā h.

4.—Be-qā'ida; be-dhangā; jo silsile yā qā'ide se banā na ho.

5.—Aubāsh; fājir; fāsiq; rind; kasrat se shahwat-parast.

Wanton, *v. t.* Bilā-qaid phirnā; khule phirnā; bad-mastī k.; barā 'aish-o-jaish k.; aubāshī karte phirnā.

Wantonly, *adv.* Āzād-āna; āzādī se; bilā-qaid; be-rukāwat; khulā; khulā-khulā; khule-bandon; khel-kūd karte huye; khushī ke sāth; bad-mastī se; shokhī se; rindāna yā rindon kī tarāb; lahw-la'b ke sāth.

War, *n. l.*—Mukhālafat; nizā'; takhāluf; takrār; dushmanī; 'adāwat; khusūmat; baīr; larāyī; jhagrā.

2.—Qaumoñ yā bādshāhoñ meñ hathiyār kī larāyī; larāyī jo kah-sun-kar aur khulā-khulī ho; harb; ma'rkā; kār-zār; muhārba; razm; jang; juddh (*correctly* yuddh); sangrām.

An *offensive war*—Larāyī jo koyī qaum kisi qaum par' khud hamla kar-ke shurū' kare.—A *defensive war*—Larāyī jo dūsri qaum ke hamla-āwar hone par apnī hifāzat (apne bachāw) ke liye kisi qaum ko karnī pare.—A *civil war*—Larāyī jo kisi mulk yā qaum ke mukhtalif gurohoñ yā tabaqoñ meñ ho; mulki larāyī; khāna-jangi.—A *public war*—Larāyī jo khud-mukhtār riyāsatoñ ke mabain ho.—*War department*—Larāyī kā mahkama yā sigā; - sigā-i-jang. ((hunar).

3.—Sipah-garī kā fan; larāyī yā sipah-garī kā peshā; larāyī kā fan

War, *v. t. l.*—Jhagarnā; barā jhagrā k.; mukhālafat k.; takrār k.

2.—Larnā; larāyī k.; jang k.; kisi qaum par harbe ke zor se charhāyī k.; muhārba k.; juddh k.

Ward, *v. t.* 'Tāl d.; rok d.; haṭā d.; daf' k.; phernā; kisi aisi shai ko rok r. jisse nuqsān kā ihtimāl ho; barā jānā.

☞ "To ward off is now the more general expression." Webster.

Ward, *n. l.*—Hifāzat; nigrānī; chaukī; pahrā; rakhwālī.

2.—Jis shakhs ke zimme hifāzat ho; muhāfiz; pās-bān; chaukī-dār; pahre-dār; nigah-bān.

3.—Muhāfazat; hifāzat; hirāsāt; nazar-bandī; kisi kī chaukī (uske pabre) meñ rahnā; kisi muhāfiz kī hifāzat meñ rahnā. [meñ ho.

4.—Woh nā-bālig yā shakhs jo kisi walī kī muhāfazat (hifāzat)

5.—Muballa; tolā; balqa; shahr wagaira kā koyī khās hissa jo kisi kī muhāfazat meñ ho. [hoñ.

6.—Shifā-khāhe kā woh hissa jismeñ kisi khās qism ke marīz rahte

Warden, *n.* Nigah-bān; muhāfiz. [rakhwāl.

Warder, *n.* Hifāzat k. w.; muhāfiz; pās-bān; nigah-bān; pahra-dār;

Ware, n. Saudāgarī kā māl-o-asbāb; māl; saudā; jins; asbāb; khās qism kī chizēn; māl-o-asbāb.

“Although originally and properly a collective noun, it admits of a plural form, when articles of merchandise of different kinds are meant. It is often used in composition; as, *hard-ware*, *glass-ware*, *tin-ware*. &c.”

Webster.

Warehouse, n. Asbāb rakhne kā makān; godām; koṭhī; māl-khāna.

Warehouse, v. t. 1.—Godām meṁ r. yā jam’ k.; koṭhī meṁ bifāzat se r.

2.—Māhsūl ke adā hone tak parmiṭ-ghar meṁ rahne d. yā rakhnā.

Warfare, n. Larāyī; larāyī-bhīrāyī; jang; jang-o-jadal; muhāraba; dushman se jang.

Warily, ad. Hoshyārī se; khabar-dārī se; ihtiyāt se; dūr-andeshī se; ‘āqilāna pesh-binī ke sāth; chaukasī se; ḍar ḍar ke; qadam phūnk phūnk-kar; bedār-magzī se.

Wariness, n. Hoshyārī; khabar-dārī; dūr-andeshī; dūr-binī; chaukasī; bedār-magzī.

[razm-pesha.

Warlike, a. 1.—Larne ke laiq; larāyī ke qābil; jarrār; larākā; jang-jū;

2.—Jang-mansūb; larāyī kā; jangī; sipah-garī kā; sipābiyāna.

Warm, a. 1.—Jismēn kisiqadar garmī ho; garm; sard (ṭhandhā) nahīn; hār; tattā; tāt.

[pare.

2.—Jahān garmī rahe; garm; jahān sardī kam yā kuchh bhī na

3.—Sar-garm; josh se bharā buā; sard mihr nahīn; be-parwā nahīn; musta’id; tan-dih; sā’ī.

[jharpi ho; jismēn josh-o-kharosh ho.

4.—Shadid; saḡht; gazab-nāk; zor-o-shor kā; jismēn bārī jharpā-

5.—Fārigu-l-bāl; murāffāhu-l-hāl; māl-dār; zar-dār; rupaye wālā; khush-hāl; khush-guzrān; khātā-pitā.

[r.; tāt k.; tattā k.

Warm, v. t. 1.—Kisiqadar garmī pahunchānā; garm k.; garmī d.; garm

2.—Masrūf k.; shauq dilānā yā paidā k.; tabī’at (jī) lagānā; sar-garmī paidā k.; josh paidā k.; lagānā; ubhārānā; takrik d. yā k.

Warm, v. i. 1.—Kisiqadar garm ho jānā; tāt yā tattā ho-jānā; sikhnā; sik uṭhnā.

[jānā.

2.—Sar-garm ho jānā; josh meṁ ā-jānā; garmā uṭhnā; josh se bhar

Warm-hearted, a. Zinda-dil; muhabbat r. w.; dili; qalbī; sachchā; sādiq.

[ā-jāe.

Warmly, ad. 1.—Kisiqadar garmī ke sāth; aisi tarah kī kuchh garmī

2.—Shauq se; sar-garmī ke sāth; dil se; ba-dil-o-jīn.

Warmth, n. 1.—Garmī; darja-i-i’tidāl kī harārāt; kisiqadar garmī; tābīsh; hiddat; tapish.

2.—Josh; sar-garmī; tapāk; jazba; shauq; dil-sozī; jān-sozī.

3.—Kisiqadar gussa yā kīna; josh-o-kharosh; harārāt; sar-garmī.

Warn, v. t. 1.—Jatānā; chetānā yā chitānā; khabar-dār k.; pahile se āgāh kar-d. (jatā yā jānā d.); ittilā’ d.; khabar d.; bulānā; talab k.

2.—Kisi aise khatre kī ittilā’ d. jiske wuqū’ kā ihtimāl ho yā jo jald wuqū’ meṁ āne w. ho; kisi aisi bāt se khabar-dār kar-d. jisse gālībān nuqsān ho (zarar pahunchē); mutanabbih k.; fahmāish k.; jis burāyī kā khatkā ho uskī nisbat peshtar se khabar-dār kar-d.

Warning, n. 1.—Tambih; khatre yā burāyī wagaira kī peshtar se khabar; fahmāish; nasihat.

2.—Ittilā' jo peshtar (pahile) se dī-jāe; kisi bāt kī pahile se khabar.
Warp, v. i. 1.—Phirnā; aiñthnā aiñth uñnā yā aiñth jānā; bal khā jānā; mur jānā; terhā ho-jānā; phir jānā.

2.—Sidhe sachehe yā munāsib tariq se phir jānā (usko khilāf 'amal k.); munharif h.; rū-gardān h.; phirnā.

3.—Urne meñ kisi taraf ko jhuk jānā yā lahrāto chalnā; chīyon ki jhund kī tarah phirnā aur lahrānā. [kar-d.

Warp, v. i. 1.—Aiñth-kar-bad-shakl yā terhā kar-d.; marornā; tīrchhā

2.—Rāh-i-rāst se pher d.; terhā kar-d.; bigār d.; kharāb kar-d.; Warp, n. Tānā. [munharif kar-d.

Warrant, v. t. 1.—Bachānā; mahfūz r.; kisi ko nuqsān se bachne kā yaqīn (bharosā) dilānā; hifāzāt kā itmīnān kar-d.; kisi fī'l ke karne yā usse dar-guzar karne kā ikhtiyār d. tā-ki jis shakhs ko yah ikhtiyār diyā jāe woh apne fī'l kī wajh se kisi nuqsān yā khisāre kā zimma-dār qarār na pāye; barī k.

2.—Jāiz r.; rawā r.; mustasnā k.; wājib qarār d.; tāyid k.

3.—Yaqīn dilānā; bāwar karānā; tayaqqun ke sāth kahnā.

4.—(Law) (a) Kisi maubūb-lahū kī us haqqiyat kīs nishat diljam'i karānā jo uske haq meñ hiba hui ho; itmīnān karānā—(b) Māl ke kharidār ko is bāt kā itmīnān karā d. ki agar uski kharidāri meñ kisi qism kā futūr wāqī' hogā to usko khisāra mil jāegā. (c) Kisi māl ke kharid karne wāle ko is bāt kā itmīnān dilānā ki māl utnāhi yā waisāhi hai jaisā ki usse bayān kiya gayā. (d) Kisi māl ke kharidār se is bāt kā mu'ahada k. ki agar māl kī nau'iyat meñ kisi qism kā futūr yā khisāra ho to uskā mu'awaza kar diyā jāegā.

Warrant, n. 1. Woh shai jiske rū se koyī dūsrī shai jāiz rakkhī jāe; ijāzat-nāma; fī'l wasīqa yā dastāwez jiske rū se kisi ko dūsrē kī taraf se kisi amr ke karne kā ikhtiyār diyā jāe; fī'l yā wasīqa jiske zarī'e se kisi ko koyī haq yā ikhtiyār hūsil ho aur woh nuqsānī yā khisāre se bachā rahē; ijāzat; ikhtiyār.

2.—(Law) Hukm-nāma jiske rū se kisi ahl-i-kār ko is bāt kā ikhtiyār diyā jāe ki woh us mujrim wagaira ko jiskā nām us hukm-nāme meñ darj (likhā) ho giriftār kar-ke 'adālat meñ pesh kare; wāranṭ.

A warrant of arrest—Giriftārī kā hukm-nāma yā wāranṭ.—A search-warrant—Khāna-talāshī kā wāranṭ yā hukm-nāma; hukm-nāma jiske zarī'e se kisi ko is bāt kā ikhtiyār diyā jāe ki woh kisi makān yā dūkān wagaira meñ māl-i-masrūqa ke barāmad karne khwāh kisi dūsrē hukm kī ta'mil ke liye andar jā-kar talāshī le. [kafālat; zamānat.

3.—Woh shai jisse kisi amr kī tamāniyat (uskā itmīnān) ho-jāe;

4.—Woh shai jisse kisi bāt kā subūt yā uski tasdiq ho; sanad; dastāwez. [chiz ke lenē kā ikhtiyār diyā jāe.

5.—Woh nawishta jiske rū se kisi ko rupaye ke wusūl yā kisi dūsrī

Warrantable, a. Jo kisi hukm yā ikhtiyār ke zarī'e se jāiz yā rawā qarār pāye; wājib; qābil-i-wujūb; munāsib; haq.

Warrantably, ad. Jāiz tariq par; wujūb ke sāth; munāsibāna.

Warranty, n. 1.—(Law) (a) Mu'ahada-i-zimni yā ma'nawī jiskā yah manshā ho ki kisi mu'ahade ke muta'alliq jo kuchh sarābatan yā kināyatan kahā yā wa'da kiya gayā woh thik thik waisāhi hai yā hogā. (b) Kisi bīme ke muta'alliq is bāt kā qaul-o-qarār (mu'ahada)

ki jis shai kī nisbat bīma huā hai khwāh uske jokhim ke muta'alliq fulān fulān bāteñ haiñ hoñgī yā ho-chukiñ.

2.—Kafālat; itmīnān kā zarī'a; dil-jām'ī kī sūrāt; woh bāt jisse dil ko itmīnān (tabī'at mutmayīu) ho. [nat k.; zāmin h.
Warranty, v. t. Kafālat k.; dil-jām'ī k.; itmīnān k.; kafil h.; zamā-
Warrior, n. Sipāhī; jo shakhs dilerī aur jawān-mardī ke liye mashhūr
ho; bahādur; gāzi-mard; shujā'; askarī; lashkarī; jodhā (*correctly*
yoddhā).

Wary, a. Jo khatre se hoshyār rahe; jo is bāt kī khūb ihtiyāt rakṣhe ki koi dhokhā yā mugālatā dene na pāye; jo apnī tayīn ihtiyāt ke sāth khatron se bachāye rahe; waswāsī; jo dūr-andeshī kī wajh se ḍartā rahe; chaukas; chār-zarb; khabar-dār; hoshyār; muhtāt; chaukannā.

Wash, v. t. 1.—Dhonā; dho-kar sūf k.; pānī meñ ḍubā yā mal-kar sūf k.; nikhārnā; kachārnā; shob d. yā k.; safāyī kī garaz se dho ḍālnā.

2.—Pānī se nahā d.; tar k.; kisi shai par gir yā par kar use bhigo d.; kisi shai ke upar se khwāh usse lag-kar bahnā; pānī se chhipā d.; tah-i-āb kar d.

3.—Pānī ke bahāw ke zor se kāṭ yā chhīl d.; bah-kar kāṭ le-jānā; bahā le-jānā; khaiñch le-jānā; baṭor le-jānā; daryā-burd yā daryā-
Used with *away, off, out, &c.* [shikast k.

4.—Patlā rang lagānā; halkā aur patlā rang k.

5.—Charhānā; qal'ī k.; upar se pānī phernā; marhānā.

Wash, v. t. 1.—Nahānā; gusl k.; ashnān (*correctly* snān) k.

2.—Pānī meñ kapre dhona; phīñchnā; kachārnā. [yā ur na jānā.

3.—Dhone meñ thaharnā; shob par qāim rahnā; dhone par phat

4.—Kāṭ jānā; daryā-burd yā daryā-shikast ho-jānā.

Wash, n. 1.—(a) Gusl; nahān; (b) shob; dhulāyī; (c) jis qādar kapre ek martaba dhoye jāen; kisi gharāne ke kapron kā dhonā (unkī dhulāyī).

2.—Jisqadar zamīn daryā yā sam undar ki pānī se ḍhak jāe khwāh kabhī tar aur kabhī khushk rahe; daryā wagaira kā woh hissa jahāñ pānī bahut hī kam ho; daldal; pāñk.

3.—Jo kuchh pānī kī wajh se ikaṭṭhā ho-kar kahīñ rah yā par jāe.

4.—Woh shai jisse koi dūsri shai dhoiyī yā rangī jāe khwāh jo kisi dūsri shai par malī yā charhāyī jāe yā jisse kisi chiz ko bhigoyēñ (tar karen) —masalan chihre par khwāh dāntōñ yā bāloñ meñ malne kā 'araq yā woh 'araq wagaira jo bataur dawā ke upar se lagāyā jāe 'alā-hāza-l-qiyās. [māl k.

Waste, v. t. 1.—Barbād k.; tabāh k.; gārat k.; wirān (ujār) k.; pāe-

2.—Āhista āhista ghaṭā d.; ba-tadrīj zarar pahunchānā; khote khote ghaṭā d. yā kam kar d.; kul kharch kar ḍālnā; kuchh bhī bāqī rahne na d.; tablīl kar-d.; ghulānā; sukhānā yā chhijānā.

3.—Muft yā be-ihitiyātī se khonā; fuzūl kharch k.; muft meñ silpat k.; bilā kisi badal-i-naqdī ke kharch kar-ḍālnā; behūda yā nā-haq kho d.; phūñknā; phūñk tāpnā; talaf kar-d.; zāī' k.; urā d.; muntashir-karke (phailā-kar) kṛo d.

4.—(Law) Kisi jāe-dād haqqiyat yā māl ko 'amdan nuqsān zarar yā ziyān pahunchānā; kisi jāe-dād ke muta'alliq kī 'imārat wagaira

ko jān-būjh-kar bar-bād hone d.; 'amdan talaf k.; 'amdan nuqsānī pahunchānā. [sūkhnā.

Waste, *v. i.* Ghat jānā; tahlil ho-jānā; chhijnā; laṭnā; ghulnā;

Waste, *a. i.*—Sunsān; tira; tārīk; ujār.

2.—Jo be-kār paṛī rahe—jaise zamīn; uftāda; partī; jismen kuchh paidā na ho; gair-mazrū'a; be-jotā-boyā; gair-ābād; be-kār; radī; jiskā kovī muhā-aba na ho. [waste—Wīrān; ujār; be chīrāg.

Waste land—Partī zamin; arāzi-i-uftāda; ūsar.—Waste paper—Raddī.—Laid

Waste, *n. i.*—Tabāhī; barbādī; wīrānī; ujār; itlāf; phūnk-tāp; tazī'a; isrāf; sarf-i-behūda; kharābī; pāc-mālī; bilā-zarūrat yā be-ihitiyātī se khonā.

2.—Wīrāna; ujār jagah; jagah jo gair-ābād yā be-kār paṛī rahe; jagah jahūn koyī rahtā na ho yā jo kām meṁ na āye; jangal; zamīn jo uftāda paṛī ho; gair-mazrū'a yā wīrān zamīn.

3.—Be-kār shai; kisi chiz kā bāqī hissa jo kām meṁ na āye; kūrā-karkat; katran; chhāṭan; ākhor. [pahunchāyā jāe.

4.—(Law) Nuqsān ziyān yā zarar jo arāzī yā 'imārat wagaira ko Waste-basket, *n.* Raddī kī ṭokri.

Waste-book, *n.* Kharrā; kharā-bahī; kachchā khātā yā kachchī bahī; bahī jismen len-den yā kharid-firokht kī yād-dāshṭ pahile likh lī jāte hai. [āye; jo bā'is-i-takhrīb-i-jāedād ho.

Wasteful, *a. i.*—Jisse kharābī yā barbādī ho; jisse jāedād par zawāl Wasteful expenses—Aise kharch jinse jāedād barbād ho-jāe.

2.—Bilā-zarūrat yā be-kār māl ko sarf k. w.; fuzūl-kharch; mus-rif; urāṭ; luṭāṭ; phūnkne w.

A wasteful person—Fuzūl-kharch; musrif; jo shakhs nā-haq apnā māl khoye.

Wastefully, *ad.* Fuzūl-kharchī ke sāth; musrif-āna; behūda masārīf (wāhiyāt kharch) meṁ.

Waster, *n.* Khone w.; zāi' k. w.; talaf k. w.; barbād tabāh yā nuqsān k. w.; urāṭ; luṭāṭ; jo māl-o-matā' ko behūda khoye; fuzūl yā be-kār sarf (kharch) k. w.; musrif.

Watch, *n. i.*—Bedārī; sone se parhez; nigrānī; pās-bānī; khabar-dārī; chaukasi; bedārī hoshyārī yā nihāyat ihtiyāt ke sāth tawajjuh; pahra; chaukī; nigah-bānī; kisi shai kī hifāzat yā kisi fī'l ke insidād ke liye nigahbānī; rāt ke waqt pahra chaukī yā hifāzat.

2.—Chaukī-dār; pahra-dār; nigah-bān; ek yā zāid ashkhās jo chaukī-pahre ko liye ta'ināt hoṁ; santri (correctly sentry); gārd (correctly guard); pās-bān.

3.—Chaukī dār kā 'uhda yā mansab; chaukī-dārī; pās-bānī; woh jagah jahān chaukī-dār pahra dene ko liyo ta'ināt kiya jāe.

4.—Rāt kā woh hissa jab ek shakhs yā kayī ashkhās pahra deṁ;

5.—Jebī gharī. [do pahra ke bēch kā waqt; pās; pahar.

To be on the watch—Kisi amr ke wuqū' kā barābar nigrān rahnā; jis bāt ke

hone kā ihtimāl ho uskī taraf barābar tawajjuh r.—To keep watch and ward—

Pahra-chaukī d.; barābar pahra d. yā hifāzat k.; rāt-o-din pahra-chaukī d.

(nigah-bānī k.). [jagā k.

Watch, *v. i. i.*—Jāgto rahnā; jagā k.; na sonā; bedār rahnā; barābar

2.—Mutawajjih rahnā; dekhā k.; takā k.; nigrān rahnā; pahra d.; pās-bānī k.

3.—Kisi chiz ko intizār meṁ rahnā; kisi shai kā muntazir rahnā;

intizār k. ; rāh taknā yā dekhnā ; mauqa' dhūndhnā ; ausar dekhnā ; āsarā dekhnā ; rāh dekhnā ; bāt johnā. [bimār-dārī k.

4.—Kisī mariz ke pās nigrānī kī nazar se rāt ko rahnā ; shab ko *To watch over*—Kisī shakhs yā shai ko ihtiyāt ke sāth dekhnā k. ; kisī shai kī nigrānī aur ihtiyāt is garaz se k. ki bhūl-chūk aur jokhim na hone pāye.

Watch, v. t. 1.—Kisī shai kī taraf tawajjuh (dhyān) r. ; kisī ke ā'māl yā harakāt-o-sakanāt ko kisī garaz se dekhā k. ; nazar ke sāmne (madd-i-nazar) r. ; dekhā k. ; nigāh se dūr na hone d. ; nazar se gāib na hone d. ; nigrānī k. yā nigrān rahnā ; kisī bāt ke zāhir karne yā

2.—Hifāzat k. ; pās-bānī k. ; nigāh-bānī k. [rokne ke liye nigrānī k.

Watchful, a. Nigrān ; bedār ; hoshyār ; khabar-dār ; chaukas ; chaukannā ; mutawajjih ; jo kisī bāt kī ihtiyāt rakkhe.

“With of before the thing to be regulated ; as, to be *watchful* of one's behaviour ; and *against* before the thing to be avoided ; as, to be *watchful against* the growth of vicious habits.” *Webster.*

Watchfully, ad. Hoshyārī se ; chaukasī se ; khabar-dārī se ; be-dārī se ; jo kuchh farz ho uskā khūb khayāl rakh-kar ; tan-dihī se ; dil-dihī se.

Watchfulness, n. Be-dārī ; nind kā uā ānā ; ānkhoṅ kā na jhipaknā ; khatre se bachne yā is garaz se kī bhūl-chūk kḥawāh koyī bad-ā'mālī na hone pāye khūb musta'idī ke sāth ihtiyāt r. ; hoshyārī ; khabar-dārī ; chaukasī ; ihtiyāt ; khatke yā shak ke sāth tawajjuh.

Watch-guard, n. Gharī kī zunjir yā fīta wagaira. [dār rakkhe jāe.

Watch-house, n. 1.—Chaukī ; woh makān jabān chaukī-dār yā pabre-2.—Woh jagah jabān ahl-kār-i-pulis logoṅ ko giriftārī ke ba'd rakkhen ; hawālāt ; gārad. [kare.

Watch-maker, n. Gharī-sāz ; jo shakhs gharīyān banāye aur marammat

Watchman, n. 1.—Jo shakhs qal'e wagaira meṅ pahre par muqarrar kiya jāe ; santrī. [de ; chaukidār ; pahre-dār ; pās-bān ; guṛait.

2.—Jo shakhs shahroṅ kī sarakōṅ yā makānoṅ par rāt ko pahra

Water, n. 1.—Pānī ; āb ; jal.

2.—Samundar ; bahr ; jhīl ; daryā ; nadī ; bahtā yā kharā pānī.

To go by water—Tari se jānā yā safar k.

3.—Peshāb ; baul ; mūt.

4.—Hire kī rangat yā chamak ; pānī ; āb.

A diamond of the first water—Nihāyat sāl aur shaffāf hīrā.—Of the first water—Umdagī meṅ sab par fauq (sab se barh kar) ; awwal darje kā ; nihāyat hī 'umda ; afzal

“*Water* is often used in the formation of words, denoting that which belongs to, is made of, or grows or is situated in, water. It is used also in forming many self-explaining compounds ; as, *water-beaten*, *water-borne*, and the like.” *Webster.*

To hold water—Jismeṅ begair tapke (chūye) pānī rah sake ; chitkā yā tūṭā-phūṭā na h. ; durust h. —*To make water*—Peshāb k. ; mūtnā ; baul k.

Water, n. 1.—Pānī se bhigonā yā tar k. ; pānī d. ; āb-pāshī k. , ser-āb k. ; bharnā ; paṭānā ; siṛchnā.

2.—Pine ke liye pānī d. ; pānī pilānā.

To water cattle and horses—Maweshī aur ghorōṅ ko pānī pilānā.

3.—Lahariyā dālū ; āb d. [ānā ; dabdabānā.

Water, v. i. Pānī bahnā ; pānī bhar ānā ; ānsū wagaira bah yā bhar *The mouth waters*—Mūṅh meṅ pānī bhar ānā ; kisī shai ko dekh-kar be-sūkhṭa uspar tabī'at kā rūgib ho-jānū ; kisī chiz ke liye bahut hī jī chāhnā.

Water-closet, n. Pāc-khāna khusūsan woh pāc-khāna jismeñ mailā bahāne aur safāyī ke liye pānī kī kal wagaira lagī ho.

Water-course, n. 1.—Pānī kā dhārā; daryā; nadi; sotā.

2.—Ser-ābī (āb-pāshī) kī garaz se arāzī meñ pānī pahūñchāne ke liye nahr yā nālī wagaira; badar-rau; majrā-i-āb; baharwān.

Waterish, a. 1.—Pānī sā; pānī kī tarah; pānī kī mānind; patlā; ābī.

2.—Kisqadar nam; tar; martūb.

Water-mark, n. 1.—Pānī ke charhne kā nishān; woh nishān jisse yah ma'lūm ho kī sailāb kī hālat meñ pānī kisqadar buland huā thā (charhā yā kharā thā). [meñ banā diye jāen; muhr-i-ābī.

2.—Hurūf muhr yā nishān wagaira jo taiyār karne ke waqt kāgaz

Water-proof, n. Jismeñ pānī ghus na sake; jismeñ pānī kā guzar na ho; isqadar mazbūt aur gaf kī pānī bhitar na jā-sake; jismeñ pānī asar na kare. [para.

Water-rato, n. Pānī kā mahsūl; jo mahsūl pānī leue kī 'iwaz meñ denā

Water-tight, a. Isqadar kusā yā jakrā huā kī pānī bhitar na jāe yā bāhar na nikle khwāh na tapke; jo na chūyo.

Water-work, n. Pānī kī kalēñ.

Used chiefly in the plural.

Watery, a. 1. Pānī kī mānind; pānī kā sā; patlā yā shaffāf; raqīq.

2.—Pancā; be-maza; phikā; panihā; niras; jismeñ pānī hī pānī ho.

3.—Pānī se bhārā huā; jismeñ pānī bhārā ho; pur-āb; nam; tar.

4.—Ābī; pānī kā.

Wave, n. 1.—Lahar; mauj; halorā; halkorā.

2.—Nā-hamwārī; sath kī ūñchāyī-nichāyī; nasheb-farāz.

3.—Lahariyā. [hilā-kar kiyā jāe.

4.—Hāth kā jholā; jhakolā; ishāra jo hāth yā jhandī wagaira

Wave, v. i. 1.—Phurphurānā; labrānā; lahr kī tarah idhar-udhar hilnā; hiloreñ mārñā; halkorñā; ḍolnā; jhakole l.; mauj-zan h.

2.—Hilnā; nishān kī tarah hilnā.

Wave, v. t. 1.—Ūñchā-nichā k.; lahreñ ūñhānā; tamawwuj k.

2.—Phirānā; ghumānā; nachānā; chamkānā.

3.—Hāth wagaira hilā-kar kisi shai kī taraf mukhātib yā mutawaj-

Wave, v. t. Same as Waive. [jih karānā; ishāra k.

Waveless, a. Jismeñ lahreñ na ūñhti hoñ; mawwāj yā mauj-zan nahīñ; jo hālat-i-sukūn yā qarār meñ ho; sakin.

Waver, v. i. 1.—Idhar-udhar hilnā (jumbish k.); idhar-udhar ḍolnā yā chalnā; labrānā; ḍagmagānā; larḥharānā.

2.—Ek rāe par qāim na rahnā; kabhī kuchh aur kabhī kuchh rāe qāim k.; mutazalzal (ḍāwāndol) h.; pas-o-pesh (āgā-piehhā) k.; dub-dhe meñ rahnā; kisi bāt par istiqlāl ke sāth qāim na rahnā; lagzish kiyā k.; taammul; k. [sāth; taammul ke sāth.

Waveringly, ad. Pas-o-pesh ke sāth; āgā-piehhā karte; shubhe ke

Wax, n. (a) Mom. (b) Kān kī mail; kān kā khūnt. (c) Lāh; lāk yā lākh.

Wax, v. t. Mom malnā lagānā yā ragarnā. [hotā jānā.

Wax, v. i. 1.—Qad meñ barhnā; barhnā; aur barā h.; barhtā yā purā

Opposed to *wane*.

2.—Ek hālat se dūsri hālat meñ ho-jānā; honā; ho-jānā; ho-ānā.

To wax warm or cold—*Garim yā sard ho-jānā*.—To wax feeble—*Kam-zor ho-jānā*.—To wax worse and worse—*Barābar abtar hote jānā*; *bigartā yā bi-*

Waxen, *a.* 1.—*Mom kā banā huā*; *momī*. [*gartā hi jānā*.]

2.—*Mom-sā*; *mom* *kī mānind*; *narm*; *mulāim*; *jo jald pighal jāe*—*jaise dil*. [*weshī yā dūstre jānwarōn kī āmad-o-raft ho*.]

Way, *n.* 1.—*Rāh*; *rāsta*; *sarak*; *galī*; *koyī jagah jāhān insān ma-*

2.—*Masāfat*; *dūri*; *bu'd*; *fūsila*; *pallā*; *ṭappā*.

3.—*Rāh*; *āmad-o-raft kī gunjāish*; *rāsta*; *guzar*; *āne-jāne kī rāh*.

4.—*Jis samt ko harakat yā raftār ho*; *samt*; *rukh*; *rū*; *sū*; *jā-nib*; *or*; *kār-rawāyī kā mailān*; *kisī manshā yā fīl kī jānib mailān*; *manshā*; *mudda'ā*; *mā'nī*. [*mansūba*; *jugat*; *tarkib*; *sabil*.]

5.—*Kisī shai ke anjām yā kisī mudda'ā ke husūl kā tariq*; *tadbīr*;

6.—*Tarz*; *tariq*; *ḡhang*; *waz'*; *rāh*; *taur*; *ḡhab*; *kār-rawāyī kā tariq*. [*riq*; *'amal-darāmad kā tariq*; *rāh*; *silsila*.]

7.—*Qā'ida*; *tariq-i-mu'niyan*; *rahan*; *ḡhang*; *watīra*; *rawish*; *ta-*

8.—*Tariq jo kisī ne apne dil meñ ṭhān liyā ho*; *kār-rawāyī yā 'amal-darāmad kā mustahkam tariq*; *ḡhās qism ke ḡhayālāt yā tariq*; *irāda*; *mizāj*. [*meñ ṭhānī ho wahī k*.]

To have one's way—*Jo kuchh mizāj yā dil meñ āye wahī k*; *jo kuchh dil*

By the way—*Zimuan*; *qat'-nazar kisī asl mazmūn yā bāt ke*.—*By way of*

—*Ba-taur*; *ba-haisiyat*; *goyā kisī manshā se*.—*In the family way*—*Hāmila*; *jis*

ko larkā h. w. ho; *jis 'aurat ke pair bhūri hoñ*.—(*Colloquial*).—*In the way*—

Hārij; *sadd-i-rāh*; *ṭhokar*; *mā'nī*.—*Out of the way*—(*a*) *Jisse rukāwat yā*

harj wagaira ua ho.—(*b*) *Alḡ*; *kanāre*; *ma'mūl yā munāsib tariq ke ḡhilāf*;

be-qā'ida; *gair-ma'mūlī*; *be-jū*; *galat*.—*Right of way*—(*Law*) *Dūstre kī zamīn*

par āmad-o-raft (āne-jāne) kā haq; *haqq-i-murūr*.—*To go one's way, or to come*

one's way—*Jānā yā ānā*.—*To go the way of all the earth*—*Marnā*.—*To make*

one's way—*Koshish yā mihnāt se taraqqī pānā*; *taraqqī pāte jānā*; *baḡhte*

jānā.—*To make way*—*Jāne kī rāh k*; *jagah ḡhālī k*; *jagah nikālān*; *gunjāish*

k.—*Ways and means* (*a*) *Tariq*; *sabileñ*; *woh bāteñ jinse kisī kām meñ*

subūlat (āsānī) ho. (*b*) *Rupaye paidā karne kī tadbireñ yā sabileñ*; *āmudānī*

ke zarī'e.

“*Way and ways are used in certain phrases in the sense of wise ; as, he is no ways a match for his antagonist.*” *Webster.*

Waylay *v. t.* *Kisī ke liye ḡhāt meñ rahnā*; *pakarne lūṭne yā mār ḡālne kī garaz se kisī ko rāste meñ takā k*; *rāh mārñā*; *rah-zanī k*; *rāh-roknā*; *baṭmārī k*.

Waylayer, *n.* *Jo ḡhāt lagāye dūstre ke lūṭne pakarne ḡhwāh mār ḡālne ke liye rāh meñ baithā rahe*; *rah-zan yā rāh-zan*; *quttā'u-t-tariq*.

Wayward, *a.* *Jisko apnī hī rāh pasand ho*; *jo apnī hī tabī'at ke mutābiq kār-rawāyī kare*; *ḡhud-pasand*; *haṭṭhī*; *ziddī*; *ḡhud-rāe*; *jo apnī hī rāe par chale*; *magarā*; *shokḡ*; *sar-kash*. [*magarāpan*.]

Waywardness, *n.* *ḡhud-pasandī*; *ḡhud-rāyī*; *haṭh*; *zidd*; *sar-kashī*;

Weak, *a.* 1.—*Jismeñ jisimānī quwwat bahut kam ho*; *jiske badan meñ kam tāqat ho*; *kam-zor*; *nā-tāqat*; *za'if*; *marīz*; *jismeñ hālat bāqī na ho*; *sahīl (tan-durust) nahīn*.

2.—*Is lāiq nahīn kī ziyāda bojh sañbhāl sake*; *kam-zor*; *bodā*.

3.—*Jo jald ṭūṭ jāe*; *jo sahaḡ meñ ṭukre ṭukre ho-jāe*; *mazbūt nahīn*; *kam-zor*.

4.—Narm; mulāim; jo chat se tūt jāe; lachilā; chimrā.

5.—Jo khārijī dabāw yā hamle ko rok na sake; jo bilā-diqqat fath yā maglūb ho-jāe; kam-zor. [buland nahīn.

6.—Jismeñ zor kam ho—jaise āwāz; nīchī; dhīmī; za'if; ūnchī yā

7.—Jismeñ ma'mulī yā zarūrī ajzā khūb khwāh kasrat se na mile hoñ; jismeñ aise juzw kam mile hoñ jinse tabi'at ko harārat aur taq-wiyat ho; jo ma'mul ke mutābiq qawī yā tez na ho; halkā; phikā; khafif; sabuk. [khās kām anjām na ho; za'if; kam-zor; naqih.

8.—Jismeñ kisī khās kām ke anjām kī salāhiyat na ho; jisse koyī

9.—Kam-'aql; za'ifu-l-'aql; be-tamīz; gabī; batī; murda; be-dam; jo bāton ko khūb na samjhe; 'ājiz.

10.—Jo natīja-i-kam-fahmī ho; jisse be-'aqlī zāhir ho; jo be-samjhī se paidā (uskā natīja) ho yā uspar dalālat kare; bewuqūf-āna; jāhil-āna; jo hamāqat se paidā ho. [dil kā pakkā yā mazbūt nahīn.

11.—Jismeñ pūrā i'tiqād yā yaqīn na ho; jiske 'aqīde meñ zu'f ho;

12.—Jo tam' yā targīb wagaira ko rok na sake; jiske dil par bā-ton kā asar jald ho-jūe; jismeñ jald lagzish ā-jāe; za'if; kam-zor.

13.—Jismeñ qāil yā ma'qūl karne kī salāhiyat na ho; qawī ma'qūl yā sahīb nahīn; be-bunyād; be-sabāt; jiskī tāyid kisī shai se na ho; za'if; kam-zor; lachar; pūch.

14.—Jismeñ matānat na ho; qawī yā mazbūt nahīn.

15.—Jo jāri yā bā-tāsīr na ho; za'if.

16.—Jismeñ woh bāteñ na hoñ jinse mulkī intizām meñ quwwat hāsil ho; be-iqtidār; kam-zor; za'if; jisko woh bāteñ hāsil na hoñ jo kisī hākim yā qaum ke liye lābudī hoñ.

Weak side—Naqs; 'aib; khāmī; kachāyī; zu'f.

 Weak is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *weak-eyed*, *weak-minded*, and the like.

Weaken, *v. t. 1.*—Kam-zor k.; quwwat ghaṭā d. yā kam kar d.; tāqat yā zor rahne na d.; bal har l.; za'if (nā-tawān) kar-d.; nir-bal kar-d.; nā-tāqat kar-d.

2.—Halkā kar-d.; quwwat kam kar d.; tezī ghaṭā d. (kam kar d.).

Weak-hearted, *a.* Kam-himmat; past-himmat; be-dil.

Weakly, *ad. 1.*—Zor yā tawānāyī ke sāth nahīn; zu'f ke sāth; mazbūtī ke sāth nahīn; buz-dilī ke sāth; jarat ke sāth nahīn.

2.—Zu'f-i-aql ke sāth; za'ifu-l-'aqlī se; kam-fahmī se; be-samjhī se; be-tamīzī yā be-shu'ūrī se; aisī tarah kī zarar pahuñche.

Weakly, *a.* Za'ifu-l-jussa; jiske badan meñ quwwat na ho; kam-zor; nā-tāqat; za'ifu-l-bunyān; marīz; bīmār. [nā-tawānī; naqāhat; zu'f.

Weakness, *n. 1.*—Kam-zorī; nā-tāqatī; jismānī quwwat kā na h. yā na r.;

2.—Afsurda-dilī; bashāshat kā na h.; pazhmurdagī-i-khātir.

3.—Be-sabātī; 'adam-i-istiqlāl; irāda mazbūt na r.

4.—Zu'f-i-'aql; be-wuqūfī; hamāqat; jo kuchh begair khūb soche bichāre yā be-wuqūfī ke sāth kiyā jāe; be-'aqlī kā kām.

5.—Naqs; 'aib; khaṭā; burāyī; khotāyī.

 Often used in the plural. [r.; zu'f; kam-zorī.

6.—Dil par asar na k.; dil par tāsīr paidā karne kī salāhiyat na

Weal, *n.* Kisī shakhs yā shai ke sahīh-o-sālīm rahne kī hālat; musibat yā zawāl kī hālat nahīn; bihbūdī; taraqqī; khush-hālī; rifāh; kām-rānī.

Public *weal*—Rifāh-i-khalāiq; rifāh-i-'ām.

Wealth, *n.* Daulat; māl-o-matā'; bahut si dhulat māl-o-asbāb yā zamīn wagaira jo kisi ke pās ho; zar; zar-dāri; dhan.

Wealthiness, *n.* Daulat-mandī; māl-dārī; zar-dāri; tawangari.

Wealthy, *a.* Daulat-mand; māl-dar; zar-dār; tawangar; dhani; dhana-mān; gani; jiske pās bahut si zamīn rupaye-paise yā loṭ wagaira hoñ yā jiske pās yah chizeñ 'awāmu-n-nās se ziyāda hoñ.

Wean, *v. t.* 1—Dūdh chhurānā; parwarish kā madār mā par qāim na r.

2.—Jis shai ko jī chāhe us se ulfat (muhabbat) chhurī d.; kisi khwāhish se bāz r.; dil ko khunēch l.; jī shai na ho yā hāth se nikāl jāe uski phir khwāhish na r. [kisi ko māre yā apni tayīn bachāye.

Weapon, *n.* Hathiyār; harba; silāh; āla-i-harb; woh shai jisse koyī

The *weapons* of rude nations are clubs, stones, and bows and arrows—Modern *weapons* of war are swords, muskets, pistols, cannon, and the like." *Webster*. [sallah.

Weaponed, *a.* Hathiyār lagāye (bāndhe) huye; hathiyār-band; mu-

Weaponless, *a.* Jiske pās koyī hathiyār na ho; be-hathiyār; nihathā; gair-mu-sallah [nā; orhūā yā orhe rahnā; latkāye rahnā.

Wear, *v. t.* 1.—Pahinnā; pahne rahnā; lagānā; lagāye rahnā; bāndh-

To *wear* a coat—Kurtā ya koṭ pahinnā —To *wear* a sword—Talwār bāndhūā

yā lagāye rahnā.

2.—Rakinnā; zāhir meñ h.; ūpar se dikhānā yā dekh pagnā. To *wear* a smile on one's countenance—Khandā-peshāui h.; chilre yā bashre se khushī zāhir k.; haūsmukh h.

3.—Pahinte-pahinte ghis ragaṛ yā phār dālnā; kāsrat-i-isti'māl se zāi' kar dālnā; khiyā dālnā; ghis dālnā; be-kār kar-d.; phir kām ke laiq na rahne d.

4.—Hamesha kī ragaṛ wagaira se kharāb yā zāi' kar-d. khwāh ghaṭī d.; āhista āhista ghaṭī d.; chhiṭā d.; kam yā gāib kar-d.; kho d.; bāqī na chhornā.

5.—Ragaṛte-ragaṛte yā ghiste-ghiste hanūnā paidā k. yā kar-d.

6.—Ba-tadrij asar pahuñchānā yā paidī k.; āhista āhista karānā yā zuhūr meñ lānā.

To *wear* away—Chhiṭānā; āhista āhista ghiste yā ragaṛte kharāb kar-dālnā ghaṭī yā miṭī d.—To *wear* off—Ragaṛte yā āhista āhista chhiṭāte ghaṭī yā miṭī d.—To *wear* out—(a) Ragaṛ wagaira ko sabab se talaf yā be-kār kar

dālnā.—(b) Jhelnā; diqqat ke sāth basar k.—(c) Satnā; tang k.; diq k.; halūk k.; thakā mārānā.—(d) Quwwat khañch l.; be-dam kar-d.; jism meñ hālat bāqī na rahne d.; kisi kī tāqat ko nichor l.

Wear, *v. i.* 1—Isti'māl kī hālat meñ qāim rahnā; ṭhabarnā; chalnā; barte jāne par ghis phaṭ yā ragaṛ na jānā.

2.—Isti'māl kī wajh se talaf kharch yā kam ho-jānā; kām meñ lāye jāne khwāh ziyāda aiṇām guzarne ke sabab se nuqsān pahuñchānā.

3.—Āhista āhista guzarnā; diqqat se kaṭnā yā bītnā; mushkil se basar h.

To *wear* off—Āhista āhista guzar jānā (jāte rahnā miṭī jānā yā dūr ho-jānā) —

To *wear* weary—Thak jānā; tang ho yā ā-jānā; 'ājiz ā-jānā.

Wear, *n.* 1.—Pahinnā yā pahinā jānā; isti'māl ke bā'is se phaṭ ragaṛ yā ghis jānā; ragaṛ khā yā ghis kar kam ho-jānā.

2.—Jo chīz pahinī jāo; tarz-i-libās; poshūk; waz'.

Wear and tear—Nuqsān jo kisi shai ke ghis jāne kī wajh se ho; nuqsān jo kisi shai ko barte jāne yā kisi hādise wagaira ke sabab se pahunchē.

Wearable, a. Pahinne ke lāiq; jo phinā jā-sake; poshidanī.

Wearer, n. 1.—Pahinne w.; orhne w.; lagāne w.; bāndhne w.; rakhne w.

2.—Jo shai ghatē yā ghis jāe; jo chhij jāe.

Weariness, n. Thakāwat; mūndagi; thakān; susti; quwwat kā bāqī na rahnā; kasal; susti; be-qarārī jo der tak intizār karne khwāh intizār meñ māyusi wagaira ke sabab se ho.

Wearing, p. a. Pahinne kī; jo pahinne ke liye maqsūd ho; poshūkī.

Wearing apparel—Pahinne ke kaprē; pārchā-i-poshidanī.

Wearisome, a. Thakān; jisse thakāwat ā-jāo; mūndagi paidā k. w.; jismeñ tabī'at thak jāe khwāh tang ā-jāo; girān-bār; jo tabī'at ko bhāri guzro; saḡht; diqqat-talab; taklīf-dih. [kar-saknā.

Wearisomeness, n. Girān-bārī; bhāri yā diqqat-talab h.; thakāwat paidā

Weary, a. 1.—Thakā; mānda; kasal-mand; jiskī tāqat milnat wagaira kī wajh se zāl ho-jāo; jismeñ quwwat tahammul yā sabr wagaira bāqī na rah jāe.

2.—Jisse thakāwat paidā ho; jisse tabī'at 'ārī yā tang ā-jāo.

“This word, followed by *of* before the cause, means, exhausted of patience; as, to be *weary of* marching; to be *weary of* reaping; to be *weary of* study.” *Webster*.

Weary, v. t. 1.—Thakā d.; tang kar-dānā; be-sabr kar-d.; tahammul bāqī na r.; mānda kar-d.; sust kar-d. [qarār kho d.

2.—Der tak rahne yā thaharne kī wajh se be-sabr kar-d.; sabr-o-

3.—Tang k.; hairān k.; nāk meñ dam kar-d.; harānā yā harā d.

To weary out—Nihāyat hī thakā d.; thakā-kar be-dam kar-d.; laqdar thakā d. kī kuchh bhi quwwat bāqī na rah jāe.

Weather, n. 1.—Garmī-sardī khushkī-tarī yā tūfān wagaira ke i'tibar se hawā kī hālat; badli pūnī khwāh hawā wagaira kī kaifiyat; mausim; rut (*correctly* ritu).

2.—Mausim kā badalnā (usmeñ tag-iyyur-o-tabaddul kā h.); hawā kā hālat kā kabhī kuchh aur kabhī kuchh rahnā. [shiddat).

Stress of weather—Hawā kā shiddat se bahnā; tūfān kī tezi (taskā zor; uskī

Weather, v. t. 1.—Kisi kī shiddat ko bar-dāshat k.; kisi shai se muqābala k. aur usko roknā; sañbhālānā; sahnā; āpnā; roknā.

To weather a point—Mukhālafat kī hīlat meñ bhi kisi maqsūd ko hāsil yā anjām k.—*To weather out*—Diqqat ke bā-waḡf kān-yābi ke sith muqābala k. yā roknā.

“*Weather* is used with several words, either as an adjective, or as forming part of a compound word.”—*Webster*.

Weather-proof, a. Jismeñ tūfān aur bārish wagaira kuchh asar na kar-sake. [tag-iyyur-o-tabaddul hone ke qarīne samajh jāe.

Weather-wise, a. Jo pahile se hawā wagaira kī kaifiyat yā usmeñ

Weave, v. t. 1.—Binnā; bunnā; gaṭhnā; gāṭhnā; ek meñ milānā; khūb mazbūt kar-d.; āpas meñ khūb uath d.; darmiyān meñ dākhl kar-d.; bich meñ ghuseḡ d.; ḡl d.

2.—Kuprā būnnā; koyī shai banānā; tarkīb d.; banānā.

Weave, v. i. 1.—Bunnā; bināyī k.; nūr-bāfi yā nūr-bāfī kā peshā k.

Weaver, n. Bunno w.; binne w.; julāhā yā julāha; nūr-bāf; momin.

Wed, v. t. 1.—Shādi k.; nikāh k.; byāh k.; 'aqd k.; izdiwāj k.

2.—Shādi kar-d.; byāh d.; nikāh parhā d.; kanyā-dān kar-d.

3.—Is tarah bāham milā d. ki silsila na tūte; mazbūti ke sāth milā d.; āpas meñ jakar d.; mazbūti se liptā d.

Wed, v. t. Shādi k.; nikāh k.; byāh k.; inī'qād k.

Wedding, n. Shādi; byāh; nikāh; 'aqd yā 'aqd-i-nikāh; izdiwāj; rusūm-i-izdiwāj; da'wat wagaira jo shādi ke waqt ho.

“Wedding is often joined to other words, forming compounds denoting that which pertains to, or is used at, a wedding or weddings; as, wedding-cake, wedding-cards, and the like.” Webster.

Wedlock, n. Shādi; byāh; nikāh; izdiwāj; 'aqd; 'aqd-i-nikāh.

Born in wedlock—Zauja-i-sahila yā mankūha se paidā; jiski paidāish byāhi jorū se ho; byāhutā kā jamaā; waladu l-halāl; khalafu-s-sidq; harām kā nahīn.—Born out of wedlock—Waladu l-harām; harām kā; byāhi bibi kā nahīn; waladu z-zinā; khalafu-s-sidq nahīn.

Weed, n. 1.—Kisi qism kā darakht jo be-kār yā taklif-dih ho; galle ghās yā jhārī wagaira meñ woh darakht jo insān ke liye kār-āmad na hoñ balki nāj ke darakhton ko zarar pahuñchāyeñ khwāh bad-numā hoñ.

2.—Ghās-pāt; kūfā karkaṭ; ākhor; fuzūl yā be-kār chizen.

3.—Mātamī poshāk jo' aurateñ pahintī haiñ masalan kisi bewa ke mātamī kapre. [ghās wagaira ko nikāl d.; nirānā; sohnā.

Weed, v. t. 1.—Nuqsān pahuñchāne wāle darakhton ko nikāl d.; kharāb

2.—Jo shai muzir ho use nikāl yā dūr kar-d.; jis chiz se nuqsān yā ranj pahuñche use nikāl bāhar k. [chun-chun kar nikāl d.

To weed a kingdom of bad subjects—Kisi saltanat se uski kharāb ri'āyā ko Weeder, n. Nirāne w.; jo kisi shai se uske muzir yā be-kār ajzā ko nikāl de. [purāni mislon se raddi (be-kār kūgaz) nikāl kare.

A record-room weeder—Daftar-khūne kā woh ahl-kār jo auqāt-i-mu'ayyana par Weedy, a. Jismeñ kharāb ghās wagaira kasrat se ho; jahāñ nuqsān pahuñchāne wāle darakht wagaira ifrāt se uge hoñ.

Week, n. Hafta; sāt din ki muddat; niyām-i-haft-roza.

Weekly, a. Jo hafte meñ ek martaba āye wāqī' ho yā kiya jāe; hafte meñ ek bār zuhūr yā wuqū' meñ a. w.; hafta-wār. [kar nikle).

Weekly, n. Akhbār wagaira jo hafte meñ ek martaba shāi' ho (chhap.

Weekly ad. Hafte meñ ek martaba; har hafta; haft-hafta; hafta-ba-hafta; sāt sāt din par; sāt din meñ ek bār.

Weep, v. t. 1.—Ronā; girya k.; girya-o-sārī k.; ānsū bahānā; ashk-bārī k.; ro-kar ranj wagaira zāhir k.; āb-dī-la h.

2.—Ranj k.; afsos k.; faryād k.; shikāyat k.; ronā.

3.—Qatra qatra bahnā; ṭop ṭop bahnā.

4.—Pāni bahnā; chūnā; ṭapaknā; bahut nam h.; bhigā yā tar h.

5.—Shākhon kā laṭkā h.; jhuknā; sar-nigūn h.

Weep, v. t. 1.—Afsos k.; ranj k.; mātam k.; kisi bāt par ronā.

2.—Girānā dālnā bahānā yā ṭapaknā—jaise ānsū; qatra qatra girānā yā ṭapaknā. [tarah uṭhānā ki woh hawā meñ lataktī rahe.

Weigh, v. t. 1.—Ūpar ko uṭhānā; ubhārnā; charhānā; kisi shai ko is

2.—Tolnā; wazn k.; tarāzū par rakh-kar wazn daryāft k.; kisi shai ki nisbat is amr kā ta'ayun k. ki woh kitnī wazni hai (uskā wazn kisqadar hai); jokhnā.

3.—Wazn meñ kisi dūsrī shai ke barābar h.; wazn r.

4.—Dil meñ gaur k.; kisi rāe ke qāim karne ke liye sochnā yā gaur k.; dil meñ khūb tolnā; kisi amr kī tashkībīs barē khauz-o-fikr ke sāth k.; khayāl k.; tajwiz k.; bichārnā. [lihāz k.; pās k.]

5.—Samajhnā; qābil-i-lihāz samajhnā; qābil-i-iltifāt tasawwur k.; To weigh down—(a) Wazn (tol) meñ dūsrē se barh jānā. (b) Bojh se dabā d.; zor se dabānā; pazhmurda k.

Weigh, v. i. 1.—Wazn r.; wazn meñ h.; tol meñ h.; tolnā; waznī (bhārī) h.

2.—Bā-waq'at tasawwur kiyā jānā; waq'at r.; 'aql ke rū se 'barā (aham) samjhā jānā; mizān-i-'aql meñ tolnā.

To weigh with a person—Kisi shakhs ke nazdik waq'at r. (uski dūnist yā rāe meñ waq'at r. yā barā h.). [barā bojh honā.]

3.—Zor se dabānā; girān-bār h.; nā-guwār yā sakht guzarnā; To weigh down—Apne hī bojh se dab jānā; apne bojh ke niche ap dab jānā.

Weight, n. 1.—Wazn; bojh; girānī; bhāripan. [koyī chīz toli jāe.]

2.—Bat; batkharā; lohe sise yā pital wagaira kā batkharā jisse

3.—Wazn kā andāz jo muqarrar ho jaise tolnā wagaira.

4.—Koyī bhāri chīz; waznī shai.

5.—Dabāw; bār; bojh; bhār; dāb; chānp; tor.

The weight of care or business—Fikr yā kānī kā bār (bojh).—The weight of grief—Rauj kā sadma; bār-i-alam.

6.—Waq'at; tāsīr; asar; 'azmat; barāyi; qadr; rutba.

An argument of great weight—Bahs jisko barī waq'at ho; nihāyat bā-tāsīr dalil; hujjat-i-aham.

Weightily, ad. 1.—Bhāripan se; saqālat se; wazn ke sāth.

2.—Waq'at ke sāth; dabāw se; asar ke sāth.

Weightiness, n. 1.—Girānī; bhāripan; wazn; waznī h.

2.—Mazbūtī; waq'at; pur-tāsīrī; bā-asarī; ma'qūliyat; qāil karne kī quwwat; matānat.

Weighty, a. 1.—Wazn-dār; waznī; bhārī; girān. [qāil ho-jāe.]

2.—Aham; bā-waq'at; qawī; matīu; mazbūt; ma'qūl; jisse koyī

Weighty reasons—Wujūh-i-qawī; ma'qūl wujūh; aisi wajheñ yā dalileñ jisse koyī qāil ho-jāe (uske dil ko itminān ho-jāe).

Welcome, a. 1.—Maqbūl; jisko khushī ke sāth apne ghar meñ rakkheñ khilāyeñ-pilāyeñ aur boleñ-chāleñ—jaise mihmān.

2.—Jiske āne yā milne se khushī ho; jo khushī kā bā'is ho; khush; khush-āyand; dil-pasand; mubārak.

A welcome present—Tuhfa jiske lene meñ khushī ho; pesh-kash jo dil ko margūb ho.—Welcome news—Khush-khabarī; khabar jisse (jiske milne yā sunne se) dil ko khushī ho.

3.—Kisi shai ko bilā-mu'āwaza (muft) lene yā baratne kā iktiyār r. w. (uskā mujāz).

You are welcome to the use of my library—Mere kutub-khāne se ap-ba-khushī (bilā kisi mu'āwaze ke) mustafid ho-sakte haiñ.

“Welcome is used elliptically for you are welcome.” Webster.

To bid welcome—Kisi se mihrbānī ke sāth pesh ānā; āwbhagat k.; tawāzu'. mudārāt k.

Welcome, n. Kisi mihmān yā aise shakhs kī khātir-dārī jo pahilepahil āye; āwbhagat; mudārāt; tawāzu'; satkār; ādar.

Welcome, v. t. Mihrbānī ke sāth sāhib-salāmat k.; marhabā kahā; mihmān-nawāzī kī rāh se ba-khushī milnā aur khilānā-pilānā; āwbha-gat k.; ādar k.; sanmān k.; tapāk se l. yā mili.ā.

Welfare, n. Kisi bāt meñ bihtarī; bihbūdī; taraqqī; khushī; tandurustī aur danyā kī ma'mūī nīmatoñ kā r.; har balā se bache rahnā; khairiyat; khair-o-'āfiyat; sihat-o-'āfiyat; khair-salāh; bhalāyī;

Well, n. 1.—Chashma; sotā. [bihtarī; sukh; chain; kushal.

2.—Kuā; kuān; indārā yā inārā; kūp; chāh.

To dig or sink a well—Kuān khodnā.

Well, α. 1.—Achchhā; bhalā; bihtar; khūb; pasandīda; qarīn-i-masla-hat; maslahat kī bāt; ahsan; hālāt yā haisiyat ke lihāz se 'umda; khush-nasībī yā khush waqtī kī bāt; nāfi'; naf'-baqsh; khushī kī bāt; āram suhulat yā subite kī bāt; mubārak; mangal; shubh.

2.—Tan-durust; sahih-o-salīm; sahih-l-badan; bhalā-changā; kisi maraz meñ mubtalā nahīn; 'alil yā bimār nahīn; achchhā; nirogī; sukhī.

3.—Maurad-i-'ināyat; kisi kī himāyat meñ; jisko koyī māne.

Well, ad. 1.—Achchhe yā munāsib tarīq par; thik-thik; wājib tarah par; wājibiyat ke sāth; burāyī yā badī ke sāth nahīn.

2.—Kisi kī haisiyat ke hasb-i-hāl; jaisā mauqa' ho usī tarah; aisi tarah kī koyī khās maqsad bar āye yā kām nikle; munāsib tarīq par; achchhī tarah yā achchhī tarah se; pūre taur par; baqhubī; kāfī taur par; tamām-o-kamāl; sarīsar; bil-kul.

3.—Achchhī tarah se; ba-wajh-i-ahsan; khūb yā khūbī ke sāth; san'at ke sāth; pūre kartab se; jismeñ hunar khūb dikhlāyā jāe; hāziri ke sāth. [ho.

4.—Bahut hī; nihāyat hī; itnā yā isqadar ki dil ko khushī hāsīl

5.—Ta'rif ke sāth; tausif ke sāth; mazammāt ke sāth nahīn; nindā kar-ke nahīn. [kahnā; kisi kī nisbat zikr-i-khair k.

To speak well of a person—Kisi kī ta'rif k.; kisi kī tausif k.; kisi ko achchhā

6.—Subite ke sāth; āram ke sāth; suhulat ke sāth; āsānī se;

7.—Bahut; thorā nahīn; ziyāda. [naf'e ke sāth.

To be well advanced in life—Bahut dinon kā h.; sin yā 'umr meñ ziyāda h.; musin h.; būrhā h. [kuchh huā achchhā huā; phir; hūn.

8.—Khair; achchhā; bhalā; khūb; aur kyā; kyā muzāiqa; jo

“Well is prefixed to many words, especially to adjectives and participles, forming a kind of loose compound with them, expressing what is right, fit, laudable, or not defective, and usually of very obvious signification; as, *well-designed*, *well-directed*, and the like.” *Webster*.

As well as—Aur bhī; wa nīz; kisi dūsrī shai se kam nahīn; jitnā ki; jaisā

ki.—*Well enough*—Na bahut achchhā na bahut burā; na itnā achchhā na

itnā burā; darja-i-'itidāl par achchhā; khāsa; khūb; jisse itminān ho-jāe;

qābil-i-itminān; jisko phir badalnā na pāre.—*Well off*—Khush-hāl; muraffahu-

l-hāl; khush-guzrān; jiske pās jāedād-i-kasir (bahut māl-o-matā') ho; 'urūj

yā taraqqī kī hālāt meñ.—*Well to do*—Same as *Well off*;—used also adjectively

—*Well to live*—Khāne-pīne se khush; dāl-roṭī se khush; khātā-pītā; āsūda

yā āsūda-hāl. [sukh.

Well-being, n. Bihtarī; bihbudī; barhtī; taraqqī; salāhiyat; salāmātī;

Well-born, a. Jiskī paidāish l hāndīn-i-sharīf yā mu'azzaz se ho; khān-dānī; khāndān i-sharīf-o-najīb kī; achchhe ghar kā; razīl (kamīna) nahīn; kulīn. [suhbat-yāfta; khush-atwār.

Well-bred, a. Muhazzab; shāista; khush-khulq; khālīq; nek-atwār;

Well-informed, a. Jisko hālāt sibhat ke sāth (bāteñ thīk thīk) ma'lum hoñ; wāqif yā wāqifu-l-hāl; jise sabīh hālāt khūb ma'lum hoñ; samajh-dār; fahīm.

Well-intentioned, a. Nek-niyat; khush-niyat; jiskī niyat bad na ho; jiskī maushā fāsīd na ho; jiske dīl meñ khuṭāyī na ho.

Well-known, a. Jisko log baḡhubī (khūb) jānte hoñ; jise log 'umūman mānte hoñ; mashhūr; ma'rūf; nāmī; nām-war.

Well-meaning, a. Same as Well-intentioned. [meñ adaq.

Well-read, a. Jisne khūb parhā ho; 'ālim; fāzil; pandit; kisī shai Followed by *in*.

Welter, v. i. Lotēā—jaise khūn yā kīchar wagairā meñ.

Wet, a. l.—Jismeñ pānī ho; rutūbat se bhārā huā; martūb; tar; nam; nam nāk; bhīgā; bhijī; odā; gīlā; jiske ūpar pānī yā koyī dūsarī saiyāl
2.—Nihāyat martūb; barsātī; jab bārish ho (pānī barse). [shai ho. *Wet weather*—Barsātī mausim; jab meñh barse (bārish ho).

Wet, n. l.—Pānī; rutūbat; tarī; namī.

2.—Barsāt; jab kuhāsā partā ho. [mānind kisī dūsarī chīz se bhar d.

Wet, v. t. Nam k.; tar k.; bhīgā d.; bhigo d.; bhijānā; pānī yā usī kī *To wet one's whistle*—Sharāb pinā. (Colloquial.)

Wetness, n. l.—Namī; rutūbat; tarī; odāpan; gīlāpan; bhīgā rahnā.

2.—Barsāt kī sī kaifiyat h.; kuhro yā kuhāse kā shiddat se paṛnā (chhāyā rahnā.)

What, pr. l.—Kyā; kaun; kis.

[kitnā.

2.—Kaisā 'ajīb-o-garīb; kitnā barā yā kitnī barī; kaisā; kisqadar;

3.—Jo; jo kuchh; woh shai jo; us tarah yā qism kī chīz jaisī kī.

4.—Kisqadar; kuchh to.

[Webster.

 "With a following preposition, especially *with*, with repetition."

5.—Jo kuchh main samajhtā hūñ; jo kuchh mere zihū meñ hai; jo bāt yā kaifiyat hai.

 In the above sense, used in such phrases as *I tell you what*.

What not—Kyā kuchh nahīn ya'nī jin chīzōñ ko nām liye gaye unko 'alāwā aur bhī kayī chīzōñ muḡhtalif qismoñ kī haiñ.—*What, ho ! hot ! are !*—*What if*—Agar fulāñ amr ho to kyā muzāiqa; agar fulāñ bāt ho to kyā hogā yā kaun sā natija paidā hogā.—*What though*—Farz kar-lo kī; ha-farz iske kī; agar yah mān bhī liyā jāwe kī; agar isko taslīm bhī kar-leñ kī; agar is yā us bāt ko sach bhī mān yā gardān leñ; agar yah bhī ho to.

Whatever, pr. Jo kuchh; yah ho yā woh; chāhe yah ho khwāh woh; jis qism kā ho; khwāh ek shai ho yā dūsarī; jo-jo; sab-kuchh.

Whatever, a. Jo kuchh; jis kisī; kaisā hī; kisī.

 Less used than *whatever*—"Indeed, it is nearly obsolete." Webster.

Wheedle, v. t. l.—Dam d.; mīthī mīthī bāteñ se phuslānā; khushāmad k.; lallopatto k.; dam-dilāsā d. [upne dhang par kar-l.

2.—Khushāmad ke zarī'e se apne qābū yā bas meñ k.; dam de-kar

Wheedle, v. i. Khushāmad k.; chaplūsī k.; lallopatto k.

Wheel, n. l.—Pahiyā; charakh; charakhī; chakkar; ghirnī; phirkī; chāk; chaklī; charḡha; oharkh; raṅhaṭ yā rahaṭ; garārī.

2.—Koyī ghūmue wālī chīz; jis shai meñ gardish ho; koyī gol

3.—Gardish; ghūmāw; chakkar; daur. [chīz; koyī mudawwar shai.

Wheel, *v. t. 1.*—Pahiyoñ par le-jānā.

2.—Ghūmānā; chakkar d.; gardish meñ lānā; gardish karānā; phirānā. [gardish k.

Wheel, *v. t. 1.*—Ghūmānā; phirūnā; chakkar khānī; chakkar meñ ānā;

2.—Phirūnā; muḡnā; ek jānib (samt yā taraf) se dūsrī jānib (samt yā taraf) ko phir jānā; ek rukh se dūsrī rukh ho-jīnā.

3.—Chakkar khānā; pher khānā.

4.—Luḡhakuñ; dhulak kar āge ko jānā.

Wheeled, *p. a.* Pahiye-dār; jismeñ pahiye hoñ. [Webster.

☞ "Used chiefly in composition; as, a four-wheeled carriage."

Whelm, *v. t. 1.*—Pāñī wagaira se chhipā d.; kisi shai meñ ḡubā d.; ḡubānā; hornā; garq k. [chīz ke bojh se bahut hī dabā d.

2.—Bi-l-kul chhipā d.; sar se pair tak garq kar-d.; dabā d.; kisi

When, *ad. 1.*—Kab; kis waqt; kud.

2.—Jis waqt; jab; jad; jis waqt kisi amr kā wuqū' ho yā uske bu'd hī; joñ; johūñ; jyonhūñ; tad; tab.

3.—Har-gāh; dar-hāle-ki; go us waqt yā usī hālat meñ.

Whence, *ad. 1.*—Kahāñ se; kis jagah se; kis masdar yā bunyād se; iski jar kyā hai; yah kahāñ se nikli hai; iski ibtidā kyūñkar huyī; kaise; kis tarah; kyūñkar.

2.—Jis jagah se; jahūñ se; jis bunyād wagaira se; woh maqām yā masdar wagaira jahūñ se yā jisse; jis wāqī'a yā usūl se.

☞ "From whence may be considered as tautological, from being implied in whence; but the use is well authorized, and, in some cases, the use of it seems to give force or beauty to the phrase." Webster.

Whencesoever, *ad.* Jahāñ kahīñ se; jis kisi jagah se; jahāñ se; jis kisi sabab yā masdar se; kahīñ se.

Whenever, *ad.* Jab kabhī; jis ki-ī waqt; jab hī; jab; jis waqt.

Whensoever, *ad.* Jis kisi waqt; jab kabhī; jab yā jab hī; jis waqt.

Where, *ad. 1.*—Kis jagah; kahāñ; kis hālat yā mauq'e meñ; kahāñ

2.—Jahāñ; jis jagah; woh jagah jahāñ. [ko; kis maqām ko.

Whereabout, } *ad. 1.*—Kis jagah ke nazdik; kis maqām ke pās yā mutta-

Whereabouts, } sil; kaun si jagah; kis jagah. [Webster.

☞ "In this sense, the form whereabouts is more commonly used."

2.—Jisse; jiski nisbat; jiske hāre meñ; jiske bāb meñ.

3.—Patā; thikānā; jagah; maqām.

☞ In this sense, "often used colloquially as a noun." Webster.

Whereas, *con.* Chūñ-ki; az-bas-ki; dar-hāle ki; az āñ-jā-ki; is lihāz se ki; har-gāh; wāzih ho; makhfi na rahe.

☞ Used to introduce a preamble.

2.—Hāl āñ-ki; jab ki asl meñ; jab ki dar-haqīqat; asl yā sach to yah hai ki; har-gāh iske bar'aks (khilāf).

Whereat, *ad. 1.*—Jispar; tispar.

2.—Kis-par; kis bāt yā kis shai par.

Whereby, *ad. 1.*—Jisse; jiske bā'is yā zarī'e se.

2.—Kisse; kis zarī'e se.

Wherefore, *ad.* 1.—Jis bā'is se; jis se; jis sabab se.

2.—Kis sabab se; kis bā'is se; kyūn-kar; kyon; kāhe ko; kis liye.

Wherein, *ad.* 1.—Jis meñ; jis bāt jis waqt jis kitāb yā jis shai wagaira

2.—Kis meñ; kis bāt meñ; kis amr meñ. [meñ.]

Whereof, *ad.* 1.—Jis kā; jis se.

2.—Kis se; kis shai se; kis chiz se.

Whereon, *ad.* Jis par.

Wheresoever, *ad.* Jis kisī jagah; jahān kahīn; jahān; jis maqām par; jis jagah; bilā-ta'ayun-i-maqām; jahān.

Whereupon, *ad.* Jis par; jiske bā'is (sabab) se; jiskī wajh se.

Wherever, *ad.* Jahān kahīn.

Wherewith, *ad.* 1.—Jis se; jiske sāth.

2.—Kis se; kis shai se.

Whet, *v. t.* 1.—Tez karne kī garaz se malnā ghisnā yā ragarnā; tez k.; chokhā k.; sām dharnā; bār r.; dhār d. yā dharnā; painā k. yā

2.—Tez k.; ubharnā; jagānā; paidā k. [painānā.]

To whet the appetite—Ishtihā paidā k.; lbūkh tez k. yā jagānā.

3.—Ullānā; uksānā; bar-angekhā k.; chhernā; mushtā'il k.; gussa paidā k.; gusse meñ lānā yā gussa dilānā; khafā k.; garm k.

Whet, *n.* 1.—Sām; dhār; bār.

2.—Ishtihā paidā karne wālī shai; lbūkh jagāne (lagāne yā barhāne) wālī chiz; jis shai se ishtihā tez ho (uskā galaba ho).

Whether, *con.* Khwāh; yā; āyā; kī; kyā; 'am isse kī; go.

Followed by *or*.

Which, *pr.* 1.—Kaun; kaunsā; jitnī chizon yā shakhson ke nām liye

2.—Jo; jise; jaun; jaun-sā. [yā batāye jāte haiñ unmeñ se kaun.]

“Formerly, but not now, used for persons.” *Webster.*

3.—Woh yā woh shai jo; we yā we chizeñ jo; jo chiz yā chizeñ;

Take which you will—Jo chāho le-lo. [jo shai yā ashya.]

Whichever, { *pr.* Jo; jo kuchh; jo koyī; jis kisī; jaun sā; jise;

Whichsoever, { chāhe ek yā dūsri; jo-hī; jo-jo.

While, *n.* Waqt; muddat; zamāna; 'arsa; samai; kāl; din.

Hē was some while in this country—Woh kuchh 'arse tak is mulk meñ thā;

kuchh din (thore dinon tak) woh is mulk meñ thā.—One while—Ek waqt;

kisī waqt.—To stay one's while—Kuchh der thahar jānā; zarā taammul k.;

zarā ruke rahnā.—Worth while—Jisqadar waqt sarf honā ho uske lāiq; jis-

qadar waqt aur mihnat sarf ho uske lihūz se wājib yā munāsib; jisqadar

kharch (sarf) pare uske lāiq; dard-i-sarf ke lāiq.

While, *ad.* 1.—Jab; jis hālat meñ; jab tak; jab talak; jis asnā meñ;

har-gāh; dar-hāle-ki. [yā khushī se guzrānā (bitānā yā kātnā).]

While, *v. t.* Gānwānā; bitānā; sarf k.; makkhiyān mārānā; khushī meñ

Usually followed by *away*.

Whilst, *ad.* The same as While, which see.

Whim, *n.* Dil kā yakāyak kisī taraf phir jānā (rujū' ho-jānā); man kī

manj; dil kā tarang; lahar; umang; khayāl jo talawwun-i-tab' se

paidā ho; khabt; sanak; wahm; khayāl-i-khām.

Whimsical, *a.* 1.—Tarañgī; laharī; manmaujī; wahm-o-khayālāt se

bharā huā; khabt; mutalawwun; sanakī; wahmī; khayālāt-i-khām

- 2.—'Ajib; 'ajīb-o-garīb; anokhā; anūthā; turfa. [r. w.]
Whimsically, *ad.* Talawwun-tab'i se; taraug yā mauj se; lahar se; khām-khayālī se; khabt kī wajh se.
Whimsicalness, *n.* 'Talawwun-mizājī; talawwun-tab'i; khabt; mau kī mauj; khayālāt-i-khām kā r.; 'ajīb-o-garīb qism kā mizāj; tawabhum.
Whine, *v. t.* Shikāyatan ronā; bachchoñ kī tarah ronā; kamīnoñ kī tarah ḍar-ḍar-kar shikāyat k.; ririyānā; jhīkhuā; jhaukhuā.
Whip, *v. t. 1.*—Chābuk mārñā yā lagānā; tāziyāna mārñā; koṛe mārñā
2.—Dorī se ghumānā jaise laṭṭū. [yā lagānā.
3.—Koṛe tāziyana yā bed se mārñā; sazā-i tāziyāna k.; bed se mārñā. [liyāñ d.
4.—Ta'na-zanī k.; chuṭkī l.; burā kahnā; burā-bhalā kabuā; gā-
5.—Lapeṭuā.
 Often with *about, around, or over.* [lapaknā.
6.—Jhaṭ se lenā yā haṭānā; jhaṭkā d.; jhaṭke se kbūch l.;
 With *into, out, up, and the like.*
Whip, *v. i.* Phurtī se chaluā; chal d.; rafū-chakkar ho-jānā; jhaṭ se bhāg jānā; ghūm phir yā muṛ kar bhāg jānā; uchak-kar koyī kām k.
Whip, *n. 1.*—Chābuk; tāziyāna; koṛā.
2.—Kochwān; gārī hāukne w.
Whip and spur—Nihāyat 'ajalat ke sāth; jhaṭpat; bahut hī jald.
Whirl, *v. t. 1.*—Jald jald ghumānā; jhaṭ-jhaṭ yā tezī se ghumānā; ghumānā; phirānā; chakkar d.
Whirl, *v. i. 1.*—Jald jald ghumānā; tezī se chakkar khānā yā phirñā; khūb gardish k.; bahut hī chakkar mārñā.
2.—Jhaṭ se chal d.; nau-do-gyārah ho-jānā.
Whirl, *n. 1.*—Tez gardish; jald jald ghumāw; jhaṭ jhaṭ chakkar khānā; gardish; dāra; chakkar; ghumāw.
2.—Jo chīz jald jald ghūme; jo shai tezī se chakkar khāe.
Whirlpool, *n.* Bhañwar; girdāb; warta.
Whisper, *v. i. 1.*—Āishta bolnā; sāñs dabā-kar bolnā; aisī tarah se bolnā kī sāñs bāhar na nikle; phusphusānā; kānā-phūsī k.; kau-phuski k.; sar-goshī k.; kān meñ kahnī; kīñā-kāñī k.
2.—Bhichak-kar bāt k.; shubhe ke sāth bāchhit k.; ḍar-ḍar-kar ihtiyāt se guṭgū k. [burāyī paidā ho.
3.—Chupke se bāndish bāñlhnā; sājish k.; aisī tadbīreñ k. jinse [bāhar na nikle.
 Followed by *against.*
Whisper, *v. t. 1.*—Āishta se bolnā; phusphusānā; aisā bolnā kī āwāz
2.—Kisī ke kāñ meñ kuchh kahuā; sar-goshī k.; kau-phuski k.
Whisper, *n. 1.*—Sar-goshī; kīñākāñī; phus-phusāhaṭ; kan-phuski; kāñā-
2.—Bāt jo ihtiyāt ke sāth yā ḍar-kar kī yā kahī jāe. [phūsī.
Whisperer, *n. 1.*—Sar-goshī k. w.; kāñā-phūsī k.; jo kisī ke kāñ meñ bāt kahe. [chugal-khor; gammāzī.
2.—Bhed kī bāteñ kahne w.; chhip-kar khabar pahūñchāne w.;
Whist, *a.* Jo na bole; jo shor na kare; sākit; khāmosh; chupchāp.
 "This adjective, like some others, nearly always follows its noun. We never say, *whist* wind; but the wind is *whist*." Webster.
Whist, *int.* Chup yā chup raho; khāmosh; na bolo.
Whit, *n.* Zarra; reza; nihāyat hī chhotā hissa; tinkā; til.

A *whit*—Zarre ke barābar; zara sū; tinke ke barābar, kuchh bhī; mutlaq.

White, a. 1.—Sufaid supaid sufed suped safed yā saped; ujlā; dhaulā; set (*correctly* swet); shukl; gorā; khālis barf. ke rang kā; barf sū; tārīk nahīn. [meñ khūn kī aslī rangat rah na jāe.

2.—Zard; pīlā; chihre yā rukhsārōñ kā rang urā huā (faq); jis-

3.—Sāf; sāf-o-suthrā; pāk-o-sāf; be-dāg; be-'aib; be-naqs; jis-meñ dhabbā na lagā ho; jismeñ kalank kā tīkā na lagā ho.

4.—Supaid; sufed; burhāpe ke sabab se suped; jiske bāloñ kī siyāhī yā aur koyī aslī rangat jātī rahī ho.

5.—Ma'sūm; be-guāh; khush; mubārak; sa'id; achēhhā; bhalā.

White, n. 1.—Sufed rang; sufaidī.

2.—Koyī sufed chīz; suped dāg; nishāna.

3.—Gorā admī; gorā.

Whiten, v. t. Sufed k.; ujlā k.

Whiten, v. i. Sufaid h.; ujlā ho-jānā; aur ujlā ho-jūnā.

Whiteness, n. 1.—Sufaidī; supaidī; supedī; dhaulāpan; ujlāpan.

2.—Surkhī kā na h.; zardī; pīlāpan; phikāpan; dhaulāyī.

3.—Safāyī; pākizagī; suthrāpan; be-dāg h.; be-'aib h.; dhabbe kā

Whither, ad. 1.—Kidhar; kahīn; kis jagah. [na lagā rahnā.

2.—Jidhar; jis jagah; jahū.

3.—Kis ko; kahīn tak; kiske pās.

“*Whither* is now, to a great extent, obsolete, except in poetry, or in compositions of a grave and serious character. *Where* has taken its place, as in the question, “*Where* are you going?” &c.

Whithersoever, ad. Jahāñ kahīn; jis kisī jagah.

Whitish, a. Kisi qandar sufaid; kuchh ujlā; supaidī māl; dhaulā sā.

Who, pr. Kaun; kisne; kiskā; kinkā; kise; kisko; kinke; kinheñ; jo; jisne; jise; jinkā; jinko.

Whoever, pr. Jo koyī shakhs; jo koyī; koyī shakhs jo; woh mard yā 'aurat jo; koyī jo; jo-jo; joyī. [kam-o-kāst; pūrā; kāmīl.

Whole, a. 1.—Kul; bi-l-kul; sārā; sagrā; tamām; jumla; sab; be-

2.—Musallam; pūrā; nāqis yā nā-tamām nahīn; jiskā koyī juzw (hissa) kam na ho; samūchā; sābit; sārā; dar-o-bast; jumla.

3.—Jismeñ sadma zarar yā nuqsān na pahunchā ho; be-gazand; jiskā silsila na tūtā ho; jismeñ nuqsān na pahunchā ho.

4.—Sahīh-o-tan-durust; sahīh-o-sālim; bhalā-changā; achēhhā.

Whole blood—See Blood, n.

Whole, n. 1.—Samūchī chīz; kisī shai ke kul ajzā; sārā; sab kā sab; kul; hamagi; jam'iyat; jumla; sab hisse; kulliyat.

2.—Ajzā kī bā-qā'ida tarkīb; silsila; nizām.

Upon the whole—Kul yā sab bātoñ par lihāz kar-ke; jumla umūr par khayāl kar-ke; ba-lihāz-i-jumla marātīb; sab bātoñ par gaur kar-ke; bi-l-jumla; fi-l-jumla. [aib h.

Wholeness, n. Samūchā yā pūrā h.; kulliyat; jam'iyat; kāmīl yā be-

Wholesale, n. Thok-bikrī; thok-faroshī; gadd kī bikrī; khurda-faroshī nahīn. [nikāle yā kiye.

By wholesale—Tamām-tar; be-tamizī ke sāth; bilā-intiyāz; begair kuchh farq

Wholesale, a. 1.—Gadd kā gadd kharīd karne yā bechne. w.; jo thok kā thok kharīd karē aur beche.

A wholesale merchant—Saudāgar jo chizeñ thok kī thok kharīd karē aur beche.

2.—Thok kā yā thok kī; thok-faroshī kā yā kī.

The *wholesale* price—Thok dām yā qimat jo thok-faroshī meū hāsīl ho (mile).

Wholesome, *a.* 1.—Jo sihhat ko taraqqī de; sihhat ko liye mufid; tan-durustī ke liye nāfi'; sihhat-āwar; sihhat-bakhsh.

2.—Dil ko mufid; aḥlāq-o-ādāb m-uzhab yī bihbūdī ke liye mufid; jisse bhalā yā bhalāyī ho; 'umda; aḥchhī; nek; ma'qūl; mufid; kār-āmad; jisse 'awām ko khushī yā rifāh ho. [ko liye nāfi' h.

Wholesomeness, *n.* 1.—Sihhat-āwarī; sihhat meū mufid h.; tan-durustī

2.—Naf-bakhshī; bihbūdī meū mu'īn h.; kār-ā nād yā mufid h.; khushī meū taraqqī kī salihyat r. [sarāsar; pūrē taur par; pūrā pūrā.

Wholly, *ad.* 1.—Bi-l-kul; tumā n-tar; ta'nīm-o-kamāl; kulīyatan;

2.—Aur chizōn ko mustasnā kar-ke; dū'arī ohizōn ko chhor-kar; yak-qalam; mutlaq; muḥz; sārā; sab.

Whom, *pr.* Kise; kisko; jise; jisko.

Whomsoever, *pr.* Jis kisi ko.

Whose, *pr.* Kiskā; jiskā.

Whosoever, *pr.* Jis kisi kā.

Whosoever, *pr.* Jo koyī; jo shakhs; jo koyī shakhs kī; har kise kī

Why, *ad.* 1.—Kis sabab yā wajh se; kis maqad se; kis bā'is se; kyon; kāhe yā kāhe ko; kis wāste; kis liye; kis kārān.

2.—Jis bā'is yā sabab se; jis liye; jis wajh se; jisko bā'is; jiske

3.—Jis wāste; jis sabab se; jis bā'is se. [kārān; jiske wāste.

Wicked, *a.* 1.—Burā; bad; khurāb; fāsīd; khotā; bad-kār; gunah-gār; nasāih ke khilāf; neki ke khilāf; zabūn; ma'yūh; qabīh.

2.—Said of persons and things.

2.—Isqadar naḥkaṭ yā sharir kī haṁsī āye; baṛā utpātī nahīn; gāyat darje kā sharir nahīn (*Colloquial*). [sat se; shararat se.

Wickedly, *ad.* Badī se; burāyī se; gunahgārī se; bad-kārī se; khabā-

Wickedness, *n.* 1.—Badī; burāyī; gunāh; gunah-gārī; khabāsat; shararat; bad-ā'milī; tabī'at kī burāyī; af'al-i-bad; bure kām; bad-atwārī; bad-tariqagī. [chaurā; 'azīn; bahut baṛī; farāḥ; kushāda.

Wide, *a.* 1.—Hur taraf se nihāyat wāsi'; jiskā baṛā phailāw ho; wasī';

2.—'Ariz; chaurā; pahnā; chaklā; taug yā sakarā nahīn; jiskā 'arz bahut ho; chaurāyī meū ziyāda. [arz kā.

3.—Koyī khās chaurāyī r. w.; kisi hadd-i-mu'aiyan kā 'arz r. w.;

4.—Dūr; ba'id; fisile par; fasl r. w.

Wide is often used in the formation of self-explaining compounds; as, *wide-beaming*, *wide-extended*, and the like.

Wide, *ad.* Dūr tak; dūr-o-darāz tak; fāsile tak; dūr-dūr.

Widely, *ad.* 1.—Dūr tak; dūr-dūr; dūr-o darāz.

2.—Bahut hī; bahut kuchh; nihāyat; baṛā; gāyat darje kā.

Widen, *v. t.* 1.—Chaurā k.; chaurānā; chaklānā; kushāda k.; wasī' k.; farākh k.; phailānā; chaurāyī (wus'at yā 'arz) meū baṛhānā; aur ziyāda k. [phail jānā; 'ariz h.; pasaruā; kushāda h.

Widen, *v. i.* Chaurā yā aur chaurā ho-jānā; baṛh jānā; wasī' ho-jānā;

Wideness, *n.* 1.—Chaurāyī; 'arz; wus'at.

2.—Phailāw; pāt; chaklāyī; pahn yā pahan; lambāyī-chaurāyī

Widow, *n.* 'Aurat jiskā shauhar zinda na ho; bewa; rāṇḍ (*corruptly* rāṇḍ); bidhawā.

Widow, v. t. Bewa kar-d.; rānd banā d.; hālat-i-bewagī meñ kar d.

☞ "Rarely used except in the participle." *Webster.*

Widower, n. Randwā (*corruptly* ranrūnā); woh mard jisne apnī jorū (zauja yā bibī) ke mar jāne ke ba'd phir shādī na kī ho.

Widowhood, n. Bewagī; randāpā; bewa rahne kī hālat.

Width, n. 'Arz; chaurāyī; chaklāyī; ek taraf se dūsri taraf tak phailāw; pahan; panā; pāt; pasār.

Wield, v. t. 1.—Pūre taur par yā pūrī tāqat se kām meñ lānā; āsānī se chalānā; baḥbūbī chalānā; hāth se chalānā; uṭhānā.

2.—Istī'māl k.; kām meñ lānā; hāth se chalānā; barātnā.

To wield the scepter—Saltanat k.; bādashāhī k.; hukm-rānī k.; farisān-rawāyī k.

Wife, n. 'Aurat jiskī shādī ba-tarz-i-jāiz kisī mard se huyī ho; zan-i-mankūha; byāhutā; jorū; zauja; bibī; ahliya; qabila; mihari; istri (*correctly* stri). [huyī ho.

Wifeless, a. Be jorū kā; jiskī bibī na ho; be-hyāhā; jiskī shādī na

Wild, a. 1.—Wahshī; jangalī; jo jangal yā maidān meñ rahe; jo ghūmā yā phirā kare; palūā nahīn; jo insān se hilā (mānūs yā parchā) na ho; jo ghar meñ pal kar sadhā na ho; bayābānī; sahrāyī; banailā.

2.—Khud-ro; jo be hōye uge; jiske paidā hone meñ insān kī madad aur fikr dar-kār na ho; khud-rusta; jiskī paidāish qudratī ho; jo bin-pale jānwaron se hāsīl yā paidā ho. [rahtā na ho.

3.—Ujār; wīrān; gair-ābād; jismeñ bastī (ābādī) na ho; jismeñ koyī

4.—Wahshī; jangalī; shūista nahīn; nā-tarbiyat-yāfta; gair-muhazzab; nā-tarāshidā; jiskī ta'līm wagaira na huyī ho.

5.—Be-rok; be-qaid; be-qā'ida; be-sabāt; gair-mahkūm; kisī ke hukm ke tābī' nahīn; khayālī; wahmī; jiske dimāg meñ khalal ho; sar kash; tund-mizāj; be-lagūm; tūfānī; mutalawwīn; chauchal; jismeñ jortor yā silsila na ho; jo qā'ide ke mutābiq khūb sudhārā na gayā ho; jo qarīn-i-'aql na ho; jo qarīn-i-qiyās na ho; khilāf-i-'aql yā qiyās. [mutahhiyir; mutawahhish; pareshān.

6.—Jisse baqā josh yā saḥt intishār khwāh ghabrīhaṭ zāhir ho;

☞ "*Wild* is prefixed to the names of many plants to distinguish them from such of the names as are cultivated in gardens; as, *wild* apple, *wild* grape, and the like." *Webster.*

Wild, n. Jangal; gair-ābād aur gair-mazrū'ā jagah; registān; bayābān; sahrā; dasht; wīrān.

Wilder, v. t. Rāh bhūl jānā yā bhulā d.; uljhāw yā mushkilāt se ghab-rā d.; pareshān k.; hairān k.; bhaṭaknā yā bhaṭkānā.

Wilderness, n. Jangal; ban; wīrānā; sahrā; dasht; bayābān.

Wildly, ad. 1.—Be-jote-boye; āp-hi-āp; wahshiyāna; begair insān se hile parche yā mānūs huye.

2.—Pareshānī ke sāth; intishār kī hālat meñ; ghabrīhaṭ ke sāth; ghabrāyā yā ghabrāyā huā; uchakke kī tarah; wahshī jānwar kī māniud; nīsī tarah kī goyā kāṭā yā khayā chāhtā hai. [behūdagi ke sāth.

3.—Be-parwāyī se; talawwun-tab'ī se; be-'aqlī se; khilāf-i-'aql;

Wildness, n. 1.—Ujār yā ujārī hālat; be-jote-boye rahne kī hālat; sahrāiyat; ujrapan. [yōn kī sī chāl-dhāl

2.—Wahshat; ghūmne-phirne kī bad se ziyāda khwāhish; wahshī-

3.—Wahshīpan; darindagī; dariinda-ḡhoyī; bhaṛak; wahshat; ramī

4.—Āwāragī; ḡhābt; sir; tawāhhum; wahshat. [dagī.

5.—Silsile yā qā'ide kī 'adam-pā-bandī; be-qā'idagī; qā'ide kā pā-band na h.

Wile, n. Fitrat jo kisi ko apne phande meṁ phāṁsāne yā dhokhā dene kī garaz se kī-jāe; makr; hīla; fareb; jul; dhokhā; dagā yā dagā-bāzī; chhal; chhalbal; robāh-bāzī; buttā.

Will, n. 1.—Woh quwwat-i-zihni jisse insān is amr kī tanqih kar-saktā hai kī do yā zūid bāt-eṁ meṁ kauṁ sī bāt manzūr yā iḡhtiyār karnī chāhiye; do yā zūid chiz-eṁ meṁ intikḡhāb kī quwwat.

2.—Marzī; ḡhwāhish; irāda; qasd; pasand; ḡhushi; kisi bāt kī chāh

3.—Hukm; mashiḡyat; razā; farmān; marzī. [yā ragbat.

4.—Woh shai jiskī nihḡyat hī ārzū (tamaunā yā ḡhwāhish) ho; jo shai dil ko bahut hī matlūb yā margūb ho.

5.—(Law.) Wasiyat; wasiyat-nāma.

“Wills are written, or nuncupative, that is, oral.” Webster.

At will (Law)—Marzī par.—To hold an estate at the will of another—Kisi ha-ḡiyat par us waḡt tak qābiz rahnā jub tak uske mālik kī taraf se be-daḡhlī na karāyī jāe.—A tenant at will—See Tenant—Good will—(a) Mihrbānī; 'inīyat; shafaqat—(b) ḡhāir-ḡhwāhī; niko-ḡhwāhī; kisi kī bhalāyī chāhnā—(c) (Law) See Good will.—Ill will.—Bad-ḡhwāhī; bad-andeshī; 'adawāt; ḡhusūmat; dushmanī.—To have one's will—Apnī māḡgī murād pānā; apnī ārzū pūri k.; jis shai kī ḡhwāhish ho uskā hāsil h. yā milnā.

Will, v. t. 1.—Chāhnā; ḡhwāhish k. yā r.; ārzū k. yā r.; tamaunā r.; kisi shai ke rakhne pāne yā hāsil karne par māil (rāḡib) h.

2.—Jab will kisi dūstre fī'l ke sāth ātā hai to usse us fī'l kā sudūr (honā) kisi zamāna-i-āyinda meṁ pāyā jātā hai.

I will go—Main jāūḡā

“In the first person, 'I will' denotes willingness, consent, promise; and when 'will' is emphasized, it denotes determination or fixed purpose. In the second and third persons, the idea of distinct volition, wish, or purpose, is evanescent, and simple certainty is appropriately expressed; as, 'You will go' or, 'He will go,' describes a future event as a fact only. To emphasize will denotes (according to the tone or context) certain futurity or fixed determination.” Webster.

3.—Irāda k.; tā'niyun k.; ṡhahrānā; dil meṁ yah ṡhān l. kī fulān amr ho yā na ho; chāhnā; hukm d.; irshād k. [wasiyat-nāma likh d.

4.—Wasiyat k.; wasiyat ke zarī'e se de-d.; kisi shai kī nisbat 'Would or I would—Main chāhtāhūn; merī ḡhwāhish hai; kyā ḡhūb hotā.—

'Would God, or would to Heaven—ḡhudā kartā yā kare; yā ḡhudā.

Will, v. i. 1.—Irāda k.; chāhnā.

2.—Māil yā rāḡib h.; chāhnā; ḡhwāhish k.; pasand k.

3.—Kisi bāt ko dil meṁ ṡhān yā ṡhahrā l. (uskā musammam irāda r.); kisi bāt ko dil se chāhnā.

4.—Wasiyat k.; wasiyat-nāme meṁ bidāyat k.

Willful, a. Jo kisi amr kī ma'qūliyat ko taslīm na kare balki apnī rāe par aḡā rāhe; haṡṡhī; ziddī; ḡhud-rāe; ḡhud-pasand; ḡhud-sar; muṡh-zor; sar-kash.

Willfully, ad. Hañh ko sāth; zid ke sāth; kñud-rāyī yā kñud-pasandī se.
Willfulness, n. Kñud-pasandī; hañh; zid.

Willing, a. 1.—Kisī shai ko ba-kñushī karne yā deno w.; kisī shai par tabī'at mālīl r. w.; dil meñ muñhālāfat na r. w.; inkār na k. w.; mālīl; rūgib; āmāda; rāzī; uñ-rāz yā nā-razā-mand nahīū; musta'id; taiyār; kñush; chāhne w.; kñwāhāñ; mutamannī.

2.—Jo apñi pasand se yā beg-ur afsos ko qabūl kiyā jāe; jo chāh se ikñtiyār kiyā jāe; jo kñud pasand kar-liyā jāe.

Willingly, ad. Kñushī se; chāh se; apñi razā-o-ragbat se; bilā-tassanf; pachitā-kar nahīū; be-pachitāye; apñi hī pasand marzi yā kñwāhish se; ba-sar-o-chashm; sar-āñkhoñ se; ba-dil-o-jāñ; shauq se; tamannā se; chāh-kar.

Willingness, n. Razā-mandī; razā-o-ragbat; kñwāhish; kisī bīt ko karne yā na karne par dil ki āmādagi; shauq; tamannā; kñwāhish; ārzū.

Wily, a. Makkār; sītra'i; 'aiyār; chālāk; mutasannī; robāh-bāz; ghātī; chhālī; kapuñi; dhāt; jo kisī maqsad ko bar-lāne ke liye makr-o-fareb kare.

Win, v. t. 1.—Muqābale yā laṛāyī meñ jītñā; ham-saroñ yā muqābala karne wāloñ par gālīb ā-kar hīñil k.; jītñā; fath pāñā; sar k.

2.—Ilāzī k.; mihrbāñ-i-hāl k.; apñā banā yā kar l.; moh l.; apñe hāth (qūbñ yā bas) meñ kar-l.

3.—Apñi taraf kar-l.; apñā hāmī yā madad-gār banā l.; apñi jāñil kar-l.; apñā taraf-dār banā l. [bāzī le-jāñā.

Win, v. t. 2. Jītñā; fath pāñā; zafar-yāb h.; gālīb āñā; kām-yāb h.; To win on or upon (a) Farest; kar-l.; moh l.; apñe bar yā ikñtiyār meñ kar

l.; apñā mihrbāñ-i-hāl banā l.; lubhā l.; man bar l. (?) Gālīb āñā

Wince, v. t. 1.—Jhijakuñā; jhijhak uñhñā jaise dard yā zarb wagnāra se pichhe hat jāñā; chāñkuñā; chāñk uñhñā.

2.—Pushnak jhāññā; dulatti jhāññā mārñā yā phoñknā.

Wind, n. 1.—Hawā; bād; pawan; bayār; batāñ.

2.—Hawā jo kisī 'amal wagnāra se paidā karāyī jāe.

3.—Sāñs; dam; tanāssus ki quwwat.

4.—Hawā jo mi'de aur anṛiyōñ meñ paidā ho; rih; riyāñ; bādī; bāyī; hawā; bāt. [koshish; goz-i-shutar.

5.—Hawā si khafif yā nī chiz shai; niri hawā; niri gap; be-sūd

Down the wind—Hawā ke rukh par aur usko sāth chaltā huk.—To be in the

wind—Chhipo chhipo taiyār h.; khufyatan kñz-o-rimāñ h.; siñ hīlat meñ

h. ki shubhā yā qiyās ho-sake go'i'lāñ yā i'jāl na huñ ho (*Colloquial*).—To

raise the wind—Rupye khaṛo (hāñil yā ikatñhā) k. (*Colloquial*).—To take

or have the wind—Mauqā' pāñā; qabū mīlñā; gālīb āñā.—To take wind, or to

get wind—Khul jāñā; zāhir ho-jāñā; phūñ jāñā; sab ko ma'lūm ho-jāñā; fāsh

ho-jāñā; tasht-az-bām ho-jāñā; masbhūr ho-jāñā; phail jāñā; poshida na

rahñā. [huñchāñā.

Wind, v. t. 1.—Hawā meñ yā hawā ke sāmne r.; hawā d.; hawā pa-

2.—Mahak se ma'lūm k.; bā ko zarf'o se kisī shai masalan jāñwar

Wind, v. t. 2. Bujāñā; phūk-kar bajāñā. [wagnāra kā pichhā k.

Wind, v. t. 3. 1.—Lapeññā; phernā; marornā; aiññhñā; kayī phere dekar ghumāñā; kisī chiz ko ohāroñ taraf lapeññā; giṛuliyāñā; giṛulī banāñā; lapeñ-kar gol banāñā.

Data Entered

13 MAR 2003

2.—Lapeṭnā; gher l. yā gher r.; god meṭ r. yā liye rahnā.

3.—Kisi shai par pūrā iqtidār r.; apne hasb-khwāh chālānā; apnī khwāhish ke mutābiq radd-o-badal (tagaiyur-o-tabaddul) k.; jaisā jī chāhe waisūhi badal d.; chālānā; hukūmat k.; hukm-rānī k.

4.—Kināyatān dākhil k.; ishāron se dākhil k.; ghumā-phirā-kar dākhil k.; dil meṭ ghar k.

5.—Baṭnā; bhānnā; bal d.; koyī baṭī huyī chiz lapeṭnā.

To wind off—Udherā; bal kholnā.—To wind up—(a) Lapeṭnā; goliyānā; golī banānā. (b) Khatm k.; Khatime yā intihā ko pahuchānā; bisarjan k.; tai k.;

tasfiya k.; niptānā—(c) Kūknā; kurbī d.; chārḥnā; kasnā; is garaz se durust yā murattab k. ki barābar chālā jāe yā amāl kiya kare; phir se durust kar-d.

Wind, v. i. l.—Ghūmnā; bār bār ghūmnā phirnā yā chakkar khānā; kisi chiz meṭ yā uske chāron taraf lipaṭ jānā; girulī mār l.

2.—Ghūmtā huā h.; bal yā kham khātā huā h.; jhukā h.; gol phirā h.

3.—Idhar-udhar phirnā; kabhī idhar kabhī udhar jānā; chakkar khānā; pher khānā.

To wind out—Chhūṭnā; khalā h.; najāt pānā; mikalnā.

Winding, a. Muṛā huā; phirā huā; pechdār; pech-o-tāb khāye huye; chakkar-dār; ghūmtā huā; sidhā nahī.

Winding, n. Ghumāw; phirāw yā pher; mor; chakkar.

Windingly, ad. Ghūmte; ghūm-phir karke; chakkar khāte; muṛte; pech-o-tāb khāte; ghūm-kar.

Winding-sheet, n. Kafan; lāsh lapeṭne kī chādar.

Window, n. l.—Khirki; jharokhā; darichā; gurfa. [kā chaukthā.

2.—Darwāza jo khirki meṭ lagāyā jāe; khirki kā darwāza; khirki

Window, v. t. Khirkiyān lagānā.

Wind-tight, a. Jismeṭ hawā kā guzar nā ho (hawā na jā sake).

Windward, n. Woh samṭ yā ruḥh jidhar se hawā bahē; hawā kā ruḥh.

To lay an anchor to the windward—Kām-yā'ī yā hifāz ke liye pahile se tad-bireṭ k.; pesh-bini yā pesh-paudi k. [hawā chale.

Windward, a. Jo hawā ke ruḥh par ho; jo us samṭ par ho jidhar se

Windward, ad. Hawā ke ruḥh par; us taraf jidhar se hawā bahtī ho.

Windy, a. l.—Hawā kā; hawā-dār.

2.—Tund; tūfānī; jab hawā nihāyat zor-o-shor se chaltī ho.

3.—Jisse riyāh paidā hoṅ; jo rih paidā kare; bādī; bayālā; naffākh.

4.—Jiske sāth riyāh hoṅ yā jo riyāh se paidā ho; bādī kā; riyāhī.

5.—Khālī; chhūchhā yā chhūchhā; behūda; lagw; be-asl; be-mānī; hawā kī mānind; bād-hawāyī. [dukhtar-i-raz.

Wire, n. l.—Sharāb jo angūr se banāyī jāe; angūri yā angūr kī sharāb;

2.—Sharāb; mai; mul; bāda; dāru; madirā.

3.—Nasha; bad-mastī; mad-hoshi

Wing, n. l.—Bāzū; dainā; bāl.

[pankh.

2.—Daine kī mānind koyī chiz jisse urne meṭ madad mile; par;

3.—Parwāz; urān; tairān.

To be on the wing—Hālāt-i-parwāz meṭ rahnā; urṭā (parrān) rahnā—To take wing—Urne lagnā.—To make wing to a place—Kahiṭ ur-kar jānā.

4.—Urne kī tahrīk yā targīb; urne kā zarī'a; tez chalne kī sabīl.

5.—Woh shai jo kisi dūsrī shai ke pahlū yā bagal meṭ lagī ho; ek qism kī do chizon se ek jo kisi dūsrī shai meṭ lagī hoṅ.

6.—'Imārat jo kisi asl yā barī 'imārat ke bagal meñ banī aur usse chhotī ho. [yasār.

7.—Fanj yā paltan wagaira kā dānyān yā bāyān hissa; yamīn;
On the wing—Dainon par sañhlā yā unke zor se urtā huā; urtā yā urtā huā;
parīn; hālat-i-parwāz meñ.—On the wings of the wind—Nihāyat sur'at
(tezi) ke sūth; hawā se bāteñ kartā; hawā ko ghore par sawār.—Under the
wing or wings of—Kisi kī hafāzat yā himāyat meñ; kisi ko zer-i-sūya; zill-
i-himāyat meñ.

Wing, v. t. 1.—Par lagānā; urno yā tez chalno ke qābil k.; quwwat-i-
parwāz d.

2.—Dānyen-bāyen kuchh madad wagaira ke liyo lagānā yā r.

3.—Uṛā le-jānā. [be-kār kar d.

4.—Dane tor d.; par tor yā noch d.; par katar yā tor d.; par tor-kar
To wing a flight—Urno kī koshīsh k.; par mārṇā; ur jānā; parwāz k.

Winged, p. a. 1.—Par-dār; bāzū-dār; parand; urno w.; urtā huā.

2.—Tez; 'ujalat se bhārā huā.

3.—Par ukhre huye; dāmeñ meñ choṭ khāye huye.

4.—Parindon se bhārā huī; jāhān parind (chiriyān) kasrat se hoñ.

Wing-footed, a. Tez-raṣṭār; tez-rau; bād-pā; tez yā tezi se chalne w.;
hawā se bāteñ k. w. [jo bulandī par jā yā ur na sake.

Wing-loss, a. Be-pāl-o-par; be bāzū yā dāme kā; jise pañkh na hoñ;

Wink, v. t. 1.—Āñkheñ jhaṭ se band kar-l.; palkon ko jhaṭ se band kar-l.

2.—Palkon ko jalid jalid khelnā aur band k.; āñkh jhappkūnā;
palak mārṇā; āñkheñ milmilānā. [se ishāra k.

3.—Palkon kī barakat se ishāra k.; āñkh mārṇā; sankiyānā; āñkh

4.—Jān-būjh-kar āñkheñ band-kar l. jismeñ koyī chiz dekh na
pare; kisi bāt par ignāz (chashm-poshi) k.; nazar bachā jānā; sah
l.; kuchh lihāz yā khayāl na k.; maṭṭiyānā; āñkh chhipānā; goyā
na dekhnā.

Generally with at.

5.—Jhilmilānā; dhuñdhlā h. aur hilnā.

Wink, n. 1.—Jhupki; palak mārṇā.

1 lay awake and could not sleep a wink—Main paṛā jagā kiyā aur jhupki tak na
suyi.—I could not sleep one wink—Main ne ek martaba bhi palak na mārṇā;

2.—Ishāra jo āñkh se kiya jāo; āñkh kā ishāra; kankī; sankī;
sain; maṭki [gālib; fath-yāb.

Winner, n. Jitne w.; muqābale yā laṛāyī meñ kām-yābī hāsil k. w.;

Winning, a. Dil-fareb, dil-rubā; lubhāne w.; apne bas meñ k. w.;

mohue w.; sohāwanā. [rupaye.

Winning, n. Rupaye jo laṛāyī yā muqābale meñ jite jāen; jīt ke

Winnow, v. t. 1.—Ūsānā; dānwānī; phāṭaknā; pachhorṇā

2.—Jāñchnā; taftish k.; chhān k.; sach aur jhūṭh meñ tamiz-
karne ke liye chhān k.; nek-o-bad meñ tamiz k. (farq nikālṇā); haq-

2.—Dulānā; par mārṇā; pañkh mārṇā. [o-nā-haq meñ tafriqa k.

Winter, n. Sardī kā mausim; jāṛā; sarmā; mausim-i-sarmā; zamistān.

Winter, v. t. Jāṛā kāṭnā; mausim-i-sarmā basar k.; jāṛā bitānā.

Winter, v. t. Rakhnā khilānā yā band-o-bast k.

Winter-beaten, a. Sarmā-zada; jāṛo kā mārṇā yā satāyā huā; jāṛo kī
sakhtī (shiddat) uṭhāyo huye.

Winter-quarters, *n. (pl.)* Jāroñ meñ fauj ke qiyām kī jagah; mausim-i-sarmā kā qiyām-gih; woh jagah jahāñ fauj wagūra jāre ke mausim meñ rahe. [i-hāl; jāre sā; jire kā; sard; thandhā; tūfāñ.]

Wintery, *a.* Jāre ke liye muuzūñ yā muuāsib; mausim-i-sarmā ke hasb-
 Written also *winty*.

Wipe, *v. t. 1.*—Safāyī kī guraz se kisī mulāim chīz se malnā; mal-kar sāf k.; poñchhuā; poñchh-kar sāf k. [d; dūr kar-d.]

2.—Poñchh dīnā; poñchh-kar haṭā yā dūr kar-d.; miṭā d.; sāf kar-

 Usually followed by *away, of, or out*.

Wire, *n.* Tār.

Wire, *v. t. 1.*—Tār se bāñdhā; tār lagānā.

2.—Tār meñ gūñdhuā yā pironā.

3.—Tār meñ phañsānā; tāroñ meñ bāñdhā.

4.—Tār d.; tār-i-barqī par khabar bhejā.

Wire-draw, *v. t. 1.*—Tār khūñchuā; tār-kashī k.; tār banānā.

2.—Lambā k.; barhānā; khaiñchnā.

3.—Bahut tūl-o-tawil k.; barī tawālat (barī tūl) d.; bahut barhānā.

Wire-drawer, *n.* Tār-kash.

Wire-puller, *n.* Chhip-kar (khufyatan) kār-rawāyī k. w.; bandish k. w.

Wire-pulling, *n.* Khufyatan kār-rawāyī ihtimām yā band-o-bast; sāzish; bandish. [huā.]

Wiry, *a. 1.*—Tār kā banā huā; tār kī mīnind; tār kī tarah khūñchā

2.—Jo garmī-sardī bardāsh kar-sake; jisko saṅkṭī kā tabammul ho; mazbūt; poṭhā; chingā; saṅkṭ.

Wisdom, *n. 1.*—'Aql; 'aql-mandī; dāñyī; dānish; samajh; samajh-bāj; fahm; firāsāt; tamīz; wuqūf; fahm-o-firāsāt; zī-hoshī; shu'ūr; gyāñ; buddhi.

2.—'Ilmī yā 'amālī haqīqat; 'ilm jo hāsil kiya gayā ho; 'ilm; hikmat. [barī wāqifiyat r. w.; 'ālim; fāzil.]

Wise, *a. 1.*—Dāñā; jāñ-kār; jāñne w.; wāqif-kār; māhīr; rauslau-zamīr;

2.—'Ilm se istifāda-i-munāsib k. w.; munāsib tarīq par 'ilm se fāida uṭhāne w.; sach aur jhūṭh munāsib yā gair-munāsib meñ khūb tamīz k. w.; jo 'umda-tarīn bāteñ pasand kar-ke unke anjām ke liye waisīhi tadbīren kare; 'āqil; dāñā; 'aql-mand; dānish-mand; zīrak; fahīm; samajh-dār; buddhimān.

3.—Hunar-mand; hoshyār; chālāk; māhīr.

4.—Khudā-tars; pāk-bāz; dīn-dār; mazhabī.

5.—Jo muqtazī-i-dānish ('aql-mandī) ho; 'āqilāna; 'aql-mandī se bharā huā; jisse achēhe natīje bakhubī paidā hoñ; mudabbirāna; jo mard-i-'āqil ke liye zebā (munāsib) ho; sanjīda; gambhīr.

Wise, *n.* Tarz; tarīq; dhang; tarah; taur; dhab.

 "This word is nearly obsolete, except as used in such phrases as *in any wise, in no wise, on this wise*, and the like." *Webster*.

 "*Wise* is often used in composition, as in *likewise, otherwise, lengthwise*, &c., in which *ways* is often erroneously substituted for it; as *otherways, lengthways*, and the like." *Webster*.

Wisely, *ad.* 'Aql-mandī ke sāth yā se; 'āqilāna; tamīz ke sāth; dāñyī se; dānish-mandī ke sāth; shu'ūr se; wuqūf se; chaturāyī se; budhi-mānī se.

Wish, v. i. 1.—Chāhnā; tamannā r.; ārzū r.; khwāhish r. yā k.; mu-

2.—Māil h.; rāgib h.; chāhnā. - [tamannā h.; shauq r.; mushtāq h.

3.—Kisī chiz kī ummed-r.; kisī bāt kī ihtimāl yā khāuf r.

Wish, n. i. 1.—Chāhnā; kisī shai kī kamāl ārzū yā tamannā r.; kisī bāt kī bahut hī mushtāq h.; kisī shai par māil yā rāgib h.; khwāhish k.; khwāhish yā khwāst-gār h.

2.—Kisī shai kī nisbat khwāhish k. yā zāhir k.; kisī ke haq meñ du'ā yā bad-du'ā k.; du'ā d.; la'nat bhejnā; kosnā. [armān.

Wish, n. 1.—Khwāhish; shauq; ārzū; tamannā; chāh; ishti-yāq;

2.—Izhār-i-khwāhish; istid'ā; darkhwāst; du'ā yā bad-du'ā.

3.—Shai-i-matlūb; woh chiz jiskī khwāhish kī-jāe; murād; naqd-i-murād; maqsad; mudd'ā; matlūb; ārzū; manshā; jis chiz ko jī chāhe; jis bāt par talīfāt lagī ho.

Wisher, n. Chāhne w.; khwāhish k. yā r. w.; khwāh yā khwāhish (in compound); izhār-i-tamannā yā ārzū k. w. [no w.

Wishful, a. 1.—Shauq yā kamāl shauq r. w.; chāhne yā bhut nī chāh-

2.—Jisse shauq zāhir ho; jisse kisī bāt kī ārzū pāyī jāe; shāiq; mushtāq. [chāhne w.

Wistful a. Dil se mutawajjih; garq; shāiq; kamāl ārzū r. w.; bahut hī

Wistfully, ad. Gaur ke sāth; sīkr ke sāth; tawajjuh se; ba-tamamul; dil se; shauq khwāhish yā ragbat se; just-o-jū so.

Wit, v. i. Ya'ni.

“Now used only in the infinitive, *to wit*, which is employed, especially in legal language, to call attention to a particular thing, or to a more particular specification of what has preceded, and is equivalent to *namely, that is to say.*” *Webster.*

Wit, n. 1.—'Aql; fahm; samajh; samajh-būjh.

2.—(pl) 'Aql-i-salīm; hosh-o hawās kī durustī; sihat-i-hawās; khalal-i-dinnāg nahīn; jab 'aql meñ futūr na ho.

To love one's wife—'Aql kho d.; hosh jāte rahnā; 'aql meñ futūr par jānā.—

Out of one's wife—'Aql khoye huye; bad-hawās; hawās-bākhṭa.—At the wife's end—Mutahaiyir; hawās-bākhṭa; hakhā-bakhā; jab 'aql kām na kare; jab koyī bāt yā tadbīr na sahje.

3.—Zahīn shakhs; baṛā 'āqil yā 'ālim; zarīf; latīf-sauj; hāzīr-jawāb; khush-tab'; jo shakhs zarāfat hāzīr-jawābī yā khush-tab'ī waghāira ke liye mashhūr ho.

With, prep. 1.—Se; sabab se; bā'is yī bā'is se; māre; ba-wajh; wajh se; zarī'e se; ba-zarī'a. [dad-gār.

2.—Kisī kī tarāf; kisī kī dost yā hāmī; kisī kī jānib-dār yā ma-

3.—Kisī ko muqābale meñ; se; sāth; kisī ko khilāf.

4.—'Inqābul; muqābala; mel; mutābaqat.

One thing compares well with another—Ek shai dūsrī shai se khūb mutābaqat rakhtī hai (khūb mel yā joṛ khātī hai; muqābale meñ khūb thahartī hai).

5.—Sāth; mu'iyat meñ; ham-rāh; suhbat meñ; rafāqat meñ; saug;

6.—Shumūl meñ; sāth; kisī ke sāth yā sāth hī. [saugat meñ.

7.—Āpas ke rūh-o-rasm dād-o-sitad yā bartāw meñ; se; sāth.

8.—Sharākat meñ; sājhe meñ; sāth.

9.—Ba'd hī; sāth hī; kisī bāt ko sāth hī.

10.—Meñ; mābain; darmiyān; bich; nazdik; dānist yā rāe meñ; tashkhis yā samajh meñ; bartāw meñ.

Withdraw, v. t. 1.—Us shai ko le-l. jo kisi ke tasarruf meñ rahī ho; wāpas kar l.; pher l.; uthā yā batā l.; nikāl l.; lautā l.

2.—Qāim na r. yā nā rahne d.; uthī l.; rad yā mansūkh kar d.; lautā l.; dast-bardār h. yā dast-bardārī k.; dast-kash h.; bāz ānā.

3.—Wāpas bulā l.; kahīn se pher bulānā yā lautī l.; uthā l.; rahne na d.

Withdraw, v. i. Chal d.; chale jānā yā chale ānā; kahīn (kisi jagah) se uth ānā; kisi majme' se chale ānā; uth jīnā. [guzāshī.

Withdrawal, n. Wāpasī; dast-kashī; dast-bardārī; kanāra-kashī; wā-

Wither, v. i. 1.—Kumhlānā; murjbānā; khushk ho-jānā; jhurā jānā; halāwat (tāzagi) kho d.; phir shādāb na rahnā. [chichukūā.

2.—Rutūbat-i-haiwānī bāqī na rahnā; sūkb jānā; khushk ho-jānā;

3.—Zāl ho-jānā; guzar jānā; miṭ jānā. [d.

Wither, v. t. 1.—Kumhlā d.; sukhā d.; khushk kar-d.; jalā d.; murjbā

2.—Rutūbat-i-haiwānī ke na hone kī wajh se jhurīyān dāl-kar khushk kar-d.; sukhā d.; chuchkā d.; khushk kar-d. [na r.

3.—Miṭā d.; zāl kar-d.; barbād kar-d.; qāim na rahne d.; bāqī

Withhold, v. t. 1.—Rok r.; bāz r.; hatā r.; kām meñ na lānā; na chalānā; sañbhāle rahnā.

2.—Rok chhornā; na d.; dabā r.; āṛ r. [andarūnī hisse meñ.

Within, prep. 1.—Kisi ke bhitar; kisi ke andar; bāhar nahiñ; andarūn;

2.—Kisi shai ke hudūd yā halqe ke andar; tūl yā lambāyī meñ dūse se baṛh-kar (ziyāda) nahiñ; waqt ke lihāz se dūse se ziyāda nahiñ; miqdār meñ ziyāda nahiñ; bhitar; andar; meñ.

Within five miles—Pāñch mil ke andar ya'nī uske bāhar nahiñ—*Within an hour*—Ek ghante ke andar ya'nī ek ghante ke guzarne ke pahile hī—*Keep your expenses within your income*—Āmadanī se ziyāda kharch na karo; jitnā mile utne hī meñ kharch karo; kharch ko āmadanī se baṛhne na do.

3.—Kisi ke dast-ras yā ikhtiyār meñ; bāhar nahiñ; mutajāwiz nahiñ; kisi shai ke hudūd ke andar.

Within, ad. 1.—Bhitar; bhitar hī bhitar; andar; dil meñ.

2.—Ghar meñ; makān ke andar; makān par.

Without, prep. 1.—Bāhar; berūn; andar nahiñ; bhitar nahiñ.

2.—Kisi shai ke hudūd ke bāhar; kisi kī pahuñch ke bāhar; dast-ras meñ nahiñ; bāhar.

3.—Sāth nahiñ; bilā; begair; kisi shai kī 'adam-maujūdagi meñ; kisi chīz ke na hone kī hālat meñ; kisi shai se judā alag yā 'alābida rahne kī hālat meñ; begair kisi shai ke kām meñ lāye; bilā ta'alluq kisi shai ke; kisi chīz ko chhor-kar; be; bidūn; binā; bin.

4.—Bajuz iske kī; siwāe iske kī; tā-waqte kī; jub tak nahiñ; agar na; jo na; warn na. [Webster.

“In this sense, now rarely used by good writers or speakers.”
Without day—Same as *Sine die*, q. v.

Without, ad. Andar nahiñ; bhitar nahiñ; bāhar; ghar ke bāhar; berūn; bāhari taraf; bāhari or.

Withstand, v. t. Roknā; muqābala k.; āṛnā; bāz r.; sāmānā k.

Witless, *a. l.*—Be-'aql; be-samajh; kūrḥ-magz; jise soch-bichār na ho; jo bātoṇ par gaur na kare.

2.—Jo be-tamizī se kiyā jāe; jo 'aql ke rū se na ho.

Witling, *n.* Jise kam 'aql yā samajh ho; jisko 'aql-mandī yā tezī kā nīrā da'wā ho; 'aql-mand-kī dum.

Witness, *n. l.*—Shahādat; gawāhī; kisī wāqī'a yā mājare kī tasdiq.

2.—Woh shai jisse kisī amr kā subūt hāsīl ho; woh chūz jisse koyī bāt sābit ho.

3.—Wāqifu-l-hāl; wāqif-kār; jis shakhs ko rū-ba-rū (sāmne) koyī bāt ho yā jo kisī dūsri sabil se kisī bāt se zātī wāqifiyat rakkhe.

An eye—*witness*—Chashm-dīd gawāh; gawāh-i-royat; woh shakhs jiskī ānkh ke sāmne koyī bāt ho.—An ear—*witness*—Gawāh-i-sam'i; woh shakhs jise koyī bāt sunī ho.—Marginal *witness*—Gawāh-i-hāshiya; hāshiye kā gawāh.

4.—(Law) (a) Woh shakhs jo kisī muqaddame meṇ gawāhī de; jo shakhs 'adālat meṇ adā-i-shahādat kare—(b) Jo shakhs kisī dastāwez par gawāhī kare; jo apnī shahādat se kisī wasīqe yā dastāwez kī tasdiq kare—(c) Jo gawāhī de; gawāh; shāhid; sākhī (*correctly* sākshi).

Witness, *v. t. l.*—Khud maujūd rah-kar dekhnā yā wāqifiyat hāsīl k.; ba-chashm-i-khud (apnī ānkh se) dekhnā; maujūd rahne ke sabab se jānnā; mushāhada k.; zātī yā sarīhī wāqifiyat r.

2.—Gawāhī d.; shahādat d.; kisī amr kī tasdiq k.; shāhid h.

3.—Kisī dastāwez wagaira ko apne sāmne likhe jāte dekh-kar uskī asliyat ke subūt ko liye uspar apne dast-khat k.; gawāhī k.; tasdiq k.

Witness, *v. i.* Gawāhī d.; tasdiq k.; shāhid (gawāh) banuā.

Witted, *a.* Samajh-dār; jisko samajh-būjh ho.

Used chiefly or only in composition.

Witticism, *n.* Fiqrā yā 'ibārat jismeṇ aslī zarāfat na ho; zarāfat kā iq-dām; bhaddā mazāq; mazāq jismeṇ bauāwat ho.

Wittily, *ad.* Zirakī se; 'āqilāna tarīq par; dānāyī se; hunar-mandī se; zarāfat ko sāth; mazāq ke sāth yā mazāq se.

Wittingly, *ad.* Jān-kar; jān-būjh-kar; dīda-o-dānista; 'amdan; bi l-'amd.

Witty, *a.* Zarif; zarāfat se bharā huā; hāzīr-jawāb; dillagī-bāz; thāthol.

2.—Jismeṇ zarāfat ho yā pīyī jāe; mazāq se bharī huyī—jaise bāt; mazāqiya—jaise kalām; ta'n-āmez; jismeṇ ta'n-o-tashnī ho.

Woe, *n. l.*—Ranj; gam; balā; musibat; āfat; barī musibat; sakht

2.—La'nat; bad-du'a; sarāp (*correctly* shāp). [āfat; barā dukh.

Woful, } *a. l.*—Magmūm; gam yā ranj se bharā huā; musibat-zada;

Woeful, } musibat kā mārā; gam-nāk; gamgūn; udās; sogwār. [ho.

2.—Musibat-nāk; āfat-angez; āfat-nāk; jisse ranj yā musibat paidā

3.—Kam-bakht; bad-bakht; zalīl; khwār; manhūs; nigorā.

Wofully, } *ad. l.*—Gam-nākī se; ranj ke sāth; afsos ke sāth; mātām

Woefully, } ke sāth.

2.—Ba-shiddat; nihāyat hī; zillat ke sāth.

Wolf, *n.* Bheriyā; huṇrār; gurg.

To keep the wolf from the door—Ifḥās ko dūr r.; muflisī ko na āne d.; fūqon na marne d.; fūqa na hone d.; fūqa-kashī se bāz r.

Woman, *n. l.*—'Aurat; zan; istri; mihrārū.

2.—Lauṇḍī; dāyī; māmā; dāsī; cherī.

Woman-hood, *n. l.*—'Auratoṇ kī hālat sifat yā khāssiyaṭ.

2.—'Aurateñ; unās; striyān.

Womanish, *a.* 'Aurat ke laiq; 'aurat ki sifateñ r. w.; zanāna; mardāna nabīn; mard kā sā nahīn; jo 'auratoñ ke liye zebā ho; jo mardoñ ko muzaiyib na ho.

“Often in a reproachful sense.” *Webster.* [i-zanān; striyān.

Woman-kind, *n.* 'Aurat yā 'aurateñ; mastūrāt; unās; jins-i-unās; firqa-

Womanly, *a.* Zūnāna; jo 'auratoñ ko zeb de; 'auratoñ kā sā.

Womanly, *ad.* 'Aurat ki tarah; mastūrāt ke tariq par.

Womb, *n.* 1.—Rūhm; bachcha-dān; batn; kokh.

2.—Woh jaguh jahān koyi shai paidā ho; jāe-i-paidāish.

3.—Ġār yā garhā jismeñ koyi chiz ho.

Wonder, *n.* 1.—Woh kaifiyat jo kisi nayi gair-i-ma'mulī 'azīm nādir 'ajīb-o-garīb yā aisi chiz ke dekhue khwāh aisi bāt ke jāne se paidā ho jo bakhūbī samajh meñ na āye; ta'ajjub; hairat; achambhā; tahaiyur.

To be filled with wonder—Nihāyat muta'ajjib h.; hairat se bhar jānā.

2.—Bā'is i hairat; woh shai yā bāt jisse hairat paidā ho; 'ajīb-o-garīb shai; nādir chiz; karāmāt; mu'jaza.

To do wonders—Karāmāt k.; 'ajīb-o-garīb bāteñ k.—Time works wonders—Zai māna kyā naye rang dikhātā hai; joñ joñ waqt guzartā hai kaisi kaisi 'ajīb-o-garīb bāteñ zubūr meñ āti haiñ.

Wonder, *v. i.* 1.—Ta'ajjub meñ h.; ta'ajjub k.; hairat-zada h.; rautai-yir h.; muta'ajjib h.; achambhe meñ h.

Followed by *at*.

2.—Shubha k.; hairān h.; pas-o-pesh meñ rahnā.

Wonderful, *a.* Hairat paidā karāne w.; jisse hairat ho; hairat-angez; 'ajab; 'ajīb; 'ajīb-o-garīb; achambhe kā; 'ajūba; nādir; anokhā; hairat-afzā; adbhut; jisse dil hairān (mutahaiyir) ho-jāe

Wonderfully, *ad.* 'Ajīb tarah se; nise dhang yā tarz se ki hairat paidā ho; 'ajīb dhang se; 'ajīb-o-garīb taur se; nirāle dhang se.

Wonderfulness, *n.* 'Ajūbāpan; anokhāpan; nudrat; 'ajīb-o-garīb h.

Wonderingly, *ad.* Ta'ajjub ke sāth; hairat ke sāth; achambhe se.

Wonder-struck, *a.* Hairat-zada; muta'ajjib; ta'ajjub meñ; hairān; hakkābakkā; achambhe meñ; mutahaiyir.

Wondrous, *a.* 'Ajīb; 'ajīb-o-garīb; hairat paidā k. w.; anokhā; anuṭhā; adbhut; hairat-angez; jisse dil ko hairānī ho.

Wondrous, *ad.* Is darje tak ki hairat paidā ho; isqadar ki ta'ajjub ho; itnā ki dil ko hairānī ho; nihāyat; ba-hadde; ba-darja-i-gāyat.

Wont, *a.* 'Ādī; khū-gar; kisi fi'l kā 'ādatan k. w.

Wont, *n.* 'Ādat; dastūr; ma'mul; khū; bān.

Woo, *v. i.* 1.—'Ishq-o-muhabbat kā izhār kar-ke tālib h.; 'āshiqāna chāplūsī (khushāmad-barāmad) k.; izhār-i muhabbat k.

2.—Minnat se bulānā; 'ijz-o-niyāz se āne ki darḡhwāst k.

Woo, *v. i.* 'Ishq-bāzī k.; 'ishq k.; muhabbat k.

Wood, *n.* 1.—Jangal; jahān darakht kasrat se ghano uge hoñ; ban.

“Frequently used in the plural.” *Webster.*

2.—Lakṛī; kāṭh; hezim; chob.

3.—Darakht jo jalāne yā dūstre kāmoñ ke liye kāṭe jāen; lakṛī; [iudhan.

Wood, *v. i.* Lakṛī d.; kisi shai ke liye lakṛī maujūd k.

Wood, *v. i.* Lakṛī l.; lakṛī d.

Wooded, *a.* Darakhtoñ se dhakā bharā yā chhipā huā.

Wooden, *a.* 1.—Lakṛī kā banā huā; lakṛī kā; chobī; kāṭh kā.

2.—Bhaddā; ku-daul; bad-sūrat.

Woody, *a.* 1.—Jangal se bharā huā; jahāñ jangal kasrat se ho.

2.—Chobī; lakṛī kā; jismēñ lakṛī ho.

Wool, *v.* Ūñ; pashm; suf; roñāñ.

Woolen, *a.* Ūñ kā banā huā; ūñ; pashmīne kā; ūñ kā.

Written also *woollen*.

Woolen, *n.* [written also *woollen*] Ūñī kapṛā; pashmīna; pashmīne kā

Woolly, *a.* 1.—Ūñ; ūñ kā; pashmīne kā; sūfi.

[māl.

2.—Ūñ kī mānind; ūñ sī.

3.—Ūñ yā roñyeñ se dhakā huā.

Word, *n.* 1.—Lafz; kalima; sukhun yā sukhān; lugat.

2.—Gustgū; bāṭchit; zabān; bol yā bolī; bāt.

In the plural.

[sandēs.

3.—Khabar; samāchār; paigūm yā payām; ittilā'; sandēs yā

4.—Ishāra; imā; hukm; farmān.

[wa'da; zabān.

5.—Bāt; gaul; bayān; jo kuch kahā yā zāhir kiya jāe; iqrār;

6.—Takrār; zabāñī jhagrā; nizā'i-lafzī; qil-o-qul; kahā-sunī.

7.—'Thorī sī bāt; mukhtasar bāt; ek bāt; ek kalām figra yā chhoṭā sā (mukhtasar) jumla.

By word of mouth—Zabāñī; kah-kar; bol-kar.—Compound word—Murakkab lafz; lafz jo do yā zaid mufrad alfāz se tarkīb pāye.—Good word—Ta'rif; tausif; sifāriṣh; achchhā bāt; bāt jo kisī ke haq meñ musfid ho.—In a word—Mukhtasārān; hāsil-i-kalām; qissa-kotāh.—In word—Sirf zabāñī yā zabāñ se; sirf kahne ko.—To eat one's word—Kah-kar mukar jāñū; kah-kar palat jāñū; zabāñ badal d.—Word for word—Lafz-ba-lafz; ṭhik-ṭhik; jaise kā taisā.

Word, *v. i.* Lafz meñ bayāñ k.; alfāz ko zarī'e se zāhir k.

Wordily, *ad.* Lafzī se; tūl-kalāmī se.

[kā tariq.

Wording, *n.* Tarz-i-bayāñ; alfāz ke zarī'e se kisī mazmūn ke adā karne

Wordless, *a.* Jo na bole; be-zabāñ; khāmosh; chup; sākit.

Wordy, *a.* 1.—Lafz; jo bahut se alfāz istī'māl kare; bisyār-go;

2.—Jismēñ bahut se alfāz hoñ; lafz se bharā huā.

[ziyāda-go.

Work, *v. i.* 1.—Kisī maqsad ke anjām ke liye koshish k.; kisī bāt kī koshish k.; sa'ī k.; mihnāt k.; kām k.; kisī kām meñ mashgūl rahnā; kisī kām yā farz wagaira ke anjām meñ masrūf rahnā.

2.—Chalnā; kām k. yā kām d.; harakat meñ h.; mutaharrik h.

3.—Asar k.; muassir h.; tāsir paidā k.; kār-gar h.

4.—Kām k.; kām meñ lage rahnā; mihnāt k.; riyāz k.; mashaqqat k.; hamesha yā 'ādatan kuchh kiya k.

5.—Mushkil se chalnā; dushwārī se harakat yā jumbish k.; uchhālū; idhar-udhar mārā phirnā.

6.—Āhista āhista aur mushkil se chal nikalnā; dushwārī se harakat k. yā ghusnā; mihnāt se chalnā.

[and the like." Webster.

"With a following preposition, as *down, out, into, up, through,*

7.—Khamir uṭhnā; uṭhnā; josh āñ.

8.—'Amal k.; mi'de aur antariyon meñ asar k.

To work at—Kisī kām meñ masrūf yā mashgūl rahnā; kisī kām meñ lage rahnā

Work, v. t. 1. — Kisi chiz meñ mihuat k.; kisi shai meñ jidd-o-jahd k.; kām meñ āne kī guraz se taiyār k.; mihnat kar-ke kām ke laiq banānā; hatī-kar milānā; kamānā. [k.; karnā; natija paidā k.; 'amal k.]

2. — Mihnat se paidā k. yā banā nā; riyāz kar-ke taiyār k.; paidā

3. — Āhista āhista paidā k.; goyā riyāz se paidā k.; āhista āhista chalnā yā natija paidā k.; karuā; banūnā. [kāphnā.]

4. — Sozan-kārī k.; sūyī kā kām k.; bel-būte banānā; gul-phūl

5. — Targīb de-kar kisi bāt par āmāda k.; kisi rāh par lānā.

6. — Chalānī; kām meñ lānā; kār-rawāyī k.; kām l.; kām meñ lagāye

7. — Khamīr uṭhānā; josh meñ lānā; uṭhānā; khaulānā. [rahnā.]

To work a passage — Jahūz ke kiūye ke badle meñ koyī kām k. — *To work do-*

uble tides — Tū din kā kām do din meñ k.; rāt-o-din kām yā mihuat k.;

shab-o-roz kām yā riyāz k. — *To work in or into* — (a) Bich meñ dākhil k.;

ganṭhnā — (b) Ghusnā; paṭhnā; jagah k.; ghar k.; rāh k. yā nikālūnā — *To*

work off — Āhista āhista (ba-tadrīj) dūr k. — *To work out* — (a) Mihnat aur ko-

shish se koyī natija paidā k.; karnā; kar dālūnā — (b) Hal k.; 'uqda kholnā — (c)

Khālī kar-d. jaise kām. — *To work up* — (a) Ubbānā; bharknā; mushta'il k.

(b) Kisi kām meñ lagā d. yā kharch kar-dālūnā — jaise asbāb masāla wagaira.

Work, n. 1. — Mihnat; riyāz; koshish jo kisi kām meñ kī-jīe; mashaqqat; hāth kī mihnat. [ho; manshū-i-kār; mashgala; shuḡl; kām; kār.]

2. — Woh bāt jis meñ koyī lagā ho; kām jis meñ koyī riyāz kar rahī

3. — Mihnat kā natija; jo bāt mihnat se hāsīl ho; kām; 'amal; fi'l;

4. — Tasnif; tālif; kitāb. [kartab; kār-guzārī; kartūt.]

5. — Gul-phūl bel būte wagaira jo sūyī se banāye jāen; kashīda;

chiqan kā kām; kām; naqsh-o-nigār.

6. — (pl.) 'Imārat; ta'nīrat — masalan pul marṛche khāyīn qal'a

wagaira; woh makān wagaira jahān kisi chiz ke banāne kī kām (kār-

7. — Kār-rawāyī kā tariq; bartāw; sulūk. [khāna] jāri ho.

To go to work — Kām shurū' k.; mihnat karne lagnā; kār-rawāyī shurū' k. — *To*

set to work — Kām meñ lagā d.; kisi kām meñ masrūf yā mashgūl kar-d.

Work-day, n. The same as Working-Day, q. v.

Worker, n. 1. — Kām k. w.; mihnat k. w.; karne wālā.

2. — (In compound) Kār; gār; gar; sāz; kun.

Work-house, n. 1. — Kār-khāna; woh makān jis meñ kisi qism kī chiz

Working-house, n. bantī ho. [mihnat karāyī jāe.]

2. — Woh makān jis meñ kāhil aur bad-fi'l logon ko rakh-kar unse

3. — Muhtāj-khāna; woh makān jis meñ shahr ke muhtāj aur garīb

log sarkārī kharch se parwarish pāyen aur jahān unse kuchh mihnat

bhī karāyī jāe. [josh khātā; uṭhtā.]

Working, p. a. Chaltā; mutaharrik; kām kartā; kār-guzār; mihuatī;

Working-day, n. Kām kī (kām karne kā) din; jis din kām (kām-dhām

yā kār-khāna) jāri rahe.

☞ "As distinguished from the Sabbath, festivals, &c." Webster.

Workman, n. 1. — Woh shakhs jisse mihnat li-jāe 'ām isse kī kāsht-kārī

ke mutā'alliq ho yā dast-kārī ke; mazdūr; kārigar; qulī.

2. — Kisi sa'at wagaira meñ mābir; kisi bāt kā kārigar (ustād);

'umda dast-kār.

Workman-like, p. a. Jo kārī-gar ko zob de; jis meñ kārigarī kī yā dikhāyī

Workmanly, p. a. jāe; jo 'umda taur par ('umdaqī ke sāth) kiya jāe.

Workmanly, *ad.* Kārīgarī ke sāth; hoshyārī ke sāth; jaisā hoshyār kārī-gar kar-saktā ho.

Workmanship, *n.* 1.—Kārīgarī; san'at; kisi chiz ki sākht (uske banāne) kā dhang tarz yā tariq; banāwat; ustādī; hathantī. [kārī.

2.—Jo kuchh hāth se banāyā jāe; hāth ki banāyī huyī chīz; dast-World, *n.* 1.—Dunyā; 'ālam; jahān; dahr; sansār; jagat.

2.—Dunyā kā koyī hissa; dunyā ke kisi khās hisse ke rahne wāle; khaud; mu'āmalāt-i-insānī jinpar kisi khās nazar se lihāz kiyā jāe; hastī; wujūd; woh jagah hālat yā haisiyat jismeñ koyī rah-kar kār-rawāyī kare; dunyā; lok.

3.—Khilqat; kāmāt; makhlūq; srishṭī; zamīn-o-āsmān; 'ālam.

4.—Insān ke dastūrāt kār-o-bār aur ta'alluqāt; zindagī ke ma'mulī kār-o-bār; dunyā-dārī; dunyā ke kām; suhbat-i-insānī.

5.—Zindagī kā zāti tajriba yā ta'alluq; silsila-i-zindagī; kār-o-bār; kām-dhām; kār-khāua; dunyāwī silsila yā kār-o-bār.

6.—Dunyā ke log; insān; banī-i-ādām; log; 'awāmu-n-nās; dunyā; 'ālam; jahān; sansār; lok.

7.—Dunyā aur uske mu'āmalāt; dunyā ke ta'alluqāt ya'nī 'uqbā ke nahīn; umūrāt-i-dunyāwī; dunyāwī kāmōñ meñ tamām-tar lage ruhā; makrūhāt-i-dunyāwī; fajir-o-fāsiq log; bure log.

8.—Majma'-i-kasir; jam-i-gafir; bhīr; amboh. [logon ki bhīr.

A world of men—Ek khilqat; ek 'ālam; logon kā majma'-i-kasir; bahut se log;

All in the world—Jo kuchh hai; jisqadar yā jitnā mumkin hai; jo kuchh yā jitnā ho-saktā hai.—For all the world—Kisi shai ki 'iwaz meñ; kisi chīz ke badle meñ.—World's end—Dunyā kā pallā sirā; dunyā kā sab se dūr kā hissa; nihāyat dūr-o-darāz mulk.—World without end—Hamesha; azal-o-abad meñ; goyā nīsi hālat meñ jiskī intihā na ho.

World-hardened, *a.* Dunyā ki hirs-o-hawas meñ pakkā; jiskā dil dunyāwī chizon ki muhabbat meñ pak uṭhā ho; pakkā dunyā-dār.

Worldliness, *n.* Dunyā ki 'umda chizon ke hāsīl karne kā kamāl shauq; hirs; tam'; lālch; dunyā-dārī; hawā-o-hawas.

Worldling, *n.* Woh shakhs jiskī dil dunyāwī chizon ke hāsīl karne meñ lagā ho; jo dunyā aur uski khushiyon par hama-tan fidā ho; dunyā-dār; dunyā-parast.

Worldly, *a.* 1.—Dunyā kā; dunyāwī; insānī; laukik; sansārī; 'ām.

2.—Is jahān yā dunyā kā ya'nī 'uqbā kā nahīn; dunyāwī; is dunyā aur uski khushiyon se muta'alliq.

Worldly, *ad.* Is zindagī ke muta'alliq; dunyāwī tariq par.

Worldly-minded, *a.* Dunyāwī bāton par fidā; dunyā ki bāton meñ masrūf aur 'āqibat se be-khabar.

World-wide, *a.* Sāri dunyā meñ phailā huā; tamām 'ālam meñ phailā

Worm, *n.* 1.—Kīrā; kirm. [huā; 'ālam-gīr; dūr-o-darāz tak mashhūr.

2.—(pl.) Keñchwe; kharātīn.

3.—Andarūnī taklīf dene wālī shai; woh bāt jiskā sadma dil ko imānan ho; pachhtāwa; nadāmat; pashemānī.

Worm, *v. i.* Ahista ahista ba-tadrij aur chhipe chhipe kām yā 'amal k.

Worm, *v. t.* Ahista ahista aur parde meñ kuchh k.; kisi ko ahistagī aur ikhfā ke sāth tadbīr kar-ke nikālne yā khārij kar-d. 'alā-hāza-l-qiyaṣ.

Often followed by *out*.

To worm one's self into—Fitrāt (fann-o-fareb yā chālākī) se āhista āhista ghusnā paīhnā yā dil meñ jagah k.—*To worm one's self into favour*—Kisī ko chālākī ke sāth āhista āhista apnā mihrbān-i-hāl karānā.

Worm-eaten, a. Kirm-khurda; kīre kā khāyā huā; ghunā huā yā [ghunā.
2.—Purānā; nikaminā; be-kār; bosīda.

Worn, p. p. of Wear.—

Worn land—Zamīn jo jotte jotte be-kām ho-jāe; zamīn jiski quwwat yā zar-khezi kasrat se jotne yā aur kisī sabab se bāqī na rahe; be-kār (marī) zamīn.

Worn-out, a. Jo pahinte pahinte yā ghiste ghiste be-kām (be-kār) ho jāe; ghisā; phaṭā; phaṭā-chiṭā; gayā-guzrā; be-jān; thakā; thakā-mānda; majhūl; muzmahil.

Worry, v. t. 1.—Taḳāze se tang k.; fikr-o-andeshe se tang k.; diq k.; chherchhār k.; taklīf d.; tang k.; nāk meñ dam kar-d.; zich k.; halāk

2.—Mihnat se tang k.; thakā mārānā. (*Colloquial*). [k.; satānā.

3.—Isqadar picchā k. aur bhūnkū ki koi tang ā-jāe; dānton se chīr yā phār dālū; phār khānā; jhaujhornā; chithhārū.

Worry, v. t. Had se ziyāda fikr aur andesha zīhir k.; be-chāinī yā taklīf zāhir k.; be-andāz mihnat se taklīf uṭhānā.

Worry, n. Had se ziyāda mutafakkir rahne kī hālat; qalbī intishār jo fikr aur andeshe se ho; ranj; taraddud; fikr; andesha; taklīf; hairānī; pareshānī; diqqat.

Worse, a. Ziyāda burā kharāb yā bad; bad-tar; aur burā yā kharāb; achhāyī meñ dūre se kam; aur bhī bīmīr; ziyāda 'alīl.

☞ "Used both in a physical and moral sense." *Webster.*

The worse (a) Nuqsān; ziyān; zarar; qabāhat. —(b) 'Umdagi (achhāyī) meñ kam.

Worse, ad. Ziyāda burī yā kharāb tarah se.

Worship, n. 1.—Ek ta'zīmī kalima jo bāz hākimoñ aur mu'azzaz logoñ kī shān meñ isti'māl kiyā jātā hai—jaise huzūr khudāwānd banda-parwar khudāwānd-i-nī'mat garīb-parwar hazrat qibla pīr-murshid jauāb āp

2.—'Ibādat; parastish; pūjā; pūjā-pāt; ārādhan. [wagaira.

3.—'Ashiqāna but-parastī; ma'shūqoñ kī gulāmī yā itā'at. [adar k.

Worship, v. t. 1.—Ta'zīm k.; adab k.; 'izzat k.; hurmat k.; mān k.;

2.—'Ibādat k.; parastish k.; bandagi k.; sījda k.; pūjanā; pūjā k.

3.—Had se ziyāda muhabbat aur itā'at k.; ma'shūq kī gulāmī k.

Worship, v. t. 1.—Ta'zīm k.; takrim k.; ta'zīm yā ādāb bajā lānā.

2.—Parastish k.; 'ibādat k.; pūjā k.; pūjanā.

Worshipper, n. 'Ābid; parastanda; parastish-kunanda; pūjā k. w.; pūjne w.; sewak; upāsak; bhagat.

Worshipful, a. Wājibu-t-ta'zīm; adab ke qābil; jiskī ta'zīm wājib ho; 'izzat ke lāiq; mu'azzaz.

☞ "Often used as a term of respect, sometimes ironically." *Webster.*

Worshipfully, ad. Adab ke sāth; muaddabāna; ta'zīm ke sāth.

Worst, a. Bahut hī bad burā yā muzir; nihāyat hī kharāb; sab se kharāb; bad-tarīn; qabīl-tarīn; nihāyat shadīd sakht yā khatar-nāk; jiskā achchhā h. bahut hī dushwār ho; musībāt-nāk; āfat-nāk; jiskā barā hī sadma ho.

Worst, n. Jo bāt nihāyat hī burī yā kharāb ho; woh hālat yā darja jo bahut hī sakht muzir āfat-nāk yā kharāb ho; gāyāt darja; barī hī shiddat; barā hī zor.

Worst, v. t. Muqābale meñ dūsre par gālib ānā; jitnā; harānā; shikast d.; māt k.; maglūb.k.; dūsre se baḥ jānā (uspar tarjih le-jānā).

Worth, n. 1.—Kisī shai meñ woh sifat jisse woh 'umda yā kār-āmad ho-jāe; woh 'umda sifateñ jisse kisī chīz ko waq'at ho-jāe; māliyat; bahā; badal; qīmat; mol; dām.

2.—'Umdagī; khūbī; buzurgī; baḥāyī; liyāqat; jauhar; wasf; sūd-mandī; waq'at; 'umda sifateñ.

Worth, a. 1.—Ham-māliyat; māliyat meñ kisī dūsre ke barābar; jisse dūsre kā ham-qīmat badal hāsil ho; is qābil kī dūsri shai se use tabdil kar-sakeñ; qīmatī; māliyatī; qīmat ka; dām kā; mol kā.

2.—Kisī ke lāiq; kisī bāt ke qābil; sazāwār; shāyān; jiskī nisbat koyī kār-rawāyī munāsib ho.

☞ “In a good or bad sense, but chiefly in a good sense.” *Webster.*

3.—Māl-o-matā' meñ dūsre ke barābar; isqadar yā usqadar daulat khwāh jāedād r. w.; kisī māliyat kī daulat yā ma'āsh r. w.

Worth while, or worth the while—See *While*.

Worthily, ad. Munāṣib taur par; be-tarz-i-shāyān; wājib tarīq par; jisā ki chāhiye; mauzūniyat ke sāth; aisī tarah kī zeb de; liyāqat ke mutābiq. [wasf.]

Worthiness, n. Liyāqat; khūbī; 'umdagī; shān; buzurgī; jauhar;

Worthless, n. Jismeñ koyī khūbī 'umdagī wasf yā buzurgī wagaira na ho; be-kār; nikammā; be-waq'at; zalīl; nā-chīz; nā-kārā; hech-kāra.

Worthlessness, n. Be-kār h.; be-qadrī; be-waq'atī; kisī khūbī yā 'umdagī wagaira kā na r.; nikammāpan; nikammā h.

Worthy, a. 1.—'Umdagī yā khūbī r. w.; lāiq; 'umda; qadr ke qābil; girāmi-qadr; nihāyat aḥchhā; nek.

2.—Kisī dūsre ke lāiq; kisī ke liye mauzūn yā munāsib; kisī ke qadr yā waq'at ke barābar (uske ḥasb-i-hāl); ham-qadr; ham palla; barābar kā.

☞ “Usually with *of* before the thing compared or the object; more rarely, with a following infinitive instead of *of*, or with *that*.” *Webster.*

3.—Mustahq; sazā-wār; lāiq; shāyān.

☞ “Usually in a good, but sometimes in a bad sense.” *Webster.*

Worthy, n. Barā lāiq-o-fāiq shakhs; nihāyat 'umda shakhs; aisā shakhs jiskī liyāqat mashhūr yā numāyān ho; woh shakhs jo apnī sifatoñ ke liye mashhūr ho; sar-bar-āwarda shakhs; nāmī-girāmī shakhs.

☞ “Much used in the plural.” *Webster.*

Would-be, a. Jo honā chāhe yā hone kā da'wā kare; jisko hone kī khwāhish yā uskā da'wā ho.

Wound, n. 1.—Zakhm; jarāhat; resh; kāṭ; kharāsh; chīrphār; chīr.

2.—Zarar; nuqsān; ziyān; mazarrat; sadma; futūr.

Wound, v. t. Mārpiṭ (zad-o-kob) se sadma pahuñchānā; choṭ pahuñchānā; zakhmī k.; ghāyal k.; majrūh k.; ghāw pahuñchānā; zakhm pahuñchānā; sadma yā zarar pahuñchānā; nuqsān pahuñchānā; kisī kā dil dukhānā; be-adabī yā be-wafāyī wagaira se ranj d.

Woundless, a. Jisko zakhm zarar ya sadma na pahuñchā ho; be-zakhm; jo majrūh yā zakhmī na ho-sake; jise choṭ na pahuñchī ho yā pahuñch na sako.

Wrangle, v. i. Gusse ke sāth jhagrā k.; chīrchirā-kar zor-o-shor se takrār

- k.; chillā-chillā-kar larnā; bahasnā; takrār k.; munāqsha k.; nizā'-i-lafzi k. [jhagrā; tūtī; kahākahī; bakherā; munāqasha.
- Wrangle, n.** Gusse ke sāth takrār; jhagrā jo zor-o-shor se kiya jāe;
- Wrangler, n.** Jo gusse ke sāth jhagre yā bahse; jo garmā yā chīrchīrā kar jhagre khwāh takrār kare; takrārī; jhagrālū; bakheriyā.
- Wrap, v. t. 1.**—Lapeṭnā; tah k.; tahānā.
- 2.—Lapeṭ-kar chhipā d.; bi-l-kul lapeṭ d.; chhipānā.
- 3.—Often with up.
- 4.—Lapeṭ d.; chhipā d.; shāmil r. jaise natīja; ham-rāh r.
- To be wrapped in*—Liptī h. yā rahnā; sūth h. yā rahnā; sāth lagā h.—*To be wrapped up in*—Kisī shai meṁ bi-l-kul sanā h.; kisī shai par kulliyatan muhawwal yā mauqūf h.; kisī chiz par bi-l-kul munhasir h.
- Wrapper, n. 1.**—Lapeṭne w.; jo dūstre ko lapeṭ rakkhe.
- 2.—Jismeṁ koyī chiz lapeṭī rabe; beṭhan; basta, lifāfa; poshish; gilāf; ohār ya uhār. [chuga.
- 3.—Ek dhilā-dhālā kaprā jo dūstre kapron ke ūpar pahinā jae; jubba;
- Wrath, n. 1.**—Būrā gussa; gazab; qahr; gaiz; taish; kop; krodh.
- 2.—Gusse kī natīja; kisī jurm kī munāsib yā wājib ta'zir (sazā).
- Wrathful, a. 1.**—Gusse se bharā huā; bare taish meṁ; bare gaiz meṁ; gazab-nāk; bare kop meṁ; qahr-nāk; jal-bhun-kar kabāb.
- 2.—Jo natīja-i-qahr ho; jisse barā gussa zāhir ho.
- Wrathfully, ad.** Gusse ke sāth; gusse meṁ ā-kar; taish meṁ ā-kar yā taish khā-kar; gazab-nākī se.
- Wrathfulness, a.** Gazab-nākī; qahr; shiddat kā (shadīd) gussa.
- Wreak, v. t.** Badlā lene kī garaz se yā gusse kī hālat meṁ k.; ḍālānā; pheṅknā; jhoṅknā. [on another—Apnā gussa dūstre par utārnā.
- To wreak vengeance on an enemy*—Dushman se badlā l.—*To wreak one's rage*
- Wreath, n.** Hār; mālā; sihrā.
- Wreath, v. t. 1.**—Lapeṭnā; kisī shai ke gird lapeṭnā.
- 2.—Kisī lapeṭī huyī chiz se gher d.; gherā.
- Wreck, n. 1.**—Tabāhī; barbādī.
- 2.—Jahāz kī tabāhī; jahāz kā gārat ho-jānā; kanāre par khwāh ret meṁ par jāne yā tūfān wagaira ke sadme se dūb jāne kī wajh se jahāz
- 3.—Gārat-shuda jahāz; jahāz jo tabāhī meṁ par gayā ho. [kī tabāhī.
- 4.—Jis shai par tabāhī āyī ho uskā baqiya hissa; sūkhī ghās wagaira.
- 5.—(Law) Woh chizeṁ jo jahāz ke māre jāne (uskī tabāhī) ko 'ba'd samundar kī labron ke zor se khushkī meṁ ā-gireṁ
- Wreck, v. t. 1.**—Kanāre par yā retī meṁ chaṛhā khwāh chaṭṭānoṁ se ṭakrā kar jahāz ko be-kār yā gārat kar-d. yā usko saḥt sadma pahnā-chānā; jahāz tabāh yā gārat kar-d.; jahāz mār d. [kar-d.
- 2.—Kisī ko tabāh yā barbād k. (uspar tabāhī lānā); miṭā d.; gārat
- Wrench, v. t.** Zor se khīnch l.; jhatke se yā jhatkā de-kar le l.; aiñth l.; aiñch l.; ehbīn yā khīnch l.; maṛor l.
- 2.—Murkānā; moñch pahnāchānā; byoñchānā; maṛornā.
- Wrench, n. 1.**—Maṛor; aiñth.
- 2.—Moñch; byoñch. [khīnch yā ehbīn l.; aiñth l.
- Wrest, v. t.** Zor se aiñth yā maṛor kar le-l.; jabriya le-l.; umeṭhnā;
- 2.—Asliyat ko badal d.; aslī manshā ma'nī yā mafhūm ko pher d. (bigar d. yā kharāb kar d.); ulaṭ-pulaṭ d.; ulaṭ d.; ulṭā-pulṭā kar-d.; asliyat (aslī haisiyat) qāim na rahne d.

Wrest, *n.* Aintḥan; maṛor; ulaṭ-pulaṭ; inḡilāb; kḥarābī.

Wrestle, *v. i.* 1.—Kushtī k.; kushtī laṛnā; āpas meṇ lipaṭ-kar ek dūse ke paṭak dene kī koshish k.

2.—Zor mārnā; koshish k.; jidd-o-jahd k.; muqābala k.; jhagaṛnā.

Wrestler, *n.* Kushtī-bāz; pachhāṛāpachhāṛī; zor-āzmāyī.

Wrestler, *n.* Kushtī-bāz; kushtī-gīr; pahlawān.

Wretch, *n.* 1.—Musibat-zada shakhs; jo sakht musibat meṇ giriftār ho; kam-bakht; bad-bakht; manhūṛ; zalil; kḥwār; bad-kār; fājir; fāsiq; pāpī; chandāl; pāji; be-chāra; garīb.

Wretched, *a.* 1.—Nihāyat kḥarāb (zalil yā kḥwār); bahut hī kḥasta; musibat-nāk; nihāyat taklīf kī yā taklīf se bhārī huyī; bahut ranj-dilāne wālī—jaise hālat. [be-waḡʻat; kḥafif.

2.—Nā-kāra; nikammā; zalil; bahut hī pūj yā be-waḡʻr; mahz

3.—Haqīr; isqadar zalil kī dil ko nafrat ho.

Wretchedly, *ad.* Nihāyat zalil taur par; bahut hī burī tarah se; bad-bakhtī se; kam-nasībī se; zillat ke sāth; aisi tarah se kī log haḡarat karen.

Wretchedness, *n.* 1.—Muhtāji yā ranj kī wajh se gāyat darje kī taklīf

2.—Zillat; kḥwārī; be-qadrī; be-waḡrī. [choṛnā; aintḥ-kar nikālṇā.

Wring, *v. t.* 1.—Aintḥnā aur dabānā; maṛornā; aintḥ-kar zor se ni-

2.—Dukhānā; taklīf d.; izā d. yā pahūnchānā; dukh d.; dard k. yā paidā k. [maʻnī ko ulaṭ-pulaṭ d.

3.—Asli maʻnī mafhūm yā matlab ko kḥarāb k. yā badal d.; asl

4.—Kisī shai ko zabar-dastī se le-l.; chhīn l.; apnā hasb-kḥwāh kisī bāt ke karāne ke liye taklīf yā izā d.; satā-kar kuchh karānā.

To wring off—Maṛor-kar judā (alag) kar d.—*To wring out*—Nichoṛnā; nichoṛ-kar nikālṇā.—*To wring from*—Zabar-dastī se l.; jabriya hāsīl k.; dabā-kar l.

Wring, *v. i.* Tarāpnā; tarpharānā; talaphnā; dard kī shiddat se talphalānā.

Wrinkle, *n.* 1.—Shikan; chīn; jhurī; sikurān; salwat.

2.—Nā-hamwārī; khardarāpan.

3.—Kḥayāl; tarang; umang. (*Colloquial*)

To have a new wrinkle—Nayā umang yā tarang uṭṭhā.

Wrinkle, *v. t.* 1.—Shikan dālṇā; jhurī dālṇā.

2.—Nā-hamwār banā d.; khardarā kar-d.

Wrinkle, *v. i.* Jhurriyān parnā; shikan parnā.

Writ, *n.* 1.—Nawishta; tahrīr; lekh.

[*Testaments.*] *Webster.*

“Applied especially to the Scriptures, or books of the Old and New

2.—(*Law*) Hukm-nāma; woh tahrīr jiske zarīʻe se kisī fiʻl ke karne

kḥwāh usse bāz āne kā hukm us shakhs ko diyā jāo jiske nām woh tahrīr jāri ho.

A writ of entry—Daḡhl-dihānī kā hukm-nāma. *A writ of execution*—Hukm-nāma-i-ijrā-i-digri. *A writ of injunction*—Hukm-i-imtināʻī. *A writ of summons*—Saman. *A writ of commission*—Kamishan yā band-i-kamishan.

Write, *v. t.* 1.—Likhnā; tahrīr k.; qalam se kāḡaz wāḡaira par likhnā; lakṛī yā patthar wāḡaira par hurūf khodnā (kanda k.).

2.—Tahrīr k.; qalam-band k.; kḥat likhnā; kḥat ke zarīʻe se pahūnchānā yā zāhir k.; kḥat bhejnā.

3.—Tasūif k.; likhnā; bauānā.

[jamā d.

4.—Dil par munaqqash k.; naqsh k.; kḥūb zihn-nishīn k.; kḥūb

To write to—Kisi ko kuchh likh bhejnā; kisi mazmūn kī tahrir kisi ke pās bhejnā; kisi amr kī nisbat kisi ko khat wagaira likh bhejnā.

Write, v. t. 1.—Likhnā; tahrir k.

[likhā k.]

2.—Kitābat k.; tahrir kā kām k.; naql yā hisāb wagaira ham-

3.—Tasnif k.; musannifi k.; kitābeū likhnā (banānā).

4.—Khat likhnā yā bhejnā.

Writer, n. 1.—Likhne w.; kātib; tahrir-kunanda yā kuninda; yā nawi-sinda; muharrir; mutasaddi; rāqim.

2.—Musannif; muallif; bauāne w.; tasnif yā tālīf

Writership, n. Mutasaddi-gari; muharriri.

Writhe, v. t. Añṭhnā; maṛonā; bigārnā.

Writhe, v. t. Akarṇā yā aṅkarṇā; tarāpnā; talaphnā; tarpharān...

Writing, n. 1.—Tahrir; likhāwāt; faun-i-tahrir; fann-i-kitābat.

2.—Kisi qism kī tahrir—jaise (a) Koyi wasiqa jo qinūn ke mutābiq tahrir pāye masalan dastāwez-i-hiba yā yā bai' wagaira rasid tamassuk iqrar-nāme 'alā-hāza-l-qiyās. (b) Tasnif; inshā; kitāb; maktūb; nus-

3.—Katba. [kha; risāla; granth; pustak.

Writing obligatory.—(Law) Dastāwaz; tamassuk.

Wrong, a. 1.—Kisi maqsad ke liye munāsib yā mauzūn nahīn; kār-āmad nahīn; qā'ide ke mutābiq nahīn; nā-munāsib; be-jā; galat; gair-i-sahih; nā-durust; be-ṭhik.

2.—Wujūb yā insāf ke khilāf; wājib yā munsifāna nahīn; durust yā munāsib nahīn; nā-jāiz; nā-wājib; qānūn yā shar' ke khilāf; galat.

3.—Sahih nahīn; gair-i-sahih; jo sach na ho; asliyat ke khilāf; jhūth; galat; darog.

Wrong, n. Be-jā fi'l yā fi'l-i-be-jā; aisā fi'l jiske natije bure hon; aisā fi'l jisse kisi ko zarar pahunchē; zarar; nuqsān; mudākhlat-i-be-jā; haq-talafi; woh bāt jisse kisi ke haq meṁ fatūr paidā ho.

Private wrongs.—Huqūq wagaire ke muta'alliq zarar jo ashkās ko pahunchē—
Public wrongs.—Jarām wagaira jin kā asar 'awāmu-n-nās ('umma-i-khalāiq) par ho. [bāt kā pairaw jo be-jā yā galat ho.

In the wrong—Jānib-i-khatā; khatā par; nā-durust; galat yā galati par; aisi

Wrong, ad. Be-jā tariq par; ba-tarz-i-nā wājib; galat yā galati se; wājib tariq par nahīn; nā-liq.

Wrong, v. t. 1.—Be-insāfi k.; haq-talafi k.; kisi ke haq meṁ insāf na k.; kisi ko nā-haq nuqsān pahunchānā; zarar pahunchānā.

2.—Koyi badī kisi se nā-haq mansūb k.; nā-haq bad-nam k.; ruswā k. [sān pahunchē; jo fi'l-i-be-jā kare (uskā murtakib ho).

Wrong-doer, v. 1.—Jo dūstre ko zarar pahunchāye; jisse dūstre ko nuq-

2.—(Law) Mudākhlat-i-be-jā k. w.; dūstre ko khisira pahunchāne w.

Wrong-doing, n. Fi'l-i-bad yā be-jā; 'amal-i-bad; 'burā kām; hurī kār-rāwayī. [pahunchē; nā-wājib; nā-munāsib; be-insāfi kā; nā-haq.

Wrongful, a. Be-jā; muzir; zarar-rasān; jisse dūstre ko nuqsān

Wrongfully, ad. Be-jā; be-jā tariq par; be-jāiyat ke sāth; nā-haq-koshī se; insāf ke khilāf; nā-jāiz taur par; nā-wājib tariq par.

Wrongly, ad. Galati se; galat; ba-tarz-i-be-jā; bhūl-kar; khatā se.

Wrongness, n. Be-jāiyat; galati; khatā.

Wroth, a. Gusse yā gazab se bharā huā; gazab-nāk; bare taish meṁ; nihāyat khijhlāyā huā; bahut hī āzūrda (be-zār yā khatā).

Wry, *a.* 1.—Ek taraf ko phirā huā; aīnṭhā huā; terhā; tircḥbā.

2.—Rāst (sidhā) nahīn; terhā; eīrā-beīrā; kaj.

Wry face—Terhā muñh; bigarī huyī sūrat jisse be-qarārī yā intishār zālūr ho.

iñṭhan,

i. 1.—Kus.

X.

dene kī koshā. Zardī-māil; nāranjī; basantī; za'taranī.

r mārṇā; kosh. *n.* Lakṛī par kanda yā qalam-kārī; lakṛī par khod-kar qu-Kushtī; pachhā; kī shabīhoñ kā banānā yā uskā fan.

n. Kushtī-bāz; kusht.

1.—Musibat-zada sh

Y.

baḥt; bad-ba^l.—Gaz; dir'a; kaprā wagaira nāpue kā Angrezī gaz jiskī ta'dād pī; chandāl (feet) yā chhattis īnch hotī hai.

z. 1.—2.—Makān wagaira ke sāmne yā chāroñ taraf muḥtasar sī ghīrī nāk huyī jagah; sahīn; āūgan; chauk.

li-Yawn, *v.* *i.* 1.—Jambāyī l.; jamhānā; angrānā; angrāyī l.

2.—Khūb khul jānā; muñh phailā d.; is tarah muñh khol d. ki koyī chīz bhitar āye yā bāhar nikal jāye.

3.—Mushtāq h.; kisi chīz ke ishtiyāq meñ muñh khole baitḥe rahsā. kisi chīz ke nigāl jāne kī khwāhish r.

Yawn, *n.* 1.—Jambāyī; angrāyī

2.—Muñh phailā d.; shigāf.

Yea, *ad.* 1.—Hān; hūn; āre; bale.

2.—Pi-l-haqīqat; sachmuch; albatta; sach hai; aisā hī hai; aur

3.—Aur iske siwā; iske 'alāwa; sirf aisā hī nahīn; balki aur bhī.

4.—Kisi tajwīz kī mauzūrī kī rāe yā woh shakhs jo is qism kī rāe de.

In this sense, used substantively.

Year, *n.* 1.—Sāl; san; sambat (correctly saṃvat); baras.

2.—(pl.) Kibr-sinī; burhāpa; pīrī. [sālāna; sāliyāna.

Yearly, *a.* 1.—Jo har sāl zuhūr meñ āye khwāh paidā yā hāsīl ho;

2.—Yak-sāla; jo ek sāl tak rahe; sāl bhar rahne (qāim rahne) w.

3.—Jo sāl bhar meñ pūrā ho.

Yearly, *ad.* Har sāl; sāl meñ ek martaba; sāl-ba-sāl; sāl-dar-sāl; sāl-āna; baras bhar meñ ek bār; baras-baras; sāl-sāl.

Yearn, *v.* *i.* Kamāl shauq r.; baṛī tamannā r.; kisi shai kī ārzū meñ be-chain rahnā; shāiq h.; tamannā r.; mutamañnī h.

Y II, *v.* *i.* Bare zor-o-shor se chillānā; taklif kī shiddat yā khauf se chillā uṭhnā; chikh mārṇā; chillānā; chinghārṇā.

Yell, *n.* Baṛī balaud aur khauf-nāk āwāz; chikh; chinghār

Yellow, *a.* Shokh za'farānī rang kā; zard; pilā yā pīle rang kā; sone yā pītal ke rang kā; hardiyā.

Yellow, *n.* Ek qism kā shokh sunahrā rang; zard (pilā) rang.

Yellow, *v.* *t.* Zard kar-d; pilā banā d.; pīlī (zard) rangat paidā k.

Yellow, *v.* *i.* Zard ho-jānā; pilā ban-jānā; zardī chhā jānā.

Yellowish, *a.* Zardī-māil; kisiqadar zard; kuchh pilā; zardī liye.

Yellowishness, *n.* Zardī-māil h.; kuchh pilā h.

Yellowness, *n.* Pilāpan; zardī.

Yes, *ad.* 1.—Hān; hūn; āre; bale; achchhā; bahut khūb.

2.—Jab yah lafz mukarrar lāyā khwāh izāfa kiya jātā hai to usse kisi mazmūn-i-mā-sabaq kī tākid hotī hai.

